PROSPERI FARINACII

Iuriſconſulti Romani,

OLIM IN VRBE CAVSARVM CRIMINALIVM

Famoſiſſimi Aduocati; Deinceps in eiſdem Criminalibus cauſis ſemel atque iterum in Ampliſſimo Tribunali Auditoris Cameræ Integerrimi Iudicis, & Locumtenentis; Mox ſub Clemente VIII. Pont. Max. in Sacra eius Conſulta Conſiliarij digniſſimi; Et nunc vti Sanctiſſ. D.N. PAVLI Papę V. eiuſque Cameræ Apoſtolicę, & in toto ſtatu Eccleſiaſtico Procuratoris Fiſcalis, Generalis, In eadem Sacra Conſulta Aſſiſtentis:

PRAXIS ET THEORICAE CRIMINALIS:

Partis Primæ Tomus Secundus,

Carcerum, Carceratorum, Indiciorum, ac Torturæ Materiam in duos Titulos diſtributam continens; quorum vnus ex Primo, Alter vero ex Secundo variarum Quæſtionum, & Communium Opinionum Crimin. Libro, ſecundum primam impreſsionem deſumpti fuerunt.

Hac Quarta editione diligenter ab eodem Authore recognitus, & ✠ Additionibus varijs, quæ in ſuperioribus editionibus non aderant, illuſtratus.

Cum Summarijs, & Indice ne dum principalium Quęſtionum, ſed etiam Rerum ac Sententiarum ſelectarum Locupletiſſimo,

Cum Superiorum Licentia, & Priuilegijs.

VENETIIS, Apud Georgium Variſcum. MDCIX.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
RERVM, VERBORVM, Ac Sententiarum,

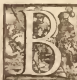
QVAE IN HOC SECVNDO TOMO Primæ Partis Praxis, & Theoricæ Criminalis Continentur.

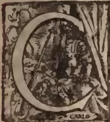
A

B

C

cum

car-

carce-

con-

conie-

relaxa-

custos

D

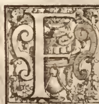
De-

E

verius

F

quod

fuga

G

H

I

indi-

index

iura-

L

M

N

O

P

Prin.

Q

R

S

causa

suspen-

T

I N D E X.

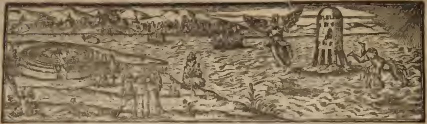
tor-

I N D E X.

V

INDEX.

FINIS,

ARGVMENTA QVAESTIONVM OMNIVM,

QVÆ IN HOC SECVNDO TOMO PRIMÆ PARTIS Praxis, & Theoricæ Criminalis continentur.

De Carceribus, & Carceratis.

De Inditijs, & Tortura.

F I N I S,

PROSPERI FARINACII

Iurisconsulti Romani,

VARIARVM QVÆSTIONVM

Et Communium opinionum Criminalium,

LIBER PRIMVS.

De Carceribus, & Carceratis, Titulus Quartus.

ARGVMENTVM.

Iudex indebite aliquem carcerans, qua pœna puniatur: quando, & quot modis captura, seu carceratio dicatur indebite facta.

SVMMARIVM.

Carcer est mala mansio, num. 1.

Carcer est locus horribilis, & immundus, nu. 2.

Carcer est consumatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia amicorum, nu. 3.

Captura dicitur a iniusta ratione iurisdictionis, & incompetentiæ iudicis, num. 4.

Carcerari aliquem procurans per iudicem incompetentem, amittit causam, sub nu. 4.

Captus a iudice incompetenti potest remitti ad iudicem competentem, num. 5.

Carcerare non potest, qui non habet merum Imperium, numero 6.

Carcerare non possunt Rectores universitatis, & Consules mercatorum, num. 6.

Delegatus non habet potestatem carcerandi nisi suspectum de fuga, num. 7.

Carcerare nemo potest aliquem sua propria authoritate sine iudicis mandato, & sic carcerando committit privatum carcerem, nume. 8.

Carceris privati pœna est ultimi supplicii, num. 9.

Carcerem privatum exercens dicitur committere crimen læsæ maiestatis, num. 9.

Carcerem privatum exercens tenetur ad dãna, & interesse, n. 10.

☞ Retinens clericum in carcere privato est excommunicatus, num. 9. in fine.

Carcerans debitorem propria authoritate amittit debitum, n. 10.

Carcer privatus dicitur committi etiam quod quis non retineatur in carcere, sed in agro, in via, in domo, in civitate, in camera, cum hominum custodia, in vinculis, in compedibus, in latumys, seu alio quocunque modo detentus ad sui libitum recedere non possit, num. 11.

Frangens carcerem, & ex illis fugiens, capitaliter punitur, numero 12.

Frangens, & fugiens de carcere privato, nullatenus punitur, numero 13.

Fugiens de carcere iniusto non tenetur etiam quod custodes occiderit, si aliter evadere non poterat, nu. 14.

Carcer privatus committitur etiam a birroariis, qui captos in privato loco retinent, nu. 15.

Iudices negligentes punire reos culpabiles in crimine privati carceris eadem pœna puniuntur, nu. 16.

Iudicis ex sola negligentia etiam capitaliter puniuntur, num. 17.

Carceres privati pęna multo magis habet locum in torquente detentum in privato carcere, num. 18. seq. ubi etiam quid de carcerante & torquente ex privata inimicitia.

Iudex indebite aliquem torquens punitur pęna mortis, num. 19.

Carceri privato nemo se obligare potest etiam cum iuramento aut pœna, num. 20.

Carcer privatus non committitur si infra viginti horas captus iudici pręsentatur, nu. 21. declara, quando captura est licita, secus si illicita, num. 22. ☞ item declara nisi a principio nõ fuerit animus præsentandi carceratum suo iudici, nume. 22 an 2. sub limit.

Plures sunt causę in quibus unicuique privato etiam sine iudicis mandato permittitur delinquentes capere, de quibus, nu. 23. dummodo sic captiante viginti horas iudici pręsententur, alias secus, num. 24.

Carcer privatus sine dolo non committitur, num. 25. in 9. limitat.

☞ Carceris privati pœna non habet locum in eo, qui redemptũ ab

hostibus

Carce-

Carceratus detinetur in compedibus, & ferris, si crimen est graue, & persona sit vilis, & suspecta, nu. 100.

Carceratus non tenetur in compedibus, & ferris, nisi sit, vel confessus, vel conuictus, vel valde suspectus, nu. 101.

Carceratus non tenetur in compedibus, si locus carceris est tutus, & bene munitus, nu. 102.

Carceratus quando tenetur in compedibus, & ferris, debet taliter teneri, vt desit cruciatus, & dolor, nu. 103.

Carcer aliquando datur ad pœnã commissi delicti, & quando datur pro pœna potest esse obscurus, & tetrus etiam quod in illo infra paucos dies carceratus moriatur, num. 104.

Captura dicitur indebita ratione temporis, nu. 105.

Carcerari nemo debet in die feriato pro debito ciuili, nume. 106.

Debitor suspectus de fuga potest etiam capi in die feriato, numero 107.

Debitor non potest arrestari in die feriato etiam quod sit suspectus de fuga, num. 108.

Carcerari etiam in die feriato potest quis pro delicto graui, num. 109. secus pro leui, nu. 110. vbi declaratur.

Captura dicitur iniusta ratione ordinis non seruati, nu. 111.

Capi nemo potest legitimis non præcedentibus inditijs, numero 112.

Capi nemo potest nisi prius examinentur testes super inditijs ab accusatore subministratis, nume. 113.

Captura non conceditur legitimis inditijs non præcedentib. etiam in crimine lesę maiestatis, nu. 114.

Iudex in criminalibus potest quandocunque incipere a captura etiam sine inditijs, nu. 115. sed contrarium est verius, & communis, num. 116.

Opinio æquior semper est tenenda, num. 116.

Ad capturam sufficiunt inditia leuia, & talia quæ ad inquirendum requiruntur, num. 117.

Captura conceditur ex sola præcedenti suspitione, nu. 118.

Capi nemo potest nisi præcedente diffamatione, num. 119.

Ad capturam sufficit sola querela de generali consuetudine, numero 120. sed contra, num. 122. Declara, vt in numero 121. & numero 128.

Captura conceditur ex qualibet informatione, numero 123. quod intellige, quando delictum est graue, secus si leue, quia tunc non sufficit aliqualis informatio, sed requiruntur alia inditia, numero 124.

Quando reus est suspectus de fuga, tunc captura conceditur etiam sine inditijs, aut informationibus præcedentibus, numero 125.

Captura materia est iudici arbitraria, numero 128. Declara, quod arbitrium debet esse liberum, sed regulatum, vt in nume. 127. & 133.

In leuibus delictis captura indistinctè non conceditur nisi præcedat probabilis suspicio contra capiendum, num. 127. versi. aduertas, &c.

Captura conceditur ex dicto vulnerati existentis in periculo mortis, num. 129.

Captura nunquam conceditur ex informatione extraiudiciali, numero 130.

Nisi tribus concurrentibus, scilicet enormitate delicti, suspitione fugæ, & quod statim post capturam inditia redigantur in actis, num. 131.

Captura nunquam debet concedi ex relatione exploratorum, numero 142.

Iudex qui indebite facit aliquem carcerare, tenetur in syndicatu, & punitur, nu. 134.

Captura continet in se iniuriam personalem, & præiudicium irretractabile, num. 135. intellige si fit a priuata persona, secus si a magistratu, num. 138.

Iudex qui aliquem non iure carcerat, tenetur actione iniuriarum, nume. 136.

Sed contra quod teneatur actione ex maleficio ad pœnam arbitrariam, nu. 137. & seqq.

Iniuriarum pœna est arbitraria, nu. 139.

Iniurians tenetur iniuriato ad æstimationem iniuriæ, numero 140.

Iudex indebite aliquem carcerans tenetur etiam carcerato ad dãna, & interesse, nu. 142.

Iniuriarum actio continet in se damna, & interesse, numero 143.

Iudex per calumniam faciens aliquem carcerari tenetur ad similitudinem supplicij, nu. 144.

Declara, vt num. 145.

Captura de facto est etiam relaxandus sine impensa, nu. 146.

Iudex non relaxans relaxandum punitur, num. 147.

Iudex relaxans non relaxandum punitur, & tenetur, vt in numero 148.

Debitor pauper in carceribus est alendus a creditore, alias relaxatur, num. 149.

Captus non potest dicere de nullitate capturæ si fuit relaxatus cũ cautione de se repræsentando, nu. 150.

Debitor male captus bene detinetur si post capturam superuenit debiti probatio, num. 151.

Captus indebite non potest arrestari, tam ciuiliter, quam criminaliter, num. 152. sed contra, num. 153.

Captus pro vno debito potest arrestari pro alio debito, numero 154.

Captus pro vno delicto potest arrestari pro alio delicto, dicto, numero 154.

Sed captus pro delicto non potest arrestari pro debito, nu. 155.

Arrestari non potest debitor pro alio debito, nisi præcedente mandato contra ipsum relaxato seruatis seruandis, nu. 156.

QVAESTIO XXVII.

1

ARCEREM Esse † malã mansionem, torturæ speciem mortique æquiparari, si perpetuus sit: & qui illum experti sunt, optimè norunt, probat tex. in l. itẽ apud Labeonem, §. quæstionis, ff. de iniu. & in l. omnes, ibi, *immensorum cruciatum*, C. de pœn. & cap. nulli dubium, 3. q. 1. & per iura prædicta id etiam in omnium ore quotidie versari facilè videre est apud Bal. in l. si Clericus, in 2. vol. Primo quæritur, post num. 6. C. de episc. audi. & in l. 1. C. qui ad lib. peruen. non poss. Marsi. in consi. 29. nume. 34. & consi. 125. num. 17. vers. Immo carcer dicitur, & in pract. §. attingam, num. 28. & num. 30. & in tract. bannit. in verbo, carcerati, nu. 29. Franc. Caton. in tract. de tormen. cap. 12. num. 8. fol. mihi 417. inter tract. crim. diuers. & iterum in quæstionibus, c. 9. de captu. & carcera. num. 8. vers. Ratio, quia carcer est, fol. 426. Catald. in tract. de sindic. num. 103. Conrad. in pract. tit. de carcerat. num. 2. pag. mihi 273. in fine, Boss. in tit. de carcer. num. 1. Rolan. consil. 41. nu. 15. volum. 4. Iodoc. in pract. crim. tit. de carcer. nume. 2. Bonacos. in commun. opin. crimi. part. 1. vers. Carcer est mala mansio. vbi post Emanuel. Soarez in suo libello recept. senten. versic. carcer, num. 13. testatur de communi Doctorum opinione Mascard. in trac. de prob. lib. 1. conclus. 267. nu. 6.

2 Est † nempe carcer (vt inquit Bald. in suo tracta. de carcerib. c. I. num. 2. vers. nam carcer est) locus horribilis, tum propter priuationem conuersationis hominum. tum etiam propter immũditiam, quę in carceribus reperitur: facit tex. in l. si quis in ea culpa: ibi, *custodiæ squallore*. C. de cust. reo. & propterea per carcerationem corpus affligi dixit Ang. in consi. 213. prout illum refert additio ad Angel. de malef. in verbo, qui iudex d. Caium, &c. nu. 4. littera E. & vt etiam a plurib. carceratis in Vrbe sępius audiui & experiẽtia quę est optima rerum magistra, quotidie nos docet, carcer est sepultura viuorum, consumatio bonorũ, consolatio inimicorum, & experientia amicorum.

Abstineat se igitur iudex ab indebita captura, ne
indebite pauperes homines in carceribus detinendo
& vltorem habeat Deum & a iure impositis subeat
poenas. Que quales sint, quando locum habeant, vt
iuxta seriem propositæ quęstionis dignoscamus, di-
gnoscendum in primis est, quot modis, & quãdo ca-
ptura seu carceratio dicatur indebite facta. Et rursus,
vt præmissorum facilior & ordinata cognitio habea
tur, distinguenda est præsens quæstio in duas inspe-
ctiones, in quarum prima discutiam, an & quãdo &
quot modis dicatur quis indebite carceratus: in secũ
da, quibus pęnis & quando plectatur iudex, qui inde
bite aliquem carcerari mandat. Et circa primam in-
spectionẽ, sicut plurib. modis carceratio dicitur inde
bita & illicita, ita etiã procedendo per plures, & par-
ticulares conclusiones.

PRIMA Sit conclusio in proposita prima inspe-
4 ctione, † quod captura seu carceratio dicitur nulla &
indebita, ratione iurisdictionis, & sic captura seu car-
ceratio decreta ab incompetenti iudice pariter nulla
& inualida reputatur, vt per Bal. in cons. 285. col. j. vo
lu. 1. & cons. 318. col. 4. & in c. causam matrimonij, cir
ca fi. de off. deleg. vbi amplius, quod faciens carcera-
re aliquem per iudicem incompetentem, dẽt perde-
re causam, ſm Parid. de Put. in trac. sind. in verbo, ca-
ptura, c. 5. nu. 6. fol. mihi 128. a tergo Soc cons. 96. col.
2. vol. 3. Decian. consi. 75. col. fi. Anan. cons. 55. col. 2.
& ibi Bolog. in addit. Doc. ac præcipue Cur. iun. Pur
pur. Parpal. & Iac. de S. Georg. in l. magistratib. & in
l. cui iurisdictio. ff. de iurisd. om. iud. Cur. in trac. de se
quest. q. 27. Ias. in §. j. nu. 95. Insti. de act. & in l. 2. col. 6.
in fi. vers. notamen diligenter, ff. de iurisd. om. iud. Ri
pa respon. 13. col. 2. in prin. nu. 28. Roch. de Cur. in c.
ar si clerici. in 3. notab. extra de iud. Neuiz. cõs. 52. nu.
26. Boet. dec. 215. nu. 25. in prin. Rol. in cons. 65. nu. 6.
* vers. sed præmissis non obstantib. volu. 3. de cõi* Do-
ctorum opin. testatur Bonacos. in j. par. suarum com.
opi. vers. captura ad hoc, in fi. pag. mihi 19. col. 1. & vi
de quę dixi inf. q. 30. nu. 135. ✠ & hac ead. q. nu. 83.

LIMITA Hanc conclusionem primam sic gene
5 raliter propositam, † vt pariter nec generaliter locum
habeat, qñ iudex incompetens aliquem caperet, non
vt is causam illam cognosceret, sed vt captum ad cõ
petentem iudicem remittat. tale. n. casu, nõ potest in
captura allegari iudicis incompetentia, vt per Bart. in
† l. Magistratib. in 1. q. quem ibi cõiter* omnes alij Do
cto. sequuntur, ff. de iurisd. om. iu. vbi dixit, quod mu
nicipales magistratus, qui non hñt ptãtem cognoscẽ
di causas maiores, & in quib. corporis ac sanguinis pę
na de iure imponitur, pñt delinquentes ẽt maiori, &
corporali pęna dignos incarcerari, & ad maiorẽ re-
mittere iudicem, per tex. in §. audient. in Auth. de de
fens. ciuit. collat. 3. qui textus q̃uis loquatur in defen-
sorib. generaliter, tñ intelligi debet in oĩbus iudicib.
vt per Bar. in d. l. magistratib. & ibid. Purpur. nu. 8. &
9. vbi ampliat ẽt quod non adsit periculum fugæ, ff.
de iurisd. om. iu. ac per eundem Bar. in l. si quis in ser-
uitute, ff. de fur. & facit tex. in l. fi. ibi, *eos autem qui dolo*
fecisse incendium conuincuntur ad Fabium Chilonem pręfectũ
Vrbis, amicum nostrum remittere, &c. ff. de off. præfec. vi-
gil. sequitur d. dec. 315. nu. 34. ad med. vers. & sic dñs
de Castellario, facit quod in simili de iudice laico car
cerari mandante clericum ad effectum illum remit
tendi ad iudicem ecclesiasticum sup. diximus in titu.
de inquisitione. q. 8. num. 116. & seqq. & ſm hanc de
clarationem passim in Vrbe seruatur in iudice Cu-
riæ de Sabellis, ac Turris nonæ, qui capiens reos de
capitali crimine inquisitos, quorum cognitio ad illũ
non spectat, dictos captos non relaxat tanquam inde
bite carceratos, sed (ad Illustris. D. Auditorem Came
ræ, ac) ad reuerendiss. Dominum Vrbis Gubernato-
rem, tanquam ad iudices competentes remittit, &
si aliter faceret & relaxaret, reprehensionem, & for-
san etiam punitionem incurreret.

SECVNDA Sit conclusio in hac eadẽ prima in-
spectione et ex præcedenti prima conclusione illati
6 uè ortum hñs, † quod captura dr̃ iniusta et indebita,
vbicunq; fuerit facta de mandato iudicis non haben
tis merum Imperium, et non existẽti in maiori ma
gistratu, vt puta sunt Rectores alicuius vniuersitatis,
consules mercatorum et alii similes qui non hñt, ni-
si simplicem iurisdõnem, ſm Paul. de Cast. in l. cum
proponas, C. de bon. autho. iudic. possiden. sequitur
Marsi. in prac. cri. §. attingam. nu. 77. et in trac. de ban
nit. in verbo, capt. nu. 51. vbi allegat tex. in l. 2. ff. de ori
gi. iu. et Doc. in l. Imperium, ff. de iurisd. om. iud. Boe.
dec. 215. sub nu. 34. vbi inter alios concordantes alle-
gat Purpur. in d. l. Imperium, nu. 226. et maximè di-
cit facere textus in l. 2. §. fi. secundum vltimam lectu.
gl. ff. de iud. Conrad. in pract. tit. de captura. nu. 1. vet.
nec dubium erit, pag. 226. vbi declarat. ☞ Decian. in
trac. crim. tom. 2. lib. 7. c. 10. nu. 21.

TERTIA Sit conclusio, et quæ pariter infertur
7 ex pręcedenti secunda conclusione, † quod cum dele
gatus non habeat merum Imperium, idcirco captu-
ra, seu carceratio de eius mandato facta, dr̃ nulla de-
fectu iurisdõnis, gl. in l. consentaneum, et ibi Bald. in
3. col. vers. quæro, nunquid delegatus; C. quomod. et
qñ iudic. et § si verò ẽt, in Auth. de exhib. reis, collat.
5. et in auth. ei qui iurat, vbi Bal. col. 5. vers. item not.
et Bar. in j. notab. C. de bon. autho. iudic. possiden. no
tant Doctores in l. plerique, ff. de in ius voc. idẽ Bal.
in auth. omnino, col. 3. vers. circa personam iudicis,
C. ne vxor pro marito. Alex. in l. iubere col. 2. ff. de iu
risd. om. iud. Purpur. in l. cui iurisd. nu. 6. ff. eo. Marsil.
in prac. in §. attingam, in fi. nu. 78. et in trac. de bann.
in verbo, capt. nu. 5. Boet. decis. 215. nu. 24. Conrad.
in prac. d. titu. de captura, nu. 1. vers. Hinc est, quod ca-
+ ptura, pag. mihi 266. col. 1. de cõi* testãtur Ias. in l. cui
iurisd. nu. 13. & ibi ẽt Cur. iun. nu. 18. ff. de iurisd om.
iudic. Diaz reg. 179. incip. delegatus inferioris, Villa-
lob. in com. opin. littera D. nu. 27. vbi limitat, nisi ti-
meatur de fuga. Bonacos. in com. opin. par. 1. pag. mi
hi 18. a tergo, vers. 2. incip. cap. non potest, facere qui-
libet delegatus, etc.

8 QVARTA Sit conclusio, † q̃ captura multo ma
gis dr̃ iniusta, si est facta ab aliqua priuata psona, nul
lam prorsus habente iurisdõnem, nec ordinariã, nec
delegatam: is. n. dr̃ priuatum carcerem committere,
et priuati carceris pęna plectendus est, cum certi iu-
ris sit nemini licere ẽt publico officiali debitorẽ, seu
delinquentẽ capere sine iudicis authoritate, l. nemi-
nem, C. de exhib. reis, cuius tex. verba sunt hæc: *Ne-*
minẽ in iudicio exhibendum esse præcipimus, nisi de cuius ex-
hibitione iudex pronunciauerit. et ibi hoc notant glos. O-
dofr. Pet. Cyn. Iac. Bar. Alb. Bal. Ang. Sal. et commu-
* niter* Doct. teste Ant. Gomez de delict. c. 9. tit. de ca
ptura reorum, num. 3. quem refert, et sequitur Bona
cos. in suis com. opin. par. 2. pag. 8. a tergo, vers. capere
nemo debet delinquentem. Iodoc. in prac. cri. tit. de
citatione reali, idest captura, nu. j. Fran. Cason. in tra-
cta. de indit. et tort. ad fi. in tit. de captura, et carce. c. 9.
nu. 3. Ghirlan. de relaxat. carcerar. q. 1. nu. 16. Conrad.
in pract. tit. de carcer. nu. 4. ver. Priuatus verò carcer,
mihi 274. col. 2. concordent tradita per D. Thomam
2. 2. q. 65. arti. 3. Summa Siluest. in verbo, carcer. q. 1.
Summa Tab. in verbo, carcer. §. 1. quos referendo se
quitur Placent. in praxi iudiciaria inquisitorum, in
vers. incarcerare, pag. mihi 37. vbi istorum authorita
te motus dixit, quod carcerare alium quis nõ potest
simpliciter, nisi sit minister iustitiæ, et ſm ordinem
iustitiæ, et si. n. cuilibet alium ad horam detinere, et

ligate

ligare non licet, sed tantum hoc potest, qui vniuersaliter hēt disponere de actib. et vita alterius, faciunt, quæ infra scripsi in q. 32. nume. 31. et seqq. vbi declaraui, an et quando exequutores possint aliquem capere sine iudicis mandato, et ibidem, num. 74. et seq. vbi pariter declaraui, an et quando priuatę personæ possint capere malefactorem.

9 Priuati† autem carceris pęnam, capitis esse, ac vltimi supplicij, immo et huius criminis reum tāquam lęsæ maiest. reum à iure reputari, per text. in l. 1. C. de priua. carcere et ibi percipuè Bal. et cōmuniter† omnes, dubitandum non est, et in specie tradidere etiam Gulie. Bont. in tract. casus, in quib. pęna mortis specifice est imposita, nu. 3. inter tract. crimi. diuers. pag. mihi 444. Conrad. in pract. tit. de carcera. nu. 4. versic. hinc dicamus, fol. 274. et in tit. de læsæ maiestat. reis, nu. 5. vers. 54. collige, etc. pag. mihi 351. et in tit. de carcere priuatum exercen. nu. 1. fol. 353. Plot. cons. crim. diuers. 73. nu. 9. tomo 2. in folio. Fab. à Monteleone in sua praxi arbitrali, par. 4. in §. iurium censura exercentes priuatum carcerem, fol. mihi 280. nu. 869. Cyrus in summa crim. rub. 12. tit. de custod. reor. partic. 1. §. 1. num. 1. vers. sed hæc custodia, vbi quod cū personarum custodia ad solum Principem spectet, l. succurritur, ff. ex quib. cau. maio. d. l. vnica, C. de priu. carcerib. idcirco, qui ex propria eorum authoritate carcerem exercēt, vt latrones, prædones, plagiarij, tiranni, & cæteri id genus nefandissimi homines priuatū carcerem vsurpare dicuntur, & tanquam eiusdem Principis maiestatis violatores, vlt. supplicio puniuntur, Gig. de cri. læsæ maiest. tit. qualiter & à quib. crimen lęsæ maiest. committi. q. 35. nu. 1. & seq. vbi hoc ideo per hoc crimen, quem incidere dicit in crimen læsæ maiest. quia ex tali actu lęditur publica maiest. Carcer. n. est meri Imperij, vt sup. dixi, num. 6. & 7. & cum propterea, qui priuatum carcerem exercēt, merum imperium sibi vsurpare dicantur, vt per Bal. in d. l. vnica, vers. in textu, ibi, custodiam, C. de priu. carcer. vsurpatæ autem iurisdictionis crimen, læsæ maiest. crimen dicitur, l. 3. ff. ad l. Iul. maiest. l. qui nomine, ff. de fal. planè idem Gig. de crimi. lęsæ maiest. vbi supra, qō. 22. per totam, idcirco & per committentes priuatum carcerem etiam crimen læsæ maiest. committi non sine ratione dici potest, vt per eundē Gig. vbi supra, qui in id etiam allegat Parid. de Put. de re milit. li. 9. §. an similes, nu. 8. & Io. de Anan. in c. j. col. 2. vers. vlt. quia hic, &c. de Clerico percusso, sequitur Placent. in praxi iudic. inquisitorum, vers. carcem, & vers. seq. incip. incarcerare. pag. mihi 37. ✠ Decian. in pract. crim. lib. 7. c. 9. nu. 7. & c. 10. nu. 1. Menoch. de arbit. qō. lib. 2. casu 564. nu. 1. & 2. Nec multum in proposito laborandum est inuestigando rationes, & authoritates, cum verba text. in l. 1. C. de priua. car. in fi. satis clare sint dum dicit. *Nam illud perspicuum est eos, qui hoc criminis genus commiserunt etiam pro veterum legū, & constitutionum tenore, tanquam ipsius maiestatis vltimo subiugando esse supplicio.*

☞ De iure autem canonico retinens clericū non ligatum, sed infra si pariter inclusum pęnam excommunicationis incurrit, c. nuper, §. nos igitur, & ibi gl. i. de sent. excom. immo includens clericum inuitum in aliquo loco, licet corpus nō tangat, incidit tamen in pœnam si quis suadente diabolo. 17. qō. 4. sicut si manus violentas in eum iniecisset, s'm Bar. Bal. Paul. de Cast. Ias. & Fel. in locis relatis per Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 7. c. 10. num. 22. ✠ Menoc. de arb. quęstio. lib. 2. casu 567. num. 3. vbi dixit iure canonico, aduersus exercentes priuatum carcerē nullam esse pęnam statutam, & propterea arbitrariam ex Fabi. a Monteleon. in praxi arbit. parte quadragesima, numero 870.

10 Tenetur insuper† qui priuatum carcerem exercet, ad omnia damna, & interesse passa per eum, qui in carcere detentus est, per c. pęnale cum ibi notatis 14. q. 5. nec non si detentus erat debitor carcerātis amittit debitum, per §. quia vero, in Auth. nulli iud. & vtrumque tradit Fab. à Monteleone in sua praxi arbi. d. part. 4. fol. 280. nu. 869. & pro primo dicto faciunt, quę infra in eadem quęstione in 2 inspectione dicētur de iudice indebitè aliquem carcerante, quod tenetur ad omnia damna, & interesse: ergo multo magis ad illa tenebitur is, qui sine vlla iurisdictione aliquem carcerat, & pro secundo dicto facit etiam tex. in l. si quis in tantam, cū ibi notatis, C. vnde vi: ✠ Monoch. d. casu 567. nu. 2.

Verum quia pręfata quarta conclusio nō semper vera est, nec semper capiens aliquem propria authoritate priuati carceris pęna punitur, sed in multis casib. excusatur: idcirco vt materiam hanc priuati carceris sparsim per Doct. tractatā hoc in loco summatim positam, & completam habeas procedendo more solito per ampliationes, & limitationes.

11 AMPLIA I. Propositam quartam† conclusionē, vt carcerem priuatum quis committere dicatur, nedum quando quis retinet aliquem in carcerib. inclusis: verum etiam si retinet extra carceres in compedib. vinculis, latumijs, seu alio modo etiam in camera, siue ciuitate cum custodia hominum, ne retētus recedat, ac generaliter quocunque modo quis inclusus, seu nō inclusus cum vinculis, vel sine vinculis retinetur, vt tamen recedere non possit, semper dicitur sub carcere priuato inclusus, & illius pęna habet locum, vt docet Sal. in d. l. vnica, col. fi. nume. 7. vers. sed quęri, & ibi in additio. C. de priua. carce. & ante eum Bal. in l. si confidis, & ibi gl. per illum text. C. ad l. Iul. de vi public. sequitur Plot. crim. diuer. 73. nu. 9. tomo 2. in fol. Fab. a Monteleone in sua praxi arbit. d. par. 4. nume. 869. vbi amplius quod carcer priuatus dicitur commissus etiam, quod quis fideiussorib. nedum carcerib. se obtulerit nec dissentit Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica pręcedēte, &c. nu. 87. in prin. vers. quartus est carcer. vbi post Ang. de Perus. in d. l. vnica, C. de priua. carce. dixit quod carce. priuatus cōmittitur in eum, qui retinetur in via taliter, quod recedere non potest, sequitur Bert. consil. crim. 426 in fi. princ. vol. 2. & facit Bonifac. de Vitalin. in tit. carce. priua nu. 1. vbi quod semper imponitur pęna capitalis ei, qui aliquem tenet in carcere priuato, siue in domo, siue sine, vt post Ang. Sal. Bal. & Plot. quos allegant, scripserunt Bert. consi. crim. 426. nu. 1. in fi. vol. 2. & Claud. filius ibi in addit. littera A, ver. neq; excusabitur. ☞ Decian. in trac. cri. to. 2. lib. 7. ca. 10. nu. 18. 19. vbi bene comprobat hanc ampliationem, tam quo ad retinentem in vinculis, quam quo ad retinentem in custodia, etiam quod detentus non existat intra parietes inclusus.

12 AMPLIA II. Quod† licet alias frangens carceres, & ex illis fugiens, capitaliter. puniatur ad tex. in l. 1. in prin. ff. de effrac. & expilat. tradunt Doct in l. reos, ff. de cust. reor. & in l. milites agrum, §. cum, ff. de re milita. cum alijs per Plot. in l. si quando, nu. 883. C. vnde vi Boss. in tit. de effractor. nu. 1. seq. & latius dicam infra, hoc eo. tit. in q. 30. †Si tamen quis frangendo carcerem priuatum aufugerit, nulla pęna punitur, quia ex iniuito carcere aufugit, vt per gl. & Doc. in l. succurritur, ff. ex quib. cau maio. Boer. decc. 215. num. 13. in fi. Pau. Ghirlan. in trac. de relaxa. carce. sub rub. de fuga carcerati, nu. 15. vers. sextò limita, & nu. 16. vers. & ideo si Tirannus. Viu. in commun. opin. verbo fugiens à carcere publico, num. 4. versic. coarctatur secundo, & num. 5. versicu. ideo si Tirannus, vbi testatur de communi opinione, ex Boer. d. decis. 215. nu-

13

mero 13. addo & Mascard. in suo trac. de probat. lib.
2. conclus. 820. nu. 8. Clar. in pract. §. fin. q. 21. vers. ter-
tio autem modo, ibi, item intelligenda est hæc con-
clusio, vbi pariter de communi ☞ Decian. in tracta.
crim. tomo 2. c. 10. nu. 24. & c. 10. nu. 14. vbi quod nec
isto casu punitur eximens detentum in priuato car-
14 cere, & facit viua ratio, † quia si ex carcere publico,
quando iniustus est, licet alicui etiam custodes occi-
dendo iniusto aufugere, aliter euadere non potest,
vt post antiquiores, quos allegant, tradunt D. Meno.
de arbit. q. casu 301. nu. 14. & 15. lib. 2. cent. 2. Ioseph.
Mascard. de prob. conclus. 266. nu. 26. & seq. tomo 1.
& pariter dicam latius infra eo. tit. in materia fugien-
tes ex carceribus, & illos frangentis, in d. 30. q. multo
magis id debet licitum reputari ei, qui in carcere pri-
uato detentus est, qui non solum iniustus, & illicitus
iure iudicatur, sed ēt punibilis, per d. l. C. de priu. carc.
15 AMPLIA III. Eandem quartam † conclusionem
procedere, vt priuatus carcer commissus dicatur nō
solum, quando aliqua priuata persona aliquem deti-
net, sed etiam quando birroarij alij vel publici offi-
ciales destinati ad maleficos capiēdos, illos captos in
eorum propria domo, seu alio loco, non aũt in publi
co carcere retinerent. Nisi. n. statim præfati birroarij,
& officiales dictos captos à superiore puniendos
duxer. vt, & ad publicum carcerem conduxerint pri
uatum carcerem committere dñr, & priuati carceris
pena digni sunt, sicuti per tex. in l. j. de cohartal. & per
l. defensores. de defensor ciuit. & per l. 4. de custodia
reor. expressè tradidit Paris. de Put in trac. sind. in ver
bo, captura, c. 8. nu. j. fol. mihi 139. a tergo, in 1. col. vbi
tamen declarando hanc materiã dicit, quod pñt præ
fati publici officiales ex causa dictos captos alijs cu-
stodiendo tradere, vt in auth. matri, & auię, §. fi. & in
l. c. 5. de adul. donec tñ capturam iudicib. denuncient.
16 AMPLIA IIII. In tantum † priuatum carcerē esse
illicitum, & iurib. odiosum, vt si in aliqua ciuitate e-
xerceatur priuatus carcer, & gubernator illius ciui-
tatis hoc sciat, & toleret, incidit etiam & ipse in cri-
men prædictum, & illius pœna plecti potest, vt dicit
tex. in d. l. vnica, C. de priu. carce. cuius tex verba sunt
hæc: *Nam post hanc saluberrimam cõstitutionem, & vir spe
ctabilis pro tempore Præfectus Augustalis. & quicunq; pro
uinciæ moderator maiestatis crimen proculdubio incursurus
est, qui cognito huiusmodi scelere læsam non vindicauerit ma-
iestatem*, & quæ sequuntur, tradunt ibi gl. & Bar. Bal.
✝ Sal. & communiter omnes, Gig. de crim. læsæ maie
stat. lib. j. titul. qualiter & a quib crimen læsæ maiest.
commit. q. 35. nu. 2. Conrad. in pract. tit. de carcerem
priuatum committentib. nu. 1. vers. Hocque amplia-
tur, pag. mihi 353. col. j. ✠ Menoc. de arb. q. lib. 2. casu
17 567. nu. 4. Nec mirum, † quia vt alibi ex professo tra
ctauimus, iudices ex sola negligentia tenentur ac pu
niuntur aliquando ext. ordinem, & aliquando etiam
capitaliter vt per Boss. in tit. de offic. corrup. num. 24.
& seqq. & latius per Menoch. de arb. quęs. lib. 2. casu
341. per totum cent. 4.
18 AMPLIA V. Vt multo magis † pœna criminis læ
sæ maiest. ac mortis esset afficiendus is, qui carcerem
priuatum exercet, si vltra detentionem in carcere de
uenerit etiam ad torquendum dictum detentum: est
enim magis sit torquere quam detineri, vt per gl. in
l. 1. in verbo, nec puniri, in fi. C. de custod. reor. ideo si
pro sola detentione quis incurrit crimen læsæ maies.
multo magis id currere debet, si vltra detentionem
interuenerit etiam tortura, secundum Bar. in d. l. vni-
ca, in ver. in tex. ibi, violator. C. de priu. carc. quem re
fert & sequitur Gig. in tract. de crim. læsæ maiest. lib.
1. tit. qualiter, & a quibus crimen læsæ maiest. com-
mit. q. 35. in fi. nume. 18 ✠ quem refert sequitur. De-
19 cian. in tract. crimin. lib. 7. c. 9. num. 8. † & cum etiam
mortis pœna a iure indicta sit iudicibus, qui indebi-
tè aliquem torquent, secundum vnam eorum opi-
✱ nionem, quam magis communem dixerunt Marsi.
in pract. §. expedita, nu. 87. Io. Bapt. Villalob. in com.
opin. littera I. num. 99. Conrad. in prac. tit. de sen. diffi
nitiua criminali, num. 6. propè fi. post vers. debet etiã
iudex de sententia, &c. pag. mihi 312 col. 1. in fi. Ro-
lan. consi. 12. num. 7. seqq. vol. 4. & de qua Deo dante
alibi latius disseremus, multo magis eadem pena in-
dicta esse debet ei, qui sine vlla prorsus iurisdictione
detentum maximè in priuato carcere torquet, quic-
quid in contrarium senserit Bal. in d. l. vnica, relatus
per Claud. Beraz. in addit. ad consilium patris, crim.
416. in litera B. vol. 2. dicens secundum eum, capien-
tem bannitum, incarcerantem, & torquentem tan-
quam iuris exequutorem, nō delinquere: falsa. n. est
hæc Bal. propositio, cum talia facere, vt sup. dixi, me-
ri Imperij sit & licet in iure, aliquo casu sit permissa
retētio seu captura, prout nulli dubium, permissa est
captura & retentio banniti, qui hostis publicus dr, ca
ptus tñ semper ad iudicem remittendus est. l. 2 inter-
dum, §. qui furem, ff. de fur. l. fi. C. de malefic. mathe-
ma. l. cap. 5. ff. ad l. Iul. de adult. & si aliter diceremus,
esset. vt idem Claud. bene cõsiderat, ad priuatorum
vindictam multa statim erigere subsellia, sed ad hæc
quæ hic de bannito dñr, vide quę dixi infra, num. 33.
in 7. limitatione. ✠ Et de carcerante ac in priuato car-
cere suum inimicum, & illum torquente ex priuata
inimicitia non autem vt principis iurisdictionē vsur-
pet addo post huius libri tertiam impressionem, Fol
ler. in pract crim. in verbo. Item quod commisit cri-
men læsæ maiesta. nume. 109. vbi multa adducit pro,
& contra.
20 AMPLIA VI. Eandem quartam † cōclusionem,
vt in carcere priuato quis se obligare possit, & si obli
gauerit, talis obligatio est nulla & inualida, ēt quod
fuerit iurata: tum quia carcer priuatus de iure prohi-
bitus est, & cont. bonos mores. d. l. j. C. de priu. carce.
pacta autem ꝯ bonos mores minimè seruanda sunt:
tum ēt, quia carcer est species seruitutis, l. 3. ff. de lib.
homine exhib. cui quidem seruituti, cum nemo sit
dñs membrorum suorum l. liber homo, la t. ff. ad l.
Aquil. idcirco per pactum quis subijcere non potest,
l. nec volens, & l. nec liberos, C. de liber. caus. & quia
ēt detinere aliquem in carcere, est species iurisdictio
nis, vt sup. dixi, nu. 6. pacto aũt priuatorum iurisdictio
conferri non possit, l. priuatorum, C. de iurisd. om. iu
dic. ideo conuentionem, qua quis se priuato carceri
obligat, minimè valere ēt ꝙ iurata sit, tradiderunt in
specie Bal. in c. ex rescripto, col. 2. ver. quæro vtrũ te-
neat, & vers quęro, nunquid debitor, extra de iureiu.
Bal. Ang. Imo. & Alex. in l. alia, § elegãter, ff. sol. mat.
idem Paul. de Cast. & Imo in l. Titio, §. Titio centũ,
ff de cond. & demonst. Bal. & Sal. in l. ob ęs, C. de act.
& obl. Rom. in l. si decesserit, ff. qui satisd. cog. Bal. cõ
sil. 247. proponitur, quod Ioan. lib. 2. vbi loquitur de
quodam qui in carcerib. priuatis detentus iurauerat
redire, & concludit, quod non tenetur redire nec pōt
vocari periurus propter inualiditatem pacti, sequitur
Natta consi. 451. nu. 32. & 33. li. 2. vbi quod nec etiam
valet talis pactio cũ adiectione pœnæ adhuc. n. in ca
su contrauentionis, nec pœna exigi potest, quia ma-
ior potestas requiritur in adiectione pœnæ, quam in
dispositione principali, l. 2. §. is datur, ff. de iudi. & qui
non potest disponere simpliciter, nec ēt potest dispo
nere pœnaliter, Bal. in l. omnes populi, col. 6. vers. sed
quid si statutum inualidum, ff. de iustit. & iure, & li-
cet ꝯ hanc ampliationem tenuerit Innoc. in d. c. ex re
scripto, in gl. in verbo, obsides. extra de iureiu. Bar. in
d. l. alia, §. eleganter, col. 2. ff. sol. mat. & in d. l. Titio, §.
Titio centum, ff. de condit. & demonst. & in tract. de
carceri.

carceri. col. 6. non tamen recedas ab ea, quæ non solum vt præfertur, bonis rationibus fundata est, sed ēt communis, *sicuti ēt consuluit Soc. in consil. 99. nu. 31. vol. 4 & testatur Conrad. in prac. tit. de carceratione, post nu. 4 pag. mihi 274. col. 1. ☞ nec dissentit Decian. in trac. crim. tom. 2. c. 10. nu. 15. li. 7. vbi etiam refert ɔ̄trium tenentes, & illorum rationib. respondet, & nu. 12. vbi declarat hanc ampliationem non procedere in eo qui retinet in carcere redemptum ab hostib. donec soluat pretium pro sua redemptione per retinentem solutū. Sic. n. redemptus voluit, & se obligauit, sm Ang. & Marsil. in locis per eum relatis.

21 LIMITA I. Propositam quartam †cōclusionem, vt procedat, quando quis detinetur in carcerib. vltra viginti horas: vsque. n. ad horas viginti licitū est vnicuique debitorem, seu delinquentem retinere, secus vltra: textus vē clarus, qui hanc probat limitationem in l. cap. 5. & ibi hoc notant Bar. & communiter *omnes, ff. ad l. Iul. de adulte. cuius textus verba sunt hæc: *Capite quinto legis Iuliæ ita cauetur, viro adulterum cū vxore sua deprehensum, quem aut nolit, aut liceat occidere, retinere horas diurnas nocturnasque continuas non plusquam viginti testandæ eius rei causa, vt vti sine fraude suo iure liceat*, & per istum tex. hoc idem tradiderunt idem Bart. & communiter *omnes in d. l. 1. C. de priua. carcere. & in l. 1. C. de exhib. reis, Innoc. Abb. & Fely. in c. vt famę, de sent. excom. Paris de Put. in tracta. sind. verbo, captura, c. 8. num. 2. & 4. Franc. Cason. de indit. & tortu. ad finem operis, in tit. de captura, & carce. cap. 6. nu. 4. Iodoc. in prac. crim. reali, id est captura, c. 15. nu. 5. Boer. decis. 215. num. 13. ad finem. Gig. in trac. de crim. læsæ maiest. lib. 1. titulo qualiter & a quibus crimen læsæ maiest. commit. q. 35. num. 1. Conrad. in pract. tit. de carcerat. post nume. 4. pag. mihi 274. col. 1. licet vt refert Iodoc. vbi sup nu. 6. alij infra sex horas debere retentum iudici assignari, si id fieri potuit, autumauerunt: prior tñ opinio quæ horas viginti concessit, nō solum verior est, vt patet ex contextu, d. l. ca. quinto, ff. ad l. Iul. de adult. sed etiam communis, + vt testatur Ant. Gomez var. resol. tomo 3. c. 9. tit. de captura reorum, num. 3. ad fi. vers. item adde, & ita etiam omnes Doctores concludere post Cauen. quem alleg. super 56 ritu magnę Curiæ, num. 2. testatur Clar. in pract. §. fi. q. 68. vers. priuatum carcerem exercens, Bertaz. consi. crim. 426. nu. 5. vol. 2.

Et nos Romani habemus Vrbis statutum in 2. li. c. 56. quo cauetur, quod quicunque ceperit, aut capi fecerit aliquem, et eum propria libertate priuauerit, animo carcerandi vel in eum priuatum carcerē committendi, si per aliquod temporis bene spatium retinuerit, pęnam ducatorum ducentorum: si verò per duas, vel plures horas, non tamen vltra viginti quatuor pęnam ducatorum quingentorum incurrat, dicta verò pecuniaria pęna in nobilibus duplicetur, in magnatib. et eorum bastardis quadruplicetur: quas pœnas si singuli prędicti in his casib. nō soluerint intra decē dies a die latæ snīę, capite puniantur ad mortem. Hactenus statutum. ex quo apparet, quod si vltra 24. horas, qui fuerat detentus, succedit pęna iuris communis, de qua sup. in reg. nu. 9.

22 SVBLIMITA Hanc primam limitationem, †vt procedat quando captura in se iusta est: vt puta, quæ fiat in aliquib. ex casib. à iure permissis, de quibus dicam in seq. limitatione, et in quibus cuilibet priuato licitum est propria authoritate capere, ēt sine vlla iudicis authoritate; tunc. n. licitum est ei sic iustè capiēti captum ēt in priuato carcere retinere vsque ad horas viginti, iuxta terminos d. l. ca. 5. ff. ad l. Iul. de adulte. qui loquitur in adultero reperto in flagranti cum vxore, quem non solum retinere, sed ēt occidere licebat & sic in casu permisso, & in captura iusta: at secus si captura sit iniusta à principio, & in casu à iure non permisso, quia tunc ēt quod captus detineatur in priuato carcere minori spatio viginti horarum, adhuc ēt succedit pęna priuati carceris, sicuti post Canens. vbi sup. per omnes Doct. + concludi testatur Clar. d. q. 68. vers. priuatum carcerem exercens. immo qñ, vt præfertur captura est illicita, statim quod quis capitur, committitur priuatus carcer, teste Boss post Bar. & Dec. quos allegat in ti. de carcere, nu. 26. & faciunt scripta per Claud. Bert. in addit. ad cons. patris crim. 426. littera A, vers. tertiò quandoque carcer, & littera E, vers. rationē eo loci, vol. 2. vbi dixit, quod quando quis aliquem carcerat custodiæ gratia pro criminis inuestigatione, iuxta terminos, leg. 1. ff. de exhib. reis, & l. fi. C. de cust. reo. quo casu carceratio est prorsus improbata, tunc si captum iudici non denunciauerit, læsæ maiestat. reus efficitur, etiam quod modo tempore illum retinuerit: perficitur enim tale crimē momento, vt nephandissimorum hominū arrogantia reprimatur, vt dixit Imperator in d. l. vnica. ☞ & vide ad comprobationem huius sublimitationis, bene loquentem Decian. in tractatu crimi. tomo 2. lib. 7. cap. 10. num. 2. per totum.

SVBLIMITA II. Eandem primam limitationē procedere, quando retinens aliquem in carcere habebat animum non illum retinendi, sed iudici præsentandi. tunc enim huius criminis pęna nō tenetur, nisi illum retinuerit vltra 20. horas: secus autē quando a principio carcerauit, non animo prædicto præsentandi carceratum iudici, quia tunc per momentaneam retentionem, talis pœna subintrat, secundum Decian. in trac. crim. tomo 2. lib. 7. c. 10. nume. 2. præsertim, in fine.

23 LIMITA II. Eandem quartam †conclusionem, quia plures sunt casus in iure, in quibus vnicuique ēt priuato absque vlla iudicis authoritate, & mandato licitum est delinquentes capere, veluti in monetarū falsarijs, seu violatoribus, l. 1. C. de falsa moneta. in latronibus, & viarum grassatoribus l. capitalium, §. famosos, ff. de pœnis, in incendiarijs, d. l. capitalium, §. incēdiarij, & in l. qui ædes, in prin. ff. de incend. & in l. qui vltimo, ff. de pœnis, in violentis feminarum raptoribus, l. raptores, C. de episcop. & cle. l. vnica, C. de raptor. virgin. in militibus stipendiarijs, qui furtim duces effugiunt, l. 3. ff. de re milit. l. 1. C. de desert. & occul. lib. 12. in arborum & vinearum stolidis incensoribus, l. 2. ff. arbor. fur. cæsa. in fure acclamante populo fugiente, l. si quis in seruitute, ad fin l. interdum, §. qui fures, ff. de furt. in veneficis incantatoribus, l. fin. C. de malefi. & mathem. & denium in reo in flagranti crimine reperto, vt sup. dixi d. q. 21. num. 140. quos omns casus sic vt sup. positos optimè dinumerat Iodoc. in pract. crimin. dicto tit. de citatione reali, idest, captura, cap. 15. num. secundo, & ante Iodo. eosdem ferè casus & delicta enumerat glos. ordinaria & magistralis in l. fi. C. de exhiben. reis. & ibi communiter *Doctores, vt testatur Anton. Gomez d. tit. de captura reorum, c. 9. num. 3. in fi. vers. item adde. ☞ Decia. d. cap. 10. nume. 2. vbi de capiente adulterum in adulterio deprehensum, item de capiente adulterantem monetam Principis, item de capientem suum debitorem fugitiuum.

24 SVBLIMITA Hanc secundam † limitationem, vt procedat secundum terminos præcedentis limitationis, videlicet dummodo priuata persona seu alius officialis, qui delinquentes in prænarratis casibus capit. illum sic captum non retineat in priuato carcere vltra viginti horas. At si vltra dictas horas viginti retinuerit, incurrit crimen & pęnam priuati carceris etiam quod simus in captura à principio licita, & à iure permissa.

Sic in specie declarant Paris de Put. de sindica. verbo, captura, cap. 8. num. secundo, & 4. Iodoc. in pract. crim. d. cap. 15. num. quinto, tit. de citatione reali, id est captura, Anton. Gomez. var. resolut. tomo 3. titulo de captura reorum, capitulo 9. eodem num. 1. in fine, versicu. item adde. dicens sic probari in textu, in d. l. capite quinto, ff. de adulterio vbi glossa Bartol. & † communiter Doctores. & certè textus ille hanc sub limitationem apertè probat, quia loquitur in adultero deprehenso domi cum vxore, quem non solum à iure licitum est capere, sed etiam occidere, & tamē si vir non occidere deliberauerit, sed capere & retinere in domo, in qua ipsum inuenit, talis retentio non permittitur, nisi vsque ad viginti horas. Nec à præmissis dissentit Boer. decis. 275. num. 4 versi. quidam alij sunt vbi magistraliter loquendo dicit, quod quidam sunt qui a iure multam habent potestatem capiendi, nec retinendi, & isti quidem etiam quod non retineant per viginti horas, dicuntur carcerem priuatum commisisse, vt etiam supra dixi, nu. 22. quidam vero sunt, qui habent potestatem capiendi, sed non retinendi, vt in casibus in limitatione prenarratis in precedenti numero 23. & isto casu, † si vltra viginti horas captus detineatur absque eo quod iudici presentetur, incurritur pena priuati carceris, d. l. capite quinto. est enim isto casu captura ab initio licita, sed retentio vltra vigintihoras illicita, vt per Bart. & Ang. in d. l. capite quinto, Ioã. de Platea in l. 1. ante finem, versic. & nota quod tenens aliquem, l. C. de cohoer. prin. lib. 12. Sal. in l. fi. in fi. C. de exhib. reis, cum alijs ibi per Boer. allegatis.

25 LIMITA III. Vt † pena priuati carceris non habeat locum in illis, qui detinent aliquem in carceribus correctionis causa: vt puta in patre detinente filium in priuato carcere, sicut per text. in l. 3. §. 1. & 2. ff. de liber. hom. exhiben. tradunt Cy. Alb. et Saly. in d. l. vnica, C. de priua. et carcere. et per text. in l. 1. et 2. de patr. potest. et in l. 2. ff. de his, qui sui vel alieni iur. et tradit pariter Paris de Put. in tract. sindic. verbo, captura, c. 8. num. 3. Contrad. in pract. tit. de carceratione, num. 4. vers. plane limitare potes, fol. 274. colum. 1. Gig. de crim læsæ maiest. lib. 1. tit. qualiter, et à quibus crim. læsę maiest. commit. q. 35. nu. 7. Fab. a Monteleone in sua praxi arbit. par. 4. iurium censura exercentem priuatum carcerem, fol. 280. nu. 869. Marsi. in tract. de bannit. in verbo, carcerati, num. 60. Placent. in sua praxi iud. inquisitorum, sub vers. carcerum, in fine, fol. mihi 37. latè prosequitur Boer. decis. 275. num. et per totam, in discursu, parte a vbi nu me. 3. quod pater relegans filium in certo loco, nō dicitur incidere in tit. de priuatis carcerib. alleg. Bart. in l. ex facto, in fine, ff. de hæredib. instit. Anton. de Butr. in cap. cum contingat, de foro compet. & ibidem Felyn. in fi. dicentem filium posse a patre aliquando recludi in camera, vt dicitur fieri a Florentinis, quia aliud est detrudere in carcerem, & aliud tenere sub custodia, vt per gl. fi. C. de decurio. lib. 12. & de ipso patre videtur etiam tex. in l. 3. ibi, obligaturus, & cet. C. de patr. potest. & ibi per illum textum, dicit Bald. patrem carcerare posse filium nō per viam iurisdictionis, sed correctionis & ad hæc vide declarantē Clan. Bertazzo. in addit. ad consi. patris crimin. 426. versic. Primò itaque, & c. & ver. Preterea licet quis sit pater. ☞ Decian. d. c. 10. nu. 5.

26 Et idem in marito, † quia causa correctionis, & castigationis potest vxorem in vinculis ponere, & sic in carcere priuato detinere, vt in c. placuit, 14. q. 2. & in ca. quemadmodum, in fine, & ibi gl. vltima, extra de de iureiur. Paris de Put. vbi supra, d. verbo, captura, c. 8. numero tertio, Fely. in cap. cum contingat, ad fin. in verbo, quam coercitionem, extra de foro compet. Gig. de crim læsæ maiest. lib. 1. d. q. 15. num. 8 vbi amplia t hoc procedere non solum de iure canonico, sed etiam de iure ciuili, quicquid in contrarium dubitauerit Alb. in d. l. 1. C. de priuat. carce. ☞ Ad quæ vide etiam Decian. d. ca. 10. nu. 6. ex Ioan. de Plat. & Boer. in locis per eum relatis.

27 Et idem etiam in domino, † quem pariter ad correctionem posse seruum suum in priuato carcere detinere, dixit glos. in d. l. vnica. & ibidem Bald. Cyn. & Alber. C. de priuat. carce. Bartol. in l. capite quinto, §. de adulter. Quinimo dominum posse etiam seruum suum confinare in certo loco, probat text. in l. ex facto, §. proinde si seruus, ff. de hæredib. instit. iuncta l. 2. ff. de libero homine exhib. per quæ iura sic in specie hanc probat limitationem, Gig. de crim. læsæ maiestat. d. questio. 35. numero quinto, & tradunt Paris de sindicat. Fab. à Monteleone, & Placentin. in locis nuper allegatis supra, numero 25. Marsil. consil. 136. † Bertran. consi. 182. volum. 1. late etiam pro sequitur, & comprobat Boer. d. decis. 275. per totam, in discursu, vbi num. 4. ad finem, ampliando hanc conclusionem dicit, illam procedere etiam quod dominus teneat seruum suum carceratum vltra viginti horas. Illud enim quod supra dictum est, nu. 24. etiam in casibus a iure permissis, non posse quem in carceribus † detineri vltra viginti horas procedit in ijs, q licet habeant potestatem capiendi, non tamen habent potestatem retinendi. at secus, in ijs, quia iure habent potestatem non solum capiendi, sed etiam retinendi, prout dominus seruum, pater filium, & alij de quibus proposita tertia limitatione: ijs inquam etiam vltra viginti horas, quod liceat carceratum in priuato carcere detinere sine incursu pœnæ priuati carceris, dixit esse gl. in d. l. vnica, C. de priuat. carcer. ab hominibus* approbatam Boer.* dicta decisio. 275. num. 4. versic. quid de vxore, & c. vbi respondet contrarijs. ☞ Decian. d. c. 10. nu. 4.

28 Et quod eadem ratione Abbas ad correctionem, quo possit monachum suum carcere detinere, probat Bar. in l. 1 per illum tex. & ibi etiam Salyc. C. vbi quis decur. Boer d. decis. 275. Dominus. an possit, nume. 2. vers. & idem dicendum est in Abbate, & num. 3. ver. & idem de Abbate par. 1. & decis. 304. num. 3. ver. & similiter Abbati monachum, eadem par. 2. sequitur Gig. de crim. læsæ maiest. d. q. 35. num. 13. lib. 1. Decian. d. c. 10. nu. 6.

29 Et idem in parentibus, & consanguineis, quibus permissum est ligare, & incarcerare furiosum, quod nō per hoc dicatur cōmissus priuatus carcer, probat tex. in l. congruit, §. furiosi, et ibi Bald. in l. 1. et 2. notab. ff. de offi. presid. Boer. d. decis. 275. nu. 3. Gig. d. q. 45. nu. 14. ☞ Decian. d. c. 10. nu. 50.

30 LIMITA IIII. Dictam † quartam conclusionem non procedere in creditore, qui authoritate iudicis debitorem suum cepit, et cum eum ad carceres vellet ducere, rogatus fuit ab ipso debitore, vel ipsum custodiret in domo sua, donec ei solueret, ne ad carceres ductus ibidem ab alijs creditoribus arrestaretur: tale enim casu cum volenti non fiat iniuria, neque dolus, l. cum donationis, C. de transactionib. idcirco nec priuatum carcerem committi, nec illius penam contra sic detinentem locum habere dixit Alber. in dicta l. vnica, (numero secundo, versic. quæro de questione,) C. de priu. carce. per tex in l. 3. §. si quis volentem, ff. de libero homine exhib. et ita in ciuitate Bergomi, dum de facto casus contingeret, decisum et obtentum fuisse testatur, prout Alber. citer refert, et sequitur Gig. de crim. læsæ maiesta. lib. 1. tit. qualiter, et a quibus crim. læsę maiest. commit. q. 35. num. 10. (licet enim non valet obligatio, quam debitor facit de carcere priuato, secundum Bal. in l. Titio centū, §. Titio

Titio centum, il 2. ff. de condi. & demonstra. quē in proposi ip refert, & sequitur Brun. de cessio. bono. in 21. q. principali, nume. 14. satis tamen est, qund excusat creditnrē a dolo, & pena, vt per Alber. in loco citato. Nec dissentit Decian. d. c. 10. nu. 8. iuncto numero 12. vbi facit conclusionem, quod licet carceris priuati pena teneatur, etiam is qui furem in carcere retinet, donec rē furatam restituat (reprobato Marsil. contrarium tenente in consi. 135. nume. 14. & 15.) eam tamen limitat nō procedere, quando fur sic dominum rogasset, vt ipsum loco pignoris in carcere retineret, absque eo quod criminaliter accusaret, donec rem furatam ipsi restitueret. Tūc enim talis fur per retentionem in carcere non solum non afficitur iniuria, sed maximo beneficio, vt ibi per eum. Ideo nō multi sunt dies, quod de præsenti anno 1586. quidam Antonius Brambilla rogatus a quodam suo debitore, nomine Francisco Terētio de Nerunno, qui in manibus birroariorum erat, & ad instātiam dicti creditoris de mandato iudicis ad carceres Capitolij ducebatur, vt ipsum non ad carceres duci permitteret, sed domi suæ custoditum retineret, donec ei solueret, vel de soluendo fideiussorem præstaret, ne ad dictos carceres ductus ab aliis, creditoribus arrestaretur, pro vt idem Anton. vt rē gratiam faceret suo debitori, & facilius suum creditum consequi posset, eundem debitorem per duos dies in quadam camera clausum, & cū custodia retinuit, re detecta, & ad aures Curiæ peruenta, fuit idem Antonius creditor carceratus sub prætextu quod carcerem priuatū in suum debitorem exercuisset, sed cum examinatus libere veritatem, vt supra fassus esset, fuit sine pœna relaxatus per Reuerendissimum D. vrbis Gubernatorem sub cautione de se repræsentando.

31 LIMITA V. In† retineute domi seu alibi clausam meretricem libidinis causa, is inquam, non dicitur committere crimen priuati carceris, vt per Bartol. in l. verum, in fi. numero ff. de furt. quem sequuti sunt Ange. de malef. in ver. qui iudex dictū Caium, numero 10. Neuiz. in silua nupt. lib. 4. nu. 46. sub quarta limitatione, versicu. facit, quia includens meretricem, &c. vbi alios adducit concordantes, Boss. in tit. de pluribus violen. nu. 62. Foller. in prac. crim. verbo, item quod commisit crimen læsæ maiestatis, nume. 109. ad finem, Ioan. Villentat. in repet. l. diuus, numero octuagesimonono, ff. de sicar. Conrad. in practica. titulo de carce. priua. exerc. in fine, numero secundo, pagina mihi 353. columna 2. Bertazzo. consi. crim. 426 nu. 2. in fide, li. 2. Gig. de crim. læsæ maiest. lib. 1. titu. qualiter, & à quibus crimē læsæ maiesta. committ. q. 35. n. 11. & 12. vbi declarando hanc limitationem, post Bart. in d. leg. verum, dicit quod si quis etiam libidinis causa detineat inuitam priuato carcere mulierem liberam, quæ tamen sit meretrix vltra viginti horas, dicitur committere priuatum carcerem, & crimen læsę maiestatis. Sed quod immo si mulier retenta non sit meretrix committatur carcer priuatus, etiam quod non fuerit retenta per 20. horas, voluit Decian. in tract. crimin. tomo 2. lib. 7. cap. 10. numero 11. Vide tamen ad materiam huius limitationis distinctionem Bar. in d. l. verum, & Hier. & Aug. in addit. ad Ange. de malef. vbi tandem concludit quod vera decisio huius limitationis colligi potest eer eundē Bart. & Ang. in l. Diuus, cum sua materia, ff. ad l. Corn. de sicar.

32 LIMITA VI. Vt eadem quarta conclusio procedat quando carcer. in quo quis detinetur, est tutus, & talis quod ex eo detentus non potest aufugere, secus si esset fragilis, facilis ad rumpendum, & ex eo aufugi sine dificultate poterat, tunc enim non habet locum pœna priuati carceris, vt singulariter dixit Ang. in l. si quis ī graui, §. subuenīt, ff. ad Syll. Marsi consi. 135. nu. 19. Fab. à Mōteleone in sua praxi arbi. par. 4 iurium censura contra exercentes priuatū carcerem, numero 876. fol. mihi 281. addo, & Bertazzo. consi. cri. 426. nu. 5. vol. 2. vbi amplius dixit, quod nec pena priuati carceris habet locum, quando captus non taliter clausus detinebatur, quin potuisset aufugere, vel exire si voluisset, etiā quod cū difficultate ex Carrer. in pract. in 3. tractatu de homicid. & vet. assin. §. circa quartum, nu. 37. Decian. d. ca. 10. numero 13. vbi contra ampliationem Bertazzoli aduertit Ang. in loco præcitato, loqui non simpliciter quādo carceratus, *de facile*, potest aufugere, sed quando *multum de facile*, potest aufugere, ergo secus quando cum difficultate, vt ibi per eum, & hoc credo verius.

33 LIMITA VII. In† retinente in priuatis carceribus bannitum, qui vigore alicuins constitutionis impunè occidi possit. Si enim impunè potest occidi, ergo a fortiori potest etiam in priuato carcere detineri, & propterea priuatum carcerem in isto casu minime committi tradiderunt Bald. & Saly. in d. l. vnica, C. de priua. carce. Alexandr. in l. capite quinto, ff. ad l. Iul. de adulte. Gig. de crim. læsæ maiestat. lib. 1. titulo qualiter, & à quibus crimen læsę maiestat. committ. quæst. 35. num. 9. Marsil. de bannit. in verbo, carcerati, nume. 62. Blanc. in pract. crimin. in fine operis caut nona, vbi pro cautela ponit quod adhoc, vt quis excusetur a poena priuati carceris, dicat quod credebat eum esse bannitum, & quod isto casu statur iuramento dicentis sic credidisse illum bannitum, ad gl. in d. l. prima, in versiculo non occidendi animo, C. de sicar. & ita dicit Ioan. de Arnon. caut. 19. quem sequuti sunt Bertazzo. consilio 426. numero primo, in fine, volumine secundo, & Bursat. consilio 134. nu-

34 mero vndecimo volumine, secundo faciunt † tradita per Felyn. in capitulo quę in ecclesiarum, numero 14. extra de constitu. & per Boss. in titulo banniti quid admittant, numero 9. concludentes quod quādo bannitus potest impune occidi, potest etiam impunè verberari, vulnerari, bona ei auferri, ac generaliter omnis alia iniuria inferri, & propterea bannitū isto casu nō solum in carcere priuato detineri, sed etiam impunè torqueri posse, post Bald. quem allegat tradit etiam Mascard. de probat. conclus. 161. numero 3. librō 1. sed ego Baldi doctrinam minimè veram puto, per ea quæ supra dixi, numero 18. & seqq. in 5. ampliatione, & in specie animaduertit Claud. Bertazzo. ad cōsiliū patris cri. 426. in addi. littera B. vol. 2. & faciunt scripta per Decian. in trac. crim to. 2. li. 7. cap. 10. nu. 7. vbi hanc septimam limitationem omnino falsam credit, quando bannitus carceratur in territorio illius Principis a quo fuit bannitus rationibus, ibi per eum adductis. Vide etiam quę dixi ī 2. par. thom. 1. tit. de var. quęst. 9. 103. nu. 24. seq.

35 LIMITA VIII. Dictā quartā conclusionē, †quia quicquid sit de iure; de facto tñ pro priuato carcere nō imponitur pena mortis, sed alia mitior, pro ut in facti cōtingentia seruatū fuisse per Parlamentū Burdegalense, quod cōdemnauit in penā pecuniariam quēdā dominum, qui famulū suū diu in priuato carcere retinuerat, testatur Papo. li. 3. tit. 1. Arresto 1. pro vt illum refert Clar. in pract. q. 68. vers. priuatum carcerē exercceēs, in fine, vbi propterea ēt ipse dicit se credere, quod in practica reus priuati carceris non afficeretur vltimo supplicio, sed mitius puniretur, & Clarū refert pariter, & sequitur Bonac. in commu. opi. lib. 1. vers. carcerem priuatum exercens, pag. 20. col. 4. in fin. vbi quod iure ordinario exercens priuatū carcerē, non capite, sed extra ordinem punitur. Nec dissentire uidetur Iodoc. in pract. crim. capitulu 15. titul. de cita. reali. id. est captora, nume. 9. vbi dixit quod apprehenden-

hendentes aliquem sine iudicis anthoritate, si infra viginti horas captum publico carceri non tradiderint, poena priuati carceris, aut alia arbitraria coercentur, & sic alternatiue loquendo etiam imponi posse poenam arbitrariam sentit. adde & Claud. Bertazzo. in additio. ad consilia crimina. Bartholom. patris, quartocentesimouigesimosexto, in vltima additio. in fine, littera C. volumine secundo, vbi dixit rigorem d. leg. vnicæ, esse hodie apud nos maxime temperandum, tum quia illa lex eo tempore emanauit in Aegipticam gentem satis admodum in hanc audaciam procliuem, tum etiam quia hodie in practica priuati carceris rei vltimo supplicio non afficiuntur, teste Claro in loco nuper citato, & faciunt scripta per eundem Claud. in loco citato, littera A. versiculo secundo carcer. & aperte etiam quod plus est, de iure loquendo, hanc limitationem sequitur Fab. a Monteleone in sua praxi arbitr. parte quarta iuris censura contra exercentes priuatum carcerem, numero 878. folio mihi 281. vbi ex Chassaneo, quẽ allegat, super consuetu. Burgum. cat. 54. ante numero 117. concludit, quod cum leges dicant contra sic exercentes priuatum carcerem procedendum esse ad poenam capitalem sine alia expressione vltimi supplicij, mitior ideo poena erit statuenda, videlicet mortis ciuilis, sed certè Chassaneus, & Fab. a Monteleo, qui illum refert, ostendunt se non vidisse text. in d. leg. vnica, C. de priua. carce. vbi huius criminis rei non solum vltimo supplicio puniũtur, sed etiam tanquam maiestatis violatores habẽtur. Dicas ergo cum Claro vbi supra, quod hunc iuris rigorem com-
* munis* obseruantia temperauit, ex qua ego etiam, (vt verum fatear) nunquam vidi ad mortem condẽnatum eum, qui solum priuatum carcerem exercuit si aliud non fecit, quam retinere carceratum ne discedat, & ab hac obseruantia, quæ maximam in se continet æquitatem, non recedas in iudicando.

LIMITA IX. In retinente carceratum in priuatis ædibus non ex causa iurisdictionis vsurpandæ, sed sine dolo motus, puta ex aliqua alia causa, vt in casu, in quo consuluit Bartazzo. in d. consilio 426. col. 2. vbi ponit exemplum in eo, qui habens capitales inimicitas, quendam forensem cepit, & in priuatis carceribus posuit, timens eum esse exploratorem inimicorũ, cum enim motus ad id fuerit ex iusta causa, nõ potest dici priuatum carcerem commisisse, qui sine dolo non committitur. Rolan. cõsi. 12. nu. 9. volum. 3. & isto casu creditur iuramento ipsius capientis, ꝙ scilicet carcerauerit ex ea causa. Si enim, vt ipse inquit, poena priuati carceris non habet locum in carcerante ex causa iniusta, & prohibita, vt de incarcerãte mulierem ex causa libidinis supra dictum est, nume. 31. multo minus eadem poenam locum habere debent in carcerante ex aliqua iusta, & colorata causa, dummodo tamen non vltra 20. horas, vt ibidem ꝑ Bertazzolum, & per Claud. filium in addit. littera A. ver. tertio quandoque carcer. ☞ Decian. in suis trac. crim. tom. 2. lib. 7. cap. x. num. 17. vbi quod poena priuatis carceris nunquam habet locum, nisi adsit dolus, & animus illum committendi. de quo quidem aĩo, & dolo an adsit, uel non adsit, stabitur arbitrio iudicis, vbi casus esset dubius, secus vbi res esset clara vt ibi per eum.

36 QVINTA Sit conclusio, † quod captura, seu carceratio dicitur iniusta, & indebita ex defectu causæ. Si enim carcerationis causa nõ præcedat, neminẽ carcerari posse, nemo est, qui dubitet, vt supra late deduxi in titul. de inquisitione, in materia corporis delicti quæst. 2. fen. vbi in specie comprobaui iudicem ad capturam deuenire non posse. nisi constet prius de corpore delicti, quod in proposito consideratur pro causa, & quod in captura in primis, & ante omnia inspicienda sit causa, post Bal. quem allegat in consi. 40. incip. in ista captura, & consi. 40. seq. vol. 1. tradit Boer. decis. 215. num. 34.

AMPLIA I. Et generaliter hanc conclusio-
37 nem, † vt non pro omni causa iudex debeat in criminalibus præcipuè ad capturam deuenire, vt per Marsil. qui remissiue concordantes alleg. in pract. crimin.
38 §. attingam, numer. 61. † sed in specie, quod captura non possit concedi, nisi delictum sit tale, pro quo de iure ingeratur poena corporalis, alias quod iudex teneatur in sindicatu, expresse dixit Clar. in practi. in quæstio. 28. in fine principii, & iterum in versiculo scias autem, prope finem, & Clarum vbi supra referendo sequitur Bonacossa in commu. opin. par. prima, versi. captura ad hoc vt committatur, pag. mihi 19. col. 1.

39 Sed parcat mihi in hoc Clarus? † contrarium mul-
* to verius est, & in practica communiter * recipitur, passim enim captura in criminalibus a iudicibus decernitur non solum quando agitur de pęna corporali, sed etiam quando solum venit imponenda poena pecuniaria. & in terminis post Brunum, quem allegat, in tracta. de indit. & tortu. in secunda par. quæst. 9. num. 6. distinguendo tradidit Courad. in pract. sub tit. de captura, num. 3. versic. in hac re, pag. mihi 266. colu. 1. vbi dixit, quod quando sumus in casu, in quo pęna corporis afflictiua imponitur, tunc captura conceditur præcedentibus aliquibus inditiis, licet nõ sufficientibus ad inquisitionem. Si vero agitur de imponendo pęnam pecuniariam, & tunc captura conceditur præcedentibus inditiis leuibus saltem, & quæ sufficiant ad inquisitionem. De qua materia dicam latius infra, in hoc eadem quæstione, in vltima conclusione, satis est quod etiam in casu, in quo agitur de pęna pecuniaria captura à iudicibus decernitur prout etiam est de mente Bossij in titul. de carcerato fideiussor. relaxan. nu. 2. vbi concludit, quod, & si nõ veniat imponenda poena corporalis, tamen licite quis possit capi, quamuis postea sit fideiussoribus committendus, ad tex. in capit. at si clericus, de senten. excõmu. in sexto, & in l. 1. vbi Bart. & omnes, C. de custo. & exhiben. re & certè dum Doctores omnes cõ-
* muniter * concludunt, detentum fore fideiussoribus relaxandum, quãdo agitur solum de poena pecuniaria, necessario etiam præsupponũt eo casu licitè a iudice fuisse decretam capturam.

SEXTA Sit conclusio in hac eadem prima in-
40 spectione propositæ quæstionis, † quod captura seu carceratio dicitur indebita, & iniusta ratione personæ, quæ capitur, sicuti post glos. in l. sed, & si is, de in ius vocan. scriptum reliquit Paris de Put. in tract. sindica. verbo, captura, cap. 5. num. 6. sed in hac cõclusione, vt bene scias quæ personæ possint carcerari, &
41 quæ non, constituo regulam affirmatiuam, † quod scilicet omnes personæ, & capi, & carcerari possunt, præterquam illæ, quæ à iure prohibitæ sunt ne capiãtur ac carcerentur.

LIMITA I. Hanc regulam huius sextæ conclu-
42 sionis, † vt non procedat in muliere, quam propterea si honestæ conditionis sit pro debito præsertim pecuniario minimè carcerari, posse, probat tex. & in l. 1. & in auth. ibi posita, C. de off. diuer. iud. & in auth. hodie nouo iure, C. de custod. reor. & in §. necessarium, in Auth. vt nulli iud. collat. 9. glos. in l. cõsentaneum in verbo, ad cogendũ, vbi Bar. & Docto. C. quom. & quan. ind. item glo. in l. ad egregias, in gl. 3. vbi etiam Ias. num. 9. ff. de iureiuran. Bald. in tract. de carcer. ca. primo, num. 3. Barto. item, & Doctores in l. nemo carcerem, C. de exactor. tr. but. li. 10. Ioan. Baptista de Sancto Seuerino in tracta. de debito. suspec.

& fugit.

& fugit. quæst.5.num.22.Ias.in l.cum dubitatur, numero 93. C.de iure emphyter.& in l.plerique, nu. 14. ff.de in ius vocan.& in l.si ego,num.4.ff.si cert.petat. Dec.in l.fœminæ,nu.72.ff.de reg. iur. Marsil. singu. 243. Boer.decis.149.nu.11.Franc.& alii in cap. mulieres,de iud.lib.6.Barb.in capi.lator,num.1.extra de pignor.Bonif.de Vitalin.in tit.de carcer.priua.n.3.versic.sed pro debito pecuniario. Marsil,in tracta,de bānit.in verbo,carcerati,num.4. vbi alios adducit concordantes,quos etiam antea adduxit in pract.crimin. §.attingam,nu.63.Duen.regula 312.in princ.Couarru.variar.resolut.lib.2.cap.primo,num.3.versi. fœminæ tamen pudicam vitam agentes, Petr. a Placha in Epit.delict. libro 1.cap.34.num.12.vbi restatur, hanc conclusionem,& sententiam esse receptam commu
† ni*consensu legalis, & canonicæ Philosophiæ Doctorum, Menoch.de arb.q.lib.1.q.88.nume.10. Ioā. Mar.Monticel.in sua pract.crim.reg.12.nu.39.versi. item quæro,an mulieres.

43 AMPLIA I. Hanc limitationem, † vt non solum pro delicto pecuniario alicuius priuatæ personę sed etiam pro debito.publico & fiscali mulier carcerari nō possit. Sic enim probat tex.in d.l.prima, & in authentic.sed hodie,ibi,*pro fiscalibus vel priuatis debitis*, C. de off. diuer. iud. & in authent. hodie nouo iure, ibi,*pro pecuniaria fiscali, seu priuata causa*, C. de custod. re.& in §.necessarium,ibi, *si quidem pro fiscalib. debitis, aut priuatur pulsetur*. in Auth. vt nulli iud. & expresse tradiderunt Bart.& Ioan.de Plat.in leg nemo carcerem C.de exact.tribut.lib.decimo Ioan. Bapt.de Sancto Seuerino in tract.de debitor.suspect.& fugit. d. quæstione 5.nume.22. Afflict.in cap.vnico, versicul. condemnatorum,nu.62.tit.quæ sint regalia, in vsib. feud.Nicol.Boer.in repet.d.l.consentaneum,nume. 139.C.quom.& quando iud.Gram.decis. 33. nume. 9.Duen.d. regula 312. in secunda ampliatio. Petr. à Placha.in Epit.delict.capi.34.numero 11. prope finē Menoch.de arbitr.quæstio.dicta quæstio.88.numer. 10.libro 1.

44 AMPLIA II. Eandem limitationem,† vt non solum pro causa ciuili, sed nec etiam pro causa criminali,(si crimen quod prætenditur,leue sit, & non atrox.)possit mulier carcerari,sed præstito fideiussore de iudicio sisti, si fideiussorem habeat, sin minus cum iuratoria cautione extra carceres auditur, sic enim probat tex.in d.§.necessarium,versi si verò crimen,in Auth.vt nulli iud.& in auth hodie nouo iure,versicul.si verò tale sit crimen,C. de custod. reor. Soc.d.reg.259.sub quarta fallen.vers. secus, quando pro suo crimine conueniretur,&c.Paul. Ghirlan. in tract.de relaxat.carcerat.tit.de fideiussor.reor. num. 2.vers.mulier autem honesta,&c.Marsi.in pract. de bannit.in verbo, carcerati, nume. octauo Angel. de malef.in verbo, pro quibus, & quolibet eorum nu. 10.versi. & aduertas, & in verbo, qui iudex dictum Caium,&c.nume.4. vers. fallit hoc in muliere, Iod. in prac.crimin. capitulo 19. titulo de relaxat. carcerat. nume. decimo Foller. in prac. crimin. in prima par.secundæ partis in verbo, notatos capiat de persona,nume.18.Gram.decis.33.nume.nono Ioan. Mat. Monticel.d.regu.crim.12.nume.29. Menoch. de arbitr.quæstione lib.primo,quæstio.88.num. 18. Clar. in pract.§.fina.nume.27.versiculo quæro,igitur, vbi post Boer.in repet. leg. consentaneum, nume. 144.
* C.quom.& quan.iudex, testatur de communi*opinione. Vide ad declarationem infra in quæst. nume. 43.& sequ.

45 AMPLIA III. Quia iudex, qui mulierem honestam contra iuris dispositionem carcerari iubet, capitaliter punitur,ad text. expressum in leg. prima, in fin. C. de off. diuers. iud. cuius textus verba sunt hæc. *Quod si quis in publicum matremfamilias post hæc credi derit pertrahendam inter maximos reos, citra vllam indulgentiam capitalis pœna plectitur.* & per istum textum expresse adnotarunt Bal. in l. consentaneum, colum. fina. C.quom.& quan.iud. Lud.Roman in reper. leg. 1. C.de hæredibus instituen. Gram.decis.trigesimotertio,numero nono Duen.regu.311.in 2.ampliat. Foller.in pract.crimin. in prima par secundæ partis principalis,in verbo, notatos capiat de persona, sub numero 18. Petr. à Placha in epit.delict libro primo, capitul. 34. nume. 12. versicul. principaliter deducitur,&c.pag.mihi 603. Clar.in pract. quæstio.68. vers. extrahens.

LIMITANDO Hanc ampliationem aduertas
46 quod† licet pœna capitis,de qua in d.leg. prima, C. de off.diuer.iud. intelligi debeat de pœna vltimi supplicii propter illa verba in textu posita ibi, *inter maximos reos, &c.* ita pœnam illam inter casus, in quibus iure mors infligitur,constituat in specie Clarus in d. quæstione 68. versiculo extrahens, hodie tamen de iure nouissimo Authenticorum non potest imponi talis capitalis pœna, sed iudices qui mulieres carcerare præsumpserint, si maiores erunt viginti librarū, si vero minores decem librarum auri pęnę subiacebunt, vt in d §.necessarium,in versicul.cum verò, in Auth.vt nulli iud. quę auth. fuit repetita post d. leg. 1.C.de off.diuer.iud.in auth.sed hodie,nouo iure,in versiculo si verò contra factum fuerit, &c. iterum post l.quoniam, C.de custod.reor.in auth. hodie nouo iure,in versi.si in ver. iudices autem, &c. quibus iuribus non solum puniuntur iudices sed, etiam birroarii,& exequutores iudicibus obedientes in carceratione mulierum honestarum, hos enim cingulo spoliari,corporalibusque subiici,& in exilium damnari,iura prędicta disponunt.

AMPLIA IIII. Hanc primam limitationem
48 huius sextę conclusionis,† vt mulier non solum non possit pro pecuniario debito siue priuato,siue publico carcerari,sed nec etiam cogi ad personaliter comparendum in iudicio,quia audietur per procuratorē vt in d.§.necessarium,in auth.vt nulli iud.in prin.ibi *Sed si quidem pro fiscalibus debitis aut priuatis pulsetur secundum legem mulier, aut per virum suum, aut per se, aut per quam voluerit personam legitimè respondeat, & trāsigat rē.* Quod & idem repetitum est in auth.sed hodie nouo iure,C.de offic.diuer.iudi.ibi, *Sed ad iudicem veniet per se vel procuratorem suum, vel mittat vnum vel alterum quatenus negotium legitimè exequantur.* Item, & in auth.hodie nouo iure,post l.quoniam C. de custod. reor. in illis verbis, *Sed si pro fiscali aut priuato debito pulsetur per virum, suum aut quem alium legitime respondeat*, & per ista iura hoc in specie adnotarunt Soc.d.reg. 259. in prin. Duen.reg.312.in prima ampliatione.

AMPLIA Rursus precedentem ampliatio-
49 nem,† vt locum habeat etiam quando iudicium sine mulieris pręsentia tractari, aut expediri non posset, adhuc enim nec tunc mulier ipsa potest ad iudicium personaliter venire,& non veniens deprehendi; sed iudex vel ad eam accedere debet, vel nuncium mittere, ex capitulo mulieres, de iud. in sexto,& post Bartol in d.§ necessarium,in Auth. vt nulli iudi.tradit Boer.in leg.consentaneum,nume. 137. C.quomo.& quā.iud.reiecta Angeli, & sequacium contraria opinione, pro vt illum refert, & sequitur Menoch.de arbit.quęstione lib.1.d.quęst.80. nume. vndecimo.

LIMITA I. Hanc quartam ampliationem†;non
50 procedere,quando mulier citata,& vocata ad personaliter comparendum in iudicio esset contenta personaliter comparere, licet enim ad id cogi nō possit volens tamen non impeditur, vt probat text. in d. §. necessa-

necessarium, in Auth. vt nulli iudi. ibi, *aut per virum,*
suum, aut per se quam voluerit personam legitimè respondeat,
Non enim prohibet ille textus, mulierem vocatam
per se ipsam respondeere, facit etiam text. in d. capit.
mulieres, de iud in texto, ibi, *illæsas*, *&c.* prout illũ ad
id, & in proposito ponderauit Soc. d. reg. 259. in antè
pen. fall. vbi respondet Cyno, & Petro, qui contra-
rium asserere videntur in l. nec honores, C. de epis.
& cler.

LIMITA II. Eandem quartam ampliationem
51 non † procedere, vbi citaretur mulier ad comparen-
dum personaliter pro ferẽdo testimonio in causa cri
minali. licet enim vbi pro crimine suo conuenitur,
non posse duci aut carcerari, vt supra dictum est; po-
test tamen cogi, & duci, si recusat in iudicium veni-
re ad effectum subiiciendi se examini in aliqua cau-
sa criminali, secundũ gl. quæ singularis est, in c. 1. de
testib. cog. & ratio est differentiæ aperta, quia isto se
cundo casu non fit præiudicium honori ipsius mu-
lieris, aut viri, sicut in primo quando suo proprio cri
mine mulier conuenitur, & ita per hanc rationẽ tra-
dit expressè Soc. d. reg. 259. in tertia fall.

SVBLIMITA I. Dictam primam limitatio-
nem in hac sexta huius quæstionis proposita conclu
52 sione sic vt supra, numero 44. ampliatam, † vt non
procedat quando crimen est grauissimum, quia tũc
licèt nec etiam in publicum carcerem vna cum viris
honesta mulier detrudi debeat, includitur tamen vel
in monasterio, vel alijs honestis mulieribus traditur
custodienda, vt bene probat text. in d. §. necessarium
in Auth. vt nulli iudic. prope finem, in versicul. *Si ve-*
ro grauissimum inuenıatur crimen, in quo accusatur, in mona-
sterium, aut in asisterium mittitur, aut mulieribus tradatur
per quas potest publicè, & libere custodiri, donec causa eius ma
nifestetur. ex hac authentica sumpta est alia auth. ho
die nouo iure, post l. quoniam, C. de custod. reor. in
versi. *sed crimen grauissimum sit, de quo accusatur, in mona-*
sterium, vel asisterium mittatur, vel mulieribus tradatur per
quas custodiatur. & per ista iura hoc idẽ expressè adno
tarunt Bonif. de Vital. in titulo de carce. priua. nume
ro 3. versiculo sed hodie iure nouo. Io. Maria Mont.
in sua pract. crim. reg. 12. nume. 20. Conrad. in pract.
tit. de captura, nu. 9. in fine versi. intellige tamen, pag.
269. col. 9: Pau. Ghirl. in trac. de relax. carcerar. rubr.
de fideiussor. reorum, nu. 3. versi. si autem crimen es
set de atrocibus. Menoch. de arb. lib. 1. q. 88. num. 20.
& 21. Iodoc. in pract. crim. tit. de carcerariis, siue cõ-
mentariensib. c. 7. num 15. & iterum in tit. de relax.
carcerat. c. 19. numero 11. Cyrill. in summa crim. in ti
tu. de custod. reorum, pract. 1. §. 2. num. 4. in fine, vers.
si autem de grauissimo crimine, pagina mihi 56. co
lum. 2. in fine.

LIMITANDO Hanc primam sublimitationẽ
aduerte, quod quicquid sit de iure, hodie de facto.
& consuetudine contrarium seruatur, quia quando
crimen est grauissimum, mulieres etiam inhonestę
non in monasterio, sed in publico carcere, separato
tamen a conuersatione virorum includuntur, pro
vt de hac consuetudine testatur Imola in cap. 2. n 16.
de pignor. quem refert Marian. in tracta. de citat. art.
5. q. 17. versi. 16. fallit. Gram. decis. 13. num. 12. Blanch.
in pract. crimin. fol. 4. num. 27. Boer. decis. 349. nu. 5.
in fi. quos omnes in proposito refert Clarus in pract.
crim. §. fin. q. 28. ver. quæro igitur, & Duen. d. reg. 312.
sub 2. ampliar.

SVBLIMITANDO Rursus præcedentem li-
53 mitationem iterum aduerte, † quod prædicta cõsue
tudo carcerãdi mulieres in crimine grauissimo non
passim, & indistinctè seruatur, nec seruanda est, sed
ita demum si sic iudici videbitur ex qualitate perso-
narum delicti, & indiuiduorum in causa existentium,
prout videtur de mente Clari in præallegato versic.
quæro igitur, vbi relatis præcitatis Doctoribus testã
tibus, vt supra de præfata consuetudine carcerandi
mulieres, subdit postea quod bonnum est tamen, vt
iudex in hoc casu sit valde circumspectus, quia si mu
lier sit nobilis vel honestæ conditionis, non debet il-
lam cum dedecore ad se conduci facere, neque sta-
tim in carcerem conijcere, sed poterit ei dare pro car
cere domum alicuius nobilis, & honestæ matronæ
sub idonea fideiussione, & si adhuc delictũ sit, atrox
detrudenda est modo in carcerem, modo in mona-
steriũ, & modo in prætorio, in aliquo cubiculo sub
honesta custodia, & sub fideiussione arbitrio iudicis
inspecta qualitate delicti, & personarum, & ita apud
eum in Ducatu Mediolani seruari testatur. & sic vi-
des quod Clarus in loco proposito id totum iudicis
arbitrio, & prudentiæ remittit, & Clarum ubi supra
referendo sequitur Menoch. de arbit. quæst. lib. secũ
do, quæstione 88. d. numer. 21. nec dissentit Gram. in
loco per Clarum citato, videlicet in decis. 13. numer.
32. vbi apud eum in Regno diuersimode seruatum
esse testatur, quia in homicidiis, & alijs atrocibus de
lictis, honestæ, & nobiles mulieres aliquando in car-
ceres Castri noui, aliquando in monasterium, & ali-
quando in domo alicuius honestæ mulieris custodi-
tæ fuerunt. Et ego etiam, (vt quid in Vrbe tempori-
bus meis seruatum uiderim, referam) memini alias
dum puer essem, tempore Pontificatus Iulii III. qđ
patrocinante Marcello meo genitore, Gregoria, &
Tarquinia de Vellis, nobiles Romanæ inquisitæ de
propinato veneno Ioanni Baptistæ Cinquino dictę
Tarquiniæ viro, nõ in carceribus publicis, sed in mo
nasterio Montis citorii detentæ, & seclusæ fuerunt
cum pœnato præcepto de neminem extra dictum
monasterium alloquendo, ibidemq; sępius per iudi-
ces examinatæ, & tandem innocentes repertę, abso-
lutę fuerunt, & e contra de anno 1568. tempore Pon
tificatus Pii V. Catherina relicta quondam Stepha-
ni de Marganis, nobilis mulier, & filia q. Fabii de Giu
lettis, pro assassinio cõmisso in personam Flaminiæ
de Marhanis, sororis dicti Stephani fuit prius domi
examinata, & ibidẽ retenta per aliquos dies sub ido-
nea fideiussione de non discendendo ab ea, sed tan-
dem grauioribus super delicto inditiis superuenienti
bus fuit ad carceres Turris nonæ conducta, vbi deli-
ctum fassa, fuit miserrimè, & publicè capite obtrũca
ta vna cum Iacobo Margano eius filio, qui in dicto
assassinio in personã dictæ Flaminiæ eius amitę par-
ticeps fuerat. Et sic concludo in delictis atrocissimis
carcerationem mulierum esse iudici arbitrariam.

SVBLIMITA II. Eandem primam principa-
55 lem limitationem huius sextæ conclusionis † non p
cedere in muliere meretrice, vel inhoneste ac luxu-
riosè viuente, quæ, & in iudicium ad personaliter cõ-
parẽdum vocati, ac etiam pro quacunque causa tam
criminali, quam etiam ciuili carcerari poterit, vt per
Bald. in l. concitaneum, in vltima colu. C. quom. &
quan. iud. Arch. in c. definimus, 18. q. 2. Alexan. in ad-
di. ad Bar. in auth. matri, & auię, C. quan. mulier off.
tut. fungi possit. Bar. in d. §. necessarium, Auth. vt nul
li iud. An. in l. quonã, C. de custod. reorũ. Roma. in
l. alia, §. eleganter, ff. soluto mat. Io. de Pla. in l. 2. col. 6.
56, ante finẽ, C. de exact. tribut. li 10. Duen. d. regula 312.
in prima limitatione. Ioan. Mar. Monticel. in pract.
crim. d. reg. 12. nu 31. Soc. in reg. 259. in 2. limitatione
Conrad. in prac. ti. de captura, nu. 9. fol. mihi 269. col.
1. Paul. Ghirl. in tract. de relax. carcerat. tit. de fideiuss.
reorum, n. 3. Marsi. in trac. de bannit. in verbo, carce-
rati, nu. 7. & in pract. cri. §. attingam, num. 66 Iodoc.
in pract. crim. tit. de relaxa. carcer. c. 19. nu. 12. Meno.
de arbit. q. li. 1. q. 88. nu. 13. Pet. a Plac. in epit. delict. li-
bro

lib. 1. cap. 34. nu. 13. post medium sub versicu. nisi ss ob. er mētu occurrit, Clar. in pract. crim. § fi. d. q. 28. eodem versic. quæro igitur, & licet vt refert Duen. in d. reg. 12. sub eadem 1. limitat. contra hanc declarationem senserit Iud. Gomez in capitulo mulieres, nu. 18. de iud. in 6. dicens mulierem etiam inhonestā & meretricem non probasse carcerari, sicut inhonestam, idq; probare conetur per tex. in §. necessarium, in Authen. vt nulli iud. vnde sumpta est authen. sed nouo iure, C. de off. diuer. iudic. & auth. hodie nouo iure, C. de cust. reor. in quib. iuribus, semper dicitur, *Nulla mulier*, quæ dictio, *nulla*, tanquam vniuersalis negatiua nihil excludit, l. impossibilium, ff. de reg. iu. de hac tamen singulari opinione Gomesij non est cu-
* randum, tum quia contra communem, * nī minus rationabilis est. Nam vt post præallegatos bene considerat Meno. d. quæst. 88. numero 13. cessat in meretrice causa illa reuerentiæ, & honoris, propter quam mulieribus tributum est à iure priuilegium, vt non possint carcerari ideo cessare debet etiam, & ipsum priuilegium, & vt inquit gl. in d. l. consentaneum, in verbo, ad cogendum, C. quom. & quan. iud. illa verba, *Nulla mulier*, debet intelligi de matrefamilias, quę proprè dicitur illa quæ honestè viuit, nō autem quę inhoneste luxuriatur, glo. in l. mancipiis, in princip. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. item de illa, quæ est notæ authoritatis, l. 3. §. si iustum, ff. de liber. exhib. non autem de meretrice, quæ nullius potest dici authoritatis, vt post Bald. quem allegat in d. l. consentaneum, & no. Soc. d. reg. 259. in secunda fall.

LIMITA I. Hanc secundam sublimitationem
56 non † procedere in meretrice maritata, quampropterea minime carcerari posse tradiderunt Ioa. And. in addi. ad Spe. in rub. de iniur. in prima additione, Bal. in tracta. de carcerib. capitulo primo, nume. 3. Rom. in leg. si verò, §. de viro, in secunda fall. ff. soluto matrim. Alexan. in l. plerique. & ibidem Ias. num. 35. ff. de in ius vocan. Barb. in c. lator. numero 2. de pigno. Boer. de. 249. nume. 11. & in l. consentaneum, n. 138. in fine. C. quomo. & quan. iudex Ias. in l. ad egregias, nu. 9. ff. de iureiur. Marsi. in tracta. de bannit. in verbo carcerati. nu. 6. & in pract. crimi. §. attingam, numer. 67. & in sing. 249. incip. conditio, Soc. d. reg. 259. in 3. fallent. Dec. in l. 1. numero 73. ff. de reg. iur. Io. Maria Monticel. in pract. crim. reg. 12. sub numero 31. & de
* communi * testatur Pet. à Plac. in epit. delict. lib. 1 capitulo trigesimoquarto, nu. 13. prope finem, fol. mihi 606. & pro hac limitatione educitur in argumēto tex. in l. si vxor, §. 1. ibi, *quoniam nec matrimonium qualecūque, spem matrimonii violare permittitur*, ff. ad l. Iul. de adulter. item, & text. in leg. quæ adulterium in fine, C. eod. titu. de adulter. vbi lex prohibens accusationem illiciti coitus cum meretrice, non extenditur ad meretricem coniugatam, quæ adhuc accusari potest p maritum.

57 Contrarium, † quod imò etiam meretrix marita possit carcerari nec in hoc habeat aliquod priuilegiū, apertè scripserunt Alexand. consil. 99. num. 9. li. 6. Ioan. Bapt. de Sancto Seuer. in tract. de debitor. suspec. & fugit. q. 5. numero 23. Soc. sibi contrarius in d. l. plerique, numero 41. ff. de in ius vocan. Dec. in cap. pastoralis, nume. 28 extra de iud. vbi propterea dicit quod nō debet mulier habere aliquod priuilegium ex matrimonio quòd violauit, & respondet textui in d. l. si vxor, §. 1. ff. de adult. quod scilicet loquatur, vbi agitur de interesse mariti, quia tali casu etiam in meretrice consideratur matrimonium, vt ibi; secus vbi tractat de præiudicio mulieris, vt hic. Qui enim in legem committit, legis auxilio dignus non est, l. auxilium, ff. de minor. c. quia frustra, de reg. iur. in 6. item reatus omnem honorem excludit, leg. 1. C. vbi senator. vel Clariss. & magis delinquit meretrix nupta, quam meretrix soluta: ideo magis punienda, ca. non afferamus, 14. q. 1. & ante illos hoc idem etiam sensit Bald. (licet corrupte pro prima contraria opinione allegatur) in tract. de carcer. c. 1. n. 13. dum dixit meretricem posse incarcerari, dummodò non ponatur in eodem carcerere cū marito. Ergo etiam mulierem maritatam posse carcerari præsupponit & hanc opinionem ratione probabiliorem esse apertè, etiam dixit Petrus a Placha, qui primam contrariā dixit, vt supra communem, in epit. delict. d. cap. 34. n. 13. in fin.

58 Pro concordia distingue sic, † aut maritus est ignorans, & non particeps meretricii, ac inhonestæ vitæ, quam tenet vxor, & tunc dicas procedere primam opinionem communem, quod. s. non possit meretrix maritata carcerari, quia tunc ob mariti reuerentiam idem est iudicandum de ea ac de honesta & matrefamilias, & secūdum istos terminos sunt intelligēdi, vt loquatur Doctores supra allegati pro eadem communi opinione. Si vero maritus est socius & particeps turpitudinis, & meretriceę vitę suæ vxoris, & tunc cessat etiam respectu personæ viri causa illa reuerentiæ, & honestatis, propter quam mulieribus cōceditur à iure priuilegium, ne possint carcerari: cum leno suæ turpitudinis conscius vir honestus dici non possit; imo vt infamis puniendus sit, c. si tu abstinēs 27. q. 2. idcirco meretricem nuptam, quę de consensu viri meretricatur, posse omnino carcerari multo verius est, & secundum istos terminos econuerso intelligendi sunt Doctores allegati pro affirmatiua vltima opinione; & in specie hac distinctione posse has contrarias opiniones concordari, facilè dignoscitur ex traditis per Soc. in d. l. plerique, n. 41. ff. de in ius vocā. Io. Bapt. de Sancto Seuerino in trac. de debitor suspect & fugi. d. q. 5. sub nu. 3. Gomez in c. mulieres, nu. 23 & 24 de iud. in 6. Marsi. sing. 279. & in l. vnica, n. 31. C. de rapt. virg. Duen d. reg. 312. in prima limitatione, versi. est tamē verum, in fine, vbi præcipuè ponit exemplum, qn̄ mulier meretrix contrahit matrimoniū cum aliquo homine vili, & infami, qui statim habito testimonio matrimonii recedit ab vxore, quo casu cum matrimonium videatur factum in fraudem legis, ideo nihil suffragari debet in priuilegiis matrimonio concessis. Sequitur etiam hanc dictionem Pet. à Plac. in epit. delict. lib. 1 d. cap. 34. nu. 14 & pluribus comprobat Meno de arbitr. q. li. 1. d. q. 88. nu. 14. & seqq. & nu. 22. & seqq.

LIMITA II. Prædictam secundam sublimita-
59 tionem, † vt licèt mulier meretrix possit vt supra ēt pro debito ciuili, & pecuniario carcerari, non tamē debet in publicum carcerē vna cū viris sed in locum à viro in carcere separatum coniici. Sic enim probat mihi tex. in l. quoniam, C. de custod. reor. cuius textus uerba sunt hæc. *Quoniam vnum carceris conclaue permixtos secum criminosos includit, hac lege sancimus, vt etiam si qualitas pænę permixtione iniungenda est, sexu tamē dispares diuersa claustrorum habere tutamina iubeantur*. Itē & hoc idem probat tex. in §. necessarium, in fi. in Auth. vt nulli iud. in illis verbis. *Nullam etiam mulierē pro pecunia fiscali, siue priuata causa, aut pro criminali quolibet modo aut in carcerem mitti concedimus, aut à viris custodiri, vt non per huiusmodi occasiones inueniantur circa castitatem iniuriatæ*. Et per ista iura illud etiam expressè adnotatū Bonif. de Vital. in tit. de carce. priua. n. 2. ver. nota. tū Foll. in pract. cri. uerbo, vel carcerentur, nu. 9. vbi alleg. gl. in c. quāuis, de pęn. in 6. & Affl. in cōsti. Baiuli locorū in 4. notab. ver. quinta opinio est. plenè cōprobat Menoc. d. 88. n. 22. & omnibus seqq. expressè dicens secūdū istos terminos posse etiam procedere eorū opinionem, quos supra retuli, nu. 98. negātium

meretri-

meretricem coniugatam posse carcerari ' vt scilicet nō possit carcerari in publico carcere simul cum uiris, secus si carcere à virorū claustro separato,& hoc quia lex sub publica custodia omnem prohibet cōmittendi turpitudinem occasionem,d.§.necessariū, in Auth. vt nulli iud. subdens postea in hoc non esse constituendam differentiam,an mulier in monasterium conijciatur,an vero in separatum carcerem,dū modo non in simul cum viris sub aliqua honesta cu stodia,& ita hodie in Vrbe seruatur, in cuius publicis carceribus adsunt separati carceres,& separate cu stodiæ fœminarum a carceribus, & custodijs virorū, & bene,per prædlegata.

60 SVBLIMITA III. Eandem primam principalem limitationem huius sextæ conclusionis, vt non procedat quando mulier tenetur pro aliquo debito descendente ex delicto,quia tunc post condemnationem non soluens quod possit carcerari , nihil est qđ impediat vt bene tradit Foll.in prac.crimin.In verbo notatos capiat de persona,num.19.vbi idem adducit Bal.in l.neq; §.qui in ius vocatus,ff.de in ius voc. & tex.in l. si quis id,quod,ff.de iurisf.om.iudi.ibi, *Sed, & vtramque sexum prætor complexus est*,& aperte hanc eādem sublimitationē tradit etiam Pet.à Plach.in epit. delict.lib.1.c.34.num.12. vbi plures adducit concordantes, & ita saltem de cōsuetudine plures testantes pariter refert Duen.d.reg.312.in 4.ampliat.a quib. licet ipse Duennas in puncto iuris circum scripta consuetudine(de qua tamen nos supra loquuti fuimus, nu.51.)aperte dissentiat,dicens mulierem nec etiam pro debito ex delicto descēdente posse carcerari, allegetq; textū expressum,pro vt asserit,in d. auth. hodie nouo iure,C.de cust.reor.vide tamen Foll. in loco prællegato,d.nu.19. vbi optime etiam in puncto iuris hanc declarationem defendendo responder d. auth.sed nouo iure,quod.f.loquatur in debito fiscali,nō ex delicto,sed ex publicis,puta,fūctionib.& vectigalib.descēdente, nos aūt loquimur in pena , quæ ex delicto debetur.Item d.auth.loquitur ante condēnationem,nos autem loquimur post condemnationē,quo casu succedit conclusio generalis, quod scilicet omnes illi,qui in principio causæ,& ante condēnationem admittuntur ad faciendas defensiones extra carceres post condemnationem carcerentur,nec sunt amplius priuilegiati,quia nihil aliud remanet faciendum,nisi exequi condemnationem, vt per Bal. quem allegat in d.l.neque,§.qui in ius vocatur. ff. de in ius vocan.

SVBLIMITA IIII. Dictam primam limitatio-
61 nem†non procedere in muliere,vt puta matre filiorum tutrice, quæ male tutelam administrauerit ,& ob id in aliquo teneatur,ac sit a iudice condemnata ob male administratā tutelam potest pariter si non soluat id,in quo est condemnata carcerari nō aliter ac si esset masculus tutor. & hoc , quia in assumptione tutelæ renunciat in omni legum auxilio;quo casu dicitur etiam renunciasse priuilegio sibi competēti ex d.§.necessarium,in Auth. vt nulli iud. cū alijs supra allegatis,ita expresse per hanc rationem scripsit Bar. in auth.matri,& auiæ,nu.13.C.quan.mulier.offi. tute.fun.poss.& in l si quis sub conditione,num.17. ff. de test quem sequitur Saly.in d.authen.matri.& auiæ,num.14.Rom.Alex.& Iaf.num.54.in l.plerúq; ff.de in ius vocan.idem Rom.in l.si vero , §. de viro, & in l.alia,§.eleganter.num.11.ff.soluto matr. Dec. in l.fœminæ,num.74.ff.de reg.iur. Alex.addit.ad Bar. in l.nemo carcerem,nu.4.C.de exacta.tribut lib. 10. Matthesil.sing.109.Bald.in tract.de carcer.capitul. 1. num.3.versic.vnum tamen dico.Soc.regula. 259. in vltima fall.& regu.229.in 2.fallent.in fine, & consil. 180.num.2.volum.2. Marian.Socci.in tracta. de cita tio.art.eu.5.num.39.versic.16.fallit,Boer.decis. 349. num.11.& repet.l.consentaneum.num.141.C quomo.& quan.iudex Ias.in l.ad egreg as.nume.9.ff. de iureiur.& in l.si eg.*in secunda*,num 4.ff.si.cert. petat. Marsi.singul 249. Marc.Mant.in l.1.C.de off.diuer. iud.Iud.Bal.nouel.in tracta de dote.in septima parte priuil.5.nec dissentit idem Soc.in d.l.plerique,num. 40.ff.de in ius vocan. vbi licet dubitet de proposita declaratione ex eo quod sit in ignominiam sexus,& & pudicitiæ muliebris.tamen sibi illam maximè placere asserit,quia valde respicit fauorem pupillorum,

62 Contrarium,†quod imò nec etiā pro delicto ob malè administratam tutelam descendente non possit honesta mulier,& præsertim mater tutrix carcerari verius multo esse crediderunt. Præposit. in c. ex parte M.col.fin.numer.11.de appel.Io. à Monte Sperel.in d.l.plerique.ff.de in ius voc. Barb.in c.2.nume. 4.de pign. Lud.Gomez in c.mulieres,nume. 22. de iudi.in 6. And.Pomat.in addi.ad Barto.in d. authen. matri auiæ,sub d.numer.13.Ioa.Bapt.de S. Seuer. in tracta.de debito.suspe.& fugi q.5.nume.26.Marf. in prac.§.attingam,num.65.& in tract. de bannit. verbo,carcerari,num.6.Duen.d.reg.312.versicu.dico tamen,Pet à Plac.in epit.delict.lib.1.d.cap.34.num.12. per totum, Couar.var.resol.lib.2.ca.1.num.5. Menoc. de arb.q.li.9.q 88.n.12.facit text in d.c.2.§.fi. ver. *eiā ad hoc voluntas accederet earundem,&c.*de iud.in 6.iūcta l.1.§.si autem dignitas,C.de iura calum.& l.1. C. de off. diuer. iudi. vbi præcipuè ponderatur generaliter honestas sexus, ideo succedit regula quod vbicunq; aliquod priuilegium est introductum propter honestatem personæ aut sexus , non potest per renunciationem tolli.l.alia.§.eleganter,ff.sol.mat.& no. Bald. in l.1.C.qui bon.ced.poss. cum alijs citatis per prællegatos Doctores,qui bene hanc contrariam, & ve-
63 riorem opinionē defendunt.†præsertim in matre tutrice , quæ etiam quod renunciauerit in omni legum auxilio in fauorem mulierum introducto, non per hoc tamen censetur renunciasse priuilegio, quod matri competit : ne conueniatur in plus quam facere possit, quia illud sibi competit , non quia mulier, sed quia parens.l.sunt qui,in fi.ff.de reg.iur. et tradit
✝ idem Bar.communiter receptus in d.leg. si quis sub conditione,nume.20.ff.de testam.;vnde aut ipsa mater habet bona , & ipsa capienda sunt pro debita pecunia,etiam ex causa non bene administratæ tutelæ, antequam ad carceres ducatur.Si vero bonis careat, & tunc ex priuilegio tuta est, ne possit conueniri in plus quam facere possit. ergo eodem modo defenditur,ne ad carceres ducatur Sicuti,mihi argumētatio ne in milite visus est Bal.in d.l.1.col.fi.C qui bo.ced. poss.adducens tex.in l.miles,ff.de re iud.& Alexā. in l. centurio,num.25.ff.de vulg.& pupilla.et ab istorum opinione antequam iudici meo, & æquiori , ac honestiori,atque etiam melioribus rationibus,fundata minimè in iudicando ac consulendo recedēdum esse consulo,& iudico.

SVBLIMITA V. Eandem primam limitatio-
64 nem†non procedere , quando lex , vel statutum disponeret,quod debitor fugitiuus possit capi , & carcerari; nam tunc sub isto statuto comprehenditur etiam mulier fugitiua,nisi specialiter sit excepta, & sic etiam ipsa poterit isto casu carcerari ex identitate rationis, sicuti expresse tradiderunt Bar.in l. 1. nume.24.ff.de pecul.& in l.iura,num.2.ff.de leg.Bal. in l.nec passi,C.de iuris,& fac.ignoran.& in l.quicunq; nu.10.C.de seru.fugit.qui refert , & sequitur Duen. d.reg.312.in vlt.limitat. & Pet. à Placha in epito delict.lib.1.c.34.nume.14.versiculo illud ex præmissis deducitur . De cuius tamen sublimitationis veritate ego valde dubito,quia falsum est in proposito casu, eandem

eandem esse rationem in carceratione mulieris su-
spectæ de fuga, ac masculi debitoris suspecti, quia li
cet vtroque casu vrgeat suspitio fugæ, non tamen vr
get honestas sexus, in qua ius se fundans disposuit
mulieres, non posse carcerari, d. l. 1. C. de offi. diuer. iu
dic. & ideo verius crederem nec posse mulieres ho-
nestas vti de fuga suspectas carcerari, nisi expresse
ita sit cautũ in statuto ac constitutione desuper emis
sa. Nunquam enim masculinum comprehendit fę-
mininũ, quando adest diuersa ratio inter masculum
& fæminam, vt plene per Gabr. qui multos congerit
in titu. de verb sign. concl. 6. nume. 49. & seq. lib. 6. &
si quando clarè liquet de debito, mulierque per iudi
cialem sententiam est condemnata ad soluendum
debitum, non potest pro delicto debito carcerari, vt
plene dixi supra; cur debet carcerari quando non cõ
stat de debito per iudicis sententiam? certè nullam
video rationem quæ id mihi suadet ideo nunquam
in iudicando hanc seruarem sublimitationem.

LIMITA II. Et principaliter regulam in hac
sexta conclusione propositam sup. nume. 41. in qua
dixi omnes personas posse capi, & carcerari præter-
quam illas, quæ à iure specialiter prohibitæ sunt ne
65 capiantur, †non procedere in clericis, qui cum a iu-
re habeant priuilegium ne conueniantur in plus
quam facere possunt, ad glo. Bart. & alios in l. miles
vbi presertim Ias. col. 3. & Ripa, num. 7. ff. de re iudic.
& glo. in cap. studeat, 50. dist. Capella Tholos. decis.
246. vbi Aufer. in addit. Fely. in capit. cum ex officij,
column. 1. extra de præscrip. Hier. Gig. de pension. q.
35. & reprobata Castrensis, & Matthesilan. cõtraria
* opinione, hanc communem* testatur Couarru. var.
66 resol. lib. 2. cap. primo, numer. 9. post prin. †ii propte-
rea contra eosdem clericos pro debito ciuili agatur,
quod soluere minimè valeant, non capiuntur, nec
in carcerem mittuntur, sed absque eo quod bonis
cedãt; iuratoria solum cautio ab illis exigitur de ęre
alieno soluendo cum ad pinguiorem fortunam de
uenerint, capitu. Odoardus, & ibi Alb. Imola, & An
charan. extra de solutio. quorum intellectum (repro
bato intellectu gl. Host. Io. And. & Henrici, volentiũ
clericũ debitorẽ inopia, & egestate laborantẽ tene
* ri ad cessionem bonorũ) magis communem* testa-
tus est idem Couar. in loco præcitato, d. num. 9. post
prin. sequitur Meno. de arb. q. casu 183. num. 29. lib.
secundo. Nec dissentit Anton. Gomez. variar. reso-
lut. tomo secundo, capitulo 13. titulo de fideiussor.
num. 18. in fine, vers. vnum tamen est, vbi quod cleri
cus fideiussor tenetur, si habet vnde soluat ex patri-
monio suo, vel ex redditibus sui beneficij, in quan-
tũ facere potest, deducto ne egeat; sed eo nõ existen-
te soluendo, non potest carcerari, c. 2. ext. de fideius-
sor. ibi, *Alioquin de redditibus eorũ præscripta debita facia-
tis exsolui*, & c. c. Odoardus, extra de solut. & vtrobiq;
67 communiter Doctores. † Sic itaque generaliter cle-
ricos pro ciuili debito minimè posse carcerari scrip-
serunt post alios, quos allegant, Marsil. in tract. de bã
nitis in verbo, carcerari, num. 11. & in practica, §. anti
gam, nu. 70. Matthes. notab. 60. incip. Nota quod cle
rici, Felyn. in ca. ex officij, num. 15. extra de prę scrip.
Gomes. Instit. de actio. in prin. nume 65. Menoch. de
68 arbi. quæst. li. 1. q. 88. n. 8. † Sed quando clericus pro ci
uili debito conuenitur, practica est quod ipsi seque-
strãtur fructus beneficij, qui creditoribus postea assi
gnantur vsque ad integralem satisfactionem reserua-
ta eidẽ clerico pro alimentis congrua portione, ne
egẽs in opprobriũ ordinis ecclesiastici mẽdicare coga
tur, argumẽto textus in c. peruenit, extra de fideius-
sor. tradit Aufrer. ĩ addit. ad Cappe. Tholosa. d. decis.
245. quẽ sequuti sunt Couar. vbi supra, n. 9. ante vers.
sed & quo ad decisionẽ, & Meno. d. casu 183. n. 30. li. 1.

69 SVBLIMITA I. Hanc† secundam limitationẽ
& quæ pręsertim ex beneficio c. Odoardus, extra de
solut. clericus conceduntur, vt intelligantur ac pro-
cedant in clericis, qui vel sacris ordinibus insigniti
sunt, vel altari aut ecclesiæ proprio ministerio inser-
uiunt. secus in his, qui tantum minoribus ordinibus
decorati sunt, hi enim quãtum ad hoc priuilegium,
pares censentur laicis, & secularibus, vt per Couarr.
var. resolut. lib. 2. d. cap. 1. eodem num. 9. post prin. &
iterum in vers. sed, & quo ad decisionem, vbi quod
non aliter admittenda est dispositio d. ca. Odoardus,
ob multitudinem eorum, qui timere sine aliquo de
lectu, vt vitiis, & criminibus libertus vacent, primis,
& minorib. ordinibus solent maxima profecto Præ
latorum incuria insigniri, sequitur Menoch. d. casu
183. in fi. num. 30. lib. 2. de arbitr. quæst.

70 SVBLIMITA II. Hanc † eandem secundam li
mitat, non procedere, vel quando clericus trib. sen-
tentijs conformib. ad soluendum condemnatus est,
vel quando in cõtractu iurauit soluere, vtroq; enim
casu potest præcisè cogi ad soluendum, & non sol-
uens carceratur, non obstante beneficio d. ca. Odoar
dus, vt per Ludo. Gomes. in compend. vtriusque, si-
gnaturæ, colum. fi. vbi propterea infert, quod si quis
consentiat cõstitutioni pensionis iuramento præstito
& præmissa obligatione in forma cameræ, non pote
rit vti beneficio, & priuilegio prædicto, & licèt Co-
uarru. var. resolut. libro 2. capitulo 1. numer. 9. versic.
quoties vero, a Gomesij opinione discedens dixerit
etiam eum qui vel soluere iurauerit, vel tribus sentẽ
tijs damnatus fuerit, posse aduersus exequutionem
opponere, & obijcere se inopem clericum esse, nec
ob id posse excommunicari, aut in vinculis detineri
pręstita iuratoria cautione de soluendo, cum ad pin-
guiorem fortunã deuenerit, iuxta dispositionem d.
ca. Odoardus, cum nulla possit iusta ratio assignari,
ex qua vel tres sententiæ, vel iuramẽtum hoc priuile
gium clericis ob statutum ecclesiasticum cõcessum
omnino tollant, vbi tamen vltra iuramentum cleri-
ci adest cameralis obligatio, nullo pacto recedas ab
opinione Gomesij, quia cum vltra amplissimas clau
sulas, quæ in tali obligatione apponuntur, adsit parti
culariter clausula illa, in qua obligans astringit se vt
possit capi, carcerari, & detineri (quod pactũ inter de
bitorem, & creditorem quod de iure valeat, & quan
do late in proposito tradit Massa de camera, obliga.
in 3. particula, q. 4. 6. & 7.) idcirco clericos ĩ forma ca-
meræ obligatos posse, & capi, & carcerari verissimũ
est, & quotidie in practica seruatur.

71 SVBLIMITA III. Vt † eadem secunda limita-
tio non procedat, quando clericus est suspectus de
fuga. tunc enim etiam) quod plus est) ab ipso credi-
tore cum proprijs bonis capi poterit, & tradi suo cõ
petenti iudici detinendus donec ęs alienum soluat
ex illis bonis, quæ occultare conatus fuit secundum
Bapt. de S. Seuer. in trac. de debit. suspe. & fug. quæ-
stione sexta, quintæ quæstionis, principalis, quem re-
fert, & sequitur Couarru. var. resol. libro secundo, ca
pitulo primo numer. nono versiculo, cęterum cum
aduersus clericum, &c. in fine, versiculo, ibi, *Verum si
clericus sit suspectus de fuga*, &c. vide quæ dixi in titulo
de inquisitione, quęstione octaua numero, vndeci-
monono.

72 SVBLIMITA IIII. Quando† Clericus conueni
tur pro debito descendente ex delicto, nam tunc, et
capi. et carcerari poterit, secundum Marsil. qui con-
cordantes allegat, in practica crimin. §. attingam, nu
mer. 70. versicul. hanc tamen conclusionem intelli-
ge esse veram, etc. et in tracta. de bannit. in verbo, car
cerati, sub num. 12. et isto casu non poterit frui bene
ficio d. c. Odoardus, de solu. sed si non habebit in bo
nis,

nis,luet in corpus, iuxta ea quæ supra dixi in antece.
q.16.num.11.&12.
73 SVBLIMITA V. Vt† prædicta secunda limita
tio procedat prout loquitur in ciuilibus, & quando
clericus conuenitur pro debito ciuili, secus quando
inquiritur pro delicto, & in criminalibus, licet
enim contra clericum de delicto suspectum sit ma-
gis temperatè, & cum maiori deliberatione proce-
dendum ad capturam, quam contra laycum, vt per
Diaz in practi.crim.cauon.verbo eos citari persona-
liter,cap.13.in prin.sequitur Foll.in pract.cri.canon.
74 verbo,& in carceribus mancipatis,num.5. † Erpro-
pterea non posse clericum carcerari, nisi prius iudi-
ci constet de delicto,dixerit Io.And. in c. si clericos,
in verbo,commissos,de sen.excom.in 6.vbi amplius
admonet prælatos,ne sic statim nisi cõsilito prius de
delicto clericos capiant,quia si id fecerint, incidunt,
secundum eum,in pœnam excommunicationis, &
* est communis,*vt per Cor.in consi.325.littera C.li.
4.quem refert,& sequitur Clar.in pract.§.fin.q. 28.
sub ver.quæro nunquid.vbi tamen constiterit de de-
licto,ac legitima præcesserint inditia. clericū de deli
cto suspectum posse,& carcerari,& detineri à suo ec
clesiastico iudice,nulla videtur difficulas,& hodie sic
* communiter*seruari testatur Clar. d. q. 28. eodem
versic.quæro nunquid,in princ.& ante Clarum latè
id comprobat,& defendi Foller.in prac.crim canon.
dicto verbo,& carceribus mancipatis, numero pri-
mo,& seqq.
75 AMPLIA Hanc † quintam sublimitationem,
vt procedat etiam quod de crimine agatur ciuiliter,
nā,& tūc clericos posse capi,& in carceribus detine-
ri,per tex.in ca.dilectus,& ibi Abb.Philipp.Franc &
Dec.in 1.notab.tradit Diaz,in practica crim. canon.
verbo,capi,cap.114.in prin.sequitur Fol.in pract.cri,
canon.d.verbo,& carceribus mancipatis,cap.12.nu.
2.& seqq.vbi ex Dec.in d.c. dilectus allegat etiā tex.
in c.1.extra de pœn.& in c.si clericos, de sen. excōm.
in 6.& Abb.in c.1.extra deposi.vbi loquitur,quando
causa ciuilis habet crimen annexum.
LIMITA Præcedentem † quintam sublimita-
76 tionem, vt procedat, dummodo clericus sit de fuga
suspectus,tunc enim potest pro delicto carcerari, a-
liter secus prout colligitur ex tex.in c.vt famę,de sen.
excom & est communis* intelligenda, ut per Cor.
* in d.consi.325.littera,C.& faciunt, quæ dixi supra in
titu.de inquisitione,q 8.nume.17.vbi probaui,quod
licet clericus possit a iudice laico capi.& carcerari ad
effectum illum remittendi ad suum ecclesiasticum
iudicem.secundum communem* de qua per Fely.
* in capitulo cū non ab homine nu. . & ibidem Ale.
nu.22.extra de ind.hoc tamen intelligitur, vt proce-
dat, si de fuga suspectus sit,aliter secus vt post Dec.
in d.c.cum non ab homine,sub nume.12.paulo post
prin.declarat Meno.de arbit q.libr.2.casu 180. nu. 2.
& quando de crimine agitur ciuiliter, vt in præceden
ti ampliatione diximus, quod tunc sine dubio non
possit clericus carcerari, nisi de fuga suspectus sit,
post Abb.in d.c.1.extra depos. tenet expresse Foll in
pract.crim.can.d.c.12.num.4.vbi amplius,quod qu
do clericus isto casu præstat cautionem de stando iu
ri,&c.non carceratur,sed eo existente extra carceres
deuenitur ad expeditionem causæ criminalis ciuili-
ter intentatæ,vel ciuilis habentis crimen annexum,
prout ipse loquitur,sed vbi causa criminalis nō esset
ciuiliter intentata, & ageretur de crimine non leui,
non credo reciperetur in practica hæc limitatio,quia
prout etiam testatur Clar.in d.q.28.vers.quęro, nun
quid,in fine,propter malitiam Clericorū, quæ mul-
tum excreuit hodiernis temporibus, hæc declaratio
malè de consuetudine obseruatur.

LIMITA III. Et principaliter eandem regu-
lam in eadem sexta conclusione huius primæ inspe-
77 ctionis propositam † non procedere in Doctore,
quem pro debito ciuili minimè carcerari posse pro-
bat text.in l.medicos, ibi gl.in verbo.exhiberi. C. de
professor.& med. lib. 10. & per illum text. expressè
idem tradiderunt Bar.in l si libertus,ff.de in ius voc.
Alex Ias.& Ripa in l.miles,ff de re iud.idem Ripa in
l.centurio,numer.16.ff.de vulg.& pupil. idem etiam
Bar.in tract.de carcere,q.2.Ias.in l.generaliter, in fin.
ff.de in ius vocan. Marsil.in l edictum,numer.5.ff.de
qq.in pract.§.attingam,numer.68.& in tract.de ban-
nit.in verbo,carcerati,num.9. Matthes.sing.50.incip.
Nota quod legū Doctores Tiraq.de nobilita.ca. 20.
num.126.Duen.reg.190.in 5.amplia.Cōrad. in prac.
titu de captura,num.16.versic.item adde, vt Docto.
fol mihi 270 column.2.Menoc.de arbi.q.li.1.q. 88.
7.& nouissimè D.Iacob.Benius Eugub.in tracta. de
78 priuileg.iurisicon.par.2.priuileg.49.nume.1.†& seq.
ex quibus aliqui hoc priuilegium a iure Doctoribus
tributum etiam ad Doctorum filios,& vxores exten
dendum crediderunt,per text.in l. medicos. ibi, *vna
cum vxoribus,& filiis*,& C.de professor.& med. lib. 10.
79 Petr.Lasnand.in tracta.de Doct. in 2. par. §. 3. † vbi
propterea illo casu, quod si Doctor aliam cautionē
præstare non poterit,standum est eius iuratoriæ cau
80 tioni ob præsumptā eius fidem.& † iudices contrarie
mente teneri in sindicatu,scripserunt Bald.in leg.1.
C. qui bon.ced.poss. Paris de Pu.in tract.sindic. ver-
bo,Doctor,ca.1 num.1.Boer.in repet.l.contentaneū
nu.142.C.quo.& quan.iud. Bal.in tra.de carc.c.1.nu.
4 vbi quod capite puniuntur per glo.in d.l.medicos,
quæ equiparat in proposito Doctores mulierib. hone
stis, quas iudex carcerari mādauerit pariter pœna ca
pitis puniuntur, vt sup.dixi,numer.45.& 46.vbi vide.
81 AMPLIA I. Hanc† tertiam limitationem. vt
procedat etiam si statuto caueretur, quod quilibet
pro ciuili debito personaliter capi possit,non obstā-
te quocunq; priuilegio:nam non per hoc poterit per
82 sonaliter capi Doctor, † quia per talem clausulam
non obstant quocunque priuilegio, non censetur deroga-
tū priuilegiis in corpore iuris clausis,ad gl.in l.2 §.le-
gatus.in verbo,non compelluntur, & in l. hæres ab-
sens,in princ in verbo.excusantur.de iud.Bart. in ex-
trauag. ad repri in uerbo,non obstantib. sub nu. 12.
Boer.in repet.d.l contentaneum.nume.146.C.quom.
& quando iud.Ripa in c.cum sit Romana,num. 54.
de rescrip.& in propriis terminis Matthes d c.singu.
59.Nota quod legum Doctor. Brun. de cessio. bon.
quæst.10.in quarta principali,q.D.Iaco.Ben.de priui
leg.Iuris.par.2.de priuil.ch.49.num.4.
AMPLIANDO II. Eandem tertiam limitatio
83 nem aduertas, qd licet priuilegia Doctoribus cōces
sa,de quib.in d.l medicos,C. de professo. & medicis
libro 10.competere solum Doctoribus actu, legen-
tibus,non autem aliis,dixerint Bart. in d.l. medicos
Ang.& Io.de Platea in rubr.C.eod tit.Castr.in 1.cō
stit.Cod colum.2.Aret.in §.item Romæ, numer. 22
in fi.ff.de excusat.tutor.Parpal.in l. placet. colum. 9.
C.de sacros.eccles. contrarium tamen magis recep-
† tum*esse, quod scilicet eadem priuilegia competāt
etiam Doctoribus actu non legentibus, veputa aduo
catis,seu alio modo in legali scientia se exercentibus
testatus est nouissime idem D.Iacob.Ben.in tract.de
priuil.Iurisconf.par.2.priuileg.56.nume.5.& ante eū
aperte hoc tradiderunt Ripa in l.centurio, numero,
17.ff.de vulg.& pupill & in l. 1. numero 131. ff. solu.
matr.& ibi etiam Alc col.penul. affirmans recentio
res omnes hanc opinionem tenere; vsuque seruari,
ac ita fuisse decisum in consi.Delph.testatur. Guido
.Papæ,q.88.et q.388.Franc.Marc.decis.638.nu.4.Ca-

gnol. in procem. ff. or. in §. vos vero, nu. 255. vbi quod ita communiter tenetur Marc. Mant. lib. 1. obser. c. 17. Tiraq. de nobilitate, c. 29. nu. 15. Maria. Soc. in tra cta. de citat. ar. 5. nu. 35. Menoch. de arbitr. q. casu 227. nu. 6. & casu 379. nu. 5. li. 1. Iac. Emilia, consil. 14. n. 7. & consil. 17. nu. 17. Rol. consi. 66. n. 37. li. 1. Oct. Vulp. resp. 141. nu. 8. & seq. quos, & alios plures refert, & sequitur idem D. Iaco. Ben. de priuileg. 96. nu. 5. vbi vltra præallegatas authoritates, & iure, & rationibus aduersus Bartolum, & sequaces hanc defendit ampliationem, & in specie in materia carcerationis hoc idem dixerunt Aret. consil. 95. & Iac. Emilian. d. consil. 17. nume. 13. quos pariter refert, & sequitur idem D. Iac. Ben. vbi supra, par. 2. priuileg. 49. sub nume. 2. ver. nec vlla differentia statuenda.

84 AMPLIA III. Vt † nec huic priuilegio Doctor renunciare possit, cum enim inductum sit fauore publico, & vt doctoratus dignitas præseruetur, iccirco renunciatio illi facta etiam cum iuramento non valet, l. si vnus, §. si pacilcar. & §. sequen. ff. de pact. c. si diligenti, cum ibi notat. de foro cōpet. Bar. in leg. si quis pro eo, ff. de fideiuss. & in proprijs terminis notat Iac. Emil. d. consi. 17. nu. 20. refert, & sequitur D. Iacob. Ben. d. priuileg. 49. num. 4. ver. neque Doctor.

85 quæ tamen † ampliatio de facto non seruatur in Vrbe in Doctoribus, obligatis in forma cameræ: in qua cum vltra alias generales renunciationes obligans expresse cōsentiat se posse pro solutione debiti cogi, compelli, constringi, moneri, excommunicari, aggrauari, reaggrauari, ad brachium secularæ deponi, arrestari, capi, in carcerari, & detineri, vt per Massam in sua formula obligationis cameralis, in fine operis, fol. mihi 166. ideo nihil esse quod eorum carcerationem impediat, sicut si non essent Doctores, quotidie seruari videmus imò, & quod plus est, malæ nostræ tempestatis malo, quo autem iure, statuto, seu ratione id introductum sit prorsus ignoro, etiam quod Doctores non sint in forma cameræ obligati, ac etiā quod non renunciauerint eorum priuilegio prædicto, adhuc tamen eos non existentes soluēdo, & bonis defic. ētib. in quib. possit fieri executio realis pariter, & capi, & carcerari passim i Vrbe seruatur, nec non solum in captura, carceratione ac detentione, verum etiam in relaxatione aliquam habent prærogatiuam, seu preeminentiam plusquam idiotæ.

SVBLIMITA Dictam tertiam limitationem

86 non † procedere in criminalibus, & vbi Doctor de delicto suspectus est, quia si crimen sit leue, licet eo casu non carceretur, sed eius causa audiatur extra carceres præstita per ipsum fideiussione, vel iuratoria cautione; vbi tamen delictum est grauissimum, tūc & capitur, & carceratur, iuxta ea quæ in simili dicta sunt de muliere, supra nume. 52. seq. secundum glos. in d. l. medicos, in verbo, exhiberi, C. de professor. & medic. lib. 10. quam glossam vidētur sequi Doctores vt dicit Franc. Marci decis. 81. num. 1. refert, & sequitur Clar. in pract. §. fi. d. q. 28. ver. item quæro, vbi propterea testatur se vidisse in facti contingentia plures Doctores carceratos ex diuersis criminibus, prout etiā apud nos, & pariter carcerari quotidie videmus nō tñ pro omni crimine, nec nisi sint valde indiciati. Certum enim est, quod contra eos semper procedi debet cum maiori temperamento, & consideratione, quam contra alios.

87 LIMITA IIII. Principaliter † regulam huius sextæ conclusionis non procedere in infirmo graui infirmitate, quem propterea etiam quod de crimine agatur, non posse carcerari consuluit Gram. in consilio quinquegesimoquinto, numero nono, & seq vbi ponit exemplum, quando curia mittit ad capiendum aliquem vulneratum, qui non potest carcerari sine periculo vitæ respectu vulneris; dicitque quod isto casu iudex debet assecurari per fideiussoriā cautionem, & si fideiussores nō habeat, debet adhibere custodias sumptibus ipsius vulnerati, donec reconualescat, argumento l. 4. C. fi. regū. & l. pene, C. de stanu. liber. & in specie tradit Paris de Put. de sind. in verbo, cerca. c. 4. nu. 3. in fi. si versi. si aūt ipsa custodia, &c. q̄ si idem iudex fuerit negligens isto casu in recipiēdo dictos fideiussores, & si fideiussores nō habuerit in adhibendo custodes vt supra, non pōt excusari & tenebit in sindicatu, vt per Bal. in auth. generaliter, in fi. C. de epis. & cle. & secundum hanc limitationem sępius ego etiā vidi practicatū fuisse hinc in Vrbe, & extra. Imò q̄ñ causa est ciuilis, & executores inuenerunt debitorem in lecto grauiter infirmātem, facto verbo cum iudice, qui relaxauit mandatū illum dimiserunt: solentque etiam isto casu iudices ciuiles stante graui infirmitate concedere eidem debitori inhibitionem ad tempus, in quo possit tutè domi suæ morari, & reconualescere. Hæc enim fiunt, quia sunt multum consona Christianæ pietati.

SEPTIMA Sit conclusio in hac eadem prima in

88 spect. one, † quod captura dicitur iniusta & indebita ratione loci, in quo quis capitur, vt per Parid. de sind. in verbo captura, capitulo 5. inci. captus illicitè num. 6. vers. & non solum captura impugnatur ratione lo

89 ci, fo. mihi 138. à tergo † & ideo captus in loco, in quo de iure capi non poterat, relaxari debet secundū Bar. in l. 1. l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædi. edic. & in l. præsenti, in princ. C. de iis, qui ad ecclesiā confug. & in l. primo, §. 1. de acq. re. dom. & in l. si cui §. fi. col. 1. vers. 2. quæro, ff. de accus. Bald. in l. ficuti, §. Aristo. ff. si serui. vend. & in l requirendi, in 2. col. C. de seru. fug. Marsi. in trac. de bann. in verbo, capti, nu. 6. & propterea captus extra iurisdictionem & Terit. iudicis madantis capturam dicitur malū captus l. fin. ff. de iurisd. om. iudic. Boss. in tit. de captura num. 34. & dixi generaliter sup. nu 4.

INFERTVR I. Ex hac septima conclusione,

90 quod † ex quo cōfugiens ad ecclesiam, de ea inuitus extrahi non debet l. præsenti, in prin. ibi. *Nulles penitus cuiuscunque conditionis de sacrosanctis ecclesijs ortodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel pro*... *abi confugas*. C. de his, qui ad eccl. confug. c. sicut antiquitus, 17. q. 4. ca. de raptorib. 36. q. 1. capit. inter alia, de immu. eccles. idcirco in eadem ecclesia captus tanquam male captus eidem ecclesię restitui debet, cap. sępe, de restit. spoliat. Barto. in d. l. præsenti, in fine principij, C. de his, qui ad eccl. confug. Marsil. post Lapum, Oldradum, & Abbatem, quos allegat in tracta. de bannit. in verbo, capti, numero septimo, & dicam latius hac de re infra in seq. quæstio. 28.

INFERTVR II. Ex hac eadem septima con-

91 clusione, † quod cum domus sua vnicuique tutissimum debeat esse refugium; ideo in eadē domo neminem posse capi, vt ad carceres ducatur, bene probat tex. in l. plerique, ff. de in ius vocan. cuius tex. verba sunt hęc. *Plerique putauerunt, nullum de domo sua in ius vocari licere, quoniam domus cuiq; tutissimū cuique refugium, atq; receptaculū sit, eūq; qui inde in ius vocaret, vim inferre videri*. Idem ēt probat text. in l. nemo de domo suā inuitus extrahi debet, ff. de reg. iur. & vtrobiq; communiter omnes. Quod procedit etiam quod domus non sit propria inhabitantis, sed conducta. Ferrar. caut. 22. Poer. deci. 2; o. nu. 4. vbi idem ēt si quis habitaret nō in domo, sed in capana, aut cassina. Maria. de tract. de citat. in 16. art. in 5. ampliatione, vbi & idem de capto in horto cōtinguo domui, ac etiā, idē si ostium esset apertum, ibi testatur de communi, quamuis Angin leg. plerique, contrarium teneat. & alij pluribus modis hæc eadem illatio ampliatur, de quibus post

 alios,

ai os,quos allegat,remitto Lectorem ad Ant.Gabr. concl.10.per totam,lib.7.de crim.vbi latissimè ponit teriam,quam hic referre non placuit cum apud nos de facto nō seruetur præsens illato,qui quotidie pro quocunque debito, pro quo persona capi potest, capi etiam potest in domo sua: & ita practicatur, vt omnes sciunt.

92 LIMITATVR Pariter † præsens illatio plurib. modis de quibus eundem Lectorem remitto ad Gabr.in loco præcitato,in d.10.concl.& inter alias limitationes,ea potissimum de iure admittitur,vt nō procedat in criminalibus,& quando quis capitur pro delicto nam tūc etiam in domo propria capi poterit,ad gl.in d.l.nemo.ff.de reg.iur.& in l.sed & si.vbi ēt Bal. ff.de in ius vocan.Bart.in cons.169.& in l. ex omnib. C.de decurio.lib.10 & in l.cum ex eodem ff.ad l.Iul. pecula.Ang.Alex.& Ias.d.l. plerique,ff. de in ius vocan.Maria.in trac.de citat.in 17.art.in 5.ampliatione colum.3.Ferra.cau.23. Conrad.in pracu.in tit.de captura,num7.Iodoc.in prac.crim.cap.15.de citat.real. num.24.Gabr.d.10.concl.num.36.in 13.limit.& nu. 38.in 14.limita vbi etiam idem,quando quis capitur pro debito fiscali.

93 AMPLIA Hanc limitationem,† quod in criminalibus non solum quis capi potest in propria domo sed etiam possunt exequutores,vt domi clausum capiant frangare ostia & fenestras,vt per Parid.de Put. in trac.sindic.in verbo,captura,c.5.incip.captus illicitè,num.2.& 3.sequitur Foll.in prac.cri.in verbo,notatos capiat de persona,nu.4.& tradit optimè Iodoc. in prac.d.c.15.tit.de citat reali,nu.17.vbi amplius, ꝙ ijdem exequutores possunt ad effectum capiendi domi existentem frangere & ostia & fenestras,etiam ꝙ à iudice,qui capturam iussit,non habuerunt ad id spe
94 cialem licentiam, † vbi enim birroarijs generaliter capiendi authoritas conceditur,& committitur, intelligitur etiam illis permissum & concessum omne id quod necessarium est, vt ad capturā deueniri possit ad tex.cum glo.in l.quamuis,C.de fideicommiss. & in l.illud,vbi Bar.Cast.& Docto.ff de acq.hęred. c.ex parte,cum ibi notat.extra de spons.&c. prudentiam.§.sexta,extra de off.deleg.& ita vt præfati Doc. dicitur passim apud nos in prac. seruatur,quando birroarij vadunt pro capiendo aliquem malefactorem pro inditijs in criminalibus:secus in ciuilibus, quando vadunt pro capiendo debitorem, quia tunc non possunt,nec realem,nec personalem exequutionem facere per vim ingrediēdo domum debitoris nisi ad sit expressa iudicis licentia,quod porta aperiatur per vim,quam licentiam iudex concedere non solet,nisi debitore prius citato ad tenendum portam apertā, aliàs mandari aperiri per vim,& ita vidi sępius seruatum etiam in debitore obligato cum iuramento, & in forma cameræ ✠ in tantū quod frangentes hostia tenentur de violentia vt per Parid.de Put.de sindic. c.5.nu.2.in verbo captura fol.mihi 118.

95 OCTAVA Sit conclusio,† quod carceratio dicitur iniusta & indebita,ratione loci vbi captus carceratur. Debet enim captus carcerari in loco in quo vltra custodiam,pęnam non patiatur,quia carcer non ad pœnam,sed ad custodiam inuentus est,leg. aut dānum §.solent.ibi, *Carcer enim ad continendos homines,non ad puniendos haberi debet*.ff.de pœnis.Ias.in l.si vitium si vitium,num.1.ff.de re iudi.Dec.cons.73.volum.F. Par.de Put.in tracta.sindica.verbo carcer,& carceratus,ca.5.incip.licèt dicatur,num.1.Ang.de malef. in verbo,quod fama publ.præced.&c.vers.tene tamen menti nu.80.& ibi Hier.in addi. Paris.cons.2.nu.148. lib.4.Iodoc.in prac.crim.tit de carcerib.cap.16.nu.3. vbi alios adducit concordantes. Fol.in pract. crimin. verbo,vel carceratur,num.2.fol.mihi 156.colum. 2. Paul.Ghirl.in tract.de relaxat.carce.in rub.de sen & pęnarum exequu.num.5.Boss.in titu.de carce.numero secundo,vbi etiam de materia Conrad.in prac.tit. de carce.nume.1.fol.mihi 273.colum.2.Menoch. de arbit.q.casu 305.num.2.lib.2.Cyril. in summma en. tit.de custod.reo.in 1.par.§.1.num 2.vers. carcer eñi fol.mihi 55.a tergo,columna secunda,& ita commu
* niter * Doctores tenere in d.l.aut damnum,§. solent testatur Ant.Gomez var.reso.tom.3.c.9.tit.de captura reor.n.6 vers.quia carcer,fol.mihi 351.à tergo, colum.1.Bonac.in comm.opin.crim.p.1.ver. carcer nō est inuentus ad pęnam,fol.21.col.1.

AMPLIA I. Et illatiue hanc octauam conclu-
96 sionem,† vt propterea capti non debeant poni in carcere obscuro & tetro,sed claro & luminato, saltem lumine & luce vsurpata, & si forsan noctis tempore carceratos ad tutiorem custodiam in obscuro carcere claudi contingerit,orta iam die inde deduci & ad luminatum carcerem reduci debent,tex.est in l.1.C. de custod.reo.ibi, *Nec vero sedis intimæ tenebras pati debebit inclusus,sed vsurpata luce uegetari.idest sublevari.& ubi nox geminauerit custodiam in vestibulis carcerum & salubribus locis recipiatur,ac reuertente iterum die ad primum solis ortum,illico ad publicum lumen reduci,ne pęnis carcerum permittatur,quod innocentibus miserum, noxijs non satis seuerum*
97 *esse dignoscitur*.† & per istum textum subterraneos carcerati,ac caueas, in quibus pauperes carceres & humiditate & frigore confecti infirmitates attingunt, ac vitæ periculum subeunt,multo magis prohibitos esse,scripserunt Card.in clem.1.quæstio.7.de pęn.& remiss.vbi amplius,quod Prælati,qui in tetro carcere clericum,seu alium delinquentem claudunt, efficiuntur irregulares & reputantur homicidę,Cor.cōsil.325.num.4.li.4.vbi expressè subterraneum carcerem damnat,Bonif.de Vital.in tit.de carce.priua.nu. 2.vers.Neć debet includi. Vbi pariter damnat carcerem sine lumine, Mars.in tracta.de bannit.in verbo, carcerati,numero 45.vbi post Cardi.& Ancha. in d. clem.1.quæstio.7.de pęn.& remiss affirmat prohibitum esse a iure carcerem durissimum,in quo verisimiliter infra paucos dies quis sit moriturus,& idem etiam tradit Foll.in prac.crim.in prima,par. secunda par.principalis,vers. vel carcerentur,numero secundo,vbi quod propterea in regno emanauit pragmatica,qua cautum est, ne amplius quisquam carceretur in foueis & carceribus subterraneis,& per eā grauis pœna imposita est Baronibus,& officialibus cōtrafacientibus,& iterum idem Folle.ibidem,numero octauo, vbi propterea quod carcer custodiæ non debet esse subterraneus, sed debet habere liberum lumen, Iodoc.in practi.crimina.capitulo septimo,titulo de carcerariis seu commentariensibus numero nono, vbi quod carcerarij seu commentarienses nō debent ducere carceraios ad loca,ad quæ cęlestis aer pertingere nequit: minusque tam procul ab hominum copia eosdem carceratos protrudere, vt ipsorū voces,& clamores à nemine exaudiri valeant, Bossi. in.titu de carce.numero tertio, vbi carcerem inquit debere esse talem vt eo non obstante carceratus viuat,& quod propterea consuetudo ferrearum cauearum reprobatur a iure: maximeque inuehit contra illos iudices, qui nihil minus curant quam vt in carceribus existentes dimittantur, vt vel fętidi intra carceres vitam finiant, dum ijdem Iudices aliorum voluntati obsequuntur, vel fessi componant, dum illi ad propriam vtilitatem respiciant, Anto. Gomez.varia.resolut.tomo 3. capitulo nono, titulo de captura reorum,sub numero sexto. Menoch.de arbit.quæst. libro secundo,de casu 305.numero secundo.seq vbi generaliter, quod Constantinus Imperator humanissimus in d.l.prima.C.de custod.reo.carceres tales

esse

esse debere constituir, vt præter fidam custodiam ni
hil habeât. Et licet Foll. qui supra, in sua praxi crim.
canon. cap. 12. verbo, & in carceribus, mancipatis, nu
me. 12. testetur quod ipse alias, cũ esset vice Marchio
Terrę Vasti Aymonis construxit foueam quandam
humi depressam per duodecim pedes, reclamanti-
bus omnibus ciuibus dictæ Terræ tanquam solitis
libere viuere, & non sub iugo Iustitiæ: non per hoc,
nec in theorica, nec in practica recedas a firmata am
97 pliatione, quæ vt vides, non solum cõmuni calculo
Doctorum, & Canonistarũ, & Legistarum recepta
est; verum etiam Christianæ religioni, & humanita
ti multum conueniens, propterea quantum bene fe
cerit ipse Foll. in constitutione dictę fouec, tu ipse ex
præallegatis iudices.

AMPLIA II. Et pariter illatiuè eandem octa-
98 uam conclusionem, † vt cum carcer debeat esse
ad custodiam, & non ad pœnam, vt præfertur, ideo
carceratus non debet in carceribus detineri regula-
riter in compedibus, vinculis, seu manicis ferreis, sed
solum intra custodiam, & claustra liber; & absolu-
tus secundum Bald. in leg. secunda, C. de exhib. reis,
vbi dixi quod ligare carceratũ non pertinent ad sim-
plicem custodiam, sed ad pœnam, & quod propterea
si potest carceratus optimè custodiri sine ligamine,
non debet ligari, & Baldum sequuti sunt Paris de
Put. in tracta. sindica. verbo, Carcer, & carcerarius,
capit. tertio, incip. an si plures carcereti. nume. 16. Bo
nif. de Vital. in titu. de carc. priua sub nume. secundo,
ver. sed interim non debet, vbi quod iudex debet ci-
tò captũ vel punire, vel absoluere, iuxta id quod fue-
rit culpabilis, seu innocens repertus, sed interim non
debet reus cathenis, vel aliis ferramentis iniuriari,
sed sine cathenis, & ferramentis diligenter custodiri
ne aufugiat, Boer. deci. 216. numer. 3. ad mediũ, ver.
& ideo dicit Bal. vbi quod custos imponens carcera-
to manicas ferreas, vel illum alit r ligatum tenes, ex
cedit formam custodiæ, quia talia ligamenta sunt ge
nus tormenti, nec ad simplicem custodiam pertinẽt,
Fol. in pract. crim. 1. par. 2. partis verbo, vel carceren-
tur, numero octauo, vbi quod carcer non debet esse
cum cathenis, vel ferreis manicis sed taliter vt carce-
ratis pœnam non afferat, & allegat Cor. in consilio
325. nume. 4. in 4. lib. nec dissentit Clar. in prac. §. fin.
quæst. 46. in prin. vbi quod debẽt rei in carcere custo
diri, non autem in vinculis, & ita apud eum in Me-
diolani prouincia seruari testatur, proutpariter, & an
te eum in curia Parisiensi seruari refert testantem
Igneum in l. necessarios, §. non alias, nume. 46. ff. ad
Sillan. & Clar. vbi sup. secodo sequitur Bonac. in cõ
mu. opin. par. 1. sub vers. carcerandus, an sit reus, pag.
mihi 19. a tergo col. 2. in fi.

LIMITA Hanc secundam ampliationem non
procedere, vbi contrarium facere iudici visum fue-
99 rit ex qualitate delicti, vel personæ carceratæ. † Cum
enim qualitas custodiæ sit a iure iudicis arbitrio cõ-
stituta, vt per Bal. in d. l. in fi. C. de exhib. reis, Boe. in
præallegata dec. 216. num. 3. ante med. Ias. cons. 27. in
fi. li. 3. Ant. Gomez var. resol. to. 3. c. 9. titu. de captura
reo. sub num. 6. ante medium, Cyril. in sum. cri. titul.
de custod. reo part. 1. §. 1. num. 3. vers. quamuis in iudi
cis manu bt, &c. Foll. in pract. cri. in 1. par. 2. part. prin
cipalis, verbo notatos capiat de persona, n. 27. vers. itẽ
carcer durus vel largus, & rursus in verbo, vel carcerẽ
tur, sub nu. 8. Meno. de arbit. q. li. 2. casu 305. n. 1. & n.
100 6. † ideo, si delictũ est atrox, & psona sit vilis ac sus
pecta, ne fugiat, & tunc vltra iniuriã, & licitè poterit
iudex, si ita sibi videbiẽ, carceratũ detinere in cõpe-
dib. & vinculis dicit tex. in d. l. 1. de custod. reo. ibi, *Si
criminis qualitas etiam cathenarum acerbitatem postulaue
rit.* & per illum tex. idem tradiderũt de cathenis, seu
manicis ferreis iux. suspitionem quam habet Bonif.
de Vital. in tit. de carce. priua. nume. 14. vbi simplici-
ter dixit quod carcerato pro graui crimine debẽt ap-
poni feramenta, vt melius custodiatur, Boer. d. decis.
216. nume. 3 ante medium vers. & si criminis quali-
tas, &c. vbi allegat glo. in clem. 1. in §. 1. de hæret. quæ
glo. refert illum Psalm. *Ad alligandos reges eorum cum
compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis.* Fol. in pra
cti. crimi. d. verbo, vel carcerentur, numero 4. vbi ge-
neraliter dicit, quod in carceratione rei debet habe-
ri respectus ad causam & qualitatem personæ, quia
pro graui delicto debet inquisitus cautius detineri q̃
pro leui. Et iterum idem Folle. in pract. crimi. canon.
verbo, & in carceribus mancipans, cap. 12. nume. 10.
vbi quod quãdo tractatur de delicto, pro quo vel pę-
na mortis aut similis imponi deberet, carcer debet es
se accerrimus, Boss. in tit. de carce. fideiussor. commi.
nume. 1. in fi. Iod. in prac. crim. ti. de carce. c. 16. num.
2. vbi expresè dixit, quod carcerati pro leui malefi-
cio leuiter etiam absque vllius cathenę, cõpedis, aut
alterius ferramenti adhibitione seruantur, grauiter
vero criminosi & compedibus & ferramentis adstri
cti custodiuntur, donec de delicto cognoscatur, &
idem repetit in tit. de carce. sen. commenta. capit. 17.
nume. 6. Cyril. in summa crim. d. tit. de custo. reo. eo.
§. 1. sub nume. 3. vbi quòd in hoc oneratur conscien-
tia iudicis, an reum ponat in simplici custodia; an ve
ro in vinculis. latumiis, compedibus, & manicis fer-
reis, Anto. Gomez. d. tit. de captura reo. c. 9. nu. 6. ver.
item adde quod carce. & vincula debent adhiberi se
cundum qualitatem delicti, & personæ, allegat text.
in l. fi. ibi, *Habita tamen dignitatis æstimatione*, &c. C. de
accusat. Menoch. d. casu 301. nume. 6. & seq. nec post
Anton. Gomez, quem allegat, dissentit Clar. in prac.
d. q. 46. in princ. ibi, *Vbi qualitas persona*, &c & Clarum
refert & sequitur Bonacoss. in comm. opin. d. ver. car
cerandus, an sit reus, pagina 19. in fine 1. par. vide inf.
q. 31. nume. 36.

101 SVBLIMITA I. Hanc limitationem, † vt sola
atrocitas & grauitas delicti non debeat operari, vt re
us coniiciatur in compedibus, cippis, seu aliis ferra-
mentis, nisi sit vel confessus, vel conuictus, vel dam-
natus, vel saltem de delicto valde suspentus, aut indi-
tiatus. His enim casib. atrocitas delicti suadet captũ
cautius, & in vinculis detinendum, vt bene probat ad
literam tex. in l. si confessus, ff. de custod. & exhib. re.
& in reo vel confesso, vel conuicto, vel respectiuè dã
nato expresè loquuntur Paris de Put. de sindica. ver
bo, carce. c. 30. incip. An si plures, num. 5. in fine, ver.
nam is qui est in casu criminis & cõdemnationis, &
Iodoc. in prac. crim. tit. de fideiussione in criminalib.
cap. 20. num. 10. vers. quando autem est confessus. Cy
ril. in summa crim. d. tit. de custo. reo. §. 1. num. 3. ver.
item in vincula, &c. Foll. in prac. crim. canon. cap. 12.
d. num. 10. seqq. Boss. in d. tit. de carcerato fideiussor.
commit. nume. 1. in fine, ver. quinimò vult Bar. &c.
at vbi reus non est, nec confessus, nec conuictus, tunc
etiam quod delictum, pro quo quis detinetur, graue
sit, nõ videtur iure permissum detinere reum in vin-
culis, compedibus, seu manicis ferreis, vt bene pro-
bat textus, inde sumpto argumento à contrario sen-
su in d. l. si confessus, ff. de custod. reo. & melius pro-
bat tex. in l. nullus in carcerem priusquam conuinca
tur, omnino vinciatur, & ibi declarat glo. 1. in verbo,
nullus, C. de exhib. & transmit. reis, declarat etiã Me
noc. d. casu 305. nume. 7. vbi expresè dixit, quod etiã
quod delictum sit atrox, sed de eo reus adhuc nõ sit
conuictus, tũc in carcere custodietur etiam sine vin-
culis, nisi iudex habeat illum suspectum, vel carcer
esset parum tutus, vnde secus si non sit conuictus, vel
valde suspectus, & carcere sit tutus, quia tunc inhu-

manum: videtur propter solam imputationē grauis criminis imputatum tenere in cippis, compedibus, ac filiis similibus ferramentis.

120 SVBLIMITA II. Vt† etiam quod reus sit, vel confessus, vel conuictus de graui & capitali crimine, non per hoc tamen est custodiendus cum compedibus seu ferris, quando locus carceris est tutus & talis quod nullus sit timor, quod inde possit aufugere, secūdum Folle, qui post alios, quos allegat, ita bñe sentire visus est in pract. crimi. d. verbo, vel carcerantur, nume. 8. ad fi. vbi dixit, quòd si iudex viderit locum carceris communis esse bene munitum, forte, & custoditum, vt inde de facili carcerati nequeant euadere, non debent permittere, quod habeāt ligamina, cōpedes ferreos, vel ligneos, aut cathenarum, & manicarum ferrearum acerbitatem. Et ita etiam in Vrbe apud nos vt plurimum seruatur in carceribus, prçsertim Turris nonæ: ex quibus cum non nisi cum maxima difficultate carcerati possint augere & euadere, emittuntur & ad suppl. cium ducuntur confessi, conuicti & damnati absque eo quod eo tempore habeāt talia ferramenta. bene verum est, quod quandoq; ēt in eisdem carceribus tam duplicis, quam secretis detinentur homines cum cōpedib. ferreis, sed raro quidem & solum in casu, in quo de eorum fuga valde timetur, non obstante quod carceres sint fortes & tuti. ideo id totum prudentis humanique iudicis arbitrio relinquitur.

103 SVBLIMITA III. Vt† etiam in casu, in quo carcerati sunt detinendi in vinculis, compedib. & ferris, non tamen debent huiusmodi ferramenta talia esse, vt carcerato dolorem seu cruciatum afferant. sic enim probat optime text. in d. l. prima, C. de custod. reorum, illis verbis, *interea verò reos exhibito non ferreas manicas inhærentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores cathenas, si criminis qualitas etiam cathenarum post dauerit, vt & cruciatio desit & permaneat sub fida custod.* & per istum textum hoc idē expresse voluerunt Boer. d. deci. 216. post nu. 3. ver. tamen tex. in d. l. prima, Foll. in d. prac. crimi. d. verbo, vel carcerantur, sub n. 3 & 8. fol. mihi 156. Iodoc. in pract. crim. c. 17. tit. de carceratis, num. 6. Cyril. in summa crim. d. tit. de custod. reor. §. 1. nu. 3. ver. ita tamen. Anto. Gomez var. resolu. tomo 3. d. ca. 9. de captura reor. num. 6. sub ver. item adde quod carcer & vincula.

LIMITA Modo propositam octauam conclu
104 sionem, de qua supra, num. 95 †quod licet regulariter carcer non ad pęnam, sed ad custodiā dari debeat & propterea reprobatus sit a iure carcer obscurus, tetricus & subterraneus, vt pariter dixi supra, nu. 96. istud tamen procedit & locum habet, quando carcer datur non pro pœna commissi delicti, sed donec dignoscatur, an reus deliquerit, nec ne. At secus, quando cognito delicto iudex pro illius pęna damnat delinquētem ad carceres, vel in perpetuum, vel ad tempus: tūc enim non solum id permissum est saltem de consuetudine, de qua dixi supra, q. 19. num. 12. in ti. de delict. & pęn. verum etiam talis cōsuetudo apud nos viget, etiam quod carcer ad quem quis damnatur, sit talis vt ibidem detentus intra paucos dies moriatur, cum vt quotidie in Vrbe videmus, relegentur delinquentes ad arcem Hostiæ, vbi pauci reperiuntur, qui propter illius aeris intemperiem modico tempore vitam non finiant. Bene verum est, quod talis pęna relegationis ad arcem Hostiæ, vel ad illius carceres non solet apud nos dari, nisi iis qui de iure pęna mortis naturalis plectendi essent, quia mitius secum agentes principes, & de eorum mandato iudices commutant pœnam mortis in pœnam illius relegationis, ex eo quod idem per diuersa, licet non sic ignominiose.

195 NONA Sit conclusio, †quod captura dicitur iniusta & indebita ratione tēporis, vt per Parid. de Put. in tracta. de sindica. verbo, captura, cap. 5. inci. captus illicite, numero 6 versi. & non solum captura impu-
106 gnatur, fol. mihi 138. à tergo. † & propterea capi, ac carcerari neminem posse pro debito ciuili in dieb. feriatis in honorem Dei, aperte probat text. in l. finali, † & ibi communiter* Doctores, C. de ferijs, cuius text. verba sunt hæc: *Dies festos, dies maiestati altissimæ dedicatos nullis volumus voluptatibus occupari, nec vllis exactionum vexationibus prophanari. Dominicum itaque diem ita semper honorabilem decernimus honorandum, vt à cunctis executionibus excusetur*, &cæt. Et per istum textum vltra Paridem in loco citato hoc idem expresse firmauit Bald. in tract. de carcer. capitulo primo, numero sexto, & numero 9. vbi loquitur etiam de ferijs inductis ad vtilitatem hominum, vt puta messium, & vindemiarum. dicitque prædictam conclusionem quo ad ferias inductas in honorem Dei procedere, non obstante qualibet renunciatione, siue statuto in contrarium; licet secus sit in ferijs inductis ad fauorem hominum, vt puta messium, & vindemiarum. Nam in ijs valet renunciatio, & statutum in cōtrarium, vt ibi per eum, & secundum hanc conclusionem optime decreuit sanctissimę memorię Pius Papa V. executiones nec reales, nec pſonales pro ciuili debito posse in Vrbe fieri in diebus feriatis, & quos ecclesia iubet seruari in honorem Dei, Virginis, & Sanctorū & sic renouauit dispositionem d. l. fi. C. de ferijs, quæ iam in desuetudinem abierat.

107 LIMITA I. Hanc nonam conclusionem† nō non procedere in debitore suspecto de fuga; qui etiā in die feriato potest carcerari, secundum gl. in d. l. fi. in verbo, fideiussionis; C. de fer. Ibi, *Nisi timeatur de recessu*, &c. Ang. in d. l. fin. Bald. in l. 1. C. qui bon. cede. poss. & in l. fi. C. de exhiben. reis, Ang. in l. 2. vers. concludo: & ibi Alexand. num. 8. ff. de ferijs, Socin. cons. 99. circa primum, nume. 4. & cons. 100. in dubitationibus, colum. 1. & cons. 101. pariter colum. j. ver. non habet, volum. 4. Alexand. cons. 158. circa primum, 3. 2. Bal. in tract. de carcer. c. 1. num. 7. vers. item secus esse, & numero 9. vers. nisi et timor fugæ, idem Bal. in cap. fina. extra eodem tit. de fer. Bar. in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. si quid in fraudem cred. & in d. l. fi. C. de fer. Are. & Ias. numero 77. inst. de actio. in prin. Alberic. in l. feriati, ff. de fer. vbi quod ita communi- † ter* obseruatur, Ioan. Baptis. Caccialup. in tracta. in tract. de debit. suspec. & fugit. q. 8. Couar. varia. resol. l. 2. c. 20. num. 14.

108 SVBLIMITA Hanc† primam limitationem, secundum Mars. in tract. de banni. in verbo, capti, numero 31. & 22. & in practi. §. attingam, nume. 3 5. vbi etiam post Bald. quem allegat, in auth. ei, qui. nume. 13. in 4. colum. vers. quæro, pone: dictat statutum, C. de bon. auth. iud. possiden. & Alexan. in præallegato cons. 58. colum. fin. ver. tamen non potest, dixit quod licet debitor suspectus de fuga possit in die feriato capi & carcerari, vt sup. non tamen potest etiam tāquā suspectus de fuga idem debitor alias captus arrestari, seu sequestrari in die feriato. & Baldum vbi supra, refert & sequitur Iacob. Noue. reg. 15. in 1. fallen. Brun. de cessionem bonorum, in 11. quæstio. quarta: q. principalis, numero 18. sequē. vbi etiam allegat Ias. in l. si fideiussor, §. si satisdatum, columna penult. in prin. ff. qui satisd. cogan. & Felyn. in capitulo significauerunt, colum. in prin. numero 3. vers. limita etiam ista, extra de iudic.

t09 LIMITA II. Vt† eadem nona conclusio procedat, prout loquitur, videlicet quando quis in die feriato capitur pro debito ciuili, vnde secus si caperetur pro delicto, præsertim graui & enormi: nam &

etiam in die feriato in honorem Dei capi potest, argumento tex. in l. 3. cum ibi notat. C. de episcop. audien. Bald. in d. tracta. de carce. c. 1. n. 9. ver. & prædicta locum habent in ciuilibus, &c. Marsil. in tract. ne bā nit in d. verbo, capti, num. 29. vbi allegat Bald. in l. fi. C. de exhiben. reis, & Alexan. in l. prima, §. nunciatio in 7. colu. ff. de oper. noui nunciat. quos pariter refert & sequitur Foller. in prac. cri. in verbo, notatos capiat de persona, nu. 5. Conrad. in pract. in titu. de captura, numero octauo, vbi allegat etiam Bald. in l. prouinciarum, C. de ferijs. dicitque id introductum ad publicam vtilitatem quia scilicet publice interest delicta puniri.

110 SVBLIMITA Hanc limitationem, † ut pariter procedat, vt loquitur, in criminibus grauibus, & enormibus, sed secus in leuibus. Nam, vt inquit Bald. in d. tract. de carce. in loco præallegato, num. 9. multa conceduntur propter criminis enormitatem, quæ alias non concederentur, & si vt dicit tex. in d. l. 3. C. de episcop. audiē. carcerari pro leui delicto adueniente tempore Paschali relaxātur, necessario etiam sequit quod nec suspecti de eodē leui delicto debeāt carcerari in die feriato, ita per hanc rationem expressè declarat additionator ad Bald. in d. numero 9. vbi tamen dicit, quod si esset periculum ne reus aufugeret, tunc potest capi in die feriato, etiam quod delictum pro quo capitur, esset leue, & dicit verū, quia si vt supra dixi, debitor suspectus de fuga potest carcerari, etiam in die feriato, multo magis potest carcerari delinquens suspectus de fuga, cum publica vtilitas sit semper præferenda priuatæ.

111 DECIMA. Sit conclusio, † quod captura seu carceratio dicitur iniusta, & indebita ratione ordinis non seruati, vt per Franc. Cason. in tract. de torment. in fine tractatus, c. 9. tit. de captura, & carcere, nu. 23. Boer. post Bald. quem allegat, in decis. 315. num. 14. Marsi. post Anan. Gemin. Ang. & Aret. quos pariter allegat, in tract. de bannit. in verbo, carcerati, nu. 14. dixi etiam infra, q. 30. num. 136. & quæstio. 32. nume. 97. & seqq. [& sequitur Brunor. a Sole, post hæc scripta habitus, in suis quæstionibus, quęstio. 30. numero trigesimonono.]

112 Ordo autem † tunc non dicitur seruatus per iudicē, quādo mādat aliquē capi de facto, ex abrupto, ex sua propria ceruice, nullis precedentibus inditijs, vel præcedentibus, sed non legitimis. Quod enim captura non possit per iudicē decerni, nisi legitimis præcedentibus inditiis, aperte tradidit Marsil. in pract. §. cōstante, num. primo, vbi allegat Doctores in clemen. 1. de homicid. & tex. in l. 1. in princ. vbi, & hoc etiam notat idem Marsil. ff. de quæstio. & in l. penult. vbi etiam glo. C. eod. & Marsilium vbi supra, refert et sequitur Conrad. in pract. titu. de captura, nume. 2. vbi allegat etiam Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica, num. 4. Roland. consilio 17. numer. 2. vol. 3. Nouel. in pract. crimin. §. 1. incip. superioribus annis, numero 23. fol. mihi 25. vbi plures alios adducit concordantes, & testatur de communi * opinione, de qua etiam per Bonacos. in commu. opin. par. prima, versicul. carceratio, & recentio, pag. mihi 21. a tergo col. 1. vide infra q. 30. nu. 147.

113 Et propterea, † quod hodie de communi * consuetudine totius Italiæ, non soleant iudices deuenire ad capturam, nisi prius examinentur testes subministrantes inditia contra reum capiendum, testatur pariter Ang. de Castro, inter consilia crim. diuer. consilio 94. numero secundo, libro primo, sicut illum refert Clar. in pract. §. fina. quæstione 28. versiculo sciás autem, ante medium, vbi etiam allegat Blanch. in pract. fol. 25. numero 68. in fine, testantem quod ita etiam hodie seruatur, & licet Blanchus, nō loquatur in captura, sed in inquisitione, quod tamen nec ad capturam possit iudex deuenire, nisi prius examinatis testibus super inditijs ab accusatore subministratis communiter * fieri testatur Marsi. in dicto §. constante, numero vndecimo, versiculo redeundo modo ad propositum. vbi optimè ponit practicam examinandi dictos testes & recipiendi talia inditia [& ita etiam de veriori magis communi, * & obseruata opinione testatur Marc. Anton. Eugen. Perusi. post hęc scripta habitus, in suo cons. 64. numero 14. sequentibus.]

114 Et quod plus est, † etiam in criminibus atrocissimis, vt puta in crimine læsæ maiestatis, quod nec aliquis de iure capi possit, nisi legitima præcedant inditia, post gloss. & Bald. in l. si quis alicui, C. ad l. Iul. maiesta. in specie tradidit idem Marsi. in pract. d. §. constante, nume. 2. Conrad. in d. titu. de captura, numero 2. vers. hanc conclusionem ampliat Marsi. folio mihi 266. columna 2. Rolan. d. cons. 17. numero 3. volumine 3. Ioan. Mar. Monticel. in sua practi. crimin. regu. 12. nume. 26.

115 Contrarium, † quod immo in criminibus quandocunqe iudex possit incipere à captura, etiam nullis præcedentibus inditijs, scripserunt Bald. in l. & si certus, ff. ad Sylla. & in l. secunda. C. de his, qui latro. prout illum refert Boss. in titu. de captura, numer. secundo, in fine, idem Bald. in l. consentaneum, numero 11. vers. sed in criminalibus, C. quom. & quan. iudex. vbi allegat tex. in capitulo si clericus, de sent. excommu. in 6. Angel. in l. apud Labeonem, §. quæstionis, ff. de iniur. & in §. scientes, numero 8. vers. sed an potestas, in Auth. vt iud. sine quoquo suffrag. Bar. in sacrilegii, §. Labeo. numero secundo, & ibi Alexan. in addit. in verbo, capi. ff. ad l. Iul. pecul. idem Bart. in d. l. consentaneum, numero 11. versic. sequitur tertia pars. ibi, *dic si glossa regulariter ordinarium potest capere per famam, quando vult.* [Pau. de Castro, in consilio 328. numero 1. libro vbi testatur de generali consuetudine.] Nec dissentire videtur Mars. in suo sing. 93. incip. iudex licet sine inditijs, & in prac. d. §. constante, numero 5. versiculo fauor tamen, &c. refert Conrad. in d. titu. de captura, numero 3. versiculo declarat vero & limitat, &c. & vers. attenta hac limitat. &c. vnde hinc sepe se vidisse seruatum testatur, quod aliquando iudices deueniunt ad capturam, & postea recipiunt inditia super crimine. Cyril. in summa crim. in 3. parti. titu. de pęn. iud. male iudican. §. secundo, numero 7. vers. sciendum est, & ita communiter * à Scribentib. tradi (licèt hanc communem traditionem ipse non sequatur) testatur Foll. in pract. crim. in rubr. notatos capit de persona, nume. 1. vers. & primo scias. [& hāc contrariam opinionem etiam sequuti sunt repleti per Brun. à Sole, quem post hęc scripta habui, q. 30. nume. 1. & seqq.]

116 Sed retenta prima opinione, † quæ non solum communis, * sed etiam æquior est, & propterea magis seruanda, vt per Neuiz. in silua nupt. lib. 5. in quarta limitatione nume. 68. Grat. cons. 2. numero 68. volum. prima. Iacobum Port. Imol. præceptorem meū cons. 42. iun. & æquitati consonum, nume. 3. Thob. Non. alterum meum præceptorem, in l. prima, in 3. limi. ff. si certum petat. Cephal. cons. 93. nume. 6. lib. 1. & cons. 166. nume. 17. & 18. lib. 1. cum alijs per Ant. Mar. Corat. in suo tracta. de commu. opin. lib. 2. titu. 9. catu 19. numero 100. Andr. Fachin. post huius libri tertiam impressionem habitus controuer. iur. lib. 6. capit. quinquagesimosexto. qualia modo debeat esse inditia, sine, quibus præcedentibus iudex ad capturam deuenire nō potest, hoc opus, hic labor est, quia varij varia dixerunt.

117 PRIMA Enim fuit Scribentium opinio, † qui

B 3 asser-

asseruerunt,ad capturā sufficere leuia inditia, de qua per Boss.in tit.de captura,numero primo,& 2.vbi dixit,ex leui causa iudicem posse aliquem detinere. si enim ad inquirendum, prout ipse asserit & pluribus comprobat,leue sufficit inditium,ergo magis leuē, sufficit ad capturam.consequentia est patens,quia ad inquirendum grauiora requiruntur inditia,quam ad capiendum,vt ibi per eum. Blanch.in prac.crim.§.iis sic præmissis,num.26.fol.mihi 126.vbi dixit, ꝙ licet ex depositionib.propinquorum,familiarium,& aliorum suspectorum etiam examinatorum absq; iurō non oriatur nisi leue inditium,potest tamen ex eorūdem dicto deueniri ad capturam, quia ad capturam quodlibet leue inditium & quælibet leuis præsumptio sufficit, Ioan.Mar.Monticel.in practi.crim.reg. 12.nu.3.quod antequam ad capturam deueniatur, requiritur vt subsint aliqua inditia,licet leuia:nam sufficiunt talia quæ ad inquirendum requiruntur,ibiq; alios adducit concordantes,& testatur de communi † opinione,*de qua etiam Bonac.in commu.opin.par. 2.pag.8.à tergo,col.1.ver.2.incip.captura,vt valeat.in fin.[& quando agitur de delicto non atroci, sed leui, tunc præsertim leuia sufficere inditia ante quam ad capturam deueniatur,dixit idem Brū.à Sole,d.q.30. num.10.in fine.]

118 SECVNDA Fuit eorum opinio,†qui dixerunt, solam suspitionem sufficere ad capturam,de qua per Parid.de Put.in tract.sindi.verbo captura capitulo 2. nume:quinto,post princi. vbi dixit, quod non debet quis capi pro crimine antequam aliquid constet de delicto,vel saltem sit suspitio,allegat Bald.in l.quod euitandi,in fine.C.de cond.ob turp.caus. & Io. And. in cap.si clericus,de sent.excom.hoc idem etiam tradidit idem Bald.in l.si quis curiali,numero 1.ver. nota hic argumentum.C.de epis.& cler.pro vt illum refert Lauren.Kirchou.in suis commu.opi.cent.4.concl.30.incip.captura & incarceratio.vbi quod iudex etiam ante inchoatum processum, laborante aliqua suspitione contra aliquem de delicto,potest incipere captura personæ,& allegat etiam Alex. in cons.240. numero 3.ver.4.quando obiicitur crimen,&c.volu. 6.quem pariter refert Conrad.in pract.titu.de captura,num.3.vbi & ipse allegat.Aret.in l.si quis post coJum.2.de testam.& Maran.in Spec.in sexta par. vers. citatio,num.60.nec dissentit Roland.cons.17.nume. 7.volu.1,vbi pariter dixit, quod ad hoc vt iudex possit aliquem capere,opus est vt contra illum talem,de cuius captura tractatur,aliqua laboret suspitio, allegatque etiam Dec.in cons.189. in vltimis verbis. addo Grammat.cons.55,numero primo Ioann.Maria Mont cel.in sua pract.crim.reg. 12. numero quarto, Bonac.in commu.opin.par,2.fol.8.à tergo,colum.1, versic.2.incip.captura vt valeat.ibi,quia captura fieri non potest, &c.

119 TERTIA Successit opinio, †quod non possit captura à iudice decerni,nisi præcedente diffamatione:diffamatione autem præcedente iudex capiendo excusatur quam opinionē præcipuè videtur tenuisse Ang.de malef.in verbo,quod fama publica,num. 4.versi. aduertendum autem est,vbi dixit,quod ante capturam oportet ꝙ diffamatio seu inditia præcedāt sine inditijs autem,& sine suspitionibus præcedentibus & diffamatione in criminali nō potest ad aliquē actum iudex procedere vel capturę,vel arrestationis personæ,vel tormentorum,vel inquisitionis formationem,per no.in cap.qualiter & quando, & in capi. inquisitionis,extra de accusa.& in l.si vacantia,C.de bon. vacan.

Sed certè Angelus non præcisè requirit diffamationem præcedere debere ante capturam,sed alternatiuè vel inditia,vel suspitiones,vel diffamationē. Et sic diffamatio sufficit ad capturam concedendum, non autem quod sine diffamatione captura nō possit concedi,si alia adsint iuditia,vel suspitiones,prout ante Ang.vbi supra,ita videtur sensisse Paris de Put. in tract.sindi.verbo captura,cap.2.inci.quia plerumque officiales,sub num.5.vbi pręmissa conclusione, quod non debet quis capi pro crimine,nisi præcedat aliqua suspitio,vt dixi in pręcedenti opinione,subdit postea,excusatur tamē iudex,si reum capi faciat præcedente fama publica,per l.miles.§.mulier.de adult. ergo ad capiendum reum,vel suspitiones debent pręcedere,vel diffamatio, & sic alternatiuè loquentem Angelum vbi supra referunt in proposito Capi.dec. 30.in causa nobilis Gasparis,numero 1.Boss.in tit.de captura,numero tertio,ad finem, Ioan. Maria Monticel.in pract.crimin.d.regu.12.numero quinto,in 4. limitatione,Conrad.in practi.titu.de captura,nume. 2.fol.mihi 266.

120 QVARTA est opinio,† quod ex solo,quod cōtra aliquem porrigitur querela,& accusatio criminis pro quo præsertim poena sanguinis ingeratur,potest reus capi & detineri, etiam quod nulla contra eum adsint inditia,& ita se habet generalis consuetudo,sicuti testatur Pau.de Cast.in cons.328.nume. 1.lib.2, & refert,sed non sequitur Clar.in pract.q.28.sub versiculo scias autem, & faciunt pro hac opinione Doctores supra allegati,num.115.Nam si potest secundum eos,ad capturam deueniri sine vllis prorsus inditijs præcedentibus,ergo multo magis poterit præcedente querela.

121 Et hæc opinio multo magis procedat, † quando agitur de capiendo hominem non multę cōditionis & dignitatis, querelansque obligat se de reficiendo damna,expensas,& interesse,si incontinenti post capturam non subministrat inditia. isto enim casu, & concurrente etiam suspitione fugę, de qua latius dicam infra,nu.123.in septima opinione, Boss.non damnat posse iudicē ex sola querela procedere ad capturam: & ita vidi interdum seruari, licèt de iure secus sit,vt ibi per eum.

122 At†cessante vtilitate personæ,& non facta tali obligatione per querelantem,Clar.in loco præallegato ibi, *Mihi non placet prima opinio,&c.* maximè damnat hanc opinionem Pau.de Cast. Nam,vt ipse dicit,secundum dictam opinionem,si porrecta accusatione & querela statim absque alia informatione iudex deberet capi facere reum accusatum, esset in facultate cuiuscunq; vilis personę carcerari facere quemlibet probum,& insignem virum. Neque verum est ita se habere generalem consuetudinem ; prout testatur Pau.de Cast.quia vt supra dictum est,num.13.hodie † antequam deueniatur ad capturam,de cōmuni*consuetudine semper examinantur testes, & aliter faciēdo iudex tenetur in sindicatu,vt ibidem per Clar.ergo non sufficit sola accusatio : & ita etiam ante Clarum fuit de mente Foll,in pract.crim.in versicu.studeat se ornare,num.58.vbi monet iudices,vt nō sint faciles ad capturam eorum, qui per accusatores deferuntur: sed conentur summatim inuestigare,an vera sint ea,quę delata fuerunt,& an factum ita se habeat prout in accusatione & querela dictum est, & an crimen sit commissum ab accusato,vel saltem sit suspitio ; solent enim vt plurimum offensores recurrere ad iudicē maxime quando sunt potentes,& querelare offensos, eosque in carceribus detrudi, & sic eludunt curiam. vnde iudices illis aures pręstando non absq; ignominia erunt postea in ore vulgi.

123 QVINTA Sequitur opinio aliorum,† quia dixerūt,quod licet ad capturam debeant pręcedere legitima inditia, debet tamen pręcedere qualis informatio secundum eundem Bald. in suo repetit. in

in ver-

in verbo, index, 2. colum. in versic. iudex in criminalibus, &c. vbi allegat gloss. in l. sed & si is, in verbo, nemo extrahi. ibi, *secus in criminali, &c.* ff. de in ius vocan. Salic. in l. nullus, num. 4. ver. nota quinto C. de exhib. reis, refert hos & sequitur Mars. in prac. §. constante nume. 5. & in singu. 93. incip. iudex licèt sine inditijs. vbi allegat tex. in c. si clericus, de sent. excommun. in 6. Io. Mar. Monticel. in sua prac. crim. d. reg. 12. num. 7. Conrad. in prac. titu. de captura, nume. 3. vers. sic secundum eum, &c. fol. mihi 266. columna 1. Fran. Cason. in trac. in quæstionibus titu. de captura, & carcere, capitu. 9. nume. primo. Brun. de indit. & titu 2. par. quæst. 9. num. 4. in fin. Foller. in prac. crim. verbo studeat se ornare, num. 58. vers. & ita intelligitur, fol. mihi 10. colum. 2. vbi propterea declarat ita intelligendos esse Doctores supra allegatos nume. 115. qui dicunt a captura inchoari posse inditijs non præcedentib. vt scilicet nō requiratur inditia. requiratur tamē aliqualis summaria informatio. Et idem repetit in ver. notatos capiat de persona, numero primo, in fine. folio 33. columna vbi admonet ita seruandum, & numero decimoseptimo, versicul. nec est procedendum, folio 36. columna secunda, Roland. consil. decimoseptimo, numero sexto, volumin. tertio, Nouell. in practica crimina. in princip. §. superius annis, numero vigesimotertio. in fine. & sequen. folio mihi 25. vbi tamen videtur declarrae hanc opinionem procedere in reo fugitiuo, vagabundo, & suspecto, de quo dicam infra in septima opinione, Bos. in titu. de captura, num. 4. vbi propterea infert, quod captus non pręcedente aliqua informatione, debet statum dimitti sine impensa, ex Bal. Ias. Aretino, & alijs ibi † per eum allegatis, de communi † testantur, idem Bos. in d. titul. de captura numer. 3. vers. requiritur tamen qualisqualis informatio, & qualequale inditiū, &c. dicitque quod sine inditio magno, vel paruo, non potest ad capturam deueniri, nisi præcedat aliqualis informatio circa delinquentem, ibique adducit, plures concordantes, Bonacos. in commun. opin. par. 1. pag. 29. colum. 1. ver. 3. inc. captura ad hoc, vt committat, in discursu, & iterum part. 2. pagi. 8. a tergo, colum. 1. ver. 2. incipien. captura, vt valeat, vbi allegat Mando. in apost. ad Reper. inquisitorum, in verbo captura, litera A. pag. 95. Lauren. Kircou. in commun. opin tomo 2. cent. 4. concl. 30. vbi latè hanc comprobat opinionem & testatur eam esse non solum communē, sed etiam magis communem, Blanch. in leg. fina. numero 6. & 8. vers. cum minor probatio, ff. de quęstio. Clarus in pract. quæstio. 28. sub vers. scias autem. ibi, *Et ideo dic, quod iudex, &c.* vbi non solum hanc dicit † communem, † sed etiam veriorem, & à bonis, & cautis iudicibus obseruandam, & rerum propè finem d. vers. ibi, *poterit ergo*, vbi etiam quod ita practicant iudices deputati ad maleficia, secundum Salic. in dic. l. nullus, numero 4. C. de exhibi. reis, & lea quidem, numero 77. C. de accusat. prout illum. refert Caranita titu. magnæ Cur. 24. post numerum 10. & hanc quintam opinionem etiam communem dixit Brun. à Sole, d. q. 30. numero primo, & sequen. vbi concordantes adducit.

SEXTA Subintrat opinio præcedentis opinio-
124 nis declaratiua, † quod quando delictum est graue, & tale, quod ex eo veniat imponenda pœna corporis afflictiua, tunc vtique vera sit præcedens opinio, quod scilicet ad capturam sufficiat qualequale inditium, & aliqualis informatio: at si delictum sit leue vel tale quod ex eo non possit imponi nisi pena pecuniaria; & tūc verius est ad capturam nō posse procedi, nisi præcedentibus inditijs saltem talibus, quæ ad inquirendum sufficiunt: sic enim distinguendo declarat Brun. in tractatu de iudic. & tortur. par. secunda, quæstio. 9. nume. sexto, sequitur Ioan. Mar. Monticell. in prac. crimin. d. reg. 12. numero septimo, vers. in hac re, fol. mihi 266. column. secunda. & ita etiam in pœna corporis afflictiua pręcedentem opinionē exemplicat Angel. de malefic. in verbo iudex commisit, quod Caius numero quarto, refert Clarus in practica crimina. d. quæstio. vigesimaoctaua. versiculo scias autem, propè finem. Addo pro hac sexta, opinione relatos per Brunor. à Sole. d. quæstione 30. numero decimo.

SEPTIMA Sequitur opinio Doctorum dicen-
125 tium, † quod licet aliàs forsan inditia, vel informationes requirantur, antequàm per iudicem deueniatur ad capturam, tamen quando reus capiendus est suspectus de fuga, & multo magis si sit in fuga. poterit de iudicis mandato capi etiam non præcedentibus inditijs, aut informationibus, si de fuga, vel fugæ suspitione iudici summariè constiterit, & hoc propter periculum in mora, argum. tex. cum ibi nota. in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. de ijs, quæ in fraud. credi. Mars. in practi. §. constante, numero quinto, versi. scias etiam, & seq. vbi pluribus similibus hanc comprobat opinionem sequitur Ioan. Mar. Monticell. in pract. crimin. reg. 12. numero 8. & 9. Gonrad. in prac. titul. de captura, numero 4. in 2. limita fol. mihi 267. colum. 1. vbi etiam ad id allegat Iacob. de Beluiso in practi. iudi. in rub. de de inquisit. & inform. numero 52. Brun. de indi. 2. par. quęstio. 9 num. 5. ad fi. ver. sed aliqui Moderni. & nume. 6. versi. aut non precedunt aliqua inditia, &c. Blanc. in l. fin. numero 8. ff. de quęstio. Franc. Cason. de torment. in fi. tractatus. in quęnibus capit. 9. rubr. de captura, & carcer. num. primo versicu. potest. etiam incipi a captura, &cęt. Paris de Puta. in tractat. sindica. verbo captura, capit. numero vbi allegat etiam Ang. in Authen. de defens. ciuit. in decimosecundo, & decimotertio, folio mihi 136. à tergo colum. secundo. Gramma. consil. 53. nume. 6. §. audiant Bonacos. in commu. opin. ver. 1 pagina 19. columna 2. vers. ad hoc, vt committatur. ibi, *& quando delictum est graue, & reus est suspectus de fuga antequam in scriptis redacta sint inditia, vbi iudex capi facere imputatū* Nouel. in prac. §. 1. incip. superioribus annis nu. 23. in fin. & seq. vbi tamen vltra suspitionem fugæ videtur etiam requirere qualemqualem informationē, iuxta superius tradita, nu. 123 sed Doctores præallegati loquuntur simpliciter etiam inditijs, aut informatione aliqua non præcedētibus, & nouissimè hoc idem scripsit Seraphinus de Seraphinis in suo. tractatu de priuil. iura. priuileg. 132. nume. nonagesimoquarto, versiculo non obstat quintum, vbi amplius, & generaliter dicit ex Pau. de Cast. in l. si Longius, §. si filius familias, numer. tertio, de iud. quod propter fugę suspitionem permittitur id, quod alias de iure non permitteretur.

126 OCTAVA Et vltima restat opinio, † quòd ad capturam, an & quando, & quibus inditijs aut informationibus pręcedentibus deueniri possit, iudicis arbitrio constitutum sit, qui iudex iuxta delicti personarum qualitatem id omne iudicabit, tex. videtur capitalis expressus, in le. 1. ff. de custod. & exhibit. reor. vbi Vlpianus sic loquitur: *De custodia reorum proconsulē existimare solere, vtrum in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus, committenda, vel etiam sibi. Hoc autem vel pro criminis, quod obiicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet*, & per istum textum relatis in proposito pluribus, ac diuersis Doct. opinionibus, sic se firmat Lauren. Kircou. in commun. opin. centur 4. conclusion. 30. ante finem, versi. cæterum his basis, &c. & versic. quæ quidem regula, &c. loquitur Clar. in practic. §.

ad finē versiculi, vbi pariter praedictis varijs opinionibus relatis concludit, quod hæc materia informationū, & capturæ, est quasi arbitraria iudici, qui propterea poterit inspecta qualitate personæ, & delicti decernere capturam contra reum habita informatione, quæ sibi sufficiens videbitur: aliter enim procedē dum est contra nobilem, & contra diuitem qui non præsumitur velle aufugere, quam contra pauperem & vilem personam: & ideo fortiora inditia debet haberi a carcerandum personam nobilem, & insignē, quam pauperem. Propterea aliter procedendum est in delictis occultis, quàm in publicis: & sic minora inditia sufficient ad decernendum capturam in crimine occulto quam in publico, quę omnia alia multa huiusmodi discretus iudex cōsiderabit, cum in his non possit dari certa regula, & Clarum sicut supra bene loquentem refert Bonacoss. in commun. opin. parte prima, pagina 16. versiculo captura ad hoc, vt committatur, &cæ. in discursu, F. Vmbert. Locat. in practica iudiciaria inquisitorum in verbo, captus, versiculo in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis, &c. vbi alios allegat concordantes, ✠ consentit Andr. Fachin. post huius libri tertiam impressionē habitus controuer, iur. lib. nono, capit. quinquagesimosexto, & ante istos hoc idem etiam videtur fuisse de mente Parid. de Put. in tractatu sindi. verbo, captura, capitulo primo incipiente, an iudex, numero 12. vbi dixit, quod propter criminis enormitatem, & prauitatem pœnæ, vel propter conditionem personæ, poterit iudex incipere à captura. Nec videtur dissentire Blanch. in practica criminali §. pro cognitione itaque huius partis, &c. pagina mihi 126. vbi facta conclusione, quod leuia inditia sufficiunt ad capturam, declarat postea hoc non procedere, quando capiendus esset vir grauis in ciuitate bonæ conditionis, & famæ, quia tūc non procedetur ex quolibet inditia contra eum ad capturam, nisi aliæ currerēt præsumptiones, & sic vides secundam hanc opinionem judicem maximè respicere debere qualitatem personæ, & delicti.

Et si hæc vltima opinio magis placet tibi iudici,
127 non †credas per hoc arbitrium tibi à lege ac à Doctoribus esse ita liberum tr. buum, vt non debeas secundum easdem leges, ac secundum eorundem Doctorum considerationes, de quibus supra, capturas decernere, vt enim scias veram resolutionem propositæ difficultatis, ac quomodo intelligi debeant Doctores sic vt supra allegati, varia sentientes.

Aduertas primò quòd si delictum erit leue, & tale quod ex eo non veniat imponenda pœna corporalis, non potest tunc vllo pacto etiam quod vrgeat suspitio fugæ, contra imputatum deueniri ad illius capturam, nisi præcedentibus inditijs & illis quidem in scriptis redactis, ex quibus apud te saltem oriatur probabilis suspitio contra querelatum seu denunciatum, pro ea quæ supra allegata sunt numero 124. in sexta opinione, & ita quotidie seruatum vidi apud bonos & timoratos iudices in Vrbe, qui leuibus præsertim delictis nunquam concedunt mandata de capiendo contra personas cuiusuis conditionis, nisi examinatis testibus, ex quibus ipsi venerint in probabilem suspitionem, quod deliquerint, &c.

128 Aduertas secundò, † quod ex sola querela partis in quocunque crimine, siue graui, siue leui, nunquam debet capturam decernere contra querelatum, etiam quod sit vilis conditionis, per ea quæ supra dicta sunt, numero 122. & licet non me lateat, iudices in Vrbe quandocunque contrarium seruasse, non me etiam latet, quod & grauiter reprehensi fuerunt de hac eorum obseruantia, & cauti iudices nunquam solent mandata de capiendo concedere, nisi vltra querelam habeant etiam aliquam aliam suspitionem, seu præsumptionem in actis. Bene verū est quod quandoque etiam carcerantur rei ex sola querela & accusatione, quando accusans seu querelans probat summarie querelatum esse suspectum de fuga, prestetque cautionem, seu, si diues sit se obligauerit de reficiendo expensas, damna & interesse in casu non verificatæ querelę: & istud non est conueniens, iuxta pariter tradita supra numero 121. At non præstita tali cautione seu obligatione, reoque non existēte suspecto de fuga, capturas cōcedere ex sola partis querela, & periculosum est, & contra omnem iuris ęquitatem.

129 Aduertas tertio, † quod si cum querela partis concurrit infirmitas querelantis, quia puta vulneratus stat in lecto cum periculo mortis, tunc si a Notario maleficiorum visitatus dicit se vulneratum ab vno seu pluribus, sine dubio talis querela contra no-
✠ minatos sufficit ad capturam, & ita communiter, *& quotidie apud nos seruatur: cum statim aliquo vulnerato, chirurgus seu barbitonsor, qui illum prima vice curauit, denunciat curę cūram adhibitam, & si referat vulnus, seu vulnera periculosa, mittitur notarius maleficiorum ad visitandum vulneratum, & diligenter examinatur super vulnerantib. & si aliquos nominet, à quibus dicat se vulneratum, iudex statim relaxat contra nominatos mandata, si vero asserat se vulneratum ab incognitis, diligenter etiam interrogetur quos credat esse eos incognitos vulnerantes; & an de alicuius mandato vulnerauerint, quem credat mandantem, quę causa fuerit inimicitiæ, & alia similia. Ex quibus si iudex deueniet in probabilem suspitionem contra aliquem, illum statim capi mandat, & ista prac. non sine iuridica ratione fundata est, quia licet sola querela eius, qui sponte ad curiam veniens aliquem accusat, non sufficiat ad capturam, vt supra dixi numero 122. & 128. verè tamen hic sic in lecto examinatus, non dicitur sponte querelare, quia ipse non venit ad curiam, sed curia mittit notariū ad ipsum. Preterea non potest isto casu dici sola querela, quia cum ea cōcurrit infirmitas, quę maxime pręsumit, querelantem veritatem dicere, cum infirmitas sit quędam tortura spiritualis; & nemo in lecto jacens cum periculo vitę pręsumatur immemor salutis ęternę, & velle contra aliquem falsa deponere, ad tradita per Aym. in consilio sexto, numero 51. & Brun. consilio crimin. diuers. 15. numero vigesimo nono. sequen. tomo secundo Roland. consilio 37. numer. secundo, seqq. volumine 3. Mascard. de probat. conclus. 144. nume. 1. & 2. lib. 1. & alibi sepissime Doctores.

130 ADVERTAS quartò, In quocunque delicto, siue graui, siue enormi, & contra quascunque personas, siue nobiles, siue etiam viles & pauperes captura non debet decerni ex sola informatione extraiudiciali in scriptis non redacta, sed semper inditia capturam precedentia debent in scriptis redigi, secundum
† communem *theoricam & practicam, de qua supra, numero 123. & hoc est certum & absolutum, quod licet ex premissis apparet, sit inter Doctores controuersia, qualia debeant esse inditia ad capturam sufficientia, & varia dixerint: omnes tamen communi-
✠ ter *semper praesupponunt, inditia seu praesumptiones seu suspitiones, aut leues, aut graues ad capturam
131 praecedentia debere esse in actis & apud acta, † bene verum est, quod quādoque ēt ex sola informatione extraiudiciali, vidi saepius cōcessa mandata de capiēdo tribus concurrentibus. Primo, quod delictū sit graue & enorme. Secūdo, quod imputatus sit suspectus

de fuga,

de fuga, & sic sit periculum quod fugiat eo interim
quod recipiuntur in actis informationes. Tertio, qđ
iudex sit securus quod post capturam factam veniēt
testes ad se examinandum: hoc enim casu non erit
inconueniens dicere, quod bene potuerit iudex capi
facere reum suspectum de fuga extraiudiciali infor-
matione, prout bene aduertit Clar. in practic. d. quæ-
stio. 28. ver. scias autem, in fine, ex Salyc. in l. secunda
C. de custod. reor. dicente, quod ex informatione ha
bita a iudice à pluribus personis non in figura iudi-
cij, poterit idem iudex deuenire ad capturam, & ita
hodie seruari testatur Cauensis super ritu mag. Cu-
riæ 41. nume. decimo, quod tamen, vt prędixi, intelli
gas concurrentibus tribus prædictis requisitis, & nō
alias: licet Clar. in loco præallegato duo tantum re-
quisita considerauerit, videlicet suspitionem fugæ,
132 & enormitatem delicti, † & ex his sequitur, quod
malè faciunt iudices illi, qui vt lucrifaciant, habent
penes se magnā exploratorum copiam, & ex simpli-
ci vnius eorū relatione capere faciunt reos hęc enim
practica damnabilis est, nec in iudicijs per Principes
toleranda.

His quatuor monitionibus firmis stantibus pote-
133 rit † iudex suo arbitratu capturas decernere iuxta o-
pinionem, supra relatam, nume. 126. mihi enim pla-
cet, quod capturæ materia sit iudici arbitraria, arbi-
trium autem suum iudex temperabit, iuxta prędicta
& in reliquis considerabit etiam delicti & persona-
rum qualitates, quia in occultis, & grauibus, ac con-
tra viles, pauperes, ac malæ famæ facilius semper le-
uioribusque præcedentibus inditijs, & informatio-
nibus, poterit ad capturam deuenire, quam in leui-
bus, publicis delictis, atque quam contra nobilem di-
uitem, seu bonæ vitæ, & famæ, & si ita tu iudex fa-
cies, nunquam errabis in officio, erisque ab omni-
bus amatus.

CIRCA Secundam inspectionē propositæ quæ-
134 stionis, † quando scilicet, & quomodo puniatur iu-
dex, qui indebitè aliquem carcerari mandat. Dic, re-
gulariter in sindicatu teneri & puniendum esse, vt
post Cynum, Bal. & alios, quos allegat, tradidit Paris
de Put. in tracta sindica. verbo, captura, c. 1. incip. an
iudex, num. 14. & cap. 2. incip. quia plerumque num.
3. & num. 4. in fin. Iodoc. in pract. crimin. titu. de cita-
tio. reali, idest captura numero 9. vbi quod iudices
sic indebitè reos carcerantes subiacent punitioni nō
mediocri, etiam si huius infęlicissimi ęui nonnulli,
vt ipse asserit, arrogantes officiarij parum hanc timē
tes pęnā, contra omnem rationem & ęquitatē non
erubescunt quotidie pauperes carcerare & sumptib.
vexare, intrepide sustinentes ipsis quasi omnia tam
iure, quam iniuria dicere, & facere cōcessa esse, Cla-
rus in pract. quæstio. 28. sub versiculo, scias autem, v-
bi in specie quod si iudex sine inditijs aliquem carce
rari faciat, teneatur in sindicatu, & hoc omnes * ad-
mittunt.

135 Sed † qua pęna puniendi sint, communiter † re-
* ceptum est, quod eorum pęna sit pœna iniuriarum
cū enim per capturam dicatur capio à iudice inferio
ri ignominia cum graui, ac irretractabili pręiudicio,
vt per Baldum in l. per diuersas, C. manda. in decima
quæst. & in l. si clericus, colum. secunda, C. de episco.
& cler. & in l. vnica, C. de in integrum restitur. Ias. in
l. 4. §. si quis condemnatus, nu. 12. & seq. & ibi etiam
Pau. de Cast. colum. 2. versic. item prędicta vera, &c.
ff. de re iudicat. Neuiza cons. 52. num. 8. Iodoc. in pra
cti. crimin. cap. 15. tit. de citatione reali, idest captura,
nume. 8. Rolan. cons. 17. num. primo, volum. 3. & cō
sil. 19. nume. 5. & cons. 65. num. 16. eodem volumi. 3.
vbi alios adducit concordantes, & cons. quadragesi-
mo, nume. 10. volum. 4. Sylu. de Arcer. cons. crim. di-
uersorum 71. nume. 10. volum. in. secundo, Cyrill. in
summa crim. tit. de custod. reorum partic. prima, nu
me. secundo, vers. scire tamen debet iudex folio 56.
colum. prima, & latius in titu. de pęna iudi. male indi
can. par. 3. §. secundo nume. primo, & seqq. versi. ca-
ptura nunquam, fol. 174. & §. 3. num. 2. de indit. ad l.
fina. ff. de quæst. num. 99. vbi amplius, quod carcerās
aliquem iuste, largo modo dicitur facere iniuriam.
✠ est tex. in l. penul. vbi glos. in verbo iniuriarum C.
qui bo. ced. poss. & communiter † omnes.

236 Idcirco isto casu † eundem iudicem iniuriarum
actione teneri, ad literam probare videtur tex. in leg.
nec magistratibus, ff. de iniur. *Nec magistratibus*, (inqt
Vlpianus) *licet aliquid iniuriosè facere. Si quid igitur per
iniuriam fecerit magistratus, iniuriarum potest conuenti*, &
per istum textum hoc idem scripserit Paris de Put.
in tract. sindica. verbo, captura, capitulo secundo in-
cip. quia plerumque officiales, numero quarto, vbi
alia adducit iura. Mars. in pract. §. constante, numero
4. vbi allegat alios Ioan. Maria Monticel. in sua pra-
ctic. crim. reg. 12. nume. 10. vbi amplius, quod, isto ca
su æstimabitur iniuria iuramento carcerati dicentis
se voluisse tantum potius perdidisse, quam illam car
cerationis iniuriam pati, accedente tamen iudicis ta-
xatione, ex glos. & Bal. in l. iniuriarum æstimatio, ff.
de iniur. cum alijs ibi per eum allegatis, Cyril. in sum-
ma crimin. titulo de pœna iudi. male iudican. partic.
3. §. numero primo versiculo iudex agitur, fol. mihi
175. à tergo columna secunda, Conrad. in pract. titu-
lo de captora, nume. 3. pagina 226. ✠ vbi etiam causa
ciuili. Syluest. de Arcer. in cons. crimin. diuersorum,
71. nume. vndecimo, tomo 2. Federi. SchenK. in suo
Viridario conclus. iuridicarum, conclusio 88. vbi re-
statur ita alias fuisse iudicatum in Camera imperiali
refert, & sequitur Lau. Kircou. in suis commu. opi-
nion. cent. 4. conclusio. 20. ante fin. versiculo quare si
iudex. Roland. consi. 18. num. 6. volum. 3. & cons. 40.
✠ nu. 41. lib. 4. Iaffred. decis. 586. Bonaco. in commu.
opin. par. secunda, pagina 9. colum. secunda vers. 2. in
cip. carcerari faciens aliquem iniuste, vbi tamē dicit,
quod in hoc potest dici id, quod Azo respondit alias
Imperatori, ita lege cauetur, sed in practica nō habe
tur. ☞ Decian. in tract. crim. tomo 2. libro 7. capi. 10.
num. 15. ✠ Io. Harpprecht in §. iniuria autem nu. 13.
sequentib. insti. de iur. vbi bene hanc conclusionem
exornat.

237 Contra hanc † communem fortiter vrget alius
textus in l. iniuriarum, §. is qui iure, & in §. quę iure,
ff. de iniur. item & tex. in l. quod Reipublicæ, ff. eodē
quibus iuribus aperte dicitur quod *is, qui iure publico
vtitur, non videtur iniuriæ faciendæ causa hoc facere. Iuris e-
nim exequutio nō habet iniuriam, & quæ iure potestatis a ma-
gistratu fiunt, ad iniuria actionem non pertinent, quia quod
Reipublicæ venerandæ causa secundum bonos mores fit, etiam
si ad contumeliam alicuius pertinet, quia tamen non ea mente
magistratus faciat, vt iniuriam faciat, sed vindictam maiesta
tis publicæ respiciat actione iniuriarum non tenetur.* Hec sūt
expressa verba iurium supra allegatorum. Quibus a-
pertè probari videtur iudicem indebitè aliquem car
cerantem non teneri actione iniuriarum, sed alia a-
ctione ex maleficio vel quasi prout videtur fuisse de
mente Par. de Put. in tracta. sindic. in verbo captura,
cap. 2. incip. quia plerumque officiales, num. 5. versi.
pone, quod impetitur officialis, vbi loquitur multū
magistraliter, & post Bartolum, quem allegat in d.
l. iniuriarū, §. is qui iure, & §. quæ iure, dixit amplius,
quod non pręsumitur in dubio iudicem exequi con
tra partem animo iniuriandi, nisi constet quod ad e-
ius iniuriam fecerit, & sine iusta & legitima causa,
& non pro exequutione iustitiæ, & propterea secun-
dum eū, non poterit hoc casu pars in sindicatu age-

ne actione iniuriarum ad pœnam sibi applicandam,
sed debebit agere ex quasi maleficio,& punietur iu
dex sindicatorum arbitrio.

Nec cōstat text. ex aduersario allegatus in d.l. nec
magistratibus,ff.de iniur.quia,vt bene cōsiderat Pa-
ris de Put.in loco præallegato,& illius tex.verba cla-
re sonant:loquitur,quando aperte apparet quod ma
gistratus aliquid fecerit animo iniuriandi, vel vn pri
uatus,vel sub fiducia magistratus, & ibidem exēpli-
ficat Paris,quando iudex mandasset apparitori, vide
capias , & extrahas illum de domo sua per capillos,
& his similia,tunc enim tenetur actione iniuriarum
quia clare apparet , quod animo iniuriandi sic man-
dauit. At secus si simpliciter mandauerit,aliquē car-
cerari tanquam iudex pro aliquo prætenso delicto :
quia tunc licet ille fuerit indebitè carceratus, quia ta
men non præcessit animus iniuriandi: ideo nō actio
ne iniuriarū,sed ex quasi maleficio tenebitur , vt su-
pra,& faciunt tradita per Cyril.in sum.crimin.tit.de
pœna iudic.malè iudicant.partic. 3.§.1.nu.2. vbi per
præallegata,& iura per ipsum ad id deducta,facit cō
clusionem,quod aliud est iudicem consulto iniuriā
facere,aliud contra ius, & iustitiam per eum aliquid
fieri, non tamen animo iniuriam inferendi . Priore
quidem casu iniuriarum tenetur posteriore vero nō
iniuriarum,sed in factum actione obligatur.

Et licet idem Cyril.vbi supra,nu.8.hanc difficulta
tem sentiens,& defendendo communē dixerit,præ-
allegata iura in contrarium procedere generaliter in
alijs iniustitijs factis à iudice , non autem quando in-
iustè procedit ad capturam,quæ de sui natura conti-
net in se iniuriam vt probatum est supra per authori
tates allegatas,nu.135.& est tex.in l.fallaciter,in prin.
ibi,id est si vel carceris sustinuerit,&c.C.de abolit.&
in l.si vero,§.1.vbi gl.in verbo,qualibet, vbi alias ad-
ducit concordantes leges, ff.qui satisda.cog.non per
hoc tamen in puncto iuris crederem recedendum à
dicta opinione contra communem,quę(ni fallor,&
vt præfertur)verior est,& melioribus rationibus, ac
138 iuribus fundata, † quod enim captura de se, aut sui
natura ignomiam afferat,intelligendum est,si a pri-
uata persona fiat,secus si a iudice vel magistratu , &
ita in priuatis personis loquitur textus in d.l. si vero,
à iudice etiam iniusta decreta captura numquam in
se continet iniuriam,nisi expresse,quod animo iniu-
riandi decreta fuerit,appareat,vt supra probaui. Nec
etiam sequitur captura continet in se iniuriam,ergo
iudex,qui illam decreuit,tenetur actione iniuriarū ,
quia talis actio nō datur nisi iniuria facta fuerit ani-
mo iniuriandi,l.si non conuitij,C.de iniur.l.1.§.1.&
l.3.§.penul.& fin.cum l.seq.ff.eod.qui quidem iniu-
riandi animus in iudice non præsumitur , & propte-
rea isto casu iudicem ex maleficio teneri non actio-
ne iniuriarium,sed alia pęna arbitraria sindicatorum
arbitrio,secundum opinionem Paridis supra relatā,
multo verius crediderim,& maxime deseruiunt tra
dita supra in tit.de accusat.quęst.16.num.25.sequen.
vbi late probaui , iudicem indebitè contra aliquē in
quirentem pariter & pœna arbitraria puniendū esse
ergo & idem in iudice indebitè carcerante.✠ Quod
& idem voluit & bene defendit Andr. Fachin. post
huius libri tertiam editionem habitus cōtrouer.iur.
lib.9.cap.57.

139 Et vt cunque sit,† etiam pęna iniuriarum est arbi
* traria,secundum communem* Doctorum opinio-
nem,de qua per Anton.Gomez var.resol.tomo 3.ti.
de iniur.num.7.Pet.a Placha.in epit.delicto,c.6.nu-
me.30.Dlar.in pract.§.iniuria,uers.sed quæro,Men.
140 de arbitr.quęst.casu 263.num.3.cen.li.2.† sed quia
etiam iniuriarum actione,vltra pęnam prædictā,ve-
nit æstimatio iniuriæ,ad l. iniuriarum ęstimatio , cū
ibi notat.per Doctores,ff.de iniur.Rota decis.4.alias
483.incipien. ad ęstimationem, de iniur. & damno,
cum alijs per Plotum , in l.si quando , numero 722.
C.vnde vi,secundum antiquam impressionem,Boe.
consi.4. Ant.Gomez vbi supra,nu.7.ideo si iudex ob
indebitam capturam(nisi animo iniuriandi facta sit)
iniuriarum actione non tenetur , secundum veriorē
opinionem,non tenebitur etiam ad ęstimationē ali-
cuius iniurię,ad quā tamen teneretur, si contra eum
dare actio iniuriarum, sed solum tenebitur pœna ar
bitraria vt supra.

141 REGVLA Igitur sit in hac secunda† inspectione,
quod iudex aliquem indebite carcerari faciens,tene
tur in sindicatu , puniturque sindicatorum arbitrio
pro facti,& personarum qualitate.

142 AMPLIA I. Hanc regulam,†quia vltra pœnam
ordinariam tenetur isto casu iudex indebite carcera
to etiam ad damna,& interesse, secundum glos.in l.
2.§.simili modo,in verbo,retentis.ff.si quis cautioni
* bus.quam glos.communiter*approbatam dixit Bo-
nacos.in commun.opin.par.secunda,pag.9.column.
secunda,versic.primo, incipien.carcerari faciens ali-
quem iniustè.alios adducit concordantes Asinius in
pract.§.32.in 19 ampliatione,sequitur Paris in trac.
sindica.in verbo,carcer,& carceratus,capit.secundo,
An.Potest,numero septimo,ver. magistratus quem
iniustè detinens.Conrad.in pract.tit.de captura , nu-
mero tertio,fol.mihi 269.Marsil.in pract.§.constan-
te,numero quarto,Cyril in summa crim. tit. de pœ-
na iudic.malè iudican.partic.3.§.secundo,nume. pri
mo,versic.exemplo enim graue est,&c.& §.3.num.
primo,in fine,versic.ad interesse etiam.faciunt supra
tradita in titul. de inquisit.quæst prima,numero 44.
vbi posui, quod iudex contra aliquem indebitè in-
quirens tenetur inquisito ad damna, & interesse , &
hęc ampliatio sine dubio procedit pręsupposita cō-
muni opinione,de qua supra,numero 137. quod scili
cet iudex,qui indebitè aliquem carcerari facit,tenea
143 tur actione iniuriarum:† Nam & iniuriarum actio
ne venire etiam damna, & interesse probat text.in l.
item apud Labeonem,§. si quis seruo liberato,ff. de
iniur.cum alijs,de quibus per Gomez var.resolu.lib.
3.tit.de de inme.num.9.

144 AMPLIA II.Quod† iudex,qui indebitè innocen
tem carcerat, tenetur pęna calumniatoris . & sic pu
nitur ad similitudinem supplicij , quo puniendus e-
rat captus,si fuisset culpabilis,secundum Bald.in l.2.
per illum textum, C. de his,qui latro.quem sequuti
sunt Paris de Put.in tract.sind.verbo,captura,capi.2.
incip.quia plerumque officiales,nu 3.Marsil.in pra-
cti.§.constante,num.3.Conrad.in pract.tit.de captu-
ra,num.2.in fi.pag.mihi 266.Rolan.consi.17.nume.
4.volum.3.Cyril.in summa crim.titu. de pęna iudic.
malè iudican.partic.3.§.secundo, numero 1.& nu.7.
versic.sed tamen.

145 Sed cum hodie pęna calumniatoris,non sit pœna
talionis, nec similitudinis supplicij , quia tales pœnę
recesserunt ab aula,vt supra dixi in tit.de accusa.quę
stio.16.nume.3.& earum loco successerit pęna arbi-
trariè,vt in d.quęst.16. num. 5.idcirco etiam hoc ca-
su iudicem , qui carcerauit innocentem , non teneri
ad similitudinem supplicij, sed arbitrariè puniēdum
esse,vt etiam supra dixi,num.137.seqq.multo verius
crediderim,per ea pręsertim, quę in simili in pręal-
legata,quæstio.16.num.25.& seq.dicta sunt de iudi-
ce per calumniam inquirente , quod pariter arbitra-
ria pęna plectendus est.ergo & idem in iudice per ca
lumniam carcerante.

AMPLIA III. Hanc eandem regulam secundæ
146 inspectionis,† quod ex quo non rite,& de facto ca
ptus debet statim , & sine dilatione etiam parua , ac
etiam

etiam sine aliqua impensa pariter de facto relaxari si
cut per tex. in d. l. fin. §. nullo, de libero homine exhi-
ben. & post Bal. in l. si pacto, quo pœnam, de pact. tra-
didit Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, captura, c.
3. incip. an si Potestas nulliter, & de facto captos, &c.
nume. 1. & seqq. vbi alijs argumentis hanc compro-
bat ampliationem, & c. 5. incip. captus illicite, nume.
1. & in verbo, carcer. cap. 1. incip. an Potestas, nume.
8. Bar. in l. si quis vxori, §. si fugitiuum, ff. de furt. Frã-
cisc. Cason. post tract. de tormen. cap. 9. tit. de captu-
ra, & carcere, num. 2. Ang. de malefi. in verbo, quod
fama publica, num 9. & ibi in addit. littera A. & in a-
lia addit. per August. num. 92. Marsil. in pract. §. con-
stante, num. 13. vbi allegat tex. in l. 2. C. de exhib. reis,
in fin. & plures alios adducit concordantes. Iterum
idem Marsil. in tracta. de bannit. in verbo, capti, nu.
4. Iodoc. in pract. crim. tit. de carcer. siue commenta-
rien. c. 16. num. 12. & tit. de rela. carcer. c. 14. numer. 4.
Foller. in pract. crim. verbo, vel carcerentur, num. 14.
Cyril. in summa crim. partic. 3. tit. de pęna iudi. male
indican. §. 2. nume. 5. vers. Præterea captus per iniu-
riam, Rolan. consi. 65. num. 31. seq. volumi. 3. & cons.
40. nu. 11. volum. 4. Gabriel. qui alios adducit, in titu.
de restit. spol. concl. 1. num. 19. in quarta ampliatione
principali.
147 Iccirco † non solum puniendus est, vt supra, iudex
qui mandat carcerari non carcerandum, sed etiã qui
detinet, & non relaxat non detinendum & relaxan-
dũ, vt per Mars. in prac. crim. §. attingam, nu. 17. vbi
allegat Ang. de malefic. in verbo, pro quibus & quo
libet eorum, nume. 9. vers. & nota quod. Bonacos. in
commu. opin. par. 2. pagina 9. colum. 2. versi. 1. incip.
carcerari faciens, vbi quod tenetur ad damna & inte-
resse, per glossam quam dicit communiter approba
* batam † in d. l. 2. §. simili modo, in verbo, retentus, ff.
si quis cau. & sic vides, quod Iudex punitur non solũ
propter indebitam carcerationem, sed etiã propter
indebitam detentionem, vnde dato casu quod, captu
ra fuerit iusta, puta præcedentibus inditijs decreta, si
tamen post capturam appareat de innocẽtia rei, vel
alia de causa, de iure captus etiam iuste venit relaxã-
dus, tunc si iudex illum non relaxat, tenetur ad dam-
na, & interesse ac & arbitrariè puniendus est per
præællegata, sicut punitur per indebitam carceratio
nem, &cæt.
148 AMPLIA IIII. Vt † sicut punitur iudex non re-
laxans relaxandum ita & e contra punietur si relaxat
eum qui de iure relaxandus non erat, secundum An
gel. de malefic. in verbo, quod fama publica præced.
nu. 90. vbi quod illo casu tenetur iudex fisco vel cre
ditori ad interesse, & quod ita in Vrbe sæpe practica
uit, dum esset locum tenens Senatorum, refert & se-
quitur Conrad. in pract. titu. de carceratione, nu. 22.
fol. mihi 277. col. 2. vbi etiam allegat Bar. in l. si quis
vxori, § si fugitiuum, ff. de furt. nec dissentit Iodo. in
pract. crim. tit. de relaxa. carcer. c. 19. n. 3. fol. mihi 43.
Fol. in prac. crim. in 1. par. 2. partis principalis, verbo,
vel carcerentur, num. 15. in fi. vers. sed bene aduertat
iudex, fol. mihi 157.
149 LIMITA Hanc quartam ampliationem † non
procedere in iudice relaxante debitorem pauperem
licet enim regulariter debitor non sit relaxandus, ni-
si soluto debito, vel creditore concordato; si tamen
debitor ipse pauper sit, ita quod non habeat vnde se
alat: creditor autem citatus, & requisitus ad ei pręstã
dum alimenta recuset, ita præstare, poterit iudex eũ-
dem debitorem relaxare etiam sine fideiussore, si fi-
deiussorem non habeat, nec isto casu tenebitur cre-
ditori ad aliquod interesse, vt per glos. in l. fin. in ver-
bo agnoscere, C. de erog. milit. anno. lib. 12. tradunt
Bar. & Alexan. in l. sanctum, ff. de rerum diuisio. An
gel. in l. minimè, C. de appella. Aret. & Ioan. Fabe. in
§. fi. instit. de actio. Aug. ad Ang. de malefi. in verbo,
quod fama publica, post numerum 91. Boer. decis.
363. numero 2. vbi post Odofredum, quem allegat,
hoc dicit bene seruari, & rursus in decis. 325. num. 1.
in fi. vbi pariter testatur, quod sic pluries fuit in Cu-
ria conclusum, creditorem tenẽtem carceratum de-
bitorem, teneri ei alimenta præstare, iuxta determi-
nationem glos. & Doct. in d. l. fi. C. de erog. milit. an-
no. Bal. in tract. de carceribus, cap. 2. de carcerato, nu.
8. in fi. Franc. Cason. post tract. de tormen. ca. 9. tit. de
captura, & carcer. num. 16. Marsil. in pract. §. attingã,
num. 74. & in tract. de bannit. in verbo, carcerari, nu.
39. & licet Afflic. in decis. 71. fuit dubitatũ, &c. videa
tur facere dubium super d. gl. in d. l. fin. C. de erog. mi
li. anno. quod scilicet dicat solum debitorem paupe-
rem esse alendum a creditore, sed non quod si talia
alimenta non præstentur, debeat à iudice relaxari, &
propterea post multa ibi per eum deducta testetur
de voto omnium fuisse decisum, quod si pro alimẽ-
tis non possit fieri exequutio in bonis creditoris libe
retur carceratus, sed cum beneficio cessionis bono-
rum, non per hoc tamen crederem esse recedendũ à
proposita ampliatione, quod scilicet creditore recu-
sante alere debitorem carceratum pauperem, possit
iudex ipsum relaxare, etiam absque eo quod bonis
cedat, prout expresse Bart. Alex. & Boer. in locis præ
allegatis tradiderunt, quibus etiam addo Ias. in l. si vi
ctum, numero 2. & 3. ff. de re iud. Ripę, in l. in obliga
tione, numero 32. ff. de pigno. Conrad. in practi. titu.
de carceratione, num. 25. folio mihi 277. Si enim cre
ditores tenentur hoc facere, quin prodesset carcera-
to, si illis recusantibus non relaxaretur? est ergo ces-
sionis beneficium diuersum a beneficio paupertatis
ob non præstationem alimentorum: quia etiã quod
creditor velit debitori subministrare alimenta, po-
test si vult debitor cedere bonis, & hoc non habet
difficultatem, si vero idem creditor recuset talia ali-
menta præstare, liberatur debitor etiam quod bonis
non cedat, & ita apud nos quotidiè seruatur stãtibus
præsertim decretis factis super visitatione carcerum
per Sãtiss. memoriæ Pium Papam V. qui sic per eos-
dem visitatores super relaxatione carceratorum ser-
uari expresse mandat & iubet.
LIMITA I. Propositam regulam eiusdem se-
150 cundæ inspectionis, de qua supra, numero 141. † vt
nõ procedat, quando carceratus fuisset per iudicem
relaxatus cum cautione, puta de se repræsentando,
quia cum per talem cautionem censeatur tacite ap-
probasse capturam nullam, nec possit amplius dice-
re de illius nullitate, iccirco nec etiam iudex potest
ab eo conueniri, vt per Rodinel. in tracta. sindic. nu-
me. 288. in fine, Mars. in tracta. de bannit. in verbo, ca-
pti, num. 9. vbi amplius, post Bald. & Alex. quos alle-
gat dicit, quod si captus iniustè & indebite tacet, &
non appellat, ualet sententia & exequutio contra eũ,
Ferra. cau. 14. vbi propterea dat pro cautela iudici ad
euitandum pęnam indebite per ipsum factæ captu-
ræ in sindicatu, vt antequam carceratum relaxet, fa-
ciat per ipsum præstari fideiussorem de repræsentan
do toties, quoties fuerit requisitus, quia per talẽ pręs-
stationem fideiussionis videtur approbare capturã,
& confiteri se legitimè captum, & hoc idem tradide
runt etiam Amad. in tracta. sindica. in fine, numero
258. versiculo Postremo dicendũ est, ubi allegat Bar
to. in sua disputatione, quæ incipit, Lapus quidã fuit
captus, &c. Ioan. Bap. de Sancto Seuerin. in tracta. de
debit. suspect. & fug. in penul. q. Ioan. Maria Monti-
cel. qui hos refert & sequitur in sua practic. crimin.
reg. 12. nu. 11. vers. sed ad euitandum talem pœnam,
& regu. 10. num. 21. seq. Soc. in cons. 223. num. 3. & 4.
vol.

volum.3.Conrad.in pract.tit.de captura,num.17.ad finem,vers.amplia etiam, vt iniuste captus,vbi post Soc.in loco citato loquitur in debitore capto, qui vt relaxetur, præstat fideiussores de stando iudicatum soluendo. Franc.Hercul.in trac.de caut.de non offenden.c.50.nu.66.

Vide tamen,in proposito, Io.Bapt.de Sancto Seuer.d.quæstio.pen.num.4. vbi dicit semper sibi fuisse visam duram istam conclusionem, quod scilicet per præstationem fideiussionis censeatur approbata nullitas capturæ,& ibi reddit rationem. item vide Paris,cons.48.nume.primo seq.lib.primo,vbi quod per præstationem fideiussionis coram iudice incompetenti de parendo mandatis non dicitur prorogata iurisdictio, cum semper in dicta fidessione intelligatur conditio si iudex competẽs fuerit,refert & sequitur Decian.in suis tract.crim.lib.quarto,capit.23.numero 19.& post eum Baiard.ad Clar.quæstio.42.numero 4. ✠ rursus vide Signo.de Homod.in cons.174. incip. super intellectu, vbi consuluit quod si iniuste carceratur pro debito vt se liberaret à carceribus dederit fideiussores de soluendo infra certum tempus d.debitum,aut de se representando non valet talis fideiussoria obligatio,ex quo vitiat dispositio text.in l. quid in carcerem,ff.quod met.caus.& sic non vr verum quod per præstationem fideiussionis sit resanata nullitas capturãdo refert eum,& si quãdo Seraph. in tract.de priuil.iuram.priuileg.152.post nume.1.& dixi & infra q.35.nu.24.

LIMITA II. Eandem regulam eiusdem secũ
152 dæ inspectionis,†vt pariter non procedat in debito re indebitè capto:vt puta quia tempore capturæ non constabat de debito : quia si post capturam superueniat debiti probatio,sicque captura esset de nouo facienda,iudex potest licitè eum detinere,nec per iniustam capturam in aliquo tenetur,quia istó casu male captus bene detinetur, & sic iudex excusatur per superueniẽtem iustificationem capturæ, vt per Parid. de Put.in tracta.sindica.d.verbo,captura,c.3. in c.an si potestas,num.2.in fine,vbi post Castren.quem allegat,in cons.39.incip.in causa capturæ, in fi. in antiqua impressione,pulchre dicit,quod licet iudex non debeat sine causa in alterius personã præcipere id,quod in propria sua persona facturus non esset, argumento tex.in l.frater a frare,in fine,princ.ff.de cond inde bi.attamen si per eundem iudicem captura debitoris non fuit ritè concessa , si post capturam superueniat eiusdem debitoris confessio , vel aliter constet de debito non est ipse captus,licet indebite, relaxandus,sed sustinendus,argumento tex in l.fin.§.fin.vbi Bart.idem Castren.Ias.&alij hoc expressè notant.ff. quod met.cau.& argumento tex.in capi. cum ecclesia,de causa posses.& propriet & ca. cum super,eod. tit.& ad decimas,de restitu.spolia.quæ iura inducendo reassumit Mars.qui Castrensem sequitur, in tracta.de banni.in verbo,capti,numero 20.Dec. consil. 449.num.19. Aym.consil.46.nume.7. Bald. cons.90. volu.5. vbi præsertim loquitur in debitore fisci , prout etiam loquitur Franc.Lucan.de Parma in tracta. de priuileg.fisci,parte 1. priuileg.58. Menoch.qui & hanc sequitur limitationem in tract. de adipiscend. possess.in 5.remed.nume 67.Conrad.in prac.titu.de exequu.sen nume.nono,vbi ampliat etiam,quod captura sit nulla defectu citationis,dicitque quod licet contrarium senserit Ripa in l.naturaliter,§.nihil cõmune,numero 56.ff.de acquirenda possess.Ioan.Baptist.Caccialup.in tract.de de debi.suspec. & fugi.in 14.quæst.hanc tangens quæstionem , indecisam illã reliquerit sitque resolutio eiusdem quæstionis in magna controuersia apud Doctores, non est tamen recedendum à supra firmata limitatione, quæ non so-

✱ lum magis communis ✱ est, vt per Gozad. Cur.sum & alios quos allegat , sed etiam in practica seruatur; prout certè etiam & apud nos quotidie passim practicatur,quicquid in cõtrarium post Parisium, quẽ allegat,in consilio 101. numero 7. volumine 3.sensisse videatur contra hanc limitationem, Anto. Gabr. titulo de restit.spol.conclus.1.nume. 20.[& post hęc scripta, prout etiam idem & contrarium sensit Rota in vna Rom. Dohanæ Salis sub die 6. Iunij 1581. coram Cantuccio,lib.2.diuers.decis. nouissimarum decis.151.in princ.iuncto nu.1.& num.4. vbi alias refert cõcordantes. ✠ Et vide pro resolutione,& ad materiam huius resolutionis Bar.& omnes Docto.in l. sed eximendi §.item si quis,ff.ne quis eum qui.

151 SVBLIMITA Hanc limitationem , †vt procedat,prout loquitur , scilicet quando indebitè captus detinetur pro eodem debito , seu causa pro qua fuit captus , tunc enim superueniente iustificatione capturæ,ac probatione debiti & causæ principalis, male captus,bene detinetur,secus si malè captus pro vno debito , vel delicto arrestaretur pro alio debito, vel delicto;quia tunc enim prima captura non iustificetur, sed semper sit nulla,non potest Deo pro aliquo alio,debito, seu delicto detineri ac arrestari , vt post Paris.quem allegat in cons.101.incip.citatio,colum.2.vers.posquam etiam vsque ad finem consilij, volum.3.bene tradit Brun. in t acta.de cessio. bono. in 19.q.4.q.principalis,num.24. vbi duplicem huius declarationis rationem.Primo quia id quod est in se inutile,reddit alteri vigorem dare non potest,l.cum vnus,ff.de bon.auth.iud.possid. Secundo, quia arrestatio habet vim adhæsionis. Qui autem adhæret; semper adhærere debet in eo statu,in quo inuenit id cui adhęret, Rota decisio.225. Adhęrentes,in nouis, tit.de appell.Oldrad cons.290. contra articulos, Bal. in auth.hodie,colum.fi.num 9.C.de appell.& cons. 90.quęritur an captus,in prin.volum.5.cum alijs per Fely.in c.veniens,il *secundo*,column.secunda,in fine, vers.secunda,conclusió,extra de testibus, sed prima captura,cui adhæret arrestatio,est nulla & inualida; ergo non potest dare aliquam validitatem arrestationi,per præallegatã . Quod & idem etiam voluit Boss.in tit.de captura, nu.9 & nu.92. vbi dixit, quod ex captura indebita inter alios effectus resultat ille, quod indebite captus non poterit detineri pro alio delicto,allegat Alexan.in l. Turpia,colum.secunda, ff.de leg.1.Bar.& Docto.in l.sed eximendi,§.primo, §.ne quis eum qui, nec dissentit Iaco. Nouel.in reg. 15.incip.incarceratus debitor,sub 1.vbi ex Bald. in l. ei,qui num.13.C.de bon.author.iudi. possid. & in l. legata,ff.de lega.primo,facit regulam generalem,quod si captura principalis debitoris non valet,minus etiã valet recommendatio,seu arrestatio.[Et pro hac ea dem sublimitatione rursus addo Bar.in suis quęst. 6.Lapus fuit captus,in prin.& circa medium vers vero talis,Bal.in l.legata inutiliter,in notab. in fi & ibi etiam Alexan.numero 4.ff.de lega.1.Ang cons.292.numero secundo,circa medium, ve Quinto pro hoc Pau.de Cast.in l.sed si eximen item si quis,nume.secundo,ff.ne quis eum, Alex.consil.141.num.7.lib.6.Corpo.cons. totum,Ripa in l.naturaliter,§.nihil comm mero 36.ff.de acquirend.possessione. Ni cordan.glo.52.in 3.fallen.Paris.cons.10 mo,lib.3.Dolar.cons.65.num.31.lib. 3. referendo sequitur Cantutius , dicta d nume.3.]

153 Sed certe,quicquid dicant præfa pud nos in contrarium de facto ser do captus pro aliquo debito , seu instantiam fisci,pro aliquo alio d

diu admitti per iudicem, qui arrestauit hanc exceptionem, quod scilicet prima captura est nulla, & indebita, & si procuratores, vel aduocati vellent esse ptinaces in illam sustinendo, essent ab eodem iudice reputati cauillosi, & calumniosi, prout etiam & idẽ in debitore indebite capto, qui si arrestaretur ad instantiam aliorum creditorum, nunquam pariter ipsum vidi relaxatum, nisi dictis creditoribus, qui arrestarunt, satisfactis vel concordatis, semperque iudices apud nos in occurrenti casu habent in ore illud axioma: male captus, bene detinetur, & secundum istam practicam tenuit etiam de iure Marſ. in tract. de bannit. in verbo, capti, nu. 5. vbi allegat plures cõcordantes, ex quibus tamẽ plures sunt supra pro parte contraria allegati.

LIMITANDO, Seu potius declarando hanc arrestationis materiam, quam nuper tangere cœpi:
154 aduertas† quod licet regulariter captus pro vno debito, possit arrestari pro alio debito, vel delicto, sicut etiam & captus pro vno delicto, potest arrestari pro alio delicto, vt post antiquiores, quos alleg. ait, tradiderunt Ang. de malefi. in verbo quod fama publica num. 61. Franc. Cason. post tract. de tormen. c. 9. titu. captura, & carcera. nume. 18. Nouell. reg. 15 an princ. vbi quod Doctores ita intrepide tenent, & in prima ampliatione. Conrad. in pract. tit. de carceratione, nume. 7. fol. mihi 274. colum. 2. Brun. de cessio. bono. in 11. quæst. quartæ quæstionis principalis, nu. 21, 23. & 27. Claud. Batthand. in sua practica crim. reg. 156. numero 1. & nu. 3. Marſ. in pract. §. attingam, nume. 32. & in tract. de banni. in verbo, capti, num. 19. Iodo. in pract. crimin. cap. 21. tit. de captiuorum aggrauatione, num. 1. sequ. Foller. in prac. crim. verbo, vel carcerentur, num. 26. vbi ponit etiam, quomodo procedatur quando arrestum pro delicto est concessum non à iudice capiente sed ab alio. Bonacos. in comm. opi. par. 2. vers. captus, pro uno delicto, pag. 8. a tergo, colum. prima, in fine. vbi post Marſ. vbi supra, in d. tracta. de bann. verbo, capti, nu. 19. testatur de communi † opinione.

155 Captus † tamen pro delicto non potest arrestari pro debito, ut per Nouell. d. regu. 15. in 2. fallen. late comprobat Brun. vbi supra, de cessione bon. in d. 11. q. quartæ quæstionis principalis, nu. 33. & 35. & seqq. & latius Ioseph. Ludou. in decis. Perus. 70. par. 2. vbi num. 9. testatur hanc esse ueram conclusionem, tam de iure quam etiam de consuetudine in toto statu ecclesiastico & licet Boss. in tit. de captura, nu 91. contrarium afferat, non per hoc tamen recedas à prædicta declaratione, quæ vt præfertur, & uerior & receptior est.

156 Sicut & pariter† nec captus pro debito, potest pro alio debito arrestari, nisi arrestans habeat super declaratione sui crediti sententiam iudicis, & mandatum relaxatum, vt bene declarat idem Brun. de cessio. bono. in d. 11. q. quartæ quæs. principalis, numer. 32. vbi expresse dixit quod creditor non habens contra suum debitorem iudicis sententiam prædictam, non potest facere recommẽdare carceribus dictum suum debitorem, nisi ipsum prius citare faciat & pro eo, quod sibi debetur habeat à iudice licentiam siue mandatum; vnde pro debitore carcerato, & timente pro alijs debitis arrestari, cautela erit secundũ Brun. in loco citato, quod captus debitum offerat, pro quo captus fuit & illud cõsignet antequam de ipsum capiendo ad instantiam aliorum creditorum licentia detur, iuxta l. acceptam, & ibi Bal. Ang. Sal. & Castr. C. de vsur. quia isto casu, cum sit de carcere relaxandus, recommendari non poterit, l. si reus paratus, ff. de procura. & memini alias anno 1571. de mense Aprilis, quod Reuerendissimi Domini carcerum Vrbis visitatores in visita carcerum Curiæ de Sabellis fecerũt decretum generale (quod & hodie etiam est in viridi obseruantia) quod ab eo in posterum nullus pro debito ciuili posset arrestari, nisi præcedente mandato relaxato contra debitorem seruatis seruandis.

ARGVMENTVM.

Carcerari, an & quando possit, qui ad ecclesiam confugit & ex ea vi extrahi.

SVMMARIVM.

Immunitas ecclesiæ, an reputetur fauorabilis, ante numero 1.

Immunitatis priuilegio, an renunciari possit, ibid.

Confugiens ad ecclesiam, non potest inuitus ab ea extrahi, numero 1.

Extrahens inuitum ab ecclesia punitur pœna mortis, & criminis læsæ maiestatis, num. 2. Sed quid si non sit sequutus effectus, num. 3. & 4.

Cogitato sola ad actum extrinsecum non producta, nullatenus punitur, nu. 3.

Ius canonicum seruatur & non ciuile in immunitatibus ecclesiarum, nu. 6.

Clerici confugientes ad ecclesiam non possunt extrahi à iudice ecclesiastico, nu. 7.

Clerici non gaudent immunitate ecclesiæ, sed ab ea extrahi possunt, si committant delicta digna degradatione & traditione curiæ seculari, num. 8.

Alimenta non sunt deneganda nec impedienda eis qui ad ecclesiam confugiunt, nu. 9.

Confugiens ad ecclesiam debet teneri in bona custodia, donec cognitum fuerit, an gaudeat immunitate ecclesiæ nec ne, numero 10.

Confugiens ad sacram Eucharistiam capi non potest, numero decimo.

Item nec confugiens ad circuitum ecclesiæ, videlicet per 40. passuum circumcirca ecclesiam matricem, per 30. circa alias ecclesias, sed an hoc seruetur de consuetudine, numero duodecimo, sequenti.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, nisi de locis in quibus versatus est, secus in alijs, nu. 13.

Confugiens ad cimiterium, claustrum, schalas seu ostium ecclesiæ tutus est, nec extrahi potest, num. 14.

Confugiens ad ecclesiam, capi in ea non potest etiam pro graui delicto, num. 15. secus pro grauissimo, num. 16.

Raptores virginum, & adulteri confugientes ad ecclesiam possunt ab ea extrahi de iure ciuili, num. 17. sed quid de iure canonico, num. 18. seq.

Vim mulieri committens gaudet immunitate ecclesiæ, numero vigesimo.

Sacrilegi non gaudent immunitate templorum, nu. 21. & 57. & 28.

Homicida ad ecclesiam confugiens non potest ab ea extrahi, numero 22.

Fallit in homicidio deliberato, num. 23. Item fallit in homicidio per insidias & proditorio, nu. 24.

Vulnerans proditorio animo occidendi non gaudet immunitatem templorum, num. 25

Violans immunitatem ecclesiæ committit sacrilegium, nume. 2. in fine.

Assassinus confugiens ad ecclesiam potest ab ea inuitus extrahi, nu. 26. Amplia etiam effectu non sequuto, item amplia in fautoribus & receptatoribus, nu. 27.

Occidens seu vulnerans clericum non gaudet immunitate templorum, nu. 28.

Clericum percutiens sacrilegium committit, numero vigesimo nono.

Clericum

ricum excommunicatum percutiens incidit in pœnas canonis, si quis suadente diabolo, 17.q.4.nu.40.

bitor ex causa ciuili gaudet immunitate ecclesiæ, nu.30. etiam quod debitum sit publicum, nu.31.

ebitor suspectus de fuga non potest capi in ecclesia, numero 32.

Mercatores falliti possunt capi in ecclesia, nu.33.

Ecclesia autem non consecrata gaudet sua immunitate, numero 34.

Ecclesia interdicta gaudet immunitate, nu.35.

Hospitalia gaudent immunitate ecclesiarum, nu.36.

Hospitalia consecrata cum authoritate Episcopi habent omnia priuilegia ecclesiæ, nu.37.

Confugiens ad palatium episco. vel ad domos canonicorum capi non potest in eo, nu.38.

Excommunicatus confugiens ad ecclesiam non potest in ea capi, num.39.

Immunitas ecclesiæ etiam datur illi qui insequutus a birroarijs, & fugiens, in ecclesiam se recepit, nu.41.

Carceratus ex carcere fracto fugiens in ecclesiam se recipiens nō potest in ea capi, nu.42. sed declara, vt nu.46.

Et idem etiam in exeunte ex carceribus de licentia custodis cū iuramento de redeundo, nu.43.

Eximens se de manibus familiæ & ad ecclesiam confugiens non potest in ea capi, numero 44. & ibi etiam, quid si captus non se eximat, sed birroarij eum captum ducant per ecclesiam vel cimiterium, an tunc sit in ea tutus, vide ibid. numero 44. in fine.

Condemnatus ad mortem si ad sacerdotem portantem sacratissimam Eucharistiam confugiat, non potest ab eo euelli & liberādus est, nu.35.

Banniti capitaliter non possunt extrahi ab ecclesia, declara vt in num.47.

Carcerari nemo potest in domo Cardinalium, quod an verum sit & de materia, nu.48.

Confugientes ad statuas Principis, an possint capi & carcerari, num.49.

Publicus latro, & nocturnus agrorum depopulator non gaudent immunitate ecclesiastica, nu.50.

Fures an possint capi in ecclesijs, nu.51.

Delinquens in ecclesia non gaudet illius immunitate, nume. 52. etiam quod non interueniet homicidium, aut membri mutilatio, nu.53.

Delinquens in ecclesia, etiam non ex proposito, nec sub spe & fiducia immunitatis potest in ea capi, nu.54.

Cessante vna ex duabus rationibus alicuius dispositionis, non cessat ipsa dispositio, nu.55.

Delinquens prope ecclesiam, vel sub fiducia immunitatis, potest capi in ipsa ecclesia, nu.56.

Furantes in ecclesia capiuntur in ecclesia, nume.57. sed quid si furentur non in ecclesia, sed furta in ecclesiam asportent, numero 58.

Delinquens in vna ecclesia potest capi etiam in alia, in qua non deliquit, nu.60.

Delinquens in ecclesia, an possit in ea capi pro alijs delictis extra ecclesiam commissis, nu.60.

Emittens sagittam seu sclopum ex loco profano in ecclesiam, potest in ecclesia capi, nu.61.

Delinquens in ecclesia, a quo iudice puniendus, nu.62.

Delinquens in ecclesia non perdit illius immunitatem, quādo delictum est leue, nu.63.

Armatus in ecclesia potest ibi capi, numero 64. sed contra, numero 66.

Armorum vsus prohibitus est de iure communi, nu.65.

Blasphemans non gaudet immunitate templorum, nu.67.

Iudæi, hæretici, apostatæ, alijque infideles non gaudent immunitate ecclesiæ, nu.68.

Captus a curia si per ecclesiam transeundo ducitur ad carceres, vel ad furcas, non gaudet immunitate ecclesiæ, nume.69.

Ecclesia destructa non gaudet immunitate, nu.70.

Oratoria non gaudent immunitate ecclesiarum, num 71.

Rei criminis lesæ maiestatis non gaudent immunitate ecclesiastica, num.72.

De consuetudine etiam in ecclesia potest fieri captura reorum, num.73.

Sed hæc consuetudo contra ecclesiasticam immunitatem fuit sublata per Concilium Tridentinum, & per Bullam Gregorij Decimiquarti.

Iudex secularis in casu a iure permisso potest etiam sine Episcopi licentia extrahere reum ex ecclesia, nume.75. licet alsqui contra, nu.76.

Reus ab ecclesia extractus per iudicem secularem potest corporali pœna puniri, nu.77.

An reus gaudeat, vel non gaudeat immunitate ecclesiæ, quis iudicare debeat? an ecclesiasticus, an uero secularis iudex? nu. 76. vers. hæc autem cognitio.

Bulla Gregorij XIIII. super immunitate ecclesiarum, nume.74. in fine.

Iudex an teneatur seruare fidem confugienti ad Ecclesiam, si illam extraxit sub fidem impunitatis, nu.78.

QVAESTIO. XXVIII.

CAPTVRAM Indebitam esse ratione loci, vbi quis capitur dixi supra in anteceden. quæstio. numero 28. & sequentibus. Hinc inferendo quæritur particulariter de confugiente ad ecclesiam, an & quādo carceri possit, & ex illa vi extrahi? Pro cuius resolutione. ☞ Vltra infrascripta remitto lectorem ad Decianum, qui post hæc impressa peruenit ad manus meas in suis tractat. criminal. parte secunda, libro sexto, capitul. vigesimoquinto, & pluribus sequentibus, & præsertim dicto casu 25. sub num. decimoquarto, vbi disputat, an hoc immunitatis Ecclesiæ priuilegiū sit fauorabile, & extendendum, an vero odiosum. & stricte interpretandū, & cap. 28. nume. 6. in fine, quod non extendendū, sed strictè interpretandum est, & cap. 26. num. 12. vbi an huic immunitatis priuilegio per confugientem renunciari possit inuitis ecclesiæ rectoribus, & cap. 27. num. 4. vbi quicquid sit in alijs extrahentibus. vbi Papa secus est, is enim poterit ex causa sibi bene visa licentiam concedere extrahendi ab ecclesia, quoscunque ad eam confugientes, etiam in casibus non exceptis. & cap. 28. nume. 21. vbi an testis falsus & periurus gaudeat immunitate prædicta, & ibidem, nume. 24. vbi quid in incendiarijs, & num. 25. vbi quid in crimine peculatus, & numero 26. vbi quid de obligatis, ad ratiocinia.

1 REGVLA Constituenda est negatiua, † quod scilicet ab ecclesia inuitus nemo extrahi debet, & e tractus de facto, de facto etiam eidem ecclesiæ res tuendus est, l. præsenti, C. de his, qui ad eccle. conf cap. inter alia, c. penul. & fi. de immun. eccles. c. id stituimus, & c. sicut antiquitus 17. q. 4. c. de rapt 36. q. 1. Angel. de malef. in verbo, quod fama p præcedente, num. 59. & ibi in addi. litera B. R sil. 227. spectabilis Domine, in princ. & num decis. 109. numero 3. Mars. in tract. de bann bo, capti, num. 7. Iodoc. in prac. crim. tit. de reali idest captura, c. 15. num. 19. Io. Mart prac. crim. reg. 12. num. 12. Nico. Moron fide treg. & pace, q. 103. num. 1. & seq. D in prin. Pet. à Placha in epit. delict. ca. vbi alios adducit concordantes Mari de citatione, in 17. arti. principali, ubi prout illum refert Boss. in titu. de c Nico. Moron. in tract. de fide, treg † mero 4. & hæc est communis to

& Canonistarum, prout testantur Maran. Gomez. & Remigi in locis relatis per Clarum in pract. crim. q. 30. versicu. primo, quem pariter refert, & sequitur Bonacos. in commu. opin. par. prima, versic. ecclesia habet immunitatem, fol. 56. & vt, dicit, pluribus cõprobat Couarr. var. resolut. lib. secundo, cap. 20. num. secundo, licet hæc immunitas ecclesiæ non possit dici statuta iure naturali, diuino, vel euangelico, bene tamen iustè, sanctè, & legitimè ad Christianę religionis vtilitatem sanctorum virorum authoritate, humano, & positiuo iure fuit introducta, vt in sacris litteris, Num. c. 21. *Moses æneum serpentem exaltauit, ad quem confugientes salui erant* & Num. item &c. 35. *Iussit Deus quasdam ciuitates constitui in præsidia homicidiorũ fugitiuorum.* Item legitur cap. 20. Iosue, & Deutero. c. 19. atque Exodi 21. *Altare ipsum Dei hoc priuilegio insituitur, vt ad id confugientes extrahi aut diuelli ad punitionem inuiti non possent.* Et 3. Reg. cap. 1. 2. & 3. quibus veteris testamenti authoritatibus hæc templorum, & ecclesiarum immunitas comprobatur, ostenditurque iustissimè lege humana statuta esse prout, etiã non desunt, & ad propositæ regulæ comprobationẽ Diui. August. aliorumque sanctorum virorum testimonia, quorum Grat. meminit in cap. miror, capit. reum, capit. constituit, c. definiuit 17. q. 4. vbi & plura ad id citantur Concilia & demum allegari etiam potest Concil. Trin. in 25. sess. ca. 29. vbi generaliter immunitatem & libertatem ecclesiasticam iuxta sacrorum canonum aliorumque Conciliorum & Apostolicas sanctiones inuiolabiliter seruari iubet, & mãdat.] Addo & post hæc scripta habitum, Menoc. de præsumpt. lib 5. præsump. 10. num. 1.] ☞ Decian. in suis trac. par. 2. lib. 6. cap. 25. rubr. de extrahend. ab eccles. nu. 1. & seq. vbi pluribus hanc comprobat regulam, & bene declarat an immunitas hæc ecclesiastica iure diuino introducta sit, & quomodo, & nume. 3. & 4. vbi etiam idem plures Gentilium Ethnicorum, & infidelium leges & consuetudines adducit, & num. septimo, post medium vers. neque prædictis obstabunt, vbi respondet nonnullis rationibus, & argumentis, quæ in contrarium adduci possent, & cap. 27. num. 1. vbi ampliando dicit, quod confugientem ad ecclesiam extrahere nemo potest, etiam quod sit Imperator, vel Rex, & quod propterea Bonifacius Rex excommunicatus, non fuit prius absolutus, quam facta restitutione illius, quem ab ecclesia extraxerat.

2 AMPLIA I. Propositam regulam, † quod immo extrahens vi confugientẽ ad ecclesiam punitur, non solum pena mortis, l. pręsenti, quæ est lex finalis illius tituli, in prin. ibi, *capitali, & vltimi supplicij animaduersione plectendus.* C. his, qui ad eccles. confug. verum etiam & reus criminis læsæ maiest. reputatur, l. fi. ibi, *sciat se maiestatis crimine esse retinendum,* C. eo. & per ista iura hoc idem scripsere Odofred. Abb. & Boer. in locis citatis per Gig. in tract. de crim. læsæ maiest. lib. 1. tit. qualiter, & à quibus crim. læsæ maiest. committa quæst. 10. nume. 1. Iod. in pract. crim. cap. 106. numero primo, & seq. Ioann. Mar. Monticel. post Mill loquium in prac. crim. reg. 22. numero 12. versic. vnde si quis contrafecerit, Clar. in pract. quæst. 68. versicu. extrahens aliquem, Menoch. de arbi. quæst. libr. secundo, casu 360. num. 68. versic. decimusquintus casus est. Extrahens enim confugientem ad ecclesiam diuinam offendit Maiestatem, quia ecclesia domus Dei est, vt in Euangelico Ioannis, cap. 2. ibi, *Nolite facere domum patris mei, domum negociationis.* Sed offendere diuinam Maiestatem, multo grauius est, quam offendere temporalem, l. quicquam versic. cum sanè, & l. si quis in hoc genus, C. de episcop. & cler. ergo si cut offendens temporalem Maiestatem lęsę maiestatis criminis reus est, l. quisquis, C. ad l. Iuliam maiestat. multo magis, & à fortiori erit eiusdem criminis reus offendens diuinam, præterquam etiã quod & alio respectu potest is, qui vi confugientem ad ecclesiam extrahit, dici ac reputari reus criminis læsæ maiestatis, quia tam ex dispositione legum quam canonum, nemo ex ecclesia extrahi potest, nisi de licẽtia summi Pontificis, & vt bene aduertit Gigas in loco præcitato, num. 4. concedere talem licentiam spectat ad solum Pontificem, & est de illi reseruatis, vñde qui sine Pontificis licentia extrahit confugiẽtem ad ecclesiam, vsurpat iurisdictionem Põtificis, ergò ex capite vsurpatæ iurisdictionis incidit in crimen lęsę maiest. ad tradità generaliter per eundem Gigan. vbi supra, quęst. 21. & has duas rationes in propositâ ampliatione considerat ipse Gigas, d. q. 10. num. 1. & in materia addo Foll. in pract. crim. can. cap. 17. in §. vt si est sacrilegium num. 8. vbi amplius, quod violãs immunitatem ecclesiæ, committit sacrilegium, & præmissis adde Decian. ✠ In tract. crim. lib. 7. capi. 4. rub. contra quis committa. crim. læsæ maiesta. nu. 4. in fin. vbi idem & generaliter, in occupantibus templa ecclesiæ & cap. 5. lib. 40. & d. lib. 6. cap. 27. num. 1. seqq. vbi amplius quod est excommunicatus, ut in c. diffiniuit, & c. frater, 17. q. 5 & 4. & in c. inter alia, de immu. eccl. & num. 5. & 6. vbi quod extrahentes ab ab ecclesia sunt excusati in duobus casibus primo, quando adest consuetudo sic extrahendi in aliquo casu, 2. quando sunt scribentium opinionem contrariæ, quia Doctorum authoritas excusat a pœna, vt ibi per eum.

3 AMPLIA Rursus hanc ampliationem, † vt licet regulariter affectus, qui in puris terminis cogitationis consistit, ad nullosque extrinsecos actus producta est, nullatenus in foro exteriori puniatur, ad l. cogitationis, ff. de pen. & in c. cogitationis, de pœnit. distinc. 1. cum alijs congestis per Menoch. de arb. qq. lib. 2. d. casu 306. num. 5. & nu. 26. & seq. vbi ampliat

4 hoc procedere etiam in crimine læsę maiestatis, † speciale tamen est in cogitante extrahere aliquem inuitum ab ecclesia, quia hæc sola cogitatio punitur pęna mortis, vt videtur innuere uerba posita in d. l. pręsenti, C. de his, qui ad ecclesiam confug. ibi, *aut nuda saltem cogitatione.* ✠ Host. in summa de pœn. §. illud autem num. nono, vers. & in eo qui cogitauit fugiẽtem de eccles. extrahere, ☞ nec dissentire videtur Decian. vbi supra ca. 27. num. 5. Sed certè sicuti post glosam, Bar. et Sal. in d. l. præsenti, adnotauit ✠ etiam Host. in loco pręcitato Menoch. d. casu 306. num. 8. verius est, vt illius textus pœna locum habeat, requiri etiam cogitationem illam esse productam ad aliquem tractatum prout etiam videtur esse de mente Imperatoris in d. l. pręsenti, ibi, *aut nuda saltem cogitatione atque tractatu.* et sic vltra cogitationem copulatiuè requirit tractatum, alioquin nimis durũ esset, quod sola ipsa cogitatio, quæ in crimine læsæ maiestatis, nec in alijs atrocissimis delictis punitur, vt prædixi, puniretur isto casu. ✠ Quod si ad actum aliquem fuerit deuentum quod tunc pœnit. locum non habeat nec pœnitenti prosit scripserunt Alexand. ad Bartolum in l. qui ea mente littera C. versic. in extrahente ff. de furt. Hostiens. in cap. pro humani num. 4. in quarta, fallen. de homicid. in 6. et ibi etiam Ioann. Andr. num. 11. vers. quarto in extrahente Ioan. Monach. post numerum 8. Gemin. nu. 10. post med. vers. quarto in extrahente de ecclesia, et Franc. num. 7. in fin. vers. quinto limita Odofred. in l. prima, §. hęc autem verba columna prima, post numerum 9. uersic. item etiam fallit ff. quod quisque iuris Henric. Roic. in cap. primo, nume. 25. extra de eo qui mittit in poss. Hostiens. in summa de pœn. §. illud autem post nu-

merum nonum ante medium, Capr. consil. 67. numero 21.

LIMITA Hanc primam principalem ampliationem, vt procedat de iure ciuili, secus de iure canonico, secundum quod huius immunitatis ecclesiarum violatores puniuntur à iure pena triginta librarum argenti, vt habetur in capitulo quisquis, 15. q. 4. & bene declarat Iod in pract. crimin. rubr. de violat. templ. c. 106. num. 4. vbi exponendo penam impositam à iure canonico violatoribus templorum, dicit esse damnandos ad restitutionem personæ auulsæ cum omnibus damnis & interesse, nec non etiam in aliquam aliam penam arbitrariam, iux. qualitates & circumstantias rerum per ea, quæ notantur in c. non minus, & in c. aduersus, extra de immun. eccles. possunt etiam huiusmodi violatores pecuniaria pœna puniri nempe mulcta nongentorum solidorum, ca. si quis contumax, 17. quæst. 4 item vt publici latrones habendi sunt, & excommunicandi donec resipiscentes damnum omne resarciant, & ablata per penitentiam restituant, dicto capitulo sicut antiquitus, eadem cau. & ante Iodocum hęc eadem exposuit etiam Ioan. Berbe in suo viatorio iuris, rubric. de violato immunit. numero primo, vbi amplius quòd etiam de iure canonico extrahentes confugientes ad ecclesiam puniuntur tanquam rei lęsę maiestatis, si in tali violenta extractione clericis iniuriam intulerint per capitu. si quis, §. qui autem 17. questio. quarta, & per capitu. cum deuotissimam, 12. quest. secunda, & licet post glosam in cap. t. cum multæ, in uerbo, connubio, 13. questio. fina & Castr. consilio 458. circa finem, libro secundo, Clar. in dicta quæstio. trigesima in principio, ver violatores autem huius immunitatis, dixerit quòd hæc pœna pecuniaria iure canonico imposita hodie non exigitur, quia eam exigendi jus ecclesia de consuetudine perdidit: videtur tamen hęc pœna renouata per sacrum Concilium Tridentinum in loco supracitato vigesimaquinta sess. capitulo vigesimo, vbi non solum confirmantur, sed etiam quatenus opus sit, renouantur omnes sacri canones contra violatores libertatis & immunitatis ecclesiasticę editos. Monenturque Imperatores, Reges, Respublicę & Principes omnes, ne ab vllis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, aliisve Dominis temporalibus seu magistratibus ipsorumque ministris vllo pacto lędi patiantur, sed seuere in eos, qui ecclesię libertatem, immunitatem. ac iurisdictionē impediant, animaduertāt.] prout etiam huiusmodi canonum & conciliorum censuræ ac pœnæ post huius libri primam impressionem fuerunt confirmatę per Fel. Record. Gregorium X I I I I. in Bulla, super immunitate ecclesiarum, sub datum Romę in monte Quirinali, Anno 1591. Nono Kal. Iunij illius Pontificatus primo.]

AMPLIANDO Præcedentē limitationem ad-
6 uerte, † quod tam in proposito casu pęnæ, scilicet impositę violatoribus immunitatis ecclesiasticę, quam in omni alio casu, & generaliter, vbi inter ius ciuile & ius canonicum adest aliqua differentia, attenditur jus ipsum canonicum, & non ciuile. Pertinet enim hoc ad honorem ac reuerentiam exhibendam in locis sacris, quorum cura ad Pontifices & Prælatos ecclesiasticos specialiter spectat ideo eorum leges hac in re secularib. & Imperialib. etiā apud seculares iudices ac etiam in terris non ecclesiæ subiectis præferendas esse, voluerunt glo. in ca. inter alia, vbi præsertim Abb. nume. 24. & in ead. sicut antiquitus, 17. quæst. 3. Old. cons. 154. Immo in clem. 1. in fi. & ibi Cardin. de pœniten. & remiss. Fulgos. in l. fideli, C. de his, qui ad eccles. confug. Ioan. Faber in §. sed hoc tempore, Institu. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris. Alexand.

cons. 143. colum. secunda, & 3. lib. 7. Chas. in consue. Burgun. rub. 1. §. 1. vers. Archi. numero 111. & licèt cōtrarium senserint Sal. in auth. ei qui. C. de adulter. in fin. Ange. de malefic. in verbo quod fama publica præceden. numero 59. vers. quarto quæro & ibi in add. di. litera B. Practica Ferrarien. in forma inquisit. numero 32. additio ad d. cons. Alexand. 134. quos refert sed non sequitur Couar. var. resolu. lib. secundo, cap. 20. sub numero 2. & pro hac contraria opinione faciant relata per Alc. de præsump. reg. 3. præsump. 33. numero 5 & seq. non tamen per hoc recedas à proposita ampliatione, quę teste eodem Didaco in loco citato, & communis † est, & omnino tenenda, quicquid in cōtrariū preallegati Doctores dixerint. & pro hac eadē ampliatione addo Decianū in suis trac. cri. p. 2. li. 6. & c. 25. rub. de extrah. ab eccl. nu. 7. vbi relatis, & reprobatis cōtrarijs dicit in suspēso ita seruasse & seruari vidisse ī plurib. ciuitatib. in quib. fuit assessor, (licet bene verū esse dicat, quod si super interpretatione iuris canonici, aliquod oriat dubium: tūc illud resolui debeat vt cōcordet cū iure ciuili) quod & idē repetijt, d. lib. 6. c. 28. nu. 16. vers. nam in concernētib.

AMPLIA. II. Et principaliter propositæ quę-
7 stionis regulam, † vt non tantum laici sed nec etiam clerici ad ecclesiam cōfugientes possint ab ea inuiti extrahi, etiam per iudices ecclesiasticos; sicuti post Innocentium Cardinal. & alios quos allegat, optime defendit Roman. consil. 227. Spectabilis Domine, & consi. 234 aduertendum, quia dico triplici motus ratione. Primo quia canones non distinguunt laycum à clerico, ergo nec nos distinguere debemus l. de pretio ff. de public. Secundo, quia maior ratio videtur in clerico, quam in layco, ne extrahatur, cum ecclesia propria domus clericorū, sit in domo autem propria neminem capi permissum est, l. plerique, ff. de in ius vocand. l. nemo, ff. de regu. iur. Tertio, quia hoc priuilegium immunitatis ecclesiæ, videtur concessum non personis, sed loco ipsius ecclesię ergo cōprehēdit omnes personas, quę ad dictam ecclesiam confugiunt, argumento eorum, quę traduntur per Bart. & Bald. in locis per Romanum allegatis, d. consilio 234. & ibi Mandos. in addi. vbi Romani opinionem sequitur, & has rationes refert etiā Diaz in sua practic. crimin. canon. cap. 115. vbi in idem maximo fecere dicit capitulum octauum Ilerdensis cōcilij disponentis, *quod nullus Clericorum seruum, aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat. Quod si fecerit, donec dignè pœniteat, a loco, cui honorem non dedit, segregetur.* Patet igitur, quod si dominus, vel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica, aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multo minus licebit iudici ecclesiastico incarcerare, & punire clericos. Hanc eandem Romani opinionem secutus est I... de Vischis in tractatu de immuni. eccles. in loco ... Diaz vbi supra citato, vbi post multa cōcludit, q... iudex ecclesiasticus non potest ab ecclesia extr... re clericum subditum, nec illi corporalem p... imponere quo ad forum contentiosum, nec etiam causa disciplinę arcere illum, nec pena... ris afflictiua contentiosè punire, licet aliud ... ro pœnitentiali, quādo delictum est public... tamen non extrahat ab ecclesia. Nec diff... tionator ad Angelum de malef. in uerbo ... publica num. 59. in addit. litera A. Ioan... ticell. in sua pract. crimin. reg. secunda ... licet cōtra hanc ampliationem aperi... in c. inter alia, nume 13. de immu. ec... normitan. opinionem consuetudin... tur Diaz. d. capitu. 115. ad finem, q... Couar. variarum resolut. lib. 2. c. ...

pract. §.fi.q.30.vers.vlterius quæro,nunquid,non tamen per hoc recedas à proposita ampliatione, quæ vt testantur Diaz, Didac.& Clarus in locis præcitatis * & verior,& communior *videtur,licet nō negem, prout Abbas tandem concludit in hoc multum esse attendendam consuetudinem,sed vbi talis cōsuetudo non adest,serua ius commune. ☞ Et pro hac 2. ampliatione,addo Decian.vbi supra cap. 26.num. 1. vbi pluribus eam comprobat, & respondet rationibus in contrarium adductis per Abb.in loco præcitato,vide tamen eundem Decian.ibidem,capi. 27.nu. 3.vbi quod episcopus poterit facere extrahere clericum ab ecclesia,vt corporaliter puniatur, sed vel disciplinæ causa,velut in monasterium detrudatur,vel ad damni satisfactionem.

LIMITA Hanc secundam limitationem,secū- 8 dum Couarr.var.resol.lib.2.d.c 20.nu.16.† vt nō procedat,quando clericus commisisset aliquod delictū ob quod esset dignus degradatione,& post degradationem traditione Curiæ seculari, tunc enim, quia sumus in atrocissimis,non videtur idem clericus dignus priuilegio huius immunitatis ecclesiæ sic inquam in hanc declarationem inclinare videtur Didac.in loco præallegato,licet maturius cogitandum oportere asserat,& ante Didacū ita etiam post Abb. & alios,quos allegat, aperte tradidit Gig. in tractat. de crim.læsæ maiesta.committ.quæst. 10.nume.15. & sequ.dicens,quod licet tex.in ca.1.de homicid. habeat plures intellectus de quibus infra dicam in 1.limitatione nonæ principalis limitationis, quando tamen homicidium est tale,& taliter qualificatum, vt pro eo clericus veniat degradandus & tradendus curiæ seculari,tunc sine dubio non est tutus in ecclesia sed ab ea inuitus extrahi potest,secundum opinionē Abbatis & aliorum,de quibus etiam per eund.Didacum,vbi supra post num.7.vers.respondet tamē Panormitanus,& quidem hanc declarationem ego ēt sequor. Nam licet clericus debeat gaudere priuilegio immunitatis ecclesiæ, ne ab ea inuitus extrahi possit sicut laicus, non tamen eo gaudet plusquam laicus committēs delictum quod si perpetratum ,sit à clerico,& mereatur traditionē curię seculari, non gaudet dicto priuilegio,vt infra in specie videbimus in limitationibus huius regulæ de laico committente homicidium proditorie & per insidias, ergo nec etiam gaudere debet clericus,& licet Diaz in practi. crim.canon.d c.115.ad fin.crediderit isto casu eo minus ecclesiasticum iudicem posse clericum ex ecclesia extrahere, & si extraxerit , non debere illum curię seculari tradere,sed ad ecclesiam reducere,vbi tā diu illius immunitate gaudeat,quandiu ibidem moratus fuerit,sicut & in alijs facinorosis laicis contingit,non tamen video qua ratione subsistat hæc opinio Diaz.Nam si,vt præmisi , clericus in delictis cōmissis,in quibus est dignus degradatione,& traditione curiæ seculari,non gaudet priuilegio immunitatis ecclesiæ,vtique ab ea extrahi poterit, nō solum à iudice ecclesiastico, sed etiam à seculari.

6 AMPLIA III. Vt † confugientes ad ecclesiam nec etiam possint obsideri,aut impediri,ne eis alimēta,victus,ac vestitus aliaque , necessaria deferantur , hoc enim esset per indirectum ecclesiasticā immunitatem violare,d.l.pręsenti, ibi, vt ei aliquid aut victualium terū,vel vectis denegetur, aut requies , C. de his,qui ad ecclesi. confug. Abb.in c.inter alia, nu. 13.de immunit.eccles.Guido Papæ,q.121. Io. Ign.in l.1.in prin.ff.ff.ad syllan.& est communis,vt per Couarr.var.resolu.lib.2.cap.20.num.17.vers. trigesimo primo eadem ratione,&c. Ant.Gomez,variarum resol.tomo 1.cap.decimo, titu. quando reus gaud.immunit.ecclesia.num.primo,ver.adde quod non potest, Boss.tit.de captura, nu.24. vbi etiā quod isto casu ad ecclesiam confugiens debet pasci ab ipsa ecclesia, ☞ Decian.in suis tract.crim.par.2.lib.6.c.27.nu. 6.vbi etiam quod confugiens ad ecclesiam non potest detineri in vinculis & compedibus ne aufugiat, sed in hoc vltimo vide Clar.in prac.q.30. ver.quarto 10 modo,†vbi quod isto casu bene solent rei,qui ad ecclesiam confugiunt,poni in compedibus,vel cū bona custodia,donec cognitum fuerit, an gaudere debeant ecclesiæ immunitate,necne, & ita de consuetudine attestantem refert Guido Papę d.q.121.circa fi.& Remig. in tract.de immunit.ecclesia.folio 238. quęs.7. ☞ & vide in proposito bullam Gregorij Decimiquarti, in vers.quodque delinquentes laicis,&c. & quæ tradit Decian.d.lib.6.cap.28.nu.2.in fi.& ver. at insurgit.

11 AMPLIA IIII. Etiam†in confugiente ad Clericum portantem per viam sacratissimum Corpus Domini nostri Iesu Christi, quia etiam gaudet immunitate ecclesię,licet iure expressum non inueniatur,& ratio est,quia immunitas templis concessa est a canonibus,propter honorem,& reuerentiam,quę locis sacris diuinoq; cultui dicatis debetur, ideo multo fortius idem priuilegium sacratissimo Dei maximi corpori datum esse existimandum est,per regulā quod propter quod vnūquodq; tale est,& illud multo magis tale est,sic enim per hanc rationem existimarunt Host.in summa de immun.eccles.colum.7. num. 12. Arch.in c.quæsitum,13.q.2. Abb.in c.sanè & ibi etiam Hostien.& alij Doct. de celebra.missar. Rom.sing.35.Catel.Cotta in suis memor.in verbo, rationis identitas, Alber.in c 1.de hære.in 6.q.13.nu. 18.Io.Faber.in §.fin.instit.de his,qui sunt sui,vel alieni iur.Imo.in clem.1.de pœnit.& remissio.distin.2.nu.10. Restaur.Castal.quem etiam aliquando legētem Perusij audiui,in tract.de Imperatore,q.96.nu.3.fol.64. in 5.vol.tracta. secundum antiquam impressionem Ias.in l.1 C.ne lic.potent.ad finem, Lauden.in tra. de Card.q.6. Soc.in l.plerique,q.22.ff.de ius vocan. Marian.Soc.in tract.de cita.ar.17.ad fin. Quibus in locis præfati Doctores hanc ampliationem declarant procedere, dummodo sic confugiens ad sacratissimam Eucharistiam sit extra carceres,& in libertate,secus si in carcere existens ad illam confugeret, quādo ad eum,vel infirmum,vel alias adducitur , & licet contra hanc ampliationem apertè senserit gl.in d.c.quęsitum,13.q.v.quam sequuti sunt Cœpol. & nonnulli alij relati per Petr.à Placha in epit.delict.lib.1.c.34. nu.16.vers.nec desunt Doctores,non tamen per hoc recedas à pręcedenti firmata conclusione, quæ non + solum communis, † sed & etiam magis communis est,vt videre est apud Corset.in suis singularibus , in verbo,Cardinalis sing.69. Arno. Soliloq.80.incip. Dictat capitulum, Gomez in §.pœnales,post nu.50.insti.de actio. Cagnol.in l.vinum,nu.54.ff. si cer. petat. Couarr.var. resol.lib.2.c.20.nu.6. Ant.Gomez var.resolu.tomo 3.c.10.tit.quando reus gaud. immu. eccl. nu.1.ver.quod extende,vt procedat, Petr.à Placha in loco nuper citato,d.nu.16. Clar.in prac.§.fin. d.q.30. vers.vltimo quęro,& pro qua facit, quia nihil in ecclesia est,quod Sacramēto sanctissimæ Eucharistiae maius sit cle.j.de reliq.& vener.sanct.cap.nihil,de cōsecr.dist.1.& suffragatur fides mulieris sanguinis fluxum patientis,& dicentis. *Si tetigero fimbrias vestimenti eius,salua ero.* Ait Christus, *Confide filia,fides tua te saluam fecit,* vt in Euang. Matthaei,c.9.

12 AMPLIA V. Etiam†in confugiente ad circuitum ecclesiae: videlicet per quadraginta passus circū circa ecclesiam matricem,c.sicut antiquitus,17.q.4. & per passus triginta circa alias ecclesias non matrices,cap.diffiniuit,&c.quisquis, ead.causa,& q.& per

sta iura hanc sequuti sunt ampliationem Oldr. cõs. il. 55. consueuit dubitari, Barto. in Auth. de mandat. Princip. §. sed neque, prope finem. Abbas, Henric. & Doctores in c. ecclesiæ, extra de immuni. eccle. Summa Siluestrina in verbo, immunitas, 3. in prin. Rom. cons. 227. num. 1. in fi. & ibi per Mandos. in addit. litera A. Ias. in l. plerique, ver. duodecimo extende, ff. de in ius vocan. Marc. Mant. cons. 60. qui a carcer, num. 8. Ange. de malef. in verbo, in schalis S. Petronij, nu. 3. vers. & nota quod priuilegium. Io. Mar. Monticel. in sua pract. crim. reg. 12. nu. 16. Conrad. in prac. titu. de captura, sub num. 6. pag. 26. col. 1. in fi. & columna seq. in prin. Nicol. Moro. in trac. de fide, & treg. & pace, q. 103. num. 6. & licet contrarium de cõsuetudine seruari videatur testari Igne. in l. j. in prin. nu. 58. ff. ad Syllan. quem referunt Couarru. variar. resolu. lib. 2. c. 20. nu. 5. vers. Hoc tamẽ moribus receptum nõ est. Remig. in tract. de immuni. eccles. fol. 52. nu. 6. Fab. à Monteleone in sua pract. arbit. fol. 486. nu. 21. Boss. in tit. de captura, nu. 30. in fin. vbi propterea quod ita secundum hanc consuetudinem Senatus suo tempore iudicauit contra quendam Franciscum de Nigris, qui capite ob id punietur, Clar. in practi. d. q. 30. vers. hinc est, vbi quod talis consuetudo cum sit, cõ-
* munis, test vbique seruanda, nisi appareat de cõtraria consuetudine, Vulp. resp. 140. nu. 4. lib. 1. aliqui autem hanc consuetudinem declarando distinxerunt inter ecclesias positas in castello, aut in villis, aut ciuitatibus muro vallatis, vt per Boss. & Couar. in locis præcitatis, ☞ & per Dec. vbi suprad. ca. 25. nu. 9. vbi & ipse hanc distinctionem sequi videtur, & etiã declarat quanta sit passuum longitudo, & ex quo loco connumerari dñt, ego tñ a proposita ampliat. nũquã recedendũ arbitrarer, nisi in loco in quo casus cõtingit, appareat taliter de hac contraria cõsuetudine ali-
33 ter, quam ex dicto præfatorum Doctorum. † Quib. sic de consuetudine testantibus, non vlterius est credendum, quam de locis, vbi ijdem Doctores versati sunt, secus si in alijs locis hæc contingat dub: ratio, ad trad. per Gabriel. in tit. de probat. conclus. 4. nu. 3. ver. concorda istas, Anton. Mar. Corat. in tract. de commu. opinio. lib. 1. tit. 7. num. 6. Franc. Hercul. in tract. de negat. num. 302. vers. quinto restringerem, Rolã. cons. 94. num. 22. vol. 4. Hipp. Riminal. cons. 245. nu. 4. & seq. lib. 3.

34 AMPLIA VI. Etiam † in confugiente ad ostium ecclesię, ad schalas ad cęmiteriũ, & sicut ad claustrum, ab his enim locis propter reuerentiam ipsius ecclesię nec etiam inuitus euelli põt, non aliter ac si ad ipsam ecclesiam confugisset, prout hęc omnia bene probãtur per Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præced. post n. 59. & in verbo, in schalis S. Petronii nu. 3. quibus in locis allegat tex. in l. pręsenti, §. sane C. de his, qui ad eccl. confug. & in auth. de mãd. Princi. §. neque autem, vbi gl. & Doctor. Igne. in l. 1. nu. 57. ff. ad Syl. vbi in specie, ꝙ nec ad ecclesiã confugiens, & illius ianuã clausam inueniens, si manu portas apprehẽderit, poterit inde à iudice seculari extrahi absq; violatione immunitatis ecclesiasticæ, & ita sæpissime apud eũ seruatũ & iudicatũ fuisse testatur sicuti illum refert & sequitur Couar. var. resol. li. 2. c. 20. nu. 18. Conrad. in pract. tit. de captura, nu. 6. fol. mihi 268. col. 1. vbi alios adducit concordantes Io. Mar. Monticel. in sua prac. cri. reg. 12. nu. 15. vbi allegat tex. in c. constituimus. 17. q. 4. Mars. in tract. de bann. verbo capti, nu. 34. vbi & ipse alios, Iodoc. in pract. crim. tit. de citatio reali, idest captura nu. 19. Foller. in prac. crim. in verbo. notatos capiat de persona, num. 6. plene Rom. cons. 227. in discursu, per totum, Nico. Moron. in trac. de fide, tregu. & pace, quæst. 103. nume. 6. & faciat vitra ratio, quia si vt supra dixi, in præceden.

ampliatione, immunitas ecclesiæ extenditur etiam per triginta, ac quadraginta passus respectiuè circũ ipsius corpus ecclesiæ, tanto magis debet extendi ad schalas, claustrum, & cęmiterium ipsi ecclesiæ cohærentia, quicquid in contrarium de schalis consuluerit Vulpell. respon. 130. volum. primo, sed in casu suo is poterat inuitus extrahi ex dictis schalis, quia deliquerat sub spe immunitatis ecclesiasticæ, vt in principio consilij, & nihilominus in occurrenti casu non crederem recedendum a proposita ampl. quæ
* vt vides communis est, & magis fauorabilis immunitati ecclesiæ. [Et de cęmiterio loquitur etiam expresse Bulla Gregorij XIIII. de qua supra mentionem feci.] ☞ Ad comprobationem præmissorum addo Decianum post hæc impressa habitum in suis tracta crim. parte secunda, lib. 9. cap. 28. nume. 28. & 25. numero decimo, vbi bene comprobat immunitatem ecclesiæ esse etiam extendendam ad illius cęmiterium, & dicto cap. 25. nu. 9. post medium ex Alexan. quem allegat ampliat etiam quod cęmiteriũ distaret ab ecclesia vltra quadraginta passus & ibidem numero 11. vbi tamen quod talis immunitas non extenditur vltra cimiterium etiam per duos passus, & numero 12. vbi de confugiente ad atrium ecclesiæ, & numero 13. vbi de confugiente ad septa ecclesiæ, & ibi declarat quæ dicantur septa, & numer. 17. vbi prędicta ampliat in eo qui manu tangit portam ecclesiæ, nõ valens intrare ex quo est clausa & idem in eo qui stat in atrio, vel porta ipsius ecclesiæ, & num. 21. vbi de eo qui in ecclesia, vel cęmiterio, nõ habet totum corpus vel tãtum manum vel pedem, si inde vi extrahitur per alium manum, vel alium pedem, vel etiam per pallium, quam adhuc debet ipsi ecclesiæ restitui.

AMPLIA VIII. Etiam in enormibus delictis,
35 † in quibus ad ecclesiam confugientes gaudent immunitate ecclesiæ, tex. est in d. cap. inter alia, ibi: *Quantumcunque grauia maleficia*, & ibidem Abb. nu. 24. extra de immunit. eccles. Couar. var. resolut. libro 2. ca. 20. numero 1. prope finem, vbi loquitur in vtrinque scelerato &c. & sic in quocunque scelere, & crimine etiam graui, & iterum, numero 6. in fi. vers. septimo
* deducitur his, &c. vbi testatur de frequentissima opinione, Gig. de crim. læsę maies. libro 1. tit. qualiter & a quibus crim. læsæ maiest. committ. quæs. 10. nu. 3. & num. 9. vbi adducit iura, Conrad. in prac. tit. de captura, nu. 6. in fi. fol. mihi 268. colum. 1. vbi post Alexand. quem allegat, in cons. 145. nu. 4. 6. 11. volu. 7. restatur non solum de communi, sed etiam seruata opinione, Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. 12. nume. 17. Additio ad Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præced. nu. 59. in littera B. Rom. consil. 227. nu. 3. & ibi per Mandos. in addi. littera C. vbi & alij adducuntur, a quibus licet discedere videantur plures Doctores relati in addit. ad Ang. de malef. in loco nuper citato, & per Conrad. vbi supra, d. nume. 6 sublim. tamen, Iacob. de Rauen. & Petr. de Bellaper. in l. de his, qui ad eccl. confug. prout illos refert, sed sequitur Couar. in d. versicu. septimo, deducitur Mars. in l. vnica, C. de rap. virg. num. 100. vbi g[...] liter dixit, quod committens enorme crime[n] est securus in aliquo loco, sed potest vbique puniri, & iterũ idem Mars. in trac. de banni[tis] capti, nu. 33. Iodoc. in prac. crim. tit. de cita[tione] idest captura, nu. 20. & 22. Foller. in prac. [crim.] Notatos capiat de persona, nu. 6. vbi alle[gat] & Doc. in d. l. 2. C. de his, qui ad eccl. co[nfug.] son. post tract. de torm. c. 9. titu. de cap[tura] nu. 6. Boer. post Ang. de malef. quem [...] 109. sub nu. 1. Nico. Moron. in trac. [de fide ...] ce, q. 103. nu. 10. & pro horum opin[ione]

in §.neque autem,in Auth.de mãda. Princ.collat. 3.
non per hoc tamen recedas a firmata ampliatione,
* quæ vt vides,& verior,& communior *est,de iure ca
nonico,cui vt supra dixi,nu. 6. omnino standum est
potius,quam iuri ciuili in immunitatibus ecclesiarũ
☞ & pro ea adde etiam Decian.d.li.6.c.28.n.1.quã-
uis contrarium quod.s.in enormib.& grauiorib.cri-
minib.locum nõ habeat ecclesiastica immunitas vo
luerint Iac.de Are.& Pet.de Bellap. in locis relatis p
Decian.d.c.28.nu.10.in fi.

LIMITA Hanc ampliationem non procedere,
16 quando† delictum est atrocissimum,& tale, vt pro-
pter illud clericus esset degradandus,& trãdẽdus cu-
riæ seculari,nam tunc non gaudet immunitate tem-
plorum,etiam de iure canonico, vt infra dicam in li-
mitationib.huius Quæstionis,de homicidio prodito
rio per insidias,vel per assassinium,& in specie sic de
clarat Couar.d.c.20.nu.16.ver.qua in re ipse conside
randum esse censeo.

AMPLIA VIII. Etiam in raptoribus virginũ,
17 licet†enim de iure ciuili raptores,adulteri, & alij de
quibus in d.§.neque autem,in Auth.de mand. Prin.
collat.1.& per glo.in l.1.in verbo,adducere,C.de his
qui ad eccl.confug.non gaudeant immunitate tem-
plorum,sicut etiam , & per ista iura hoc idẽ tradide-
runt Cy.Bar.& Doct.in d.l.1.Ang.de malefi.in d.ver
cto,quod fama publica præced.n.59.Boer. dec.409.
nu.1.Io.Mar.Monticel.post Milleum, quem allegat
reg.12.nu.24.& 25.Iod.in pract.crim. tit.de citatione
reali,idest captura,c.15.n.20.& c.106. rub.de violat.
templorum,nu.12.vbi quod quicquid in cõtrarium
disponant iura ecclesiastica,illa de facto non seruan-
tur per iudices seculares,Nicol. Moron in tract.de fi
de,treg.& pace,q.103.nu.16.ubi alios adducit.Conr.
in prac.tit.de captura,nu.9.vers. sublimita tamẽ, ubi
refert Sal.in l.2.& in l.præsẽti,C.de his,qui ad eccles.
confug.& Papien.in pract.in forma inquisitio.in ver
bo,Hæc est,quædam inquisitio,&c num.40.testãtes
ita seruari in Italia, licet contrarium seruetur apud
18 Gallos,†imò etiam de iure canonico virginum rap-
* tores tutos nõ esse in ecclesia uerius crediderit,post
Marsi.quem allegat,in l.vnica,nu.109.C.de rap.uirg.
Couar.var.resol.lib.2.d.c.20.post nu.8.versi.a quibus
ipse libẽtissimè dissentio,&c.motus prçsertim, quia
tale crimen grauissimum est , & valde scandalosum
19 in Republica,† multo tamen verius , & communis*
est de iure canonico,& raptores , & adulteros ad ec-
clesiã confugientes tutos esse , & inde inuitos euelli
non posse,sicuti bene probat tex.in c.de raptorib.16.
q.1.& per illum tex.ita tradiderũt Ant. Gomez var.
resol.tit.quando reus gaud.immun.eccle.sub nu.12.
Hen.Boich.in c.eccl.col.de immun.eccl.vbi testatur
* de communi*opinione, de qua etiam testantur Re-
mig.in trad.de immun.eccl.fol.197.fall.28.idem Co
uar.ubi supra,nu.8.(licet ipse,vt præfertur,hãc com-
* munem*non sequatur)Clar.in prac,§.fi.d.q.30. sub
20 quæro,nũquid ante finem,!† vbi amplius testatur in
facti contingentia, se vid isse restitutum ecclesię quẽ
dam condemnatum pro violentia illata mulieri, 17.
21 Maii 1567.†licet secus è cõtra seruatum indistinctè
sident in sacrilegiis,☞ (de quo dixi in Erãc.57.)pro
ut etiam est tex.in c frater.17.q.4.& tradit Boer.dec.
310.n.3.hæc aũt iura Cęsarea violentia raptores,adul
teros,& alios,de quib.in d.§.neq;aũt, non esse tutos
in ecclesia , & in ea ẽt inuitos capi posse per iudices,
* correcta esse de iure can.!aperte cõitet*teneri testa-
tur ẽt Summa Angelica in §.immunitas,nu.17.in fi.
Syluestrina,in e.§.immunitas,3.in 1.q.n.2.Io.Bar.in
suo viatorio iuris,rubr.23.de uiolat.immunita.num.
2. cõtra iura autem ciuilia, Alexan.consi.145.num.4.
in fine,& nume.1.lib.7.quem etiam refert Conrad.

vbi supra,d.num 6.in fi.Ioan.Fab.in §.sed hoc tem-
pore,post nu. [illegible] terum 2.instit. de his,qui sunt sui,vel
alienari iur.vbi quod hæc dispositio iuris canonici
consuetudine approbata est,Boss.in t.tu.de captura,
post num.21.vbi quod ita seruatur a iudicib.Deum
timentibus,Bonacoss. in commu.opin.par.1.vers.ec-
clesia habet immunitatem,ad fin.vbi post Clarum,
† vbi supra , dicit ita se habere communem † opinio-
nem a consuetudine approbatam, ☞ & in adulteris;
cum antiqua adulterii pęna sit consuetudine sublata.
quod tuti sint in ecclesia,videtur admittere Decian.
dicto libro 6.ca.28.numero 12.& hæc vltima opinio
tanquam magis fauorabilis ecclesiæ, tenenda est iu-
dicio meo,in iudicando & consulendo,nisi simus in
loco,in quo contrarium de consuetudine seruetur ,
nec me mouet ratio per Didacum in contrariũ con
siderata,scilicet atrocitatis delicti, & scãdali in Repu
blica ; nam non pro omni atroci delicto quis perdit
priuilegium immunitatis templorum:immo confu
giẽs ad ecclesiam tutus est pro quocunque graui cri
mine,excepto publico latrone, & nocturno popula-
tore,vt in dicto cap.inter alia,extra de immunita.ec-
cles.& dixi supra,numero decimoquinto, sed quan-
do delictum est taliter atrox,vt pro eo clericus possit
curię seculari tradi , tunc crederem cessare priuile-
gium templorum prędictum , vt pariter dixi supra,
numero decimosexto,sed pro raptu licet atrox sit de
lictum, clericus absque incorrigibilitate nõ traditur
curię seculari, vt latius suo loco supra est ostensum ,
in tit.de inquis.sub quęstio.8.ergo nec etiam poterit
pro tali crimine inuitus ab ecclesia extrahi. ☞ Vide
tamen in proposito eundem Decian.dicto libro sex-
to,eodem capitu.28.numero 10.vbi relatis,hincinde
contrarijs tenet etiam de iure canonico Raptores nõ
esse tutos in ecclesia, quando raptus est commissus
prçcedentibus insidijs & malis artibus. Quod qui-
dem aliud non est,dicere nisi comprobare opinionẽ
Marsilij & Didac.in locis precitatis, quia semper ra-
ptus cum istis insidijs, & malis artibus committi so-
let.Ideo ex prçallegatis,magis communiter a * Do-
† ctoribus receptis dubito de opinione & distructione
Deciani.

22 AMPLIA IX. Etiam † in homicidis ad eccle-
siam confugientibus:quia licet de iure ciuili ab ea ex
trahi possint, vt est casus in §. neque autem homici-
dis,in Anthen.de manda.Princip.notat glos.in l.2.in
verbo,abducere,C.de his,qui ad eccle confug.& tra
dunt omnes Doctores supra allegati , numero deci-
mosептimo,qui generaliter loquũtur non solum in
raptoribus,& adulteris,sed etiam in homicidis, & a-
lijs casibus enumeratis in dicto §.neq; autem . Quia
tamen dictum ius ciuile est correctum per ius cano-
nicum,vt in specie tradunt omnes Doctores pariter,
supra allegat , numero vigesimoprimo,& magis in
terminis tradit Couar.var.resolu.libro secundo,d.ca
pit.20.numero septimo,vers. nona ab eisdem conclu
sionibus,&c.ad finem versiculi.ius autem canonicũ
licèt excipiat multos casus,in quibus delinquens nõ
gaudet immunitate ecclesię , non tamen reperitur,
quod excipiat homicidas, vt videre est in capit.inter
alia,& in capit.fina extra de immun.eccles.ac in alijs
canonibus de immunitate ecclesiastica tractantibus
idcirco arguendo a casibus exceptuatis firmant regu
lam in contrarium,etiam homicidas ad ecclesiã con
fugientes tutos esse,& inuitos extrahi non posse,faci
le concludi potest,prout post glossam, in dicto capit.
inter alia,tenuerunt plures relati per Boeri. decis.10.
numero tertia,versi.& sic vult homicidam,& nume
ro quarto,Petr.a Placha in epito.delict libro primo,
cap.34.numero decimoquinto, vbi alios adducit cõ
cordantes,Couarru,vbi supra,d.numero 7.in fin.vbi

restatur de communi opinione, Clar. in pract. §. fina. quæstio. 30. versicul. scias tamen, vbi quod ita ab omnibus indifferenter obseruatur, siue homicidium sit casu, & culpa commissum, siue etiam dolo, nulla tamen animi deliberatione ex interuallo præcedente, quicquid in contrarium distinguendo inter homicidium casuale, & voluntarium tradiderit Boer. dicta decisione 109. numero 5. 6. & 7. ☞ Quibus addo Decian. post huius libri secundam impressionem habitum; in suis tractat. crimin. parte secunda, libro sexto, capitulo 28. numero sexto, vbi aliis relatis, hanc nonam ampliationem a contrariis defendit, & eam dicit communem, & sæpius ab ipso dum fuit assessor seruatam.

23 LIMITA I. Hanc nonam † ampliationē, non procedere in homicidio deliberatè, & ex proposito commisso: talis enim homicida, nec etiam de iure canonico tutus est in ecclesia, sed ab ea inuitus extrahi potest, per ea quæ latè deduxit Boer. in dicta decis. 109. numero quinto, & seqq. vbi etiam id probat authoritate veteris testamenti, & vltra Boer. hoc idem tradidere Ancharan. Speculat. Alexan. Guido Papę, Alciat. & alij, in locis relatis per Couarru. variar. resolu. libro secundo, dicto cap. 20. numero septimo, in princip. & in ver. in his profecto casibus, quorum opinio * nem ibi communem * dixit (licet hanc communem non sequitur) Plot. consilio crim. diuers. 133. numero decimonono, volu. primo, quem refert, & sequitur Ioseph Ludou. in suis decision. Lucen. decision. 16. numero 33. & seqq. libro primo, Papien. in forma inquisit. in verbo, hæc est quædam inquisitio, numero 31. in fine, vbi quod ita bene & prudenter seruatur in Italia, quæ residet in Monarchia, & in qua paret omnis virtus scientiarum. & licet Cōrad. in practi. tit. de captura, numero sexto, in fine. fol. mihi 268. columna secunda, ex Alexand. in consi. 145. numero † 46. 1. lib. 7. dixerit, secundum communes † opiniones, seruari quod talis homicida non possit ab ecclesia extrahi, & hanc opinionem etiam seruari dicat Blanch. in sua practic. crimin. fol. quarto, numero 26. quam post Abb. quem allegat, veriorem etiam dixerit Couar. vbi supra, in d. versic. in his profecto, &c. in fine, & in quam inclinasse videtur etiam Gigas in tracta. de crim. læsæ maiest. Qualiter & a quibus crimin. læsæ maiest. commit. quæst. 16. numero 16 in fine, versic. nec assentio, &c. & numero 20. versicul. & idem dicas, & Doctores contrarias asserentes com- † munister * reprobari testetur Marian. in ca. primo, numero 3. de homic. & in tract. de citatione, articul. 17. quæst. sexta, columna prima, & post eum Boss. in tit. de captura, numero vigesimoprimo, ad finem, non per hoc tamen recedendum crediderim in iudicando a proposita limitatione, quę non solum magis cōmunis est, sed etiam magis seruata in practica, vt plures id testantes, quos & ipse sequitur, allegat Clarus in practi. dicta quæstio. 30. ver. punctus est, vbi etiam refert plures casus, in quibus Senatus Mediolani hāc approbauit declarationem.

Et pro ea addo Menoch. quem post hæc scripta habui, in tract. de præsum. libro quinto, pręsumpt. decima, numero decimosexto, vbi dixit, quod occidens aliquem ex proposito, & animo pensato, & deinde statim ad ecclesiam confugiēs hoc ideo potest ab illa extrahi, quia præsumitur occidisse spe, ac animo recipiendi se in ecclesiam. ☞ Addo pro hac eadem prima limitatione Decian. pariter post hęc scripta habitum, in suis tractat. crim. libro sexto, cap. vigesimooctauo, numero decimoquinto, per totum vbi latissimè, & pluribus rationibus illam comprobat eamque dicit veriorem, æquiorem, magis com- † munem, & communi consuetudine receptam & seruatam. ☞ pro qua addo demum And. Fachi. post huius libri tertiam impressionem habitum: controuers. lib. 9. capit. 9. vbi bene a contrariis eam defendit, & pariter de magis communi testatur, & Iacob. Ayrer. in repet. l. vt vim. parte secunda, numero 109. ff. de iustit. & iure.

24 LIMITA II. Hanc eandem nonam † ampliationem, & multo magis non procedere in homicidio per insidias vel alias proditoriè cōmisso. Talis nempe proditor homicida, non est dignus immunitate ecclesiæ, sed ad illam confugiens potest inuitus ab ea extrahi. Sic enim probat tex. in capit. primo, de homici. vbi registratum est, quod habetur in Exod. 21. *Quod quis percusserit hominem, volens occidere morte moriatur, qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum, in quo fugere debeas, & si quis industriam occiderit proximum suum & insidias, ab altari auelles eum, vt moriatur.* Ecce ergo quod ex sacris litteris, & ex præfato canone sit aperta differentia inter homicidium non industriosè & per insidias cōmissum, & inter insidiosum et industriosum homicidium. Primo enim casu constituitur locus, quo homicida fugere possit.

Secundo autem casu ab altari euellitur, vt moriatur: et ita illum textum generaliter in quolibet homicidio non solum per insidias et industriam commisso, sed generaliter in omni proditorio homicidio fore extendendum, post glos. in dicto cap. in verbo, per insidias tradiderunt Ancharan. Anan. et Felyn. in d. capit. primo, Aret. in cap. cum non ab homine, colū. 10. extra de iud. Guido Papæ decis. 121. Alexand. consi. 145. numero quinto, libro septimo, Specu. in tract. de concilio, secunda parte, tit. 45. idem Anchar. in d. c. inter alia, de immunit. eccles. Alc. de presump. reg. 3. præsump. 31. et libro 7. Parerg. cap. 6. Chassa. in consuetud. Burg. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, etc. nu. 113. Couar. var. resol. lib. secundo, d. c. 20. nume. 7. vbi * quod hæc interpretatio est communis, * et a consuetudine Christiani orbis admodum recepta, Ioan. Maria Monticel. in sua prac. crim. reg. 12. num. 25. vers. limita. octauo. latè etiam authoritate sacrarum litterarum ex veteri testamento comprobat Boer. d. dec. 109. num. 5. et seq. vbi post Io. Gallum, quem allegat, ita seruari testatur in parlamento Parisien. et ita etiā apud eum iudicatum in curia Burdeg. Ioan. Berb. in suo Viatorio iuris, rub. 1. de Violator. immunita. ver. septimus, quando quis fol. mihi 115. Gig. de crim. læsæ maiest. lib. primo, tit. qualiter et à quib. crim. læsę maiest. commit. q. 10. nume. 17. vbi relatis contrariis innumeris præcedentibus sic tandem concludit sibi magis placere opinionem Ancharani, et Anan. ę de quib. supra, Anto. Gomez var. resol. cap. 10. tit. quando reus gaud. immunit. eccles. nume. 2. vers. 5. limita. * vbi quod cum hęc opinio sit communis, * et maximam continens in se ęquitatem, nō est ab ea in iudicando recedendum, licet contraria in puncto iuris verior, Pet. a Placha in epit. delict. lib. 1. c. 21. num. ... seq. vbi recantat tradita per Couarr. in loco nup... taro: Iodoc. in pract. crim. cap 106. titu. de viola... plor. num. 7. et num. 10. vbi quod in hoc omn... nonistę simul consentiunt, Clar. in pract. crim... 30. ver. scias tamen, et vers. hoc autem mult... post Igneum, Reinig. et Milleum, quos alle... † hanc opinionem non solum vt supra com... esse sed etiam magis in vsu et in practica... et licet per aliquos alios Doctores plur... tellectus ad textum, in dicto capit. 1. ... quib. recedant ab hac limitatione, et c... contra eam expressè salterm respec... Abb. in d. c. 1. et in d. c. cum non ab h... at si clerici, in prin. num. 39. extra de...

secuti sunt aliqui alij Doctores relati per Boer. in d. decis. 109. nu. 3. per Gig. d. q. 10. nu. 9. & plurib. seqq. & dicti varij intellectus recitantur per Couar. vbi supra, d. nu. 7. ver. verum opinio contraria, & vers. tandem his prænotatis, & per Ant. Gomez d. nu. 2. in eadem quinta limitatione, vers. sed aduertendum, &c. vbi quod hæc contraria opinio in puncto iuris est verior, licet alia sit communis, & per Pet. à Placha d. c. 21. num. 6. vers. verum enim vero contraria sententia, &c. folio mihi 329. in fine, non per hoc tamen recedas à supra firmata prima opinione & limitatione
* quæ vt vides, & æquior est, & communior, & magis seruata: & argumentis, ac rationibus contrarijs bene respondetur per Couarruuiam & Placham in locis præcitatis, si enim (vt prædixi in præcedenti limitatione) simplex homicida præcedente occidendi deliberato consilio, non est tutus in ecclesia & ab ea etiam inuitus extrahi potest; tanto magis poterit extrahi occidens per insidias, & proditoriè, cum plus sit proditoriè hominem occidere, quam ex proposito & deliberatè, pro vt in istis terminis considerat Gig. d. quæst. 10. numero 19. & dixi supra in titulo de delict. & pœnis, q. 18. numero 73. & sequentibus, vbi etiam quando & quot modis homicidium dicatur proditoriè commissum, & hodie hæc limitatio procedit sine difficultate vigore Bullæ Gregorij XIIII. super immunitate ecclesiarum, quæ expressè hunc casum excipit, vt patet ibi, *Aut qui proditoriè proximũ suum occiderint &c.*] ☞ Sed generaliter quod occidens per insidias, & per industriam, siue clericus siue laicus sit, non gaudeat immunitate ecclesiæ, plurib. comprobat, respondet contrarijs, dixitque communem, & veram sententiam, Decian. d. lib. 6 ca. 28. nu. 12. 13. & 14. & nu. 19. vbi idem occidēre aliquem veneno, nam & is proditor dicitur, vt ibi per eum. ✠ & lib. 7. cap. 3. nu. 6. vbi generaliter dixit quod proditores non gaudeant immunitate ecclesiastica. Iacob. Aper. in repet. l. vt vim par. 2. num. 107. & 108. vbi loquitur & in homicidio proditore commissa, ac etiã per insidias.

AMPLIA Præcedenrem secundam limitatio-
45 nem, † vt procedat non solum in occidente proditore, sed etiam in occidere violente, & sic in vulnerante animo occidendi, licet mors sequuta non fuerit: nam & is immunitate ecclesiæ non gaudet, secundum Ioan. Igneum in l. 1 §. si dominus, nume. septimo, ff. ad Syll. vbi numero vigesimo ita alias testatur iudicatum fuisse, sequitur Couarr. variarum resolutio. libro secundo, capitulo 10. post numerum septimum, versiculo quæ quidem interpretatio. & licet ibidem Couarr. testetur, hanc ampliationem non placuisse Boerio in dicta decis. 108. & Rebuffo, secũdo tomo regiarum constitu. de immunita. artic. primo, quæstio. p tima, ☞ ac etiam ab ea discedere videatur Decian. d. l. 6. capitulo vigesimooctauo, numero 17. aduerte tamen quod immo Boer. in dicta decis. 106. sub numero 7. in libro meo testatur hanc eandem ampliationem fuisse apud eum in Senatu Burdeg. seruatam in quodam, qui in ecclesia vulnerauerat sacerdotem & seruientem regium, dicitque illi sic vulneranti, etiam quod mors sequuta nõ fuerit, fuisse amputatam manum, prout etiam & hoc idem pariter testatur fuisse antea seruatum in quodam Gulielmo presbytero, qui in ecclesia non occiderat, sed solum irruerat contra seruiētem & in hac eadem sententia videtur se firmare Pet. à Placha d. cap. 21. sub versic. rursus, vbi & in idem allegat Rebuffum in loco vbi supra, in contrarium per Didacũ allegatum. Nec obstat huic ampliationi consideratio eiusdem Plachæ in loco citato, sumpta ex tex. in d. c. 1. de homic. in illis verbis, *Si quis per industriam occiderit proximum suum; &c.* ponderando præcipue verbum, occiderit. Quod verbum minime de vulnerante intelligi potest cum ea quæ de occiso loquuntur, actum exigant perfectum leg. 1. §. hęc verba, ff. quod quisque iur. l. 1. ff. de extraord. crimin. Bald. in l. damni infecti, §. Sabinus, ff. de damno infecto. cum alijs ibi per eum allegatis. Nam pro responsione est quoque aduertendum, quod imò textus ille in d. capitulo primo expresse loquitur non solum in occidente, sed etiam in vulnerãte animo occidendi, vt patet ibi *Qui percusserit hominem volẽs occidere, moriatur, &c.* Et deinde distinguendo subsequitur. *Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum, in quo fugere debeat. Et si quis per industriam occiderit proximum suum, & insidias, ab altari euelles eum, vt moriatur.* Et sic primo in eo textu fit regula generalis, quod pœna mortis est non solum in eo qui occidit, sed etiam in eo qui volens occidere percussit: Sed si id factum fuerit sine insidijs constituenti locus, ad quem delinquens confugere debeat, secus si cum insidijs, adeo quod qualitas illa volentis occidere, licet non occiderit, censetur repetita etiam in subsequentibus.

LIMITA III. Dictam nonam principalem am
26 pliationem † multo magis nõ procedere in homicidio facto per assassinium, nã assassinus proditor est, & plus est occidere hominem per assassiniũ, quam ex proposito & deliberatè, taleque crimen grauissimum esse dicam, Deo optimo maximo concedente, infra in 4. libr. harum quæstionum criminalium, tit. de homi. q. 123. & propter ea assassinum minimè gaudere immunitate templorum ad ecclesiamque confugientem posse inuitum ab ea extrahi: & com
* muniter † seruatur, ac etiam probat tex. in c. 1. de homi. in 6. Spe. in trac. de concilio, secunda par. c 45. Remig. Gon. in trac. de immun. eccl. in 15 fal. nu. 8. fol. 143, ☞ Dec. d. li. 6. c. 28. nu. 18. vbi etiam qui in proposito dicantur assassini (de quo tamẽ vltimo suo loco dicã in tit. de homic. d. q. 123.) Marc. Mant. obser. lib. 5. obser. 41. quos oẽs referẽdo sequit̃ Pet. à Plac. in epit. delict. c. 19. nu. 24. seq. fol. mihi 305. & 306. vbi
* testatur de crebriori, † & magis recepta sentẽtia apud omnes hac de re scribentes in d. c. 1. de homi. in 6. cũque post pręallegatos Doctores ampliat duobus modis. † Primo etiam quod effectus non fuerit sequutus. Secundo etiam in fautoribus & receptatoribus assassinorum, & Placham vbi supra pariter refert & sequitur Clar. in pract. §. assassinium vers. item licet assassinium, & pro hac limitatione facit optima ratio, quia quando sumus in atrocissimis delictis, pro quibus clericus degradatur & traditur curiæ seculari, immunitas templorum non habet locum, vt sup. dixi in hac eadem q. nu. 8. sed pro assassinio clericus degradatur & traditur curię seculari, vt pariter dixi supra in primo titu. de inquisitione q. 8. nu 82. & seq. ergo pro assassinio nõ gaudet tali immunitate, [prout & casum assassinij excipit Bulla Gregorij XIIII. de qua supra in illis verbis *Aut assassini, &c.*] ✠ dixi aliquid infra in 2. p. ti. de hom. q. 123 in spe. in 12. speciali.

28 LIMITA IIII. In † homicidio commisso in clericum, nam is ad ecclesiam confugiens potest inuitus ab ea extrahi secundum Ancharanum in cap. ea quæ, columna 29. in fine, vers. 19. quæro, & col. 30. in prin. in vers. quidam miser. sacerdos, de reg. iur. in 6. sicut illum refert & sequitur Gigas in trac. de crim. lesæ maiest. lib. 1. rubr. qualiter & à quibus crim. læsæ maiest. commit. q. 10. nu. 16. ad medium 10. Berb. in suo viatorio iuris, rub. 33. de violator. immunitat. ver. secundus in interficiente clericũ, d. decis. 109. sub nu. 7. vbi & quod plus est ẽt apud eũ seruatũ fuisse testatur in vulnerante sacerdotem, Iodoc. in pract. crimi.

c.106.rubr.de violatione templorũ,nu.14. mihi 297. ☞ Dec.in suis tract.cri.lib.6.capit.28.nu.11.par.2. & ratio huius limitationis est in prõptu,quia qui sacrilegium committit,nõ gaudet immunitate ecclesiæ, vt supra dixi in hac eadem q.nu.21. Sed sic est quòd percutiens clericum, aut quamlibet aliam ecclesiasticam personam sacrilegium committit, ca. si quis deinceps,17.q.4.notat Foll.in pract.cri.can.capit.17. in verbo,vt si est sacrilegium,nu.10.ergo.

30 AMPLIA X. Principalẽ regulam huius Quæstionis,† vt multo magis procedat in debitore ex causa ciuili:captus enim in ecclesia pro ciuili debito,est male captus & debet relaxari s̃m Marsil. in l. vnica, nu.111.C.de rapt.virg.vbi testatur ita seruari de consuetudine,nec dissentit Bos.in titu.de captura,nu.26. vbi quod ita tenent communiter Doct.in l.plerique ff.de in ius voc.etiam in casu, in quo secundum statuta vel aliter ipse debitor possit capi secundum Marianum ibi per eum allegatum.qui reprobato Oldr. in d.cons.54.aliter isto casu tenente dixit opinionem Oldradi multum rigidam & in practica non seruari, & quidam hæc ampliatio nullam habet in iure difficultatem propter generalitatem textus in d.l.præsenti,C.de his,qui ad ecclesiast.confug.& in cap.si quis contumax,& in ca.miror 17.q.4.si enim,vt supra dixi,nu.15.omnis delinquens pro quocunque crimine etiam graui,tutus est in ecclesia nec in ea capi potest multo minus capi poterit & in ea tutus erit debitor ex causa ciuili,esset enim rediculum dicere,quod delinquens in ecclesia capi non posset, debitor autem sic. ☞ Verum ad hanc ampliationem vide omnino tract.per Decian.in suis tract.crimi.lib.6.ca.28.num. 24.per totum.

31 AMPLIA I. Hanc ampliationem† etiam quod debitum sit publicum,sicut legitur in sacris litteris, in Machab.1.cap.10.Capella Tholos.deci.421.Summa Syluestrina in verbo immunitas,3.§.3.Couarru. resol.lib.2.d.ca.20.nu.14.sub versi.sed profecto,&c. vbi post Cynum,& Abbatem,quos allegat,dixit qđ licet contrarium iure Cęsareo sancitum sit in §. publicorum,in auth.de mad. Princip. tamen textus tanquam iuri Pontificio contrarius, recipiendus nõ est: nec dissentit Boss.d.tit.de captura,nu.26. ☞ Ad quę vide Decian.d.libro sexto eodem capit.28.nume.26. & 27.vbi quid de obligatio ad ratiocinia, & exactoribus tributorum.

32 AMPLIA II. Hanc eandem decimam principalem ampliationem,† vt procedat etiam in debitore suspecto de fuga,is enim ad ecclesiam confugiens non potest inuitus ab ea extrahi,vt per Abb.in d.c.inter alia num.22.extra de immun.eccles. Ripa in cap. 3.nu.88.de iud.Ludou.Gomez in §. superest, nu.66. inst,de act.Dec.in l.vinum,in 2.notab.ff.si cer.petat. Remig.Gon.in tract.de immunit eccles.fall. 27. nu. 4.5.& 6.vbi hanc ampliationem dixit communẽ* & seruatam,pro vt pariter eam communem dixerunt, & alijs Doctorum authoritatibus comprobarunt, Couarr var.resol.l.2.c.20.nu.14.vers.sed profecto debitorem fugitiuum,& Duen.175.in 3.limit. & licet contrarium tenuerit Iaso. per quatuor fundamenta in d.l.vinum,ff.si certum peta.& in d.l.plerique nume.16.ff.de in ius voca.& in l.1.§.si decipiuntur,nu. 9.§.de feri eius tamen opinio communiter per Doctores reprobatur,& eiusdem fundamentis bene respondetur per Dec.in d.l.vinum,nume.8.& per Purpurat.num.19 ff.si cer.peta.per Ludou.Gomez,Remig.& Didacum in locis præcitatis ☞ nec ab hac dissentit Decian.d.li.5.c.28.numero 34.ver.limitant tamen.

33 LIMITA Hanc decimam ampliationem † non procedere in mercatoribus fraudulenter fallitis, qui (vt bene ponit Couar.var.resolu.lib.2.c.20.num.14. versic.nec Iasonis argumẽtatio,in fine(maximo reipublicæ dispendio ex pecunijs & rebus alis dum negociationem quæstuarriam exercent vsuris & fęnoribus strenuè dantes, lautè & opipare viuentes, decocti tandem versuram faciunt,& ad ecclesiam confugientes,creditores omnes misere fallunt. Hoc nẽpe grauissimum crimen est, talesque tanquam publici latrones à diuersis constitutionibus grauissima & capitali pœna plectuntur,& in statu ecclesiastico habemus bullam sanctissimæ memoriæ Pij V. de qua latius dixi supra,in tit.de delictis & pœnis,q.20. hos itaque immunitate ecclesiastica minime gaudere rectè quidem,iudicio meo,scripsit Boer.deci.215. num.7. ☞ Decian.d.capit.vigesimooctauo numero 34.in fine.

34 AMPLIA XI. Eandem principalem regulam † vt procedat etiam in confugientem ad ecclesiam, non consecratam,in qua diuina officia non celebrãtur,tex.in c.ecclesiæ,vbi Host.Io.And.Card.& Hẽr. extra de immunit. eccle. Summa Siluestrina in verbo.immunitas,1.q.1.& ita frequentiori * interpretũ sententia obtentum est,teste Didaco var.resol.lib.2. capitulo 20.numero 4.licet gl.in d.c.ecclesiæ,requirat etiã diuinorum officiorũ celebrationẽ, & Didacũ vbi supra refert & sequitur Clar.in pract.§.fi.ver. quæro si cõtracta,vbi ex Remigio & Bonifac. quos allegat,dicit etiam ita seruari de consuetudine, quæ consuetudo, vt optimè adnotauit Did. post Guliel. Ab.& Mayner.quos allegat in loco prçallegato,plurimum hac in re attendenda est;dicitque econtra in aliquot vrbibus Prelatos immunitatem istam tantũ admittere in ecclesijs, quę sanctissimã Eucharistiã continuè ad publicam venerationẽ & adorationem habeant,secus in alijs. Sed circumscripta consuetudine,non recedas a proposita ampliatione,quam referendo Clarum vbi supra,sequitur etiam Bonacos. in commu.opin.crim.parte prima,sub vers. ecclesia habet immunitatem,fol.mihi 56.columna secunda dummodo tamen ipsa ecclesia sit constructa authoritate episcopi,& non alias,sicuti declarant præallegati Doctores. ☞ Addo & post hæc impressa Decianum vbi supra,dicto capit.25.numero 8.& ca.24. numero 24.vbi licet videatur tenere, quod ecclesia non consecrata minimè gaudeat immunitate ecclesiæ,nisi in ea celebrentur diuina officia: Dicit tamẽ esse aduertendum ex Couarruuia Remig. & Clar. in locis prçcitatis communem esse opinionẽ quod ecclesia non consecrata simpliciter gaudeat immunitate Ecclesiæ.

35 AMPLIA XII. Etiam † in ecclesia interdicta, ad quam delinquens confugiens tutus est, nec ex ea potest inuitus extrahi,vt per Hostiens.in summa, in titu.de immunit.eccles.§.in quantum, columna secunda, vers.sed nũquid hoc priuilegium, vbi arguit pro,& cõtra,& tandem residet in proposita ampliatione,ea potissimum ratione motus, quia immunitas ecclesiæ, ob Dei honorem & illius causa præstatur,ideo propter hominum culpam cessare non debet;& Hostiensem,vbi supra,refert & sequitur Marsil.in l.vnica,nu.116.& seqq.C.de rap virg. sequitur etiam Io.Maria Montic.in sua prac.crim.reg.12.nu. 14.& est communis,* vt post Summam Angelicam in verbo,immunitas,q,27.testatur Clar. d.q.30. ver. idemque ẽt dicendum est,& post Clar. Bonacos. in comm.opin.cri.par.2.vers.ecclesia interdicta, fo.24 à tergo,col, 1.☞ Verum ad hæc vide Dec. vbi sup. d.c.25.nu. 20. vbi licet refert Clar. in præcitato loco dicentẽ cõem esse opi.quod ecclesia,interdicta gaudeat immunitate hoc tñ ipse,pbat procedere quo ad peregrinos quorũ ad ea ecclesia non fuit interdicta,

quo

quo ad illos de populo propter quorum delictū vel contumaciam interdicta est, ij. n. ad ecclesiam interdictam confugientes possunt ex & extrahi, vt per eū ibi, vbi etiam contrariis respondet, sed Decian. declaratio est ni fallor cōtra communem prędictam, quę generaliter intelligitur & quo ad illos qui sunt de ꝓprio illo quorum culpa ecclesia interdicta est, ideo non recedas communi.

36 AMPLIA XIII. Etiam † in hospitalibus, ad quę confugientes rei, tuti sunt, nec inde extrahi possunt, non aliter ac si ad ecclesiam confugissent sicuti dixerunt Archid. in cap. diffiniuit, 17. quæst. 4. Bald. in l. si quis ad declinandam, §. in omnibus, num. 21. vers. vt de confugiens, C. de episc. & cler. Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedente, nume. 59. versic. & quod dixi, & ibi in addit. littera A. Marl. in tracta. de banni. in verbo, capti, numero 32. Francis. Cason. post tract. de tormen. c. 6. rubr. de captura & carcere, numero 6. vbi allegat etiam Bald. in l. si quis ad ecclesiam, C. de episcop. & cler. Alexand. cons. 9. nu. 2. Ias. in l. plerique, numero 16. ff. de in ius vocan. Cōrad. in pract. tit. de captura, post numerum quintum Gulielm. Mayner. in l. nemo de domo, num. 21. ff. de reg. iur. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 20. nume. 4. in fine vers. tertio constat, ☞ Decian. qui alios refert d. ca. 25. num. 18.

37 Omnia † enim priuilegia à iure ecclesiis concessa, hospitalibus competunt, & translata sunt, per l. omnia, C. de sacrosan. eccle. vt latè prosequitur Fely. in c. de quarta, num. 3. de præscr. Cur. iun. consi. 20. sæpè animo reuolui, volum. 1. Lud. Bolog. cons. 33. Cotmeum, & cons. 38. Franc. Balb. in trac. de præscrip. in prima parte quintę part. principalis, in tertia, & quarta columna, & ibi in apostillis, Dec. cons. 54. in princ. & cons. 448. num. 4. Ias. cons. 214. lib. 2. Parif. consilio 50. nume. 36. lib. 2. & cons. 36. num. 15. lib. 4. Menoch. de recup. poss. remed. 15. num. 23. Benin. dec. Bonon. 13. nu. 13. Quibus in locis quo ad priuilegia, ecclesias & hospitalia æquiparari per tex. in d. l. omnia, cōmu- * niter* admittunt, dummmodo tamen dicta hospitalia sint authoritate episcopi fabricata, alias secus. Qđ quomodo probetur, & quando præsumatur, uide Beninten. d. dec. 13. nu. 4.

38 AMPLIA XIIII. Etiam † in confugiente ad palatium episcopi, in quo loco capi nō potest, sicut nec capi potest in ecclesia, per textum in cap. id constituimus 17. quęs. 4. & fuit opinio Host. quem sequuntur * communiter * Doctores, vt dixi Barbat. in cons. 33. nume. 7. lib. 4. & hoc non modo si episcopi palatium sit annexum ecclesię infra quadraginta passus, sed etiam si sit separatè cōstructum etiā vltra dictos quadraginta passus, secundum gl. in d. c. id constituimus in gl. 1. quam probarunt Innoc. & Host. in c. inter alia extra de immunita. eccles. Abb. in ca. ecclesiæ, nu. 9. & ibidem Hen. colum. fin. eodem tit. & est commu- * niter † recepta, teste Didaco var. resolut. lib. 2. capi. 20. num. 5. vers. 5. infertur, & Remig. in tract. de immunitate ecclē. in 15. ampliatione, fol. 70. vbi subdit etiā * communem* opinionem esse, quod dictum palatiū gaudeat immunitate ecclesię, etiam quod in eo nulla capella constructa sit, & licet Oldrad. in d. consilio 55. quem refert Conrad. in pract. titu. de captura, sub num. 6. prope finem, hanc ampliationem solum procedere crederit quando palatium episcopi est cōstructum prope ecclesiam per quadraginta passus, aliter secus, & Oldradi opinionem in praxi forensi, frequē- † ti omnium consensu * receptam testetur Didacus in loco præallegato, quem etiam refert Clar. in prac. q. 30 vers. scias etiam, tu tamen non recedas a proposita communi ampliatione, nisi in loco in quo versatis, constet tibi de contraria cōsuetudine, quia Didaco sic vt supra testanti non est credendum, nisi de cōsuetudine Hyspaniarū, vbi ipse versatus est, secus alibi, & de aliorum locorum consuetudine, vt sæpius probaui. ☞ verū post hęc impressa peruenit ad me Decian. in suis tract. crim. parte secunda. lib. 6. ca. 25. nume. 14. vbi relatis, & reprobatis contrariis rationibus testatur nō solum magis practicatam, sed etiam in puncto iuris veriorem esse opinionem quod scilicet palatium episcopi nō gaudeat immunitate ecclesiæ nisi vel illi cohæreat vt sit intra passus 40. vel saltem habeat oratorium, sed an hoc idem immunitatis priuilegium trahatur etiam ad domos canonicorum, sicut trahitur ad palatium episcopi, vide & cōsidera per Decian. nu. 15. cum seq.

39 AMPLIA XV. Etiam † in excommunicatis ad ecclesiam confugientib. datur enim immunitas ecclesiæ non ratione delinquentium, & ad eam confugientium, sed propter amorem, & reuerentiam, quę Deo præstari debet, ex delicto itaq; & excommunicatione confugientis ad eam non priuatur ecclesia sua immunitate, quia, vt dixi, talis honor datur Deo, qui non deliquit nec peccauit, sic inquam hac ratione moti hanc ampliationem posuerunt Host. Gul. Inno. & Hen. in locis allegatis per Didac. ubi supra, quos, & ipse sequitur, d. cap. 20. num 11. & est cōmu- * nis, * sicuti testantur Boer. dec. 110. nu. 7. vbi alios adducit, quem pariter referendo sequitur Remig. in trac. de immu. ecc. in 19. fall. nu. 1. & licet cōtrarium dixerit Fel. in c. 2. col. 2. de exce. & Summa Confessorum, tit. de immunit. eccles. quæstio. quinta, & forsan in puncto iuris hæc ampliatio non transeat sine difficultate, tamen propter honorem Dei in practica nullo pacto recedendum esse ab ea, dixit Clarus d. q.
40 30. versicul. quæro etiam, † per ea, quæ in simili dicūtur de percutiente clericum excommunicatum; qui incidit in pœnas canonis, si quis suadente diabolo; 17. quæst. quarta, non aliter ac si percussisset non ex- * communicatum, secundum aliam communem, * de qua per Abba. Villalob. & Duen. in locis allegatis per eundem Clarum in quæst. 77. versi. sed nunquid clericus excommunicatus. ☞ quibus addo Decian. vbi supra d. parte secunda, eodem libro sexto, ca. 26. numero 3. vbi relatis, & reprobatis cōtrariis hanc 15. ampliationem, testatur veriorem, & communiorem.

41 AMPLIA XVI. Vt † regula huius quæstionis procedat etiam quando birroarij, & exequutores insequuntur aliquem reum, qui per loca profana aliquantulum aufugiens recepit se tandem in ecclesiā. Nam tunc nec etiam inuitus ab ea extrahi poterit, licet fugere cœperit in loco, in quo captura erat licita Bald. Roman. Alexand. & Ias. in l. plerique, ff. de ī ius vocan. Hen. Boich. in cap. fin. extra de immunita. ecclesi. Chassan. in consuetu. Burgund. rubr. 1. §. 5. versi. Archidiaconus, numero 116. Ioan. Lup. in rub. de donat, §. 38. numero quarto, Ioan. Igne. in l. 1. in prin. columna secunda, & 3. ff ad Syllan. Couar. var. resolut. libro secundo, cap. 20. numero 12. Marc. Mant. consi. 60. circa finem, nume. 17. Gig. de crim. læsę maiesta. lib. 1. rubr. qualiter, & a quibus cri. læsę maiestat. committa. q. 10. nu. 33. Boss. in tit. de captura, nu 22. vbi dicit, quod ita vidit seruari, & reddit rationē, quia scilicet in delictis attēditur finis, & non principiū, quādo sic magis fauetur defensioni rei, secūdum Bart. in l. quod ait lex. §. quod ait lex, ff. de adulte. & ista amplia- * tio, & verior, & cōior* est; ac etiā, vt præfertur ī praxi recepta. Sicut etiā post Remig. in tract. de immunitat. eccles. in 31. fallen. fol. 203. testatur Clar. ī prac. § fi. d. q. 30. vers. pone, familia, & licet cōtrariū tradiderūt Cy. in auth. si quis ei. C. de adulter. Alex. cōsil. 24. nu. 26. lib. 2. Hippol. latè in l. vnica, n. 111. & seqq.

C.de rap.virg.& in tract.de banni.in verbo.capti.nu
me.58.& in pract.sua crim.§.vlterius,num.5.quibus
in locis in id etiam allegat Nell.in tract.de bannit.in
secunda par.2.tēp.q.29.statuto cauetur, sequitur Io.
Maria Monticel.in pract.crim.reg.12.nu.20.non per
hoc tamen recedas in iudicando a proposita amplia
* tione,quia & communior + & verior est, vt præfer-
tur & optime eam a contrarijs defendunt Bossius &
Didacus in locis præallegatis,☞ & Decian.d.lib.6.
c.28.nu.31.amplius quam ita semper vidit obserua-
ri & obseruauit.

42 AMPLIA XVII. Etiam † in carcerato ex carce
re fracto aufugiente, & ad ecclesiam confugiente,
nã & is ab ea inuitus extrahi non poterit, sicut plu-
ribus hincinde adductis, tandem concludit Boerius,
dicens insuper ita apud eum in Burdegalensi Sena-
tu iudicatum fuisse,d,dec.100.nu.8.& 9. Cuius con-
trariũ licet in Gallia frequēter seruari testetur Chas-
san.in consuet.Burg.rubr.1.§.ver.D.Archidiaconus
nu.116.hæc tamen praxis iuridica non est, quia & ip
se Chassaneus etiam sequitur de iure hāc ampliatio
nem & eadē praxis in specie improbatur à Didaco
var.resolut.lib.2.d.c.20.nume.13.vers.18. ex his con-
stat,&c.& ita etiam testatur Clar.in d quæst.30. post
versicu.pone,familia,&c.seruatum fuisse apud eum
28.Decembris,1557.dum carcerati, qui Papiæ deti-
nebantur,effracto carcere aufugissent, & in ecclesiã
se recepissent, cum iussu Illustrissimi Ducis ab ipsa
ecclesia, in quam confugerant, extracti fuissent, Se-
natus iussit ipsos tanquam malè extractos ecclesiæ
restitui, ☞ nec dissentit Decian.d.libro 6. capitu.28.
nume.28.

43 AMPLIA I. Hanc ampliationem † etiam pro
cedere in carcerato non fugiente ex carceribus, sed
exeunte de licentia custodis cum iuramento de re-
deundo; is enim si nolens ad carceres redire, ad eccle
siam confugerit tutus est, nec ibi capi poterit, nō ob-
stante iurata promissione prædicta, secundum Alb.
in l.infideli,C.de his,qui ad eccl.confug. Hen Boich
in c.ecclesiæ,in fine,de immunitate eccl. Præposi.in
ca.ius gentium nu.10 dist.1. Aufrer.in add.ad Capel.
Thol.dec.422.qui omnes, teste Didaco in d.c.20.nu.
13.eodem versic. Decimooctauo, &c.hanc amplia-
tionē indistincte admittunt quando carcer erat iniu
stus,at si erat iustus, tunc non eam admittunt, quan-
do non agitur de pœna corporali.secus si periculum
sit,ne ille corporaliter puniatur, quia tunc nō potest
inuitus ab ecclesia extrahi. ☞ Ad quæ vide etiam
idem tenentem Decian.d.lib.6.cap.28.num.21.versi
Sed maior potest esse dubitatio, iuncto nume. trige-
simotertio.

AMPLIA II. Eandem decimam septimam am
44 pliationem † multo magis procedere in eo, qui non
est adhuc ad carceres adductus, sed existens in mani-
bus familiæ se ab ea exemit, & fugiens in ecclesiam
se recepit, nam & is non potest in dicta ecclesia capi,
& ad carceres duci, sic inquã post alios, quos adducit
hanc in specie ponit conclusionem Didac.var.reso.
lib.2.d.c.20.nu.13.ver. Decimoseptimo perpēsis,&c.
nec dissentit Bos.qui contrarijs rationibus respōdet,
in d.tit.de captura,nume.23.☞ quos refert & sequi-
tur Decian.d.lib.6.cap.28.num.32.& num.29. vbi te
statur de communi & loquitur etiam in eo qui exi-
mit se dum cōdemnatus ad mortem ducitur ad sup-
plicium.licet secus credat quando non se eximat, sed
birroarii eum ducant per ecclesiam, vel cæmiterium
vt ibidem, nu.20.

Imò secundum Clar.in pract.§.fin.q.98.versi. sed
45 pone. Si condemnatus ad mortem, dum ad suppli-
cium ducitur, amplexetur sacerdotē & portantem sa
cratissimam Eucharistiam, non potest ab eo vi extra
hi, non aliter ac si ad ecclesiam confugisset, secundũ
* communem + Doctorum opinionem, de qua per
Mez.in §.pœnales, post num.50.inst.de act.& per Vi-
uium in com.opin.in verbo, condemnatus ad mor-
tem, quicquid in contrarium dixerit gl.in c.quæsitũ,
in gl.vnica,13.q.2.

LIMITA, Seu declara hanc decimam septimã
46 ampliationem, † vt non procedat in eo, qui est carce
ratus pro aliquo delicto, pro quo ecclesia nō habet
immunitatē, vt puta pro homicidio deliberato, pro-
ditorio per assassinium, seu alio simili, de quo dixi
supra, & infra dicam in limitationibus regulæ: Nam
si is ex carcere fracto aufugiat, & ad ecclesiam con-
fugiat, absurdum est dicere, quod gaudeat illius im-
munitate, quia sequeretur quod esset melioris con-
ditionis eo qui absque fractura carceris in ecclesiam
se recipit, & non est tutus. Nō est enim admittendũ,
quod frangens carceres, & sic magis delinquens, sit
melioris conditionis, & magis priuilegiatus eo, qui
non frangit carceres, & minus delinquit, & hęc limi
tatio seu declaratio licet à Doctorib. quos viderim,
non reperiatur tacta, est tamen in se verissima, & ra
tionabilis.

47 AMPLIA XVIII. Regulam † propositam pro-
cedere etiam in capitaliter bannitis, quos in ecclesia
minime capi posse, & illius immunitate gaudere, di-
xit Clar.in pract.§.final.quæst.30.vērsic. scias autem
vbi propterea testatur 11.Ianuarij 1555.Senatũ Me-
diolani iussisse restitui ecclesię quendam Ioannem
Testam, capitaliter condemnatum, qui ab ea extra-
ctus fuerat & credo, quod hæc ampliatio sit vera, &
sustineri possit, quando delictũ, pro quo confugiens
ad ecclesiam capitaliter bannitur, non est tale vt in
eo ecclesia non gaudeat aliqua immunitate. At si
confugiens esset condemnatus pro delicto, pro quo
immunitas non habet locum, prout est homicidiũ
deliberatum, proditorium & per assassinium, de qui
bus supra dixi, seu aliud simile, prout infra in limita-
tionibus principalis propositæ regulæ latius mox di
cam, & tunc erit ridiculum dicere, quod capitaliter
condemnati gaudeant ecclesiæ immunitate, quia es
sent melioris conditionis, quam non condemnati,
quod non est dicendum, prout in quibusdam condē
natus, & bannitis pro homicidio doloso & per insi-
dias refert Ioseph Ludou.decisio.Luc.16.nume. tri-
gesimoprimo, & seqq. prima par. quod tempore san
ctissimæ memoriæ Pii Papæ V. dum ipse esset Audi
tor in Marchia Anchonitana, fecerint se fortes in
quadam ecclesia, ne a curia caperentur, & idem san
ctissimus Pontifex iussit Domino Gubernatori, vt
transmitteret curiam ad dictam ecclesiam pro capiē
dis dictis bannitis, & quatenus eos capere non pos-
set, eos comburi faceret in eadē ecclesia, & sic vt di-
xi, est intelligenda & declaranda præsens ampliatio.
✠ Vide quæ dixi infra de occidente bannitus in ec-
clesia in 2.par.tit.de var.quæst.q.103.nu.323.& seq.
☞ Et firma stante declaratione prædicta, quæ sine
dubio verissima est, vide omnino in materia huius
ampliationis omnino Decian. vbi supra dicto capit.
26.numero 8.libro sexto, part. secunda, vbi in primis
reprobato, Mantua in consilio 21.incip. Andr. Ra-
tus pluribus probat capitaliter bannitum confugien
tem ad ecclesiam non esse in ea tutum. Deinde hāc
conclusionem declarat duobus modis, primo vt pro
cedat quando agitur de puniendo illum pro eo deli-
cto pro quo bannitus est, secus si pro alio, quia tunc
est tutus, secundo vt eadem conclusio procedat quã
do bannitus ex proposito vellet stare, & habitare in
ecclesia, & eius circuitu vt legi fraudem faciat & ne
a curia capiatur, secus si illa trãsiens insequutus a sa
tellitibus ad ecclesiam cōfugiat, quia tunc est etiam
tutus,

tutus, vt ibi per eum qui hoc vltimum declarat, etiã procedere in bannito, in pœnam corporalem, secus in bannito, in pœnam pecuniariam, quem minimè in ecclesiam sic confugientem tutum esse credit rationibus ibidem adductis, quas non stringere existimo: si enim tutus est bãnitus corporaliter, ergo multo magis bannitus in pœnam pecuniariam.

48 AMPLIA XIX. Quod † sicut delinquentes nõ possunt extrahi ab ecclesia, neque a palatio Episcopi, vt supra dictum est: ita etiam neque extrahi possunt a domibus Cardinalium sanctæ Romanę ecclesiæ, & ita hodie de communi * consuetudine obseruari testatur Manfred. in tractat. de Cardin. capitulo octauo, in decimo octauo priuilegio, prout illum refert & sequitur Clar. in prac. §. fina. dicta quæstio. 30. versicu. item adde, ☞ quem etiam refert & sequitur Decian. vbi supra, dicto capitu. vigesimoquinto, numero decimoquinto, in fine. Sed certè apud nos in Vrbe, in qua amplissimi isti Ecclesiæ Cardinales resident, diuersimodè seruatum fuit: tempore enim retracto in domibus Illustrissimorum & Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium, & in earũ circuitu, ac etiam in domibus Excellentissimorum, & Illustrissimorum Oratorum Imperatoris, & Regum: immo & in domibus cuiuscunque Magnatis, & illustrissimi Viri, & in earundem domorum circuitu tuti erant non solum deb tores ex causa ciuili, sed etiam delinquentes in quocunque graui crimine & quod plus est, etiam capitaliter banniti, pro assassinio, ac alijs atrocissimis delictis, qui vt creditur ignorant bus dictis Principibus in ea domos, & franchigias, prout eas nuncupabant, se ipsos, vt a curia tuti essent, conferebant: birroarij enim & exequutores propter reuerentiam, quam ipsis Principibus gerebant, non audebant in earum domibus, & circuitu aliquam exequutionem facere realem aut personalem, ciuilem, aut criminalem sine licentia, & quando Summus Pontifex volebat aliquos criminosos in dictis domibus, vel earum circuitu capi facere, opus erat vt Reuerendissimus Dominus Gubernator, vel aliquis saltem ex suis criminalibus Locumtenentibus assisteret personaliter capturæ faciendæ. Hinc sanctissimæ memoriæ Gregorius XIII. Pontifex vtique, licet alias indulgentissimus, hos asylos, & franchigias vulgò nuncupatas sub grauissimis pęnis sua constitutione substulit: Hodie autem sedente Sixto Quinto, Pontifice Optimo Maximo, iustissimo & prudentissimo, nullus est locus, nec in Vrbe, nec extra, in quo delinquentes se turos credant, vnde effectum est, quod banniti omnes, facinorosi, sicarij, latrones, assassinij, & viarum grassatores, quorum magna copia elapsis retro temporibus in ijs partibus circumuenerat, funditus extirpati sint.

49 AMPLIA XX. Vt † etiam confugientes ad statuas Principis sint securi, nec inde euelli possint, vt videtur tex. in l. vnica, C. de his, qui ad statuas confugi. & est communis * opinio vt attestatur Remig. in tractat. de immũnitat. eccles. vigesimatertia ampliatione, fol. 97. sed Restaurus de Imperatore, q. 99. dicit hoc priuilegium de consuetudine non fuisse admissum, nec receptum, & Clarum in practica dicta q. trigesima, vers. fin. dicit, vix illud posse in practica obtineri, prout apud nos hanc statuarum immunitatem seruari nunquam me vidisse testari possum. ☞ plura antiquorum exempla ad fauorem cõfugientium ad has principum statuas refert Decian. vbi supra d. cap. secundo, numero quinto, lib. sexto. Verum cum plerique hac statuarum immunitate abuterẽtur hoc ideo eam fuisse sublatam dicit, & bene iuribus probat Decian. in loco pręcitato.

LIMITA I. Propositam regulam in hac Quæ-
50 stione, † vt non procedat in publico latrone, nec in agrorum nocturno depopulatore: tales enim facinorosi homines minime gaudent templorum immunitate, inuitique possunt ab illis extrahi, sicut probat tex. in cap. inter alia. ibi, *& hoc verum est, nisi publicus latro fuerit.* extra de immunita. eccles. & in cap. sicut antiquitus, decimaseptima, quæst. quarta, & vtrobique hoc expresse post glossam notant communiter * Doctores omnes, & vltra eos Angel. de malef. in verbo, quod fama publica pręcedente, numero 59. in fi. vers. idem quando esset latro publicus, &c. Roma. consil. 227. numero secundo, Boer. decisio. 109. numero tertio, Ioan. Berber. in suo viatorio iuris, rubr. 33. de violator. immunita. numero secundo, versicul Quintus in publico latrone, &c. Cona. var. resol. libro secũdo, cap. 20. numero 13. in fine, vers. Decimo nono oportet, &c. Conrad. in prac. titu. de captura, numero 6. ad finem. fol. mihi 268. columna secunda. Gig. de crim. lęse maiesta. libro primo, rubr. Qualiter & a quibus crim. læsæ maiestat. committat. quæst. 10. num. quinto & sexto, Ioan. Mar. Monticel. regu. crim. 1. numero vigesimosecundo, & est communis, * sicuti testatur Anto. Gomez var. resol. tomo 3. ca. 10. rub. Quando reus gaudet immunit. eccles. numero 2. in prin. & vers. secundus casus est, vbi etiam in proposito, quod publicus latro dicitur ille, qui in itinere publico, vel mari committit furtum, argumento text. in l. capitalium, §. famosos, & grassatores, ff. de pęn. Iodo. in practi. crim. cap. 106. rub. de viola. templor. numero 6. & 6. vbi propterea infert ad illos latrones milites & potatores, qui in tabernaculis & fornibus iuxta loca periculosa, & ad spoliandum accommodata potitant, quinque conspectis mercatoribus, aut alijs viatorib. illinc euolant, & bonos quosuis ibi trucidãt, aut spoliant, hos ecclesiastica immunitate gaudere minimè dicendum est, & in hoc omnes * Canonistæ conueniunt, sicut idem Iodocus ibid. testatur, nu. 20. sequitur Clar. in prac. §. fina. quæstio. 30. uersic quæro nunquid, in prin. & Clarum pariter refert & sequitur Bonacos. in commu. opin crim. par. 1. verbo, ecclesia habet immunitatem, vers. limita prædictam immunitatem, fol. mihi 56. colum. secunda. Nicol. Moro. in tracta. de fide, treg. & pace, q. 103. num. 10. [sed in proposito vide omnino Ludou. Peguer. decis. crim. 50. per totam, vbi post longam disputationem concludit, quod qui semel etiam in via publica grassatus est, non potest nuncupari publicus latro, & per cõsequens gaudet immunitate ecclesiæ, & sic requiritur, quod sæpius grassatus sit ad hoc, vt habeat locum dispositio cap. sicut antiquitus, 17. quæstio. 4 vt latius ibi per eũ quem post haec semel impressa, præ manibus habui ☞ prout etiam ad hęc eadem post huius libri secũdam impressionem addo Decian. d. lib. 6. cap. 28. nu. secundo, per totum, vbi latissimè explicat, quis dicatur publicus latro, & nu. 3. vbi de nocturno agrorum depopulatore. & vide etiam Bullam Gregorij XIIII. de qua supra sępius mentionem feci, vbi immunitatis huiusmodi priuilegio minimè gaudere, statuit eos, *qui fecerint publici latrones, viarumq; grassatores, qui itinera frequentia, vel publicas stratas obsident ac viatores ex insidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum,* hæc sunt verba Bullæ,].

51 AMPLIA Hanc limitationem etiam in furibus licet enim de iure simplices fures, ij scilicet qui non vnicum furtum commisere, gaudeant immunitate templorum, prout bene probat Ant. Gomez vbi supra, d. cap. 1. post numerum secundum, vbi asserit ita communiter † teneri, Innoc. & Doctores in d. ca. inter alia, de immunita. eccle. & de iure loquendo, hoc etiam admittunt Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 20. num.

num.3.ver.decimonono oportet,&c.in fi. & Clar.in
pract.§.fi.d.quæst.30.vers.quæro,an fures, vbi quod
in hoc nulla est difficultas,[nec dissentit Ludou. Pe-
guer.d.dec.crim.40.nume.8.]de consuetudine tamẽ
contrarium seruatur, prout testatur idem Cou. var.
resol.in loco præcitato,vbi quod hæc consuetudo est
introducta de consensu & laicorum & clericorum,
& propterea passim etiam simplices fures a seculari
bus iudicib.etiam inuiti ab ecclesijs abducuntur, &
vbi magna est copia furum, prout in Gallia testatur
Igneus,in l.prima,§.si sibi manus,ff.ad Syll.numero
127.bonum est hanc seruare consuetudinem, prout
dicit Clarus in dicto ver.quæro,an fures,& ante Cla
rum additionator ad Ang.de malefi.in verbo,quod
fama publica,num.59.litera B.in fine,testatur quod
die 17.Nouembris 1481.quidam Petrus Peronus de
Insula fuit Veronæ captus in ecclesia Sanctæ Mariæ,
& pro furtis suspensus cum cõsensu Potestatis illius
Ciuitatis, & nihilominus,quãdo fures plura commi
serunt furta,tunc secundum Ant.Gomez vbi supra,
etiam de iure communi possunt extrahi ab ecclesia,
quia per talem consuetudinem efficiuntur famosi,
argumento tex.in dicta l.capitalium §.famosos,ff.de
pæn.& in auth.sed nouo iure,iuncta glo.& commu-
† ni opinione,C.de seru.fugit. ☞ Verum post hæc im-
pressa venit ad manus Decian.dicto lib.sexto,capi.vi
gesimooctauo,vbi pluribus comprobat & etiam te-
stator de communi cõsuetudine:quod simplices fu-
res sunt tuti in ecclesia, etiam quod in eam deferant
furta:Et quod consuetudo contraria in Hispania,de
qua testatus Cou.in loco præcitato,tanquam nimiũ
rigorosa,& impia seruanda non est.

52 LIMITA II. Dictam regulam,† vt non proce-
dat in eo,qui in ipsa ecclesia deliquit:is enim nõ gau
det immunitate,& ab ea põt inuitus extrahi,vt pro-
bat tex.in §.quia vero ita comperiuntur,in Authen.
vt lic.matri & auiæ,& in capitu.fin.& ibi Panormit.
& alij,de immunitat.ecclesia.& in cap.ad episcopos,
decimaseptima quæstion.quarta,& per ista iura hoc
idem expressè firmarunt Cyn.in l.præsenti C.de his,
qui ad ecclesf.consug.Oldrad.cons.154. Quidam de-
liquit,post principium,Salyc.in authen.si quis ei, C.
de adulter.Angel.de malef.in verbo,quod fama pu-
blica præcedente,numero 59.prope finem,versic. &
prædicta procedunt.Mar.in l.vnica,numero 111.ver
sic.si deliquit in ecclesia,C.de raptor.virg.Ioan.Ber-
be.in suo Viatorio iuris,rub.33.de violator.immuni
tat.numero secundo,versicul.sextus in committen-
te homicidium,Boer.deci.109.numero tertio,Ioan.
Maria Monticel.in sua practic.crimin.reg. duodeci-
ma,numero vigesimoprimo.Iodoc.in prac. crimin.
capitu.decimoquinto,rub.de citat.reali, idest captu-
ra,numero vigesimosecundo,Anton. Gomez varia
rum resolutio.tomo tertia,capit.decimo,rub. quan-
do reus gaud.immunita.eccle.numero secundo, ver
sicu.tertius casus est,Couarru.variarum resol. libro
secundo,dicto cap.vigesimo, numero decimoquin-
to,versicu.vigesimoprimo,ex canonum constitutio
nibus,&c.Nicol.Moron.in tract. de fide, treg. & pa-
ce,quæstio.163.numero decimo,clar.in prac.§.fina.
quæstio.vigesima,versicu.item quæro,nunquid.vbi
quod hæc limitatio procedit in quocunque delicto
53 commisso in ecclesia,† etiam si non interueniat ho-
micidium,aut membri mutilatio, secundum com-
† munem * opinionem,de qua testatur Remigius in tra-
cta.de immunita.eccles.in tertia fallent.nume.quin-
to, & Clarum referendo simpliciter sequitur Bona-
cos.in commun.opin.parte prima,verbo ecclesia ha
bet immunitatem,ad finem.versicu.limita,nisi in ip
sa ecclesia delinquat,&c.Ratio autem huius limita-
tionis duplex est.

Prima,quia indignum est ecclesiam auxilium ex-
hibere ei,qui intra ecclesiam delinquẽdo illi iniuriã
intulit,cap.quia frustra,de vsur.l.auxilium,§.in deli-
ctis,ff.de minor.

Secunda est ratio.quia delinquẽs in ecclesia,ea fi-
ducia & spe deliquisse videtur, vt ab ipsa ecclesia in
suo facinore defendatur,quo casu satis grauem illi in
iuriam fecisse dicendum est, cum ab ea assumere vo
luerit causam et occasionem delinquẽdi.et licet Ro
ma.in cons.234.nume.2. ausus fuerit contra hanc li-
mitationem apertè tenere, motus authoritate gloss.
quam dicit ordinariam & singularem, et nõ habere
contradicentem,in cap.frater.17.quæs.4.non per hoc
tamẽ recedas a proposita,et sicut supra firmata limi-
* tatione,quæ non solum communis † est,sicut testan
tur Didacus,Clarus,Bonacos.in locis præcitatis: ve-
rum etiam et verior,sicut ab impugnatione Roma-
ni bene defenditur per Mandos.in addit.ad illud cõs.
234.ver.sed tu aduerte,et per Didacum vbi supra.[et
addo Menoch. de præsumpt. quem post hæc scripta
habui,lib.5.præsump.10.num.9.&.et Decian.lib.6.
ca.28.num.3.vbi latissime reprobato Roma. et eius
rationibus,hanc defendit limitationem, vide tamen
Bullam Gregorij Decimiquarti,de qua supra,qua vi
detur requiri,vt sequatur mors aut mutilatio mem-
bri in ecclesia, ad hoc vt illius immunitas non pro-
sit confugienti ad eam, dum dicit per hæc verba:
*Quive homicidia & mutilationes membrorum, in ipsis ec-
clesijs earumve cemeterijs committere non verentur.* ☞ con
sidera.

54 AMPLIA I. Hanc limitationem,† vt procedat
etiam in eo,qui deliquit in ecclesia, non sub spe im-
munitatis, et sic non ex proposito,et appensate, sed
in subitanea rixa: licèt enim Hostiensis,cuius opinio
† nem communem * testatur Remig.in dicto tractat.
de immunitat. eccles. in tertia fallen. numero tertio
dixerit non priuari priuilegio immunitatis ecclesiæ
eum,qui non sub spe immunitatis ex proposito, vel
veteri odio,sed casu fortuito[in ea deliquit, & cum
Hostiensi, & communi Doctorum opinione vide-
tur pertransire Menoch.de præsumpt. d. præsumpt.
11.numero 10.sequen.]hæc tamen opinio aperte fal
sa conuincitur,quia licet in proposito casu cesset ra-
tio secunda,qua mon sunt Pontifices ad denegandũ
immunitatem ecclesiæ delinquentibus in ea,de qua
secunda ratione dixi supra,post num.53.non tamen
cessat alia prima ratio,l.auxilium, §.in delictis, ff.de
pœnis,quod scilicet non debet ab ecclesia auxilium
expectare is,qui ecclesiæ iniuriam infert, & in eam
delinquit,vnde subintrat illa iuris conclusio,quòd li
55 cet cessante † causa, & ratione legis, cesset & ipsius
l.dispositio,l.adigere,§.quamuis,ff.de iure patronat.
non tamen cessat eadem dispositio, quando lex est
fundata in duabus rationibus, quarum vna tantum
deficit,altera non,sicut post alios tradit Cæph. con-
sil.81.nume.7.& seq.14.seq.lib.1.ita per hanc rationẽ
propositam ampliationem,& verissimam,& seruan
dam dixit Couarr.variar.resolut.lib.2.d.ca.20.nu.15. †
versic.22.deducitur,&c.vbi allegat Panorm.in c.fin.
colum.2.de immunita.eccles.& Capel. Tholos.in d.
decis.42v.nec dissentit Clar.in pract.§.fi.d.q.30.vers.
item quæro,in fine, vbi testatur quod indistinctè vi-
dit seruari,quod qui in ecclesia delinquit, reputatur
indignus, vt eius immunitate se defendat etiã quod
non sub spe immunitatis deliquerit. ☞ Et ita etiam
sensisse videtur Decian.lib.6.c.28.num.5. circa me-
dium,vers.verum quia.

56 AMPLIA II. Eandem† limitationem procede
re non solum in delinquente in ipsa ecclesia, sed e-
tiam in delinquente prope ecclesiam, vnde statim
perpetrato delicto ad ecclesiam confugiant, is enim
non

non est tutus in ea, sed poterit ibi capi, qnia delinquẽdo prope ecclesiam videtur deliquisse sub spe, et fiducia illius immunitatis, quo casu cessat immunitas & illius priuilegium, vt per Ancha. in cap. fi. extra de immuni. eccle Hen. Boich. in cap. ecclesiæ, colum. 3. eodem titu. Alcia. in tracta. de præsump. regu. 3. præsumptio. 33. num 22. seqq. vbi latè hanc comprobat ampliationem, dicitque ex Guido. Papæ, decis. 21. & prac. Papien. in libello inquisitionis, in 8. colum. eam approbatam consuetudine plurimorum locorum, & totius Italiæ, [Io. Visch. in tractatu de immunit. ecclef. numero 27.] Iodoc. in prac. crim. c. 107. de viola. templor. num. 8. Ioan. Maria Monticell. regu. 12. numero 25. vers. limita nono, Gig. de crim. lęsę maiest. lib. primo, rub. qualiter, & a quibus crimen læsæ maiesta commit. quæst. 10. num. 7. & 9. Didac. variar. resolut. lib. 2. capitu. 20. nume. 15. vers. 26. attenta ratione, &c. Vulpel. respon. crim. 130. nume. 7. & seqq. lib. 1. & hęc ampliatio, secundum Alciatum, & alios vbi supra, est fundata optima ratione, ne scilicet domus Dei fiat spelũca latronum, & ne immunitas, quæ ad bonum finem introducta fuit ob reuerentiam ecclesiarum tribuat malum & delinquendi incentiuum, contra text. in cap. est iniusta, 24. q. 4. non est enim dignus venia, absolutione, seu indulgentia ille, qui sub spe veniæ, indulgentię, vel absolutionis peccat, capit. quando, *si primo*, de consecrat. distinct. 4. capi. illud, de cleric. excommun. minist. l. 1. §. hęc autem actio, ff. si quis testa. lib. esse iuss. fuer. & faciunt pulchra verba Lactantij Firmiani in loco citato per Didacum vbi supra, sic de eleemosina dicentis: *Nec tamen quia peccata largitione tolluntur, dari tibi licentiam peccandi putes. abolentur enim, si Deo largiare, quia peccaueras, nam si fiducia largiendi pecces, non abolentur.* [addo pro hac eadem secunda ampliatione Menoch. de præsump. d. præsump. 10. num. 14. iuncto num. 4. & 5. & num. 12. libro 5.] ☞ & secundum hanc ampliationem, quæ ni fallor communiter recepta dici potest post hæc secundo loco impressa de anno 1597. in vna Panormitana immunitatis ecclesiæ Sanct. D. Noster Clemens VIII. resoluit, sic sibi referentibus amplissimis Cardinalibus Platta, & Burghesio: quamuis contra eam insurgat Decian. d. lib. 6. cap. 28. numero 5. ante finem, ver. ex quo infero, post Bellam quem allegat in cons. 13. incip. D. Ioannes, illam solum admittens in casu quãdo quis studiose, & malis artib. induxit suum inimicum pro propè ecclesiam, & ibi illum occidit. Quib. addo. Andr. Fachin. post huius libri tertiam impressionem habitum controuer. iuris lib. 9. cap. 91. in fine vb. amplius dixit, quod statim ad ecclesiã confugiẽs homicidio commisso præsumitur deliquisse fretus ecclesiæ immunitate, & quod ita in dubio isto casu pręsumitur.

57 AMPLIA III. Dictam † secundam principalem limitationem multo magis procedere in furibus: nã pręterquam quod fures etiam extra ecclesiam delinquentes saltem de communi consuetudine possunt in ea capi, vt supra probaui, numero 51. si tamen in ipsa ecclesia aliquid furati sunt, tunc perdunt immunitatis priuilegium, etiam circumscripta omni consuetudine, quia committendo sacrilegium non gaudẽt immunitatis priuilegio, ☞ quando agitur de puniẽdo illud sacrilegium, vt pariter supra probaui, numero 26. ☜ & bene declarat Decian. videndus in materia. d. capi. 26. numero 7. libro 6. parte 2. & in specie propositæ ampliationis ita communiter † teneri testatur Ang. de Castro inter consilia Pauli de Castro patris sui, in cons. 458. numero primo libro secundo, & ita alias fuisse obseruatum testatur Milleus in pract. fol. 31. numero vigesimoprimo, sicut hos referendo sequitur Clar. in prac. crimin. §. fin. d. quæstio. 30.

58 post versiculum, item quęro, nunquid, † secus tamẽ est in fure, qui extra ecclesiam furatus est, & in ecclesiam furatas res asportauit. Nam is ratione contrectationis, licèt ablata res possit etiam ecclesia ab eo auferri, non tamen poterit ibidem capi, & vi extrahi, defendit Didacus d. capitu. 20. numero 15. ad finem, versic. 29. examinanda est, &c. & faciunt quę dixi supra in primo titu. de inquisit. quęst. 7. numero 7. ideo autem dixi de iure loquendo, quia de consuetudine fures non gaudent immunitate ecclesiarum, etiam circumscripta rei furatę contractione, vt supra dixi, numero 51.

59 AMPLIA V. Vt † delinquens in ecclesia possit capi non solum in illa ecclesia, in qua deliquit, sed ẽt in alia: cum enim vna sit per totum orbem vniuersalis ecclesia, qui facit iniuriam vni particulari ecclesię omnes offendisse videtur, & propterea illius immunitate gaudere nõ debet, sicuti post antiquos probat Hen. Boich. in capi. ecclesię, colum. 3. extra de immunit. ecclef. pro vt illum referendo sequitur Didac. variar. resolut. lib. secundo, capit. 20. numero 15. uers. 13. delictum committens, & est communis, vt per Remig. in tracta. de immunit. eccles. in 11. fallen. nume. 2. sicuti illum pariter refert, & sequitur Clar. d. q. 30. vers. sed quid si aliquis & Clarum refert etiam Bonacos. in commun. opin. crim. 1. par fol. 56. colum. 2. verbo, ecclesia haber immunitatem, in fine, & licet Sũma Siluestr. in verbo, immunitas, §. 3. q. 2. vers. tertiũ est, dicat quod ab aliquo contrarium seruatur: tu tamen non recedas a proposita ampliatione, nisi in loco, vbi de hoc contigerit dubitare, de contraria consuetudine tibi constiterit, pro ut & Mediol. hanc eãdem ampliationem, & consuetudine approbatã esse testatur Clar. in loco pręallegato. ☞ & Decian. d. li. 6. c. 28. numero 8. & nu. 10. vbi alia ad materiam huius ampliationis.

60 AMPLIA VI. Quod ille, † qui semel deliquit in ecclesia, si ante vel post aliud commiserit delictum extra ecclesiam, non est tutus in ecclesia, sed in ea capi potest, etaim pro delictis commissis extra ecclesiã ob iniuriam enim semel illatam ecclesię, dignus est generali priuatione illius immunitatis, prout in facti contingentia decisum fuit in Capella Tholosana, decis. 422. item fuit quęsitum, an si aliquis, &c. Chassa. in consue. Burgun. rubri. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, numero 12. Clar. in pract. §. fina. q. 30. ver. sed quid si aliquis, in fine, & licèt Couarru. variar. resolut. libro secundo, ca. 20. num. 15. vers. 24. fortius asseritur, &c. in contrariam profectus sententiam, allegauerit pro opinione Boer. decis. 110. colum. fin. non video tamẽ Boerium absolutè dicentem id, quod per Didacum allegatur, nisi in casu in quo sic ad ecclesiam confugiens esset pro delicto alias in ecclesia commisso punitus: Tũc enim pro alijs delictis gaudet illius immunitate, secus si pro delicto in ecclesia commisso, non fuisset punitus, vt ibi per eum, cuius distinctio mihi satis ęqua, & rationabilis videtur. ☜ Et vide ad materiam, & declarationem huius ampliationis Decia. d. lib. 6. c. 28. nu. 9. par. 2.

AMPLIA VII. Eandem secundam principalẽ
61 limitationem, † etiam procedere in eo qui extra ecclesiã, & ex loco prophano, sagitta, iaculo, aut sclopo existentiam in ecclesia percusserit. Negari enim non potest, quin crimen istud fuerit in ecclesia commissum, licèt enim principium habuerit extra ecclesiam, & a loco non sacro, in ecclesia tamen exequutionem, & perfectionem habuit: ideo in ecclesia dicitut commissum delictum, & non extra, & sic tanquam iniuria sit facta ipsi ecclesię, delinquens hoc modo priuatur illius immunitate, non aliter ac si in ecclesia a principio deliquisset, ad tradita per Bald. in

l.si quis non dicam rapere,colum.3.C.de epis.& cle. Cat.in l.si vt proponitur,ff.de fideiussor.Bal.in l.mul tum interest,colum.penulti.vers.sed hic quæro,C.si quis alteri,vel sibi.Hippo.in l.vnica,num.150.& seq. C.de rapt.virg.quos in proposito refert,& sequitur Couar.variar.resolu lib.secundo,ca.20.num.15.ver. 27.ex his oportet,&c. vide quæ supra dixi in titu.de inquis.q.7.numero 46.☞ Et è contra quod nec etiã sit tutus in ecclesia is,qui existens in ecclesia occiderit existentem extra ecclesiam ponit Decian.lib.6.d. cap.28.nume.6.& 7.vbi etiam quid de eo,qui extra ecclesiam existens mandat quem in ecclesia occidi, & è contra.

62 AMPLIA VIII. Quod isto casu,† quando scilicet quis in ecclesia delinquit,nõ solum ab ipsa ecclesia inuitus extrahi potest per secularem iudicem,sed etiam si laicus sit,potest ab eodem seculari iudice puniri,licet in loco sacro deliquerit, secundum Panormit.in cap.fin.extra de immun.eccles.& in capit. inter alia,nume.29.eodem tit.vbi bene declarat materiam & in cap.cum sit generale,num.27.de foro cõpe.Bar.in l si cui,§.fin.num.3.ff.de accu.Ang.de malef.in verbo,in schalis Sancti Pettonij,num 1.& ibi in addit.Sal.in auth.item nulla communitas,colum. 1.nume.4.C.de epi.co.& cler.Bald.in l.si quis in hoc genus,colum.2.nume.2.C.eod.latè consuluit Bertr. cons.9.& 10.lib.7.Anton Gomez var resol.tomo 3. cap.10.rub.quando reus gaud.immun.eccle. nume. 2.vers.& adde quod hoc casu.vbi quod ita tenent cõ

† muniter * in d.cap.inter alia.de quo communi testatur etiam Didacus d.cap.20.num.18.vers.35.non est pretermittendum,&c.Rolan.cons.24.num.5.& 6.li. 2.Clar.in prac.§.fin.q.38.vers.vidi etiam quandoq; dubitari.☞ Nec dissentit Decian.qui & alios refert d.c.26.num.8.vers.& ideo videmus,quicquid in contrarium dixerit Cy.in l.præsenti,vers.2.quæro,C.de his,qui ad eccles.confug.cuius opinio communiter

† per * prællegatos reprobatur bene verum est, quod ratione sacrilegij potest etiã iudex ecclesiasticus procedere,si vult, contra istum qui in ecclesia deliquit, secundum Panormitanum,& Didacum,in locis præcitatis,& faciunt supra tradita in tit.de inquis.q.8.nume.132.& 152.

SVBLIMITA Eandem secundam limitationẽ

63 principalem propositæ regulæ,† vt non procedat,qñ delictum est leue:isto enim casu etiam in ecclesia delinquentem tutum esse,nec inde inuitũ extrahi posse,scripserunt Hostien.Abb.numero nono & Doct. in cap.fin.C.de immun.eccles.idem Abb.in d.ca.inter alia,nume.23. Henric.Boich.in cap.ecclesiæ,columna.3.extra eodem titu.Aufrer.in addit.ad Capell. Tholosa.d.decis.422. Summa Siluestrina,in verbo, immunitas,§.2.Ang.Castren.in cons.456.colum.1. volum.2.consiliorum Pauli de Castro sui patris, vbi

† asserit hanc opinionem communem * esse,sequitur Couar.variar.resolut.lib.2.cap.20.num.15.ver.25.ita hec sunt intelligenda. Nec dissentit Mandos.in addit.ad Roman d.cons.234.in fine,vbi asserit opinionem Romani eo loci volentis delinquentem in ecclesia gaudere priuilegio immunitatis sicut gaudet delinquens extra ecclesiam, posse saluari in delictis leuibus,delicta autem leuia,quæ sint,& quę grauia, dix.latissimè supra in titu.de delic.& pœnis,quæstio. 18.nume.61.& omnib.seqnen.vbi est locus suus,hic non repeto.

LIMITA III. Et principaliter huius Quæstio-

64 nis regulam,† vt non procedat in eo,qui armatus ad ecclesiam confugiat.is nempe ecclesiæ immunitate non gaudet, & inuitus ab ea sic armatus extrahi potest,l.si seruus,C.de his,qui ad ecclesiam confug.qui textus sicut post Rebuffum,quem allegat,adnotauit Petr.a Placha in epit.delict.lib.1.cap.8.in fine,numer. 28.licet loquatur in seruo:idem tamen erit in libero homine,& est ratio,secundum Couarr. qui ante Placham hanc ponit limitationem.var.resolut.lib.2.ca. 20.num.18.vers.26.his proximè accedit, † quia scili-

65 cet armorum vsus etiam de iure communi prohibitus est tam laicis,quam clericis:tam intra ecclesiam, quam extra,l.1.C.vt armorum vsus inscio Principe interdictus sit,lib.11.cap.clerici arma.de vita, & honestat.cler.latè Corne cons.10.lib.3.Socin.regu.30. Cotta in suis memora.verbo, Armorum.&c.Tirau. de nobilit.capi.20.nume.66.& larius dixi infra in tit. de variar.ac diuer.crimin.q.108.ideo dum quis arma tus intrat ecclesiam, dicitur in ecclesia committere delictum, & sic subintrat præcedens secunda huius regulæ limitatio,de qua supra,num.52.☞ a qua nec etiam dissentire videtur Decian.vbi supra d.cap.26. num.9.& lib.8.cap.3.numero 30.& 51.& 10.libro 6.

66 parte secunda,† quę quidem limitatio iudicio meo, parum facit ad propositum : quia,vt supra modo dixi nume.3.ab hinc illa non procedit in delictis leuibus prout certè est delatio armorum:& propterea hanc tertiam declarationem minimè veram credo,nisi in casu,in quo quis deferret talia arma, quorũ delatio vigore aliquarum particularium constitutionũ meretur pęnam capitalem,prout in Vrbe et statu ecclesiastico habemus bullas Pontificias super delatione archibusettorum.isto enim casu,quia armorum delatio non dicitur leue delictum,sed graue ratione pęnæ, iuxta superius tradita in titu.de delict.et pœnis, quęstio. decimaoctaua, numero 83.crederem benè armatum posse in ecclesia capi tanquam in eo delinquentem:secus in eo,qui propter armorum delationem non potest sic grauiter puniri, nec in contrariũ facit tex in d.l.si seruus, ponderatus a Placha: quia, vt iam ipse fatetur,et ex eius lectura clarè apparet,loquitur in seruo,& non ex eo quod armatus ad ecclesiam confugerit,sed quia dominum offenderit,quęrens se eximere ex seruitute ad ecclesiam confugit, vt bene adnotauit glo. vltima in verbo, confiandæ, quæ ratio nõ militat in alio homine libero,ideo non inferendum.☞ Et propterea contra Rebuff.in loco præcitato sentire videtur Decian.vbi supra d.cap.28. numero quinto,ad finem,vers.& ex iis etiam puto par.2.✠ Et cum hac mea opinione etiam concurrere consuetudinem non inficiatur idem Decian.in lo co præcita.d.num.31.in fi.

67 LIMITA IIII. In † blasphemante, quem minimè gaudere ecclesiarum immunitate suadet apertè ratio posita in d.cap.fina.extra de immunit.eccles. quia scilicet frustra legis implorat auxiliũ,qui in ipsam legem deliquit,cap.quia frustra, de viur.l.auxilium,in fin.ff.de minor. qui enim delictum in ecclesia,vel contra Dei sponsam committit,gaudere nõ debet ecclesiastica immun.d.cap.fin.de immuni.eccles.cap.conquesti.de senten.excommu.& cap.cum pro causa,eod. tit. ergo a fortiori gaudere non debet eadem immunitate is, qui deliquit in Deum, sponsum & caput ecclesiæ,& immunitas hæc templorũ, ut alias supra dixi, non est concessa Deo propter ecclesias,sed ecclesijs propter Deum : locus enim non sanctificat hominem,sed homo locum,40.dist. ideo sicut illam perdit is,qui ecclesiæ locum offendens in ecclesia delinquit , multo magis debet perdere si in Deum delinquendo per blasphemiam ipsum immediatè offendit.authen.multo magis,C.de sacrosanc. eccles.& propter quod vnumquodque tale est, & illud magis est tale. Quis enim dubitat,quin iniuria facta Deo,sit facta ecclesię,& è contra? Sic inquã per has, & alias fundatissimas rationes hanc defendit limitationem Boer.decis.110.num.1.& seqq. sequitur

Fab. a Monteleone in sua praxi arbitr. fol. mihi 259. nume. 270. parte quarta, & eam verissimam credo, prout etiam veram credit Decian. vbi supra, cap. 26. num. 6. vbi eam declarat procedere, quando ageretur de puniendo confugientē ad ecclesiam pro blasphemia: secus si ageretur de puniendo pro alio delicto non excepto, quia tunc licet confugiens ad ecclesiam alias fuerit pro blasphemia condemnatus, & punitus, est tamen pro alio delicto tutus in dicta ecclesia, vt ibi per Decian.

68 LIMITA V. In † Iudæis, hæreticis, apostatis, alijsque infidelibus, quos indignos ecclesiarum immunitate dixerunt, per tex. in l. 1. & ibi glo. C. de his, qui ad eccles. confug. & in §. publicorum, vbi pariter glo. in Auth. de manda. Princip. Abb. in ca. inter alia, nume. sexto, de immun. eccle. Oldrad. cons. 54. Boer. decis. 110. num. 4. seqq. & alij plerique, quos refert & sequitur Couar. var. resolut. lib. 1. capi. 20. num. 11. & vltra relatos per Didacum, qui ex Marsilio in l. ex Senatusconsulto, num. 10. ff. de sicar. testatus est hanc limitationem communem. † Hoc idem tradiderunt Gig. in tracta. de crim. læsæ maiest. lib. 3. rub. de pluribus, & diuers. quæstionibus, quæst. 3. in fine, num. 18. Conrad. in pract. tit. de captura, num. 6. ad finem, fol. mihi 268. colum. 1. Iodoc. in prac. crim. cap. 106. rub. de violat. templor. num. 3. & seq. Remig. Gon. in tractat. de immu. eccles. in 58. fallent. vbi pariter ex Marsilio vbi supra, testatur de communi opinione, cuius contrarium licèt post glo. in d. capit. inter alia, tenuerunt nonnulli relati per Didacum, d. numero 11. versic. 13. quamuis, quorum opinio frequentiori forsan Doctorum calculo recepta videatur, teste eodē Didaco: non per hoc tamen recedas a proposita limitatione, quæ non solum re vera magis communis est, pro vt testatur Clar. in prac. §. fi. d. q. 30. ver. Præterea quæro, verum etiam & verior. Non enim debemus erga Iudæos perfidissimos Christiani nominis hostes vti aliqua humanitate, vt dicit Clar. in loco præallegato: nec iuri consonum est, vt is ab ecclesia defendatur, cuius gremio, tutelę, & fidei se ipsum committere recusat. ☞ Ad materiam huius limitationis vide omnino Decian. vbi supra cap. 26. num. 2. vbi quo ad infideles relatis hinc inde contrarijs testatur veriorem, & communiorem esse opinionem, quod confugiendo ad ecclesiam nō gaudeant illius immunitate. Quo vero ad hereticos, & apostatas a fide: vide eundem Decian. ibidem numero 4. iuncto nume. 6. in fine, & num. 13. vbi videtur concludere, quod si hæreticus, & apostata fuit iam punitus pro heresi, & apostasia, confugiatque ad ecclesiam non ad effugiendam pœnam hæresis, vel apostasiæ, sed alterius delicti, puta adulterij, & similia, & tunc videtur tutus in ea: secus si ad ecclesiam confugiat pro hæresi, vel apostasia, vel etiam si de hoc dubitatur, quia tunc non est tutus. Quo autem ad apostatas a religione, dic eos tutos in ecclesia, dummodo non sit ecclesia illius religionis, a qua apostatauit, vt ibi per Decian. d. capi. 6. numero 3.

69 LIMITA VI. Vt † regula proposita procedat, quādo quis in sua libertate existens ad ecclesiam cōfugit ne capiatur: secus si captus per ecclesiam ducatur ad carceres, vel ad furcam: tunc enim non potest dicere, nolo exire ex ecclesia, sed inuitus, si hoc dicat, vel faciat, extrahitur, quia tali casu immunitate ecclesiarum non gaudet, vt per Archid. in cap. sicut antiquitus, 17. q. 4. quem sequuti sunt Oldrad. consilio an fugiens. Ioan. Lup. in rep. rubri. de donat. inter vir. & vxor. §. 38. numero quarto. Ign. in l. prima, in prin. colum. 3. ff. ad Syllan. Couar. varia. resolut. lib. secundo, capi. 20. numero 15. Boer. decis. 110. numero 8. & decis. 178. numero 13. Gig. de crim. læsæ maiesta. lib. primo, rub. qualiter, & a quib. crimin. læsę maiestat. committat. quęstion. 10. numero 3. & seqq. vbi dixit hanc opinionem veriorem, & pro ea facere textum in d. cap. inter alia, de immu. eccles. & in capi. diffiniuit, 17. q. 4. quę iura loquuntur in confugiente in ecclesiam; ergo secus in vi ducto per familiam, Marsil. in practi. §. vlterius, numero quarto, & in l. vnica, numero 115. C. de rapt. virgi. vbi reddit rationem, quia attenditur principium, quando est licitum, Bossi. in titul. de captura, numero vigesimosecundo, in fine, versicu. si tamen duceretur, vbi sequitur Oldradum in prçallegato consilio 52. Ioan. Mar. Monticell. regu. crimin. 12. num. 19. Anton. Gomez. varia. resolut. tomo 3. c. 10. rubr. quando reus gaudat immun. eccles. num. 2. vers. 4. limita & intellige, vbi post prçfatos adducit pro hac limitatione textū in l. si quis post hanc in vers. dicta similiter, C. de ędif. priuat. ex quo textu gloss. & cōmuniter Doctores omnes notant, quod illud, quod non potest tolli, vel extrahi de aliquo certo loco, potest tamen aliunde portari, licet transeat illud locum prohibitum. Vnde in simili post And. de Isern. quem allegant in rubr. quę sint regalia, columna fina. in vsibus feud. dixerunt in proposito, Gigas vbi supra, numero 21. et Boer. d. decis. 178. nume. 12. si quis veniret de vltra mare cum equis, et armis, et transiret per regnum Sicilię, ex quo equi, et arma non possunt extrahi sine Regis licentia, quod poterit eos conducere ad locum sui domicilij extra Regnum, sine aliqua Regis licentia, et licèt Clar. in practi. §. final. q. 36. vers. scias autem, in fine, dixerit quod immo condemnatus si dum ad supplicium ducitur, transeat per ecclesiam, vel cemeterium, gaudere debeat immunitate dictæ ecclesię, necinde violēter extrahi possit; et hanc opinionem dixerit communem ex † Remigio de immunit. eccle. in 30. fallen. et alias seruatam, ex Chassan. quem refert Boer. d. decis. 110. post nume. 8. et Clarum vbi supra, simpliciter referēdo sequutus etiam fuerit Bonacoss. in commu. opin. part. 1. vers. immunitas ecclesię, pagin. 85. a tergo, columna 2. & hanc eandem opinionem alias seruatam fuisse testatur in Ciuitate Venetiarum, Gig. d. q. 10. num. 33. non per hoc tamen crederem recedendum a proposita limitatione, quę non solum verior est, ut testatur idem Gig. in loco prçallegato, sed etiam magis a Doctoribus recepta, † vt ex praeallegatis clare patet, & Boerius per Clarum allegatus in dicta quaestio. 110. post numerum octauum, refert Chassaneū non pro sua opinione, sed pro contraria, prout bene legi in libro mço. ideo pace Clari, clarissimi viri, sic teneas.

70 LIMITA VII. In ecclesia destructa, † quæ si destructa fuerit cum authoritate superioris, vel sine spe reædificationis: tunc vtique non gaudet immunitatis priuilegio: secus si fuerit destructa sine superioris authoritate, vel subesset spes refectionis, et est communis opinio, sicuti post Remig. in tracta. de immunit. eccles. in 20. amplia. testatur Clarus in pract. §. fi. d. q. 30. vers. maius est dubium, & Clarum refert Bonacos. in commu. opin. crim. par. 1. verbo, ecclesia habet immunitatē. vers. idem in ecclesia destructa. fol. mihi 56. colum. 2. ☞ Nec dissentit Decian. ubi sup. d. c. 25. num. 22.

71 LIMITA VIII. In oratorijs priuatis, † quæ non gaudent immunitate ecclesiarum, etiam si in eis diuina celebrētur officia, & hæc est communis opinio vt attestatur Abb. in cap. fin. nume. 4. de censib. sunt enim huiusmodi oratoria loca priuata, quæ ad uoluntatem domini domus hodie potest esse oratorium, & cras camera, merito non debet ecclesiarum priuilegio gaudere, prout in proposito considerat Cla. in pract. §. fin. d. q. 30. vers. sed quid dicendum in oratorijs,

riis,& Clarum refert & sequitur Bonacoss. in commun.opin.crim.parte prima,fol.56.columna secunda,verbo,ecclesia habet immunitatem, ad finem, ☞ Vide tamen in hoc Decian.vbi supra d. capit.25. numer.19.vbi videtur concludere, quod si Abb.& Clar.in locis præcitatis dicant cõmunem esse, quod indistinctè oratoria priuatorum non gaudeant immunitate ecclesiæ,ipse tamen hoc putat non procedere,quando talia oratoria sunt constructa episcopi authoritate,pro vt præsumitur quando,habent altare lapideum fabrile,& consecratum,in quo missa celebratur,vel quando esset illis constituta dos, vel haberent campanam publicam, quæ omnia bene Doctorum authoritatibus comprobat.

72 LIMITA IX. In crimine læsæ maiestatis,†pro quo reum posse ex ecclesia inuitum extrahi plurib. comprobat Gigas in tracta.de crim. læsæ maiest.lib. 3.quæst.3.per totam,sub rubric.de pluribus & diuersis quæstionibus. Est enim hoc tamen exceptum,vt in cap.si quis cum militibus,6. quæstio. prima, ideo non comprehenditur sub generali regula, & dispositione textus dicto capit.inter alia,de immunitat.eccles. & si publicus latro, nocturnus agrorum depopulator,homicide ex proposito,proditoriè & per assassinium excipiuntur à regula huius ecclesiasticæ immunitatis,absurdum esset,quod sub ea remanerent rei criminis maiestatis, quod quidem crimen multo grauius est prænarratis delictis, tum ratione personæ quę offenditur, tum etiam ratione pœnæ impositæ,& licet Boss.in titu.de captura, num.32.dixerit de iure cõtrarium verius esse,& quod ita apud eum fuit decisum in Senatu,ex eo quod casus excepti in dicto capitulo inter alia, non sint extendendi ad alios casus similes,aut maiores: hęc tamen decisio, pro vt in practica minime reciperetur, testibus eodem Bossio,nume.32.in fine, & Claro in dicta q. 20.versic.quęro,nunquid, in fine: ita etiam nec iuri consona est, sicut rationi prædictę per Bossium cõsideratæ,& alijs contrarijs optime respondet Gigas in loco pręallegato,vbi nume. 17. testatur ita vidisse seruari tempore suo, ☞ & post Gigan.bene etiam comprobat Decian.d.lib.6.capit.28.nume.23.vbi & quod ita in practica seruatur,pro vt etiam apud antiquos Romanos seruatum legitur in Crasso Bruto, qui deprehensus in crimine, quod in bello Latino certa sibi conuenta mercede Vrbis portas inimicis aperire promiserit,cum ne caperetur ad Palladis auxiliare templum confugerit,Cassius illius pater occlusis dicti templi foribus necatum filium fame insepultum abiecit,✠& cap.37.num. 26.[& habemus pro hac limitatione expressam bullam Gregorij Decimiquarti, in illis verbis, vel hæresis aut læsę maiestatis in personam ipsiusmet principis,rei,&c.]

73 LIMITA X. Vt quicquid sit de iure,† de facto & de cõsuetudine videtur introductum,vt etiam in ecclesia delinquentes rei capi possunt, per ea quæ dixit Clarus in prac.§.fin.dicta quæst.30.vers.scias autem,vbi testatur, quod hodie immunitas hęc ecclesiastica propter ingentem numerum ecclesiarum, & frequentiam delinquentium, valde restricta est a consuetudine, alias enim de facili quilibet malefactor euaderet manus iustitię, cũ nulla ferè sit via in ciuitatibus, in qua non sit vna & quandoque etiam plures ecclesię,ita vt prius quam delinquens caperetur, facillimè posset se in aliquam earum recipere, maxime nemine insequente:quod tamen esset contra mentem eorum, qui ecclesiis immunitatem tribuerunt non quidem vt essent asyli delinquentiũ & speluncę latronum,sed vt prętarentur refugium miseris,qui humana fragilitate,aut casu in aliquod crimen incurrissent. Hęc Clarus,& post Clarum in idẽ adduco Nicol. Moron.in trac.de fide,treg.& pace,q. 183.ad fi.nu.10.vbi post Paul.de Castro, quem allegat,dixit pariter,quod huiusmodi immunitatis priuilegium in desuetudinem abijt,& ante istos fuit de mente Berberij in suo Viatorio iuris,rubr.12.de violator.immunit nu.3.in fin.vbi quod hęc immunitas est parum in vsu,& Foll.in pract.crim.in verbo, notatos capiat de persona,nu.6.in fi. dicit quod iudices superiores hodie non seruant hoc priuilegium,quia indistinctè capiunt maleficos in ecclesia, licet secus in Inferioribus iudicibus,vt ibi per eum, & Papiẽsis in loco per Bossium allegato,d.tit.de captura, num. 31.dicit pariter, quod in Italia hoc immunitatis pri-
74 uilegium non obseruatur. † Sed quicquid pręfati Doctores dicant,habemus sacrosanctum Conciliũ Tridentinum,sess.25.cap.5.quo renouatur obseruãtia immunitatis ecclesiasticę,secundum formam canonum,& aliorum Conciliorum: ideo consuetudo pręfata contra talem immunitatem, quatenus esset introducta, illa est prorsus sublata per dispositionẽ dicti Concilij. Bene verũ est,quod in Vrbe nunquã confugientes ad ecclesias, tutos vidi, nisi in leuibus delictis,& pro debito ciuili.[sed post huius libri primam impressionem superuenit bulla Greg. XIIII. fel.mem.super immunitate ecclesiarum sub datum Romæ in Monte Quirinali,anno Domini 1591. Nono Calen.Iunij,anno illius Pontificatus primo, qua quidẽ bulla,immunitatis ecclesiasticę priuilegiũ in in hoc confirmatur prӕterquè in casibus ibi expressis,cum decreto irritãti alijsque amplissimis clausulis,per quas sine dubio cuicunque consuetudini derogatum extitit.

75 AMPLIA I. Prædictas omnes limitationes,†vt in omni casu in quo reus nõ gaudet immunitate ecclesiæ,possit iudex laicus illum ex ecclesia extrahi facere ẽt sine licentia episcopi,aut alterius ecclesiastici superioris,sic etenim ita pluries se vidisse seruari testatur Gulielm.de Bened.in 1.par.repe.c.Raynutius nu.152.& de facto ita pariter seruari testatur Boer. decis.106.nu.2.& in Curia Delphinatus ita ẽt practicari dixit Guido Papæ,dec.121.in fi. & ita demũ moribus,& praxi Christiani orbis receptũ esse dicit Couar.var.reso.lib.2.c.20.nu.28.uers.34. infertur ex pręⁿdictis,& est communis, vt post Remig.quẽ allegat dixit Clar in prac.§.fi.q.30 vers.quęro nunquid, vbi subdit quod ita quotidie videmus iudices seculares extrahere delinquentes ab ecclesiis,non expectata licentia episcopi,quia cum prælati,& iudices ecclesiastici reddant se valde difficiles, eo interim quod requiritur,& expectatur licentia, sępe clerici faciũt de-
76 linquentes aufugere, † & licet contra hanc ampliationem, post Cynum apertè sentiat Salic.in auth.si quis,ei num.6.per illum tex.C.de adult.quem lequuti sunt Ang.de malefi.in verbo, quod fama publica præcedente,post num.59.& In verbo,in schalis Sancti Petronij,nu.2.& ibi August. in addi.ad Foller. in prac.crim.in verbo,notatos capiat de persona, nu.6. vers.imò etiam si sumus,&c.Iod.in prac.crim. c.15. rub.de citat.id est captura, nu,22 Bos.in tit.de captura,num.24.& 25.vbi & alios adducit concordantes, Marsil.de bannit.in verbo,capti,nu.33. Anto.Gom. var.resolut.lib.3.c.10.rubr.quando reus gaud.imm. eccle.nu.2.ad finem,vers.vnum tamen est, Io. Tiernus in tracta.de fuga,colum.2.num.9. Nicol. Moro. in tracta.de fide,treg.& pace,q.103.num.4. non per hoc tamen recedas a proposita ampliatione,quę nõ solum,vt præfertur,& communis, & in practica recepta est,sed etiam verior, quia vt annotauit Didacus in loco præallegato,textus in d.auth.si quis ei,in quo Doctores isti contrarium faciunt suum fundamentum,non loquitur in casibus,in quibus reus po-

test

rest extrahi ab ecclesia bene verum est, vt pariter annotant Clar. in d. vers. quæro nunquid, in fine, quod in hoc iudices sęculares debēt se modestè gerere & prouidere, vt sine tumultu & offensa personarum ecclesiasticarum fiat captura & extractio: & si quando contigerit quod de iure non debuisset, illos extrahi, eos statim ecclesiæ restituat. [verum post huius libri primam impressionem superuenit Bulla Gregorij XIIII. de qua supra sæpius mētionem feci, & qua expresse cauetur quod immo seculares iudices non possint sine episcopi licentia aliquē ex ecclesia extrahere etiam in casu alias permisso, nisi quando episcopus talem licentiam dare recusauerit, imo etiam & tunc eos sic extractos, non nisi ad carceres ecclesiasticos conducere debeant, donec per ipsum episcopum aut ab eo deputatum fuerit cognitum super criminibus per extractos commissis, an sint talia, vt gaudeant vel non gaudeant immunitate ecclesiastica.]

Hæc autem cognitio, an extractus ab ecclesia per exequutores sęculares sit ipsi ecclesiæ restituendus necne, ad quem iudicem spectet, ad ecclesiasticum iudicem, an vera ad secularem, optimè ponit Vulpe. respon. 130. numero sexto, vbi ex generali consuetudine totius Italiæ, quam testatur, distinguendo concludit, quod si extractus, est laicus & causa propter quam fuit extractus non est spiritualis & ecclesiastica, talis cognitio spectet ad iudicem sęcularem, secus si causa esset ecclesiastica vel extractus clericus, quod nō aliter est dicere ac indistinctè & affirmare talem cognitionem spectare ad iudicem secularem, quia quando causa est ecclesiastica, vel captus sit clericus, tunc iudex secularis non habet talem cognitionem & iurisdictionem in reum, etiam quod nō sit captus in ecclesia, vt suo loco dictum est. Crederem in hoc dubio verificari regulam, quod mel or sit conditio possidentis: quia si reus sit iam ex ecclesia extractus, & in manibus Curiæ secularis, an is sit ecclesiæ restituendus, & sic, an sit bene extractus, necne; iudex ipse secularis iudicabit, prout respondit Vulpell. si vero reus non sit adhuc ab ecclesia extractus, & oritur dubium, an possit de iure extrahi, & tunc ecclesiasticus iudex hoc determinabit, & ita sæpius seruatum vidi & habui in facto & vtroque casu semper presuppono terminos habiles, remota immunitate causam spectare ad iudicem secularem; alioquin si causa esset ecclesiastica, vel reus esset clericus, vel super his oritur quæstio, tunc talis decisio ad quem iudicem spectet, remitto Lectorem ad ea, quę latius scripsi supra in tit. de inquis. nu. 31. & seq. [sed istę omnes cessant difficultates, ex Bulla prędicta Gregorij XIIII. de qua mox dixi.]

AMPLIA II. Et generaliter predictas easdem
77 præcedentes omnes limitationes, †vt licet aliqui Doctores relati præsertim per Boer. in dic. decis. 109. nume. 8. dixerint reum extractum per iudicem secularem ab ecclesia, vel eidem iudici sponte ab ecclesiastico superiore traditum, nō posse pœna capitali, immo nec etiam corporali, seu sanguinis, sed tantum-
* modo pecuniaria puniri, & ita communiter† Doctores tenere dixerit, post Oldr. in cons. 154. in fine, Abb. in dic. capi. inter alia, num. 8. extra de immuni. eccles. Ang. in §. immunitas, numero 16. vbi testatur de magis communi, & dicat Boss. in titu. de captura, sub nume. 24. quod propterea quando delictum est graue, & de iure pœnam corporalem requirens, magis cōuenit vt iudex secularis eum dimittat, & contra eum absentem procedat ad condemnationem in condignam delicti pœnam potius quam hoc modo leuiter & pecuniariter punire, & quod ita alias in Senatu Mediolani factum fuit: contrarium tamen, quod scilicet illi qui post delictum aufugiunt ad ecclesiam si sponte traditi fuerint a Prælatis Curiæ seculari, vel aliter extracti fuerint per vim, corporali & condigna delicti pęna puniantur stilo Franciæ seruari testatur Boer. d. decis. 109. in fine, & post Remigium, qnem allegat, & in Hispania & Mediolani apud eum pariter seruari contra Bossij testimonium, vbi supra testatur Clar. in pract. §. fina. d. quęstio. 30. in fin. principij. ibi, *Sed certe apud nos hoc non seruatur, &c.* Vbi amplius, quod si tales in ecclesia rei existentes non fuerint iudici seculari traditi, solet idem secularis iudex eos inquiri, & citari facere, & si non comparent, eos condemnari in pœnam mortis, seu aliam corporalem, iuxta delictorum qualitatem, & iterum idem Clarus hoc expresse tenet in eadem quęstio. trentesimo, versiculo successiuè.

78 ☞ AMPLIA III. Vt† in omnibus casibus in quibus confugiens ad ecclesiam extrahi potest, iisdem etiam casibus non sit illi seruanda fides data a iudice super impunitate delicti vt ipsum extraheret, licet secus sit, quando iure non potuisset ille confugiens ab ecclesia extrahi, prout dixi infra in secunda, par. in titu. de reo confess. & conuict. quęstione 81. numero 282. vbi vide.

ARGVMENTVM.

Carcerari, seu offendi, an & quādo possit ille, qui a Principe, vel à iudice saluum conductum obtinuit.

SVMMARIVM.

Saluus conductus omnibus seruandus est, nume. 1. seqq. sed contra num. 4

Saluus conductus perpetuus etiam seruari debet, nu. 2.

Assecuratus sub saluo conductu, nec directè vel indirectè molestari debet, nu. 2.

Saluus conductus pluribus non fuit seruatus, nu. 4.

Fidem fallere turpe est, nu. 5.

Et turpis est quem decipere sub fide publica, dicto numero quinto.

Et qui de litteris Principis confidit, decipi non debet, numero quinto.

Saluus conductus etiam hosti concessus, seruandus est, numero 6.

Fides etiam hosti seruanda est, nu. 7. siue detur a publica persona, siue etiam a priuata, nu. 8.

Saluus conductus seruandus non est bannitis, sub nu. 4. sed contra sub nume. 5.

Saluus conductus seruandus non est reo criminis lesæ maiestatis, sub nu. 4. sed contra, sub. nu. 5.

Hæreticis an seruandus saluus conductus, num. 9.

Dubitans de validitate salui conductus, crimen sacrilegij incurrit num. 3. in fi.

Saluus conductus concedi potest etiam in casu, in quo gratia fieri non potest, num. 10.

Captus indebite non dicitur relaxatus, si post relaxationem iterū capiatur, num. 11.

Offendens habentem saluum conductum, incurrit crimen læsæ maiestatis, nume. 12. declarat, vt numero 13. seqq. vsque ad numero 20.

Offendens habentem saluum conductum non punitur pęna mortis nisi morte sequuta; Morte autem non sequuta punitur iudicis arbitrio, numero 13. sed contra, numero 14. declara, vt numero 15. seqq.

Saluam guardiam infringens, quomodo puniatur, nu. 15. & seqq. vbi declaratur materia.

Rumpens

Rumpens cautionem de non offendendo, punitur iudicis arbitrio, num. 14. & num. 16.

Saluus conductus etiam debitori concessus, seruandus est, nu. 20. & seqq.

Index potest concedere debitoribus securitatem ad tempus, & ex causa, aliter secus num. 21.

Saluus conductus debitori concessus non extenditur ad debita iurata, num. 22.

Item nec extenditur ad debitum ex causa delicti, num. 23.

Item nec ad debita fiscalia, num. 24.

Saluus conductus concessus debitori, non extenditur ad eius fideiussorem, num. 25. declara, vt num. 26.

Debitor habens saluum conductum seu dilationem, tenetur satisdare, num. 27. creditore petente, alias secus, numero 28. & ista satisdatio debet esse cum fideiussore, num. 29. nisi ob paupertatẽ debitor fideiussorem non inueniat, quia tunc sufficit iuratoria cautio, num. 30.

Saluus conductus debitori concessus non facta mentione de alio saluo conductu seu dilatione habita, non valet, num. 31.

Saluus conductus debitori concessus lite pendente, cum creditore est surrepititius, & non seruatur, num. 32.

In Vrbe etiam saluus conductus subreptitus debitoribus concessus seruatus, licet bene ad Principem recurratur pro eorum reuocatione, num. 33.

Saluus conductus debitori concessus non trahitur ad debita prius legiata, num, 34.

Item nec ad debitum ex causa locationis, & conductionis, numero 35.

Item nec ad debitum ecclesiasticum, nu. 36.

Item nec ad debitum pupillare, sed contra, nume. 37.

Item nec ad debita facta de recenti, & in fraudem, nume. 38.

Saluus conductus fauorabilior, & latè interpretandus est, numero 39. & seq.

Maxime si sit concessus liber, & plenus saluus conductus, numero 40.

Saluus conductus recipit interpretationem a petitione, nume. 41.

Item à coniecturata mente concedentis, nu. 42.

Item à declaratione concedentis, nu. 43.

Item à declaratione eius cui conceditur, nu. 44.

Item à potestate concedentis, nu. 45.

Quando verba salui conductus sunt clara, tunc nõ recipitur aliqua interpretatio contra lecturam verborum, nu. 46.

Saluus conductus pro se & socijs, comprehendit etiam Iudaeos nume. 47.

Iudaeorum enim societas nisi intrinseca sit, non est interdicta. numero 48.

Non tamen comprehendit hereticum hostem seu alium infidelem num. 49.

Saluus conductus pro se & socijs, est seruandus etiam quod illi socij vadant sine principali, nu. 50.

Saluus conductus vni concessus extenditur etiã ad eius familiam nume. 51.

Item extenditur ad vxorem, nu. 52.

Saluus conductus extenditur etiam ad delicta occulta, & pro quibus quis condemnatus non fuit, numero 57. versiculo & quando.

Saluus conductus datus pro eundo, censetur etiam datus pro redeundo, nume. 53. nisi ex subiecta materia aliud suadetur, numero 54.

Saluus conductus concessus pro eundo, prodest etiam quando quis domi permanet se itineri accingendo, nu. 55.

Saluus conductus non est seruandus ei, qui dolo illud impetrauit, nu. 55.

Saluus conductus trahitur etiam ad delicta non expressa, si minora sint expressis, nu. 57.

Saluus conductus non trahitur ad delicta vel ad debita futura, numero 58.

Saluus conductus non est seruandus ei qui post saluum conductum noua committit delicta, nu. 59. & 60. declara nisi ex causa & prouocatus delinquat, nu. 61.

Saluus conductus non prodest ei qui concedentem offendit vel offensionis causam dat, nume. 60.

Saluus conductus non obseruatur superueniente noua causa, nu. 62. seq. declara vt nume. 64.

Saluus conductus potest reuocari ex causa publica vtilitatis, nu. 63. declara nu. 64.

Saluus conductus non obseruatur ei qui promissa non adimpleuit, nume. 65.

Saluus conductus pro se & socijs non extenditur ad socios casu associantes in itinere cum assicurato, num. 60.

Saluus conductus eundi & redeundi, non intelligitur datus nisi pro vna vice, num. 67. amplia etiam quod in eo sit apposita dictio semper, num. 68. sed contra, num. 70. & 71. vbi respondetur contrarijs, limita si sit dictum, toties quoties, quia tunc intelligitur de pluribus vicibus, nume. 69. limita in saluo conductu concesso ad certum tempus vel ad certum negotium, quia intelligitur de pluribus vicibus durante dicto tempore vel negotio, nu. 72.

Dictio, semper, pluribus modis accipitur, de quibus numero 70.

Saluus conductus ad beneplacitum concessus expirat morte concedentis, vel eius iurisdictione finita, num. 73. fallit nisi in eo sit dictum quod duret donec fuerit reuocatum, quia tunc requiritur expressa reuocatio, nec expirat morte aut iurisdictione finita, nu. 74.

Saluus conductus expirat cessante causa propter quam fuit concessus, nu. 75. & seq. intellige ut expiret non ipso iure, sed opus sit reuocatione, nu. 77.

Saluus conductus debitori concessus ob paupertatem cessat cessante paupertate, nu. 76.

Saluus conductus conditionalis, conditione purificata cessat, numero 78.

Index regulariter non potest dare saluum conductum, nume. 79. & 80.

Princeps enim solus dat saluum conductum & non alius, numero 80.

Index potest dare saluum conductum bannito, quando citatus vult comparere ad se defendendum, nu. 81. sed contra, nume. 83. & 84. vbi quod de consuetudine iudices nec isto casu cõcedunt saluos conductus, sed ubi talis consuetudo non viget, verior est opinio quod isto casu iudices possunt concedere saluos conductus. d. num. 81. imo tenentur illud concedere, aliter vocatus non tenetur comparere, nu. 85. & seq.

Index ex causa potest concedere saluum conductum bannitis, & quae sit iusta causa illud concedendi, nu. 82.

Inquisitus pro pluribus delictis potest pro vno comparere, & pro alijs petere saluum conductum, nu. 86.

Iudex non cogitur dare saluum conductum bannito quando vult comparere ad se defendendum pro delicto pro quo potest mittere procuratorem, num. 87.

Index potest dare saluum conductum bannito a se vel a suo antecessore, secus si a superiore, nu. 88.

Index non potest dare saluum conductum bannito ex causa criminis laesa maiestatis, num. 89.

Index potest concedere saluos conductus ad tempus, secus in perpetuum, numero 90. & vsque quoad tempus, numero 93.

Vicegerens Principi seu locum tenens potest concedere saluum cõductum ad tempus, secus in perpetuum, nu. 91.

Index non debet concedere saluum conductum bannito vel inquisito, quando illum de facili potest capere & carcerare, numero 94.

Saluus conductus etiam quod dari non debuerit, datus tamen seruari debet, num. 95. & 96. licet aliqui contrarium dixerint. d. num. 96.

Saluus conductus non est seruandus si est datus contra statuti prohibitionem, nume. 97.

Saluus conductus datus a non habente iurisdictionem, illum concedendi seruandus non est, nu. 98. seq.

Saluus conductus datus ab Aduocato fisci seruandus non est, nume. 99.

Fides data hosti à priuato seruanda non est, num. 100. sed contra, num. 101.

Inferio;

Inferiores à Principe non possunt concedere saluos conductus, nu num. 102. sed contrarium est verius, num. 104. & num. 108. & seqq. licet aliqui distinxerint, vt num. 107.

Senatus quilibet, quilibet populus, & quælibet ciuitas quæ habet potestatem ardua explicandi, habet etiam facultatem concedendi saluos conductus, num. 103.

Etiam inferiores à Principe concedunt saluos conductus si in inuestitura habent iura Imperij, num. 104.

Duces, Marchiones, & Comites qui habent merum, & mixtum Imperium, omnimodam iurisdictionem, & perpetuam administrationem, habent etiam potestatem concedendi saluos conductus, num. 105. & num. 199.

Ciuitates, & alij inferiores qui habent potestatem condendi statuta, habent etiam facultatem concedendi saluos conductus, nume. 106.

Nelli in tractat. de bannit. distinctio super concessione salui conductus, nume. 107.

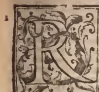
Feudatarij, & Barones, an possint concedere saluos conductus, numero 110.

Inferior à Principe potest concedere saluos conductus ad tempus, secus in perpetuum, num. 92.

Materia salui conductus late tractatur per Magolottum in suo tractatu de securitate, & saluo cond. num. 111.

In statu ecclesiastico salui conductus non valet nisi concessi à summo Pontifice, num. 97.

QVAESTIO XXIX.

1 EGVLA Sit in proposita Quæstione, † quod saluus conductus omnino seruandus est, & nemo sub saluo conductu, seu securitate à Principe concessa, carceratus molestari, aut quolibet offendi debet. Cyn. in leg. præsenti, C. de his, qui ad ecclesi. confug. Ange. de malefic. in verbo, quod fama publ. præced. &c. num. 60. versic. Cynus verò, &c. Nell. in trac. de bannit. in 2. par. 2. tempor. quæst. 1. versicu. & circa primum, vbi plura adducit iura, in quibus de tali securitate tractatur, & versicul. Cynus verò post Petrum, vbi indistinctè eandem securitatem seruari debere concludit, Paris. in consi. 68. num. 178. lib. 4. Paul. de Castro consil. 423. in 5. dubio, colum. penult. nume. 9. versic. venio ad quintum, lib. 4. Iac. Nouel. regu. 182. incip. saluus conductus, in princ. vbi, & alios adducit concordantes. Cagnol. in l. ea est natura cauillationis, num. 29. ff. de reg. iur. Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. & pace, q. 105. num. 10. vbi quod quando saluus conductus reperitur concessus sub epistola Principis, habere debet vim legis, per l. 1. ff. de cõstit. Princip. Frã. Herculan. tract. de caut. non offendend. rit. de saluo cõductu cap. 37. num. 30. & nume. 11. vbi post alios, quos
2 allegat, regulam ampliat † non solum in saluo conductu concesso ad tempus, sed etiam perpetuo, & testa-
* tur de magis communi * opinione, inter modernos consuluit nouissimè D. Bertaz. Ferrat. in consilio, 459. & ll. à nu. 1. & seqq. vol. 2. vbi præsertim, num. 3.
3 pariter hanc regulam ampliãdo dicit, † quod quia à Principe habet saluum conductum, nec directè, nec indirectè molestari potest, vt per Gozad. consi. 27. nume. 22. & Greg. Magol. in tracta. de saluo conduc. de. cõs. 19. fol. 30. pag. & ad idem Burs. in consil. 345. nu. 25. volum. 4. & consi. 177. num. 27. & nume 39. & seqq. vbi hanc regulam exornans inter alia dicit, quod dubitans de validitate salui conductus, crimen sacrilegij incurrit, per l. 2. C. de crim. sacrileg. cum aliis ibi per eum allegatis. Decian. in tract. crim. lib. 7. c. 46. & num. 3. Vincen. de Franc. decis. 258. nu. 1. par. 2. vbi

de securitate quæ in Regno bannitis conceditur.
4 Et licet in hac tam vera communi, æquissima ac etiam seruata opinione non desint Doctores, qui crediderint securitates, & saluos conductus huiusmodi pro grauioribus, & atrocioribus præsertim delictis concessos minimè seruandos esse, eo quia licitum sit delinquẽtes, & facinorosos dolis, & cauillationibus fallere, vt videre est apud relatos per Pari. de Put. in tracta. sindica. in verbo, saluus conductus, ca. 1. nu. 2. & per Ang. de malef. in d. verbo, quod fama publica præced. nu. 60. in prin. & per Nell. in tractat. de bãnit. in 2. par. 2. tempor. d. q. 15. ante medium, ibi *Nisi sit data homicidis, &c.* & per Franc. Herculan. d. ca. 37. nu. 10. vers. accedat, quod nõ desunt, &c. Iacob. Nouell. d. regu. 182. in 7. fall. vbi post alios, quos allegat, apertè limitando propositam dicit, quod fidantia dari nõ debet bannitis condemnatis, & in libris descriptis, et si data fuerit non est inconueniens illã non seruare, pro vt etiam, & idem tenuerunt relati per Quintil. Mandos. in sua practica commissionum, in tracta. de signatura gratiæ, rubr. de saluo conductu, vers. volue runt aliqui, &c. in prin. & per Menoch. in consil. 100. nu. 187. asserentes non esse fidem seruandã ex bannitis pro crimine læsæ maiestat. seu pro alio delicto. Franc. Marc. q. 68. par. 2. vbi pariter expressè & generaliter tenet, saluum conductum minimè seruandũ esse, eo quia licitum sit maleficos dolis, cauillationibus fraudare, & apud Hispanos de consuetudine huiusmodi saluos conductus minimè seruari, post alios quos allegat, testatur Boer. decis. 179. num. 8. (& post hęc impressa premissis etiã addi potest Marc. Anton. Eugen. in consi. 67. nu. 11. & seqq. & consil. 68. nu. 30 volens saluos conductus minimè seruandos homicidis, ac aliis atrociorum criminũ reis,) & ob id sæpius delinquentes sub fidantiis, & saluo conductu assecuratos, & captos, & decapitatos fuisse, antiqua, & noua plura afferri possent exẽpla, de quibus aliqua recẽsentur per Horat. Lurium Callien. inter consi. criminal. Ziletti 167. n. 5. vol. 1. in folio, & per Menoch. d. consi. 100. num. 191. et seqq. lib. 1.
5 Non per hoc tamen, & in consulendo, et in iudicando recedas à proposita regula, et conclusione; quæ vt præfertur, nulli dubium, non solum est magis
* communis, * prout etiam testatur D. Menoch. d. consil. 100. nume. 198. et 218 lib. 1. vbi alios adducit concordantes, et in specie loquitur in saluo conductu concesso bannitis, ac reis læsæ maiestati, ibique respondet contrariis, sed etiam est magis æqua, et magis seruata, prout testatur, et bene contrariis exemplis respondendo defendit idem Menoch. d. consil. 100. num. 223. et seqq. et Mandos. in d. ver. voluerunt aliqui, etc. post medium, et temporibus nostris, vt verum fatear, mõstrosum est videre, quod quis sub saluo conductu, et securitate capiatur. fundaturq; prædicta communis opinio, et obseruantia optima quædam et naturali æquitate ac ratione, quia scilicet nimis est fidem fallere, l. 1. ff. de constitu. pecu. cap. 1. ex-
* tra de dolo. l. conuentionum, et ibi communiter * omnes, ff. de pact. cum aliis adductis per Plo. de in lit. iuran. §. 39. nume. 1. et seqq. et multo peius etiam est sub publica fide, quem deceptũ remanere, l. 1. C. de his, qui ven. ætat. impetra. Dec. et Cag. in d. l. ea est natura, ff. de reg. iur. est enim fides fundamentum iustitiæ, ideo vbi fides non seruatur, ibi iustitia deficit, vt per Nicol. Moron. qui plura similia in idem congerit, d. tract. de fide, treg. et pace, q. 16. 17. et 102. et quid de literis Principis confidit, decipi non debet. Dec. cõsil. 53. nu. 2. quia nihil magis Principi conuenit quã recta fides. epistola, inter claras, C. de summa Trin. et fide cathol. Marsi. consi. 166. Boss. in tit. de Princip. num. 9. et, Principis verbum debet esse firmissimum

Innoc. in cap. ad apostolicæ, de sentent & re iud. in 6. Chassan. cons. 64. num. 24. debetque Princeps vnum calamum, & vnam linquam habere, cum scriptum sit, *quæ processerunt de labiis meis, non faciam irrita*, Ideo securitas ab eo concessa, debet esse immobilis, sicut lapis angularis, & polus in cœlo, vt bene hæc omnia & alia similia in terminis considerat D. Bertazzó. d. consi. 359. nume. 14. & 15. volum. 2. ex Boss. in tit. de Princip. nume. 9. 19. & seq. Bursat. d. consi. 177. num. 39. & seqq. lib. 2. Dec. consi. 18. nu. 108. 110. & seq. li. 1. (& latius per Lud. Peguer. quem post hæc scripta habui, & quem omnino hanc propositionem exornantem, vide in dec. crim. 39. num. 2. seqq.) ✠ & Andr. fachini post huius libri tertiam Impressionem habitũ controuer. iuris, lib. 9. cap. vbi, & hanc sententiam cõmunionem dixit & a contrarijs defendit.

6 AMPLIA I. Hanc regulam, † vt procedat etiã in saluo conductu, & securitate concessa hosti, cui & illam seruandam esse per Principem in specie post Guido. Papæ, quem allegat, in q. 418. nume. 24. tradidit Bertazzo. ic preallegato consi. 359. nume. 11. li. 2. Bursat. d. consi. 177. num. 27. li. 2. & ante istos Meno. de arbitr. q. casu 336. num. 26. vbi reddendo huius ampliationis rationem dicit, non referri quod hosti fuerit concessa securitas, quia securitate ipsi cõcessa amplius hostis non est: † & dato etiam quod hostis esset adhuc, & illi seruanda est fides, cap. noli existimare, & ibi glo. 23. q. 1. cap innocens, 21. q. 4. cap. Dominus noster, & ibi etiam glo. 22. q. 2. Marbl. d. consi. 12. num. 28. & Summa Ang. in verbo, fide, in prin. Dec. in d. l. ea est natura. & ibi in addit. ac ibi etiam Cagn. post nume. 17. & seqq. ff de regu. iur. Petr. a Placha in epit. de lict. cap. 32. nume. 6. vbi propositam rationem alijs Doctorum authoritatibus, & antiquorum exemplis somprobat. ℭ prout etiam pariter sequitur, & comprobat Decian. in suis tractat. crimin. lib. 7. capitu. 16. numero 3.
7

8 Et licèt, † quando hosti fides a priuato præstatur, tunc, & eo casu minimè ab eodem priuato seruandã esse dixerit Bart. in l. conuentionum, ff. de pact. & in l. 1. §. non fuit, per illum textum, ff. eo. ex quo textu non videtur damnatum, quod quis possit vti solertia & machinatione contra hostem, iuxta illud Virgilij, *Dolus an virtus, quis in hoste requirat*, & Bar. vbi supra sequuti fuerint alij relati per Petr. a Placha in epit. delict. cap. 37. num. 6. & 11. & per Menoch. d. consi. 100. num. 87. & 208. non per hoc tamen recedas a proposita ratione, quæ generaliter procedit, siue hosti fides data sit a publica persona, prout in terminis questionis nostræ, siue etiam a priuata. quicquid enim in cõtrarium senserint Bart & sequaces, vt supra allegati,
* opinio contra eum, & verior, & communis est, prout illum sic defendẽdo testatur Cagnol. in d. l. ea est natura, nume. 19. & seq. ff. de reg. iur. dicens inter alia quod licitum est contra hostem vti dolo, solertia, & machinatione, modo tamen ei non frangatur fides, data, iuxta superius allegata. Nec dissentit Menoch. d. consi. 100. numero 221. & seq. vbi eandem conclusionem comprobat authoritatibus Diuorum Thomæ, & Augustini. ✠ & addo Andr. fachini post huius libri tertiam impressionem habitum controuer. juris lib. 9. cap. 58.

9 Sed † an saluus conductus datus hostibus fidei, infidelibus scilicet, & hæreticis, sit seruãdus, nec ne. vide post alios, quos allegant. Petr. a Placha in epit. delict. in præallegato capite 37. in fine. nu. 11. per totum & Menoch d. consi. 100. num. 188. seqq. & num. 194. 218. 219. & seq. 225. & seqq. vbi optimè declarat materiam.

10 AMPLIA II. Eandem regulam, † vt saluus cõductus seruandus sit, etiam si sit datus in vno ex casibus, in quibus, vel de iure communi, vel vigore particularium constitutionum, aut statutorum gratia fieri, & dari non potest, adhuc enim non est prohibitum eo in casu saluum conductum concedere, et concessus est seruandus, vt bene adnotauit Cœpo. caut. 91. vbi ex hoc infert, quod cum Venetijs extet constitutio prohibens fieri posse gratiam rebellibus poterunt illi decem Viri de consilio, non obstante dicta constitutione, eidem rebelli concedere saluum conductum per centum annos, & sic per indirectũ facere gratiam prohibitã a suis legibus, per textum in l. cum hæredes, §. 1. ff. de statu liber & ibi no. D. Bened. de Plumbino, prout illum refert Cœpol. in loco præallegato. asserens alias se vidisse obseruare in ea Venetiarum ciuitate; & est pulchra ampliatio, sed judicio meo non multum in iure sustentabilis, cum per eam fiat aperta fraus constitutioni. Sed in occurrenti casu non per hoc recedas a proposita ampliatione; quia vt infra dicam, saluus conductus seruandus est, etiam quod de iure concedi non debuisset. (& addo ad comprobationem propositæ ampliationis, latè comprobantem Ludou. Peguer. d. decis. crim. 39. per totam, ubi bene disputat materiam, et respõdet contrarijs)

11 AMPLIA III. Vt † captus sub saluo conductu non solum relaxari debeat, ac in pristinam libertatẽ reduci, sed etiã taliter relaxari, ac liberari, vt capi iterum non possit, aliter non diceretur liberatus, nec relaxatus, secundum Bart. in l. prima, §. omnia, ff. de acquiren. rer. domin. prout illum allegat Marsil. in tractat. de bannit. in verbo, capti, num. 7. versicu. nec poterit capi. vbi infert ad captum in ecclesia, qui debuit relaxari tanquam non bene captus, quod relaxatus non poterit iterum capi, et idem tradiderunt idem Bar. in l. prima, per illum textum, versic. versio ad versicu. venientes, etc. C. de nauicular. lib. 11. Archidiac. in cap. maior. 17. q. 4. Felyn. in cap. ego N. colum. fin. versi. item infert, de iureiurãn. sequitur Gig. in tract. de crim. læsę maiestat. lib. 1. titu. qualiter, et a quibus crim. læsæ maiesta. committa. q. 10. num. 27. et est ratio, quia qui tenetur aliquem relaxare, seu ad pristinam libertatem restituere, non dicitur obligationi satisfecisse, nisi illum nedum relaxet, sed etiam faciat conducere extra suum territorium, et ad locum vbi possit securè stare, vt per Abb. et alios in ca. accedens in 3. notab. et in gl. prima, extra de procurat. Cagnol. in l. libertas, num. 2. ff. de reg. iur. Fran. Hercu. I tract. de caut. de non offend. cap. 17. rubr. de saluo conductu, nume. 23. Brunus de cessione bonorum, in 11. q. quartæ q. principalis, rubr. Miles an cedat bonis, nu. 36. in fine. vbi generaliter loquitur in omni indebitè capto. et ante istos Paris de Put. in suo tractat. syndica. in verbo, captura, cap. 4. num. 3. vbi quod indebitè captus debet taliter relaxari, vt difficilis sit eius persequutio, secundum Bart. in l. naturaliter, in princ. ff. de acquiren. rerum domin. et in l. qui neque, ff. de verb. significat. et magis in terminis in capto sub securitate, seu saluo conductu, tradit idem Paris de Puteo, in verbo, saluus conductus, capitu. 2. post numerum primum, faciũt, quæ dixi infra in quęstio. 35. in 2. ampl. numero 5.

12 AMPLIA IIII. Vt offendens eum, qui a principe habet saluum conductum, incurrat in crimen lęsæ maiestatis, prout uidetur text. in l. 1. in princ. ibi, *vel aduersus securitatem eius committitur*, et ibi glo. in verbo, securitatem, et Bar. num. 6. ℭ et ibi Ang. nume. 2. ff. ad legem Iul. maiestat. Bar. in l. 1. §. transfugas, in fine, ff. ad l. Corn. de sicar. Angel. in l. vlt. in ff. de sepulc. violato. Martin. de Laude in tracta. de cri. læsę maiest. q. 6. Luc. de Penna in l. 1. versic. et nota quod is, C. de nauicula. lib. 10. Felyn. in cap. ego N. colũ. fi. versi.

versi.item infert.in fine,num.12.extra de iniurei.irā. Matth.de Afll.in cap.1.§. & bona committentium, num.58.ntu.quæ sint regalia,in vsib feudor. & Gregor. Magalot.in tract.de salu.conduc.par.4.in fin.nume.15.ver.postremo tenēdum est. Martin. de Laude de crim.læsæ maiestat.quæst.6.Gig.in tract.de crim. læsæ maiest.lib.1.tit.qualiter,& a quibus cri.læsę maiest committ.q.18.nume.primo,& seq.& quæst.33, in prin.Boer.decis.179.num.1.Paul.de Castro in cō sil.423.quia icio,in quinto dubio,nume.9.vers. contrarium dico,& vers.item dictus Dominus Gubernator,li.1.& vbi quod plus est,loquitur in iudice,seu Gubernatore violatore salui conductus a principe concessi,& in illum qui saluum cōductum habebat molestante, Menoch.de arbitr.quæstio.casu 336.numero primo,lib.2.Petrus Bel.in tractat.de re militar.par.9.titu.de saluis conduct.num.10.Nicol. Moron. in tract.de fide,treg.& pace,cap.105.nume.4. Franc. Herculan.de caut.non offenden.cap.37.rubr. de saluo conduc.num.19. Iacob.Nouell.regu.48. iudex saluum conductum,in 2.ampliatione,Bursat.cōs.216. num.3.lib.2.Bertazzo.consi.crim.359.num.1.1.li.1. Decian.consil.18.num.128.lib.primo, & in suis tract.crim.lib.7.cap.5.nu.29.& cap.16.num.1.& licet Budæus in annot.poster.ad Pandec.ad d.l.3.ff.ad l.Iul.maiesta.contra intellectum glossæ, Bartoli,& sequacium dixerit securitatem,de qua in eo textu, nō intelligi de securitate per saluum cōductum,seu pro missionem de nō offendendo,sed de securitate, hoc est tranquillitate,& quiete publica, ita quod tenius sit,quia aduersus securitatē,hoc est quietem,& tranquillitatem populi Romani venerit, læsæ maiestatis crimen incurrat, & ob id frangentem securitatē, seu saluum conductum a Principe non pœna criminis læsæ maiest.sed alia mitiori puniri dixerint plerique per nos relati infra,num.15.& hæc Budæi interpretatio admodum concinna,& rationabilis,videtur pro ut etiā visa est D.Burlato in d consi.216.nu.24. non per hoc tamen recedas à proposita ampliatione & intellectu glossæ,& aliorum, qui communis est, & verus,declaratus tamen,vt mox dicam.

LIMITANDO Hanc quartam ampliationem
13 seu potius illam declarando aduerte,† quod licet offendens habentem saluum conductum, videatur puniendus pœna mortis indistinctè,quia talis est pœna criminis læsæ maiestatis,ad text.expressum in l.3.in princip.ff.ad l.Iul.maiestat.non tamen mortis pœna sic offendenti habentem saluum conductum erit indistinctè infligenda,nisi morte sequuta ex ipsa offensione,morte autem non sequuta, pœna erit extraordinaria iudicis arbitrio,iuxta facti,& personarū qualitatem imponenda,vt per Barto.& Alb.in l.illicitas, §.ne potentiores,ff.de offic.Præsid.quos in proposito,referunt,& sequuntur Boer.decisio.numer.quar to,latè Gig.de crimin.læ.ę maiestat. libro primo, titu.qualiter,& a quibus crim.lęsę maiestat.committ. q.33.ferè per totam Guido Papę decisio.174.418.numero primo,& sequētib.vbi quod ita seruatur de stilo curię Parlamēti Delphinalis.Guhel.de Cuneo in tract.de securita.num.32.versicu.sed quęro,qualiter frangentes,securitatem puniantur, & istā esse magis receptam Doctorum sententiam testatur Meno. d. casu 336.nu.1.

SUBLIMITANDO, Seu etiam potius declarando præcedentem limitationem aduertendum pu
14 to,† quod Barto.& Alb.in dicto §.ne potentiores, vt etiam Guhelm. de Cuneo, & Boerius in locis supra allegatis,quorum authoritatibus Gig.& Menoc.prę citati nixi sunt eandem limitationem comprobare, non loquuntur,pro vt ipsi putant in terminis nostrę quęstionis, videlicet in offendente eos, qui habent saluum conductum seu securitatem à Principe, sed in offendente eos,quibus ipsimet offendentes prestiterunt cautionem,quam nos hodie vulgo nuncupamus de non offendendo, & sic in terminis valde diuersis loquuntur, non in assecuratis per Principem, prout loquitur tex.in d.l.prima,ff.ad leg.Iul.maiesta. & bene post alios,quos allegat considerarunt Bursa.d. consi.216.nu.13.lib.2.sed in assecuratis per priuatū, quo casu illos offendens non est mirum si mortis pęna non puniatur,nisi sequuta morte, quia nec eo casu committit aliquod crimē læsę maiestatis, ex quo Principis persona in nihilo est offensa,vt bene,& ex presse,materiam declarando tradiderunt Bar.in §.ne potentiores,nu.9.& Alb.pariter,n.9.& Boe.d.decis. 179.nu.4. At longè secus videtur esse, vbi qui offendit eū, qui a Principe habet saluum conductum seu securitatem,ne offendatur,prout sunt termini quęstionis nostrę, tunc enim Principis persona videtur offensa,ideo crimen lęsę maiestatis incursum,& per consequens indistinctè siue sequatur,siue nō sequatur mors,ex offensiōne videtur imponēda pęna mortis,et confiscationis bonorū, quę talis est in eo crimine,d.l.3.ff.ad l.Iul.maiest.alioquin nullū esset specia le rōne dicti criminis lęsę maiestatis in offendēte eū qui habet saluum conductum,vt mortis pęna puniatur,si ex offensione sequuta fuerit mors,alias secus.

15 Non inficior tamen,† quod etiam in propriis terminis quęstionis nostrę, videlicet in offendentibus eos,qui a Principe habent saluum conductum,securitatem seu saluā guardiam, Doctores vario modo loquuti sunt, aliqui enim dixerunt hunc offendētem offensio puniendum eius arbitrio dari debere,argumento tex.in l.fin.ff.de legatum. alii vero hunc offendentem pœnam esse euplicandam dixerūt arg. tex. in l.aut damnum,§.2.de pœn. prędict. bene aduertit Magolot.in tract.de salup condu.par.4.in fi.nu.16.et ante eum Guhel.de Cun.in tract.de senent.num.32. ibi,et tertio loco tenet pęnam, hanc esse quandoque corporalem nempe deportationis, quādoque etiam pecuniariam iudicis arbitrio,et Guido Pape in d.decis.418. nume. primo, loquens in frangentibus saluā guardiam cōcessam a curia Delphinali,extraordinariè,et iudicis arbitrio puniēdos esse, cum certa pena a iure determinata non sit,audacter affirmat, Cagnolus autem in proœm.ffforum,num.57.in fi.sequutus Guidonem Papę vbi supra,dixit hāc pęnam arbitrariā quandoque ex facti qualitate posse vsque ad mortem inclusiue extēdi,ad vulgatam glo.§.in summa vers.extraordinaria,Institu.de iniur.et Cagnolum refert pariter,et sequitur Dom. Meno. de arbit. q. casu 338.num.13. Additionator vero ad d.decisio. Guido Papę 418.littera A.in verbo,infringit,distinguit, qđ si saluaguardia est concessa a principe, seu eius magno consilio,vel locum tenente,et tunc indistinctè offendens eum,qui a principe hanc habet saluā guardiam,incidit in crimen lęsę maiestatis, at si offensus hanc habet saluam guardiam ab alio, quam a principe,seu eius consilio,et locum tenente, et tūc offendens illius personam morte sequuta,mortis pęna punietur,non sequuta morte pecuniaria pęna mulctatur,si vero offensio sit non in personam, sed in bonis, pęna erit arbitraria, et hanc distinctionē multum sibi placere asserit Neuiz.consilio 83. numero vndecimo.

Quid dicendum? Ex præmissis sic pro veritate pu
16 to distinguendum, † quod aut offensus habebat securitatem a priuato,hoc est ab offendēte,aut a Principe. Primo casu offendens non incurrit crimen lęsę maiestatis,et per consequens hęc pęna mortis, nisi in casu sequutę mortis, morte autem non sequuta iudicis arbitrio plectetur,ut per Bar. Alber. Guhel.de

Cun.& Boerium allegatos supra, nu. 13. & secundū istos terminos limitatio proposita in d. nu. 15. est ma
* gis communiter* recepta, prout testatur Menoc. de arb. q. d. casu 326. nu. 1. & nec dissentit Magolot. de sal. cond. d. par. in fi. nu. 16. ver. sed tu latius.

17 Secundo autem casu, † quando offendens habebat saluam guardiam, securitatem, seu saluum cōductum, nō a priuato sed a Principe, vel ab alio Inferiore a Principe, & tunc si illam habebat ab inferiore, vel ab alio, quam a Principe ipso, vel eius cōsilio, aut locum tenente, pœna illum sic offendentis non erit mortis, nisi sequuta morte, ex offensione, at morte non sequuta, erit vel pecuniaria, vel alias arbitraria, iuxta offensæ, qualitatem, vt per Guido Papa dicta decision. 418. & ibi in addition. & per Neuizā dicto consi. 83. num. 11. ✠ Et sic nec Isto casu absq; dubio offendens Incurret crimen læsę maiestatis vt per Decian. In tract. crimin. lib. 7. cap. 5. nu. 19.

18 At † si offensus habebat saluum conductum ab ipso Principe, vel eius consilio, aut locum tenente, & tūc iterum distinguo, quod si offensio facta est non ex odio Principis, ac in contemptum illius authoritatis, sed ex aliquo particulari odio, vel inimicitia, & tunc pœna erit arbitraria, vt supra, quia isto casu offendēs non dicitur incurrere crimen læsæ maiestatis cum assecuratum offendat, non vt Principi iniuriā inferat, & illius honorem lædat, sed vt de suo inimico ex particulari odio vindictam sumat, per ea quæ in fortiorib. terminis, & in simili de occidente officialem, seu consiliarium Principis traduntur per Pe. a Placha in epit. delicto, ca. 22. num. 22. Roland. in cōsil. 1. nu. 32. & seqq. vol. 3. & consi. 15. n. 11. seqq. vol. 4. Gig. de crim. læsæ maiestat. libr. 1. titul Qualiter, & a quibus crimen læsæ maiesta. committ. quæstio. 26. numero 3. & quæstio. 14. num. 4. & seqq. *& in propriis termi. nit offendentis eum, qui a Principe habet saluum conductum, videtur de mente Bossii in titu. de crimin. læsę maiestat. num. 10.* consuluit Dec. inter consilia crimin. diuers. tomo 1. in folio, consilio 302. numero 17. & sequitur, & alios refert Decian. in suis tract. crim. 117. cap. 36. numero 2. versiculo intellige vera. ✠ Nec dissentit Andr. fachini pòst huius libri tertiam Impressionem habitus controuer. iur. lib. 9. cap. 60. Hippol. Diminal. consil. 704. nume. 20. libr. 6. fab. Anna. consil. 67. num. 6.

19 Si vero † sequuta est offensio in dedecus, & Principis offensionem, eoque animo vt Principi iniuria afferatur, & tunc nulla habita distinctione mortis sequutæ, vel non sequutæ, crederem mortis pœnam posse infligi, quæ isto casu incurritur per offendentē crimen læsæ maiestatis, cuius pœna mortis est, dd. 3. ff. ad l. Iul. maiesta. & secundum istos terminos procedit text. in d. l. 1. ff. eo. cum aliis allegatis, supra, numero 12. & bene declarat Neuizan. d. consi. 83. numero 11. & melius Boss. in titulo de crimi. lęsę maiestat. d. numero 10. vbi in primis dubitat, an text. in d. l. 1. ff. ad l. Iul. maiestat. loquatur in securitatibus, quæ hodie quotidie dantur subditis, ac etiam amicis, ne possint molestari ex causa criminali, vel ciuili: an vero solum in securitatibus, quæ per Principem dantur hostibus, deinde subdit per hęc verba, *Credem tamen quocunque casu, quo quis in dedecus, & offensionem Principis offenderet habentes securitatem, quod incidet in tale crimen* hoc est lęsę maiestatis. Et sequitur Andr. Fachin. vbi sup. d. quest. 60.

20 AMPLIA V. Propositam regulam, † vt procedat in securitate, & saluo conductu nedum concesso alicui delinquenti, sed etiam in concesso debitori ex causa ciuili, eo enim casu fidem seruādā esse, nec debitorē sub securitate sibi concessa capi posse. probat text. in §. sed neque, in Authen. de mand. princip. qui textus licet loquatur in securitate concessa à parte parti, prout animaduertit Barto. in l. is qui reus, numero decimosecundo, ff. de publ. iud. idem tamē iuris est in saluo conductu concesso eidem parti per ipsum iudicem, perpensa identitate rationis, quę in vtroque casu pariter militat; Nam sicut in facultate partis est ius suum remittere, ita, & in facultate iudicis est pro bono publico eandem securitatem concedere, sicuti declarat Menoch. de arbit. quæstione libro primo quęst. septuagesima septima, num. 6. & licet in causis ciuilibus fiduciam minimè dandam esse, ex quò oritur ex ea damnum, & iniuria creditoris, probari videatur ex argumento sumpto à text. in capitulo cum dilecta, de confirm. vtili, & in l. 2. §. merito, & §. si quid, ff. ne quid in loco pub. prout hęc iura in id loco dubitationis adduxit Paris de Put. in tracta. de sindica. in verbo, saluus conductus, capitulo primo, numero primo, versiculo dic, quod potest, &

21 cet. † Quando tamen iudex hanc securitatem cōcessit ex aliqua causa sibi bene visa, & ad breue tempus videlicet non plusquam ad 30. dies prout loquitur text. in dicto §. sed neque, in Authen. de māda. Princip. cessat omnis iniuria ac omne damnum creditoris, & propterea iudicem posse hanc securitatem debitori concedere, & concessam esse seruandam, tradidit Paris de Put. dicto numero primo, & numer. secundo versiculo quę nota, &c. vbi ex hoc infert. officialem nō teneri in sindicatu, si affidauerit debitorē alterius, qui sub tali fidantia pro aliquibus diebus venit ad ciuitatem, & creditori non satisfecit, prout enim, inquit ipse, hoc facere; ideo non tenetur. Addo prędictus Iacob. Nouell. regu. 182. saluus conductus a solo Principe, in prima. & secunda ampliatione, vbi plures adducit concordantes pro hac ampliatione inferens, & ipse ad Consiliarios Vrbis Venetiarum, & ad Supra consules, qui authoritate sibi a Senatu concessa concedunt, & ipsi omnibus fallitis, etiam Hebreis, seu aliis personis indigentibus, fidantias, & saluos conductus pro particulari eorum commodo, & beneficio, qui quidem saluus conductus ab omnibus etiam isto casu seruari debet, & inuiolabiliter manu teneri propter fidem publicam, secundum Alexand. Decian. Marsil. & alios, quos allegat.

LIMITA I. Hanc quintam ampliationem non
82 procedere in debito iurato. Si enim Princeps secularis, vel iudex concesserit alicui debitori securitatem aut saluum conductum, ne possit molestari pro suis debitis infra aliquod tempus, talis saluus conductus nō reddit ipsum debitorem securum aduersus creditores habentes obligationes iuratas, secūdum Alex. in consilio 205. visis his, circa finem, numero sexto versiculo dico insuper, quod saluus conductus, libr. secundo, & consilio trigesimooctauo vsa petitione, columna 2. versi. sed illis non obstantibus, li. 3. Iaf. in l. 2. post principium, numer. 2. versi. & isto casu, C. de precib. Imper. offer. & in l. fin. columna fina. versic. facit quod dixi, C. si cont. ius vel vtil. pub. & consilio 173. columna penult. versiculo similiter saluus conductus, lib. 4. Boer. in tracta. de iuram. in 2. q. principali, Marsi. sing. 115. Boer. decis. 196 numero 5. Ferrat. cau. 55. Afflict. decisio. 5. Dominus Rex, et ibi in additio. per totam, et decisio. 111. fuit dubitatum, numero decimoquarto versiculo, et ideo saluus cōductus Felyn. capitulo constitutus, numerō 3. versicu. similiter Alexan. extra de rescrip. Curt. iun. consilio 67. numero 3. Dec. in l. 1. in prima lectu. numer. 27. ad finem, versiculo bene verum est, ff. si certum peta. hos refert, et sequitur, et plures alios adducit concordantes Stephan. Lamberten. in suo tracta. de Cōtrac. eorum, etc. gl. finis numero 17. Stracca de mercat. in 7. et vlt.

& vbi per eum tit. de decoct. numero 26. Franc. Herc. in tracta. de caut. dec. non offend. capitul. 37. rubr. de saluo cond. numero 10. Iac. Nouel. reg. 182. incip. saluus conductus à solo Principe, in dec. fallen. vbi alios adducit, Gabriel in tracta. de iureiurando, consilio 5. numero 21. Pet. Bel. in tra. de re milita. titulo de saluo cond. numero 63. Roland. consilio trigesimoprimo, numero 10. & seqq. lib. secundo vbi amplius, numero 13. & seqq. quod princeps secularis nec etiam potest saluos conductus concedere aduersus cōtractus iuratos vbique, & rationibus, & Doctorum authoritatibus id pulcherrimè comprobat, prout etiā in proposito idem scripsit Menoch. de arbitr. iud. quæstio. libro 2. casu 203. numero 14. & sequenti, & casu 337. numero 20. sequentib. Burlat. consilio 345. num. 30. libro quarto.

Et licet Boet. d. decisio 296. relatus per Gabr. in ti. de iureiurand. d. conclu. 5. versicu. hoc tamen non seruari, dicat hanc limitationem hodie de cōsuetudine non seruari, ex quo si esset vera, omnes salui conductus essent inutiles, cum omnes creditores habeant sua credita roborata iuramento, non per hoc tamen ab ea recedas, tum quia communis est, prout testatur Quinti. Mandos. in sua pract. commiss. in tracta. de signatura gratiæ, rubr. de saluo cond. versiculo verum quia obligationes, in fine, tum etiam quia falsum est, quod creditores hodie habeant omnes obligationes iuratas, vt ibi per Mandos. & dato etiam qd iuramentum hodie soleret apponi per omnes debitores, prout dicit Roman. consil. 404. ad finem, num. 10. versiculo sed puto tamen, ex quo cōcedens saluum conductum de eo non fecit mentionem, & censetur noluisse comprehendi, quia si voluisset, hoc dixisset, l. vnica, §. sin autem, C. de caduc. tollen. & cum de iuramento debuisset fieri specialis mentio, & non sit facta, censetur neglectum, & ideo in saluo conducto non continetur, argumen. l. item apud Labeonem, §. hoc edictū, ff. de iniur. & eo magis, quia quicquid secus sit in saluo conductu delinquentibus concesso vt dixi infra, num. 39. & seqq. saluus cōductus debitoribus concessus tanquam cōcessus in præiudicium creditorum: item quia contra ius commune, cum Princeps concedendo dilationem ad soluendum dicatur detinere debitum, l. contra legem. & l. in quātitate, § in dotis, ff. ad l. Falcid. item quia dicitur venire contra cōtractum ipsarum partium, quod facere nō debet, immo nec etiā potest, vt pulchrè p. Natt. consil. 591. colum. 2. debet strictè intelligi, vt minus quam sit possibile, sit præiudiciale. ideo cum talis saluus conductus contineat vnum contra ius commune, quod est differre solutionem debiti, contra partium conuentionem, non debet in se aliud continere inconueniens, vt scilicet in generali sermone comprehendatur iuramentum, quia priuilegium continens plura specialia, non valet, Curt. iun. consi. 1. colum. penul. num. 37. & quando dispositio potest operari plura contra ius commune, satis est, quod vnum tantum operetur, in statuto respondit Grat. respon.
* vlt. num. 6. libr. 2. & est communis, vt per Cur. iun. consilio 105. columna 1. sic itaque hanc limitationem bene defendit Seraphin. in suo tracta. de priuilegiorum nouissimè edito, priuileg. 22. numero 59. & seqq.

23 LIMITA II. Eandem ampliationem † pariter non procedere quo ad debita ex causa delicti, ad quę securitas debitoribus concessa minimè extendi. dixerunt Guliel. & Cyn. in l. sed si ex parte, §. quamquā ff. quod cum eo. & in l. si serum, ff. de rerum diuisio. Roman. sing. 270. & secūdum aliam impressionem 189. quod si Titius. Alexa. in l. prima numero 4. & 44. vbi etiam Ripa, numero 97. ff. si cert. pet. ea potissimum inter alias ratione ducti, quod licet Principis concessiones, & beneficia sint largè interpretanda, l. fi. de constitutio. Princip. illud tamen est verum, quatenus concernit iis concedentis, & de illius solo agitur præiudicio, secus quando ageretur de præiudicio alterius, pro vt in casu nostro agitur de præiudicio creditorum, tunc enim dictę Principum concessiones sunt strictè interpretandæ, non autem latè, capitulo ex tuarum, de auth. & vsu pallij, l. 2. §. merito, & si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cum similibus.

Sed hanc rationem impugnat Decius, qui contrariæ est opinionis, in d. l. prima, numero 27. versiculo ex his infert Romanus, & versiculo sed tamen prædictis non obstantibus, ff. si cert. pet. prout etiam cōtrarium ante ipsum Decium sensit Romanus in d. l. prima, numero 17. qui tamen in libr. meo non dicit, sed bene id affirmat Hier. Cuchalon. in additi. ad Romani d. numero 18. in verbo, ex delicto, litera A. eod. titulo si certum pet. quia scilicet etiam in priuilegiis, & concessionibus de sui natura strictè interpretandis, sumitur adhuc ea interpretatio, quam proprietas verborum patitur, etiam quod lata sit, vt per Angel. in d. l. fin. columna fin. versiculo tertio quæritur, ff. de constitutio. Princip. cum aliis ibi per eum allegatis, sed sic est, quod creditor ex delicto est propriè creditor, vt latè ibi per Decium, qui contrariis respondet, ergo saluus conductus generaliter concessus aduersus creditores comprehendit etiam creditorem ex delicto, attenta dicta proprietate verborum, & propterea vltra præfatos contra hanc ampliationem etiam aperte sensit Iacob. Nouel. reg. 48. incip. saluū conductum, in 4. ampliatione, licet pro ista opinione, corrupte allegat Alexand. & Ripam in dict. leg. prima, ff. si cert. pet. qui pro vt præmisi, stant pro limitatione.

Verum rationibus Decij satis planè satisfacit Ripa in d. l. i. d. nu. 27. ff. si cert. pet. dicens inter alia, quod isto casu saltem negari nō potest, quod si opinio Decij, & aliorum esset vera, Princeps diceretur fecisse gratiam delinquenti, vnde gratia redditur surreptitia ex eo, quod de delicto non sit facta mentio, cap. postulasti, in verbo, nō ita deleui, ext. de rescrip. si nō dubitat, quod si Princeps sciuisset supplicantem esse debitorem alterius ex causa delicti, puta furti securitatē vel nō concessisset, vel non ita de facili, igitur stante surreptione gratia nō suffragatur, & quicquid forsan disputando replicari posset, opinio Guliel. de Cuneo, Cyni, & sequacium, communis est quam etiā
* sequuti sunt. Grammatan addit. ad Afflict. d. decisio 5. consilio 400. quidam Iacob. ab Oleo, columna prima versiculo, & prima ratio, & columna secūda versiculo sexta ratio, lib. 1. Pau. de Castro, in consi. 432. quia scio, columna penul. ver. contrarium dico, libr. 1. Petrin. Bel. in tracta. de re milita. titulo de saluis, conclu. numero 59. quos referendo sequitur Men. de arbitr. quæstio. casu 203. numero 16. & casu 337. pariter numero 16. & lib. 2. Franc. Hercul. de caut. de non offend. capitul. 37. rubr. de saluo conduc. num. 20. in fi. Nicol. Moron. de fide, treg. & pace, q. 106. numer. 4. [Et facit, quod post hæc impressa voluit Marc. Ant. Eug. in consilio 67. numero 14. & consi. 68. num. 32. quod saluus cōductus simpliciter datus intelligitur de causis ciuilibus tantum, non autem de criminalibus, ex glos. Bart. & ibi per eum allegatis.]

24 Immo † eandem securitatem minimè extendi ad debita fiscalia, etiam quod a delicto originem non habeant, quod plus est, senserunt Bald. d. consil. 400. columna secūda, versi. tertia ratio, Bel. de re milit. d. titu. de saluo condu. numero 60. Franc. Luc. de Parma in tracta. de priuileg. fisci, casu 22. Gramm. in addi-

ditio. ad Afflict. d. decisio quinta vbi adhuc allegat Martin. de Laude, in tract. de priuileg. & rescr. versiculo 14. Menoch. d. casu 203. numer. 16. & eodem casu 337. numero 17. Nico. Moron. de fide, treg. & pace, d. quæstione 106. numero 5. & ante istos fuit de mente Pac. de Put. in tracta. sindic. verbo, saluus conductus, capitulo 1. numero 1. vbi dixit huiusmodi securitates non esse concedendas debentibus soluere tributa Principis.

LIMITA IIII. Dictam quintam principalem
25 ampliationem, † vt non procedat quo ad fideiussorem, securitas enim concessa per Principem, per iudicem, siue etiam per creditorem debitori, minimè extenditur ad eius fideiussorem, secundum; & ei quæ sequutus est Menoch. de arbitra. quæstio. libro tertio casu. 337. in fin. numero 25. versiculo declaratur octauo. alios adducit concordantes Vrsill. in addi. ad Afflict. decis. quinto numero tertio, & in simili de consensu; seu dilatione, vel remissione partis debiti facta à maiori parte, creditorum, licèt præiudicet minori parti eorundem creditorum quo ad ipsum principalem debitorem non tamen præiudicet quo ad fideiussores, qui adhuc poterunt, & conueniri a creditoribus non consentientibus, text. est in leg. si præcedente, §. Lucius. ff. mandati, per quem textum hoc ipsum etiam aperte scripserunt Alexand: & Iaso. in l. & suum hæredem, §. hodie, ff. de pact. Cyn. Bald.
* Saly. Iason. & communiter* omnes, in leg. quoties, C. de prec. Impe. offer. Matthes. sing. 105. nota casum; Cromen. sing. 21. vnus text. Stracca de mercatura, in tract. de decoct. parte sexta numero decimoquarto, & seq. Simoncell. de decre. in præfatione, numero decimotertio, versiculo limita secundò, sequitur idem Menoch. vbi supra, casu 203. numero 26. vbi propterea dixit quod qui huiusmodi saluos conductus impetrant, si eis suos fideiussores adiuuari volunt, debent eorum nomina exprimere, & pro eorum persona etiam petere, aliòquin non continebuntur, quamquam eorum obligatio, vt principalis sui accessoria eius naturam sequatur.

26 Et licet contrarium latè defendat Marsil. in rubr. de fideiussa. in 37. quæstio. num. 322. & plurib. seqq. & Marsil. in proposito referat, & etiam sequatur Bertazzo. in consil. crimin. 359. in fin. numero 14. volumin. secundo, ea præsertim ductus ratione, quia si aliter diceremus, esset per indirectum grauare principalem debitorem, qui posset reconueniri, & molestari à fideiussore conuento a creditore; non per hoc tamen recedas a proposita limitatione, quæ vt vides
* communis* est, declarata tamen hoc modo, vt scilicet procedat respectu tertii non consentientis securitati, vel illam non cōcedentis, secus respectu illius met, qui securitatem, puta per vnum annum concesserit, tunc enim etiam quod de fideiussore nihil dixerit, non poterit idem creditor consentiens fideiussorem sui debitoris molestare infra hunc annum; quia si hoc posset, esset (vt inquit Bertazzolus) per indirectum frangere, & non seruare securitatē, & isto casu dicitur agi de præiudicio ipsius concedentis securitatem tantum, secus si de tertii præiudicio, prout bene declarat text. in d. l. si præcedente, §. Lucius, ff. mandati. Vbi expresse dicitur, quod si maior pars creditorum faciat dilationem, vel aliter remittat partem debiti suo debitori, non poterit, nec etiam molestare debitoris fideiussorem etiam quod de illo nihil dixerit, prout etiam hoc adnotauit Stracca ubi supra, dicto numero decimoquinto, in fine, per illū textum, in dicto §. Lucius. at quod per hanc securitatem fiat præiudicium ipsius creditoribus non consentientibus quo ad fideiussores debitoris, sicut bene fit præiudicium quoad ipsum principalem debitorem, text. in dicto §. Lucius contrarium decidit. id eo dici potest quod securitas concessa debitori ab vno creditore, vel etiam ab eorum maiori parte, cōprehendit etiam fideiussorem respectu ipsorum creditorum concedentium securitatem, secus respectu tertii, & sic creditoris non consentientis, & propterea quando securitas, seu saluus conductus erit concessus non a creditoribus, sed a iudice, vel a Principe, non prodest talis saluus conductus fideiussoribus nisi de illis facta sit expressa mentio, est enim hæc concessio, seu priuilegium personale, ideo ad aliam personam non extenditur, l. exceptiones, quæ personæ, ff. de exceptio. l. prima, C. de fideiuss. tut. cum similibus.

LIMITA IIII. Eandem quintam ampliatio-
27 nem, † vt licèt debitor habens saluum conductum a Principe non possit a suis creditoribus molestari, tenetur tamen satisdare de soluendo debitum finita dilatione in saluo conductu expressa; casus est in
* l. vniuersa, vbi præcipuè Iason. & communiter* omnes, C. de precib. imper. offeren. cuius quidem textus verba clara sunt hæc. *Vniuersa rescripta, quæ in debitorum causis super præstandis dilationibus promulgantur, nō aliter valeant, nisi fideiussio idonea super solutione debiti præbeatur.* Extra per istum textum hanc limitationem firmat Carald. de Boncompag. in suo tractat. de sindica. quæstione 156. numero nonagesimonono, versiculo adde quod habens saluum conductum, & cæt. vbi propterea post Bald. quem allegat, in dicta leg. vniuersa, admonet debitorem vt in saluo conductu, & dilatione faciat apponere, quod dicta dilatione, seu saluo conductu durante satisdatio peti non possit, tunc enim a tali onere Immunis erit, alias secus, quia nisi in rescripto moratorio ponatur clausula, *non obstante tali lege*, hoc est dicta leg. vniuersa, nunquam per dilationem concessam satisdatio censeatur remissa, vt ibi per eum, plus dicentem, quod quis nimo ea non obstante potest conueniri, capi, & carcerari, iniquum enim esset, si non satisdaret, cum pendente tempore salui conductus possit debitor aufugere, & sic debitorem suo credito fraudare, ac illum deludere, contra textum cum ibi notatis per Bartol. in l. si debitori, ff. de iudi. Quibus addo Quintil. Mandos. in sua pract. commissionum, in tract. de Signatura gratiæ, rub. de saluo conduc. versiculo pro firmiori validitate, &c.

SVBLIMITA I. Hanc quartam limitatio-
28 nem † procedere, dummodo talis satisdatio petatur a creditore, alias secus, vt per gloss. in dicta leg. vniuersa, in verbo, præbeatur. ibi; *Si aduersarius postulet, &c.* nec dissentit Carald. ubi supra, dicta quæstione 156. eodem numero nonagesimonono, ad finem. ibi, *Si ab eo fuerit satisdatio petita, &c.* Pluribus hanc sublimitationem comprobat Iason. in dicta lege vniuersa, numero secundo, & seqq. Vnde infertur potest quod talis saluus conductus seruari semper debet, donec fuerit reuocatus a Principe, vel a iudice, qui illum concessit ob non præstitam satisdationem; & talis reuocatio fieri non potest, nisi ipso creditore instante, & petente, & sic debitore citato, & vocato ad præstandum satisdationem prędictam, alias secus: tenetur enim iudex seruare dispositionem dicta lege vniuersa, quia omnes leges sunt ab eo seruandæ: sed Princeps potest illi derogare, si vult: licet derogasse non censeatur, nisi expresserit, vt per Baldum, & Carald. ubi supra.

SVBLIMITA II. Eandem quartam limitatio-
29 nem, † quod licet ista satisdatio debeat esse cum fideiussoribus, prout expressè de fideiussore loquitur textus in dict. l. vniuersa; ibi, *nisi fideiussio idonea, &c.*

C. de

C. de precibus imperat. offerē. & expresſè etiam no-
tat Iaſ. in dicta l. vniuerſa, in ſecundo notab. numero
quinto, & ante Iaſ. hoc idem in ſpecie animaduertit
Catald. dicto tractat. de ſindica. quæſtio. 156. numer.
nonageſimotertio, verſicul. animaduertendum, &c.
ubi. & ad idem allegat Cxo. Bartol. & Bald. in dicta
l. vniuerſa, & Barto. in d. l. ſi debitori, ff. de iudi & Cy.
in l. ſecunda, C. de hæredit. vel actio. vend. dicitque,
quod ita alias de facto conſuluit in Ciuitate Firma-
na, in quæſtione ſalui conductus conceſſi cuidam
Aloyſio de Florentia per Dominum Camerarium
30 Papæ, † nihilominus ſi ſaluus conductus conceda-
tur debitori ob paupertatem, ob quam etiam idem
debitor non reperiat fideiuſſores, tunc etiam ſine fi-
deiuſſoribus ſtabitur eius iuratoriæ cautioni, pro-
ut eſt pulchra doctrina, & in terminis tradita p Bald.
nouel. in tractat. de dote. parte octaua, priuileg. 12.
verſicul. & ſic facit argumentum, &c. quam etiam
ſequitur Dom. Ioſeph. Ludou. in deciſio. Peruſ. 61.
numero nono, ſecunda parte, vbi poſt Bald. nouell.
vbi ſupra, dixit inſuper iſto caſu talem iuratoriam
cautionem debet eſſe cum generali hypotheca bo-
norum, & etiam cum adiectione, pœnæ, ſecundum
quod habetur in l. prætoriæ, ff de prætor. ſtipulat.
& ibi per Bartol. & per Angel. in l ſecunda, §. ſi du-
bitetur. ff. de iudic. & not. in leg. filio, ff. de lega. nom.
capea.

LIMITA V. Quintam propoſitam ampliatio-
31 nem † non procedere in ſaluo conductu ſurreptitiè
conceſſo debitori, vt puta quando in eo idem debi-
tor non expreſſit, quod alias habuit alium ſaluum
conductum, ſeu dilationem; tunc enim huiuſmo-
di ſaluum conductum minimè ſeruandum eſſe, in
ſpecie dixit Rebuff. in commentariis ad regias con-
ſtitutiones, tomo 2. ſub rubr. de litteris dilatorijs, an-
nalibus, quinquennalibus, &c. articul. primo gloſ. 1.
numero 30. ſicut illum refert, & ſequitur Menoch.
de arbitr. quæſtio. libro ſecundo, caſu 20·. numero
32 28. & 29. † vbi amplius dicit ex Bald. in l. fina. C. vt li-
te penden. & ex Bruno. in conſ. 46. in fi. & ex Rolād.
in conſi. 11. numer. 17. volum. ſecundo, quod quan-
do lis eſt iam cum debitore per creditorem inchoa-
ta; is qui ſaluum conductum hunc impetrat, narra-
re debet litis pēdentiam, alias tanquam per ſurrep-
tionem obtentus pariter ſeruandus, & attendendus
non eſt, cap. cæterum, de reſcrip. cap. ſi quando, eod.
titu. l. ſi vendicari. C. de pœn. Iacob. Port. Imo. con-
ſil. 96. numer. 3. & ſeq. & faciunt, quæ in ſimili ſupra
dixi in titu. de inquiſitione, quæſtio. 6. numer. 49. de
gratia homicidæ conceſſa, in qua nō fuit expreſſum
aliud homicidium commiſſum per eum, qui gratia
obtinuit.

SVBLIMITA Hanc quintam limitationem,
33 quod † quicquid ſit de iure, nunquam vidi in Vrbe
ex hoc capite ſurreptionis violatum aliquem ſaluū
conductum per Principem debitori conceſſum, ſed
bene fuiſſe recurſum ad eundē Principem, qui poſt
modum illum reuocauit, ſi ex allegata ſurreptione
ita facere ſibi viſum fuerit, & ratio poteſt eſſe; quia
in Vrbe, vbi adeſt Princeps, nō datur de ſurreptione
reſcripti coram iudicibus, ſed recurritur ad ipſum
Principem, & ad eius ſignaturam pro reformatione
ſeu reuocatione.

34 LIMITA VI. Eandem ampliationem † non
procedere in debitis priuilegiatis, ad quę minimè ex
tendi ſaluum conductum, ſeu dilationem a Principe
conceſſam pluribus comprobat, & exemplificat Me
noch. de arbitr. quæſtio. d. caſu 203. num. 17. & ſeqq.
35 vbi † in primis hāc limitationem exemplificat in de-
bito ex cauſa locationis, & conductionis, ex Rebuffo
in loco iam nuper relato, d. glo. 1. nume. 21. & 37. vbi
36 declarat. † Item exemplificat in debito eccleſiaſtico,
cum non poſſunt princeps ſeculares hos ſaluos con-
ductus aduerſus eccleſiam concedere, ex Rebuf-
37 fo in loco præallegato, numero 32. & 33. † Vbi
etiam idem de debito pupillari. Sed quoad pupillare
debitum, quod immo ſaluus conductus, ſeu dilatio
a Principe conceſſa etiam extendatur, aduerſus Re-
buffum in loco citato defendit idem Menoch. nu-
38 mero 23. & 24 † Vbi pariter, quod nec idem ſaluus
conductus extenditur ad debita de recenti contracta
paulo ante illius conceſſionem, quoniam cenſetur
factus in fraudem creditorum ab ipſo debitore ſcien
te ſe non ſoluendo, & de proximo decoctorum, &
ibidem numer. 25. alia ſimilia ponit in materia.

AMPLIA VI. Eandem propoſitam principa-
39 lem regulam, † vt non ſolum ſaluus conductus ſer-
uādus ſit, ſed vt ſeruetur, & vires ſuas habeat, latè &
fauorabiliter eſt interpretandus, dicitur enim potius
beneficium, quam priuilegiū, vt bene declarat Me-
noch. de arbitr. quæſtio. libro ſecundo caſu 336 nu-
mero 24. & 25. beneficia autem Principis latiſſimè
ſunt interpretanda, Iaſ. in l. beneficium, numero 31.
ff. de conſtitu. Principio Socin. iun. conſilio 37. nu-
mero 18. libro primo, Gramma. cōſilio ſexto, nume
ro ſecundo Et dato etiam, quod ſaluus conductus
æquipararetur potius priuilegio, quam beneficio,
adhuc tamen, & priuilegia ſunt large, & fauorabili-
ter, interpretanda, quando ius tertii non lædunt, nec
de alicuius agunt præiudicio. Sunt enim, & eo caſu,
quo ad ius concedentis contra concedentem, latè in
terpretanda in fauorem, eius, cui conceduntur. ita
poſt Oldradum, quem allegat, in conſilio 265. Quæ
ſtio eſt, columna ſecunda, verſiculo Præterea, &c.
concludit Dec. in l. in reg. iur. Rota in titulo de præ-
ben. deciſio. 4. alias 97. numero primo, in nouis, & in
titulo de offic. lega. deciſio. 3. alias 119. numero ſecū-
do, pariter in nouis, & in terminis ſalui conductus,
ſeu ſecuritatis conceſſæ, idem Dec. conſilio 51. nu-
mero ſecundo in fin. verſiculo, & quod talis conceſ-
ſio, & numero tertio verſicul. ex quibus datur intelli
gi. vbi poſt Bald. in conſilio 490. Proponitur, quod
quidam Nicodemus. libro tertio, pulchrè concludit
quod quando cōceſſio data a Principe neminem lę
dit, non ſtrictè, ſed largè, & ad bonum ſenſum in fa-
uorem eius, cui conceſſio facta reperitur, interpre-
tanda eſt; tum quia omnes Principis contractus ſunt
bonæfidei, tum etiam quia ſpectat ad Principis ho-
norem ſecuritatem ſeruare, & idem tradit Brun. in-
ter conſil. feudalia, conſil. 12. colum. mihi penult. an-
te fin. Ang. conſi. 363. Magnifice Domine, Ripa re-
ſponſo 26 in prin. lib. 2. Boſſ. in titul. de remed. ex ſola
clement. princip. nume. 69. vbi propterea bene dixit
ſecuritatem per Principem datam eſſe ſeruandam,
etiam quod eius verba poſſint vario modo interpre
tari. Bertazzo. conſilio 159. numero ſecundo, &
ſeqq. vbi præſertim loquitur, quando ſaluus condu-
ctus haberet aliqua verba generalia, vel vniuerſalia,
vel etiam prægnantia, vt puta ſi ſit conceſſus *liber, &*
40 *plenus ſaluus conductus*. † quia dictio, *libere*, idem im-
portat, quod ſine alicuius contradictione, & gloſſ.
& Docto. in capitulo primo, de cenſib. in ſexto, Dec.
dicto conſilio 51. numero ſecundo, cum aliis, ibi per
eum adductis, & licet teſte Menoch. dicto caſu 136.
numero 16. Petrin. Bel. in loco per eum citato, mo-
tiuando dubitauerit, materiam hanc ſalui condu-
ctus, & ſecuritatis eſſe odioſam, & propterea ſtrictā
recipere interpretationem, & in dubio contra inter-
pretantem, argumento leg. veteribus, ff. de pactis,
prout etiam de hoc dubitat quidam iudex, amicus
meus, in quadam licentia gerendi *omne genus armo
rum prohibitorum*, conceſſa quondam Bernardino,

Cotto pro ſe, & duobus ſuis amicis ab Excellentiſſimo, & Illuſtriſſimo Dom. Duce Sorę de anno 1584. volens propterea idem iudex dictam licentiam, ſeu ſecuritatem in puncto, de quo tunc dubitabatur, fore ſtrictè interpretanda, & non comprehendere archibuſetta breuioris menſuræ, licet ſub generalitate armorum prohibitorum prima facie comprehendi viderentur, talis tamen dubitatio prorſus ratione caret, & non per hoc recedas a firmata ampliatione, quam etiam ſequitur Menoch. ibidem, numero 13, * & ſeqq. & vt præferrur verior, & communis* eſt, qc quid etiam cōtra eam noniſſimè deduxerit Burſat. conſi. 345. nu. 17. & ſeq. lib. 4.

LIMITA Hanc ſextam ampliationem, vt non ita ſemper ſaluus conductus, ſeu ſecuritas ſtrictè interpretanda, quin etiam recipiat aliquas iuris, & approbatas interpretationes, ſiue ex illis ampliet, ſiue etiam reſtringatur, dicta ſecuritas. ✠ De quibus vltra infraſcripta lectorem remitto ad Magalott. in tracta. de Saluo conduc. par. 3. numero primo, & ſeqq.

41 Tales † enim conceſſiones in primis declarantur, & interpretationem recipiunt ab illarum petitione, vt per Bart. in l. prima, nume. 5, verſi, quandoque illa ſecuritas fuit, &c. ff. ad l. Iul. maieſtat. prout illū refert, & ad hoc propoſitum adducit Menoch. in conſilio 244. nume. 2. & ſeqq. lib. 2. & latius hanc probat conclusionem Burſat. conſil. 345. numer. 1. & 4. lib. 4. vbi propterea infert, quod ſi petitio ſalui conductus ſit terminata, cōceſſio verò indeterminata, id quod ſimpliciter conceditur, reſtringitur ad petita, & narrata, & ideo ſi ſimpliciter, & indeterminatè ſine tempore concedatur ſaluus conductus ei, qui illum petiit per decem dies, talis conceſſio licet indeterminata non intelligitur, niſi per decennium, iuxta formā petionis, ex Abb. Io. de Selua, & Alexandro de Neuo, in locis ibi per eum allegatis.

42 Item † & interpretationem recipit, ſecundum cōiecturatam voluntatem concedentis, vt per Dec. dicto conſi. 51. colum. prima, verſicul. litteræ dicti ſalui conductus, numero primo, in fi. Magolot. in trac. de ſaluo conductu, 4. par. ✠ nu. 10. colum. 5, verſiculo & in ſimili dicit, &c. Mens autem, & voluntas concedentis ſaluum conductum ea fuiſſe ſemper præſumitur, quæ in animo boni, & prudentis viri fuiſſet, vt poſt Bald. in conſil. 414. conceſſus fuit ſaluus conductus, in princi. libro quinto, tradidit Petrin. Bell. in tractat. de re milita. par. 9. titul. de ſaluis conduc. nu. 17. quos omnes refert pariter, & ſequitur Menoch. d. conſi. 244. nu. 10. lib. 3. & Burſa. d. conſ. 345. nu. 20. & poſt nu. 44.

43 Et † quando aliunde non apparet de mente concedentis, ſtatur declarationi eiuſdem concedentis, vt poſt Bald. quem allegat in conſilio, 457. Reuerende Pater, libro primo, tradidit Petrin. Bel. dicto tractat. de re milita, titul. de ſaluis conduc. nume. 20. Dec. d. conſil. 51. ad finem, verſicul. & quando aliqua dubitatio eſſet, libro 1. Magolott. de ſecurit. & ſal. cōdu. 4. parte, colum. 7, ✠ nu. 14. in fine verſicu. ſed cautius eſt, ✠ et par 4. nu. 24. etiam, & ſequitur Meno. d. conſ. 244. nume. 17. lib. 3. Burſat. qui, & alios adducit, in dicto conſ. 345. nu. 22. lib 4.

44 Et econtra † ſtatur declarationi illius, cui conceſſus eſt ſaluus conductus, etiam in illius præiudicium, cum vnuſquiſque per hanc declarationem poſſit fauori ſuo renunciare. vulgata l. penult. C. de pact. et in terminis ſalui cōductus hoc apertè cōſuluit Meno. dicto conſ. 244. num. 1 & ſeqq. lib. 3. vbi reſpōdet iis, quæ in contrarium conſiderauit in tractat. de arbitr. quæſtio. caſu 116. numero 28. ſeqq. & in eodem caſu cum Menochio conſuluit etiam Hippol. Rim. cōſil. 490. nu. 23, volum. 5.

45 Et demum † hos ſaluos conductus, ſeu ſecuritates recipere interpretationem a poteſtate concedentis, dubitandum non eſt per regulam, quod nemo præſumitur voluiſſe facere, quod de iure facere non poteſt, l. cum non facile, ff. ſi cui pluſquam per l. Falc. l. nepos Proculo, ff. de verb. ſignifi. Aym. conſi. 241. n. 20. verſ. itaque cum dixit, &c. & in terminis Meno. d. conſi. 244. nu. 11.

SVBLIMITA Præcedentem limitationem, vt 46 procedat † prout loquitur in caſu dubio, in quo non apparet ex verbis ipſius ſecuritatis, & ſalui cōductus de mente concedentis: tunc enim recurrendum eſt ad eius coniecturatam mentem, omnibus ſupra deductis, & aliis a iure approbatis, ſecus vbi verba eſſent clara, quia in claris non eſt opus coniecturis, vulgata l. cōtinuus, §. cum ita, ff. de verbor. obligat. in terminis Dec. dicto conſil. 51. nume. 2. & num. 1. verſic. prædicta tamen, Menoch. dict. conſilio 244. numero vigeſimo volumine tertio, & hoc non habet difficultatem.

47 AMPLIA VII. Et principaliter † propoſitam regulam, (& hæc ampliatio ſicut, & aliæ ſequentes veniunt illatiuè ex præcedenti ſexta ampliatione,) vt ſaluus conductus conceſſus pro ſe, & ſociis, ſeruari debet etiam quo ad ſocios Iudæos, ſecundum Ang. in l. vtimur, numero 6. verſicul. item attende quod ſi quis, &c. ff. de ſepulcro violato. vbi teſtatur ita de facto Peruſii prouinciatum fuiſſe, & in l. 1. num. 2. verſic. in Iudæo reſponde, ff. ad l. Iul. maieſtat. Barba. cōſil. 62. incip. licet in medium, lib. quarto, Dec. conſil. 51. nume. 3. Corſet. in ſingu. incip. an ſocietas. in verbo, ſocietas, *il primo*, Felyn. in cap. ego N. nume. 8. columna fin. verſicu. item infert, de iureiuran. Alexād. conſi. 99. num. 10. volum. 6. & conſil. 75. colum. 2. volum. 5. Boer. deciſ. 179. nume. 6. Gig. de crim. læſę maieſtat. lib. 1. titu. qualiter, & a quibus crim. lęſę maieſta. committa. q. 33. num. 11. & ſeq. Marſi. ſingu. 540. incip. hodie. Tiraq. de iure primogen. quęſt. 66. num. 14. ✠ Marquat. de iudeis par. 2. cap. 1. nu. 12. Decian. in tract. crim. lib. 7 cap. 5. poſt n. 19. vbi declarat quando Iudeus ex propoſito ſe aſſociauerit cum habente ſaluum conductum ſecus ſi incidēter Hercul. in tractat. de non offenden. capitul. 17. nu. de ſalu. conduc. nume. 6. Petrin. Bal. in tractat. de re mili. eadem rubr. de ſalu. conduc. nume. 22. Menoc. de arbit. q. lib. 2. caſu 536. num. 4. Roland. conſ. 35. nume. 33. ſeqq. lib 2. Hippol. Rimina. conſ. 375. nu. 26. & 27, vol. 3. Nec reperio, quod hęc ampliatio habeat contradictorem, & propterea communis* eſt, licet Bar. in d. l. 1. ff. ad l. † Iul. maieſtat. eam firmare noluerit, & licet rurſus cōtra eam aliquos allegat Quintil. Mandoſ. in ſua prac. commiſſ. in tractat de ſignatura gratię rubr. de ſalu. conduc. verſicul. ſaluus conductus ſępè conceditur, &c. qui tamen non loquuntur in Iudęis, ſed in hęreticis, & aliis infidelibus, de quibus mox dicā, & ratio huius ampliationis ea potiſſimum communiter ab 48 omnibus pręcitatis Doctoribus adducitur, † quia ſcilicet à canonibus licet ſit prohibita nimia familiaritas, & ſtricta conuerſatio cum Iudeis, vt in cap. ſępe, 27. q. 1. capit. nullus, de Iudę. non eſt tamē interdicta ſocietas, & participatio ſimplex, l. quicunque, C. de Iudęis, cum aliis in propoſito deductis per Corſet. Gig. & Rolan. in locis pręcitatis.

49 LIMITA Hanc ſeptimam ampliationem, † vt procedat prout loquitur quo ad Iudæum, ſecus quo ad hęreticum, ſeu alium infidelem; ad quem minimè extendi ſaluum conductum conceſſum pro ſe, & ſociis, dixit Ange. in d. l. vtimur, numero 6. ff. de ſepulcro violato. ibi *ſecus ſi eſſet reprobata, vt hoſtium, vel hereticorum, &c.* horum enim ſocietas eſt prorſus improbata, ideo ad eos tanquam ad ſocios ſaluus con-

ductus non extenditur, Boer. decisio. 179. numero septimo, Deci. dicto consil. 51. numero tertio, Petrin. Bell. vbi supra, numero vigesimosecundo, Hercula. de caut. dicto capit. 37. numero 9. Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, d. casu 336. numero 35. vbi id verum esse declarat, nisi Princeps concedendo ex iusta causa illos esse sub saluo conductu intellexisset: quoniam tunc non illorum, sed Principis persona spectatur, et propterea etiam quo ad ipsos saluus conductus seruandus est, prout et eandem declarationem sequutus est Quintil. Mandos. vbi supra, sub d. versi. saluus conductus sæpe cōceditur. ibi, *prima opinio procederet, &c.*

AMPLIA VIII. Vt † saluus conductus, seu securi-
50 tas sic, vt supra concessa pro se, et sociis, vel pro se, et decem hominibus; locum habeat et seruari debeat etiam quod illi socij, seu homines vadant sine illo principali, cui est cōcessa securitas. ita respondit Bal. in consi. 409. Concessus fuit saluus conductus, lib. primo, quod consilium est repetitum in consi. 414. libr. quinto, vbi quod si fuit concessus saluus conductus alicui pro se vnà cum decem equis, ac totidem personis, et rebus suis: si is, cui principaliter est concessus saluus conductus, mittat vxorem cum socijs, ac bonis, ipseque domi permaneat: nec vtique offendi poterit ipsa mulier cum suis socijs, et bonis, sed tuta erit sub securitate illa concessa viro suo, etiam quod in illius societate non vadat, et Bald. vbi supra sequutus est Petrin. Bell. in tract. de re milit. in tit. de saluis conduc. num. 12. et 15. qui in casu simili idem respondentem allegat Imo. in consi. 33. Boss. in tit. de remed. ex sola clemen. Prin. nu. 67. Menoch. de arbit. quæst. lib. 2. casu 336. num. 7.

51 AMPLIA IX. Vt † saluus conductus viri principaliter concessus censeatur etiam cōcessus illius famulis, et familiaribus: et sic extēditur ad eius familiam, etiam quod expresse non sit dictum: ita post Angel. et Petrin. Bell. quem allegat, tradidit Menoch. de arbit. quæst. libro secundo, casu 336. num. 8. seqq. ea motus ratione, quia in simili relicta alicui habitatione, censetur etiam relicta habitatio pro eius familia, §. item si quis ædium, Institu. de vsu, & habitat. & priuilegium datum personæ, extenditur etiam ad eius familiares, Deci. in l. in omnibus id obseruatur, numero octauo, ff. de reg. iur. & priuilegium fori concessum, censetur etiam concessum, & pro eius familia. Capra decis. 12. & immunitas concessa domino, censetur etiam concessa pro eius familia, Boer. decisio 213. num. 6. & 7.

52 Et † propterea multo magis saluum conductum viro concessum extendi etiā ad eius vxorem dixit Nouell. post Bald. quem allegat, in reg. 48. iudex saluum conductum, in tertia ampliatione, eo quia vxor gaudet mariti priuilegio, l. prima, Cod. ne vxor. milit. nec dissentit Bertazzol. consilio 359. numero nono, libr. secundo.

53 AMPLIA X. Vt † saluus conductus alicui cōcessus pro eundo, vel veniendo ad aliquem locum, intelligatur datus etiam pro redeundo ex dicto loco, etiam quod id expressum non sit, secundum Barto. in dicta l. vtimur, C. de sepulcro violato. & in l. prima, in fine, C. de nauic. seu nau. libro vndecimo, Felyn. in c. fin. numero primo, de treg. & pace, & in cap. ego, numero octauo, extra de iureiurand. Afflict. in constit. Regni, lib. 3. rubric. 35. de fide mercatorum, in verbo poenas, in fine, plures adducit concordantes, Francis. Herculan. in tractat. de caut. de non offendend. capit. 35. rubr. de saluo conduc. numero quarto, Iaco. Nouell. reg. 84. in prima ampliatione; Boss. in titu. de remed. ex sola clemen. Princip. nume. 64. Brun. in tracta. de cession. bonorum, in vndecima quæst. quartæ quæst. principalis, num. 34. vbi magistraliter loquendo dixit, quod licet limitata promissio non porrigatur extra casum suum, l. prima, §. sed mihi, ff. de verborum oblig. capi. Pisanis, extra de restit. spol. l. quioquid astringendæ, eodem titu. de verborum obligat. quia tamen non dicitur quis securè venire, qui securè non potest recedere: ideo ille cui est data securitas veniendi, dicitur habere, & securitatem recedendi, allegat glo. de Arena, & Bartol. in d. l. vtimur, ff. sepulcro violato, & in simili facit, quia priuilegium cōcessum mercatoribus eundi ad nundinas absque solutione gabellæ, intelligi etiam debet pro redeundo ex dictis nundinis, vt per Alexand. consil. 46. lib. secundo, Gozad. consi. 27. num. 23. Iul. Ferretan tractat. de Gabel. & publican. num. 95. quos in proposito refert & sequitur Menoch. de arbit. quæst. libr. secundo, d. casu 336. nume. vndecimo, & seqq. vbi contra motiuum Petrini Belli in tracta. de re milita. titu. de saluis conduc. nume. 21. dixit hanc ampliationem procedere nedum, quando ex subiecta materia clarè apparet quod saluus conductus complectitur etiam facultatem reuertendi, sed etiam quando sumus in dubio: quia in dubio securitas latissimè, & fauorabiliter interpretanda est, vt ibi per eum, & dixi supra, num. 39.
54 seqq. † licèt bene secus sit, quando econtra ex subiecta materia apparet, quod saluus conductus non fuit concessus pro redeundo, vt in exemplo ibi per eum posito, num. 15. versic. secundus casus est. At vbi subiecta materia aliud non patitur, semper saluus conductus datus pro eundo, censetur etiam datus pro redeundo, vt per præallegatos, ex quibus potest dici ita se habere communem Doctorum opinionem, cui addo & Bertazzo. consil. crim. 359. nu. 10. vbi & alios adducit. & Quintil. Mandos. in sua pract. commissionum, in tract. de signatura gratiæ, rubr. de sal. condu. versicu. in saluo conductu apponitur clausula, & cæt. post medium.

55 AMPLIA XI. Vt † saluus conductus alicui concessus tute veniendi ad aliquem locum, censeatur cōcessus, vt offendi non possit nedum quando est in itinere, sed etiam quādo est domi suæ præparans se ad iter: & hoc tum quia saluus conductus vim suam obtinet a die concessionis, tum etiam quia non dicitur quis tutus in itinere, si tutus non est dum se itineri accingit. l. legato. & l. qui mittuntur, §. sed & si, vbi glo. in verbo, agere, & ibi etiam Doctor. ff. ex quibus causis maiorata potissimum per præfatas rationes post Angelum in consi. 363. incipien. quicquid addo, & c. tradidit Menoch. de arbitra. quæstio. lib. secundo, casu 336. numero decimooctauo, & pluribus seqq. vbi optimè in occurrēti casu, & exemplo, de quo ibi per eum, respondet motiuis Petrini Belli, qui contrariū credidit verius, & demum distinguendo hanc ampliationem declarat non procedere, quando saluus conductus fuisset impetratus dolo, non verè, vt is ire vellet ad aliquem locum, sed vt tutus domi staret: quo casu non debet ei talis saluus conductus suffragari, & isto casu satis de fraude dicetur apparere, quādo essent lapsi plures dies, in quo qui habuit saluum conductum, poterat se ad iter præparare, & discede-
56 re, & non discessit: † Stante enim fraude non debet ipsi securitas patrocinari, prout generaliter etiam saluum conductum non suffragari ei, qui dolo, & fraude illum impetrauit, ex Menoch. in loco iam relato consulendo dixit Bursat. in consi. 345. num. 25. lib. 4. & ante istos scripsit Nell. de bannit. in 2. par. 2. temp. q. 16. ad finem, versi. præsumitur enim dolosè. & c. at vbi dolus cessat, tunc cum Menoch. haud dubiè crederem saluum conductum alicui concessum pro itinere faciendo censeri etiam concessum, dum is se domi ad iter præparat.

AM-

57 AMPLIA XII. Et hæc est pulchra† ampliatio, quod saluus conductus delinquenti concessus extenditur etiam, & seruandus est quo ad delicta in saluo conductu non expressa, dummodo minora sint expressis sic pulchre ex Bald. in consi. 400. volumi. primo, dixit Nouell. in regul. 48. iudex saluum conductum, in 6. ampliatione. nec dissentit Boss. in tit. de remed. ex sola clemen. Princ. nu. 70.

Et quando generaliter saluus conductus est pro omnibus delictis, ille seruandus est, & locum habet non solum pro delictis publicis, & pro quibus assecuratus condemnatus est, sed etiam pro occultis, & pro quibus non est condemnatus, Bal. consilio 490. libro primo, Petrin. de re milit. in titu. de saluo conduc. numé. 7. Signorol. consil. 203. in quæstio. vertente inter B. num. 6. sequitur Menoch. de arbit. quæstio. d. casu 337. num. 7.

LIMITA I. Propositam huius quæstionis regu-
58 lam, † vt non comprehendat saluus conductus delicta futura, si generaliter pro omnibus delictis cōcessus sit, secundum Angel. in l. penulti. §. illud, §. quod quisque iuris, qui tamen loquitur in rescripto ciuili, prout & idem in saluo conductu alicui debitori concesso, quod non trahatur ad debita futura, tradit Magolott. in tract. de salu. conduc. in 3. par. in princ. Bursat. consi. 345. num. 35. lib. quarto, Bertazzo. consi. crimin. 359. num. decimosexto, lib. secundo, & in saluo conductu delinquenti concesso, quod non trahatur pariter ad delicta futura, scripsit Angel. de malefi. in verbo, quod fama publica, num. 00. in fin. versi. quinto quæro. Signorol. consi. 103. num. 3. Menoch. de arbit. quæstio. lib. secundo, casu 337. num. 13. & consil. 244. num. 31. volum. 3. Franc. Herculan. in tractat. de caut. de non offenden. cap. 37. tit. de salu. conduc. numer. vigesimo, versic. quod facit ad saluandos, &c. & num. vigesimoquinto, versic. & quod non trahatur ad futura, Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. & pace, quęst. 106. num. 7. Petrin. Bel. in tract. de re milita. titu. de salu. conduc. numer. 37. & nume. 60. Procedit etiam hæc limitatio generaliter, tam in ciuilib. quā in criminalibus. & ratio, quare in criminalibus saluus conductus a Doctoribus adducitur; quia scilicet dolus de pręterito remitti possit, non tamen potest dolus de futuro, l. Aurelius, §. Caio, ff. de libera. lega. Dec. consil. 178. num. 3. & in l. contractus, num. 42. ff. de reg. iur.

59 AMPLIA Hanc primam limitationem † in tantum saluum conducrum non extendi ad delicta futura, vt ex nouo delicto infringatur concessus saluus conductus, nec ille seruari debet, etiam quo ad antiqua delicta, secundum Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica, &cę. numero 68. in fine. vbi dixit hosti quoque seruandum fidem, & saluum conductum, dummodo, & ipse fidem seruet, ad gloss. in capitul. noli existimare, in verbo, hosti, 23. quæstio. prima, fidem autem seruare non dicitur is, qui sub saluo conductu delinquit: ad idem latè Romani. in l. possideri, §. si seruus, nume. decimo, ff. de acquir. vel amitten. possessio. vbi arguit pro, & contra, & tandem residet in proposita ampliatione: tum quia omnis concessio intelligitur rebus sic stantibus, & non alias, l. cum quis, ff. de solut. tum etiam quia securitas, & saluus conductus habet in se tacitam illam conditionē,
60 nisi † assicuratus concedentem offenderit; vel alias offensionis causam præbuerit, l. quæro, §. inter locatorem, ff. loca. l. quid ergo, §. si hęres, ff. de leg. primo, tradidit Magolott. in pract. de saluo conduc. in secunda parte, columna quarta, versicu. sed hoc limitatur, & Menoch. consi. 244. numero 31. & 38. sequent. volum. tertio, satis autem dicitur offendi concedens per delictum ab assecurato commissum, cum per delictum offendatur respublica, & sic Princeps concedens, l. si quis ingenuum, §. in ciuilibus, ff. de capt. & postlimin. reuer. l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. cum similib. idem etiam tenuit, & disputato articulo, ac contrarijs respondendo multo verius credidit Nell. in tractat. de bannit. in prima parte, secundi tēpor. quęst. decimasexta, per totam, vbi & aliam adducit rationem vltra Romanum, quia scilicet concessio salui conductus sapit priuilegium ex eo, quia sine saluo cōductu non potest bannitus in ciuitate cōmorari, sed delinquendo dicitur abuti priuilegio, & saluo condoctu, ergo ipso iure est eo priuatus, l. nullus, & l. Iudæos, C. de iudic. & per easdem ferè rationes eandem opinionem substinuit etiam Boer. decis. 179. num. 3. inquiens eum, cui concessa fuit securitas si ea abutatur, carere debere eius effectu, per regulā capit. priuilegium, vndecima quæst. quarta, & capit. cum accessisset, de constitu. & frangenti fidem fides frangatur eidem, l. cum proponas, C. de pactis. Ergo isto casu bannitus noua committendo delicta, tanquam hostis, & capi, & puniri potest, non obstāte saluo conductu, vt ibi per eum, dicto num. 3. & nume. septimo, versicul. quia conclusum, vbi testatur ita in eo Senatu conclusum fuisse. & Iodoc. in pract. crimi. capit. 29. rub. de publica fide, siue (vt vocant) de saluo conductu, numero septimo, refert in proposito Baldum in §. item sacramenta, in vlt. colum. de pace iuramen. firm. in vsibus feudorum, testantem quod in ciuitate Paduæ quidam bannitus, cui fuerat concessus saluus conductus tuto, libereque adeundi ciuitatem, quam cum ingressus fuisset, denuoque recens commisisset flagitium, expendendo scilicet adulterinam, & falsam monetam, illico nihil sibi patrocinantem concesso saluo conductu, laqueo suspensus fuit. & Baldum vbi supra pariter in proposito refert & sequitur Francis. Herculan. in tractat. caut. de non offenden. cap 37. titu. de saluo conduc. numero vigesimo, in princip. assensit Menoch. de arbit. quęst. lib. secundo, casu 337. num. decimoquinto, versicu. cæterum Nell. &c. vbi & pro eadem opinione allegat Afflic. in constitu. Regni, lib. secundo, rub. 3. de forbannitis, num. trigesimosecundo, & Herculanum vbi supra, d. nume. vigesimo, & demum hanc eandem posuit conclusionem Bursat. in consi. 345. num. trigesimosecundo, volumi. quarto, allegans insuper Vitall. Gamb. in tract. clausularum, in verbo, nil nouari securitate pendente.

Nec dissentire videtur idem Menoch. consil. 244. num. 32. volum. 3. vbi adducit pro opinione Romani, vbi supra allegati, Magolottum d. tractat. de saluo conduc. secunda par. colum. quarta, versic. & proptere a caueant, &c. & in casu in quo ipse Menoch. consuluit optimè concludit iure potuisse carcerari Spinulam, cui a Domino Marchione Gonzaga fuerat concessus saluus conductus propter iniuriosa verba per eundē Spinulam in ipsum Dominum Marchionem prolata, vt ibidem, num. 38. & sequen. & faciunt scripta per Hippol. Riminald. in consil. 490. nume. vigesimoquarto, volum. quinto, vbi dixit, quod securitas semper in se tacitam habet conditionem, nisi per assecuratum aliquid committatur, propter quod aduersus eum lex capturam permittat, l. qui seruū, vbi Bartol. & Ias. in secundo notab. ff. de verborum obligat. cum alijs ibi per eum allegatis, & per Bursat. dicto consil. 345. num. 34. lib. quarto. Addo & Quintil. Mandos. in pract. commiss. in tract. de signatura gratiæ, rub. de saluo conduc. versi. limita, nisi habens saluum conductum, & licet contra hāc ampliationem sensisse videatur Dec. in cap. constitutus, il primo, numero septimo, versicul. ex quibus alias responsum fuit, &c. extra de appella. & asserens pro eadem contraria

tram opinione consuluisse Anton. Rosel. & plerosque alios Doctores Florentiæ: nõ per hoc tamen ab
ea recedas, tum quia communis est, tum etiam quia
vt præmittitur melioribus rationibus suffulta, & ar-
gumentis contrarijs bene satisfacit Nell. d. quæst. 16.
4. & pro ea etiam vide Vincent. de Franc. decis. 258.
num. 2. par. 2.

61 LIMITA Præcedentem ampliationem, † vt pro-
cedat quando bannitus cui fuit concessus saluus con
ductus, deliquerit ex proposito, & deliberatè, appa-
retque quod venit in ciuitatem, & sic saluum condu
ctum obtinuit causa committendi illud delictum,
quod commisit: tunc enim perdit priuilegium, & sal
uum conductum, quia eo abutitur, voluitque rem-
publicam fraudare, iuxta superius tradita, num. 59. &
sic causa salui conductus fuit falsa, quia aliud erat in
intentione, & aliud in verbis: at secus, quando talis
bannitus sic habens saluum conductum non ex pro
posito, & deliberatè deliquerit, sed vt puta lacessitus
& prouocatus se defendẽdo, licet etiam modum in-
culpatæ tutelæ excessent, propter quem excessum li
cet debeat puniri per no. in l. vt vim, ff. de iustit. & iu
re, non tamen debet perdere beneficium salui cõdu-
ctus quo ad delicta antiqua, quia intensio sua a prin-
cipio non fuit delinquere, & propterea aliqualiter ex
cusatur, vt per Blanchum in pract. crim. in §. datis de-
fensionibus, numero quarto, versicu. pro concordia
distinguerem. sequitur Menoch. de arbitr. quæstion.
libr. 3. d. casu 337. numero decimoquinto, & ambos,
Blanchum scilicet, & Menochium, refert, & sequi-
tur Ioseph. Ludou. in decis. Lucens. 11. nume. trige-
simoprimo, vbi propterea dixit, quod doctrina Decij
in dicto capit. constitutus, numero septimo, extra de
appellatiõ. supra in contrarium allegata, non est ita
simpliciter intelligenda, sed tantum procedit in deli-
ctis non appensatis, & ex improuiso, vel commissis
occasione propriç defensionis: non autem in delictis
appensatis, & ex proposito.

Nec a prædicta declaratione dissentit Nellus, vbi
supra allegatus, in secunda parte, secundi tempor. di-
cta quæstio. decimasexta, in fine, vbi præcedentis am
pliationis ponit exemplum in eo, qui nulla causa in-
teruenience de nouo aliquod maleficium commise
rit paulo post securitatem concessam: tunc enim, in-
quit ipse, præsumitur dolosè illam impetrasse, l. si vẽ
tri. § fin. ff. de priuileg. cred. ideo eum iuuare non de-
bet. l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedonian. cum
similibus. At secus si aliqua iusta causa interuenien-
te, vt puta ad sui defensionem deliquerit; tunc enim
non dicitur saluum conductum rupisse, l. verum, ff.
de furt. & licet in totum non excusetur, quia scilicet
puniri debet pęna ordinaria delicti per eum cõmissi,
non tamen poterit, inquit Boer. ex primo banno, &
ex primis delictis, pro quibus fuit concessa securitas,
& retineri: quia cum prouocatus deliquerit, non di
citur contra securitatem deliquisse, l. secunda, C. de
calumnia. † Et idem in delictis leuibus & non puni-
bilibus voluit Vincent. de Franch. d. decis. 258. num.
3. parte 2.

62 LIMITA II. Principalem regulam, † vt saluus cõ
ductus seruandus non sit, & reuocari possit superue-
niente noua causa, ob quam licitum esse recedere a
pactis, & conuentionibus in terminis salui cõductus
adnotauit Magolottus in suo tract. de securita. & sal.
conduc. quarta parte, colum. prima, versi. sed hoc in-
tellige, &c. vbi dicit, Principem qui saluum condu-
ctum concessit, possit illum reuocare superueniente
necessitate, & sic noua causa. Ibidemque Magalot-
tus commemorat exemplum Ducis Mediolani, qui
multo affidauerat bannitos alienigenas, & dubitatum
fuit, an superueniente bello, (& sic noua causa) ob
quod de bannitorum fide rationabiliter poterat du-
bitare, ipsi Duci liceret saluos conductus reuocare?
63 Et conclusum fuit posse: † Et generaliter ex causa pu
blicæ vtilitatis posse saluum cõductum reuocari scri
psit idem Magolottus in loco præcipitato, cũ in qua
cumque dispositione, & priuilegio semper publica v-
tilitas excepta dicatur, l. vtilitas, C. de primipilo, libro
duodecimo, l. si quis in graui, §. si quoque. ff. ad S. C.
Syllan. & rursus idem Magolottus in præcitata quar
ta par. colum. quinta, versicu. & facit illud pariter, ge-
neraliter dixit, quod quando causa superueniens est
contraria causæ, quæ mouit principem ad conceden
dum saluum conductum, tollitur ipsius salui condu-
ctus concessio, argumento cap. suggestum, vbi Do-
ctor. extra de decim. sic itaque per supra relatas ratio
nes, & post Magolottum in locis præcitatis saluum
conductum minimè obseruandum esse, sed reuoca-
ri posse ex noua superueniente causa, optimè consu-
luit Menoch. consi. 244. numero 29. 30. & 31. & 35. li
bro 3. & in eodem casu, in quo consuluit Menoc. cõ
suluit etiam & idem affirmarunt Bursat. consil. 345.
numero trigesimoquarto, & numer. quadragesimo
quarto, libro quarto, & Hippol. Riminald. consil. 466.
numero vigesimoquarto, seqq. volum. quinto, ea e-
tiam adductus ratione, quia omnis promissio intelli
gitur rebus sic stantibus, cap. quemadmodum, de iu
reiurand. l. fin. ff. qui satisda. cogan. cum simil. Nec
in admodum dissimili casu dissentit Cephal. in con-
si. 304. numero 147. libro tertio, vbi & aliam adducit
rationem, quia scilicet noua causa excusat a fractio-
ne fidei promissionis, vt per Clar. in pract. quæst. qua
dragesimaseptima, versic. quæro nunc, cum alijs ibi
per eum allegatis, & per Menoch. dicto consilio 244.
numero 30.

SVBLIMITANDO Hanc secundum limitatio
64 nem aduertas, † quod si noua causa superueniẽs pro-
cesserit facto, & culpa ipsius, cui cõcessus fuit saluus
conductus, vt in casu considerato per præfatos con-
sulentes, in quo ille Spinula cui fuerat concessus sal-
uus conductus verbis iniuriosis affecerat dominum
Marchionem concedentem, prout considerat Me-
noch. dicto consilio 244. numero trigesimooctauo,
& seqq. volum. tertio, vel puta, quando idem assecu-
ratus commisit aliquod delictum, propter quod de
iure veniat carcerandus, prout pariter cõsiderat Hip-
pol. Riminald. dicto consil. 345. numero trigesimo-
quarto, volumi. quinto, tũc vtique saluus conductus
non solum reuocari potest, sed etiam non est obser-
uandus, & consequenter assecuratus ex noua illa su-
perueniente causa, culpa & facto suo, etiam pro anti
quis delictis, pro quibus fuit assecuratus, & capi, &
carcerari potest, ex ratione a præfatis consulentibus
adnotata: quia scilicet impunè offendi potest is, qui
nouam causam offensionis præbuit, Bartol. in l. aut
facta, §. causa, ff. de pœnis, Magolott. de securit. & sal.
conduc. in secunda parte, columna quinta, versic. &
si per nouum, &c. cum alijs adductis per Menoch. d.
consi. 244. lib. 3. dixi supra, nume. 59. & sequen. & fa-
ciunt, quæ infra dicam in sequen. limitat. de assecura
to non adimplente promissa, numero 65. at si noua
causa non præcesserit culpam, & facto ipsius assecu
rati, sed aliunde, prout in casu belli considerauit Ma
golottus vbi supra allegatus, in saluo conductu con-
cesso per Ducem Mediolani illi multitudini banni-
torum, & generaliter in quali bet noua causa ratio-
ne publicę vtilitatis, post Magolottum in eodem prę
citato loco extendit Menoch. d. consil. 244. numero
trigesimosecundo, versic. secunda ista causa, & tũc
vtique crederem bene posse reuocari saluum cõdu-
bannitis concessum, prout posse per Ducem Medio
lani eo in casu conclusum fuisset refert Magolott. in
dicto

dicto loco, sed quod absque reuocatione, & renocationis notificatione possit assecuratus capi sub prætextu nouæ causæ superuenientis sine culpa, & facto suo, iniquissimum est, nec iura permittunt, nec rationes per præfatos consulentes adductæ suadent. Sed contrarium omnino multo verius esse affirmare necesse est, per ea quę in principali regula huius quęstionis deducta fuere, & ita indubitanter teneas, & in cōsulendo & in iudicando, licet consulentes præfati in casu suo forsan generaliter, & sine hac distinctione loqui videantur.

LIMITA III. Eandem principalem regulā non
65 habere locum in assecurato, †qui non adimplet promissa assecuranti in concessione securitatis, cui pariter & concessam securitatem minimè obseruādam esse, facit vulgata regula, quod non obseruanti non est obseruandum, l. cum proponas, la seconda, C. de pact. l. Iulianus, §. offerri, ff. de acti. empt. l. qui fidem, ff. de transactio. frustra enim ab eo sibi fidem seruari postulat is, qui fidem illi præstitam non seruauit, cap. frustra, qui fidem, de reg. iur. in sexto, nec potest quis se iuuare ea conuentione, quam pro parte sua nō adimpleuit, l. quæro, §. inter locatorem, ubi Bar. & omnes, ff. locat. frangenti que fidem fides frangatur eidē. sic itaque per has rationes in eodem casu, in quo Nobiles Spinula, ac Lituada obtinuerunt a Domi. Marchione Gonzaga saluum cōductum sub promissione conducendi quandam quantitatem salis ad ciuitatem, & non conduxerunt: per hoc caput non adimplementi meritò non obstante saluo conductu concesso illos potuisse retineri concorditer consuluerunt Bursat. d. consi. 345. numero 31. & 43. libro quarto, & Hippol. Riminald. d. consil. 490. num. 8. 11. & 25. libro quinto, & ante eos in non multum dissimili casu consuluit Imola in consil. 73 videlicet in quodam saluo conductu concesso quibusdam causa deferendi ligna, stramen, & frumētum ad ciuitatem Imolæ, quod cum non adimpleuerunt, meritò capti relaxari non debebant, vt ibid. Imol. arguebat, licet ex aliis specialib. rationibus in illo casu secus sentiat, & vide infra, nu. 78. in 8. limit.

66 LIMITA IIII. Quia saluus conductus alicui concessus pro se, & socijs, non extenditur ad socios casu se associantes in itinere cum assecurato, vt per Ang. in l. prima, numero tertio, ff. ad legem Iuliam, maiest. vbi dixit in proposito, quod illi dicuntur socii, qui determinato proposito, vt socij a principio socialiter venerunt cum habente securitatem, non autem, qui in societate assecurati casu incidissent, vt tota die contingit. l. item apud Labeonem, §. si quis virginē, versicu. Comitem accipere debemus, &c. ibi, *& ita comitem Labeo diffiniuit, qui frequentandi cuiusque causa, vt sequeretur, destinatus est, &c.* & quod plus est, vt inquit ibidem Ange. nec dicuntur socij etiam si a principio se associassent, non ad finem, vt essent socii, sed pro eorum negocijs peragendis. l. prima, C. de nauib. excusat. libro vndecimo, & l. qui sub prætextu, C. de sacr. sanc. eccles. sic itaque per easdem rationes authoritate Angeli nisus hāc comprobat limitationem Boer. decis. 179. numero quinto, & sequitur Gigas in tract. de crim. læsæ maiest. libro primo, ti. qualiter & a quibus cri. læsæ maiest. commit. quæst. 33. ad finem, numero decimoseptimo, a quibus licet dissentire videatur Pet. Bel. in tract. de re milit. titu. de saluis conduc. nume. 22. non per hoc tamen recedas a proposita limit. quę optima ratione fundata est, & eam sequitur Menoch. de arbitr. q. lib. secundo, casu 336. nu. 5. & 6. licet sub pretextu distinctionis posse ambas opiniones conciliari affirmet.

67 LIMITA V. Quia † saluus conductus datus eundi, puta & redeundi, non intelligitur datus nisi pro vna vice, vlterius autem tanquam non datus seruari minimè debet, Barto. in l. prima, numero quinto, versicu. quarto quæro, in fine, ff. ad legem Iul. maiest. & in l. dotis, la seconda, per illum textum, ff. de iure dot. Ioan. de Plat. in l. prima, C. de nauicul. libro vndecimo, Marsil. in practic. §. quoniam, numero decimoquinto, & in rubr. de fideiussor. num. 98. Felyn. in capit. fin. numero primo, & ibi etiam Abb. numer. primo, de treg. & pace. Ferret. in tract. de Gabel. & pub. numero 192. Dec. consi. 543. numero 6. volum. quarto, consi. 603. pariter numero 6. volum. quinto, Petr. Bell. de re milit. in tit. de sal. conduc. numero vigesimoquarto, Magol. in tracta. de securit. & sal. conduc. 3. par. colum. decimaquarta, versicu. præterea dubitatur. Tiraquel. in l. boues, §. hoc sermone, in quinta limit. ff. de verborum significat. Francis. Herculan. in tracta. de non offenden. capit. 37. sub. de sal. conducti numero primo, & numero quarto, in fin. vbi & alios plures adducit concordantes. Menoch. de arb. q. libr. secundo, casu 336. num. 56. & consi. 244. num. 1. & numero 6. libro 3. & est communis, vt testatur Bursat. in consi. 445. num. 13. & num. 22. lib. 4. addo & Quintil. Mandos. pract. commiss. in tract. de signatura gratię, sub rub. de sal. conduc. ver. in saluo conducto apponitur clausula, &c.

68 AMPLIA. Hanc quintam limitationem † procedere etiam quod in saluo conductu fuerit data facultas & potestas semper veniendi & redeūdi, illa enim dictio *semper*, isto casu non significat perpetuitatem, ac continuitatem temporis, nec refertur ad plures & multiplicatas vices aduentus, & regressus, sed significat idem quod *omni tempore*, vt declarat Ias. in l. prima in secundo notab. ff. solut. matrimon. et sic designat tempus continuum, non præfinitum et indeterminatum primi tantum accessus, ita quod sit sensus, concedimus tibi facultatem semper eundi et redeundi, etc. Hoc est, vt possis venire, et redire non solū hinc ad dues, tres, decem, vel quindecim dies, sed semper, hoc est ad mensem, et vltra ad tuum beneplacitum
69 intelligendo tamen pro prima vide, † quia si pro pluribus, vicibus intelligere voluisset, apposuisset clausulam, *totiès quoties*, quæ gratiam non determinatam ad primum actum, sed ad plures indeterminatè cōstituere solet, secundum Archid. in capit. nunc verò, 9. quæstion. 3. Tiraquell. in hoc sermone, §. boues, in 26. limit. ff. de verborum significa. sic in eo casu salui conductus concessi Nobilibus Spinulæ, et Lituadæ sub his verbis, *sarà sempre in lor libertà venire, & ritornare*, vnanimes consuluerunt Bursat. consil. 345. numero 14. et seqq. volum. 4. et Menoch. d. cons. 244. num. 22. et seq. lib. 3.

70 Cōtrarium credo verius, et moueor, † quia dictio, *semper*, vario modo in iure accipi solet: aliquando enim importat idem, quod dictio, *plerumque*, l. final. C. de testamen. Osasc. decis. Pedemont. 86. numer. octauo, aliquando importat idem, quod *regulariter*, l. semper in obscuris, et l. semper in dubiis, ff. de reg. iur. aliquando importat continuationem temporis, l. Caio, §. Imperator, ff. de adimen. leg. l. quæ sub imagine, C. de distr. pign. l. prima, in princip. ff. de flum. l. semper, ff. de iure immun. aliquando significat perpetuitatem et multiplicatas vices, gl. in §. cum vero, in verbo, semper in Authent. vt determina. sic cleric. nu. aliquando significat diem, quod *multoties*, l. prima, C. de priuat. carcer. Bar. dicto §. cum vero. item aliquando significat idem, quod *omni tempore*, vt supra probatum est, et plenè de his significationibus tradit Ripa post alios, in d. l. prima, numero 107. ff. solu. matrim. Decian. respon. 1. num. 258. volum. primo, nec dissentiunt præfati consulentes, videlicet Menoch. d. consi. 224. numero vigesimosecundo, volumine tertio, Bursat.

Bursat.d.consi.345. numero decimoquarto, addo & Riminnal.iun. qui & in eodem casu cum præfatis cō sulentibus scripsit in consil.490. numero secundo, libro quinto, vnde hæc est veritas, quod dictio, *semper*, vno vel alio modo accipitur, secundum subiectam materiam, prout fatetur, & idem Menoch.d.consil. 244.nume. vigesimotertio. Cur ergo potius in saluo conductu volumus hanc dictionem, semper, referre ad vnicum actum, vel ad vnicam vicem potius quam ad plures actus, & ad plures vices, cum de sui natura, & proprietate licèt significet idem, quod omni tempore, significat tamen continuitatem, & perpetuitatem temporis, ac multiplicationem actuum non video certè probabilem rationem, & si respicienda est subiecta materia, vt modo dixi, illa est fauorabilis, secundum communem * Doct.opin. vt supra probaui, num.39.& 40. ideo intelligēda est eo modo, quo magis fauetur assecurato & consequenter saluus conductus erit isto casu intelligendus pluribus vicibus, & non de vnica vice.

Et licet † in casu, in quo consuluerunt pręfati Do-
71 cto. contrarium ipsi affirmauerunt, non ideo principaliter hoc affirmarunt, quia id generaliter verū sit; quia immo contrarium verius est, vt probaui: sed qa in casu illius salui conductus concessi Nobilibus, & Spinolæ & Lituadæ, aderant quædam alia sequentia verba, quæ apertè significant d. Marchionem concedentem noluisse securitatem concedere, nisi pro vnica vice, vt bene dicta verba considerata fuerunt per Menoch.d.consil. 244. numero vigesimotertio, ver. *egli è vero, &c.* & per Bursat.d.consi.345. numero decimoquinto, in eidem verbo, *egli è vero, &c.* & bene fateor, & cū ipbs sentio, quod saluus conductus eundi, & redeundi, non intelligitur nisi pro vna vice, etiam quod in eo adsit dictio, *semper*, quando ita colligitur ex coniecturata mente concedentis, iuxt. superius tradita, nume.42. at cessante mente concedentis in contrarium dicere semper saluum condu. fore cō cessum pro pluribus vicibus quando concessus est eundi, & reundi, non simpliciter, sed adiecta dictione, *semper*. Et ita teneas.

72 SVBLIMITA Dictam quintam † limitationem, non procedere in saluo conductu determinatè concesso ad certum locum, vel ad certum tempus: nam durante illo tempore, & negotio potest assecuratus etiam pluribus vicibus ire & redire ad locum, de quo in saluo conductu, vt per Bartolum in l. prima, num. quinto, in fine, versic. intelligo vera, ff. ad legem Iul. maiest. vbi quod securitas veniendi & redeundi pro pace facienda intelligi, quod assecuratus possit ire & redire etiam pluribus vicibus, & semper donec pendet tractatus pacis, argumen. l. continuus, §. qui insulam, ff. de verborum obligat. & veteres, cum l. seq. ff. de itiner. actuque priua. & Alexand. ibi in additio. in verbo, ire, & redire, in litera K. pariter dicit quod saluus conductus datus vsque ad certum tempus, non intelligitur pro vna vice tantum, sed quoties voluerit assecuratus accedere, argument, tex. in l. si cum in annos, C. quibus modis, vsusfruc. amittat. cum notatis per eundem Bartol. & per Rapha. Fulgos. numero septimo, in l. si mihi & Titio, ff. de verborum obligatio. addo & pro hac eadem sublimitatione, Ab. in cap. final. numero 3. & ibi etiam Felyn. numero 3. de treg. & pace, Magolott. in tract. securit. & saluo conduc. par. 3. colum. decimoquarto, versicu. sed hoc primo fallit, Petrin. Bell. de re milit. in titu. de saluo conduc. nume.23. versi. hoc tamen fallit. vbi ponit exemplum in eo cui fuit concessus saluus conductus deferendi ligna in ciuitatem intra mensem, aut quid simile: dicitque quod talis saluus conductus debet intelligi, vt is possit infra dictum tempus pluries ac plures ad sui libitum ire in ciuitatem & deferre d. ligna. addo & Iacob. Nouell. regul.182. in 3. fallent. & in secunda fallen. vbi idem & fortius, quando saluus conductus contineret materiam, quæ de consuetudine requireret iterationem, Francisc. Herculan. in tract. de caut. de non offendend. cap.37. de sal. conduct. numero secundo, casu 336. nu.36. ad fin. & in consi.244. num.24. lib.3.

72 LIMITA VI. Vt † saluus conductus minimè seruandus sit, quando eius authoritas vel virtus iam expirauit, vt puta vel morte concedentis, vel eius iurisdictione & officio finito: ijs enim duobus casibus saluos conductus ad beneplacitum maximè concessus expirare & minimè seruandos, probarunt Bald. in l. 1. num. 3. vers. item dico, C. de postul. Bar. & Alex. in l. centesimis. §. fi. ff. de verborum oblig. Angel. consi. 217. num.9. versicu. ad quartum, &c. Dec. consil. 108. numero secundo, Corn. consilio 235. sub num 5. vol. 2. Magol. in tract. de sal. conduc. par.4. in princ. Franc. Herc. in tract. de caut. de non offend. c.38. rubr. de sal. cond. nu.21. & seq. Menoc. de arb. q. lib.1. q.69. nume. 5. vbi generaliter ponit beneplacitum semper expirare morte concedentis, & in specie Bursat. consi.177. nu.31. seqq. lib.2.

74 SVBLIMITA Hanc sextam † limitationē, vt procedat quando verba salui conductus sunt talia, quæ designant perseuerantiam voluntatis, vt sit dictum, ad beneplacitum, tunc enim morte concedentis expirat voluntas, ideo expirat etiam et vis salui conductus, vt dixi in limitat. at secus quando in saluo cōductu adsunt verba positiua voluntatis, vt puta sit dictum, donec reuocauero, donec mutabo, vel quid simile, et prout pluries etiam in saluis conductibus vidi apponi clausulam, *cum disdicta, &c.* quę clausula importat idem, ac si dictum fuisset, donec reuocauero, etc. illo enim casu saluus cōductus non expirat morte cōdedentis, quia requiritur expressa reuocatio, vt per Alexand. in dicta l. centesimis, §. si ita stipulatus, numero vndecimo, et numero decimoquarto, ff. de verborum obligat. et licet per mortem voluntas extinguatur, l. quarta, ff. locat. non tamen per mortem dicitur reuocata voluntas, cap. si delegatus, de offi. de lega. in 6. Barto. in l. more, numero octauo, vbi etiam Ias. numero decimotertio, et Deci numero 18. ff. de iurisd. omnium iudic. Ruyn. consi 115. num.7. li. primo, cum alijs adductis per Menoch. in tract. de arbit. iudic. quæst. lib.1. quæst. 69. num.12. et seq. vbi testatur de receptiori * opinione, de qua etiam in specie, et in terminis inserendo ad saluum conductum sub prædictis verbis concessum testatur Bursat. d. consil. 117. num.32. lib.2.

75 LIMITA VII. Vt † cessante causa salui cōductus, cesset etiam, et saluus conductus propter dictam causam concessus, vt ex facto consuluit Imol. consil.33. in casu præmisso videretur prima facie, post princip. vbi tamen declarat hoc procedere, quādo causa cessat finalis ipsius salui conductus, secus si cesset causa impulsiua, nempè ad commodum recipientis solum quia tunc minimè saluus cōductus expirat, vt ibi per eum, et in securitate concessa bannitis eundi, et redeundi impunè ad succurrendum Castrum, quod cesset securitas, si post reuersionem banniti amplius non succurrant, sed stent per longum tempus in loco, consuluit etiam Come. in consilio 122. numer.8. in fine, volum. quarto, quos refert, quos in proposito refert Tiraquel. in tract. cessan. cau. prima par. numero 230. et 231. in versic. salui conductus, et versicu. securitatis, et numero 217. ubi generaliter dixit, quod cessante causa promissionis cessare debet, et ipsa promissio, capit secundo, et ibi Anton. de But. in secundo notab. per illum textum, de custod. euchar. l. j. §. fi. et l. seq.

& l.seq.ff.de excusat.tutor.l.tutelam,in princip.ff.de
76 testamen.tutor.cum alijs ibi per eum alleg.†et idem in ciuilibus saluum conductum debitori ob paupertatem concessum excrescentibus facultatibus, et sic paupertate cessante, et illud quoque expirare et cessare dixit Magolot.in tract.de saluo conduct.parte 4. columna quinta,versic.prætereundum; et rursus;co lum quarta,uersic.et hoc est verum,etc. vbi generaliter dixit, securitatem datam propter certã causam, simul cum ipsa causa expirare, ex doctrina Bartol.in l.1.numero quinto,in fi.ff.ad leg.Iul.maiestat.quam
* dicit communem,*receptam,et per prædictas rationes ac authoritates in saluo conductu concesso Nobilib.Spinolę et Limadæ, vt cum effectu curarẽt aduehi sal ad ciuitatem Casalis,quod censeatur finitus, et expiratus,ex eo quod dictum sal non fuerit portatum,et sic quia cessauerit causa salui conductus,vnanimes consuluere Menoch. cons. 244. numero 36. et 38.volumitertio. Hippol. Riminald.cons.490.nu. 8.et seqq.volum.5.Burs.cons.345. num.1.et num.46. et seqq.volu.4.

SVBLIMITANDO Hanc septimam limitatio-
77 nem,†aduertas quod præfati consulentes in proposito casu affirmarũt amplius cessante dicta causa salui conductus, potuisset illos assecuratos detineri, eo quia causa cessauit eorum facto, et culpa, videlicet propter non obseruantiam promissionis,et credo verum dicant, quia non obseruanti non est obseruandum,vt latè supra dixi,numero 65. at vbi causa salui conductus cessaret absque culpa, et facto assecuratorum, tunc licet bene crederem saluum conductum esse finitum, et posse reuocari per superius deducta, non tamen crederem ipso iure esse finitum absque expressa reuocatione, et declaratione Principis, nisi in saluo conductu expresse diceretur, quod ille non deberet durare, nisi durante causa, propter quã fuit concessus: semper enim est seruanda illæsa fides publica etiam in casu dubio, et faciunt, quæ supra scripsi,num.64.

78 LIMITA VIII.Vt† regula procedat in saluo conductu puro, secus in conditionali:nam non purificata, vel non adimpleta conditione in saluo conductu apposita, non potest quis in eo saluo condu. niti,nec ex eo agere,l.Thais ancilla,ff.de fide.libe.l.legata sub conditione,ff.de condit.& demonstrat.Cæphal.consi.207.nume.52.libro secundo,immo deficiente con ditione in saluo conducto apposita, perinde est ac si saluus conductus factus non esset,l.pecuniam,quam ff.certum peta. l.necessario,§.quod si pendente,ff.de pericul.& commod.rei vendi.Socin.iun.consi.4.numero decimosexto,& consi.180.numero quarto, volum.secundo,& paria sunt, saluum conductum non esse concessum,vel concessum sub conditione, quæ non fuerit adimpleta,& purificata, Ripa respon.2.numero 23.libro primo, Aymo.consil. decimoquinto, numero 3.Cæphal.consi.183.numer.52.libro secundo,igitur assecuratio sub conditione facta, illa deficiẽte pro non facta haberi debet,& consequenter eo casu assecuratus non obstante saluo conductu,& capi, & detineri potest: sic inquam per has rationes regulam propositæ quæstionis fore limitandam in saluo conductu conditionali non purificata,& adimpleta conditione optimè scripsit Hippol.Riminald. consi. 490.numero decimosexto,in fine,& sequentib.libro quinto,& faciunt, quæ supra scripsi numero 65.in 3. limitatio.

79 LIMITA IX.Eandem principalem † regulã non procedere in saluo conductu concessu a iudice: is enim bannitis,exulibus,& confinatis non potest fidãtias,& securitates concedere, vt veniant, seu redeant exilio confinatione vel banno non obstante,sicut optimè post longam disputationem factam per Salycet. in l.cum indulgentia, C. de sent. pass. contra Bartol. in l.is, qui reus, ff. de public.iudic.concludit ibidem idem Salycet numero 3.versi.ego distinguo,per text. in l.relegati,in fin.& in l.ad bestias,§.ex prouincia,ff. de poen.quibus iuribus,clarè inferri potest, talem licentiam concedenti securitates,& saluos conductus omnino Præsidibus denegatam esse,ex quo Principi solum est reseruata,& vt mox dicam.

Et cõcurrit euidens ratio, quia si aliter diceremus iudex diceretur venire contra suam vel sui antecessoris sententiam iam exequutioni mandatam, contra text.in l.Diui,in princip.ff.de poen.& in l.iudex,ff.de reg.iur.& latius,vt per eundem Salycet.in d. l.cũ indulgentia, vbi & alijs argumentis hanc comprobat limitationem,& respondet contrarijs, & Boss. in tit. de citat.numer.39.dixit quod Salycet. in d.l.cum indulgentia,magis cautè loquutus est,quam Bartol.in d.l.is,qui reus, & quod propterea putat quod in bannito,& iam condemnato iudex nullo pacto possit apponere manum ipsis concedendo saluos conductus, & securitates, & quod a Senatu Capitaneus iustitiæ cum tanquam iudex videat se non habere talem facultatem, requirit quotidie tales saluos conductus, & Clar.in pract.§ fin.quæstio.32.versic.sed hic quæro,dixit quod in Ducatu Mediolani iudices non concedunt huiusmodi saluos conductus,sed solus Princeps,vel Senatus,prout etiam testatur Boss.vbi supra numero 36.& in occurrenti casu, cum Prætor Cremonæ talem saluum conductum concessisset,Senatus ei rescripsit,vt post hac abstineret ab huiusmodi concessione, sed permitteret vt a Senatu peterentur salui conductus,& Menoch.in suo tracta.de arbitra. quæstion. libro primo,quæstione 81.numero sexto, in fine.pariter ex Claro in loco nuper citato testatur, quod hodie in Dominio Mediolani non iudices,sed solus Princeps has securitates, & saluos conductus concedunt.

80 Et certum est,† quod facultas concedendi securitates, & saluos conductus bannitis ac condemnatis, soli Principi reseruata est,d.l.relegati, in fin.ff.de poenis.ibi, *& nemo potest commeatum, remeatum [illegible] dare exuli, nisi Imperator*,& d.l.ad bestias,§.ex prouincia,ff. eo.cuius tex.verba clara sunt hæc. *Ex prouincia autem in prouinciam transduci damnatos sine permissu Principis non licere, Diui Seuerus & Antonius rescripserunt.* per quę iura, vt prædixi, facultatem affidandi & assecurandi bannitos,& cõdemnatos soli Principi reseruatam esse scripserunt Angel.in l.vtimur,numero quarto, ff.de pęBoer.decis.179.numero primo, Catal.in tract.sindica.quæst.115.numero 92. versicu.& nota,quia securitas. Nel de bannit.in secunda parte,secundi tempo. quæstio.decimoquinto,versic.ad secundum respondeo. Iodoc.in rubr.crimin. cap. 26.tit.de public.fide, siue vt vocant, saluo conduct. numero secundo, vbi alios adducit.Iacob.Nouell.in regu.188. incipien.saluus conductus a solo Principe,in princip.Franc.Herculan.in tract.de caut.de non offendend.cap.37. rub. de salu.conduc.numero decimooctauo,vbi ex Bald. in cap.primo,§.sacramenta, de pace iuramen.firmã. inquit, quod saluus conductus ab alio quam a Principe concessus,non valet etiam iuramento firmatus. Nicol.Moron.in tracta.de fide,treg.& pace,quæstio. 115.numero octauo,& numero vndecimo,vbi pariter, & alios adducit;Menoch.de arbitr.quæst.libr. secundo, casu 336. sub numero 23.versicul.cum solus Princeps possit,&c.Cæphal.consi. 304.numero 103. libro 3.Decian.consilio decimooctauo,numero 120. libr.primo,& 96.numero primo,volumi.3.vbi alios citat Doctores; Franc. Marc.decis. Delphin.68.num. 6.parte primo, Quintil.Mandos.in praxi commiss. in tract.

tract. de signatura gratiæ, rubr. de salu. conduc. versi.
saluum conductum perpetuum, &c. & ¦vbique pas-
+ sim & communiter • Doctores, igitur si solus Prin-
ceps potest saluos conductus concedere, necessariò
sequitur, quod nō possit iudex: quia si iudex hoc pos-
set, non vtique solus Princeps diceretur hoc posse,
prout hoc argumēto vti videtur in proposito Blanc.
in pract. crimin. in §. ignorantia, numero 189. & se-
quentib. folio 109. vbi apertè dixit, quod cum solus
Princeps possit concedere saluos conductus, dicta l.
relegari, in fine, ff. de pęn. ideo hoc non possunt infe-
riores à Principe, & sic iudices, ✠ quibus addo And.
Fachi. quem post huius libri tertiam impressionem
habui controuers. iuris, libro nono, capit. 62. versicu.
1. & seq.

81 SVBLIMITA Hanc nonam † limitationem vo-
lentem iudicem non posse concedere saluos condu-
ctus, vt non procedat quando iudex id faceret ex cau
sa, vt puta quando quis vellet comparere ad se defen
dendum super aliquo crimine, de quo inquiritur, &
timens molestari super aliis delictis, de quibus forsan
est bannitus, & condemnatus, petit securitatem, seu
saluum conductum super illis, quia tunc ex ista cau-
sa potest iudex comparere volenti securitatem & sal
uum conductum petitum concedere, ☞ & datum
seruare, vt per Bartol. in l. is, qui reus, numero duode
cimo, in fin. vers. ego autem dico, ff. de public. iudic.
& in l. ambitiosa, numero octauo, versi. ad ciuitatem
tamen, ff. de decret. ab ordina. facien. Alber. post Ol-
drad. qui hanc quæstionem in specie disputauit, &
alios quos allegat antiquos, in quarta par. statutorū,
quæst. 19. & in l. præsente, numero octauo, C. de his,
qui ad eccles. confug. vbi & iuribus & rationib. hanc
comprobat conclusionem. Nell. in tracta. de bannit.
in prima par. 4. tempor. quæst. 3. ad finem, versicu. aut
est talis causa, etc. et. Mars. in practica, in §. aggredior.
numero 104. Ias. in l. conuentionem, numero quar-
to, ff. de pactis. Iodoc. in pract. crimin. cap. 26. rubr. de
public. fide. siue vt vocant, de saluo conduct. num. 3.
& 4. Grammat. voto 25 numero vndecimo, Afflict.
decis. 4. numero secundo, & ibidem Vrsil. in additio.
num. quinto, vbi alios adducit concordantes, Blanc.
in prac. crimin. in §. datis defensionibus, fol. mihi 33.
numero decimoquinto, & seqq. vbi disputat quęstio
nem ad partes, relatisque in hoc articulo diuersis o-
pinionibus Doctorum, tandem sub nume. 24. sic pu-
! tat ex mente omnium, • vt ipse asserit, posse distingui
quod aut iudex vult dare saluum conductum ex iu-
sta, & legitima causa, & cum causæ cognitione: aut
sine causa & cognitione.

82 Primo casu potest, secundo autem non: † ☞ quod
& idem tradidit Nell. de bannit. in 3. par. secundi tem
por. quęst. 15. in princip. versic. item potest dari à iudi
ce: sed causa cognita alias non, & paulo infra in vers.
Si vero est data à iudice, & ex causa tunc dicitur con
cessus salu. conduct. quoties reus vult comparere ad
se defendendum super aliquo delicto, vt dixi in prin-
cip. huius sublimit. Item & quando iudex vult con-
frontare ad faciem alicuius carcerati bannitum, seu
condemnatum, vt ipsum carceratum de aliquo de li-
cto conuincat. Item si idem bannitus, vel condem-
natus vellet iam cęptam accusationem prosequi, d. l.
is, qui reus, ff. de public. iudic. item si vellet propalare
transfugas, vel alios fures, l. non omnis, ff. de re mili-
tar. Item & multo magis si vellet propalare crimen
lęsæ maiest. l. quisquis, C. ad legem Iul. maiest. His in
quam omnib. casibus, dicitur subesse iusta causa con
cedendi saluos conductus, & sic iudicem illum in di
ctis casibus concedere posse, tenuit Par. de sindicatu,
in verbo, saluus conductus, ca. primo, num. 3. & post
Pandem Blanch. vbi supra, numero 26. & Blanch. in
proposito refert, & sequitur Menoch. de arbitr. quę-
stio libro primo, quęst. 81. numero primo, seq. & qō.
92. nume. 10. & libro secundo, casu 337. numero secū-
do, & in consil. 100. numero 197. & 198. libro primo.
Addo & Nouell. regul. 48. in princip. incipien. iudex
saluum conductum, &c. & in 5. ampliat. Oddum Pe
rusinum in tracta. de restit. in integrum, parte secun-
da, quæstio. 92. articu. secundo, limit. 4. ad fi. num. 19.
Franc. Marc. decis. Delphin. 68. in princip. & num. 4.
par. prima, Quintil. Mandos. in sua pract. commissio-
num, in tract. de signatura gratiæ, rub. de saluo cond.
vers. ex causa autem.

83 Et † licet contra hanc sublimitationem aliqui sen
serint, teste Blanco vbi supra, numero 14. folio 33. à
tergo: prout certè contrarium sensit Salycet. in l. in-
dulgentia, C. de senten. pass. vbi dixit, quod nullo pa-
cto potest iudex concedere saluum conductum ban
nito & condemnato sub prætextu, quod velit com-
parere ad se defendēdum ab aliquo crimine: licet be
ne possit illum concedere reo inquisito, vel accusato
nondum condemnato: & Salycet. sic vt supra rela-
tum sequitur Boss. in titu. de cita. nume. 39. & nume.
84 vbi † amplius testatur, quod de consuetudine Medio
lani non iudices, sed Senatus concedit tales saluos cō
ductus bannitis etiam quando volunt comparere ad
se defendendum super aliquo crimine, & de eadem
consuetudine testentur etiam Menoch. de arbit. quę
stio. lib. primo, d. quæst. 81. num. 6. in fi. & Clar. in pra-
ctic. q. 32. vers. sed hic, quęro, & Tiber. Decian. consi.
96. num. 6. & seqq. lib. 3. vbi latè, & certe vt verum fa
tear, apud nos in Vrbe nunquam vidi per iudices cō
cessos saluos conductus bannitis, & cōdemnatis, præ
sertim pro homicidio, & capitaliter, nisi Principe cō
sulto & de eius mandato: & hoc credo vigore bulla-
rum Summarum Pontificum prohibentium huius-
modi saluos conductus cōcedi posse per alios, quam
per eosdemmet summos Pontifices, vt in 6. constit.
Clementis VII. de qua in Bullario, 1. parte, fol. 287.
& in constitut. Pij IIII. 104. de qua in eodem Bullar.
fol. 810. & Pij Quinti, 13. de qua in dicto Bullario, 2.
par. fol. 937. ✠ & hanc contrariam opinionem defen
dere conetur etiam Andr. Fachin. d. cap. 62. in discur
su. nihilominus vbi talis consuetudo, vel aliqua par-
ticularis constitutio siue statutum in contrarium nō
viget, nō crederem esse discedendū à proposita sub-
* limitatione, quæ cōmunis • est, sicuti testantur Blan
cus in loco citato, numero decimosexto, & 24. Fran.
Herculan. in tracta. de caut. de non offendend. capit.
37. tit. de saluo conduc. numero 17. vbi de veriori, &
magis communi, inter modernos, Clar. in d. vers. sed
hic quęro, Menoch. de arb. quest. libro secundo, ca-
su 337. vbi dixit, quod doctrina Bossij, in titu. de cita-
tio. num. 39. volens indistinctè iudicem non posse da
re saluum conductum bannito, est nimis generalis,
& in d. consi. 100. num. 198. in fine, vbi pariter de ma
* teria recepta † opinione, & in eodem trac. de arb. quę
stio. dicta quæst. 81. sub numero vndecimo, vbi duas
ad id adducit rationes.

Primò, quia iudex omni conatu studere debet, vt
veritatem inueniat, l. 2. C. si contra ius, vel vtilit. publ.
cap. iudicantem, 30. quæst. quinta, et in maleficijs ve-
ritas potissimum inuenitur ex delinquentis præsen-
tia, cum videat idē iudex, quo vultu, quo animi mo-
tu, qua constantia, qua trepidatione respondeat, l. de
minore, §. tormenta. ff. de q.

Secundo, quia ex concessione huius salui condu-
ctus resultat bonum publicum, et etiam priuatum,
quod versatur in defensione innocentis; cum com-
parens suam innocentiam ostendere velit, l. iterum
quoque, §. publice, ff. de procurator. vnde, vt delicto-
rum veritas elucescat, et ne innocens damnetur, quæ
omnia

omnia respiciunt publicam vtilitatem, potest isto casu iudex saluum conductum concedere per præallegata: quibus addo rursus Tiber. Decian. dicto consilio 96. numero quarto, et numero vndecimo, in fine, libro tertio, vbi testatur hanc esse iuris indubitatam conclusionem, et Nicol. Moron. in trac. de fide, treg. et pace, quæst. 105. numero decimotertio, vbi pariter testatur se ita pluries practicasse, dum esset locum tenens criminalis in prouincia Marchiæ, et quod cum semel ipse in ciuitate Esculana cuidam bannito saluum conductum concessisset, vt atrociora detegeret facinora: et non obstante saluo conductu, fuisset captus a curia Capitanei, fuit tamen relaxatus de mandato tunc Domini Remuli de Valenubus, Præsidis illius ciuitatis, et bene.

85 AMPLIA Præcedentem sublimitationem, † vt isto casu, quando quis est pro vno delicto bannitus, et citatus pro alio, vult comparere, et propterea petit saluum conductum pro delicto, pro quo est bannitus, iudex non solum potest, sed etiam debet illud cõcedere, aliter citatus non tenetur comparere, vt per Bossium in titu. de citato, numero trigesimoquinto, et 36. vbi quod impiũ esset aliter dicere. Clar. in practic. quæstio. 32. versicu. tu scis, ad finem, vbi quod alias esset citatio auferre facultatem se defendendi, dixi supra, in titu. de delict. quæstio. vndecima, numero 58. sequitur Quintil. Mandos. in sua pract. commission. in tract. de signatura gratiæ, rubr. de saluo conduc. versi. iudex nonnunquam, etc. vbi, quod ita passim seruatur, et latè comprobat Tiber. Decian. consi. 96. numero primo, et omnibus seqq. volumin. tertio, vbi numero quarto, et numero vndecimo, in fi-
86 ne, dicit hanc conclusionem esse in † iure indubitatam, amplius, numero nono, et sequentibus, hoc dicit procedere in eo, qui inquiritur de pluribus delictis, vt puta pro homicidio, et robaria, qa potest pro vno delicto, videlicet homicidio petere saluum conductum, et pro alio comparere, ac se defendere. vel e contra, et hoc, quia licitum est reo, quando plura sunt delicta, in inquisitione vnum fateri, et aliud negare, vt latè ibi, per eum, ad quem te remitto. ☞ Et ante istos hanc eandem ampliationem pluribus comprobar Alberic. in tractat. de statutor. parte quarta, quæstione 39.

LIMITA Præcedentem sublimitationem supra positam, numero 81. et sic vt supra ampliaram in nu-
87 mero 85. et sequent. † vt procedat, quando bannitus pro vno delicto, vocaretur pro alio, pro quo non posset audiri per procuratorem, vt puta si ageretur de pœna supra relegationem, quia tunc iudex potest saluum conductum concedere, ne innocens metu condemnationis, et banni, timens comparere damnetur, at secus si ageretur de pœna relegationis, vel infra; vt puta pecuniaria, quia tunc si vocatus petit saluum conductum, iure optimo potest sibi denegari, cum iudex possit semper illi dicere, mittas procuratorem, & illius medio te defendas, ideo volo saluum conductum concedere. cessat enim isto casu ratio, de qua supra: sic enim hoc potissimum fundamento ductus hanc comprobat limitationem Menoch. de arbitrar. quæstio. libro primo, quæstio. 81. numero octauo, & seqq. nec dissentit Tiber. Decian. dicto consilio 96. numero quinto, volumine 3. & ante istos hoc idem scripserunt Alb. in vlt. parte, statutorum, di. quæst. 39. columna tertia, in fine, ☞ numero vndecimo, & seqq. & in l. presente, nume. 8. ver aut accusatur iste bannitus de delicto, cuius pena est relegationis, vel infra, C. de his, qui ad eccles. confug. Blanch. in pract. in §. datis defensionibus, nume. 28. fol. mihi 34. à tergo. Nell. de bannit. in prima par. primi temp. q. 3. ver. aut enim causa, ob quam citatus est, &c.

Boss. d. tit. de cita. num. 39. ver. at in addit. Franc. Marc. decis. Delphinat. 68. num. 1. par. 1. & isto casu, vt dixi, iudex non tenetur dare saluum conductum: sed an possit, si velit? credo quod sic, per rationes supra deductas, sub numero 84. sed siue possit, siue non, parum refert, quia etiam quod non possit isto casu iudex dare saluum conductum, datus tamen est seruãdus, ne quis remanear deceptus sub publica fide, vt per Alber. & Menoch. in locis nuper citatis, & latius infra dicam, num. 95.

88 LIMITA II. Eandem sublimitationem, † vt procedat quando is, qui petit a iudice saluum conductũ, esset bannitus, vel condemnatus ab eodem iudice, a quo saluum conductum petit, vel ab eius antecessore, tunc enim, vt præfertur, potest idem iudex ex causa petitum saluum conductum concedere, at secus si esset condemnatus ab alio iudice superiore, inferior enim non potest contra factum superioris dispẽsare, capitu. inferior, vigesimaprima distinctio. l. pen. §. penultimo, ff. de aqua pluuia arcend. cap. cum venissent, de iudic. cap. vt nostrum, de appellat. & propterea illo casu iudicem non posse saluum conductum concedere etiam ex causa bannito comparere volenti ad se defendendum, scripserunt Afflict. qui & alios adducit antiquiores in decis. quarta, ad finem, numero quarto, versic. licet Bald. &c. & in constitu. Regni, libro secundo, rubri. quarta, vt bannito liceat infra duos menses, num. decimooctauo, & 25. Grammat. voto 25. num. 11. Blanch. in pract. §. datis defensionibus. folio mihi 35. a tergo, numero 40. & 41. vbi ampliat idem esse, quãdo æqualis iudex banniuit, & condemnauit cum superioris licentia, & mandato, quia tunc ille dicitur a superiore cõdemnatus & bannitus, non autem a iudice, ex Bar. Fel. & Dec. in locis ibi per eum allegatis, Meno. de arb. q. lib. 2. casu 337. nu. 11. & consi. 100. num. 227. lib. 1. Nicol Moron. in tract. de fide, treg. & pace, q. 106. nume. 8. in fi. Franc. Hercul. in tract. de caut. de non offend. c. 37. rubr. de saluo cond. nu. 8. vbi testatur de veriori, & magis cõ-
+ muni opinione.

89 Et ex hac limitatione † iudicem nec etiam ex causa posse concedere saluum conductum bannito pro rebellione, vel pro alio capite criminis læsæ maiestatis, scripserunt Afflict. dicta decis. quarta, num. quarto, Ias. in l. conuentionum, num. 4. ff. de pact. qui alios adducunt concordantes, & Menoc. de arb. q. lib. 1. q. 81. num. 14.

90 LIMITA III. Dictam sublimitationem, † vt procedat in saluo conductu concesso ad tempus, secus in perpetuum. Potest enim ad tempus iudex, aliusve inferior a Principe saluum conductum bannitis, & cõdemnatis concedere ex causa, vt supra dixi; secus in perpetuum, secundum Angel. in l. vtimur, nu. quarto, versic. temporalis autem, ff. de sepulcro violat. Alber. in præsenti. numero octauo, versi. sed impedimẽtum, C. de his, qui ad eccles. confugi. Nell. de bannit. in secunda par. 2. temp. quæst. 15. versic. ad secundum respondeo. Afflict. decisio. 4. num. secundo, versic. & hoc est verum, & ibi in additio. Vrsil. nu. 5. vbi alios adducit Iacob. Nouel. regul. 48. iudex saluum conductum, in prin. versic. inferior autem iudex. vbi plures adducit, & plures alios Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. & pace, quæstio. 105. numero decimotertio, Menoch. de arbitr. quæst. libro primo, quæstione 81. numero decimotertio, vbi hanc adducit rationem, quia concessio salui conductus in perpetuum, nihil aliud est quam restitutio banni, quæ quidem banni restitutio, seu reuocatio, a iudice concedi non potest, vt dixi supra in tit. de inquisitione, quæstio. sexta, numero decimo, Cephal. consil. 304. numero 102. 104. & 135. libro tertio, Tiber. Decian. consilio 96. nume-

ro primo, versicu. item maximè procedunt prædicta lib. 3. addo ad eundem Menoch. consilio 244. numero duodecimo, sequen. libro tertio, vbi ampliat hāc
91 limitationem non solum in iudice, † sed etiam in locum tenente Principis, seu eius vicem gerente, dicit que quod ex eo concessio salui conductus est de reseruatis Principi, vt in d. l. relegatis, in fine, ff. de pœnis, & tradit Magolott. in tracta. de securitat. & saluo conduc. parte prima, columna vndecima, versi. quarto limita. quæ Principi reseruata non transeunt in vices gerentem seu locum tenentem, qui non nisi generale habet mandatum, vt per Felyn. in cap. quę in ecclesiarum, numero trigesimosecundo, versic. sed hanc declarationem, extra de constitut. iccirco idem vicegerens, seu locum tenēs non nisi ad tempus, nō autem in perpetuum potest saluos conductus dare. Addo, & Bursat. in consilio 245. numer. 22. & 23. vbi
92 generaliter dicit, † quod inferiores a Principe nō ni
93 si ad breue tempus saluos conductus † concedunt, quod quidem breue tempus, licet aliqui dixerint esse 30. dierū, argumento textus in §. sed neque, in Authen. de manda. Princip. verius tamen ipse credit esse arbitrarium, ex Bart. post Guliel. de Cun. in l. si finita, ff. de damno infecto, cum aliis ibi per eum allegatis, & in iudice quando concedit saluum cōductū bannito comparere volenti ad se defendēdum in aliqua causa iuxta superius tradita, nu. 81. quod possit idem iudex saluum conductum concedere durante dicta causa, pro qua comparet, & se expurgare, vult, tradit Menoch. dict. quæstio. octuagesimaprima, numero decimotertio.

LIMITA IIII. Eandem sublimitationem, vt
94 tunc † demum iudex possit bannito, vel inquisito, seu accusato ex causa concedere saluum cōductum quando scilicet is bannitus seu inquisitus staret in loco, ex quo iudex ipsum extrahere minimè posset, secus si faciliter posset eum extrahere, & capere, quia tūc nō debet illum assecurare, vt veniat, sed per vim capere, & carcerare, & fatuus est iudex, qui cōcedit bannito, seu accusato securitatem, vt spōte veniat, si per vim illum capere potest, ex magistrali doctrina Sal. in l. cum indulgentia, numero 4. & 5. C. de sentē. pass. quam sequitur Blanch. in practi. 5. fina in verbo datis defensionibus, folio mihi 34. numero 22. et 27. vbi reddit rationem, quia scilicet cum iudex potest reum in manibus habere, cessat causa concessionis salui conductus, & sine causa, certum est quod iudex illum concedere non potest, vt supra dixi, num. 79. et seqq. & Salyceti doctrinam, quæ multum rationabilis est, sequitur etiam Menoch. de arbit. quæst. libro primo, quæstio. octuagesimaprima, in fine, numero decimoquinto, Francisc. Marc. decis. Delphinat. 68. num. 2. par. 1.

95 SVBLIMITA Rursus omnes præcedentes limitationes, in quibus dixi iudices non posse concedere saluos conductus, vt si tamen illum concesserint: debeat seruari, ne quis sub fide publica deceptus remaneat, & propterea isto casu non poterit assecuratus capi absque eo quod prius reuocetur ab eodem iudice, seu ab alio potestatem habente idem saluus conductus, & reuocatio intimetur assecurato, colligitur hæc declaratio ex Bart. post Oldradum, quem allegat in l. is qui reus, nume. duodecimo, ad finem, ff. de public. iudic. vbi expresse dixit, quod fidantia si datur, seruāda est. etiam quod dari nō debuisset, Alber. in l. præsenti, numero octauo, post medium, versic. sed si hoc casu data sit, C. de his, qui ad eccles. cōfug. vbi pariter dixit, quod licet fidantia de necessitate dari non debuerit, non tamen debet decipi is, cui fidātia data est sub prætoria authoritate, l. prima, C. de his, qui veni. ætat. impetr. ✠ idem Alber. in tract. de statut. quæstio. 39. numer. decimosexto, par. quarta, Paul. de Castro in consil. 423. post numerum nonum, vers. sed si expresse, volumine primo, vbi quod securitas data super criminibus si data sit ab eo, qui dare potuit, licet dari non debuerit, seruanda est, Menoch. in tracta. de arbit. quæstio. libro primo, quæst. 81. numero duodecimo, vbi quod licet aliquo casu per iudicem concedenda non sit securitas, si tamen dari contingat, seruanda erit, ne iudicis authoritate is decipiatur, allegat Albe. in quarta parte, statutorum quæstio. 39. propè finem. Rursus hoc idem & idem Menoch. tradit in eodem tractat. libro secundo, casu 336. numero vigesimoseptimo, & 33. vbi generaliter dixit, quod etiam si fidantia, & saluus conductus concedi non debuisset, concessa tamen seruari debet, & allegat Bald. in consilio 490. ponitur, quidam, columna secunda, versicu. item ex quo data, libro primo, & Signorol. in consilio 102. numero sexto, & Petrinum Bellum in tracta. de re milita. titul. de saluis conduct. numero decimo, in fine, & demum ad idem addo ad eundem Menoch. casu 137. numero quinto, & sexto vbi pariter & generaliter dixit, quod securitas & fidātia seruari debet, etiam quod concedenda non esset, & vltra præallegatos allegat etiam Cy. in d. l. præsenti, C. de his, qui ad eccles. confug. nec a prædictis dissentire videtur Clar. in practic. §. final. quæstio. trigesima secunda, versic. sed hic quæro, in fine, dum dicit quod Senatus rescripsit Prætori Cremonę, qui concesserat saluum conductum bannito comparere volenti ad se defendendum, vt in posterum abstineret se ab huiusmodi concessione salui conductus, tacitè sentiens, quod saluum conductum datum, licet dare non debuisset, debebat tamen seruare, faciūt tradita per Boss. in titu. de remed. ex sola clemen. princip. numero quadragesimosecundo, & quę nos in simili de gratia, quę concedi non debebat, concessa tamen seruanda erat, scripsi supra in tit. de inquisit. quæstio. 6. nume. 27. ✠ & cum hac opinione per transit etiam And. Fachin. quem post huius libri tertiām impressionem habui. controuer. iuris. lib. 9. capi. 63. Vincen. de trans. decis. 258. nume. primo, in fine, vbi de securitate a iudice qui hanc potestatem non habet bannitis data.

Sed contra præallegata tenere videtur Salice. in l. cum indulgentia, numero quarto, C. de sentent. pas-
96 sis, † vbi expresse dixit, quod quando iudex concedit fidantiam ei, qui stabat in suo territorio, & quem de facili capere poterat, quo casu nō debebat sibi illam concedere, iuxta superius allegata, numero 64. talis fidantia per eundem iudicem nec seruanda, nec custodienda est, sed ea non obstante iudex debet illum capere & extrahere ex territorio, in quo permanet, facit doctrina Bald. in §. item sacramenta, in vltima columna, versic. Quęro, vtrum si iudex, de pace iuram. firman. quem sic in proposito refert additionator ad Parid. de Put. in tractat. sindicat. in verbo, saluus conductus, capit. primo, litera A. vbi dixit, quod iudex etiam iurans seruare securitatem datam bannito, non tenetur seruare, nisi eam concesserit iure permittente. Item faciunt, quæ scripsit idem Bald. in l. prima, §. non fuit numero primo, in fine, ff. de dolo malo. vbi recitatis antiquorum opinionibus, an iudex teneatur seruare securitatem bannito, resoluit quod si illam concessit cum causę cognitione, non teneatur seruare, & Baldum in loco citato refert & sequitur Nellus in tract. bannit. in secunda parte, secundi tempo. quæstio. decimaquinta, ante medium, versic. si vero sine causę cognitione, & cum Baldo etiam per transire videtur Ange de Perus. in dicta l. secunda, §. non fuit numero tertio, & Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præced. numero 60. ad finem, & Iodo.

in pract.crim cap. 36. in rub. de public. fide, siue vt vocant saluo conductu, numero quinto, & Folle. in pract. crimi. in verbo, noratos capiat de persona, nume. octauo, Franc. Marc. deci. Delphinat 68. num. secundo, & tertio, parte prima, [& post Cyn. Iaco. de Belu. & Greg. Magal quos allegat, dixit nouissimè Flam. Carta quem post hęc scripta habui, in sua practic. in terrogan. reo. libro secundo, capitul. primo, numero trigesimoquarto, quod potest iudex dare bannito saluum conductum, & postea illo pendente ipsum decapitari facere.

* Prima opinio magis communis † videtur, prout de magis communi testatur Vulpell. respon 10. numero 12 & 13. dicens, quod nemo debet sub publica magistratus fide decipi, siue sit nulla defectu solemnitatis, siue etiam defectu potestatis, & siue fides sit data publicè voce præconis, siue etiam secreto, & qd ita alias Romæ fuit seruatum, & non solum hæc opinio, vt dixi, magis communis est, sed etiam æquior si cut testantur idem Bald. in d. l. J. §. non fuit, num. 2. ff. de dolo, ex Cyno in l. præsenti, C. de his, qui ad eccle. confug, & Quintil. Mandos. in sua practic. commissionum, in tract. de signatura gratiæ, in rub. de saluo conduct. versiculo voluerunt aliqui, &c. post mediū, ideo ab ea nec in iudicando, nec in soluendo recedendum est.

97 LIMITA I. Hanc sublimitationem non procedere, quando haberemus statutum, seu constitutionem annullantem huiusmodi saluos conductus: nā tunc si iudex concesserit securitatem in casu prohibito a statuto, vel a constitutione, non vtique talis securitas seruanda est: quia si esset seruanda, frustra ab illo statuto, seu constitutione esset apposita pœna annullationis, præcisè ergo seruandum est tale statutū & constitutio, vt in simili statuto Brixiæ optime respondit Menoch. dicto casu 317 numero septimo, libro secundo, de arbit. quęst. & multo magis eadem sublimitatio non procederet, quando haberemus aliquam specialem constitutionem volentem in aliquo casu, vel ab aliqua persona nō posse concedi saluos conductus, & vlterius disponentem, quod dicti concessi salui conductus sint ipso iure nulli, & quod iis non obstantibus, assecurati possint capi, carcerari & puniri. Tunc enim nihil prodesset dicere, non debeo decipi sub fide publica, quia legē habemus scriptam, cui standum omnino est, & cuius ignorantia non præsumitur, prout in iis terminis habemus plures bullas summorum Pontificum, quas supra retuli numero 84. volentes saluos conductus concessos homicidis & bannitis ab alio quam à summo Pontifice, ipso iure nullos esse, & iis non obstantibus posse tales affidatos capi, carcerari & puniri. & ad propositum bene adnotauit Flam. Carta. de exequut. sentē. capito bannito, capi. fina. numero 315. versicu. neque etiam. [sed post hęc scripta peruenit ad manus meas Ludouic. Pegue. Hispan. in sua decisio. crimi. 39. per totam, vbi disputata ad partes quæstione, & respondendo contrarijs optime & pluribus rationibus, comprobat gratiam seu saluum conductum concessum etiam in casibus aut dec. ets prohibitis a statuto seu cōstitutione habente clausulam decreti irritantis esse seruandum, nec aliquem sub fide publica decipiēdum, sed bene relaxādum obnoxium priori delicto, & condemnationi, & in facti contingentia ita sæpius in regio criminali Cathaloniæ consilio fuisse resolutum testatur, cum adeas quia multum magistraliter loquitur: considera omnia & in dubio adhæreas benigniori opinioni, a qua nec etiam dissentire videtur Mascard. ad Clar. in quæstio. quinquagesimonona, numero 1.

98 LIMITA II. Præcedentem † sublimitationem, vt procedat quando is qui securitatem concedit, habet iurisdictionem illam concedendi, si non generaliter & indistinctè, saltem in aliquibus casibus & ex aliqua causa, vt supra diximus de iudice. is inquam licet concedat saluum conductum in aliquo casu, in quo cōcedere non debebat, & sic etiam quod saluus conductus sit nulliter datus, seruare tamen illum debet, ne quis sub publica fide decipiatur, secundū magis communem, † quam supra retuli: secus si is qui saluum conductum concedit, nullam prorsus, nec in aliquo casu habet facultatem illos concedendi: tunc enim seruari non debet, vt in casu Afflicti in decisi. quarta, in qua fuit decisum, non suffragari bannito

99 fidantiam datam a fisci aduocato: † quia fisci aduocatus nullam prorsus habet iurisdictionem concedēdi fidantias, nec sine causa, nec cum causa, vt bene adnotauit Vrsil. in additio. ad dictam deci. quartam, numero quarto, [nec dissentit Pereg. in tracta. de priuileg. fisci, libro secundo, titu. quinto, numero nono. in fi. per tex. in l. secunda, & ibi Bald. ff. de offic. Procu. Cæsar.] ideo habetur in isto casu tanquam priuatus,

100 & non tāquam publica persona, † & propterea succedit conclusio, quod priuatus non tenetur seruare saluum conductum & fidem datum hosti, sicut est bannitus, qui reputatur hostis publicus, vt per Franc. Herc. in trac. de caut. de non offenden. capit. 37. nu. de sal. conduc. numero 19. vbi alios citat. Nell. in trac. de bannit. in secunda parte, secundi tempor. quęstio.

101 decimaquinta, versic. quo ad tertium. † Et si tu sub tilis diceres, quod immo verius est, fidem esse seruādam hosti, etiam datam a priuata persona, prout certe hæc opinio & verior mihi videtur, & eam defendit Dec. in l. ea est natura cauillationis, numero octauo, versiculo. Præterea illud dictum, & ibidem Cagnol. numero uigesimo, ff. de reg. iu. adhuc dico sub stinendo propositam declarationem, quod fides data hosti à priuato, seruanda est ab eodem priuato, & non a tertio, qui fidem nō dedit, ideo isto casu iudex siue Princeps non tenetur seruare saluum conductū & fidem datam à priuato, licet bene priuatus illā seruare teneatur, isque remanet deceptus non à fide publica, sed à priuato, & sic cessat ratio legis primæ, C. de his, qui veniam, ętat. impetra. & ècontra potest illi dici, discas cautius negotiari. Absurdum enim videretur, quod iudex, seu Princeps esset astrictus seruare securitates datas a priuatis vel ab iis, qui nullam prorsus haberent facultatem illas concedendi, prout potest poni aliud exemplum in saluo conductu concesso à notario, à barisello, vel similibus personis, quo casu nec saluum conductum seruandum esse indubitanter crederem, nec isto casu prodesse assecurato ratio illa, quod nemo debet decipi sub fide publica; quia vt dixi, procedit quādo fides data est ab eo, qui iurisdictionem habet, etiam quod limitatam & cū causa, secus si nullam prorsus habeat iurisdictionem, & ita in hac declaratione video concurrere Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, in sæpius allegato casu 317. numero decimo, & sequen. vbi & aliam adducit rationem, quia scilicet defectus iurisd. etionis est maior quocunque alio defectu, vt per Dec in consi. octauo, numero sexto, & consilio 38. numero septimo, cum aliis per Vant. in tracta. de nullitat. titu. de nullitate ex defectu iurisd. ordinariæ, numero primo & secundo, & ante Menoch. hoc idem tacitè sentire videtur Pau. de Castro in dicto consilio 421. post numerum 9. versic. sed si expresse, volumine primo, dū dixit, *Quod securitas data super criminibus, si data sit ab eo qui dare potuit, seruanda est, licet dari non debuerit.* Vnde secus si data sit ab eo, qui dare nō poterat. Et licet Vulpellius supra relatus in respon. 19. numero 12. & 13. generaliter dixerit, neminē decipi debere sub publica

magi-

magistratus fide, siue nulla sit ex defectu sole mnita tis, siue ex defectu potestatis, adhuc tamen adu erte, quod talis propositio debet intelligi de defectu pote statis, non ex iurisdictione deficiente in concedente saluum cõductum, sed ex deficiente causa, sine qua nõ potest iudex illud cõcedere. Et ita loquitur Alb. per ipsum ad id allegatus in l. præsenti, C. de his, qui ad eccles. confug. & bene declarat Meno. d. casu 337. num. 11. in fine, & num. 12. vbi quod hæc est notabilis declaratio.

LIMITA X. Et vltimo propositam principalẽ quæstionis regulam, (& hæc limitatio venit illatiuè
102 ex supra traditis, numero 80.) †quod cum, vt ibi dictum est, solus Princeps possit bannitis, & condẽnatis meatum, & remeatum dare, l. relegati, in fine, ff. de pœn. iccirco inferiores à Principe minime posse cõcedere saluos conductus, scripserunt relati per Blãc. in pract. crim. in §. ignorantia, nu. 190. fol. mihi 109. & per Fran. Hercu. in tract. de caut. de non offend. c. 37. rub. de sal. condu. nn. 18. & per Cephal. cõsi. 304. nu. 14. lib. 3.

103 Cõtrarium, †quòd immo quilibet Senatus, quilibet populus, & quelibet ciuitas etiam recognoscẽs superiorem, possit saluos cõductus concedere, dum modo à Principe habeat potestatem ardua explicandi, tenent relati per Tiber. Dec. quos, & ipse sequitur in consilio 96. numero primo, versic. attamen quæli bet ciuitas, lib. 3. quem sequitur & Bursat. in consil. 345. nu. 1. lib. 4.

104 Et generaliter †etiam inferiores à Principe posse saluos conductus concedere saltem ex causa, scripserunt Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. & pace, quæstio. 105. numero 9. & Menoch. consilio 100. numero 167. lib. 1.

105 Et quod omnis Princeps etiam superiorem recognoscens possit saluos conductus cõcedere, b in suis oppidis, & ciuitatib. iura Imperij obtinet, scripsit idẽ Menoc. d. consi. 100. nu. 167. libro primo.

106 Et †hinc posse inferri ad Duces, qui cum locum Principis obtineant, possint pariter, & saluos conductus concedere, etiam quod inferiores a Principe dici, possint, scripsit idem Menoch. de arbi. q. lib. 2. casu 337. nu. 27.

107 Et †quòd quando Principes, seu ciuitates habẽt ius, & authoritatem condendi statuta, possint etiam & saluos conductus concedere, etiam quod superiorem recognoscant, & Bartol. in l. relegati, numero 4. versic. idem puto, ff. de pœn. & Franc. in cap. ex parte, *il primo*, nu. 23. extra de appell. scripsit Ceph. d. consi. 304. nu. 133. lib. 3.

Nellus autem in tract. bannit. 2. par. 2. tẽpor. q. 15.
108 ad medium, versicul principaliter, † ad propositam quæstionem pro distinctione videndum esse putat, quidnam concessus saluus conductus cõtineat. Aut enim continet, quod quis liberè, & secure omni & quocunque impedimẽto cessante possit venire, &c. aut simpliciter, quod possit venire omni officialium publicorum impedimẽto cessante. Primo modo saluus conductus non potest cõcedi nisi a Principe, vel ab alio eum repræsentante. Secũdo modo potest cõcedi etiam ab inferioribus.

109 Ego, vt verum fatear, †crederem facile posse firmari ex prædictis cõclusionem contra propositam limitationem, quod immo etiam inferiores à Principe possint saluos conductus concedere, iuxta superius tradita, num. 104. & considerãdo hãc propositionem non in abstracto, & in genere, sed in concreto deueniendo ad specialia, si volumus ex ea inferre ad iudices, qui isto casu inferiores a Principe à Doctoribus nuncupantur, prout certè in iudicibus loquũtur Doctores allegati supra in limitatione, nu. 102. & quidem negari non potest, eos & posse saluos cõductus concedere ex causa, iuxta superius deducta, nu. 81. & seq. vbi vide.

Quod si eandem propositionem intelligere vellemus non in simplicibus & ordinarijs iudicibus, sed & in iis qui vices gerunt ipsius Principis, & hoc etiã posse saluos conductus concedere, si non in perpetuum, saltem ad tempus, dixi pariter supra, numero 91.

Verum si non de iudicibus, sed de alijs Principib. recognoscentib. Principem superiorem loqui velimus, & pariter si tales Principes seu ciuitates iura Imperij habeant, prout est Respublica Ianuensis. Item & facultatem cõcedendi statuta, & hos etiam posse saluos conductus concedere, dubitandum non est; per sup. allegata, nu. 104. & 106.

110 Et idem sine dubio dicendum est †in alijs Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, quibus cõcessum est merum & mixtum Imperium, omnimoda iurisdictio, & perpetua administratio, quia tales sic inuẽstiti reputantur in eorum dominio pro Principe superiore, & possunt ea omnia expedire & facere, quæ potest superior in suis, prout bene declarat Roland. in consilio quarto, numero trigesimonono, sequentib. volumine tertio, & consilio primo, numero quadragesimonono, sequentib. eodem volum. Osasc. decisio. Pedemonta. 139. numero 5. 15. & sequentib. & decisio. 154. numero primo, vbi infert ad Ducem Sabaudiæ, Mediolani, & Mantuæ, & dixi supra, numero 105.

111 Sed †quid in alijs feudatarijs Baronibus ac Dominis Castrorum, qui non habent præmissam facultatem & iurisdictionem, an isti possint saluos conductus concedere? Crederem sic distinguendum, quod aut volunt id facere cum causa, aut sine. Primo casu possunt quidem, & est ratio, quia si hoc possunt iudices, vt supra probaui, multo magis possunt, & ipsi. Secundo casu possunt pariter, si in eorum inuestiturã id eis concessum sit, vel saltem habeant aggratiandi facultatem. Si enim possunt gratias facere, multo magis possunt & saluos conductus cõcedere, secus si talem non habeant in inuestitura concessam facultatem. Sed quando isti feudatarij dicantur habere, vel non habere facultatem aggratiandi, dixi sup. in tit. de inquis. q. 6. nu. 2.

Et hęc sufficiant tradita in materia salui cõductus
112 ad †quę si plura volueris, adeas Magolottum in suo tract. de securit. & saluo conduc.

ARGVMENTVM.

Carceres frangens & ab illis fugiens, quomodo, & quando punitur.

SVMMARIVM.

Carcerum effractatores quomodo puniantur iura ciuilia diuersimo de statuerunt, & plures reperiuntur Doctorum opiniones, nu. 1. Prima enim fuit opinio quod talis pœna sit capitalis, nu. 2. Secunda est opinio quod sit pœna mortis naturalis, nu. 3. Tertia est opinio quod non sit mortis naturalis, sed ciuilis, nu. 4. & seq. Quarta est opinio quod effractores carcerum habeantur pro cõfessis, & puniantur eadem pœna delicti pro quo detinebantur, num. 7. Quinta est opinio quod non sit pœna cõfessati criminis, sed arbitraria, num. 8. & seqq. Sexta est opinio quod effractores carcerum, uel arctius torqueantur, super delicto, uel publicè funis ictu percutiantur, nu. 11. & 12. Septima est opinio quod habeantur pro confessis, sed quod mitius puniatur, num. 13. sed hæc opinio reprobatur, num. 14. & seq. Octaua est opinio quod pœna effractoris carcerum est pęna capitalis fuga non sequuta.

fuga autem est pœna criminis pro quo fugiens erat carceratus, nu.20. Nona est opinio eorum qui dixerunt effractores carcerum puniri pœna confessati criminis ac etiam pœna capitis, nu. 21. veritas est, quod siue fuga sit sequuta, siue non, effractores carcerum puniuntur pœna arbitraria, nu. 22 seq. usque ad nu. 35. vbi bene declaratur materia,

Carcerum effractores aliquando acrius torquentur super principali delicto pro quo detinentur, nu. 23. & 26. vbi quod si in tortura persistunt, non patiuntur aliam pœnam.

Carceres frangens, sed præuentus a curia si non potuit aufugere, puniuntur pœna arbitraria, nu. 25, & seq. vsque ad nu. 34. vbi respondetur contrarijs.

Carceres frangens non habetur pro confesso, nec punitur tanquam effractor fuga non sequuta, nu. 27. sed contra, num. 28. & 29. & 32. declara ut nu. 30. 31. & 33.

Affectus in delictis non punitur eadem pœna effectu non sequuto nu. 31.

Carcerum effractores puniuntur etiam, quod innocentes sint de delicto pro quo detinentur, numero 35. licet contra, numero 39. & pœna isto casu est arbitraria, numero 36. item pœna est vniformis cum effractore nocente, & delinquente, nu. 38. licet contra, num. 37.

Carcerum effractor si aufugiat potest etiam absens in contumaciã condemnari, nume. 40. & 41, licet alij contra, nume. 42. sed in quam pœnam possit sic absens in contumaciam condemnari, numero 43.

Pœna vltimi, nouissimi & amarissimi supplicij est pœna mortis naturalis, secus pœna supplicij simpliciter, nu. 5.

Pœna quando non est a iure determinata iudicis arbitrio remissa censetur, nu. 9.

Opinio communis non attenditur quando conuincitur falsa aliqua inconuincibili ratione, nu. 10.

Confessio ex fractura resultans non dicitur præsumpta, sed ficta, num. 15.

Confessio ficta differt à confessione præsumpta, nu. 15.

Fictio tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero, nu. 15.

Confessio ficta à lege habet vim confessionis veræ & iudicialis, numero 16.

Confessus potest in pœnam ordinariam condemnari, numero 17.

Confessio ficta inducit non præsumptam, sed liquidissimam probationem, nu. 18.

Præsumptiones à iure approbatæ sufficiunt ad condemnandum reum in pœnam ordinariam, nu. 19.

Carceribus fractis aufugiens si denuo capiatur, potest absque alio condemnari, num. 41. ubi etiam contra declara, vt numero 42. & seqq.

Carcerum effractor si aufugerit, non potest absens in contumaciã condemnari, nisi præcedentibus solitis citationibus & terminis nu. 45. licèt alij contra, nu. 44.

Fugiens ex camera, vel palatio loco carceris aßignato punitur ac si aufugisset ex carceribus publicis & clausis, num. 46. 47. & 49 licet alij contra, nu. 48.

Carceres publici dicuntur non solum qui habent ordinarios custodes, sed etiam camera, vel palatium loco carceris à iudice assignatum, num. 47. sed contra, nu. 48.

Fugiens ex camera vel loco pro carcere aßignato cum fractura, punitur pœna ordinaria, vt carcerum effractor; si vero fugiat sine fractura, minus punitur, num. 50.

Frangens arrestum, vel præceptum pœnarum de non discedendo ex aliquo loco absque custodia punitur tanquam effractor carcerum pœna ordinaria, nu. 51. & 52. sed contra quod non puniatur pœna ordinaria, sed minus, nu. 52. & 54

Carceratus dicitur omnis ille, qui ad sui libitum de aliquo loco discedere non potest, prout est ille qui in aliquo detinetur, sub præcepto uel arresto, num. 52 sed contra num. 54.

Fugiens ex domo uel loco, in quo quis detinebatur sub pœnata fideiussione de illinc non discedendo, nulli dubium, quod pœna in fideiussione contenta commissa est. num. 55. & seq.

Pœna conuentionalis adiecta prætoriæ stipulationi ratione punitem ptus & ex certa scientia promissa exigi potest etiam quod exigentis non intersit, num. 56

Carceratus dicitur ille qui dedit fideiußionem de non discedendo ex aliqua ciuitate vel ex alio loco, nume. 57. sed contra numero 58.

Fugiens ex loco in quo detinebatur sub fideiussione tenetur ad pœnam conuentum etiam quod aufugerit culpa custodis, numero 60.

Fugiens ex carcere iniusto non tenetur ad pœnam conuentionalem nec ipse, nec eius fideiussor qui promisit de tuto carcere, numero 61, & sequen. vsque ad numerum 70. vbi bene respondetur contrarijs.

Fideiussor de repræsentando reum toties quoties, sub pœna, non tenetur ad pœnam promissam si reus semel repræsentatus ex carcere aufugerit, quod quando uerum sit, uide in numero 62.

Fideiussores de tuto carcere, qui promiserunt, non ut fideiussores simplices, sed ut custodes, tenentur ex fuga rei, eadem pœna qua tenebatur ipse reus aufugiens, nu. 64.

Fideiussor non potest obligare in duriorem causam, quam principalis, nu. 66.

Fugiens ex carcere iniusto, non tenetur redire etiam quod redire promiserit & iurauerit, num. 67.

Fideiussoris obligatio nihil ualet, quando principalis cõtractus est nullus, nu. 69.

Fugiens ex loco sibi assignato pro tuto carcere, an teneatur ad pœnam conuentionalem, ipse uel eius fideiussor, si post fugam sponte reuertatur, dic quod non nu. 70. seq. sed contra, nu. 73. seq. Distingue, ut nu. 77.

Fuga purgatur per spontaneam reuersionem, & fugisse nõ dicitur qui animo reuertendi discessit, nu. 70. & 71.

Pœna conuentionalis in prætorijs stipulationibus exigi non potest non dato interesse fisci. nu. 72. fallit ubi pœna est appota, siue iudicis authoritas contemnatur, nu. 73.

Moræ purgatio impeditur per iuramentum, nu. 73.

Debitor detentus in aliquo loco cum fideiußione, de inde non discedendo, sub pœna debiti si inde aufugiat, tenetur fideiussor, etiã quod idem debitor post fugam fuerit captus, nu. 74. ubi declaratur materia,

Pœna conuentionalis simpliciter adiecta exigitur etiam ultra id, quod interest nisi appareat, quod expressè adiecta sit ratione interesse, num. 75.

Pœna conuentionalis promissa cum iuramento exigitur, etiam ultra interesse propter uim ipsius iuramenti, nu. 76.

Relaxatus sub fideiußore de se repræsentando, & fugiens habetur pro confesso, numero 78. sed contrarium est uerius, numero 79 seqq.

Carceratus non dicitur ille qui relaxatus ex carcerib. permanet sub fideiussione de se repræsentando, nu. 80.

Pœna effractoris carcerum habet locum etiam in debitore ex causa ciuili fugiente carceribus fractis, nu. 81.

Carcerum effractor dicitur etiam is qui fractis uinculis, uel compedibus aufugit ex ostio aperto, sine muri, aut ostij fractura, nume. 82.

Carcerum muros transcendens cum fune uel alio modo & fugiens punitur tanquam effractor carcerum etiam, quod sine fractura aufugerit, nu 83.

Fugere tentans ex carcere licet non aufugerit, strictius custoditur & in arctiores carceres detruditur, nu. 84.

Fuga ex carcere etiam quod non sit sequuta facit inditium ad torturam contra fugientem, uel fugere uolentem, nu. 85. limita 1. dummodo carcer esset iustus, secus si iniustus, nu. 86. Limita 2. nisi discessit animo reuertendi, & reuersus fuerit quia tũc fuga non facit inditium ad torturam, nu. 87. unde secus si aufugit animo non reuertendi, nam tunc fuga facit inditium etiam stante reuersione, nu. 88.

Fugiens ex carcere peccat & tenetur in foro conscientiæ, nu. 89. licèt alij contra, nu. 90.

Relaxatus ex carcere sub promißione & iuramento de redeundo, non potest non redire sine peccati labe & periurio, numero 91.

Eximens

Eximens carceratum ex carcere punitur eadem pœna, quo puniendus erat carceratus exemptus, nu. 92. sed verius est quod isto casu pœna est arbitraria, nu. 93. & seq. & vigore bullæ in ecclesiastico est pœna mortis, nu. 96. in fi.

Receptatores delinquentium puniuntur eadem pœna, qua sunt puniendi delinquentes receptati, nu. 95. sed verius dic pœnam esse arbitrariam, sub nu. 94. & 96.

Fautores, instigatores, consultores & auxiliatores effractoribus carcerum puniuntur de iure communi, vt effractores ipsi & vigore bullæ puniuntur pœna mortis, tanquam rei læsæ maiestatis, num. 97.

Receptans eum qui fracto Carcere aufugit, tenetur eadem pœna qua tenebatur is carcerum effractor, numero 68. sed verius dic quod punitur pœna arbitraria, numero 99. & hæc pœna arbitraria erit mitior, si receptatus erat consanguineus, numero 99. & seq.

Receptans bannitum, seu alium, delinquentem mitius punitur si receptans erat consanguineus receptantis, numero 99. & seq.

Eximens ex carcere confessum, conuictum, vel condemnatum punitur tanquam reus læsæ maiestatis, etiam de iure communi nume. 101. & 105. vbi propterea quod talis eximens punitur pœna mortis.

Eximens carceratum ex carcere ad hoc, vt pœna læsæ maiestatis teneatur, requiritur, quod exemptus non solum esset confessus, conuictus, aut condemnatus, vt supra: sed etiam quod esset detentus pro crimine capitali, alias non tenetur tali pœna n. 102. imò requiritur quod crimen, pro quo detinebatur exemptus esset pariter læsæ maiestatis, vt in nu. 103. vbi tamē verius quod sufficiat quem esse detentum pro quocunque crimine, dummodo sit capitale.

Eximens carceratum ex carcere non tenetur pœna læsæ maiestatis, nisi exemptus fuisset carceratus de mandato alicuius iudicis supremi Principis, alias secus, num. 104.

Eximens carceratum ex carcere actu non perfecto & consumato non tenetur pœna læsæ maiestatis, nu. 106. vbi tamen secus vigore bullæ.

Vigore bullæ in statu ecclesiastico, quomodo puniantur eximentes carceratum ex carcere, numero 106. versicu. sublimitu præcedentes.

Eximens debitorem carceratum ex carcere tenetur creditori, ad solutionem debiti, sicut tenebatur ipse debitor, num. 107. & seq. vbi alia ad materiam.

Iuramentum in litem datur creditori contra illum qui suum debitorem carceratum ex carcere extraxit, nu. 107. vbi alia ad materiam.

Eximens debitorem carceratum ex carcere tenetur creditor ad solutionem debiti pro quo detentus detinebatur, etiam quod is vere debitor non esset, numero 109. quod intellige dummodo idem debitor esset ritè captus, secus si nulliter, numero 110.

Eximens debitorem ex carcere tenetur creditori, ac solutionem debiti, etiam quod ipse debitor fuerit iterum captus, numero 111.

Eximens debitorem ex carcere vltra quod tenetur creditori, vt supra ad solutionem debiti, punitur etiā aliqua pœna pecuniaria criminaliter, nu. 111. sed vigore bullæ punitur pœna læsæ maiestatis, d. nu. 112.

Eximens ex carcere iniustè detentum non punitur, si carceratio non erat ritè facta, secus si ritè carceratus quis fuit, licet innocens esset, numero 113. & sequen. vbi sic respondetur contrarijs.

Mulier quæ mutatis vestibus virum suum ex carcere extrahit illum induendo suis muliebribus vestibus excusatur à pœna ordinaria, & mitius punitur, num. 118.

Clericus carcerum effractor, & inde fugiens deponendus est, & data perseuerantia in enormitatibus curiæ seculari tradendus est, nu. 119.

Carceratus iniustè potest impunè fracto carcere aufugere, numero 120. nec tenetur ad aliquid etiam in foro conscientiæ, si vt iniustam mortis condemnationem aufugiat, carceres frangat, numero 121. Et ibi etiam quid si iustè ad mortem condemnatus exitit.

Carceratus iniustè, peccat, si cum potest aufugere nō aufugiat, nu. 122. & non solum non fugiendo peccat, sed criminaliter punitur, num. 133.

Carceratus iniustè si vt a carceribus liberaretur promisit medio iuramento redire, potest non redire etiam sine peccati, ac periurij labe, num. 124. imò redeundo peccat, num. 125. sed hæc intellige procedere, ubi carceratus redeundo incurreret periculum vitæ, aliter secus, num. 126. & 127. sed contra istam declarationem, num. 128.

Carceratus iniustè si aliter ex carcere euadere non valet, potest impunè etiam custodes occidere, num. 129. sed contra, num. 130. declara vt possit sic impunè custodes occidere duobus concurrētib. Primo quod notoriè constet de iniustitia carcerationis. Secundo quod carceratus sit in euidenti periculo mortis, & quod aliter illud euadere non posset nisi custodes offendendo, aliter secus, ut in nu 131. & seq.

Iudicem iniquè agentem, & occidere volentem impunè occidere licet, nu. 132.

Iniustè carceratus potest impunè fracto carcere aufugere, quando is fuit nulliter, & non ritè carceratus, secus si ritè, licet innocēs sit, nu. 134. sed quot modis quis dicatur nulliter & non ritè carceratus, nu. 135. & seq.

Captus de mandato iudicis non habentis iurisdictionem dicitur nulliter captus & impunè potest fracto carcere aufugere, numero 135.

Captus ordine iuris non seruato potest impunè fracto carcere aufugere, nu. 136. & num. 137. vbi infertur ad captum non legitimis præcedentibus indicijs, & nu. 138. ubi infertur ad captum non constito de corpore delicti.

Carcerato impunè ex carceribus aufugere licet, quando credit se falso accusatum iudicemque esse participem huius falsæ accusationis, num. 139.

Carceratus malè tractatus in carcere & timens sæuitiam iudici minantis potest impunè fracto carcere aufugere, num. 140. & 141. & 142. vbi idem si male tractetur a custodibus carcerum.

Carceratio præsumitur iusta & valida nisi de iniustitia & nullitate ex actis appareat, nu. 143. seqq.

Iudex regulariter habet præsumptionem pro se, nu. 144. intellige quod non quo ad ordinem processus, nu. 145.

Fideiussor de tuto carcere, an teneatur si is pro quo promisit & aufugit, erat indebitè carceratus, nu. 147.

Fugiens ex carcere animo reuertendi & reuertens non dicitur carcerum effractor nec punitur, numero 148. & num. 150 amplia idem esse in fugiente non solum ex carcere publico, sed etiam in fugiente ex aliquo loco sibi pro carcere assignato, n. 149. seq. limita 1. quia fugiens ex carcere licet non puniatur pœna ordinaria, punitur tamen pœna extraordinaria, numero 151. limita 2. quia animus reuertendi non præsumitur nisi probetur, & sic non sufficit sola reuersio nisi etiam probetur talis animus, nume. 154. animus autem reuertendi probetur, nume. 155. limita 3. quando fugiens ex carcere cito reuersus est, secus si diu absens postea reuertatur, quia tunc reuersio non prodest, num. 156. limita 4 quia sola reuersio non sufficit nisi etiam allegetur aliqua colorata causa ex qua quis motus fuerit ad discedēdum, nu. 167. vt puta si diceret se ex carcere discessisse ex causa religionis pro audienda missa, pro cōfitendis peccatis, pro ad implendo voto, & similia, nu. 158.

Fugere non dicitur, qui animum reuertendi habet, numero 150. & 151.

Fideiussor de tuto carcere an teneatur si is, pro quo fideiussit, aufugit, & deinde reuersus est, num. 152.

Fugiens ex carcere ex custodis negligentia non punitur de effracto carcere, nu. 159.

Fugiens ex carcere reperiens ostium apertum, nō punitur tanquā effractor carcerum, sed mitius, nu. 160.

In dubio, non præsumitur quod carceratus aufugerit ex ostio aperto; ideo apertura ostij per fugientem probanda est, numero 161.

Fugiens ex carcere non punitur, tanquam carcerum effractor, nisi fuga facta sit cum fractura, nu. 162. fractura enim est illa, quæ aggrauat delictum, num. 163. immo nisi fractura sit perfecta, pœna fracti carceris non habet locum, num. 164. sed contra nu mero 165. veritas est, quod sine fractura, vel cum fractura, sed non perfecta, mitius punitur fugiens, vel fugere tentans, quã sine fractura, vel cum fractura non perfecta, d. nume. 165. ver. quid dicendum.

Pœna effracti carceris non habet locum, nĩ vltra fracturam interuenerit etiam conspiratio, nu. 166. sed contra, nu. 167. sed prima opinio est verior, vt nu. 168. seqq. vbi respondetur contrarijs & declaratur materia.

Alternatiuæ dictiones stant copulatiuè, quando sunt probatæ a lege vel statuto, & quando præsertim subiecta materia ita patitur, num. 169.

Fugiens ex carcere, & ad superiorem confugiens non punitur, nu me. 171. quod & habet locum etiam in fugiente ex domo, vel palatio sibi pro carcere assignato, nu. 172. limita, nisi expreßè promisisset discedere, etiam sub prætextu recurrendi ad superiorem: nam tunc non excusatur ex eo, quod ad superiorem confugit, num. 173, limita 2, quando sine causa, vel cum causa, sed iniusta ex carceribus discessisset: nam tunc punitur etiam quod ad superiorem confugerit, num. 174.

Causa iusta excusat a pœna conuentionali, sed non iusta, numero 175.

Fugiens ex carcere de licentia custodis non punitur, nu. 176. item isto casu, nec tenetur fideiussor, qui promisit pro eo, nu. 177. seq. declara, vt nu. 182, 183. & 184.

Fideiussor, qui promisit, quod reus non discedet ex aliquo loco sine iudicis licentia, minime tenetur ad pœnam conuentam, quando is pro quo promisit, discessit de licentia custodis, nume. 17. & seq. hoc limita duobus modis, primo, vt non habeat locum, quando non solum fuisset fideiussor, sed quando reum sub sua custodia recepisset, numero 182. & sequen. Secundo pariter non habet locum, quando fuit promissum, quod non discedet sine licentia in scriptis, quia tunc custodis licentia non excusat, nume. 184.

Credulitas iusta excusat a dolo, & pœna, nu. 178. & 179.

Credulus dici non potest, qui viro fide digno credidit, numero 179.

Officiali creditur in spectantibus ad eius officium, nu. 180.

Officiali afferenti se aliquid facere de mandato superioris, creditur quando superior non est absens, num. 181.

Fideiussor qui carceratũ sub sua custodia recepit, tenetur ad plus quam si promisisset simpliciter de non discedendo ex aliquo loco, nu. 181. & seq.

Fugiens ex carcere propter timorẽ aquæ, ignis vel alterius periculo, non punitur, num. 185. limita 1. dummodo iste sit verisimilis, & probabilis, alias secus, nu. 186. limita 2. dummodo cessante periculo redeat ad carceres, alias secus, num. 187. sed contra, nume. 188.

Fugiens ex carcere tempore sedis vacantis summi Pontificis non punitur de effracto carcere. nu. 189.

Mulier ut libidinis vim sibi a custode, uel ab altero illatam euitaret, si ex carcere aufugerit, non tenetur, nu. 190.

Fugiens ex carcere habetur pro confesso, quando erat detentus pro inquisitione speciali, secus si pro generali, nu. 191. semper tamen punitur pœna arbitraria, etiam quod inquisitio sit specialis, nu. 192.

Reuelans carceratorum conspirationem de frangendo carcerẽ gaudet impunitate delicti pro quo detinebatur; ac etiam conspirationis si in ea particeps fuit, nu. 193. seq.

Hæretiens fugiens ex carcere habetur pro confessa, nume. 195. sed contra, numero 196. Declara, ut numero 197. Ista tamen fuga est sufficiens inditium ad monendum, & requirendum ipsum sub pœna confessati criminis, ut compareat, & eo non comparente potest condemnari, numero 198. sed quid de illo hæretico, qui pro pœna & pœnitentia est damnatus ad carceres & inde fugiat? quo modo puniatur, uide ibi, numero 199. & 200.

Si ex carcere omnes carcerati aufugerint uno excepto, qui propter corporis debilitatem non potuit aufugere; quid præsumendum contra istum, qui non aufugit, num. 201.

Frangens carceres non punitur pœna mortis, nisi fuerit illata vis custodiæ, & quid si uis nulla fuerit illata custodi, declaratur materia, nu. 202. 203. & 204.

Fugiens ex carcere habetur pro confesso, quando sciunt causam illius delicti pro quo detinebatur, secus si ignorauit, numero 205.

Fugiens ex carcere non habetur pro confesso quo ad qualitates delicti, pro quo detinebatur, num. 206.

QVAESTIO XXX.

1 CARCERVM Effractores † & inde fugiẽtes quomodo puniãtur, non adhuc bene a Doctoribus, quos viderim, explicatum credo: extat enĩ, tex. ĩ l. j. in prin. ff. de effrac. & expilat. in hęc verba disponens; *De his, qui carcere effracto euaserint, sumendum supplicium, Diui fratres Emilio Tironi rescripserunt. Saturnius ẽt probat eos, qui de carcere eruperunt, siue effractis foribus siue conspiratione, cum cæteris qui in eadem custodia erant capite puniendo. Quod si per negligentiam custodum euaserint, mitius puniẽdos.* Extat & rursus tex. in l. in eos, ff. de custod. reo. inquiens sic. *In eos, qui cum recepti essent in carcerẽ; conspirauerint, ut ruptis uinculis & effracto carcere euadãt amplius quam causa, ex qua recepti sunt, reposcit custodiendum est, & quamuis innocentes ex eo crimine inueniantur, propter quod impacti sunt in carcerem, tamen puniendi sunt, eos uero qui conspirationem eorum detexerint, releuandos.* Per quæ iura sic prima facie inspecta, apparet carcerum effractores puniri pęna capitis ex d. l. 1. ff de effracto. ex l. vero in eos, ff. de cust. reo. apparet pariter puniendos, sed qua pęna, ibi nõ aperitur. Hinc est, quod varij varia dixerunt, & adeo cõfusè Doctores in materia & in interpretatione dictarum legum loquuti sunt, vt quinam sit earundem legum verior intellectus, & quæ sit pęna carcerum effractorib. vix dignosci possit, nisi res ab alto repetatur.

2 VNA Enim † & prima fuit scribentium opinio eorũ .s. qui principaliter nisi sunt expressis verbis in d. l. 1. ff. de effracto. quod qui carcere effracto fugiunt capitali pęna plectantur: non tamen declarãt de qua capitis pœna intelligant, an de maxima, an de media, vel de minima, iuxta superius tradita in tit. de delict. q. 19. num. 1. Sed simpliciter dicunt capitis pęnã isto casu esse infligendam, prout pariter sonant clara verba tex. in l. milites agrum, §. eius fugam ff. de re mili. dum dixit: *eum tamen, qui carcere effracto fugit, etiam si ante non deseruerit, capite puniendum, Paulus rescripsit,* sic enĩ ex dictis iuribus capitis pœnam effractorib. carcerũ fore imponendam dixerunt Bar. in tract. de carcere, in vlt. col. ver. nunc restat videre, Alb. in d. l. in eos, nume. 1. ver. & primo videtur quod fugiens de carcere, eo fracto puniatur pœna capitali, &c. ff. de custo. reo. Ang. in l. 1, nu. 1. ver. parte ergo quod pœna frangentis carceres, quę caperet est, &c. ff. de effrac. Addit. ad Ang. de male. in verbo, qui iudex dictum Caium, & d. post num. 4. litera E. Io. Berb. in sua prac. rub. 25. de effracto. carce. par. 1. num. 2, ibi, *& tunc punitur capitaliter, &c.* Carre. in pract. in 2. tract. de indit. & tortura. §. tertium inditium est fuga, &c. numero 23. Pet. Due. reg. 392. incip. fuga, quæ fit ex carceribus, in 5. ampliatione, & regu. 363. incip. fugiens fractis carceribus, in prin. vbi & idem citat Anch. Io. de Anan. & Abb. in c. a nobis aposta. Claud. Battand. in sua prac. crim. regu. 142. incip. carcerum effractores, num. 1. Cyrill. in summa crim. in 1. particula, de custo. reo. §. 2. post nu. primũ, vers. alia etiam pęna, fol. mihi 56. in fin. & seq

vbi

vbi simpliciter refert verba tex. I d.l.1.ff. de effractor. Menoc. de arbit. q. lib. 2. casu 301. num. 5. in fi. versic. 2. is, carceris effractor, &c. vbi & alios adducit, Placē in praxi iudi. inquisitorum, in verbo, carce. versiculo carcerum effractores, fol. mih 36. in fin. Mascard. de prob. li. 2. conclus. 820. nu mero 9. [& pro hac prima, opinione facit ratio, quam post alios cōsiderauit Lodou. Pegue. decis. crimi. 1. numero 3. ad finem versic. ratio est, quem post hæc scripta habui; quia scilicet carceres sunt loca sacra, cum sint publicè dedicata, l. sacra loca. ff. de rerum diuis. ibi, *sacra loca ea sunt, quæ publicè dedicata sunt siue in agro, siue in ciuitate sint*. & sic muri & fores carcerum qui publico vsui destinātur, sancti sunt. Sed rumpens vel violans sanctum, capite punitur l. fi. ff. de rerum diuis. ergo & idem in rumpēte, vel violante carceres.]

ALTERA, Et sic secunda fuit opinio præce-
3 dentis declaratiua, seu potius ampliatiua, † quod capitis pœna, de qua in d. l. j. ff. de effract. sit mortis & vltimi supplicij, & propterea mortis & vltimi supplicij pęna carcerum effractores & exinde fugientes puniri debere dixerūt Fely. in capitulo nullus, numero 3. in fi. ext. de præsump. Mars. in pract. §. attingam, numero 36. vbi concordantes adducit, & idem in tracta. de banni. verbo, carcerati, numero 25. Fab. a Mō. in sua prac. arbi. p. 4. nume. 849. fol. mihi 276. in prin. Bossi. in titulo de carce. nume. quinto, in medio. ibi, *maxime quia leges loquuntur de capite naturali*, &c. Pet. à Placha in epit. delic. capitulo 10. nume. 26. ad finem, versiculo qui fugam arripit. &c. vbi casum hunc effractionis carcerum ponit inter eos, qui de iure pœnam mortis naturalis merentur, prout ante eum inter eosdem casus, posuit Gulielm. Bont. in trac. casus in quib. pœna mortis specifice à lege est imposita, nume. 4. in fine, ver. qui effracto carcere, &c. Conrad. in practi. titu. de carceratione, nume. 18. fol. mihi 277. colum. 1. in antiqua impressione, Viui. in comm. opin. post uerbum fug. a carcere, & in quæstione seq. inci. quærit Barto. &c. nume. 21. in fine, vbi expressè dixit, quod carcerum effractores puniuntur vltimo suppli-
* cio, & testatur de vera & communi † opinione, & tacitè pęnam capitis, de qua in d. l. prima, ff. de effract. intelligendam fore de pœna mortis naturalis sensisse videntur Albe. & Ioan. Berbe. in locis sup. allegatis pro prima opinione, & Iodo. in prac. capit. 18. titu. de effractor. carce. num. 1. uer. si vero hinc violente. ✠ & in hanc secūdam opinionem propter offensam quæ fractione carcerum fieri dicit maiestati magistratus inclinare uidetur And. Fachin. post huius libri tertiā impressionem habitus controuer. in lib. 9. capi. 64. in fine & cap. 65. etiam in fine.

TERTIA Succedit opinio huic proximæ contra-
4 traria, † quod immo ex quo quando lex facit mentionem de pęna capitis, non intelligitur de pęna mortis naturalis, sed de alia mitiori, vt supra latè deductum fuit ex communi * Doctorum opinin. præcedenti titulo de delictis & pęnis, quęstio 19. nume. 1. & seqq.
† idcirco pariter & in casu l. 1. ff. de effrac. capitis pœna de qua ibi fit mentio, debet intelligi, nō de morte naturali, sed de alia mitiori, sic in terminis hoc arguto vsus hanc firmat opinionem Per. Duen. regu. 393. in nona limitatione, vbi latè, & illum sequuti sunt Cæsar. Vrsill. in addit. ad Afflict decis. 404. nume. 16. vbi testatur se ita alias de facto obtinuisse, & Bursa. cons. 346. nume. 32. volum. 3. & alternatiuè de pęna capitali, seu vltimo supplicio, quasi dubij, quod d. l. prima, ff. de effrac. intelligenda sit de pęna mortis naturalis, loquuti sunt Boe. d. decis. 215. nume. vigesimosecundo, ad finem, versicu. sin autem non tantum, & Coua. var. resolu. lib. 1. capi. 2. post numerum decimumquartum, versic. 3. ipse potius, &c. & versi. siquidem corporalis pęna, &c. & ante istos Bonif. de Vital. in titu. de carce. priuatis, nume. 12. [Addo et pro hac tertia opinione, Ludouic. Pegue. decis. 1. nume. 6. uersicu. pęna autem capitis, quem post hæc scripta habui, ubi testatur ita alias in regio criminali consilio Cathaloniæ cōclusum et seruatum fuisse, die 7. Nouembris 1581.]

5 Nec refert, † quod textus in d. l. 1. ff. de effract. in prin. dixerit, etiam de carcerum effactore, *sumendū esse supplicium*, quasi quod tacitè per uerbū, *supplicium*, de pena mortis naturalis intelligere uoluerit: quia si hoc inferre uoluisset, dixisset non simpliciter sumendum supplicium, sed addidisset, *vltimum, nouissimum, grauissimum, aut amarissimum supplicium*. Sic enim iura, quando de morte naturali intelligere uoluerunt, usi sunt uerbo, *supplicio*, coniuncto cum pręfatis adiectiuis adnotantibus, grauiorem pęnam et supplicium ut in l. qui ultimo, ff. de pœn. et in l. fina. C. de summa Trinita. et fide catho. et in l. præsenti, C. de his, qui ad eccles. confug. et alibi sæpius, prout supra adnotaui in dicto titu. de delic. et pœnis, quæstio. decimonono, nume. 10.

6 Nec Doctores † ex aduerso citati pro præcedente contraria opinione multum huic obstare uidentur. Nam Mars. in prac. in §. attingam, nume. 36. et in tracta. de bannit. in uerbo, carcerati, nume. 25. allegat in primis pro sua opinione Barto. in tracta. de carce. qui Barto. ut sup. autem induxi, nume. 2. non loquit̄ de pœna capitis. Rursus idem Mars. allegat pro sua opinione tria iura, uidelicet tex. in leg. j. ff. de effracto, in l. in eos, ff. de custodi. reo. et in l. milites agrum, §. eius. ff. re milit. quæ iura, supra retuli, nume. primo, et secūdo, nullum faciunt uerbum de morte naturali allegat, pariter idem Marsil. Ang. de malef. in uerbo, q̄d fama publica, in nona carta, et ibi in prima addit. Qui Angel. eo loci, nec alibi aliquid dicit de morte naturali, sed bene forsan uel de pœna capitis, uel habiti pro cōfesso, prout in d. verbo, q̄d fama publica n. 82. Nec pariter Sal. in l. 4. in 7. not. C. de falsa moneta, per eundem Mars. allegatus, suam probat opinionem, quia non dicit, id, ad quod allegatur, vnde Marsilij hæc opinio destituta remanet authoritate iurium, & Doctorum. Nec aliquid facit authoritas Felyni in d. ca. nullus, num. 3. in fine, de præsump. quia loquitur dubitatiuè, & non firmat quod sit pęna mortis nec etiā faciunt authoritates Fabij Montelconis, Petri, a Placha, & Guliel. Bon. in locis allegatis supra, nu. 3. quia pro eorum opinione respectiuè non allegant nisi l. j. ff. de effrac. & l. milites agrum, §. eius, ff. de re milita. quę iura, vt iterum dixi, nihil dicunt de morte naturali et Bossij authoritas licet in criminali materia maxima sit, non est tamen isto casu attendenda, quia dū dicit quod leges in proposito loquuntur, de capite naturali, non dicit uerum, cum ex lectura legum appareat contrarium, et multo magis minus est attendenda authoritas Conradi in prac. in in ti. de carceratione, nu. 18. quia pro sua opinione allegat Gulielm. Bon. et Mars. in locis supra citatis Qui Gulielmus et Marsilius prædicti, ut dixi, sine iure et sine authoritate loquuntur, et demum non est verum quod prędicta contraria opinio sit cōmunis, prout testatur Viuius in loco citato, quia Viuius illam dicit communem ex Boer. in decis. 215. nu. 9. et tamen Boer. eo loci nihil dicit de morte naturali.

QVARTA Subintrat opinio eorū qui dixerunt pęnā effractorum carcerū et ab illis fugientium, esse
7 † pęnā confessati criminis, pro quo erāt carcerati, et propterea fore puniēdos eadem pęna, quæ veniebat imponenda pro delicto, pro quo detenti erant, sic. n. fore intelligendū textum in leg. eos, ff de custod. reo adnotauit ibi glo. in verbo, puniendi, et glos. sequuti

sunt Bartol. idem, in princi. vers. & nota hanc legem, vbi expresse dixit quod illi, qui eruptis carceribus effugiunt puniuntur de effractione carceris illa pœna, qua punirētur, si verè illud maleficium cōmisissent propter quod in carcerem sunt missi; & in tractat. de carcere, in penult. colum. ad finem, ver. & certè sciēdum est, &c. pariter expresse dicit, quod ille qui fugit da carcerib. videtur delictum confiteri, Ange. de malef. in verbo, quod fama publica, num. 82. ver. 1. quid si quis, &c. Mars. in practica, §. attingam, nume. 44. in tra. de ban. in ver. carcerati, num. 17. Bonif. de Vital. in tract. de carce. priuat. vel fract. num. 17. & ibi in add. litera C. Fran. Cason. post trac. de ind. & tormē. in quęstionibus, ca. 9. rubr. de captura & carcere, nume. 21. Paul. Ghirlan. in tract. de relaxat carcerat. in rubr. de fuga in carcerati, nu. 7. in princ. & num. 21. in medio, * Gran. cons. 57. num. 3. & hanc esse communem Doctorum sententiam testatur Boetius. decisio. 215. numero nono, versiculo his habitis, Claud. Battand. in sua pract. crimin. regu. 141. carcerum affractores, numero secundo, & 3. Carrer. in practica, crimin. in secundo, tracta. de indit. & tortur. §. tertium inditium est fuga, num. 33. pag. mihi 45. colum. 1. Duen. regul. 392. fuga, quę fit ex carceribus, in prin. vbi alios adducit, Fab. à Monte leo, in sua praxi arb. §. 1. par. 4. num. 863. fol. mihi 279. Rolan. cons. 7. nume. 8. volu. 1. relati per Ant. Gomez var. resolu. tomo 3. ca. 9. de captura reorum, num. 11. vers. item adde quod si reus, vbi * & ipse testatur de communi opinione, Clar. in practica q. 21. vers. tertio autem modo, in princ. vbi alios refert pariter de communi testantes, & de magis cō* muni testatur Viui. in suis commu. opin. verbo, fugiens à carcere publico, nume. 1. Menoch. de arbitr. quæst. lib. 2. casu 301. nume. 5. & in tract. de pręsump. lib. 1. q. 89. nume. 45. Mascar. de proba. lib. 1. & conclusio. 266 numero primo & conclusio. 498. numero 16. eodem libro & conclusio. 820. numero primo libro secundo Emanuel Soarez in sua collecta communi, opin. litera F. num. 383. Fran. Bec. cons. 40. nume. 20. libro primo, vbi quod hoc est clarum in iure, & consilio 70. numero 21. vbi etiam testatur de communi opinione, sequitur Flamin. Cartar. in tractatu. de exequutio. sententiæ capto bannito, capitulo primo numero 21. [nec dissentit Rota in decisionibus nouiter impressis, parte 3. decis. 149. nume. secundo coram * Augus. vbi aliis relatis pariter de communi testatur, de qua etiam & aliis relatis testatur. Hieron. Cauall. quem post huius librum tertium impressionem habēs in comm. opin. q. 393. nu. 4.

QVINTA Et præcedenti opinioni prorsus contraria opinio fuit eorum, qui dixerunt, † non esse verum quod textus in d. leg. in eos, ff. de custo. reorum exponi debeat, quod frangenti carceres imponenda sit pęna confessati criminis: quia cum non exprimat pœnam, dicendum est potius eam fore arbitrariam, & in occurrenti casu extra ordinem iudicis arbitrio, iuxta facti & personarum qualitatem esse imponendam, sic enim aperte tenuit relatis aliorum antiquorum opinionibus, Albe. in d. l. in eos, nume. 2. in principio. dum dixit, *Propter effracturam tamen punirettur arbitrio iudicantis, cum hoc casu pœna non reperiatur à iure determinata* & paulo infra, dum pariter dicit, *& quamuis isto casu sint innocentes, & litera dicat quod puniendi sunt, & non determines pęnam crederem eam arbitrariam arbitrio iudicis*, & iste intellectus potest procedere, vt ibidem probat Alberic. siue in eo textu legatur, *continendum*, siue legatur, *statuendum*, & Albericum vbi supra refert & sequitur Boer. dicta decis. 215. sub nume. 22. post medium, versicu. & ad textum prædictę l. in eos, &c vbi amplius dicit, quod Cumanus in cons. 105. post princip. sequitur expositionem Alberici, nulla facta mētione ipsius Alberici, & potissimum ratione motus: quia si pœna d. l. in eos, esset conformis & eadem, hoc est confessati criminis tam nocētibus, quam innocentibus imponenda prout ille textus expresse et in innocentibus loquitur sequeretur quod innocentes venirent maiori plectendi pœna, quam nocentes & culpabiles, vt ibi latius per eum, & hoc est absurdum & contra omne ius: cum scriptum sit, sanctius esse impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare, l. absentem, in princip. ff. de pę. c. licet ex quadam, extra de testi. cum similibus. Rursus & Albericum sequutus est Duen. d. regul. 392. in prima ampliatione, uersicu. Albericus tamen, vbi & idem allegat Gramm. voto 37. numero quinto. Nec dissentit Anton. Gomez in l. Tauri 76. numero 12. versic. aut quis fugit a carcerum & rursus Idem Gomez. varia. resol. tomo tertio, capit. nono, de captura reor. numero 11. ante medium, post versiculum, sed certè iste videtur, &cæ. vbi quod talis intellectus admittens pœnam arbitrariam, est verus & realis intellectus dic. l. in eos, & quod eundem intellectum pariter tenuit Ioan. Igne. in l. tertia, §. subuenitur numero 70. ff. ad Syllan. Nec verum est, inquit ipse Gomez, quod per dic. l. in eos, imponatur pęna illius criminis pro quo frangens detinebatur: quia cum dicat quòd post fractionem arctius affractor custodiēdus est, necessario sequitur eum non esse puniendum pœna delicti, pro quo erat carceratus, quia si iam esset pro illo delicto punitus, nō esset necesse eundum amplius custodire, sed debet relaxari, consentit & Viu. in suis comm. opin. post verbum fugiens a carcere publico, versic. quærit Barto. in d. l. admonendi, &c. numero 20. & 21. & expresse tradit Folle. in practic. criminal. in quarta parte tertiæ partis principalis, verbo et si confitebuntur, numer. 49. in medio, vbi quod carcerum effractores puniuntur pro motu iudicis, licet nō habeantur pro confessis, & quod iste est casus dict. l. in eos, & bene hanc comprobat opinionem Bursat. cons. 346. nume. 30. versicu. nec l. in eos, &c. & nume. 31. in princ. & nume. 35. vers. an modo ob fracturam, &c. volum. 4. vbi pariter & expresse dicit non esse verum quod in l. eos, probet conspirantes haberi pro confessis & conuictis, licet glo. & Doctores id ex eo tex. inferant ex falsa & considerata ratione, & instar auium, quarum vna quando euolat, omnes sequuntur, vt in simili dixit Dec. in cons. 499. numero 12. & quod grauiter errent isto casu Doctores facientes illam illationem ex eo textu, distinguendo considerat ipse Bursat. quod in carcerem detrusi ob aliquod crimen aut nocentes sunt aut innocentes, si nocentes, tunc primo puniendi sunt de delicto, & hoc non habet dubium, vulgata l. sancimus, C. de pę. deinde puniendi sunt pro fracto carcere, & in eos constituendum est non solum quantum causa ex qua in carcerem recepti, sunt exposcit, sed amplius, vt in d. l. i eos et sic vltra pœnam delicti amplius et alia pœna: quā pęnam amplius cum lex non exprimat, iudicis arbitrio remitti debet, l. prima. §. expilatores, ver. idcirco.
9 vbi Barto. Alberic. et communiter † omnes, ff. de ef* fract. [l. prima. §. ait prætor. ff. de iure deliberand. l. si quis reum, ff de custodi. et exhib. reor.] l. hodie, ff. de pen. cum similibus. Si uero carcerati et carcerum effractores fuerint innocent. et sic causa eorum exposcit, vt absoluantur, puniendi tamen sunt amplius, quam causa exposcit, et sic de carceris effractione iudicis arbitrio; cum, vt dixi, poena non sit ab illa lege determinata; et iste intellectus, non cauillando, videtur germanus literæ dictæ l. in eos, et ab eo propterea secundum eundem Bursatum, non est recedendum in iudicando, licèt communis intellectus sit in contrarium quia non est inconue-

niens

10 uens † à communi opinione recedere, quando inconuincibili ratione, conuincitur ut deprehenditur falsa, vt per Dec. in consilio 258. numero primo, & 2. & cons. 397. num. 7. & per Ant. Mar. Corar. in tracta. de commun. opin. libro 1. 1. tit. 10. num. 118. & seq. & demum hanc eandem quintam opinionem sequi
* tur & communem* dixit Bertazzo. cons. crimin. 35. num. 30. ad finem, lib. 1. subdens amplius quod Albericus & alij supracitati Doctores rectius intellexerūt textum in d. l. in eos, quā intellexerint glo. & sequa-
† ces: imo hanc opinionem non solum cōem* sed etiā magis communem, & in practica seruatam, ex Claro in q. 21. vers. 3. autem modo, in fine, & ex alijs allegatis per eundem Bertazzo. in cons. 34. nu. 1. testatur idem Bertazz. in d. cons. 35. nu. 15. & ne erres, aduerte ad ibi per eundem Bertazzolum scripta, d. nu. 15. quod licet dicat, fuga non sequuta conspiratores & fractores teneri eadem poena delicti, & ita asserit es-
† se magis communem * & practicatam opinionem, vt supra dixi, debet tamen hæc eius propositio intelligi non de pœna delicti, ordinaria, & sic cōfessati criminis, iuxta communem gl. & aliorum intellectum de quo supra dixi, nu. 7. sed pœna extraordinaria ipsius delicti iudicis arbitrio vt bene seipsum postea declarat infra, dicto numero 30. ad finem, & colligitur ex Alb. Gom. & Boer. in locis per eum citatis, alioquin repugnantia diceret, & non ad propositum allegaret Alb. & præcitatos Doc. qui hanc quintam firmant opinionem.

11 Et quod tex. in d. l. in eos, ff. de custo. reor. non bene probet, quod carcerum effractores habeātur pro confessis, vltra præallegatos in specie hoc (ensisse videtur Fely. (licet non bene hoc firmare audeat) in c. nullus, numero 3. ad fin. extra de præsumpt. vbi quod non cauillando literam d. l. in eos, dicendū est quod carcerum effractores puniendi sint de carcere fracto vel de fuga, non autem pœna delicti, pro quo detinētur, & Boss. in tit. de carcere, num. 5. post medium, dicit quod carcerum effractores ex d. l. in eos, habētur pro confessis & conuictis, vel in arctiores carceres detruduntur, & sic alternatiuè loquendo videtur sentire quod non semper puniuntur tanquam confessi, quia vel sic puniuntur, vel arctius custodiuntur,

12 † & Clarus in pract. §. fi. q. 21. d. vers. 3. autem modo, post princ. bene etiam animaduertit quod tex. in d. l. in eos, non probat communem intellectum, quod scilicet ex carcere fracto aufugientes habeantur pro confessis, & propterea quod Senatus non obseruat dictum communem intellectum, quia si quis post fugam captus sit, vel sponte reuertatur, nō solet propter fugam a carceribus factam illum condemnare sed tantum grauius torquere, prout etiam alias in facti contingentia obseruasse Curiā Neapolitanam refert Gram. voto 37. & quandoque etiam idem Senatus tales sic tentantes fugere fractis carceribus solet propter attentatam fugam & fracturam publice torqueri facere, quæ quidem obseruantia est multum conformis cum opinione supra relata eorum, qui voluerunt illo casu esse pœnam arbitrariam, quasi quod iudex propter arbitrium sibi à iure in hoc concessum, possit tales effractores acrius torquere super delicto, pro quo detinent, tanquam magis suspectos ex fuga & ex fractura, & etiam si sibi videtur eoidē publice torqueri facere, [addo & pro hac quinta opinione late etiam per plures rationes eam comprobātem Ludou. Peg. dec. crim. 1. per totam, quem vt dixi post hæc scripta præmanibus habui, & qui in fine illius decisionis ita apud eum in regio criminali Cataloniæ concilio seruatum & eōclusum fuisse testatur sub die 7. Nouembris 1581.] ✠ consentit etiam Andr. Fach. quem post libri tertiam impressionem habui controuers. iur. libro nono capi. sexagesimoquinto.

13 SEXTA Superuenit aliquorum opinio, † qui dixerunt verum esse quod isto casu carcerum effractores habentur pro confessis, non verè, sed præsumptiuè: ideo debent condemnari non in pœnam ordinariam delicti, pro quo detinentur, prout dixerūt Do. sup. relati, num. 7. sed in minorem iudicis arbitrio, & hoc quia ex præsumptionibus nemo condemnatus est ordinaria pœna delicti. Sic apertè sensit Berb. in sua pract. in tit. de effract. carc. rubr. 25. num. 1. versic. verum, tamen quia pœna, &c. vbi quod ex quo pœna confessati criminis imponi debet ex præsumptione probationis, ideo iudex multū temperare debet procedere, & quantum potest tardare ad pęnam vel multum mitigare, Boss. in titu. de carcer. nu. 6. ver. eo modo videtur, &c. vbi quod cōspirator qui habetur pro confesso, per d. l. in eos, videtur quod non possit puniri ex tali præsumptione ad mortem per doctrinam Inno. in c. quia non est verisimile, extra de præsump. nec dissentit Burs. in d. cons. 146. nu. 22. in fin. vol. 4. dum dixit, quod ista confessio inducta contra effractores, est præsumpta à lege, & à præsumptione legis nemo vnquam punitur pęna ordinaria, sed mitiori, vel pecuniaria tantum, nisi esset præsumptio iuris & de iure, vt per Hier. Gabr. cons. 180. nu. 20. vol. 1. Quæ iuris & de iure præsumptio non est in confessione, de qua agitur, cum inter tales præsumptio a scribentibus non annumeretur, & hæc opinio non est multum dissimilis à præcedenti quinta opinione cum in effectu pariter concludat pęnam esse arbitrariam & mitiorē ordinaria, licet bene admittar ex fractura carcerum oriri cōfessionem delicti, vt in quarta opinione, secundum communem intellectum gl. in d. l. eos, & aliorum supra relatorum, nu. 7.

14 Sed certè admisso dicto communi intellectu, † ꝙ, licet effractores carcerum habeantur pro confessis, male sustinerit potest prædicta sexta opinio, quia tatis confessio non est præsumpta, sed ficta a lege, vt bene adnotarunt Ang. in d. l. eos, nu. 3. versi. nota hic casum vnum, Fel. in d. c. nullus num. 3. de præsumpt. Duen. d. reg. 192. fuga, quę sit ex carcerib. sub prima ampliat. vers. hāc opin. tenuit Fel. nec inficiatur Bur. in d. cons. 346. num. 19. 20. 21. & valde differunt inter se præsumpt. iuris, vt pluribus demonstrat Euerard.

15 in loco à vt fictionis, num. 5. † vnde succedit conclusio ꝙ vbi lex fingit, tantum operatur fictio in casu ficto quantum veritas in casu vero, l. unica, in prin. C. de rei vxor. action. cum alijs per Euerard. vbi supra,

16 num. 4. † & propterea tantum operatur ficta confessio à lege, quantum vera facta in iudicio ab homine Foll. in prac. cri. in 4. par. verbo, & si confitebuntur, num. 28. seqq. Rol. cons. 31. nu. 7. vol. 1. Bertazz. cons. cri. 82. num. 18. lib. 1. & cons. 83. num. 6. eo lib. & cōs. 335. num. 10. lib. 2. cum alijs relatis per Flam. Cart. in tract. de exequ. sen. capto bannito, cap. 1. nu 31. seqq.

17 † Ergo sicut iudicialiter & vere ore proprio confessus potest in pœnam ordinariam delicti condemnari, l. 1. C. de confes. l. proinde, ff. ad l. Aqu. l. cōfessus, ff. ff. de custod. reo. l. cum sententiam, C. de poen. ita &

18 pariter fictè confessus. † Nec verum est, ꝙ probatio ex ficta confessione resultans dicatur præsumpta, ut supra ex aduerso supponitur, quia imò dicitur liquidissima et manifesta, l. manifeste, & ibi Ale. ff. de iure iu. Fol. post alios quos allegat, d. ver. et si confitebuntur, nu. 18. Ruy. cons. 19. nu. 1. vol. 5. Natta cons. 542. nu. 8. seq. vol. 3. Bertaz. d. cons. 82. num. 12. cum adducti per Fla. Cartar. vbi supra, d. c. 1. nu. 48. et seq. et in omnem euentum dato, etiam quod talis confessio non esset ficta à lege (prout reuera est,) sed præsum-

19 pta: † adhuc tamen ex præsumptione approbata à iure

Iure posse ordinariam pœnam imponi non esset inconueniens dicere per ca, quæ scripsit Clar. in pract. §. fina. quæst. vigesima, vers. item scias Boss. in tit. de conuict. num. 29. & 34. Sarmien. select. interpreta. libro primo, cap. primo, Io. Mar. Monticel. in practic. crim. reg. 11. num. 24. vers. 1. limita. Vulpell. respons. 126. in fin. Anton. Gomez variarum resolutio. tomo tertio, titu. de probat. delict. numero vigesimoquinto, vbi testatur de communi, † & latius de veritate huius cõclusionis dicam infra, in secundo, libro, sub titu. de reo confesso, conuicto, vbi differemus, an & & quando ex præsumptionibus, quis possit condemnari.

20 SEPTIMA Nonnullorum † fuit opinio, qui præ supposito intellectu glo. & communi in dicta l. eos, quod scilicet carcerum effractores habeantur, pro confessis, videntes incompatibilitatem illius legis, cum l. prima, ff. de effract. simpliciter infligente pœnam capitis, & sic cum secundum terminos dicta l. in eos, pena non sit vniformis, & eadem, sed variabilis iuxta qualitatem delictorum, pro quibus effractores erant detenti, sed secundum terminos d. l. prima, pœna sit semper eadem & vniformis, scilicet capitis dixerunt ad has l. concordandas, quod textus in dicta l. in eos, loquitur, quando fuga non est sequuta, text. autem in l. prima, ff. de effrac. loquatur fuga sequuta & sic primo casu habeat locum pęna delicti, pro quo effractor detinetur, cum habeatur pro confesso secũdum communem intellectum, de quo supra: secundo autem casu habeat locum pœna capitis, sic inquã materiam hanc, post plures opiniones antiquorum per eum relatas, optimè declarat Alber. in dicta le. in eos, numero secundo vers. mihi autem studiosè, &c. vbi quod dicta l. in eos, bene ruminata, videtur dicẽdum quod loquatur, quando carcerati conspirauerunt de carcere frangendo, non tamen perfecerunt conspirationem vel fracturam, vt puta quia fuit detecta conspiratio, vel quia alias non potuerunt, vel noluerunt: Si autem non tantum conspirauerũt, sed conspirationem ad effectum præduxerunt, & effracto carcere aufugerunt, tunc puniantur capite, & habet locum dicta l. prima, ff. de effracto. & hunc intellectum Alberici sequuti sunt plures alij, inter quos primo occurrit Boer. qui latè illum prosequitur, & comprobat in dicta decis. 215. num. 22. versi. sed quo ad intellectum, & per totum illum numerum in discursu inquiens, quod dicta le. in eos, bene inspecta, quæ non dicit, quod post conspirationem euaserint, sed solum quod conspirauerant, vt ruptis vinculis euaderent, ergo fuga non erat sequuta. Item quia dicit, amplius quam causa, ex qua recepti sunt, non autem dicit recepti fuerunt, ergo adhuc erant carcerati, & sic non aufugerunt, item quia illa lex mandat eos arctius custodiri, quod est euidens signum non sequutæ fugæ, si enim fuga esset sequuta, inanis esset arctior custodia. Talis videtur verus & germanus intellectus illius legis, quẽ etiam, vt inquit idem Boerius, sequuti sunt Rayn. de Forliuio, & Angel. in dicta l. in eos, num. 2. vers. & nota. & Cuman. in d. cons. 105. post principium & procedit siue in litera legatur custodiendum siue statuendum, vt ibi latè per eum, sequitur & hunc intellectum Boss. in tit. de carcere, num. 5. vers. inuenio Albericum, & in titu. de effract. carc. num. 1. & 2. nec dissentit Foller. in pract. crimin. in 4. par. 3. partis, numero 49. ver. & iste est casus, &c. & est de mente Anto. Gomez variarum resolution. tomo tertio, capitulo nono, de captura reo. nume. vndecimo, vers. quod primo extende, &cæ. sequitur & Viuius in suis comm. opin. post verbum, fugiens a carcere publico, in §. quærit Bar. &c. numero vigesimo, versic. tamen re vera, &cæt. Assentit Mascard. de prob. libro primo conclu. 166. numero 14. & 15. declarat Bursat. in consilio 336. numero 21. libr. quarto, & hunc Alberici intellectum dixit magis communiter teneri Bertaz. in d. consilio 35. numero 15. libro primo consiliorum criminalium. (nec dissentit Ludou. Peguer. d. dec. crim. 1. nu. 4.) & huic opinioni, & intellectui, multum aduersantur Doctores supra citati, numero septimo, in quarta opinione, dum expresse dicunt pœnam confessati criminis locum habere etiam fuga sequuta. † & vide proposito Andr. fachini post huius libri tertiam impressionem habitum controuer. Iur. libro nono, capitulo 66.

21 OCTAVA & vltima adduci potest eorum opinio, qui è contra minime respicientes ad incompatibilitatem pęnarum cõfessati criminis, & capitis (pro ut respexerunt Doctores in antecedenti opinione relati) dixerũt cumulatiue carcerum effractores, & ab illis fugientes haberi, & pro cõfessis iuxta l. in eos, ff. de cust. reo. itẽ, & capitaliter puniri, iuxta l. 1. ff. de effract. & hãc opinionem primo tenuit Oldr. & alii relati per Alb. in d. l. in eos, nu. 1. Carer. in pract. cri. in 2. tract. de inditiis, & tortura, §. tertium inditium est fuga, numero 31. & ibi, *habetur pro confesso, & pena capitis punitur, &c.* Marsi. in prac. §. attingam, numero 44. ibi *si carceratus aufugit de carcere, vltra supradictam penã habetur pro confesso, &c.* Cyril. in sum. crimin. in 1. particula, tub. de custod. reo. §. secundo numero primo, versiculo alia etiam pœna, Duen. reg. 392. in quinta ampliatione, versiculo quinto, amplia quod etiã punitur pœna capitali. Viu. in com. opi. vbi sup. post verbum, fugiens à carcere publico, §. quærit Barb. &c. numero 21. ad fin. vbi quod effractores carcerum habentur pro confessis, & puniuntur vltimo supplicio Plac. in pract. iud. inquisitorum, verbo, carcerum effract. fol. mihi 39. in fin. versiculo, & puniuntur etiã alia pena, &c. Menoc. de arb. quæst. libro secundo casu 301. numero quinto vbi quod fuga ex carcere fracto duo operatur. Primò quod fugiens habeatur pro conuicto, & confesso. Secundò, quod punitur pœna capitis, Masc. de prob. libro secundo conclu. 820. numero 9. & alibi sæpe Doct. vtramque pęnam isto casu imponi posse libere tradiderunt.

Quid ergo dicendum in tanta opinionum varietate? Breuiter pro vera resultatione ex præmissis duos principales casus fore distinguendos crediderim.

24 PRIMUS Erit casus, † quando effracto carcere carcerati iam aufugerunt, & isto casu recurrendum est ad. l. 1. ff. de effractor. quæ (vt ex eius lectura clarè dignoscitur) proprie loquitur, quãdo fuga est sequuta, vt patet ex verbo, *eruperunt* & ex verbo *euaserint*, de quib. in textu, & ex quibus fugam iam sequutam de notari negari non potest, de pena non est literaliter ambigendum quia pariter in eadem lege apertè dicitur quod capitis, vt patet ibi, *capite puniendus, &c.* & tradunt Doctores supra allegati, nume. 2. in prima opinione. Sed de qua pœna capitis intelligatur an de pœna mortis naturalis, prout intelligunt Doct. relati supra, numero tertio in secunda opinione, an vero de pœna capitis mitiori, vt per alios relatos supra, in 3. opinione, numero quarto, & seqq. crederem sine dubio intelligi debere non de morte naturali, sed de mitiori, iuxta deducta d. numero quarto, & seqq. & ab hac opinione in iudicando, & consulendo minimè recedendum crediderim. Nunquam enim memini me vidisse morti traditos huiusmodi effractores carcerum etiam quod post fugam ad manus curię peruenerint, sed bene eos, vel in delicto principalis acriori torturæ submiserunt iudices, iuxta practicam Mediolani, de qua supra, numero 12. vel extra ordinem mitiori pœna, quam mortis mulctarunt, iuxta facti,

&

& personarum qualitatem, & sic illam capitis pœnam mitiorem, de qua in dicta l. prima, ff. de effract. vt plurimum iudices in arbitrium apud nos commutare solent, ad le. hodie, ff. de pœn. cum alijs deductis supra in tit. de delict. & pęn. q. 17. seq.

25 SECVNDVS erit casus, † quando carcerati non dum aufugerũt, sed vel effracto carcere volentes aufugere, vel nondũ perfecta fractura fuerũt præuenti, & sic non potuerunt, vel etiam pœnitentes propter rei difficultatem, aut timore pœnæ, vel ex alia causa noluerunt aufugere, isti sunt proprij termini l. in eos ff. de custo. reo. prout bene adnotarunt Docto. supra allegati, nume. 20. in septima, opinione, quos in hac parte sequor, & isto casu non crederem indistinctè & vniformiter semper fore imponendam pęnam delicti, pro quo detinebantur tanquam illud fuerint cõfessi, prout iudicio meo malè sensisse videntur gl. & Doctores allegati supra numero septimo, in quarta opinione: sed bene crederem imponi posse aliam pęnam arbitrariam, modo grauiorem & modo leuiorem, non habito respectu ad delictum, pro quo effractores detinentur: sed ad fracturæ & conspiratorum qualitatem, prout bene adnotarunt Docto. supra allegati, num. 8. & 9. in 5. opinione, quos pariter in hac parte sequor: & ad sic dicendum ea potissimum moueor ratione, vt supra per Doctor. adducta, & inter alias inconuincibili; quod tex. in dicta l. in eos, dicit simpliciter huiusmodi effractores fore puniendos, sed qua pœna, non exprimit, vnde censetur remissa arbitrio iudicis, d. l. prima, §. expilatores, vbi Bart. Alber. & alij, ff. de effract. Item moueor: fingamus quẽ detineri pro ludo, pro lumine, vel pro alijs delictis leuibus, prout sæpissimè in carceribus Vrbis tales sic detenti reperiuntur, & quod conspirando cum alijs carceres fregerit non ne erit absurdum dicere illum sic carcerum effractorem, & cum alijs cõspirantem, non alia pœna afficere quã pro pugnis, pro ludo, pro lumine, & similibus. Crederem certẽ istius audaciã acrius reprimendam. Fingamus econtra quem detineri pro homicidio, vel pro aliquo alio capitali delicto, quod mortis pęnam mereatur, vt sanguinẽ suũ redimat, quærit aufugere: Præuentus in fractura, vel fuga, non potuit; erit ne dicendum, hunc statim esse morti tradendum? nunquam vidi talem rigorem de iure sine Principis iussu seruari, & Principem hoc iussisse, haud certe testari possum. Rursus, & moueor, quia effractores carcerum puniuntur propter fracturam, & non propter delictum, pro quo detinẽtur, vnde pœna commensuranda est fracturæ, non autem delicto, & sic indubitanter credo pęnam isto casu esse arbitrariam citra mortem, [prout etiam est de mente Ludou. Peguer. dicta decis. crim. 1. nume. quinto, versic. aut detrusi, iuncto vers. aut loquimur de his, & versicu. aut denique capti,] & ita sæpius seruatum vidi, & si effractores erunt viles personæ, poterunt si ita iudici visum fuerit, in publico pro pęna torqueri facere, iuxta tradita per Clarum in practica q. 21. vers. 3. autem modo, in fi. & dixi supra, nu. 12.

26 † Imò etiam aliquando vidi hos effractores sine pęna a dimissos quando propter attentatam fugã fuerunt acrius torti super delicto pro quo detinebantur iuxta superius tradita, d. nu. 12. & in tortura perstiterunt: satis enim ipsis pro pęna fracturæ iudices arbitrati sint illam acriorem torturam, quę (vt dicũt Doctores) maior pena est quã vtriusq; manus abscissio. erit ergo isto casu iudici arbitrarium vel carceratum in publico torqueri facere, vel alia pęna extra ordinẽ punire, vel acrius super delicto principali torquere, dicam infra, nu. 85. & ita ab hac resolutione in iudicando, & consulendo non recedas.

27 Et † licet in proposito secũdo casu attentatæ, & nõ sequutæ fugæ (præsupposita illorum opinione, qui dixerunt effractores carcerum pro confessis haberi, ac etiam puniri pęna capitis, de quibus sup. num. 27. & 21.) multi dixerint fuga non sequuta effractorem non haberi pro confesso, minusque tanquam effractorem puniri, vt videre est apud Boer. in sæpius allegata decis. 215. numero 22. post medium, versic. tum non punitur, &c. vbi generaliter ad hoc propositum dixit nõ puniri affectum, seu conatum, nisi sequuto

* effectu: & vbi testatur de communi, *& numero 30. vers. & pariter si inito consilio, &c. vbi expresse dicit quod non habentur pro confessis carcerati, qui inito consilio, seu conspiratione habita de carcere frangẽdo, & inde fugiendo, fugam ad effectum non deduxerunt, Foller. in prac. crimi. in 4 par 3. partis, verbo, & si cõfitebuntur, num. 49. vbi pariter & expresse dixit, quod ad hoc vt effractores carcerum habeantur pro confessis, requiritur quod vere aufugerint & fregerint carceres & ad effectum conspirationem perduxerint, secus si attentauerit augere facta conspiratione non tamen aufugerint, puta quia detecta fuit, vel aliter, Cyril. in summa crimin. 1. particula rub. 12. de custo. reo. §. 2. post num. 1. ver. quod quidem verũ est, sequuto cum conspiratione fugæ effectu, & c. late Burs. cons. 346. nu. 25. vol. 4. vbi quod ad hoc vt effractor carceris pęna effractionis puniatur, requiritur vltra effractionem fuga perfecta, & non cœpta, & num. 30. vbi quod ad hoc vt carceratus frangendo carceres pro confesso habeatur, opus est vt fregerit, & aufugerit, alias si tentauerit tãtum, cessat præsumptio, d. l. in eos, ff. de custod. reo. secundum communem intellectum, quod habeatur pro confesso, & ibi plures adducit cõcordantes, & nu. 12. ver. secundum & tertium, &c. idem reperit, quod ad hoc vt quis dicatur haberi pro confessio, necessaria est fuga, nec sufficit conspiratio, nec fractura, & ibi alios adducit, & nu. 35. vers. aut talis carceratus. Bertaz. cons. crimi. 34. num. 2. vol. 1. vbi quod quando quis carcerem frãgit, sed non aufugit, vel quia nõ fuit perfecte fractus vel aliter fuit impeditus, non habetur pro confesso, nec punitur pœna l. 1. ff. de effrac. et ibi concordantes allegat, & nu. 30. versic. hæc dubitatio. vbi testatur de

* communi, *& reddit rationem, quia si aliter diceremus, nulla esset differẽtia inter casum fracturę & fugæ, quod videtur absurdum, et nu. 31. ver. nec est verum, vbi quod prædicta conclusio non solum est cõmunis, sed etiam in practica seruata, ex Claro in d. q. 21. vers. 3. autem modo.

28 Et licet rursus † econuerso multi alij dixerint etiã fuga non sequuta effractorem, haberi pro confesso, & puniendum non aliter ac si perfecte aufugisset, vt videre est apud Ang. in d. l. in eos, num. 2. ver. et nota hanc legem contra effractores carcerum, & contra conspirantes, aut frangant, licet nõdum sit perfectũ, flagitium, nam puniuntur veluti confessi crimine, ff. de custod. reo. Ant. Gomez va. resolu. tomo 3. cap. 9. de captura reorum, nu. 11. ver. quod primo extende, &c. vbi formata cõclusione, quod fugiens fracto carcere tanquam confessus delictum puniendus sit eadem pena ac si vere & realiter ipsum relictum fuisset probatum, illam ampliat & extendit, vt habeat locum etiam si fuga & fractura carceris non habuerit consumatum effectum, faciunt ad idem Doctores supra allegati, nume. vigesimo in septima opinione, dum dicunt, pœnam habiti pro confesso, de qua in dicta l. in eos, proprium locum habere, fuga non sequuta.

29 Et in specie, † quando quis preuentus in ipso actu fugæ non potuit aufugere, quod perinde habeatur, ac si confugisset, licet pariter admittatur ab eodem; Boer. in d. decis. 215. numero primo, & duodecimo, ea mo-

ea motus ratione, quia qui in actu fugæ deprehenditur, etiam quod vnum ad fugiendum mouerit pedem, fugitiuus dicitur, l. fugitiuus, ff. de verb. ſign. l. ſi quis fugitiuus, §. primo, iuncta gl. in verbo, fugitiuũ fuiſſe, ff. de ędil. edi. cum alijs ibi per eum allegatis, quod, & etiam affirmarunt Iac. de Bel. in ſua pract. iud. tit. de q. & qualitate tormentorum, numer. 103. Duen. reg. 393. fuga, quæ ſit ex carceribus, in 3. ampliat. vbi alios adducit, Meno. de arb. quæſtio. lib. ſecundo caſu 301. numer. vndecimo Maſcar. de prob. libro primo concl. 266. numero 13. & concl. 820. lib. 2. vbi plures allegat concordantes, Burſ. d. conſi. 346. numero 35. verſiculo aut fugam extra fracturam arripuit, lib. 4.

Non per hoc tamen recedas a propoſita reſolutio
30 ne, de qua ſupra, numer. 25. & ſeq. † quod ſcilicet fuga non ſequuta effractores puniuntur pęna arbitraria, licet. n. ſecundum primam opinionem ſupra relatam, num. 27. fuga non ſequuta effractores nõ habeantur pro confeſſis, nec puniuntur ordinaria pęna effractorũ, ac ſi perfecte aufugiſſent, non per hoc tamen ſequitur, quod pro fractura non poſſint aliqua pęna puniri, pro motu iudicis: imo quod poſſint expreſſe ſcripſerunt Boe. Foll. Cyril. & Bertazz. ſup.
31 pro dicta opinone allegati: † Affectus enim non punitur non ſequuto effectu, non eadem pęna, ſed mitiori, vt plene per Meno. de arbi. quæſt. libro ſecundo caſu 360. numero 95. & alibi, Deo dante, dicetur infra, libro tertio ſub tit. de homicid. vbi particulariter illam quæſtionem pertractabo, an, & quando, & quomodo in delictis puniatur affectus non ſequuto effectu.

32 Et † licet rurſus, ſecundum alteram opinionem de qua ſupra, numero 25. & ſeq. deprehenſus in fuga, dicatur fugitiuus, & habeatur ac ſi perfectè aufugiſſet, & conſequenter etiam puniendus ſit: non tamen per hoc dicas, quod puniendus ſit pęna ordinaria, ac ſi
33 perfecte aufugiſſet, ſed mitiori, † & hoc quia de generali conſuetudine in delictis affectus ad quemcunque actum proximum perductus nunquam punitur ordinaria pęna effectu non ſequuto, vt per Gramat. deciſ. ſecundo numero octauo, & ſeqq. & dec. 74. numero nono, Clar. in pract. quæſtione 92. verſiculo ſcias tamen, & in §. homicidium, verſiculo vltimo quæro. Meno. d. caſu 360. numero 92. Anto. Gomez var. reſol. tomo tertio titulo de homic. numero 30. Ioſeph. Ludouic. dec. Luc. 15. num. 26. ſeq. 1. part. Hippol. Rimin. conſilio 327. nume. 11. libr. 2. & alibi ſuo loco dicetur, ſi dicendi tẽpus, & vita à Deo optimo maximo dabitur.

Et ita credo in præmiſſa diſputatione eſſe puram veritatem, quam (ni fallor) nemo hucuſque ſic diſtinctè in tanta doctorum varietate explicauit.

REGULA Igitur ex præmiſſis firma remanet,
34 quod † carcerum effractores arbitraria pęna puniendi ſunt, ſiue aufugerint, ſiue non: ſed ſi non aufugerunt, mitius puniendi quam ſi aufugiſſent.

35 AMPLIA I. Hanc regulam, vt procedat etiam quod carcerum effractor innocẽs ſit de delicto, pro quo detinetur. adhuc enim, & illum puniẽdum eſſe expreſſe mandat textus in d. l. in eos. ibi, *& quamuis innocentes ex eo crimine inueniantur*, ff. de cuſtod. reo. & per iſtum textum, retento communi intellectu de quo ſupra, num. 7. etiam innocentem haberi pro cõfeſſo, ſi carceres frangit, dixerunt Alb. in d. l. in eos, in prin. in ſummario illius legis, & nu. 1. in fi. verſic. aut eſt innocens, &c. Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præcedente, num. 82. verſicul. tertio quid ſi quis poſitus fuit in carcerare, &c. Bonif. de Vital. in titul. de car. priuat. num. 12. ad finem. Practica Berber. rubr. 25. de effract. carc. numero tertio, verſiculo aut iſte crimen non commiſerat, Cyrill. in ſumma crim. particula 1. rub. 12. de cuſtod. reo. nume. primo, verſ. & quamuis innocentes, &c. Boer. dicta deci. 215. poſt numerum nonum, relati per Duen regu. 391. in prima ampliatione, in princ. & per Antonium Gomez variarum reſolut. tomo 3. capi. 9. rub. de captura reo. nume. vndecimo, verſ. ſecundo, extende, &c. Boſſ. in tit. de effract. carc. nu. ſecundo, verſ. addo etiam quod vbi fractus eſt carcer, & Bertazzo. conſ. crim. 35. nu-
* mero 5. & nume. 15. vbi de communis † volumin. 1. Maſcard. de probat. lib. 1. conclu. 266. num. 4. vbi plures adducit concordantes, & pariter de communi teſtatur, & concluſ. 820. num. 6. Flam. Carta in tract. de exeq. ſen. capto bannito, cap. 1. num. 182. vbi teſtatur de communi.

Sed cum, vt ſupra concluſum eſt, num. 8. & ſeq. &
36 nume. 25. † pęna effractoris carcerum non ſit pęna confeſſati criminis, ſed arbitraria. Dic pariter hunc innocentem non haberi pro confeſſo, nec tanquam confeſſum puniri, ſed tantum pœna arbitraria, ſicut nocentem eſſe plectendum, prout eſt de mente omnium Doctorum ſupra citatorum d. nu. 8. & ſeq. & in ſpecie declarat Ant. Gomez, vbi ſupra, d. capit. 11. verſ. ſed certè iſte videtur, &c. & Duen. in d. 1. ampliatione verſic. Alb. tamen, &c. & ante iſtos Boer. d. deciſ. 215. nu. 12. poſt medium, ver. & ad text. prædictæ legis, &c.

37 Qui † quidem Boerius in loco citato amplius poſt Cumanum, quem allegat, dicit iſto caſu quo ad punitionem, multũ eſſe per iudicẽ conſiderandum innocentiam iſtorum fugiẽtium, & propterea pęnam hanc arbitrariam debere eſſe mitiorem in innocente carcerum effractore, quam innocente & delinquẽte, alioquin ſequeretur abſurdum, quod innocẽs, & ſic non confeſſus & conuictus, qui ab imputatione delicti defendere potuiſſet, puniretur eadem pęna, qua puniretur iſte, qui nocens eſſet, puta cõfeſſus delictum, vel conuictus, & ſic in plus grauaretur, qui non eſſet vere reus & innocens, quam criminoſus, tamen in iure certum eſt, quod vbi maior eſt culpa, ibi etiam maior debet eſſe pęna, vt delicto commenſuretur, l. diuus, *la ſeconda*, ff. de falſ. l. miles, §. mulier, ff. de adult. cum vulgaribus.

38 Verum † hæc Boerij & Cumani conſideratio, quatenus ad ꝓpoſitam ampliationem attinet, mihi nullo pacto ſatisfacit, prout etiam nec ſatisfacit Bertaz. in d. conſil. 35. iuncto nu. 15. vbi expreſſè tenet quod ſiue ſit ſequuta fuga, ſiue non, ſemper eadem pœna punitur innocens, ſicut nocens, hoc eſt arbitraria, vt bene ſe ipſum declarat idem Bertazz. ibidem, num. 30. ad finem, vbi teſtatur de communi. Non enim iſto caſu infligitur pęna, nec illa commenſuranda eſt ad rationem delicti, pro quo effractor detinetur, ſed ratione fracturæ, et fugæ, quæ cum pariter vrgeat ac premat tam innocentem, quam innocentem, ut ſupra iterum conſideraui, num. vigeſimoquinto. ideo non debet diuerſo modo imponi, et ita credo eſſe veritatem.

39 Et † licet contra hanc ampliationem ſic vt ſupra declaratam tenuerint aliqui relati per Maſc. vbi ſup. d. conclu. 266. num. 4. verſ. contrarium huic ſententiæ, etc. et in ſpecie Foll. in pract. crim. in 4. p. 3. partis, verbo, et ſi confitebuntur, num. 66. vbi quod ſicut vere confeſſus non poteſt per iudicem condemnari, quãdo ei conſtat de confitentis innocentia, ita pariter et multo minus poterit condemnari ex ficta confeſſione reſultante ex fractura carcerum, non per hoc tamen ab ea recedas, quia non ſolum (vt ex præallega-
\+ tis apparet) communis* eſt, ſed etiam in ſe veriſſima, cum ſit fundata in expreſſis verbis, d. l. in eos. Nec obſtat ratio per Follerium conſiderata, quia retento cõ-

muni

muni intellectu, quod carcerum effractor habetur pro cōfesso, illo casu speciali facta hæc cōfessio plus operatur, quam vera, vt adnotauit Felyn. in c. nullus, num. 1. de præsumpt. relatus & per Duen. d. reg. 392. sub prima ampliatione, sed retento intellectu Alberici & aliorum, quos non sequimur, quod isto præsertim casu effractor puniatur non pœna confessati criminis, sed alia arbitraria. obiecto prorsus cessat, quia dicta pena arbitraria, vt dixi, non infligitur ratione delicti, sed ratione fracturæ, [prout etiā voluit Ludo. Peguer. d. dec. crim. 1. post nu. 5. ver. aut loquitur de his.]

40 AMPLIA II. Vt† licet de iure regulariter absens condemnari non possit, nisi in certis casibus, sicut dixi supra in tit. de inquisit. qō. 11. in primo præmisso, nume. primo, quando tamen carceratus effracto carcere aufugit, quo casu retento communi intellectu, de quo supra, habetur pro cōfesso, isto inquam casu, specialiter à iure permissum est etiā circūscripto omni statuto quod contumax habeatur pro confesso, vt contra ipsum sic fugientem & absentem possit ferri sententia, & tanquam confessus de crimine, de quo imputabatur condemnari vt per Paulum Ghirland. in tracta. de relaxa. carc. sub titu. de fuga incarcerati, nume. duodecimo, ad finem, vbi dicit hoc ideo esse, vt huius fictæ confessionis sequatur effectus. Franc. Cason. post tractat. de indit. & tormen. in quæstionibus, cap. 9. rub. de captura & carcere, num. 21. Grammat. consil. crim. 57. nume. 3. Viuius in commu. opi. verbo, fugiens à carcere publico, num. secundo, Mascar. de proba. lib. 1. conclu. 266. nume. 3. & 4. vbi am-
41 plius infert,† quod si denuo carceratus qui aufugit capiatur, potest tanquam confessus absque alio condemnari, & ita contra contumaces absentes, qui effractis carceribus aufugerunt, sententiam tanquam in confessos prolatam approbat Senatus Mediolani teste Claro in pract. d. q. 21. versi. 3. autem modo ibi, *licet Senatus hoc non obseruet, nisi contra contumaces, & cæt.* & pro hac ampliatione facere videtur textus fere in terminis secundum præfatos Doctores in l. si apparitur, C. de cohortali, lib. 12.

Contra hanc ampliationem multum facere videtur doctrina Ias. in d. l. admonendi, prima lectura, nume. nonagesimo, versic. 3. limitat, ff. de iureiur. vbi dixit, quod si carceratus, qui effracto carcere aufugit, post fugam iterum capiatur, & vi ducatur ad carceres, talis fuga non sufficit amplius ad condemnationem, ex l. raptores, & ibi Barto. per illum tex. in versi. si autem, C. de episcop. & cle. & Iason. refert Duen. in regu. 392. fuga, quæ fit ex carceribus in tertia limitatio. Mascar. conclu. 820. num. vigesimo, & Placen. in practic. iudic. inquisitorum, in verbo, carcer, ad finem, vbi ad idem allegat Corat. in dicta l. admonendi, num. 25.

42 Sed Iason, iudicio, meo non verum dicit:† quia si eius doctrina esset vera destrueretur conclusio, & intellectus cōis ad l. in eos, ff. de custod. reo, quod scilicet fugiens fracto carcere, habeatur pro confesso & si illud tunc verum intelligere vellemus antequam fugiens capiatur secus postquam est captus, vtique idem communis intellectus seruiret de vento, & nūquam haberet effectum illa ficta cōfessio ex fuga resultans, falsa igitur est doctrina Iason. retento præsertim cōmuni intellectu, & male per ipsum allegatur tex. in l. raptores, & ibi Bar. C. de episc. cle. quia tā textus, ille quam Bar. loquuntur non in fuga quæ fit ex carceribus, sed in ea quæ fit per reum existentem in libertate, quo casu ex illa non induci plenam probationem delicti, nemo est qui dubitet: ideo nō est mirum, si talis fuga non sufficit ad condemnationem, postquam fugiens vi captus est, quia ex fuga illa nulla a iure fingitur delicti confessio, secus in fugiente ex carceribus, qui cum a iure habeatur pro confesso merito tanquam confessus potest condemnari, si ad manus curiæ deuenit, retento (vt dixi) communi intellectu.

43 Sed quia† nos non sequimur communem intellectum, pęnamque in effractoribus carcerum constituendam esse affirmauimus non confessati criminis sed arbitrariā, vt supra late deduximus, ideo videtur prima facie necessario dicendum circa propositam ampliationem, quod quando iudex vult procedere ad condemnationem absentis & contumacis, qui effracto carcere aufugit, debeat ipsum cōdemnare nō tanquam confessum pro delicto, pro quo detinebatur, sed in dictam pœnam arbitrariam, & hoc quia contumaces & absentes debent semper condemnari condigna pęna, sicut si essent præsentes, & non in plus, vt latè pariter diximus in tit. de inquisitio. q. 11. nume. 61.

Nihilominus aduerte, quod in isto casu particulari quando scilicet iudex vult condemnare istum absentem contumacem, qui effracto carcere aufugit, crederem non esse absurdum, vt illum condemnare possit in pœnam illius delicti, pro quo detinebatur, non quia frangens carceres habeatur pro confesso, & sic non propter fracturā & fugam tanquam principale delictum, sed quia ex tali fractura, & fuga resultat inditium satis notabile contra ipsum fugientē super delicto pro quo detinebatur etiam ad torquendum vt infra videbimus, & hoc inditium iunctis alijs inditijs, pro quibus erat contra ipsum deuentum ad carcerationem: (si enim sine inditijs fuisset captus & fugere sibi licuisset, & propterea nullatenus posset cōdemnari, vt infra dicam in limitationibus) nulli dubium quod est sufficiens ad inquirendum citandum, ac etiam si non compareat ad condemnādum ipsum fugientem, iuxta alias scripta supra in titu. de inquisit. dicta quæst. vndecima, nume. decimosexto, vnde si ille, qui effracto carcere aufugit, erat detentus pro crimine capitali, quòd mortem merebatur, poterit sine dubio isto casu iudex ipsum contumacē condemnare in eandem pœnam capitalem, & mortis, & hoc, vt dixi non propter fracturam, quæ talem mortis pœnam mereatur, sed propter delictum principale, pro quo detinebatur. Si vero fugiens erat detentus pro aliquo alio delicto, pro quo de iure non erat imponenda pœna vltimi supplicij, sed alia mitior vel corporalis, vel pecuniaria, & tunc poterit iudex ipsum condemnare in dictam pęnam pecuniariam vel corporalem, quæ erat imponēda pro delicto, pro quo detinebatur, & etiamsi voluerit istam aggrauare (sed citra mortem) propter fracturam & fugam quæ de se delictum est, & pęnam particulariter meretur. Primo enim casu non est opus aggrauare pęnam propter fracturā, quia pęna maior quæ est mortis, confundit & absorbet quamlibet aliam minorē, sed in secundo casu poterit aggrauari pœna, ne fugiens de fractura remaneat impunitus, & istam credo veritatem, quam & seruari, alias & seruatam sæpius vidi, & si reus in fortiam curiæ deuenerit absque dubio sententia contra ipsum lata exequutioni mādari, & super delicto pro quo erat carceratus, & super fuga, & sic aduertat iudex in formando inquisitionem contra istum, qui carceres fregit & aufugit, vt illa præcipue sit fundata nō solum in fractura, sed etiam in delicto principali, pro quo fugiens erat carceratus, ipseque vocari & citari debet ad se defendēdum non solum super fuga & fractura, sed etiam super dicto principali delicto.

44 LIMITA Hanc secundam ampliationē, † quia licet in ista cōdemnatione absentis, qui carceres fregit,

git,

Eximens

Fugiens ex carcere non punitur, tanquam carcerum effractor, nisi fuga facta sit cum fractura, nu. 162. fractura enim est illa, quæ aggrauat delictum, num. 163. immo nisi fractura sit perfecta, pœna fracti carceris non habet locum, num. 164. sed contra numero 165. veritas est, quod sine fractura, vel cum fractura, sed non perfecta, mitius punitur fugiens, vel fugere tentans, quã sine fractura, vel cum fractura non perfecta, d. nume. 165. ver. quid dicendum.

Pœna effracti carceris non habet locum, ni vltra fracturam interuenerit etiam conspiratio, nu. 166. sed contra, nu. 167. sed prima opinio est verior, vt nu. 168. seqq. vbi respondetur contrarijs & declaratur materia.

Alternatiuæ dictiones stant copulatiuè, quando sunt probatæ a lege vel statuto, & quando præsertim subiecta materia ita patitur, num. 169.

Fugiens ex carcere, & ad superiorem confugiens non punitur, nume. 171. quod & habet locum etiam in fugiente ex domo, vel palatio sibi pro carcere assignato, nu. 172. limita, nisi expreßè promisisset discedere, etiam sub prætextu recurrendi ad superiorem: nam tunc non excusatur ex eo, quod ad superiorem confugit, num. 173, limita 2, quando sine causa, vel cum causa, sed iniusta ex carceribus discessisset: nam tunc punitur etiam quod ad superiorem confugerit, num. 174.

Causa iusta excusat a pœna conuentionali, sed non iusta, numero 175.

Fugiens ex carcere de licentia custodis non punitur, nu. 176. item isto casu, nec tenetur fideiussor, qui promisit pro eo, nu. 177. seq. declara, vt nu. 182, 183. & 184.

Fideiussor, qui promisit, quod reus non discedet ex aliquo loco sine iudicis licentia, minime tenetur ad pœnam conuentam, quando is pro quo promisit, discessit de licentia custodis, nume. 17. & seq. hoc limita duobus modis, primo, vt non habeat locum, quando non solum fuisset fideiussor, sed quando reum sub sua custodia recepisset, numero 182. & sequen. Secundo pariter non habet locum, quando fuit promissum, quod non discedet sine licentia in scriptis, quia tunc custodis licentia non excusat, nume. 184.

Credulitas iusta excusat a dolo, & pœna, nu. 178. & 179.

Credulus dici non potest, qui viro fide digno credidit, numero 179.

Officiali creditur in spectantibus ad eius officium, nu. 180.

Officiali asserenti se aliquid facere de mandato superioris, creditur quando superior non est absens, num. 181.

Fideiussor qui carceratũ sub sua custodia recepit, tenetur ad plus, quam si promisisset simpliciter de non discedendo ex aliquo loco, nu. 182. & seq.

Fugiens ex carcere propter timorẽ aquæ, ignis vel alterius periculo, non punitur, num. 185. limita 1. dummodo iste sit verisimilis, & probabilis, alias secus, nu. 186. limita 2. dummodo cessante periculo redeat ad carceres, alias secus, num. 187. sed contra, nume. 188.

Fugiens ex carcere tempore sedis vacantis summi Pontificis non punitur de effracto carcere. nu. 189.

Mulier ut libidinis uim sibi a custode, uel ab altero illatam euitaret, si ex carcere aufugerit, non tenetur, nu. 190.

Fugiens ex carcere habetur pro confesso, quando erat detentus pro inquisitione speciali, secus si pro generali, nu. 191. semper tamen punitur pœna arbitraria, etiam quod inquisitio sit specialis, nu. 192.

Reuelans carceratorum conspirationem de frangendo carcerẽ gaudet impunitate delicti pro quo detinebatur; ac etiam conspirationis si in ea particeps fuit, nu. 193. seq.

Hæreticus fugiens ex carcere habetur pro confesso, nume. 195. sed contra, numero 196. Declara, vt numero 197. Ista tamen fuga est sufficiens indicium ad monendum, & requirendum ipsum sub pœna confessati criminis, ut comparat, & eo non comparente potest condemnari, numero 198. sed quid de illo hæretico, qui pro pœna & pœnitentia est damnatus ad carceres & inde fugiat? quo modo puniatur, vide ibi, numero 199. & 200.

Si ex carcere omnes carcerati aufugerint uno excepto, qui propter corporis debilitatem non potuit aufugere; quid præsumendum contra istum, qui non aufugit, num. 201.

Frangens carceres non punitur pœna mortis, nisi fuerit illata vis custodiæ, & quid si uis nulla fuerit illata custodi, declaratur materia, nu. 202. 203. & 204.

Fugiens ex carcere habetur pro confesso, quando sciunt causam illius delicti pro quo detinebatur, secus si ignorauit, numero 205.

Fugiens ex carcere non habetur pro confesso quo ad qualitates delicti, pro quo detinebatur, num. 206.

QVAESTIO XXX.

1

ARCERVM Effractores † & inde fugiẽtes quomodo puniãtur, non adhuc bene a Doctoribus, quos viderim, explicatum credo: extat enim, tex. ĩ l. j. in prin. ff. de effrac. & expilat. in hęc verba disponens; *De his, qui carcere effracto euaserint, sumendum supplicium, Diui fratres Emilio Tironi rescripserunt. Saturnius et probat eos, qui de carcere eruperunt, siue effractis foribus siue conspiratione, cum cæteris qui in eadem custodia erant capite puniendo. Quod si per negligentiam custodum euaserint, mitius puniẽdos.* Extat & rursus tex. in l. in eos, ff. de custod. reo. inquiens sic. *In eos, qui cum recepti essent in carcerẽ, conspirauerint, ut ruptis uinculis & effracto carcere euadãt amplius quam causa, ex qua recepti sunt, reposcit custodiendum est, & quamuis innocentes ex eo crimine inueniantur, propter quod impacti sunt in carcerem, tamen puniendi sunt, eos uero qui conspirationem eorum detexerint, releuandos.* Per quæ iura sic prima facie inspecta, apparet carcerum effractores puniri pęna capitis ex ea l. 1. ff. de effracto. ex l. vero in eos, ff. de cust. reo. apparet pariter puniendos, sed qua pęna, ibi nõ aperitur. Hinc est, quod varij varia dixerunt, & adeo cõfusè Doctores in materia & in interpretatione dictarum legum loquuti sunt, vt quinam sit earundem legum verior intellectus, & quæ sit pęna carcerum effractorib. vix dignosci possit, nisi res ab alto repetatur.

2 VNA Enim † & prima fuit scribentium opinio corũ .s. qui principaliter nisi sunt expressis verbis in d. l. 1. ff. de effracto. quod qui carcere effracto fugiunt capitali pęna plectantur: non tamen declarãt de qua capitis pæna intelligant, an de maxima, an de media, vel de minima, iuxta superius tradita in tit. de delict. q. 19. num. 1. Sed simpliciter dicunt capitis pęnã isto casu esse infligendam, prout pariter sonant clara verba tex. in l. milites agrum, §. eius fugam ff. de re milit. dum dixit: *eum tamen, qui carcere effracto fugit, etiam si ante non deseruerit, capite puniendum, Paulus rescripsit.* sic enim ex dictis iuribus capitis pœnam effractorib. carcerũ fore imponendam dixerunt Bar. in tract. de carcere, in vlt. col. ver. nunc restat videre, Alb. in d. l. in eos, nume. 1. ver. & primo videtur quod fugiens de carcere, eo fracto puniatur pœna capitali, &c. ff. de custo. reo. Ang. in l. 1, nu. 1. ver. parte ergo quod pœna frangentis carceres, quę caperet est, &c. ff. de effrac. Addit. ad Ang. de male. in verbo, qui iudex dictum Caium, & d. post num. 4. litera E. Io. Berb. in sua prac. rub. 25. de effracto. carce. par. 1. num. 2, ibi, *& tunc punitur capitaliter, &c.* Carre. in pract. in 2. tract. de indit. & tortura. §. tertium inditium est fuga, &c. numero 13. Pet. Due. reg. 392. incip. fuga, quæ fit ex carceribus, in 5. ampliatione, & regu. 363. incip. fugiens fractis carceribus, in prin. vbi & idem citat Anch. Io. de Anan. & Abb. in c. a nobis aposta. Claud. Battand. in sua prac. crim. regu. 142. incip. carcerum effractores, num. 1. Cyrill. in summa crim. in 1. particula, de custo. reo. §. 2. post numerũ primũ, vers. alia etiam pęna, fol. mihi 56. in fin. & seq

vbi

vbi simpliciter refert verba tex. I d.l.1.ff. de effractor. Menoc. de arbit. q. lib. 2. casu 301. num. 5. in fi. versic. 2. is, carceris effractor, &c. vbi & alios adducit, Placē in praxi iudi. inquisitorum, in verbo, carce. versiculo carcerum effractores, fol. mih 76. in fin. Mascard. de prob. li. 2. conclus. 830. nu mero 9. [& pro hac prima, opinione facit ratio, quam post alios cōsiderauit Lodou. Pegue. decis. crimi. 1. numero 5. ad finem versic. ratio est, quem post hæc scripta habui: quia scilicet carceres sunt loca sacra, cum sint publicē dedicata, l. sacra loca. ff. de rerum diuis. ibi, *sacra loca ea sunt, quæ publicè dedicata sunt siue in agro, siue in ciuitate sint.* & sic muri & fores carcerum qui publico vsui destinātur, sancti sunt. Sed rumpens vel violans sanctum, capite punitur l. fi. ff. de rerum diuis. ergo & idem in rumpēte, vel violante carceres.]

ALTERA, Et sic secunda fuit opinio præce-
3 dentis declaratiua, seu potius ampliatiua, †quod capitis pœna, de qua in d. l. j. ff. de effract. sit mortis & vltimi supplicij, & propterea mortis & vltimi supplicij pęna carcerum effractores & exinde fugientes puniri debere dixerūt Fely. in capitulo nullus, numero 3. in fi. ext. de præsump. Mars. in pract. §. attingam, numero 36. vbi concordantes adducit, & idem in tracta. de banni. verbo, carcerati, numero 25. Fab. a Mō. in sua prac. arbi. p. 4. nume. 849. fol. mihi 276. in prin. Bossi. in titulo de carce. nume. quinto, in medio. ibi, *maxime quia leges loquuntur de capite naturali*, &cę. Pet. à Placha in epit. delic. capitulo 10. nume. 26. ad finem, versiculo qui fugam arripit. &c. vbi casum hunc effractionis carcerum ponit inter eos, qui de iure pœnam mortis naturalis merentur, prout ante eum inter eosdem casus, posuit Gulielm. Bont. in trac. casus in quib. pœna mortis specifice à lege est imposita, nume. 4. in fine, ver. qui effracto carcere, &c. Conrad. in practi. titu. de carceratione, nume. 18. fol. mihi 277. colum. 1. in antiqua impressione, Viui. in comm. opin. post uerbum fug. a carcere, & in quæstione seq. incipit quærit Barto. &c. nume. 21. in fine, vbi expresse dixit, quod carcerum effractores puniuntur vltimo suppli-
* cio, & testatur de vera & communi † opinione, & tacitè penam capitis, de qua in d. l. prima, ff. de effract. intelligendam fore de pœna mortis naturalis sensisse videntur Albe. & Ioan. Berbe. in locis sup. allegatis pro prima opinione, & Iodo. in prac. capit. 18. titu. de effractor. carce. num. 1. uer. si vero hinc violente. ✠ & in hanc secūdam opinionem propter offensam quæ fractione carcerum fieri dicit maiestati magistratus inclinare uidetur And. Fachin. post huius libri tertiā impressionem habitus controuer. in lib. 9. capi. 64. in fine & cap. 65. etiam in fine.

TERTIA Succedit opinio huic proximæ contra-
4 traria, †quod immo ex quo quando lex facit mentionem de pęna capitis, non intelligitur de pęna mortis naturalis, sed de alia mitiori, vt supra late deductum fuit ex communi * Doctorum opinin. præcedenti titulo de delictis & pęnis, quęstio 19. nume. 1. & seqq. idcirco pariter & in casu l. 1. ff. de effrac. capitis pæna de qua ibi fit mentio, debet intelligi, nō de morte naturali, sed de alia mitiori, sic in terminis hoc arguto visus hanc firmat opinionem Pet. Duen. regu. 393. in nona limitatione, vbi latè, & illum sequuti sunt Cæsar. Vrsill. in addit. ad Afflict decis. 404. nume. 16. vbi testatur se ita alias de facto obtinuisse, & Bursa. cons. 346. nume. 32. volum. 3. & alternatiuè de pęna capitali, seu vltimo supplicio, quasi dubij, quod d. l. prima, ff. de effrac. intelligenda sit de pęna mortis naturalis, loquuti sunt Boe. d. decis. 215. nume. vigesimosecundo, ad finem, versicu. sin autem non tantum, & Coua. var. resolu. lib. 1. capi. 2. post numerum decimumquartum, versic. 3. ipse potius, &c. & versi. siquidem corporalis pęna, &c. & ante istos Bonif. de Vital. in titu. de carce. priuatis, nume. 12. [Addo et pro hac tertia opinione, Ludouic. Pegue. decis. 1. nume. 6. uersicu. pęna autem capitis, quem post hæc scripta habui, ubi testatur ita alias in regio criminali consilio Cathaloniæ cōclusum et seruatum fuisse, die 7. Nouembris 1581.]

5 Nec refert, † quod textus in d. l. 1. ff. de effract. in prin. dixerit, etiam de carcerum effractore, *sumendū esse supplicium*, quasi quod tacitè per uerbū, *supplicium*, de pena mortis naturalis intelligere uoluerit: quia si hoc inferre uoluisset, dixisset non simpliciter sumendum supplicium, sed addidisset, *ultimum, nouissimum, grauissimum, aut amarissimum supplicium.* Sic enim iura, quando de morte naturali intelligere uoluerunt, usi sunt uerbo, *supplicio*, coniuncto cum pręfatis adiectiuis adnotantibus, grauiorem pęnam et supplicium ut in l. qui ultimo, ff. de pæn. et in l. fina. C. de summa Trinita. et fide catho. et in l. præsenti, C. de his, qui ad eccles. confug. et alibi sæpius, prout supra adnotaui in dicto titu. de delic. et pænis, quæstio. decimonono, nume. 10.

6 Nec Doctores † ex aduerso citati pro præcedente contraria opinione multum huic obstare uidentur. Nam Mars. in prac. in §. attingam, nume. 36. et in tracta. de bannit. in uerbo, carcerati, nume. 25. allegat in primis pro sua opinione Barto. in tracta. de carce. qui Barto. ut sup. aum induxi, nume. 2. non loquit̄ de pæna capitis. Rursus idem Mars. allegat pro sua opinione tria iura, uidelicet tex. in leg. j. ff. de effracto, in l. in eos, ff. de custodi. reo. et in l. milites agrum, §. eius. ff. re milit. quæ iura, supra tetuli, nume. primo, et secūdo, nullum faciunt uerbum de morte naturali allegat, pariter idem Marsil. Ang. de malef. in uerbo, qd̄ fama publica, in nona carta, et ibi in prima addit. Qui Angel. eo loci, nec alibi aliquid dicit de morte naturali, sed bene forsan uel de pęna capitis, uel habiti pro cōfesso, prout in d. verbo, qd̄ fama publica n. 82. Nec pariter Sal. in l. 1. in 7. not. C. de falsa moneta, per eundem Mars. allegatus, suam probat opinionem, quia non dicit, id, ad quod allegatur, vnde Marsilij hæc opinio destituta remanet authoritate iurium, & Doctorum. Nec aliquid facit authoritas Felyni in d. ca. nullus, num. 3. in fine, de præsump. quia loquitur dubitatiuè, & non firmat quod sit pęna mortis nec etiā faciunt authoritates Fabij Monteleonis, Petri, a Placha, & Guliel. Bon. in locis allegatis supra, nu. 3. quia pro eorum opinione respectiuè non allegant nisi l. j. ff. de effrac. & l. milites agrum, §. eius, ff. de re milita. quę iura, vt iterum dixi, nihil dicunt de morte naturali et Bossij authoritas licet in criminali materia maxima sit, non est tamen isto casu attendenda, quia dū dicit quod leges in proposito loquuntur, de capite naturali, non dicit uerum, cum ex lectura legum appareat contrarium, et multo magis minus est attendenda authoritas Conradi in prac. in in ti. de carceratione, nu. 18. quia pro sua opinione allegat Gulielm. Bon. et Mars. in locis supra citatis Qui Gulielmus et Marsilius prædicti, ut dixi, sine iure et sine authoritate loquuntur, et demum non est verum quod prędicta contraria opinio sit cōmunis, prout testatur Viuius in loco citato, quia Viuius illam dicit communem ex Boer. in decis. 215. nu. 9. et tamen Boer. eo loci nihil dicit de morte naturali.

QVARTA Subintrat opinio eorū qui dixerunt pęnā effractorum carcerū et ab illis fugientium, esse
7 †pęnā confessati criminis, pro quo erāt carcerati, et propterea fore puniēdos eadem pęna, quæ veniebat imponenda pro delicto, pro quo detenti erant, sic. n. fore intelligendū textum in leg. eos, ff de custod. reo adnotauit ibi glo. in verbo, puniendi, et glos. sequuti

sunt Bartol.idem,in princi.ver.f.& nota hanc legem, vbi expresse dixit quod illi,qui eruptis carceribus ef-fugiunt puniuntur de effractione carceris illa pœna, qua punirētur, si verè illud maleficium cōmisissent propter quod in carcerem sunt missi;& in tractat.de carcere,in penult.colum.ad finem,ver.& certè sci&-dum est,&c.pariter expresse dicit,quod ille qui fugit da carcerib.videtur delictum confiteri, Ange. de ma lef.in verbo,quod fama publica,num.82.ver.1. quid si quis,&c. Marf.in practica,§.attingam,nume.44.in tra.de ban.in ver.carcerati,num.17. Bonif.de Vital.in tract.de carce.priuat.vel fract.num.17.& ibi in add.li tera C.Fran.Cason.post trac.de ind.& tortm.in quę stionibus,ca.9.rubr.de captura & carcere,nume. 21. Paul.Ghirlan.in tract.de relaxat carcerat.in rubr. de fuga in carcerati,nu.7.in princ.& num.21.in medio,

* Gran.consi.57.num.3.& hanc esse communem•Do ctorum sententiam testatur Boerius.decisio.215. nu mero nono,versiculo his habitis,Claud. Battand. in sua pract.crimin.regu.142.carcerum affractores,nu mero secundo,& 3.Carret.in practica, crimin. in se-cundo,tracta.de indit. & tortur. §. tertium inditium est fuga,num.33.pag.mihi 45.colum.1. Duen.regul. 392.fuga,quę fit ex carceribus,in prin.vbi alios addu cit,Fab.à Monte leo,in sua praxi arb.§.1.par.4.num. 863,fol.mihi 279.Rolan.consi.7.nume.8.volu.1.rela-ti per Ant.Gomez var.resolu.tomo 3.ca.9.de captu-ra reorum,num.11.vers.item adde quod si reus, vbi

* & ipse testatur de communi opinione, Clar. in pra-ctica q.21.vers.tertio autem modo,in princ.vbi alios refert pariter de communi testantes,& de magis cō-

* muni testatur Viui.in suis commu.opin.verbo, fu-giens à carcere publico,nume.1. Menoch.de arbitr. quæst.lib.2.casu 301.nume.5.& in tract.de præsump. lib.1.q.89.nume.45.Mascar.de proba.lib.1. & conclu sio.266 numero primo & conclusio.498.numero 16. eodem libro & conclusio.810. numero primo libro secundo Emanuel Soarez in sua collecta communi. opin.litera F.num.383.Fran.Bec.consi.40.nume. 20. libro primo,vbi quod hoc est clarum in iure,& con silio 70.numero 21. vbi etiam testatur de communi opinione,sequitur Flamin.Cartar.in tractatu.de exe quutio.sententiæ capto bannito,capitulo primo nu-mero 21.[nec dissentit Rota in decisionibus nouiter impressis,parte 3.decis.1149. nume. secundo coram

* Augus.vbi alijs relatis pariter de communi testatur, de qua etiam & alijs relatis testatur. Hieron. Cauall. quem post huius librum tertium impressionem ha bēs in comm.opin.q.393.nu.4.

QVINTA Et præcedenti opinioni prorsus con

† traria opinio fuit eorum,qui dixerunt, † non esse ve-rum quod textus in d.leg.in eos,ff. de custo. reorum exponi debeat, quod frangenti carceres imponenda sit pena confessati criminis:quia cum non exprimat pœnam,dicendum est potius eam fore arbitrariam, & in occurrenti casu extra ordinem iudicis arbitrio, iuxta facti & personarum qualitatem esse imponen-dam,sic enim aperte tenuit relatis aliorum antiquo-rum opinionibus, Albe.in d.l.in eos,nume.2.in prin. cip.dum dixit, *Propter effracturam tamen punietur arbi-trio iudicantis,cum hoc casu pœna non reperiatur à iure deter-minata* & paulo infra,dum pariter dicit, *& quamuis isto casu sint innocentes,& litera dicat quod puniendi sunt, & non determinet pœnam crederem eam arbitrariam arbitrio iudicis*, & iste intellectus potest procedere, vt ibidem pro-bat Alberic.siue in eo textu legatur, *continendum*, siue legatur, *detinendum*, & Albericum vbi supra refert & sequitur Boer.dicta decis.215.sub nume. 22.post me dium,versicu.& ad textum prædictę l.in eos,& e vbi amplius dicit,quod Cumanus in consi.105, post prin cip.sequitur expositionem Alberici, nulla facta mē-tione ipsius Alberici,& potissimum ratione motus: quia si pœna d.l. in eos, esset conformis & eadem, hoc est confessati criminis tam nocētibus,quam in-nocentibus imponenda prout ille textus expresse et in innocentibus loquitur sequeretur quod innocen-tes venirent maiori plectendi pœna,quam nocentes & culpabiles, vt ibi latius per eum,& hoc est absur-dum & contra omne ius:cum scriptum sit, sanctius esse impunitum relinqui facinus nocentis, quam in-nocentem damnare,l.absentem,in princip.ff.de pę. c.licet ex quadam,extra de testi.cum similibus. Rur sus & Albericum sequutus est Duen.d.regul.392.in prima ampliatione,uersicu. Albericus tamen,vbi & idem allegat Gramm.voto 37.numero quinto.Nec dissentit Anton.Gomez in l. Tauri 76.numero 12; versic.aut quis fugit a carcerum & rursus Idem Go-mez.varia.resol.tomo tertio,capit. nono,de captura reor. numero 11.ante medium,post versiculum,sed certè iste videtur,&cæ. vbi quod talis intellectus ad-mittens pœnam arbitrariam, est verus & realis intel lectus dic.l.in eos,& quod eundem intellectum pari ter tenuit Ioan.Igne.in l.tertia,§.subuenitur numero 70.ff. ad Syllan. Nec verum est,inquit ipse Gomez, quod per dic. l. in eos,imponatur pena illius crimini, pro quo frangens detinebatur:quia cum dicat quòd post tractionem arctius affractor custodiēdus est, ne cessario sequitur eum non esse puniendum pœna dē licti,pro quo erat carceratus, quia si iam esset pro il-lo delicto punitus,nō esset necesse cundum amplius custodire,sed debet relaxari, consentit & Viu.in suis comm.opin.post verbum fugiens a carcere publico, versic.quærit Barto.in d.l.admonendi,&c. numero 20.& 21.& expresse tradit Folle.in practic.criminal. in quarta parte tertiæ partis principalis , verbo et si confitebuntur,numer. 49.in medio, vbi quod carce-rum effractores puniuntur pro motu iudicis,licetnō habeantur pro confessis,& quod iste est casus dict. l. in eos , & bene hanc comprobat opinionem Bursat. consi.346.nume.30.versicu.nec l.in eos,&c.& nume. 51.in princ.& nume.35.vers.an modo ob fracturam, &c.volum.4.vbi pariter & expresse dicit non esse ve rum quod in l. eos , probet conspirantes haberi pro confessis & conuictis,licet glo.& Doctores id ex eo tex.inferant ex falsa & considerata ratione, & instar auium,quarum vna quando euolat,omnes sequun-tur,vt in simili dixit Dec.in consi.499. numero 12.& quod grauiter errent isto casu Doctores facientes il-lam illationem ex eo textu,distinguendo considerat ipse Bursat,quod in carcerem detrusi ob aliquod cri men aut nocentes sunt aut innocentes , si nocentes, tunc primo puniendi sunt de delicto,& hoc non ha-bet dubium, vulgata l.sancimus,C.de pę.deinde pu-niendi sunt pro fracto carcere, & in eos constituen-dum est non solum quantum causa,ex qua in carce-rem recepti,sunt exposcit,sed amplius,vt in d.l. I eos et sic vltra pœnam delicti amplius et alia pœna:quā penam amplius cum lex non exprimat,iudicis arbi-trio remitti debet,l.prima.§.expilatores,ver.idcirco.

9 vbi Barto. Alberic.et communiter † omnes,ff. de ef-

* fract. [l.prima. §.ait prætor. ff. de iure deliberand. l.si quis reum,ff de custodi.et exhib.reor.] l.hodie,ff.de pen.cum similibus. Si uero carcerati et carcerum ef-fractores fuerint innocent. et sic causa eorum expo-scit, vt absoluantur, puniendi tamen sunt amplius, quam causa exposcit, et sic de carceris effractione iudicis arbitrio , cum, vt dixi, poena non sit ab il-la lege determinata : et iste intellectus , non cauil-lando, videtur germanus literæ dictæ l.in eos, et ab eo propterea secundum eundem Bursatum, non est est recedendum in iudicando , licèt communis in-tellectus sit in contrarium quia non est inconue-niens

ionem † à communi opinione recedere, quando inconuincibili ratione conuincitur ac deprehenditur falsa, vt per Dec. in consilio 258. numero primo, & 2. & cons. 397. num. 7. & per Ant. Mar. Corat. in tracta. de commu. opin. libro 1 1. tit. 10. num. 118. & seq. & demum hanc eandem quintam opinionem sequi * tur & communem * dixit Bertazzo. cons. crimin. 35. num. 30. ad finem, lib. 1. subdens amplius quod Albericus & alij supracitati Doctores rectius intellexerūt textum in d. l. in eos, quā intellexerint glo. & sequa- † ces: imo hanc opinionem non solum cōem * sed etiā magis communem, & in practica seruatam, & Claro in q. 21. vers. 3. autem modo, in fine, & ex alijs allegatis per eundem Bertazzo. in cons. 34. nu. 1. testatur idem Bertazz. in d. cons. 35. nu. 15. & ne erres, aduerte ad ibi per eundem Bertazzolum scripta, d. nu. 15. quod licet dicat, fuga non sequuta conspiratores & fractores teneri eadem pœna delicti, & ita asserit es- † se magis communem * & practicatam opinionem, vt supra dixi, debet tamen hæc eius propositio intelligi non de pena delicti, ordinaria, & sic cōfessati criminis, iuxta communem gl. & aliorum intellectum de quo supra dixi, nu. 7. sed pœna extraordinaria ipsius delicti iudicis arbitrio vt bene seipsum postea declarat infra, dicto numero 30. ad finem, & colligitur ex Alb. Gom. & Boer. in locis per eum citatis, alioquin repugnantia diceret, & non ad propositum allegaret Alb. & præcitatos Doc. qui hanc quintam firmant opinionem.

11 Et quod tex. in d. l. in eos, ff de custo. reor. non bene probet, quod carcerum effractores habeātur pro confessis, vltra præallegatos in specie hoc sensisse videtur Fely. (licet non bene hoc firmare audeat) in c. nullus, numero 3. ad fin. extra de præsumpt. vbi quod non cauillando literam d. l. in eos, dicendū est quod carcerum effractores puniendi sint de carcere fracto vel de fuga, non autem pena delicti, pro quo detinētur, & Boss. in tit. de carcere, num. 5. post medium, dicit quod carcerum effractores ex d. l. in eos, habētur pro confessis & conuictis, vel in arctiores carceres detruduntur, & sic alternatiuè loquendo videtur sentire quod non semper puniuntur tanquam confessi, quia vel sic puniuntur, vel arctius custodiuntur,

12 † & Clarus in pract. §. fi. q. 21. d. vers. 3 autem modo, post princ. bene etiam animaduertit quod tex. in d. l. in eos, non probat communem intellectum, quod scilicet ex carcere fracto aufugientes habeantur pro confessis, & propterea quod Senatus non obseruat dictum communem intellectum, quia si quis post fugam captus sit, vel sponte reuertatur, nō solet propter fugam a carceribus factam illum condemnare sed tantum grauius torquere, prout etiam alias in facti contingentia obseruasse Curiā Neapolitanam refert Gram. voto 37. & quandoque etiam idem Senatus tales sic tentantes fugere fractis carceribus solet propter attentatam fugam & fracturam publice torqueri facere, quæ quidem obseruantia est multum conformis cum opinione supra relata eorum, qui voluerunt isto casu esse pœnam arbitrariam, quasi quod iudex propter arbitrium sibi à iure in hoc concessum, possit tales effractores acrius torquere super delicto, pro quo detinent, tanquam magis suspectos ex fuga & ex fractura, & etiam si sibi videtur eosdē publice torqueri facere, [addo & pro hac quinta opinione late etiam per plures rationes eam comprobātem Ludou. Peg. dec. crim. 1. per totam, quem vt dixi post hæc scripta præmanibus habui, & qui in fine illius decisionis ita apud eum in regio criminali Cataloniæ concilio seruatum & cōclusum fuisse testatur sub die 7. Nouembris 1581.] ✠ consentit etiam Andr. Fach. quem post libri tertiam impressionem habui controuer. iur. libro nono capi. sexagesimoquinto.

13 SEXTA Superuenit aliquorum opinio, † qui dixerunt verum esse quod isto casu carcerum effracto. res habentur pro confessis, non verè, sed præsumptiuè: ideo debent condemnari non in pœnam ordinariam delicti, pro quo, detinentur, prout dixerūt Do. sup. relati, num. 7. sed in mitiorem iudicis arbitrio, & hoc quia ex præsumptionibus nemo condemnatus est ordinaria pœna delicti. Sic apertè sensit Berb. in sua pract. in tit. de effract. carc. rubr. 25. num. 5. versic. verum, tamen quia pœna, &c. vbi quod ex quo pœna confessati criminis imponi debet ex præsumptione probationis, ideo iudex multū temperare debet procedere, & quantum potest tardare ad pœnam vel multum mitigare, Boss. in titu. de carcer. nu. 6. ver. eo modo videtur, &c. vbi quod cōspirator qui habetur pro confesso, per d. l. in eos, videtur quod non possit puniri ex tali præsumptione ad mortem per doctrinam Inno. in c. quia non est verisimile, extra de præsump. nec dissentit Burs. in d. cons. 346. nu. 32. in fin. vol. 4. dum dixit, quod ista confessio inducta contra effractores, est præsumpta à lege, & à præsumptione legis nemo vnquam punitur pena ordinaria, sed mitiori, vel pecuniaria tantum, nisi esset præsumptio iuris & de iure, vt per Hier. Gabr. cons. 180. nu. 20. vol. 1. Quæ iuris & de iure præsumptio non est in confessione, de qua agitur, cum inter tales præsumptiono à scribentibus non annumeretur, & hæc opinio non est multum dissimilis à præcedenti quinta opinione cum in effectu pariter concludat pœnam esse arbitrariam & mitiorē ordinaria, licet bene admittat ex fractura carcerum oriri cōfessionem delicti, vt in quarta opinione, secundum communem intellectum gl. in d. l. eos, & aliorum supra relatorum, nu. 7.

14 Sed certè admisso dicto communi intellectu, † q. licet effractores carcerum habeantur pro confessis, male sustinerit potest prædicta sexta opinio, quia talis confessio non est præsumpta, sed ficta a lege, vt bene adnotarunt Ang. in d. l. eos, nu. 3. versi. nota hic. casum vnum, Fel. in d. c. nullus num. 3. de præsumpt. Duen. d. reg. 392. fuga, quę fit ex carcerib. sub prima amplia. vers. hāc opin. tenuit Fel. nec inficiatur Bur. in d. cons. 346. num. 19. 20. 21. & valde differunt inter se præsumpt. iuris, vt pluribus demonstrat Euerard,

15 in loco à vi fictionis, num. 5. † vnde succedit conclusio q vbi lex fingit, tantum operatur fictio in casu ficto quantum veritas in casu vero, l. unica, in prin. C. de rei vxor. action. cum aliis per Euerard, vbi supra,

16 num. 4. † & propterea tantum operatur ficta confessio à lege, quantum vera facta in iudicio ab homine Foll. in prac. cri. in 4. par. verbo, & si confitebuntur, num. 28. seqq. Rol. cons. 31. nu. 7. vol. 1. Bertazz. cons. cri. 81. num. 18. lib. 1. & cons. 83. num. 6. eo lib. & cōs. 335. num. 10. lib. 2. cum aliis relatis per Flam. Cart. in tract. de exequ. sen. capto bannito, cap. 1. nu 31. seqq.

17 † Ergo sicut iudicialiter & vere ore proprio confessus potest in pœnam ordinariam delicti condemnari, l. 1. C. de confes. l. proinde, ff. ad l. Aqu. l. cōfessus, ff. ff. de custod. reo. l. cum sententiam, C. de pœn. ita &

18 pariter ficte confessus. † Nec verum est, q probatio ex ficta confessione resultans dicatur præsumpta, ut supra ex aduerso supponitur, quia imò dicitur liquidissima et manifesta, l. manifeste, & ibi Ale. ff. de iure iu. Fol. post alios quos allegat, d. ver. et si confitebuntur, nu. 18. Ruy. cons. 19. nu. 1. vol. 5. Natta cons. 542. nu. 8. seq. vol. 3. Bertaz. d. cons. 81. num. 11. cum addu ctis per Fla. Cartar. vbi supra, d. c. 1. nu. 48. et seq. et in omnem euentum dato, etiam quod talis confessio non esset ficta à lege (prout reuera est,) sed præsum-

19 pta: † adhuc tamen ex præsumptione approbata à iure

Iure posse ordinariam pœnam imponi non esset inconueniens dicere per ea,quæ scripsit Clar.in pract. §.fina.quæst.vigesima, versi.item scias Boss. in tit. de conuict.num.29.& 34. Sarmien. select. interpreta. libro primo,cap.primo,Io.Mar. Monticel. in practic. crim.reg.11.num.24.vers.1.limita. Vulpell. respons. 226.in fin. Anton. Gomez variarum resolutio.tomo tertio,titu.de probat.delict.numero vigesimoquinto, vbi testatur de communi, † & latius de veritate huius cõclusionis dicam infra,in secundo,libro,sub titu.de reo confesso,conuicto,vbi differemus, an & & quando ex præsumptionibus, quis possit condemnari.

20 SEPTIMA Nonnullorum † fuit opinio,qui præsupposito intellectu glo.& communi in dicta l. eos, quod scilicet carcerum effractores habeantur, pro confessis, videntes incompatibilitatem illius legis, cum l.prima,ff.de effract.simpliciter infligente pœnam capitis,& sic cum secundum terminos dicta l. in eos,pęna non sit vniformis,& eadem,sed variabilis iuxta qualitatem delictorum,pro quibus effractores erant detenti,sed secundum terminos d.l. prima, pœna sit semper eadem & vniformis, scilicet capitis dixeruntad has l.concordandas,quod textus in dicta l.in eos,loquitur,quando fuga non est sequuta, text. autem in l prima,ff.de effrac. loquatur fuga sequuta & sic primo casu habeat locum pęna delicti,pro quo effractor detinetur,cum habeatur pro confesso secũdum communem intellectum,de quo supra: secundo autem casu habeat locum pœna capitis,sic inquã materiam hanc, post plures opiniones antiquorum per eum relatas,optimè declarat Alber.in dicta le.in eos,numero secundo vers.mihi autem studiose,&c. vbi quod dicta l.in eos,benè ruminata,videtur dicẽdum quod loquatur, quando carcerati conspirauerunt de carcere frangendo, non tamen perfecerunt conspirationem vel fracturam, vt puta quia fuit detecta conspiratio, vel quia alias non potuerunt, vel noluerunt: Si autem non tantum conspirauerũt, sed conspirationem ad effectum praduxerunt, & effracto carcere aufugerunt,tunc puniantur capite, & habet locum dicta l.prima,ff.de effracto. & hunc intellectum Alberici sequuti sunt plures alij, inter quos primo occurrit Boer.qui latè illum prosequitur, & comprobat in dicta decis.215.num.22.versi. sed quo ad intellectum,& per totum illum numerum in discursu inquiens,quod dicta le. in eos, bene inspecta, quæ non dicit,quod post conspirationem euaserint, sed solum quod conspirauerant, vt ruptis vinculis euaderent,ergo fuga non erat sequuta. Item quia dicit,amplius quam causa,ex qua recepti sunt, non autem dicit recepti fuerunt, ergo adhuc erant carcerati,& sic non aufugerunt, item quia illa lex mandat eos arctius custodiri, quod est euidens signum non sequutæ fugæ,si enim fuga esset sequuta,inanis esset arctior custodia. Talis videtur verus & germanus intellectus illius legis,quẽ etiam, vt inquit idem Boerius,sequuti sunt Rayn.de Forliuio,& Angel. in dicta l.in eos,num.2.vers.& nota.& Cuman.in d.cons. 105.post principium & procedit siue in litera legatur custodiendum siue statuendum,vt ibi latè per eum, sequitur & hunc intellectum Boss.in tit. de carcere, num.5.vers.inuenio Albericum,& in titu.de effract. carc.num.1.& 2.nec dissentit Foller.in pract. crimin. in 4.par.3.partis,numero 49.ver.& iste est casus,&c. & est de mente Anto.Gomez variarum resolution. tomo tertio, capitulo nono , de captura reo. nume. vndecimo,vers.quod primo extende,&cæ. sequitur & Viuius in suis,comm.opin.post verbum, fugiens a carcere publico,in §.quærit Bar.&c. numero vigesimo,versic.tamen re vera,&cæt. Assentit Mascard. de prob.libro primo conclu. 166. numero 14. & 15. declarat Bursat.in consilio 136.numero 21.libr.quarto, & hunc Alberici intellectum dixit magis communiter teneri Bertaz.in d.consilio 35.numero 15. libro primo consiliorum criminalium . (nec dissentit Ludou. Peguer.d.dec.crim.1. nu. 4.)& huic opinioni,& intellectui, multum aduersantur Doctores supra citati , numero septimo , in quarta opinione, dum expressè dicunt pœnam confessati criminis locum habere etiam fuga sequuta. ✠ & vide propositio Andr. fachini post huius libri tertiam impressionem habitum controuer. Iur. libro nono, capitulo 66.

21 OCTAVA & vltima adduci potest eorum opinio,qui è contra minime respicientes ad incompatibilitatem pęnarum cõfessati criminis,& capitis(prout respexerunt Doctores in antecedenti opinione relati)dixerũt cumulatiue carcerum effractores, & ab illis fugientes haberi,& pro cõfessis iuxta l.in eos,ff. de cust.reo.itẽ,& capitaliter puniri,iuxta l.1.ff. de effract.& hãc opinionem primo tenuit Oldr. & alii relati per Alb.in d.l.in eos,nu.1.Carer.in pract.cri.in 2. tract.de inditiis,& tortura,§.tertium inditium est fuga,numero 31.& ibi,*habetur pro confesso ;& pœna capitis punitur,&c.* Marsi.in prac.§.attingam, numero 44. ibi *si carceratus aufugit de carcere , vltra supradictam pœnã habetur pro confesso,&c.* Cyril.in sum.crimin.in 1.particula,rub.de custod. reo. §. secundo numero primo, versiculo alia etiam pœna, Duen.reg. 392. in quinta ampliatione,versiculo quinto, amplia quod etiã punitur pœna capitali. Vin.in com.opi.vbi sup.post verbum,fugiens à carcere publico, §. quærit Bart. &c. numero 21.ad fin.vbi quod effractores carcerum habentur pro confessis,& puniuntur vltimo supplicio Plac.in pract.iud.inquisitorum,verbo, carcerum effract.fol.mihi 39.in fin.versiculo , & puniuntur etiã alia pena,&c. Menoc.de arb.quæst.libro secundo casu 301 numero quinto vbi quod fuga ex carcere facto duo operatur. Primò quod fugiens habeatur pro conuicto,& confesso.Secundo,quod puniatur pœna capitis,Masc.de prob.libro secundo conclu.820. numero 9.& alibi sæpe Doct.vtramque pęnam isto casu imponi posse libere tradiderunt.

Quid ergo dicendum in tanta opinionum varietate?Breuiter pro vera resultatione ex præmissis duos principales casus fore distinguendos credideram.

24 PRIMVS Erit casus, † quando effracto carcere carcerati iam aufugerunt , & isto casu recurrendum est ad.l.1.ff. de effr actor.quæ(vt ex eius lectura clarè dignoscitur)proprie loquitur,quãdo fuga est sequuta,vt patet ex verbo,*eruperunt* & ex verbo *euaserint*, de quib.intextu,& ex quibus fugam iam sequutam de notari negari non potest , de pęna non est literaliter ambigendum quia pariter in eadem lege apertè dicitur quod capitis,vt patet ibi,*capite puniendus,&c.*& tradunt Doctores supra allegati, nume. 2. in prima opinione. Sed de qua pœna capitis intelligatur.an de pęna mortis naturalis,prout intelligunt Doct.relati supra,numero tertio in secunda opinione , an vero de pœna capitis mitiori , vt per alios relatos supra , in 3. opinione,numero quarto,& seqq. crederem sine dubio intelligi debere non de morte naturali,sed de mitiori,iuxta deducta d.numero quarto, & seqq. & ab hac opinione in iudicando, & consulendo minimè recedendum crediderim. Nunquam enim memini me vidisse morti traditos huiusmodi effractores carcerum etiam quod post fugam ad manus curię peruenerint,sed bene eos,vel in delicto principali s acrio ri tortura: submiserunt iudices,iuxta practicam Mediolani,de qua supra, numero 12.vel extra ordinem mitiori pœna,quam mortis mulctarunt,iuxta facti,

&

& personarum qualitatem, & sic illam capitis pœnam mitiorem, de qua in dicta l. prima, ff. de effract. vt plurimum iudices in arbitrium apud nos commutare solent, ad le. hodie, ff. de pœn. cum alijs deductis supra in tit. de delict. & pęn. q. 17. seq.

25 SECVNDVS erit casus, † quando carcerati nondum aufugerũt, sed vel effracto carcere volentes aufugere, vel nondũ perfecta fractura fuerũt præuenti, & sic non potuerunt, vel etiam pœnitentes propter rei difficultatem, aut timore pœnæ, vel ex alia causa noluerunt aufugere, isti sunt proprij termini l. in eos ff. de custo. reo. prout bene adnotarunt Docto. supra allegati, nume. 20. in septima, opinione, quos in hac parte sequor, & isto casu non crederem indistinctè & vniformiter semper fore imponendam pęnam delicti, pro quo detinebantur tanquam illud fuerint cõfessi, prout iudicio meo malè sensisse videntur gl. & Doctores allegati supra numero septimo, in quarta opinione: sed bene crederem imponi posse aliam pęnam arbitrariam, modo grauiorem & modo leuiorem, non habito respectu ad delictum, pro quo effractores detinentur: sed ad fracturæ & conspiratorum qualitatem, prout bene adnotarunt Docto. supra allegati, num. 8. & 9. in 5. opinione, quos pariter in hac parte sequor: & ad sic dicendum ea potissimum moueor ratione, vt supra per Doctor. adducta, & inter alias inconuincibili; quod tex. in dicta l. in eos, dicit simpliciter huiusmodi effractores fore puniendos, sed qua pœna, non exprimit, vnde censetur remissa arbitrio iudicis, d. l. prima, §. expilatores, vbi Bart. Alber. & alij, ff. de effract. Item moueor: fingamus quẽ detineri pro ludo, pro lumine, vel pro alijs delictis leuibus, prout sæpissimè in carceribus Vrbis tales sic detenti reperiuntur, & quod conspirando cum alijs carceres fregerit non ne erit absurdum dicere illum sic carcerum effractorem, & cum alijs cõspirantem, non alia pœna afficere quã pro pugnis, pro ludo, pro lumine, & similibus. Crederem certẽ istius audaciã acrius reprimendam. Fingamus econtra quem detineri pro homicidio, vel pro aliquo alio capitali delicto, quod mortis pęnam mereatur, vt sanguinẽ suũ redimat, quærit aufugere: Præuentus in fractura, vel fuga, non potuit; erit ne dicendum, hunc statim esse morti tradendum? nunquam vidi talem rigorem de iure sine Principis iussu seruari, & Principem hoc iussisse, haud certe testari possum. Rursus, & moueor, quia effractores carcerum puniuntur propter fracturam, & non propter delictum, pro quo detinẽtur, vnde pœna commensuranda est fracturæ, non autem delicto, & sic indubitanter credo pęnam isto casu esse arbitrariam citra mortem, [prout etiam est de mente Ludou. Peguer. dicta decis. crim. 1. nume. quinto, versic. aut detrusi, iuncto vers. aut loquimur de his, & versicu. aut denique capti,] & ita sæpius seruatum vidi, & si effractores erunt viles personæ, poterunt si ita iudici visum fuerit, in publico pro pęna torqueri facere, iuxta tradita per Clarum in practica q. 21. vers. 3. autem modo, in fi. & dixi supra, nu. 12.

26 † Imò etiam aliquando vidi hos effractores sine pęna dimissos quando propter attentatam fugã fuerunt acrius torti super delicto pro quo detinebantur iuxta superius tradita, d. nu. 12. & in tortura perstiterunt: satis enim ipsis pro pęna fracturæ iudices arbitrati sint: illam acriorem torturam, quę (vt dicũt Doctores) maior pena est quã vtriusq; manus abscissio. erit ergo isto casu iudici arbitrarium vel carceratum in publico torqueri facere, vel alia pęna extra ordinẽ punire, vel acrius super delicto principali torquere, dicam infra, nu. 85. & ita ab hac resolutione in iudicando, & consulendo non recedas.

27 Et † licet in proposito secũdo casu attentatæ, & nõ sequutæ fugæ (præsupposita illorum opinione, qui dixerunt effractores carcerum pro confessis haberi, ac etiam puniri pęna capitis, de quibus sup. num. 27. & 21.) multi dixerint fuga non sequuta effractorem non haberi pro confesso, minusque tanquam effractorem puniri, vt videre est apud Boer. in sæpius allegata decis. 215. numero 22. post medium, versic. tum non punitur, &c. vbi generaliter ad hoc propositum dixit nõ puniri affectum, seu conatum, nisi sequuto
* effectu: & vbi testatur de communi, * & numero 30. vers. & pariter si inito consilio, &c. vbi expresse dicit quod non habentur pro confessis carcerati, qui inito consilio, seu conspiratione habita de carcere frangẽdo, & inde fugiendo, fugam ad effectum non deduxerunt, Foller. in prac. crimi. in 4 par 3. partis, verbo, & si cõfitebuntur, num. 49. vbi pariter & expresse dixit, quod ad hoc vt effractores carcerum habeantur pro confessis, requiritur quod vere aufugerint & fregerint carceres & ad effectum conspirationem perduxerint, secus si attentauerit augere facta conspiratione non tamen aufugerint, puta quia detecta fuit, vel aliter, Cyril. in summa crimin. 1. particula rub. 12. de custo. reo. §. 2. post num. 1. ver. quod quidem verũ est, sequuto cum conspiratione fugæ effectu, & c. late Burs. cons. 346. nu. 25. vol. 4. vbi quod ad hoc vt effractor carceris pęna effractionis puniatur, requiritur vltra effractionem fuga perfecta, & non cœpta, & num. 30. vbi quod ad hoc vt carceratus frangendo carceres pro confesso habeatur, opus est vt fregerit, & aufugerit, alias si tentauerit tãtum, cessat præsumptio, d. l. in eos, ff. de custod. reo. secundum communem intellectum, quod habeatur pro confesso, & ibi plures adducit cõcordantes, & nu. 12. ver. secundum & tertium, &c. idem reperit, quod ad hoc vt quis dicatur haberi pro confessio, necessaria est fuga, nec sufficit conspiratio, nec fractura, & ibi alios adducit, & nu. 35. vers. aut talis carceratus. Bertaz. cons. crimi. 34. num. 1. vol. 1. vbi quod quando quis carcerem frãgit, sed non aufugit, vel quia nõ fuit perfecte fractus vel aliter fuit impeditus, non habetur pro confesso, nec punitur pœna l. 1. ff. de effrac. et ibi concordantes allegat, & nu. 30. versic. hæc dubitatio. vbi testatur de
* communi, * & reddit rationem, quia si aliter diceremus, nulla esset differẽtia inter casum fracturę & fugæ, quod videtur absurdum, et nu. 31. ver. nec est verum, vbi quod prædicta conclusio non solum est cõmunis, sed etiam in practica seruata, ex Claro in d. q. 21. vers. 3. autem modo.

28 Et licet rursus † econuerso multi alij dixerint etiã fuga non sequuta effractorem, haberi pro confesso, & puniendum non aliter ac si perfecte aufugisset, vt videre est apud Ang. in d. l. in eos, num. 2. ver. et nota hanc legem contra effractores carcerum, & contra conspirantes, aut frangant, licet nõdum sit perfectũ, flagitium, nam puniuntur veluti confessi crimine, ff. de custod. reo. Ant. Gomez va. resolu. tomo 3. cap. 9. de captura reorum, nu. 11. ver. quod primo extende, &c. vbi formata cõclusione, quod fugiens fracto carcere tanquam confessus delictum puniendus sit eadem pęna ac si vere & realiter ipsum delictum fuisset probatum, illam ampliat & extendit, vt habeat locum etiam si fuga & fractura carceris non habuerit consumatum effectum, faciunt ad idem Doctores supra allegati, nume. vigesimo in septima opinione, dum dicunt, pœnam habiti pro confesso, de qua in dicta l. in eos, proprium locum habere, fuga non sequuta.

29 Et in specie, † quando quis preuentus in ipso actu fugæ non potuit aufugere, quod perinde habeatur, ac si confugisset, licet pariter admittatur ab eodem; Boer. in d. decis. 215. numero primo, & duodecimo,

ea mo-

ea motus ratione, quia qui in actu fugæ deprehendi-
tur, etiam quod vnum ad fugiendum mouerit pe-
dem, fugitiuus dicitur, l. fugitiuus, ff. de verb. sign. l. si
quis fugitiuus, §. primo, iuncta gl. in verbo, fugitiuũ
fuisse, ff. de ędil. edi. cum alijs ibi per eum allegatis,
quod, & etiam affirmarunt Iac. de Bel. in sua pract.
iud. tit. de q. & qualitate tormentorum, numer. 103.
Duen. reg. 393. fuga, quæ fit ex carceribus, in 3. am-
pliat. vbi alios adducit, Meno. de arb. quæstio. lib. se-
cundo casu 301. numer. vndecimo Mascar. de prob.
libro primo concl. 266. numero 13. & concl. 820. lib.
2. vbi plures allegat concordantes, Burs. d. consi. 346.
numero 35. versiculo aut fugam extra fracturam ar-
ripuit, lib. 4.

Non per hoc tamen recedas a proposita resolutio
30 ne, de qua supra, numer. 25. & seq. † quod scilicet fu-
ga non sequuta effractores puniuntur pęna arbitra-
ria, licet. n. secundum primam opinionem supra re-
latam, num. 27. fuga non sequuta effractores nõ ha-
beantur pro confessis, nec puniuntur ordinaria pęna
effractorũ, ac si perfecte aufugissent, non per hoc ta-
men sequitur, quod pro fractura non possint aliqua
pęna puniri, pro motu iudicis: imo quod possint ex-
presse scripserunt Boe. Foll. Cyril. & Bertazz. sup.
31 pro dicta opinone allegati: † Affectus enim non pu-
nitur non sequuto effectu, non eadem pęna, sed mi-
tiori, vt plene per Meno. de arbi. quæst. libro secun-
do casu 160. numero 95. & alibi, Deo dante, dicetur
infra, libro tertio sub tit. de homicid. vbi particulari-
ter illam quæstionem pertractabo, an, & quando, &
quomodo in delictis puniatur affectus non sequuto
effectu.

32 Et † licet rursus, secundum alteram opinionem de
qua supra, numero 25. & seq. deprehensus in fuga, di
catur fugitiuus, & habeatur ac si perfectè aufugisset,
& consequenter etiam puniendus sit: non tamen per
hoc dicas, quod puniendus sit pęna ordinaria, ac si
33 perfecte aufugisset, sed mitiori, † & hoc quia de gene
rali consuetudine in delictis affectus ad quemcum-
que actum proximum perductus nunquam puni-
tur ordinaria pęna effectu non sequuto, vt per Gra-
mat. decis. secundo numero octauo, & seqq. & dec.
74. numero nono, Clar. in pract. quæstione 92. versi-
culo scias tamen, & in §. homicidium, versiculo vlti-
mo quarto. Meno. d. casu 360. numero 92. Anto. Go-
mez var. resol. tomo tertio titulo de homic. numero
30. Ioseph. Ludouic. dec. Luc. 15. num. 26. seq. 1. part.
Hippol. Rimin. consilio 327. nume. 11. libr. 2. & alibi
suo loco dicetur, si dicendi tẽpus, & vita à Deo opti-
mo maximo dabitur.

r. Et ita credo in præmissa dispntatione esse puram
veritatem, quam (ni fallor) nemo hucusque sic distin
ctè in tanta doctorum varietate explicauit.

REGULA Igitur ex præmissis firma remanet,
34 quod † carcerum effractores arbitraria pęna punien-
di sunt, siue aufugerint, siue non: sed si non aufuge-
runt, mitius puniendi quam si aufugissent.

35 AMPLIA I. Hanc regulam, vt procedat etiam
quod carcerum effractor innocẽs sit de delicto, pro
quo detinetur. adhuc enim, & illum puniẽdum esse
expresse mandat textus in d. l. in eos. ibi, *& quamuis in-
nocentes ex eo crimine inueniantur*, ff. de custod. reo. &
per istum textum, retento communi intellectu. de
quo supra, num. 7. etiam innocentem haberi pro cõ-
fesso, si carceres frangit, dixerunt Alb. in d. l. in eos, in
prin. in summario illius legis, & nu. 1. in fi. versic. aut
est innocens, &c. Ang. de malef. in verbo, quod fama
publica præcedente, num. 82. versicul. tertio quid si
quis positus fuit in carcerare, &c. Bonif. de Vital. in ti
tul. de car. priuat. num. 12. ad finem. Practica Berber.
rubr. 25. de effract. carc. numero tertio, versiculo aut
iste crimen non commiserat, Cyrill. in summa crimĩ
particula 1. rub. 12. de custod. reo. nume. primo, vers.
& quamuis innocentes, &c Boer. dicta deci. 215. post
numerum nonum, relati per Duen regu. 392. in pri-
ma ampliatione, in princ. & per Antonium Gomez
variarum resolut. tomo 3. capi. 9. rub. de captura reo. c
nume. vndecimo, vers. secundo, extende, &c. Boss. in
tit. de effract. carc. nu. secundo, vers. addo etiam quod
vbi fractus est carcer, & Bertazzo. consi. crim. 35. nu-
* mero 5. & nume. 15. vbi de communis † volumin. 1.
Mascard. de probat. lib. 1. conclu. 266. num. 4. vbi plu
res adducit concordantes, & pariter de communi te
statur, & conclus. 820. num. 6. Flam. Carta in tract. de
caeq. sen. capto bannito, cap. 1. num. 182. vbi testatur
de communi.

Sed cum, vt supra conclusum est, num. 8. & seq. &
36 nume. 25. † pęna effractoris carcerum non sit pęna
confessati criminis, sed arbitraria. Dic pariter hunc
innocentem non haberi pro confesso, nec tanquam
confessum puniri, sed tantum pœna arbitraria, sicut
nocentem esse plectendum, prout est de mente om
nium Doctorum supra citatorum d. nu. 8. & seq. &
in specie declarat Ant. Gomez, vbi supra, d. capit. 11.
vers. sed certè iste videtur, &c. & Duen. in d. 1. amplia
tione versic. Alb. tamen, &c. & ante istos Boer. d. de-
cis. 215. nu. 22. post medium, ver. & ad text. prædictæ
legis, &c.

37 Qui † quidem Boerius in loco citato amplius post
Cumianum, quem allegat, dicit isto casu quo ad pu
nitionem, multũ esse per iudicẽ considerandum in-
nocentiam istorum fugiẽtium, & propterea pęnam
hanc arbitrariam debere esse mitiorem in innocen-
te carcerum effractore, quam innocente & delinquẽ
te, alioquin sequeretur absurdum, quod innocẽs, &
sic non confessus & conuictus, qui ab imputatione
delicti defendere potuisset, puniretur eadem pę-
na, qua puniretur iste, qui nocens esset, puta cõfessus
delictum, vel conuictus, & sic in plus grauaretur, qui
non esset vere reus & innocens, quam criminosus,
tamen in iure certum est, quod vbi maior est culpa,
ibi etiam maior debet esse pęna, vt delicto commen
suretur, l. diuus, *la seconda*, ff. de fals. l. similes, §. mulier,
ff. de adult. cum vulgaribus.

38 Verum † hæc Boerij & Cumani consideratio, qua
tenus ad ppositam ampliationem attinet, mihi nul-
lo pacto satisfacit, prout etiam nec satisfacit Bertaz.
in d. consil. 35. iuncto nu. 15. vbi expresse tenet quod
siue sit sequuta fuga, siue non, semper eadem pœna
punitur innocens, sicut nocens, hoc est arbitraria, vt
bene se ipsum declarat idem Bertazz. ibidem, num.
30. ad finem, vbi testatur de communi. Non enim i-
sto casu infligitur pęna, nec illa commensuranda est
ad rationem delicti, pro quo effractor detinetur, sed
ratione fracturæ, et fugæ, quæ cum pariter vrgeat ac
premat tam innocentem, quam innocentem, ut su-
pra iterum consideraui, num. vigesimoquinto. ideo
non debet diuerso modo imponi, et ita credo esse
veritatem.

39 Et † licet contra hanc ampliationem sic vt supra
declaratam tenuerint aliqui relati per Masc. vbi sup.
d. conclu. 266. num. 4. vers. contrarium huic sentẽtię,
etc. et in specie Foll. in pract. crim. in 4. p. 3. partis, ver
bo, et si confitebuntur, num. 66. vbi quod sicut vere
confessus non potest per iudicem condemnari, quã-
do ei constat de confitentis innocentia, ita pariter et
multo minus poterit condemnari ex ficta confessio-
ne resultante ex fractura carcerum, non per hoc ta-
men ab ea recedas, quia non solum (vt ex prævallega-
+ tis apparet) communis * est, sed etiam in se verissima,
cum sit fundata in expressis verbis, d. l. in eos. Nec ob
stat ratio per Folierium considerata, quia retento cõ
muni

muni intellectu, quod carcerum effractor habetur pro cõfesso, isto casu speciali facta hæc cõfessio plus operatur, quam vera, vt adnotauit Felyn. in c. nullus, num. 1. de præsumpt. telatus & per Duen. d. reg. 392. sub prima ampliatione, sed retento intellectu Alberici & aliorum, quos non sequimur, quod isto præsertim casu effractor puniatur non pœna confessati criminis, sed alia arbitraria. obiectio prorsus cessat, quia dicta pena arbitraria, vt dixi, non infligitur ratione delicti, sed ratione fracturæ, [prout etiã voluit Ludo. Peguer. d. dec. crim. 1. post nu. 5. ver. aut loquitur de his.]

40 AMPLIA II. Vt licet de iure regulariter absens condemnari non possit, nisi in certis casibus, sicut dixi supra in tit. de inquisit. qõ. 11. in primo præmisso, nunc primo, quando tamen carceratus effracto carcere aufugit, quo casu retento communi intellectu, de quo supra, habetur pro cõfesso, isto inquam casu, specialiter à iure permissum est etiã circũscripto omni statuto quod contumax habeatur pro confesso, vt contra ipsum sic fugientem & absentem possit ferri sententia, & tanquam confessus de crimine, de quo imputabatur condemnari vt per Paulum Ghirland. in tracta. de relaxa. carc. sub titu. de fuga incarcerati, nume. duodecimo, ad finem, vbi dicit hoc ideo esse, vt huius fictæ confessionis sequatur effectus. Franc. Cason. post tractat. de indit. & tormen. in quæstionibus, cap. 9. rub. de captura & carcere num. 21. Grammat. consil. crim. 57. nume. 3. Viuius in commu. opi. verbo, fugiens à carcere publico, num. secundo, Mascar. de proba. lib. 1. conclu. 266. nume. 3. & 4. vbi am-

41 plius infert, † quod si denuo carceratus qui aufugit capiatur, potest tanquam confessus absque alio condemnari, & ita contra contumaces absentes, qui effractis carceribus aufugerunt, sententiam tanquam in confessos prolatam approbat Senatus Mediolani teste Claro in pract. d. q. 21. versi. 3. autem modo ibi, *licet Senatus hoc non obseruet, nisi contra contumaces, &c.* & pro hac ampliatione facere videtur textus fere in terminis secundum præfatos Doctores in l. si apparitur, C. de cohortali, lib. 12.

Contra hanc ampliationem multum facere videtur doctrina Ias. in d. l. admonendi, prima lectura, nume. nonagesimo, versic. 3. limitat, ff. de iureiur. vbi dixit, quod si carceratus, qui effracto carcere aufugit, post fugam iterum capiatur, & vi ducatur ad carceres, talis fuga non sufficit amplius ad condemnationem, ex l. raptores, & ibi Barto. per illum tex. in versi. sin autem, C. de episcop. & cle. & Iason. refert Duen. in regu. 392. fuga, quæ fit ex carceribus in tertia limitatio. Mascar. conclu. 820. num. vigesimo, & Placen. in practic. iudic. inquisitorum, in verbo, carcer, ad finem, vbi ad idem allegat Corat. in dicta l. admonendi, num. 25.

42 Sed Iason, iudicio, meo non verum dicit: † quia si eius doctrina esset vera destrueretur conclusio, & intellectus cõis ad l. in eos, ff. de custod. reo, quod scilicet fugiens fracto carcere, habeatur pro confesso & si illud tunc verum intelligere vellemus antequam fugiens capiatur secus postquam est captus, vtique idem communis intellectus seruiret de vento, & nũquam haberet effectum illa ficta cõfessio ex fuga relutans, talis igitur est doctrina Iason. retento præsertim cõmuni intellectu, & male per ipsum allegatur tex. in l. raptores, & ibi Bar. C. de epis. cle. quia tã tex tus, ille quam Bar. loquuntur non in fuga quæ fit ex carceribus, sed in ea quæ fit per reum existentem in libertate, quo casu ex illa non induci plenam probationem delicti, nemo est qui dubitet: ideo nõ est nutum, si talis fuga non sufficit ad condemnationem, postquam fugiens vi captus est, quia ex fuga illa nulla a iure fingitur delicti confessio, secus in fugiente ex carceribus, qui cum à iure habeatur pro confesso merito tanquam confessus potest condemnari, si ad manus curiæ deuenit, retento (vt dixi) communi intellectu.

43 Sed quia † nos non sequimur communem intellectum, pœnamque in effractoribus carcerum constituendam esse affirmauimus non confessati criminis sed arbitrariã, vt supra late deduximus, ideo videtur prima facie necessario dicendum circa propositam ampliationem, quod quando iudex vult procedere ad condemnationem absentis & contumacis, qui effracto carcere aufugit, debeat ipsum cõdemnare nõ tanquam confessum pro delicto, pro quo detinebatur, sed in dictam pœnam arbitrariam, & hoc quia contumaces & absentes debent semper condemnari condigna pena, sicut si essent præsentes, & non in plus, vt late pariter diximus in tit. de inquisitio. q. 11. nume. 62.

Nihilominus aduerte, quod in isto casu particulari quando scilicet iudex vult condemnare istum absentem contumacem, qui effracto carcere aufugit, crederem non esse absurdum, vt illum condemnare possit in pœnam illius delicti, pro quo detinebatur, non quia frangens carceres habeatur pro confesso, & sic non propter fracturã & fugam tanquam principale delictum, sed quia ex tali fractura, & fuga resultat indicium satis notabile contra ipsum fugientẽ super delicto pro quo detinebatur etiam ad torquendum vt infra videbimus, & hoc indicium iunctis alijs indicijs, pro quibus erat contra ipsum deuentum ad carcerationem: (si enim sine inditijs fuisset captus & fugere sibi licuisset, & propterea nullatenus posset cõdemnari, vt infra dicam in limitationibus) nulli dubium quod est sufficiens ad inquirendum citandum, ac etiam si non compareat ad condemnãdum ipsum fugientem, iuxta alias scripta supra in titu. de inquisit. dicta quæst. vndecima, nume. decimosexto, vnde si ille, qui effracto carcere aufugit, erat detentus pro crimine capitali, quòd mortem merebatur, poterit sine dubio isto casu iudex ipsum contumacẽ condemnare in eandem pœnam capitalem, & mortis, & hoc, vt dixi non propter fracturam, quæ talem mortis pœnam me etur, sed propter delictum principale, pro quo detinebatur. Si vero fugiens erat detentus pro aliquo alio delicto, pro quo de iure non erat imponenda pœna vltimi supplicij, sed alia mitior vel corporalis, vel pecuniaria, & tunc poterit iudex ipsum condemnare in dictam pœnam pecuniariam vel corporalem, quæ erat imponẽda pro delicto, pro quo detinebatur, & etiamsi voluerit istam aggrauare (sed citra mortem) propter fracturam & fugam quæ de se delictum est, & pœnam particulariter meretur. Primo enim casu non est opus aggrauare pœnam propter fracturã, quia pena maior quæ est mortis, confundit & absorbet quamlibet aliam minorẽ, sed in secundo casu poterit aggrauari pœna, ne fugiens de fractura remaneat impunitus, & istam credo veritatem, quam & seruari, alias & seruatam sæpius vidi, & si reus in fortiam curiæ deuenerit absque dubio sententia contra ipsum lata exequutioni mãdari, & super delicto pro quo erat carceratus, & super fuga, & sic aduertat iudex in formando inquisitionem contra istum, qui carceres fregit & aufugit, vt illa præcipue sit fundata nõ solum in fractura, sed etiam in delicto principali, pro quo fugiens erat carceratus, ipseque vocari & citari debet ad se defendẽdum non solum super fuga & fractura, sed etiam super dicto principali delicto.

44 LIMITA Hanc secundam ampliationẽ, † quia licet in ista cõdemnatione absentis, qui carceres fregit,

git, aliqui dixerint non esse necessariam citationem, vt videre est apud Ioannem And. in addit. ad Specu. in tit. de præsump. §. species, num. 3 in verbo, lex vnica, littera D. columna secunda, ad finem, vers. de secundo dicebatur, per textum in capit. eum qui dolo & contum. in 6. vbi patet contumacem, qui appellauit etiam ad sententiam non esse citandum, eo quia appellando protestari videtur se de cætero nolle venire, si hoc operatur verbū appellationis, multo fortius idem operari debet fuga carceris in facto consistens, cum plus sit facto quam verbis suam voluntatem demonstrare. Item & per textum in cap. venerabilibus §. secus de senten. excommu. in 6. vbi quod dices se nolle venire reputatur verus cōtumax & amplius citandus non est, ergo nec citandus est fugiens fractis carceribus, quia sic frangendo carceres & fugiendo, facto suam declarat voluntatem, quòd non vult amplius venire, vt ibi per Ioannem And. quem in proposito refert & sequi videtur Paris de Pute. in tract. sindic. verbo, fuga officialis cap. primo, numero primo, in fin. versic. non etiam sunt citandi, fol. mihi 189. à tergo, colum. 2. Boe. dicta decis. 215. nume. 22. vers. quo autem ad secundum dubium, & vers. licet tales decanum sic fugientem, &c. vbi & ad idem inducit verba tex. in cap. ex litteris, de excess. prælat. Cyril. in summa crimin. partic. 1. rubr. 12. de custod. reo. §. secundo, nume. secundo, vbi quod fugiens ex carceribus, non habetur pro confesso ipso iure, sed requiritur sententia, non tamen in hac sententia requiritur citatio, & allegat Ioann. Andr. ad Specul. vbi supra.

45 Contrarium † tamen de stylo curiarum Franciæ seruari testatur idem Boer. d. decis. 215. eod. numero vigesimosecundo, vers. tamen contrarium de stylo, &c & vers. sed Decanus, &c. & hoc de iure forsan verius esse dixit Pau. Ghirlan. licet non bene firmet sed cogitandum relinquat, in tracta. de relax. carce. rubr. de fuga incarcerati, post numerum decimumtertiū, versic. qui quærit, an sit necesse dictos fugitiuos citare, &c. allegans tex. in l. si apparitor, C. de cohortal. libro duodecimo, vbi absens per fugam citandus est ad sententiam edicto peremptorio, vt infra certum terminum compareat, quo elapso & non comparēte iudex poterit ferre sententiam contra absentem, & hoc affirmat esse magis tutum pro sententia, vt saltem per edictum citetur, iuxta l. properandum, C. de iudi. & tenet glo. in d. l. si apparitor. Sed Boer. in dicta decis. 215. dicto nume. 22. vers. quamuis Paulus Ghirlandus, &c. dicit quod tex. in dicta l. si apparitor non facit ad propositum, quia loquitur quando fugiens nunquam comparuit, sed quicquid sit de iure, in practica seruatur opinio contra Ioannem And. teste Foll. in practica crim. in 4. par. 3. partis, verbo, & si confitebuntur, nume. 64. vbi dixit quod ita se habet communis † & generalis practica, & obseruantia totius Italiæ & omnium Curiarum, & apud nos in Vrbe & statu ecclesiastico nunquam vidi hos effractores absentes condemnatos, nisi præuijs solitis citationibus & terminis, de quibus dixi supra in titulo de inquisitione, quæst. vndecima, numero trigesimooctauo, & 44.

46 AMPLIA III. Vt † pœna effractoris carcerum & ab illis effugientis, qui retento communi intellectu l. in eos, ff. de custod. reor. habetur etiam pro confesso, procedit & habet locum non solum in fugiente ex carceribus publicis, sed etiam in fugiente ex aliqua camera, vel palatio, puta Potestatis in quo sub custodibus detinebatur, secundum Paulum Ghirland. in tract. de relax. carcerar. in rub. de fuga incarcerati, numero 13. vers. hoc dictum amplia. & nu. decimosexto, Mars. de bannit. in verbo, carcerati, nume. 17. vers. & idem dicit, & in pract. §. diligenter, nume. 45. Gramma. consil. crimi. 57. num. 4. Duen. reg. 392. fuga quæ fit ex carceribus, in quarta ampliatione, in princip. Viuius in commun. opin. in verbo, fugiens à carcere publico, nume. quinto, & post dictum verbū fugiens ex carcere publico, in verbo, quærit Bart. & num. 22. & num. 25. vbi hanc ampliationem dicit verissimam, Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, casu 101. nume. septimo, vbi allegat Cur. sen. in repetit. l. admonendi, nume. 161. ff. de iureiurand. Bertazzol. consi. crim. 35. nume. 3. lib. primo, & ibi in addit. littera A. Francisc. Bec. cons. 44. nume. 36. libro 1. Mascard. de probat. libro 1. conclus. 266. num. 8. & 9. lib. 2. conclus. 820. nume. secundo, & num. 4. vbi testatur de veriori opinione, Hieronym. Magon. decisio. Lucen. 90. numero 7. versicul. contraria tamen opinio, & seqq.

47 Qui omnes præallegati Doctores ea potissimum moti sunt ratione, quia paria sunt quem stare in carcere, vel in loco pro carcere per iudicem assignato, & publici carceres non solum dicuntur illi, qui clauibus clauduntur & aperiuntur, habentque perpetuos & ordinarios custodes, verum etiam & carcer publicus dici potest omnis camera, puta in Palatio Potestatis, seu albi existens, imo & totum palatium, vel alius locus, quando Prætor vel iudex illum pro carcere constituit, & sic dicitur publicus decreto, & ordinatione iudicis, prout etiam ultra præfatos hoc idem pluribus comprobauit Ange. de malef. in verbo, quod fama publica, sub nume. 87. in discursu, & in verbo, qui iudex dictis inquisitis, num. 14. & 16. sequitur Cyril. in summa crimin. partic. 1. nume. duodecimo, de custod. reo. §. primo, versicu. itaque cum assignatur prætorium, Boss. in titu. de carcerato fide iussor. committ. nume. 3. Boer. decis. 215. nume. 15. post medium versiculum pro quo allegatur textum, vbi allegat tex. in l. milites agrum § eius fugam, ff. de milit. ibi, *eius fugam, qui sub custodia uel in carcere esset, discesserit*. Item & tex. l. capitalium, §. ad statuas. ibi, *nisi quis ex uinculis, aut custodia detentus*. ff. de pœn. quib. iuribus aperte probatur, paria esse quem esse in custodia vel in carcere.

48 Et licet † contra hanc ampliationem multi sentiē do dixerint, quod & si camera vel palatium loco carceris per iudicem assignatum largo modo possit appellari carcer, non est tamen proprie carcer, nec in carcere dicitur inclusus, qui in palatio seu loco pro carcere assignato retinetur, vt videre est apud Ias. in l. admonendi, numero 137. aliàs 174. versicu. & in nostra quæst. ff. de iureiuran. vbi plures allegat, & in specie, Alber. dicentem, & apud relatos per Viuium vbi supra, post verbum, fugiens à carcere publico, in verbo, quærit Barto. &c. versicu. sed tali sublimitationi. & versic. sed Doctor. in d. l. Admonendi, & per Duē. d. reg. 392. in d. quarto, ampl. ver. quia licēt carcer largo modo, & per Mascardum d. conclus. 820. numero tertio, versic. a contraria tamen stetere sententia, Folle. in pract. crimin. in prima par. secunda, par. verbo, vel carcerentur, numero 11. Hieron. de Monte in suis quæst. varijs, quæst. 28. numero decimoquarto, & sequent. vbi quod licēt æquiparetur carcer & locus pro carcere assignatus: hæc tamen æquiparatio procedit nō quia verè sint idem, sed quia sunt eiusdem effectus & propterea non sunt æquipollentia, sed diuersa, quia minor ratio est in vno quam in alio, & latius vt ibi per eum Boss. in titu. de carcer. numero quinto, vbi refert Ias. vbi supra in d. l. admonendi. ☞ & propterea etiam cameram loco carceris assignatam non dici publicum carcerem dixerit Lanfranc. in cap. quoniam contra, in verbo confessio nu. 23. de probat.

Non

49 Non per hoc tamen recedas à proposita ampliatione, quæ non solum verior est, vt testatur, Viuius & Mascardus in locis, vbi supra citatis, verum * etiam & magis communis, † declarata tamē vt mox dicam.

50 LIMITA. Hanc † tertiam ampliationem (& cū hac limitatione concordantur contrariæ opiniones supra relatæ) vt procedat quando detentus in palatio seu camera loco carceris per iudicem assignata aufugit fractis muris seu ostio dicti palatij seu cameræ, & sic cum fractura: tunc enim verum est quod & is vti effractor punitur, non aliter ac si ex publicis carceribus aufugisset, secus si aufugisset ostio aperto, & sine nulla fractura tunc enim cessante fractura cessat etiā pœna effractionis carcerum. Sic enim distinguendo tradidere Boer. dec. 215. nume. decimoquinto, per totum, vbi allegat concordantes, & etiam contraria, prout & concordantes allegat, & hanc sequitur distinctionem Duen. reg. 392. fuga, quæ fit ex carceribus, in quarta, ampliatione, vers. quod tamen est verum, vbi in argumentum affert tex. in l. nemo carcerem. ibi, *aperta, & libera*, C. de exact. tribu. libro 10. per quem textum asserit Bal. in l. admonendi, in antiqua lectura, affirmasse quod non dicitur frangere carcerem, qui retentus in palatio fugit per portam, sequitur Foller. in practic. crimi. in 4. par. 3. par. verbo, & si confitebuntur, nume. 48. Viuius in commun. opin. post verbum, fugiēs à carcere publico, in verbo, quæ rit Bar. & c. nume. vigesimoquinto, versi. sed Doctores in l. admonendi, Conrad. in practic. in titu. de carceratione, nume. septimo, in fin. Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, casu 301. nume. nono, versic. attamen intelliguntur, vbi quod proposita ampliatio procedit, quando sic in palatio carcerati, vel positi in custodia, vi e manibus custodum aufugiunt, secus si custodes negligentes permittebant illos vagari, & arrepta occasione aufugerunt, Mascard. qui & alios adducit, in suo tractat. de probatio. libro secundo, dicta conclus. 819. numero quinto, versicu. sed limitando, & versicul. secus autem si aufugisset ianua scissa, & * hęc distinctio videtur communiter * recepta, quicquid in contrarium affirmasse videantur aliqui alij Doctores relati per Duen. dicta regul. 320. post quartam ampliationem, versic. licet contrarium. Si enim vt infra videbimus in tertia, principali huius regulæ limitatione, carceratus in publicis carceribus ostio aperto, & aufugiens non vti effractor, sed mitius iudicis arbitrio puniri potest, ita & pariter mitius, & non ordinaria effractis pœna puniendus est fugiens ex palatio, seu alio loco pro carcere assignato sine fractura: sed si cum fractura habetur pro confesso, retento communi intellectu, secundum Doctores supra allegatos, numero quadragesimosexto, retenta veriori opinione, quam nos sequimur, vt supra diximus, numero octauo, & sequentibus, & numero vigesimosecundo, & sequentibus pœna erit arbitraria. * Nec à præmissis dissentire videtur Andr. Fachin. post huius libri tertiam, impressionem habitus controuers. iuris libro nono, capitul. sexagesimosep† timo, vbi testatur de communiori * Doctorum sententia.

51 AMPLIA IIII. Principalem regulam † etiam in eo, qui sub præcepto, vel arresto, & sine custodia detentus est in aliquo palatio, domo seu alio loco: Nam retento communi intellectu sæpius relato, de quo supra, nume. septimo, & is si arrestum, siue præceptum iudicis fregerit aufugiendo, & carceres frangere dicitur & tanquam effractor in pœnam confessati criminis punitur: ita enim in hanc partem pluribus relatis argumentis & rationibus inclinare videtur Ioann. And. in addit. ad Specul. in tit. de præsumptio. §. secundo, incip. species, numero tertio, in fine, in verbo, lex vnica, versicul. est sciendum, vbi asserit hunc casum contigisse in curia Romana tempore Papæ Ioannis sui benefactoris, prout pariter & hanc ampliationem sequuti sunt plures relati per Boeriū in dicta decision. 215. numero vndecimo, in fine, versic. & idem dicunt quidam, & numero vigesimonono, versiculo sed in contrarium facit, & numero vigesimo, versic. tamen Paris de Put. & c. Ghirland. in in tractat. de relaxa. carcera. sub rubric. de fuga incarcerati, numero decimotertio, versiculo video Ioannem Andream, Gram. consilio quinquagesimoseptimo, nume. quinto, Menoch. de arbitr. quæstio. libro secundo dicto casu 301. numero nono, & decimo, Francis. Bec. consilio quadragesimoquarto, numero 36. libro primo, Hieronym. Magon. decisione Lucen. 90. numero octauo, & nono, Mascar. de pro. libro primo, conclusio. 266. numero decimo, & sequentibus.

52 Et faciunt in proposito † considerata per Viuium in dicto verbo, Quærit Barto. numero 25. versiculo hoc tamen in contrarium non obstante, & per Mascardum de probat. libro secundo, conclus. 820. numero quarto, qui dixerunt carceratum dici, non solum, qui sub clauibus, & clausura detinetur, sed etiā qui ad sui libitum discedere non potest, prout videtur esse is, qui stat sub præcepto vel arresto, secundū Angelum in l. prima, C. de priuat. carcer. & l. qui in carcerem, ff. quod metus caus. Angel. de malefic. in verbo, qui iudex dictis inquisitis, numero decimoquarto, & dixi supra, quæstio. 27. numero vndecimo & in terminis, quod retentus domi vel in palatio sub præcepto, dicatur carceratus, post Guidonem Papæ in decis. 251. si quis dedit, & Gramma. decisio. 14. numero quarto, & sequentibus, vbi alios adducit concordantes, adnotarunt Menoch. dicto casu 301. numero decimo, in fine Francisc. Bec. dicto consilio 44. numero 36. Hieronym. Magon. dicta decis. Luc. 90. nume. octauo, idem Mascard. de probat. libro primo, conclus. 266. nume. 30. & faciunt quæ infra dixi, nume. 57.

53 Sed certe stantibus supra firmatis, numero 50. † secundum communem Doctorum opinionem, non video quomodo hæc ampliatio possit sustineri, nā cessante fractura, vt ibi dixi, cessare debet etiam pœna ordinaria effractoris carcerum ac etiam confessati criminis, de qua in dicta l. in cos, ff. de custod. reor. retento communi intellectu, quę lex, vt ex eius lectura apparet, & infra latius dicam, in quarta limitatione principali, fractura non habet locum: & sicut existens in carceribus clausis & publicis & ex illis fugiēs ostio aperto, non habetur pro cōfesso, sed mitius punitur vt pariter infra dicam in tertia principali limitatione, non video pariter rationem diuersitatis, cur etiam non mitius puniri debeat fugiens contra iudicis præceptum seu arrestū: & propterea melius post Oldradum, quem allegat in cons. 65. sic vt supra, sensisse credo Boerium in dicta decisione 215 numero decimonono, versiculo ergo videtur, & numero vigesimo, versiculo sed cōtrarium, vbi tamen pro hac sua opinione allegat etiam Ioann. Andr. in loco nuper citato, sed in iudicio meo, Ioann. Andr. videtur stare pro ampliatione, & nume. vigesimoprimo, vbi quod hæc Oldradi opinio videtur æquior & de iure verior, & numero 30. versicu & idem in arrestatione nihil enim refert quod existens sub præcepto vel arresto iudicis, dicatur carceratus; cum non possit ad sui libitum abire, prout considerant præallegati Doctores, nume. quinquagesimosecundo. Nam licet carceratus dicatur, non per hoc fugiendo dicitur frangere carceres, & ad hoc vt pœna effractoris ordina-

dinaria infligi possit, non sufficit, vt dixi, sola carcera
54 tio sine fractura † præterquam etiam quod non cre
do inconuenients esse, si dicatur, quod immo deten-
tus sub arresto vel præcepto iudicis sine custodia mi
nime carceratus reputetur, quia ad sui libitum aufu
gere & abire potest, licet contra præceptum & arre-
stum, prout retorquendo rationem consideratam,
per Viuium & Mascardum vbi supra, optime com-
probat Hieronym. de Monte, dicta quæstion. vigesi-
mooctaua, numero decimoquarto, & sequentibus,
& ante eum ponderando verba Angel. in dicta l. qui
in carcerem, ff. quod metus cau. bene declarauit Ca-
pyc. decisio. 154. nume. quarto, & dixi etiam infra,
numer. quinquagesimooctauo, & licet Menoch. in
dicto casu 301. dicto numero decimo, ab hac opi-
nione Boerij, quam & ego sequor, dissentire videa-
tur, dicens insuper quod Oldradus per Boerium alle
gatus in dicto consil. 65. non dicit id, ad quod allega
tur, non per hoc tamen ab eiusdem Boerij opinione
recedendum credo, quia eius rationes inconuincibi
les mihi videntur, & propterea isto casu sic contra
præceptum vel arrestum iudicis fugientem punien-
dum esse non vti effractorem, nec vti confessum, sed
mitius eiusdem iudicis arbitrio, sicut in specie etiam
scripsit Francis. Bec. dicto consil. quadragesimoquar
to, num. trigesimosexto, lib. primo, & si in præcepto
fuerit à principio adiecta certa pęna, ad illam pęnam
extendi poterit arbitrium, per ea quæ dicam in seq.
ampliatione.

55. AMPLIA V. In † retento in aliqua domo sub
promissione, vel fideiussione de non discedendo; nã
& si is contra promissionem discesserit, pœna in pro
missione & fideiussione contenta dubium non est,
quod exigi potest, l. si quis reum, versic. sed si neque,
ibi, quantitas certa comprehensa est, ff. de custod.
reorum, Salycet. in l. ad commentariensem numero
tertio, versiculo & est consilium, vt semper certa pę-
na adijciatur, C. eodem titu. de custod. reorum, cum
alijs per Cœpollam consil. crimin. vigesimoquinto,
cum Set Iacobum, numero secundo, & per Hippo-
litum Riminaldum consi. criminalium diuersorum
82. nume. vndecimo, & sequenti libro secundo, & in
hoc promissionis verba maxime sunt attendenda, vt
per Bossium in titu. de carcerat. fideiussor. commut-
ten. nume. quadragesimosexto, versicul. dico quod
vbi verba essent clara, & nume. quadragesimoocta-
uo, versic. sed tamen, vt dixi, ✠ Honded. post huius
libri tertiam impressionem habitus consil. 94. nume
56 ro primo, libro secundo, † pœna enim hęc conuen-
tionalis adiecta pretorię stipulationi, ratione con-
temptus & ex certa scientia promissa etiam nullo ha
bito respectu ad id, quod interest, sine dubio tota e-
xigi potest, vt per Capram conclusio. septuagesima,
numero nono, & sequentibus, & per Menochium,
de arbitr. quæstion. libro secundo, casu 260. numero
decimotertio, sequentibus 27. seqq. apud quos repe
ries concordantes, & magis in specie per Vulpellum
respon. 139. libro primo, ✠ Honded. dicto consilio
57 nonagesimoquarto, nume. secundo, † immo deten
tus in aliquo palatio, domo seu ciuitate, sub promis-
sione ac fideiussoribus de illinc non recedendo, dici
etiam potest in vinculis, & carceratus, prout videtur
text. in l. eadem, ver. in vinculis, ff. ex quibus caus. ma
ior. cuius verba sunt hęc: *In vinculis autem etiam eos ac-
cipimus qui ita alligati sunt ut sine dedecore in publico appa
rere non possint*. Glossa autem finalis ibi in verbo, nõ
possint, ponit exemplum in ijs, licet facultatem ab-
eundi habeant, iuramento tamen vel fideiussioni
sunt adstricti. Item videtur text. in l. necnon ibi, Itẽ
*si quis nec in custodia, nec in vinculis sit, sed sub fideiussorum
satisdatione, & propter hoc recedere non potest captus sit, re-
stituitur*, eodem titu. ff. ex quibus caus. maior. per quę
iura detentum sub cautione & fideiussione dici pos-
se carceratum, aperto scripsit Guido Papæ dicta de-
cisione 253. numero primo, & sequenti; faciunt tra-
dita per Grammaticum decis. decimaquarta, nume-
ro quinto, & sequentibus, cum alijs supra relatis, nu-
mero quinquagesimosecundo, & per Mascardum,
de probat. libro primo, conclusio. 266. numero trige
simo; & per Cyril. in summa crimin. rub. 12. de cust.
reorum, §. primo, nume. 1. in fine, versicul. in vincu-
lis etiam.

58. Contrarium, † quod immo sub cautione, & fide-
iussione retentus per totum palatium vel ciuitatem
non dicatur carceratus, ex Angelo authoritate in l.
qui in carcerem, ff. de eo, quod metus causa, licet is
pro contraria opinione allegari soleat bene illius ver
ba ponderando & referendo demonstrat Capyc. de-
cisione 154. in causa dict. Comitis, numero quarto,
& tenendo opinionem Capycij, retorqueri potest,
textus dicta l. necnon, ff. ex quibus caus. maior dum
dicit: *Item si quis nec in vinculis sit, sed sub fideiussorum sa
tisdatione*. per quæ verba iam satis clarè apparet, ibi
probari, quod existens sub fideiussorum satisdatio-
ne, non dicatur, nec in vinculis, nec in custodia, licet
bene propter impedimentum restituatur, sicut si es-
set in uinculis & custodia, vt ibi, prout etiam nec ob
stat gloss. in dicta l. in eadem, §. in vinculis, dum eos,
qui sine dedecore in publico apparere non possunt,
quos in vinculis esse ibi. in eo textu decidiur, exem-
plificat in retentis sub fideiussione, & iuramento:
Nam præterquam quod potest dici, istam glossam
non bene loqui, cum de directo uideatur contraria
uerbis textus, in dicta l. necnon, sic vt supra, per nos
ponderatis. [item & contra textum, in l. prima, ff. de
custod. reorum in quo apertè probatur diuersa esse
in vinculis custodiri, & fideiussoribus committi, si-
cut etiam post Lucã de Penna, quem allegat in l. si
quis decurio. C. de decurio. numero sexto libro 10.
adnotauit Gramma. consilio quinquagesimoprimo,
numero nono. Nihilominus etiam admisso pro ve-
ro dictæ glossę exemplo non sequitur, talis sic sub fi-
deiussione retentus dicitur in vinculis, ergo dicitur
carceratus & sub custodia, quia verbum custodię, est
magis strictè intelligendum quam verbum vinculo
rum, vt bene probat textus in l. succurritur, in fin. ibi,
Custodiam autem solam publicam accipi Labeo putat. & ibi
glos. in verbo, putat. ff. eodem tit. ex quib. cau. maior.
& adnotauit Cyrillus vbi supra, in cõtrarium allega
tus. rub. 12. de custod. reo. §. primo, numero 1. versic.
vinculorum ergo appellatio latius accipitur, & quod
hoc sit verum, apparet manifestè ex alio exẽplo per
eandem glossam posito in d. l. in eadem, videlicet in
nudo, qui cum sine dedecore in publicum apparere
non possit, ideo dicitur in vinculis, vt ibi per eum, &
tamen nudum dici esse in carcere, nemo sapi capitis
arbitrabitur.

Sed quicquid sit, † siue sub iuramento & fideius-
59 soribus in palatio vel ciuitate retentus, dici possit car
ceratus vel potius non, parum refert ad resolutionẽ
propositæ quintæ ampliationis: Nam cum aufu-
giat nulla sequuta fractura, non potest dici effractor,
nec vti carcerum effractor puniri etiam quod carce-
ratus dici posset, ut supra iterum consideraui, nume-
ro quinquagesimotertio, & licet si carceratus dici
posset etiam iudicis arbitrio saltẽ mitius puniri. iux-
ta ea quę pariter dixi supra. numero 50. & dicto nu-
mero quinquagesimotertio, quia tamen isto casu iu
dex a principio pęnam taxauit eo usque & non plus,
nec minus illam postea arbitrari debet, & èconttra,
dato etiam quòd is non posset dici carceratus, nõ per
hoc tamen fugiendo est immunis a pęna conuenta,

quia

quia illa solui debet non propter carcerum effractionem, vel quia ex carceribus aufugit, sed propter contemptum iudicis, & quia sic inter fiscum & resi conuentum est, vt supra dixi, nu. 56.

60 AMPLIA Hanc quintam ampliationem, † vt sic contigerit inquisitum, puta nobilem carcerari in amplioribus & non tutis carceribus: timensque ad arctiores carceres detrudi fideiussorem dederit de tuto carcere, & quod inde non discedet sine licentia Præsidis, prout sic in occurrenti casu, vt plurimum stipulari solitum est huiusmodi fideiussores: tali inquam casu si is carceratus etiam culpa custodis aufugerit, tenetur fideiussor ad pœnam conuentam, nec iuuari poterit quod per custodis negligentiam, & culpam principalis fugam arripuerit, licet regulariter talis culpa, & negligentia soleat excusare fugiētem carceratum, vt infra dicam, in tertia, principali limitatione, sic namque post Cepol. in consil. crimin. vigesimoquinto, incipien. cum per Ser Iacobum, & post Boss. in titul. de carcerat. fideiussor committen. numero 62. quos allegat, bene iudicio meo consuluit Hippol. Riminald. consi. crimin. diuers. 82. numero quarto, & seqq. iuncto, numero 20. & sequ. quod consilium est repetitum in primo volumine suorū consiliorum, consi. 135.

Promittendo enim hoc fideiussor de tuto carcere censetur etiam promisisse de fideli custodia custodis: cum non possit esse locus tutus, vbi adest dolus, vel lata culpa custodis, & sic tenetur tanquam custos, vt per Afflict. decis. 130. numero secundo, versic. contrarium, &c. probat text. in l. prima, ibi, vel fideiussoribus committenda, ff. de custod. reorum, & in l. 3. §. ei qui autem, ff. de bonis eorum, qui ante sentē. ergo custodis culpa sibi imputatur, quia debeat bene custodire.

Item & promittendo quod carceratus ex illo loco seu carcere non discedet, censetur etiam promisisse factum ipsius carcerati qui discedēdo, satis facto suo dicitur promissioni fideiussoris contrauenisse. Nec a præmissis dissentit Ber. cons. crim. 80. nu. 12. li. 1. licet in casu suo ex alijs particularibus rationibus contra Hippol. Riminald. sentiat.

Sed an fideiussor teneatur, si carceratus aufugerit de licentia custodis, dicam infra in limita. 7. nu. 177. & sequentib.

✠ AMPLIA Rursus eadem V. amplitionem in casum de quo per Gabr. in consil. 170. libro secundo videlicet quando post præstitam cautionem de non discedendo ab aliquo loco seu carcere, fuit præstita alia cautio de non discedendo ab alio loco largiore, & mediore ex causa infirmitatis, & de redeundo ad primum carcerem valitudine adueniente; Nam tūc si carceratus aufugerit ex secundo loco sibi pro carcere propter infirmitatem assignato. Ad hoc primi fideiussores tenentur, quia per secundam fideiussionem ad latiores carceres, vt supra nō censetur facta aliqua nouatio, vt ibi per Gab. qui & iuribus, & rationibus quas hic transcribere superfluum putaui hanc opinionem latissimè comprobat licet secus forsan esset si ipse carceratus ad strictiores carceres reduceretur prout dixi infra, quæstio. 34. numero 92. in fine.

LIMITA I. Hanc quintam principalem propo-
61 sitæ regulæ ampliationem, † vt non procedat quando is, pro quo fideiussor promisit de tuto carcere, esset iniustè detentus: nam tunc sicut ipse carceratus fugiendo de iniusto carcere in nihilo tenetur, & puniri non potest, l. vis eius. vbi Barto. C. de probat. Alexand. cons. 43. numero sexto, volum. secundo, & in l. sed si exuendi, §. item si quis, ff. ne quis eum. Tiraquel. de retract. in præfat. numero 68. Clar. in practic. §. finali, quæst. vigesimoprimo, versicu. tertio autem modo, cum alijs infra allegandis in prima principali limitatione propositæ regulę. ita pariter nec teneri debet eius fideiussor, vt in terminis consuluit Grammatic. consil. crimin. 51. numero septimo, iuncto numero decimo, & voto fina. nume. non, Carrer. in practic. in 1. tract. de appel. §. decimus quartus casus est, num. 1. vers. & fideiussores de securo carcere, & in secundo tract. de indit. & tortu. §. tertium est, num. 37. Herculan. in tract. de caut. de non offendend. cap. 50. numero 17. & seqq. Siluest. de Arcer. consil. crimi. di-
62 uers. 71. nume. 18. volumi. secundo, † non pręsertim ex doctriua Lucæ de Penna in l. si quis decurio, nume. 6. & seqq. C. de decur. lib. 10. vbi latissimè ad partes disputata illa quæstione, an fideiussor de repręsentando reum toties quoties, censeatur liberatus, an vero potius possit reconueniri ad pœnā conuentam si reus præsentatus ex carceribus aufugit: concludit tandem in nu. 13. in medio, versicu. & hoc intellige, quod potest ipse fideiussor conueniri si fugiens erat iustè carceratus: secus si iniustè, de qua re latius dicā infra in materia fideiussor de repræsentando, quæst. 34. num. 93.

63 Contrarium de directo consuluit † Hippol. Riminal. consi. crim. diuers. 82. nu. 1. & seqq. iuncto nu. 16. & seqq. tomo 2. in fol. quod consilium est repetitum inter sua consilia. lib. 2. cons. 135. nu. 1. & seqq. iuncto nu. 21. & seqq. motus præcipuè authoritate Boss. in titu. de carcerat. fideiuss committen. num. 49 vbi postquam dixit quod iustè detentus potest impunè aufugere subdit, *quod si tractetur de non veniendo quia quis promisit ad iudicem venire & non venerit, & tunc admittuntur excusationes si allegentur vt infirmitas, carceratio & similia, sed si agatur de faciendo idest, recedendo quia promisit non recedere, & recessit & tunc absolutè recedens puniendus videtur.* Hæc Bossius, si absolutè recedens puniendus est, ergo inquit Riminaldus, puniri debet etiam quod fuisset iniustè detentus, augmento gl. in d. l. diuus, ff. ad Syl. qui dicit quod plus peccat qui peccat faciendo quam omittendo, & istam Bossij doctrinam ponere gladium ad radicem. credit idem Riminald. d. 135. nu. 22. in fi. & nu. 23. vbi amplius & idem allegat aliam doctrinam Sal. ad l. commentariensem, nu. 3.
64 vers. sed latius dic. C. de custod. reor. † vbi dicit quod quando fideiussores non fuerunt fideiussores simplices, sed etiam custodes vt quia iudex cautus dixit, vos pro eo fideiubetis, & etiam eum vobis trado vt meis custodibus, ex tunc ex eo capite quo custodiam sumpserunt. puniendi sunt eadem pęna qua puniendi essent ipsi custodes: sed sic est quod fideiussores promittendo de tuto carcere, censentur in se sumpsisse custodiam carcerati, vt supra probaui, numero 60. ergo illo fugiente nulli dubium quod tenentur cum custodiam deseruerint, argumēto, l. 3. ff. ad l. Iul. maiest. Alciat. in tract. de duel. capit. 27. cum alijs ibi per eum allegatis: Si tenentur, ergo non debet attendi iustitia vel iniustitia detentionis, sed sola eorum culpa in deserendo custodiam propter quā tenetur. Nec obstant ex aduerso allegato, quia loquuntur vel in ipsomet carcerato fugiente, vel in fideiussore de repræsentando, prout loquitur Lucas de Penna, in d. l. si decurio, vnde nō inferendum ad fideiussorem de tuto carcere, qui adhuc promisit, quod ex carcere carceratus non discedat, & qui etiam data iniustitia carcerationis non teneri per doctrinam Boss. & Saly. in locis allegatis.

65 Libenter quidem † in huiusmodi doctissimi, & eloquentissimi Iurisconsulti sentētiam descendissem nisi aliæ efficaciores rationes in contrarium pro limitatione me traxissent: Considero. n. quod Boss. in loco per ipsum citato, videlicet in titul. de carcer. fide-

iussor.committen.num.45.iuncto nume.48.in fine,
explicitè,ni fallor,dicit contrarium eius ad quod per
ipsum allegatur. Disputat enim ibi Boss.an et quan-
do ex fuga dicatur carceratus contrauenisse suę pro
missioni quam fecit de stando ī iudicio, vel in certo
loco, & inde non discedere, vt tota die contingit in
eo cui datur ciuitas,vel domus sua ꝑ carcere,& post
longum discursum quem facit,in num.46.& seq.cō
cludit tandem in d num.48.in fine,vers.sed tandem,
quod in hoc est attendenda forma verborum quib.
concepta est ipsa promissio, deinde hanc suam con-
clusionem declarat non procedere, quādo essemus
in casu iniustæ detentionis,quia tunc inquit Boss.ab
solutè esset excusatus.ecce ergo,quod si illius verba
bene considerare velimus,aperte dicit non teneri ex
sua promissione iniustè carceratum si aufugit, etiā
quod promiserit non discedere ex domo, vel alio
66 loco sibi pro carcere assignato.†Si nō tenetur prin-
cipalis carceratus,& promissor,ergo,nec fideiussor,
stante vulgata regula, quod fideiussor non potest
se in duriorem causam obligari, quam obligari po-
ssit suus principalis,l.Græcè.§.illud,& ibi communi
ter*Doc.ff.de fideiussore. et ibi etiam communiter
* Doct.Insti. eod. et aduertatur qđ licet Bossius facta
conclus.& declaratio.prædicta in d.n.48. in fi. faciat
deinceps in sequ.num.49.aliam conclusionē,quam
ad suum propositū inducit Hippolytus Riminaldus
videlicet quod quando agitur de faciendo, idest de
recedendo, tunc pariter, et absolutè recedens puni-
endus videtur istud verbum,*absolute*, in ista alia con-
clusione per Bossium appositum,non est interpretā
dum,prout idem Hippolytus interpretatur, hoc est
siue iustè,siue iniustè,detentus sit recedēs,quia si sic
Bossius intellexisset,esset sibi contrarius.cum supra
d.numero 48.in fin. explicitè dixerit absolutè istum
recedendum non teneri, quando iniustè erat deten-
tus, etiam quod promiserit non recedere: verus
ergo erit sensus verborum Bossii, dum dixit, quod
recedens absolutè puniendus est;non absolutè, hoc
est etiam quod fuerit iniustè detentus, sed absolutè
hoc est etiam, quod post recessum habeat aliquod
impedimentum seu excusationem non redeūdi: in
isto enim proposito ibi Bossius loquitur: inquit e-
nim, *Si tractatur de non veniendo, & tunc admittuntur excu-
sationes,si allegentur.infirmitatis,carcerationis,& similium,
sed si agatur de faciendo,idest recedendo, & tunc absolutè re
cedens puniendus videtur.* Absolutè, hoc est non impe-
dimento,et excusatione carcerationis.et infirmitatis,
seu similibus,de quibus supra dixit,verba enim præ-
cedentia Bossij declarant sequentia; & quod ita
Bossius sit intelligendus,apparet etiam ex subsequē
tibus verbis,dum postea subdit, *Haberem tamen talem
excusationem,ubi reuerteretur cessante impedimento.* Vnde
tam ex præcedentibus quam ex subsequentibus ver-
bis Bossij mens apparet manifesta, quod voluerit re
cedentē, et absolutè puniri, non etiam quod fuisset
iniustè carceratus,sed etiā quod post fugam habue-
rit impedimentum non redeundi,nisi effectu reuer
sus fuerit.

67 Et†si aliter Bossij doctrinam interpretaremur, ta
* lis interpretatio esset cōtra illam communem*Do-
ctorum opinionem,de qua inferius dicam in prima
principali limitatione,et de qua per Couarru.variar.
resolut.libro primo,capitulo secundo,numero septi
mo versiculo contrariam sententiam Duen. regu.
393.sub quarta limitatione. Pet. a Placha in epit.de-
lict.lib. primo,capitu. 22.num.6.versic.id vnum Do-
ctores communiter addentes, et cap. Clar. in pract.
quæst.21.sub versic.tertio autem modo. qui omnes
communiter asserunt, quod iniustè carceratus non
solum non punitur aliqua pęna fugiendo,sed etiam
si promisit,et iurauit redire,potest absq; periurii rea
tu contrauenire iuramento,nec redire tenetur etiā
quod sic promiserit,& iurauerit; imò, & redeundo
* peccat,prout hanc esse magis communem*Docto
rum opinionem,& eam relatis,& refutatis cōtrariis
defendit,& sic testatur nouissimè Seraphinus de Se
raphinis in suo tracta.de priuileg.iuramen.priuileg.
132.num.primo,& seqq. Si iniustè carceratus ex sua
promissione,& iuramēto de redeundo non obliga-
tur,cum semper potest opponere, & excipere de in-
68 iustitia carceratis,†ita pariter nec obligatur fideius-
sor, prout in pulchra facti specie consuluit Cæpha.
consil 174.libro 2.& post Signorol.quem allegat,in
consil.164. bene scripsit idem Seraphin. d. priuileg.
132.num.3. generaliter dicens quod si iniustè carce-
ratus dedit fideiussores vt se liberaret à carceribus,ta
lis fideiussoria obligatio nō tenet,& latius num. 10.
& omnibus seqq.vbi pluribus efficacissimis rationi
bus demonstrat, non valere promissionem cuiusdā
Diaconi,qui medio iuramento promiserat repræsē-
tare puellam iniustè captam Birroariis: exceptio. n.
iniusti carceris, quæ principali competit, debet etiā
competere,& fideiussori,per vulgatam regulam,de
qua in lege fideiussores,in fin ff.de iureiuran. in l. fi.
§.fina.ff.de exceptio.& in l.defensiones,ff.de non nu
me.pecu.cum aliis in proposito congestis per Cyril.
in summa crimin.in prima particula.rub.13.de fide
iussor.§.4.nume.quarto, & exceptio iniusti carceris
est realis,& non personalis, quia datur carceratio nō
ratione suæ personæ,sed ratione iniustitiæ, ideo, &
ad fideiussorem transit,quia sic ad eum exceptiones
reales, & non personales transire iura statuerunt, vt
bene iuribus comprobat idem Cyrill.vbi supra,& li
cèt Couarru. & alii supra citati Doctores loquuntur.
in promissione de redeundo ad carceres, nō autem
promissione de non discedēdo ex carceribus, prout
sunt termini nostræ limitationis, pariterque Signo-
rolus,Cæphalus, & Seraphinus præcitati loquantur
in fideiussore de repræsentando, non in fideiussore
de tuto carcere, eadem tamen est ratio in vtroque
casu,semper enim ratione iniusti carceris vrget nul
69 litas promissionis.†& sit promissio principalis carce
rati nulla est,nulla enim est promissio, & obligatio
fideiussoris,l.fideiussor obligari, in princip. ff. de fi-
deiuss.l.1.§.si quis ita,ff.de verbo.obligat. & cum a-
liis in proposito allegatis per Cæphal consi.164.nu.
20.libro 2.sed ad hæc vide infra,quæstio. 34. numer.
180.sequen.

Et sicut,vt supra vidisti Bossij doctrina nō solum
non probat opinionem Hippolyti Riminaldi, ve-
rum etiam apertè comprobat propositam limita-
tionem,quæ iudicio meo,& verior, & communior
† est,ita*pariter,& doctrina Salyc.in leg.ad commen-
tariensem,C.de custod. reor. quam pro sua opinio-
ne idem Hippolytus adducit, non solum illam opi-
nionem non probat, sed ex ea limitatio prædicta in-
conuincibiliter defenditur. Fateor enim verum es-
se, iuxta doctrinam Salyceti, quod quando fideius-
sor non est simplex fideiussor, sed etiam suscipit in
se custodiam carcerati, prout suscepisse videtur fide-
iussor de tuto carcere, tunc idem fideiussor ex fuga
illius,pro quo promisit,tenetur, sicut si esset custos
Sed sic est quod ex fuga indebitè carcerati, custos
minimè tenetur,vt post Bald.in consilio 77. volumi
ne;secundo,admittit idem Rimin.d. consilio crimi.
diuer.82.numero tertio ad finem,& numero 19.ver
siculo item respectu custodis carcerum,libro secun-
do,& latius dicam infra in seq.quæstione trigesimo
primo,ergo.nec tenebitur iste fideiussor.qui loco cu
stodis receptus est a iudice,& si aliter diceremus, se
quereretur quam custos. Nō recedas ergo a proposita

limi-

limitatione.✠Cum qua etiam nouissimè concurrit
Honded.d.consil.94.nu.5.& pluribus seqq.lib.2. est
doctissimus ętatis nostræ Iurisconsultus Andr. Fa-
chin. post huius libri tertiam Impressionem habi-
tus controuer.iur.lib.9.cap.68.

LIMITA II. Eandem quintam principalem
70 ampliationem,†non procedere, quando is pro quo
fuit promissum de tuto carcere,& quod ex loco sibi
pro carcere assignato non discedet, discesserit, sed
reuersus fuerit: tunc enim non dicitur contrauentũ
promissioni seu fideiussioni, ideo pœna in ea stipu-
lata exigi non potest,secũdum Carrerium, qui post
Cauensem, quem allegat super pragmatica Regni,
inoleuit. ☞ 45. in ordine numero mihi 1. libro 11.
videtur ponere declarationem in sua pract.crimi. in
2.tract.de indic.& tort. §.tertium inditium est,num.
20.vbi expressè dixit isto casu fideiussionem non es-
se ruptam,nec fideiussorem ad pœnam teneri,& ita
testatur se alias habuisse de facto, facit Roman. in
consilio 193.negari non potest,per totum in discur-
su.vbi pluribus,& quidem subtilibus rationibus cõ-
suluit ad fauorem fideiussoris,qui promiserat,quod
quidam debitor ex curia non discessisset, donec de-
bitum soluisset, si idẽ debitor discessit, sed reuersus
est, concludit fideiussorem non posse conueniri, &
Romanũ refert, & sequitur Roder. Soarez in tract.
de fideiusso.in causa crim.numero 32.in fin.& cum
Carrerio vbi supra,pariter sensisse videtur Hercul.in
71 tract.de caut.de non offend.capitul.50. numero†17.
vbi quod si iudex alicui assignauit locũ pro tuto car
cere,& is promisit inde non egredi sub pœna mille
scutorum, non dicitur incidisse in pęnam promissã,
si egressus redijt,argumento tex cum ibi notatis, in
§.pauonum,Inst.de rerũ diuis. & l. quicquid calore,
ff.de reg.iu. vbi breue reuersa vxor,diuertisse non vi
detur, & sponte redeundo recedendi animum non
dicitr habuisse, l.nihil interest,ff.de capt. & postlim.
reuer. ibi Bart. notat quod ibi quis esse creditur, vbi
reuertendi animum habet, & exiens ex carceribus
animo redeundi,carcerum fractor nõ dicitur, Bald.
in l.1.C.de seru.fugit. Alexand.ad Barto.in l.1. ff. de
effractor. cum alijs infra allegandis in secunda limi-
tatione principali. & quidem hec limitatio, prout
considerauit Rom. in dicto consil.193.post num. 1.
rationabili quadã ęquitate inniti videtur,quia rectè
intuẽtes iudices similes promissiones.&fideiussores
non alia de causa requirunt, nisi vt ipsis cautum sit
de persona carcerati: sed per reuersionẽ nihil depe-
rit fisco,& iudici ex discessu dicti carcerati,ergo pœ-
na in fideiussione conuenta exigi non potest, cum
72 in prætorijs stipulationibus,† prout est hæc, de qua
agitur,pœna conuentionalis exigi non possit,non da
to interesse fisci,vt pluribus comprobat Ofascus in
proposito videndus in dec.Pedem.70.numer. 13. &
seqq.omissis alijs,qui ad idem possent allegari. ✠ la-
te comprobat Honded.consi.94.nu. 24. & omnibus
seqq.lib.2. Vbi in specie respondet Vulpello contra
rium tenenti in loco infra mox allegando, quomo-
do eius consilium sit intelligendum, & in quo casu
loquatur videlicet quando discedens redijt, non in
continenti, sed dic sequẽti quando non habebat ani
mum redeundi,& quando nulla iusta causa ad disce
dendum motus fuit.

73 Contrarium†de directo consuluit Vulpel. in re-
spon.139.lib.1.fundans se præcipuè in contemptu iu
dicis,cuius ratione prætoriæ stipulationes semper de
bentur,quando illis per partes contrauentum est,ex
Bartol. Alexan. Iason, & alijs ibi per eum allegatis,
numero octauo accedente præsertim iuramento,
quo fit vt mora redeundo purgari nõ possit,ex Gui-
do.Papæ,Curt.ien. Mantua,& alijs ibidem allegatis,
numero nono,& licet ex carcere recedens,& rediẽs
non possit dici habuisse animum fugiendi,& prop-
terea non possit tanquam fractor carcerum puniri:
hic tamen non agitur de pęna effracti carceris, sed
de pęna in promissione conuenta,quæ ratione con-
temptus iudicis debetur,vt ibidem per Vulpell. nu-
mero 12.& 13.Sic namque his, & similibus motus
rationibus,& nonnullis in contrarium allegans Do
ctorib. qui re vera non in specie tangunt punctum
quæstionis.respondens idem Vulpell. & tandem cõ
cludit,quod ita sese alias iudicauit, & pluries postea
iudicatum vidit.& Vulpell.cõsilium refert, & sequi
tur Claud.Bertazz in addit. ad consilium Bartholo-
mæi patris 80.litera, A.volum.1.

74 Et † si hæc tibi placet opinio,poteris ad illius cõ
probationem adducere etiam doctrinam Saly. in l.
in bonæ fidei,numer.14.in fine,versiculo tene tamẽ
menti. vbi prout illum refert, & sequitur Foller. in
pract.crim.canõ.in verbo,& in carceribus mancipa-
tis,capitulo 12.numero nono ponit vnum satis nota
bile dictum, quod scilicet si aliquis est carceratus
pro dubito cum cautione de nõ discedendo alias fu-
giendo fideiussor teneatur ad debitum, si aufugit,te
netur fideiussor ad debiti solutionem etiam quod
idem debitor fugiens iterum postea captus carcera-
tus sit.

Sed certè Saly. non loquitur in fideiussore, item
non loquitur in eo,qui sponte reuertitur, prout nos
loquimur. sed loquitur in eo,qui fecit debitorem ex
carceribus aufugere, quo casu dicitur esse in dolo,
quia dedit causam fugæ,iuxta terminos leg.quoties,
C.de extracto, tribut. lib. 10. & sic in longè diuersis
terminis, & nihilominus doctrina Salyceti adhuc
non transit sine difficultate, vt videre poteris apud
Boer.in decisio.217.nu.12. & sequentibus, & latius
disseremus infra in seq.quæstione,in materia custo-
dis carcerũ,quãdo teneatur de fuga carcerati,si post
fugam reuersus sit.

Sed vt cunque sit opinio hęc,contraria habet pro
se vnam rationem satis fundamentalem, quia licet
vt supra deducitur ex decis. Pedem.70.n.13. & seqq.
pœna conuentionalis in prætoriis stipulationibus
non possit per fiscum exigi vltra id, quod interest,
nihilominus quando est promissa ex certa scientia,
adhuc etiam vltra id,quod interest, exigi potest, vt
supra dixi,num.56.& pluribus comprobat Menoc.
de arbitr.q.li.2.casu 269.nu.13.seqq.& nu.17. & seq.
75 immo†& quod plus est,pœna conuentionalis adie-
cta simpliciter etiam vltra id,quod interest exigitur,
nisi appareat quod expressè adiecta sit ratione inte-
* resse,secundum communem*de qua testantur,& be
ne eam à contrariis defendit Seraphinus de Sera-
phinis in suo tracta de priuileg. iuram.priuileg.54.et
ante eum Bursa.in cons.53.nume.38.41.& 42. volu.
76 primo, † & accedente iuramentũ prout regulariter
huiusmodi fideiussiones, & promissiones de tuto
carcere cum iuramento,fieri solent, res omni diffi-
cultate caret,quia iuramento operatur, vt nullo ha-
bito respectu ad interesse conuentionalis pœna exi-
† gi possit,vt per Alexand. & communiter*omnes in
leg.stipulatio ista,in princip.ff.de verbo.obliga. Ma-
ranta in sua disputat.septima,ad finem,cum aliis per
Menoch.d.arbitr.quæst.lib.2.d.casu 260.d. numero
13.& num.37.& seqq.& per Bursat.d.cons.35.num.
37.et per Seraphin.d.priuileg.54.apud quos reperies
alios concordantes.

Dum in Vrbe punctus istius dubitationis bis con
77 tigisset, † memini diuersimodè seruatum fuisse,
quia in vno casu fideiussor fuit admissus ad compo
sitionem, & pęna in fideiussione contenta, quæ
erat mille scutorum, fuit reducta ad scuta quingen-
ta,si

ta,si bene recordor.in alio vero casu fideiussor in ni
hilo fuit cōdemnatus,sed statim per iudicē vita do-
ctrina Carreri,de qua supra, fuit absolutus : opinio
contra Carrerium verior mihi videtur licèt magno
rigore plena , & quia vulgo dicitur , summum ius,
summa iniustitia est : ideo si iudex essem eueniente
casu nunquam condemnarem istum fideiussorem
de tuto carcere in integram pœnam in promissione
contentam : stante enim reuersione inquisiti , qui
non animo aufugiedi discessit, & quod propterea in
nihilo fiscus damnaficatus est: durum videtur ad ri-
gorem stipulatam pęnam exigere;& è contra istum
qui iudicem contemnendo temeritate quadam au-
sus est suę penali promissioni contrauenire,nunquā
impunitum dimitterem , sed illam pœnam promis-
sam mitius agendo ad minorem summā in cōdem-
natione redigerem. Hæc enim media via satis æqua
ratione plena videtur: & hæc rationabilis æquitas re
peritur etiam in iisdem ferè terminis à Doctoribus
communiter* considerata,& admissa; quia vt infra
* videbimus,in secunda principali limitatione, fugiēs
ex carcere,siue etiam ex palatio vel alio loco assigna
to pro carcere,si reuertatur,licèt pęna ordinaria pu-
niendus non sit ex sua fuga,quia fugere non dicitur,
qui animo reuertendi discessit,non tamen de sua te
meritate impunitus dimittitur, sed mitiori plectitur
pœna: idem crederem dicendum in casu nostro e-
tiā quod pęna in promissione fuerit expressa, & spe
cificata stante identitate rationis.(& pro hoc tempe-
ramento vide Gram.cons.ciuil 93. vbi licèt conclu-
dat posse exigi pœnam conuentionalem à fugiente
ex hoc loco , sibi pro carcere assignato etiam quod
reuertatur; inclinat tamen posse hunc sic fugiētem,
& redeuntem mitius,& extra ordinem puniri.
✠ Nec dissentit Honded.d.consi 94.nu.10. in fine li-
cet in casu suo propter Iustā causam quam habuit il
le discedens domo sibi pro carcere assignata nullate
nus puniri posse existimauerit.
AMPLIA VI. Principalem huius quæstionis
regulam retēto tamen communi intellectu l.in eos,
ff.de custod.reor.quod scilicet fugiens ex carcere,ha
78 beatur pro confesso, † vt procedat etiam in illo qui
exiens extra carceres liberatus,sed ligatus cum cau
tione de repręsentando aufugit,nam,& hunc ex sua
fuga debere haberi pro confesso tradit Mascard. de
suo tract.de probat.li.2.conclus 820.nu.7.ex iis, quę
scripsit Duen.in reg.392.in 2.ampliat.
Veritas est in contrarium , † tum quia Duennas
79 per Mascardum allegatus loquitur non secundum
particulares quasdam leges Hispaniæ,quæ nulli du-
bium quod extra illam iurisdictionem seruandę mi
80 tumè sunt: † tum etiam,quia relaxatus,& ligatus sub
fideiussione de se repręsentando,nō dicitur amplius
carceratus,vt per Bos.in titu.de carcere,n.28. quem
sequutus est Prosper Carauita super ritu magnę cu
riæ 269.num.17. Si non est carceratus , ergo fugien-
do non potest haberi pro confesso, quia simplex fu-
ga ex alio loco quàm ex carcere non inducit hanc fi
ctam confessionem,& hoc non habet difficultatem
satis est fisco exigere pœnam in fideiussione stipula-
tam.
AMPLIA VII. Vt † pena effractoris carcerum
81 habeat locum non solum in detento pro causa cri-
minali,sed etiā in detento pro causa ciuili,siue de
bitum sit publicum, siue etiā priuatum , vt per Bos.
in titu.de effractor.carcer.num.primo,versic.& pro
cedit hæc pœna , vbi ad idem allegat etiam Comen.
in consil.105.& eam dicit esse rationem quia ad effe
ctum puniēdi hunc effractorem carcerum,conside
ratur solum violatio loci publici,& carceris,qui dici
tur locus sacer, non autem causa detentionis , vt pa-
tet in l.in eos, ff.de custod.reor. qua cauetur quod e-
tiam innocentes puniuntur, & sic vt dixi,non consi
derat causam.
82 AMPLIA VIII. Vt † effractor dicatur , & effra-
ctoris pęna puniatur nō solum,qui fracto muro seu
ianua carcerum aufugit,sed etiā is, qui aufugit , fra-
ctis vinculis , & cōpedibus per apertum ostiū seu fe-
nestram. *Non enim interest, an quis parietibus vel compedi-
bus detineatur*.l.succuritur,vers.cum nihil intersit , cū
l.seq.ff.ex quibus cau.maior,l.si quis in graui,§.sub-
uenitur.ibi.*Clausos accipere debemus, & si sine vinctis*. ff.
ad Syllan.sicut etiā nec pariter interest, an quis de ti
neatur in carcere,vel in custodia,l. milites agrum. §.
eius fugā ibi *custodia, vel in carcere esset*. ff.de re milita l.
capitalium,§.ad statuas,ibi,*Nisi quis ex vinculis, vel ex
custodia detentus*, ff.de pęn.per quæ iura quo ad pęnam
per iudicem arbitrandam nullā debere esse differen
tiam inter fugientē fracto muro,& fugiētem fractis
vinculis,& compedibus,scripsit Boer.d.decisio.215.
n.14.in fine,vers.nisi ruptis,& fractis compedibus,et
nu.15.vers.tamen in contrarium,& nu. 30.vers.si ve-
rò cum effractione carcerum tantum,vel vinculorū
August.ad Ang.de malefic.in verbo,quod fama pu-
blica,nu.82.in fine,vers.idem si fractis compedibus
Foller.in pract.cri.in 4.par.3.patris,verbo,& si confi
tebuntur;nu.47.vbi q exiens per ostiū apertū fractis
compedibus , perinde habetur ac si exiuisset fracto
muro.Cōrad.in pract.tit de carceratione,n.17.vers.
idemque intelligit,fol.276.col.2.in fine,Menoch.de
arbitr.q.lib.2.casu 301.nu.6.Hier.Magon. decis Lu-
cen.90.nu.9.prima par.Bertazzo.consil.crim.15 sub
nu.2.& nu.11.li.1.Marscard.de probat.lib.1.conclu.
266.nu.5. & cum huic ampliationi contradictorem
no viderim,facile possum affirmare eam fuisse com
* muniter* a Doctoribus receptam.
83 ANPLIA IX. Etiam in transcendente muros
carceris.licet enim ad hoc,vt pęna effractoris carce-
rum locū habeat,requiratur fractura,vt probatur in
d.l.1.ibi,effracto carcere,ff.de effractor.& latius dicā
infra in quarta principali limitatione, nihilominus si
quis etiam non effracto carcere inde aufugerit mu-
ros transcendēdo,vel cum fune vel alio modo,prout
sæpissimè contingere videmus adhuc & is violator
carcerum dicitur,& eadem pęna punitur,vt per Au
gust.ad Angel.de malefi.dicto verbo,quod fama pu
blica præcedente,n.82.in fine,ver.si autem extra mu
ros exiuit. Boer.decis 215.nu.1.vers.& idem si extra
carceris muros se proiecit,Claud.Battād.in sua pra.
crimin.reg.142.carcerum effractores,nu. sexto, vbi
secundum Augustinum vbi supra , æquiparat effra-
ctorem carcerum , & exeuntem extra muros carce-
ris,Bertazzo.d.consil.crim.35.nu 31.libr.primo, vbi
alios adducit faciunt supra tradita in præcedenti titu
lo de delict.q.20.num.146.& sequentibus,vbi de trās
cendente muros ciuitatis.
84 AMPLIA X. Vt † qui effracto carcere volebat
aufugere,& non perfecit, non solum punitur vt su-
pra dixi,numer.25.& seqq.sed etiam vt in posterum
iterum fugere non attentet,detruditur in arctiores,
& tutiores carceres,sic enim probat text.in dicta l.in
eos.ibi,*Custodiendum est* , secundum vnam lecturam,
ff. de custod. reor. & ibidem hoc expresse adnotauit
Alber.2.versi.expono.vbi illud verbum,custodiēdū
exponit scilicet arctius quam prius propter suspitio
nem fugæ,argumento textus cum ibi notatis per gl.
in l.lege Cornelia.§.præterea,ff.ad Syllan.itē, & tex-
tus in l.tertia,§.quæri potest,versicu.si autem ipse tu
tor.ff.de suspect.tutor.sequitur. Boer.qui & alia plu-
ra ad comprobationē huius ampliationis adducit in
sua decis.215.numer.22.circa medium,ver. sed intel
lectus Alberici.Boss.in ti.de carcere,num.5.post.me
dium,.

dium. ibi, *vel in arctiores carceres detruduntur.* Tiu. in cōmun. opin. post. versicu. fugiens à carcere publico, in seq. versicu. quærit Barto. nume. 11. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 266. num. 15. vbi ex Boer. vbi supra in d. decis. 215. num. 19. versic & aliquando, dicit ampliationem aliquādo seruatam, & quidem dubium non est, quod hodie carcerum custodes statim quod vident aliqua, inditia attentatæ fugæ, nedum quod expectent fractionem carcerum statim carceratos illos, quos suspectos credunt in arctiores, & tutiores carceres detrudunt, & aliquando etiam cum vinculis, compedib. & manicis ferreis, & bene: sunt enim carcerati custodiendi, & eorum qui carceres frangere, designant, & inde aufugere, audacia reprimenda.

85 AMPLIA XI. Quòd † ex quo ex carcere fugiētes vel fugere tentantes reddunt se valde suspectos de crimine, pro quo detinentur ex fuga sequuta, vel etiam attentata, vt per Iodoc. in practica crimin. capitulo 18. rubr. de effractor. carcer. sup. num. 5. & per Fab. a Monteleone in sua pract. arbitrali, in quarta par. fol. 179. numero 864. ideirco vltra arbitrariam pœnam, quam propter fracturam, & fugā incurrunt sic fugientes, vel fugere tentantes, vt supra dixi, numero 821. & seq. possunt, & propter dictam fugam sequutam vel attentam torqueri tanquam suspecti de crimine, pro quo detinentur, vt per Carrer. qui concordantes allegat, in pract. in secundo tracta de indic. & tortu. §. tertium inditium est, numero 32. & numero 41. Nouel. in suo tract. ad defensam, rubrica An indicia pro reo danda sint, numero 101. Roland. consilio septimo numero octauo, volumi-
* mine primo, vbi testatur de communi opinione, ex Iason. & Decio ibi per eum allegatis, Clar. in pract. quæstione 21. sub versicul. tertio autem modo. Vbi quod Senatus solet grauius torquere illos, qui post fugā capti vel sponte reuersi sunt, Menoch. in tracta de præsump. lib. primo, quæstio. 89. numero 412. ubi clarè dicit, quòd fuga ex carcere non fracto nō facit nisi inditium ad torturam contra fugientem, carcere autem fracto facit probationem plenam, vt ibi per eum, numero 45. secundum communem intellectum, ex quibus iunctis ijs, quæ supra posui, numero 26. concludere potes, quod si fuga est sequuta, fugiens fracto carcere, si capiatur, non solum punitur, vt supra dixi, numero 22. sed etiam torquetur super delicto, pro quo detinebatur tanquam ex fuga redditus magis suspectus per preallegata, licèt teste Claro sub. d versiculo tertio autem modo, hos sic fugientes, & captos condemnari in aliquam pœnam, sed solum torquere Senatus Mediolani obseruet, quod si forsan fuisset post fugam in contumaciam condemnatus pro dicto debito, pro quo erat carceratus; tunc si sic condemnatus pro dicto debito, pro quo erat carceratus; & tunc si sic condemnatus capiatur, non est locus torturæ, sed exequutioni condemnationis per ea, quæ supra scripsi, numero 40. seqq. Si vero non est sequuta fuga, & tunc ex attentata fuga bene torquetur, et acrius, vt pariter dixi supra, d. num. 26. Sed si in tortura persistit, non crederem vlterius puniendum pro dicta attentata fuga, per ea quæ dixi, num. 26,

86 LIMITA I. Hanc vndecimā † ampliationem, non procedere in eo, qui iniustè carceratus permissum sit à iure impunè ex carcerib. aufugere, etiam illos frangendo, vt infra dicetur in prima principali limitatione huius quæstionis, meritò etiam nec ex eadem fuga poterit torqueri, vt in specie scripserunt Rolan. d. consilio septimo numer. 47. volumine primo Fab. à Monte leone in sua practi. arbitr. d. quarta par. eod. numero 864. Meno. vbi supra, in tracta. de præsump. lib. 1. quæst. 89. numer. 43. faciunt in simili quæ scripsi, in tit. de inquisitione quæst. 11. nu. 78. et seqq. vbi dixi bannum nulliter, et iniuste datum non facere contra bannitum contumacem inditiū ad torturam.

LIMITA II. Eandem vndecimam ampliatio
87 nem † non procedere in eo, qui ex carceribus aufugit animo reuertendi, tunc enim si fugiens reuersus est, cum per reuersionem fugæ suspitio omnis tollatur, vt per Nattam consi. 407. numero decimo, volumine secundo Bertran. consil. 61. non puto. numero septimo volumine secundo Lanfran. de Oria. in l. admonendi, num. 54. versic. tertio casu, et ibidem Ioā. Coras. num. 81. ff. de iureiurā. Card. Alban. in Lucubrat. ad Bart. in l. quid sit fugitiuus, §. sicut, in fi. ff. de
* ædil. edict. communem dixit Ioan. de Amic. in consil. 7. nume. 19. et consil. 85. num. 8. refert, et sequitur Clar. in pract. q. 21. vers. fuga delinquētis, in fine, (cū alijs quę posui in secundo li. tit. de Indit. & tort. q. 48. num 48. seq) ideo non faciet fuga ex carceribus cōtra fugiētem reuersum inditium ad torturam, vt in specie sic in fugiente ex carceribus hoc affirmarunt Nouel. in suo tractat. ad defensam, in rubr. an inditia pro reo danda sint, sub n. 101. Hercul. in tract. de caude non offend. c. 50. rub. quomodo recurratur ad curiam superiorem. nu. 18. Menoch. in suo tract. de præsumpt. lib. 1. d. q 89. nu. 44. vbi alios adducit. (et in fugiēte ex manib. familię dixi in d. 2. lib. de indit. et tortu. q. 48. nu. 43.)

SVBLIMITA Hanc secundam limitationem,
88 vt † procedat, vt loquitur, quando scilicet quis ex carcere aufugit animo reuertendi: tunc enim fuga ex carcere non facit inditium. secus si aufugerit animo non reuertendi, quia tunc etiam quod fugiens reuertatur, dicitur fugitiuus, et contra ipsum præsumitur iuxta sententiam Iurisconsulti in d. l. quid sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ędil. edicto. imo, et hoc casu fugam facere plenam probationem, dixit com-
* munem Lanfranc. de Oriano in dict. l. admonendi, nu. 54. ff. de iureiuran. refert, et sequitur Mascard. de probat. lib. secundo, conclus. 819. num. 25. et propterea tunc inditium ex tali fuga oriri ad torturam dubitandum non est, etiam quod reuertatur per præallegata, et in specie videtur fuisse de mente Clari in practi. d. quęst. 21. sub versic. tertio autem modo dū dixit, quod si quis post fugam ex carcere captus sit, vel sponte reuertatur, Senatus non solet fugientem cōdemnare, sed grauius torquere, loquitur enim ibi Clarus in fugiente animo non reuertendi, vt puta quando fractis carceribus: & tunc dicit quod fugiēs debet torqueri etiam quod reuertatur. Si enim eius dictum intelligere vellemus generaliter etiam in fugiente ex carcere animo reuertendi, esset contra cōmunem conclusionem, de qua supra in præcedenti, numer 87. Quando autem dicatur quis aufugisse animo reuertendi, et quando non, dicam infra in secunda principali limitatione, infra numero 148. sequentibus.

89 AMPLIA XII. Principalem regulam, † vt fugiens ex carcere non solum puniatur, vt supra in foro fori, sed etiam teneatur in foro poli, et conscientiæ cum fugiendo peccet, sicuti scripserunt Ias. post Bartol. in l. admonendi, num. 175. ff. de iureiurando, Cōrad. in prac. tit. de carceratione, num. 19. fol. mihi 277. colum. 1. Boss. in tit. de captura, num. 6. in fine, et in titu. de carcere, num. 4. Foller. in pract. crim. canon. c. 12. in verbo, et in carceribus mancipatis, nu. 12. Couar. variarum resolut. lib. 1. cap. secundo, nu. 8. ad medium, versic. cui opinioni accedunt, et latius, nume. 14. versic. sed an possit, et versi, tertio ipse potius. vbi ex Theologorum authoritate, et ratione bene com-

99 probai hanc ampliationem, †contra quam licet sentire videatur Caietanus, in loco ibi per Couarruuiã allegato, videlicet in d.n.14. & ex nostris idem quod Caietanus scripserint Imola in cle. pastoralis, nu. 60. post Ant. & Anch. ibid. num. 13. de re iud. apertè sentientes licitum esse etiam sine peccati labe iuste ad mortem damnato ad euitandam exequutionem iustæ damnationis ex carcetibus aufugere, & Caietani hæc, & contraria sententia maxime roborari videatur ex iis, quæ idem Couarruuias ibidem adduxit, n. 8. ver. & profecto videtur, vbi ex authoritate D. Thomæ, 2.2. ar. 4. q. 69. etiam iustè damnanim a iudice ad pęnam mortis affirmat teneri ex carcerib. aufugere, & si non fugiat peccare, non per hoc tamen recedas
* a proposita ampliatione, quæ communis* est, & ad id quod Diuus Thomas affirmat, nempe peccare iuste damnatum ad mortem, si dum potest ex carcere non aufugiat, vide pulchram respõsionem, & distinctionem, quam affert ibidem Couar. d. nume. 8. ad fi. versic, qua ratione ipse discrimen constitue. [& adde pro hac eadẽ ampliatione Brun. post hæc scripta habitum, in suis quæstionib. legalib. q. 30. nu. 34. iũcto num. 37.)

AMPLIA Hanc duodecimam ampliationem,
91 in†tantum teneri in foro conscientiæ fugientem ex carcerib. vt si dimissus, & relaxatus fuerit sub promissione, & iuramento de redeundo, non potest non redire sine peccati labe, & periurio, etiam quod redeũdo euidẽter se periculo mortis offerat. ad gl. in d. cle. pastoralis, & Card. in versic. notorium, in 4. notab. et ver. cætesum, in 2. notabili de re iud. Anchar. in regu. possessor. in 3. q. de reg. iu. in 6. Abb. in c. inter alia, in fine, de immunit. eccl. & in c. si verò, n. 8. & in c. sicut, nu. 4. de iureiur. Barth. Brixien. q. dominicali 28. Alber. in l. fideli, C. de his, qui ad eccl. confug. Marsi. lingu. 177. Aufrer. ad decis. Cappel. Tholos. 442. quos, et alios in proposito refert, et sequitur Couar. var. resol. lib. 1. l. c. 2, nu. 8 ver. cæterum, vt ad propositam quæstionem reuertamur, & num. 10. in fi. ver. decimò, vt ad propriam quæstionem redeamus, quibus addo Boer. in sua decis. 215. num. 30 ante finem, vers. vnde glossa, Clar. in pract. q. 21. sub versi, tertio autem modo. ibi, *Talis enim carceratus, &c.* vbi testatur de com-
* muni* opinione, ex Andr. de Isern. quem allegat; in repet. in l. 1. post num. 59. C. de sacros. eccles. & nouissime hanc sequitur opinionẽ Seraphinus de Seraphinis in suo tract. de priuileg. iuramen. priuileg. 132. n. 7. ad finem. post versi. concludo igitur. (Brun. d. q. 30. num. 34. & 37.)

92 AMPLIA XIIII. Vt † non solum puniatur carceratus, qui fracto carcere aufugit, sed etiam, & alius non carceratus carcerum effractor ad hoc ut carcerati aufugiant, vel alio modo eosdem carceratos ex carcere eximens. Is inquam, si causa criminalis est, punitur eadem pena, qua puniendi erant carcerati pro delicto, pro quo detinebantur: sic. n. argumento textus in l. 1. C. de his, qui latron. tradiderunt Bar. in l. sed & si eximendi, §. item si quis, in fi. nu. 4. ver. vltimo quęro §. ne quis eum, qui in ius vocan. Iat. in l. 1. §. quod Prætor, in fi. post nu. 12. versi, in aliis autem casib. ff. eo. Io. Berb. in sua pract. cri. 1. part. rub. 25. de effract. carcer nu. 5. Alex. consi 25. nu. 4. ver. In aliis autem casibus. li. 2, Menoc. de arb. q. lib. v. casu 301. nu. 16. Hierony. Magon. decis. Lucen. 60. nu. 3, 1. par. & num. 5. & seqq. ubi loquitur in eximente carceratum non solum ex carcere publico, sed etiam ex aliqua camera, seu palatio assignato per iudicem loco carceris. Mascar. de prob. lib. 1. concl. 266. n. 16. ❧ Decian. in tract. crim. tom. 2, li. 7. c. 11. n. 2. faciũt in simili, quæ scripsi infra, q. 32. num. 63. vbi posui de eximente captũ ex manibus familiæ.

93 Hęc ampliatio † communiter * a Doctoribus recipitur retento communi intellectu, in l. in eos, ff. de custod. reorum, quod scilicet fugientes fractis carceribus, cum a iure habeãtur pro confessis, ideo puniãtur eadem pęna delicti, pro quo detinebantur, vt per Doctores supra relatos, nu. 7. si enim principalis carceratus sic poena delicti, pro quo detinetur, punitur frangendo carceres, idem etiam, & merito dicẽdum videtur eadem pęna puniri eum, qui carceratum ex carceribus eximit, vel carceres frangit, vt aufugiat. Omnes enim videntur in eadem culpa, & paria sunt quem delinquere, vel delicto causam dare, vt in specie argumentatur Bertazzo. consil. crim. 35. numer. 17. libro primo, ideo, & par poena imponenda est. Verum, cum vt supra, nume. 8. 22. & seqq. multo verius esse per apertas rationes demonstrauerimus pęnam hanc fracti carceris non esse confessati criminis, sed arbitrariam, ita etiam, & arbitrariam esse crederem in eximente carceratum ex carcere, vel in carcerum effractore, vt carcerati aufugiant, & inter alias rationes supra, vt dixi, adductas, ea potissimum me maxima mouet. fingamus enim quem esse detentum pro leuissimo crimine, pro pugnis, pro ludo, pro non delatione luminis, pro delatione armorum, & similibus, eximẽs vi istum carceratum pro leui delicto, vel carcerem frangens, vt ille aufugiat, erit ne iuri consonum, vt non nisi illi leui poena, quam merebatur is, qui fuit exemptus, & aufugit, plectatur? Certè non, & acrius multo refrenanda est audacia huius eximẽtis, & effractoris, pœnam ergo crederem arbitrariam prout etiam credidit Ioan. Fab. in §. pœnales, versic. item aduersus, nume. 7. in fin Instit. de actio. & ita, si judex essem, obseruarem de iure communi. ❧ Secũdum quod etiam videmus varias, & non vniformes huiusmodi eximentibus carceratos fuisse statutas
✠ pęnas. Cum eximens ex carcere raptorem pęna pecuniaria puniantr, in auth. vt omn. obed. iud. iuncto §. fin. ex tradit. Alexand. d. consi. 35. nume. 41. li. 2. eximẽs autem reum magicæ, vel maleficæ artis pęna capitis plectatur. l. fin. C. de malef. & mathem, Et sic ẽt secundum ius commune pęna hæc videtur arbitraria habito respectu ad crimen pro quo exemptus detinebatur. ✠ Et si bene hic per me dicta ponderaueris fateri cogeris hanc meam sententiam esse admodũ iuri, & rationi consonam, etsi ab ea discedat Acutissimus And. Fachin. post hujus libri tertiam Impressionem habitus controuer. Iur. lib. 9. cap. 68. cuius rationibus non admodum difficile esset respondere nisi hęc pauca per modum additionis nõ autem disputationis hic explicare decreuissem.

Nec repugnat text. in quo communis opinio fun
94 datur, † videlicet in l. 1. C. de his qui latron. Nam ille text. in primo responso, vnde Doctores sumunt argumentum, loquitur non in eximente carceratos, vel in effractoribus carcerum, vt carcerati aufugiant prout sunt termini ampliationis nostræ, sed in illis, qui occultant, vel associant delinquentes, & isto casu deciditur ibi, quod tales occultantes, & associantes puniuntur eadem poena, vnde non inferendum ad casum fracti carceris, de quo nullum verbum in eo tex. & nihilominus in secundo responso loquens ibi Imperator de receptatorib. non eandem pœnam sed arbitrariam fore imponendam statuit; dum dixit, *& latrones quisquis sciens susceperit, & eos offerre iudicibus supersederit, supplitio corporali aut dispendio facultatum pro qualitate personæ, & iudicis æstimatione plectatur, prout iuris est.* & quæ ibi per Imperatorem dicuntur in isto secundo responso, magis applicari videntur propositæ ampliationi, quam quę in primo illius textus responso deciduntur. Nam pena ista arbitraria erit, vt in eo textu, commensuranda non solum qualitati

personę

personę illius, qui delinquentem suscepit, sed etiam
æstimationi iudicis, qui delinquentem in manibus
habere procurabat, & eius iurisdictio fuit spreta, &
turbata per receptatorem delinquẽtis, qui illum iu-
dici offerre non festinauit. Sic, & in casu nostro, per
exemptionem carcerati factam ab eximente ex car-
ceribus dicitur spreta, & turbata iurisdictio iudicis,
qui illum in carceribus detinebat, vt bene considera
uit Alexãd. in dicto consi. 35. num. 4. in fine, volum.
secundo, & Ias. in l. 1. §. quod Prætor, numero duode
cimo, versicul. si autem eximitur de facto, ff. ne quis
eum, qui in ius voca. ideo pœna arbitrari debet, &
iuxta qualitatem personæ eximẽtis, & iuxta æstima
tionẽ iudicis, cuius iurisdictio turbata est, & sic tex-
tus ille satis contra cõmunem, nostram opinionem
comprobare videtur.

Et † licet non ignorem etiam in casu receptatio-
95 nis delinquentium multos Doctores per textum in
dicta l. 1. C. de his, qui latron. voluisse pœnam non es-
se arbitrariam, sed parem cum pœna, quam mereba
tur delinquens receptatus, vt videre est apud Gãdi.
in tit. de fur. & latron. num. 15. vers. solutio, &c. Car
rer. in pract. in tertio tract. de homicid. §. post verũ
maleficium, num. 15. Iodoc. in pract. sub rubr. de re-
cept. delinquen. cap. 134. nu. 2. Gig. de crimi. læsę ma
iestat. lib. 1. rubr. 1. de pęnis, quas filii incurrunt, q. 20.
num. 1. Foller. in pract. crimin. in 1. par. 2. partis, ver-
bo, bannitur, num. 10. † Verior tamen est illorum
96 opinio, qui ex isto casu pęnam esse arbitrariam dixe-
runt; ponderando verba textus in dicta l. 1. vt præter
ea ponderauit Menoch. qui, & alios adducit con-
cordantes in suo tracta. de arbit. quæst. li. 2. casu 348.
numer. 2. & seq. pluribus comprobat Marsil. in suo
consi. 30. num. 7. seqq. & consil. 47. num. 7. & 8. & est
cõmunis, vt per Anton. Gomez var. resolut. tomo
3. sub tit. de homicid. num. 50. vbi pariter allegat tex-
tum in d. l. 1. C. de his, qui latron. & pluribus Docto-
rum authoritatibus hanc comprobat opinionem de
qua Deo dante latius dixi infra in 2. par. tit. de con-
sultoribus quæst. 133. nu. 1. & seqq. vbi vide Sed ho-
die in Vrbe, & statu ecclesiastico hæc pœna est mor
tis, cum confiscatione bonorum, quia tales eximen-
tes, & carcerum effractores puniuntur vt rei læsę ma
iestatis, per bullam Sanctissimi Domini nostri Six-
ti V. de qua infra, num. 106. & dixi pariter infra quęst.
32. numer. 65. vbi posui de eximente captum ex ma-
nibus familiæ.

AMPLIA I. Hanc decimamtertiam amplia-
97 tionem, † vt pariter puniantur non solum effracto-
res carcerum, vt carcerati aufugiant, vel alio modo
eximentes carceratos ex carceribus, sed etiam fauto
res, instigatores, auxiliatores, vel consultores, vt vide
re est apud Alexand. in dicto consilio 35. numer. 4. in
fin. lib. 2. Boer. in sæpius allegata sua decis. 215. num.
3. & 4. vbi reprobando Baldum, qui contrarium di-
xit in consi. 200. volum. 3. plures adducit Doctorum
authoritates ad comprobationem huius ampliatio-
nis, Claud. Battand. in sua pract. crimin. regu. 142. car
cerum effractores, in fine, nume. 15. vbi de eo, qui in-
strumenta ferrea ad euadendum, & frangendum car
ceres apta carcerato tradiderunt, Menoch. de arbit.
quæst. lib. 2. dicto casu 301. nume. 21. Mascard. de pro
bat. lib. 1. dicta conclus. 266. nume. 17. Bertazz. d. cõsi.
crimin. 31. nume. 15. in fine, & seqq. lib. 1. ubi pariter
& de eo, qui instrumenta ad rumpendum apta carce
rato subministrauerit. Ij nanque consultatores, auxi
liatores, instigatores, & fautores puniri vidẽtur eadẽ
pęna, qua puniendus erat carceratus aufugiens, per
præallegata, sup. nume. 62. & prout etiam sentire vi-
dentur Menoch. Claud. & Mascard. præcitati; sed ve-
rius est, vt dixi supra, numer. 93. & seqq. de iure com-
muni eos iudicis arbitrio iuxta facti, & personarum
qualitatem esse puniendos, prout etiam videtur de
mente Bertazzo. in dicto consil. 15. nume. 17. li. 1. sed
vigore bullæ puniuntur, vt rei criminis læsæ maiesta
tis, per ea quæ infra posui, nu. 106.

98 Et in specie † in opem præstante carcerato post car
cerum fracturam, & fugam, & sic in illum domu suę
receptante, & occultante; quod puniatur eadem pę-
na, per textum in d. l. 1. C. de his, qui latron. aperte di
xit Duen. reg. 393. fugiẽs fractis carceribus, in prima
99 ampliatione. Sed verius dic, † quod non eadem poe-
na, sed arbitraria punitur, vt supra, probaui, num. 94.
& seqq. hæc pęna arbitraria erit multo mitior, si re-
ceptans erat consanguineus ipsius receptati, vt in ter
minis tradit idem Duen. d. prima ampliatione, versu
quam ampliationẽ veram intelligo. sequitur Burs.
consi. 346. nume. 4. li. 4. & faciunt, quæ generaliter de
consanguineo receptante bannitum consanguineũ
tradiderunt post glo. in c. Felicis, in verbo, receptaue
rit, de pęn. in 6. Io. Monac. ibid. nu. 3. Fely. in c. literas,
nume. 20. de pręsump. & in c. cum quidam, nu. 11. de
iureiu. Blan. in tract. de indit. & torr. num. 202. Gand.
in rub. de fur. & latron. num. 13. & seqq. Bonif. de Vi-
tal. in rubr. de recepta. fur. nu. 4. & 5. Gig. in tracta. de
crim. læsæ maiest. lib. 3. rubr. fina. q. 10. num. 5. Marsi.
consi. 119. nume. 15. volum. 2. Iodoc in pract. ca. 134.
in rub. de recept. delinq. nume. 4. Anton. Gomez var.
resolut. tomo 3. titu. de homicid. nu. 50. versi. item ad
de Menoch. de arbit. quæstio. lib. 2. casu 348. num. 12.
Roland. consi. 45. nume. 46. seqq. vol. 1. Hippol. Rimi
nald. consi. 327. numero 13. seq. lib. 3. & consi. 245. nu
100 mero 53. & seq. eodem libro † Qui omnes commu
niter concludunt, quod receptans bannitum, seu a-
lium delinquentem consanguineum, punitur non
ordinaria pęna, qua de iure receptatores huiusmodi
puniuntur, sed mitiori, ergo, & idem in coniuncto
receptante coniunctum, qui ex carceribus fractis au
fugit.

AMPLIA II. Eandem decimamtertiam am-
101 pliationem, † vt eximẽs carceratum ex carcere, qui
iam confessus, vel conuictus, vel condemnatus erat,
etiam circumscripta bulla pręd icta, & de solo iure
communi incidit in crimen lęsę maiest. & illius poe
na tenetur, secundum Bal. in l. addictos, numero 4. in
fi. vers. si autem aliquis. C. de episco. audien. vbi quod
si aliquis vadit ad carceres, & liberat detentum, te-
netur l. Iulia maiestatis, per tex. in l. nuptam, ff. ad leg.
Iul. maiestat. voluit dicere, ff. ad l. Iul. de adulter. sed
iste text. per Baldum allegatus non facit ad proposi-
tum, vt ex eius lectura clare apparet, ideo melius hoc
probat textus in leg. cuiusque, versiculo. *Item qui con-
fessum in iudicio reum, & propter hoc in vincula coniectum
emiserit.* & ibi Bart. eodem titulo ff. ad l. Iul. maiestat.
& Bald. sequuti sunt Faber. in §. pęnales quoque a-
ctiones, versiculo item aduersus eum, post numerũ
7. Instit. de action. Ias. in d. §. pęnales, numer. 104. ver
siculo si autem erat incarceratus pro causa crimina
li. vbi loquitur in eximente non solum confessum,
sed etiam in eximente conuictum, & cõdemnatum.
Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præce-
dente, numero 55. versiculo secundo quęro. ideo Ias.
in l. 1. §. quod pretor, numero 12. versiculo aliquãdo
quis eximit confessum, et versicu. ista est vera, et per
fecta doctrina, ff. ne quis eum, qui in ius voca. Salyc.
in l. vnica, numero 31. C. de rapt. virgin. Alexand. cõ-
silio 35. post numerũ 4. volum. 2. Marsil. in tracta. de
bannit. in verbo, capti, numero 8. versiculo si autem
captus, vbi loquitur in eximente condemnatum cõ-
fessum vel conuictum. Gigas in tracta. de crim. læsę
maiesta. libro 1. rubr, qualiter, & a quibus criminal.
maiesta. committ. q. 58. in fine. numero 8. Maran. dis

spur.1.numero 12.Ploc.de in litem iuran. §.25.nume
108.Conrad.in pract.titulo de carcerar. numero 100
in fin.fol.mihi 277.columna 1.Petr.a Placha in epit.
delict.capitulo 38.numer. 7.vbi plures alios addaucit
concordantes & testatur de frequentiori & magis re
* cepta opinione, prout etiam de communi † testatur
Anton.Gomez var.resolut.tomo 3.capitulo 2.rubr.
de crim.læsæ maiest.num.7.versic.item etiam com-
mittitur istud crimen. vbi in specie loquitur in exi-
mente carceratum, cui probatum erat delictum, vel
per confessionem, vel per aliam legitimam probatio
nem, Cyril.in summa crim. in j.partic.rubr.12.de cu-
stod.reor.§.2.num. 2. versiculo sed quia aufert à car-
cere.vbi loquitur in auferente à carcere, condemna-
tum, vel mox condemnandum, vt puta quia de cri-
mine erat confessus, Iodoc.in pract. capitulo 18.rub.
de effract.carcer.numero 4.versic.sin crimini obno-
xium. vbi pariter loquitur de extrahente carceratū,
aut confessum, aut testibus conuictum; dicitq; quod
talis extrahens capitaliter puniendus est, prout etiā
vltimo supplicio afficiendum esse dixit in proposito
Claud.Bartand.in sua pract.crimi.reg.142.carcerum
effractores,num.12.Ioan.Berbet.in pract.1. par.rub.
25.de effrector.carcer.numero quinto, Bursat.consi.
* 216.num.5.vbi etiam de communi, *alios refert Ber
taz.consi.crim.35. num 25.& ibi Claud.filius in ad-
dit.litera D.☞ Decian.in trac.crim.tomo 2.lib.7.c.
11.num.1.& nu.13. vbi ampliat in rei eximente eum
qui iussu iudicis sub fide custodia tenebatur, & licet
idem Bertazzolus in d numer. decimoquinto* videa
tur sentire, quod textus in d.l.cuiusque,ff.ad l.Iul.ma
iest, debeat intelligi de eximente captum ex manib.
familiæ, non autem carceratum ex carcere, & quod
ita etiam videntur illum textum intelligere præcitati
Doctores; veritas tamen est quod Doctores præfati
* cōmuniter* loquuntur & in specie in eximente car-
ceratum ex carcere, & ita illum textum, in d.l.cuius-
que communiter interpretantur de coniecto in vin-
culis, hoc est ī carcere, & ante istos bene declarat Lu
cas de Penna in l.quoties,num.1.C.de exact.trib.lib.
10.vbi loquitur in eximente non solum condemna-
tum, sed etiam confessum & conuictum, ea ratione,
quia confessus & conuictus licet non actu, tamen in
spe dicitur iudicatus & condemnatus, & faciunt quę
infra adnotaui in q.32.nu 2. & seqq. de eximente ca-
ptum ex manibus familiæ. ✠ Hippol. Riminal. consi.
704.num.21.lib.6.Vbi declarat dummodo confessio
carcerato sit legitima secus si sit minimis legitima.

LIMITA I. Præcedentem secundam ampliatio-
102 nem, † quia ad hoc vt eximens carceratum ex car-
cere teneatur lege Iulia maiestatis, non solum requi-
ritur, vt præfertur, quod ille carceratus sit vel confes-
sus, vel conuictus, vel condemnatus, secundum com
munem, de qua testatur Bursat.d.consi.216. num.5.
lib.2.cum alijs nuper allegatis; sed etiam quod sit de
tentus pro crimine capitali, alias secus, secundū Ant.
Gomez var,resol,tomo 3.c.2. rub.de crim.læsæ ma-
iest.num.7.versicu.3.limita.vbi licet hoc fundare vi-
deatur non solum in illis legibus particularibus Hy-
spaniæ.idem tamen etiam esse de iure communi prę
supponunt Bursat.d.consi.216.sub num.5.volumi.2.
vbi concordantes allega.,& Claud.Bertazz.ad consi
lium patris crim.35.litera D.volu.1.nec dissentire vi-
detur Ias.in d.l.1.§ quod Prętor,num.12.vers.aliquan
do eximit reum, vbi propterea infert ad eximentem
reum magicæ artis, dicitque talem eximentem puni
ri pœna capitis per leg.fin.C.de malefic.& mathem.
Marc.Anton.Eugen.post hæc scripta habitus,in suo
consi.31.num.21.lib. primo, vbi quod læsæ maiesta-
tis pœna non habet locum, nisi exemptus fuerit ad
mortem damnatus, & sic præsupponit, & ipse crimē
capitale.) ☞ licet bene verum esse crediderim: qui si
quis eximat carceratum dolo & malo animo offen-
dendi principis maiestatem: tunc eiusdem criminis
pœna intret pro quocunque crimine exemptus deti
neretur ad trad.per Decian.in tract.crimi.tom.2.lib.
7.cap.11.num. 12.ad finem, ver.quare concludo, iun-
cto num.6.

103 LIMITA II. Quia ad † hoc vt dicta pœna legis Iu-
liæ maiestat.locum habeat non solum necesse est, vt
crimen pro quo exemptus detinebatur, sit capitale,
sed etiam quod sit læsæ maiestatis, alias secus, vt per
gl.in d.l.cuiusque, in verbo, reum, ff.ad l.Iul.maiesta.
Luc.de penna in d. l. quoties, num.1. versicu.verum
credo, C.de exactor.tribut.lib.10.Ioan.Berber.in sua
pract.1.par, rub.25.de effractor. carcer. sub nu.5.ver-
sic.quod est verum, Bursar.post Chassaneum, quem
allegat,d.consi.216.sub numer.5.lib.2.(est de mente
Cacherani in cons.65 nu.17.vers.cum vt inquit Bru
nus,lib.1.✠ Hippol. Riminal.consi.704.nu.23. & seq.
+ lib.6.& communem † esse testatur Anto.Gomez vbi
supra,d.cap.2.num.7.versicul. quod primo notabili-
ter intellige. vbi tamen affirmat de iure communi
tex.illum l.cuiusque locum habere etiam in eximen
te carceratum confessum, vel condēnatum, vel con-
uictum pro quocunque crimine etiam quod non sit
læsæ maiestatis, dummodo sit capitale, & hæc opi-
nio forsan etiam verior est per ea, quæ in simili de e-
ximente captum ex manibus familiæ dixi infra, q6.
32.num.4 vbi vide.✠ & testatur Io. Harpprechti quē
post huius libri tertiam impressionem habui in §.
publica autem iudicia, numero 25. seqq. Instit. de pu
blic.iud.☞ & dixi etiam in præceden.limit.numero
102.in fine.

LIMITA III. Eandem secundam ampliationē,
104 vt † ad hoc vt per eximentem incurratur crimen læ
sæ maiestatis, necesse sit vt ille carceratus exemptus
fuerit captus de mādato alicuius iudicis supremi Prin
cipis, videlicet Pontificis, Imperatoris vel Regis: se-
cus si in iudicibus alterius inferioris, vt per Fab.in §.
pœnales, versic. item aduersus eum, post numerum
septimum, Instit.de act. Ias.in d.§.pęnales, num.107.
vbi tamen dubitat de hoc dicto Fab Bursat.d.consi.
216.num.quinto, vers.quod etiam intelligitur, lib.2.
vbi pro dicto Fabri allegat Chass.in consuetud.Bur-
gund rub.Des iustices, pag. mihi 19.num.68.& pag.
77.num.14. Nec dissentire videtur Ant. Gomez vbi
supra var.resolut.tomo 3.cap.20.rub. de crimin.læsæ
maiest. num.7.versic. Secundo limit.vbi tamen hanc
• quæstionem affirmat pendere a resolutione alterius
quęstionis, an scilicet crimen læsæ maiestatis cōmit-
ti etiam dicatur aduersus Principem inferiorem, de
qua & nos dicemus infra, lib.3.sub tit.de crimi læsæ
maiest. Sed pro limitatione addo Fab.a Monteleo-
ne in sua praxi arbitrali, in quarta part. fol. mihi 315.
nume.1025.☞ Decian.in tracta.crim.tomo secun-
do, libro 7.c.11.nume.8.

Habes itaque ex hac secunda ampliatione ad deci
mam tertiam principalem ampliationem sic vt sup.
105 declarata, † quod licet pena eximentis carceratum
carcere nō sit capitalis, & vltimi supplicij, sed minor
& arbitraria, vt supr. probaui, nu.93. & seqq. quando
tamen eximitur ex carcere aliquis qui sit confessus,
vel conuictus, vel condemnatus de crimine capitali,
tunc imponitur pęna mortis, & vlt.supplicij; cum, vt
præfertur, isto casu dicatur commissum crimen læ-
106 sæ maiest. † Quod tamen intellige effectu sequuto,
& sic exempto carcerato; secus exemptione non se-
quuta, & nō emisso, vel extracto carcerato, vt per Ber
taz.d. consi.35.sub nu.25.vol.1. & facit vulgata con-
clusio, quod de generali consuetudine affectus non
punitur eadem pęna effectu non sequuto.

SVB-

SVBLIMITA Præcedentes limitationes, vt pro-
cedant de iure communi, sed in Vrbe, & statu eccle-
siastico habemus vltimo loco bullã sanctissimi Pon
tificis Sixti V. editam, eius Pontificatus anno primo,
contra bannitos, homicidas, latrones, &c. in qua tan-
quam reos læsæ maiestatis & rebelles puniri mandat
eos omnes, qui carcerem, aut aliam quamcunq; cu-
stodiã effregerint, inuaserint, aut quoquo modo vio-
lare tentauerint, siue ad hoc homines, vel arma, alia-
ve ministrauerint, siue aliàs auxilium, consilium vel
fauorem palam vel in occulto per se vel per aliũ seu
alio quoquo modo præstiterint seu præstare permi-
serint. Considera igitur in hoc Bullę dispositionem,
et illam serua, quicquid in cõtrarium vel diuersimo-
dè, vt supra dixi, ius commune disponat.

AMPLIA III. Dictam decimamtertiam princi-
107 palem ampliationem, † vt non solum vt supra, pu-
niatur eximens detentum pro causa criminali, sed e-
tiam detentum pro debito ciuili: is namque eximẽs
debitorem ex carcere tenetur soluere de proprio de-
bitum creditoribus non aliter ac si fuisset ipsius debi
toris fideiussor, l. quoties, C. de exact. trib. libro 10. v-
bi licet gl. in verbo, crediderit, videatur restringere il
lum textum, vt loquatur in eximente ex carcere de-
bitorem fisci ex lectura tamen illius textus apparet,
quod immo loquitur etiam in eximente debitorem
alicuius priuati, et post Bartolum, ibi sic expresse de-
clarat Ioan. Faber in §. pœnales, vers. item aduersus,
numero septimo, Instit. de actio. Ias. in dicto §. pęna-
nales, numero 104. et in l. 1. §. quod Prætor, nume. 12.
versicu. si autem eximitur aliquis de facto, ff. ne quis
eum, qui in ius vocan. vbi et aliam reddit rationem,
quia scilicet nunquam censetur aliquid speciale esse
statutum in fisco, nisi lex illud pro speciali exprimat,
et dicat. l. item veniunt, §. in priuatorum, ff. de pet. hę
redita. sequitur Boer. decis. 217. numero 13. nec puto
speciale, Claud. Battand. in sua pract. crim. regu. 142.
carcerum effractores, numero 13. vbi alia adducit iu-
ra, Menoch. de arbitra. quęst. libro secundo, casu 301.
numero vigesimotertio, Mascar. de probat. libro pri
mo, conc lus. 266. numero 18. addo (et Mar. Anto. Eu
gen. post hęc scripta habitum in consil. 31. libro pri-
mo, item addo) Plot. in l. si quando, C. vnde vi, in trac.
de in litem iuran §. vigesimoquinto, numero sexto,
108 et † vbi amplius, quod isto casu datur creditori con
tra eximentem iuramentum in litem, et ibi testatur
* de communi opinione, quam ampliat procedere e-
tiam quod plures sin eximentes: nam tunc quilibet
ipsorum tenetur in solidum, et contra quemlibet ex
ipsis iurari potest in litem, et nihilominus ille, qui est
exemptus, adhuc remanet obligatus, l. pen. §. in eum,
et §. hoc iudicium, ff. ne quis eum, qui in ius vocat. vt
eum. vide quæ dixi in simili, de eximente debitore
ex manibus familię infra, quęstio. 32. num. 8. et seqq.
☞ Et adde pro hac eadem ampliatione Decian. in
tracta. crim. tomo secundo, libro 7. capitul. 11. nume.
3. in fine.

109 AMPLIA I. Hanc tertiam ampliationem, † vt exi
mens debitorem ex carcere, teneatur ad debitum, e-
tiam quod re vera exemptus non esset debitor, et isto
casu eximenti non datur facultas probandi, quod ip-
se exemptus non erat debitor, vt per Ange. in l. sed si
eximendi, §. item si quis, in fin. ff. ne quis eum, qui in
ius voc. Cępol consilio decimoquarto, columna ter
tia, in fine, numero decimotertio, versic. quia ad hoc
vt illa pena, Marsi. in pract. crimin. §. attingam, num.
48. et in rubr. ff. de fideiuss. sub numero 150. versic. sed
contra prædicta, Ioan. de Anan. consilio 55. in fi. Ias.
consiliu vigesimoseptimo, numero.., libro tertio, et
hos sicut supra allegatos refert etiam et sequitur Me
noch. de arbitr. quæstio. libro secundo, casu 301. nu-
mero 23. Mascard. de probat. libr. 1. conclus. 266. nu.
18. Addo, & Boer. decis. 217. num. 13. in fi. vers. quin
immo etiam tenetur liberans, Boss. in tit. de carcere, n.
17. versic. nec potest eximens allegare. Plot. de in lit.
iuran. d. §. 25. nu. 6. vbi quod eximens captum debito
rem, tenetur ad debitum asserentis se creditorem, li-
cet reuera creditor non sit, ac etiam quod sit in calũ-
nia, & nõ solum tenetur ad illam summam, pro qua
debitor est carceratus, sed etiam ad illud vltra quod
idem creditor in litem iurauerit, ex quo isto casu nõ
consideratur calumnia iurantis, nec habetur respe-
ctus ad interesse, cum tẽdat ad meram pęnam, et vin
dictam. Et ita post Alex. Iacob. But. Salv. Ang. et Ful
gos. in d. l. sed eximendi, §. item si quis, ff. ne quis eũ,
* qui in ius vocat. testatur esse communem * Doctorũ
opinionem. Vide quæ in simili infra dixi, quæst. 32.
numer. 11. & seqq. vbi de eximente debitorem captũ
ex manibus exequutorum.

111 LIMITATVR Hæc prima ampliatio, † vt non
procedat vel quando notoriè constat debitorem car
ceratum, et exemptum fuisse iniustè carceratũ, vel
quando esset non ritè carceratus. his n. duob: casib:
eximens non tenetur ad debitum, vt primo post Bar.
& Alex. quos allegat, scripsit Meno. de arb. q. li. 2. ca
su 3. oi. nu. 24. & de secundo scripsit Boss. in tit. de car
cere, n. 17. ibi, *vbi saltem esset rite captus vel capiendus*, et
in tit. de captura, nu. 7. in primis verbis, et paulo infra
in ver. *verum loquitur, vbi saltem rite erat detentus, &c.* et
ante Bossium, Marsi. in rub. de fideiuss. d. n. 150. vers.
sed contra pariter de rite capto loquitur. ergo secus
in non ritè capto, et faciunt quæ infra generaliter di-
cam de eximente iniustè detentum ex causa crimi-
nali, num. 113. et de eximente captum debitorem ex
manibus familię, infra q. 32. nu. 12. et seq.

AMPLIA II. Eandem tertiam ampliationem
112 vt † in tantum eximens debitorem ex carcere tenea
tur creditori de suo proprio soluere debitum, quod
si idem debitor exemptus, et fugitiuus iterum capia
tur, et ad carceres reducatur, non per hoc liberatur is
qui eum fugere fecerat, quin pro eo dictum debitũ
soluere teneatur, sic. n. per textum in d. l. quoties, et
ibi gl. C. de exacto. tribut. li. 10. et post Sal. Rom. Bar.
Bal. Ang. Cast. et Ias. quos allegat, optime, et ratione
comprobat Boer. d. decis. 217. num. 12. et seq. idẽ Ias.
in l. 1. §. quod Prætor, nu. 12. ver. imò probat singula
riter, ff. ne quis eum, qui in ius voc. Menoch. de arbit.
q. lib. 2. casu 301. in fi. Hieron. Magon. decisio. Luce.
90. num. 4. prima par. Mascard. de probat lib. 1. d. con
clu. 266. nume. 19. ex quibus apparet, hanc ampliatio
† nem a Doctoribus esse communiter * receptam, li-
cet contra eam multa consideret idem Boer. dicta de
cisio 217. nume. 14. et seq. vide in seq. q. 31. nume. 62.
et seqq. vbi etiam quid si exemptus erat detentus nõ
pro debito ciuili, sed pro causa criminali, et infra, q.
32. numero 14. vbi de eximente debitorem ex mani-
bus familiæ.

AMPLIA III. Dictam tertiam ampliationem
112 vt † vltra debitum ad quod eximens carceratum de
bitorem ex carcere tenetur creditori, videatur etiã
puniendus criminaliter aliqua alia pena arbitraria,
saltem pecuniaria, prout dicit Claud. Battand. in pra
ctic. crimin. reg. 142. Carcerum effractor, num. 14. et
sequen. ubi quod vix hodie fieret quin iste eximens
debitorem ex carcere mulctetur saltem aliqua pecu
piaria pena, cum commisisse videatur crimen, quod
rebellionis, et vsurpatæ iustitię speciem habet, et idẽ
in substantia ante Claudium sensisse videtur Ias. in
d. l. 1. §. quod prætor, num. 12. versic. si autem eximi-
tur de facto, vbi pariter dicit, qđ ex quo de facto exi-
mere est turbare iurisdictionem iudicis, iccirco po-
test eximens pecuniariter mulctari, secundum pote-
statem

statem & iurisdictionem iudicis,per titulum; si quis ius dicen.non obtemper. vel etiam posse extra ordinem iudicis arbitrio puniri, per legem primam, §. effractores, ff. de effractor. & Iasonem vbi supra refert,& sequitur Boss.in tit.de captura, numero septimo, faciunt dicta per Lucam de Penna, in l.quoties numero primo, C. de exact. tributorum, libro decimo, vbi dixit,quod pœna,de qua in d.l.quoties,habet locum,quando ciuiliter agitur contra eximentem, at quando criminaliter,alio modo,vt ibi per eū. Nec dissentit idem Boss. in titul. de carcer.numero decimoseptimo, vbi quod eximens debitorem ex carcere,tenetur ciuiliter & criminaliter, ex Alber. quem allegat in rub.ff.ne quis eum,qui in ius voca.vbi notabiliter dicit, quod eximens per vim debitorem ex carcere,non solum tenetur,vt in l.quoties,C.de exactor.tributor.libro decimo,verum etiam tenetur pœna legis Iuliæ de vi priuata, si fine armis:si vero cum armis,de vi publica,vt toto tit.ad legem Iul.de vi publica,& priua.& licèt Bald.in d.l.addictos,in fi. C.de episcop. audien. cum generaliter loquitur, videatur sentire quod eximens debitorem ex carcere; teneatur pœna l.Iuliæ maiestat.hoc tamen non est verum de iure communi, nisi in casibus supra numeratis, numero 101.& sequentibus prout etiam animaduertit Ias.in dicto §.pœnales,numero 105.Instit.de actio. sed bene tenebitur alia pœna, vel pecuniaria,vel corporali,iudicis arbitrio, iuxta facti,& personarū qualitatem per supra allegata. ☞ quibus addo Decian. in tract.crim.tomo secundo, libro septimo,cap.vndecimo,numero 3.vbi quod isto casu eximens tenetur pœna arbitraria ex Alex.in consi.35.nume. quarto,in fine,lib.2.

Sed in Vrbe, & statu ecclesiastico, vigore bullæ Sanctissimi Domini nostri Sixti V.de qua feci mentionem supra,numer. 106.quę generaliter loquitur, nulli dubium quod esset pœna criminis lęsę maiest. etiam isto casu, ad quod vide quę in simili dixi infra in quæstione 32.nume. 6.& sequent.de eximente captum ex manibus satellitum , ubi uidebis etiam circumscripta bulla pœnam hanc posse imponi corporalem,nedum pecuniariam.

† LIMITA I. Propositam decimamtertiā ampliationem,in qua dixi & probaui supra , numero 92 &

113 seqq.† eximentem reum detentum pro causa criminali ex carcere, puniendum esse pœna arbitraria, vt non procedat, quando exemptus erat iniustè detentus:tunc enim eximentem nullatenus puniri scripserunt Boss.in tit.de captura, numero quarto,& quinto,vbi infert ad captum,& carceratum sine vlla informatione præcedente,dicitque hunc sic indebitè carceratum non solum esse dimittendum, & restituendum pristinæ libertati, sed etiam quod quilibet priuatus potest illum ex carcere eximere, per tex. in l.1. §.Officilius,& §.fi.cum duabus legibus seqq.ff.ne quis eum, qui in ius voca.& numero septimo , vbi post Iasonem, quem allegat, testatur de communi * opinione,subdens pariter quod ex quo eximens indebitè detentum non deliquit, per iura præallegata,ideirco nec criminaliter,nec ciuiliter tenetur,& idem repetit in tit. de carcere,post numerum decimumquintum,versicu. teneo tamen, & numero decimoseptimo, versic. sed si captura, Clar.in practic. §.fin.quæstio.29.ver.sed quid ille. Menoch de arbitra.quæstio. libro secundo,casu 301.numero vigesimoquarto,vbi tamen loquitur, quando notoriè constat de iniustitia carcerationis, & ante istos ita etiam loquitur Luc.de Penna in l.quoties,numero primo,in fin.C. de exactor.tribu.libro decimo,vbi pulchrè in proposito dicit,quod quando certum est quem iniustè per iudicem detineri, tale iudicium simile est violentiæ latronum: ideo potest impunè ex carcere eripi,vt ibi per eum,qui pluribus sacrarum literarum authoritatibus id comprobat, Rolan. consilio quadragesimo, numero 13.volumine quarto,& ante istos hoc idem tradiderunt Alexand.in l.sed eximendi,nume. secundo,& seqq.ff. ne quis eum, qui in ius voc. Socin in l. prima,numero vndecimo,& duodecimo,ff.eodem; & alij,quos in proposito refer,& sequitur Franc.Becius consilio 44.post numerum vndecimum,versic. & loquitur Alexand.libro primo. Nec dissentit Bertazzol.d.consilio 35.sub num.32. & ibi in addi.Claudij filij,litera E.faciunt quę in simili scripsi de eximēte ex manibus familiæ indebitè captum,infra q8.32. num.66.& 67.

114 Et licet contra hanc limitationem plures sentiendo dixerint carceris iniustitiam minimè suffragari eximenti,quin debita pœna puniatur respectu fisci & criminaliter,vt videre est apud Alexand. in d.consil. 35.post num.4. vers.in alijs autem casibus,lib.2.& apud relatos per Menoch.de arbi.quæst.casu 301.post nu.16 & seq.lib.2. & Mascard. de proba.lib.1.concl. 269.num.16.

Qui vnanimes isto casu amplius dixerunt,eximentem esse puniendum non inspecto fine,sed sola accusatione,& imputatione considerata illius, qui fuit exemptus. ☞ a quibus nec etiam dissentire videatur Decian.in tracta.crimin.tomo secundo, libro secundo,capi. vndecimo, numero secundo,in fine,prœterquam quando iniustitia detentionis esset notoria,& damnum esset irreparabile, nec posset ad principem haberi recursus,vt ibi per eum,numer. decimoquinto,& Alber.in l.prima,in fine, vers. sed licet non puniatur, ff. ne quis eum, qui in ius voca. dixerit enim quod licet eximens eum,qui in ius vocari non debebat,non puniatur illo edicto, ne quis eum, qui in ius voca. est,vt eximat,punitur tamen de violentia illata per l.Iul.de vi publica & priua.

115 Immo † secundum Berber.in sua pract.par prima, rubr. 25. de effract.carcer numero septimo,quem etiam sequutus est Iodoc. in pract.cap. 18.de effractione carceris, numero 4. Quicunque carceres fregerit, vt aliquem intro existentem & detentum liberet, in quinquennium relegatur seu bannitur, etiam quod exemptus esset innocens,& immunis a crimine ,pro quo detinebatur,per leg.1.§.item effractores,ff.de effrac.ergo iniustitia carceris & innocentia extracti ex trahentem non excusat.

Non per hoc tamen recedas a proposita limitatione

116 ne:† Nam vt bene animaduertit Bertazzol. d.consilio 35.numero 32. libro secundo, ea quæ scribit Menoch. in loco citato, quem etiam sequutus est Mascard.de proba. in d. conclus.266.numero 16. nō sunt † communiter recepta a Doctoribus,prout est recepta proposita limitatio ex Ias. & Dec. supra allegatis, immo Alexand.per Menochi. allegatus,in l. sed eximendi,§.item si quis,ff.ne quis eum,qui in ius voca.

117 dicit † contrarium eius, ad quod allegatur,vt supra pro contraria opinione illum induxi. Nec obstēt scripta per Berbet.& Iodoc. vbi supra per legem primā, §.item effractores,ff.de effract.dum volunt eximentem teneri etiam quod exemptus innocens sit: nam dato quod tex. in d.§. item effractores, probet eorū conclusionem non tamen ex ea est inferendum ad eximentem non ritè detentum , prout sunt termini propositę quæstionis.

Nam,vt infra demonstrabo in prima principali limitatione,numero 120.aliud est esse innocentem,& aliud non esse ritè carceratum,cum possit esse quod quis sit innocens, & tamen ritè carceratus:& econtra pariter potest esse quod quis non sit ritè carceratus,& tamē sit culpabilis. Ad hoc igitur vt iniustitia carceris

carceris eximentem excuset, non attenditur, an carceratus sit nocens, an innocẽs de delicto, pro quo detinebatur, sed an ritè & iustè respectu ordinis a iure requisiti fuerit carceratus, & secundum hos terminos debent intelligi tradita per Doctores volentes non puniri eximentem iniuste detentum, & sic non obstabunt scripta per Berberium, & Iodocum, & remanet firma proposita limitatio. ✠ Aduersus quam vide ea quę scripsit Andr. Fachin. quem post huius libri tertiam impressionem habui controuers. iuris, lib. 9. cap. 70. & nunquid ipse magis veritatem attingat quam ego: cogita considera & resolue.

LIMITA II. Dictam decimamtertiam principa-
118 lem ampliationem † non procedere ☞ in eximente carceratum ex aliqua colorata causa, vt puta si filius patrem eximat vel econtra: is enim videtur excusandus saltem a pęna ordinaria ratione maximæ affectionis quam temperare difficile est, & bene probat Decian. in tract. crim. tomo secundo, libro septimo, cap. vndecimo, numero 9. & in simili vide alium casum, quem post Paridem de Put. Florian. & Plat. Rub. in locis per eum allegatis, ponit Anto. Gomez variarum resolutio. tomo 3. cap. decimo, de captura reorum, numero duodecimo, quando scilicet vxor, quæ nimis maritum suum amat mutatis vestibus industria & calliditate illum carceratum pro graui delicto eximit & extrahit ex carcere imponẽdo ei suas vestes muliebres, & sumendo sibi proprias eiusdem mariti vestes, & remanendo in carcere loco mariti, nam attenta obedientia, quam debet marito in tantum quod sub ipsius potestate constituta videtur, & attento intenso maximo amore, quem habet erga dictum maritum, videtur excusanda saltem a pœna ordinaria, argumen. tex. in l. liber homo, la seconda, ff. ad legem Aquiliam, in l. si is, qui puteum, §. si tutoris, ff. quod vi, aut clam. sed multo cautius & prudentius fecit temporibus nostris, & nondum lapsus est annus, quædam mulier, quæ absque eo quod in carceribus remaneret a pluribus alijs mulieribus associata, & habens secum aliam vestem muliebrẽ panno inuolutam, fingens velle visitare suum virũ, tunc carceratum in curia de Sabellis, ipsique accommodata illa muliebri veste, quam ad hunc effectum secum gesserat: vir sic muliebri habitu indutus immiscens se & cum vxore & cum alijs mulieribus, quæ ipsum visitauerãt cancellos cum dictis mulieribus egressus est, & ex carcere euasit cum maxima, & ridiculosa omnium admiratione, postquam res fuit patefacta.

Vide infra, quęstione 32. numero 70. in tertia principali limita. Et rursus infra, in secunda par. in titu. de pœn. temperat. quæst. 97. numero 151. & sic habes in hac decimatertia principali ampliatione, declaratam materiam eximẽtis carceratum ex carcere: sed quid de eximente captum non ex carcere, sed ex manibus familiæ, birroariorum, dicam infra in quæstion. abhinc secunda.

119 AMPLIA XIIII. Regulam supra positam, † numer. 34. vt procedat nedum in laico, sed etiam in clerico: & sic non solum de iure ciuili, sed etiam de iure canonico puniendus est effractor carcerum: cum enim certũ sit, quod clericus possit deponi pro quocunque capitali crimine, vt in cap. si episcopus, 50. distinctio. cum alijs adductis per Foller. in practic. crimin. canon. capitu. 36. Crimen autem fracti carceris negari non possit, quin sit capitale, l. prima, in princi. ff. de effract. l. milites agrum, §. eius qui, ff. de re milita. idcirco clericos fracto carcerẽ fugientes esse deponendos, & data perseuerantia in enormitatib. posse tradi curię seculari, iuxta terminos capit. cum non ab homine, de iudic. scripsit in specie Fab. à Monteleone in sua practi. arbitrali, parte, numero 859. folio mihi 278. in princ. ☞ Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in practic. crimin. canon. cap. 125. in verbo sine plena probatione, ad finem, versicul. non tamen omittam ex Abba. quem allegat. in cap. a nobis in fine, de apostat. Nec dissentit Ioan. Berber. in pract. par. prima, rubri. 25. de effracto. carcer. in fine, numero 9. vbi dixit, quod licet de iure canonico nõ reperiatur statuta certa pęna effractoribus carcerum, nihilominus per generalitatem regularum, de quibus in ca. at si clerici, & in d. c. cum non ab homine, de iud. & in c. de pœn. poterit ecclesiasticus iudex ad instar regularum ciuilium, qualitatib. personarum & delictorum pensatis punire, & pęnam depositionis infligere, per no. in c. ex literis, de exces. prælat.

LIMITA I. Huius quæstionis regulam supra po-
120 sitam, d. numero 34. † vt non procedat in iniuste carcerato, is namque sine metu pœnæ potest carceres frangere & inde aufugere, glo. in clemen. pastoralis, in verbo, per violentiam, & ibi Doctor. ff. de sent. & re iudic. Barto. in l. vis eius, C. de proba. Socin. in l. prima, numero 13. ff. ne quis eum, qui Alexand. in l. sed si eximendi, §. si quis, circa finem, & ibi Iaco. de Sancto Georg. num. 3. ff. eodem titu. ne quis eum, qui in ius voca. Marsil. in practica. §. diligenter, numero 50. versic. Nam hoc non credo, & in §. attingam, numero 37. versic. item intellige. Ripa in l. admonendi, numero 171. ff. de iureiurand. Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortur. §. tertium inditium est, numero 36. Cyrill. in summa crim. particul. prima, sub rub. 12. de custod. reorum, § fin. numero quinto, Foller. in practic. crim. in quarta par, tertiæ partis, verbo, etsi confitebuntur, numero 50. Bocri. decis. 215. numero 30. versic. & istud vltimum verum est. Grammati. consilio 51. numero 6. Neuizan. consilio 61. numero 37. Syluest. de Arcer. consil crimin. diuers. 71. numero decimoseptimo, volumi. secundo, in folio, Hippol. Riminald. cons. 82. numero primo, & sequ. inter eadem cons. crim. eodem volu. secundo, Duen. reg. 393. fugiens fractis carceribus, in quarta limit. Tiraquel. in tract. de vtroque retractu. in præfat. numero 68. versic. & in simili quoque dicitur, Fab. a Monteleone in pract. arbitrali, par. quarta, tub. iustum censura contra fugientes a triremibus vel carceribus, numero 850. fol. mihi 276. Boss. in titu. de carcer. numero quinto, in fine, vers. est tamen semper intelligendum, & in titu. de carcer. fideiuss. relaxand. nume. 48. vers. & vbi esset iniustè detentus, Conar. variarum resolutio. libro primo, cap. secundo, numer. vndecimo, post vers. tertia species. ibi, *Imo hanc fugam non esse a iudice puniendam, &c.* & numero duodecimo, & numero decimotertio, ad finem, ver. ex quibus etiam id cõstat Menoch. de arbit. quæst. casu 301. numero decimoquarto, libro secundo, & in tract. de præsumpt. libro primo, quæst. 89. numero 43. & numero 49. Bertazzol. cons. crim. 35. numero 33. libro primo, & cõprobatur hæc limitatio exemplo Beati Petri Apostoli, qui vt legitur in actis Apostolorum, per Angelũ Domini fuit a carceribus liberatus, in quibus per Herodem iniustissimè detinebatur, de communi* testatur Roland. cons. septimo, numero 46. sequen. volumine primo, & cons. 40. numero 16. volumi. quarto, Clar. in pract. §. fi. numero vigesimoprimo, sub vers. tertio autem modo. ibi, *Sed quando fuit indebitè, &c.* Bonacoss. in commun. opin. crim. par. prima, folio 21. columna prima, in fine, ver. carceres frangens, Mascar. de probat. libro primo, conclus. 266. numero vigesimosexto, & conclus. 820. numero decimosexto, lib. secundo, Seraphin. de Seraphin. in suo tract. de priuileg. iuramen. priuileg. 132. numero primo, vbi affert exemplum Sancti Petri Apostoli, de quo supra.

✠ Honded.

✠ Honded. d. consilio 94. numero decimo, seqq.
libro secũdo, quem post huius libri tertiam impres-
sionem habui And. Fachin. controuers. iuris, libro 9.
ca. 71. vbi respondendo textui in l. in eos, ff. de custod.
& exhib. reorum volenti carceratum etiam innocen
tem esse puniendum si effracto carcere euadat dixit
hanc limitationem esse intelligendam, duobus con-
currentibus primo, ut carceratus sit in periculo mor
tis iuxta ea quæ dixi infra numero 233. secundo, vt
carceratio sit iniusta respectu ordinis non seruati iu-
xta pariter scripta infra nu. 134.

AMPLIA I. Hanc primam principalem limita-
121 tionem, † vt procedat non solum in foro fori, sed e-
tiam in foro poli: Si enim puta quis iniquè ad mortẽ
damnatus aliter non valet mortis condemnationem
euadere quam effrangendo carceres aufugere, pote-
rit vtique etiam sine peccato, & sic etiam in foro cõ-
scientiæ & foro poli, & carceres frangere & vincula
rumpere & quicquid inde sequutum fuerit, & mini-
mè imputabitur, cum licitum sit iniquis principibus
& iudicib. iniquęve eorum sententię resistere, quan-
do aliter mors euitari non potest, sic ex diuo Tho-
ma, Archidiacon. Alexand. Ruyn. & alijs quos alle-
gat, pulchrè infert Couar. variarum resolut. lib. 1. ca.
2. nume. 12.

Immo etiam iuste detentus & iuste ad mortẽ con
demnatus, quod non peccet fugiendo ex carcere re-
latis concordantibus ac etiam contrarijs, dixit com-
munem & veriorem doctorum sententiam. Hieron.
Cæuall. quem post huius libri tertiam impressionẽ
habui in commun. opin. quæst. 575. ego multo magis
sine labe peccat hoc potest facere condemnatus in-
iustè.

122 Et isto casu † non solum fugiendo non peccat, ve-
rum etiam non fugiendo, si potest peccat, quia tene-
tur fugere, & non debet expectare iniquam iudicis
condemnationem, vt per eundem Couar. variarum
resolutio. d. cap. 20. numero 9. post medium, versicul.
nam captus à iudices, & numero decimo, versic. se-
ptima his animaduersis, vbi ex Diuo Thoma, quem
allegat, hanc adduxit rationem, quia scilicet manens
in carcere, à quo deducendus est ad mortem, si cum
primum fugere potest, non fugit, sui ipsius homici-
da est, quia facit id, ex quo sequitur mors, & idem Pe
† trus à Placha, qui de communi* testatur, & alios ad-
ducit concordantes, in epito. delict. libro primo, capi
tulo 23. nume. 6. quos pariter refert, & sequitur Clar.
in pract. §. fin. d. quæstio. 21. sub eodem vers. tertio au
tem modo, post medium.

123 Et † iniustè detentus non solum peccat, si non au
fugit, cum potest, sed etiam punitur, prout argumen
to textus in l. non omnis, §. qui captus, ff. de re milita.
scripserunt Luc. de Penna in l. prohibitum, numero
vndecimo, columna secunda, versicu. quinimmo ca
pite punitur, C. de iure fisci, lib. decimo, Paris de Put.
in tracta. sindic. in verbo, resistentia, capi. primo, ante
numerum sextum, folio mihi 279. in fine, Marsil. in
pract. §. attingam, numero 42. & in tract. de banni. in
verbo, carcerati, num. 44. Conrad. in pract. titu. de car
ceratione, num. 16. ver. secundo amplia, fol. mihi 276.
col. 2. Sylu. de Arcer. inter consi. crim. diuers. cons. 71.
num. 20. vol. 2. in fol.

124 AMPLIA II. Eandem primam † limitationem,
vt iniuste captus, si vt sed à carceribus liberaret medio
iuramento promisit ad eosdem carceres redire, pote
rit vtique non redire, nec redire tenetur absque pec-
catis & periurij labe, cum isto casu non teneatur ser-
uare iuramentum, secundum gloss. in d. clemen. pa-
storalis § notorio, in verbo, per violentiam, extra de
re iudicat. quam gloss. sequuti sunt Marsil. sing. 177.
incipien. malitijs hominum, Curt. iun. in l. admonen
di, nume. 169. ff. de iureiurand. Ias. in l. si duo patroni,
§. fin. nume. quarto, ff eodem, Boer. decis. 215. nume.
30. ante finem, Syluest. de Arcer. cons. crimin. diuers.
71. num. 19. tomo secundo, in folio, pluri. comprobat
Couar. variarum resolut. lib. primo, cap. secundo, nu-
me. septimo, ante medium, vers. contrariam senten-
tiam. Conrad. in pract. tit. de carce. nume. 16. in 3. am-
pliat. folio mihi 276. columna secunda, Fab. a Monte
leone in sua praxi arbit. in 4. parte rub. iurium censu
ra cõtra fugientes à triremibus vel carceribus, num.
852. folio mihi 276. Duen. reg. 393. fugiens fractis car
ceribus, sub 4. ampliat. versicu. facit etiam gloss. Clar.
in pract. §. fi. d. quęst. 21. sub vers. tertio autem modo,
post mediũ. ibi, *Neque tenetur redire*, &c. Cyrill. in sum
ma crimin. parte prima, rub. duodecima, de custod.
§. fin. nume. 6. Pet. a Placha in epitom. delict. lib. pri-
mo, capit. 23. vers. id vnum Docto. & est alia gloss. in
leg. nihil interest, in verbo, redijsse, ff. de capt. & post-
limin. reuer.

Et licet contra hanc ampliationem facere videan
tur aliquæ rationes deductæ per eundem Coua. in lo
co præcitato, post numerum septimum, versicul. in
primo igitur casu, non per hoc tamen recedas ab ea,
† quia non solum communis* est & frequentiori Do-
cto. calculo recepta, prout testantur idem Didacus,
Placha, & Clar. in locis præcitatis, sed etiam verissi-
ma & eam contrarijs optimè defendit, & pariter de
veriori, receptiori, & indubitata opinione testatur no
uissimè Seraphin. de Seraph. in tract. de priuileg. iu-
125 ram. priuileg. 3 x. nume. 1. & seqq. † (Eamque etiam
sequitur & pluribus Doctorum authoritatibus com
probat Bruno. a Sole post hæc scripta habitus, in suis
quæstionibus legalibus, quæst. 30. num. 31. & sequẽ.
✠ vbi quod illa est verissima, & receptissima* opinio,)
immo non solum is iniustè carceratus, qui iureiuran
do redire promisit, non redeundo non peccat, quin-
immo, & redeundo peccat etiam grauiter, vt per Di
dacum, Placham, & Seraphinum in præallegatis lo-
cis, vbi Sanctorum, & Theologorum authoritates
adducunt.

LIMITANDO Hanc secundam ampliationem
126 aduerte, † quo illa sine dubio procedit, quando is,
qui ad carceres redire iurauit, redeũdo incurreret pe-
riculum mortis. isto enim casu loquũtur omnes prę-
citati Doctores, dicentes non incurri periurium per
non redeuntem, ex glos. in dicta clement. pastoral. in
verbo, per violentiam, de senten. & re iudica. quę gl.
iuncto illo textu apertè loquatur, quando est pericu-
lum inferendę mortis per violentiam & iniuriam, et
sic contra iustitiam, & isto respectu bene procedunt
omnes rationes consideratæ supra per præallegatos
Doctores ad comprobationem dictæ ampliationis,
dum pręcipue dicunt, quod nemo tenetur seruare iu
ramentum, vbi quis ex illius obseruatione supponit
se euidenti periculo mortis, capitulo si non licet, 23.
quæstio. 4. & capitulo fina. 22. quæstio. eadem quar-
ta distinctio.

127 Vnde † secus vbi sumus in casu, in quo rediens nõ
incurreret tale periculum: nam tunc non redeundo,
& peccat, & periurus est, prout videtur de mẽte eius-
dem gloss. in dicta clementi. pastoral. & apertè hanc
declarationem posuerunt Abb in capitulo inter alia
num. vigesimotertio, in vltima quæstione, versiculo
quod ego puto procedere, extra de immunit. eccles.
Marc. Anton. Bauer. in tracta. de virtute iuramen. no
tab. 60. nume. 112. versicu. istud tamen temperat pro
cedere, inter tractatus antiquos, tomo nono, Marsil.
dicto singul. 177. Malitijs hominum, ante medium,
versicu. dicens hoc tantum esse verum, Duen. regu.
393. fugiens fractis carceribus, in 4. limitatione, ad fi
nem, Ossasc. decis. Pedemonta. 60. nume. 3. nume. 12.

(Brun.

Brun. dicta quæstio. 30. num. 33. in fine, versicu. si autem non imminet periculum mortis) alios refert Seraphinus in dicto tracta. de priuileg. iuramen. priuile.
128 132. nu. secundo, † qui loquuntur in carcerato pro causa ciuili, & tamen idem Seraphinus ibi. nu. 6. ver. sed quid dicendum. latè defendit quod quando notoriè constat de iniustitia carcerationis. tunc etiam quod simus in causa ciuili, carceratus qui iuramento promisit redire ad carceres, non redeundo, non dicatur iuramento contrauenire.

129 AMPLIA III. Dictam primam † limitationem, vt in tantum liceat iniustè carceres frangere & aufugere, vt si aliter mortis periculum, & iniustam iudicis condemnationem euadere non potest, sit etiam ei licitum impunè custodes & vulnerare & occidere nec de vulnere, nec de homicidio, nec de carcere fracto tenebitur, l. nihil interest, in princip. ff. de capt. & postlim. reuer. vbi habetur, *nihil interest, quomodo captiuus, reuersus est, an vi vel fallacia potestatem hostium euaserit.* l. prima, ff. de bono. eorum, qui ante senten. mort. sibi consciue. dum ibi dicitur. *Ignoscendum esse ei qui sanguinem suum qualiter cunque redimere voluerit.* Per quæ, & alia similia iura & argumenta hanc ampliationē scriptam reliquerunt Luc. de Penna in l. prohibitum, columna secunda, nu. vndecimo, versic. sed pone, dum ageretur, C. de iure fisci, lib. decimo, Paris de Put. in tract. syndica. in verbo, captura, capitu. 4. num. 4. folio mihi 138. & in verbo, resistentia, capitu primo, num. quinto, ad medium, versic. & scias circa prędicta, fol. mihi 379. Marsil. in practic. §. attingam, nume. 40. & sequentib. & in tract. de banni. in verbo, carcerati, nume. vigesimoprimo, & sequentib. relati per Boer. decis. 215. nume. 30 paulo ante medium, versic. quinimmo videtur. Carrer. in pract. in 1. tract. de appellat. §. decimus quartus casus est, num. 4. & in 3. tract. de homicid. §. circa secundum, quibus, & contra quos licita sit defensio, num. vigesimo, & in §. vigesimò excusatur, num. primo, Blanch. in pract. §. iuris permissione, num. 60. fol. mihi 116. à tergo, Nouell. in tract. ad defensam, sub rub. homicida ex quibus causis pœna mortis excusetur, nume. 116. fol. mihi 45. Grammat. cons. crimin. 51. nume. septimo, Conrad. in punct. tit. de carce. num. decimosexto, in prima ampliatio. fol. mihi 276. columna secunda, Syluest. de Arcer. cons. crim. diuers. 71 num. vigesimosecundo, tomo secundo, in folio, Franc. Cason. post tract de indit. & tortu. in suis quæstionibus. capitu. 9. rub. de captura, & carcere, num. vigesimosecundo, Conar. variarum resolutio. lib. primo, capit. secundo, num. 13. Fab. a Monteleone in sua pract. arbit. part. 4. iuris censura contra fugientes a triremibus vel carceribus. nume. 854. fol. mihi 277. Neuizan. cons. 61. num. 37. Menoch. de arbit. quæst. lib. secundo, casu 301. nume. quinto, Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 266. nume. vigesimoseptimo, lib. secundo, conclus. 820. num. decimoseptimo, Claud Bertazzol. in addit. ad consil. Bartholomęi patris 35. in litera E. libro primo, ex quibus apparet posse dici, hanc ampliationem fuisse communiter à Doctoribus receptam, (quibus addo Brun. à Sole, d. q. 30. nu. 29.

LIMITANDO Hanc tertiam ampliationem ad
130 uerte, † quod contra eam fortiter vrgere videtur, quia tex. in d. l. nihil interest, ff. de capt. & postlim. reuer. in quo Doctores præallegati faciunt principale fundamentum, loquitur in iniustè capto à latrunculis vel ab hostib. non autem a iudice: ideo licet ex eo textu inferri possit licitum esse capto & carcerato iniustè occidere dictos hostes & latrones, non per hoc sequitur, quod ipsi liceat occidere iudicē iniustè detinentem, vel custodes carceratorum illos de iudicis mandato detinentes.

Sic namque illum textum in proposito ponderauit Paris de Put. vbi supra allegatus, in verbo, captura, eodem num. 4. in fine, ver. tamen aduerte, & Paridis ponderationem adnotarunt Carrer. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortura, dicto §. tertium est inditium, nu. 56. fol. mihi 45. & in tract. de homicid. dicto §. vigesimo excusatur, nume primo, in fine, & Boer. decis. 215. num. 13. versic. quare præcedens opinio, vbi etiam respōdet ad legem primam, ff. de bon. eorum, & ad alia iura supra per Lucam de Penna, & per alios pro dicta ampliatione allegata; dicitque esse nimis largam opinionem eorum, qui permittunt carcerato authoritate iudicis detento cognoscere, an bene, vel malè fuerit carceribus mancipatus, & custodes occidere, & propterea Couar. in loco præcitato, dicto capitu. secundo, nume. 11. versicu. ego sanè, hanc opinionem, distinguendo dixit quod quando iudex aliquem ad mortem damnauit iuris ordine seruato, vt secundum acta & probata; tunc etiam quod condemnatus innocens sit, ei minimè licet, vt mortem euadat, iudicem vere innocentem vel custodes omnino inculpabiles occidere, & isto casu falsam esse affirmat opinionem Lucæ de Penna & sequaciū, quod si iudex sine ordine & ex certa scientia ac tirannicè innocentem condemnauerit, & tunc quia more hostium & latronum videtur se gessisse, iuxta terminos dictę l. nihil interest, erit forsan isto secundo casu vera dicta opinio Lucæ de Pēna & aliorum, & sic, vt vides, iniustitiam condemnationis & carcerationis Didacus considerat non respectu innocentiæ carcerati, sed respectu non seruati ordinis, & primo casu damnat opinionem Lucæ de Penna, secūdo autem casu eam admittit, & demum paulo infra, codē num. 13. ad finem, versicu immo si innocens, & cæt. subdit quod si innocens iniustè captus carceres fregit & custodes occiderit, non certus se mortem aliter effugere non posse, sed dubius de innocentiæ tutela: timens puta se non posse in suis defensionibus suam innocentiam demonstrare, & tunc non ordinaria, sed mitiori pœna effracti carceris puniendus est, concordat Nouel. in suo trac. ad defensam, in rub. homicida ex quib. causis à pœna mortis excusetur, nu. 117. fol. mihi 46. vbi sic iniustè capto & custodes occidenti, vt ex carceribus euadat, adhuc pęnam extraordinariā iudicis arbitrio infligendam credit: & sic vides ex præmissis reddi dubiam propositā ampliationem.

131 Ideo pro illius declaratione, † & sustentatione dicas, quod ad hoc vt impunè possit carceratus custodes occidere, & iniustam iam factam, vel futurā condemnationem euadere, duo principaliter requiruntur. Primò, quod notoriè constet ex actis illum iniustè & indebitè fuisse carceratum & condemnatum, vel condemnandum: isto enim casu iudex non vt iudex, sed vt priuatus dicere procedere. ideo ei de facto procedenti, de facto etiam resisti potest, et manu armata: cum agatur de irreparabili damno, secundum communem Doctorum opinionē, de qua per Pet. a Placha in epitom. delict. capitul. vigesimooctauo, num. 9. et a qua isto casu dissentire non videtur Clar. in pract. §. fin. quæst. 29. vers. sed hic incidenter quero pluribus comprobat Asin. in sua pract. iudic. §. 31. capitu. secundo, in prima limitatione principali, num. 4. ver. Rursus etiam, quem et alios refert, et sequitur Lancellott. Perusin. in suo tract. de attentat. capit. decimoseptimo, nume. 50. et sequent par. secunda. latè exornat Seraphinus de Seraphin. in suo tract. de priuileg. iurament. priuileg. 132. nume. trigesimoseptimo, et seqq. † et pro defensione vitæ suæ licitum est
132 occidere etiam iudicem iniquè agentem, et occidere volentem, nedum carcerum custodes, vt per Clarum

rum in pract.in §.homicidium, sub vers.præterea etiam, & ita quando notum est carceratum contra iustitiam detineri, loquuntur in specie Lucas de Penna,& Paris de Put.in locis præcitatis,& isto casu subintrai dispositio l.nihil interest,ff.de capt.& postlim. reuer.quia iudex sic procedens dicitur hostili,& tirãnico modo procedere.vnde secus, quãdo ex actis notoriè non cõstat de iniustitia carcerationis, sed iudex iuris ordine seruato processisset: nam tunc licet forsan ille carceratus sit innocens, non potest carceres frangere,& multo minus custodes occidere, quia, vt etiam infra mox dicam in sequenti sublimitatione, iniustitia carcerationis consideratur non respectu innocentiæ carcerati, sed respectu ordinis non seruati. & in hoc multum assentio distinctioni supra per Didacum traditæ.

133 Secundo requiritur, † quod iniustè carceratus sit in euidenti periculo mortis, & condemnationis, & quod illud aliter euadere non poterat, quam frangẽdo carceres & custodes offendendo, sic enim, quando aliter tale periculum euitari non poterat, loquuntur omnes Doctores supra in ampliatione citati, nume. 129. quòd si reus carceratus poterat ab illo periculo alio modo se defendere, puta dicendo suam innocentiam per testes, vel alias in suis defensionibus faciendis,& tunc si via iuris relicta,ad viam facti conuolãdo carceres fregerit & custodes occiderit,illum impunem esse dimittẽdum minimè crediderim,saltem quo ad pęnam extraordinariam iudicis arbitrio infligendam, iuxta eiusdem Didaci, & Nouelli, declarationem, hoc enim casu dicitur excessisse modũ inculpatæ tutelæ,ideo extraordinariam pęnam effugere non potest,ad generaliter tradita per Anto.Gomez variarum resolutio.tomo 3. tit. de homicid.capitul. 3. numero vigesimoquarto, Menoch.de arbit. quæst.lib.secundo,casu 278.Clar.in pract.§.homicidium, vers. scias tamen, & alibi Deo dante latius dicam, & hoc modo declarata prædicta tertia ampliatio verissima est.

134 SVBLIMITA I. Propositam†primam principalem limitationem, in qua dixi iniustè carceratũ impunè posse frangere carceres, vt procedat,sicut dixi supra,nu. 130. quando iniustitia carceris respicit non seruatum ordinem iuris,secus si innocentiam carcerati:potest enim esse quod quis sit innocens,& tamẽ sit iustè carceratus,vt in terminis dixit Boss.in titu.de effract.carce.sub num.secundo,versi.addo etiam, & bene considerauit Couar.licet in alio proposito,var. resolut.lib.primo,dicto capit.secundo,eodem num. 13.ver.ego sanè, & propterea etiam innocentiam teneri pœna fracti carceris, voluit textus in l. in eos,ff. de custod.reorum. Alioquin si carcerationis iniustitiam metiri vellemus ab innocentia carcerati, esset proposita prima limitatio directè contra textum in d.l.eos,+ prout etiam bene aduertit And.Fach. controuers.lib.9.c.71.

Quot autem modis quis dicatur non ritè & indebitè captus,satis supra declaraui in quæst. vigesimaseptima,per totam, vbi tradita hic repetere nõ est ne

135 cesse: † sed in terminis propositæ limitationis carcer in primis dicetur iniustus,quando quis est detentus de mandato iudicis non habentis iurisdictionem vt per Foller. in pract.crim. in quarta par. tertiæ partis principalis,verbo,& si confitebuntur, num. 51.& 53.vbi quod sicut vera confessio non valet, quando est facta coram iudice incompetenti: ita pariter nec valebit ficta confessio inducta per fugam carcerati à carceribus, secundum communem intellectum d.l. in eos,ff.de custod. reorum, quando fugiens erat detentus ab incompetenti iudice: vbi etiam in captura deficit iurisdictio,tunc dicitur notoriè iniusta,prout nouissimè considerat Seraphinus de Seraphi.in suo tract.de priuileg.iuramen. priuileg.132.nume.9.versic.tamen ego contrarium dico,& faciunt ea,quę supra scripsi,dicta quæstio.27.nume.quarto,& infra,q. 32.num.70.

136 Dicitur † etiam in proposito carceratio iniusta, quando fuit facta iuris ordine nõ seruato,vt per Foller.qui plures adducit in pract.crimin.dicta 4.par.tertiæ partis principalis, verbo,& si confitebuntur, numero 52.Marsil.in practi.§.attingam,nume.43.& in tractat. de bannit in verbo,carcerati,numero vigesimoquarto,Conrad.in practi.in titu.de carceratione, numero decimoseptimo,folio mihi 276.Rolan.consilio septimo,numero quadragesimoseptimo,volumine primo, Clar.in practi. dicta quæstio.vigesimaprima, sub vers. 3. autem modo.ibi,sed quando fuit indebitè captus,&cæ. qui omnes communiter asserunt isto casu, quando quis est carceratus iuris ordine nõ seruato, si frangẽdo carceres aufugerit,ipsum non puniri,nec haberi pro confesso,& faciunt quę dixi supra,d.quæst.27.num.111.& infra quæ.32.nume. 97.& seqq.

137 Et propterea†captus sine inditijs,cum dicatur captus iuris ordine non seruato,vt dixi supra,dicta quęstio.vigesimaseptima,num.112. si carceres fregerit & aufugerit,non tenetur pœna effracti carceris, nec habebitur pro confesso,Boss.in titu.de effractor. carce. sub num.secundo,vers.addo etiam,Fab.à Monteleone in pract.arbit.in 4. par.sub rub iurium censura fugientibus a triremibus vel carceribus,num. 851.Hippol. Riminald.cons.crimin.diuers.88.nume.3.in fin. tomo secundo,in folio,& nouissimè Seraphin.de Seraphin.in tract.de priuileg.iuramen.priuileg.132.nume.primo,in fine,versi. item in criminalibus.+ Nec dissentit Honded.dicto cons.94.num.septimo, seqq. lib.secundo.

138 Rursus,† & captus, & carceratus non constito de delicto,cum vt pariter dixi in tit.de inquisitione,quęstio. secunda, num. secundo,non dicatur bene & legitimè captus, ideo si carceres fregerit & aufugerit, non habebitur pro confesso, nec punietur, vt in terminis Alber.in l.in eos,nume.primo,in fine,ff.de custod.reorum, Francisc. Cason.post tracta. de indit.& tormen.in quæst.cap.9.rub.de captura, sub nume.21. ver.limita tamen prædicta, Foller.in pract.crimin.in 4.parte, 3.partis principalis, verbo, & si confitebuntur,num.67.

139 Item†potest in proposito carceratio reputari iniusta,quando carceratus conspiciebat sibi per falsos & capitales inimicos accusatores, & testes crimen capitale impositum, iudicemque fore ipsius inimicum, aut participem falsæ accusationis: tunc enim cũ carceratus verisimiliter præuideat vim,& iniustitiam sibi fieri,si frangendo carceres aufugiat, non debet haberi pro confesso, nec puniri, quia ad repellendum vim, & iniuriam aufugisse videtur, quod a iure permittitur,l.vt aut vim,ff.de iustitia,& iure,sic pulchrè hanc ponit conclusionem , quam verissimam credo,Ioan. Berber.in sua prac.1.par.rub.25. de effracto. carce.num.4.

Et quia carcer dicitur iniustus etiam ratione loci, vt puta quando quis detinetur in cippis, ferris, vel in aliquo subterraneo loco,in quo quis inf. paucos dies moriatur, seu aliàs vt supra declaraui in quæst.vige-

140 simaseptima, num.95.& sequent.†idcirco si iudex hoc modo malè tractat carceratum,& nimis in eum sæuiat,erit ipsi licitum, & carceres frangere & aufugere etiam sine metu pœnæ, vt per Bossium in titu. de carce.num. sexto,in fine, vbi ponit exemplum in illo carcerato,qui taliter est malè tractatus a iudice, quod nisi aufugisset, fame vel frigore perijsset,& faciunt

141 cuit notatã per Carrerium in prac. in secundo tractat. de indit. §. tertium est inditium, nu. 38. vbi quod non præsumitur contra eum, qui aufugit timens sæuitiam iudicis minantis vel metum inferentis, vel qa solitus sit de facto procedere: Tunc enim fuga dicitur causata culpa & facto iudicis ideo non inducit cõfessionem delicti, vt etiam adnorauit Foller. in pract. crim. d. qubrta par. tertiæ partis principalis, verbo, & si confitebuntur, num. 57. vbi post Anchar. & Grammatic. quos allegat, generaliter dixit, quod ad hoc vt pœna fracti carceris locum habeat, requiritur quod iudex nõ dederit causãm fugæ, nimis in carceratum sæuiendo. Ad quæ etiam faciunt pulchra verba Lucæ de Penna in l. si coloni, C. de agricol. & censit. relata per Paridem de Put. in tractat. sindica. verbo, fuga officialis, capi. nume. 3. vbi quod si quis timens sæuitiam illius iudicis, in quo nulla sit iniustitia, sed omnino impietas, fugiat de curia, non habetur pro confesso, quia licet in iudice cesset metus, l. penult. C. de his, qui per met. iud. l. fina. ff. quod met. causa tamen, quia, vt ipse inquit, hodie in curijs committũtur maiora crimina, & latrocinia quam in siluis latronum, excusantur sic fugientes iudicum nequitiam; quia vnicuique licet sanguinem suum redimere, & sufficit saltem probabiliter timere, & si non iustè, l. rectè, ff. quod metus causa cum alijs ibi per Paridem allegatis, quem etiam refert, & sequitur Ghirl. de relaxat. carcerat. rub. de fuga carcerati, num. 11. & Boer. decis. 215. nu. 27. ad finem, & sic iudicis sæuitia excusat fugientem ex carceribus.

142 Immo † etiam excusat sæuitia custodis, dummodo per eam carceratus aufugiens ad iudicem veniat, aliter secus, vt per Cyrillum in suum, crimin. partic. prima, rub. duodecima, de custod. reorum, §. fin. nume. secundo, versicu. idem est. & est pulchra declaratio, & multum prima facie iuri consona, quia si carceratus fugiat propter sæuitiam iudicis, vel etiam custodis pariter sæuientis de iussu iudicis, excusatur fugiendo, etiam quod ad iudicem nõ veniat: quia si ad illum veniret, esset petere auxilium ab eo, qui magis sęuiret: At si sæuitia non fiat à iudice, sed a custode sine ipsius iussu & scientia, potest carceratus aufugere, sed debet ad iudicem pro remedio venire, prout etiã videtur fuisse de mente Caccialupi in tractatu de debitore suspect. & fugit. quæstio. prima, numero secundo, alias non excusatur, vt ibi per Cyrillum, qui hoc casu sine vlla dubitatione talem fugitiuum credit. Sed in omnem euentum ego semper istum multum excusatum haberem, etiam quod ad iudicẽ non venisset, & a pęna ordinaria fracti carceris crederem sine dubio omnino liberandum, quia negari nõ potest, quin saltem aliquam habuerit causam fugiendi, quæ siue iusta, siue iniusta sit, satis est quod ipsum excuset a dolo & eius pęna, l. igitur, ver. & generaliter, ff. de lib. cau. gl. in l. plagij, la seconda, C. ad leg. Iul. de plag. cum vulgaribus.

143 SVBLIMITA II. Eandem primam † limitationem, quia in dubio præsumitur, quod quis iustè fuerit carceratus, non autem iniustè, vt in terminis consuluit Hippol. Riminald. in cons. 135. num. vigesimo
144 primo, vol. 1. ea motus ratione, quia † pro actu iudicis regulariter præsumitur, cap. in præsentia, de renunc. gl. in c. 1. 7. q. 1. Cur. iun. cons. 213. nu. 37. & cons. 218. num. 16. cum alijs per Alcia. in tract. de præsump. regu. 3. præsump. 15.

145 Sed verius dic, † quod pro iudice pręsumitur quo ad iustitiam, non quo ad ordinem processus, cuius respectu pro eo nõ præsumitur, nisi quatenus ex dicto processu appareat, c. quoniam contra de prob. Signorol. cons. 155. numero 4. Natta cons. 525. numero 40.
146 ideo † cum iustitia, vel iniustitia carcerationis consideretur, vt dixi supra, nu. 136. habito respectu ad ordinem iuris non seruatum: idcirco carceratio pręsumitur iusta, quatenus sic appareat ex actis, & processu, alias secus.

147 Sed an fideiussor de tut. carcere teneatur, si is pro quo fideiussit, erat indebitè carceratus & aufugit, dixi supra, num. 61. seqq.

LIMITA II. Et principaliter eandem huius quę-
148 stionis regulam † non procedere in eo carcerato, qui ex carceribus aufugit animo reuertendi, & reuersus est: is inquam nec carcerum fractor dicitur, nec illius pęna tenetur, nec pro confesso habetur, vt videre est apud Paridem de Put. in tracta. sindic. in verbo, fuga officialis, cap. 20. nume. secundo, versicu. vel quando recessisset, Bald. in l. 1. post numerum decimumquintum, vers. quid de errone. C. de seru. fug. Iacr. de Sancto Georgio in l. 1. num. decimo, C. de ser. fug. Marsil. in tract. de bannit. in verbo, carcerati, in fine, num. 36. & in l. is, qui cum telo, numer. 54. C. de sicar. & in rub. ff. de fideiusso. nume. 373. alias 441. Alexand. ad Bartolum in l. in eos, in prima additione, in fine, vers. item quid si exiens carcerem, ff. de custo. reorum, & in l. 1. §. expilatores, littera F, ff. de effract. Boer. decis. 215. num. decimoseptimo, & decimooctauo, vbi alios adducit antiquiores dicitque quod licet contra hanc limitationem vrgere videantur nonnulla iura, rationes ibi per eum consideratæ, non per hoc tamẽ ab ea esse recedendum affirmat, quia & communior
† est, • ac etiam alias de facto seruata, ex Cæpo. in l. quis sit fugitiuus, §. si quis talis, in septimo notab. ff. de ædilit. edicto. quibus addo Viu. in commun. opin. post verbum, fugiens a carcere, sub versic. quærit Bartol. in l. admonendi, nume. decimo, vbi post Bald. Anan. Grammat. & alios, quos allegat, dixit quod statutum puniens fugientem a carceribus, nõ includit eos, qui exiuerunt animo redeundi. & hanc Viti traditionẽ
† dixit communem • Emanuel Soarez in sua collecta commun. opin. littera F. numero 384. licet ipse ibidem, nume. 385. contrarium de iure verius esse alibi se scripsisse affirmet; sed pro limitatione addo rursus Paul. Ghirland. in tract. de relaxat. carcerat. sub rubric. de fuga incarcerati, nume. septimo, vers. hęc tamen exceptio. & iterum nume. 13. in fine, vers. 4. limitatur, Cur. sen. in repetitio. l. admonendi, num. 158. & ibidem Ripa, num. 169. ff. de iureiuran. Tiraquell. in reper. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, num. 179. C. de reuocan. donat. Duen. regu. 392. fuga, quæ fit ex carceribus, in secunda limitatione, & in regul. 393. fugiens fractis carceribus, pariter in secunda limitatione, Cyrill. in summa crimin. particul. prima, rub. duodecima, de custod. reorum, §. fin. num. quarto, vers. carcerem tamen, folio mihi 58. à tergo Placentin. in praxi iudic. Inquisitorum, verbo, carcere, sub ver. nota tamen, &c. folio 41. in fin. Nouel. in tractat. ad defensam, in §. an inditia pro reo danda sint, num. 102. folio mihi 93. Clar. in pract. §. fin. quæstio. 21. vers. tertio, autem modo, in fine, ibi pariter cum
† Boer. loco citato, testatur de cõmuni • opinione Menoch. de arbit. quęst. lib. secundo, casu 301. num. duodecimo, & in tract. de pręsumpt. lib. primo, quęstion. 89. nume. 44. Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 266. numero vigesimoprimo, & sequentib. & lib. secundo, conclus. 820. num. 28. nec dissentit Vulpell. licet in casu suo contrarium consuluerit, in cons. 139. num. primo, & seqq. lib. primo, ✝ Honded. d. cons. 94. num. 24. volum. 2.

149 AMPLIA Hanc limitationem, † vt procedere nedum in carcerato ex carceribus publicis fugiẽte: sed etiam in arrestato, seu detento sub iudicis præcepto in palatio Potestatis, seu alio loco assignato pro tuto carcere: nam & is, si reuertendi animo discesserit, & reuersus

reuersus sit, non habetur pro confesso, nec tanquam carcerum effractor puniri potest, vt in specie sic de arrestato & retento in palatio ex præallegatis Doctoribus loquutus est Alexand. ad Bartolum in l. 1. in §. expilatores, littera F. ff. de effract. quem sequuti sunt Boer. d. decis. 215. post numerum decimumseptimũ, & nu. 18. finem, vbi, sicut supra dixi, testatur de magis communi † opinione, Mascard. de probatio libro primo, d. conclus. 266 nume. vigesimosecundo, Vulpell. d. consil. 139. numero sexto, & numero vndeci-
150 mo, vbi alios adducit concordantes, † & est ratio, quia qui animum redeundi habuit, fugitiuus dici nõ potest, l. si quis sit fugitiuus, ver. Celsus, ver. Cassius, & vers. item apud Iulianum, ff. de ædil. edic. cum alijs in proposito notatis per Caccialup. in tract. de debitore suspec. & fugit. quæstio. prima, numero primo, l. retroceditur, ff. de cap. & postli. reuer. Duen. d. reg. 393. in secunda limitatione, Vulpel. d. consil. 139. nu. 2. & propterea fugisse non dicitur, qui citò reuersus est, gl. in c. si postquam, in verbo, mente, de elect. in 6. Iacob. de S. Georgio post Bal. quem allegat, in l. 1. num. 10. C. de ser. fug. cum alijs per Boer. d. decis. 215. nu. 18. in fi. vbi post Cur. quem allegat, adducit illud Italorum prouerbium vulgare, *non fuge, chi ritorna*, facit, quia breui reuersa vxor diuertisse non dicitur. l. diuortium. in fi. ff. de diuorr. c. vulgaris, §. diuortium, de pœn dist. 1. & vbi quis habet animum redeundi, ibi ille idem dicitur, §. pauonum, Instit. de rer. diuers. Bar. in l. nihil interest, ff. de capt. & postl. reuer. Masc. d. conclus. 266. nu. 23.

SVBLIMITA I. Hanc secundam limitationem
151 sicut supra ampliatam: † quia licet animo reuertendi fugiẽs ex carcere, vel palatio loco carceris assignato, si reuersus fuerit, non habeatur pro confessio, iuxta communem intellectum, de quo in l. eos, ff. de custod. reor. item nec etiam puniatur, tanquam effractor pœna capitis, de qua in l. de effracto. punitur tamen mitius pro motu iudicis propter eius contemptam iurisdictionem, prout videtur fuisse de mente Ioan. Baptistæ Caccialupi in tracta. de debit. suspect. & fugit. quæst. 1. num. 3. ver. aduertendum tamen puto, vbi in argumentum allegat, vltra plura alia iura, text. in l. si adulterium cum incestu, §. Imperatores, ff. de adulter.

Sed hãc declarationem expresse tenet & comprobat Boer. d. decis. 215. nume. 19. vbi testatur se vidisse eam plerumque obseruari ad reprimendum audaciam & temeritatem carceratorum, diciq; isto casu, quod licet non possint puniri pęna fugitiui, fracti carceris, præcepti, vel arresti, puniuntur tamen aliqua alia pęna leuiori pro carceris exitu & modo culpę. sequitur Menoch. de arbit. quæstio. lib. secundo, casu 301. nu. 13. Mascard. d. conclusio. 266. nume. 24. Vulpel. d. respon. 139. nume. 17. (& ita alias in Senatu Pedem. fuisse seruatum, testatur Anto. Thessaur. decis. Pedem. 77. num. 4.)

152 Sed † an isto fideiussor de tuto carcere teneatur ad pęnam conuentionalem, si is pro quo fideiussit, discessit ex loco, sibi assignato pro carcere, & deinde reuersus est, dixi supra, nu. 60. & seqq.

153 Et † pariter fuga ex carcere faciat inditium ad torturam, quando post fugam fugiens reuersus est, dixi pariter supra, numero 77. & sequen. & lætius dicam, Deo dante, infra in 2. lib. in titu. de inditijs, & tortura, in materia fugæ.

SVBLIMITA II. Eandem secundam limitatio-
154 nem, † quia animus reuertendi non præsumitur, nisi probetur, & propterea sola reuersio non probat, quod talis a principio fuerit reuertendi animus, ita in terminis considerat Vulpell. d. consi. 139. nume. 7. & post num. 9.

155 Sed † talis reuertendi animus probabitur, puta per testes, coràm quibus carceratus, antequam fugeret, forsan declarauerit animum suum, quod discedebat animo non fugiendi, sed reuertendi, talis enim declaratio illius animũ ostendit, iuxta notata per Bar in l. 1. §. si quis ipsi Prætori, ff. de oper. noui nunciat. Ghirland. in tract. de relaxat. carcerat. sub rub. de fuga incarceran, numero septimo, versic. sed qualiter probabitur. Viu. in commun. opin. post verbum, fuga a carcere publico, in versic. quærit Barto. in l. admonendi, nume. 9. Mascad. de probat. lib. 2. conclus. 819. nu. 24. vbi etiam post præallegatos Doctores tradit, quod si talis animus per testes probari non possit, considerari debet per iudicem conditio personę, an sit nobilis, honesta & legalis, an vero potius vilis & suspecta, & secundum illius conditionem iudex iudicabit animum reuertendi, vel fugiendi, iuxta l. non omnes, §. a barbaris, ff. de re milit.

156 SVBLIMITA III. Vt † eadem limitatio procedat, quando fugiens ex carcere citò reuersus est: tũc enim non præsumitur discessisse animo fugiẽdi, sed reuertendi, prout loquuntur Doctores supra allegati, num. 148. & nume. 150. at secus si diu stetit absens antequam reuerteretur, quia tunc non excusatur, cum è cõtra præsumatur recessisse animo fugiendi, non autem reuertendi: sic enim per textum in l. desertorem, §. emansor, vbi glo. & Bart. & in l. si quis sit fugitiuus, in princip. ff. de ædil. edict. hanc materiam declarat Ghirland. vbi supra, de relaxat. carcerat. sub rub. de fuga incarcerati, num. 8. Grammat. consi. 57. num primo, in fine, Nouell. in tract. ad defensam, in §. An inditia pro reo danda sint, sub num. 102. fol. mihi 93. Fab. a Monteleone in sua pract. arbitra. parte 4. sub rub. Iurium censura contra fugientes in triremibus vel carceribus, num. 856. ad finem, fol. mihi 277. Viu. in commun. opin. post verbum, fuga a carcere publico, versic. quærit Barto. in l. admouendi, nume. 10. (Plot. de in litem iuran. §. 30. nu. 3.) Mascar. de proba. lib. secundo, d. concl. 819. nume. 24. vers. præterea consideratur.

157 SVBLIMITA IIII. vt † & pariter animus reuertẽdi non præsumatur, nisi carceratus aliquam causam saltem coloratam allegauerit, ex qua motus fuerit ad discedendum ex carcere: sic enim quod istò casu carceratus motus fuerit ad discedendũ ex aliqua causa, præsupponit Boer. d. decis. 215. num. 17. in princip. & bene declarat Cyril. in summa crimin. in 1. partic. rub. 12. de custod. reor. §. fin. num. 4. propè finem. vbi propterea dicit quod iudex in proposito examinare debet causas, cur carceratus discesserit, vbi fuerit, & quid egerit. & inter alias causas enumerat infirmitatem, affectionem parentum & affinium, si seruum fugientem insequutus sit, si aduocatum consuluerit, & ijs similia. ✠ Et in casu in quo pulsata campana retẽtus sub fideiussione discessit ex domo ad palatium cum suis armis vt campanæ iussui obediret cõsuluit Honded. post huius libri tertiam impressionem habitus consi. 94. nu. 17. seqq.

158 Et multo magis attendenda erit causa, † quando carceratus discederet ex causa religionis, puta vt audiret missam, vt sua peccata confiteretur, vt votũ adimpleret, & his similia: nam tunc si statim redeat excusatur, nec punitur, vt fractor carcerum, nec habetur pro confesso, secundum Marsil. singu. 149. Boer. dicta decisio. 215. post numerum 30. versic. & idem in eo. Mascard. de probat. lib. secundo, concl. 820. nu. 10. & seq.

159 LIMITA III. Regulam † non procedere, quando carceratus aufugisset ex carcere ex negligentia custodis: nam tunc non punitur capitaliter, iuxta dispositionem, l. 1. ff. de effractor. sed minus arbitrio iudicis, vt

cis, vt in d.l.1.in fine principij, cuius verba clara sunt, cum dicat, *Quod si per negligentiam custodum euaserit, mitius puniendus.* & ita per illum textum hanc limitationem posuerunt Alber. in l.eos, numero secundo, in fine, ff.de custod.reorum, Angel.in d.l.1.numer.primo, ff.de effractor. August. ad Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica, numero 82.versic.tertio, quid si quis positus fuit. Clar.in pract. quæst.21. sub
† vers.tertio autem modo, ad finem, & * communiter per omnes Doctores infra allegandos in sequen.nume.169.(quibus addo Ludo.Peguer.post hæc scripta habitum, in d.decis.crim.1.nu. 5. vers. Aut captus incarceribus fugit.

AMPLIA Hanc tertiam limitationem, & illati
160 uè,† vt propterea fugiens ex carcere, quia interuenerit ostium apertum, non puniatur de effracto carcere, sed mitius, secundum Bart.in tract. de carcere, prope finem, vers.sed iuxta prædicta quæro, quid si ostium carceris erat apertum, Angel. in l. prima, in prin.ff.de effractor. August.ad Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica, num.82.versic. alias si repererit ostium apertum. Rom.in l.admonendi, nu. 70.ff.de iureiuran. Alexand.ad Bar.in l.in eos, in prima additione, ff.de custod.reo. Gul. de Cun. Alber. & Bal.in l.succurritur, ff.ex quib.cau. maio. Paris de Put.de sindi.in verbo, carcer, & carceratus, capi.6. n. 3.in fine, versicu.ad quæ facit, fol.mihi 145.Marsi.in pract.§.attingam, nu.37.& nu.44.versic.item prædicta, & in tracta.de bannit.in verbo, carcerati, nu.vigesimoquinto, versic.secus autem dicas esse in carcerato. Franc.Cason.post tract.de indit.& tormen.in quæstionib.cap.9.rub.de captura, numero 21.Boer.decis. 215.post nume.13.versic.& istud vltimum, & num. 14.& num.16.Ghirland.in tract.de relaxat.carcerat. sub rub.de fuga incarcerati, num.13.versic.3. limitatur. vbi idem de exeunte per fenestras apertas, & nu. 14.ver.4.limitatur, Ioan.Berbe. in sua pract. parte 1. rub.25.de effracto.carce.num.1.Iodo.in practica, c. 38.rub.de effracto.carc.num.1.Folle. in pract. crim. in 4.par.3.partis, verbo, & si confitebuntur, num.47. vbi limitat, nisi forsan prius fractis compedibus exiuerit post ostium apertum, quia tunc perinde habetur ac si aufugisset fracto muro, vt etiam dixi supra, nume.82.Conrad. in practica, tit.de carce.nume. 17. ad finem, versic.secus autem, si reperiat ostium apertum. Cyrill.in summa crim.partic.prima, rub.12. de custod.reo.§.1.num.secundo, ad finem, versic scitu etiam dignum est, folio mihi 56.columna 1. Fulgo. consi.41.num.1.Cur.iun.in repet.l.admonēdi, num. 164.& ibi Lanfranc.de Oriano, num.56.Ripa, num. 170.Ias.num.90.in lect.& repe.num.174.ff.de iureiuran.Grammat.voto 37.nume.9.Duen.regul.392. fuga, quę fit ex carceribus, in prima limitatione, & reg. 392.fuga, quæ fit ex carceribus, in prima limitatione & reg.393.fuga fractis carceribus, pariter in prima limitatione, Conar.variarum resol.lib.primo, capit.secundo, num.vndecimo, ad finem, vers. facit ad hoc, Viu.in commun.opi.post verbum, fugiens a carcere, versi.quærit Bar.nu.23.versi.4.sublimitatur, Fab. a Monteleone in practica arbit. parte 4. rub. iniurium censura contra fugientes ex triremibus, vel ex carceribus, num.855.folio mihi 277.Ant.Gomez uariarū resol.tom.3.cap.9.de captura reorum, nume.vndecimo, post medium, versicul.vnum tamen est Clar.in pract.§.fin.quæst.21.sub versic.3.autem modo, prope finem versiculi, Franc.Bec.in cons.44.num.21.& num.36.lib.1.vbi ex Ripa in l.admonēdi, eodem nu
† me.170.ita Doctores communiter * teneri affirmat, & certè dubium non est, quod ita se habet communis omnium opinio, vt per præallegatos, quibus addo Menoch.de arb.q.lib.secundo, casu 301.nume.secundo, Mascard.de prob.lib.1.concl.266.num.20. & lib.secundo, concl.810.num.15. vbi in specie loquitur, quando carcer fuit fractus, & dirutus ab aliquo tertio sine consilio, & suasione fugientis, nam tunc is fugiens non habetur pro confesso, cum militet eadem ratio, quæ in ostio aperto, vt per Lanfranc. Ioa. Tierr.& Soc.in locis per eum allegatis, (quod, & idē voluit Anton. Thesau.decis. Pedem.77.nume.4.in fine. & rursus ad hanc eandem ampliationem addo) Claud. Battand.in sua pract.cri.reg.142.Carcerum effractores, nu.4.& 5.Bonaco.in commu.opin.par.secunda, versi. carceratus fugiens per ostium carceris, fol.mihi 8.a tergo, colū.2. Claud. Bertazzo.in addit. ad consilium patris 35.littera B.volum.1.

LIMITANDO Præcedentem ampliationem,
161 aduerte† quod in dubio non præsumitur carceratum aufugisse per ostium apertum, ideo qui hoc dicit, debet probare, vt per Franc.Bec.d.cons.44.numero vigesimosecundo, lib. 1. sed contra uidetur idem Beccius prius affirmasse in eodem consi. 44. nu. 17. ver.nec obstat, si quis dixerit, iuncto ver.seu.nam respōdetur, &c. vide infra in seq.q.31.sub sexta ampliatione principali, nu.28.seqq.

LIMITA IIII. (Et hæc limitatio non est mul-
162 tum a præcedenti limitatione dissimilis) vt regula prædicta procedat, quando carceratus aufugit ex carcere cum fractura, sic enim fractura requiritur, in d. l.1.ff.de effracto. ibi, *effracto carcere, &c.* & idem in l.milites argum.§.eius, ff.de re militā. vnde secus, si sine fractura, quia tunc nō succedit pęna effractoris, de qua in d. l. 1. nec minus pęna confessati criminis, de qua in d.l.in eos, retēto communi intellectu, sed sic fugiēs mitius arbitrio iudicis punietur, vt per Ioan. Andr.in addit.ad Spe.in tit.de præsump.§.species autem, nume.3.in fi.littera D.ver. adde an fuga, Paris de sind.in verbo, Carcer, & carceratus, c.6.incip.qualiter autem probetur.nume.2.Ang.de malef.in verbo, Quod fama publica, numero 82. & ibi Augu. in add. Franc.Cason.post tract.de indit.& torm.in quęstionibus, ca.9.rubr.de captura, sub numero 9. Mars. in pract.§.attingam.num.45.vers. Aut detinetur pro inquisitione speciali, Foll.in pract.crimin. in quarta par.tertiæ partis, verbo, & si confitebuntur, num.46. Bos.in titu.de captura, nu.20.vers. Non obstant proximè præcedentia, & in titu.de carcer.nume.4.in fine, & nume.5.Conrad.in pract.titu.de carceratione, post num.17.fol.mihi 276.col.2.Ghirlan.in tract. de relaxa.carcerat.rub.de fuga in carcerati, num.13.versiculo tertiò limitatur, Boer.decis.215.num. 13. Roland.cons.7.nume.46.vol.1.Clar.in pract.§. fi. q. 21. sub vers. 3.autem modo.ibi, *Quinimo secundum aliquos, &c.* Fran.Bec.cons.70.nu.32.lib. 1. Fractura enim est
163 illa, quæ† aggrauat delictum, & illius pęnam, vt per Ioan.Berb.in pract.rub.15.de effracto carc.nume.2. vers.& est ratio.& per Boss. in titu. de effracto. carc. numero 2.ideo sine fractura non habet locum ordi-
164 naria pęna fracti carceris† & non solum requiritur fractura, quod sit incæpta, sed quod sit perfecta, ut per Duen.reg.391.in 8.fall.vbi allegat concordantes sequitur Burs. consilio 346. numero 25. & numero trigesimoprimo, versiculo quinto principaliter, volumine 4.

65 Contra† hanc limitationē facere videntur aperta verba textus in d.l.in eos, ff.de custo.reo. quibus probatur puniri eadem lege nō solum eos, qui carceres effregerunt, sed etiam qui simpliciter conspirarunt, vt fracto carcere aufugerent, dum sic dicit. *In eos, qui cum recepti essent in carcerem, conspirauerint, vt ruptis vinculis, & effracto carcere euadant.* ergo sola conspiratio de frangendo etiam non sequuta fractura, sufficit ad hoc ut poena illius legis habeat locum, & ita etiā

 expresse

expresse ex eodem textu videtur adnotasse ibidem Ang.num.21.versi. *Et nota hanc legem contra effractores carcerum & contra conspirantes, vt frangant, licet nondum sit perfectum flagitium, nam puniuntur vti confessi de crimine, vt ibi in textu, iuncta glos. & communi intellectu*, & tamen ex præallegatis Doctoribus supra ad comprobationẽ limitationis plures dixerunt, quod fractura non sequuta, non habet locum pęna confessati criminis, de qua in d.l.in eos.

Quid dicendum? cessat obiectio, retento veriori intellectu ad d.l.in eos, de qua latius supra dixi, num. 825.seqq. quod scilicet illius pœna non sit confessati criminis, sed arbitraria, quo casu si fractura non est sequuta, & res remansit in puris terminis cõspirationis de frangando, vel si est sequuta, sed non perfecta erit etiam locus pęnę, de qua in d.l.in eos, sed supposito quod sit arbitraria, iudex isto casu mitiorem arbitrabitur pœnam ea, quam arbitraturus esset, si sequuta fuisset fractura, quæ, vt supra nunc dixi, semper aggrauat delictum, & illius pęnam. Alioquin absurdum esset dicere, quod conspiratio de frangendo carceres non sequuta fractura, puniatur eadem pœna, ac, si esset sequuta, & propterea non sequuta fuga, dixi supra d. numero 825. seqq. pęnam esse arbitrariam, quia iudex illam arbitrabitur, iuxta facti, personarum, & fracturæ qualitatem, & ista est veritas, & hoc modo intelligendo tex.in d.l.in eos, sustineri potest proposita quarta limitatio, quæ communis est, alias *multũ dubia redderetur, per ea quæ supra in contrariam adducuntur.

166 LIMITA V. Quia † ad hoc vt habeat locum pęna l.in eos, ff.de custod.reor. quæ secundum communem intellectum est confessari criminis, pro quo quis detinetur, vt sepius dixi, non solum requiritur fractura, vt in præcedenti limitatione, sed etiam requiritur conspiratio facta cum aliis carceratis, vt videtur præsupponi in d.l.in eos ibi, *cõspirauerint, &c.* ergo sine conspiratione frangens carceres non habetur pro confesso, sed pro motu iudicis mitius punitur, vt in addit.ad Spec.in titu.de præsum. §. species, nu.3.in fi.in additione, incip.adde ad fugam, &c. Bal. consil.33.num.1.vol.3. Alex.ad Bar. in d.l.in eos, in prima additione, Paris de sindic.in verbo, carcer, & carceratus, cap.6.incip. Qualiter autem probatur, n. 2.fol.mihi 146. Ghirlan.de relaxa.carcera.rub. de fuga incarcerati, num.13.versic.2.limitatur. Carrer. in in pract.in secundo tract.de indit, §.tertium est inditium, num.33.vbi, & alios adducit. Marsil. in practi. §.attingam, sub nu.55.versi. aut detinetur pro inquisitione speciali, Boe.dec.215.num.11.versi. aut verò detinebatur, Cyril.in sum.cri.partic.1.rubr.12. de custo.reorum, §.2.post num.1.versic.quod quidem verum est.& vers.quæ quidem qualitas conspirationis fol.mihi 56.col.fi.Rolan.cons.746.vol.1. Placentin. in pract.iudiciaria inquisitorum; in vers. carcerum effractores, in fi. versiculi, fol.mihi 40.in prin. Duen. reg.392. fuga, quę fit ex carceribus, in sexta limitatione, Gram.voto 37.num.8.Clar.in practica, d. quæst. 21.vers.3.autem modo. ibi, *Quinimo secundum aliquos, &c.* Mascard.de probat.lib.2.concl.820.num.26. Menoc.in tracta.de præsump.lib.1.q.89.num.45.ex quibus facilè dici potest, hanc limitationem esse communiter *a Doctoribus receptam.

167 Sed contra † fortiter stringere videntur clara verba textus l.1.in princi.ff.de effracto, dum alternatiue loquendo dicit sic: *Saturnius etiam probat eos, qui de carcere eruperunt siue effractis foribus siue conspiratione cum cæteris, qui in eadem custodia erant, capite puniendos*. Ergo sufficit vel fractura, uel conspiratio, cum textus ille alternatiuè loquatur, & sic satis est fractura sine conspiratione ad hoc vt pęna fracti carseris, de qua in l. habeat locum, & ita in terminis videtur de mente Boerij in sæpius allegata decis.215.num.22.ad finem versicu.sin autem non tantum conspirauerunt, &c. vbi expressè dicit quod pęna capitis, de qua in ea l. 1.habet locum fuga sequuta, siue cum conspiratione siue sola enim fractura, seu ruptura carceris, vt ipse considerat, importat pęnam capitis, quia carceres sunt loca sacra, & publicè dedicata, ergo non est necessaria cõspiratio. ✠ Et Boerij sententiam defendit Fachin. quem post huius libri tertiam Impresiionẽ habui controuer.iur.lib.9.cap.72.

168 Quid dicendum? † sustinendo propositam communem limitationem, potes ad illum textum duobus modis respondere. Primo, quod illa dictio, *siue*, de qua in ea l.prima debet stare copulatiuè, non autem alternatiuè. ita quod sit sensus, *siue effractis foribus, siue conspiratione cum cæteris, & id est effractis foribus cum conspiratione*. & sic & fractura, & conspiratio re-

169 quiratur. Nec est inconueniens † dictiones, quæ de sui natura solent alternatiuè stare, quandoque stare debere copulatiuè, quando sunt prolatæ a lege, vel à statuto, & præsertim quando subiecta materia ita suadet, ad Bartol.in lege si is, qui ducenta. columna secunda ff.de rebus dub. Curt.in l.edita, numero tertio C. de eden. Syluan. consilio 103. numero tertio, Olasc.decis.Fedemõ.13.numero secundo, & in casu nostro subiectam materiam ita suadere patet manifestè: quia si illa verba, *siue effractis, foribus siue conspiratione cum cæteris*, alternatiuè interpretari vellemus, sequeretur quod sola conspiratio sine fractura, pęnam capitis, de qua in d. l.primæ, importaret, quod non admittit Boerius, in loco præcitato: imo fractura est illa, quæ pænam capitis importat, vt dicit Boerius, & sine fractura locum non habet talis pęna, ut dixi supra, nu. 162. in pręcedenti 4. limitatione. ergo necesse est illam alternatiuam, siue, pro copula interpretari, & hoc modo interpretata illa lex non obstat propositæ limitationi.

170 Secundo possumus dicere, † prout latè supra probaui, numer. vigesimo, quod pęna capitis, de qua in d.l.prima: ff.de effrac.habet locum, quando fuga est iam sequuta, pęna autem confessati criminis, secundum communem intellectum, de qua in l. eos, ff.de de custod.reorum, procedit, quando fuga nõ esset sequuta: vnde Doctores supra pro limitatione allegati numero 166.dum dicunt, requiri conspirationem ad hoc vt pęna l.in eos, habeat locum, loquuntur quando fuga non est sequuta: & ita secundum istos terminos intelligi & declarari debet dicta limitatio, & bene procedet, vt mox dicam. textus autem in d.l.prima, ff.de effract. qui videtur contentari sola fractura sine conspiratione, loquitur quando fuga est iam sequuta, quo casu illius legis pęna succedit, etiã quod fugiens non cõspirauerit cum socijs, dummodo carceres fregerit, vt considerat Boer.dicta decis.215.numero vigesimosecundo, in fine, & cum, vt pariter supra dixi, numero 825.& seqq. verior sit intellectus ad l.in eos, ff.de cust.reor.exploso communi, quod fuga non sequuta adhuc carceres frangens puniatur non vniformiter in pœnam confessati criminis, secundũ dictum communem intellectum, sed alias iudicis arbitrio, iuxta facti & personarum qualitatem: idcirco in proposita limitatione dicas, quod si carceratus, vt fugeret, licet non aufugerit, fregerit carceres, sed nõ conspirauerit cum alijs, mitius punitur quam si fregisset, & conspirasset simul: quia non conspirando ipse solus deliquit: at conspirando fecit delinquere etiam alios: ergo in plus tenetur cum conspiratione, quam sine. & ita limitatio procedit, nec ei obstat tex. in d.l.prima, siue copulatiuè, siue etiam alternatiuè illum interpretemur.

LIMI-

LIMITA VI. Vt eadem regula non procedat,
171 quando † carceratus ex carcere aufugiat ex aliqua
causa, vt puta vel quia malè tractabatur, vel quia ti-
mebat iudicis sæuitiam, vel nequitiam, iuxta supe-
rius tradita, num. 140. & seqq. & ad superiorem con
fugiat, tunc enim quia itineris arreptio ad superiorē
habet vim appellationis, vt in l. sed, & si per prætorē,
§. fina. & ibi Bald. ff. ex quib. cau. maior. idcirco sic fu
giens, & ad superiorem cōfugiēs, nec habebitur pro
confesso, nec vti carcerum effractor punietur, vt per
Hostien. in capi. vt debitus, extra de appellat. Paris de
Put. in tract. sindic. in verbo, fuga officialis, cap. secū
do, incip. an iudex vel officialis, numer. quarto, folio
mihi 190. a tergo. Iacob. de S. Georg. in l. 1. num. 9. C.
de seru. fugit. Ioan. de Amic. consi. 7. nume. 20. Boer.
decis. 215. num. 28. Grammat. voto 39. numero duo-
decimo, Cæpol. qui ita aliàs fuisse decisum testatur ī
l. quis sit fugitiuus, in princip. numero vigesimopri-
mo, ff. de ædil. edicto. Paul. Ghirlā. in tract. de relaxa.
carcerat. rub. de fuga incarcerati, numer. decimo, &
seq. Duen. reg. 393. fugiens fractis carceribus, in 3. li-
mitatione, Ioan. Bapt. Caccialup. in tracta. de debito
re suspec. & fugit. quæst. 1. num. 2. inter tractatus an-
tiquos, tomo 16. fol. mihi 181. Mascard. de prob. lib. 2.
conclu. 820. num. 13.
172 AMPLIA Hanc sextam limitationem, † vt pro
cedat, etiam in retento domi, vel in palatio sub fide-
iussione deinde non discedendo; nam si is ex aliqua
causa inde discedat, & ad superiorem confugiat, non
dicetur fracta fideiussio, vt per Carrer. in pract. crim.
in secundo, tracta. de indit. in §. tertium est inditium,
num. 38. folio mihi 45. columna secunda, nec dissen-
tis Franc. Hercul. in tract. de caut. de nō offenden. ca-
pitu. 50. num. vigesimoprimo, vbi quod permanens
in aliquo loco sibi pro carcere assignato sub cautio-
ne, non dicitur dictam cautionem fregisse, si ad supe
riorem petito recursu, & ei per iudicē denegato non
fugerit, & hoc quia non videtur talis confugiens ad
superiorem habuisse animum confugiendi, plura in
proposito adnotauit Boss. in tit. de carcerato fideius-
sor. committen. numero 45. & seqq. vbi bene com-
probat, quod promittens non discedere ex aliquo lo
co, non cadit, nec ip se, nec eius fideiussor in pœnam
cōuentam, quando ex aliqua iusta causa, vel timore
vt puta propter aliquod imminens periculum in suā
personam discederet, & ad dominum seu Principē
suum pro auxilio, & recursu iuisset, nisi forsan, vt ip
se inquit, verba clara promissionis contrarium sua-
173 derent, † quod ego intelligo, quādo promissium est
nō recedere sub quouis prætextu, etiam recursus ad
superiorem, prout sæpe in huiusmodi stipulationib.
hanc clausulam apponi, & vidi, & alias seruari:) tunc
enim sic ad dominum fugiens, non dicitur fugitiuus
l. quis sit fugitiuus, §. idem probat Iulianus. ibi, *& ad
dominum venisset*, ff. de ædilit. edicto. nec contrauenire
dicitur, nec pœnam incurrit ille, qui non paret ex ali
qua causa, quæ repente præter spem euenit, capit. nō
strum ærarium, §. alias ea demum, in versi. plus acci-
pit, 25. dist. & quælibet causa etiam iniusta excusat a
contemptu, gl. in l. prima, §. fin. ff. si qis ius dicen. non
obtemper. & quælibet promissio etiam iurata intel-
ligitur, nisi superueniente iusta causa contrauenien-
di, l. fina. & ibi Ias. ff. qui satisd. cogan. cum aliis ibi p
Bossium allegatis. ✠. Quibus & pro hac eadem am-
pliatione addo Honded. d. consi. 94. nu. 17. seqq. lib. 2.
SVBLIMITA Hanc sextam limitationem sic
174 vt supra ampliatam, † vt procedat, quando disce-
dens ex carcere, vel ex domo loco carceris assignato
& ad superiorem pro auxilio confugiens, habeat ali-
quam iustam causam, seu timorem imminentis pe-
riculi in eius personam, prout loquitur Boss. in loco
citato, vel propter iudicis, aut custodis sæuitiam, vel
etiam nequitiam, vt supra in limitatione deduxi, vel
alio modo, tūc inquam cōfugiendo ad superiorem
nec incurritur pœna fracti carceris, nec dicitur con-
trauentum promissioni, seu fideiussioni de nō disce-
dendo, per iura, & rationes supra allegatas; Vnde se-
cus si quis descesserit sine causa, vel cum causa, sed in
iusta, & non colorata: nam nunc licet aufugisse nō di
catur, quia ad superiorem cōuolauit, d. l. si quis sit fu
gitiuus, §. idem probat Iulianus, ff. de ædil. edict. puni
ri tamen debet aliqua pœna saltem mitiori, & leuio
ri pro carceris exitu seu fractura, & pro modo cul-
pæ, & temeritatis, qua vsus est in discedendo, sine li-
centia iudicis, vt bene considerat Io. Baptist. Caccia-
lup. in loco supra citato, in tract. de debitore suspec.
& fugit. quæst. prima, numero tertio, & quo ad pœnā
conuentionalem non dissentit Boss. in dicto titul. de
carcerat. fideiuss. committen. num. 49. in fine, versic.
Nec tamen admitterem. vbi propterea dicit, quoad
excusandum istum fugientem ex carcere, vel ex lo-
co pro carcere assignato, a pœna promissa per fide-
iussorem ob timorem alicuius imminentis periculi,
non est admittēdus quilibet allegatus timor, sed est
recurrendum ad l. metum, ff. quod met. cau. & mul-
tum faciunt pro hac declaratione scripta per eūdem
Franciscum Herculanum, dicto ca. quinquagesimo
numero primo, vbi quod confugiens ad superiorem
non dicitur fregisse cautionem datam de non disce
dendo ab aliquo loco, quando sumus in casu in quo
recursus, & appellatio ad superiorem erat iustus, &
de iure denegari nō poterat, alias secus. ex quibus di-
ci potest, quod quoad pœnam iuris communis effra-
cti carceris fugiens ex carcere sine iusta causa, & sine
iusto timore, etiam quod ad superiorem confugerit
punitur si nō pœna fracti carceris, saltem mitiori, &
leuiori, secundum Caccialupum vbi supra. Quo ve-
ro ad pœnam conuentionalem, promissam scilicet
vel a reo, vel fideiussore, quo non discedet ex aliquo
loco, vel palatio: si causa, propter quam is pro quo
fuit promissum aufugit ad superiorem, erat iusta, ve
risimilis, & probabilis, & tunc excusatur, & principa
175 lis & fideiussor a dicta pęna, secus si iniusta † certū
enim est in iure, quod causa iusta excusat a pęna cō-
* uentionali, secundum communem, * quam pluri-
bus Doctorum authoritatibus comprobat proposi-
to Bertazzo. consi. 80. num. 5. vol. 1. non tamen excu
sat causa iniusta, secundum veriorem opinionem, de
quo per Cagno. in l. quod te, nu. 42. ff. si cer. pet. & p
collegium Aduocatorū curialium Prouincię Mar-
chiæ, de quo in consi. crim. diuer. 150. num. 52. vol. 1.
in folio.
176 LIMITA VII. In † carcerato fugiente de licen
tia custodis, nam licet custos teneatur iuxta disposi-
tionem l. ad commentariensem, C. de custo. & ex-
hib. reo. non tamen tenetur, nec pęna effracti carce-
ris, aut habiti pro cōfesso puniri potest carceratus fu
giens, ex Ioan. de Plat. in l. quoties, numero tertio, C.
de exact. trib. libro decimo Bald. in l. 1. nume. vndeci
mo, C. de ædil. edic. Pau. Ghirlan. vbi supra, in tract.
de relaxa. carc. suq rub. de fuga incarcerati, numero
15. Boer. decis. 217. ad fin. nu. 24. ver. tamen nostri cō
surgerij. Viu. in com. opi. ve. fugiens a carcere publi
co, nu. 3. Duen. reg. 393. in quinta limitatione, Masc.
de probat. lib. 2. concl. 830. nume. 19. Bertazz. consil.
80. nu. 2. lib. 1.
177 AMPLIA Hanc septimam limitationem, † e-
tiam procedere in casu, in quo detētus in carcere de
dit fideiussorem, puta sub pena mille scutorum, de-
inde non discedendo sine iudicis licentia, nam si ad-
huc discesserit de licentia custodis asserentis se ha-
buisse licentiam a iudice, excusatur discedens, nec di

citur fracta fideiussio, nec pęna conuentionalis exigi potest, etiam quod te vera iudex talem nō dederit
178 licētiam, quia iustè credidit carceratus custodi, & iusta credulitas excusat credentem non solum a dolo, sed a poena cōuentionali, vt per Ang. in l. qui Romæ, §. duo fratres, & ibi Iasi. num. 16. & 17. Ripa, nu. 14. & Crotus, nu. 20. & seq. ff. de verborum obliga. Alex. consi. 115. viso themate, num. 15. & 16. volum. 4. & consi. 66. uisis dubitationibus, num. 5. volum. 5. Ias. consi. 41. ante finem, volum. 3. Aret. consi. 149. nume. 8. Franc. in capit. 1. §. fin. num. 2. de elect. in sexto, Curt. iun. consil. 132. numer. vndecimo, Thob. Non.
† consil. 112. numer. 10. vbi testatur de communi* opinione, quam etiam communem testatur, & a cōtrariis defendit Bertaz. consi. 80. nu. 5. volu. & consi. 421. nu. 20. 24. & seq. vol. 2.
179 Nec† credulus dici potest, qui viro fide digno credidit, gloss. in l. Titio fundus, in l. penult. ante finem, ff. cond. & demonstr. Ang. in l. 1. in princip. nu. 4. vbi etiam Alexand. num. 4. Ias. nume. 17. & Iacob. de Sancto Georg. numero secundo, ff. de eo, per quem factum erit, Grammat. consi. crim. 41. nu. 18. Anto. Gabriel, lib. 7. suarum conclusionum, cōcl. 8. num. 36. & seq.
180 præsertim† si is, cui credidit sit officiales, cui certum est in spectātibus ad eius officium eo magis credendum esse, vt per Grammat. consi. crim. 53. nu. 13. Ruy. consi. 59. ad discutiendum, in quarto dubio, nu. 5. Bertaz. d. consi. 80. numero 3. & ibi in additione p Claud. filium, littera A. vbi amplius, quod sciētia officialis, & custodis reputatur scientia Principis, nedū iudicis. Natta consi. 636. num. 190. Alba. consi. 64. n. 51. Bero. consil. 164. nume. 23. vol. 3. Hippol. Rimin. iun. consi. 702. num. 18. Burs. consi. 604. num. 19. præ
181 sertim Principe, seu superiore præsente, †quo casu tanto minus officialis, seu custos præsumitur mentiri, Grammat. decisio. 36. num. 29. & sequen. sic namque his, & pluribus aliis rationibus, quas recensere longum esset, hanc ampliationem comprobat, & a contrariis defendit (prout contrarium consuluit Hippol. Riminald. consi. crim. diuer. 82. in tertio dubio, libro secundo, in folio) Bertaz. in d. consi. 80. libr. primo, & consi. 257. & 421. per totum. libro secūdo Cuius opinio mihi valde satisfacit, tum quia videtur optimis, & validissimis rationibus fundata, tum ēt, quia satis æqua, præsertim in casu suo, in quo carceratus non aufugerat, nec penitus discesserat ex carcere, sed solum de quodā camerino sibi pro carcere assignato ad largiores stantias in eodem carcere existentes, vt se refrigerat ab intenso æstus calore progressus erat, & deinde ad camerinū reuersus: esset enim impium & iniquum dicere, quod isto casu sit fracta fideiussio data de non discedendo de illo camerino, si inde discedens, & reuertens credidit sic posse facere per relationem custodis, qui illius curam habebat in carcere.
182 LIMITA I. Præcedentem † ampliationē non procedere, quando fideiussor nō solum promisisset quod carceratus nō discedet ex aliquo loco, sed quando fuerit sibi idem carceratus traditus in custodiam tanquam custodi, iuxta doctrinam Saly. in l. ad commentariensem, nume. 3. versi. tcā latius dic. C. de custod. & exhib. reor. quam sequuti sunt plures Doctores supra relati, num. 60. quibus addo Menoch. de arbit. quæst. casu 304. num. 17. libro secundo, Soarez in sitiu de fideiussor. in cau. crimin. qui est omnium vltimos in eius allegationibus, num. 26. & sequen. Cell. Vgo consi. 121. numero primo, prout credo hoc esse, quando fideiussor promisit etiam de tuto, & securo carcere, tūnc enim etiam videtur promisisse de fideli custodia custodis, sine qua carcer non potest di-
183 ci tutus, ut pariter supra deduxi, d. num. 66. † hoc in-

quam casu, si carceratus aufugiat, & discedat ex loco sibi pro tuto carcere assignato, & ex quo nō discedere permisit sine iudicis licentia, nō iuuatur, nec ipse, nec fideiussor ex relatione custodis asserentis sibi a iudice datam licentiam, si eam reuera non habuit quia licet ipse sic custodi credendo non sit in culpa, vt supra dictum est in ampliatione, est tamen in culpa ipse custos, immo, & in dolo, qui falsum dixit, & propterea tenebitur ipse fideiussor non ex culpa carcerati, sed ex culpa custodis, ad quam se astrinxit promittēdo de tuto carcere, vt supra deduxi, n. 60. Ex Cæpol. & Hippol. Riminald. & aliis ibidem allegatis, nec dissentit idem Bertaz. dicto consi. 257. nu. 3. & 4. lib. 2.

LIMITANDO II. Eandem ampliationem, ad
184 uerte quod hodie apud nos istæ difficultates penitus cessant, quia similes promissiones, seu fideiussiones solent per notarios stipulari hoc modo videlicet quod talis non discedat ex tali loco sine licentia in scriptis per iudicem obtinenda, & quod illum habebit & tenebit pro tuto, & securo carcere, &c. Quo casu, si licentiam iudicis custos non ostendit in scriptis carceratus non iustè credidit, sed suæ promissioni expresse cōtrauenit, ideo pęna in ea adiecta sine dubio exigi potest, cum in talibus promissionibus semper, & præcipuè sit attendenda forma verborum, vt per Boss. in tit. de carc. fideiuss. commit. num. 46. in prin. & num. 48. in fi.
185 LIMITA VIII. Principalem huius† quæstionis regulam non procedere in eo, qui ex carceribus aufugit propter timorem ignis, aquæ, pestis, seu alterius similis periculi: tunc enim nec habetur pro confesso, nec de fracto carcere punitur, etiam quod fugiendo carceres fregerit, argumento tex. in l. habitationes, §. fi. ff. locat. item, & tex. in l. item quæritur, §. exercitu, ff. eodē, & in l. si quis fume, §. fin. ff. ad l. Aquil. quæ tria iura optimè ad propositum huius limitationis nouissimè inducit Mascard. de probat. lib. 2. cōclus. 820. num. 12. & ante eum hoc idem expresse scripserunt Iacob. de Beluiso in pract. iudi. in titol. de quæstionibus, & qualitate tormentorum, num. 104. Boer. 215. nu. 12. ante fi. ver. quamuis Iacob. de Beluiso, & post num. 30. ver fallit, si propter necessitatem. Duen. regu. 193. fugiēs fractis carceribus, in septima limit. Foller. in pract. cri. in 4 part. 3. partis, verbo, & si cōfitebuntur, num. 55. Cyril. in sum. crim. rub. 12. de custod. reorum, §. fi. nume. 4. in fine, fol. mihi 58. a tergo, colū. secunda, vbi generaliter dixit, quod quoties ex necessitate, & non ex voluntate quis custodiæ abfuit, ei subueniendum est, argumento textus in l. sed etsi per Prætorē, §. fi. ff. ex quib. cau. maior. Boss. in tit. de carce. fideiussor. committen. numer. 46. vbi pariter, & generaliter loquitur in eo, qui ex carcere discedit propter aliquod periculum, Vita in cōmu. opin. post verbum, fugiens a carcere publico, in versicul. quæris Bartol. numero vigesimotertio, ex quibus negari non potest, limitationem hanc esse com-
† muniter* receptam.

SVBLIMITA Hanc octauam limitationem,
186 vt† procedat, dummodo timor aquæ, ignis, pestis, seu alterius periculi, sit verisimilis, & probabilis; secus si imaginarius, quia tunc non excusatur fugiens, vt bene considerat Boss. vbi supra, in titu. de carcerato fideiussor. committen. numero 49. in fin. vers. nec tamen admitterem quemlibet timorem, et hoc nō habet difficultatem.

SVBLIMITA II. Eandem octauam limitatio-
187 nem, † quod ad hoc vt procedat, etiam requiritur vt cessante timore reuertatur carceratus, aliter non excusatur ex eo quod aufugerit timore ignis, vel aquæ, vel alterius periculi, vt adnotauit idem Boss. in

citato

citato num. 40. versic. haberem tamen illum excusatum, &c. & ante Boss. hoc idem scripsit Iaco. de Belui. in loco prædallegato, d. nume. 104. & licet Boer. d. decis. 215. post num. 30. eodem versic. talis si propter necessitatem, contra Iacob. de Beluiso videatur sentire quod isto casu discedens veniat excusatus, etiam quod non reuertatur, & in totum aufugiat. Concordando tamen horum opiniones potes dicere, secundum Duen. d. reg. 393. in septima limitatione, quod etiam quod non reuertatur si ex carcere fugiēs propter timorem alicuius imminentis periculi, sit excusatus a pœna capitis, de qua in l. 1. ff. de effractor. nē a pœna habiti pro confesso, de qua in l. in eos, ff. de cu stod. reo. secundum communem intellectum, & sic a pœna ordinaria, secus autem ab aliqua minori, et iudicis arbitrio.

187 Sed certè si iudex essem, nunquam cōtra istos, qui ex necessitate ac iure, permittente ex carceribus discesserunt, ad condemnationem alicuius pœnæ deuenirem, etiam quod non reuerterentur; quia cum iure se ex carceribus liberauerint, nō reperio legem illos punientem, si non reuertantur: sed bene si legitima præcederent indicia, & non alias, (vbi enim nulla extarent indicia, tunc dicerentur iniustè capti, & propterea licitum fuisse eis omnino aufugere, & nō redire, vt supra latius explicaui in prima limitatione) eos citarem, & monerem ad recomparendum, & se excusandum ac defendendum a delictis, pro quibus detinebantur, & si non comparerent, eos condemnarem in pœnam dictis delictis condignam, iuxta illiu, & non in aliquam aliam pœnam pro non reuersione ad carceres.

189 Et ista secundum hanc meam intentionē in Vrbe seruatur contra eos, qui de carcere egressi sunt ad tempus obitu summi Pontificis, & vt aiunt sede vacante, quo tpe cum carcerati saltem de stilo & immemorabili consuetudine, quæ isto casu licitum facit actū fugæ, soleant ex fractis carcerib. exire: creato nouo Pontifice non proceditur contra eos ad aliquā pœnam, siue recipiantur, siue non, pro effracto carcere, & fuga, & pro non reuersione, sed solum citantur, & monentur ad recomparendum, & se defendendum super delicto principali, pro quo detinebantur, & si non comparent, condemnantur, vt supra; & iudicio meo, est practica satis iuri, & æquitati consona.

190 LIMITA IX. In muliere carcerata, quæ tentata a custode, vel ab alio viro, nolēs ei consentire euitandæ libidinis causa ex carcere aufugit, talis enim fuga punibilis non est, sicuti argumēto tex. in auth. nouo iure. ibi, *nec castitati iniuretur*, C. de custod. reor. scripserunt Bal. in l. 1. num. 11. C. de ædil. actio. Ghirl. in tract. de relaxat. carce. sub rub. de fuga incarcerati num. 17. versic. & quid si mulier aufugit, Boer. decis. 215. num. 18. versic. & pro hoc facit. Duen. reg. 392. fuga, quæ fit ex carceribus, in quinta limitatione, & reg. 393. fugiens fractis carcerib. in 6. limit. Fab. a Monteleone in sua pract. arbit. 4. part. sub rub. iurium centura contra fugientes a triremib. vel carcerib. nume. 856. in fi. fol. mihi 277. Viuin cōmu. opin. verbo, fugiens a carcere publico, numero quinto, in fi. Masca. de probat. lib. 1. conclus. 266. num. 26. & li. 2. conclu. 820. num. 26.

191 LIMITA X. Vt pœna l. in eos, ff. de cust. reor. quæ secundum communem intellectum, vt sæpius dixi, est cōfessati criminis, pro quo carceratus fugiēs detinebatur, procedat, & locum habet, quando quis erat carceratus pro inquisitione speciali: secus si pro generali tantum inquisitione detinebatur: nam tūc nimium minimè ex fuga haberi pro confesso scripserit loa. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de præsump. §. 2. cap. species in addit. magna, ad nume. 3. incip. adde, an fuga, versic. etiam aut quis detinetur pro generali inquisitione, Alexan. ad Bart. in l. eos, littera A. ff. de custod. reor. Bald. consi. 1. Primus quæstionis articulus sub nu. 1. volum. 3. Paris de Put. in tract. synd. verbo, carcer, & carceratus, cap. 6. incip. qualiter autem probatur, post numerum secundum, Fely. in c. nullus, nume. 4. part. 3. partis, verbo, & si confitebuntur, n. 45. Boer. decis. 215. nu. 11. Ghirlan. de relaxat. carce. sub rub. de fuga inca. cerati, num. 13. ver. hæc autem exceptio. Marsi. in pract. §. attingam, post n. 45. & in §. diligenter, num. 46. in fi. & in pract. de bannit. in verbo, carcerati, siq. num. 17. Cyril. in sum. cri. partic. 12 rub. 12. de custod. reor. §. 2. post num. 1. ver. quod quidem verum est, fol. mihi 56 in fine. Duen. reg. 392. fuga, quæ fit ex carceribus, in 4. limitatione, Placā practi. iudic. inquisitorum, verbo, carcerum effractores folio mihi 40. in princip. Menoc. de arbit. q. casu 305. sub nu. 5. lib. 2. Mascar. de prob. lib. 2. concl. 810. num. 14. Bonac. in com. opi. verbo, fuga rei, vel f. & oportet, quod ad hoc, folio mihi 74. part. prime, & ista limita
* tio ab omnibus communiter recipitur, teste Bursatto in consi. 346. num. 35. versic. aut frangens, & aufugiens, &c. lib. 4.

192 SVBLIMITANDO Hanc decimam limitationem, aduertas, secundum Bursatum in d. consilio, 346. numer. 35. lib. 4. quod Doctores supra in limitatione allegati loquuntur quo ad penā habiti pro cōfesso, de qua in l. in eos, ff. de custod. reo. retento communi intellectu; non autem quo ad pœnam capitis, de qua in l. 1. ff. de effractori. nā quo ad dictam pœna capitis semper fugiens fracto carcere tenetur, siue pro speciali, siue pro generali inquisitione detineretur; licet secus sit quo ad penā habiti pro confesso, vt præpicti Doctores loquuntur, & tradit Bursatus in loco citato.

Ratio diuersitatis potest esse, quia cōfessio, siue vera, siue ficta, nō potest cadere, nisi super certo, l. 1. C. vt omnes tam ciui. quam crim. & in Auth. vt nul. sine quo. suffrag. §. necessitas. Fo. ler. in pract. in quarta par. 3. partis, verbo, & si confitebūtur adeo ficta cōfessio inducta ex fuga carcerati, nō potest induci vbi quis est carceratus pro generali, & incerta inquisitione, secus pœna capitis, quæ vtroque casu propter fracturam semper & æqualiter procedit, cum non minus vnoquaque in alio fractura aggrauet delictum, & propterea cum secundum veriorem intellectum explosio communi, a te supra explicauerimus, nu. 8. 25. & seqq. pœnam fracti carceris etiam fuga non esse quinta esse non confessati criminis, sed arbitrariam, & etiam secundum terminos l. in eos. ff. de custod. reo. iccirco ista distinctio inter generalem, & specialem inquisitionem minime erit attēdēda, quia semper pœna erit arbitraria, non iuxta qualitatem inquisitionis, sed iuxta qualitatem facti, & personarum, vt supra sæpius dixi, & est verissimum.

193 LIMITA XI. In reuelante, si enim ex carceratis conspiratoribus de frangendo carcerem eorum, aliquis forsan pœnitentia ducens, vel alia de causa cōspirationem iudici reuelauerit, ob quod fuerit fugæ obuiatum: impunitate gaudet, etiam quod a principio conspirationis particeps fuerit, vt probat text. in d. l. in eos, in fin. ibi, *eos vero qui conspirationem eorum detexerint, releuandos*, & ibi glo. in verbo, releuandos, ff. de custod. reor. & per istum textum hoc idem affirmarunt Alban d. l. in eos, in prin. Boe. decis. 213. nu. 22. ante medium, vers. quia si prisonerios. Mars. in prac. §. attingam, num. 50. & in tract. de bannit. verbo, carcerati, num. 27. Duen. reg. 393. fugiens fractis carceribus, in 3. ampliat. Foll in pract. crim. in 1. par. 3. partis, verbo, & si confitebuntur, num. 86. vers. 15. operatur fol. mihi 307. Claud. Battad. in pract. crim. regu. 143.

carcerum effractores,nume.7.Iod. in pract. crimin.
194 cap.18.sub rub.de effract.carce.num.3.†vbi istum textum in d.l in eos, ad hoc propositum interpretatur, vt concedenda sit per Principem huic reuelāti non solum impunitas pro habita conspiratione de frangendo carceres, si illius particeps fuit, sed etiam sit condonanda remissio delicti, pro quo reuelās detinebatur, dummodo id remissibile fuerit, & credo verum dicat, præsertim quando releuans nullam habuit participationem in conspiratione, vel fractura carcerum, tunc enim illud verbum, *reuelandos*, in textu appositum, debet omnino intelligi respectu pœnæ, quam merebatur reuelans pro delicto, pro quo detinebatur, non autem pro conspiratione, in qua particeps non fuit, & ita etiam illum textum interpretatur Cyril.in sum.crim.partic.1.rub. 12. de cust. reo.§.2.num.2.in fi.vers. at eos qui conspirationem, fol.mihi 57.col.1.

195 LIMITA XII. In crimine hæresis. † coniectus enim in carcerē pro tali crimine, neq; pro conuicto, neq; pro confesso habebitur ex fuga fracto carcere; prout alii carcerati ex carcere aufugientes habētur, iuxta communem intellectum gl.& aliorum in l.in eos, ff.de custo.reo. nihil enim commune habet hæresis cū fuga, & effractione carceris, sic.n. isto casu effractor carceris pro confesso haberetur, reconciliandus, & absoluendus esset, & petere veniam astringeretur de hæresi, quam nunquā fuit ore proprio confessus, quod videtur absurdum, ideo præsumendum est potius carceris tædio, aut metu falsorum testiū, aut ob sæuitiam tormentorum aufugisse, quam qđ errore intellectus id fecerit. ita per has rationes hāc limitationem post Io.a Royas in tract.de hær.par. 2, asser.15.nu.185.& alios, quos allegat, comprobat, & defendit Franciscus Peguer. in Schol. in direct. inquisition. Nicolai Eymerici, parte tertia, Schol. 47, folio mihi 502.

196 Contrarium, † quod imo sicut alii carcerati fracto carcere aufugientes habentur pro confessis, iuxta cōmūnem intellectum ad l.in eos, ff.de cust. reo. de quo supra, nu.7. ita etiam habeatur, & reputetur pro confesso inquisitus pro crimine hæresis, & ex carcere fracto, in quo ad custodiam detinebatur aufugiens, senserunt Io.de Anan. in c. excommunicamus, *il secondo*, num.3. de hæret. Zanchin. in tract. de hær.c.10.num.6.& ibi etiam Campeg. Menoch. in tract.de præsump.lib.1.q.89.nume.47. Masc.de proba.lib.3.conclu.820.nume.22. vbi latissimè, & pluribus validissimis rationibus, quas hic referre longa res esset, etiam cum responsione ad contrarias rationes, subtiliter hanc defendit opinionem, ipsum adeas, quia ad saturitatem loquitur.

197 Sed ego, † vt meum quoque hac in re interponā iudicium (quod tamen, si forsan, prout humani intellectus fallaces sunt, ab illa sententia, quā catholica docet, & tenet Ecclesiæ. & in hoc articulo, & in aliis omnibus in hoc opere disputatis deuiasse contigerit, illud ex nunc veluti per ignorantiam, deductum, pro recantato haberi peto, meque in omnibus, & p omnia verissimo eiusdem catholicæ Ecclesiæ iudicio, & censuræ submitto, & subiicio, & non aliter, alias, nec alio modo) facile admitterem hanc vltimā opinionem Mascardi, Menochij, & aliorum supra citatorum, si etiam admitteremus illum communem intellectum ad l.in eos ff.de custod. reor. quod scilicet fugiens fracto carcere habeatur pro confesso. si enim hoc procederet in carceratis pro aliis delictis, cur etiam procedere nō deberet in carceratis pro crimine hæresis? Nullam certè video rationem diuersitatis, cum præsertim in hoc hæresis crimine furore religionis, probationes non magis angustandæ, quam in cęteris delictis, sed magis ampliandæ essent verum cum, ut supra, nu.8.22.& seqq. (exploso communi intellectu ad l.in eos) falsum esse crediderimus, quod ex carcere fugiēs habeatur pro confesso, sed bene istum sic fugientem arbitrariè puniēdum esse non ad mensuram delicti, pro quo detinebatur, sed habito respectu ad fracturæ, & frangèntis qualitatem, vna ratione demonstrauerimus: certè non video e contra, retenta hac mea sententia, rationē specialitatis in crimine hæresis, cur, scilicet pro eo crimine custoditus, & fugiens ex custodia ac carcere debeat potius haberi pro confesso, quam in aliis delictis, ideo in hoc potius assentio opinioni Francis. Peguer. & aliorum supra citatorum, quā opinioni Mascardi, Menochij, & sequacium, & sic adhæreo propositæ limitationi non ex rationibus, quas communiter Doctores illam firmantes adducunt, quia illis optimè quidem respondet Mascard. vbi supra, sed ex eo, quia verum esse non credo generaliter, quod fugiens fracto carcere habeatur pro confesso.

SVBLIMITA I. Hanc duodecimam limita-
198 tionem, † quia licet in ea dixi, quod carceratus pro hæresi non habeatur pro confesso, si fracto carcere aufugiat, & pariter contra ipsum sic post fugam in libertate positum non videatur prima facie posse in contumaciam procedi ad cōdemnationem in pœnam cōfessatę hæresis, sed in pœnam fracturę, ut pariter supra consideraui, numero quadragesimotertio, in principio. nihilominus, quia negari nō potest, quin ille sic fugiēs magis se suspectum reddat super heresis crimine, pro quo detinebatur, sequitur necessario quod ex hoc inditio fugę iunctis aliis inditijs, sine quibus presumere debemus non fuisse carceratum, poterit idem reus moneri, & citari ad recōparendum, & se excusandum a crimine hęresis, pro quo detinebatur, & si non comparet, poterit sine dubio in eiusdem criminis pęnam condemnari. Idque erit permissum nō ex eo, quia fugiens habeatur pro confesso, & quod tanquam ex fuga confessus possit de iure condemnari: sed quia stante fuga, & aliis inditijs: satis dicuntur pręcedere legitima inditia ad ipsum monendum, citandum, & non comparentem condemnandum pro crimine, pro quo detinebatur: iuxta stilum illius sanctissimi Officij, & vt pariter adnotaui supra, dicto numero quadragesimotertio, & sic vides, quod licet carceratus pro crimine hæresis, fugiens fracto carcere non habeatur pro confesso, potest tamen ex dicta fuga condemnari in pęnam illius heresis, pro qua detinebatur, & etiam fracti carceris, quę de se capitalis est, l.2.ff.de effract. & dixi supra in d.nu.43.

SVBLIMITA II. Dictam duodecimam limi-
199 tationem † non procedere in eo, qui pro hęresi est positus in carcere, non ad custodiam, sed ad penitentiam peragendam pro hęresi. pro qua fuerat damnatus: nam tūc si ex carcere aufugit nulla legitima causa probata, eo ipso hæreticus censetur, ei omnis audientia denegatur, & velut relapsus relinquēdus est curię seculari, secūdum Arc. Io. An. Anc. Dominic. & alios in c. vt commissi, de hęre. in 6. Io. de Anan. in c. excommunicamus, *il secondo*, nu.3. de hęre. Nicol. Arelatan. in tracta.de hęr. notab.6. Zanch. in trac.de hære, capitu.10.nu.14.& ibi Campeg in addi. vers. de rursus in carcerem. Fran. Scullacen. in trac.de fide, cath.c.27.nu.3. in fine.

200 Sed contrarium † post Simancam, quem allegat, tenet, & defendit Franc. Pegu. relatus p Mascard. de proba.lib.2.d.conclu.820.nu.35, ibi videas.

201 LIMITA XVIII. Huius questionis † regulam non procedere in pulchro, & contigibili casu exposito per Menoc.de arbitr.q.lib.2.casu 301. sub nume.

31.& seq.videlicet,quãdo omnes carcerati ex aliquo carcere aufugerunt vno excepto,qui propter corporis imbecillitatem non potuit hastam conscendere, & ex perfracto pariete effugere, is inquam si à custode solus inuentus negauerit carceris fractioni cõsensisse,& non propterea reclamasse,& custodes vocasse,quia si id fecisset,alij carcerati ipsum acerrimè verberassent,& hanc suam assertionem a iudice examinatus medio iuramento confirmauerit, non potest de effracto carcere puniri,nec minus haberi pro confesso,quia alio non docto per fiscum,stãdum est ipsiusiuratę assertioni super illato metu,iuxta ea quę scribunt omnes in §.sed istæ.vbi glo.Instit.de actio. cum alijs in proposito allegatis per Menoch.vbi supra,cum quo etiam pertransire videtur Bursat. qui ĩ non multum dissimili casu consuluit in cõsi.345.nume.vol.4.

202 LIMITA XIIII. Vt † pœna fracti carceris, quæ secundum vnam opin.supra relatam, nu. 2. est capitis,& secũdum aliam opin. de qua supra pariter dixi,nu.3.est mortis naturalis, tũc demum procedat & habeat locum , quando per carceratum fugientẽ fuerit illata violẽtia custodib. aliter secus: vbicũque enim captus commentariensem offenderit , læserit vel occiderit,is gladij animaduersione capitaliter dãnandus erit,vt punctualiter inquit Iodo. in prac. cri. capitulo decimooctauo sub rubr.de effract.carce.nume.2.Bonif.de Vital.in suo opere malefic.sub rub. de carce.priu.vel fractis,& custodib.eor.nu. 8. versi. sed si carceratus. vbi pariter dicit,qđ si carceratus custodem interfecerit,capite punitur. At si fugam arripuerit carceratus absque eo,quod custodibus aliquã vim inferat,nõ potest capitaliter, & pęna mortis puniri vt per Albe.qui sic expresse declarat materiã in l.in eos,nu.1.ver.alij dicunt,iuncto n.2.in fi. inquiẽs φ ad hoc vt imponi possit capitis pęna,de qua in l.1. ff.de effract.adhibenda est illa distinctio,an carcerati euaserint cum culpa,vel sine culpa custodum, & an eisdem custodibus fuerit vis illata,vel non.

SVBLIMITANDO Hanc decimam quartam
203 limitationem,†quæ vt vides , procedit retenta eorum opinione , qui dixerunt pœnam fracti carceris esse vltimi supplicij, & illam , ut pręfertur , declarat non procedere,nisi illata violentia custodib. aliter secus:aduerte quod cum prędictorum opinio vera nõ sit,quia vt supra explicaui,nume.4.& seqq.pœna capitis,de qua in l.1.ff.de effract.non debet intelligi de pœna vltimi supplicij , & multo verius sit hanc pęnã vltimi supplicij, & multo verius sit hanc pęnam arbitrariam esse,vt pariter dixi supra,n.8. ideo sequitur quod quando est illata vis custodibus , iudex arbitrabitur grauiorem pęnam ea,quam arbitraturus esset, si nulla fuisset illata vis , & in casu vis illatæ iudex debet attendere qualitatem violentiæ,quia si ex tali vi fuerit custos interfectus , tunc non habet dubium, quod carceratus illum interficiens puniri debet, vt per Bonifa. & Iodocum supracitatos , pœna mortis,quæ propter solum homicidium, nedũ propter fractum carcerum , insimul de iure infligi potest: imo si ex vulnere custodibus illato per carceratum,vt fracto carcere aufugeret , nec etiam esset sequuta mors , adhunc credo iudicem isto casu posse arbitrariam pęnam vsque ad mortem inclusiuè extẽ
204 dere:†fractura.n.carceris iũcta custodib.illata violentia cum vulnere hoc credo operari possit,quia ẽt pęna arbitraria extenditur ad mortem, quãdo ex delicti aggrauantibus qualitatibus sic facere , & arbitrari ipsi iudici visum fuerit , secũdum communem † Doctorum opinionem,de qua per Anto.Gomez var.resolut.tomo 3.titu.de iniur.nu.8.Clar. in pract. §.fi.q.83.versicu.sed quæro,quando.Ioseph.Ludou. dec.Lucens.15.nu.17.& seqq.1.par.Hippol.Rimin. consi.327.nu.15.& seqq.& consil.245.nu.7.lib.3.cũ alijs supra per nos allegatis in tit. de delict.q.17.nu. 35. at si violentia custodibus facta sanguinem non habuit,pęnam mortis numquam infligerem , si iudex essem, licet bene fracti carceris pęnam aggrauarem propter aggrauantem qualitatem violentiæ.

205 LIMITA XV. Retenta eorum opinione,† qui supra nume.6.dixerunt pęnam fugientis fractis carceribus esse confessati criminis, vt illa procedat quãdo carceratus sciuit causam suæ capturæ, & carcerationis,vel saltem verisimiliter illam scire potuerit,vt puta quia fuerit sibi exposita querela, vel fuerit examinatus super delicto , vel aliter ex processu de hoc notitiã habuerit , secus si causam suæ carcerationis, & imputationis ignorauerit,quia tunc sicut ignorãs non potest uere cõfiteri,multo minus potest isto casu induci ficta confessio,& tamen certum est,quod cõfessio debet cadere super certo,l.1.C.vt omnes tã ciuiles,quam criminales. Auth.vt iudi.sine quo.suffrag.§.necessitas.sic namque per hãc rationem, hãc ponit limitationem Foller.in practi.crimi.in 4.par. 3.partis,verbo etsi confitebuntur,n. 56. vbi dixit illã esse valde notãdam, quia alias de facto fuit de ea magna controuersia in ciuitate Salerni, quãdo ipse pro iudice assidebat;faciunt quæ supra dixi de carcerato ꝓ inquisitione generali,nu.191. & 192. ibi declaraui, & ibi declaratio potest etiam applicari huic limit.

206 LIMITA XVI. Quia†sicut supra admissa eorundem opinione,qui dixerunt haberi pro confesso illum,qui carcere fracto aufugit,intelligi debet , ut habeatur pro cõfesso quo ad delictum principale , ꝓ quo detinebatur,non autem quo ad qualitates illius delicti aggrauantès,& hoc,quia ficta confessio nunquam operatur circa quantates delicti,licet bene operetur circa ipsum delictum , ut pluribus probaui in tit. de inquisit.q.11.nume.63.& in terminis declarat Foll.in pract.crim.in 4.par.3.partis, verbo,etsi cõfitebuntur,num 62. sed cum,ut supra sæpius dixi,verius sit pęnam effracti carceris esse arbitrariã,& non confessati criminis. ideo hæc limitatio parum facit ad propositum.

ARGVMENTVM.

Carcerum custos ad quid,& quando , & quomodo teneatur,ac puniatur ex fuga,aut ex morte carcerati.

SVMMARIVM.

Custos carceris,quomodo puniatur ex fuga carcerati, iura diuersimode statuerunt,num. 1.

Regulariter custos carceris ex fuga carcerati punitur eadem pœna qua erat puniendus fugiens carceratus,nu.2.& nu. 4. vbi respondetur contrarijs.

Custos carceris punitur arbitrio iudicis ex fuga incarcerati secundum aliquos relatos,nu. 3.sed horũ opinio refutatur,nu.4.

Aliqui dixerunt custodem ex fuga carcerati puniri pœna mortis vt nu.4.

Sed pœna hæc mortis tunc demum ligat custodem,quando carceratus aufugiens erat detentus pro crimine capitalis, alias secus num.6.

Custos si dolo,& precio corruptus carceratum euaserit,punitur pęna mortis indistinctè,etiam quod fugiens non esset pro causa capitali detentus,secundum relatos,nu.7.sed contrarium est verius quia non punitur pœna mortis custos precio corruptus dimittens carceratũ, nisi in casu in quo ille carceratus merebatur pœnam mortis,alias secus,num.8. & 9.

Negligentia magna. & culpa lata , dolo æquiparatur , numero 10.

Ex lata culpa nemo puniri potest pœna corporali,num. 11.

Valet

Valet argumentum de eximente carceratum, ad custodem carceris, num. 81.

Custos carcerum, quando soluit debitum creditori ex fuga debitoris carcerati potest facere sibi cedere actiones contra eundē debitorem, & fideiussores, nu. 84.

Custos non tenetur ex fuga debitoris carcerati soluere creditori debitū nisi in subsidium facta excussione, quod ille debitor non esset soluendo, nu. 85. seq. Sed contra, nu. 87.

Officialis de cōmissis in officio non tenetur parti læsæ ad interesse, nisi in subsidium, nu. 86.

Excussionis beneficio non gaudet depositarius, nu. 87.

Excussionis beneficio non gaudet obligatus cum iuramento, numero 88.

Excussionis beneficio non gaudet obligatus per instrumentū guarentigiatum, nu. 89.

Custos carceris quomodo teneatur ex fuga debitoris carcerati, qui erat paratus cedere bonis, & quem notorium erat non esse soluendo, nu. 90.

Custos relaxans carceratum sine iudicis mandato in scriptis tenetur non aliter, ac si carceratus aufugisset, nu. 91. & si relaxatus erat detentus pro debito ciuili, tenetur ciuiliter ad damna, & interesse, ac etiam extra ordinem punitur: Si vero erat detentus pro causa criminali, punitur eadem pœna qua erat puniendus ille, qui fuit relaxatus, nu. 92.

Custos non potest relaxare debitorem carceratū sine iudicis mandato, etiam creditore consentiente, & satisfacto, nu. 93.

Custos an possit sine mandato relaxare carceratum nondum annotatum in libro carceratorum, nu. 94.

Custos tenetur de ferro, veneno, fune ac omni eo, quod infertur in carcerem, ex quo potest sequi mors, vel fuga, numero 95. vbi quod isto casu vel officio priuatur, vel alias iudicis arbitrio punitur.

Custos non tenetur ex eo, quod immittitur in carcerē, quando non est in culpa, num. 96.

Et in culpa non dicitur esse quādo ferrum fuisset immissum intra planellos, intra zoccolos aut simili modo proditorie, & per insidias, num. 97.

Item nec dicitur in culpa quando ferrum, funis, aut quid simile fuit immissum per fenestras carceris respicientes in via publica, nu. 98.

Custos non dicitur in culpa de immissis in carcerem, quando fecit solitam diligentiam, & perquisitionem, numero 99. secus si non fecit solitam diligentiam, & perquisitionem, numero 100.

Custos tenetur frangere panem, inspicere ferculum, euacuare vas vino plenum, quod mittitur carcerato, nu. 102.

Sed hoc intellige quando carceratus stat in secretis carceribus, secus si in publicis, nu. 103.

Vbi etiam quod omisso huius exquisitæ diligentiæ non inducit nisi leuissimam culpam.

Custos tenetur & punitur de negligentia si permittit aliquem alloqui, transmittere litteras, aut nuncium carcerato detento in carceribus secretis, num. 103. & nu. 104. vbi quomodo puniatur si ipse dolo, & pretio corruptus talia permittit & facit; ibi habes tenorem bullæ Pii V.

Alloquens cum carcerato in secretis detento bona fide & de rebus non spectantibus ad causam non punitur, nu. 106. sed quid si alloquatur seu scribat de rebus spectantibus ad causam in præiudicium fisci, dic pariter quod non punitur de iure communi nisi in contrarium adsit aliqua specialis prohibitio pœnata, nu. 107. seqq.

Non omne quod illicitum est, punibile est, quia pœna non habet locum nisi in casu a iure expresso, nu. 108.

Alloquentes seu mittentes bulettinos carceratis dum detinentur in carceribus secretis, possunt torqueri tanquam verisimiliter informati de delicto, nu. 109.

Custodes carcerum si carceratus aufugiat possunt torqueri, vt nō dum fugæ indicent, nume. 110. & seq. vbi declaratur quomodo hoc procedat.

Custos pecuniarum potest torqueri, vt indicet furem, quod quando verum sit, num. 111.

Custos carcerum si rem habeat carnaliter cum aliqua muliere carcerata, quomodo puniatur, & quid si per vim, & quid si illa mulier erat meretrix, numero 112. & sequentib. vsque ad numerum 124.

Coitus cum meretrice est impunibilis extra carceres, sed in carcere punibilis, nu. 113. sed contra, nu. 116. 118. & seq. declara vt in num. 230. & seqq.

Tutor carnaliter cognoscens pupillam deportatur cum publicatione, num. 115.

Carceratus rem habens cum muliere carcerata, quomodo puniatur, nu. 118. 120. & 122. & 123.

Carceratus carnaliter cognoscens vxorem vel ancillā custodis carcerum, quomodo puniatur, nu. 119. 121. & 123.

Custodes carcerum possunt condemnari a iudice sola facti veritate inspecta, summarie & de plano, nec a iudicis condemnatione possunt appellare, nu. 124.

Custos non punitur capitaliter, nec eadem pœna qua erat puniendus carceratus, qui aufugit, nisi fuerit in dolo, vel in lata culpa, si enim fuerit in leuiori culpa, leuius punitur pro modo culpæ, num. 125.

Custos carcerum non tenetur de fuga carcerati si adhibuit in custodia carcerum diligentiam, quam debuit, nu. 126.

Diligentia custodis probatur per familiares & domesticos ipsius custodis, num. 127. seqq.

Testes domestici, & familiares regulariter non admittuntur ad testificandum, num. 127.

Testes domestici admittuntur ad probandum facta domus, numero 119.

Custos carcerum, an fuerit diligens vel negligens, remittitur arbitrio iudicis, nu. 139. vbi etiam ex quibus iudex possit suum arbitrium regulare.

Custos carcerum non tenetur de fuga carceratorum, si in illis custodiendis fecit solitam diligentiam, puta illos retinendo in loco in quo alii similes carcerati retineri solebant, nume. 131. & 133. vbi quod isto casu excusatur in totum etiam a pœna extraordinaria.

Custos tenetur si carceratos tenuit in loco non solito, numero 132.

Custos non tenetur de fuga carcerati, de qua verisimiliter non poterat suspicari, nu. 134. & seq. vbi ponuntur exempla.

Custos non tenetur si carceratus ex alta turri, & ex eius fenestra in terram se proiecit ac præcipitem dedit, indeque vel aufugit vel obiit, nu. 135. quod intellige si in ea turri erat solitum similes carceratos retinere, alias secus, nu. 136. seq.

Custos potest in latioribus carceribus tenere carceratum pro paruo debito, siue sit nobilis, siue ignobilis, & si inde aufugiat, non tenetur, & quale dicatur in proposito paruum, vel magnum debitum, num. 138. & seqq.

Debitor suspectus de fuga carcerari non potest pro paruo debito, num. 140.

Custos potest retinere in latioribus carceribus captos pro tenui delicto & non tenetur, si inde ipsi aufugiant, nu. 140.

Custos potest in latioribus carcerib. tenere de proxime liberandos secus de proxime condemnandos, & non tenetur si inde tales de proximo liberandi aufugerint, nu. 143. & seq.

Custos non tenetur ex fuga carcerati nobilis, & integræ famæ, quē in latioribus carceribus retinebat, nu. 145. sed contra nu. 146. & sequent.

Vbi declaratur.

Non excusatur credens viro fide digno in præiudicium tertii, numero 147.

Custos potest senes infirmos retinere in latioribus carceribus, iuuenes autem & robustos debet strictius custodire, & quando de eorum fuga teneatur, nu. 148.

Custos carcerum non tenetur de fuga incarcerati sequuta sine culpa custodis, sed casu, nu. 149. seqq.

Custos non tenetur de fuga carcerati sequuta propter incendium vel ruinam carcerum, nu. 150.

Depositarius non tenetur de casu fortuito, nu. 151.

Custos non tenetur de fuga carcerati qui nulliter & nō & rite fuit captus, num. 152.

Amplia

Amplia etiam quod isto casu fuerit, in dolo, nume. 153. sed ampliationem, num. 154. seqq.

Dolus suus nemini patrocinari debet, nu. 155.

Custos si pretio corruptus facit fugere carceratum, acrius punitur quam si sine pretio id fecisset, nu. 156.

Custos tenetur de fuga carcerati, etiam quod esset innocens, dummodo fuerit rite carceratus, num. 158.

Custos non tenetur de fuga carcerati facta proditorie & per insidias, quę ab ipso custode non poterant praeuideri, nu. 156.

Custos non tenetur ex fuga carcerati, qui muliebri veste indutus ipsum decipit & carceres egressus est, nu. 160.

Custos non tenetur de fuga carcerati si cum eo aufugit alter custos, num. 161.

Declara procedere, quando custos qui aufugit erat deputatus à superiore, secus si ab ipso commentariense, nu. 162.

Sed contra quod imo semper excusatur principalis, custos isto casu etiam quod alter custos fugiens cum carcerato fuerit ab ipso deputatus, nu. 163. & 164 vbi declaratur.

Custos carcerum non tenetur, quãdo carceratus, aufugit facto muro, num. 165.

Custos non tenetur de violentia cui resistere non poterat, numero 166. & seqq.

Vbi ponuntur exempla, fallit duobus modis.

Primo, quando custos expresse se obligasset etiam ad casum violentiæ, nu. 168.

Fallit secundo, quando culpa praecessisset casum violentiæ, vt in numero 169.

Vbi ponitur exemplum huius fallentiæ.

Custos non tenetur, quando carceres franguntur a populo tempore sedis vacantis, nu. 167.

Custos carcerum tenetur etiam de casu, quando culpa pręcedit casum, nume. 169.

Custos tenetur si posuit carceratum in aliquo loco contra mandatum iudicis, num. 170.

Custos non tenetur ex fuga carcerati, quem posuit in aliquo loco de mandato iudicis, num. 171. declara, vt num. 172.

QVAESTIO XXXI.

1 CARCERVM Custos†, si carceratus ex carcere aufugiat, quomodo puniatur, non multum in hoc constantes fuisse ciuiles leges, prima frõte videtur. tex. n. in l. ad commentariẽsem, C. de cust. reo. quæ est clauis proposit. ęqõnis, eandẽ illi imponit pęnam, qui merebatur carceratus aufugiens, dum per hæc verba dicit. *Ad commentariensem receptarum personarum custodia obseruatioque pertineat, nec putet hominem abiectum atque vilem obijciendum esse iudici si vero modo aliquo fuerit elapsus, nam ipsum volumus huiusmodi pęnæ consumi, aut obnoxius docebitur fuisse qui fugerit.* Verum pęnam hanc non eandem, sed arbitrariam, si dolus vel corruptio interuenerit: sin minus sine dolo ex sola ignorãtia vel negligentia custos defecerit, officij priuationem esse haud dubiè probari videtur in l. carceri propositus, ff. de cust. reo. dum pariter dicit. *Carceri præpositus si pretio corruptus sine vinculis agere custodiam, vel ferrum venenumve in carcerem inferri passus est, officio iudicis puniendus est, si nescit ob negligentiam, remouendus est officio.* Non sic videtur, dispositũ l. videatur probari custodem esse vlti. supplicio afficiendum, si eius anima negligentia custoditus aufugerit: sin minus si ne tanta negligẽtia, pro modo culpę iudicis arbitrio, vel castigandum, vel in deteriorem militiam dandũ, vt patet in illis verbis in tex. ibi, *& ita demum efficiendus supplicio milites, quorũ custodiam euaserit, si culpa eorum deprehendantur, aliquid pro modo culpæ in eos statuendum est,* & paulo infra: *Si tamen per vitium, aut desidiam custodis id euaserit, castigandum eum & in deteriorem militiam dari,* & demum multum obscure, ac etiam alternatiue circa hanc pęnam statuere vr̃ tex. in l. fin. ff. eo. dum primo dicit: *Qui si negligentiam commiserint, pro modo culpę, vel militiam mutant* & sic in casu negligentiæ poenam indistinctè facere vr̃ vel arbitrariam, vel officij priuationem: deinde autem in casu fraudis vel capitis poenam vel parem officij priuationem militi & custodi infligit, dum dicit: *Fraudulenter autem si fuerit versatur in dimittenda custodia, vel capite puniatur, vel in extremum gradum militiæ detur.* Quæ quidem pęnę capitis. & priuationis militiæ, vt vides, sunt inter se multum dissimiles & inæquales. Igitur, vt prædicta omnia iura, quæ vt prædixi, dissonantiam, & fortan etiam repugnantiam primo aspectu habere videntur, ad verã pacem, & concordiam reducantur.

2 REGVLAM Constituo, † ꝙ carcerato ex carcere aufugiente, si causa pro qua is detinebatur, erat criminalis: puniẽdus est eadem pęna, qua veniebat plectendus ille carceratus fugiens pro delicto pro quo erat carceratus. sic enim bene probat text. in d. l. ad commentariensem, & ibi hoc no. Bar. Bal. nu. 3. Alb. in fi. legis, Sal. in summario, C. de cust. reo. & per istũ tex. hoc idem scripserunt Gram. voto 29. nu. 13. Boe. dec. 217. nu, 1. Conrad. in pract. titu. de carc. nu. 21. fol. mihi 277. col. 1. Pet. a Plac. in epit. delict. c. 26. nu. 1. in fi. lib. 1. Meno. de arb. q. li. 2. casu 302. nu. 2. Ang. Aret. cons. cri. diuer. 73. nu. 9. vol. 1. in fol. Ant. Gomez var. resol. tomo 3. c. 10. rub. de capt. reor. nu. 11. ad fi. versi. nam ipsum volumus. vbi testatur de communi opinione, Boss. in tit. de carcere, nu. 9. Iod. in pract. cri. ca. 17. rub. de carcerarijs, seu commentariensib. num. 3. Fran. Bec. cons. 44. nu. 33. lib. 1. Cyril. in summa crim. partic. 1. rub 12. de cust. reor. §. 3. nu. 1. fol. mihi 27. colum. 2. Claud. Battand. in sua pract. crim. reg. 143. carcerum commentariensem, nu. 1.

3 Contrarium, † quod non sit eadem pęna, sed arbitraria, vel priuationis officij, suaderi videtur ex textu in l. fi. ff. de cust. reor. *pro modo culpæ, vel castigantur, vel militiam mutant,* & item ex textu in l. carceri ff. eo. ibi, *officio iudicis puniendus est.* & rursus ibi, *remouendus est officio, &c.* item & textu in l. milites. ff. eo. ibi, *pro modo culpæ in eos statuendum est, &c.* & paulo infra ibi, *Castigandum eum, vel in deteriorem militiã dari.* Quæ iura iterum supra deduxi, & satis probare videntur poenam hanc custodis esse vel arbitrariã, vel priuationis officij pro modo suæ culpæ, non autem pro modo culpę illius, qui ex carcere aufugit, prout in proposito etiam huiusmodi poenam fore arbitrariam, simpliciter dixerunt Gram. d. voto 29. nume. 16. sub versicu. tertium speciale est. vbi tamen loquitur, quando custos non est in dolo, Clar. in pract. §. fi. q. 68. versi. custos carcerum. vbi expresse dicit, ꝙ quando is qui aufugit, non erat detentus pro crimine capitali, non punitur pęna capitis, sed iudicis arbitrio, iuxta modum culpæ, & hanc asserit esse communem opinionem ex Boss. in tit. de carcere, num. 10. & Clarum refert, & sequitur Emanuel Soarez in sua collecta com. opin. versi. carceris, nu. 24. & Bonac. in com. opin. par. 1. versi. custos carcerum, fol. mihi 44. in fine.

Sed labitur Clarus, dum putat ita se habere commu. opin. † quia vt supra probaui, numero 2. commu
4 nis* est opinio omnium Doctorum in l. ad commentariensem, C. de cust. reo. per illum text. qui ad literã probat, custodem & commentariẽsem isto casu puniri eadem pęna, qua puniendus erat carceratus aufugiens, nõ autem arbitraria, dummodo fuga sequuta sit ex nimia negligẽtia custodis, prout sunt termini propositæ regulæ. at si est sequuta non ex nimia negligentia, sed ex leuiori culpa, & tunc verum est, ꝙ pro modo culpæ iudicis arbitrio punitur, prout in

is terminis loquitur Boss.in tit.de carcere,nu. 10.per
Clarum allegatus, & in iisdem terminis bene loqui-
tur textus pariter ex aduerso allegatus in l. milites,ff.
eo,& secundum textum in d.l. milites,debet intelli-
gi etiam tex.in d.l.fi. supr. in contrarium ponderatus
& latius sic hac declaratione dicam infra in prima li-
mitatione principali, numero 125. textus autem in
l.carceri,ff.eodem, non facit ad propositum,quia nõ
loquitur sequuta fuga carcerati:sed in casu, in quo
custos sine vinculis custodiam egit, vel ferrum, aut
venenum in carcerem inferri passus est,de quibus in
fra pariter dicam in septima,& decimaseptima am-
pliatione principali.
5 AMPLIA I. Hanc regulã & illatiuè ex ea,†quod
licet tex.in l.milites.ibi,& ita demum afficiendo sup
plicio milites,&c.&ibi gl.in verbo,supplicio,in prin.
ff.de cust.reor.simpliciter annuere videantur,custo-
dem ex fuga carcerati esse vlt. supplicio, & sic pœna
mortis afficiendum,exponendo. s.illud verbum,sup
plicio,pro vltimo supplicio,prout animaduertit Boe
ri.in dec.217.num.1.versiculo licet textus,&c. & fa-
cit etiam textus allegatus per Boer.& gl.vbi supra,in
l.fi. ibi, vel capite puniatur,&c.ff.eod.exponendo ibi
pœnam capitis,pro pœna mortis, & pœnam mortis
isto casu esse infligendam, plures hoc affirmantes re
ferat Bonacos.in com. opi.par.1. vers.carceris custos
non tenetur,fol.mihi 21.col.1.in fi.& col.2. in princ.
6 nihilominus† veritas est, quod tunc demum custos
pęna mortis afficitur,si is,qui aufugit,pœnam mor-
tis merebatur,alias secus: & sic iura prædicta decla-
rantur per textum in d.l.ad commentariẽsem, C.de
cust.reor.prout bene adnotauit eadem gl.in d.l.mili-
tes,in eodem verbo, supplicio. exponendo illud ver-
bum,supplicio,non pro hoc vltimo supplicio(quia si
hoc voluisset,adiecisset illud verbũ, vltimo.) sed pro
illo supplicio, quo erat afficiendus accusatus, qui ex
carcere aufugit. addo pro eadem declaratione, & a-
liam gl.in d.l.ad commentariensem,in verbo,qui fu
gerit,versiculo sed ille fugit.sequitur Boer.d.decisio.
127.num.2.ad finem,versi.hæc dicit dominus,& ver
sic.ille textus,&c.Clar.in pract.d.q.96.sub d.vers.cu-
stos carceris,&c.Menoch.de arbi.q.lib.2.d.casu 302.
num.secundo,vers.nisi intelligamus. Nec dissentire
videtur Boss.in tit.de carcere,num. 10.versi. & quod
etiam.& declarat Bonacos.vbi supra,d.part.1.versic.
custos carcerum carnaliter cognoscens,fol. mihi 44.
in fi.facit 3.Regum,c.20. *Custodi virum istum qui si lap-
psus fuerit erit anima tua pro anima eius,aut talentem argen
ti appendes.* & post pauca. *Hæc dicit dominus. Quia dimisi
sti virum dignum morte de manu tua,erit anima tua pro ani-
ma eius,& populus tuus pro populo eius.*
7 AMPLIA II. Vt† quando custos euaserit carcera
tum dolo, & pretio puta corruptus,tunc indistinctè
videtur vltimo supplicio afficiendus, etiam quod il-
le,qui aufugit, non esset detentus pro causa capitali:
sic enim video sensisse Bonifa. de Vital. in suo opere
malef.rub.de carce.priu. num.7.vbi expresse dixit,ꝙ
si carceratus aufugit per fraudem custodis, qui illũ
fugere permisit tunc custos capitali pęna punitur,si
autem aufugerit per negligentiam custodis, & tunc
punitur eadem pœna, qua carceratus debuit puniri,
vt in reg.Iod.in pract.crim.c.27.rub.de carcerarijs si-
ue commentariensibus, numero quarto,versic.si ve
ro malitia,&c.vbi quod si malitia,fauore, aut dona-
rijs corruptus custos illos scelerosos apertis,claustris
emisisset,plane capitaliter plectendus est,per textum
in l.fina. ff.de custod. reorum,sed si non per dolum,
sed per negligentiam etiam minimam custodis car-
ceratus euaserit. tunc non nisi eadem pęna, qua ille
fugiens puniri debebat, plectendus est, vt in regula,
quæ secundum istos videtur solum procedere,quan
do adest negligentia custodis etiam minima, secus
si dolus.
8 Verum† si rectè ponderetur textus in d.l. fin.ff.de
cust.reo.in quo Bonifacius,& Iodoc.præallegati fun
dare vñr hanc ampliationem, non vtique credo illã
in eo tex.bene probari:cum quia illa verba *capite pu-
niatur*, non debent intelligi de morte naturali,vt dixi
sup.in titulo de delictis,& pęnis, q.19.nu.3.tunc etiã,
quia non simpliciter & indistinctè in casu fraudis,pę
na capitis imponitur,sed alternatiuè,dum ibi dicitur
vel capite puniatur, vel in extremum militiæ gradum detur,
& nihilominus glo.in verbo,capite,tunc capitis pœ-
nam ex eo textu imponi declarat,si carceratus aufu-
giens talem capitalem pęnam merebatur,alias secus
& sic ille textus,secundum gl.non est contra rehulã
sed concordat cum regula, iuxta ea quæ modo dixi,
num.6.& habet locum non solum,quando adest ni-
mia negligentia custodis, & sic lata culpa: sed etiam
quando adest dolus & fraus,quia vtroque casu sem-
per custos punitur eadem pœna, qua erat plectẽdus
carceratus fugiens, & ita etiã sensit Claud. Battand.
in sua pract.crim.reg.143.nume.3.vers.sin dolus aut
magna culpa.
9 Posset etiam forsan dici isto casu,† quando custos
pretio corruptus carceratum aufugere permittit,pę
nam esse arbitrariam, argumento text. in d.l.carceri
præpositus,ff.de cust.reor.dum in eo statuitur,custo
dem qui pretio corruptus sine vinculis agere custo-
diam passus est iudicis officio puniendum.sed certe,
vt alias admonui sup.nu.4.in fi. textus ille non loqui-
tur,quando iam carceratus aufugiat, prout sunt ter-
mini propositæ ampliationis, sed solum quando illũ
custos non tenet in vinculis, prout debeat & vtcun-
que sit,dato etiam quod pęnam dicere velimus arbi
trariam: ego si iudex essem,tunc condignam delicto
arbitrarer pęnam, si custodem illi pęnę obnoxiũ re-
linquerem, qua plectendus erat carceratus aufugiẽs
ad d.l.ad commentariensem,C.eo.& sic pro nũc sen
tio,sed melius sentientis arbitrio me libenter submit
to; vide infra,nu.83.vbi, quid si pretio corruptus cu-
stos debitorem carceratum dimiserit,& nu.156.vbi,
quid de custode, qui pariter pretio corruptus,nulli-
ter carceratum abire permittit.
10 AMPLIA III. Vt† regula prædicta procedat,& lo
cum habeat non solum, quando custos est in dolo,
vt modo dixi in præcedenti ampliatione, sed etiam
quando sine dolo est solum in lata culpa,& sic in ni-
mia negligentia: nam magna negligentia culpa est,
& magna culpa dolus est l.magna,ff de verb. sign.&
aliàs magna negligentia est quasi dolus. l. si merces,
§.culpę,ff.loca.l.quod si nolit,§.culpa,ff.de ædil.edi-
cto, in proposito adnotauit Paris de Put.in trac.sind.
in verbo,carcer & carceratus,c.1.an si plures,nu. 5.se
11 quitur Gram.voto 29.numer.4.† & licet regulariter
ex lata culpa quis non veniat capitaliter puniendus,
immo nec corporaliter,secundum gl in l.iu actioni-
bus,in verbo,non etiam ob culpam,ff.de in lit.iuran.
quam glossam Doctores sequuntur, teste Marsil.in
† consi.67.num 40.& est communis† opinio sicuti te-
stantur Ias.in d.l.actionibus,nume. 23. & 26.Blanch.
in pract.crimi.fol.56 nume.117.Cagnol.in l.contra-
ctus,num.10.ff.de reg.iu. Villalob.in suis com.opin.
littera L.num.6.
12 Nec† in pęnis criminalibus possit corporaliter pu-
niri,nisi dolus interuenit,ad Bart.in l.1. §.1. nu.1.ff.si
† qui testa.libert.& est pariter communis, *vt per Cæ-
pol.consi.crim.33.colũ.2.vers.quod si probatur,cum
13 alijs per Clar.in prac.§.fin.q.84 in prin.† Speciale ta-
men est in custode,qui carceratos sub fide recepit,vt
possit, & corporaliter, & capitaliter etiam puniri,vt
supra declaraui ex sola lata culpa,& nimia negligen-
tia,

tia, etiam quod non sit in expresso dolo, sicuti scripse-
runt glossæ in dicta l. ad commentariensem, in ver-
bo, qui fugerit, versiculo quod est contra legem, &
ibi etiam Bald. num. 4. Saly. num. primo, & secundo,
† Ang. communiter * omnes, C. de custod. reor. Bar. in
l. milites, & ibi etiam idem Ang. num. 3. ff. eo. Alber.
in l. fi. num. 3. ff. eod. titulo de cust. reor. Paris de Put.
in tract. sind. verbo carcer & carceratus, cap. quinto,
incip. An si plures, nu 6. folio mihi 141. a tergo, Gram
mat. voto 29. num. 6. 14. & nume. 16. vers. tertium est
speciale, Boer. decis. 217. num. secundo, Ant. Gomez.
var. resol. tomo 3. cap. 10. rub. de captura reorum, nu.
11. ad finem, vers. Nec obstat si dicas. Mascard. in tra-
cta. de probat. libro primo, conclus. 469. nu. quinto,
& dixi hac de re aliquid in tit. de pœn. temper. q.
87. num. 46. seq.

AMPLIA IIII. Vt† custos teneatur non solum
14 de dolo & nimia negligentia, vt supra, & sic lata cul
pa: sed etiam de omni alia culpa etiam leui & leuissi
ma, vt per Paridem de Put in suo tracta. sind. verbo,
carcer & carceratus, cap. 3. incip.

An si plures, num. secundo, in medio, fol. mihi 141.
a tergo, & num. quinto, versic. Nam magistratus te-
netur de leuissima culpa, &c. l. non similiter. & l. ma-
gistratus, ff de magistrat. conuen. Boer. d. decisio. 217,
nume. decimo, vers. sed dicit Bald. vbi expresse affir-
mat ex Bal. in l. si vsus. §. denique, ff. de vsufruc. quod
licèt culpa leuissima in omittendo non sit malum,
cum leuius sit omittere quàm committere & prop-
terea non possit criminaliter puniri: speciale tamen
est in custode carceris, quod possit puniri, vt per Grã
matic. dicto voto 29. num. primo, & nume. 7. in me-
dio. Addo Cyril. in sum. crim. partic. 1. rub. de custod.
reor. §. 3. nume. septimo, in fine. vbi quod custos, qui
pro custodia mercedem recipit, tenetur exactissimã
diligentiam præstare, quia periculum eius est etiam
ex leuissima culpa contingens, Franc. Bec. consil. 44.
numero 15. & seqq. lib. 1. vbi amplius dicit, hoc non
esse speciale in custode carceris, sed regulare, vt qui
tenetur ad custodiam ratione publici vel priuati of-
ficij, mercede interueniente obligetur de leuissima
culpa, l. qui mercedem, vbi Barto. Pan. de Cast. & alij
ff. loca. Ias. in l. si domus, num. 7. ff. de lega. 1. Masc. de
prob. lib. 1. conclus. 469. num. 3. & 4. Burs. cons. 53. nu.
35. volum 1.

LIMITANDO Hanc quartam ampliationem,
aduerte, †quod licet contra eã facere videantur multa
15 ta deducta, & considerata per eundem Paridem de
Put. in d. capit. 3. an si plures, numero decimo, in me-
dio, versic. nam si hæc subtilissima diligentia, & nu-
mero vndecimo, & nume. 13. & per Bertaz. in termi-
nis, in cons. 69. num. 3. in fine, volum. primo, non per
hoc tamen est ad illa recedendum, quia communi-
* ter* a Doctoribus recipitur, declarata tamen, * vt pro
16 cedat non quo ad puniendum custodem carcerum
capitaliter vel corporaliter, sed tãtum ciuiliter, actio-
ne l. Aquiliæ ad damna, & interesse, puta creditori-
bus resarciẽda ob fugam ipsius carcerati, vt bene de-
clarat idem Paris in dicto capitul. tertio, an si plures
numero duodecimo, & sensit Boeri. vbi supra, d. de-
cis. 217. numero decimo, versicu. sed dicit Baldus, &
Clarum est in iure, quod vbi aliàs quis ex leuissima
culpa non tenetur, nec punitur criminaliter, tenetur
tamen ciuiliter ad refectionem damnorum, ad tradi
ta per Felynum in capitulo secundo, numero quin-
to, de constitu. & latius per Capram, qui ponit mate
riam, in conclus. 5. num. 26.

Posset† etiam iudex custodem carcerum ex leuis-
17 sima culpa. si sibi videbitur. criminaliter punire, (Flo
rian. de Sancto Petro in l. si vsusfructus, §. cum igi-
tur, numero quinto, ff. de vsufruc.) sed leuiter, prout
etiam bene aduertit Alber. in l. fin. num. 3. ff. de cu-
stod. reorum, vbi expressè dixit, quod custos tenetur
etiam de leui, & leuissima culpa, sed non punitur ita
grauiter, & sic pro leui culpa poterit iudex leuem pœ
nam custodi infligere pro leuissima culpa etiam non
nisi leuissimam irrogabit pœnam, quæ iudicio meo
poterit esse vel priuationis officij ab illa tantum cu-
stodia, in qua fuit in culpa, vel alia leuiori iudicis ar-
bitrio, cuius prudentiæ, vt inf. dicam in 3. limit. princi
cipali, (excepta nimia negligẽtia, & lata culpa in qua
a iure statuta est certa pœna) custodem posse pro mo-
do culpæ puniri iura restituerunt.

18 AMPLIA V. Quod† licet in dubio culpa nõ præ-
sumatur, l. 2. ff. si quis caut. l. in illa stipulatione, si ca-
lendis, ff. de verb. obliga. Afflict. decis. 13. vertitur du-
bium, numero 18. & semper in dubio facienda sit in-
terpretatio, per quam præsumptio culpæ excluda-
tur, Angel. in l. sed damnum, §. primo, ff. de pecu. Ay-
mo. cons. 151. neminem, numero decimooctauo, &
cons. 247. Antonius in fine, & cons. 319. proponitur,
numero decimoquinto, & allegans culpam, illam
debet probare, l. si quis fundum. §. Imperator, iuncta
glos. in verbo, potest. ff. locati, l. si res pupillaris, §. pri-
mo, ff. de administrat. tuto. & in dubio præsumatur
diligentia non autem negligentia, cap. nisi de præb.
Aymo. cons. 77. de anno 1534. numero duodecimo,
Roman. cons. 481. præsentis dubitationis, numero 9.
& quilibet in dubio præsumatur diligens in officio,
nisi contrarium probatur, Aymo. cons. 240. quando
appellans, numero 3. & cons. 270. in tanta commu-
nitatis, nume. 6. per quæ & alia considerata per Boer.
in deci. 216. num. 6. videatur prima facie dicendum,
quod ille qui dicit carceratũ aufugisse culpa, & ne-
gligentia custodis, debeat culpam probare, & in du-
bio præsumatur idem custos non negligens, sed di-
ligens.

19 Quia tamen obligatus †ad custodiam ratione pu-
blici, vel priuati officij, tenetur non solum probare
casum, sed etiam quod ille casus fortuito, & absque
ipsius custodis culpa euenerit, vt notat glos. in l. cum
ita §. species, in fine. & ibi Bald. ff. de lega. 3. Ias. in l. si
pascenda, num. 4. C. de pact. & in l. quod te, nume. xi.
ff. si certum pet. Alexan. cons. 158. in causa, & lite, nu-
20 me. secundo. lib. secundo. † idcirco in dubio carcera
tum aufugisse culpa, & negligentia ipsius custodis
per id, quod in simili de mortuo in carcere deciditur
in l. fi. ver. si custodia, & ver. ergo si casu. ff. de custod.
reor. aperte scripserunt Paris de Put. in trac. sind. ver-
bo carcer & carceratus, cap. 3. si plures, num. 6. in fi-
ne, fol. mihi 142. colum. 3. & numer. 17. pariter in fi-
ne, versic. & semper præsumitur in eo culpa, fol. 543.
columna secunda, Angel. de malefic. in verbo, quod
fama publica præcedente, post numerum 91. in addi
tio. littera B. Boer. decis. 216. num. 1. & 2. & nu. 6. ver.
vel depositarius, & in fine decisionis, vbi ita testatur
in illo Senatu fuisse conclusum. Aretin. cons. 38. con
sultissime. in princip. Ias. cons. 27. custodes carcerum
pariter in prin. lib. 3. Alc. de præsump. reg. 3. præsump.
15. nu. 5. vers. & eodem modo, Gram. voto 29. nu 8.
15. & 16. Cathaldin. inter cons. crim. diuer. cons. 22. nu
me. 15. vol. secundo, Hippol. Riminal inter cons. cri-
mi. cons. 82. nu. 4. eodem 2. vol. Conrad. in pract. cap.
de carceratione, nu. 23. fol. mihi 277. Boss. in titul. de
carcere, nu. 11. in fine, Cyril. in summa crim. partic. 1.
rub. 12. de cust. reor. §. 1. nu. 7. fol. mihi 57. a tergo, co-
lum. 2. Ant. Gomez var. resol. tomo tertio, c. decimo,
de captura reorum, nu. vndecimo, post medium ver.
item adde quod si reus captus fugiat. vbi testatur de
† communi* opinione, Mascard. de probat. lib. primo,
conclus. 267. num. decimo, & conclus. 469. nu. 7. eod.
lib. primo, Franc. Bec. cons. 44. numero 13. & seqq. &

num.

num. 28. & seqq. vbi respondet ad contraria, & cons.
46. num. 1. lib. 2.
21 LIMITA Hanc quintam ampliationem † satis no-
tabiliter, (& hæc limitatio potest etiam applicari
ad vndecimam principalem ampliationem, de qua
infra,) vt hæc præsumptio culpæ, & negligentiæ in
custode tollatur per aliam contrariam præsumptio-
nem, vt puta, quando pro parte ipsius custodis fue-
rit probatum, ipsum alias semper fuisse diligentem,
& omnia fecisse & obseruasse, quæ boni, & fideles
custodes facere solent, & quod toto tempore quo a-
lias carceratorum custodiæ præfectus fuit nullã cul-
pam, nullumve dolum commisit: & hoc probato o-
ritur præsumptio, quod etiam de præsenti fuerit bo
nus & fidelis, & sine dolo, & culpa: quia ex anteacta
vita præsumitur, qualis in præteritum fuit, l. 3. §. penul
timo, ibi, *inspecto vitæ eius præcedentis actu, &c.* & l. non
omnes, §. a barbaris. ibi, *Et bonus miles ante existimatus,*
22 ff. de re milita. † & ista præsumptio culpæ, & delicti
exclusiua tanquam fortior debet vincere, & supera-
re aliam contrariam culpę, & delicti inclusiuam, Bar
tol. in l. non solum, §. sed probari, ff. de noui ope. nun
ciat. Grammat. decis. 18. numero quinto, Foller. con-
si. crim. diuers. 129. numero 15. & seqq. volumin. pri-
mo, Bertazzo. cons. crim. 80. nume. 10. volum. j. Mas-
card. de probat. lib. 2. conclus. 864. num. 30. sic termi-
nis hanc limitationem posuit Franc. Bec. d. consi. 44.
num. 4. & seqq. lib. j.
23 SVBLIMITA Hanc limitationem, † vt procedat
prout loquitur, quando contra custodem nullo alio
modo est probata negligentia, vel culpa, nisi per iu-
ris præsumptionem, quæ contra ipsum laborat: tunc
enim verum est, quod probata eius solita diligentia,
& fidelitate pro tempore præterito sublata censetur
prædictæ culpæ pręsumptio: At secus si in specie ap-
pareret probatio de aliqua negligentia particulari,
vel culpa eiusdem custodis: nam tunc talis fisci pro-
batio est præferenda probationi resultanti ad fauo-
24 rem custodis, ex antiqua diligentia, & fidelitate: † tũ
quia præsumptio, vel probatio specialis semper præ-
ferenda est pręsumptioni, & probationi in genere, se
cundum Innocent. in capit. auditis, extra de præscri.
Ruyn. cons. 67. in quæstione, numero 13. lib. primo,
Alex. cons. 77. in causa, num. 6. lib. 10. Ioan. de Amic.
cons. 78. super inquisitione, nu. 13. Aym. cõs. 143. nu.
2. Natta cons. 96. scripsi alias, nu. 4. & cons. 266. in cau
25 sa, nu. 19. & cons. 362. in causa, nu. 12. & 13. † tũ quia
inter duas probationes contrarias semper pręferẽda
est illa probatio, quæ habet pro se iuris pręsumptio-
nem, Spec. in tit. de disput. & alleg. §. nunc vidẽdum,
vers. item si præsumptiones, Ioan. de Amic. cons. 8. in
causa agitata, nu. 33. Sic pariter per has rationes hanc
sublimitationem in terminis ponit idem Fran. Bec.
d. cons. 44. nu. 25. & seqq. lib. j.
26 AMPLIA VI. Vt † multo magis contra custo-
dem præsumatur illius culpa aufugisse carceratum,
quando is aufugit ex ostio, quem custos apertum re
liquit, illud more solito non claudendo, vt per Boer.
decisio. 217. numero decimo, ad finem, versic. alias
autem. vbi quod isto casu dicitur custos esse in nota-
bili negligentia, Grammat. voto vigesimonono, nu-
mero quinto, vbi quod nemo impunibile, & irrepre
hensibile arbitrabitur, quando custos eripiendo cla-
uem ab ostio non præuidet, si est reseratum, vel aper
tum, cum carcerarius teneatur præuidere locum car
ceris, & principaliter ianuã, sicut alia necessaria pre-
uidenda, & ita tenetur quotidie facere, l. secunda, C.
de custod. reorum, alias non sic faciendo dicitur in
culpa, l. qua actione, §. si quis, ff. ad legem Aquiliam,
l. si ex plagis, §. in cliuo, ff. si quadrup. paup. fecisse dica
tur Franc. Becc. dicto consilio 44. numero 17. versic.
rursus negligentia custodis, libro primo, Ang. Aret.
27 cons. crim. diuers. 37. nu. 30. vbi econtra, † quod non
dicitur custos in negligentia, quando ostium carce-
ris claudi fecit.
28 AMPLIA Hanc sextam ampliationem, † vt in du
bio si non apparet locus alius, ex quo carceratus au-
fugit, vel aufugere potuerit, vnde custodis culpa ex-
cludatur, pręsumatur carceratum aufugisse ex ostio
29 aperto: nec creditur carcerario dicenti, quod carce-
ratus licet aufugerit ex ostio, non tamen ostium erat
apertum, sed quod illud aperierit carceratus, vel cla-
uibus adulterinis, vel aliquo alio ferreo instrumento
vulgò *detto il grimaldello,* (quo casu non videtur tene
ri, cum fuga per insidias, & proditionẽ fuerit sequu-
ta ad infra tradita in septima limitatione:) sic enim
custodi dicenti incumbit onus probandi, quia in du-
bio contra ipsum culpa, & negligentia pręsumitur,
dicta l. fin. ff. de custod. reorum, cum alijs allegatis su
pra, numero vigesimo, & in terminis consuluit Frã-
cis. Bec. dicto cons. 44. post numerum decimumsepti
mum, vers. rursus negligentia. &c. libro primo, & nu
30 mero 18. † vbi & amplius dicit, quod in hoc erunt
eligendi periti, qui medio iuramento deponãt ac re-
ferant, an illud ostium, ex quo carceratus aufugit, po
tuerit cum aliquo instrumẽto ferreo, vel claue adul-
terina aperiri, necne, & iuxta peritorum relationem
iudex arbitrabitur, quia expertis, & in arte peritis in
ijs, quę ad eorum artem pertinent, & pręsertim iu-
stas rationes adducentibus omnino credendum est,
l. semel, C. de re milit. lib. 12. Bar. in l. j. ff. de ventre in-
spiciend. cum alijs per Becium allegatis, d. nu. 18. vbi
+ hanc testatur communem.
31 Sed contra, † quod imò in dubio non præsuma-
tur carceratum aufugisse ex ostio aperto, videtur cõ-
consuluisse Francis. Bec. sibi ipsi prima facie contra-
rius, in d. cons. 44. numer. 20. vbi dixit, quod licet fu-
giens ex carcere ostio aperto non habeatur pro con
fesso, iuxta ea quæ dixi supra, in q. 30. numer. 160. non
tamen creditur fugienti sic asserenti ex ostio aperto
aufugisse, sed debebit probare, quia non sufficit dice
re, nisi probetur, glo. in l. prima, versicul. dicatur, ff. si
quadrup. paup. fecis. dica. cum alijs per eundem Be-
cium allegatis ibidem, nume. 21. & 22. & tamen si in
dubio contra custodem pręsumitur negligentia; &
in dubio etiam pręsumitur ostium apertum in curia
custodis, & non artificio fugientis, deberet sufficere
fugienti allegare ostium apertum fuisse absque eo,
quod probaret, consequens est falsum, ergo & ante-
cedens.
32 Pro responsione aduerte, † quod aut agitur de ex-
cusando custodem propter fugam carcerati, aut agi
tur de excusando ipsum carceratum aufugientem.
Primo casu præsumitur ostium apertum, quia in du
bio custodis, & in ijs terminis loquitur Franc. Bec. di
cto consilio quadragesimo, numero decimoseptimo,
mo, & decimooctauo. Secũndo casu non præsumitur
ostium apertum, quia non agitur de excusando cu-
stodem, sed carceratum, & ideo ipsi sic dicenti per
ostium apertum aufugisse, incumbit onus probandi
prout idem Becius scripsit in dicto consilio 44. nume
ro vigesimoprimo, & vigesimosecundo, & sic nulla
est contrarietas in ipsius dictis.
33 Crederem † etiam in occurrenti casu esse multum
tribuendum iudicis arbitrio, qui optimè considera-
bit custodis qualitatem, fugientium conditionem,
& alias circumstantias, ex quibus facilè poterit in co
gnitionem venire, an carceratus ex ostio aperto in-
curia custodis, an verò per insidias, & cum ferro, vel
clauibus adulterinis aufugerit, & iam de anno 1585.
accidit casus in carceribus curiæ Capitolii, ex quib.
euaserat quidam carceratus, qui pro notabili sum-
ma ad

ma ad instantiam suorum creditorum erat ciuiliter detētus, nesciebatur, quo nam modo carceres egressus fuerit, quia ostium (detecta eius fuga) fuit repertum, & patefactum, sed dubitabatur, an sic apertum remanserit culpa, vel dolo custodis, an verò fuerit clauibus adulterinis per ipsum carceratū apertum. Rebene per tunc Dominum Senatorem, qui vocabatur Horatius de Benedictis de Callio, magnus Criminalista, considerata, & per ipsum inspecta qualitate, & fidelitate custodis, quem in alijs custodijs, & fidelissimum, & diligentissimum expertus fuerat, iuxta superius scripta, numero vigesimoprimo, & numero vigesimosecundo, diligenterque examinato dicto custode, ex cuius respōsionibus ipsum extra omnem culpam fuisse deprehendebat; & inspecta demum qualitate ipsius fugientis, qui cum pauper esset, non erat præsumendum quod pretio, pecunijs illum sic fidelem, & diligentem custodem corrupuerit, dictum custodem liberare intendebat a molestijs quas creditores carcerati fugientis illi inferebant ob damna, & interesse per eos prætensa, meritò credēs dictum carceratum non potuisse aufugere, nisi ex ostio aperto cum clauibus adulterinis, à qua proditione non poterat custos præcauere, & superueniente postmodum, vt audio, quod idem carceratus, qui aufugerat pro rei veritate ad exculpationem dicti custodis, sic clauibus adulterinis ostium aperuisse, & aufugisse fidem in scriptis fecit, & per litteras significauit suæ fugæ modum eidem Domino Senatori: his omnibus consideratis custodem absoluit, & liberauit.

34 AMPLIA VII. Vt † & multo magis negligentia præsumatur in custode carcerum, si carceratum, prout debebat, in vinculis non tenuit, sicut enim non tenetur custos ex fuga carcerati, quando illum in vinculis aut alias bene ligatum tenebat, cum carceratus, qui in vinculis tenetur, dicitur benè, & diligenter custoditus, & per consequens si fractis vinculis aufugiat, non potest custos redargui de culpa aut negligentia, vt per glossam in l. prima, §. fina. in verbo, per mittitur, & ibi Bald. ff. de seru. fugit. idem Bald. in l. si quis filio, §. eius, ff. de iniusto, rupto testamen. Ange. in l. fin. ff. de custod. reorum, & in l. milites, numer. secundo, ff. eodem, Alexand. ad Bartolum, in l. ad commentariensem, C. eodem tit. Paris de Put. in tracta. sindic. verbo, carcer. & carceratus, capit. secundo, incipien. an Potestas, numero secundo, versicu. & dicitur diligenter custodiri, fol. mihi 140. columna secunda, & in cap. tertio, an si plures, numero primo, folio 141. a tergo, columna prima, & numero 6. in fi. versi. quia non est culpa, & numero septimo, in principio, fol. 142. columna prima, Boer. decis. 216. numero 3. vbi & alijs, legum authoritatibus hanc comprobat conclusionem, Grammat. voto 29. numero 7. & numero 9. & numero decimoquinto, vers. si detinetur ligatus. Ang. ad Ange. de malef. in verbo, quod fama publica, num. 87. in fine, Roder. Soarez in tract. de fideiuss. in cau. crim. num. 30. vers. primum, quod omnis, qui tenetur, & versic. ergo iam excusaui. Mascar. de probat. lib. j. conclus. 469. numero sexto, ex quibus apparet, hanc esse Doctorum communem † opinionem, ita & è contra, † si custos non tenet carceratum

35 in vinculis, vel aliàs ligatum, dicitur in negligentia, nec dicitur bene custodire, & propterea si aufugit, & tenetur & punitur, argumento textus in l. carceri præpositus. ibi, *vinculis augere custodiam, &c.* ff. de cust. reor. reor. cum alijs in proposito bene adnotatis per Boer. d. decis. 216. num. 3. & ante eum Ange. in d. l. milites, num. 2. ff. eod.

36 LIMITA Hanc septimam ampliationē, † vt procedat, dummodo qualitas criminis, pro quo carceratus detinetur, catenarum, & vinculorum ligamen & acerbitatem requirat, argumento, text. in d. l. 1. ibi, *si criminis qualitas etiam catenarum acerbitatem postulauerit*, ff. de custod. reorum, aliter secus, & ita attenta qualitate criminis, in proposito loquuntur idem Paris de Put. vbi supra in verbo, carcer & carceratus, capitu. tertio, an si plures, numero quinto, in fine, versicu. nam is, qui est in casu criminis, & condemnationis, debet diligentius custodiri, leg. si quis filio, §. eius, in verbo, diligentioris custodiæ, ff. de iniusto, rupto testamen. & ideo debet poni in manicis, seu cappis ferreis, seu compedibus: & sic loquitur, quando carceratus est in casu condemnationis, prout in simili modo loquitur in numero sexto, versic. attamen in hac quæstione. vbi ad effectum imponendi ferreos cippos, aut catenas, considerat exigentiam delictorum, carceratorumve ætatem, & robustitatem, & rursus in dicto capitulo tertio, numero decimoquinto, ad finem, versicu. si criminis qualitas, nec dissentit Grammat. dicto voto vigesimonono, post numerum quintum, & nume. 7. vbi loquitur in casu, in quo carceratus erat puniendus pœna corporis afflictiua, imo iam erat in perpetuum ad triremes condemnatus: tunc enim, inquit ipse, talis carceratus est diligētius custodiendus tenendusque in compedibus, quod si custos id negligat facere, & aufugiat, tenetur, & punitur, vt ibi: sequitur Boer. decis. 216. post numerum tertiū, versicu. & si criminis qualitas, Iodoc. in pract. capitu. decimoseptimo, de carcerarijs, seu commentariensibus, numero sexto, vbi loquitur in carcerato iam cōfesso, vel conuicto, Foller. in pract. crimin. verbo, vel carcerentur, numero quarto, versicu. vel debet haberi respectus ad causam, & qualitatem personæ, & numero octauo, versicul. & si criminis atrocitas. & in proposito, vide quæ dixit supra, quæstione prima, numero nonagesimonono, & seqq. vbi latius explicaui materiam.

37 AMPLIA VIII. Vt † multo magis negligentia in custode carcerum præsumatur, & per consequens teneatur commentariensis de fuga carceratorum, quādo scilicet non tenuit ad carcerum custodiam duos famulos, vel subcustodes. textus est in l. finali, ibi, *nec vni, sed duobus custodia committenda est*, & ibi glo. in verbo, si duobus, ff. de custod. reorum. Boer. decis. 216. post numerum secundum, ad medium, versic. quod regulariter. vbi adducit iura concordantia, & declarat materiam Francis. Bec. consilio quadragesimoquarto, numero decimoseptimo, volumine primo, vbi etiam allegat Aret. in cons. 38. nu. 3. Bonif. de Vital. in tit. de carcere, nu. 7.

38 AMPLIA IX. Vt † multo magis neglig ētia præsumatur, & custos teneatur, si carcerati aufugiāt de die per id, quod in simili casu considerauit Iul. in consil. 27. custos carcerum, ad finem, lib. 3. vbi custodis negligentiam ponderauit, ex eo quod meridie carceratus arrepto fune de puteo Castri se per eū dimittens de mœnibus Castri aufugit, & per consilium Iasonis custodum negligentia non posse negari, si carcerati aufugiant de die consuluit pariter Franc. Bec. d. cons. 44. nu. 19. vol. j.

39 Immo & quod plus est, † dicitur etiam negligens custos, & tenetur ac punitur, si carceratus aufugiat de nocte, & quando illum non reclusit in strictiori custodia, et carcere, argumento tex. in l. prima, ibi, *et vbi nox geminauerit custodiam in vestibus carcerum, & salubribus locis recipiat, ac reuertente iterum die ad primum solis ortum, illico ad publicum lumen reducei*, ff. de custod. reorum, scripsit Cyril. in summa crimin. particu. prima, rub. 12. de custod. reorum, § tertio, numero quinto, in fine, vers. plectitur quoque, folio mihi 57. a tergo, colum. secunda.

AM-

40 AMPLIA X. Vt† etiam & multo magis contra custodem præsumatur aufugisse carceratum ex eius negligentia, quando idem custos deserebat carceres, vt in casu in quo consuluit Franc. Bec. d. cons. 44. numero 18. in fi. & num. 19. volum. primo, vbi custodes ille de die sępissime deserebat carceres, & ibat ad quoddam suum prædium quod habebat extra territorium illius loci, & de nocte pariter carceres exibat, & ad meretrices porficiscebatur, & tempore quo erat sic absens à carceribus carcerati aufugerunt, inquit ipse in hoc custode non posse notari, nisi maximam negligentiam, quia si domi stetisset, potuisset, vel acclamando, vel alio modo carceratorum fugæ
41 obuiare, & bene dicit: †non enim commentariensis dēt carceres deserere, nisi ductus aliqua necessitate, & in casu necessitatis debet insuper coadiutorem relinquere, qui pari cura inuigilare tenetur, sicut tenebatur ipse, alias eisdem pœnis subiacet, sicut principalis commentariensis, ad textum clarum, & expressum in l. ad commentariensem, §. si verò. C. de custod. reorum, & adnotauit Cyrill. in summa crimin. parte prima, rub. 12. de custod. reorum, §. tertio, post numerum primum, versic. si verò necessitate aliqua folio 57. colum. 2.

42 LIMITA Hanc decimam ampliationem† non procedere, quando carceratus iret ad dormiendum extra carceres ad domum propriam, in casu, in quo haberet suam domum separatam à carceribus, & ꝙ ita etiam alij carcerarij soliti essent facere: nam tunc etiam quod carcerati aufugiant in illa nocte, in qua custos extra carceres dormiebat, non per hoc custos dicitur in culpa, quia excusatur faciendo id, quod solitum est, cum id quod secūdum consuetudinem fit, iure fieri dicatur; & id quod consuetum est fieri, necessarium fit, l. sæcula, ff. de extraordin. crimi. l. quod si nolit, §. quia assidua. ff. de ædilit. edicto, cum alijs, quæ latius infra adducētur in tertia limitatione principali, & in terminis per hanc rationem sic declarauit Paris de Put. in tractat. sindica. verbo, carceratus, capitu. tertio, incipien. an si plures, post numerum decimumquintum, ante medium: versicu. & ideo si sic carcerarij. folio mihi 142. à tergo, columna secunda,
43 in fine. †vbi amplius dicit, quod si carcerarius de nocte dormiebat in domo carceris, & dum sic somno grauatus esset carcerati euaserint, non tenebitur ipse carcerarius, si ante dormitionem suam fecerit diligentiam claudendo ianuas carcerum, & ligando carceratos iuxta solitum, argumen. eorum, quæ notantur in l. seruus, §. fornicarius, ff. ad l. Aquil. & in l. fluminum, §. initium, ff. de dam. infec.

44 AMPLIA XI. Vt† vt contra custodem præsumatur negligentia non fuga carceratorum, sed etiam in eorum morte: si enim in carceribus aliquis reperiatur carceratus mortuus, custodis culpæ ascribitur. nisi quod sine eius culpa obierit, concludenter probauerit. textus est ad litteram in dicta lege fina. versicul. sed si custodia, ff. de custo. reorum, dum per hęc verba inquit. *Sed si custodia se interfecerit, vel præcipitauerit, militis culpæ ascribitur, idest castigabitur.* & paulò infr. *ergo si casu custodia defuncta esse dicatur, testationibus id probandum est, & sic venia dabitur.*

Et ita per illum textum adnotarunt etiam ibi Alber. numero primo, Angel. numero quarto, & numero sexto, idem Angel. in l. si quis ex argentarijs, §. prętor, in fine, ff. de edend. qui propterea dat cautelam, quod eo ipso quod vnus est in carceribus mortuus, custos adhibeat medicos, qui dicāt illum mortuum esse sua naturali morte, & infirmitate sine ipsius custodis culpa, & de hoc dicto medicorum faciat notatium esse rogatum. & idem scripserunt Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica pręcedente, numero octuagesimoprimo, versicul. secundo quæro, & ibi August. in additio. vbi etiam allegat tex. in l. cum ita, §. specie, & ibi gloss. de legat. secundo, vbi Bal. notabiliter dixit, quod licet obligato ad speciem sufficiat probare interitum speciei, quamuis non probet casum fortuitum hoc tamen fallit in eo, qui tenetur ad custodiam ratione officij publici, vel priuati, vt puta in custode carceris, argumentario, caprario, & similibus, quibus non sufficit probare interitum, nisi etiam probetur casus ipsius interitus, vt ibi per eum, quem etiam sequuti sunt Alber. in tractat. statutor. secunda parte, quæstion. 158. si ex forma, numero secundo, Ias. in l. quod te, numero vndecimo, & ibi Decian. numero primo, ff. si certum per. & per istam rationem hanc ampliationem etiam posuerunt Bonifac. de Vit. l. in tit. de carcer. priuat. numero septimo, videlicet in addit. littera A. Boer. decis. 216. numero princ, & secundo, Marsi. in pract. §. attingam, numero 51. & in §. diligenter, numero 93. in tracta. de bannit. in ver. carcerati, numero 41. Alciat. de præsumpt. reg. quinta, præsumpt. 15. numero quinto, ver. & propterea si reperiatur, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortur. §. decimum tertium inditium, numero septimo, & in tertio tract. de homicid. & assassin. §. octauò quæro, numero 6. Conrad. in pract. titu. de carcerat. numer. 26. fol. mihi 278. in prima columna, Iodoc. in practi. crimin. capit. 17. rub. de commentarien. num. Cyril. in summa crim. partic. 1. rub. de custod. reor. §. 3. nume. 4. fol. mihi 57. à tergo. colum. 1. Claud. Battand. in sua pract crimi. reg. 143. carcerum commentarienses, num. 9. & seqq. Boss. in tit. de carcere, numero 7. & 8. Clar. in pract. §. fin. quæst. 46. versic. sed in hoc. vbi tangit & declarat cautelam Angeli, de qua supra: dicitque quod statim quod carceratus infirmatur, custos debet infirmitatem iudici denunciare, & si moriatur facit, vocare Notarium processus, qui coram testibus visitat cadauer, & illud recognoscit pro eo, qui dicitur mortuus: illamque visitationem redigit in actis, & sic præclusa est via fraudibus, vt ibi per eum, quem refert, & sequitur Bonacos. in suis commu. opin. par. 1. versic. carceratus si infirmatur, fol. 20. columna prima, & in versicu. carceris custos non tenetur, ad finem, folio 21. columna secunda, pariter in fine, Fran. Becius dicto consilio 44. numero decimoquarto, libro primo, & est communis, + vt testatur Anton. Gomez variarum resolutio. libro decimo, capit. decimo, de captura reorum, numero vndecimo, post medium, versicul. item adde, quod si captus, plures adducit concordantes Mascar. de probat. libro primo, conclus. 267. numero primo, & seqq. vbi generaliter loquitur, & numer. decimotertio, & seqq. vbi in specie loquitur in carcerato se ipsum occidente, dicitque quod incuria custodis seipsum occidisse præsumitur ex eo, quia antequā carceraretur, debebat à custode excuti, an ferrum occultum haberet, vel venenum ab aliquo illatū sit, quo potuerit se necare, iuxta ea quæ scripsit Areti. consilio trigesimooctauo, numero primo, & secundo, & dicam infra, decimaseptima ampliatione, vnde infra numero 136. & sequenti, vbi an teneatur custos de morte illius carcerati, qui ex fenestra carceris se præcipitem dedit, ✠ & vide etiam omnino Beci. in practic. libro tertio, capitu. decimooctauo, rubric. de his qui sibi mort. consci. numero vigesimoprimo, vigesimosecundo, & vigesimotertio. Vbi etiam latè hāc materiam explicat.

45 LIMITA Hanc vndecimam ampliationem, † vt procedat, prout loquitur, videlicet quando sumus in dubio: tunc enim contra custodem præsumitur super morte carcerati at si re vera in tali morte carcerarius nullam habuit culpam, tunc minimè tenetur

tur. sic enim est de mente omnium Doctorum supra citatorum, & in specie tradidit Pet. a Placha in epitom. delict. libro primo, capitulo vigesimotertio, numero decimoseptimo, versicul. cæterum in vinculis detentus. vbi quod sic commentariensis suam fecerit diligentiam, ne tale quid contingat, si postea carceratus se suspendat, gladiove se interficiat, non debet eidem officiali imputari, per textũ, in l. quemadmodum, §. magistratus, & ibi Florian. ff. ad legem Aquiliam, Paris de Put. in tractat. sindicat. versic. sexto carcer, & carceratus, capitul. secundo, potestas, numero quinto, folio mihi 140. à tergo, columna secunda. Difficilè enim est, inquit Placha in loco citato, eo animo ductum prohibere, prout contingit in Portia Catonis filiæ, quæ mortuo Bruto tametsi ferrum sibi subtractum esset, carbonem ebibit.

Nec dissentit Boss. vbi supra, in titu. de carcere, nume. octauo, vbi quod cum Mediolani iste casus contigisset in facto, in quodam reo falsæ monetæ, qui in carcere mortuus, & laqueo suspensus repertus est, fuit missus Notarius ad locum carceris ad examinandos carceratos, & alios, vt dignosci possit: an commentariensis esset in aliquo dolo, vel culpa, & cum nulla fuerit in ipso inuenta culpa, non fuit vlterius molestatus. & licèt Boss. ibi dicat hanc practicã fuisse contra ius commune, quia commentariensi & nõ fisco incumbebat onus probandi, quod carceratus se necauerit sine suo dolo, & culpa, iuxta textum in dicta leg. fina. ff. de custod. reorum, tamen debemus credere, quod ille Notarius transmissus in examinando testes inuenerit etiam ipsum fuisse sine culpa, & propterea bene fuit liberatus. Nec obstat quod tale onus incumbebat carcerario, & nõ fisco: quia iudex ex officio semper debet supplere pro habenda veritate, & maximè ad innocentiam rei detegendã, prout aliàs dixi.

46 Et isto casu † multum crederem tribuendum esse iudicis arbitrio, per ea quæ scripsit Boer. decisio. 217. sub numero quinto, & numero decimo, Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, casu 301. numero vndecimo, & dicam infra in secunda principali limitatione, in qua custodis diligentia, an fuerit adhibita, necne, iudicis arbitrio fuisse remissum † explicabo,
47 & in proposito casu Iudex iste in primis considerabit locum, in quo carceratus se necauit, vel laqueo se suspendit, an scilicet in carcere publico, vbi custos non poterat prohibere conseruationem amicorum, qui clam poterant carcerato detulisse, & laqueum & ferrum quo se necauit: an vero potius in carcere secreto in quo idem custos tenetur facere maiorem diligentiam ne quid simile deferatur, prout infra declarabo, in 17. ampliatione.

48 Nec † ipse debet permittere, vt carcerati teneant in ijsdem secretis carceribus cultellos, vel quid simile, ex quo mors contingere possit. Primo enim casu, si carceratus se occidat, vel se laqueo suspendat, non video de qua culpa possit custos redargui, cum illum in loco solito retinuerit, ad ea quæ pariter inf. dicentur in tertia limitatione principali.

Secundo autem casu valde præsumitur contra custodes, qui, vt dixi, debebant diligenter facere perquisitionem, ne eo loci adesset aliquod ferrum, vel funis ex qua mors posset contingere, prout etiam post Aret. in consulto 38. numero primo, & secundo, adnotauit Mascard. de conclus. 267. numerro decimoquinto, & nihilominus memini alias me fecisse mentionem de quodam Hyspano, qui existens in secretis carceribus in curia de Sabellis imputatus de libello famoso, cum nec ferrum haberet quo se occidere potuisset, nec funem seu laqueum quo se suspenderet, prout iam destinauerat: de nocte, dũ alij eius concarcerati somno grauati dormiebant, cum ligaminibus sericis caligarum quas deferebat, ad collum pro laqueo inuolutis, & appensis in trabe carceris cũ scabello penes pedes, quem postea ipsemet in terram proiecit, diaboli ope suspensus remansit: & re de mane detecta cum maximo suorum sociorum dolore timore, & admiratione ex somno expergiscentium, iudex comperta veritate, & quod in tali casu nullam custos habuerat culpam, ipsum minimè molestari mandauit, erit ergo, vt dixi, id totum arbitrarium iudici, qui & locum & alias circumstantias considerabit, licet in dubio multum contra custodem præsumatur, dicta l. fina. de custod. reorum, & dixit Boss. d. tit. de carcere, num. 8.

49 AMPLIA XII. Vt † commentariensis, & sic custos principalis carcerum teneatur etiam pro culpa, & dolo suorum famulorum substitutorum ad custodiam carceris ob malam electionem sic expresse iubente Neratio Iurisconsulto in dicta l. fin. in princip. ff. de custod. reorum, dum per hæc verba rescripsit: *Non est facile tironi custodia, nam ea perdita is culpæ reus est, qui eam ei committit*, & per istum textum, hoc idem post glossam, ibi verbo, commisit, adnotarunt Salyc. in d. l. ad commentariensem (quæ lex optimè etiam probat hanc ampliationem) numer. primo, C. de eodem tit. Paris de Put. in tract. sindica. verbo, carcer, & carceratus, capitu. secundo, an potestas, numer. quar-
50 to, fol. mihi 140. à tergo, columna secunda, † vbi eam de qua supra reddit rationem, quia scilicet mala electio est in culpa, l. qui tam non idoneum, ff. commoda. l. j. si quis igitur, ff. nau. caup. & stabula. §. penul. Instit. de oblig. quæ ex quasi delict. nascun. & per istam rationem ita etiam tradiderunt Gramm. voto 29. nume. 12. versi. & quia fuit in culpa, Boer. decis. 217. post nume. 8. sub versicu. quod dicit esse verum, Cyrill. in summa crimin. partic. rub. 12. de custod. reor. §. 3. nume. 3. fol. mihi 57. colum. j Menoch. de arbitr. q. lib. 2. casu 302. num. 5.

51 AMPLIA I. Hanc † ampliationem, vt non liberetur commentariensis exhibendo illum substitutum custodem cuius culpa carceratus aufugit: Nam adhuc non obstãte tali exhibitione tenetur, & punitur sic pariter iubente Imperatore in d. l. ad commentariensem in illis verbis, *nec putet hominem abiectum atque vilem obijciendum esse iudici*, &c. ibi hoc notant Bar. Bal. Ange. Sal. & communiter omnes, C. de custod reorum, Boer. decis. 216. num. 1. in fi. & decis. 215. num. 8. vers. nec liberatur exhibendo, Claud. Battand. in sua pract. crim. reg. 143. carcerum commentariensis, nume. 5. latè Gram. voto crim. 29. num. 10. & sequen. & numero 16. versiculo secundum speciale est, faciunt quę supra scripsi in titul. de delict. & pęnis, quęst. 24. nume. 60.

52 AMPLIA II. † Eandem ampliationem, vt multo magis procedat, quando pater commentariensis reliquisset, vel deputasset filium ad custodiam carceratorum, vel maritus vxorem: tunc enim si carcerati propter eorum culpam seu dolum aufugiant, tanto magis dicti pater, & vir tenentur, & puniuntur de culpa ac dolo suorum substitutorum, vt per Iason. in cons. vigesimoseptimo, incipien. custodes carcerum in fine, volum. 3. quia in officijs publicis pater pro filio tanquam fideiussor tenetur, leg. 2. ff. ad municipa. cum alijs ibi per eum allegatis, & Iasonem refert, & sequitur Boer. decis. 217. numero 11. vbi testatur ita alias in curia Burdegalen. apud eum conclusum fuisse contra maritum custodem carcerum, qui loco sui ad custodiendos carceratos dimiserat vxorem, Menoch. de arbit. quæst. lib. 2. casu 302. nu. 5. & casu 345. num. 9. faciunt, quæ supra scripsi in tit. de delict. & pęnis, q. 42. nu. 53. & seq.

AM-

AMPLIA III. Dictam duodecimam principalem ampliationem, † vt non solum commentariensis & sic custos principalis teneatur de culpa subcustodis per ipsum deputati; sed etiam si sint duo commentarienses socij principales in assumptione custodiæ carcerum, vnus pariter tenebitur de culpa alterius ita Boer. d. decis. 217. nu. 8. post med. vbi allegat Bald. in cons. 136. proponitur quod quidam Anton. vol. 5. dicentem quod si vnus cum certis socijs emit datium custodiæ carcerum, & aliqui ca cerati aufugerint, quilibet socius tenetur in solidum pro altero, etiam quod vnus ex socijs vltimo loco dederit suos fideiussores, & in electione Reipublicæ erit à quo incipere aut exigere voluerit quando in cõtractu assumptionis custodiæ renunciatum fuerit (iuxta solitum) beneficio nouæ constitutionis plurium reorum debẽdi, vni tamen socio soluenti datur regressus cõtra alium, vt ibi per Bald.

LIMITA I. Hanc duodecimam ampliationem
54 sic præsertim vt modo dixi ampliatam, † non procedere, quando isti duo socij principales custodes & carcerati diuisissent inter se custodiam, & vel ratione loci, vel ratione personarum, vel ratione temporis, vt puta quod vnus deberet custodire de die, alter de nocte, vnus vnam partem carceris, alter alteram vnus carceratos in secretis alter in publicis vel quid simile tunc enim diuisa inter eos custodia, nõ tenetur vnus de culpa alterius, vt per Albert. de Rosate in tract. de statut. in secunda par. quæst. 158. & Gerard. de Petrasan. sing. 27. quos in proposito pariter refert & sequitur, & alijs rationibus hanc comprobat declarationẽ Boer. d. decis. 217. num. 8. versicu. & ijdem socij deputati &c.

LIMITA II. Dictam duodecimam ampliatio-
55 nem, † non procedere, quando custos substitutus à principali commentariense tempore substitutionis erat, tentus & reputatus communiter diligens & fidelis, ex eo puta, quia alias sic in alijs custodijs se bene & fideliter gesserit, nã tunc si fuerit in aliqua culpa vel dolo commentariensis, qui eũ deputauit, non tenetur, vt per Parid. de Put. in trac. sindic. verbo carcer & carceratus, c. 5. incip. licet dicatur, num. 40. fol. mihi 144. à tergo, col. 1. in fi. & c. 7. Pone quod carceratus, per totum, in discursu, fo. mihi 145. à tergo, vbi pluribus hãc comprobat limitationem, & inter alia ibid. nu. 2. in fi. dicit quod præcedẽs fidelitas custodis substituti facit eius culpam reputari casum fortuitũ respectu principalis commentariensis substituentis. Addo & Alber. in l. fi. num. 2. ff. de custod. reo. Cyril. in summa crimin. partic. 1. nume. 12. de custod. reo. §. 3. num. 3. vers. nisi hic esset diligens custos, fo. mihi 57. à tergo, colum. 1. Gabriel conclu. 8. num. 62. lib. 7. vbi plures adducit cõcordantes, dixi alias supra in tit. de delict. & pęnis, q. 24. num. 61. & seq. & facit textus sumpto argumẽto à contrario sensu in d. l. fi. in prin. ff. de custo. reo. dum vult tironi custodiam committentem esse puniendum: ergo secus vbi custodia fuerit commissa non tironi, sed experto & alias diligenti ac fideli, vt ibi per gl. primam in ver. hoc autem fallit, si est diligens.

56 LIMITA III. Quando † eo loci non esset copia aliorum custodum magis sagacium, vel de consuetudine non esset solitum eligere nisi tirones & parum expertos, nam primo casu commẽtariensis per electionem talium subcustodum non expertorum non erit culpa, cum excusetur ob inopiam & deficiẽtiam aliorum, secundo autem casu pariter non tenetur & excusabitur, quia fecit quod solitũ est, ad infra generaliter tradita in tertia principali limitatione, & in specie hanc posuit limitationem gl. 1. in d. l. fin. in princip. ff. de custod. reor. argumen. tex. in l. generaliter, §. spatios, ff. de decurion. & eorum filijs. Et propterea textus in d. l. fi. non præcise prohibet custodiã tironi committendam, sed non facile, quasi id permittat, vbi sagaciores non reperiantur, vt ibi subtiliter adnotauit eadem gl. 1. in fi. quam in proposito adducit Cyrill. in sum. crim. rub. 12. de cust. reo. §. 3. nu. 3. ver. nisi hic esset, &c. fo. mihi 57. à tergo, col. prima in medio.

LIMITA IIII. Eandem duodecimam amplia-
57 tionem, † vt procedat, prout loquitur, quando subcustos esset electus ab ipso commentariense principali: tunc enim quia mala electio est in culpa, ut supra dixi, ideo tenetur de culpa, & negligentia sui substituti, at secus si ille subcustos fuisset electus a iudice, vel ab aliquo alio superiore, prout sępissime fit in carceribus Vrbis, in quibus vt plurimum iudices criminales mandant principali carcerario, vt ad custodiam carcerum aliquem subcustodem ipsis cognitũ recipiat, tunc enim si culpa huius subcustodis à iudice, vel alio superiore electi aliquis carceratus aufugiat, non tenetur principalis commentariensis, quia cessat ratio malæ electionis, & in terminis tradidit Paris de Put. in trac. sind. verbo, carcer & carceratus, capit. 2. an potest, nume. 4. versi. si vero illos apposuit superior, fol. mihi 140. colũ. 2. faciunt quæ supra dixi in tit. de delict. & pęnis, q. 24. num. 86. & seqq. & quæ infra dicam in 1. sublimitatione octauæ principalis limitationis, num. 162.

58 LIMITA V. Vt † licet commentariensis teneatur de culpa sui substituti propter malam electionẽ, non tamen tenetur eadem pœna, vt puta mortis, vel corporali, qua teneretur ipse substitutus, sed solum mitiori, vt puta priuationis officij, sicuti alias iudicasse curiam Neapolitanam refert Gram. d. voto 29. in fine, quem pariter refert, & sequitur Clar. in practi. §. fin. q. 68. sub vers. custos carcerum, & ibi, & hoc quidem Soccini habet &c. & Clarum refert, & sequitur Bonacos. in comm. opin. vers. custos carcerũ, fol. mihi 44. in fine, 1. p. faciunt quæ supra scripsi in titu. de delict. & pęnis, q. 24 nu. 89.

59 Hæc † declaratio Iulij Clari est de directo contra textum in l. fina. in princ. ff. de custod. reo. iuncto textu in l. ad commentariensem, C. eodem titu. quibus aperte probatur, commentariensem teneri eadem pęna, qua tenebatur eius substitutus, seu subcustos, etiam quod illum exhibuerit, & hoc quia committẽdo custodiam tironi, & inexperto dicitur in nimia negligentia, vt ibidem adnotauit gl. in verbo, qui fugerit, in prin. si puniendus est eadem pęna, ergo illa erat capitalis, etiam & corporalis, si is qui aufugit, erat capitaliter, vel corporaliter puniendus, sicuti etiã de iure hoc verum esse expresse fatetur idem Gram. dicto voto 29 nume. 16. versicu. secundum speciale est, dicens speciale esse in ista materia, quod commẽtariensis non liberatur exhibendo militem, seu custodem, cuius culpa aufugit carceratus, sed tenetur, etiam ipse pęna capitali, per d. l. ad commentariensem, cuius verba sunt adeo clara, vt cauillari minime possint.

60 Nec † verum est indistinctè & simpliciter id, quod dicit Gramma. d. voto 19. nu. 3. & nu. 16. ad fin. quod scilicet de iure communi custos negligens non incurrit aliam pęnã, nisi priuationis officij, in quo fuit negligens, ad l. carceri præpositus, ff. de custod. reor. & l. fina. versicu. qui si negligentiam commiserint, &c. ff. eodem quos allegat: nam iura prædicta intelliguntur, & loquuntur, prout etiam alias admonui, quãdo fuga alicuius carcerati non est sequuta, sed solum custodes fuerunt negligentes in tenendo carceratos sine vinculis, vel in pariendo ferrum, aut venenum in carcerem inferri, iuxta textum in d. l. carceri,

vel aliàs quomodolibet negligētiam commiserint,
juxta d.l.fin.versi.qui si negligentiam commiserint,
tunc enim vel officio iudicis puniuntur,& castigan-
tur,vel militiam mutant,& ab officio remouentur,
vt in dictis iuribus,at si ex tali negligentia carceratus
aufugiat, non est tractandum de sola remotione of-
ficij,quia remanet custos obnoxius illi pęnæ,qua ple
ctendus erat fugiēs,prout sunt clara verba textus in
dicta l.ad commentariensem,cuius alias supra allega
tus in regula,nu.2.nec dissentit idem Gram.dicto vo-
to 29.sub num.13.
61 Pro resolutione aduertatur,† quod in casu Gram
matici fuit solum officio priuatus non principalis cu
stos,seu commentariensis,qui actu exercebat custo-
diam carcerum,& alios sub se custodes tenebat,pro
ut sunt termini nostræ duodecimæ ampliationis,sed
dominus officij dictorum carcerum,qui actu custo-
diam non exercebat,sed illam alteri commentarien
si,seu carcerario locabat, prout videtur sic facti spe-
ciem proponere in principio illius voti 29. & in Vr-
be habemus exempla in omnibus carceribus, qui iu
re dominij spectāt ad aliquos particulares patronos:
nam carceres curiæ Capitolij spectant ad illos de Al
berinis,carceres curię de Sabellis,sunt Illustrissimo
rum de Sabellis,carceres autem Turris nonę spectāt
ad venerabilem Archiconfraternitatem charitatis.
isti omnes domini carcerum non solent actu illos cu
stodire,sed custodiam locant barroarijs, qui quidam
conductores postea recipiunt in se periculum carce-
ratorum,actu illos custodiūt,& in custodia alios sub
se custodes recipiunt, & conductor inter vocatur Ca
pitaneus carcerum:alij vero ab ipso substituti vocan
tur custodes : inferendo ad propositum dico quod
si ex culpa alicuius custodis carceratus aufugiat,tene
tur & punitur non dominus carcerum,qui istum cu
stodem non elegit, sed Capitaneus carcerum, & sic
commentariensis & conductor non sola priuatione
officij,prout credidit Iulius Clarus in loco præcitato
sed eadem pęna qua puniendus erat carceratus, qui
aufugit,nec exhibendo custodem, cuius particulari
culpa aufugit liberatur,sic iubente textu in d.l.ad cō
mentariensem,C.de custod.reo.quæ lex quamuis ri
gorosa,seruanda est. Si vero carceratus aufugiat, nō
ex culpa custodis,sed Capitanei carcerū, & sic prin-
cipalis conductoris: tunc vtique est etiam puniēdus
dominus carcerum , si fecit malam electionē, & cu-
stodiam tironi, ac inexperto commisit ; & hoc non
habet difficultatem,per textum expressum in d. l.fi,
in prin.ff.de custod.reor.dum dicit. *Non est facile tironi
custodia credenda,nam ea perdita is culpæ reus est , qui eam
ei commisit.* Sed qua pęna puniendus sit ista culpa do-
mini carcerum committentis illorum custodiam ti-
roni & inexperto,textus ille nō declarat, sed videtur
ipsum esse puniendum eadem pęna,qua puniendus
erat ille,qui aufugit,per d.l.ad commētariēsem. Sed
certe illa lex non loquitur in domino carcerum aliis
custodiam locantibus, sed in commentariense qui
actu custodiam exerceat , & carceratos comitatur ,
vt declarat ibi gl.prima,in verbo,ad commentarien-
sem,posset igitur isto casu procedere opinio Grā-
mat.& Iulij Clari in locis supra allegatis, quod scili-
cet dominus carcerum priuetur illis, si ex culpa , &
nimia negligentia,aut dolo sui conductoris carcera-
tus aufugerit, dummodo ille conductor non esset a-
lias reputata persona diligens , & fideiis, quia tunc
in nihilo tenetur,per ea quæ supra deduxi , numero
55.& 56.

AMPLIA XIII. Huius Quæstionis regulam,vt
† custos carceris teneatur ex fuga carcerati,& possit
62 puniri etiam quod idem carceratus ad carceres spon
te reuertatur,vel vi reducatur,per ea,quę in simili de
eximente carceratum ex carcere supra scripsi in præ
63 cedenti q.30.nume.111. & licet contra istam amplia
tionem multa deducantur per Boer. in d.decis. 217.
nu.14. & seq. quæ partim procedunt in propriis ter-
minis,videlicet in custode,cuius culpa carceratus au
fugiat,& partim in eximente carceratum ex carcere
juxta ea quæ diximus supra,d.nume.111. & tandem
inclinare videatur in eam opinionem , quod nec cu-
stos,nec eximens teneatur in aliquo, quando re inte
gra exemptus, vel aufugiens ad carceres pęnitens re
uersus est. Pro vera tamen resolutione huius arti-
culi, quatuor principales casus distinguendos esse
putarem.
64 Primus erit casus† in eximente carceratum detē-
tum pro causa criminali : isto inquam casu crederē
sine dubio eximentem fore sua pęna puniendum,e-
tiam quod exemptus siue vi,siue sponte,& pęnitens
ad carceres reuertatur: est enim iam consummatum
delictum , & eius poena incursa, ideo non video
quomodo illa possit euitari per reuersionem ad car-
ceres quoad eximentem, † licet enim pęnitentia an-
65 te delictum consummatum operetur, vt poenitens
non possit puniri, ad tradita per Marс.in l.is qui cum
telo,num.24.C.ad l.Corne l.de sica. Nouel.regu.114
in prima fallent.Melch.de Facin.inter consil. crimi.
diuers.consi.79.nume.58.volum.1.Menoch. de arbi.
quæst.lib.2.casu 360.num.9. & seqq.Capra conclus.
66.nume.16.Cardinal. Alban.cons.14.nume.17.non
66 tamen† sic est post consummatum delictum,per id
quod in simili scripsit Bart. & alij in l.qui ea mente,
ff.de furt. Anh.de malefic.in verbo, & vestem cœle-
stem,num,38.Firma.in tract.de Gabell. in quarta p.
num.13.Conrad. in pract.titu.de iuribus,nume.7.in
12.ampliatione,fol.mihi 362.colum.2.Hier.de Mō-
te,quæst.16.num.4.Cępha.cons.57.num.48. volum.
* 1.communiter afferentes, quod non euitatur pęna
furti si post illud patratum fur pęnitēs furatam rem
domino restituat. Sic in proposito neç etiam eximēs
carceratum ex carcere euitabit ordinariam poenam
quæ a iure eximēti infligitur, etiam quod exemptus
pęnitens sponte,uel captus ad carceres reuertatur,&
ducatur.
67 Secundus erit casus† in eximente carceratum pro
debito ciuili,& tunc quia,vt scis,eximens punitur &
ciuiliter ad solutionem debiti, ut supra dixi in ante-
ceden.quæst.num.107. & seq. ac etiam criminaliter
propter turbatam iurisdictionem,&carcerum viola
tionem,ut pariter ibidem dixi,num.112.Si quaris,an
eximēs debitorem ex carcere puniatur criminaliter,
stante , quod exemptus reuersus est ad carceres, &
tunc crederem quod sic , per ea quæ consideraui in
68 præcedenti casu,quæ militant etiam & isto. † Si au-
tem quæris, an vltra poenam criminalem , teneatur
eximens creditori ad solutionem debiti, negari non
† potest communem Doctorum opinionem esse e-
tiam quod sic,ut ex allegatis supra d.q.30.nume.111.
Sed certe hæc communis opinio est multum rigo-
rosa : quia si exemptus debitor est jam reuersus ad
carceres,nullum passus est damnum creditor ex tali
exēptione,& nihil ipsi deperijt,vt considerauit Boe.
in decis.217 nume.14.ad finem,vers.& hoc secundū
Paulum,& ad hoc vt quis dicatur exemptus,&quod
nulla via appareat in iudicio,ut bene probat tex. in l.
si per alium, §. *docere autem debet per hanc exemptionem
factum, quo minus in ius produceretur , cæterum sibolominus
productus est,cessat pęna,quoniam verba cum effectu sunt ac-
cipienda,* ff.si quis cum qui.& per istum textum post
Baldum quem allegat in consil.quadragesimo,in fi-
nalibus verbis,& in consil.41.in primo volumi.dicit
Boet.in dicta quæst. 215. numer.15.quod ita si iudex
esse indicaret , licet deinde cogitandum relinquat,
& cer-

& certe ista opinio Boerij sapit magnam æquitatem sed in practica vix crederem recedendum a communi opinione, quæ etiam suas habet rationes satis in iure fundatas, quas refert idem Boer. d. decisio. 217. nume. 12. & 13.

69 Tertius est casus † in custode carceris, cuius culpa & negligentia carceratus pro causa criminali aufugit, & tunc si iste carceratus recapiatur, vel sponte ad carceres reducatur, videtur custodem in nihilo teneri, per textum in l. fi. vers. solet preterea, ff. de custod. reor. vbi quod si carceratus culpa custodis aufugerit si ipsius custodis intersit fugientem apprehendi, datur ei tempus ad perquirendum dictum fugientem, eique custodi in societate ad hanc perquisitionẽ faciendam applicatur alius miles, vel plures, prout expediens fuerit, & ibi hoc notat Angel. & Alij. vnde ad propositum si custodi datur tempus ad perquirẽdum, & reducendum ad carceres carceratum, qui aufugit, necesse est dicere, quod eo reducto custos amplius non teneatur, quia si adhuc eo reducto & exhibito custos teneretur, frustra a iure illud tempus ad quirẽdum ei datum esset, & in vanum laborasset, & ita argumentatur Boer. in allegata decis. 217. nume. 14. sed veritas est, quod etiam carcerato, qui iam aufugit reducto, & exhibito tenetur, & punitur custos non quidem pęna ordinaria, hoc est illa eadem, qua veniret puniendus carceratus, qui aufugit, iuxta l. ad commentariensem, C. de custod. reo. cum supra allegatis in regu. num. 2. talis enim pęna cessat in custode per reuersionem fugientis, sed erit puniendus alia mitiori pro modo culpæ, & negligentiæ iam commissæ, iuxta tex. in l. carceri, ff. de custod. reor. & in l. fina. versi. qui si negligentiam commiserint, ff. eod. titu. quæ iura, vt supra alias admonui, numer. 60. habent locum etiã, quando carceratus non aufugit, puniunt que solam custodis negligentiam, igitur obiectioni respondendo, dico quod non frustra a iure datur custodi tempus ad perquirendum carceratũ, qui fugit, nec ipse custos in vanum laborat illum perquirẽdo, & ad carceres reducendo, iuxta dispositionem d. l. fina. vers. solet præterea, quia & si puniatur illo exhibito, & reducto, satis tamen lucratur, quia non punitur pęna corporali, & illa qua erat puniendus carceratus, qui aufugit, sed mitiori iudicis arbitrio: sed bene puniretur corporaliter & eadem pena, si carceratus non amplius ad carceres rediret, vel reduceretur, & sic cessat argumentum Boerij.

70 Quartus casus est pariter & in custode, † quando scilicet illius culpa aufugit aliquis carceratus pro debito ciuili: tunc, vt infra dicam, sub 15. principali ampliatione, tenetur custos & ciuiliter & criminaliter, ciuiliter ad solutionem debiti creditori, ad cuius instantiam erat carceratus: Criminaliter aliqua poena iudicis arbitrio pro modo culpæ, & negligẽtiæ Ideo si quæris, an debitore qui iam culpa custodis ex carceribus aufugit ad eosdem carceres reuerso, vel reducto puniatur custos aliqua poena iudicis arbitrio ob commissam culpam, vel negligentiam: & tunc crederem, quod sic per ea, quæ fuerunt deducta in

71 præcedenti casu, quæ militant etiam in isto. † Si vero quæris, an custos teneatur ciuiliter ad interesse creditoris, & tunc pro vna, vel altera opinione possent adduci ea omnia, quæ in simili de eximente suprascripta sunt sub num. 68. & in præceden. quæstio. 30. nume. 111. sed quicquid sit de iure, in practica semper vidi seruari, custodem non teneri ad aliquod interesse creditori, quãdo licet ex carceribus aufugerit, vel vi ad eosdem carceres reductus, vel sponte reuersus fuerit.

Et prædicta omnia bene nota, quia credo quod non alibi inuenies sic explanata.

72 AMPLIA XIIII. Vt † custos teneatur ex fuga carcerati, etiam quod pro eo intercesserit fideiussor de tuto carcere, nam non per hoc ipse custos est liberatus a custodia illius carcerati, pro quo fideiussor talis interuenit, ad doctrinam Bar. in l. si vt certo §. si deme, nu. 2. ff. comm. vbi infert ad quæstionem: pone, quod Potestas recommodauit aliquem in carceribus, postea dubitans de illius fuga, misit familiam suam ad custodiam carceris, certe inquit Bart. per appositionem huius custodis non censetur remissa custodia commentariẽsi, quando carceratus adhuc remanet in suis carceribus, vt ibi per illum textum, qui optime hanc comprobat cõclusionem, & per istam * Bartoli doctrinam, quam communiter * a Doctoribus receptam testatur, hanc posuit ampliationem Bertaz. in cons. 257. nu. 5. & cons. 521. nume. 29. vers. quo vero ad secundam partem, & nume. 30. &

73 seq. † vbi tamen illam declarando dicit, quod si iudex post hanc dationem fideiussoris mandasset custodi ut carceratum poneret in loco largo aperto nõ teneretur ipse custos, si inde ipse carceratus aufugeret, quia iudicis mandatum ipsum excusat, ut ibi, per eum, & faciunt, quæ infra dicam in 11. principali limitatione.

74 AMPLIA XV. Vt † custos teneatur ex fuga carcerati non solum pro causa criminali, sed etiam si detinebatur pro debito ciuili, tenetur enim tunc creditori ad damna & interesse, & sic ad solutionem debiti vt probare videtur textus in d. l. fina. in fin. ff. de custod. reor. dum dicit, *Quoniam si fugitiuum domino redendum perdiderit, si facultates habeat, domino pretium reddere iub: ni Saturnius probat.* & per istum tex. Ang. ibi nu. septimo, notãdum aduertit, esse casum, quod si quis est carceratus pro debito, & fugit, pęna custodis est, vt satisfaciat creditori, Par. de Put. in tracta. sind. verbo, carcer & carceratus, c. 5. licet dicatur, num. 2. in fine, ver. ideo si aufugiat, fol. mihi 144. à tergo, colũ. 1. Bonifac. de Vital. in titu. de carc. priuat. num. 16. Alcia. de præsump. regu. 7. præsumpt. 15. nume. quinto, ver. & propterea illis casibus, vbi ex Aret. in cons. 38. consultissimæ, Domine, per totum, generaliter dicit qđ in omni casu custos carceris ex fuga carcerati tenetur parti etiam ad interesse, Boer. decis. 217. num. 10. ad fi. ver. alias autem vbi esset in notabili negligẽtia, &c. vbi plures adducit concordantes leges & Doctorum authoritates, Cyrill. in sum. crim. par. 1. rub. 22. de custo. reo. §. 3. nu. 7. vers. ciuiliterque ipsum obligat, fol. mihi 57. col. 2. Menoch. de arbi. q. lib. 2. casu 302. nu. 2. ver. vbi autem incarceratus, &c. vbi allegat Bald. in cons. 177. in ista captura, lib. 2. Ias. in cons. 27. nume. 1. lib. 3. sequitur Bonacos. in commu. opinio. par. 1. sub vers. carceris custos non tenetur prope fin. fol. 21. col. 2. vbi etiam allegat Are. in §. cæterum, numero primo, institu. de lege Aquil. generaliter dicentem quod quando aliquis misericordia ductus & opus misericordiæ exercere volens alium damnificauerit, tenetur actione in factum ad interesse, ut in dicto, §. cæterum; & in l. si hominem, in principio, ff depositi, cum alijs per eum ibi allegatis, indeque propterea inferentem ad custodem, qui propter misericordiam aliquando carceratos alleuiant, quia si aufugiant, tenentur creditoribus ad interesse, & sic ad solutionem debiti, & ita Bononiæ de facto habuisse testatur.

75 Et licet contra hanc ampliationem sentire videatur idem Ang. inter consilia crimi. diuers. 75. nume. 1. & seqq. vol. 1. in folio, vbi subtiliter respondendo ad l. fina. ff. de custod. reo. & ad alia iura, quæ ad propositum allegari possunt, affirmat minime verum esse custodem teneri ex sola culpa, aut negligentia sine dolo, aut corruptione ad soluendum creditori

debitum ob fugam carcerati debitoris, non per hoc
* tamen ab ista recedas, quia non solum * communis
est, vt ex præallegatis apparet, sed etiam eam com-
munem fatetur idem Ang. Aret. d. cons. 73. ante nu-
76 merum primum. † & pro ea facit viua ratio; quia, vt
post Castrensem, quem allegat, Paris de Put. in tra-
cta. sindic. verbo, carcer & carceratus, cap. 1. an si plu
res, num. 2, custos carcerum est quidam depositarius
carceratorum, argumẽto tex. in l. prima. in prin. & in
l. Lucius, vers. quid aliud. ff. loca. prout etiam idẽ scri
pserunt etiam Firm. in Repertorio, verbo, custos ver
sic. 26. Gramm. voto 19. nume. 1. Boss. in tit. de carce.
num. Boer. decis. 216. post num. 6. ver. & dixi sup. vbi
reddit rationem, quod sicut depositario rei commit
titur custodia, l. 1. in prin. ff. deposi. ita & custodi carce
rum committitur custodia personarum, l. ad com-
mentariensem, C. de custo. reo. sequitur Franc. Bec.
d. consil. 44. num. 21. lib. 1. vbi pariter & ad propositũ
infert, quod sicut depositarius non restituendo rem
depositam tenet deponenti ad interesse, ita pariter te
nebitur custos carcerum, si personam sibi deposita
tam non restituerit.

AMPLIA I. Hanc decimam quintam amplia-
77 tionem, † in tantum procedere, vt non possit custos
allegare fugientem carceratum non fuisse debito-
rem ad effugiendum dicti debiti solutionem, vt per
Menoch. de arbit. quæst. lib. secundo, casu 302. nume
ro 3. per ea, quæ in simili de eximere carceratum ex
carcere, sup. dicta sunt in præcedenti Quæstione, nu
me. 09 & est ratio, quia si vt modo dixi, custos car-
cerum habetur loco depositarij sicut deposita-
rius non potest deponenti refricare quæstionem do-
minij, ac dicere rem depositam non esse deponentis
vt per Bal. in l. 1. C. quibus res iud. non noc. & in rub.
C. depositi. quæst. secunda, ita pariter, nec potest car-
cerum custos dicere creditori, tu non es creditor, vt
bene considerat Franc. Becius d. consil. 44 nume. 33.
78 libro primo, † & licent contra hanc ampliationẽ ten
ere videatur Paris de Put. in tract. sind. in verbo, car-
ceratus, cap. 5. incip. licet diceretur, nume. 2. ad fin. folio
mihi 144. tergo, col. 1. vbi dixi, quod tũc ad debita car
cerati fugientis tenetur custos, quando fugiens vere
79 debitor erat, alias secus. † pro concordia tamen dice
re potes, quod prima opinio procedit, quando non
constat notoriè fugientem non esse debitorem. Se-
cunda autem, quando notoriè cõstat, vt declarat idẽ
Menoc. vbi sup. casu 302. nu. 4. faciunt tradita in d. an
teced. q. nu. 110.

AMPLIA II. Eandem decimamquintã amplia
80 tionem, † vt vltra solutionem debiti creditori faciẽ-
dam teneatur etiam custos ob commissam negli-
gentiam aliqua alia pena saltem extraordinaria. Sic
enim aperte consuluit Franc. Becius d. cons. 44. nu-
mero 34. lib. primo, vbi generaliter dixit, quod quan
do carcerati qui aufugerunt, erant positi in carcere,
non ex causa delicti, tunc punitur custos pena extra-
ordinaria, multum faciunt ea, quæ posui in anteced.
q. nu. 112. quæ licet prima facie non videantur posse
applicari casui nostro cum loquatur in eximente car
ceratum ex carcere, & sic in casu in quo delinquens
est in dolo, hic autem agitur de custode carcerũ non
81 in dolo, sed in culpa: † nihilominus, vt bene animad
uertit Boer. d. dec. 217. num. 14. vers. & si quisquam
dicat, argumentum bene procedit de eximente ad
custodem quia hoc casu magna culpa & negligẽtia
custodis æquiparatur dolo eximentis, l. milites, ff. de
custod. reor. l. ad commentariensem, C. eodem, cum
aliis supra traditis, num. 10. & seqq. & hæc ampliatio
multum fortificatur tex. l. carceri præpositus, & ex l.
finali, in principio versicu. qui si negligentiam com-
miserint, ff. eodem quibus iuribus, vt admonui su-
pra, numero 60. probatur, quod custos carcerum, vel
in priuatione officij vel alias pro modo culpæ iudi-
cis arbitrario punitur ex sua negligentia commissa
in carcerum custodia etiam quod carceratus non au
fugerit. & sic apparet, quod in custode negligentia
82 est criminaliter punienda. † Vnde crederem, quod,
si culpa, & negligentia custodis nimia debitor carce
ratus aufugiat, possit idem custos vltra debiti solutio
nem aliqua extraordinaria pœna puniri, iuxta consi
lium Francisci Becii, & isto casu satis condignã cre-
derem pęnam, si officio custodię priuetur, quæ pri-
uationis pęna iuncta cum solutione debiti non erit
per custodem deridenda, & merito, quia negligens
in vno carcerato, poterit forsan etiam esse negligẽs,
& in alio maioris præiudicij in graue damnum Fisci
& Reipublicę, ideo periculis est obuiãdum, & custo
dis negligentia semper coercenda. Si vero aufugerit
debitor ex leuiori culpa, & non ex magna negligen-
tia custodis, & tunc leuiorem quoque pęnam pote-
83 rit iudex arbitrari. † Quod si forsan precio corruptus
custos debitorem dimiserit fingens vel sua culpa vel
negligentia solum aut etiam casu aufugisse: & tunc
talis dolus est grauius coercendus vltra solutionem
debiti & priuationem officij iudicis arbitrio, & vide
quæ supra dixi de custode corrupto dimittente car-
ceratum pro causa criminali, numero septimo, & se
quentibus.

LIMITA I. Hanc decimamquintam ampliatio
84 nem, † vt licet custos teneatur creditori ad solutionẽ
debiti pro quo carceratus fugiens erat detentus, po-
test tamen ab eodem creditore in actu solutionis ha
bere cessionem contra debitorem fugitiuum, & po
stea vigore dictæ cessionis contra ipsum, vel eius fi-
deiussores eadẽ actione agere, qua agere poterat cre
ditor cedens, ita post Albe. quem allegat in tract. sta-
tut. in 2. pa. q. 144. tradit Menoch. de arb. q. lib. 2. casu
302. num. 4.

85 LIMITA II. Eandem ampliationem, † vt pro-
cedat in subsidium, scilicet quando creditori non est
succursum alia via contra suum debitorem, quia au
fugit. vt puta quia facta excussione suorum bonorũ
apparet non esse soluẽdo, nec inde posse creditorem
suum creditum cõsequi, tunc. n. verum est, quod idẽ
creditor habet pro suo interesse regressum cõtra cu
stodem: secus si contra eundem debitorem alia põt
ipsi esse consultum, quia tunc non potest conueniri
custos, & propterea quia isto casu inprimis esse ne-
cessariam debitoris excussionem, multum notabili-
ter dixit Ange. Are. inter cons. 73. num. 36. & seqq. li-
86 bro 1. † vbi huius declarationis eam adducit rationẽ
quia scilicet actio, qua publicus officialis de cõmis-
sis in officio tenetur parti læsæ ad interesse, est sub-
sidiaria, nec aliter datur contra officialem, nisi in ca-
su, in quo eidem parti alia via non potest esse consul
tum, l. 1. C. de magist. cõuenien. l. aduersus, circa prin.
ff. co. l. 1. § nunc tractemus. ff. de tute & ratio. distrah.
cum aliis ibi per eum allegatis.

Verum de hac limitatione Aretini multum dubi
87 to, † quia si, vt supra probaui, nu. 76. custos carcerum
habetur loco depositarij: certum est, q depositarius
rei hypothecatæ creditori non habet istud benefi-
cium excussionis, sed absq; alio potest per creditorẽ
conueniri, vt post Angel. Sal. & Socin. quos allegat,
scripsit Gabr. in titu. de fideiussor. conclus. 1. numer.
59. & seqq. lib. 1. ita pariter & absque eodẽ beneficio
poterit conueniri custos carcerum, qui est deposita-
88 rius personæ obligatæ, & nihilominus res nõ habet
difficultatem, quando custos in ingressu custodiæ
se obligasset per instrumentum guarentigiatum præ
sertim cum iuramento de bene custodiendo carce-
ratos, nam tunc stante iuramento, & * guarentigia

cessat

cessat beneficiũ excussionis, vt in iuramento de ma
* gis communi * post alios, quos allegat. plures testa-
tur idem Gabriel. vbi supra, in prima limitatione, nu
me. 41. Natta cons. 426. num. 22. lib. 2. Rol. cons. 6. nu.
45. li. 1. Michael Crass. in commu. opin. lib. 1. q. 9. cap.
89 † 1. tomo 1. & de guarentigia probat idem Gabriel
ibidem, in 27. limitatione, nu. 78.

LIMITA III. Eandem decimamquintam am
90 pliationem † non procedere in eo debitore, quem
certum & notorium erat eum non esse soluendo, vt
puta quia iam iudex ipsum in carcere admiserat ad
cessionem bonorum, vel etiam si non admiserat, im
petrauerat à Principe supplicationem, vt ad illam ad
mitteretur: Tunc enim si talis debitor ex carcere au
fugiat, non tenetur custos ad solutionem debiti præ-
cise, sed solum ad interesse quod patitur creditor nõ
habendo suum debitorem in carceribus, vt pluribus
comprobat Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, car
cer & carceratus, cap. 5. incip. licet dicatur, nume. 4.
versicu. si tamen carceratus impetrauerat, fol. mihi
144. à tergo, col. 2.

91 AMPLIA XVI. Regulam † propositæ quæ-
stionis procedere non solum, quando carceratus au-
fugit ex carcere culpa, & negligentia custodis, sed
etiam quando idem custos ipsum carceratũ relaxat
sine iudicis mandato in scriptis & sine [illegible] no:
tũc. n. nõ aliter punitur; ac si idem carceratus aufu-
gisset, vt per Parid. de Put. in tract. sindic. verbo, car-
cer & carceratus, cap. 5. licet dicatur. in prin. fol. mihi
144. col. 2. vbi inter alia alleg. tex. in l. ne quis fisc. [illegible]
sto. reo. Ang. in l. neque impuberes, §. si. ff. de in ius voc.
Anch. cons. 340. viso thema. ad [illegible] Ang. de [illegible] in
verbo, quod fama publica, numero 90. in vers. & isto ca
su bene aduertat custos carceris, & ibi Aug. in addi.
vers. & no. Marsil. in pract. §. attingam numero 18. &
in §. opportunè, nume. 10. & in trac. de bannis, verbo,
carcerari, num. 33. Boer. decis. 215. numero [illegible] vbi
quod licet excusetur custos, quando eius culpa & ne
gligentia aufugit carceratus, qui non rite & sine cã
erat detentus, vt infra dicam in 6. principali limitatio-
ne; non tamen excusabitur, si ex suo proprio motu
& authoritate sine iudicis mandato illum relaxet,
quia non potest ipse cognoscere, an reus fuerit benè
vel malè captus. Conrad. in pract. tit. de carceratio-
ne, num. 22. in fi. vers. si vero custos, fo. mihi 277. col.
2. Iodoc. in pract. rubr. de citatione reali, idest captura
cap. 15. nume. 18. fol. mihi [illegible] rub. de relaxatione carce
ratorum, nume. 2. fol. 4. [illegible] Bruni de cessione bonorum
in 11. q. 4. quæstionis principalis, num. 19. vers. cum cer
tum sit, vbi alios adducit concordantes, & affert ra-
tionem, secundum Ang. vbi supra: quia eius est rela-
xare, cuius est carcerare, l. nihil tã naturale, ff. de reg.
iur. & eius est saluare, cuius est destruere, & ita in fa-
cto obtinuisse testatur Hippol. Rimin. cons. crimin.
diuers. 82. nu. 25. seq. lib. 2. vbi ex Angel. Castrense &
aliis, quos allegat, sic practicari testatur, quod in casu
relaxationis custodes petunt à iudice bullettinum &
idem testatur Bonacos. in suis commun. opin. par. 1.
vers. carceris custos non tenetur, ad medium, fol. mi
hi 21. col. 1. & sequitur Franc. Bec. qui alios allegat, in
d. cons. 44. num. 34. lib. 1. ex quibus apparet, hanc am
† pliationem & communiter † à Doctor. receptam es-
se ac etiam practicatam, prout certe etiam apud nos
talis practica est notoria.

AMPLIA I. Eandem decimamsextam amplia
92 tionem, † vt isto casu custos puniatur eadem pœna,
qua erat puniendus ille, qui sine mandato fuit rela-
xatus, non aliter, ac puniretur (vt supra dixi in regula
nu. 2.) si idem carceratus custodis culpa seu dolo au-
fugisset: Ideo si relaxatus erat detentus pro debito ci
uili, tunc custos punitur ciuiliter & criminaliter, ciui
liter ad interesse partis & ad solutionem debiti, cri-
minaliter, arbitrio iudicis aliqua alia pœna extraorde-
naria, iuxta ea quæ dixi supra, num. 80. & seqq. & in
terminis notat Iodocus vbi supra d. ca. 19. de relaxat.
carcerat. num. 9. & Franc. Becius d. cons. 44. nu. 34. si
vero relaxatus erat detentus pro causa criminali: tũc
punitur custos sic illum relaxans sine iudicis manda
to eadem pœna, qua erat puniẽdus ille relaxatus per
ea, quæ pariter supra dixi, nume. 2. in regula, & si rela
xatus merebatur pœnam capitis, aut mortis, eandem
pœnam meretur isto casu custos, iuxta ea quę etiam
dixi & declaraui supra, num. 5. & 6. & ita declarãdus
est tex. in l. si aliquid, la seconda, §. miles, vers. eadem
pęna tenetur, ff. de pœnis, quem in proposito allegat
Petr. Placha in epit. delic. c. 10. nu. 15. post medium,
versicul. qui absque Principis mandato captiuum di
misit, & c. ille enim textus videtur imponere pęnam
capitis ei, qui detentum illum, quẽ custodiebat; & ex
eo textu Placha in loco citato infert ad pęnam mor
tis custodi infligendam; quãdo absque Principis mã
dato captiuum dimisit. Quę omnia vera sunt, si vt di
xi, ille captiuus erat capitaliter & pęna mortis afficiẽ
dus; aliter secus, vt declaraui supra numero quin-
to, & sexto.

AMPLIA II. Eandem decimãsextam amplia-
93 tionem, † vt custos non possit relaxare carceratum si
ne iudicis mandato, etiam quod creditor, ad cuius in
stantiam fuit carceratus, vel quia satisfactus, vel quia
alias sibi placuit, consentiret illius relaxationi, nam
adhuc à iudice est requirendum mandatum in scri-
ptis, vt post Boer. & Bal. in d. l. neque impuberes, §. si
ff. de in ius voca. tradit Paris de Put. in tract. sind. ver-
bo, carcer & carceratio, c. 5. licet dicatur, nu. 4. ad fin.
versi. quibus adde fol. mihi 154. à tergo, col. 2. vbi ta-
men referre videtur Rom. aliter sentientem & decla
rantem, sed pro ampliat. addo Boer. deci. 287. nume.
24. vbi allegat Iac. de S. Georgio in d. l. neque impu-
beres, § si. nume. 4. Franc. Becius d. cons. 44. numero
34. lib. 1.

94 Ego tamen vidi aliquando † solo creditore con-
sentiente, etiam absque iudicis mandato debitores
captos per custodes carcerum relaxari, quando non
adhuc sunt descripti in libris custodiæ; & hoc sæpe
contingit, cum birroarii, qui debitorem ad carceres
conducũt volentes illi rem gratam facere, dicunt cu-
stodibus super sedeatis in scribendo istum in libro car-
ceratorum, quia intendit soluere, vel aliter cum cre-
ditore se concordare & iussu birroariorum custodes
supersedent in scribẽdo per aliquas horas, intra quas
si concordato creditore birroarius, qui eum condu-
xit ad carceres reuertens & fidem faciens quod cre-
ditor est iam concordatus, mandat custodi vt illum
relaxet libere etiam sine iudicis mandato, custos re-
laxet solo verbo birroarii, & hoc, quia nondum repe
ritur descriptus & annotatus inter carceratos. Si ve-
ro birroarius intra paucas horas redit, & tunc descri-
bitur captus in libro carceratorum, nec amplius rela
xatur sine mandato in scriptis. sed ista est mala prac.
& potest causare multas fraudes & extorsiones in
præiudicium creditorum, & memini alias fuisse pro
hibitam à Gubernatoribus Vrbis bene verum est q
in criminalibus aliquando exequutores capiunt ali-
quem, & dubitantes an bene illum ceperint, necne,
donec iudici capturam denunciant, illum tradũt cu
stodi carcerum cum cõdictione, vt supra, ne scribatur
in libro, & postmodum vadunt ad iudicem ad illi de
nũciandum capturam illius hominis, & si iudex no-
luerit illum retineri statim relaxatur absq; alio bul-
lettino, sin minus, describitur eius nomẽ in libro alio
rum carceratorum, & deinde nõ nisi cum dicto bul
lettino relaxari potest, & isto vltimo casu in crimina

libus. s. potest prædicta admitti, & faciunt ad hęc scripta per Parid. de Put. in tract. sindi. in verbo captura c. 8. officiales destinati, num. 4. in fi. ver. si autem baiulus, vbi quod si baiulus aliquem capiat iniustè, poterit ipsum impunè liberare, l. si quis vxori, §. si fugitiuum, ff. de furt. quod tu intelligas, secundū prænarrata, dummodò scilicet non sit coaductus ad carceres, & ibidem descriptus in libro carceratorū, quia tunc baiulus nullam eum relaxandi habet potestatē etiam quod iniuste captus fuerit.

AMPLIA XVIII. Et principaliter eandem
95 regulam, † vt non solū teneatur, & puniatur custos ex fuga carcerati, sed etiam ex omni eo quod immititur in carcerem, ex quo potest sequi mors, vel fuga carcerati, vt puta ferrum, venenum, funis, & iis similia: cum enim hæc omnia præsumantur immissa culpa, & negligentia custodis, iccirco pro modo culpæ ipsum fore puniendum, vel in officij priuatione, vel in alia pœna pro motu iudicis, optimè probat textus, & ibi Angel. in leg. carceri præpositus, ff. de custod. reor. cuius textus verba retulimus supra nu. 1. & per istum textum hoc idem adnotarunt Paris de Put. in trac. sind. ver. car. & carceratus, cap. 3. an si plures, n. 3, & ibid. fo. mihi 141. à tergo col 1. & ibid. c. 2. post num. 3. vers. & non custodire, Ang. Aretin. inter consil. crim. diuers. consi. 73. num. 2. li 2. & in tracta. malef. in verbo, quod fama publica, nu. 91. in addit. littera B. Aret. consi. 38. numero 3. & 4. Cyrill. ī sum. crim. partic. 1. rubr. 12. de custodia reor. §. 3. nume. 3. ver. carcerati insuper præpositus, fol mihi 56. a tergo col. 2. Boer. decis. 216. num. 3. ad finem, vers. tum etiā contra ipsum custodem, &c. Alciat. de præsump. reg. 3. præsum. 15. sub numer. 5. versicu. nec præsumitur, Bertaz. consi. crim. 69. num. 3. lib. 1. Mascar. de prob. l. b. 1. conclus. 267. num. 11. & 15. & conclus. 369. nu.
† 8. ex quibus patet ita se habere communem Doctorum opinionem.

LIMITA Hanc decimam septimam ampliatio
96 nem procedere, † prout loquit in dubio, vnde secus, quando appareret, quod custos non esset in aliqua culpa pluribus enim modis potest in carcerem immitti ferreum, venenum, & similia, etiam sine custo
97 dis culpa, † vt in exemplo, de quo per Parid. in tracta. sindica. d. verbo, carcer & carceratus, capi. 3. an si plures, 10. vers. quid enim si consanguinei alicuius carcerati intra lignum perforatum vel intra planellos, sotulares vel zocculos aut infra vnam tabulam pro cubili sternendo vel pro igne faciendo ferrum imposuerint, quod cogitari non poterat, cum quo catenę carceratorum fuerunt limitæ: an isto casu carcerarius dicatur in dolo vel culpa? certè non, vt ibi per Paridem.

98 Rursus nec carcerarius dicet in culpa in alio exemplo per eundem Parid. posito in d. cap. 3. num. 3. quādo scilicet locus carceris erat in platea publica, & de die stabant apertę fenestræ carcerum & ex illis fenestris aliquis proiecit ferrum carceratis, tali enim culpa, quia nemo potest se a proditione præcauere, & insidiæ, quæ non possunt præuideri, sunt casus fortuiti & culpam non arguunt. l in reb ver. piratarum, ff. loca. & dicam inf. in septima principali limitatione: & hoc exemplum Paridis refert etiam & sequit Fran. Bec. d. consi. 44. nu. 8. & 9. lib. 1.

99 Item excluditur culpa custodis, † quando fecit solitam perquisitionem carceratorū, & nihil inuenit: tunc enim ex dicta perquisitione in totum excusatur vt pluribus demonstrat & bene Bertaz. in dicto con
100 sil. 69. nume. 3. & 4. lib. 1. † vbi è contra, si custos non fecit solitam perquisitionem tenet & præsumit negligens de ferro seu alio instrumēto in carcerem im
101 misso, ad Aret. in dicto cons. 38. † & propterea nota, quod cum hodie apud nos soleant custodes hāc perquisitionem facere, quando carcerati stant in secretis carceribus, non autem quādo stant in publico: idcirco si in publicis carceribus reperiat immissum ferrum, venenum, funis, aut quid simile, non crederem id esse ascribēdum culpæ custodis, qui vt notum est, non solet, nec tenetur perquirere amicos, qui veniūt ad visitandum carceratos in publicis carceribus, & possunt tunc talia deferre.

102 Ideo aduerte quod dum in proposito dicunt Docto. quod custos solet præuidere, in specie, ac etiam si opus fuerit, frangere ferculum, panem, vas vino plenum, pretium casei, & similia: ad hoc vt certificetur nunquid fortè limas tegant, aut alia instrumenta ad compedes limandas, & carcerem frangendo accommodata, vt per Parid. de Put. dicto capit. 3. nume. 10. vers. licèt soleat prouideri, & per Cyril. vbi sup. d. c. 3.
103 num. 6. † hoc tamen intelligendum credo, iuxta solitum, videlicet dum carceratus stat in secretis carcerib. secus si publicis, in quib. non solet talis diligentia fieri, vt notū est; & nihilominus si hæc subtilissima diligentia omittat, non erit custos, nisi in leuissima culpa, vt bene not. Paris in loco præcitato.

104 AMPLIA XVIII. Quia tu scis, † quod quando carceratus de iudicis mandato tenetur in carceribus secretis, debet tunc custos diligenter curare, ne aliquis eum alloquatur, neue aliquis illi literas, aut ambasciatas mittat, & ob id debet etiam facere illam diligentiam & perquisitionem, de qua dixi sup. nu. 102. Hoc enim ideo dicunt carceres secreti quia eo tempore talis alloquutio & conuersatio cum alijs est interdicta. Ponamus modo quod culpa & negligentia custodis, aliquis alloquatur ipsum carceratum, vel in secretis carceribus eidē mittat aliquam epistolā vel nuncium: certum est quod custos de tali negligentia & culpa puniendus est, iuxta ea quæ in simili tradita fuerunt in præcedenti ampliatione, semper enim ēt extra casum fugę culpę, & negligentia in custode punibilis est iudicis arbitrio, d. l. fi. vers.

105 Qui si negligentia commiserint. ff. de custo. reo. Quod si forsan. in hoc custos sit in dolo, qui vel ipsemet literas, aut ambasciatam detulerit, vel per alium prece, præmio, vel præmij spe corruptus deferri passus est, & tunc acrius multo punitur, quam si sola culpa aut negligentia intercessisset, & isto vltimo casu in Vrbe & statu ecclesiastico habemus bullā Pij V. sexagesimamquintam in ordine, de qua in Bullario, secunda parte fol. 1022. qua inter alia cauetur, quòd *executores & carcerum custodes cæterique quib. tam vigore sui officij, quam alias quomodocunque data est facultas alloquēdi reos, dum in secretis carcerib. si eisdem reis, aut etiam testibus dum sic in secretis retinetur nomine aliquarum personarum extra carceres existentium, vel etiam eorundem reorum ac testium carceratorum nomine, alijs quibusuis personis extra carceres existentib. nuntium epistolam, literas, vel (ut vulgò dicitur) ambasciatas absque iudicis & procuratoris fiscalis licentia, ferre ausi fuerint, ultra alias pœnas a iure, vel a statuto inflictas pœnam relegationis in perpetuum, uel ad tempus ad triremes, & si qualitas facti id exigerit, & iudici uidebitur etiam ultimi supplicij incurrant.* & propterea nón multi sunt lapsi anni, quod quidam carcerū custos in hoc flagitio deprehēsus fuit per Vrbem fustigatus, & deinde bannitus sub pœna triremium, & vix etiam est lapsus annus quòd quidam alius, qui habēs commoditatem in arce S. Angeli transmittendi epistolas cuidam Nobili tunc eo loci carcerato, & in secretis detento, pariter in eodem delicto deprehensus fuit ad triremes transmissus.

LIMITA Hanc decimamoctauam ampliatio
106 nem, vt procedat, prout loquitur in custode vel in alio habente commoditatem alloquendi detentum in car-

in carceribus secretis, vt puta famulo, notario & iis si militibus, de quibus bulla intellexerit, qui vel in dolo, vel in culpa est in alloquutione, aut transmissione literarum facta dicto carcerato detento in secretis carceribus: sed quid in illo, qui non est custos, nec talis de illius familia, vt possit hanc commoditatem habere, sed a prædictis prorsus extraneus sic alloquitur istum carceratum in secretis carcerib. vel eidem aliquas literas, seu nuncium transmitti, an & quomodo puniēdus est? Distingue, si ista alloquutio, aut literarum transmissio nihil continet, in se quod merita causæ tangat sed puta fiat tantummodo vel ad consolandum carceratum, vel ad alium effectum fisco minime præiudicialem, & tunc nulla pœna puniri potest, per regulam, quod non dicuntur in culpa loquentes, vel aliud facientes contra prohibitionem legis vel officialis, quando ex tali loquutione seu facto fiscus aut respublica non læditur, vt in l. si vehenda, §. vers. Paulus, ff. ad l. in totum, ff. de impens. l. is, qui, ff. de actio. & oblig. l. si alius, §. est & alia, ff. quod vi, aut clam. cum alijs, quæ in terminis considerat & adducit laudatissime Aym. cons. 3. per totū, quem sequuti sunt Foll. in pract. cri. in fragmen. rub. de crimin. lese maiest. nu. 66. Vrsil. in addit. ad Affl. decis. 130. num. 8. Menoch. de arbit. quæst. lib. 2. casu 244. nu. 9. Bertaz. consil. 57. nu. 15. & seq. lib. 1.

107 Si vero loquutio, seu trāsmissio literarū aut nūtij tangit merita causæ, factaque sit ad instruendū carceratum de ijs, quæ interrogatus debet respondere, & tunc si reperitur à iudice, seu à Principe aliqua particularis prohibitio penata de non alloquendo, nec transmittendo nuntium aut epistolam detētis in carceribus secretis, prout erat in casu, in quo consulit, Aym. in præallegato cons. 3. per totum: nulli dubiū, quod succedit pena, de qua in illo edicto prohibitorio, si vero nulla reperitur super hoc edita particularis prohibitio, nec pœna, prout carceribus. Vrbis nescio talem reperiri prohibitionem, quia solum custodibus strictè à iudicibus mandatur, vt tollant carceratis omnem commoditatem alloquendi & scribendi, & tunc memini in occurrēti casus sæpius per aduocatos cōtra fiscum fuisse dictum, quod licet forsan talis alloquutio, seu literarum transmissio non possit videri licita, non per hoc tamen est punibilis, quia nulla lege cauetur, quod quis non possit de merītis causæ cum carceratis alloqui etiam ad illos instruēdos & informandos, vt possint se liberare, licet
108 forsan culpabiles essent, nec omne, quod illicitum est, punibile est, l. 1. §. 1. ff. vt quis eum, qui. & ibi Ale. & alij communiter * Doctores, Natta cons. 595. nume. 10. & 597. num. 9. Roland. cons. 85. nu. 22. volu. 2. & pœna nunquam imponitur nisi in casu in quo tenetur à iure expressa, l. at si quis. §. diuus, ff. de relig. §. cū igitur, in auth. de non eligen. sec. nuben. Dec. in l. factum, §. in pœnalibus, num. 11. ff. de reg. iur. Hipp. Rimin. cōs. 37. nu. 28. & seqq. vol. 3. & dixi supra in nu. de delict. q. 18. nu. 6. & 7. sunt igitur isto casu arguendi non alloquentes seu scribentes, sed custodes de negligentia, qui talia fieri passi sunt, vel ne fiant, diligenter non præuident: carcerato autem, aut ijs qui pro carcerato faciunt, nulla videtur imponenda pœna, cum vt dixi, hoc à iure expressum non sit.

109 Bene autem † sic alloquentes, vel mittentes bulletinos istis carceratis in secretis carceribus sæpius, vidi & captos & carceratos & aliquando etiam tortos non pro pœna alloquutionis, seu transmissionis bulletini ac literarum, sed tanquam testes verisimiliter de delicto informatos, iuxta tradita per Bald. in l. milites, §. sed torquendi testi. C. ad quæst. & in l. 3. vers. in gl. ibi, veritatem sciant, &c. C. de l. Iul. de adul te. & in l. data opera, num. 39. C. qui accus. non poss. Gram. voto 31. num. 21. & cons. 40. num. 21. Si enim iudex ex istis literis, seu etiam ex alloquutione huiusmodi comprehendet talem alloquentem, seu scribentem esse verisimiliter informatum de delicto, poterit, vt dixi, illos torquere, & in omnem euentum nō mediocris etiam oritur suspitio contra carceratum igit non ita de facili committāt se homines periculo scribendi & alloquendi cum carceratis, existentibus in carceribus secretis, quia licet non possint puniri ex tali scriptura & alloquutione, tangente merita causæ, possunt tamen vt dixi, & capi & carcerari & torqueri tanquam verisimiliter informati, si in literis transmissis & alloquutione præbent aliquam, verisimilē præsumptionem scientiæ, aliter secus.

110 AMPLIA XIX. Quod si carceratus aufugit ex carcere, potest custos & eius ministri torqueri, vt modum fugæ indicent, sic in terminis scripsit Cyrill. in sum. crim. partic. 3. rub. 12. de custod. reo. §. 3. nu. 8. fo. mihi 57. à tergo, col. 2. Franc. de March. deci. Delph. 765. nume. 3. vbi generaliter dixi, quod custodes puniuntur de negligentia, & propterea possunt torque
111 ri, facit pro hac ampliatione doctrina Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de offi. præfec. vigil. dicentis quod custos pecuniarum potest torqueri, vt indicet fures: & Bar. sequuti sunt Ang. de malef. in verbo, & vestem cœlestem, n. 27. vers. & etiā ni iudex aduertas, & ibi Aug. in add. Io. Mar. Monnc. in sua pract. crim. reg. 10. nu. 39. Gab. Sarav. in addit. ad Matthes. sing. 55. post mediū, vers. limitatur etiā prædicta, vbi alios adducit cōcordātes, & declarat Bar. doctrinā procedere, qñ verisimiliter custodes potuerūt habere notitiā furti, aliter secus, quæ declaratio potest etiā applicari custodi carcerum: aliter esset inhumanum & iniquum dicere simpliciter quod custodes possent torqueri ad indicandum modum fugæ carcerati, quando ipsi verisimiliter non haberet de hoc aliquam notitiam; quod totum æqui, prudētisve iudicis arbitrio remissum sit.

112 AMPLIA XX. Vt † custos teneatur non solū ex fuga carcerati, sed etiam si reum habeat camaliter cum aliqua muliere carcerata, tunc enim punitur pœna mortis, vt per Ioa. Fab. qui de consuetudine apud eum testatur in §. item lex Iulia, num. 6. Iulia, num. 6. Inst. de publ. iud. & Fab. refert Pat. de Put. in trac. sind. in verbo, adulterium, cap. 1. anci. officialis quidam magnus, num. 12. sequitur Guido Papæ singul. 689. incip. commentariensis, & in decis. 448. num. 1. Pet. à Placha, qui ampliat, etiā quod mulier cognita per custodem sit meretrix, in epit. delict. c. 10. ad finem, fol. mihi 168. & ita etiam amplia & alios concordantes adducit Iodoc. in pract. crimin. rub. de carceratis, siue commentariensibus c. 17. num. 16 fol. mihi 38. Bonacos. in commu. opin. par. 1. ver. custos carcerum car
113 naliter cognoscens, fol. mihi 44. in fine, & est ratio, secundum Iodocum ibi, quod licet alias possit meretrix impune cognosci, l. si uxor, & ibi Bart. ff. de adul. si ea, & l. qui adulterium, C. de adulte. non tamen idē est, dum eadem meretrix est carcerata, quia tunc ne fiat iniuria castitati carceratorū ratione loci, qui est publicus, l. 1. C. de offi. ciuil. iudi. paria sunt habere rē cum muliere honesta, vel cum meretrice in carceribus retenta, vt pluribus comprobat & respondet cōtrarijs Paris de put. in loco nuper citato, numero 5. et seqq. Marsi. singu. 150. accessus ad meretrices, Foller. in pract. crimin. in verbo, vel carcerentur, numero 25. Carre. in prac. in 3. trac. de homicid. et assel. §. decimo excusat lasciuia, nume. 2. fol. mihi 162. in octauo, nec dissentit Iacob. Boler. in repet. l. capitaliter §. famosos, sub numero centesimo uigesimo tertio, ff. de pen.

114 Sed aduerte, † quod Faber in d. §. item lex Iulia,

in cuius doctrina præcitati Doct. originaliter fundāt
eorum opinionem, loquitur non de iure communi,
sed de cōsuetudine Regni Franciæ; ideo vbi talis cō-
suetudo non viget, non est seruanda illius doctrina,
imò si bene inspiciantur eiusdem Fabri verba, vide-
tur concludere, quod de iure communi pœna custo-
dis carcerum carnaliter cognoscentis carceratā non
sit mortis, sed bene sit illa eadem, qua tenetur tutor
carnaliter cognoscens, & stuprans pupillam, de qua
in l.1.C. si nit. pupill. prout bene animaduertit Paris
de Put. vbi supra, numero primo, & secundo, & post
Parid. Paul. Ghirland. in tractat. de pœnis omnifar.
coit. quæstion. decimatertia, vbi quod eadem ratio
militat in custode cognoscente carnaliter mulierem
carceratā sicut in tutore carnaliter cognoscente pu-
pillam, nam sicut tutor tenetur alere pupillam, illam
que honestis moribus conseruare, cum tutor princi
paliter detur personæ, secūdario autem rebus, l. cum
plures, §. in primis, ff. de administra. tuto. l. fina. C. de
alim. pup. præst. §. ad certum, versicu. certè, & ibi glo.
Institu. qui tut. dari poss. eodem modo custos carce-
rum tenetur diligenter, & honeste custodire & ale-
re mulierem incarceratam, illamque illæsam con-
seruare, l. prima, & l. fina. C. de custod. reorum, ideo
stante eadem ratione succedit in vtroque casu eadē
* pœna, vt ibi per Paulum Ghirland.† Pena autem tu
toris rem habentis cum pupilla est deportationis
cum publicatione bonorum, leg. vnica, C. si quis
eum cuius tutor, & adnotauit idem Ghirland. in
eodem tractat. quæstion. septima, in 6. fallen. num.
* septimo, & est communis, † vt per Clar. in practic. §.
fornicatio, versic. cum pupillam, & propterea isto ca-
su custodem non esse pœna mortis plectendum, sed
tantummodo deportatione cum bonorum cōfisca-
tione, prout in tutore cognoscente carnaliter suā pu
pillam late defendit Boer. decis. 317. num. 1. & seqq.
vsque ad numerum quintum, vbi num. 4. testatur de
* veriori & magis communi* opinione, imò non nulli
pecuniariam pœnam imponi custodi carnaliter co-
gnoscenti carceratam ponderando & retorquendo
verba. Ioann. Fab. in dicto, §. item lex Iulia animad-
uertit idem Boer. dicta decis. 317. post numerum de-
cimumsextum, versiculo & hoc sentit Ioannes
Faber.
116 Verum prædicta procedunt, † quando carcerata
erat honestæ vitæ, conditionis & famæ, prout præci-
pue loquitur & declarat Ghirlan. in dicta quæst. 13.
si vero carcerata erat meretrix, & custos eam carna-
liter cognoscit sine vi; tunc nullatenus punitur, vt
pluribus comprobat & respondet contrarijs, idem
Boer. dicta decisione 317. numero quinto, & seqq.
vsque ad nu. 10. & nu. 24. vbi testatur de magis com-
+ muni* opinione.† Si vero cum vi, potest aliqualiter
117 idem custos puniri, vt per eundem Boer. ibid. nu. 9.
vbi testatur isto casu Senatū Burdegalensem iussisse
custodem intra carcerum virgis vapulandum, refert
& sequitur, Clar. in d. §. fornicatio, sub ver. cum car-
cerata. ibi sed quid si mulier cognita a commentariē
se esset meretrix.
118 Et† pari ratione, si carceratus rem habeat cum car
cerata meretrice, nullatenus illum puniri dixit, apud
eandem curiam Burdegalē sem seruatum fuisse, idē.
Boer. dicta decision. 317. nume. 20. refert & sequitur
idem, Clar. in dicto §. fornicatio, eodem versic. cum
119 carcerata, in fine. † immo secundum Boer. in d. nu-
me. 10. nec puniendus est carceratus, si carnaliter co-
gnouerit vxorem, vel ancillam custodis intra domū
carceris.
Ab iis diuersus fuit Menoch. de arbitr. quæst. casu
292. lib. 2. vbi relatis prædictis opinionibus Io. Fabri,
120 Par. de Put. & Boer. in locis præallegatis, † cōcludit
custodem carnaliter cognoscentem meretricem car-
ceratam esse iudicis arbitrio puniendum, etiam quod
nullam vim intulerit, & idem affirmat in carcerato
carnaliter cognoscente vxorem vel ancillam custo-
stodis, iudicis scilicet arbitrio plecti posse simul cū
ipsa vxore vel ancilla, tum ob loci violationem, tum
ob periculū, ne illa mulier vel ancilla custodis a car-
cerato carnaliter cognita illi commoditatem euadē
di præbeat, prout alias testatur Papiæ cōtigisse de an
122 no 1557.† & quod carceratus carnaliter cognoscēs
meretricem carceratam, sit aliqua pœna licet mitio
ri puniendus, scripsit etiam Bonacos. in commun.
opin. par. 1. vers. carceratus cognoscens carnaliter, fol.
mihi 21. à tergo, col. 1.
123 Quid dicendum? Veritas est, † quod si custos vel
carceratus habeat rem cum carcerata honestæ vitæ,
tunc punitur ea pœna, qua puniendus esset, si eam
extra carceres cognouisset, & etiam grauius arbitrio
iudicis propter carceris violationem, iuxta ea quæ
scripsit Menoch. dicto casu 292. numer. secundo, &
nume. secundo, cui in ista parte libenter assentio, &
idem iuris esse crediderim in carcerato cognoscen-
te vxorem vel ancillam custodis, igitur si cognita es-
set virgo vel vidua, cognoscens siue custos, siue car-
ceratus sit tenebitur de stupro, si vxorata, tenebitur
de adulterio, non aliter, vt dixi, ac si extra carceres eā
cognouisset, & vtroque casu semper pœna erit ag-
grauanda aliquid plus propter qualitatem violatio-
nis carcerum, & multo magis aggrauanda, si inter-
uenerit vis, prout considerat Boer. dicta decis. 317.
nume. 9. versiculo quid dicendum in isto puncto? Si
vero cognita erat meretrix, & tunc licet esset pœna
stupri & adulterij, non tamen cessabit pœna arbitra
ria propter carceris violationem, iuxta sententiam
Menoch. in loco citato, & iuxta tradita per Paridem
Marsilium, Foilerium, & Carrerium vbi supra alle
gatos, nu. 113. & in hoc dissentio à Boerio, qui nullā
pœnam isto casu custodi seu carcerato infligi posse
affirmauit.
124 AMPLIA XXI. Quia † causæ custodum carce-
rum de delinquentium in officio custodiæ de plano, &
non pro tribunali, sunt per iudicem terminandæ, l.
vnius, §. fina. & ibi glos. in verbo, pro tribunali, ff. de
quæstion. cum ibi Iurisconsultus, custodiæ, non so-
lum pro tribunali, sed & de plano audiri possunt at-
que damnari, & ita per illum textum dixit etiam Cy
rill. in summa crimin. rubr. 12. de custod. reorum, §.
3. nume. octauo. in fine, in prima particula, fol. mihi
57. in fin. & ante Cyrill. bene adnotauit Paris de Put.
in tract. syndic. in verbo, carcer & carceratus, ca. 1. nu-
mer. primo, vbi in primis per illum textum facit con
clusionem, quod iudex de plano & sine tribunali po
test audire crimina cōtra custodes carcerum, qui ali
quid commiserunt in officio. Deinde subdit, quod
hoc casu quando rector cognoscit in causa sui offi-
cialis, ab illis sententia non potest appellari, leg. se-
cunda, C. quorum appellatio. & isti possunt etiam
velo leuato propter commissa in officio, ab officij
cura remoueri, leg. secunda, & ibi Baldus, C. de
sportulis.
LIMITA I. Propositam regulam supra nume.
125 2. in qua dixi, † custodem carcerum ex fuga carce-
rati puniendum esse eadem pœna, qua puniri debeat
carceratus aufugiens, etiam quod corporalis vel ca-
pitalis foret, vt procedat, quando custos ipse est, vel
in dolo, vt puta quia vel prece, vel præmio id permit
tat, vt pariter supra dixi, numero 7. seqq. vel saltem in
lata culpa, & nimia negligentia, vt etiam dixi, num.
10. seqq. Vnde secus, quando idem custos non esset
in dolo, vel in lata culpa, seu nimia negligentia, sed
in leuiori, tunc enim ex fuga carcerati non eadem
pœna,

pœna, quæ ille veniebat, † liberandus est, sed alia mitio ri pro modo culpæ iudicis arbitrio punietur. Sic bene declarant textus in l. milites, & ibi gl. in verbo, supplicio, ff. de custod. reorum aperte in hæc verba dicens: *Quoties quis custodiam militum evaserit, ea quis exquisire oportere, utrum nimia negligentia militum evaserit, &c.* ac deinde: *& ita de devictis officialibus supplicio milites, quorum custodia evaserit si culpa eorum nimia deprehendatur, alioquin pro modo culpæ in eos statuendum est.* Ad idem textus in l. fin. post prin. ff. eo. dum pariter dicit: *Nec vni, sed duobus custodia committenda est, qui si negligentiam commiserint, pro modo culpæ vel castigantur vel militiam mutant.* ergo vbi adest negligentia simplex & non nimia custos punitur pro modo negligentiæ, & non eadem pœna, & ita etiam expresse declarauit glo. in l. ad commentariensem, in verbo, qui fugerit, & ibid. Salic. post numerum secundum, C. de custo. reo. Alb. in d. l. fina. nume. 4. ff. eod. Paris de Put. in tracta. sindica. in verbo, carcer & carceratus, ca. 3. an si plures, numero 12. fol. mihi 142. co lum. 2. vbi tamen dicit quod custos capitaliter punitur tam pro lata, quam pro leui culpa: sed pro leuissima non tenetur, nisi ad damna & interesse, per l. milites, ff. de custo. reo. sed labitur Puteus isto casu, quia tex. in d. l. milites, cuius verba mox retuli, requirit latam culpam & nimiam negligentiam, non autem leuem, & pro leui culpa non capitalis pœna, de qua in d. l. milites, sed alias mitior imponenda est, prout melius declarat Alber. in loco citato, d. numero 3. in fin. & ista est veritas, quod si culpa est lata, quæ isto casu æquiparatur dolo, vt dixi sup. nume. 10. & seqq. puniuntur custos etiam capitaliter, si capitaliter puniendus erat carceratus, qui aufugit; si vero culpa non est lata, sed leuis & leuissima, mitius punitur pro modo culpæ, vt bene dicit textus in d. l. milites, cum alijs supra allegatis, & hanc declarationem sequuntur etiã Cataldin. inter cons. crimin. diuers. cons. 22. numero 11. & seqq. libro secundo, vbi amplius dicit, quod leges punientes aliquem de negligentia debent intelligi de negligentia magna, non autem leuiori, per gl. quam allegat, in c. monasterii, circa finem, de statu monach. nec dissentit Ang. Aret. inter eadem consil. 73. numer. 3. & 4. libro 1. Boer. decis. 217. post numerum primum, vers. & hoc si fuerit in nimia negligentia. & paulo infra, in versic. quod intelligendum est, quando est in lata culpa, &c. & numero 4. versic. alias si custos non sit in tanta negligentia, & in fine illius numeri, vbi propterea dicit hanc esse veram cõclusionem, Boss. in titu. de carcere, numero 10. vbi te-
* statur de communi * opinione, Cyril. in summa crimi. partic. 1. rub. 12. de custo. reo. §. tertia, numero tertio, ad finem, versic. & ita demum, fol. mihi 57. a tergo, columna prima. Claud. Battand. in sua practi. crimi. regu. 141. carcerum commentariensis, numero secundo & 3. & secundum istam declarationem sunt intelligendi Doctores supracitati, numero 3. qui voluerint custodẽ ex fuga carcerati esse iudicis arbitrio puniendum. Procedit enim eorum opinio, quando culpa non est lata, sed leuior, vt prædixi, sed si lata sit, pœna est eadem & non arbitraria, vt pariter declaratu supra. num. 4.

126 LIMITA II. Eandem regulam, † vt procedat prout loquitur, quando scilicet custos est in negligẽtia, & sic non adhibuit in custodiendis carceratis diligentiam, quam debuit: vnde secus si diligentiam adhibuit, quia tunc ex diligentia, cessante negligentia, l. si negotia, ff. de neg. gest. l. si vt certo, §. nunc videndum, ff. commoda. cessare etiam debet negligentiæ pœna, vt in terminis bene declarat Paris de Putheo in tra cta. sindica. verbo, carcer & carceratus, capit. 3. an si plures, nume. primo, versic. & qui suam diligentiam fecit, fol. mihi 94. a tergo, columna prima. vbi facta diligentia per custodem, fuga carcerati non attribuitur culpæ sed casui de quo ipse non tenetur, l. in lege §. vis maior ff. ad l. Aquil. cum alijs ibi per eum allegatis, Rursus & hoc idem expresse affirmauit idem Paris dicto capit. 3. numero 6. in medio, versic. attamen in hac quæstione, & capi. & paulo infra, eodem numero sexto, in vers. qui non est in culpa, qui adhibet diligentiam, quam debet, &c & nume. 10. vbi generaliter probauit per plura iura, ibi per eum allegata, quod culpa non potest imputari ei qui facit quod debet, & non vltra, etiam si casus perditionis sequatur, sequitur Boer. decis. 217. numero quinto, in me dio, vers. & tandem distinguit. Grammat. voto 29. numero 7. Cyril. in summa crimin. partic. 1. rubri. 12. de custod. reo. §. 3. numero 10. fol. mihi 58. columna prima. Catald. d. cons. crim. in. 22. numero 13. volumine secundo, in fol. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 469. n. 6. & vt vides, hæc limitatio non solum est commu-
* nis, † sed nemo repetitur, qui illi contradicat, & faciunt pro ea, quæ infra dicam in quinta principali limitatione.

127 AMPLIA II. Hanc secundam limitationem, vt † licet regulariter domestici & familiaris a testimonio repellantur, l. secunda. C. de testib. l. fina. §. fi. C. de his, qui ad eccles. confug. l. penul. C. qui accus. non poss. l. pridem, C. de quæstio. l. instrumenta, C. de probat. l. respiciendum, §. furta, ff. de pœnis. l. pen. ff. de testib. in literis, extra eodem Spec. in tit. de testib. §. primo, versic. item excipitur, quod est domesticus. Nepos de Monte Albano in trac. de testib. in princi. nume. 21. Aufr. in eodem tractatu numero 34. Crot. in eodem tractatu, tertia parte, nume. 98. Bossius in titulo de opposit. contra testes numero 94. & 108.
128 speciale † tamen est in custode carceris, quod ad probandum ipsius diligẽtiam admittuntur etiam ipsius familiares & domestici, vt in terminis consuluit Catald. inter cons. crimi. diuers. cons. 22. numero 14. se quen. lib. 2. nec dissentit Ang. in d. l. fina. num. 6. ff. de custo. reo. vbi generaliter, quod admittuntur illi, qui
129 sunt in carcere. † Ratio specialitatis est in promptu, quia vbi agitur de probãdo aliquid, quod factum est in domo domestici & familiares admittuntur in testes, l. consensu, §. super plagis, vbi Alber. Bald. Salyc.
* & communiter, * C. de repud. Bald. cons. 257. nume. 3. lib. secundo, Afflict. decis. 104. numero 10. Anton. Gomez var. resolu. tomo tertio, titu. de probat. delic. numero 21. versic. item adde, cum alijs concordantibus, de quib. Deo duce latius dicam infra, libro 2. titu. de opposi. contra test. in materia testis domestici & familiaris.

130 AMPLIA II. Eandem secundam limitationẽ, vt † custodis diligentia remittatur iudicis arbitrio, vt per Boer. d. decis. 217. numero quinto, vers. in quo casu relinquitur iudicis arbitrio, & numero 10. post medium versic. ideo ergo relinquo iudicantis arbitrio, Menoc. de arbit. quæstio libro secundo, casu 301. numero 11. & ante istos Paris de Put. in tractatu sindic. in verbo, carcer, & carceratus capitul. tertio, an si plures, numero decimoquinto, circa medium, versi. etiam debebit considerari, vbi ponit ea, ex quibus ille dex suum arbitrium regulare debet. Custos enim ad hoc vt dicatur vsus sua diligentia, debuit considerare ut inquit Paris in loco citato, qualitatem & quantitatem carceratorum: delicta & debita, pro quibus erant carcerati scilicet an grauia & magna; an uero leuia & parua, an fuerint senes, debiles vel minimi, an uero robusti, & iuuenes; an pauci vel plures; an soliti aufugere, vel non: an diuites vel pauperes, & iis similia, de quibus ut dixi, iudicis arbitrio stãdum est & in specie tangam infra in quarta principali limitatione.

LIMITA

131 LIMITA III. Propositam regulam † non procedere, quando custos carcerum retinuit carceratos in aliquo loco, in quo similes carcerati teneri & custodiri solebant: excusatur enim custos ab omni culpa & negligentia, si fecit id quod solitum est, vt per Albe. in l. fina. sub numero primo, versic. vel talis sit consuetudo, &c. ff. de custod. reo. Paris de Put. in tracta. sindica. in verbo, carcer & carceratus, capit. 3. an si plures, numero 14. & 15. fol. mihi 141. a tergo, columna secunda, vbi plurib. demonstrat, quod id, quod secundum consuetudinem fit, iure videtur fieri: immo quod consuetum est fieri, necessarium est, est, l. saccula ff de extraord. crimin. l. quod si nolit. §. quia assidua, ff. de edil. edic. efficialesque debent semper obseruare locorum consuetudines, l. obseruare, penult. ff. de offic. procons. & in generali mandato facto custodi carcerum veniunt ea, quæ de consuetudine fieri solent, d. l. quod si nolit, eodem §. quia assidua, & ea, quæ sunt consueta fieri, semper videntur inesse, l. fin. ff. de fideiussor. ideo custodia facienda est est secundum cõsuetudinem domini Bald. post Cy. in l. secunda. C. de episco. aud. idem Bald in l. si negotia. ff. de nego. gest. & in culpa non est, qui facit quod communiter consuetum est fieri, l. pignus, ff. de pignora. actio. His iniquam & alijs rationibus hanc cõprobat limitationem Paris de Put. in loco citato, & rursus in cap. septimo incip. Pone quod carceratus, ad finem, numero 3. vbi in specie per textum in d. l. pignus, asserit nõ posse dici in culpa carcerarium, qui carceratos retinuit in loco solito carceris, licet inde aufugerint. & idem affirmauit Boer. d. decis. 217. numero quinto, in princ. & in fine numeri. & numero sexto, vbi inter alia in proposito allegat tex. in l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, in fine. ibi, *quia id fecit, quod publicè facere licite arbitratur*. ff. de ædil. edic. & ibidem Cæpoll. in primo notabili, Cyrill. in summa crimi. parti. c. 1. rub. 12. de custod. reo. § tertio, numero secundo, in fine, vers. at custodia huiusmodi, folio mihi 57. à tergo, colum. prima. & numero 3. versicu. aut talis foret loci consuetudo, Ang. Aret. inter consil. crimis. diuer. consil. 73. numero 29. & seq. volum. 1; Bertaz. cons. 69. in princi. & numero primo & sub numero tertio, libro primo, & in fine consilij. Vbi
132 ècontra, quod si custos carcerum non fecit solitam diligentiam, dicitur in culpa & negligentia, & Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 267. numero 19.
133 Vbi † etiam allegat Bald. in cconsil. 52. numero secundo, in fine. volum. 1. addo & Menoch. in tract. de arbit. quæs. lib. 2. casu 302. numero 6. vbi tamen dicit quod licet isto casu custos non teneatur poena ordinaria, punitur tamẽ iudicis arbitrio, secundum Boe. Paridem, Gramm. & Corneum in locis ibi per eum allegatis, qui quidem Doctores non dicunt id, ad qđ allegantur, excepto Boerio in d. decis. 217. post numerum quintum dum dicit, *in quo casu relinquitur iudicis arbitrio*, sed hæc verba Boerij non referuntur ad poenam, sed ad diligentiam solitam custodis, quam an custos adhibuerit, nec ne, iudicis arbitrio relinquitur, sed respectu poenæ custos in totum probata solita diligentia est ab ea immunis, quia cessat culpa, vt ibi per Boerium, & per alios supra allegatos à quibus apparet ita communiter + à Doctor. fuisse receptum.
134 LIMITA IIII. Quando † custos verisimilitet non poterat suspicari, quod carceratus aufugerit: tũc enim licèt aufugerit, excusatur custos sicíustè credẽs illum non fugiturum, & hoc potest contingere triplici modo, vel ratione loci in quo detinebatur, vel ratione personę quę erat carcerata. Dicamus in primis
135 de iusta credulitate ratione loci. † potest de hoc afferri exemplum in eo carcerato, qui fuit positus per custodem in aliqua stantia latissima, ex qua non poterat idem carceratus aufugere, & inde per fenestras exire, nisi cum maximo, & euidenti suæ vitæ periculo propter altitudinem domus, & magnam distantiam, quæ erat a sublimitate illius loci ad infirmitatem terrę.

Tunc enim si iste carceratus ex dicto loco se proiecerit in terram, & illesus remanens aufugit: non tenetur custos, quia verisimiliter nunquam ex dicto loco poterat de tali proiectione ac fuga suspicare, vt per Boerium dicta decis. 217. post numerum quintum versiculo, & ita fuit in casu nostro, vbi ponit exemplum in quodam Hispano carcerato, qui proiecit se ex fenestra carceris, vbi detinebatur, altitudinis à terra sex cauarum seu braisarum, vt ipse dicit, in profundum fossatorum, & inde aufugit: testatur eo casu apud Senatum Burdeg. fuisse conclusum ad fauorem custodis carcerum, quia verisimiliter non poterat suspicari, quod ille se ex tam alto loco præcipitem daret, argumẽto textus in l. in lege Cornelia. ibi, quare si quis ex alto præcipitauerit, ff. ad legem Corneliam, de sicar. & aliud exemplum in quodam Italo refert idem Boer. dicta decis. 217. numero 10. post medium, versicul. ideo ego relinquo. qui Italus pro ciuili debito trium millium librarum detentus inscio carcerum custode per fenestram valde altam in terram se proiecit, & inde aufugit. eo inquam casu fuit in eadem curia iudicatum, custodem non teneri & ibi etiam ponit generalem conclusionem in omni alio carcerato, qui ex alta turri seu arce se in terrã proiiciens aufugit: Non enim talis fugiendi periculosus modus poterat per custodem verisimiliter prouideri, ideo non tenetur.

SVBLIMITANDO. Hanc quartam limitationem aduerte, † quod Boerius in locis præcitatis loquitur in casu, in quo ille carceratus, qui ex alta fenestra se proiecit, fuerat per custodem positus in loco, seu stantia in qua detenti pro simili causa solebant poni & carcerari, & isto casu concurro cum eius opinione, quod custos non teneatur ex fuga istius carcerati sic ex alto loco in terram se præcipitem dantis, & aufugientis, & pariter crederem eundem custodẽ non teneri, si idem carceratus non aufugit, sed obijt: excusatur enim isto casu custos non solum, quia verisimiliter non poterat suspicari quod carceratus voluerit ille euidenti periculo vitæ se submittere, sed etiam, quia posuit illum in loco, in quo similes carcerati poni solebant, ad ea, quæ latè explicaui supra in præcedenti limitatione, numero 131. & in proposito memini alias supra in titulo de inquisitione, quęstio. decima, numero septuagesimosexto, versiculo vbi autem, attulisse exemplum de quodam carcerato famulo quondam Alexandri Illustrissimi Cardinalis Sfortiæ, pro furto inquisito, qui dũ ex superiori parte carcerum ad inferiorem partem, vbi iudex qui illum examinare intendebat, à custodibus etiam cum manicis ferreis duceretur, ex altissima fenestra in cortile eorundem carcerum respiciente se proijciens cecedit & obijt: fuit iniquam isto casu excusatus custos ille, quia illac omnes alij carcerati sic capitaliter etiam detenti soliti erant duci, quando a iudicib. volentibus eos examinari vocabantur. Memini me pariter de anno 1567. (qui fuit primus, in quo doctoratus insignia sumpsi, (dum pro quondam Illustrissimo & Excelentissimo Domino Paulo Iordano Vrsino, Duce Bracchiani, generalis commissarij partes in eodem Bracchiani statu gererem, inueni quod ex quadam turricula illius arcis Bracchiani, quæ altissima erat, se præcipitem dederat quidam in sublimitate dictæ turriculæ carceratus, etiam cum compedibus ferreis, qui ob pondus quod in pedibus habebat

non

non valens se cum manibus sustinere funiculo, quē in eadem arce existentem: acceperat, & in dicta turri appensum reliquerat, fuit coactus laxaris manibus se terræ præcipitem dare, vbi totus confractus obijt miserrimè. illo etiam casu putaui custodem carcerum illius arcis non esse in aliqua culpa, tum quia mihi constitit in eo loco solere poni alios carceratos, ēt pro capitali crimine detentos; tum etiam quia cum teneretur in compedibus, satis bene dicebatur custoditus, ad ea quæ supra scripsi, numero 34. in septima ampliatione.

137 Verum † si in loco, vnde carceratus ex fenestra, licèt altissima, se in terram proiecit, non erat solitum ponere similes carceratos pro graui causa detentos, sicut erat ille, qui se proiecerat & præcipitem dederat, tunc minime excusatum crederem à culpa & negligentia istum custodem duplici ratione, tum quia non faciēdo quod solitum est, dicitur in culpa, vt supra adnotaui, numero 32. tum etiam quia custos semper debet præuidere, ne carceratus habeat aliquam commoditatem se occidendi vel præcipitem dandi: cum videamus sæpissimè contingere quod desperatione ducti, vel tædio vitæ affecti, vel ob conscientiā patrati criminis, sibi ipsis manus impias iniiciunt, & se ipsos occidunt, propterea nisi custos ista præuiderit (incarceratis pro graui causa) sine dubio tenebit, etiam quod carceratus ex altissimo loco se præcipitem dando vel aufugierit, vel obierit, vt bene probat textus, qui cauillari non potest, in dicta l. finali, C. de custod. reor. dum dicit: *Sed si custodia se interfecerit, vel præcipitauerit, multis culpæ ascribitur*. debet igitur semper custos præcauere, ne carceratos ponat in loco, vnde se præcipites dare possint, alias contra ipsum præsumetur, & propterea non sine ratione hodie in Vrbe, & in pluribus alijs locis status ecclesiastici, omnes fenestræ carcerum habent suas ferratas. Bene fateor, quod si esset aliquis carcer, qui tales ferratas non haberet, non teneretur custos illas de suo fabricare, sed excusaretur, si carcerati inde se præcipitando aufugerent, vel obirent, ex eo quia, vt supra dixi, carceratos posuit in loco solito.

AMPLIA I. Hanc quartam limitationem illatiuè ex ea, (& nunc venio ad iustam credulitatem cu-
138 stodis ratione causæ) † vt procedat etiam quando custos teneret in latioribus carceribus aliquem carceratum pro paruo debito, quem verisimiliter non poterat credere quod vellet aufugere ex illis carceribus in quibus detinebatur: tunc enim si aufugiat, excusatur custos, vt in terminis scripsit Boer. in d. decisio. 317. numero decimo, ad medium, versicu. tamen videretur, sequitur Menoch. de arbit. quæstio. lib. se-
139 cundo, casu 302. sub numero decimo, † qui licèt loquantur in viro nobili & egregio de quo mox dicam infra in quarta ampliatione, & quod pro parua summa non est ita verisimile, quod aufugiat, sicut non nobilis, idem tamen credo etiam, quod carceratus non sit ita nobilis & egregius:

140 Quia † tam in nobili, quam in non nobili vrget ratio per Boerium cōsiderata, quod scilicet, paruum debitum nō inducit suspitionem fuge, vt per Rom. consil. 320. post numerum 3. versicu. vltimo necessarium est Caccialup. in tracta. de debit. suspect. & fug. quæstio. 3. nume. secundo 2. seqq. vbi latè Marsi. in l. furem, nume. 19. ff. ad l. Cor. de sica. & consil. 80. nume. vigesimoquarto. Gramma. consi. ciui. 17. nume. 12. Ias. in sciendum, nume. 12. ff. qui satisd. cogan. Be-
141 ne verum est, † quod cum remittatur arbitrio iudicis, quale dicat paruum debitum, vt per Boerium in loco citato vt per Caccialup. dicto quæstio. 3. nume. 5. in fine, arbitratur isto casu iudex magnum & paruū debitum non solum habito respectu ad facultates & bona carcerati, sed etiam ad illius conditionem, & nobilitatem.

142 AMPLIA Hanc eandem limitationem † procedere non solum in carceratis pro paruo debito, sed etiam in carceratis pro causa criminali & leui, quia vtroque casu vrget eadem ratio, & inducitur in custode verisimilis & iusta credulitas, quod ille sic pro leui causa carceratus nolit fugiendo grauioribus pœnis cōtra fugientes ex carcere à iure impositas se submittere, & ista iusta credulitas excusat custodem, vt supra dictum est, si illum retinuit in latioribus carceribus, & faciunt scripta per Paridem in tracta. sindi. verbo, carcer & carceratus, cap. 3. an si plures, nume. decimoquinto, in medio, versicu. etiam debebit considerari qualitas, folio mihi 141. columna prima, vbi in proposito ad arguendum custodem de culpa, & negligentia, vel ad ipsum excusandum, considerari debet non solum qualitas debiti, pro quo aufugiens erat carceratus, sed etiam qualitas delicti, pro quo detinebatur. igitur si delictum erat leue, excusatur custos, si carceratum in latioribus carceribus retinuit.

143 AMPLIA III. Dictam limitationem † procedere etiam in carceratis pro causa criminali & graui quando nihilominus re vera erant de proximo liberandi & absoluendi: nam si custos istos sic de proximo liberandos retinuit in latioribus carceribus & aufugerint, non tenetur, quia verisimiliter non poterat de eorum fuga suspicari, Paris de Put. in trac. sindic. verbo. carcer & carceratus, capitul. secundo, an potestas, in princip. fol. mihi 140. column. secunda, & ibidem, nume. 3. vers. & ideo si iudex, &c. & capitu. 3. an si plures, num. decimoseptimo, versicu. debet etiam attendi, fol. 143. columna secunda. Angel. de malefi. in verbo, quod fama publica præcedente, nume. 83. & in verbo, qui iudex dictum Caium, & ibi August. in add. nume. sexto, versicu. quinimmo si carceratus Boe. decis. 317. nume. 10. ante medium, versicu. fateor tamen, & numero decimosexto, versiculo 4. limitatur, &c. vbi allegat glos. in l. si pecuniam, §. si seruum versicu. sed si accidenit, in verbo, carcere, & ibi Bart. Albe. Cast. Román. Alexan. & Ias. ff. de cond. ob can-
144 sam, † & ècontra dicit, quod ille qui est in casu condemnat. onis, diligentius & strictius debet detineri & custodiri, l. si quis filio, §. eius, qui ibi, *diligentiores*, *&c.* vbi Bal. & Imola, ff. de iniusto, rupto testā. quod etiam affirmarunt Paris vbi sup. capit. 3. post nume. quintum, versicul. nam is, qui est in casu criminis & condemnationis, fol. mihi 141. a tergo, columna secunda, Grammat. voto 29. post nume. quintum, versicu. nam ex quo prædicti capriui, &c. August. ad Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica, &c. nume. 87. ad finem, versicu. & vide, &c. addo pro hac ea dem ampliatione Marsil. in tractat. de bannit. in verbo, carcerati, numero trigesimoquinto, & in practi. criminal. §. attingam, nume. decimoquarto, Folle. in practi. crim. in verbo, vel carcerentur, num. septimo, Cyrill. in summa crim. parti. prima, rub. 12. de custo. reo. §. 3. nume. nono, fol. mihi 58. Menoch. de arbi. q. lib. secundo, casu 302. nume. 12. ex quibus facile dice-
* re possumus, hanc ampliationem esse † communiter receptam.

AMPLIA IIII. Eandem quartam limitationem, (& nunc venio ad iustam credulitatem, quam
145 habet custos respectu personæ carceratæ, † procedere etiam in nobili, & bonæ opinionis carcerato, qui si non detineatur in strictioribus carceribus, in quibus detinentur alij non nobiles, sed illius nobilitati & fidei multum credens custos eundem in latioribus stantijs & carceribus stare permiserit, & aufugerit, ex iusta credulitate & fide, quā habebat, quod non

non esset suæ fidei detracturus, nec fugiturus, vt per
Parid. de Put. in tracta. sindica. in verbo, carcer & car
ceratus, cap. secundo, an potestas, nume. secundo, ver
sicu. & adde, vbi allegat etiam Angel. in l. si à bonæ-
fidei. ff. de rei vendicat. & ibidem in additio. ad Pari-
dem, litera A. plures adducit concordantes, ac pluri-
bus rationibus hãc comprobat ampliationem, Boe.
dicta, decisio. 217. nume. nono, per totum, & numé.
decimo, in princip. Cyrill. in summa crimin. partic.
1. rub. 12. de custod. reorum §. 3. nume. nono, ad me-
dium, versicu. insuper custos, folio mihi 58. columna
1. Folle. in practi. crimina. in verbo, vel carcerent, nu-
me. quinto Roland. consil. 11. nume. 31. lib. 3. Tiraq.
in tracta. de nobilit. capitu. 20. nume vigesimoocta-
uo, versicu. hinc quinto Neuiza. in silua nuptiali, in
verbo, est nubendum, nume. 55. plures alios adducit
Gabriel. in suis conclusionibus, conclus. octaua, nu-
me. 55. lib. septimo, ex quibus negari nõ potest, quin
* hæc ampliatio sit communiter + recepta. ☞ & fa-
ciunt quę dixi infra quęstion. 33. numero 61. hoc eo-
dem titu.

146 Hæc ampliatio † licèt sit, vel non, est vera, vel sal-
tem declaranda est, vt non procedat, nisi in casu, in
quo nobilis erat detentus pro paruo debito, vel pro
leui causa criminali, vel si pro graui, erat tamen in ca
su absolutionis: ijs enim casibus excusatur custos te-
nẽdo nobilem & intergæ opinionis in latioribus car
ceribus, & hoc non habet difficultatem, quia pariter
excusatur etiam quòd carceratus non esset nobilis,
vt sup. probaui, nume. 138. & sequen. verum si nobi-
lis erat detẽtus pro magno debito, vel pro delicto gra
ui, non video certè rationem, cur custos debeat illius
nobilitati & integriati confidere in præiudicium fisci
147 vel creditorum, † & propterea succedit conclusio,
quod licèt credens viro fide digno excusetur, ad glo.
in l. Titio fundus, in verbo. actiones, vbi Bartol. Cast.
* Cuman. Alexand. & communiter + Doctores, ff. de
condit. & demonst. cum alijs per Gab. conclus. octa-
ua, nume. 36. lib. septimo, non tamen excusatur, vbi
agitur de præiudicio tertij, sit ibidem per Gab. dicto
num. quadragesimosexto, licet nonnulli per eum re
lati contrarium dixerint, & custos isto casu debet ma
gis respicere ad causam, pro qua quis est carceratus
quam ad qualitatem & conditionem & personæ car
ceratæ, propterea non excusari custodem ex fuga no
bilis, quem in latiorib. carcerib. retinebat, eius nobili
tati & integritati confisum, nisi in casu in quo causa
carcerationis erat vel leuis, vel pro paruo debito, ex-
preisè tenet idem Boe. in allegata decisione 217. nu-
me decimo, vbi alijs rationibus id comprobat, & te-
statur ita in Senatu illo apud eum alias fuisse iudica-
tum, & bene iudicio meo. Non enim inficior, quod
nobilis & bonæ opinionis non ita strictè detinendus
est, sicut non nobilis, & non integræ famæ: sed non
per hoc debet custos nõ esse tutus & securus de fuga
vt bene considerat Boe. d. num. 10. ante medium, ver.
fateor tamẽ, & istam credo esse veritatem, a qua nec
etiam dissentire videtur Menoc. de arb. quæstio. lib.
2. d. casu 342. num. 10. vbi tamen iudicis arbitrio mul
tum hoc casu tribuẽdum existimat, & ita si iudex es-
sem, iudicarem.

AMPLIA V. Dictam quartam limitationem,
148 vt † procedat etiam in senibus & infirmis carcera-
tis, quos verisimiliter custos non suspicatur quod au
fugere possint: certum enim est cautius & strictius
esse custodiendo iuuenes & robustos, qui facilius au
fugere possunt, quam senes & infirmos: ideo si cu-
stos tales senes & infirmos stare permiserint in latio
ribus carceribus, excusatur, licèt aufugerit, secũdum
glos. in l. si vt certo, §. custodiam, in verbo, & est cõ-
* modatus, & ibi Barto. Alb. & communiter † omnes
ff. commoda. quam sequuti sunt Paris de Put. in sin-
dica. verbo, carcer & carceratus, capit. secundo, an po
testas, num. 1. fol. mihi 140. column. secunda, & capit.
3. an si plures, nume 15. ad fin. fol. 141. colum. 1. Ang.
de malefi. in verbo quod fama publica præcedente,
nume. 84. versicu quinto, etiam aduertat custos car-
cerum, Boe. decis. 217. nume. decimo, ante medium,
versicul. & sic etiam excusabitur. Claud. Bertand. in
sua practic. crimin. regu. 141. carcerum commenta-
riensis, nume. 11. Folle. in practica crimina. verbo vel
carceratus, nume. sexto, Marsil. in tracta. de banni-
tis, in verbo, carcerati, nume. 36 & in practic. crimin.
§. attingam, nume. decimoquinto, Cyrill. in summa
crimin. partic. 1. rub. decimasecunda, de custo. reo. §.
3. nume. 5.

149 LIMITA V. Propositam regulam, † quę vt di
xi. procedit data culpa & negligentia custodis, quod
ècontra si custos non est in aliqua culpa, vel negligẽ
tia, carceratique aufugerint ex carcere aliquo tenet,
quia fortuiti casus nemini imputari possunt, textus
est in terminis, qui de custode carcerum, loquitur, in
l. milites ibi, *ex quibus oportere, an nimia negligentia militum euaserit, an casu*. & paulo infra, *si uero fortuito ad admiserit nihil in eum statuendum est*. ff. de custod. reo. & pro-
bat etiam text. in l. final. ibi vbi *ergo si casu* vbi Alber.
sub nume. 4. ff. eodem titu. Paris de Put. in tracta. sin-
dica. verbo, carcer & carceratus, capitu. 3. an si plures
nume. 1. versicu. & qui suam diligentiam fecit in cu-
stodia, non tenetur de casu inde succedente, folio mi
hi 141. à tergo, columna 1. & ibidem, num. 10. in prin
cip. & in fine, versicu. & sic etiam excusabitur, folio
142. columna secunda, vbi generaliter, quod culpa
non potest imputari ei, qui facit quod debet, etiam si
casus perditionis sequatur, & capitu. septimo. Pone
quod carceratus, post numerum secundum, versicu.
& facit quod voluit Barto. fol. 145. a tergo, columna
secunda, Cyril. in summa crimin. partic. 1. rub. 12. de
custod. reo. §. 3. nume. 3. in fine, fol. mihi 56. a tergo,
columna 1. & ibidem, num. nono, pariter in fine, ver
sic. eadem ratio est, si fortuito captiui euaserint, fol.
58. columna 1. Angel. Aret. inter consil. crim. diuers.
consi. 73. nume. decimoquinto, & seqq. & nume. 26.
& 28. colum. primo, in fol. Bonifa. de Vitalin. in rub.
de carce. priuat. sub nume. septimo, vbi ponit exem-
150 plum, quando carcerati per incendium ortum, vel
ruinam carceris aufugerint, de quo etiam scripsit Io
doc. in practi. crimin. capit. 17. rub. de carcerariis, seu
commentariensib. nume. 5. Certum enim est isto ca
su, nec etiam carceratos ex carcere fugientes in ali-
quo teneri, vt dixi sup. in præcedenti quæstione, nu-
me. 185. & pro hac limitatione facit manifesta ratio:
151 quia si, vt iam pariter sup. dixi, nume. 76. † custos car
cerum habetur loco depositarii, succedit conclusio
quod depositarius non tenetur de casu fortuito, sed
tantum de dolo ac lata culpa, l. si vt certo, §. nunc vi-
dendum, ff. commoda. l. contractus, ff. de reg. iur. l. 1.
C. de deposito. Gab. concl. secunda, nu. 3. titu. de reb.
cred. lib. 3.

152 LIMITA VI. Eandem regulam † non proce-
dere, quando carceratus qui aufugit, fuisset debitè,
hoc est non ritè, & iuris ordine non seruato captus:
nam tunc stante nullitate capturæ, custos carcerum
minime tenet ex eius fuga secundum Angelũ in l.
quæ sub conditione, §. fina. ff. de condit. institu. Aug.
ad Angel. de malefi. in verbo, qui iudex dictum Ca-
ium, nume. 6. Franc. Cason. post tracta. de indi. & tor
tu. in quæstionibus, capi. nono, rub. de captura & car
cere, nume. 24. Marsil. in practi. §. attingam, num. 47.
& in tracta. de banni. in verbo, carcerati, nume. 18. &
sequen. Conrad. in practic. rub. de carceratione, post
numerum 21. fol. mihi 277. columna 1. Bos. in tit. de
carce-

carcere, nume. 13. & seqq. vbi respondet rationibus
in cōtrarium adductis per Anch. in cons. 342. mouetur-
que ad hanc limitationem comprobandam ra-
tione satis vrgenti. Nam si, vt ipse inquit, & supra la-
te probauimus in anteceden. q. numero 113. & seqq.
eximens dolo ex carcere non ritè captum, non puni-
tur nec in aliquo tenetur, tanto minus debet puniri
custos, cuius culpa, & negligentia sine dolo nulliter,
& non ritè captus aufugit, & licet, vt idem Bossius
considerauit, depositarius teneatur deponenti depo
situm restituere, siue iustè, siue iniustè fuerit deposi
tum, constito tamen quod depositum non sit depo-
nentis, sed alterius veri domini, non debet restitui de
ponenti prædoni, sed vero domino, & isto casu, quā
do iudex aliquem carcerari mandat sine causa, vel
iuris ordine nō seruato, & sic non ritè, & nulliter, di-
citur facere simile violentiæ latronū, vt dixit Luc. de
Penna in l. quoties nu. 4. in fine, C. de exact. tribut. li.
10. ideo custodem carcerum isto casu ex fuga carce-
rati minime teneri optime concludit Boss. vbi supra
sequitur Sylu. de Arcer. inter consil. crimin. diuers.
consil. 71. nume. 18. lib. 2. in folio, vbi alios adducit cō
cordantes, Hippol. Riminal. inter eadem cōsi. crim.
consil. 82. nume. 9. versicu. item respectu custodis car
cerum eodem li. 2. Franc. Bec. consil. 44. nu. 11. lib. 1.
153 AMPLIA Hanc limitationem† procedere nō
solum quando carceratus aufugit culpa, & negligen
tia custodis, sed etiam dolo: si enim erat non debite
& nulliter carceratus, videtur nec isto casu custodē
puniendū, si aufugiens erat nulliter, & nō ritè carce-
ratus, per ea quæ in simili de doloso eximente carce
ratum indebite ex carceribus scripsi sup. secundum
† communes* opiniones Doctorum, nu. 111. & seqq.
& de eximente ad custodem argumentatur Bossius
vbi sup. allegatus, titu de carcere, num. 15. ver. teneo
tamen, & in terminis etiā in carcerato fugiēte ob do
lum custodis, quod custos non teneatur, expresse cō
suluit Fran. Bec. in allegato consil. 44. nume. 11. lib. 1.
& facit ratio, quia vt supra probaui, num. 10. seqq. in
materia custodiæ carcerum lata culpa æquiparatur
dolo. ergo ea, quæ procedunt in fuga causata ex lata
culpa, debent etiam procedere in causata dolo cu-
stodis.
154 Sed ego non adhæreo huic ampliationi, †nec in
tendo quod carcerum custodes debeant vllo pacto
cognoscere, an carceratus sit nulliter, & non ritè; an
vero ritè, & rectè captus, prout certè talis cognitio
eis permitteretur, si vellemus cōcedere, quod posset
euadere impunè carceratum nulliter; nec pariter ex
cusabilis in illis admittendus est dolus verus, sub præ
textu nullitatis capturæ, & carcerationis: hoc enim
admittere, est aperire viam dolosis inuētionibus, &
155 fraudibus custodum. † & certum est in iure, quod
dolus suus nemini patrocinari debet, l. ita demum
ff. de arbitr. l. verum, §. tempus, ff. pro socio l. nec ex
dolo. ff. de dolo malo, cum aliis per Tiraquel. in tra-
cta. de retract. tit. 1. §. 1. gl. 9. nu. sexagesimoseptimo,
& in tract. de leg. cōnub. gl. 8. num. 141. multo verius
igitur credo dici posse, quod, & si carceratus fuisset
nulliter, et non ritè captus, puniatur tamen custos, q
dolo illum abire permisit, et isto casu non succedat
identitas pœnæ, de qua in l. ad commentariensem,
C. de custod. reo. quia nulliter carceratus nullam me
rebatur pœnam, erit tamen aliqua alia pœna iudicis
arbitrio propter suam temeritatem plectendus imò
156 propter dolum. †et eo grauior erit infligenda pœ
na quando forsan pro liberando illum carceratum
ipse custos pecuniam receperit, cum pecunia sem-
per facit delictum magis atrox, & pœnam grauiorē
inducat. vulgata l. Cicero, ff. de pœn. et dixi supra, hac
eadem Quæstione num. 7. et seqq. et ita bene video
sensisse Boe. in sæpius allegata dec. 215. numero 11.
in fi. dum dixit, quod etiam quod custodes pro certo
scirent, carceratos fuisse sine causa captos, non per
hoc possunt eos sine iudicis præcepto & mandato re
laxare.
157 Nec obstent contraria; † quia licet dolo eximens
carceratum indebitè non puniatur; non per hoc est
inferendum ad custodem dolo relaxātem carcerum
etiam nulliter sine iudicis mandato, quia ipse tenetur
ad custodiam ratione officij & obligationis, quam fe
cit de fideliter custodiendo & carceratos restituēdo
quæ ratio non militat in priuato eximente, & dum
Boss. in d. titu. de carcere, nume. decimoquinto, vers.
teneo tamen, argumentatur de eximente ad custodē
non loquitur de custode doloso, sed de custode omit
tente & negligente, & licèt in hac materia culpa lata
æquiparetur dolo, id inductum est in odium ipsius
custodis, vnde non debet in eius fauorem retorque-
ri, valebit enim isto casu de culpa lata custodis ad do
lum, argumentum affirmatiuè, non autem obligati-
uè hoc modo videlicet: punitur custos ex culpa lata,
ergo multo magis ex dolo. Non ècontra; non puni-
tur custos ex culpa lata, ergo nec ex dolo, quia gra-
uius est committere dolum, quam latam culpam
etiam quod dolo æquiparetur, & ita credo esse ve-
ritatem.
SVBLIMITA Eandem sextam limitationem vt
157 procedat, loquitur, videlicet in fugiente carcerato,
qui erat non ritè & nulliter captus: vnde secus si fuis-
set rectè captus & iuris ordine seruato, licet forsan in
nocens esset, quia si aufugiat culpa & negligentia cu
stodis, non excusatur in totum ex innocentia fugien
tis, sed arbitrio iudicis extra ordinem puniendus est.
Sic expresse scripsit Boss. in d. titul. de carcere, nume.
12. in princ. sequitur Franc. Bec. d. consil. 44. num. 30.
in fine. & seqq. lib. 1. faciunt pro hac sublimitatione,
quæ in simili de carcerato frangente carceres scripsi
sup. in præcedenti Quæstione num. 35. & sequen. iun
cto nume. 124.
159 LIMITA VII. Et principaliter regulam† non
procedere, quando carceratus præparauit fugam ali
quo proditorio modo, qui non poterat à custode præ
uideri: cum enim à proditione nemo se præcauere
possit malum exitum diuinare, faciēdo quod lex mā
dat, l. si fideiussor, §. si cum debitor. ff. manda. ca. bea-
tus, 22. quæstion. secunda, vbi beatus Paulus, spiritu
Dei plenus, non potuit diuinare ea, quæ sequuta fue
rant secretè: & insidiæ quæ nō possunt præuideri, cul
pam non arguunt, reputantur casus fortuiti, in rebus
vers. piratarum insidijs, ff. locati l. contractus, in ver-
bo tumultus, ff. de regu. iur. idcirco quando carcera-
tus aufugit aliquo proditorio modo per insidiosam
artem machinato, & quem pauper custos licèt secū
dum solitum vigilans præuidere non poterat, mini-
me de illius fuga ipsum teneri scripserunt Ange. in l.
fin. nume. 4. ff. de custod. reo. quem sequutus est Pa-
ris de Put. in tracta. sindicat. verbo, carcer & carcera-
tus, capi. 3. an si plures, num. octauo, fol. nulla 241. co
lumna prima, refert & pariter hos sequitur Francis.
160 Bec. consil. 44. nume. nono, lib. 1. † & huc spectat
exemplum, quod posui in præcedenti Quæstione, nu
mero 118. de muliere, quæ virum ipsum carceratum
habens ipsum ex carcere extraxit, eidem accommo-
ta sua muliebri veste, vt à custode in exitu cancello-
rum non cognoscerentur, ista enim videtur magna
calliditas, quam custos difficultate præuidere poterat
ideo videtur excusandus, si hoc modo deceptus virū
muliebri veste indutum exire permisit, vt per Parid.
de Put. d. capitul. 3. an si plures, in fine, numero 8. vbi
tamen non audet hoc bene firmare, & cogi dum re-
linquit, sed cum vt supra retuli in dicta Quæstione
ante-

antecedenti,d.nume.118.casus iste in Vrbe contigis-
set,custos ille stetit per aliquos dies carceratus, & de
mum cum per iudicem in eo non fuerit detectus do
lus, & stante quod toto tempore custodiæ officium
antea exercuerat diligētissimè,& fidelissimus fuerat
impunitus fuit dimissus ac liberatus.

LIMITA VIII. Et illatiuè ex præcedenti limi-
161 tatione, †vt custos non teneat de fuga carcerati, in
qua fuit particeps alter concustos,qui propterea in-
simul cum dicto carcerato aufugit:ab ista enim pro
ditione sui socij & concustodis non poterat ipse cu-
stos se præcauere,quia verisimiliter cum de commu
ni periculo ageretur,debebat in illo confidere, ideo
casui potius quam in culpæ id ascribendum est: Sic
mihi paucis verbis probat textus in l. final. versicul.
*Interdum venia ei datur; nam cum custodia cum altero custo
de simul fugisset alteri venia data est*. ff.de custod.reo. &
per illum textum hoc idem expresè firmarunt ibi
Bartol.& Alexand.ad Bartol.& Cardin, Albanus,in
suis lucubrat ad Barto.in d.l.fin.idem Alexand.in ad
di.ad eundem Barto.in d.l.ad commentariensem,C.
eod.Angel.in d.l.fin.nume.3.vbi ex hoc infert de Ca
stellano, qui fuit proditus à custodibus intromitten
tibus inimicos in arcem.Cremen.singul. 100.erant
duo custodes carcerum, Roman: singul. 50. si dictat
statutum,& ibi in addit.idem Rom.in consilio 395.
nume.3.Paris de Put.in tracta.sindica.in verbo, car-
cer & carceratus,capitulo quinto,licèt dicatur, post
numerum 3. folio mihi 144. à tergo;columna 1. &
ibidem,capitulo septimo,pone.quod carceratus, nu
mero 1.in fine.versiculo & facit in argumento. Au-
gel.de malefi.in.verbo, quod fama publica præcod.
numero 91.& ibi Aug.in addit.nume.92.in fine,vbi
idem Angel.testatur, se hunc casum alias de facto se
mel habuisse in ciuitate Castell.& ad idem etiam al
legat Bald.in l.si quis filio exhæredato.§.eius qui ff.
de iniusto,rup.testam. Mars.in tracta.de banni.in ver
bo,carcerati,numero 37.& practic.crimin.§.attingā
numero 71.& in rub.de fideiusso.quęstio.17.nume-
ro 143.alias 162.versicu.& teneas menti.Boer. decis.
217.nume.septimo,& octauo,& Iodoc.in practi.ca-
pitulo 17 rub.de commentariensibus,nume.quinto,
Placentin.in sua practic.iudi. inquisitorum, versicu.
carceris si plures sint custodes,fol.mihi 29.Cyrill.in
summ.crimi.partic.1.rub.12.de custod.reo. §. 3. nu-
mero 9.vers.interdum venia ei datur,fol. 58.colum.
1.Rod.Soarez in tracta de fideiuss.in cau.crimi. post
numero 30. versiculo secundum est, & versiculo &
ex illo tex.& versiculo & etiam de feudi.Menoch.de
arbi.quæstio.libro 2.casu 312.num octauo & nono,
Francis.Bec.consil.46. numero secundo lib.1. Ma-
scar.de prob.lib.1.conclu.267.numero 16.ex quibus
negari non potest, hanc limitationem communi-
* ter † fuisse a Doctoribus receptam, cum inhæreat
claris verbis text.in d.l.fin.versicu.interdum,ff.de cu
stod.reo.

SVBLIMITANDO Hanc octauam limitatio-
162 nem aduerte,† quod contra eam de directo faciūt,
quæ scripsi supra,nume.49.& sequen.in duodecima
principali ampliatio, dum dixi quod custos tenetur
ac punitur non solum de culpa & facto suo, sed e-
tiam de culpa & facto sui socij concustodis:ergo pa-
riter teneri & puniri debet,si idem cōcustos seu sub
custos aufugiat cū carcerato, quia semper mala ele-
ctio est in culpa:ideo timore huius contrarij Paris de
Put.in tracta.sindic.d.verbo,carcer & carceratus, ca
pitulo quinto licèt dicatur,post numerum 3.versicu
lo quod puto verum,folio mihi 144.a tergo,colum-
na 1.dictam limitationem declarauit procedit pro-
cedere.quando concustos vel subcustos, qui aufugit
cum carcerato, fuerat deputatus non à commenta-
riense & a principali custode, sed à domino carce-
rum, vel arcis, & sic a superiore, iuxta ea quæ supra
scripsi, numero 57. secus si idem socius, custos, vel
famulus,subcustos substitutus, fuisset deputatus ab
eodem custode, quia tunc tenetur & punitur etiam
quod ille aufugiat cū carcerato propter malam ele-
ctionem,argumento l.qui tam non idoneum, ff.cō-
moda.& l.prima.§.si quis igitur,ff.nautæ,caupo.sta-
bula.cum alijs supra citatis, dicto numero quinqua-
gesimoseptimo, & hanc Paridis declarationē sequu
tus est Boe.d.decisio.217.nume.octauo, versic. quod
dicit esse verum,nec dissentit Menoc.de arbi. quæst.
d.casu 302.num.8.

Verum hęc declaratio sic simpliciter & generali-
163 ter intellecta minimè mihi vllo pacto satisfacit,† qa
ratio,quare Doctores mouentur ad firmandam pro
positam octauam limitationem ex dispositione tex.
in d.l.fin.versiculo interdum,ff.de custod.reo.dequa
præsertim per Cremen.dicto singul. 100. versiculo
sed tu dicas contrarium,& per Boe.dicto decisio.217.
numero octauo versiculo & est ratio. & per Iodo.d.
capitulo decimoseptimo,numero quinto in fine,ver
siculo quia iuste &c.ea scilicet, quia ipse custos iustè
confidit in suo socio,& concustode,militat generali
ter tam in custode deputato a superiore,quam ab ip
so principali commentariense, ideo deberet etiam
militare eadem iuris dispositio:& certe verba textus
in dicto l.fina. eodem versiculo interdum,sunt gene
ralia,& apta comprehendere etiam casum, quando
custos deputatus a principali commentariense aufu-
git cum ipso carcerato, & propterea prædicta subli-
mitatio videtur quodammodo diuinatiua ad illum
textum.

146 Crederem igitur ego verius † posse dici generali
ter,quod commentariensis excusetur, quando suus
socius vel famulus custos, etiam ab ipso deputatus,
aufugit cum carcerato;in casu tamen, in quo ipse iu
ste poterat se de eo confidere,vt quia tempore depu
tationis erat tentus & reputatus pro custode diligen-
ti & fideli,& ita pro tali semper se exercuerat in alijs
custodijs carcerum,tunc.n.fidelitas & diligentia præ
terita inducit in ipso principali custode iustam & ex
cusabilem causam confidentiæ & credulitatis, facit-
que ipsum non teneri,si dictus concustos,vel subcu-
stos,ab eo deputatus,vel electus aufugiat cum carce
rato,vt plenè sup.probaui, numero 55. Si vero sub-
stitutus vel electus à commentariense non erat talis
existimationis,& reputationis,de qua supra: & tunc
concurro cum opinione Paridis, Boerij & Menochij
supra citatorum, quod non excusetur custos,si is au-
fugiat cū carcerato, nisi in casu in quo ille fuisset de-
putatus à Domino superiore,& ratio diuersitatis est
euidens,quia primo casu non potest dici facta mala
electio,secundo autem casu sic. Rursus primo casu
poterat commentariensis iuste de eo confidere,secū
do autem casu non, & hoc modo saluantur contra-
rietas,& ita credo veritatem esse.

LIMITA IX. Propositam regulam non proce
165 dere ,† quando carcerati aufugerent fracto muro
carcerum,fingamus enim quod muri, & portæ car-
ceris & tectum essent fragiles,vel quod carcer staret
in aliqua domūcula lignea,vel in stabulo, ex quibus
facile poterant carcerati euadere;si ex dictis debilib.
carceribus carcerati euaserint,talis fuga non imputa
bitur carcerario,sed domino ciuitatis qui debet car-
ceres publico sumptu reparare,l.prætoria, & ibi glo.
C.de oper.publ.& in terminis per illum textum hāc
posuit limitationem Paris de Put.in tracta. sindicat.
verbo,carcer et carceratus,capi.1.an si plures,nume.
5.ad medium,vers.et idem si muri,et portæ carceris
fol.mihi 143.colum.1.et idem etiam scripsit Boer. d.
decis.

dec.327.numero 10.ad finem,versi. Sed primum tenet Decius &c. vbi allegat Dec. in consilio 473. nu. 32.libro 4.Cataldin.inter consilia crim.diuers.22.numero 15.in fine,& in fine consilij,volum.2.in folio, Cyril.in summa cri.partic.1.rubr.12.de custod. reo. §.3.numero 9.in medio,versicul.in eadem causa est custos fol.mihi 58.columna 1.Bonacos. in commu. opin. pa. 1. versiculo carceris custos non tenetur. In princ.fol.mihi 21.colum.1.in fine,Bertazzo. consil. 69.nume.2.libro 1.

166 LIMITA X. Vt † pariter non teneatur custos carcerum ex fuga carceratorum facta cum violētia, cui idem custos resistere minimè poterat, secūdum Alb.in l.si.numero 4.ff.de custod. reo. vbi reddit rationem,quia scilicet violentia reputatur casus fortuitus.l.in rebus,in princ.ff.cōmodati. nec dissentit Paris,de Put.in tract.sindica.in verbo,carcer. & carceratus,c.4.in si plures,numero 13.versic. & ideo videretur dicendum,fol.mihi 142.à tergo,colum.prima vbi generaliter dicit, quod excusatur custos, quando carcerati fugiendo fecerint aliquam violentiam, cui resistere non potuit,argumēto tex.in l.item quęro,§.exercitu.ff.loca.vt puta,quādo ipsi carcerati cōtra custodem dormientem insurrexerit, ipsumque ligarunt taliter,quod clamare non potuit,argumento tex.in l.1.§.fi.ff.ad Sylan: & multo magis si ipsum vulnerassent,ne clamaret assistentium,& similibus violentiis se carcerati aufugiant, excusatur custos, vt ibi per Paridem,d.numero 14: & rursus post numerū 17.versiculo erit etiam carcerarius excusatus.vbi ponit aliud exemplum, quando consanguinei carceratis venirent armati ad carceres,& illos per vim frangendo carceratum extraxerint,tunc enim pariter excusatur custos ex illa violentia, cui resistere non poterat,argumento tex.in l.quod etsi damno,ff.loca.& in l.hoc ita,§.custodiam, ff.de peric.& commodo rei vendi.cum alijs ibi per eum allegatis,sequitur Cyril. in summa crim.partic.1.rub.12.de custod.reo. §. 3. numero 9.versiculo in eadem causa,fol.mihi 58.col. 1.vbi pariter dicit,quod non tenetur custos,si carcer vi fractus est,quia custodia aduersus vim, cui resisti non potest,parum proficit,l.bęca res,ff.de actio.emp.

167 l.2.ff.de eo,quod met.cau. † & hęc multum faciunt ad excusationem custodum carcerum Vrbis,qui tēpore sedis vacantis, cum non possint resistere vi eis factæ à tumultuoso populo frangente dictos carceres, nulli dubium quod ex fuga illorum carceratorum in nihilo tenentur, nec fisco, nec creditoribus carceratorum.

168 SVBLIMITA Hanc limitationem, † vt nō procedat in duobus casibus. Primo, quando custos expreisè se obligasset ad casum violentiæ, quia tunc nulli dubium, quod etiam in casu violentiæ teneretur,argumento tex.ibi l.bona fides,ff.depos. & in ca. 1.de comoda.cum alijs in proposito allegatis per Paridem de Put.vbi supra,d.cap.3. sub eodem numero 15.versi.nisi carcerarius.

169 Secūdo, † quando culpa pręcederet casum,& violentiam,quia tunc pariter,& sine dubio etiam teneretur,vt per Alb.in d.l.fi.num.4.versi.tu dic.ff.de custo.reo.vbi ponit exemplum, quando custos non habebat in carcere custodes sufficientes, ad resistendū violentiæ,argumento l.l.si merces,§.culpæ,ff.loca. & l.si vt certo,§.si.ff. commoda. nec dissentit Paris de Put.d.capitu.3.sub numero 17.ad finem,versicu.nisi culpa præcesserit sasum violētiæ,&c.vbi ponit aliud exemplum,quando custos sciuit violentiā futuram, poteratque illi prouidere, & non prouidit, sequitur Cyrill.in summa crimina.d.§.3.post numero nono, versiculo nisi culpa eius casum pręcessisset,fol.mihi 58.columna 1.

170 LIMITA XI. Quòd † sicut custos dicitur negligens,& in culpa,quando posuit carceratum contra mandatum iudicis in aliquo loco, vnde postmodum ipse carceratus aufugit, de regula, quod non potest dolo carere qui imperio magistratus non obtemperat.l.non potest dolo carere,ff.de reg.iur.& in iis terminis scripsit Cyril.in summa crim par.1.rub. 12.de custod.reo.§.3.post numerum quintum, versicul. item si captiuum folio mihi 157. à tergo, co-

171 lumna secunda, † ita pariter & è contra,excusabitur custos de fuga carcerati,quando de mandato eiusdē iudicis ipsum posuit in aliquo loco, vnde aufugerit, quia culpa caret,qui facit quod superior mādat. l.nequis,ff.de custo.reo. & in terminis consuluit Franc. Bec. in suo illo sæpius allegato consilio 44. numero 10.lib.1.& ibidem,numero 29.versic.2.quod etiam.

172 Vbi † tamen quod non per hoc custos debet esse negligens in custodiēdo illum carceratum positum in aliquo loco de mandato; sed ne ille fugiat debet solitam diligentiam adhibere, alias non excusabitur, & sic excusatur, quando locus per iudicem carcerato assignatus fuit in causa, vt idem carceratus aufugeret: secus si fuga fuerit causata ex culpa & negligentia custodis.

ARGVMENTVM.

Eximens captum ex manibus familiæ, quando & qua pœna puniatur: quando liceat iudici & eius exequutoribus impune resistere, & è contra quando liceat exequutoribus resistentes vulnerare, & occidere.

SVMMARIVM.

Ordo propositæ quæstionis,nu.1.

Eximens captum ex manibus familiæ tenetur pœna legis Iuliæ maiestatis,nu.2.& 3.vbi respondet contrarijs.

Valet argumentum de eximente carceratum ex carcere ad eximentem captum ex manibus familiæ,nu.3.

Eximens captum ex manibus curiæ punitur,vt reus læsæ maiestatis etiam quod ereptus non esset reus illius criminis,numero 4. & nume.5.

Eximens captum ex manibus exequutorum aut ne capiatur impediens,aut illum occultans vel commoditatem euadendi præbens punitur vigore bullæ,vt in nu.5.

Exequutores & iustitiæ ministros impedientes in eorum officijs ac libera exequutione puniuntur vigore bullæ,vt rei læsæ maiestatis,d.nu.5.

Eximens ex manibus familiæ debitorem captum vigore bullæ sanctiss. Domini nostri Sixti V. punitur vti reus læsæ maiestatis, nume. 6. sed de iure communi punitur pœna extraordinaria,nume.7.

Iudicis iurisdictionem turbans,illi dicitur iniuriam facere,& propterea criminaliter punitur,nu.7.

Bulla Syxti V. an habeat locum contra impedientes exequutionē ciuilem,num.6.

Eximens debitorem ex manibus familiæ tenetur creditori ad solutionem debiti,nu.8.9.& 10.

Eximens captum ex manibus iustitiæ tenetur,ac si pro eo in omnem casum fideiussisset,num.9.

Eximens debitorem ex manibus familiæ tenetur ad debitum, & quod ereptus debitor non sit,nu.11.sed contra,num.12. concorda vt nu.13.

Eximens debitorem indebite captum ex manibus familiæ non tenetur in aliquo suo creditori,nu.12.præsertim,quando captura est facta iuris ordine non seruato vel notoriè constat illum non esse debitorem,nu.13.

Eximens debitorem ex manibus curiæ tenetur ad debitum etiam quod ereptus post ad carceres reducatur,nu.14.

Denuncians

Denuncians debitori, vt fugiat quia creditor eum vult facere capere, tenetur creditori ad solutionem debiti, nu. 15.

Occultans, seu domi suæ recipiens debitorem ne capiatur ab exequutoribus, an teneatur creditori ad interesse, numero 16.

Birroarius, qui denunciat debitori mãdatum de capiendo, quod habet in manibus, ad hoc vt fugiat, tenetur creditori ad interesse, & alias punitur, vt nu. 17. seq.

Officialis delinquens in officio priuatur officio, nu. 18.

Birroarius negligens in capiendo malefactorum punitur extra ordinem, nu. 20.

Birroarius qui notificat delinquenti mandatum, quod habet in manibus de ipsum capiendo ad hoc vt aufugiat, punitur, & arbitrariè iuxta qualitatem facti, & aliquando etiam capitaliter, vt nu. 19. & nu. 21.

Eximens se ex manibus satellitum & illis resistens vigore bullæ punitur vti reus læsæ maiestatis, nu. 22.

Birroarijs resistens & acclamando ad arma cõcitans populum ad tumorem suas franchigias inuocando vigore bullæ punitur vt reus læsæ maiestatis, nu. 23. sed de iure communi punitur pœna pecuniaria, nu. 25.

Bullæ loquentes de tertio eximente captum ex manibus familiæ procedunt etiam in se ipsum eximente & birroarijs resistente, nu. 23. ver. qua quidem bullæ.

Birroarijs resistens punitur pœna arbitraria, nu. 24. & seq. vbi nu. 28. quod talis pœna arbitraria poterit extendi vsque ad mortem inclusiuè.

Eximens se ex manibus exequutorum punitur extra ordinem iudicis arbitrio iuxta qualitatem violentiæ, & quandoque etiã ad mortem de iure communi, nu. 24. & seq.

Birroarijs resistens ponendo manum ad gulam illorum punitur in amputatione manus, vel alias iudicis arbitrio, nu. 24.

Eximens se e manu birroariorum sine armorum violentia punitur, ac si ex carcere aufugisset, & mitius, nu. 26.

Birroarijs resistens euaginando ensem, seu alias cum armis, grauiter punitur, & corporaliter, nu. 27.

Eximens se ex manu exequutorum volentium aliquem iniustè capere non punitur, nu. 29.

Birroarijs volentibus iniustè aliquem capere licitum est resistere, num. 30.

Birroarijs iniustè volentibus aliquem capere, seu aliam exequutionem facere, licitum est resistere etiam acclamando, & conuocando amicos vicinos, & coniunctos, nu. 30.

Birroarij non possunt aliquem capere sine iudicis mandato in scriptis, quod etiam capiendo ostendere tenentur, numero 31. & aliter faciendo illis potest impunè resisti. numero trigesimosecundo seq.

Eximens captum sine mandato iudicis ex manibus familiæ puniri non potest, nu. 33.

Birroarijs non est licitum resistere etiam, quod velint aliquem capere sine iudicis mandato in aliquibus casibus de quibus, num. 34 seq.

Birroarij possunt aliquos capere sine iudicis mandato in non nullis casibus, de quibus, nu. 34. & seq.

Birroarij debent portare insignia birroariorum, alias ipsis potest impunè resisti, nu. 37.

Birroarij possunt occidere eum quem ducunt ad supplicium si timent quod ab aliquo eripiatur ex eorum manibus, nu. 38.

Birroarij possunt percutere, vulnerare, ac etiam occidere capiẽdũ si capturæ resistat, & non permittat se capi, nu. 39.

Birroarij possunt vulnerare & occidere resistentem se capi, etiam sine moderamine inculpatæ tutelæ, numero 40. sed contra, nu. 41. & seq.

Birroarij non possunt vulnerare, aut occidere resistentem, nisi is se telo, & cum armis defendat, num. 42.

Birroarij possunt vulnerare & occidere capiendum fugientem, numero 43. sed contra, nu. 44. & seq.

Resistere non dicitur, qui non deuenit ad manualem actum, numero 45.

Birroarij non possunt vulnerare, aut occidere resistentem, quando captura est iniusta, nu. 46. declara vt in nu. 47.

Birroarij non possunt capiendum resistentem vulnerare, aut occidere, quando aliter ipsum capere possunt, nu. 48.

Birroarij non possunt vulnerare, aut occidere resistentem se capi, nisi de hoc habeant à iudice speciale mandatum, nu. 49. & 50. sed contra quod imò etiam id possint sine mãdato, nu. 51. & seq. vbi declara.

Birroarij non possunt occidere eum quem ducunt ad supplicium, etiam quod timeant ne ex eorum manibus eripiatur, nisi de hoc habeant a iudice speciale mandatum, numero 50. & 52.

Iudex in quibus casibus possit mandare birroarijs, vt aliquem capiant viuum, aut mortuum, nu. 53.

Birroarij non possunt impunè vulnerare, aut occidere capiendum pro debito ciuili, vel etiam pro delicto non capitali, etiam quod resistat se capi, & defendat se telo, nu. 54. & 55. sed contrariũ est verius, nu. 56. vbi declaratur.

Birroarij non possunt vulnerare & occidere resistentem & se telo defendentem, quando periculum est vt sequantur scandala, nu. 57. & seq.

Birroarij debent se abstinere quãtum possunt à vulnerando & occidendo resistentes, quia ex hoc facile populus concitatur ad tumultum nu. 57.

Birroarijs etiam iniustè exequentib. resisti non debet, quando est timor ne tumultus sequatur vel scandalum, nu. 58.

Birroarij debent probare resistentiam quam asserunt sibi factam a capiendo, alias non excusatur si assertum resistentem vulnerent aut occidant, nu. 59. & seq.

Qualitas allegata per reum in sua confessione est probanda, alias condemnabitur non obstante confessione qualificata, numero 60.

Birroarij non possunt captum male tractare, illum iniurijs aut percussionibus afficiendo, & si hæc faciunt, puniuntur grauissimè vt in nu. 61.

Eximens captum ex manibus familiæ, qui non sit confessus, aut condemnatus, quomodo puniatur, varij varia dixerunt, ut numero 62. videtur quod sit puniendus eadem pœna qua puniri debebat ereptus, ut in numero 63. Sed verius dic esse pœnam arbitrariam de iure communi, nume. 64. sed vigore bullæ est mortis, etiam quod ereptus non sit confessus aut condemnatus, num. 65.

Eximens ex manibus familiæ iniustè captum vel eum qui iniustè damnatus mittitur ad supplicium, nullatenus punitur, numero 66. & 67. ubi ampliat etiam in clericis eximentibus, & numero 99. licèt aliqui contrarium dixerint in num. 68. declara, ut num. 78.

Eximens ex manibus familiæ capiendum de mandato iudicis, qui iurisdictionem non habebat, non punitur, nu. 70.

Eximens de manibus familiæ eum, qui vigore alicuius constitutionis, uel de iure communi capi non debebat, non punitur, numero 71.

Eximens clericum ex manibus curiæ secularis non punitur, numero 72.

Eximens captum à priuatis personis minimè punitur, nu. 73. fallit nisi illæ priuatæ personæ habuissent a iudice licentiam capiendi nu. 74. & seq. Item fallit, quando captus esset latro, transfuga, hostis publicus, uel capitaliter bannitus, qui potest a quolibet impune occidi: nam tunc nec licet hos eripere ex manibus priuatorum, nu. 76. ubi declaratur.

Iudex potest dare licentiam priuatis personis capiendi malefactorem, quod quando uerum sit, nu. 74.

Eximentes eum ex manibus birroariorum, qui ad supplicium ducitur, pendente appellatione minimè puniuntur, numero 77.

Eximens ex manibus familiæ, etiam indebitè captum punitur, quando non constat notoriè de iniustitia capturæ, numero 78.

Uxor eximens ex manibus curiæ, maritum captum, & capitaliter damnatum, mitius punitur, nu. 79.

Nuncio ac birroario referenti captum sibi ab aliquo fuisse ereptũ, uel alias in exequutione impeditum non creditur, numero 80.

Nuntio vel birroario asserenti se verberatum, vel iniuriatum in actu citationis, & exequutionis, non creditur, nu. 81.

Nuntio vel birroario asserenti sibi vim factam, vel iniuriam illatam in actu citationis, & exequutionis non creditur nisi ad inquirendum, & ad capturam, nu 82.

Nuntio & birroario asserenti super resistentia, vel iniurijs sibi illatis creditur, quo ad faciendum inditium ad torturam, quando eius depositio est adminiculata cum aliqua alia contectura, nume. 83.

Eximens captum ex manibus familiæ non punitur pœna ordinaria, nisi effectu sequuto de iure communi, num. 85. sed vigore bullæ contrarium seruatur in Vrbe & statu ecclesiastico, numero 83.

Iudici & eius officialibus resistendum non est, num. 86.

Iudici resistens & eius curiæ punitur pœna arbitraria de iure communi, sed vigore bullæ incurrit crimen læsæ maiestatis, numero 87.

Iudici & eius officialibus iniustè exequentibus resisti potest, num. 88 & sequen. & num. 93. licet aliqui relati, nu. 91. contrarium dixerint.

Iudex dicitur minister Dei, nu. 89.

Iudex si iustitiam non facit, non dicitur iudex: sed minister diaboli, nume. 90.

Iudici & eius officialibus iniustè exequentibus, indistinctè resisti potest, quando damnum est irretractabile, num. 93. Amplia etiam quod sit dubium, an damnum sit irretractabile, necne, numero 94. Item amplia, quia non est necessaria appellatio, nume. 95.

Tertio amplia, etiam quod sit dubium an iudex iuste agat, necne, nume. 96.

Iudici procedenti iuris ordine non seruato resisti potest, num. 97. sequen.

Iudex facto facta, de facto reuocare tenetur, nu. 98.

Iudex procedendo iuris ordine non seruato, dicitur tollere ius tertij, num. 99.

Iudici & eius officialibus resisti potest, quando volunt exequi sententiam nullam, nu. 100.

Iudici & eius exequutoribus excedentibus modum in exequutione resisti potest, numero 101. sed quando hoc verum sit, vide distinctionem, de qua, numero 162. & sequent. vsque ad numerum 507.

Iudici & eius officialibus non excedentibus in eorum officio resisti minime potest, num. 103.

Officialis non in dignitate constitutus sed uilis, nullam habet pro se præsumptionem, ideo in dubio eidem tanquam excedenti in suo officio resisti potest, num. 104. & 120.

Iudici & eius officialibus ubi licitum est resistere, intelligendum est de resistentia legitima, non autem de effrenata, numero 105.

Iudici contra iustitiam aliquid præcipienti obediendum non est, nume. 105.

Iudici procedenti sine iurisdictione, & circa non commissa, & sic extra suum officium impunè resisti potest, nu. 107.

Iudex volenti exequi suam sententiam post appellationem interpositam impunè resisti potest, numero 108. Amplia etiam quod non sit certum appellationem tenere, numero 109. Amplia etiam quod non constet notoriè de grauamine illato, numero 110.

Iudex non deferens appellationi & suam sententiam exequi volens, non obstante appellatione punitur de iure ciuili in 30. pondo auri, de iure autem canonico iudicis arbitrio, si causa ciuilis sit, numero 111. Si uero causa sit criminalis, de iure ciuili deportatur, de iure autem canonico deponitur, numero 112. sed quid si non obstante appellatione faciat aliquem decapitare, quo modo punietur, dic eadem pœna mortis, nu. 114. si dolosè & iniustè hoc fecerit, alias mitius punietur, nu. 115.

Iudex non deferens appellationi in casu quo deferre tenebatur, non punitur vt supra, si post non delationem nihil attentauit, numero 113.

Iudici procedenti extraiudicialiter & tanquam priuatus, impunè resisti potest, nu. 116.

Iudici procedenti sine causæ cognitione, impunè resisti potest numero 117.

Iudici iniustè exequenti resisti potest, quando notoriè constat de iniustitia exequutionis, aliter secus si simus in dubio, nu. 118. declara vt nu. 120.

Iudici exequenti sententiam notoriè iniustam uel nullam, impunè resisti potest, etiam quod non fuerit ab ea appellatum nume. 117.

Iudici etiam iniuste exequenti resisti non potest, quando alia via, ciuiliter & sine armis succurri potest, ut puta appellando, nu. 121. ubi hoc limitatur duobus modis.

QVAESTIO XXXII.

1

CARCERATVM Ex carcere eripiens, † quomodo & quando puniatur, dixi sup. in Quæstione 30. num. 62. & seqq. in 13. principali ampliatione, videndum modo est, quomodo & quando pariter puniatur ille, qui non ex carcere, sed ex manibus familiæ captum eripit. in qua disputatione, cum incidenter examinādus sit etiam articulus ille, quando scilicet liceat in actu capturæ & exequutionis iudici & eius exequutorib. resistere; & quando è contra liceat exequutoribus resistentes repellere ac percutere idcirco pro faciliori intelligentia propositam quæstionem in duo capita principaliter diuidendam esse putaui, in quorū primo agendum erit specialiter de eximēte captum ex manibus curiæ ac de captomet se ipsum ex eisdem manibus eximente: in secundo autem capite videbimus generaliter, quando iudici & eius officialibus resistere licitum sit, & in vtroq; capite regulam firmabimus cum suis ampliationib. & limitationib. more solito.

2 REGVLA Prima igitur sit in primo capite, † q eripiens captum ex manibus familię, qui iam confessus, conuictus, aut condemnatus sit, tenetur crimine lęsę maiestatis & illius pœna punitur, iuxta text. qui hanc regulam benè probare videtur in l. 4. quæ incipit, cuiusque, in vers. *item qui confessum in iudicio reum, & propter hoc in uincula conuictum emiserit.* ff. ad l. Iul. maiest. quem tex. in simili etiam adduximus, & eius verba ponderauimus, sup. in quæstio. 30. num. 101. vbi de eximente detentum ex carcere disseruimus, & per istum tex. idem etiam iuris esse in eximente captum ex manib. familiæ adnotarunt Barto. in d. l. 4. num. 3. Luc. de Penna in l. quoties, num. 5. C. de exact. tribu. lib. 10. Alexand. cons. 35. num. 4. vers. quandoque punitur, volum. 1. Ias. in l. 1. §. prætor, & ibi Alexand. ff. ne quis eum qui in ius voca. Guido Papæ quæst. 579. contingit in facto post numerum 1. versic. nunc ergo quæritur & ibi in addit. litera D. in princ. in verbo, in crimine læsæ maiesta. & num. 2. in fin. vers. Quod intellige verum. Mill. in sua prac. crim. fol. mihi 49. nume. 19. Maranta in sua 1. disputatione, num. 11. Carre. in prac. crim. in primo tractatu de appellat in §. in textu. ibi, itemque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, num. 91. fol. mihi 36. Fab. à Monteleo. in sua praxi arbitrali, in 4. p. fol. mihi 315. n. 025. Cag. in l. 1. §. is non vr nu. 27. ver. si vero eximatur, ff. si quis in ius uocatus non obtēp. Gig. de cri. læsę maiest. lib. 1. tit. qualiter & à quib. cri. læsæ maies. cōmitta. q. 58. in princ. Duen. reg. 281. eximēs aliquē de manib. familiæ, vbi plures alios adducit cōcordātes, Pet. à Plac. in epi. delic. lib. 1. c. 38. n. 7. vbi pariter alios plures allegat, & testatř de magis cōi † Doctorū opinione, de qua ēt post Pet. à Plac. quē refert, testatř Iul. Clar. in pra. §. fi. q. 68. ver. eximēs de manib. iustitię condēnatū, &c. in prin.

Boss. in tit. de captura, num. 16. Burs. cons. 216. num. 1. & num. 5. volum. 2. & alios retulit sup. d. q. 30. nume. 101. ☞ Decian. in trac. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 11, nu. 3, nu. 7. & num. 12.

3 Et licèt textus in d. l. 4. ff. ad l. Iul. maiestat. † in quo proposita conclusio fundatur, videatur loqui in eximente confessum, & condemnatum non ex manib. familiæ, sed ex vinculis, & sic ex carcere, prout considerauit additionator ad Guid. Papæ d. dec. 579. in verbo, in crimen læsæ maiestatis, litera D. versic. immo fortè videtur requiri, &c. vbi & in idem allegat Azo. in summa, in §. committitur autem, versic. item hac lege tenetur, & propterea non videatur vtroque casu eandem pœnam a iure inflictam esse, prout expresse distinguendo scripsit Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica preced. num. 55. vers. sed quæro, quando quis, vbi dixi, quod quando quis erit captus ex manibus familiæ & officialium, tenetur pro eo ac si in omnem casum fideiussisset, l. quoties, C. de exact. tribut. lib. 10. & sic eadem pœna, qua ereptus puniendus erat, si autem officiales, & exequutores iam posuissent captum in carcere, tunc eximens enim ex carcere, tenetur lege Iulia maiestatis, per d. l. 4. ff. ad l. Iulia maiest. non per hoc tamen recedas a proposita regula, & conclusione, quæ vt præfertur, & verissima est,
† & communis, * & sicut bene respondet idem additionator ad Guid. Papæ in loco præcitato, ver. sed verius videtur, &c. textus in d. l. quarta, ff. ad l. Iul. maiestat. licèt vtatur verbo, *vincula*, & Azo. in contrarium pariter allegatus vtatur verbo, *custodia*, adhuc tamen intelligi debent etiam de eximente captum ex manibus satellitum. quia dum in illorum manibus sunt, dicuntur esse in vinculis, & in custodia. l. prima. iuncta l. in eos, ff. de custod. reo. nec minus delictũ est eripere captum ex manibus officialium, quam ex carcere, cum vtroque casu pariformiter lædatur maiestas Principis: ergo non minor pena in vno casu, quam in alio imponenda est, vt bene adnotauit etiã Cagn. in d. l. 1. § is non videtur, num. 27 vers. si vero eximatur, ff. si quis ius dicen non obtemp. vbi dixit, nullam esse differẽtiam inter prædictos casus, & ante Cagnolum hoc idem sensit August. ad Ang. de malefic. vbi sup. post numerum 56. immo secundum Bertazz. in cons. 35 nume. 25. vers. sed & hoc minus exteris obstat, lib. 1. tex. in d. l. quarta. ff ad l. Iul. maiesta. propriè videtur intelligendus in eo, qui eripuit condemnatũ ex manibus familiæ. [addo ad idem post hæc scripta visum, Marc. Anton. Eug. consil. 31. numero 33. vbi etiam testatur de communi opinione, libro primo,] & stante bulla Sanctissi. Domini nostri Sixti V. de qua mox dicam, sine vllo dubio vtroque casu seruanda est regula.

4 AMPLIA I. Hanc regulam, † quod licèt secundum Lucam de Penna in d. l. quoties, num. 5. versic, vnum intelligo, C. de exact. trib. lib. 10. ad hoc, vt eximens captum ex manibus familiæ teneatur pena lesę maiestatis, requiri videatur, vel quòd ille ereptus fuisset captus pro eod. crimine lesę maiestatis, adglos. in d. l. 4. in verbo, reum ff. ad l. Iul. maiest. cum alijs per nos adductis de eximente carcerum ex carcere, sup. q. 30. nume. 103. vel quod eripiens id faciat, vt imperium, & iurisdictionem Principis sibi vendicet aut alias illud offendat & minuat, alias secus, argum. tex. in l. enim qui l. §. cum aliquis, ff. de iniu. & in l. quis sit fugitiuus, § 1. & §. idem ait interrogatus, & §. illud, ff. de ędil. edic. & in l. 3, in fine. ff. ad l. Iul. maiesta. cum alijs in proposito allegatis per Luc. de Pẽna ibi, dicto num. 5. & nume. 6. verius tamen est, quòd indistinctè teneatur pari reus lesę maiestatis eripiens condemnatum, vel confessum pro quocunque crimine capitali ex manibus familiæ, etiam quòd non sit lesę maiestatis, ac etiam quod non animo offendendi, & minuendi imperium Principis eripuerit, ut pluribus demonstrat, & rationibus per Lucam de Penna adductis benę respondet Gig. in trac. de cri. læsæ maiest. lib. 1. tit. qualiter & a quibus crim. lęsę maiesta. committ. q. 58. per totam.

5 Et licèt rursus in simili, † in eximente. s. carceratũ ex carcere in contrarium videatur esse cõmunis opinio, vt dixi sup. quęstio. 30. dicto numero 103. in Vrbe tamen & statu ecclesiastico, sine difficultate, proposita ampliatio seruanda erit vigore bullæ Sanctissimi Domini nostri Sixti V. de qua in Bullario, par. secunda, fol. mihi 1375. edita contra bannitos, homicidas, latrones, eorumque complices, fautores, &c. in versic. Duces quoque, Principes, &c. cuius vigore puniuntur vti rei lęsę maiestatis eximentes ex manibus curiæ non solum perduelliones, ac alios læsæ maiestatis reos, & rebelles sed etiam homicidas, latrones, aliosque nefarios homines; & non solum puniuntur eximentes captos, sed etiam qui ne capiantur impediuerint, vel occultarunt, aut alias illis potestatem, seu commoditatem euadendi fecerunt; & non solum praedicti, sed etiam omnes illi, qui ministros, & exequutores iustitiae in captura, ac libera eorum officij exequutione impediuerint, quae verba sunt adeo generalia, & praegnantia, vt nulli dubium quod comprehendunt eripientes captos pro quocunque crimine, & ita etiam Mediolani seruari colligitur ex tradditis per Clarum in practi. quæstione sexagesima octaua, sub versicul. eximens de manibus iustitiae, in fine, vbi testatur quod quidam Baptista Zaccagnius, qui quendam ex manibus familiæ Praetoris exemerat, fuit laqueo suspensus de mense Februarij 1552. et alij quatuor, qui exemerant quosdam fraudatores, pariter fuerunt furcis suspensi de mense Ianuarij 1554.

6 AMPLIA II. Vt † regula procedat etiam in eximente ex manibus birroariorum debitorem captum ad instantiam alicuius creditoris, nam et is vigore bullę prędictę, cuius verba, vt dixi, sunt multũ prægnantia et generalia, et comprehendunt quoscũque impedientes iustitię ministros, et exequutores in eorum officij libera exequutione, nulli dubium, quod puniendus est pena mortis, et læsæ maiesta. [et ita alias in principio Põtificatus Syxti V. seruatũ fuit in quodam famulo, qui asellum, in exequutione ciuili captum a birroariis, exemit, quem propterea furcis suspẽsum vidi; sed hodie, et post huius libri primam impressionem, vix talis interpretatio tempore Sanctiss. Dom. N. Clementis VIII. ab ipso sanctiss. qui clementissimus, ac iustissimus est, ac ab illius Sacræ Consultæ Illustrissim. DD. Cardinalibus, nempe Saluiato, Camerino, et Montalto, recipitur, et in occurrenti casu in causa grauissima me iudice existente, etiam Sanctissimo consulto (qui dictæ bullæ tempore Syxti Quinti dum erat Datarius compilator fuit) resolutum extitit, minime bullam fore extendendã ad impedientes exequutiones ciuiles.] ☞ Et post huius libri secundam impressionem habui ab eodem Illustrissimo Dom. Saluiato sic etiam fuisse resolutum in Consulta in causa cuiusdam Presbyteri, qui in Ciuitate Firmana è manibus Balij exequutionem ciuilem abstulerat, illumque verberauerat. Proposita enim dubitatione an bullæ pena intraret Consulta inclinauit in partem negatiuam, cum in ipsa bulla nulla fieret mentio de exequutoribus ciuilibus, et in eandem etiam sententiam deuenit, idem Summus Pontifex Clemens VIII. super hoc consultus, subdens insuper, quod dum bulla conficeretur, fuerunt ex illius exemplo delera hæc verba. Etiam in exequutione ciuili, quæ apposita erant, ☩ Et post

eiusdem

eiusdem libri tertiam impressionem perlegi votum
Illustrissimi nunc & Reuerendissimi Cardinalis Blā
chetti ad fauorem Illustrissimi Do. Io. Antonij Vrsi
ni in quo & magis generaliter concluditur eandem
Bullam Sixti V. non habere locum nisi is qui eximi-
tur ex carcere sit de illis bannitis & facinorosis ho-
minibus qui sunt expresse in eadem Bulla, ergo mul
to minus locum habebit quando exemptus erat car
ceratus pro debito ciuili.

7 De iure autem communi pœna † videtur esse ar-
bitraria, per ea quæ in simili de eximente debitorem
carceratum ex carcere dixi sup. q. 30. nume. 112. & in
terminis nostris Cagno. in l. 1. §. is non videtur, num.
27. versiculo & vltra. ff. si quis ius d. non obtemp. vbi
quod hęc pęna extraordinaria imponi debet propter
turbatam iurisdictionem & iniuriam officio illatam
[qui enim aliquem ex iudicio vi eximit, iniuriam fa
cit iudici, illius iurisdictionē turbat, & criminaliter
punitur l. in criminali. C. de iurisd. omn. iud.; Bar. in l.
sed eximendi. §. item si quis ff. ne quis eum qui in ius
voca. & c. cum alijs per Mar. Ant. Eug. d. cons. 31. nu-
me. primo seq. & numero 8. & seq. lib. 1. & ideo pœ-
na videtur arbitraria,]quod & sensit Boss. in tit. de ca
ptura, numero 15. vbi quod punitur edicto, ne quis
eum qui in ius voca. vi exim. & num. 16. vbi facit ge-
neralem conclusionem, quod omnis ille qui turbat
vel impedit iudicis iurisdictionem, puniri debet, vt
per Barto. Ias. Alexand. & Fely. in locis per eum alle-
gatis, Guid. Papæ d. dec. 579. numero 1. in fin. vers. ta-
men in diffinitione dicti processus, vbi qd̄ curia Del
phinalis eripientem debitorem captum ex manibus
officialium mitius secum agendo pœnam corpora-
lem in pecuniariam transmutauit, ipsumque condē
nauit in 30. libris, sic tacitè tenuit potuisse de iure etiā
corporaliter puniri, quod & expressè tradidit Mill. in
pract. crim. fol. mihi 49. nume. 11. vbi quod isto casu
eximens verberatur, & in exilium mittitur. Clar. in
pract. quęstio. 68. versicu. eximens, vbi refert Caraui
tam super ritu 160. nume. secundo, in fin. testantem,
quod in ciuitate Neapoli quatuor, qui exemerant ex
manibus familię quendam nobilem qui propter de-
bita ducebatur ad carceres, fuerunt iussu Viceregis
statim suspensi & in frustra scissi: sed circumscripto
speciali iussu Principis de iure cōmuni & in loco vbi
non adsunt magis rigorosæ constitutiones, pœnam
hanc isto casu non nisi arbitrariam esse crederem,
per supra allegata, & per ea quæ dixi supra, in d. q. 30.
eod. num. 112.

AMPLIA I. Hanc secundam ampliationem,
8 vt eximens ex manib. familiæ captum debitorem, vl
tra pœnam arbitrariam de qua supra, & in qua fisco
tenetur criminaliter pro publico interesse, teneatur
etiam ciuiliter creditori ad solutionē debiti, pro quo
ereptus erat captus, text. est in l. quoties, vbi commu-
niter † notant omnes, C. de exact. trib. libro 10. cuius
tex. verba sunt hæc. *Quoties quis & priuati debitor inue-
nitur & ipsi abreptus ab vno officio teneatur ad vniuersi debi-
ti solutionem, qui eum abstulit, coerceatur, ad totius summæ ex
actionem in se suscipiat, qui eundem auelendum subtrahēdum*
9 *que credidere* Per quem tex. iuncto etiam textu in l. fi.
C. de oper. libert. cum pariter communiter * Docto-
res dicant hunc eximentem captum ex manibus iu-
stitiæ teneri hac si pro eo fide iussisset in omnem ca-
sum, vt per Bald. in l. addictos nume. 4. C. de episcop.
aud. Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præ
ced. num 55. ver. 2. quæro Fel. in c. si quando, post nu-
mero secundo, extra de offic. delega. Mars. in tract. de
bann in verbo, capti, numero octauo, Io. Berb. in pra
cti. rub. 25. de effrac. carce. nume. 6. vbi allegat etiam
tex. in l. 1. §. si quis, C. de falsa moneta, Guid. Papę, d.
579. num. 2. vers. circa hanc materiam, Boss. in titu. de

10 captura, nume. 15. † idcirco ex hac ratione pariter &
ad debiti solutionem teneri in specie affirmauit Cę-
pol. cons. 14. num. 4. vbi alios adducit, Mart. sing. 132.
in iure clarum est, in prin. Mil. in pract. crim. per seq.
folio 49. numero nono. Guid. Papę decis. 579. nume
ro primo, in fine. Claud. Battand. regu. criminal. 142.
carcerum effractores, numero decimosecundo, &
13. Cagnol. in l. prima. §. is non videtur, post numerū
27. ff. si quis ius dicen. non obtemper. vbi quod ita te-
* nēt omnes † scribentes, Phanuc. de in lit iuran. 1. par.
§. cognitus prædictis, nume. 10. fol. mihi 17. in 4. & fa-
ciunt, quæ in simili de eximente carceratum debito-
rem ex carcera, dixi sup. quæstio. 30. nume. 107. † &
in simili de eximente vocatum in ius non tamen exi
stentem in manibus familiæ dixi infra in tit de crim.
lęs. maiest. in materia turbatæ iurisdictionis quęstio.
num. 38. & seqq.

AMPLIA II. Eandem secundam principalem
11 ampliationem, † vt eximens isto casu teneatur ad de-
biti solutionem, etiam quod re vera ereptus per ca-
lumniam creditoris captus debitor non sit in quāti-
tate pro qua fuit, vt bene probat tex. in l. si per alium
§. in eum, ff. ne quis eum qui in ius voc. vi exim. dum
per hęc verba dicit *in eum autem qui vi eximit in factū
iudicium datur, quo non id continetur, quod in veritate est, sed
quanti ea res est ab actore æstimat, de qua controuersia est; Hoc
enim additum est, vt appareat etiam si calumniator q. is sit, ta
men hanc pœnam cum consequi.* & per hunc tex. hoc idem
firmauit Paris de Put. in trac de sindic. in verbo, ca-
ptura, capit. 3. an si potestas, nume. secundo, fol. mihi
137. à tergo, colum. 1. Cæpol. cons. 14. nume. 3. iuncto
num. 13. Mars. in prac. §. opportunè, num. 20. & in §.
attingam, num. 109. vbi de eximente carceratum de-
bitorem ex carcere, & latè hanc comprobat amplia-
tionem Phan de in lite iuran. part. prima, §. cogni-
tis prædictis, numero quinto, & sequen. fol. mihi 14.
à tergo, & sequen. vbi inter alias rationes eam potissi-
mum adducit, quia si non videtur ęquum, quod cre
ditor contra dolosum eximentem probando interes
se, quod passus est ob ereptionem sui debitoris, item
faciat, & quia etiam si admitteremus eripientem pos-
se dicere quod ereptus non erat debitor, esset quo-
dammodo admittere exceptionem de iure tertij,
contra l. loci corpus, ff. si certum. vendi. & l. cum ser-
uum, C. de seru. fug. vbi Bald. cum alijs ibi per eum
allegatis.

12 Contra hanc ampliationem † fortiter stringit alia
conclusio firmata per eundem Mars. in tract. de ban.
in verbo, capti, numero octauo, vbi dicit quod reg. l.
quoties, C. de exact. tribut. libro decimo, volentis exi
mētem captum de manib. curiæ teneri si pro erepto
in omnem casum fideiussisset, nō habet locum, quā
do ille ereptus fuisset iniustè captus, per l. edictum, ff.
ne quis eum, qui in ius voca. vi exim. Rursus, & ma-
gis in specie, hoc idem firmat idem Mars. in l. prima
in princ. nume. decimosexto, in fin. & idem etiam, ff.
de qq. vbi punctualiter dicit, quod eximens captum
indebitè in causa ciuili non tenetur creditoribus, &
idem repetit in l. in lege Cornelia, nume. septuagesi
monono, in fine. versi. & idem dicendum puto, ff. ad
leg. Corn. de sicar. [cum hac contraria opinione per-
transire videtur Bru. à Sole, post hæc scripta habitus,
in suis quæstionibus legalibus, quæstion. 30. numero
vigesimosecundo, vbi quòd eximens captum indebi
tè ex manibus curiæ, non solum non tenetur ad pœ-
nam criminalem, verum etiam nec ad interesse par-
tis, & ita testatur esse per Doctores passim & cōmu-
* niter receptum.]

13 Pro resolutione distingue, sic † aut debitor ere-
ptus erat iuris ordine seruato captus, aut non; Primo
casu tenetur eripiens etiam quod is re vera debitor

non esset, & ita sunt intelligendi Docto. sup. allegati in ampliat: presertim Caepoll. in dicto consilio decimoquarto, numero decimo, vbi in specie presuppo-nit, quod ille ereptus esset ritè captus, faciunt, quę in simili de innocente fugiente ex carcere fracto, dummodo ritè captus sit, dixi supra, questio. 30. trigesima quinta, & sequen. in prima, ampliatio. principali, iuncta prima limitat. de qua ibidem numero 113. & sequen. secundo autem casu, quando ereptus non fuit iuris ordine seruato, & sic ritè captus, & tunc eximens non tenetur ad debitum, & ita procedunt ac intelligi debent allegata per Marsil. in locis nuper citatis, & in simili faciunt, quæ de eximente debitorem non ritè captum & carceratum ex carcere dixi supra, questione 30. numero 110. vbi & idem iuris esse affirmaui quando notorie constaret ereptum non esse debitorem: quia notoria iniquitas æquiparatur nullitati.

AMPLIA III. Dictam secundam principalem
14 ampliationem, † vt procedat etiam quod ereptus debitor ad carceres postea reducatur, nō enim per hoc eripiens censetur liberatus ab obligatione, in quam eripiendo incidit, vt post Ang. Sal. Ias. Rom. in locis per eum allegatis, concludit Phanuc. de in lit. iur. pa. §. cognitis prædictis, nume. 11. fol. mihi 17. in quarto quicquid in contrarium dixerit Ludo. Gomez in §. pęnales, num. 49. ver. tamen ista, inst. de actio. sed pro ampliatione addo Hier Magon. decisio Lucens. 90. num. 4. & faciunt, quæ in simili de eximente debitorem carceratum ex carcere, dixi supra questio. 30. numero 121. vbi dixi ita communiter † à Doctoribus receptam esse,

15 AMPLIA IIII. Eandem ampliationē, † vt procedat etiam in eo, qui non actu eximit debitorem, captum ex manibus familiæ, sed sciens quod creditor suus faciebat ipsum perquirere ad effectū vt caperetur ab exequutoribus, illi talem perquisitionem notificauit & aufugere fecit: isto etiam casu hūc notificātem teneri creditori ad solutionem debiti, post Bal. Anch. Alexan. & Io. de Anania, quos allegat singulariter scripsit Mar. in d singu. 137. in iure clarum est, & in rub. de fideiuss. nu. 16. & Ias. in l. sed eximendi num. 4. seqq. ff. ne quis eum qui Boer. decisio. 217. vers. quinimo vult etiā. Stracca de mercatura, in tit. de decoctor. in 2. par. vltimæ partis, § circa propositam rubricam, num. 11. vbi plures alios adducit concordantes, iuncto numero 12. & num. 25. & sequen.

16 etiam † quid de occultante seu recipiente domi suæ debitorem ne à familia capiatur; sequitur Phan. de in litem iur par. 1. §. in cognitis prædictis, numero 12. fol. 17. in quarto.

AMPLIA Hanc præcedentem quartam amplia-
17 tionem, † vt multo magis procedat in ipsis birroarijs & exequutoribus, qui denuntiant & notificant debitori capiendo mandatum contra ipsum ad instantiā creditoris relaxatum & illius vigore capturam per ipsos faciendam: nam si debitor sic notificatus fugiat crederem non solum exequutorem notificantem teneri creditori ad solutionem debiti, per ea, quę proxi-
18 me allegaui: † sed etiam tanquam delinquentem in officio posse officio priuari, ad tex. vbi notant omnes in l. si aliquid, C. de suscep. lib. 10. & in l. iudices, C. de digni. lib. 12. cum aliis per Capyc. decis. 121. numero decimoseptimo, & per Dec. in c. vt nostrum, nume. 4. de app. & dixi sup. in titu. de delict. & pœnis, quæst.
19 10. nume. 43. † & si causa, propter quam certioratus erat capiendus esset, non ciuilis, sed criminalis posset etiam aliqua pena arbitraria iuxta qualitatem dictę causę puniri, vt in iis terminis scripsit Iodoc. in pract. crim. in rub. de citatione reali, i. captura, ca. 15. nu. 12. vbi loquitur non solum in exequutore negligente

20 capere illum, quem in mandatis habet, †, sed etiam, quando ex malitia & prece, vel premio aut illius spe corruptus vel captum dimiserit liberum, vel capien-
21 dum conniuenter fugere fecit, † quod si forsan capiē dus esset homicida, latro, bānitus aut alias nefaria persona & de comprehensis in bulla, si de qua sup. nume. 5. mentionem feci: dubium nō est, quod exequutor illum certiorans & fugere faciens incurrit pœnas dictæ bullæ, quæ vt ex eius lecturas clarè apparet, nō solum loquitur de illis, qui actu eximunt ex carcere, vel ex manib. ministrorum iustitiæ tales facinorosos homines; sed qui illis commoditatem, aut potestatē fugiendi & euadendi præbuerint.

22 AMPLIA III. Et principaliter, † propositam regulam procedere in eo, qui se ipsum eximit ex manibus familiæ, illi resistendo, ac ne capiatur se defendendo, vt sæpissimè contingere solet, is nempe cum talia faciendo, & presertim si cum armis, dicatur impedire ministros iustitiæ in actu capturæ & exequutionis eorum officij, facilè dici potest, quod in Vrbe & statu ecclesiastico incurret rigorem bullæ sanctissimi Domini nostri Syxti V. de qua supra, quę expressè loquitur contra omnes sic iustitiæ ministros in actu capturæ seu abductionis impedientes.

25 Et † eo magis eiusdem bullę pœna isto casu succederet, si forsan dum iste, qui ex manibus curię se eximere quęreret, populum ad arma acclamaret, aliosue concitaret, seu nomen alicuius magnatis, in auxilium inuocaret, vel forsan (quod peius esset) franchitias appellaret, tunc enim vti lęsę maiestatis reum puniendum esse haud dubio cauetur in bulla Gregorij XIII. aliarum bullarum recitatoria, de qua in Bullario, folio 733. prima parte, quę est in ordine illius Pontificis constitutio sexagesima secunda, iuncta preallegata bulla sanctissimi Domini nostri Syxti V. de qua in eodem Bullario, parte secunda, folio 1375. sexta in ordine, versic. Duces quoque, Principes, Marchiones, [scilicet de iure communi mitior imponatur pena, vt dixi infra, numero vigesimoquinto.]

Quę quidem bullę licèt prima facie videantur loqui de tertio eximente captum ex manibus exequutorum iustitię, non autem de se ipsum eximente & resistente, pro vt sunt termini propositę ampliationis: cum tamen vtroque casu dicatur inferr. impedimentum exequutoribus iustitię, idcirco pariter bullę dispositionem etiam ad seipsum eximentem & sequutoribus resistentem trahendam esse crediderim, per ea quę in simili ordine seu decreto Mediol. optimè scripsit Boss. in titu. de captura, numero decimonono, & vigesimo, quem refert Clar. in practi: questione vigesimanona, versiculo quero etiam, in principio.

[Sed quicquid sit de mero iure illarum Bullarum in practica tamen hanc ampliationem nunquam receptam vidi, nisi in casu, de quo supra, videlicet quādo quis populum ad arma, & franchigiam ad sui auxilium conuocat, vel etiam quando in exemptione, quam quis de se facit de manibus Birroariorum interuenerit vis cum armis, ac birroariorum percussio & vulneratio iuxta ea, quę dixi infra numero 28. alias secus.]

24 De iure autem † communi isto casu pœna videtur arbitraria, vt per Iodoc. in practic. criminal. capitulo decimoquinto, titulo de citat. reali, idest captura, numero vigesimonono, vbi ponit exemplum in eo, qui sine armis, & nuda manu exequutori in actu capturę resistentiam fecerit, illi sinum aut gulam constringendo, aut similem violentiam inferendo, dicitque talia facientem posse vel in amputationem manus condemnari, aut in aliam

pęnam

pœnam pro qualitate impetus, & violentiæ illatæ mulctari.

25 Et si forsan † dum sic captus quærens se eximere ex manibus familiæ acclamauerit, ad arma, ad arma, aut alias populum concitauerit, pœna istius acclamãtis de iure communi (quicquid in contrarium bullę præcitatæ grauius disponant) non erit seditionis aut rebellionis, prout aliqui falsò opinati sunt, sed pariter arbitraria ac etiam pecuniaria, vt per Sylu. in cõs. 43. nume 14. & 18.

26 Et generaliter, † quando quis ex manibus familiæ sine violentia armorum se eximit, non aliter punitur ac si ex carcere aufugisset, nam etiam ipse dum in manibus exequutorum est, dicitur detineri sed mitius, quia nõ dicitur violare publicos carceres, vt per Clar. in practi. d. quæstio. 29. versic. quæro etiam. ibi, *Ego credo, quod fugiens, &c.* [nec dissentit Boss. in titu. de captura, num. vigesimo, versi. non obstant, &c.] quæ pœna fugientis ex carceribus pariter erit arbitraria, vt sup. plene tractaui in quæstio. 30. numero 8. & seq. & numero 25. & seq. [& facit, quia edictum ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat; semper presupponit vim, & sine vi illius pœna locum non habet, secundum communem, de qua post alios quo allegat testatur Marc. Anton. Eug. à consil. trigesimoprimo numero 18. libro primo, ideo cessante vi istos sic se eximentes nullatenus puniri si ad manus curiæ peruenerint, vel si tunc cum se eximere volebant capti fuerint pariter aut nullatenus aut leuiter tamen, nempè tribus ictibus funis, si ignobiles fuerint, punitos vidi.]

27 Si verò † violenter resistendo & cum armis captus ex manib. birroariorum se eripuerit, iudex tum suũ arbitrium grauius in ipsum eximentem extẽdere poterit: quia magis delinquit, vt considerat idem Boss. in titu. de captura, nume. 20. versic. est verum, vbi de eo, qui ne caperetur a satellitibus, ensem euaginauerat, & de inde se in fugam dederat. Nec dissentit Cla. d. versicul. quæro etiam. ibi, *Sed si defendat se cum armis, &c.* Paris. cons. 147. per totum, presertim nume. 3. & 4. iuncto numero 17. libro 4. vbi consuluit, bene fuisse condemnatum in pœnam pecuniariam, & in illius defectum, in corporalem, quendam Ioan. Petrum Parolium, ex eo quia ne caperetur à militibus, ensem contra illos denudauit & euaginauit, minando eos velle percutere, nisi ipsum abire sinerent, in quo, nume. 4. per tex. in l. apud Labeonem, §. si pulsatus, ff. de iniur. & ibi Barto. cum alijs per eum allegatis, probat solam denudationem & admenationem ensis dici posse enorme crimen & punibile. Boe. decis. 170. numero quinto, versicu. vnde in casu nostro, vbi ponit exemplum de eo, qui tribus vulnerib. filiũ Baylii ipsum insequentem, caperet, vulnerauit: dicitque istum sic vulnerantem fuisse per ordinarium iudicem in pœnam capitis condemnatum, sed postmodum condemnatio per curiam Burdegalensem fuit moderata, vt bis in diuersis diebus fustigaretur: & hęc moderatio fuit facta propter aliquam suspitionem, quam ipse vulnerans se habuisse asseruit in actu fugæ ex dicto cuiusdam mulieris, quod insequentes erant sui inimici, & quod volebant ipsum occidere.

28 Erit igitur isto casu † pœna arbitraria imponenda, iuxta facti & personarum qualitatem: & qualitates sint multum aggrauãtes, vt puta quod capiendus & vulneret birroarios, sciens & vidẽs eos esse ministros iustitiæ, hunc iudicem posse vsque ad mortem inclusiuè arbitrium suum extendere, tacitè, sensit Boe. in loco præallegato.

29 LIMITA I. Hãc tertiam principalem ampliationem † non procedere, quando satellites vellent aliquem capere iniustè & indebitè, nam tunc & is non solum resistere poterit ne capiatur, verum etiam dũ sic se eximere & euadere quærit, non resistere, sed se defendere dicitur, vt per Mill. in practi. crimin. persequen. fol 49. num. 18. vbi in id allegat text. in l. 1. prima. §. si ideo, ff. ne uis fiat ei. & in l. 1. §. Ofilius, ff. ne quis eum qui. & idem affirmauit etiam Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, resistentia, c. 1. au si iudex, nume. 3. ante fin. vers. & dixit Inno. fol. mihi 279 column 1. post medium. Mars. in l. lege Corn. num. 78. ver. istud tamen quod dixit, ff. ad l. Corn. de sica. vbi generaliter dicit quod ille, contra quem iniustè & de facto eidem iudici & officiali resistere, ad Barto. Bald. & Innoc. in locis ibi per eum allegatis, d. nume. 78. ad fi. & num. 85. vbi etiam post præallegatos dixit quod meris exequutor Principis non debet, nec potest officium sibi iniũctum iniustè exequi: & si exequitur, potest de facto ipsi resisti, sicut cuicunque alteri de facto exequenti, faciunt scripta per Boe. in dec. 170 nume. 1. & 2. Folle. in practi. crimi. in verbo, notatos capiat de persona, numero 17. vbi admonet iudices, qui mandant inquisitos capi, ut bene aduertant capturã decernere in casu permisso & licito, quia alias ipsi inquisiti possent in actu capturæ se defendere, et ex manibus familiæ euadere, Sylu. de Arc. inter cons. crimi. diuers. cons. 71. num. 23. lib. 2. in folio, ubi quod intantum a iure reprobata est illicita carceratio, quod vt libertatem suam quis defendat, potest ne capiatur resistere, vt per Dyn. Bal. et Alexan. in locis ibi per eum citatis [Addo et post hæc scripta habitum, Ludo. Peguer. decis. crim. capi. 9. per totum, ubi amplius bene defendit, quod antequam cognoscatur causa resistẽtiæ cognoscenda est causa nullitatis capturæ, tanquã præiudicialis causæ resistentiæ,] et ad hęc faciant, quę dicam infra in materia eximentis ex manibus familiæ indebitè captum, in 2 princ. limit. num. 66. et seq. et quæ pariter inf. generaliter dicam de resistente iudici iniustè exequenti, in secunda regu. secundi capitis, num. 88. vbi tradita benè uideas, et ex ibidem scriptis declara hanc ampliationem, quia materia est fere eadem.

30 AMPLIA Hanc limitationem, † ut procedat ẽt quòd is qui se à grauamine indebitæ capturæ liberare quærit coniunctos, et amicos ad id conuocaret seu alias acclamaret, quicquid enim secus sit tam de iure communi, quam uigore bullarum in casu iustę capturæ et exequutionis, ut supra dixi, num. 23. et 25. quando tamen captura est iniusta et resistentia seu potius defensio à iure conceditur, tunc utique et illa etiam admittitur cum acclamationibus et conuocationib. amicorum et coniunctorum, ut bene declarat Bar. in l. prohibitum, num. 2. et seq. C. de iure fisci libro 10. dum apertè, dixit quod in casu licitæ resistẽtię poterit resistens non solum conuocare amicos et coniunctos, sed etiam sine conuocatione possunt ijdem amici et uicini et coniuncti insimul conuenire, et ad hoc ut citius ueniant homines ad succurrendũ oppresso de consuetudine, ut ibi testatur Barto. inuẽtum est, ut ijdem oppressi exclamant, *succurrite succurrite*, argum. tex. in l. ait Prætor, §. si qui aduentum, ff. ui bonorum raptor. cum alijs ibi per eum allegatis, quod et idem affirmarunt etiam Luc. de Pen. in dic. l. prohibitum, numero decimoquarto, uersiculo dixit etiam in hac l. Dom. Barto. etc. Claud. Seynod. in l. ut uim numero 34. ff. de iustit. et iur. in lectura ubi etiam de materia et in repetit. numero 41. et sequen. et ibi etiam Bolognet. numero 60. ad finem. uersi. in casibus autem. Mill. in practi. crimi. fol. mihi numero decimonono, et uigesimoprimo, Paris de Put. in tract. sind. in uerbo, resistentia, cap. 1. nume. 2. uers. et quod quo ad resistendum, fol. mihi 279. columna 1.

in princ Maran.disputa.1 numer.17.& numero 36,
vbi bene loquitur in materia,& inter alia dicit quod
quilibet priuatus potest defendere tertiũ iniustè op-
pressum,& in casu licitæ resistentiæ potest quis con-
uocare non solum amicos & coniunctos, sed etiam
conducere stipendiarios, Folle.in pract.crim. in ver-
bo,notatos capiat de persona,num.17.Silu.de Arce.
inter cons.crim.diuers.cons.71.num.26.volum.2. in
fol.& nouissime hanc sequitur ampliationẽ Seraph.
de Seraph.in tracta.de priuileg.iuramen.priuile.132.
numero 43.

LIMITA II. Dictam tertiam principalem am
pliationem(& hæc limitatio venit illatiuè ex præce-
31 denti prima limitatione,)† vt non procedat,quando
satellites vellent aliquem capere sine mandato. Cer
tum enim est,quod exequutores non solum nõ pos-
sunt aliquem capere sine iudicis licentia, vt supra di
xi,q.d.27.num.8.& in scriptis, sed etiam tenentur il-
lam ostẽdere capiendo,vt bene probat tex.in d.l. pro
hibitum C.de iure fisci.& ibi Barto.in summario,&
numero primo Luc.de Penna in eodem summario,
& numero quinto versiculo nota etiam quod nõ cre
ditur, Boe.decision.170. numero secundo,versiculo
quia habens mandatum de capiendo,Ias.in l.cũ pro,
ponas,numero 7.C.de pac.Conrad in prac.tit.de ca-
ptura,numero 5.vers.at si fiat per nuntium,fol.mi-
hi 267.colum.1.vbi alios adducit,Boss.in tit.de captu
ra,num.97.Clar.in pract.q.28. vers. dictum est,& q.
29.in princ.ibi, *item debent aduertere*, &c.Io.Mar.Mon
ticel.regu.crim.12.num.12.Bonac.in commu.opin.
par.1.ver.captura debet committi a iudice,fol. mihi
19.colum.1.Paul.Gran theorem.19.nume.1.vbi etiã
allegat Nicol.Areletam,in add.ad Alei.de præs.reg.
3.præsump.14. in litera G. cum alijs supra allegatis,
d.q.27.nume.8.& inf.in 2.libro titu.de oppos.contra
32 test.in 11 artic. in prima ampliatione:† ideo si quan
do contigerit quod dicti satellites vadant ad aliquem
capiendum sine tali iudicis ordine, seu mandato in
scriptis,cum iniustè agere dicantur per præallegata,
illis posse per capiẽdum impunè resisti, bene probat
tex.in d.l.prohibitum,vbi præsertim Bart.& Luc.de
Penna,C.de iure fisci,nec dissentit Clar.in practic.d.
quæst.29.in fine principij,vbi refert Angel in l.item,
apud §.si quis virginem,num.2.ff.de iniu.testantem
ita alias in facti contingentia fuisse determinatum.
Henric.Boich in c.significasti il secundo nume. 21.

33 AMPLIA Hanc secundum limitationem, †qđ
illo casu non solum licitum est ipsi capiendo resiste-
re,ne capiatur, sed etiã quilibet tertius potest ipsum
captum ex manibus familiæ impunè eripere, vt per.
Luc.de Penna in l.quoties,nume.7.in fin.versi.quod
si certum est,C.de exact.tribut.lib.10.vbi magistrali
ter loquẽdo dixit,quod si certum est satellites aliquẽ
capere non de iudicis mandato & notoriè non con-
stat non esse in casu,in quo satellites possunt propria
authoritate & sine iudicis mandato capere, & tunc
non solum eripiẽs non peccat & non punitur,sed ẽt
peccat qui non eripit,cap.non in inferenda,23.q.3.ca
pitu.scite vos,23. quæst.8.cum alijs ibi per eum alle-
gatis,& licite ipse Clarus in d.quæst.29. in fine prin-
cipij,alternatiuè loquendo videatur tenere quod suf
ficiat satellites habere,vel mandatum in scriptis, vel
saltem insignia: ego tamen credo verius esse, quod
vtrumque habere debeant.& mãdatum & insignia
per ea quę mox dicam in sequenti tertia limitatio-
ne, numero trigesimoseptimo, & videtur etiam de
mente præfatorum Doctorum.& saltem de manda
to non est dubitandum, vt præfati Doctores apertè
concludunt.

SVBLIMITA Præcedentem secundam limi
34 tationem,†vt non procedat in nonnullis casibus, in
quibus licitum est satellitibus delinquentes, & reos
capere sine iudicis mandato. Tunc enim cessat ratio
impunitatis concessæ resistentibus & non permittẽ-
tibus se capi,ideo cessare etiam debet ipsa impunitas
35 casus autem.in quibus etiam sine † iudicis mandato
birroatijs licita est captura, plures sunt, de quibus te
remitto ad glo.in l.fina vbi Bald & alij, C.de exhibi.
Conrad.in pract.titu.de captura,nume.5.vers.sunt ta
men aliqui casus,fol.mihi 167.columna secunda.Io.
36 Mar.Montic.regu.crim.12.num.33.& seqq.† & in-
ter alios,quando rei inueniuntur cum armis, vel cũ
aliqua banni menorum contrauentione in flagran-
ti posse tũc per birroarios sine aliqua speciali iudicis
commissione & capi carcerari, post alios quos alle-
gant,scripserunt Clar.in pract.d.quæstio.28.sub eo.
vers.dictum est,Paul.Granut.d.Theorem.19.nume.
2.& generaliter de quolibet reo in flagranti crimine
reperto dixi sup.quæstio.21.num.137.& seq.in titul.
de delictis.

LIMITA III. Eandem tertiam principalem am
37 pliationem † non procedere, quando satellites non
gererent solita insignia, quæ eo loci exequutores &
ministri iustitię portare soliti erant: tunc enim illis re
sistendo capiendus potest se excusando semper dice-
re quod ignorabat eos esse tales,sed credebat inimi-
cos,secundum Bart.in d.l.prohibitum,nume.primo
vers.fateor tamen C.de iure fisci,libro decimo,vbi al
legat text.in l. apud Labeonem, §. si quis virginem,
ff. de iniur.iuncto text. in l. si quis ignorans, ff. loca.
Rebuff.in d.l.prohibitum post numerum 1.versi.est
verum ibi etiam Angel.num.primo.August.ad An
ge.de malef.in verbo.quod fama publica praeced.nu
mero 54.in fine. versiculo hoc hoc verum si cogno-
scebat illos,vbi refert Ange.de Perusio in d.§.si quis
virginem, testantem ita alias fuisse determinatum,
Boer.decisione 170.numero quinto post princ. ✠ Et
iuncto numero sexto. Vbi dicit penam fuisse mode-
ratam illi qui interfecit birroarium & sola suspi-
tione, quia accedebat cum inimico ex venatione si-
bi facta à quadam muliere. Foller in pract.crim.ver
bo,notatos capiat de persona.num.7. vers.quod pro
cedit,&c.nec dissentit Clar.in pract.quæst.29.in fine
princ.ibi, Saltem habent insignia, quod sint satelli-
tes. ✠ quibus addo Carrer.in pract.crim.in tracta.de
homicid.& assass.§.circa secundum num.13.vbi de-
clarat,nisi ignorantia esset supina,quia tunc non ex-
cusat etiam quam birroarij signa non gererent, vt
ibi per eum.

38 AMPLIA IIII. Et principaliter propositam re
gulam† in tantum procedere,quod si birroarij duni
ducunt aliquem ad supplicium preuidẽt armatos &
congregatos ad effectum eripiendi reum ex eorum
manibus,possunt iusto timore ducti eundem reum,
quem ad furcas & supplicium ducebãt ipsimet pro-
prijs manibus impune occidere, Bal.in addictos,nu-
me.5.C.de episcop.audien.Carrer.in practic.crim.in
1.tract.de appell.§.duodecimus casus est,nume.4.ibi
alios plures adducit concordantes, Io Mar. Montic.
regu.crim.9.in sexta fall vers.si occidat,fol.mihi 60.
col.1.Pet.Anto.Anguic. quem videas in materia,in
cons.28.per totum,lib.1.

AMPLIA V. Et hæc ampliatio non est multũ
39 dissimilis à precedenti ampliatione,†quod si capien
dus resistat & non permittat se capi,possunt pariter
birroarii eundem resistentem & percutere & vulne
rare ac etiam occidere absque metu penæ,tex.est in
multum similibus terminis,in l.si seruus,vbi hoc in
† specie notant Bar.Alb.Sal.& communiter omnes,
C.de his, qui ad ecclesiam confug. vbi si seruus ali-
cuius cõfugiat ad ecclesiam,potest inde extrahi per
dominum,& si de facto resistat ac se defendat,pote

rit

ri licitè & impunè occidi, & per istum tex. hanc am
pliationem firmarunt etiam Bald. in l. fi. num. 5. C. de
exhib. reis, vbi quod ita vidit Perusij de facto seruari.
Imo. in l. ex consensu, §. eum qui, num. 39. versi. & ad
de etiam, ff. de app. Ange. de malef. in verbo, quod fa
ma publica præcedente, post nume. 54. vers. vide Flo
rianum, vbi tamen non se firmat, se bene hoc idem
firmat Aug. in add. in princ. additionis, & in fin. vers.
& omnino Bald. Amad. in tracta. sindic. in verbo, itē
in eo quod dicti socij milites fuerunt negligentes in
inquirendo pro armis, ver. sed pone, miles socius, nu
mero 100. fol. mihi 52. colum. 1. vbi quod secundum
hanc ampliationem alias pluries vidit consultum &
iudicatum in ciuitate Lucana, Paris de sindic. in ver-
bo, resistentia, cap. r. an si iudex, num. 3. ad finem ver.
tamen quilibet qui potest capi, fol. mihi 279. colum.
3. in fine, & ibid. nume. 4. vers. & adde prædictis, Ca-
tald. de sindic. num. 172. q. 261. Boe. dec. 170. nume. 5.
in fin. & num. 6. & 7. in discursu, Fran. Cason. post tra
ctatum de indit. cap. 6. rub. de captura & carcere, nu-
me. 13. Carre. in pract. crimin. in tractat. de homicid.
& assassin. §. circa secundam nume. 7. & seqq. fol. mi-
hi 149. vbi & ipse, hanc ampliationē declarat plurib.
modis latè. Gramma. decis. 41. per totam, Boss. in tit.
de captura, nume. 12. & seqq. Mille. in pract. crimina.
fol. mihi 50. nume. 29. Conrad. in pract. titu. de captu
ra, num. 5. ante medium, fol. mihi 267. colum. 2. & in
titu. de homicid. nume. 13. in fine, versicu. 16. limita.
fol. 310. columna 1. Ioan. Maria Monticel. reg. crim.
6. in 6. fallen. fol. mihi 60. colum. 1. Anton. Gomez. va
ria resolu. tomo 3. cap. 9. rub. de captura reo. nume. 6.
* vbi pariter testatur de communi * opinione, Marsil.
in l. lege Cornelia, num. 78. ff. ad l. Cornel. de sica. Pe.
à Placha in epit. delict. capit. 18. nume. 9. lib. 1. Clar. in
in pract. §. fina. quæstio. 29. in princ. vbi quod de hoc
nullus dubitat, teste Bolen. in repe. leg. capitalium, §.
famosos, nume. 196. ff. de pœnis, Foise. in pract. crim.
in verbo, notatos capiat de persona num. 7. Menoch.
de arbi. quæst. lib. 2. casu 478. num. 1. quem post huius
libri tertiam impressionem habui & ampliat nō so-
lum quo ad ipsos satellites sed etiā quo ad alios quis
vocati in auxilium satellitum deuenerunt Iaco. Are.
in repe. l. vt vim. par. 1. nume. 411. & nume. 415. ff. de
iust. & iur. vbi loquitur etiam in capto fugiente no
dum telo se defendente ea resistente & etiam in ca-
pto debitore & suspecto.

AMPLIA I. Hanc quintam principalem am-
40 pliationem, † vt procedat etiam quod birroarii, qui-
bus per capiendum resistitur, non vsi fuerint in re-
pellendo vim & resistentiam moderamine inculpa-
tæ tutelæ, vt per Amad. in tractatu sindica. dicto nu-
mero 104. versiculo sed pone, miles socius folio mi
hi 52. columna prima, Grammat. d. decis. quadragesi
moprimo, numero primo, Boss. in tit. de captura, nu
me. 12. & seq.

41 Contrarium † tenuit Imola. in d. l. ex consensu. §.
eum qui numero trigesimonono, versiculo hoc ta-
men videtur limitandum, ff. de appell. & Imolam eo
loci refert & sequitur Alexand. ad Bald. in l. fina. nu-
mero quinto, litera D. C. de exhib. reis quos pariter
refert & sequitur Boer. dicta decisio. 170. in fine, &
pro hac contraria opinione faciunt ea, quæ dicam
infra, numero quadragesimooctauo, vbi ponam nō
esse licitum birroarijs resistentem vulnerare aut oc-
cidere nisi resistentia sit magna, & nisi aliter quam
vulnerando aut occidendo ipsum capere potuissent,
quod & in specie multum notabiliter declarauit lo-
doc. in proposito videndus in practic. crimina. capit.
decimoquinto, rub. de citatione reali, idest captura,
42 numero vigesimooctauo. † Immo nisi capiendus te
lo se defendat aut resistat, non possunt birroarij illū
vulnerare aut occidere, vt dixit Imola, qui magistra-
liter loquutus est, in dicto §. is non videtur, eodem
numero trigesimonono, versicu. & si ille capieneus,
vbi quod si capiendus defendebat se cum armis, nec
etiam cum armis, à birroarijs offendi debet, nisi esset
homo tantum robustis, quod plus valeret eius pu-
gnus, quam armorum percussio, sequitur Boer. dict.
decis. 170. numero nono, versiculo nisi se telo defen
dat. Nec dissentit Gramma. in dicto decis. quadrage-
simoprimo, numero sexto, versiculo quod intellige,
& hęc vltima opinio mihi verior videtur, & propter
ea concludo, quod si pugnis per capiendum birroa-
rijs resistitur ipsi pariter & pugnis violentiam & resi
stentem repellant & resistentem capiant: alioquin si
vulnerando & occidendo excedant modum punien
di sunt pro qualitate & quantitate excessus. Quod &
idem placuit. Andr. Fachin. post huius libri tertiam
impressionem habito controuer. iur. libro nono, ca-
pitulo 73.

AMPLIA II. Eādem quintam ampliationem
43 vt † procedat etiam quando capiendus facto non re
sistit, sed fugit. Nam & hunc fugientem licere satel-
litibus & vulnerare & etiam occidere impunè, si ali-
ter ipsum capere non possint, scripsit expressè Bal. in
d. l. fina. nume. quinto, in fine. C. de exhib. reis vbi po
nit facti speciem, quam Pisis contigisse audiuisse se
testatur. Quidam malefactor fugiebat ante familiā,
& familia currebat post eum, & non poterat illum
iungere, quidam birroarius ipsum fugiētem percus-
sit, quærit ibi Bald. an debeat puniri? Respondet, se
credere quod non per l. si seruus, C. de his, qui ad ec-
clesiam confug. & hanc Baldi doctrinā sequuti sunt
August. ad Angel. de malefi. in verbo, quod fama pu
blica præced. numero 54. in princip. Boer. decis. 170.
post numerum septimum, Amad. de sindi. d. nume.
100. in fine, Gramma. dec. 41. post numerum primū
Anton. Gomez varia. resolut. tomo 3. capit. 9. rub. de
captura reorum, vbi generaliter dicit, satellites posse
vulnerare, & occidere capiendum defendentem se
cum telo vel fuga, Fab. à Monteleone in sua praxi ar
bitrali, in quarta parte. folio mihi 313. numer. 32. se-
quitur Menoch. dicto casu 478. numero secundo,
loquens quando is qui capiendus est grauiter de-
liquerit.

Contrarium credo verius per præallegata in præ-
44 cedenti ampliatione, † si enim verum est prout ve-
rissimum existimo, quod non licet satellitibus capiē
dum vulnerare aut occidere, nisi cum moderamine
inculpatæ tutelæ, et nisi is resistendo se telo defende-
rit, vt sup. probaui, numero quadragesimoprimo, et
sequen. necessario etiam sequitur quod nec illis licet
vulnerare aut occidere fugientem, qui nullo modo
45 resistere dicit, cum resistentia non dicatur, nisi ma-
nualis actus interuenit, vt pluribus comprobat Luc.
de Penna in l. prohibitum, ad finem, numero 20. ver
sicu. et dic quod restitere, C. de iure fisci, libro 10. et
multum adderetur audaciæ et temeritati istorum ar
rogantium, et vilissimorum, si fugientes ab ipsis im-
pune posse occidi admitteremus, hoc enim falsissi-
mum credo, nisi sumus in casu, in quo fugiens esset
capitaliter damnatus et bannitus, et sic posset impu-
nè etiam à quocunque etiam priuato offendi, vel ni-
si ita expressè iudex mandasset, per ea quæ infra di-
cam, numero 49. et sequen. et pro hac contraria opi-
nione faciunt quæ scripsit idem Bal. in l. si ut allegas,
C. ad l. Corn. de sicar. vbi dixit, quod licitum est satel
litib. vulnerare ac etiam occidere debitorem fugien
tem et se telo defendentem. at si debitor non se telo
defendat, sed simpliciter fugiat. non potest impunè
vulnerari, vt per eundem Bald. in auth. sed omnino,
no, num. 14. et ibi Alex in addi. litera B. in verbo, vul-

nerauit. C. ne vxor pro marito iunctis iis quæ dixit idem Alex. in addi. ad eundem Bal in d. l. si vt allegas in verbo, quod fama publica præced. vers. adde tamẽ vna pulchram limitationem, &c. vbi declarat verba Baldi in d. auth. sed omnino, & dicam infra, nu. 54. & seq. ergo licèt telo se defendens possit vulnerari à birroariis, non tamen poterit sic vulnerari simpliciter fugiens. Quod & idem voluit And. Fach. controuer. iur. lib. 9. cap. 74.

LIMITA I. Hanc quintam principalem am-
46 pliationem, † non procedere quando captura est iniusta, nam tunc cum vt supra dixi numero 29. liceat capiendo birroariis resistere ne capiatur, ideo si hũc licet resistentem ipsi satellites vulnerauerint, aut occiderint, tenetur de vulnere & de homicidio, vt per Amad. de sind. d. versiculo sed pone, miles socius, numero 101. fol. mihi 52. columna 1. in fine, vbi admonet, hoc esse menti perpetuo tenẽdum, & ita pluries fuisse iudicatum, testatur Mars. in l. lege Cornelia, numero 78. versiculo istud tamen quod dixi, ff. ad l. Corne. de sicar. Carre. in practic. crimi. in primo tractatu, appell. §. duodecimus casus est numero quarto, in fine, Folle. in prac. crimi. verbo, notatos capiat de persona numero septimo, pariter in fin. fol. mihi 34. Grãma. d. decis. 41. nume. secundo, Pet. à Placha in epi. delict. capitulo 38. nume. 6. versi. quod ipse verissimum esse intelligo lib. 1. fol. mihi 645 Conrad. in prac. titu. de homicid. nume. 13. in fine, fol. mihi 320. columna 1. Ioan. Mar. Montic. reg. crim. 6. fall. versiculo. Quod tamen verum intellige, fol. mihi 60. columnn. 1. Fab. à Monteleone in sua praxi arbitrali, in 4. par. fol. mihi 333. nume. 33. nec dissentit Menoch. dicto casu 578. num. 4. vbi loquitur quando satellites sciebant capturæ iniustitiam.

47 SVBLIMITA Hanc primam limitationem, † vt procedat, quando iniustitia capturæ oritur ex culpa & facto ipsorum satellitum, qui puta, vel capiant aliquem sine mandato in casu a iure non permisso, iuxta ea quæ scripsi sup. num. 31. & seq. vel si habent mãdatum, excedunt modum in illud exequendo, iuxta ea quę pariter dixi inf. nume. 101. iis enim casibus cũ resistentia oriatur eorum culpa & facto, cum faciant quod non debent, non possunt sic licite resistẽtes, & se defendentes percutere, & multo minus vulnerare & occidere, secus si ipsi satellites ignorãt iniustitiam capturæ, sed ea prouenerit non eorum culpa, aut facto, sed iudicis: qui mãdatum de capiendo relaxauit, cum enim certum sit, quod ipsi excusentur illud exequendo, licet iniustum, quia tenẽtur obedire suo superiori, nec possunt vllo pacto de tali iniustitia quærere aut cognoscere, vt scripsit Clar. in q. 60. sub versicu. solet dubitari, ante medium. ibi, *ex hoc etiam infertur*, &c. idcirco licet etiam ipsis sic iniustè exequentibus possit resisti, non tamen illis denegatur potestas repellendi resistentiam, & reum omnino capiendi ẽt vulnerando, & occidendo si aliter capere non possunt: excusantur enim, vt dixi, iudicis iussu & mandato, quod verisimiliter iustum crediderũt, vt in terminis bene declarat Clar. in prac. dicta q. 29. in prin. ibi, *& licet Amadeus.*

LIMITA II. Eandem quintam principalem
48 ampliationem, † tunc demum procedere, quando scilicet birroarii non aliter possunt capiendum capere, quam illum vulnerando, aut occidendo, quod si aliter capere possant, absurdum est dicere quod illum percutere valeant, & propterea si percusserint, puniuntur, vt per Parid. de Put. in tracta. sindica. verbo, resistẽtia, capitulo primo, an si index, post numerum quintum, versicu. adde quod si familia potestatis, fol. mihi 279. à tergo, columna secunda, in princ. Imola in d. l. ex consensu, §. is non videtur, nume. 29. versic. & ideo, ff. de appellat. Mille. in praxi, crim. per sequen. fol. mihi 50. nume. 30. Gramm. d. decis. 41. in fine, vbi ponit exemplum in eo satellite, qui iam fugientem, & postmodum in terram cadentem, (quo casu facile eum poterat capere) vulnerauerit & occidit, testatur ibi illum occidentem fuisse cõdemnatũ in magna Curia ad remigandum in regiis triremib. per quinquennium, non enim fuit capitaliter condẽnatus, quia vt ibi inquit Grammaticus non fuerat penitus in dolo, sed pro excessu fuit tantummodo punitus, iuxta ea quæ dixi supra, numero 41. & seqq. & Grammaticum refert & sequitur Fab. à Monteleone in sua praxi arbitrali, in 4. par. fol. mihi 333. numero 32. addo & pro eadem declaratione Iodoc. in practi. crimin. capitulo 15. titulo de citatione reali, idest captura, numero 27. & seqq. vbi concludit, nulla ratione licere apprehensori apprehendendum maleficum in actu apprehensionis etiam quod is exul sit, seu alias morte dignissimus sub prętextu violentiæ & resistentiæ interimere, nisi in casu, in quo talis & tanta fuerit violentia, & scelerati resistentia, vt periculosa videatur carceratio, & dubia victoria, ergo secus vbi victoria non redditur dubia per resistentiam capiendi, possintque satellites illum vincere & ligare aliter, quam vulnerando & occidendo. Nec dissentit Clar. qui refert Grammaticum vbi sup. in d. quęst. 29. in principio. ibi, *Debent etiam satellites cautè in hoc procedere, &c.* prout etiam & Grammat. in loco præcitato refert & sequitur. Menoch. dic. casu 478. numero 6.

47 LIMITA III. Dictam ampliationem, † vt non procedat nisi in casu, in quo satellites habeant à iudice speciale mandatum capiendi malefactorem, vt dici solet, aut viuum aut mortuum, tunc enim si illum resistentem vulnerant, aut occidunt, excusantur, secus si hoc specialiter in mandatis non habeant, sic. n. videtur de mente Bald. in l. addictos nu. 3. C. de episc.
50 audien. vbi dixit, † quod birroarij possunt occidere eum quem ducunt ad supplicium, & quem dubitãt ab eorum manibus eripi, si hoc habeant in mandatis quia tunc obediendo superiori occidunt non vti priuatæ, sed vti publicæ personæ, & Bal. vbi supra refert & sequitur Ange. de malefi. in verbo, quod fama publica præcedente, num. 54. in princ. vers. verum quia præcedentibus, vbi ex hac Bald. doctrina generaliter infert, quod officiales non possunt capiendum se armis defendentem impune occidere, nisi in mandatis a superiore habuerint quod ipsũm interficiant, si nõ potuerint eum capere, uel ducere, & in idem etiam scripsit Mars. in tract. de bannit uerbo capti, num. 19. Ioan. Maria Monticel. regu. crim. 6. ad finem, in 6 fallen. versiculo quod tamen verum intellige, fol. mihi 60. & reg. 12. nu. 28. in prin. fo. 115. columna 2. Carre. in prac. crim. in primo tracta. de appellat. §. duodecimus casus est, num. 6. fol. mihi 23. & faciunt pro hac limitatione quæ dixi in infra, in titu. de pœn. temperan. q. 97. nu. 122. vbi probaui generaliter quod excusantur officiales & exequutores potestatis, qui de ipsius aliquem occidunt.

51 Contrarium, † quod imò si capiendus in actu capturæ resistat satellibus se defendendo cum armis, possit ab eisdem & pariter cũ armis, etiam quod id specialiter in mandatis non habeant a iudice & vulnerari & occidi (quando tamen aliter ipsum capere non possunt, secundum terminos præcedentis limitationis) sæpius in vrbe seruatum vidi & de iure etiam verissimum credo, prout post Iacobum de Butr. in l. secunda. C de his, qui latron. et Bolog. in cons. sexagesimotertio, quos allegat, declarando scripsit idem Ioan. Maria Monticel. dicta regul. duodecime, eodem nume. vigesimoctauo, versiculo quod verum est, &

ita

ita etiam videtur de mente Iodochi in pract.crim.d. capitulo 13.numero 27.& 28.ibi alternatiue loquen do ad excusandum apprehensores,qui apprehendē-dum resistentem vulnerarunt,& occiderūt,dixit suf ficere,vel quod hoc ipsis a iudice specialiter commis sum fuerit,vel quod resistentia fuerit magna,& vio

52 lentia reddens capturę victonam dubiam. †Nec ob stant contraria,quia Baldi doctrina,in qua fundāt se Doctores præallegati,contrarium afferentes,non lo quitur,quando capiendus cum armis se defendendo resistit capturæ,prout sunt termini propositæ limita tionis,sed quando dubitant satellites , ne iam captus quem ducunt ad supplicium,& qui nullam facit resi stētiam eripiatur ab alijs:isto inquam casu sum cum Baldo,quod nō possint occidere hunc reum,nisi ha beant speciale mandatum,quia nulla per eum fit re sistentia, sed debent illum quātum possunt defende re,ne eripiatur:volentes autem eripere, & vulnera-rare,& occidere possunt:secus in capiendo qui si cū armis se defendat à captura,potest vt capiatur, si ali-ter capi non potest, vulnerari ac etiam occidi,si in re sistentia,& defensione persistat,seruato tamen sem-per moderamine inculpatæ tutelæ, iuxta supra tradi ta,numero 41.& sequen.alias pro excessu puniretur officiales ad Grammat.d.decil.41.in fine, & ita cre-do esse veritatem.

SVBLIMITA Seu potius declara præcedentē

53 limitationem,†quod non in omni casu iudex potest mandare officialibus,vt reum capiant,& ducant,aut viuum,aut mortuum,nam hoc iubere non valet,ni-si in casu,in quo ex processu liquido constet,quod il le capiendus commiserat delictum capitale,& pœna mortis dignum,vt per Franc.Cason.post tract.de in-dit.& tormen.cap.9.rub.de captura,& carcere,num. 13.vers.item limita,& num.24. vbi propterea admo net iudices vt caueant , ne delinquentes capi curent cum periculo vitæ, nisi ex actis liquido contra ipsos delinquentes constet, aliter punientur in sindicatu: & sic credo tria requiri ad hoc vt sine periculo suisin dicatus iudex possit hoc birroarijs mandare. Primo, quod delictum commissum per capiendum sit capi-tale,& pœna mortis dignum. Secundò,quod ex tali delicto per capiendum commisso constet ex actis. Tertio,quod de eodem delicto constet notonè,ple-nè,liquidè, & taliter quod capiendus, si captus esset, nullam posset facere defensionem , aut probationē in contrarium,aliter esset innocentem condemnare & facere exequutionem ante condemnationem, vt bene cōsiderat Ang.de malefi.in verbo, quod fama publica,numero 54.ad finem,versicul.non obstat di ctum Baldi. vbi propterea ponderando doctrinam Baldi in dicta l.addictos,numero 3.C.de episcop. au-dien.dixit hoc ideo ibi iudicem sic mandasse, quia a-gebatur de iam damnato,qui ad supplicium duceba tur, quo casu eius delictum erat factum notoriū, er-go secus vbi de delicto non sic plene,& notoriè con-staret,vt ibi p eum,& bene etiam declarat Foller. in pract.crimi.in uerbo,notatos capiat de persona, nu. 30.in prin.& ver.si autem esset forinudicatus,fol. mi-hi 39.col.1.vbi facit regulam,quod iudex non potest facere commissionem de capiendo quem viuū , vel mortuum,quia si hoc faceret,esset condemnare ab-sentem,contra l.absentem, ff.de pę.& no.Io. Fab. p illum textum,in l.1.§.sin autem,C.de his , qui latron. deinde regulam declarat non procedere in forindi-cato,quem si iudex sic viuum,aut mortuum capere, mandat,licitè mandat.

LIMITA IIII. Eandem quintam ampliationē

54 non†procedere in capiendo pro debito ciuili,quem etiam resistentem se capi, & telo se defendentem birroarios minimè posse vulnerare, & occidere im-pune, dixit Franc. Cason. post tract. de indit.& tor-men.in quæstionibus,c 9.rub.de captura,& carcere, nu.13.ver.supradicta limita non habere locum,quā do quis capitur pro debito ciuili. videtur de mente Bal.in auth.sed omnino,n.14.C.ne vxor pro marito, prout illius mentem sic interpretatur August. ad An gel.de malef.in verbo,quod fama publica præceden te,post nu.54.ver.adde tamen vnam pulchram limi-tationem.vbi tamen non se firmat, sed cogitandum

55 relinquit. † Imo isto casu ad hoc vt satellites possint impunè vulnerare, & occidere capiendum resisten-tem necesse est non solum quod quis capiatur pro deli-cto,sed etiam quod capiatur pro delicto capitali,pro ut post Iac.But.& Bologn. quos allegat, præsuppo-nit Io.Mar.Monac.d.reg.crim.12.nu.28. in fi. versi. quod verum est,fol.mihi 115.col.2.

56 Sed contrarium credo verius,† quod. f. & capien-dum pro delicto non capitali ac etiam pro debito,re sistentem, & se telo defendentem possint satellites vulnerare ac etiam occidere,si aliter capere non pos sint,prout expressè scripsit Amad.ī tract.sind.in vet si.sed pone, miles socius, numero 100. vbi loquitur generaliter,& in fortioribus terminis,non solū quā-do miles facit exequutionem contra aliquem in per sona,sed etiam si faciat exequutionem in bonis,nec aliquid facit doctrina Baldi supra in contrarium alle gata,in auth.sed omnino, nu.14.C. ne vxor pro ma-rito,quia Baldus loquitur in debitore fugiente, non autem in telo se defendente,prout sunt termini pro positæ limitationis.

Vbi enim debitor aliud non facit,nisi fugere,tunc nulli dubium quod non potest à satellitibus vulnera ri aut occidi,quia nec isto casu id est permissum ī ca piendis pro causa criminali,vt supra probaui, nume. 44.& sequent. At si debitor resistat capturæ cum ar-mis, & tunc nulli dubium quod satellites possunt ip sum vulnerare,& occidere,si aliter ipsum capere nō possunt,& ita expressè declarat idem Bal.in l.si vt al legas,in fine.& ibi Alex.in addit.in verbo,impunè,li tera B.C.ad l.Cornel.de sicar. idem Alexand.ad eun dem Bald.in dicta authent.sed omnino, eodem nu-mero 14.in verbo,vulnerari,pariter in littera B. C. ne vxor pro marito.& in Vrbe,& statu ecclesiastico stante bulla Pontificia, res non habet difficultatem, quia omnis resistens,& armis impediens exequutio nem faciendam per ministros iustitiæ,siue realis,siue personalis,& siue pro debito, siue pro delicto, vigore dictæ bullæ efficitur reus læsæ maiestatis, vt supra dixi,num.5.6.22.seq.ergo multo magis tāquā læsæ maiestatis reus potest vulnerari,& occidi,si ali-ter capi non potest.

LIMITA V. Dictam quintam ampliationem,

57 vt licet birroarij licitum sit impune vulnerare, & occidere resistentes, & telo se defendentes, debent tamen in quātum possunt abstinere se ab istis vulne ribus,& occisionibus,& hoc,quia sepissimè inde ra scuntur tumultus,& rumores in populo nō facile se dabiles,prout Amadeus de sindicat.in dicto vers.sed pone miles,post numerum 101.testatur Perusij se vi disse hac de causa populum insurgentem contra Po testatem,& eius familiam,quæ vulnerauerat quen-dam captum,& resistētem,& Amadeum vbi supra, refert Grammat.dicta decil.41.numer. 3.& Clar.in pract.§.fin.quæstio.29.post principium.ibi, *Admoni tamen & recte Amadeus,&c.*& nōn sunt lapsi plures an ni,quod in Vrbe ob insolentiam cuiusdam arrogan tissimi barisselli, qui nefarias manus inijcere ea etiā occidere ausus fuit nobilissimos,& illustrissimos ui ros,sub falso prætextu quod illum in quadam captu ra impedire voluerint,tota Roma cōmota est , & li-cet scelestus ille vir suas luerit pœnas,quia fuit deca pitatus,

pitatus, non per hoc tamen resurrexerũt prædicti no bilissimi viri, multique alij innocẽtes, & pauperes satellites, qui à furente populo tũc temporis occisi fuerunt: Minusque etiam fieri potuit, quin dato illo inconuenienti plura ex eo alia & grauiora inde successerint in dies infortunia & cædes. Propterea crederẽ posse firmari conclusionem, quod vbi alias satellitibus ac iustitiæ ministris licitum est resistentes, & te lo se defendentes vulnerare & occidere, non tamen id ijs permissum sit, quando esset periculum quod inde orirentur aliqua scandala, seu tumultus populo, per id quod in simili scripsit Luc. de Penna in d. l. prohibitum, nu. 12. in fi. iuncto nu. 12. C. de iure fisci,
58 lib. 10. vbi dixit, † & quod & si licitum sit iniustè dãnato ad mortem resistere, & omnem vim facere, ne ducatur ad supplicium, prout pariter etiam id licitũ est cuilibet & tertio & extraneo hũc iniustè damnatum eximere & eripere ex manibus satellitum, vt in fra latius dicam, in secũda principali limitatione, numero 66. non tamen hæc licita sunt, vbi ex tali resistentia & ereptione oriretur in populo scandalum: alias enim esset maiora inferre vulnera, dum leuiori bus mederi desideramus, sicut in proposito dixit diuus Ambrosius a. de offic. 15. ergo idem & econtra dicere debemus in satellitibus volentib. resistentem capere minimè licitum esse ipsis resistentes & vulne rare & occidere, quando periculũ esset alicuius scan dali & rumoris in populo.
59 LIMITA VI. Eandem ampliationem, † quia nõ præsumitur resistentia: ideo probanda est per bir roarios & satellites, dum ad eorum excusationem di cũt se vulnerasse vel occidisse capiendum, quia telo se defendebat & resistebat, vt in terminis scripsit Iodoc. in pract. crim. c. 15. de citatione reali, idest captura, num. 28. in fine, versi. neque culpæ, fol. mihi 33. &
60 est ratio, † quia vulnerare & occidere, est de se prohibitum: ideo dicens se talia cõmisisse, vel ad repellendum vim, vel alias sine dolo & in casu per missio, debet probare suã qualitatem excusantem, alias con demnabitur, secundum magis communem * seruatam opinionem, de qua per Fely. in cap. cum venera bilem, numero 15. & ibi Dec. numero 20. de except. Gramma. voto 2. numero primo, & seqq. Marsil. sin gu. 183. Boer. decis. 164. nu. 10. Boss. in tit. de confess. num. 19. Menoch. de arbit quæst. casu 61. num. 36. & seq. Villalob. in comm. opin. litera C. num. 146. Clar. in pract. §. fin. quæst. 55. vers. posset quoque, cum alijs per Mascard. de probat. libro primo, conclu. 490. num. 17. & conclu. 867. nu. 19. & seqq. lib. 2. & latius dicam Deo dante, infra libro secundo, sub tit. de reo confesso & cõuicto. & faciũt ad hanc limitationem quæ infra dicam in quarta principali limitatione, nu. 80. & seqq.
61 LIMITA VII. Vt † dicta quinta ampliatio procedat, prout loquitur, videlicet quando capiendus resistit, ne capiatur, & se telo defendit. At si nullam resistentiam aut defensionem facit, tunc clarum est, quod istorum vilissimorum, & poltronorum audacia (prout tales appellat Mars. in l. lege Cornelia, nu. 98. & hac de causa, C. ad l. Corn. de sicar.) refrenanda est: non enim est ipsis permissum capiendos iniurijs & contumelijs afficere: Minus etiam permissum est eosdẽ percutere, & multo minus vulnerare & occidere, ad tradita per Follerium in practic. crimin. in verbo notatos capiat de persona, numer. 16. fol. mihi 36. & ibidem, nu. 30. vers. multo minus, fo. 19. vbi bene loquitur in materia. Iodoc. in pract. crim. capitulo 15. de citatione reali, nu. 27. vbi ampliat, etiam quod capiendus penam mortis mereatur Boer. decis. 170. num. 6. ideo si talia commiserint captum vel capiendum maletractando iniuriando, percutiendo, vulnerando, aut occidendo: non solum tenentur de iniuria, de percussione, de vulnere & homicidio, ad text in l. omnes, §. præterea nullus, C. de episc. & cle. & in l. fina. C. de malefic. & mathemat. cum alijs allegatis per Alber. in tract. statu. 4. par. quæstio. 36. & per Foller. in locis nuper citatis, sed etiam grauius puniri debent, cum abutantur iustitiæ calore, & publica authoritate.
62 LIMITA I. Propositam huius quæstionis regulam, † in qua dixi eximentem captum ex manibus familiæ teneri pęna criminis læsę maiestatis, vt procedat prout loquitur, videlicet quando ereptus erat, vel confessus vel conuictus, vel cõdemnatus, & multo magis, si ducebatur ad supplicium, prout loquuntur Doctores alllegati supra, numero secundo, secus si exemptus non confessus, conuictus aut condemnatus: tunc enim qua pęna talis eripiens puniendus sit, Doctores vario modo loquuti sunt: nam aliqui dixerunt, quod pecuniaria pęna plectendus est, & ita communiter * seruari testatur Raphael Cuma. in d. l. addictos, C. de episcop. audiend. prout illum refert August. ad Ange. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. post numerum 56. aliqui alij voluerunt hos eximentes teneri pęna legis Iuliæ de vi priuata iuxta tex. in §. arripiãt in Authen. vt omnes obediant iudicibus Prouinciarum, & scripsit Barto. in l. 4. ff. ad l. Iul. maiestat. quem refert Guido Papæ deci. 579. num. secundo, in fine, versicu. alias autem, &c. & ibi in addit. verbo punitur, litera B. alij etiam dixerũt puniri capitaliter, & poena mortis, prout apud eum seruari testatur Clar. in pract. §. fi. quæst. 68. vers. eximens, &c. in fi.
63 Alij † demũ voluerunt, quod ex quo talis eximens tenetur pro erepto, ac si pro eo fideiussisset in omnẽ casum, vt supra probaui, nume. 9. iccirco puniendus est eadem pęna, qua erat plectendus ipse ereptus, vt declarat additionator ad Guido. Papę, d. decisio. 579. sub nume. 1. in verbo, in crimine læsę maiestatis, litera D. in fin. additionis, vers. verum si quis hoc faceret Fely. in capit. si quando, post numerum secundum, extra de offic. deleg. Alex. consi. 35. nume. 4. vers. in alijs autem casibus, volum. 2. & ibidem, vers. & interdum, vbi respondet ad textum in d. §. si arripiant, dicens scilicet, quod loquatur in casu speciali, scilicet in eximente raptorem, Iodoc. in pract. crim. capit. 15. sub. de citatione reali, idest captura. num. 30. & Decian. in tract. crim. tomo 2. lib. 7. cap. 11. nu. 2. & faciũt in simili Doctores supra allegati in quæst. 30. nume.
64 92. loquentes de eximente carceratum ex † carcere, sed quicquid præfati Doctores dicant, ego credo pęnam hanc de iure communi esse arbitrariam, per ca pariter in simili dixi supra, d. quæs. 30. nu. 93. & seqq. & in terminis post Bar. quem allegat, in l. 1. §. is videtur, in fine, nume. 6. vers. & ideo in casibus, ff. si quis ius dicen. non obtemper. tradit Cagnol. in d. §. is vide
65 tur, num. 27. in fine, vers. in alijs casibus, † vigore autem bullæ præsertim illius quæ vltimo loco edita est per sanctissimum Dominũ nostrum Sixtum Quintum, & de qua feci mentionem supra, numer. 5. siue ereptus sit confessus, siue non, semper illius pęna locum habet, vt ex eiusdem bullæ lectura clare apparet cuius rigor procedit in quolibet impediente ministros & exequutores iustitiæ in eorum officij libera exequutione, ergo multo magis in eximente captum ex eorum manibus licet non sit confessus, vel condemnatus, verum vbi bulla seu constitutio similis non reperitur, serua ius commune, & nõ recedas a proposita limitatione.
66 LIMITA II. Eandem † regulam non procedere in eximente ex manibus familiæ eum, qui iniustè & indebitè captus est, & multo magis si iniustè damnatus

natus mittitur ad supplicium. tunc enim eximēs nulla
pęna tenetur, quia talis ereptio licita est, vt in cap. de
inde, 26. distin. cap. fortitudo, & capi. fina. 23. quæst.
3. cum aliis in proposito adductis per Lucam de Pe-
na in l. prohibitum, nu. 12. in fine, vers. item licet vni
cuique eum eripere, & num. 13. & seqq. C. de iure fi-
sci, libro decimo, non enim peccat, qui defendit eū,
qui iniuriam patitur, 23. q. 8. in princ. & patet Exod.
cap. 2. & qui cum potest, non repellit iniuriam a so-
cio: tam in ipso est iniuria, quam in illo qui facit, &
Prouerb. 24. *Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui tra-
huntur ad interitum, liberare ne cesses*, & Eccles. 4. *Libera
eum, qui iniuriam patitur de manu superb*. Et qui perituro
succurrere potest, & non succurrit, occidit, nec est
grandis differentia, vtrum lethum inferas, vel admit
tas, mortemque languentibus conatur infligere, qui
hanc cum poterit, non excludit. 83. d. in princ. & per
totam distinctionem.

Quæ iura & decisiones licet loqui videantur in ca
pto & oppresso à latronibus, possunt tamen etiā ada
ptari ad captos & oppressos a malis iudicib. quia tale
iudiciū simile est violentię latronū, ideo sicut latro-
nibus resistere licet, ita etiam licebit isto casu iniquis
iudicibus, & ista est veritas, prout testatur Lucas de
Penna in loco præcitato, vbi multum bene loquitur
in materia, nec dissentit Paris de Put. in tract. sindic.
in verbo, captura, c. 3. an si potestas, nu. 1. in fine, folio
137. à tergo, col. 1. vbi dixit quod captus de facto, po-
test etiam de facto eximi a manu iudicis, & familiæ,
per l. 1. §. Othilius, ff. ne quis eū qui, & idem affirma-
uit in verbo, resistentia, capit. 1. post numerum quar-
tum, versic. & vide Bar. fol. 279. a tergo, colum. 1. vbi
pariter dixit, quod si quis liberat eum qui ducebatur
ligatus per familiam, qui capi non poterat, non tene
tur per l. 1. de his, qui latron. Mil. in practica crim. per
sequen. fol. mihi 49. num. 17. Felyn. in cap. si quando
num. 2. vers. tertio fallit, extra de offic. delegati, alle-
gans gl. in capit. hi, qui 23. quæst. 6. dicentem iniustè
condemnatum omnibus modis esse eripiendum, itē
& textum, iuncta gl. in cap. non in inferenda, 23. q. 4.
Mars. in l. lege Cornelia, num. 80. & seq. C. ad l. Cor-
nel. de sicar. vbi ampliando hanc limitationem, post
Alber. quem allegat, in l. addictos, nume. primo, C.
67 de episcop. audien. dicit, † quod etiā clerici, si vident
aliquem iniustè cōdemnatum ad mortem, possunt
eum de facto eripere de manibus familiæ, quod &
idem etiam affirmarunt idem Mars. in pract. §. artin
gam, num. 41. Carrer. in pract. crim. in primo tracta.
de appellat. §. duodecimus casus est, num. 5. Conrad.
in pract. tit. de carceratione, nume. 16. ad finem, vers.
quarto amplia, fo. mihi 276. col. 2. pluribus etiā hanc
comprobat ampliationem Sylue. de Arcer. inter con
sil. criminal. diuersorum consil. 71. num. 23. & seqq.
lib. secundo, Pet. a Placha in epitom. delict. capit. 18.
nume. 7. in fine, lib. 1. Duen. regu. 190. Decuriones &
constituti in dignitate, in 8. ampliatione, & reg. 281.
eximens aliquem de manibus familiæ, in 1. limitatio
ne, versic. vltra quem limito, Clar. in pract. crim in. §.
fin. quæst. 29. vers. sed quid si ille, vbi post Ias. & Bost.
* quem allegat, testatur de communi * opinione, de
qua etiam testatur Bertaz. cons. 35. num. 13. lib. 1. &
faciunt in simili Doctores supra allegati in quæstio
30. num. 113. vbi posui de eximente indebitè carcera
tum ex carcere. [Addo pro hac secunda limitatione
+ lata comprobantem, & de communi * etiam testan-
tem, Brunor. à Sole, quem post hęc scripta habui in
suis quæstioonibus legalibus, quæst. 30. nume. vigesi-
mosecundo, seqq. vsque ad nu. 31. vbi loquitur, tam
in laico, quam in clerico eximente, & ibi plures addu
cit concordantes, & post Brunorum, Olasc. cons. 65.
num. 17. & 18. } or.

Contrarium scripsit Ange. in l. prima, in fine, ff. ne
quis eum, qui in ius voc. est, vi exim. ubi distinguen-
68 do dixit: † aut quis est captus de mandato illius, qui
nullam prorsus, vel si aliquam, in casu tamē de quo
agitur, iurisdictionem non habet, & tūc licet captus
potest eximi, & eximens nullo modo punitur, iuxta
textum in d. l. prohibitum, C de iure fisci, lib. 10. si ve
ro iudex, qui capturam decreuit, non carebat iurisdi
ctione, & tunc etiam, quod dicta captura iniustè de-
creta sit, non per hoc tamen illi de facto est resisten-
dum, sed ad appellationis remedium recurrendum,
iuxta ea, quæ scripsit Innocen. in ca. si quando, extra
de offic. deleg. cum aliis ibi per Ang. allegatis, & An
ge. vbi supra, refert Alexan. in consil. 35. num. 4. ante
finem, lib 2. nec dissentit Cagnol. in l. 1. §. is non vide
tur, num. 28. ff. si quis ius dicen. non obtemperan. vbi
quod eximens, vel alias liberans reum criminis, puni
tur eadem pœna, qua reus ipse puniendus erat, per l.
1. C. de his, qui latron. occulta. & etiam crimine stel-
lionatus pęna extraordinaria propter turbatam iu-
risdictionem nec distinguitur, vtrum exemptus fue
rit iuste, vel iniuste captus, seu detentus, quia non li-
cet iudici de facto resistere, nec eius iurisdictionem
turbare, ut ibi per eum, & faciunt ea quæ infra posui
in secunda regula de iis, qui iudici iniuste exequen-
ti resistunt, numer. 91. (& propterea primam opinio-
nem non bene tutam cum nemo ius sibi dicere pro
pria authoritate debeat, licet eandem communem
crediderit, dixit Brun. a Sole d. q. 30. nu. 26.) & quib.
etiam addo Decia. in trac. cri. to. 2. ll. 7. ca. 11. numero
12. in fi.

69 Prima opinio, † sicut magis communis est, ita e-
† tiam, & verior (declarata tamen, vt infra:) tum quia
prout pariter dixi infra, numero 88. sequentibus, iu-
dici iniuste. & de facto exequenti, de facto etiam, &
impune resisti potest, tum etiam, quia certū est quod
iniuste ac indebite capto, seu etiam multo magis in-
iuste dānato ad mortem, licitum est birroariis ac sa-
tellitibus resistere, ut supra probaui, nume. 9. si hoc
licitum est ipsi capto se impune eximere ex manibus
familiæ, quando iniuste captus est: ergo etiam licitū
esse debet, & tertio eundem sic iniuste captum exi-
mere, & eripere, per regulam, quod vbi alicui licitū
est se defendere, licitum etiam censetur tertio illum
defendere, l. 3. in prin. & l. si quis in seruitute, in fi. ff.
de fur. cum aliis in proposito allegatis per Mariant.
in disput. 1. nu. 27. + Et vide ad materiam quæ de exi
mente debite iustus uocatus alias infra in 2. par. in
ti. de Crim. læs. maiest. in materia turbatæ iurisdictio
nis q ... nu. 100. & seqq.

AMPLIA I. Hanc secundam limitationem (&
70 illatiuè ex ea) multo magis procedere, quando iniu-
stitia seu nullitas capturæ resultaret ex defectu iuris-
dictionis illius iudicis, qui capiendum quem esse de
creuit: tunc enim eximentem, & eripientem minime
puniendum esse apertè colligitur ex distinctione tra
dita per Luc. de Penna in l. quoties, numero sexto,
versic. si si autem capitur alius. C. de exactor. tribut.
libro decimo, & aperte etiam scripsit Ange. in dicta
l. prima, ff. ne quis eum, qui in ius vocat. est, vi exim.
ubi loquitur nō solum in iudice, de cuius iurisdictio
ne nullatenus constat. ut in delegato, qui literas suæ
delegationis non produxit, (prout etiam post Bruno
rum, quem allegat, loquitur Olasc. consi. 65. numer.
decimooctauo. in fine, & sequens.) sed etiam in ha-
bente iurisdictionem, sed limitatam. & illius termi-
nos excedente, faciunt quæ generaliter infra scripsi,
nu. 107: & de resistente iudici exequenti sine iurisdi-
ctione, & supra q. 17. nu. 4. & q. 30. nu. 136. ubi posui
capturam dici iniustitiam ratione iurisdictionis, &
Olasc. d. consi. 65. nu. 21.

A M.

71 AMPLIA II. Eandem limitationem† pariter, & illariuè, vt procedat etiam quādo capitur aliqua persona, quæ vel de iure communi, vel vigore alicuius constitutionis capi non potest: tunc enim eximens hunc captum nullatenus punitur, vt in terminis constitutionis Caroli primi mandātis in Regno non posse capi aliquas particulares personas, scripsit idem Luc. de Penna in dicta l. quoties, ante finem, numer. septimo, versic. vnde cum seruientibus iustitiariorū, C. de exactor. tribu. libro decimo, & de iure commu
72 ni potest poni exemplū in clerico, qui capi non possit de mandato iudicis secularis, ad tex. vbi gl. & com
† muniter †Doctor. *extra de iudic. & in ca. si verò, de sent. excommun. & in capitu. si canonici, de offic. ordina. in sexto, Boss. in tit. de captura, num. 35. & in tit. de foro compet. nume. 150. idcirco si captus eripiatur ex manu eiusdem curiæ secularis, quod eripiens nullatenus puniatur, post Bal. Fely. Giud. Papæ, & Cassa. quos allegant, scripserūt Petr. Duen. reg. 281. eximēs aliquem de manibus familię, in secunda limitatione. Petr. a Placha, in epitom. delict. libro primo, capit. 38. numero 7. ad finem, ver. quam, & intelligentiam fore reorum, &c.

AMPLIA III. Dictam secundam limitatio-
73 nem† multo magis procedere in eximente captum ex manibus eorum, qui non sunt publici officiales, sed priuatæ personæ, nec illam capiendi habent potestatem, iuxta ea quæ scripsi supra, q. 27 num. 8. is nēpe eripiēs nullatenus punitur, vt bene declarat idem Luc. de Pēna, qui magistraliter semper loquutus est in d. l. quoties, colum. fina. numero 7. ver. aut per eos, qui capiendi potestatem non habent, iuncto versi. si autem alius capiatur, C. de exact. tribut. lib. 10. & De cian. in tract. crim. tomo 2. lib. 7. cap. 11. num. 14. Regula enim procedit in capto a publicis seruientib. secus in capto a priuatis.

74 LIMITA I. Hanc ampliationem† non procedere, quando iudex dedisset licentiam etiam priuatis capiendi delinquentem: hanc enim licentiam posse concedi indistinctè dubitandum non est, quando ex aliqua rationabili causa iudex id faciat, ac etiam quando illi priuati, non sunt inimici illius, qui capiendus est: Sed si sint inimici, cum distinctione de qua per Clarum in pract. §. fina. quæstio. 28. versi. solet e-
75 tiam captura. † isto inquam casu non solum non licet capto se eximere ex manibus istorum priuatorum, qui capiendi licentiam a iudice habent, prout nec etiam alteri tertio idem licebit: verum etiam si is captus resistat, dum id eximere quærit: poterunt istę priuatæ personæ illum vulnerare ac etiam occidere impunè, iuxta ea, quæ in satellitibus, & birroariis supra scripsi, num. 39. & seqq. & in terminis nostris tradit Salyc. in l. fin. num. 3. C. de exhiben. reis, quem sequuti sunt Paris de sindica. in verbo, resistentia, cap. primo, post numerum 5. & post versic. adde, quod si familia Potestatis, fol. mihi 279. a tergo, col. 2. Ang. de malefi. in verbo, qđ fama publica præceden. post num. 54. versi. sed Salycetus. Conrad. in pract. in titu. de captura, num. 5. versic. & addas Bald. & Sal. fol. mihi 276. col. 2.

76 LIMITA II. Eandem ampliationem† non procedere, quando malefactores capiendi essent tales, qui a quolibet priuata persona possent capi, ac etiam impunè occidi, prout sunt latrones, transfugæ, hostes publici, foriudicati, & capitaliter banniti: ij inquā cum si resistant, possint etiam a quolibet priuato occidi; ergo multo minus poterunt per alios ex eorum manibus eripi, vt bene declarat, & cōprobat Lucas de Penna in d. l. quoties, col. 7. ver. aut eos, qui capiendi potestatem non habent, C. dē exact. tribu. li. 10. vbi tamen notabiliter hāc limitationem sublimitat procedere, quando notorium esset, quod isti capti, seu capiendi essent tales, qui possent impunè occidi, alitèr secus, vt ibi per eum.

AMPLIA IIII. Supradictam secundam prin-
76 cipalem limitationem (& pariter illariuè ex ea) † vt procedat etiā in casu, in quo de iure appellatio esset admittenda, & non obstante interposita appellatione infra legitima tempora, iudex damnatum in mitteret ad supplicium: tunc enim cum per dictam interpositam appellationem sit ablata iudicis iurisdictio, volensque propterea exequi talem condemnationem, dicatur sine iurisdictione agere: ideo non puniuntur illi, qui ex manibus familiæ hunc si damnatum, & ad supplicium ductum pendente, dicta appellatione eripiant, vt per Bald. in l. addictos, numero secundo, C. de episcop. audien. Angel. de malefic. in d. verbo, quod fama publica præcedente, num. 56. & latius in verbo, præsente dicto Caio, & appellante numero 29. versicul. quid autem si non obstante appellatione, & ibi August. in additio. Carrer. in pract. crimin. in primo tract. de appellat. §. duodecimus casus, est, numero quinto, Guido Papæ decis. 579. nume. 3. versic. aduertendum tamen, Marsi. in l. 1. in princ. nume. 16. in fine, ff. de quæst. & in l. lege Cornelia, num. 79. ff. ad leg. Cornel. de sicar. cum aliis, quos in proposito allegani infra, num. 108. vbi generaliter posui de resistente iudici volenti suam sententiam exequi pēdente appellatione.

SVBLIMITA. Hanc secundam principalem li-mitationem sicut supra pluribus modis ampliatam,
78 vno modo, sed notabiliter: † vt tunc demum eximēs ex manibus familiæ iniustè captum minimè puniatur, dummodo de iniustitia capturæ notoriè constet, aliter secus, vt per Luc. de Penna in l. quoties, colum. penult. num. 6. versic. secundo casu, & paulo infra, in versic. tertio casu, C. de exact. trib. li. 10. vbi magistraliter distinguendo in materia dixit, aut est certum quem capi contra ius, aut est dubium: si est certum, & tunc eripiens nulla pœna punitur, vt in l. 1. cum tribus seqq. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est, vi exim. si vero est dubium, & tunc si captura fit de mādato iudicis, vel etiam siñe mandato, dummodo capientes sint officiales ad id publicè deputati: illicitum est captum ab ipsorum manibus eripere, & eripiētes puniuntur, quia non est subditorum iudicium, pro quibus de iure præsumitur, examinare, processus, & in dubio semper pro his, quæ agūtur ab eo qui publicam habet potestatem, præsumendum est, l. Metuo inuito §. cum prætor, ff. ad Trebel. l. si prætor, ff. de iudic. & l. fin. ff. ne quid in loco publico, cum aliis ibi per eum allegatis, a quibus nec discrepare videtur Alber. in l. addictos, numero primo, C. de episco. audien. vbi declarando id, quod supra affirmauimus, num. 67. videlicet clericos posse impunè e manibus familiæ eripere eum, qui iniustè damnatus mittitur ad supplicium: dixit hoc tunc demum procedere, quando manifestè apparet de iniquitate condemnationis, alitèr secus, & id quod dicere solent multi clerici, eorum scilicet officium esse iuuare positos in necessitate, vt in l. 1. C. de episcop. audien. intelligendum est pariter dummodo iuuenit non eripiendo, sed supplicando, & ita residet ibi Albericus, prout etiam, & hoc idem expressè firmauit Cagnol. in l. 1. §. is non videtur, nume. 28. ff. si quis ius dicen. nō obtempera. vbi facit generalem conclusionem, quod eripiens reum criminis punitur nulla habita distinctione, vtrū fuerit iustè captus, nisi notorie de iniustitia constaret, ut per Dom. Alexand. & Dec. in locis ibi per eum allegatis, quod, & idem voluit Decian. in tract. cri. to. 2. libro 7. c. 41. num. 15. in fine, ergo vbi notoriè non cōstat de iniustitia capturæ, conclusio remanet firma, & ta-

& faciunt ad hæc ea, quæ infra nu. 118. generaliter dicam de resistente iudici, vel eius officialibus iniuste exequentibus.

LIMITA III. Et principaliter propositam re-
79 gulam in pulchro casu,† de quo per Clar. in prac. dicta quæstio. 29. versicu. quæro etiam, in fine, quando videlicet vxor ex manibus satellitum eripit maritũ etiam capitaliter damnatum, fuit enim, inquit Clarus eo loci diu disputandum in Senatu, an talis vxor esset punienda: Et tandem non fuit diffinitiuè absoluta, aut condemnata, sed tantummodo ordinatum, eam non esse molestandum, donec aliud in contrarium per eundem Senatum non fuerit dispositum. Sed ad hæc vide, quæ dixi in simili de vxore eximente ex carcere maritum carceratum supra, quæst. 30. nume. 118. & ex ibi traditis videtur hanc mulierem propter intensum amorem quo prosequitur virum suum, & propter obediētiam quam eidem viro pręstare tenetur, fore excusandum à pęna ordinaria, sed ab extraordinaria & in totum, vix credo in practica obtineri posse.

80 LIMITA IIII. Eandem regulam, † vt tunc demum eximēs captum ex manibus familiæ puniatur dummodo probetur ereptio plenè & concludenter alio modo quam ex dicto satellitum; Nuntio enim ac birroario asserenti sibi fuisse exemptum ac ereptũ reum captum, seu alias fuisse in exequutione impeditum, minimè creditur, ex traditis per Alciat. in tracta. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 14. numer. septimo, vbi bene respondet contrarijs, & ampliat hãc limitationem, etiam quod sic asserentes nuntij, aut birroarij essent plures: Mill. in pract. crim. persequen. folio mihi quinquagesimo, nume. 31. & 32. Boss. in tit. de denunciat. num. 12. vbi & iure & ratione hanc comprobat limitationem, dicitq; quod apud ipsum hæc conclusio nullam habet difficultatem, licet quotidie multi pauperes ex solis dictis satellitum indebitè vexentur, nec dissentit Menoc. de arb. q. lib. 1. casu 112. num. 15. vbi referendo Alcia. vbi supra, loquitur etiam quãdo nuntij seu birroarij sic referentes sunt plures, Pau. Granut. theorem, 19. nu. 6. & nouissimè Mascard. de probat. lib. secundo, conclus. 115. nu. 8. & post Mascard. addo Hectorem Aemil. in tract. de testibus in verbo, testis birroarius, num. 30. fol. 336. litera B. pa .1. & est communis, ✠ pro qua vide bene cõprobantem Decian. in suis tractat. crimi. lib. 9. cap. 4. nu. 7. seqq. ☞ & dixi in tract. de testibus quæstio. 56. nume 576.

81 AMPLIA Hanc quartam limitationem, † vt & idem iuris sit in nuntio seu birroario asserente se verberatum, vel aliqua alia verbali seu reali iniuria affectum ab eo, qui verbaliter citari uel realiter, & sic capi debebat: Nec enim isto casu, immo multo minus eidem dicendum est, vt per Franc. in capit. cum parati, nume. 15. in fine, extra de appel. Card. in clem. si ante, de dolo & contu. Ioan. And. in addit. ad Spec. tit. de contumacia, in additione magna, in vers. circa secundum, Guido Papæ decis. 557. Aliquis verberat procuratorem, versic. sed iuxta hoc quæro, Imol. in si finita, §. plures, in secunda colum. ff. de damno infec. quos omnes refert & sequitur Alcia. vbi supra allegatus, d. regu. 3. præsump. 14. vbi respondet Floriano contrarium affirmanti, & eius rationibus, Ias. in l. age cum Geminiano, colum. penult. C. de transact. & in l. properandum, §. si quidem, in 6. nota. C. de iudic. Mars. singul. 560. ad finem, versicul. dicit postea. Mille. in pract. crim. persequen. folio mihi 50. nume. 31. Menoc. de arbi. quęst. lib. secundo, d. casu 112. nu. 11. Franch. de March. decis. Delphina. 51. nume. 2. & seqq. ☞ par. 1. Tiraq. de retract. consangui. §. 8. gl. 9. nu. 14. Paul. Granut. de theorema. 19. sub nu. 6. Cęph. cons. 241. nu. 69. & seqq. volu. 2. Petr. Roijzi decis. Lituan. 2. nu. 72. Mascard. de prob. lib. 1. conclusio. 189. num. 6. & conclus. 115. num. 5. libro secundo, licet aliqui ibidem relati, num. 6 contrarium dixerint. Hęc
* enim ampliatio, vt video, magis communiter* recipitur, [& eam etiam sequitur nouissimè Hector Aemil. de testibus verbo, testis birroarius, num. 29. fol. 336. ✠ Decian. dicto lib. 8. capitu. 4 nume. 7. sequen.] ☞ & dixi in tractat. de testibus, quęstione 56. numero 577.

SVBLIMITA I. Hanc quartam limitationem
82 † sic vt supra ampliatam, vt licet plene non credatur nuntio, seu birroario sic asserenti de resistentia sibi facta, vel iniuria illata: creditur tamen quoad qualẽ pręsumptionem quæ isto casu aperiet indiciviam ad inquirendum, hoc est assumendum informationes super eo, quod deponit ipse nuntius, vel birroarius, vt bene declarat Boss. d. tit. de denunciat. sub numero 12. ver. si igitur essem iudex vbi dicit. quod si ipse esset iudex tali casu solum reciperet dicta horũ nunciorum & birroariorum ad instructionem, vt ex ea deueniri possit in cognitionem veritatis, cum sic ad instructionem & vt inde possint alij examinari ad habendum veritatem, recipiantur ac examinentur etiã inimici & omnes alij inhabiles, vt ibi per eum, d. nu. 12. & num. 13. vbi testatur, quod a certo tempore citra Senatus Mediolani seruat, quod duo aut plures nuntij vel birroarij non nisi, vt supra, ad inquirendũ sufficiant, vel capturam. Addo & Iodoc. in pract. crimi. capit. 15. tit. de citat. reali, idest captura, nume. 31, vbi quod exequutori referenti de iniurijs, violentijs, alijsque excessibus in exequutione suæ commissionis perpretatis, nulla alia maior per iudicem dabitur fides quam quo ad talium iniuriarum veritatem inquirendam, & idem etiam affirmarunt Afin. in practi. §. 9. capit. tertio, numero quinto, in fine, versic. & id ne maleficium, Paul. Granut. d. theorema. 19. numero sexto, & Cęphal. cons. 241. nume. 7. libro secundo, ex quibus potest dici communiter à Doctoribus receptam fuisse. ✠ Et ab hac communi opinione non est vllo pacto recedendum in iudicando quãuis Corn. in cons. 217. num. primo, lib. 1. videatur sentire ex dicto plurium birroariorum posse ad torturam deueniri & Viu. ibi decis. 19. in fine testetur alias in and. Barensi ex dicto trium birroariorum quendam Ferdinandum Fusellum fuisse condemnatum per annum ad exulendum, dixi etiam in trac. de testibus, q. 56. nu. 195.

SVBLIMITA II. Eandem quartam limitatio-
83 nem, † non procedere, quando cum dicto nuntij, vel birroarij sic vt supra referentis cõcurreret aliqua alia coniectura, tunc crederem tale dictum non solũ facere inditium ad inquirendum, vt in præcedenti limitatione dixi, sed etiam ad torturam, vt colligitur, ex traditis in proposito per eundẽ Alciat. de præsumptio. d. regu. 3. præsumpt. 14. num. 5. in fine, versic. puto primam opinionem, sequitur Mascard. de proba. d. conclus. 199. num. 6. lib. 1. vbi loquitur quando cõcurreret dictum alterius testis fide digni, & conclus. 115. nume. 7. lib. 2. nec dissentit Menoch. d. casu 112. nume. 14. vbi referendo Alciat. in loco supra citato, censet in hoc non parum versari iudicis arbitrium in specta nuntij & citati persona existimabit, an verisimile sit, nec ne, nuntium ab illo citato verberatum fuisse, aut non. [sequitur Hector Aemil. vbi supra. de testibus. dicto verbo, testis birroarius, nume. 80. in fi. fol. 336.]

LIMITA V. Et principaliter propositam regu-
84 lam † non procedere, in eo, qui non eximit captũ vi ex manibus familię, sed tantummodo conatus est vĩ eximere, licet enim de iure cõmuni affectus puniat

eadem

eadem pena etiã nnn sequuto effectu, ad l. si quis nõ
dica. sapere, C. de episc. & cler. & in c. furtum, 14. q.
6. & in l. 1. §. diuus ff. ad l. Cornel. de sicar. quia tamẽ
hæc iuris conclusio non procedit de generali & cõ-
* muni † consuetudine, vt suo loco Deo dante dicam:
ideirco non sequuta effectuali ereptione, nõ videtur
esse locus pœnæ ordinariæ impositæ contra eripien-
tes captos de manibus satellitum de qua in regula su
pra numero 2. sed mitior imponenda est pœna, pro-
ut in terminis scripsit Mars. in pract. crim. persequen.
fol. mihi 50. num. 34. & seqq. [& post hæc scripta re-
perio idem consuluisse Marc. Anto. Eugen. cons. 31.
num. 40. & seq.

85 Sed † certè, quicquid sit de iure, in Vrbe, & statu ec
clesiastico hoc minimè obtineretur, nisi cum diffi-
cultate vigore præallegatæ Bullæ sanctissimi Domi-
ni Nostri Syxti Quinti, punientis non solum eos, qui
effectu eximunt captum ex manibus exequutorum
sed etiam eos qui illos insequuti fuerint. Item eos q
minus aut alias eosdẽ exequutores percusserint.
Quæ verba sunt adeo generalia, vt comprehendant
omnes se opponentes curiæ, etiam quod ex ipsa ca-
ptum non eripiant.

Et hæc sufficiant dicta in primo huius Quæstio-
nis capite.

REGVLA Secunda sit in secundo huius Quæ-
86 stionis capite, † quod iudici vel eius officialibus, aut
exequutoribus resistere minimè licet, ca. qui resistit
2. q. 3. l. addictos, C. de episcop. audien. facit tex. in ca.
noli, in fin. 23. q. 1. & c. paret. 9. q. 3. glo. in ca. præcipien-
tium, 7. q. 1. & in l. vt vim. ff. de iustit. & iur. cum aliis
concordantibus adductis per Socin. regu. 442. & per
Diaz reg. 581. in princ. & per Duen. regu. 192. in quar
ta, limitatione, & per Petr. Placham in epitom. delict.
cap. 28. post nume. 9. & ante illos per Parid. de Put. in
tractat. sindic. in verbo, resistentia, cap. 1. nume. 5. fol.
mihi 267. à tergo, colum. 2. in princip. vbi quod quan-
do iudex officium suum exercet non potest sibi resi
sti, per l. milites agrum, §. irruens, ff. de re milit. nem-
peque præsumitur quod ratione officij faciat, quan
do facit ea, quæ sine iurisdictione exerceri non pos-
sunt. l. prætor, §. si publicanus. ff. de vi bon. rapt. cum
aliis ibi per Paridem allegatis. & idem tradit Mars. in
praxi crim. per sequen. fol. mihi 50. nu. 27. Felyn. in c. si
quando, nu. 5. extra de off. delega. ✠ quibus addi pos-
sunt omnes doctores allegati infra, nume. 91. qui lo-
quuntur in fortioribus terminis. & vt etiam infra in
tit. de homicid. q. 125 num. 101.

87 Resistens † autem iudici, vel eius officialibus & e-
xequutoribus de iure communi extraordinem iudi-
cis arbitrio puniendus est propter turbatam iurisdi-
ctionem, vt pluribus comprobaui supra, nume. 7. 24.
& seqq. 27. & seqq. vigore autem bullę. de qua supra
sæpius mentionem feci, & sic in Vrbe & statu eccle-
siastico punitur tanquam reus criminis lęsæ maiesta
tis in pęnam vltimi supplicij, & confiscationis om-
nium bonorum.

LIMITA I. Et principaliter hanc secundam re-
88 gulam, † vt non procedat, quãdo iudex ipse, vel eius
officiales & exequutores iniustè agunt vel exequũ-
tur, nam tunc licitè, & impunè illis resisti posse, per
textum in l. prohibitum, C. de iure fisci, lib. decimo,
scripserunt ☞ Dyn. in cap. quod quis, numero quin
to, de reg. iu. in 6. Bar. in d. l. prohibitum, nume. secun
do & ibidem Luc. de Penna, nume. nono, vbi quod
priuatus non solum impunè potest resistere officiali
cum aliquid facit contra iura, immo quod punitur,
si non resistit, per l. omnes, C. de decur. eodem lib. 10.
Parid. de Put. in tract. sindic. in verbo, resistentia, cap.
primo, nume. primo, & secundo, Amad. in simili tra

cta. sind. in verbo, sed pone miles, num. 101. fol. mihi
52. colum. prima, in fine, vbi testatur ita pluries fuis-
se iudicatum. Marsi. in praxi crimi. persequen. fol. mi-
hi 49. num. 22. & 23. vbi iura & rationẽ adducit, Dec.
in l. non videntur data, §. qui iuss. 1. num. 4. ff. de regu.
iu. Cagnol. ibidem num. 5. Pet. Duen reg. 190. decu-
riones & constitutum in dignitate, in octaua ampliatio
ne, Per. à Placha in epitom. delict. capit. 38. num. 7. in fi-
ne, vbi alios adducit concordantes, & iterum in c. 28.
† num. 9. vbi testatur hanc sententiã frequentiori Do
ctorum calculo receptam esse, & alios plures allegat.
faciunt, quę pulchre scripsit Marant. in sua disputa-
tio prima, num. 16. & 17. ☞ & nu. 22. & sequent. vbi
hanc limitationem comprobando argumẽtatur sic
89 † quilibet iudex dicitur minister Dei in terris, ca.
non solum. & c. qui malos, 24. quæst. 5. eiusque iudi-
cium censetur prodire de vultu Dei, capit. vt nostrũ,
in prin. de appellat. cap. primo, in princ. extra vt eccle.
Benef. de vultu autem Dei non potest ẽgredi, nisi iu
stitia & veritas, cum Deus ipse dicat, ego sum via, ve
ritas & vita, vt habetur In cap. 14. ergo quamdiu iu-
dex sequitur veritatem & iustitiam, non Dei, sed dia
90 boli minister efficitur, † nec tunc dicitur iudex, glo.
in c. 23. quæst. 2. gl. in capitulum æternus, 13 ver. iudex, de re iudic. in sexto, & dicit Cassiodorus lib. 5. Epistol.
28. tamdiu iudex dicitur, quamdiu iustus putatur im-
mo iudex, qui non facit iustitiam, non solum non di
citur iudex, verum etiam nec homo, sed connume-
ratur inter animalia bruta, teste Aristotele primo Po
litic. vbi ait, sicut optimum animalium est homo, le-
ge fruens ita pessimum animalium est homo a lege
iustitia separatus.

Vnde ad rem redeundo, si iudex dum non facit iu
stitiam, amplius iudex non est, sed priuatus, sicut cui
libet permittitur resistere aduersus violentiã sibi fa-
ctam per priuatum, l. vt vim, ff. de iust. & iure, l. 1. C.
vnde vi, ita pariter & resistere licebit aduersus iudi-
cem, vel eius officiales iniusta agentes & exequẽtes,
cum sic agendo & exequendo habeantur pro priua-
tis personis, vt dixi. & demum hanc eandem limita-
tionem pluribus comprobat & latè prosequitur no-
uissime Seraph. in tract. de priuileg. in 132. num. 17.
& seqq. [post hæc impressa addo in simili exorbitan-
tem Olaicum, cons. 94. nume. 15. vbi & alios adducit
concordantes.]

91 Contrarium, † quod immo resistere non liceat iu
dici, vel eius officialibus ac exequutoribus etiã iniu-
ste exequentibus, suaderi videtur ex ijs, quę in propo
sito adduxit idem Luc. de Penna in l. quories, colu.
prima, numero 5. versi. subditi enim C. de exact. trib.
lib. decimo, vbi quod subditi nedum impedire ne-
queunt quod lata per iudicantem sententia exequu-
tioni mandetur, sed etiam iniustas exequi de iure te-
nentur, capit. pastoralis, §. penult. ext. de off. delegat.
nec subditorum est inquirere, an lata per iudices cõ-
petentes sententia iusta sit, vel ne. Si enim causam,
cur sic lata sententia sit nesciant, interrogare non de-
bent, cum satis plena ratio sit quod superior iubet, vt
per Innoc. in locis ibi citatis per Lucam de Penna, d.
nume. quinto, & sexto, ad finem, versi. neque est, &c.
pariter, quod subditorum non est iudicum, pro qui-
bus de iure præsumitur, examinare processus, & nõ
facit Ecclesiast. 8. *Non iudices contra iudicem, quoniam quod iustum est, iudicat.* Item faciunt relata per Felyn. in cap.
si quando, numero primo, versic. Secundo nota, ex-
tra de offic. deleg. per quem textum notandum di-
xit, quod delegato etiam iniuste procedenti non resi
stitur de facto, & est glo. in l. vt vim, in prima glo. ff.
de iustit. & iure, quæ dixit quod vim repellere licet,
scilicet contra priuatum, non autem contra iudicem,
cui

cui subditi sumus, & hanc contrariam opinionem
secuti sunt plures Doctores relati per Plachã (quos
tamen ipse non sequitur) in epitomi. delict. ca. 29. nu-
mero 9. versicu. tametsi non desint Doctores, sed be
ne eam sequitur Clar. in practi. § fin. quæst. 19. versi.
sed hic incidenter quæro, vbi quod proposita regula
permittens posse iudici iniuste procedenti de facto
resisti, sic absolute intellecta, est valde periculosa;
ideo ipse distinguit quod si iudex, & sic sub velami-
ne iustitiæ, vt dicit Fely. in dicto capi. si quando, post
numerum primum, ff. de offic. delega. & tunc nullo
modo debet ei resisti, nisi vellet inferre aliquod in
præiudicium irreparabile, secus si iudex procederet
eo modo, quo solent procedere priuati, quia tunc li-
cet ei impune resistere, iuxta glos. in l. non videtur, §.
qui iussu, ff. de regu. iur. quam dixit communiter ap-
† probatam * Bolench. in repet. l. capitalium, §. famo-
sos, post num. 143. ff. de pœnis, & ita omnes Docto-
res in hoc concordare testatur Claud. in lectur. d. l. vt
vim, num. 27. & 28 & in repet. eiusdem legis, nu. 48.
ff. de iust. & iur. ✠ quibus addo Dec. in d. l. vt vim nu-
mero 27. versi. & dictum glosę ff. de iust. & iure vbi
ampliat hanc conclusionẽ procedere nedum in ma-
gistratibus temporalibus, sed etiã in perpetuis quic-
quid secus senserit in eadem, l. vt vim Paul. de Cast.
num. 6. vers. quarto & vltimo. Et dixit hac de re ite-
rum infra in titulo de homicid. quæstion. 125. nu-
mero 101.
92 Tenendo † primam opinionem, quæ magis com-
† muniter * a Doctoribus recipitur, & in iure etiam su
stentabilis est, declarata tamen, prout infra.
93 AMPLIA Illã † multo magis procedere, quando
ageretur de damno irreparabili: tunc enim iudici in-
iustè exequẽti ac eius officialibus & exequutoribus
† posse de facto resisti, admittunt omnes † etiam ex ijs
qui vt supra relati, numero 91. contrarium defendsit
& apertè scripserunt ✠ Bal. in l. vt vim nume. 8. in fin.
ff. de iust. & iur. & ibi etiam Paul. de Cast. num. 6. ver
sicu. item tertio Ias. nume. 19. vers. tertio limita Dec.
num. 25. vbi ampliat vno modo, & declarat alio mo-
do Claud. Seyssel. num. 31. in lectura Mantua nume.
67. & Bolognett. num. 57. vbi declarat & ponit mate
riam Cyn. in l. 1. nume. 10. C. vnde vi Henric. Boich.
in cap. significasti il secondo, nume. 20. extra de ho-
micid. vbi bene exemplificat, & declarat Io. de Lign.
in tractat. de bell. capit. 101. & et ca. 102. Soc. reg. 442.
in 3. fallent. Paris de Put. in tract. sindica. in verbo, re-
sistentia, c. 1. an si iudex. post nume. 2. vers. & item si
sit exequutio irretractabilis, fo. mihi 279. colum. 1. in
princ. & ibidem, nu. 3. ad finem, vers. & dixit Bal. & c.
col. 2. pariter, in fine, Angul. ad Angel. de malefic. in
verbo, quod fama publica præceden. post nume. 56.
vers. & vera est ista conclusio, Felyn. in cap. si quan-
do. colum. 2. nume. 2. vers. tertio fallit, extra de off. de
leg. vbi quod hæc conclusio procedit indistinctè, &
† testatur, quod ita tenent omnes * in d. cap. si quando,
& iuribus, & Doctorum authoritatibus illam com-
probat, prout & idem etiam pluribus ibidem com-
probauit Dec. num. 5. & seqq. vbi ponit exemplum,
quando iudex mandaret aliquem suspendi, vel tor-
94 queri, iuxta ea quæ scripsi, num. 66. † & hoc ampliat
duobus modis, Primo etiam quod dubiũ sit, an prę-
iudicium sit irreparabile, nec ne: nã in dubio ad hoc
vt resistentia sit licita, debemus iudicare damnum ir
95 retractabile: † Secundo etiam quod nõ fuerit appel
latũ. nam data irretractabilitate pręiudicij, nõ est ne
cessaria appellatio, vt ibi per eum: licet Bald. in d. l. vt
vim, in 7. q. ff. de ius. & iur. contrarium dixerit, & cũ
Dec. contra Bal. sensit etiam Maran. in sua 1. disput.
nu. 35. vers. 2. casu principali, vbi testatur hanc primã
† ampliationem nõ solum esse cõmuniter * receptam
96 sed etiam ab ea neminem discrepare. † Addo, & So-
cy. in reg. 442. in 2. fallent. vbi ampliat alio modo, vi
delicet etiam quod dubium sit, an iudex iuste agat,
nec ne, quod erit ad declarationem eorum, quę infra
dicentur, numero 118. Mille. in pract. folio 49. nume.
20. Marsi. in l. lege Cornelia, nume. 82. ff. ad l. Corn. de
sicar. nec ab hac ampliatione dissentit Clarus supra
in contrarium allegatus in d. q 26. eodem ver. sed hic
incidenter quæro.
97 LIMITA II. Eandem secundam regulam (&
hæc limitatio, prout etiam cæteræ omnes infra scrip-
tę, illatiuè venit ex præcedenti in prima limitatione
principali) non habere locum, quando iudex proce
deret iuris ordine non seruato. Tunc enim dicitur in
iustè agere, & exequi, vt per Ioan. And. & Gemin. in
cap. dilecto, de sent. excommunic. in 6. Ang. in l. 1. ff.
ne quis eum, qui quos refert, & sequitur Marsil. in l.
1. in princ. num. 18. ff. de quæst. & in l. lege Cornelia,
nume. 86. ff. ad l. Cornel. de sicar. & Marsi. vbi supra,
pariter, & refert, & sequitur Conrad. in practi. titu. de
carceratione, num. 16. in fine, folio mihi 276. colum
na secunda, faciunt, quæ supra de iniusta carceratio-
ne dixi in q. 10. num. 134. & num. 136. & q. 27. nume.
98 111. † & propterea illi non solum isto casu posse resi
sti, sed eundem & iudicem teneri ad reuocãdum de
facto ea, quæ sic de facto, & iuris ordine non serua-
to fecit. est glos. in l. si minor. ff. de euict. cum pluri-
bus aliis concordantibus relatis per eundem Marsi.
vbi supra, in d. l. 1. in princip. eodem numer. 18. ff. de
99 quæst. † & est ratio, quia dum iudex procedit iuris or
dine non seruato, dicitur tollere ius tertij, glos. in ca.
statutum, de hæret. in 6. tollere autem ius tertij est so
lius supremi Principis, non autem iudicis, vt notatur
in cap. constitutus, de relig. domi. Gram. consi. ciuili
84. Aym. consi. 302. in princip. ☞ & facit pro hac li-
mitatione alia conclusio, quod scilicet iudicis proce
dentis ordine iuris non seruato iussus, & authoritas
non excusat obedientem illi de qua dixi in titulo de
pęn. temperan. q. 97. numero 116. & seqq. Et faciunt
quæ dixi infra nu 117.
LIMITA III. Eandem secundam regulam nõ
100 procedere † in iudice volente exequi sententiam
nullam: nam tunc, cum iniustè agere dicatur, iccir-
co posse ei de facto resisti dixerunt Paris de Put. in
tract. de sindic. in verbo, resistentia, c. 1. excedunt ple-
rumque exequutores. nume. 3. fol. mihi 280. à tergo
columna 1. in fi. Bernard. de Landriano in additio. ad
Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica pręce
den. post num. 56. litera B. in fi. Maran. in d. l. 1. sua di-
sputatione, nume. 36. vbi quando iudex vult exequi
sententiam ipso iure nullam vel notorie iniustã, quo
casu pro nulla habetur, potest de facto resisti officia
libus exequi volentibus dictam sententiam nullam;
ibique plures adducit concordantes, & ampliat pro-
cedere, etiam quod potuisset alia via reparari, scilicet
per appellationem, dummodo sententia sit vel ipso
iure nulla, vel alias notoriè iniqua, vt præfertur, de
quo etiam dicam infra, nu. 119. addo pro hac eadem
limitatione Barba. post alios in c. ex literis, per illum
tex. iuncta gl. nu. 24. extra de offic. deleg. quem textũ
etiam ad hoc refert Fran. de March. decis. 72. num. 9.
vol. 1. & decis. 260. n. 4. eo. vol. 1. Asin. in practi. iudic.
§. 31. ca. 2. in prima limitatione principali, n. 4. ver. rur
sus ẽt, quẽ in proposito referẽdo sequitur Rober. Lã
cellot. in tract. de attẽtat. c. 17. n. 51. fol. mih. 365. col. 1.
101 LIMITA IIII. Quia etiam officialibus, & exe
quutoribus excedentibus modum suæ exequutionis
potest de facto resisti, vt singulariter dixit Corset. in
suo singulari, verbo, officialis 2. incipiẽte, officiali ex
cedenti modum, & c. allegans text. in l. contra nostrã
C. de exact. & exequutor. li. 12. vbi Bar. dicit illam le
gem

gem eſſe notandam contra baiulos & nuntios, qui
ſunt deſtinati ad pignorandum aliquem, quia licitè
poteris eis reſiſti, ſi acciperent pignora vltra modum
debitum, & etiam debent puniri, quod & idem affir-
mauit Paris de Put. in tract. ſind. in verbo, reſiſtentia
cap. 1. an ſi iudex nu. 8. ver. facientibus exactionem vl
tra modum, fol. mihi 280. col. 1. & ibid. c. 2. excedunt
plerumque exequutores, nu. 2. ad medium, ver. nam
exequutores contra leges, & nu. 4. verſ. ſic etiam offi
ciali poteſtatis, ſequitur Marant. in d. ſua 1. diſputat.
num. 28. Marſ. in l. fin. num. 46. ff. de iuriſd. omn. iudi.
cum alijs relatis per Maſcard. de proba. lib. 1. concl.
189. num. 26.

102 SVBLIMITANDO Hanc† quartam limitatio
nem vide, quæſo, in propoſito magiſtralem diſtin-
ctionem quã facit more ſuo Luc. de Pen. in ſua præ
allegata l. contra noſtram, nu. 1. C. de exac. & exeq. li.
12. quam etiam referre videtur, ſed non perfectè, idẽ
Paris de Put. de verbo, reſiſtentia, c. 2. poſt nu. 2. ad fi-
nem, ex quorum dictis colligitur, tres caſus figuran-
dos eſſe in materia propoſitæ limitationis. Primus e-
rit, quando certum eſt, officialem non excedere mo
dum in ſuo officio. Secũdus, quando dubium eſt, an
103 excedat, vel non: Tertius,† quando certũ eſt, quod
excedit Primo caſu res non habet difficultatẽ, quod
officiali non excedenti in ſuo officio non ſolum reſi
ſti non poteſt, ſed etiam reſiſtens puniendus eſt, vt in
l. non poteſt videri, ff. de reg. iur. & l. contumacia, §.
fi. ff. de re iudi. cum alijs ſupra allegatis in 2. regula,
num 86.

Secundo autem caſu, quando eſt dubium, & tunc
diſtinguenda eſt qualitas officialis ſi eſt in dignitate
vel in magna adminiſtratione poſitus, & tunc nõ de
bet reſiſti, ſed in dubio eſt ei parendum, & non parẽs
punietur, l. ſi quis ex aliena, ff. de iudi. l. 1. ff. ſi quis iuſ
dicen. non obtempe. l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ierit.
& eſt ratio, quia pro talib. ſemper eſt præſumptio, ꝙ
bene faciant, nec excedant, l. 1. ff. de off. præfecti præ-
104 tor. & l. 1. ff. de off. ciuil. iudic. † Si autem officialis
ſit in vili officio, & non in dignitate, & tunc quia ceſ
ſat pro eo talis præſumptio, imò præſumptio eſt con
tra eum, quod excedat in officio: neceſſario ſequitur
ꝙ in dubio ipſi reſiſti poteſt, niſi ſuperioris mandatũ
oſtẽdat, d. l. prohibitum, C. de iure fiſci, lib. 12. & l. de
fenſionis, in fi. & in auth. vt lic. matri & auię §. is quo
que, & in l. nulli, C. quorum appell. In tertio vero ca-
ſu, quando certum eſt, quod officialis excedit, alia e-
tiam facienda eſt diſtinctio, nam ſi excedit, nõ deue-
niendo ad factum, & tunc reſiſti non debet, quia reſi
ſtentia quæ conſiſtit in facto, non eſt neceſſaria, l. 4.
C. de deſertor. lib. 12. ſufficiet ſolum non obtemper.
vt in l. 1. §. 1. ff. de fer. ſi vero non excedit deueniendo
ad factum, & tunc aut excedit officium, aut officio,
ſi excedit officium, quia puta habens certum officiũ
intromittit ſe de alio ad eum non pertinente, & tunc
licitum eſt de facto ei reſiſtere, vt in d. l. cõtra noſtrũ
C. de exacto. & exeq. lib. 12. & in d. l. prohibitũ, C. de
iure fiſci, lib. 10. & in l. deuotum, C. de metat. eo. li. 9.
faciunt quæ infra dicam de iudice agente ſine iuriſ-
dictione, nu. 107. & eſt ratio, quia in eo, quod officia-
lis exercet extra officiũ, cenſetur priuatus, l. fi. ff. de iu-
riſ. om. iud. l. 3. ff. de off. præſid. priuato autem vim in
ferenti reſiſti poteſt, l. vt vim, ff. de iuſti. & iure, & nõ
ſolum poteſt reſiſti, verum etiam officialis ſic exce-
dens puniri poteſt & corporaliter, prout ex textu in
d. l. contra noſtram, ponderando verbum, correptũ.
ibi poſitum, ſcripſit idem Luc. de Penna, nu. 1. Si ve-
ro non excedit officium, ſed in officio, & tunc reſiſti
non poteſt, vt in iuribus allegatis ſupra in 1. caſu hu-
105 ius diſtinctionis, nu. 101. † licet bene ſibi obedien-
dũ nõ ſit, cũ mandet ea quæ ſunt contra iuſtitiam, c.
ſi quis præpoſtera, in 50. diſ. c. non nu. 11. q. 3. & hanc
diſtinctionem licet non ſic per ſeparatos caſus diſtri-
butã, reperies, vt ſupra apud Luc de Pen. in d. l. cõtra
106 noſtram, C. de exact. & exeq. lib. 12. † vbi etiam, nu.
1. in verbo legitimè. & in fi. legis dat regulam, quod
in omni caſu, in quo ſupra in hac diſtinctione dictũ
eſt, poſſe reſiſti officiali excedenti intelligendum eſt
de reſiſtentia legitima, non autem effrenata, per tex.
in c. ad hæc, 16. q. 1. quod etiam idem ſcripſit Paris de
Put. de ſind. d. verbo, reſiſtentia, c. 2. nu. 3. ✠ Quod vl-
timum bene declarat Bolognet. in l. vt vim n. 60. ad fi.
ver. item hæc reſiſtentia ff. de iuſt. & iur.

107 LIMITA IV. † Eandem ſecundam regulam
non procedere, quando iudex ſine iuriſdictione age-
ret aliquid extra officium ſibi commiſſum: nam tũc
cum nulliter agere dicatur, iccirco ei impune reſiſti
poſſe ſcripſerunt Innocen. in cap. ſi quando, num. ſe-
cundo, extra de offic. delegat. vbi dixit quod iudicib.
male procedentibus, ſcilicet circa ea, quæ non ſunt
ſibi commiſſa, nõ ſolum reſiſtere poſſumus, verum
etiam competit contra eos interdictum vnde vi, ar-
gumen. tex. in l. prohibitum, C. de iure fiſci, libro de-
cimo, Felyn. in dicto cap. ſi quando, columna ſecun-
da, numero ſecundo, verſicu. ſecundo fallit, in diſcur
ſu, vbi pluribus comprobat hãc limitationem, & in
ter alia iura adducit tex. in c. 2. ſecundo, in fi. de conſti.
in 6. vbi habetur quod extra territorium ius dicentis
cum eo caſu ſine iuriſdictione agatur, poteſt quis iu-
dici non parere & ſic reſiſtere, & vbi datur alicui ali
qua prærogatiua ratione certi officij, nihil dicta præ-
rogatiua operatur quando aliquid extra illud officiũ
gerit, vt per Bart. in extrauag. qui ſint rebelles, ſuper
verbo, rebellando, in princip. vbi quod non eſt rebel
lis ille, qui reſiſtit officiali aliquid facienti extra offi-
cium, ſed bene eſſet rebellis, ſi reſiſteret facienti in
officio. Addo pro hac eadem limita. Paridem de Pu.
in tract. ſind. in verbo, reſiſtentia, cap. primo, an ſi iu-
dex, num. 3. ad medium, verſ. & adde, &c. folio mihi
379 columna prima, & ibidem, verſ. & dixit Inno-
cen. &c. & cap. 2. excedunt plerumque exequutores,
num. 3. ad fin. verſ. quod eſt verum fol. mihi 280. à ter-
go. columna prima, in medio. vbi loquitur in eo, qui
habet certum officium, & intromittit in ſe alio offi-
cio ad ſe non pertinente: Nam tunc non ſolum im-
pune ei reſiſti poteſt, ſed etiam ille officialis punien-
dus eſt, vt in l. contra noſtram, vbi præcipue Luc. de
Penna, numero ſecundo, verſ. ſi excedit officium C.
de exact. & exequut. lib. 12. & dixi ſupra, numero 104.
addo & Maran. diſput. 1. num. 45. vbi quod iudici reſi
ſti poteſt, non ſolum quando extraiudicialiter pro-
cedit, ſed etiam quando iudicialiter, ſi negotio ſibi
non commiſſo aliquid exequatur: quia tunc cum re-
ſpectu illius negotij non commiſſi iuriſdictionẽ nõ
habeat, poteſt ei impune reſiſti, vt per Abb. in d. cap.
ſi quando, in 2. notabili, Bartol. & Innocen. in lo
cis ſupra citatis.

108 LIMITA VI. Et illa nuè ex præcedenti limitat.
quod cum per appellationem dicatur ablata iuriſdi-
ctio iudicis, qui ſententiam tulit iccirco ſi ea interpo
ſita & pendente, (in caſu tamen, in quo de iure appel
latio recipi debet) iudex de facto vellet ſuam ſenten
tiam exequi, tunc pariter & de facto poſſet ei reſiſti.
tanquam ſine iuriſdictione, & inique agenti, ut per,
Innocen. in cap. ſi quando, numero ſecundo, verſic.
& ex quo per appellationem extra de offi. deleg. Pa-
ris de Put. in tract. ſindica in verbo, reſiſtentia, capit.
primo, an ſi iudex, numero ſecundo, verſ. & idem ſi
exequatur appellatione pendente, fol. mihi 279. co-
lumna prima, & ibidem numero 3. in princip. verſic.
et vide Baldum, columna ſecunda, verſ. item ſi pro-
cedat faciunt quæ ſupra dixi in eximẽte ex manibus

ſatelli-

satellitum condemnatum & ductum ad supplicium
pendente appellatione, num. 77. Dec. in d. ca. si quan-
do, num. 13. & seqq. vbi huius limitationis eam red-
dit rationem, quia post appellationem iudex rema-
net, vt priuatus, ideo ei impunè resisti potest, ex Ol-
drado, Ancbarano, Castr. & alijs ibi per eum allega-
109 tis, † & hoc ampliat duobus modis. Primò etiam
quod non sit certum appellationem tenere, cum in
dubio pro appellatione præsumatur, vt admittenda
sit gl. in cap. vt debitus, extra de appellat. quicquid in
110 contrarium Abb. ibidem senserit. † Secundò etiam
quod nõ appareat notorie, quod grauamen illatum
per sententiam sit iniustum: quod faciet ad declara-
tionem eorum quæ infra dicentur, nu. 118 addo pro
hac eadem limitatione, Maran. in sua 1. disput. num.
38. Roland. consil. 77. numero 6. lib. secundo, Guido
Papæ in tract. de appellat. quęst. 120. colum. 7. versic.
quid autem si non obstante, Cæpol. caut. 6. incip. po-
test adhiberi. Catellia. Cotta. in suis memoral in ver-
bo, appellatio interposita. Vital. in trac. clausu. in clau
sula, nil nouari appellatione pendente, sub nume. 18.
versicu. & adde quod, cum alijs allegatis per Rober.
Lancellot. in tract. de attentat. capit. 12. in 20. amplia-
tione, numero primo, & seqq. & prima limitatione,
num. 100. cap. 18. ☞ quibus adde etiam quæ dixi, in-
fra in secunda parte, titu. de var. quæst. quæstion. 101.
numero 6. ✠ Et Dec. in l. vt vim, num. 27. ff. de iustit.
& iur. Vbi amplius quid si appellatio est inualida est
friuola, vel dubitatur de hoc, & ibi etiã Claud. Seys-
sel. nume. 31. & seq. in lectura, vbi de eadem materia,
& Bolognett. nume. 60. Vbi declarat Henric. Boich.
in c. significasti, il secondo, nume. 10. in fine, extra de
homicid. Carrer. in pract. crim. in tracta. de homicid.
& assassin. §. circa secundum, nu. 25. & seqq. Vbi pa-
riter hæc conclusio declaratur.
111 AMPLIA Hanc sextam limitationem, † vt non
solum impunè resisti possit iudici volẽti exequi suã
sententiam post interpositam appellationem, verum
etiam iudex is exequi volens puniri debeat: Nam
quando causa est ciuilis, & iudex non obstante appel
latione interposita suam exequitur sentẽtiam, & sic
non detulit appellationi in casu, in quo deferre debe-
bat: puniendus est de iure ciuili in 30. pondo auri, l.
112 quoniam iudices, & ibi Doctor. C. de appell. † de iu
re verò canonico arbitraria pœna puniendus est, ca-
pit. de priore, & ibi pariter Doct. extra de appellat. Si
verò causa est criminalis, de iure ciuili tenetur de vi
publica, l. lege Iulia, la prima, ff. ad l. Iul. de vi publica.
quæ quidem pęna est aquæ, & ignis interdictio, l. qui
dolo, §. primo, ff. ad l. Iul. de vi publica. cuius loco ho
die successit deportatio, vt ibidem declarat gl. in ver-
bo, aqua & igni.
De iure autem canonico iudex isto casu pænã de-
portationis patitur, cap decreto, & ibi Archidiaca. 2.
* q. 6. & ita reperio communitert conclusum per Do-
ctor. prout respectiuè videre poteris in primis apud
Doctores tam Iuristas, quam Canonistas, in iuribus
supra allegatis, & vltra eos apud Guido Papæ in tra-
ctat. de appellat. q. secunda, & q. 20. columna quarta,
versicu quæro an appellatione interposita, Conrad.
in pract. ciuili, in rub. de appell. num 6. fol. mihi 200.
columna prima, Aret. & Fab. instit. de oblig. quæ ex
quasi delicto nasc. in princ. Boer. decis. 153. nu. quar-
to, Maran. in Speculo, in 2. actu principali vltimę par
tis, nume. 199. Menoch. de arbit. q. lib. secundo, casu
368. Contar. in l. vnica, C. si de momentan. poss. in q.
19. pęna iudicis, num. primo, & seq. vbi etiam de ma
teria. Rober. Lancellot. in tract. de attentat. ca. 31 nu.
113 242. & pluribus seqq. vbi pariter de materia. † & in-
ter alia dicit aduertendum, quod prædictę pęnę non
procedunt, nisi iudex non solum deferat appellatio-
ni, verum etiamsi exequatur suam sententiam non
obstante appellatione: alioquin si post nõ admissam
appellationem nihil attentaret pęnas prædictas non
incurreret, sed alias mitiores, de quibus in d. l. quoniã
iudices. & in l. a proconsulibus. C. de appel. super qui-
bus non insisto, quia hodie de consuetudine iudici
ob solam non admissionem appellationis nulla im-
poniatur pęna.
114 AMPLIA Rursus pręcedentem † ampliationem,
qua quando causa criminalis est capitalis, & iudex
non obstante appellatione suam sententiam exequi
tur, & condemnatum suspendere facit, videtur quod
etiam ipse capitaliter puniendus sit, vt per Angel. de
malefic. in verbo, præsente dicto Caio & appellante,
versic. quid autem si non obstante appellatione, nu-
me. 29. de quo dicit esse casum in l. lege Iulia, §. final.
ff. ad l. Iul. repetund. nec dissentire videtur Menoch.
de arbit. quæst. lib. secundo, dicto casu 368. numer. 3.
in fi. vbi dixit quod isto casu iudex puniendus est ea
dem pęna, qua punitus fuit is condemnatus, ex Boer.
in d. decis. 153. nu. 2.
115 Sed † vide Boer. ibi, vbi plenè examinando hunc
articulum non videtur admittere hanc conclusionẽ,
nisi duobus concurrentibus vltra non admissionem
appellationis.
Primò, quòd is fuerit iniustè damnatus ad mor-
tem; Secundo, quod dolosè, & per sordes: tunc enim
talis iudex punitur eadem pęna: secus si sentẽtia fue-
rit iusta, licet eam exequutus fuerit, non obstante ap
pellatione, quod non debebat facere & idem si fue-
rit iniusta, dummodo non dolosè, & per sordes illũ
morti tradiderit, quia his duobus vltimis casibus vel
pecuniaria pęna punitur iudex, vel aliàs iudicis arbi-
trio, vt late prosequitur ibi, nu. 6. & seqq. vsque ad nu.
20. vbi examinat intellectum d. l. leg. Iul. §. hodie, ff.
ad l. Iul. repetund. & hac de re, ☞ dixi etiam aliquid
infra sub titu. de var. & quęstion. ☞ quæstione 101.
num. 5.
116 LIMITA VII. Dictam † secundam regulam non
procedere, quando iudex aliquid facere non tanquã
iudex, nec sub velamine iustitiæ, sed extra iudiciali-
ter, & vt priuatus: tunc enim ipsi impunè resisti po-
test, sicut pariter & impunè resistitur cuilibet priua-
to, per ea quæ latè in proposito retulit Felyn. in cap.
si quando, columna secunda, numero secundo, in se-
cunda fallent. per totam, extra de offic. delegat. & ibi
etiam hoc notat Dec. numero quarto, vbi plures ad-
ducit concordantes, ✠ Alber. in l. vt vim, num. 6. ff. de
iustit. & iur. & ibi etiam Bal num 8. Ang. nu. 2. Paul.
de Cast. num. 6. in prima limitatione, Ias. num. 19. De
ci. num. 24. Claud. Seyssel. num. 27. & nume. 30. in in
in lectura, & in repet. num. 31. in prin. & nu. 33. Man-
tua, nu. 65. ante fi. & Bolognet. nu. 54. vers. prima agi-
tur est conclusio Cyn in l. j. num. 10. C. vnde vi & ibi
etiam Bal. nu. 34. Alber. num. 16. post med. vers et in-
tellige Saly. sub num. 11. Henric. Boich. in c. significa
sti, il secondo, nu. 15. extra de homicid. vbi bene ponit
exempũl quando iudex procedat, vt priuatus et quã-
do extra officium suum Iac. Boulanc. in repet. l. capi-
talium, §. famosos, nu. 143. vers. aut iudex infert vio-
lentiam non exercendo officium, ff. de pęn. Io. de Li
gna. in tract. de bell. cap. 101. Socin. reg. 442. Vbi sup.
nu. 17. Sebast. Medic. de cas. fortu. par. 1 q. 8. nu. 36. Ia-
cob. Ayrer in tract. de homicid. necess. par. j. num. 68;
et seqq. Marl. in l. leg Corn. nu. 83. ff. ad l. Corn. de si-
✝ car. assentit Clar. qui restatur de communi *opi. in d.
q. 29. sub vers. sed incidenter, in fin. nec dissentit Me-
noch. qui alios plures adducit, in 8. remed. recupera.
poss. nu. 9. et hæc conclusio nullã prorsus habet diffi-
cultatẽ, et procedit indistinctè, sicut in quolibet pri-
uato, vt bene declarat Maran. qui etiam plures Doc.

idem affirmantes refert in d.sua prima disput.nu. 34. ubi testatur, quod in hoc omnes Doctores concordant, & nullus discrepat; & ampliat siue grauamen sit irreparabile, siue reparabile, quia semper iudex sic extraiudicialiter procedendo dicitur procedere, vt priuatus, ergo semper ei resisti potest, iuxta glo. non videtur, §. qui iussu, ff. de reg. iu. cum aliis ibi per eum allegatis. & facit pro hac septima limitatione, qa iudicibus, seu officialibus præcipientibus ea quæ non spectant ad eorum officium, sed sunt extra illud nõ solum parendum non est, sed etiam impune resisti potest, secundum glos. in l. Non videntur data, §. qui iussu, in verbo, qui iussu versicu. 5. vero non exequatur iuncto versi. in casibus non solum non obedire, ff. de reg. iu. & in c. quid quis, in 1. gl. versicul. Si vero non exercet officium suum. eodem tit. de iureiur. in 6. & hæc nota ad declarationem, quæ infra dicentur, sub nu. 121. Et faciunt pro hac limitatione quæ dixi infra in tit. de crim. læsæ maiest. q. 112. nu. 148.

LIMITA VIII. (Et hæc limitatio non multum differt à secunda limitatione supra posita, nu. 97.) vt
317 eadem† secunda regula non habeat locum, quando iudex procederet sine causæ cognitione, & de facto, nam tunc cum iniustè agere dicatur, immo etiã tanquam priuatus reputetur: idcirco ei impunè resisti potest. Bal. in l. vt vim, num. 8. vers. aut in forma officij, ff. de iustit. & iu. & ibi etiam Fulgos. num. 1. ad med. Menoc. num. 66. Vbi declarat & Bolognet. nu. 8. in fi. & num. 55. Carrer. in pract. crimi. in tractat de homicid. & assassin. §. circa secundum, nume. 15. & 18. & nume. 21. Vbi amplius quod casu ipsi Principi resistere licet Plach. in epith. delict. cap. 28. num. 9. in princip. Vbi de magis communi & d. nume. 9. in fi. vers. quam vltimam sententiam, Card. Fely. & Abb. in locis allegatis per Marsil. in l. lege Cornelia, num. 82. ff. ad l. Corn. de sicar. & singul. 195. nemo, Dec. & Cagnol. in regul. factum a iudice, ff. de regu. iur. Franc. Hercul. in tract. de cautel. de non offend. c. 5. num. 1. & primo, & iudex procedendo sine causæ cognitione non solum dicitur procedere vt priuatus, sed etiam dicitur facere violentiam, gl. in c. fin. de iura. cal. in 6. Gram. cons. ciuil 150. num. 38. & 41. Aym. cons. 304. nu. 4. cum alijs adductis per Seraph. de Seraph. de priuileg. iura. priuil. 112. nu. 36.

SVBLIMITA I. Et generaliter præcedentes om
318 nes limitationes huius secundæ regulæ, † vt procedant, si notoriè constat quòd iudex & eius exequutores volunt iniustè agere & exequi data enim notorietate grauaminis & iniustitia, quod Iudici resisti possit, voluerunt Paul. de Cast. in l. vt vim, nu. 6. vers. item procedit, ff. de iustit. & iu. & ibi etiam Ias. num. 19. vers. secundo limita Dec. num. 26. Claud. Seyssel. in repet. num. 33. versicu. quod verum nisi euidenter appareret de nullitate præcepti, & nume. 34. & Bolognett. num. 58. & sequen. Vbi declarat Cyn. in l. j. nume. 10. in fi. versic. aut certum est, quod procedit contra ius, C. vnde vi Henric. Boich. in cap. significasti, il secondo, num. 18. vers. aut infert violentiam notoriè & num. 19. extra de homicid. Vbi exemplificat quod quandoque iudicis violentia, seu iniustitia est notoriè contra ius diuinum quandoq; ius ciuile, & quandoque contra ius Canonicum Socyn. regu. 422. in 2. fallent. Carrer. in pract. crim. in tracta. de homicid. & assassin. §. circa secundum num. 17. & seqq. & num. 28. secus si sumus in dubio: tunc enim resisti non potest, vt bene scripsit Luc. de Penna in d. l. prohibitũ, columna secunda, numer. 9. C. de iure fisci. vbi notat ex eo textu, qđ priuatus potest impunè resistere officiali, quando aliquid facit contra iura. deinde hoc declarat procedere, quando certum est, ipsum officialem iniquè agere & manifestè contra legem, secus in dubio, quia in dubio obediendum est iudici, vt ibi per eum, d. num. 9. & num. 29. vbi quod quando certum est, vel esse potest, quod præceptum iudicis iustitiam non continet, licitum est non sibi obedire, secus si non est certum, quod & ante eum voluit Dynus, quem ipse allegat in regula, quod quis, de regul. iu. in 6 sequitur Paris de Put. in tracta. singul. verbo, resistentia, capi. primo, an si iudex, numero secundo, versicu. & hoc cum certum est. Soc. regul. 441. in secunda fallent. Mill. in pract. crim. persequen. folio mihi 49. numero vigesimosecundo, ibi, *& hoc si manifeste constet*, & num. 36. vbi quod si manifestè non constat actum esse nullum, in illo dubio obediendum est exequutori, per l. nec magistratus, ff. de iniur. Fely. in cap. si quando, columna secunda, numero secundo, post tertiam fallen. ibi, *si est dubium, debet supplicari, &c.* & paulo infra, columna 3. in quarta fallen. per totam
319 vbi concordantes allegat. † & sentire videtur, quod quando notoriè constat de iniustitia, tunc nõ sit necessaria appellatio, nec quod damnum sit irreparabile: quod nota ad declarationem eorum, quæ mox dicam in sequenti sublimitatione, & faciunt quæ scripsit de damno irreparabili supra, numer. 95. & quod idem affirmauit Dec. in dicto cap. si quando, nu. 8. & seqq. vbi etiam quando dicatur notoriè constare de iniustitia, & ibi cõcordantes adducit, Maran. in d. sua disput. j. num. 36. & 37. et 44. in fine, vbi plurimus comprobar hanc ampliationem, dicens quod licet impunè resistere iudici volenti exequi suam sententiam, vel ipso iure nullam, vel notoriè iniquam, et hoc indistinctè siue sit appellatum, siue non, et siue damnum sit irreparabile, siue etiam reparabile: at si non constat notoriè de iniquitate sententiæ, et sic sumus in dubio, obediendum est, nec potest resisti propter authoritatem iudicis, qui habet præsumptionem pro se. faciunt ad hanc sublimitationem, quæ magis in specie de eximente ex manibus familiæ eum, quem indebitè fuisse captum notoriè constat, dixi supra, numero 78.
320 Et† ad declarationem eiusdem sublimitationis vide pariter sup. nu. 104. vbi posui, quod quando officialis seu exequutor est vilis et in nulla dignitate constitutus, tunc etiam in dubio et quod notoriè nõ constet de iniustitia actus ei impunè resisti potest, nisi ostendat superioris mandatum.

SVBLIMITA II. Pariter et generaliter omnes
321 præmissas limitationes dictæ secundæ † regulæ, vt tunc demum procedant, quando scilicet iudicis, et officialium iniustæ exequutioni alio modo occurri, et obuiari non potest, nisi resistendo: vnde secus quãdo alio modo magis ciuili, et sine resistentia posset reparari, vt puta appellando: tunc enim resistere non licet impunè, et sic resistentia in casu iniustæ exequutionis erat admissa in subsidium, et non aliter. textus est, qui hoc bene probare videtur in d. l. addictos, et ibi præcipuè Bal. in summario, C. de episcop. audien. Paris de Put. in tract. sind. d. verb. resist. cap. primo, an si iudex, post numerum tertium, vers. tamen quo ad eum, fol. mihi 279. columna prima, in fi. vbi quod nunquam etiam in casu licito potest resisti exequutoribus, quãdo alias ciuili modo et sine armis reparari potest, quod et idem post Bartolũ, et Cyn. in l. ab exequutoribus, C. quorum appellat. voluit Mill. in pract. crim. persequen. folio mihi 50. numero vigesimoquinto, vt puta appellando, quia appellari debet et non resisti, vt per eundem Paridem ibidem, colũ. secunda, versic. sed si non est appellatum, per capitu. si quando, de offic. delega. et ibi hoc notat Innocent. numero secundo, versicu. sed si aliter. Felyn. numero secundo, in prima fallent. versicul. considera, quoniam, etc. columna secunda, in princip. Aug. ad Angel.

gl. de malefic. in verbo, præsente d. Caio, & ei appellante, post num. 29. vers. & pro hac sententia facit. & ex. plumb. hanc sublimitationem comprobat Maran. in d. sua 1. disput. nu. 13. & 14. vbi inter alia, quod quando iudex aliquid iniustum facit, nō debemus statim recurrere ad resistētiam, & ad alia remedia de facto, quia habemus remediū iuris generale, videlicet appellationē quæ propriè inuenta est ad relaxanda grauamina illata per officiales, c. suggestum, & c. cū speciali, §. porrò, de appell. At si appellatio non sufficit, & ea non obstante iudex vult exequi, tūc licitum est de facto resisti, vt supra dixi, nume. 108. & vide ad declarationem huius sublimitationis, quæ nuper dixi, nu. 119. vbi posui posse etiam absque appellatione resisti, quando constat notoriè de iniustitia exequutionis. item vide ea, quæ pariter dixi supra, nume. 95. vbi posui etiam appellatione non esse opus, quando agitur de damno irretractabili.

ARGVMENTVM.

Carceratus, an & quando sit fideiussoribus relaxandus: & fideiussore non existente soluendo, an Iudex, vel Notarius pro eo teneatur.

SVMMARIVM.

Carceratus relaxatur fideiussoribus, quando delictum est leue, & & pœna pecuniaria, num. 1.

Clericus carceratus relaxatur fideiussoribus, quando pœna est pecuniaria, nume. 2.

Carceratus quando relaxatur sub fideiussore, fideiussio debet esse de stando in certo loco, & inde non recedendo, num. 3. Sed quod sufficiat fideiussio de repræsentando, vel de iudicatum soluendo num. 4. & 5.

Carceratus si non habet fideiussores, & loco fideiussorum offerat pignora, relaxandus est: alias iudex tenetur, nu. 6.

Iudex non relaxans carceratum sub fideiussione in casu in quo de iure relaxare tenetur, conuenitur in sindicatu actione iniuriarum, num. 7. declara, vt nu. 8.

Carceratus si confessus est delictum, de quo inquiritur, non relaxatur cum fideiussione, nu. 9.

Amplia primo etiam in conuicto, nu. 11.

Amplia secundo etiam in non sponte confesso, nu. 13.

Amplia tertio etiam in confessione extraiudiciali, num. 14. Sed contra nu. 15. & seq. Declara, vt num. 17.

Amplia quarto, etiam quod confessus dicat se per errorem confessum esse, nu. 18.

Debitor fisci, quando debitum est liquidum, non relaxatur sub fideiussione de soluendo, sed debet soluere, nu. 10.

Paria sunt, quem esse confessum, vel legitimè conuictum, nu. 12.

Confessio iudicialis sufficit ad condemnandum, nu. 15.

Confessio extraiudicialis non sufficit ad condemnandum, nu. 16.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus etiam in pecuniarijs pœnis, quando iam est condemnatus, nu. 19.

Appellans a pecuniaria condemnatione relaxatur sub fideiussoribus ex carcere in quo detinebatur in prima instantia, nu. 20. & seqq. quid vigore bullæ, num. 23.

Appellatio interposita a carcerato regulariter nō operatur illius relaxationem, num. 21. declara vt num. 22.

Confessus non appellat vigore bullæ, nume. 23.

Appellans a condemnatione corporali non relaxatur ex carcere, etiam quod offerat fideiussores, & signatura isto casu nūquam signat supplicationem appellationis nisi oratore in carceribus constituto, vel sine præiudicio exequutionis, nume. 24.

Carceratus non relaxatur sub fideiussore, quando ipse distulit dare talem fideiussorem vsque ad sententiam, nu. 25.

Debitor carceratus relaxatur non fideiussore, sed solutione, numero 26.

Sequestrum tollitur satisdatione, declara vt nu. 27.

Debitor carceratus de æquitate relaxatur cum fideiussione de soluendo, licèt non sit cum fideiussione de iudicio sisti, nu. 28.

Debitor carceratus tanquam suspectus de fuga relaxatur sub cautione de se repræsentando, nu. 29.

Carceratus in crimine falsi, an & quando fideiussoribus relaxetur, nume. 30. & seq.

Specialia non sunt multiplicanda, nec trahenda in consequentiam nume. 23.

Falsi pœna est arbitraria, & sic aliquando corporalis, & aliquando pecuniaria, num. 23.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus, quando iam ex carcere alias aufugisset, nume. 34.

Declara vt num. 35.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus, quando est repertus in flagranti crimine, vt puta cum delatione armorum, vel alias delictum est notorium, nu. 39. & seq. licet aliquid ibidem relati, nu. 37. contrarium dixerint.

Carceratus non relaxatur sub fideiussoribus, quando est indiciatus ad torturam, siue pœna sit corporalis, siue pecuniaria, numero 38. & 39.

Testes carcerati, & torquendi, vt dicant veritatem non relaxantur fideiussoribus, num. 39.

Carceratus si non habet fideiussorem, detinetur in carcere, nu. 40.

Fideiussor debet præstari in loco iudicij, & non extra, nu. 41. declara, vt nu. 42.

Carceratus non habens fideiussorem, an & quando admittatur ad iuratoriam cautionem, nu. 43. & seqq.

Fideiussorem non habens admittitur ad iuratoriam cautionem in ciuilibus, num. 43. Idem in criminalibus, nume. 44. Idem in muliere, num. 45. Sed de consuetudine contrarium seruatur in criminalibus tam in viro, quam in muliere, nume. 46. Declara vt num. 47.

Mulier carcerata si fideiussorem non habeat, an relaxetur sub iuratoria cautione, nu. 45. & seqq.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus quando delictum est graue, & agitur de pœna corporali, num. 48. licet aliqui contra, numero 50.

Fideiussor non potest se pro alio obligare ad pœnam corporalem, numero 49.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus quando pœna est corporalis in defectum pecuniariæ, numer. 51. Amplia, quod isto casu non admittitur fideiussor de soluendo, numero 52. vbi etiam an admittatur depositum in pecunia numerata, limita quando statutum mandaret, quem corporaliter puniri non in casu in quo pœnam pecuniariam non soluerit, sed in casu in quo illam non posset soluere, quia tunc dato idoneo fideiussore relaxatur, num. 53.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus, quando pœna est arbitraria, num. 54.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus, quando agitur de pœna exilij, num. 55.

Item nec relaxatur sub fideiussoribus, quando agitur de pœna infamiæ, nu. 56.

Carceratus non relaxatur sub fideiussore, quando agitur de pœna fustigationis, num. 57.

Clericus non relaxatur fideiussoribus, quando pœna est corporalis de iure ciuili. Item nec relaxatur, quando agitur de aliquo delicto enormi, quod mereatur pœnam depositionis, vel detrusionis in carcerem perpetuum, aut monasterium, numero 58. & sequen.

Nobilis, & diues carceratus relaxatur fideiussoribus, etiā quod pœna sit corporalis, nu. 60. & seqq. Intellige si iudex illum innocentem viderit, alias secus, nu. 63. & seq.

Nobili carceranda potest dari palatium, seu camera loco carceris cum militum custodia, num. 61.

Illustres personæ in causa criminali non coguntur dare fideiussorem, sed creditur eorum iuratoriæ obligationi, nu. 62. contrarium seruatur de consuetudine, præsertim vbi agitur de graui delicto, & iudex procedit ex officio, nu. 46.

Carceratus potest relaxari fideiussoribus, quando est in casu absolutionis, & iudici constat de eius innocentia, num. 65. sine fideiussoribus autem nec etiam isto casu relaxatur, nu. 66.

Carceratus non relaxatur fideiussoribus, etiam quod in processu non adsint contra eum inditia: si tamen illa iudex habere speras, num.67.

Reus in capitalibus nunquam absoluitur, nisi ipso cōstituto in carceribus, nume.68.

Carceratus relaxatur fideiussoribus, etiam quod simus in dubio, an innocens sit, num.69.

Carceratus nunquam relaxatur fideiussoribus, nisi finito processu num.70.

Carceratus an sit fideiussoribus relaxandus, nec ne, iudicis arbitrio remittitur, nu.71. Hoc tamen arbitrium non est absolutum & liberum, sed regulatum ex iusta causa, nume.72. & 73. vbi etiam quod iudex causam hanc debet exprimere in decreto relaxationis, alias tenetur.

Membrorum suorum nemo est dominus: ideo nemo se obligare potest ad pœnam corporalem; licet bene possit se obligare sub pœna confessati criminis amissionis gratiæ, & exilij, numero 44.

Carceratus relaxatur fideiussoribus, etiam quod agatur de pœna corporali, quando sic cauetur aliquo statuto, constitutione, vel consuetudine, nu.71. & seq.

Fideiussor potest se etiam ad pœnam corporalem obligare, quando sic se obligat aliquo statuto, constitutione, vel consuetudine permittente, nu.75.

Carceratus relaxatur fideiussoribus, etiam quod de pœna corporali agatur, quando fideiussores obligant se, vt custodes, numero 76.

Fideiussor de repraesentando carceratum punitur etiam corporaliter, quando obligauit se vt custos, nu.76.

Carcerati quomodo relaxentur in diebus Paschatis, & Natalis, nume.77.

Carceratus tam pro debito ciuili, quā pro causa criminali, quomodo relaxetur, sub praetextu infirmitatis, nu.78.

Carceratus si relaxandus est sub fideiussore, debet intelligi de fideiussore idoneo, nu.79.

Fideiussor idoneus dicitur ille, qui tantum habet in bonis, quantum valet causa, nu.76.

Fideiussor immobilia possideas dicitur idoneus, nu.80.

Fideiussor non possidens immobilia non dicitur idoneus, nu.8.

Fideiussor possidens apothecam, vel bona mobilia, quæ de facili asportari non possunt, vel nomina debitorum, dicitur idoneus fideiussor, nume 81.

Iudex qui relaxat carceratum sub non idoneo fideiussore, potest iterum illum carcerare, & non per hoc est liberatus fideiussor non idoneus, nu.82.

Iudex relaxans carceratum sub non idoneo fideiussore, tenetur de suo in iudicatum, num.83.

Notarius recipiens fideiussorem non idoneum de mandato iudicis non tenetur, nu.84. & 90.

Iudex non tenetur si relaxauit carceratum cum fideiussore minus idoneo, quando ille fideiussor fuit approbatus ab aliquo idoneo nu.85. & seqq.

Iudex non tenetur relaxando carceratum sub fideiussore non idoneo, quando habuit informationem in scriptis, quod erat idoneus, num.86.

Fideiussorem approbans tenetur de suo, si fideiussor nō est idoneus num.87.

Notarius recipiens fideiussores non idoneos tenetur de suo, numero 88.

Fallit primo si recipit approbatorem, num.89.

Fallit secundo si recipit de mandato iudicis, nu.90.

Fallit tertio, quando principalis est multum diues, nu.91.

Fallit quarto quando recepisset de consensu partis expresso, vel tacito, num.92.

Fallit quinto, quando erat soluendo tempore fideiussionis, licet ex post fuerit effectus non soluendo, nume.93.

Vbi de materia.

QVAESTIO XXXIII.

1 EGVLA I. Sit in proposita Quęstione, †quod in leuibus delictis & vbi agitur de pœna non corporali; sed pecuniaria, carceratus relaxandus est sub fideiussoribus tex. est in l. si diuus, in princip. ff. de custod. reor. itē & text. in l. j. in verbo, fideiussoribus, & ibi gl. & Bar. num. 1. in fi. vers. si verò crimen non confitetur, &c. eo. titu. ff de custod. reor. Bal. in l. nullus, nume. 1. versicu. aut non confitetur, & ibi etiam Angel. nume. 3. in princ. C. de exhib. reis, & in l. sed si is, num. j. versic. aut venit imponenda pœna pecuniaria, ff. de in ius vocan. Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica praeced. post numerum 66. versic. si autem pœna non sit corporalis, & in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, num. 11. versicu. scis etiam quod fideiussoribus quis est relaxandus, vbi loquitur, siue pœna sit pecuniaria de iure communi, siue etiam vigore statuti, Bonif. de Vital. in opere suo malefi. sub tit. de carceribus priuat. num. 2. versicu. si autem non confiteatur. & num. 11. Ghislan. de relaxat. carcerat. sub titu de fideiussor. reor. num. 1. versic. aut non fuit confessus, neque conuictus, & num. 7. Pract. Papien. in forma inquisitionis, in verbo, hęc est, &c. num. 17. Franc. Cason. post tract. de indit. & torturā, ca. 9. rub. de captura, & carcere, sub num. septimo, Conrad. in pract. tit. de carceratione, num. 5. in fin. vers. nam vbi non venit imponenda pęna corporis afflictiua, folio 274. colum. 2. & ibid. nume. 10. & nume. 12. Iodoc. in pract. crim. cap. 19. rub. de relaxat. carcerat. num. 5. in prin. fol. mihi 43. & cap. 20. rub. de fideiussione, in materia criminali, num. j. versi. aut nec confessus, nec conuictus fuit, vbi reddit rationē, quia scilicet pœna non minus satisfieri potest fisco per fideiussorem, quam per principalem met, argumento tex. in l. denique, & l. seq. ff de iure fisci.

Rursus, & idem Iodoc. hoc idem firmat, d. ca. 20. num. 3. vers. aut certè crimen leue est, & num. 10. ver. aut si non confitetur, Didac. var. resol. lib. 2. ca. 8. post num. 8. Bertaz cons. 12. num. j. & cons. 13. pariter, nu. j. lib. 1. criminalium, Roder. Soarez in suis allegationibus in tract. de fideiuss. in cau. crim num. j. & est cō- * munis, *vt testatur Ant. Gomez, qui pro ea plura adducit concordantia iura, var. resolu. tomo 3. cap. 9. de captura reorum, num. 8. in princ. Boss. in tit. de carcerato fideiussor. committen. num. j. & 2. Menoc. de arbit. q. lib. 2. casu 303. num. 3. vbi ex Marsil. in pract. in §. attingam, num. j. & in rub. de fideiuss. numer. 247. & ex alijs pluribus Doctorum authoritatibus, quos * allegat pariter de communi opinione testatur, prout etiam & sic testatur Clar. in prac. §. fi. q. 46. sub versi. in hac autem materia, & in vers. vbi vero tantummodo, & Clar. refert, & sequitur Bonacos. in suis cōmun. opin. par. j. vers. carceratus vbicunq; post prin. fol. 10. colum. 2.

2 AMPLIA I. Hanc primam regulam, †vt multo magis procedat in clerico, secundum Folleri. in practica crimin. canon. in verbo, & in carceribus mancipatis, capitulo duodecimo, numero sexto, qui quidem si offerat fideiussores de stando iuri, & de se repraesentando in casu, in quo veniret imponenda pœna pecuniaria, vel alia corporis non afflictiua, relaxandus est, ex Felyno, quem allegat. in capit. legebatur, in principio, numero primo, extra de maior. & obedien. & hoc non habet difficultatem: quia si regula procedit in laicis, multo magis procedere debet in clericis, contra quos ad carcerationem cum maiori deliberatione, & magis temperatè (sempe dicitur ueni-

dum

dum est, quam contra laicos, vt ibid. per Foll. n. 5. & dixi supra, hoc 20. tit. q. 27. num. 73.

3 AMPLIA II. Hanc eandem regulam, † vt licèt Bartol. in d. l. j numer 1. in fi. ff. de custod. reor. dixerit fideiussorem hūc, cuius fide relaxatur carceratus pro leui delicto, & pro pœna pecuniaria, debere esse nō de repræsentando, aut de stando iuri, & iudicatum soluendo; sed de stando in certo loco, & in non recedendo sine iudicis licentia, & Bar. sicut supra dicentem referant Iodoc. in pract. crim. d. cap. 20. nume. 7. versic. qui erunt fideiussores, &c. & Conrad. in prac. d. titu. de carceratione, num. 10. & num. 12. folio mihi 175.

4 † tutius tamen est, ut isto casu sufficiant fideiussores de repræsentando, & de stando iuri, & iudicatum soluendo, prout scripsit Bal. in d. l. nullus, post num. 3. versi. vel dic sic, &c. & d. versic. aut non confitetur, &c. & Baldi opinionem pluribus comprobat Paul. Ghirl. de relaxa. carcerat. dicto tit. de fideiusso. reor. num. 7. Roder. Soarez in dicto tracta. de fideius. in caus. crim. num. 4. versicu. qui fideiussores debent promittere, & facit glo. in d. l j. in verbo. nel sibi, ff. de custod. reo. dum allegat tex. in l. cum clerici, §. j. & §. ipse verò, C. de episc. & cler. qui quidem texius, si rectè inspiciatur, propriè loquitur in fideiussore de se repræsentando, & de stando iuri, & iudicatum soluēdo, prout etiam bene considerat Iod. in hoc sibi contrarius, d. cap. 20. num. 10. versic. aut si non confiteantur.

5 † & cum Bald. pertranseunt in proposito Bonif. de Vitalin. in rub. de captura priuata d. nu. 2. versi. si autem non confiteatur, & nu. 11. Clar. in d. q. 46. co. versic. vbi verò, &c. vbi amplius dixit, quod quando agitur de pœna pecuniaria, reus solet dimitti cum sola fideiussione de iudicatum soluendo, & apud nos isto casu, quando in processu non est probatum delictum, & sic quod dummodo reus est in casu absolutionis, iuxta ea quæ infra dicam in secunda limita. secundæ regulæ: poterit etiam cum simplici cautione de repræsentando relaxari: & ita communiter

* seruatur, *quando delictum est leue, & agitur de pęna pecuniaria, secundum terminos huius primæ regulæ.

6 AMPLIA III. Quia † isto casu, in quo quis, ut præfertur, relaxatur sub fideiussione, vel de se repræsentando sub certa pœna, vel de stando iuri, & iudicatum soluendo, si carceratus non habet fideiussores, & offerat pignora, potest dictis pignoribus acceptis relaxari, etiam quod fideiussores non præstet: imò hoc casu videtur magis consultum fisco, cum melius sit incumbere rei, quam obligationi, secundum Marsi. qui in terminis hanc ponit ampliationē in pract. §. attingam, num. 11. quam dixit probari authoritate gl. in l. more Romano, in verbo, lucis, & ibi Pau. de Cast. ff. de fer. imò isto casu secundū Bart. in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisda. cogan. si reus, cui debet relaxari fideiussoribus, vult dare pignora loco fideiussorum, & iudex non vult eum relaxare, poterit agere contra ipsum actione iniuriarū, quod, & idem scripsit Conrad. in practic. dicto titul. de carceratione, numero 13. folio mihi 275. colum. secunda, & faciunt quæ infra mox dicam in sequēti ampliatione.

7 AMPLIA IIII. Quod † si iudex in casu, in quo carceratus de iure venit fideiussoribus relaxandus: illum relaxare recuset, tenebitur ei in sindicatu actione iniuriarum, argumento text. in l. si verò pro condemnato, §. j. ff. qui satisd. cogan. cuius tex. verba sunt hæc. *Qui pro re qualitate euidentissimè locupletem, vel si dubitetur approbatum fideiussorem iuditio sistendi causa non acceperit, iniuriarum actio aduersus eum esse potest.* & ibi hoc

† no. Bar. Angel. Castr. Alexand. & communiter* Doctores, teste Anton. Gomez, qui sic vt supra hanc poenis ampliationem in tomo 3. suarum varia. resolu. cap. 9. rub. de captura reorum, post num. 8. versi. & in tantum hoc esse verum. Roder. Soarez in suis allegationibus, in tract. de fideiuss. in cau. crimi. nu. 2. & ante istos idem etiam affirmarunt Bar. Ang. & alii relati per Ang. de malef. i verbo, quod fama publica pręced. num. 66. in fin. & in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, nume. 9. & ibi Augu. in addi. Paris de Put. in tract. sind. verbo, fideiussor officialium, cap. 3. si iudex maleficiorum, nu. 12. fol. mihi 188. col. 3. Amad. de sindic. num. 119. versic. & aduerte, Marsi. in pract. §. attingam, num. 17. Fran. Cason. post tract. de indit. & tortu. q. 9. rub. de captura, & carcere, num. 7. versi. & si iudex non relaxabit, Paul. Ghirlan. in tracta. de relaxat. carcera. tit. de fideius. reo. n. 2. Iodoc. in pract. crim. dicto ca. 20. num. 2. faciunt, quæ mox scripsi in præceden. nume. 6. & supra, q. 27. num. 146. & seq. & cum istis assentit Clar. in pract. §. fin q. 46. versic. ple-

8 rumque vero. † vbi declarando hanc ampliationem dicit esse animaduertendum, vt qui pro reo intercedit, & petit eum sub fideiussore relaxari, faciat etiam hanc petitionem poni in actis cum obligatione idonei fideiussoris: alias enim iudex non relaxando potest in sindicatu conueniri, prout ita alias in facti cōtingentia iudicatum fuisse testatur Afflict. super 2. par. consti. Regni, rub. 10. num. 1. & Clar. vbi supra, refert & sequitur Bonacos. in commu. opin. par. 1. versicul. carceratus vt è carcerib. fideiussoribus relaxetur, fol. mihi 20. col. 1. in fine.

9 LIMITA I. Hanc primam regulam, † non procedere in reo vel confesso, vel conuicto. Is enim etiā quod de pecuniaria pœna agatur, vt relaxetur, non fideiussione, sed solutione opus est. Partes enim iudicis isto casu in alio non esse quam in ipsum condemnando, & interim debere in carceribus retineri optimè probat tex. in l. si confessus, ff. de custod. reo. dum per hæc verba disponendo dicit, *Si confessus fuerit reus donec de eo pronuncietur in vincula publica conjiciendus est.* & per hunc tex. limitationem hāc firmarunt Bar. in l. 1. nume. 1. ff. dē custod. reo. Bald. in l. nullus, post nume. 3. versic. aut venit imponenda pœna pecuniaria, C. de exhiben. reis. ☞ Aret. in l. si quis post accusationem, in fine, uersi. Et adde ad prædicta. ff. de testam. vbi magistraliter loquitur Paris de Put. in tract. sindi. in verbo, fideiussor officialium, cap. 3. si iudex maleficiorum, post num. 11. fol. mihi 188. colum. 2 in prin. August. ad Ang. de malef. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, post num. 1. in addit. post prin. versicu. idem secundum Bald. &c. Fran. Cason. post tract. de indit. & tortura, q. 9. rubr. de captura, & carcere, nu. 11. versicu. tertio si confitetur sponte delictū, Paul. Ghirlan. in tracta. de relaxat. carcera. rub. de fideiuss. reorum, num. 1. & num. 6. in fine, versic. si autem est imponenda pęna pecuniaria, Foll. in pract. crimi. in verbo examinati liberētur sub fideiussoribus, num. 2. & num. 12. & in verbo, & si cōfitebuntur, in 1. par. 3. partis principalis, num. 7. Iodoc. in pract. crim. dicto cap. 20. num. 2. & num. 10. vers. si autem imponenda sit pęna pecuniaria, Conrad. in pract. rub. de carceratione, nume. 13. in fine, versic. item non est relaxandus, fol. mihi 176. colum. 1. Ferran. Gargiar. inter cōs. crimin. diuers. consil. 125. num. 26. volum. 1. in folio, Marsil. in pract. §. attingam, nu. 4. Bonif. de Vitalin. tit. de carcer. priuat. num. 2. in prin. Roder. Soarez in d. tract. de fideiussor. in causa crim. post num. 4. vers. quod limita, nisi accusatus confiteretur crimen, nec

* ab hac limitatione, quæ communiter* ab omnibus recipitur, dissentit Menoch. de arbit. quæst. li. 1. casu 303. nume. 4. & seqq. licet dicat quod textus in d. l. si confessus, ff. de custod. reo. cum loquatur in causa capitali, nō bene videatur illum probare, & propterea

nouam affert distinctionem; quæ non est contraria
limitationi, vt ibi per eum videre poteris: vbi enim
reus est confessus, iam constat eum esse debitorem:
ad quid ergo inquit Menochius eo loci differēda est
exactio cum datione fideiussoris si eum liquidum sit
debitum debet statim soluere? Ad quod etiam fa-
ciunt scripta per Bald. in l. sed, & h is, in 2. lectura, in
fi. ff. de in ius voc. dum dicunt debitorem fisci nō es-
se relaxandum si debitum est liquidum, sed cogi de-
bere, vt soluat, prout etiam scripsit Foller. in prac. cri.
in verbo, vel carcerentur, num. 10. in fine, versic. ter-
11 tius est carcer. quare non recedas a proposita limita-
tione, quæ vt prædixi, habet locum nō solum in reo
confesso, sed etiam in conuicto, vt per Ghirlan. Fol-
12 ler. Iodoc. & Gargiar. in locis præcitatis. † & est ratio
quia paria sunt, quem esse confessum, vel legitimè
conuictum, l. fin. C. de custod. reo. l. qui sententiam,
& ibi Doct. C. de pœnis, Gramm. decis. 46. sub num.
13 61. † Et procedit hæc eadem limitatio non solum in
reo sponte confesso, prout loquuntur Doctores præ
allegati, sed in confesso per torturam, dummodo cō
fessio fuerit sponte ratificata, quia, vt suo loco dicā,
paria sunt quem esse sponte confessum, vel sponte
etiam ratificasse confessionem in tortura emana-
tam, & vtroque casu militat ratio huius limitationis
(& rursus procedit non solum de iure communi, sed
etiam de iure constitutionum summorum Pontifi-
cum, uidelicet Pauli Quarti, de qua in prima parte
Bullarij, constit. 50. incip. licet ex iuris communis di-
spositione, vers. Nullus etiam, qui crimen in iudicio
confessus fuerit, fol. 639. nec non, & Pij V. de qua in
eodem Bullario, parte 2. constitu. 184. incip. cum si-
cut accepimus, versicu. in leuioribus autem delictis,
fol. 1189.)

14 AMPLIA I. Hanc † primam limitationem, vt
procedat non solum in confessione iudiciali, sed e-
tiam in extraiudiciali; nam, & extraiudicialiter con-
fessus delictum, pro quo imponitur pœna pecunia-
ria, non est sub fideiussoribus relaxandus, vt post Af-
flict. & Hiern. quos allegat, scripsit Foller. in practi. cri
mi. in verbo, & si confitebuntur, in secunda, parte ter
tiæ partis principalis, numero trigesimosexto, versi:
decimoquinto operatur, & in verbo, examinati libe
rentur sub fideiussor. numero sexto, vbi loquitur de
confessione extraiudiciali facta coram actuario, &
non coram iudice, nec in forma iudicij, & hoc am-
pliat duobus modis. Primò, etiam quod talis extraiu
dicialis confessio reuocetur in iudicio: secūdo etiam
quod sit probata per testes examinatos parte non ci-
tata: & ab hac ampliatione non dissentire uidetur
Menoch. de arbit. q. d. libr. secundo, eodem casu 303.
numero 7. versic. & non solum intelligo. ubi reddit
rationem, quia scilicet confesso extraiudicialis testi-
bus probata parem vim habet ac iudicialis, vt tradit
* omnes* secundum eum in l. vltima, C. famil. ercisc.
& alibi sæpe.

15 Contrarium credo verius: † nam verum non est,
quod confessio extraiudicialis etiam concludenter
per duos testes probata parem vim habeat ac iudi-
cialis, præsertim in criminalibus, quia iudicialis suffi
cit ad condemnandum, ut omnes sciunt, & commu
† niter* tradunt Doctores in d. l. si confessus. ff. de cu-
stod. reorum, in l. 1. C. de confess. in l. proinde, ff. ad l.
Aquil. in l. cum sententiam, C. de pœn. & alibi sæpe.
& nos Deo dante dicemus infra in secundo libr. sub
16 titu. de reo confesso. & conuicto. † extraiudicialis ve
rò minime ad condemnandum sufficit, secundum
† communem* Doctorum opinionem, de qua testa-
tur Alber. in l. quoniam, numer. primo, ff. de infam.
& post Parid de Put. quem allegat, testatur etiā Cla.
in pract. § fina. quæst. 55. in princi. vnde cessante in iu
dice potentia condemnandi, ex qua Doctores supra
relati moti fuerunt ad dicendum, quod reus confes-
sus non est fideiussoribus relaxandus, sed condem-
nandus, & cogendus ad soluēdum: nihil video quod
impediat relaxationem sub fideiussore in isto extra-
iudicialiter cōfesso, nec mouet me authoritas Folle-
rij supra in cōtrarium allegata, quia ipse, & Afflictus
ac Isernia per Folleriū allegati in constitutio. huma-
nitate, sub rub. de his, qui fideiussor. dare poss. loqui
tur nō solum de iure Regni Neapolis, quod extra il-
lud Regnum extendi minimè debet: sed in causis ca
pitalibus, prout loquitur dicta constitutio. humanita
te. & ibi notat Afflict. in quinto notab. numero 16.
ideo non inferendum, vbi agitur de pœna pecunia-
ria, prout sunt termini propositæ ampliationis. Quā
do enim agitur de pœna capitali, tunc reus qui extra-
iudicialiter confessus est delictum, non debet sub fi-
deiussore relaxari, quia talis confessio extraiudicialis
licet non sufficiat ad condemnandum, sufficit tamē
ad torquendum, & quando reus est torquendus, nō
potest sub fideiussore relaxari, vt ibi per Afflictum,
& dicam infra in octaua limitatione huius primæ re
gulæ.

Non sic in causa pecuniaria, in qua regulariter ex
confessione extraiudiciali, aut ex quolibet alio legiti
mo inditio non potest deueniri ad torturam, ne ma
ior sit pœna torturæ, quam delicti. † At si simus in ali
17 quo speciali casu, in quo possit deueniri ad torturam
etiam quod pœna sit pecuniaria, de quo dicam infra
in d. 8. limitatione: tūc bene posset procedere opinio
Menochij, quod extraiudicialiter confessus non sit
fideiussoribus relaxandus, sed torquendus.

AMPLIA II. Eandem primam limitationem,
18 vt † procedat, etiam quod reus dixerit suam confes-
sionem erroneam: nam cum error in confessione
non præsumatur, sed semper confessio præsumatur
vera, l. cum scimus. §. fin autem, C. de agric. & cēsit.
lib. 11. l. non putauit, §. si quis sna. ff. de bon. poss. cōt.
tabul. Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebun-
tur, parte prima, nume. 84. ideoque per confitentem
† error probari debeat, secundum communem, * de
qua post Boss. in tit. de confess. n. 59. & seqq. testatur
Clar. in pract. § fi. q. 55. vers. vltimo sequitur quod eo
vsque pro ipse reus allegatum suæ confessionis erro-
rem probauerit, in carceribus retinendus est, nec fide-
iussorib. committendus, vt per Foller. pract. cri. d. ver
bo, examinati liberentur sub fideiussor. nu. 5. & Fol-
lerium [illegible]

19 LIMITA II. Eandem primam regulam † non
procedere, quando reus esset condemnatus, hā tunc
pariter, vt se a carceribus liberet, nō fideiussione, sed
solutione opus est, l. quarta, §. ait Prætor, ff. de re iudi.
vbi diffinitum exstat, condemnatum soluere minimè
liberari dando idoneos expromissores, l. quod si non
soluere, ff. de pignorat actio. l. item liberatur, §. qui
paratus, ff. quibus modis pignor. vel hipoth. solu. ca.
cum aliquis, extra de re iudica: vbi pariter diffinitur,
quod condemnatus ad possessionem tradēdam, mi
nimè liberatur fideiussores præstando, aut pignora
dando, & per ista iura & alia, quæ allegat, hanc limi-
tationem firmare videtur Petr. à Placha in epitom.
delict. libro primo, capit. secūndo, numero 18 in prin
cip. & versic. huic intellectui facit, &c. vsque ad finē
numeri, & ita credo esse veritatem, nam si simplici-
ter confessus, aut etiam conuictus ante sequutā con
demnationem nō relaxatur fideiussoribus, vt supra
probaui in antecedēti limitatione, multo minus de
bet sic cum fideiussorib. relaxari, qui condēnatus est
postquam est vel confessus, vel cōuictus: & plus est
quem esse condemnatum, quam confessum, aut cō
uictum, vt de se patet.

SVBLIMITA Hanc secundam limitationem,
20 vt non procedat quando carceratus condemnatus in pœnam pecuniariam appellaret à condemnatione, nam tunc si fideiussores offerat de se repræsentando, ac de soluendo condemnationem in casu succumbentiæ, relaxandus omnino est, prout apertè probat text. sumpto argumento a contrario sensu, in l. eos, §. super his. ibi, *vt inopia idonei fideiussoris custodiæ retenti, etc.* C. de appellat. & in l. minimè, in fine, ibi, *si fideiussoris idonei copiam non habeat.* C. eodẽ. & hæc sublimitatio erit etiam communis cum præcedenti prima limitatione tunc. n. reus vel confessus, vel conuictus, vel etiam condemnatus fideiussoribus non relaxatur, quando acquiescit suæ confessioni, aut cõdẽnationi contra eum latæ.

At si contradicit prætendens, puta non potuisse ex sua confessione, vel ex probationibus in processu deductis condemnari, & sic vel iniquè se condemnatũ absolute dicat, vel saltẽ grauatum in quantitate pœnæ, & ob id appellet, relaxatur fideiussoribus, vt in
21 dictis iuribus bene probatur. † & licet non ignorem solam appellationem interpositam a carcerato non posse, nec debere de sui natura aut potentia operari eius relaxationem, vt bene cõcludit Guido Papæ decis. 253. si quis incarceretur, & appellet. vbi seruari testatur de generali consuetudine omnium curiarum Delphinatus, quod, & idem etiam affirmarunt Bal. in l. 2. versic. sed incidenter, C. de episcop. audien. Specul. in tit. de appellat. §. nouissime, colum. prima, versic. tertius, Alciat. consilio 16. incip. licuerit, sub nu. 14. versiculo secundo, quia, libro secundo, vbi pariter dixit appellantem post appellationem esse in carceribus detinendum duplici ratione. Primò, quia talis detentio tendit ad faciliorem expeditionem causæ, cum alias carceratus potuisset aufugere. Secundò, quia si talis detentio erat licita in prima instantia, ita pariter debet reputari licita post appellationem, vt latius ibi per eum, quem, & alios in proposito refert Robert. Lancellot. in suo tract. de attentat. capit. 12. ampliatione quarta, numero 21. & seq. & ibidem in
22 quarta limitatione, num. 16. † hæc tamen conclusio quæ ab omnibus recepta est, prout testari videtur Lancellot. d. cap. 12. 23. limitatione, numer. 1. intelligenda est, secundum propositam sublimitationem, quando scilicet carceratus non habet fideiussores, vt infra dicam in decima limitatione huius primæ regulæ, alter secus. & ita loquuntur Doctores præcitati, vt bene declarat idem Lancellot. in d. 23. limitatione, eo num. 3. nec de hoc dubitari oportet, quia habemus textum fere expressum in d. l. minime, C. de appellationib.

23 Et licet etiam non me lateat, † multa posse considerari, & adduci contra præfatam declarationem, a qua tanquam & iuri consona, & æquitati valde proxima, nunquam in consulendo, & iudicando recederem vbique locorum; in Vrbe tamen, & statu ecclesiastico omnis difficultas sublata est per bullam. Pij V. aliarum bullarum declaratoria, de qua in bullario in secunda parte, folio mihi 1182. & est in ordine cõstit. 18. qua quidem bulla cauetur, quod si reus carceratus vel etiam non carceratus (generaliter enim loquitur Bulla) condemnatus sit per iudicem ex sua propria confessione, & tunc nullatenus exequutionem condemnationis impediat ex quacũque appellatione interposita fideiussione seu cautione oblata. At si reus appellans non sit confessus, audiatur in appellatione, si diues est facto actuali deposito; si pauper, quod iudicis arbitrio remittitur præstita idonea cautione in forma depositi de soluendo pœnã, i qua cõdemnatus extitit, & sibi respectiuè de se repræsentando toties. Igitur dũ fueris Romæ, & in statu ecclesiastico, serua bullam, dum fueris alibi, serua ius cõe.

24 LIMITA Præcedentem sublimitationem, † vt procedat, prout loquitur; videlicet in condemnato in pœnam pecuniariam, & appellante, vnde secus in cõdemnato in pœnam corporalem; nam tunc, vt latius infra demonstrabo, in secunda regula, reus minime fideiussoribus relaxatur, ne condemnatio reddatur elusoria propter nullitatem fideiussionis in pœnis corporalibus ad quas nemo se obligare potest. Quæ ratio viget pariter tam in primo iudicio, quam in secunda instantia, & licet textus supra in sublimitatione allegatus, videlicet in l. eos, §. super his, C. de appellat. loqui videatur non solum vbi agitur de pena pecuniaria, sed etiam de capitali, prout etiam animaduertit Menoch. de arbit. quæst. lib. secundo, casu 303. numero secundo, crederem tamen posse responderi ad illum textum, quod loquatur non de fideiussore ad effectum liberandi condemnatum ex carceribus in secunda instantia, prout nos loquimur, sed de eũdem carceratum conducendo ex carceribus iudicis, a quo, ad carceres iudicis, ad quem, prout hanc sentiens difficultatem adnotauit Salyc. in dicto §. super his, in princi. ideò cessat contrarium, prout etiam de intellectu illius textus forsan aliquid dicam infra in 2. reg. numer. 50. & propterea sicut in prima instãtia reus carceratus non relaxatur fideiussoribus, quãdo pena est corporalis, secus, si pecuniaria. ita pariter erit in secũda instãtia, & sic in causa appellationis, vt post Bal. Calder. & Anan. quos allegat, tradidit Bossian ti. de carcer. fideiuss. commit. nu. primo, versic. itaque conclusio. & Bossium refert Menoch. de arbit. q. lib. secundo, d. casu 303. nume. 3. in fi. & quidem ita semper vidi seruatum, quod in casu in quo reus cõdemnatus in pœnam corporalem fuit auditus appellans, nunquam signatura appellationis rescriptum signauit, nisi oratore in carceribus constituto, & quandoque etiam sine præiudicio exequutionis, vt in pena exilij vel triremium: quod quomodo procedat, & quãdiu fieri debeat, particulariter dicam, si dicendi tempus summus Deus largietur, infra lib. 4. sub tit. de var. & extraord. crimin. q. in materia admittendæ vel reijciẽdæ appellationis in criminalibus, vbi est proprie locus sius.

25 LIMITA III. Propositam primam regulam, (& hæc quarta limitatio venit ampliatiuè ad antecedentem secundam limitationem) vt non procedat, quando causa iam est in calculo ferendæ sententiæ; si enim reus carceratus distulit, vel recusauit fideiussorem dare vsque ad sententiã, nõ potest postea sub oblatione dicti fideiussoris relaxationem obtinere, secundum Ang. in l. 2. columna prima, post numerũ primum, versic. & si à principio non dedit, C. de exhibẽ. reis. vbi magistraliter dixit, quod si reus in principio causæ non dedit fideiussores, & postea illos dare velit, audiẽdus est, saluo nisi multum tardè illos exhibuerit, vt puta propè sententiam, & quando est in articulo condemnationis, per textum, quem allegat, in l. 2. §. primo, & in l. si quis, ff. de custod. reor. & Angelũ eo loci sequuti sunt Augustinus in additio. ad Ang. de malefi. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, in prima addit. in prin. Fran. Casoni. in tract. de indi. & tormen. in fi. tract. in quæstionibus, ca. 9. rub. de captura, & carcere, num. 11. versic. secundo Mars. in practica crim. §. attingam, n. 2. vbi alias adducit rationes, Menoch. de arbit. quæstio. li. secundo, d. casu 303. num. 8. ubi etiam allegat Suarez, in tract. de fide ius. crimin. numero 4. vers. in tantum quod si. & reddit rationem, quia scilicet in articulo ferende sententie iam constat carceratum esse reum, & sic debito remedio non relaxandus, per ea quę in simili de cõfesso, & conuicto dicta sunt supra in prima limitatione, à

ne, à qua in sui ratione non multum differt hæc tertia limitatio.

26 LIMITA IIII. Vt† eadem regula procedat in criminalibus, in quibus quis conijcitur in carcerē ante sententiam, secus in ciuilibus, in quibus cum debitor in carcerem conijciatur, non nisi post sentētiā quæ etiam transitum fecerit in iudicatum, & non aliàs, prout optimè probat tex. in l. minimè, in fi. C. de app. iccirco si sit condemnatus debitor, & in carceribus, vt soluat restrictus fideiussorem offerat, vt ex dictis carceribus liberetur, minime eum audiendum esse probat text. in l. 4. quæ incipit, qui condemnare potest, §. ait Prætor. & ibi præcipue Castren. ff. de re iudic. ubi condemnatus ad ad soluendum, non liberatur dando expromissorem pariter de soluendo. Itē & tex. in l. quod si nō soluere, ff. de pignorat. action. dum per hæc verba dicit, *Quod si non soluere, sed alia ratione paratus est satisfacere, forte si expromissorem dare vult nihil ei prodest*, quod etiam affirmauit iurisconsultus in l. Litem liberantur. §. qui paratus, ff. quibus modis, pigno. vel hypoth. soluitur, & in l. promissor, §. fi. ff. de constitu. pecu. ibi, *constituto satis non facit, qui solutum se constituit, si offerat satisdaturum*. glo. in l. vltima, §. primo, in verbo, cogendum, ibi, *simpliciter*. &c. ff. si certum pet. vbi quod qui simpliciter promiserit, non liberatur dando fideiussores, per quæ iura sic, vt supra pōderata, & post Bal. quem allegat in Margarita sua in verbo, debitor, co. 2. ver. si debitor propter delictū hanc firmat limitationem Pet. a Plac. in epit. delict. c. 2. nu. 18. per totum, in discursu, li. quod, & voluit ante eum Bar. in l. neque impuberes, per illū tex. nume. 1. versic. Nota casus. ff. de in ius vocan. & in l. cōsentaneum, col. 4. num. 15. vers. ad quod aduertas, C. quom. & quan. iud. nec dissentit Bos. in tit. de carce. fideiuss. commit. nu. 28. & in terminis etiam asseruit Franc. Curt. in tract. de sequest. in 14. quæst. num. 55.

27 versi. 2. limita. † vbi loquens in materia sequestri, dixit, quod licet regulariter sequestrum satisdatione tollatur, cum sequestri medicina sit satisdatio, l. fi. C. de ordine cognit. ca. 2. de sequestra. possess. & fruct. & † vtrobique communiter Doctores, illud tamen erit intelligendum, vt procedat in sequestro facto ad litem agendam, secus si in executionem sententiæ condemnatoriæ, & vt debitor soluat, quia tunc opus est solutione, & non satisdatione, per tex. in l. si pecunia, §. fin. ff. vt in possess. lega. cum aliis ibi per eum allegatis. Quod, & ī sequestro voluit etiam Catellian. Cotta in suis memoralibus, post Ias. Alexād. Felyn. & alios, quos allegat, in verbo, fideiussor de iudicio sisti, in fine, versicu. & propterea in sequestris. vbi etiam declarat, an & quando concedatur huiusmodi sequestrum, vt debitor soluat. Addo, & pro hac eadem limitatione Conrad. in pract. in titu. de carceratione, numero 13. versicul. item non est relaxandus. folio mihi 275. colum. 2. vbi loquitur in casu, ī quo extaret statutum mandans carceratum debitorē nō debere relaxari, nisi prius creditori satisfaciat, nam tunc non relaxatur fideiussione, sed effectuali solutione, vt per Bart. Bald. & alios pariter ibi per eum allegatos.

SVBLIMITA I. Hanc quartam limitationem

28 vt† intelligatur in fideiussore de iudicio sisti, quem etiam quod præstare velit, carceratus debitor relaxandus non est, secus in fideiussore de soluendo, quem si idem debitor dare voluerit, potest per iudicem relaxari, vt præsupponit Bald. in capitulo dilectus, columna quarta, numero duodecimo, versiculo not. bonam practicam, de appell. at vbi propterea admonet officiales, & caueant ne relaxent carceratos pro debito sub fideiussore de iudicio sisti, quia tales fideiussores liberantur per sententiam condemnatoriam, l. Græcè, §. sed post litem, ff. de fideiuss. sed debent recipere fideiussores de soluendo debitum, aliàs ipsis cōtinget, quod aliàs contigisse testatur cuidam Potestati, qui hæc ignorans pro incauta relaxatione cuiusdam carcerati fuit condemnatus in syndicatu, & desolatus. & hanc Bald. conclusionem pro cautela reassumit Cæpol. cautel. 98.

Notent bonam practicam, & ante Cępollam hoc idem affirmauit Roman. singul. 142. vnus vult fideiubere, vbi etiam allegat Odoffred. in l. neque impuberes, §. 1. ff. de in ius vocan. quos & alios plures concordantes refert, & sequitur Catellian. Cotta in suis memoral. in verbo, fideiussor de iudicio sisti, per totum, & licet cōtra hanc sublimitationem de directo obstent iura, & authoritates supra deductæ, num. 25. & 36. quibus apertè probatur non debere relaxari debitorem carceratum pro debito seruatis seruādis, & in executionem sententiæ, ac rei iudicatę, nisi cum effectuali solutione debiti, reiecto omni fideiussore, per regulam, quod aliud est soluere, aliud autem fidejubere de soluendo, & sic etiam loqui videantur omnes ferè Doctores per Catellian. Cottam in loco citato: non per hoc tamen ab ea recedas, quia omissa pro nunc disputatione super illius veritate, satis est, quod propter eius summam æquitatem de facto seruatur per iudices, & ita semper seruari vidi etiam in tribunali Illustriss. Domini Auditoris Cameræ, cuius ciuilis locum tenens passim etiam carceratos pro debito relaxari mandat sub fideiussione de soluendo in forma depositi.

29 SVBLIMITA II. Eandem† limitationem procedere, prout loquitur in debitore carcerato seruatis seruandis & in executionem diffinitiuæ sententię, secus in carcerato tāquam suspecto de fuga: is enim relaxatur sub fideiussione, l. si fideiussor. §. fina. & ibi

† communiter Doctores, ff. qui satisd. cogan. Roland. consi. 65. nu. 3. lib. 3. & apud nos vigore decretorum Pij V. in facultatibus concessis visitatoribus carcerū in relaxatione carceratorum, de quibus in Bullario. 2. part. fol. 1197. & est in ordine constitutio 189. illius Pontificis in 8. decreto, debitor carceratus tanquam suspectus de fuga data cautione de se repræsentando sub pena debiti relaxatur.

30 LIMITA V. Dictam primam regulam† non procedere in crimine falsi, in quo etiam quod vigore statuti, seu aliàs iudex arbitraretur non fore imponendam nisi penam pecuniariam, non per hoc tamē debet ipsum relaxare sub fideiussore, & hoc propter criminis turpitudinem, & propter multa illius specialia. sic enim sentire videtur Marsil. in practi. crim. in §. attingam, num. septimo, in fine, versic. addo etiam quod fortè posset dari alius casus, & in rub. ff. de fideiussor. nume. 232. vbi post Bart. Ancha. & alios, quos allegat, dixit, statutum loquens de carceratis relaxādis, non extendi ad carceratos pro crimine falsi, Dec. consi. 141. num. quinto, volum. primo, Ferrans Giargiar. consil. crimin. diuers. 125. nume. 25. volum. primo, in folio, Menoch. de arbit. quæstion. libro secundo, casu 303. post nume. 12. Gram. consil. ciui. 109. columi. 2. Hieron. Magon. decis. Lucens. 42. numero 1. & 2. par. 1.

31 Contrarium credo verius: † licet enim, vt Marsilius in loco citato affirmet, crimen falsi habeat multa specialia propter eius enormitatem, quod & ego non inficior: non per hoc tamen sequitur, quod habeat hoc aliud speciale, videlicet quod non debeat fideiussoribus relaxari, quando pœna est pecuniaria, prout in terminis aduertit Foll. in pract. crimi. in verbo, examinati liberentur sub fideiussoribus, numer.

32 19. versic. tu autem adde. Si† enim valeret argumentatio Marsilij, vtique esset multiplicare, extēdere, &

in

in consequentiam trahere priuilegia, & specialia, cōtra textum in l. quod vero contra. & in l. ius singulare, ff. de legibus, cum alijs per Nattam in consil. 613. numero sexto, sequent. volum. 3. & per Ceph. in consi. 75. numero 53. & consi. 117. num. 36. volum. primo & propterea non sine ratione idem Marsilius, supra pro limitatione originaliter allegatus, loquitur dubitatiuè, videlicet per verbum forte, prout etiam Menochius vbi supr. dubitat de eadem limitatione. Nec facit authoritas Dec. in dicto consilio 143. quem sequitur Gargiar. in d. cons. crimin. diuers. 125. numero 25. quia Dec. loquitur, quando pro crimine falsi venit pœna corporalis imponenda, quo casu nō est dubium; & generaliter etiam in quocunque crimine carceratum non relaxari fideiussoribus, vt infra dicam in secunda regula.

Dico igitur, quod quando statutum in aliquo casu pro crimine falsi non imponat aliam pęnam, nisi pecuniariam: & tunc carceratus pro tali crimine relaxatur fideiussoribus, per ea quæ supra allegata sunt in regula, numero primo, nec in hoc crimen falsi debet habere aliquod speciale: quia in materia, de qua agitur, non attenditur titulus criminis, sed pœna quę pro crimine imponenda est, & iuxta illius qualitatem iudex relaxat, & non relaxat carceratum fideius-
33 soribus, † si verò statutum nihil disponat, simusque in puris terminis iuris communis, & tunc quia de iure communi pœna falsi est arbitraria, & sic aliquando pecuniaria, & aliquando etiam corporalis, secundum veriorem, & magis communem opinionem Doctorum, de qua per Clarum in pract. in §. falsum, versicul. sed quæro, quę sit pęna, & per Menochium de arbit. quęstio. casu 306. libro secundo, idcirco si iudex in proposito prævideat falsitatem, pro qua quis est carceratus, mereri pœnam corporalem, non vtique ipsum fideiussoribus relaxabit, iuxta ea, quæ scripsit Dec. dicto consilio 143. numero primo, secus si non nisi pecuniariam pœnam Infligi posse arbitretur, per ea quæ latius infra dicā de carcerato relaxando in casu imponendæ arbitrariæ pœnæ, in secunda ampliatione secūdæ regulæ huius quæstionis, & ista est veritas, prout etiam videtur fuisse de mente Bertazzol. in cons. 12. numero secundo, libr. primo, vbi consuluit etiam in vero crimine falsi carceratum esse fideiussoribus relaxandum, quando vigore statuti pęna est pecuniaria.

34 LIMITA VI. Vt dicta prima regula † non procedat, quando carceratus aliàs, vel ex carcere, vel sub fideiussore relaxatus aufugisset; nam tunc facit se indignum, vt iterum sub fideiussore relaxetur, etiam qđ agatur de pęna pecuniaria, vt bene probat Paris de Put. in tract. sindic. in verbo carcer & carceratus, capitulo primo, iudex potest de plano, numero secundo, folio mihi 140. columna prima, & in verbo. fideiussor officialium, capitulo tertio, si iudex maleficiorum, numero vndecimo, in fine, & est gl. in l. lex Cornelia. quam ibi ad hoc ponderarunt, & singularem dixerunt Bald. & Roman. ff. ad Syllan. quos refert, & sequitur August. ad Angel. de malefi. in verbo, quod. fama publica præceden. post nume. 67. & tradidit etiam idem Ange. ibidem, in eodem verbo, vbi etiam Augustin. in additio. numero 83. versicu. quæro, notandum est. idem August. ad Angelum in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, numero primo, in prima additione. in medio Francisc. Cason. post tract. de indit. & tormen. in quæstionibus, capitulo 9. rub. de captura, & carcere, numero vndecimo, Boer. decis. 215. numer. vigesimosecundo, ante medium, Foll. in practic. crimin. in verbo, examinati liberentur fideiussoribus, numero decimooctauo, Marsi. in pract. §. attingam, numero septimo, & Tiraquel. de pœn. tempe. caus. 31. numero decimoquarto, vbi ampliat etiam, quod reus sit nobilis. Boss. in titul. de carcer. no fideiussor. commitren. num. decimoquinto, in fine, Roder. Soarez in tract. de fideiusso. in caus. crimin. num. 53. & sequen. vbi bene hanc limitationem comprobat. Mascard. de probat. conclus. 1003. numero 57. libro secundo, Menoch. de arbit. quæst. libro secundo, dicto casu 303. numero 9. & sequent. vbi alijs simili-
35 bus hanc comprobat limitationem, † & deinde dicit non per hoc esse sublatum arbitrium iudici illum relaxandi sub fideiussorib. si voluerit, & sic secundum eum poterit isto casu iudex etiam carceratum, qui aliàs ex carcere aufugeret, fideiussorib. relaxare, & nō relaxare, prout sibi visum fuerit.

36 LIMITA VII. In † reo reperto in flagranti crimine, vt puta cum delatione armorum, vel aliàs vbi delictum est notorium, & manifestum: quia tunc etiā quod agatur de pœna pecuniaria, non est fideiussoribus relaxandus, vt per Augustinum ad Angelum, de malefic. in verbo, quo fama publica præcedē. post numerum 67. versicu. & adde pulchra verba, vbi allegat Bald. in l. sed si is. ff. de in ius vocan. Franc. Cason. post tract. de indit. & tortur. in quæstionibus, capitul. 9. rub. de captura & carcere, nume. vndecimo, versic. quarto, si repertus est in flagranti crimine, siue cum armis, Marsil. in pract. §. attingam, numero quinto, & 6. vbi licet asserat Baldum in loco supra citato nō affirmare id. ad quod allegatur per Augustinum, sed contrarium: non per hoc tamen ipse discedit à proposita limitatione, sed pro ea alios adducit: Foller. in pract. crimin. in verbo, examinati liberentur fideiussoribus, numer. septimo, & octauo, vbi loquitur tam in eo, qui est repertus in flagranti, quàm etiā in omni casu in quo delictum sit notorium: sed loquitur de iure Regni, per constitut. humanitate, in titul. de his, qui fideiuss. da. poss. Menoch. de arb. quæst. lib. secun-
37 do, casu 303. numero duodecimo, & 13. & † licet in reperto cum armis contrarium in specie asseruerit Bald. in d. l. sed si is. in princip. versi. vnde inuenti cum armis. ff. de in ius vocan. dicens inuentos cum armis non debere duci ad palatium, si offerat idoneos fideiussores de se representando: quod etiam affirmauit Angel. in l. si verò pro condemnato, §. primo, in fine, versicu. eodem modo caueant milites, ff. qui satisda. cogan. vbi amplius, quod si milites ducunt inuentū cum armis, & offerentem fideiussorem ad carceres, possunt conueniri, & tenentur in sindicatu. & Baldum, & Angelum in locis præcitatis referat, & sequatur idem August. ad Angel. de malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, numer. 9. Roder. Soarez in suis allegationibus allegatione vltima, in tracta. de fideiussorib. in caus. crimin. numero tertio, & numero quarto.

Prima tamen opinio apud nos indistinctè seruatur, eo præsertim, quia vigore bannimentorum pœna delationis armorum non solum est pecuniaria, sed etiam corporalis, videlicet trium ictuum funis in publico: ideo sic cum armis inuenti ducuntur ad carceres per birroarios etiam, quod fideiussores offerant.

38 LIMITA VIII. Et hæc est pulchra † limitatio, dictam primam regulam non procedere, quando reus esset inditiatus ad torturam, nam tunc ante torturā inflictam minimè relaxandus est fideiussoribus, etiā quod agatur de pęna pecuniaria, per doctrinam Bal. in l. si quis post versiculum, item est detinendus vbicunque est torquendus, ff. de testament. per textum, in l. secunda, C. de custod. reorum. ibi, *Donec reperiatur cognitio celebrata discrimen*, quod & rursus affirmauit idem Bald. in l. nemo deinceps, num. 6. in fine, versic. quandoque quis detinetur non ratione pœnæ, sed ratione

gratione torturæ, C. de episcop. audien. vbi dixit, quod quando rei ad veritatem eruendam torquendi sunt, fideiussoribus non relaxantur. & Baldum in proposito refert, & sequitur Roder. Soarez in dicto tracta. de fideiuss. in caut. crimin. nume. 18. versicu. item est detinendus, vt torqueatur. Menoch. de arbit. quæst. libro secundo, casu 303. numero vigesimoquinto, &
39 nu. 26. † vbi propterea infert ad testes, qui in aliquo casu pro habenda ab ipsis veritate recusantes illā dicere, torquendi sunt: non enim sunt relaxandi sub fideiussore ante eis inflictam torturā, etiam quod principaliter de delicto non inquiratur, vt ibi per eum. faciunt pro hac eadem limitatione scripta per Paridē de Put. in tractat. sindicat. in verbo, carcer, & carceratus, capit. secundo, an potestas, numero secundo, in fine, vers. tamen vbi constaret per vnum testem, quod deberet torqueri, &c. folio mihi 140. à tergo, colum. prima, & per Afflict. in constitu. humanitate, sub rubric. qui fideius. dare poss. num. 17. & num. 21. 2. parte, & per Paul. Ghirland. in tract. de relaxa. carce. sub rubric. de fideiuss. reo. in secunda quæstione, numer. secundo, vbi generaliter dixit, quod si iudex viderit inditia leuia, & non sufficientia ad torturam; potest reum in latioribus carceribus, seu etiam in aliqua camera, vel palatio loco carceris retinere: secus si inditia grauius stringant carceratum, & ipsum de crimine de quo inquiritur, suspectum reddant, quia tunc non est habilitandus, sed in carcere detinendus, vt ibi per eum: ergo multo minus sub fideiussoribus relaxandus. & licet Afflict. Paris de Put. & Ghirlandus in locis præallegatis videātur loqui in delictis, in quibus venit imponenda pœna corporalis: idem tamen iuris esse censeo ex generalitate, & identitate rationis etiam in delictis, pro quibus imponitur pœna pecuniaria; dummodo sit talis, vt in illis possit ad torturam deueniri.

Quod quando verum sit, dicam Deo dante infra, in secundo libro, sub titu. de indit. & tortur. vbi generaliter tractabo, in qua causa, & quibus personis inferri possit tortura. (& demum ad huius octauæ limitationis confirmationem, vide Bullam Pauli in ordine 50. incipien. licet ex iuris, parte prima, Bullarij folio 639. vbi expresse prohibet relaxationem carcerati sub fideiussore nedum quando certum est esse locum torturæ, sed etiam quando de hoc dubitatur, & disputatur.)

40 LIMITA IX. Vt † pariter dicta prima regula procedat, prout loquitur, videlicet datis fideiussoribus, quod si carceratus fideiussores non habeat, non excarceratur, etiam quod pœna sit pecuniaria, ac etiam quod alias esset sub fideiussore relaxandus, vt per Baldum, in l. sed & si is, in princip. versicu. aut non inueniunt fideiussorem, ff. de in ius vocand. & in l. si quis post, versic. item semper est detinendus, ff. de testam. Amade. in tract. sindica. numero 210. versicu. & qui non inuenit. vbi vero fideiussor tales inuenire nō potest, C. de exhibē. reis facit textus in l. eos, §. super his, & in l. minimè, in fine, C. de appellat. & in l. secunda, in princip. ff. de custod. reorum, per quæ iura etiam hoc idem firmabunt Angel. de malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, num. 16. & ibi etiam August. in addit. & in sequen. verbo, qui iudex dictū Caium detineri & carcerari iussit, num. quarto, versic. quarto, semper est detinendus. Ghirland. in tract. de relaxa. carce. rub. de fideiussor. reo. quæst. prima, numero secundo, versic. fallit regula ista. Iodoc. in practic. crimin. capit. 20. num. 3. Roder. Suarez in tracta. de fideiuss. in causa crimin. post numerum tertium, vers. aut non inueniunt fideiussorem, Conrad. in practi. titu. de appellar. numero 21. versicu. tertio, si condemnatus de crimine, fol. mihi 207. columna prima,

qui loquitur etiam in causa appellationis, per textū in d. l. eos, dicto §. super his, plures alios pariter, & in materia appellationis concordantes adducit Robert. Lancellot. in tractat. de attenta. capitu. 1. limitatione 33. numero primo, & sequen. Clar. in pract. §. fin. q. 46. versiculo in hac autem materia, in fine, vbi quod ita seruatur.

41 AMPLIA I. Hanc nonam limitationem, † vt per Clarum in dicta quæst. 46. in versicu. pone, quod Papiensis, in tātum esse veram, vt fideiussor debeat præstari in loco iudicij, quod si carceratus eo loci fideiussores non reperiat, minimè relaxatur, etiam quod illos dare offerat in alio loco, & ita seruari testatur, prout etiam de eadem obseruantia fidem facit Afflict. super secunda parte, constitu. Regni, rub. 10. numer. 6. & Clarum vbi supra refert, & sequitur Bonacossa in commun. opin. par. prima, sub versic. carceratus vbique, ad fiuem. ibi, *et debet semper dari fideiussor in loco*
42 *iudicii, &c.* fol. mihi 20. à tergo colum. prima. † & certè verum dicit Clarus, quando carceratus vellet dare fideiussorem extra locum iudicij in aliquo alio loco, non subdito Principi seu Domino loco, in quo carceratus est, vt in exemplo per eum posito de Papiense, qui Mediolani carceratus offert dare fideiussores Papiæ: tunc enim non admittitur talis oblatio, vt ibi per eum. At secus credo; quando offert fideiussores in aliquo aliquo alio loco extra locum iudicij, supposito tamen iurisdictioni, & potestati eiusdem Principis: quia nunc data impotētia reperiendi fideiussores in loco carceris sepissimè vidi tales fideiussores receptos etiam extra locum carceris.

43 AMPLIA II. Eandem nonam † limitationem, vt licet regulariter fideiussores non inueniens admittatur ad iuratoriam cautionem, ad textum, vbi cōmuniter † Doct. in authen. generaliter. C. de episco. & cleric. & in l. 1. vbi præsertim late Ias. numero 21. & 23. ff. qui satisda. cogan. Bal. in l. fin. nume. 6. C. de indic. vidu. tollen. cum aliis per Olascum decis. Pedemon.
44 70. vbi de materia. † & hæc conclusio procedere videatur de iure non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus prout de communi testatur Marsil. in rub. de fideiuss. num. 166. & sequenti assentit Boss. in titulo de carcerato fideiusso. committen. in fine, numero 71. & sequenti, & ita in magna Curia Vicariæ communiter † practicari testatur Foller. in fragmen. post pract. crimin. rub. de fideius. numero 265. & præsertim in muliere, prout in terminis dixit Bal. in d. l. sed etsi is, ante numerum primum; versicul. aut non inueniunt fideiussorem, ff. de in ius voc. & in l. si quis post, vers. sed iste quartus fallit in muliere. ff. de testamen. Amad. de sindic. num. 210. sub vers. & qui non inuenit. facit text. in §. necessarium, vers. si vero crimen. in Authent. vt nulli iudic. iuncto tex. in authen. hodie nouo iure, in vers. si vero tale si crimen. C. de custod. reorum, cum aliis supra relatis, quæst. 27. nume. 44. & per Claudium Bertazzol. in addit. ad consi. Bartholomei patris, consi. 11. littera A. libro primo, & per Roder. Soarez in dicto tract. de fideiuss. in cau. crimin. nume. 3. vers. mulier autem, &c. † de consue-
46 tudine tamen tam in muliere, quàm in viro, non admitti in criminalibus iuratoriam cautionem, ex eo, quod carceratus non inueniat fideiussores, & propterea eum minimè relaxandum esse cum dicta iuratoria cautione post apostillam ad Baldum in d. authentic. hodie nouo iure, & Bocr. decis. 349. columna fin. versicu. tamen sunt, & in fine illius decisionis, quos allegat, affirmat Clar. in pract. §. fin. d. quæst. 46. vers. sed agendum. † vbi tamen dicit, quod quando carce-
47 rati non sunt multum grauati in processu: & re vera non habent fideiussores; consulto Senatu apud eum, vel etiam non consulto, quando delictum est leue, relaxantur

laxatur sub iuratoria cautione, & præcepto in faciem cum comminatione pœnæ iudicis arbitrio, & istam practicam esse optimam, & laudabilem testatur: cū iniquum sit permittere, vt ijdem carcerati ob eorum paupertatem, & impotentiam inueniendi fideiussores in carceribus marcescant: & ita etiam sæpissimè in Vrbe an iustis iudicibus seruatum vidi, & passim a visitatoribus carcerum.

48 REGVLA Secunda sit in proposita† Quæstione, quod quando delictum est graue, & atrox, taliter, quod pro eo imponenda venit pęna sanguinis vel etiam alia pęna corporalis, carceratus minimè fideiussoribus relaxatur. tex. est in l. Diuus, ff. de custod. reorum, dum per hæc verba disposuit: *Diuus Pius epistolam Antiochensibus Græcè rescripsit, non esse in vincula conijciendum eum, qui fideiussores dare paratus sit, nisi tam graue scelus ipsum admisisse constet, vt neque fideiussoribus, neque militibus committi debeat* & per istum textum, præcipuè hanc firmarunt regulam Barto. in l. j. num. primo, ff. de custod. reorum, Bal. in l. sed si is, in princip. versic. in glo. vltima, ff. de exhiben. reis, & in l. eos, §. super his, in fine, versic. si autem esset causa capitalis, C. de appellat. & in l. nullus, post numerum tertium, versiculo si est pœna determinata, & ibi etiam Angel. numero 3. versicu. si verò pęna est corporalis, C. de exhiben. reis. Paris de Put. in tract. sindi. verbo, carcer & carceratus, capit. 3. an si plures carcerati, num. 16. fol. mihi 141. columna secunda, & in verbo, fideiussor officialem, capit. 3. si iudex maleficiorum, post numerum vndecimum, folio mihi 188. columna secunda, Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 66. & ibidem August. post numerum 67. post medium, additionis, versic. & tene menti sententiam Bal. & in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, numero primo, & numero vndecimo, versic. si vero est pęna corporalis, Franc. Cason. post tracta. de indit. & tortu. in quæstionibus, capit. 6. rub. de captura, & carcere, nume. septimo, Ghirland. de relaxat. carcerat. rub. de fideiuss. reorum, quæst. prima, num. 3. versicu. quando vero crimen est atrox, & nume. 6. vers. Primo casu. Bonifac. de Vitalin. in rub. de carce. priuat. post numerum secundum, versicu. Sed si crimen est graue, Conrad. in practica tit. de carceratione, nume. octauo, folio mihi 275. columna prima, Foller. In practic. crimin. verbo, examinati liberentur fideiussor, num. quarto, Marsil. in practic. crimin. §. attingam, post numerum primum, vers. & primò fallit, & in rub. ff. de fideiusso. nume. 247. vers. & ex supradictis, sub 28. quæst. Iodoc. in pract. crimi. capit. vigesimo, num. 2. versicu. aut crimen est atrox, & ibidem, num. decimo, vers. Primo casu, & ex. Boss. in tit. carcerato fideiussor. committen. post numerum primum, vers. & primo casu, Osasc. decis. Pedemon. 18. num. 4. Didac. var. resolutio. lib. secundo, capitulo octauo, Roder. Soarez in tract. de fideiusso. in cau. crimin. post nume. octauum, versicul. & sic conclusinè dicas, & latius, nume. 13. & sequentibus, & est com- † munis,* sicut testantur Anto. Gomez var. resolutio. tomo 3. capitu. nono, rub. de captura reorum, nume. octauo, versicul. si vero venit imponenda pœna corporalis, Clar. in pract. crimin. §. fin. dicta quæstio. 46. versicul. in hac autem materia, in princip. vbi etiam quod huic conclusioni applaudet consuetudo, vt testatur Cardinal. Alexand. in capitul. quisquis, secunda quæst. octaua, & Clar. vbi sup. refert Bonacoss. in commun. opin. parte prima, in verbo, carceratus vbicunque, in princip. folio mihi vigesimo, columna secunda, Menoch. de arbit. quæs. lib. secundo, casu 303. num. decimoquinto, vbi alios adducit concordātes, iuncto num. vigesimoprimo, in fine, & nume. vigesimosecundo, pariter in fine, vbi ab hac communi opinione in iudicijs minimè recedendum post Soarez. quem allegat, affirmat: licet in puncto iuris contrariam opinionem, de quo mox dicam, forsan sustineri posse verius crediderit, ibidem, num. decimosepti- † mo, & sequen. & hāc regulam communem* etiam appellauit Quintil. Mandos. in loco relato per Bonacos. in suis commun. opin. parte secunda, versicul. fideiussor non admittitur, folio mihi vigesimonono, colum. 2. in fine.

Ratio huius secundæ regulæ ea potissimum à pre- * fatis Doctoribus communiter* adducitur: † quia si
49 vbi veniret imponenda pęna corporalis, reus sub fideiussore relaxaretur, facile esset quod in casu condemnationis idem reus aufugeret, ne dictam corporalem pęnam pateretur, & sic eluderentur iudicium, & delicta remanerent impunita, cum fideiussor ad hanc corporalem pęnam se obligare nequeat, & obligatus tanquam nulliter obligatus conueniri non possit, eo quia membrorum suorum nemo est dominus, l. liber homo, vbi Bart. & alij, ff. ad legem Aquiliam, ita post Bartol. in l. si quis reum, C. de custo dien. rerum, in specie concludit Roman singul. 129. incipien. tu scis, quod in causa criminali, in principio Paul. Ghirland. de relaxat. carcerat. rub. de fideiusso. reo. num. 3. in fine, & sequent. Marsil. in practic. §. attingam, num. secundo, & latius in rub. de fideiuss. nume. 140. & sequentibus, in vigesimonona quæstione; Cæpol. consi. crim. 39. num. 56. Neuizan. consilio 61. num. vigesimosecundo, Francisc. Cason. post tracta. indit. & in tortu. in quæstionibus, capit. nono, rub. de captura, & carcere, nume. nono, & decimo, Iodoc. in practica crimin. capitulo 30. nume. quarto, & nume. sexto, vbi etiam de princip. l. carcerato, qui licèt possit se obligare sub pęna confessi criminis, amissionis beneficij seu gratiæ, exilij subeundi, aut similiū non potest tamē se ad pęnam capitis, aut alicuius membri abscissionem obligare, vt ibi per eum. Anto. Gomez variarum resolutio. tomo 3. capitulo nono, rubric. de captura reorum, nume. octauo, ad medium, versicul. confirmatur, quia, & est glos. in capitu. cum homo in verbo, supplicium, vigesimatertia quæstio. * quinta, quam glossam frequentissime omnium* cōsensu recepta esse testatur Didac. variarum resolut. capitulo octauo, & ita communiter seruari testatur Albe. in prima parte, statut. quæstio. 51. prout illum refert Marsil. in rub. de fideiusso. num. 244. & in Liu. fans, num. decimosexto, ff. ad legem Corneliam, de sicar. quos pariter refert, & sequitur Clar. in practi. §. fina. dicta quæstione quadragesimasexta, versic. sed nunquid poterit pluribus comprobat Roder. Soarez in tract. de fideiusso. in caus. crimin. nume. vigesimoprimo, & sequentibus, Bonacos. in suis commu. opi. parte prima, folio 70. columna 2. in fine, versicu. fideiussor non intercedit, vbi allegat Emanuel Soarez in sua collecta commun. opin. verbo, fideiussor, nume. 145. Menoch de arbit. quæstio. lib secundo, dicto casu 303. num. decimosexto, & num. vigesimoprimo, & sequenti vbi dicit ab hac communi opinione minime recedendum esse in iudicijs, licet forsan in puncto iuris non transiret sine difficultate, vt ex allegatis per Marsilium in dicta rub. de fideiusso. nume. 243. & sequenti.

50 Et licèt† contra regulam prædictam senserint Speculat. Angel. & Soarez, in locis relatis per Menochi. de arbit. quæstio. dicto casu 303. num. vigesimo, in fi. & pro hac contraria opinione multa considerari possint, quæ fuerunt deducta per Menochium ibidem; numer. decimoseptimo, & sequentibus, & inter alia multum stringere videtur text. in d. l. eos. §. super his C. de appellat. cum quo etiam concordat alius tex. in l. minimè, in fin. C. eod. non per hoc tamen recedas à

proposita

proposita regula, à qua nec etiam recedendum esse arbitrati sunt Menoch. & Soarez in locis præcitatis, licèt de ea dubitauerint, & ad textum. in dicta l.eos, §.super his, optimè ibidem respondet Salycet. prout illum supra retuli, sub num. 24. ad textum verò in d. l.minime, respondet ibidem glos. verbo, perseueret, vbi videas. (& concordat Bulla Pii, incipien. cum sicut accepimus, in ordine 184. in secunda parte Bullarij, fol. 639. vbi Summus Pontifex aufert facultatem carcerandi reos sub fideiussoribus, non solum iudicibus, sed etiam carcerum visitatoribus, quando agitur de capitali isto delicto.)

51 AMPLIA I. Hanc secundam regulam, † vt procedat non solum quando pœna est corporalis simpliciter, sed etiam quando est corporalis in defectū pecuniarię: vt puta quādo statutum pro aliquo delicto mandaret reum soluere scuta centum, quæ si nō soluerent infra tale tempus, transmittatur ad triremes, vel quid simile: tunc enim nec etiam fideiussoribus relaxandus est, vt apertè scripsit Bartol. in l. 1. nume. pri-
52 mo, & sequentib. ff. de custod. reorum, † vbi amplius quod reus isto casu non est relaxandus, etiam quod vellet dare fideiussores de soluendo; imo nec etiam quod vellet pecuniam in depositum: & hoc, quia esse potest, quod interim fideiussores efficiantur non soluendo, vel quod depositata pecunia fortè periret & sic reo illo iam relaxato, nolente amplius comparere, pęna eluderetur: vnde ipse Barto. dat ibi pro cautela ad hoc vt in præsenti casu reus relaxetur, vt soluat pecuniam fisco, transferendo in eum dominium sub conditione tamen, si cōdemnabitur, vt in l. si sub conditione, ff. de solut.

Hoc enim modo non potest accidere, quod pœna non sit soluta, quoniam non est depositata in specie, sed soluta in quantitate, ideo perire non potest, vt ibi per eum, quem etiam sequuti sunt Angel. in l. nullus, numero quinto, C. de exhibend. reis, vbi dicit, quod dictum Bartoli quo ad pecuniam deponendā est verum in se, quando deponeretur in specie, vt puta in sacculo; secus si deponeretur in genere, quia scilicet fuerit numerata: quia tūc transit dominium in fiscum, & sic non potest perire, l. dies sponsaliorum, §. primo, depositi. & consequenter poterit stante dicto deposito relaxari carceratus, vbi pęna est corporalis, in subsidium. Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 67. per totum, vbi refert, & sequitur dicta per Bartolum, & Angel. de Perusio in locis præcitatis.

Rursus, & idem Angel. de malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, num. primo, & num. vndecimo, Bonifac. de Vital. in titu. de carce. priuat. nume. vndecimo, & ibi in addit. litera B. Iodoc. in pract. capit. 19. rub. de relaxat. carce. num. quinto, versi. Neque etiam relaxandus, fol. mihi 43. & cap. vigesimo, num. 9. in fine, versic. quod si per defectum pœnæ pecuniariæ, fol. 47. Pet. a Placha in epitom. delict. capit. secundo, num. decimooctauo, in discursu, lib. primo, Contad. in pract. in titu. de carce. num. 13. versic. non est tamen quis fideiussoribus relaxandus, ☞ Petra-san. singu. 63. num. secundo, versic. sed in contrarium fol. mihi 274. colum. secunda, in fine, Paul. Ghirland. de relaxat. carcerat. rub. de fideiusso. rerum, quæstio. prima, num. quinto, in fine, versic. sed quæritur, quid si Menoch. de arbit. quæstio. lib. secundo, dicto casu 303. num. 31. & sequentibus, vbi inter alios, quos adducit concordantes, allegat etiam Soarez in d. tracta. fideiuss. in cau. crimin. num. quarto, quid autem si pęna esset pecuniaria, & num. 23. versicu. & in tantum, Osasc. decis. Pedemon. 18. num. primo, & sequentibus, vbi pluribus rationibus hāc comprobat ampliationem, & respondet contrarijs, Hieron. Magon. decis. Lucen. 41. num. 1. sequentibus, parte 1. Claud. Bettazzo. in addit. ad cons. patris 12. litera A. vol. 1. vbi alios adducit concordantes, ex quibus omnino appa-
† ret eandem hanc ampliationem communiter † esse ab omnibus receptam.

53 LIMITA Hanc primam ampliationem, † vt procedat quando statutum loqueretur per verba denotantia actum soluendi, puta dicendo, *Quæ si non soluerit, transmittantur, &c.* Tunc enim, cum requirat actualem solutionem, ideo non sufficit satisdatio datis expromissoribus, vel pignoribus, l. iiē liberatur, §. qui paratus, ff. quibus modis pign. vel hypoth. soluitur. solutam, ff. de solut. lege solutionis verbum, ff. de verborum signific. cum alijs allegatis, supra, nume. decimosexto, & in istis terminis procedit ampliatio prædicta, secundum doctrinam Bart. in d. l. j. ff. de custod. reorum, secus si statutum loqueretur per verba denotanna non actum solutionis, sed potentiam soluēdi, vt puta si diceret: *Quæ si soluere non potuerit, transmittatur, &c.*

Tunc enim reum carceratum posse fideiussorib. relaxari, si fideiussores habeāt bona verisimiliter nō peritura, puta immobilia; & sic sint idonei: dixit idem Bartol. in d. l. item liberatur. §. qui paratus, numero 3. & ibi etiam Salycet. ff. quibus modis, pign. vel hypot. solut. quem sequuti sunt Ioan. de Anan. in consil. vigesimoprimo, & ibi Ludouic. Bologni. in addit. Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præced. post numerum 67. versic. nam in dicta quæstione, & in verbo, quas si non soluerit, num. 9. versic. quid autem. Felyn. in cap. ad nostram, nume. duodecimo, de iureiuran. Alexan. in l. si te non obtulit, §. si ex conuētione, in primo notab. ff. de re iudic. Ias. in consilio 9. num. 9. versic. vnde dicit notanter, lib. primo, ☞ Petrasanc. sing. 63. numero tertio, versicul. vide tamen. Bartolus Roder. Soarez in tract. de fideiusso. in caus. crim. num. 23. in fine, versic. sed hoc intelligo esse verum. Osasc. decis. Pedemon. decimaoctaua, numero quarto, versic. in contrarium verò facit, & numero quinto, vbi optima cum ratione demonstrat, quod licet hęc distinctio inter actum soluendi, & potētiam soluendi, videatur prima facie potius verbalis, quàm realis: est tamen in re realis & vera, & quod ita Senatus apud eū iudicauit, & Osascum in dicta dec. 18. refert in proposito, sequitur Menoch. de arbit. quęstio. lib. secundo, d. casu 303. numero 36. & Menochium pariter refert, & sequitur Hieron. Magon. d. decisio. Lucen. 41. numero tertio, prima par. ex quibus patet
† etiam & hanc limitationem esse communiter † receptam.

54 AMPLIA II. Eandem secundam regulam, † vt procedat etiam in pęna arbitraria, vbi enim pęna vel lege, vel a statuto est iudicis arbitrio remissa, iudexque ille vel quia in alio simili casu viderit cōsuetum esse imponi pęnam corporalem, vel aliàs ex aliqua alia causa verisimiliter præuideat locum esse impositioni pęnæ corporalis, non autem pecuniariæ: nō vult que iste casu reum sub fideiussoribus relaxabit, etiā quod agatur non de pęna corporali determinata: licet secus esset si non nisi pecuniariam pęnam infligēdam esse verisimiliter crederet. ista fuit originalis distinctio Bal. in l. nullus, in secunda columna, post numerum tertium, versicu. aut pęna est arbitraria, C. de exhiben. reis, & Baldum sequuti sunt Paris de Put. in tract. sindic. verbo, fideiussores officialium, capit. 3. si iudex maleficiorum, num. vndecimo, folio mihi 188. Augusti. an Angelum de malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, numero vndecimo, Pau. Ghirland. in tracta. de relaxand. carce. rub. de fideiusso. reo. quæst. prima, num. 3. & num. septimo, in fi. versi. secundo, verò casu, Iodoc. in tract. crim. d. capitul. 20. num.

num. 18. in fine, versicu. 3. vero casu; Conrad. in practica titu. de carcerat. nume. 13. in fine, ver. item non est relaxandus, folio mihi 276. columna prima, Marsil. in rub. de fideiusso. num. 246. in fine, Soarez in tracta. de fideiusso. in caus. crimin. in nume. quarto, in fine, versic. sed quid si pęna sit arbitraria, & nume. vigesimoquinto, & licet Grammat. in cons. 55. num. quinto, & septimo, absolutè dixerit, carceratum ob pęnã arbitrariam non esse fideiussoribus relaxandum: male tamen illum sensisse affirmat Menoch. de arbit. q. lib. secundo, d. casu 303. nume. 39. & sequentibus, vbi etiam dicit, quod si isto casu iudex relaxet carceratum sub fideiussore, tacitè censetur declarasse animum suum, scilicet se non velle imponere aliam pęnam, quàm pecuniariam.

55 AMPLIA III. Vt † & idem sit, vbi agitur de imponenda pęna exilij, quæ pęna cum corporalis sit, vt in terminis demonstrat, & aliàs se fuisse expertum testatur Bos. in titu. de carcerato fideiussor committi numer. septimo, immo si exilium sit perpetuum capitalem pęnam censeri, dixit communem Suarez in sua collecta commun. opin. verbo capitalis, num. octauo, cum aliis allegatis supra in titul. de delict. & pęnis, quæstio. 19. num. 17. idcirco vbi de tali pęna agitur carceratum non esse fideiussoribus relaxandũ, dixit Francisc. Cason. post tract. de indit. & torment. quæstionibus, cap. 9. rub de captura, & carcere, num. octauo, versi. & aduertendum est, &c. sensit Bos. vbi sup. dicto num. septimo, & num. octauo, vbi ibidem
56 etiam, vbi agitur de pęna infamię, † licèt contrarium in exilio sensisse videatur Iodoc. in practi. crimin. capit. decimonono, de relaxat. carcerat. nume. quarto, ver. itidem is, &c. sed rectius intuendo verba Iodochi eo loci apparet eum non loqui de relaxatione cum fideiussoribus, sed quod is qui in aliam pænam condemnandus non est, quàm exilij, non diu in carceribus detinendus est: ideo non recedas ab ampliatione.

57 AMPLIA IIII. Vt † pariter, & idem sit in pęna ictus fustium, quam nos fustigationem vulgò appellamus: talis enim pęna licèt capitalis non sit, secundum communem, * de qua post Bartolum, & Marant. quos allegat, testatur Clarus in practica, §. final. quæstione 70. versicu. etiam pæna, in fine: negari tamen non potest, quin sit corporalis, vt per Diaz in practica criminali canon. capitulo 135. numero quarto, Clarus dicta quæstione octaua, versiculo mitræ, quoque impositio. vbi quod plus est, loquitur etiam in pęna mitræ, quę non sic affligit corpus sicut fustigatio: & non solum pęnam hanc corporalem esse, sed etiam valde ignominiosam, & infamatoriam, cũ non nisi pro turpibus & infamatorijs delictis irrogari soleat probat tex. in l. ictus fustium, ff. de iis, qui notan. infam. cum aliis per nos relatis sup. in titu. de delict. & pęnis, quæst. decimanona, num. 29. & vbi agitur de pœna infamiæ sola carceratum non esse fideiussoribus relaxatum, dixi supra ex Bossio allegato supra in anteced. num. 56 ergo multo minus relaxandus est vbi agitur de pœna infamatoria, & corporali, prout in terminis pęnæ ictus fustium scripsit Bal. in l. si quis post in primo nota, ff. de testam. quem textum etiam in proposito notabilem, & singularem ponderauit Soarez. in tracta. de fideiussor. in cau. crimin. num. 18. vers. facit notabilis textus, refert, & sequitur Menoc. de arb. quæst. lib. 2. casu 303. numer. 23. & 24. vbi infert ad statutum Papiæ.

58 AMPLIA V. Eandem secundam † regulam procedere nedum in layco, sed etiam in clerico: licet enim clericus carceratus relaxetur fideiussorib. quando agitur de pęna pecuniaria, vt supra probaui in prima ampliatione primæ regulæ, num. 2. vbi, tamẽ agitur de pęna corporali certum est eum non esse fideiussoribus committendum, & vt probat text. in c. si clericos, de senten. excom. in 6. vbi cauetur clericum si fideiussores offerat non posse carceribus detineri nisi delictum sit enorme: enorme autem delictum exemplificant ibi Doctores, quando pro eo ipse clericus traditur Curiæ seculari, prout est crimen falsificationis literarum Apostolicarum, hæresis, & homicidij in personam sui episcopi, de quibus dixi in titu. de inquisit. supra q. 8. nu. 75. & expresse legitur apud Ioan. Ann. in d. c. si clericos, colum. 1. in verbo, enormitas, & ibi etiam, Archid. post num. 3. Fran. nu. 5. & Gemin. nume. 9. ex quorum authoritatibus bene pręposita ampliatio probatur quam etiam probarũt Boss. in titu. de carc. fideiuss. committ. nu. 13. & Foll. in pract. crim. canon. in verbo, & in carceribus mancipatis, cap. 12. num. 6. vers. sed si veniret imponenda pęna corporalis, vbi in id allegat tex. in c. cum homo, 23. q. 5. gl. in cap. argura, 2. q. 6. Fely. in cap. legebatur, in princ. extra de maiorit. & obed. & in cap. ex parte, nu. 11. ext. de rescrip. & ☞ aduerte qđ isto casu pęna corporalis, vel ei similis, an imponatur, necne pro delicto, pro quo clericus detinetur inspicięda est dispositio iuris ciuilis, non autem canonici, vt ibi per Foll.
59 & propterea ad hoc, ne clericus fideiussorib. relaxetur sufficit de iure canonico delictum reputari graue & enorme, ☞ iuxta tex. in d. capitu. si clericos, etiam quod non imponatur eo iure poena corporalis, vt post alios, quos allegat, optime concludit Bos. vbi supra, numero 10. & seqq. vbi infert ad pęnam depositionis, vel detrusionis in perpetuos carceres, aut i monasterium: iis. n. casibus, vt ibi per eum.

LIMITA I. Propositam huius quæstionis se-
60 cundam regulam † non procedere in persona nobili magnæ scilicet existimationis, & diuitijs inquã etiã quod agatur de pęna corporali, quod possit fideiussoribus relaxari, probat Saly. in l. si quis reum, nume. 9. ff. de custod. reo. & latius Paul. Ghirlan. in tract. de relax. carc. rubr. de fideiusso. reo q. 1. numero 8. vbi ponit quæstionem de quodam nobili viro, & magnę conditionis, & diuitiis copiosissimo, imputato de crimine, pro quo de iure communi, vel ex forma statutorum venit imponenda pęna corporalis; qui citatus comparet, & examinatus negat: iudexque vult eum detinere, donec perficiatur processus, & purgentur indicia. nobilis replicat, paratum se obligare, vel etiam dare fideiussores sub pęna pecuniaria, de se repræsentando toties, quoties, ac etiam de stando iuri & iudicatũ soluendo, quæritur, an debeat carcerari, an verò cum fideiussorib. oblatis dimitti, & relaxari. Dicit ibi Ghirland. quod verius est posse isto casu iudicem, si sibi videbitur, hunc nobilem relaxare, vel sub iuratoria cautione, vel sub fideiussoria obligatione, vel de non discedendo ex certo loco, uel alias, prout magis expedire putauerit, & hoc quia iudex circa custodiam, & modum detentionis reorum magnum habet a lege concessum arbitrium, prout dicit Iurisconsultus in l. 1. ff. de cust. reor. (& dicam infra in tertia limitatione huius secundæ regulæ;) & hoc iudicis arbitrium maximè versari debere in considerãdo honores, & facultates carcerati, expressè cauetur in eadem l. 1. & si delictum, de quo nobilis iste inquiritur, est tale quod pro eo imponenda est pęna, nedũ corporalis, sed mortis. poterit etiam isto casu iudex, si sibi videbitur, illum non carcere, sed loco carceris vnam cameram in palatio sibi assignare cum custodia militum, vt per eundem Ghirlan. vbi sup. q. 2. n. 1. quem in proposito refert, & sequitur Cõrad. i prac. titul. de carcerat. numero 15. fol. mihi 276. column. 1. & Iodoc. in pract. crim. c. 20. numero 11. Bernard. de Landriano ad Ang. de malef. in verbo, quod fama publica,

61 publica, post numero 67. in additione, litera A. † & generaliter posse propter qualitatem, & nobilitatem personæ assignari per iudicem carcerato aliquam cameram in palatio, seu palatium ipsum loco carceris cum custodia militum, vel etiam sub fideiussione, quod de dicto loco non recedet, & quandoq; etiam totam ciuitatem, si ita sibi visum fuerit, vltra præallegatos senpserunt etiam Ang. in l. nullus, numero 3. in fi. C. de exhibe. reis, ☞ Tiraq. late in ritu. de pœnis temperan. cau. 31. numero decimo sequentibus Soarez in loco citato per Clar. in practica crimin. § fin. q. 36. sub vers. in dubio autem. videlicet in tract. de fideiusso. in cau. crim. nume. 10. & seq. vbi ita in practica seruari testatur, & pluribus hanc firmat conclusionē & numero 29. Sylu. de Arcer. consi. crim. 71. numero 6. vol. 2. inter consil. crim. diuers. in folio, Boss. in ti. de carcerat. fideiusso. committen. num. 4. Bertazo. cōsi.
62 12. numero 5. in fi. & sequ. lib. 1. † Imo, quando personæ sunt illustres, de iure non videntur posse cogi ad præstandum fideiussorem in causa criminali, sed dimitti debent iuratoriæ cautioni, vt est tex. in l. quoties, C. de dignita. li. 12. cum alijs per Pfasc. decis. Pedē. 70. num. 3. in prin. & ante Osascum tradidit Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, fideiusso. officialium, c. 3. si iudex maleficiorum, numero 10. fol. mihi 188. colum. 2. ☞ Vide supra q. 31. nume. 145. seq.

SVBLIMITANDO Hanc primam limitatio-
63 nem aduerte tu, qui es iudex, † ne præmissis Doctorum anthoritatibus, & carcerati nobilitati confisus, deceptus ab ea remaneas sine carcerato cum muscis vt dici solet, in manu, & cum maxima tua verecundia, & iniustitiæ nocumento, prout alias annis præteritis cōtingit in quodā illustrissimo Viro, qui de mādato ad homicidium imputatus, & propter eius nobilitatem habilitatus à commissario iudice ex Vrbe transmisso, vt loco carceris staret per totam arcē Viterbij, sub fideiussione pecuniaria de inde non discedendo; vitæ suę periculum pecunijs præferēdo aufugit ex dicta arce. Prædictam enim limitationem tūc demum ego credo veram, quando iuncta cum nobilitate carcerati vel inquisiti concurrit etiā illius innocentia: tunc enim si iudex illum innocētem videt nec inditia grauia cōtra ipsum habet aut habere sperat potest si vult, illum vel latioribus stātijs in aliquo palatio, vel alibi loco carceris detinere, vel etiam fideiussoribus committere, & ita in casu innocentiæ, si bene pōderabis illius verba, loquitur præcipue Ghirlan. in loco præcitato vna cum alijs Doctoribus præallegatis, & text. in l. 1. ff. custod. reo. non simpliciter dicit in reorum custodia esse habendum respectum ad honores & facultates carceratorum, sed etiam ad eorum innocentiam: ergo vbi innocentia non cōcurrit, nulla in nobili debet dari prerogatiua, nec circa illius relaxationem, nec circa custodiam, licet bene in carceribus crederem debere sibi assignari nobiliores & commodiores stantias, dummodo tamen custos de eius persona tutus sit, per ea quæ in simili dixi supra, quæst. 31. num. 146. & seq. ita etiam se ipsum expresse declarauit Ghirlan. in loco præcitato, d. quęst. 2. nu. 2. vbi propterea dixit, quod in proposito iudex debet maximè considerare nō solum qualitatem, & conditionem personæ, sed etiam illius innocentiam, vel culpam coniecturandam ex qualitate, & quantitate inditiorum. Si enim viderit inditia esse leuia, & non grauia, nec sufficientia ad torturam, & tunc poterit hunc nobilem in palatio, vel in aliqua camera cum militum custodia retinere: si verō inditia sint grauia, & vrgentia, & tunc secus vt ibi per Ghirl. ad quæ etiam optimè faciunt, quæ supra allegaui, num.
64 28. & seq. † Nec obstet tex. sup. in contrarium allegatus in l. quoties, C. de digni. lib. 12. qui videtur contētari sola iuratoria cautione illustris personæ in causa criminali; Nam, vt dicit Fab. à Mōteleone in sua praxi arbitra. fol. 485. numer. 12. expositio dictę leg. quoties, recessit ab illa & in practica non seruatur. &c, vt dicit Clar. in d. quæst. 46. vers. scias autem quicquid sit de iure contrarium seruat consuetudo, vt scilicet illustres, non solum isto casu cogantur dare fideiussores, sed etiam detruduntur in carcerem. vel etiam potes respondere, prout post Lucam de Pen. in d. l. quoties respondet Osasc. dec. Ped. 70. nu. 3. versi. sed præmissis obstat, quod illa lex loquitur quando agitur de leui crimine, & quando proceditur ad accusationem alterius: secus si procederetur ex officio, vel ageretur de delicto graui, prout sunt termini nostræ limitationis, & sic vides quod in hoc nobilitas, & diuitiæ nullam ferè tribuunt prærogatiuam, quia i casu innocentiæ, & non existentium inditiorum etiam non nobilis relaxatur sub fideiussore, vt mox dicam in seq. limit.

LIMITA II. Eandem secundam regulam non
65 procedere † quando carceratus non esset in casu innocentiæ, & absolutionis, quia tunc etiam non expectata sententia, ac etiam quod agatur de pœna corporali, fideiussoribus relaxari potest, & debet. textus est in l. nullus, in fi. ibi, *donec reperenit*, &c. C. de exhiben. reis quem textum in terminis ad id adnotauit Bald. & singularem dixit in lege sed, & si is, in fi. vers. & dicit Iac. But. ff. de in ius voc. Ias. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 10. ff. de acq. poss. Paris de Put. in tract. sind. vers. fideiussor officialium, c. 3. si iudex maleficiorum, num. 12. fol. mihi 188. col. 5. plures adducit concordantes Marsil. in pract. cri. §. attingam, nu. 16. vbi inter alia affirmat se ita pluries habuisse in facto, & obtinuisse in pract. Rursus, & hoc idem Marsilius scripsit in tract. de bannitis verbo, carcerati, nu. 34. & in sing. 381 & in l. vnica, nu. 96. & 97. C. de rapt. virg. Nec dissētit Paul. Ghirl in tract. de relaxa. carce. sub rub, de fideiuss. reor. q. 1. sub nu. 4. & sub nu. 8. in. vbi generaliter dixit in relaxatione carceratorum iudicem maximè attendere debere eorum innocētiā, per tex. in d. l. 1. ibi, *vel pro innocentia personæ*, ff. de custo. reo. & in specie hanc eādem limitationem posuerāt etiam Cyril. in sum. cri. partic. 1. rubr. 12. de custo. reo. §. 1. nu. 3. in fi. fol. mihi 56. col. 2. Rom. sing. 496. accusatus de crimine capitali & ibi Nicol. Pignolat in addit. ☞ alios plures adducit concordantes Boss. in tit. de carcerato fideiuss. committ. numero 15. & nume. vigesimo primo, ☞ & in titulo de senten. num. 61. Soarez in tracta. de fideiuss. in cau. crimin. nume. 25. in fin. versi. 2. limita. Menoch. de arbit. q. lib. 2. d. casu 303. num. 14. Alex. Stiat. inter consi. crim. diuers. cōs. 119. nu. 2. vol. 1. in folio, Clar. in practica crimin. q. 46. verb. pariter etiam, vbi plures alios adducit concordantes, ex quibus negari non potest hanc limitationem
* posse dici communiter* a Doctoribus receptā, prout de communi post Bonac. quē allegat, testatur Iacob. Magon. dec. Lucen. 42. n. 12. & 13. par. 1. Berta. consi. sue crim. 367. nu. 1. lib. 2.

SVBLIMITANDO Hanc secundam limitatio-
66 nem, † aduerte ad multa, & primo, ꝙ licet Alex. Stiat. d. consi. 119. nu. 2. dixerit, quod isto casu iudex potest relaxare carceratum etiā sine fideiussorib. hæc tamē ampliatio non placet Iulio Claro in pract. §. fin. d. q. 46. ver. pariter etiā. vbi firmata conclusione prædicta quod relaxandus sit carceratus, quando ex processu apparet eum non esse culpabilem de delicto, de quo imputabatur, ad tradita per Boer. Chassan. Gram. & Caraui. in locis ibi per eum allegatis, hoc deinceps sic intelligendum putat, datis fideiussoribus, non sine & ita seruari testatur; & testantem refert Boss. in titul. de sent. nu. 61.

67 Aduerte secundò, † quod imò si crimen sit graue & iudex licet non habeat in processu releuantia indicia contra carceratum, habere tamen sperat non debet illum sub fideiussore relaxare, prout idem Clarus in d. vers. pariter etiam, bene credidit ex Carauita super 40. ritu magnæ Curiæ, circa princip. super ritu 41. numero 5.

68 Aduerte tertio, † quod in omnem casum tempore quo ferenda est sententia diffinitiua, reus iã sub fideiussore relaxatus debet reuocari in carcerẽ, ne forsan si sequatur corporalis cõdẽnatio, illam possit fugiendo eludere, vt ibidem per Clarum, qui hæc omnia bene explicat in d. ver. pariter etiam, & pro cuius dictis faciunt, quæ scripsi supra titul. de inquisi. q. 4. nume. 25. versicul. limita præcedentem ampliationẽ, & certe omnia prædicta, quæ ibidem firmat Clarus, passim etiã apud nos sic seruari testari possum.

69 Aduerte quarto, † quod licet carceratus sit relaxãdus sub fideiussoribus, non solum quando clare cõstat de eius innocentia, sed etiam quando sumus in dubio, quia in dubio semper quis præsumitur innocẽs, vt in terminis scripsit Paul. Ghirl. de relaxa. carc. titulo de fideiuss. reor. quæst. 2. nu. 2. ad fi. Clar. d. quæstio. 46. versiculo in dubio autem, vbi notabiliter dixit, quod in dubio semper iudex ĩ mitiorem partem inclinando debet potius carceratos sub fideiussoribus relaxare, quam illos carceribus detinere; & hoc vt minus quã fieri potest, subditos impensis grauet: quicquid in contrarium faciant alij iudices ex seueritate gloriam. affectantes, & malè.

70 Hoc tamen intelligendum est † cum grano salis, videlicet completo, & perfecto processu, & nõ prius non enim potest dici quod iudici constet de innocẽtia carcerati, vel quod ea sit dubia nisi ꝓcessu formato, vt in terminis sic materiam hãc bene iudici meo declarat, & Doctorum authoritatibus declarationẽ comprobat, Hiero. Magon. d. dec. Luc. 42. numero 23. 1. parte, quicquid obiter contrarium etiam non finito processu sentire videatur Bertazzo. d. consilio 377. in prin. quæ verba, *non finito processu*, ibi ꝑ Bertazzolum. posita, sunt intelligenda, ni fallor, hoc est nõ expectata sententia, & talem credo illius doctissimi viri fuisse mentem, & presertim quia allega. Mars. in d. singu. 381. quia sic expresse loquitur ante sententiam, & publicato processu, & ita etiam credo esse intelligendum Clarum in d. versicul. pariter, &c. cum ibi allegatis, per eum, dũ dicit, *pendente processu*: satis enim processus dicitur pendere, quando iam illo formato iudex non pronunciauit, & pariter sic publicato processu, sed ante sententiam, bene loquitur, & declarat materiã Soarez in d. tracta. de fideiuss. in cau. crimib. numero 25. in fi. versiculo 2. limita, & declarat Fran. March. videndus, decis. Delph. 799. per totam, parte 1.

LIMITA III. Dictam secundam regulam, quia 71 etiam quod agatur de pęna corporali, iudicis † tamẽ arbitrio remissum est, an uelit carceratos sub fideiussoribus relaxare: & sic hæc materia detentionis vel relaxationis carceratorum videtur arbitraria, prout per plura concludit Pau. de Castr. in consilio 328. Clarum est in iure, per totum, libr. secundo, vbi loquitur etiam stante statuto, quod quis debeat personaliter detineri. & Castren. vbi supra, refert, & sequitur Bernard. de Landr. ad Ange. de malef. in verbo, quod fama publica præced. post numerum 67. in addit. littera, A. faciunt scripta per Ghirlan. de relaxand. carc. rubr. de fideiuss. reor. quæstio. prima numero nono, vbi dixit quod iudex circa custodiam, & modum detentionis reorum, habet magnum arbitrium, per l. 1. ff. de custod. reo. & idem etiam affirmauit Iodo. in practica crimin. capitulo 20. numero 8. iuncto numero 11. concludendum est igitur, Fran. Cason. post tracta. de indit. & tortu. in quæstionibus, capitulo nono rubr. de captura, & carcere, numero decimosecundo, vbi quod hæc materia relaxationis carceratorum reducta est ad libitum iudicantium; Conrad. in practi. titulo de carceratione, post numerum 15. vbi pariter ex Ghirlan. in loco pręcitato facit conclusionem, magnum in hoc esse iudicis arbitriũ nec dissentit Cyril. in summa crim. partic. 1. rubt. 12. de custo. reo. post numerum tertium versic. in summa, &c. & est de mente Meno. de arb. q. lib. 2. d. casu 303. num. 2. 2bi id totum à iudicis arbitrio fere pẽdere cõcludit, Bonac. in commu. opin. par. 1. verbo, carcerandus an sit reus, fol. mihi 19. à tergo, columna 2. vbi propterea infert, quod cum sit iudici arbitrium, non potest idem iudex redargui, cum semper præsumatur moueri ex iusta causa: assentit etiam Roder. Soarez in tract. de fideiusso. in cau. crimin. nu. 26. versic. 4. aduerte.

72 SVBLIMITA Hanc † tertiam limitationem, quia iudicis hoc arbitrium non erit liberum, & absolutum, sed à iure, & ratione regulatum, & ideo iudex non poterit reum pro pęna corporali detentum fideiussoribus relaxare, nisi ad sic illum relaxandum ex aliqua iusta causa moueatur, prout iustã causam semper pręsupponit Castr. in d. consil. 328. quem cæ 73 teri supra allegati sequuntur: † imo quãdo iudex suo arbitrio relaxat carceratum pro delicto graui ex aliqua causa contra secundam regulam supra formatã, nu. 48. debet dictam causam ponere in actis, & in decreto relaxationis, ne in sindicatu redarguatur, ut in terminis cõsuluit Cast. d. consi. 328. in fi. & ipsum referendo sequũtur Bernardinus de Landriano, & Bonacossa in locis præcitatis, & verum dicit, quia generale est, quod quando iudex ex aliqua causa recedit à reg. iuris communis, debet semper facere vt de illa causa appareat in actis, alias tenetur, vt plenè dixi supra in præced. tit. de delictis, & pęnis, q. 17. numer. 62. & 63. & si bene perpendantur verba text. in l. 1. ff. de custod. reo. in quo text. fundatur per Doctores proposita limitatio, apertè ex eo colligitur quod iudicis arbitrium in custodia, & retentione reorum iudici cõcessum, non est liberum, & absolutum, sed restrictum ad iustas causas, videlicet ad qualitatem criminis, ad honorẽ, & facultates carcerati, & ad illius innocentiam, de quibus omnibus sufficienter supra diximus.

74 LIMITA IIII. Quia † etiam vbi agitur de poena corporali carceratus relaxatur fideiussoribus, quãdo sic cauetur aliquo statuto, constitutione, seu consuetudine, secundum Bernar. de Landriano ad Angel. de malef. in verbo, quod fama publica præced. post numero 67. in addi. littera, A. vbi post Anan. & Cępol. quos allegat, talem consuetudinem valere, Foll. in practica crim. in verbo, examinati liberentur sub fideiuss. numero septimo, vbi loquitur in terminis constitutionis Regni, volentis inquisitos de criminibus imponentibus pęnam vltra relegationem paratos dare fideiussoriam cautionem, non carcerari, nisi in decem casibus in dicta constitutione pósitis, refert, & sequitur Meno de arb, lib. 2. d. casu 303, nume. 22, & nume. 25. Boss. in titul. de carcerato fideiuss. committ post numer. 5. Claud. Bertazz. in addi, ad consi. patris, consi. 12. littera B. libr. 1. † & facit pro 75 hac limit. viua ratio, quia licèt alias de iure communi nemo fideiubendo possit se pro altero obligare ad penam corporalem, vt supra probaui, numer. 49. & fideiussio tali casu sic pstita, nulla, & inualida sit, vbi tamẽ in contra ium adest aliqua consuetudo, valet vtique talis fideiussio, secundum gl. in d. c. cũ homo, 23. q. 5. quam sequuti sunt Rom. sing. 129. tu scis,

quod

quod in causa criminali, versi. sed an valeat consuetudo. & ibi in addit. Aug. ad Ang. de malef. in verbo, pro quibus Ant. fideiussit, num. 1. in 1. addit. in fi. versi. dicas, nisi consuetudo esset in contrarium, Marsi. in §. attingam, num. 9. Cepol. consil. 39. incip. Lucius Cynus consiliarius, num 56. & seqq. Fel. in c. cognoscentes, nu. 3. & ibi etiam Dec. nu. 4. in 1. lectura extra de const. idem Fel. in c 2. nu. 8. de prob. Boss. d. titul. de carc. fideiusso. commit. post nume. 5. Soarez. in tract. num. 34. versi. & tene menti. faciunt quæ pulchrè ad comprobationem huius rationis considerat Couar. var. resol. lib. 2. ca. 8. post num 8. vbi licet in fi. d. numero 8. idem Didacus ab illa dissentire videtur, dicens verius esse, quod nec consuetudo, nec statutum efficere possit, vt quis pro altero obligetur ad pœnam corporalem, non tamē ab eadem ratione tanquam * communi* in iudicando recedēdum esse dixit idem Menoc. d. casu 303. eod. num. 15. & in omnem euentum apud nos cessat omnis difficultas, cum siue agatur de pœna corporali, siue de pœna pecuniaria, fideiussores non obligent se, nisi ad pecuniam loco pœnæ, quem in casu contrauentionis exigi posse infra in seqq. 24 latius demonstrabo.

76 LIMITA V. Eandem secundam regulam, & multum egregiè, vt dixit Meno. de arbit. q. lib. 2. d. casu 302. num. 37. ut non procedat, quando darentur fideiussores, qui nō tanquam fideiussores simpliciter se obligarent repræsentare reum carceratum, sed tā quam custodes, & commentarienses eundem carceratum sub eorum custodia reciperent, iuxta doctrinam Salyc. in d. l. ad commentariensem, post nume. 3. C. de custo. reo. cū alijs per nos relatis supra q. 30. num. 60. & num. 182. tunc enim cessat ratio supra deducta, nu. 49. quod scilicet fideiussor se obligare non potest pro carcerato ad pœnam corporalem, nam isto casu fideiussor censetur obligatus vt custos, & propterea tenetur non reducendo reum ad carceres iuxta formam suæ promissionis ad eādem pęnam, pro qua detinebatur ille, pro quo fideiussit, etiam quod corporalis sit, vt in terminis tradidit idem Salyc. vbi supra d. num. 3. versi sed latius dic ideo cessante ratione, cessare etiam debet iuris dispositio. & propterea isto casu posse iudicem, etiam quod de pœna corporali agatur, relaxare carceratum fideiussoribus, sic se tanquam custodes obligantibus, post Soarez, quem allegat. in d. tracta. fideiusso. in cau. crim. num. 29. versic. 5. considera. & nume. 28. scripsit Menoch. d. casu 303. eodem num. 37. vbi hanc cautelam notabilem testatur quando iudex vult amico carcerato fauere, Quam tamen cautelam ego nūquam in practica seruari vidi, prout nec apud eum admissibilem credidit Clarus in practica §. finali dicta quæst. 46. versiculo sed nunquid, in fine, licet Soarez vbi supra, d. nu. 28. versicu. & hanc theoricam, testetur se vidisse illam de facto seruari.

LIMITA VI. Vt eadē secunda regula non procedat in diebus Pascalibus, & Natalitijs, in quibus relaxantur carcerati, etiam quod agatur de pœna corporali, nisi crimen grauissimum sit, ad tex. in l. 3. C. de epis. aud. per hæc verba disponentem, *vbi primum dies Paschalis extiterit, nullum teneat carcer inclusum, omnium vincula dissoluantur*. ac deinde ea lege excipiuntur ab hac indulgentia *sacrilegi, adulteri, stupratores, incestum committentes, raptores, sepulchrorum violatores, malefici, benefici, monetarii, homicidæ, parricidæ, & rei læsæ maiestatis*. Sed an isto casu carcerati liberi dimittantur, an vero cum fideiussore vt reuertantur, vel ponantur in latioribus carceribus, textus nō aperit. Et propterea Doct. ibi vario modo loquuti sunt prout adnotauit Boss. in ti. de carc. fideiuss. commit. num. 27. vbi concludit, quod quicquid sit de iure, apud eum seruatur vt relaxentur carcerati in ijs diebus, vel sub fideiussore de reuertendo post festa, vel de non discedendo ex ciuitate, quæ loco carceris ipsis assignatur, & hoc quando magnitudo criminis non repugnat, & inditia non sunt multum vrgentia. aliter secus, & Bossium ubi supra, refert, & sequitur Clar. in practica crim. §. fi. q. 46. versi. solent etiam, & Clarum pariter refert, & sequitur Meno. de arbitr. q. d. casu 393. nu. 18. & apud nos seruatur, quod omnes detenti pro causa ciuili, in ijs diebus relaxantur sub cautione sub pęna debiti de se repræsentando in ijsdem carceribus post festa, à quindecim scutis supra, a quindecim verò scutis infra, facta obligatione per eos, & interim nec etiam possunt exequi alia mandata contra debitores. detēti vero pro causa criminali si delictum non est atrox vel si inditia non sunt grauia, relaxantur sub fideiussore de se repræsentādo post eadem festa, vel de habendo domum pro carcere, aut, alias arbitrio D D. Visitatorum carcerum, q iis temporibus omnia prudenter inspiciunt, & pijssimè agunt, quæ in pract. nō est differens à consuetudine Mediolani, de qua testantur Boss. Clar. & Menochius. in locis nuper citatis.

77 LIMITA VII. In causa infirmitatis: † non. n. videtur æquum, vt carcerati (licet pro delicto graui) in carceribus moriantur ob carcerum incommoda ideo dixit Foll. in pract. crim. in verbo, vel carcerentur, num. 16. in fi. quod si aliquis est carceratus pro causa criminali, infirmitate superueniente, si commodo in carcere non potest curari, & infirmitas est grauis, habita fide medici de hoc, debet liberari sub fideiussoribus de redeundo recuperata sanitate: si vero carceratus quia si pro debito ciuili, & infirmus fideiussores non habeat vel si habeat, non sunt idonei, isto casu debet iudex facere præceptum creditoribus, vt illum recipiant in eorum domo, & custodia, & gubernari faciant, quod si creditores hoc facere recusent, idem iudex, vel carceratum ad hospitale mittet vel illum fideiussoribus cōsignabit, etiam quod nō sint idonei, vt per eundem Foll. in verbo, notatos capiat de persona, numero 10. in fi. & faciunt pro hac limit. scripta per Ludou. Gomez super reg. cancell. in regul. de infirm. resigna. in septuagesimooctauo priuileg. vbi inter alia infirmitatis priuilegia, voluit infirmitatem esse legitimam causam dispensandi cum aliquo super pœna delicti, secundum glos. in clem. 1. in verbo, necessitate, §. si qui vero, de priuil. ergo multo magis debet reputari legitima causa dispensandi super carcere, prout in proposito sic argumentatur idem Folier. d. verbo, vel carcerentur, numero 28. in fi. versiculo est tamen bene verum, & aduertas in proposito quod licèt idem Foll. d. numero 28. ijs non obstantibus tam vigore pragmaticarum, Regni, quam etiam de iure communi, validissimè defendat carceratum pro causa criminali non esse fideiussoribus relaxandum sub prætextu infirmitatis, quando in carceribus adest infirmaria, vel aliqua alia camera, in qua infirmus potest commodè curari apud nos tamē semper vidi infirmos carceratos, si infirmitas sit cum periculo vitæ, relaxari sub fideiussore de habendo aliquam domum, in qua commode curari possint pro carcere, & redeundo recuperata sanitate, vel ad omne mandatum iudicis, etiam quod in Vrbis carcerib. adsint infirmariæ, vel alia cōmodiora loca, ac etiā quod de pęna corporali ageretur, nisi grauissimi criminis qualitas, vel inditiorum multitudo repugnaret: in debitore autem infirmo, & fideiussorem non habente habemus bullam Pij. V. volentis isto casu eidem per creditorem esse præstanda alimenta, & medicamenta, alias recepta solum ab ipso debitore iuratoria cautione de redeundo habita re-

ta reconualescentia relaxatur sine alio fideiussore, vt
in Bullario, 2. pa. fol. 1197. const. 189 vers. 4. in casu in
firmitatis.

SVBLIMITA Generaliter omnes prædictas li-
79 mitationes † & casus, in quibus dixi carceratum re-
laxari sub fideiussoribus, vt intelligi debeant de fide-
iussoribus idoneis, non autem de non idoneis, & hoc
non habet difficultatem, cum paria sunt in effectu,
non præstare fideiussorem, vel præstare & nõ idoneũ
l. 1. cum ibi notatis per Ang. & Alexan. ff. in ius voc.
vteant. Foll. post prac crim. in fragm. rub. de fideius-
sore, nu. 266. in fi. Ang. in l. quoties, ff. qui satisd. cog.
Bonac. in comm. opi. p. 1. ver. fideius. relaxatur, fo. mi
hi 70. col. 2. in prin.

Et in proposito fideiussor idoneus dicitur is qui tã
tum habet in bonis, quãtum importat causa, seu pœ-
na pro qua promittit, ad gl. in fideiussor in iudicio, in
glos. 1. ff. qui satisd. cog. & notat Paris de Pu. in trac.
sindi. in verbo, fideiussor officialium, capitulo tertio
si iudex malificiorum, num. 6. fol. mihi 178. 2. facie,
colum. 2. in fin.

80 Quæ bona fideiussoribus † si immobilia sint, nul-
li dubium quod illum idoneum reddunt, l. 2 in prin.
& d. l. sciendum, ff. qui satisd. cogan. Mars. in rub. de fi
* deiussorum, numero 189. & est communis, * vt per
Mandos. in addit. ad Rom. cons. 67. littera B. prout il-
lum refert & sequitur Bonacossa in suis commu. op.
par. 2. versi. fideiussor dandus, fo. mihi 29. colum. 2. in
fine, secus videtur, si bona per fideiussorem possessa,
immobilia non sint, fideiussor enim non possidens
immobilia, non potest dici idoneus, ad gl. in auth. de
exhib. reis, §. suscepto, in verbo, personali, collat. 5. &
in l. si quis stipulatus, ff. de ver. obl. Spe. in tit. de satis.
§. dicto, ver. sed si scholaris, Bal. in c. coram, nume 8.
de offi. deleg. Ias. post Bar. in l. sciendum, in princ. nu.
* 30. ff. qui satisd. cog. vbi testatur de communi, + cum
alijs plenissime cumulatis per Mars. qui ad saturitatẽ
materiam declarat in d. rubr. de fideiusso. nume. 268.
& pluribus, seqq.

81 Si † tamen mobilia per fideiussorẽ possessa talia sint
vt de facile exportari non possint vt puta quando fi-
deiussor teneret in aliqua ciuitate magnam apothe-
cam seu mensam, vel ibi haberet multa nomina de-
bitorum, & tunc etiam quod immobilia non possi-
deat fideiussor dicitur idoneus, vt per Bar. Ang. & a-
lios in d. l. sciendum, Bar. & Imo. in l. facere posse, ff.
solu. matrim. cum alijs per Mars. in d. rub. de fideius-
so. num. 286. & seq. & ita in terminis seruari testatur
Carauita super ritu magnæ curiæ 160. numero septi-
mo, in fin. quem in proposito refert & sequitur Cla
rus in practica crimin. dicta quæst. 46. versicul. cæte-
rum debet iudex, in fin. & Clar. vbi supra pariter re-
fert & sequitur Bonacos. in suis commu. opin. crim.
1. fol. 20. colum. 3. sub ver. carceratus vbicunque, fol.
70. colum. 2. in principio sub. vers. fideiussoribus re-
laxatur reus, vbi generaliter de omni mercatore pos
sidante mobilia.

82 Igitur redeundo ad propositum, † si iudex carce-
ratum relaxauerit sub fideiussore non idoneo, pote-
rit ipsum sic relaxatum tanquam non bene relaxatũ
iterum capi facere, & per talem capturam non sunt
liberati dicti fideiussores, vt per Bald. in l. 1. col. 1. ff. si
quis in ius vocan. non ierit. Ang. de malef. in verbo,
quod fama publica præced. post numerum sexagesi
mumseptimum, in fine additio. Mars. in practi. §. at-
tingam, nume. decimo, Foller. in practi. crimin. ver-
bo, examinati liberentur sub fideiussoribus, numer.
vigesimo, Franc. Cason. post tracta. de indit. & tortu.
in quæst. cap. 9. rub. de captura, & carcere, num. 12.

83 Si † vero idem iudex relaxatum sub fideiussore nõ
idoneo recarcerare non potest, ita quod fugiat, tene-
tur de suo, et in sindicatu conuenitur, i. t. §. si magi-
stratus, ff. de magistrat. conuen. §. sciendum, Insti. de
satisda. tuto. iuncta l. Imperatores, ff. de re iudic. quæ
iura esse ad hoc vulgaria dixit Boss. in tit. de carce. fi-
deiuss. committ. nu. 70. vbi testatur se vidisse quendã
magnum virum cogi ad soluendum pœnam, quam
promiserat fideiussor repertus non soluendo, & nu.
71. vbi amplius, quod iudex debet animaduertere nõ
solum ad idoneitatem fideiussoris, sed etiam ad
formam qua concipitur fideiussio, ad hoc vt sit bene
cõcepta, (de qua fideiussionis forma dicam in sequẽ
ti quæstio.) & Boss. vbi supra, refert, & sequitur Cla.
in pra. §. fi. d. q. 46. versi. cæterum debet iudex in prin.
nec dissentit Aym. qui alios adducit concordantes,
in sua pra. iud. §. 32. in 39. ampliatione, n. 1. in fi. assen
tit Ioseph. Ludou. in sua decis. Luc. 33. numero 13. 1.
84 parte ubi dixit, † qđ quando notarius recepit fideius
sores de mandato iudicis, tenetur iudex, & non nota
rius, si fideiussor non est idoneus, & ante istos hanc
eandem cõclusionem latè firmauit Paris de Put. in.
in tract. sindic. in verbo, fideiussor officialium, capit.
3. si iudex, numero 1. & seqq. in discursu, Ang. de ma
lef. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, nume-
ro 13. & ibidem August. in addi. idem Augu ibi. nu-
mero 6. vbi in idem allegat Ang. in l. 2. §. iu fideiusso
rem, ff. qui satisda. cogan. & Cataldin. in tracta. sindi
ca. in quæstio. 241. sed in lib. meo est quæstio. 255. in-
cip. adde, quod si iudex maleficiorum, nu. mihi 171.
addo, & Amad. de sindi. nu. 210. ver. Postremo aduer
te tu iudex. Et dixi est infra par. 2. q. 110. nu.

85 LIMITA I. Hoc, † quod dixi, iudicem teneri si
fideiussor receptus nõ sit ideoneus, vt non procedat
quando ipse iudex recepisset laudatorem, & appro-
batorem fideiussoris: tunc enim iudex liberatur ab
isto periculo, & eius loco subintrat laudator. sic ĩ ter
minis scripsit Amad. de sindic. d. n. 219. versi. & ideo
cautela est, Ange. de malef. in verbo, pro quibus An
tonius fideiussit, numero 13. vbi dicit hanc esse pro
iudice bonam cautelam, et ita de consuetudine ser-
uari per Italiam testatur, et refert, et sequitur Bos. in
d. titu. de carc. fideiusso. committen. nu. 70. vers. & id
eo cautela est. Clar. in pract. d. quæst. 46. sub eodem
vers. cæterũ debet iudex. vbi etiam in id allegat Ma-
ria. in ca. qualiter, et quando, post num. 136 extra de
accusa. Bonacos. in commun. opin. par. 1. foli. mihi 20.
colum. 2. in fine, sub versicu. carceratus vbicunque.
et ante istos addo Paridem de Pu. qui in materia cri
minali facile iudicio meo principatũ obtinet, in trac.
sindic. verbo, fideiussor officialium, ca. 3. si iudex, nu
me. 2. in fine, versic. quod est verum, fol. mihi 187. à
86 tergo, col. 1. in fine. † vbi amplius dixit, quod nec iu-
dex tenetur fideiussore non existente soluendo, quã
do illum recepisset cum debitis cautelis, quia scili-
cet de illius idoneitate habuisset informationẽ in-
scriptis, argumento tex. in §. ex his, Institut. de auth. &
87 tuto. cum alijs ibi per eum allegatis. † et quidem hæc
limitatio nõ patitur difficultatem, quia generale est
quod laudator loco fideiussoris subintrat, vt p Par.
de Put d. verbo, fideiussor officialium, cap. 3. si iudex
maleficiorum, num. 7. versic. si tamen aliquis com-
mendat, folio mihi 188. col. 1. est tex. in l. cum osten-
dimus, §. fin. in fine, et ibi Bald. ff. de fideiuss. tuto. et
in l. si vero, § 1. et ibi Ang. post princ. ver. in textu. ibi
approbatum, ff. qui satisda. cogan. cũ plenissimè cu-
mulatis per Cæph. in cons. 437. per totum, libro ter-
tio, quem adeas in materia, quia bene explicat, an
et quando is fideiussoris laudator, seu approbator te
neatur.

88 LIMITA II. Vt † iudex non teneatur, quan-
do receptus fideiussor non est soluendo, vbicunque
Notarius illum recipit non de iudicis mandato, sed

ex sua propria ceruice, prout hodie apud nos communiter † seruatur: iudex enim facit decretum, carceratum puta esse relaxandum sub fideiussione de se repræsentando sub pœna scutorum ducentorum, & in alio se non intromittit; sed Notarius habens curã dictũ fideiussorem recipiendi, aduertit vt sit idoneus, quia eo non idoneo existente, non iudex, sed ipse tenebitur, d.l.1. §. sciendum, ff. de magistra.conuen. §. sciendum, Inst. de satisd.tut. quæ iura licet loquantur in fideiussore pupilli, habẽt etiã locũ in fideiussore Reipublicæ, quia pupillus & respublica æquiparantur, l. Imperatores, ff. de re iudicat. & in terminis dixit Amad. de sind.post nu.210. vers. postremò aduerte, & Amad. in proposito refert, & sequitur Ioseph. Lud.dec.Luc.33.nu.1.& seqq.par.2. vbi etiam generaliter dixit, quod in omnibus casibus tam ciuilibus, quam criminalibus, quibus priuatę personæ lęduntur ex facto Notarii, Notarius illis tenetur ad interesse & ita testatur esse totius mundi cõmunẽ † practicam, nec dissentit Clar. in d.q.46. sub eodem vers. cæterum debet iudex, vbi pariter testatur quod apud eum non iudices, sed Notarii criminales recipiunt fideiussores, & ipsi tenentur in subsidiũ, quando dicti fideiussores nõ sunt idonei, & hanc practicã optima ratione fuisse introductam affirmat, cum vt plurimum iudices sint forenses, Notarii vero municipes & magis notos habentes eos, qui faciunt pro reis fideiussione, eorumque facultates, & ante istos hoc idem scripsit Paris de Put. in tract. sind. in verbo fideiussor. officialium, cap.3. si iudex maleficiorum, sub nume. 2.

SVBLIMITANDO Rursus præcedentem se-
89 cundam limitationem aduerte, † quod plures dantur casus, in quibus notarius non tenetur etiam, quod receperit fideiussores non idoneos. Primus est, quando ipse etiam vsus esset cautela, de qua supra, num.8. videlicet, quod recipit laudatorem, & approbatorẽ fideiussoris, prout in terminis etiam in Notario loquitur Amad. de sindic.post d.num.210. vers. & ideo cautela est, quod iudex & Notarius, & de huiusmodi stilo approbandi fideiussores recipiendos per Notarium in causis tam criminalibus, quam ciuilib. in Prouincia Marchię Anchonitanæ, & in ciuitate Perusina testatur Ioseph Ludouic. d.dec. Luc.33.nu.8. & sequen.

90 Secundus est casus, † quando Notarius recipit aliquem in fideiussorem de mandato iudicis: quia tũc tenetur iudex, & non Notarius, supra d.xi, nume.84. & ab isto mãdato apud nos iudices regulariter se abstinent in causis arduis, ne teneantur ipsi fideiussore reperto non soluendo: sed in causis leuibus, & in quibus, quodammodo possent etiam carceratum etiam sine fideiussore relaxare, solent aliquando sic mandare.

91 Tertius est casus, † quando principalis esset multum diues & soluendo, quia tunc videtur excusatus Notarius si recipit fideiussorem minus soluendo, cũ paupertas fideiussoris suppleatur per diuitias & facultates principalis, vt per Parid. de Put. in trac. sind. verbo, fideiussor officialium, c.3. si iudex maleficiorum nu.3. vers. & limita præcitata, faciunt scripta per Marsil. in rub. de fideiusso. num.269. & seqq. & in terminis tenet Ioseph. Ludo. d. deci. Luc.33. nu.14. & iste casus non habet difficultatẽ, quia Notarius fideiussore non existente soluendo tenetur in subsidium: ergo si alia via succursum est fisco, aut parti, puta in bonis principalis, Notarius non tenetur.

92 Quartus est casus, † quando Notarius accepisset fideiussores de consensu fisci, vel partis nam tunc illo non existente soluendo pariter nõ tenetur ipsi parti, aut fisco, qui consensit, vt per Parid. de Put. in trac. Put. in tract. sind. verbo, fideiussor officialium, c.3. si iudex maleficiorum, num. 2. vbi loquitur nõ solum, quando pars expresse consensit, sed etiam quando tacitè, puta si sit præsens receptioni fideiussoris, & non contradicit, argumento tex. in l. si arbitro, ff. qui satisda. cogan. & generaliter vbicunque is, cui debet dari fideiussor, acceptat minus idoneum, sibi præiudicat, l. inter cautas, §. abesse, ff. si quis in ius vocã l. si fideiussor, ff. qui satisd. cogan. quæ iura in proposito adducit Paris de Put. in loco præcitato, & Paridem refert Ioseph. Lud. d. dec. Luc.33. nu.61.

93 Quintus & vltimus est casus, † quando fideiussor erat soluendo tempore fideiussionis: nam si est factus non soluendo tempore exactionis, notarius nõ tenetur, prout videtur fuisse de mẽte Paridis de Put. d.cap.3. si iudex maleficiorum, num.2. vers. si tamen longe post reperiantur fideiussores non soluẽdo, vbi tamen dicit quod fideiussor hodie non soluẽdo præsumitur & retro fuisse non soluendo, & contrarium asserenti incumbit onus probandi, l. non est necesse, ff. de probation. vide tamen in proposito Mazzol. in consil.26. nume.25. vbi tamen videtur tenere, quod iudex, de cuius mandato recipitur fideiussor, tenetur etiam quod ille sit factus non soluendo post tempus fideiussionis.

Et in hac materia receptionis fideiussoris non idonei, non multum insistere volui, quia videtur potius ciuilis quam criminalis, & de ea latius dixi in Quæstionibus ciuilibus.

ARGVMENTVM.

Carceratum sub fideiussore de repræsentando relaxatum si fideiussor requisitus non repræsentat, an & quando, & ad quam pœnam teneatur.

SVMMARIVM.

Fideiussor de repræsentando si non repræsentat reum quem promisit, tenetur ad pœnam in fideiussione expressam, numero 1. & 2.

Fideiussio de repræsentando aliquem sub certa, & determinata pœna, valet etiam quod agatur de delicto pro quo venit infligenda pœna corporalis, nu 2.

Fideiussor de repræsentando si in fideiussione non est expressa certa pœna, punitur pœna pecuniaria iudicis arbitrio si reum quem promisit non repræsentauit, nu.3.

Fideiussor non repræsentans reum quem promisit repræsentare punitur eadem pœna pecuniaria, qua puniendus erat reus non repræsentatus, nu.4.

Fideiussor de repræsentando punitur secundum consuetudinem loci si reum quem promisit non repræsentauit, nume. quarto, & sequen.

Fideiussor de repræsentando tenetur etiam ad interesse partis vltra pœnam, quando reum quem promisit repræsentare non repræsentauit, quod an verum sit, & quando, numero quinto, & seqq.

Fideiussor qui suscepit in se carcerati custodiam punitur corporaliter si illum non repræsentat, nu 8.

Fideiussor qui dolo desiit reum exhibere, ut promiserat, punitur corporaliter, & extraordinem iudicis arbitrio, numero nono, et decimo,

Fideiussor non repræsentando reum sicut promiserat, potest per iudicem mulctari etiam vltra modum, de quo in l. eos, C. de modo mulctarum, nu.10.

Fideiussor de repræsentando in casu non repræsentationis potest se obligare ad pœnam etiam excedentem modum, de quo in l. eos, C. de modo mulctarum, nu.11.

Fide-

deiussoria obligatio transit ad heredes, nu. 13. præsertim si sit pœnata, nu. 14. & præsertim si notarius etiam heredes expressè obligauit, nu. 15.

Fideiussoria obligatio pro maleficio, mortuo fideiussore expirat, nec transit ad hæredes, numero 13. declara, vt numero 14. & 15.

Fideiussor de representando non excusatur a pœna etiam quod probet se fecisse omnem suam diligentiam, & non potuisse reum representare, nu. 16. & seqq.

Promittens factum alienum non excusatur faciendo suum posse, nu. 16. sed contra, nu. 17. declara vt nu. 19.

Difficultas excusat à pœna in conuentionalibus stipulationibus, & extra iudicium, secus in iudicialibus, & prætorijs, numero 19.

Fideiussor non dicitur representare reum nisi illum legitimè representauerit, & quando præsentatio dicatur legitima, nume. 20. seqq.

Fideiussor dicitur representare reum, quando illum corporaliter, & præsentialiter exhibet, nu. 21.

Fideiussor non dicitur representare reum legitimè, nisi illum intra carceres representet, nu. 22.

Fideiussor si minus legitime reum representauerit, adhuc est liberatus si iudex illam representationem pro legitima acceptauerit, tenetur tamen ista casu iudex, nu. 23.

Fideiussiones de representando quomodo hodie concipiantur, numero 24.

Fideiussori competūt exceptiones, quæ competunt principali, nume. 25. Fallit in causis criminalibus in quibus requiritur præsentia personæ, nu. 27. At in pecuniarijs, & non corporalibus pœnis in quibus reus per procuratorem auditur, fideiussori cōpetunt exceptiones principalis etiam quod simus in causa criminali, nu. 28.

Fideiussor de iudicio sisti si non potest reum quem promisit in iudicio sistere, potest tamen iudicium in se suscipere & experiri easdem exceptiones quæ competebant principali, n. 24. & 26. declara, vt num. 27. & seq.

Fideiussor de representando si non reprēsentat, conuenitur ad pœnam iudicis officio & contra ipsum proceditur exequtiue, nu. 29. & 30.

Officiū iudicis semper nascitur ex omni contractu iuditiario. Ideo tunc iudex semper agere potest, etiam nemine petente, numero 30.

Fideiussor non tenetur representare reum quem promisit nisi pro ea causa pro qua promisit, num. 31. & iudici asserenti se reum velle ex antiqua causa non creditur nisi iurauerit, num. 32. fallit si fideiussor expressè promiserit representare etiam ex noua causa, quia tunc ex quacunque causa representare tenetur, numero 33.

Fideiussor de representando non tenetur reo principali mortuo, num. 34. fallit 1. si reus mortuus fuerit dolo & culpa fideiussoris, num. 35. fallit 2. si reus obierit post moram fideiussoris, nu. 36. fallit 3. in fideiussore quantitatis, puta, de soluendo condēnationem & iudicatum, nam & is tenetur etiam de mortuo principali, num. 37.

Fideiussor de representando liberatur per mutationem status rei principalis, vt puta quando de laico euadat clericus, & sic mutet forum, nu. 38.

Fideiussor non tenetur representare reum quem promisit si is fuerit bannitus & condemnatus, num. 39. & seqq. vbi plures adducuntur rationes, & quid si solum accusatus, vide in sequen. versicu.

Promissio omnis intelligitur, & habet in se tacitam conditionem, rebus sic stantibus, & nihil de nouo superueniente, numero 42.

Promissio omnis etiam iurata non trahitur ad ea quæ si promittens fuisset in specie interrogatus minime se obligasset, numero 43.

Pœna sine mora non committitur, nu. 44.

Difficultas superueniens excusat a mora & pœna, & etiam non superueniens in obligationibus facti, num. quadragesimoquarto, seq.

Mora non committitur per eum qui facto aduersarij impeditus est implere, nu. 46.

Impeditus facto iudicis non incidit in moram, numero 56. sequen.

Mors ciuilis æquiparatur naturali, vbi est idem effectus & eadē ratio, num. 49.

Iudicis præceptum impossibile nullum est, nu. 50.

Citatus ad locum non tutum & vbi est timor mortis, comparere non tenetur, nu. 51.

Promissio omnis intelligitur, nisi superueniat iusta causa contra veniendi, num. 52.

Officialis non tenetur representare in sindicatu suum familiarē si ante sindicatum illum banniuit, vel condemnauit pro aliquo delicto, nu. 53.

Fideiussor de representando non tenetur representare reum, qui pro nouo delicto est accusatus vel inquisitus, etiam quod non sit condemnatus, num. 54. seqq. sed contra, num. 59. resolue vt in num. 62. & seqq. & quid si reus fuit citatus, vel bannitus, primo banno purgabili, non tamen condemnatus, vide ibid. nu. 57. 58. 60. & 61. & 69.

Banniendus de proximo, habetur pro bannito, nu. 55.

Fideiussor de representando non tenetur representare de proximo banniendum, nu. 55.

Fideiussor de representando non tenetur representare reum, qui nouum commisit delictum, quando illud est notorium, numero 56.

Fideiussor tenetur representare reum, quando, nulla superuenerunt contra eum inditia, nec iudex habet iustam causam illū reuocandi, nu. 73. & seqq.

Reus sub fideiussore relaxatus non potest amplius molestari nisi nouis superuenientibus inditijs, nu. 64

Fideiussor in plus teneri non potest quam teneatur principalis, numero 65.

Fideiussio de aliquem representando toties quoties, intelligitur secundum naturam iudicij, hoc est toties quoties opus fuerit, nume. 66.

Fideiussio de representādo expirat statim atque reus amplius molestari non potest pro causa pro qua fuit præstita fideiussio, nume. 67.

Fideiussor de representando non tenetur representare illum reum qui est in casu innocentiæ, & qui representatus esset absoluendus, nu. 68.

Fideiussor non tenetur representare reum condemnatum pro alio delicto etiam commisso ante præstitam fideiussionem, nu. 70. licet aliqui contrarium dixerint, vt ibid.

Fideiussor de representando non tenetur representare reum bānitum, & condemnatum, etiam quod ei offeratur saluus conductus, nu. 71. seqq. licet alij contra, nu. 75.

Saluo conductui nemo credere tenetur, quando agitur de periculo vitæ, num. 72. seqq.

Saluus conductus est fragilis cautela, ideo ei non est confidendū, num. 73.

Bannitum occidens nō punitur, etiam quod occidens habuisset saluum conductum non publicatum, nu. 74.

Fideiussor de representando non tenetur representare reum bannitum & condemnatum, etiam quod ille sit bannitus, & condemnatus ab alio iudice, nume. sexagesimosexto, quod declara, nisi essemus sub diuersis principibus, ita quod bannitus ab vno iudice posset tute venire, & stare coram alio iudice, vbi fuit præstita fideiussio, numero septuagesimosexto, & septuagesimoseptimo.

Fideiussor de representando tenetur representare reum bannitū, & condemnatum, quando ante bannum, & condemnationem fuit requisitus ad representandum, & non representans fuit constitutus in mora, nume. 78. & 79. declara, vt nume. octuagesimosecundo.

Fideiussor de representando non liberatur propter bannum, vel condemnationem rei principalis affectatam, & procuratam, num 81. seq.

Affectata causa, & affectatum impedimentum non prodest affectanti, num. 82.

L 2 Fideius-

Fideiussor non liberatur à præsentatione rei, quã præsentare promiserat: etiam quod is fuerit bannitus, & condemnatus, quando bannum, & condemnatio processerit, ex eadem causa, & delicto pro quo fuit præstita fideiussio, nume. 83. licet alij contra, numero 85. Sed hoc declara nisi vltra bannum, & condemnationem fuissent etiam confiscata bona ipsius rei, quia tunc liberatur fideiussor sequuto banno etiam pro eadem causa, num. 84.

Fideiussor de representando non tenetur representare, quãdo reus esset carceratus ab alio iudice, num. 86. declara, nisi carceratio esset procurata & affectata, nu. 87.

Carceratio est iustum impedimentum non comparendi, numero 87.

Fideiussor de representando reum inquisitum pro vulnere, non tenetur illum representare morte vulnerati sequuta, numero 89. & seq. vbi etiam, quod in fideiussore de soluendo iudicatum in casu vulneris. Declara nisi vulnus fuisset lethale, vel nisi inquisitio expresse loqueretur etiam de morte; vel nisi nulla præcessisset inquisitio, aut accusatio, nam ijs tribus casibus fideiussor de vulnere tenetur etiam in casu mortis, nu. 91.

Fideiussor de representando, vel de tuto carcere, liberatur, quando reus per iudicem in arctiores carceres detruditur, vel captus est pro eadem causa pro qua fuit fideiussum nu. 92. etiam quod post capturam aufugisset, num. 93. fallit in fideiussore de representando toties quoties, qui non liberatur, etiã quod reus captus pro eadem causa aufugiat, nume. 94. Sed contrarium est verius, vt numero 91. & seqq. præsertim, quando aufugerit culpa, & facto iudicis, vel alia concurrant pro fideiussore, num. 97.

Fideiussor de representando non liberatur, quando reus captus pro diuersa causa pro qua fuit fideiussum aufugerit, numero 98.

Fideiussor de representando liberatur, quãdo reo capto etiam pro pro diuersa causa protestatur coram iudice, quod illum intendit habere pro presente, numero 99. & seq. Sed contrarium videtur verius, vt nu. 101. præsertim, quando est promissum representare toties quoties, num. 102.

Fideiussor potest representare reum etiam non requisitus a iudice nu. 100 sed contra, nu. 101. præsertim si promisit representare toties quoties, num. 102.

Fideiussio de representando semper regulanda est ab æquitate sicut aliæ iudiciales, & prætoriæ stipulationes, nu. 97.

Fideiussor de representando reum toties quoties, nõ liberatur per protestationem, quod reum captum pro alia causa intendit habere pro representato, nu. 102.

Fideiussor de iudicio sisti, & de representando, non tenetur representare post sententiam, num 103. Amplia primo etiam in criminalibus, nume. 104. licet alij contra, numero 105. Amplia secundo idem esse in fideiussore de stando iuri, ac de parendo mandatis iudicis, nu. 107. Limita in fideiussore de soluendo iudicatum, nu. 107. Limita secundo in fideiussore de representando toties quoties vel quandocunque, num. 108. vbi de communi, licet alij contra, nu. 109.

Fideiussor de iudicio sisti, ac de iudicatum soluendo, non tenetur in causa appellationis, nu. 110. seqq. Amplia primo siue prima sententia sit absolutoria, siue etiam condemnatoria, n. 113. & seqq. Amplia secundo, etiam quod in fideiussione non sit expressum nomen iudicis, num. 115. licet aliqui contra, nu. 117. Limita primo, nisi expressè sit dictum fideiussorem teneri per quemcunque iudicem [illegible] iudicatum, nu. 111 Limita secundo, nisi fideiussor promisisset sistere toties quoties, nu. 112. Limita tertio, nisi iudex appellationis pronunciauerit in causa deserta, nu. 118.

Appellationis iudex exequitur suam sententiam & non iudex a quo, quando prima sententia infirmatur, confirmatur vel reformatur, numero 115. secus si pronuncietur super desertione, nume. 119.

Fideiussio de iudicio sisti non tenetur perempta instantia, nu. 120. Amplia tam in ciuilibus, quam in criminalibus, nu. 121. Amplia 2. etiam perẽpta instantia statutaria, nu. 122. Amplia 3. etiam in fideiussione iurata, nu. 123. Limita nisi sit promissũ representare toties quoties, quia tunc etiam perempta instãtia tenetur representare, nu. 124.

Fideiussor de representando, non tenetur representare nisi fuerit requisitus, etiam quod promiserit representare in certo tempore, numero 125. seqq. sed contra, num. 129. seqq. resolute, vt nume. 133. & seqq.

Mora non committitur sine interpellatione, nu. 126.

Iudex qui non faciendo aliquid infra certum tempus punitur in aliqua pœna, illam pœnam non incurrit, nisi fuerit requisitus, num. 127.

Pœna in factis negatiuis non incurritur, nisi præcedente monitione & requisitione, nu. 128. sed contra, nu. 130. vbi quod sufficit esse lapsum tantum tempus in quo illud factum potuerit explicari, etiam quod monitio non intercesserit.

Hæres tenetur vindicare mortem defuncti, quamprimum poterit alias priuatur hæreditate, nu. 129 seq.

Interpellatio non requiritur, vbi in contractu est apposita dies, & pœna, quia dies interpellat pro homine, nu. 131.

Interpellatio non requiritur in promissionibus iuratis, numero 132.

Fideiussor de representando potest moram purgare, numero 135. Amplia 1. etiam post condemnationem, nu. 136. Amplia 2. etiam interueniente iuramento, nume. 137. seq. vbi respondetur contrarijs. Limita primo in pluribus casibus, de quibus remissiuè, numero 142. Limita quando mora esset geminata, numero 143.

Moræ purgatio impeditur per iuramentum, nu. 139.

Moræ purgatio semper admittitur de æquitate canonica, numero 140. Amplia non solum in foro poli, sed etiam in foro fori, ac etiam in terris ecclesiasticis, nu. 141. Limita pluribus modis remissiuè, vt nu. 142. Limita 2. quando mora est geminata, nu. 143. & 144.

Fideiussor ad representandum reum habet semestre, de quo in l. sancimus C. de fideiussor. nu. 145. Limita dummodo sit promissum representare infra sex menses, secus si infra minus tempus, quia tunc non datur nisi tantundem tempus quantum in fideiussione fuit præfixum, nu. 149. Limita 2. quando fuit promissum representare sine temporis adiectione, quia tunc datur tempus arbitrio iudicis, nu. 147. & seq. vbi de materia. Limita 3. quando est permissum representare toties quoties & omnem iudicis voluntatem, nume. 146. & 152. Limita 4. nisi sit renunciatum dispositioni d. l. sancimus, n. 150. vbi tamen quod talis renunciatio debet esse expressa, & non sufficit tacita, & nu. 151. vbi etiam quod per iuramentum non dicitur renunciatum d. l. sancimus.

Fideiussori citato ad representandum reum absentem debet dari tempus ad illum perquirendum & certiorandum iudicis arbitrio iuxta facti & personarum qualitatem ac loci distantiam, nu. 147. & nu. 148. vbi quod ab isto arbitrio non datur appellatio, sed recursus ad Principem.

Fideiussor de representando simpliciter, per vnicam representationem est liberatus, nu. 153. Limita pluribus modis, vt infra in seqq. versiculis.

Fideiussor de iudicio sisti non liberatur per unicam representationem, quia tenetur pluries & quoties opus fuerit representare, vsque ad sententiam, num. 154. seqq.

Fideiussor de iudicio sisti, in quo differat a fideiussore de representando, nu. 155.

Fideiussor de representando ad certam causam seu litem, tenetur pluries representare, nec liberatur per unicam representationem, nu. 156.

Fideiussor de representando reum quandocunque, vel quotiescunque, tenetur pluries representare etiam in infinitum, numero 157.

Fideiussor de representando semel tantum, vel semel & iterum, liberatur per binam representationem, nu. 158.

Fideiussor de representando pluries vel pluribus vicibus, non tenetur nisi bis representare, nu. 159. si vero promisit representare pluries, & pluries, tenetur usque ad quatuor vices & non ultra, nu. 160.

Fideiussor de representando reum toties quoties, tenetur in infinitum

QVAESTIO XXXIIII.

1

REGVLA Sit in proposita quæstione, † quod fideiussor, qui promisit repræsentare reū sub certa pęna, si illum non repræsentat, teneatur ad dictam pęnam textus est in l. si quis reum, ibi, [illegible]uantitas certe cōprehensa est sumēdo ex illis verbis arguniē[illegible] a contrario sensu, & ibidem hoc expresse adnotarunt Bar. in summario, Ang. num. 2. & nu. 8. ac ceteri communiter * omnes scribentes, ff. de cust. reo. Sal. in l. ad commentariensem, colum. fin. post nu. 3. ad medium, & vers. & [illegible] la quam promisit C. eodem Spec. in tit. de accusat. §. sequitur, num. 13. in prin. & vers. secus si certa pœna fuit comprehensa, Cæpol. cons. crim. 25. num. 2. ver. & si promisit in certa quātitate, & ibi in addit. litera A. Maranta disput. 7. num. 3. Bonif. de Vital. sub tit. de car. priua. num. 11. Bos. in tit. de carcerat. fideiussor relaxan. num. 65. in princip. Ant. Gomez var. resol. tom. 3. c. 9. rub. de captura reo. nu. 8. post medium, vers. si vero de facto, vbi testatur * de communi * opinione, & alios adducit concordātes, de quibus etiam aliquid dixi sup. in quæst. 30. nu.
2 56. & seq. † hanc enim promissionem de aliquem repræsentando sub certa, & determinata pęna, non solum valere dubium non est, ex gl. in l. sed & si quis, §. fin. in verbo, plusquam statutum est, ff. si quis cau. Bar. in d. l. si quis reum, numer. 3. vers. quæro vtrum fideiussor, & ibi Ang. num. 6. vers. sequitur in textu, ff. de cu. l. reo. Boss. vbi supra nu. 69. O[illegible]d[illegible]it. Ped. 70. nu. 8. iuncto nu. 16. sed ita etiam hod[illegible] vbique & in omnibus fideiussoribus communiter † seruari no
* tissimum est, & tr[illegible]lati [illegible] Albe. in d. l. si quis reum numero 1. ff. de c[illegible]od. reor. Carauita super 44. ritu magnæ curiæ, nu. 8. in fin. Clar. in pract. §. fi. q. 40. vers. quæro, quæ debeat esse forma in fi. & Bonacos. in comm. opin. p. 1. vers. carcerãtur etiam viri Illustres, post prin. fol. mihi 20. col. 3. in fi.

3 AMPLIA I. Propositam regulam, † vt etiam pęna in fideiussione nō expressa teneatur fideiussor non repræsentando reum, quem promisit ad aliam pœnam pecuniariam iudicis arbitrio infligendam, vt bene probat idem tex. in d. l. si quis reum, in fin. in illis verbis *præses de modo pecuniæ, quam inferri oportеat, statuet.* & ibi Bartol. & Angel. in summario, & idem
† Ang. nu. 7. in fine, ac ceteri scribentes cōmuniter, * ff. de custo. reorum. Bald. in l. qui crimen, numero 12. C. qui accus. non poss. Salyc. in l. ad commentariensem, colum. fin. post num. 3. vers. alias iudicantis arbitrio, C. de custod. reorum, idem Ang. in l. fideiussor, §. in fideiussorem, in fine, numero 3. ff. qui satisd. cogan. vbi post glo. ibi facit generalem conclusionem, inquantum non sistit intelligitur se obligare in quātitatem declarandam per iudicem, etiam quod sic in fideiussione non exprimat, quod & idem adnotauit etiam Paul. de Castro in d. §. in fideiussorem, col. 2. num. 5. vers. sed ex dispositione legali, Spec. in tit. de accus. §. sequitur, num. 15. vers. aut non promisit sub pęna, Foll. in pract. in fragmen. rubric. de fideiussor. nu. 259. vbi post Spec. quem allegat in tit. de accusat. §. sequitur videre, nu. 15. dicit amplius pęnam arbitrariam imponendam esse, secundum qualitatem & conditionem personæ, Bos. in tit. de carcerat. fideiussor. committen. nu. 65. vers. alias vbi, vbi declarando dicit, quod hæc eadē pœna arbitraria debet esse pecuniaria, non autē corporalis: quia pro sola cōtumacia non imponitur pœna corporalis, c. in summa, 4. q. 2. ca. cum homo, 33. q. 1. cum aliis ibi per eum allegatis, Roder. Soarez, post suas allegationes in practica de fideiusso. in caut. crim. nu. 22. Antonius Gomez var. resolu. tomo 3. cap. 9. rubric. de captura reorum, num. 8. post medium, vbi adducit concordantes, &
† testatur de communi * opinione, de qua etiam per Ioseph Cumiam in ritu Curiæ Siciliæ, capitulo 65. numе. nono.

LIMITANDO, Seu potius declarando præcedentem primam ampliationem, † in qua dixi a iudi-
4 cis arbitrio pendere moderationem poenae infligēdae fideiussori ob non repræsentationem rei in casu, in quo certa poena promissa non est, aduerte, quod tale iudicis arbitrium cessat in duobus casibus, etiā quod per fideiussorem certa poena promissa non sit. Primo scilicet, quando a consuetudine esset determinata talis poena, quia tunc habetur pro expressa nec eam iudex alterare potest. Secundo quando reus quem in iudicio sistere fideiussor promisit, inquirebatur pro delicto, pro quo erat imponenda certa pecuniaria pœna, nam tunc pariter illa eadem pęna qua reus exhibendus puniendus erat, plectendus est à iudice fideiussor reum illum non exhibens nō aliter ac si fuisset in fideiussione expressa & determinata, & sic iis duobus casibus cessat iudicis arbitriū cum pœna dicatur expressa, si non ab homine, saltem à lege. Primum huius sublimitationis caput bene probat idem textus in dicta l. si quis reum, in illis verbis: *nec consuetudo ostenditur, quæ certam formam habeat.* arguendo à contrario sensu, & ibi d. glos. in verbo, consuetudo, Bar. in summario, Ang. num. 6. & ce-
* teri scribentes communiter, * ff. de custo. reo. Sal. in

d.l.ad commentatiensem, post num. 3. versic. vel secundum mortem regionis, C. eodem Castren. in d.l. fideiussor. §. in fideiussorem, post num. 5. versic. alias secundum cōsuetudinem, ff. qui satisda. cogan. Bos. in titu. de carcerat. fideiuss. committen. post num. 65. versic. & hoc, nisi consuetudo habeat aliam formā Anton. Gomez variar. resolut. tomo 3. cap. 9. rub. de captura reorum, num. 8. post medium, vers. nisi consuetudo tali casu certam pœnam inducat. vbi concordantes adducit, & restatur de communi opinione, ad quam faciunt etiam, quæ posui supra, in tit. de delict. & pœnis, quæst. 17. nu. 18. & q. 18. nu. 38. secundum caput propositæ declarationis probatur authoritate Ang. in dicta l. si quis reum, num. secundo, versic. si autem pecuniaria, ff. de custo. reorum, Castren. in d.l. fideiussor. §. in fideiussorem, nu. 5. ff. qui satisda. cogan. Ioseph. Cumiæ in ritu Sicil. d. cap. 65. eodem nume. 9. & est de mente Cacherani in dec. Pedem.
5 70 num. 17.

AMPLIA II. Eandem regulam, quod licet quando certa pœna in fideiussione expressa est, fideiussor non nisi ad illam pœnam teneatur ob non exhibitionem rei, & sic nō possit contra ipsum agi ad aliud interesse partis, vbi tamen certa pœna expressa non est: tunc etiam ad interesse partis tenetur ad textum qui ad litteram hęc omnia probare videtur in d.l. 2. §. in fideiussorem, & ibi præcipuè Angel. Castren. vt summario, ff. qui satisd. cogan. iuncto tex. in in l. fi. & ibi glo. in verbo interest, ff. qui in ius vocan. non ierit Maranta disput. 7. nume. 4. & est de mente Clari in d. q. 46. versi. quæro, quæ debeat esse forma, in princip.

6 Imò etiam in casu, in quo per fideiussorem certa pęna promissa est, eundem fideiussorem ob non exhibitionem rei non solum teneri ad penam promissam, sed etiam ad interesse partis: ita alias fuisse decisum per cōsilium Regium Neapolitanum, testatur Afflict. in d. decis. 234. incip. fideiussor de iudicio sisti & Afflictū vbi supra, refert, & sequitur Foller in practica crimi. in fragmen. num. 260. & pro Afflicti opinione, secundum Vrsillum in addit. ad dictam decis. 234. facit: nam licèt fideiussio sit stricti iuris, tacitè tamen, & semper fideiussor se obligare censetur in casum, & causam, quæ ex natura negotij procedit, l. si seruum, §. nūc videamus, & l. si mora, ff. de verbo. oblig. cum aliis relatis per Aymo. in consi. 272. num. 2. 5. & 7. & licet rursus regulariter ex eodem delicto nemo debeat duplici pęna puniri, l. Senatus, ff. de accusat. glos. in l. secunda, C. de iure emphyteo non tamen est absurdum, duas exigere pęnas diuersis respectibus debitas, prout in casu nostro, in quo vna debetur ratione cōtemptus, altera autem ratione interesse, prout respondet glos. in Authenti. de iudic. §. quia verò, & in ca. quęcunque, §. si ecclesia, in verbo, obtineat, 25. quęstio. secunda, pręsertim quando vna pęna imposita est, à lege, altera autem ab homine.

7 Sed certè opinionem Afflict. in casu, in quo certa pęna promissa est, ego nunquam in pract. seruari vidi nec à fideiussore de repręsentando aliud exigi posse crederem, quam penam promissam iuxta opinionem Angeli, & Castrēsis in d.l. 2. §. in fideiussore ff. qui sati s cog. & propterea diuersimode in eodem Consilio Neapolitano, & cōtra illam Afflicti, decisionem fuisse iterum decisum, & resolutū, testatur Tho. Gram. in addi. ad eundem Afflictum, ibi in verbo, vltra penam. vers. tamē pręsenti anno. Nec Vrsillus eandem Afflicti resolutionem affirmare audeat sed cogitandum relinquit. At ubi nulla est expressa in fideiussione pęna, tunc iudicem posse etiam vltra pecuniariā pęnam fisco applicandam, fideiussorē cō demnare ad damna, & interesse partis ob non repręsentationem rei principalis, bene crederem, vt supra firmaui, nu. 5.

8 AMPLIA III. Quod aliquando fideiussor de representando, si reum quem representare promisit non representat, puniri potest etiā corporaliter (quādo certa pœna promissa non est) in duobus casibus. Primo, quando fideiussor nō solum se obligasset representare reum: sed tanquam custos eūdem reum sub sua custodia recepisset, iuxta doctrinam Salyc. in l. ad commentariensem, post numerum 3. C. de cust. reor. & iuxta ea quæ supra retuli, quæst. 30. num. 60. & num. 171. Tunc enim sicut custos ex fuga carcerati potest etiam corporaliter puniri, vt supra latè deduxi, quæst. 31. num. 2. & sequen. ita & pariter punietur talis fideiussor, qui in sui custodiam carceratum recepit si illum pro corporali pęna inquisitū ad carceres, iuxta formam suæ promissionis, non reduxerit, vt per eundem Salic. in d.l. ad commentariensem d. num. 3. vers. sed latius dic, &c. & supra tetigi in q. 33. num. 76.

9 Secundo casu punitur etiam corporaliter & extra ordinem iudicis arbitrio fideiussor, quando eius dolo reus aufugiens non representatur: & sic quando ipse est causa, vt non representetur vt bene hoc idem probat tex. in d.l. si quis reum, in illis verbis. *Puto tamen si dolo non exhibeat, etiā extra ordinem esse damnandū;* vbi Bar. & Ang. in summario, & cęteri scribentes cōmuniter ff. de custod. reo. idem Ang. ibidem, num. 4. vbi pęnam hanc extraordinariam dicit esse vel fustigationis, vel relegationis, Saly. ad d.l. ad commentariensem, post numerum 3. vers. si tamē de dolo deprehenderetur, C. eo. Roder Soarez post suas allegationes in trac. de fideiussor. in causa crim. post nu. 22. Boæ. in titulo de carcerar. fideiussor. committen. nu. 65. ad finem, versiculo & prædicta, si nullus dolus interuenerit, & cæt. vbi pariter cum Angelo vbi supra, scripsit fideiussorem dolosè non representantem reum, quem promisit puniendum esse vel relegatione ad tempus, vel fustigatione, vel forte acrius, quod & ante istos voluit Specul. in titulo de accusation. §. sequitur, numero 15. versiculo si autem dolo facit.

10 AMPLIA IIII. Quod licet plures Doctores dixerint, iudicem in arbitrando pænam fideiussori ob non representationem rei, non posse excedere modum & summā, de qua in l. eos, C. de modo mulct. & de quo in specie dixi supra, in tit. de delict. & pæn. quæst. 18. num. 30. vt videre est apud gl. finalem in d.l. si quis reum, & ibi Bar. num. 3. in fi. Ang. num. 7. pariter in fi. ff. de custod. reo. Sal. in d.l. ad cōmentariensem, post num. 3. vers. quæ tamen non potest excedere modum, C. eodem, Ioseph. Cumiam super ritu. Curiæ Siciliæ, cap. 65. num. 6. quia tamen hodie modus mulctandi, de quo in d.l. eos, recessit ab aula, vt post antiquiores, quos supra allegaui, d. q. 18. nu. 31. tradiderunt Bos. in tit. de mulctis, nu. 8. in fin. & seq. Menoch. de arbit. q. lib. 2. casu 280 nume. 2. Roland. cons 47. num. 13. & seqq. volu. 2. ideirco pænam hāc per iudicem arbitrādam in fideiussorem, qui reum iuxta formam suæ promissionis non representauit, posse excedere modum de quo in d.l. eos dubitandū non est, per prællegata, & in specie post Dynum, quem allegat bene considerauit Alber. in d.l. si quis reum, in fine, vbi propterea dixit, textū in d.l. eos, nō facere ad propositū, quia loquitur de mulcta imponenda ratione inobedientiae, non autem ratione alicuius contractus, vel promissionis praecedentis, prout in casu nostro.

11 Et quicquid in casu non expresso certae pænæ & in iudice Doctores pręallegati dixerunt quando tamen

tamen certa promissa est pœna per fideiussorem, tunc talem promissionem valere etiam, excedat modum de quo in d. l. eos, per rationem ab Alberico considerátam, scripserunt Alex. ad Barto. in d. l. si quis reum numm. 3. litera A. in addit. inci p. quæro, vtrum, versic. sed an si in casu huius legis promittatur, ff. de custod. reor. Bal. in l. qui crimen, nu. 18. C. qui accus. nō poss. Boss. in tit. de carcerat. fideiussor. committen. nu. 67. Franc. Marc. decis. Delphinat. 797. num. 5. vers. & ibi etiam Roderic. Suarez post suas allegationes, in trac. de fideiussor. in causa crimin. nu. 34. versic. & si promittatur.

12 AMPLIA V. Quia fideiussoria obligatio pœnata transit etiam ad hæredes: sic enim regulare esse in omni fideiussoria obligatione, probat textus in lege quarta, §. fideiussor, in fine, ff. de fideiussor. §. fideiussor. Institutio. de fideiussor. l. fideiussores. C. eodem titulo cum alijs allegatis per Marsil. singu. 159. obligatio fideiussoria, in principio sequitur Roland. consilio 58. numero primo, volum. primo, & propterea reo non exhibito iuxta formam promissionis pœnam in promissione cōtentam nedum a fideiussore sed ab eius hærede exigi posse, dubitandum non est, 13 per prædicta. † Et licet gl. in d. §. fideiussor, institu. de. fideiussor. dixerit, fideiussionem factam pro maleficio morte fideiussoris extingui, nec ad hæredes trāsire, & cum ista glos. simpliciter pertransire videantur Bos. in tit. de carcerat. fideiuss. committen. nume. 64. Tiber. Decian. consilio 72. num. 7. in fine, lib. secundo, & Ioseph. Cumia super ritu magnæ Curiæ Sicil. 14 capitu. 65. nu. 25. in fine, & seq. † Dictum tamen glo. intelligendum est, vt procedat quando quis simpliciter fideiussit pro tali maleficio, secus si in fideiussione certam pœnam in casu contrauentionis promiserit, licet dicat pro tali maleficio, nam tūc pœnalis hęc stipulatio etiam si qualificata sit, & siue pura, siue in diem, transit ad hæres l. ad diem, & ibi Bartol. Ange. & Imola, ff. de verb. obligat. & in terminis sic distinguendo materiam hanc declarant Aret. in d. §. fideiussor, Institut. de fideiussor. & in opere suo malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, nume. 17. Marsil. in d. sing. 159. & in rub. ff. de fideiussor. in 20. quæst. ad finem, num. mihi 186. versic. & in hac materia vnam tenementi, latè Rolan. d. cons. 58. nume. 15 quinto, & seqq. lib. primo. † Et hodie omnis cessat difficultas, cum Notarij semper stipulationibus obligent non solum principalem fideiussorem promittentem, sed etiam omnes, & quoscunque suos hæredes, & successores.

16 AMPLIA VI. Quia † si fideiussor non representando reum, sicut promisit, non excusatur a solutione pœnæ, etiam quod probet se fecisse omnem diligentiam: promittens enim factum alienum sub pœna, factum promissum non præstetur, tenetur ad pœnam etiam quod maximam curam & diligētiam de illud præstando adhibuerit, vt per Bald. in §. si quis alium, instit. de inut. stipulat. Curt. iu. cons. 124. nume. 19. Alciat. in l. 4. §. Cato, nu. 132. ff. de verb. obligatio. Couarr. in capit. quamuis pactum, secunda part. §. 5. numero 5. conclu. 7. de pact. in 6. quorum authoritate motus Emanu. Soarez hanc dixit receptissimam † opinionem † in sua collect. commun. opin. littera F. 17 num. 7. † Contra quam licet non ignorem plures alios sensisse Doctores relatos per Soarez in loco citato, & vltra eos latissime contrarium defendētem viderim etiam Ludo. de Alfer. inter cons. crim. diuers. cons. 145. & alijs seqq. cōsilijs, vsque ad cōsilium 150. † lib. primo, qui omnes pariter de magis communi opinione testantes, & plures adducentes concordantes acetrimè contendunt promissorem facti alieni etiam cum iuramento nō teneri ad pœnam promissam, quando omnem suam fecit diligentiam, saltem de æquitate iuris canonici, quod in terris ecclesiæ ser18 uādū est, † & in terminis in fideiussorib. de representando sic in specie quod ad pœnam in fideiussione expressam minimè teneantur, si omne suum posse fecerunt de reum representando, & non potuerint, sensisse videantur Cephal. in cons. 164. nume. 25. & 26. lib. secundo, Ioseph. Cumia super ritu curiæ, Sicil. capitulo 65. num. 21. Hier. Gabr. consil. 181. num. 24. libro primo, quem refert & sequitur Bonac. in commu. opin. parte prima, versiculo fideiussores tenentur representare reum, ad medium, folio mihi 71. columna prima, non per hoc tamen recedas à proposita ampliatione, quæ & ab vsu practica apud nos recepta est: nūquam enim vidi aliquem fideiussorem de represen tando excusatum a solutione pœnæ ex eo quod dixerit, facta omni & quacunq; diligentia non potuisse reum, quem promiserat representare, & si hanc excusationem iudices admitterent nunquam esset locus solutioni dictæ pœnæ, quia omnes fideiussores sic se excusarent, & facile ijs esset probare diligentiam adhibitam, & omissa pro nunc discussione quæ nam ex præcitatis contrarijs opinionibus verior sit, admissaque sine veri præiudicio illorum sententia, qui dixerunt promittentem factum alienum etiam cum iuramento excusari à pœna si fecerit suum posse: adhuc tamen pro sustentatione propositæ ampliationis aduertendū puto, quod Doctores qui sententiam illam sequuti sunt, loquuntur in stipulationibus cōuentionalibus & extra iudicium, in quibus certum est quod difficultas excusat a pœna, vulgata l. si vehenda, §. penultim. ff. ad l. Rod. de iactu. cum alijs Maran. in sua disput. 7. numero 11. & per Docto19 res in l. quod te, ff. si cer. pet. † Vnde secus in prætorijs & iudicialib. stipulationibus, prout est fideiussio de representando, in qua speciale est, quod difficultas nō excusat a pœna, nisi interueniat mors eius, qui pręsentādus est, vt in terminis videtur tex. in l. sancimus C. de fideiussor. ponderando verbū, non poterat, circa principium illius legis positum, vbi si quis promisit representare aliquem sub pœna licet non possit illum representare, adhuc tamen tenetur soluere pœnam saltem elapso semestri, de quo in ea lege, ergo difficultas non excusat fideiussorem istum; prout etiam in terminis ex Doctoribus, qui voluerunt promittentem factum alienum excusari faciendo suum posse, sic limitando & declarando materiam aperte scripserunt Maran. d. 7. disputa. nu. 3. iuncto nu. 21. & Sylu. de Arcer. d. cons. crim. diuers. 145. nu. 3. iuncto, nu. 15. lib. 1.

20 AMPLIA VII. Quia † ad hoc vt fideiussor de representando excusetur à pœna, vel conuentionali, vel legali, non sufficit reum, sicut promiserit, coram iudice representare, nisi etiam legitimè illum representauerit, vbi enim loquimur de actu, de legitimo intelligimus, l. 4. §. condemnatum, cum similibus, ff. de re iudi. ergo non dicitur quis representare reum, ni præsentatio sit legitima, Boss. in titulo de carcerat. 21 fideiussor. committen. numero 36. † representare enim aliquē tunc fideiussor dicitur, quando illius corporalem præsentiam exhibet, gl. est in clem. dudum, in verbo, præsentari, de sepul. no. Abb. per illum tex. in capit. cum parati. numero quinto, vers. item nota extra de appellat. & Abbatem remissiuè refert & sequitur Ioseph. Cumia in ritu curię Siciliæ, ca. 67. nu. 22 13. † at representatio quādo dicatur legitima, & quādo non, declarat Boss. dicto numero 36. inquiens representationem non dici legitimam, quando is, qui tenetur representare intra carceres reum, consignet Collaterali, vel barisello, sine famulis, & birroa23 rijs, † ita quod fugerit, nam tunc fideiussor non est

liberatus, niſi iudex illam repræſentationẽ accepta-
uerit pro legitima, quia eo caſu liberatur fideiuſſor,
ſed tenetur iudex, qui ſic imprudenter illam conſi-
gnationem acceptauit, vt per Barto.& Corn. in locis
ibi per Boſſium allegatis. † & hodie in ſtipulationi-
24 bus,& fideiuſſionibus, quæ paſſim apud nos recipiũ
tur, omnes ceſſant difficultates, quia clare concipiun
tur, vel de præſentando reum intra carceres, & cæt.
vel de præſentando coram iudice, adiecta clauſula,
*& ab eo non diſcedendo ſine licentia, &c. vel de parendo eiuſ
dem iudicis mandato.* ita quod etiam in caſu, in quo fide
iuſſor tenetur reum repræſentare non in carceribus
ſed coram iudice, non erit liberatus fideiuſſor, niſi
reus repræſentatus eiuſdem iudicis voluntati parue-
rit; & quando in diebus Natalis, & Paſchatis relaxan
tur carcerati ſub fideiuſſione de repræſentando, iu-
xta ea quæ ſupra ſcripſi, quæſtio. 33. numero 77. ob-
ligant ſe fideiuſſores de eos repræſentando, non ſo-
lum in iiſdem carceribus, ſed etiam in iiſdem ſtatu,
& terminis, in quibus tunc carcerati reperiuntur.
Quæ omnia tu qui es Notarius, bene nota, vt ſcias
concipere formam iſtius fideiuſſionis de repræſen-
tando.

25 AMPLIA VIII. Quod † licet regulariter exce-
ptiones competentes reo principali, competãt etiam
fideiuſſori, l. omnes, ff. de excep. l. exceptiones, *l. ſecun
da*, §. rei, ff. eodẽ, l. fi. §. fi. C. de vſur. rei iudi. l. 1. in prin
cip. ff. vt in poſſe. lega. l. defenſiones, C. de except. cũ
aliis concordan. relatis per Cyril. in ſumma crimin.
partic. primo rubr. de fideiuſſor. §. 4. numero quarto
26 folio mihi 63. columna prima † & ob id poſsit etiam
regulariter fideiuſſor, qui non poteſt in iudicio ſiſte
re reum, quem promiſit, ſi puta aufugerit iudicium
in ſe ſuſcipere, & eundem reum defendendo proſe-
qui exceptiones, quæ ipſi reo competunt, ad tex. in l.
† ſi eum, in princip. & ibi communiter Doctores, ff. ſi
quis caut. & in l. ſancimus, §. ſed ſi quidem poſt ſta-
tutum, C. de fideiuſſor. prout etiam adnotauit Mar-
ſil. rub. ff. de fideiuſſor. in 14. quæſtio. numero mihi
27 156. † Quia tamen prędicta non videntur locum ha
bere in criminalibus cauſis, in quibus eſt neceſſaria
perſona rei principalis, l. 2. §. ſi quis in iudicio, verſi-
culo cum enim, ff. ſi quis caut. & bene adnotando de
clarauit Iaſ. in d. l. ſi eum, numero 2. & ibi etiam Bar.
ac cęteri Doctores communiter, ff. eodem ſequi-
tur Boſ. in titulo de carcera. fideiuſſor. committen.
numero 52. ad finem, verſic. tamen in quæſtione pro
poſita, Ioſeph. Cumia ſuper ritu magnæ curiæ Sicil.
capitulo 66. numero 1. ſecus ſi eſſet neceſſaria perſo-
næ præſentia. icciirco fideiuſſor de repræſentãdo reũ
inquiſitum pro cauſa, in qua illius perſona requiri-
tur, ſi illum non repræſentat, debet omnino ſoluere
pęnam, etiam quod offerat ſe velle iudicium in ſe ſu
ſcipere, & rei principalis exceptionibus vti: nõ enim
vt dixi, id iura concedunt in cauſis, in quibus perſo-
na rei neceſſaria eſt, vt per Boſs. & Cumiam in loco
citato; & ante eos, & idem adnotauit Spec. in ti. de ac
cuſat. num. 16.

LIMITANDO Propoſitam ampliationem, ad
28 uerte, † quod illa procedit non in omnibus cauſis cri
minalibus, ſed tantum in illis, in quibus requiritur
de neceſſitate perſona rei inquiſiti, ſecus in aliis cau
ſis, puta pecuniariis, & in quibus reus corporaliter
puniendus non eſt, nam in iis cauſis: cum quis per p
curatorem admittatur, & conſequenter non requi-
† ratur præſentia perſonæ, ad communiter notata per
Doct. in l. penul. § ad crimen, ff. de publ. iud. & in l. ſe
ruſi quoq;. §. publico, ff. de procur. ideo in illis ſi fide
iuſſor non poteſt reum, quem promiſit, repræſenta
re, non prohibetur ad effugiendum pęnam eũdem
reum defendere, & iudicium in ſe ſuſcipere, vt per
Ioſeph. Cumiam, d. capitulo ſexageſimoſexto, per
totum, vbi latè proſequitur, ampliat, & exemplifi-
cat hanc declarationem.

29 AMPLIA IX. Quia † ad exactionem pœnæ
contra fideiuſſorem de repræſentando proceditur
ſummariè, exequutiuè, & ſine libello: Bartol. in l. ſi
quis reum, in fine, ff. de cuſto. reor. vbi ampliat quod
iſto caſu iudex procedit ex officio, argumento text.
in l. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. & ibidem in d. l. ſi quis
reum hoc idem no. Ang. nu. 7. vbi alia adducit iura
concordantia. dicitque ſe ita de facto conſultum re
ſpondiſſe in quodam Bononienſi, qui promiſit quẽ
dam reum capitis præſentare ſub pœna, & non præ-
ſentauit. idem Ang. in l. 2. §. in fideiuſſorem, numer.
primo, ff. qui ſatiſd. cogan. & in propoſito bene lo-
quitur Bald. in l. qui crimen, numero decimotertio,
& ſeq. C. qui accuſa. nõ poſſ. vbi quod fideiuſſor po-
teſt cogi ad ſoluendum pœnam officio iudicis, non
ſolum ſine libello, ſed etiam ſine aliquo ordine iudi
ciario, pluribus rationibus. Primo, quia cõtractus fa-
ctus in iudicio, habet vim confeſſionis, l. tale pactum,
§. qui prouocauit, ff. de pac. in confeſſum autem iudi
cii ordo non requiritur, ſed ſola reſtat exequutio, l.
ſi confeſſus, ff. de cuſtod. reo. cum ſimilibus. Secun-
do, quia dum requiritur fideiuſſor ad repræſentan-
dum, & ſiſtendum reum, quem promiſerat: id fieri,
dicitur ad expeditionem proceſſus, & cauſæ princi-
palis: vnde non debet operari nouam litem, l. termi-
nato, in fi. ff de fruc. & lit. expen. cum ordo principa-
lis cauſæ ſufficiat pro omnibus cauſis, quæ incidant
in ea. argumento tex. in l. nullum, ff. de teſtibus, præ
ſertim contra fideiuſſorem contumacem in repræ-
ſentando, a quo pœna ſoluenda habetur loco mul-
ctæ, & in mulcta non deſideratur ſtrepitus, ſed ordo
30 iudiciorum. † Tertio, quia regulare eſt ex omni con
tractu iudiciali oriri officium iudicis, in quo exequu
tiuè, & nemine petẽte procedi poteſt, l. fi. C. de vſur.
rei iudi. l. ſi vero, §. Maurus, ff. manda. l. cum pro quo
ff. de i ius voca. l. ſi quis §. fugitiuum, ff. de furt. auth.
generaliter, C. de epiſc. & cler. Quarto, quia in crimi
nalibus, ex quo iudex ſemel eſt aditus omnia poteſt,
nec circumſcribitur edictum, licet accuſatus ſit ab-
ſens, l. quamuis indubitati. C. de adult. & per has ra-
tiones, & authoritates hanc eandem ampliationem
ex recentioribus firmarunt etiam Boſ. in tit. de carce
rat. fideiuſſor. committen. num. 60. vbi alios allegat,
Cyrill. in ſumma crimin. particu. prima, rubr. de fide
iuſſor. 8. quinto, numer. 1. & ſequen. vbi refert dicta
Bald. in d. l. qui crimen, Nicol. Moron. in tract. de fi-
de, treg. & pace, quæſt. 128. nume. 14. Ioſeph. Cumia
ſuper ritu. magnæ curiæ Sicil. capit. 65. nu. 10.

31 LIMITA I. Eandem † propoſitam regulam,
vt fideiuſſor de repræſentando non teneatur ad ali-
quam pœnam, quando promiſit reum repræſenta-
re ex vna cauſa, & iudex illum intendit habere ex a-
lia cauſa, vt in terminis ex recentioribus bene cõſul-
uit Hier. Gabriel. in conſi. 173. nu. 11. libr. 2. & latius
conſi. 181. nu. 4. & 5. lib. primo, alios adducit concor-
dantes, & concludit quod etiam quod non ſit expreſ
ſum per fideiuſſorem, ſemper eius fideiuſſio, & pro-
miſſio cenſetur reſtricta ad eam cauſam, pro qua in
quirebatur, ſeu detinebatur reus, pro quo fuit præſti
ta fideiuſſio, per l. 2. cũ ibi notat. per Doctor. ff. ſi qs
caut. & aliis ibi per eum allegatis, (quod, & poſt hęc
impreſſa affirmauit idẽ Marc. Anton. Eug. Peruſin.
in conſilio 68. numero 38. libro primo,] quibus pari-
ter, & in terminis addo Frãciſcum Hercu. in tracta.
de caut. de non offenden. capitulo 23. numer. 20. Ro-
land. conſilio 58. numer. 40. libro primo, Foller. in
pract. crimin. in fragmen. nume. 232. Ioſeph. Cumia
ſuper ritu magnæ Curiæ Sicil. capitulo 65. nu. 18. vbi

facit

ticat cõclusionem, quod fideiussio eum sit stricti iuris, con extenditur, nec ad personas, nec ad causas extraneas, l. si vnus, §. ante omnia, ff. de pac. l. secunda, in fine, ff. de fideiusso. addo & Thob. Non. olim præceptorem meum dulcissimum, in suo cons. 103. nume. 1. & seq. vbi & idem allegat Roma. in cons. 210. circa primum, in princi. & Cuman. in cons. 32. inculpatus.

32 Ampliatque hanc limitationem in tantum procedere, quod si iudex dicat se velle reum non ex noua causa, sed ex antiqua: hoc minime ei creditur, nisi medio iuramento suam confirmauerit assertionem, ex Follerio in fragmen. vbi sup. d. num. 252. & ex Albe. Bruno in cons. 87. circa primum, colum. fin. ☞ Quibus & nouissimè addo Hondc. in cons. 111. num. 17. & pluribus seq. ibi latissimè, & iure, & rationibus, & authoritatibus demonstrat, quod fideiussor de repręsentando reum et cum clausula toties, quoties nõ tenetur repræsentare, nisi pro ea causa, pro qua fideiussit; & ad dictã causam semper eius fideiussio restringenda est.

33 SVBLIMITA Hanc primam limitationem, †nõ procedere, quãdo fideiussor expresse promisisset reũ repraesentare ex quacunque noua & superuenienti causa: nam tunc non valebit ei excusatio, quod causa propter quam requiritur repraesentatio est diuersa ab ea, pro qua reus inquirebatur, seu detinebatur, succedit enim conclusio, pacto conuenisti mecum, l. 1. ff. de pact. l. 1. ff. de constit. pecun. et si spopondisti, non potest dici illaqueatus, nisi verbo oris tui, vt ex Prouerbio. 5. refert Neuiz. in cons. 11. nume. 10. & si ita voluisti, non potes conqueri de iniuria, ca. scienti, de reg. iur. in 6. nullaque est maior iustitia, quam illa quæ oritur ex pacto, Bal. cons. 356. incip. pactum, lib. 3. minus potes dicere te fuisse deceptum, quia sciens non decipitur, l. nemo videtur, vbi gloss. Doc. ff. de reg. iur. cum mille similibus, quæ in proposito adduci possent. Quare licet alias superueniens difficultas seu noua causa excuset promittentem à mora & pœna, l. si vehenda. §. pen. ff. ad l. Rhod. de iactu. Marãta disput. 7. num. 21. Paris. cons. 110. numero 26. Afflict. decis. 295. numero tertio cum aliis relatis per Ludo. de Alfe. in consilii crimin diuers. 145. numero 14. libro primo, in folio, non tamen eadem difficultas excusabit, quando à principio fuit per cõtrahentes pręuisa, l. si quis domum, §. 1. ff. loca. ergo multo minus excusabit, vbi quis expresè se obligauit, etiam in casu superuenientis difficultatis & nouę causę aduertere quod licet rursus aduersus hanc sublimitationem facere videantur allegata per eundem Hercul. in tracta. de caut. de non offenden. d. capitulo 23. numero 20. & capitulo 42. numero 30. et per Horat. Lutium in cons. crimina. diuers. 163. numero secundo iuncto numero vigesimoprimo lib. 1. volentes nouam causam excusare fideiussorem, etiam quod expresè se obligauerint in casu nouæ superuenientis causæ horum tamen opinio, nec vera est, nec in practica recipitur, ideo sublimitationi adhaereas, ex doctrina Salic. in l. penult. vers. aut promissio est facta, C. de fideiussor. dum inquit, quod quando nulla subsistẽte litẽ inter partes quis alterum sistere in iudicio promittit intelligitur tacite promissio referri ad futurum et est perpetua; ergo multo magis vbi quis expresè se ad futuram causam obligauit: licet quo ad tacitam istã promissionem contrarium videatur affirmare Eug. d. cons. 68. nume. 1. et sequen. iuncto num. 33. in fine, et sequentibus.

34 LIMITA II. Eandem regulam: †quia reo mortuo fideiussor illum non repraesentando non tenetũ ad aliquam poenam, nec legalem, nec conuentionalem, ad tex. in l. si decesserit, ff. qui satisd. cogan. cuius tex. verba sunt hæc. *Si decesserit, qui fideiussorem dederit iudicio sistendi causa, non debebit Prętor iubere exhibere reũ. Quod si ignorans iusserit exhiberi vel post decretum eius ante diem exhibitionis decesserit, deneganda actio erit.* et per istũ textum hãc limitationem approbanim ibidem Bartol. Bald. Angel. et Castren. in summario Alb. nume. 6. in fine, Alexan. pariter in summario, et num. 3. idẽ Castren. numero 9. vers. et ex istis collige, Ias. numero 1. idem Bart. in l. si vero pro condemnato, nume. 1. in fine, vers. ratio, quoniam fideiussor, eodem titu. ff. qui satisd. cogan. Castren. in l. 2. §. in fideiussorem, nume. 4. in fine, ff. eodem. idem Castren. in l. sed et si quis, post numero 2. versiculo si tamen ille sistendus mortuus erat naturaliter, ff. si quis caut. ad idem tex. in l. sancimus, versiculo sin autem et secundum tempus. ibi, *Nisi infra primum tempus, quod statutum est, reus principalis ab hac luce fuerit subtractus, tunc ei penitus ab exactione pęnę liberum eum custodiri oportet.* et ibi etiam † communiter * notant, omnes, C. de fideiusso. et est ratio, quia vt inquiunt pręcitati Doctores, sistere, est factum quod cohæret personæ defuncti, non obstante quod iudicium incboatum trãseat ad hæredem, vel successorem, l. si eum hominem, ff. de fideiussor. l. tã ex contractibus, iudic. et vltra præfatos eidem limita† tioni, et quæ vt vides, communis * est, et in clara iuris dispositione fundata, assenserunt etiam Maranta disput. 7. numero 24. Cyrill. in summa crimin. partic. 1. rub. 13. de fideiuss. §. 4. num. 3. vers. idem si decesserit, Horat. de Callio inter cons. 163. num. primo, in fine, iuncto numero 3. et nume. 7. et numero 14. et numero 21. lib. 1. in folio, Cœpal. cons. 187. numero 9. volumi. 2. Ioseph. Cumia in ritu magnæ curiæ Sicil. capitulo 67. num. 18. Hier. Gabr. cons. 180. sob nume. 19. † vbi pariter testatur de communi * opinione, in primo volum. Franc Hercul. in tract. de caut. de non offendẽ cap. 21. num. 23. vers. quinto etc. Franc. Marc. dec. Delphinat. 297. nu. 4. ver. et idem. et nume. 5. et versi. quando, etc.

SVBLIMITA I. Hanc secundam limitationẽ
35 † non procedere, quando reus principalis dolo, aut culpa fideiussoris obièrit, tunc enim quia dolus cuique suus patrocinari non debet, iccirco etiam ipso reo mortuo fideiussorem teneri ad pęnam dixit glo. prima in d. l. si decesserit, ff. qui satisd. coga. per textũ apertum in l. si eum, §. homo, & ibi etiam glos. in verbo, periit, ff. si quis cautio. inquit enim ibi textus: *Homo sisti promissus ante diem, dolo promissoris periit, certo iure vtimur non ante pœnam peti posse, quam dies venerit, tota etiam stipulatio in diem collata esse videtur.* Et per istũ textum hoc idem voluerunt Bart. in d. l. si decesserit in prin. in 1. oppositione, Bald. ibidem, colum. prima, in vers. in glo. quæ incipit, etc. vbi reddidit rationem quia scilicet idem operatur culpa, quod mora, l. si fideiussor, ff. de dolo, l. si seruum, §. 1. ff. de verb. oblig. idem Bar. in l. si vero pro condemnato, in fine, nu. 2. vers. quoniam si mors contingit culpa fideiussoris, eodem titu. ff. qui satisd. cogan. Alber. in d. l. si decesserit, num. 3. Ang. colum. 2. nume. 5. vers. sequitur in glo. culpa siue mora, etc. Castren. num. 2. in 2. notab. et num. 11. vers. si vero est mortuus, Cyril. in summa crim. partic. prima, rub. 13. de fideiussor. §. 4. post nu. 3. vers. nisi homo sisti promissus, fol. mihi 62 colum. * quarto non solum est communis, * sed et hęc sublimitatio nullum habet contradictorem, quem viderim.

SVBLIMITA II. Eandem secundam limitatio-
36 nem †non procedere, quando fideiussor esset in mora representandi reum, nam illius mors superueniẽs post moram fideiussoris, fideiussorem non excusat à pęna d. l. si decesserit, in fi. qui satisd. cog ibi, *sin autem post diem exhibitionis decesserit, aut amiserit ciuitatem, nisi ter cogi potest.* Itẽ et textus in l. sancimus, pariter in fine,

ne, C. de fideiussoribus. ibi, *Quod si secundo tempore instante mortuus fuerit, nihilominus pœna iam commissa a fideiussore exigatur*, & per ista iura hoc idem voluere in dicta l. si decesserit, Barto. in summario, Bald. colum. na 1. vers. in textu ibi, agi &c. Alber. nume. primo, in fine, & nu. 6. pariter in fine, Ang. ante numerū 1. vers. secus si post moram, Alexand. in princip. vers. si vero post moram, Castrē. post numerum primum, Cyril. in summā crimi. partic. 1. rub. 13. de fideiussor. § 4 nume. 2. vers. sin autem post diem exhibitionis, fol. mihi 62. colum. 4. & hæc limitatio, sicut præcedens, non
* solum est communis, † sed etiam ab omnibus approbatur, ad quam faciunt etiam ea, quæ infra dixi, numero 78

37 SVBLIMITA III. Eandem limitationem † procedere, prout in ea dicitur, in fideiussore de iudicio sisti, ac de repræsentando reum: tunc enim eo mortuo liberatur fideiussor, quia (vt dixi) sistere reum, est factum cohærēs personæ, ideo extincta persona, extinguitur & ipsum factum vnde secus in fideiussore de soluendo iudicatum vel condemnationem, non enī morti rei condemnati, vel condemnandi talis fideiussio expirat, sic enim textum in d. l. si vero pro condemnato, in princi. ff. qui satisd. cogan. intellexerunt ibidem Barto. in summario, dicens generaliter fideiussorem quantitatis, non liberari reo ciuiliter vel naturaliter mortuo, & ibidem, nume. primo, in fin. vbi reddit rationem diuersitatis inter fideiussorem de iudicio sisti, & fideiussorem quātitatis, quia scilicet fideiussor de iudicio sisti, reo mortuo non potest implēre illud, quod promisit, cum in iudicio esse non possit, & ideo ad impossibile non tenetur. fideiussor autem quantitatis etiam reo mortuo potest soluere quantitatem, & ita etiam illum textum in d. l. si vero pro condemnato, summat Alexand. in principio, & infra, colum. prima, vers. in ea. ibi, *vel dic quod hic fideiussit iudicatum solui, &c.* & num. 4. in fine, vbi refert & sequitur Barto. in l. sed & si quis, nume. 4. ff. si quis caut. & Albe. in d. l. si decesserit, post numerum 6. eodem tit. ff. qui satisd. cogan. vbi magistraliter loquendo disputat, an & quando per mortem ac mutationē status rei principalis liberetur fideiussor. & in distinguendo cum Bar. vbi sup. dicit, liberari fideiussorem quādo id quod promisit, impossibile est præstari reo mortuo, vel in alium statum commutato, secus si et morte, vel alia mutatione sequuta fideiussor potest præstare id quod promisit, sed mors ipsius rei principalis non impedit, quin fideiussor soluere possit id, quod promisit, si consistit in quantitate, ergo, &c.

Addo & Ang. in d. l. si vero, in princ. vbi quod licet illa tex. habeat varios intellectus, de quibus in glo. magna ibi, verus tamen intellectus est iste, quod loquatur in fideiussore quātitatis, Cast. in d. l. si decesserit, post nume. 6. vers. idem in fideiussore indicatum solui, Ias. nume. quarto, vbi & idem in fideiussore, qui copulatiuè promisit, & in iudicio sistere & iudicatum soluere: quamuis enim per mortem rei liberetur fideiussor ab illa parte promissionis de iudicio sisti, non tamen liberatur ab altera parte de soluendo iudicatum, quod & latius affirmauit idem Ias. in d. l. si vero nume. primo, & secundo, vbi etiam quod iste intellectus ad illam legem est verus planus, & sine violatione literæ, & in d. l. si quis, num. 1. in fi. Assentit & Bos. in tit. de carcerat. fideiussor. commutten. num. 51. ex quibus facile etiam dicere possumus, intellectū hūc, & declarationem ad illam l. si vero, esse per Doctores magis communiter † receptam, prout de communi intellectu testatur Horat. Luc. de Castio inter cons. crimina. diuerso. cons. 163. numero 18. libro primo. in fol. & ante eum Ias. in dicta l. si decesserit, sub numero 4.

38 LIMITA III. Propositam regulam † non habere locum quādo reus principalis mutauit statum, puta quia existēs laicus tempore fideiussionis factæ eua serit postea clericus, tunc. n. cum mutet forum, nec possit ipse amplius conueniri coram iudice laico, coram iudice laico, coram quo fuit præstita fideiussio. idcirco fideiussorem liberari, plurib. cōprobat Mar. in rub. ff. de fideiussor. in 12. quæst. nu. 132. & plurib. seq. quib. addo Hora. Lucium inter consilia crim. diuers. cons. 163. num. 11. volum. 1. in fol. vbi authoritate Diui Thomę, 2. 2. q. 110. art. 3. ad finem, generaliter dixit, excusari quem ab inobseruantia promissorum quando sunt mutatę conditiones personarum & negociorum, argumento tex. in l. si filius, ff. de rit. & ration. distrah. Rayn. Perus. inter eadem cons. cri. cons.
* 194. nu. 3. eodem lib. 1. vbi testatur de communi † opinione Felix Phæbe. de Asculo inter eadem cons. lib. 2. cons. vlt. nu. 45. Bos. d. tit. de carce. committ. nu. 41. Ceph. cons. 187. nu. 8. lib. 2. Marc. Anto. Eug. quem post hæc impressa habui in cons. 2. n. 28. lib. 1. sed certè in hac materia mutationis status recurre ad distinctionem Alb. in l. si decesserit, post nu. 6. ff. qui satisd. cogan. & quam sup. posui, nu. 37.

39 LIMITA IIII. Regulam pariter † non procedere, quando reus principalis esset bannitus & condemnatus pro aliquo delicto capitaliter: tūc enim fideiussor nō valens istum reum sicut promiserat repræsentare, excusatur à pœna: sicut bene probat text. qui ad
* id communiter † allegari semper solet, in l. sed & si quis, in princ. ff. si quis caut. dum per hæc verba prorumpens dicit. *Sed & si quis rei capitalis ante condemnatus in iudicio sistere non potuit; melius & huic ignoscitur, rei capitalis condemnatum accipere debemus qui morte exilioue coercitus est. Dixeris aliquis, quid ergo hæc exceptio damnato proderit? Sed respondebitur fideiussoribus eius esse necessariam: aut si forte in exilium salua ciuitate abijt, defensori eius exceptio ista proderit.* & per hunc textum hanc limitationem firmarunt ibidem Bart. in summario, Albe. post numerum secundum, vers. vel dic quod hic fuit fideiussor facti Ang. Paul. de Castro, & Alex. pariter in summario, Alb. in l. si decesserit, numero 11. ff. qui
* satisdat. cogan. vbi quod ita communiter † seruatur idem Alexand. in l. si decesserit, numero 6. ver. ita nō potest sistere deportatum, & in l. si vero pro condemnato, in fine principij, ver. tamen Baldus hic, ff. qui satisda. cogan Angel. in l. secunda, §. qui exhibendi, numero quarto ff. de custod. reorum, Spec. in titulo de accusat. §. sequitur, numero decimoseptimo, in fine, vers. secus autem esset, si propter aliud maleficiū, etc. latè Mar. in rub. ff. de fideiusso. quæstio. 19. num. 171. & seqq. Folle. in practica crimin. in fragmen. num. 257. vbi reprobata distinctione Barto. in l. si vero, ff. qui satisda. cogan. distinguentis, an bona rei sint confiscata nec ne, et an ea fiscus acceptauerit, vel non (quam distinctionem videtur etiam sequi Bertazz. cons. 500. numero sexto, libro secundo) simpliciter et indistinctè cum Specu. in loco per eum citato tenet, fideiussorem liberari, quando reus bannitus alio maleficio. Cyril. in summa crimin. particu. prima, rub. 13. de fideiuss. §. quarto, numero tertio, folio mihi 62. columna quarta, vbi testatur, ita aliàs fuisse indicatum Gandin. de malefic. in titulo de aliquibus quæstionibus varijs, numero decimonono ver. item pone quæstionem, Boss. in titu. de carce. fideiussor. committen. nu
* mero 41. vbi quod ita tenent communiter † Doctores. Horat. Lutius. Gallien. inter consilia crimina. diuers. cons. 163. per totum, libro primo, vbi latè etiam re et ratione et Doctorum authoritatibus hoc probat, et respondet contrarijs. Raynald. Peru. cons. 163.
* numero primo vbi testatur de receptissima † opinione, Thob. Non. cons. 165. nu. 1. et seq. Nico. de Gualdo

do conſ.166.numero primo,& ſeq.idem Horat.Lut.
conſi.167.numero primo,omnes inter eadem conſ.
crim.conſ.vltum.lib.ſecundo,Clar.in prac.§.fin.que-
ſtio.46.verſ.quæro,pone,in principio,& in fine verſi
† culi: vbi ſic communiter * teneri & communiter ēt
ſeruari teſtatur ex Alber.in quarta par.ſtatuto.quæ-
ſtion.63.Cęphal.conſ.187.per totum,libro ſecundo.
Thob.Non.conſ.103.nume.3.inter ſua propria con
ſil.lib.primo,Bertazz.conſ 436. Dominus Nicolaus
Benadaſius,nume.ſecundo,lib.ſecundo.Nicol Mo-
ron.in tracta.de fide,treg.& pace,quæſt.128.num.12.
& ſequen.Bonacoſ.in ſuis commun. opin. verbo,fi-
deiuſſor in prima inſtantia,poſt princip.ſol.mihi 70.
lum.prima,& ſol.71.colum.ſecūda.ſub verſ.fideiuſ-
ſores rei delicti liberantur,Ioſeph.Cumia in ritu ma
gnę curiæ Siciliæ,cap.65.num.17.& nume.15.& ca-
pit.67.num.9.Hieron.Gabriel.in conſ.181.num.6.&
nume.12.& ſeqq.& num.19.& ſeqq.& num.25.lib.
primo,vbi pluribus hanc comprobat limitationem,
& conſ.173.nume.11.& omnibus ſeq.volum.2.Her
cul.de caut.de non offenden.capit.23.num.15.vbi ad
ducit concordantes. Franciſ.Marc.deciſ.Delphinat.
797.numero quarto,verſ.ſecus autem.Tiber.Decia.
conſ.29.num.66.volum.ſecunda, & hanc limitatio-
nem omni prorſus carere difficultate, quando reus
principalis fuit condemnatus,dixit Flam.Carta.qui
† pariter ſupra citatos Doctores de communi* opinio
ne teſtantes refert in ſuo tracta.de exequu.ſenten. ca
pro bannito,capit.primo,numero 467.] Marc.Anto.
Eugen.dicto conſ.67.nomero primo, & conſilio ſe-
xageſimooctauo,numero decimo,] quicquid in cō
trarium ſubtiliter conſideretur per Bertazzo. conſ.
500.numero ſecundo,& ſequen.lib.ſecundo,qui ta-
men loquitur in caſu,in quo reus principalis non eſt
condemnatus, ſed tantummodo accuſatus, de quo
mox dicam.

40 Rationes huius limitationis plures ſunt,†quas bre
uiter referre non abſurdum putaui,cum hæc limita
tio ſit clauis propoſitæ quæſtionis.

Prima eſt ratio,quia iam vt ſupra firmaui, nume.
31.fideiuſſor non cenſetur obligaſſe ad repreſentan-
dum reum, niſi ex cauſa pro qua tempore fideiuſſio
nis erat,vel inquiſitus,vel carceratus, ergo nouo ſu-
perueniente delicto,quod præbet iudicib. cauſam ēt
nouam reuocandi reum,fideiuſſor non poteſt cōue
niri,cum ad illum caſum ad illam cauſam ſe obligaſ
ſe non cenſeatur.

41 Secunda eſt ratio,†quia pariter vt ſupra firmaui,li
beratur fideiuſſor,quādo reus pro quo fideiuſſit,ſta-
tum mutauit:excuſatur enim quis ab inobſeruantia
promiſſorum,quando ſunt mutatæ conditiones per
ſonarum,l.ſi filius,ff.de tuto. & ration.diſtrahen.ſed
condemnatione & banno ſubſequuto propter nouū
delictum ſatis dicitur mutata cōditio rei principalis
pro qua fuit præſtita fideiuſſio,ergo fideiuſſor libera
tur,prout hanc rationem in ſpecie,& ad propoſitum
conſiderarunt Marſ.in rubr. ff.de fideiuſſor.poſt nu-
merum 171.Horat.Lut.conſil.crimina.diuerſo.163.
numero vndecimo,libro primo,Cęphal.conſil.187.
numero octauo,lib.ſecundo,☞ & ante iſtos Albe.
in d.l.ſed & ſi quis,in princip.numer.ſecundo,& ibi
Bal.in fine Roma.nume.primo,ante med.Iaſ.nume
ro primo,verſ.in glo.Ange.ante nume.1.Iacobin.de
Sancto Georg.numero ſecundo,Fulgoſ.nume.2. ff.
ſi quis caut.

42 Tertio ratio, † & a præcedenti non multum diſſi-
milis ea eſt,quia ſcilicet omnis promiſſio etiam ſi iu
rata ſit,habet in ſe tacitam conditionem,reb.ſic ſtan
tibus,& aliquo de nouo non ſuperueniente,ca.cum
inter P.Gaufredi,extra de renunciat.ca. quemadmo
dum,& c.clericus,de iureiur.l.ſi.ff.qui ſatiſda.cogan.
l.fin.ff.ad municip.l.fin.C.de non nume.pecun. cum
alijs per Tiraq.in l.ſi vnquam,in princ.nume.162.C.
de reuocan.dona.ſed banno ac cōdemnatione ſuper
ueniente in perſona rei principalis,pro qua fuit fide-
iuſſum, res non ſtant in eodem ſtatu & terminis,in
quibus reperiebantur tempore præſtitæ fideiuſſio-
nis ergo,&c. & hanc rationem pariter in terminis &
in ſpecie ad propoſitam limitationem conſiderarūt
Marſ.in d. rub.ff.de fideiuſſo.§.4.nume.2. verſ.item
ſponſio de quopiam exhibendo,fol. mihi 62.colum
na prima,Nicol.Gualden.inter conſ.crim.diuerſ. cō
ſil.166.nume.4.lib.1.Cęphal.conſ.187.num.1.lib.1.
Hiero.Gabriel.d.conſ.181.num.6.lib.1.conſ.173.nu
me.12.lib.2.

43 Quarta eſt ratio,& pręcedēti cognata,†quod om-
nis promiſſio,quantumuis generalis & iurata,nō tra
hitur ad ea,ad quę veriſimiliter promittens ſi in ſpe-
cie interrogatus fuiſſet, minimè ſe obligaſſet,l.obli-
gatione,ff.de pignor.cum iuramen,& ibi glo. de ho-
micid.cum alijs relatis per Tiraqu. in d.l. ſi vnquam
in præfatione,nu.171.aliàs 166.C.de reuocan.donat.
ſed ſic eſt,quod ſi fideiuſſor fuiſſet interrogatus, an
vellet etiam ſe eſſe obligatū in caſu, in quo reus pro
nouo delicto condemnaretur & banniretur, negati-
uè reſpondiſſet, ergo ad illum caſum eius obligatio
minimè trahenda eſt,sicuti per hanc rationem ita in
terminis dixerunt Horat.Lut.dicto conſ.crimin. di-
uerſo.163.numero 26.Hiero.Gabriel.d.conſilio 181.
poſt numerum 6.lib.1.& conſ.173.numero 13. & nu
me.15.lib.2.

Quinta ratio eſt, † quia ſine mora non committi-
44 tur pęna,l.2.ff.ſi quis caut.gl.& Docto.in l.ſi & poſt
tres,ff.eodem,Bal.Ang.& Sali.in l.ſancimus,C.de fi
deiuſſor.A mora autem excuſat non ſolum difficul-
tas ſuperueniens,ſecundum Iaſ.in l.ſtipulatio iſta, in
princ.nu 10.ff.de verb.oblig Sal.in d.l.ſancimus,nu.
3.Soc.conſ.288 num.31. vol.2. qui expreſſe loquun-
45 tur in promiſsione ſiſtendi:† verum etiam difficul-
tas,quæ aderat a principio, quando ſumus in obliga
tionibus facti,& ne ſoluant pęna,Curt.in l.quod te,
† nume.39.ff.ſi cert pet. & communem * dixit Hiero.
Gabriel.conſ.181.lib.1. ſed propter bannum & con-
demnationem ſubſequutam in perſona rei principa
lis illius repreſentatio facta eſt nedum difficilis, ſed
ferè impoſsibilis, ergo ceſſat mora & ſubſequenter
pęna,quæ dixi,ſine mora non committitur,prout e-
tiam in propoſitis terminis ſic rationem hāc impoſ-
ſibilitatis latius deduxerunt Marſ.in rubr. ff.de fide-
iuſ.nu 178.183.& ſeq. Cyril. in ſumma crim. partic.
1.rub.13.de fideiuſs.§.4.num.3.ver.impedimentum
namque ſuperueniens,fo.mihi 62.col.4.Horat.Lut.
conſ.crim.diuerſ.163.numer.20.21.24.25.& 17.vol.
1.Cęph.conſ.187.num.7.lib.2.Thōb.Non.conſ 103.
num.3.Hier.Gabr.d.conſ.181.num.12. ſeqq.lib.1. &
conſ.173.num.17.18.lib.2. ☞ & ante iſtos Alberic.
in d.l.ſed & ſi quis,in prin.num.2. ver.vel dic Fulgo.
poſt num.2.Rom.1.verſ.aliquando vero Iacobin.de
S... corg num.2.in fine,Pau.de Caſt.num. 2. & 3.ff.
ſi quis caut.ſed huic rationi multum obſtant ea,quę
ſcripſi ſupra,num.decimonono,conſidera & cogita
tu ſubtilis.

46 Sexta ratio eſt,†quia quoties per alium fit quomi
nus id quod promiſſum eſt impleatur,perinde habe
tur ac ſi impletum fuiſſet,l.in re ciuili,& l.cum pupil
lus,ff.de condit.& demonſtr.l.4.ff. de condi.inſti l.3.
§.fin.ff.de condict.cau.da.cau.non ſeq.l.in iure ciuili
ff.de reg.iu.cum alijs in propoſito relatis per Cyri.in
ſumma crim.partic.prima,rub.13.de fideiuſſ.§ 4.nu
me.3.verſ.item ſi fortè in exilium,folio 62.col.4.ſed
ſic eſt,quod fideiuſſor non repreſentando reum ca-
pitaliter bannitum & condemnatum,non ſolum vi-
detur

detur impeditus per alium, verum etiam per iudicē
ipsum, qui reum condemnauit, ergo &c. & ita per
hanc particularem rationem propositam limitatio-
nem, vltra Cyrillū in loco præcitato, firmarunt Mar-
sil. in d. rub. de fideiuss. sub num. 171. vers. item faciūt
dicta per Speculatorem, Horat. Lut. cons. crimin. di-
uers. 163. numero 1. vers. sexta, quia non fuerit per fi-
deiussorem, Nicol. Gualden. inter eadem cons. 166.
num. 3. lib. primo, & si dixeris, isto casu difficultatem
seu impedimentum superuenire nō facto iudicis, sed
potius rei, qui delictum commisit, & pro quo fideius-
sor promisit, responde cum Claro, in practica. §. fina.
quæstio. 46. vers. quæro, pone, in fine, quod quamuis
isto casu factum iudicis processerit ex culpa & facto
ipsius rei, non propterea debet fideiussor teneri, cum
tempore debito monitus non fuerit, vt reum consi-
47 gnaret, † & vt dixi Nicol. Moron. in trac. de fide, treg.
& pace, q. 128. num. 13. licet alias factum iudicis dica-
tur iustum, pro eo culpa tamen reputatur, etiam qđ
culpa careat. l. si merces, §. culpæ, ff. loca. cum aliis ibi
per eum allegatus, & per Franc. Hercul. qui bene ēt
loquitur in hoc puncto, in tracta. de caut. de non of-
fenden. c. 23. num. 15.

Septima ratio sumi potest ex supra traditis, nume.
48 34. in secunda limitatione, † in qua diximus fideiusso-
rem non teneri ad pœnam, quando repræsentatio rei
est facta impossibilis per eius mortem naturalem, l.
decesserit, ff. qui satisda. cogan. l. si homo mortuus. ff.
verborum obligat. cum aliis supra in dicto numero
34. allegatis, ergo idem, quādo reus est mortuus ciui-
liter, quia exules loco mortuorum habentur, l. 1. §. si
filium, ff. de bonorum possess. contra tabul. l. actione. §.
49 publicatione, ff. pro socio. & † vbi est idem effectus
& eadem ratio, mors ciuilis æquiparatur naturali, gl.
in clemen. ne Romani, in verbo, Moriente, de elect.
Cy. post Dyn. in l. Deo nobis, circa principium, & ibi
Bald. & alij, C. de episcop. & cleri. ideo sicut per mor-
tem naturalem liberatur fideiussor, eo quia non po-
test sistere eum, qui mortuus est naturaliter: ita pari-
ter liberari debet, quando nō potest sistere eum, qui
mortuus est ciuiliter, & sic bannitus & cōdemnatus
qui nec in ciuitate, nec in iudicio stare potest, l. relega-
ti, ff. de pœnis, l. is, qui reus, ff. de public. iudic. & paria
sunt, quid esse impossibile iuris vel naturæ, gloss. in l.
fina. ff. quæ sentent. sine appellatio. rescinden. & con-
demnatio seu exiliū dicit impossibilitas iuris, mors
verò impossibilitas naturæ, vt declarat per illum tex-
tum Paulum de Castro in l. sed etsi quis, in principio
ff. si quis caut.

50 Præceptum † autem iudicis impossibile vel iuris
vel naturæ impossibilitate tanquam nullum seruan-
dum minime est, Bald. in l. si decesserit, ff. qui satisda.
cogan. Ruyn. cons. 81. numero octauo, volum quin-
to, Neuiz. cons. 61. numero 3. est text. in d. l. fin. ff. quæ
senten. sine appella. rescinden. cum aliis in proposito
in specie adductis & cumulatis per Horat. Lutium
in dicto cons. crimin. diuers. 163. nume. 4. & pluribus
sequen. libro primo, Cephal. d. cons. 187. post nume-
rum 9. libro 2.

51 Octaua ratio deduci potest in hūc modum, † nam
certum est quod ad locum non tutum nemo compa-
rere tenetur, textus est in clement. Pastoralis, §. esto,
cum seq. extra de re iudic. capi. venerabilibus, vers. &
hoc ipsum, de sent. excommun. in 6. cum aliis supra
per nos relatis in tit. de inquisitione, quæst. 11. num.
5[illegible]. & seqq. ergo bannitus & condemnatus pro vno
[illegible], iustam habet causam non comparendi si
[illegible]eretur pro alio delicto, & præsertim si esset con-
demnatus capitaliter, quia comparendo vltra se mor-
[illegible]fferret, quod quam detestabile sit, pluribus demō-
st[illegible] iraquel. in tracta. de nobilita. capit. trigesimo-
primo, & sequent. si excusatur reus principalis, ergo
excusari etiam debet fideiussor, cum fideiussio tan-
quam accessoria ad principalem obligationem illius
naturam sequi debeat, vt per Horat. Lutium, qui in
terminis hanc deducit rationem, dicto cons. 163. nu-
me. 12. quē refert & sequitur Felix Phœbeus de Ascu-
lo inter eadem cons. crimin. diuers. cons. vltimo, nu-
me. 42. lib. 2.

Nona est ratio, & ea quidem generalis & relatiua
52 ad omnes præcedentes, † quod quælibet promissio
faciendi, vel non contraueniendi intelligi semper de-
bet, nisi qs ex iusta & legitima causa, & lege permit-
tente conuenit, l. quidam cum filium, & ibi Barto. ff.
de verborum obliga. l. si libertis, ff. de ope. libe. capit.
Quintaualis. de iureiuran. l. fin. C. qui satisda. cogan.
Ioachim. Mising. obseru. 2. centu. 19. Bos. tit. de carce-
rat. fideiussor. committen. nume. 48. Bertaz. cons. 80.
num. 6. sed ex omnibus præcitatis rationibus, & præ-
sertim propter difficultatem ac impossibilitatem fa-
cti satis apparet fideiussorem habere iustam non ad-
implendi promissa ergo, &c. sic in specie scripsit Ho-
rat. Lut. d. cons. crim. 163. nu. 22. li. 1. inter cons. crimi.
diuerso. in folio.

53 Decima & vltima † ratio deducitur ex ijs, quæ in si-
mili scripserunt, post Bal. Specu. Paridem de Put. &
alios, quos allegant, Mars. in d. rub. ff. de fideiussor. q.
12. nu. mihi 132. ver. facit etiam quod voluit Bal. Ho-
rat. Lutius d. cons. crim. diuerso. 263. num. 7. lib. 1. Cę-
pha. cons. 187. numero 6. lib. 2. concludentes, quod si
Potestas tenetur exhibere familiares suos, aut solue-
re, si vnus eorum commisit delictum, adeo vt eum
Potestas exilio affecerit, nō tenebitur amplius illum
repræsentare, quæ decisio est multum similis propo-
sitæ limitationi.

54 AMPLIA I. Hanc quartam limitationem, † vt
procedat non solum quando reus principalis est con-
dēnatus, vt dicit tex. in d. l. sed et si quis, ff. si quis cau.
sed etiam si non sit condemnatus: sufficit enim libe-
rationem fideiussoris denunciatio vel accusatio noui
delicti per reum commissi, cuius timore aufugiat ēt
quod nondum sit bannitus, vel cōdemnatus, sic eñ
videtur de mente Marsilij vbi supra allegati in rubr.
de fideiussor. dicta quæstio. 19. numero 171. et sequē.
vbi loquitur generaliter non solum quando reus est
bannitus, sed etiam quando est simpliciter accusatus
et timens capi fugam arripiat. et Marsilium vbi sup.
refert et sequitur Horat. Lut. inter cons. crim. diuers.
dicto consil. 163. nume decimoquinto, libro primo,
vbi pariter loquit̄, quando reus est inquisitus de ali-
quo nouo delicto, etiam quod non sit condemnatus
Thob. Non. d. cons. 103. num. 3. lib. primo, vbi etiam
quod plus est, loquit̄ magis generaliter, quando reus
commisit nouum delictum, etiam quod nōdum sit
inquisitus, aut accusatus. Cępha. cons. 187. per totum
libro secundo, vbi similiter loquitur in casu sequitę
solum accusationis, & ibi nume. nono, reddit ratio-
55 nem, † quia de proximo banniendus habetur pro
bannito, l. penultima, ff. de milita testamen. Castren.
in l. tertia, §. si seruus, ff. de acquiren. possess. cum alijs
ibi allegatis per eum, quem etiam ī proposito refert
Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. et pace, quęstio.
128. post numerum 14. addo et Ioseph. Cumiam in
ritus magnæ Curiæ Siciliæ, capitu. 65. num. 17. vbi ēt
loquitur reo simpliciter accusato. et demum addo
Hieronym. Gabriel. vbi supra allegatum in d. consil.
181. num. 6. seqq. 12. seqq. 19. seqq. lib. primo, et cons.
173. num. 11. et omnibus seq. volum. secundo, in qui-
bus consilijs acerrimè defendit ampliationem hanc
præualere debere saltem in casu, in quo iam constat
56 et notorium est reum, † pro quo fuit pręstita fideius-
sio, commisisse delictum, de quo sit inquirendus et
condem-

condemnandos; tunc enim, inquit ipse, nimis absur dum & inhumanum est cogere fideiussores ad pœnam, si eum non repræsentant, qui ad mortem certissimam proficisceretur: & opinio eorum, qui contrarium dixerunt, declaranda est, inquit Gabriel. in eo loci, vt procedat quando non constat de delicto nouiter commisso, vel quando requiritur repræsentari reum coram alio iudice, coram quo potest tutè comparere absq; timore noui delicti, alias generaliter intellecta tanquam minus rigorosa, sequenda non est, & quidem qui hanc sustinere voluerit opinionem, adducere etiam poterit, quod pro ea stringunt si nō omnes, saltem maior pars rationum supra prolimita tione relatarum, numero quadragesimo, & sequentib. quæ rationes, si restrictè considerentur, sunt generales & militant, siue reus sit condemnatus, siue non & post hæc impressa peruenit ad manus Mar. Ant. Eugen in dicto cons. secundo, num. 34. seq. vbi pluribus hanc eandem comprobat ampliationem, quod & idem expresse, affirmauit in cons. 67. nū. 1. & seqq. & cons. 68. nume. 10 & seq. & nume. 41. & seqq. vbi cum Hiero. Gabriel. vbi sup. respondet text. in d. l. sed & si quis, §. illud, ff. si quis caut. qui vt mox dicam, solet in contrarium allegari, quod scilicet loquatur nō de reo qui est accusatus coram eodem iudice, sed coram alio diuersi territorij, & iurisdictionis, quo casu nisi sit condemnatus, potest tutè comparere, quia nō potest timere puniri de delicto per se commisso, vnde secus si quis accusatur coram eodem iudice a quo puniri potest, cum timor videtur iustus, & per consequens excusatur si non compareat. & ibi numero 9. in fine, iuncto numero vigesimoquinto, testatur de veriori, æquiori, & humaniori sententia, adducēs in dictis consilijs, idem Eugen. & ad propositum Bullas Pij II. & Leonis X. volentes homicidas & alios si miles delinquentes, ipso iure haberi pro condemnatis in pœnas in eis contentas, vnde iuris condemnatio supplet condemnationem hominis. Et in eodem casu, in quo consuluit Eugen. reperio latissimè etiam consuluisse, & sensisse Honded. in cons. 11 1. numero duodecimo, & seq. 17. & seqq. 30. & omnibus seq. lib. primo, ibi in idem adducit Menoc. cons. 146. num. 8. lib. 3. & Ioan. Bottam cons 30. num. 2. iuncto nu. 9. & seq. lib. 1.

7 Et quādo vltra accusationem, vel inquisitionem deuentum est ad aliquam citationem contra reum, puta ad respondendum inquisitioni; tunc etiam qđ ipse reus non sit bannitus, vel condemnatus, eo magis videtur fideiussor liberatus, quia istocasu propriè subintrat ratio considerata supra, numero 45. & seq. ea scilicet quod fideiussor videtur impeditus facto iudicis, prout in reo sic citato in terminis loquitur Kercularius referendo Marsilium in loco prætitato; in suo tracta. de caut. de non offenden. capitu. 23. numero 15. in fine, & consuluit Bertazz. cons. 436. libro secundo, & ante illos multum bene loquitur Ange. in d. l. sed & si quis §. illud, numero primo, in princip. & numero secundo, ff. si quis caut. vbi in specie quærit, an citatio in causa capitali sit iusta causa reum non sistendi? & concludit per illum textum, solam citationem non excusare fideiussorem. Deinde conclusionem hanc declarat procedere, quando fideiussor potest reum sistere, non obstante quod sit citatus in causa capitali, secus vbi non potest sistere reum sic citatum, quia tunc sola citatio operabitur idē, quod condemnatio, vt ibi per eum.

8 Et rursus † quando reus vltra citationem positus est in banno, quod vt alias admonui in tit. de inquisitione, sub 11. quæstion. Doctores vocant primum & purgabile bannum, & sic quando non fuit condemnatus diffinitiuè, licet bannitus; tunc eo magis fide-

iussorem liberari scripsit Ioseph. Cumia in ritus Curia Siciliæ, capit. 67. sub numero 9. versi. sed ego puto, expresse dicens fideiussorem non posse cogi ad exhibendum reum bannum non solum banno inexpurgabili (prout est, quando fuit condemnatus, primum que bannum in cōdemnationem transiuit) sed etiam bannitum banno purgabili, & reddit rationem, quia iam ille reus, qui bannitus est propter aliud crimē sibi imputatum, ppsitus est in fuga, culpa & facto officialis, & licet præcesserit culpa et factum rei principalis, qui delictum commisit, hæc tamen culpa attendenda non est, quia fideiussor non fuit monitus tempore debito, videlicet ante delictum, ideo non tenetur, vt per Specula. Nell. Boss. Cataniam et alios in 3 locis ibi per eum allegatis, Addo et Albe in l. si decesserit, numero decimotertio ff. qui satisdare cogantur, vbi simpliciter loquitur nulla facta mentione condemnationis de banno inflicto ante moram fideiussoris, dicitque per illum liberari fideiussorem, et quod ita communiter † seruatur.

59 Contrarium, † quod in ūno ad liberādum fideiussorem nō sufficit rei principalis sola accusatio vel inquisitio, sed requiritur condemnatio, probari videtur in d. l. sed et si quis, §. illud, ff. si quis cau. dum per hæc verba disponit: *Illud sciendum est, non qui ultro non steterit, quia capitis reus factus est, in ea causa esse vt exceptione vti non possit.* iste §. ad hoc ne sit contrarius principio suæ legis, exponitur per glo. ibi in verbo, reus, vt loquatur in eo, qui factus est capitis reus non per cōdemnationem, vt in principio d. legis, sed per accusationem, argumento tex. in l. reum, C. de procurat. et in l. Pantonius, §. rei, ff. de acquirenda hæredita. et in per istum textum, iuncta gloss. prædicta ad liberandum fideiussorem de repræsentando solam accusationem aut inquisitionem delicti post fideiussionem, per reum commissi, non sufficere scripserunt Barto. in dicto §. illud, in principio, Castren. ibidem in summario, vbi generaliter loquitur in omni pendentia processus, & in dicta l. sed & si quis, in principio, versicul. secus si non erat condemnatus, Alexand. in eodem §. illud, versicu. in glos. in verbo, potest, ibi expresse dicit, quod ille § ponit differentiam inter accusatum & condemnatum, de quo in principio illius l. 10 sed, & si quis, idem Francisc. Hercul. de caut. de non offenden. dicto capitu. vigesimoquinto, numero decimosexto, in fine, vbi quod timor ex sola inquisitione non prodest, & numero decimoseptimo, versicu. & tunc aut pendet processus. Ioseph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Sicil. capitu. 65. numero decimooctauo, versicu. contrarium, quādo fideiussor, & c. vbi cōcludit, fideiussorem semper teneri, quando reus se absentat ex solo timore delicti per ipsum perpetrati, & ita communiter* per Doctores non teneri inficiatur idem Hieron. Gabriel. consilio 181. numero vigesimo, libro primo, quem refert Bonacossa in suis commun. opin. parte prima, versi. fideiussores rei delicti, folio mihi 71. columna secunda, Bertaz. cōsilio 500. nume. 6. seqq. li. 2. & nouissime Flamin. Cartar. in suo tract. de exequ. sent. capto bannito, ca. primo, num. 472. seqq. vbi testatur de veriori, & magis com muni opinione. * & cum hac contraria opinione p. transire videtur Andr. Fachin. post hujus libr. tertiā Impressionem habitus controuer. Iuris lib. nono, ca pitulo 75.

60 Et in specie contra ea, † quæ supra relata sunt, nu. 57. quod nedū inquisitio aut accusatio, sed quod nec citatio rei principalis post porrectam contra ipsum accusationem aut formatam inquisitionem, non excuset fideiussorem ab eiusdem rei repræsentatione, expresse tradiderunt Bar. & Alex. in d. l. sed, & si quis §. illud, ff. si quis cau.

Et

1 Et etiam in casu,† in quovltra citationem interue-
nit bannum, si tamen non est sequuta condemnatio
quod pariter fideiussor non sit liberatus, expresse ẽt
scripsit Angel.in d.l.sed & si quis,in princip.vers.vn-
de si non esset condemnatus,ff.si quis caut.inquiens:
quod si reus non est condemnatus, sed exbannitus,
potestque suam moram purgare,& comparere,non
ignoscitur,nec ei,nec fideiussoribus,quoniam cessat
ratio excusans fideiussorem,videlicet impossibilitas
sistendi,& hoc dictum Angeli refert & sequitur in
proposito Flam.Carta.vbi supra,dicto capit. primo,
numero 470.
62 Quid dicendum? Prima opinio est multum ęqua,
* secunda autem est communior,†ideo pro resolutio
ne distinguendum esse putarem in hunc modum,
quod aut reus pro quo fuit pręstita fideiussio;est sim
pliciter accusatus,denunciatus,vel inquisitus, aut ve
ro etiam citatus,vel bannitus,licet nondum condem
natus. Primo casu,si superueniunt noua inditia de de
licto,pro quo reus erat inquisitus vel incarceratus tẽ
pore præstitæ fideiussionis,& sic iudex habet iustam
causam reuocandi reum pro antiquo delicto,quem
etiam reuocasset,& si nouum delictum non commi
sisset: & tunc subsistente dicta legitima causa requi-
rendi, crederem posse sustineri communem opinio-
nem, (licèt iudicio meo multum duram & rigoro-
sam,)quod scilicet illum non representando fideius-
sor teneatur ad conuentam pœnam,etiam quod ip-
se reus sit inquisitus vel accusatus pro nouo delicto
capitali,& multo magis si nondum fuerit accusatus
aut inquisitus, non enim debet hoc delictum delin-
quenti patrocinari,nec fideiussori qui pro eo promi
sit,& secundum istos terminos potest admitti prædi
cta communis opinio quam (vt verum fatear) sępius
etiam in practica seruari vidi contra fideiussorem,
† per tex.& communem †intellectum dicta l. sed & si
quis,§.illud,& ibi glo.ff si quis caut.cum alijs allega
tis sup.numero 59. ✠ Et in ijs terminis loquitur. An-
dr. Fachin.vbi sup.pro secunda opinione allegatis d.
975.in fi. dum pręsupponit in iudice iustam causam
reuocandi reum.
63 Si vero† commisso nouo delicto per reum nulla
superuenerint inditia super antiquo delicto,pro quo
idem reus fideussorem dederat, nullamque iustam
causam habeat iudex illum reuocandi pro eo delicto
pro quo alias fuerat vel inquisitus vel condemnatus
de qua re dixi sup.in titu.de inquisitione,quæst.quar
ta,nume.25. & tunc cum dignoscatur aperta iudicis
malitia,qui reum re vera habere intendit non ex an
tiqua causa, sed ex noua propter nouum cõmissum
delictum, ad quam nonam causam fideiussor mini-
mè se obligasse censendus est,vt sup probaui,nume.
31.idcirco eundem fideiussorem isto casu minimè te
neri representare reum, etiam quod pro nouo deli-
cto nondum condemnatus sit,nec citatus,nec etiam
accusatus,aut inquisitus,multo verius crederem,pręe
sertim delicto existente notorio, prout in terminis
hoc idem affirmarunt Thob.Non.d.cons.103.num.
5.Hier.Gabriel.d.cons.181.nume.25.lib.1.certum e-
64 nim est, † quod reus sub fideiussore relatus eo quia
contra ipsum nihil releuans fuerat deductum,nõ po
test per iudicem reuocari ad carceres, nisi nouis su-
peruenientibus inditiis, & illis quidem vrgentiorib.
primis,vt per Folle.in pract.crimin.in framen.num.
251.Boss.qui ita seruari testatur,tit.de sent.num. 61.
Thob.Non.dicto cons.103.num.5. & reuocatus nõ
65 tenetur comparere:†ergo nec tenebitur fideiussor,
qui regulariter in plus teneri non potest, quam te-
neatur ipse principalis, l. Græcè.§.illud,ff.de fideius-
sor.Bos.in titu.de carcera.fideiussor.committen. nu.
66 52. ver.nõ enim potest obligari fideiussor.† promis-
sio enim de representando aliquem etiam cũ clausu
la,toties quoties, intelligenda est secundum naturã
iudicij,idest toties,quoties opus fuerit,& donec opus
fuerit,vt sistatur,vt declarauit Nell.in tract.de baun.
parte prima,secundi tempor.quæstio. 15. & tradunt
post Bartolum Doctores in l.si quis reum,ff.de cust.
reorum, sed nouis non superuenientibus inditijs nõ
est opus amplius reum representare,vt dixi,ergo fide
iussor eo casu minimè tenebitur,argumento text. in
l.secunda,ff.si quis cau.& in l.cùm quærebatur,§.pe
nultima ff.iudic.sol.quibus iuribus probatur fideius-
67 sionem de aliquem sistendo expirare statim atque
reus condemnari amplius nõ potest occasione illius
68 causæ,pro qua fuit præstita dicta fideiussio. † & pro-
pterea si reus etiam quod representaretur esset absol
uendus,tunc cessante fisci interesse,non potest ob il-
lius non representationem fideiussor cõueniri ad sol
uendum pęnam cõuentam, vt pluribus docet idem
Gabriel.d.cons.181.numa.6.& 7.lib.1.sed nouis non
superuenientibus inditijs reum etiam representatus
nõ posset nisi absolui,ergo illius nõ representatio nõ
facit incidere fideiussorem in pœnam. Quare,vt ad
propositum redeam,concludo quod quando reus a-
lias pro vna delicto detentus etiam sub fideiussore re
laxatus,quia nihil releuans contra ipsum deductum
erat,commisit aliud delictum,præsertim notorium,
ob quod timens curiam aufugiat, etiam quod non-
dum pro illo nouo delicto fuerit per eãdem curiam
citatus,bannitus aut condemnatus, sed solummodo
accusatus,aut denunciatus, & etiam non accusatus,
nec denunciatus, & ob dictam fugam non possit fi-
deiussor illum representare, tunc si idem reus reuo-
cetur a iudice nullis superuenientibus nouis inditijs
super delicto,pro quo fuit præstita fideiussio,non te-
netur fideiussor illum non representando ad aliquã
pœnam, & iudici agenti ad hanc representationem
obstabit exceptio l.dolo facit, ff. de doli except.cum
vulgatibus, & in istis terminis potest procedere am-
pliatio supra posita,numero 56.& declarari opinio il
lorum,qui contrariũ magis communiter testantur
sup.nume.59.& quidem(vt verum fatear)est distin-
ctio multum æqua & rationabilis & in consulendo
ac iudicando tenenda,licet bursæ fiscali nõ multum
amica,& secundum eam alias obtinui in tribunali Il
lustrissimi Vicarij Vrbis corã Reuerendissimo tunc
Vicegerente Domino Pirro Taro,dũ vixit,viro qui-
dem sapientissimo & integerrimo. ✠ Et videtur etiã
de mente. Andr. Fachi.controuer.iur.d.lib.nono,eo-
dem capitul.75. in fine vbi secundam supra relatam
opinionem admittit quando iudex reuocat reum iu
sta existente causa tacite sentiens contrarium quan-
do iusta non adest causa.
69 Secundo vero casu,† quando scilicet reus non so-
lum est accusatus vel ĩquisitus, sed etiam citatus aut
bannitus primo banno expurgabili,licèt nondũ con
demnatus,& tunc licet varij varia dixerint, vt supra
retuli, numero quinquagesimosexto,& sequent.&
nume.60.& sequen.veriorem & æquiorem tamẽ eo
rum opinionem crediderim, qui dixerunt indistin-
cte fideiussorem nõ teneri,quando reus ob talem ci-
tationem vel bannum aufugit,talis enim fuga vide-
tur causata culpa & facto iudicis, ideo fideiussorem
excusat,per ea quæ supra scripsi, nume. quadragesi-
* mosexto,& seq.& cõcordat communis cautela Do
ctorum,de qua paulo infra dicam,nu.79.volentium
antequam reus citetur vel bãniatur, fideiussorem re
quiri & constitui in mora,& tacitè ob id sentientiũ,
fideiussorem non teneri, si prius citetur vel bannia-
tur ipse reus.
Et licèt istud factum iudicis sit iustum & causatũ
culpa rei delinquentis,culpa tamen nõ caret,cum fi-
deiussorem

deiussorem non requisiuerit tempore debito, vt sup.
probaui, d. nu. 46. 47. & nu. 58. in fin. vbi tradita hic re
petere non est necesse.

AMPLIA II. Eandem quartam limitationem
70 procedere † non solum, quando reus prius condem-
natur pro delicto commisso ante fideiussionem præ
stitam, sed etiam si condemnetur pro delicto nouo
post datum fideiussorem parato, quicquid in contra
rium dixerit glo. in l. sed etsi quis, §. illud, in verbo, vt
non possit, ver. vel dic quod est verius, ff. si quis caut.
& post glos. Bald. in d. l. sed etsi quis, in princ. legis, &
in dicto §. illud, vbi per illum textum facit conclu-
sionem, quod condemnatio superueniens ex causa
præcedenti, excusat non comparentem in alia causa
& eius fideiussorem, secus si emanat ex culpa sub-
sequenti.

Aut enim, inquit Baldus, promissio præcedit cul-
pam, & tunc non excusatur promittēs, quia culpa se-
quens ordinatur ad impedimentum sistendi, si verò
culpa, ex qua sequuta est condemnatio præcedit pro
missionem, & tunc excusatur fideiussor, quoniam
ista culpa præcedens non ordinatur ad impedimen-
tum sistendi, iste enim glossæ & Baldi intellectus ad
* illum textum communiter, * sed tacitè reprobatur
per omnes Doctores allegatos supra, numero trigesi
monono, qui præsertim loquūtur, quando reus post
præstitam fideiussionem, nouum commisit delictū,
& expresse eidem intellectui non assentit Barto. in d.
§. illud, in fine, versi. vel dic. & ibidem Ange. num. se
cundo, vbi propterea dicit, quod licet culpa fuerit cō
missa post fideiussionem, & per eam impediatur re-
præsentatio, non tamen debet nocere fideiussori, quo
niam non fuit principaliter ad iustum effectum im-
pediendi repræsentationem ordinata, argumē to tex.
in l. secunda. §. si non propter, ff. si quis caut. l. si vehē
da, §. idem iuris, ff. ad l. Rhod. de iac. in l. si autem, §.
si homo, ff. de rei vend.) si. n. fuisset principaliter ad id
ordinata, & sic affectata, tunc sine dubio non excusat
fideiussorem, vt paulo infra dicam in sublimitationi
bus huius quartæ limitationis) & per eandem ratio-
nem hanc ampliationem firmarunt etiam in eodem
§. illud, Cast. sub nume. 2. & Alex. ante num. 1. in ver.
in glo. in verbo, possit, &c. vbi & idem tenentes alle-
gat etiam Fulg. & Romanum, ex quibus vt prędixi,
facile dici potest glossę & Baldi intellectum commu
* niter reprobari, & ampliationem magis communi-
ter esse receptam, (prout & post hæc impressa repe-
rio idem testantem Mar. Euge. d. cons. 68. nu. 8. in iun
cto num. 48. seq.

AMPLIA III. Dictam quartam limitationem
71 procedere, etiam quod reo principali condemnato
capitaliter offeratur saluus conductus super delicto,
de quo est condemnatus, adhuc enim si ille non ob-
stante oblatione dicti salui conductus non intendit
comparere, excusatur fideiussor qui ipsum repræsen-
tare promisit, vt in terminis scripserunt Gand. in tit.
de aliquibus quæst. varijs, nume. 20. vers. sed pone ꝙ
Potestas. Hora. Lut. cons. crim. diuers. 163. nume. 15.
in fi. & latius cons. 197. per totum, lib. 1. Thob. Non.
inter eadem cons. crim. cons. 165. num. 2. ver. Nec ob
stat, eodem lib. 1. Franc. Hercul. in tracta. de caut. de
non offenden. ca. 23. num. 16. Bertaz. cons. 416. nume.
3. lib. secundo. ☞ Honded. cons. 11. numero 61. &
sequen. lib. 1.

72 Non † enim tenetur quis credere literis salui cōdu
ctus, quando agitur de periculo capitali, cap. accedēs,
il secondo, & ibi Fely. nume. 3. vt lite non contestata,
gloss. in c. ex parte, in verbo, periculosum, de appella.
Imola in l. is, qui reus colum. fi. ff. de publ. iudic. Affl.
73 decis. 289. num. 21. † & saluum conductum fragilem
esse cautionem probatur in l. qui ita. §. 1. ff. ad Trebe.
& experientia, quæ est rerum magistra, id quotidie
nos docet: quare excusandum eum, qui vbi agitur
de periculo vitæ, non vult comparere sub fiducia sal
ui conductus, probat pariter tex. in l. de ætate, ff. codē
titul. & in omnem euentum, prout bene considerat
Hora. Lut. in dicto cons. 167. num. 13. seq. dato etiam
quod saluus conductus iustissimū redderet condem
natum in loco, in quo condemnatus est, & in quo ci
tatur ad comparendum, non tamen eundem tutum
reddet in itinere, quin tanquam capitaliter bannitus
& condemnatus possit impune occidi. Banna enim
& cōdemnationes sunt publica & manifesta, saluus
74 conductus autem paucis innotescit: † ideo occidens
bannitum habentem saluum conductum non publi
catum, minimè puniri potest, Albe. in tract. statut. 4.
par. q. 37. in fi. Alexand. cons. 65. ad fi. volum. 3. Goza.
cons. 61. per totum, Bald. cons. 9. volum. 3. Cast. cons.
99 volum. primo, & dato rursus quod iste saluus con
ductus publicaretur etiam in loco, in quo ille fuit bā
nitus & condemnatus, non per hoc tamen erit iustus
ipse reus, qui iam ad longinquas partes propter ban-
num & condemnationem aufugit, quin in longo iti
nere non possit occidi ab alijs, qui dictæ publicatio-
nis nuper factæ, & nondum notoriè notitiam non ha
75 bēt, igit † cum in oī casu saluus cōductus non reddat
tutū hunc condemnatum, non comparendo excusa
tur & ipse, & fideiussor. & licet contra hanc amplia-
tionem apertè senserit Ang. in l. si decesserit, post nu
merum quintum, vers. idem dicam vbi concludit fi-
deiussorem non excusari, quando cessat impossibili
tas repræsentandi reum, vtputa quod ei detur fidan-
* tia, prout communiter* fieri testatur: labitur tamen
Angelus, dum credit per oblationem salui condu-
ctus cessare impossibilitatem sistendi: quia vt prędi
xi, iustè reus condemnatus timere potest de illius ob
seruantia, nec omnino saluus conductus ipsum tu-
tum reddit, vt supra probaui, saltem in itinere, & am
plius iam ista repræsentatio facta est difficilis facto,
& culpa iudicis, qui reum posuit in fuga illum ban-
niendo, & condemnando, quare non debet teneri fi-
deiussor requisitus post bannum & condemnationē
& sic in non debito tempore ad ea, quæ scripsi supra
num. 46. & 47. & propterea non obstante Angeli do
ctrina fideiussorem excusari, si facta diligentia de re-
præsentando reum cōdemnatum cum oblatione sal
ui conductus, illum repræsentare non potest, in ter-
minis consuluit Hiero. Gabr. dicto cons. 181. nume.
25. & 24. lib. 1. quem refert & sequitur Bonacos. in cō
mu. opi. parte prima, sub vers. fideiussores tenentur
repræsentare reum, fol. mihi 71. columna prima rela
tus etiam per Flam. Carta. in tracta. de exequut. sen-
ten. capto bannito, capitu. primo, numero 471. in fine
& faciunt ad hanc ampliationem, quæ vt sup. scripsi
in titu. de inquisitione, quæstio. vndecima, sub nume
ro 56. vbi posui de simili saluo conducto oblato no-
lenti comparere ad locum non tutum ob capitales
inimicitias.

AMPLIA IIII. Eandem quartam principalem
76 limitationem, † vt procedat non solum quando reus
condemnatus est ab illo eodem iudice, coram quo
fuit præstita fideiussio, sed etiam si condemnatio sit
ab alio iudice, adhuc enim fideiussorem non teneri
illum repræsentare propter difficultatem superuenie̅
tem, & quia res non permansit in codē statu, in quo
erat tempore fideiussionis, & pluribus alijs rationib.
consuluit idem Horat. Lut. cons. crimi. diuer. 163. nu
mero vigesimonono, lib. primo, et inter eadem con-
sil. Rayn. Perus. cons. 164. sub nume. secūdo, et ibidē
Nicol. Gualden. cons. 166. num. 5. et hęc ampliatio si
ne dubio procedit, quando condemnatus à diuerso
iudice nō posset tutè venire, vel stare in loco illius iu-
dicis,

dicis, vbi prestita fuit fideiussio: vel quia omnia loca fuit sub eodem Principe, vel dubitetur de remissione, vel alias quomodocunque: sic enim in istis terminis loquuntur praefati Consulentes, & verum dicunt.

77 At † si loca sint diuersa, & sub diuersis Principibus posita, ita quod condemnatus in vno loco potest tutè venire, & stare in loco prestitæ fideiussionis absq; vllo periculo vitę suæ, & sine timore remissionis, tūc contrarium forte videtur verius, prout videtur etiam de mente Hieronymi Gabriel. in dicto consilio 181. numero 20. versiculo, quia si leges ipsę recte considerentur, libro primo, vbi quod si recte consideretur textus in dicta l. sed & si quis, §. primo, ff. si quis cau. volens fideiussorem nō liberari ex eo quod capitis reus factus sit: apparebit dictum textum loqui de eo, qui sistendus est coram alio iudice, coram quo potest tute comparere, secus si coram eodē iudice, qui ipsum capitis reum fecit, & coram quo non potest tute cōparere, licet in alio proposito videlicet, an sola rei accusatio vel inquisitio excuset fideiussorem, textum illum interpretando generaliter, etiam si reus sistendus sit coram eodem iudice, verius crediderit Flam. Carta. de exequu. senten. capto bannito, capitulo primo, numero 475. de quo latius dixi supra, numero 54. sequen.

SVBLIMITA I. Propositam quartam princi-
78 palem limitationem, † vt non procedat, quando reus bannitus & condemnatus est post moram fideiussoris iam commissam in illum non representando, ista enim mora nō tollitur, nec excusat fideiussorem propter subsequens bannum, vel condemnationem, vt bene probat textus inductus in alio proposito supra, nume. trigesimosexto, in l. si decesserit, in fine, ff. qui satisda. cogātur, & in dicta l. sed & si quis, & ibi glos. prima, in princip. quę ponderat verbum, Ante, in textu positum, ff. si quis caut. & per ista iura hoc firmarunt Albe. in d. l. si decesserit, numero decimotertio, & in d. l. sed & si quis, nu. 7. in fine, vers. si autem post moram promissoris, Bald. in l. si vero pro condemnato. nume. 1. ver. secundo opponitur, & numero 3. versic. & tunc aut pręcessit mora, ff. qui satisda. coga. Angel. in eadem l. sed & si quis in princip. versicu. & eodem modo, & in l. secūda, §. qui exhibendi, nume. 4. vers. an fideiussor, C. de custod. reo. Specu. in tit. de accusa. § sequitur, numero decimoseptimo, in fine, versicu. nisi fuisset in mora. Gandi. in titul. de aliquibus, quæstio. varijs, numero. 19. in fi. versicu. sed contra videtur, Boss. in titu. de carcerat. fideiussor. commit. nume. 66. in fi. Horat. Lut. inter cons. crimi. diuerso. dicto cons. 163. nume. 18. ad medium, lib. 1. Franc. Hercul. in tracta. de treu. de non offenden. ca. 23. num. 16. vers. limita tamen hoc dictum, & nu. 17. in fi. ex quibus facilè dignoscitur hanc sublimitationem esse cō
* muniter * receptam.

79 AMPLIA Hanc primam sublimitationem, † vt procedat nō solum, quando delictum fuit patratum per reum post moram fideiussoris (quo casu eadem limitatio nullam prorsus habet difficultatem, nec de facto:) sed etiam quando delicto commisso ante moram dicti fideiussoris, iudex tamen illum requirit ad representandum reum, & ob non representationē constituit in mora antequam reum banniat vel condemnet pro delicto per eum commisso: Moram enim fideiussoris in proposito considerant Doctores non ante delictum commissum, sed ante condemnationem, citationem vel bannum, et ideo cautela est, est. vt patrato delicto per reum, pro quo fuit præstita fideiussio: iudex antequam eūdem reum citet, vel condemnet, requirit fideiussorem ad ipsum representandum, et si illum non representauerit, pœnam exiget, etiam quod velit se excusare propter nouum delictum a reo commissum, cōdemnatio enim est illa, quæ excusat fideiussorem, et non delictum, secundū
* magis communem, * de qua testantur supra relati Doctores, nume. quinquagesimonono, et in terminis prædictam cautelam approbauit præcipuè Albe. in l. si decesserit, num. 12. ff. qui satisd. cogan. vbi testatur communiter * vidisse seruari, quod si principalis banniatur antequam fideiussor fuerit in mora representandi, liberatur fideiussor. et ideo inquit Alberic. cauti iudices antequam procedant ab banniendum principalem, requirunt fideiussores de representando, et illis pręcipiunt, vt intra certum terminum reū representent, et si non representant procedant ad dādum bannum ipsi principali, et non per hoc excusantur fideiussores, qui iam erant in mora, eratque per eos commissa pœna ante bannum datum, quod et idem affirmarunt plures consulentes inter consil. crimi diuerso. conso. 64. num. 2. et cons. 166. pariter nume. secundo, volum. 1. et cons. vlt. num. 47. in fi. volu. 2. Bos. in tit. de carce. fideiusso. committen. nume. 51. in fi. vbi refert et sequitur Albericum in loco citato, Clar. in practi. §. fi. quæst. 46. sub ver. quæro, pone ibi, *propterea iudex, &c.* et paulo inf. ibi, *soles enim primo citari fideiussor, &c.* Hercul. in tracta. de caut. de non offenden. cap. 23. nume. 16. ad finem, vers. et datur cautela, Nicol. Moron. in tractat. de fide, tregua et pace, quæstio 128. numero vndecimo, vbi quod ita faciunt practici officiales, Ioseph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Siciliæ, capit. 67. nume. decimo, vbi testatur, quod hodie practicatur non solum in Regno Neapolis, et Sicilię, sed etiam in omnibus alijs Curijs, prout idem testatur Carauita relatus per Clarum vbi supra, super ritu magnæ Curiæ 158. numero 4. in fi. Bertazz. consil. 500. numero 8. seq. li. secundo, et nouissimè hanc
* cautelam communem * tradi per Doctores testatur Flam. Car. in tract. de exeq. sent. capto bannito, cap. 1. num. 478.

80 LIMITANDO Hanc ampliationem, † quæ ne-
* gari non potest quin communiter * recepta sit per Doctores, & etiam in practica, aduerte quod contra eam facere videntur omnes fere rationes supra consideratæ, num. 40. seqq. quæ habent locum statim q̄ representatio est facta impossibilis, vel difficilis propter fugam principalis rei delinquentis, etiam quod fideiussor postea sit requisitus, & constitutus in mora. item contra eandem limitationem etiam sentire videntur omnes Doctores supra allegati, numer. 59. volentes, fideiussorem liberari ex sola accusatione, vel inquisitione rei principalis, ex quo tacite infertur quod non potest constitui in mora fideiussor qui citatur ad representandum eum. quem de iure representare non tenetur, & præfatam cautelam ad illaqueandas animas iudicum non sine ratione inuentam fuisse dixit Hieron. Gabr. d. cons. 181. in figuratione casus illius consilij, lib. 1. ideo pro illius declaratione vide ea, quæ dixi supra, nu. 92. & seqq. cōcludasque quod si post commissum delictum reus principalis aufugiat, & pro illo antiquo delicto, p̄ quo fuit præstita fideiussio. nulla superueniant inditia quibus iure possit iudex fideiussorem requirere ad representandum reum, tūc quia eiusdem iudicis dolus, & malitia est aperta quod illū intendit habere non pro antiqua causa, pro qua fuit promissū, sed noua ad quā fideiussor nō censetur se obligasse, vt supra dixi, nume. 31. poterit sine dubio fideiussor doli exceptione se tueri, nec vllo pacto potest dici, quod constituatur in mora, cum citetur ad representādum eum, quem de iure representare non tenetur, iuxta ea, quæ dedu xi supra, numer. 63. & seqq. quod si forsan super antiquo delicto, pro quo fuit præstita fideiussio, superue-

uerint noua inditia, quibus potest iudex reum reuocare, & isto casu potest admitti cautela prędicta, licet iudicio meo multum dura, & rigorosa, cum iam repręsentatio sit facta difficilis propter fugam dicti rei sed postquam ita communiter iudices huic volunta ti, ut plurimum adherentes, cautelam prędictam admiserunt, aduerte tu iudex post hęc scripta, ut nunquam illam admittas nisi in casu, in quo noua superuenerint inditia, vt dixi, alias esset expressa malitia, in qua persistens illaqueares cū cautela prędicta animam tuam, & nō fideiusorem, ut dicit Hier. Gabr. in loco citato.

SVBLIMITA II. Eandem quartam principa-
81 lem limitationem † non procedere, quando bannū, & condemnatio rei principalis fuisset procurata, & affectata per fideinsorem, nam tunc fideiusor non liberatur, argumento tex. in l. 2. §. fin. ff. si quis caut. vbi probatur, quod detentus ab uno iudice non excusatur a non comparendo coram alio iudice, quando talis detentio fuit affectata, & procurata. Item, & ar. l. si cum, §. 1. ff. eo. cum aliis supra allegatis, num. 35. vbi probaui, non excusari fideiusorem ob mortem naturalem rei principalis, quando illa fuit procurata, & affectata per dictum fideiusorem. Ita pariter non excusabitur in morte ciuili affectata; & per istā iura hanc sublimitationem optimè comprobat Bar. in l. si vero pro cōdemnato. num. 2. ff. qui satisda. cogan. ubi ponit quęstionem in quodam Doctore Bononiense, qui promiserat reprętentare quendam scholarem, scholaris aufugit, sic Doctor fecit ipsum scholarē ex bāniri ex alia causa, postea cū iudex pręcepisset ipsi Doctori ut scholarem exhiberet, dixit Doctor, Domine, sum liberatus per bannum datum ipsi scholari. inquit Bar. in hoc themate, in quo pręsupponitur, illum scholarem fuisse exbānitū ad procurationem Doctoris fideiusoris minimè liberatū esse ipsum fideiusorem, quicquid in cōtrarium sensisse uideatur Guliel. de Cuneo ibi per eum relatus, & hanc Bartoli opinionem contra Gulielm. & propositam sublimitationē respectiuè sequuti sunt Alber. in l. sed, & si quis in prin. num. 4. ff. si quis caut. et in l. si decesserit. nu. 8. versicul. & ex ista solutione, ff. qui satisda. cogan. vbi dicit, quod iste Doctor Bononiensis, de quo per Bar. vocabatur Aldricus, Ang. in d. l. si decesserit, nu. 5. vers. sed certè si posset, docen. Ale. in pręallegata l. si vero, num. 3. & 4. vbi respondet rationibus Fulgosii, qui cū Gulielmo de Cuneo contra Bart. tenebat, Castren. in d. l. sed, & si quis, numero tertio, in fine, Bald. in eadem l. sed, & si quis, §. illud vers. & hoc nota. vbi dat simile, Iason in dicta l. si vero, nu. sexto, & seqq. vbi refert rationem Bar. Fulgosii, & Alex. in locis pręcitatis, deinde dixit opinionem Bartoli esse tenendam per regulam, quod factum quod alias de iure communi prodesset, & liberaret, non prodest, & liberat, quando est affectatū, per l. si seruus, plurium, §. si quis ante, ff. de leg. & per d. l. 2. §. fi. in uerbo, nam si ipse affectauit, & ibi Bar. & alii, ff. si quis caut. cum aliis ibi p eum allegatis, & p Mari. qui pariter pluribus hanc comprobat conclusionem, in rub. ff. de fideiusor. in 19. quęst. num. 175. vers. quod est intelligendum, & limitandū, & seqq. Cyril. in summa cri. particu. 1. rubr. 13. de fideiussor. §. 4. nume. 3. vers. simili modo exceptio datur, folio mihi 62. a tergo, columna secunda, Boss. in tit. de carcerat. fideiusor. committen. nu. 41. in fine, Fran. Hercul. in tract. de caut. de non offenden. capitu. 23. nu. 16. vers. nisi hoc fideiusor procurasset, ex quibus patet, hanc sublimitationem posse dici communiter
* receptam, quicquid in contrarium senserint idem Ang. in l. 2. qui exhibendi, numero quarto in fi. ver. audi ergo tu, qui fideiussisti, ff. de custod. reo. & Horat. Luc. consilio criminal. diuers. 163. numero 16. libro primo.

83 SVBLIMITA III. Vt tunc demum propter bannum, & condemnationem rei principalis liberetur fideiussor, quando illud bannum, seu condemnatio datur pro diuerso delicto ab eo, pro quo fuit prastita fideiussio, vnde secus si banniretur, & condemnaretur pro eodem delicto, quia non per hoc liberatur fideiussor; sic enim post glo. & Specul. quos allegat, in dicto tit. de accusat. §. sequitur, num. 17. cōcludit Ange. in l. si verò pro cōdemnato. in fi. principii, versic. si verò reus condemnaretur. ff. qui satisda cogan. & in l. sed, & si quis, in princ. versic. nam si pro illa condemnaretur, ff. si quis caut. Foller. in pract. crimin. in fragmen. num. 264. in fine, vers. secus si esset bannitus pro eodem delicto, Ioseph. Cumia super ritu Curiæ Siciliæ, capit. 65 num. 17. Franc. Hercul. de caut. de non offen. sen. capitu. 23. nume. 17. Boss. in ti. de carcerat. fideiusor. committen. numero 41. versi. & hoc quādo propter idem delictum, &c. & nume
84 ro 42. † vbi declarat hanc sublimitationem non procedere, quando etiam confiscarentur bona ipsius rei principalis, quia tunc liberatur fideiussor sequuto banno, etiam ex eadem causa pro qua fuit fideiussum, l. in fraudem. §. principalis, ff. de iure fisci Bart. in l. capitis, ff. de fideiussor. & in d. l. si vero, in princi. columna fina. ff. qui satisda. cogan. cum aliis ibi per
85 Bossium allegatis, & aduertè; † quod licèt contra hanc sublimitationem senserit Clar. in practic. §. fi. quæstio. 46. sub versic. quæro, pone ibi, *sed contrarium tenuit, &c.* allegans Bal. in l. qui crimen, nu. 12. C. qui
* accusa. non poss. & ita etiam apud eum de facto seruari testetur, & cum hac cōtraria opinione videatur obiter pertransire Frācisc. Marc. decisio. Delphinat. 797. numero quarto, non per hoc tamen crederem ab ea recedendum: quia vt vides, magis communi-
† ter à Doctoribus recipitur. Nec Bald. per Clarum allegatus in dicta leg. qui crimen, numero duodecimo, dicit in libro meo id, ad quod allegatur, & si apud eum ita de facto seruatur, nō sic ego testari possum apud nos de facto seruari, cum nunquam meminerim casum contigisse, quia non sunt ita fatui iudices, vt cum habeant fideiusorem de repræsentando, omisso fideiusore velint cum citationibus & bannis reum ponere in fuga pro eodem delicto, pro quo fuit præstita fideiussio, licet bene aliquando omisso fideiusore dubitantes de rei fuga soleant ipsum carcerari mandare, quo casu, an fideiusor sit liberatus per attentatam capturam, necne, infra videbimus. nu. 167. & seqq.

LIMITA V. Et principaliter regulam supra
86 positam † non procedere, quando reus principalis, pro quo fuit præstita fideiusio, esset carceratus tempore quo fideiusor requiritur ad illum repręsentan-
\+ dum: nam tunc si illum non repręsentet, excusatur, ad tex. in l. sed, & si quis, §. illud, versic. *Plane si uinculis uel custodia militari impeditus ideo non stetit, in ea erit causa ut exceptione utatur.* Et ibi hoc notant communiter
\+ Doctores omnes, ff. si quis caut. & speciè post Doctor. ibi Ioseph. Cumia in ritus magnę Curię Sicil. capitu. 65. numero decimonono, & capit. 67. nume-
87 ro duodecimo, † carcerationem eum pręstare iustā causam non comparendi dixerunt Specul. in titul. de citatio. §. 1. versic. item quod est detentus à magistratu, Afflict. decis. 182. num 4. & num. 7. Ruyn. consil. 24. numero quinto libro quarto probat text. in leg. secunda, C. ex quib. cau. maior. & plura adduximus supra titulo primo, de inquisit. quæstione vndécima nu. 54. & seqq.

SVBLIMITA Hanc quartam limitationem,
88 non † procedere, quando carceratio rei principalis

fuisset ad hunc effectum, ne pœna in fideiussione
contenta solueretur, procurata, & affectata vel per ip
sum reum, vel per fideiussorem. Nam tunc ex illa
minimè ipsum fideiussorem excusari, quin pœnam
soluat, dubitandum non est, per ea quæ in simili su-
pra dixi, numer. 81. & sequen. & in specie probat tex.
in l. secunda. §. fina. ff. si quis caut. dum per hęc ver-
ba disponit, *similis modo exceptio datur ei, qui cum ad iudi-
cium venire volebat, a magi. atu retentus est sine dolo ma-
lo ipsius, nam si ipse hoc affectauer t, vel causam præstiterit,
non ei proderit exceptio, & ipsius quidem dolus ei oberit,*
† & ibi hoc notant glossa, & communiter* Doctores
omnes.

89 LIMITA VI. Propositam regulam, † vt pari-
ter non procedat in fideiussore de repręsentando eū,
qui detinebatur pro vulnere illato: nam si vulnera-
tus decessetit post prestitam fideiussionem, non te-
netur fideiussor amplius illum reū pręsentare: tum
quia omnis promissio intelligitur reb. sic stantibus,
& nihil denuo superueniente, vt supra probaui, nu.
42. tum etiam, quia fideiussio semper censetur restri
cta ad illam causam, pro qua reus tempore præstitæ
fideiussionis inquirebatur, vt pariter dixi sup. nu. 31.
& in specie tradiderunt Boss. in tit. de carcerat. fide-
iuss. commit. nu. 55. vbi allegat Ias. in l. j. col. fi. ff. de in
lit. iuran. Hercul. de caut. non offend. c. 50. nu. 22. vbi
alios adducit concordantes. Thet. Gabr. in cons. 181.
† nu. 5. vbi quod ita sentiunt omnes & communem*
ex Gab. in loco citato dixit Bonac. in suis com. opin.
par. j. versi. fideiussor promittens repręsentare reum
fol. mihi 70. in fi. (nec dissentit Marc. Ant. Eug. in sæ-
pius allegato cons. 68. nu. 46. vbi refert Gabr. in loco
90 pręcitato.) & in simili, stante statuto quod pro vulne-
re imponatur pęna centum, pro homicidio autē im
ponatur pœna mille, fideiussor, qui promisit solue-
re iudicatum pro inquisito de vulnere, nō tenebitur
ad mille sequuta morte vulnerati, quia fideiussor p
vulnere, non censetur fideiussisse pro morte, vt post
gl. Spec & alios, quos allegat, scripsit Ias. in l. 2. §. in fi
deiussorem, nu. 17. ff. qui satisd. cogan. & apud nos ra
ro, aut nunquam contigit dubitare de hac limitatio
ne, quia nunquam iudices solent reum pro vulne-
re inquisitum sub fideiussore relaxare, nisi sint bene
certi ex fide peritorum, & medicorum, quod vulne-
ratus est extra omne periculum vitæ.

91 SVBLIMITANDO Hanc † sextam limitationē
cum, materia tractatur per Doct. in l. fideiussores ma
gistratum, ff. de fideius. & in l. damni infecti, §. Sabini.
ff. de dam. infe. aduerte, quod in ea magis communi
† ter* Doc. distinguere videntur in hunc modū quod
aut accusatio, vel inquisitio nō est astricta ad vulnus
simpliciter, sed etiam ad mortem quatenus ex vulne
re sequatur, & tunc etiam morte sequuta tenetur fi-
deiussor, & idem si nulla proposita accusatione, vel
inquisitione fuerit ipse fideiussor receptus: si verò ac
cusatio, & inquisitio specialiter de vulnere loquitur
& non de morte, & tunc si vulnus erat lethale, tene-
tur fideiussor etiam morte sequuta: secus si vulnus
non erat lethale. Ad quam distinctionem vide gene
raliter, & in simili scripta per nos tit. 1. de inquisitio-
ne, q. 1. num. 71. & tit. 2. de accus. nu. 28. & seqq. Bart.
in d. l. fideiussores magistratum, vbi pulchrè, omni-
no Luc. de Penna in l. si quis Decurio, nu. 16. per to-
tū, C. de Decurion. lib. 10. Foller. in practica crimi. in
fragmen. num. 262. Clar. in pract. quęst. 46. versic. sed
quæro, pone.

92 LIMITA VII. Regulam † non procedere, quan-
do* reus fuit captus a iudice pro illa eadem causa, pro
qua fuit præstita fideiussio Nam tunc liberatur fide-
iussor, quia non refert, qualiter quid fiat, dummodo
fiat, l. cum seruus, ff. de verborum oblig. & sic non re
fert, an reus ad carceres repręsentetur per fideiusso-
rem: an verò per iudicem, & eius officiales, quam ra
tionem post Ioan. And. quē allegat, cōsiderat Mar-
si. in rub. ff. de fideiuss. in 16. q. num. 161. versi. allegat
rationem, & per hanc rationem sic limitationē hāc
firmarunt Rode. Soarez post suas allegationes, in tra
cta. de fideiuss. in cau. crim. num. 30. in fine, versi. libe
rabitur etiam fideiuss. Cyril. in summa crim. partic.
1. rubr. 13. de fideiuss § 4 numero primo, in fine, ver
sic. immo videatur quod ex sola detentione, fol. mi-
hi 62. col. 2. vbi aliā reddit rationē, quia scilicet quan
do iudex relaxat reum acceptis fideiussoribus, eundē
reum illorum custodiæ tradere videtur, l. 1. ff. de cu-
stod. reor. vnde si iterum reum iudex conijcit in car
ceres; statim fideiussores illius custodia liberātur, p
id quod in simili dicimus de domino rei depositę, vel
commodatę: qui si mittit aliquem nuntium ad acci
piendum depositum, vel commodatum a deposita-
rio, vel commodatario: re nuntio tradita liberatur de
positarius, vel ipse commodatarius, l. eum qui, §. fi. et
l. seq. ff. commoda. nec dissentit Anto. Gomez var. re
sol. tomo 3. ca. 10. rub. de captura reorum, num. 9. ad
finem, versi. dubium tamen est circa prędicta. vbi a-
liam adducit rationem, quia scilicet liberatur debi-
tor, etiam quod solutio sit facta ab alio*, ipso inuito,
l. soluēdo, ff. de neg. gest. l. solutionem, ff. de solut. cū
alijs ibi per eum allegatis.

Addo; & Thob. Non. cons. 130. nu. 8. vbi alios ad-
ducit concordantes, Ioseph. Cumiam super ritus ma
gnę Curię Sicil cap. 67. num. 2. & 3. & cum non inue
nerim cōtradictorem, limitatio potest dici commu
* nis* vera, declarata tamen vt mox dicam in illius sub
limitationibus. (& pro limitatione adde ea quę latè
deduxit Lud. Peguer. post hęc scripta habitus, in de-
cis. crim. 47. nume. 2. per totum, & latè etiam consu-
luit Hippol. Riminal. consi. 738. nume. 21. seqq. iūcto
num. 33. & seq. & num. 42. lib. 7. vbi post Thob. in cō
si. 103. num. 10. & Menoch. consi. 212. nume. 29. seqq.
loquitur non solum in casu in quo quis fideiussit reū
pręsentare, sed etiam in casu in quo fuit promissum
de tuto carcere, nam adhuc reo ad carceres arctiores
per iudicem reuocato censetur liberatus fideiussor.
† sed quid si carceratus ad latiores carceres transfer
retur, vt puta ex causa infirmitatis cum alia fideius-
sione de tuto carcere vide sup. q. 30. nu. 63. vers. Am
plia rursus ☞ Et quid si reus non ad arctiores sed ad
latiores carceres licentietur. an per bonā licentiā sit
liberatus fideiussor de tuto carcere vide Bartaz. con-
sil. 63. lib. 1. per totum cum allegatis per eum. Et ibi
in addit. per Claudium.

93 AMPLIA Hanc limitationem, † vt isto casu fi-
deiussor sit liberatus, etiam quod reus captus per iu-
dicem, vt dixi, pro eadem causa, pro qua fuit fideius-
sum, aufugerit. Sic enim ampliationem hanc pariter
† a Doctoribus communiter* receptam video, post-
quam eam sequuti sunt Io. And. in addit. ad Spec. in
tit. de accusa. §. sequitur, n. 17. in addit. litera, L. in ver-
bo, exceptionem, incipiē. Odofredus super l. sed etsi.
quis, &c. Bald. in l. qui crimen, nu. 19. qui accusa. non
poss. vbi multo magis, quando reus fuit repręsenta-
tus in carceribus per fideiussorem, & deinde aufugit
Alexā. ad Bartol. in l. si quis reum, ff. de custod. reor.
Ang. in l. 2. §. qui exhibendi, nu. 1. in prin. ff. eo. Rom.
in l. stipulatio ista, §. inter certam diem, n. 4. ff. de ver-
bo. oblig. Nell. de bannit. in 2. parte secūdi tēporis, q.
15. ī prin. Mars. in rub ff. de fideiuss. q. 16. n. 161. ī prin.
& ibidē in vers. subdit etiā, & nu. 162. vbi pariter lo-
quitur in fideiussore de repręsentādo debitorē quis.
debitorē repręsentauerit iuxta formā suę obligatio
nis in carcerib. liberatur fideiussor, ēt q̄ postea aufu-
gerit, Afflict. dec. 130. per totam. vbi latè Foll. in pra.
cti.

ɛ̃i.cri m.in fragmen.num.257.Boſſ.in tit.de carce.fi
deiuſſ.commit.num.31.& num.39.Hippol. Rimin.
inter conſi.crim.diuerſ.conſi.82.num.19.vol.2.in fo
lio.vbi præ ſertim loquitur,quãdo reus,qui aufugiat
fuerat indebitè,& iniuſtè carceratus,ad quam faciũt
quæ dixi ſupra,q.30.num.62.Ant.Gomez var.reſol.
tomo 3.cap.10.de captura reo.num.9.ante finẽ,ver-
ſicul.dubium tamen eſt circa prædicta.Cyril.ĩ ſum.
crim.partic.1.rub.13.de fideiuſſ.§.4.num.1.ver.item
liberatur,ſi reum iudici pręſentaſſet,fol.mihi 62.col.
2.Thob.Non.d.conſi.103.numer.8.Horat.Mandoſ.
in addit.ad conſi.Romani 139.in prin.& in fine addi
tionis,Ioſeph.Cumia in ritus magnæ Curiæ Sicil.c.
67.nu.3.& nu.7.Fran.Marc.dec.Delphina 792.nu.4.
ver.Io.And.&c.✠ Et quid ſi reus aufugiat in actu ca
pturæ vide infra nu.169.ſeq

SVBLIMITA I. Hanc ſeptimam limitationẽ
94 ſic vt ſupra ampliatam†non procedere, quando fi-
deiuſſor promiſiſſet reum repræ ſentare toties, quo-
ties,nam tunc ſi reus captus aufugerit, non cenſetur
liberatus ipſe fideiuſſor, vt ait ipſe, Luc.de Penna,qui
pluribus ſimil ibus hanc declarationem comprobat
in l.ſi quis decurio,num.12.C.de decurion.li.10.An
ge.in l.2.§.qui exhibendi,numer.6.ff.de cuſtod.reo.
Nell.de bannit.in prima par.2.temp.q.15.verſi.intel
ligit amplius verum eſſe,Marſ.in rubr.de fideiuſſ.in
16.quæſt.num.161.in fine, verſic. quam tamen ipſe
reſtringit.Boſſ.in tit. de carcer.fideiuſſ. committen.
nu.35.verſi.quod procedit.

Et licet cõtra hanc ſublimitationem ſcripſerit Af
flictus,vt etiam mox illum referam,in ſua deciſ.130.
† opinio tamen communis*†videtur contra Afflictũ,
prout teſtatur Vrſil.in addit.ad illam dec.vbi alios ad
ducit concordantes,& facit pro hac ſublimitatione,
quia,vt infra dicam,numero 161.fideiuſſor de reprę
ſentando reum toties quoties,non liberatur per vni
cam præſentationem,ſed tenetur ſemel,& pluries il
lum repræſentare,etiam poſt ſententiam , vt pariter
infra numer.108. ergo dato quod liberetur per cap-
turam,nõ erit liberatus per vnicam capturam, cum
non plus poſſit operari captura iudicis,quam fideiuſ
ſoris præſentatio,& faciunt Doctores ſupra allegati
num.102.

95 Contrarium,†quòd immo fideiuſſor de reprę ſen
tando reum toties quoties ſit liberatus , ſi idem reus
captus per iudicem pro eadem cauſa,pro qua fuit fi-
deiuſſum , aufugiat ex carcere,late defendit Afflict.
in d.deciſ.130.vbi refert omnia argumenta Lucę de
Penna in l.ſi quis decurio,C.de decurio.lib.decimo,
(licèt vt ſupra eum retuli,& bene aduertit additiona
tor Vrſil.ad illam Afflicti deciſionem,Lucas de Pẽ
na contrarium concludat(refertque ſe bis tempore
ſuo ita fuiſſe reſolutum,& determinatum in Conſi-
lio Neapolitano, & hanc Afflicti deciſionem ſequu
ti ſunt Cagnol.in l.quod te,num.24. ff. ſi certum pe-
tat.Horat. Mandoſ.in addit.ad conſil. Romani 137.
in fin.additionis, Thob.Non.dicto conſi. 103. num.
9.& 10.Fran.Hercu.in tract.de caut.de non offendẽ.
cap.23.num.19.)Foller.in pract.cri. in fragmen. nu.
257.Ioſeph.Cum ſuper ritus mag.Cur. Regni Sicil.
c.67.Io.Bott.conſil.38.nume.1.Gaſp.Gaballin.ad cõ
ſtitu.March.lib.4.cap.1.in fine,)Hier.Cabr.d.conſil.
181.num.15.verſic.Tamen contrarium,li.1.(& poſt
hæc impreſſa addo Ludou. Peguer. in deciſ. cri. 47.
vbi relatis aliis opinionibus hanc dicit veriorem, &
in praxi magis apud eum in regio criminali Catalo
niæ Concilio ſeruatam,& loquitur nedum quando
reus captus aufugiat, ſed etiam ſi aliter iudicis man-
dato relaxetur.ſufficit enim ad liberandum fideiuſ-
ſorem captura rei fideiuſſore non requiſito , vt ibi p
eum,qui,& iure,& ratione hanc comprobat opinio

nem,& nouiſsime non diſſentit Io. Vincen.Hõded.
conſil.111.num.14.lib.1. & penè conſuluit Hippol.
Riminal.conſi.28.per totum,in d. curſu,li.7.& in ca
ſu fugæ,)vltra conſiderata per Afflictum pro hac cõ
96 traria opinione maxime facit,†quia illa clauſula de
repræſentando reum toties quoties, licet generalis
ſit,videtur tamen reſtringenda ab æquitate,l. qui æ-
quitate,& ibi gloſ.C.de doli mali excep. & eſt text.
in ſpecie in l.ſecũda §.penultimo.ibi,*ex bono, & æquo exceptio accommodanda eſt*, ff. ſi quis cau. cum aliis in
propoſito adductis per Horat. Lucium inter conſil.
crimin.diuerſ.conſi.161.nume.26.& ſeq.lib.1. in fo-
lio,& per Hieron.Gabr.in dicto conſi.181.num. 17.
& ſeqq.quẽ refert,& ſequitur Bonacoſſa in ſuis cõ-
mun.opin.par.prima,verſic.fideiuſſores tenentur re
præſentare reum,in fine,folio mihi 71.colum.1.Sic
enim in iudicialibus, & prætorijs ſtipulationibus æ-
quitatem fore ſeruandam,& non iuris rigorem , di-
xit Gramma.conſil.66 num.64.in ciuilibus.ſed nul-
la æquitas ſuadet , vt fideiuſſor amplius teneatur , ſi
reus in carceres deductus , & repræſentatus aufuge-
rit:ergo,&c.& quod æquitas non ſuadeat , facile de-
monſtratur, nam dum reus ex carcere aufugit,com-
mittit nouum delictum , ſcilicet fugiendo ex carce-
ribus,quo caſu fideiuſſor amplius non tenetur,quia
ſubintrant omnes rationes ſupra conſideratæ , nu-
mero 39.& ſeqq. Nec iſto caſu iudex poteſt præten-
dere ignorantiam huius delicti , quia eſt ſibi notiſ-
ſimum,✠ et cum hac contraria opinione pertranſit
etiam Andr. Fachin. poſt huius libri tertiam impreſ
ſionem habitus controuer.iur.lib.9.cap.76.

67 Et licet†fideiuſſor de repræſentando reum toties
quoties,non liberetur per vnicam repræſentationẽ:
non per hoc ſequitur , quin liberetur per fugam rei
ſequutam poſt dictam repræſentationem:ex qua fu
ga,& nouum dicitur commiſſum delictum , & re-
præſentandi iterum difficultas oritur , & alia ſubin-
trant,de quibus ſupra,numero 40.& ſeqq. vnde hãc
contrariam opinionem omnino in conſulendo , &
iudicando tanquam magis conſonam æquitati,quæ
in iudicialibus,& prætorijs ſtipulationibus , vt dixi,
ſeruanda eſt,ſequendam eſſe arbitrarer : præſertim
quando alia cõcurrerent ad fauorem fideiuſſoris,&
ad illius liberationem, vt in caſu in quo cõſuluit Ga
briel.dicto conſil.181.nume.16.vel quando reus car
ceratus aufugiſſet culpa,& facto officialis,ac iudicis
ſęuientis,aut minantis velle facere mori dictum reũ
aut aliàs metum , & terrorem incutientis, ob quam
fugere diſpoſuerit,iuxta ea,quæ in terminis pro con
cordia harum opinionum conſiderat idem Vrſill.in
addit.ad deciſ. Afflictu 130.numero 3.& dicam infra,
nume.166.

SVBLIMITA II. Dictam ſeptimam limitatio
98 nem†procedere,prout loquitur, quãdo ſcilicet reus
captus eſt pro eadem cauſa , pro qua fuit præſtita fi-
deiuſsio: vnde ſecus ſi pro diuerſa cauſa . Nam tunc
fideiuſsor non liberatur,etiam quod captus aufuge-
rit,ſecundum Ioan. Andr.in addit.ad Spec.in titu.de
accuſat.§.ſequitur,poſt numerũ 17.littera,L. in ver-
bo,exceptionem,verſicu.ſi vero ex alia cauſa.quem
† ſequuti ſunt in hoc communiter*Doctores,vt vide-
re eſt apud Ange.in l.2,§.qui exhibendi,num.6. ver
ſicu.ſed ſi fuiſset captus pro alia cauſa , ff. de cuſtod.
reor.Marſil.in rubr.ff.de fideiuſsor.quæſt.16.nume.
16.verſicu.ſecus ſi fuit captus pro alia cauſa, Afflict.
deciſ.130.numero 5.Boſs.in titu.de carce.fideiuſsor.
committen.num.39.verſic.aut pro alio delicto. Fol-
ler.in pract.crimin. in fragmen.nume.257.verſiculo
at ſecus ſi fuiſset captus, Ioſeph.Cumia in ritus ma-
gnæ Curię Sicil.capitu.65.nume.28.Anton.Gomez
varia.reſolut.tomo tertio,capitu.10. rubr. de captura

ne, C.de fideiussoribus. ibi, *Quod si secundo tempore instante mortuus fuerit, nihilominus pœna iam commissa a fideiussore exigatur*. & per ista iura hoc idem voluere in dicta l.si decesserit, Barto.in summario, Bald. column. 1.vers.in textu ibi,agi &c. Alber.nume.primo, in fine,& nu.6.pariter in fine, Ang.ante numerum 1.vers. secus si post moram, Alexand.in princip.vers.si verò post moram, Castrē.post numerum primum, Cyril. in summa crimi.partic.1.rub.13.de fideiussor.§.4.nume.1.vers.sin autem post diem exhibitionis,fol.mihi 61.colum.4.& hæc limitatio, sicut precedens,non
* solum est communis, †sed etiam ab omnibus approbatur, ad quam faciunt etiam ea, quæ infra dixi, numero 78

37 SVBLIMITA III. Eandem limitationem†procedere, prout in ea dicitur, in fideiussore de iudicio sisti, ac de repræsentando reum: tunc enim eo mortuo liberatur fideiussor, quia (vt dixi) sistere reum, est factum cohærēs personæ, ideo extincta persona, extinguitur & ipsum factum vnde secus in fideiussore de soluendo iudicatum vel condemnationem, non enim morte rei condemnati, vel condemnandi talis fideiussio expirat, sic enim textum in d.l. si vero † pro condemnato, in princi.ff.qui satisd.cogan. intellexerunt ibidem Barto. in summario, dicens generaliter fideiussorem quantitatis, non liberari reo ciuiliter vel naturaliter mortuo, & ibidem, nume.primo, in fin. vbi reddit rationem diuersitatis inter fideiussorem de iudicio sisti, & fideiussorem quātitatis, quia scilicet fideiussor de iudicio sisti, reo mortuo non potest implere illud, quod promisit, cum in iudicio esse non possit, & ideo ad impossibile non tenetur. fideiussor autem quantitatis etiam reo mortuo potest soluere quantitatem, & ita etiam illum textum in d.l.si verò pro condemnato, summat Alexand. in principio, & infra, colum.prima, vers.in ea.ibi, *vel dic quod hic fideiussit iudicatum solui, &c.* & num.4. in fine, vbi refert & sequitur Barto. in l.sed & si quis, nume.4.ff si quis caut.& Albe.in d.l.si decesserit, post numerum 6. eodem tit.ff. qui satisd.cogan. vbi magistraliter loquendo disputat, an & quando per mortem ac mutationē status rei principalis liberetur fideiussor. & in distinguendo cum Bar.vbi sup.dicit, liberari fideiussorem quādo id quod promisit, impossibile est præstari reo mortuo, vel in alium statum commutato, secus si ex morte, vel alia mutatione sequuta fideiussor potest præstare id quod promisit, sed mors ipsius rei principalis non impedit, quin fideiussor soluere possit id, quod promisit, si consistit in quantitate, ergo, &c. Addo & Ang.in d.l. si verò, in princ.vbi quod licet ille tex. habeat varios intellectus, de quibus in glo.magna ibi, verus tamen intellectus est iste, quod loquatur in fideiussore quātitatis, Cast. in d.l.si decesserit, post nume.6.ver.idem in fideiussore iudicatum solui, Ias. nume.quarto, vbi & idem in fideiussore, qui copulatiuè promisit, & in iudicio sistere & iudicatum soluere: quamuis enim per mortem rei liberetur fideiussor ab illa parte promissionis de iudicio sisti, non tamen liberatur ab altera parte de soluendo iudicatum, quod & latius affirmauit idem Ias.in d.l.si vero nume.primo,& secundo, vbi etiam quod iste intellectus ad illam legem est verus planus, & sine violatione literæ, & in d.l.si quis, num.1.in fi. Assentit & Bos. in titu.de carcerat.fideiussore commitien.num.51.ex quibus facilè etiam dicere possumus, intellectū hūc & declarationem ad illam l.si vero, esse per Doctores magis communiter † receptam, prout de communi intellectu testatur Horat. Lut.de Castio inter consil.crimina.diuerso.consil.163.numero 18.libro primo.in fol.& ante eum Ias.in dicta l.si decesserit, sub numero 4.

38 LIMITA III. Propositam regulam† non habere locum quādo reus principalis mutauit statum, puta quia existes laicus tempore fideiussionis factæ cuasit postea clericus, tunc.n. cum muter forum, nec possit ipse amplius cōueniri coram iudice laico, coram iudice laico, coram quo fuit præstita fideiussio. idcirco fideiussorem liberari, plurib. cōprobat Mar. in rub.ff.de fideiussor.in 12.quæst.nu.132. & plurib. seq.quib.addo Hora. Lutium inter consilia crim.diuers.cons.163.num.11.volum.1.in fol. vbi authoritate Diui Thomæ, 2.2.q.110.art.3.ad finem, generaliter dixit, excusari quem ab inobseruantia promissorum quando sunt mutatæ condiciones personarum & negotiorum, argumento tex.in l.si filius, ff.de rit & ration.distrah. Rayn.Perus.inter eadem consil.cri.cons.
* 194.nu.3.eodem lib.1.vbi testatur de communi †opinione Felix Phæbe.de Asculo inter eadem consil.lib. 2.cons.vlt.nu.45. Bos.d.tit.de carce.commitit.nu.42. Ceph.cons. 187.nu.8.lib.2. Marc. Anto. Eug. quem post hæc impressa habui in cons.2.n.28.lib.1. idem certè in hac materia mutationis status recurre ad distinctionem Alb.in l.si decesserit, post nu.6.ff. qui satisd. cogan. & quam sup.posui,nu.37.

39 LIMITA IIII. Regulam pariter† non procedere, quando reus principalis esset bannitus & condemnatus pro aliquo delicto capitaliter: tunc enim fideiussor no valens ipsum reum sicut promiserat repræsentare, excusatur a pœna, sicut bene probat text.quia id
* communiter † allegari semper solet, in l. sed & si quis, in princ.ff.si quis caut. dum per hæc verba pronunciat dicit. *Sed & si quis reo capitalis ante condemnatus in iudicio sistere non potuit; melius & huic ignoscitur, reo capitalis condemnatum accepere debemus qui morte exilioue coercitus est. Dixerit aliquis, quid ergo hæc exceptio damnato proderit? Sed respondebitur fideiussoribus eam esse necessariam: aut si forte in exilium salua ciuitate abiit, defensori eius exceptio ista proderit.* & per hunc textum hanc limitationem firmarunt ibidem Bart.in summario, Albe. post numerum secundum, vers.vel dic quod hic fuit fideiussor facti Ang.Paul.de Castro, & Alex.pariter in summario, Alb.in l.si decesserit, numero 12.ff.qui
* satisdat. cogan. vbi quod ita communiter † seruatur idem Alexand.in l.si decesserit, numero 6.ver.ita nō potest sistere deportatum, & in l.si vero pro condemnato, in fine principij, ver. tamen Baldus hic, ff. qui satisda.cogan Angel.in l.secunda, §.qui exhibendi, numero quarto ff.de custod.reorum, Spec.in titulo de accusat.§.sequitur, numero decimoseptimo, in fine, vers.secus autem esset, si propter aliud maleficiū, etc. latè Mar in rub.ff.de fideiusso.quæstio.19.num.171. & seqq. Folle.in practica crimin.in fragmen.num. 257. vbi reprobata distinctione Barto.in l.si vero, ff.qui satisda.cogan. distinguentis, an bona rei sint confiscata nec ne, et an ea fiscus acceptauerit, vel non (quam distinctionem videtur etiam sequi Bertazz.cons. 500. numero sexto, libro secundo) simpliciter et indistinctè cum Specu.in loco per eum citato tenet, fideiussorem liberari, quando reus bannitus alio maleficio. Cyril.in summa crimin.particu.prima, rub.13. de fideiuss.§.quarto, numero tertio, folio mihi 62. columna quarta, vbi refertur, ita aliàs fuisse iudicatum Gandin.de malefic. in titulo de aliquibus quaestionibus varijs, numero decimonono ver. item pone quæstionem, Bossi.in titu.de carce.fideiussor.committen. nu
* mero 41. vbi quod ita tenent communiter † Doctores.Horat. Lutius.Gallien.inter consilia crimina. diuers.cons.163.per totum, libro primo, vbi latè etiam re et ratione et Doctorum authoritatibus hoc probat, et respondet contrarijs. Raynald. Peru. cons.162.
* numero primo vbi testatur de receptissima † opinione, Thob. Non.cons.165.nu.1.et seq. Nico. de Gualdo

do conſ.166.numero primo,& ſeq.idem Horat.Lut.
conſi.167.numero primo,omnes inter eadem conſ.
crim.conſ.vltim.lib.ſecundo,Clar.in prac.§.fin.quę-
ſtio.46.verſ.quæro,pone,in principio,& in fine verſi
† culi : vbi ſic communiter † teneri & communiter ēt
ſeruari teſtatur ex Alber.in quarta par.ſtatuto.quæ-
ſtion.63.Cęphal.conſ.187.per totum,libro ſecundo.
Thob.Non.conſ.103.nume.3.inter ſua propria con
ſil.lib.primo,Bertazz.conſ.436. Dominus Nicolaus
Benadaſius,nume.ſecundo,lib.ſecundo.Nicol Mo-
ron.in tracta.de fide,treg.& pace,quæſt.128.num.12.
& ſequen.Bonacoſ.in ſuis commun. opin. verbo,fi-
deiuſſor in prima inſtantia,poſt princip.fol.mihi 70.
lum.prima,& ſol.71.colum.ſecūda.ſub verſ.fideiuſ-
ſores rei delicti liberantur,Ioſeph.Cumia in ritu ma
gnę curiæ Siciliæ,cap.65.num.17.& nume.25.& ca-
pit.67.num.9.Hieron.Gabriel.in conſ.181.num.6.&
nume.12.& ſeqq.& num.19.& ſeqq.& num.25.lib.
primo,vbi pluribus hanc comprobat limitationem,
& conſ.173.nume.11.& omnibus ſeq.volum.2.Her
cul.de caut.de non offenden.capit.23.num.15.vbi ad
ducit concordantes. Franciſ.Marc.deciſ.Delphinat.
797.numero quarto,verſ.ſecus autem. Tiber.Decia.
conſ.29.num.66.volum.ſecunda, & hanc limitatio-
nem omni prorſus carere difficultate , quando reus
principalis fuit condemnatus,dixit Flam.Carta. qui
† pariter ſupra citatos Doctores de communi* opinio
ne teſtantes refert in ſuo tracta.de exequu.ſenten. ca
pro bannito,capit.primo,numero 467.] Marc.Anto.
Eugen.dicto conſ.67.numero primo, & conſilio ſe-
xageſimooctauo,numero decimo,] quicquid in cō
trarium ſubtiliter conſideretur per Bertazzo. conſ.
500.numero ſecundo,& ſequen.lib.ſecundo,qui ta-
men loquitur in caſu,in quo reus principalis non eſt
condemnatus , ſed tantummodo accuſatus, de quo
mox dicam.

40 Rationes huius limitationis plures ſunt,†quas bre
uiter referre non abſurdum putaui,cum hæc limita
tio ſit clauis propoſitæ quæſtionis.

Prima eſt ratio,quia iam vt ſupra firmaui, nume.
31.fideiuſſor non cenſetur obligaſſe ad repreſentan-
dum reum, niſi ex cauſa pro qua tempore fideiuſſio
nis erat,vel inquiſitus,vel carceratus, ergo nouo ſu-
peruениente delicto,quod præbet iudicib. cauſam ēt
nouam reuocandi reum,fideiuſſor non poteſt cōue
niri,cum ad illum caſum ad illam cauſam ſe obligaſ
ſe non cenſeatur.

41 Secunda eſt ratio,†quia pariter vt ſupra firmaui,li
beratur fideiuſſor,quādo reus pro quo fideiuſſit,ſta-
tum mutauit:excuſatur enim quis ab inobſeruantia
promiſſorum,quando ſunt mutatæ conditiones per
ſonarum,l.ſi filius,ff.de tuto. & ration.diſtrahen.ſed
condemnatione & banno ſubſequuto propter nouū
delictum ſatis dicitur mutata cōditio rei principalis
pro qua fuit præſtita fideiuſſio,ergo fideiuſſor libera
tur,prout hanc rationem in ſpecie,& ad propoſitum
conſiderarunt Marſ.in rubr. ff.de fideiuſſor.poſt nu-
merum 171.Horat.Lut.conſil.crimina.diuerſo.163.
numero vndecimo,libro primo,Cęphal.conſil.187.
numero octauo,lib.ſecundo,☞ & ante iſtos Albe.
in d.l.ſed & ſi quis,in princip.numer.ſecundo,& ibi
Bal.in fine Roma nume.primo,ante med.Iaſ.nume
ro primo,verſ.in glo.Ange.ante nume.1.Iacobin.de
Sancto Georg.numero ſecundo,Fulgoſ.nume.2. ff.
ſi quis caut.

42 Tertio ratio, † & a præcedenti non multum diſſi-
milis ea eſt,quia ſcilicet omnis promiſſio etiam ſi in
rata ſit,habet in ſe tacitam conditionem,reb.ſic ſtan
tibus,& aliquo de nouo non ſuperueniente,ca.cum
inter P.Gaufredi,extra de renunciat.ca. quemadmo
dum,& c.clericus,de iureiur.l.ſi.ff.qui ſatiſda.cogan.
l.fin.ff.ad municip.l.fin.C.de non nume.pecun. cum
alijs per Tiraq.in l.ſi vnquam,in princ.nume.162.C.
de reuocan.dona.ſed banno ac cōdemnatione ſuper
ueniente in perſona rei principalis,pro qua fuit fide-
iuſſum , res non ſtant in eodem ſtatu & terminis,in
quibus reperiebantur tempore præſtitæ fideiuſſio-
nis ergo,&c. & hanc rationem pariter in terminis &
in ſpecie ad propoſitam limitationem conſiderarūt
Marſ.in d. rub.ff.de fideiuſſo.§.4.nume.2. verſ.item
ſponſio de quopiam exhibendo,fol. mihi 62.colum
na prima, Nicol. Gualden.inter conſ.crim.diuerſ. cō
ſil.166.nume.4.lib.1.Cęphal.conſ.187.num.1.lib.2.
Hiero.Gabriel.d.conſ.181.num.6.lib.1.conſ.173.nu
me.12.lib.2.

43 Quarta eſt ratio,& pręcedēti cognata,†quod om-
nis promiſſio,quantumuis generalis & iurata,nō tra
hitur ad ea,ad quę veriſimiliter promittens ſi in ſpe-
cie interrogatus fuiſſet, minimè ſe obligaſſet,l.obli-
gatione,ff.de pignor.cum iuramen,& ibi glo. de ho-
micid.cum alijs relatis per Tiraqu. in d.l. ſi vnquam
in præfatione,nu.171.aliàs 166.C.de reuocan.donat.
ſed ſic eſt,quod ſi fideiuſſor fuiſſet interrogatus, an
vellet etiam ſe eſſe obligatū in caſu, in quo reus pro
nouo delicto condemnaretur & banniretur, negati-
uè reſpondiſſet, ergo ad illum caſum eius obligatio
minimè trahenda eſt,ſicuti per hanc rationem ita in
terminis dixerunt Horat.Lut.dicto conſ.crimin. di-
uerſo.163.numero 26.Hiero.Gabriel.d.conſilio 181.
poſt numerum 6.lib.1.& conſ.173.numero 13. & nu
me.15.lib.2.

Quinta ratio eſt, † quia ſine mora non committi-
44 tur pęna,l.2.ff.ſi quis caut.gl.& Docto.in l.ſi & poſt
tres,ff.eodem,Bal.Ang.& Sali.in l.ſancimus,C.de fi
deiuſſor. A mora autem excuſat non ſolum difficul-
tas ſuperueniens,ſecundum Iaſ.in l.ſtipulatio iſta, in
princ.nu 10.ff.de verb.oblig Sal.in d.l.ſancimus,nu.
3.Soc.conſ.288.num.11. vol.2. qui expreſſe loquun-
45 tur in promiſſione ſiſtendi:† verum etiam difficul-
tas,quæ aderat a principio, quando ſumus in obliga
tionibus facti,& ne ſoluatur pęna,Curt.in l.quod te,
† nume.39.ff.ſi cert pet. & communem * dixit Hiero.
Gabriel.conſ.181.lib.1. ſed propter bannum & con-
demnationem ſubſequutam in perſona rei principa
lis illius repreſentatio facta eſt nedum difficilis , ſed
ferè impoſſibilis , ergo ceſſat mora & ſubſequenter
pęna,quæ dixi,ſine mora non committitur,prout e-
tiam in propoſitis terminis ſic rationem hāc impoſ-
ſibilitatis latius deduxerunt Marſ.in rubr. ff.de fide-
iuſ.nu 178.183.& ſeq. Cyril. in ſumma crimi. partic.
1.rub.13.de fideiuſs.§.4.num.3.ver.impedimentum
namque ſuperueniens,fo.mihi 62.col.4.Horat. Lut.
conſ.crim.diuerſ.163.numer.20.2[illegible]24.25.& 17.vol.
1.Cęph.conſ.187.num.7.lib.2.Thōb.Non.conſ 103.
num.3.Hier.Gabr.d.conſ.181.num.12. ſeqq.lib.1. &
conſ.173.num.17.18.lib.2. ☞ & ante iſtos Alberic.
in d.l.ſed & ſi quis,in prin.num.2. ver.vel dic Fulgo.
poſt num.2.Rom.1.verſ.aliquando vero Iacobin.de
S. Georg.num.2.in fine,Pau.de Caſt.num. 2. & 3.ff.
ſi quis caut.ſed huic rationi multum obſtant ea,quę
ſcripſi ſupra,num.decimonono,conſidera & cogita
tu ſubtilis.

46 Sexta ratio eſt,†quia quoties per alium fit quomi
nus id quod promiſſum eſt impleatur,perinde habe
tur ac ſi impletum fuiſſet,l.iure ciuili,& l cum pupil
lus,ff.de condit.& demonſtr.l.4.ff. de condi.inſti.l.3.
§.fin.ff.de condict.cau.da.cau.non ſeq.l.in iure ciuili
ff.de reg.iu.cum alijs in propoſito relatis per Cyri.in
ſumma crim.partic.prima,rub.13.de fideiuſſ.§ 4.nu
me.3.verſ.item ſi fortè in exilium,folio 61.col.4.ſed
ſic eſt,quod fideiuſſor non repreſentando reum ca-
pitaliter bannitum & condemnatum,non ſolum vi-
detur

detur impeditus per alium, verum etiam per iudicē ipsum, qui reum condemnauit, ergo &c. & ita per hanc particularem rationem propositam limitationem, vltra Cyrillū in loco præcitato, firmarunt Marsil. in d. rub. de fideiuss. sub num. 171. vers. item faciūt dicta per Speculatorem, Horat. Lut. cons. crimin. diuers. 163. numero 1. vers. sexta, quia non fuerit per fideiussorem, Nicol. Gualden. inter eadem cons. 166. num. 3. lib. primo, & si dixeris, isto casu difficultatem seu impedimentum superuenire nō facto iudicis, sed potius rei, qui delictum commisit, & pro quo fideiussor promisit, responde cum Claro, in practica. §. fina. quæstio. 46. vers. quæro, pone, in fine, quod quamuis isto casu factum iudicis processerit ex culpa & facto ipsius rei, non propterea debet fideiussor teneri, cum tempore debito monitus non fuerit, vt reum consi-
47 gnaret, † & vt dixi Nicol. Moron. in trac. de fide, treg. & pace, q. 128. num. 13. licet alias factum iudicis dicatur iustum, pro eo culpa tamen reputatur, etiam qđ culpa careat. l. si merces, §. culpæ, ff. loca. cum alijs ibi per eum allegatis, & per Franc. Hercul. qui bene ēt. loquitur in hoc puncto, in tracta. de caut. de non offenden. c. 23. num. 15.

Septima ratio sumi potest ex supra traditis, nume.
48 34. in secunda limitatione, † in qua diximus fideiussorem non teneri ad pęnam, quando repræsentatio rei est facta impossibilis per eius mortem naturalem, l. decesserit, ff. qui satisda. cogan. l. si homo mortuus. ff. verborum obligat. cum alijs supra in dicto numero 34. allegatis, ergo idem, quādo reus est mortuus ciuiliter, quia exules loco mortuorum habentur, l. 1. §. filium, ff. de bonorum possess. contra tabul. l. actione, §.
49 publicatione, ff. pro socio. & † vbi est idem effectus & eadem ratio, mors ciuilis æquiparatur naturali, gl. in clemen. ne Romani, in verbo, Moriente, de elect. Cy. post Dyn. in l. Deo nobis, circa principium, & ibi Bald. & alij, C. de episcop. & cleri ideo sicut per mortem naturalem liberatur fideiussor, eo quia non potest sistere eum, qui mortuus est naturaliter: ita pariter liberari debet, quando nō potest sistere eum, qui mortuus est ciuiliter, & sic bannitus & cōdemnatus qui nec in ciuitate, nec in iudicio stare potest, l. relegati, ff. de pœnis, l. is, qui reus, ff. de public. iudic. & paria sunt, quid esse impossibile iuris vel naturæ, gloss. in l. fina. ff. quæ sentent. sine appellatio. rescinden. & condemnatio seu exiliū dicit impossibilitas iuris, mors verò impossibilitas naturæ, vt declarat per illum textum Paulum de Castro in l. sed etsi quis, in principio ff. si quis caut.

50 Præceptum † autem iudicis impossibile vel iuris vel naturæ impossibilitate tanquam nullum seruandum minimè est, Bald. in l. si decesserit, ff. qui satisda. cogan. Ruyn. cons. 81. numero octauo, volum. quinto, Neuiz. cons. 61. numero 3. est text. in d. l. fin. ff. quæ senten. sine appella. rescinden. cum alijs in proposito in specie adductis & cumulatis per Horat. Lutium in dicto cons. crimin. diuers. 163. nume. 4. & pluribus sequen. libro primo, Cęphal. d. cons. 187. post numerum 9. libro 2.

51 Octaua ratio deduci potest in hūc modum, † nam certum est quod ad locum non tutum nemo comparere tenetur, textus est in clement. Pastoralis, §. esto, cum seq. extra de re iudic. capi. venerabilibus, vers. & hoc ipsum. de sent. excommun. in 6. cum alijs supra per nos relatis in titu. de inquisitione, quæst. 11. num. 55. & seqq. ergo bannitus & condemnatus pro vno delicto, iustam habet causam non comparendi si teneretur pro alio delicto, & præsertim si esset condemnatus capitaliter, quia comparendo vltra se mortem inferret, quod quam detestabile sit, pluribus demōstrat, Tiraquel. in tracta. de nobilita. capit. trigesimo primo, & seqnent. si excusatur reus principalis, ergo excusari etiam debet fideiussor, cum fideiussio tanquam accessoria ad principalem obligationem illius naturam sequi debeat, vt per Horat. Lutium, qui in terminis hanc deducit rationem, dicto cons. 163. nume. 12. quē refert & sequitur Felix Phœbeus de Asculo inter eadem cons. crimin. diuers. cons. vltimo, nume. 42. lib. 2.

Nona est ratio, & ea quidem generalis & relatiua
52 ad omnes præcedentes, † quod quælibet promissio faciendi, vel non contraueniendi intelligi semper debet, nisi qs ex iusta & legitima causa, & lege permittente conuenit, l. quidam cum filium, & ibi Barto. ff. de verborum obliga. l. si libertis, ff. de ope. libe. capit. Quintauallis, de iureiuran. l. fin. C. qui satisda. cogan. Ioachim. Miling. obseru. 2. centu. 19. Bos. tit. de carcerat. fideiussor. committen. nume. 48. Bertaz. cons. 80. num. 6. sed ex omnibus præcitatis rationibus, & præsertim propter difficultatem ac impossibilitatem facti satis apparet fideiussorem habere iustam non adimplendi promissa ergo, &c. sic in specie scripsit Horat. Lut. d. cons. crim. 163. nu. 22. li. 1. inter cons. crimi. diuerso. in folio.

53 Decima & vltima † ratio deducitur ex ijs, quæ in simili scripserunt, post Bal. Specu. Paridem de Put. & alios, quos allegant, Marsil. in d. rub. ff. de fideiussor. q. 12. nu. mihi 132. ver. facit etiam quod voluit Bal. Horat. Lutius d. cons. crim. diuerso. 263. num. 7. lib. 1. Cępha. cons. 187. numero 6. lib. 2. concludentes, quod si Potestas tenetur exhibere familiares suos, aut soluere, si vnus eorum commisit delictum, adeo vt eum Potestas exilio affecerit, nō tenebitur amplius illum repræsentare, quæ decisio est multum similis propositæ limitationi.

54 AMPLIA I. Hanc quartam limitationem, † vt procedat non solum quando reus principalis est condēnatus, vt dicit tex. in d. l. sed et si quis, ff. si quis cau. sed etiam si non sit condemnatus: sufficit enim liberationem fideiussoris denunciatio vel accusatio noui delicti per reum commissi, cuius timore aufugiat ēt quod nondum sit bannitus, vel cōdemnatus, sic em̄ videtur de mente Marsilij vbi supra allegati in rubr. de fideiussor. dicta quæstio. 19. numero 171. et sequē. vbi loquitur generaliter non solum quando reus est bannitus, sed etiam quando est simpliciter accusatus et timens capi fugam arripiat. et Marsilium vbi sup. refert et sequitur Horat. Lut. inter cons. crim. diuers. dicto consil. 162. nume decimoquinto, libro primo, vbi pariter loquir̄, quando reus est inquisitus de aliquo nouo delicto, etiam quod non sit condemnatus Thob. Non. d. cons. 103. num. 3. lib. primo, vbi etiam quod plus est, loquir̄ magis generaliter, quando reus commisit nouum delictum, etiam quod nōdum sit inquisitus, aut accusatus. Cępha. cons. 187. per totum libro secundo, vbi similiter loquitur in casu sequutę solum accusationis, & ibi nume. nono, reddit ratio-
55 nem, † quia de proximo banniendus habetur pro bannito, l. penultima, ff. de milita testamen. Castren. in l. tertia, §. si seruus, ff. de acquiren. possess. cum alijs ibi allegatis per eum, quem etiam ī proposito refert Nicol. Moron. in tracta. de fide, treg. et pace, quęstio. 128. post numerum 14. addo et Ioseph. Cumiam in ritus magnæ Curiæ Siciliæ, capitu. 65. num. 17. vbi ēt loquitur reo simpliciter accusato. et demum addo Hieronym. Gabriel. vbi supra allegatum in d. cousil. 181. num. 6. seqq. 12. seqq. 19. seqq. lib. primo, et cons. 173. num. 11. et omnibus seq. volum. secundo, in quibus consilijs acerrimè defendit ampliationem hanc præualere debere saltem in casu, in quo iam constat
56 et notorium est reum, † pro quo fuit pręstita fideiussio, commisisse delictum, de quo sit inquirendus et condem-

condemnandos: nunc enim, inquit ipse, nimis absurdum & inhumanum est cogere fideiussores ad pœnam, si eum non repræsentant, qui ad mortem certissimam proficisceretur: & opinio eorum, qui contrarium dixerunt, declaranda est, inquit Gabrielius eo loci, vt procedat quando non constat de delicto notorie commisso, vel quando requiritur repræsentari reum coram alio iudice, coram quo potest tutè comparere absq; timore noui delicti, alias generaliter intellecta tanquam minus rigorosa, sequenda non est, & quidem qui hanc sustinere voluerit opinionem, adducere etiam poterit, quod pro ea stringunt fere omnes, saltem maior pars rationum supra prolimitatione relatarum, numero quadragesimo, & sequentib. quæ rationes, si restrictè considerentur, sunt generales & militant, siue reus sit condemnatus, siue non [& post hæc impressa peruenit ad manus Mar. Ant. Eugen in dicto cons. secundo, num. 34. seq. vbi pluribus hanc eandem comprobat ampliationem, quod & idem expresse, affirmauit in cons. 67. nu. 1. & seqq. & cons. 68. nume. 10 & seq. & nume. 41. & seqq. vbi cum Hiero. Gabriel. vbi sup. respondet text. in d. l. sed. & si quis, §. illud, ff. si quis caut. qui vt mox dicam, solet in contrarium allegari, quod scilicet loquatur nō de reo qui est accusatus coram eodem iudice, sed coram alio diuersi territorij, & iurisdictionis, quo casu nisi sit condemnatus, potest tutè comparere, quia nō potest timere puniri de delicto per se commisso, vnde secus si quis accusatur coram eodem iudice a quo puniri potest, cum timor videtur iustus, & per consequens excusatur si non comparear. & ibi, numero 9. in fine, iuncto numero vigesimoquinto, testatur de veriori, æquiori, & humaniori sententia, adducēs in dictis consilijs, idem Eugen, & ad propositum Bullas Pij II. & Leonis X. volentes homicidas & alios si milesdelinquentes, ipso iure haberi pro condemnatis in pœnis in eis contentas, vnde iuris condemnatio supplet condemnationem hominis. ☞ Et in eodem casu, in quo consuluit Eugen. reperio latissimè, etiam consuluisse, & sensisse Honded. in cons. 11. numero duodecimo, & seq. 17. & seqq. 30. & omnibus seq. lib. primo, ibi in idem adducit Menoc. cons. 46. num. 8. lib. 1. & Ioan. Bottam cons. 30. num. 2. iuncto nu. 9. & seq. lib. 1.

57. Et quādo vltra accusationem, vel inquisitionem deuentum est ad aliquam citationem contra reum, puta ad respondendum inquisitioni; tunc etiam qđ ipse reus non sit bannitus, vel condemnatus, eo magis videtur fideiussor liberatus, quia isto casu propriè subintrat ratio considerata supra, numero 45. & seq. ea scilicet quod fideiussor videtur impeditus facto in dicis, prout in reo sic citato in terminis loquitur Kerculanus referendo Marsilium in loco prætacto; in suo tracta. de caut. de non offenden. capitu. 23. numero 15. in fine, & consuluit Bertazz. cons. 436. libro secundo, & ante illos multum bene loquitur Ange. in d. l. sed & si quis §. illud, numero primo, in princip. & numero secundo, ff. si quis caut. vbi in specie quærit, an citatio in causa capitali sit iusta causa reum non sistendi? & concludit per illum textum, solam citationem non excusare fideiussorem: Deinde conclusio nem hanc declarat procedere, quando fideiussor potest reum sistere, non obstante quod sit citatus in causa capitali, secus vbi non potest sistere reum sic citatum, quia tunc sola citatio operabitur idē, quod condemnatio, vt ibi per eum.

58. Et rursus † quando reus vltra citationem positus est in bannum, quod vt alias admonui in tit. de inquisitione, sub 11. quæstion. Doctores vocant primum & purgabile bannum, & sic quando non fuit condemnatus diffinitiuè, licet bannitus, tunc eo magis fideiussorem liberari scripsit Ioseph. Cumia in ritus Curia Siciliæ, capit. 67. sub numero 9. vers. sed ego puto, expresse dicens fideiussorem non posse cogi ad exhibendum reum bannum non solum banno inexpurgabili (prout est, quando fuit condemnatus, primum que bannum in cōdemnationem trāsiuit) sed etiam bannitum banno purgabili. & reddit rationem, quia iam ille reus, qui bannitus est propter aliud crimē sibi imputatum, ppsitus est in fuga, culpa & facto officialis, & licet præcesserit culpa et factum rei principalis, qui delictum commisit, hæc tamen culpa attendenda non est, quia fideiussor non fuit monitus tempore debito, videlicet ante delictum, ideo non tenetur, vt per Specula. Nell. Boss. Cataniam et alios in locis ibi per eum allegatis, Addo et Albe. in l. si decesserit, numero decimotertio ff. qui satisdare cogantur vbi simpliciter loquitur nulla facta mentione condemnationis de banno inflicto ante moram fideiussoris, dicitque per illam liberari fideiussorem, et quod ita communiter ✝ seruatur.

59. Contrarium, † quod in uno ad liberādum fideiussorem nō sufficit rei principalis sola accusatio vel inquisitio, sed requiratur condemnatio, probari videtur in d. l. sed et si quis, §. illud, ff. si quis cau. dum per hec verba disponit: *Illud sciendum est, non qui ideo is non steterit, quia capitis reus factus est, in ea causa esse tui exceptione vti non possit.* iste §. ad hoc ne sit contrarius principio suæ legis, exponitur per glos. ibi in verbo, reus, vt loquatur in eo, qui factus est capitis reus non per cōdemnationem, vt in principio d. legis, sed per accusationem, argumento tex. in l. reum, C. de procurat. et in l. Pautonius, §. rei, ff. de acquirenda hæredita. et ✝ per istum textum, iuncta glos. prædicta ad liberandum fideiussorem de repræsentando solam accusationem aut inquisitionem delicti post fideiussionem, per reum commissi, non sufficere scripserunt Bartol. in dicto §. illud, in principio, Castren. ibidem in summario, vbi generaliter loquitur in omni pendentia processus, & in dicta l. sed & si quis, in principio, versicul. secus si non erat condemnatus, Alexand. in eodem §. illud, versicu. in glos. in verbo, posset, ubi expresse dicit, quod ille § ponit differentiam inter accusatum & condemnatum, de quo in principio illius l. sed, & si quis. idem Francisc. Hercul. de caut. de non offenden. dicto capitu. vigesimoquarto, numero decimosexto, in fine, vbi quod timor ex sola inquisitione non prodest, & numero decimoseptimo, versicu. & tunc aut pendet processus. Ioseph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Sicul. capitu. 65. numero decimooctauo, versicu. contrarium, quādo fideiussor, &c. ubi cōcludit, fideiussorem semper teneri, quando reus se absentat ex solo timore delicti per ipsum perpetrati, ✝ & ita communiter per Doctores non teneri inficia rur idem Hieron. Gabriel. consilio 181. numero vigesimo, libro primo, quem refert Bonacosa in suis, commun. opin. parte prima, versi. fideiussores rei delicti, folio. mihi 7. columna secunda, Bertaz. cōsilio 500. nume. 6. & seqq. li. 2. & nouissimè Flamin. Cartar. in suo tract. de execu. sent. capto bannito, ca. primo, num. 472. seqq. vbi testatur de veriori, & magis com. ✝ muni opinione. ✝ & cum hac contraria opinione p. transiit et vltra Andr. Fachin. post huius libri tertiā Impressionem habitus controuer. Iuris lib. nono, ca pitulo 75.

60. Et in specie contra ea, † quæ supra relata sunt, nu. 57. quod nedū inquisitio aut accusatio, sed quod nec citatio rei principalis post porrectam contra ipsum accusationem aut formatam inquisitionem, non excuset fideiussorem ab eiusdem rei repræsentatione, expresse tradiderunt Bar. & Alex. in d. l. sed, & si quis §. illud, ff. si quis cau.

Et

60 Et etiam in casu,† in quo vltra citationem interuenit bannum, si tamen non est sequuta condemnatio quod pariter fideiussor non sit liberatus, expresse et scripsit Angel. in d. l. sed & si quis, in princip. vers. vnde si non esset condemnatus, ff. si quis caut. inquiens quod si reus non est condemnatus, sed exbannitus, potestque suam moram purgare, & comparere, non ignoscitur, nec ei, nec fideiussoribus, quoniam cessat ratio excusans fideiussorem, videlicet impossibilitas sistendi, & hoc dictum Angeli refert & sequitur in proposito Flam. Carta. vbi supra, dicto capit. primo, numero 470.

61 Quid dicendum? Prima opinio est multum æqua,
* secunda autem est communior,† ideo pro resolutione distinguendum esse putarem in hunc modum, quod aut reus pro quo fuit præstita fideiussio, est simpliciter accusatus, denunciatus, vel inquisitus, aut vero etiam citatus, vel bannitus, licet nondum condemnatus. Primo casu, si superueniunt noua inditia de delicto, pro quo reus erat inquisitus vel incarceratus tempore præstitæ fideiussionis, & sic iudex habet iustam causam reuocandi reum pro antiquo delicto, quem etiam reuocasset, & si nouum delictum non commisisset: & tunc subsistente dicta legitima causa requirendi, crederem posse sustineri communem opinionem, (licèt iudicio meo multum duram & rigorosam,) quod scilicet illum non repræsentando fideiussor teneatur ad conuentam pœnam, etiam quod ipse reus sit inquisitus vel accusatus pro nouo delicto capitali, & multo magis si nondum fuerit accusatus aut inquisitus, non enim debet hoc delictum delinquenti patrocinari, nec fideiussori qui pro eo promisit, & secundum istos terminos potest admitti prædicta communis opinio quam (vt verum fatear) sæpius etiam in practica seruari vidi contra fideiussorem,
† per tex. & communem † intellectum dicta l. sed & si quis, §. illud, & ibi glo. ff. si quis caut. cum alijs allegatis sup. numero 59. ✠ Et in ijs terminis loquitur. Andr. Fachin. vbi sup. pro secunda opinione allegatis d. 975. in fi. dum præsupponit in iudice iustam causam reuocandi reum.

63 Si vero† commisso nouo delicto per reum nulla superuenerint inditia super antiquo delicto, pro quo idem reus fideussorem dederat, nullamque iustam causam habeat iudex illum reuocandi pro eo delicto pro quo alias fuerat vel inquisitus vel condemnatus de qua re dixi sup. in titu. de inquisitione, quæst. quarta, nume. 25. & tunc cum dignoscatur aperta iudicis malitia, qui reum re vera habere intendit non ex antiqua causa, sed ex noua propter nouum cõmissum delictum, ad quam nouam causam fideiussor minimè se obligasse censendus est, vt sup. probaui, nume. 31. idcirco eundem fideiussorem isto casu minimè teneri repræsentare reum, etiam quod pro nouo delicto nondum condemnatus sit, nec citatus, nec etiam accusatus, aut inquisitus, multo verius crederem, præsertim delicto existente notorio, prout in terminis hoc idem affirmarunt Thob. Non. d. cons. 103. num. 5. Hier. Gabriel. d. cons. 181. nume. 25. lib. 1. certum e-
64 nim est, † quod reus sub fideiussore relatus eo quia contra ipsum nihil releuans fuerat deductum, nõ potest per iudicem reuocari ad carceres, nisi nouis superuenientibus inditijs, & illis quidem vrgentiorib. primis, vt per Folle. in pract. crimin. in framen. num. 251. Boss. qui ita seruari testatur, tit. de sent. num. 61. Thob. Non. dicto cons. 103. num. 5. & reuocatus nõ
65 tenetur comparere: † ergo nec tenebitur fideiussor, qui regulariter in plus teneri non potest, quam teneatur ipse principalis, l. Græcè. §. illud, ff. de fideiussor. Bos. in titu. de carcera. fideiussor. committen. nu.
66 52. ver. nõ enim potest obligari fideiussor. † promissio enim de repræsentando aliquem etiam cũ clausula, toties quoties, intelligenda est secundum naturã indicij, id est toties, quoties opus fuerit, & donec opus fuerit, vt sistatur, vt declaratur Nell. in tract. de baun. parte prima, secundi tempor. quæstio. 15. & tradunt post Bartolum Doctores in l. si quis reum, ff. de cust. reorum, sed nouis non superuenientibus inditijs nõ est opus amplius reum repræsentare, vt dixi, ergo fideiussor eo casu minimè tenebitur, argumento text. in l. secunda, ff. si quis cau. & in l. cum quærebatur, §. penultima ff. iudic. sol. quibus iuribus probatur fideiuss-
67 sionem de aliquem sistendo expirare statim atque reus condemnari amplius nõ potest occasione illius
68 causæ, pro qua fuit præstita dicta fideiussio. † & propterea si reus etiam quod repræsentaretur esset absoluendus, tunc cessante fisci interesse, non potest ob illius non repræsentationem fideiussor cõueniri ad soluendum pœnam cõuentam, vt pluribus docet idem Gabriel. d. cons. 181. num. 6. & 7. lib. 1. sed nouis non superuenientibus inditijs reum etiam repræsentatus nõ posset nisi absolui, ergo illius nõ repræsentatio nõ facit incidere fideiussorem in pœnam. Quare, vt ad propositum redeam, concludo quod quando reus alias pro vna delicto detentus etiam sub fideiussore relaxatus, quia nihil releuans contra ipsum deductum erat, commisit aliud delictum, præsertim notorium, ob quod timens curiam aufugiat, etiam quod nondum pro illo nouo delicto fuerit per eãdem curiam citatus, bannitus aut condemnatus, sed solummodo accusatus, aut denunciatus, & etiam non accusatus, nec denunciatus, & ob dictam fugam non possit fideiussor illum repræsentare, tunc si idem reus reuocetur a iudice nullis superuenientibus nouis inditijs super delicto, pro quo fuit præstita fideiussio, non tenetur fideiussor illum non repræsentando ad aliquã pœnam, & iudici agenti ad hanc repræsentationem obstabit exceptio l. dolo facit, ff. de doli except. cum vulgaribus, & in istis terminis potest procedere ampliatio supra posita, numero 56. & declarari opinio illorum, qui contrariũ magis communiter testati sunt sup. nume. 59. & quidem (vt verum fatear) est distinctio multum æqua & rationabilis & in consulendo ac iudicando tenenda, licet bursæ fiscali nõ multum amica, & secundum eam alias obtinui in tribunali Illustrissimi Vicarij Vrbis corã Reuerendissimo tunc Vicegerente Domino Pirro Taro, dũ vixit, viro quidem sapientissimo & integerrimo. ✠ Et videtur etiã de mente. Andr. Fachi. controuer. iur. d. lib. nono, eodem capitul. 75. in fine vbi secundam supra relatam opinionem admittit quando iudex reuocat reum iusta existente causa tacite sentiens contrarium quando iusta non adest causa.

69 Secundo vero casu,† quando scilicet reus non solum est accusatus vel ĩquisitus, sed etiam citatus aut bannitus primo banno expurgabili, licèt nondũ condemnatus, & tunc licet varij varia dixerint, vt supra retuli, numero quinquagesimosexto, & sequent. & nume. 60. & sequen. veriorem & æquiorem tamẽ eorum opinionem crediderim, qui dixerunt indistincte fideiussorem nõ teneri, quando reus ob talem citationem vel bannum aufugit, talis enim fuga videtur causata culpa & facto iudicis, ideo fideiussorem excusar, per ea quæ supra scripsi, nume. quadragesi-
* mosexto, & seq. & cõcordat cõmunis cautela Doctorum, de qua paulo infra dicam, nu. 79. volentium antequam reus citetur vel bãniatur, fideiussorem requiri & constitui in mora, & tacitè ob id sentientiũ, fideiussorem non teneri, si prius citetur vel banniatur ipse reus.

Et licèt istud factum iudicis sit iustum & causatũ culpa rei delinquentis, culpa tamen nõ caret, cum fideiussorem

deiussorem non requisiuerit tempore debito,vt sup.
probaui,d.nu.46.47.& nu.58.in fin.vbi tradita hic re
petere non est necesse.

AMPLIA II. Eandem quartam limitationem
70 procedere† non solum, quando reus prius condem-
natur pro delicto commisso ante fideiussionem præ
stitam, sed etiam si condemnetur pro delicto nouo
post datum fideiussorem parato, quicquid in contra
rium dixerit glo.in l.sed etsi quis,§.illud,in verbo,vt
non possit,ver.vel dic quod est verius,ff.si quis caut.
& post glos.Bald.in d.l.sed etsi quis,in princ.legis,&
in dicto §. illud, vbi per illum textum facit conclu-
sionem, quod condemnatio superueniens ex causa
præcedenti,excusat non comparentem in alia causa
& eius fideiussorem, secus si emanat ex culpa sub-
sequenti.

Aut enim,inquit Baldus, promissio præcedit cul-
pam,& tunc non excusatur promittēs,quia culpa se-
quens ordinatur ad impedimentum sistendi,si verò
culpa,ex qua sequuta est condemnatio pręcedit pro
missionem, & tunc excusatur fideiussor, quoniam
ista culpa pręcedens non ordinatur ad impedimen-
tum sistendi,iste enim glossæ & Baldi intellectus ad
* illum textum communiter,* sed tacitè reprobatur
per omnes Doctores allegatos supra,numero trigesi
monono,qui præsertim loquūtur,quando reus post
præstitam fideiussionem,nouum commisit delictū,
& expresse eidem intellectui non assentit Barto.in d.
§.illud,in fine,versi. vel dic.& ibidem Ange.num.se
cundo,vbi propterea dicit,quod licet culpa fuerit cō
missa post fideiussionem,& per eam impediatur re-
presentatio,non tamen debet nocere fideiussori,quo
niam non fuit principaliter ad iustum effectum im-
pediendi representationem ordinata,arguměto tex.
in l.secunda.§.si non propter,ff.si quis caut.l.si vehē
da,§.idem iuris,ff.ad l.Rhod.de Iac.in l.sinautem,§.
si homo,ff.de rei vend.)si.n.fuisset principaliter ad id
ordinata,& sic affectata,tunc sine dubio non excusat
fideiussorem,vt paulo infra dicam in sublimitationi
bus huius quartæ limitationis) & per eandem ratio-
nem hanc ampliationem firmarunt etiam in eodem
§.illud,Cast.sub nume.2.& Alex.ante num.1.in ver.
in glo.in verbo,possit,&c.vbi & idem tenentes alle-
gat etiam Fulg.& Romanum,ex quibus vt prędixi,
facile dici potest glossę & Baldi intellectum commu
† niter† reprobari,& ampliationem magis communi-
ter esse receptam, (prout & post hæc impressa repe-
rio idem testantem Mar.Euge.d.cons.68.nu.8.iniun
cto num.48.seq.

AMPLIA III. Dictam quartam limitationem
71 procedere, etiam quod reo principali condemnato
capitaliter offeratur saluus conductus super delicto,
de quo,est condemnatus,adhuc enim si ille non ob-
stante oblatione dicti salui conductus non intendit
comparere,excusatur fideiussor qui ipsum represen-
tare promisit,vt in terminis scripserunt Gand.in tit.
de aliquibus quæst.varijs,nume.20. vers.sed pone ꝙ
Potestas.Hora.Lut.cons.crim.diuers.163. nume.15.
in fi.& latius cons.197.per totum,lib.1.Thob. Non.
inter eadem cons.crim.cons.165.num.2.ver. Nec ob
stat,eodem lib.1. Franc.Hercul. in tracta.de caut.de
non offenden.ca.23 num.16.Bertaz.cons.416.nume.
3.lib.secundo. ☞ Honded.cons.11.numero61. &
sequen.lib.1.

72 Non†enim tenetur quis credere literis salui cōdu
ctus,quando agitur de periculo capitali,cap.accedēs,
il secondo,& ibi Fely.nume.3.vt lite non contestata,
gloss.in c.ex parte,in verbo,periculosum,de appella.
Imola in l.is,qui reus colum.fi.ff.de publ.iudic.Affl.
73 decis.289.num.21.†& saluum conductum fragilem
esse cautionem probatur in l.qui ita.§.1.ff.ad Trebe.
& experientia, quæ est rerum magistra, id quotidie
nos docet: quare excusandum eum, qui vbi agitur
de periculo vitæ,non vult comparere sub fiducia sal
ui conductus,probat pariter tex.in l.de ætate,ff.codē
titul.& in omnem euentum, prout bene considerat
Hora.Lut.in dicto cons.167.num.13.seq.dato etiam
quod saluus conductus iustissimū redderet condem
natum in loco,in quo condemnatus est,& in quo ci
tatur ad comparendum,non tamen eundem tutum
reddet in itinere, quin tanquam capitaliter bannitus
& condemnatus possit impune occidi. Banna enim
& cōdemnationes sunt publica & manifesta, saluus
74 conductus autem paucis innotescit:† ideo occidens
bannitum habentem saluum conductum non publi
catum,minimè puniri potest,Albe in tract.statut.4.
par.q.37.in fi.Alexand.cons.65.ad fi.volum.3.Goza.
cons.61.per totum,Bald.cons.9.volum.3.Cast.cons.
99 volum.primo,& dato rursus quod iste saluus con
ductus publicaretur etiam in loco,in quo ille fuit bā
nitus & condemnatus,non per hoc tamen erit iustus
ipse reus,qui iam ad longinquas partes propter ban-
num & condemnationem aufugit,quin in longo iti
nere non possit occidi ab alijs, qui dictæ publicatio-
nis nuper factæ,& nondum notoriè notitiam non ha
75 bēt,igi† cum in os casu saluus cōductus non reddat
tutū hunc condemnatum, non comparendo excusa
tur & ipse,& fideiussor.& licet contra hanc amplia-
tionem apertè senserit Ang.in l.si decesserit,post nu
merum quintum,vers.idem dicam vbi concludit fi-
deiussorem non excusari, quando cessat impossibili
tas representandi reum, vtputa quod ei detur fidan-
† tia,prout communiter* fieri testatur: labitur tamen
Angelus, dum credit per oblationem salui condu-
ctus cessare impossibilitatem sistendi: quia vt prędi
xi,iustè reus condemnatus timere potest de illius ob
seruantia, nec omnino saluus conductus ipsum tu-
tum reddit,vt supra probaui,saltem in itinere,& am
plius iam ista representatio facta est difficilis facto,
& culpa iudicis, qui reum posuit in fuga illum ban-
niendo,& condemnando,quare non debet teneri fi-
deiussor requisitus post bannum & condemnationē
& sic in non debito tempore ad ea,quæ scripsi supra
num.46.& 47.& propterea non obstante Angeli do
ctrina fideiussorem excusari,si facta diligentia de re-
presentando reum cōdemnatum cum oblatione sal
ui conductus,illum representare non potest, in ter-
minis consuluit Hiero.Gabr.dicto cons.181.nume.
25.& 24.lib.1.quem refert & sequitur Bonacos.in cō
mu.opi parte prima,sub vers. fideiussores tenentur
representare reum,fol. mihi 71.columna prima rela
tus etiam per Flam.Carta.in tracta.de exequut.sen-
ten.capto bannito,capim.primo,numero 47.in fine
& faciunt ad hanc ampliationem,quæ vt sup.scripsi
in titu.de inquisitione,quæstio.vndecima,sub nume
ro 56.vbi posui de simili saluo conducto oblato no-
lenti comparere ad locum non tutum ob capitales
inimicitias.

AMPLIA IIII. Eandem quartam principalem
76 limitationem,†vt procedat non solum quando reus
condemnatus est ab illo eodem iudice, coram quo
fuit præstita fideiussio,sed etiam si condemnatio sit
ab alio iudice*, adhuc enim fideiussorem non teneri
illum representare propter difficultatem superueniē
tem,& quia res non permansit in codē statu, in quo
erat tempore fideiussionis,& pluribus alijs rationib.
consuluit idem Horat.Lut.cons.crimi.diuer.163.nu
mero vigesimonono,lib.primo,et inter eadem con-
sil.Rayn.Perus.cons.164.sub nume. secūdo, et ibidē
Nicol.Gualden.cons.166.num.5.et hęc ampliatio si
ne dubio procedit, quando condemnatus à diuerso
iudice nō posset tutè venire,vel stare in loco illius iu-
dicis,

dicis, vbi prestita fuit fideiussio: vel quia omnia loca sint sub eodem Principe, vel dubitetur de remissione, vel alias quomodocunque: sic enim in istis terminis loquuntur praefati Consulentes, & verum dicunt.

77 At† si loca sint diuersa, & sub diuersis Principibus posita, ita quod condemnatus in vno loco potest tutè venire, & stare in loco prestitæ fideiussionis absq; vllo periculo vitę suæ, & sine timore remissionis, tūc contrarium forte videtur verius, prout videtur etiam de mente Hieronymi Gabriel. in dicto consilio 181. numero 20. versiculo, quia si leges ipsę rectè considerentur, libro primo, vbi quod si rectè consideretur textus in dicta l. sed & si quis, §. primo, ff. si quis cau. volens fideiussorem nō liberari ex eo quod capitis reus factus sit: apparebit dictum textum loqui de eo, qui sistendus est coram alio iudice, coram quo potest tutè comparere, secus si coram eodē iudice, qui ipsum capitis reum fecit, & coram quo non potest tutè cōparere, licet in alio proposito videlicet, an sola rei accusatio vel inquisitio excuset fideiussorem, textum illum interpretando generaliter, etiam si reus sistendus sit coram eodem iudice, verius crediderit Flam. Carta. de exequu. senten. capto bannito, capitulo primo, numero 475. de quo latius dixi supra, numero 54. sequen.

SVBLIMITA I. Propositam quartam principalem limitationem, † vt non procedat, quando reus 78 bannitus & condemnatus est post moram fideiussoris iam commissam in illum non representando, ista enim mora nō tollitur, nec excusat fideiussorem propter subsequens bannum, vel condemnationem, vt bene probat textus inductus in alio proposito supra, nume. trigesimosexto, in l. si decesserit, in fine, ff. qui satisda. cogātur, & in dicta l. sed & si quis, & ibi glos. prima, in princip. quę ponderat verbum, Ante, in textu positum, ff. si quis caut. & per ista iura hoc firmarunt Albe. in d. l. si decesserit, numero decimotertio, & in d. l. sed & si quis, nu. 3. in fine, vers. si autem post moram promissoris, Bald. in l. si vero pro condemnato. nume. 1. ver. secundo opponitur, & numero 3. versic. & tunc autpręcessit mora, ff. qui satisda. coga. Angelus eadem l. sed & si quis in princip. versicu. & eodem modo, & in l. secūda, §. qui exhibendi, nume. 4. vers. an fideiussor, C. de custod. reo. Specu. in tit. de accusa. § sequitur, numero decimoseptimo, in fine, versicu. nisi fuisset in mora. Gandi. in titul. de aliquibus, quæstio. varijs, numero. 19. in fi. versicu. sed contra videtur, Boss. in titu. de carcerat. fideiussor. commit. nume. 66. in fi. Horat. Lut. inter cons. crimi. diuerso. dicto cons. 163. nume. 18. ad medium, lib. 1. Franc. Hercul. in tracta. de cau. de non offenden. ca. 23. num. 16. vers. limita tamen hoc dictum, & nu. 17. in fi. ex quibus facilè dignoscitur hanc sublimitationem esse cō* muniter * receptam.

79 AMPLIA Hanc primam sublimitationem, † vt procedat nō solum, quando delictum fuit patratum per reum post moram fideiussoris (quo casu eadem limitatio nullam prorsus habet difficultatem, nec de facto:) sed etiam quando delicto commisso ante moram dicti fideiussoris, iudex tamen illum requirit ad representandum reum, & ob non representationē constituit in mora antequam reum banniat vel condemnet pro delicto per eum commisso: Moram enim fideiussoris in proposito considerant Doctores non ante delictum commissum, sed ante condemnationem, citationem vel bannum, et ideo cautela est, est, vt patrato delicto per reum, pro quo fuit præstita fideiussio: iudex antequam eūdem reum citet, vel condemnet, requirit fideiussorem ad ipsum representandum, et si illum non representauerit, pœnam exiget, etiam quod velit se excusare propter nouum delictum a reo commissum, cōdemnatio enim est illa, quæ excusat fideiussorem, et non delictum, secundū * magis communem, * de qua restantur supra relati Doctores, nume. quinquagesimonono, et in terminis prædictam cautelam approbauit præcipuè Albe. in l. si decesserit, num. 13. ff. qui satisd. cogan. vbi testatur communiter * vidisse seruari, quod si principalis banniatur antequam fideiussor fuerit in mora representandi, liberatur fideiussor. et ideo inquit Alberic. cauti iudices antequam procedant ab banniendum principalem, requirunt fideiussores de representando, et illis pręcipiunt, vt intra certum terminum reū representent, et si non representant procedant ad dādum bannum ipsi principali, et non per hoc excusantur fideiussores, qui iam erant in mora, eratque per eos commissa pœna ante bannum datum, quod et idem affirmarunt plures consulentes inter consil. crimi diuerso. conso. 64. num. 2. et cons. 166. pariter nume. secundo, volum. 1. et cons. vlt. num. 47. in fi. volu. 2. Bos. in tit. de carce. fideiusso. committen. nume. 51. in fi. vbi refert et sequitur Albericum in loco citato, Clar. in practi. §. fi. quæst. 46. sub ver. quæro, pone ibi, *propterea iudex, &c.* et paulo inf. ibi, *soles enim primo citari fideiussor, &c.* Hercul. in tracta. de caut. de non offenden. cap. 23. nume. 16. ad finem, vers. et datur cautela, Nicol. Moron. in tractat. de fide, tregua et pace, quæstio 128. numero vndecimo, vbi quod ita faciunt practici officiales, Ioseph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Siciliæ, capit. 67. nume. decimo, vbi testatur, quod hodie practicatur non solum in Regno Neapolis, et Sicilię, sed etiam in omnibus alijs Curijs, prout idem testatur Carauita relatus per Clarum vbi supra, super ritu magnæ Curiæ 138. numero 3. in fi. Bertazz. consil. 500. numero 8. seq. li. secundo, et nouissimè hanc * cautelam communem * tradi per Doctores testatur Flam. Car. in tract. de exeq. sent. capto bannito, cap. 1. num. 478.

80 LIMITANDO Hanc ampliationem, † quæ negari non potest quin communiter * recepta sit per Doctores, & etiam in practica, aduerte quod contra eam facere videntur omnes fere rationes supra considerata, num. 40. seqq. quæ habent locum statim quod representatio est facta impossibilis, vel difficilis propter fugam principalis rei delinquentis, etiam quod fideiussor postea sit requisitus, & constitutus in mora. item contra eandem limitationem etiam sentire videntur omnes Doctores supra allegati, numer. 59. volentes, fideiussorem liberari ex sola accusatione, vel inquisitione rei principalis, ex quo tacite infertur quod non potest constitui in mora fideiussor qui citatur ad representandum eum, quem de iure representare non tenetur, & præfatam cautelam ad illaqueandas animas iudicum non sine ratione inuentam fuisse dixit Hieron. Gabr. d. cons. 181. in figuratione casus illius consilij, lib. 1. ideo pro illius declaratione vide ea, quæ dixi supra, nu. 92. & seqq. cōcludasque quod si post commissum delictum reus principalis aufugiat, & pro illo antiquo delicto, p quo fuit præstita fideiussio. nulla superueniant inditia quibus iure possit iudex fideiussorem requirere ad representandum reum, tūc quia eiusdem iudicis dolus, & malitia est aperta quod illū intendit habere non pro antiqua causa, pro qua fuit promissū, sed noua ad quā fideiussor nō censetur se obligasse, vt supra dixi, nume. 31. poterit sine dubio fideiussor doli exceptione se tueri, nec vllo pacto potest dici, quod constituatur in mora, cum citetur ad representādum eum, quem de iure representare non tenetur, iuxta ea, quæ deduxi supra, numer. 63. & seqq. quod si fortan super antiquo delicto, pro quo fuit præstita fideiussio, superue-

nerunt

nerint noua inditia, quibus poreſt iudex reum reuo-
care, & illo caſu poteſt admitti cautela prędicta, licet
iudicio meo multum dura, & rigoroſa, cum iam re-
prælentatio ſit facta difficilis propter fugam dicti rei
ſed poſtquam ita communiter iudices ſibi volunta
ti, ut plurimum adhęrentes, cautelam prędictam ad
mitterunt, aduerte tu iudex poſt hęc ſcripta, ut nun-
quam illam admittas niſi in caſu, in quo noua ſuper
ueuerint inditia, vt dici, alias eſset expreſſa malitia,
in qua perſiſtens illaqueares cũ cautela prędicta ani-
mam tuam, & nõ fideiuſsorem, ut dicit Hier. Gabr.
in loco citato.

SVBLIMITA II. Eandem quartam principa-
81 lem limitationem † non procedere, quando bannũ,
& condemnatio rei principalis fuiſset procurata, &
affectata per fideiuſsorem, nam tunc fideiuſsor non
liberatur, argumento tex. in l. 2. §. fin. ff. si quis cau.
vbi probatur, quód detentus ab uno iudice non ex-
cuſatur a non comparendo coram alio iudice, quan
do talis detentio fuit affectata, & procurata. Item, &
ar. l. si eum, §. 1. ff. eo. cum aliis ſupra allegatis, num.
55. vbi probaui non excuſari fideiuſsorem ob mor-
tem naturalem rei principalis, quando illa fuit pro-
curata, & affectata per dictum fideiuſsorem. Ita pari
ter non excuſabitur in morte ciuili affectata; & per
iſtã iura hanc ſublimitationem optimè comprobat
Bar. in l. si vero pro cõdemnato. num. 2. ff. qui ſatiſda.
cogan. ubi ponit quęſtionem in quodam Doctore
Bononienſe, qui promiſerat repręſentare quendam
ſcholarem, ſcholaris aufugit, ſic Doctor fecit ipſum
ſcholarẽ ex bãniri ex alia cauſa, poſtea cũ iudex prę-
cepiſset ipſi Doctori ut ſcholarem exhiberet, dixit
Doctor, Domine, ſum liberatus per bannum datum
ipſi ſcholari. inquit Bar. in hoc themate, in quo prę-
ſupponitur, dictum ſcholarem fuiſse exbãnitũ ad pro
curationem Doctoris fideiuſsoris minimè liberatũ
eſse ipſum fideiuſsorem, quicquid in cõtrarium ſen
ſiſse uideatur Guliel. de Cuneo ibi per eum relatus,
& hanc Bartoli opinionem contra Gulielm. & pro-
poſitam ſublimitationẽ reſpectiuè ſequuti ſunt Al-
ber. in l. ſed, & si quis in prin. num. 2. ff. si quis caut. et
in l. si deceſſerit. nu. 2. versicul. & ex iſta ſolutione. ff.
qui ſatiſda. cogan. vbi dicit, quod iſte Doctor Bono-
nienſis, de quo per Bar. vocabatur Aldricus, Ang. in
d. l. si deceſſerit, nu. 5. verſ. ſed certè si poſset doceri.
Ale. in pręallegata l. si vero, num. 3. & 4. vbi reſpon-
det rationibus Fulgoſii, qui cũ Gulielmo de Cuneo
contra Bart. tenebat, Caſtren. in d. l. ſed, & si quis, nu-
mero tertio, in fine, Bald. in eadem l. ſed, & si quis, §.
illud verſ. & hoc nota. vbi dat unum ſimile, Iaſon in
dicta l. si vero, nu. ſexto, & ſeqq. vbi refert rationem
Bar. Fulgoſii, & Alex. in locis pręcitatis, deinde dixit
opinionem Bartoli eſse tenendam per regulam, † q d
factum quod alias de iure communi prodeſſet, & li-
beraret, non prodeſt, & liberat, quando eſt affectatũ,
per l. si ſeruus, plurium, §. si quis ante, ff. de leg. & per
d. l. 2. §. fi. in uerbo, nam si ipſe affectauit, & ibi Bar. &
alii, ff. si quis caut. cum aliis ibi p eum allegatis, & p
Mart. qui pariter pluribus hanc comprobat concluſ-
sionem, in rub. ff. de fideiuſsor. in 19. quęſt. num. 175.
verſ. quod eſt intelligendum, & limitandũ, & ſeqq.
Cyril. in ſumma cri. particu. 1. rubr. 13. de fideiuſſor.
§. 4. nume. 3. verſi. ſimili modo exceptio datur, folio
mihi 62. a tergo, columna ſecunda, Boſs. in tit. de car
cerat. fideiuſsor. committen. nu. 41. in fine, Fran. Her
cul. in tract. de caut. de non offenden. capitu. 23. nu.
16. verſ. niſi hoc fideiuſsor procuraſset, ex quibus pa-
ter, hanc ſublimitationem poſse dici communiter
* receptam, * quicquid in contrarium ſenſerint idem
Ang. in l. 2. qui exhibendi, numero quarto in ſi. ver.
audi ergo tu, qui fideiuſſiſti, ff. de cuſtod. reo. & Hor
rat. Luc. conſilio criminal. diuerſ. 163. numero 16. li-
bro primo.

83 SVBLIMITA III. Vt tunc demum proper
bannum, & condemnationem rei principalis libere
tur fideiuſſor, quando illud bannum, ſeu condemna
tio datur pro diuerſo delicto ab eo, pro quo fuit præ-
ſtita fideiuſsio, vnde ſecus si banniretur, & condem-
naretur pro eodem delicto, quia non per hoc libera-
tur fideiuſſor; ſic enim poſt glo. & Specul. quos alle-
gat, in dicto tit. de accuſar. §. ſequitur, num. 17. cõclu
dit Ange. in l. si vero pro cõdemnato, in fi. principij,
verſic. si verò reus condemnaretur. ff. qui ſatiſda co-
gan. & in l. ſed, & si quis, in princ. verſic. nam si pro il
la condemnaretur, ff. si quis caut. Foller. in pract. cri-
min. in fragmen. num. 2 4. in fine, verſi. ſecus si eſſet
bannitus pro eodem delicto, Ioſeph. Cumia ſuper ri
tu Curiæ Siciliæ, capit. 65 num. 17. Franc. Hercul. de
caut. de non offenden. capitu. 23. nume. 17. Boſs. in ti.
de carcerat. fideiuſsor. committen. numero 41. verſi.
& hoc, quãdo propter idem delictum, &c. & nume
84 ro 43. † vbi declarat hanc ſublimitationem non pro-
cedere, quando etiam confiſcarentur bona ipſius rei
principalis, quia tunc liberatur fideiuſſor ſequuto
banno, etiam ex eadem cauſã pro qua fuit fideiuſ-
ſum, l. in fraudem, §. principalis, ff. de iure fiſci Bart.
in l. capitis, ff. de fideiuſsor. & in d. l. si vero, in princi.
columna fina. ff. qui ſatiſda. cogan. cum aliis ibi per
85 Boſsium allegatis, & aduerte, † quod licet contra
hanc ſublimitationem ſenſerit Clar. in practic. §. fi.
quæſtio. 46. ſub verſicu. quæro, pone. ibi, *ſed contrarium tenent, &c.* allegans Bal. in l. qui crimen, nu. 12. C. qui
accuſa. non poſs. & ita etiam apud eum de facto ſer
uari teſtetur, & cum hac cõtraria opinione videatur
obiter perſtranſire Frãciſc. Marc. deciſio. Delphinat.
797. numero quarto, non per hoc tamen crederem
ab ea recedendum: quia vt vides, magis communi-
† ter à Doctoribus recipitur. Nec Bald. per Clarum
allegatus in dicta leg. qui crimen, numero duodeci-
mo, dicit in libro meo id, ad quod allegatur, & si a-
pud eum ita de facto ſeruatur, nõ ſic ego teſtari poſ-
ſum apud nos de facto ſeruari, cum nunquam me-
minerim caſum contigiſſe, quia non ſunt ita fatui
iudices, vt cum habeant fideiuſsorem de repræſen-
tando, omiſso fideiuſsore velint cum citationibus
& bannis reum ponere in fuga pro eodem delicto,
pro quo fuit præſtita fideiuſsio, licet bene aliquan-
do omiſso fideiuſsore dubitantes de rei fuga ſoleant
ipſum carcerari mandare, quo caſu, an fideiuſsor
ſit liberatus per attentatam capturam, necne, infra
videbimus. nu. 167. ſeqq.

LIMITA V. Et principaliter regulam ſupra
86 poſitam † non procedere, quando reus principalis,
pro quo fuit præſtita fideiuſsio, eſset carceratus tem
pore quo fideiuſsor requiritur ad illum repręſentan
dum: nam tunc si illum non repręſentet, excuſatur,
ad tex. in l. ſed, & si quis, §. illud, verſic. *Plane si vinculis uel cuſtodia militari impeditus ideo non ſtetit, in ea erit cauſa ut exceptione utatur.* Et ibi hoc notant communiter
† Doctores * omnes, ff. si quis caut. & I ſpecie poſt Do-
ctor. ibi Ioſeph. Cumia in ritus magnę Curię Sicil.
capitu. 65. numero decimonono, & capit. 67. nume-
87 ro duodecimo, † carcerationem eum pręſtare iuſtã
cauſam non comparendi dixerunt Specu. in titul. de
citatio. §. 1. verſic. item quod eſt detentus à magiſtra
tu, Afflict. deciſ. 182. num 4. & num. 7 Ruyn. conſil.
24. numero quinto libro quarto probat text. in leg.
ſecunda, C. ex quib. cau. maior. & plura adduximus
ſupra titulo primo, de inquiſit. quæſtione vndecima
nu. 54. & ſeqq.

SVBLIMITA Hanc quartam limitationem,
88 non † procedere, quando carceratio rei principalis

M fuiſset

fuisset ad hunc effectum, ne pœna in fideiussione contenta solueretur, procurata, & affectata vel per ipsum reum, vel per fideiussorem. Nam tunc ex illa minime ipsum fideiussorem excusari, quin pœnam soluat, dubitandum non est, per ea quæ in simili supra dixi, numer. 81. & sequen. & in specie probat tex. in l. secunda, §. fina. ff. si quis caut. dum per hęc verba disponit, *similis modo exceptio datur ei, qui cum ad iudicium venire volebat, a magistratu retentus est sine dolo malo ipsius, nam si ipse hoc affectauerit, vel causam præstiterit, non ei proderit exceptio, & ipsius quidem dolus ei oberit*, & ibi hoc notant glossa, & communiter Doctores omnes.

89 LIMITA VI. Propositam regulam, † vt pariter non procedat in fideiussore de repręsentando eũ, qui detinebatur pro vulnere illato: nam si vulneratus decesserit post prestitam fideiussionem, non tenetur fideiussor amplius illum reũ pręsentare: tum quia omnis promissio intelligitur reb. sic stantibus, & nihil denuo superueniente, vt supra probaui, nu. 42. tum etiam, quia fideiussio semper censetur restricta ad illam causam, pro qua reus tempore præstitæ fideiussionis inquirebatur, vt pariter dixi sup. nu. 31. & in specie tradiderunt Boss. in tit. de carcerat. fideiuss. commit. nu. 55. vbi allegat Ias. in l. j. col. fi. ff. de in lit. iuran. Hercul. de caut. non offend. c. 50. nu. 22. vbi alios adducit concordantes. Hier. Gabr. in cons. 181. nu. 5. vbi quod ita sentiunt omnes & communem ex Gab. in loco citato dixit Bonac. in suis com. opin. par. j. versi. fideiussor promittens repręsentare reum fol. mihi 70. in fi. (nec dissentit Marc. Ant. Eug. in sæpius allegato cons. 68. nu. 46. vbi refert Gabr. in loco

90 pręcitato.) & in simili, stante statuto quod pro vulnere imponatur pęna centum, pro homicidio autẽ imponatur pœna mille, fideiussor, qui promisit soluere iudicatum pro inquisito de vulnere, nõ tenebitur ad mille sequuta morte vulnerati, quia fideiussor pro vulnere, non censetur fideiussisse pro morte, vt post gl. Spec & alios, quos allegat, scripsit Ias. in l. 2. §. in fideiussorem, nu. 17. ff. qui satisd. cogan. & apud nos raro, aut nunquam contigit dubitare de hac limitatione, quia nunquam iudices solent reum pro vulnere inquisitum sub fideiussore relaxare, nisi sint bene certi ex fide peritorum, & medicorum, quod vulneratus est extra omne periculum vitæ.

91 SVBLIMITANDO Hanc † sextam limitationẽ cuius materia tractatur per Doct. in l. fideiussores magistratum, ff. de fideiuss. & in l. damni infecti, §. Sabini ff. de dam. infe. aduerte, quod in ea magis communiter Doc. distinguere videntur in hunc modũ quod aut accusatio, vel inquisitio nõ est astricta ad vulnus simpliciter, sed etiam ad mortem quatenus ex vulnere sequatur, & tunc etiam morte sequuta tenetur fideiussor, & idem si nulla proposita accusatione, vel inquisitione fuerit ipse fideiussor receptus: si vero accusatio, & inquisitio specialiter de vulnere loquitur & non de morte, & tunc si vulnus erat lethale, tenetur fideiussor etiam morte sequuta: secus si vulnus non erat lethale. Ad quam distinctionem vide generaliter, & in simili scripta per nos tit. 1. de inquisitione, q. 2. num. 71. & tit. 2. de accus. nu. 48. & seqq. Bart. in d. l. fideiussores magistratum, vbi pulchrè, omnino Luc. de Penna in l. si quis Decurio, nu. 16. per totũ, C. de Decurion. lib. 10. Foller. in practica crimi. in fragmen. num. 262. Clar. in pract. quęst. 46. versic. sed quæro, pone.

92 LIMITA VII. Regulam † non procedere, quando reus fuit captus a iudice pro illa eadem causa, pro qua fuit præstita fideiussio. Nam nunc liberatur fideiussor, quia non refert, qualiter quid fiat, dummodo fiat, l. cum seruus, ff. de verborum oblig. & sic non refert, an reus ad carceres repręsentetur per fideiussorem: an vero per iudicem, & eius officiales, quam rationem post Ioan. And. quẽ allegat, cõsiderat Marsi. in rub. ff. de fideiuss. in 16. q. num. 161. versi. allegat rationem, & per hanc rationem sic limitationẽ hanc firmarunt Rode. Soarez post suas allegationes, in tracta. de fideiuss. in cau. crim. num. 30. in fine, versi. liberabitur etiam fideiuss. Cyril. in summa crim. partic. 1. rubr. 13. de fideiuss. § 4 numero primo, in fine, versic. immo videatur quod ex sola detentione, fol. mihi 62. col. 2. vbi aliã reddit rationẽ, quia scilicet quando iudex relaxat reum acceptis fideiussoribus, eundẽ reum illorum custodiæ tradere videtur, l. 1. ff. de custod. reor. vnde si iterum reum iudex conijcit in carceres; statim fideiussores illius custodia liberãtur, per id quod in simili dicimus de domino rei depositę, vel commodatę: qui si mittit aliquem nuntium ad accipiendum depositum, vel commodatum a depositario, vel commodatario: ei nuntio tradita liberatur depositarius, vel ipse commodatarius, l. eum qui, §. fi. et l. seq. ff. commoda. nec dissentit Anto. Gomez var. resol. tomo 3. ca. 10. rub. de captura reorum, num. 9. ad finem, versi. dubium tamen est circa prędicta. vbi aliam adducit rationem, quia scilicet liberatur debitor, etiam quod solutio sit facta ab alio, ipso inuito, l. soluẽdo, ff. de neg. gest. l. solutionem, ff. de solut. cũ alijs ibi per eum allegatis.

Addo; & Thob. Non. cons. 130. nu. 8. vbi alios adducit concordantes, Ioseph. Cumiam super ritus magnę Curię Sicil cap. 67. num. 2. & 3. & cum non inuenerim cõtradictorem, limitatio potest dici communis vera, declarata tamen vt mox dicam in illius sublimitationibus. (& pro limitatione adde ea quę latè deduxit Lud. Peguer. post hęc scripta habitus, in decis. crim. 47. nume. 2. per totum, & latè etiam consuluit Hippol. Riminal. consi. 738. nume. 21. seqq. iũcto num. 33. & seq. & num. 42. lib. 7. vbi post Thob. in cõsi. 103. num. 10. & Menoch. consi. 212. nume. 29. seqq. loquitur non solum in casu in quo quis fideiussit reũ pręsentare, sed etiam in casu in quo fuit promissum de tuto carcere, nam adhuc reo ad carceres arctiores per iudicem reuocato censetur liberatus fideiussor.) sed quid si carceratus ad latiores carceres transferretur, vt puta ex causa infirmitatis cum alia fideiussione de, tuto carcere vide sup. q. 30. nu. 63. vers. Amplia rursus. ☞ Et quid si reus non ad arctiores sed ad latiores carceres licentietur. an per bonã licentiã sit liberatus fideiussor de tuto carcere vide Bartaz. consil. 63. lib. 1. per totum cum allegatis per eum. Et ibi in addit. per Claudium.

93 AMPLIA Hanc limitationem, † vt isto casu fideiussor sit liberatus, etiam quod reus captus per iudicem, vt dixi, pro eadem causa, pro qua fuit fideiussum, aufugerit. Sic enim ampliationem hanc pariter a Doctoribus communiter receptam video, postquam eam sequuti sunt Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de accusa. §. sequitur, n. 17. in addit. litera, L. in verbo, exceptionem, incipiẽ. Odofredus super l. sed etsi. quis, &c. Bald. in l. qui crimen, nu. 19. qui accusa. non. poss. vbi multo magis, quando reus fuit repręsentatus in carceribus per fideiussorem, & deinde aufugit Alexã. ad Bartol. in l. si quis reum, ff. de custod. reor. Ang. in l. 2. §. qui exhibendi, nu. 2. in prin. ff. eo. Rom. in l. stipulatio ista, §. inter certam diem, n. 4. ff. de verbo. oblig. Nell. de bannit. in 2. parte secũdi tẽporis, q. 15. ĩ prin. Marsi. in rub ff. de fideiuss. q. 16. n. 161. ĩ prin. & ibidẽ in vers. subdit etiã, & nu. 162. vbi pariter loquitur in fideiussore de repręsentãdo debitorẽ quis. debitorẽ repręsentauerit iuxta formã suę obligationis in carcerib. liberatur fideiussor, et quod postea aufugerit, Afflict. dec. 130. per totam. vbi latè Foll. in pra-

cti-

ƈti.cri m.in fragmen.num.257.Boſſ.in tit.de carce.fi
deiuſſ.commit.num.31.& num.39.Hippol. Rimin.
inter conſi.crim.diuerſ.conſi.82.num.19.vol.2.in ſo
lio.vbi præſertim loquutur,quãdo reus,qui aufugiat
fuerat indebitè,& iniuſtè carceratus,ad quam faciũt
quæ dixi ſupra,q.30.num.62.Ant.Gomez var.reſol.
tomo 3.cap.10.de captura reo.num.9.ante finẽ,ver-
ſicul.dubium tamen eſt circa prædicta.Cyril.ĩ ſum.
crim.partic.1.rub.13.de fideiuſſ.§.4.num.1.ver.item
liberatur,ſi reum iudici pręſentaſſet,fol.mihi 62.col.
2.Thob.Non.d.conſi.103.numer.8.Horat.Mandoſ.
in addit.ad conſi.Romani 139.in prin.& in fine addi
tionis,Ioſeph.Cumia in ritus magnæ Curiæ Sicil.c.
67.nu.3.& nu.7.Fran.Marc.dec.Delphina 792.nu.4.
ver.Io.And.&c.✠ Et quid ſi reus aufugiat in actu ca
pturæ vide infra nu.169.ſeq

SVBLIMITA I. Hanc ſeptimam limitationẽ
94 ſic vt ſupra ampliaram†non procedere, quando fi-
deiuſſor promiſiſſet reum repræſentare toties, quo-
ties,nam tunc ſi reus captus aufugerit, non cenſetur
liberatus ipſe fideiuſſor,vt ait ipſe;Luc.de Penna,qui
pluribus ſimilibus hanc declarationem comprobat
in l.ſi quis decurio,num.12.C.de decurion.li.10.An
ge.in l.2.§.qui exhibendi,numer.6 ff.de cuſtod.reo.
Nell.de bannit.in prima par.2.temp.q.15.verſi.intel
ligit amplius verum eſſe,Marſ.in rubr.de fideiuſſ.in
16.quæſt.num.161.in fine, verſic.quam tamen ipſe
reſtringit.Boſſ.in tit. de carcer.fideiuſſ. committen.
nu.35.verſi.quod procedit.

Et licet cõtra hanc ſublimitationem ſcripſerit Af
flictus,vt etiam mox illum referam,in ſua deciſ.130.
† opinio tamen communis†videtur contra Afflictũ,
prout teſtatur Vrſil.in addit.ad illam dec.vbi alios ad
ducit concordantes,& facit pro hac ſublimitatione,
quia,vt infra dicam,numero 161.fideiuſſor de repræ
ſentando reum toties quoties,non liberatur per vni
cam præſentationem,ſed tenetur ſemel,& pluries il
lum repræſentare,etiam poſt ſententiam, vt pariter
infra numer.108. ergo dato quod liberetur per cap-
turam,nõ erit liberatus per vnicam capturam, cum
non plus poſſit operari captura iudicis,quam fideiuſ
ſoris præſentatio,& faciunt Doctores ſupra allegati
num.102.

95 Contrarium,†quòd immo fideiuſſor de repræſen
tando reum toties quoties ſit liberatus, ſi idem reus
captus per iudicem pro eadem cauſa,pro qua fuit fi-
deiuſſum, aufugiat ex carcere,late defendit Afflict.
in d.deciſ.130.vbi refert omnia argumenta Lucę de
Penna in l.ſi quis decurio,C.de decurio.lib.decimo,
(licèt vt ſupra eum retuli,& bene aduertit additiona
tor Vrſil.ad illam Afflicti deciſionem,Lucas de Pẽ
na contrarium concludat(refertque ſe bis tempore
ſuo ita fuiſſe reſolutum,& determinatum in Conſi-
lio Neapolitano, & hanc Afflicti deciſionem ſequu
ti ſunt Cagnol.in l.quod te,num.24. ff. ſi certum pe-
tat.Horat. Mandoſ.in addit.ad conſil. Romani 137.
in fin.additionis,Thob.Non.dicto conſi. 103. num.
9.& 10.Fran.Hercu.in tract.de caut.de non offendẽ.
cap.23.num.19.)Foller.in pract.cri. in fragmen. nu.
257.Ioſeph.Cum ſuper ritus mag.Cur. Regni Sicil.
c.67.Io.Bott.conſil.38.nume.1.Gaſp.Gaballin.ad cõ
ſtitu.March.lib.4.cap.1.in fine,)Hier.Cabr.d.conſil.
181.num.15.verſic. Tamen contrarium,li.1.(& poſt
hæc impreſſa addo Ludou. Peguer. in deciſ. cri. 47.
vbi relatis aliis opinionibus hanc dicit veriorem, &
in praxi magis apud eum in regio criminali Catalo
niæ Concilio ſeruatam,& loquitur nedum quando
reus captus aufugiat, ſed etiam ſi aliter iudicis man-
dato relaxetur.ſufficit enim ad liberandum fideiuſ-
ſorem captura rei fideiuſſore non requiſito, vt ibi p
eum,qui,& iure,& ratione hanc comprobat opinio
nem,& nouiſsime non diſſenuit Io. Vincen. Hõded.
conſil.111.num. 4.l b. & pęnè conſuluit Hippol.
Riminal.conſi.28.per totum,in di curſu,li.7.& in ca
ſu fugæ,)vltra conſiderata per Afflictum pro hac cõ
96 traria opinione maxime facit,†quia illa clauſula de
repræſentando reum toties quoties, licet generalis
ſit,videtur tamen reſtringenda ab æquitate,l. qui æ-
quitate,& ibi gloſ.C.de doli mali excep. & eſt text.
in ſpecie in l.ſecũda.§.penultimo.ibi,*ex bono, & æquo*
exceptio accommodanda eſt, ff. ſi quis cau. cum aliis in
propoſito adductis per Horat. Lucium inter conſil.
crimin.diuerſ.conſi.163.nume.26.& ſeq.lib.1. in fo-
lio,& per Hieron.Gabr.in dicto conſi.181.num. 17.
& ſeqq.quẽ refert,& ſequitur Bonacoſſa in ſuis cõ-
mun.opin.par.prima,verſic.fideiuſſores tenentur re
præſentare reum,in fine,folio mihi 71.colum.1.Sic
enim in iudicialibus, & prætorijs ſtipulationibus æ-
quitatem ſore ſeruandam,& non iuris rigorem, di-
xit Gramma.conſil.66 num.64.in ciuilibus.ſed nul-
la æquitas ſuadet, vt fideiuſſor amplius teneatur, ſi
reus in carceres deductus, & repræſentatus aufuge-
rit:ergo,&c.& quod æquitas non ſuadeat, facile de-
monſtratur, nam dum reus ex carcere aufugit,com-
mittit nouum delictum, ſcilicet fugiendo ex carce-
ribus,quo caſu fideiuſſor amplius non tenetur,quia
ſubintrant omnes rationes ſupra conſideratæ, nu-
mero 39.& ſeqq. Nec iſto caſu iudex poteſt præten-
dere ignorantiam huius delicti, quia eſt ſibi notiſ-
ſimum,✠ et cum hac contraria opinione pertranſit
etiam Andr. Fachin. poſt huius libri tertiam impreſ
ſionem habitus controuer.iur.lib.9.cap.76.

67 Et licet†fideiuſſor de repræſentando reum toties
quoties,non liberetur per vnicam repræſentationẽ:
non per hoc ſequitur, quin liberetur per fugam rei
ſequutam poſt dictam repræſentationem:ex qua fu
ga,& nouum dicitur commiſſum delictum, & re-
præſentandi iterum difficultas oritur, & alia ſubin-
trant,de quibus ſupra,numero 40.& ſeqq. vnde hãc
contrariam opinionem omnino in conſulendo, &
iudicando tanquam magis conſonam æquitati,quæ
in iudicialibus,& prætorijs ſtipulationibus, vt dixi,
ſeruanda eſt,ſequendam eſſe arbitrarer: præſertim
quando alia cõcurrerent ad fauorem fideiuſſoris,&
ad illius liberationem, vt in caſu in quo cõſuluit Ga
briel.dicto conſil.181.nume.16.vel quando reus car
ceratus aufugiſſet culpa,& facto officialis,ac iudicis
ſęuientis,aut minantis velle facere mori dictum reũ
aut aliàs metum, & terrorem incutientis, ob quam
fugere diſpoſuerit,iuxta ea,quæ in terminis pro con
cordia harum opinionum conſiderat idem Vrsill.in
addit.ad deciſ.Afflicti 130.numero 3.& dicam infra,
nume.166.

SVBLIMITA II. Dictam ſeptimam limitatio
98 nem†procedere,prout loquitur, quãdo ſcilicet reus
captus eſt pro eadem cauſa, pro qua fuit præſtita fi-
deiuſsio: vnde ſecus si pro diuerſa cauſa. Nam tunc
fideiuſsor non liberatur,etiam quod captus aufuge-
rit,ſecundum Ioan.Andr.in addit.ad Spec.in titu.de
accuſat.§.ſequitur,poſt numerũ 17.littera,L. in ver-
bo,exceptionem,verſicu.si vero ex alia cauſa.quem
† ſequuti ſunt in hoc communiter Doctores,vt vide-
re eſt apud Ange.in l.2,§.qui exhibendi,num.6. ver
sicu.ſed si fuiſset captus pro alia cauſa, ff. de cuſtod.
reor. Marsil.in rubr.ff.de fideiuſsor.quæſt.16.nume.
16.versicu.ſecus si fuit captus pro alia cauſa, Afflict.
deciſ.130.numero 5.Boſs.in titu.de carce.fideiuſsor.
committen.num.39.versic.aut pro alio delicto.Fol-
ler.in pract.crimin. in fragmen.nume.257.versiculo
at ſecus si fuiſset captus,Ioſeph.Cumia in ritus ma-
gnæ Curię Sicil.capitu.65.nume.28.Anton.Gomez
varia.reſolut.tomo tertio,capitu.10.rubr. de captura

reorum,num.9,ad finem,versic. si veró talis reus po
stea fuit captus ex alia diuersa causa. Franc.Marc.de
cis.767.numero 4.versic.si vero ex alia causa. Roder.
Soarez post suas allegationes,in tracta de fideiusso.
in cau.crimin.numero 30.in fine,versicul. si vero ex
alia causa.
LIMITA Hanc secundam sublimitationem, vt
99 non†procedat,quando reo capto etiam pro alia cau
sa, fideiussor vadit ad iudicem, eidemque protesta-
tur, quod non intendit amplius stare in obligatio-
ne, & quod propterea eundem reum habet pro re-
præsentato, tunc enim videtur liberatus fideiussor,
etiam quod reus esset captus pro alia causa, ideo si
post talem protestationem reus aufugiat, non tene-
tur amplius, vt post Odofred. quem allegat, scripsit
originaliter Io.And.in addi.ad Specu.in titu.de accu
sa.§.sequitur,numero 17.litera L.in verbo,exceptio
nem,versic.subdit quod si Titius,& Io.And.sequu-
* ti sunt magis communiter* Doctores, vt videre est
apud Ang.in l.1.§.qui exhibendi,num.5. versic. nisi
fideiussor.ff.de custo.reo. Marsil.in rubr.ff.de fideius
so.sub 16.q.nume.mihi 161.versic.subdit tamen Af-
flict.deci.130.post nume.5.versic.nisi fideiussores,&
nume.6.versic.sed in consiliis. Roma.cons.137.in fi.
& ibi Horat.Mandos.in addi.versic.idemque cōclu
dit. Boss.in titu.de carce.fideiusso.committ.num.39.
in fine,& num.40.in prin.Ant.Gomez varia.resolu.
tomo 3.cap.10.rub.de captura reorum,num.9.ad fi
nem,versi.cōsilium tamen est,ubi dicit hoc esse no
tabile,& quotidianum in practica,& in idem allegat
etiam Barba.in rub.de fideiussio.colum.1.n.4. Fran.
Marc.dec. Delphinat.797.nu.4.in fine,Cyril. in sum
ma crimi.partic.1.rub.13.de fideiusso.§ 4. nu. 1. ver-
sic.item si a iudice,fol.mihi 62.colum.2. Thob. Nō.
con.103.num.10.Ioseph.Cumia in ritus magnæ Cu
riæ Sicil.cap.65.num.28 & cap.67.num.5.Foll.ī pra-
cti.crim.in fragm.nume.257.in fine,& num.258. pa
riter in fine,Nicol.Moron.in tract.de fide,treg.& pa
ce.q.128.nume.15. Roder. Soarez post suas allegatio
nes in tracta.de fideiuss.in cau.crim.num.31 & n.32.
100 vbi†reddit rationem huius limitationis, quia scili-
cet fideiussor,qui accusatum repræsentare promisit
ad omnem iudicis requisitionem, liberatur præsen-
tando eum,etiam antequam a iudice requiratur, &
allegat Rom.in consil.137.in fine consilij,in ver. prę
missis tamen non refragantibus.
101 Contra hanc limitationem licet,vt pręfertur,cō
* munis* sit, fortiter vrget; quia si vera esset: neces-
sario sequeretur, quod fideiussor haberet potestatē
repræsentandi reum etiam non requisitus a iudice,
vt modo dixi in antecedén.numer.100. Consequens
est falsum,ergo,& antecedens.falsitas consequentis
apparet ex magistraliter scriptis per Roma.in l.stipu
latio ista,§.inter certam diem,num.4.ff.de verb.obl.
vbi expressè dicit opinionem Ioa. And. quem supra
relati Doctores sequuti sunt, esse falsissimam in eo,
quod dicit admittendam esse fideiussoris protesta-
tionem, quod reum habet pro repræsentato, vt in-
pra.inquit enim Rom.eo loci,quod vbi dies solutio
ni faciendæ est adiectus fauore creditoris,siue certus
siue incertus sit, invito creditore ante diem ei solui
non potest,d.l.stipulatio ista,§.inter certam diem,ff.
de verbo.obligat.& l.eum,qui.alias incip.Iabolenus
ff. de annu. lega. sed dies appositus in promissione
de repræsentando,siue certus.siue incertus sit, adie-
ctus est in fauorem iudicis, qui quodammodo tan-
quam creditor sequutus est fidem fideiussoris,l.1.ff.
si cer. peti. ergo iudice inuito fideiussor non potest
reum repræsentare. Præterea tempus cōgruū repræ
sentationis illud est, in quo iudex fideiussorem requi
rit,vt reum repræsentet,vt patet in forma fideiussio-
is, quæ regulariter concipitur de repræsentando ac-
cusatum ad omne mandatum,vel voluntatem, vel
requisitionem iudicis: ergo si repræsentatio fiat an-
te iudicis mandatum,& requisitionem,tanquam fa
cta tempore incongruo repræsentantem non libe-
rat,l.creditor,& l.si soluturus,ff.de solu. Tertiò cer-
tum est,quod fideiussor nō potest cogi ad repręsen-
tandum reum antequam sit a iudice requisitus,l.eū,
qui calendis,ff.de verb.obli.l.1.C.de condi.ex lege.&
dicam infra,nume.125.ita pariter videtur non posse
cogi iudicem ad acceptandam repræsentationē rei
pro inducenda fideiussoris liberatione antequam ip
se requisierit,& hoc vt inter contrahentes ęqualitas
seruetur,l.cum pro pecunia. C.de solut.l. si de meis,
in princ.& l.si cū dies, §.si in aliquem, ff. de arbit. &
ita inquit Roma.cum quęstio occurrisset in ciuitate
Bononiæ,ter se consuluisse testatur,licet propter au
thoritatem Io.And.imperitissimus ille assessor illius
consilium curare noluerit,& cum hac cōtraria opi-
nione videntur pertransire Foller.in pract.crimin.in
fragm.nume.258.& Ioseph. Cumia in ritus magnæ
Curiæ Sicil.ca.66.nume.1.qui ambo Doctores alle-
gant Roma.non in lectura,in loco nuper per nos ci
tato: sed in cons.137. licet eo loci in contrariam par-
tem idem Roma.per alios adducatur,vt sudra retuli
nume.99.& 100.
102 Et hæc†contraria opinio sine dubio locum ha-
bet,& in practica seruatur apud nos,quando fideius-
sor promisit repræsentare reum, non simpliciter ad
iudicis voluntatem, mandatum aut requisitionem,
vt sunt termini propositę limitationis,sed toties quo
ties prout communiter fit: tunc enim non liberatur
fideiussor per protestationem factam a iudice,quod
reum captum pro diuersa causa intendit habere pro
repręsentato: talis enim protestatio deridetur a iudi-
cibus,quia vt infra dicam,num.161.fideiussor de re-
præsentando,toties quoties, non liberatur per vnicā
præsentationem; ideo nec minus liberatur, si sic vt
pręfertur, p diuersa causa captus reus aufugiat post
protestationem prædictam. Sic enim ex supra cita-
tis Doctoribus qui limitationem defendūt,eandem
limitationem declarando, scripserunt Ange.in d.l.2.
§.qui exhibendi,num.6.versic. & credo eius opinio-
nem verissimam,ff.de custo.reo. Marsil.in rubr.ff.de
fideiuss.q.16.nume.161.in fine,versicu. quam tamē
ipse restringit. Boss.in tit.de carce.fideiuss.committ.
num.40 versi.limitando tamen,vt ibi per eum. Nec
dissentit Thob. Non.d.consi.103.nu.6.& 10.vbi de-
clarat dicta Angeli in d.§.qui exhibendi,Ioseph.Cu
mia in ritus magnę Curie Sicil.c.67.num.6. concor
dant Doctores supra allegati,nu.94.quicquid reo ca
pto pro eadem causa in contrarium supra verius cre
diderimus,nu.95.& seq.
103 LIMITA VIII. Propositam regulam, † vt fi-
deiussor de repræsentando reum in iudicio non te-
neatur illum repręsentare post sententiam: Durat
enim fideiussio de iudicio sisti vsque ad sententiam,
& nō vltra,(licèt secus sit in fideiussio.iudicatū sol-
ui,vt infra dicam,)textus est capitalis,& expressus in
l.Gręcè,§.2. ff. de fideiuss. per hęc verba disponens,
*An ergo cōdemnato reo exceptione vti fideiussor possit, quæ-
ritur, nam & ipso iure non liberatur, & si quidem iudicati a-
ctionis acceptus non est, sed tantū litis exercitationis, rectissi-
me dicetur uti eum exceptione posse.* Et per istum textum
hāc firmarunt limitationē,post gl.ibi,in uerbo,exer
* citationis, Doctores omnes communiter, * & vltra
eos gl.in l.si quis reum,in gl.1. & ibidem Bar. num.
2.Ang.num.7.de custo.reo.Bal.in l.qui crimen, nu.
9.C.qui accus.non poss. Luc.de Penna in l.si quis de
curio.nume.11.in princ.C.de Decurion.lib.10.idem
Bal.in l.si vero,num.1.in 1.oppositione,ff.qui satisd.
cogan.

cogan. Ang. in l. 2. §. in fideiussorem, & ibi etiam Ca-
str. num. 4. in princ. ff. eod. Cremen. singu. 11. incip. si
quis promiserit repræsentare, Ange de malef. in ver
bo, pro quibus Antonius fideiussit, post num. 4. vers.
idem si fideiussor de repræsentando, relati per Masc.
in rub. ff. de fideius. in 15. q. post num. 159. versi. licet
secundum Romanum, Foll. in pract. crim. in fragm.
num. 261. versi. & licèt iura dicant. Petr. Calephat. in
ter consi. crim. diuers. consi. 87. numero 25. libro 2. in
quarto. Thob. dicto consil. 103. nume. 4. vbi loquitur
in casu sequutæ sententiæ absolutoriæ ad fauorē rei,
pro quo fuit præstita fideiussio, Frā. Mar. dec. Delph.
797. num. 2. versi. & talis cautio. & nu. 6. & nu. 8. Bo-
naco. in commu. opi. par. 1. sub versi. Carceratus vbi
imponitur, fol. 20. col. 4. & in versic. fideiussoribus re
laxatur reus, ad medium: ibi, *& caueant officiales, &c.*
104 fol. mihi 70. colum. 2. in fine. † ex quorum authori-
tatibus patet, limitationem hanc procedere non so-
lum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, prout ex
presse etiam in criminalibus loquitur Ias. in l. 2. §. in
fideiussorem, num. 9. versi. 2. amplia, ff. qui satisda. co
gan. ex Bal. in ca. dilectis, num. 12. extra de appella. &
expresse etiam tradit Pet. Calephat. inter consi. crim.
105 diuer. consi. 87. nu. 28. vol. 2. in quarto folio, † quic-
quid in contrarium dixerint per eundem Marsil. vbi
supra, d. num. 159. vers. 2. ipse Ludouicus, &c. Cępol.
consi. crim. 25. nu. 7. versi. & hoc casu, quādo pro cau
tione officij in criminali, & ante istos Castrē. in d. §. ī
fideiussorem, nu. 4. versi. si vero pro securitate officij.

AMPLIA Præcedentem octauam limitatio-
106 nem, † vt procedat non solum in fideiussione de
iudicio sisti, & de repræsentando, sed etiam in fide-
iussione de stando iuri, ac de parendo mandatis iudi-
cis, nam, & is non nisi vsque ad sententiam tenetur,
vltra autem non, secundum Alb. in l. si quis reum, n.
3. vers. nota quod qui fideiubet pro accusato, ff. de cu
sto. reo. vbi præcipuè loquitur in fideiussore dē stan-
do iuri, Alex. ad Bar. in d. l. si quis reum, in additione,
sub litera A. incip. quęro, vtrum. vbi post Bal. ī addi.
ad Spec. quem allegat, loquitur in fideiussore de stā-
do, & parendo mādatis iudicis, & ita etiam loquitur
Ias. in d. l. 2. §. in fideiussorem, versi. 3. amplia. ff. qui sa
tisd. cog. Ange. de malef. in verbo, pro quibus Ant. fi
deiussit, post num. 4. versic. idem si esset fideiussor. et
Fran. Marc. dec. Delphi. 797. n. 8. & ipsem, si quis pro-
miserit parere mandatis curię.

SVBLIMITA I. Hanc octauam limitationem
107 non † procedere in fideiussore de soluendo iudica-
tum. is enim tenetur etiam post sententiam, donec
iudicatum soluat, vt per Alb. in dicta l. si quis reum,
numero tertio, versicul. vnde quidam iudices, ff. de
custod. reor. vbi quod ad hoc vt fideiussor teneatur
etiam post sententiam, solent iudices in fideiussione
addere, quod fideiussor non solum stabit iuri, sed e-
tiam quod parebit sententię soluetque id omne,
quod in sententia continebitur. sed fatui sunt, inquit
Alb. fideiussores, qui in tali satisdatione se ponunt:
ad idem Bald. in capitulo dilectis, numero duodeci-
mo, extra de appellat. vbi quod caueant officiales, ne
relaxent carceratos cum fideiussore de iudicio sisti,
qui per sententiam condemnatoriam, liberatur, di-
cta leg. Grecè. §. & post litem, ff. de fideiussor. sed de-
bent recipere fideiussorem debitum solui. Et quidā
Potestas qui hoc ignorabat, pro incauta relaxatione
cuiusdam carcerati fuit condemnatus in sindicatu,
& desolatus, vt ibi per Baldum, quem in proposito
referendo sequitur Iason. in dicta l. secunda, §. in fi-
deiussorem, numero nono, versiculo sed debent ac-
cipere fideiussores, qui satisd. cogan. vbi, & idem in fi
deiussore de soluendo iudicatum, Franc. Marc. d. de-
cis. 797. nume. 8. versi. secus si fuerit promissum sol-
uere. vbi propterea sentit, quod fideiussor de soluen
do non liberatur per sententiam, Bonacos. in cōmu.
opin. par. 5. sub verb. fideiussoribus relaxatur reus, an
te medium. ibi, *debent recipere fideiussores, &c.* folio mi
hi 70. colum. 2. Iodoc. in pract. crim. cap. 20. sub rub.
de fideiussore in re crimin. numero 12. versic. verū
illa fideiussio. vbi quod fideiussio dē soluendo, ac pa
rendo iudicato, nunquam cessat, nec extinguitur, ni
si postquam fuerit dictę sentētię per solutionem pa-
ritum.

SVBLIMITA II. Eandem octauam limitatio
108 nem † non procedere, quando fideiussor promisis-
set repræsentare reum toties quoties, vel quando-
cunque, quia tunc tenetur illum repręsentare etiam
post sententiam, vt bene declarat Bar. in l. si quis reū
nume. 2. versicu. sed quando fideiussor. ff. de custod.
reo. vbi quod quando fideiussor accipitur de repre-
sentando reum quandocunque, tunc nō dicitur sim
pliciter fideiussor de iudicio sisti, ideo non intrant
termini d. l. Grecè. & §. & post litem, ff. de fideius. et
sic quandocunque requiritur persona rei, etiā post
sententiam, tenetur represen tare, & si non repręsen-
tat, tenetur ad pęnam, quod, & idem in fideiussore
de repręsentando toties quoties dixit ibidem Ange.
nume. 7. versic. secus si promisisset pręsentare reum
quoties iudici placuerit. Luc. de Penna in d. l. si quis
Decurio, nume. 12. in fine, versicu. & is, qui conueni
tur ad exhibendum, columna 4. & ibidem nume. 13.
propter hęc siquidem verba. vbi quod per verba, to
nes quoties fideiussores uidentur accepti: non tam
in litis exercitationem, quam etiam in causa iudica-
ti: ideo tenentur repręsentare etiam post sententiā,
dicto §. post litem, versicu. an ergo, & hanc declara-
tionem satis in se rationem habere ibi testatur Ias. in
l. 2. §. in fideiussorem, num. 6. in fine, versic. 2. limita,
ff. qui satisd. cogan. Marsil. in rub. ff. de fideius. in 15.
q. num. 159. in fine, versi. & hic adde etiam. vbi loqui
tur de fideiussore de repręsentando reum quotiescū
que, Foll. in pract. crimin. in fragm. numer. 261. ver-
sicu. sed si dicatur, & versic. secus vbi dictum sit, quo
† ties. vbi testatur de communi* opinione, Cęsar Vr-
sill. in addi. ad Afflictum decis. 430. sub num. 1. vbi pa
† riter testatur de communi.* Hier. Gabr. consil. 181.
num. 3. lib. 1. Nicol. Moron. in tract. de fide, treg. & pa
ce, q. 128. num. 2. Hier. de Monte, q. 28. nu. 7. in princ.
& in fine numeri, Franc. Marc. dec. Delphin. 357. nu
me. 4. & decis. 797. nume. 5. versi. si vero esset dictum
109 & † licèt contra hanc sublimitationem in fideius-
sore scilicet de repręsentando reum toties, quoties,
contrarium senserit Bal. in l. qui crimen, nume. 10. C.
qui accus. non poss. cum alijs per Marsi. vbi supra, d.
nume. 159. in fine, & per Foll. in fragm. dicto nume.
261. in prin. & per August. ad Ang. de malef. ī verbo
pro quibus Antonius fideiussit, num. 6. & per Frāc.
Marc. dicta deci. 797. num. 6. in prin. vbi etiam loqui
tur in fideiussore de represenrando reum quando-
cūque. quibus addo etiam Cremen. singu. 11. qui lo-
quitur in fideiussore de repręsentando toties, quo-
ties. & Thob. Non. dicto consil. 103. nu. 4. in fine, nō
per hoc tamen recedas a communi opinione, quę
apud nos etiam in pract. recepta est.

☞ SVBLIMITA III. In casu alias per Ro-
tam deciso coram Illustrissimo nunc Cardinali de
Angonio in vna Romana fideiussionis de repręsen
tādo die Lunę 24. Ianuarij 1594. cuius Decisionis te
nor est, vt infra, videlicet. Proposui difficultatem su-
per fideiussione facta per D. Quesadam de repręsen
tando Georgium Proanam ad fauorem D. Io. An
tonij Radij post duos menses in eisdem statu, & ter-
minis in quibus tunc temporis reperiebatur sub pę-
na debiti pro quo detinebatur. An per sententiam

postea latam ad fauorem Radij contra Proanam, fideiussio huiusmodi expirasset, quia cū Proana fuisset carceratus, vt liberaret Radium à quadā fideiussione, alias facta in impositione cuiusdam census. Ideo vt excarceretur non sufficiebat fideiussio de iudicio sisti, quæ solet expirare lata sententia. Nam per talem fideiussionem non implebatur causa ob quā erat carceratus, sed requirebatur liberatio, vel saltē dare fideiussionem de liberando ad tradita per Bart. in l. neque impuberes, nume. 3. & Ias. sub nume. 5. ff. de in ius vocan. & ibidē Pau. de Cast. in §. qui in ius, nume. 3. versic. item scias, & Socin. nume. 4. versi. secūdo limita, & Iacobin. de Sancto Georg. num. 3. & 4. Et tradit Bal. in cap. dilectis, nume. 12. versi. Nota bonam practicam, de appellat. Roman. in sing. 142. & merito in casu de quo agitur hæc fideiussio de repræsentando intelligenda, & interpretanda est, prout de iure veniebat præstanda. Et sic non de iudicio sisti, quia carceratio hoc non desiderabat, sed ut ipse Radius liberaretur cum semper sit accipienda illa interpretatio secundum exigentiam rei, & secundum subiectam materiam, l. si vni, in princ. & ibi Bart. ff. locat Calderin. in consi. 11. colum. fin. versi. Quia ergo subiecta materia. Quod procedit etiam in materia stricta, & opus esset impropriare verba, vt post alios per Dec. in consi. 388. num. 4. & ita tolluntur omnia, quæ deducuntur pro D. Quesada nempè fideiussionem de repræsentando habere eandem vim, quā habet fideiussio de iudicio sisti, & expirare pro lata sententia l. Græcè. §. post litem, ff. de fideiuss. & trad. Ias. Iacob. de Sancto Georg. & alij in l. eum pro quo, ff. de in ius vocan. quia loquuntur in fideiussione facta parti, vel iudici respectu litis, vel iudicij, & quia per sententiam finitur iudicium, & finitur lis, censetur etiam finita illa fideiussio, prout dicit Bal. in l. fideiussor, §. in fideiussorem, sub nume. 3. versic. quia post sententiam non dicitur iudicium, ff. qui satisda. cogan. & eodem modo loquūtur Paul. de Cast. in l. 1. sub num. 5. ff. si quis ius vocat. & subiect. in l. penul. sub nume. 2. C. de fideiusso. & alij in contrarium allegati, quæ non applicantur fuit fideiussioni, quæ non erat facta respectu iudicij, vel litis, sed pro assicuratione, vt Radius liberaretur, ob quā enā causam Proana erat carceratus, quæ causa durabat post latam sententiam, & consequenter non poterat dici extincta fideiussio, sed potius durare, cū duraret eadem causa, & faciunt trad. per Paul. de Cast. in d. l. fideiussor. §. in fideiussorem, sub num. 4. versicu. si vero pro securitate officij, vbi etiam Socin. nume. 1. qui dicunt fideiussionem de repræsentando, quæ non fuit data respectu litis, vel iudicij, sed pro securitate officij, vel Curiæ durare etiam post latam sententiam. Non obstat Proanam fuisse captum, & carceratum tanquā suspectum de fuga, quo casu pro illius excarceratione satis erat præstare fideiussionem de iudicio sisti, quia quamuis secundum terminos iuris hoc possit recipere difficultatē, & Paul. de Cast. in dicta l. neque impuberes, §. qui ius, ff. de in ius vocan. dicat reum captum tanquam suspectum de fuga relaxandū esse cum fideiussione de stando iuri suppletur, & de iudicatum soluendo, & apparet etiam ex deductis per Caccialup. in tract. de debito suspect. q. 9. tamen prout ibidem tradit idem Caccialup. secundum praxim non sufficit cautio de iudicio sisti. Et eo minus sufficiebat in casu isto, quia prout apparet ex decreto nō solum fuerat carceratus tanquam suspectus de fuga verum etiam pro liberatione Radij. Nec obstat statutum Vrbis, cap 98. lib. 1. quia vltra quod loquatur in capto ob solam suspitionem fugæ, quod non erat in casu isto esi captura fuerit facta quoque pro liberatione. Nihilominus cum dicat debitorem relaxandum esse cum fideiussione de stando iuri, & se repræsentando, ex huiusmodi expressione colligitur fideiussorem de repræsentando considerari à statuto tanquam diuersam à cautione de stando iuri.

LIMITA IX. Et principaliter eandem propositam regulā, (& hæc limitatio venit illatiuè ex præ-
110 to-cedenti octaua limitatione,) † vt fideiussor de iudicio sisti, non teneatur in causa appellationis sistere, secundum glo. in Authen. de his, qui ingre. de appellan. in princ. Bart. l. cum apud Sempronium, ff. iudi. sol. Ang. qui propriè loquitur, in fideiussore de iudicio sisti, in l. 2. §. in fideiussorem, num. 3. ad finē, versic. nec cogitur talis fideiussor sistere, ff. qui satis. cogan. & ibidem hoc etiam notat Cast. num. 4. pariter ad finem, versi. & si fuerit appellatum, &c. vbi quod fideiussor non tenetur exhibere reum, quem promiserat in causa appellationis, Ias. num. 9. versicu. secun-
* dus effectus est, & ibi communiter* alij scribentes, Ange. de malef. in verbo, pro quibus Antonius fide
111 iussit, nume. 1. & num. 4. in fine. † vbi propterea ad hoc vt fideiussor teneatur etiam in causa appellationis, ponit formam talis fideiussionis, vt scilicet fideiussor promittat stare, parere, pati, & soluere omnē condemnationem de eo, & ex dicto processu, in omnē causam, quotiescunque, qualitercunque, & quandocunque, & per quemcūque fuerit iudicatum, vel promittat, si per dictum iudicem fuerit iudicatum, vel per alium, qui loco eius successerit, vel etiā per iudicem appellationis: Alias autem) inquit Aretinus eo loci) nisi ista verba in fideiussione apponātur statim cum fuerit appellatum, fideiussor est liberatus. Ad quæ optimè facere videtur tex. in l. non a iudice, §. final. ff. de iudic. vbi probatur cautionem præstitam de soluendo iudicatum in vna instantia non cōmitti quando iudicatur in alia, item, & textus in dicta l. cum apud, ff iudic. solui. dum per hæc verba disponit: *Cum apud Sempronium iudicem datum reus defenderetur, stipulatione cautum est, & quod Sempronius iudex iudicasset, præstaretur, a cuius sententia petitor appellauit, & cum apud competentem appellationis iudicem res ageretur, defensore rei condemnato, quæsitum est, an stipulatio commissa esset? Respondi, secundum ea, quæ proponerentur, non esse iure cōmissum. cautius igitur in stipulatione adijcitur. qui in eius locum substitutus erit.* Quod; & idem voluit idem Aretinus in §. sed hodie, num. 3. Iustit. de satisd. Marsil. quia alia iura, & cōcordantes adducit in rub. ff. de fideius. in 10. q. num. mihi 130. alias 108. versi quo autem ad secundum Vbi in specie de fideiussore de repræsentando Grat. consil. 102. nume. 5. li. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 46. vers. sis tamen cautus. vbi hanc limi-
* tationem dicit communem* ex Boe. in decisio. 315. nume. 1. & ex Paris. consil. 171. nume. 30. li. 4. Franc. Marc. dec. Delphin. 357. per totam, vbi num. 3. loquitur in fideiussore non solum de soluendo, sed etiam
112 de sistendo in iudicio, seu de repræsentando, † quia non tenetur sistere, aut repræsentare in causa appellationis, nisi fuerit dictum, toties quoties, vt ibi per eum, nu. 4. quia tunc talis fideiussio durat post sententiam, vt dixi supra, num. 108. & sic etiam in causa appellationis. Addo, & pro prædictis Bonacos. in commun. opin. par. prima, in versicu. fideiussor in prima instantia, fol. mihi 69. in fine, & parte secunda, versi. fideiussor in criminali, fol. mihi 29. colum. 1. in fine, & Gabr. consi. 53. nume. 1. & seqq. lib. 1. vbi ☞ vltra limitationem per me infra positam, num. 118. hanc cōclusionem declarat pluribus aliis modis, quos ibi per eum videas.

Et aduerte, quod post hæc scripta vidi Cæsar. de Grass. decis. 142. alias 2. nume. 7. titu. de fideiussor. vbi testatur, quod licet, quod posita nona limitatio tam in ciuilibus, quam etiam in criminalibus sit commu-

niter

niter recepta. Rota tamen alias inclinauit in contrariam opinionem, quod scilicet talis fideiussio duret, & in secunda instantia, & ad idem peruenit ad me decisio Thesauri Pedem. 202. vbi latissime disputat materiam, dicitque quod licet eadem limitatio sit magis communiter recepta, non est tamen seruata in iudicijs. Quia contrarium seruauit Rota Auinionen. Rota Romana, Senatus Parisiensis, Parlamentũ Burdogalen. & consilium Neapolitanum dictaque communis opinio est potius subtilis, & sophistica, quam vera; caret iure, ratione, & æquitate; eamque pluribus improbat, & respondet iuribus, quæ per ea adducuntur. Et nihilominus ponit ibi decem casus distinctè, in quibus bene declarat quando fideiussio de iudicio sisti, & iudicatum soluẽdo dicatur cassa, & nõ liget in causa appellationis, & secũdum casus prædictos potius declarare hanc limitationem habere, & non habere locum.

113 AMPLIA I. Hanc nonam † limitationem, quatenus eam, tanquam ☞ communem sustinere volueris, vt procedat non solũ, quando prima sententia, a qua appellatum est, lata fuerit ad fauorem rei, & sic absolutoria, prout loquitur tex. in d. l. cum apud, ff. iudi. solu. in illis verbis, *A cuius sententia petitor, appellauit, &c.* ☞ quo casu, & fideiussorem liberatum admittit Thesaur. in d. decis. Pedemon. 202. nu. 7. iuncto nume. 19. versicul. vltimus casus. vbi quod ita aliàs Senatus Pedemontanus iudicauit. sed etiam quando est condemnatoria, quia si ab ea reus appellauit, adhuc fideiussor non tenetur in causa appellationis, vt per Aret. Instit. de satisd. §. si autẽ per procuratorem, numero quarto, vbi eam reddit rationẽ, quia etsi iudex appellationis confirmet condemnatoriam sententiam primi iudicis, tamen actio oritur non ex prima sententia confirmata, sed ex secunda confirmante, l. asse toto, ff. de hæredit. instituen.

114 Et licèt contra hanc ampliationem indistinctè senserit Guliel. de Cuneo in l. Iulianus, ff. qui satisda. cogan. & Gulielmi hanc contrariam opinionem saltem in casu, in quo totum fuit prima sententia confirmata: (secus si ei aliquid esset additum, vel detractum per iudicem appellationis, ☞ prout etiam declarare videtur Thesaur. d. decis. Pedemont. 202. numero 9.) sequutus fuerit Bal. in d. l. Iulianus, ac etiam ibidem Bar. sicut eum refert, ac sequitur Ang. de malef. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, num. 2. in fine, versicu. adde tamen; ea nempe ratione moti, quia quando secunda sententia simpliciter confirmat primam, tunc agitur ex prima: sed si in parte infirmat, & in parte confirmat: tunc agitur ex secunda, & sic primo casu fideiussor non sit liberatus; sed possit conueniri: secundo autem casu secus, vt per Bal. & Angel. de malef. in loco præcitato; ac etiã per Grat. in consil. 34. nume. 5. & 7. lib. 2. & refert etiam hos contrarios Fran. Marc. dec. Delphin. d. decis. 357. nume. 2.

Non per hoc tamen recedas à proposita amplia-
* tione, quæ * communis est, prout testatur idem Frã.
Marc. d. decis. 357. eodem nume. 2. vbi concordãtes,
115 allegat. & est ratio, † quia quando prima sententia
per iudicem appellationis est confirmata, infirmata,
vel reformata, iudex qui de appellatione cognouit,
* exequi debet, & non primus, secundum * cõmunẽ
opinionem de qua post alios, quos allegat, Lucas Pe
tus in pract. Capitolini fori, in titu. de exequ. rei iudica. nume. 13. testatur Alexan. in l. præcipimus, numero 20. C. de appellat. & non solum communem, sed etiam veram, post alios quos pariter allegat, testatur Octau. Vestr. in sua practica, eodem titul. de exequ. rei iudica. nume. 9. versicul. quod si non in tempore, & nume. 10. & ibi in addit. per Nicol. Grauat. nume. 31. ibi sin.

☞ Vide tamen in proposito Cæsar. de Grass. deci. 142. alias 2. nume. 7. in tract. de fideiussor. vbi testatur quod alias hoc articulo proposito in Rota, & consideratis rationibus hinc inde adductis. Eidem Rotæ magis placebat opinio Guliel. de Cuneo, & Bal. in dicta l. Iulianus, §. qui satisd. cogan. licet non fuerit capta resolutio, & quidquid secus senserit Senatus Pedemontanus relatus per Thesaur. decis. Pedem. 202. num. 8. & 19. Quãdo reus fuit per primum iudicem absolutus, tamen quando fuit cõdemnatus, & sic in casu propositæ ampliationis dixit veriorem, & in iuditijs magis seruatam opinionem esse, vt non censeatur liberatus fideiussor, & ibi pluribus hanc comprobat opinionem, & respondet contrarijs; eum omnino videas.

AMPLIA II. Eandem nonam limitationem
116 procedere † non solum, quando in fideiussione est
expressum nomen iudicis, coram quo vertitur causa prout videtur loqui textus in d. l. cum apud Sempronium iudicem, ff. iudic. solu. sed etiam si nullum sit iudicis nomen expressum: adhuc enim fideiussorem non teneri in causa appellationis, scripserunt post gl. Doctores omnes in l. 2. C. de procurato. relati per Gabriel. in titu. de fideiussor. conclus. 4. num. 2. in prima ampliatione, Angel. Aret. in § si autem per procuratorem. per illum textum, in fine, num. 4. Institu. de satisda. August. ad Ang. de malef. in verbo, pro quibus Antonius fideiussit, post nu. 2. vbi plures alios adducit concordantes. Nec dissentit Franc. Marc. d. decis.
117 Delphin. 357. num. 1. & † licèt contra hanc ampliationem senserint Bal. in l. Iulianus colum. 4. versi. secundo quæritur, ff. qui satisda. cogan. Alber. in dicta l. cum apud, in prin. iuncto versic. Iacobus de Arena ff. iudica. solut. Fulgos. in d. l. 2. C. de procurat. Io. Andr. in addit. ad Specul. in titu. de satisda. §. expedito, in additione incip. de hoc glos. & alij nonnulli relati per Gabriel. dicta conclus. 4. num. secundo, versi. contra-
+ rium, &c. Prima tamen opinio videtur * communis
vt testatur idem Fulgos. in d. l. 2. & patet ex relatis per Gabr. in loco citato, & per Augu. ad Angel. de malef. vbi supra.

☞ Verum post hæc impressa cõuenit forsan mutare sententiam ex decis. Pedemont. relata per Thesaur. in decis. 202. per totam, & præsertim nume. 5. & nu. 15. vbi alijs relatis concordantibus bene demonstrat, quod tex. in d. l. cũ apud Sempronium, ff. iudic. solui, loquitur quando fideiussor proprio nomine iudicem nominauit coram quo suum principalẽ sistere promisit: secus si simpliciter fideiusserit: & hanc opinionẽ dixit veriorem, & in iudicis magis seruatã, licet contrariam communem esse non inficietur.

SVBLIMITA Dictam nonam limitationem,
118 vt † non procedat, quando causa appellationis esset
deserta, quia tunc adhuc fideiussor tenetur, nec per interpositam appellationem liberatur, secũdum Ange. Aret. in §. si autem, nume. 4. versicu. secus si reus principalis appellasset, & nõ fuisset prosequutus appellationem, Institu. de satisdat. Franc. Marc. d. decis. 357. nume. 2. versic. & hoc verum, vbi appellatio non est deserta. vbi ad id allegat Bar. in d. l. cum apud Sẽpronium, ff. iudic. solui. ☞ nec dissentit Thesaur. di-
119 cta decis. 202. nume. 12. Ratio est, † quia appellatione deserta datur actio ex prima sententia, l. si contra minorem, & l. quoniam nonnulli, C. de appellat. authen. ei qui, & l. fi. §. illud etiam, C. de tempor. appellat. illamque iudex à quo, nõn autem iudex appellationis, exequitur, etiam quod super desertione pronunciasset, vt per Archid. in capit. Romana, §. fin. & ibi etiam Gemin. in versic. in fine glo. ibi, *si vera iudex*

de appellat. in 6. Bal. in auth. si quis litigantium, C. de
episcop. audien. & est communis, †vt per Ias. in l. res
iudicata, num. 14. ff. de re iudica. cum alijs relatis per
Vestr. in pract. tit. de exequ. rei iudica. nume. 9. & ibi-
dem in additio. per Nicol. Grauat. num. 31. & per Lu
cam Petum in formula Capitolini fori, eodem titul.
de exequutio. rei iudicatæ, numero 24. versiculo ter-
tio casu.

320 LIMITA X. Regulam, † vt fideiussor de iudicio
sisti, ac soluendo iudicatum, non solum non teneа-
tur post sententiam: sed etiam nec ante sententiam,
quando perempta est instantia. text. est in l. secunda,
ff. de iudicat. solui. dum per hæc verba disponendo di
cit: *Cum lite mortua nulla res sit; ideo constat fideiussores ex stipulatu iudicatum solui non teneri.* lis autem mortua di-
citur non solum solutione, transactione, vel alio simi
li modo, sed etiam perempta instantia, iuxta termi-
nos l. properandum, C. de iudic. vt bene in proposito
declarat glo. in d. l. 2. & ibidem Bart. sub num. 2. item
gl. penult. in fine, verbo, liberari, & glo. fin. in verbo,
pro scriptura, in l. penult. quæ incip. si fideiussor, C. de
fideiussor. vbi dixit, quod fideiussor, qui fideiussit in
scriptis, vel in publica causa in præsentia tabellario-
rum, perpetuò tenetur, vel saltem vsque ad trienniũ,
in quo durat instantia iudicij, & hæc vltima glossæ o-
pinio, quod non nisi durante instantia teneatur, pla-
cet Baldo ibi in fine, in versic. in glo. ibi, *vsque ad trien nium*, & Ang. in l. 2. §. in fideiussorem, post num. 3. ff.
qui satisda. cogan. & communiter à Doctoribus ap-
probatur, vt testatur Petr. Calephat. inter consi. crimi.
diuers. in quarto folio, tomo 2. consi. 87. num. 25. 38.
& 48. vbi respondet contrarijs, & late hanc defendit
limitationem tanquam veram, & communẽ: quam
etiam sequuti sunt Ias. in d. l. 2. §. in fideiussorẽ, post
num. 9. versicu. amplia istam regulam, ff. qui satisda.
cogan. & in l. si decesserit, in princi. sub num. 3. ff. eo-
dem. Felix Phęb. de Asculo inter consi. crim. diuers.
in folio, tomo 2. consil. vlt. numero 36. versicul. ideo
si cautiones. Franc. Marc. decis. Delphi. 797. nume. 2.
vers. vel nisi.

AMPLIA Hanc decimam limitationem tribus
321 modis. Primò, †vt procedat non solum in ciuilibus,
sed etiam in criminalibus, per ea quæ supra allegata
sunt, nnmer. 104. & in specie scripsit Petr. Calephat.
d. consi. crimi. diuers. 87, num. 28. tomo 2. vbi testatur
de communi opin. [& Marc. Ant. Eugen. in d. cons.
2. nu. 18. seqq. quem post hæc impressa præmanibus
habui.]

322 AMPLIA II. Non† solum perempta instantia de
iure communi, quæ triennalis est, dicta leg. properan
dum, C. de iudic. sed etiam perempta instantia statu-
taria, vel consuetudinaria. vt post Georg. Nattam in
repet. clemen. sæpe, in §. quę omnia. colum. final. de
verbo significat. scripsit idem Calephat. dicto consi.
87. num. 32.

323 AMPLIA III. Etiam † quod fideiussio sit iurata;
licet enim iuramentum actionem temporalem fa-
ciat perpetuam, ad communiter tradita per Docto-
res in l. nam & postea, §. is qui temporali, ff. de iure-
iuran. id tamen intelligendum est respectu principa-
lis, nõ autem respectu fideiussoris de iudicio sisti, cu-
ius promissio respicit instantiam, & sic cum instan-
tia finitur. Instantia autem causæ non potest proro-
gari etiam de consensu partium, ac etiam cum iura-
mento, secundum aliam communem, † de qua per
Doctores in dicta l. properandum, vbi præsertim Ias.
numero 21. versic. tertio amplia, C. de iudic. & in ter-
minis considerat idem Calephat. consilio 87. nume.
37. seqq.

324 SVBLIMITA Hanc decimam limitationem† v-
no modo videlicet, vt non procedat, quando fide-
iussor promisisset reum repræsentare toties quoties;
nam tunc tenetur repræsentare etiam perempta in-
stantia, per ea quæ dixi supra, numero 108. & 112. &
in terminis consuluit Hieronymi Gabriel. consi. 181.
numero secundo, libro secundo, (licet contrarium sen-
sisse videatur Eugen. dicto consi. 2. nume. 23. seqq. li-
bro primo.)

325 LIMITA XI. Principalem huius quæstionis re-
gulam, vt non teneatur ad pœnam fideissor ille de re-
præsentando, qui cum promisisset reum infra certũ
tempus repræsentare, illum non repræsentauit in tem
pore conuento, eo quia ad repræsentandum non fue
rat requisitus.

Requisitionem enim isto casu fore necessariam,
ad hoc vt fideiussor constituatur in mora, & tenea-
tur ad pœnam, scripserunt Rom. in l. stipulatio ista, §.
inter certam diem, numero quarto, versicul. tertio,
quoniam sicut non posset cogi ipse fideiussor. ff. de
verborum obligat. & in consilio 137. numero primo,
versic. Præterea, &c. Anton. de Butr. in cap. secundo,
columna secunda, numero vndecimo. & ibi etiam
Abb. numero 19. extra de iudic. idem Abb. in cap. fi-
nem litibus, numero 34. de dolo, & contumac. Paul.
de Castro in rub. C. quomodo, & quando iud. & Ane
lius in consi. 100. incipien. videtur quod dictus Ioan-
nes Paulus, libro secundo, vbi in specie loquitur de fi
deiussore, qui promisit reum repræsentare infra octo
dies, Alexand. in l. properandum, numero octauo, C.
de iudic. Felyn. in capitu. sin autem, numero quarto,
de rescrip. Ioan. de Plat. in d. l. pen. numero quarto, C.
de annon. & tribut. libro 10. Ias. in l. vniuersa, num. 6.
C. de precibus imperat. offeren. Ripa in l. 3. §. hoc au-
tem iudicium, nu. decimo, ff. de damno infecto, Mar-
sil. in rub. ff. de fideiusso. in 18. quæst. numero 164. se-
quentibus, vbi pluribus similibus hanc comprobat
limitationem, Foller. in practi. crimi. in fragmen. nu.
275. Boss. in tit. de carcer. fideiuss. committen. nume-
ro 61. Nicol. Moron. in tractat. de fide, treg. & pace,
quęst. 128. numero tertio, Ioseph Carmian ritus ma
gnæ Curię Siciliæ, cap. 65. numero 26. Roland. cons.
58. numero decimoquarto, volum. primo, Cęsar Vr-
sil. in addit. ad Afflicti decisionem 234. num. primo,
Franc Herculan. in tract. de cauę non offenden. capi.
vigesimoterno, numero vigesimosexto, Hieronym.
Gabriel. consi. 173. numero quinto. & sequentib. libr.
2. vbi amplius, quod debet requiri principalis reus,
pro quo fuit præstita fideiussio. ex quibus negari nõ
potest limitationem hanc magis communiter esse
à Doctoribus receptam, licet, vt mox dicam, aliquos
contradictores.

Vrgent autem pro hac communi cõclusione plu-
res rationes, quas breuiter referre non inconueniens
326 putaui: † & primò facit pro ea communis Docto-
rum conclusio, volens quod promittens aliquid da-
re, vel facere sub pęna ad hoc vt in mora constitua-
tur & in pęnam incidat, interpellatio requiritur, l. si
pęnam, ff. quando dies leg. ced. l. fideiussor obligari,
§. fi. ff. de fideius. Bar. in l. ita stipulatus, in 6. q. princi-
pali, nu. 53. ff. de verb. oblig.

Secundo facit tex. in l. fina. C. vt intra certum tem
pus criminalis quęstio terminetur, vbi habetur, quod
causa criminalis coram iudice tractata, debet finiri,
& terminari infra duos annos, alias iudex punitur vt
ibi, & tamen dicit ibi tex. quod hoc debet intelligi, si
petatur a parte, & nõ alias. & ex eo textu sumitur ibi
communiter per Doctores regula, † quod pęna im-
327 posita iudici ex eo quod aliquid nõ faciat intra cer
tum tempus, debet intelligi præcedente partis requi
sitione, alias secus.

Ad idem tex. in l. properandum. §. sin autem vtra-
que. C. de iudic. & in authen. hoc amplius, C. de fidei
commis.

cōmuſ.& in l.debitoribus, ff. de iudic. & in l.1. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto. cum aliis rela tis p Marſi. vbi ſupra. in dicta rub. ff. de fideiuſ. in 18. quæſt. nume. 146. & ſequentib. & facit optimè gl. in capitu. quoniàm frequenter, §. porro, in verbo, canonibus, vt lite non conteſtat. vbi canonicus abſens ad certum tempus de licentia epiſcopi, ſi non redeat tēpore ſtatuto, non conſtituitur in mora, niſi fuerit interpellatus.

128 Tertio † principaliter facit ſingularis doctrina Innocent. in cap. exſtirpandæ, in prima columna ad medium, de præben. vbi facit generalem concluſionem quod in factis, & diſpoſitionibus negatiuis, ad hoc vt quis pœnam incidat, requiritur iudicis monitio, & ibi hoc idem adnotarunt Hoſtien. colum. pen. Ioan. Andr. columna fin. Cardi. columna tertia, Anton. de Butr. columna fin. Imo. columna quinta, Abb. colūna fina. Anchara. column. ſecunda, & communiter omnes, Archidiac. in ca. 2. 5. quæſt. 1. Bal. Imo. & alij in l. ſi mora, ff. ſolut. matrimon. Alexan. in l. ita ſtipulatus, num 13. ff. de verbor. oblig. Felyn. in c. 2. nu. 4. 4. de magiſtr.

129 Cōtrarium, † quod immo fideiuſſor de repræſentando infra certum tempus, teneatur reum quē promiſerat repræſentare, etiam nulla præcedente requiſitione, aut interpellatione, & non repræſentando quod incidat in pœnam, facilè ſu.deri poteſt ex infraſcriptis rationibus, & primò ex gloſ. iuncto tex. in l. 1. C. de his quibus, vt indign. ubi dicit quod ſi hæres non vindicauerit mortem defuncti infra tēpus, infra quod vindicare potuit, priuatur hæreditate, & ex illa gloſ. colligitur ibi per Doctores communiter notabilis doctrina, † quod in factis, & delictis negatiuis ad incurrendum pœnam, ſufficit quod labatur tantum tempus, infra quod commodè actus poterit expediri, vt per Bar. num. quarto. Pau. de Caſt. numero 6. Salycet. numero 9. Alexan. numero ſeptimo. Iaſ. numero 9. Iacob. de Sancto Georgio, num. 12. Bart. in l. in cognitione, & ibi etiam Roma. & alij, ff. ad Syllan. Alexan. in l. ita ſtipulatus, num. 12. de verborum obligat. Fely. in cap. ſecundo, columna ſecūda, de magiſtr. & ad hoc primum argumētum, licet plures recitentur reſponſiones per Anto. Gomez variarum reſolut. tomo 3. capit. 9. rubr. de captura reo. ſub num 9. verſicu. nec huic ſententię, & concluſioni, &c. ex quibus reſponſionibus vltima tantum eidem Gomezio placeat: ſi tamen eandem vltimā reſponſionem ibi per eum poſitam bene conſideraueris, illa minus placere debet quam ceteræ: ideo argumentum ſubſiſtit.

Secundò facit alia communis Doctorum con-
131 cluſio, † quod quando in cōtractu eſt appoſita dies & pęna: non requiritur interpellatio ad conſtituendum debitorē in mora, quia dies interpellat pro homine, l. magnam, & ibi Bart. Bal. & cōmuniter omnes, C. de contrahen. & committ. ſtipul. capi. cum in cunctis, §. cum verò, extra de elect. capit. ſecundo, de conceſſ. præben. cap. licet canon. de elect. in ſexto, capit. potuit. de locato, & conduc. l. 2. C. de ſponſa. Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium, in prima oppoſit. ff. de damno infecto, Fely. in ca. prohibeas, num. 4. de magiſtr. Afflic. deciſ. 150. num. 1. Dec. conſi. 452. nū. 8. et 9. & magis in terminis videtur facere text. in l. ſancimus, C. de fideiuſſo. vbi aduerſus promittentem aliquem infra certum tempus exhibere, lapſo tempore datur actio pęnalis, & ſic cōſtituitur in mora per lapſum primi temporis, licet infra idem tempus poſſit moram purgare, &c.

132 Tertiò facit, † quia in fideiuſſionibus, qui hodie recipiuntur, interuenit ſemper iuramentum, quod quidem iuramentum habet vim interpellationis continuæ, vt poſt Ioan. Andr. ſcripſit Abb. in cap. breui, numero quinto, de iureiuran. Iaſ. in l. quod te, numero 22. & 24. & ibi Dec. numero vndecimo, vbi teſtatur de cōmuni opinione, ff. ſi certum pet. Bauer. in tra. de virtute iuramē. priuileg. 7. Ripa in l. 4. §. Cato, numero 58. & in l. ſi inſulam, numero 91. ff. de verbor. oblig. Gozadin. conſi. 57. poſt numero 11. Aym. cōſ. 57. numero 2. Afflict. dec. 174. numerū 5. Viu. in cōmu. ſuis opi. verbo, Mora. vbi pariter teſtatur de cōmuni opinione, quibus addo nouiſſime Seraphinū de Seraphinis in ſuo tract. de priuileg. iuramen. priuileg. 47.

133 Quid dicendum? † Prima opinio eſt magis communis, licet plures Doctores pro ea allegati loquētur non in fideiuſſore, qui promiſit repræſentare infra certum tempus, prout ſunt termini propoſitæ limitationes, ſed ad voluntatem iudicis. Secunda autē opinio in puncto iuris forſan magis ſubſtineri poteſt, prout eam ſuſtinet Anto. Gomez var. reſolu. tomo 3. cap. 9. rub. de captura reo. nume. 4. vbi reſpondet contrariis. Andr. Fachin poſt huius libri tertiā Impreſſionem habitus controuer. iuris lib. 9. ca. 77. Nec diſſentire videtur Oſaſc. in deciſ. Pedem. 49. incip. Cum pater, vbi pariter reſpondet cōtrariis, & demum numer. 9. & 10. fędere diſtinctionis vtramque opinionem inſimul conciliare conatur inſpiciendo verba promiſſionis, hoc modo Quod aut tempus in fideiuſſione ad repræſentandum reum appoſitū eſt gratia differendæ repræſentationis, & tunc dies interpellat pro homine, nec alia requiritur requiſitio lapſo tempore ad repræſentandum conſtituto, ad hoc vt fideiuſſor conſtituatur in mora, iuxta text. in l. magnam, C. de contrah. & commit. ſtipul. cum aliis ſupra allegatis: Si verò tempus in fideiuſſione appoſitum eſt gratia finiendæ obligationis, vt puta: quia voluerit fideiuſſorem non teneri ad repræſentandum reum, niſi infra certum tempus: vel etiam ſi idem tempus collatum eſt in voluntatem iudicis, & tunc requiritur interpellatio infra tempus: ſi tempus eſt ſtatutum, vel quandocunque: ſi temporis nō eſt ſtatutum, vel quandocunque: ſi temporis nō eſt ſtatutum initium, & hoc vltimo caſu poteſt procedere prima opinio, & hāc diſtinctionē inquit Oſaſc. probari ex traditis in propoſito per Caſt. dicto conſ. 100. Dec. conſ. 145. & Rip. in l. 4. §. hoc autem iudicium, numero 11. ff. de damno infecto.

Sed ad tollēdum difficultates paſſim in Vrbe ſer-
134 uatur, † quod iſto caſu fideiuſſor promittit reum repræſentare, puta infra menſem, etiam irrequiſitus per quæ verba, etiam irrequiſitus, ceſſant omnia dubia, & ſic nulla requiritur requiſitio. Sed an pro hoc mora poſſit, vel non poſſit purgari, audies in ſequenti limitatione.

135 LIMITA XII. Quia † fideiuſſor, qui in tempore conuento reum non repræſentauit, poteſt adhuc moram purgare, ſi fiſci aut partis intereſſe habētis ius factum non eſt deterius, per text. qui optimè probat hanc concluſionem & ibi latè ponunt materiam Bar. Bal. Alb. Ang. Iaſ. & communiter omnes, in l. etſi poſt tres, ff. ſi quis caution. inquit ibi iuriſconſultus, *Et ſi poſt tres, aut quinque, pluresue dies, quam in iudicio ſiſti, ſi reus promiſerit ſocium agendi poteſtatem fecerit, nec actoris ius ex mora deterius factum ſit, conſequens eſt dici defendi eum debere exceptione.* facit optimè alius text. in l. apud Celſum, §. Labeo ait, ff. de doli excep. vbi ſic dicitur: *Labeo ait, ſi de homine petito ſecundum actorem fuerit iudicatum, & iuſſu iudicis ſatiſdatum ſit hominem intra certum diem tradi; etſi traditus non fuiſſet, pœnam quoque ſtipulatus ſit petitorem, qui, & hominem vendicat, & pœnam petit, exceptione eſſe repellendum: iniquum enim eſſe, & hominem poſſidere, & pœnam exigere.* Facit text. in l. ſancimus,

mus, C. de fideiussor. vbi ad purgandum istam mo-
ram datis fideiussori sententiae, de quo in specie dicā
in sequenti decimatertia limitatione, & per ista iura
præsertim vltra Doctores ibi, hanc eandem limita-
tionem firmarunt Bal. in l. qui crimen, nume. 20. C.
qui accusar. non poss. vbi declarat, dummodo repræ-
sentetur congruo loco, & tempore. Paul. de Cast. in
l. 2. §. in fideiussorem, post numerum versicul. & ex
hoc, ff. qui satisd. cogan. Ripa post Bar. in l. si insulam
num. 62. ff. de verborum oblig. Foller. in pract. crimi.
in fragmen. num. 273. Boss. in titu. de carcer. fideiuss.
committen. num. 66. Felix Phæb. de Asculo inter cō
sil. crimin. diuers. cons. vltimo, num. 46. volum. secun
do, in folio, Ioseph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Si-
cil. cap. 65. nume. 13. & seqq. vbi testatur de commu-
* ni opinione. & † illū ampliat, vt possit fideiussor mo
136 ram purgare, etiam post condemnationem quan-
docunque ante solutionem: eo quia condemnatus,
ad quantitatem respectu certæ speciei, dando ipsam
speciem ante quantitatis solutionem liberatur, l. si ve
rò negocium, §. fi. ff. solu. matrimo. glo. in l. duobus,
§. si ei. in verbo, exhibuerit. ff. de iureiuran. cum alijs
ibi per eum allegatis, Franc. Marc. dec. Delphin. 797.
nume 5. in fine. Nec dissentit Osasc. decis. Pedemon.
49. num. 11. & 12. & latè probat Grammat. decision.
95. per totam. vbi plures affert rationes, quas ibi per
eum videas.
137 AMPLIA. Hanc limitationem, † vt procedat etiā
in fideiussione iurata: sic enim etiam iuramento ac-
cedente loquuti sunt ex supra citatis Doctorib. Bal.
in d. l. qui crimen, numero 20. C. qui accus. non poss.
Alexand. in apostill. ad l. sancimus, C. de fideiussorib.
Ias. in l. 2. §. j. numero septimo, ff. qui satisdar. cogan.
& Instit. de actio. §. si quis postulante, num. 16. Gram
mat. d. decis. 95. num. 5. in fi. Boss. in titu. de carcer fi-
deiuss. committen. num. 66. versic. etiam si cum iura
mento, Felix Phæb. d. cons. crimi. diuers. vltimo, sub
eo, num. 46. volum. secundo, in fol. Ioseph. Cumia in
ritus magnæ Curiæ Sicil. d. cap. 65. nume. 13. Francis.
138 Marc. dec. 797. num. 5. in fi. à quibus † licet discede-
re videatur Osasc. decis. Pedem. 49. num. 12. vers. sed
difficultas in duobus consistit. ea quippe motus ratio
† ne communi, * quia scilicet † iuramentum regulari-
139 ter impedit moræ purgationem, argumen. tex. in l.
si quis maior, C. de transaction. & tradunt Doctores,
in l. si insulam, & præsertim Bart. columna fi. Ias. nu-
mero 35. Ripa, num. 62. & 91. ff. de verborum oblig.
Bauer. in tract. de virtu. iuramen. priuileg. 6. Rub. cō-
si. 113. num. primo, Ias. in l. duobus reis, num. 22. ff. de
iureiuran. Guido Papæ sing. 554. Grat. respon. 93. nu
mero 69. lib. primo, Ripa in l. si vnquam, questio. 32.
† C. de reuocan. donat. & de commun* post plures ex
præallegatis testantur Gabriel. tit. de transact. concl.
1. num. decimo, Viu. in suis commun. opin. verbo, do
natio ex quinque causis, versic. Moræ purgatio, cum
alijs de quibus per Seraphin. de Seraphin. in tractat.
de priuileg. iuramen. priuileg. 48. numero primo, &
seqq. vbi pluribus rationibus comprobat hanc con-
clusionem. Non tamen per hoc crederem receden-
dum a proposita ampliatione, quia prædicta conclu
sio in contrarium considerata per Osascum in loco
præcitato, procedit de iuris rigore, non de æquitate
140 præsertim canonica, † secundum quam etiā in pro-
missionibus iuratis admittitur purgatio moræ, vt in
terminis scripsit Bal. in dicta l. qui crimen, nume. 20.
C. qui accusa. non poss. Ias. in d. §. item si quis postu-
lante, num. 16. Instit. de actio. Marsil. sing. 463. Gram
mat. dicta decisio. 95. ad finem, Gozad. consil. 66. nu-
mero 15. versicu. quarto principaliter, Rayn. consil.
198. post numerum quartum, volumine primo, facit
tex. in cap. potuit, loca. & ita in practica per totam Ita

liam seruari testatur Bolognet. in dicta l. si quis ma-
ior, post numerum 91. ad finem, C. de transact. cum
alijs in proposito consideratis per Seraphin. de Sera-
phin. qui Bolognettum sicut suprà reit. etiam refert
in dicto tractat. de priuileg. iuramene. dicto priuileg.
141 48. numero 8. & seqq. † vbi etiam defendit eandem
conclusionem procedere de æquitate canonica non
solum in foro poli, sed etiam in foro fori; & non so-
lum in terris ecclesiæ, sed vbique: quia vbi tracta-
tur de materia iuramenti; ius canonicum seruan-
dum est, etiam per laycos iudices, cap. primo, de noui
operis nunciat.

SVBLIMITANDA Esset hæc duodecima limi
142 tatio sic vt supra ampliata pluribus modis † in qui-
bus de iure, nec etiā de æquitate canonica iurata pro-
sertim promissio nō recipit purgationem moræ: sed
illos omitto, quia non intendo discedere ex crimina
li materia, forsan ea de re dicam in ciuilibus Questio
nibus, libro quarto, titu. de mora, vbi est locus suus,
& pro nunc te remitto ad Seraphin. de Seraph. de pri
uileg. iuramen. dicto priuileg. 48. numero vndecimo
& seqq. vbi ponit decem & octo casus, in quibus mo
ræ purgatio non admittitur in promissionibus iura-
tis, nec etiam de æquitate canonica, ex quibus qui-
dem casibus præcedens ampliatio non solum valde
restringitur, sed iudicio meo ferè in totū destruitur
ideo in occurrenti casu eum adeas.
143 Et inter alios casus † ille potissimum in proposito
considerabilis est, quando scilicet mora esset multū
geminata: tunc enim non videtur per fideiussorem
admittenda purgatio moræ, vt in terminis scripsit
Boss. in titu. de carce. fideiussor. committen. numero
36. versicu. est verum, quod vbi fideiussor. & nume-
ro 66. versicul. non tamen admitteretur: quibus in lo
cis loquitur, quando fideiussor repræsentauit reum
non solum post terminum, sed post plures interpella
tiones, & moras.
144 Regulare enim est, † vbi mora est geminata, nec e-
tiam de æquitate canonicam illam posse purgari Ro
man. cons. 352. in secundo dubio, Gozadin. consilio
57. numero decimooctauo, Boer. cons. vigesimose-
cundo; nu. 3. & seqq.

LIMITA XIII. Regulam, & hæc limitatio venit
145 ampliatiuè ad præcedentem limitationem, † vt mo
ra possit purgari per fideiussorem non solum infra
breue tēpus, & paucos dies, prout videtur loqui text.
in d. l. si post tres, ff. si quis caut. sed etiam infra plures
dies, videlicet infra sex menses. ad textum, qui ad hte
ram limitationem hanc probare videtur, in l. sanci-
mus, C. de fideiussorib. *Sancimus*, inquit Imperator, *si
quis pro alio spoponderit sic, quatenus eum intra certum tem-
pus tradat, vel certam pecuniarum quantitatem pro eo infe-
rat, & tempore statuto iam effluente non potest eum repræ-
sentare, non statim pro eo pecunias stipulatas inferre, sed eum
petere quidem post temporis lapsum omnimodo pœnalem a-
ctionem, non autem statim summam pro qua fideiussor admis-
sus est, profligari, sed si quidem vsque ad sex mensium spatiū
tempus statutum sit, aliud tantum ei indulgere sancimus, in-
tra quod si possit personam exhibere, & eam tradere, pœna sit
liberatus.* & per istum textum, fideiussorem de repræ-
sentando habere semestre ad purgandum moram,
scripserunt Bartol. in l. si quis reum, numero quinto,
in princip. Alber. numero primo, versico. ad tertium
respondeo, Angel. num. 6. versicu. nec debet compel
li incontinenti, ff. de custod. reorum, idem Alber. in
dicta l. sancimus, numero secundo, vbi bene, & ma-
gistraliter disputat de intellectu illius l. sancimus, ac
l. & si post tres, pluresvè dies, ff. si quis caus. vbi dici-
tur, quod mora potest purgari per tres pluresvè dies,
& sic infra tempus, non autem intra semestre, vt in
dicta l. sancimus. & pro concordia harum legum te-
latus

latis alijs intellectibus, adhæret intellectui glos. quod videlicet tex. in d. l. & si post tres, loquatur non in fideiussore, sed in principali: textus autem in l. sancimus, loquatur in fideiussore. ratio differentiæ est, quia durior est causa principalis, quam fideiussoris. l. mora, ff. de verb. oblig. refert etiam ibid. Alb. alium intellectum Domini Riccardi, quem putat verum, quòd scilicet tex. in d. l. & si post tres, loquatur in fideiussore de iudicio sisti, text. autem in l. sancimus, loquatur in fideiussore de repræsentando, qui propriè non dicitur fideiussor, secundum eum: sed certè primus intellectus gl. videtur magis conuenire d. legi, & si post tres, & eum sequitur Bar. & communiter Doctores, vt testatur Ripa in l. si insulam, nume. 62. ff. de verb. oblig. sed quicquid sit circa intellectum, & differentiam earum legum, de quo poteris ad plenum videre Doctores in d. l. sancimus, satis est, quod in proposita limitatione conueniunt omnes, quod fideiussor de repræsentando habet semestre ad purgandũ moram, & ad repræsentandum reum, per d. l. sancimus, quę lex procedit nõ solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, vt post Bar. & Imo. in locis per eum allegatis, scripserint Boss. in tit. de carce. fideiussor. cõmutten. nume. 66. vers. & procedit etiam. Herculan. in tracta. de caut. de non offenden. c. 23. num. 23. vers. quartò, quia sex menses. vbi & in idem allegat Maran. in Spec. de ord. iudi. in 8. memb. nu. 186. Nec dissentire videntur Franc. Marc. in decis. Delphin. 797. num. 2. in prin. ex quibus facilè dici potest hanc limitationem esse communiter receptam, licet Menoc. de arb. q. lib. 2. casu 40. nu. 2. & seq. censuerit textum in d. l. sancimus, non loqui in fideiussore, sed in ipso principali debitore: sed labitur in hoc meo iudicio, consultissimus ille vir, quia, nisi etiam ego fallor, textus in d. l. sancimus, expressè loquitur in fideiussore de aliquem repræsentando sub certa pęna, vt patet in prin. illius legis, dum dicit: *Si quis pro alio spoponderit sic: quatenus eum intra certum tempus tradat, vel certam pecuniarum quantitatem pro eo inferat*, & quę sequuntur.

SVBLIMITANDO I. Hanc decimamtertiam
146 limitationem notabiliter aduerte, † quod textus in d. l. sancimus, videtur loqui in casu, in quo fideiussor promiserat tradere reum infra sex menses, vt patet: ibi, *si quidem vsque ad sex mensium spatium statutum sit*, & isto casu, quando in fideiussione est præfinitum tempus semestris ad repræsentandum reum, lex indulget ad purgandum moram aliud semestre, & sic tantundem tempus, quantum fuit in dicta fideiussione præfinitum, vt patet ibi, *Aliud tantum ei indulgere sancimus.* Vnde inferendo, & declarando dico, quod quando in fideiussione est expressum minus tempus, puta qđ sit dictum, infra octo dies, tunc credo ex lectura illius legis, non nisi alios octo dies concedi fideiussori ad reum repræsentandum, ex Bal. Ange. & alijs in d. l. sancimus, Pau. de Cast. in d. cons. 100. in princi. lib. 2. Alc. parerg. lib. 3. c. 21. quos in proposito refert, & sequitur Osasc. decis. Pedem. 47. num. 13. licet Bar. in d. l. sancimus, quem sequutus est Ripa in d. l. si insulam num. 64. dixerit indistinctè dari istud semestre, sed cõtra Barto. Senatum Pedemontanum iudicasse refert Osascus in loco præallegato.

147 Similiter † si fideiussor promisit aliquem repræsentare simpliciter, non adiecto tempore, & citatus ad repræsentandum petat sibi a iudice dari tempus, in quo possit reum repræsentare, allegans puta illius absentiam, prout quotidie contingit, tunc nec etiã crederem, esse concedẽdum semestre, de quo in d. l. sancimus. sed bene aliud tempus ad perquirendum reũ, quem fideiussor asserit absentẽ, iudicis arbitrio præfigendum, considerata loci distantia, vbi dicitur commorari reum, personarum, seu alterius impedimenti pro parte fideiussoris allegati qualitate, ad text. qui conclusionem hanc bene probare videtur in Auth. de fideiuss. §. si verò intercessor. ibi, *& causæ præsidens iudex dat tempus*, & paulo infra, *oportet enim tempus a iudice finiri.* per quem textum sic affirmarunt glo. ibi in verbo, dat tempus, ac etiam Bar. Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de accusar. §. sequitur, nu. 16. vers. in 2. autem. in addit. incip. Odofredus. in verbo, exceptione, litera L. Iac. Cuiacius in comment. de termin. & præscrip. c. fi. And. de Isern. in comment. ad constitu. Regni, sub rub. de literis citatorijs, in gl. in verbo, allegata probari, col. pe. vers. sed quid si non adijcit locum. quos in proposito refert, & sequitur Menoc. de arbi. q. lib. 2. casu 40. vbi plura notabiliter dicit in materia
148 & inter alia, † quod ab ista termini præfixione per iudicem facta non datur appellatio, licet bene detur recursus ad Principem.

149 Et si † fideiussor promiserit reum repræsentare toties quoties, & ad omnem iudicis requisitionẽ, prout hodie omnes fideiussiones sic communiter recipi notum est, & tunc sine dubio tempus, de quo in d. l. sancimus, præfigi non debet, secundum Clar. in pra cti. in §. fin. q. 46. vers. sed hic quæro. vbi propterea dixit, apud eum dispositionem d. l. sancimus, non esse in vsu, & Clarum vbi supra refert Ioseph. Cumia in ritus magna Curiæ Sicil. c. 67. num. 11. & certe etiam apud nos iudices deriderent. illos aduocatos, vel procuratores, qui stante fideiussione vt sup. recepta, peterent semestre, de quo in d. l. sancimus, ac reum repræsentandum; sed bene vidi allegata absentia eiusdem rei sæpissime concedi fideiussoribus competentem dilationem ad perquirendum, & certiorandum reum, iuxta ea quæ proxime dixi. vidi inf. nu. 152.

SVBLIMITA II. Eandem decimam tertiam li-
150 mitationem, † vt dispositio d. l. sancimus, non procedat, quando illi renunciatum est, secundum Bart. in d. l. si quis reum, sub num. 5. & Ang. sub num. 6. in fi. ff. de custod. reor. Franc. Marc. d. decis. 797. sub nu 2. Clar. in pract. §. fi. d. q. 46. eo. vers. sed hic quero. Frãc. Hercul. in tract. de caut. de non offend. c. 23. num. 18. Boss. in tit. de carcera. fideiuss. committ. nu. 66. versi.
151 vnde fiscus, & vers. & aduerte. † vbi declarando hãc sublimitationem dicit aduertendum quod ad hoc vt talis renunciatio operetur, debet esse expressa, & non tacita: quod etiam affirmauit idem Fran. Herc. vbi supra, de caut. de non offend. c. 27. nu. 20. vbi amplius, quod per solum iuramentum non dicitur renunciatum dispositioni d. l. sancimus, & nu. 21. in fin.
152 vbi † etiam quod plus est, quod nec d. l. censetur renunciatum per Clausulam, toties quoties, in fideiussione appositam. & sic contra Clar. allegatum vbi supra, nu. 149. sed nihil est contra, quia Clar. loquitur, quando promissum est repræsentare non solũ toties quoties, sed etiam ad omnem iudicis voluntatẽ, quo casu omnino cessat dispositio in d. l. sancimus.

153 LIMITA XIIII. Quia † fideiussor de repræsentando simpliciter, vel ad iudicis voluntatem, si semel repræsentauit, liberatus est, nec amplius ad repræsentandum compelli potest. sic. n. post gl. in d. l. duob. §. si ei qui debitorem & ibi glo. in verbo, exhibuit, ac ibid. Pau. de Cast. quem allegat, tradidit Alex. in l. si finita nu. 2. vers. vbi autem, & vers. ipsemet Pau. de Cast. ff. de dam. infec. vbi etiam refert contraria. sed demum in hac videtur resistere conclusione, ea potissimum ratione, quia in dubio omnis oratio intelligitur de prima vice, l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. sign. l. dotis, la 3. ff. de iu. dot. cum alijs ibi per eum allegatis. Ias. post Bar. in l. j. nu. j. in princ. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. & in l. 2. §. in fideiussorem, nu. 8. vers. secundo limita, ff. qui satisd. cog. & latius in d. l. duob. eo. §. si ei, qui, nu. 2. & seqq. vbi plurib. similib. hanc probat limitatio-

mitationem, Marſ.in prac.§.quoniam,num.11.& in
rub.de fideiuſſ.num.112.& ſeq.& nu.157.vbi plures
alios adducit concordantes, Diaz reg. 614.in princip.
Hercul.in tract.de cau.de non offenden. c. 23. Franc.
Marc.dec.Delphin.797.nu.5.verſ. alias vbi ſimplici-
ter fuiſſet dictum, Rolan.conſ.57.nu 2.vol.j. ex qui-
bus ſine dubio dici poteſt, limitationem eſſe cōmu-
* niter*receptam, licet Rom.in locis allegatis per Ale
xan.& Iaſ.vbi ſupra, contrarium dixerit.

SVBLIMITA I. Hanc decimamquartam limi-
154 tationem, † vt procedat in fideiuſſore de repreſen-
tando, ſecus in fideiuſſore de iudicio ſiſti, qui datur
pro certa cauſa, lite, vel negotio; nam tunc cum talis
fideiuſſor ſucceſſiue & pluries teneatur ſiſtere, & vſ-
que ad ſententiam, iuxta tex.in l. Græcè, §. & poſt li-
tem, ff.de fideiuſſ.& ea quæ ſup.poſui, num.103.ideo
per vnicam repreſentationē non liberatur, ſic.n.ean-
dem limitationem reperio declaratam per eundem
Alex.in d.l.ſi finita, nu.4.verſ. ſed iſtud, & verſ. quod
videtur verum, vbi etiam ad cognoſcendum, quādo
quis dicatur fideiuſſor de iudicio ſiſti, vel ſimpliciter
fideiuſſor repreſentando, remittit ſe adnotat per Bar
to.in l.j.in princ.ff.ſi quis in ius voc.non ierit, & ante
Alex.fuit de mente Lucæ de Penna in l ſi quis Decu
rio, col 4.num.xj.verſ.amplius fideiuſſor datus, C.de
Decurion.lib.10.bene declarat Iaſ. poſt Bart. in d.l.j.
155 in prin.ff.ſi quis in ius voc. non ierit.† vbi in propo-
ſito conſiderat differētiam inter fideiuſſorem de iu-
dicio ſiſti, ac fideiuſſorem de repreſentādo: dicitque
quod fideiuſſor de iudicio ſiſti, eſt ille, quem oblato
libello reus dare tenetur, & qui promittit quod reus
ſtabit in iudicio vſque ad fi.litis, de quo loquitur tex.
in auth.offeratur, C. de lit.conteſt.& in l j.& per to-
tum, ff.qui ſatiſd.cog.& ſic tenetur ſiſtere a principio
cauſæ vſque ad ſententiam: fideiuſſor autem de ve-
niendo, ſeu de repreſentādo, eſt ille, de quo loquitur
totus titulus.ff.de in ius voc.vt eant. & qui quam pri
mum reum, quem promiſit in iudicio repreſentauit
liberatus eſt iuxta gl.in d.l.duob. §.ſi ei, ff de iureiur.
cum alijs nuper allegatis, nu.153.quod & rurſus affir
mauit idem Iaſ.in d.l.2.§. in fideiuſſorem, nu.7.& 8.
ff.qui ſatiſda. cog. & in d.l.duob.§.ſi ei, qui nu.19.ff.
de iureiur.vbi eandem diſtinctionem adhibet etiam
156 in fideiuſſore de repreſentando: dicens, † quod ſi qs
promiſit repreſentare ſimpliciter, & non contempla
tione alicuius iudicij litis; tunc per vnicam repreſen-
tationem liberatur: ſecus ſi promiſit repreſentare re-
ſpectu certi iudicij vel litis. & ibi exemplificat, quan-
do dicatur quis promittere repreſentare reſpectu cer
ti iudicij & litis, & quando non. & hāc Iaſonis diſtin
ctionem refert, & ſequitur Diaz dicta reg.614.in pri-
ma limitatione, quibus addo etiam Franc. Marc de-
ciſ.357.num.3.par.2.

SVBLIMITA II. Eandem decimamtertiam li-
157 mitationē, † vt non procedat, quando fideiuſſor pro
miſit repreſentare reum non ſolum ad iudicis volun
tatem ſeu requiſitionem, ſed quandocunque: tūc.n.
nō liberatur per vnicam repreſentationem etiam in
infinitum, vt per Cremen.in ſing.xj.incip.ſi quis pro
miſerit repreſentare, ſed quid ſi adiecerit quandocū-
que Marſ.in fi.ff.de fideiuſſ.in 9.q.nu.117.vbi propte
rea dixit, quod verba, *quandocunque, & quotieſcunq;* ſunt
apta importare infinitatem, ex Alexan.& alijs ſibi per
eum allegatis. Felix Pheb inter conſ.cri.diuerſ.conſ.
vlt.nu.32.& 34.lib.2.vbi licet contrarium ſentiat in fi
deiuſſore de repreſentando toties, quoties, quandota
men promiſſum eſt præſentare quandocunque, ſine
dubio tenet illum non eſſe liberatum per binam re-
præſentationem.& hoc quia verbum, quādoque, eſt
aptum importare infinitatem, ad text.qui in proprijs
ferè terminis hanc probare videtur ſublimitationē,
in l.ſi ita ſtipulatus, ff.de fideiuſſ.dum ſic dicit: *Si ita
ſtipulatus a Seio fuerit; quantam pecuniam Titio quandocun-
que credidero dare ſpondes, & fideiuſſores accepero. Deinde Ti
tio ſæpius credidero. Nempe Seius in omnes ſummas obliga-
tus eſt, & per hoc fideiuſſores quoque, & id quod ex bonis eius
ſeruari poteſt omnibus a ſuo iure proficere debet.* Et per iſtū
tex.hoc idem ſenſerint Rol.58.nu.4.lib.j.& Vrſil.in
in addit.ad Afflic.deciſ.130.nu.2.verſ.licet Franc.&
† apud me hæc ſublimitatio non ſolum eſt cōis, † ſed
etiam non habet contradictorem, quem viderim.
158 SVBLIMITA III. Quando † fideiuſſor promiſit
repreſentare *rurſus vel iterum*, nam tunc ſemel repræ-
ſentando, non liberatur. licet bene liberetur per bi-
nam repreſentationem: ſic.n. videtur de mente Ale-
xan.in l.ſi finita, nu.3.verſ.ſed dictum Ang.num.4.in
prin.ff.de dam, infec.Ant. Gabr.lib.7.de criminalib.
concl.15.in prima limit.nu.5. vbi loquitur, quādo fi
deiuſſor promiſit repreſentare ſemel & rurſus, vel ſe
mel & iterum.dicitque iſto caſu per binam repreſen
tationem eſſe liberatum, & allegat Bal. in c.ſua, in fi.
de app.Imo.in d.l. ſi finita, col.j.& Boer.dec.131.
159 Et idem † ſi dictum ſit pluries, vel plurib. vicibus,
quod per binam repreſentationem liberetur fideiuſ-
ſor ſcripſit Gab.d.concl 15.nu. 6.in 2. limitatione, ex
Bal.& Natta ibi per eum allegatis, & nu.7.in 3.limi-
160 tatione, vbi ſecus, † ſi dictum eſt, pluries, & pluries;
quia tunc propter illam dictionem, pluries, gemina-
tam tenetur fideiuſſor per quatuor vices repræſenta-
re, vt ibi per eum.
161 SVBLIMITA IIII. In fideiuſſore, † qui promiſit
eum repreſentare, toties quoties: nam is non ſolum
non liberatur per vnicam repreſentationem, ſed nec
etiam per binam, & ſic in infinitum tenetur repre-
ſentare, vt per Doc.in l.ſi finita, & ibi præcipuè Imo.
nu.4.Rom.nu.3.& ſeqq. Alex.nu.3.per totum, in di-
162 curſu.ff.de dam.infec. † imò ſecundum Roma.vbi
ſup.etiam quod non ſit dictū toties quoties, ſed ſim-
pliciter, ad iudicis voluntatem, tenetur fideiuſſor, &
bis & pluries, & quoties iudex voluerit reum repre-
ſentare. Non.n.inquit Rom.finitur voluntas ex bina
vel trina vice ergo multo magis, quando expreſſè di
ctum eſt toties quoties: tunc.n.res videtur clarior. vt
ibi per eum; & per Lucam de Penna, qui hunc cōclu
ſioni etiā adhærere videtur, in l. ſi quis Decurio, col.
4.verſ.dico fideiuſſorem teneri, nu. mihi 12.C.de fi-
deiuſſ.lib.10.ac per eundem Alex.in l. qui bona fide
§.fi.& ibi etiam Soc.nu.16.& 17. ff.qui ſatiſd.cogan.
Dec.in l.duob.§.ſi ei, qui ſub nu.16.ff. de iureiur. vbi
quod dictum Angeli in d.l. ſi finita, in prin.volentis
fideiuſſorem de repreſentando toties quoties, libera
* ri per binam repreſentationem, communiter*repro
batur, & verum dicit, quia contra Angeli opinionē,
& propoſita ſublimitatione concurrunt etiam relati
per Marſ.in rub.ff.de fideiuſſ.in 15.q.nu.158.verſ.ſed
Io.de Imo.& nu.159. verſ.tamen poſtea, & verſ. ad-
ducit etiam.& in 9.q.nu.mihi 117.& 119.Foll. in pra-
cti.crim.in fragmen.nu.261.in fi. verſ.ſed in hoc vlt.
dicto Tiraq.de retract.tit.2.§.j.glo.2.nu.18.& ſeq.&
in l. boues, §.hoc ſermone, limitatione 16 num.4.&
ſeqq.ff.de verb.ſig.Horat Mandoſ.in addit.ad Rom.
conſ.15.in vlt addit.litera B.verſ. ſed contrarium te-
* net.vbi pariter de cōmuniter*teſtatur ex Iaſ.vbi ſup.
allegato in d.l.duob.§.ſi ei, qui nu.19.ff.de iureiur.&
de communi etiam teſtatur Vrſil.in addit.ad Afflic.
deciſ.130.nu.1.Boſſ. in tit. de carcerat.fideiuſſ.com-
mitt.nu.35.verſ.quod procedit, & in fi.numeri, verſ.
ſed Iaſon, &c.vbi ſequitur opinionem Iaſonis, vbi ſu
pra relatam in d.§.ſi ei qui Franc.Hercul.in tract.de
cautela de non offend.c.23.nu.20. verſ. licet ex clau-
ſula, vbi pariter teſtatur de communi opinione, cui
etiam adhærere videtur Ant.Gab.lib.7.de crim.con

cluſ.

clus. 15. nu. • verſ.contrarium tenuit & nu.xj.ſeqq.
vol.2.& conſ.58.nu.2 ſeqq.vol.j.Hiero.de Monte,q.
28.ſub nu.7.& ſeqq.Franc.Marc.dec.797.nu.7.] Ad
do pro ſublimitatione relatos per Lud. Peguer.dec.
crim.47.nu.j. ¹And.Fach. poſt huius libri tertiam im
preſsionem habitum,controu.iur.lib.9.c.78.

163 Contrarium,†quod imò fideiuſſor.de repreſentã-
do reum toties quoties, per binam repreſentationẽ
liberatus ſit ad euitandam infirmitatem,tenuit origi
naliter Ang. in l.3.§.qui exhibendi, nu.6.ff.de custo.
reor.& in l.ſi finita,num.j.ff.de dam.infec. Rom.ſibi
contrarius,in conſ.15.in fi.num.5.verſ.ſi.n.promittit
quis,& in rub. ff.de arbi.nu.45. Bal.conſ.112.præmiſ-
ſo,col.4.nu.3.,lib. 3. Coci.pariter ſibi contrarius in l.
vnica,nu.33.C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt.Iac.
de S.Georg.in l.cum proponas,verſic.& notat quod
iſta clauſula,C.de tranſac.Marſ. in prac.§.quoniam,
nu.12.verſ.& idem etiam eſt.Afflic deciſ.46.nu.4.re
lati per eundem Marſ.in rub. ff.de fideiuſſ.in 9.q.nu.
114.& 115.& in 16.q.nu.158.in princ.& nu.159.pari-
ter in prin.☞ Boer.dec.131.num.19.& ſeqq.vbi exor
nat Ioſep. Cumia ſuper ritus magnæ curiæ Sicil.67.
nu.7.& hanc opinionem tanquam veriorem & ma-
† gis communem†& in pract.ſicut dicit,ſeruatam de-
fendit Felix Phæb.inter conſ.cri. diuerſ. conſ.vlt.nu.
31.& ſeqq.& nu. 37.& 38.lib.3.in folio.[& tenent re
lati per Lud.Peguer.d.dec.crim.47.nu.j.verſ.Angel.
vero,& nu.2.verſ.pariter quoque,vbi quod plus eſt,
affirmat hunc fideiuſſorem non teneri,niſi ſemel re
preſentare,per l.qui bis idem,ff.de verb.oblig. Quod
vltimum omnino falſum, & communiter reprobatum credo.] ✠ Adde in in hac materia,Boer.dec.131.
per totum,vbi nu. 22. concludit quod per binam ſo-
lutionem pęna liberatur fideiuſſor.

In hac contrarietate reperio diſtinguentem Nel-
lum in tract.de bannit.in j.par.2.tempo.quæſt.15.vbi
164 dixit,† quod aut fideiuſſor intercesſit ante ſenten-
tiam,aut poſt ſentẽtiam : Primo caſu tenetur etiam
pluries ac etiam vltra duas vices vſque ad ſentẽtiam
repreſentare: Secundo autem caſu per binam repre-
ſentationem liberatur; & ſic opinionem Angeli in-
telligit poſſe procedere & ſaluari in fideiuſſore dato
poſt ſñiam,ſecus ante ſñiam. & hãc Nelli diſtõnem.
approbare etiã videtur Felix Phæb. de Aſculo inter
conſ.cri.diuerſ.d.conſ.vlt.nu.36.vol.2.vbi amplius di
* cit,quod ita communiter•practicatur.

165 Sed parcat mihi conſulẽs ille,† nec opinio Angeli
communis eſt Nelli diſtinctionem cõiter practicari
credo,vt ipſe aſſerit;illaque Nelli concluſio,quod fi-
deiuſſor intercedens ante ſñiam, teneatur etiam plu
ries repreſentare vſque ad ſñiam , procedit etiam ꝙ
non ſit dictum,toties quoties:& in fideiuſſore de iu-
dicio ſiſti,dato ad certam litem ſeu cauſam,ſecus in
fideiuſſore de repreſentando dato ſimpliciter, vt ſu-
pra allegaui,nu.154.& ſeq.& prout ſunt termini pro
poſitæ ſublimitationis; & quando fideiuſſor promiſ-
ſit repreſentare toties quoties, tunc non ſolum tene
tur pluries repreſentare vſque ad ſententiam prout
Nellus concludit, ſed etiam poſt ſententiam, ſecun-
* dum communem, •de qua ſupra dixi,nu.108.&ſeq.
& quod opin.Ang. magis cõiter ſit reprobata,ex ſu-
pra allegatis.nu.161.facilè dignoſci poteſt.bene verũ
eſt,ꝙ ego teſtari non poſſum,quę nam opi. ſit apud
nos magis practica, quia nunquam vidi contingere
caſum,ꝙ facta bina repreſentatione cauſa non fue-
rit expedita,& opus fuerit iterum vocare reum:ſed ſi
caſus contingeret,non vtique recederem ab opinio-
ne contra Angelum, quæ mihi videtur magis com-
munis, cum eam eſſe communem plures Doctores
teſtãtur:opinionem autem Angeli communem eſſe
non niſi ille conſulens dixit.

166 LIMITA XV. Vt† fideiuſſor de repreſentãdo,ob
non repreſentationem illius,quem repreſentare pro
miſerat, minimè teneatur ad pęnam in fideiuſſione
contentam , quando ille aufugerit propter minas &
metum ſibi a iudice illatum;tunc.n.iudex videtur in
culpa; & iudicis culpa non debet nocere fideiuſſori,
per ea , quæ in ſimili optime poſuit Paris de Put in
tract.ſind.in verbo,fideiuſſor officialium,c.incip.ſu-
bijcio & vtilem quæſtionem.vbi dubitat,an fideiuſ-
ſor officialis in ſindicatu ex illius fuga teneatur, quã
do is aufugerit propter minas & metum ſibi illatum
a ſindicatore dicente , puta quod ipſum officialẽ la-
queo ſuſpendi facere in exemplum aliorũ intende-
bat:& iure & rationib. plurib.concludit,illo caſu fi-
deiuſsorem non teneri . & per iſtam Paridis conclu-
ſionem ſic in terminis in materia fideiuſsores de re-
preſentando,quod minimè teneatur,quando reus au
fugit propter ſibi illatas a iudice minas conſulerunt
Diomedes Mariconda, & Colocius Copula, Aduo-
cati Neapolitani,quorum conſilium poſitum eſt in-
ter conſilia ciuilia Thomæ Gram conſ.60.num.71.
ſeq.refert & ſequitur Pet.Calefatt. inter conſi.crim.
diuerſ.in 4.ſol.conſ 87. nu.47.vol.2.Foll.in pract.cri.
in fragm.nu.255.vbi ponit exemplum,quãdo iudex
dedit cauſam fugæ ipſius rei ex eo quod iactabat ſe
eum velle male tractare, & ſit ſolitus ſimilia facere
cum effectu.tunc.n.inquit,ipſe,non tenetur fideiuſ-
ſor per id,quod in ſimili dicitur,inquiſiti & accuſati
fugam ac contumaciam minimè ei nocere,quando
cauſata eſt culpa accuſatoris, vt per Anch. conſ.409.
probata tanta ſævitia. & per Gram. in conſ.j.nu.25.
poſt ſuas deciſ. cum aliis ibi per Foller. conſideratis.
Addo, & pro hac eadem limitatione Cęſar. Vrsil.in
addit.ad Afflic.in deciſ.130.nu.3.Bertazz. conſ.436.
2.vol.2.vbi generaliter loquitur,quãdo reus pro quo
eſt fideiuſsum, aufugit propter metum illatum a ſu
periore, Ioſeph. Cumia in ritus magnæ Curiæ Sicil.
c.27.nu.10. vbi loquitur, quando reus aufugit prop-
ter minas officialis, Hier.Gabr.conſ.181.num.9.lib.j.
(Marc.Ant.Eug.d.conſ.2.nu.4.lib.j. vbi loquitur qñ
iudex annotauit, vel ſequeſtrauit bona ipſius rei,vel
fecit carcerare aſſertos complices,aut quid ſimile,ex
quib.idem reus perterritus fugam arripuit,& in cõſ.
67.poſt nu.8.& conſ.68. nu. 26.ſeqq.vbi generaliter
loquitur impedimento præſtito ad repreſentandum
per iudicem eius culpa & facto.)

SVBLIMITANDO. Seu potius declarando prę
167 cedentem limitationem, aduerte,† quod illa intelli
gi debet prout loquitur, videlicet quãdo iudex dedit
cauſam fugæ ipſius rei cũ minis et metu . et iſto mo-
do minando et metum incutiendo fuerit in culpa.
tunc.n.eſt liberatus fideiuſsor , vt probaui. Vnde ſe-
cus si fecerit fugere reum ei expreſsè denunciando,
quod volebat ipſum capi facere , et ob id ipsi perſua-
dendo,vt fugeret.tunc.n.si pęna fideiuſsione conten
ta ipsi iudici applicanda eſt, liberatus eſt fideiuſsor,
nec poteſt ad illam pęnam conueniri ab illo iudice,
qui dolo,vt pęnam lucraretur,dedit cauſam fugæ: Si
vero pęna non applicatur iudici , ſed Principi,prout
quotidię tales pęnæ applicantur ; et tunc ex fuga rei
sic dolo iudicis cauſata non excuſatur fideiuſsor,q̃a
iſto caſu iudex non denunciauit vt iudex, ſed vt pri-
uatus et ſceleſtus vir, illiusque fraus ac ſcelus non de
bet fiſco ac Principi obeſse;et sic non liberatur fide-
iuſsor, licet bene idem iudex teneatur releuare idẽ-
nem ipſum fideiuſsorem,qui pęnam ſoluit culpa &
facto ipſius iudicis,vt per Boſs.qui poſt Cępol.quem
refert in conſ.cri.25.Cum per Ser. Iac.nu.j.et omnib.
ſeq.prædicta omnia bene comprobat in tit.de carce
168 rat.fideiuſs.committ.num.92.vbi pariter loquitur,
quando reus aufugit ex eo,quod captura ſibi denun
ciata

ciata fuit ab aliquo ex ſatellib. refert, & ſequitur, Io-
ſeph. Cumia in ritus magnæ curiæ Sicil.ca.65.nu.22.
* ſeq. vbi teſtari videtur de communi †opi. licet Cęph.
in conſ.127.num.5.vol.2. (corrupte ibi per eum alle-
gatus) contrarium ſenſerit, ſed bene contrarium ſen
tire vide, licet cogitãdum relinquat, Foll. in prac.cri.
in fragm.nu. 255. ſed quicquid ſit, non curo diſpura-
re de veritare harum opinionum, quia etiam admiſ-
ſa Boſſ.opin. quod fideiuſſor teneatur, debet releuari
indẽnis ab ipſo iudice, vt per Anch.conſ.341.viſo the
mate, in fi. quẽ Boſſ. ibi refert, & ſequitur, & hoc eſt
ſatis ipſi fideiuſſori; ſed ſi non haberet releuatorẽ, vt
quia iudex non eſſet ſoluendo, res non tranſiret ſine
difficultate, vt per Hier.Gab.d.conſ. 181.nu.xj.vol.j.
169 Sed† quid ſi iudex nihil denũciat reo capiẽdo, ſed
omiſſa via agendi contra fideiuſſorem, vt reũ repre-
ſentet (quia puta dubitabat fideiuſſorẽ velle potius
ſoluere pęnã quam reum repreſentare; vel quia Cu-
rię magis expediebat reum ex improuiſo in manib.
habere quam inſtructum & repreſentatũ à fideiuſſo
re;) mittat ſatellites ad illum capiendum, ſed non ca-
ptus aufugit, an fideiuſſor dicatur ex hoc liberatus,
quia impeditus ad repreſentandum facto iudicis, qui
nõ debebat mittere exequutores ad capiendũ reum,
ſed debebat citare & requirere ipſum fideiuſſorẽ ad
illum repreſentandum? Quæſtio eſt ſubtilis, & in fa-
cto contingibilis; & ad fauorem fideiuſſoris videtur
poſſe conſiderari, quia quando iudex vt iudex, & ſic
per viam iudiciariam dat cauſam fugæ rei, fideiuſſo-
ri videtur liberatus; licet ſecus quando cauſaret fugã
vt priuatus; ſic.n.eſt de mente Cępol. Boſſ. & aliorũ
citatorum ſup. in antecedenti nu. 167. & ſeq. ſed quã-
do iudex mittit ſatellites ad capiẽdum reum, iudicia
liter procedit, & non vt priuatus aut ſceleſtus vir, pro
ut conſiderat Boſſ. in loco præallegato. ergo, &c. &
pro hac opin. faciunt ſcripta per Franc. Hercul. in tra
cta. de caut. de non offend. c.23.nu.17. in fi. dum dixit
fideiuſſorem videri liberatum, ſi reus aufugit, dum
Curia vadit ad ipſum capiendum, & ita etiam ſenti-
re videtur Hier.Gab. in d. conſ.181. nu.8. in fi. verſ.4.
cum Bariſellus & ſeqq. vol. j.
170 In contrarium† conſiderari poteſt, quia quando iu
dex mittit ſatellites ad capiendum reum, iure medio
hoc facit; vnde non dicitur in aliqua culpa, qui iura
ſuo vtitur. l.factum, §.non videtur, ff.de reg.iur cum
vulgarib. & iam fideiuſſio ad hoc data eſt, vt ſi quan
do iudex voluiſſet reum repreſentare, potuiſſet, vt be
ne poſt Cæpol. conſiderat Boſſ. in d.tit. de carcer. fide
iuſſor committ. eo.nu.62. & id quod ſup. dictum eſt,
fideiuſſorem liberari quando iudex per viam iudicia
ria facit fugere reum, intelligi debet, non quãdo pro
cedit iniuſtè, puta perſuadendo reo vt fugiat & illi de
nunciando qđ volebat ipſum carcerare; ſed quando
iure medio id agat, ✠ reumque in manib. habere in-
tendat pro eodem delicto ſecus ſi pro diuerſo, vt pa-
tet ex ſupra allegatis, num.83. dum dixi, fideiuſſorem
non liberari, quando reus aufugit ex eo quod citetur
ac moneatur, ſeu etiam condemnetur, vel banniatur
a iudice pro eodem delicto, licet bene ſecus, ſi pro di
uerſo delicto, prout in diuerſo delicto loquitur Hie-
ro.Gab. d.nu. 8. ſup. in contrarium allegatus; tunc.n.
intrant omnia ſuperius allegata, nu.39. ſeq. & ita cre-
derem eſſe iudicandum pro veritate, prout etiam ſen
ſit Cępol. d.conſ.25. in prin. figuratione caſus, vbi v-
nus iudex miſit ad capiendum reum, & tamen vult fi
deiuſſorem teneri etiam quod ille aufugerit ex dolo
alterius iudicis. ✠ Et quid ſi Reus aufugiat poſt captu
ram & carcerationem vide ſup. nu 92. & ſeq.
171 LIMITA XVI. Vt† fideiuſſor datus in vno loco
de repreſentando reum, non teneatur illum repre-
ſentare in alio; ſic in terminis conſuluit Rol. conſ.38.
nu.15. & ſeqq vol. j. vbi etiam quod cõditio repreſen
tandi reum in loco, in quo fuit fideiuſſum, & nõ ali-
bi tacitè ineſt & ſubintelligitur a iure etiam quod ex
preſſè non fuerit dictum, valet.n. argumentũ, inquit
Rol. de re ad locũ, l.fi. ff. de triticar. Iaſ. in l.is, qui cer-
to, in prin. ff. de eo, quod certo loco. vbi dixit quod ſi
cut aliud pro alio non cogitur inuitus creditor reci-
pere, l.2 §.mutui datio, ff. ſi cer. pet. ita pariter nec in-
uitus cogitur ſolutionem recipere in alio loco, quã
in illo, qui ſolutioni deſtinatus eſt. Sic & ècontra nõ
compellitur inuitus ſoluere debitor in alio loco id,
quod debet ſoluere debitor in alio loco id, quod de-
bet ſoluere promiſit, lege vſuras, C. de ſolut. facit tex
tus in lege non à iudice, §.j. ff. de iud. vbi quod ſtipu-
latio iudicatum ſolui, euaneſcit ſi ne mutetur iudex,
ſiue cauſa, ſiue res, ſiue actio. ergo idem ex mutatio-
ne loci, argumentando vt ſup. de re ad locum. Itẽ fa-
ciunt notata per Bar. & alios in l. fideiuſſores, §. ſi ne-
ceſſaria, qui ſatiſd. cog. per Marſ. in lege de minore,
& §. plurimum, nu.32. ff. de q. & per Boer. dec.99. co-
lum. fi. dum dicunt, quod promittens dare fideiuſſo-
rem, intelligitur promiſiſſe dare in ea ciuitate in qua
promiſſit ergo idem dicendum eſt, vt qui promiſit
præſentare reum delatum, & inquiſitum in vno lo-
co non teneatur repreſentare in alio.
172 LIMITA XVII. Quia finito officio illius iudicis,
coram quo fuit fideiuſſum de repreſentando reum,
expirat etiam dicta fideiuſſio, nec amplius ab alio iu-
dice ſucceſſore cogi poteſt ad repreſentandum, ad
textum ☞ in l.cum apud, ff. iudi. ſolur. & in d.l.non a
iudice, §.j. ff. de iudic. vbi quod propter mutationem
iudicis ſtipulatio iudicatum ſolui euaneſcit, Bart. in
☞ d.l.cum apud, col.2. in princi. verſ. tu dic breuiter,
vbi dixit quãdo poſt interpoſitam ſatiſdationem eſt
receſſum à primo iudice & itur ad tribunal alterius
iudicis, ſtipulatio non committitur, per l.3. ff. eo. Ro-
lan. conſ.58.nu. xj. ſeqq. vol. j. vbi alia adducit ad com
173 probationem huius limitationis.† facitque cõclu-
ſionem, quod promittẽs repreſentare coram vno iu-
dice ſeu tribunal, non tenetur repreſentare coram a-
lio. Addo pro hac eadem limitatione Rom. cõſ.210.
circa primum dubitationis articulum, nu.j. verſi. aut
præſtita fuit. Marſ. in rub. ff. de fideiuſs. in 13.q. num.
mihi 154. verſ. aut talis fideiuſſio præſtita fuit. Felix.
Phæb. inter conſ. crim. diuerſ. vol.2. in fol. conſ. vlti.
nu.19. & ſeq. & nu.28. vbi aliam reddit rationem, qa
ſcilicet Præſes prouinciæ non poteſt præiudere vltra
174 tẽpus ſuæ adminiſtrationis, l. fi. ff. de pen.† ampliar-
que hanc concluſionem procedere, etiam intercedẽ
te iuramento, vt ibid. nu.5. iuncto nu.39. ſeqq. licet.n.
dici ſolet, quod iuramento actionẽ perpetuè, ad Bar.
& alios in l.nam & poſtea, §. ſi quis pro temporali, ff.
de iureiur. id tamen intelligendum eſt, vt perpetuet
contra principalem promittentem, ſecus contra fide
iuſſores, vt per Calephat. inter conſi. crim. diuerſo. in
4. fol. lib. 2. conſ.87. nu.17.
SVBLIMITANDO Hanc decimamſeptimam
175 limitationem aduerte, † quod illa procedit vel in fi-
deiuſſione data coram iudice delegato, prout in dele
gato expreſſè loquuti ſunt Roman. d.conſ. 210. poſt
nu.j. verſ. breuiter dicendum. Marſ. in rubr. ff. de fide-
iuſſ. q.13. d.nu.154. in prin. Ant.Gab. lib.3. tit. de fide-
iuſſ. concl.4. in 2. ampliatione, in fi. verſ. limita hoc vl
timum, nu.8. Rol. conſ.58. nu.13. vol. j. vel etiam in or
176 dinario, † quando in fideiuſſione expreſſum eſt no-
men proprium iudici, prout pariter loquſitur Rom.
Marſ. et Rol. & alii ſupra allegati in limitatione, nu.
177 172. vnde ſecus, † quãdo fideiuſſio eſſet recepta nõ
coram delegato, ſed coram ordinario, et ſub nomine
proprio ipſius iudicis, ſed ſub noie dignitatis: Tunc
enim finito officio illius iudicis, coram quo fuit præ
ſtita

ſtita talis fideiuſſio, non liberatur fideiuſſor, ſed eius obligatio tranſit ad ſucceſſores, quia dignitas officialis in genere nunquam perit, donec nomen illius officij durat, & licet vnus ſuccedat in locum alterius idẽ tamen tribunal, & idem iudicium eſſe cẽſetur, l. proponebatur, ff. de iud. & poſt Bar. & Spec. quos allegat tradit Rom. d. conſ. 210. nu. j. verſ. aut nõ eſt adiectum proprium nomen Rol. d. conſ. 158. nu. 11. vol. j. Felix Pheb. de Aſculo inter conſ. crim. diuerſ. lib. 2. iuncto
179 nu. 3. & 21. & 29. in fi. vbi amplius, † quod ad hoc, vt fideiuſſio dicatur cõcepta coram præſide ſub nomine dignitatis, non ſufficit pœnam eſſe ſtipulatam & applicatam Cameræ Apoſtol. vel alterius Principis, quæ ſemper durat, ſed debet ſtipulari de mandato d. Cameræ: tunc. n. dicitur concepta fideiuſſio ſub nomine dignitatis eſt etiam adiectum nomen propriũ ipſius iudicis, vide eundem Rom. d. conſ. 210. poſt nu. j. in fi. verſ. aut in ſatiſdatione eſt adictum, Marſ. d. nu. 154. in fin. verſ. aut in ipſa ſatiſdatione vtrunque nomen, Felicem Phœb. conſ. vlt. nu. 26.

180 LIMITA XVIII. Propoſitam regulam, † nõ procedere, qñ quis fideiuſſit pro de, qui fuerat indebitè captus: tunc. n. fideiuſſor illum non repreſentando, ſicut promiſerat, non poteſt cogi ad ſoluendum, pœnã dummodo non ſit ipſe fideiuſſor in aliquo dolo, ſeu culpa. Sic. n. confutans contrarijs, & iure, & ratione hanc comprobat limitationem Marſ. in rub. ff. de fideiuſſo. q. 14. nu. mihi 156. latè in pulchra facti ſpecie Conſuluit Cephal. conſ. 164. per tot. lib. 2. & faciunt
181 quæ ſcripſi ſup. hoc eo. tit. q. 30. nu. 67. & ſeqq. † verum in practica difficile eſſet obtinere, q fideiuſſor citatus ad repreſentandum reum iuxta formam ſuę obligationis, poſſet dicere de nullitate carcerationis rei. pro quo eſt fideiuſſum. vbi. n. carceratus in relaxatione præſtat fideiuſſores de repreſentando, cenſetur approbaſſe capturã, nec amplius põt dicere de illius inualiditate, vt ſupr. dixi, hoc eo. tit. q. 27. nu. 150. ergo nec etiã id licebit fideiuſſori, præſertim ſi in fideiuſſione renunciauit omni & cuicũque exceptioni ſibi competenti. tunc. n. non prodeſt fideiuſſori exceptio nullitatis in carceratione rei, prout pariter fatetũ Marſil. d. nu. 159. verſ. & idem dicas.

182 LIMITA XIX. Eandem regulam, † vt procedat qñ certum eſt fideiuſſorem teneri ad reum repreſentandum: tunc. n. non repreſentando ſoluit pœnam in fideiuſſione contẽtam: ſecus ſi ſumus in dubio, quia ſi in dubio, per regulam legis, non puto, ff. de iure fiſci, fideiuſſorem non teneri iudicandum eſt, vt in terminis conſuluerunt Caleph. inter conſ. crim. diuerſ. lib. 2. in 4. fol. conſ. 87. nu. 17. & Hier. Gabr. conſ. 181. nu. 26. ſeq. vol. j. & conſ. 173. nu. 4. & 23. vol. 2. ✠ Honded. poſt huius libri tertiam impreſſionem habitus in conſ. 94. nu. 27. lib. 2.

183 LIMITA XX. Quando fiſcus accepiſſet poſſeſſionem bonorum confiſcatorum ipſius rei, quem quis repreſentare promiſerat: nã tunc fideiuſſores videntur liberati, cum ſit confuſa actio, nec poſſint ipſis cedi actiones contra principalem, & ipſi ſoluentes repeterent ab eodem fiſco, quod non permittitur. l. Vranius, & l. hæres a debitore, §. quod ſi ſtipulator, ff. de fideiuſſ. cum alijs per Marſ. in rub. de fideiuſſo. q. 48. nu. mihi 407. aliás 346. & per Mar. Ant. Eug. d. conſi. 2. num. 33. ex quorum dictis poſt hęc impreſſa addidi hanc vlt. limitationem.) ☙ pro qua eſt etiam tex. in l. in fraudem, § ſi principalis, & ibi gl. j. ff. de iur. fiſci, & ante iſtos adeſt conſ. Raph. Cuman. 32. incip. inculpatus in vlt. dubio, ✠ Hier. Gab. conſ. 176. nu. 6. ſeqq. lib. 2. vbi loquitur in fideiuſſorem de non offendendo, quem dicit liberatum per confiſcationem bonorum, principalis offendentis, & vide pariter quæ dixi ſupra, numero 84.

ARGVMENTVM.

Carcerati contractus, & obligatio, an & quando valeat.

SVMMARIVM.

Carcerati contractus minimè valet, nu. 1. licet alij contra, nu. 2.

Carcerati contractus eſt nullus ipſo iure, nu. 3. & 4.

Verba nullius momenti, important nullitatem ipſo iure, nu. 4.

Carcerati cõtractus non valet etiam quod ſit extractus extra carceres, ſed cum cuſtodia militum, nu. 3. amplia etiam quod dicatur in inſtrumento, quod poſitus in libertate contraxit, num. 6.

Contractus factus in carcere non firmatur iuramento, nu. 7. ſeqq. debet tamen peti abſolutio, nu. 12.

Iuramentum firmat contractus inualidos, nu. 7. ſed non inualidos ipſo iure, nu. 8.

Iuramentum firmat contractum metu celebratum, nu. 9. ſed contra, nu. 10. Diſtingue, vt de iure ciuili non firmet, ſecus de iure canonico, ideo abſolutio petenda eſt, nu. 12.

Carcerati contractus non valet etiam quod ibi dicatur quod nõ vi aut metu, ſed ſponte contrahit, nu. 13. ſeq.

Metus non purgatur per clauſulam, ſponte, &c. in contractu appoſitam, nu. 14 ſeqq.

Contractus principalis quando eſt nullus, non validatur per clauſulas in illo contracta appoſitas, nu. 15.

Confeſſio facta in carcere dicitur metu facta, nu. 16. ſed contra, nu. 17. concorda, quia prima opinio procedit in ciuilibus, ſecunda autem in criminalibus, nu. 18.

Carcerati ſolutio facta ſuo creditori carcerãti minime valet, n. 19.

Quod intellige ſi carceratio erat iniuſta, ſecus ſi iuſta, nu. 29.

Carcerati contractus factus in carcere priuato nec etiam valet, numero 21. ſeqq.

Talea promiſſa per captiuum non debetur, quando bellum eſt iniuſtum, ſecus ſi iuſtum, & de materia, nu. 22 ſeq.

Bellũ quando dicatur iuſtum & quando iniuſtũ, remiſſiuè, n. 23.

Carcerati contractus non valet, etiam quod quis detineatur domi ſibi aſſignatæ loco carceris, nu. 20.

Carcerati contractus ſicut nõ valet, ita etiam nec valet fideiuſſio facta pro ipſo carcerato, nu. 24. ſeq.

Fideiuſſio non tenet, vbi principalis contractus nullus eſt, nu. 25.

Carcerati cõtractus ſicut non valet, ita nec valet factus ab eo, qui timebat carcerari, nu. 26. ſeq.

Metus ſuſpitio æquiparatur ipſi metui, nu. 27.

Carcerati contractus non valet quando carceratio eſt iniuſta, nu. nu. 28. vbi etiam quando dicatur quis iniuſtè carceratus, ſecus ſi carceratio ſit iuſta, nu. 29.

Carcerati contractus cum iudice, cuſtode carcerum, ſeu alio officiali, minimè valet etiam quod carceratio ſit iuſta, nu. 30.

Carcerati contractus non valet quando eſt celebratus cum ipſo carcerante & ad ipſius commodum, nu. 31. ſecus ſi eſt celebratus cum alio tertio, nu. 32.

Carcerati contractus celebratus cum tertio participe carcerationis, nec etiam valet, nu. 32. 33.

Carcerati contractus cum tertio ad inſtantiam carcerantis, qui dedit cauſam illi contractui, minime valet, num. 34.

Carcerati contractus factus ad ſui vtilitatẽ valet & tenet, nu. 35.

Carcerati contractus, promiſſio ſeu obligatio facta ad fauorem alicuius pro ipſius carcerati liberatione valet, & tenet etiã quod quis ſit carceratus in carcere iniuſto, nu. 36.

Carcerati fideiuſſor qui pro carcerati liberatione aliquid ſoluit poteſt ſolutum repetere, & debet indemnis releuari ab ipſo carcerato, nu. 36. & ſeq. vbi hoc declaratur.

Carcerati contractus validatur per ſubſequentem ratificationem, nu. 38. declara niſi duret eadem cauſa metus tempore ratificationis, quia tunc ratificatio nihil operatur, nu. 39.

Metus purgatur per ſubſequentem ratificationem, nu. 38.

Carcerati contractus cum altero carcerato valet, & tenet, nu. 40.

Carceratus poteſt facere teſtamentum, nu. 4. declara, vt numero 42. & ſeq.

Carcerati contractus valet de conſuetudine, num. 44. declara, vt num. 41.

QVAE-

QVAESTIO XXXV.

1 REGVLA constituenda est negatiua, † quod scilicet omnis promissio, obligatio, seu cōtractus à carcerato in carceribus factus minimè valet. textus est in l. qui in carcerem, ff. quod met. caus. *Qui in carcerem*, (inquit iurisconsultus,) *quem detrusit, vt ei aliquid extorqueret, quicquid ob hanc causam factum est nullius momenti est.* & per hunc textū hanc firmarunt regulam Bar. ibi, dum summādo illam legem dixit, ex eo probari quod carcere est iustus, metus, & promissio facta in carcere detenenti, nullius est momenti, Bal. ibidem, in 1. lectura, pariter in summario, vbi quod non valet contractus factus cū eo, qui detentus est in carceribus, & in 2. lectura, vbi quod promissio, & traditio facta in carcere in effectu non valet. Ange. etiam * in summario ac cæteri Doctores communiter † non solum in d. l. qui in carcerem, sed in l. qui à latronib. post gl. ibi, in verbo, possint, ff. de testam. Cyn. in l. a. C. quod met. caus. idem Bal. in rub. C. de rescind. vendit. num. 4. vbi quod ad validitatem cōtractus requiritur, vt ille qui contrahit, nō sit in carcere, sed sit sui proprij corporis in libertate, quia vbi non est libertas corporis, ibi non præsumitur esse libertas mentis, Alex. cons. 241. in fi. num. 10. vol 6. vbi testatur, quod ita tenent omnes scribētes in d. l. qui in carcerem, & in l. falsus, col. pen. C. de furt. Ruyn. cons. 113. num. 6. vol. 5. Fulg. cons. 176. Iacob. Gestor. col. j. vers. cæterū his non obstantib. Cuman. cons. 68. in præsenti, num. * 3. Mars. in pract. §. attingam, *nu. 22. vbi etiam testatur de communi opinione: & in tractatu de bannito in verbo, carcerati, nu. 15. quem refert Clar. in pract. §. fi. q. 46. vers. plerumque, ad fi. Neuiza cons. 52. nu. 47. Guido Papę q. 254. Natta qui pluribus hanc regulam probat in cons. 451. nu. j. seqq. lib. 2. & latè etiam Rolan. cons. 2. nu. 47. & seqq. vol. j. & cons. 57. nu. 38. & seqq. vol. 3. Stepha. Lambert. in tract. de contract. eorum, & c. gl. 10. nu. 26. Brunor. à Sola in suo vnico cons. crim. nu. 191. Claud. Battand. in reg. crim. 55. in * fi. vbi de magis communi, • Menoch. de arb. q. casu 136. nu. 5. lib. 2. cent 4. Sforz. Oddus Perusin. in tract. de resti. in integ. par. j. q. 7. nu. 38. Pet. Nicol. Mozzius in tractatu de carcerat sub tit. de naturalibus contractuum, art. 4. nu. 69. fol. mihi 7. col. j. & tit. & quom. contract. deficiat, art. 7. nu. 33. fol. 9. col. 2. in fin. Masc.

2 de prob. concl. 1051. num. 30. lib. 2. † & licet cōtra propositam regulam apertè tenuerit Ang. in l. qui à latronibus, ff. de testam. vbi facta conclusione, quod existens in carcere publico, & testari, & contrahere possit, subdit postea ex hoc deridendos esse eos: qui dicunt carceratos non posse contrahere, & Angel. refert Bonacos. in suis commun. opin. crim. par. j. ver sic. carceratus si infirmatur, in fin. versiculi, fol. mihi 20. col. j. non per hoc tamen ab ea recedas, quę com* munis* est & verissima, declarata tamē vt infra in limitationibus dicam: & Angeli dictum sic simpliciter intellectum in se verū non est, & repugnat ijs, quę dixit in summario in d. l. qui in carcerem, & in locis infra in discursu quæstionis allegandis.

3 AMPLIA I. Regulam propositam, † vt cōtractus à carcerato in carceribus factus non solum sit nullus sed etiam nullus ipso iure, prout bene probat tex. in d. l. qui in carcerem, ff. quod met. caus. ponderando illa

4 verba in textu posita, nullius momenti, † quæ verba important nullitatē actus ipso iure, l. si quis Sempronium, ff. de hær. instit. capit. ordinarij, in fi. & ibi notat Anch. de offi. ord. Ias. cons. 122. col. 3. in fi. vol. 4. & in specie ex virtute dictorum verborum amphationē hanc posuerunt Card. cons. 137. col. j. Abb. in c. 2. col. pen. vers. excipiendo 12. casum, extra quod met. caus. vbi præposuis vndecim casibus, in quibus actus factus per metum, est nullus ipso iure, addit & duodecimum casum, qui comprehendit sub se multos alios casus, in ijs scilicet, quæ geruntur per ipsum carceratum cum ipso detentore, quod & dixit Felyn. in c. Rodulphus, col. 6. vers. alioquin, & c. extra de rescr. vbi referendo sequitur Card. vbi sup. allegatum. Natta cons. 451. nu. 25. vbi allegat etiam Ang. in l. si mulier. §. si dos, ff. quod met. caus. dicitque id probari apertè in d. l. qui in carcerem, & quod ille text. ad hoc cauillari non potest, Rol. cons. 2. nu. 82. seqq. vol. 1. & cons. 57. nu. 46. & seqq. vol. 3.

5 AMPLIA II. Vt † nec valeat cautela, qua vtuntur aliqui in faciēdo ponere carceratum extra carceres, sed cum custodia militum, & ab eo sic extra carceres posito contractum seu promissionem extorquenti facta autem promissione ad carceres reducitur. talis. n. contractus non aliter nullus est, ac si in carcere factus esset, vt bene adnotarunt Bar. in d. l. qui in carcerem, nu. j. in fi. ff. quod met. cau. vbi quod istud extrahere carceratum ex carcere, donec faciat contractum, nihil valet, quia donec contrahens habet custodem adeo quod non potest ire, quo vult, dicitur esse in carcere, per l. qui neque, & ibi Iac. de Aren. ff. de ver sig. quod & voluit Bal. in d. l. qui in carcerem, in j. lectura, vers. & dicitur detineri ille, qui non potest recedere, Alber. ibidem, post nu. 2. vers. hoc non est verum. vbi quod ex quo tūc cōtrahens non est in libertate sua adhuc dicitur carceratus, Angel. pariter post nu. 2. vers. & si datur custodia dicitur in vinculis idem Ang. in l. qui à latronib. nu. j. in fin. vers. & ideo deridendi sunt, ff. de testam. vbi deridet istam cautelam extrahendi ex carcere carceratos, vt possint contrahere, Castren. ibidem, nu. 3. in fin. vers. nec aliquid valet illa cautela, Fel. in c. ergo N. col. 4. extra de iureiur. & in c. innouamus, circa prin. de treg. & pace. Additio ad Parid. de Put. in captura, c. 4. si iudex processit, post nu. 3. littera B. in vers. sic perscquutio, fol. mihi 138. col. 2. Abb. in c. accedens, in 3. notab. de procur. facit tex. in l. succurritur, ff. ex quib. cau. maiores ibi habetur quod qui aliquo modo distringitur vt euadere non possit, dicitur carceratus, facit Bald. in l. fin. ver. collige. C de postli. reuer. vbi dixit, quod ille dicitur detineri inuitus, qui non permittitur abire, cum alijs in proposito consideratis per Mars. in pract. §. attingam, nu. 24. seqq. quib addo pro hac eadem limitatione Ruyn. cons. 113. nu. 3. vol. 5. Follet. in pract. crim verbo, vel carcerentur, num. 19. vers. & quid de cautela, Fab. de monte in tract. de emp. & vend. q. 13. nu. 20. vers. licèt quidam ad cautelam, Cagnol. in l. libertas, nu. 3. ff. de reg. iu. Cyril. in sum. crim. partic. 3. rub. de pena iu. male iud. §. 2. nu. 5. post vers. præterea captus per iniuriam, Franc. Cason. post tract. de indit. & tortu. rub. de capture & carcere. c. 9. nu. 17. Stephan. Lambert. de contract. ib. eorum, & c. gl. 10. nu. 27. vbi tamen, quod debet probari extra carceres positum, dum contraxit, adhuc fuisse sub militum custodia. ex quib. facile patet amplationem hanc communiter † ab omnibus receptā esse, & pro ea fac unt, quæ in simili supra scripsi, q. 29. num. xj. Natta cons. 453. nu. 15. & seqq. & nu. 18. vol. 5. † vbi amplificat quod in instrumento fuerit dictum, quod in libertate cōstitutus se obligauit. Illo enim timore, quo quis inducitur ad se obligandum, eodem inducitur ad hoc, affirmandum, l. doli, §. diuersum, ff. de nouat. Areti. cons. 14. in tertio dubio.

6

7 AMPLIA III. Vt † nec cōtractus in carcere factus firmetur iuramento, licet regulariter iuramētum soleat validare contractum alias inualidum, & nullum,

vt

vt capitulo cum contingat, extra de iureiurand. & in
capitulo secundo, de pact. in 6. notant Doctores in l.
si quis maior. C. de transac. Canonistę. in cap. Abbas,
8 extra quod met. caus. † vbi tamen contractus est nul-
lus ipso iure (prout in casu nostro esse huiusmodi cō
tractum probaui supra, numero tertio, & sequ.) tunc
iuramentum nihil operatur. ad gl. in auth. si qua mu
lier, in princ. C. ad Velleia. Franc. in d. capitulo quam
uis, de pact. in 6. Rom. in repet. l. 1. columna 6. versicu
lo, & audi duas notabiles cautelas, ff. de vsuca. Anch.
consilio 138. Retento ordine dubiorum, Abb. post
gloss. in capitulo secundo, de eo, qui duxit matrimo-
nium, Socy. iun. cons. 44. numero decimoseptimo, &
numero 20. volum. secundo, vbi de magis commu-
9 ni, † & licet rursus dici soleat quod iuramentum e-
tiam metu extortum obliget iurantem, ad gloss. in
capitulo verum, extra de iureiuran. saltem de iure ca
nonico, cui in materia iuramenti standum est, licèt
bene peti possit absolutio & cōcedi debeat iuxta no-
tata in cap. si verò, & in d. capitulo verum de iureiu-
10 ran. ac per Bartol. & alios in l. 2. ff. quod met. cau. † ve
rius tamen videtur, quod etiam nulla petita absolu-
tione, iuramentum in periculoso contractu nihil o-
peretur, quia præsumitur eodem metu extortū, quo
extortus fuit principalis contractus, vt per Innocent.
& alios in capitulo super hoc, extra de renunciat. Pa-
normit. & alios in d. capitulo verum, extra de iureiu-
rand. Brun. cons. 82. per totum Afflict. 261. vbi refert
quod ita aliàs consilium Neapolitanū iudicauit, Ne-
uizan. in cons. 22. numero 39. Boer. decis. 100. nume-
11 ro 14. † & in terminis, quod in contractu facto per
carceratum iuramentum nullas habet vires, tradit
Cardin. in d. cons. 137. vbi latè consuluit, quod iura-
mentum metu extortum à carcerato, non sit obliga
torium. nec in foro iudiciali, nec in foro pœnitentia
li, Marsil. in cons. 525. columna septima, volumine se
cundo, vbi loquitur in instrumento dotis facto per
metum a carcerato, quod cum sit nullum ipso iure,
ideo iuramentum non validatur, cum iuramentum
non habeat aliquid validum, super quo possit stare,
prout illum in proposito refert. & sequitur Roland.
qui pluribus hanc in specie probat ampliationem, in
consilio secundo, numero 75. & sequen. libro secun-
do, & cons. 57 nume. 55. sequen. volumine tertio. &
latè etiam Natta in d. cons. 451. num. 23. sequent. vo-
lumine secundo.
12 Sed † quicquid præfati Doctores dicant, quoniam
conclusiones procedunt potius de iure ciuili, quam
canonico, non desinas in occurrenti casu iuramen-
ti scilicet per metum extorti a carcerato vel ab alte-
ro petere, & obtinere absolutionem, quam idcirco
fore necessariam, post plures quos allegat Doctores,
scripsit Octau. Monticel. in tract. de decreto, lib. 3. tit.
* 8. numero 174 & de communi, * & practica opinio-
ne testatur Virg. Boccacius in constitu. Marchiæ gl.
2. num. 19.
13 AMPLIA IIII. Vt † carcerati contractus ac obli-
gatio tanquam metu facta minime valeat, etiā quod
in eodem contractu dicatur, quod non vi, aut metu;
sed sponte se obligauit: eodē enim timore, quo car-
ceratus inductus fuit ad contrahendum, censetur e-
tiam inductus ad sic affirmandum, quod sponte cō-
trahit, licèt re vera per metum faciat, l. doli, §. diuer-
14 sum, ff. de doli excep. † nec per clausulam, spōte, &c.
probari potest actum fuisse sponte factum, vt decla-
rat Ioan. de Imola in capitulo sollicitæ, extra de resti
tutio. spoliator. quem refert, & sequitur Aret. in con-
silio decimoquarto, columna finali, Fulgos. consilio
176. Emilian. consilio 58. numero octauo, & consilio
73. numero trigesimotertio, sequen. Alban. cons. 77.
in l. si patronus, §. patronum, in verbo, Fauianæ, ff. si
quid in frau. patro. vbi vult quod si principale nego-
tium est factum in fraudem, eadem fraude præsumi
tur etiam apposita omnis clausula.
Ideo sicut principalis cōtractus a carcerato factus
15 per metum factus præsumitur, † ita eodem metu a-
liæ clausulæ adiectæ præsumuntur, ad notata per Bar
† tol. & post Bartol. communiter * Doctores in l. nemo
potest, colum. 2. ff. de leg. primo, & in simili tradide-
runt Paris. cons. 51 numero duodecimo, volum. pri-
mo, & consi. 86. numero 15. volum. 3. Cœpha. consi.
118. numero 32. volumine primo, præsertim in clau
sula, sponte, &c. quæ potius in instrumentis scribitur
de stilo notariorum ac consuetudine, quam de con-
trahentium voluntate, vt post Abbatem, quem alle-
gat, docuit Bero. in capitulo secundo, numero 40. ver
siculo sed contra, extra de restitu. spoliat. cum pluri-
bus similibus in proposito consideratis, & allegatis
per Menoch. de recuperan. poss. remed. primo, nume
ro 291. sequen. Roland. consilio 100. numero 113. se-
quen. volumine quarto, & in terminis, Natta consil.
451. numero 18. volu. secundo, ac idem Roland. con
sil. 2. num. 71. seqq. volum. 1. ex quibus facilè dici po-
* test ampliationem hanc communiter * à Doctorib.
receptam esse.
16 AMPLIA V. Vt † nec valeat confessio facta in car
cere: solus enim carcer facit præsumere confessio-
nem etiam sponte factam, metu extortam fuisse, se-
cundum glos. in l. qui in carcerem, ff. quod met. cau-
sa. Alber. ibidem, ante numerum secundum, plene
Marsil. in pract. §. attingam, numero 19. & in tractat.
de bannit. in verbo, carcerari, num. 30. & seqq. vbi re-
latis & reprobatis contrariis, testatur de veriori & ra-
tionabilior. opinione & consilio 12. num. 29. & con-
silio 18. num. 21. & consi. 29, num. 33. & consi. 48. nu
mero 29. Boss. in tit. de carcer. num. 22. versic. & ideo
detentus, Rolan. cons. 17. num. 19. & seqq. & numer.
34. volumin. tertio, vbi ampliat etiam in confessione
geminata: dicitque ab hac sententia nec in iudican-
do, nec in consulendo recedendum esse, Ancha. con
† si. 20. numer. 4. cuius opinionem dixit communem *
Alex. consilio 52. numero tertio, libro tertio, prout
illum refert Neuizan. in silua nupt. in parte, non est
nubendum §. deueniendo igitur ad quæstionem, fo-
lio mihi 51. numero 64. est enim carcer species tortu
rę, secundum Bal. in l. clericus, colum. 2. vers. primo,
& quæritur, C. de episcop. audien. & in l. j. C. qui ad li
berta. peruen. non possunt. & dixi supra hoc eodem
tit. q. 27. sub num. 2. ideo sicut confessio facta in tor-
tura sine inditiis, dicitur facta metu tormentorum, &
confitenti non præiudicat. ita pariter nec præiudica-
17 re debet confessio facta in carcere. † & licet contra-
tium senserint Bal. in l. qui in carcerem, in 2. lectura,
numero primo, & secundo, ac ibidem etiam Angel.
in fine, ff. quod metus caus. Lanfran. in cap. quoniam
contra, in verbo, confessio, numero 22. de probatio.
Brun. in tract. de indit. & tortu. parte secunda, quæst.
secunda, numero quarto, idem Alexan. consilio 115.
numero octauo, volumine septimo, Cæpol. consi-
lio quadragesimo, in septima quæstione, idem Boss.
in titulo, de confessio. sub numero septuagesimosex-
to, Conrad. in practica, titulo, de confessione crimi-
nis, numero quinto, post medium, uersiculo uoluit
tamen Baldus, folio mihi docentesimooctuagesimo
primo, columna prima, Clar. in practica, §. finali, quę
stio. 64. sub uersiculo, sed an fortè. ubi dixit, non esse
verum quod contraria opinio sit communis. prout
testatur Neuizanus, & Alexander in locis supra al-
legatis. & non solum affirmat eam non esse com-
munem, sed nec etiam veram, nec in practica serua-
18 tam: † nihilominus pro concordia, & quatenus atti-
net ad præsentem materiam, distinguere potes in-

ter confessionem ciuilem, & criminalem, in ciuilib.
enim confessio carcerati facta ad fauorem carceran-
tis minimè ualet, sicut nec etiam ualet contractus &
obligatio: in criminalibus autem ex solo carcere cō
fessio non potest dici nulla, secundum magis com-
munem † opinionem de qua sic distinguendo testa-
† tur Claud. Battan. reg. crim. 55 & ita pro nunc teneas
remittendo me ad ea, quæ latius dicam infra in secū-
do lib. in materia cōfessionis emanatę metu tormen
torum, ubi latius hanc quæstionem reassumam, sub
titulo de reo confesso & conuicto.

AMPLIA VI. Vt non solum non ualeat contra-
19 ctus, obligatio, seu confessio facta per carceratum in
carcere ad fauorem carcerātis, sed nec etiam ualeat
solutio, ut post Bal. quem allegat in l. faltus, col. fi C.
de fur. consuluit Rolan in cons. 2. num. 52. uolum. 1.
& in cons. 57. numero 42. uolumine tertio, & est de
de mente eiusdem Baldi in dicta leg. qui in carcerem
in secunda lectura, in principio, ff. quod metus caus.
ubi sumando illum textum dixit nō solum promis-
sionem, sed nec etiam traditionem factam in carce-
re, in effectu ualere, & bene probat textus in dicta le
ge qui in carcerem, ponderando uerbum, extorque
ret, quod de sui natura sonat etiam in effectualem re
ceptionem.

20 AMPLIA VII. Vt † non ualet contractus non so-
lum factus ab eo, qui est in carcere publico, sub mili
tum custodia: sed etiam nec ab eo, qui sub fideiussio
ne, uel sua obligatione habet aliquam domum pro
carcere, prout alias fuisse decisum testatur Guido Pa
pę decis. 251. si quis dedit fideiussores, uersicu. & hæc
sunt singularia, refert & sequitur Menoc. de arbit. q.
lib. 2. casu 301. num. 10. centu. 4. & faciunt, quæ supra
scripsi hoc eodem titulo quæstio. 30. numero 52. ubi
probaui carceratum dici nō solum eum, qui sub cla-
uibus, & clausura detinetur, sed etiam qui ad sui libi
tum discedere non potest, prout uidetur is qui stat
sub præcepto, obligatione, vel si fideiussione de non
discedēdo ab aliquo loco sibi pro carcere assignato.

AMPLIA VIII. Vt † multo minus valeat promis-
21 sio, seu contractus factus in carcere priuato, vt per
Abb. in dicta l. qui in carcerem, post numerum ter-
tium, ff. quod metus causa; Afflict. post Ioan. de Imo
la. quem allegat in d. l. qui in carcerem., in decis. 149.
in causa magistri Palamedis, nim. 1. Foller. in practic.
crimi. in verbo, vel carcerentur, numer. duodecimo,
versiculo aut est carceratus in priuato carcere, vbi ad
idem allegat Bal. in cons. 227. libro secundo. & Aret.
in cons. decimoquarto, Fab. a monte in tract. de em-
ptio. & vend. in decimaterna quæstione, post nume-
rum vigesimum, vbi dixit, quod tex. in d. l. qui in car-
cerem, propriè loquitur in detento in carcere priua-
to, nec dissentit Vmbert. Locat. Placent. in sua praxi
iudic. inquisitorum, in versiculo ad carcerem dum
quis condemnetur. ibi, & nota quod in carcere pri-
uato detentus, &c. folio mihi 38. vbi loquitur gene-
raliter etiam in omni carcere iniusto, & iniusto, vt
puta a latronibus, vel tyranno: & in specie de capto ab
22 hostibus, † vel latrunculis, quod non valeat promis-
sio pecuniæ illis per captum facta: quam nos hodie
taleam vocamus, posuit idem Afflict. in d. decis. 149.
num. 2 vbi qui [illegible] taleam promittens, nec ci-
uiliter, nec naturaliter obligatur, quando bellum est
iniustum: secus si esset iustum: sed quando bellum
23 dicatur, † seu [illegible] iniustum. & alia ad mate-
riam ad hoc vt ista talea possit exigi ab illa promit-
tente. vide latè per Boss. in tit. de captura, nume. 37. &
seqq. & an tertius promittens, vel soluens taleam, vt
captiuum ex manibus hostium, vel latronum libe-
ret, possit illam repetere ab ipso capto, & liberato, di-
cam infra, num. 36. seq.

24 AMPLIA IX. Vt † nec valeat fideiussio facta ad
instantiam carcerati aliquid promittētis, vt in termi-
nis tradidit Afflict. d. decis. 149. numero secundo, ad
finem, versiculo, & si non valeat contractus. Ratio
ampliationis duplex est; Prima, quia vbi non valet
principalis contractus, tunc nec etiam valeat accesso
rius fideiussionis, lege si sum impossibili, ff. de fide-
iussor. lege cum lex. ff. eod. cum aliis relatis per Ant.
Gomez var. resol. tomo 2. titul. de fideiuss. nu. primo,
& per Crot. in consilio 135. nume. 25. & omnibus se-
quentibus vbi latè.

25 Secunda † est ratio, quia omnes exceptiones com-
petentes principali contrahenti, competunt etiam
fideiussori, lege omnes. ff. de exceptio. l. exceptiones,
la secunda, §. rei, ff. eodem, cum aliis supra relatis in
antecedent. quæstione trigesimaquarta, numero vige
simoquinto, sed sic principali carcerato aliquid pro-
mittenti competit exceptio metus, de qua in dicta le
ge, qui in carcerem, ergo & illa eadem exceptio com
petere debet fideiussori, prout consuluit Signor de
homod in consilio 174. quem refert, & sequitur Se-
raphin. de priuileg. iuramen. priuileg 132. post nume
rum primū. Sed isto casu, an fideiussor valens se tueri
exceptione, & nihilominus soluens possit solutum
repetere a principali debitore, vide infra, numero 39.
& sequen.

26 AMPLIA X. Regulam, † vt procedat non solum
in carcerato, sed etiam in carcerando; fingamus ca-
sum quod quis extorqueat ab altero aliquā promis-
sionem, seu obligationem, eidem incutiendo me-
tum, quod alias illum carcerari, vel ad instantiam al-
terius forsan carceratum arrestari faciet: tunc sine
dubio talis promissio, seu obligatio sic per metum
comminati carceris extorta minimè valebit, nec e-
xequutionem merebitur, etiam quod sit vallata gua
27 rentigia, aut alio exequutiuo priuilegio: † ubi enim
iusta suspitio metus, ibi dicitur esse iustus metus, Bal
dus in lege finali, columna prima, in fine, Codic. de
iure deliberand. & qualiber probabilis suspitio me-
tus æquiparatur ipsi metui, Iacobus [illegible] consi-
lio secundo, numero nono, & paria sunt, aliquid co-
actè facere, uel metu ne cogatur, lege nouissimè, &
ibi Bald. ff. quod cum falso tuto. Decius consil. 690.
numero decimo, post Ancharanum; & Andre. de I-
sern. ibi per eum allegatos, Bartol. in lege secunda, in
secunda lectura, uersiculo, deberis scire, Cod de his,
quę vi, metusve causā fiunt Paris. consilio centesimo
trigesimonono, numero decimoseptimo, uolumi-
ne quarto, Bossius in titulo de carcere, post nume-
rum uigesimum secundum, uersiculo, in cōtrarium
facit Roland. consilio secundo, numero septuagesi-
mosecundo, sequenti, uolumine primo, Olasc. deci-
sion. Pedemontan. 177. numero secundo, Mascard.
de probationib. libro secundo, conclusio 1051. nu-
mero uigesimosexto, & hoc non credo habere dif-
ficultatem.

28 LIMITA I. Propositam regulam, † ut proce-
dat in carcere iniusto, secus in carcere iusto sic enim
in iniustè carcerato intelligi debent omnes Docto-
res supra allegati ad comprobationem regulæ, in
qua propterea generaliter distingui potest, quod
si carceratus, est iniustè carceratus, eius promissio,
ac obligatio prorsus nulla sit, ut in terminis de iniu-
stè carcerato loquuti sunt Alb. in dicta l. qui in car-
cerem, post numerum tertium, quod met. caus. Ale-
xand. cons. 241. numero decimo, uolumine 6. ubi te-
statur de communi opinione, Roman. consilio 216.
* numero primo, in fine, & ibi Hor. Mandos. in addit.
Ruynus in consilio 113 numero 6. uolumine quinto.
Additio ad Guido. Papę, decis. 253. litera C. Natta cō
silio 451. numero primo, libro secundo, Rolan. con-

silio

silio 2. numero 47. volumine primo, et consilio 57. numero 58. volumine tertio, Afflic. dec. 149. post nu mer. 1. vbi amplius in proposito, iniustè carceratum dicit non solum eum, qui debitor non est, sed etiam illum, qui licèt debitor sit, non tamen ritè ac iuris or dine seruato captus est.

29 Si † verò carceratio est iusta, & tunc valeat obliga tio, vt per Baldum in rub. C. de rescinden. vendit. numero quarto, in fine, Baron d. l. qui in carcerem. post numerum primum, ff. quod metus cau. Bal. ibidem, in prima lectura, versiculo item etiam cum detinente licitè, & in secunda lectura, versiculo quod si quis est iustè detentus, & in tertia lectura, in fine, versicul. secus si licitè Alb. in dicta l. qui in carcerem, per totum, vbi ponit quæstionem de iustè carcerato dante in solutum suo creditori aliquam rem: disputatq; an talis datio in solutum valeat, & reprobatis contrariis concludit quod sic. Ang. ibidem, numero tertio, idē Bartol. in l. qui a latronibus, sub numero 2. & Castrē. post numerum 3. ff. de testam. idem Barto. post glos. in l. qui neque, §. solutum, ff. de verborum significatio. Paris de sindica verbo, compositio, capitul. 7. nu. 5. Marsil. in practica, §. attingam, nu. 22. ad finem, ver sic. vel si cum illo non sit indebitè carceratus, & nu. 22. vers. item fallit, & in tractatu de bannit. in verbo, carcerati, nu. 15. vers. vel si contrahat & num. 16. versiculo item fallit. Fab. à monte in tractatu de empt. & venditio. in decimasexta quæstio. post numerum 20. Bossius in titulo de carcerat. numero 22. versiculo est quæstio de pane quærendo, vbi testatur de cōm * muni opinione Doctorum, Horat. Mandos. ad Roma. dicto consil. 216. Stephan. Lambert. in tract. de contractibus eorum &c. glos. decima, num. 27. Fran. Cason post tractatum de indit. & tortur. in quæstionibus, captura 9. de captura, & carcere, post numer. 17. Mascard. de probation. libro secundo, conclusio 1051. num. 31.

30 SVBLIMITA Hanc limitationem, † vt procedat prout loquitur, videlicet quando iustè carceratus ali quid promittit ad fauorem illius, qui eum carcerari fecit: vnde secus si ad fauorem officialis, vt puta iudicis, vel custodis eum detinentis: quia tunc licet carce ratio sit iusta, promissio tamen carcerato non valet, vt in terminis disputando concludit Boss. in tit. de car cere, numero vigesimosecundo, & vigesimotertio, vbi amplius dicit, quod licèt officialis aliquem in car cere non detineat, adhuc tamen cōtractus cum suo subdito factus minime valet, per l. principalibus, & ibi Ias. ff. si cer. pet. quia præsumitur per metum factus, l. si per impositionem, C. quod met. cau. cum aliis ibi per Boss. allegatis.

31 LIMITA II. Vt † regula procedat in carcerato cō trahente cum ipso carcerante & ad ipsius carceratus vtilitatem: secus in cōtrahente cum altero tertio, qui non carcerauit, & ad illius tertii vtilitatem.

Primo enim casu contractus minimè valeat, prout vltra Doctores supra allegatos ad comprobationem regulæ in specie de contrahente ad vtilitatem, & commodum carcerantis loquuti sunt Bartol. in l. quia latronibus, post nu. 2. & ibid. Castr. post nu. 3. ff. de testam. Bal. in rub. C. de rescind. vendit. post nu. 4. Rom. cons. 219. nu. j. in fi. Alex. consi. 241. in fi. vol. 6. * vbi testatur de communi, Foller. in pract. cum ver bo, carcerentur, post numerum decimumnonum, versic. & tunc aut fit contractus vtilitatem carcerantis. Natta consilio 451. numero primo, volumine secundo, Rolan. consi. 2. numero 47. vol. 1. & consi. 57. numero 38. & 43. volu. 3. Fabian. de monte in tracta. de empt. & vendit. in 13. q. post numer. 20. Stephan. Lamberten. in tract. de contractibus eorum, &c. glo. 10. num. 27.

32 Secundo autem casu, † quando contrahitur cum tertio non carcerante, valet contractus, sicuti expressè declarant gloss. in d. l. qui in carcerem, & ibi Bart. sub numero primo, Bal. in prima lectura, versicul. secus si cum tertio, ff. quod metus cau. idem Barto. in l. qui a latronibus, post numerum secundum, Albe. numero primo, in fine, versic. & sic intelligo, Castrensi. numero 1. ff. de testamen. Ruyn. consilio 113. numero septimo, versiculo, & illud confirmatur, volum. 5. 5. Vrsil. in addit. Afflict. decisio 246. numero 8. Marsil. in practica §. attingam, post numerum vigesimū secundum, & in tract. de bannit. in verbo, carcerati, num. 75. versiculo & primò fallit. Foller. in pract. crimin. in verbo, carcerentur, numero 19. versiculo, sed dubium stat. Natta consilio 451. nu. 5. volum. 2. Additio ad Guid. Papæ decisio. 253. si quis dederit fideiussores, litera G. in principio additionis Steph. Lamberten. in tractatu de contractu eorum &cæt. glossa 10. numero 27. Mascard. de probatio. conclus. 151. numero 32. ex quibus sine dubio dici potest, declaratio* nem hanc communiter à Doctoribus receptam esse, & pro ea bene facit textus in l. metum, §. sed licet, ff. quod met. caus.

SVBLIMITA I. Hanc secundam limitationem, 33 non † procedere, quando ille tertius, ad cuius fauorem, & commodum carceratus contrahit, fuisset etiam particeps illis carcerationis: nam tunc nec valet contractus ad eius fauorem factus, quia eadem ratio, quæ militat in carcerante, procedit etiam in participe carcerationis, sicut etiam in participe expressè loquuti sunt Bartol. in dicta l. qui in carcerem numero primo, Bal. ibidem in prima lectura, in principio, versiculo secus si cum tertio, qui causam detētioni, ff. quod met. caus. ad Guido Papæ dicta decis. 253. litera C. in principio, additionis. Afflic. d. decisio. 149. post numerum quartum, Boss. in titulo de carcere, numero uigesimoquinto, in fine, Menoch. de arbitra. quæstio. libro secundo, casu 136. numero quinto, & faciunt, quæ mox dicam in sequenti sublimitatione.

SVBLIMITA II. Eandem secundam limitatio34 nem † non procedere, quando carceratus contraheret cum illo tertio ad instantiam carcerantis: tunc enim nec etiam talis contractus valet, sicut in specie per textum, qui hanc sublimitationem bene probare videtur in l. non interest, & ibi Castren. & commu* niter omnes, Cod. quod metus caus. tradiderunt Alexand. ad Bartolum in dicta leg. qui in carcerem, in versicul. secus si alteri, litera C. ff. eorum titulo, quod metus causa vbi quod valet contractus factus cum altero, quàm cum detinente: nisi sit factus ad instantiam detentis, Marsil. singul. 306. Materia carcerati, versiculo scias tamen, vbi post Castrensem in dicta l. non interest, ponit causam in tiranno, qui vt à suo subdito pecuniam, extorqueret, illum carcerari fecit & non habens carceratus pecuniam, cum qua se liberaret, fuit coactus vendere vnam possessionem alteri tertio: qui emens pecuniam exbursauit venditori, & à venditore illam postea extorsit tirannus. inquit ibi Marsilius, post Castren. in loco præallegato, quod poterit isto casu carceratus venditor recuperare illam possessionem ab emptore, etiam non restituto ei precio, & uerum dicit quando ille emptor emit ad instantiam tiranni carcerantis qui sic carcerauit, ut bona sua uenderet, deditq; propterea causam immediatam contractui, & uenditioni; alias secus, ut infra dicam numero trigesimosexto, & sequenti, & in specie Castrēsis doctrinam sic optimè declarat Ruyn. uidens dicto consilio 113. numero quarto, & numero sexto, uersiculo secundus casus, & numero septimo, post medium, uersiculo & pro prædictis facit

cit, & versic. & est aliud, & versic. quod est intelligen
dũ, vol. 5. in quibus locis optimè declarat, an & quan
do non valeat contractus factus cum tertio etiam nõ
participante de metu illato per carcerantem: quàdo
tamen metus fuit causa immediata illius contractus.
& idem dixit Boss. in tit. de carcere, num. 25. vbi facit
generalem conclusionem, quod quando metus est
causa proxima obligationis, obligatio nihil valet, e-
tiam facta cum tertio non participante de metu. Ad
do & pro hac eadem ampliatione Vrsil. in additio. ad
Afflic. d. decis. 149. nu. j. vbi sequitur doctrinam Ca-
stren. in l. non interest. Placentin. in praxi iudic. inqui
sitorum, sub versiculo ad carcerem dum quis con-
demnatur, &c. fol. mihi 18. vbi quod valet contractus
factus cum alio, quàm cum ipso detentore, nisi ad
hoc detineatur vt contrahat.
35 LIMITA III. Vt † non valeat contractus factus à
carcerato ad vtilitatem ipsius carcerantis: vnde secus
si contractus respiceret carcerati vtilitatem, quia tũc
valet: sic. n. est de mente omnium Doctorum allega
torum sup. nu. 31. & in specie scripserunt Bal. in rub.
C. de rescind. vend. nu. 4. in vers. & hoc est verum, ni-
si contractus sit vtilis ipsi carcerato & ibi And. Barb.
in addit. littera D. in verbo, in carcere, versiculo fallit
tamen si ille contractus sit vtilis carcerato. alia addi-
tio ad Guid. Papæ decis. 253. in littera C. verbo, non
subsidit in fi. additio. in versiculo istud tamen in om
ni casu fallit, quando contractus tendit in vtilitatem
carcerati, Dec. cons. 691. nu. 5. vol. 5. Fab. de Monte in
tract. de empt. & vend q. 13. num. 20. Marsil. in pract.
§. attingam, nu. 23. versi. item fallit, nisi in vtilitatem
ipsius carcerati, & in tractatu de bannit. in verbo, &
carcerati, nu. 16. Mascard. de prob. lib. 2. conclu. 1041.
nu. 33. vbi etiam & in idem allegat Conten. cons. 81.
Couar. de sponsal. par. 2. c. 3. §. 4. nu. 14. & Card. Alba.
in suis lucubrat. ad Bar. in l. qui in carcerem, in fi. nu.
† 2. ex quibus haud dubiè apparet, ita communiter* à
Doctoribus teneri.
LIMITA IIII. Et hæc limitatio venit illatiuè ex
36 præcedenti limitatione, † vt regula non procedat in
promissione facta per carceratum nõ carceranti, sed
alicui tertio pro sua liberatione: nam non solum va-
let talis promissio facta liberatori alicuius captiui e-
tiam ab hostibus, seu latronibus: verum si ille libera
tor pro liberando captiuum, aliquid de suo proprio
soluerit, quod soluit, repetit. prout bene hæc probã-
tur in l. nam & Seruius, ff. de neg. gest. dum per hæc
verba disponit. *Cum a Lusitanis tres capti essent, & vnus ea
conditione est missus, vt is pecuniam pro tribus afferret, & ni-
si rediisset vt duo pro eo quoque pecuniam darent, isque reuer
ti noluisset, & ob causam illi pro tertio quoque pecuniam sol-
uissent, Seruius respondit æquum esse prætorem in eum redde-
re iudicium.*
Ecce ego, quod ille qui pro captiuo fideiubet, ac
soluit, debet ab ipso indemnis releuari: tum quia nõ
est is qui carceratum tenet, ideo subintrant allegata
supra, nu. 32. tum etiam, quia eius fideiussio & solu-
tio tendit ad captiui liberationem & vtilitatem mo-
do dixi supra, nu. 35. & ad idem facit etiam alius tex-
tus in l. metum, §. sed licet, ff. quod met. cau dum pa-
riter in eo sic dicitur. *Sed licet vim factam a quocunq; Præ
tore complectatur, eleganter tamen Pomponius ait, si quo ma-
gis te de vi hostium, vel latronum, vel populi tuerer, vel libera-
rem aliquid a te acceperò, vel te obligauero, non debere me hoc
edicto teneri, nisi ipse hanc vim tibi submisi, cæterum, si alius
vim submisit, teneri me nõ debere, ego enim operæ potius meę
mercedem accepisse videor.*
Et ex hoc textu pariter apertè probatur, valere pro
missionem ac obligationem factam alicuius tertio
non participi illati metus a captiuo, & carcerato etiã
in carcere priuato, vel alias iniusto, vt ipsum ex carce
ribus liberaret. Quare iuncto textu præallegato in d.
l. nam & Seruius, dici potest non solum valere talem
promissionem, seu obligationem, sed etiam si quid
adhuc effectum per fideiussorem, seu alium solutũ
fuerit, posse repeti; & ita per hæc iura limitationem
hanc in specie firmarunt Ang. in d. l. qui in carcerem.
num. 3. ff. quod met. caut. vbi generaliter dixit, quod
omnis promissio facta per carceratum etiam in car-
cere iniusto facta tertio, vt eũ ex carcere eximat, va-
let, & tenet: Alex. in addit. ad Bart. in d. l. qui in carce-
rem, in verbo, facere testamentum, litera E. vbi dixit,
quod licet regulariter non valeat promissio facta à
carcerato in carcere, valet tamen vt quis se ab hosti-
bus redimat, etiam quod sit facta in carcere priuato.
& idem consulendo tradidit Rom. in consi. 316. nu. j.
& 2. Dec. consi. 691. num. 5. seq. vol. 5. vbi plurib. exor
nat hanc limitationem: melius exornat ac Declarat
Ruyn. videndus in d. consi. 113. num. 7. per totum, vo
lu. 5. vbi respondet ad contraria, & præsertim ad ea,
quæ sup. scripsi, nu. 34. vbi feci conclusionem, quod
nec ad fauorem tertij valet promisso facta per carce
ratum. quando metus carceratis fuit immediata cau
sa illius promissionis seu contractus. Adeas, vt dixi,
Ruynus eo loci, quia bene declarat materiam. & pro
hac eadem limitatione est decisio Afflic. 149. nu. 3.
& 4. vbi magistraliter resoluit, an & quando fideius-
sor soluens taleam pro captiuo, illam repetere possit
dicitque, quod si fideiussor non fuit particeps capti-
uitatis, & coactè soluat, sine dubio potest repetere a
37 captiuo liberato, & hoc non habet difficultatem: † Si
vero soluat sponte, cum posset solutionem effugere,
ac defendere se exceptione metus illati in principalẽ
iuxta ea quæ supra posui, num. 24. & seqq. & tunc re-
currendum est, inquit Afflic. ad materiam l. creditor.
ff. de solu. & ad ea, quæ ipse idem scripsit in dec. 150.
& ad ea, quæ ipse idem scripsit Afflic. in decis. 149. vi
de etiam Cæsarem Vrsill. ibi, in addi. nu. 5. 6. & 7. vbi
refert se etiã ita consuluisse in occurrenti facti specie.
38 LIMITA V. Nisi † carceratus postquam ex carce
re fuit liberatus contractus ratificauerit valere enim
talem ratificationem, dixi glo. in dicta l. qui in carce-
rem, ff. quod metus caus. facit tex. in l. secunda, C. eo-
dem, & in l. si ob turpem, ff. de condict. ob turp. caus.
et quod scripsit Bald. in rub. extra quod metus caus.
vbi dixit, per spontaneum actum purgari metum,
vbi quis est in loco tuto, refert, & sequitur Natta in
d. consilio 451. numero decimonono, volumine se-
39 cundo, † vbi tamen hanc limitationem declarat pro
cedere, nisi ratificatio vel verbis expressa, vel facto
per aliquem actum tacita fiat in tempore, in quo ad-
sit eadem causa metus, quia metus causa durante,
quælibet subsequuta ratificatio contractum retro
metu factum minimè validat, vt ibi per eum, & cõ-
* muniter* a Doctoribus recipitur, vt colligi potest ex
traditis per Couarruuiam in l. a C. quod metus cau. in secũ
da quæstio. prout illum refert, & sequitur idem Nat
ta d. consilio 425. numero 16. & 17 Foller. in practic.
crimin. in verbo, vel carcerentur, numero 19. ad fi-
nem, versiculo metus carceris durat. vbi loquitur in
terminis de ratificatione facta contractus carcerati
per subsequentem solutionem, & ita etiam ad pro-
positum pluribus exornat, & concordantes adducit
Roland. consilio secundo, numero 87. sequen. volu-
mine primo, absque plures refert, & sequitur Bruno
rum a Sole in suo consilio crimin. vnico, nume. 183.
& numero 191. aliosque plures cumulat Mascar. de
probatio. libro secundo, conclus. 1031. numero 34. et
36. et vltra alias decisiones est decisio. Pedemon. 177.
numer. 8. et seq. et decisio. Lucen. Iosephi Ludouici
18. num. 1. seq. prima par. vbi etiam testatur de com-
† muni* opinione.

LIMI-

40 LIMITA VI. Vt† valeat contractus factus ab vno carcerato cum altero carcerato: sic n. per textum in d. l. nam & Seruius, ff. de neg. gest. scriptum reliquit Bal. in d. l. qui in carcerem, in 2. lectura, ante nu. j. ff. quod met. cau. Prosp. Carauita in ritus magnæ Curiæ, ritu 106. ad finem, num. 11. vbi propterea dixit post Bart. quem allegat, in l. Romanus, ff. de tutor. & curat. dat. ab his. posse carceratos ad inuicem fideiubere, & ita apud eum seruari testatur.

41 LIMITA VII. Vt† carceratus non prohibeantur facere testamentum, ad text. in l. qui a latronibus, ff. de testam. qui a latronibus, (inquit iurisconsultus) capti sunt, cum liberi manent, possunt facere testamentũ. & ibi hoc notat Angel. & Imola, idem Angel. in l. si quis post, ff. eod. Bart. post glo. in d. l. qui in carcerem num. 2. & ibi etiam Bal in prima lectura, pariter sub num. 2. ff. quod met. caus.

42 SVBLIMITA Hãc limitationem† non procedere, quando carceratus faceret testamentum ad commodum detinentis, quia tũc nec valet eius testamentum, vt per eundem Bar. in d. l qui in carcerem, & ibi etiam Bal. in c. lectura, ambos sub num. 2. ff. quod metus causa. Alber. in l. qui a latronibus, etiam nu. 2. & ibi etiam Ang. & Cast. ff. de testam.

43 LIMITA Rursus præcedentem† sublimitationẽ non procedere in carcerato iuste; nam & is non prohibetur testari etiã ad fauorem detinentis, vt expressè declarat Bal. in d. l. qui in carcerem, in j. lectur. sub num. 2. ff. quod met. cau. Bar. & Castren. in l. quia a latronibus. ff. de testam. Stephan. Lambert. in tract. de contract. eorum, &c. gl. 10. num. 27. Boss. in tit. de carcere, post num. 22. vbi testatur de communi† opinione. & sic vides, vt præallegati Doctores etiã animaduertunt, quod nulla in effectu est differentia inter cõtractum, vel testamentum carcerati: quia etiam carcerati contractus valet factus ad fauorem carcerantis, quando carceratio erat iusta, vt supra adnotaui, num. 29. in prima limitatione.

44 LIMITA VIII Vt† quicquid sic de iure, de consuetudine tamen valeat contractus etia factus in carcere, sicuti testatur Alber. in d. l. qui in carcerem, ad finem, ff. quod met. caus. vbi dixit, ita communiter seruari in practica, quod existens in carcere publico constituit procuratores, satisdant, & alios contractus faciunt. & Albericũ vbi supra refert, & sequitur Clar. in pract. q. 46. versic. plerumque vero, in fine, & Clarum pariter refert & sequitur Bonacos. in comm. opin. par. 1. versic. carceratus de consuetudine, fol. mihi 20. col. 2. in princip.

45 Sed circa hanc limitationem aduerte, † ne erres: quia Albericus, cuius authoritatem originaliter referunt Doctores præfati, loquitur expressè in casu, in quo carceratio est iusta, & licita; nec vllus metus, aut vis cõtractus etiam de iure communi validus est. At vbi carceratio est iniusta, & ad fauorem carcerantis, qui vim & metum carcerando intulit, contractus celebretur: tunc quod de consuetudine talis contractus valeat; nec Albericus h. d. nec si diceret eius opinioni standum esset, quia consuetudo talis, etiã quod in aliquo loco vigeret, minimè attendenda esset tanquam irrationabilis & contra bonos mores.

Sit laus Deo semper. Cum hodie, qui est dies decimusoctauus mensis Februarij anni 1588. sedẽte summo sanctissimoque Pontifice Sixto V. & anno ętans meæ 44. Quæstionum & communium opinionum criminalium huic primo libro suppremam apposuerim manum; faciat idem Deus pro sua infinita misericordia, vt in posterum pro communi, et publica vtilitate, magis placato animo, quam hucusque feci, possim ad operis ac aliorum trium librorum perfectionem deuenire; sed vtinam? Ars longa, vita breuis; sed omnia potest Deus.

Finis Tituli de Carceribus, & Carceratis.

L A V S D E O.

PROSPERI FARINACII

Iurisconsulti Romani,

VARIARVM QVÆSTIONVM

Et Communium opinionum Criminalium,

LIBER SECVNDVS.

De Inditijs, & Tortura, Titulus Quintus.

ARGVMENTVM.

Inditium quid, & quotuplex sit, quid præsumptio, quid suspitio, quid coniectura, quid argumentum, quid signum, quid adminiculum, quid opinio, quid dubitatio, quid fictio, quid probatio, & quid semiplena probatio, quomodo hæ inter se differant, & in quibus conueniunt.

SVMMARIVM.

Doctrina omnis, & omnis disciplina rectè à vocabulorum cognitione incipit, num. 1.

Termini sunt prius intelligendi antequam aliquid determinetur, num. 2.

Natura ab elementis incipit, ita & ars exordiri debet, nu. 3.

Probatio pluribus modis à Doctoribus diffinitur seu describitur, nu. 4. & seq. Vbi referuntur diffinitiones.

Probatio est rei dubiæ per argumenta ostensio, nu. 5.

Probatio est extrinseca demonstratio rei dubiæ, per modos à iure statutos, num. 6.

Probatio est rei dubiæ per testes, vel instrumenta, & plerumque per inditia, & præsumptiones ostensio, nu. 7.

Probatio est fides veri legitimis modis, & temporibus facta cognitori causæ, nu 8.

Probatio est ostensio rei dubiæ, per legitimos modos iudici facienda in causis apud ipsum iudicem controuersis, nu. 9.

Diffinitiones rerum in legali scientia parum vtilitatis afferunt. num. 10.

Probationum plures distinctiones referuntur, nu. 11. & seq.

Alij enim dixerunt esse quinque probationum speciè, num. 12.

Alij duodecim, nu. 13. Alij sex, nu. 14. & 18. Alij nouem, nu. 15. Alij decem, nu. 16. Alij septem, nu. 17.

Probatio alia est plena, alia est semiplena, num. 19.

Probatio plena est illa, quæ tantam fidem facit, quãtum ad finiendum controuersiam sufficit. nu. 20.

Probatio semiplena dicitur ea, per quam rei gestæ fides aliqua fit iudici, sed non tanta, vt iure eam debeat sequi in sententia, numero 21.

Probatio semiplena inducitur quatuor modis, nempe per depositionem vnius testis de visu, per comparationem litterarum, per scripturam priuatam, & per præsumptionem non vrgentem, num. 22.

Probatio alia est vera, alia est præsumptiua, nu. 24.

Probatio alia est inartificialis, alia artificialis. nu. 24.

Probatio inartificialis est ea, in qua nominatim, sine hominis arte reperitur, quod intendimus, nu. 25.

Probatio artificialis est ea, quæ tota in arte consistit, & versatur, num. 26.

Probatio alia euidentissima, alia euidens, & alia minus euidens num. 23.

Probatio euidentissima est, quæ fit per priuilegia, vel per instrumenta indubitata, nu. 23.

Probatio euidens est ea, quæ fit per testes, vel per facti euidentiã, num. 23.

Probatio minus euidens est ea, quæ fit per hominis coniecturas, num. 23.

Inditium est signum alicuius maleficij commissi, vel alterius rei de qua agitur, nu. 27.

Inditium est coniectura ex probabilibus, & non necessarijs orta, a quib. potest abesse veritas, sed non verisimilitudo, nu. 28.

Inditium est comprehensio veritatis rei tacitæ pro expressa, post num 29.

Inditium est probabilis suspicio ex probabilitate coniecturæ consurgens post, nu. 29.

Inditia aliquando cogunt iudicis conscientiam ad iudicandum secundum ea, nu. 28.

Inditium est præsumptio minima hominis boni seu distant argumentum a specie probationis, nu. 29.

Inditia accipiuntur pro quibusdam circumstantijs verisimilibus & probabilibus, num. 28, in fine.

Inditium dicitur ab iudicando, nu. 30.

Inditium est demonstratorium adminiculum ad veritatem indigandam, nu. 31. 32.

Inditium est præsumptio fortiter mouens animum Iudicis ad aliquid credendum, vel non, num. 33.

Inditium stricte sumptum est signum informans animum Iudicis ad suspicandum, nu. 34

Inditiorum plures distinctiones recensentur, num. 35. seqq.

Inditium aliud est indubitatum & plenum, aliud vero dubitatũ, & semiplenum, num. 35.

Inditium indubitatum & plenum est illud quod arctat mentem Iudicis, vt omnino credat, nec possit in contrarium inclinare, num. 30.

Inditium indubitatum & plenum est demonstratio rei per signa sufficientia, per quæ animus aliquo tanquam in proprio existente quiescit, & plus inuestigare non curat, num. 38.

Inditium semiplenum & indubitatum est præsumptio fortior mouens animum ad aliquid credendum vel discredendũ, nu. 38.

Inditiorum indubitatorum exempla plura, remissiue, numero 39.

Inditium indubitatum dicitur illud quod a lege approbatum est num. 40.

Inditium indubitatum resultat ex pluribus dubitatis inditijs, numero 41.

Inditia indubitata sufficiunt ad torquendum, nu. 42.

Inditia indubitata, an sufficiant ad condemnandum, remissiuè, numero 43.

Inditium aliud proximum, & aliud remotum, nu. 44.

Inditium proximum dicitur, quo posito ponitur criminis effectus, & quo remoto remouetur, & ille, nu. 45.

Inditium proximum dicitur illud, quod respicit veritatem rei immediate per sensum visus, vel auditus, nu. 46.

Inditium remotum est, illud, quod non respicit immediate veritatem rei, sed circumstantias, num. 47.

Inditium remotum est illud, quod non tangit negotium, num. 48.

Inditia alia leuia, alia grauia, alia grauissima, nu. 49.

Inditium aliud est simplex, aliud vrgens, & aliud indubitatum, num. 50.

Inditia leuia sufficiunt ad capturam, & ad inquirendum, numero 51.

Inditia grauia sufficiunt ad transmittendum inquisitionem, & ad torquendum num. 52.

Inditia grauissima sufficiunt ad condemnandum, nume. 53.

Inditium leue est illud, quod frequenter, & facile contingit abesse num. 54.

Inditium graue est illud, quod frequenter, & facile contingit adesse, num. 55.

Inditia grauissima sunt ea, quæ frequentissimè, & facillimè cõtingunt adesse, nu. 56.

Inditia quæ oriuntur ex confessione rei sunt grauiora alijs, numero 57.

Inditia alia sunt necessaria, alia credibilia, alia verisimilia, alia vero non repugnantia, num. 58.

Inditium necessarium, quod dicatur, num. 59.

Inditium necessarium sufficit non solum ad torquendum, sed etiã ad condemnandum, nu. 59.

Inditium credibile seu verisimile, quod dicatur, nu. 60.

Inditium credibile, seu verisimile sufficit ad torquendum, sed non ad condemnandum, nu. 60.

Cadauer occisi si sanguinem emittat coram aliquo facit contra eũ inditium, quod is occiderit, nu. 61.

Inditium non repugnans dicitur leue, & præsumptiuum inditiũ, num. 62.

Inditium non repugnans, quod dicatur, nu. 62.

Inditium non repugnans de se solum, & sine adminiculis nõ sufficit ad torturam, nu. 62.

Furti inditium oritur contra eum, qui solus fuit in loco vbi res subtracta est, num 63.

Inditium oritur contra eos, qui versantur in domo, vbi est commissum homicidium, nu. 64.

Inditia alia sunt facti, alia sunt iuris, alia iuris tantum, alia hominis & alia iuris, & de iure, num. 65.

Inditium facti dirigit Iudicem in viam præsumptionis, num. 66.

Inditium iuris dirigit iudicem aliquando in viam quæstionis, & aliquando in viam condemnationis, num. 66.

Præsumptio multis modis diffinitur, seu describitur, numero 67. seqq.

Præsumptio est conceptus in mente causatus ab aliqua probabili coniectura, nu. 67.

Præsumptio nascitur ex coniectura, nu. 68.

Præsumptio est cognitio veritas ex circumstantijs resultans, numero 69.

Præsumptio augetur, & minuitur ex circumstantijs, nu. 70.

Præsumptio est suspitio in animo iudicis, vel alterius causata ex varijs argumentis, cõiecturis, vel inditijs, nu. 71.

Præsumptio est coniectura, seu diuinatio in rebus dubijs collecta ex argumentis, vel inditijs per circumstantias frequenter euenientibus, nu. 72.

Præsumptio est ratiocinatio à verisimilè sumpta, num. 73.

Præsumptio veritati accedit, & verisimilitudo appellatio, numero 74.

Præsumptionis natura est abhorrere ab irrationabili, & inuerisimili, num. 75.

Præsumptio est rei dubiæ rationabilis coniectura à lege approbata ad aliquid in animo figendum, nu. 76.

Præsumptio aliud non est, quam veritas verisimilis, & non certa, num. 77.

Præsumptio est motus animi, per quem cogimur apparentiam sequi, donec contrarium probetur, nu. 78.

Præsumptio est coniecturalis probatio, nu. 79.

Præsumptio est verisimilitudo veritatis necessario non astringens num. 80.

Præsumptio est alicuius facti dubij ex quo iam inditio, aut plena, aut semiplena probatio, nu. 81.

Præsumptio est argumentum ad credendum vnum factum surgẽs ex probatione alterius num 82.

Præsumptionis etimologia, nu. 83.

Præsumere verbum habet plures significationes, de quib. remissiuè, num. 84.

Præsumptio alia est iuris tantum, alia hominis, & alia iuris, et de iure, num 85.

Præsumptio iuris est similitudo quædam sufficiens ad rem dubiã de qua creduntur credenda, nu 86.

Præsumptio iuris est probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur, nu. 87.

Præsumptio iuris est, quando lex aliquid præsumit, & vlterius non procedit super præsumptione statuendo, nu. 88.

Præsumptio iuris est cum aliquibus positis verisimiliter, atque probabiliter, non autem necessario sequitur, quod intendimus, num. 89.

Præsumptio iuris est applicatio animi legislatoris ad verisimile onus probandi transferens, nu. 90.

Præsumptio iuris est animi applicatio ad alteram partium, numero 91.

Præsumptionis iuris plura exempla, remissiue, nu. 92.

Præsumptio hominis est quidam conceptus causatus in mente ab aliqua probabili coniectura, nu. 93.

Præsumptio hominis est suspitio causata in animo iudicis, vel alterius ex varijs coniecturis, argumentis, vel inditijs, nu. 94

Præsumptio hominis, an sit, quando ius aliud de homine præsumit num. 95. seq.

Præsumptio hominis est ea, quæ in iuris expressa, & approbata nõ est, nu. 96. & seqq. vbi respondetur contrarijs.

Præsumptio hominis, Iudicis arbitrio remissa est, quia in ea non potest dari certa doctrina, cum nascatur ex varijs causis, numero 98.

Præsum-

Con-

Coniectura hominis est ea, quæ in iure non est expresso, sed iudicis arbitrio remittitur, nu. 161.

Coniectura iuris est ea, quæ ab ipsa lege inuenta, & approbata est, nu. 162.

Coniectura iuris, & de iure est dispositio legis aliquid præsumentis, & super præsumpto, tanquam sibi comperto statuentis, numero 163.

Coniectura alia leuis, alia grauis, seu vehemens, & alia violenta, nu. 164.

Coniectura leuis, quæ sit, remissiue, nu. 165.

Coniectura vehemens quæ sit, nu. 166.

Coniectura violenta est ea, quæ habet persuadendi necessitatem, nu. 167.

Coniectura alia est temeraria, & alia est probabilis, numero 168.

Coniectura temeraria est ea, quæ ratione caret, & longe à verisimili distant, nu. 169.

Coniectura probabilis est ea, quæ à verisimili deducitur, & in ratione fundatur, nu. 170.

Probabile quid dicatur, nu. 171.

Suspitio est aliqualis animi applicatio ad aliquid cum vehementi titubatione, nu. 172.

Suspitio est motus quidam mentis ad aliquid cum vehementi titubatione, nu. 173.

Suspitio est animi passio aliquid formiter non eligentis, numero 174.

Suspitio dicitur leue inditium, quia oritur ex leue inditio, & argumento, nu. 175.

Suspitio est opinio mali ex leuibus inditijs procedens, nu. 176.

Suspitio licet probanda sit ex leuibus signis, ista tamen signa sunt concludenter probanda, nu. 177.

Suspitio alia leuis, vel, temeraria, alia vehemens seu verisimilis alia autem violenta, nu. 178.

Suspitio leuis, & temeraria est quædam animi passio cum præcisa extremorum ignorantia. nu. 179.

Suspitio leuis, & temeraria oritur ex aliquo leui, admodum inditio, & cum dubitatione, n. 180. 184. & 187.

Suspitio vehemens, seu verisimilis est animi motus cum hæsitatione aliquid eligentis, oriturque non ex leuibus inditijs, & cum aliquali, seu modica dubitatione, numero 181. 183. & 185.

Suspitio violenta oritur ex vrgentibus, & grauibus inditijs, & absque vlla dubitatione iudicis, num. 183. 186. & 189.

Suspitio leuis est ea, quæ oritur ex raro contingentibus, numero 190.

Suspitio vehemens est ea, quæ oritur ex frequenter contingentibus, nu. 191.

Suspitio violenta est ea, quæ oritur ex semper contingentibus, numero 192.

Opinio est idem, quod vehemens, seu verisimilis suspitio, numero 193.

Opinio est animi motus, cum hæsitatione aliquid eligentis, numero 194.

Opinio est ratificatio de re dubia, nu. 195.

Opinio est adhæsio vnius partis cum formidine alterius, post numer. 195.

Opinio vehemens quæ sit, n. 196.

Dubitatio est principium inuestigationis certitudinis, & fidei, num. 197.

Dubitare quando proprie dicatur Iudex, quando suspicari, & quando opinari, nu. 198.

Argumentum dicitur quasi argute inuentum, n. 199.

Argumentum dicitur leue inditium, n. 200.

Argumentum est propositio ex aliquibus existentibus resultans ad propositum ostendendum, vel concludendum, n. 201.

Argumentum est plurium collatio ad vnam conclusionem, numero 201.

Argumentum est rei dubiæ ostensio in gradu materiæ subiectæ possibili, n. 202.

Argumentum est ratio, quæ rei dubiæ fidem facit, n. 203.

Argumentum est probabile inuentum ad faciendam fidem, numero 204.

Argumentum est ratio per ea, quæ certa sunt fidem dubijs afferens, nu. 205.

Argumentum est inuentum ex aliquo genere reum aliquam aut probabiliter ostendens, aut necessario, demonstrans, numero 206.

Argumentum aliud est necessarium, aliud autem probabile, numero 207.

Argumenta accipiuntur pro inditijs indubitatis, &c. n. 207. in fine.

Signum, est res præter speciem, quam ingerit sensibus aliquid faciens ex se cognitionem venire, num. 208.

Signi altera diffinitio, num. 209.

Signum aliud est necessarium, & aliud non necessarium, nu. 210.

Signum aliud est naturale, & aliud non naturale, nu. 211.

Signum naturale. & non naturale, quid sit, n. 212.

Adminiculum aliud est vehemens, & aliud non vehemens, numero 213.

Adminiculum non vehemens est aliqualis confirmatio rei probabilis, n. 214.

Adminiculum vehemens est suppletio defectus probationis per se solum non operans, sed bene cum alijs, n. 215.

Adminicula licet de se probent, imperfectam tamen probationem iuuant, n. 215.

Adminicula vehementia totum supplent defectum probationis, nume. 217.

Inditium est minus, quam semiplena probatio, & ad torturam potest deueniri etiam quod non adsit semiplena probatio, numero 218. sed contra, numer. 219. 220. & 221. distingue, vt in nume. 222. reprobatur distinctio, numero 273. ideo tene secundum opinionem confirmatam, nume. 224. seq. vsque ad numer. 239.

Inditium ad torturam ex ijs, quæ in ciuilibus faciunt semiplenam probationem, nu. 220. Et è contra ea quæ in ciuilibus non faciunt semiplenam probationem in criminalibus non faciunt iudicium ad torturam, nu. 221.

Testis vnus de visu, & super veritate delicti non facit inditium, ad torturam, nisi sit omni exceptione maior, nu. 225.

Testis vnus regulariter facit semiplenam probationem, nu. 339. etiam in criminalibus, num. 229. seqq. licet aliqui contra numero 227.

Probatio semiplena in criminalibus, an inducatur ex semiplena probatione in ciuilibus, nu. 227. seqq.

Semiplena probatio. vide infra, versic. probatio semiplena.

Testes duo etiam in criminalibus inducunt plenam probationem, num. 230.

Inditia ad torquendum, licet sint Iudici arbitraria, illa tamen non possunt esse minus, quam semiplena probatio, numero 232.

Probatio semiplena nunquam inducitur ex argumentis, & coniecturis, nu. 233. sed contra nu. 234. seq.

Præsumptiones plures coniunguntur ad effectum torturæ infligendæ, nu. 234. item coniunguntur ad effectum puniendi pœna extraordinaria, & pecuniaria, licet secus corporali, & ordinaria, nume. 235.

Inditium est minus, quam præsumptio, numero 236. sed contra 237. distingue quod opinio procedit in præsumptio. iuris, secunda autem in præsumptio. hominis. Vel quod prima opinio procedat in indicio leui, secunda autem in iudicio graui, numero 239.

Præsumptio est probatio non probata: inditia vero sunt probatio probata, sub nu. 236.

Præsumptio est cognitio ex circunstantijs resultans, nu. 238.

Iudicium differt a suspitione, quia ex inditijs oritur suspitio, numero 240.

Præsumptio est minus quam probatio, num. 241.

Præsumptio est minus, quam semiplena probatio, num. 242.

Fictio cadit super re certa, & non vera, præsumptio autem cadit super re dubia, & quæ potest esse vera, & non vera, numero 244.

Fictio directe non admittit probationem in contrarium, numero 245.

Præ-

Præsumptio siue iuris, siue hominis, admittit probationem in contrarium, num. 246.
Præsumptio iuris, & de iure, non admittit probationem in contrarium, num. 247.
Præsumptio iuris, & de iure, admittit in contrarium partis confessionem, nu. 248.
Fictio non admittit in contrarium confessionem partis, numero 249.
Fictio non admittit in contrarium confessionem partis, numero 249.
Fictio per indirectum admittit probationem in contrarium, numero 250.
Fictio, & præsumptio, in quibus differant, numero 243. sequentibus.
Fictio, an & quando cum præsumptione concurrere possit, remissiue, num. 243.
Fictio quibus verbis denotetur, & quibus præsumptio, numero 243.
Suspitio est minus, quam præsumptio, num. 251. seqq.
Suspitiones plures faciunt vnam præsumptionem, nu. 252.
Suspitio tantum homini conuenit, præsumptio autem homini, & legi, num. 251.
Suspitio inducitur ex leuioribus inditijs, quam præsumptio, numero 254.
Coniectura est minus, quam semiplena probatio, num. 255. seqq. ubi declaratur.
Coniectura plures faciunt semiplenam probationem, & quando faciunt euidentissimam probationem, nu. 255. seqq.
Coniectura est minus, quam præsumptio, nu. 257.
Coniectura, & præsumptio differunt in effectu, numero 258. & 259.
Præsumptio nascitur ex coniecturis, nu. 258.
Argumentum est minus, quam præsumptio, num. 260.
Argumentum est minus quam suspitio, num. 261.
Argumentum à signo, quomodo differat. num 262.
Inditium, Argumentum, Præsumptio, Suspitio, & reliqua similia nomina inter se confunduntur vtrumque pro alio ponitur, numero 263.
Inditium quandoque in iure appellatur præsumptio, numero 264.
Inditium, & suspitio vnum pro altero ponitur num. 265.
Inditium, & coniectura sunt sinonima, & materia, numer. 266.
Inditium, & argumentum idem sunt, & de materia, numero 267.
Inditium adminiculum, & circumstantia, idem sunt, num. 268.
Signum, & inditium idem sunt, num. 369.
Inditium de iure quandoque accipitur pro probatione, nu. 270.
Argumentum, & præsumptio, idem sunt, nu. 271.
Suspitio, & præsumptio, idem sunt, nu. 272.
Coniectura, & præsumptio, idem sunt, num 273.
Signum nota, vestigium, & coniectura, idem sunt, nu. 274.
Adminiculum, & coniectura, idem sunt, nu. 275.
Suspitio, & argumentum, idem sunt, nu. 276.
Argumentum accipitur pro quacunque probationis, specie, numero 277.

QVAESTIO XXXVI.

NDITIORVM Et Torturę materiam tractaturus, nonnullam ad terminorum, & vocabulorum cognitionem prętnittenda, hoc ideo duxi in hac prima Quæstione: nam vt inquit Bald. in l. liberti, numero 5. C. de oper. libert. quem sic exordiendo refert Mantica in simili tracta. de coniect. lib.
1 1. tit. 1 num. 1. † omnis doctrina, & omnis disciplina rectè à vocabulorum cognitione incipit, & secun-
2 dum Ang. in cons. 1 to. sanctissima in prin. † turpe est
3 prius determinare, quam terminos intelligere † sic enim, & natura ab elementis incipit ita etiam, & ars exordiri debet, teste eodem Bal. in prima constitutio Digestorum, num. 1. Igitur pro cognitione terminorum, & vocabulorum, quæ in proposita materia sæpissimè deducentur, videdum primo loco est. Quid & quotuplex sit probatio, quid semiplena probatio, quid inditium, quid præsumptio, quid fictio, quid coniectura, quid suspitio quid argumentum, quid signum, quid adminiculum, quid dubitatio, & quid opinio. & his cognitis, videndum secundo loco erit quomodo hæc inter se differunt, & an pariter è contra insimul aliquam habeant communionē, & identitatem, & his præmissis ad vtiliora me conferam in sequentibus quæst.

PROBATIO † Itaque pluribus modis à Doctori
4 bus nostris diffinitur, seu potius describitur, vt facile videre poteris apud Marsil. in rub. C. de probat. nume. 1. & post eum apud Mascar. in suo tracta. de probat. quæst. secunda, num. 1. & seqq. li. 1. Nam Accur-
5 sius d. rub. C. de probat. Azo, & Hostiens. † idem dixerunt, quod probatio nihil aliud est, *quam rei dubiæ per argumenta ostensio*, & hæc diffinitio licet à Baldo impugnetur, eam tamen à Bal. impugnationib. bene defendit Dec. in rub. de probat. colum. sexta, versi. Prædicta saluatio prout illum refert Mascard. vbi supra, d. quæst. 2. num. 10. vbi ex Hostiens. ibi per eum allegato nō solum, & ipse eandem defendit diffinitionē
† sed amplius testatur illam communi omnium consensu receptam esse per Abb. & alios in d. rub. C. de
6 probatio, dixit, *Probationem esse extrinsecam demonstrationem rei dubiæ per modos à iure statutos*. Aliam affert dif
7 finitionem Goffredus inquiēs: † *Probationem esse rei dubiæ per testes vel instrumenta, & plerumq; inditia, & præsūptiones ostensionem*. Quam tamen diffinitionem mancam, & imperfectā impugnāt Host. vbi supra, Abb. & cęteri in rub. de probat. licet Decius idem Goffredum ab istis impugnationibus defendat. Vnde quarto loco Bal. in d. rub. C. de prob suā affert diffinitio-
8 nem dicens: † *Probationem esse fidem veri legitimis modis & tempor. b. factam cognitori causæ*, & hęc Baldi diffinitio est multū conformis cū secunda diffinitione Nicolai de Matarel. supra relata, quæ licèt, & ipsa aliquam patiatur difficultatem, adhuc tamen defendi potest, vt videre est apud Mascard. in d. q. 2. numero 13. & seqq. Vbi etiam, & ipse marte suo aliam proposuit diffinitionem, eamq; defendit, & declarat singu-
9 la illius verba ponderando, inquiens. l. q † *probatio est ostensio rei dubiæ, per legitimos modos iudici facienda in causis apud ipsum iudicem controuersis*. quę quidem Mascardi diffinitio, vt vides, non est multum differēs à Baldi proxima relata diffinitione: adeo quod resoluendo cum Salyc. & cum Marsil. in d. rub. C. de probat.
10 numero 1. in fine (cum † in diffinitionibus in nostra legali scientia parum, aut nihil insit vtilitatis) poteris ex sup. relatis, quam volueris tenere: & non insistendo in illarū veritatis discussione, satis nobis fuit illas breuiter pro nunc retulisse.

PROBATIO Pariter † in plures species pluribus
11 que modis a Doctoribus distincta reperitur, de quibus per Marsil. in rubr. C. de probar. num. 2. sed multo latius per Mascar. in eodem tract. de proba. quæstione quarta per totam, libro primo, † Nam Nico-
12 laus de Matarel. per Bald. in d. rub. C de probatio. relatus, probationem ad quinque modos reduxit, videlicet ad testes, scripturam, iuramentum confessionem, & oculorum inspectionem. Sed Specul. in
13 titulo de prob. §. videndum, ad duodecim † probandi modos probationem redegit, videlicet ad testes, confessionem, instrumenta, euidentiam facti, præsumptionem, famam, iuramentum, libros, antiquos, litteras in lapidibus sculptas, sigillum, denūciationem,

tionem, communem opinionem, & indubitata indi-
tia. Tancredus vero relatus, per Marscard. dicta quæ-
14 stione quarta, post numerum secundum, † sex tantũ
probationum species posuit: Primam scilicet, per
euidentiam facti, secundam per famam, tertiam per
præsumptionem, quartam per iusiurandum, quintã
15 per testes, sextam per instrumenta. Nouem proba-
tionum species, sub his carminibus Hostiensis clau-
di voluit:

Aspectus, sculptum, testis, notoria, scriptum.
Iurans, confessus, præsumptio, fama probauit.

At Bald. in dicta rubrica, C. de probatio. decem esse
16 voluit. Primo per instrumenta, secundo per testes,
tertio per confessionem, quarto per iusiurandum,
quinto per rem iudicatam, per sexto rei euidentiam
septimo per vehementem, opinionem, octauo per ra
tionem naturalem, nono per rationem coniectura-
lem, decimo per hominis cõiecturatam, & cum ista
Baldi distinctione pertransire videtur Mars. in rubri.
C. de proba. nu. 2. vers. sed Baldus hic. Verum mul-
tum elegãter iudicio meo in proposito loquutus est
Mascard. vbi sup. in d. 4. quæstio. num. primo, iuncto
nume. 15. Dum dixit, quod licèt stante multiplici, &
varia Doctorum distinctione adhuc sub iudice lis sit
17 quę nam illarum melior sit: Vere † tamen in septem
species probatio distingui potest, nempe in testes, in
scripturam, in confessionem, in euidentiam facti, in
iuramentum, in præsumptionem, & in famam. Cæ-
teri enim probandi modi supra relati commodissi-
me sub istis septem comprehenduntur, vt bene ibi-
18 dem declarat. Nec † demum omittenda est Meno-
chij distinctio, qui in suo trac. de præsump. lib. 1. q. 1.
num. 3. ex Fabio, lib. 5. Inst. oratoria. probationem in
sex diuisit species, nempe in pręiudicia, rumores, tor
menta, tabulas, iusiurandum & testes, & ibidem, nu.
4. & omnibus seq. bellissime singulas distinctionum
partes declarat.

19 PROBATIO Rursus, † non habito respectu ad
speciales probandi modo, prout fecerunt Doctores
pręallegati; sed sic in genere sumpta etiam vario mo
do à nostris Doctoribus distincta reperitur. Alia nã-
que dicitur plena probatio, alio autẽ semiplena, iux-
ta text. in l. 3. §. eiusdem quoque, & ibi glos. in verbo
20 speciem, ff. de testibus. Plena † illa est probatio, quæ
tantam fidem facit, quantam ad finiendum contro-
21 uersiam sufficit. Semiplena † vero est illa, per quam
rei gestæ fides aliqua fit iudici, non tamẽ tanta, vt iu
re eam debeat sequi in sententia dicenda. Plena di-
stinguitur, vel potius inducitur septem modis, secun
dum opinionem Mascardi, relatam sup. num. 17. Se-
22 miplena † autem inducitur quatuor modis, primo
per depositionem vnius testis de visu, secũdo per cõ-
parationem literarum, tertio per scripturam priuatã
quarto per pręsumptionem non vrgentem, vt bene
hæc omnia declarat ibidem Mascard. vbi sup. in d. 4.
quæstio. num. 11. 15. 16. 17. & quæstio. 11. nume. 1. Ve
rum nonnulli alij, pro vt fuit Afflictus in constit. Re
23 gni, sub rub. de leg. pat. subli. Probationem † pariter
in genere sumptam in tres species diuiserunt. Primo
nempe in euidentissimam, & clarissimam eam scili-
cet, quæ fit per priuilegia, & per instrumenta indubi
tata iuxta, tex. in ca. pia, de excep. in 6. secundo in eui-
dentem, & claram, quæ fit per testes, vel facti euiden
tiam, iuxta tex. in ca. tua, de cohabita. cleri. & mulier.
& in c. 1. vbi gl. & in ca. scelus, 2. q. 1. Tertio in minus
euidentem, & minus claram eam. s. quę fit per homi
24 nis coniecturas, iuxta tex. in c. afferte, de † præsumpt.
& demum Menoch. in suo tracta. de præsump. lib. 1.
in præfatione, probationes in duas tantum distinxit
species. s. in veram, & præsumptiuam, vel vt ipse lo-
quitur in inartificialem, iuxta distinctionem Aris. in
1. Rhetor. Ciceronis in Topicis, Fabii, lib. 5. Insti. ora
tor. c. 1. & Franc. Duare. lib. 1. dispu. anniuer. c. 27. Pro
25 batio † inartificialis est ea, in qua nominatim sine ho
26 minis arte reperitur, q̃ intendimus. Artificialis. † quę
tota in arte consistit, & versatur; vt bene ibidem de-
clarat & exemplificat Menochius.

27 INDITIVM Autem † pariter, & multis modis à
Doctoribus diffinitur, seu describitur, nam Gandi-
nus in titu. de præsump. & indit. dubita. num. 14. ver.
& quidem inditium, quem in proposito refert Aug.
ad Ang. de Malefi. in verbo, quod fama publica prę-
ceden. numero nono, versic. & dicitur signum. dixit,
signũ alicuius maleficij cõmissi, vel alterius rei de qua agitur.
a qua diffinitione non multum discrepat Ioan. And.
in addi. ad Specu. in titu. de prob. §. fi. vers. item per in
dit. dum dixit, *Inditium est notabile signum maleficij, vel al
terius rei ad ipsius veritatem habendam*, refert hos Brun.
in tractat. de indit. & tortur. post præfationem, in
1. par. 1. q. nume. 1. Nouel. in practi. crimi. in prin. sub
rub. Inditia quæ præcedere debent. post numerum
34. versic. Et dicitur inditium, vbi etiam allegat in id
tex. in cap. 3. loco, extra de prob. & Fel. in cons. 47. nu
me 11. inter cons. crimin. diuers. volum. primo, sequi
tur etiam hanc diffinitionem Franc. Caton. in tract.
de indit. in præmissis, capitu. septimo, de diffinitione
& genere inditiorum, nume. primo Marscar. de pro-
ba. lib. 2. quæs. 15. num. 1. 2. & 3. vbi etiam allegat Bos.
in titu. de inuit. & considerat. ante tortu. nume. 2. Bal
28 dus autem in l. non hoc, sub num. 1. ver. Est enim in-
ditium, C. vnde cognati, dixit, *Inditium esse coniecturam
ex probabilibus & non necessarijs ortam, a quibus potest abes-
se veritas, sed non verisimilitudo, & quæ quandoque iudican-
tis mentem ita perstringit vt cogat iudicis conscientiam secun
dum eam iudicare*. Et hanc Baldi diffinitionem retule-
runt & sequuti sunt Felyn. in capi. in præsentia, colũ.
8. extra de prob. Cur. sen. in l. admonendi, nume. 187.
alias 290. ff. de iureiur. Ruyn. in cons. 36. num. 9. vol.
1. Catellian. Cotta in suis memorabilibus, vers. indi-
tiũ est coniectura, fol. mihi 324. in fi. Menoch. de præ
sump. lib. 1. q. 7. nu. 6. (vbi tamen docte cõsiderat isto
casu Baldum, dum dicit quod ex inditio quandoq;
iudicis conscientia cogitur ad sic iudicandum, sum-
plisse inditium potius pro præsumptione iuris quã
pro proprio inditio, quod de sui natura differt a tali
præsumptione. vt ibi per eum) Pet. Ant. de Petra in
tract. de fideic. quęst. 9. num. 134. Mannca de conie-
ctur. tit. 1. nu. 7. vers. similiter etiam inditium, & titu.
2. num. 4 vers. & inditia, lib. 1. Vbi propterea ex Bal.
in l. fi. num. 7. C. famil. ercisc. dixit, quod inditia ac
cipiuntur pro quibusdam circumstantijs verisimili-
29 bus & probabilibus. † Rursus & idem Bal. in rub. C.
de prob. num. 4. dixit, *inditium esse præsumptionem mini-
mam hominis boni, seu distans argumentum a specie probatio
nis*. sed Alb. in l. siue possidetis, post num. 7. C. de pro
ba. duas alias attulit diffinitiones, prima est quod in-
ditium sit *probabilis comprehensio veritatis rei tacitæ pro
expressa*. Secunda est, quod inditium sit *probabilis suspi
30 tio ex probabilitate coniecturæ consurgens*. † Alij vero pon
derantes etimologiã inditij, quod ab indicando, hoc
est demõstrando dicitur l. qui vas, §. qui furem, ff. de
furt. & per Curt. in d. l. admonendi, nu. 290. ff. de iure-
iur. Gand. in tit. de præsumpt. & indit. dubit. post nu.
14. Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præ-
ced. num 9. vers. nam inditium dicitur, & ibi Augu.
in addit. versi. & subdit quod inditium dicitur, Bru.
de indit. 1. par q. 1. num. 4. ver. dr̃ autem inditium, Ca
pra in tract. de notor. in præfatione, num. 16. aliam af
31 ferendo diffinitionem dixerunt, † *Inditium esse demon
stratorium adminiculum ad veritatem indicandam*, vt per
Paul. de Leaz. in cap. grauis, in fine extra de deposito
quem refert Brun. vbi supra, d. q. 1. post num. 1. & post

nu.

nu.4. Ang.de malefi.d.num.9. Vbi tamen quod hęc est potius inditij descriptio quam diffinitio. Mascar. de proba.d.q.5. post nu.1. Vbi quod in hoc omnes 32 conueniunt, † Inditium scilicet esse demonstratiuũ adminiculum delicti Hip. Rimin.conf.88.n.39.lib.1. Ioseph. Lud.in suis commu.opin.concl.45.ver. & sic cum inditium, Menoch.de præsump.lib.1.q.7.nu.19.

33 & 20. † Nec desunt Doctores qui ab iis diuersimode loquentes dixerunt, *inditium esse præsumptionem fortiter mouentem animum iudicis ad aliquid credendum vel non*, per text.in l.cũ probatio,& ibi gl.& Doct.ff. de pb. & in specie hanc attulit diffinitionem Pet. Ant. a Petra in d.trac.de fideic.d.q.9.nu.123.& ante eum Conrad.in prac.in ti.de nega.cri.& torm.nu.17.fol. mihi 491.col.2.vbi,& in idem allegat Ghirlan. in trac. de q.& tor.q.3.nu.1.& Aym.in consil.233.nume.17.& demum Capra in d.trac.de notor.in præfatione, nu. 34 17.fol.mihi 75.col.4.dixit, quod † inditium proprie, & stricte sumptum, *est signum informans animum iudicis ad suspicandum*. Quare ex supra relatis omnibus diffinitionibus teneas,quam vueris: quia vt vides, licet per diuersa verba sint deductæ,omnes tuum ferè ẽ dunt ad eundem finem,& effectum.

35 INDITIVM, Quotuplex † sit, vt bene scias etiam quod plures per Doctores afferuntur distinctiones, quarum prima illa se offert quod aliud est dubitatum,& non plenum Aliud vero indubitatum,& plenum:sic.n.indiciorum qualitatem distinxit præcipue Cal.in l.ea quidem, numero octauo C. de accusat. & Baldi distinctionem communiter sequuti sunt scribentes, vt videre est apud Angelũ de malef.in verbo quod fama publica præcedente, sub num.9. Boer.dec.164.nu.4. Bru.de indi.& tort.1.par. q.nu.3. Ghirl.de q.& tort.q.3.num.1. Nouel.in prac. cri.in princ.sub rub.inditia,quæ præcedere debeant, post nu.34.ad finem,in figura inditiorum, fol. mihi 29.nu.37.fol.30. Mascar.de prob.lib.1.q.15. numero 9. Menoc.de præsump.lib.1.q.7.num. 14. Pet. Ant. à 36 Petra in trac.de fideic.q.9.numero † 123. Inditium indubitatum,& plenum, teste Pau.de Castro in l. fina. numero 5. C. de prob. quem in proposito refert, & sequitur Cõrad.in pract. I tit.de nega crim & torm. num.40 fol.mihi 105.col.3.nec dissentit Boer.in præ allegata decis.164.numero 3.& 4.*illud est, quod arctat mentem iudicis, ita vt omnino credat, nec possit in contrarium inclinare.* & propterea dixit Iacob. Butrig.leg.fina. in fine, C.de probat. qui vbicunque possibile est rem aliter se hoc habere tunc non dicitur inditium indubitatum refert,& sequitur Ant.Gomez d.de delict. c. 12.rub.de probat.delict.num.25.post vers.ex quibus infero Mascard.de probat.lib.3.conclus.1221.nu.49. & faciunt quæ dixi inf.in ti.de reo cõfes.& conuic q. 37 86.nu.67. Vel † sic,inditium indubitatum,& plenum *est demonstratio rei per signa sufficientia, per quæ animus in aliquo tanquam in proprio existente quiescit, & plus inuestigare non curat* secundum Bal.in d.l.ea quidem,sub nu. 8.C.de accus. Ang.de malef.d.num.9.versi.inditium vero plenum Carer.in pract.in a.tra.de indit.& tort. §.inditium,autem indubitatum num.1. Brun. de indit.& tortu.q.3.nu.3.simili versic. inditium verò plenum,par.1.Ghirl.de q.& tortu.q.3.nu.2.Conrad.vbi supra,d.nu.48. Meno.d.q.7.nu.16. Mascard. de prob. li.1.d.q 15 numero 1. Pat. Ant. a Petra in trac.de fi-38 deic.d.q.8.sub num. 23.✠ & faciunt quæ dixi in titu. de reo Confess.& conuict,q.86 nu.67. Inditium vero dubitatum,& semiplenum, est *præsumptio fortiter mouens animum ad aliquid credendum, vel discedendum*, iuxta ea quæ supra posui, numero 33. & in proposito tradunt Bald. Angel.de malefi. Bru.Ghirlan. Menoc. Mascar.& Petra in locis proxime allegatis, & Carer. vbi supra, in §.dubitatum, est nu.1.

39 INDITIORVM Indubitatorum exempla vide inf.q.37.nu.50.seqq.& q.52.n.50.seqq.& alia exẽpla ponuntur per Giti de Suzzar.in tract.de indi. & tortu.nu.99.& seqq.vsque ad nu.104.& ibi Ludoui. Bologn.in addit.Alia plura referuntur per Gandin. in ti.de præsumpt.& indit.indubita.nu.1.& omnibus seqq. per Fely.in c.afferte nu.10.& omnibus seqq.extra de præsumpt.Ant.de Butr.in c.tertio loco,nu.20.ibi ponit tria exempla, quæ eadem repetit ibidem Abb.nu.9.& seqq.de probat. Bal.in l.fin.nu. 3.& 4.C.eodem,& ibi etiam Alber.num.2.Pau.de Cast.nu.3.Ang.de malef.in verbo,quod fama publica,n.13.seqq.& ibi Augu.nu.28 Bru.de indit.& tort. par.1.q.4.nu.4.seqq.Mars.in rub.C.de prob.nu.253. remissiue per Carer.in pra.cri.d.§.Indit. autẽ indubitatum,nu.2.& latius per Conrad.d.titu.de negat.cri. & tormen.nu.49.& omnibus seqq. Boss.in tit.de conui.nu.28.quæ hic replicare non curaui,quia de iis sigillatim infra insequẽtibus Qõnibus tractabimus.

40 Hoc † vnum te admonitum velim generaliter,quod quando aliquod inditium reperitur a lege approbatum:tunc vtique illud dicitur indubitatum,vt bene concludit Brun.in tract.de indi.& tortu.par.1.q.4. nu.3.& n.5.Vbi ponit exemplum in l.si qui,C.de adult.& latius dixi in tit.de reo confess.& conuic.q.86. 41 nu.52.seqq.† Et rursus,quãdo contra aliquẽ inquisitum vrgent plura dubitata inditia: tunc pariter ex illa multitudine inditiorum dubitatorũ resultat vnũ inditium indubitatum,vt etiam declarat Brun.d. n. 5.sed melius hoc comprobat,& exemplificant Ludo de Suzzar.vbi supra nu.100.102.& ibi Ludo. Bologn.in addit.late Gandin.d.tit.de indit.& indubita. nu.1.& rursus,numero 12.Conrad.in eodem titu. de negat.crim.& tormen.nn.50.in 10.& 11.exẽplo. fol. mihi 105:col.1.in fine, Hippol. Riminal.cons.88.nu. 19.vol.1. & dixi infra in tit.de reo confesso,& cõ-42 uict.d.q.86.nu.59.seqq.vbi declaraui.† Et quod ex indubitatis inditijs possit reus tormẽtis subijci,dubitandum non est, vt pariter dixi in d.tit.de reo cõfesso,& conuict.d.q.86.nu.64 seqq. Sed an ex illis d. possit condemnari dixi infra hoc eodem lib.in d. ti. de reo confesso,& conuicto. q.86.num.55. seqq.

44 INDITIORVM Alia etiam per † Doctores cõmuniter afferturr distinctio,quod scilicet aliud est p̄ximum,aliud autem remotum,vt in specie.p Franc. Cason.in tracta de indit.in præmissis,c.7.nu. 6. Nouell.in pract.cri.in prin.in rub.inditia quæ præcedere debeant,post nu.34.in fine,figura inditiorum,fol.mihi 29.& fol. 30.nu.37. Osasc. decisio. Pedem.79. nu. 19.Ioseph. Ludou.in suis commun.opin.conclu.45. verf. Animaduertẽdo quod duplex, Franc.Bec. consil.67.n.10.vol.1.& vbique passim Doctores, Inditiũ 45 proximum † dicitur, *quo posito ponitur criminis effectus; & quo remoto illius effectus remouetur*, vt per Panorm. & Cepo.in locis allegatis per Nouel.vbi supra,nu. 38. Vel sic, Inditium proximum est illud, *quod tangit negotium, & ipsum delictum*. vt per Cason.ubi supra, nu. 7. Blanch.in simili tract.de indit.num.47.Ioseph. Ludou.de conclus.45.versi.inditium propinquum est. 46 Vel † sic,inditium proximum est illud, *quod respicit ueritatem rei, & delicti immediate per sensum uisus uel auditus in eius subiectam ueritatem*, & alias,vt pulchre exemplificat Osasc.decisi.Pedem.nu.15.Franc.Bec.d.consi. 67.nu.10. Inditium † vero remotum est *illud quod non* 47 *respicit immediate ueritatem delicti sed circumstantias*, d.decis.Pedem.79.codẽ nu.15.in fi.Bec.d nu.10.† Vel sic, 48 Inditium remotum est illud,quod non tangit negotium,vt per Blanch. Franc.Cason. Ioseph Ludou. in locis nuper allegatis,& Paul. Granut. Theorem. 21. nu.4. Vide quæ dicam infra in seq. Quæst.37.nu. 42.

49 INDITIA Rursus † alia sunt leuia,alia grauia, alia

alia autem grauissima, vt per Clar. in pract. q. 20. sub
prin. ibi, Nihilominus, vt materia, &c. & refert, & se-
quitur Petr. Ant. à Petra in tract. de fideicom. q. 9. nu.
50 173. † Vel (quod idem est) Aliud est Simplex, aliud
51 Vrgens, † aliud indubitatum, ut per Conrad. in pra-
cti. d. titu. de negat. crim. & tormen. num. 17. fol. 291.
col. 2. leuia Inditia Clarum in loco citato, sunt illa q
sufficiunt vel ad capturam vel ad inquirēdum, infor
52 mationes super delicto. † Grauia sunt illa quæ suffi-
ciunt vel ad transmittendum inquisitionem absenti
53 vel ad ipsum torquendum. † Grauissima autem quę
sufficiunt ad condemnandum. Sed hæc Clari decla-
ratio respicit potius effectum inditiorum quam illo
54 rum substātiam: ideo melius dicas quod † Inditium
55 leue *illud quod frequenter, & facile contingit abesse.* † In-
ditio vero graue *quod frequenter, & facile contingit, ad es-
se*, vt per Bald. in l. non hoc, in fine, C. vnde cogna.
Cy. metum, C. de dolo, cum aliis relatis per Blanc. de
indit. ad leg. finali, ff. de quæst. numero decimo quē
etiam in proposito sequitur Carer. in pract. crimi. in
2. tracta. de indit. & tort. §. sed an vnum inditium, nu-
mero 5. Cōrad. in prac. ti. de negat. cri. & tormē. post
56 num. 29. fol. mihi 297, col. 1. † Et se frequēntissime &
facillime aliquid contingat adesse, illud vtiq; ex præ
57 missis poterit dici grauissimum inditium † Et, in pro
posito aduertas, quod inditia quæ colligūtur, & sunt
probata ex propria ipsius rei confessione, sicut gra-
uiora alijs, vt per Bald. in l. vnica. col. 4. ff. de confess.
Gram. consi. 5. num. 7. Mascar. de probat lib. 1. q. 15.
nume. 13.
58 INDITIA Præterea, † ex Menoch. in tracta. de
arbit. quæst. lib. 2. casu 270. nume. 7. distinguitur alio
modo, quia scilicet, Aliud est necessarium, aliud cre-
59 dibile seu verisimile, & aliud nō repugnantis. † Ne-
cessarium dicitur inditium, *quando ex eo quod instrumen
ti vel alio simili continetur necessario conficimus quod intendi
mus*: Et hoc inditium sufficit non solum ad torquen-
dum, sed etiam ad condemnandum, ut ibidem per
Menoc. num. 8. & seqq. Vbi ponit exemplum in eo,
qui accusatur quod falsum scripserit instrumētum
in quo dicatur, sub die 8. Septembris huius anni, ip-
sum Pataui mutuasse centū coronatos. si Titius p-
bet se eo tempore Romæ fuisse vtiq; ex hac proba-
tione necessarium oritur inditium falsitatis dicti in-
strumēti, iuxta tex. in l. opimam, cum ibi notatis per
60 Bald. C. de contrahen. & committen. stipul. † Inditi-
um credibile seu verisimile, quod etiam proximum
nūcupari dr a Menoc. vbi sup. num. 13. seqq. est illud
quod non ad condemnandum, sed ad torquendum
tantum sufficit. & de eo potest poni exemplum, quā
61 do homicida † coram cadauere ducitur, & ex cadaue
re ac eius vulneribus sanguis emittitur: ex hoc enim
credibile, & proximum oritur inditium q ille fuerit
homicida, iuxta trad. per Bois. decis. 166. nu. 1. Mar-
sil. in pract. §. diligenter, num. 81. Blanch. de indit. ad
l. fin. num. 408. ff. de quęst. & nos latius explicabimus
62 infra suo loco. † Inditium vero non repugnans, qd
pariter leue vel præsumptiuum appellatur, vt ibidē
per Menoch. nume. 20. & seqq. est illud, *quod sola su-
spitione veldem iuris præsumptione nititur*, teste Duareno
lib. 1. disput. anniuersaria, cap. 27. & non proximum sed
remotum appellatur, & se solum sine alijs admini-
culis non sufficit ad torturam: vt puta quando agi-
63 tur † de furto, & probatur te vnum domi fuisse, cum
res subtracta est. Hinc aliqua contra te insurgit suspi
tio, sed leuis, & pśumptiua, ad trad. per Bal. in l. 1. nu.
64 6. C. loc. Ias. in l. fi. qñ, num. 30. C. vnde vi. † Vel si aga
tur de homicidio, oritur inditium contra eos qui in
domo morātur; l. 1. ff. ad S.C. Sylan. Sed erit vt supra
inditium leue præsumptiuum, licet non repugnans
& ob id ut dixi sine alijs adminiculis ad torquēdum
non sufficiet, iuxta trad. per Bart. in l. fin. & ibi etiam
Mars. nu. 4. ff. de quęst. & latius infra, suo loco decla-
rabimus.
65 INDITIA Demum † distinguuntur, quia alia
sunt facti, & alia iuris. Alia rursus iuris tantum alia
hominis: alia iuris, & de iure, vt per Nouell. pra. cri.
in prin. sub rub. inditia quæ pręcedere debeant, post
nu. 54. ad finem, in figura inditiorum, fol. mihi 19.
Gandin. in ti. de pręsump. & indit. dubit. nu. 3. Vbi de
declarat, quid sit inditium seu præsump. facti, Brun.
in tract. de indit. par. 2. q. 1. num. 4. vbi pro hac distin-
66 ctione adducit etiam Bal. in l. seruos. C. test. † Et q
ex inditio facti dirigitur iudex in viam præsumptio
nis: ex inditio autem iuris aliquādo dirigitur in viā
q. aliquando autem in viam condemnationis, Ang.
de malef. in uerbo; quod fama publica præcedente,
nu. 9. versi. quæro quid sit inditium. vbi etiam, & ipse
bene hanc distinctionem declarat, in qua nō multū
immoror, quia spectat potius ad materiam pręsum-
ptionum, de qua mox dicam, quam inditiorum.
67 PRAESVMPTIO Etiā multis modis † à Docto
rib. diffinitur, & describitur. Alij enim dixerūt quod
præsumptio est *conceptus in mente causatus ab aliqua pro-
babili coniectura*, vt per Nouell. in pract. crim. in princ.
sub rub. inditia quæ præcedere debeant, nu. 34. post
medium, fol. mihi 28. & ante eum per Bal. in l. ea quī
dem, num. 6. C. de accus. per l. continuus. §. cum ita.
ff. de verb. oblig. sicut illum refert Mantica in tract.
68 de coniect. lib. 1. tit. 1. nume. 5. † Vbi propterea infert
pręsumptionem nasci ex coniectu. sicut etiam pro-
bat. tex. in c. accusatus, §. licet vero, de hæret. in 6. ex-
presè dixit idē Bal. in l. pen. nu. 4. C. communi. diui-
69 dun. † Alij vero dixerunt præsumptionem esse *cogni-
tionem rei veritatis ex circumstantijs resultantem*, ut per
Calder. in c. vestra, de cohab. cleric. & mulier. Alex.
cons. 89. num. 11. vol. 3. Gram. decis. 28. nu. 21. Capra
70 in tract. de notor. in pręfatione, num. 18. † Vbi pptet
ea quod præsumptio variatur, fortificatur, & debili-
tatur plus, & minus, pro ut suadent circumstantię ex
quibus resultat sequitur Mascar. de prob. lib. 1. q. 10.
num. 9. Mantica vbi sup. num. 18. vers. item Ioh. Cal
der. Petr. Anton. à Petra in tracta. fideicom. q. 9. nu.
71 74. † Et ab ista diffinitione seu descriptione nō mul-
tum differt altera diffinitio eorum, qui dixerunt, præ
sumptionem nihil aliud q̄ *suspitionē in animo iudicis seu
alterius causatam ex varijs argumentis, coniecturis, vel indi-
tijs, quæ pro ut magis vrgent eo magis firmatur suspitio*, vt
per Abb. in c. 4. loco. extra de pręsum. sequitur Syl-
ua. cons. 86. n. 16. in prin. & Natta cons. 358. num. 12.
quos sic ēt refert Petra, de fideicom. d. q. nu. 79. Man-
tica d. tit. 1. nu. 8. vers. item præsumptio est quædā opi
nio. † Et admodum prædictis similis est altera eorū
72 diffinitio, qui dixerunt, pręsumptionem esse *coniectu-
ram seu diuinationem in rebus dubijs collectam ex argumen-
tis vel inditiis per circumstantias frequenter euenientibus* vt
per Mascar. de probat. d. quæst. 10. num. 8. lib. 1. † Alij
37 rursus aliter diffiniendo scripserūt, præsumptionem
esse ratiocinationem à verisimili sumptam, vt per Bald. in
rubr. extra de probat. in princ. numer. 4. quem sic re-
fert Mantica, d. tit. 1. nu. 8. vers. similiter, in fine, Mas-
car. d. q. 10. num. 8. & num. 13. & nu. 15. vbi propterea
infert, quod † presumptio proximè veritati accedit
74 verisimilitudoq; appellatur, cap. constitutis, li. 1. ibi,
quia verisimile non uidentur, extra de testam. † Et natu-
75 ra præsumptionis est semper abhorrere ab irrationa
bili, & inuerisimili, vt per Bal. in ca. 1. §. si vero vasal-
lus, quid sit inuestit. Soc cons. 169. num. 13. vers. prę-
76 terea. vol. 2. Vel secundum alios dic, † Præsumptio-
nem *esse rei dubiæ rationabilem coniecturā à lege approbatā
ad aliquid animo fingendum*, ut per Mantic. d. tit. 1. nu-
77 me. 8. vers. item præsumptio est rei dubiæ † Vel dic
quod

quod præsumptio aliud non est *quam veritas verisimi-
lis, & non certa*, per Corn. consi. 197. nu. 7. in princ. vol.
78 3. †Vel quod est *quidam motus animi, per quem cogimur
apparentiam sequi donec contrarium probetur* secundum
Bald. per illum tex. in pen. C. si seru. exportã. ven. vel
quod aliud non est *quam coniectura vt probatio*, ut per
79 Aret. †in l. qui post humos, §. si quis ita. num. 7. ff. de
80 liber. & posthum. vel quod †*est quædam verisimilitudo
veritatis necessario non astringens*, vt per Corn. consi. 51.
num. 13. vol. 1. quas omnes diffinitiones refert Man-
tica in loco citato, d. tit. 1. num. 8. seq. Vel dicas quod
81 præsumptio *est alicuius facti dubii ex quodam† indicio aut
plena aut semiplena probatio*, vt per Iodoc. in sua pract.
82 ciuili, cap. 178. nu. 3. †Vel quod est *argumentum ad cre-
dendum vnum factum surgens ex probatione alterius*, vt per
Spec. in tit. de præsump. §. 1. quem sic refert Mascar.
d. q. 15. nume. 11 lib. 2. & ex prædictis diffinitionibus
sumas quam velis quia omnes redeunt ad idem, licet
per diuersa verba.

83. PRAESVMPTIONIS Etimologia† ponitur
per Simanc in lib. cathol. institut. tit. 50. de præsump.
num. 4. & dicta est à dictione præ, idest, ante, & sum-
ptio, q. ante legitimas probationes aliquid sumit, p
vero: refert, & sequitur Menoc. de præsumpt. li. 1. q.
84 7. nu. 4. Mascar. de probat. lib. 1. q. 10. n. 1 & seq. †Vbi
etiam refert varias significationes huius verbi, præ-
sumere.

85. PRAESVMPTIONIS Prima† & principalis
diuisio hæc est, quod alia iuris, alia hominis: alia au-
tem iuris, & de iure, secũdum Bal. in rub. C. de prob.
nu. 4 & in l. ea quidem, nume. 5. C. de accusat. quem
sequuti sunt Nouel. in pract. crim. in princi. rub. indi
tia, quæ præcedere debeant. nume. 14. post medium,
versic. quæ quidem præsumptio duplex est, folio mi
hi 28. iuncto fol. 36. num. 49. & 50. Mantica de conie-
ctur. vlt. volunt. lib. 1. tit. 2. rubr. Coniectura in quot
species distinguatur, num. 1. vers. præsumptio autem
habet tres species, Mascard. de probat. lib. 1. q. 10. nu.
17. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 2. nu. 3. & nu. 11. Vbi
distinctionem hanc tanquam rectiorem, & fere om
nium consensu receptam, reiectis quibusdam alijs
distinctionibus sequendam affirmat Petr. Ant. a Pe-
tra in tracta. de fideicom. q. 9. num. 81. & seq.

86. PREASVMPTIO Iuris, †secundum Bald. in l.
ea quidem, nume. 5. C. de accus. est *similitudo quædam
sufficiens ad rem dubiam, de qua creduntur credenda*. & Bal-
dum sequuti sunt Nouel. in pract. crim. in princ. nu-
me. 14. post medium, vers. prima est, fol. mihi 28. vbi
& in allegat. tex. in l. C. de contrah. & committen.
stipula. & in l. iuris gentium, §. quod fere. ff. de pact. et
Menoch. de præsump. lib. 1. q. 4. num. 3. & q. 8. sub nu
87 1. versi. præsumptio vero iuris. †Vel dic quod præsũ-
ptio iuris, est *probabilis coniectura ex certo signo proueniens
quæ donec in contrarium aliquid probetur pro veritate habetur*, secundum Al-
ciat. in tract. de præsum. par. 1. num. 1. quem sequuti
sunt Syman. d. lib. cathol. instit. titul. 50. de præsump.
lib. 1. q. 4. num. 5. & q. 8. sub num. 1. versiculo Vel est
probabilis. & Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 1.
titulo 1. num. 8. in fine, versicu. Nam, & præsumptio
iuris, Mascard. de probat. libr. primo, q. 10. numer. 14.
seqq. Vbi ponderat singula verba huius diffinitionis
88 & eam defendit. †Vel alias, secundum Gand. in titu.
de præsump. & indit. dubitatis, num. 8. dicas, iuris præ-
sumptionem esse, *quãdo lex aliquid præsumit, & vlterius
non procedit aliquid statuendo*, iuxta tex. in l. pactum, ff.
pact. in l. Quintus mutius, ff. de donat. inter vir. & v-
xo. in l. 1. C. ad exhib. & in l. siue possideris, C. de pro
batio. sequitur Mascard. de proba. d. q. 10. nu. 32. libr.
1. & conclus. 1231. num. 1. lib. 2. Vel secundum Fabiũ
lib. 5. Insti. orat. cap. 9. quem in proposito refert Me-
noch. de præsump. d. q. 4. num. 1. versi. Et uere illa est

89 se dicitur, dicas præsumptionem iuris illam vere† *es-
se, cum aliquibus positis verisimiliter atque probabiliter, non
autem necessitate sequitur quod intendimus*. Et demum se-
cundum Bald. in rub. C. de prob. num. 4. dici potest,
90 iuris præsumptionem †esse *applicationem animi legisla-
toris ad verisimile onus probandi transferens*: & ab hac vl-
tima diffinitione non multum differt illa Salyc. in
eadem rub. C. de prob. & cum eo Mayner. in l. in ob-
scuris, numero 4. ff. de reg. iur. dum simpliciter dixe-
91 runt, præsumptionem† *esse animi applicationem quandã
ad alteram partium*, Exempla autem plura huius præ-
sumptionis iuris tantum vltra ea, quæ in iuribus præ-
allegatis expressa sunt, ponuntur per Iurisconsultum
in alijs legibus allegatis per Mascard. de prob. libro
tertio, quæst. 1221. nu. 1. & per Menoch. de præsumpt.
lib. 1. d. q. 4. post num. 1. vers. Res exemplis fit clarior,
& num. 2.

93 PREASVMPTIO Hominis, †secundum Bald.
in d. l. ea quidam num. 4. C. de accusatio. est *quidam cõ-
ceptus causatus in mente ab aliqua probabili coniectura*. Vel
94 secundum† Abbat. in c. quanto, num. 4. de præsump.
est *suspicio causata in animo iudicis, vel alterius ex varijs cõ-
iecturis, argumentis, vel indicijs*. Sed hæc secunda diffini-
tio non multum placet Menoch. in tracta. de præ-
sump. 1. q. 5. num. 16. propter verbum *suspicio*, quæ vt
infra suo loco dicetur, est, quid minus ipsa præsum-
ptione. Vel secundum Mascar. in tract. de probat. li.
95 1. q. 10. nume. 24. & 25. illa† etiam dici solet hominis
præsumptio, *cum ius de homine aliquid præsumit*. vt puta
quod homo non præsumitur iactare suũ, l. Cãpanus,
ff. de oper. libert. Quod in dubio quilibet præsumi-
tur bonus, & non malus, c. dudum, de præsumpt. & si
milia. sed nec ista Mascardi opinio mihi placet, quia
quando ius expresse præsumit, dicitur præsumptio iu
ris, & non hominis, vt supra probaui, numero 85. &
vt etiam animaduertit idem Mascar. ibid. nume. 23.
post Bald. quem allegat in l. siue possideris, numero
96 6. C. de proba. †illa proprie est hominis præsumptio
quæ à iure expressa non est. sed iudici committitur,
vt inspiciat, quid sibi videatur. iuxta l. minor 25. an-
nis adito præside, ff. de minor. l. verum, ff. de donat. in
ter vir & vxor. & l. ob carmen, §. si testes, ff. de testib.
& faciũt in proposito allegata per Menoch. d. q. 5. nu
mero 4. & seqq. Vbi ponendo differentiam inter præ-
97 sumptionem iuris, & præsumptionem hominis: †di-
cit, quod iuris præsumptio ideo iuris appellatur, quia
à iure, & à lege approbata sit: hominis vero dicitur
præsumptio, quia nullo iure confirmata reperitur, vt
per Bald. in rubr. C. de probat. in fine, & in rubr. ex-
tra de præsumpt. numero 1. quem secuti sunt Fel. in
c. quãto colu. 2. de præsum. Bero. in rub. extra de pro-
ba. nu. 32. Castren. consi. 190. visa inquisitione supra-
scripta, col. 3. libr. 2. Non enim præsumptiones, quas
homo facit, potuit lex approbare, quia variæ multi-
98 quæ fiunt & ex varijs causis oriri solent, & ideo in iu-
dicis arbitrio positas esse dixerunt Bal. & alii præcita
ti Doctores: Dec. in l. 1. numero 7. C. de testamen. mi
lit. Euerar. in loco à verisimili, numer. 18. & secundũ
Abbat. in d. capitulo quanto, numero 3. de præsump.
in hac hominis præsumptione non potest dari certa
doctrina, & licet contra prædicta aperte sentiat Sar-
miẽ Select. interpret. lib. 3. c. 1. num. 9. volens, †nullã
99 dari hominis præsumptionem, quæ etiam lege non
nitatur. & pro hac Sarmiẽti opinione multa stringũt
exempla tradita per Gandin. in tit. de præsumpt. & in
dit. dubitatis, n. 6. vbi apparet omnes præsumptiones
hominis ibi per eum expositas fundari in aliqua le-
ge. Pro responsione tamen dici potest secundũ Bal.
in rubr. extra de præsum. numero 1. & per Menoch.
d. q. 5. numer. 17. vers. sed vellem; quod iuris præsum-
ptio illa est quæ in lege scripta est, hominis vero est,
ea,

ea.quæ,& si à lege,& ratione non discrepat:in lege,
tamen expressè scripta non legitur,& sic non est ab
surdum, quod hominis præsumptio in lege scripta
non sit, à lege tamen vel eius ratione non discrepet.
Bene tamen verum erit, quod, & si aliqua hominis
præsumptio non sit in lege scripta,& expressa; si ta-
men magnam cum scripta affinitatem habeat,& si-
militudinem,quod potent contingere ob eandem,
vel maiorem rationem, & tunc de ea idem iudican-
dum erit quoad suum effectum,quod de ipsa scrip-
ta·cum clarum sit in iure,de similibus ad similia pro
cedi posse,l.non possunt,ff.de legibus.Quare non re
cedas à distinitione seu descriptione tradita per Bald.
in d.l.ea quidem,C.de accu.

100 PRAESVMPTIO † Autem iuris,& de iure,
secundum eundem Bald.in d.l.ea quidem, numero
6.C.de accusat.*est status a iure promulgatus ex indubia cō iectura*,per tex.in l.cum ostendimus.§.fina.ff.de fide-
iussor.& Baldum sequuti sunt Nouel.in pract.crim.
in prin.rubr.inditia,quæ præcedere debent,num.34.
post medium,vers.iuris,& de iure,fol. mihi 28. Me-
noch.de præsumpt.lib 1.q.3.nu.19.& q.8.num.1.Pe-
tr.Ant.a Petra in tracta.de fideicom.q.9.num.82. in
99 fine.†Vel secundum Alciat.in tract.de præsump.pa.
2.num.3.dicas,quod est *dispositio legis aliquid præsumēs & super præsumpto tanquam sibi comperto statuens*.Et Al-
ciatum pariter referunt,& sequuntur Menoch. ubi
supra d.quæst.3.numero 17.& d.quæst.8.post nume.
1.uersiculum,uel est dispositio,Mantica de coniect.
ult.uolunt.lib.1.ti.2.rubr.coniectura in quot species
distinguatur,numero 3.ubi quod hęc distinitio pro-
batur in capitulo is qui fidem cum ibi notat.extra de
sponsal. in glos. in l. siue possidetis. C. de proba. per
Abb. Fely.& alios in cap.quanto,extra de præsump.
ubi enim lex aliquid præsumit, & super præsumpto
nihil statuit,nec ulterius procedit, dicitur tunc iuris
102 præsumptio,ut supra deduxi,nume.88.† At ubi prę
sumit,& super præsumpto firmat pedes,& super eo
statuit,tunc dicitur præsumptio iuris,& de iure,ut p
Gandinum,qui ita materiam declarat in titu.de præ
sumpt.& indic.dubita.is,num.9.Nouel.ubi supra nu
mero 50.Mascard.de probat.lib.3,conclus.1222.nu
103 me.1.Menoc.d.q.3.num.18. ubi propterea† ideo di
cit appellari præsumptionem iuris,& de iure, quia a
legę nō solum introducta est,sed quia super tali prę-
sumptione lex inducit firmum ius,& eam habet pro
ueritate,ut per Bald.in l.siue possidetis,num.6.C.de
probat.& per Fely.in ca.quanto,num.3.de pręsum-
ptio.& per Alciat.de præsump.in prælud.nume.3. se
104 quitur Mascard.d.q.10 nume.48.† Et exempla plu
ra huius præsumptionis iuris,& de iure, tam a iure
ciuili,quam canonico inductę ex eo,quod lex præsu
mit,& super præsumpto statuat,& figat pedes,ponū
tur per Gandin.Nouel.& Mascar. in locis præcitatis
& per Menoch.de præsumpt.li.1.q.97.num.2.seqq.
videlicet in cap.is qui fidem,de sponsal. in cap. de il-
lis,de desponsat.impub.in ca.per tuas, de cond. app.
in cap.significauit,de eo qui dux.in matrimo.quam
poll.per adul.in cap.insuper,qui matr.accus. poss. in
l.fi. C.ad Macedo.in l.iui.C.arbitr.tute.in l.antiquæ.
C.ad Vellcian.ī §.penult.in Auth.vt lic.mat.& auiæ
& alibi sæpius, in iuribus citatis per præfat Docto-
105 res.† Nec desunt aliæ huius præsumptionis distini
tiones relatę per eundem Menoch.d.q.3. nu. 14. vbi
etiam quod presumptio iuris,& de iure,congruo no
mine appellari potest.*fidei certitudo non ab euidentia rei non a ratione ducta,sed ab authoritate credibili*:quę quidē
106 descripio nec ab aliis dissona est.† Potes etiam di-
cere secundum Bal.in rub C. de proba.nu. 4. quem
sequutus est Curt.iun.consil.4.num.15.& consil. 50.
nu.5.Pręsumptionem iuris,&de iure,*esse animi legis-latoris applicationem ad verisimile confirmata fictionē*,
107 Et† demum secundum eundem Bal. in rub. extra
de pręsum.nume.1.Innocen.in capitu. quia verisimi
le,n.2.de presumpt.Alex.in l. 1 per stipulantem.§. 1.
nu.3.ff.de ver.oblig.dicere potes, quod præsumptio
iuris,& de iure est ea *quæ in l. scripta est, & ita ob ea sanci tum ne contrarium probari possit*,quod.& voluit Rom.in
l.si duo,num.8.ff. de acquiren. hæred. vbi ex hoc in-
108 fert, †quod si statutum introduceret aliquod ge-
nus probationis, vellet que illud esse plenam proba-
tionem,plenamq; fidem facere, talis probatio esset
præsumptio iuris,& de iure,vt per glo.et Bal.ibi per
Romanum allegatos.et per Card. Alexan.in c.is qui
fidem,num.23. extra de sponsa. et alios quos in pro-
posito adducit Menoc.in d.q.3.num.20. et seqq. vbi
109 etiam† ponit, quod ad hoc vt dica præsumptio iu-
ris et de iure,non est necesse, quod lex seu statutum
prohibeat probationem in contrarium, sed sufficit,
quod illā habeat pro certa,et plena probatione,quia
quod postea contra eam non admittatur probatio,
venit ex natura præsumptionis absq;eo,quod expri-
matur,l.antiq.C.ad Velleia.l.à diuo Pio.§. si pigno-
ra,ff.de re iud.cum aliis de quibus latius dicam infra
hoc eodem lib.sub tit. de reo confesso, et conuicto:
vbi bene tractabo, an, et quando iuris præsumptio,
vel iuris,et de iure,admittat,vel non admitat proba-
tionem in contrarium.

110 RPAESVMTIO Hominis distingnitur etiam
† et coëtet per Doctores in leuē,seu nō vehementem
graue,seu vehementē,item,et in violentā, vt videre
ēt apud Anchar.in cōsi.302.n.1.Soc.sen.in cōs. 160.
in prin.vol.2.et cōs.192.nu.2.eodē vol.Dec.cons.21.
colu.2.Talis,etc.et ante istos apud Bald.in rub.C.de
probat.num.4.et in l.siue possidetis colum fin. vers.
Quæro nunquid sit, C. de probat. sequitur Nouel.
in pract.crim.in princ.sub rubr.inditia.quæ præcede
re debent,post num.50.versi.Hominis vero presum
ptio,fol.mihi 37.Mantica de coniectur.vlt.volunt.li.
1.titu.2.rub.coniectura in quot species distinguatur,
nume.5.Io.Bolognett.in tract.de differentiis iuris,et
facti,numer. 106.Menoch.de præsumpt.li.1.q.5.nu
mero 11.et num.13.et num.14. vbi tamen quod ista
leuitas, seu grauitas præsumptionum non inducit
de iure inter eas specificam differentiam, quia plus,
et minus non facit differre specie,l.fin.ff.de fundo in
struc. et instrum. lega. et cum Menochio sensit etiā
Abb.in cap.quanto,col.fin.de præsumpt. dum dixit,
hæc vocabula,*leue graue,vehement,violentum*, esse po-
tius magistralia vocabula,quā quod inter ea sit spe-
cifica differētia,sed siue differentia sit specifica, siue
non,videmus pro terminorum cognitione.quomo-
111 do isti pręsumptionum gradus inter se differāt:† Di
cas quod leuis, seu non vehemens præsumptio est
Inclinatio quædam animi boni viri,ad eligendum alterum ex tremorum ex intellectu prouenient,& coniectura nobili,secū
dum Bald.in rubt.C.de probat.num.4. quem refert
Menoch.vbi supra,d.quæst.5.nume.13.et q.8 nu.1.in
112 fine.† Vel melius secundum Alex.de Ales,præstan-
tissimum Theologum,in summa,par.1.q 45.mem
bro septimo,col.penul.quem sic refert Menoch.vbi
supra,q.2.num.4.et num.8.dicas leuem præsumptio
nem esse, *in qua parua adest coniectura mali:* (si malum
est id de quo præsumendum est) *& magna boni,vt quia*
113 *multa sunt signa boni, & nulla, aut parua mali:* † Exem-
plum pone,vt ibi per eum. Vehemens, et non leuis
præsumptio,*est applicatio animi boni viri ad valde verisi-mile*,secundum Bald.in d rubr.C.de probat.num. 4.
quem refert Menoch.d.q.5.nu.12.et q.8.sub num. 1.
114 per tex.in c.fi.de success.ab intesta.† Violenta autē
præsumptio & quam aliqui Doctores dixerunt idē
esse quod inditium indubitatum secundum Marsil.
qui

qui alios refert,in rubr.C.de proba.nu.248. verum,
scias:& et Monticell. reg. crim.11.nu.5.est ea, *ex qua*
animas indicantis in contrarium persuaderi non potest, nec
eius intellectus verti potest in conscientiam oppositam, secũ-
dum Bald.in consilio 249.in fi.lib.j. quem sic refert,
& sequitur Ioseph.Ludou.in suis comm. opin. lib.j.
conclus.54.vers.Et præsumptio violenta,nec dissen-
tit Aym.cons.178.nume.9.vbi etiam hanc præsum-
ptionem vehementem appellar, prout illum refert
Petr.Ant.à Petra in tract.de fideicom.q.9.nume.91.
& Mantica de coniectur.lib j.d.nu.2.num.7.versic.
116 quamuis vehemens,&c.† Item secũdum Alex. de
Ales,vbi supra relatũ,& per Menoch.d. quęst 2.n.7.
præsumptio violenta *dicitur quando omnis coniectura ap*
paret mali,nulla autem boni,& sic omnia signa sunt mali,]*&*
117 *nulla boni.*† Item violenta dicitur pręsumptio ea quę
iuris est,& multo magis ea,quę est iuris & de iure,vt
per Bal.in l.siue possidens,nu.5.C.de probat. Alexã.
consilio 15.nume.10.vol.j.Gandin.in tit.]de præsum
ptio.& indit.dubitatis,numero 12.Guido.de Suzzar.
in tract.de indit.& tortu.nume.98.Mascar.de proba.
lib.primo,q.10.num.32. Menoch.vbi sup.q.3.num.
j.& q.4.num.6.Mantica de coniectu.lib.j.tit.2. num.
7. in fine.
118 PRAESVMPTIO † Hominis rursus distingui
tur in temerariam,& probabilem,vt per Gandin in
tit.de præsump.& inditijs dubitatis,nu.10.& sequen.
quem sequuti sunt Nouel.in pract.crim.in prin. sub
rubr.inditia,quæ pręcedere debent, post numerum
50.fol.mihi 103.Capra in suis conclus.in tract. de no
tor.in præfat.numer.19.fol.mihi 75.à tergo,Mascar.
de proba.li.j.quæst.10.nu.17.Mantica de coniect. vlt.
volunt.lib.j.tit.2.nu.5.in fi.e,Menoch.de præsump.
119 lib.j.q.2.post nume.4. † Temeraria est illa pręsum-
ptio,quæ ex leui causa,& coniectura,vel à vilibus,&
120 & leuibus,personis oritur:Probabilis vero,† quæ à
grauibus personis,vel à non leui causa & coniectura
oritur.Sic namque hos terminos bene declarat, &
iurium authoritate comprobat Gandin.vbi supra,d.
nu.10.& 11.vbi etiã dicit quod probabilis dicitur pre-
121 sumptio ratione loci,vel temporis:si enim † quis vi
sus fuerit in loco suspecto , aut in hora suspecta , in
quo loco,aut in qua hora crimen fuit commissum,
oritur cõtra illum,sic in illo loco,& hora visum pro
babilis suspitio ipsius criminis,arg.tex.in l.facta.§ tẽ
pus,& §.locus,ff.de pęnis.in l. Graccus,C.de adul.&
122 in ca.3.in c.literis,extra de pręsumpt.† Et Gandini
hanc descriptionẽ probabilis,& temerarię pręsump.
q.5.nu.15.vbi etiam allegat Spec.in tit. de pręsump.
§.species,num.j.& Mascar.d.q.10.nu.27.seqq.vbi be
ne exemplis demostrat temeritatem pręsumptionis
123 in quibus consistat.† Vel secundum Alex.de Ales,
quem refert Menoch.d.q.2.nu.6.iuncto nu.10.dicas
temerariam pręsumptionem esse, *quando omnia signa*
124 *sunt boni, & nulla mali*. Probabilem † vero, *quando sunt*
multa signa mali,& parua, vel exigua boni,vt in exemplis
ibi per eum positis,& in proposito,vide quę in simi-
li de probabili & temeraria coniectura infra dicũtur
sub num.168.
125 PRAESVMPTIO. † autem iuris & de iure, alia
sumitur ab humanis principijs,alia autem à natura-
libus , quę naturę pręsumptio à Doctoribus nuncu-
126 patur,† pręsumptio, quę ab humanis sumitur prin
cipiis,*est ea quæ nascitur ab inditijs,& coniecturis humana le*
ge,& ratione probatis, & istę coniecturę,ex quibus na-
scitur hęc pręsumptio, sunt coniecturę apparentes,
ex quibus secundum Bal.in rub.C.de proba.num.6.
vers.]Exemplum de secundo,oritur quędam necessi
127 tas legitima,† exemplum afferri potest de eo quem
probatum est exiuisse de domo,vbi postea occisi ca-
dauer repertum fuit cum nudo & cruento, ac distri
cto in manibus gladio vna cum vestibus sanguine
madefactis:hinc enim necessaria,& legitima,secun-
dum Bald. vbi supra oritur præsumptio ab humana
ratione,& apparentibus coniecturis ducta,quod ille
sic egrediens homicidium commiserit, ad trad. per
eundem Bald.in l.fur est,numero secundo, ff.de fur.
Boer.q.116.nume. septimo, Gram.decis.41.nume.4.
Ant.Gomez.var.resolut.tomo 3.num.vndecimo,in
fine, Menoch.de arbit.quæst.casu 270.num.18.lib.2.
Clar.in prac.q.21.vers.si aliquis,Io.Mar.Monticel.in
prac.crim.reg.vndecima,nu.15. Sarmien. Select.in-
terpret.lib.1.cap.j.sub nu.9.vers.item inditium,Ma-
scard.de probat.lib.j.conclus.23.nume.2. et conclus.
867.num.25.26.lib.2.et conclus.1220.numero 12. et
concl.1221.n.58.li.3.et latius inf. suo loco explicamus
128 ☞ videlicet in q.52.nume.50.seqq.† præsumptio
autem naturę,et quę vt dixi à naturalib.principijs na
scitur,& quę etiam necessaria à Doctoribus appella
tur,ea est, *quæ non ab humana ratione , seu coniectura duci-*
129 *tur,sed a naturali*. † Exemplum poni potest in mulie-
re lac habente in mammis:hinc enim oritur violen-
ta naturæ pręsumptio mulierem istam fuisse corrup
tam,secundum Bal.in rub.C.de probat.num.6.vers.
exemplum de primo. Natura enim et non hominis
ars efficit, vt lac habeat in mammis mulier propter
generationem, ideo hęc naturę pręsumptio merito
nuncupabitur.Item poni exemplum secũdum Bal.
in loco non citato in homine cui fuit caput amputa
tum:inde enim necessaria oritur naturę pręsumptio
quod mortuus fuerit,quia natura non patitur,quod
homo viuat sine capite:etiã huius naturalis præsum
ptionis,aliud potest poni exemplum, si dicamus, fu-
mus ex domo exiuit,ergo ignis ad fuit.Natura enim
hoc effecit,ideo et naturæ dicetur pręsumptio,secũ-
dum Menoch. qui alijs pluribus exemplis hanc di-
stinctionem declarat in suo tract.de præsump. lib.1.
quęst.3.numero 2.et pluribus seqq. sicut etiam facit
Mantica de coniectur.vlt.volunt.lib.1.tit.2. numero
8. Mascard.de probat.lib.j.q.10.nu.17.seqq.lib.2.con
clusio 1219.nu.2.seqq.apud quos optime hanc mate-
riam declaratam reperies.
130 PRAESVMPTIO † demum , secundum Fab.
Quintilian.lib.5.instit.orator.c.8.quem sequutus est
Fran.Duaren.lib.j.disput.anniuer.c.27.quos ambos
pariter refert,et sequitur Menoch.de præsump.lib.j.
q.2.nu.j.distingui potest alio modo, quod scilicet, a-
lia sit necessaria, alia credibilis,seu versimilis,alia au
131 tem non repugnans. † Necessaria dicitur illa pręs-
sumptio cum aliquibus positis necessario inde effici
mus quod intendimus,secundum Menoch.vbi sup.
q.3.nume.j.pro vt est præsumptio iuris et de iure , et
132 naturæ de qua mox dixi.† Credibilis,seu versimilis
præsumptio ea est ; *cum aliquibus positis versimiliter, &*
credibiliter,non autem necessario, sequitur quod intendimus,
secundum Menoc.ibidem,q.4.nu.j.vbi ponit exem-
133 plum in pręsumptione iuris tantum . † Non repu-
gnans autem pręsumptio,aliud non est nisi hominis
pręsumptio,secundum Menoch.vbi supra,q.5.nu 1.
sequentibus, quæ quidem hominis præsumptio, in
quibus differat à credibili,ac versimili praesumptio
ne,et sic à pręsumptione iuris,dixi supra, numer.93.
134 sequentibus: Ideo hic non repeto.† Sed si vis scire,
an iuris pręsumptio dicatur dispositio legis, vel ho-
minis,vide plures casus distinguentem eundem Me
noch.vbi supra,quæstio.46.num. primo,et pluribus
sequentibus.
136 FICTIO † multis modis à Doctoribus nostris
diffinita reperitur, quos hic breuiter referre non ab-
surdum putaui. Prima fuit diffinitio Cyni, in l.si is,
qui pro emptore,ff.de vsucap.quod scilicet fictio,sit
in re certa contrarii veritatis pro veritate assumptio,sed hæc

diffinitio reprobatur per Bal. ibi in 1. q. nu. 21. plurib. rationibus, quas bene refert Ias. in eodem loco, nu. 167. & post Ias. Mascar. de proba. libro 1. questio. 16. num. 1. & seqq. Secunda fuit Bart. in d. l. si is qui pro emptore, dicentis, quod fictio *est in re certa eius quod est possibile contra veritatem pro veritate a iure facta assumptio*, & ibi singula huius diffinitionis verba bene ponderat, & declarat, & præsertim illum verbum *possibile*,
137 † quia super impossibili non cadit fictio, vt per glo. in l. 3. ff. pro Socio, in l. Gallus, §. si eius, ff. de liber. & posthum. & per eundem Barto. in l. sub conditione, nu. 2. ff. de condit. demonst. & eiusdem diffinitionis, enam singula verba ponderat idem Mascar. d. q. 16. num. 6. seqq. & licet hæc Bart. diffinitio nō transeat sine difficultate, vt apparet ex relatis per Mascar. ibidem num. 9. versicu. & si ista Bart. diffinitio, & seqq. negari tamen non potest quin cæteris alijs magis veritati accedat, & propterea cum omnis diffinitio iure nostro periculosa sit, l. omnis diffinitio, ff. de regu. iur. eam ideo sequendam esse affirmat idem Masca.
* d. q. 16. num. 14. Eandemque magis* communiter receptam esse testatur Curt. iun. cons. 4. nume. 15. sicut illum refert Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 8. num. 4. Tertia fuit diffinitio Ang. in d. l. si is qui pro empto-
138 re, vt scilicet fictio sit † *indubitatæ falsitatis pro veritate assumptio in casu possibili & ex iusta causa inducendum aliquem iuris effectum æquitati naturali non repugnantem*, & cū hac Angeli diffinitione transeunt Imola, Raph. Cuma. Lud. Roman. in d. l. si is qui pro emptore, vbi etiam Iaso. d. nu. 167. vers. Tertiam diffinitionem, singula eiusdem diffinitionis verba ponderat, & declarat, illamque cæteris alijs pleniorem dicit Menoch.
139 vbi supra d. q. 8. num. 6. † Quarta succedit diffinitio Bal. in l. ea quidem, num. 7. C. de accusa. dum dixit, q fictio est falsitas pro veritate accepta ex specialissima, & iustissima causa à iure expressa, & hanc Baldi diffinitionem refert Ias. vbi supra, num. 167. ad finem vers. Quarto modo, &c. Pet. Anto. à Petra in tractat. de fideic. quæstio. 9. num. 87. & Mascar. d. q. 16. num. 11. & seqq. vbi tamen dicit, & etiam demonstrat, q in multis claudicare videtur, vt ibi per eum. Quinta
140 † datur diffinitio per eundem Bal. in l. siue possidentis, C. de proba quod scilicet fictio sit *contra naturalem veritatem terminorum super eo, quod quandoque fuit possibile, & non verum*, sed & ista quoque diffinitio manca
141 reputatur per Mascar. d. q. 16. nu. 13. † Sexta subintrat diffinitio Card. flo. in cap. is, qui fidem, in 1. q. de spons. quod fictio *sit in re certa ad verumlibet possibile, in contrarium veritatis legis authoritate pro veritate accepta*. Verū & hæc etiam diffinitio imperfecta probatur p eundem Mascar. d. quæst. 16. num. 3. vers. hinc Card.
142 Floren. † Septima affertur diffinitio eiusdem Card. in clem. quod autem, in 14. q. de elect. sicut illum refert Ias. in d. l. si is qui pro emptore, d. num. 167. ad finem, vers. Sexto modo, &c. dicentis, quod fictio est iuris dispositio, per quam non verū, possibile tamen
143 esse verum, pro vero accipitur. † Octaua datur diffinitio Sal. in d. l. siue possidentis. C. de prob. quod fictio sit contra veritatem rei, quæ fuit, vel est possibilis a iure ex bono & æquo pro veritate assumptio, sed & ista Saly. diffinitio, tanquam mutilata reijcienda videtur, vt per Mascar. d. quæst. 16. post nume. 13.
144 vers. Postremo loco, &c. † Nona vltima reperitur diffinitio Alciati in trac. præsump. in Prælud. p. 1. nu. 2. quem sic refert Menoch. de præsumpt. lib. 1. d. q. 8. nu. 7. q fictio *sit legis aduersus veritatem in re possibili ex iusta causa dispositio*. Vides ergo quantū inter se conuertant Doct. in traditione veræ huius diffinitionis, sed certe vt dicit iuris consultus in d. l. oīs diffin. ff. de reg. iur. difficile est in iure nostro dare diffinitionem ex omni parte absolutam, & iuxta dialecticorū propositiones perfectam; ideo vel secundum Iasin d. l. si is qui pro emptore, nu. 167. in fine teneas quam velis ex supra relatis diffinitionibus, vel non recedas ab il-
* la Bar. tanquam magis communiter* recepta.
145 FICTIONIS triplex est species † secundum Bar. in d. l. si is qui pro emptore, num. 25. ff. de vsuc. nempe alia est inductiua, alia priuatiua, & alia translatiua
146 seu extēsiua. Inductiua † fictio est quando lex fin-
147 git esse id quod non est. Priuatiua, † quando è con-
148 tra fingit id, quod est non esse. Translatiua, † vel extensiua est, quando lex fingit id quod est, non modo esse alio modo. Et sic quælibet istarum fictionum ab efficienti causa nomen sortitur. Diffiniamus modo magis particulariter singulas fictionis ppositas spe-
149 cies, fictio † inductiua, secundum Bar. in loco citato, *est in re certa non existente possibili pro existente a iure fa-*
150 *cta assumptio*. Fictio † priuatiua *est in re existente pos-*
151 *sibili non existere, pro non existente a iure facta assumptio*. Fictio autem translatiua, siue extensiua est, *in re certa vno modo existente pro existente alio modo possibili a iure facta assumptio*, sic namq; singulas fictionis species post Bart. vbi supra diffiniendas putauit Mascard. d. q. 16. nu. 15. & omnibus seqq. ad quem in materia recurras, quia bene illam declarat.
152 CONIECTVRA, Vt quid † sit bene dignoscas audi varias Doctorum descriptiones, ne dicam diffinitiones. Bald. in l. ea quidem, nu. 10. C. de accu. dixit coniecturam esse, *acceptionem seu reputationē veri ex aliquo verisimiliter ordinato*, vt puta per circulum hospitij reputamus tabernam, & per habitum, meretricem, vt in l. apud Labeonem, §. si quis virginē, ff. de iniur. & Baldum referendo seq. sunt, Nouel. in prac. crimi. in princ. post numerum 24. litera E. vers. aliquando inditium, fol. mihi 28. in fine, Menoch. de præsump. lib. 1. q. 7. nu. 31. Pet. Ant. a Petra in trac. de fideicom. quæst. 9. num. 93. vers. Et consensit Baldus. Mantica in tracta. de coniectur. lib. primo, titu. primo, rub. cōiectura vnde dicatur & quid sit nu. 5. vbi ex Baldi sententia in loco citato dixit coniecturam esse veri opinionem ex signo probabili deductam. & recte quidē dixit ex signo probabili, quia proprie coniectura ea dr̄ quæ nō à necessarijs, sed a probabilib. oritur, si enim à necessarijs oriretur, nō dubia, sed certa res esset, et sic contra naturam coniecturæ quæ est de re dubia, & habet ad se ad esse et non esse, secundum Corne. in cons. 275. nu. 2. vol. 4. facit ratio, quia in claris non est opus coniecturis, l. continuus, §. cum ita, ff. de ver. obl. docet Mantica vbi supra, num. 11. & explosa cōtraria sentētia eorum qui dixerunt coniecturam esse *præsumptionem a natura necessarius prouenientem*, bene declarat Menoc. d. q. 7. nu. 25. seq. & cum ista diffinitione multum conuenit alia diffinitio Tiberij Dec. sicut testatur Mantica vbi supra, nu. 8. in fine dicentis coniecturam esse *verisimilitudinem quandam probabilem animum inducentem ad aliquid opinandum*. Item & cum ea conuenit altera diffinitio relata per eundem Mānticam ibidem, nu. 9. ad finem, dum dixit, coniecturā esse *rationabilem argumentationem à verisimilitudine fidem facientem, non autem necessario concludentē*. Omnes enim istæ diffinitiones licet per diuersa verba, in idem tamen fere tendunt, videlicet quod de natura cōiecturæ sit non plene et de necessitate concludere, sed verisimiliter & probabiliter opinari. Rursus & idē Bald. in d. l. continuus, §. cum ita, in fine, ff. de verb. obl. per illum textum dixit, quod coniectur. *est quidam mentis conceptus indicijs vel iuris authoritate comprobatus*. Et secundum Speusippum, qui fuit Platonis ex sorore nepos, teste Mascard. de prob. lib. 1. q. 14. num. 3. Conie-
153 ctura † *est rei latentis inditium per rationes, signa & tempora sumptum*. refert Menoch. de præsumptio. dicta q. 7. nu. 27. & 28. & Mantica, d. tit. 1. num. 8. in fine, versic.

sunt

155 sunt etiam. Et † demum relatis omnibus prędictis
disfinitionibus aliam marte suo tradidit disfinitionē
Mantica in loco citato, num. 9 & seqq. volens conie
cturam *esse rationabile vestigium latentis veritatis, vnde nascitur opinio sapientis*. Ibiq; singulas huius disfinitio-
nis partes examinat, & illam ex genere & specifica
156 differentia ac vndique perfectam esse demonstrat.
Quod enim coniectura *sit vera sapientum opinio*, scrip-
sit etiam Bal. in l. de quibus nu. 33. vers. quo ad quin-
tam, ff. de legibus sequitur Franc. Niconit. in rubri.
C. de edendo, nu. 41. & Pet. Ant. a Petra in tract. de fi
deic. d. q. 9. nu. 93.
157 CONIECTVRA † Autem vnde dicitur, vide
Bal. in l. 1. numero 6. circa medium, vers. vnde quęri-
tur, C. de priuileg. dot. vbi dicit coniecturas dici, quia
coniunguntur origini suæ, & esse quasi conexuras,
& colligaturas, & Baldum sequuti sunt, Cur. sen. in
l. admonendi, num. 187. alias 290. ff. de iureiurand. &
in consil. 69. nu. 2. vers. sed præmissis quem refert pa-
riter & sequitur Mantica in tracta. de coniectur. vlt.
volunt. lib. primo, tit. primo, num. secundo, & Manti
cam refert Mascard. de proba. lib. primo, q. 14. nu. 6.
Nec dissentit Menoch. de pręsump. lib. primo, quęs.
158 7. num. 23. † Dici etiam post coniecturam dictam
esse à coniectu, idest directione quadam rationis ad
veritatem; vnde M. Tullius ad Herennium, statum
coniecturalem appellat, cum per coniecturas quęri-
tur, an aliquid factum sit, uel non, & hanc etimolo-
giam ponit Fab. Quintilian. lib. 3. instit. ora. ca. 7. quē
referunt Menoch. d. q. 7. num. 30. & Mantica d. titu.
159 primo, eod. nu. 2. vers. sed Quintilianus. † Et demū
secundum Menoch. in locis nuper citatis, dicere etiā
possumus coniecturam dictam esse à coniecio, con-
iectas, frequentatiuo, quod idem est, quod existimo,
vel diuino, vnde Teren. in Eunucho, *neque scio quid dicam, aut quid coniectem*, & vnde etiam dicti sunt, secun-
dum Fabium vbi supra, somniorū, atque omnium
confectores.
160 CONIECTVRA † & pręsumptio, vnum & idē
sunt, vt infra demonstrabo in hac eadem quæstione
numero 273. ideo coniectura easdem recipit diuisio
nes quas recipit pręsumptio, igitur coniectura, alia
est hominis, alia iuris tantum, alia autem iuris & de
iure, sic nempe primo loco distinxit Mantica, in tra-
cta. de coniectur. vlt. volunt. libro primo, titulo 2. ru-
bri. coniectura in quot species distinguatur, numero
primo, & Māticam referendo sequutus est Mascar.
161 de prob. lib. 1. q. 14. numero 16. † Coniectura homi-
nis, secundum eundem Manticam, d. numero 1. vers.
prima autem hominis, dici potest ea, *quæ in iure nō est expressa, sed Judici committitur vt inspiciat quid sibi videatur, & an aliquam fidem faciat*, iuxta l. minor 25. annis
adito præside, ff. de minor. & l. vtrum, ff. de don. inter
vir. & vxo. l. ob carmen, §. si testes, ff. de testibus, & p
Bal. in l. siue possidetis, numero 6. C. de probat. & in
rubr. extra de pręsumpt. numero 3. vbi hanc ponit
differentiam inter coniecturam iuris, & coniecturā
hominis, quia iuris cōiecturę in legibus scriptę sunt
iudicum vero (& sic hominis) coniecturę non pos-
sunt discribi, quia pendent ex diuersis animi motib.
quod & supra explicaui in materia pręsumptionis,
162 nu. 96. & seqq. † Coniectura iuris, secundum eun-
dem Manticam, d. nu. 1. vers. secunda autem conie-
ctura, aliud non est, *quam ea quæ ab ipsa lege inuenta, aut approbata est*, vt in l. cum auus, ff. de condit. et demon-
stra. in l. cum acutissimi, de fideicom. in l. generaliter
§. cum, de instit. et substit in l. licet Imperator. et in l.
si seruus plurium, ff. de leg. 1. et alibi sępius, ut in exē-
163 plis supra remissiuè allegatis, num. 92. † Coniectu-
ra autem iuris et de iure, secundum Manticam vbi
supra, num. 3. disfiniri *potest vt sit dispositio legis aliquid præsumentis, & super præsumpto, tanquam sibi comperto statuentis*, sic enim pręsumptionem iuris et de iure, sup.
nume. 101. disfiniuimus, et pręsumptionis disfinitio-
nem posse etiam applicari coniecturę, sentit Manti-
ca dicto numero tertio, cum vt dixi coniecturam, et
pręsumptionem tanquam sinonima accipiat et pro-
miscue declaret, quare in proposito vide quę in simi
li de præsumptione, dixi supra numero 85. et se-
quentibus.
164 CONIECTVRA † Etiā diuidi potest, quod alia
sit leuis, alia grauis, sed vehemens, alia autem violen
ta, secundum eundem Manticam de coniectur. lib. j.
d. ti. 2. num. 5. vbi hanc diuisionem, quam in pręsum
ptione ponunt Doctores relati supra, nu. 110. ipse ap-
plicat etiam coniecturæ ea ratione vt dixi, quia con-
iectura et praesumptio idem sunt, et Manticam re-
165 fert, et sequitur Mascar. d. q. 14. num. 17. † Coniectu
ra leuis, quę sit vide supra, quæ de pręsumptione scri
166 psi, nume. 111. et seq. † Coniectura vehemens est ea
quæ ita adhæret animo iudicantis, vt contrarium ei persuaderi non possit, secundum Bal. in cons. 299. in fine, volum.
1. Aym. cons. 78. num. 9. Mantica, d. tit. 2. numero 7.
in fine, sed certe hęc disfinitio competit potius con-
iecturę violentę de qua mox dicam, quam vehemē-
ti, licet vehemens, et violenta coniectura aliquando
per Doctores confundantur, vt supra dixi, num. 115.
ideo vehemētem coniecturam disfinias vt supra de
167 praesumptione dixi, num. 113. † Coniectura autem
violenta dicitur ea, *quæ habet persuadendi necessitatem* vt
quia verisimile, de praesump. et in l. non est verisimi
le, ff. quod met. caus. Bald. Aym. et Mantica in locis
praecitatis.
168 CONIECTVRA Tertio † loco distingui potest
quod alia est temeraria, alia autem probabilis, sic. n.
et praesumptionem diuisam supra reperies, numer.
118. et seqq. vbi videas, secundum Ias. in l. potest, nu. 9.
ff. de vulga. et pupil. et Rip. in l. haeredes mei, §. cum
ita, num. 17. et 64. ff. ad Treb. quos sic refert Mascard.
de probat. lib. j. q. 14. nu. 17. in fine, Mantica de conie-
169 ctur. lib. j. tit. 2. nu. 6. † Temeraria *ea est, quæ ratione caret, & longe a verisimili recedit*.
170 † Probabilis autem, *quę a verisimili deducitur & quæ in ratione fundatur*, secundū
Bal. in l. Barbarius, num. 11. ver. quæritur ergo de of.
prætor. Mantica d. tit. 2. nu. 6. & titu. j. nu 9. vers. Nam
171 coniectura, Mascar. eadem q. 14. nu. 18. & 19 † Et in
proposito aduertas, q̄ non omne id, q̄ videtur proba
bile, est probabile, sed illa tantū probabilia sunt quę
sic videntur omnibus, aut pluribus. aut sapientibus,
& his vel omnibus, vel pluribus, vel maxime notis,
& præcipe ex Aristo. lib. primo, Topicorum, capit. j.
quem sic refert Mantica d. tit. j. num. 12. ver. Neque
id omne.
172 SVSPITIO † Disfinitur per Bal. in l. ea quidem
nume. 3. C. de accusat. quod sit *aliqualis animi applicatio ad aliquid cum vehementi titubatione*, & Baldi hāc dif-
finitionem pręter alios refert Noucl. in pract. crimi.
in princip. sub rub. inditia, quę pręcedere debēt, nu.
34. post medium, folio mihi 28. Albertin. in tract. de
agnoscen. asser. cathol. q. 34. num. 43. ad finem, versi.
& aliquando. vbi propterea dicit quod suspitio mo-
uet animum iudicis, non tamen totum remouet du
bietatem, argumento text. in l. Aquilia, si deletum
ad suspitionem iudicis, ff. ad l. Aqu. & l. absentem, ff.
de pęnis, Per. Ant. à Petra in tract. de fideico. q. 9. nu.
173 † 103. vbi pariter ex Bald. in loco citato dixit, quod
suspitio *est motus quidam mentis ad aliquid cum vehementi titubatione*. Ne dissentit idem in rub. C. de probat.
174 num. 4. dum dixit, suspitionem † *esse animi passionem aliquid formiter non eligentis*. facit Barto. in l. admonen-
di, num. 21. ff. de iureiuran. vbi magistraliter conclu-
dit suspitionem esse quæ animum iudicis aliquo le-

qui argumento in aliquam partem inducit, non tamē omnem excludit dubitationem concordat Gem. in ca. habuisse, in 2. notab. 35. dist. volens suspitionē esse speciem quandam probationis inducētem animum iudicis ad aliquid credendum, non tamen esse talem vt certè & fixe eiusdem iudicis animū ad vnam partem applicet sed bene cum ambiguum reddere, cōprobat prædicta Menoch. qui bene more suo loquitur in materia, in tract. de præsump. li. primo, q. 7. nu.
175 41. & seqq.† Et sic ex prædictis habes quod suspitio dicitur leue inditium, cum vt modo dixi ex Barr. & Menoch in locis citatis, oriatur ex leui argumento. Nec dissentit Clar in pract. crim. §. fi. q. 20. post principium, versic. & huiusmodi inditia, vbi dixit, quod quando inditia nō sunt multum vrgentia, rectè possunt appellari suspitiones, sequitur Albertin. vbi su-
176 pra, d. q. 34. nu. 43. ad finem, ver. sed inducit.† Vbi tenet suspitionē procedere ex aliquo leui inditio, seu argumēto: quo fit vt suspitio describi possit alio modo videlicet, quod *sit opinio mali ex leuibus inditiis procedens* secundum D. Tho. 2. 2. q. 60. arti. 3. quem sequutus est Simanc. in lib. cathol. Insti. tit. 50. rubr. de præsump. num. 22. & in pract. contra hære. titu. 41. num. 1. quos pariter refert, & sequitur Menoch. dicta q. 7.
177 num. 43. Pet. Ant. à Petra, d. q. 9. num. 108.† Vbi tamen magistraliter dicit quod licet ad suspitionē probandam leuis sufficiat probatio, quia ex leuibus signis potest oriri, ea tamen signa debent plenè probari, secundum Oldradum, quem allegat, in cons. 210. in principio.
178 SVSPITIO Habet† tres gradus, secundum Menoch. qui bene post alios declarat, vt dixi materiam in tracta de præsumpt. lib. 1. q. 7. num. 46. & sequentibus ex cuius verbis eliciuntur pariter tres esse suspitionum species. Alia nempe leuis est seu temeraria (non enim in suspitione facit idem Menoch. differētiam inter leuem, seu temerariam, quia si leuis est suspitio, eam temerariam credit. vt ibi per eū nu. 59.)
179 Alia† vehemens, seu verisimilis. Alia autem violēta. Temeraria seu leuis suspitio, *est quædam animi passio cum præcisa extremorum ignorantia*, secundum Salyc. in rub. C de prob. & Gulielm. Mayner. in l. in obscuris, num. 3. ff. de reg. iur. prout illos refert Menoch. d.
180 q. 7. nu. 50. in fine, † & est quando ex aliquo admodum leui inditio seu argumento iudex animum suū in alteram partem flectit, sed cū dubitatione, & hęc propriè suspitio appellatur, vt supra scripsi, nu. 72. et sequent. & expresse tenet Menoch. ibidem d. nu. 50.
181 Vehemens† seu verisimilis suspitio est, illa, quæ nō ex leuibus admodum inditijs, sed ex fortioribus oritur, & ex quibus iudex animum suum in vnam partem inclinat cum aliquali seu modica dubitatione, & propriè opinio appellatur, secundum Capram in tracta. de notor. in præfatione, num. 17. & Coras in l. admonendi, par. prima, num. 105. ff. de iureiurand. &
182 Rip. ibidem, num. 91. vbi† *quod est animi motus cum hæsitatione aliquid eligentis*, sequitur Menoch. vbi supra
183 num. 53.† Violenta autem suspitio dicitur ea, quæ ex vrgentibus oritur inditijs ita, vt iudex cōstanter & sine dubitatione vni parti potius quam alteri adhæret, vt bene comprobat idem Menoch. vbi supra nu-
184 me. 56. Et sic† ex præmissis apparet, quod leuis, seu temeraria suspicio, continet in se dubietatem simpliciter.
185 citer. Vehemens† seu verisimilis continet pariter
186 in se dubium, sed modicum. Violenta† autem nul-
187 lam prorsus continet dubitationem. Rursus† si inditia sunt admodum leuia, faciūt suspitionem teme-
188 rariam seu leuem.† Si grauia & vrgentia, illam fa-
189 ciunt vehementem seu verisimilem.† Si grauiora & vrgentia eandem reddunt violentā, ☞ & ad torturam sufficientem, argumēto tex. in l. prima, §. si quis in Villa ibi, *suspicionem cædis*, & ibi hoc præcipuè notat Roman. in princip. ff. ad Syllan. Alio modo & etiam bene indicio meo hos terminos declatat Arn. Albertin. in tracta. de agnoscend. asse. catho. & hære. quæstio. trigesimaquarta, nume. quadragesimosex-
190 to, Vbi† dixit leuem esse suspitionem eam quæ orit
191 ex ijs quæ raro contingūt.† Grauem seu vehemē-
192 tem eam quæ oritur ex ijs quæ frequenter conting-
193 gunt. † Violentam autem eam quę oritur ex semper contingentibus.
193 OPINIO † Quid sit, ex premissis clare liquet,
194 quia dixi supra, nu. 181. & seq. est† idem quod vehemens seu verisimilis suspitio, *& est animi motus cū hæ-*
195 *sitatione aliquid eligentis.*† vel secundum Bal. in rubr. de prob. extra in prin est ratiocinatio de re dubia, vel secundum Alber. in l. fine possideris, post numerum septimum, C. de probation. *est adhæsio vnius partis cum*
196 *formidine alterius*,† & secundum eundem Bald. in l. cum antiquioribus nume. 3 C. de iure deliberan. vehemens opinio est quando ex probabilibus, coniecturis quis credit, id quod verum est, licet certò non sciat.
197 DVBITATIO †Autem secundum Bar. in rub. ff. de iur. & facti ignor. & in l. de statu suo dubitans, ff. de testam. non est propriè aliquis probationis gradus, sed est principium inuestigationis certitudinis, & fidei vt etiam per Capram in suis conclusionibus, in tract. de notor. in præfatione, num. 14. vbi post eūdem Bartolum, quem allegat, in l. admonendi, ff. de
198 iureiuran.† dicit dubitationem esse quando iudex ex deductis coram eo dubitat. modo ad vnam partē, & modo ad aliam, nec ad vnam potius quam ad aliā animum applicat, vt est quando probationes sunt ęquales, ad capit. in nostra, extra de testibus, uel quando habent aliquid obscuritatis, ad cap. in præsentia, extra de probat. Et aduerte quod si post hanc dubitationem iudex inclinare incipiat in vnam partē potius quam in aliam tunc cessat dubitatio, et intrat suspitio de qua supra dixi, nu. 128. et seqq. Et si ista suspitio oritur ex grauibus inditijs, tunc cessat suspitio et intrat opinio, vt pariter supra dixi, num. 131. et bene etiam declarat Menoch. de presump. in sepius allegata quęstion. septima, nume. quadragesimoseptimo, et seq. vbi quod tunc propriè dubitare iudicem dicimus, quando nulla adest ratio nullaque causa ex qua magis in vnam partem quam in alterā inclinet secundum glo. in d. l. de statu, ff. de testam. et in rubr. ff. de iur. et fac. ignoran. et dubius is dicitur, qui cum duas vias habet, vtram eligat nescit. Iudex ergo tunc dubitare dicitur, quando non magis animum suum ad actorem, quam ad reum incliant. At si iudex post dubitationem aliquo motus inditio, vel argumento in alteram partem flectat, licet cum dubitatione, et tunc non amplius dubitare, sed suspicari dicitur, iuxta l. in l. Aquilia si deletum, ff. de l. Aquil. cum alijs supra allegatis.
199 ARGVMENTVM, † Quod quasi argute inuentum dicitur, et longe distat ab instrumentis, et testibus, ca. forus, §. argumentum, extra de verborum
200 signific.† et quod leue inditium, sed non tam leue, sicut suspitio, appellat Clar. in practic. §. fina. quęstio. vigesima, sub princip. versicul. et huiusmodi inditia, diffiniri, seu describi potest pluribus modis. Nam se-
201 cundum† Baldum in l. ea quidem num. nono, C. de accus. Argumentū *est propositio ex aliquibus existentibus resultans propositum ostendendum, vel concludendum*, et sic et breuius s'm Bal. ibid. *est plurium collatio ad vnam conclusionem*, sequitur Nouel. in pract. crimi. in principio in rubr. inditia, quę precedere debent, post numerū 24. sub versiculo maiores nostri, folio mihi 38. vbi propterea ponit, exemplum quando plura inditia, vel

vel præsumptiones, vel testes ad vnam conclusio-
nem, copulantur, tunc quando illa copulatio, seu
collatio plurium tendit ad vnam conclusionem, ar-
gumentum dicitur, secundum Nouel. ibi, & per Me
nochium de præsumptio. libro primo, quæstione 6.
numer. 4. & seq. vbi quod licet apud dialecticos va-
rius sit argumenti vsus, nempe ex syllogismo enthy-
memate, & epicheremate: nos autem argumentum
esse intelligimus illud quod ex quibusdam, vel etiã
multis prius positis ducitur, & inde argumentamur
prout fit in l. 3. in princip. & in §. primo, & in leg. ob
carmen. §. primo, ff. de testib. in leg licet Imperator.
ff. de leg. primo, in lege, non omnes, §. à barbaris, ff.
de re milit. & in l. cum res. C. de prob. & sicut ex vi-
no, & melle fit mulsum, §. quod si partem, Instit. de
re. diuisi. ita ex pluribus propositionibus creatur ar-
gumentum, secundum Petr. Ant. à Petra in tra. de fi
deic. q. 9. num. 116. & seqq. vbi etiam pro hac Baldi.
202 diffinitione allegat Cram. dec. 13. num. 23. † Altera
affertur diffinitio per Anto. de Butr. in c. vestra dixit
extra de cohabit. cleric. & mulie. sicut illũ refert Ca
pra in suis conclusionib. in tra. de notor. in præfatio-
ne, num. 15. dum dixit argumentum *esse rei dubiæ osten
sionem in gradu materiæ subiectæ possibili*, cum qua diffini
tione multum conueniunt verba Ciceronis in Topi
203 ca, pro vt illum refert Menoch. d. q. 6. num. 2. † dicẽ
tis, quod argumentum *est ratio, quæ rei dubiæ fidem facit*
204 & † idem in Partitionibus dixit, argumentum *esse*
205 *probabile inuentum ad faciendum fidem.* † & Fab. Quin-
tilian. lib. 5. Instit. orator. c. 10. dixit, argumentum *esse*
orationem per ea quæ certa sunt, fidem dubiis afferens, & de-
mum secundum Ciceronem in lib. 1. de inuentione
prout illum in proposito refert Menoc. d. q. num. 9.
206 Argumentum est † *inuentum ex aliquo genere rem ali-
quam, aut probabiliter ostendens, aut necessario demonstrans*
207 & † sic secundum istam vltimam Tullij diffinitio-
nem dici etiam potest, quod argumentum aliud est
probabile, & aliud necessarium, probabilia autem
argumenta quæ sint, alibi explicabimus, credo erit
in titulo de reo confesso, & conuicto quæstione
86. numero 41. & sequentibus in tertio libro. Et præ
missis adde quod in iure requisita probatio, argumẽ
ta de ea, quæ per indubitata inditia vrgentissima atq;
et apertissimas probationes, de quibus in l. finali, C.
de probat. inducitur secundum Couar. variarum re-
solut. libro tertio, capitulo tertio, numero quinto, in
fine, & vide quæ in simili dicam in materia assassi-
nij, quod pariter probabilibus argumẽtis, probatur.
tex. in ca. pro humani, de homicid. in sexto, in dicto
tit. de reo confess. et conuict. dicta quæst. 86. eodem
numero 43. seqq.
208 SIGNVM Est † *res præter speciem quam ingerit sen-
sibus aliquid faciens ex se cognitionem venire*, secundum
Diuum Augusti. in libro secundo de Doctrina Chri
stiana, relatum in capitu. signum, de consecrat. distin
209 ctio. secunda, † Vel latius, secũdum M. Tullium in
li. 1. de inuentione, diffiniri potest, quod sit, *id quod sub
sensum aliquem cadit, & quidam significat, quod ex ipso pro
fectum videtur, quod aut ante fuerit, aut in ipso negotio, aut
post sit consequutum. Et tamen indiget testimonijs, & maioris
confirmationis.* Huius descriptionis singula fere verba
bene declarat, & exemplificat Menoch. quem vide-
as in materia, in d. tracta. de præsumpt. quæst. 7. num.
31. et seqq. pluribus, vbi etiam reperies, in nume. 36.
210 et seqq. † Quod signum aliud est necessarium, et ali
ud non necessarium, et quod dicatur signum neces-
sarium, et quod non necessarium, ibi per eum exẽ-
211 plificantẽ videas, et nu. 40. † Vbi etiam quod signũ
aliud est naturale, et aliud non naturale, datum scili-
212 cet, ac institutũ ad aliquid significandum. † natu-
rale signum est illud quod quasi naturaliter aliquid
significat, vt nubes pluuiam, & fumus ignem. Non
naturale, vt circulus ad significandum vinum venale
le & similia, & hæc secunda distinctio non differt ab
alia præcedenti, vt ibidem per Menoc. d. nu. 40. in fi.
213 ADMINICVLVM † Communiter per Docto
* res distinguitur, quod aliud sit vehemens, aliud au-
214 tem non vehemens. † Non vehemens adminiculũ
215 est *aliqualis confirmatio rei probabilis.* † vehemens ve-
ro adminiculum est *supplicio defectus probationis per se
solum non operans, sed bene cum alijs* secundum Bald. in l.
ea quidem, post numerum 9. C. de accusat. quem in
hac distinctione sequuti sunt Nouel. in prac. crim. in
princ. in rub. indita quæ præcedere debent, post nu-
merum 34. ver. interdum adminiculum, fol. mihi 29.
Boer. decis. 164. numero 4. Menoch. de præsump. lib.
1. quæst. 7. numero 57. seqq. Pet. Anto. à Petra in trac.
216 de fideicomm. q. 9. nume. 110. † Adminicula enim
licet de se non probent, imperfectam tamen proba-
tionem iuuant secundum Ant. de But. in c. cum cau-
sam, numero 12. & ibi etiam Bal. num. 11. de probat.
Abb. in cap. præterea, de testibus, & quando admini
culum est vehemens, quod semiplenam probatio-
nem perficiat, post Bal. in d. l. ea quidem, scripserunt
Io. de Anan. cons. 59 Mars. sing. 205. Bal. in cons. 3. nu
mero 4. lib. 3. & cons. 400. numero 9. li. 5. quos in pro-
posito refert, & sequitur Mascard. de probat. lib. pri-
217 mo conclu. 55. numero 1. & seqq. † Et sic adminicu
la non vehementia, non in totum supplent imperfe-
ctam probationem, sed aliqualiter: vehementia au-
tem adminicula in totum supplent, prout etiam vl-
tra præfatos bene conclusionem comprobat pluri-
bus Doctorum authoritatibus, & cum ea omnes per
transire testatur Virg. Boccac. in constit. Egid. glo. 8.
numero 294. & seq. sed an ex istis adminiculis imper
fectam probationem coadiuuantibus possit quis cri
minaliter condemnari, & in quam pœnam. Dico
Deo dante infra in tit. de reo confesso, & conuicto,
hoc eodem lib.

Vidimus hucusq; diffinitiones, & distinctiones pro
positorum terminorum: videamus modo eorũdem
terminorum differẽtias, & communiones, & primo
incipiendo à differentijs.

218 INDITIVM à † semiplena probatione differt
* magis communiter per Doctores receptum est quia
inditium non solum esse minus semiplena probatio
ne: verum etiam & ad torturam posse deueniri, etiã
quod inditia, seu suspitiones non inducant semiple-
nam probationem, tenuit originaliter glos. in l. cum
probatio, in 1. glo. ff. de probat quam sequuti sunt ibi
Bal. Sal. in 1. oppos. Fulgos. & Iaco. de sancto Georg.
idem Bald. in l. non est verisimile, in 1. lectura, nume.
5. ff. quod met. cau. & in l. fi. num. 8. vers. sed & tertia
species, C. de proba. Albe. in l. siue possidetis, post nu
me 7. C eodem, Ang. in l. fi. in prin. nu. 6. ff. quod me.
cau. Alex. in l. 3. §. 1. nu. 5. & ibidem Castren. pariter,
num. 5. Soc. num. 7. ff. si ex noxa. cau. aga. Cataldus de
sindicatu, q. 137. num. 77. ver. illud addo. Corn. cons.
58. num. 19. vol. 2. Boss. in tit. de indi. & considerat. an-
te tortu. num. 7. Aym. cons. 35. nu. 17. Blanc. de indit.
ad l. fi. ff. de quæst. num. 51. et num. 325. seq. vbi alios
adducit addẽtes ad Ang. de malefi. in verbo, quod fa
ma publica præced. nume. 9. Bru. de indit. prima par.
quæstio. 1. nume. 2. Conrad. in practi. tit. de negat. cri.
et torm. num. 18. fol. 191. et nu. 28 ad finem, fol. 197.
Arnal. Albert. in trac. de agnosc. assert. cathol. et hær.
q. 34. num. 38. Bru. à Sole in suo cons. crim. post num.
61. dũ dixit, quod ex inditio prouenit quasi semiple-
na probatio, Franc. Bec. cons. 67. num. 13. lib. primo.
Prosp. Carauita in rit. mag. cur. ritu 41. nume. 3. Ma-
* scar. de prob. lib. 1. q. 15. nu. 4. et de communi testan-
tur Cor. in cons. 101. num. 15. volu. 2. Ant. Gomez var.

resol.tomo 3.cap.12.rub.de prob.delict.nume.2.ver.
Aduertendum,& cap.13.rub.de tortura,in princ. &
ibi Emanuel Soarez in addit.litera A.Clar.in practi.
quæstio.20 in princ.ibi, *& hoc ego credo, &c.* Bonacoss.
in commu.opin.par.2.vers. inditium minus,fol. mi-
hi 36.colum. 1.
219 Contrarium, † quod immo inditium ad torturā
non sit,nec esse debeat minus,quam semiplena pro-
batio,tenuit glo.per illum tex. secundum vnā lectu-
ram,in l.maritus,in verbo,à quæstionibus,& in ver-
bo illicitè,ff.de qōnibus, dum voluit illicitam fuisse
torturam illatā ex dicto vnius testis familiaris, & sic
ex minus perfecta semiplena probatione,& hanc gl.
sequi vr̄ Bar. licet in contrariam partem pro prima
opinione à pluribus allegetur in l.1.in vlt.lectura,nu.
7.in fi.ff.de excus.tut. Alex.cons.89.nu. 6.volu. 3.Io.
Bapt.de Sancto Seuerino in rep.l.admonendi, num.
72.ff de iureiur. quos refert,& sequit Soc.iun.cons.
79.num.56.volum.2.sequit̄ etiam Menoc.in trac.de
præsump.lib.1.q.89.nume.3. vbi dixit,quod dato ēt
quod inditiū sic in genere sumptum sit minus quā
semiplena probatio,vt tamē sit locus,qōnibus,& tor
turæ,inditia debent facere semiplenam probationē,
& idem tradidit in cōs.283.num.4.volum.3.Nec dis-
sentit Hipp. Rimin.relatus inter cons.crim.diuers.in
paruis,in cons.105.num.15.lib.1.Et hanc opinionem
apertius tenuit Clar.in prac §.fi.q.62. in princ.dicens
quod si reus est confessus, vel plenè conuictus,debet
condemnari: si vero contra ipsum tm̄ semiplena ad-
sit probatio,torturæ subijciendus est, si vero nec sē-
miplenè est conuictus,absoluitur, & sic apertè tenet
non posse quem torqueri nisi ex inditijs conficiētib.
semiplenam probationem. quod & referendo Cla-
rum,vbi sup.sic tenuit etiam Burs.in cons.316.num.
8.& 9.volum.3. Et ante istos videtur forsan.de man-
te Bal.in l.non hoc,in fi.C.vnde legitimi,dum dixit,
quod quando inditia sunt leuia & longe distant à ne
cessitatio veri,prout fuga,colloquium,& similia, tūc
inquam sunt minus quam semiplena probatio,ergo
arguendo ex Baldi verbis à contrario sensu, quando
220 inditia sunt grauia,† & sic ad torturam sufficientia
non sunt minus quam semiplena probatio, sicut in
specie adnotauit Petra in sing.8 nume.tertio,versi-
culo & ideo ex hoc potest inferri.facit etiam pro hac
secunda opinione,quia vt post Barto. Aret.& Marsi,
in locis per eos allegatis concludunt Conrad. in pra-
ctica titulo de negat.crimin.& torm,nume. 28. vers.
13.adde,fol. 297.colum.1.& Brun.à Sole,d.suo cons.
crim.num.95.Ea quæ in ciuilibus faciunt semiplenā
probationem,in criminalibus faciunt inditium, & ē
221 contra † si in ciuilibus non faciunt semiplenam pro
bationem,vtique nec in criminalibus faciēt inditiū
ad torturam,vt per Mars.in practi.§. diligenter,nu.5.
ver.& teneas perpetua menti,& per Gram.qui alios
adducit in cons.21.crim.nu..3.& per Rol.cons.3.nu.
40.vol.3.Ergo inditium nō oritur,nisi ex semiplena
probatione,prout etiam ita videtur de mente glo. in
l.si quis,in 1.gl.C.ad l.Iul.maiesta.
222 In hac opinionum † cōtrarietate repetio distinguē
rem Pet. Ant.a Petra in tracta.de fideicomm.q.9.nu
me.131 & sequen.vbi duobus modis concordat hos
dissentientes Doctores videlicet,vel ꝙ prima opinio
procedat in vno indicio remoto,& sic non sufficien-
te ad torturam de se solo,& hoc nulli dubium quod
sit minus quam semiplena probatio.Secūda aūt opi-
nio procedat in iudicio proximo , vt puta in teste de
visu & de veritate delicti deponente, & sic proximū
inditiū erit semiplena probatio,vel quod prima opi-
nio procedat in ciuilibus,ad l.inditia.C.de rei vendi-
223 ca.secunda autem in criminalibus. Verum hæ di-
stinctiones mihi admodum non satisfaciunt , cū per
eas non sedentur prædictæ contrariæ opiniones Do-
ctorum;quia vt vides,Doctores pro prima opinione
allegati loquuntur generaliter non solum in vno in-
ditio remoto,et solo, sed etiam generaliter in omni-
bus inditijs ad torturam sufficientibus,et expresse di-
cunt,quod ad illam deueniri potest ex qualibet dedu
ctione,etiam quod non sit semiplena probatio,vnde
prima distinctio corruit, prout etiam corruit secun-
da distinctio , quia velle intelligere eosdem Docto-
res pro eadem prima opinione citatos,quod loquan
tur in ciuilibus, et non in criminalib. et pariter con-
tra expressa eorum verba,quia loquuntur de inditijs
ad torturam sufficientibus,et sic in causa criminali ,
non autem ciuili.
224 Quid dicendum. Secunda opinio mihi verior vr̄
detur,et omnino in iudicando seruanda, et ad sic te-
* nendum mouet me præcipue illa Doctorum *com-
225 munis sententia fundata in d.l.maritus,ff.de q.quod
s.ad hoc vt vnus testis de visu inditium faciat ad tor-
turam,necesse est,vt sit omni exceptione maior cum
omnis macula omnisque defectus , ac exceptio licet
minima siue in dicto,siue in persona,hūc torture ef-
fectum impediat,vt videre est apud relatos per Clar.
in practi.§.fi.q.21.vers.vnus testis,et q.22.vers.vnum
tamen,per Rol.cons.7.num.3.iuncto num.10.seq.et
cons.24.nu.2.seq.iuncto nu.36.volu.1 et cons.17.nu.
9.seq.iuncto num.14 et cons.3.num.38. iūcto num.
41.volum.1.per Ceph.cons.233.num.23.volu.2.Bru.
inter cons.crim.s.diuers.cons.115.nu.35.seq.vol.2. in
magnis,Bru.a Sole,in suo cons.crim.nu.93.seq. An.
Gomez var.resol.tomo 3.rub.de tort.reo.nu.7. Sua-
rez in comm.opi.litera T.num.199. Mascar de prob.
lib.2.concl.894.num.5.et li.3.concl.360.num.5.et I-
latius dicam hoc eodem tit.in suo loco,videlicet inf.
q.37.nu.58.et seqq. Ergo nisi semiplena probatio sit
perfecta,inditium ex ea non oritur ad torturam cum
226 certum sit in iure quod vnus testis de visu regulari
ter facit semiplenam probationem , vt bene probat
Anto.Gomez,vbi sup.rub.de proba.delict.capit.12.
nume.secundo, sub. ver. animaduertendum tamen,
ibi, *aliud est semiplena probatio, &c.* Nec mihi placet in
227 hoc eorum sententia , qui distinguendo inter cau-
sam ciuilem et criminalem dixerunt,quòd ea quę in
ciuilibus faciunt semiplenam probationem,illā non
228 faciunt in criminalibus : Et quod propterea testis
vnus qui in ciuilibus facit semiplenā probationem ,
sed,tātum modo inditium, sicuti senserūt Cy. in l.fi.
C.de q.et in l.si quis,C.ad l.Iul.maies.Bal.cōs.164.n.
6.volum.3.Alex.cōs.89.nu.7.vol.3.Blanc.de indi. ad
l.fi.ff.de q.nu.325.Ant.Albert.in trac.de agnos.asser.
catho.et hær.q.34.nu.39.et alij plures relati per Viu.
in comm.opi.verbo,testis vnicus de visu,num.2.seq.
229 Horum.n.opinio non vr̄ substantialis in iure,et cō
tra prædictos aperte tenuit glo.in d.l.si quis,in verbo
coniectus,C.ad l.Iul.maiest.vbi expresse dixit,quòd
vnus testis in eo crimine facit semiplenam probatio-
nem.Item Ang.in l.2,num.2.C.de q. vbi quod vnus
testis deponens de veritate facti,facit semiplenā pro-
bationē,et inditiū ad torturam, vt bene probat Ant.
Gomez.vbi sup.relatus,sub d.ver.Animaduertendū
tamen,gn̄aliter dicens,ꝙ semiplena probatio induci
tur per vnum testem fide dignū,et oī exceptioni ma
iorem,qui deponat de delicto per visum,vel aliū sen
sum corporem,sequit̄ Meno.de præsump.l.1.q.89.n.
7.immo secundū Franc.Cason.in trac.de indi.in suis
quæstionibus,capit.6. rub.de non torquendo per in-
ditia,nisi plene probata,numero octauo , vnus testis
de visu. non est propriè inditium maleficii , sed se-
230 miplena probatio . Si † enim duo testes etiam
in criminali causa faciunt plenam probationem ,
vt in leg. vbi numerus, ff. de testibus, et in l. Theo-
pompus,

pōpius, ff. de dote præleg. & in l. 1. §. fi. ff. quemadmo-
testa. aper. & in c. in omni negotio, extra de testib. &
in c. ex insinuatione, de procur. & in ca. fi. de success.
ab intesta. ita pariter, & vnus in criminalibus faciet
semiplenam probationem, prout hoc fundamento,
ita etiam tenet glo. ordinaria in glo. pen. in l. admo-
nendi, & ibi Bartol. numero 36. Iason. numero 147.
* & *communiter Doctores, ff. de iureiur. item alia
glos. in l. bonæ fidei, in glo. fin. & ibi Bald. & etiam
communiter Doct. C. de reb. cred. & ita se habere
communē opinionem testatur Bonac. in suis com.
opi. par. 2. versic. inditium est minus, in fine, fol. mihi
36. col. 1.
231 Concludo igitur, † quod siue agatur de inditio
proximo, siue etiam de remotis; tortura nunquam
potest infligi, nisi ex dictis inditijs resultet semiplena
probatio. si. n. dubitabitur, an reus possit torqueri ex
depositione vnius testis super veritate delicti, ex tūc
nunquam dictus reus torquebitur, nisi idem testis
concludenter deponat, & nisi etiam sit omni exce-
ptione maior. d. l. maritus, ff. de q. cum alijs supra alle
gatis, & sic semiplena probatio debet esse perfecta:
si vero dubitetur de infligenda tortura ex inditijs re
motis, & tunc pariter nec ea infligi poterit, nisi illa
inditia sint talia, quod in Iudicis animo constituant
semiplenam delicti de quo quæritur probationem.
Et an talis semiplena probatio ex dictis inditijs orta-
tur, nec ne, id Iudicis arbitrio, cum certa regula in eis
232 dem inditijs dari non possit, remissum fore do. † Et
† ita forte declarandam arbitror illam * communem
Doctorum sententiam de qua, & infra hoc eodem
ut latius dicam in seq. q. in vltima limitatione, n. 192.
seqq. ꝙ scilicet inditia ad torquendum sint iudici ar-
bitraria, vt intelligi dēat, non ꝙ absolutè iudicis arbi
trio remissa sint, sed dummodo semiplenam con sti-
233 tuant probationem, vt supra declaraui. † Et in hoc
aduerte, quod licet Ang. in l. a. num. 2. in fine. C. de q.
dixerit, ꝙ nūq̄ inducitur semiplena probatio ex argu
mentis, et coniecturis, & sic ex inditijs remotis: eius
tamen dictum, vel non est verum simpliciter, vel sal
234 tem non militat quo ad effectum torturæ. † Nam
plura argumenta pluresuè coniecturas, vel præsum-
ptiones coniungi ad effectum torturæ infligendæ, &
sic perficere semiplenam probationem, scripserunt
Alex. consi. 65. in fine, vol. 1. et cōsil. 41. pariter in fine
vol. 2. Soc. cons. 54. col. 1. vol. 1. Cep. consi. cri. 32. nu.
16. Gram. decis. 34. numero 35. & cons. 3. nu. 6. Ias. in
l. admonendi, numero 69. ff. de iure iur. Gig. de crim.
lęsæ maiest. lib. 2. rub. Quom. et per quos crim. lęsę
maiest. prob. q. 25. in fine, Bru. de indit. et tort. 1. par
q. 2. numer. 6. Menoc. de pręsump. lib. 1. q. 40. nume.
235 9. † Imo etiam quandoque coniungi etiam ad effe-
ctum condemnandi in pęnam extraordinariam, et
pecuniariam, licet secus in corporalem, & ordinariā
scripserunt idem Cepo. d. cons. cri. 32. nu. 16. Gram.
d. cons. 3. numero 18. Clar. in pract. §. fi. q. 63. sub vers.
tu scis, Menoc. d. q. 40. nu. 13. in fine, et q. 41. n. 10. Ma
scard. de proba lib. 3. conclu. 1223. numer. 30. et 31. et
latius infra dicā, sub tit. de reo confesso, et cōuicto.
236 INDITIVM Differt † à præsumptione, quia
est minus ipsa pręsumptione, secundum Bald. in l. 2.
q̄ incipit, excusatur, in prin. vers. extra quęro ff. de ex
cus. tuto. Aym. cōs. 35. nu. 17. Conrad. in pract. tit. de
nega. crim. et torm. nu. 18. fol. mihi 291. col. 2. in fine,
Petr. Ant. à Petra in tract. de fideic. q. 9. nu. 78. ad finē,
vers. et sic secundū Bal. et nu. 124. et seqq. ubi ex Bal.
in loco citato duplicē recipit huius cōclusionis ra-
tionē. primo quia pręsumptio probat absq; eo, quod
probetur, et sic est probatio non probata: inditia ve-
rò sunt probatio probata, et non probant, nisi probē
tur, l. fina. in princ. ff. de q. Secūdo, quia pręsumptio
tangit directè factum probādum, inditium verò tan-
git indirectè.
237 Contra, † quod immo præsumptio sit minus, quā
inditium, tenuerunt post alios quos allegant, Natta
cons. 499. post numerum 7. volum. 3. Nouel. in prac.
crim. in prin. rub. inditia quę præcedere debēt, num.
48. fol. mihi 39. Roland cons. 37. num. 17. seqq. vol. 1.
Matth. Bru. inter consilia crim. diuersō. cons. 155. nu.
82. volum. 2. in fol. Io. Mar. Mouri. in sua reg. crim. 10.
num. 3. ver. Primo amplia, Brun. à Sole in suo consi.
crim. nu. 61. Mascar. de prob. li. 1. q. 10. num. 14. Iosep.
Ludo. concl. 45. ver. & est maxime notandum, Ant.
Alber. in trac. de agnoscen. assert. catho. & hær. q. 34.
post num. 38.
238 Vbi † eam huius contrariæ opinionis affert ratio-
nem, quia s. præsumptio est cognitio ex circunstātijs
resultans, c. ex studijs, extra de præsump. inditium ve
ro est quoddam intellectuale veritatis eliciendæ ex
aliqua singulari circumstantia, l. inditia. Codic. de rei
vendicat.
239 Pro † concordia distingue altero ex duob. modis,
vel quod prima opinio procedat in præsumptione iu
ris, quæ est plusquam inditium: Secunda autem in
pręsumptione hominis, quæ est minus quā inditiū,
sic. n. in praesumptione hominis loquuntur Docto-
res nuper citati pro d. secunda opinione, & ècōtra in
praesumptione iuris loquūtur alij Doctores citati p
prima opinione, & expresse sic distinguēdo materiā
declarant Pet. Ant. a Petra, d. q. 8. num. 83. & Albert.
vbi sup. d. num. 38. in fi. ver nisi intelligamus Baldum
de praesumptione iuris, nec dissentit Menoc. de prae
sump. lib. 1. q. 7. nu. 6. in fi. & seq. vel dicas quod prima
opinio procedit in inditio leui, & non sufficiente ad
torturam, secunda autem in inditio, & ad torturā suf
ficiente, secundum eundē Meno. d. q. 7. nu. 17. & Pet.
Ant. à Petra, d. q. 9. nu. 134.
250 INDITIVM Differt etiam à suspitione, tan-
quam causa a causato, quia ex inditijs oritur suspicio
secundum Capram in suis cōclusionib. in trac. de no
torio, in praefatio, nu. 15. in fi. vbi quod ex inditijs Iu
dex venit in suspicionem, &c.
241 PRAESVMPTIO Est minus quàm probatio,
Clar. in prac. q. 20. circa princi. sicut illum refert Ma-
scar. de prob. lib. 1. q. 10. nu. 14. vbi dixit, quod praesum
ptio in genere sumpta est minus quam simplex pro-
242 batio, & hoc non habet difficultatem, quia in qui-
busdam casib. vt suo loco dicam, ex plurib. praesum-
ptionib. oritur probatio, immo pręsumptio est etiā
minus quā semiplena probatio, vt per eundem Cla.
d. q. 20. circa prin. & illum pariter refer, & sequit Pet.
Ant. à Petra in trac. de fideic. q. 6. num. 75.
243 PRAESVMPTIO Differt in multis à fictione,
& differentias inter fictionem, & praesumptionem
plures videre poteris post antiquiores apud Iason.
in l. si is qui pro emptore, nume. 168. ff. de vsuc. Eue-
rardū in Cēturia legali, ī loco a fictione, & post istos
apud Menoc. in trac. de praesump. lib. 1. q. 8. 9. & 10.
Vbi ēt reperies, an & quādo praesumptio cum fictio
ne concurrere possit, & quib. verbis denotetur fictio
& quib. praesumptio, & inter alias differentias a Do
ctorib. consideratas inter praesumptionem, & fictio
nem, duas tantum principaliores referam.
244 Quartum prima est, vt fictio cadat super re certa
& non vera, praesumptio autē super re dubia, & quę
pot esse, et non esse vera, et sic fictio nunquam cōue
nit cū veritate, praesumptio vero sępe, ad gl. in l. vni-
ca. §. accedit, in verbo, praesumitur. C. de rei vxo. act.
Gand. in tit. de p̄sump. et indi. dubitatis, nu. 33. Gem.
et Turrecrem. in cap. ferrum, 50. dist. Alex. cons. 358.
nume. 7. lib. 2. But. & Fely. & in c. quanto, nume. 2. de
præsump. Ias. in d. l. si is pro emptore, eod. nume 268.

ff.de vsucap. Cur.cons.quarto,nume.15.Bero.in c.at
si clerici,in princ.num.110.extra de iudic.& cons.19.
nume.14.lib.2.Euer.in d.loco a fictione,num.quin-
to,refert,& sequitur Menoch.d. q.8.num.10 & nu-
me.2.& seqq vbi bene hanc differentiam explicat,se
quitur etiam Pet. Anto.à Petra in d.tract.de fideicō.
q.9.num.88.Ioseph.Lud.concl.45.vers.Quamuis sit
differentia.

245 Secunda est differētia† inter præsumptionem &
fictionem ex præcedenti fluens, quòd fictio directè
nunquam admittit probationem in contrarium, se-
cundum glo.in cap.2.de arbi.in 6.& scripserunt Bal.
in l.ordo,num.2.in fi.C.de exequu.rei iud.Soci.in l.
cum auus,num.73.ff.de cond.& demonst.Fely. in c.
quanto,num.2.de pręsump Alc.in tract.de præsum.
in prelud.par.3.quęstio.4.Euer.in d Cent.legali,d.lo
co à fictione,nume.4.in fin.Menoc.de præsump.lib.
1.q.8.nu.11.seq.Pet.Ant.à Petra in tract.de fideic.d.
q.9.num.89.

246 Præsumptio† autem siue sit hominis,siue sit iu-
ris,probationem in contrarium admittit,c.proposuit
sti,ext.de prob.Bar.in l.possidetis,nu.13.C.de proba.
& in l.sciendum,num.9.& ibi etiam gl.ff.de ver.obl.
Spec.in titu.de proba.§.species,nu.4.Ias.in l.licet Im
247 perator,nume.4.ff.de leg.1.† & etiam præsumptio
iuris & de iure,licet regulariter non admittit proba-
tionem in contrarium,l.antiquę.C.ad Velle.l.à diuo
Pio.§.si pignora,ff.de re iud.Spec.in tit de præsump.
§.species autem,num.5.ver.necessaria,gloss.& Doc.
in l.fi.in princ.ff.quod met.cau.Soci.reg.384.in prin.
cum alijs allegatis per Mascat. de prob.lib.1.conclu.
* ta 22.nume.1.vbi quod ita vno ore tradunt * omnes
248 scribentes,& per Meno.de præsump.li.1.q 60.† Ad
mitti tamen eam probationem quæ ex confessione
patris resultat,secundum glo.in Auth.de ęqual. dot.
§.aliud,§.& in l.in contractib.in verbo,nullo modo
C.de non num.pec.Mars.in l.1.§.ad quæstionem,nu.
† 36.ff.de q.& est * communis,vt per Abb.in ca.is qui
num.5.de spons & per Fely. in c.quanto,nu.3.ext.de
pręsump.cum alijs relatis per eundem Masc.d. cōcl.
1222.num.11 & seq.& per Meno.vbi sup.q.61 & 62.
249 vbi de materia.† Et tamē fictio,nec etiam hanc pro
bationem ex cōfessione partis resultantem admittit
vt per præallegatos sup.nu.245. ac in specie per Pet.
Ant.à Petra,d.q.6.co.nu.9.

250 Et ad permissa aduerte,quod hoc ideo dixi,quod
fictio directè nullam admittit probationem in cōtra
rium.quia per indirectum potest probari etiam con
tra fictionem duobus modis,de quibus per Soc. sen.
in dicta l.cum auus,dicto nume.73.ff.de condi.& de
monst.& per Soc.iun.in l.4.§.Cato,nume.136. ff. de
verbo.obliga. quos sic refert Menoch. de præsump.
d.q.8.num.14.

251 SVSPITIO à præsumptione† differt, quia mi-
nus est,quam ipsa presumptio,Dec.cōs.575. num.5.
& post Bart quem allegat,Gab.lib.7.de crim.concl.
9.num.3.Natta cons.358.num.12.lib.2.Cęph. cons.
387.num.20.volum.2.Nouel.in prac.crim.in princ.
rub.inditia,quæ præcedere dicunt,post num.48. fol.
mihi 36.Pet.Ant.à Petra in trac.de fideic.q.9.nu.107.
ad fin.& ꝙ suspitio sit minus præsumptione probatē
252 triplici ratione.† Primo,quia ex multis suspitionib.
conficitē vna præsumptio,Bald.& Sal.in auth.si quis
ei,in fi.C.dę adulter.Brun.de indit & tort.par.2.q. 8.
nu.4.Rip.in l.admonendi.num.90.ff.de iureiu.Dec.
cons.175.num.5 ad finem, & d. cons.575.pariter nu.
5.Natta cons.174.nu 8.Mantica de coniectu.lib.1.ti.
2.rub. coniectura in quot species distinguatur,nu.5.
ver.quia multę suspitiones,Menoc.de pręsump. lib.
1.questio.7.num.54.Pet. Ant.à Petra,d.quęs.9.num.
106.& nume.107.in fine,vers. quod puto procedere,
& versicu.Immo ad faciendum vnam suspitionem,
& nume.111.

253 Secundo,† quia suspitionis verbum tantum ho-
mini conuenit,suspitio.n.ab homine inducitur.Prę-
sumptio aūt cōuenit homini,& legi quia vt sup.pro
baui,pręsumptio alia est hominis,alia iuris,alia autē
254 iuris & de iure,Nouell.d.nu.48.in fi.† Tertio,quia
ad inducendum pręsumptionem euidentiora requi
runtur inditia quam ad inducēdum suspitionem,cū
primo quis suspicetur,& deinde pręsumat,prout cō
siderauit Arnal.Albert.in tracta.de agnosc.assert.ca
thol.& heret.quæstio. trigesimaquarta,numero 45.
ex Bartolus Salycet. & Alberic. in locis per eum al-
legatis.

255 CONIECTVRA † Differt à semiplena proba-
tione,quia minus est quam semiplena probatio, vt
per Cur.in l.admonendi,nu.289.ff.de iureiu.vbi pp-
ea reprobat Angelum contrarium tenentem in Au
then.de fi.instr.in §.sed si instrumētum,in fi.sed pro
concordia melius dicas,quod coniectura remota, &
non violēta est minus,quam semiplena probatio,&
etiam ꝙ sint plures coniecturę remotę,& leues,non
inducunt semiplenam, probationem,secus autem si
coniectura sit proxima & violenta,quia violenta cō-
iectura non distat à iuris pręsumptione,& coniectu-
rę plures bonę faciūt semiplenam probationem, &
bent vim vnius testis,ex Bal.in cons.380.tres sunt ca
256 sus,nu.5.par.5.† Et probatio quę ex pluribus conie
cturis resultat,dicitē euidentissima(intelligēdo de bo
nis,& proximis coniecturis)Cast.in consil.74.par. 2.
Ias.in l.qui filiab.§.1.num.9.ff.de leg.1.cum alijs rela
tis per Pet.Ant.à Petra in tracta.de fideic.q.9.n.100.
iuncto nu.93.seqq.vbi sic in proposito distinguendo
concordat Ang. & Curtij cōtrarias pręedictas opinio
257 nes,immò coniectura non solum est minus,quam
semiplena probatio,sed etiam minus quam pręsum
ptio secundum Petram ibi.num.98. vers.& ex his pa
258 tet & facit ratio,quia ex coniecturis nascitē pręsum
ptio,secundum Gram.dec.28.nu.21.refert.& sequitē
Petra,ibid.nu.100.ad finem vers.et sicut ex plurib.et
probatē expresse ex diffinitione pręsumptionis supra
t adita,num.93.dum dixi,hominis pręsumptionem
esse mentis cōceptum ab aliqua probabili coniectura deductū,
et sic ex coniectura deducitur praesumptio,et primo
quis coniecturatē,deinde praesumit,prout etiam con
siderauit Mantica in trac.de coniec.lib.1. titu.1.rub.
coniectura vnde dicatē,et quid sit,nu.5.vers. similiter
259 praesumptio,† et quod coniectura, et praesumptio
differātē in effectu inter se, tradidit magistraliter Bal.
in l.ea quidē.C.de accus.et sequitur Petra,d.nu.100.
ver.differunt enim ista.

260 ARGVMENTVM † Differt à praesumptione,
quia est minus,quam praesumptio.Masca.post Bal.
quē allegat,de prob.lib.1.cōcl.137.nu.4.ad fi.vbi.pp
ea infert quod in crimine assassinij in quo sufficiunt
probabilia argumenta,testis de auditu plene probat,
quia cum talis testis faciat de se praesumptionē,mul
to magis faciet argumentum,quod est minus,quam
261 pręsumptio,vt ibi per eum,immo etiam quod ar-
gumentum sit minus,quam suspitio , et quod ex ar-
gumentis oriatur suspitio,per textum in c.licet extra
de prob.scripsit Capra in suis conclusionibus in trac.
de notorio, in praefat. numero 14.in fine, A signo
262 autem argumentum differt,sicut pars à toto, quia
ex plurib signis aliquando conficitur argumentum,
Procula,ff.de prob.Meno.de praesump.lib.1.quaest.
6.nume.6.et 7.

263 PRO Complemento et resolutione propositae
qōnis facias vnam notabilem conclusionem,ꝙ licet
praemissa verba,inditium,praesumptio,argumentū
et reliqua de propria et stricta significatione inter se
differant,

differant, promiscue tamen in iure nostro, ac etiam per Doctores, sępissimè capiuntur, & vnum pro alio nuncupatur, pro vt discurrendo singula fere prædicta verba bene adnotauit Nouel. in pract. cri. in princip. rub. inditia, quæ præcedere dicunt, post num. 34 ver. maiores nostri, & ita se habere † communem practicam totius mundi testatur Ioseph. Lud. in suis conclusionibus concl. 45. vers. nihilominus excommuni, &c. refert Mascard. de proba. lib. 3. conclusio. 1223. nu. 39.

264 INDITIVM † Itaque & præsumptio, vnum pro altero quandoque poni apertè fuit de mente Gandini in rub. de pręsump. & indit. Nouel. in practi. cri. in prin. rubr. inditia, quæ pręcedere debent, d. nu. 34. co. ver. maiores nostri, litera C. fol. mihi 28. in medio, Alex. cons. 24. nu. 8. vol. 6. vbi inditium præsumptionē vocat, refert Mantica in tract. de coniect. lib. 1. titu. 2. rub. coniectura in quot species distinguatur, num. 5. vers. sed inditium, Cason. in pract. c. 7. nu. 2. quem pariter refert, & sequitur Ioseph. Ludo. d. concl. 45. sub vers. & est maxime notandum, vbi propterea infert, quod sicut in pęnam pecuniariam quis potest ex pluribus præsumptionibus condemnari, secundum † cōmunem Doctorum opinionem de qua ibi testatur, ita etiam poterit condemnari ex pluribus inditijs & & argumentis, quia inditium denominatur etiā præsumptio nec dissentit Menoch. de præsump. lib. 1. q. 7. num. 10. Vbi quod quando inditium est receptum & approbatum à lege, illud nominat eadem lex pręsumptionem, vt in l. qui in adulterijs, & ibi glo. C. de adulter. & scribit Bru. in trac. de indit. & tortur. par. 2. c. 8. nu. 3. adde & pro eadem conclusione, Pet. Ant. à Petra in tract. de fideicom. q. 9. num 90. in fin. vers. & pręsumptio æquipollet inditio, & num. 127. vers. verum est, quod Alex. &c. Mascar. de proba. lib. 1. q. 14. num. 9.

265 INDITIVM † Etiam & suspitio vnum pro altero in iure nostro ponitur, vt in l. absentem, ff. de poenis, ibi, *sed nec de suspitionibus debere aliquem damnari Diuus Traianus Aufidio Seuero rescripsit*, & in l. fin. ff. de q. ibi, nam quæstio de eis habenda non est nisi suspitionibus arguantur, & per ista iura ita firmarunt Ange. in l. cum cognitionaliter, post nu. 3. C. eo. tit. de q. Nouel. in pract. in princ. num. 34. sub d. ver. maiores nostri, folio mihi 28. litera B. Bru. de indit. & tort. 1. par. q. 1. ad fi. num. 5. ver. interdum nominantur suspitiones, Aymo. cons. 35. num. 17. Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. num. secundo, Corn. cons. 101. num. 18. lib. 2. Mascard. de prob. lib. 1. q. 15. numero 6. Menoch. de pręsump. lib. 1. q. 7. nu. 18. vbi ex Corneo in loco supra citato affirmat inditium à suspitione differre.

266 INDITIVM † Pariter nominatur coniectura, & non sine ratione, quia coniectura nascitur ex probabilibus, sicut & inditium, ex sententia Baldi in l. nō hoc, C. vnde legit. & in rub. C. de probat. nu. 4. & coniecturam idem esse quod inditium, rusticosque Papienses appellare inditia coniecturas, scripsit idē Bal. in l. 1. col. um. 3. vers. Vnde quæritur, C. de priuileg. faciunt scripta per eundem Bal. in l. 2. in princ. ff. de excusat. tut. dum voluit quod coniectura æquè indirectè tangit factum probandum, sicut inditium, sed apertius hanc probauit cōclusionem Cur. sen. in l. admonendi, nu. 200. ff. de iureiur. expaesse dicens quod coniectura & inditium sunt synonima, refert hos & sequitur Menoch. de pręsumpt. lib. 1. q. 7. numero 21. seqq. & coniecturam sicut pręsumptionem posse inditium nominari ex Bal. in l. si constante, §. si maritus, in fine, ff. solu. matrim. ex Corn. in cons. 329. numero 38. lib. 1. & ex Fely. in cap. si autem, numero 3. extra de rescrip. probauit Mascar. de probatio. lib. 1. d. quæst. 14. num. 9. & idem etiam ex gl. per illum textum in l. cum citra & ibi Bald. C. de iure dotium, & per tex. in l. instrumenta, C. de probat. dixit Mantica de coniectu. lib. primo, tit. 1. rub. coniectura vnde dicatur & quid sit, post num. 5. ver. Coniecturę autem, Pet. Ant. à Petra in tract. de fideicom d. q. 9. num. 98. quod inditium & cōiectura sunt synonima, & idem significant.

267 INDITIVM † Item aliquando argumentum in iure nominatur, vt in l. 1. in prin. ff. de q. ibi, *cum suspectus est reus, & alijs argumentis, &c* glo. inditia, §. idem Cornelio, C. de rei vendica. ibi, *causam argumentis examinandam*. l. militem, §. oportet, C. de quest. ibi. *sed argumentis primum*. Et in l. vnius, §. 1. ff. eodem, ibi, *reus euidentioribus argumentis*. per quę iura hanc firmarunt conclusionem Ang. in l. cognitionaliter, nu. 1. & post numerum 3. C. de q. Nouel. in pract. crim. in prin. inditia quę pręcedere debeant, post numerum 34. & post vers. Maiores nostri, Bru. de indit. & tortu. 1. par. quęstio. 1. nu. 5. Boss. de indit. & considerat. ante tort. num. 2. Ioseph. Lud. in suis conclusionibus, d. concl. 45. versiculo. Et est maximè notandum, in fi. Masca. de prob. lib. 1. q. 15. num. 5. Menoch. de pręsumpt. lib. 1. quæstio. 7. nume. 20 in fine, vbi ex Cicerone, in tertia, oratione in Catilina, argumenta sceleris inditia appellat.

268 INDITIVM † Adminiculum, & circumstantiam quoque inter se confundi, per l. fina. C. fam. erciscun. scripserunt Bald. ibi, numero septimo, Capra in suis conclusionibus, in tracta. de notorio, in præfatione, numero 19. versiculo latè verò inditium adminiculatur. Petr. Ant. à Petra in tracta. de fideicom. d. quęstio. 9. numero 120. in fine, & numero 138. vbi etiam in idem allegat. tex. in l. milites, §. oportet, ff. de quæstion.

269 INDITIVM † Et signum pariter idem esse, & vnum pro altero accipi, scripsit Menoch. de arb. quęstio. libro secundo, casu 270 num. 7. vbi quod inditia appellamus ea quę Latini signa appellāt, & idem repetijt in tract. de pręsumpt. libro primo, quęstio. sexta, numero 10. & quęst. 7. numer. 12. & post num. 31. Bru. de indit. & tortura, par. 2. quęs. 8. nu. 3. vers. Quanto notab. vbi quod in criminalibus inditium ponitur pro signo maleficij. Quod intelligas impropriè, non autem propriè, vt per Menoch. d. quæstion. septima, numero 11.

270 INDITIVM † Etiam quandoque in iure accipitur pro probatione, l. 1. §. diuus Seuerus, ibi, *si nulla probatio. ff. de q. & in l. 1. ibi, tametsi alys quoque probationibus fides ueritatis inuestigetur, & in l. quoties, ibi si alijs probationibus ueritas illuminari non possit*. C. eodem titulo de quęstio. per quę iura ita affirmarunt Brun. de indit. & tortu. parte prima quęst. 1. sub numero quinto Nouel. in pract. in prin. rub. inditia quę pręcedere debent, post numerum 34. & post vers. Maiores nostri litera D. fol. mihi 28. in fine. Capra vbi supra, num. decimosexto versiculo quandoque tamen probationem facit, vbi adducit alia iura. Boss. in titulo de indi. & considerat. ante tortu. nume. 2. Mascard. de prob. lib. 1. q. 15. num. 7.

271 PREASVMPTIO † Item & argumentum idē sunt, secundum Gand. post Goffredum quem allegat in titulo de præsumpt. & indit. dubitat. post nu. 12. Et est mente Clari in pract. q. 20. in prin. versiculo & huiusmodi inditia, ibi, *si uero magis urgeant, ordeiem posse dici præsumptiones siue argumenta*, & sic nō videtur facere differentiam inter præsumptionem & argumentum, Gram. decis. 28. num. vigesimotertio. Vbi post Innocentium, quem allegat, dicit quod argumenta dicuntur perspicuę præsumptiones, refert & sequitur Petr. Anton. à Petra in tracta. de fideicommiss.

miss.questrion.nona, numero 117. versic. & hanc diffinitionem.

273 PREASVMPTIO † Et suspitio pariter idem sunt secundum Menochium de presump. lib. 1. q. 7. num. 45. in fine, vbi secundum Alex. de Ales, in summa, par. 3. quæst. 45. nullam affirmat esse differentiã inter præsumptionem, facit Bal. in l. 1. numero trigesimoseptimo, C. qui accusa. non pos. dum concludit quod ad hoc vt quis inter reos recipiatur, requiritur quod aliqua iudicis suspitio, & presumptio laboret contra eum, & quod ex presumptionibus & suspitionibus grauetur eius cõditio, & sic tacitè sentit quod presumptiones & suspitiones sonent in idem, sicut sic ponderando dicta Bal. bene demonstrat Pet. Anto. à Petra in tract. de fideicom. dicta quest. nona nu. 204. & seqq. Vbi tamen declarat hanc cõclusionem procedere, dummodo suspitio sit vehemens, aliter secus.

273 PRAESVMPTIONEM † Et cõniecturã idem. etiam esse & quandoque vnum pro alio in iure accipi probatur in l. vtrum, & ibi gl. ff. de dona. inter vir. & vxor. & in l. vnica, vbi etiam glos. in verbo coniectura, ff. si tab. testam. extab. per quæ iura ita scripserunt Soc. sen. in l. cum auus, numero septimo, ff. de condit. & demonstrat. affirmans coniecturam significare præsumptionem, Mantica de coniectur. lib. 1. titulo primo, rub. coniectura, vnde dicatur, & quid sit, numero tertio, Vbi quod licet coniectura a presumptione distinguatur, secundum aliquos in specie adnotauit Rom. in l. 1. nume 7. circa medium, C. dè testam. milit. nõ tamen impropriè præsumptio etiam coniectura dici potest, & Manticam refert, & sequitur Mascard. de proba. libro 1. quest. 14. nume. 2. & nume. 8..

274 CONIECTVRA † Et signum, nota, vel vestiũ vnum & idem esse colligitur ex traditis per Menoc. de præsumpt. lib. 1. q. 6. nu. 0. & q. 7. post nu. 31. dum dixit, quod illud quod Rhetores, ac Latini signũ appellãt, a nostris inditium, vel coniectura, vel nota, vel vestigium appellatur.

275 CONIECTVRA Rursus † potest etiam dici adminiculum, post Bald. Fel. Cor. & alios quos allegat scripsit Mantica de coniectur. lib. j. titu. j. rubrica coniectura vnde dicatur, & quid sit, refert, & sequitur Mascar. de prob lib. j. q. 14. num. 9.

279 SVSPITIONEM Et † argumentum, idem esse per l. fina. ff. de quæst. scripsit Ange. in l si cognitionaliter, C. de q.

277 ARGVMENTVM Autem † etiam pro quacũque probationis specie accipi per text. in l. 2. C. quorum appella. non recipi, ibi, aliis quoque argumentis, & in l. 2. §. eiusdem quoque versiculi. Quę argumenta, ff. de tesibus, et post Aretin. quem allegat in rub. extra de proba. tradidit Mascard. de prob. libro j, q. 2. numero 10.

Longius quam putabam in hac terminorum discussione calamus scribẽdo me forsan protraxit, sed hæc scire quandoque lectorem non pœnitebit. Nõ enim, credo alibi, materiam hanc sic reductam reperies. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Tortura non legitimis præcedentibus inditiis inferri regulariter non potest. Quando hoc verum sit, & quæ dicantur in proposito legitima inditia, & in discussione huius quæstionis dilucidentur etiam infrascriptæ dubitationes, an scilicet, & quomodo inditia sint iudici arbitraria, an iudex in atrocissimis possit iura transgredi, an reus non respondens, vel non præcise respondendo possit torqueri. an confessus vnum furtum, vel delictum possit de aliis interrogari pariter & torqueri. Quomodo puniatur iudex indebite aliquem torquẽs an & quando vnus testis de visu faciat inditium ad torturam, & quot & quales requirantur testes in probatione inditiorum.

SVMMARIVM.

Tortura inferri non potest non legitimis præcedentibus inditiis, nu. 1. & seq.

Iudex non debet inchoare à tortura, nu. 2.

Inditia ad torquendum debent esse verisimilia, probabilia, non leuia, aut perfunctoria, sed grauia, & vrgentia, certa clara, imò & luce vt aiunt meridiana clariora in tantum, ut iudex sit nõ solum quasi certus de delinquente, sed vt nihil aliud sibi desit, quam eiusdem delinquentis confessio, nu. tertio, & sequentibus.

Tortura tractat de salute hominis, num. 3.

Inditia ad torquendum debent esse non dubia, non æquiuoca, & quæ multipliciter interpretari possunt, sed concludentia, & ad delictum inferentia, nu. 9. seqq.

Inditia non possunt sumi ex iis, quæ ex accidenti contingere solent. nu. 7.

Inditium malum non potest sumi ex actu bono. nu. 8.

Inditium ad torturam non potest sumi ex verbis dubiis, & obscuris, nu. 9.

Inditia ad torquendum debent esse proxima delicto, nec sufficiũt remota, numero decimo, sed contra, numero undecimo, & sequent.

Testes ut super inditiis ad torturam probent, debent deponere de uisu, uel de ipso delicto, alias non noceat, num. 10. in fine, declarat, vt in num. 12. in fi.

Inditia remota debent probari per duos testes, numero 13. seq. & numero 14. vbi ampliat etiam in crimine hæresis, & numero 15. vbi ampliat etiam quod vnus testis sit omni exceptione maior, & numero 17. vbi ampliat etiam in crimine læsæ maiestatis.

Adminicula etiam leuia, & minima, sunt probanda per duos testes. nume. 15.

Testes inhabiles, & non omni exceptione maiores, an probent inditia remota, numero decimooctauo, sequenti, vbi latè de materia.

Inditia remota sunt probanda per testes omni exceptione maiores nume. 18. seqq. vbi referuntur, & respuuntur contraria, amplia etiam in atrocissimis, nume. 16. & nume. 20. seqq. Quid si deponunt verisimilia, numero 21. Quid si sunt plures testes, numero 22.

Testis minor facit quale quale inditium sufficiens ad inquirendũ non ad torquendum, nu. 25.

Testes inhabiles, & non omni exceptione maiores sufficiũt ad inquirendum, nu. 25.

Testes in criminalibus, debent esse omni exceptione maiores. nume. 29.

Testes inhabiles admittuntur in atrocissimis, numero trigesimoprimo intellige quo ad probandum delictum principale, non quo ad probandum circumstantias, & adminicula, numero 32.

Adminicula delicti non probantur per testes inhabiles etiam in atrocissimis, nu. 32.

Inditia ad torturam, an probentur per testes singulares, vide in num. 33. seq. vbi latè de materia.

Testes singulares non probant inditia remota, & propterea nõ faciunt inditium ad torturam, nume. 33. contra, nu. 34. & & 36. vbi præsertim si testes singulares sint notabiles, & probata vng Dic quod testes singulares faciunt inditium ad torturam, & cũ iunguntur tribus concurrentibus. Primo si sint idonei, & omni exceptione maiores. Secundo si deponant super proximis maleficio,

maleficio, secus si super remotis. Tertio si deponant super pluribus inditijs, secus si super vno vel duobus, ibidem, num. 37. 38. & 39.

Socij criminis duo faciunt inditium ad torturam, etiam quod sint singulares, nu. 35.

Testes singulares probant si ita iudici visum fuerit, numero 35. & seq.

Inditium proximum probatur per vnum testem, num. 41. contra nu. 40. distingue pro concordia, vt nu. 4.

Inditium proximum duobus modis à Doctoribus consideratur, num 42.

Inditia ad torquendum debent esse plura, & vnicum non sufficit, nu. 43. sed contra nu. 44. declara, vt in nu. 45.

Inditium vnicum remotum sufficit ad torturam alijs concurrentibus adminiculis, nu. 45.

Inditium vnicum quandoque sufficit ad torturam, quando est val de inferens delictum, vt in exemplis positis in numero 46. sequenti.

Confessio extraiudicialis facit inditium ad torturam, numero 47.

Furata res si penes aliquem reperiatur, facit inditium contra ipsum, nu. 48.

Inditia, an plura requirantur ad hoc vt reus possit torqueri, & an vnicum sufficiat, erit iudici arbitrarium, nu. 59.

Inditium oritur indubitatum ex eo, quod ex duobus rixantibus, & inuicem admenantibus vnus reperiatur vulneratus, vel occisus, etiam quod testes non deponant, se vidisse vulnerare, nu. 50. immo ex hoc solo inditio poterit deueniri ad condemnationem nedum ad torturam, num. 51. contra, nu. 52. Distingue, vt in num. 53.

Testis vnus de visu etiam alijs non concurrentibus facit inditiũ ad torturam, nu. 51. contra quod non facit inditium, nisi alia concurrant, nu. 55. declara, vt in nu. 56.

Testis vnus facit inditium ad torturam, etiam quod non sit omni exceptione maior, si alia conenirant adminicula, numero 56.

Testis vnus de visu non facit inditium ad torturam, quando eius depositioni aliqua coniectura resistit, nu. 57.

Testis vnus non facit inditium ad torturã nisi sit omni exceptione maior, sine macula, & inuulnerabilis, numero 58. licet aliqui contra, numero 61. Amplia vt nec inhabilis sufficiat etiã cum tortura, numero 56. Amplia etiam in crimine lesæ maiestatis, & alijs criminibus exceptis, num. 60. Limita primo in delictis occultis, & difficilis probationis num 62. contra nume. 63. Declara, vt in num. 64. Limita secundo in leui tortura, quæ potest inferri ex dicto testis non omni exceptione maioris d. nume. 64. Limita tertio, quando inquisitus est leuis vitæ, & malæ famæ, numero 65 sequent. Limita quarto in Iudice habente amplum arbitrium, quia & is torquere poterit ex dicto testis non omni exceptione maioris, numero 68. sed contra, numero 69.

Testis vnus ad hoc vt faciat inditium ad torturam debet directè & immediatè de ipso delicto deponere, secus si deponat de actu proximo ad delictum, nu. 70.

Testes inhabiles etiam in casibus, in quibus recipiuntur de iure non sunt integri, & omnis fidei, nu. 63.

Fama in genere iuncto alio adminiculo facit inditium ad torturam, nu. 6.

Testis infamis probat contra infamem, nu. 67.

Tortura non potest inferri, non legitimis præcedentibus inditijs, nec etiam à iudice habente liberum arbitrium, num. 71. 72. & 73. vbi infertur ad iudices criminales Reuerendissimi Domini Gubernatoris Vrbis.

Gubernator Vrbis, ac eius, iudices criminales non habent facultatem torquendi sine inditijs non legitimis, nu. 73.

Tortura nec etiam de Principis mandato potest inferri non legitimis præcedentibus inditijs, & si inferatur an iudex puniatur nu. 74. seqq.

Iudex qui torquet reum sine legitimis inditijs, non excusatur etiã quod id faciat de Principis mandato, nu. 74. sed contra, nu. 75 seqq. Prima opinio est verior, nu. 77. seqq.

Iudex Principi obediens excusatur, nu. 76. intellige in leuioribus non in atrocibus, in quibus non excusatur saltem à pœna extra ordinaria, nu. 78.

Tortura nec in atrocissimis potest dari non legitimis præcedentibus inditijs, nu. 79. seqq. cõtra nu. 85. seqq. prima opinio est verior declara, vt in nu. 88. seqq.

Iudex in atrocissimis potest iura transgredi, nume. 89. contra, numero 83. Data prima opinione, illa limitatur primo, vt nõ procedat nisi Principe consulto, nume. 84. Limita secundo, vt procedat quando constat de delicto, secus vbi solum qui imputatur, & sic in puniendo, non autem in procedendo, numero 90. licet alij contra, numero 87. Limita tertio, vt solum habeat locum in maioribus magistratibus, non autem in minoribus, numero 91.

Tortura sine legitimis inditijs non infertur, nec etiam in crimine assassinij, nu. 80. seq.

assassinij specialia non habent locum, nisi vbi iam constat de assassinio, nu. 81.

Tortura sine legitimis inditijs inferri non potest in criminibus exceptis, nu. 82.

Tortura debet esse grauior in delictis atrocibus, quam quæ in leuibus, nu. 89.

Tortura nec etiam in crimine lesæ maiestatis inferri potest sine legitimis præcedentibus inditijs, nume. 92. & seq. contra nume. 94. Declara, vt in nume. 95. vt videlicet leuiora requirantur inditia, quando agitur de tractatu, vel conspiratione cõtra Principem.

Tortura sine legitimis inditijs inferri non potest in proditione patriæ, nu. 93.

Tortura leuis non dicitur tortura, nu. 100. contra, num. 104. ad finem, & de materia nu. 96. seq.

Index sicut non potest sine inditijs torquere, ita nec etiam terrere vel leuiter torquere, numero 96 & 97 contra numero 58. 99. & 100. pro resolutione dicas quod iudex qui non potest torquere, potest verbaliter terrere hominem sagacem, & assuefactum carcerari, secus personam vilem & timidam, numero 101. & 102. sed non potest facere reum ligari, spoliari, vel duci ad locum torturæ, & multo minus eleuari, vel leuiter torqueri, nisi saltem in processu adsint legitima inditia ad terrendum, vel leuiter torquendum, numero 104. & 105.

Confessio facta metu tormentorum est nulla, sicut facta in tortura non præcedentibus inditijs. nu. 96. 97. & 104.

Confessio dicitur facta metu tormentorum, si reus ducitur ad torturam, vel ibi ligatur, vel spoliatur, numero 97. contrarium, numero 98. Prima opinio est magis communis, numero 104.

Confessio nõ dicitur facta metu tormentorum propter solas minas de torquendo, nu. 98. & nu. 102. licet aliqui contra, nu. 97. Declara, vt nu. 103.

Confessio dicitur facta metu tormentorum, etiam, quod sit facta in leui tortura sub numero 97. contra, numero 99. Prima opinio est magis communis, declarata tamen, vt in numero 105.

Tortura sine inditijs legitimis inferri non potest, etiam quod per eam sedaretur scandalum in populo, numero primo, in fine.

Seruus nec etiam torqueri potest non legitimis præcedentibus inditijs, nu. 106. Præterquam in nonnullis casibus specialibus numero 107. in quibus adhuc inditia requiruntur, sed leuiora dum. 108.

Tortura non potest infligi non præcedentibus inditijs etiam de cõsensu rei. nu. 109.

Confessio extorta non legitimis præcedentibus inditijs est nulla, & inualida, etiam quod sit millies ratificata, numero 110.

Iudex qui aliquem indebitè torquet, punitur, & tenetur in sindicatu, nu. 111.

Iudex qui dolo, & sine inditijs reum in tortura morientem torquet, punitur capitis, nume. centesimoduodecimo, & centesimodecimotertio.

Iudex qui indebite repetit in tortura reum, si in ea tortura decedat, pœna capitis punitur, nu. 113.

Iudex indebitè torquendo testes punitur, ac si indebite torqueret reum, nu. 114.

Iudex qui indebite reum torquet, punitur etiam quod ipse reus fateatur delictum pro quo torquet, punitur etiam quod ipse reus fateatur delictum pro quo torquetur, num. 115. seq.

Delinquens aut quid illicitum committens puniendus est etiam, quod ex illo illicito sequatur bonum, nu. 116.

Iudici indebite reum torquenti impune resisti potest, numero 117.

Iudex qui aliquem indebite torsit si occidatur à torto, occidens nō punitur pœna morti, sed alia mitiori, nu. 118.

Index indebite torquens reum punitur etiam quod fuerit protestatus de morte sequuta, nu. 119.

Iudex qui non dolo, sed culpa, & per imperitiam aliquem indebite torquet, non punitur pœna mortis, sed alia mitiori, etiā quod is tortus in tormentis obierit, nu. 110. & 121. vbi quod in dubio in iudice præsumitur isto casu potius culpa, & imperitia, quam dolus.

Iudex errans in iure, an præsumatur in culpa, vel in dolo, numero 121.

Iudex qui indebitè reum torsit excedendo in tortura aliquibus ex cedentibus inditijs, sed non sufficientibus, non tenetur pœna mortis etiam quod tortus in tormentis decesserit sed alia mitiori iudicis arbitrio, nume. 122. Nisi dolo malo excesserit, quia tunc punitur pœna mortis, etiam quod aliqua adessent inditia, num. 123.

Iudex indebite torquens aliquem non punitur pœna mortis, sed alia mitiori, quando tortus non decessit, sed puta fuerit aliquo membro debilitatus, nu. 124. & 125. Vbi etiam quod propter debilitatem tenetur ad damna, & interesse, contra, nu. 126. cōcorda, vt in num. 127. sed prima opinio seruatur de consuetudine, nu. 128. seqq.

Affectus de iure communi punitur eadem pœna etiam nō sequuto effectu, numero 129. secus de generali consuetudine, numero 130.

Iudex qui legitimis præcedentibus inditijs aliquem torsit, nulla pęna punitur si casus is tortus obierit in tormentis, numero 131.

Iudex in dubio non præsumitur, nec in dolo, nec in culpa, nec in excessu, quando reum torsit, ideo contrarium dicenti incumbit onus probandi, nu. 132.

Dolus in dubio non præsumitur, nume. 133.

Iudex & officialis semper habet pręsumptionem pro se, numero 134.

Iudicis dolus, culpa seu excessus a tortura inflicta reo, an quando & ex quibus præsumatur, seu probetur, & de materia, numero 134. & sequent. Vbi propterea formantur decem conclusiones.

Dolus aut culpa non præsumitur in iudice torquente reum cum legitimis præcedentibus inditiis, nu. 136.

Iudex non dicitur in culpa, nec in dolo si reum torsit in loco solito per ministros solitos, & de modo consueto, nume. 137. secus si modum solitum non seruauit, nu. 138.

Iudex non tenetur de morte rei torti, qui post torturam illatam recusauit sumere medicamenta ipsi a Medicis subministrata, num. 139.

Medicorum relationi statur, an tortus obierit ob immoderatam torturam, nec nu. 141.

Tortura, qua, qualis. & quanta fuerit reo illata, probatur per testes domesticos, nu. 142.

Tortura funiculus si frangatur, & tortus in terram cadens in moriatur, index non tenetur, nu. 143.

Iudex qui de facto ad torturam deuenit, præsumitur in dolo, numero 144.

Iudex debet esse præsens torturæ, alias dicitur in culpa si tortus ex aliquo accidenti deficiat, & moriatur, nu. centesimoquadragesimoquinto.

Dolus in iudice non probatur, nisi euidentibus coniecturis, nume. 146. seq.

Iudex qui nō torquet reum quem de iure tenebatur, tenetur insindicatu, & punitur, nu. 148.

Iudex non tenetur de indebita tortura, quando tortus fatetur se legitime fuisse tortum, num. 149.

Inditia leniora ad torquendum sufficiunt in delictis occultis, & difficilis probationis, num. 150. & 153. licet aliqui dixerint, quod immo nulla requirantur inditia, vt ibi. nume. 151. & alij, quod immo legitima, & certa requirantur inditia, vt ibid. nume. 152.

Delicta occulta, & difficilis probationis, quæ sint, ponuntur plura exempla, vt in num. 150.

Mandatarius assassinus potest absque alijs inditijs torqueri ad indicandum mandantem, num. 154. etiam quod non sit persona vilis, num. 155.

Custos rerum furto subtractarum potest absq; alijs inditijs torqueri ad indicandum furem, de quo verisimiliter notitiam habuit, alias secus, nu. 156 fallit in custode non vilis, & bona famæ, qui ex hoc nullatenus torqueri poterit, nu. 160.

Custos alicuius ciuitatis, vel loci potest torqueri ad indicandum furem si in eo loco, in qua custodiam tenebat, fuit factum furtum, & de materia, num. 157. fallit in custode bonæ famæ, numero 160.

Furto facto in hospitio torquentur domestici, & famuli hospitis, num. 158. quod intellige, si sit viles. & malæ famæ, aliter secus, num. 160.

Furto facto in domo torqueantur domestici, & soliti conuersari in ea domo, nu. 159. intellige, si sint viles, & non bonæ famæ, secus si bonæ famæ, nu. 160.

Bannitus cōtumax si compareat absque alijs inditijs potest torqueri, num. 161.

Maritus si occidat vxorem, an possit torqueri sine inditijs, numero 162.

Fur qui confessus est vnum furtum, potest sine alijs inditijs torqueri ad habendum alia furta, num. 163. & seqq. & num. 168. sed contra, num. 195. Declara vt prima opinio sit vera, si fur sit insignis, & diffamatus, aliter secus, num. 167. & 171. Declara secundo, quia hæc procedunt de consuetudine, sed de iure communi fur non potest, nec interrogari, nec torqueri de alijs furtis si sine inditijs, num. 169. Declara tertio, quia tortura debet esse moderata, nume. 173. & seqq. Declara quarto, quia si sequatur confessio sufficit non ad condemnandum, sed ad inchoandū nouum processum, num. 166. Quid vigore Bullæ Pauli Tertij num. 172.

Confessus vnum furtum, seu delictum, an possit, & quando, & quomodo sine inditiis torqueri ad habendum alia delicta in genere. nu. 163. & seq.

Latrones possunt sine inditiis torqueri ad habendum alia latrocinia, nu. 167. Declara, vt in nu. 172. & seqq.

Bannitus famosus potest torqueri ad habendum delicta in genere etiam sine inditiis, secus si non sit famosus, num. 168. tantum nu. 171. & seq.

Assassinus, an possit torqueri sine aliis inditiis ad habendum alia assassinia, nu. 168. 171. & 172. seq.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, nisi de consuetudine loci in quo versatus est, nu. 170.

Tortura non potest dari reo tanquam cadaueri, nu. 175.

Tortura ad habendum alia delicta in genere debet esse moderata nu. 173. seqq.

Tortura ad habendum complices, debet esse moderata, numero 177.

Reus, an & quando teneatur respondere positionibus pro parte accusatoris in actis productis, nu. 177.

Reus non respondens, vel non præcisè respondens iudici interroganti potest torqueri ad habendam responsionem affirmatiuā, vel negatiuam, num. 177. & seq. Amplia primo, vt si in tortura fateatur delictum potest ex hac confessione condemnari, num. 178. Amplia secundo, vt ad respondendum reo non sit cōcedenda dilatio ad deliberandum, nu. 179. Declara ampliationem, vt in nume. 180. Amplia tertio, etiam in reo non præcise respondente super circumstantijs ipsius delicti substantiali but nedum super ipso principali delicto, nu. 182. licet alij con-

tra,

tra, nu. 181. Limita primò, dummodo contra reum non præcise respondentem adsint aliqua inditia, aliter secus, nu. 183. Limita secundo, dummodo constet de corpore delicti, aliter secus, nu mer. 184. Limita tertio, quando reus habet prose verisimilem obliuionis præsumptionem, num. 185. Limita quarto, quia tortura debet esse moderata, numero 187. Limita quinto, quando reus habuit aliquam legitimam causam non respondendi, nu mer. 188. seqq. Vbi etiã quæ in proposito dicantur legitima causæ. Limita sexto, in causis pecuniarijs, & in delictis leuibus in quibus reus pro habenda responsione affirmatiua, vel negatiua non torquetur, sed vel mulctatur, vel habetur pro confesso, nume. 191.

Terminus ad deliberandum reo non cõceditur in criminalibus, an scilicet inquisitioni velit respondere affirmatiue, vel negatiue, num. 179.

Obliuionem in reo principali, quam in teste, an & quando, & ex quibus præsumatur, nu. 186.

Iudex potest recusari, & allegari suspectus etiam in criminalib. num 190.

Inditia ad torturam sunt iudicis arbitraria, nu. 193. contra, nume. 200. relicta prima opinione, illam limita, dummodo iudicis arbitrium sit a iure & ab æquitate regulatum, nu. 193. seqq. Itẽ dummodo arbitretur, vt bonus vir, num. 196. seq. & in mitiorem partem, nu. 195.

Inditia ad torquendum debent esse à iure approbata, numero 199.

Inditia ad torquendum, debent esse talia, vt de iure subsistant, nu mero 199.

Inditia ad inquirendum, licet sint arbitraria, debent tamen esse à iure approbata. num. 201.

Arbitrio iudicis, quando quid committitur a lege, vel ab homine iudex debet suum arbitrium regulare a iure, & ab æquitate, num. 194.

Iudex semper debet suum arbitrium inclinare in mitiorem partem, num. 195.

Arbitrio alicuius, quando quid committitur, intelligitur de arbitrio boni viri, nu. 196. seq.

Arbitrium boni viri, quomodo intelligatur, nu. 198.

QVAESTIO XXXVII.

1 TORTVRAM Inferri † minimè posse non legitimis præcedentibus inditijs (sic nempe in proposita quæstione regulam constituendam censui) bene probat text. in l. 1. & in l. maritus, & in l. questionis habẽdę,) secundum vnum intellectum de quo per glo. & in l. vnius, §. in ea causa, & in l. fi. ff. de q. in l. milites, §. oportet, & in l. cum cognitionaliter, C. eo. & in c. cum in contẽplatione, & ibi gl. in verbo quęstionibus, extra de regu. iur. & per ista iura sic, vt sup. firmandam conclusionem scripserunt Bal. in l. 2. nu. 4. C. quorum appel. Carer in pract. crim. in 2. trac. de indit. & tortu. §. circa quartum, qualiter & quando ad torturam deueniatur, nu. 1. & num. 4. Franc. Cason. in tracta. de tormen. c. 5. rub. de non torquen. sine indit. nu. 1. Brun. de indit. 2. par. q. 5. num. 1. Mars. sing. 17. incip. ad torturam deueniri non potest in princ. & cons. 35. nu. 3. Ias. in l. si sic legatum, num 24. ff. de leg. 1. Alex. cons. 65. num 2. lib. 1. Gig. de crim. læsę maiest. tit. Quomodo. & per quos crimen lęsę maiest. prob. q. 26. nu. 1. Conrad. in pract. ti. de negat. crim. & tormen. nu. 30. fol. mihi 298. col. 1. Gram. voto 30. num. 21. Io. Mar. Montic. in sua pract. crim. reg. 10. num. 1. vbi alios adducit, Bos. in tit. de indit. & cõsiderat. ante torturam nu. 2. Iodoc. in pract. crim. c. 38. num. 17. Rolan. cons. * 12. nu. 31. vol. 3. vbi testatur de magis communi opinione, & nu. 34. vbi valde inuehit cõtra Iudices modernos, qui suum velle loco inditiorum subrogãtes vt plurimum velo leuato homines torquent, dicitq; tales iniquos iudices minime fore a superioribus, & Principibus tolerandos, Clar. in practi. §. fi. q. 64. vers. dixi etiam ad medium, vbi quod ex Bolognino in addit. ad Guid. de Suzzar. in trac. de tormen. nu. 29. nullus discrepat a proposita regula; idem Clar. ibidem in vers. Dixi quoque vbi admonet Iudices Deum in mentes, vt semper præ oculis habeant, ne aliquem subijciant nõ solum sine inditijs, sed nec etiam cum inditijs, nisi legitima, & sufficientia fuerint, quòd & ex nostri temporis cõsulentibus voluerunt etiã Bursat. qui pariter de communi testatur, in cons. 35. nu. 1. & seqq. vol. 1. & cons. 146. nu. 6. volu. 2. & cons. 192. nu. 2. & cons. 201. num. 39. d. vol. 2. & cons. 216. num. 15. & cons. 314. nu. 10. vol. 3. & cons. 346. nu. 8. volu. 4. Hippol. Riminald. cons. 88. nu. 51. volu. 1. Franc. Bec. cons. 67. nu. 14. in 1. volu. Tiber. Decian. cons. 56. nu. 58. lib. 2. Mascar. de probat. lib. 3. concl. 1385. num. 1. seqq. vbi & ipse post alios plures, quos allegat, testatur de communi opinione, Ioã. Mat. Monticel. regu. crim. 10. nu. 4. vbi loquitur in casu etiam quod per indebitam torturam sedaretur scandalum in populo, Bert. cons. 116. num. 24. lib. 1. crim. Symon. de Præt. cons. 191. nu. 5. Flam. Cartar. in pract. interroga. reor. lib. 4. c. 1. nu. 51. vbi testatur, ita se habere omniũ Doctorũ communem, & vnanimem sententiã, & pro qua etiam addo nouissime Ilonded. cons. 107. num. 23. seq. & cons. 100. nu. 5.

2 RATIO † Propositæ regulæ ea est, quia si iudicibus concederemus vt possint sine legitimis, & sufficientibus inditijs reos torquere, facile esset in eorũ potestate in criminali iudicio a tortura inchoare, quod tanquam absurdum iura ciuilia, & canonica prohibuerunt, vt in d. l. 1. in prin. ff. de quæst. ibi, *& non esse a tormentis incipiendum Diuus August. constituit*. & in l. maritus, ff. eo. ibi, *nec solere a quæstionibus incipi*, & in l. milites, §. oportet, C. eod. tit. de quæstionibus ibi, *oportet autem iudices, nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum ad inuestigationem veritatis à tormentis initium sumere*, & in d. cap. cum contemplatione, extra de regu. iuris. ibi, *in ipso causæ initio a quæstionibus inchoandum*, & per ista iura, hoc idem firmarunt expresse Carer. vbi supra d. nume. 1. post Mars. & Ghirland. quos allegat Brun. dicta quæst. 5. secunda parte, num. 1. & num. 2. Menoch. de arbi. q. lib. 1. quęstio. 84. nume. secundo, & Clar. d. quęst. 64. eodem ver. Dixi etiam in princ. vbi testatur de communi opinione, de qua etiam testatur Hippol. Riminal. d. cons. 88. nu. 52. volu 1. Bursat. d. cons. 201. nu. 40. vol. 2. Mascar de prob. lib. 1. cõclus. 353. nu. 4. vers. ratio est, & Frã. Personal. de indit. & tort. in princ.

3 AMPLIA I. Hanc regulam, quod ad hoc vt inditia dicantur legitima, & sufficientia ad torturam inferẽdam illa debent esse verisimilia, probabilia, nõ leuia aut perfunctoria, sed grauiora, & vrgentia, certa, clara, immo & luce, vt aiunt meridiana clariora in tantum vt iudex non solũ sit quasi certus de delinquente, sed aiunt nihil aliud sibi deesse videatur, quã eiusdem rei confessio, textus est, qui præmissa nõ dubie probat, in l. 1. in prin. ff. de q. ibi, *vt sola confessio seruorum deesse videatur*, et in d. l. milites, eodem, §. oportet, C. de q. ibi, *sed argumentis primum verisimilibus probabilibusq; vti, & si his velut certis inditijs adducti*, et in d. l. cum cognitionaliter C. eod. ibi, *si præstita fuerint ex tanto scelere argumenta vt videãtur accedere ad verisimilia causæ crimina*. Et per ista iura sic vt prædixi in ampliatione. in proposito respectiuè loquuti sunt Bald. in cons. 259. num. 4. volum. 1. et cons. 515. num. 4. lib. 5. Corn. cons. 101. nu. 3. vol. 1. Aym. cons. 6. num. 12. et cons. 9. nu. 11. et cons. 59. num. 1. Soc. iun. cons. 6. incip. viso, et

diligen-

diligenter,nu.8.vol.4.& cons.39.nume.55.lib.2.Ho-
rat.Lut.inter cons.crim.diuers.consil.81.nu.12.tom.
2.in folio Nat.cons.42.num.primo,lib.primo,& cō-
si.392.num.6.lib.2.Carrer.in pract.in 2.tract.de indi.
& tortur.§.circa quartū. Qualiter & quando ad tor-
turam deueniatur,nu.5.Mars.cons.18 nu.12. & cōs.
51.nu.6.& cons.63.nu.13.& in pract.§.diligenter,nu.
29.& seqq.Foll.in pract.crim.vers.item ꝙ suffocauit
vxorem,num.22.Nouell.in pract crim.in prin.rubr.
inditia quæ præcedere debent nu.40.& seq.fol mihi
32.Gabr.Saray.in addi.ad Matthe.sing.15.in medio
additionis,in versic. & inditia quæ præcedere requi-
runtur Blanc.de indit.ad fi C.de qq.num.7.Conrad.
in pract.rub.de negat crim. & tormen.nu.37. ad fin.
vers.24.limita,fol.mihi 302.colū.2.Brun.de indit.&
tortu.2.par.q.5.nu 8.Boss.in tit.de indit.num.17.Me
noch.de arbitr.q.lib.2.casu 270.nu.5.& 6.Mascar.de
prob.lib.3.concl.385.num.20.idem Menoch.in tra-
cta.de præsumpt.lib.1.q.89.nu.3.Flam.Cartar.qui a-
lios refert in sua prac. interrogan.reor.lib.4.c.j.num.
57.& ex iunioribus consulentibus,sic etiam tradide-
runt,Rolan.cons.24.nu.23.seq.volu 1.& cons.3.nu.
37.vol.3.&cons.57.num.31.seqq.vol.4.Thob.Non.
præceptor meus,cons.99.nu.1.& cons. 101. nume.1.
Brun.à Sole, in suo ad sui ipsius defensionem vnico
illo emanato cons.crim.nume.135.& seqq. vbi alios
adducit concordantes, Bursat.cons.336.nu.16. volu.
3.& cons.316.nu.8.9.15.16.22.in fin.& nu.39.eodem
* volum.3.vbi testatur de communi opinione,& cō-
sil.430.nu.18.vol.4 Hippo. Riminal. inter cons.crim.
diuers.cons.81.num.19.volum.2. in folio, Menoch.
cons.283.num.2.seq.volum.30.Fran.Bec.consil.85.
nume.1.seq.1.par.Vulp.cons.97.nu.1.Tibet. Decia.
cons 88.num.6.volu.3.Franc.Personal.in tract.de in
dit.& tortu.post num.11.ubi alios refert,& nume.52.
Bertaz.cons.38.num.1.seqq.lib.1.crimi. Marc.Anto.
Eugen.cons.27.nume.14.seqq.iuncto nume 69.Ma-
cabrun.ab Anguil.cons.50.num.21.☞Honded.cō-
sil.107.nu.25.sequen.Baiard.in addit. ad Clar.q.64.
num.56.& num.63.

4 Ratio† præcedentis ampliationis ea est,quia dum
agitur de torquendo reum , agitur consequenter de
hominis salute,prout considerarunt Bal.& alij præci
tati Doctores,ideo non tibi mirum videatur rigoro-
se iudex,si & iura & Doctores sic exquisita requirūt
inditia ad torquendum , & ad id demōstrandum tot
prægnantibus & geminatis verbis vtuntur,quia pro
vt in proposito considerauit Hippo. Rimin. in cons.
361.nu.67.vol.4.vbi maius est periculum ibi cautius
est agendum,c.vbi periculum,de elect.in 6.

5 Nec† mihi dicat aliquis, prout iam sępius audiui
quendam iudicem amicum meum dicentem,quod
hæc ampliatio tanquam non rationabilis in prac.nō
est seruanda,tum quia nunquam fere datur casus in
quo inditia reperiantur ita clara , certa & luce meri-
diana clariora, prout Doctores præcitati supponunt
ita vt sola ipsius rei confessio desit, tum etiam quia
quando talia reperiuntur inditia non est locus tortu-
ræ,sed condemnationi: quia vbi habemus probatio-
nes luce meridiana clariores, iuxta l.fi.& l. aditos,C.
de probat. reus est condemnandus tanquam conui-
ctus,& non torquendus tāquam inditiatus, l.qui sen
tentiam,vbi Doctor.C.de pęnis,l.fina. C.de custod.
reorum,cum similibus.sed parcat mihi iste iudex, ę-
quiuocat ipse inter probationem & inditium . Non
enim dico quo ad torturam inferendam requirūtur
probationes certę,clarę & luce meridiana clariores,
sed bene quod requirantur inditia in genere suo ta-
lia vt sint apta ad plene persuadendum, licet non ad
plenè probādum,& ratio est in promptu,quia idem
iuris debet esse de parte quo ad partem quod de toto
quo ad totum,l.quæ de tota.ff.de rei vendi.sed ad cō
demnandum probatio debet esse certa & luce meri
diana clarior,dicta l.fi.C.de probat.cap. Pisanum, 5.
q.fina. ita pariter et in genere suo inditia debent esse
certa.et luce meridiana clariora prout bene in termi
nis sic ponderando scripsit Brunor.à Sole,vbi supra
numero 136.et Franeisc.Personal. de indit. et tortur.
post numerum 53.versicu.tamen hoc intelligas. Et
hoc ideo dicūt Doctores præfati in genere suo,quia
bene sciunt quod non debent esse sic certa et conclu
dentia , sicut debet esse probatio ad cōdemnandum
sufficiens,ex qua redditur certus iudex quod reus de
liquit , at ex inditijs iudex non reddendus est certus
in totum sed quasi certus, prout dicunt dicti Docto-
res. Item data delicti probatione non est opus alia
rei confessione . At stantibus inditijs sola rei confes-
sio deficit,vt ijdem Doctores deducunt, et sic cessat
obiectio .

6 Et quando Doctores dicunt† quod inditia ad tor-
quendum debent esse in genere suo certa,et clara di
* cunt etiam ex hoc inferendo communiter et se ip-
sos magis declarando,quod dicta inditia debent esse
non dubia non equiuoca,et quę multipliciter inter-
pretari possint,sed concludentia et ad delictum infe-
rentia , sic in specie ex pręcitatis Doctoribus scriptū
reliquerunt Bal.cons.259.num.4.vol.1.Aym.cons.6.
nu.12.Bos.d.tit.de indit et considerat.ante tor. nu....
Bursa d.cons.316.num.32.in fi.et cons.336.num.16.
eo.vol.3.Franc.Bec.cons.85.nu.1.in fi.Franc. Perso-
7 nal.de indit d.num.11.Vulpel.cons.97.nume.3.† vbi
propterea quod ex his quæ ex accidenti contingere
8 possunt, non oritur inditium † sufficiens ad torturā
prout etiam et multo minus potest oriri aliquod ta-
le inditium ex actu bono:quia sicut bonum nō prę-
sumitur in malo,ita nec è contra malum de bono,c.
nonnulli,in fin.46.dist.Spec.in tit.de pręsump.§.spe-
cies,num.10 circa finem,✠ exornat Hippol.Rimin.
cons.704.nu.51.seqq.lib.6.Mascard. de probat.lib.1.
conclus.223.num.3.seq.Menoch. cons.283.nume.5.
seqq.volu.3. vbi pariter pluribus comprobat , quod
9 † ex verbis dubijs et obscuris quę possunt inferre ad
malum et delictum. ac etiam non : non oritur suffi-
ciens inditium ad torturam.✠ Quod et idem voluit
Bald.d.cons 259.nu: 4.lib.1.

10 Aduerte tamen in proposito ad vnum , † in quo
Doctores sic literaliter intellectos, prout loquuntur
allucinatos credo dum inquiunt , quod ad torquen-
dum,inditia debent esse proxima delicto: nō autem
remota,prout dixerunt Brun.de indit.2.par.quæstio.
quinta,numero octauo,vbi allegat text. in d.l.1.in 2.
respon.ff.de quæstio.et in l.milites,§.oportet,C.eod.
Conrad.in practic.titu.de negat.crimin. et torment.
nume.37.ad finem,vers.24.limita, vbi allegat Com.
in cons.101.nume.3.lib.2.et Aym.cons.99. nume.1.
Conrad.vbi mox illum citaui,numer.17. vbi allegat
tex.in l de minore,§.tormenta,ff.de quęstio.Carrer.
in practic, in 2.tract.de indit.et tort.§.circa quartum
qualiter,et quando ad torturam deueniatur, nume-
ro quinto,vbi vltra tex.in d.l.prima,et in d.l.milites,
§.oportet,et Brunum in pręcitato loco , allegat etiā
tex.in l.cum cognitionaliter,C.de quæst.Bursat.con
sil.316.num.23.et nu.39.vbi allegat doctrinam Bart.
in d.l.fina.ff.de quæst. quam vt ipse inquit, secutus
est Boss.in titu.de indit.nume quinto, et nume.71.et
* ex communi + Bombin.cons.47.num.3. et cons.56.
numero secundo,Bonacos.in commu.opin. crimin.
libro secundo, versi. tortura non potest adhiberi per
vnum inditium remotum,item allegat Franc. Cur.
in cons.41.super processu,et Riminald. inter cons.cri
minal.diuersor.cons.81.nume.19.81.et sequen.tomo
secundo, idem Bursat. in cons.336.nume. 18.eodem
volu-

volumin. 5. vbi propterea etiam expreſſe dicit quod ad hoc vt teſtes ſuper inditijs ad torturam probent, debent deponere de viſu, vel de ipſo delicto, alias mi nimè nocent, ex Marſ. in conſ. 65. nume. 33. Bertazz. conſ. 149. numero quarto, & ibi in additio. litera B, * lib. 1. vbi pariter teſtatur de communi * ex Burſato, Bombino, & Bonacoſ. ſupra relatis.

11 Iſtorum † enim concluſio quæ ſic ſimpliciter ex eorum dictis colligi prima facie videtur, quod ſcilicet ad torquendum inditia debeant eſſe proxima, & quod remota non ſufficiant, nec in iure vera, nec etiam probabilis eſt: quia prout infra in tertia amplia tione, num. 43. ſeqq. videbimus, etiam inditia remota ſi ſint plura ad torquendum ſufficiunt, & hoc nul * lam prorſus habet difficultatem, ſed communiter * receptum eſt. Et ſi aliter diceremus, ſequeretur abſurdum quod nunquam rei torquerentur, niſi quan do contra ſe haberent teſtes de viſu ſuper ipſo delicto deponentes, cum tunc propriè dicantur deponere ſuper inditio proximo, vt ſupra probaui, quæſt. 36. num. 44. & ſeqq.

Et tamē etiam ex remotis inditiis, prout ſunt quā do teſtes deponunt ſuper circumſtantiis ipſius delicti, vt pariter ſupra dixi, ad num. 44. ſequentibus reos quotidie torqueri, & videmus, & practicamus, vt puta ex inimicitia iunctis alijs, ex fuga iunctis alijs, ex fama iunctis, & ſimilibus de quibus infra latius dicam in hoc eodem titu. ac etiam in titu. de reo confeſſo, & conuicto, vbi declarabo quod illa propoſitio Doctorum volentium, quod in criminalibus non habeat locum regula, ſi non proſunt ſingula, multa iuuant: procedit quo ad condemnandum, non autem quo ad torquendum. Et ſic plura remota inditia etiam ad torquendum ſufficere notiſſimum eſt, apud criminaliſtas, & non debet in controuerſiam deduci.

12 Ea autem, † quæ ex aduerſo deducuntur, non faciunt ad propoſitum: iura enim in contrarium allegata, videlicet tex. in l. 1. in 2. reſpon. & in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæſtionibus, & in l. milites, §. oportet, & in l. cum cognitionaliter, C. eodem, non dicunt id ad quod allegantur, quia de proximitate in ditiorum nullum faciunt verbum: imò contrarium aperte probarent in dicta l. cum cognitionaliter, ibi, *vt videantur accedere ad veriſimilia cauſæ crimina.* & ſic in ditia ſufficit quod ſint proxima, & quod accedant ve riſimilitudini ipſius criminis, non autem, quod ſint illi proxima Brunus etiam, Carrerius & Conradus in locis præcitatis non ſimpliciter dicunt, quod inditia ad torquendū debeant eſſe proxima, facto, & delicto: ſed ſolum alternatiuè loquendo dicunt, quod debēt eſſe vel veriſimilia vel proxima, & quod quāto ſunt proximiora, tanto etiam ſunt meliora, ergo ſufficit eadem eſſe veriſimilia abſque eo, quod ſint proxima. Doctrina Bar. in l. fina. ff. de quæſt. quam ſe * quuti ſunt communiter * Doctores, teſtibus Boſſio, Bombino, & Bonacoſſa in locis per Burſatum allegatis, nec etiam facit ad propoſitum, quia Barr. & Doctores præcitati nō dicunt quod nemo poſſit torqueri niſi ex proximis inditijs, ſed quod inditium remotum nō ſufficit ad torturam, niſi probatum per duos teſtes, & niſi ſit iunctum cum alijs, vel ſint plura. Qđ & nos etiam admittimus, & probamus dicam latius infra in ſequentibus ampliationibus, Riminaldus in ter conſilio crimi. volumine ſecundo, conſ. 81. num. 19. & 81. per Burſatum pariter allegatus aliud nō dicit niſi quod inditia, & præſumptiones ad torquendum non debent eſſe leuia, & temeraria, ſed legitima & talia vt ſola rei confeſſio deeſſe videatur quod etiam & nos probauimus ſupra, nu. 3. Ad id quod dicit Marſilius in conſ. 65. nume. 33. allegatus per Burſat. in conſ. 136. nu. 18. volu. 3. volens teſtes ad hoc vt ſuper inditiis ad torturam probent debere deponere de viſu et de ipſo delicto, alias non noceant: reſponſio eſt facilis, quia ſcilicet intelligi debent, quādo deponunt de indino propinquo, non ſi de remoto, certum enim eſt, quod quando deponere debent ſuper inditio propinquo, non afficiunt reum de viſu, directè, ac immediatè, de ipſo delicto deponant, pro vt etiam infra in ſequenti ampliatione demōſtrabo, at quod teſtes ſuper inditijs remotis non noceant reo, etiam quod ſuper delicto non deponant, nec Marſil. excludit, nec Burſatus denegat. tunc enim propriè teſtes ſuper remotis deponere dicuntur, quando non ſuper delicto ſed ſuper illius circumſtantijs deponūt vt dixi ſupra q. 36. nume. quadrageſimoquarto ſeqq. & quod ex remotis inditijs poſſit inferri tortura mox audies iterum.

13 AMPLIA II. † Eandem regulam, vt inditia ad torquendum, non ſolum debeant eſſe, vt ſupra dixi veriſimilia probabilia, certa, & clara, ſed etiam plenè & concludenter in genere ſuo per duos teſtes probata, ſecundum gloſ. ſingularem, et ordinariam, in l. fi. in verbo, vel inditiis, C. famil. erciſcun. quam gloſ. ſe quuti ſunt Bar. Bal. Ang. Caſtren. Salyc. et commu* niter * Doctores, idem Bart. in l. fi. nu. ſeptimo, et ibidem Marſ. nume. 6. et Blanch. nu. 46. ff. de quæſtio. Angel. in l. fi. ff. quod metus cau. Bal. in l. ſi quis ex argentarijs, §. primo, numero quarto, ff. de edend. et in conſ. 34. nume. ſecundo, volumi. 2. Pau. de Caſtr. in l. cum proponebatur, colum. fin. et ibi etiam Imola, et Doct. ff. de leg. ſecundo, Iaſ. in l. admonendi, in 2. lectura, nume. 153. verſ. quinto prædicta regula procedit, ff de iureiuran. Ang. de maleſi. in verbo, quod fama publica præcedente. nu. 10. quæro, qualiter probetur inditium, & ibi addentes, Marſ. in l. de minore §. plurimum. num. 90. et in l. viuus. §. teſtes, num. primo, ff de quæſt. et in conſ. 8. num. 9. et conſ. 15. num. 13. et conſ. 12. nume. 6. et conſ. 72. nu. 10. et in practi. §. diligenter, nume. ſeptimo, et conſ. 21. nume. 10. et conſ. 59. num. 6. et conſ. 79. num. 10. et conſ. 88 nume. 15. et alibi ſæpiſſimè, Brun. de indic. 1. parte, et 1. quæſ. num. 4. Franciſc. Caſon. de tormen. capit. 6. rubri. de non torquen. per inditia, niſi plenè probata, num. primo, et ſeq. et num. ſeptimo, Carrer. in practi. in 2. tracta de indit. et tort. §. viſo ergo quid ſit inditium, nu. ſecundo, et tertio, vbi alios adducit, et ibidem in §. ſequen. incip. Quæ autem, et qualia debeant eſſe inditia, numero quarto, Iodoc. in pract. crim. capit. trigeſimoſexto, numero decimoquarto, Nouell. pariter in pract. in princ. numero decimoſexto, Boſſ. in titu. de indit. et conſiderat. ante tortura. numero 5. 18. et 19. Oſaſc. deciſio. Pedemont. 79. numero decimoſex to, et numero trigeſimoprimo, Anto. Gomez varia rum reſolutio. tomo tertio, capitu. decimotertio, rubric. de tortu. reorum, numero decimooctauo. Vbi * teſtatur quod ita communiter * tenent Doctores in dicta l. fi. C. famil. erciſcun. Conrad. in prac. tit. de negat. et im et torment. nu. decimoſexto, fol. mihi 269.

14 colum. 1. † vbi ampliat hoc procedere etiam in crimine hęreſis, Clar. in prac. q. 22. in prin. vbi quod hęc ampliatio non ſolum eſt communis, ſed tanquam indubitata non habet contradictorem, teſtibus Ioā. de Amic. in conſ. 127. num. 10. Ang. de Caſtro inter conſ. crim. diuerſ. conſ. 94. num. 16. et lib. 1. et Soc. in conſ. 54. nume. 1. lib. 4. et Marſ. in conſ. 59. num. ſex-

15 to. † Et loquitur Clarus etiam in quolibet leui inditio, et multum remoto, et minimo, vel adminiculo, prout etiam ſic in leuibus, et inditiis, et adminiculis loquuti ſunt Oſaſc. dicta deciſ. Pedem. 79. nume. num. 31. Boſſ. de indit. dicto numero 18. 19. et 22. et Maſcar. de prob. lib. 1. conclu. 894. num. 2. Addo pro hac

eadem

eadem secundam ampliatione, Menoch. de arb. quę
stio. lib. 2. casu 270. num. 23. & de pręsump. lib. 1. q. 9.
num. 2. Hiero. Magon. decis. Lucens. 89. num. 1. Paul.
16 Granut. Theoremat. 23. nume. 10. & 11. † Vbi quod
vnus testis nõ probat inditium remotum, etiã quod
sit omni exceptione maior, Ioseph. Ludo. in suis cõ-
mu. opin. conclus. 45. vers. Inditium autem remotũ,
& in contingenti casu etiam consulendo prædictam
ampliationem sequuti sunt Fulgos. cons. 106. super
eo, nume. 3. vers. ad tertium, Abb. cons. 16 vt claram,
num. 1. vers. item & tertio, lib. 1. Alex. in cons. 18. viso
processu, num. 6. vers. secundo & fortius. lib. 1. & cõs.
280. in causa Angelorum, num. 1. & 6. lib. 2. & cons. 1.
viso processu, nume. 5. vers. inditium autem, lib. 7. &
cons. 11. sentio, nu. 6. lib. 4. & cons. 138. Visa copia de-
nunciationis, nu. quarto, vers. secundo respondeo, li-
bro 6. & cons. 216. ponderatis his, num. 8. vers. Præte-
rea potest dici, eod. lib. 6. & cons. 2. Viso processu nu.
15. vers. Non obstat etiam si diceretur, lib. 7. & consil.
29. Clarissime Doctor, num. 21. vers. Quinimo vna-
quæque coniectura, eodem lib. 7. Corn. cons. 260. Vi
sa inquisitione, num. 6. & 7. lib. 3. et cons. 107. videtur
num. 10. & cons. 192. viso, num. 8. lib. 4. Cœp. cons. cri
mi. 32. num. 10. Ruy. cons. 7. nume. 5. & cons. 137. nu.
14. volum. 5. Riminal. sen. cons. 316. num. 13. volumi.
2. & cons. vndecimo, num. 26. et cons. 93 num. 28. vo
lum. 1. Gramma. cons. 59. num. 26. & voto 22. nume.
j. Alex. de Neuo. cons. 64. num. 4. vbi testatur de com
* muni, * Natta cons. 6. viso, num. 7. & cons. 41. forma
ta, nume. 6. vbi dicit communem, Bertran. cons. 164.
num. 5. volum. 7. & cons. 42. nume. 5. et cons. 309. nu.
5. volum. 6. & cons. 415. num. 6. volumi. 4 et cons. 37.
num. 6. volum. 2. & cons. 122. num. 2. & cons. 173. nu.
16. volum. j. Mandel. cons. 56. num. 18. Aymo. cons 6.
num. 12. & seq. & ex iunioribus sic etiam consulue-
runt Cœphal. cons. 204. nu. 19. volum. 2. Tiber. Dec.
cons. 88. num. 6. volum. 3. Bursat. cons. 166. nume. 33.
volum. 2. & cons. 336. num. decimoquarto, & nu. 16.
volum. 3. & cons. 316. nume. 22. in fine, & nume. 24.
* & cons. 332. nume. 9. vbi de communi, * & cons. 315.
nume. 12. eodem lib. 3. & cons. 146. num. 6. volum. 2.
& cons. 192. nume. secundo, eodem volum. & consi.
20. num. 23. volum. j. vbi pariter de communi, et cõs.
346. nume. 8. volum. 4. Vulpel. cons. 99. num. 7. Frãc.
Bec. cons. 67. num. vndecimo, vbi etiam de commu-
ni, Brun. à Sole in suo cons. crim. num. 111. vbi ex Al
cia. in cons. 465. num. primo, dixit hanc ampliationẽ
in iudicijs, & scholijs esse canonizatam, quam demũ
nouissimè comprobauit etiam Mascar. qui de com-
muni plures testantes refert in suo tracta. de probat.
17 lib. j. conclus. 462. nume. 18. & 19. † vbi ampliat etiam
in crimine læsę maiestatis, & conclus. 894. nume. pri-
mo, & num. 4. lib. secundo, & conclu. 1385. num. 32.
lib. 3. Marc. Anto. Eugen. cons. 27. num. 35. vbi etiam
de communi.

18 AMPLIA I. † Præcedentem secundam princi-
palem propositæ regulę ampliationem, vt ad probã-
dum inditia remota testes debeant esse nõ solũ duo,
sed etiam omni exceptione maiores, secũdum com-
* munem, * de qua testatur Bonacoss. in 2. par. suarum
commu. opin. crim. vers. inditia, aut sunt proxima, fo
lio mihi 35. colu. 1. in fine, ex Franc. Bec. in cons. 68.
voluit dicere in cons. 67. nu. vndecimo, lib. j. refert, et
* sequitur, et pariter communem † dicit Bursat. in con
sil. 316. num. 25. volum. 3. et in cons. 35. nume. 2. volu.
j. ex Bossio in tit. de considerat. ante tortur. nu. deci-
mooctauo, seq. Alex. de Neuo inter cõs. crim. diuer.
cons. 97. nu. 14. volum. j. Bolognin. in addit. ad Guid.
de Suzzar. in tracta. de tormen nu. 25. & Iulio Claro
in pract. §. fina. q. 64. vers. dixi quinimo, iterum idem
Bursat. in cons. 346. num. 8. lib. 4. et cons. 146. nume. 6.
volum. 2. vbi etiam allegat Osasc. decis. Pedemõ. 79.
14. 15. voluit dicere num. 16. Ant. Gomez. variar. reso
lut. tomo 3. capit. 13. de tortura reorum, nu. 18. in fine,
vers. sed certe eorum opinio, et nume 19. vbi falsam
asserendo opinionem contrariam tenentium hanc
ipse huius ampliationis reddit rationẽ, quia scilicet
sicut ad probandum inditium propinquum testis v-
nus debet esse omni exceptione maior, vt paulo in-
fra subijciam, ita etiam debent esse duo testes probã
tes inditum remotum, Bertaz. cons. 39. nu. 15. libr. 2.
Mascar. qui alios adducit in suo tracta. de prob. lib. 2.
conclus. 894. num. 3. Menoch. de præsump. lib. j. q. 9.
num. 5. et nume. 6. Vbi hanc opinionem dicit proba-
biliorem, per rationes ab Antonio Gomezio, vbi su-
pra consideratas, quam etiam latè contrarijs Docto
rum quorundam authoritatibus sigillatim respon-
dendo defendit Hippol. Riminal. in cons. 361. nu 39.
et seqq. vsque ad num. 46. volum. 4. et ibidem, nu. 12.
19 33. † Vbi ampliat hoc procedere etiam in atrocissi-
mis. licet Clarus in loco per eum citato contrarium
dixerit: loquitur enim is, vt Riminal. dicit non de iu-
re communi, nec de generali consuetudine, sed tan-
tum de obseruãtia illarum prouinciarum, in quibus
Clarus versatus est, quæ ad alias prouincias extendi
non debet, iuribus per eum ibi allegatis, et dicam in-
fra, nu. 30. seqq. vide infra in tit. de oppos. contra test.
q. 56. nume. 64.

20 Contrarium, quòd † imò ad probandum inditia
remota admittantur testes nõ omni exceptione ma-
iores, imò & infames, seu alias inhabiles, videtur gl.
in l. inuiti. la seconda in verbo, sed nec pupillis, in fin.
ff. de testibus, per quam glossam si vt dixi affirmarsit
Bal. in l. cunctos populos, num. 5. in fine, Rom. cons.
451. num. 8. Soc. in cons. 54. nu. 9. volum. 3. Hippol. in
pract. §. diligenter, nume. 8. Brun. de indit. 2. q. j. par.
num. 7. Nouel. in prac. in rub. de testibus, in materia
crim. num. 15. fol. mihi 143. vbi alios adducit, Matth.
Gribal. in suis regulis criminalibus inter communes
opinio. diuers. in vers. licet ad faciendum semiplenã
* probationem. vbi affirmat sic communiter † tenere
Doctores in l. cunctos populos, in fine. C. de summa
Trinit. et fide cathol. Brun. inter cons. crim. diuerso.
115. num. 37. volum. 2. in fol. Bertaz. inter eadem con-
sil. crim. diuers. cons. 70. nume. decimo, eodem volu.
vbi alios refert, et inter sua cons. volumi. j. cons. 341.
nu. 10. Paul Meren. inter eadem cons. crimi. cons. 90.
num. 42. dicto 2. volum. Carrer. in pract. in 2. tractatu
de indit. viso ergo quid sit inditium, nu. 7. vbi remis-
siuè, Rolan. cons. 24. num. 25. volum. j. Paul. Granut.
21 Theorem. 23. num. 13. † Et præsertim, quando testes
super remotis deponẽtes deponũt verisimilia, quod
tunc etiam non omni exceptione maiores probent
inditium, et fidem faciãt, si infamiam per torturam
purgauerint, post Bal. Roma. et Gramm. in locis per
eum citatis, comprobat Mascard. de prob. lib. 2. con-
clus. 894. num. 14. [dixi infra q. 62. nume. 335. et seqq.
22 † Et idem quando testes sunt plures, quasi quod ex
numero testium illorũ inhabilitas suppleatur, quod
pariter probent inditia remota etiam quod inhabi-
les sint, post Bal. Soc. Conrad. et Aym. quos allegat.
tradit ibidem Mascar. ibid. nu. 13. et faciunt quę de te
ste infami posui J. in tit. de oppos. contra q. 56. nu. 63.

23 Quid dicendum? Articulus iste quin patiatur dif-
ficultatem, negari non potest, in quo præsertim ani-
maduerti, quod plures ex Doctoribus supra allegatis
pro prima opinione, num. 18. non dicunt id ad quod
allegantur, videlicet quod ad probandum inditia re-
mota, testes debeant esse omni exceptione maiores,
licet bene dicant quod duo testes requiruntur, pro-
ut in specie aduerti sic loquutos Becium, Bossium,
Osascum, et alios relatos per Mascardum, vbi su-

pra

pra citatos d. numero 18. Nec Bologninus in addi. ad
Guid. de Suzzar. in tracta. de tormen. nu. 13. aliquid
dicit, quod faciat ad propositum, & pariter in libro
meo nō inuenio Clarum in d q. 64. versi. Dixi quini
mo, prout illum refert Bursatus in consi. 35. num. 2.
volum. 1. sed bene in vers. Dixi etiam, & in vers. Dixi
quoque. vbi nullum facit verbum de teste omni ex-
ceptione maiore circa probationem inditii remoti.
nec verum est, prout Bonacossa, & Bursatus suppo-
nunt, quod Franc. Becius in consi. 67. num. 11. dicant
propositam ampliationem communem · quia ut di-
xi, idem Becius testatur de communi circa probatio
nem faciendam per duos testes, non autem quo ad
id quod debeant esse omni exceptione maiores. simi
liter Alexāder de Neuo qui expresse requirit hoc ca-
su quod testes sint omni exceptione maiores, dixit
hoc probari per glo. in l. fi. C. famil. erciscun. & illam
glossam testatur, quod Doctores communiter se-
quuntur, & tamen illa glos. nihil prorsus dicit quod
illi duo testes probantes inditium remotum debeāt
esse omni exceptione maiores. quare propositæ am-
pliatio remanet admodum debilitata authoritati-
bus Doctorum supra ad eius comprobationem alle
gatorum.

24 Et è contra † animaduerti etiam, quod plures ex
Doctoribus allegatis pro contraria opinione supra,
num. 20. illam minime probāt. Glossa enim in dicta
l. inu ri, la 2. ff. de testibus in qua præfati Doctores se
principaliter fundant, dicit solum quod testis minor
(& sic non omni exceptione maior) facit aliquod in-
ditium. An autem istud qualequale inditium intelli
gatur de inditio ad torquendum, prout sunt termini
propositæ ampliationis, glossa nō exprimit, ideo nō
facit ad propositum.

25 Quia imò veritas est, quod istud qualequale in-
ditium resultans ex depositione minoris, sufficit ad
inquirendum generaliter, & ad sumendum informa
tiones super delicto, non autem ad torquendum, li-
cut reprobatis contrariis defendit Blanch. de indi. ad
fi. ff. de quest. num. 347. seq. Marsi. in l. de minore, sub
num. 42. ff. eodem, cum aliis per Menoch. de præsum
ptio. lib. 1. q. 88. num. 14. & dicam latius infra in ti. de
oppos. cont. test q. 58. num. 48 similiter Brunus, Gri-
bal. Nouel. & Carrer. vbi supra, d. nume. 20. allegati,
nec etiam dicunt, quod testes inhabiles, & non om-
ni exceptione maiores probant inditia remota ad ef-
fectum torquendi, sed tantum simpliciter dicunt, quod
probant inditia remota, & hoc ego non nego, sed ad
26 do quod ista † inditia remota sic per testes inhabiles
probata sufficient, non ad torquendum, sed ad in-
quirendum, prout in specie dixerunt Bal. pro contra
ria opinione allegatus in dicta l. cunctos populos, nu
me. 5. in fine, & Rom. pariter ex aduerso allegatus in
dicto consi. 455. nume. 8. & 161. Mandos. in addit. lite
ra F. Io. Mar. Mōticel. in reper. test. fol. mihi 352. col.
2. vers. antepenult. Hippol. Riminal. consil. 361. nu. 8.
& sub num. 42. volum. 4. Menoch. de præsump. lib. 1.
q. 88. num. 12. & dicam latius, infra in titu. de oppos.
27 contra testes, q... num... † Et demum relati per Ma-
scar. in d. concl. 894. num. 13. & 14. loquuntur, prout
& ipse animaduertit in casibus specialibus videlicet,
uel quando testes inhabiles sunt plures, vel quando
deponunt verisimilia: quibus in casibus probant ta-
les testes, etiam quod non deponāt super inditiis re-
motis, vt pariter dicam in eodem tit. de oppo. contra
testes, q... num... & q... nume... Et sic uides, etiam
hanc contrariam opinionem esse Doctorum autho
ritatibus debilitatam.

28 Re tamen † bene ruminata non recedo à proposi-
ta ampliatione tanquam veriori, & probabiliori pro
qua vltra duas illas rationes adductas per Antonium
Gomezium in rub. de tortu. reorum, num. 18. in fin.
& seq. quas repetiit Menoch. vbi supra de præsump.
lib. 1. q. 91. nume. 5. & 6. considero etiam generaliter
prout iterum superius dixi, quod ubi tractatur de vi-
ta hominis, & vt experientia docet, sæpe contingere
solet, quod torti propter impatientiam doloris fate-
tur illa delicta quæ nunquam commiserunt, nec cō
mittere cogitarunt, l. 1. §. in tributorum, versic. alii ta
men, ff. de quæst. vnde vbi maius periculum, ibi cau-
tius agendum est, cap vbi periculum, de electio. in 6.

29 Et † propterea in criminalibus cautius testes regula-
riter, & generaliter debere esse habiles, idoneos, ac
omni exceptione maiores, scripserunt Bal. in l. fi. nu-
me. 4. vers. Quædam est probatio maior. C. de proba.
Io. de Anan. consil. 17. visa relatione, Dec. consi. 429.
nu. 12. versic. quarto in criminalibus, testes, Alex. con
sil. 70. viso processu, lib. 1. in discursu. Franc. Marc. de
cis. 285. num. 4. lib. 2. Bursat. consi. 346 num. 9. li. 4. &
dicam infra in titu. de oppos. contra test. q. 62. nume.
19. seq. Cur ergo in probatione inditiorum remoto-
rum ad effectum inferendi torturam debeāt admit-
ti testes infames, & non omni exceptione maiores?
certe causam differentiæ, & specialitatis non cogno
sco, & sicut mox ostendam, ad probationem inditii
proximi testes debent esse omni exceptione maio-
res, cur etiam non tales admitti debeant in probatio-
ne inditii remoti? nec certè differentiæ rationem co-
gnosco, imò eandem adesse rationem apparet mani
feste, quia in vtroque casu agitur de tortura, & sic de
uita, & salute hominis, propter quod Doctores, vt su
pra, voluerunt in criminalibus causis requiri testes
omni exceptione maiores. Non recedas itaq; a pro-
posita ampliatione.

30 AMPLIA † Iterum hanc proximam ampliatio-
nem, quod licet dici soleat in criminalibus atrocis-
simis, & exceptis testes non requiri omni exceptio-
ne maiores, sed inhabiles quandoque admitti, ut per
Geminia. in cap. mediatores, num. 3. de testibus, & at
31 testat. Anchar. in cap. 1. nume. 4. de testib. in 6. † & ob
id Clar. in prac. §. 1. vers. sunt etiam in fine, attestetur
apud eum seruari quod in enormibus, & atrocibus
criminibus deuenitur ad torturam, etiam si inditia
non sint probata per testes omni exceptione maio-
res, ergo tamen adhuc credo, quod ad probandum
inditia remota, & sic adminicula, testes debent esse
omni exceptione maiores etiam in atrocissimis, pro
ut bene considarauit Boss. in titu. de indit. & conside
rat. ante tortur. num. 15. ea motus ratione quod licet
32 alias in atrocissimis, † & exceptis criminibus testes
non integri admittantur, id tamen intelligēdum est
vt admittantur ad ipsam principale crimen proban-
dum, non autem ad probandas circumstantias, & ad
minicula ipsius delicti, ca. per tuas, il 1. de simon. Bar.
in l. in quæstionibus, ff. ad l. Iul. maiesta. Bal. in auth.
si testis productus. num. 7. versicu. sed dubitatur hic,
C. de testib. Dec. consil. 410. in causa mota Mediola
ni, nume. 15. Pars. cons. secundo, num 80. & 81. vol. 4.
Nec obstet Clarus ubi sup. ex aduerso allegatus, quia
illi bene respondet Hip. Rimin. d. consi. 361. numero
32. & 33. volum. 4. & dixi supra, num. 19. & uide infra
q. 56. num. 72.

33 AMPLIA II. Dicram † secundam principa-
lem ampliationem, vt ad probandum inditia remo-
ta testes non solum debeant esse duo, & omni exce-
ptione maiores, vt prædixi: sed etiam debeant esse
contestes, & sic singulares non sufficiunt, secundum
Bal. consil. 515. quidam fuit interfectus, num. 2. uol.
5. Grat. consi. 45. num. 11. volum. 2. Paris. cons. 163. n.
11. vol. 1. Mars. consil. 18. num. 12. & consi. 41. nume.
10. & consi. 12. nu. 10. & cons. 59. nume. 6. & cons. 79.
num. 10. & consil. 88. nume. 15. Alex. cons. 180. num.

6 lib. 2 Gram. cons. 3. in causa Regii fisci, nu. 18. vbi plures etiam adducit, Cæp. consi. crim. 32. nume. 16. Capha. cons. 204. num. 19. volum. 2. Ant. Gomez, d. cap. 13, de tortura reorum, sub numero 18. vbi alios
† plures adducit cōcordantes, testatur de † communi, dicitque contrariam opinionem non esse veram nec tenendam, Carer. in pract. in tractatu secundo de indit. & tortu. §. quæ autem, & qualia debeāt esse inditia, numero quarto, & seq. vbi, post alios plures quos, & ipse allegat, inferendo dicit quod si vnus testis deponit de fama sunt alter de confessione extrajudiciali, alter de inimicitia, & alter de fuga, & sic de similibus, ex hoc iudex non arbitrabitur reum fore torquendum, quia in genere suo non plene probata: & testes singulares non coniunguntur ad faciendum sufficiens ad torturam indicium, Boss. in titulo de indit. & considerat. ante tortu. numer. 20. & 22. vbi reprobato per eum Alex. in consilio 77. in fine, in primo volumine, & ex Marsil. in l. vnius, §. testes, ff. de quæst. facta prius generalia conclusione q̄d duo testes deponentes, de duobus inditijs remotis non coniunguntur ad faciendum vnum inditium perfectum, infert exinde quod nec pariter coniungētur ad faciendum inditium duo testes de auditu, singulares, quia scilicet à diuersis personis audiuisset, Gabriel. in tit. de testib. conclus. 2. num. 10. in prima ampliatione, Ioa. Mar. Monticel. in suo Reper. test. fol. mihi 350. col. 1. ver. testes duo probantes diuersa inditia, & fol. 352. col. 1, ver. testes singulares nō probant inditium, Brunor. a Sole in suo consi. cri. 128. seq. vbi non solum testatur de cōmuni opinione, sed ex Io. de Amic. cons. 127. num. 10. dicit † quod eadem
† opinio nō habet contradictorem, Bursa. cons. 35. nu. 1. vol. 1. & consi. 325. nume. 12. volu. 3. Paul. Granut. Theor. 23. sub num. 10. Menoch. de præsump. li. 1. q. 91. nu. 4. verum, opinio hæc à cæteris reiicitur, & faciunt in proposita quæ infra dicam in ti. de reo confesso, & conuicto, quæst... num... vbi ponam quod licet quo ad torquendum habeat locum regula illa, si non prosunt regula, multa iuuant: id intelligendum est, dummodo illa singula sint plenè per duos testes probata, aliter secus. ☞ Et vide etiam quæ dixi infra in titul. de oppos. contra dicta test. q. 64. nu. 57. seqq. & in ti. de reo confesso, & conuict. q. 86. num. 95. vbi probaui plura remota inditia, nam coniungi ad effectū torquēdi nisi fuerit in genere suo perfectè pbata.

Contrarium, † quòd imò inditia remota proben-
34 tur etiam per testes singulares, qui propterea coniunguntur ad dicta inditia probanda allegatur originaliter Fulgos. in l. fi. ff. de quæstio. (cuius lectura hodie non reperitur, vt adnotauit Anto. Gomez. d. tit. de tortura reorum, capit. decimotertio, nume. 18. in versiculo Adde tamen,) ubi dixit, quod licet singula inditia debeant probari per duos testes: negari tamē non potest quin vnus testis faciat aliquam præsumptionem, & ideo si plures sint testes singulariter de singulis inditijs deponentes dicentur etiam plures esse præsumptiones, ex quibus nō est absurdum quod oriatur vnicum inditium ad torturam sufficiens, vnde si vnus testis dicat se vidisse Seium in terra prostratum, & interrogatus respondit vulneratum a Titio: Alter vero dicat se vidisse Titium sanguine aspersū & cum euaginato ense fugientem; Alius autem deponat eundem Titium vidisse recto tramite versus nemora euntem, & occulte se latitantem: Certe hi singuli testes licet de singulis inditijs singulariter deponant, nemo tamen sanæ mentis negabit quin faciant plures præsumptiones generantes vnicum inditium ad torturam. Sic namque Fulgosium, vbi supra in d. l. fin. ff. de quæst. vel ut alij aliter autem allegant in l. fin. C. famil. erciscun. dicentem referūt, &

propositam contrariam opinionem sequuntur Socin consi. 54. num. 2. vol. 3. Alex. cons. 77. in causa accusationis, in fine, vol. 1. & consi 65. habita super contētis, nume. 10. eodem lib. primo, Alba. cons. 72. nume. 15. vbi rationem adducit quia scilicet isto casu vnum dictum coadiuuat aliud, & omnia tēdunt ad eūdem finem, Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 2. num. 5. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. Quæ autem & qualia debeāt esse inditia, num. 6. Gram. decis. 34. num. 30. & 35. relati per Gabriel. tit. de testib. d. conclus. 2. num. 72. in 8. limitat. & per Ioan. Mar. Monticel. in suo reper. de testibus fol. mihi 352. col. 1. vers. 1. & 3. Gig. de crim. læsę maiest. lib. 2. ti. quom. & per quos crim. læsæ maiesta. probet. quæst. 25. in fine, nu. tertio Arnal. Albertin. in tractat. de agnoscen. assert. catholic. & hæretic. quæstione 20. sequenti vbi pluribus comprobat hanc opinionem, dicitque quod licet in coniunctione præsumptionum, vel inditiorum debeant singula inditia, ac præsumptiones esse ī suo genere plene probata: hoc tamen intelligendum est ut procedat quo ad condemnandum, non quo ad torquendum, & ita distinguendo respondet con-
35 trariis. † Nec dissentit Paul. Granut. Theorē. 23. numer. decimoquarto faciunt scripta per Clar. in prac. quæst. 21. versicu. sed pone quod nō vnus, vbi ex Bossio per eum allegato in tit. de indit. nume. 159. cōcludit, quod duo testes socij criminis faciunt inditium. ad torturam etiā quod sint singulares; de quo tamē magis in specie dicam in materia socij criminis, infra q. 43. numero 34. sequentibus, & clarius hanc eandem cōclusionem firmate videtur idem Clar. q. 53. versiculo Dixi etiam vbi quod licet in criminalibus testes singulares non sufficiant ad plenam probationem, bene tamen faciunt inditium ad torturam, dummodo sint alias integri, iuxta ea quę dixit in q. 21. versic. Vnus testis, & demum cum hac contraria opinione pertransit Pet. Ant. à Petra in tractatu de fideicom. q. 12. n. 520. & seqq. vbi etiam allegat Hiera de Monte inq. 14. Bar. cons. 213. nu. 7. & ibi Claud. in add. litera E, lib. 1. crim.

36 Et hanc contrariam opinionem (☞ pro qua etiā addi possunt omne. Doct. allega. infra in tit. de reo confesso, & conuict. q. 86. nume. 97. ubi materia uidetur eadem) maximè procedere, quando testes singulares essent multum notabiles, & probatæ vitæ, dixerunt Brun. vbi supra, num. 6. Carer. pariter, vbi supra, nu 8. & admittit Boss. in d. titu. de indit. num. 23. apud quos reperies concordantes.

37 Pro concordia reperio † distinguētem Carerium in loco citato nu. 9. ver. quod intellige, dū dicit quod testes singulares coniungunt, & faciunt inditium ad torturam, si deponunt de proximus maleficio, vt in exemplo per Fulgosium allato: secus si de valde remotis, & hanc dictionē ante Carerium considerauit etiam Brunus in loco per Bossium citato, d. n. 22. vbi tamen ipse Bossius illam reprobat, & falsam dicit.

38 Quid ergo † dicendum? Vt verum fatear, diu articulus iste me ancipitem reddidit: & tāde omnibus hinc inde maturè consideratis, & Doctorum authoritatibus benè ponderatis, in hanc sententiam deueni, quæ ni fallor, multum rationabilis est, vt scilicet testes singulares probent inditia remota, etiā ad effectum torquend reum tribus tamen concurrentibus Primo quod sint omni exceptione maiores, & idonei, iuxta ea quæ sup. deduxi, n. 18. seqq. & multo magis si erūt notabiles, & probatę uitę iuxta ea quæ retuli, sub. num. 36. Secundo, quod deponant super inditijs proximis delicto, nō autē super valde remotis prout sunt adminicula iuxta distinctionē Bruni, & Carrerii, quam recitaui in anteced. nu. 37. Et isto casu proxima intelligit inditia non ea solum quæ imme-

diate

diatè respiciunt delictum (quia in illis nulli est dubiũ quod vnus testis sufficit, vt mox dicam secundum veriorem, & communiorem opinionem in seqq. Ampliatione:) sed ea etiam quæ inferunt valde verisimiliter ad ipsum delictum, quæ etiam prima aliquomodo dici possunt, vt infra demonstrabo, nume. 42. Tertio requiritur quod inditia super quibus isti singulares testes deponunt, sint plura, & talia, quæ reddant animum iudicis quasi certum quod reus deliquerit, iuxta superius cumulata, numer. 1. Vt enim infra demonstrabo, ad torquendum duo inditia sufficiunt & quandoque etiam vnum, quando est valde proximũ delicto & valde illud inferens: fingamus modo quod vnus testis singularis deponat de vno inditio remoto: alius de altero, vel duo singulares testes deponant de vno inditio: erit ne ex istis depositionibus singularium testium deueniendum ad torturã? certe non, prout etiam videtur de mente Bossij, in titu. de inditio. numero 23. vbi ampliat etiam quod isti duo testes deponerent de inditijs multum propinquis. Et isto casu procedere potest prima opinio relata supra, num. 33. Et si aliter diceremus sequeretur destructio illius alterius verissimæ, & communis opinionis de qua supra, nu. 13. & seqq. quod scilicet inditia remota debent per duos testes concludenter probari. isto igitur casu nisi vnumquodque inditium habeat pro se duos testes, & contestes, ad torturam minime deueniri poterit. si vero inditia sunt plura quam duo, & talia quod mentem iudicis inclinent ad vehementissimam opinionem delicti contra reum, & tunc poterit arbitrari quod idem reus torqueatur etiam quod inditia ista plura nõ nisi per testes singulares sint probata, & sic sufficiet quodlibet inditium probari per vnum testem: non enim est verisimile quod tot testes non suspecti talia dixissent nisi reus esset culpabilis, sicut post Turrectem. in cap. nihilominus, 5. q. 9. col. 2. circa medium, considerauit Pet. Ant. a Petra, d. q. 12. nume. 521. Et isto casu videlicet in pluribus inditijs mouentibus animum iudicis ad sic arbitrandum, loquuntur Doctores præcitati pro contraria

39 opinione supra, num. 34. & seq. † Et facit ratio, quia licet testes singulares regulariter non probent, probant tamen si ita iudici visum fuerit, vt plurib. comprobat Gabriel. de testibus, d. conclus. 2. in 2. limitatione num. 62. & latius dicam infra in titul. de opposit. con. test. in materia testis singularis. istis igitur tribus concurrentibus poterit iudex tutè ex testibus singularib. ad torturam deuenire, alias secus. ☞ Addo, & quartum requisitum ex Blanch. in trac. de indi. & tortu. nu. 366. & seqq. vbi disputata quæstione ad partes ex mente Doctorum distinguendo concludit, quod tunc demum inditia probata per testes singulares coniunguntur ad faciendum inditium ad torturam, quando scilicet tendunt omnia ad eũdem rei finem. Vnumq; coadiuuat aliud: secus si inter se sint diuersa, & vnum nõ inferat in aliud, vt ibi per eum, vbi optimè exemplificat prædictam distinctionem eũ omnino videas. Et Blanchum sequitur Marc. Anto. Eugen. consi. 27. num. 63. nec dissentit Mascard. conclu. 1223. num. 32. lib. 3. vbi de communi Brun. à Sole in suo consi. crimi. post nu. 83. seqq. & ante istos Carter. in prac. in tract. de indi. & tortu. §. quæ autem & quadam, num. 4. & seqq. vsque ad num. 9. & dixi in tit. de reo confess. & conuict. q. 86. nu. 100.

40 AMPLIA III. Eandem † secundum principalem huius regulæ ampliationem, vt procedat non solum in inditijs remotis, sed etiam in proximis, nam & etiã proxima inditia debere probari per duos, testes, scripserunt Boss. in tit. de indit. & considerat. ante torturam, numero 18. versic. & eam intellige, & num. 22. vers. sed hæc opinio, Alexan. de Neuo consil. 97. numero 14. volum. 1 inter consil. crimin. diuers. vbi de communi,* prout illum refert, & alios adducit concordantes Bursat in consil. 31. numero 24. volu. 3. & consil. 15. numero 2. vol. 1. vbi amplius, quod ab hoc dicto communiter obseruato, & vero nullus discrepat. refert Mascard. de probatio. libro 2. conclus. 894. numero 9.

41 Contrarium, † quod immo proximum inditium probatur per vnum testem, scripserunt glos. in l. si quis, C. ad l. Iul. maiestat. quam sequuntur Bar. Bald. in fin. C. famil. ercisc. idem Boss. in titu. de indit. nu. 5. Brun. de indit. 1. par. quæst. 2 numero 1. Marsil. cõs. 64. numero 31. & cons. 88. nume. 21. Paris. consil. 151. numero 21. vol. 4. Franc. Casoni in tra. de tormen. ca. 6. rubr. de non toquen. per inditia, nisi plenè probata numero 7. vbi ex hoc infert, quod si inditium proximum esset probatum per duos testes, nõ esset locus torturæ ex inditio, sed condemnationis ex concludẽti probatione, Osasc. decis. Pedem. 79. numer. 9. Menoch. de præsumpt lib. 1. quæst. 91. numer. 1. vbi alios plures adducit, Franc. Bec. cons. 67. numero 12. & 13. vbi pariter alios adducit concordantes, & testatur de receptissima opinione* idem Bursat. consil. 346. nu. 8 vol. 4. Paul. Grammat. theorem. 23. numero 6. vbi etiã testatur de communi, & bene aduerte, quod Alexã. de Neuo, & Clarus allegati per Bursatum pro contraria opinione in d. consi. 15. numero 2. non loquuntur de inditio proximo, sed remoto, faciunt ad hanc eandem contrariam opinionem omnes Doctores infra allegati, numero 54 materia enim fere eandem est.

42 Pro concordia, † & vt saluentur Bossius, & Bursatus in locis præcitatis in quibus repugnantia, & contraria asserere videntur, scias quod inditium proximum potest dupliciter intelligi, & duobus modis capitur per Doctores: vno modo quando testis deponit immediate de ipso delicto, prout supra plene declaraui, in quæstio. 36. numero 45. seq. Altero modo quando deponit de ipso delicto, sed de actu valde proximo ipsi delicto, & valde delictum inferente. Nam, & in hoc vltimo casu inditia appellantur proxima per Doctores, vt videre est apud Barto. in l. fina. numero quinto fine, ff. de quæst. quem, & alios refert additionator ad prædictam Carrerij in Repert. post verbũ, vbi ponit exemplum de hoc, inditio proximo in confessione extraiudiciali, in eo qui visus est admenare, & similibus, & Bossium in d. titul. de indit. nume. 23. ad finem, & alibi sæpissime per Doctores. Primo igitur casum inditium proximum probatur per vnum testem, & hoc non habet difficultatem. Secundo casu non nisi per duos testes, & sic prima opinio procedet in 2. exemplo, secunda autem in primo, et ita concordãdo has opiniones distinxit Clar. post alios quos allegat in pract. quæst. 22. in fine principij, ibi aut vero testis non deponit de visu, quem in proposito refert, et sequitur Masca. de probat. lib. secundo concl. 894. num. 10.

43 AMPLIA III. Et † principaliter propositam regulam, vt ad torquendum inditia non solum debeãt esse talia qualia sup. explicaui, sed etiam debent esse plura, & vnum non sufficit, secundum Bart. in l. fin. num. 9. ff. de quæst. vbi tamen loquitur in inditijs generalibus, & remotis, & Bartoli doctrinam communiter † approbatam testatur Aug. ad Ang. de malef. in ver. quod fama publica, post nume. 52. ver. et est etiam ratio vera, idem Ang. in d. uer. quod fama publica, num. 6. & ibi etiam Aug. in addit. Io. de Amic. consi. 127. nu. 26. & consi. 141. nu. 6. Blanch. de indit. nu. 150. prout illum refert Villalo. in suis com. opin. litera I. nu. 17. Natta consi. 43. nu. 6 lib. 1. Boss. in titulo, de indi. nu. 71. vbi quod saltem debẽt esse duo inditia

☞ Ex Blanch. in l.fi.sub nu.6.vers.nam possunt esse,ff.
de q.quem communiter sequuntur Docto. quod &
idem voluit Conrad.in loco mox inf. allegando, nu.
29.sequitur Baiard. cons.a13.nu.8,lib.j. quem etiam
refert Baiard.ad Clar.q.64.nu.60.Carter.in practic.in
2.tract.de indit.& tort.§. sed an vnum inditium, nu.
2.Conrad.in pract.in tit.de neg.crim.& torm. nu.30.
in fin.fol.mihi 198.col.2.quos refert,& non sequitur
Clar.in pract.§.fin.q.64.vers.sed quæro,quot inditia,
in princ. Addo & pro hac eadem opinione, Bonacos.
in suis commun.opin.crim.par.1,vers.tortura nō po
test adhiberi per vnum inditium remotum,folio mi
hi 82.à tergo.col.j, in prin. vbi pariter testatur de cō-
† muni,*ex Bombin.in cons.47.num.1.& cons.56.nu.
2.Paul.Granut. Theorem.23.nu.7.vbi etiam allegat
Carter.in pract.crim.in 2.tract.de indit.& tortu.§.de
cimumquartum inditium, nu.4.& in § qnintum in-
ditium,nu.j.& hanc dicit esse omnium scribentium
* in vtroque iure communem,* & generalem doctri-
nam,ex Natta in cons.362,nu.6.lib.2.quicquid in cō
trarium senserit Clar.in loco præcitato. Addo & Me
noc.de arb.q.casu 270.sub nu.32,lib.2.Hipp.Rimin.
cons.18.nu.8.volu,j.Franc.Personal.in tract.de indit.
& tort.nu 96.vers.vnde succedit conclusio, vbi testa-.
* tur de magis communi * Doctorum opinione, Bur-
sat.cons.336 nu.j. in 3. vol.vbi etiam testatur de ma-
gis communi opinione, Marc. Ant. Eug.cons. 27.nu.
30.vbi non solum testatur de communi,ex Bart.in d.
l.fi.ff.de q. & ex Io.de Amic.cons.127.nu.26.& cons.
131.nu.6.sed etiam quod ita seruatur,ex Alex.in con
si.77.nu.12.lib.3.

44 LIMITANDO,Seu potius declarando,†hāc ter
tiam ampliationem, aduerte, quod licet Clar. & per
eum relati,in d.versic.sed quæro,quot inditia videan
tur affirmare,quod quicquid sit de iure,de consuetu
dine tamen obseruetur,quod indistinctè per vnū in-
ditium , siue proximum , siue remotum procedatur
ad torturam.

Horum tamen opinio ita indistinctè, & simplici-
ter intellecta,prout illam refert Clar.vel nō vera est,
45 vel venit declarāda, † dummodo cum vnico inditio
remoto aliqua alia concurrant , iuxta ea quę idem
Clarus dixit in quæst.21.de fuga,fama inimicitia,mi
nis,& similibus quæ licet sint inditia remota,iuncta
tamen cum alijs sufficiunt ad torturam, vt ibi per eū
& infra latius dicam in suis locis. hoc eodem titu.&
hoc modo intelligendo Clarum, prout semetipsum
declarare videtur in fine dicti versiculi , sed quæro,
quot inditia, nulla est inter Doctores contrarietas,&
verum dicit, prout in proposito bene etiam adnota-
uit Paul.Granut.vbi supra d.nume.7.& est de mente
Carterii,Bonacossæ,Mascardi, & aliorum supra cita
torum Doctorum.

46 LIMITANDO Præcedentem†limitationem,&
consequenter iterū,& secundo loco declarando pro
positam tertiam principalem ampliationem,pariter
aduerte ne erres, quod etiam quandoque inditiū po
test esse ita proximum delicto, vel vt melius dicam,
ita inferens delictum:(proximum enim inditiū tunc
† magis communiter *Doctores,vocant,quando vnus
testis deponit immediate de crimine, vt supra decla-
raui in anteceden.quæstione,nu.44. seqq.) vt etiam,
quod remotum sit, hoc est etiam quod non tangat
immediatè delictum, (quo casu pariter propriè indi
tium appellari remotum dixi in d.q.36.eodem num.
44.sequentibus)]sufficit tamen ad torturam de se so-
lum, & sine alijs adminiculis, prout voluerunt Ioan.
And.Ias.Gram.& alii relati per Clarum in practic.q.
64.d.vers.sed quæro.quot inditia,ibi,cæterum quic-
quid sit de iure,&c.vbi ex præallegatis ita communi
* ter*in iudicijs seruari testatur,& ante istos bene con

sideravit idem Bar.in d. l.fi.ff. de quæst. numero 6.in
fine,versi.sed si esset vnum inditium non remotum.
cuius dicta latius reassumit Marsi.in pract. §.diligen
ter,num.177.Ang. de malefic.in verbo, fama publi-
ca,num.13.& seqq. & ibi addentes, qui ponunt plu-
ra exempla , in quibus ex solo inditio vnico etiam a-
lijs non concurrentib.potest quis torqueri, & de qui
bus latius infra hoc eod. tit. in suis locis particularib.
differemus,inter quæ exempla ponit Bar.de confes-
sione extraiudiciali , & de re furata penes aliquem
reperta.

Hæc enim sunt de inditia remota a maleficio,& ta
men quia valde maleficium inferunt vnumquodq;
47 de se inditium facit ad torturam,& verū dicit,†quia
de confessione extraiudiciali habemus gl. in l. capite
* quinto,in gl.fi.ff.de adulte.quam communiter*Do
ctores sequuti sunt, vt videre est apud Dec.in ca at si
clerici,sub nu.17.extra de iudic.Bossi.in tit.de confes.
num.57.Ant. Gomez var.resol.cap.13.rub.de tortu.
reor.nu.8. Villalob. in commun.opin.litera C,num.
135.Gig.de crim.læsæ maiest.lib.2.tit.quomo.& per
per quos crim.lęsæ maiest.prob.q.j nu.16.Gab.in tit.
de confess.concl.j.nu.j.nu.53.Marsi.sing.310.Menoc.
de arb.q.lib 2.casu 131.nu.j,Clar.in practi.q.21.versi.
confessio idem Menoc.de præsump.lib.j.q.89.num.
14.seqq.vbi etiam & de materia,de qua & ego etiam
latius explicabo infra in tit.de reo confesso,& conui
48 victo in materia confessionis extraiudicialis, † de re
autem furata inuenta penes aliquem quod faciat re-
gulariter inditium ad torturam,habemus tex. in l.in
ciuilem,& in l.ciuile est,vbi notant omnes,C.de fur.
* & per ista iura sic communiter*affirmāt Doctores,
vt videre est apud Ant.Gomez vbi sup.d.c.13.de tor
tura reor.nu.12.Alcia.de presump.3.presump.29.nu.
j.Rol.cons.45.nu.39.seqq.vol.j,Clar.in prac.q.21.ver
si.si res furata,& alibi iterum declarabo inf.lib.3.tit.
49 de furto.†Erit ergo iudici arbitrium torquere reum
ex vnico,vel pluribus inditijs,quia si inditia erunt ge
neralia,& remota,ad torturam nō deueniet,nisi sint
plura,vt sup.probaui, nu.41. secus si sint proxima,&
delictum maximè inferentia . Sic.n. arbitrio iudicis
hoc præcipuè remitti senserunt Bart. in d.l.fi.nu.6.ff.
de q.& Ang. de malef.in d.verbo,fama publica,nu.
13.& Carrer.in prac.crim.in 2.trac.de indit.tortur.§.
sed an unum inditium,num.j. & 2.& Marsi. in pract.
§.diligenter,num.117.verum de hoc vltimo remitto
me ad ea,quæ ponam in vltima limitatione huius re
gulæ,inf.nu.191. seqq.ubi bene discutiā,an & quan-
do inditia sint iudici arbitraria.

50 Possunt ēt plura alia exempla dari,in quib.reus tor
quetur ex unico inditio ēt alijs non concurrentibus,
& etiam ꝙ immediatè non tangat ipsum delictum,
quæ ut dixi bene explicat Bat.in d.l.fi.nu.6. ff. de q.&
post eum Ang. de malefi. d.uerbo,fama publica,nu-
me.13.seqq. & prout sint omnia inditia indubitata,
de quibus remissiuè dixi,supra q.36.nu.39.& 41.sed
† inter alia exempla illud præcipuè,& cōiter† afferunt
Doctores de eo,s.qui visus est in rixa admenare,licet
non percutere. si enim finita rixa reperitur aduersa-
rius admenātis vulneratus,uel mortuus,præsumitur
ab ipso vulneratus,uel occisus,☞ Mandell.cons.56.
nu.17.lib.j.post Io.And.ad Spe. in loco per eū citato,
& ex hoc inditio ac pręsumptione,etiam ꝙ unicum
sic ac etiam quod alia non concurrant,sine dubio po
test iudex ad torturam deuenire, secundum Ang.de
malef.d.uerbo,fama publica pręced.num.18.uersi.&
idem ibi dicit, Nouel.in pract.crim.rubr.de modo,&
forma citandi reos,num.9.uersi.uisus admenare gla-
dium.fol.mihi 83.Cason.de indit.tract.10.c.j.rub.de
indi.per uisum,nu.14.seq.Marsi.in l.repeti,nu 19.ff.de
q.& in rub.C.de prob.n.334.& sing.298.dum tibi.&

cons.115.nu.38. Io. Mar. Monticel. in Reper. test. fol. mihi 352. col. 2. versic. 2. incip. testis si dicat vidisse Titium, Blanch. in trac. de indi. ad l. fi. ff. de quæst. n. 102. Brun. de indi. 1. par. q. 4. nu. 7. Carer. in prac. crim. in 2. tra. de indi. & tort. §. inditium autem indubitatum, nu. 6. et §. 21. inditium, nu. 2. ver. idem si visus fuit ad menare, et in hoc nemo discrepat.

51 Sed† an possit deueniri ex hoc solo inditio ad condemnationem magis communiter* Doctores videtur tenere etiam quod sic, vt in specie scripserunt Cason. Marss. Brun. & Ioan. Mar. Monticel. supra allegati; ✚ Vulpell. consi. 125. numer. 3. Vbi loquitur etiam quod testes non deponant de admenatione, sed simpliciter viderint corrixantes, & ita etiã loquitur Bursat. consi. 271. nume. 18. seq. Foller. in pract. crimin. in verbo, Capiat informationem, nu. 75. Vbi quod censetur probatum homicidium contra verum ex rixantibus, quando alter rixans cum eo fuit repertus mortuus.

52 Sed† contrarium videtur de mente Angel. de malefic. post Ioan. Andr. quem allegat in d. verbo, fama publica, eodem numero 18. versic. sed ibi Ioan. And. tenet, & ibi additio. litera C, & per August. de Arimino, ibidem, numero 22. cum quibus etiam concurrit Blanch. d. numero 302. vbi loquitur etiam quod alia concurrerent.

53 Verum† pro resolutione, ✚ vide omnino quæ dixi infra in tit. de homicid. quæst. 125. nume. 496. vbi posui duobus rixantibus si vnus reperiatur vulneratus an alter nõ vulneratus præsumatur agressor & possit condemnari, & ibidem nu. 497. seq. vbi quid si vnus, & vulneratus, & mortuus reperiatur. Videtur enim ni fallor, eadem materia. Et pro nunc dicas, quo hoc inditium non est sufficiens ad condemnãdum in pœnam capitalem, & ordinariam, sed bene in extraordinariam, & leuiorem, sicut post eundem Marsil. & Crot. in locis per eum allegatis bene consuluit Burs. 271. num. 20. vbi de veriore iustiore, & receptiore, opinione, & consi. 346 nume. 6. in fi. & seq. volum. 4. vbi * testatur de æquiori, & magis communi* opinione, a qua nec dissentit Aug. ad Ang. in loco nuper citato, num. 26. vbi quod isto casu poterit imponi aliqua pœna, vel pecuniaria, vel leuis corporalis, ✚ prout de pecuniaria sentijt Bursat. d. consi. 271. numer. 20. sed de qualitate pœnæ, vide quæ dicam in titul. de reo confesso, & conuicto in ea quæstione, in qua agam, an, & qua pœna reus ex præsumptionibus, uel inditijs indubitatis possit condemnari, ☞ & erit in ordine, q. 86. & sic vides quod quandoque vnum inditium sufficiet ad torturam, etiam quod immediate nõ tangat ipsum delictum: videamus modo de inditio proximo, & immediato delicti.

54 LIMITA III. Conclusionem† firmam supra, numero quadragesimo tertio, in 3. principali ampliatione, ut non procedat in inditio proximo, & immediato ipsius delicti, ut puta quando vnus testis deponit se vidisse Titium vulnerantem Seium, vel audiuisse quando Titius Seio mandabat, vt Caium occideret: (vtroque enim & simili casu in quo testis immediate deponit de delicto, vel per sensum uisus, uel auditum iuxta criminum qualitatem, dicitur deponere de inditio proximo, & immediato, vt supra declaraui, in quæstione trigesima sexta, numero quadragesimo quarto, & sequentibus,) tunc enim ex dicto istius testis licet vnus sit, oritur semiplena probatio, ut pariter supra probaui, dicta quæstione trigesima sexta, numero 227. & sequentibus, & inde oriri unum inditium proximum, immo ut dixi immediatum, & ad torturam sufficiens etiam alijs non concurrentibus ultra Doctores supra allegatos, numero quadragesimo primo, scripserunt gloss. in l. 3. in uerbo conuictus, & ibi Barto. Cyn. Alber. Bald. Ang. Salyc. com† muniter† omnes, C. ad legem Iul. maiestat. idem Barto. & Docto. in l. j. §. idem Cornelio, et in l. maritus, et in l. fin. ubi etiam Marsil. ff. de quæst. Bald. in l. milites, numero secundo, ff. eodem, Salyc. in l. fi. nume. 10. C. eodem, Abb. post glossam ibi in c. at si clerici, num. 14. extra de iud. Ang. de malefi. in uerbo, quod fama publica præceden. nume. 14. Guido de Suzzar. in tracta. de indit. et tortur. num. 90. uersiculo, sed his non obstantibus ubi respondet contrarijs, et ibi Ludouic. Bologn. in additio. Afflic. in constit. Regni in constitutione, si dãna clandestina, in 9. notabili, quæstione secunda, numero 30. cons. 110. numero vndecimo, et cons. 101. numero 37. Rom. cons. 451. num. quarto Plot. in tractatu de iureiurand. ad l. si quando §. 53. numero secundo, C. unde vi. Paris. cons. 151. numero 24. uolum. Soc. cons. 54. numero primo, uolumine tertio, Gulielm. de Bened. in 1. par. in reper. capit. Raynutius, nume. 34. d. testam. Cœpol. cons. 40. in quarto dubio, uers. imò plus. ubi dicit ita commu* muniter† seruari, Boer. decis. 164. numero 3. vbi pariter de communi, Alciat. cons. 455. nume. 1. ubi quod hæc opinio est canonizata tam in scolis, quam in iudicijs, Capic. decis. 126. nu. 1. Gram. consi. 1. num. 1. et cons. 17. num. j. Carrer. in prac. in 2. tracta. de indit. & tortu. §. quæ autem sint ista inditia, nu. 2. Rolan. consil. 7. num. 3. lib. 1. vbi etiam dixit ita communiter approbari Clar. in practi. §. fi. q. 21. versic. vnus testes, ad finem, ibi, & huiusmodi testis, &c. & rursus in quæstion. 22 in princip. versiculo alia autem est glossa & versic. breuiter, tu dic. vbi etiam de communi, & seruata opinione Ant. Gomez. var. resol. cap. 13. de tortura reorum, nume. 7. vbi etiam de communi, & nu. 18. in princ. Viu. commu. opin. verbo, testis vnicus de visu, num. 7. Brunor. inter consi. crim. diuers. consilio 115. nu. j. tomo secundo, in folio, relati per Mar. Monticel in Reper. test. fol. mihi 349. columna prima versiculo quarto, penulti. & vltimo, & columna secunda, versiculo quarto, vbi præsertim in criminalibus exceptis, prout est falsa moneta, & pag. 348. columna prima versi. fin. Franc. Bec. consi. 70. nu. 12. Mascard. de prob. lib. j. q. 15 nu. 12. & lib. 2. concl. 894. nume. 5. Paul. Granut. Teorem. 23. num. 25. Menoch. de præsump. lib. j. q. 89. nu. 11. Lud. Pegue. decis. crim. 17. nu. j. ☞ Honded. consil. 100. nu. 13. vbi alijs relatis quod ✚ ita communiter* in iudicijs seruatur.

55 Cõtrarium, † quod vnus testis de visu, seu alias immediate de delicto deponens, inditium non faciat ad torturam, nisi fama concurrente, vel aliquo alio adminiculo, affirmarunt Mars. in prac. §. diligenter, nu. 5. & in consi. 74. nu. 11. Ias. in l. admonendi, nu. 186. in fine, vers. decimo prædicta regula, ff. de iureiur. Marsil. cons. 102. num. 10. & sing. 342. in fine. relati per Carrer. vbi supra, dicto §. quæ autem sint ista inditia, nu. 7. Nouel. in prac. in rub. de testibus, in materia criminali, nu. 49 folio mihi 153. relati per Ioan. Mar. Monticel. in Repert. test. fol. 349. col. 1. uersic. 1. & 2. Tiber. Decian. cons. 92. nu. 28. volum. 2. Brun. a Sole in suo consi. crim. num. 93. & 97.

56 Sed his† non obstantibus non recedas a prima opi† nione, quæ & verior, & communior* est, & in practi. seruatur sine dubio, & adhuc pro concordia horum dissidentium Doctorum dicere potes, quod eadem prima opinio procedit, prout mox dicam, quando testis est omni exceptione maior: Secunda autem quãdo testis non est omni exceptione maior, quia tunc vt possit deueniri ad torturam, requiruntur alia adminicula ex quibus supplebitur testis inhabilitas, vt in terminis affirmarunt Roma. cons. 451. nu. quarto, quod consilium fuit Baldi in cons. 742. quædam mulier. libro 5. Carrer. vbi sup. dicto §. quæ autem sint ista inditia

diria, numero septimo, in fine, & numero decimo, Franc. Cason. de indit. tractatu decimo, ca. primo, rubr. de inditijs per visum, numer. septimo, & post illos Menoch. de præsump. lib. 1. dicta q. 89. num. 11. vers. conciliari forte possunt, vbi sic in specie conciliat præcedentes contrarias opiniones, & faciunt quæ infra dicam in tit. de oppos. contra testes, q.... num... in materia testis inhabilis.

57 Et èccontra, † quando contra depositionem vnius testis, de visu, etiam quod sit omni exceptione maior, vrget aliqua coniectura, tunc non posse ad torturam deueniri, tradiderunt Cason. in tract. de indit. et tortu. tract. 10. capitulo primo, rub. de inditijs per visum, nume. 5. Ludou. Bolognin. in additio. Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu: nume. 92. vbi reddit rationem, quia quãdo aliqua inditia sunt pro reo excusantia, tunc inditia contra reum debent esse multum vrgentia, vt superent illa quæ faciunt pro excusatione rei, Gramm. voto 3. numer. 21. & voto 30. nume. 31. & voto 34. num. 10. Carrer. in pract. in 2. trac. de indit. & tortu. §. quæ autem sint ista inditia ad torturam, num. septimo, vbi alios plures allegat concordantes, Iodoc. in prac. c. 36. numero 15. Afflict. in constit. Regni, lib. 1. rub. 27. de homicid. et andest. nu. 42. Mascard. de probat lib. 2. conclus. 894. numer. 8. Menoch. de præsumpt. libro 1. quæst. 89. nume. 10. & fuit originalis doctrina Ioan. Andreæ, sicut illum refert * Bald. quem postea Doctores communiter† sequuti sunt, in l. 2. num. 4. vers. quod intelligo, C. quorum appellat.

58 SVBLIMITA I. Proximam † præcedentem limitationem, vt tunc demum testis vnus de delicto immediatè deponens inditium faciat ad torturam, quando scilicet est omni exceptione maior sine vlla prorsus macula quantuis minima, & vndique inuulnerabilis, aliter secus, sic enim expresse hanc materiã * declarãt passim, & vbique *communiter Doctores, per text. in l prima, §. idem Cornelio, & in l. maritus vbi glos. in verbo illicitè, in fine. ff. de quæst. vt videre est apud Barto. & Doctores in dictis iuribus Ang. in l. tertia, C. ad l. Iul. maiest. & in l. fina. C. de quæstio. Marsi. in pract. §. diligenter, numero 71. & 73. Alex. consilio 124. numero decimo, versic. & in proposito etiam volum. 9. Alb. consi. 72. numer. octauo, Aym. consi. 159. numero quarto, & consilio 6. numero duodecimo. Ludou. Bologni. in addit. ad Guid. de Suzza. in tract. de indit. & tortu. numer. 91. Carrer. in prac. in secundo tract. de indit. & tortu. §. quæ autem sint ista inditia ad torturam, numero tertio, & numero quinto.

59 Vbi† amplia etiam cum tortura. Anto. Gomez uariarum resolutio. tomo tertio, capit. 13. rub. de tortu. reorum, numero septimo, versic. quod tamen intellige, Brun. de indit. primaq; parte, secunda quæst. nume. tertio. Emanuel Soarez in sua collecta commu. opi. litera T. nume. 109. Conrad. in pract. rubr. de negat. crim. & tormen. numero vigesimoquinto, folio mihi 295. Plot. de in lit. iuran. §. 54. numer. secundo, Cepha. consilio 233. numero vigesimotertio, volum. secundo, Brun. consi. ... diuerso 115. numero 35. sequen. volum. secundo, in fouo, vbi exornat, prout latè etiam exornat Rolan. consi. 10 septimo, numer. 3. 40. seqq. volumine primo, & consilio vigesimoquarto, numero primo, & seqq. & numero 36 eodem volumine primo. & consilio 17. numero 9. seqq. & nu. 14. vol. tertio. & consilio tertio numero 38. & 41. eodem volumine tertio. & consil. 57. numero 25. uolumine quarto. Nouel. in pract. in rub. de testib. in materia criminali, nume. octauo, fol. mihi 14. relati per Ioan. Mar. Monticell. in Repert. testium. fol. 148. colum. prima, versic. secundo, & finali, & colum. secunda, versic. fi. Clar. in pract. §. fi. quæst. 21. versi. vnus testis, vbi post Ruyn. quem allegat in cons. 147. post nu* merum tertium, volum. 5. testatur de communi *opinione, & reprehendit Iudices qui de facili ex depositione testis inhabilis, & non omni exceptione maioris reos torquent, & in quæst. vigesimasecunda, in fine, versic. vnum tamen scias, vbi pariter testatur de communi, ex Ioan. de Amic. in consi. 37. numer. sexto, & ex Marsi. in consi. 101. numero 37. Addo, & pro hac eadem conclusione, Viui. in commu. opi. verbo, testis vnicus de visu, numero septimo, seqq. Fran. Becium in consi. 67. numero decimoquinto, & in consil. 85. numero tertio, Mascar. de probat. lib. secundo, conclus. 894. numero sexto, & conclus. 1360. numer. 5. lib. 2. Menoch. de præsump. lib. 1. quæst. 89. numero 6. 7. & 8. & nume. 12.

60 Vbi† ampliat etiam in criminalibus exceptis, prout est crimen læsæ maiestatis, & ita etiam ampliant Alexand. consi. vndecimo, numero primo, & secundo, vol. primo, Carrer. vbi supra, numero decimotertio Hippol. Riminal. cons. 301. num. 36. volum. quarto, relati per Ioan. Mar. Monticel. in Repert. test. fol. 349. colum. secunda, versicu. quarto, Bertazz. consil. 332. numer. quinto, & sexto, volum. primo, Ludou. Pegner. decis. crim. 17. numero primo, versicul. quod esset secus. ☞ Honded. consilio 100. numero decimoquarto, ubi quod hæc opinio communiter approbatur.

Ex quibus apparet propositam conclusionem esse in iure verissimam, & magis communiter *appro † 61 batam, quicquid in contrarium † senserint Blanch. relatus per Menoch. d. quæst. 89 numero sexto, et aliter relati per Ioan. Mar. Monticel. vbi supra, fol. 148. colum. prima, versic. quarto, et Cason. de indit. et tortu. tractatu 10. capit. primo, rub. de inditijs per visum numero octauo, nono, & undecimo, vbi presertim quando proceditur per viam inquisitionis: istorum enim opinio, nec in consulendo nec iudicando tenẽda est, siue procedatur per viam accusationis, siue ẽt per uiam inquisitionis.

62 LIMIDA I. Præcedentem† primam sublimitationem, vt non procedat in delictis occultis, & difficilis probationis, in quibus unus testis de visu faciet inditium ad torturam, etiam quòd non sit omni exceptione maior, vt in terminis voluit Francis. Cason. de indit. trac. decimo, d. cap. primo, numero duodecimo, et est ratio, quia generaliter in delictis occultis admittuntur testes inhabiles, & non omni exceptione maiores, vt infra dicam in titul. de opposit. cõtra test. in materia testis inhabilis, et ad ibi tradita me remitto, quia de hac limitatione multũ dubito, et pro nunc contrarium sentio, (nisi alia concurrant, iuxta 63 supra, numero decimosexto,) † per regulam, quod etiam in casibus in quibus testes inhabiles admittũtur, non tamen reputantur integri, & omni exceptione maiores, de quia per Marsi. in consi. 109. nume. decimoquinto, volum. secũdo, Grammat. consi. 50. numero duodecimo, Hippo. Riminal. inter consi. crim. diuersi consi. 84. nume. 9. volum. secundo. in fol. Ant. Gomez variarum resolut. tomo tertio, tit. de probat. delict. numero vigesimotertio, Clar. in pract. quæst. 34. versic. itẽ scias, et in terminis Boss. de indit et cõsiderat ante torturam, nume. 177. versicu. non tamẽ credas, et tamen, vt supra firmaui, num. 58. et seq. testis ad hoc ut de visu deponens vnicus indicium faciat ad torturã, debet esse vndique, et integer, et inuulnerabilis: ideo uel non sequaris propositam limitationem, uel saltem illam non ponas in practica, ni 64 si in leui tortura, † quã inferre ex dicto unius testis non omni exceptione maioris, (dummodo non sit in totũ, et ipso iure inhabilis, et nõ patiatur plures de-

fectus,

fectus,) non absurdum credo, vt bene adnotauit Cõrad. in pract. in tit. de negat. crim. & tormen. numero 41. versi. secundus est gradus, folio mihi 303. colum. secunda, & ante eum Paul. Ghirlãd. de quæst. & tormen. quæst. 4. numero 4. Clar. in pract. §. fi. quæst. 64. versi. debet igitur Iudex, in princ. & post istos Franc. Personal. de indit. & tortu. post num. 78. versic. si autem Iudex, &c.

65 LIMITA II. Eandem sublimitationem, † vt nec pariter procedat, quando inquisitus est leuis vitæ, quia tunc ex vnico teste de visu potest cõtra eum deueniri ad torturam, etiam quod nõ sit omni exceptione maior, sic in terminis post Andream de Iser. quem allegat, scripsit Carrer. d. §. quæ autem sint ista inditia, num. quarto, refert, et sequitur Menoch. de præsumpt. libro primo, quæst. 89. numero 6. Et licet hęc limitatio non admodum arrideat Franc. Cason. in tract. de indit. et tract. decimo, cap. primo, rub. de inditijs per visum, nume. sexto, Mihi tamen rationabilis videtur illam intelligendo, dummodo testis non sit ipso iure inhabilis, vel non patiatur plures defectus, & dummodo inquisitus sit malę vitę, quia puta alias criminosus, & malæ famæ: sic enim isto casu leuem vitam intelligo non de eo qui simpliciter vilis, vel pauper sit, sed de eo qui sit malæ uitæ, & in iis terminis potest admitti proposita limitatio triplici ratione.

Primo, quia quando habemus adminicula: tunc requiritur, quod testis visu sit omni exceptione maior ad hoc vt faciat inditium ad torturam, vt supra probaui, numero 56. et quod leuitas vitæ hoc est, mala vita inquisiti magnam inducat suspicionem delicti de quo inquiritur, etiam quod diuersi generis sit dixi supra in titu. de delictis, & pęnis, quæstio. 23. nume. 22. & 23.

66 Secundo, † quia mala fama in genere iuncto teste vnico de auditu, qui minus probat, quam testis de visu, vel etiam iuncto quilibet alio adminiculo inditium facit ad torturam. Brun. inter consi. crim. diuerso. consil. 115. numero sexto, & 65. tomo secundo, in foli. & bene adnotauit Paul. [illegible] ranus d. Theoremat. 23. numero quarto, vbi quod mala fama est sicut herba bettonica, quæ iuncta cum alijs inditijs non sufficientibus, illa facit sufficientia, & alias, prout latius dicam infra in inditio famę, quęstio. quadragesimaseptima, nu. 205.

67 Tertio, † quia secundum vnam opinionem cõtra hominem infamem, & malę vitæ admittuntur etiã generaliter testes, non omni exceptione maiores, vt per Ferran. Gargiar. inter consil. crim. in. diuers. cõsi. 124. numero vigesimoquinto, volum. primo, in fol. Menoch. de arbitr. quęst. lib. primo, quæst. 27. sub numero septimo, Conrad. in pract. de officio Prętor. in cau. ciuilib. in materia testium, rub. personas testium aggrediendo, numero decimoquarto, versic quarto quando infamis producitur contra infamem, fol. mihi 78. column. secunda, cum alijs per Mascar. de probat. libro primo, conclus. 462. numero decimoquinto, & libro secundo, conclus. 857. num. 4. & lib. 3. conclus. 1356. nume. 56. & 72. & dicam infra in tit. de opposit. contra test. in materia testis infamis, quęsti. 56. num. 45.

68 LIMITA III. Eandem † sublimitationem supra positam, num. 58. nec etiam procedere in Iudice habente amplum arbitrium, quia & is torquere poterit reum ex dicto vnius testis, etiã quod non sit omni exceptione maior, Alexand. consi. 65. nu. 9. versic. & attento arbitrio, libro primo, Grammat. decis. 34. numero 31. Dec. consi. 163. numero sexto, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. §. quæ autẽ sint ista inditia, numero duodecimo, Menoch. de arbit. quæst. lib. primo, quæst 89. numero quarto, seqq. & de presumpt. lib. primo, quæst. 89. nume. 12. & ante istos fuit de mẽte Gandini, quem in proposito prę citati omnes Doctores sequũtur in rub. de quæst. & tormen. numero 41. post medium, versic. vnde si viderit maleficia, vbi quod ex testibus non omni exceptione maioribus potest Iudex deuenire ad condemnationem si habeat liberum, & generale arbitrium in puniẽdis maleficiis, ergo multo magis poterit torquere. [illegible] nec dissentit Baiard. in addi. ad Clar. in pra. §. fi. q. 64. nu. 59.

69 Cõtrarium † videtur fuisse de mente Ioannis Turni inter consi. crim. diuerso. consi. 81. num. 13. iuncto numero 65. tomo secundo, in fol. quem in proposito refert Hippol. Riminald. in consi. 361. numero 46. seqq. volum. quarto, vbi acerrime hanc contrariam defendit opinionem, & respondet authoritati Gandini supra ex aduerso allegati, in quo Doctores omnes pręcitati faciunt originale fundamentum, & certe vt verum fatear prędicta proposito limitatio videtur de directo contra illam communem omniũ sententiam, de qua paulo infra dicam, numer. quod scilicet, nec Iudex babens amplum, & largum arbitrium in procedendo potest reum torquere ex inditijs minus in iure sufficientibus, quam etiam expresse probauit idem Gandinus in citato loco, nume. 41. in princip. stante enim prędicta communi conclusione non video quomodo iste Iudex poterit torquere inquisitum ex dicto vnius testis non omni exceptione maioris, postquam iura expresse statuerunt, vt supra probaui, numer. quinquagesimooctauo, non oriri ex tali depositione inditium sufficiens ad torturam. Ideo cogita, & pro nunc magis adhęreo huic secunde opinioni.

70 SVBLIMITA II. Tertiam † limitationem suppositam, numero 54. vt ad hoc vnus testis de visu inditium faciat ad torturam debeat directe, & immediatè, & de visu deponere, ac etiam de ipso delicto, secus si deponeret de aliquo actu licet proximo & valde inferente ad ipsum delictum, iuxta ea quę supra posui, numer. 50. Primo enim casu bene inditiũ probatur per vnum testem, ut pariter supra dixi, nume. 41. Secundo autem casu non nisi per duos, ut supra, numero 42. & sic propterea requiri, ut testis directè deponat super maleficio, & non super inditio ad maleficium, post gl. Bart. Bald. & Abb. in locis per eum allegatis, scripsit Ludouic. Bologn. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tract de indit. & torm. num. 91. uersicu. Secundo limita, Franc. Cason. de indit. tract. 10. c. primo, num. 3. vbi quod debet testis deponere, quod interfuerit, aliter non facit inditium ad torquendum, Bursat. cons. 336. num. 8. uolu. 3. Franc. Bec. cons. 85. num. 1. lib. 1.

71 AMPLIA IIII. Et † principaliter huius quęstionis regulam, ut nec Iudex habens a lege, uel ab homine, amplum, seu liberum arbitrium in procedendo, & puniendo maleficia, possit sine sufficientibus de iure inditiis reum torquere, Gandi. in tit. de quæst. & tormen. numero 41. ubi quod isto casu debet Iudex ex suo arbitrio ad tormenta procedere, si aliqđ habeat inditium per quod eius animus moueatur, quod ille qui inculpatur de crimine sit torquendus, sed non alias: nã arbitrium nõ supplet defectum inditii, ubi nullum est inditium, & facti quęstio in arbitrio iudicantis est, non autẽ iuris authoritatis, l. ordine, §. primo, ff. ad municip. cum aliis per Gand. allegatus, Thom. de Pręparata in tract. de fama. num. 58. Paul. Leaz. in capit. grauis, colum. penulti. de deposi. Grammat. consi. 64. numero secundo, & uoto 10. numero 21. Cępol. consi. crim. 14. numer. 20. Mars. in l. quęstionis, num. 29. ff. de quęst. Foller in pract. crim.

P 4 in ver-

in verbo.quod suffocauit vxorem,num.58.& in ver.
& si confitebuntur,in tertia parte,1. partis,nume.ter
tio,Gabr.Sarayn.in addit.ad Matthei.sing.55.versic.
ampliatur etiam,Carrer.in practic.crimi. in secundo
tract.de indit. & tortur.§.circa quartum,qualiter,&
quando ad torturam deueniatur, numero vndeci-
72 mo.† vbi etiam qualis debet esse tortura quando iu-
dici expresse datum est arbitrium torquendi absque
inditijs,Gig.de crim.læsæ maiesta. libro secundo,tit.
quom.& per quos crim.læsæ maiestat.probat.quæst.
26.numero quarto,Decian.in tract. crim. lib.7.c.46.
num.1.in fine, Ioan. Turrius inter consi.crim.diuers.
consi.81.nume.68.& seqq.volum 2.in fol & ibidem
consilio 70.numero vigesimo,Roland.consi.duode
cimo,num.32.volumine tertio,Clar.in pract. §.fina.
quæst.64. sub vers. Dixi etiam,Ioan.Mar.Monticell.
reg.crim.10 numero sexto,& reg. 18.numero quin-
to,Menoch.de arbit.quæst.lib. primo,q.9. num.3.&
4.& quæstio 84.numero primo,vbi testatur de com-
muni*opinione Brunorum a Sole,in suo consil.cri-
mi.num.131.Seraphin.de Seraph.in tract.de priuile.
iuram.priuileg. 132.numero 86.Bursat.& consil.66.
num.35.& consilio 20.numero 42.volum.secundo,
Mascard.de probat.lib.tertio, conclus.1385.numero
quinto.Hippol.Rimınald.consi.161.numero 51.vo-
lum.quarto,Franc. Becius cons.67.sub numero deci
moquarto,Bertazzo.cons.145.nume. octauo,seq.&
ibi Clau.filius in addit.litera C,& litera D,lib.1.& cō-
si.134.num.20.lib.secundo, Flami.Cattar.in sua pra-
cti.interrog.reorum,lib.4.c.num.53.& vide quæ dixi
supra,nu.68.& seq.
73 Et † ex præmissa ampliatione,tu qui in Romana
curia causas criminales prosequeris, bene etiam sci-
re poteris quod iudices, & locum tenentes crimina-
les Reuerendissimi Domini Vrbis Gubernatoris nō
possint sub prætextu arbitrij ipsis concessi in Bulla
Leonis X.quæ est septima in Bullario prima par. fol.
mihi 185. reos torquere sine legitimis præcedentib.
inditijs,licet quandoque contrarium viderim obser-
uatum per aliquos qui in decreto torturæ quando vi
dent inditia non esse in totum sufficientia, solent ap-
ponere illam clausulam, ac etiam in vim faculta-
tum,&c. ☞ prout etiam sic seruari se audiuisse testa
tur Baiard.in addit. ad Clar.in pract.§.fi.q.64.nu.90.
sed certè facultates prædictæ hoc non dicunt, quod
possint iudices torquere non præcedentib.sufficien-
tibus inditijs: ideo ex generalitate verborū,& ex am
plo arbitrio ipsis in dicta Bulla concesso,nec id infer
re dicere debemus per præallegata,& ita ecōtra scio,
quod alij iudices, & locum tenentes magis Deum ti
mentes circumspecti,& non literarum ignari prædi-
cta clausula nunquam vsi sunt, sed in hoc prætertim
solam iuris communis dispositionem sequuti sunt,
iuxta alteram Bullam Pauli III.quæ est quinquagesi
ma octaua in ordine,in 1.par. Bullarij,vers.ijdem iu-
dices,fol.mihi 472.
AMPLIA V. Vt† nec Princeps possit mandare,
74 vt reus torqueatur sine inditijs ad torturam sufficiē-
tibus,& si mandauerit iudex non tenetur,nec debet
illi obedire,& si obediet, tenetur in sindicatu, & pu-
niendus est, nec excusatur propter principis iussum.
colligitur hæc ampliatione ☞ vltra ea quæ dixi in-
fra in secunda parte, in tit.de pœn.temper.quæst.97.
numero 12. ex traditis per Grammat.voto 32.nume
ro 9. vbi testatur se respondisse Cardinali Caluinæ
Proregi Neapolis ipsum desuper interroganti, quod
nec is regia authoritate mandare poterat hominem
torqueri, contra quem non extabant sufficientia in-
ditia ad torturam, & ita etiam dicit Afflictum pari-
ter respondisse Regi Federico,refert,& sequitur Cla
rus in pract.d.quæst.94. versicu.dixi quoque,Carrer.
qui alios allegat in pract. crimin.in secundo tract.de
indit.& tortur.§. circa quartum,qualiter,& quando
ad torturam deueniatur,nu.12.latè prosequitur Ro-
lan.qui alios refert in consi.12. num.47.seqq.volu.3.
vbi quod princeps hoc non potest mandare de pote-
state ordinaria,& si id mandet de potestate absoluta,
male facit,quia tunc potestatem suam excedit,& tūc
cor Regis nō est in manu Dei.& licet nullus inferior
possit ei dicere,cur ita facis?cap.in memoriam,18.di-
stinct. neminemque habeat in mundo,qui sua facta
iudicet,debet tamen considerare,quod est homo, ac
Deo subiectus, & quod factus est a Deo Rex,non vt
iniustitiam,sed vt iustitiam faciat rectam,ca.reserua-
tus,35.q.1.à deo si iniustitiam faciat,suam potestatē
contra iura excedendo parum regnabit ipse,aut eius
posteritas, vt tota die experientia docet,& si iudices
talia iniusta mandata exequantur,tenentur,& puniū
tur, nec minus excusantur ex iussto superioris man
dato,l. meminerint, vbi Doct.C.vnde vi,quia debēt
potius officio renunciare,quam iniusta exequi,secū
dum Fely.& alios ibi allegatos per Rolan.Addo pro
hac eadem ampliatione,Neuiz.in Silua nup.lib.1.nu
me.63.versicul.vigesimum,quem refert,& sequitur
Brun.à Sole in suo consi.crim.num.119.Franc.Per-
sonal.in tract. de indi.& tort.num.98.vbi non solum
dicit,quod talia cōmittendo principes male faciunt,
sed quod si iudices dicerent principi veritatem,quod
scilicet talis commissio est contra ius,non vnq; prin
ceps ista committeret, Simon de Præt.consil.59.nu.
5.Bursat.consi.201.sub num.42.lib.3.Flami. Cattar.
in sua pract.interrog.reorum,lib.4.c.1. post num.53.
& ad præsens in illa grauissima causa surreptionis
Annuli piscatoris scio adesse chirographum manu
sanctissimi Domini nostri Sixti Papæ V. signatum,
quo datur iudicibus potestas torquendi reos pro ha-
benda vlteriori veritate,& complicibus,etiam dene-
gata copia inditiorum, addita tamen clausula,Qua-
tenus sufficientia præcedant inditia iudicis arbitrio:
Non.n.ignorauit summus iste Pontifex quantum à
iuris ratione discrepet reos sine inditijs torquere,&
propterea id mandare noluit.
Contrarium,†quod imo excusatur iudex torquē-
75 do aliquem sine sufficientibus inditijs de principis
mandato, in terminis tradidit Paris de Put. in tracta.
sindic.verbo tortura,il 3.capit.4 incip.de repetitione
torturæ scias,&c.num. 8. vbi propterea consuluit iu-
dices ne teneantur in sindicatu,quod in enormibus
delictis, quando non haberent inditia sufficientia ad
torquendum, & esset ingens suspicio contra aliquē
impetrent a principe, vt cum illis suspicionibus pos-
sint torquere,& hoc modo erunt tuti in sindicatu,li
cèt raro id princeps concedat,& non nisi in enormi-
bus,& exceptis,vt ibi per eum,& ita etiam pro caute
76 la scriptum reliquit Cęp. in caut.214.† incip.officia-
les Prætorum, nu.1. motus illa ratione generali,quia
superioris iussus inferiorem excusat,l.is qui in puteū
§.qui iussu,& l.liberorum, §.fin.ff.de ijs,qui no.infa.
l.non videtur,§.iussu,ff.de re iud.l. iniuriarum actio,
§.si quis,quod decreto,& ibi glo.ff.de iniu.cap.quod
quis mandato,& ibi Dyn.de reg. iu.in 6.& in termi-
nis etiam idem scripsit Mascar. de probat.lib.3.con-
clusio.1135.nume. 2. seqq.vbi propterea dixit,quod
officialis aliquid faciens iussu principis ex necessita-
te,& non ex sua voluntate fecisse præsumitur, argu-
mento glos.in l.prima, §. quæ onerandæ , in verbo,
metu, ff. quarum actio non da.& vbi superioris ius-
sus præcedit ibi necessitas seruilis præsumitur,l.liber
homo,in princip. ff. de instit.mend. l. at qui natura,§.
si libero homini,ff.de negoc.gest.nec propterea offi-
ciales possunt puniri si indebite torquent aliquem,
quia parere tenentur, argumento,l. si quis ex aliena.
ff.de

ff. de iudic. & obedientia, vel promissa purgat obe-
dientem à delicto, l. liber homo, la seconda, ff. ad leg.
Aquil. per quem rex. promotus ibidem Bal. dixit re-
iectum fuisse libellum datum contra nescio, quem
officialem Potestatis, qui ipsius mandato, quem tor-
serat illicite, quia erat dignus venia ob superioris ius-
sum, ut ibi per eum, ad quæ etiam facit, quia officia-
lis, seu potestas, qui in officio sibi commisso paruit
superioris mandato, non tenetur, l. 1. in fine, C. de of-
fic. præfec. Prætor. & principi non obediendo sacrile-
gii pœna coercetur, l. 1. C. ut dignit. ordo seru. & qui
principi non obedit morte moriatur, cap. 1. de maio-
rit. & obedien.
77 Quid dicendum? † ex premissis uides nullam fieri
difficultatem in eo, quod scilicet princeps non pos-
sit cum bona conscientia mandare, ut quis torquea-
tur non legitimis præcedentibus inditijs, sed solum
dubium uidetur consistere, an iudex illud iniustum
mandatum exequendo excusetur, nec ne. Et quidē
minimè fore excusandum credo, quia licet regula
sit, quod principis, & superioris iussus inferiorem, &
præcipuè iudicem excuset, vt ex præallegatis colligi-
78 tur. † Id tamen erit intelligendum, ut procedat in le-
uioribus non autem in atrocioribus, prout est tortu-
ra ex qua hominis uita in periculo mortis ponitur,
in atrocioribus enim iudex non excusatur saltem à
pœna extraordinaria, ut per glossam in l. a. in glos. 1.
♦ C. de sepulc. viola. quam † communiter Doctores se-
quuntur, ut attestatur Clar. post Ias. & Couarru. in lo-
cis per eum allegatis in pract. §. fin. quæst. 60. sub uer-
sicu. solet dubitari, ibi, scias etiam quod hec conclu-
sio, &c. & post Clar. scripsit etiam Menoch. de arbit.
quæstio. casu 354. numero uigesimosecundo, sequē-
tibus, libro secundo, & ad Baldum, Cępol. & Mascar.
supra in contrariam allegatos, aduerte quod non lo-
quuntur in iudice, qui ex principis iussu aliquem si-
ne inditijs torquet, prout sunt termini propusitæ am-
pliationis, sed in satellitibus, & alijs officialibus ipsius
iudicis, qui nullam habent causæ cognitionem, sed
simpliciter tenentur exequi præceptum, de quibus
etiam an in totum excusentur, an uero solum à pœ-
na extraordinaria. dicam Deo dante, hoc eodem lib.
in titu. de pœnis temperan. in ea quæstione, in qua a-
getur de excusando delinquētem ob superioris man
datum, ☞ quæ erit quæst. 97. numer. 121. seqq. & ad
ibi tradita me remitto.
79 AMPLIA VI. Propositam † regulam, ut proce-
dat etiam in atrocissimis delictis, in quib. nec iudex
poterit reum torquere non legitimis præcedentibus
inditijs, secundum Foller. in pract. crimin. in uerbo,
quod suffocauit uxorem, numero 58. ubi quod nul-
libi in iure reperitur, quod in enormi crimine pro-
cedatur ad torturam non subsistentibus legitimis in
ditijs, cum etiam in crimine læsæ maiest. (vt mox di-
cam in sequen. ampliatione) talia requirantur inditia
Rolan. consi. 12. nu. 89. lib. 3. vbi testatur de commu-
* ni * opinione, & eam expressè pariter communem
dicit, & sequi videtur Clar. in pract. §. fi. d. q. 64. eodē
versi. dixi etiam, in fine, Hippol. Riminal. consil. 88.
numer 53. uol. 1. vbi etiam de communi, & latius in
consi. 361. nume. 12. seqq. uolum. 3. vbi reddit ratio-
nem, quia quanto crimen est grauius, & atrocius, tā-
to præsumptiones, & inditia debent esse grauiora, &
vehementiora, cū de grauiori agatur periculo, c. vbi
periculum, de elect. in 6. et si in crimine læsæ maie-
statis, quod atrocissimum est, inditia debent præce-
dere legitima, cur non idem in alijs atrocissimis de-
lictis? certe nulla ratio differentiæ dari potest, vt ibi p
eum, qui propterea respondet Claro in §. 1. ver. sunt
enim, in fine, attestanti apud eum seruari, vt in enor
mibus, & atrocibus criminibus deueniatur ad tortu-
ram etiam quòd inditia non sint in totum sufficien-
tia: dicitq; quod talis apud eum obseruantia non de-
beat ad alias Prouincias extendi, & bene dicit, &c.
Addo, & pro hac eadem ampliatione, idem tenentē
Flam. Cartar. in sua pract. interroga reorum, libr. 4.
c. 1. nume. 52. vbi pariter testatur de communi Do-
ctorum opinione.
80 Et propterea † in assassinio etiam legitima debere
præcedere inditia ante inflictionē torturæ in specie
scripsit Carre. in pract. crim. in 2. tract. de indi & tort.
§. Circa quartum, qualiter, & quando ad torturā de-
ueniatur num. 7. in prin. & nu. 8. in fine, & pariter be-
ne dicit quia licet assassinium habeat multa specialia
non tamē hoc speciale reperitur in iure expressum,
quod in eo crimine possit reus inquisitus torqueri,
81 sine legitimis inditijs: † & nihilominus talia specia-
lia habent locum vbi iam constat de ista qualitate as-
sassinij, secus si non constet, & de ea dubitetur, ad tra
dita post alios quos allegat, per Bois. in titul. de foro
compe. nu. 65. per Gabriel. lib. 7. de criminal. concl. 1.
nu. 28. Paris. consi. 166. nu. 4. vol. 1. Hieron. Gabr. con
sil. 170. nu. 26. vol. 1. Mascar. de proba. lib. 1. concl. 137.
* nu. 5 vbi de communi. *
82 Et idem † in omnibus alijs criminibus exceptis,
quod legitima requirātur inditia, scripserūt Carrer.
in loco nuper citato, d. nu. 7. & 8. Gabriel. Sarayn. in
addi. ad Matthei. sing. 55. vers. & hæc regla amplia-
tur, Io. Mar. Monticell. reg. 8. nu. 11. Mascar. de pro-
+ ba. lib. 3. conclus. 1385. nume. 4. vbi de communi, + &
ante istos Alber. in rub. ff. ad l. Iul. maiesta. numer. 3.
versi. & tamen in isto crimine.
83 Et † generaliter etiam in atrocissimis iudicem de-
bere amussim obseruare iuris dispositionem scripsit
Iodoc. in pract. crim. c. 55. rub. de condemnatione, &
punitione in re criminali, num. 9. vers. in enormibus
vero delictis, fol. mihi 117. & propterea in eisdem de
lictis seruanda esse easdem solemnitates quæ in alijs
criminibus, seruantur, post Marsil. in pract. §. diligen
ter, num. 175. & Gram. voto 34. col. fi. consuluit Rol.
84 d. consi. 12. num. 76. in 1. vol. † Et dato quod admitte
re velimus eorum opinionem, qui dixerunt in atro-
cissimis licere Iudici iura transgredi, erit nempe in-
telligenda, vt procedat Principe consulto, & non a-
lias, sicut pariter post Rom. Ias. & Marsil. & Gram.
in locis per eum citatis bene consuluit idem Rolan.
consi. 6. nu. 45. in 1. vol. ☞ Et ante Rol. Tiraq. de pœn.
temper causa 49. num. 17. seqq. & in terminis in casu
torquendi reū ex non sufficientib. inditijs, post Pari-
dem de Pu. quem pariter allegat, tradit Io. Mar. Mō-
ticell reg. cri. 10. nu. 40. vbi etiam quod Princeps raro
hoc concedit. Adde tu quod nec concedere debet,
& si concedit non est ei obediendū per ea, quæ dedit
xi supra, num. 74. seqq.
85 Contrarium, † quod imo in atrocissimis possit
reus torqueri ex non sufficientibus, & legitimis in-
ditijs, videtur fuisse de mente Marsil. in l. 1. in princ.
num. 47. ff. de quæst. & expressè, post Marsil. affirma
uit Menoch. de arbitr. quæst. lib. 1. q. 74. in fine, num.
9. vers. vel tertio fuit etiam de mente Ioannis Mariæ
Monticelli, regula sua crimin. 10. numer. 36. Clar. in
pract. §. 1. vers. sunt etiam, in fine, vbi quod quicquid
sit de iure, ita apud eum seruatur, relati per Rolan.
cons. 7. num. 5. seqq. vol. 1. qui dicunt, quod in atrocis
simis leuiora requiruntur inditia, & in iis Iudex de-
bent esse promptior ad torturam, & idē dixit Mascar.
de probat. lib. 3. conclus. 1185. nu. 13. & seq.
86 Ratio † huius contrariæ opinionis ea per præfatos
Doctores affertur: Quia in atrocissimis licitum est
Iudici iura transgredi, requisitas solemnitates non
adhibere, & omisso est ordinem non seruare, prout
fuit originale dictum Innocen. in cap. 2. de constitut.
quem

* quem sequuti sunt*communiter Doctores, vt videre est apud relatos per Marsil. in d.l.1. in princip.nume.18.num.47.seqq. ff.de quæst. vbi infert ad plura, & per Roland.in consilio septimo,num.6.volumin. primo,& consilio 12. num. vndecimo,seqq.volum. 3. vbi pariter infert Menoch. de arbit.quæst.lib.primo,d quest.84.num.9.Foller.in prac. crimin.verbo, quod suffocauit vxorem,nume.57.& post Brunor.à Sole in suo consi.crim.num.8.✠ Pet. Royz. decis.3. num.353. Hieron.Laurent.decis.Auinionen.15.nu. 3.Bursat.consi.20.num.37.lib.primo,& alibi passim, & vbique Doctores.

87 Et† non solum in puniendo, sed etiam in procedēdo,vt per Clar.d.§.1.eodem versi.sunt etiam, in fin. & plenissimè per Tiraq. de pœn.tempe.causa 49. num.16.& omnibus seqq.vbi in id plura iura,& doctorum authoritates adducit, & ex hac conclusione facit 24.notabiles illationes.

88 Quid dicendum?† Prima opinio sicut cōmunior* est,ita etiam & rationabilior,& nihilominus pro resolutione distinguas in hunc modum : quod si delictum vltra atrocitatem sit de genere occultorum,& difficilis probationis, & tunc potest procedere secunda opinio, vt leuiora sufficiant inditia,non ratione atrocitatis, sed ratione difficilis probationis, per ea quæ infra dicam,nu.150.

89 Si† vero delictum sit simpliciter atrox, & non occultum,& tunc si quæris,an iudex possit excedere in grauius torquendo.& dic posse,quia in delicto atroci grauius inferenda est tortura,quàm in leui,& non atroci,vt in specie,per Brun.de indit. & tortu.2.part. questio.quinta,num.42.& per Conradum,in practi. in rub.denega.crimin.& tormen.num. 19. in fin.fol. mihi 303. columna prima, quod si queras, an possit deueniri ad torturam sine inditijs, vel cum inditijs, sed minus legitimis,& seu minus sufficientibus prout sunt termini propositæ quæstionis, & tunc nō recedas à prima opinione. illud enim quod pro ratione adducunt Doctores contrarij, quod scilicet in atrocissimis liceat iudici iura transgredi, vel nō est verum,nisi cōsulto principe, prout supra admonui,nu

90 mero 84.† vel si alias verum, procedit quando iam constat de delicto,secus quando solum quis imputatur,& sic procedit pariter in puniendo,non autem in procedendo, & torquendo, sic namque dictum Innocent.in dicto cap.primo,de constit. in specie declarauit Marsil. plura id more suo congerens in practic. crim.§.diligenter,numero 157.& seqq.vsque ad numerum 177.Foller.in pract.crimin.d.verbo,item qđ suffocauit vxorem,numero 57.Carrer.in pract.dicto §. Circa quartum, qualiter, & quando ad torturam deueniatur,numero 8.Roland.consilio septimo,numero 42.volumi.primo, & latius consi. duodecimo, numero 72.sequentibus,volum.3.vbi pluribus exornat hanc declarationē, Brunorum à Sole in suo consilio crimin. numero 87.in discursu, Hipp. Riminal. dicto cons. 361.nume. 32. 33. & 37.vbi bene respondet Claro supra in contrarium allegatos, Franc. Personal.in tractat.de indit. & tortu.numero vigesimoquarto,ex quibus facile dici potest, hanc declarationem esse à Doctoribus,*communiter receptam.

91 Et† nihilominus vltra prædictam declarationem scias quod etiam in casu, in quo licitum est iudici iura transgredi,intelligi debet de maioribus magistratibus,non autem de minoribus,sic enim etiam materiam hanc declarant plures Doctores relati (quos & ipsi sequuntur)per Marsi.in singu. 144. & in prac. § diligenter,num.176 Conrad.in pract.in tit. de Prętoris institutione,§.primo,rub. Prætor quomodo in statu Vrbis se habeat,num.9.fol. mihi 10.col.1. Rol. cons.7.num 43.volum.j.& consi.70.num.27.eodem volum.Franc. Personal. in tract.de indit.& tortu.nu. 26.& faciunt quæ dixi in j.lib.tit.1.de delictis,& pœnis,q.17.num.67.

92 AMPLIA VII. (Et† illatiuè ex præcedenti ampliatione,)vt nec etiam in crimine læsæ maiesta.possit reus toqueri non existentibus legitimis, & sufficientibus inditiis,secundum gloss.in l.1.incip.si quis, in verbo, conuictus, vbi Cyn. Bald. Salycet.& communiter† omnes,C.ad legem Iuliam maiest.facit optimus textus in l.famosi,ff.eodem, dum per hæc verba prorumpit: *Hoc tamen crimen a iudicibus non in occasione ob principalis Maiestatis venerationem habendum est, sed in veritate rei iudicatæ, nam & personas spectanda est,an potuerit facere.& an quid fecerit,& an cogitauerit*, & quæ sequuntur, per quem textum notat ibi Alber.numero secundo,quod non debēt iudices statim reum credere, qui hoc crimine accusatur ad principis maiestatis venerationem, sed debent inquirere veritatem & non facere, prout faciunt multi Rectores,& Iudices, statim quod quis inculpatur de tractatu contra Regem,principē, vel alium Dominum: statim eum ponunt ad tormenta asperrima contra iura, & contra dispositionem d.l. famosi, & ita cum ampliatione proposita pertransit idem Alber.in rub.ff.eodem tit.ad legem Iuliam maiest.numero 1.versicu.& tamen in isto crimine, Angel. de malefic.in verbo, *che hai tradito la tua patria*,in princip.numero primo,& ibi August.in addit.

93 Vbi† propterea infert etiam ad patriæ proditorem refert,& sequitur Ioan.Maria Monticell.regu.crim. 10.numero primo, & numero septimo, & nu.quinto,vbi generaliter in crimine læsæ maiestatis, & idē in reg.18.numero vndecimo,Capic.decis.126.numero quarto, Marsil.in pract.§.diligenter, numero 175. & in singu. 117.ad torturam perueniri nō potest,versicu.& istud etiam habet locum, & in l.j. in princip. numero decimo,& numero 43.ff de quæstio.✠& in tract.de bannit.in verbo, *læsæ maiestat.*numero 53.Gabriel Sarayn.in addit.ad Matthes. singu.55. versicul. & hęc regula ampliatur, Brun.de indit.2.part. quęst. quinta,numero 6.versicul. sed in contrarium,vbi de communi, Francis.Cason.post tractatum de indit in quæstionibus,capitulo quinto,rub. de non torquendo sine indit.etiam in crimine lęsæ maiestatis, ✠ Afflict.in tit.quæ sint regalia.in verbo,& *bona committentium*,numero 44.in 23.speciali,Gig.de crim.lęsę maiesta.libro secundo,tit.secundo. Quomo.& per quos crim.læsæ maiestat.proba.quæst. 26. numero secundo,& 3.Carrer.in pract.in secundo tract. indit.& tortur.§.circa quartum, qualiter,& quādo ad torturam deueniatur,numero septimo,& nume. decimo, Foller.in pract crimin uerbo,quod suffocauit vxorem, numero 58.& in verbo, item quod commisit crimē læsæ maiestatis,numero 103. Et in verbo,& si confitebuntur,in 3.par.3.partis principalis, numero secundo,& numero 38.Clar in pract.§.fin.q.64.versic.Dixi etiam,in fine,vbi pariter de communi.*Rolan.cōsilio duodecimo, numero 33. volumine tertio, Menoch.de arbit. quæst. libro primo, quest.84.nume.3. Osasc.deci. Pedem.79.numero 14.Brunor.à Sole,in suo consi.crimin. sub numero 87.Mascard.de proba. libro tertio,conclus.1385. numero quarto,vbi de cō muni,*Bursat. consi. 166.nume.33.volumine secundo,& consi.201.numero 41.eodem volumine secundo,vbi etiam communi,de qua etiam Hippolit. Riminald.consi.88.numero 53.volumine primo,& consi.361.numero 34.sequen.volum.quarto, ✠ & consi. 704 numero 64. libro 6.Franc. Bec.consi.67.sub numero decimoquarto,libro primo, Francis. Personal. de indit.& tortura,numero decimoquarto,in fine.& numero vigesimosecundo, vers. in quibus criminibus,

bus, vbi etiam idem in crimine hęresis, Flam. Carta. in sua pract. interrog. reo. libro quarto, capit. primo, numero 5 . vbi & ipse testatur de communi Doctorum opinione. ✠ Decian. in tractat. crimin. libro septimo, c. 36. numero primo, Baiard. Clar. in §. læsę maiestat. numero 25. in 2. 4. speciali.

94 Contra † præfatam ampliationem facit (prout animaduertit Augustin. de Arimino in addit. ad Ange. de malefic. ubi supra, & post Augustinum Brun. & Gig. in locis præcitatis, & Decian. consi. 18. numer. 58. & seqq. volumine primo, ✠ & in tractat. crim. lib. 7. cap. 37. numero 40. post Afflict. quem allegat) doctrina Baldi in l. quicunque, in fine, numero 25. versicu. octauo nota, C. de seru. fugit. volentis secundum præallegatos Doctores quod in consilijs, & tractatibus ob probationis difficultatem, & quia secretè fiunt, deueniri possit ad torturam etiam sine inditijs: ergo multo magis arguunt ipsi, id fieri posse videtur in crimine læsæ maiestatis, quod in se continet tantum facinus secundum opinionem eorum, quos tacito nomine refert Conrad. in prac. ti. de negat. crimin. & tormen. numero 34. versic. item secundum aliquos, folio mihi 300. columna prima, timore huius contrarij prima facie, inquit Augustinus eo loci, videbatur dicendum quod textus cum glos. in d. l. si quis, C. ad legem Iul. maiestat. vbi præcipuè fundatur ampliatio, intelligi debeat, vt procedat quando inditia haberi possunt, secus si non possunt haberi, sed postea inquit, talis intellectus est diuinatiuus, & multū stringit ampliationem propositam, & quia Doctores in d. l. si quis, & præsertim Ang. uolunt quod nullo modo, & sic siue possint, siue non possint haberi inditia, quis torqueatur in isto crimine, nisi præcedant inditia, licet alias idem crimen habeat multa specialia, & cum ista responsione Augustini transeunt Brun. & Gigas in locis præcitatis.

95 Sed † certè nec isti Doctores bene referunt doctrinam Baldi in dicta l. quicunque, nec etiam ni fallor, bene considerarunt quomodo doctrina Baldi faciat contra ampliationem. Non enim verum est, quod Baldus eo loci dicat in tractatibus, & consilijs, quæ secreto fiunt posse deueniri ad torturam sine inditijs, quia si hoc diceret, male diceret, immo contrariū ex eius verbis colligitur, inquit ipse: *Octauo nota quod in secretis delictis, tractatibus, & consilijs propter probationis difficultatem peruenitur ad torturam, & quandoque ad condemnationem, & absolutionem, ex solis inditijs si sunt ita certa, vt vix denegare sufficiat.*

Ecce ergo quod Baldus non solum non excludit inditia in his tractatibus, & consilijs, prout asserunt præfati Doctores, verum etiam ad torturam requirit illa ita certa, vt vix negatio sufficiat: sed qa vt paulo infra subijciam in prima limitatione, numer. 150. veritas est, quod licet in ijs tractatibus, & consilijs requirantur inditia, illa tamen sufficiunt leuiora ad difficultatem probationis. Hac firma conclusione contra Ampliationem prædictam argumentator sic. In crimine læsæ maiestatis vt plurimum interueniunt consilia, tractatus & conspirationes, ergo in eodem crimine ad torturam leuiora debent sufficere inditia si hoc modo sumatur argumentum, ineuitabile est, quando tortura infertur ad detegendos tractatus, & conspirationes quæ in hoc crimine interuenerunt. si enim leuiora admittantur inditia in tractibus factis ad committanda alia crimina: cur grauiora requiri debent in tractatibus factis ad committendum crimen læsæ maiestatis? Hoc certè si diceremus, esset valde absurdum, & à ratione alienum. sic igitur declarando hanc septimam Ampliationem dicas quod in crimine læsæ maiestatis vbi agitur de tractatu, consilio, vel conspiratione secrete facta, adhuc inditia requiruntur, sed bene leuiora sufficiunt, prout in alijs delictis occultis, & hoc non propter criminis atrocitatem, sed propter probationis difficultatem. Si vero non agitur de aliquo tractatu, consilio, vel conspiratione, & tunc plena requiruntur inditia, prout in alijs delictis non obstante quod crimen sit atrocissimum quia vt supra probaui, numero septuagesimonono, + sequentibus, in materia de qua agitur, nihil operatur atrocitas criminis.

96 AMPLIA VIII. † Vt sine legitimis præcedentib. inditijs iudex nec leuiter quidē potest reum torquere, immo nec terrere, quia metus torquendi æquiparatur torturæ, & paria sunt quem confiteri per torturam, vel metu torturæ, l. nouissime, versi. quid enim, ff. quod cum falso tuto. cum alijs de quibus per Marsil. qui pluribus hanc conclusionem comprobat in l. 1. in princip. numero 55. & pluribus sequentib. ff. de quæst. & in consilio 8. numero 15. seqq. & in pract. §.
97 expedita, numero secundo, & seqq. † vbi etiam dicit quod torquendi metus dicitur incussus reo si fuerit ligatus ad torturam, vel fuerit ductus ante eam, vel si minę de torquendo præcesserunt, vel si fuerit spoliatus ante torturam etiam quod non ligatus, & ibi concordantes adducit: Et idem quod Marsi. affirmarunt etiam Carrer. in pract. in tractat. secundo, de indit. & tortura, §. circa quartum, qualiter, & quandò ad torturam deueniatur, numero decimoquinto, vbi generaliter, quod iudex sicut non potest torquere sine inditijs, ita etiam nec potest terrere per minas, seu alio modo: & idem etiā plures allegans asseruit Amon. comment. 117. Grammat. consil. crimin 15. numero 6. seqq. vbi bene loquitur in territo, ac etiam in eleuato, & sic in leuiter torto: & post Grammatic. Io. Maria Monticell. reg. crim. 10. numero 8. & regu. 18. nume. 10. Ant. Gomez var. resolu. tomo 3. ca. 13. rub. de tortu. reorum, nume. 4. vers. sed in contrarium, Rol. consi. 17. nume. 14. seq. volum. 3. Hercul. de nega. nume. 198. Conrad. in pract. tit. de confess. criminosi, numero quinto, Foller. in practic. crimin. in 3. par. 3. partis, verbo, & si confitebuntur, num. 111. Hippol. Riminal. inter consi. crim. diuers. consi. 84. nume. 22. volum. 2. in folio, Brun. à Sole in suo consil. crimin. nu. 163. 164. 182. & 191. Bertaz. consi. 341. num. 11. iuncto num. 38. in fine, & seq. volum. 2. vbi etiam respondet contrarijs, Franc. Personal. de indi. & tort. in princip. vbi quod sicut a tortura non est inchoandum, ita nec etiam à minis, & terrore, & latius. num. 73. vbi etiam testatur de communi opinione, Mascard. de proba.
+ lib. 1. concl. 352 nume. 14. qui omnes post alios plures quos allegant, optimè probant, quod sicut iudex nō potest sine præcedentibus inditiis reum torquere, ita pariter nec poterit terrere, & multo minus leuiter torquere, & si torqueat, vel terreat, confessio subsequens quam metu torturę extorta nihil operatur, &
+ ita sine dubio se habet magis cōmunis Doctorum opinio, sicut testatur etiam Marsil. in d. l. 1. in princi. nume. 57. in fine, ff. de q. & in practica §. expedita, sub num. 2. & Matth. Gribal. inter communi. opin. tom. 1. in suis regulis criminalibus, vers. confessio metu tormētorum, Fran. Personal. vbi supra, d. n. 73. & latius dicam, infra in ti. de reo confesso, & conuicto, in materia confessionis emanatæ metu tormentorum, q. 83. nu. & 17. & seq. & nu. 44. seqq.

98 Contrarium, † quod iudex, qui non potest torquere ob defectum inditiorum, possit tamen terrere, affirmarunt Bal. in l. secunda, nume. 4. & 5. C. quorum appella. vbi firmata conclusione quod sine sufficientibus inditiis nullus possit torqueri, dicit deinde qđ licet non omnes, & omni casu possint torqueri, possunt tamen terreri, quia vultus iudicis in talibus debet apparere terribilis, vt in authen. de manda. Prin

cipum,

cipum,§. talem vero, & Baldum refert, & sequitur
Bru.de indi.2.par.q.8.num.8.& Foll.in pract.verbo,
& si confitebuntur,in 3.par.3.partis,numer 37. & in
verbo,rei indurati torqueantur,num.8 in fine,versi.
in hoc Baldus,vbi amplius quod leuis territio absque
corporis tormento,& cordis dolore non dicitur quę
† stio, nec tortura, & ibi testatur de communi • om-
nium criminalistarum opinione,Gabriel Sarayn. in
addi.ad Matthes singu.55.in fine, vbi quod non so-
lum potest terre verbis, sed etiam duci ad cordam,
& valet confessio,vt ibi per eum, faciunt scripta per
Anton.Gomez varia.resolu.tomo 3.capit.13.rub.de
tortura reorum,nume.4.Conrad.in practica,titu. de
nega.crim.& tormen.numero 41.vbi etiam idem in
spoliato,& ligato,Franc.Cason.post tracta. de indit.
in quæstionibus,cap.5.rub. de non torquen. sine in-
dit.nume.9.Clar.in pract.q.64.sub versicul.Nunc de
gradibus vbi quod quicquid sit de iure,practica ob-
seruat quod minæ de torquendo non faciunt quin
confessio dicatur sponte facta: & pariter etiam con-
ductio rei ad funem dicitur leuis terror, secundum
† communem, † de qua dicit testari Casonum in pra-
ctica,fol.90 nume.3. ☞ prout etiam,& alios,pro hac
eadem opinione retuli infra in tit.de reo confess. &
conuic.q.83.num.45.
99 Imo†quod reus qui non potest torqueri sine suf-
ficientibus inditiis,possit tamen leuiter torqueri,scri
psit Paris de Put.in tracta.sindic.uerbo tortura,*il pri
mo*,cap.9.An ex sola confessione, numero primo, in
fine vbi quod id quod dicitur de confessione, nulla
facta in tortura sine inditus,intelligitur,quando ma-
gna est tortura,et tortus valde debilis existat,secus si
parua sit,& homo robustus,quia tunc valet eius cō-
fessio.& Paridem de Put.sequun tur Gramma.de-
cis.34 num.55.& seqq.& in consil 40.nume 15.& in
voto 6.nume.8.Foll.in pract.crimi.dicto verbo,& si
confitebuntur,in 3.parte 3.partis principalis, num...
Carrer.in pract.dicto §.Circa quartum, qualiter, &
quando ad torturam deueniatur,post numerum 27.
versicul.limita etiam Ioan.Mar.Monticell. dicta re-
gu.10.num.25.in fine,versi.limita secundo, & seqq.
100 Hippol.Riminal.cons 88.num.56.volum.1.† Et ra
tio est, quia modica tortura non dicitur tortura, vt
per Mari. consi.80.nume.27.& consil.103.num. 28.
Ias.in l.sciendum,nume.14.ff.qui satisda.cogan. idē
Marsil.in pract.§.quoniam,nume.1.Gandin. in rub.
de quæst.& tormen.nume.10.Aym.cons.287.num.
sexto,versicul.item illud quod dicitur, Tiraquel. in
tracta.de rebus exiguis,pag.mihi 34.a tergo, in par-
uis,versic.11.memorabile est,Bois.in tit.de tortura,
nume.15.
101 Quid dicendum? † Hæc quæstio habet duo ca-
pita,vnum circa territionem : aliud circa leuem tor-
turam: item, & primū caput territionis potest duo-
bus modis contingere : vno modo territio potest es-
se verbalis,& cum minis tantum, alio modo potest
esse quando vltra minas reus, vel ducitur ad locum
102 tormentorum,vel spoliatur,vel ligatur:†Circa pri
mum modū territionis,videlicet verbalis,licet mul-
ta possent in iure hin: inde deduci,nihilominus veri
tas est,& ita in practica seruatur,quod quando iudex
habet vehementem opinionem,quod aliquis sit reus
ex multis circumstantiis etiam extra processum, li-
cèt in processu non habeat inditium omnino suffi-
ciens potest terrere reum ei minando torturam nisi
veritatem dixerit,iuxta tex. qui bene hāc sententiam
probare videtur in l.item apud Labeonem, §. quæ-
stionem,ff.de Iniur.in illis verbis, *Quæstionem intellige-
re debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruendum
veritatem: nuda ergo interrogatio, vel leuis territio non per-
tinet ad hoc edictum.* & hoc casu procedit dictum Bal.
in d.l.2.C.quorum appella.cum aliis supra allegatis,
n.98.quibus etiam addi potest in terminis, Boss. qui
sic expresse declarat materiam in titu.de indit.& cō-
sidera.ante tortu.nu.24.& num.122.in fine,versi. &
sic loquitur de solo tertore vultus,& verborum, &
in tit.de tortura,num.4 versic.vult igitur Bar.et seq.
et num.10.et Ant.Gomez varia.resolu.tomo 3 rub.
de tortu.reorum,cap.13.num.4.vers.& ita debet pro
cedere,& post istos Franc. Personal. vbi supra de in-
di.nu.77. vbi etiam ad incutiendum hanc verbalem
territionem requirit qualem qualem præsumptio-
nem contra eum,& ante istos bene declarat Bart. in
l.1.§.Diuus Seuerus,nume.secundo,ff. de quest. vbi
propterea infert, quod non omnis terror vitiat con-
fessionem,sed solum quando quis est positus in tor-
tura, vel ductus ad eam, prout etiam dicam infra in
titu.de reo confesso,& conuicto, in materia confes-
sionis extortę metu tormentorum q.83.num.51. &
103 seqq.†Bene tamen moneo iudices, vt ad hanc etiā
verbalem territionem non deueniant sine inditiis
contra personas timidas,& viles,puta mulieres,& si-
miles,in quibus,vt experiētia docet quotidie,& ego
sæpius obseruaui, possunt aliquando tantum minæ
de torquendo,quantum in alio homine non vili,nec
timido,tortura ipsa, iuxta ea quæ scripserunt Marsi.
in l.1.in princ.ff.de quæst.nume.57.& Carrer.d.§. cir
ca quartum,post nume.15.vir enim sagax,& assuefa
ctus:carceri,examini:& torturæ potest terreri etiam
sine inditiis in processu existentibus, quando vt dixi
extra processum iudex habet de eo vehementem su
spitionem,vt per Marsi.& Carrer. in locis nuper cita
tis:sed si carceratus esset vilis, timidus,& non assue-
factus,carceri ex præmissis,tunc secus crederem pro
ut etiam videtur fuisse de mente Boss.in tit.de tortu.
num.13.& Mars.in pract.55.expedita,num.9.& post
Marsi.tenuit Fran.Personal.vbi supra de inditiis,nu.
74.versic.Hinc est. ☞ Et in proposito vide omnino
quæ dixi infra in titu.de reo.confess.& conuict.q.83.
numero 46.seqq. vbi bene præsens difficultas decla-
ratur.
104 Circa † secundum modum territionis, videlicet
ducendo reum ad locum tormentorum: vel illum
spoliando,aut ligando,ac etiam circa secundum ca-
put propositæ dubitationis,videlicet eleuando in tor
mentis,& sic torquendo licet leuiter: sine dubio di-
cas quod sicut iudex non habens in processu inditia
non potest torquere: ita etiam nec sic poterit terre-
re,& multo minus leuiter torquere,vt bene declarat
Bar.in dicto §. Diuus Seuerus,numero secūdo,ff. de
quæst.& post Bar.Bos.d.titu.de indi.num.27.& in ti.
de tortura,num.122.& ante Boss.Paul.Ghirlan.i tra
ctat.de quæst.& tortu.cap.4.num 6.& 7.vbi bene re
spondet ad illam propositionem quod leuis tortura,
non est tortura:hoc enim non verum dicit, & opti-
mè probat,et post istos latè explicat Frāc. Personal.
do indi. & tortu.dicto num 71.vbi præcipuè respon-
det Claro supra in contrarium allegato. facit ratio,
quia vbi territio est aliter facta,quam per verba, nō
potest dici leuis,d.l.item apud.§.quæstione, ff. de in-
iur.et si terrebit,vel torquebit sine inditiis,confessio
subsequens erit iudicanda nulla tanquam metu tor-
† mentorum extorta,secundum magis†communem
Doctorum opinionem de qua supra, nu.97.et latius
expl.cabo in titu.de reo confesso,et conuicto, in q...
num...et vide quæ dicam in seq.q.38.nu.40.seqq.vs
que ad nu.46.
105 Bene†tamen verum est etiam, quod si iudex in
processu non habeat inditia ad torquendum plena,
et sufficientia : habeat tamen aliqua inditia leuiora,
poterit iuxta eorundem inditiorum qualitatem eius
arbitrio vel reum terrere ipsum mandando cōduci
ad lo

ad locum torm&torum, vel ibi spoliari, vel ligari, vel
quandoque etiam leuiter torquere mandando pari
ter eleuari, & per paruũ temporis spatium in tortu-
ra detineri, & sic terretur, & torquetur leuiter reus,
etiam quod non addsint inditia sufficientia ad tortu
ram, dummodo tamen adsint sufficientia, vel ad ter-
rendum, vel ad leuiter torquendum. Et cum ista de-
claratione potest bene procedere secunda opinio de
qua supra, numer. 98. & seqq. & consequenter cum
hac distinctione possunt concordari dictæ contrariç
Doctorum sententiæ, vt videlicet prima opinio pro
cedat nullis existentibus dictis inditijs ad terrendum
vel leuiter torquendum, secũda autem existentibus
dictis inditijs ad terrendum, vel leuiter torquendum
licet non sufficientibus, & legitimis ad torturam, &
ita materiam hanc doctè, & subtiliter declarat Pau.
Ghirlan. de quæst. & torm. d. cap. 4. num. 4. & seqq. vs
que ad nume. 7. vbi infert, & exemplificat quando di
cantur adesse talia inditia sufficientia ad terrendum
vel leuiter torquendum, refert, & sequitur Conrad.
in pract. tit. de nega. crim. & tormen. num. 41. Foller.
in pract. dicto verbo, rei indurati torqueantur, num.
8. ad finem, versicu. hoc tamen verum intelligas, &
post istos bene etiam declarat, & exemplificat Fran.
Personal. vbi supra, de indicus, & tortura, numer. 78.
& vide quæ dixi in seq. q. 38. num. 41. & seqq. vsque
ad num. 46.

106 AMPLIA IX. Dictam † principalem huius
quæstionis regulam, vt procedat nõ solum in homi-
ne libero, sed etiam in seruo, nam, & hunc sine legiti
mis inditijs non posse torqueri voluit glo. in l. 1. §. itẽ
illud, ff. ad Syllan. & in l. quicunque, in verbo inter-
rogatione, C. de seru. fugi. & in l. cũ probatio, in d. gl.
ff. de proba. Brun. de indi. par. 2. q. 5. nu. 2. seqq. vsq;
ad numer. 6. vbi bene declarat materiam, Carrer. in
2. tracta. de indi. & tortu. §. circa quartum qualiter,
& quando ad torturam deueniatur, num. 7. & n. 20.
seqq. vbi declarat, Io. Mar. Monticel. reg. crim. 10. n.
32. versicu. extra vero hos casus, Conrad. in pract. tit.
de nega. crim. & tormen. num. 30. fol. mihi 298. col.
107 2. vbi alios adducit concordantes. † Et licet in ali-
quibus casibus specialibus videatur permissum in in
re seruos sine inditijs torqueri, vt in casu l. prius. ff. ad
Syllan. & l. interrogari. C. de quæst. item in crimine lę
sæ maiesta. fraudati census, adulterii, homicidij, vxo-
ricidij, de quibus in cap. quæstionem. 12. q. secũda, &
per Azo. in summa, C. de quæst. in versic. Et sunt ista
regularia, per Brun. dicta q. 5 numero secundo, versi.
hoc tamen fallit, & nu. 4. versi. Credo tamen, & nu.
108 5. in princ. † id tamen intelligi debeat vt possit tor-
queri sine plenis, & sufficientibus inditijs, nõ autem
sine vllis prorsus inditijs; adeo quod ista leuiora indi
tia in istis specialibus casibus à iure, etiam legitima
reputantur, num. 5. versi. Mihi videtur, Carrer. d. nu-
me. 20. seqq. vbi sequitur declarationem Bruni, quã
etiam sequitur Ioa. Mar. Monticellus d. regu. 10. nu.
32. in fine, Conrad. vbi supra, nu. 34. in prin. ver. item
secundum aliquos.

109 AMPLIA X. In tantum † iudicem non posse
torquere non præcedẽtibus legitimis inditijs, vt nec
iudex id possit facere de consensu rei secũdum Fran.
Cason. de indi. & tortu. in quæstionibus, capit. 5. rub.
de non torquen. sine indi. nume. 8. Carrer. in pract. in
2. tracta. de indi. & tortu. §. circa quartum, qualiter, et
quando ad torturam deueniatur, nume. 14. ubi post
Pandem de Put. & Arno. quos allegat, dicit quod
reus non potest torqueri sine inditijs etiam quod sic
fuerit cum eo conuentum, Brun. de indi. & tortu. 2.
par. q. 7. num. 8. & seq. & ratio potest esse, quia nemo
est dominus membrorum suorum, l. liber homo, ff.
ad l. Aquil. et per hanc rationem dicit Petr. Caloph.
inter consi. crimi. diuers. consi. 109. nume. 5. libro pri
mo, quod non valet, nec admittitur oblatio rei de
subijciendo se torturæ. Item potest esse ratio, quia
potestas torquendi est meri Imperij. Ea autem quæ
sunt meri Imperij non possunt pacto priuatorũ con
cedi, l. defensores, C. de defensor. ciuita. cum aliis in
proposito deductis per Mascard. de proba. lib. 3. con-
clus. 1129. numero decimooctauo, seq. vbi hanc se-
quitur ampliationem, Clar. in pract. quæst. 63. versi-
culo sed quæro. ubi quod si reus proponat, ut prius
torqueatur accusatus, et quatenus persistat, offerat
se contrarium in tortura sustinere, vel è contra si ac-
cusator offerat se velle stare cum reo in tortura ut
sæpe contingit in facto, tales oblationes nec ualent,
nec sunt admittendæ, quicquid in contrarium dixe-
rit glos. in l. interdum, §. qui furem. in verbo damna
* to. ff. de fur. quam glos. communiter † reprobari di-
xit Mantia, Centuria 2. numero 12. de communi
etiã testatur Cagno. in l. nemo fraudare, ff. de regu.
iur. Hercul. de caut. cap. 43. numero quinto, Marsi. in
l. quæstionibus modum, nume. octauo, ff. de q. quos
in proposito referendo sequitur Bonacos. in com-
mun. opin. par. 1. verb. torturæ stare cum alio, fol. mi-
hi 275. col. 4.

110 AMPLIA XI. Vt † confessio emanata in tor-
tura non legitimus præcedentibus inditijs nulla pror
sus, & inualida sit, etiam quod millies sponte sit ratifica-
ta, vt per gl. in l. pen incip. Quæstionis habendæ, ff. de
quæstio. quam glossam sequuti sunt Bar. ibi, & com
* muniter † alij Doctores, prout testatur Foller. in pra
cti. crimi. verbo, & si confitebuntur, in 3. par. 2 partis
principalis, nu. 1. ubi alios refert Marsi. in l. 1. ĩ princ.
nume. 32. ff. de quæst. vbi pariter testatur de commu
† ni, * & plures cumulat concordantes, quos etiam, et
alios adducit Carrer. in pract. ĩ 2. tract de indit. et tor-
tu. §. circa quartum qualiter, et quando deueniatur,
nu. 2. Matthes. sing. 55. incip. Nota quod quotiescum
que iudex, in prin. et ibi Gabriel. Sarayn. in addi. ver.
& hoc vsque adeo verũ est. ubi ampliat etiam in con
fessione verificata, et nouis superuenientibus inditijs;
Fran. Cason. de indit. et tortu. in quæstionibus, cap. 5.
rub. de non torquendo sine indi. num. 3. Burta. consi.
201. nu. 22. seqq. volum. 2. vbi pariter testatur de com
* muni, † & respondet cõtrarijs, prout etiam facit Hip
pol. Riminal. consi. 88. num. 54. volum. 1. Villalob. in
commu. opi. litera C. num. 151. Rolan. consi. 12. num.
91. volum. 3. et consi. 1. num. 55. seqq. eodem vol. Ant.
Gomez variar resolu. tomo 3. cap. 13. rub. de tor. reo
rum, num. 25. idem Rolan. consil. 57. nume. 14. vol. 4.
Brun. à Sole in suo consi. crim. num. 160. vbi etiã de
* communi, † et latius nume. 181. seqq. Masc. de pro-
ba. lib. 1. concl. 353. num. 1. et lib. 3. conclu. 1385. nu. 5.
Franc. Becius consi. 70. num. 5. in 1. vol. et de hac re su
sius dicam, et declarabo materiam infra in tit. de reo
confesso, et conuicto, in materia confessionis emana
tæ metu tormentorum, [illegible] et ad ibi tradita
me remitto, ne bis idem repetamus.

111 AMPLIA XII. Vt † iudex qui indebite aliquẽ
torquet, et sic non præcedentibus legitimis inditijs,
teneatur in syndicatu, et puniendus sit, ad tex. omi bo-
ne hanc conclusionem probare videtur in l. itẽ apud
Labeonem, §. quæstionibus verbo, ff. de iniur. dũ di
cit, *sed, & si iussu domini quis quæstionem habeat, modum ta
men excesserit, teneri eum debere Labeo ait*, immoderata
enim sæuitia, et quæstio nec etiam in seruos a qua-
cunque priuata persona habẽda est, et si habetur, pu
nitur in iure, vt in l. si constante, §. si maritus. §. solu.
matrimon. §. quæ quidem potestas, in fine, Instit. de
his qui sunt sui, vel alieni iuris. l. sed, et si quemcunq;
§. si magister. ff. ad l. Aquil. l. locum, §. fina. ff. de vsu-
fruct. l. eleganter. §. planè, ff. de pignorat. actio. ergo

multo

multo magis punibilis est indebita quęstio ĩ liberos etiam à iudice, & magistratu illata. quod enim prohibitum est, & punibile in priuatis, multo magis illicitum reperatur, & prohibitũ in magistratibus qui sub ficto colore institiæ delinquunt. l. nec magistratibus, ff. de iniur. & licitum est arguere isto casu à potestate dominica ad potestatem iudicis. l. potestatis. ff. de verbor. signific. Guid. de Suzzar. de indi. num. 87. in fine. sic itaque per ista iura, & rationes propositã ampliationem firmarunt Gandin. in titu. de quęstio. & torm. nu. 35. Guido de Suzzar. in tract. de indi. & tortu. nume. 85. Franc. Cason. in tract. de indi. in quæstionibus, cap. quinto, rub. de non torquen. sine inditiis, nume. primo, Marsil. in pract. §. constante, num. 24. Gramma. voto 32. num. 9. Ioa. Mar. Monticel. regul. crim. 10. nume. 19. versicu. etiam ultra puniri potest. Clar. in pract. §. fina. q. 64. versicu. Dixi etiam ibi & in hoc debet iudex esse valde circumspectus, &c. Rolan. consi. 12. nu. 96. seqq. volum. 3. vbi propterea maximè inuehit contra iudices indebitè, & sine inditiis torquentes reos, Bursat. consi. 35. num. 3. volum. 1. Hippol. Riminal. consi. 88. num. 52. volum. 1. & cõsil. 361. num. 54. volũ. 4. Frater Vmbert. Loca. in sua pract. inquisitorum, versi. inditium, nu. 3. & 4. & ver. tortura, nume. 4. & 5. & ante istos Bar. in l. quæstionis modum, & in l. fin. ff. de quæstio. & in l. aut damna, §. nec iura, ff. de pœnis, prout illum refert Mars. in dicta l. quæstionis modum, nume. 77. vbi etiam quod
* opinio Bart est communiter† approbata, & idem affirmauit in pract. §. expedita, nume. 89. ad finem versic. & sic opinio Bartoli, Addo, & post istos Frãc. Personal. de indi. & tortura, nume. 78. versi. & ad torquẽdum, & nume. 11. versic. tu vero, in fine, & num. 13. in fine, Flam. Cartar. in sua pract. interrogat. reo li. 4. cap. 1. nume. 50. iuncto nume. 57. in fine, vbi post Vitalin. de malefi. in titu. de inquisit. nume. 8 iudices sine legitimis inditiis reos torquentes, canes appellat, & ibi reddit rationem quare isto casu canibus, & brutis animalibus comparentur. & certè quod isto casu iudex puniatur, nemo discrepat: sed qua pœna, & quando puniatur aliqua est inter Doctores controuersia. sed ex infrascriptis ampliationibus, & declarationibus resolutio, ni fallor, apparebit clarissima et uide quæ dixi infra par. 2. q. cx1. nu. 537.

112 Pœna† enim iudicis qui indebitè reum torquendo, dolo occidit, est pariter de occiso, & mortis naturalis. sic enim probari videtur in l. 1. §. præterea, ff. ad l. Corn. de sicar. ibi, *quiue magistratus iudexue quæstionis sub capitalem causam pecuniam acceperit, vt publica lege reus fieret, & qui hominem occidit, punitur.* Adde tu, ea lege, de siccariis, *non habita differentia, cuius conditionis hominem intereme rit.* & melius in l. 8. in prin. ff. eodẽ. ubi sic inquit Vlpianus: *Lege Cornelia de sicariis tenetur qui cum in magistratu esset eorum quid fecerit contra hominis necem quod legibus permißum non sit.* Et magis in specie allegatur in proposito tex. in l. pen. quæ incipit, lex Iulia. §. fina. ff. ad l. Iul. repetund. ubi Marcellus per hæc verba prorumpẽs dixit: *Quid enim si ob hominem necandum pecuniam acceperint, vel licet non acceperint, calore tamen inducti interfecerint, vel innocentem, vel quem punire non debuerant, capite plecti debent.* Et licet postea Iurisconsultus ibi subdat per hæc alia verba, *vel certè in insulam deportari, ut plerique puniti sunt.* per quæ verba videtur talis poena quod non sit absolute mortis naturalis, sed quandoque etiam deportationis. Aduerte tamen ne erres, quod illa vltima deportationis pęna locum habebit in iudice qui non dolo (prout sunt termini propositę conclusionis) sed per imperitiam seu culpam reum in tormentis occiderit, prout infra subiiciam in limitationibus huius ampliationis, num. 120. vel vt considerauit Anton. Gomez variar. resolu. tomo tertio, cap. decimotertio, rubr. de torm. reorum, numero sexto, poterit illa deportationis pęna applicari quando reus tortus non obiit in tormẽtis, sed aliam læsionem passus est circa mortem, de quo etiam, & paulo infra dicam in iisdem limitationibus, nume. 124. sed prior intellectus uidetur mihi magis isti textui conuenire: sic itaque per iura præallegata prædictam conclusionem firmarunt Cyn. in l. Gracchus, & ibidem Salyc. colum. penult. versicul. aut modum excessit, C. ad legem Iul. de adulter. Bal. in l. tertia, in fine, C. eodem titul. Guid. de Suzzar. in tractat. de indit. & tortura, numero 57. versicul. solutio, distinguunt, &c. Gandin. in titu. de quæstione & tormen. numero quadragesimoquinto, in simili versic. solutio, distingue, &c. Bois. decis. 164. numero 9. Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica praeceden. numero 104. versic. octauo quarto, Aret. consilio 80. numero quarto, Marsil. in l. quæstionis modum, numero 77. in discursu. ff. de quæst. & in pract. §. expedita, numero 89. pariter in discursu, Franc. de Murcha. quæst. 98. numero nono, par. 2. Bos. in ti. de tortura, nume. 28. in princ. Nonell. in pract. in tit. de modo constituen. reum. §. & quia sæpenumero, nume. 9. Ant. Gomez vbi supra, dicto num. 6. in prin. & in vers. Quid si enim si ob hominem, & in versic. et in expresso istam sententiam, etc. vbi testatur de cõ-
+ muni, † et plures alios adducit concordantes Amad.
113 in tracta. de sindic. nume. 112. vbi loquitur etiã† in iudice indebite repetente tormenta, prout etiam loquutus fuit Paris de Put. in tract. sindica. verbo, tortura, *il primo*, cap. 12. An si officialis aliquem tormentauit, post nume. 1. et in eodem verbo, tortura, *il terzo* cap. 4. incip. de repetitione. numer. 1. versicu et dixit Bald. et Brun. de indit. et tortu. 2. par. quæsti 5. nu. 19. versi. si autem modum excessit, et num. 27. ad finem Conrad. in pract. tit. de nega. crim. et tormen. nume. 39. in princ. fol. mihi 303. Clar. in pract. §. fi. q. 64. versicu. antequam. in fine. ibi, sed in omnem casum etc. et in §. iudex autem. vbi pariter testatur de commu-
+ ni, † ex Bellono in consi. 84. num. 12. Menoch. de arbitr. q. libro secundo, casu 340. nume. 11. et quidem quando reus indebite tortus moritur dolo iudicis, qui vel prece, vel præmio corruptus, vel ob particularem inimicitiam torturam sine inditiis sufficiẽtibus immoderatam infert† iuxta ea quæ in specie scripsi infra num. 124. quod eo casu pariter iudex decapitari debet, nullam credo adesse difficultatem, nec aliquẽ reperio contradictorem, si enim talis pœna in simplici homicidio cuilibet a iure indicta est, multo magis indicenda venit ipsi iudici, qui sub velamini iustitiæ hominem occidit.

114 AMPLIA I. Propositam† duodecimam ampliationem, vt pariter habebat locum in judice indebite torquente testes: sic enim ĩ terminis scripsit Bar. in l. Corneli. ff. ad l. Corne. de sicar. Paris de Put. ĩ tracta. sindica. verbo, tortura il primo, c. 12. an si officialis; numero secundo, versicu. Bartolus autem, et post Bar. et Ange. de malefic. quos allegat, idem affirmat Bru. de indit. & tortu secunda par. q. 5. num. 20. vers. vide etiam Rondinell. de sindica nume. 258. eadem enim ratio, quæ dari potest in iudice torquente reũ datur etiam, nec diuersa considerari potest in iudice indebite torquente testes, ideo idem iuris esse debet vulgata l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patrona. cum vulgaribus.

115 AMPLIA II. Eandem† ampliationem, vt pęna iudicis indebite reum torquentis habeat locum etiam quod reus ex ista indebita tortura delictum ꝙ commisit fateatur: talis enim confessio ipsi non nocet, vt dixi supra, num. 112. et tamen adhuc iudex puniẽdus est, vt per Fran. Cason in quæstionib. post tracta.

cta.de Indit.& tortu.capit.quinto, sub de non torqu. sine indit.numero secũdo, vbi reddit rationem, quia scilicet iudex isto casu delinquit in officium, & con-
316 tra naturam officij : † & quando aliquis commisit illicitum, ab illiciti pœna non excusatur, quamuis tale illicitum peruenerit ad optimum finem, vt ibi per eum.

317 AMPLIA III. Dictam † ampliationem, vt iudici indebitè reum torquere volenti etiam sine indicijs impunè resisti possit. sic in terminis scripsit Io. Mar. Monticell.regul.crimin.10. numero 19.& ante eum Dec.in cap.si quando, numero quinto,& seqq.extra de offic.de lega.plures adducit concordantes Marsil. in l.j.in princip.numero 33.ff.de quæst. vbi enim agitur de tortura, dicitur agi de damno irreparabili: ergo indistinctè iudici hoc irreparabile damnum inferenti volenti resisti potest, secundum communem,* de qua latè dixi in libro primo, tit.quarto, de carceribus
318 & carceratis, quæstio.32.numero 93.& seqq.& faciunt in proposito tradita per Marsi.in singu.455.incip. difficillimum est iustum dolorem temperare, vbi post Paridem de Put. quem allegat, dicit quod si iudex non præcedentibus inditijs ponit aliquem ad torturam, si ille sic indebitè tortus occidat talem iudicem, non debet puniri pœna mortis, sed alia mitiori: tunc quia prouocatus deliquit : tum quia iustum dolorem temperare non potuit, & hanc doctrinam tanquam singularem fore menti tenendam ab illis iudicibus, qui immemores, quod lento gradu diuina procedit ira: homines torquent velo leuato, sine inditijs, & loco inditiorum eorum voluntatem subrogant, refert.& sequitur Rolan. consi.12.num.34.vol. 3. Franc. Personal.de indit.& tortura, post nume.98. nec Baiard.in addit.ad Clar.in pract.§.fi.q.64.nu. 110.vide infra, q.41.nu.99.

319 AMPLIA IIII. In tãtum † teneri iudicem de morte indebitè torti, vt ipsum non iuuet protestari in decreto torturæ, quod si sequatur mors, non sibi, sed rei pertinaciæ imputetur : delinquens enim & cõtra iuris dispositionẽ operans non excusatur ex eo, quod protestetur se facere animo non delinquendi. ita Gomez d.tit.de tort.reor.nu.6.post med.vers ex quo infertur, vbi per hoc inutilem, licet non damnabilem affirmat communẽ* practicam sic protestãdi, quam apud eum esse testatur, sed apud nos nunquam vidi talem practicam seruari.

320 LIMITA I. Dictam † duodecimam principalem ampliationem in eo præsertim, in quo pęnam mortis imponit iudici indebitè torquenti reum qui ex tortura mortuus fuerit: vt procedat, & habeat locum quando sic sine inditijs torquet dolo, corruptus scilicet prece, vel præmio, vel propter particulare odium aut inimicitiam : vnde secus si per culpam, puta imperitiam, quia tunc mitius arbitrio iudicis, & nõ pęna mortis punitur : tum quia delictis lata culpa non ęquiparatur dolo, l.aut facta, §.causa, ff.de pęnis, tum etiam quia officii necessitas suadet remanere impunitum quod alias coerceri deberet, l.post legatum, §. aduocatum, & l.tutorem, ff.de his quibus, vt indign. * sic enim communiter distinguere videntur Cyn. Alber. Angel.& omnes in l.Graccus.C.ad legem Iuliam, de adulter. vbi omnino videas, pluribus cõprobat, post Baldum, quem allegat, Amad.de sindic.numero 111.& numero 112.versic.& est ratio, numero 113.in princip.& numero 115.versic.aut culpa, Paris de Put.in tracta.sindica. verbo, tortura, il primo, cap. duodecimo, an si officialis aliquem tormentauit, numero primo, versic. Aut culpabilem modum excessit, & ibidem, versicu.si culpa, & versicu. si culpa fuit modica, & numero quarto, versicu.siue etiam apparet, vbi etiam dixit quod isto casu modica iudicis culpa non habet in consideratione, Guido de Suzzar. in tracta.de indi.& tortur.numero 87.in princip.& in versic.si autem cum aliqua culpa, & ibi Ludou. Bologni.in addi.numero 88.& num.89.Gandin.in titu. de quæst.& tormen. numero 35.versic. & si iudex aliquam culpam habuit, & versic.si autem aliqua culpa in excedendo, &c. Ang.de malefic.in verbo, quod fama publica, numero 104.& ibi in addit. Brun.de indi.& tortur.secunda par.questio.quinta, numero 19. ad finem, versicu. si vero non dolosè, & latius, numero vigesimosecundo, sequentibus vsque ad numer. vigesimũoctauũ, vbi plures adducit rationes, & respondet contrarijs, & nume.vigesimooctauo, in princip.& numero 32.versic.aut culpa.& num.33. versisic.si autem sine dolo, Marsil.in l.1.in princip. numero 41.versicu.intelligas tamen, ff. de quæst.in titul.de tortura, numero vigesimooctauo, vers. intelligendo tamen si dolosè fecit, & est de mente Clari in pract. §.fi. vers.antequam, in fine, faciunt ad hanc primam limitationem, quæ mox dicam in sequenti secunda limitatione, numero 122.& facit etiam, iudicio meo tex.alias supra, numero 112.allegatus in d.l. penult.ff. ad legem Iuliam repetund. vbi iudicem interficientem innocentem, vel quem punire nõ debuerat, aut capite plecti mandat, aut in insulam deportari : prima enim pęna capitis poterit imponi quando indicis locis intercessit ob pecuniam acceptam, vt ibi dicit textus, si ab homine necandum pecuniam acceperint: Vel alio modo, deportationis autem pœna erit infligenda quando cessante dolo, sola culpa licèt lata interuenit, vt pariter dicit tex. ibi, vel licet nõ acceperint calore tamen inducti. Quæ deportationis pœna cum hodie non sit in viu, succedet pœna arbitraria, vt in terminis scripsit Anton. Gomez d. tit.de tortura reorum, numero sexto, in princip. & in vers. si vero iudex, & in vers. & in expresso, ubi testatur de * communi *opinione.

321 AMPLIA Hanc primam limitationem, quia in dubio iudex isto casu præsumendum est, quod deliquerit non dolo, sed culpa, & per imperitiam: licet enim iudex non possit prætendere ignorantiam, quia illa præsertim in Doctore non præsumitur. sed scientia, & ex ista asserta ignorantia oritur in Doctore, quędam lata culpa dolo ęquiparata, l.secunda, & ibi gloss. ff. quod quisque iur. immo secundum aliquos ex tali ignorantia iuris in Doctore presumatur dolus secundum Bald. in capit.primo, §.iudices, circa princip. de pace iuramen. firman. Ias.in l.si quis id quod, in quarto notab.ff.de iurisdictione omnium iudicũ, Claud. Seysel.in l.1.columna 2.ff.de legibus, Gomez. in reg. de subrogat. quæstio.septima, numero nono, Dec. in l.penult.in fine, C.de pact. vbi testatur de cõmuni, * Aymo.consi.215. numero decimo, & consil. 18.numero decimoquarto. Nihilominus, quia secũdum veriorem, & magis communem *opinionem, ex iuris ignorantia in Doctore non præsumitur dolus, sed lata culpa, ut per Alexand.& Iacob. de Sanc. Georg.in secunda lectura, in l. secunda, in prima columna, ff. quod quisque iur. Aymo.in quæstio.de indemnit.mulier.numero 57. Alciat.de præsump. reg. 3.presumpt.31. in fine, ubi de communi, * & dixi etiam infra in secunda par.quest.111. numero 479.& in dubio iudicis sententia presumitur lata potius per imperitiam quam per dolum, vt per Paulum de Castro, in l.seruo inuito, §.cum pretor, ff.ad Trebel. Gulielm. Mayner in l.culpa cater, numero decimoquarto, ff.de regu.iur. Dec.consi.octauo, circa finem, Rip. in titu. de remed.ad curan.post numerum 71. Alber. in d.l.secunda, ff. quod quisque iur. Boss.in tit.de off. corrup.numero 19. Rondinell.de sindic.numero 46. & quia etiam ut prędixi, in delictis ac presertim in

poenis

pœnis capitalibus lata culpa non æquiparatur dolo, sed equiparabitur dolo præsumpto, non autem uero, & ad excludẽdum verum dolum, sufficiat allegare aliquam rationem, seu colorem etiam iniustum, l. Graccus, C. de adulter. idcirco in dubio nisi appareat de corruptione, uel inimicitia, aut odio particulari, præsumetur in iudice, reum torquẽte potius culpa, & imperitia, quam dolus, ut pluribus in proposito docet Brunus, de indit. secunda par. quæst. quinta, numero uigesimosecundo, seqq. ubi respondet Salycet. contrarium tenenti, Mars. in l. quæstionis modum, numero 77. ad finem, uers. in dubio autem, & in pract. §. expedita, numero 80. eodem uers. in dubio autem, est de mente Clari in quæst. 64. uers. antequam, in fine, Menoch. de arbit. q. d. casu 340. in fin. uers. secundo, si modus, & ante istos Paris de Put. in tractat. sind. uerbo, tortura, il primo, capitu. duodecimo, an si officialis aliquem tormentauit, nume. primo, uers. in dubio, autem, & uers. & in dubio, & numero secundo, uers. Quia in dubio, Boss. de tortu. nu† mero 29. Vbi de communi, * quicquid in contrariũ dixerit Rolan. in cons. duodecimo, numero decimo, volumine tertio, faciunt pro hac eadem ampliatione quę paulo infra subijciam, numero 132. & ante istos sic etiam tradidit Augusti. ad Angel. de malefi. in uerbo, quod fama publica, numero 104. vbi latè, &c. ✠ Et dixi etiam infra in secunda part. quęst. 111. numero 384.

122 LIMITA II. Eandem† duodecimam principalẽ ampliationem, ut procedat quando iudex torturam inflixit nullis prorsus inditijs pręcedentibus, at secus si aliqua aderant inditia, licèt non sufficientia ad inferendum tantum torturam, tunc enim etiam quod is tortus obierit ob tormentum, iudex non mortis pęna, sed alia mitiori pro excessu, & culpa puniri debet secundum Boss. in titu. de tortura, numero uigesimo octauo, in fine, uers. si ueto non omnino indebite, & numero 32. uers. sed si præcedentibus inditijs, sequitur Menoch. de arbitr. q. d. casu 340. numero octauo, vbi, & idem allegat Salycet. in l. Gracchus, columna penult. uers. aut modum excessit. C. ad legem Iul. de adulter. faciunt in proposito Doctores omnes allegati in præcedenti limitatione supra, numero 120. quibus optimè probatur, quod quando iudex non dolo sed culpa excessit in tortura, tunc non mortis pœna, sed arbitraria pro modo culpę, & excessus puniendus est, & etiam in specie idem affirmarunt Conrad. in pract. titu. de negat. crimin. & tormen. numero 39. vers. si per culpam excessit modum, fol. mihi 303. columna prima, Anton. Gomez variar. resolutio. tomo tertio, cap. 13. rub. de tortu. reorum, num. sexto, vers. si vero iudex, & versicu. in expresso, vbi alios adducit
✠ concordantes, & testatur de communi† opinione Brun. vbi supra, de indit. secunda par. q. 5. nume. 19. in fi. vers. si non dolosè, & numero 21 vers. pone quod iudex, & numeris seqq. vsque ad num. 27. vbi latè, & ibidem, qõn. 7. numero secundo, vers. Aut sine dolo, Clar. in pract. q. 64. versic. iudex autem. ibi, si vero ex✠ cessit culpa, &c. vbi pariter testatur de communi, * ex Bellono in cons. 84. nume. 12. & ante istos hanc eandem limitationem posuit Paris de Put. in tractat. de sind. verbo, tortura, il primo, cap. 12. an si officialis aliquem tormentauit, nu. primo, in fine, vers. aut præcessit indirinm.

123 SVBLIMITA Hanc† secundam limitationem, vt procedat secundum terminos præcedentis limitationis videlicet, vel quando apparet, quod iudex in tortura excessit, non dolo, sed culpa, vt supra dixi, numero 120. vel etiam quando sumus in dubio, vt etiã supra probaui, numero 121. At vbi apparet de dolo iudicis, tunc pœna ordinaria mortis puniendus est etiã propter excessum in tortura, ac etiam quod habuerit aliqua inditia si reus tortus obierit, vt per Pari. de Put. in tract. de sindica. verbo, tortura, il primo, capit. duodecimo, An si officialis aliquem tormentauit, numero primo, versicul. Aut modum excessit dolosè, Brun. de indit. prima par. d. q. 5. num. 32. in princ. l. vnicam, C. de emendat. seruo. sequitur Boss. in tit. de tort. num. 29. vers. vbi tamen apparet de dolo. vbi te✠ statur sic communiter† tenere Doctores in d. l. Gracchus, C. ad l. Iul. de adulte. & sequitur Clar. in q. 64. d. vers. Iudex autem. ibi, *si quidem iudex excessis dolo, &c.* † vbi etiam testatur de communi, * ex Bellono in d. cõs. 84. numero duodecimo, Dolus autem ex quibus, & quando præsumatur, dicam infra, in quarta limitatione, num. 135. seqq.

124 LIMITA III. Prædictam† duodecimam ampliationem, vt procedat quando tortus ob indebitã torturam decessit: ✠ Morte enim torti non sequuta iudex nõ mortis pœna, sed alia mitiori arbitrio iudicis puniendus est, secundũ Bal. in rub. C. de pœ. iud. qui male iudic. num. quinto, Saly. in l. fi. col. 2. vers. septimo, quid si fecit, C. eodem, Alexand. in l. prima, in fine principij, & ibi Ias. in fine, & Dec. numer decimo. ff. quod quisque iur. Boss. titu. de tortur. nume. 31. & & numero 32. versic. & sic non sequatur. vbi respondet contrarijs, Pet. Calephat. inter consi. crim. diuer. consi. 63. in fine, libro secundo, in paruis, vbi quod tenetur actione iniuriarum, & testatur de magis com✠ muni* opinione ex Mars. in pract. §. expedita, num. 87. (sed Marsilius testatur de contraria communi, vt modo subijciam:) Clar. in pract. §. fin. quæst. 64. vers. antequam. ibi, scias tamen, &c. vbi quod contraria opinio non seruatur in practica, & hos omnes sic vt supra relatos sequitur Menoch. de arbitr. quæstio. libro secundo, dicto casu 340. numero quarto, & sequentibus, vbi singulariter respondet Doctorum authoritatibus in contrarium allegatis. ✠ Addo pro hac limitatione Ioan. Arpprechti, quem post huius libri tertiam impressionem habui in §. iniuria autem, nu. 4. Instit. de iniur.

125 Et in specie † si non sequatur mors: sed alicuius membri debilitatio, quod pariter iudex non pœna mortis, sed pęna mitiori arbitrio iudicis, & vltra etiã ad dãna, & interesse plectendus sit, scripserunt Brun. de indit. secunda part. dicta quæstio. quinta, numero 36. Anton. Gomez dicto titu. de tortura reorum, numero sexto, versicul. si vero membri abscissio sequatur, Boss. eodem titulo, de tortura, numero 33. & fuit de mente Parid. de Put. in tractat. sindic. in verbo tortura, il primo, cap. 12. an si officialis aliquem tormentauit, numero quinto, ubi propterea quod tenetur de excessu.

126 Contrarium † quod etiam morte rei non sequuta in tortura, iudex capitaliter puniendus sit probarunt Bald. & Ange. in l. Decuriones, C. de quæst. & plures alij relati per Marsil. in pract. §. expedita, numero 87. in fine, & in l. 1. in princip. numero 41. & in l. quæstionis modum, nume. 78. & 79. ff. de quæst. vbi testatur † de magis communis * opinione, & Marsilium sic de communi opinione testantem referunt, & etiam sequuntur Pet. Calephat. inter cons. crim. diuers. d. consil. 63. in fine, numero 30. uolum. 2. in paruis, Conrad. in prac. tit. de sen. diffinitiua criminali, nu. 6. ad finem vers. debet etiam iudex, fol. mihi 314. col. 1. in fi. Villalob. in com. opin. litera I, num. 99. Rolan. consil. 12. nu. 7. seqq. vol. 3.

127 Pro† concordiã videtur posse dici, quod prima opinio procedit, quando iudex torsit sine dolo, & sine animo occidendi, secunda autem quando cum dolo, & cum animo occidendi. colligitur hæc declaratio ex traditis per Amad. de sind. numero 110. versic. item

Item tenetur Potestas, vbi refert dictum Baldi in d. l. Decuriones. C. de quæst. loquentis quando dolo iudices faciunt aliquem sine inditijs torquere, & ita etiam loquitur Brun. de indit. 2. par. q. 5. nu. 31. & Marsil. in l. repeti, num. 9. ff. de quæst. & expresse declarat idem Marsil. in l. 1. in princip. num. 41. vers. intelligas tamen. ff. eodem tit. de quæst. Conrad in pract. tit. de sent. diffinit. crim. num. 6. in prin. Boss. tit. de tortura, num. 32. Rolan. consil. 12. nu. 9. vol. 3. idem Brun. vbi supra, d. 2. par. q. 7. nu. 2.

128 Verum † bene considerando authoritates istorum Doctorum, & aliorum allegatorum, pro secunda opinione supra, num. 126. hæc distinctio non concordat opiniones, quia tantum est sic distinguere, quantum adhærere dictæ secundæ opinioni, quæ sine dubio procedit, quando interuenit dolus iudicis, & iam ita loquuntur, & admittunt Doctores pro ea allegati, & si dolus cessat, tunc ijdem Doctores pariter admittunt non esse infligendam pœnæ mortis, sed dolo existente, tunc nec etiam mortis pęnam posse infligi tenuerunt Doctores allegati supra, numero 124. seqq. & in hoc extat inter eos contrarietas, quæ non tollitur propterea ex defectu, vel existentia doli: quando enim dolus cessat, tunc sine dubio non imponitur pœna mortis, etiam quod reus obierit in tortura, vt supra probaui, numero 120. sed difficultas stat quando dolus interuenit in tortura, & tortus non decessit, prout sunt termini propositæ limitationis, & isto casu, Bald. in d. l. Decuriones. C. de quæstio. & sequaces volunt indistinctè etiam torto non mortuo imponi debere pœnam mortis.

Alij verò nonnisi arbitrariam arbitrati sunt debere esse pœnam. Quid igitur dicendum? Dico quod se-
* cunda opinio est verior de iure, & magis cõmunis,
prout testantur Marsi. & alij Doctores relati, supra d.
nu. 126. dico autem de iure: quia si iudex animo occi-
129 dendi aliquem sine inditijs indebite torquet: † etiã morte non sequuta, de homicidio tenetur per regulam, quod affectus punitur eadem pœna etiam non sequuto effectu in crimine homicidij. l. is qui cum telo. ff. ad l. Corn. de sicar. cum alijs iuribus relatis per Anto. Gomez. var. resol. tomo 3. tit. de homic. num.
* 30. & est communis, vt per Clar. in pract. quæst. 92. in prin. & in §. Homicidium. versicu. vlterius quæro, vbi etiam quod in iure hoc est clarũ: secus vero de
130 consuetudine: † quia de generali consuetudine etiã in atrocissimis non punitur affectus eadem pena nõ
* sequuto effectu, secundum aliam communem, & tutiorem opinionem, de qua per Grammat. decis. 2. num. 8. seqq. & decis. 74. num. 9. Anto. Gomez. d. tit. de homicid. eodem num. 30. Clar. in pract. §. fi. d. q. 92. versic. scias tamen. vbi latè, Menoch. de arb. quæstio. lib. primo, casu 360. num. 92. Hippol. Riminald.
* cons. 327. num. 11. lib. 3. & de magis communi testatur Ioseph. Lud. decis. Lucen. 15. nume. 26. seqq. 1. par. vbi etiam respondit contrarijs. & hinc est quod Clarus in d. q. 64. vers. antequam, dixit non seruari in practica, quod nõ sequuta morte illius qui indebitè tortus est, iudex pena capitis plectatur, & verum dixit quod in practica hoc non seruatur, quia vt dixi, de consuetudine etiam in atrocissimis non punitur eadem pœna affectus nõ sequuto effectu, & istam credo veram solutionem huius contrarietatis.

131 LIMITA IIII. Hanc † duodecimam Ampliationem, vt procedat prout loquitur, videlicet quando iudex est in dolo, vel in culpa, torquetque reum vel sine inditijs omnino: vel cum inditijs, non tamen sufficientibus: ijs enim casibus si reus moritur vel pœna mortis, si est in dolo, vel alia mitiori arbitraria, si est in culpa, plectendus est, vt præmisi. Quod si iudex non sit in dolo aliquo, minus in culpa, legitimè torturam inferat, nulla pęna puniendus est, etiam quod tortus ob tormentum moriatur casu, prout sæpè contingere solet. ista fuit doctrina Bartol. in l. quæstionis modum. ff. de quæstio. quam sequuti sunt Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num 87. in fine, versic. si casu absque, Amad. in trac. sindica, nu. 113. versic. tertio casu, & num. 115. versicu. Aut iudex nõ excessit modum, & vers. aut casu, & vers. ego etiam. vbi in proposito refert se habuisse duos in manibus, vnũ Tuderti, et alium Romæ, dum fuit senator, qui immediatè cum fuerunt positi in tortura eleuati à terra p. spatium vnius brachij vel circa, defecerunt, et iudicio medicorum oppressi à catarro, vix post plures dies euaserunt, Paris de Put. in tracta. sindica. verbo, tortura, il primo, c. 12. an si officialis aliquem tormentauit, in princip. fol. mihi 21. à tergo, et num. 4. fol. 32. colum. secunda, Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica, num. 104. versicu. octauo quęro, Bonifa. de Vital. in titu. de perseuerat. tormentorum. §. talis constitutus, num. 5. Gandin. in titu. de quęst. & tormen. num. 35. vers. si autem casu, Ludouic. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in d. tract. de indi. et tortu. num. 20. vbi etiam allegat Cyn. Bald. et Salyc. in l. Gracchus. C. de adulter. et Ang. in l. 3. C. de adult. plures etiam in idem allegat Marsi. in pract. § expedita, num. 89. in discursu. vbi testatur doctrinam Barto. in d. l. quæstionis modũ, esse communem & approbatam, et idem reperit idem Mars. in d. l. quæstionis modum, num. 77. pariter in discursu. ff. de quæst. Brun. de indit. 2. par. q. 5. num. 20. et num. 29. et nume. 31. in fine, et num. 32. pariter in fine, quibus in locis pluribus rationibus hãc comprobat limitationem, et ibidem, q. 7. num. primo, in fine, Boss. in tit. de tortu. nu. 30. vbi pariter dicit in hoc Barto. esse ab omnibus approbatum, et de communi etiam post alios quos allegat, testatur Ant. Gomez var. resol. tomo 3. c. 13. rubri. de tortu. reor. nu. 6. versicu. si vero licitè, et ver. et in expressio, Franc. de March. q. 98. num. 3. par. 2. Menoch. de arb. q. lib. 2. casu 349. num. 9. vbi quod ita tenent omnes, Clar. in prac. q. 64. ver. iudex autem, ibi vbi tamen iudex, etc. vbi pariter testatur de communi, et omnes præfati Doctores hac potissimum ratione nituntur, quia qui lege permittente facit, pœnam nõ meretur. l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adul. vide ad idem quæ dixi infra, num. 136.

132 AMPLIA Hanc † quartam limitationem, quia in dubio in iudice torquẽre reum non præsumitur, nec dolus, nec culpa, nec excessus, & ideo qui iudicẽ in dolo, culpa, aut excessu dixerit, probare tenetur, secundum Guid. de Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. num. 86 & num. 87. versicu. nam in dubio, & ibidem Ludouic. Bolognin. numero 89. in fine, & nume. vigesimo, versicu. & in dubio non pręsumitur, Amad. de sindica. num. 114. versic. Præsumitur enim, Paris de Put. de sindica in verbo, tortura, capitul. duodecimo, an si officialis aliquem tormentauit, numero secundo, versic & in dubio non præsumitur, & numero quarto, versic. & quia omne bonum pręsumitur, Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. post numerum 104. Gand. in tit. de quæstion. & tormen. nume. 35. versic. contra videtur, & versic. præterea in dubio, Marsi. in pract. §. expedita, numer. 89. versi. in dubio autem, & in l. quæstionis modum, numero 77. ad finem, eodem versic. in dubio autem, ff. de quæst. Bonifac. de Vitalin. vbi supra, mox etiam citaui, dicto numero quintò, versic. & hoc verius videtur Rondinell. de sindica. numero 235. Brunus, de indit. secunda par. quæstio. 5. numero 21. & num. 30. versic. præsumit enim princeps, & numero 31. versi. in dubio enim si non appareat, Boss. de tortu. numer. 30. versicu. & in dubio ita præsumitur, Ant. Gomez.

dicta rubr. de tortura reorum, numero sexto, versic.
in dubio tamen, & ibi in additio. litera D, Menoch.
de arbit. quæstio. libro secũdo, dicto casu 340. nume-
ro 13. versicul. Nam in dubio, ex quibus facilè testa-
* ri possum ita communiter* Doctores tenere. Ratio
133 enim† propositæ communis ampliationis, duplex
est in promptu, tum quia in dubio dolus non præsu
mitur, l. dolum. C. de dolo, l. quoties, §. qui dolo, ff. de
probatio. item nec culpa, l. secunda, ff. si quis caut. l. in
illa stipulatione, & si calendis, ff. de verborũ obligat.
l. si quis fundum, §. Imperator, & ibi glo. in verbo, po
134 test, ff. loca. Tum† etiam quia pro Iudice, & officia-
li semper iura præsumunt, l. 1. in fine, ff. de offic. præ-
sid, l. 2 §. si publicanus, ff. vi bon. rapt. l. nimis, C. de ac
quir. poss. cum similib.
135 Quomodo† igitur probabitur Iudicem isto casu
fuisse in dolo, vel culpa; an vero secus? facias infrascri
ptas conclusiones.
136 Prima† sit conclusio, quòd quando in actis appa
rent legitima, & sufficientia inditia, quibus reus fuit
torturæ subiectus; tunc sine dubio dolus Iudicis non
præsumitur, & omnis etiam excluditur culpa, vt su-
pra deduxi, numero 131. & in specie vltra Doctores,
ibi allegatos, ita tradiderunt, Paris de Put. post Ang.
quem allegat, in tract. sindica. verbo, tortura, il pri-
mo, cap. duodecimo, an si Officialis aliquem tormẽ
tauit, numero secundo, versicu. & dixit ibi Angelus
Amad. de sindica. num. 14. Brunus de indit. secunda
parte, q. quinta, nume. 30. Menoch. de arbit. q. lib. se-
cundo, d. casu 340. nu. 13. ad finem, versi. & dicendum
est primo.
137 Secunda† sit conclusio, quod pariter in Iudice
non præsumitur dolus, aut excessus, quando torsit
reum juxta modum solitum, in loco solito, & per mi
nistros solitos, vt per Paridem de Put. in tracta. sindi-
ca. verbo, tortura, il primo, capit. duodecimo, an si of
ficialis aliquem tormentauit, numero primo, versic.
& quando dicatur, & numero secundo, prope finẽ,
& numero sexto, versic. Quod si non excessit modũ
consuetum, & versicu. vbi de torquente in loco soli-
138 to, sequitur Menoch. d. casu 340. numero 13. † Et cõ
tra, quando Iudex non seruauit solitum modũ, tũc
dolus præsumitur. vt per eũdem Paridem ibi, nume
ro 3. in fine, versicul. quod si Iudex excessit modum
consuetum.
139 Tertia† sit conclusio, quod etiam omnis dolus in
Iudice, seu culpa excluditur, quando probatur, quod
tortus noluit medicamenta sibi à medicis submini-
strata sumere, & ob id vel remanserit debilitatus, vel
præ nimio dolore mortuus fuerit, ut per Parid. de
Put. de sindica. dicto verbo, tortura, il primo capitul.
duodecimo, an si officialis aliquem tormentauit, nu
mero sexto, versic. quod si non excessit modum, se-
quitur Menoch. dicto casu 340. numer. duodecimo,
vbi allegat Card. in capit. cum in contemplatione, de
reg. iur. quia damnum, quod quis sua culpa patitur, si
bi imputari debet, & non alteri, & in simili dicimus
de vulnerante, quod non tenetur de occiso, si vulne-
ratus ob suum malum regimen decedat, l. qui occi-
dit. §. fi. ff. ad l. Aquil.
140 Quarta† sit conclusio, quod statur relationi nota-
rij, quæ, & quanta, et qualis fuerit inflicta tortura, et
sic an per Iudicem fuerit excessum, vel non, respiciẽ
da est scriptura notarij, qui propterea hæc omnia be
ne adnotare debet, vt per Anton. Gomez, variarum
resolutio. tom. tertio, ca decimotertio, rub. de tortu.
reorum, numero sexto, versic. optimum consilium,
* vbi quod ita* communiter fit, & seruatur à petitis ta
bellionibus, et notarijs, refert, et sequitur Clar. in pra
cti. §. fin. q. 64. sub uersi. Iudex autem, in fine, nec dis
sentit Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, d. casu
340. num. 10. Franc. Personal. de indit. & torturam, post
num. 10.
141 Quinta† sit conclusio, quod excessus, & non ex-
cessus torturæ probatur ex medicorum relatione,
qui medici inspiciunt corpus, & ex eius inspexione ar
bitrentur, an ex tormentis inordinatis mortuus fue-
rit, corporis liuores attendendo, secundum Angel.
quem refert, & sequitur Paris de Put. in tracta. sindi-
ca. verbo, tortura, il primo, capit. duodecimo, an si of-
ficialis aliquem tormentauit, numero secundo, ad fi-
nem, Menoch. dicto casu 340. numero vndecimo, in
fine, versicul. secundo modo torturæ excessum, & fa
cit, quia super infirmitatibus hominis, & super causis
ex quibus quis obierit morte naturali, vel violenta, re
gulariter medicorum relationi tanquam in arte peri
torum standum est, ad tradita per Petr. a Placha in e-
pitom. delict. capitulo decimotertio, numero sexto,
Clar. in pract. §. homicidium, versic. scias autem. vbi
* de communi, & practicata opinione, * cum alijs per
Mascard. de probatio. libro tertio, conclus. 1034. nu-
mero quinto.
142 Sexta† sit conclusio, quod qualis, & quanta fue-
rit adhibita tortura, & sic an fuerit excessum, vel nõ,
probatur per illos de domo: ac de carcere, & loco in
quo fuit ipsa tortura adhibita, Amad. de sindicat. nu-
mero centesimodecimoquinto, Paris de sind. in ver-
bo, tortura, il primo, cap. duodecimo, an si officialis
aliquem tormentauit, numero secundo, vers. & pro-
bat qualitatem. vbi allegat Ang. in l. lege Iulia, de vi
publica, Brun. de indit. & tortura, parte secunda, quæ-
stio. quinta, numero decimotertio, versic. poterit ta-
men potestas, & ab hac opinione licet forsan habeat
in se aliquam dubitationem, durũ est recedere, tum
ob authoritatem Ang. & Parid. de Put. tum quia be-
nignior est, vt animaduertit Menoc. dicto casu 340,
numero vndecimo.
143 Septima sit conclusio, † quod si rudens, trabes,
aut funiculus fractus fuerit, & tortus in terram pro-
iectus crura fregerit, aut mortuus fuerit, iudex isto ca
su in nulla dicitur culpa, si illum torserit in loco soli-
to, & modo consueto. iuxta ea quæ dixi supra, nume
ro trigesimoseptimo, secundum Paridem de Put. di-
cto verbo. tortura, il primo, capitu. duodecimo, an si
officialis aliquem tormentauit, numero sexto, versi.
plus etiam dico, vbi reddit rationem, quia scilicet li-
gare, torquere, & in altum trahere, non spectat ad iu
dicem, sed ad carcerarium, qui propterea debet habe
re curam de prædictis instrumentis, vt sint bene di-
sposita, & apta, licet etiam iudex (vt bene admonuit
Paris de Put. in loco citato,) debet etiam ipse iubere
carcerario, vt hæc omnia prouideat, ne possit de ali-
qua culpa, aut negligentia redargui. ☞ Ad quæ vide
etiam Baiard. in addit. ad Clar. in practic. §. fin. quæst.
64. num. 109.
144 Octaua sit conclusio, † quod dolus præsumitur in
Iudice si ad torturam omnino deuenit de facto, se-
cundum Boss. in dicto titu. de tortura, numero vige-
simooctauo, versicul. & præsumitur dolus, & est ra-
tio, quia vbi iudex procedit iuris ordine seruato, & de
facto, dicitur procedere, vt priuatus, & inique agit,
Marsil. in l. prima, in princi. numero decimooctauo,
ff. de quæstio. & in l. lege Cornelia, numero 86. ff. ad
l. Cornel. de sicar. Conrad. in pract. titu. de carcer. nu-
mero sexto, in fine, folio mihi 176. * & dixi infra in
secunda par. quæstione 111. numero 390. & propterea
ipsi tunc etiam impune resisti posse dixi in primo li.
in 4. tit. de carceribus, & carceratis, q. 32. nume. 97. &
seqq. & num. 116.
145 Nona sit cõclusio, † quod, quando Iudex aliquem
torquet, debet esse præsens torturæ, & bene semper
videre reum quomodo se habeat, & an deficiat nec
ne, &

ne, & si uidet illum deficientem, debet statim mandare illum deponi, alias si hanc non adhibuerit diligentiam, positoque reo in tortura, vel habeat, vel ad alias stantias diuertẽdo ibidem edat forsan, & bibat, ac quod peius est ludat, prout vidi plures iudices hęc & similia facere, reum relinquendo, vel solum, vel in manibus custodum, vt plurimum crudelium, & indiscretorum, tortusq; ob id deficiens in tormentis moriatur: non crederem hunc iudicem immunem à pęna, saltẽ extraordinaria pro modo culpæ, ex eo, quod non assistit torturæ, prout assistere debet, secundum Menoch. de arbitr. quæstio. libro secundo, dicto casu 340. numero decimotertio, versicul. in dubio credo esse præsumẽdum. assistant ergo iudices semper torturæ, & si assistere nolunt, timore pœnæ legalis, assistant saltem, ne adueniente morte rei subeant calũnias, & vociferationes popularium, & vulgariũ, qui aliquando de facto proter huiusmodi casus armata manu contra officiales etiam innocentes insurgunt, prout alias euenisse Perusij d. Sancto de Corneto, qui vix euasit à furore populi, restatur Amadeus de sindica. dicto numero 115. versicul. aduertendum tamen, quem refert Brun. de indit. secunda parte, quæst. quinta, post numerum 32. & Clar. d. q. 64. sub vers. Iudex autem.

146 Decima & vltima sit conclusio, †quod licet dolus tanquam difficilis probationis probetur coniecturis, l. dolum. C. de dolo, quia tamen istæ coniecturæ debent esse perspicuæ, claræ, & manifestæ, vt per Castr. in dicta l. dolum, & ibi gloss. in verbo, conuenit, Marian. Socy. consilio trigesimoseptimo, numero vigesimoseptimo, volumine secundo, Aymo. consi. octauo, numero primo, Granut. consilio 30. numero 10. libro secundo, Roland. consilio 11. numero 9. volumine 3. Capra. conclus. 70. num. 40. Cępha. cons. 121. numero 11.

147 Idcirco †ad probandum dolum Iudicis pro quo iura multum pręsumunt, coniecturas eo euidentiores, & clariores debere esse post Baldum, Angelum, & alios quos allegat, scripsit Conrad. in l. prima, in vndecima limitatione, aduersus Iudicem, numer. quinto, C. de momentan. possessio. & in terminis in Iudice torquente, scripsit Menoch. d. casu 140. nume. decimotertio, in fine, in vltimis verbis. ✠ Et faciunt quę dixi infra in secunda parte, quæstione 111. numero 382.

148 LIMITA V. Eandem † duodecimam principalem ampliationem, in qua dixi pœnam mortis esse incidendam iudici indebitè aliquem torquenti, vt non procedat è cõtra in Iudice non torquente eum, quem de iure torquere debebat: is nempe iudex, licet secundum aliquos non videatur puniendus vlla pęna, rationibus adductis per Antonium Gomez. titu. de tortura reorum, numero vigesimosecũdo, versic. item quæro, an Iudex, veritas tamen est quod punitur, sed non pœna mortis, sicut post Bartolum in final. numero primo, ff. de quæstio. & Bald. in l. penultima, numero secundo, C. quorum appellatio. & ibi etiam Salycet. columna penult. concludit Anto. Gomez vbi supra, dicto num. 22. vers. sed his non obstantibus, vbi quod hoc reputat verissimum, & respondet contrarijs.

149 LIMITA VI. Vt† Iudex non possit conueniri in sindicatu etiam quod reum indebitè torserit, quando in relaxatione eiusdem rei illum blandis uerbis, induxerit ad confitendum, quod legitimè fuit tortus: tunc enim si iudex fecerit de tali confessione rogari Notarium, tutus erit in sindicatu. sic enim pro † cautela hoc*communiter traditur à Doctoribus, vt videre est apud Angel. in l. iniuriam. §. si quis de cętero. ff. de iniur. vbi dicit, ita vidisse de facto practicari, & obtineri, & Angel. sequuti sunt Brun. de indit. & tortura, secunda parte, quæstion. quinta, numero 66. Ferrat. cautel. decimaquarta, numero primo, sequẽ. Cataldin. de sindic. quæstio. tertia, numero septimo, vbi pariter dicit, quod hoc vidit multum practicari, Ioan. Maria Monticell. regula crimin. 10. numero vigesimo, Marsil. in pract. §. quoniam, numer. 48. post medium, Rondinell. de sindica. numero 233. vbi ponit etiam alias cautelas, Clar. in pract. §. fin. quæstio. 64. versic. & in hoc proposito. vbi tamen dicit, quod apud eum non seruatur, quod iudex hæc faciat scribi in actis.

150 LIMITA I. Et †principaliter regulam in hac quęstione propositam, vt non procedat in delictis occultis, & difficilis probationis, prout sunt proditiones, & tractatus, qui secrete fiunt, delicta de nocte, seu alias clam commissa, furtum, falsum, adulterium, simonia, sodomia, venenum, falsa moneta, partus suppositus, & alia similia, de quibus etiam dicam infra, in tit. de reo confesso, & conuicto, quæstione 86. numero trigesimoquinto, vbi tractaui, an & quando in delictis occultis admittatur præsumptiua probatio.

☞ Delictum a multitudine personarum cõmissum de quo particulariter dixi infra, in tit. de pœn. tempera. quæstio. 96. numero 70. sequent. in his itaque casibus, & delictis ad torquẽdum iudex debet esse prõptior, quam in alijs, & ideo leuiora sufficiunt inditia,
* vt per Bal. qui ad id*communiter allegari solet, in l. quicunque, numero vigesimoquinto, in octauo notabili. C. de ser. fugit. & in l. 1. numero tertio, C. de episcop. audien. quem in proposito sequuti sunt Francisc. Cason. in quæstionibus post tractatum de indit. & tortu. rub. de non torquen. sine indit. cap. quinto, numero quarto, uersic. sed secundum aliquos, & numero quinto, Ias. in l. 4. §. si tibi indiuum, ff. de cond. ob turp. cau. Carrer. in practi. in secundo tracta de indit. & tortu. §. circa quartum, qualiter, & quando ad torturam deueniatur, numero 19. Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero 38. Brun. de indit. secunda par. quæst. quinta, numero sexto, Dec. cons. 341. numero tertio, Grammat. voto tertio, numero secundo, & seqq. & cons. 40. numero septimo, Mars. cons. 61. in fine, & in pract. §. principium, numer. decimosexto. Conrad. in pract. in titu. de negat. crimin. & tormen. numero vigesimoquinto, uersicul. leuiora inditia, folio mihi 296. in princip. ubi ad id allegat Plot. in l. si quando, numero 59. 147. 150. & 341. in antiqua impressione, idem Conrad. ubi mox cum citaui, numero trigesimoquarto, uersicu. item in proditmentis, & tractantibus & in uersic. in proditionib. & alijs tractantibus, & in uer. in crimine fraudan census, & adulterij, fol. mihi 300. colum. j. Io. Mar. Monticel. reg. crim. 10. num. 33. & 41. Paul. Meren. inter consil. criminalia, cons. 90. nume. 26. seqq. volumine secundo, in fol. Roland. cons. septimo, num. quinto, & numero septimo, uolumine primo, Boss. in d. tit. de indit. & consider. ante tortu. num. 170. & seqq. & num. 174. Ossasc. dec. Pedemon. 79. numero decimo. Clar. in pract. §. fi. quæstio. 64. uers. & ideo dici solet, ubi re
* statur de*communi, ex Igneo, in l. prima, §. serui appellatio, numero 75. ff. ad Syllan. Dec. cons. decimooctauo, numero 54. uolumine primo, Paul. Granut. Theorem. 33. numero decimoquinto, Francis. Personal. de indit. & tortur. post numerum 100. & numero vigesimotertio, ☞ Hieronym. Laurent. decis. Auenionen. 20. numero 4. 5. & 6. vbi in specie loquitur in crimine veneni, ✠ de quo dixi infra in tit. de homicid. q. 122. num. 57. & seqq. Honded. consilio 107. numero 5. & 6.

151 SVBLIMITANDO Hanc † primam limitationem aduerte, quod licet aliqui Doctores, ex Bald.

in d.l.quicunque, numer. vigesimoquinto, C. de ser. fugit. dixerunt in delictis occultis, & difficilis probationis Iudicem posse incipere a tortura, & sic torquere etiam sine indicijs, pro vt dixerunt Grammat. dicto consilio 40. numero septimo, Gig. de crimin. læsæ maiestat. libro secundo, tit. quom. & per quos crimine læsæ maiestat. probat. q. vigesimasexta, numero secundo, Dec. dicto consilio 18. numero 54. volumine 1.

152 Et† è cõtra Osasc. in dicta decis. Pedemon. 79. numero 55. versicul. nec obstat, & numero 56. melius ponderando verba Bald. in d.l. quicunque, quam fecerint Doctores præallegati, dixerit nõ solum requiri inditia in delictis occultis, & difficilis probationis, verum etiam ea debere esse certa, & talia, vt denegari vix possit delictum, & sic legitima, & sufficientia, pro vt in alijs delictis. ☞ prout etiam eadem inditia nõ solum legitima· sed etiã quod inquisitus est malę famæ, requirere videtur Hierõym. Lauren. qui loquitur in crimine veneni. d. decis. Auenionen. 20. numero decimoquinto, & 16. Honded. consil. 107. numero 52. (vbi refert, & sequitur Osasc. d. decis. Pedemont. 79. numero 55.) & numero 53. seqq. vbi declarat duobus alijs modis per illam cõclusionem quod scilicet in delictis occultis & de nocte commissis leuiores sufficiunt probationes, leuioraque ad torquẽdum sufficiant inditia.

153 Veritas† tamen est, & ita magis† communiter à Doctoribus receptum est, quod inditia requiruntur sed leuiora, quam in alijs delictis, & ita inditia leuiora, ob probationis difficultatem reputantur legitima, & sufficientia, prout ex præallegatis Doctoribus expressè sic materiam hanc declarat, Caion. de indit. in quæstionibus, capitu. quinto, rub. de non torq. sine indit. numero quinto, versicul. Iudex debet esse promptior, & numero 6. versic. sed considerando, & Carrer. in dicto §. circa quartum, qualiter, & quãdo ad torturam deueniatur, num. 19. in fine, Franc. Personal. vbi supra, num. 23. versic. non tamen illũ torquere potest.

154 LIMITA II. Eandem† regulam in mandatario homicida, assassino, qui ad indicandum mandãtem, (quãdo inter ipsum, & occisum nulla aderat inimicitia, & causa offendendi,) potest absque alijs indicijs torqueri: satis enim legitimum inditium illo casu reputatur, quod nemo præsumitur delinquere sine causa, & si causam propriã occidens non habeat, necesse est, vt ad alterius instantiam id fecerit, ideo stante hac maxima verisimilitudine merito absque alijs indit js poterit torqueri in genere, ad cuius instantiam occiderit, secundum glos. in l. non ideo minus, in verbo, quoniam, & ibi Bal. numero primo, C. de accusat. & est tex. ni fallor, multũ clarus in l. & si certus, ff. ad Syllania. per hęc verba incipiens, *& si certus sit percussor, tamen habenda est quæstio, ut cędis mandator inueniatur, usque autem ipse maxime quæstioni dabitur*, & ibi hoc pręcipuè post glossam, notat Ange. numero primo, versicu. habent ergo remedium assessores, item est alius text. in eodem titulo, ff. ad Syllan. leg. *prius*, inquit ibi Modestinus iurisconsultus, *de se familia torquenda est, & si confitebitur, tunc interrogetur quo mandante flagitium commissum sit*. & per ista iura quæ iudicio meo sunt generalia, & possunt verificari etiam in percutiente, & vulnerante, si mors non fuerit sequuta. hoc idem affirmarunt Auge. de malefi. in verbo, & Sempronium Rodulphi, numero quarto, versicu. & bene nota, & ibi Augustin. in additio, qui dicunt hoc esse inductum specialiter ob immanitatem criminis, videlicet assassinij, per glos. in l. fina. ff. de accusat. & ita etiã expresse declarat Ludouic. Peguer. decisio. criminal. quinta, numero nono, versiculo, & etiam in mandatario, iuncto numero decimonono, sed ego credo, quod in hoc nulla sit specialitas, & quod iura ita statuerunt, quia ut prædixi, vbi occidẽs non docet de qua causa ad occidendum motus fuit, verisimiliter (nisi stultus erat) ad alicuius instantiam id fecit, ideo ex hac verisimilitudine, quæ quodammodo necessaria est, mouetur Iudex ad ipsum torquendum, vt indicet mandantem, & istam credo esse propriam rationem huius limitationis, pro ut etiam credidit ad Angel. de malefic. in verbo, & Sempronium mandatorem, Augusti. in additio. numero quinto, versic. sed aduerte, & post Augustinũ Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortur. numer. 144. iuncto numero quadragesimosexto, in fine, vbi propterea dixerunt conclusionem procedere indistinctè etiam in mandatario non assassino, dummodo occidendi causam per se non habuisset. addo pro eadem limitatione Milleum in praxi crimi. persequen. folio mihi 108. numero trigesimoprimo, Foller. in pract. crim. in verbo, & si cõfitebuntur, in tertia parte, tertiæ partis, numero 105. Dec. consilio 189. L. cratius sum, numero decimo, Carrer. in pract. in secũdo tracta. de indit. & tortu. §. circa quintum, numer. 30. & 31. & in terno trac. de homicid. & assassin §. sequitur de mandatario, numero decimotertio, Foller. in pract. crimin. in verbo, rei indurati torqueantur, numero quinto, Marsil. in pract. §. diligenter, num. 155. & in §. quoniam, numero 28. & in repeti. nume. sexto, in fine versic. & teneas menti, & numero 37. ff. de quæst. & in l. vnius, §. cognituram, numero 100. ff. eodem, Petr. à Placha in epitom. delict. capitu. decimo quinto, numero 19. & capitu. 19. numero decimotertio, libro primo, Ioan. Maria Monticell. reg. crim. 10. numero 11. & reg. 8. numero 28. Bertaz. inter consil. crimin. diuers. consi. 70. numero quinto, volumine secundo, in folio, quod fuit repertum inter sua consilia, consi. 341. numero 5. li. secundo, Rolan. consi. 73. num. 5. in princip. volum. primo, et consi. 16. numero secundo, eodem volum. primo, Conrad. in prac. tit. de negat. crimin. et tormen. nu. 34. versic. adde etiam

155 quod assassinus, folio mihi 300. colum. 1. † et ita seruari, testatur Boss. in titu. de indit. et considerat. ante tortu. num 146. et num. 156. versic. primo cõsiderat: vbi licet loquatur in persona vili, pro ut etiam de vili persona hanc limitationem fore intelligendam apertè voluit Brun. de indit. et tortu prima par. quæst. 3. num. 21. et post Brun. Blanc. ad l. fi. nume. 372. ff. de q. in tract. de indit. iunctis alijs quos remisi infra, q. 43. num. 120. idem tamen erit etiam in persona non vili, quando nulla potest cõsiderari causa, qua illud delictũ commiserit, pro vt ita indistinctè se vidisse seruari, testatur Clar. in pract. §. fi. quæst. 21. versi. dictũ socij criminis, in fine. ex quibus sicut negari non potest limitationem hanc cõmuniter † esse receptam * à Doctoribus, cum ei contradictorem non inuenerim, ita etiam, et ego testari possum semper vidisse illam in practica seruari, ad quam etiam faciunt, quæ dixi infra in quæstion. numero 65. et quæstio. 43. numero 120. et nouissime addo Flam. Cartar. in sua pratic. interrogan. reorum, lib. 4. capitu. primo, nu. 92. et 93. ubi, et ipse t. statur de communi opinione, et obseruantia. ✠ Et vide etiam quæ dixi infra in titulo de homicid quæst. 122. in spec. 3. in 9. speciali.

156 LIMITA III. In custode bonorum, † quæ si furto subtracta fuerint, potest ipse custos torqueri ex præsumptione iuris, quam contra se habet ad indicandum fures absque alijs inditijs, vt per Bart. in l. prima nume. 1. ff. de offic. præfec. vigil. Castren. in l. si ter. numero quinto, ff. commoda. Angel. de malefic. in verbo, vestem celestem, numero 17. versiculo, & etiam tu Iudex aduertas, Cataldinus de

sindi-

sindic. num. 182. q. 287. August. ad Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica, nu. 107. in n. & ibi etiam idem Ang. num. 109. Cep. consi. crimin. 18, num. 24. Grat. cons. 94. num. 29 vers. circa secundum, & cons. 95. nu. 1. & seq. lib. 2. Siluan. cons. 29. fui interrogatus, num. 4. vers. interdum quis conuenitur, Foller. in practic. verbo, & si confitebuntur, in 1. par. tertiæ partis, num septimo, Blanch. in l. fi. nu. 336 ff. de q. in tracta. de indit. Conrad. in pract. tit. de neg. crim. & tormen. num. 34. versic. addo etiam vt custos, folio mihi 300. col. j. Gabr. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 55. Nota quonescunque. vers. limitantur etiam prædicta. vbi ex Follerio in loco nuper citato, hoc declarat procedere, dummodo custos verisimiliter potuerit habere notitiam de fure, aliter secus, Francisc. Cason. post tractatum de indi. & tortura, cap. quinto, rub. de non torq. sine indit. num. 7. in princ. Ioan. Mar. Monticel. reg. 10. nume. 39. Mascar. de proba. lib. 1. conclus. 469. num. 2. & lib. 2. conclu. 829. num. 11. & lib. 3. conclus. 1285. numer. 12. & bene hanc conclusionem probat tex. in l. 3. §. cognouit præfectus, eodem titu. ff. de off. præfec. vigil. ☞ Addo & Menoch. de præsump. lib. 5. præsump. 31. num. 1.

157 Et idem in custode alicuius ciuitatis, † vel loci deputato ad euitandum damna, furta, seu alia delicta, si in eo loco, & ciuitate furtum, incendium, aliudve delictum commissum fuerit, quod possit idem custos pariter, vt supra, absque alijs inditijs torqueri, per tex. in dicta l. prima. C. de offic. præfec. vigil. scripserunt post Bartolum in ea l. Ioan. Maria Monticel. d. regu. crim. 10. numero 28. Cyril. in summa crimi. in 3. particula, rub. de q. §. 3. numer. primo, vbi & generaliter dixit, quod præsumitur factum culpa custodum, nisi factum fuerit in loco, vel in tempore, in quo bene custodiri non poterat.

158 Et idem etiam, & multo magis, si furtum factum fuerit in aliquo hospitio, seu caupona, quod possint torqueri serui domestici, & familiares ipsius hospitis, absque alijs inditijs, affirmarunt Bat. in l. vnica, §. seruum, num. 5. ff. fur. aduer. naut. caup. & stab. vbi dixit se, ita alias practicasse, Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, il secondo, c. 3. incip. licet alias dicatur, folio mihi 324. Angel. de malefic. verbo, quod fama publica preceden. numero 107. vers. vndecimo quæro, Blanch. in trac. de indit. ad l. fin. num. 414. ff. de quæst. Brun. de indit. j. par. quæstio. 3. nume. 3. Franc. Cason. post tract. de indit. & tortu. in quæstionibus, ca. 5. rub. de non torq. sine indit. num. 6. Io. Mar. Monticel. reg. crimin. 10. nu. 29. Cyril. in summa criminali, particu. 3. rub. 29. de quæstionibus, §. 3. numero j. versi. familiares etiam domus, folio mihi 1149. colum. j. Boss. in titu. de fur. aduer. naut. caupo. num. 3. cum alijs per Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 830. num. 15. & conclus. 831. num. 25. & conclus. 832. num. 9. Fran. Personal. de indit. & tortu. numero 36, vbi ampliat etiam non decreta copia inditiorũ: sed ampliatio non est vera, vt dicam infra in qõ. 39. ex quibus facile dici potest propositam tertiam limitationem non solum

* esse • communiter à Doctoribus receptam; verum

159 etiam & in se verissimam: † Si enim facto furto in vna domo, regulariter illud præsumitur factum à domesticis, & à conuersantibus in ea, & ex hac præsumptione poterunt ipsi domestici familiares, & conuersari soliti ad torturam poni, vt habetur in capitu. sæpe, contingit, 2. q. 4. notat Luc. de Penna in l. quemadmodum, num. 8. C. de agricol. & censi. Blanch. in ca. vbi supra, de indit. num. 413. Boss. in tit. de indit. nume. 52. & 67. in tit. de tortu. numero vndecimo, & in titu. de fur. aduers. caupo. nait. num. 3. in fine, ☞ & dixi latius infra hoc eodem tit. q. 52. num 99. & in tracta. de testibus, q. 79. num. 39. quanto magis furto facto in hospitio etiam torquenda familia hospitis, seu cauponis: qui habent etiam contra, vt plurimum, iuris præsumptionem, vt per Bal. in l. 1. C. loca.

160 SVBLIMITA Hanc † tertiam limitationem, vt procedat in custode, hospite, caupone, seu eorum famulis ac domesticis, quia sunt viles personę: secus si tales non essent, & bonę famę, quia tunc absque alijs inditijs minimè possunt torqueri, vt per Aug. ad Angel. in verbo, & vestem cœlestem, num. 17. vbi aduertit, quod Bar. in d. l. i. ff. de offic. pręfec. vigil. loquitur quando custos esset homo vilis, vel seruus, & ita etiam loquitur ille textus in seruis custodientib. Vnde alias secus: & melius hoc idem declarauit idẽ August. ad Angel. vbi supra, in verbo, quod fama publica præceden. num. 107.

Vbi post Specul. quem allegat, dicit in proposito, non esse ita indistincte deueniendum ad torturã contra familiam hospitis: sed maximè esse inspiciendam bonam, vel malam famam ipsius hospitis, nec non qualitatem personę illius, qui dicit se derobatum, an scilicet sit pauper, vel diues, vir probus & ecõtra: illa enim præsumptio iuris, quæ vt plurimum contra hospites, & caupones viget, de qua per Bal. in d. l. j. C. loca. procedit, & habet locum, quod scilicet sint homines malę conditionis & rapaces: procedit & habet locum, quando dubitatur cuius vitę, & conditionis sit hospes: sed si apparet, qđ est bonę vitę & famæ, cessat mala pręsumptio, quia probatio pręsumptionẽ excludit, l. j. C. de probat. l. non est verisimile, ff. quod metus cau. Et ita etiam declaratione prępositæ assensum pręstiterunt Franc. Cason. vbi supra de indit. in quęstionibus, cap. 5. de non torquen. sine indit. num. 6. uersic. nisi hospes fuerit bonę famę, Conrad. in pract. tit. de neg. crimin. & tormen. num. 14. uersic. adde etiam, ubi de custode vili, uel seruo, alias secus, Ioan. Mat. Monticel. reg. 10. nume. 29. ubi sequitur doctrinam Augustini de Arimi. ad Ange. in d. uerbo, fama publica, ubi supra, d. num 107. Natta cons. 362. num. 4. seqq. Franc. Personal. de indit. & tortu. nu. 37. plures allegat Mascard. de probat. libro 3. conclus. 1224. num. 1. & conclus. 1358. num. 15. ex quibus etiam facile testari possum hanc declarationem pariter à Do

* ctoribus communiter • receptam esse. ☞ a qua nec etiam dissentit. Menoch. de pręsump. lib. 5. pręsump. 36. nu. 2. ubi etiam dat aliam declarationem, quando scilicet custos adhibuit in custodiendo eam diligentiam quam quisq; diligens pater familias adhibuisset, quia tum ex furto subsequuto nulla cõtra ipsum oritur pręsumptio ex Dec. quem allegat in cons. 173. num. 7. & 8.

161 LIMITA IIII. † Et principaliter propositam regulam, non procedere in contumace bannito, qui si cõpareat ad se defendendum, & purgandam contumaciam in termino sibi à statuto concesso, torquetur sine alijs inditiis, ex illa sola pręsumptione, quod passus est se exbanniri: sicut post alios quos allegant, affirmarunt Mars. in prac. § diligenter, nu. 136. & sing. 117. ad finem, Brun. de indit. & tortu. 2. par q. 5. nu. 7. Conrad. in pract. in tit. de neg. crim. & tormen. num. 34. uersi. item quando reus, fol. mihi 300. & ibid. nu. 21. fol. 92. col. 2.

Vbi tamen loquitur iunctis alijs, & multum considerata qualitate personarum, Ioan. Mar. Monticel. regu. crim. 19. nu. 25. Menoch. de arb. q. lib. j. q. 84. nu.

† 7. & est • communis, prout testatur Foller. in prac. crimi. uerbo, & si confitebuntur, in 1. par 3. par. nu. 8. 15. & 16. licet de ea multum dubitet, per rationes ibi per ipsum consideratas, n. 9. seqq. De qua re latius multa verba feci in primo libro, in tit. de inquisitione, qõ. 11 nume. 70. seqq. & ad ibi tradita me remitto, ne bis idem repetatur.

161 LIMITA V. † Quando maritus dicitur occidisse vxorem, nam tunc etiam nullis inditijs præcedentibus idem maritus torqueri poterit, secundum Ioan. Maria Monticel.d.regu.crim.10.num.30.vbi allegat gl.in capit.quæstionem,12.q.2. quam glossam nõ reperio in meo libro talia dicentem, ideo limitatio nõ est vera, prout eam in terminis reprobat Foller.in pract.crimi.in verbo, item quod suffocauit vxorem, nu.55.et seqq. Bene verum est, quod si hoc delictum fuerit per maritum clam commissum, tunc propter difficultatem probationis, leuiora sufficient inditia, per ea,quæ posui supra,num.150.in prima limitatione,& fuit de mente Conradi in pract.d.tit. de negat. crim.& tormen.num.34.versi. Quando maritus,vel vxor;vbi quod isto casu sufficiunt inditia saltem præsumptiua: at si de nulla clandestinitate tractatur,in hoc delicto non minora requiruntur inditia, quam in illis,licèt atrocissimum posset dici,vt per Foller.in loco citato.

163 LIMITA VI.In fure:†qui si confessus fuerit vnũ furtum, potest absque alijs inditijs super alijs furtis † & interrogari, & torqueri, si non de iure,saltem de communi,& generali consuetudine totius Italiæ,de qua testantur Bald.de Periglis, in tractat. de indit.& tortur.capit.secundo,numero quinto,Guido de Suzzar.de tract.de indit.& tortur.numero 56.versic. sed de generali consuetudine,& ibi Ludouic. Bologn.in addit Gandin.in tit.de quæst.& tormen.num.19.versic.sed de generali consuetudine, Grammat.decisio. 48.num. primo,&sequen.vbi loquitur,siue sua sponte,siue in tortura fateatur furtum: & iterum in decisio.14.nume. vbi quod ita seruat magna curia Vicariæ,Clau.Battand.reg.crim.43.num. secundo,& plures alij relati per Clar.in pract.q.63.sub versicul.successiuè quæro,Flam.Cartar. in sua pract. intertogan. reorum,lib.4.cap.1.num.84.versi. Quod maxime seruatur in furtis.

164 Et † hanc consuetudinem non solum in furto, sed etiam in alijs delictis locum habere,ita quod confessus vnum delictum, possit de alijs delictis,de quibus non extant inditia, & interrogari, & torqueri, affirmarunt pariter Ang.de malefic.in verbo,quod fama publica præceden.numero 120.versic.sed de consuetudine,Gandin.vbi supra,d.num.19.& dicto versicu. de generali consuetudine, Ludou. Bolognin.in addi. ad Guid.de Suzzar.de inditijs & tortur.num.56.in fine,Grammat.decisio.48.nume.primo,& seqq.& decis.14.num.34.& voto 13.

Vbi quod ita seruauit, & seruat magna Curia Vicariæ,Iac.Nouel.reg.44.in 1.fallen.Foller.in pract.in verbo, rei indurati torqueantur,numero sexto,& in verbo,& si confitebuntur,in 3.par.3.par.nu.31.relati per Io.Mar.Monticel.reg.crimi.16.num.2.Boss.in tit.de inditijs,& consideratio.ante tortu.num.137.& seq.Vbi testatur ita seruari in Dominio Mediolani, tam in delictis similibus,quam etiam in dissimilibus & siue de delictis constet de illorum corpore,siue etiam non, & ita etiam attestati sunt plures alij relati per Clar.in d.quæst.64.sub eodem versiculo, successiue quæro, Bertazzo.consilio criminal.341.numero octauo,volumine secundo,vbi quod hęc opinio,tã- * quam * communis videtur amplectenda, quicquid * dicant alij,& pariter eam cõmunẽ*testatur,& omnino sequendam prædicat: pluribus comprobat, & Iulio Claro contrarium tenenti in loco mox citando,respondet Francisc.Personal in tracta.de indit.& tortu.nu.90.& 100.161.

Vbi tamen loquitur quãdo reus est leuis vitæ,Cartar.vbi supra,d.cap.primo,numero 84.*& in tract. de exeq.senten.cap.banni,capi. secundo,numero 84. vbi admonet isto casu reum non in specie de certis criminibus, sed in genere si alia patratus fuerit delicta, interrogandum esse. nec dissentit Baiard.in addi tio.ad Clarum in practic. criminal. §.final quæst.64. numero 147.* Addo de hac consuetudine sic testantes alios plures relatos per Menoch.de arb.quæst.lib. 2.casu 523.nu.5.

165 Contrarium,† quod talis consuetudo non valeat, & tanquam irrationabilis,& contra omnem iuris,& æquitatis rationem minimè sit seruanda, scripserunt Augustin.ad Angel.de malefic.in verbo,quod fama publica præceden. post numerum 121. versi. ego verò credo Bonifac.de Vital. in tit.quę indità debeant præcedere,torturam numero septimo,versic. sed de consuetudine, vbi quod malefacere putat assessores multos,qui hanc consuetudinem seruant, Marsi.l.repeti,numero 47.ff.de quæstio.& in consi. 53.num.9. & in practic.§.constante,numer.14.& 15.dicens propter contra ius commune: idcirco debet aliter probari,quam per assertionem Doctorũ,Conrad. in practic. titu.de negat.crimin.& tormen.post numerum vigesimum secundum, folio mihi 292. vbi refert,& sequitur Marsil.& Augustin.de Arim.in locis nuper citatis,Brun. de indit. & tortut. secunda parte,quæst. 5. numero 64.

Et in rei veritate,licet Gramma.d.voto 13.in fi.dicat contrarium fuisse resolutum in magna Curia Vicariæ etiam de eius voto in causa cuiusdã Teragnoli de Tugliano,qui confessus fuit homicidium cum qualitate defensionis,ob quod non poterat ad mortem condemnari, fuit adhuc sic vltimo supplicio cõdemnatus, ob furtum pariter per ipsum confessatum de quo fuit interrogatus,& etiam tortus nullis præcedẽtibus inditijs hęc tamẽ opinio ipsi magis videtur placere, postquam dicit quod in alia cõdemnatione vel de synderesis stimulus ipsum stimulabat, nisi iterum ille condemnatus de plano, antequam esset dimissus ad suspendium, & sic post sententiã,& condemnationem furtum illud sine inditijs confessatum ratificasset,& sponte declarasset se in rei veritate in d.furto fuisse. Vnde ego elicio,quod secundum Grammatic.eo loci non possunt Iudices cum tuta cognoscentia condemnare,hos qui sine inditijs interrogati, & torti fatentur alia delicta, quam illud pro quo principaliter detinebatur.

166 Immo etiam retenta opinione contrarium tenentium talis confessio, sic sine inditijs extorta non sufficit ad condemnandum confitentem,sed ad inchoandum nouum processum, prout post Paridem de Put. in tracta.sindica.quem allegat, tradidit idem Marsil. in dicta leg.repeti,numero quadragesimosexto,versicul.subdit postea,quem refert,& sequitur Io.Mar. Monticell.dicta regula decimasexta, post numerum quartum, Foller. supra in contrarium allegatus in d. verbo,rei indurati torqueantur,nume.33.in fine,nec dissentit Bossius pariter ex aduerso allegatus,in d.tit. de indit.nu.139.seq.

167 Reperio†in hac contrarietate Doctorum,quod aliqui distinxerunt sic, quod si reus est homo malę famę, & diffamatus, quod alia commiserit delicta, ut puta quod sit insignis fur, vel insignis latro,ac uiarũ grassator,vel alias magnus facinorosus,tunc præmissa consuetudo procedat, & tanquam laudabilis possit seruari, secus si nulla contra ipsum reum urgeat diffamatio,ut per Brunum de indit.secunda parte,dicta quæstione 5. nu. 66. vbi in terminis sic distinguit Marsil.in dicta l.repeti, numero quadragesimoseptimo,ff.de quæstio. Grammat.dicto voto 13. num. 14. Ioan. Mar. Monticell dicta reg.16.numero tertio,& quarto,& in contrarijs in fine,ibi,sed pro concordia, &c.& regu.decima,numero 35.vbi etiam in proposito declarat, quis dicatur famosus latro,videtur de mente

mente Bossij in dicto tit. de indit. & considerat. ante tortu. numero 118. ibi, *quando habetur mala opinio in eo*, & paulo infra ibi, *postquam ille diffamatus est*, Menoch. de arbitr. quæstio. libro primo, quæstion. 84. post numerum octauum, vbi de reo malæ famæ, & in fure insigni, Diaz. in pract. crimin. Canon. cap. 117. numero tertio, ibi, *limitando quando esset diffamatio generalis cōtra quod esset magnus latro*, Conrad. in pract. dicto titu. de negat. crimin. & torm. numero vigesimosecundo, versicul. nisi in magno latrone diffamato, folio 229. columna secunda, Carret. in practi. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa quartum, num. 74. vbi de publicis disrobatoribus stratarum, & publicis diffamatis Mascard. in tractat. de probatio. libro primo, conclus. 353. numero 30. vbi refert Carrerium in loco citato, & libro tertio, conclusio. 1385. numero vndecimo, vbi de insigni fure, vel latrone, Bertazzol. consil. 556. num. 10. in fi. & seq. libro secundo. ✠ Et cum hac distinctione pertransit etiam Andr. Fachin. post huius libri tertiam editionem habitus controuers. iur. lib. 9. capit. 92.

168 Succedit † resolutio Iulij Clari in dicta quæstio. 64. versic. successiue quæro, in fine, vbi relatus pluribus Doctorum authoritatibus attestantibus de præmissa consuetudine, dicit demum, quod nunquam vidit reum cōfessum de aliquo crimine interrogari super aliis criminibus de quibus non adessent contra eum inditia, nisi in crimine assassinij, furti, sforsationis, annonæ, vel salis, & in bannito, & condemnato. ✠ Et Clarum sic dicentem refert Menoch. dicto casu 523. numero 6.

169 Quid ergo dicendum? † De iure communi res nullam prorsus habet difficultatem, & omnes communiter nemine cōtradicente tenent reum, etiam quod confessus sit vnum furtum seu delictum, non posse de aliis interrogari, & multominus torqueri, si inditia non præcedant: pro cuius conclusionis comprobatione, vide bene loquentem inter omnes præcitatos Doctores, Diaz. in pract. crim. cano. d. c. 117. num. 3. ver. ex quibus eum. ✠ Et Menoch. de arb. quæstio. lib. secundo, casu 523. nu. 1. 2. & 4 vbi hanc iuris communis conclusionem declarat duob. modis. Primo, nisi delictum confessatum faciat de sui natura ad aliud. Secundo, nisi delictum non confessatum, sit circumstantia confessati delicti. & ibi bene vtramque limitationem exemplificat.

170 De consuetudine, † tu vides contrarietates Doctorum, & pro illarum resolutione esset de duobus discutiendum, primo an credatur Doctoribus præallegatis, sic de consuetudine generali totius Italiæ attestantibus cum ipsi forsan in tota Italia non sint versati, prout isto casu non debere credi multo verius crediderim ex allegatis per Stracciam, in tract. de mercatura, in tit. de decocto. par. quinta, numero sexto, Hercula. in tractat. de negatiua, numero 302. versic. quinto restringerem, Roland. consil. 94. nu. 21. volu. 4. Hipp. Rim. consi. 245. nu. 41. seqq. lib. 3. Et dato quod crederetur isto casu Doctoribus sic de consuetudine testantibus, esset secundo loco videndum, an talis cōsuetudo sit irrationabilis, & non seruanda nec ne. quæ quidem duæ dubitationes longam requirerent dicendi seriem, ideo.

171 Pro nunc † adhæreo distinctioni supra traditę, numero 167. Et quicquid in contrarium, & inter se cōtradicentes dixerint ac etiam attestati fuerint de cōsuetudine apud eos, Bossius, & Clarus in locis præcitatis, ego in Vrbe nunquam vidi, nec furem simplicem, nec bannitum simplicem, nec assassinum simplicem, nec delinquentem simplicem interrogatum & tortum ad habendum alia furta, seu delicta in genere de quibus nulla extabant inditia, sed bene econuerso ad hanc interrogationem, & torturam sępe deuentum vidi contra fures insignes, & multo magis contra latrones famosos, viarum grassatores, ac publicos assassinos, vel etiam contra bannitum pariter famosum, vt puta pluribus capitalibus sententiis cōdemnatum, vel alias facinorosum, & publice diffamatū, & sic vt dixi seruatur apud nos distinctio prædicta, quam vbique locorum etiam in hac opinionum contrarietate seruandam esse, & æquius, & laudabilius crediderim.

172 Et in † statu Ecclesiastico disputatio videtur sublata per cōstitutionem felicis recordationis Pauli Tertij, quę in prima parte Bullarij, est in ordine 58. folio mihi 472. versicul. ijdem iudices, per hęc verba disponentem, *ydem iudices captum pro vno crimine super aliis, de quibus inditia aliqua non habent, nullo modo interrogare præsumant, sed tam in his quam alias in omnibus occurrentibus iuris communis dispositionem seruare teneantur, & debeant.* Et sic in totum derogatur per hanc constitutionem assertæ consuetudini interrogandi, & torquendi reos ad habendum alia delicta in genere existentibus inditijs, prout etiam bene aduertit Cartar. in sua pract. interrogan. reorum, lib. 4. capitu. primo, numero 95.

Et si tu dixeris, quod per hanc bullam quæ generaliter loquitur, videtur etiam hoc prohibitum in famosis latronibus, furibus, bannitis, assassinis, ac alijs diffamatis delinquentibus, & tamen supra dixi hos in Vrbe torqueri ad habendum alia delicta in genere. Respondeo quod prædicti famosi delinquentes torquentur, si sunt sic diffamati, non sine aliquibus inditijs, prout Bulla loquitur, sed cum aliquibus inditijs, quibus tacitè Bulla videtur contentari, quia publica diffamatio isto casu succedit loco inditiorum; vel etiam respondeo, quod hoc est introductum cōtra eos non consuetudine, quæ videatur reprobata ab ipsa lege, sed de iure communi, prout magis videntur loqui Doctores supra allegati, numero 166. ☞ Et licet Baiard. in additio. ad Clar. in practic. criminal. §. fin. quęstion. 64. numero 149. nimis promptius in affirmando practicas, & consuetudines dixerit (excepta Vrbe) in statu ecclesiastico semper vidisse seruari cōsuetudinem de qua testantur doctores allegati supr. numero 164.

Ego tamen hanc suam assertionem minime veram crediderim cum quotidie ad manus meas mille (vt ita dicam) perueniant processus facti in statu ecclesiastico, & tamen non video in illis vnquam pro aliis habendis delictis fuisse aliquem tortum qui aliud (quamuis grauissimum) confessus fuerit delictum.

173 Et in † proposito aduerte Iudex ne erres, quia ita tortura ad habendum alia furta, seu delicta in genere debet esse moderata, non autem excessiua, prout alias, & male quidem, vidi obseruatum, a quodā Iudice, qui cum reum conuictum haberet de vno, vel duob. furtis ad habendum alia furta ipsum tres vices, tribus diebus continuis crudelissime tormentauit, videlicet duabus primis vicibus in tomēto torturæ per horam, & plus pro qualibet vice etiam cum squassis, & ictibus, seu ut alij uocant caballettis. Terna autem vice in tormento vigiliæ per horas viginti quatuor, & plus: sed nihil ex Dei voluntate, qui has crudelitates sufferre non potest, fassus fuit, licet forsan culpabilis esset.

174 † Quo enim iure id fecerit nescio: bene scio, quod ad habendum complices de quibus verisimilia extant inditia Iudex non potest, nec debet reum nisi moderatè torquere, vt infra suo loco dicam, ☞ videlicet in quæstione quadragesima, numero vigesimoseptimo, & tradit Clar. in practica d. quæst. sexagesimaquarta, vers.

veritas est, prope finem, & sequitur Flami. Cartar. in tracta. de execu. sent. capito damnat. capit. 2. nume. 68. & num. 90. in fin. vbi declarat illud moderamen, videlicet per mediam horam. Cur ergo ad habendum delicta de quorum corpore non constat, nedum non adsunt sufficientia inditia, debeat reus sic atrociter torqueri? Rationē certè ego ignoro, præsertim quia vt plurimum rei, quiaiam fassi sunt delictum pro quo detinebātur si erat capitale bene sciunt, quod vltimo supplicio afficiendi sunt: & sic verisimile est, quod si alia commisissent certi de morte illa facillimè faterentur absque eo quod tot tormenta, & dolores patiantur, prout sæpissimè vidi in famosissimis latronibus, & bannitis, qui certi de eorum morte omnia alia liberè fassi sunt absque tortura.

175 Moderatè † igitur iudex torquat reum, nec faciat, prout faciunt quidam alii iudices quos audiui isto ca su dicere reos fore torquēdos, tanquam cadauera (ex eo quod iā morti tradendi sunt:) quia si aliter faciunt si in hoc mundo pœnas non luent, in alio seculo expectent atrociora Dæmonis tormenta, & ita vt sup. declaraui, fuit de mente Fran. Personal. in tract. de in dit. & tortu. num. 103.

176 LIMITA VII. In reo, † qui interrogatus à Iudice super delicto pro quo est inquisitus, & carceratus, vel non vult ei respondere, vel si respondet non præcisè respondet: istis enim casibus non ad habendum confessionem super delicto, sed ad habendum respōsionem affirmatiuam, vel negatiuā, & sic præcisam absque aliis inditijs poterit sine dubio torqueri, Bal. in l. accusationem, num. 6. versicu. super hoc melius distingue, C. de accusatio. quem in proposito sequuti sunt, Paris de Put. in tracta. sindic. in verbo tortus capit. septimo, incipien. sequitur quæstio, numero 16. folio mihi 350. columna 3. Maran. in Speculo, in sexta parte, secundo membro, in verbo contumacia, numero vigesimo, & in titu. de quæstione, numero nono, Brun. de indit. & tortu. secunda parte, quæst. quinta, post numerum quartum, versic. Dicta tamen regula fallit, Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 273. vbi de illis rusticis, qui à iudice interrogati aliud respondere nolunt, nisi quod se referunt ad id quod scriptum est, & testatur illos propterea fuisse optimè tortos, prout sibi contigit bis mensibus elapsis, Capic. decis. 145. in causa cuiusdam accusati, Foller. in pract. crimin. verbo, & si confitebuntur, in 3. parte, tertiæ partis, numero quarto, vbi ita testatur se tribus vicibus practicasse in terra Sancti Seuerini, pluribusque hanc limitationem comprobat, & respondet contrarijs, Carter. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. circa quartum, num. 24. Gabriel. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 35. Nota quod quotiescunque, versic. limita tamen prædicta, vbi refert tradita per Foller. in loco citato, Conrad. t 1. pract. tit. de negat. crimin. & tormen. num. 34. vers. item quando reus non vult respōdere, folio 300. colum. prima, Io. Mar. Monticell. reg. crim. 10. num. 30. Carauit. super ritu magnæ Cur. 249. nu. 14. Ant. Gomez variarum resolut tomo 3. cap. 12. de probat. delict. nume. 5. vbi late respondendo contrarijs defendit, † quod etiam

177 in causis criminalibus reus tenetur iurare de calumnia, & medio iuramento respōdere positionibus datis ad instantiam partis, vel etiam iudici ex officio interroganti, quod de iuramento tradidit etiam & * cōmuniter practicari testatur Clarus post plures quos allegat in practica, quæst. versic. sed quæro, & depositionibus pro parte accusatoris datis, vel fisci, aut iudicis ex officio inquirentis, an & quando reus teneatur respondere, vide omnino Flam. Cartar in sua practi. interrogan. theor. libro 3. capit. 3 numero 17. versi. & cū reus, vbi plures allegat in materia, sed pro hac eadem proposita septima limitatione, addo Mascar. de probat. lib. 3. conclus. 1385. nume. decimoquinto, Clar. in pract. d. q. 45. vers. sed pone in prin. vbi quod ista est bona practica, & illā vidit sæpe obseruari non solum quando reus nihil omnino vult respondere, sed etiam quando respondet per verba dubia, puta dicendo: *Non scio*, vel *non recordor*. & ita etiam in nō præcisè respondente scripserunt ex Bal. in d. l. accusationem, Boss. in titu. de respon à reo facien. nume. quar. 10, Vulpel. consi. 34. numero septimo, Ioseph. Ludo. * conclu. 38. versic. primus casus, vbi testatur, ita * cōmuniter practicari, Menoch. de præsump. lib. 1. quæst. 19. nume. 142. & quod pariter reus non dicatur bene respōdere, & quod eius responsio non sit recipienda qñ respondet per verbum credo, in iis, quæ sensibus corporis percipiuntur, pluribus Doctorum authoritatibus comprobat Flam. Carta. in pract. interrogan. theo. lib. 3. nnm. 17. ver. & cum reus, ex quibus negari non potest hanc septimam limitationem communi * ter à Doctoribus fuisse receptam, & in practica seruatam, prout etiam quotidie apud nos idem seruari, negare non possumus.

178 AMPLIA I. Hanc † septimam limitationem, vt si cet isto casu tortura inferatur non ad eruendum confessionem super delicto, de quo quæritur, sed solum ad habendum responsionem affirmatiuam, vel negatiuam, prout dicunt Bal. & alij præcitati Doctores, si tamen reus dolore commotus fateatur delictum, & affirmatiuè respōdeat, talis confessio, etiam quod emanauerit sine inditijs est valida, & sufficit ad condemnandum, vt in specie scripsit Foller. vbi supra, dicto verbo, & si confitebuntur, in tertia parte, tertiæ partis, numero quarto, versicul. quo casu si sequatur confessio, sequitur Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthes. singu. 55. post dictum versiculum, limita tamen prædicta.

179 AMPLIA II. Eandem † limitationem, vt procedat, etiam quod reus petat dilationem ad deliberandum, an velit respondere affirmatiuè, vel negatiuè, nam absque concessione huius termini videtur ip- † sum posse cogi ad respondendum, secundum * communem, & practicam opinionem, de qua post Bald. in l. cum falsum, numero secundo, ff. de acquiren. hered. Salyc. in auth. offeratur, num. 6. C. de litiscontest. & ibi etiam Pau. de Castro, num. 5. & num. 11. Conrad. in practica de offic. prætor. in causis ciuilibus, rubric. de libell. num. 5. & de offic. prætor in caus. criminal. titu. de confessione crimin. num. 2. fol. 28c. Aug. ad Angel. de malefic. in verbo, comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totum, num. 6. Amad. de sindica. num. 184. testatur Clar. in pract. d. q. 45. vers. sed hic quæro.

180 LIMITANDO Hanc † secundam ampliationem aduerte, quod illa procedit in reo, qui non vult respondere inquisitioni contra ipsum formatæ, & petit terminum ad deliberandum, quo casu in criminalibus sine dubio, talis terminus concedi non debet, prout dicunt Doctores prææallegati, sed secus crederem in eo respondente, sed non præcisè, puta si diceret non recordor, & esset interrogatus non super delicto, sed super circumstantiis substātialibus ad delictum inferentibus, prout infra mox dicam: tunc enim si reus petat à Iudice aliquem competentem terminum ad hoc vt bene possit recordari, Iudex potest & debet illum concedere, quia aliud non quærit, nisi responsionem affirmatiuam, vel negatiuam, & ita pluries seruari vidi.

180 SVBLIMITA I. Hanc † eandem septimam limitationem, vt procedat in non respondente, vel non præcisè respondente interrogatorio Iudicis concernenti ipsum delictum principale, & sic, an commise-

sit, vel non commiserit dictum delictum: secus in non respondente, vel nō præcisè respondente interrogatoriis cōcernentibus qualitates, & circūstantias ipsius recti, quia tunc non potest super hoc torqueri prout videntur innuere Doctores præallegati, qui loquuntur in non respondente inquisitioni, vel accusationi, & in specie sic declarauit Foll. vbi supra, d. verbo, & si confitebuntur, in 3. parte tertiæ partis, post numerum quartum. versicu. quam quidem conclusionem sanè intelligo, sequitur Gabriel. Saray. in addit. ad Matthei. d. singu. 55. versic. quæ conclusio videtur intelligenda, Vulpell. in consi. crimin. 34. num. 7. vbi quod practica torquendi reos super præcisa responsione seruatur, quando reus interrogatur de crimine tantum vel de eo, quod præcise crimen infert, ex Baldo dicta l. accusationem, C. de accusatio. cuius doctrina originaliter circumfertur in materia, qui quidem Bald. loquitur in interrogatione quę fit vel de ipso crimine, vel quæ necessario infert ad ipsum crimen.

182 Sed certe, † quicquid dicat Foller. & alij præcitati, practica seruat quod si interrogatorium concernat circumstantias substātiales, & pertinentes ad ipsum delictum: etiam quod non concernat proprium delictum, potest torqueri reus non præcisè respōdens: & ita ēt apud eū seruari testatur Clar. d. q. 45. sub eodem vers. sed pone quod reus, sed si interrogatio cōtineret aliquid non substātiale, nec inferens aliquid pertinens ad delictum, tunc admittitur responsio etiam nō præcisa, & per verbum recordor, & ita apud nos practicatur.

At si nullatenus reus vellet respōdere, tunc ad respōdendum potest cogi per torturam, siue interrogatio contineat delictum siue eius substantiam, siue non; dum enim sic non respondet, videtur contemnere iudicem, & efficitur contumax, & ratione illius contemptus, & contumaciæ potest cogi ad respōdendū & torqueri, vt per eundem Foller. d. numero 4. vers. & est ratio huius decisionis. quem refert, & sequitur Saray. d. sing. 55. & testatur Clar. in loco præcitato, ꝙ de anno 1554. cū quidam Mōtinus interrogatus super quadam rixa, in qua interuenerat, nollet respondere, nec iurare, fuit iussu senatus publice tortus tribus ictibus funis, & deinde reductus ad carceres, iurauit, & respondit ad interrogata.

183 SVBLIMITA II. Dictam † septimam limitationem non procedere, nisi vel quando contra reum super delicto adest diffamatio, secundum communem, * de qua per Card. Alexandrin. in cap. de accusatione, col. 39. circa finem q. 8. Don. Anto. de Padilla in l. transigere, nu. 5. C. de transact. Vel si non adest diffamatio, adest aliquod aliud inditium loco diffamationis, secūdum Clar. d. q. 45. vers. sed pone quod reus, in fine, quem refert Menoch. de præsumpt. lib. 1. d. q. 89. num. 142. in fine. iis enim casibus reus non præcisè respondens potest torqueri, alias secus, vt p Clarum in loco citato, & hæc est iudicio meo, optima declaratio. Non enim debet esse in potestate iudicis sub prætextu non præcisę responsionis torquere illum reum contra quem super delicto principali nulla habet inditia: esset enim per indirectum admit
184 tere, quod directa via denegatur. † Et multo minus poterit reus non præcise respondens torqueri si non constat de corpore delicti de quo tractatur, vt p Foller. in pract. d. verbo, & si confitebuntur, in tertia parte, tertiæ partis, nu. 4. vers. intelligo etiam prædicta.

184 SVBLIMITA III. Id † quod dixi de torquente reum pro præcisa responsione, vt non habet locū quando verisimiliter reus nō recordaretur de eo de quo interrogatur: quia tunc admittitur respōsio per verbum non recordor, nec ob id potest torqueri ad præcisè respondendum, sicuti bene declarat Clar. in pract. d. quæst. 45. sub eode vers. sed pone quod reus vbi dicit posse torqueri reum non præcisè respondētem super circumstantiis substantialibus, & pertinētibus ad delictū, modo sint tales de quibus verisimile sit ipsum recordari, puta quia interrogetur de facto proprio, de modico tempore, & de rebus de quibus solent homines communiter recordari, arbitrio iudicis considerata facti, & personarum qualitate. Nec dissentit Bois. vbi supra, in titul. respon. à reo facien. nu. 4. & 5. vbi etiam ponit remissiuè quæ sint ea in quibus cadit verisimilis obliuio, Ioseph. Ludouicus d. conclus. 38. vers. primus casus, Menoch. consil. 247. nu. 41. vol. 3. Mascard. d. prob. li. 3. concl. 1122.
185 nu. 31. & nu. 26. & seqq. † vbi de materia, & per totam conclusionem, vbi latè, an & quando, & ex quibus obliuio præsumatur, tam in ciuilibus, quam in criminalib. & tam in teste, quā in principali. ☞ Ad quæ vide in simili quæ de teste torquendo posui in trac. de testibus. q. 76 numero 44.

186 SVBLIMITA IIII. Quia † tortura quæ datur reo non præcisè respondenti, debet esse moderata vt per Vulpell. de consi. 34. nu. 10. & hoc in practica nullam habet difficultatem, cum non nisi per vnam quartam horę partē, vt plurimum isto casu rei torqueri soleant, & aliquando etiam minus.

187 SVBLIMITA V. Quando † reus haberet aliquā legitimam causam non respondendi. Tūc enim non respōdendo, non potest torqueri, vt per Blāch. de indit. d. numero 273. ibi, absque rationabili causa Foller. in pract d. verbo, & si confitebuntur, in tertia parte tertiæ partis, numero quinto versic. item prædicta procedunt, refert, & sequitur Gabr. Saray. in d. addit. ad singul. Matthei. 55. eodem versiculo item procedunt prædicta. sed quæ erit ista legitima causa
188 non respondendi iudici reum † interroganti? Dic quando esset infirmus, vt puta febre oppressus. nam tunc potest reus dicere, non sum meæ mentis compos, ideo non intendo examinari, nec volo respondere. item quando iusta ex causa, & congruo tempore recusasset iudicem suspectum, quia tunc pariter ne respondendo consentire videatur in eius iurisdictionem, potest tacere, & dicere, nolo respondere, in terminis scripsit Bertazz. consilio octauo, numero 39.
189 libro primo † Certum enim est quod non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, iudex potest allegari suspectus, secundum communem, * de qua post Card. Alexand. & Marian. Socc. quos allegat testatur Clar. in pra. §. fi. q. 43. in pri. & late comprobat, Osasc. decis. pedem. 15. per totam.

190 SVBLIMITA VI. Vt † eadem septima principalis limitatio procedat in delictis atrocibus, & in quibus de iure potest deueniri ad torturam, secus in leuibus delictis, & causis in quibus reus pro principali delicto nō potest torqueri, de quibus infra suo loco dicam. quia tunc nec pariter idem reus torqueri valebit vt respondeat, vel vt præcisè respondeat. sic in specie declarat Claud. Battand reg. crim. 18. num. 28. & videtur de mente Iosephi Ludou. conclus. 58. vers. infertur 98. iuncto vers. seq. vbi dicitam septimā limitationem exemplificat in causis arduis, videlicet homicidij, latrocinij, grassationis viarum, furti, sodomiæ, receptionis bannitorum, assassinij, & aliorum grauiorum delictorum. Erit ergo consilium in iis causis leuibus quando reus non respondet, vel non præcisè respondet, uel eum mulctare captis pignoribus, si facta monitione, vt respondeat sub pœna contumax erit in respondendo iuxta tex. in l. de ętate, §. §. qui tacuit, & §. seq. ff. de interrog. actio cum aliis p Foller. in pract. crim. in verbo, & si compareat ante contumaciam examinentur, nu. 3. vel eum habere

pro

pro confesso, si pari facta monitione de respondendo sub pœna confessatorum criminum noluerit respōdere, iuxta ea quæ in terminis ponit idem Claud. Battand. d. reg. 12. num. 18. quæ omnia bene nota, qa sunt vera, & in practica possent sæpe contingere: licut enim non in omni causa, & in omni delicto, reus potest torqueri pro habenda veritate super ipso principali delicto: ita etiam iure congruum uidetur, vt nec possit torqueri pro habenda responsione affirmatiua, vel negatiua, quod minus est.

192 LIMITA VIII. Et† principaliter propositam huius quæstionis regulam, vt licet ante torturam inditia debeant præcedere legitima, & sufficientia, quę tamen in proposito dicantur legitima, & sufficiētia ad torquēdum inditia, cum simus in casu in quo certa doctrina dati nō possit, Iudicis arbitrio remissum erit, & sic ad torquendū inditia Iudici arbitraria esse quotidie in criminalibus subtellijs auditur, prout sic expresse tenuerunt Bat. in l. finali, numer. quinto, ff. de quæstio. vbi testatur, ita Doctores † communiter tenere per textus in l. tertia §. eiusdem quoque, ff. de testibus. facit etiam text. in l. de minore, §. plurimum ff. de quæst. Bald. consi 95. numero sexto, libr. primo Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. n. 9. in prin. vers. quarto, quid sit inditium, & ibi Aug. in addi. Guid. Suz. in trac. de indi. & tortu. num. 30. & ibi in addi. Ludou. Bolognin. nu. 35. & seq. vbi allegat Bal. idē renērē in plurib. locis Rom. cōs. 452. nu. 10. ibi Mandos. in addi. litera G. Mars. in pra. §. diligenter, num. 23. Paul. Ghirlā. de q. & torm. q. 3. nu. 17. Ant. Gomez. varia. resolu. to. 3. c. 13. rub. de tortura reorum, nume. 13. versic. finaliter, & resolutiuè dico, vbi plures alios adducit concordantes, Io. Maria Montic. reg. 2. num. 12. & regu. 10. & nu. 2. Nouel. in prac. crimi. in princ. §. inditia quæ præcedere debent, nu. 39. fol. mihi 31. Caret. in pract. in 2. tract. de indit. §. quæ autem, & qualia esse debeant inditia, nume. 1. Corrad. in pract. ti. de nega. crimi. & tormen. n. 15. folio mihi 291. col. 1. vbi† pariter restatur de communi opinione† Clar. in prac. §. q. 20. post prin. vbi quod ita dicunt omnes, Bursat. consi. 201. nume. 50. volu. 2. Fran. Bec. consil. 85. num. 18. Vulpell. cons. 109. num. 10. Brunor. a Bole in suo cons. crim. n. 9. Menoch. de arbit quæst. lib. 2. casu 270. nu. 3. & 4. & de præsump. lib. 1. quæstio. 89. numero primo, Matth Gribal. in 1. vol. commu. opin. in suis regulis, regu. incipien. inditia quando dicātur ad torturā sufficientia, Mascard. de probat. lib. 1. q. 15. num. 15. & lib. 2. conclus. 859. n. 7. & lib. 3. conclu. 1385. nume. 16. & 17. vbi ex Bruno. in tracta. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. nu. 1. ita dicit in hoc omnes† Doctores esse concordes, Franc. Personal. de indit. & tortu. num. 12. & num. 14. in princip. Marc. Ant. Eugen. consil. 27. num. 13. vbi etiam testatur de cōmuni, & de ea etiam testatur Lud. Peguer. deci. crim. 17. num. 9. & 10. Cartar. in sua pract. interrogan. reorum, libro 4 capitu. j. in num. 57. versiculo quia, & si dici soleat.

193 SVBLIMITA Hanc† octauam limitationem, vt licet inditia sint Iudici arbitraria, tale tamen Iudicis arbitrium debet esse non liberum, & absolutum, sed iuri, & æquitati astrictum, sicut pluribus probat Marsil. in practica, §. diligenter, nume. 24. seqq. Foll. ib pract. crim. verbo, quod suffocauit vxorem, num. 25. Franc. Cason. post tractatum de indit. & tortu. in quæstionibus, cap. 1. rubr. de periculo tormentorum num. 10. vbi quod in hoc omnes scribentes consentiunt, Marsil. in consi. 8. in causa magistri, num. 25. & consi. 15. æterni, nume. 17. & consi. 18. Protector, nu. 37. & consi. 20. digneris, queso, num. 54. et consil. 34. summi Dei, num. 11. & consi. 42. in causa Ioannis, nu. 3. & cons. 63. in causa inquisitionis, num. 16. & consi. 69. summi Dei. num. 14. Maria Monticel. reg. crim. 2. num. 11. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. 41. Corrad. in pract. titu. de neg. crim. et tormen. nu 16. fol. mihi 291. Paris. consi. 151. nu. 14. volum. 4. Bursat. consil. 316. nu. 16. vol. 3. vbi quod arbitrium Iudicis isto casu debet esse regulatum secūdum leges, & Doctorum sententias, et consilio 201. nu. 50. vol. 2. vbi alios refert, idem tenentes Mandos. ad Rom. in cōsi. 451. littera G, et latius in cons. 376. littera C, Hippol. Riminal. cons. 361. nu 50. seqq. vol. 4 Franc. Bec. consil. 85. num. 21. Menoch. de arbit. quæstio. lib. 2. casu 270. num. 4. in fine, Osasc. decis. Pedem. 79. num. 57. seqq. Brunor. à Sole in suo consil. crimin. numero 130. & seqq. vbi late hanc comprobat declarationem, dicitque inter alia, quod isto casu Iudicis arbitrium debet esse conforme, vel dispositioni iuris, vel approbatis Doctorum doctrinis, Mascard. de probat. lib. 1. quęst. 15. num. 16. & lib. 3. conclus. 1385. n. 18. seq. Bertaz. cōsil. 341. num. 20. vol. 2. & cons. 60. num. 3. vol. 1. Bonacos. in commu. opi. crim. 2. par. sub versic. inditia, aut sunt proxima, propè finem, fol. mihi 35. col. 4. Franc. Personal. de indit. & tortura, num. 12. ad finem, et n. 14. versi. tamen arbitramentum, Marc. Ant. Eug. consil. 27. nu. 67. seq. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. c. 1. nu. 57. ver. huiusmodi tamen arbitriū. & Baiard. in addit. ad Clar. in pract. §. fina. q. 64. num. 56. Ex quibus sine dubio dicere possum declarationē hanc esse communiter† receptam postquam inter legendum ei contradictorem non inueni.

194 Generale† enim est nō solum in materia iudiciorum, & torturæ, sed in omni alio negotio, et causa in qua Iudex, vel ab homine hēt arbitrium, vt illud regulare, et gubernare sēper debeat secūdū terminos, et tramites iuris, et æquitatis, l. 1. ibi, *vt legem no ossen dat*; ff. de vsur. capitulo cum autem. & ibi Prępositus 22. distinctione, ca. iudicet. 3. q. 7 gl. in l. eas cautas, ff. de condit. & demonstrat. Bald. in l. 2. in 4. notab. C. de fideicom. & in l. fi. C. de pena Iud. qui male iudic. Felyn. in c. quoniam frequenter, §. porro, nume. 14. vt lite nō contest. Cæpol. in l. 1. nu. 36. C. de seru. fugit. Ruyn. consi. 13. nu. 20. lib. 2. Dec. consi. 100. nume. 11. Aegid. dec. 748. & 752. Ro d. cons. 376. incip. q. est, n. 7. & ibi Mandos. in addit. super verbo, ordinaria. litera C, Gabriel. cons. 74. nu. 8. lib. 1. Gandin. in titulo de q. & torm. nu. 41. vers. Nam secundum iura, vbi plures alias adducit leges, quib probatur iudicis arbitrium semper esse à iure regulandum, Marsil. ī prac. §. diligenter, nu. 25. et sing. 397. incip. arbitrium, Menoch. de arbit. q. li. 1. q. 9. nu. 3. & 4. & q. 77. nu. 1. Matth. Gribal. in primo tomo commu. opin in suis regulis, reg. incip. arbitrium iudicis, Alber. in 3. par. statutorum, q. 32. item quero, nu. 1. Vbi quod licet iudex habeat arbitrium, debet tamen seruare iuris cōe, nā arbitrium, quod conceditur officialibus super maleficijs, debet reduci, et restringi ad ius commune: nisi quoad modum procedendi, et circa aliqua leuia, et ita dicit tenere communiter Doctores, prout sic Albericum referendo, sequitur Cla. in pra. q. 31. versicul arbitrio atque balia; vbi propterea aduertit officiales, ne prætextu arbitrii eis concessi nimis animosè procedant: nam licet sit datum a lege, vel ab homine arbitrium procedendi, non tamen censetur remota cognitio, sed remissa subtilitas secundū omnes† Doctores, prout refert sic testantes Cataldin de sindica. quæst. 119. & Amad. pariter de sindica. num. 145. et Clarum ubi supra, refert, et sequitur Bertazz. consilio 346. nume. 2. et consil. 432. numero 7. volumine 2.

195 Igitur† si Iudex in arbitrandis inditiis ad torturā sufficientibus debet sequi æquitatem, sequitur etiā quod in dubio debet inclinare in mitiorem partem,

vepèr Carrerinmin practic.crim.in secundo,tracta. de indit.& tortura, §.quæ autem, & qualia debeant esse inditia, numer. secundo, & per Oscascum dicta decis. Pedemon.79.num.58.& cum alijs per Franciscum Personal.in trac.de indi.& tor. post numerum decimumquintum,& nu.79.Marc. Ant.Eug.d.consil.27 num.68.

6 Item sequitur, † quod debet arbitrari, vt bonus
89 vir, vt in terminis in materia torturæ scripserunt Angel.de malef.in verbo,quod fama publica præcedēt. num.9.Corrad.in pract.tit.de nega.crim.& tormen. num.16.fol.mihi 261.Hippol.Riminald.d.cons.361. num.50.in fine,volumin.quarto, Marc. Anto. Eug. dicto cons.27.num.67. vbi quod debet facere, quod in rebus, & persona sua faceret,& sibi fieri vellet. Et
197 †generaliter arbitrium Iudici concessum,siue à lege,siue ab homine intelligi debere non de libero,et absoluto arbitrio,boni viri,affirmarunt Ias.in l. si sic legatum.num.decimo,ff.de lega.primo, Aretin.in l. videamus,§.deferre,nume.septimo,ff.de in lit.iurā. Dec.in l.personam,§.generaliter. ff.de regu.iur.in l. captatorias,num.octauo, C.de testam.milit.& cons. 494.nume.quinto.Paris.cons.38.num.69.lib. tertio, & cons.32.num.22.lib.quarto, Socin.iun.cons.septimo,nume.21.lib.secundo, Pet.Benintend. decis. Bononiens.31.num.primo,in fi.& nume.quarto, Aym. cons.190.num.quinto,cum alijs per Menochium de arbit.q.lib.primo,q.8.num.29. Mascard. de proba.libro tertio,conclus. 1385.nume.decimonono,& per Seraphin.de Seraphin.in tracta.de priuileg. iuramē.
198 priuileg.132.num.181.sequentibus. † Iudex autem qui vt bonus vir procedere,& iudicare debet, quod debeat pariter se conformare cum iuris communis dispositione,& leges seruare,late tradit Menoch.vbi supra,q.11.per totam.

199 Et si tutius, † vt præmisi, Iudex debet arbitrium suum regulare à dispositione legum, & à doctrinis approbatis doctorum,necessario etiā sequitur,quod non potest noua inducere, & formare inditia ex sua (vt dicunt Doctores) ceruice, & ex illis ad torturam deuenire, sed immo debet habere inditia à iure approbata, & quæ in iure subsistant, alias ex alijs inditijs reum torquere minime poterit,sicut in specie sic loquuti sunt post alios quos allegāt Marsilius in practica.§.diligenter,num.30. Carrer.in practi. dicto §. quæ autem,& qualia esse debeant, inditia, nu. quarto,& num.decimo, Foller.in practi.crimin.d.verbo, quod suffocauit vxorem,num.25. Oscasc.dicta decis. Pedemon.79.num.57.& nu.13.;vbi testatur de com-
* muni *opinione Bonacos.in 2.par.commun.opinio. sub vers.inditia,aut sunt proxima,prope finem,folio mihi 35.colum.quarta, Rolan.cons.3.num.37.volu. tertio,& cons.57.num.31.seqq.volum.quarto, Frāc. Bec.cons.85.sub num.primo,& nume.21. Brunor.à Sole in suo cons.crimin.nume.127. & 135.et sequen. Hippol.Rimin.d.cons.361.nume.53.volum.quarto, Francisc.Personal.de indit. & tort. num.vndecimo, in fine,& num.12.pariter in fine,et num.53.vbi alios adducit, Eugen.dicto cons.27.nume.67.et nume.70. & Hond.d.cons.17.nume.24.sequenti,& cons.100. nume.quinto, Baiard.in addit.ad Clarum in pract.§. fin.q.64.num.56.

200 Vides ergo, † quod illa communis †conclusio Do
* ctorum de qua supra,num.192. volētium inditia ad torquēdum esse iudici arbitraria,est taliter restricta,
* et limitata,etiam * communiter per eosdem Doctores,vt non immerito audiui plures iuris peritos dicētes posse melius dici: et formari regulam in contrarium: quod videlicet inditia ad torquendū non sunt Iudici arbitraria, prout expresse sensit Francisc. Cason.de indit.et tortura in quęstionibus, capi.primo,de periculo tormentorum,et de errore iudicum, num.
* 10.vbi expresse dicit, quod est †communis error iudicum putātium torturam esse arbitralem,quasi natura,corpora reorum arbitrio suo ad lacerandū creauerit,sed quicquid sit,etiam admissa communi †opi
* nione, quod inditia sint Iudici arbitraria, ea tamen venit pariter et communiter declaranda, vt supra latè explicaui,et alias etiam,vt dixi supra pręcedenti q. 36.nume.212.

201 Et quia † inquisitio quandoque potest esse magis præiudicialis quā tortura in casu scilicet,in quo reus absens permittit se in cōtumaciam condēnari, quia si sic cōdemnatus in forniam curiæ deuenerit,potest absque alio decapitari,iuxta ea quæ dixi in li.primo, tit.primo,de inquisitione, q.vndecima: idcirco cum meminerim me alias dixisse in eodem tit.de inquisitione q.prima,num.45.inditia ad inquirendum esse arbitraria. Aduerte pariter, prout ibidem admonui, num.46.quod non per hoc Iudex poterit formare inquisitionem ex inditijs sua ceruice, sed tantum ex illis quæ a iure approbata sunt,et non alias, et si aliter diceremus, esset dare potestatem malis iudicibus multa mala faciendi, quæ quotidie emergunt propter multitudinem bannitorum non legitimè et nulliter in contumaciam condemnatorum. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Tortura,in quibus casib.non inferatur,etiam quod legitima præcedant inditia. & de plurib.considerationib. per iudicem habendis,antequā ad torturam deueniat: an à decreto torturæ detur appellatio, quomodove & per quantum tempus reus possit torqueri, vel in tormentis repeti.

SVMMARIVM.

Tortura regulariter inferri potest, vbi præcedant inditia, numero 1.

Tortura inferri non potest,quando non constat de corpore delicti, num. 2.

Tortura inferri non potest, denegatis defensionibus, numero tertio.

Tortura datur in subsidium,quando veritas aliter haberi non potest,num.4.

Torqueri non possunt plures personæ enumeratæ,nu.5.

Tortura non in omni causa infligitur,& in qua causa infligatur, num.6.

Tortura non potest inferri,nisi prius pronuncietur reum fore torquendum,nu.7.& in ista pronuncia debet exprimi causa, nu. 8.& 9.& an detur appellatio ab eadem pronuncia,nume.10. seqq.

Sententia non debet continere causam,& fatuus est iudex,qui in sententia causam exprimit,nume.8.fallit in decreto torturæ, num.9.

Appellare licet à decreto torturæ,nu.10.

Amplia primo,vt appellatione interposita sint ligatæ manus iudicis volentis reum torquere etiam ante inhibitionem, numero 11.& 12.

Amplia secundo, vt nec pendente tempore ad appellandum iudex possit aliquid innouare,num.13.& 14.

Amplia tertio, vt etiam à comminata tortura licitum sit appellare, num.15.

Amplia quarto,multo magis de iure canonico,nume.16.

Amplia quinto, vt confessio extorta pendente appellatione à decreto torturæ sit nulla ipso iure,nume.17.

Amplia

autem extra ordinẽ puniri, vt voluit Aff istus relatus, n. 95. si vero reus in repetitione iterum fateatur, si postea iterum du ctus ad ratificandum iterum neget, tunc potest alia vice, et sic tertio torqueri, sed vltra tertiam vicem nunquam, nu. 96 & 98. licet quandoque etiam, sed raro, in quarta vice, secundum relatus, nu. 97. & quandoque etiam, quando prima inditia nõ erant multum vrgentia non torquetur, nisi in secunda vice, vt in nu. 99 sed quid si reus quando non vult ratificare suam con fessionem, & dicit illam eroneam, offertque se probaturum er rorem, num debeat ad id admitti, & sibi propterea dari terminũ ad docendum de errore? Dic quod sic, nu. 100. & seqq.

Confessio quando allegatur eronea, debet admitti illam reuocãs ad probandum errorem, eique debet ad id concedi, nume. 100. & 101. & 102.

Confessionem reuocans tãquam erroneam auditur, si pro reuocatione adsunt aliqua inditia, nu. 101.

Tortura non est repetenda eodem die, sed in diuersis, & separatis diebus, nu. 103.

Torturam quando iudex vult repetere debet protestari, et interloqui, vt in nu. 104.

Tortura non est repetenda vltra trinam vicem, nu. 105. imo non vltra binam, nu. 106.

Tortura non debet inferri in diebus feriatis in honorem Dei, nisi in atrocioribus, & capitalibus delictis, nu. 107. & seq.

Torturam inferre non possunt iudices, qui non habent merum imperium, nu. 109. vbi infertur ad locumtenentem Potestatis, & assessorem.

Assessores non possunt torquere, reos, nu. 109.

Inditia purgantur per contraria inditia, & quid si vnum inditiũ est grauius altero, vel æquale, nu. 100. & seqq.

Præsumptio vna tollit aliam nu. 111.

Præsumptio exclusiua delicti est præferenda inclusiuæ, numero 112.

QVAESTIO XXXVIII.

1 ORTVRAM† Regulariter inferri nõ posse, nisi legitima præcedant inditia probaui sup. in antecedẽti quæst nume. 1. sequitur ergo quod vbi legitima præcedũt inditia, reus pariter, & ècontra regulariter torqueri poterit: sic. n. communiter* sentiunt omnes Docto. requirentes inditia in inflictione torturæ, & in specie, quod inditiis existentibus possit tutè Iudex ad torturam deuenire, post plures quos allegat, scripsit Menoch. in tract. de præsumpt. li. 1. quæst. 89. n. 2. & ante istũ Menochium, Foller. in pract. crimin. in verbo, item quod commisit crimen læsæ maiest. nu. 104. vers. præcedentibus autem inditijs, probat tex. in l. cũ conditionaliter, & in l. milites, §. oportet, C. de quæs. & in l. 1. ff. eodem, vbique, & passim omnes criminalistæ. Verum quia plures sunt casus, in quibus adsunt cõtra reum legitima ad torquendum inditia, & tamen non per hoc reus torqueri poterit, quia alia vltra inditia antequam Iudex ad torquendum deueniat, sunt per ipsum bene inspicienda, & consideranda, ideo pro resolutione propositæ quæstionis

2 LIMITA I. Propositam regulam† non habere locum, quando non constat de corpore delicti, tunc enim ad torturam deueniri non poterit, etiam quod reus sit forsan sufficienter indiciatus, l. 1. §. item illud, ibi, *non habere de familia quæstionem*, ff. ad Syllan. Bar. in l. finali, columna prima, in fine, versiculo, & ad euidẽtiam, ff. de quæst. Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica, numero 108. versicu. 12. Tu iudex, & ibi August. in fine additionis, Marsi. cons. 8. num. primo & in cons. 12. nume. 34. & cons 46. nu. 1. & 2. & in l. 1. in prin. nume. 5. ff. de quæst. Brunor. de indit. 2. parte. q. 5. num. 8. & num. 10. Aym. consi. 244. in prin. Plor. inter consi. crim. diuers. con. 132. nume. 22. volum. 1. in folio, Clar. in pract. §. fin. q. 4. in prin. vbi quod tex. in d. §. item illud, propriè loquitur in tortura, & in q. 64. versi. debet autem Iudex, Boss. in ti. de indit. num. 14. Gabriel. qui alios adducit concordantes in libro 7. criminalium conclus. 19. num. 1. imo nõ solum ad torturã, sed nec etiam ad inquisitionem, & capturã deueniri non potest non constito de corpore delicti, secundum communem* & ab omnibus approbatã opinionem, de qua latius dixi in 1. lib. q. 2. nume. 1. & seqq. vbi bene explicaui materiam, quam hic denuo repetere inutile esset. Addo solum in proposito ad idem, Franc Personal. & per eum allegatos in tract. de indit. & tortu. num. 11. & hęc est vna cõsideratio, quam Iudex habere debet antequã torturã inferat.

3 LIMITA II. Quia† enam existentibus inditiis reus torqueri non potest, nisi prius eo posito ad largam, datoque ei competenti termino ad faciendum suas defensiones, vna cum copia inditiorum, & processus contra ipsum existentium, secundum aliam communem, † & pariter ab omnibus approbatam opinionem, de qua post alios quos allegant, scripserunt Ripa in l. 2. num. 9. versi. secundo declaratur, C. de eden. Blanch. de indit & tortu. ad l. fi. nume. 29. & num. 11. ff. de quæstio. Nouel. in pract. crim. tit. an inditia pro reo danda sint, num. 1. & seq. Boss. in titu. de indit. & cõsiderat. ante tortu. num. 74. & seq. & in ti. de confess. num. 3. & nu. 5. Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. c. 13. rub. de tortu. reor. num. 21. argumento tex. in l. custodias, ff. de publ. iud. Natta cons 451. nu. 4. vol. 2. Roland. consi. 12. nume. 53. seqq. vol. 3. Clar. in pract. §. fin. q. 49. versi. & hoc adeo, Plot. in l. si quãdo, num. 636. in antiqua impressione, C. unde vi, Menoch. de arbit. quæst. q. 77. li. 1. Hippol. Riminald. cõsil. 88. nume. 56. seq. vol. 1. & consi. 190. in discutiu, li. 3. dicam latius infra, in q. 39. Vbi ex professo hãc materiam reassumam, & de ea faciam particularẽ quæstionem, et hęc sit altera consideratio ante oculos iudicis habenda ante torturæ inflictionem.

4 LIMITA III. Quia, † quando contra reum adsunt tot inditia, et probationes, vt illum reddant nedum suspectum, sed etiam conuictum de crimine, de quo agitur, tunc inquam ipse reus sic cõuictus non torquetur, sed condemnatur, quia tortura non nisi in subsidium, et vbi veritas aliter haberi non potest, infligenda est, ad tex. expressum in l. Diuus Pius in princ. ff. de quæst. dum sic per hæc verba disponit: *Sed, & si aliter veritas inueniri non possit, nisi per tormenta, licet habere quæstionem, vt Diuus Seuerus, & Antonius rescripserunt.* Quiquidẽ tex. licet loquatur in seruis, et in causa pecuniaria, generaliter tamen in omni persona, per Doctores communiter* intelligitur, vt videre est apud Ang. in l. fi. post n 4. C. de quæst. Boer. decis. 163. nume. primo, Marsil. in pract. §. nunc videndum, num. 51. et in l. 1. in princip. num. 7. ff. de quæst. Gram. cons. 1. num. 2 et consil. 11. num. 23. et consil. 64. num. 11. Brun. de indit. et tortu. in titu. de indit. et tortu. 2. par. q. 5. num. 15. Gram. cons. 12. nu. 21. Boss. in tit. de indit et considerat. ante tortu. num. 129. Iodoc. in pract. crim. capit. 35. num. 3. Conrad. in prac. titu. de negat. crim et tormen. num. 2. fol o mihi 288. et num. 6. fol. 289. Emanuel Soarez in commun. opi. littera Q. num. 2. Clar. in prac. § fin. q. 64. versi. debet etiam. Bertazz. cons. 153. num. 8. lib. 1. Mascar. de probat. lib. 3. conclus. 1385. num. 3. et hac de re latius differendum erit infra, in q. 40. Vbi etiam plene tractabo, an, et qñ per torturam purgẽtur inditia, et probationes. Et hęc erit tertia cõsideratio per Iudicem habenda antequam reum tormentis subiciat.

5 LIMITA IIII. Quia† etiam quod adsint inditia ad torturam sufficientia, & legitima, non tamen per hoc reus statim est torquēdus, sed est inspicienda eius psona, an sit priuilegiata, necne, seu alias torqueri possit: quia licet regulariter omnes personæ torqueri possint, l. edictum, ff. de quæstion. multæ tamen repeniuntur personæ ab hac generalitate exceptæ, vt puta milites, in princip. ff. de quęstion. l. tertia, §. primo, & ibi gl. ff. de re milita. Impuberes, l. prima, §. impuberi, ff. ad Syll. Senes, l. si quis in graui, §. ignoscitur, eodem tit. ff. ad Syllan. Mulier prægnans, l. prægnantis, ff. de pœn. Decuriones, l. fi. C. de decurion. l. decuriones, C. de quæstio. Item positi in clarissima dignitate, l. seueram, C. de dignitat. libr. duodecimo. Item Doctores, d. l. milites, cum ibi notatis per Doctores, C. de quæstion. & alij plures de quibus cum sigillatim, & ad saturitatem sim tractaturus infra, hoc eodem titu. in q. quadragesimaprima, vlterius hic insistere non curo, & hæc erit quarta consideratio, quam iudex habere etiam debet in inferendo torturam.

6 LIMITA V. Quia† & si pariter existāt legitima inditia, denegatur tamen à iure potestas infligendi torturam respectu causę, & criminis: Non enim in omni causa, & delicto iudex potest, & debet ad torturam prorumpere, sed tantum in delictis grauibus, & atrocibus, ac in causis, in quibus agitur de pœna corporali, non autem pecuniaria, secūdum commu- * nem† Doctorum opinionem, de qua per scribentes in l. edictum, in principio, ff. de quæst. Paul. Ghirlan. in tracta. de quęst. & tortu. q. septima, num. secundo, & nume. sexto, Gramma consil. 15. num. quarto, & voto 15. nume. vndecimo, Mars. in practic. §. expedita, num. 58. sequentibus, Aymon. cons. 41. in fine, Anton. Gomez. varia. resolu. tomo 3. cap. decimotertio, rub. de tortu. reorum, nume. secundo, Clar. in practi. §. fina. q. 64 vers. præterea debet, Emanuel Soarez in commun. opin. litera Q. num. primo, et dicam latius infra, in q. quadragesimasecunda, vbi hāc materiam reassumendam mihi proposui. Et hæc erit quinta cōsideratio, per iudicem habenda in materia inferēdæ torturae.

7 LIMITA VI. (Et haec erit sexta cōsideratio habēda ante torturam) vt etiam quod iudex habeat in processu, legitima ad torquendū inditia: non tamen de facto potest absque alio procedere ad torturam, nisi prius interloquendo pronunciet reum fore torquendum, secundum Brun. in tracta. de indit. & tortu. par. secunda, q. nona, num. 19. vers. sed si non erunt purgata, & q. 5. nume. decimotertio, vers. & plus ibi dicit, vbi allegat Bart. in quodam suo consilio incip. pūctus quęstionis, & Brunum refert & sequitur Aron. sing. 39. incip. multi sunt Iudices, vbi reprehendit illos iudices qui sitientes sanguinem humanum potius quam iustitiam, & cupientes haberi iusti, cū non sint, nolunt pronunciare reum esse torquendū, vt euitent appellationem à dicta interloquutoria interponendam, Foller. in practica. crimin. in verbo, & si confitebuntur, in tertia parte tertiae partis, nume. 74. Antonio Gomez. varia. resolut. tomo 3. cap. decimotertio, rub. de tortu. reorum, nu. 21. post medium vers. si vero semiplene, & nume. 23. in princip. Mars. in l. prima, nume. 13. versic. & subdit, ff. de quaestio. & in practic. § nunc videndum, numero secundo, & et nume. vigesimo. Hippol. Riminald. cons. 190. nu. sexto, lib. 3. Ioann. Mar. Monticel. reg. crimi. 14. nume. 17. Carrer. in pract. crim. in secundo, tracta. de indit. & tortu. §. circa quintum, num. 20. Prosp. Carau. in tit. mag cur. rit. 259. nume. 9. Francis. Personal. in tract. de indit. & tortu. post numerum primum, vbi alios adducit, et ita non solum omnes Doctores tenent, sed etiam in practica omnes criminalistae com- * muniter* obseruant. et est notorium. De comminationibus autem faciendis ante decretum torturae, ac etiam de forma huius decreti, vide bene explicātem Flamin. Cartar. post alios quos allegat, in sua practi. interrogan. reorum, libro 4. capit. primo, num. quinquagesimooctauo, seqq. vsque ad numerum 68. vbi * & ipse testatur de communi, * & seruata Doctorum opinione.

8 Imo† licet alias iudex fatuus dicatur exprimendo causam in sententia, capit. sicut, & cap. cum Bertoldus, vbi notatis per Doctores, extra de re iudicata. cō- * muniter * tamen obseruatur, vt in decreto torturae iudex exprimēdo causam summarim recenseat omnia inditia, & omnes praesumptiones, quibus moue-

9 tur ad infligendum reo torturam. † Et pro hac communi practica facit dictum Alberici in l. properandū §. illo, nume. 34. & seq. C. de iudic. vbi testatur de facto generaliter seruari, quod iudices maleficiorum in suis sententijs causam inserunt, & Albericum refert Augu. ad Ange. de malefic. in verbo, & quia nobis, numero quarto, & hos pariter refert Clar. quem videas in materia, in practica, §. fina. quaest. 93. versiculo, fuit aliquando dubitatum, vbi tamen testatur apud eum in sententijs criminalibus diffinitiuis non inseri causam, nisi quando rei in contumaciam condemnantur, iuxta ea quae prius dixerat in q. 44. versicul. videamus.

10 Et† ab isto decreto torturae posse appellari, probat tex. in l. 2. C. de appellat. recip. cuius verba sunt haec: *Ante sententiam appellare potest si quaestionem in ciuili negotio habendam iudex interloquutus sit, vel in criminali si contra leges iudex hoc faciat*, Et per istum textū, cuius verba satis de se clara sunt, sic expressè affirmarunt Bar. * Bal. Ang. Albe. & communiter* Doctores ibi, gl. ordinaria, et ibi pariter communiter Doctores, in l. penultim. in verbo discussore, vers. sed fallit in casu, C. quorum appella. non recipi alia glos. in l. secunda, in verbo causa, & ibi etiam communiter Doctores, C. de episcop. aud. Guid. de Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. num. 63. Gandin. in rub. de quaestio. et tormē. nume. 23. in medio, Carer. in d. § circa quintum, nu. vigesimoprimo, Mars. in practi. §. nunc videndum, nume. secundo, et in §. expedita, num. septuagesimo, & in l. prima, in princ. nume. decimoquarto, et num. 42. ff. de quaest. Catellian Cotta in suis memoral. in vers. appellatione interposita nihil innouandum est, Foller. in pract. crimin. in verbo, & si confitebuntur in tertia parte 3. par. nume. 56. Anto. Gomez. vbi supra, dicto titulo de tortura reorum, nume. 23. vbi sic * communiter * per Doctores teneri in praecitatis iuribus testatur Bruno. de indit. et tortu. secunda pa. q. quinta, nume. 13. vers. & ab illa pronuncia, quaest. nona, nume. decimo, vers. sed si non erunt purgata, Aron. dicto sing. 39. Francisc. Marc decis. mihi 60. in cip. quæritur qualiter sit perueniendum, num. quinto, vbi etiam quod ista appellatio admittitur sine insertione causarum grauaminis, Prosp. Carau. in titu mag. Cu. rit. 159. num. vndecimo, et ita apud eos seruati testantur plures relati per Clarum in practic. §. fina. q. 64. vers. sed quid agendum, quos etiam refert, et sequitur Bruno. à Sole in suo consilio criminali, num. 171. pract. interrogan. reorum, lib. 4. capitu primo, num. 57. post medium, versicul. & potest appellari, & nume. 70. & nume. 77. vbi propterea respondet Motui proprio Pij Quarti, volenti, quod in caussis criminalibus non recipiatur appellatio, tam a diffinitiua, quam ab interloquutoria: nā vt ipse inquit, motus proprius non habet locum reo existente in carcere, prout existere oportet, quando de illis tortura tractatur, quod & idem ex Carrer. in loco per eū

relato

releto voluit Hieronym. Giachar. in additio. ad Cla-
rum in practi. quęstion. 64. littera L. in verbo super a-
lijs contingat, vbi etiam admonet huic esse men-
ti tenendum.

21 AMPLIA I. Hanc † sextam limitationem, vt li
ceat alias, per appellationem ab interloquutoria nō
sint legatæ manus iudicis quin possit ante inhibitio-
nem suã exequi sententiam, & in causa procedere, c.
non solum, de appella. in 6. Guido Pap. decis. 436. nu.
9. vers. secundo quæro, Franc. post alios, in capitu. su-
per eo, nu. 6. & seqq. extra de appellat. Neuizz. consi.
6. nu. 15. Bero. cons. 206. nu. 8. seq. lib. 3. Conrad. in pra
cti. de offi. præto. In cau. ciuil. rub. de appellat. nu. 21.
vers. 20. quando, quos in proposito refert, & sequitur
Rober. Lancellot. in tract. de attenta. cap. 12. limita. 1.
22 nume. 1. & seqq. vbi late de materia. † Quia tamen
hęc conclusio fallit, vbi agitur de damno irreparabi-
li, vt pluribus comprobat idem Lancellott. ibidem,
numero 92. & seqq. ideo interposita appellatione à
decreto torturæ, cum per eam irreparabile sine du-
bio inferatur damnũ. Iudicem debere supersedere
etiam antequam sit inhibitus ☞ inhibitione enim
pręsentata quin in tortura supersedendum sit dubi-
tandum non est ad trad. per Baiard. ad Clar. in pract.
§. fina. q. 64. nu. 85. in specie dixerunt Bald. in rubric.
comminat. epistol. & in l. generaliter, §. sed iuramen
to, col. 2. vers. sed quid si est talis C. de reb. cred. Ang.
de malefic. in verbo, quod fama publica, nume. 100.
vers. aduertas tamen, Ias. in l. j. numero 73. vers. secũ-
do. adde, ff. de offi. eius, Carrer. in d. §. circa quintum,
num. 21. Brun. ff. de indit. & tort. 2. par. quęst. 5. num.
21. Brun. de indit. & tortu. 2. pa. quæst. 5. num. 14. vers.
& aduerte, Catellian. Cotta in suis memoral. sub d.
verbo appellatione interposita nihil innouandum,
Follet. vbi supra, d. verbo, & si confitebuntur, nu. 50.
Guido Pap. decis. 74. vbi dicit, quod de stilo curiarũ
tam parlamenti superioris quam inferioris, ita serua
tur Franc. Marc. d. decis. 60. nu. 5. Carauit. d. ritu 259.
num. 12. seqq. vbi ampliat, hoc procedere non solum
quando iudex pronunciat reum fore torquendum
super delicto principali, sed etiam quando torquet
ad habendum responsionem affirmatiuam, vel nega-
tiuam, iuxta ea quæ dixi in quęstio. 37. nu. 117. seqq.
Maran. in Spec. 6. par. principali, in secũdo actu prin-
cipali, in glo. & quandoque appellatur, numero 212.
Cauen. super pragmat. regni 45. nume. 48. Lancello.
de attentat. d. cap. 12. in 1. limit. num. 93. seq. & nu. 98.
Brun. à Sole in d. suo cons. post num. 173. & post nu.
174. vbi alios adducit, Cyrill. in summa crim. particu
la tertia, rubr. 31. de appell. nu. 8. in fine, fol. mihi 169.
colum. 2. Cartar. in sua practic. interrogan. reo. lib. 4.
ca. 1. nu. 71. 72. & 73.

23 AMPLIA II. Eandem † sextam limitationem,
vt non solum interposita appellatione à decreto tor
turæ iudex debeat supersedere, & nihil innouare, ve
rum etiam nec innouare aliquid potest pendente ter
mino ad appellandum, & sic per decem dies post de
cretum, secundum Franc. Marc. decis. 907. prout illũ
refert Lancellot. de attentat. penden. temp. ad appel-
lan. cap. 11. num. 33. sed in lib. meo est decis. 60. quæ-
ritur, qualiter est perueniendum, nume. 6. pa. 1. vbi ta
men post Guido. Pap. quem allegat, dicit quod ista
ampliatio male de consuetudine seruatur: sed cũ am
pliatione senuit etiã Ant. Gomez. vbi supra, d. rub.
de tortura reorum, num. 23. vers. & debet supersede-
re per tempus ad appellandum. Et facit generaliter
regula, quod sicut appellatione pendente nihil est in
nouandum, ita etiam pendente tempore ad appellã-
dum, de qua in d. capitulo non solum, in princip. de
appellat. in 6. glos. in l. ex iudiciorum, ff. de accusatio.
item glos. in l. 1. ff. nihil innoua. appellat. penden. Ca-
pyc. decis. 167. num. 2. Couar. in pract. q. cap. 23. num
2. vers. tertia interpretatio, vbi testatur de commu-
* ni † opinione, cum alijs pluribus concordan. relatis
per Lancello. d. cap. 11. num. 14. & seqq. sed quicquid
sit de iure, de consuetudine hęc ampliatio certissi-
me non seruatur.

25 AMPLIA III. Vt † sit licitum non solum appel
lare à decreto torturæ, sed etiam à comminata tortu
ra, secundum Augu. ad Angel. de malef. vbi supra d.
verbo, quod fama publica, nu. 100. vers. aduertas ta-
men, Brun. in tract. de indit. & tortu. 2. pa. q. 5. nume.
14. vbi allegat glos. in c. cum in cõtemplatione, extra
de regu. iur. & Brunum refert, & sequitur Carauita
super d. ritu magnæ cu. 259. nu. 14. vbi etiam allegat
Guido. Pap. in decis. 136. nu. 15. vers. septimo, &c. di-
cit quod sicut per appellationem à decreto de tor-
quendo ligantur manus iudicis, ita etiam ligantur p
appellationem à cõminatione, & ita quotidie apud
eum seruari, & practicari testatur, & idẽ etiam sem-
per vidisse seruari in magna curia Vicariæ, attestatur
Gram. super capitu. Regni, fol. 133. nu. 4. in fine, pro-
ut illum citat Clar. in practi. §. fin. d. q. 64. sub eodem
vers. sed quid agendum, sequitur etiam Brun. à Sole
in d. suo cons. crim. nu. 172. Cyrill. in summa crimin.
partic. 3. rub. 31. de appell. §. 2. nu. 3. vers. idem fieri po
test, fol. mihi 169. col. 2.

26 AMPLIA IV. Vt † prędicta procedant non so-
lum de iure ciuili, sed multo magis de iure canonico
quo iure sine dubio admittitur appellatio à senten-
tia interloquutoria, c. significauerunt, de testibus, ca.
vt debitus, c. cum speciali, & c. cum cessante, de appe.
cap. ad Romanum, 2. q. 6. cum alijs quos in proposi-
to refert Brun. à Sole in d. suo cons. crim. nume. 172.
vbi post And. de Iser. quem allegat: ampliat hoc pro
cedere etiam in crimine lęsę maiestatis, & præsertim
in terris Ecclesię, in quibus secundũ ius canonicum
iudicandum est.

27 AMPLIA V. Vt † si iudex non obstante appella
tione ad torturam processerit, & id à reo confessio-
nem extorserit, talis confessio prorsus nulla, & inef-
ficax sit ad condemnandũ, sic post Bald. vbi supra, in
d. rub. C. comminat. epist. quem allegat, tradit Catel-
lian. Cotta in memo. d. verbo. appellatione interposi
ta nihil innouandum est, Foler in pract. crim. verbo,
& si confitebuntur, tertia parte tertię partis, num. 50.
Anton. Gomez. d. rub. de tortu. reorum, num. 25. ver
sicu. quarto infero, Marc. d. decis. 40 num. 12. et ante
istos Ang. de malef. in verbo, quod fama publica pręce-
den. num. 110. vers. aduertas tamen, et ibi Augu. in
addit. vbi etiam quod talis confessio est ipso iure nul
la, sequitur Bruno. d. cons. crim. num. 173. & Lancel-
lot. de attenta. dicto capitulo duodecimo, limita. pri-
ma, num. 99.

28 AMPLIA VI. Vt † sicut licet reo appellare à de
creto torturę, ita etiam liceat fisco, vel accusatori ap-
pellare à decreto de non torquendo, vel à denegatio
ne, seu dissimulatione iudicis requisiti, & nolentis
reum torquere, secundum Bald. in l. pen. nu. 2. & ibi-
dem Salic. in 1. opposit. pariter, rub. 2. C. quorum ap-
pellat. nõ recip. quos in proposito refert, & sequitur
Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. d. cap. 13. de tortura
reorum, post num. 21. vers. ex quo infertur, et est ra-
tio, secundum Bald. et Saly. vbi supra, quia torquere
reum, respicit merita causæ principalis, cum per tor-
turã, et nõ torturã deueniatur, et nõ deueniatur in co
29 gnitionẽ delicti, de quo agitur. † Ideo datur appella
tio, quia sic etiã de iure possumus appellare ab iis in-
terlocutorijs respicientibus merita causę, et negotiũ
principale, secundum eosdem, Bald. et Sal. in l. C. si
de moinẽ. pos nu. 4. Fel. in rub. de re ind. nu. 3. Rip. in
l. quod iussit, nu. 27. ff. eod. Ruyn. cons. 157. nu. 20. 21.
lib. 5.

lib.5.cum aliis per Conrad.in d.l.1.C.si de moment.
pos.in 1.limitatione nu.82.& in 5.limitatione, nu.7.
& seqq.item potest esse ratio,quia si hoc licet reo,id
ēt debet licere actori,vt æqualitas inter eos seruetur,
cum in materia inditiorū actor.& reus æquiparentē,
l.3.ff.de re iud.& l.solutum, ff.de off.procons.
20 Contrarium,† & ni fallor, verius opinatus est Are.
in l.2.ff.de appell.recip.quem refert & sequitur Bru.
de indit.& tort.2.pa.q.5.nu.13.in fin. vers. sed quid si
pronunciabitur non esse torquendum,& q.9.nu.20.
ea moti ratione, quia hoc grauamen potest reparari
per appellationem à sententia diffinitiua,ideo dene-
gatur ab interloquutoria,quod non sic est in decre-
to de torquendo,cum tortura iam illata afflictio nō
tollatur per quamcunq;appellationem à diffinitiua.
Et ita etiā per hanc,& plures alias rationes bene hāc
contrariam opinionē sustinet, & contrariis respon-
det Ambertus de Antramonia in suo tracta.de q.&
tortura,posito inter tractatus criminales diuers.Zile
ti,fol.mihi 440.num.27.Et quia hodie cauti iudices
nunquam pronunciant reum nō fore torquendum,
nec vnquam requisiti declarant eorum animum,ni
si quando eosdem reos absoluunt: iccirco satis accu
satoribus est consultum,tunc ab illa absolutione ap-
pellare absque eo, quod antea a denegata iustitia de
non torquendo aliter appellare procurēt,& si appel-
lauerint, vt dixi, eorum appellatio non est recipien-
da de iure.
21 SVBLIMITA I. Hanc† sextam limitationem,
iuxta ea quæ scripsit Maran.in Speculo,6.pa.in actu
13.rub.de q.nu.14.vbi dicit, quod cauti iudices quan
do volunt torquere reum,& dubitant ne per appella
tionem sint ei ligatæ manus etiam ante inhibitionē;
iuxta ea quæ scripsi supra, nume. 11.& seqq. solent
interponere decretum de torquendo non palam ip-
so reo audiente,sed secrete, & postquam est ductus
sub tondulo,& incipit ligari:quo casu immediatè fa
cto decreto eleuatur,& torquetur,& sic reus nō po
test appellare,& Marantam refert Clar.in pract.§.fi-
d.q.64.eodem vers.sed quid agendum,prope finem:
& ita hūc casum semel in practica habuisse,testatur
Franc.Personal.in tract.de indit.& tortu.nu.1 in fin.
ad idem adduco Ioseph.Cum.de sindica.capi.21.ru-
bri.de tortu.nume.12.seq.Vmber. Loca.in suo ope-
re inquisit.in verbo, tortura, numero 6.quos in pro-
posito refert,& sequitur Flam.Cartar.in sua practi.
interrog.reorum, libro 4.cap.primo,nume.68.69.&
77.in fine,vbi etiam testatur,ita in statu ecclesiastico
seruari, & ponit formam huiusmodi decreti faciēdi
sub tondulo.
22 Sed certè † hæc cautela inanis est iudicio meo.Quia
si reus quamprimum vider sibi comminari torturā,
nedum quando videt se duci ad locum torturæ, &
ibidem ligari,& spoliari, appellauerit à prænussa cō
minatione per hos actus apparente, sine dubio erūt
ligatę manus iudicis non aliter ac si decretum de tor
quendo interposuisset, secundum ea quę scripsi su-
pra,nume.15.& male faciunt iudices qui putant istis
cautelis tollere reo appellationem à decreto torturę
& bene considerauit Arnonus in dicto sing.39.mul
ti sunt iudices,et sicut ista cautela per Marantam ori
ginaliter relata omni iure,et rōne caret,ita ēt ipse ad
illius cōprobationem,nec iura,nec rōnes allegauit,
& ad illius confutationem faciunt,quæ infra posui.
n.39.sub nu.2.vbi probaui, quodináitiorum copia
non potest reo denegari,etiam quòd si alligatus tor
turę,& sub rōdulo,ergo idem in appellatione. ☞ Idē
faciunt scripta, per Baiardum in addit.ad Clar.in pra
cti.§.finali,quæstione sexagesimaquarta, nume.65.
in fine, vbi pariter hanc eandem cautelam insipi-
dam refutauit.

23 SVBLIMITA II. Et sin hac sublimitatione ex-
(si stet resolutio huius sextæ principalis limitationis,)
vt illa non procedat quando appellatio esset friuola,
& calumniosa:cum enim talis appellatio possit regu
lariter à iudice reiici,& ea non obstante ad vlteriora
procedi,absque attentatorum vitio, c.cum appella-
tionibus friuolis,de appella.in 6.Bar.in l.1.§.interdū,
ff.a quib.appell.non liceat,Felv.in c.de cętero,nu.11.
de re iudic.& in c.licet causam,num.5.de prob.Me-
noch.de arbit.q.lib.2.casu 197.nu.1.Carrer.in pract.
crim.in 1.tract.de appellat.ad l.obseruare curabis,in
prin.n.7.& 8.C.quorū appella.non recip.cū aliis per
Conrad.in l.1.C.si de momen.poss.in 7.limitatione,
nu.41.& seqq.& per Lancello.de attenta.appella.pē
den.cap.12.in 7.limitatione,nu.1.& seqq.& per Ber-
raz.in cons.404.nu.1.& ibi in addit.volu.4.& in iisdē
24 addit.ad cons.384.litera A.eodem vol 4.† iccirco pa
riter & appellationem friuolam, & calumniosam a
decreto torturę posse per iudicem reiici, & ea non
obstante ad torturam procedi, in specie scripsit Fol-
ler.in pract.crim.in verbo,& si contebuntur,in 3.pa.
tertiæ partis, post numerum quinquagesimum, lo-
quens in terminis c.Regni, si iustè, volentis, quod si
iustè quis appellauerit, recipiatur appellatio ante ad-
hibitam torturam;ergo à contrario sensu inquit ip-
se,si appellatio est iniusta,potest Iudex non recipere ap
pellationem,& ea non obstante ad torturam deueni
25 re, quia tenetur iudex calumniis obuiare, † & exce-
ptiones ad intricandum, & procrastinandum iudi-
cium oppositas,etiam ex officio repellere,secūdum
Innocen.in cap.post electio.de concess.præben.cum
aliis ibi per Folle.allegatis,& per Menoch.de recup.
poss.remedio 15.nu.126.& seq. & in proposito mul-
tum stringit tex.in l.2.ff.de appel.recip.vbi admittit
appellatio ab interloquutoria de torquendo in cri-
minali iudicio *si contra leges iudex hoc faciat*, si hoc nō
faciat contra leges,sed iuste,appellationē non debet
admittere.Consequentia probatur tum arguendo à
contrario sensu verbis legis, quod argumentum in
iure validissimum est, etiam quia ille textus loquit
26 conditionaliter per dictionem si,† quæ de sui natura
conditionem importat:ad gl.in l.1.C.de his quæ sub
modo legan.Bar.in l.1.ff.de condit.et demonst.Sar-
mien.select.interpret.lib.2.ca.2.nu.3.vers.sed videa-
mus,ergo deficiente conditione legis cessat ipsius le
gis dispositio,l.pecuniam quam,ff.si cer.pet.cum a-
liis per Rolandum cons.58.num.15.et seqq.vol.2.&
cons.63.num.16.seqq.vol.4.& per Ciril.in terminis
qui hanc sequitur sublimitationem in summa cri-
minali,rub.31.de appella.§.fina.nume.secundo,fol.
mihi 170.col.1.
27 Appellatio enim † quæ dicatur calumniosa,& fri-
uola,licèt maxima inspicienda sit causam appellatio
ne expressa,vt pluribus comprobat exemplis Cōrad.
in d.l.1.C.si de moment.possess.in 1.quęst.num.35.&
seqq.quia tamen à iure non omnes modi quibus ca
lumnia in appellatione deteginir, potuerunt diffini-
ri,iccirco iudicis arbitrio esse hoc remissum,scripse-
runt Marl.in l.quæstionis modum,nu.45.ff.de quęst.
Menoch.de arbit.quęst.lib.2.casu 197.num.septimo,
Conrad.in loco proxime citato,nume.40.Lancello.
de attenta.cap.duodecimo,in 6.appella.nu.3.& seq.
Claud.Bertazz.ad consilium Bertazzoli patris 348.
in addi.litera A,in princip.et propterea si iudex arbi-
trarius fuerit appellationem à decreto torturæ inter-
positam esse friuolam, & calumniosam, ea non ob-
stante ad torturā procedet per prçallegata ☞ & per
ea quæ scripsit Baiard.ad Clar.in q.64.nume.85.vbi
affirmat,ita seruari,non solum in statu ecclesiastico
sed etiam in Regno Neapolitano nō obstante c.Re
gni,incip.si iuste, quo disponit recipi appellationes
ante

ante torturam, id enim intelligi debet, si appellatio fuerit iusta, secus si iniusta, & calumniosa, ex Foller. quem allegat in prac.crim.in 3.par.3.partis principalis, num. 50.

28 Et† isto casu tunc appellationem friuolam, & calumniosam iudex arbitrabitur quãdo videbit in processu apparere legitima ad torquendum inditia, & ea non fuisse purgata in termino concesso reo ad faciendum suas defensiones, vt bene considerat in terminis, Carer. in pract. in 1. trac. de appell. ad l. obseruare curabis, C. quorum appel. non recip. §. vigesimusprimus casus est, nume. secundo, & melius explicat Foller. in dicto verbo, et si confitebuntur, in 3. par. 3. partis, sub num. 50. vers. quod puto esse, & vers. ad cognoscendum, an iusta sit appellatio, & est de mente glo. in d. l. secunda, ff. de appellatio. recip in verbo, si cõtra, vbi videtur exemplificare, quod tũc iudex mã dat torquere reum contra legem, quo casu admittit ille textus appellationem, quando non præcedentib. inditijs hoc præcipit: ergo secus si legitima præcedant inditia: addo & Cyrillum vbi supra, d. §. fin. nume. 2. in fine.

29 Nec tibi videatur durum, †quod ista cognitio, an appellatio sit calũniosa, & iniusta, an vero secus spectet ad iudicem a quo, cum videatur magis spectare ad iudicem ad quem, quia pro resolutione aduertas, quod prędicta cognitio potest duobus modus fieri, vno modo ad sciendum, an sit deferendum, necne appellationi interpositę: alio modo, an appellatio sit legitima, & admittenda, necne. Primo casu talis cognitio spectat ad iudicem a quo. secundo autem casu spectat ad iudicem ad quem, & iudex a quo iudicabit, an debeat deferre, vel nõ deferre appellationi; iudex autem ad quem, an appellatio sit legitima, & admittenda, an non, l. chyrographis. § 2. vbi Bar. in 1. notab. ff. de administr. tut. c. dilectus filius, extra de rescrip. Specu. in tit. de appell. § nunc dicamus, nu. 2. et 3. & nu. 9. Bal. in l. appellatione, nu. 8. C. de appella. & in capit. pastoralis, §. præterea, num. 5. ff de off. delega. Franc. in cap. constitutus, nu. 19. & in capi. de prio-
* re, num. 1. de appella. & est communis, †vt per latiuam relatum per Contrad. in d. l. 1. C. si de moment. posses. q 19. nu. 9. & latius in q. 1. num. 16. & seqq. vbi multa notabilia ponit in materia, & inter alia dicit, quod quando appellatio est euidenter, & notoriè calumniosa, prout in ijs terminis hanc secundam sublimitationem fore intelligendam mox declarabo, tũc sine dubio talis cognitio spectat ad iudicem à quo, non autem ad iudicem ad quem, vt per Ioan. Andr. But. & Bellamer. in locis ibi per eum allegatis, num. 19. vers. nec his obstat, nec dissentit Lancello. de attẽtat. d. cap. 12. in 5. ampliatione, nume. 2. & ita vt supra semper vidi, & audiui apud nos practicatum fuisse, & apud Clarum vigore decretorum illius dominij, ita etiam seruari testatur idem Clar. d. q. 64. eodem vers. sed quid agendum, in fine, & de iure verissimũ esse in terminis hoc comprobat Cyril. in summa crimi. vbi supra, rub. de appella. §. fi. num. 1. vers. vide si iudex, fol. mihi 170.

30 LIMITA Hanc† secundam sublimitationem, vt procedat quando euidenter apparet de calumnia appellationis, & sic de ea iudex est certus, secus si sumus in dubio, quia in dubio iudex debet supersedere in tortura, et expectare, quid super appellatione pronunciet Iudex ad quem. ita expresse, & in terminis declarauit Foller. in dicto verbo, & si confitebuntur, in tertia parte tertię partis, post num. 5. vers. & si dubitat, & magis in specie Carauita super magnę curio 259. num. 10. vers. & tandem, vbi dicit, quod quia periculosum est torquere, vbi torquendus appellat, ex quo esse potest, vt quod iudici à quo iustum, vel
iniustũ videtur, aliter appareat iudicĩ ad quem: secūdo
* communiter apud eum seruatur, quod appellatio recipitur à decreto de torquendo lato post factas defensiones, & cautius agit iudex si stante appellatione supersedet, ne se exponat periculo, & pœnæ iudicis indebite reum torquentis, vel non deferentis appellationi, cui deferre debeat: licet aliqui iudices Baronum, qui volunt apparere fiscales, criminalistę, & quos videmus postea a sindicatu aufugere, vt inquit Carauita eo loci, aliter faciunt, et quandoque appellationi deferunt, & quãdoque non, & ipsimet decernunt si iustè, vel iniustè appelletur, sed prima practica, quę est etiam conformis iuri communi magis frequẽtatur, & melior est, vt ibi per Carauitam, quẽ in proposito refert Brun. a Sole in d. cto suo consi. criminali post numerum 174. & Ham. Carta. in sua practica interrogan. reorum libro quatto capitu. primo num. 73. & seq. & sic aperte ibidem Carauita sentit, quod nisi iudex sit certus de calumnia appellationis debeat omnino in tortura supersedere, ne pœnæ, &
31 periculo se exponat. † & facit quia id quod supra dixi, iudicem posse reijcere appellationẽ friuolam, et calumniosam, ac ea non obstante sine attẽtatorum vitio ad vlteriora procedere, intelligendum est in appellatione euidenter calumniosa, & friuola: secus in dubio, siue dubium sit iuris, siue facti. Innocen. in c. pastoralis, sub num. 3. vers. ad hoc, & ibidem Bal. nu. 3. extra de offic. deleg. Iaf. in l. 1. in primo notab. C. de bon. possess. secun. tab. & in l. prætes, nu. 4. de re iudi. Franc. in cap. à iudice, nume. 5. de appellat. in 6. cum alijs per Conrad. in l. 1. C. si de momentan. poss. quęstio. 1. numero 41. seqq. vbi optime etiam declarat, qñ appellatio dicatur euidenter, & notoriè calumniosa, seu friuola, & quando non; nec dissentit Lancellot. de attentat. appella. penden. dicto capi. 12. limitatione 6. num. 48.

32 LIMITA VII. Regulam † propositam, vt etiã stantibus inditijs Iudex non possit torquere reũ quã do comedit, vel bibit, sed debet expectare saltem per nouem, vel decem horas post, ita enim communi-
* ter in practica seruari, testatur Marsil. in l. prima in princip. ff. de quæst. numero mihi 81. & reddit rationem, ne scilicet vertatur torquẽdo stomachus, et vomendo patiatur, & sic non possit examinari, refert, et sequitur Ioan. Mar. Monticel. reg. 10. in fine, num. 42. & alios adducit concordantes, siue etiam de consuetudine seruari testantes Cla. in prac. §. fina. quęst. 64. vers. decreta tortura, quẽ in proposito refert Fla. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. capit. 1. numero 78. seq. & ante istos Paris de Put. in tracta. sind. in verbo, tortura, il 3. capit. 4. incip. de repetitione, nume. vndecimo, seq. fol. mihi 327. columna 3. sed credo sufficit expectare ad plus per horas octo, quia eo tempore est perfecta digestio, & stomachus requirit alium pastum, immo sufficit expectare quinque aut sex horas, vt dicit Nouell. in practica ad defensam, cap. 3. numero 20. et ita vidi seruari, & hæc erit septima consideratio per Iudicem habenda ante torturam.

33 LIMITA VIII. Et† hæc sit altera consideratio per iudicem habenda antequam torturam inferat, vt omnes rei, etiam quod contra eos legitima præcedant inditia, non sint tamen vno modo æqualiter torquendi, sed aliqui grauius, & aliqui leuius, secundum qualitatem personarum, delicti, & inditiorum quæ ex processu resultant, vt bene adnotauit post alios Clar. in prac. §. fi. q. 64 vers. nunc de gradibus torturæ, in princip. Vbi propterea dixit, in hoc multum pręcipue versari iudicis arbitrium quod etiam dixit idem Clar. in d. q. 64 vers. debet igitur iudex, & ante Clarum, hoc idem scripserunt Bald. in l. unica, nu. 9.

R C.de

C.de confess. Gandin.in tracta.malefic.sub rubic.de
quæst.numero 10.Iodoc.in pract.crimi.c.37.num.1.
& cap.38.num.4.Paris de Put.in trac. sindica. verbo
tortura,il 2,cap.2. viso de inditijs,num.2. Brun.de in-
dit.& tortu.par.2.q.8.num.18. Menoch.de arbi.quę-
stio.lib.2.casu 271.num.1.& seqq Bonifa. de Vita.in
rub.qualiter sit fien.tortura,num.1. Aym. cons.287,
nobilis,nume.6. Vbi multum bene explicat, in qui-
bus istud iudicis arbitrium consistere debet, & Ay-
monem referendo sequitur Bertazz. cons.215.num.
9.lib.1.crim.Cyril. in summa cri.partic. 3.rub.29. de
quęstion.nume.septimo, & octauo, Vbi etiam ele-
gāter loquitur,& bene etiam in proposito loquutus
est Follet.in practic.criminal.verbo,rei indurati tor-
queantur,nume.decimosexto. Vbi expressè dixit cir
ca modum torturæ,non posse dari certam,& deter-
minatam regulam,cum hoc totū dependeat ex gra-
uitate delicti. Item ex qualitate inditiorū,nūquid sci
licet leuia,aut vrgentia sint,& an plura,vel vnicū. Itē
ex qualitate personæ torquendæ, an sit robusta, &
fortis,an vero debilis,& delicatus, an minor,an ma-
jor,an senex,an iuuenis,an sanus,an infirmus,an timi
dus,an versutus,& his similia: quod & anter Foller.
bene tradiderat Guid.de Suzza.in tractat.de indit.&
tortura,nume.19.& ibi Ludouic. Bolognin. in addit.
sequitur. Franc.Personal.in tractat.de indit.& tortu.
numero 15.& post Decianum consil. 93.nume.135.
lib.secūdo,quem allegat,nouissime etiam sequitur,
Flam.Carta.in pract.interrogan.reo.lib.4.ca.primo,
numero 112.in fine, vbi propterea admonet iudices,
vt minus torqueant Doctores,& nobiles,quam ple-
beios,& minus etiam debiles,quam robustos. Item
vt rationem habeant, quando torquendus exudatio
nem venę,aut aliquod vulnus,in pectore passus fue-
rit,si difficultatē anhelitus, aut morbum gallicum,
aut quid simile habuerit, & omissis alijs Doctorum
authoritatibus, ex quibus sine dubio hęc conclusio
cōmuniter ab omnibus recipitur,& practicatur. suf-
ficiat ad id allegare textum satis expressum in l.quæ-
stionis modum,ff.de quęs. dum ibi Vulpianus in hęc
verba constituit: *Quæstionis modum magis est iudices ar-
bitrari oportere*,& ibi hoc notant glos. Bar. & commu
* niter† omnes,& ad saturitatem Marsilius,vide infra
num.86.seq.

34 Verum,† vt sciat iudex quomodo hoc suum arbi-
trium,circa modum torturæ regulare debeat: scire
etiam debet, quot sint gradus torturę, & in hoc re-
perio tres principales Doctorum opiniones,& inci-
piendo ab vltima,vna fuit Doctorum opinio,quā in
Senatu Mediolani seruari,testari videt Clar.in prac.
d.q.64. versi. nunc de gradibus post medium, quod
scilicet tres tantummodo gradus torturę inueniant:
Primus erit territio,quę quidem territio isto casu, nō
solum comprehēdit minas de torquendo,sed etiam
conductionem ad locum tormentorum, spoliatio-
nem,& ligaturam: Secūdus erit torturę gradus quā-
do reus ponitur in tormentis.eleuatur, & ibidem re-
tinetur per aliquod notabile spatium. Tertius est
quando reus non solum torquetur, & tenetur in su-
spensio: sed etiam quādo squassatur vno,vel duobus
ictibus funis,vel etiā tribus,iuxta ea quę idem Clar,
35 scripsit in d.q.64.versiculo debet igitur iudex. Et† si-
cut isti sunt tres gradus torturæ,ita etiam post Bald.
in cons.77.nu.8.lib.3.& Boss.in tit.de tortura, nu.16.
Torturam aliam leuem.aliam grauem,& aliam gra
uissimam,dixit Franc. Personal.vbi supra,de inditio
& tortura.nu.76.leuem torturam exemplificādo in
primo gradu:grauem in secūdo: & grauissimam in
tertio,Bonacos.in comm.opin.pa.2. vers. tortura est
triplex.fol.82.

36 Et† quando ligatura esset multum atrox, vel stri-
cta,vel cum raxillis,vel alio modo: Tunc inquit Cla
in loco preçitato,quod talis ligatura potest ęquipara
ri secundo gradui torturæ: hoc est quando reus in
tortura eleuatur, & ibi testatur se vidisse quendam
Medicum de loco Olegij. qui plus passus est in liga-
tura eo modo facta, quā alij in tortura: vnde sumpta
37 hac occasione,nō possum laudare illos iudices,† qui
permittunt custodes,& satellites carcerum tales liga
turas facere,prout scio etiam quandoque,quod prę-
fati custodes seu potius humani carnifices solent vol
uere, vt ipsi vocant stringam, & cum ea sic torta, et
voluta manus miserorum et carceratorum ligare.
Vnde fit,vt mirabilem sentiant in ea ligatura dolorē
cum in tormentis persistēdo,illa stringa, sic torta to
38 tā dilaniat carnem vsque ad ossa: Prout† etiam non
possum nisi vehementer excādescere contra illos a-
lios iudices,qui reum tenent ligatum antequam illū
torturę subijciant per lōgum temporis spatium,abs-
que eo,quod id faciant in actis describere,vnde fit vt
dum reus in tortura ponitur,ita ab illa ligatura defa-
tigatus reperitur,vt multo maiorem patiatur dolorē
et cruciatum.

39 Altera† fuit aliorum Doctorum opinio,qui dixe-
runt torturæ gradus esse quinque,prout refert Clar.
in d.q.9.eodem vers.nūc de gradibus: Primus enim
est gradus continens in se solas minas de torquēdo.
Secundus cōtinens cōductionē ad locū tormētorū.
Tertius cōtinens spoliationem,et ligationem: Quar
tus cōtinens eleuationem in eculeo: Quintus squas-
satio, quibus addidit sextum Franc. Person.vbi sup.
sub nu.76.ad fin.videlicet repetitionem.

40 Tertio,† et magis communis† fuit Doctorum opi
* nio,et apud nos etiam magis vsu seruata,quod tortu
ræ gradus pariter sint quinq;, de qua post alios quos
infra mox allegabo, bene pertracta. Flamin. Cartar.
in prac.interrog.reo.lib.4.c.1.nume.132.vers.et quo-
niam animaduertendum est. Primus erit quando iu-
dex mandat reum spoliari,ligari,funi applicari, et in
ordine poni,ita vt nihil aliud deficiat,quam sola ele-
41 uatio.† Quo quidem primę torturę gradu iudex vti
tur quando inditia sunt leuia,et non talia,vt sufficiāt
ad plenam torturam,licet bene reum suspectum co-
42 gnoscat.† Item iudex eo vtitur non in robustos,ver
sutos,atq; dolosos viros,sed in debiles,timidos,pusil
lanimos,ac delicatos: qui vt experientia docet cum
hoc solo primo torturę gradu delicta fassi sunt sæpis
43 simè,† licet enim hęc sola territio nō possit propriè
dici tortura,quia verè corpus non affligit,nec illi do
lorem incutit,quia tamen bene torquet animū,ani-
moque ob illum timorem, dolorem et cruciatū nō
mediocrem affert: iccirco saltem largo modo potest
dici tortura,et vt per Paul. Ghirlan. in trac. de quęst,
et tormen.quæst.4.num.1.vers.primus siue infirmus
gradus torturę est,et seqq. Foller.in practi.crimin.in
verbo,rei indurari torqueantur, nu.16. vers. primus
gradus est,Conrad.in practi. in tit.de nega.crimin.et
tormen.nu.41.vers.primus est territio,fol.mihi 303.
col.2.Hippol. Riminald.cons.395.num.44. vers. pri-
mus quando reus,vel 4.vide quæ dixi in antecedē.q.
37.nu.104.seq.

44 Secundus torturæ gradus erit,† quādo reus in tor
tura eleuatur,ibidemque detinetur modico tempo-
re, videlicet per vnum Aue Maria, per vnum Pater
noster,vel per vnum Miserere,ac plus,absque tamē
45 vlla squassatione, † & isto secundo gradu torturæ,
quæ etiam potest appellari leuis, vti possunt iudices
quando habēt reum magis suspectum,quam in pri-
mo gradu,et inditia sunt plene probata, non tamen
sunt plena,& ita propinqua,vt ad pleniorem,seu gra
uiorem torturam deueniri possit, vt bene exemplifi
cat idem Ghirlan.de quęst.et tormen.q.4.vers.secū-

dus

dus gradus torturæ est, & seqq. vsque ad num. 8. Foller. in d. verbo, rei indurati torqueantur, nu. 27. versi. secũdus gradus, Conrad. d. rub. de negat. cri. & torm. nu. 41. versi. secundus est gradus, Hippol. Riminald. dicto cons. 395. num. 45. lib. 4. Bertazzo. cons. 40. nume. 15. lib. 1. crim. & vide, quæ dixi in antecedẽ. q. 37. nu. 104. & seq.

46 Tertius est gradus, † quando iudex detinet reum in tortura per spatiũ duorũ Miserere, vel paulo plus absque tamẽ squassatione, & ad hoc deuenire solet iudex quando inditia sunt plena, & plenè probata, delictum tamen non est atrox, vel si atrox, reus tamẽ est nobilis, vel alias honestæ familiæ, ac bonæ conditionis, & famæ. His enim casibus Iudex potest adhibere hũc tertium torturę gradum, vt bene comprobat Ghirlan. vbi supra, d. quæst. 4. nu. 8. Foller. d. verbo, rei indurati torqueantur, nume. 17. versic. tertius gradus est, Conrad. d. rub. de negat. crimin. & torm. eodem nume. 41. vers. tertius est gradus torturæ, Hippol. Riminald. dicto consil. 395. nume. 46. volum. 4. faciunt in proposito, tradita per Clarum in pract. §. fi. quæst. 64. vers. debet igitur iudex. vbi propterea ꝑ ad plenã torturã iudex nõ debet deuenire nisi saltẽ adsit vnum inditium sufficiens, & plenè probatum.

47 Quartus est torturę gradus, † quando reus diutius detinetur in tortura, videlicet, vel per tertiam partẽ vnius horæ. vel per mediam, vel per duas tertias partes, vel etiam per horam integram, cum, vno duobus, vel pluribus ictibus funis, vel squassationibus.

48 †. Et ad hanc torturæ speciem nũquam iudex deuenire debet, nisi prius inditia sint vrgentia, & bene ꝓbata. & ob id reus sit suspectissimus, qđ habeat mẽbra robusta, & quod crimen sit atrox, & scandalosũ, vt puta si esset furtum magnæ rei, vel sacræ, vel aliud turpe sacrilegium, aut sacrorum abusus, aut homicidium graue, vel falsitas literarum Apostolicarum, et similia, vt pluribus comprobat. Ghirlãdus. vbi supra d. q. 4. num. 9. Folle. d. verbo, rei indurati torqueãtur, nume. 17. versicu. quartus gradus, Conrad. d. rubr. de negat. crimin. & tormen. num. 41. versi. quartus gradus, Hippol. Riminal. d. cons. 395. num. 47. volumi. 4. Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. num. 98. seqq.

49 Quintus & vltimus est torturæ gradus, † quando reus in tortura suspensus pertinaciter negat, & torturã ipsam paruipendere videtur, iudexque vltra ictus & squassationes de quibus in præcedẽti gradu, mandat in eius pedibus ligari, vel compedes ferreos, vel
50 aliud simile pondus. † Et ad illud tormenti genus quod seuissimũ est, & ex quo corpus dilaniatur, mẽbra dissoluuntur. & quandoque a corpore euelluntur ita quod torti rei ut plurimum magis mortem expectant, quam talem crudelem torturam sustinere: Iudices deuenire non solent, nec debent, nisi vltra requisita in præcedenti quarto torturę gradũ, crimina nõ solum sint atrocia, sed atrocissima, vt puta hęresis, lęsę maiestatis, euersionis status aut similis prodinorus, vbi de patrię, aut multorum salute tractatur, ingentis assasinij, enormissimi homicidij alicuius sacræ personæ, videlicet Cardinalis, seu alterius magni Principis, vel cõtra maleficum, aut Mathematicum, vt pariter cõprobat Ghirlan. vbi supra, d. quæst. 4. nu. 10. vers. quintus & vltimus torturę gradus, & nu. 11. Foller. in dicto ver. rei indurati torqueantur, nu. decimoseptimo, versic. quintus & vltimus torturæ gradus est, vbi propterea admonet iudices, vt hoc crudelissimo tormenti genere, ex quo propter immẽsum cruciatum, & dolorem nonnulli coguntur, quandoque confiteri, ea, quæ non fecerunt, non vtantur passim, & indistinctè in omnib. criminib. prout dicit facere quosdam crudeles suo tempore iudicantes, & humanum sanguinem sitientes, quia eorum anima sepelitur in inferno, quod etiam repetijt in 5. pa. 1. partis ver. & si confitebuntur, nu. 69. vbi post Paridem
51 de Put. quẽ allegat dicit, † quod non debent iudices magna pondera pedibus applicare, nec aquam frigidam in dorso pendentis in tortura adhibere, nisi in grauissimis, & atrocissimis criminibus, de quibus supra sequitur, Conrad. in practi. dicto titu. de nega crimi. & tormen. num. 41. versicu. quintus gradus est, Hippol. Riminal. d. cons. 395. nu. 38. seqq. volu. 4. dixi etiam infra, nu. 65. nec dissentit Bursat. cons. 201. nu. nono, sequen. & num. 82. lib. secundo, & bene refert Flam. Cartar. in pract. interrogan. reorum, lib. quarto, cap. primo, num. 132. sub versicu. & quoniam animaduertendum est, & latius, nume. 105. seqq. vsque ad numerum 112. Et sic in hac octaua limitatione habes, quæ nam sint per iudicem cõsideranda, ne dicatur excedere in tortura respectu modi: quid autem de excessu respectu temporis, uideas in sequenti limitatione.

52 LIMITA IX. Et † hæc pariter sit nona iudicis consideratio ante torturam adhibenda, & quæ torturæ excessum in tempore respicit, vt licet ex prealegatis supra, nume. 13. in iudicis arbitrio remissus à iure videatur, non solum modus torquẽdi reos, sed
53 etiam tẽpus, & ista sit veritas: † veritas tamen etiã est quod iudex, & in modo, & in tẽpore non immoderate, sed moderate debet reum torquere, ita vt remaneat saluus, & illęsus, vt bene probat idem textus in d. l. quęstionis modum, & ibi Bar. Alber. & communiter, * ac præcipuè Marsi. ff. de qõ. in illis verbis Itaque quęstionem haberi oportet, vt seruus saluus sit innocentiæ, vel supplicio. Itẽ facit tex. in l. de minore, §. tormenta, ff. eod. tit. in illis verbis, (sed vt moderationis temperamenta desiderant,) & per ista iura, sic iudicẽ in tortura debere se moderate agere, scripserũt post alios quos allegant antiquiores, Gand. in tit. de q. & torm. nume. 5. & 10. Nouel. in tractatu ad defensam, c. 3. num. 19. Brun. de indit. & tort. 3. par. q. 3. num. 17. vbi bene loquitur in materia, Bossi. in titu. de mand. ad homicid. num. 32. Ayni. cons. 287. nobilis, nu. 6. vbi etiam quod in tali arbitrio iudex debet vti benignitate potiusquam atrocitate, & Aymonẽ referendo, sequitur Bertaz. cons. 315. nu. 3. lib. 1. Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. capit. 23. rub. de tortu. reo. num. 5. vbi propterea exclamat contra iudices seueros, & crudeles vanam, & inanem gloriam affectantes, qui moderatum in torquendo excedunt modũ, Hipp. Riminal. d. cons. 395. num. 53. vbi alios refert; & alios etiam refert, & sequitur Francis. Personal. in tract. de indi. & tortu. nu. 15. in fin. principii, vbi propterea quod iudex semper debet inclinare in mitiorem partem, & idem in ver. ex quo senex, in fine uersiculi, vbi quod isto casu arbitrium iudicis intelligitur de discreto, & non de indiscreto, et nume. 16. versi. et ideo iudex, vbi quod in torquendo reum iudex conscientiam ad Deum, non autem ad aliquam pompam directam habere debet, et in partem magis æquã inclinare, et multum bene in proposito loquitur Cyrill. in summa crim. rub. 29. de q. particu. 3. §. 11. nu. 2. seqq. 6. fol. mihi 161. seq. et nouissimè Flam. Carta. in prac. interrog. reo. lib. 4. c. 1. nu. 132. post uer. et quoniam animaduertendum est, iuncto uersicu. et hęc procedunt, etc.

54 Et magis in specie, † vt etiam sciat iudex quomodo tpe debeat hoc suum arbitrium moderare, sciat quoque non nisi ꝑ horam, etiã quod sumus in quarto gradu inferendę torturę, de quo supra, nume. 47. reum torquere licebit, prout scripsit Ghirlan. in tracta. de quęst. et tortura, d. q. 4. num. 4. in prin. et quandiu sumus in quinto gradu, de quo supra, num. 49. et

seq. pariter nec licebit torquere reos per tres, vel quatuor horas (prout scio quosdam nedum iniquos, sed ignaros Iudices fecisse:) sed vel etiam per horam, vel paulo plus, ut in terminis animaduertit Foller. in pract. crim. in d. verbo, rei indurati torqueantur, post num. 16. fol. mihi 189. & quidem, vt verum fatear, in quocunq; enormissimo crimine apud nos raro vidi torturam adhibitam vltra horam, & si fuit adhibita vltra horam non excessit quartam partem secundæ horæ, verum quando non sumus in quarto, aut quinto gradu inferendæ torturæ, sed in secundo, & tertio, tunc torturam debere esse leuiorem etiam infra horam supra demonstraui, num. 44. & seqq. ad præmissa maximè facit, sicut etiam bene considerauit Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. li. 4. capit. 1. num. 13. seqq. Bulla Pauli III. continens decreta, & statuta per Iudices seruanda in causis carceratorũ de qua in Bullario, prima parte, folio 471. & est in ordine Bulla illius Pontificis 58. versi. captum vero. vbi prohibet Iudicibus reum in tortura detinere *per longum temporis spatium vnius aut plurium horarum*, et sic vix videtur concedere potestatem reos torquendi per horam, sed vt dixi hoc poterunt Iudices, quando erunt in quarto, vel in quinto gradu inferendę torturæ, de quo supra, numer. 47. seqq. alias secus, & ita apud nos seruatur præterquam in tormento vigiliæ, quod solet lõgiori tẽpore inferri, & de quo mox in seq. dicam limitatione.

Vnum tamen non prætereo, quod licet plerique ex præcitatis, & infra citandis Doctoribus tradentes modum inferendæ torturæ videantur potius cõsiderasse quantitates ictuum, qui pro quolibet inditio dari possint, quam temporis in quo reus suspensus detineri debeat, & hoc quia sic apud eos seruatur, vt videre est apud Blanc. in l. fina. 14. ff. de quæst. Cason. in pract. fol. 81. numero 5. sicut illum refert Clar. d. q. 64. sub ver. debet igitur Iudex, Cyril. ĩ summa crim. parti. 3. rub. 29. de quæst. §. 11. n. 5. Bonacos. in commu. opin. crim. parte prima, versiculo torquẽdus debet habere, folio mihi 178. columna secunda, testantes quod de communi † Italiæ consuetudine rei pro quolibet inditio, & pro qualibet vice. tribus ictibus funis affliguntur, nulla facta per eos mentione per quantum tempus possint in tortura detineri, & prout etiam de huiusmodi ictibus loquũtur Aym. cons. 287. nume. 6. ver. sed pone quod ageretur Mars. quos allegat, dixit Ioseph. Cum. in tracta. sind. c. 21. rubri. de tortur. num. 20. quod non pro quolibet inditio dantur tres ictus funis, sed omnibus computatis, & pro omnib. inditijs dãtur dicti duo tres ictus & non vltra, quem etiam in proposito refert Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. capit. 1. nu. 99. cum quibus etiam addi. Baiard. in addit. ad Clar. in tract. §. fina. q. 64. num. 98. & num. 100. Hodie tamen apud nos torturæ modus regulatur non à quantitate ictuum, sed à tempore, iuxta ea quæ in præcedenti vers. scripsi, licet bene in delictis atrocissimis, & quãdo indicia sunt plura, & vrgentissima, & reus robustus etiã vltra tempus afficitur aliquo ictu, vel squassatione, iuxta ea quæ scripsi supra nu. 47. & seqq. quãdo sumus in quarto, vel in quinto gradu torturæ inferendæ, sed vt plurimum etiam in istis casibus, Iudex mandat squassari potius funem, quam reum ictibus tormentari. Tales enim squassationes sunt minus periculosæ, quam ictus, & inferunt magnum dolorem. & Ita apud nos seruatur, & vide in proposito Bursat. in consi. 201. num. 9. li. 2. vbi post Carer. & alios quos allegat, dixit quod maiorem dolorem sentit reus dũ sic eleuatus, & suspensus in tortura detinetur, quam dum ictibus funis torquetur.

55 LIMITA X. Propositam † huius quæstionis regulam, (& hęc erit alia Iudicis consideratio ante torturam adhibenda, & respiciens excessum in torquẽdo respectu generis tormentorum) vt licet legitima adsint contra reum inditia: tamẽ per hoc nõ dẽt ad ipsum torquendum noua tormentorum genera inuenire, sed solito tamen, & consueto tormento, quod in similibus delictis adhiberi solet, vti debet. alioquin malefacit, & si propterea ex nouo tormẽto aliquod malum reo accidat, & moriatur, vel quod ei membrum debilitetur, tenetur Iudex, prout videtur fuisse de mente Bald. in l. 1. in fine, numero 4. C. de emenda. seruo.
56 † vbi propterea notat ex eo tex. contra Iudices qui reis carnes in tormentis scindunt, vt confiteantur, inquit Bal. si in tormẽtis moriatur, Iudex debet decapitari tanquam homicida: nec dissentit Ang. in l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. prout illi refert Brun. in tract. de indit. & tortu. in 2. par. q. 2. nume. 7. vbi pariter ex eo tex. notauit cõtra Iudices qui propter delectationem, quam habent in torquendis reis, inueniunt nouas tormentorum species: ij enim appellantur, (inquit Brun.) Iudices irati, & peruersi, & ratione eorum peruersitatis Dominus eos cõfundet in inferno, & hæc agendo sunt aperte ignorãtes cum sapientes talia abhorreant, & virtutum illuminatione scientiæ formam propagant, reliqui vero actibus impijs se exaltãt dicẽtes eorum famam apud bonos, & graues viros confundunt, & inquinant, & prędictis etiam addo Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 13. de tortura reorum, num. 5. ad finem, vbi pariter inuehit contra illos Iudices, qui noua tormẽtorum genera miseris reis imponunt, ex quibus sæpe, vt experiẽtia docet, aut vitam, aut aliquod membrũ amittunt, vel saltem remanent debilitati, vt perpetuo inutiles fiant Boss. in tim de tortu. num. 40. vbi quod aduertant Iudices, ne in tortura vtantur instrumento insolito: quia si mors sequeretur faceret litem suam iuxta doctrinam Bal. in d. l. 1. C. de emend. seruo. cũ alijs ibi per eum allegatis, Bonacoss. in commun. opi. par. 1. vers. torqueri quis non debet, fol. mihi 177. col. 1. in fine, & plura alia contra Iudices, qui inanis gloriæ cupidi noua tormentorum genera in dies excogitant, vide adducentem Flam. Cartar. in sua prac. interrog. reo. li. 4. c. 1. num. 7. seqq.

57 Et aduerte, † quod licet aliqui Doctores voluerint posse Iudices noua tormẽtorum genera inuenire in delictis atrocissimis, & enormibus, prout scripserũt post Paridem de Put. & Bal. quos allegant Foller. in pract. crim. in verbo, rei indurati torqueantur, numero 11. & in verbo, & si cõfitebuntur, in 2. parte, 3. partis, numero septimo, vbi loquitur in tormento possetri ex quo scinduntur carnes ipsius rei contra dispositionem textus in dicta l. prima, C. de emend. seruor. Fab. a Monte Leone in sua praxi arbitr. in sexta parte principali, q. 9 nume. 1. & seq. folio mihi 497. Bursa. consi. 201. num. 13. li. 2. horum tamen opinio sicut in se vera nõ est de iure, ita nec Bal. nec Paris de Put. per eos allegati dicunt id ad quos allegantur, & quãdo delicta sunt atrocia, & grauia, potest etiam Iudex grauibus & atrocibus tormentis, de quibus infra dicã, sed nõ insolitis, & nouis vti.
58 † Et in omnem euentum semper abstineat se ab eo tormento, siue nouo, siue solito, per quod rei carnes scinduntur: si enim hoc tormenti genere vtetur, non solum faciet cõtra expressam legis prohibitionem, videlicet d. l. 1. C. de emend. seruor. quae, & si loquatur in domino cõtra seruos. idem tamen est in iudice contra reos, quia valet argumentum isto casu de potestate dominica ad potestatẽ iudicis, vt bene ibidem adnotauit Bal. sed etiam, & merito poterit appellari carnifex Iustitiae, prout sic, licet in alio proposito Iudicem talia facientem appellat Paris de Put. in tract. sind. in verbo, tot

tura,il 3.c.4.incip.de repetit nu.5.ad fi.verſ.& ad om
nem dubitationem tollendam,fo.mihi 327.col.1.
59 Imò† abſtineat etiam iudex ſe ab eo, quod aliqui
iudices facere ſolent, videlicet a torquēdo reos cum
proprijs manibus. Non enim hæc iudici, & eius di-
gnitati conueniunt, ſed onus eſt ſatellitum, & birro-
anorum, prout refert Paris de Put.in trac.de ſindi.in
verbo, tortura il 3.c.4.incip.de repetitione, nu.9.verſ.
an Poteſtas, ſe vidiſſe quendam Poteſtatem, qui ca-
piebat reum per capillos, vel per aures, dando caput
ipſius fortiter ad columnam dicendo, confitearis, &
dicas veritatem ribalde, & licet poſt gl. Io. And.in c.
non licet, 85.diſtin.per Parid.vbi ſup.allegatus, dixe-
rit hæc licere nedum iudici, ſed etiam epiſcopo, non
per hoc tamen vt dixi magiſtratus, & iudicis decori
talia vnquam conuenire crediderim.
60 Verum† vt iudex hic noſter ſciat ſolita tormento
rū genera apud nos, quicquid alij aliud dixerint, plu
res torquendi modos referendo, de quibus per Brun.
in trac.de indi.& tortu.2.par.q.2.num.6. per Marſ.in
l.1.in princ.num.76.ff.de quæſ.& per Conrad.in pra
cti.ut.de neg.crim.& torm.num.43.& ſeq.folio mi-
hi 304.& latius per Iodoc.in prac crim.cap.37.nu.17.
61 ſeqq.† Nullum tormentum eſt magis in viu q̃ tor-
mentum funis, ſeu vt vulgo dicunt, cordæ, tale enim
tormentum videtur approbatum & a iure commu-
ni, vt in l.nullus, ibi, *fidicularum tormenta*, & ibi gloſ. &
Salyc.C.ad l.Iul.maieſta.Iodoc.d.cap.37.num.17.&
* etiam communiter a conſuetudine, prout teſtatur,
Brun.d.queſ.2.num.6. verſ. quidam vtuntur corda,
vbi quod nullum eſt tribunal & Prętoriū, quod non
habeat ex publico hoc inſtrumentum cordæ, & ibi
cum Bruno affirmarunt Marſi.in d.l.1.in principio,
num.76.verſ.quidam vero vtuntur corda. Foller. in
pract.in verbo, rei indurati torqueantur, nume.9.vbi
quod tortura cordæ eſt magis in vſu, & frequentior,
62 quam alia tormenta.† Et quod corda ſubtilis infert
maiorem dolorem quam groſſa, quod ante eum di-
xerant, Salyc.in d.l.nullus, & Paris de Put.de ſindica.
verbo, tortura, in 3.cap.4.incip.de repentione, 5.in fi-
ne, verſ.& tunc ergo repeterem, & de iſto funis tor-
mento, quod iura fidiculum appellant, loquutus eſt
etiam Imperator.in l.Decuriones, & ibi gloſ.in ver-
bo fidiculæ, C.de quæſt.quem textum in idem addu
xit Conrad.vbi ſupra d.tit.de nega.crim.& torm.nu-
63 me.44. † Et ibi etiam ponit quod quandoque illud
tormentum funis ſolet dari, vna tantum manu liga-
ta.quod & ante eum dixerat Brunus d. num.6.verſi.
Alij ligant ſolum vnam manum, & ita aliquādo ſer-
uatum vidi, quando reus in altera manu, vel brachio
haberet aliquod impedimentum, per quod nō poſ-
ſet ſine periculo cū duabus manibus ligatis torque-
ri. Et demum de frequentia & vſu huius tormēti fu-
nis manibus poſt terga ligatis vide exornantē Flam.
Car.in ſua pract.interrogan.reo.lib.4.cap.1.nume.4.
ſeqq.vbi num.6.inter alia dicit, quod ab huiuſmodi
tormenti genere nō receditur niſi quādo reus ob ali
quam cauſam illud pati non poteſt.
64 Et† vt illud tormentum funis maiorē inſerat cru
ciatum in atrociſſimis ſolet dari quandoque etiam
cum aqua frigida in dorſo, vt ſupra adnotaui, nume.
51.& de aqua frigida ſcripſit Paris de Put.in.tract.de
ſindica.d.verbo, tortura, il 3.c.4.incip.de repetitione
nume.5.prope finem, verſ. & aliqui crudeles, vbi ta-
men quod iſta inexquiſita tormenta nō ſunt danda
niſi committētibus crimen læſę maieſtatis, homici-
dis, latronibus, & ſtratarum diſrobatoribus, & pari-
cidis: & Paridem ſequutus eſt Carrer.in practi. in 2.
tract.de indi.& tortu.§.circa ſextum, de repetitione
torturę, nu.3.verſ & maximè ſi aquā frigidam, Foll.
in pract.d.verbo, rei indurati torqueantur, nume.10.
& in verbo, & ſi confitebuntur, in tertia parte 3.par.
num.69.& iſtud de aqua frigida, alias apud nos mul
tis ab hinc annis aliqn ſeruatum ſcio: ſed hodie non
talia fieri, aut committi per iudices: ſed bene quando
vt loquitur ſumus in atrociſſimis, & reus videt par-
uipendere tormēta, ſolent iudices vel compedes fer-
65 reos, † vel baculū intra pedes apponere ad hoc, vt nō
poſſit pedes inſimul iungere, quod maximum affert
66 dolorem. Vel † quandoque etiam mandant reum
ex tortura deponi, & ſic depoſitum in ſede lignea ac
cōmodari, & ibi illum faciunt ſtare donec videatur
refrigerari, & poſtea mandant iterum eleuari: quo
caſu reus ipſe nouum & tolerabilē ſentit dolorem,
de quo etiā ſcripſit Paris de Put.vbi ſupra, dicto nu-
mero quinto, ad finem, verſicu.& aliqui permittūt,
quem refert Carer.vbi ſupra, d.nu.3.ver. alij ſinunt.
67 Secundum† tormentum quo iudices noſtri vtū-
tur eſt, ut vulgo dicitur tormentum ſtanghettę, uel
ut alij nominant taxillorum, de quo meminit Brun.
de indi.et tortura, vbi ſupra, 2.par.d.q.2.num.6. uerſ.
quidam ponunt taxillum, & poſt Brun. Marſ.in d.l.1.
in princ.nume.76.uerſ.aliqui uero utuntur quodam
taxillo, & poſt Marſ.Conrad.in prac.d. titu. de nega.
crim.& tormen.poſt num. 43.uerſ. taxilli poſiti, ſed
iſto tormento iudices noſtri non utuntur, niſi in ſub
ſidium quando tortura, uel ob ſenectutem, uel ob
aliud corporis impedimentum, non poteſt inferri,
quia pauciſſimi inuenti ſunt, qui ob id falſi fuerint
et de formula conſtituenda reos in hoc tormento,
uide Flam.Carta.in ſua practic.interrogan.reo.lib.4.
cap.2.num.6.
68 Tertium† eſt tormentum ſibillorum quo & iudi
ces noſtri utuntur uel in pueris uel in mulieribus, &
in leuibus delictis, de quo etiam mentionē fecit Bru.
ubi ſup.d.q.2.num.6.uerſ.quidam torquent in mit-
tendo uirgas, Marſ.in d.l.1.in prin.num.76.uerſ.qui-
dam alij torquent, Conrad.d.tit de negat.cri. & tor-
men.poſt nu.43.uerſ.uirgarum immiſſio.
69 Quartum eſt tormentum ignis, † quo ſæpiſſimè
iudices noſtri in atrociſſimis utebantur retroactis tē
poribus, antequam eſſet inuentū tormentū uigilię,
ſed hodie ferè, nunquam illo utūtur, ſed ad dictum
uigiliæ tormentum de quo mox dicam ſe conferūt
& de hoc ignis tormento, ac de modo illud inferen-
di, memini Brun.de indi. ubi ſupra d.q.2.nu.6.in fin.
uerſ.aliqui lauant pedes, Marſ.in d.l.1.in prin. nu.76.
uerſ.aliqui alij lauant pedes Conrad.d.ti.de neg. cri.
& torm.nu.43.uerſ.et combuſtio. pedum, Iodoc.in
pract.crimi.in d.cap.37.nu. 18. uerſ.alij uero malefi-
ci, Clar.in prac.§.fi.q.64.uerſ.item debet, Flam.Car-
ra.in pract.interrog.reo.lib.4.c.1.poſt nu.4.& c.2.nu.
6. ubi ponit formulam conſtituendi reum in hoc i-
gnis tormento.
70 Quintum† & ultimum eſt apud nos in uſu tormē
tum uigiliæ, de quo tormento meminit Marſ. in d.l.
1.in prin.ff.de quæſ.num.76.uerſ.nam ponitur reus,
& tempore Marſilij, qui ut ipſe teſtatur uidetur fuiſ
ſe inuentor huius tormenti, ponebat reus ſuper uno
ſcamno ad ſedendum, et ibi aderant duo ad eius cu-
ſtodiā ne dormiat, et ſi dormire voluerit illū exper-
giſcunt, & nec dormire, nec quieſcere ſinunt per ho
ras 40. in tm̄ quod promiſſa ſibi quiete infra tale tp̄s
fateri cogitur, et huic tormento inquit Marſ. licet ui
deatur res ridiculoſa, nemo tamen tam ferox inueni
tur, ut illi poſſit reſiſtere, et ita alias ſe fuiſſe expertū
teſtat̄, † ſed hodie malæ noſtræ tēpeſtatis fato neſcio
71 an ob iudicum ſeueritatē, an uero ob ſceleratorū de
linquentiū obſtinationē det̄ hoc tormenti genus a
criori, et crudeliori modo. Nā ſcamnū huiuſmodi,
quod aliqui Caprā, aliqui equū nūcupant, eſt altum
à terra quantum eſt natura unius hominis, et illius

summitas est non plana, sed in medio aliquantulum
altior, & ex altitudine quatuor pendent latera vnius
palmi cum dimidio in circa pro quolibet latere. Po-
nitur in hac scamni ☞ seu equi summitate reus de-
nudatus, & vndique ligatus ne forsan caderet, cum
manibus retro vinctis, & funi supra scamnum existē
ti applicatis non aliter ac si torquēdus esset, & quod
peius est cum brachijs ab eadem fune extensis, vel
in totum vel pro parte, prout iudici videbitur; ibidē
infelix reus sic nudus ligatis retro manibus funi ap-
plicatis, & cum brachijs quandoque extensis detine
tur per quinque aut per decem horas quandoque e-
tiam paulo plus iudicis arbitrio; ita quod eodem tpe
& funis, & vigiliç tormentum patitur, quod miserā-
dum est, & ex centum hominibus, qui hoc tormen-
tū passi sunt, non credo qn quatuor, aut quinque fue
runt martyres, reliq vero cōfessores: est nēpe tormē-
tum importabile tum ratione temporis, tum ratio-
ne immensi cruciatus & doloris. Bene verū est quod
illud solum in atrocissimis consuetum video, vt in
crimine lesę maiestatis, assassinio stratarum latroci-
nijs, disrobatoribus famosis, bannitis, & his simili-
bus: iccirco in infligendo tale tormentum vadant iu
dices multum temperati & super omnia aduertant
non facere multum extendere brachia rei, quia talis
extensio longo temporis interuallo de se periculosa
est, & plures ob id mortui fuerunt in ipso tormento,
& quamplurimi defecerunt, & vt dixi, eo non vtant
nisi in atrocissimis, & nisi in casu, in quo inditia sint
nedum vrgentia, sed vrgentissima cōtra reum, & ita
apud nos seruatur. Et dum hæc iam scripseram, per-
uenit ad manus meas practica interrogatco Flami.
Cattar. qui in 4. libro, c. 2, num. 7. & 8. bene etiam po
nit formulam cōstituendi reos in hoc vigiliæ tormē
to. ☞ Et post hęc scripta perlegi Cardin. Zaba. in ca.
cum in contemplatione, nume. 6. de reg. iur. ibi dicit
equuleum ad modum equi fuisse tormenti genus,
quo vtebātur infideles, in supplicii martyrum, quod
proprie non conuenit, nec conuenire debet Christia
nis ad eruendā facti veritatem. & iterū peruenit Ba-
iard. in addit. ad Clar. in trac. §. fi. q. 64. post nu. 105. &
seq. vbi hoc tormentum, caualleti tormētum nuncu
pat & iure antiquo fuisse cognitū, affirmat ex Chas.
in loco per eum relato, illudque inferendum esse exi
stimat in criminibus qualificatis, vt in parricidio as-
sassinio, crimine lesę maiestatis publicisque latroni-
bus & stratarum disrobatoribus.

LIMITA XI. Et † hęc erit alia consideratio per
72 iudicem habenda, ne forsan in repetendo torturam
dicatur excedere, vt etiam stantibus inditijs reus ex
illis tortus amplius torqueri, & sic in tortura, vt aiūt,
repeti non possit, nisi noua superueniant secundum
Cynum in l. fi. C. de quæst. Vbi quod assessores repe-
tentes, tormenta sine nouis inditijs non habent præ-
oculis, nec Deum, nec leges, Guido de Suzza. in tra-
cta. de indi. et tortu. num. 3. et num. 3. et num. 57. vbi
* testatur de communi † opinione, Gandin. in tit. de q.
et torm. nu. 4. Paris de Pu. in trac. synd. in verbo, tortu
ra, il 3, c. 3, incip. de repetitione, nu. 1. et nu. 4. in fi. Ca-
sald. in eo. tract. de sind. q. 231, & 232. Ang. Are. in ver
bo, quod fama publica; iaxta eu. nu. 95. vbi ex hoc re-
prehendit iudices crudeles, qui quotidie torquent, et
tormenta repetunt absq; nouis inditijs, & ibi Aug.
in addi. vbi adducit Bald. idem tenentem in pluribus
locis, latè Mars. in l. repeti. nu. 6. & seqq. vbi nu. 10. in
* fin. hanc non solū testatur cōem † opinionem, sed ēt
veriorē, æquiorem, & in practica seruādam: quod et
idem repetit in prac. crim. nu. 2. & nu. 3. et Mars. pari
ter refert, et sequitur Aym. cons. 287. nobilis, num. 6.
73 vers. preterea, etc. † vbi ampliat etiā in atrocissimis,
et nu. 7. Brun. in trac. de indi. 2. pa. q. 5. num. 58. vers. di
cunt Doctores, et nu. 56. et 60. vers. tamē communis
opinio, et nu. 62. Foller. in prac. crim. in 3. par. 3. partis
verbo, et si confitebuntur, nu. 78. vbi aliorum dictis
relatis tandem cum Marsilio resìdet in iuri cōiona.
Boer. decis. 164. num. 9. et nu. 11. Catter. in practi. cri-
min. trac. de indi. et tortu. §. circa sextum de repetitio-
ne torturæ, num. 1. vbi plures in idem adducit, Iodoc.
in prac. crim. capi. 38. nume. 1. et seqq. Conrad. in pra-
cti. titu. de nega. crim. et tormen. nu. 31. fol. mihi 299.
Anton. Gomez. var. resol. tomo 3. c. 13. rub. de tortu.
reo. nume. 26. in princ. et in vers. tamen magis com-
* munis, vbi testatur de magis communi opinione,
et loquitur, etiā quod inditia fuerūt grauissima, de
quo tamen vltimo paulo infra videbimus, Bos. in tit.
de tort. nu. 42. vbi quod hæc conclusio procedit, non
solum secūdum iuris communis dispositionem, sed
etiam secundum practicam Menoch. de arbi. q. lib.
* 2. casu 272. nu. 5. vbi testatur de magis cōmuni † opi-
nione, Cyril. in summa crim. pract. 3. rub. 29. de q. §.
11. num. 17. fol. mihi 163 Hier. Magon. decis. Lucen.
79. et num. nono, seq. vbi pariter testatur de commu
* ni † opinione, Hipp. Riminal. cons. 395. num. 33. seq.
volum. 4. vbi ex Alber. in l. 2. nume. 8. ff. de quæst. et a-
* lijs ibi per eum allegatis sic vbiq; communiter † ser-
uari, testatur Villalob. in commu. opin. vers. tortura,
nu. 119. Clar. in prac. §. fi. q. 64. vers. vltimo videndum
est, ibi, *si vero reus fuit sufficienter tortus, &c.* vbi etiam ex
Albe. vbi sup. et alijs per eum allegatis, et de commu
ni ac etiam seruata opinione, testatur Franc. Perio-
nal. in trac. de indi. et tor. nu. 80. et nu. 97. vbi quod ita
à bonis quotidie iudicibus, Deū ante oculos haben-
tibus practica seruatur, Bertaz. cōs. 528. nu. 1. in 2. vol.
Burla. cons. 201. nu. 85. et seq. lib. 2. et cons. 216. nu. 115.
* eodem lib. vbi de magis cōi, † et cons. 326. num. 8. vbi
pariter de cōi, lib. 3. Sarmien. Select. interpre. lib. 1. c.
1. post nu. 2. vbi etiam de vera, et communi opinione
de qua etiam per Flam. Car. in sua prac. interrogan-
teo. lib. 4. c. 1. nu. 123. Hier. Laur. decis. Auen. 15. nu. 4.
* quibus addo Hiero. Ceuall, quem post huius libri
tertiam impressionem habui in comm. opin. q. 618.
nu. 6. seqq. vbi refert eos qui sic testati sunt de cōmu
ni et seruata opinione.

74 Et licet † aliqui dixerint propositam limitationem
de consuetudine non seruari, prout scripserunt Bar.
in l. vnus, §. 1. post num. 1. vers. tamen cōsuetudo, etc.
vbi quod consuetudo hęc non obseruatur, immo quę
stio repetitur indistinctè cum iudici videtur, Guido
de Suzza. in tracta. de indi. et tortu. d. num. 57. in fine
vers. assessores autē, vbi quod assessores honoris aui-
di præmissam conclusionem non seruant, imò quę-
stiones repetūt sine nouis inditijs quousque de obie
ctis criminibus hauriant veritatem, horum opinio
potest defensari per Auth. vt iud. sine quo suffrag. §.
illud videlicet, vers. oportet enim ibi, *torquebuntur, &
non primitus quiescant donec reddant furta*, Gandin, vbi su
pra d. titu. de quęstio. et tormen. nume. 20. ver. asses-
sores tamen vbi loquit per eadem verba, quibus lo-
quutus fuit Guido de Suzz. in loco nuper citato, Ca-
sald. de sind. d. q. 231. vbi quod semel tortus, non de-
beat iterū torqueri, licet assessores faciant contrariū,
Paris de Pu. in trac. sind. verbo tortura, il 3. d. c. 4. de re
petitione, nu. 1. vers. Bar. dixit, & nu. 4. ver. & sic Bar.
vbi sup. nu. 5. vers. tñ assessores, etc. ex Bar. Dy. & Iac.
* de Arena ibi per eū allegatis dicit cōem † iudiciorū
obseruātia esse, vt semel tortus possit iterū torqueri,
& qp ita assessores seruāt Bru. de ind. & tor. 2. pa. d. q.
5. nu. 58. ver. tñ de cōsuetudine. & nu. 59. ver. dicit qd
assessores, & nu. 60. in prin. & nu. 62. in fi. vbi testat, q
ita seruari vidit, & qñque etiā ipse seruauit, Folle. in
prac. cri. d. verbo, et si cōfitebunt, n. 78. ver. assessores
tamen, cum alijs relatis per Flam. Car. vbi sup. d. li. 4.
cap. 1.

cap.1.num.124.vers.sed Alber.& nu.121.vers.de cõsuetudine tamen.✠ Item & relati per Hier.Cęual.d.q.618.nu.3.seq.

75 Horum† tamen attestatio minimè attendenda est * quia vt ex præallegatis apparet,cõmunis* obseruantia est pro limitatione,& assessores,qui contrarium faciunt,male faciunt, vt in specie contra assertam cõsuetudinē tradiderunt Ang.de malef.d. verbo,quod fama publica,nu.95.in fine,ver.sed iudicio meo, Ludou.Bologn.in addi.ad Gui.de Suzzar. vbi supra,de indit.& tort.num.58.& seq. vbi respondet textui ex aduerso allegato,§.oportet,Auth.vt iudic. sine quoquo suffrag. Mars.in l. repeti, post numerum 9.ff.de quæs.vbi refert,& sequitur Ang.de malef.in loco nu percitato,Carrer.ibi supra, d.§.circa sextum,de repetitione torturæ,vers.licet cõsuetudine,Iodoc.in pract.crim.d.c.38.nu.9.& 7.vbi maxime damnat pract. Flandriæ, & aliorum locorum repetendi reos in torra sine nouis superuenientibus inditijs, Boer. decisi. 163.nu.10.& seq.Bru.de indi.d.q.5.nu.62.in fi.vbi licet dicat se aliquando seruasse contra propositam limitationem,non per hoc tamen negat quin male fecerit, & minus iuridice,quod & adnotauit Clar.d.q. 64.vers.fin.& post Clarum,Fran.Personal.in tracta. de indi.& tortu.nu.80.in fine,quare nõ recedas à proposita limitatione.✠ Quam etiam in inditijs ordinarijs & non multum vrgẽtibus admittit Menoch. de arbit.q.in addi.ad casum 273.num.1.seq. quem post huius libri tertiā impressionem prę manibus habui, et etiam in vrgentibus loquuntur, relati per eundē Menoch.ibidem nu.4.

76 AMPLIA I. Hanc† vndecimam principalem limitationem,qđ ad hoc,vt reus possit repeti in tortura: non solum sit necessaria superueniētia inditiorū sed etiam opus est,ꝙ illa sint euidētiora, & fortiora primis,vt bene probat tex.in l.vnius,§.1.ibi, euidentioribus argumētis oppressus,ff.dè quæst.& ibidem Bar.in princ.in 1.oppos.& nu.2.in fin. Paris de Put.in in trac.de sindi.verbo,tortura,il 3.c.4.incip de repetitione,nu.1.in prin.vbi ēt allegat Cyn.& Iaco.de Arena.in l.si.C.de q.Brun.de indi.& tor.2.pa.q.5.nu. 58. ver.aut sunt inditia de nouo euidentiora,& paulo infra vers.& ꝙ dicitur,& nu.61.vbi quod ita tenēt om* nes,* Mars.in l.repeti,n.8.ff.de quæst.vbi alios adducit cõcordantes,Carrer.in prac.d.§.circa sextum,de repetitione torturæ,post nu 1.primo casu,Aym.cõsil.287.nobilis,nu.7. vers. Imò non sufficerent noua * inditia,vbi testatur de* cõi, æquiori,& practicata opinione,ex Mars.vbi sup.& idem testatur Foller. in prac.crim.in verbo,& si confitebuntur,in 3. parte 3. partis,nu.78.ad finem, vers. sed si fuerit sufficienter tortus.Iodoc.in prac.crim.cap.38.rub.de repetitione quæst.num.3,Clar.in pract.§.fi.q.64.vers. vltimo videndum,ibi,aliqui vero addunt, &c. Vbi pariter ex Gand.Papien.& alijs sic de communi, & practicata opinione testatur Lauren.ab Occa inter cons. cri.diuers.cons.60.num. 70.vers. attamen aduertatur lib. 2.Menoch.de arbi.quæst.lib.2.casu 272.num.7. Frā. Personal.in tract.de indit.& tortu num.80.et 82.vbi ampliat,etiam in crimine atrocissimo,Bertazz.consil.145.num.2.in 1.vol.Flam. Cartar.in sua prac.inter rogan.reo.lib.4.c.j.nume.123.vbi pariter testatur de communi opinione.

77 AMPLIA II. Eandem† vndecimam limitationē,vt inditia superuenientia, non solum debeāt esse euidentiora,& clariora primis,sed etiam diuersi generis,secūdum Parid.de Put.de sind.verbo, tortura, il 3.d.cap.4.incip.de repetitione,num.3.Ang.de malef.in verbo,fama publica,num.98.vers.quæro,quæ dicātur noua inditia,vbi notabiliter dixit,noua inditia ad hoc, vt reus possit repeti in tormentis esse ea, quæ à pręcedentibus differunt specie,& substantia: verbi gratia, prima inditia respiciebāt malam famā inquisiti,vel eiusdem inimicitiam cum occiso:& ex illis ipse reus fuit tortus,& nihil fassus est,superuenit postea vnus testis,qui deponit se vidisse eundem reū vulnerare,vel eundem vidit cum gladio euaginato: talia inquam dicuntur noua inditia,quia differunt à primis specie,vel substantia, & ex illis potest reus ēt semel tortus iterum torqueri: verum si primus reus habuit cõtra se inditium famæ probatæ,per aliquos testes & ex illis tortus perstiterit,non potest amplius repeti,etiam quod superueniant alij testes non inducunt nouum inditium, sed nouam probationem veteris inditij, quę ad repetendum torturam non sufficit,vt ibi per Ang.quem etiam in proposito refert, sequitur Bruno.de indit.2.par.d.q.5.num.63 Marsi. in l.repeti,num.19.ff.de quæstio.& in pract. crimi.§. quoniam,num.9.Aym.cons.287.nobilis, n.7.Blanc. de indit.ad l.fin.post num.222.ff.de quæst.Carrer. in pract.crim.d.§.circa sextum de repetitione torturæ, num.9. Milleq.in praxi crim.persequē.fol.mihi 108. num.32 Fran.Marc.decis.280.num.1.& 2.1.parte,& decis.253.ad finem,num.4.ver.adde quod noua inditia,eadem par.1.Ludo.Bolognin.in addit.ad.Guido. de Suzzar.in tract.de indit.& tortu.nu. 61. Iodoc. in prac.c.38.rub.de repetitione quæstio.nume.5.Cyril. in summa crim.particula 3.rub.29.de q.§. 11.nu.17. folio mihi 164.col.2. Boss.in tit.de tort.num. 42. ver. quod vero dictum est,vbi quod ita dicunt magis cõ* muniter * Doctores,Conrad.in prac.rub. de negat. crim.& tormen.num.31.folio mihi 299.colum.1.in prin.Clar.in pract.§.fin.q.64.uers.vltimo videndum * prope finem,vbi pariter testatur de communi † opinione,ex Alexan.in cons.5.libro 1.Menoch.de arbi. quæst.lib.secundo,casu 272.nume.7. Franc. Persona. in tracta.de indit.& tort.nume.80.& 82. vbi alios refert Bertaz.cons.145.numero primo,et ibi Claud.in additio.lib.1.

78 AMPLIA III. Quia† confessio extorta in repetitione tormentorum, quę repeti non debebant nihil valet,nec confitenti nocet,vt per Anto.Gomez.var. resolu.tomo 3.cap.13.rub.de tortura reorum,nume. 25.vers.tertio infero,Gig.de crim. lęsę maiest. lib.2. tit.quom. & per quos crimen læsę maiest probat.q. 1.nu.32.Carer.in prac.crimin.in 2.§.circa sextum de repetitione torturę,nu.5. Bursa.201.post numerum 87.lib.2.Franc.Personal.de indi.& tortu.nu.8.dicam infra,in tit.de reo confesso,& conuicto,q.83.num... eodem,hoc lib.

SVBLIMITA I. Propositam† vndecimam li-
79 mitationem:vt procedat,quando inditia contra reū erant sufficientia ad torturam, sed non plus, & sic quando non erant vrgentissima,vel indubitata.Tūc enim sufficienter tortus pro vna vice,non potest torqueri alia vice,nisi noua superueniāt inditia,vt dixi, fortiora primis,& diuersi generis:vnde secus si inditia erant grauissima,& vrgētissima, quia tūc per vnicam torturam non censentur purgata: & ideo potest repeti etiam alijs non superuenientibus, vt per Bar.in d.l.vnius,§.j.num.2.ff.de quæst.vbi magistraliter loquutus dixit,quod quandoque apparent contra reum inditia non multum manifesta, nec multū vrgentia,& tūc quæstio de eo nō debet repeti. Quādoque autem contra reum apparent inditia manifesta,euidentiora,& multum vrgentia,et tunc si in prima tortura reus nihil dicit,et stat durus,poterat iterū torqueri, et repeti, et ita dicit practicari, et intelligi, tex.in d.l.vnius,§.j.et in l.repeti,ff.eodem, cuius tex: verba sunt hęc. Repeti quæstionē posse diui fratres rescripserunt,etc.hāc Bar.doctrinā sequuti sunt Par. de Put.de sind.verbo,tortura il 2.cap.2. incip.viso de

inditijs,num.1.c.4.incip de repetitione,num 1.ver§. & ideo dicit, Brun de indit.& tortu.2.par.q.5.nu.58. ipse tamen aliter intelligi.Blanch. de indit. ad l. fina. num.11.& 12.ff.de quæstio.vbi bene declarãdo Bar. verba aduertit, vt huic declarationi,& repetitioni locus sit,non sufficere inditia esse vrgentia simpliciter sed debere esse multum vrgẽtia,prout dixit Bar. Mil le in praxi crim.persequen.folio mihi 108.num. 34. Marsil.l.repeti,nume.7.de quæst.Gram.consi.21.nu. 25.vbi pariter requirit inditia multum vrgentia, Foller.in pract.crimin.in tertia par. tertiæ partis, verbo, & si confitebuntur,nu.78.vers.sed postea idem Bar. vbi in idem refert etiam Saly.in l.1.in fine, de custo. reorum,Boss.in titu.de tortu.sub num. 42. vbi quod qui non fuit debite tortus, iuxta magnitudinem inditiorum potest iterum torqueri,& ita testatur ma-
† gis*communiter dici p Doctores,Conrad. in pract. tim.de negat.crim.& torm.post num.31.versi.si vero sint plura inditia,fo. mihi 299. col. 1. vbi loquitur in pluribus inditijs propinquis,& manifestis,Carer. in pract.crimi.in 2.tract.de indit.& tortu.§. circa sextum de repetitione torturæ,num.13.in fine, Ant.Gomez.var.resol.tomo 3.c.13.de tortu.reo.nume.26. in prin.& eo casu,& vers. vt dixi vbi hanc sequitur sublimitationem tanquam in iure veriorem(licet con-
* trarium,vt mox dicã,asserat magis*cõem)Socc. cõsil.94.num.14.lib.3.Hippol.Rimminald.consilio 195. nu.15.& seqq.vol.4.vbi ex Bar.in d.l vnicus,nõ solũ ita de de consuetudine seruari testatur,verum etiam
† quod in hoc conueniunt*omnes, ex Ant. de Cana. in tra.d.q.6.membro,post nume.1.Clar.in prac.§. fi. q.64.vers.debet igitur,ibi,*& si inditia sint plura, & vrgentia,tunc torquetur reus interpellatis diebus seu vicibus*, & in vers.hęc autem omnia,vbi ex Bar.& Anton.de Canario vbi sup. nnn solum testatur de communi, & quod ita de consuetudine seruatur , sed etiam qđ ita faciunt boni assessores, Franc. Personal. in tract. de indit.& tortu.nu.80,Bertazz.consi.120,nu.6.& 7. in 2.vol.& in cons.474.nu.11.eodẽ uol.Bursat.cons. 201.post nume.87.lib.2.Bonacol.in commu opi.1. par.sub vers.tortura reiterari potest,fol.mihi 178.col. 1.et alijs relatis testatur etiam de communi, & practicata opinione, Flam.Carta.in sua pract.interrogatorio.lib.4.cap.1.nume.119. seqq. ✠ Et cum hac sublimitatione consentiunt relati per Hier. Cæuall. d. q. 618.nu.4.

80 Et licèt contra propositam sublimitationem , aperte senserint, Boer.decis.163.num.12.volẽs, quod torturam non possit repeti,etiam si reus fuisset grauatus pluribus vehementissimis inditijs.imò & probationibus , idem Carer. qui supra pro sublimitatione allegatus,in d.§.circa sextum de repetitione, post n. 3.versic. licèt de consuetudine Iudices inanis gloriæ auidi,indifferenter reum torqueant, & in tormentis repetant, sine nouis superuenientibus inditijs,maxime si prima inditia sint multum vrgentia,& manifesta.iuxta doctrinam Bar.in d.l.vnius,§.1.ff.de quæst. malè tam.ẽ faciunt,& tenentur in sindicatu. Rursus & idem Carer.ibidem,nu.4.vbi refert Afflict.in constit.si damna clãdestina.qui facta in proposito distinctione,quod si inditia sunt remota,& nõ propinqua reus non repetitur sine nouis inditijs,sed si sunt proxima,& fortiora . tunc potest repeti. Dicit postea se vidisse bonos Iudices obseruare, vt nunquam repetant torturam,absque nouis Inditijs, & ita se habere
† magis communem*Doctorum opinionem: (& si ipse in iure eam minime veram credat)& ex pluribus ibi per eum relatis,testatur Ant.Gomez.var resol.tomo 3.c.13.rub.de tortu.reorum,nu.26.ver. tamen magis communis opinio est, Aym. conf. 287. nobilis,nu.6.in fin. versicul. præterea Bald. & nu 7. versicu.ergo necessario sequitur. vbi videtur concludere,quod indistinctè reus , qui vna vice non fuit leuiter tortus,non possit amplius in tortura repeti,idẽ Clarus qui supra pariter,in cõtrariũ allegatus,in d.q. 64.sub eodem versiculo debet igitur Iudex, ad finẽ, vbi testatur in prouincia Mediolani, quæ cum summa iustitia, temperantia,& humanitate gubernatur se nunquam vidisse ex quibus(ibet inditijs(nisi iussu Senatus)reum interpellatis diebus torqueri.

81 Non†per hoc tamen ab ea discedendum crediderim,tum quia re vera magis vsu recepta est,tum etiã
* quia magis*communis,quicquid in contrarium attestatus fuerit Anto. Gomez. vbi supra,d.nu.26.cum authoritates per ipsum allegatæ non in specie loquatur,quando inditia sunt multum vrgentia,prout sũt termini propositæ sublimitationis.✠ sola.n.inditiorũ vrgẽtium vis,fateor,quod non operatur torturę repetitionem vt supra nu.79.admonui ex Blanch.& alijs relatis,sed necesse est vt sint multum vrgentia,& sic plusquam vrgentia , vel vt alij dicunt vrgentissima. Quamuis ex solis vrgentibus inditijs torturam repeti posse credendum probari Menoch. de arbitr.qq.lib. 2.ad casum 273.nu.1.iuncto nu. 5. ex doctoribus ibi per eum relatis,ac pręsertim ex Bar.in d.l.vnius §. 1. ff.de quæstion. qui vt ex eius verbis clare liquet, loquitur de inditijs nõ simpliciter vrgentibus,sed multum vrgentibus,manifestis & euidentioribus,nedũ euidentibus,quibus stantibus non recedas à proposita 1.sublimitatione,quæ sine dubio & magis cõmunis,& magis in practica seruata. Aduertas tamen tu Iudex,nec facias,prout facere alios assessores refert Doctores relati supra,num.74. qui inanis gloriæ cupidi reos indistinctè repetunt in tortura sub prætextu.quod inditia sint multum vrgentia,& multũ manifesta. Nam licet hoc sit remissum Iudicis arbitrio vt paulo infra demonstrabo: tamen tale arbitrium debet esse iuri communi conforme,& moderatum, & sic re vera inditia debent esse multum vrgẽtia, & multum manifesta, non autem ex propria ceruice.

82 LIMITA Rursus†præcedentem primã sublimitationem,vt et qp inditia essent multum vrgentia,& multum manifesta: non per hoc reus est semper torturæ repetendus,sed ita demum,si fuerit persona robusta, & quęanimo , & corpore dura primæ torturæ resistentiam fecerit,alias secus;etiam qđ sit grauanis pluribus inditijs multum vrgentib.& multũ manifestis: & ratio est in promptu, quia tortura dicitur grauis,& leuis;sufficiẽs, & in sufficiẽs,nõ tm̃ respectu temporis,sed etiam respectu qualitatis personæ, vt sup. probaui,nu.13.& in terminis propositam declarationem mihi probat tex.in d.l.vnius,§.1.ff.de q. in illis *maxime si in tormenta animus corpusque durauerit.*
† ex quo textu notant Doctores communiter*ad hoc vt repetitioni torturæ locus sit,non solum requiri superuenientiam inditiorum.sed quod reus animo,& corpore in tormẽtis perdurauerit, vt videre est apud Gand.in rub.de q.& torm.numer.4.et in 20. in fine, Guid.de Suzzar.in tract de ind.et tortu.nu. 3.et nu. 57.pariter in fine, Par.id. de Put. in tract. sind. verbo tortura,il 3.c.4.incip.de repetitione,num.5.vers.quo casu, Foll,in prac.crim.in ver.et si confitebuntur, in 3.par.1.partis,nu.28.vers.considerat autem, et versi. dicitur sufficienter,Carer.in prac.crimi.in 2. trac.de ind.et tortu.in §.circa sextum de repetitione,numero septimo,vbi remissiue ponit, an et quando quis dicatur duratus corpore,et animo, Burs. consil. 201. nu.86.volum. 2. vbi quod ita frequentiori calculo te
† nent*Doctores.

83 SVBLIMITA II. Eandem†vndecimam principalem limitationem , ut procedat quando reus fuit sufficienter tortus; secus si leuiter, et non sufficienter

cienter: verbi gratiâ, Iudex habet in manibus reum quem iudicat taliter grauatum inditijs vt illum fore torquendum arbitretur per mediam horam, potest isto casu si vltra hãc mediam horam scindere, & prima vice reum leuiter tantum torquere puta per spatium vnius Aue Maria, & deinde illum sufficienter repetere vsque ad finem mediæ horæ, etiam nullis alijs superuenientibus inditijs, hoc nullam habet difficultatem, nec apud Doctores, nec apud latrunculatores, & in specie sic scripserunt Bart. in dicta l. vnius §. 1. in prima oppositione, ff. de q. vbi ita ait fore intelligendum tex. in l. repeti. ff. eodem. Parid. de Put. in tracta. sind. verbo tortura, il. 3. c. 4. incip. de repetitione tormentorum, num. 6. Marsi. in l. repeti, nu. 4. & seq. & num. 10. ante finem, vbi testatur de commu-
* ni †opinione, & pract. §. quoniam nume. 2. versiculo si vero non fuit sufficienter tortus, Brun. de indit. & tortu. par. 2 q. 5. nu. 59. prope finem, & nume. 62. Carer. in pract. d. §. circa sextum de repetitione torturæ num. 1. versi. si vero tortura fuit leuis, nume. 4. versic. nisi fuerit leuiter tortus. Paul. Ghirlan. in tract. de q. & torm. q. 4. num. 5. Foller. in pract. crim. in 3. parte 3. partis, verbo, & si confitebuntur, num. 78. uersic. aut non fuit sufficienter tortus, & versic. & finaliter, vbi
* testatur de †communi, ex Marsil. in loco præcitato, Aym. cons. 287. nobilissi, um. 5. ad finem, nu. 6. versic. iam illud, Boss. in titu. de tortura, sub num. 41. vbi qd hæc declaratio est vera secundum practicam, & secundum iuris dispositionem, Conrad. in pract. rub. de negat. crim. & torm. num. 31. ante quartã ampliationem, fol. mihi 299. col. 1. in fine, Clar. in prac. q. 64. versic. vltimo videndum est, post prin. ibi, tu vero die vbi ex Dyno, & alijs per eum allegatis dicit quod ita
† communiter †tenetur, & seruatur, & rursus idẽ Cla. d. q. 64. versi. hæc autem omnia, ad finem, vbi etiam ex Ant. de Canario in tra. de q. in 6. membro, post nume. 1. dicit, quod boni assessores incipiunt à leui tortura, & si ex ea habent veritatem, bene quidem, sin minus eam repetunt. Menoch. de arbitr. quæstio. lib. 2. casu 272. num. 6. Bonacoss. in commu. opin. 1. par. versi. tortura reiterari potest, & versic. torqueri quis iterum non potest, foli. mihi 178. column 1. & par. 2. versicul. tortus leuiter fol. mihi 81. col. 1. in fine Hippol Riminal. cons. 395. nu. 32. & nu. 80. Bertazz. cons. 474. nu. 16. in fine, lib. 2. criminalium, Flam. Carta. in sua pract. interrogan. reo. l. b. 4. c. 1. num. 129. seq. vbi pariter testatur de communi, & seruata opin.

84 Et licet †contra hanc sublimitationem sol at allegari Bald. in l. 2. C. quorum appel. volens, quod reus non possit repeti ex primis inditijs, etiam quod tormenta non sint plene imposita, pro vt illum sic dicẽtem referunt Aug. ad Ang. de malefi. in verbo, quòd fama publica præced. num. 65. in prin. additionis, versic. quantumcunque Bal. Paris de Put. in trac. sind. in verbo tortura, il. 1. c. 4. incip. de repetitione, nume. 1. versi. tamen idem Bal. Bru. de indit. & torto. 2. par. q. 5. par. q. 5. post nu. 59. versi. quantumcunq; Bal. Boer. dec. 163. num. 11. ante medium, vers. & Baldus, vbi, et
85 ipse cum hac opinione pertransire videtur. † Nõ per hoc tñ ab ea vllo pacto recedes: tum quia ut pr[a]fer-
† tur †communiter recepta, & obseruata, tũ quia Bal. in d. l. 2. num. 6. versi. item dicas non dicit id ad quod allegatur, sed contrarium, & illius verba sunt hæc, *Item dicas, quod si tormenta non sunt plene imposita, possunt repeti: sin autem sunt plenè imposita, nõ possunt repeti, si ex nouis inditijs*. & quatenus Bal. contrariũ assereret, eius opinio esset sine ratione, prout dixerũt Aug. et Bru. in locis citatis.

86 AMPLIA Præcedentes † duas sublimitationes, ut Iudicis arbitrio remittatur, quando reus dicatur leuiter, & non sufficienter tortus, an vero secus: item quando inditia contra eundem reum sint multum vrgentia, & manifesta, an uero pariter secus, ad ea q̃ supra posui, num. 33. & in terminis in materia repetitionis torturæ, sic arbitrantur Bald. in d. l. 2. post nu. 6. versi. quæ autem sint plena siue moderata, ubi expresse dicit, qd Iudicis arbitrio remittitur, quę fuerint tormenta plena, & quæ moderata, item fuerint inditia sufficientia, & quæ non, Paris de Put. in trac. sind. d. verbo, tortura, il. 3. capitulo quarto, de repetitione, nu. 1. ad medium, versiculo, & sic erit arbitrarium, vbi quod isto casu Iudex debet habere considerationem ad qualitatem, & robustitatem torti, et qualitatem tormentorum, ad delicti grauitatem, seu leuitatem, et ad vehementiam, seu debilitatem indi-
* tiorum, & ita dicit communiter† obseruari, et Paridem refert, et sequitur Carer. in pract. crim. in tract. † de indit. et tortu. §. circa sextum de repetitione torturę, nu. 2. et Foll. in pract. crim. in verbo, et si confitebuntur, in 3. par. 3. partis, num. 78. versicu. si erit arbitrarium, et versic. et totum hoc est in arbitrio Iudicis, Mille. in praxi crimin. persequen. fol. mihi 108. nu. 29. Bru. deinde 2. par. q. 5. nu. 18. ad finem: ver. vide et ad prædicta, Iod. in pract. crim. capitu. 38. rub. de rep. q. num. 4. Io. Maſ. Monticel. reg. crim. 1. num. 12. ver. 40. et 41. Tiber. Dec. cons. 93. nu. 13. volum. 2. Vbi pariter aduertit Iudicem debere hoc arbitrari secundũ qualitatem inditiorum, et personæ, quod et idem affirmauit Flam. Cartar. vbi supra. d. cap. 1. num. 119. seqq. Menoch. de arbitr. quæst. lib. 2. casu 273. † et ibi in addi. n. 6. relatis per Hier. Cevall. in commu. opin. q. 618. nu. 5.

87 LIMITANDO Hanc † ampliationem aduerte, quod licet in proposito aliqui Doctores simpliciter dixerunt, repetitionem torturæ esse Iudici arbitrariam, prout ita simpliciter loquuti sunt Bal. in l. 2. nume. 10. ad finem, C. quod met. caut. Paris de Put. ĩ d. c. 4. repetitione, num. 1. vers. et adde, quia Baldus, etc. et num. 5. versi. Et quia titulus, de quæstionibus, est arbitrarius, et paulo infra, in versicul. et sic erit arbi-
* trium, vbi vt supra dixi, sic communiter† seruari, testatur Carer. in d. §. circa sextum repetitione torturæ, num. 2. Foll. d. verbo, et si confitebuntur, nu. 78. versi. sic erit arbitrarium, Marsil. in l. quæstionis modum, num. 61. §. de relati. per Clar. in d. q. 64. versi. vltimo videndum est, in princ. Menoch. de arbit. q. d. casu 272. num. 2. lib. 2. Hieron. Mag. dec. Luc. 89. nume. 11. Bonacos. in commun. opin. par. 1. vers. tortura reiterari potest, in fine, fol. mihi 178. col. 1. Et pro ista rum opinione maxime faciunt Doctores relati in materia inditiorum supra, q. 73. num. 193.

88 Horum † tamen opinio sic simpliciter intellecta vera nõ est. cum enim certum sit Iudicis arbitrium in proposito debere esse regulatum à iure, vt supra probaui, in d. q. 37. num. 196. & seqq. Et de iure sit iã firma regula, quod sine nouis inditijs Iudex non potest reum repetere, necessario etiam sequitur, quod nec poterit contrarium facere, prætextu sui arbitrij, nisi in casu à iure expresso, videlicet, vel quãdo reus non fuit sufficienter tortus, vel quando inditia erant multum vrgentia, & multum manifesta, vt supra probaui. Bene verũ est (& in hoc consistit arbitrium:) quoad an reus fuerit leuiter, an vero sufficienter tortus, & an inditia sint multum vrgentia, & multum manifesta, eius discretioni remittitur, vt supra, in proposita limitatione.

89 Et† nihilominus hoc debebit arbitrari, nõ ex ceruice, sed secundum regulas iuris, arbitrio boni viri, vel in dubio pro non repetitione, et sic in miniorem partem, per ea, quæ scripsi in d. quæstio. 37. nu. 197. & seqq. & in hac eadem quæstione, num. 53. & seqq. et in specie in nostris terminis adnotarunt idẽ Paris de

de Put.d.c.4.de repetitione torturæ, verſ. & ſemper
in dubijs, & Clar.in d.q 64.verſicu. Hæc autem om-
nia, Flam.Carta.in ſua prac.inte;;oogan.reo.lib.4.ca.
1.nu.128.vbi, & in idem allegat Mar.An.Eug.conſi.
76.nu.12.ſeq.lib.1.
90 SVBLIMITA III. Dictam vndecimam princi-
palem limitationem, vt procedat, prout loquitur,
videlicet nouis non ſuperuenientibus inditijs. At, ſi
noua ſuperuenerint inditia, & illa quidem diuerſi ge
neris, & validiora primis vt prædixi, tunc ſine dubio
poſſe torturam repeti probat tex.in d l.vnius, §. 1. ff.
de q.per hæc verba clare diſponens. *Reus euidentiori-
bus argumentis oppreſſus repeti in quæſtione poteſt*. Guid-
de Suzzar.in tract.de indi.& tortura nu. 57. Vbi po-
nit exemplũ nouis inditiis, & ita dicit ſe habere cõ-
munem opinionem, & idem dicit Gandi.in rub. de
q & torm.poſt num.20. Paris de Put.poſt Cyn. & Ia
cobus de Arena, in l.fi.C.de q.quos allegat, in tract.
de ſindic.in verbo tortura, il 3.ca.4.incip.repetitione
torturæ num.1.in princ.& num.2.pariter in princ.&
nume.4.verſi.& dicunt canoniſtę, vbi ampliat, hoc
procedere, ſiue ſuperuenientia inditia profluant ex
ore torti.ſiue aliunde, & num.5.in princ.& paulo in-
fra, in ver.& Andreas de Iſernia Brũn.de indit.& tot
tu 2.par.q.5.n.58.verſ.aut ſunt inditia de nouo, & n.
60 verſ.ſi tamen perſeuerat negando.& nu. 61. verſ.
aut de nouo ſuperuenerunt inditia, Marſ.in l.repeti,
nu.3.in fine ver.tunc ſi ſuperuenerũt noua inditia, ff.
de q.Carer.in prac.crim.in 2.tractat. §. circa ſextum
de repetitione torturæ poſt nu.1.verſ.2.caſu, aut no-
ua ſuperuenerunt, Fol.in pract.crim.in verbo, & ſi
confitebuntur, in 3.par.tertiæ partis, nu.78.verſic. in
ramen dic ſecũdum Odofredum, & in fine d. n.78.
Vbi etiam teſtatur de communi, ver.niſi ſuperue-
nerint noua, Anto.Gomez.var.reſolu.tom.1. ca. 13.
de tortura reorum, nu. 16.verſi.item etiam, vbi ex Sa
lyc.in l.2.in pen.q.col.fi.C.de cuſto.reorum, ita dicit
practicari Menoch.de arbit.q.li.2.caſu 172.nume.7.
Lauren.de Occa.inter conſi.crim.diuer.conſi.60. n.
70. in 2. tomo. Bertazz conſilio 474 poſt numerũ
21.vol.1.
SVBLIMITA IIII. Eandem vndecimã princi
91 palem limitationem, vt etiam nouis nõ ſuperuenien
tibus inditijs reus poſſit repeti in caſu, in quo cõfeſ-
ſus per torturã, & ductus die ſequenti ad ratificandũ
recuſat ratificare dicens, puto ea quæ faſſus eſt eſſe
falſa, & ſic dixiſſe dolore tormentorũ, iſto inquam
caſu poterititerũ torqueri ad perſeuerandũ in cõfeſ-
ſione, & ſatis nouum dicitur peruenire inditium, il-
lud ſcilicet quod reſultat ex varietate, & ex ſua con-
feſſione, præcedẽti, quæ licęt nõ ſit ratificata, inducit
tamen ſemiplenam probationem, ſic mihi hanc cõ-
cluſionem probauit Bal.in l.in nonæ fidei, numer. 5.
verſi.item quæro de confeſſione facta in tormentis,
& Baldum ſequuti ſunt Paris de Put. de ſyndic. ver-
bo, tortura, il 3.c.4.incip.de repetitione tormentorũ,
num.2.verſ.et dicit Bal. Bero in c.at ſi clerici, nu.
60.extra de iudici.Carrer.in pract.d. §. circa ſextum
de repetitione torturæ, n.1.verſ.& tunc aut in prima,
& nu.10.& nu.12.& num.13.in prin.Marſ. in practic.
cri.§.quoniã, nu.3.verſ.& in hac quæſtione, & in l.re
peti, nu.11.& ſeqq.ff.de q. Vbi aliam huius concluſio
nis reddit rationem, quia ſcilicet niſi reus nolens ra-
tificare ſuã confeſſionẽ poſſet ad id cogi medio tor-
turæ (ſtãte quod ad condemnãdũ confeſſio facta in
tormentis, non ratificata non ſufficit) raro vel nun-
quã rei punirentur, quia fatuieſſent ſi ratificarẽt poſt
quam ſcirent, non ratificãdo ſaluos fieri, & ſic furca
ſtaret in viduitate, & delicta remanerent impunita,
Brun.in tract.de indit.& tort.2.par.q.15.nu.61. & q.
6.nu.6.Blanc.de indi.ad l.fi.nu.119.ff.de q. Vbi qđ ita
communiter tenent Doctores, Iodoc.in practic.cri-
min.cap.38. rub.de repet.quæſtio.numero duodeci-
mo, Boer.deciſ 161.nume.19.& nume.vigeſimopri-
mo, vbi etiam dicit quod ita pluries in illo ſenatu fuit
concluſum propter rationem à Marſilio conſidera-
tam, & de qua ſupra, Afflict.in conſti.ſi damna clan-
deſtina, numero 44.& 45.vbi etiam optime diſcutit.
quæ ſit verior ratio huius ſublimitationis, Mille in
praxi crim.perſeq.fol.mihi 108.nume.33. Anto.Go-
mez.variarum reſolutio.tomo 3.cap.13.rub.de tor-
tura reorum, nume. 26. in fine ver.vnum tamen eſt,
Boſſ.in titu.de tortura, nume.43.vbi de communi,
& quod ita ſine vlla hæſitatione practicatur, Clar.in
pract.§.fin.d.quæſt.64.verſic.vbi vero, & verſic.fina.
in fine, & quæſt.vigeſimaprima, verſicu.vlterius quę
ro, in princip.vbi etiam non ſolum de communi, ve
rum & eandem concluſionem vſu receptam eſſe te
ſtatur ex Symanc.in tract.de hæret.cap.63. num.43.
& præmiſſis addo etiam Maſcar.de probatio.lib.pri-
mo, concluſ.355.nume.3.& concluſ.353.nume.vige
ſimo, & nume.21.vbi tamen videtur requirere aliud
inditium, ex Afflict.in d.conſtit.ſi damna, nu.57.pro-
ut ipſum allegat, ſed Afflict. nec talia dicit, nec eius
interpretatio ad dictam conſtitutionem extenditur,
vſque ad numerum 57. in libro meo, & faciunt pro
hac quarta ſublimitatione, quæ dicam infra, quęſtio.
52.num.vigeſimoquinto, & nouiſſimè addo Flami.
Cartar. qui alijs relatis teſtatur de communi, & pra-
cticata opinione in ſua practic.interrog. reorum, lib.
4.cap.primo.
Et ſicut propoſita ſublimitatio, vt præfertur cõi
ter recepta eſt, ita etiã apud nos in practica ſeruatur,
quãuis contrarium ſenſiſſe videatur Sal in l.ſecunda
nume. decimo. C.de cuſtod.reorum.vb; dixit, quod
reus ex non ratificatione non poteſt torqueri niſi vel
noua ſuperueniant inditia; vel prima eſſent mul-
tum vrgentia, & manifeſta, & ſic non bene purga-
ta. Et quod ita ſeruatur in practica nec diſſentire vi-
detur Bero.ſibi ni fallor contrarius in cap.at ſi cleri-
ci, nu.51.extra de iud.
92 Et iſto caſu ſi reus ob non ratificationem iterum
tortus perſiſtat in tortura, & ſemper dicat, qđ illud
quod confeſſus eſt, dixit & confeſſus eſt dolore tor-
mentorum, purgatum eſt illud inditium ex dicta cõ
feſſione pręcedenti ortum, vnde amplius torqueri
non debet, ſed dimitti, vt in terminis per Iodoc.in
pract.d.cap.38.rub.de repetitione, q. num.duodeci-
mo, verſ. in quo tamen. vbi magiſtraliter loquendo
dixit, quod ſi reus in hac ſecunda tortura ipſi inflicta
ob præcedentem confeſſionem, nihil confeſſus fue-
rit, & negando perſtiterit, non eſt tertio torquendus
quandoquidem inditia prioris confeſſionis per ſup-
plicium, & pęnam ſecũdę torturæ ſatis expiata ſunt,
ex Marſ.quem allegat in pract. crimi.§.nunc viden-
93 dum, num.26. & eſt de mente Clar.in d.quæſt.vige
ſimaprima, verſic. vlterius quęro.vbi propterea ani-
maduerti, quod licet reus poſſit cogi ad perſeueran-
dum in confeſſione non ratificata, hoc tamen ſane
intelligendum eſt non vt tantum, & toties poſſit tor
queri donec ratificet, ſed tanquam ſi vnum aliud no
uum inditium ſuperueniſſet: ſed ſic eſt, quod iſtud
nouum inditium eſt purgatum per nouam torturã:
ergo vlterius torqueri non debet, & iſta eſt veritas,
& ante Clarum expreſſe hoc affirmauit Mallens in
in pract. crimin. folio 108. numero 33.& poſt Clarũ,
Flam.Cartar.in ſua pract.interroga.reorum, libro 4.
cap.primo, num.158.vbi propterea admonet fugien-
dam eſſe iudicum quorundam crudelitatem, qui tã-
diu reum detinent in tormentis, donec perſeueret:
hoc enim fieri non poteſt, nec debet, vt per eum, &
num.163.in princ.

Bene

94 Bene verum est, † quod si inditia prima contra reũ existentia essent multum vrgẽtia, & multum manifesta, vel si prima tortura in qua reus confessus est nõ fuit pro primis inditijs sufficiens, sed leuis: quibus casibus, vt supra probaui, nume. 79. sequentibus, 83. sequentibus, etiam non sequuta confessione rei, poterat secunda vice in tormentis repeti: tunc inquam si ipse reus in secunda tortura eidem, vt ratificaret infli cta persistat, poterit alia vice, & sic tertio torqueri, & non dicetur plus debito tortus, quibus duabus vicibus torquebitur propter prima inditia, vna autem vice propter nouum superueniens inditium ex præcedenti non ratificata confessione, & isto casu si in tertia tortura (computata prima) persliterit relaxandus est: si vero fateatur, & deinde ratificet condemnandus est: si autem non ratificet sicut fecerat antea, tũc non potest iterum, & sic quarta vice torqueri, quia prima inditia per binam torturam fuerunt purgata. Prima etiam cõfessio per aliam torturam pariter fuit purgata. Secunda autem confessio non inducit isto casu nouum inditium sufficiens ad iterum torquendum, quia non est diuersi generis a prima, ideo subintrant, quæ supra scripsi numero 77. & quæ infra dicam, numera 98. sequen. & impium est, vt mox dicam, numero 96. sequen. reum isto casu vltra etiam vicem torquere, etiã quod prima inditia essent multum vrgentia.

95 Et † licet Afflictus in dicta consti. si damna clandestina, numero 44. versiculo, & si perseueret in negatione, dixerit, quod quando inditia sunt multum vrgentia, potest reus condemnari in pœnam extraordinariam, etiam quod in secunda tortura persliterit: Ego tamen verius, & tutius crederem illum fore iterum torquendum, vt prędixi, & non in aliam pęnam condemnandum.

96 Si vero † ipse reus in tortura sibi ad ratificandum præcedentem confessionem data non persistit, sed iterum fateatur, & tamen postea iterum ad ratificandum ductus neget, potest ob istam nouam negationem alia vice, & sic tertio torqueri ad hoc vt ratificet, & in tertia tortura rursus fateatur, & si confessionem deinde ratificet, condemnatur. si vero non ratificat, vlterius non torquetur, sed vel absoluitur ex hactenus deductis, vel & tutius sub fideiussores de repræsentando relaxatur, quia impium est isto casu reũ vltra tertiam vicem computata prima torquere, vt in specie affirmarunt Marsil. in pract. † quoniam, nume. 4. ad finem, & nume. 5. iuncto nume. 8 9. & 10. & in l. repeti, num. 13. versicul. & ego recordor, & num. 14. 16. 17. & 18. ff. de quæst. vbi meminit de quodam ribaldo, quem dicit Mediolani se auas habuisse præ manibus, & qui in tortura fatebatur & postea ad banchum iuris omnia negabat, & interrogatus quare sic faciebat, deridendo interrogantem respondebat, quia melius millies torqueri in brachijs, quã semel in gula, cum multi inueniantur Medici qui sciunt reaptare ossa brachiorum, sed nemo inueniatur, qui sciat reaptare gulam, & eius ossa, & alia similia non deridenda, sed cordi reorum, & torquendorum tenẽda dicebat ille ribaldus, quæ apud Marsilium videri poteris eo loci, dicto nume. 13. vers. & ego recordor, adeo quod iste ribaldus prout Marsilius eum vocat, sed iudicio meo, multum prudens, & sagax fuit liberatus, Blanch. de indi. ad finem, nume. 221. ff. de quæstio. Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de indi. & tortu. §. circa sextum de repetitione, nume. 14. & 15. Boer. dicta decis. 163. num. 18. 19. & 20. & sequen. Boss. in titu. de tortu. nu. 44. vbi quod nunquam propterea isto casu vidit reos torqueri vltra trinam vicẽ, nisi a carnificibus, Anton. Gomez. variarum resolu. tomo 3. cap. 13. rub. de tortu. reorum, num. vigesimo septimo, vbi pluribus rationibus hanc comprobat conclusionem, Gramma. consilio 45. num. 42. & sequen. Clar. in practi. §. fi. dicta quæst. vigesimaprima, eodem versicul. vlterius quæro in fine, Franci. Personal. de indi. & tortu. num. 85. Hippol. Riminald. consilio 395. num. 42. vers. verum, quia iuncto nume. 41. & dicto nume. 42. in princip. volumine 4. Flam. Cartar. in sua prac. interrog. reorum, lib. 4. cap. primo, nume. 159. & 160. & 163. versic. secundo, si vrgentia, ex quibus iunctis ijs quos infra retuli, num. 98. non sine ratione affirmare possum, ita communiter † a Doctoribus receptum fuisse, & propterea, ita etiam in practica seruandum, & vide in proposito, quæ dixi infra, num. 105. & seq.

97 Et † licet secundum Doctores videatur dari casus in quo quis ob variationem, tertia vice torquetur, videlicet quando inditia prima erant vrgentissima, & talia vt Iudex etiam non superueniente noua confessione poterat de iure reum, vsque ad tertiam vicem torquere, & confessio rei superuenerit in tertia tortura, tunc si ductus ad ratificandum non ratificat, videtur ex nouo superuenienti inditio, & confessione ipsum iterum, & sic quarta vice posse tormentari ad hoc vt ratificet, prout in specie scripserunt Blanch. vbi supra, num. 222. in fin. vers. si habet inditia vrgentissima, Carrer. dicto §. circa sextum, de repetitione torturæ, nume. 13. vers. si vero inditia sunt vrgentissima, iuncto num. 16. Franci. Personal. in dicto tracta. de indi. & tortura, nume. 86. quia tamen, vt infra dicam, num. 106. hodie apud nos raro, aut nunquam iudices ex primis inditijs reos repetunt vltra secundam vicem: Ideo pariter iste casus raro, aut nunquam contingere potest, & raro, aut nunquam non nisi a carnificibus reos vidisse tortos, testatur Boss. in tit. de tort. reo. nu. 44. quem in proposito refert, & sequitur Flami. Cartar. d. lib 4. c. 1. num. 163. vers. si inditia sint vrgentissima, iuncto nu. 164.

98 Et si reus, † quando ob grauitatem, & vrgentiam inditiorum ipsum in tortura repetere Iudex decreuerit in dicta repetitione fassus fuerit, ductus autem ad ratificandum noluerit ratificare, tunc inquam poterit tertia vice torqueri ex confessione subsequuta, & non ratificatione, aut plus, etiam quod iterum fateatur, & deinceps nolit ratificare per regulam positam supra, & in specie sic affirmarunt Carrer. in d. §. circa sextum, nu. 96. eodem num. 13. vers. si vero vrgentissima fuerint inditia Blanch. de indi. d. nu. 222. vers. si vero sunt inditia vrgentissima, &c. Flam. Cartar. in pract. interrog. reo. lib. 4. c. 1. nu. 159. 160. & 163. vers. 1. si vrgentia.

99 Immo † si prima inditia sint ordinaria nõ multum vrgentia, & non multum manifesta, quod ex illis Iudex de iure reum non nisi vna vice torquere possit, iuxta regulam positam sup numero 72. & in tortura reus ipse fateatur, deinde ductus ad ratificandum neget, potest ex hac negatione iterum torqueri per ea, quæ Doctores relati sup. num. 91. † communiter admiserunt, quicquid in contrarium sensisse videatur Francisc. Personal. de Indi. & tortu. nume. 86. vers. si vero reus pro primis, & nume. 87. & sequentibus, sed si in secunda tortura fateatur, & deinde ductus ad ratificandum non ratificat, non potest denuo, & sic tertia vice torqueri, quia secunda non ratificatio, nõ inducit inditium diuersi generis a prima, ideo subintrant tradita supra, num. 77. & in terminis, sic declararunt Blanch. vbi supra, dicto num. 222. in princi. & vers. sed si ex tali variatione, & Milleus in praxi crimin. per seqq. folio mihi 108. nume. 25. & nouissime Flam. Cartar. qui alios refert in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. num. 161. iuncto num. 163. in princip. & sic vides, quod nec etiam semper reus fassus in tor

tura nolens ratificare torquetur vsque ad tertiam vicem, quia hoc solum procedit, quando prima inditia contra eum sunt multum vrgentia, & manifesta, vt sup. probaui, nume. 94. & 98. aliter secus, quæ omnia bene nota, quia sunt quotidiana, & forsan alibi non reperies sic faciliter explicata.

100 LIMITA Modo† præcedentem quartam sublimitationem, & ea omnia quę nuper dixi de tortura inferenda reo confesso, & nolenti ratificare, vt procedant quando reus negat confessata, et recusat perseuerare ex eo solum quia dicat se fassum esse dolore tormentorum. Nam cum ista excusatio inanis sit quando tortura fuit legitimis præcedētibus inditijs, illata, idcirco absque alio vt ratificet in tortura repetitur, vt præmisi: verum si reuocet confessata dicens insuper quod confessio est erronea, et quod intendit probare errorem suæ confessionis, tunc sine dubio non torquetur, sed est ponendus ad largam cum termino ad probandum assertum errorem. Nam vt di-* cunt communiter * Doctores in materia loquētes, tortura isto casu non datur, nisi in casu non probati erroris: ergo debet reus admitti ad probandum errorem, & si errorē non probabit, poterit torqueri, alias secus: Probatur hæc declaratio, quæ in specie sic distincta non fuit considerata à Doctoribus ex traditis per Baldum in d. l. in bonæ fidei, num. quinto, versic. item quæro. C. de iureiuran. vbi dicit, quod nisi reuocans probet contrarium compellitur perseuerare in

101 confessione per repetitionem tormentorum, † ergo secus si probauerit cōtrarium, quod & magis expresse videtur sensisse idem Bald. in l. 2. nume. 4. C. de custod. reorum. vbi ponit, an & quando admittatur reus ad reuocationem suæ confessionis tacitam, vel expressam, & dicit in summa, quod admittitur reuocatio si adsunt aliqua inditia facientia pro reuocatione: si autem nulla apparent inditia pro reuocatione facientia, nō admittitur reuocatio nisi error allegetur, & probetur, vel non staret per allegantem, sed per Iudicem quo minus probaretur.

Et sic pariter vides quod admittitur reus ad probādum errorem suæ confessionis reuocatæ, & hoc nullam prorsus habet difficultatem, quia si vt infra videbimus, in tit. de reo confesso, & conuicto, in materia confessionis erroneæ, reus admittitur ad probādum errorem confessionis spontaneę: multo magis debet admitti ad probandum errorem confessionis emanatæ in tormentis, & propterea Bald. sic vt sup. dicentem in proposito referendo, sequuntur Mille. in praxi crimin. persequen. folio mihi 108. num. 34. Marsil: in l. repeti, num. vndecimo, vers. sed idem Bald. dicta quæst. & in pract. §. quoniam, num. 3. in simili, vers. idem Bald. Brun. de indi. & tortu. secunda par. quæst. 6. num. 6. & sequen. Carrer. in pract. crimin. in secundo tract. de indi. §. circa sextum de repetitione, num. decimo, vbi etiam expresse tenet, quod isto casu probato errore reus repeti non potest, Afflict. in consti. si damna clandestina, post num. 44. Boss. in tit. de tortu. num. decimonono, vbi propterea dicit, aduerte ne erres, in terminis: quia quod dictum est de repetitione torturæ ob non ratificationem præcedentis confessionis procedit, vbi aliud non allegatur, quam metus tormentorum, sed vbi reuocans allegaret errorem, tunc nulla est difficultas quin audiatur demonstrato errore, cum vt ibidem Bossius considerat, nec repelletur contra spontaneam confessionem si ita allegaret.

102 Et† propterea secundum Folle. in pract. crimin. in 3. par. 3 partis, in verbo, & si confitebuntur, num. 84. debet dari terminus ad probandum de errore, & interim supersederi, secundum Marsil. Grammatic. & alios ibi per eum allegatos, & ita fore reum ponendūm ad largam cum copia nouorum inditiorum, vt videtur in expresso fuisse de mente Francisc. Personal. in dicto tracta. de indi. & tortu. numero nonagesimoseptimo, in fine, vide quæ de concedenda copia inditiorum in repetitione torturæ dicam inf. in seq. num. 160. seqq.

103 LIMITANDO Rursus, † ac generaliter declarando ea quæ de repetitione torturæ dicta sunt sub hac vndecima principali limitatione: Aduertat iudex in tali repetitione torturæ ad tria principaliter. Primo vt eiusdem torturæ repetitio non in eodē die, sed in separatis & interpellatis diebus inferri debeat, secundum Paridem de Put. in tract. sindic. verbo, tortura, il secundo, cap. viso de inditijs, num. 3. ibi, interueniente congruo internallo, & in dicto verbo, tortura, il 3. capi. 4. incipien. de repetitione torturæ, nume. quinto, versicul. vt non omni die torqueatur, & paulo inf. in versicul. & faciunt ipsum quiescere, Carrer. in practica crimin. in tracta. de indi. & tortu. §. circa sextum de repetitione torturæ, nume. 3. & nume. decimoquinto. ibi, *diuersis tamen temporibus*, & Blanch. in tracta. de indi. & tortu. ad l. fi. post nume. decimumquartum. ibi, *inesse tres dies separatos*. Conrad. in practi. titu. de nega. crimin. & tormen. post num. 31. vers. sed non vltra, folio mihi 299 columna 1. Fran. Personal. in tract. de indi. & tortu. num. 83. & ita sine dubio se-* uatur communiter, * in tantum, quod si iudex aliter faceret, male faceret.

104 Secundo idem iudex aduertat, † quando intendit reum repetere, vt in decreto depositionis a tortura protestetur illud fieri sine prę iudicio vlterioris repetitionis, & animo continuandi tormenta, quatenus repeti, & continuari debeant, ne alias tacite per dictū depositionis decretum videatur pronunciasse reum sufficienter tortum, & inditia purgata. ita enim pariter † hodie apud nos a versatis iudicibus communiter * seruatur, & olim etiam seruatum esse testantur Paris de Put. in dicto capi. 4. de repetitione torturæ, nume. quinto post medium, versicu. & ideo dicunt, & paulo inf. versicu. & ad omnem dubitationem tollendā, Carrer. in dicto §. circa sextum, nu. secundo, in fi. versicul. inde protestantur, & num. quinto, etiam in fin. versicu. limita, vt sup. Folle. in practic. crim. in verbo, & si confitebuntur, nume. 78. post medium, versicu. vel si iudex dicat nō plus pro hodie, & dat cautelam, quod protestetur, &c. Boss. in titu. de tortura, post nume. 42. versicu. non omitto tamen, Clar. in pract. §. fi. quæstio. 64. versicul. vltimo videndum, post princip. ibi, & hoc casu solent Iudices, &c. Caton. in pract. crimin. titu de torm. ca. decimo, num. septimo, Ioseph. Cuma. de sind. c. 21. rub. de tortu. num. 18. Alph. Villag. in pract. crim. canon. lib. 7. tit. de tortu. conclus. 2. in princip. & conclus. 7. Franc. Pegn. in direct. inquisit. par. 3. schol. 54. col. 3. vers. cæterū & hic locus, Bonacoss. in commun. opi. vers. tortura reiterari potest, folio mihi 178. colum. 1. Flam. Cartar. in sua pract. interrog. reo. lib. 4 cap. 1. nu. 117. seq. vbi tamen ex Boss. vbi sup. d. tit. de tortu. nu. 48. protestationem hanc esse vtilem, sed non necessariam affirmat. Hier. Cæuall. d. q. 6 8. num. 8. vbi et hanc protestationis practicam apud eum vigere testatur.

105 Tertio† aduertat pariter Iudex ex quibuslibet inditijs quantumuis vrgētissimis, et indubitatis ne reum torqueat vltra tres vices, quia hoc est omnino reprobatum cōiter * à Doctorib. vt videre est apud Paul. de Cast. in consilio 299. Visa inquisitione, supra scripta, in fine, numero quinto, lib. secundo, et post alios quos allegant, apud Marsi. in pract. §. quoniam, nu. 8. et in l. repeti, nu. 16. et 17. ff. de q. & Gram. voto 6. nu. 17. Carre. in prac. crim. d. §. circa sextum de repetitione torturę, nu. 15. Blanc. de indi. ad l. fi. num. 13. et 14. ff. de

ff. de q. Conrad. in pract. ti. de negat. crim. & torm. nu me. 31. versi. sed nõ vltra, fol. mihi 199 col. 1. Foller. in pract. crim. in 3. par. 3. partis, verbo, & si confitebuntur, num. 71. Boss. in tit. de tortura, sub n. 44. Macabr. ab Anguil. inter consil. crim. diuersorum consil. 61. num. 2. seq. li. 2. Hier. Magon. dec. Luc. 89. num. 9. Hippo. Riminald. consil. 395. num. 41. seq. li. 4 Fran. Personal. de indi. & tortu. nu. 83. Bertaz. cons. 345. num. 1. & consi. 428. nume. 2. in 2. vol. & de communi, † & practicata opinione, testatur Flam. Carta. in sua pract. interrog. reo. lib. 4. c. 1. nu. 131. seq. ☞ Baiard. ad Clar. in addit. q. 64. num 99. & faciunt quæ turipsi sup. nu 97. ☞ Et licet Bal. in l. vnica, num. 29. C. de confess. quem repe. Iasi. in l. qui aliena, §. celsus, num. 34. ff. de acquir. hæred. & Paris de Put. de sind. verbo tortura. c. 4. in prin. fol. mihi 316. & Gram. voto 6. num. 9. 16. & 17. dixerunt in alio proposito quẽdam reum fuisse bene tortum per decem vices. Hæc tamen Baldi assertio non approbat illam torturam, & quatenus probaret falsum diceret prout etiam nec eam approbat Gram. d. voto 6. numero 17.

106 Immo † vt supra admonui, num. 97. apud nos raro vidi ex primis inditij quamuis vrgentib. reos fuisse tortos tertia vice, & non sine ratione: quia vt optimè aduertit Hipp. Riminal. in d. consil. 395. post nu. 42. volum. 4. Doctores supra allegati volentes posse Iudicem deuenire ad repetitionem torturæ, vsque ad tertiam vicem inclusiue loquuntur, vel in reo, vel in teste variante, iuxta ea quæ dixi supra, numero 96. non autem in reo semper negante, & in tortura persistente, & ideo quando inditia sunt vrgentiora, & vehementia, tunc verius videtur de iure, vt secunda tantum vice possit torqueri, non autem plus, vt ibi per Rimin. vbi loquitur in crimine hæresis, & in idem allegat Siman. in Enchirid. viola. relig. tit. 52. n. 41. & conluluit Barsat. in consi. 201. nume. 87. vol. 2. & consi. 326. nu. 8. volu. 3. nec dissentit Flam. Cartar. in sua pract. interroga. reo. lib. 4 cap. 1. nu. 132. ad finẽ. & ita practicatur.

107 LIMITA XII. Propositam † huius quæstionis regulam, (& hæc erit alia consideratio per Iudicem habenda circa tempus, in quo torturam inferre intẽdit,) ut in die feriato nõ audeat reum etiã legitimis inditijs grauatum tormẽtis subijcere, nisi in atrocibus ad tex. in l. nemo, C. de episc. aud. & in l. prouinciarũ, & in l. quadraginta. & in l. actus, C. de ferijs, quæ iura bene in proposito põderauit Brun. in tract. de indit. & tortu. par. 2. q. 5. num. 12. vbi, & pariter bene exemplificat quæ in proposito dicantur delicta atrociora, & ita communiter tenetur, vt videre etiam est apud Milleum in pract. crimin. in persequen. fol. mihi 34. numero 20. Conrad. in pract. cri. rub. de negat. crim. & torm. & numero 32. versiculo amplia 6. fol. mihi 199. Foll. in pract. cri. in verbo, rei indurati torqueantur, numero 19. fol. mihi 290. Clar. in pract. §.

108 fi. quæstio 64. versiculo Quæro † an tortura. vbi amplius dixit, quod licet de consuetudine hæc limitatio male seruetur, quia etiam in non atrocioribus in die feriato Iudices torquent reos, pro vt attestati sunt Brun. & Corrad. in locis præcitatis, Iudices tamen Deum timentes bene illam seruant, quos nunquam testatur se vidisse reos in diebus feriatis in honorem Dei tormentis subiecisse, nisi in delictis capitalibus, & Clarum, vbi supra sic dicentem refert Bonacos. in commun. opin. prima, parte versicul. tortura adhiberi potest etiam diebus feriatis, folio mihi 177. columna tertia.

109 LIMITA XIII. † Eandem propositam regulam, (& hęc sit alia consideratio in tortura, per Indicem habenda circa suam iurisdictionem) vt torturam inferre nõ possint omnes Iudices etiam in reos legitimis inditijs oppressos: sed ij tantũ, qui habent merum imperium: quia cum meri imperij sit animaduertere in facinorosos homines, vt dicit tex. in l. imperium, ff. de iur. omn. iud. & ob id tortura possit dici esse de mero imper. l. defensores, C. de defensor. ciuita. Marsi. in l. pen. numero nono, ff. de quæstio. idcirco si Iudex tale Imperium non habens torturam inferat, male facit, & puniendus est, vt per Brun. de indit. & tortu. secunda parte quæstio. septima, numero tertio. Vbi quod non solum tenetur parti actione iniuriarum, sed etiam potest puniri tanquam exercens priuatum carcerem, per ea, quæ dixi in titul. de carceribus, & carcerat. supra libro primo, quæstione vigesimaseptima numero 18. Foller. In pract. crim. verbo, & si confitebuntur in tertia parte tertiæ partis numero 79. Vbi propterea infert quod locum tenens Potestatis, & simplex assessor, non habet torquendi potestatem.

110 LIMITA XIIII. † Dictam regulam: (& hæc sit alia consideratio per iudicem, habenda circa processum defensiuum factum à reo) ut etiam quod reus ipse sit legitimè ad torturam inditiatus, nõ per hoc tamen torturæ subijciendus est, si eadem inditia delicti contra ipsum laborãtia fuerint euacuata per

111 contraria innocentiæ inditia: † Sicut enim vna præsumptio tollit aliam, l. ditiis, & ibi glo. in verbo, extimatur, ff. de in integr. restitu. l. non solum, in prin. ff. de ritu nup. c. accedens, de crim. fal. c. tuam, & ibi gl. extra de sponsal. cum alijs cumulatis per Brun. à Sole, in consilio crim. nu. 64. Mascar. de probat. li. 3. conclusio. 1224. numer. 1 & seqq. vbi late de materia, de qua etiam per Menoch. de presumpt. li. 1. q. 29. & 30. & dixi ☞ latius suo loco in quæstionibus ciuilibus, & aliquid etiam in criminalibus. infra in titu. de reo.

112 confess. & conuict. q. 86. nu. 101. † & quando duę inuicem contrariæ concurrunt pręsumptiones videlicet delicti, & innocentiae: semper præferẽda est præsumptio exclusiua delicti, ad Bart. in l. nõn solum §. sed probari. ff. de noui oper. nunc. cũ alijs per Foll. inter consilia crimin. diuers. consilio 139. numero 15. seqq. vol. 1. Bertaz. consilio 80. numero 10. vol. 1. Mascar. de probat. libro 2. conclu. 864. numero 30 & lib. 3. conclu. 1224 num. 30. seqq. & dicam infra hoc eodem lib. sub tit. de reo confesso, & conuicto, quęstio. 85. numero 19. Ita pariter Inditia ad delicti torturam inferentia tolluntur, & euacuãtur, per contraria innocẽtiæ inditia, etiam quod paria, vel æqualia sint, vt in proposito scriptum reliquerunt Barto. in l. 1. §. 1. numero 2. in 2. notab. per illum textum, ff. de q. Ang. Are. de malefi. in verbo, quod fama publica, etc. nu. 34. Vbi quod quando sunt hinc inde inditia pro reo. et contra reum ad hoc, vt possit deueniri ad torturã, ex inditijs contra reum existentibus illa debent esse multum vrgentia, vt superent inditia facientia ad excusationem ipsius rei, aliter secus, Paris de Put. de sind. in verbo, tortus, cap. 7. incip. sequitur quęstio quotidiana, num. 14. versic. item quando reus, Brun. in tract. de indit. et tortu. 1. par. q. 4. nu. 6. et q. 5. num. 5. Marsi. in l. 1. §. diuus Adrianus, nu. 18. ff. ad l. Corn. de sicar. et in pract. crimin. § diligenter, numer. 190. et seqq. vbi pluribus hanc comprobat cõclusionem Parisi. consi. 153. numero 34. libro 4. Gram. voto 3. nu. 13. et consi. 38. formata inquisitione, nu. 27. et consil. 57. numero 14. et voto 34. nu. 19. Boer. decis. 165. per totam, in discursu, vbi late, et late etiam Carer. in practi. crim. in 2. tra. de indit. et tortu. §. viso igitur de indit. numero 1. et seqq. idem Marsil. in consi. 8. in causa Magistri, num. 6. versic. dico quod stud inditium, Roman. consilio 167. Antonius accusatus numero quinto, in fine, et ibi Mandos. in addi. littera, G. in verbo, laborent, Natta cõsilio 362. numero 14. li. 2.

Corrad.

Corrad.in pract.rub.de nega.crimin. & tormen.nume.decimo,folio mihi 290. Franc. Marc. decis. Delphin.253.numero 3.versicul. Maximè, vbi sunt,Hieron.Gigas consilio 109.numero 15. Cæpha. consi.4. numero 32.lib.prim, Roland. cons.septimo,numero 38.seqq.lib.primo, Foll. in pract.prim.in verbo,item quod suffocauit vxorem,num 51.& seq.Brun.à Sole in dicto suo consi.crim.num.67. Aymo.consi.sexto, numero 40.

Vbi ampliat etiam quod inditia pro innocētia rei essent in aliquo inferiora, & debiliora, Mascard.de proba.lib.3.conclus.1224.nume.9.& 10.Menoch.de de præsump.lib.primo,quæst.30.nume.4.Hippol·Riminald.consilio 290. numero secundo,lib. 3. Et alibi * sæpe Doctores, qui*communiter in proposito concludunt, quod si inditia pro reo existentia sint grauiora: vel paria, vel etiam aliquantulum leuiora, & debiliora inditijs contra reum existentibus, non potest vllo pacto torqueri: licet secus si inditia contra eundem reum laborantia essent multum grauiora, & vrgentiora. Laus Deus.

ARGVMENTVM.

Torturæ inferri, quando possit, denegatis defensionibus, & copiis inditiorum.

SVMMARIVM.

Defensiones sunt omnino dandæ reo antequam ponatur ad torturam, num.1.

Indiciorum copia est danda reo antequam ad torturam contra ipsum deueniatur, nu.2.& nu.117.

Indiciorum copia est danda reo cum termino, & nō sine termino, nu.3.& nu.18.imò non vna, sed tres dilationes dandæ sunt, et aliquando quarta, nu.4.seqq.

Dilatio quarta, an & quando concedenda sit, nu.5.9.

Defensione, seu termino ad defendendum reo confesso Iudex nō potest ad vlteriora procedere, nisi in tribus casibus.

Primo, vt tumultus in populo sedetur, nu. 9

Secundo, quando iudex reuocasset dilationem concessam, numero 10.

Tertio, quando in concessione dilationis reseruaßet sibi iudex potestatem reuocandi illam, nu.11.

Dilatione pendente nihil est innouandum, nu.7.& 8.fallit in tribus casibus, nu.9.seqq.

Inditiorum copia quandoque reo decernitur cum termino trium dierum ad faciendum defensionem adiecta clausula, & plus, et minus arbitrio iudicis, num.12.

Inditiorum copia, quando conceditur, reus ponēdus est ad largam cum potestate alloquendi Procuratores, & Aduocatos, & alios, num.13.

Quandoque tamen Iudex mandat reum non poni ad largam, sed ei solum concedit potestatem alloquendi Procuratorem, & Aduocatum, in præsentia Iudicis Fiscalis, vel Notarij, numero 14.

Inditiorum copia non potest denegari, etiam reo existenti sub tonduio sub num.2.

Inditiorum copiæ, & defensiones sunt reo concedendæ vigore Bullarum Pontificum, nu.2.

Defensiones, & inditiorum copiæ, non possunt denegari, etiam a iudice habente liberum arbitrium ac potestatem procedendi sine iuris ordine, & solemnitate, aut sola facti veritate inspectu, numero 15.seqq.

Princeps nec etiam de absoluta potestate potest reo defensiones denegare, nu.18.& nu.21.& quando princeps mandat aliquē torqueri denegata defensione, eius mandatum intelligēdum est de defensione ciuili, non autem naturali, nu.19.item de defensione ... nola, & leui, non de substantiali, nu.20.& licet contra nu.2... verior tamen est prima opinio, nu.22.

Princeps licet non possit tollere defensionem, quæ est de iure naturali, bene tamen potest tollere illius formam, & quo ad exceptiones inductas à iure ciuili, nu.23.

Princeps potest ex iusta causa defensiones tollere, sed quæ in proposito dicatur iusta causa, nu.24.

Statutum non potest tollere reo defensiones, nu.25.

Statutum potest tollere formam defensionis inductam à iure ciuili, & positiuo, nu.29.

Statutum potest restringere terminos, & dilationes reo ad se defendendum concedendas, nu.27.

Statutum derogans defensionibus reorum, est strictè intelligendum, & vt minus lædat ius commune, quam sit possibile, numero 28.

Consuetudo torquendi reos ex processu informatiuo, & denegata copia inditiorum, non valet, numero 26.& licet in pluribus locis adsit hæc consuetudo, numero 30. illa tamen non procedit nisi in notorijs, & contra insignes latrones, & alios, vt in numero 31.

Preeminentia magnæ Curiæ Vicariæ, torquendi reos ex processu informatiuo, & denegata copia inditiorum, non procedit, nisi in delictis notorijs, & contra insignes latrones, & alios, nu.31. & ibi generaliter de materia.

Confesso, & conuicto adhuc ante condemnationem dandus est terminus ad se defendendum, numero 32.& 34.licet aliqui contra, num.33.

Confesso, & conuicto, etiam non petenti indistinctè dandus est terminus ad se defendendum, numero 35.& num.40.licet Bossius non indistinctè, sed aliquando hoc verum dixerit, vt in numer, 36.& seqq.

Inditiorum copiæ non denegantur in atrocissimis, nu.41.& 43.licet alij contra, num.42.& nu.124.

Defensiones non denegantur in crimine hæresis, & lesæ maiestatis, nu.44 & 45.

Assassino non denegantur defensiones, nu.49.

Inditiorum copiæ non sunt denegandæ inquisito, etiam quod alias sit malæ conditionis & famæ criminosus, vel de simili delicto condemnatus, nu.47.& 48.

Vbi de communi, & seruata opinione, licet aliqui ibidem relati contrarium dixerint, nu.149.

Excommunicato non sunt deneganda defensiones, nu.46.

Diabolo nec etiam sunt denegandæ defensiones, si esset in iudicio. nu.50.& nu.143.

Renunciare reus non potest defensionibus suis, nu.51.sed contra, num.52.& 53.

Vbi præsertim in enormibus: prima tamen opinio est verior, & communior, num.54.

Vbi ampliatur etiam, quod in renunciatione interuenerit iuramentum.

Renunciare potest reus suis defensionibus adiecta causa, quia scilicet scit nullam sibi competere defensionem, num.55.sed contra, num.59.

Vbi quod male faciunt Iudices inducentes reos ad sic renunciandum.

Renuncians suis defensionibus, potest suam renunciationem reuocare, & sic potest illam pænitere, & defendere, numero 57.

Renunciare potest reus suis defensionibus, quando constat eum nullas habere defensiones, secus si constat contrarium, videlicet quod defensiones habeat: sed quid si sumus in dubio, num, 58.59.60.

Renunciare potest reus suis defensionibus, quando est repertus in flagranti crimine, vel delictum est notorium, numero sexagesimo primo.

Renunciare potest suis defensionibus reus confessus, numero sexagesimosecundo.

Renunciare potest suis defensionibus latro famosus, vel assassinus quando iam constat eos esse tales, secus si solum sint inquisiti, vel imputati, de hoc num.63 & 64.

Renunciare potest quis suis defensionibus, vbi non agitur de pœna corporali, numero 65.& 66.Vbi etiam quod si agatur de pœna infamiæ.

Indi-

Inditiorum copia est danda testi torquendo, quando conuincitur de mendacio, vel de præsumpta scientia aliunde quam ex sua confessione, num. 148.

Furto facto in hospitio, vel in aliqua domo, torquentur domestici, & familiares denegatis defensionibus, & copijs inditiorum, nu. 151. sed contra, nu. 152. seq.

Inditiorum copia non dantur, nisi publicato processu, tam reo, quam accusatori, quandoque tamen ostenduntur orginalia accusatori ex causa, vt possit subministrare inditia, numero 145.

Inditiorum copia, quando traditur reo carcerato sunt delenda nomina complicum, num. 155. & seq.

Fallit, quando ex tali deletione diminuetur reo facultas se defendendi, num. 157.

☞ *Inditiorum copia non solum est danda, sed est danda completa omnium inditiorum & actorum nu. 154. ver. & hinc est vbi præcipuè, an sit danda copia testium examinatorum pro informationis Copiæ, & non repetitorum.*

Inditiorum copia dandæ expensis rei petentis, nu. 158. sed si reus sit pauper, debent ei gratiis dari, nu. 159.

Latro famosus non dicitur, contra quem testes deponunt quod est talis, nisi etiam constet de eius latrocinijs, & criminib. in specie, nu. 109. in fine.

Fur insignis, & famosus, non dicitur, contra quem testes examinati deponunt, quod sit talis, nisi etiam constet de furtis, & criminibus in specie, nu. vero 64. in fine, iuncto numero 109. pariter, in fine.

Mixtum a fauorabiliori regulatur, numero 150. sub tertia sublimitatione.

Mixtum regulatur ab eo, quod est magis conforme iuri communi, nu. 150. sub tertia limitatione.

Inditiorum copia, an possit denegari in repetitione torturæ, numero 160. sequentibus.

QVAESTIO XXXIX.

1 ORTVRAM Regulariter† inferri non posse denegatis defensionibus, dixi supra, in præcedenti quæstio. 38. in secunda limitatione, num. 3. Vbi cum pollicitus fuerim latius hoc in loco materiam explicare, comprobo in primis præfatam regulam per textum, in l. desertorem, §. si ad diem, ff. de re militar. *Si ad diem*, inquit ibi Modest. Iurisconsultus, *commeatus, quis non veniat: perinde in eum statuendum est, ac si emansisset, vel deseruisset, pro numero temporis: facta prius copia docendi, num forte casibus quibusdam detentus sit, propter quos venia dignus esse videatur*: & sic ex hoc textu bene probatur, quod non potest miles tanquam desertor condemnari, nisi prius ipsi data copia, & commoditate suas defensiones, & excusationes dicendi: immo nec poterit torqueri denegatis defensionibus, ad textum, qui magis in specie, id literam probare videtur in leg. vnius, §. cogniturum, ff. de quæstio. *Cogniturum*, inquit ibi Paulus I.C. *de criminibus præsidem oportet ante diem pulum facere custodias sed inditorum, ne hi, qui defendendi sunt subitis accusatorum criminibus opprimantur. Quamuis defensionem quocunque tempore postulante reo negari non oportet adeo, vt propterea differantur, & proferantur.* ecce ergo per hunc textum, quod nisi ante torturam reus defendi permittatur a Præside dicitur oppressus, & generaliter in omnibus causis fiscalibus habemus alium textum, in l. defensionis facultas, C. de iure fisci, libro 10. vbi dicitur, *Defensionis facultas danda est his quibus aliquam inquietudinem fiscus infert.* & de iure canonico habemus etiam text. in c. cum inter. ibi, *Duximus respondendum, quod prædicto nobili legitima defensis in iuditio reseruatur*, extra de excep. & tex. in clem. pastoralis. ibi, *per consequens, & indefensum.* & paulo infra, ibi, *per quæ de crimine præsertim sic graui delatio defensionis, quæ iure prouenit naturali facultas adimi valuisset*, & ibidem hoc communiter notat scribentes omnes, de sen. & re iud. & tex. in c. qualiter, & quando, il 2. ibi, *& exponenda sunt ei illa capitula, de quib. fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi se ipsum*, extra de accus. Per quæ iura sic vt supra defensionem minimè reis denegandam esse vltra Doctores, infra & præsertim in prima, & secunda ampliatione, allegandos scripserunt Gand. in tit. de q. & torm. nu. 13. Vbi refert, & respondet aliquib. iurib. quæ in contrarium prima facie facere videntur, & deinde adducit pro hac regula rationem satis vrgentem, & viuã: quia certum est, quod Princeps succurrit reo iam confesso in tormentis, & vigore confessionis condemnato, illi innocentiæ suæ defensionem concedendo, ad tex. in l. 1. §. si quis vltro, ff. de q. Ergo multo magis debet succurrere, & defensiones concedere tanquam in tormentis fateatur, Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 62. & seqq. vbi repetit idem quod Gandinus, & ibi Lud. Bolog. in addit. nu. 65. Paris de sind. in verbo cõdemnatio, ca. 4. incip. an Potestas, qui misit ad supplicium, num. 2. & nu. 4. vbi, quod defensio in lite etiam contra fiscum est de iure naturali, d. l. defensionis facultas, C. de iure fisci, lib. 10. & quod qs in crimine se defendat per fas, & nefas iuris naturæ est, quia naturalis est viuendi dulcedo, l. qui cum maior, §. 1. ff. de bon. liber. cum alijs ibi per eum allegatis, & in verbo, tortura, il 2. c. 1. viso de indit. nu. 1. & in verbo, tortus, c. 1. incip. an stetur dicto torti, nu. 2. Ang. de malef. in verbo, qui Iudex dictis inquisitis & cuilibet eorum statuit terminum, & c. n. 4. in fine, Marf. in l. vnius, §. cogniturum, nu. 56. et nu. 61. Foll. in pract. crim. in 3. par. 1. partis, verbo, & si confitebuntur, nu. 52. Franc. Personal. in tract. de indit. et tortu. num. 19. Vãt. de nullitate, in Rub. de nullit. de defec. cita. & vnde ac quibus mod. regul. prouen. num. 1. & seq. vbi etiam ex Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo, figura, & ex gl. in cle. sæpe, de verb. sig. dixit, quod tollere defensionẽ repugnat omni æquitati, iuri naturali, ac diuino, Roland. cons. 12. nume. quadragesimoquinto, vol. 3.

Vbi pariter, quod est cõtra bonos mores, torquere denegatis defensionib. quæ cũ concedantur a iure, non debent denegari a Iudice, qui propterea si eas denegauerit, iniuriam facit legibus, volens melior videri, quam ipsæ leges, vt per eundem Rolan. ibidẽ, nu. 97. Affl. decis. 391. nu. 1. Corrad. in prac. tit. de proced. ante diffini. & defẽsione, n. 4. fol. mih. 307. Hipp. Rimin. cons. 290. nu. 2. lib. 3. Bonacos. post suas com. opin. in extrauag. post nu. 36. vers. cũ defensionis, fol. mihi 101. pa. 2. Carer. in pract. crim. in 2. trac. de indit. & tor. §. decimus casus est, nu. 22. §. circa quintũ, post nu. 14. And. Gayl. in tract. de pace publ. lib. 2. ca. 7. nu. 8. Hieron. Lauren. decis. Auenion. 15. nu. 1. Ex quibus sanè, & alijs quamplurimis Doctorum authoritatibus, quæ in proposito allegari possent, patet sine dubio propositam regulam nedum esse communiter† receptam, sed non habere contradictorem.

2 AMPLIA I. Vt† ad hoc, vt reo dicatur concessa se defendẽdi facultas: debeat eidem decerni, & cõcedi copia inditiorum ex processu contra ipsum laborantium, sic in spec e de copia inditiorum loquuti sunt Amad. de sind. num. 213. vers. quo ad quartum. Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præced. num. 37. vers. Item aduertas, & ibi Aug. in addi. in fine additionis, in ver. vnde concludo, Marf. in l. 1. in prin. num. 12. ff. de q. vbi alios adducit concordantes, & consi. 8. nu. 23. seq. Bru. de indit. & tortura, prima

par.

par.q.2.nume.9.vbi reddit rationem Blanc. de indi. ad l.fi.nu.24.feq.ff.de q.vbi,& ipse tres in proposito considerat rationes, Rol.de Curte, inter consi. crim. diuers.cons.75.nu.21.& 22.& ibidē Marc. Angelell. cons.30.nu.1.Iac.Leonis.consi.55.nu.6.Ange.Aret. cō.72.nu.11.& 12.oēs in tom.1.in fol.Plot.inter eadem cons.72.n.44.vol.1.Alex.cons.65.habita super contētis,nu.1.li.1.Carer.in pract.in 2.tra.de indit.& tortu.§.circa quintum,num.8.Foll.in pract.crim. in verbo,detur copia capitulorum,nu.1.fol.mihi 269.& in verbo,& si confitebuntur,in 3.par.3.partis,nu.51.fol 324.Nouel.in tractatu ad defensam,c.3.nu.1.fol.mihi 77.Corrad.in pract.ti.de neg.crim.& torm.nu.5.fol.mihi 289.Dec.in l.2.nu.15.C.de eden.Boss.in tit.de indi.& considera.ante tor.nu.74.Frā. Marc. decis.Delphin.60.num.2.& numer.11.in fine, Ioan. Mar. Montic.regu.14.num.1.vbi alios adducit concordantes, Ant.Gomez.var.resolu tomo 3.ca 13.de tortura reorum,num.21.Viui.opin.717.nu.15.Clar. in pract.§.fi.q.49.in prin.ubi hanc ampliationem di-
† cit communem,*ex Ripa in d.l.2.num.8.C.de edē. quem etiam referendo sequitur Villalob.in collect. commu.opin.litera I.nu.22.Rursus idem Clar.in d. q.64.sub versi.sed quid si ille.vbi pariter testatur de communi,ex Alb.in l.vnius,§.cognituturum,num.3. ff.de quæst.quem etiam refert Iaf.in consi.75.col.fi. vers.secundo allego,lib.2.idem Clar.in quæst.48.in
† fine principii, vbi etiam sic cōmuniter*practicari di xit,& de communi etia testatur Roland.in cons.12. nu.42.seqq.li.3.Hipp.Rimi.cons.88.nu.59.seq.lib.1. 2.vbi etiā de communi,& consi.290 n.15.& post nu. 29.libr.3.Franc.Personal.in tracta.de indit.& tortu. nume.20.& post num.26.et post nu.98.vbi alios adducit concordantes,et etiam testatur de communi, Bonacoss.in commu.opin.par.1.versicu.inditiorum copia est danda reo,fol.mihi 88.à tergo,col.2.& in 2.par.in extrauagan.num.76.versic.non modica est difficultas,folio 102.colum.1.Vulpel.cons.21.nume
* ro 12.vbi de communi, †et obseruata opinione tam Piceni,quam in Vrbe,etiam quod dictæ inditiorum copiæ petantur a reo iam torturæ allegato, et vt dicunt sub tondulo existente, quod, et repetiit idem Vulpel.in cons.74.num.8.Bursat.cons.101.num.70. vbi etiam de communi,et cons.311.num.5.et 6.li.3. Tiber.Dec.consi.8.num.102.vol.1.et cons.93.n 131. vol.2.Simon de Præt.cons 36.nu.6 et cons.202.numero 15.Bertaz.cons.130.nume.1.et ibi Claud.filius in addit.litera A,vbi etiam de recepta opinione,li.1. Ioseph.Ludou.in suis commu.opin conclus.28.ver. infertur 98.folio mihi 88.a tergo,Hier.Laur.d.decis. Auenionen.15.num.1.et in Vrbe habemus Bullam Pii IIII.de qua in Bullario,prima par.folio 755.et est in ordine 77.illius Pontificis sub rubrica,reformatio Tribunalis Auditoris Cameræ,in versic. *Insuper præfatus Auditor,siue eius Locumtenens in criminalibus faciat semper dare copias inditiorum reo, vel petentibus pro eo ante torturam*, et licet ista Bulla loquatur solum in Iudice criminali Auditoris Cameræ, tamen habemus aliam Bullam generaliter loquentem de omnibus iudicibus, Vrbis,videlicet Pauli III. de qua in eodem Bullario,prima parte,folio 471.et est in ordine 58.illius Pontificis, sub versicul. *captum vero quemcunque ante torturam, seu antequam torturæ subyciatur ad purgandum inditia contra eum laborantia legitime admittant data inditiorum copia,&c.* Quæ quidem Bulla Pauli III.fuit in hoc successiuè confirmata à Pio IIII. ut in sua cōstitutione,in ordine 85.sub rubr.reformatio almæ Vrbis,et Romanæ Curiæ Tribunalium, in versi. et quo ad expeditionem carceratorum,in eodem Bullario,par.1.fol.776.

3 AMPLIA II. Vt non solum debeāt dari copiæ inditiorum, sed etiam competens terminus ad illa purgandum. sic enim de competenti termino vltra inditiorum copias loquuti sunt omnes fere Doctores præcitati in præcedenti ampliatione,& in specie etiam id affirmarunt Paris de Put.in tract.sindic.in verbo,condemnatio,c.3. An Potestas qui misit ad supplicium,post num.4.versic.dicēs quod cuique debet dari terminus,&c.& ibidem.nu.9.versic. vbi autem non assignaretur terminus,Ang.de malefic.in verbo,qui Iudex dictis inquisitis,& cuilibet eorum statuit terminū, &c. per totū in discursu, Aug. ad eundem Ang.in verbo,quod fama publica num. 38.post medium additionis, vers. imo dare sibi dilationem ad destruendum illa,Marsi.in l.vnius.§.cognituturum,num.56.ff.de q.Foll.in prac.crim. in verbo,& facta lit.contest.detur terminus,num.1.vbi φ de necessitate Iudex debet dare reo terminum ad se defendendum,& in verbo,& si confitebuntur, in tertia parte tertiæ partis,nu.51.Nouel.in trac. ad defensam.capitu.3.num.5.Carer.in pract.crimin.in 2. tractatu. de indit.& tortur. §. circa quintum, numero 14.Hippol.Riminal.d.consi.290.post numerum 25. lib.3.Io.Mar.Monticel.reg.crim.14.num.1.vbi plures alios adducit concordantes,Boss.tit.de indit.post num.74.versicu.& simul dandus est terminus, Corrad.in pract.rub.de pręceden.ante diffinitiuam,& defensione,num.3.versic.statuere etiam debet prętor terminum,folio mihi 307.col.2.vbi ex Angel.& Bar in locis per eum allegatis,& ita per totum mundum practicari commemorat,& ibidem post num. 4.versi.hinc est,vbi per tex.in l.2.vt intra cert.temp. generaliter dicit non esse denegandas necessarias dilationes partibus petentibus, Ant.Gomez var.resol. tomo 3.c.13.rub.de tortu.reo.num.33.vers.nam primo poterit probare,& vers.ex quo Iudices debēt esse cauti,Clar.in prac.§.fi.q.48.in fine principii,vbi di
* cit,quod secundum communem †practicam eodē contextu solent Iudices publicare processum offensiuū,& eius copiam parti decernere vna cum termino ad faciendum suas defensiones Viui.opin.717.n. 12.Franc.Personal.de indit & tortu.d.num.29.facit Bulla Pii IIII de qua supra mentionē feci,& de qua in Bullario,par.1.fol.mihi 756.in versic.insuper,&c. ibi, *Pendente termino*,&c.ex quibus elicitur propositā
† ampliationem communiter à †Doctoribus receptā esse,& vsu approbatam.

4 AMPLIA III. Vt non vna dilatio,†sed tres dilationes reo cōcedendę sint ad faciendum suas defensiones,secundum Ias.in l.properandum,num.16. C. de iudic.& est tex.clarus,& apertus in l.fi.ff.de fer. *in pecuniariis causis* inquit ibi Paulus iurisconsultus, *omnibus dilatio singulis causis plusquam semel tribui non potest, in capitalibus autē reo tres dilationes, accusatori duæ dari possunt, sed vtique causa cognita*. Et quandoque etiam ex causa conceditur quarta dilatio,vt dicit ibi glos. magna circa medium, post versiculum, sed in crimin. causa, &c. maximè quādo petitur ad alium effectū quam ad eum ad quem datę fuerunt, pręcedentes tres dilationes,vt etiam firmat Bar.in d.l.fin.& post Bartolum. Rom.in cons.226.incip.vltra pridie, nu. 7.cum aliis in proposito allegatis per Bru.à Sole in suo cons.crim.nume.169.seq.Dec.consil.18.nu.197. lib.1.Beninten.dec.Bonon.45.num.1.& seqq.et per totam,vbi late,an,& quando sit concedenda quarta hæc dilatio.& in proposito aduertas,quod licèt tex.ī d.l.fi.ff.de fer.videatur loqui in causis capitalibus tñ nihilominus intelligi debet, vt procedat in quibus-
* cunque causis criminalibus, secundum*communem,& à consuetudine approbatam opinionem,de qua plures testātes refert Clar.in pract.§.fi.q.48.versic.quaero quot dilationes,vbi amplius dixit,qđ licet

concessio dilationum videatur arbitraria, ex Inn. in
cap. ad petitionem, nume. 4. de accus. & cuius opinio
nem † communiter teneri per Canonistas dixerit A-
lex. in l. 3. n. 8. ff. de re iud. solent tamen Iudices de fa-
cili plures concedere dilationes reis, & quidē apud
nos quando in reo Iudex non cognoscit calumniam
seu animum protelandi iudicium, nunquam dene-
gat illi tempus ad faciendum defensiones etiā vltra
concessas de iure dilationes. Nō enim videtur æquū
temporis lapsum in criminalib. causis vbi de vita ho
minis agitur, ius ipsius rei perire, & innocentiam op
primi, & quando Iudex denegaret, nūquam pariter
6 vidi Principem recusantem, † Sed quādo reus per ca
lumniam dictam quartam dilationem petit, vt puta
quia in primis dilationibus nullo prorsus impedimē
to existente, nihil prorsus probauerit, & pro sua as-
serta Innocentia deduxerit: tūc vtique nec Iudex cō-
cedere cogitur: nec Princeps non concedendo dam
nandus est, ex allegatis per eundem Bertat. d. decis.
45. nu. 3. in fine, & seq. sed in omni casu consulo iudi
cibus, vt, & quartam concedant dilationem, quia est
mora modici præiudicij, etiam si reus nocens sit, &
quando reus est in carceribus, cessat præsumptio ca
lumniæ, vt per Clarum vbi supra.
7 AMPLIA IIII. Vt † dicto termino ad se defen-
dendum reo confesso Iudex debeat supersedere in
procedendo ad vlteriora, sic bene probare videtur
tex. in d. l. vnius §. cogniturum, ff. de q. in illis verbis,
adeo ut propterea differantur, & proferantur custodiæ. &
ibi hoc expresse notat Mars. num. 123. & expresse e-
tiam Burs. in consi. 201. nume. 75. lib. 2. post Gandin.
quem allegat, & antē istos Ale. d. cons. 65. incip. habi
ta super contentis, nu. 1. lib. 1. addo, & Carer. in prac.
cri. in 2. tractatu de indit. & tor. & §. circa quintum,
nume. 9. qui quidem Doctores per illum tex. dicunt
fore super sedendum statim perita copia indiciorum
8 cum termino. † Ergo multo magis termino ac dila-
tione concessa per regulam generalem, quod dila-
tione pendente nihil est innouandum, vt per Fran.
in c. significante, n. 15. de appell. Prob. in addit. ad Io.
Monac. in rubr. vt li. pend. in 6. Parif. consi. 106 incip.
Bonifacius, num. 14. lib. 4. Rota deci. 37. alias 406. no
ta quod si iudex, nu. 2. de appell. in antiquis, Tho. de
Tanis deci. 108. incip. in eadem, Lancellot. Perusin.
in suo tra. de attentat. c. 7. n. 2. seq. ubi etiā de materia.
LIMITATVR I. Hæc quarta ampliatio, † vt nō
9 procedat, quando iudex videret tumultum in popu-
lo ob retardandam punitionem delinquentis, nam
tūc ne sequatur tumultus potest ad exequutionē et
capitalē deuenire sine termino seu dilatione conces-
sa, sicuti post Bal. Rom. & Ang. Aret. quos allegat,
dixit notabiliter Mars. ī prac. cri. §. vlterius, n. 30 & e-
go latius dixi in 1. li. ti. 3. de delic. q. 21. n. 145. vbi vide,
10 LIMITATVR II. Hæc † eadem quarta amplia
tio, vt non procedat qn̄ Iudex expresse dilationē re-
uocauit, qa tūc illa reuocata nihil est, q̄ impediat pro
cessum ad vlteriora, Franc. in d. c. significante, num.
36. de appella. Grat. consi. 77. duo principaliter, n. 17.
li. 2. & consi. 78. eodem libro, per totum, quos sic re
ferendo sequitur Lancellot. de atten. d. c. 7. nu. 9. seq.
Sed in proposito aduertas, quod concessa reo per Iu
dicem dilatione ad se defendendum, non potest, nec
debet illam vllo modo reuocare, nisi essemus in no-
torijs causa euitandi tumultus in populo per ea, quę
supra dixi in anteced. limitatione.
11 LIMITA III. Dictā † quartā ampliationē, non
pcedere qn̄ Iudex in dilatione cōcessa reseruasset si-
bi ptātē ad vlteriora procedendi, quod solent facere
Iudices, quando suspicantur dilationem peti ex ca-
lumnia, tunc enim vigore dictæ reseruationis potest
ipse Iudex nō obstante dilatione concessa ad vlterio
ra procedere, vt per Lancellotum vbi supra, de atten.
12 d. c. 7. numero 18. seq. † Et hinc credo introductam
practicam in Curia Reuerendiss. Domini Guberna
toris Vrbis, quod in delictis notorijs, in quibus nulla
potest cadere defensio., Iudices concedunt puta ter-
minum ad se defendēdum trium dierum cum clau
sula, *& plus & minus, arbitrio ipsius iudicis*, quo casu ēt
dilatione pendente tutè ad vlteriora procedunt.
13 AMPLIA V. Propositam regulam, † vt non so
lū reo sit cōcedēda indiciorum copia cum termino
ad se defendendum, vt præmisi, sed ēt est ponendus
(vt nos dicere solemus) ad largā, videlicet ad carce-
res publicos, in quibus possit ad sui libitum alloqui,
& cōsulere suos Aduocatos, Procuratores, & ami-
cos, ad tex. qui hanc ampliationem bene probare vi
detur, in d. l. vnius. §. cognituram, ibi, *palam facere cu-
stodias*, ff. de qō. Mars. in pract. §. postquam, nume. 5.
in fine, versi. quibus peractis, Fol. in prac. crim. in ver
bo, & facta litis contestatione, nu. 10. Ioseph. Lud. in
suis commu. opin. conclu. 38. versic. infertur 99. folio
mihi 89. vbi ita dicit se vidisse communiter † practica
ri, & obseruari, & habemus, Bullam Pij IIII. de qua
in Bullario, 1. par. folio 755. & est in ordine 74. sub
rubr. reformatio Tribunalis Auditoris Cameræ, in
versic. insuper præfatus Auditor. ibi, *detur commoditas
carceratis liberè loquendi cum eorum aduocatis, & Procura-
toribus etiam semotis arbitris.*
LIMITATVR Hæc quinta ampliatio, † vt non
14 procedat in causis arduis, & in delictis atrocissimis,
in quibus si iudici videbitur, non tenetur ante tortu-
ram reum ad largam ponere, sed tātum ei dare com
moditatem alloquendi Procuratores, & Aduocatos
in præsentia Iudicis, Fiscalis, vel Notarij, vt per Io-
seph. Ludo. d. concl. 38. versi. nihilominus ex commu
ni, &c. vbi testatur de † communi obseruantia, cui
etiam assentire uidetur d. Bull. Pij IIII. 74. de qua su
pra in d. versi. insuper præfatus auditor, in illis verbis,
ibi, *Nisi tamen qualitas causæ aliud necessario suadeat,*
☞ nec dissentire videntur verba statuti a verbis li. 2.
cap. 10. ibi. *& facultas suos procuratores alloquendi dari de-
beat*, & facit, quia vt infra dicam, nu. 112. licet Iudex
non possit in totum reo defensiones tollere, bene
tamen potest defendendi modum restringere, & li-
mitare: sed certe hoc nō nisi perrato obseruatū vidi
in Vrbe, & illud quidem seruatum non solum in de
lictis atrocissimis, sed etiam in tractātibus de re Prin
cipis, & vbi adest timor subornationis, iuxta ea quæ
dixi infra, nu. 68. alias vidi semper reos ad largam po
sitos cum libera potestate alloquendi quos volunt:
& ita si facies, tutius facies.
15 AMPLIA VI. Vt defensiones, † & inditiorum
copiæ, nec etiam denegari possint a Iudice habente
quodcunque liberum, & absolutū arbitrium, vt per
gl. in clem. sæpe. § ито sic tū. in verbo, defensiones, &
ibi Card. Zabarel. col. 2. vers. q̄ro, de quibus de verb.
sig. Anch. consi. 166 visis diligenter, Mars. in l. vnius
16 §. cognituram nu. 56. iuncto nu. 59. ff. de q. † vbi ēt
idem in habente potestate in procedēdi sine iuris so
lemnitate. & in pract. § constāte, nu. 26. Alex. d. cōsi.
65. habita super contentis, nu. 2. lib. 1. vbi pluribus ra
tionib. hāc comprobat ampliationem, Lud. Bolog.
in addit. ad Guid. de Suzzar. in trac. de indit. & tortu.
n. 65. Plot. de in lit. iuran. §. 10. nu. 9. Menoc. de arbit.
q. lib. 1. q. 77. nu. 1. & seq. & q. 78. nu. 5. Carer. in pract.
cri. in 2. trac. de indit. & tortu. §. circa quintum, num.
17. Corrad. in prac. titu. de proced. ante diffinitiuam,
& defensione nu. 4. in fine, versic. amplia 6. fol. mihi
308. colum. 2. Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex defec.
citat., & vnde ac quibus modis, &c. post n. 3. Affl. dec.
391. post nu. 2. & ibi Vrsill. in addit. pariter, post. nu. 2.
versi. in Iudice habente liberum arbitrium, vbi alle-
gat

gat Hip.in plurib.consilijs, Io Mar. Montic. reg. cri.
14.numero 8.& 9.& numer.11.vbi alios adducit con
17 cordantes, infert, & exemplificat, † ac etiam ampliat
in Iudice hūc spalem ptātem procedendi simplici-
ter, de piano, & sola facti veritate inspecta, quod, &
idem voluit Hier. Lauren.dec. Auenionen.15.num.
4.versi. d. Aduocatus, & num.8.quamuis Iudex, Fol
ler.in prac.crim.in 3.par.3.partis, verbo, & si confite-
buntur, post nu.51.Boss.in tit.de indit.& consid. an-
te tort.nume.74.vbi quod ita ēt seruatur Mediolani
apud Capitaneum iustitiæ, licet habeat arbitrium in
procedendo. Viui opin.717.nu.& 9.Rola.consil. 12.
nume.45.& nu.58.ad finem, lib.3.Brun. a Sole ī suo
consi.crim.numer. 120. vbi loquitur in casu in quo
denegatis defensionibus fuit tortura inflicta a Locū
tenente in criminalibus Reuerendiss. Domini Gu-
bernatoris Vrbis sub prætextu arbitrij, dicitque pro-
pterea non bene, & iuridice fuisse processum, Bona-
cos.in comm.opi.par.1.versi. inditiorum copia dan-
da est, folio mihi 88.a tergo, colum.2.Hippo. Rimi-
nal.consi.290.num.19 lib.3.Claud.Bertazz.ad con-
silium Bertazzoli partis 2.in consi 190.litera A, in 4.
ampliatione, Franc. Personal. de indit. & tortu. post
num.20.vers.neque prætextu alicuius arbitrij, Flam.
Cartar.in sua pract.interrogan.reo.lib.4.cap.1.num.
167.seqq.faciunt quæ in simili supra dixi, in q.36. n.
† 71.seqq.ex quibus, sine dubio, ita cōmuniter * à Do-
ctoribus receptum esse dubitandum nō est, & apud
nos, licet forsan Iudices criminales Reuerendiss. Do
mini Vrbis Gubernatoris, qui vigore suarum facul-
tatum latissimum habēt arbitrium aliquādo ad tor
turam denegatis defensionibus contra reos deuene-
rint sub prætextu dictarum prætēsarum facultatum
& dicti latissimi arbitrij, ☞ prout ita seruari se audi
uisse testatur Baiard.in addit.ad Clar.in pract. §. fin.
† q.64.nu.90 magis tamē * communiter, & multo me
lius seruatum vidi per eosdē Iudices q petēubus ta-
les defensiones denegare erubuerunt, & ad præsens
scio, quod illa grauissima causa surreptionis Annuli
Piscatoris Iudices dicti Reuerendissimi Domini Gu
bernatoris, qui & prudentes, & circumspecti sunt.
non obstantibus dictis facultatibus ad torturam con
tra inculpatos denegatis defensionibus non deuene-
runt, nisi visa prius per eos speciali facultate ipsius de
super concessa in chirographo manu Sanctissimi si
gnato. (& vide quæ dixi infra in 3.lib.63. in tracta.de
testib.titu.de oppos.cont.exam.test.q.72. nume. 98.
seqq.) * & quo de practica sui temporis in eodem
tribunali testatur Tranquil Ambrosin in sua practi
ca de modo forman.process.lib.3.c.1.nu. 11. & seqq.
18 AMPLIA VII. Vt † nec Princeps de absoluta
potestate possit reo tollere defensionem, quæ de iu-
re naturæ inducta est, clem.pastoral.prope finem.ibi
cum illa Imperatori tollere non licuerit, & ibi gloss. in ver-
* bo, licuerit, & cæteri scribentes communiter, † de
sen.& re iudica. §. sed naturalia, & ibi pariter omnes
Insti.de iure natura.gen.& ciuili, cap.1.de causa poss.
& propriet.in fi.ibi, *nec nos contra inauditam partem ali-
quid possumus diffinire*, & loquitur ī ciuilibus, ergo mul
to magis in criminalibus, & ex hoc textu nota quod
ibi non dicitur, *volumus diffinire, sed non possumus diffini-
re*, & sic tollit Principi potentiam aliter faciendi,
quod multum facit pro nostra ampliatione, ad quā
in propositis terminis, vide Bald.in l.3. §. is pro quo,
ver.in eadem gloss.ibi, nō obstante, &c.ff.quod quis-
* que iur.quem † omnes sequuntur ut dicit Soci.in cō
sil.266.post nume.46.ver.tertius casus, lib.2. Marsil.
in pract.crim. §.expedita, numer.76.& in §.opportu-
ne, numero 61.& in consilio 8. numero 19. & seqq.
& in consilio 81.numer.78.& latius in l. vnius, §. co-
gnitorum, num.61.& pluribus seqq.ff.de q.vbi alios
adducit concordantes, Paris de Put.de sind.in verbo,
condemnatio, cap.4. an Porcelias qui misit ad suppli-
cium, num.4.fol.mihi 131.a tergo. Natta consil.451.
nume. 30.in 2.volum. Corrad.in pract.tit.de præced.
ante diffin. & defensione, num.4.in fine, vers.amplia
10.fol.mihi 308.colum.2. Affiic.decis.191.fuit dubi-
tatum, num.2.& num.9.& ibidem Visil.in addit.vbi
bene exornat; & inter alia dicit, quod si princeps ita
mandaret reum torqueri in defensum, non debet Iu
dex tali mandato fulminatorio obedire.de quo & a-
liqua in simili dixi supra, in q.37.num.74.seqq. Boss.
titu.de indit.num.78.Carrer.in pract. crimi.in 2.tra-
ctatu, de indit.& tortu. §. Decimus casus est, num.28.
seq. Grammat.voto 30.numero 13.Roland.consilio
duodecimo, num.45.in fine, & nume.46.& num.53.
seq.& num.62.& num.64.seqq.lib.3.vbi etiam pluri
bus hanc comprobat ampliationem, Foller.in pract.
crim.in verbo, & confitebuntur in 3.par.3.par.num.
53.fol.324.Clar.in prac.crim. §.fin q.49. versiculo, &
hoc adeo verum est, vbi ex Soc.& Marsil.in locis præ-
* citatis testatur de communi * opinione, Io.Mar.Mon
ticel.reg.crim.14.num.quinto, Bonacos.in commu.
opin. parte 3 versiculo defensio in causis criminalib.
vbi etiam testatur de communi opinione, ex Soarez
in sua collect.commun opin.verbo, defensio, nume.
24.& ex Curt.iun.in cons.225.per totum, in 3.Andr.
Gayl.in suo tractatu, de pace publ.lib.2.cap.7.nume.
8.Hier.Laurent decis.Auenionen.15.nume.5.Franc.
Personal.in tract.de indit.& tortu.post num.19.vers.
Nam sicuti princeps, & nu. 11. vers. neque princeps
de potestate absoluta, & num.98.vers. & si princeps,
Bursat.cons. 201.nu.103.& 104.lib.2.
Vbi etiam quod licet Alexa. in pluribus consilijs,
ibi per eum allegatis dixerit principem posse tollere
defensionem: aduertendum tamen est, quod loqui-
tur in causa ciuili, & pecuniaria, in qua bene prin-
ceps hoc quandoque facit; secus vero in causa crimi-
nali, vbi de vita hominis agitur, & in qua nullo mo-
do defensio tolli potest, vt per Bal.Ias.Gram.& alios
ibi per eum allegatos.
19 Et † etiam quod princeps expresse mandaret reo
defensiones tolli, esset intelligendum eius mandatū
de defensione ciuili, non autem de naturali, vt per
Bald.in capit.à nobis, extra de exceptio.quem sequu
tus est Mars. in pluribus locis relatis ibi per Bursat.d.
num.104.
20 Item † esset intelligendum de friuola, & leui de-
fensione, non autem de substantiali, vt ibi per eun-
dem Bursat. Et † licet Ioseph. Ludou. ✠ multum plus
debito suum os aperiens in suis commu. opi.in con-
clus.38.post illationem 98.in vers. & si Princeps, di-
cat quod si princeps haberet iustos iudices, bonum
esset facere legem mandantem, non dari reis copias
inditiorum.& sic defensiones.
22 Non † per hoc tamen tu princeps, qui te iustitię a-
matorem profiteris talem legem facere cogites cū
vt vides, esset contra omnem, & iuris, & æquitatis, &
naturæ rationem, & si principes iustos habebunt iu-
dices, nunquam isti iudices inditiorum copias, & de
fensiones reo denegabunt, ne volentes meliores vi-
deri, quam ipsę leges, legib. ipsis iniuriam faciant, vt
in terminis dixit Rol.d.cons.12.nu.97.libr. 3. Et ego
non dubito, quod si iudices, qui quandoque extor-
quent à principe mandatum torquendi reos denega
tis defensionib.ipsi principi dicerent, quod iura ciui-
lia, canonica, & naturalia, id maximè abhorrēt, & qđ
eidem sic mandandi potestatem adimunt: vtiq; nun
quam talia mandarēt, prout certe temporibus meis
nescio, an vnquam sic princeps mandauerit, & licet
vt paulo superius dixi in illa grauissima cā surreptio-
nis Annuli Piscatoris Sanctiss. Dñs noster Sixtus

Papa V. mandauerit inculpatos in eo crimine torqueri denegata copia inditiorum: ego tñ qui dictũ mandatum in actis registratum vidi, testari possum ꝙ ibi Summus Põtifex mãdat illos sic denegatis defensionib. torqueri, nõ simpliciter pro habẽda veritate: sed pro habẽda vlteriori veritate, & sic pro habendis cõplicib. & alijs qualitatib. quo casu, ẽt de iure cõi potest reus torqueri absque eo quod copia inditiorum sibi decernatur: vnde nihil in eo mandato, quod à iure communi discrepet, continetur.

32 LIMITA I. Hanc septimam limitationem, †vt licet princeps non possit tollere defensionem, quę a iure naturali prouenit. & sic eam, quę crimen excludit à mera innocentia, benè tñ põt tollere illã defensionem, quę consistit in exceptionib. introductis a iure ciuili positiuo, sicut. n. princeps ẽt sine causa põt ius positiuum cõdere, ita ẽt potest & illud tollere. sic nẽpè, per hanc rationem, post Alex. quem allegat, in l. sicut iniquum, §. si is pro quo. ff. quod quisque iur. concludit, in proprijs terminis, Afflic. dec. 391. fuit dubitatum, post nu. 3. ver. bene fatendũ est, & antę Afflictum, ita ẽt affirmauit Paris de Put. in tracta. sindica. verbo condemnatio, c. 4 incip. an Potestas, qui misit ad supplicium, num. 5. fol. mihi 151. a tergo, col. 2. & post istos bene declarat Aymo. in pract. iud. §. 31. ca. 34. nu. 5. & seqq. Vbi dixit, quod licet defensio quo ad eius substantiam, & prout est de iure naturali, non possit tolli a principe, bene tñ potest tolli quo ad sui formam, & quo ad iuris positiui solemnitatẽ, & ibi

* testatur de cõi, *licet aliqui per eum relati contrariũ dixerint, Carrer. in prac. crim. in 2. tractatu de indi. & tortur. §, decimus casus est, nume. 28. Vbi quod licet Princeps non possit reo tollere defensiones, bene tamen potest variare modum defensionis. faciunt quę infra dixi in simili de statuto, numero vigesimo sexto, sequen.

24 AMPLIA II. Eadem† septimam ampliationem, vt non procedat qñ Princeps ex iusta causa tolleret defensiones; ius. n. naturale ex iusta causa tolli potest, vt plurib. Doctorum authoritatib. comprobat Dec. in ca. dilecti, nu. 26. de exceptionib. Ideo etiam ex iusta causa potest Princeps reo denegare defensionem etiam quod iuris naturalis sit, vt in terminis tradidit Vasq. controuers. Illustr. lib. 1. c. 39. num. 9. & latius, c. 39. nu. j. & plures in idem citat Tiraq. de pœn. temperan. in præfatione, num. 44 ex quib. facile possumus

* affirmare hanc limitationem cõiter* receptam. Verum quæ dicatur in Principe iusta causa tollendi in proposito defensiones reo, hoc opus, hic labor est. Vasquius vbi sup. d. c. 39. nu. 1. exemplificat iustã causam, qñ delictum est plusquam notorium, iuxta ea, quę dixi in lib. j. tit. de delic. q. 21. nu. 77. seq. item quando timetur de populi tumultu, iuxta ea, quæ pariter dixi supra, num. 9. & in tit. de delict. eadem q. 21. nu. 145. Sed certe in istis casibus non solum principi, sed etiã Iudicibus ordinarijs, licitum est reo denegare defensiones, & non est licitum, immo necessarium, quia debent denegare, vt ibidem per Vasquium: ideo respectu principis nulla in hoc est specialitas, & sic prę ter casus exceptos a iure cõi, in quib. põt reo denegari defensio, vix credo, nec ẽt in principe dari iustã causam illas denegandi, & ita opinor esse veritatem.

25 AMPLIA VIII. Propositam regulam, † vt nec a statuto tolli possit reo sua defensio, vt in specie post alios quos allegat, scripsit Marsi. in l. vnius, §. cognitorum, nu. 59. 73. & 71. ff de q. & cons. 8. nu. 30. Corrad. in pract. rub. de proced. ante diffinitiuam, & defensione, nu. 4. ad fin. vers. amplia 9. fol. mihi 108. col. 2. Roland. cons. 12. num. 55. in fine, lib. 1. Bonacos. in commun. opin. par. j. defensio in causis criminalibus, fol.

* 46. col. j. vide de communi, † & ibidem, fol. 47. colũ. 4. versic. defensio non potest tolli à statuto, vbi alios adducit, & 48. columna j. post versiculum. defensionibus autem, &c. Et hęc ampliatio non habet difficultatem, qu a si princeps non potest reo defensiones denegare, vt dixi in præcedenti ampliatione: ergo multo minus hoc potest statutũ, vt etiam voluit nouissimè Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. cap. j. num. 166. ✠ Quamuis contrarium dixerit Alberic. in l. scientiam, §. qui cum aliter, num. 3. vers. si autem prohiberet defensionem, iudicialiter, ff. ad leg. Aquiliam.

26 LIMITA Hanc octauam ampliationem† vt licet statutum non possit tollere defensiones reo, prout sunt iuris naturalis, benè tamen potest tollere defensionis formam à iure ciuili positiuo introductam, secundum Felyn. in c. delicti, num. 7. extra de excep. & per Benedi. de foro Sempron. in repettorio eiusdem Felyni, in verbo, defensio tolli non potest per statutum, quos in proposito refert, & sequitur Bonacoss. in commun. opin. par. 1. vers. defensio non potest tolli à statuto, in fine, fol. mihi 47. pariter in fine, vbi dixit, quod licet defensio non possit tolli à statuto, bone tamen potest defensionis modus variari, Io. Bapt. Asini. in sua proxi iudic. §. 31. cap. 34. num. quinto, & seqq. vbi pariter dixit, quod licèt defensio non possit tolli à statuto quo ad eius substãtiam, & prout est de iure naturali, bene tamen potest tolli, quo ad sui formam, & iuris positiui solemnitatem, & testatur

* de* communi, licet aliqui ibidem per eum relati cõtradixerint, Flam. Cartar. in tracta. de exequut. sentẽ.

37 capto bannito, capitulo 3. numero 34. & 37. † vbi propterea secundum And. de Isern. Am. Hell. Alexand. & Caraui. quos allegat, dixit posse per statutum, seu constitutionem restringi tempus defensionis, & hoc quia limitare tempus ad se defendendum non est tollere defensionem secundum eos, & dixi etiam infr. numero 112. addo & eundem Cartar. d. cap. 3. num. 47. seqq. vbi bene in proposito comprobat, quod licet non possit tolli substantia defensionis, bene tamen potest tolli illius solemnitas, & formalitas de iure positiuo introducta, & faciunt, quæ in simili de principe dixi supra, num. 23.

28 Et† in omni casu in quo statutum restringit defensiones reorum, etiam quo ad illarum formam & solemnitatem, licet non quo ad substantiam. Adhuc scias, quod tale statutum debet strictissimè intelligi, vt minus corrigat ius commune, quam sit possibile, ad l. 2. cum ibi notat. per Doct. C. de noxal. Alex. consi. 19. num. 9. vol. j. Io. de Anan. in consi. 59. in fi. & ibi Bolognin. in addit. Rolan. consi. 97 num. 23. vol. 2. & in terminis Hippol. Riminal. consil. 290. nu. 16. lib. 3. & Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reor. lib. 4. c. 1. num. 205. vbi alios allegat.

29 AMPLIA IX. Eandem† propositam regulam, vt nec valeat consuetudo per quam reo tollitur sua defensio: si enim hoc non potest facere statutũ expresse, multo minus id potest tacitè consuetudo, vt per Alex. de Neuo in consil, 86. sicut ipsum refert, & sequitur Bonacos. in commun. opin. par. j. sub vers. inditiorum copia est danda reo ibi, & consuetudo in cõtrarium non valeat, &c. fol. mihi 88. a tergo, in fine, ✠ Rota. de consuet decis. 6. num. 3. in antiquis, quicquid contra dixerit Viu. opin. 717. num. 24. cum alleti per eum non faciant ad propositum excepto Afflicto in decis. 291. nu. 5. Vbi loquitur, de consuetudine torquendi reos ex processu informatiuo, & tamẽ eam declarat non procedere, nisi vt dixi infra, numero trigesimoprimo.

30 Et† licèt in pluribus locis negari non possit adesse consuetudines, quibus rei torquentur etiã ex processu informatiuo, & denegatis defensionibus, vt in

ciuitate Neapolis ex præeminẽtia magnę Curiæ Vicariæ, post alios testatur Afflict. decis. 391. & Baiar. in addit. ad Clar. in pract. §. fin. q. 64. num. 88 per c regni, incip. si cũ sceleratis, vbi licet Io. Ant. de Nigr. multa requiri affirmet ad hoc, vt isto casu magna curia sua præeminentia vtatur, inquit tamen Baiard. hodie ipsa magna Curia dicta præeminentia vtitur non adhibitis alijs circunstantijs, nisi grauitate delicti, & vrgentia inditiorum. Item in Etruria sub Serenissimo Duce, & in ciuitate Lucana, in causis a Republica delegatis, testatur Ioseph. Lud. d. cõclus. 38. post illationem 98. vers. & si Princeps. Item ĩ Ciuitate Ferrariæ, testatur Hippol. Riminal. cons. 290. ante num. 1. lib. 3.

31 Aduerte tamen, † quod dictæ consuetudines non procedũt generaliter, sed sunt multum restrictę. Nã ut inquit Affli. in dicta decisio. 391. numer. decimo dicta præeminentia magnæ Curiæ Vicarię non procedit in delicto non notorio, ac in reo inquisito bonæ famæ, sed solum contra latrones insignes, disrobatores stratarum, incendiarios violentos, raptores, & alios committentes similia grauia crimina, & cõtra quos laborat infamia, de quibus etiam dixi infra, nume.

Et ita dicit per eosdem Iudices magnæ Curiæ, & per consilium Neapolitanum fuisse resolutum, et in posterum seruatum, & ita etiã testatur Affl. in cõstitu. si damna clandestina, num. 11. & post Afflict. late Gram. voto 3. numer. 20. & seqq. vbi ex præmissis infert tres notabiles limitationes, & restrictiones ad dictam præeminentiam magnæ Curiæ Vicariæ inter quas est illa, quod nõ habet locum quando petens copias inditiorum offert se probaturũ tale quid quo probato cessat tortura, quia tunc non est reo deneganda defensio. & rursus pręmissa affirmat idem Gram. voto 30. nu. 23. & 24. Osasc. decis. Pedem. 79. num. 19. ad finem, vers. præterea dicta præeminentia Claud. Bertaz. in addit. ad consil. 130. in 5. ampliatione. vbi quod ad hoc, vt eadem præeminentia locum habeat, tria requiruntur. Primo, quod simus in atrocioribus, & occultis. Secundo, quod eadem suprema curia inquirat. Tertio, quod torquendus sit malæ conditionis, & famæ, ex Paride de Put. ac Deciano in locis ibi per eum allegatis: & ita etiam in fine additionis, in vers. limitationes vero, declarat fore intelligendam practicam, & consuetudinem Ferrariæ prout etiam sic declarauit Hippol. Riminal. in d. cõsil. 290. iuncto numer. 21. 23. & 24. vol. 3. vbi pariter eandem Ferrariæ cõsuetudinem non procedere, affirmauit quãdo inquisitus est bonæ famę, & quãdo in petitione copiarum inditiorum deducitur tale qd quo probato, non sit ad torturam deueniendum, & ibi concordantes refert, quibus addo Bursat. in cõsil. 201. nu. 70. ver. qđ procedit, vol. 2. vbi pariter, quod talis cõsuetudo nõ procedit in non atrocissimis, vel quando copiæ petuntur, & sic uides huiusmodi consuetudines in locis, in quibus uigent, esse tantum restrictas, vt ferè nihil plus operentur vltra ius commune.

Et an sicut eadem magna Curia habet authoritatem torquẽdi ex processu informatiuo, & denegatis defensionibus, habeat etiam pari modo authoritatem reum repetẽdi in tortura: vide multa hinc inde allegantem Flam. Cartar. in sua pract. lib. 4. capitu. 1. num. 200. seqq. vbi videtur comprobare negatiuam opinionem, & nu. 207. versic. sed in casu, vbi videtur defendere contrariam affirmatiuam. & vide etiã Baiar. ad Clar. in pract. §. fina. q. 64. num. 153. vbi pariter amplectitur plurimam negatiuam opinionẽ ex Gram. & Io. Ant. de Nig. in locis per eum relatis.

32 AMPLIA X. Vt † non solum sint dandæ reo defensiones antequam torqueantur, sed etiam antequã condemnetur, ideo si reus post torturam confessus sit, vel etiam sine tortura prętendatur conuictus: non potest Iudex contra ipsum ad condemnationem deuenire, nisi prius eidem cõcesso termino ad dicendum, & opponendum quicquid vult, & potest aduersus suam confessionem, vel probationes respectiuè: cur scilicet non debeat condemnari: & sic ad faciendum suas defensiones, ita mihi probat, tex. quem supra induxi, nume. 1. in l. desertorem, §. si ad idem, ff. de re milit. Salyc. in l. 2. post num. 7. C. de custo. reo. vbi quod sponte confessus mittitur ad carceres, & assignatur sibi terminus ad allegãdum quicquid velit ne condemnetur, & si nullam facit defensionem in termino, videtur in confessione perseuerare, & condemnandus est, & hanc esse totius mundi practicam testatur, prout etiam, & idem testatur Ange. de malef. in verbo, qui Iudex dictis inquisitis & cuilibet eorum statuit terminum, &c. numero 1. Gandin. sub rub. de homicid. & eorum pœna, numero 5. & iterum in rub. de quæstio. & tormen. numero 23. prope finem, vers. præterea videmus, vbi reddit rationem. sic enim Princeps inquit ipse, post sententiam, & condemnationem etiam confesso, vel conuicto, si constiterit de condemnati innocentia non recusat defensiones concedere, ad l. prima, §. si quis vltro, ff. de quæstio. multo minus eidem confesso, aut conuicto, debet illas denegare ante sentẽtiam, & condemnationem, & ita etiam per eandem rationem, idẽ affirmauit Guido. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 64. Paris de sindica. in verbo, condemnatio, cap. 4. incip. An Potestas qui misit ad supplicium, ante num. 1. vbi aliam reddit rationem, quia scilicet etiam aduersus cõfessionem multa reus potest dicere, & opponere, & num. 7. vbi generaliter facit conclusionem, quod vbi non datur defensio, ibi non potest ad condemnationem deueniri. & nume. 12. vbi dicit se alias in occurrenti casu nõ laudasse factum Regis, qui captum homicidam statim suspendi mandauit: cum potuerit esse, quod impune occiderit ad sui necessariam defensionem, & nume. 14. vbi pariter demõstrat, tam in homicidium, quã in furtum, confesso multas posse fieri defensiones, per quas nõ erit ipse confessus condemnãdus, Marsil. in pract. crimin. §. vlterius, nu. 33. Brun. de indit. & tortu. 2. par. q. 5. nu. 51. Rub. Alexan. in tract. de potesta. procura. & defensor. ĩ caus. crim. 2. par. ad l. seruũ quoque. § publice, nu. 26. ff. de procura. Foll. in prac. crim. in verbo, & si confitebũtur, in prima par. 3. partis, nu. 64. vbi ex Ang. vbi supra, testatur de communi † practica omnium criminalistarũ, Nouel. in trac. ad defensam, c. 1. rub. An inditia pro reo danda sint, num. 4. in fine, vbi ex Bal. quem allegat in consil. 61. num. 1. vol. 3. loquitur in conuicto Corrad. in prac. in ti. de proceden. ante diffinitiuã, & defensionẽ, nu. 3. fol. 307. col. 2. Io. Mar. Monticell. reg. 14. nu. 16. & reg. 19. n. 4. Boss. qui bene loquitur, in materia, in ti. de confess. nu. 2. in fine, & seqq. vbi. nu. 5. testatur qđ ita omnes † Doctores, dicunt, dari scilicet debere reo ante condemnationem defensionem, & idem repetit in nume. 8. & nume. decimo, vbi præsertim de cõuicto, & nume. decimo quarto, in fine, vers. & quod adsit, vbi de generali consuetudine, Marian. Soc. repet. capitu. qualiter, & quando, post nume. 232. extra de accusat. vbi testatur de communi † obseruantia, Ant. Gomez. var. resolut. tomo 3. cap. 13. rubr. de probat. delict. nume. tertio, ad finem, vers. vnde aliter, & tertio. vbi ita dicit communiter practicari, Clar. in pract. crimi. §. fin. q. 49. vers. est igitur, vbi hanc non solum dicit esse communem, sed, et certam iuris cõclusionem, & rursus in q. 65. in principio, ibi, non

tamen intellige.&c. Flam. Cartar. in sua pract. inter-
rogan. reorum, lib. quarto, cap. 1. nume. 155. seqq. ubi
pariter testatur de communi observantia, Hier. Lau
ren. decis. Auenionen. 15. nu. 14. versic. præterea licet
fuisset confessus. Viui. opin. 717. n. 16. seqq.
33 Et† licet contra hanc ampliationem senserit Bal.
in l. à procedente, in fine, nume. 2. versicu. vltimo ex
isto textu. C. de dila. vbi dixit, quod ex quo confessio
facit notorium delictum, & in notoriis non dantur
defensiones: ideo si reus post confessionem termi-
num ad se defendendum petierit, iure potest ei Iu-
dex dignum terminum, tanquam per calumniam pe-
titum interloquendo denegare, & Baldum sic, vt su
pra dicentem referunt, & sequi etiam videntur Au-
gust. ad Ang. de malefic. in verbo, qui Iudex dictis in
quisitis, & cuilibet eorum statuit terminum, &c. nu.
9. ad finem, & n. 10. in prin. Marsil. in pract. §. exami-
nanda, post numerum 5. idem Corrad. in pract. in ti-
tu. de inquisitione, post numerum 31. versicul. secus
vero est, folio mihi 156. colum. 2. Ioan. Mar. Monti-
cell. dicta regu. 194 num. 24. in fine, et nu. 25. in prin-
cip. Bonacoss. in commun. opin. versicul. defensioni
reus renunciare potest, in fine, par. 1. fol 46. colum. 1.
Barbar. consil. 47. colum. 22. versicu. et si oppona-
tur, libro primo, prout illum refert Additio ad Faln.
Pacian. in tract. de proba. libro primo, cap. 65. nume.
35 77. in fine, litera 1. † Non per hoc tamen recedas, à
† proposita ampliatione, quę communiter† a Docto-
ribus recepta est, et communiter etiam in practica
seruatur, et dictum Baldi in l. à procedente, commu-
niter reprobatur, et illud absurdissimum reputari
dixit in specie, Boss. d. titulo de confess. numero
octauo.
35 AMPLIA Hanc† decimam ampliationem, li-
cet vt infra, num. 90. & seqq latius explicabo, sit inter
Doctores controuersia: vtrum ante torturam defen
siones sint concedendæ ex Iudicis officio, & reo non
petente, an vero solum reo petente tamen in reo cō
fesso, vel conuicto; & sic condemnando, quod an-
te condemnationem debeat ei terminus ad se defen
dendum per Iudicem statui etiam quod petitus non
* fuerit, & magis† communiter a Doctoribus recep-
tum est, & etiam à iudicibus in practica seruatur, si-
cut etiam sic in specie affirmarunt Pat. & Marsi. re-
lati per Boss. in tit. de confess. post n. 6. vers. contrariū
tenet, &c. aliosque plures in idem refert Foller. in pra
cti. crim. in verbo, & si cōfitebuntur, in prima par. 3.
parte, num. 64. in discursu, per totum, vbi præsertim
ex Ang. de malefi. in d. verbo, qui Iudex dictis inqui
sitis. etc. in princ. dixit, quod practica omnium crimi
nalistarum est, quod detur terminus prędictus siue
petatur, siue non, Clar. in pract. §. fina. q. 46. sub versi.
sed nunquid, ibi, aut loquimur, an sit danda ante cō-
demnationem, etc, vbi quod ita apud eum seruatur
in Prouincia Mediolani, & in vers. est igitur, in fine,
vbi quod hoc procedit non solum quando quis est
conuictus, sed etiam quando est confessus, & Clarū
sic, vt supra dicentem refert, et sequitur Bonacos. in
commun. opin. criminal. par. 1. ver. inditiorum copia
est danda reo, ad finem, fol. mihi 89. Franc. Personal.
in tract. de ind. et tortu. nu. 28.
36 Contrarium† tenuit Boss. vbi supra, in titu. de con
fess. num. 6. 7. & 8. motus authoritate Bal. Gandini, et
Cepol. in locis per eum allegatis, et motus etiam ra-
tione: quia licet verum sit, quod possit, imò debeat
Iudex etiam reo non petente et ex officio illius de-
fensiones quærere. l. et si non defendantur, ff. de dam
no infec. l. 1. §. si quis vltro, ff. de quæst. hęc tamē ve-
ra sunt, et intelliguntur procedere antequam reus ip
se sit confessus: sed post confessionem, quæ notorie
facit constare de maleficio, c. fi. de cohab. cler. et mu
lier, l. generaliter. C. de non nume. pec. absurdum vi-
37 detur reo non petenti dilationem dare. † Bene verū
est, inquit ibi Boss. nu. 6. & 13. quod non debet reus
etiam confessus statim condemnari, & morti tradi,
sed in hoc debet esse Iudex circūspectus, vt expectet
per aliquot dies, in quibus videat, an ad eius inno-
centiam aliquid petatur, vel allegetur: quia si nihil
dicitur, & allegatur, inducitur tacita perseuerantia
tia ipsius confessionis, & potest deinde tute ad com-
38 demnationem deuenire, secus si petatur. † Dicit etiā
idem Bossius, num. 10. iuncto d. num. 11. quod quan-
do confessio non esset verisimilis, vel emanata sine
præcedentibus inditiis, vel etiam Iudex aduersus di-
39 ctam confessionem haberet aliquam† suspitionem;
tunc debet Iudex etiam non petenti reo terminum
ad se defendendum concedere, & multo magis de-
bebit pariter non petenti concedere, si non confessus
sed solum conuictus sit: sed si confessio sit verisimi-
lis, & ex præcedentibus inditiis emanata, tunc defen
sionis terminus, nisi petatur, minime concedi debet,
vt ibi per eum, qui propterea, d. num. 10. dicit, ita cō-
* muniter† videri mentem Doctorum.
40 Verum† hæc Bossij distinctio penitus confundi-
tur ex iis, quę ipsemet dicit, d. tit. de confess. n. 14. vbi
facit conclusionem, quod etiam reo confesso nō pe
tenti dandus est terminus defensionis quando adsit
hæc cōsuetudo, vbique testātur Saly. & Ang. de ma
lef. vbi supra, stante igitur generali consuetudine, quę
etiam vt Bossius fatetur, vbique viget, & de ea testā
tur plures Doctores relati supra, num. 32. qui genera
liter loquuntur etiam reo non petente, non recedas
a proposita ampliatione, sed indistincte teneas, quod
siue reus conuictus, siue etiam confessus sit, num-
quam possit condemnari, nisi eidem ex officio per
Iudicem, & non petenti concesso termino ad se de-
fendendum, & allegandum, quicquid vult, & po-
test aduersus suam confessionem, cur non debeat
condemnari, & ita seruando non errabis, prout in
specie contra Bossium ex generali practica (quæ et,
& apud nos viget) tenet Clarus in practica §. finali
quæst. 49. versicul. est igitur in fine, & quæst. 95. in fi-
ne principij.
41 AMPLIA XI. Et† principaliter huius quæstio-
nis regula procedit etiam in atrocissimis, in quibus
adhuc reo minimè esse denegandas defensiones, &
inditiorum copias cum termino competenti ad pur
gandum inditia antequam torturæ subiiciatur, scri-
pserunt Caret. in practica crimina. in secundo tracta
tu de indi. & tort. §. circa quintum, numero 16. vbi
allegat Gram. voto 34. in fine Marsi. In practica §. di
ligenter, sub num. 157. seqq. & præsertim, nu. 175. di-
centes quod in enormibus criminibus seruādæ sunt
eędem iuris solemnitates quæ in aliis seruātur. idem
Gram. voto 30. num. 2. iuncto nume. 31. vbi loquens
in crimine veneni, & parricidij, & sic in enormissimo
crimine, adhuc concludit reum esse admittendum
ad suas defensiones faciendas cum termino, Io. Mar
tia Monticell. reg. crim. 14 nume. 1. vbi quod nullibi
in iure contrarium reperitur, Boss. in titu. de indit. &
considerat. ante tortu. num. 77. & sequ. vbi generali-
ter loquitur, etiam quod quis sit delatus maximi de-
licti; late hāc defendit ampliationem, Rolan. cōsilio
duodecimo, numero 58. in fi. & nume. 61. 61. 76. 79.
† ver. Non obstat, & nume. 98. vbi de communi† libr.
3. Francisc. Personal. in tracta. de indi. & tortu. num.
23. versi. merito In his criminibus, vbi loquitur non
solū in atrocissimis, sed quod plus est etiam in occul
tis, & iis, quæ sunt difficilis probationis. Hieroy. Lau
ren. decis. Auenionen. decimoquinto numer. tertio
iuncto nu. 6. vers. quamuis etiam, & num. 6. num. 10.
& num. 18.

Et

42 Et licet Boss. vbi supra, tit. de indit. & dicto nume. 78. ad finem, dicat hanc ampliationem, etsi iuridicam non bene apud eum seruari, cum videat quotidie in atrocissimis delictis etiam denegata copia pro cessus deueniri ad quæstionem, & superiores non solum hoc permittunt, sed etiam præcipiunt: imò hoc etiam de iure procedere videtur sensisse Nouell. in tract. ad defensam, cap. 3. rub. an inditia pro reo danda sint, num. 8.

Nec dissensisse pariter videatur Claud. Bertazz. in addit. ad consi. Bertazzol. patris in consil. 130. vltimo vers. incip. limitationes verò, in princip. & ante istos, Afflict. Brun. & Hippol. in locis relatis per Hierony. Laurent. in d. decis. Auenionen. 15. num. 3. & Alex. Grammat. in locis relatis per Baiard. in addit. ad Clar. in pract. §. fi. quæst. 64. num. 87. vbi dixit in causis arduis posse procedi ad torturam ex processu informa-
43 tiuo. † Non per hoc tamen ab ea recedas mm quia vt * præfertur, communis est, tum etiam quia apud nos magis seruata, & iudices qui ex Bos. vt supra relato illam non seruant, male faciunt, vt in terminis respondet Roland. d. cons. 12. num. 61. & 62. cum iudex non debeat esse seuerior lege. §. oportet, in Authen. de iudic. c. sanè, il secondo, ibi Docto. de offic. deleg. ✠ Et insuper. Practica de qua testatur. Boss. in loco præcitato procedit quando non petuntur copiæ inditiorum; secus si petantur, vt testatur. Clar. d. q. 64. num. 27. in vers. sed quid si ille, in fine. Et quod dixit Baiard. Vbi supra, quod in causis arduis, potest procedi ad torturam ex processu informatiuo, intelligitur non ante torturam illatam, sed post illatam torturam ad excusandum officialem à sindicatu iuxta consi. Alexand. 65. lib. 1. quem refert. Grammat. consi. 40. numero 50. de qua re dixi infra, num. 74. seq. & nu. 76. seq.

44 Et hinc est, † quod licet crimen hæresis atrocissimum sit, in eo tamen non denegatur defensiones secundum Bal. in consi. 95. volum. 1. quem refert, & sequitur Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortur. num 78. prope finem, & in tit. de heret. nu. 9. ✠ Clar. in pract. §. fin. q. 49. num. 3. versic. Habetque locum. Viui. opin. 717. num. 1. & num. 5. Roland. consil. 12. num. 61. & volum. 3. Pari. consi. 2. num. 155. seqq. li. 4. Fulpell. cons. 21. num. 3. Franc. Personal. in tract. de indit. num. 12.

45 Prout etiam in crimine læsæ maiestatis, † quod & atrocissimum esse nullus dubitat, defensiones non denegari, scripserunt Gig. de crimine læsæ maiest. lib. 1. tit. qualiter in crimin. læsæ maiestat. proced. quest. 19. num. 3. Boss. d. tit. de indit. & considerat. ante tort. num. 68. Rolan. d. consi. 12. num. 59. 60. 61. lib. 3. Vulpel. d. consi. 21. num. 3. Ofalc. decis. Pedem 79 nume. 12. seq. Franc. Personal. in tract. de indit. & tortu. d. nu. 12. Hier. Lauren. d. decis. Auenionen. 15. num. 1. in fi. ✠ Decian. in tract. crim. lib. 7. cap. 42. nu. 11. Viu. opi. 717. nu. 11.

46 Et † pariter in inquisito de assasinio, quod non debeant ei defensiones denegari scripsit in specie Carrer. in pract. in 2. trac. de indit. & to tu. d. §. circa quintum, num. 16. Nec dissentit Hieron Lauren. decisio. Auenionen. 15. numero 16. iuncto numero decimo, versicu. sed his non obstantibus, licet contrarium, & non bene iudicio meo, senserit Nouell. in tractat. ad defensam, cap. 3. rub. an inditia pro reo danda sint, nu mero 9.

47 AMPLIA XII. Vt defensiones, † & inditiorũ copiæ dandæ sint, etiam quod inquisitus sit alias malæ conditionis, & famæ, prout bene materiam declaret, & contrarijs respondet August. ad Angelum de malefi. in verbo, quod fama publica, post numerum 78. Martian l. 1. in princ. num. 46. ff. de q. Carrer. in practi. crim. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa quintum, num. 11. iuncto num. 19. & in tract. de app. §. decimus casus est, num. 26. seqq. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæst. num. 28. & nume. 46. versiculo sed ipse limitat, Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & tormen. nu. 7. fol. mihi 189. col. 2. in fine, Bos. in tit. de indit. nu me. 75. versiculo nec etiam, & versiculo sic etiã, vbi quod esset valde inconueniẽs ex eo, quod quis male auderet ei denegare copias inditiorum, quia posset probare contrarium, & sic bonam famam, Roland. cons. 12. num. 55. volum. 3. vbi quod quantumcunque criminoso non est auferenda defensio, Io. Mar. Monticel. regu. crim. 14. nu. 12. & 13. vbi & idem in eo qui alias de simili delicto fuit inquisitus, vel condemnatus. Franc. Marc. decis. Delph 60. post num. 4. Bursat. cons. 201. numero 70. vers. idem tenet, lib. 2. Fran. Personal. de indit. & tortu. nu. 27.

48 Et † licet contra hanc ampliationem senserint aliqui relati per Aug. Mars. Carrer. Blanch. & Francis. Personal. in locis citatis per Io. Mar. Montic. d. regul. 14. numero 17. à quibus etiam nec dissentire videantur Pau. Meren. inter cons. crim. diuerso. consilio 90. numero 25. libro secundo, in folio, & Vulpell. cons. 74. numero 90. & Flam. Cartar. qui alios refert in practica interrogan. reorum libro quarto, capitulo primo, numero 207. versiculo sed in casu, quo, per totũ, in discursu. Non per hoc tamen ab ea vllo pacto re-
* cedas, quia & magis communiter à Doctoribus recipitur, & apud nos etiam est in praxi seruata, & cũ quia etiam video sentire nouissime Hier. Laurent. d. decis. Auenionen. 15. nu. 5. vers. etiam si ageretur cõtra malæ famæ hominem.

49 AMPLIA XIII. Vt † nec etiam excommunicato denegandę sunt defensiones, ad textum, in capitulo cum inter, & ibi glos. extra de excep. Menoch. de arbitr. quæstio. libro primo, quæstio. 77. numero quar-
50 to, cum etiam, vt Doctores dicunt: † si diabolus esset in iudicio, nec eidem auferẽda esset defensio, Marsil. in l. vnius, §. cogniturum, nume 77. in fine, ff. de quæstio. Vant. in tract. de nullit. in titulo de nullita. ex defec. cita. & vnde ac quibus modis, &c. post numerum tertium.

51 AMPLIA XIIII. Vt † nec defensionibus suis reus renunciare possit, & si renunciat, renunciatio non valeat, argumento tex. in l. non tantum, & ibi gl. in verbo, acquiescit, ff. de app. & expresse hoc voluit glo. in l. pactum inter heredes, in verbo, cum liceat, in vers. item pactum ne quis se defendat, &c. post mediũ ipsius glos. ff. de pact. quam in proposito sequuti sunt, Barto. in l. custodias, in fine, ff. de publ. iud & in l. quidam sunt serui pœnę, ff. de pen. & in d. l. non tantum. ff. de appellat. Imo in d. l. custodias, nu. 3. ff. de pub. iudic. Bald. in cap. cum non ab homine, nume octauo, de iudic. & in cap. cum venisset, num. septimo, extra, de testibus, & in l. vnica, nume. 61. C. de confess. Ias. in l. si quis in conscribendo, numero 18. C. de pac. Paris de Put. in tract. sindica. in verbo, condemnato, capitu. quarto, incipien. an Potestas, qui misit ad supplicium, num. 6. in princip. versic. qua: sunt etiam vera, fol. mihi 151. colum 4. et ibidem, fol. 152. colũ. 1. post princ. vers. ideo dixit Baldus, et num. 9. seq. vbi latius, Ang. de malefic. in verbo, qui Iudex dictis inquisitis, et cuilibet eorum statuit terminum, etc. nu. quinto, in princ. Mars. in pract. in §. examinata, nu. 1. in princ. et in fine, vers. ego reperio, etc. et nume. 11. in fine, et in l. vnius, §. cognitutum, nume. 88. seqq. ff. de quæst. quibus in locis, et rationem, et alios adducit concordantes, Afflict. decis. 391. fuit dubitatum, post nume. 9. ver. hinc dicimus, et ibi Cesar Vrsil. in addit. in 2. colum. nu. 2. ver. hoc ideo in criminalibus, Brun. de ind. et tortu. 2. par. q 5. post num. 51. Foller. in pract. crim.

in verbo, & si confitebuntur, in tertia par. tertiæ partis, num. 57. & ibidem, in 3. par. eiusdem tertiæ partis principalis, num. 72. Duen. reg. 190. in 4. limitatione, versic. contra quam limitationem, vbi quod glos. in † d. l. pactum inter hæredes, ff. de pact. communiter in hoc p Doctores approbatur, Petr. a Plac. in epitom. delict. lib. 1. c. 19 num. 17. in fine versic. 19. quod obiter menti occurrit, Ant. Gomez. var. resolut. tom 3. ca. 13. rubr. de tortu. reorum, sub nume. 13. ante medium, versic. poterit probare innocentiam, & defensionem suam, vbi in idem plura adducit iura, & Doctorum authoritates, & pariter testatur de commu- * ni opinione, Corrad. in prac. in tit. de proceden. ante diffinit. & defensione, num. 5. fol. mihi 300. colū. 3. Natta, consil. 358. num. 3. vol. 2. Roland. consil. 12. nu. 14. lib. 3. Menoch. de arbitr. q. 7. numer. 9. Clar. in pract. §. fi. q. 49. versic. quæro nunc, in princ. vbi etiā † de communi, de qua etiam per Soarez in sua collecta commun. opin. verbo, defensio, nume. 27. quem refert, & sequitur Bonacos. in commun. opin. crim. 1. parte versi. defensioni in criminalibus. quis renunciare non potest, fol. mihi 46. col. 2. & pat. 2. versic. de fensioni personæ, & status, fol. 21. pariter in 2. col.

52 Et licet contra hanc ampliationem tenuerint alii qui alii Doctores relati per Ang. de malefi. vbi supra in d. verbo, qui Iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum statuit terminum decem dierum; post numerū tertium, & nu. 14. in princip. & per Marsi. in prac. §. examinanda, num. primo, versi. sed contrariam partem, & per Duen. reg. 140. in 4. limitatione, in princ. & per Bonacos. in suis commun. opin. crimi. par. prima, versi. defensioni reus renuntiare potest, folio mi † hi 45. colum. 4. Vbi videtur testari de communi opinione, ex Bened. de Vado in repertorio. Fely. in vers.

53 reus in criminalibus. † & hæc contraria opinio, præcipue in enormibus locū habere videtur, prout fuit de mente eiusdem Marsilii in pract. §. diligenter, nu. 162. & Roland. dicto cons. 12. n. 12. vol. 3.

54 Non per hoc tamen† ab ea vllo pacto recedas, qa vt ex præallegatis apparet, sine dubio magis commu * nis est, & locum habet nedum in enormibus, & generaliter, sed etiā quod renunciatio fuerit iuramento vallata, vt per Marsil. Foller. & Duen. in præcitatis locis. ☞ Ad quam vltra infracitam vide etiā Doctores allegatos infra in 3. lib. quæstione 75. numero 190.

55 LIMITA I. Propositam † decimam quartam ampliationem non procedere, quando reus renunciaret suis defensionibus adiecta causa, quia scilicet certo scit nullam sibi competere defensionem: tunc enim hoc modo conceptam renunciationem valere, scripsit originaliter Bald. in l. raptores, in quarto notab. numero quarto, ff. de episcop. & cleri. per gloss. in l. 1. ff. de furibus balnear. quem sequuti sunt Ang. de malef. in d. verbo, qui Iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum, num. 5. versic. dicit tamen Bal. & nu. 8. versi. sed glo. in d. l. 1. & versic. & ego semper vbi testatur se semper practicasse dictum Bald. in d. l. raptores, num. 14. vbi ex Ang. in l. sed, & si quis, §. quæsitū ff. si quis caut. dicit quod hac practica hodie vtuntur assessores, quia scilicet faciunt damnandos renuntiare termino adiecta causa, quia nullam habent defensionem, & talis renunciatio valet Paris. de Put. vbi supra, in tract. de sind. d. verbo, condemnatio, c. 4. an si potestas, qui misit ad supplicium, num. 6. versicu. tamen Baldus. Marsi. in pract. §. examinanda, num. 5. Foller. in pract. crimin. in verbo, detur copia capitulorum, nu. 8. Soc. sen. in ea qualiter, & quādo, num. 155. de accusa. sicut eum referendo, sequitur Bonacos. in commu. opin. crim. par. 2. versi. defensioni personæ, & status, vbi ponit formam qua cōcipi debet talis renūciatio ad hoc, vt valeat Clar. in practica, §. finali quæstio. 49. versiculo, quæro nunc, post medium.

56 Contrarium, † & verius ni fallor, quod immo nec talis renunciatio hoc modo cōcepta valeat, & quod malè faciant Iudices inducendo reos ad renunciandum suis defensionibus, sub prætextu quod defensionem faciendam non habeant, bene consulit idē Ang. vbi supra, in d. l. sed, & quis caut. vbi quod propterea caueāt Iudices a tali inductione, ne super eos & eorum filios cōuertatur, si inique egerint. & Angelum pariter in proposito referendo sequuti sunt idem Angel. de malefic. in d. verbo, qui Iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum, nume. 14. versi. clamat enim Marsil. in pract. §. examinanda, num. 12. in fine Rubeus Alexand. in tract. de potesta. procurat. & de sensor. in causis crim. ad l. seruum quoque, §. publicè ff. de procurat. num. 28. Ant. Gomez. var. resolut. to. 3. cap. 13. rub. de tortu. reorum, sub nu. 33. ad mediū vers. & licet reus, Corrad. in tract. d. titu. de procedē. ante diffinitiuam, & defensione, post num. 55. fol. mihi 108. col. 2. Clar. in d. q. 49. eodem versi. quæro nūc in fine, Menoch. de arbit. quæst. lib. 1. q. 7. nu. 10. Bonacos. in suis commu. opin. crim. par. 1. versi. defensionibus autem competentibus, folio mihi 48. col. prima, & dato quod propositam limitationem sustinere volueris,

57 SVBLIMITA I. Illam † non procedere, quando renunciantem pœniteat: quia tunc vtique nemo * contradicit, quin possit sic renuncians, non obstante renunciatione se defendere, vt videre est apud Paridem de Put. in dicto verbo, condemnatio, ca. 4. An si Potestas, qui misit ad supplicium, num. 6. vers. sed cū esset dubiū, folio mihi 152. Ang. de malefi. in verbo, qui Iudex dictis inquisiti, & cuilibet eorum, nu. 8. versic. sed si eum pœnitet, Marsil. in pract. §. examinanda, num. 31. Foller. in pract. crim. verbo, facta litis contestatione, nu. 8 in fine Frac. Marc. decis. Delphinat. 69. nume. 8. Bonacos. in suis commu. opin. crim. post versic. defensionibus autem competētibus. fol. 48 col. 1. par. 1.

58 SVBLIMITA II. Eandem † limitationem procedere dummodo constet, quod reus, qui defensionibus renunciat, nullas asserens habere defensiones, re vera nullas habeat defensiones: vbi enim constat nullam renuncianti competere defensionem, tunc vtique bene valet renunciatio, prout in specie aduerterunt Paris. de Put. in tractatu sindica. in verbo, condemnatio, capitulo quarto, An Potestas, qui misit ad supplicium, numero sexto, versiculo, secus si est notorius, Angel. de malefic. in verbo, qui Iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum numero, sexto, & numero octauo, versiculo, Baldus in l. nam, & potestas. Marsil. in practica §. examinanda, numero decimoquarto in lege vnius, §. cogniturum, numero 91. versiculo idem si notorium est, ff. de quæsti. Foller. in practi. crimi. in verbo facta litis contestatione, num. 8. in fine versi. & aduerte, & in verbo, & si cōfitebuntur, in tertia parte tertiæ partis. sub numer. 57. versicul. quinto, si notorium est nullam defensionē competere posse, Rubeus Alexandr. in trac. de potesta. procurat. in causa crimin. ad l. seruum quoque, §. publice, numero 25. versiculo Angelus tamen ff. de public. iudic. qui omnes Doctores dicūt, quod non solum debeat constare defensionem non competere, sed quod notoriè hoc constet. imò isto casu quando constat reum non habere defensiones, potest Iudex illas denegare etiam quod nō fuerit renūciatum, vt dixi infra, num. 103. & seqq. vbi omnino vide, secus igitur si hoc constat, vt tacitè præsuppo-

59 nunt iidem Doctores, † ergo multo minus si constat

contra-

contrarium, quod videlicet renunciati defensio cõ-
petat, nam tunc talis renunciatio tãquam veritati cõ-
traria minime valebit, vt etiam in specie animaduer
terunt Paris de Put. in d. verbo, condemnatio, cap. 4.
num. 6. versi. vbi vero constaret, & versi. & vide An-
gelum dicentem, Ang. de malefi. d. verbo, qui Iudex
dictis inquisitis, & cuilibet eorum, nume. 7. Marsi. in
d. §. examinanda, num. 1. versi. & hanc partem etiam
videtur tenere, Baldus, Rub. Alexandri. n. d. num. 28.
versic. aut vero constat ipsum habere defensionem.
ex quibus facilè dici potest hanc limitationem com-
* muniter* a Doctoribus receptam esse, licet Rub. vbi
supra, d. nume. 28. versicu. in dubio tamen, post An-
60 gel. de malefic. pariter vbi supra, nume. 8. †in primis
* verbis, dicat quod in dubio omnes* concludunt re-
um posse defensionibus renunciare. sed & vt ipse ibi
dem animaduertit hoc dictum in se non est verum,
quia si esset verum, per illud induceretur maxima re
strictio ad glos. in l. pactum inter hæredes, ff. de pact.
quæ indistinctè dicit, quod reus non potest renuncia
re suis defensionibus.
61 LIMITA Eandem†decimam quartam amplia
tionem non procedere in delictis notorijs, vel quan-
do reus repertus est in flagranti crimine, tunc enim
posse quem defensionibus suis renunciare post Bal.
Roman. & alios quos allegant, scripserunt Ang. de
malef. d verbo, qui Iudex dictis inquisitis, & cuilibet
eorum, & c. num. 11. Marsil. in pract. §. examinanda,
num. 1. & num. 14. et in l. vnius, §. cogniturum, num.
91. versi. idem si notorium est, & versi. idem etiam si
est captus in flagranti, & latius, num. 13. seqq. vbi in-
fert, & exornat hãc limitationem, Foller. in prac. cri-
mi. verbo, & si confitebuntur, in tertia par. tertię par
tis, post numerum 57. versic. quinto si notorium est,
& versi. sexto si reus captus est in flagranti, Corrad
in pract. rub. de proceden. ante diffinitiuam, & defen
sione, numer. 5. versiculo quinto quando notorium
est, & versicu. sexto quando quis est captus in flagrã-
ti, fol. mihi 309. col. 1. Bonacos. in commu. opi. crim.
par. 1. versi. defensioni reus renunciare potest, in fine
verum ad materiam propositæ limitationis, vide ea
quæ dixi in lib. 1. titu. de delict. & pœnis q. 21. nu. 77.
& 78. & num. 142. & seqq. ubi ni fallor, vt bene expli
caui, an, & quando in notorijs, & reo reperto in fla-
granti denegari possint defensiones.
62 LIMITA III. Dictam decimam quartam am-
pliationem pariter non procedere in reo confesso, q.
si post confessionem defensionibus renunciabit, va-
lebit renunciatio secũdum Marsil. vbi supra, in pra.
d. §. examinanda, nu. 1. versi. sed contrariam partem,
& num. 12. in fine, & num. 17. & seqq. & in l. vnius, §.
cogniturum, num. 91. & 92. ff. de quæst. Foller. d. ver-
bo, & si confitebuntur, in tertia parte, tertiæ partis,
post nu. 57. versi. primo in confesso sponte, & ibidem
in prima par. tertiæ partis, num. 72. versic. tamen hoc
non procedit in sponte confesso, Corrad. in prac. eo-
dem tit. de proceden. ante diffinitiuam, post num. 5.
fol. mihi 308. in fine, Cęsar Vrsil. in addit. ad Affl. de
cis. 361 num. 2. col. 2. Clar. in pract. crim. § fi. q. 49. sub
vers. quæro nunc, ubi ex Bald. & Didaco in locis per
eum allegatis, ita practicari, et in practica receptum
esse, testatur Bonacos. in commu. opin. crim. par. 1. d.
vers. defensioni reus renunciare potest, vbi testatur
† non solum de communi, + & practicata opinione,
sed etiam quod totus mundus eam seruat, ex Bened.
de Vad. ad repertorium. Fely. in verbo, reus in crimi
nalibus, vers. limita primo illam glossam. verum ut
dicit Clar. in d. verbo, quæro nunc, in fine, consulo
Iudices ne vllo pacto reos etiam sic confessos ad re-
nunciandum inducant, ne super eos, & eorum filios
conuertatur si iniquere fecerint, iuxta dictum Ange
li in l sed, & si quis, §. quæsitum, ff. si quis caut. cum
alijs allegatis supra, nu. 56.
63 LIMITA IIII. In†famoso latrone, quem posse
suis defensionibus renunciare affirmarunt, post Bal.
Ang. Imol. & alij quos allegãt, Paris de Put. in tra.
sind. in ver. condemnatio, c. 4. incip. An potestas, qui
misit ad supplicium, post num. 6. vbi loquitur quan-
do constat reum nullam habere defensionẽ, et exẽ-
plificat in insigni, et publico latrone, et ita etiam lo-
quitur, et exemplificat Ang de malef. in verbo, qui
Iudex, et cuilibet eorum, etc. num. 6. et nu. 12. Marl.
in pract. §. examinanda, num. 2. et nu. 94. seqq. et in l.
vnius, §. cogniturum, nu. 91. vers. et idem si est latro
famosus, ff. de quæst. et nu. 94. in fi. et nu. 49. ubi exor-
nat Rub Alexan. in trac. de potesta. procur. seu defen
sor. in cau. crim. ad l. seruum quoque, §. publice, ff pu
blic. iud. nu. 28. ubi sequitur dictum Ang. de malef.
in loco citato, Foller. in pract. crim. in verbo, et si cõ-
fitebuntur, in tertia par. 3 partis, n. 57 vers. quarto in
latrone famoso, Corrad. in pract. tit. de proceden. an-
te diffinitiuam, et defensione, nu. 5. vers. quarto quã-
do est latro famosus, et alibi passim, et * cõmuniter
* Doctores, vide infra, nu. 107. seq.
64 LIMITA V. In assassino, †quem pariter posse
suis defensionibus renunciare tradiderunt Paris de
Put. vbi supra, d. verbo, condemnatio, eodem c. 4. An
si Potestas qui misit ad suppliciunt, num. 12. fol. mi-
hi 152. colum. 2. vbi reddit rationem, quia scilicet as-
sassinus est hostis publicus, & diffidatus à lege, a quo
libet offendi potest, & contra ipsum de facto proce-
ditur, cap. . . de homicid. in 6. Bar. in l non solum, §. si
mandato, ff. de iniur. & propterea maior ratio viget
in assassino, quam in publico latrone, de quo mox di
xi, vt ibi per eum, & latius per Marl. in pract. d. § exa-
minanda, num. 21. & seqq. & in l. vnius, §. cogniturũ
n. 95. & seqq. ubi infert. exornat Corrad. ubi supra, d.
nu. 5. vers. decimo ex Marl. & c. Petr. a Plach. in epito.
delict. lib. 1. cap. 19. num. 18. Gabriel. conclus. prima,
nu. 26. lib. 7. criminalium, Ioan. Mar. Montic. reg. cri.
8. num. 31. ex quibus + iunctis alijs quos retuli infra
† in tit. de homicid. q. 123. inspec. 3. in 14. speciali dice-
re possumus, ita se habere communem + Doctorum
opinionem, dummodo tamen iam constat eum esse
assassinum, quia tunc pariter constat nullam ei com
petere defensionem, sicut in simili de publico, & fa-
moso latrone dicunt Doctores in antecedenti limi-
tatione allegati, secus si de assassinio non constat, ut
puta quia quis tantummodo sit de eo inquisitus, qa
tũc specialia assassinij nõ habebunt locũ, per ea quæ
xi supra, q. 22. nu. 90. & hoc nõ habet difficultatem.
65 LIMITA VI. Dictam†decimamquartam am-
pliationem procedere in pœnis capitalibus, seu sal-
tem corporalibus, secus in non corporalibus, & pę-
cuniarijs, in quib. non est prohibitum in iure quem
posse suis defensionibus renunciare, ita post Franc.
Aret. quem allegat in l. pactum inter hæredes, ff. de
pact. tradidit Marsil. in pract. dicto §. examinanda, nu
66 mero decimoquinto, (vbi†tamen declarat, nisi aga-
tur de infamia, quia tunc talis pœna ęquiparatur cor
porali,) Foller. in pract. crim. verbo, & si confitebun
tur, in tertia par. tertiæ partis, nu. 57. in fine, ver. nono,
vbi pęna est, corporalis, Conrad. in pract. eodem tit.
de proceden. ante diffinitiuam, & defensione, nu. 5.
in fine in simili versicu. nona, quando pœna non est
corporalis, fol. mihi 309 col. 1. Ant. Gomez. var. reso
lu. tomo 3. cap. 13. rubr. de tortu. reorum, num. 33. ad
medium, vers. quod intelligo, quãdo pro delicto, ue-
niret imponenda pœna mortis, fol. mihi 382. col. 4. in
parua impressione, vbi etiam testatur, quod ita sem-
per practicauit in causis pauperum.
67 LIMITA VII. Eandem†decimaquartam am-
pliatio-

pliationem, vt licet quis non possit renúciare defensionibus introductis à iure naturali, vel gentium bene tamen potest renunciare illis defensionibus, quæ sunt introductę à statutis, vel sunt de apicibus iuris, sicur post alios antiquiores, scripserunt Paris de Put. in tracta. sindic. d. verbo, condemnatio, c. 4. an si Potestas qui misit ad supplicium, nu. 6. prope finē, vers. sed alijs defensionibus, Ang. de malef. d. verbo, qui iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum, nu. 9. Mars. in pract. §. examinanda, nu. 13. & in l. vnius, §. cognitorum, nume. 91. versicu. & idem si renunciaret, ff. de quæst. Foller. in practic. dicto verbo, & si confitebuntur, in tertia parte tertiæ partis, nume. 57. versic. secundo quando renunciatur, Conrad. in practic. dicto titulo de proceden. ante diffinitiuam, & defensione, nume. quinto in simili vers. secundo quando renunciat defensionibus folio mihi 308. in fine, Bonacos. in commun. opin. crimin. par. prima, sub versic. defensionibus autem competentibus, post medium fol. mihi 48.

68 AMPLIA XV. Propositam† huius quæstionis regulam, vt reo denegandæ non sint defensiones, etiam quod iudex timeat de subornatione testium examinandorum ad eiusdem rei defensionem, secundum Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 13. rub. de tortu. teorum, nu. 33. sub vers. secundo poterit probare innocentiam, Boss. in titu. de indit. & considera. ante tortu. nume. 75. vbi loquitur etiam quando suspicio subornationis procederet ob qualitatem hominis, qui in eo loco esset potens opibus, & amicorum numero & ita testatur, quotidie apud eū seruari, quod scilicet inditiorum copia datur, & magnis, & paruis, & omni generi personarum, & Bossium referendo, sequitur Roland. cons. duodecimo, nume. 58. prope finem, libro tertio, & post Rolandum consil. Hippolit. Riminald. cons. 260. numero 19. & 20. lib. 3. Francisc. Personal. de indit. & tortur. numero 54. ad me-

69 dium.† Et licet contra hanc ampliationem sensisse videantur Alexand. in consilio 65. numero sexto, libro primo, Hieronym. Cuchalon. in addit. ad Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedent. post numerum 38. litera D. in fine, Bursat. cons. 201. numero 77. vers. accedit, quod, vt inquit Vulpel. consilio 102. numero septimo. Non per hoc tamen ab ea recedas, quæ etiam apud nos magis vsu recepta

70 est.† Bene verum est, quod vt dixi supra, nume. decimoquarto, si vltra timorem subornationis ob qualitatem, ac potentiam inquisiti cōcurrat etiam atrocitas delicti in quo de statu, persona, vel re Principis agatur, tunc restringitur modus defensionis quo ad alloquutionem liberam, quia illa nō conceditur, nisi in præsentia iudicis, Notarij, Fiscalis, aut alterius personæ à iudice deputandæ. Verum quo ad copias inditiorum nunquam vidi illas denegatas, etiam qđ adsit timor subornationis, iuxta Bossij conclusionē, vide tamen infra, nu. 112. & seqq.

71 AMPLIA XVI. Eādem† propositam regulam etiam quod procedatur ex officio, & per inquisitionem: hoc enim casu etiam non sunt reo denegandæ defensiones, & copiæ inditiorum, secundum Angelum de malefic. in verbo, quod fama publica præcedente nume. trigesimooctauo in principio. & versic. vel tertio quando proced. & ibidem in addit. Hieronym. Cuchalon. littera D, in verbo, ex mero officio, & August. de Arim. in fine additionis, vnde concludo indistinctè, vbi dicunt, quod licet Ange. in l. si vacantia, C. de bon. vacan. lib. 11. dixerit non esse dandam copiam quando proceditur ex officio, eius tamen dictum intelligendum est, vt non danda sit copia inquisitionis, ac infamiæ, non autem inditiorum Barba. consilio 47. numero vigesimoseptimo, libr. 1. Carrer. in pract. crimi. in secundo, tractat. de indit. & tortu. §. circa quintum, quando ad torturam deueniatur, numero decimo, & nume. 11. vbi testatur de

* communi * practica, Mascard. Auto. Blanchus de indit. ad l. fin. nume. 28. ff. de quæstio. vbi quod aliter diceré esset contra naturalem æquitatem, Boss. dicto titu. de indit. & considerat. ante tortu. nume. 75. vers. nec etiā ex eo, quod ex officio procedatur, vbi quod isto casu danda est copia inditiorum, & famę, & ibi

* testatur de communi * opinione, et quod Ang. in dicta l. si vacantia, male loquutus est Rolan. cons. duodecimo, nume. 58. ad finem, lib. tertio, Ioann. Maria. Monticel. reg. crimin. 14. post numerum quintum, in quarta ampliatione. Clar. in prac. §. fina. quęst. 49. vers. et hęc quidem conclusio, vbi pariter testatur de

* communi * opinione ex Paris. in cons. secundo, num. 155. libro tertio, & ex Cœpo. in cons. 65. circa finem, & in consilio 66. vers. quinto probatur, de qua quidē communi opinione, etiam testatur Bursat. in consilio 201. nume. 70. vers. nec dicatur, & nume. 71. libro secundo, & Bettazz. cons. crim. 110. num. secundo, li-

* bro primo, vbi pariter testatur de magis cōmuni, * et practicata opinione, licet aliqui ibi per eū relati contrarium dixerint.

72 AMPLIA XVII. Vt† a denegatis defensionibus, non solum detur appellatio, vt per Gandin. de malef. in rubr. de quęstio. & tormen. num. vigesimotertio, circa medium, versiculo dicatis, quod defensio. Guido de Suzzar. in tracta. de indit. & tortur. numero 63. Mars. in l. unius, §. cognitorum, nume. 85. ff. de quæstio. Io. Mar. Monticel. reg. 14. num. 19. vbi alios adducit concordantes Francisc. Marc. decisio. Delphinat. 60. nume. quinto, prima par. Bursat. cons. 201. num. 76. libro secundo, cum alijs per nos allegatis supra in anteceden. quęstion. trigesimaoctaua, numero decimo, & seqq. qui etiam ad comprobationem, & declarationem huius ampliationis valde conferunt.

73 Verum† etiam iudex defensiones denegans tenetur in sindicatu, & punitur, vt per Paridem de Put. in tracta. sindicatu, in verbo, condemnatio, capitulo quarto, incip. an Potestas, qui misit ad supplicium, numero primo, in principio. & nume. 3. & nume. 14. in fine, vbi amplius quod iudex sine causa denegans defensiones est homicida, Mars. cons. 56. nume. decimosexto, & in practica, §. nunc videndum, num. decimonono, vbi in idem allegat Bar. & Alexand. in l. 4. §. hoc autem indicium, ff. de dam. infecto. dicitque quod in iudice denegante defensiones semper in dubio præsumitur dolus, quod affirmauit Ioan. Maria. Monticel. d. regu. crim. 14. nume. decimooctauo, Nouel. in tracta. ad defensam, in §. an inditia pro reo danda sint, nume. vndecimo, fol. mihi 78. Plot. dein l. iuran. §. trigesimo, in fin. nume. nono, vbi quod iura tur in litem, Rolan. cons. duodecimo, numero 44. & nu. 58 lib. 3. Franc. Personal. in tracta de indit. & tortu nu. 10. in fine, et num. 95. in fine, ex quibus sine du

* bio dicere possumus, ita communiter * à Doctoribus receptum esse.

74 AMPLIA XVIII. Vt† licet Alex. in cons. 65. nu. tertio, circa medium, lib. primo. post Paul. de Leaz. in capit. grauis, de deposi. dixerit ad hoc vt reo concedantur defensiones necesse est, ut per eum exprimatur non solum qualitas defensionis faciendæ, sed quod proposita defensio sit releuans, vt scilicet ea approbata appareat de eiusdem innocentia. & Alexandrum sequi videantur Ludou. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. post numerum

75 65. & Grammat. voto 37. nume. 23.† Verior tamen est opinio eorum qui dixerunt defensionem, & copias inditiorum non esse denegandas, etiam quod reus

reus non exprimat qualitatem defensionis, sicut in
specie senserunt Blanc. in tractatu de indit. & tortu.
* n. 26. vbi quod ita communi* vsu receptũ est, Boss.
d. titu. de indit. & considerat. ante to. tu. num 80. vbi
propterea animaduertit, Alexandrum in eo consil.
65. protestantem quod quicquid dicebat, erat ad excitandum
iudicem à sindicatu ob denegatas defensiones,
quod si res fuisset integra, non solum vnam,
sed & plures dedisse dilationes reo ad se defendendũ,
& pari modo idem Bossius dicit se semper facturũ
in occurrenti casu: nec dissentit Clar. in practi. §. fi. q.
49. vers. sed quæro nunquid, quem refert, & sequitur
etiam Bonacos. in commu. opin. par. 1. sub vers. inditiorum
copia est danda reo, folio mihi 88. in fine, &
vers. inditiorum copiam petens, in princ. fol. 89. col.
3. in fine, & bene comprobat Bursa. d. cons. 201. num.
77. vers. respõdeo, quod hęc limitatio, lib. 2. & sequitur
Franc. Personal. in tract. de indit. & tortu. nume.
* 28. vers. alij autem, & ita etiam communi * vsu seruari,
licet de iure communi forsan cõtrarium verius
sit, testatur Flam. Carta in sua prac. interrogan. reor.
lib. 4. c. 1. nu. 185. & 187.

76 LIMITANDA Videtur † hęc decima octaua
ampliatio, vt non procedat quando reus interrogaretur
a iudice, quam defensionem facere velit: nã tunc
tenetur exprimere qualitatem defensionis, nec sufficit
dicere, volo me defendere, & probare quod indicia
sunt falsa, si enim ita dixerit, & specialem defensionem
interrogatus nõ proposuerit, vel si eam proposuerit
non releuans sit, tunc vtique posse reo defensiones
denegari, videtur de mente eiusdem Alexandri
in dicto cons. 65. post numerum ternum, lib.
77 1. vbi præsertim loquitur in iuris perito: † & in proposita
limitatione ab Alexandro nec dissentire videtur
Bursat. d. cons. 201. nu. 77. vers. vlterius, tunc causam
exprimẽdam fore arbitror. & vers. insuper dico
lib. 2. & faciunt tradita per Bossium in tit. de indi. eo-
78 dem num. 80. in prin. † vbi dixit, quod quando iudex
videret manifestam calumniam, & petitionem defensionis
factam animo differendi, vt puta si allegatur
talis defensio qua probaret nihil releuaret, tunc
iure potest eam denegare. ¶ Addo Addit. ad Fulu.
Pacian. de probat. lib. primo, cap. 64. num. 77. in fine,
litera S. vbi pariter & hanc limitationem admittit in
viro sagace, & iurisperito: secus autem in persona
non sagace ex Rip. quem allegat in l. 2. numero octauo,
C. de eden.

79 Sed† certè siue reus interrogetur a iudice, siue nõ
multo verius est, quod nũquam tenetur qualitatem
defensionis exprimere, tum ne ab eodem iudice, seu
fisco, aut in litigatoribus eadem propalata defensio
supprimatur, vt in casu in quo consuluit idem Burs.
d. cons. 201. num. 77. vers. postremo, & seq. lib. secundo,
tum etiam quia nõ potest reus deliberare, quam
velit facere defensionem, nisi prius loquutus fuerit
cum suis Aduocatis, & Procuratoribus, ac etiam diligenter
perquisiuerit testes de facto informatos, & si
forsan respondens non releuantẽ proposuerit defensionem,
non per hoc est illi denegandum, quin alias
quęrat habere defensiones, siue rusticus, siue etiam
peritus sit, cum in facto proprio minus sciant Doctores,
& periti quam cęteri, vt dixit Boss. in d. titu. de indit.
eodem nu. 80. in fin. & videtur esse de mente omnium
Doctorum allegatorum supra, nu. 75. qui generaliter
loquuntur nulla facta distinctione, an reus
interrogatus, siue nõ interrogatus sit, & ita apud nos
seruari facile testari possum, cum ẽt meminerim valde
a probatis viris sæpissimè damnatum fuisse stylũ
cuiusdam iudicis criminalis iam defuncti, (nomẽ taceo)
qui cum nolebat reo petenti defensiones dare,
sic vt supra illum interrogabat, quã vellet facere defensionem,
& ex eius responsione sumpta occasione,
quod non releuantem proponeret defensionem,
sic illum denegata copia inditiorum torquebat,
sed modo villicationis suæ rationem reddit
iudex iste.

80 AMPLIA XIX. Vt reus possit se defendere &
suam innocentiam probare quocunque tempore et
in qualibet iudicij parte, ad text. qui hoc ad literam
probare videtur, in l. vnius, §. cognituram, ibi, *quando*
defensionem quocunq; tempore postulante reo negari nõ oportet,
ff. de q. Ant. Gomez var. resolu. tomo 3. c. 13. rubr.
de tortu. reorum, nu. 33. in prin. vbi quod hoc potest
in qualibet parte litis, vsque ad realem sẽtẽtiæ executionem,
Corrad. in prac. tit. de mo. procede. ante
diffinitiuam, & defensionẽ nu. 4. vers. amplia tertio,
Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reorum, lib. 4.
cap. fi. num. 170.

81 Et† propterea poterit ipse reus suam innocentiam
probare non solum in termino probatorio per iudicem
assignato, qui terminus requiritur ad cognitionem
causę, & est communis vtrique parti, ad text. in
l. iudices, C. de iud. & in l. 1. & per totum, C. de dilat.
& in l. prolatam, C. de sent. & interloq. omn. iudi. &
in l. petendę, in fi. C. de temp. in integ. restit. peten. verum
etiam & post lapsum dicti termini, vt per Roma.
in l. quamdiu, nume. decimoquarto, ff. de acquirend.
hęred.

82 Immo† & post testium publicationem, & conclusionem
in causa; est enim defensio adeo priuilegiata,
& iure permissa, vt cum timor subornationis illã
minime excludat, vt supra probaui, nume. 68. iccirco,
in criminalibus conclusionem factam a partibus minimè
probandi facultatem adimere, per tex. in d. l. vnius,
ff. cogniturum, ff. de quæst. affirmarunt ibi glo.
* ordinaria, Barto. Bal. Albe. & communiter * Doctores
idem Bar. in l. 1. §. si quis vltro, vbi etiam alij Doctores,
ff. eodem, & in l. diui fratres, ff. de pęnis, Saly.
in l. fi. colum. fi. C. de quęst. Bald. in l. ea quidem, col.
antepen. num. 56. C. de accusat. Felyn. in ca. cum clamor,
col. 3. vers. & scias tertio, extra de testibus, quos
sic in proposito referendo, sequitur Anto. Gomez. d.
rub. de tortu. reorum, eodem num. 33. vers. secundo,
poterit probare innocẽtiam. Mars. in d. l. vnius, §. cogniturum,
numero quadragesimooctauo, ff. de q. &
in practi. §. sequens, num. 6. & num. 8. et in §. vltimo,
nume. 26. Corrad. vbi supra in addi. de modo proceden.
ante diffinitiuam, & defensione, num. 4. ver. amplia
6. fol. mihi 308. col. 1. in fi. & dicam latius infra in
titu. de oppos. contra examen test. q. 75. nu. 419. seqq.
vbi plenius disputabo, an & quando in criminalibus
testes possint examinari post dedicta testificata.

Et non solum vt prædixi, reus poterit suam innocentiam
deducere in termino sibi assignato, verum
etiam poterit id facere nullo sibi assignato termino,
secundum Ange. de malefic. in verbo, qui iudex dictis
inquisitis, & cuilibet eorum, &c. Mars. in l. vnius
§. cogniturum, nume. 35. & numero 57. ff. de quęst.
Corrad. vbi suprà, in versicul. amplia 4. folio mihi
308. colum. 1.

83 Et† quod plus est etiam post sẽtẽtiam saltem ex
iudicis officio, ad tex. in l. prima, §. si quis vltro, ibi, *cuius post damnationem de innocentia constiterit*, ff. de quęs.
* et ibi hoc notant Barto. Alber. et communiter * Doctores,
quos et alios in proposito refert, et sequitur
Ant. Gomez. dicto capi. decimotertio, rub. de tortu.
reorum, nume. trigesimotertio, quarto poterit talis
reus, Marsil. in practi. §. fina. occurrunt, nume. tertio,
Iacob. de Belusio in practic. iudic. in rubric. de quæs.
numero quadragesimooctauo, Corrad. in practi. dicto
tit. de mo. proced. ante diffinitiuam, et defensione,
nume. quarto, versi. amplia 8. fol. mihi 308. col. 2.

Et

Et licet gloss. in d.l. vnius, §. cogniturum, in verbo, quicunque, ff. de quæst. videatur tacite sentire, quod post sententiam reus non audiatur in suis defensionibus, pro respōsione tamen dicere potest, quod hęc conclusio procedit solum quando defensio post sententiam recipitur non ad partis instantiam, sed ex Iudicis officio: item quando directè, & immediatè, & sic euidenter probatur innocentia rei cōdemnari puta per probationem negatiuæ, seu alio simili modo: aliter secus, vt bene ponderando tex. in d. §. si quis vltro, materiam declarat. Ant. Gomez. d. nu. 33. eodem vers. quarto poterit talis reus accusatus, & vers. vnum tamen est.

84 AMPLIA XX. Vt† si denegatis defensionib. reus tortus fuerit, & confessus: confessio non valeat; nec etiam valeant omnia inde ex tali processu sequuta, ad textum qui hanc ampliationem bene probare videtur, in clemen. pastoralis, in fine, de senten. & re iudic. dum loquens ibi summus Pontifex de indefenso condemnato dicit, *sententiam, & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis sequutum est, vel occasione ipsorum de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse, ac esse omnino irritos, & inanes, nullumque debere, ac debuisse sortiri effectum, seu nocumentum, vel notam auferre cuiquam, vel quomodolibet attulisse, ipsosque nihilominus quatenus processerũt de facto, & quicquid ex eis sequutum, vel ob eos, vel in posterum sequi posset in irritum reuocamus*: & ibi hoc notāt gl. * & communiter * omnes, Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. numero 37. vbi etiam quod si inditiorum copia denegata fuit ipsi reo petēti, processus est ipso iure nullus, quod & affirmauit Ioann. Maria Monticell. post Ioannem de Venafro quem allegat in sua regu. crim. 14. numero 29. & regu. 18. numero duodecimo, vbi dicit isto casu confessionem nullam, etiam quod inditia legitima præcesserint, ex Hippol. in cons. 95. num. 7 iuncto nume. 10. Amad. in tract. sindic. num. 223. in fi. versic. sed si non datur reo Corrad. in prac. in titul. de mo. proced. ante diffinitiuam, & defensionem, nu. 4. versicu. amplia prima, folio mihi 307. in fine, Vulpel. consilio vi* gesimoprimo, num. sexto, & est de communi * mente omnium Doctorum supra allegatorum, ad comprobationem regulæ, num. primo, & seq. quibus adde Hier. Lauren. decisio. Aueniōnen. 15. per totam, vbi non obstante confessione emanata per reum in tortura illata denegatis defensionibus testatur illum fuisse absolutum a confessatis criminibus etiā quod de illorum corpore constaret, & quod talis confessio esset adminiculata confessione duorum aliorum sociorum criminis.

85 AMPLIA XXI. Vt† in copia inditiorum sint publicanda nomina testium, pro curiæ informatione examinatorum, ad hoc vt reus contra illorum personas excipiendo melius possit suam innocentiam demonstrare, ad textum, in capitu. qualiter, & quando, il secundo, §. debet igitur, extra de accusat. dum per hæc verba disponit: *Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium, sunt ei, vt quid & a quo sit dictum appareat, publicanda, nec non exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum audacia præbeatur*: Et ibi hoc notant Hostien. Aretin. Fely. Ioan. * And. Imola, & communiter * omnes, facit tex. in capit. fin. § cessante, & ibi glos. in verbo Iudicis, de hæret. in 6. Barto. in l. fin. numero octauo, ff. de quæstio. Ang. de malefic. in verbo, fama publica, numero septimo, versic. & sic bene nota, & numero 37. versic. item aduertas, Ias. in l. 2. numero quinto, C. de eden. * & ibidem Ripa, num. 8. testatur de communi * opinione, sicut illum refert And. Gayl. in tracta. de pace public. libro secundo, capitul. septimo, nume. 6. & 7. Blanch. in tract. de indit. ad l. fin. num. vigesimoseptimo, ff. de quæst. ✠ Gigas, qui loquitur etiam in crimine læsæ maiestat. libro primo, rubr. qualiter. in crimi. læsæ maiest. proced. quæst. 19. num. primo, seqq. licet in ciuitate Venetiarum, contrarium seruari testetur, in omnib. causis criminalibus, Io. Mar. Monticel. qui alios refert, d. reg. crim. 14. num. 6 & ita etiam communiter per Doctores teneri, & ex Cępol. in consi. 65 circa finem, & cons. 66. ver. quinto probatur, & ex Paris. in cons. secundo, num. 155. lib. 3. testatur Clar. in pract. §. fin. quæst. 49. vers. Et hæc quidem conclusio, & in statu ecclesiastico habemus bullam felicis recordationis Pauli Papæ Tertij, de qua in bullario parte prima, & est in ordine illius Pontificis constitutio 58. in versic. captum vero, in qua expresse cauetur quod inditiorum copia ante torturam danda est reo cũ expressione nominum testiũ ad hoc, vt inquisitus possit se defendere.

86 LIMITA I. Hanc † vigesimamprimam ampliationem, non procedere, quando inquisitus, & processatus esset potens, & taliter potens, vt periculum esset ne offenderet, seu offendi faceret testes contra ipsum, pro curiæ informatione examinatos. Nam tunc ad euitandum tale periculum, non exprimuntur nomina dictorum testium, vt est tex. in capit. fin. de hæret. in 6. dum per hæc verba prorumpit: *Iubemus tamen quod si accusatoribus, vel testibus, in causa hæresis interuenientibus, seu deponentibus, propter potentiam personarum, contra quas inquiritur videant episcopus, vel inquisitores graue periculum imminere, si contingat, fieri publicationem nominum eorum, ipsorum nomina non publice, sed secreto: (omissis alijs) exprimantur, sicque non obstante, quod illis contra quos huiusmodi deposuerunt nomina ipsorum, non fuerint publicata adhibeatur ad cognitionem Iudicis instruēdam plena fides depositionibus testium eorundem*: Qui quidem textus licet loquatur in crimine hæresis, tamē ex idētitate rationis, idem videtur dicendum in alijs delictis, & isto casu practica est, vt dentur nomina testiũ confusa, & separata, ab illorum dictis ne possint sciri, quid dictum fuerit ab vnoquoque, secundũ Blanc. in dicta l. fina. numero vigesimooctauo: ff. de quæst. in practic. crimin. folio 38. numero 80. sicut illum allegat Clar. in practi dicta quæstione 49. versicul Habetque locum hæc conclusio, & ita alias in causa homicidij commissi in personam cuiusdā Iacobi Philippi Frascariæ seruasse Senatũ Mediolani, testatur Clarus, vbi supra, sequitur Ioan. Maria Monticell. d. regu. crim. decimaquarta, numero septimo, vbi post Blanchum, in loco præcitato, in idem allegat Areti. Imo. Hostien. & Anan. in d. cap. qualiter & quando, de accusat.

87 Sed certè apud nos, † nunquam nemini reo inquisito, quantumvis magnæ potentiæ, pro alio delicto, quam hæresis non fuisse publicata, ac expressa nomina testium, prout etiam Clarus in loco supercitato pariter dicit, quod Senatus Mediolani nunquam alias hanc limitationem seruauit, nisi in causa dicti homicidij.

88 LIMITA II. Eandem † vigesimamprimam ampliationem, nō procedere in crimine hæresis, in quo sic, vt supra nomina testium, in confuso dari ac minimè exprimi, (cum semper agatur de graui periculo catholicæ fidei, ex eo, quod si nominum publicatio fieret pauci reperirētur, qui libere testimonium perhiberent,) consuetudine receptum esse, testatur Simanc. in tractat. de hæretic. capitu. sexagesimosecundo, numero nono, prout illum refert Clar. dicta quæstione quadragesimanona, eodem ver. Habetque locum, in fine. & licet circumscripta potentia rei inquisiti, ac cessante periculo testium examinatorum contrarium videatur iure cautum in dicto cap. fi. in

versic.

versic. cessante vero periculo, de heret. in 6. quem sic in proposito ponderat in † Gigas de crim. læsæ maiest. lib. 1. rub. qualiter in crim. læs. maiest. præced. quæst. 19. num. 4. Franc. Personal. in trac. de indi. & tor. post nume. 19.

Vbi propterea nititur probare, non valere consuetudinem allegatam per Simancam, & Clarum in locis prææallegatis. Hęc tamen cōtrouersia videtur sublata per Bullam Pauli III. in ordine 58. de qua supra mentionem feci in ver. captum vero 1. par. bullarij, fol. mihi 471. in fi. vbi postquam mandauit in copijs inditiorum reis ante torturam tradendis, nomina testium fore exprimenda, subdit postea hęc verba, *praeterquam in crimine hæresis, & alijs criminibus à iure exceptis, iuxta tamen iuris dispositionem*, & sic videtur excipere crimen hæresis.

89 Verum † si rectè verba bullæ consideraueris, necesse erit fateri, quod per illam non solum nō approbatur consuetudo iuri communi contraria, verum etiam improbatur, cum expresse mandet in crimine hęresis, nomina testium non publicari, non simpliciter, sed iuxta iuris dispositionem. Sed sic est, φ circūscriptis potentia inquisiti, & periculo ipsorum testiū ius canonicum mandat, etiam in crimine hęresis publicari nomina testium, vt in dicto cap. fin. vers. cessante vero periculo, ergo & c. igitur in hoc nō insistē do pro resolutione propositæ limitationis remitto me ad ea, quæ prudentissimi Domini Inquisitores seruant, & quod ipsi seruarint, ita pro certo teneas fore, & iuri, & æquitati, ac Summorum Pōtificum canonibus, & constitutionibus consonum.

AMPLIA XXII. Vt non solum danda sit copia inditiorum, vt supra, sed etiam actorum ad textum, in l. secunda, & ibi notant communiter omnes C. de eden. & in ca. quoniam contra & ibi pariter doctor. extra de probat. apud quos reperies etiam quid actorum & in specie voluit Fulu. Pacia in tractac. de proba. lib. 1. c. 65. num. 77. & seqq. vbi num. 82. quod debet dari copia actorum, non solum eorū quę fiunt coram iudice per viam contentiosæ iurisdictionis, sed etiam eorum quæ fiunt per modum voluntariæ, vt ibi per eum numero tertio, vbi declarat quæ dicātur ista acta quę fiunt per modum voluntariæ iurisdictionis.

90 LIMITA I. Propositam † huius quæstionis regulam, vt procedat reo petente defensiones, & copias inditiorum, at si illa non petierit reus, seu alius pro eo, tūc iudicem posse ad torturam deuenire absque eo, quod defensionis terminum, & inditiorum, copias decernat, probare videtur tex. in d. l. vnius, §. cognituriū, ff. de q. ibi, postulante reo, & quæ sequuntur, ergo secus si reus non postulauerit, & ita arguendo per illum tex. præcipuè hanc limitationem firmant Ang. de malefic. in verbo, qui iudex dictis inquisitis, & cuilibet eorum, & c. numero secundo, vbi in idem allegat Bald. in l. nouerint, C. vt infra cer. tempus qui loquitur in defensionibus concedendis reo confesso ante condemnationem, prout etiam loquitur ipse Angel. & Boss. post Gandinum, & Cœpol. quos allegat in tit. de confess. numero 6. & 7. iuncto nume. 15. & 16. vbi duobus modis respondet contrariæ rationi, volenti, quod iudex etiam nemine petēte non solum potest, sed etiam debet rei defensiones quęrere. Primo scilicet, vt hoc procedat antequam reus sit confessus, non post, quia post, confessionem dicitur notoriè de maleficio cōstare: ideo absurdum videtur dari reo non petenti dilationem: Secundo iudex potest, & debet omni casu defensionem rei ex officio, & parte non petente quęrere, immo & supplere etiam in facto in ijs in quibus desunt aduocati, sed hoc non procedit quando tractaretur de seruanda, vel non seruanda aliqua solemnitate, cuius obseruatio etiam defensionem concerneret, vt in danda copia inditiorum ante quæstiones, nam in obseruatione harum solemnitatum iudex supplere ex officio, & parte non petente non tenetur, vt ibi per eum, qui 2 pluribus hoc comprobat, & d. numer. decimosexto, * in fine, testatur de communi* Doctorum opinione, & sic ut vides præfati Doctores loquuntur in defensionibus concedendis, nō solum ante torturam, sed ante condemnationem quo casu res videbatur magis dubitabilis per ea, quæ supra dedixi, nu. 35. seqq. ergo multo magis iudex non tenetur defensiones, & copias inditiorum decernere antequam ad torturam deueniat, sicut in specie pariter hoc affirmarunt Mars. qui pluribus similibus hanc comprobat limitationem in pract. §. nunc videndum, num. tertio, sequentibus. A mad. in tract. sindic. num. 223. vers. quo ad quartum, Brun. de indit. & tortu. 2. par. quæst. numero quinquagesimoprimo, ver. Posset forte distingui, Blanc. in tracta. de ind. ad l. fina. ff. pen. quæstion. num. trigesimoprimo. vers. in hac quæstione puto, vbi alias affert rationes ad comprobationem huius limitationis Ioann. Mar. Monticel. regu. crimin. deci moquarto, nume. 20. idem Boss. titu. de indit. & considerat. ante tortu. num. 79. vbi pariter testatur de cō * muni † opinione, & quod ita practicatur prout enā de communi, & practicata opinione testantur, Nouel. Blanc. & Alexan. de Neuo, in locis allegatis per Clarum, quos & ipse sequitur in practi crimin. in q. 49. vers. sed nūquid tenet iudex, & q. 64. ver. sed quid si ille, in fine, Roland. consi. duodecimo nume. 42. libro tertio, vbi pariter de communi, videtur de mente Hippol. Rimunald. in cons. 88. num. 59. volum. primo, Bertazzo. consi. 474. nume. decimoquarto, & decimoquinto, lib. 2. criminalium. Vulpel. consi. 74. nu* me. 7. & sequentibus, vbi testatur de receptiori * opinione, Mascard. de probat. libro 4. conclusi. 1040. nume. 8. & videtur de mēte Franc. Personal. in suo tracta. de indit. & tortu. nume. 20. & num. 28. Viu. opin. 717. num. 15.

91 Contrarium, † quod immo iudex etiam non petēti reo teneatur concedere defensiones non solum ante condemnationem, vt supra, probaui, nume. 35. & sequentibus, sed etiam ante torturā affirmarunt Paris de Put. in tracta. sindica. in verbo, condemnatio, capitu. quarto, incip. an Potestas qui misit ad supplicium, nume. secundo, fol. mihi 151. à tergo, & numero 13. folio 152. pariter à tergo, vbi dicit, quod iudex semper debet dare terminum reo ad se defendendū, siue petat, siue non petat, ut se & conscientiam suam exoneret, ne teneatur in sindicatu, & apud Deum, & ut eum maiori iustitia procedat, & quod propterea malefaciunt crudeles illi iudices, qui in humano sanguine sitientes ad condemnandum festinant, defensiones reorum abhorrēt: & cum vexillis, pompa, ac faustu ad effundendum sanguinē se præparant, Mars. in pract. §. nunc videndum, num. 6 in fine, vers. sed in contrarium, et seqq. et in l. vnius, §. cogniturum, nume. 57. ff. de quest. vbi & iura, & concordantes Doctorum authoritates adducit, Foller. in practi. crimi. in verbo, facta litis contestatione, nume. primo, et in verbo, et si confitebuntur, in prima parte. tertiæ partis principalis, numero 64. Nouel. in tracta. ad defensam, rub. an inditia pro reo danda sint, numero 3. et quarto, fol. mihi 77. vbi refert verba Pandis de Put. supra per nos relata, idem Mars. in consilio octauo, numero 36. versicu. quia respondeo, et numero 37. vbi pro hac contraria opinione adducit rationem, quia scilicet si aliter diceremus, sequeret quod reus non petendo defensiones tacitè illis renunciaret, et tamen certum est, quod non solum non potest illis

renun-

renunciare tacite, verum etiam nec expresse, ad glo. in l. pactum inter hæredem, ff. de pact. cum alijs suprasper nos allegatis, nu. 51. in 14. ampliatione.

Præterea, vt inquit Mars. sicut iudex est diligens, & solicitus in quærendo, & faciendo ea omnia quæ pro fisco, & contra ipsum reum faciūt etiam ex officio, cur etiam ex eodem officio non debet esse diligens, & sollicitus in concedendo defensiones eidem reo? Certè nulla potest afferri ratio, vt id non faciat, imò rationes suadent contrarium, cum in iudicijs, et maximè criminalibus, æqualitas, non solum sit seruanda, vt in l. qui accusare, C. de eden. cap. 1. de re iudica. in sexto, verum etiam fauorabiliores semper debent esse partes rei, quam accusatoris, l. absentem, ff. de pœn. l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. quæ quidē rationes per Marsilium consideratæ, valde iudicio meo stringunt pro hac opinione, pro qua etiam adduco, idem tenentes Carrer. in practi. crim. secundo tracta. de indit. & tortu. §. circa quintum, quando ad torturam deueniatur, post numerum septimum, vbi quod ita communiter* practicatur in Regno, Ioan. Maria Monticel. d. reg. 14. numero quarto, in princ. numeri, & in fine, Conrad. in practica, de negat. crimi. & tormen. numero 6. vers. verum indistinctè arbitror, folio mihi 298. colum. secunda, Francisc. Cason. in tract. de tormen. cap. quarto, num. vndecimo, Brun. de indi. d. 2. par. quæst. 5. nu. 51. in fine, vbi quod licet post factum posset excusari iudex qui non petēti reo copias non decreuit, ante tamen factum multo melius facit si illas etiam non petenti concedat, Bursa. consi. 201. num. 72. vers. verum ad hoc respondeo, & nu. 73. vers. non omitto, & post num. 76. volu. 2. Claud. Bertazz. in addit. ad cons. Bertazzoli patris, in cons. 130. 6. ampliatione, vol. 1. nec dissentit Andr. Gayl. in tracta. de pace pub. lib. 2. cap. 7. post nu. 8. & habemus Hiero. Lauren. decis. Auenionen. 15. nu. 8. in fi. iuncto num. decimo. ✠ Et pro hac contraria opinione adde Ioan. Zanger. quem post huius libri tertiam impressionem habui in trac. de quæst. & torm. ca. 3. num. primo, sequentibus, vbi testatur eam, vsu receptam illamque à contrarijs ostendit.

92 In † hac opinionum contrarietate succedit distinctio Marsilij in pract. in dicto §. nunc videndum, numero 13. & sequentibus, dicentis, quod si reus carceratus est homo idiota, rusticus, mulier, pupillus, vel alias verisimiliter ignorās iuris solemnitates, ac suas defensiones, & tunc procedat hęc secunda opinio, si vero carceratus sit homo prudens, literatus, sagax, vel talis conditionis, vt verisimiliter sciat petere copiam, & suas defensiones facere, & tūc procedat prima opinio in limitatione proposita. & hāc distinctionem pluribus rationibus, & argumentis comprobat ibi Marsilius, quem etiam referēdo secuti sunt, Carrer. vbi supra, num. 12. Io. Mar. Monticel. d. reg. 14. numero quarto, vers. quod verum, Vulpel. cons. 34. nu. 6. Foller. in practic. crimin. verbo, detur capitulorum numero primo, in fi. Bonacos. in 2. par. post communium opin. crimin. in suis extrauagan. nume. 36. post versic. non modica est difficultas, folio mihi 101. colum. secunda, Bursat. dicto cons. 201. nume. 72. versi. insuper dico, volum. secundo, Bertazz. cons. 474. nunum. 15. lib. Claud. ad cons. Bertazzoli patris 130. in 1. ampliatione, vol. 1.

93 Et quando statutum dictat, † quod copię inditiorum dentur si fuerint petite, adhuc eas fore dandas mulieri, rustico, pupillo, seu alias ignaro, etiam non petenti, tradiderunt Mars. in cons. 8. nu. 36. Ioā. Mar. Monticel d. reg. 14. nu. 15. Bursa. d. cons. 201. nu. 73. in 2. volu. &c.

94 Contra vnam partem huius distinctionis, & † sic ampliatiuè ad propositā limitationem, tenuit Blāc. de indit. ad fin. ff. de quęstio. nume. trigesimoprimo, ver. in hac quæstione, puto expressè dicens, quod nō petenti copię inditiorum dari non debent, etiā quod reus sit rusticus, vel alias ignorans, rationibus ibi per eum consideratis.

95 Verum hæc † Blanchi opinio confunditur per ea quæ ipsemet post dicit in dicto num. 31. vers. præterea superflua, & inanis, vbi concludit, quod licet nō petenti reo iudex non teneatur concedere copias inditiorum, bene tamen ex officio teneatur cōcedere copias inditiorum, bene tamen ex officio tenetur illi prouidere de aduocatis, qui bene postea scient, & copias inditiorū petere, & defensiones facere, vt in proposito considerauit idem Bursat. d. consilio 201. post num. 74. lib. 2.

96 Contra † aliā partem eiusdem distinctionis, & sic ampliatiuè ad comprobationem secundæ opinionis supra relatæ, num. 91. facit viua ratio à communi experientia confirmata, ea scilicet, quod iuris periti Doctores, seu aliàs fugaces, & prudentes homines sępissimè dum sunt carcerati, minus sciunt, & in facto proprio magis errant, quam alij, vt in ijs terminis cōsiderauit Boss. titu. de indit. & considerat. ante tortu. numero 80. in fine, & Rolan. d. cons. 12. num. 62. pariter in fine, libro 3. Claud. Bertazz. in additio. ad cons. Bertazzoli patris 130. sub tertia amplatio, & ideo etiam illis non petētibus, videtur per iudicem esse decernēdas copias inditiorum, & defensiones. ✠ Et Io. Zanger. d. c. 3. nu. 4. seqq.

97 Quid dicendum? ego vt verum fatear, apud nos diuersimodè vidi fuisse obseruatum: nam aliquando iudices non petentibus copias non decreuerūt ex officio, sed ad torturam absque alio deuenerūt, & hoc in atrocissimis, & quando inditia sunt non solum vrgentissima, sed etiam fere inexpurgabilia. Aliquando autem, (& vt plurimum) etiam non petentib. copias decreuerunt, & defensiones concesserunt, quę autem ex istis obseruātijs sit magis iuridica, credere negari non posse quin secunda sit magis consona iuri, æquitati, ac rationi illi præsertim, quæ ab omnib. ✱ vnanimiter, & communiter recepta est, quod scili-

98 cet † iudex ex officio, ac etiam parte non petente tenetur rei defensiones quęrere, ac veritatem inuestigare, ad tex. in l. si non defendantur, ff. de pœnis, et in auth. qui semel, C. quom. & qua. index, & in amplio rem, C. de appella. cum alijs relatis per Mars. in prac. §. nunc videndum, nume. septimo, et in l. vnius. §. cogniturum, nume. 57. ff. de quęstio. Carerr. in practic. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa quintum, quando ad torturam deueniatur, num. 7. vers. & maxime quia iudex. Nouel. in tracta. ad defensam, in rubric. An inditia pro reo danda sint, num. 17. folio mihi 79. Gig. de crimine lesę maiesta. lib. 1. tit. qualiter in crim. lesę maies. proced. q. 16. nu. 1. Franc. Marc. decis. Delphina. 60. num. 4. par 1. Boss. in titu. de confess. num. 7. et num. 12. Vant. de nullita. in rub. de nullitat. ex defect. citat. & vnde, ac quibus modis regulariter proueniat, nume. 5. Brunor. à Sole in suo cons. crimi. num. 121. seqq. Ioan. Mar. Montice. regula prima, nume. 39. vers. 43. inquirit Iudex, Conrad. in pract. rub. de proceden. ante diffinitiuam & defensione, nu. 4. vers. amplia secundo, folio mihi 308. colum. 1. Anto. Gomez. var. resol. tomo 3. cap. 13. rub. de tortu. reor. num. 35. vers. quarto poterit, Bursat. cons. 201. nu. 74. Flam. Cartar. in suo trac. de exequu. senten. capto bāno, in præfatione, nume. 27. igitur si iudex ex officio, et reo non petente, tenetur ipse eiusdem rei defensiones quærere, & supplere, cur ergo non debet pariter teneri ex officio ipsi reo commoditatem se defendēdi prebere, & consequenter copias inditiorum decernere, ac defensionis terminum concedere? Nulla

certè

certè ratio cur id iudex non faciat, mihi vnquam sua
deri poterit.
99 Quare † ego indistinctè teneo contra hanc primā
limitationem, etiam quod reus carceratus sit Do-
ctor iuris peritus, prudens, & sagax: quia vt prædixi,
in carcerationibus, & examinibus, quo sumus pru-
dentiores, & sagaciores, eo magis alieno consilio in-
digemus, & facillimè erramus, & quæ maior eo ca-
su potest dari ignorantia, & imprudentia in Docto-
re, & iuris perito, quam nō petere copias inditiorum
quando videt iudicem volentem contra ipsum ad
torturam deuenire: Igitur & in iudicando, & consu-
lendo non recedas ab hac opinione, quę ni fallor, in
Vrbe videtur magis obseruanda vigore bullę felicis
recordationis Pauli Tertij, sub rub. decreta, & statu-
ta, quæ in causis pauperum, & in Vrbe carceratorū
RR. DD. Visitatores, ac iudices, & alij seruari debēt
de qua in bullario, prima parte, folio mihi 471. & est
in ordine illius Pontificis constitutio 58. ver. captum
vero, vbi disponitur, quod antequā reus captus, tor-
turę subijciatur, debet dari inditiorum copia: hęc in-
quam bulla dato, etiam quod de iure communi nō
petentibus copiæ non essent decernendæ, debent ta-
men intelligi etiam de non petētibus, vt aliquid plus
quam ius commune operetur, vt in proposito consi
derauit Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de
indit. & tortu. §. circa quintum, quando ad torturam
deueniatur, numero septimo, versicu. cum ergo sta-
tutum, & in iudicibus Illustrissimi Auditoris Ca-
merę, habemus aliam bullam felicis recordationis,
Pij Quarti in constitutione 74. de qua in bullario,
prima parte, foli. 756. versiculo, insuper prę̃fatus Au
ditor, vbi mandatur quod Locumtenens in crimina
libus dicti Illustrissimi Domini Auditoris, *faciat sem*
per dare copias inditiorum reo, vel petentibus pro eo ante tor-
100 *turam*, † licet enim illa bulla videatur loqui, quan-
do copię petūtur, patet ex illis verbis, vel petentibus
pro eo, & sic prima facie videatur forsan contrarium
sentire, quando copię non petuntur, vt in simili sta-
tuto arguit Bursat. dicto consil. 201. post numerum
72. vers. quod videtur de mente statuti, veritas tamē
est, quod indistinctè etiam non petentibus voluit co
101 pias dari ponderādo illam distinctionem, † semper,
quę importat idem, quod omni casu, & omni tem-
pore, ad l. primam, cum ibi notatis per Bartolum co
lum. quinta, in fine, versicu. item in quęstione, ff. sol.
matrimo. Iai. cons. 115. colum. septima, vers. tertio ad
est dictio, Brunor. à Sole in suo consil. crimin. num.
vigesimo, Hippol. Riminald. cons. 490. num. secun-
do, lib. 5. Menoch. cons. 244. nu. 23. in 3. volumine. &
ita à iudicibus criminalibus illius amplissimi tribu-
nalis obseruatum vidi. ☞ Et ita demum habemus
in Vrbe statutum: libro secundo, capitu. 10. quo ex-
presse cauetur etiam si pars non petierit antequam
ad rigorosum examen deueniatur reo esse concedē-
dum terminum ad se defendendum cum copia in-
ditiorum.
102 LIMITA II. Principalem † huius quæstionis re
gulam nō procedere in crimine blasphemię, in quo
nulla cadit defensio, † etiam quo ad repulsam testiū,
argumento l. famosi, & l. quęstionibus, cum ibi nota
tis per Bart. ff. ad l. Iul. maiesta. quæ iura in proposito
adducit Paris de Put. in tractat. de sindica. d. verbo,
condemnatio, cap. 4. incip. an Potestas qui misit ad
supplicium, num. 11. vers. licet sint aliqua delicta, fol.
mihi 152. à tergo, vbi testatur, quod cum esset Com
missarius Regni, & transiret per siluas in quibus e-
rant pastores, & ex his vnum audiuisset alta voce
Deum blasphemātem, illum capi fecit, & examina-
tis testibus, qui vna cum ipso aderant, illico nulla da-
ta defensione sibi linguam incidi, & in arbore qua-

dam illius nemoris affigi iussit, & Paridis dictum se-
quuti sunt Nouel. in tracta. ad defensam, in §. an indi
cia pro reo danda sint, numero septimo, folio mihi
74. Ioann. Mar. Monticel. regula crimin. 14. num. vi-
gesimooctauo, ☞ & Decian. in tracta crimin. tomo
tertio libro 6. capit. 3. nume. 12. & 28. & capit. quarto
numero 7. & 8. vbi quod blasphemi defendendi non
sint & contra eos excepti inimicis cęteri alij inhabi
les testes admittuntur ex Gram. Boer. & alijs ibi per
eum allegatis.
Sed contra opinionem Paridis tenuit Boer. decis.
301. numero vndecimo, in fine, & numero duodeci-
mo, dicens eam non seruari in Curijs supremis Fran
ciæ, prout etiam contrariam apud eum seruari testa
tur Clar. in pract. §. blasphemia, versic. reperio etiam
vbi propterea dixit, quod imputatus de blasphemia
admittitur semper ad probādum contra testes, quic
quid vult & potest, sicut in alijs criminibus, refert et
sequitur Hector Aemil. in tract. de testibus, parte pri
ma, verbo, blasphemātur, numero decimooctauo, se
quen. admonēs id esse adnotandum, & hęc vltima
opinio est tutior, & apud nos magis seruata. ☞ a qua
nec dissentit Decian. vbi supra, capi. quarto, numero
9. (licet vt supra eum retuli in capit. tertio, num. vige
simosecundo, & cap. quarto, nume. 7. & 8. adduxerit
pro prima opinione Paridem de Put. in loco præci-
tato) & latius cap. quinto. numero primo, vbi expres
se concludit etiam in hoc crimine dari defensionem
cum illud possit varijs modis excusari & quoad ordi
nariam, & etiam quo ad extraordinariā pœnam: nec
mirum inquit ipse si Paris de Put. supra in contrariū
allegatus nulla data defensione incidere fecit linguā
illi pastori in silua blasphemanti; id enim potuit iure
fieri, quia ipsius blasphemia coram multis emanata
poterat dici notoria & certum erat nullam ei com-
petere defensionem: ergo secus vbi crimen non est
notorium, & vbi aliqua potest competere defensio,
vel excusatio, vt ibi per eum.
103 LIMITA III. Et † generaliter eādem regulam
non procedere, quando certum est nullam compete
re defensionem, quia tunc defensio non datur, ita e-
nim videtur de mente Doctorum allegatorum in
antecedenti limitatione, qui propterea ponunt exē-
pla in blasphemia, sequitur nouissimè Seraphin. de
Seraphin. in suo tractat. de priuileg. iurament. priui-
leg. 132. post numerum quartum, vbi alios adducit
concordantes, & sequitur generaliter quando noto-
rium est nullam competere defensionem, latè Grā-
matic. in decis. trigesimasexta, nume. 69. sequent. vbi
ponit exemplum in reo reperto in flagranti, quem
certum est nullam habere defensionem, & adducit
104 simile de citatione, † quę regulariter semper requi
ratur in vno quoque actu, vbi de alicuius pręiudicio
& interesse agi potest, l. de vno quoque, ff. de re iudi.
non tamen requiritur, vbi certum est illum, qui cita
ri debeat nullam habere defensionem, & nihil rele-
uans potuisse deducere, quod actum impediuisset si
citatus fuisset, l. cum seruum, §. si quis seruum, ibi, vt
si pręsens esset, & §. ex iusta. ibi. non esse vocati, ff. de
fideicomm. liber. l. recusare, ff. ad Trebellianum, ca-
pitu. fina. de offic. delegat. in 6. cum alijs ibi per Grā-
matic. allegatis, quibus etiam addi possunt ea, qua
in idem scripserunt Menoch. de arbit. quęstio. lib. pri
mo, q. 17. numero 15. & Decian. cons. 18. nume. 6. in
primo volum. 1.
105 Et facit pro hac tertia limitatione, † quia quan-
do reus nullam habet defensionem, & tamen defen
sionem petit, videtur id petere per calumniam, & ad
protrahendum, in longum condemnationem: vnde
iudex iure denegare potest defensiones calumniosè
petitas, vt per Felyn. in capitu. pastoralis, §. quia vero
num.

num.15.in fine,extra,de offic.& potesta.iudic.deleg. vbi post Baldum,quem allegat,in cap.quoniam cõtra,in antepenult.columna,extra.de probatio. dicit, quod si latro,vel homicida instat ad defensam,vt res protrahatur, debet prius interfici,& postea inquiri si constat de calumnia,& hoc monet esse menti tenendum,ac Bald.& Felyn. vbi supra, pariter in proposito referendo,sequitur Grammat.decis.36.nume.69. Alexand.consi.65.num.5.vol.1.

Vbi loquens in terminis denegatæ defensionis facit conclusionem,quod iudex non solum potest reijcere eas exceptiones,quæ apparent calumniosę: sed etiam illas quas opinatur calumniosas: & sic sufficit de calumnia apparere præsumptiuè, addo & Boss.d. tit.de indit.num.80.

Vbi dicit aduertendum, quod vbi Iudex videret manifestam calumniam, & petitionem factam animo differendi,potest tunc defensiones denegare,sed vbi nulla cõpetit defensio,tũc calumnia apparet manifesta, ergo tunc petita defensio denegari potest: alios refert Flam.Cartar.in sua pract.interrog.reor.li. 4.c.1.num.85.

106 SVBLIMITANDO Hanc † tertiam limitationem aduerte, quod illa est verissima in se, sic in abstracto,& de genere sumpta.vbi enim certũ est nullam competere defensionem, vel vbi certum est peti defensionem, per calumniam, tunc sine dubio illam fore denegandam nemo negare potest. At quãdo certum sit reo defensionem non competere; itẽ quando defensio dicatur per calumniam petita, hoc opus, hic labor est. ego enim credo non posse huius limitationis dari alios casus, quam illos, qui sunt expressi in iure, & de quibus aliqua supra posuimus exempla,videlicet in notorijs,& in flagrãti,per ea,quę alias dixi in primo tit.de delict.q.21.nume.77.& 78. 142.seqq.Item in blasphemia, iuxta ea,quæ mox dixi supra,num.102.

Item & in omnibus alijs casibus positis Infra in sequentibus limitationibus. sed extra hos casus in iure expressos, non credo posse alios dari,in quibus dicatur defensio, per calumniam petita, vel in quibus dicatur nullam competere defensionem,& ista est veritas:aliter enim esset in potestate Iudicis, denegare reo defensiones, & deinde dicere,hoc feci,qa per calumniam id petebat:vel quia sciebam,ei nullam cõpetere defensionem,quod non est permittẽdum, & iam vt vides, Paris de Put.Nouel.& Ioan.Mar.Monticell. allegat supra,numero 102. specialiter loquuntur in blasphemia, Grammaticus in dicta decis.36. nnmer.66.sequentibus, loquitur in reo reperto in flagranti. Alexan. in dicto consilio 65. numero quinto, loquitur post factum ad excusandum iudicem, non autem ante factum,quo casu,& ipse ibidem fatetur, quod non erant denegandæ defensiones sub prętextu præsumptæ calumniæ, Felyn, in dicto capitul. pastoralis,§.quia vero,nume. decimoquinto,in fine,ff. de offic.delegat.fundat se in authoritate Baldi; in capitu.quoniam contra,in antepenult.colum.numero 63.versicu.Item quando officialis,extra de probatio. qui quidem Baldus non loquitur in defensionib.petitis per calumniam,sed in appellatione frustratoria, & calumniosa,& sic iam prę supponit sententiã fuisse latam contra reum seruatis seruandis,& non denegatis defensionibus,& demum Bossius in dicto titulo,de indit.num 80. loquitur in casu in quo fuit proposita per eum probatio non releuans,qui casus non transit sine difficultate, vt supra deduxi, numero 78. sequentibus. Ideo non recedas ab hac mea declaratione,quæ vt præfertur,non est contra mentem Doctorum.

107 LIMITA IIII. In † insigni fure,& latrone,quem non solum posse renunciare suis defensionibus probaui supra, numero sexagesimosexto,verum etiam, & absque renunciatione illi posse Iudicem easdem defensiones denegare,scripserunt Marsil.in l.prima, in principio, numero quadragesimoquinto, ff.de q. vbi post Angelum de malefic. Roman.& Barbat. in locis per eum allegatis,& per textum,in l.omnes,C. de defensor. Ciuita. dicit, quod pro furibus insignibus non debet iudex pati aliquem aduocare. Nouel. in tracta.ad defens.in §.an inditia pro reo danda sint, numero decimo, folio 78. vbi idem affirmat, quod

108 affirmauit Marsil.quod etiam comprobauit † idem Ioan. Maria Monticell. regula crimin.decimaquarta,numero vigesimoquarto,& ante istos Bald.in authent. sed nouo iure,numero vndecimo, versiculo. item circa præsentem materiam,C.de seruis fugitiu. Boss.in titul.de indit.& consideratio.ante torturam, numero 76.vbi loquitur generaliter de communi insigni, & notorio delinquente, Roland. duodecimo, numero 61.versicul. vel posset dici, volumine tertio. Vbi de latronibus,disrobatoribus,incendiarijs.violatoribus,& ratoribus,publicè infamatis,& facit,quia contra istos videtur posse procedi ex processu informatiuo,vt dixi in 3.libro,quæst.72.num.115. Viu.opin 717.num.19.

109 SVBLIMITANDO Hanc † quartam limitationem pariter aduerte, quod hanc defensionis denegationem in istis insignibus furibus, latronibus,seu alias facinorosis hominibus, non operatur atrocitas delicti, quia vt supra probaui, numero quadragesimoprimo,etiam in atrocissimis dantur defensiones. Nec etiam illam operatur mala fama,quia vt pariter supra deduxi, nume.quadragesimoseptimo, defensiones sunt concedendæ etiam ijs, qui malè audiũt. Sed hoc bene operatur notorietas delicti, iuxta ea, quæ supra dixi,in primo libro,titul. de delic.sub quęstio.vigesima prima,numero septuagesimoseptimo, & sequentibus, & propterea dum præallegati Doctores volunt,non esse audiendos Aduocatos pro insignibus furibus, latronibus, ac alijs facinorosis hominibus,eorum conclusio intelligenda est,dummodo sint notoriè tales alias secus,& sic vbi iam constat eos esse tales, alias etiam secus,iuxta ea,quæ in simili dixi supra, numero sexagesimoquarto,in fine,& bene declarat Boss.vbi supra, de indit. dicto numer.septuagesimosexto.

Vbi dicit, quod quando quis tam male de eo audiret, vt posset dici insignis in maleficiis, & adeo contra eum fama laborans, insignem fecit,vt res redacta sit ad notorium,tunc huic insigni delinquenti possunt denegari defensiones,aliter secus. Item faciunt ea,quæ scripsit idem Boss.tit.de inquisit. num. vigesimonono,in fine,vbi dixit,quod ad hoc,vt quis dicatur latro famosus,non sufficit,quod per testes sit probatum eum esse talem,nisi in specie constet de eius criminibus, & latrocinijs,quod & ante Bossium bene posuit Paris de Put.in tracta.sindicat. vers. tortus,cap.decimo,quidam latro famosus,nume. quarto,& seqq.(& vide quæ in simili dixi infra,in 3.lib.q. 72.nu.126)

110 LIMITA V. In † crimine sodomiæ,in quo nullã esse dandam defensionem, ex Baldo in auth.sed nouo iure,& ex Barb.cons. 64.incipien.scribitur in libr. Esdræ,col.2.lib.1.affirmarunt Io.Mar. Monticel.reg. crim.14.num.26.Bos.in tit.de stupro detestab. in mascul.nu.5. Menoc.de arb. q.lib.2.casu 286.nu.13.Ludo.de Alfer.inter cons.crim.diuerso.cons. 143.nu.3. lib.1.in fol.

111 Contrarium † in hac limitatione sicut apud nos seruatur, ita etiã & de iure credo verius: aut enim reus carceratus pro hoc crimine non est de eo confessus,

nec

nec conuictus, sed tantummodo inditiatus, aut solũ imputatus, aut vero confessus, aut conuictus: primo casu absurdum est ei denegare defensionem, cum in termino defensionis facile possit inditia cõtra ipsum laborantia per testes ad defensam examinãdos, seu alio modo tollere, & dato quod crimen sodomię habeat hoc speciale, vt scilicet in eo non audiantur Aduocati, id esset intelligendum postquam verè cõstat illum esse sodomitam, non si solum sit de sodomia imputatus, per ea quæ in simili dixi supra, num. 64 in fine: Secundo vero casu, nec etiam puto absurdum dari defensionẽ, & admitti Aduocatos per ea quæ generaliter dixi supra, nume. 32. multæ enim dantur exceptiones etiam aduersus confessionem, quia poterit forsan probari de illius errore, & si non probabitur, poterunt Aduocati confessum excusare à pœna ordinaria, vel ex eo, quod esset minor, vel quod per vim passus fuerit sodomitari: quo casu, nec extra ordinem puniendus est, vt suo loco dicam, & si non sit confessus, sed prætendatur conuictus, poterit excipi contra testes, ex quibus reus prætenditur conuictus, quod sunt inimici, infames, seu alias inhabiles, adeo quod in omni casu, & Aduocati admittũtur, & sic vel limitatio non est vera, vel est solum intelligẽda in sodomita insigni, & notorio, qui nullam prorsus habet defensionem, iuxta ea quæ in simili de notorio, & insigni latrone dixi supra, nu. 109. alias secus & multum miror Doctores prętatos ita audacter firmasse cõtrarium, cum Bal. in auth. de nouo iure, nu. 1. ver. item circa præsentem materiã, C. de ser. fug. originaliter pro horũ opinione allegatus, & in eius doctrina omnes principaliter se fundant, non loquatur in sodomita, sed in insigni fure, & latrone.

112 LIMITA VI. Vt† licet Iudex non possit reo tollere suas defensiones, bene tamen potest defendẽdi modum, ac terminum ex iusta causa restringere, secundum Fertan. Vasq. controuer. Illustr. c. 36. nu. 1. & ibidem, cap. 5. num. 20. li. 1. vbi generalius probat, quod Iudex ex causa potest omnem iuris terminum minuere, & alterare, & ab ista restrictione termini minime datur appellatio de iure ciuili, pro vt etiam probat Menoch. de arbit. quæstio. libro primo, quæstio. 70. numero quarto, seqq. & limitare tempus ad se defendendum, non est tollere defensiones, secundum Nell. de Bannit. 2. par. secundi tempor. quæstio. 2. Alexan. consi. 105. numero 9. lib. 5. Carauita. super ritu magnæ Cur. Vicar. ritu 210. numero 15. quos in proposito refert, & sequitur Flam Cartar in trac. de exequu. senten. capto bannito, capitu. 3. nume. 34. & faciũt quæ dixi supra, num. 26. seqq. sed quæ dicatur isto casu iusta causa restringendi defensiones, vide quę dixi in simili supra, numero 24 de Principe, & iuxta ibi tradita declara hanc limitationem, quia alias nõ debet esse in Iudicis potestate defensionẽ restringere.

113 Hinc† posse Iudicem in atrocissimis, vbi tractatur de re Principis adsitque timor suborãtionis, eo defendendo prohibere ne aliquẽ alloquatur nisi in pręsentia ipsius Iudicis fiscalis, aut Notarij, dixi sup.

114 numero 14. † Et hinc similiter in delictis notorijs introductam practicam, reo confesso statuendi terminum ad se defendendum trium dierum, plus, & minus arbitrio Iudicis, pariter dixi, supra, numero duodecimo.

115 Et† hinc demum in quibusdam causis Iudicem posse statuere, ut loco copiarum dentur Aduocatis originalia, etiam dixi supra, numero 70. in fine, & alias fuisse seruatum, scripsit Claud. Bertazz. in additio. ad consilia Bertazzoli patris, in consi. 130. li. 1. in resolutione illius consilij, quę omnia bene etiã apud nos seruantur. vt dixi ex iusta causa in notorijs, seu alijs prenarratis casibus specialibus, ac iuxta ea quę dixi supra, nu. 24. alias secus.

116 LIMITA VII. In† teste torquendo, cui an possint denegari defensiones, & copiæ inditiorum antequam ad torturam deueniatur, bene alias fuit in Vrbe discussum per duos illius temporis celeberrimos Aduocatos, quorum allegationes hinc inserere non absurdum putaui, tenoris infrascripti.

Reuerende pater, Petrus Petullus testis, secũdum veram opinionem, quod nõ possit torqueri denegata ipsi copia inditiorum cum competẽti termino ad se defendendum, ostenditur sic:

117 Nam regula est generalis, †quod antequã ad torturam contra aliquem deueniatus, debet ei copia inditiorum dari, Marsi. in l. 1. in princip. columna 3. numero 8. versic. tertio requiritur, ff. de quæstio. Veronen. consilio crim. 65. incip. decreui, Ioan. Baptis. Fer

118 ret. consi. 137. incip. quod reus. †& vltra copiam inditiorum dari debet etiam ei terminus ad se defendẽdendum si petatur. l. vnius, §. cogniturum, & ibi Alber. ff. de quæstio. Guido de Suzzar. ĩ tracta. de indit. & tortu. numero vigesimosexto, versicu. sed quid de quæstione de facto occurrente, Angel. in l. de tormẽtis, columna secunda versicul. quinto si de crimine, C. de quæstio.

119 Vlterius, †& tertio, inditia, & defensiones partis Iudex debet palam audire, & disputare adhibitis clarissimis viris, & causarum patronis, vt maturius causæ criminales, in quibus de graui hominũ agitur prę iudicio peragantur, & discutiantur, l. custodias, ff. de public. iudic. & ibi hoc declarat Angel. dicens, quod in disputatione, an quis sit ponendus ad torturam requirendi sunt aduocati, tam accusatoris, quam rei. cum igitur regula sit, vt ad torturam non deueniatur, nisi interuenientibus prędictis, secundum regu-

120 lam pronunciãdum est; † quia habens iuris regulam pro se, dicitur habere intentionem fundatam, glos. in rub. de regul. iur. in 6. Bartol. in l. quoties, ff. si quis caut.

Non obstat modo, quod in testibus torquendis adhibeatur illa disputatio circa inditia, quæ exigitur in torquendo reos, & de qua in d. l. custodias, prout est doctrina Bartol. in leg. vnius, §. iudex in secunda * quæstio. ff. de quæst. quam communiter* Doctores

121 sequi videntur, †quia respondetur quod ex eo quod in testibus torquendis non seruetur forma dicta l. custodias, quæ vt prædictum est, dicit inditia contra reum existentia palam coram clarissimis viris, & causarum patronis esse disputanda ipso reo præsente, non per hoc tollitur quin debeat dari defensio, & copia inditiorum testi antequam torqueatur. Datio enim inditiorum est, vnum, præfixio termini ad se defendendum est alterum, & disputatio inditiorum coram clarissimis viris, & causarum patronis est aliud. Sic igitur isti sunt actus, & termini diuersi. licet ergo vnum ex dictis tribus tollatur, scilicet disputatio inditiorum palam, & coram prædictis habenda, quia illa Iudicis arbitrio sine alia disputatione committuntur.

Non tamen tolluntur alia, & per consequens non tollitur quin defensio dari debeat, & copia inditiorum quoties enim termini sunt diuersi, vno sublato, alius non tollitur, l. etiam, ff. de inofficios. testamen. cum vulgaribus. qui ergo vult dicere propter sublatam solemnitatem, l. custodias, esse etiam sublatam à teste carcerato defensionem, hoc probet, l. ei, qui. ff. de probationib. quia ex diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minorib. & non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, capitulo in præsentia, de probatio. stat enim firma regula, quod in generali dispositione defensio non censetur dene

gata iuribus prædictis, nisi ex aduerso probetur casus fallentiæ, quæ fallentia debet probari ab eo qui stat contra regulam, l. ab ea patre, ff. de probat. l. sinus quoque, versiculo, non puto, ff. de hęredibus instituend. & ista propriè fuit intentio Barto. in dicta l. vnius, §. iudex, ff de quæsti. si bene consideretur, dum dixit, quod in teste torquendo non debet adhiberi illa disputatio cum aduocatis, quæ requiritur in torquendo reum, sed committitur iudicis arbitrio, loqtur enim de disputatione quæ erat facienda super inditijs, non autem de termino dando ad se defendendum, & de copia processus tradenda: & ita loquitur Paris in tracta. sindic. in capit. incipien. an stetur dicto torti, in fine, & vt etiam ex se colligitur, quia disputatio super inditijs non fit, nisi post factas defensiones.

122 Et† prędicta suadentur euidenti ratione: quia alias sequeretur absurdū, quod defensio ipsi testi torquēdo, de cuius præiudicio irrepabili agitur, tolleretur, quę tamen nunquam in quacunque dispositione denegata censetur, capit. cum inter, cum glos. extra de exception l. desertorem, §. si de die, ff. de re militar. & quæ defensio pręcipuè nunquam censetur denegata contra fiscum, l. defensionis facultas, C. de iure

123 fisci, lib. 10. † Et quam Princeps tollere non potest in causa criminali, Grammatic. voto tertio, Illustrissime, nume. nono, & sequent. etiam de plenitudine potestatis, Mars. in practi. §. expedita, nume. 26. & in §. oportune, num. 61. & in §. vltima quæstion. nu. 22.

124 † immo vbi est licitum iura transgredi ob criminis enormitatem, defensio sublata non censetur, Mantua. consilio decimoquarto, & 51, in præsenti, numero 86. sequen.

125 Si enim† Iudex præsupponit me esse varium, & vacillantem, & ex hoc me vult torquere, cur non debeo posse probare causam rationabilē varietatis, & vacillationis me excusantem? Et similiter si dico, nō recordor, & iudex dicat, est casus in quo de hoc tu recordaris, cur ego non debeo posse probare labilitatē memorię, vel multiplicitatem negotiorum meorū, vel alias causas excusantes? & si iudex adducit cōtra me qui sum testis carceratus, vnum vel duos testes deponentes me interfuisse facto, & me esse informatum de illo. & ob id velit me tanquam testem informatū, & veritatē dicere recusantē torquere, cur ego nō debeo posse me defendere, & probare illos testes inimicos, puta, vel falsos, & me illi facto non interuenisse? certè nulla ęquitas suadet testi tolli facultatem

126 se defendēdi; † quinimmò ratio naturalis admittit suam defensionem, quæ ratio naturalis sufficit pro lege, l. cum ratio, ff. de bon. damna. l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tut.

127 Et† quod defensio testi non debeat denegari, est de mente omnium Doctorum in ca. quoniam contra, extra de probat. vbi maximè Abb. col. 19. vers. q iudex repetit testes vacillare, dicit post Innoc. quod teste variante, vel vacillante debet id iudex scribi facere per Notarium præsente, & audiente ipso teste, vt sit illi contradicendi facultas, subdens non esse mirandum si testis pręsentia requiratur, & illius contradictio audiatur, quia sua interest, cum ex hoc veniat puniendus, sequitur Dec. ibi, num. 464. vers. secundo Abbas concludit, & dicit Anchar. ibidem, numero decimoquarto, quod immo prędicta debent notificari testi, dicendo ei, tu vacillas, tu titubas, & Lanfrācus, ibidem in principio numero 28. dicit, quod si testis voluerit se defendere, audiens notarium scribentem de vacillatione, debet audiri. Ex eo igitur dicūt Doctores prędicta debere scribi teste presente, & illa debere sibi notificari, vt eius responsio, & contradictio audiatur, cum sua intersit: colligitur rectè cōsiderando, quod testi torquendo defensiones nō denegantur.

128 Et† ad quę etiam facit, quia si in teste torquendo, in caput alterius admittuntur prius exceptiones, & probationes tertij ad exclusionem torturę ipsius testis, ne ille superflue torqueatur, Bar. in l. 1. §. si quis dicatur, ff. de quęst. multo magis debent admitti, quando exceptiones, & defensiones proponūtur ex persona, & ex iure proprio ipsius testis torquēdi, quia potentius est ius, quod proponitur ex propria persona, quam aliena, l. item fundi, §. aucupiorum, & ibi Pau. de Cast. in lectura Auenion. ff. de vsufr. Doct. & in l. more, ff. de iurisd. omn. iud.

129 Et ista videtur esse mera veritas, † & secundum istam opinionem alias sępius fuit resolutum, & præcipuè in tribus causis notabilibus, quatum vna fuit causa veneni de Cinquinis, in qua tres iudices, scilicet D. tunc Gubernator Vrbis, & D. Senator, ac Reuerendissimus Dominus Episcopus Sagonen. dederunt defensiones Andreæ de Bertinorio, testi vario, & vacillanti antequam illum torquerent: & secūda fuit causa Capitanei Thadei de Fano tempore Pauli Quarti, in qua tres iudices Rotales, in foro Gubernatoris idem seruarunt, & tertia fuit causa Ferratina in qua datæ fuerunt defensiones Magistro Marino Aromatario.

Franciscus Coltellus Aduocatus.

Reuerende pater, quotidiana, & grauis est præsens quęstio de testibus torquendis de negata copia inditiorum, ideo accuratè attingenda, le. legaui, ff. de libera. legat. capitul. vbi periculum, de electio. in sexto.

130 Et† quod possent torqueri non data copia inditiorum, primo facit, quia testes in duobus tantum casibus possunt subijci quæstioni, videlicet si negent se interfuisse facto, & de mendacio conuincantur, & si dicant se interfuisse, & recusent dicere veritatem, vel si vacillent in ea dicenda, l. vnius. §. testes, ff. de quęst.

131 l. ex libero, ff. eo. tem. † & vtrobique Barto. vbi dicit sufficere vnum testem, qui dicat eum interfuisse, cū vnus testis faciat inditium, l. si quis, C. ad l. Iul. maiestat. idem Bar. in l. 1. post principium, & in §. qui quęstionem, ff. de quęst. colum. secunda, vbi sentit, quod testes possunt torqueri si sit pręsumptio cōtra ipsos de scientia facti, vel si vacillent, Bald. in l. data opera, num. 39. C. qui accus. non pos. & in l. 3. C. de adulter. & in l. milites, columm. prima, in fine, C. de quæs. vbi

132 dicit alterum sufficere pro tortura testis, † vel quod presumatur scire veritatem facti, vel quia vacillet, subdens posse torqueri, vsque ad numerum trium testium, idem refert, & sequitur Ange. de malefic. in verbo, comparent, & totum negāt, num. 18. & in verbo, fama publica, numero 49. Gandin. de quęs. & tormen. nu. 8. quibus etiam addi potest tex. in l. presbyteri, & ibi gl. in verbo pręcipiunt, C. de episco. & cle.

133 † vbi quod etiam clericus testis potest torqueri, & tex. in l. fallaciter, §. si quis ingenuorum, C. de abolit. & in l. nullum, & ibi glo. in verbo, quęstionem, C. de infam. et in auth. de testibus, §. sancimus, et in §. si vero ignoti, Veronen. cons. criminal. 61. Salyc. in l. fina, columna secunda, ver. aut productus in testem, ff. de quęs. Gramma. cons. quadragesimo, nume. 21. et voto 31. num. 20. Abb. in c. cum in contemplatione col. fin. de reg. iur.

Vnde cum ex pręmissis appareat, quod tortura infligatur testi solum pro veritate eruenda, et in facto proprio, succedit dictum Bal. in l. 2. colum. 3. C. vt lite

134 pēdente, † quod sicut in facto proprio pręsumitur

per

per calumniã peti terminos deliberatiuos, argumen
to l.fi.ff.pro socio, & quemadmodu potest Iudex
calumniosum reum non audire, vt notat Innocen.in
cap.post electionem, de concess. præbē. quem sequi-
tur Alex.in cons.65.nu.2.lib.1. pariter, & multo ma-
gis potest denegari copia inditiorũ propter timorẽ
135 subornationis † facit etiam glo.in l.2. C.de iuram.&
calum. quæ vult non esse dandam copiam positionum
detionibus respondere de facto proprio, ne instruan-
tur ab Aduocatis super responsione, & facit etiam
quod voluit Iaf.in l.is apud quem, C.de edend. limi-
tando regulam super edendis actis publicis tam ciui-
libus, quam criminalibus, & de danda copia inditio-
rum parti, per doctrinam Bar.in l.fi. ff.de quæstio.
quem sequitur Alexand. dicto consilio 65.nu. secun.
136 lib.1.† Dicit non procedere in interrogatorijs test. si
quorum si daretur copia, præstaretur materia subor-
nationis, ad glo.in c.2.in verbo, interrogatoria, de te-
stibus, in 6.
137 Et hanc opinionem in neutro ex casibus præfatis
esse dandam copiam inditiorum testibus, antequam
torqueantur, tenet Bar.in l.vnius, §.iudex, ff.de quæst.
& ibi Alexand.in apostil. dicens, quod in examinan-
dis inditijs, quæ causam principalem tangunt contra
testes non est adhibenda disputatio, quæ requiritur
circa reos antequam torqueantur, iuxta textum l.cu-
stodias, ff.de publ. iud. vbi dicitur quod rei custodiri
debent palam, & cum Aduocatis audiri antequam cũ
tra reos deueniatur ad rigorosã cognitionẽ, quod &
repetitum est in l.vnius, §.cognituram. ff.de q. & in l.
postulauerit. §.quæstionis, ff.de adulter. & hanc Bar.
doctrinam declarat Salyc.in l.de minore, colum.
penul. vers. quæro, an de inditijs, C.de quæst. vbi dicit,
quod de illis tantum reo debet fieri copia, super
quibus est disputandum, inquit Bar.in d.§.iudex nõ
debet dari copia, quia cum denegatur confessionem de-
138 negatur antecedens, & è conuerso, & cui prohibe-
tur finis, prohibetur omne id per quod peruenitur ad
illum finem, l.ad rem mobilem, C.de procurat. l.ora-
tio, ff.de sponsal. l.2.ff.de iurisd.omn.iud. cum ibi no-
tatis, & opinionem Bar. refert, & sequitur Ange. de
malef.in verbo, fama publica, num.29. vers. quæro,
an in casu in quo testes pro inditijs habendis, & cruẽ
dis sunt torquendi, vbi dicit, quod aduocati testium non
debent videre inditia, quæ sunt contra eos: secus quã
agitur contra malefactorem. Ratio diuersitatis ma-
nifestè apparet, tum ex supradictis, tum quia nõ po-
test argui de principali reo ad ipsum testem in ma-
teria torturæ, vt notat Bar.in l.fi. C.de quæst. in fine,
139 † vbi dicit quod in tortura rei requiritur perseuerã-
tia, secus in tortura testis, & sentit Alber.in l. edictũ,
num.2.vers. sed certe, ff.de quæst. vbi pariter facit nõ
valere argumentum de tortura criminosi ad torturã
testium, & in l.vnius, §.cognituram, nume.2. ff.eod.
vbi dicit defensionem solum dandam esse reo peten
ti, vel non petenti, per tex.in l.2. C.vt infra cert.temp.
& in l.3. §.si ad diem, ff.de re milit. & in l.facultas de-
fensionis, C.de iure fisci lib.10. & in l.fin. C.de bon.
vac. eodem lib. & in l.omnes, qui vbique, C.de episc.
& cleri. quę iura præcisè loquuntur de reo, non au-
tem de teste.
140 Comprobantur præmissa optima ratione, † quia
in reo tortura tendit ad confessionem delicti, & sic
principaliter ad pęnam quę est odiosa: merito fauo-
rabiliora sunt iura, vt in eius processu mitius proceda-
tur: in testes vero finis torturę est inquisitio, & in-
uentio veritatis, quod est fauorabile, merito magis
strictè proceditur, ne nimia indulgentia veritas obũ
bretur: & proptereà, vt inquit Bart. totum commit-
titur iudicis arbitrio, cui salus carceratorum non mi
nus cordi esse debet, quam propria, & per hanc ratio
nem compositio alias stilus testium receptionẽ,
Bar.in vrna Toletana prætermittitur alias consuetu-
dinis, in qua fuit Iudex Reuerendiss. Gubernator,
Locumtenens Reuerendiss. D. Aud. oris Cameræ
adiuncto sibi Locumtenente principalis D. Guber- *
natoris.
141 Nec dicatur, † quod ex quo testis dicitur falsarius
etiam subticendo veritatem, vt per Ang.in Auth. de
testib. in princ. propter quam falsitatem potest, & de-
bet puniri. l.nullum. C.de testibus, ideo est sibi cõce-
denda copia defensionis, prout alijs reis. quia respon-
detur, quod contra testem non potest dici principa-
liter agi ad effectum ipsum puniendi de crimine, qđ
adhuc non dicitur perfectum, & consummatum, sed
duntaxat ad eruendam veritatem, ideo non attenditur,
quod in consequentiam euenire potest, vulgata
l.non omnis, ff.si cert.pet. alias destrueretur penitus
* † communis conclusio, & obseruantia, cum impos-
sibile sit separare crimen testis vacillantis ab ipsa va-
cillatione, nec daretur differentia inter testem, & ma
lefactorem, quod est contrarium omnibus doctrinis
& rationibus scribentium.
142 Nec etiam dicatur, † sequi absurdum, quasi dene-
getur defensio, quę tanquam iuris naturalis, nec etiã
diabolo est deneganda, vt per Hostien. in capit. cum
143 inter, extra de excep. † nec intelligitur vnquam sub
lata sub prætextu cuiuslibet arbitrij, vt not. in clemen.
sæpe, in verbo, defensiones, de verbo. sign. & in clem.
pastoralis, de re iudica. per Bar. in l.filiusfamilias, ff.
de dona. & in extrauagan. in verbo, videbitur, nam
vt supra dictum est, ex copia inditiorum danda testi-
bus oritur potius causa subornationis, quam auxi- *
lium defensionis, cum in facto proprio cadat obli-
uio, & in propalanda veritate non sit noua defensio.
144 † nec est nouũ quod ex aliqua probabili causa pos-
sit tolli defensio, secundum Angel. in l.si sic, ff.de le.
primo tex. in l.cum mulier, ff.solut. matrimon. Dec.
in rub. de appell. numero decimo, vbi dixit, quod iu-
ra in pluribus causis concedunt, quem posse puniri
nulla data defensione, per textum clarum in l.final.
C.de sicar. & in l.adulterii, C.de adulte. ibi, qua ratio-
nem habendam, sine cuiusque defensione, quas le-
ges ante ipsum citat Alber. in l.omnes, qui vbique,
columna prima, in fine, C.de episcop. & cler. vbi de
clarat illud quod dicitur defensionem tanquam de
iure naturali non posse tolli, procedere in defensio-
ne verè naturali: sed defensio quæ datur petenti, vel
non petenti est iuris ciuilis, & de facili potest tolli, vt
ibi per Albe. col.2.
Ex quibus resultat vera conclusio, quod contra
Petrum Petullum testem varium, vacillãtem, & ne
gantem dicere veritatem, pro qua eruenda principa
liter instatur, potest deueniri ad torturam denegata
145 copia inditiorum, accedẽte maxime, † quod vt ini
hi præsupponitur, dictus testis est vilis persona, quæ
potest torqueri etiam sine inditijs, secundum Bal. in
l.milites, C.de quæst. quem sequitur Ang. de malef.
in verbo, fama publica, num.93. vers. ita autem adde.
146 † & nedum testi, sed etiam reo, si est vilis persona,
& malę famæ, non est danda copia inquisitionis, &
testium, ad Salyc. in l.fi. in verbo, an de inditijs, C.de
quęstio.

Honofrius Camaianus Aduo-
catus Fisci.

147 QVid dicendum? † licet ea, quę scripsit, & con-
sideranit doctissimus primus scribens subti
liter, & multum bene explicata appareãt.

& forsan non omnino euacuata per alterum fisci aduocatum, vltima tamen opinio negatiua, (& sic sustinendo propositam limitationem, cum infrascriptis tamen declarationibus,) sine dubio magis com* munis est, & magis in practica seruata, † prout etiã sic restatur Sigismun. Scac. de iudic. caus. ciuil. & cri. c. 100. nu. 16. quem post huius libri secundã impressionem habui, & eã aperte sequitur Brun. de indi. & tortu. 2. par. q. 4. nu. 15. vbi refert doctrinam Bar. in d. l. vnius, §. iudex, ff. de quæst. Boss. in tit. de indi. & considerat ante tortu. num. 81. vbi quod qñ agitur de varietate, vel mẽdacio testis, iudex à se ipso cõsiderat, an sit torquendus, nec ne, non aliter admissa disputatione aduocatorum, & consequenter nõ data copia inditiorum, & certè inquit Bossius, cũ ratione quia differendo, et disputando veritas magis occultaretur ex instructionibus quæ eo casu ipsis testibus fierent, quod & latius reassumpsit idem Boss. in tit. de tortu. test. nu. 39. vbi quod si testis torquẽdus est, ex aliquo inditio, quod resultet ex dictis quæ causam principalem tangant, iuxta doctrinam Bartoli in d. l. 1. ad finẽ principij, ff. de quæst. ut puta quia sit mendax, iuxta l. vnius, §. testes, ff. de quæst. ve. vacillans, iuxta l. ex libr. ff. eodem, vel varius siue contrarius, & tunc licet dissentiendum sit, an possit, vel non possit testis torqueri, hęc tamẽ discussio soli iudici, & illius arbitrio absque Aduocatis committitur, iuxta doctrinam Bart. in d. §. iudex, vbi licet rursus iura per eũ allegata non multum hanc limitationem probare videantur, prout ipse Boss. eo loco considerauit: opinio tamẽ Bart. prout pariter idem Boss. testatur, in practica seruatur * & non solum communis est, sed nemo illi contradicit, & Boss. refert, & sequitur Clar. in pract. §. fina. q. 25. vers. solet dubitari, vbi etiam ex Ant. de Canario, quem allegat, in trac. de quæst. in 2. membro, num. 52. ita dicit obseruare consuetudinem, de qua etiam testatur Ioseph. Ludou. in suis commun. opiu. conclus. 38. vers. secundus casus, & ver. primus casus, vbi idem quando torquetur reus pro habenda pręcisa ręsponsione.

148 SVBLIMITANDA. Videtur † hęc septima principalis limitatio, vt procedat quando de variatione seu mẽdacio conuincitur reus ex suo proprio dicto, seu confessione, aduersus quam cum probabiliter nihil deducere possit, cum certum sit testem esse varium, seu mendacem: tunc videtur iure optimo, & non datis defensionibus cõtra ipsum posse ad torturam procedi per superius allegata: verum si de mẽdacio testis constaret aliunde, vt puta per testes alios, qui dicerẽt ipsum testem fuisse pręsentem alicui delicto, & ipse negaret: tunc nõ videtur de iure ipsi posse auferri facultas probandi (si petat) illos testes contra ipsum examinatos esse, uel falsos, uel inimicos, vel alias de iure inhabiles, & non probantes, per ea q̃ deducta sunt supra, nume. 125. quæ multum in proposito stringunt, & in terminis comprobat Francis. Personal. in tracta. de indi. nume. 33. & 34. propterea reprobat Boss. in tit. de tortu. test. numero trigesimonono, vers. Non tamen semper; dicentem, quod indistinctè propter timorem subornationis sibi magis placet, quod testi denegentur defensiones, etiã quod de mendacio aliunde, quam ex suo dicto conuincatur, nec dissentire videtur Foller. in pract. crimina. in verbo, capiat informationem, numero trigesimoctauo, vers. item est aduertendum, folio mihi 24. nõ enim in datione copiarum, & defensionum est attẽdendus timor subornationis, vt supra probaui, num. 68. & si talis timor attenderetur, nunquam reo darẽtur defensiones, quia semper potest dubitari, vt reus à suis aduocatis, & patronis instruatur, & tamen eas debere dari iura sunt certissima: ergo etiam debent dari ipsi testi non obstante timore prædicto: & ego non habeo notitiam, in Vrbe tempore meo contigisse casum, in quo testis de mendacio cõuictus, per alios testes petierit, seu alius pro eo inditiorum copias, & propterea indistinctè vidi testes verisimiliter informatos, & recusantes dicere veritatem, tortos in secretis carceribus, etiam denegata copia inditiorum, & hoc quidem de plano procedit, ac etiam de iure quando, vt dixi, copiæ non petuntur, vel si petantur constat, vel ex propria confessione testis, quod fuit præsens delicto, & tamen recusat dicere veritatem, vel ex alijs pręsumptionibus probabilibus, ex eiusdem testis confessione profluentibus, quod est verisimiler informatus, verum si de hac verisimili sciẽtia constaret aliunde, quam ex dicto testis, puta, prout sunt termini propositæ limitationis, quod de hoc conuinceretur per alios testes, & tunc si mihi peterẽtur defensiones, & iudex essem, illas credo, quod nõ denegarem, nisi de aperta petentium calumnia mihi constaret. Durum enim est, vt innocens torqueatur quis, siue reus, siue testis; quod facilè posset contingere denegando illis defensiones, & propterea non miror, si alias in Vrbe concessę fuerunt, prout testatur doctissimus ille scribens, de quo supra, numero 129.

Et licet contra hanc sublimitationem nimis audiosè sentiat, & de communi in contrarium testetur Sigismundus Scaccia in tract. de iudic. caus. ciuil. & crimin. capitulo centesimo, post numerum decimumsextum, in vers. si non sugillat, Tu tamen ab ea non recedas, cum rationes, quibus se fundat ad cõtradicendum huic opinioni, sint friuolę. Dum enim primo dicit copias isto casu esse denegandas propter timorem offuscationis veritatis & subornationis testium, debebat animaduertere, quod de iure talis timor non sufficit ad denegationem copiarum, vt probaui secundum veriorem, & receptiorem sententiã, eadem quęstione supra, nume. sexagesimooctauo, & sequen. Dum autem secundo loco mouetur, quia testes non nisi leuiter torquentur, leuis autem tortura non dicitur tortura, vt ibi per eum secundum vnam opinionẽ, leuissima omnino est hæc obiectio, cum prout omnes sciunt, & practica quotidie seruet, nec etiam ad leuem deuenitur torturam, nisi datis defensionibus, & copijs inditiorum, Et dum tertio facit differentiam inter torturam rei, & torturam testis, quia scilicet reus torquetur in caput propriũ, vt ipse puniatur, testis vero punietur in caput alienũ, non autem, vt puniatur ipse: Ergo in teste non est necessaria defensio, prout in reo. Consequentia est falsa, tum quia testis tacendo veritatem dicitur committere falsum, vt hoc loco dixi, & si postea tortus fateatur, potest de falso puniri, tum etiam quia seuũ quod non puniretur, cum tortura sit maior pœna, prout dicunt Doctores, quam vtriusque manus abscissio, nescio videre, cur & ipsi non sit concedenda isto casu defensio propter grauissimum præiudiciũ, quod inuenit ex tortura, Et demum dum ipse cedit frustra concedendam testibus defensionem pro repulsando alios testes contra ipsum examinatos, ex quo talis repulsa non sit concedenda, quia contra ipsos nihil deponunt, labitur certè iste D. scribẽs, quia satis testes contra deponunt, cum de mendacio eos arguant, illosque torturæ ex eorũ depositionib. subijciant; Non itaque recedas à proposita limitatione, quæ verissima est.

149 SVBLIMITA II. Eandem † septimam limitationem, vt procedat quando testis torquetur, vt supra dixi tanquam varius, vacillans, mendax, seu alias verisimiliter informatus, & recusans dicere veritatẽ, Quod si torqueatur tanquam seruus, tanquam crimino-

minosus, seu alias infamis, secus est, quia tunc prius disputãdũ an testis talis, sit prout bene hanc sublimitationem probare videtur tex. in l. 1. §. si quis dicatur & in l. si quis ne quæst. ff. de quæst. per quæ iura ita in specie affirmauit Boss. d. tit. de tortu. test. num. 38.
150 & num. 40. Vbi infert,† quando quis torquetur tã quam socius criminis, quo casu dicit ipsu posse torqueri absque alia disputatione, & defensione, & in tit. de manda. ad homicid. nu. 30. versicu. Hoc etiam apparet, vbi quod ita seruat vniuersus mundus, & Bossiũ, vbi supra, refert, & sequitur Franc. Personal. de indit. & tortu. n. 32. & licet Clar. in d. q. 45. eodem versic. solet dubitari, in fine, dicas se nunquam vidisse in practica hanc sublimitationem seruari, prout certè nec ego memini illam vllo vnquam tempore seruatam. Non id tamen contingit ex eo, quod sublimitatio non sit vera in iure, sed quia nunquam Iudices torqueant testes tanquam seruos, viles, infames, criminosos, seu etiam socios criminis, nisi de tali qualitate constet ex eorum propria confessione, vel alias notoriè: de quo casu frustra, & calumniose petitur disputatio, & defensio. Verum si ex testium cõfessione, vel alias notoriè non constaret; quod ipsi torquẽdi tãquam serui, infames, ac criminosi essent tales: sine dubio sunt desuper audiendi in eorum defensionibus per prææallegata iura.

SVBLIMITA III. Vt eadem septima limitatio procedat, quando quis est testis simpliciter, & sic non inquiritur ipse de delicto, secus si esset testis, quo ad alios, & principalis quo ad se. (Ita enim est propria formula constituendi reos quos fiscus prætendit deliquisse cum socijs, & complicibus, vt per Foller. in tracta. crimin. verbo, capiat informationẽ, nume. 38. & per Carauit. super ritu magnæ Cur. 79. in fine, quos nuper refert, & sequitur Flami. Cartar. in pract. interrogan. reo. lib. 3. cap. 2. num. 14.) quia tunc non potest denegari ei copia inditiorum, vt in terminis voluit Foller. in pract. crim. dicto verbo, capiat informationem, nu. 38. fol. mihi 23. & sequitur Flam. Cartar. dicto cap. 3. post num. 16. & 17. vbi quod illo casu reputatur principalis, & non testis, & quod seruantur in eo omnia, quæ seruantur in principali reo & consequenter concedendæ sunt inditiorum copiæ, & defensiones. & est ratio, quia in mixtis semper attẽdi debet id quod magis fauorabile est, semperqꝫ à fauorabiliori regulatur, secundum Iat. in l. 2. nume. 5. versi. vltra scribentes, ff. de verbor. oblig. Anch. cõsil. 70. in prin. cum alijs per Menoch. in 3. remed. retinen. possess. nume. 678. seq. Conrad in l. vnica, C. si de momentan. pos. in 2. limita. num. 23. & 27. Stephan. Lamber. de contract. glo. 2. nume. 9. Ioseph. Ludou. decis. Lucens. 26. nume. 22. præsertim, quando illud, quod est magis fauorabile, est etiam magis conforme iuri communi (prout in casu nostro) Abb. in ca. super quæstionum, §. si verò, in vlt. notab. de offic. de leg. Ancha. consi. 17. versi. venio ad secundum, Rimi nal. in l. Imperium, num. 105. ff. de iurisd. omn. iudic. Natta consi. 463. num. 19. li. 2. & ista sublimitatio est verissima & à bonis Iudicibus practicata, quicquid in contrarium sensisse videatur idem Ioseph. Ludo. dicta conclus. 38. versic. secundus casus. Et multo magis procederet si examinatus esset re vera reus, & Iudex malitiosus illum examinaret vti testem. Iudicis enim malitia non debet illi nocere quin debeat habere copias inditiorum, quia modus examinandi nõ facit testem quem reputari, qui re vera sit reus, vt latius deduxi infra, q. 41. num. 5. seqq. ☞ Nec à prædictis dissentit Sigismund. Scaccia de iudic. caus. ciuil. & crim. cap. 100. num. 16. ad finem; versicu. ideo contra fiscum, vbi licet ipse tacita monitione dicat aduertendum, quod Carauita ubi supra per me allegatus ritu 79. in fine non asserit illud, ad quod allegatur ego tamen valde miror, quomodo hoc ipse affirmare ausus fuerit, si benè perlegit ad quod propositum allegaui Carauit. in precitato loco, & si etiam benè inspexit, aut inspicere voluit dicta ibi per Carauitam. Nec in hoc opus est longiore sermone, postquam eius, quod supra scripsi, & quod etiam scripsit Carauita lectura omnibus patens est.

151 LIMITA VIII. Principalem † regulam non procedere, quando furto facto in aliquo hospitio torquentur familiares hospitis ad inueniendum furtum, iuxta ea quæ dixi supra, quæst. 37. num. 158. hoc eodem tit. nam tũc cum in huiusmodi causa sit summariè procedendum, prout argumento tex. in l. quoties, & in l. de submersis. C. de naufrag. lib. 11. scripsit Bar. in l. eos, §. fi. in fine, ff. de fur. aduers. naut. ideirco defensiones fore denegandas videtur fuisse de mẽte Paridis de Put. l. tracta. sindica. in verbo, tortura, il 3a capit. 1 incip. licet alias dicatur, in princ. quẽ in proposito refert, & sequitur Egid. Boss. in ti. furti aduers. naut. num. 1. & Bossium pariter referendo, sequitur Franc. Personal. in tractat. de indit. & tortura, numero 16.

152 Verum † ista limitatio sicut in se de iure vera nõ est, ita nec apud nos in practica reperitur: dantur ẽt isto casu defensiones si petantur: non enim sequitur, summariè in hac causa proceditur, prout voluit Bar. in d. l. in l. eos §. fin. ergo denegandæ sunt defensiones: quia vt supra deduxi, numero 15. seqq. defensiones non possunt denegari à quocunque Iudice habente liberum, & absolutum arbitrium nedum
153 potestatem procedendi summariè. † Et cum defensio sit de iure naturæ, nunquam prohibita censetur, vt pariter probatum est supra, nume. 122. & pluribus comprobant Marsil. sing. 163. & Aym. in pract. §. 31. d. 42. quare nõ video, quomodo Paris de Put. & Boss. in locis præcitatis noluerint isto casu posse denegari per Iudicem defensiones, eo præsertim, quia ut etiã supra scripsit, hoc eodem tit. q. 37. num. 160. non possunt pro furto in hospitio hospitis familiares torqueri, nisi sint malæ famę: ergo danda est eis dilatio, & terminus ad se defendendum, ac ad probandum bonã famam, prout in simili argumentatur idem Frã. Personal. in d. trac. de indi. & tortu. nu. 27.

154 LIMITA IX. Quia † inditiorum copiæ non dantur, nisi publicato processu, nec reo, nec accusatori, etiã si eas accusator peteret pro interesse fisci, per regulam l. non debet actori. ff. de regu. iu. & scripsit Boss. in ti. de indi. & considera. ante tor. nu. 82. vbi seruatur, sequitur Clar. in pract. §. fi. q. 49. ver. danda est, vbi tamen quod etiam ante publicationem processus quandoque à Iudicibus ostenduntur accusatori examina reorum, vt melius sciant fisci partes tueri, & subministrare inditia, sed non nisi ex magna causa in atrocibus delictis, et in quibus difficile est aliter habere inditia, et Clarum vbi supra pariter refert Bonacos. in commun. opinio, prima par. versic. inditiorum copiam petens, in fine, folio mihi 89.

☞ Et hinc est, quod testes pro Curię informatione examinatos, et non repetitos potest iudex non publicare, et consequenter eorum copiam denegare, cum sic informiter examinati reo non noceant, et propterea eius non intersit copias habere, secũdum Salyc. in l. fin. in vltima quęstione, C. de quęs. Socin. in l. 2. num. 5. & ibi etiam Dec. num. 21. & Cagno. nume. 32. C. de eden. Vulpell. consi. 102. num. 3. Vbi, et aliam uidentur redolere rationem, quia scilicet tales testes pro informatione Curiae recepti nõ dicuntur de actis; et inde sequitur alia cõclusio, quod quae ad Iudicis instructionem fiunt, partibus non eduntur secundum Rip. in dicta l. 2. numer. 11. colum. 2. versic.

Quarto declaratur, & ibi etiam Dec.num.20.versic. secundo fallit, colum.quarta, C.de eden.& voluit in specie Fulu. Pacia in tracta.de proba.lib. 1.cap.65.nume.80.iuncto nume.111. allegans in proposito eundem Rip.in d.l.2.num.9.Dec.in capitu.1.nume.259. in 8.fallen.extra de proba.& fuit doctrina Ange.in l. fina.ff.de quæst, quam etiam refert Maran.de ord.iudic.par.6.titu. de inqui.nume.8. in fine, post Brun.in tracta.de indi.in loco per eum relato, & hanc declarationem † communiter à Doctoribus receptam esse testatur Franc.Calle in addi.ad eundem Pacia.nu. 80.litera V.

* Verum quicquid præfati Doctores dicāt sicut hęc declaratio apud nos non recipitur cum dentur copię omnium testium examinatorum etiam parte nō citata, & non repetitorum, ita etiam nec eam in iure subsistere posse existimo. Certum enim est quod inquisito danda est copia non solum actorum, vt dixi supra, nu.89.in 22. ampliatione, sed etiam omnium actorum ad tex.in l.1.§.edenda sunt omnia, ff.de edē. & in specie scripserunt Ias.in dicta l.2.num.6. versic. ego teneo contrarium, C.de edend. Maran.de ord.iudic.6.par.rub.de edi.actorum, num.45. Asin.in prac. lib.1,§.25.cap.7.num.3.Bertaz.cons.130.num.1,lib. 1. Ergo exhibendę etiam sunt depositiones testium pro Curiæ informatione examinatorum, quæ & ipsę dicuntur de actis secūdum Cur.iun.post Dec.quē allegat in d.l.2.num.10, in fine. Sic etiam danda est copia nō solum inditiorum, vt dixi supra in regula, sed integra omnium inditiorum copia danda est, secundum Foller.in practic.crim.in verbo, *Detur copia capitulorum*, num.2. Capyc.decis.74.num.1.Iaco.Leonissa cons.crim.diuers.55.num.5.lib.1. Bertazz. consil, 130.numero 1, lib.1. Franc. Personal.de indi. & tortu. nu.28. vbi amplius quod danda est copia totius processus, ergo pariter danda est copia testiū pro Curiæ, informatione examinatorum quamuis non sint repetiti, quia licet non faciant plenū inditium, faciunt tamen aliquam pręsumptionem, vt plene probaui in tract.de testibus, q.72.nume.89.& seqq.& sic non est vera ratio considerata per Socin.in d.l.2.quia scilicet rei nō intersit tales copias habere, prout etiam & hanc rationem in specie improbat Cur.iun.in d.l. 2.num.10 in fine. Et dato quod tales testes non nocerent reo, adhuc tamen ipsius interest eorum depositiones videre, quia poterūt aliquid ad sui fauorem & contra fiscum deponere. Quo casu satis plenè probant, etiam quod pro informatione Curiæ solū fuerint recepti. Et per istam rationem, quæ iudicio meo inconuincibilis, merito vt dixi, introductum fuit in Vrbe vt dentur copię depositionum omniū testium etiam non repetitorum, & hanc practicam seruandam esse in toto statu ecclesiastico expresse declarat Maran.vbi supra, dicto titu.de inquisi.num 8.in fine iuncto num.10.& seruari etiam testatur Flami.Cart. in pract.interrog.reo.lib.3.cap.3.num.60.iuncto nu. 67.& 69.

155 LIMITA X. Quia † si delinquentes sint plures, quorum vnus sit carceratus, alij vero aufugerint, licet de iure secundum aliquos non deberet differre processum, & causam dicti carcerati, ex eo, quod fiscus intendat prius esse requirendos, & condemnandos absentes. & horum opinionem dixerit * communem. Bos.in tit.de sent.nume.85. Practica tamen seruat contrarium, quia isto casu reo præsenti, & carcerato non dantur copię inditiorum, nec publicatur processus, nisi prius ipsis contumacibus condemnatis, prout etiam fatetur Boss.in loco pręcitato, & ita in facti contingentia seruasse Mediolani Senatum, testatur Clar.in pract.d.q.49.ver.sed pone, quod plures,

156 vbi etiam † quod isto casu in copiis inditiorum quę dantur reo non apponuntur nomina consociorum delinquentium condemnatorum, nec ea quæ ad eos pertinent, & Clar.vbi supra, refert, & sequitur Bonacos.in communium opinion.par.prima, versi. inditiorum copiam petens, folio mihi 89. & secundum istam limitationem, passim quoque in Vrbe practicatur.

157 SVBLIMITA Hanc † decimam limitationem in eo, quod dixi in copiis inditiorū reo pręsenti concedendis esse delenda nomina consociorum delinquentium cum his omnibus, quę ad eos pertinent, vt non procedat, quando ex tali deletione, in aliquo etiā minimo tolleretur ipsi reo, pręsenti facultas se defendendi, quia tunc omnia sunt exprimenda, vt aperte sensit Clar.in d.vers.sed pone, in fi.& ante Clarum hoc idem apertè tenuit Foller.in practic. crim. in verbo, detur copia capitulorum, numero duodecimo, folio mihi 272. vbi dicit hoc esse valde notandum.

158 LIMITA VI. Quod † licet Foll.in practic.dicto verbo, detur copia capitulorum, nume.11.in fine, folio mihi 269. dixerit copias inditiorum esse dandas reo expensis querelantis, eius tamen opinio sicut in se vera non est de iure, ita nec in practica recipitur, prout etiam apud eum contrarium vsu receptum, testatur Clar.d q.49.vers.sed nunquid tenetur, in fine, quem etiam refert Bonacos.vbi supra, d.par.1.vers.inditiorum copia est danda reo, in fine. folio mihi 89.

159 † Bene verum est, quod si reus sit adeo pauper, vt non possit copias inditiorum persoluere, debent ei per iudicem gratis dari ad tex.iuncta gl.in l.tam dementis, C.de episco.aud.cum alijs, per Foll. in practic. in verbo, & si confitebuntur, in 3.par.3.partis, num.55. fol. mihi 324. & in Tribunali Illustrissimi Domini Auditoris Camerę habemus bullam Pij Quarti super reformatione illius tribunalis, quæ in Bullario 1.par.est in ordine illius Pontificis bulla 74.incip.inter multiplices, vers.insuper pręfatus Auditor, in fin. fol. mihi 756.

160 LIMITA XII. Quia † quicquid sit ante torturæ inflictionem, in repetitione & continuatione torturę, vbi de iure repetitionis locus est, denegātur copię inditiorum, & defensiones, tanquam calumniosè petitę, eo pręsertim quia non purgatis inditijs per primam torturam subsequens tortura nō dicitur noua tortura, sed continuatio primę, sic nēpe post Francisc.Pegn in suo direct.inquisi.par.3.schol.54 colū. 2.vers.cæterum, vt hic locus, &c. in terminis voluit Flam.Cartar.in sua pract.interrog.reorum lib.4.cap.1.num.161, & seqq. vbi bene hanc fundat limitationem, & contrarijs respondet. Eamque omnino procedere affirmat, quādo iam ante primam torturam Iudex decreuit copias inditiorum, cum competenti termino ad faciendum suas defensiones, illasq; reus, vel non receperit, vel si receperit, aut nihil ad sui defensionem deduxit, vel si deduxit, non tamen purgauit ciuiliter inditia contra ipsam laborantia: in his enim casibus non est amplius concedenda alia defensio in repetitione torturæ, vt ibi per eum, num.177. sequentibus iuncto nume.181. & seqq. vbi multum bene loquitur.

161 SVBLIMITA I. Hanc † duodecimam limitationem, vt non procedat quando reus ante repetitionē torturæ aliquid deduceret, & allegaret, quod si verum esset illius innocentiam detegeret, vt puta si imputatus de homicidio diceret, Non repetatis torturam, quia nuper audiui, & volo probare, quod is qui occisus prætenditur, adhuc viuit, aut quid simile: tunc enim sicut iudex cui superuenisset talis notitia innocentię rei debet supersedere ab exequutione sententiæ, si iam reum condemnasset, ad latè tra-

dita

dita per Marſ. in l. 1. §. ſi quis vltro, num. 72. ff. de qõ. & nos alibi diximus: ſic pariter, & multo magis debet ſuperſedere à tortura, donec videas, an verificetur, id quod reus de nouo allegat: Cum prætertim fiſco non noceat hoc ſuperſedere ad effectum inquirendi veritatem. Et quod reo prodeſt, & fiſco nõ nocet, facile ſemper concedi debet, l. prima, §. idem aiunt aquam, ff. de aqua plu. arcend. l. ſecunda, §. item Varus, in fine, eodem titu. l. reſcripta, & ibi Iaſo. numero quinto, C. de precibus Imperato. offer. cum alijs in propoſito conſideratis per Cartarium, qui in terminis hanc ponit declarationem in ſua praxi interrogan. reorum lib. quarto, cap. primo, nume. 187. ſequentibus.

162 SVBLIMITA II. Quando † Iudex proceſſit contra reum ad torturam ex proceſſu informatiuo, & ipſo non petente copias inditiorum, iuxta ea quæ ſecundum iuris communis diſpoſitionem, ſcripſi ſupra, nume. nonageſimo, in prima limitatione principali propoſitæ quæſtionis. Tunc enim ſi ante repetitionem torturę petierit copias antea non petitas, nõ poſſunt ei vllo pacto denegari, vt in terminis conſiderauit, Cartar. vbi ſupra, dicto capitulo primo, nu-
163 mero 206. Licet † ſecus credat, quando iudex ad torturã proceſſerit nõ ex proceſſu informatiuo, prout ſunt termini huius ſublimitationis, ſed ex legitimo, & publicato proceſſu, ac ex teſtibus vel parte citata repetitis, vel ad eius faciem confrontatis. Tunc enim ſi adhuc reo non petente copias inditiorum Iudex contra illum ad torturam deuenerit, poterit etiam pariter & ad repetitionem deuenire non obſtante, quod tales copias ante repetitionem petat, eo quia ſumus non in noua tortura, ſed in continuatione primæ, & imputet ſibi reus quare ante primã torturam copias non petierit, vt per Marſilium, in dicta l. vnius, §. cogniturum, nume. tertio, ff. de quęſt. & in terminis declarat Carta. vbi ſupra, num. centeſimononageſimo, ſequentibus, vſque ad numerum 198.

164 Sed quid, † quando iudex vigore alicuius priuilegij. pro vt facere ſolet Magna Curia Vicariæ ex eius pręeminentia, torquet reum ex proceſſu informatiuo denegata copia inditiorum, an etiã poſſit eadẽ copia denegata deuenire ad illius repetitionem. Vide multa dicentem pro & contra, eundem Flam. Cart. in ſua pract. interrogan. reorum, libro quarto capitu. primo, nume. 200 ſequenti, vbi defendinir negatiua opinio, & numero 207. verſiculo, ſed in caſu, in quo, & cęt. vbi videtur defendere contrariam affirmatiuam.

165 SVBLIMITA III. Quando † repetitio torturæ eſſet danda non ex antiquis inditijs vrgentibus, & non bene purgatis, ſed ex nouis: quia tunc ſine dubio debet dari copia iſtorum nouorum inditiorum antequam ad torturę repetitionem deueniatur. Et hoc quia non dicimus eſſe in continuatione torturę, ſed in noua tortura, ſicut poſt Franciſc. Pegn. quem allegat in ſuo direct. inquiſit. par. 3. d. ſchol. 54 columna tertia, dicto ver. cæterum, vt hic locus, in terminis declarat, Flamin. Carta. in ſua practi. interrogan. reorum, lib. quarto, cap. primo, num. 198. verſic. quartus caſus eſt.

166 SVBLIMITA IIII. Quando † reus tortus, & confeſſus, non valet ratificare ſuam confeſſionem allegans illius errorem, & offerens, ſe talem errorem probaturum, quia tunc antequam iudex ex reuocata confeſſione illum repetat in tormentis, debet eum ponere ad largam cum termino ad docendum de allegato ſuæ confeſſionis errore, vt dixi ſupra, in antecedent. quæſtion. numero centeſimo, & ſeqq. hic non repeto.

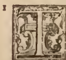
ARGVMENTVM.

Tortura eſt remedium ſubſidiarium, ideo reo conuicto dari non debet, ſed quid ſi detur: An per torturam cenſeantur purgata inditia, & plena probationes: In hac quæſtione reſoluitur dubitatio.

SVMMARIVM.

Torturæ tanta vis eſt, vt in ea perſiſtens puram veritatem dixiſſe præſumatur, num. 1.
tortura purgantur inditia, num. 2.
tortura remedium ſubſidiarium eſt, ideo non datur, niſi in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, nu. 3.
tortura non debet dari reo conuicto, & vbi adſunt probationes, nume. 4. & iudex aliter faciendo punitur, & tenetur in ſindicatu, num. 5.
tortura purgantur inditia dubitata, imò etiam & plenæ probationes, nu. 6. contrarium, nu. 7. ſed prima opinio eſt magis communis, & magis obſeruata, nu. 8.
tortura poteſt dari reo conuicto ad hoc, vt confeſſus non poſſit appellare, nu. 9. ſed contra, nu. 10.
tortura purgat inditia indubitata, & plenas probationes quo ad pœnam ordinariam, ſecus quo ad extraordinariam, num. 11. et 12. vbi etiam quod hæc pęna extraordinaria poteſt eſſe corporalis, & triremium, ſed hoc vltimum de pęna corporali declara, vt procedat quando torquetur reus conuictus ex plenis probationibus, ſecus ſi ſolum ſit grauatus præſumptionibus etiam vrgentiſſimis, nu. 13. & ſeqq.
Præſumptiones, & inditia etiam indubitata non ſufficiunt ad cõdemnandum reum in pęnam ordinariam, nu. 15.
tortura non purgat inditia, quando datur non ſuper delicto de quo quis eſt confeſſus, vel conuictus, ſed ad habendum alia delicta, num. 16.
tortura non purgat inditia, quando datur pro habendo vlteriorẽ veritate qualitatum aggrauantium, numero 17. & 21. vbi de materia.
tortura non purgat inditia, quando datur ad habendum complices, mandatores, fautores, receptatores, & alios participes, numero 18.
tortura non purgat probationes, quando datur ſine præiudicio probatorum, & confeſſatorum, nu. 19.
tortura purgat inditia etiam data cum proteſtatione, ſine præiudicio probatorum, quando proteſtatio contraria facto, & reus eſt interrogatus ſuper principali delicto, nu. 10. & quando dicatur reus interrogatus ſuper principali delicto, & de materia, vide ibidem, nu. 22. 23. 24. & 25.
Reſponſio ſubſequens declarat qualitatem præcedentis interrogationis, nu. 14.
tortura non poteſt dari reo ſuper qualitatibus, & complicibus, niſi in caſu, in quo adſint inditia qualitatum, & complicum, numero 26.
tortura ad habendum complices, & qualitates, & alia delicta debet eſſe moderata, & leuis, nu. 27.
torqueri non poteſt reus pro habendis complicibus, & circumſtãtijs delicti principalis, niſi de eo ſit, vel confeſſus, vel cõuictus, vel condemnatus, nu. 28.

QVAESTIO XL.

1 ORTVRAE Tanta † vis eſt, vt in ea perſiſtens negando, vel non perſiſtens fatendo, quicquid dixerit puram veritatem dixiſſe preſumatur, quia vt inquit Cicero in Topicis ad Trebatium, verberib. torti, & igne fatigati, quæ dicunt, ea vr̃ veritas ipſa dicere, & quæ à perturbationib. animi ſunt, dolore, cupiditate, iracundia, metu, quia neceſſitatis vim habent afferunt

authoritatem,& fidē,cuius sententiæ mentionem fecit glo.in l.edictum,in verbo,efficacissima, ff de qō. & post glos.hanc in specie firmarunt conclusionem ex nostris iuris consultis, Alb.in dicta l.edictum,nu. 3. Alex.ad Bart. in l.vnius,§.reus,in 2. addi.ff.eodem tit.de q.Boer.decis.163.nume.12. Gramma.decis.8. post num.1.& num 9.prope finem,& decis.96.n. 3.vbi ex hoc infert, quod homo persistens in tortura melior reputabitur, quam ante accusationem reputabatur,Couar.pract.q.c.23.nume. 5.vers.nam & verberibus torti,Clar.in prac.§.fi.q.64. vers.illata vero tortura,Rota Lucen.Magon.decis.89.nu.12. Bertaz.consi.150.nume.12.& consi.266 nu.2.& cōs.408. nu.16,& cons.427.nu.1.& vbique passim,& commu
* niter † Doctores,quicquid in cōtrarium dixerit Hip. Rimin.inter cons.crim.diuers.cons.84.num.22. seq. lib.2.in fol.

3 Quare † per torturam purgata esse inditia contra tortum,ante torturam laborantia non solum com-
* muniter* fuit à Doctoribus receptum,sed nemo cō tradicere ausus est, & de communi in specie originaliter testatus est Alb.in d.l.edictum,nume.2.ff.de q.vbi quod ita totus mundus seruat, & in rubr.C. de q.num.9.Cępol.consi.crim.32.nu.18.vers.sed tamen Carrer.in prac.in 2.tract.de indi.& tort.§.uiso igitur de inditijs,qualiter ipsa inditia purgentur,nume. 20. vbi alios adducit,Clar.in prac.qui & alios plures citat in §.fi.d.quæstio.64.eodem vers.illata vero tortura,in prin. Ancharan. Regien.in suis q. familiatibus, par.2.q.22.num.17.Cępha.consi.621.nume.1.libro 5. Bertaz.consi.150.num.12.vol.1.& consi.427.nume.1. vol.2.& consi.528.num.1.eodem vol.2.Burs.consi.97. num.24.lib.1.cum alijs pluribus,quos infra referam, num.6.qui affirmant,quod per torturam purgantur etiam plenæ probationes,ergo multo magis inditia,
* prout etiam & de communi * obseruantia, post alios plures quos allegat, testatur nouissimè Flamin. Carta in sua prac.interrog.reorum,lib.4.cap.1.num. 13.& propterea purgatis inditijs per torturam reum fore relaxandum, & absoluendum, dixi in primo libro in tit.de inquisit.quæstio.quarta, numero 26. & quando inditia censeantur per torturam purgata, dixi pariter supra hoc eodem libro,& titu.quæstio.38. nume.36.

3 Sed † an per torturam censeantur purgata inditia vrgentia, & indubitata, & an etiam plenæ probationes,hoc opus,hic labor est. Doctores enim vt mox audies,in contrarias partes se diuiserunt.Certū enim est in iure,& prout etiam admonui supra, quæst.38. nu.4.quod torturę remedium subsidiarium est,eam que non esse infligendam,nisi in casu in quo veritas aliter haberi non potest, bene probat tex.in d.l. edictum,versic.1.ff.de quæst.cuius tex. verba sunt hęc, Quæstionem nec semper in omni causa, & persona considerari debere arbitror:sed quum capitalia, & atrociora maleficia non aliter explorari, & inuestigari possunt,quam per seruorum quęstiones.Item tex. in d.diuus Pius,eodem titu.ibi,si aliter veritas inueniri non posset,& in l.quoties, C. eodem, ibi,si alijs probationibus veritas illuminari non possit, & per ista iura sic in proposito hanc firmarunt cōclusionē, Ang.de malef.in verbo,fam. publica,num.94.& ibi August.in addit.vbi amplius admonet iudices, vt in decreto torturæ faciant apponere,quod ideo mādat reū torqueri ex quo alio modo, quam per torturam veritas haberi non potest, de quo & per Flam. Cart. in prac.interrogan.reorum,lib.4.cap.1.nume.67.vbi post Foll.in prac.cri.in verbo, rei indurati torquentur,nu.2.non admodum credit esse necessarium apponere d.verba,Gand.in rub.de q.& torm.nu.1. Vbi magistraliter loquendo dicit,quod index non debet facilè, & repente ad quæstionem deuenire si aliqua alia via leuiori,vel ueriori potest obiecti criminis ueritatem inuenire,etiam quod adsint inditia,uel verisimilia. Mars.qui pluribus hanc eandem conclusionem comprobat, in l.1.in prin.nu.15.& 16.& nu.1. in fine,& in l.edictum,num.1.seqq.ff.de q. & in pract.§.nunc videndum,nume. 25. quibus in locis post Bald. quem allegat,in l.1.in 2.colum.in vers.vlterius nota. C.de iurau.calum.inter alia dicit, quod ille, q petit aliquē torqueri,debet primo iurare,quod non habeat alias probationes,quam torturam, Gramm. voto 2.num.6.& consi.12.num.21.Boe.decis.163. nume.1.Carrer.in prac.in trac.de appell.in prin.nume. 45.uers.contrarium,&c.Brun.de indi.& tortu.2.pa. q.5.num.15.Foll.in prac.crim.canon.capi.31.verbo, tormentis mox subijciatur,nume.4. folio mihi 223. Ferrat.caut.5.num.3.in fine, Aym.consi.286.num.2. Boss.in tit.de indi.num.139. Anto.Gomez var.reso. tomo 3.cap.13.rub.de tortura reorum, num. 10.vbi
* adducit alia iura,& testatur de communi opinione, Couar.pract.q.dicto cap.23,post num.5.vers.quibus debet etiam iudex.vbi,quod ita concludunt omnes Doctores,et seruat consuetudo,ex Ang.in l.fin.post nu.4.C.de quæst.et Corrado in practica.ibi per eum allegatis,Vulpell.consi.14.num. 13.in prin. Francisc. Personal.in tract.de indit.et tortu.nu.1.et 2. Sarmien. Selce interp.lib.1.cap.1.num.1. Malcar.de proba.lib. 3.conclu.1385.num.3. Flami.Carta. in tract.de exequ. sen.capto, bannito, capit.1.nume.82.et in pract.inter rogan.reor.lib.4. capitu.1.nume.14. sequen. vbi alijs relatis,ita et ipse testatę de cōi,et obseruata opinione.

4 Hinc vbi adsunt dehctì probationes, † quæ reum conuictum reddant,non debere contra ipsum reum ad torturam deueniri:Imò fatuum esse iudicem,qui reum conuictū torquet,affirmarunt post alios quos allegant, Ang.de malefic.in verbo, fama publica,nu. 94.et ibi August.in addi.versi.et ideo dixit Angelus, Mars.in pract.§.nunc videndum,nume. 21.22.23.et 25.uers.et facit etiam,et ibidem,versicu et sic ita est
* communis opinio, † vbi testatur de communi opinione Doctorum,et in l.pr.ma.in princ.num.15.16. et 17.ff.de quæstio. vbi testatur de magis communi, de qua etiam testatur Ioan. Bapt. Villalob.in comm. opin.ver.torqueri num.128.Gramma.consi.duodecimo,nume.vigesimosecundo,sequentibus, Boe. decis.163.num 13. Aym.consi.178.num. 10. Corrad. in pract.tit.de nega.crim.et tormen.num.1.fol.mihi 288.vbi etiam de magis communi, Brun. in tract.de indi.et tortu.2.pa.q.5.num.15.vers.et Angelus,et nu. 16.versicu.sed idem Baldus, Iodoc.in prac.cap.trigesimoquinto,nume.tertio, Clar.in practic.§.fin.q.64. sub uers.debet etiam iudex aduertere, vbi etiam de communi,Anto. Gomez.var.resolu.tomo 3.capitu. 13.rub.de tortu.reorum,nume.vigesimo, Ioan. Maria. Monticell.regu.crimin. 20. numer. duodecimo, Franc. Personal.in tracta de indit. et tortu. nume.secundo,et num.6.in fine, Rota Lucen. Ludouici,decis.3.num.59. Flamin. Cart.de exequ.senten. capto bann.to,capitu.p.imo,num.83.et in pract. interrog. reo.lib.4.cap.primo,num.15.sequenti, vbi pariter testatur de communi. * Hieronym.Cęuall.communium opinion.quæst. septuagesimaquinta, vbi contrarijs relatis testatur de ueriori Doctorum opinione,et qua a ib ea in practica nō est recedendum,tam

5 quam communi . † Qui fere omnes præ narrati Doctores, non solum affirmant iudicem non debere torquere eum, qui probationibus conuictus est, sed quod torquendo tenetur in sindicatu, et punitur.

6 Sed † quid si de facto iudex præmissis non obstantibus reum grauatū vrgentissimis,& indubitatis inditijs,

ditijs, vel etiam probationibus plenis conuictum torserit, & tortus in tortura persisterit: an censeatur purgata inditia indubitata, & probationes, ita & taliter, quod ipse reus absoluendus sit: an vero tortura non obstante condemnatus. ✠ promissiuè enim loquuntur in hac materia Doct. de inditijs indubitatis ac plenis probationibus pateque esse vtrumque casu rationem credidit Menoch. (quem post huius libri tertiã impressionem, præmanibus habui) de arbit. qq. libro secundo, in addit. ad casum 273. num. octauo, iuncto numero vndecimo, in fine, & numero decimoquarto, & quidem hoc in casu Vna fuit opinio, quod sit absoluendus, & relaxandus, quia per torturam cẽsentur purgata non solum inditia, vt supra probaui, numero secundo, sed & inditia vrgentissima, & indubitata, vel vt alij dicunt vehementiora, ac etiam plenæ probationes, secundum Alber. qui ad id communiter per Doctores allegatur in l. edictum, num. secundo, ff. de quæstio. vbi dixit, quod licèt hoc lege aliqua
* non bene probetur, ita tamen communiter * tenetur, & seruatur in mundo, & post Albe. ac alios plurés quos allegant, hanc eandem opinionem sequuti sunt, Marsil. in pract. §. nunc videndum, num. vigesimoquinto, in fine, & num. 26. & singul. 262. & in dicta l. edicta, num. 6. ff. de quæst. Grammat. voto secundo, nume. 7. & 9. consi. 64. numero decimo, relati per eundem Grammat. decis. 8. num. primo, & nume. 6. Boer. decis. 163. num. 12. & 17. Aymo. consil. 178. nume. decimo, & consi. 287. num. quarto, Carrer. in practic. crimin. in primo tracta. de appellat. nume. 47. & in tracta. de indit. & tortur. §. viso igitur inditijs, qualiter inditia ipsa purgantur, nume. 30. sequen. Ferrat.
* cautel. quinta, numero 4. vbi de magis communi, † Franc. Arnon. singu. 98. Bosſ. titu. de confess. numero 28. & in tit. de senten. num. 70. seqq. relati per Anton. Gomez. variar. resolut. tomo 3. cap. 13. rubr. de tortur. reorum, numero 20. versiculo, & in tantum est verũ, relati per Couar. pract. quæstio. 13. numero quinto, ad medium, versi. cæterum admissa Baldi sententia, folio mihi 167. colum. prima, Natta consi. 202. num. 10. Corrad. in pract. tit. de nega. crimin. & tormen. numero secũdo, folio mihi 268. Sarmien. Select. interp. lib. 1. cap. primo, nume. primo, Franc. Personal. in tracta. de indit. & tortur. nume. 3. & nume. 7. Bursa. consi. 79. num. 25. libro primo, & consi. 346. num. secundo, in 4. volum. Flam. Cartar. in tract. de exequut. senten. capto bannito, cap. secundo, num. 60. Matt. Gribal. in suis regul. crimin. in regul. incipien. reus constans, positus inter commun. opin. tomo secundo, folio mihi 145. colum. j. relati per Hippol. Riminal. inter consi. crimin. diuers. consil. 84. num. primo, volu.
2 ✠ idem Hippol. Riminald. consi. 704. num. 29. libr.
6 Vulpell. consi. 4. num. 7. vers. quo vero, & num. 13. vers. ex quo primum, & num. decimoquinto, in princip. & vers. insuper, &c. Bertazzol. cons. 53. nume. 14. & cons. 209. num. duodecimo, volum. primo, & consilio 266. num. primo, & cons. 333. num. 6. volumi. secundo, ex quibus supra relatis Doctoribus plerique
* testantur de communi, * & seruata opinione, prout aliquos refert Clar. in d. versicu. illata vero tortura, in princip. & in fine, vbi propterea subdit, quod contraria practica nunquam sibi placuit, tanquam iuri, & æquitati contraria. ✠ Et cum hac prima opinione cõcordant relati per Menoch. (quos tamen ipse non sequitur) de arbitr. quæstionib. lib. secundo, in addit. ad cas. 271. numero duodecimo, ver. Prima fuit opinio. Eamque relatis alijs tribus opinionibus earumque argumentis, & rationibus reprobatis. bene comprobat & veriorem existimat, Andr. Fachin. controuer. iur. lib. 1. cap. 33.

7 Altera, † & contraria fuit eorum opinio, qui dixerunt per torturam minime purgatas esse delicti probationes, & propterea ea non obstante posse reum condemnari non aliter, ac si tortus non fuisset, affirmarunt Marsil. sibi contrarius in singul. 108. alias fui interrogatus, vbi testatur se alias respondisse de iure cuidã latrunculatori, qui in suis fortijs habebat reũ, qui semper in tortura, & extra negabat delictum de quo erat per probationes conuictus, quod poterat indubitanter nõ obstante tortura, & negatione ipsum diffinitiue ad mortem, vel ad membri mutilationẽ condemnare, et ad hoc allegat textum quẽ dicit formalem in l. qui sententiam, C. de pœnis, et Bal. in capit. ad nostram, circa finem, vers. et nota, extra de probationibus, et Marsilium sic vt supra dicentẽ refert, et sequitur idem Grammati. pariter forsan sibi contrarius in cons. duodecimo, nume. vigesimoquarto, vbi propterea, post Roman. Pand. de Put. Alexand. et Felyn. quos allegat affirmat male consuluisse Cœpol. qui primam sequutus fuit opinionem, in consil. 32. quod et idem affirmauit idem Grammatic. decis. 8. numero 3. et 4. et num. septimo, vbi loquitur etiam in inditijs indubitatis, et adducit rationem, quod si aliter diceremus, sequeretur absurdum, quod per indirectum iudex torquendo reum conuictum, ipsum liberaret a condigna poena, contra tex. in l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquiliam, et tex. in cap. cum quid vna via, de reg. iur. in 6. ✠ rursus idem Grammatic. dec. 96. in fine, relati per Carrer. in pract in secundo tract. de indit. et tortu. §. viso igitur de inditijs, qualiter inditia ipsa purgentur, num. 31. vers. Baldus vero, item relati per Cæpol. consi. 11. nume. 17. vers. et videtur, et num. decimooctauo, in princip. Couar. pract. 1. quæst. capi. 23. post numerum quintum, vers. ex contrario, folio mihi 167. vbi ponderat, quod licet text. in d. l. si qui sententiam, literaliter non videatur probare hãc opinionem, bene tamen illam probat virtualiter, et in sui ratione, et propterea eam tanquam veram fore sequendam arbitratur, ex Isern. et Afflicto, in locis per eum allegatis, et hãc opinionem per quatuor fundamenta, late comprobat Ant. Gomez. var. resolut. tomo 3. c. 13. rub. de tortur. reor. post nu. 20. vers. sed aduertendum, vbi inter alias rationes considerat, vt supra iterum dixi, quod si aliter diceretur, sequeretur absurdum, quod in potestate cuiuslibet foret ignorantis, et imperiti iudicis, et præter intentionem suam esset reum culpabilem à pœna delicti liberare in præiudicium reipublicæ, & refert Papo. relatus p Clar in d. versi. illata reo tortura, quod Parlamentũ Parisiense solet reos conuictos tormentis subijcere, & licèt in tormentis persistant: nihilominus ad mortem reos condemnant, Foll. in pract. crim. in verbo, & si confitebuntur, in 3. par. tertiæ par. num. 110. fol. mihi 331. Hippo. Riminal. inter cons. crimin. diuers. cons. 84. num. 12. & 13. & 14. 17. seqq. 22. seqq. tom. 2. in folio, vbi loquitur in conuicto non solum probationibus sed etiam præsumptionibus, & coniecturis manifestis, & pariter loquitur etiam quoad pœnam ordinariam, & a contrarijs suam hanc defendit opinionem, & concordantes adducit, quos etiam in proposito referr, & non sequitur Flam. Cart. in tract. de exequ. senten. capto bannito, c. 1. nu. 61 & seq. in discursu. ✠ Et hanc contrariam opinionem etiam quoad pœnam ordinariam tam in plenis probationibus, quam etiam in inditijs indubitatis veriorem, et probabiliorem sibi videri dixit Menoch. vbi supra in addit. ad cas. 273. num. duodecimo, vers. secunda est opinio, et num. 13.

Vbi et aliam reddit rationem, quia scilicet tortura est res fragilis, et periculosa, et nõ semper dicit verum: Quamuis Bald. et alij ibi per eum relati, nume. 9. et seqq. pro hac opinione non benè eam probent,

nec

nec dicant id ad quod allegantur, et cum hac contraria opinione relatis, et reprobatis contrarium tenentibus, vti veriorem, et in practica receptam cõsentit Hier. Ceuall. in com. opi. q. 175.

8 Quid † dicendum? prima opinio est magis communis, & magis seruata, & etiam verior, declarata tamen, & temperata, prout mox in limitationibus, subiiciam, & quamuis Baiard. ad Clar. in q. 64. n. 116. & seqq. conetur secundam opinionem defendere pluribus rationibus, quibus facile esset de iure respondere, nisi in ista additione breuitati mihi consulendum esse duxerim, tu tamen in iudicando, & consulendo minimè recedas à prima opinione, quæ ut dixi, indistinctè in practica seruatur, cũ nũquam audiuerim, ne dum viderim ĩ ordinariam pęnam mortis fuisse condemnatum aliquem qui in tormentis sibi ad habẽdam delicti veritatem sine protestatione illatis negatiuam substinuerit, quamuis plenissimis probationibus fuerit conuictus. de capitali delicto, et argumentis Antonij Gomez. qui opinionem secundam substit. et vide singulariter respondentem. Andr. Fachin. quem post huius libri tertiam impressionem, habui. capit. 6. Vbi loquitur etiam quod iudex tormenta adhibuisset reo sponte confesso, licet inquit ipse iudex male fecerit, non tamen interim condemnari potest.

REGVLA Ex præmissis firma remanet, quod tortura purgat non solum indicia, & ea quidem vrgentia, vel dubitata, sed etiam plenas probationes.

9 LIMITA I. Hanc † regulam non procedere, quãdo tortura daretur reo ad effectum nec cõfessus posset appellare. nam tunc hac cautela, & protestatione adhibita in decreto torturæ, non purgantur plenæ probationes, prout fuit orginale dictum Baldi in l. 1. numer. 9. C. de iurament. calum. vbi arguit pro, & contra, & tandem concludit se credere, quod Iudices sic faciendo bene faciant, quando habent plenariam certitudinem de maleficio, ut obuient ne appelletur per calumniam, maximè in atrocibus in quibus licitum est iura transgredi, quod, & repetit idẽ Bald. in l. obseruare curabis, quæ est 2. illius tituli. C. quorum appellat. nume. 6. versicu. & nota per hanc legem, & in consi. 364. num. 1. li. 3. & Baldum in proposito sequuti sunt Ant. de Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. §. si quis vltro, ff. de quæst. prout illũ refert Gra. consi. 1. nu. 3. ubi dicit, ita communiter practicari, & uoto 1. nume. 1. vbi pariter testatur de communi obseruantia, Foll. in pract. crimin. canon. capi. 31. in uerbo, tormentis mox subiiciatur, vbi etiam quod doctrinam Bal. in locis præcitatis communiter sequuntur omnes criminalistæ, & eam procedere dicit non solum de iure ciuili, sed etiam de iure canonico quando Iudici constat in veritate delictum fore cõmissum, & sententiam proferendam fore iustissimã et illius executionem per calumniosam appellationem differendam: tunc enim inquit ipse bene facit etiam Iudex ecclesiasticus ad hoc inconueniẽs euitandum reos torquere non obstante, quod sint conuicti, Couarru. prac. quæstio. cap. 23. nu. 5. versic. huic sane iudices, vbi ponderat ad id tex. in d. l. obseruare curabis. C. quorum appellat. et rursus, infra eodem, nume. 5. versic. tertium itidem, etc. ubi ex Martino Azpilcueta, in c. inter verba, 11. q. 3. corollario 54. ad finem, quem allegat, dixit Baldi opinionem æquam esse, ac licet posset admitti quoties iudex ex circumstantijs viderit reum ita conuictum esse, vt iniquè, et per calumniam ad effugiendam sceleris punitionem non vult confiteri, et licet ob frequentem iudicum in puniendis criminibus audaciam, sæuitiam, ac temeritatem, Baldi sententia non simpliciter admittenda sit, sed prorsus falsa reputanda, cum iudex non ex alia causa torquet cõuictum, quam vt appellationis auxilium affutat. Nihilominus idem Didacus ibi opinatur quãdoque, etiam si raro publicis sceleratissimorum hominum punitionibus conuenire, Baldi opinionem cautè admitti in ijs præsertim criminibus, quæ enormia, & grauissima sunt, quod ante eum voluit Matth. de Afflict. in constit. Reg. libro primo, rub. 27. capit. 27. in constitu. si damna clandestina, numero 59. nec dissentit Matth. Gribal. in suis regulis criminalibus inter commun. opin. diuers. tomo secundo, folio mihi 245. colum. prima, versicul. reus constans, in fine, Vulpell. consi. quarto, num. 8. 9. & 12. vbi pariter ex præmissis., Baldi praxim fore admittendam arbitratur duobus concurrentibus. Primo quod simus in atrocioribus. Secundo, quod delicti probatio sit perspicua, quos etiam in proposito refert, & sequi videtur Flam. Cartar. in tracta. exequ. sent. capto bannito, c. 1. nu. 78. iuncto nu. 91. vbi idem allegat etiam Ioseph. Cumia. in ritus magnæ Curiæ Regni Siciliæ, c. 74. num. 23. & in tract. sindic. ca. 11. num. 5.

10 Contrarium, † & multo verius, ni fallor, voluit Angel. in l. & si certus, num. primo, versic. male ergo faciunt assessores. ff. ad Syllania. prout ad id communiter allegatur per Doctores; licet in libro meo hæc verbum quidem de appellatione dicat Igneus, Item. August. de Arimino, & alij relati per Couar. pract. quæstio. dicto capit. 23. numero quinto, versic. sic plerisque visum est, vbi istorum opinionem dicit cõmunem Ferrat. caut. quinta, numero quarto, & quinto, vbi quattuor rationibus; Baldi opinionem in dicta l. obseruare curabis. C. quorum appellatio. falsam esse apertissimè demonstrat, Marsil. in l. 1. in princi. num. 16. in fine, & numero decimoseptimo, ff. de quæstio. vbi contra Baldum eo loci testatur adesse magis cõmunem Doctorum opinionem, & in pract. §. nunc videndum, numero vigesimosecundo, in fine, numero 25. pariter in fin. Bero, in cap. at si clerici, numero 54. sequ. de iudic. Thom. Grammatic. sibi parum constans, voto secundo, num. septimo, & sequentib. vbi referendo sequitur rationes per Ferratum consideratas, & consi. duodecimo, num. 21 & consi. 64. numero vndecimo, Carrer. in practic. in primo tractat. de appellat. in princip. numero 45. & seq. vbi respondet textui in dicta l. obseruare curabis. C. quorum appellat. Corrad. in pract. titu. de negat. crim. & tormẽ. nume. primo, in fine, folio mihi 288 vbi etiam testatur de magis communi opinione, Bru. de indit. & tortu. secunda par. q. 5. nume. 15. in fine, iuncto nu. decimosexto, Anto. Gomez. var. resolut. tomo 3. cap. 13. rub. de tortu. reorum, num. 20. in fine, & num. 25. versic. quinto infero, vbi amplius quod si in tortura reus cõfessus sit potest adhuc appellare, quod etiam videtur fuisse de mente Bald. in dicta l. secunda, C. quorũ appellat. nume. 6. in fine, sed hoc de appellatione pro nunc non firmo, satis est quod ad hunc effectum auferendæ appellationis iudex non potest conuictũ torquere, vt per præallegatos, quibus addo Boss. in titu. de indit. & considerat. ante torturam, num. 111. versic. hæc tamen, vbi quod practica Baldi est periculosa, Clar. in pract. crimin. §. fi. quæstio. 64. vers. veritas est, vbi testatur, quod nec apud eum Mediolani. eadem Baldi practica seruatur, prout etiam illam nec in Frãcia obseruari dixit Chassan. in consuet. Burgund. fol. 48. post numerum quadragesimum, & Clarum refert, & sequitur Franc. Personal. in tracta. de indit. & tortur. nume. secundo, in fine, subdens, quod iudices ignari seruant practicam Baldi, & illam ab aula recessisse, testatur Rota Lucen. Ludon. 13. nu. 6. Flam. Cartar. in tract. de exequ. sent. capto bannito, d. cap. 1. nume. 87. & seq. vbi relatis alijs concordantibus, qui

de

* de communi † testantur, testatur,& ipse nunquam
seruasse,'nec seruari vidisse in statu Ecclesiastico pra
cticam torquendi conuictum, vt confessus nequeat
appellare,prout etiam in eodem statu,necetiam scio
illam seruari à Judicibus, qui verè iuris scientiam ha
beant,& si aliquis reperiretur iudex qui practica Bal
di vteretur, derideretur apud nos. ☞ nec à præmis-
sis dissentit Baiard. in addit.ad Clar.quæstion.64.nu-
mero 22. ✠ Et in hac contraria opinione residere,&
videtur Hiero.Cæuall.in commun. opin.quæst.375.
relatis, & reprobatis Gramm. & Carrer.contrarium
tenet tribus in locis ibi per eum relatis.
11 LIMITA II. Propositam regulam,†vt procedat
quoad pœnam ordinariam,secus quo ad extraordi-
nariam: nam & si reus vrgentissimis, & indubitatis
inditijs,seu plenis,& concludentibus probationibus
conuictus in tortura perstiterit: non tamen per hoc
efficitur quin possit in aliquam extraordinariam pę
nam condemnari,etiam quod corporalis sit,puta tri
remium perpetuarum, vel ad tempus, prout sæpius
apud eum Consilium Neapolitanum seruasse testa-
tur Grammatic.decis.8.in princip.& num.4.versicu.
aduertendum,& num.octauo, & in fine decisionis,
& rursus in voto duodecimo,in fine,& decisio.42.&
decis.96.Carret.in pract. in secundo tract.de indit.&
tortur. §.viso igitur de indit.qualiter inditia ipsa pur-
gentur,num.31.in fine,Boss.in tit.de inquisit.nume.
30.vbi quod non recordatur isto casu apud eũ, quod
aliquis fuerit morte damnatus, sed bene vel in exi-
lium,vel ad triremes ad tempus missus, vel per l.con
gruit,ff.de offic.præsid.& allegat Paridem de Put.in
tracta.sindica.in verbo,tortus,cap.10.Quidam latro
famosus, fol. mihi 35. vbi post longam disputationẽ
videtur concludere ibidem, numero septimo,quod
latro famosus contra quem populi publica vox,& fa
ma;quod talis sit, maximè vrget.si iunctis alijs parti
cularibus inditijs, & verisimilitudinibus,quæ isto ca
su illum penè conuictum reddunt, fuerit durissimè
tortus,& nihilominus in tortura perstiterit licet pro
pter talem persistentiam non possit de iure in pœnã
sanguinis condemnari, quia tamen iudex habet be-
ne animum informatum, quod sit malus,& quod si
eum liberaret deteriora committeret: poterit pro-
pterea illum,vel relegare,tanquam hominem malæ
famæ,vel ad opus publicum condemnare, vt ciuita-
tem malis hominibus purget,iuxta text.in l.cõgruit,
ff. de offic. præsid. & ita etiam Mediolani Senatum
seruare post Bossium in loco præcitato,testatus Cla.
in dicta quæstio.64.versicul.illata vero tortura,ibi,a-
pud nos autem,&c. & in versicul.& in hoc proposi-
to,in fine,Fab.à Monteleone in sua praxi arbitr.fol.
mihi 332.numero vigesimonono, Ancharan. Reg.
quæstio.22.nume.18.secunda par.Franc.Personal.in
tracta.de indit.& tortu.numero quarto, Flamin.Car
tar. in tract.de exequ.senten.capto bannito,ca.secun
do,num. 62.versicul.licet idem Grammaticus,& la-
tius,nume.65.per totum, vbi loquitur non solum in
eo qui conuictus est ex plenis probationibus,sed etiã
in grauato vrgentissimis præsumptionibus, & conie
12 cturis,†prout etiam loquitur Grammatic.dec.8.nu-
mero 8. ac etiam loquitur idem Cartarius in tortura
graui,& iterata per tres vices, prout talem torturam
grauem presupponunt etiam Paris de Put.Gramm.
& Clar.in locis præcitatis. ✠ Et pro hac limitatione ad
de relatos per Menoch.de arbitr. quæst.lib.secundo,
in addit.ad cas.273.num.7.& num.13.vers.Tertia est
opinio,& num.14.
Quicquid secus in iure verius crediderit And.Facbi.
controuers.iur.lib.crimo,cap.13.volens non extraor
dinariam pœnam imponi posse: sed tortum ex ha-
ctenus deductis esse absoluendum: Verum quod in
pœnam extraordinariam condemnari valeat videtur
sensisse Idem Fachin.lib.9.ca.6. Quamuis ibi loqua
tur non in casu in quo datur tortura reo conuicto:
Sed quando datur reo cõfesso:eadem tamen vtrius-
que casus ratio est.
13 Verum,†vt in hac re meam quoque proferam o-
pinionem, & quid apud nos seruetur in Vrbe, quæ
omnium aliarum orbis Ciuitatum merito est magi
stra,libere dicam,credo esse maxime aduertendum,
quia si torqueatur reus conuictus plenis probationi-
bus,(quem tamen non esse de iure torquendum de-
monstraui supra, nu.3.& 4.) tunc bene fateor quod
poterit iste reus, licet in tortura perstiterit, si crimen
erat capitale, in aliquam pœnam extraordinariam,
& corporalem triremium perpetuarum, vel ad tem
pus condemnari, vt per præallegatos, quorum opi-
nio,sine dubio isto casu communis est,& commu-
* niter † etiam recipitur in practica: si vero reus non
14 est conuictus plenis probationibus, sed tantummo-
do grauatus inditijs vrgentibus,& etiam indubitatis
vel præsumptionibus, ac coniecturis euidentibus,&
violentis, ex quibus forsan poterat dici conuictus de
iure propter delicti difficilem probationem: & nunc
si Iudex omissa via condemnationis eligit viam tor-
turæ, & illum torquet durissimè, iuxta qualitatem,
& grauitatem inditiorum,& iuxta ea quæ dixi supr.
quæst.38.num.34.seq. certè non video rationem na-
turæ,aut iuris,aut æquitatis,cur scilicet iste sic ad mẽ
suram inditiorum tortus possit condemnari in pœ-
nam corporalem.
15 Et†quod non debeat sic condemnari facit viua,&
inconuincibilis ratio,quia ex inditijs,& præsumptio
nibus quantumuis indubitatis,& violentis etiam qđ
tortus non fuerit reus, non potest cõdemnari,nisi in
pęnam extraordinariam,quæ isto casu ad summum
si delictum capitale sit, non poterit esse,nisi corpora
lis triremium,puta perpetuarũ, vel ad tempus,ad tra
dita per Mars.in rub.de prob.nume.24.&seqq.& in l.
repeti,nu 18.ff.de q.Gramma.d.decis.8.nume.8.Ca-
gnol.in l.1.num.122.seqq.ff.si cer.pet.Alex.cons.188.
num.21.lib.3.Petr.a Plach.in epitom.delict.c.14.nu.3.
* in fine,vbi de magis communi,† Anto. Gomez.var.
resol.tomo 3.tit.de homicid. nume.45.& ibi Soarez
in addi.litera I,testatur de communi opinione, Gig.
de crim.læsæ maiest.lib. 2. tit quom. & per quos cri-
men læsæ maiest.proba.quæst. 29.num.4. Boss.in tit.
de conuict.num. 31.seqq. Duen.reg. 303.in prima li-
mitatione,Hippol.Riminal.consi 111.num.25.vbi te
statur de seruata opinione, Mascard.de probat.lib. 3.
conclus.1221.num.55.seqq.Menoc. de præsump.lib.
1.q.58.num.18.& 19.& dicam latius infra hoc eodem
lib.in titu. de reo confesso,et conuicto.ergo si tortus
fuerit reus,iniquum videtur, vt in eãdem pœnã pos-
sit condemnari, quia tortura debet omnino ei aliqđ
prodesse, et propterea à iustis, et sapientibus Iudici-
bus (licet alias forsan fuerit seruarũ ab ignaris,et ini-
quis)nunquam vidi reos grauatos inditijs, etsi indu-
bitatis,et persistentes in tortura in aliam pęnam con
demnatos,quam in exilium,et non sunt plures anni,
quod existentibus carceratis in Vrbe pluribus insi-
gnibus,et famosis furibus,qui ex vrgentissimis indi-
tijs torti falsi fuerunt,omnes fuerunt pariter suspen-
si,vno excepto, qui magis quam alij sui socij inditia-
tus nunquam voluit fateri in iteratis tormentis fu-
nis, et vigiliæ.et licet etiam contra ipsum publica la-
boraret infamia, quod esset magister aliorum furũ:
nihilominus Iudex,qui tunc erat quondam Ioannes
Brugnolus, Reuerendissimi Domini Gubernatoris
Vrbis in criminalibus locumtenens, vir sanè, et sa-
pientissimus,et integerrimus,noluit ipsum in aliã pę
nam,quam exilij condemnare.

Nec

Nec mea hæc ſententia authoritate caret, quia, pro ea adduci poſſunt ſcripta per Ceph. in conſil. 32. nu. 18. ſeqq. Gram. d. deciſ. 8. num. 8. et 10. ✠ & conſi. 12. nu. 22. & nu. 31. in fine. Boſſ. titu. de ſenten. nume. 70. Vulpell. conſil. 4 numer. 15. Franc. Perſonal. in eodẽ tract. de indi. & tortu. nume. 5. in fine, apud quos bene meam hanc ſententiam, et iuribus, & rationibus comprobatam reperies, & ab ea in conſulendo, & iudicando minimè recedas. ☞ Quamuis contrarium voluerit Baiard. in addi. ad Clar. q. 64. nu. 119. verſicu. accedat aliud argumentum, et num. 120. & ſeq. motus ea ratione, quam ſupra, nume. 6. & numero octauo, nec veram, nec in practica ſeruatam dixi. Quod ſcilicet non obſtante tortura ſuper delicti veritate illata poſſit reus in pœnam ordinariam condemnari.

16 LIMITA III. Eandem † regulã non procedere, quando tortura infligitur non ſuper delicto de quo reus eſt conuictus, ſeu confeſſus, ſed pro vlteriori veritate habenda ſuper aliis, puta, ad ſciendum alia delicta, iuxta ea quæ ſcripſit Gram. conſi. 1. poſt nume. 3. Boſſ. in titu de indit. nu. 130. Cyrill. in ſumma cri. in tertia particula, rubr. 29. de quæſt. §. 11. n. 15. Clar. in pract. §. fi. q. 64. verſi. veritas eſt, in prin. & dixi latè ſupra, in q. 37. nu. 163. ſeqq.

17 Item † ad habendum qualitates delicti aggrauantes, ad tradita per Gram. deciſ. 96. poſt nu. & per Cyrill. in ſumma crim. d. rubr. 29. de quæſtio. §. 11. codẽ nu. 15. Vulpell. conſi. 4. numero 12. in fine, & dicam latius infra hoc eodem libro, in titulo de reo confeſſo, & conuicto, in materia confeſſionis qualificatæ, q. 81. num. 136. ſeqq. ✠ Addo, & Sigiſ. Scaci. in tracta. de iudic. cauſ. ciuil. & crim. cap. 100. nu. 16. poſt med. verſi. ſi in ſecundo Vbi tamen quod iſto caſu antequam tortura inferatur debent Reo dari copiæ inditiorum, & defenſiones.

18 Item ad habendum ſocios complices, † mandatores, conſultores, fautores, receptatores, ſeu alios participes, iuxta facti contingentiam, iuxta l. ſic cer. & ibi præcipuè Ang. ff. ad Syllan. & poſt alios quos allegant, tradiderunt Gram. conſi. 1. numer. 3 Couarru. pract. q. c. 23. poſt nu. 5. verſ. primum poſſe cõuictum Hippol. Riminal. inter conſ. crim. diuerſ. conſ. 84. numero 16. tomo 2. in folio, Clar. in pract. §. fina. quæſt. 64. ver. veritas eſt, in prin. vbi quod ita ſeruatur in ſtatu Mediolani, Flam. Cattar. de exequu. ſentẽt. capto bannito, cap. 2. num. 57. vbi quod ita etiam ſeruatur in ſtatu eccleſiaſtico, Vulpell. d. conſil. 4. nu. 12. Rota Lucen. Ludo. deciſio. 13. num. 62. Franc. Perſonal. in tract. de indit. & tortu. nu. 9. ✠ Adde Sigiſm. Scacc. de iudic. cauſ. ciuil. & crim. cap. 100. nu. 16. poſt med. verſ. aut tortura inferenda tendit ſolum ad ſciendos complices delicti ſi. Vbi amplius quod iſto caſu datur tortura denegatis defenſionibus.

19 His † in quam caſib. facta proteſtatione per Iudicẽ quod non intendit torquere reum ſuper principali delicto, ac ſuper ijs de quib. reus eſt confeſſus vel cõuictus, & ſic ſine præiudicio cõfeſſatorum & probatorum, ſed tantum ad habendum vlteriorem veritatem ſuper alijs delictis, vel delicti qualitatib. ſiue etiã ad habendum ſocios participes, fautores, & receptatores, vt ſup. iuxta facti contingẽtiam, tutè poteſt eũdem reum ponere in tortura, & etiam quod in ea negando perſtiterit. Non tamẽ per hoc efficietur quin poſſit ordinaria pœna condemnari pro delicto, pro quo erat confeſſus, vel conuictus, quia talis proteſtatio reddit fiſco ius ſuum ſaluum, vt in terminis, ita affirmarunt Boer. deciſ. 163. numero 13. Foller. in pra. crim. in 3. par. 3. partis principalis, in verbo, & ſi cõfitebuntur, numero 110. fol. mihi 331. Boſſ. in tit. de indit. & conſider. ante torturam, nu. 230. in tit. de ſent.

* poſt nu. 70. vbi poſt Cap. quem allegat teſtatur de communi obſeruantia. Anton. Gomez. vari. reſolu. tomo 3. capitulo decimotertio, rub. de tort. reorum numero 20. verſ. quod limita, & intellige ibi, quod ita practicatur a Iudicibus, & Aſſeſſoribus cauſarũ criminalium, Hippol. Riminal. inter conſilia crimi. diuerſ. d. conſilio 84. nume. 15. tomo 2. in folio, Clar. in pract. §. fina. d. q. 64. poſt verſic. veritas eſt, vbi pariter teſtatur de communi obſeruantia. Burſat. conſil. 346. numero 4. lib. 4. Simon de Prætis conſi. 104. nu. 39. Decian. conſi. 91. num. 20. volum. 2. Flam. Cattar. in tract. de exeq. ſententi. capto bannito, c. 3. n. 58. vbi loquitur præcipuè in tortura inferenda bannito, & cõdemnato, cum proteſtatione prædicta ad hoc ne inferatur præiudicium banno, & condemnationi, & nu. 66. ſeqq. vbi loquitur generaliter, & nu. 90. verſi. & tunc dominus citra præiudicium; & ibi ponit formã dictæ proteſtationis, & in pract. interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. nu. 96.

20 SVBLIMITA I. Hanc † tertiam limitationem non procedere, quando proteſtatio eſſet contraria facto: puta quod reus interrogaretur ſuper delicto principali, vel alias ſuper iis de quibus prætenditur conuictus: nam tunc proteſtatio nihil operatur, & per torturam purgantur probationes, iuxta ea, quæ dixi ſupra, ſic in ſpecie hanc materiam declarat, Gramma deciſ. 96. poſt numerum primum, Boſſ. d. tit. de indit. & conſiderat. ante tortur. numero 130. in fine, verſiculo, & tunc cauere debent Iudices. & in titulo de confeſſ. numero 29. Sarmien. Select. interpret. h. r. c. 1. nume. 1. in fine, & ſeqq. vbi reddit magiſtraliter rationem, Vulpell. d. conſilio 4. numero 11. verſiculo item quod nullius effectus, & nu. 14. Anchar. Regẽ. q. 72. nu. 5. lib. 3. Burſ. conſ. 346. nu. 3. & ſeqq. l. 4. Bertazzol. conſi. 53. nu. 25. & conſ. 119. n. 26. lib. 1. & cõſi. 266. numero 2. lib. 2. Flam. Cattar. de exequ. ſentent. capto bannito, d. capitulo 2. numero 70. ſeqq. Frãc. Perſonal. de indit. & tortu. num. 5. & 6. ex quibus ſine dubio dici poteſt, hanc declarationem, vti veriſſi*mam communiter fuiſſe per Doctores receptam, ☞ quicquid in contrarium ſenſiſſe videatur Baiar. ad Clar. in quæſt. 64. nu. 121. in fine iuncto num. 122. 123 et 124.

21 AMPLIA I. Hanc ſublimitationem, † vt proteſtatio dicatur contraria facto, non ſolum quando reus interrogatur ſuper delicto principali, ſed etiam quando interrogatur ſuper illius qualitatibus, quę cum dicantur annexę delicto principali, ideo interrogatus ſuper qualitatibus, videtur etiam interrogatus ſuper delicto, prout videtur fuiſſe de mente Burſati in dicto conſi. 346. nume. 4. verſiculo quia rei, ꝗ detur primo: verum hęc ampliatio, quando qualitates ſunt aggrauantes, confunditur per ea quę dicũt communiter Doctores allegati ſupra, nu. 17.

22 AMPLIA II. Eandem † primam ſublimitationem, vt proteſtatio dicatur contraria facto, et quis etiam dicatur interrogatus ſuper delicto principali; non ſolum quando de eo interrogatur à Iudice in ſcriptis, ſed etiam quando interrogatur oretenus, et Notarius non ſcribit interrogationem: tunc enim nec proteſtatio iuuat, et Iudex ſic faciendo multum onerat conſcientiam ſuam, vt in terminis conſiderauit Rota Lucen. Ludou. deciſ. 13. nu. 64. vbi admonet Iudices, vt habeant ſemper pręoculis Deum, et Iuſtitiam, et abſtineãt ſe à praedictis: refert, et ſequitur Burſat. d. conſi. 346. nu. 3. et 4. lib. 4.

23 AMPLIA III. Vt † pariter dicatur interrogatus de delicto principali, quãdo non ſpecificato per Notarium interrogatorio, dicatur ſolum, *& ad opportunam domini interrogationem reſpondit*, etc. tunc enim ſi reſponſio rei tangat principale delictum, ita etiam

et ſu-

24 & super eos præsumitá Iudice interrogatus: † subsequens enim responsio declarat qualitatem præcedẽtis interrogationis, & præcedenti interrogationi semper præsumitur conformis responsio, §. præterea Institu. de inutil. stipulat. Natta cons. 98. numero vigesimosecundo, libro primo, Grat. cons. 81. nume. quadragesimoquinto, libro secundo, Riminald. sen. consilio vndecimo, numero decimotertio, libro primo, & consilio 702. numero duodecimo, libro quarto, Simon de Prætis consilio 152. nume. vigesimoquarto, libro primo, Riminald. iun. consilio 382. numero 94. libro quarto. Cæphal. consilio 374. numero 9. lib. 3. quos in proposito refert, & sequitur Flam. Cartar. in tracta. de exequut. senten. capto bannito, capitulo secundo, numero 76. sequentibus, vbi propterea dicit practicam sic interrogandi reos esse plenam periculi, quia per eam receditur a protestatione facta, & ea non obstante si reus persliterit in negatiua, dicitur purgasse probationes, iuxta ea quæ dixi supra, numero sexto, & sequentibus, & talis vsus sic dictandi interrogationes, quæ in tortura fiunt, non est nisi imperitorum, ac improborum iudicum, qui parũ Deũ timentes sibi ad gehennam ædificant etiam in præiudicium reipublicæ, vt ibidem Cartarius admonuit. ☞ quem etiam in proposito refert, & sequitur Baiard. in addit. ad Clar. q. 64. nu. 26.

25 Et idem, † quando Iudex in tortura interrogat, seu monet reum ad dicendum veritatem, quod tunc reo respondente, & negante principale delictum, interrogatio pariter præsumitur facta super eodem principali delicto: subtiliter considerauit idem Bursat. dicto consilio 346. nume. quarto, sub vers. quia respondetur, lib. quarto, quæ omnia bene nota tu Iudex ne erres, quando facta protestatione de qua supra non intendis per torturam facere præiudicium confessatis, seu probatis.

26 SVBLIMITA II. Dictam † tertiam limitationẽ, vt tunc demum possit reus cum protestatione prædicta torqueri super alijs delictis vel super qualitatibus, & circumstantijs principalis delicti, seu etiam super socijs, dũmodo si torqueatur super alijs delictis, simus in casu in quo id iure fieri possit, iuxta ea quę dixi supra, quæstione trigesimaseptima, numer. 163. sequentibus, alias secus, & torqueatur super qualitatibus, seu socijs dummodo etiam adsint legitima inditia ipsarum qualitatum, seu sociorum, & simus in casu in quo possit reus de socijs interrogari, & torqueri, iuxta ea quæ infra dicam in quæstione de socio criminis, hoc eodem titulo, quod si Iudex nõ habẽs legitima inditia, quod delictum fuerit cum alijs socijs commissum, vel quod habeat alias aggrauantes qualitates, quã eas, quæ ex processu, vel ex rei confessione apparent sub ficto prætextu habẽdorum sociorum, & qualitatum prædictarum ipsum reũ torquere decernit, etiam præmissa protestatione, quod per torturam non debeat fieri præiudicium confessatis, & probatis, talis Iudex, vel diceretur ineruditus, & ignarus, vel etiam iniquus, & suam conscientiam onerans, prout fuit de mente Angel. in dicta leg. & si certus, & ibidem clare Igneus, numero decimo, ff. ad Syllan. Paris de Put. & Carrer. in locis relatis per Clarum in practic. §. fina. quæstione sexagesimaquarta, vers. scias etiam, prope finem, Rota Lucen. Ludoui. decis. decimatertia, numero sexagesimotertio, Burs. dicto cons. 346. sub numero tertio, Flamin. Cartar. dicto capitulo secundo, numero 69. 73. sequentibus, Simanc. de hæret. titul. de tormen. numero trigesimoprimo, Cyril. in summa crimin. rub. vigesimanona, de quæstion. §. vndecimo, nume. decimoquinto, fol. mihi 262. Bertazzol. ☞ consilio vigesimoseptimo, numero decimo, libro primo, Flamin. Cartar. in sua practica interrogando. reorum, libro quarto, capitulo primo, numero 91. & dixi infra, in quæstione 43. nume. 131. Et consequenter non obstante protestatione prædicta tortura inflicta reo proderit si in negatiua perstiterit, &c.

27 SVBLIMITA III. Eandem † tertiam limitationẽ quia tortura ad habendum alia delicta, qualitates vel socios, debeat esse moderata, vt post Igneum in loco præcitato concludit Clar. in pract. dicta quæstione sexagesimaquarta, versicul. veritas est, in fine, Vulpell. consilio quarto, nume. decimoquarto, versicul. illud insuper non omitto, Flamin. Carta. in tracta. de exequut. senten. capto bannito, capitulo secundo, numero sexagesimooctauo, iuncto numero 90. in fine, vbi expresse declarat isto casu torturam non debere esse vltra mediam horam, & loquitur in capitaliter bannito, Francisc. Personal. in tracta. de indit. & tortu. nume. nono, in fine, & num. decimo, iuncto nume. 101. vbi quod isto casu tutius est reum minus torquere, quam plus.

Quod bene nota tu Iudex, qui in torquendo homines lætitiam sumis, quia tortura extra hũc casum, & generaliter semper debet esse moderata, l. quæstionis modum, ff. de quæstio. Boss. in titu. de tortura, nume. vigesimoseptimo, & alibi dixi. Ergo multo magis debet esse moderata quando reus torquetur non super delicto principali, sed pro vlteriori veritate habenda super alijs qualitatibus, complicibus, & mandatoribus, vt supra, & propterea si in adhibenda ista tortura, moderatè nõ procedas: scias quod reo in negatiua persistente super delicto principali tortura persistenti proderit, prout alias vidi seruatum anno Iubilęi 1575. in quodam Iulio piscium venditore, qui bannitus, & cõdemnatus sub pena triremium ex eo quod lethaliter insimul cum pluribus alijs vulnerauerit quendam Hieronymum Bellum tempore sedis vacantis Pij V. captus, & tortus acerrimè per binas vices cum compedibus ferreis ad habendum alios complices, per quondam Ioannem Antonium Oliuam in criminalibus locumtenentem Reuerendissimi Domini Gubernatoris Vrbis cum in tortura perstitisset, & semper negasset etiam delictum principale, fuit liberatus a poena triremium, & in pecuniariam compositus ob immoderatam torturam.

28 SVBLIMITA IIII. Vt tunc † demum possit reus super complicibus, & qualitatibus torqueri quando de principali delicto est, vel confessus, vel conuictus, vel condemnatus: tunc enim bene torquetur, prout est de mente omnium præcitatorum Doctorum, & bene probat tex. in l. qui vltimo, ff. de penis. ibi, *sæpe etiam ideo seruari solent post damnationem, vt ex his in alios quæstio habeatur.* secus si non esset, vel confessus, vel conuictus, vel condemnatus, quia tunc non iure torquetur, vt in specie bene adnotauit Ludo. Pegue. decis. crim. 5. nume. 29. vers. scias tamen, & si torquebitur, purgantur inditia principalis delicti.

ARGVMENTVM.

Tortura, quibus personis inferri possit, & quibus non.

SVMMARIVM.

Tortura omnibus personis inferri potest, siue masculis, siue feminis, siue liberis, siue seruis, siue libertis, & siue statu liberis, nisi expresse prohibiti reperiantur, nu. 1.

Serui regulariter possunt torqueri, nu. 1. vbi idem de libertis, & statu liberis.

Clerici, & Sacerdotes possunt torqueri regulariter, nu. 2. contra, num. 5.

Clerici

Mutus,

Mutus, & surdus non potest condemnari ex sua confessione, nisi testibus conuincantur, nu. 90.

Frustra quæritur, & expectatur illud, cuius euentus nihil operatur, num. 91.

Episcopus an possit de iure torqueri, & de materia, nu. 92.

Infirmi, valetudinariu, & aliquo membro debilitati, non possunt torqueri, nu 93.

Serui, quando possint torqueri in caput domini, seu aliorum, numero 94.

Confessio illius, qui de iure torqueri non debeat, nihil nocet confitenti, etiam quod sit ratificata, num. 95.

Iudex torquens personas de iure torqueri prohibitas punitur pœna capitis secundum vnam opinionem, numero 96. vel pœna pecuniaria cum infamia, secundum aliam opinionem, numero 97. vel pœna arbitraria secundum veriorem opinionem, numero 98.

Resisti potest iudici torquenti illum, qui de iure torqueri non debeat, nu. 99.

Torqueri qui non possunt, possunt tamen torqueri in criminibus exceptis hæresis, læsæ maiestatis, symoniæ, falsi, proditionis, baratariæ, veneficii, uẽ malefici, mathematici, homicida, alicuius magna, vel sacra personę, priuati carceris, & alij de quibus, num. 100.

Declara hanc conclusionem procedere in ijs, qui non possunt torqueri propter priuilegium personæ, & dignitatis: secus si non possunt torqueri propter æquitatem, vel debilitatem: nam ij nec in exceptis criminibus torquentur, num. 101. contra num. 102. declara, vt in num. 103.

Minores quatuordecim annorum, an & quomodo torqueantur in criminibus exceptis, nu. 101. seqq.

Senes, an & quomodo torqueantur in criminibus exceptis, numero 101. seqq.

Torqueri, qui de iure non possunt, possunt tamen terreri, numero 104.

Immo etiam possunt leniter torqueri, nu. 105.

Hæc conclusio procedit indistinctè in territione verbali, numero 106.

Sed in territione reali prohibitus torqueri propter ætatem, debilitatem, ac infirmitatem, potest terreri etiam realiter, numero 107.

Secus in prohibito torqueri ratione alterius, num. 107. vel propter priuilegium, ac dignitatem personę, nu. 109.

Torqueri, qui non possunt, possunt tamen torqueri Principe consulto, num. 110.

Torqueri, vbi quis non potest, vel propter ætatem, debilitatem, infirmitatem, aut priuilegium personæ, poterit rationem inditiorum non purgatorum condemnari in pœnam extraordinariam, numero 111.

QVAESTIO XLI.

1 ORTVRA Omnibus †personis inferri potest, nisi expresse à iure prohibitæ reperiantur: sic nempe in proposita quæstione regulam esse constituendam affirmatiuam colligitur ex traditis per Angelũ de malefic. in verbo, quod fama publica praeced. n. nu. e. 102. vbi propterea, quod omnibus inferri potest tortura, siue sint masculi, siue fœminæ, siue patres, siue filij familias, siue liberi, siue serui, & siue etiam liberti, siue statuliberi sint, quod & idem affirmarunt Gandin. in titul. de quæstion. & tormen. nume. septimo. Guido de Suzza. indit. & tortu. nume. octauo, & ibi Ludouic. Bolognin. in addit. nume. decimo, & sequen. vbi quod licet aliqui contrarium dixerint indubitanter tamen ita tenendum est per plura iura, ibi per eos adducta quibus optimè præsens regula comprobatur, Brun. de indit in secunda parte, quæstione quarta, num. primo, & secundo, Paul. Ghirlan. in tracta. de quæstio. & in tortu. quæst. sexta, num. primo, iuncto num. quarto, versicu. quinto excipiuntur serui, Carrer. in pract. in primo tracta. de indit. & tort. §. circa tertium: quæ personæ torqueri possunt, num. primo, Foller. in pract. crimin. in verbo, & sic confitebuntur, in tertia parte, tertiæ partis, principalis, nu. 77. Iodoc. in pract. crimin. capitu. quadragesimoprimo, rub. qui a tortura sint excusandi, num. primo, Ant. Gomez. variarum resolutio. tomo 3. capit. 13. rub. de tortu. reorum, nume. 3. vbi testatur
* de communi† opinione, refert, & sequitur Clar. in §. fina. quæst. 64. vers. vbi subsint, subdens ibi quod licet aliqui dixerint liberum hominem torqueri non posse, contrarium tamen dubio procul verius est vt de iure, & de generali consuetudine seruatur, teste Guido. de Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. nume. 82. Et Clarum vbi supra, refert, & sequitur Bonacoss. in cõmun opin. parte prima, versicu. torqueri possunt omnes, folio mihi 174. columna quarta, nouissimè Flamin. Carta. in sua pract. interrogan. reorum, lib. quarto, capitulo primo. nume. 47. & quoad seruos pariter non est dubium, quia in quocunque crimine siue publico, siue priuato, & in quacunque causa possunt torqueri, ex Bartol. in l. 1. numero primo, ff. de quæst. &
* ex Corrado qui de communi † opinione testatur in pract. in tit. de negat. crim. & tor. nume. 32. folio 299. colum. 2.

2 AMPLIA† Hanc regulam, †vt procedat non solũ in laicis, sed etiã in clericis, & sacerdotibus quos propterea torqueri posse, scripserunt Ludou. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzza. in tracta. de indit. & tortu. nume. decimooctauo, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa tertium quæ personæ torqueri possunt, post numerum primum, Alciat. in cap. 1. num. 43. vers. aduertas tamen de offic. ordi. vbi latissime examinat, & defendit hanc ampliationem,
* & est communis† vt per Abb. in cap. cum in contẽplatione post num. 6. de reg. iu. quem in proposito refert, & sequitur Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortu. nume. 103. vbi dixit quod licet aliqui voluerint clericos, tanquã milites celestis militiæ non posse torqueri veritas tamen est in contrarium, vt scilicet etiam presbyteri possint torqueri, iuxta tex. in capitulo 1. de deposito, & in cap. si constiterit, de accusat. Foller. in practica crim. canon. cap. 31. in verbo tormentis mox subijciatur, nume. 6. & post Paridem de Put. in loco per eum allegato, & Diaz. in pract. crim. canon. cap. 117. num. 1. Ita seruari testatur Clar. d. qõ. 64. vers. sed an clerici, in prin. & ad finem, vers. vbi præsertim hoc dicit procedere in crimine læsæ maiesta-
3 tis, † in crimine veneni, & sepulchri violati, & etiam in crimine læsæ maiestatis loquitur, Gig. in tract. suo de crimine læsæ maiesta. lib. 2. titul. quomodo, & per quos crim. læsæ maiest. probe. q. 28. † quem refert, & sequitur. Decian. in tracta. crim. lib. septimo, cap. 46. nume. 3.

4 Et† quod possit torqueri etiam in alium, vt testis, dicam infra in sequen. titu. de oppos. cont. test. in materia torturæ testium, quæst. 79. num. ☞ 54. & seqq. vbi vide de materia, & in q. 66. nume. 101. & seqq. vbi præsertim de clerico torquendo ob varietatem, seu vacillationem.

5 Contrarium, †quod immo clerici non possint torqueri, tenuerunt Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 102. vers. item clericus, idem Carre. in pract. crimin. in 2. tract. de indit. & tortu. d. §. circa tertium, quæ personę torqueri possunt, num. 26. vers. item excipitur clericus, iuncto, num. 17. vbi quod nec torquẽtur, nec in se, nec in alium, Corrad. in prac. tit. de neg. crim. & tormen, sub nu. 35. fol.
† 301. colũ. 2. vbi testatur de communi† opinione, licet

Diaz

Diaz. per eum allegatus, prout consideravit Clar. in d. versi. sed an clerici, non dicat id ad quod per Corradum allegatur, sed, & hanc contrariam opinionem tenuerunt etiam plures alij Doctores relati per Gabr. Saray. in addi. ad Matth. sing. 60. incip. nota quod clerici in sacris minoribus constituti, vers. quamvis contrarium tenuerit, & ad sing. 62. incip. nota quod clerici nō gaudent regulariter, post medium addinonis ver. item sicut miles, & per Duen. reg. 190. incip. do curiones, & constituti in dignitate, in 3. fallent. versi. Contrariam tamen opinionem, vbi in fine testatur
* ita videri esse magis communem * opinionem.
6 Pro cōcordia reperio Doctores† ita cōmuniter distinguentes, quod. 1. clerici, & præsertim sacerdotes
* possunt torqueri, si de delicto de quo imputatur vltra legitima inditia, quæ ad torturam requirūtur, sint insuper diffamati, vel alias infames; aliter secus, etiā si mille præcederēt inditia, & ista fuit opinio Abbatis antiqui c. 1. incip. gravius, in verbo, vt audivimus, de deposito, prout illum referēdo sequuti sunt ibid. Florian. Imo. Card. Barb. & cōmuniter oēs, Alex. ī
* apostil. ad Bar. in l. fin. sub nume. 5. in verbo, specialia ff. de quæstio. vbi attestatur ita communiter teneri, quod etiam dixit Felyn. in c. vniversitati, post n. 2. de sent. excōmunic. Dec. in c. at si clerici, num. 19. extra de iudic. vbi etiam de communi, Marf. sing. 55. incip. advertas vbi dixit, ita practicasse, & obtinuisse in Civitate Cumarum, & in l quæstionis habendæ, nu. 98. ff. de quæst. & in l. edictum, nu. 20. ff. eod. Boe. decis. 163. num. 6. & 7. vbi quod ita apud eum in illo Senatu servatur, Diaz regu. 123. in tertia sublimitatione primæ principalis limitationis, vbi alios cumulat, Fran. Cason. in tractat. de tormen. cap. 11. rub. de nō torquen. clericum, num. 2. seqq. Simanc. de hæret. c. 63. nume. 27. Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebuntur, in 3. par. 3. partis, nume. 23. Gigas in tract. de crim. læsę maiesta. li. 2. rub quomodo, & per quos crim. læsæ maiesta. prob. q. 28. per totam in discursu, vbi pariter testatur de communi, & concordantes allegat, Gram. voto 11. num. & consi. 65. nu. 3. Duen. regu. 190. in 3. fallen. vers. contrariam tamen opinionem, vbi alios citat, & testatur de magis * communi
† opinione, Corrad. in pract. titu. de negat. crim. & tormen. post nu. 35. fol. mihi 301. colum. 2. Gab. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 60. versic. & non solum poterit capi, Carrer. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ possint torqueri, nume. 26. Pet. Rebuff. in 3. tomo constit Franciæ, tracta. de contumac. & defec. artic. secundo, gl. 1. num. 3. & artic. 9. glo. 1. num. 10. Foller. in prac. crim. canon. capitul. 31. in verbo, tormentis mox subijciatur, nume. 6. folio 223. Boss. in titu. de tortu. nume. 6. & in nu. de indit & considera. ante tortu. num. 103. versic. est verum, Simanc. de hæret. titu. 65. num. 47. vbi pariter de communi, Villalob. in commu. opin. versi. clericus, num. 87. Io. Mar. Monticell. reg. crimi. 1. num. 41. ✠ Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. canon. capit. 126. in verbo tortura litera A. vbi et hanc communem, & æquitate plenam testatur licet vt mox eum referi ab ea in puncto iuris discedat. Vivi. in commu. opin. versic. clerici non possunt torqueri. vbi pariter testat ur de communi opinione, cū alijs relatis per Masca d. de prob. libro primo conclus. 352. nume. 14. & conclus. 352. numero 5. & consil. 497. num 8. ex quibus sine dubio apparet hanc distinctionem esse à Doctoribus magis communiter receptam. ✠ prout ab ea in iudicando, & consulendo minimè recedendum relatis alijs qui pariter de cōmuni doctorum sententia testantur, dixit Hier. Cæ tall. quem post huius libri tertiam impressionem habui. in com. opin. q. 619. nu. 2.

7 Verum† licet præmissa conclusio, & distinctio, vt præfertur, communiter a Doctoribus recipiatur, ac etiam admodum benigna arbitranda sit: cōtrarium tamen sententiam. tanquam veriorem, & probabiliorem amplexus est idem Simanc. de hæret. d. titul. 65. nume. 48. & communem supra relatam opinionem in practica non servari, testatur idem Boss. in d. tit. de indit. eodem num. 103. ad finem, versic. tamen neque hoc, refert Clar. in pract. §. fin. q. 64. sed an clerici, vbi etiam ipse dicit se non credere illam in practica servari, nec dissentit Paul. Granut. theorem. 18. num. 3. ad finem, dicens, quod si prædicta conclusio servaretur in practica, nunquam aut raro clerici torquerentur, cum ad probandum diffamationem mul
8 ta concurrere debeant.† & quidem vt verum fatear apud nos, nunquam vidi hoc, quod dictam est de fama, servari in tortura clericorum. Bene verum est, quod (prout etiam adnotavit Paul. Granut. d. theorem. 18. num. 4. vers. quid dicendum: & num. 5. & 6)
9 cum† clericatus ordo, & sacerdotij dignitas non mediocrem de se faciat præsumptionem delicti exclusivam in clerico, & sacerdote, & ex quo habens pro se iuris præsumptionem, habet etiam privilegium, vt volens contrarium probare clariores, & lucidiores habeat deducere probationes, sicut post alios scripserunt Hercul. in tracta. de negat. nume. 4. Cepha. consil. 138. num. 18. lib. 2. & consi. 141. num. 87. lib. 3. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 3. nu. 8. & 9. Mascard. de probat. in præfat. q. 10. nu. 8. lib. 1. & conclu. 121. num. 6. li. 1. & alibi dicam: idcirco antequam clericus seu sacerdos torqueatur, licèt secūdum modernam practicam non debeat præcedere fama specialis de licti de quo agitur, seu infamia in genere ipsius clerici, debent tamen præcedere inditia graviora, & vrgētiora, quam ea quae a iure requirūtur in tortura laicorum propter illam speciale bonitatis præsumptionem, quam pro se habent clerici, & religiosi, & ita
* servari communiter * vidi apud nos in Vrbe, & statu ecclesiastico, prout etiam ita servari vidisse testatur Granu. d. theorem. 18. num. 6. ad finem. ✠ consentit Ignat. Lop. in addit. ad Diaz in pract. crim. can. cap. 126. litera A in fi. post Sim. de Pier. quem allegat in consi. 36. nu. 4. lib. 1. & post Abb. in c. licet in 1. notab. de actib. & hoc est, quod post Salyc. quem allegat voluit in proposito Boss. d. ti. de tortu. test. sub nume. 6. dicens quod presbyteri habent privilegium, vt non ita de facili torqueantur sicut laici, per l. presbyteri, la 1. C. de episco. & cler. & propterea possunt torqueri si contra eos militent magna inditia: quae tamen magna inditia non requiruntur in tortura laicorum, & hoc idem etiam videtur fuisse de mente Francisci Casoni in tracta. de torment. cap. 11. rubr de non torquen. cleric. num. 7. vbi dixit, quod in omni delicto clerici sunt favorabiliores, quam laici, et saepe inditia per quae convincuntur laici nihil operantur contra clericos, & ab hac resolutione, & practica si bene consideretur, nō discordat cōclusio firmata per Doctores preallegatos volentes clericos non posse nisi vltra ordinaria inditia concurrat fama delicti, vel infamia inquisiti; quia vbi fama non adest, ista gra
10 viora iuditia succedent loco famae. † famaque supplebitur per gravitatem inditiorum, & non est nouū in iure, quod indina suppleant famam, ad trad. per Bald in l. iubemus, nume. 4. C. de Prob. Paris de Put in tract. sindic. in verbo, inquisito, capi. primo, num. nono, Duen. regu. 298. in duodecima limitat. Rolād. consi. 24. nume. decimooctavo, seq. lib. 1. & consilio 3. numer. 15. lib. secundo, & consilio 57. nume. 6. lib. 4. Boss. titu. de inquisi. nume. 27. Clar. in pract. §. fi. q. 6. ver. ulterius scias, prope finem. ✠ Ignat. Lopez. ī addit. ad Diaz in prac. cri. canon. d. c. 126. in verb. tortura lit.

litera A, vers. & licet opinio. Vbi quod hæc est verior opinio, & contraria communis nulla iure, nec ratione fulcitur, & propterea in practica non seruatur.

11 LIMITA I. Hanc ampliationem, in qua probaui etiam clericos posse torqueri, vt tamen tortura illis inferenda debeat esse moderata, & leuior ea quæ laicis infertur, vt per Guid. de Suzzar. in tract. de indi. & tortu. num. 8. in fine, vbi propterea infert, quod clerici, sed virgis, seu corrigeatis, Gig. de crim. læsæ maiesta. lib. secundo, tit. quomodo, & per quos crim. læsæ maiest. proba. q. 28. num. 5. vbi alios adducit concordantes, Simanc. de hæret. d. tit. 65. nume. 49. vbi quod in omnem euentum clerici, monachi, ac preterim sacerdotes, & rarius, & mitius torquendi sunt quam laici, tum propter periculum excommunicationis, si forte modus excedatur, tum etiam propterea dignitatem sacerdotij cui summa semper, & vbique reuerentia debetur, Corrad. in prac. tit. de neg. crimi. & tormen. post numerum 35. folio mihi 101. column. secunda Gab. Sarav. in addit. ad Matthes. sing. 60. ad finem additionis, vers. tortura tamen in clerico, Viu. in com mun. opin. vers. clerici non possunt torqueri. in fine, * testatur d. communi* opinione, de qua etiam ante Viuium testatur Diaz in prac. crimn. canon. ca. pitu. 117. post numerum quintum, & hos sic testantes referendo sequitur Clar. in prac. §. fi. quæst. 64. vers. sed an clerici, in fine, & pro hac opinione facit tex in ca. illi, qui. 5. quæstion. 5. ponderando illa verba in textu posita, *Religiosus tortor*. ex quibus probari videtur clericis torturam inferendam esse cum pietate, & religione, & non cum rigore, prout ponderat ibi Propositus, dicens insuper non valere consuetudinem in contrarium. ✠ Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz in pract. crimin. canonica, cap. 126. in verb. Tortura litera D. vbi refert, & sequitur Simanc. in loco præcitato. & amplius allegat Sim. de Pręt. in consilio 36. nume. septimo, lib. 1.

12 Contrarium† sensisse videtur Franc. Cason. in tracta. de tormen. capi. vndecimo, rub. de non torquen. cle. nume. quinto, vbi quod supra dicta limitatio bona lege probatur, & non est auribus hominum digna: sed magis expresse, contra eandem limitationem tenuit Folle. in practic. cri. canon. c. trigesimoprimo, versicu. tormentis mox subijciatur, numer. septimo, vbi dixit, quod quo ad torturam, nec in laicis, nec in clericis, datur a iure certus torquendi modus, nec aliquid speciale est in clericis, quoad modum, & qualitatem torturæ, sed ea tortura, & ego genere tormenti, quo torquentur laici debent torqueri clerici. Nec obstant, inquit Foller. verba tex. in dicto capitul. illi, qui. quinta quæstio. quinta, ibi; *Religiosus tortor*, quia talia verba apponuntur in textu, non ex eo, quod inferenda sit tortura clericis cum pietate, seu religione, sed quia Iudex, & sic tortor dicitur religiosus, vt in l. prima, §. diuus Seuerus, ff. de quæstio. imo si bene ponderetur tex. in dicto capitu. illi, qui. probat expresse hanc contrariam opinionem, in illis verba, *diuersis cruciantibus*, ex quibus colligitur, quod tortura clericorum non debet esse leuis, sed crucians corpus diuersis modis. Præterea ego nescio videre rōnē diuersitatis, cur scilicet clerici debeant leuius torqueri, & mitius, quam laici, immo in contrarium vrget potentissima

13 ratio, † quia scilicet delicta clericorum sunt grauiora, & punibiliora, quam delicta laicorum, l. presbyteri, C. de episcop. & cleric. capi. presbyteri, 5. quæst. vlt. bene comprobat Aymo. consi. 9. nume. secundo, Foller. in pract. crim. canon. cap. 16. nume. decimo. Ergo clerici sunt acrius torquendi, quia vbi delicti est grauius, ibi grauior est inferenda tortura, & è contra, vt supra probaui, quæst. 38. nume. 31. & 52. & per hanc rationem in enormibus prędictam limitationem nō procedere bene scripsit Paul. Granut. d. theorem. 18. nu. 7. Et ita credo esse veritatem, quicquid in contrarium præcitati Doctores non multum accurate loquentes, in d. limitatione affirmauerint.

14 LIMITA II. Eandem ampliationem, † vt in casu quo clerici possunt torqueri non tamen possint torqueri à ministris, & executoribus laicis, etiam de mandato episcopi, secundum gloss. in d. cap. illi, qui. ibi, *per clericos, &c* 5. q. 5 & in cap. primo, eadem causa, & quæstione, & in cap. in summa, 45. distinctio. Abb. & alios quos in proposito referendo sequuntur, Gig. in tracta. de crimin. læsæ maiest. lib. secundo, tit. quomodo, & per quos crim. læsæ maiest. proba. quæst. 28. num. 6. Gab. Saray. in additio. ad Matthes. singul. 60. in fine additionis, versi. sciendum tamen est, Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, nu. 29. vbi quod latius torquendo clericum est excommunicatus, præterquam in duobus casibus.

Primo in assassinio. secundo quando non torqueret, sed tantum ligaret ipsum clericum, ac deinde illum torquendum clericis tradiderit, & cum hac li- * mitatione se habere communem† Doctorum opinionem testatur Ripa in cap. decernimus, nume. 39. de iudic. ☞ pro qua vide etiam allegatos per Decia. in tract. crimin. tomo primo, lib. quarto, cap. 9. num. 74. ✠ Et Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in prac. crim. canonica, capit. 126. in verb. *Tortura*, litera E, vbi refert Carrer. in loco præcitato.

15 Verum, † quicquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine, secundum Folle. in prac. crimin. canon. cap. 31 rub. tormentis mox subijciatur, num. 11. vbi quicquid in contrarium dixerit Abb. in ca. vt fa- * mæ, de sent. excom. testatur de communi* obseruantia, illamque bonam, æquam, & iuri consonam affirmat, ac pluribus rationibus comprobat, & ita etiā de hac communi obseruantia testatur Diaz, Simanc. & alij quos in proposito refert, & sequitur Clar. in practi. §. fi. q. 64. vers. sed hic quero, ☞ pariterque de eadem obseruantia testatur Sigismund. Scaccia in tracta. de iudic. caus. ciuil crim. & hæret. lib. 1. 10. nu. 41. & si aliter diceremus, sequeretur absurdum, quod delicta clericorum remanerent impunita, cum prout considerarunt Foll. & Clar. in locis præcitatis, clerici non reperiantur, qui birroariorum munus exercere velint. ✠ Si enim clerici inuenirentur, qui hęc peragere vellent hāc practicam minime admittendam sentit. Hier. Cæuall. d. q. 619. nume. 4. & seq. vbi pariter ita apud eum seruari testatur, sed in defectum clericorum, ad quæ vide etiam idem tenentem Ignat. Lopez. in loco præcitato.

16 LIMITA I. Propositam† huius qōnis regulā non procedere in minore 14. annor. quē minime torqueri posse probat tex. in l. de minore, ff. de q. cuius verba sunt hæc: *De minore 14. annor. quæstio habenda non est.* itē tex. in l. 1. §. impuberi, ff. ad Syllan. cuius verba pariter sunt hæc: *Impuberi aūt utrum in supplicio tantū parcimus, an vero & in qōne, & magis est, vt de impubere, nec qō habeatur*: item tex. in l. ex libero, §. j. ff. de q. *De minore*, inquit ibi Calistratus I. C. *quā 14. annor. in caput alterius qōnem habendā nō esse D. Pius Metilio rescripsit*. & vtrobiq; hoc * cōiter* notant Doc. oēs, & vltra eos per infra præallegata hanc firmarunt limitationē, Ang. de malefi. in ver. fama pub. n. 1. 6. in vers. sed excipiuntur, Mars. in l. 1. C. de q. n. 8. ff. de q. Gand. in ti. d. pę. reo. n. 30 & in ti. de q. & torm. n. 9. Bru. de ind. & tor. 2. p. q. 4. vers. 6. Guido de Suzz. in trac. de Indi. & tor. n. 12. vers. excipiunt quædā personæ, Ghirl. de q. & tort. q. 6. nu. 4. ver. tertio excipiunt minores. Fran. Caso. in trac. de torm. c. 8. rub. quę psonę torqueri possint, & q̄ nō, n. 9. Carr. in prac. cri. in 2. trac. de ind. & tort §. circa tertium, q̄ personę

torqueri possunt, nu. 73. Duen. reg. 159. in 7. ampliatione, Corrad. in pract. in tit de neg. crim. & torm. nu. 34. versic. 11. limita, fol. mihi 301. col. j. Pet. a Plach. in epito. delict. lib. 1. c. 32. nu. 12. vbi testatur de communi* opinione, de qua etiam testantur Anto. Gomez. var. resol. tomo 3. c. 1. rub. de delict. nu. 67. & c. 13. rub. de tortu. reorum, nu. 3. Clar. in pract. §. fi. q. 64. versic. quæro nunquid minores. vbi etiam ex Igneo, in l. excipiuntur. num. 49. ff. ad Sylla. dicit hoc esse indubitatum, Bertazz in consi. 116. nu. 28. lib. j. Fran. Personal. in tract. de indit. & tort. & nu. 15. vers. ex quo senex septuagenarius, & impuberes. Flam. Cart. in sua pract. interrog. reo. lib. 4. c. 1. nu. 49. ver. & minores quatuordecim annorum, &c. ☞ Vide quæ de tortu. test. dixi in tract. de testib. q. 79. nu. 49.

17 SVBLIMITA I. Hanc† primam limitationem, vt licet minor quatuordecim annorum non possit torqueri, bene tamē potest terreri, ferula cędi, vel alio tormentorum leuiori genere torqueri, sicut communiter* notant Doctores omnes mox in limitatione citati, & ita quotidie seruari testatur Flam. Carta. in sua pract. interrog. reo. lib. 4. c. 1. post nu. 49. & ca. 2. nu. 10. vbi ponit formulam cædendi pueros ferula, & probat tex. ad literam, in d. l. j. §. impuberi, ff. ad Sylla. dum dicit; *Alias solet hoc in vsu obseruari, vt impuberes non torqueantur, terreri tamen solent, & habena, vel ferula cædi* †& propterea, vt supra adnotaui, in quæst. 38. num.

18 68. apud nos minores huiusmodi torquentur nō tormento funis, sed tormento sibillorum, quod est leuius, †cum non solum non possint in funem, & in al

19 tum eleuari, sed nec etiā eidē funi alligari, vt per Bertazzol. dicto consi. 116. num. 31. lib. 1. & faciunt, quæ dixi supra, q. 38. nume. 36. vbi probaui, quod quando ligatura est multum stricta, prout regulariter fit, quādo torquendi sunt rei cum tormento funis, tunc ipsa ligatura ęquiparatur torturæ, & propterea sicut minor non potest torqueri, ita etiam nec ligari, & licet Clar. in d. q. 64. eodem vers. quæro nunquid minores, referat Senatum Mediolani semel fecisse in eculeo eleuari quendam Martinum Magnum minorē quatuordecim annorum nihilominus teste eodem Claro in loco citato talis iussus potius admirationē produxit, quàm iustitiam; † Imo si minor esset maior se

20 ptem annorum, & sic esset infans, tunc nullatenus, nec terreri, nec ferula cędi, aut leuius torqueri posset, vt per Ludo. Bolognin. post Bal. quem allegar in addi. ad Guido. de Suzzar. in tracta. de indi. & tortu. nu. 13. in fine, Foller. in pract. in verbo, rei indurati torqueantur, nu. 20. & per Cartar. vbi supra, post nu. 49. Et ècōtra† si esset maior quatuordecim annorum, li

21 cet minor viginti potest non solum terreri, sed etiam torqueri, quod intelligas leuiter, & secundum qualitatem personæ, & ætatis, prout voluit Anto. Gomez. var. resol. tomo 3. c. 1. rub. de delict. nu. 67. ver. adultus tamen. vide tamen ea, quę dixi infra, nu. 107. ☞ Vide quæ de tortura test. dixi infra in tract. de testib. q. 79. num. 50.

SVBLIMITA II. Eandem† primam limitationē

22 non procedere, quando statutum habilitaret minorem quatuordecim annorum ad testificandum, nam tunc etiam torqueri poterit, secundum Brunum in tract. de indit. & tortu. 2. par quæst. 4. num. 16. in fine, * quem referendo sequuti sunt Carrer. in practi. in secundo tract. de indi. & tortu. §. circa tertium, quę personæ torqueri possunt, nu. 17. in fin. & Corrad. in practi. in tit. de negat. crim. & tormen. nu. 14. sub vndecima limitatione, folio mihi 301. columna 1. ☞ Nec dissentit Baiard. in addi. ad Clar. quæstio. 64. num. 67. vbi magis generaliter dixit minores posse torqueri in omnibus casibus in quibus ad testificandum [illegible] mittuntur.

23 Sed† hæc tu intelligas, vt minor isto casu possit torqueri, vel ferula, vel habena, vel aliquo alio leuiori tormenti genere, iuxta ea quæ dixi supra, numero decimoseptimo, alioquin duo sequerentur absurda.

Primum, quod statutum prædictum duo induceret specialia in eodem subiecto, ac vno, & eodem tempore.

Secundum, quod grauius torqueretur minor, vt testis, quam vt reus, quod minimè est permittendū, per ea quæ infra dicam in titul. de oppos. cont. test. in materia torturæ testium. ☞ Item intelligas dummodo minor sit proximus pubertati, aliter secus, vt per Baiard. vbi supra, d. nu. 67. in fi.

24 LIMITA II. Propositam† regulam in sene decrepito, quem pariter minimè torqueri posse, ad id communiter per Doctores adducitur tex. in l. si qs in graui, §. ignoscitur, ff. ad Syllan. *Ignoscitur*, inquit tex *eis his qui ætate defecti sunt*. per hunc textum. hanc limitationem expresse firmarunt Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. numer. 102. versicu. idem decrepitus, Odofred. & Gandinus relati in locis relatis per Brun. in tract. de indi. & tort. 2. parte, q. 4. nume. 18. vers. item torquetur senex, Guido de Suzzar. in tract. de indi. & tort. nu. 14. vers. item ætati decrepitæ, Pau. Ghirlan. in tract. de quæstio. & tortu. q. 6. num. 5. vers. excipiunt sexto senes, Carrer. in practic. in 2. tract. de indit. & tort §. circa tertiū, quę personæ torqueri possint, nu. 16. Pet. Duen. reg. 159. in 6. ampliatione, Marsi in pract. §. expedita, nu. 41. & in l. edictum, nu. 21. ff. de q. Fran. Cason. in tract. de torm. c. 10. rub. quæ personæ torqueri possint, & quæ non, nu. 11. seqq. in pract. titu. de neg. crim. & torm. nu. 14. vers. 12. non torquentur senes, fol mihi 301. col. 2. Iodoc. in prac. crim. c. 41. nu. 5. Cyrill. in sum. crim. rub. 79. de quæst. §. 2. num. 1. ad finem, vers. senex autem, fol. mihi 148. col. 2. Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. ca. 13. rub. de tortura reorum, nu. 13. vers. item reperitur

* prohibitus senex. vbi testatur, ita communiter* tenere Doctores in d. §. ignoscitur, & in l. quæstionis modum, ff. de quæst. Pet. a Plach. in epitom. delict. c. 32. num. 16. vbi etiam testatur de magis communi opinione. Vin. in commun. opi. in ver. senex ætatis decrepitæ, vbi dicit ab hac communi non esse recedēdum, Tiraq. de poen. temperan. causa 8 nu. 1. seq. Ossasc. decis. Pedemon. 123. num. 2. Bertaz. inter consi crim diuers. consi. 70. nu. 31. iuncto num. 40. volum. 2. vbi alios adducit concordantes, Clar. in prac. §. fi q. 64. versic. non etiam debet Iudex, vbi pariter testatur de cōmuni, Rota Lucen. Ludo. decis. 13. nu. 53, seqq. Fran. Personal. in trac. de indir. & tortu. post num. 15. vers. ex quo senex. Et licet hanc limitationem minime iuri consonam credat Pau. Ghirlan. in trac. de quæstio. & tormen. q. 6. nu. 5. & seqq. vbi late contrarium defendit, & Ghirlandum sequi videatur Brunus in tracta. de indit. & tortu. 2. par. q. 4. post nume. 18. non per hoc tamen in consulendo, & iudicando ab ea rece-

* das, quia re vera & magis communis* est, & magis in practica seruata.

☞ Et ex ea secundum communem mentem omnium præcitatorum Doctorum infertur, quod si aliquis senex fateatur in tortura sibi indebite illata, talis confessio sibi non pręiudicat, & de hoc non est dubitandum. Quamuis in practica id obtineri posse dubitare videatur Baiard. in addi. ad Clar. q. 64. num. 71.

SVBLIMITA I. Hanc† secundam limitatio-

25 nem, vt procedat in sene decrepito, videlicet septuaginta annorum, prout in decrepito loquuntur omnes præfati Doctores, secus in non dec[illegible] ne declarat Gram. decis. 34. nu. 5. qu[illegible] refert [illegible] nitur Clar. in d. q. 64. [illegible] etiam [illegible] vbi etiam te[illegible] diolani [illegible] ptereca [illegible]

propterea iussisse torquere senē sexagenarium, qui tamen alias erat robustus: item & senem annorum sexaginta quinque, eo tamen modo quo per ætatem torqueri poterat.

26 Et† licet Cyrillus in summa criminali, rub. 29. de q. §. 2. nu. j. in fine, vers. senex autem dixerit, senem di ci aliquando sexagenarium, & aliquando septuagenarium, vt notatur in l. 2. C. de his, qui non imple. stipen. lib. 10. sed in casu nostro, qui sumus in odiosis, intelligi debere de sexagenario, nō autem de septuagenario, arg. tex. in l. si præses, & in l. interpretatione, ff. de pœnis, & in c. odia, de reg. iu. in 6. istius tamen o- † pinio est contra communem* interpretationem Doctorum volentium isto casu senilem ætatem esse annorum septuaginta, & non sexaginta, quia loquuntur non in sene simpliciter, sed in decrepito, quæ decrepita ætas tempore annorum septuaginta incipit, & non prius, vt remissiuè declarat Ludo. Bologn. in addit. ad Guido. de Suzzar. in d. tract. de indi. & tort. nu. 15. in fi. Duen. d. reg. 259. in 6. ampliatione, Viu. in commu. opin. d. vers. senex, in fin.

27 LIMITA Rursus† hanc sublimitationem nō procedere in sene, qui sit, vel valetudinarius, vel debilis complexionis, cum multi reperiantur, qui propter corporis imbecillitatem citius, quàm alij senescant: ij inquam etiam quod septuagenarij non sint, nunime possunt torqueri, ne propter talem imbecillitatē eos in tormentis mori contingat, prout alias contigisse testatur Franc. Cason. in tract. de tormen. c. 10. rub. quæ personæ torqueri possint, & quę non, nu. 12. vbi expresse hanc firmat limitationem, quam etiam sequitur Rota Lucen. Iosephi Lud. dec. 13. num. 53. seqq. vbi dicit, quod cum re vera a iure non sit deter-

28 minatum specialiter in materia torturæ, † quę nam dicatur senilis ętas, ideo recurrendum est ad generalem regulam, quæ vult id esse remissum arbitrio Iudicis, vt per Meno. de arb. q. lib. 2. casu 59. nu. j. ☞ quē etiam referendo sequitur Baiard. ad Clar. q. 64. num. 69. Qui quidem iudex isto casu maxime cōsiderabit corporis fortitudinem, aut imbecillitatem. si n. senex erit robustus, poterit torqueri, vsq; ad annos septuaginta, prout loquuntur Doctores supra citati, eo tamen modo quo etatis qualitas suffert, & non alias, vt declarat Clar. in d. vers. non etiam iudex, si autem senex erit imbecillis, & debilis (quod totū Iudicis arbitrio remittitur,) & tunc non torquebitur, etiā quod non sit septuagenarius, & ista est veritas, quam semper a bonis iudicibus practicari vidi.

29 SVBLIMITA II. Eandem† secundam principalem limitationem, vt licet senex non possit torqueri, bene tamen potest terreri, seu etiam leuiter torqueri, tali tamen tormento, quod in senē cadere possit, vt per Ghirlan. in tract. de quæst. & tormen. ca. 6. nu. 8. ad medium, vers. extra igitur illum casum, & num. 6. in princ. vbi dicit, quod etiam retenta opinione eorum, qui contra communē affirmarunt senem posse torqueri, mitius tamen & leuius torquendus est, quam iunior: sed ego dico, quod retenta vera, & cō- * muni* opinione, quod senes non possint torqueri, adhuc tamen poterunt, vel terreri, vel leuiter torqueri, prout voluit Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. ca. 13. rub. de tortu. reor. post nu. 3. vers. adde tamen quod leuiter & nu. 4. vers. ego tamen in hoc articulo, vbi argumentatur à simili, quod sicut propter senectutem minoratur pœna delicti, nō autem in totum tollitur, ita pariter reus propter senectutem, nec in totum excusabitur a tortura, sed [illegible] genus tormenti, & modus torquēdi moderatur [illegible] senē bene etiam potest cadere tortura, sed [illegible] moderamine secundum qualitatem [illegible] per eum, quod, & volunt Clar. in d. q. 6[illegible] non etiam debet Iu-

dex, vbi propterea, quod alias Senatus Mediolani iussit terreri sub eculeo quendam senem decrepitū, & sequitur Franc. Personal. in tract. de indi. & tort. post nu. 15. vers. ex quo senex septuagenarius, vbi propterea, quod eleuatur aliquātulum a terra, & per vnum Miserere, in tortura retinetur, sed certè hodie hominum ętas adeo diminuta est, vt septuagenarium, nec leuiter torquēdum esse, & ęquius & tandius esse crederem; qui enim ad talem ętatem peruenit, adeo corpore languens est, vt illum tormento subijcere nil aliud esse existimē, quam mortis periculum in eo experiri. vide quæ infra dixi, nu. 107.

30 LIMITA III. Regulam† in milite, quem minime torqueri posse, probat tex. in l. milites, de quęstio. *Milites, inquit textus nec to mentis, nec plebeiorum pœnis causis criminalibus subiungi concedimus.* per quem textū, * post gloss. & ibi communiter* Doctores omnes hāc limitationem in specie firmarunt, Gandin. in titu. de quæstio. & tormen. sub numero nono, Paris de Put. in tractat. sindica. in verbo, Doctor. cap. secundo, incip. an Doctor, seu Aduocatus, numero secundo, & quarto, in fine, ver. nam milites, vbi post Salv. quem allegat in l. j. de iur. & fact. ignoran. hoc dicit esse inductum ratione nobilitatis eorum, Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero decimosexto, Marsilian. l. edictum, num. 17. & 23. ff. de quæstio. Pau. Ghirlan. in tract. de quæstio. & tortura, nume. secundo, Brun. in tract. de indit. & tortu. 2. par. q. 4. num. 19. Rom. sing. 494. incip. milites, & Doctores, Carret. in pract. crim. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 19. Gabriel. Saray. in addit. ad Matthes. singu. 61. incip. nota quod clerici non gaudent ad mediū additionis, vers. item sicut miles armatæ militiæ, Gig. in tract. de crimi. læsæ maiestat. lib. secundo, tit. quom. & per quos crimen læsæ maiest. probe. quæst. 27. num. 1. Franc. Cason. in tract. de tormen. cap. 10. rub. quæ personæ torqueri possint, & quæ non, num. 14. Brun. de cessione bonorum, in 11. quæstio. quartæ quæstionis principalis, num. 1. versic. quædam sunt priuilegia, Cyrill. in summa crim. rub. 29. de quæst. §. 2. num. j. folio mihi 148. col. j. Corrad. in pract. rub. de neg. crim. & torm. num. 34. vers. 14. limita, folio mihi 301. col. 1. Anton. Gomez. var. resol. tomo 3. cap. 13. rub. de tortura reorum, nu. 3. ad medium, vers. item reperitur prohibi- † tus miles, vbi testatur de communi,* Clar. in pract. §. fi. q. 64. vers. quæro etiam, nunquid milites, in princ. quod hoc nullam habet difficultatem in militib. antiqui temporis, sed quid in militibus nostri temporis, mox audies. ✠ Addo pro hac eadem tertia limitatione Hieron. Caual l. quem post huius libri tertiam impressionem habui in eo. opin q. 619. nu. j. vbi plures alios refert concordantes.

31 SVBLIMITA I. Hanc† tertiam limitationem nō procedere in militibus nostri temporis, quos propterea torqueri posse, affirmarunt Dyn. Cyn. & Angel. quos referendo sequitur Ange. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. num. 102. versicul. milites nostri temporis, & ibi August. in addi. in fine ad-

32 ditionis, versicul. sed ego in tractatu meo. † Et licet contra hanc sublimitationem videatur esse magis cō- * munis* Doctorum opinio, vt videre est apud Salyc. Gulielm. de Cuneo, & alios relatos per August. vbi supra, & per Brun. in tract. de indit. & tortu. secunda par. q 4 num. 19. versi. dicunt tamen, & per Bernard. de Landrian. in addit. ad Ang. de malefi. dicto verbo, fama publica, num. 102. in litera C. versic. sed contrarium, Brun. vbi supra, de cessione bonorum, dicta q. 11. quartæ quæstionis principalis, numero 11. versic. & hæc priuilegia, addentes ad Rom. sing. 494. incip. milites, Doctores, & c. Carret. in pract. in 2. tractat. de

 indit.

indi.& tortu.§.circa tertium, quæ personæ torqueri possint,post nume.19.Corrad.in pract. tit. de negat. crim.& tormen.numer.3.sub 14.limitatione, folio mihi 301.colum.1.in fin.Paul.Ghirlan.de quæstione
* & tortu.q.6.num.3.vbi testatur de communi,* Bos.
33 titu.de indit.nume.104.† Vbi pariter de communi, & declarat hanc contrariam opinionem procedere non in militibus priuatis, qui modo sub vno præfecto,& modo sub alio stipendia accipiunt,sed in equitibus,& capitaneis,prout etiam declarat Clar. dicta quæst.vers.quæro etiam nunquid milites,in fi.& ante Clarum videtur de mente Iodoci in prac. cri. cap. 41.nume.2.vbi loquitur de equite laureato, & post Clarum videtur etiam de mente Iacobi Benii in trac. de priuileg.iuris consultorum,priuileg.38. nume. 3.
34 & 4.† Non per hoc tamen in Vrbe, & statu ecclesiastico tecedas à proposita sublimitatione, quæ saltē de facto,& consuetudine seruatur indistinctè,nō solum quo ad milites priuatos, sed etiam quo ad equites,quos passim torqueri vidi absque vlla prærogatiua,seu priuilegio:& faciūt quæ infra dicam in sequē ti limitatione.
35 SVBLIMITA II. Eandem†tertiam sublimitationem non procedere de consuetudine, secundum quam milites torqueri,testantur Nicol.Pignolat,in addi.ad Rom singu.494.in fine additionis,vbi ita dicit se vidisse obseruari,tam Veronæ,quā Pataui,tēpote sui studii,non solum in exceptis criminibus,sed etiam in non exceptis, Franc.Caton.in tracta.de tormen.capitulo 10.rub.quæ personæ torqueri poss. & quæ non,numer.14. vbi ita seruari testatur non solū per Illustrissimos Venetos,sed etiam per totam Italiam,Cyrill.in summa crimin.rubr.29.de quæstio. §. 2.num.1.post medium,versic.tamen eo res progressa est,vbi generaliter dicit,quod hodie indiscrimina tim omnibus personis,et in omnibus criminibus tor
36 tura adhibetur.† Et licet hanc consuetudinem mini
* me validam esse communiter* à Doctoribus traditum sit,prout in specie de milite loquendo dixerunt Rom.in d.sing.494.versicul. sed an valeat consuetudo,per tex.in l.omnes Iudices,et ibi Bart.C.de decurio.lib. 10.Ludou.Bologni.in addit.ad Guido.de Suzzar.in tract.de indit.& tortu.nume.17.vers.plus dico Augu.ad Angel.de malefi.in verbo, quod fama publica præceden.num.101.versi.adde tamen, Bru. de indi.et tortu.2.par.q.4.num.24.versi.& quoniam superius dictū est,Brun.de cessione bonorum,d.q. 11. quartæ quæstionis principalis,num.11. vers. vbi etiā subdit,Corrad.in pract.d.tit.de nega.crim.& tormē. num.34.ad finem,sub 14.limitatione, fol. mihi 301. colum. 2.in prin.idem Cyrill.vbi supra,d.nume.1. in fine,vers. hæc tamen consuetudo à iure reprobatur. Non per hoc tamen a proposita sublimitatione recedas in practica:quia ut supra iterū admonui, quicquid sit de iure, de facto milites torquentur absque vlla prærogatiua.
37 LIMITA IIII. Et†principaliter propositam huius quæstionis regulam non procedere in Doctore, vel Aduocato,quem minime torqueri posse, argumento tex.in d.l.milites, C. de quæstion. affirmarūt Cyn.& Bartol.in d.l.milites, Paris de Put.in trac.syndica.in verbo.Doctor,capitu.2.incip.an Doctor, seu Aduocatus,num.4.& num.3.in prin.num.6.& seqq.
38 vbi † bene confirmando hanc limitationem dicit, quod priuilegia multum extenduntur ad Doctores secundum Cyn.& Salyc.in l.1.C.de iur.& facti ignoran.Quia sicut versatur vtilitas publica in militibus, l.1.& fina. de testam. milit. ita etiam versatur in Doctoribus.l.1.& ibi gl.C.de stud.libera.cum aliis ibi
39 per eum allegatis:† Doctores enim quasi radij solis appellantur,capitulo si quis,1.q.7. & velut lumina, ria splendere dicuntur,c.1.de reli.& vener.sanct. propterea nobiles reputantur, secundum Bal.in l.prouidendum,per illum tex. C.de postulan. Rip.in l.Centurio,in princip.num.15.ff.de vulg.& pup.& Doctoratus est dignitas,secundum Bar.in l.fina.C.de Iudæ. Abb.& Dec.in cap.proposuisti,in fine, extra de probatio.iccirco sicut militi propter eius dignitatem,& notabilitatem conceditur a iure priuilegium ne possit torqueri,dicta l.milites, C.de quæstio.ita etiā nec torqueri poterunt Doctores, cum non minus sint digni, & nobiles quam ipsi milites.ita nempe per has, & alias similes rationes,vltra Cyn.Bart. & Paridem prællegatos hanc limitationem tradiderunt idem Bar.in l.1.C.de Aduoca.diuer.iud.& in l.4.C.ad l. Iul. maiestat. Alex.in Centurio,num.9.Galliaula,nu.25. Ripa,num.14.ff.de vulga.& pupilla. Ias.in l.1.sub n. 7.C.de iur.& fac.ignoran.Guido de Suzzar.de indit. & tortu.nu.108.Ang.de malef.in verbo,quod fama publica præceden.n.192.vers. item Doctores, Rom. sing.494.et ibi in addit. Marsil.in l.edictum, num. 8. seqq. ff.de quæst.vbi late,et in pract.§. expedita, nu. 39.& in sing.536.Gramma.uoto 1.num.5.Soci.iun. consil.19.nume.36.libro secundo, Paul. Ghirlan. in tract.de quæstio.et tortu.quæst.6.num. 3. ad finem, Brun.in tracta.de indi.et tortu.secunda par. quæstio. 4. nume.22.et 23.Carrer.in prac.in secundo tract.de indi.et tortu.§.circa tertium, quę personę torqueri possint,nume.20.Iodoc.in pract.crim.cap.41.nume. 1. Duen. regu. 190. in tertia ampliatione,Corrad.in pract.titu.de negat.crim.& tormen.nume.34.versi. 14.nō torquentur,fol.mihi 301.colum.prima,Gab. Sarayn.in addit.ad Matthes.singu.59.Nota quod legum Doctores,Gig.de crimin.lęsę maiest.lib. 2. tit. quomo.& per quos crim.laesae maiesta. prob.q.27. num. 1.Franc.Caton.in trac.de tormen.c.10.rub.tor queri,quę personę possint,& quæ non,num.14.Cyrill.in summa crim.rub.29.de quest.§.2.nume.1.ad medium,versi.legum Doctores,fol mihi 148.colum na 1.in fine, Ant.Gomez.uar.resolut.tomo 3.cap.13. rub de tortura reorum,num.3.post medium,versic. item reperitur prohibitus Doctor,vbi ita testatur,te
\+ nere Cyn.Fabr. Albe.& communiter† Doctores, in d.l.milites, C.de q.Boss.in tit.de indit. & considerat. ante tortu.nu. 111. Emanuel Soarez in sua collecta commu.opin.versic.Doctor,num.102.vbi etiam de communi,Clar.in pract.§.fi.q.64.versic.quæro, an Doctores,vbi non solum testatur de communi, sed etiam ita de consuetudine,apud eum Mediolani seruari,prout etiam refert,ita restantem Iacob.de Beluiso in prac.cri.in rub.de quaest.num.17.Rolan.consi.31.nu.3.et seqq.volum.1. vbi pariter de communi,Per.Lenaurderinus in tract. de priuileg. Doctor. 2.par.in prin.Bruno.a Sole in suo vnico consi.cri.nume.180.Bonacol.in commun.opin.part. prima, fol. 53.colum 4.versicu. Doctores non debent torqueri. Alciat.respon.19.in fine,lib.6. Hippol. Riminal.consi.290.num.17.seqq.lib.3. Vulpel.consil.141.seqq.lib. 1.Iacob.Benius in tracta.de priuileg.iurisconsu.priuileg.19.num.primo. Marc.Anto.Eugen.consi.36.n. 87.lib.1.Flam.Cartar.in pract.interrogan. reorum, libro 4.cap.1.nu.49.vbi post Marsi.in l.ex libero, nume.4 ff.de quaest.& Cœpha.consi.164.num.8.li.2. ampliat, ut Doctor, nec etiam possit torqueri,si ut testis vacillauerit.
40 AMPLIA Hanc † quartam ampliationem, ut procedat non solum in Doctoribus actu legētibus, seu Aduocatis certi collegii, seu ordinis, & cum dignitate, pro ut in Vrbe sunt Aduocati Consistoriales, sed etiam in Doctoribus actu non legentibus,ac in Aduocatis non collegiatis,quos pariter, nec torqueri de iure posse affirmauit Marsi.in pract.§.expedita,

dita, num. 37. quem referendo sequitur Iaco. Benius
in tract. de priuileg. iuriscon sult. priuileg. 39. nume. 6.
versicul. extenditur quinto, et in terminis, Vulpell. d.
consi. 141. num. 8. et 9. vbi propterea inquit, quod absurdum
esset dicere, quod Doctores Bononiæ, et Perusij
legentes eiusmodi priuilegio fruerentur: si vero
qui dictarũ Ciuitatũ gubernacula gesserunt. vel aduocatorum
munere defuncti fuerunt eo indigni forent,
et quidem rationes per Doctores supra allegatos,
qui simpliciter, et indistincte de aduocato, et doctore
loquuntur, et præsertim per Paridem de Put. in
d. capit. an doctor, num. primo, et num. 1. et per Boss.
tit. de indit. et considerat. ante tortu. nume. 111. militant
non solum in actu legentibus, sed etiam in aduocatis.

41 Immo † etiam deposito aduocationis officio in honorem
pristinę dignitatis, iuxta notata per Bar. in l. 1.
C. de aduoc. diu. iud. et per Tiraq. in trac. cessan. cau.
limit. 15. nu. 8. priuilegium hoc ipsi aduocato compe
tere tradidit Iac. Benius d. priuil. 39. nu. 6. eod. ver extenditur
quinto, et ante Benium Carrer. in prac. in 2.
tract. de indit. et tortu. §. circa tertium, quę personæ
torqueri possint, nu. 21.

42 Et quod plus est, et imperitis doctoribus, et aduo
catis, idem priuilegium competere, ne doctoratus
dignitas dehonestetur, cæterique eiusdem ordinis,
iniuria inficerentur, post Ripam, et Alciat. quos allegat,
tradidit idem Iacob. Benius d. priuileg. 39. numero sexto
primo, vers. extenditur sexto, et ante ipsum Marcesil.
Brun. de cessione bonorum, in vndecima quæst. quar
tæ quæstionis principalis, num. vndecimo, vers. idem
priuilegium.

43 Et † licet cõtra hanc ampliationem tenuerint Cardinalis.
Ias. & Gram. relati per Vulpell. d. consil. 141.
eodem num. 8. seqq. Gab. Saray. in addit. ad Marsil.
sing. 59. nota quod legum Doctores, vers. tamen id
intelligendum est, vsque ad finem additionis, Brun.
de cessione bonorum, d. q. 11. prope finem; Non per
hoc tamen ab ea recedas, quia de iure, & verior, &
æquior est.

44 AMPLIA II. Eandem † quartam limitationem,
vt propter doctoratus dignitatem si in aliquo casu
contingat Doctorem torqueri, prout infra dicam in
sublimitationibus huius quartæ limitationis, tunc
nec etiam Doctor torquebitur, nisi prius Doctorali
dignitate exuatur, ac degradetur, sicuti post Alexan.
quem allegat, scripsit Marsil. in suo singu. 556. plura,
vt credo post medium, per tex. in l. si exempta, ibi, *cra
sidus dignitatis exuti*, C. de malefic. & mathe. & post Alexand.
& Marsi. idem affirmarunt Carrer. in practi.
in 2. tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ
torqueri possint. num. vigesimoquinto, & 30.
Ciril. in summa crimin. rub. 29. de quæst. §. 2. post nu
me. 1. fol. mihi 148. colum. 3. vbi etiam idem in milite,
Brun. de cessione bonorum, in 11. q. quartæ quæstionis
principalis, nu. 11. in fine, Brunor. à Sola in suo vni

45 co cons. crimen. sub num. 145. & seq. † Sed certe quic
quid sit de iure, de consuetudine talis degradatio in
Doctore non est in vsu.

46 AMPLIA III. Dictam † quartam limitationem,
vt etiam in casu in quo Doctor torqueri potest, nec
vtique is torqueri debeat, nisi vltra inditia legitima
in alijs ad torquendum sufficientia fuerit diffamatus
de delicto, de quo inquiritur, sicut in simili de clerico
dixi supra, nu. 6. & in specie in Doctore consuluit
Brunor. à Sole in d. suo vnico consi. crim. sub eodem
num. 206. & seq.

47 Sed † certe sicut in clerico diximus supra, numero
8. diffamationem non requiri, quando inditia sunt vr
gentiora, & grauiora: ita pariter & in Doctore diffa
mationẽ non requiri præcisè, sed bene requiri, quod
inditia sint grauiora, quam in alijs non Doctoribus,
dixit idem Brun. in eodem cons. num. 181. At si inditia
non sint grauiora, tunc minime Doctorem posse
torqueri etiam, quod alias in non Doctore essent legitima,
& verius & equissimũ existimo, prout etiam
voluit Marc. Ant. Eugen. cons. 63. nu. 89. & hoc pro-

48 pter magnam † præsumptionem, quam pro se habẽt
Doctores delicti exclusiuam, l. 2. §. Seruius, de regu.
iur. l. is cui bonis, vbi præsertim Ripa, ff. de ver. oblig.
Abb. & Imo. in ca. nostra, de procur. cum alijs relatis
per Iaco. Benium in tract. de priuileg. iuris consul. priuileg.
40. num. 2.

Quæ quidem bonitatis, & non delicti pręsumptio
in Doctore operatur, vt pariter supra deduxi, nu nono,
vt inditia contra eum debeant esse vrgentiora, &
fortiora, & ista est veritas, a qua in practica recedere
esset temerarium, & contra omnem iuris, & æquitatis
rationem.

49 SVBLIMITA I. Hanc † quartam limitationem
non procedere, quando doctor deliquerit in officio
doctoratus, nam tunc sine vlla prærogatiua poterit
torqueri, argumento tex. in capit. fina. de immunit.
eccles. & in c. auxilium, in fine, ti. de minor. quibus iu
ribus probatur illa regula, quod frustra legis auxilium
improbat is, qui in legem ipsam deliquit. sic etiam
doctor frustra doctoris priuilegium implorat,
ne possit torqueri, si in doctoratus officio delinquit,
vt per Bossium, qui late hanc sublimitationem reassumit,
in titu. de indit. & consideratis. ante tortu. numero
116.

Vbi post Ioan. de Plot. quem allegat, in l. omne, C.
de decurion. lib. decimo, & per tex. in l. quilibet, vbi
* secundum eum ita notant † omnes, C. eodem, infe-

50 rendo generaliter dicit, quod † si Præses, Senator, vel
Thesaurarius deliquerit in suo officio Præsidis, Sena
toris, vel Thesaurarij, tunc quia committit contra
eam dignitatem, ex qua se vult tueri, poterit, non obstante
eiusdem dignitatis priuilegio torqueri, vt ibi
per eum, qui etiam hanc materiam declarando sub-

51 dit, quod non dicitur Doctor † delinquere in officio
doctoratus, quando existens prætor, & officialis in aliquo
loco delinquit in eo officio, & prætura, quia
tunc non potest torqueri, vt per Bartol. in l. milites,
C. de quæstio. sed quando immediatè delinquit con
tra legem doctoratus, ac in iis, quæ immediatè ad
eum vt Doctorem pertinent, vt in legendo, vel aduocando.

52 Verum † ego de hac sublimitatione multum dubito,
prout etiam scio dubitasse Vulpellium in d. con
si. 141. in fi. & cum Vulpellio concurrit Iac. Benius de
priuileg. iuris consultorum, priuileg. 39. nu. 15. Absurdum
n. nimis videtur, quod quis priuetur priuilegio
alicuius officij, propter delictum commissum in eo
officio, antequam constet illũ sic in officio deliquisse,
sed quando agitur de inferenda tortura, nondum
constat torquendum deliquisse, quia si constaret nõ
torqueretur, ergo ex sola imputatione, quod Doctor
deliquerit in officio, satis absonum videtur, quod officij
priuilegio priuetur per ea, quæ generaliter dixi

53 sup. q. 37. nu. 85. seqq. Si † enim constabit Doctorem
in officio suo deliquisse, tunc absque vlla doctoratus
prærogatiua puniendus erit, ac si non esset Doctor,
& etiam grauius, ad tex. in c. cum quidam, de iureiu.
& in c. nulli fas, 25. q. 1. & in c. præcipuè, & ibi gl. 11. q.
3. & facit illud Poetæ.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.

At vbi non constat eum deliquisse, frustra agitur
de priuatione priuilegij ipsi concessi in tortura ob cõ
missum delictum.

54 SVBLIMITA II. Vt † quicquid sit de iure:

de consuetudine,& de facto contrarium seruatur, secundum quam Doctores torqueri testantur Gandi. in tit.de quæst.num.48. Paris de Put.in tract.sindica. in verbo Doctor,capi.2.incip.an Doctor, seu Aduocatus,num.3.versic.sed de consuetudine, folio mihi 172.col.1. Franc.Cason.in trac.de tormen.ca.10.rub. quæ personæ torqueri possint,& quæ non,num. 14. vbi testatur de generali consuetudine totius Italiæ, Brun.in tract.de indit.& tortu.2.par.4.numer.21. ad finem,versi.sed de consuetudine,vbi dicit,ita esse tenendum in consulendo,& iudicando etiam,quod talis consuetudo de iure non valeret: & idē dixit Grammat.voto 25.numero quarto, Nicol. Pignolat.in addit.ad Rom.singu.494.milites Doctores,&c.in fine, additionis,relati per Gabr. Saray.in addit.ad Matth. sing.59. Nota quod legum Doctores,in princi.additionis, Guido de Suzzar.in tract.de indit.& tort.nu. 108,in fi, Ant.de Canar.in trac.de q.4.membro, n. 3,

55 Et † licet hanc consuetudinem minime de iure validam esse ac minimè seruandam dixerint Ludo. Bolognin.in addit.ad Guid.de Suzzar.in tract. de indit. & tortu.numero 17.in fine,& nume.109. August ad Ang.de malefi.in verbo, quod fama publica præceden.num.102.ad finem additionis,versi. adde tamē, Rom.sing.404. mulieres, Doctores.&c. & ibi in addi, Paris de Put.in tract.sindica.verbo,Doctor , cap. 2.incip.an Doctor,seu Aduocatus,num.3.in fine, & latius,post numerum 9.& omnibus seqq.folio mihi 172. Paul,Ghirlan.de q.& tortu.quæst.sexta,num. 3, Brun.in tract.de indit.& tortu.2.par.q.4 nu. 1. Gabr. Saray.in addit.ad Matthes sing.59.incip.nota, quod legum Doctores,post prin.versi. & licet Romanus, Carrer.i pract.in 2.tract.de indit.& tortu.§. circa tertium.quæ personæ torqueri possint,num.20. vbi de
* communi,* Duen.regu.190.in 4.ampliatione, Corrad.in pract.in tit.de negat.crimin.& tormen.nume. 34.versi,13.non torquentur Doctores,fol.mihi 301. colum.1.in fine, Cyrill.in summa cri.rub.19.de quæstio.§.2.num.primo,ad finem,versic.hæc tamen cōsuetudo, Matth.Brun.de cessione bonorum,in 11.q. quartæ quæstionis principalis,num.11.versi. qua ra-
* tione , vbi etiam testatur , ita communiter * teneri, Boss.in tit.de indit.& cōsiderat ante tortu.num.111. Clar.in pract.d.quæst.64 eodem versi.quæro,an Doctores.vbi ex Carrerio, Duen.& Bossio, in locis præcitans,nō solum testatur de communi opinione,sed ita etiam Mediolani apud eum seruari,& dicit Boss. d.tit.de indi.num.116.ad finem,quod licet alias vident sub Christianissimo Rege Prętorem Nouocomi Neapolitanum torqueri,& fustigari,id tamen euenit,quia re vera non constabat de qualitate doctoratus, Rolan.consi.31 num.2.seqq.volu.2. vbi etiam de*communi,de qua pariter testantur Vulpell.d. cō-
* sil.141.num.10.Bruno. à Sole in suo vnico consi. cri. num.18. Bonacos.in com.opi.par.2.fol.5 .col.4 ver. Doctores non debent torqueri, Dec.consi.93.n. 135. lib. 2. Mar. Ant. Eugen.consi.63.nu.88. Hippol. Riminal.consi.290.nu.18.lib.3. Iaco Ben.in tract.de priuil, iurisconsultorum,priuil.36.nu.3.ver.extenditur primo, Flam. Cartar.in sua pract.interrog.reorum,li 4. c. num.49.

56 Veritas tamen est, & c. siue talis consuetudo valeat,siue etiam non,pro ut ex præallegatis magis cō-
† muniter*Doctores tenere apparet , apud nos in Vrbe, & statu ecclesiastico Doctores Indistinctè torquentur & talis consuetudo seruatur,quando præcedunt legitima inditia. iuxta ea quę scripsi supra , nu. 46.seqq. Et si aliter in iudicando seruares,male faceres,presertim in enormibus,& presertim in crimine hęresis,lęsæ maiestatis,priuati carceris & falsi:in quibus etiam circumscripta hac consuetudine Doctores nullum habent priuilegium , vt non possint torqueri,sicuti post Decian.in consi.93.nume.135.lib. 2. et in tractat.crim.lib.7.cap.46.nu. 2. & Marc. Anto. Eug.consi 63.num 89.& Cępha.consi.164. numer. 8.voluit Flam. Cartar.in sua pract interrogan.lib. 4. capit. 1,nume.49.& dixi generaliter infra,num. 100. ☞ Quibus addo nouissimè Baiard.in addit.ad Clar. q.64.nu.62.& seq.vbi testatur se vidisse seruari quod in delictis grauibus, & capitalibus prout est homicidium doctores indistinctè torquentur , & ex eorum confessionibus ad mortem condemnantur,licet bene verum sit,vt supra dixi quod ad ipsos torquendos grauiora requiruntur inditia.

57 LIMITA V. Regulam † non procedere in decurionibus eorumq; filijs,ac nepotibus quos torqueri non posse,probat tex.in l.fin.C.de decurio lib. 10. & in l.Diuo Marco,versic.fin.C.de quęst.& in l. decuriones,C. eodem, quę iura expresse hanc firmant limitationem , & per eadem iura, hoc idem voluerunt Gandin.in titu.de quęst.& torm.sub numer.9. Paris de Put.in tract.sindic.in verbo Doctor, post n. 2.versi.quod in decurionibus,& nu.4.in prin. An.de malef.in verbo,quod fama publica præced.numero 102.versi.& decurio.Guid.de Suzzar, in tract. de indit.& tort.num.16. Rom.singu.494.incip.miles, Doctor,& decuriones, Pau.Ghirla.in trac.de quęst.tortu.quęst.6,nume.2.versi secundo excipiuntur decuriones, Brun.de indit.& tort. 2 par.quęst. 4. numero 20.in princip. Marsi.in l.edictum,num.7.ff.de quęst. & in pract.§.expedita,numer.27. Iason. in l. si ita stipulatus fuero.§.Chrisogonus,nu.29.ff.de verbor.obligat. ☞ Grammatic uoto 32. numero decimonono,seqq.Carrer.in prac. crim. in 2. tract. de indit. & tortu,§.circa tertium,quę personę torqueri possint, num.15.Franc.Cason.in tracta. de tormen. capitul. 10.rubr. quę personę torqueri possint , & quę non, nume.14. Duen.reg. 90.in prin. & in prima ampliatione, Corrad.in pract rub.de negat.crim & tormē. nume.34.versi.15.decuriones,&c.& nume.25. in 18. limitatione,in fine,fol.mihi 30 .& seq. et in titul. de decurio.num.106.fol.30.columna secunda, post practicam, Cyril.in summa crimin rubr.29. de quęstio. §.2.post nume.1.versicu.in dignitate positi, Anton. Gomez var.resolu.tomo 3.cap.13 rub.de tortu.reorum,post nume.3.vers.item reperitur prohibitus de-
* curio.ubi testatur,ita tenere communiter* Doctores in iuribus pręallegatis,&c.

58 AMPLIA I. Hanc † quintam limitationem, vt procedat etiam in decurionibus nostri temporis vnde enim dicatur decurio,*& quis propriè dicatur decurio,bene explicat Corrad.titul.de decurion. nu.1.
* & seqq fol.6.sed hęc videtur* recepta communiter interpretatio , ut quos hodie Ciuitatis Consiliarios, Priores,seu Antianos: & in Vrbe nostra Conseruatores vocamus, illi antiquitus decuriones appellabātur,secundum Bart.& Io.de Plat.in rub.C.de decurion.lib.10. Alexan.cons.17.num.1.volum.6.et cōsi. 40.nu. 1.volum.7.et per eundem Bar.in l.ambitiosa, col.2.ff.de decret.ab ordine facie. quos in proposito refert,et sequitur, Corrad.d.titul.de decurio.eodem nu.1.et seqq. vbi bene explicat in decurionum locū qui nam hodie successerint.

59 Nos † igitur Antianos, Consiliarios,seu Priores,et sic etiam nostri temporis decuriones minime torqueri posse,affirmarunt Angel.de malefic.in verbo quod fama publica preceden. numero 102. versicul. Ex quo Baldus,et ibi August.in additione,versic.et an consiliarii. ☞ Grammat.voto 2.num.16. seqq. ubi late Paul. Ghirlan.in tracta.de quęst. et tortu. q. 6.nume.secundo,versicu.sed quæro an hodie, Brun. de indit.et tortu.2.par.quęst.4.nume. 20. versicu. et

hoc

hoc dicit, Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tort. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 17. Gig. de crim. lęsę maiest. lib. secundo, tit. quotuo. & per quos crimi. læsæ maiest. prob. q. 27. num. sexto, Duen. regul. 190. in 9. ampliatione, vbi alios adducit concordantes.

90 AMPLIA II. Eandem † quintam limitationem, vt hoc priuilegio ne possint torqueri gaudeant non solum decurionum filii, & nepotes, sed etiam parentes: sic enim in specie etiam de parentibus loquuti sunt, Brun. in tracta de indit. & tortu. secunda par. qō. 4 num. vigesimoprimo, versicu. item parentes, Carrer. in pract, in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 15. in fine, Corrad. in pract. in titu. de nega. crimi. & tormen. num. 34. ad finem, post 15. limitationem, versic. item eorum parētes, fol. mihi 301. colum. secunda, & post practicam in titu. de decurionibus, nu. 106. post medium, versicu. amplia etiam vt parentes, fol. 30. col. 1. in fine.

61 AMPLIA III. Vt † nec etiam possint torqueri, qui olim fuerunt decuriones etiam quod hodie nō sint, & hoc in memoriam pristinæ dignitatis, argumento tex. in l. fin. ff. de decurio. & in l. nihil. C. de quæstio. cum alijs quæ in proposito ad comprobationem huius ampliationis bene cumulat Mart. in pract. §. expedita, num. vigesimoseptimo, & in l. edictum, num. 7. versic. quod intelligas, & nume. 19. & sing. 107. Brun. de indi. & tortu. in 2. pat. quartæ partis, nume. vigesimoprimo, versic. item qui olim, Carrer. in practa in secundo tracta de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. num. 15. & num. decimoseptimo, in fine, & num. 18. Duen. reg. 190. in secunda ampliatione, Gramm in 2. voto 1. num. 17. & 18. & voto 32. num. 19. & 21. Cyrill. in summa crim. rub. 29. de qō. §. 2. nume 1. versic. immo decurione damnato, folio mihi 148, col. 1.

62 SVBLIMITA I. Hanc † quintam limitationem, vt procedat in decurionibus Ciuitatum, secus in decurionibus Castrorum & Oppidorum, sic enim argumento tex. in l. athletæ, §. gentium, & in l. propter magistratum, ff. de administratio. tuto. & post Iacobum Rebuff. quem allegat, scriptum reliquit Duen. d. reg. 190. sub nona ampliatione, versic. quod maxime intelligit.

63 SVBLIMITA II. In † delictis commissis ante decurionatum, pro quibus decuriones posse torqueri per tex. in l. si quis decurio. C. ad l. Corn. de falsis, scripsit Guido de Suzzar. in tract. de indi. & tortu. num. 16. in fine, Duen. d. reg. 110. in 2. limitatione, vbi alios adducit concordantes.

64 SVBLIMITA III. In † delictis commissis in officio, pro quib. decuriones pariter posse torqueri pluribus comprobat, & declarat Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. numero 116. per totum, in discursu Corrad. post practicam, dicto titulo de decurion. nume. 106. ad finem, versiculo, item limita, fol. 31. columna prima, & vide quæ dixi supra, nume. 49. sequentib.

95 SVBLIMITA IIII. In crimine falsi, † in quo decurionem etiā posse torqueri in specie scripserunt Bru. de indit. & tortu. secunda par. quæstio. 4. nu. 21. Corrad. in pract. tit. de negat. crimin. & tortu. nume. 34. ad finem, folio 301. columna secunda, & post practicam in titu. de decurio. num. 106. ad finem, fol. 31. colum. 1. in princip. Iacob. Benius in tractat. de priuile. iurisconsul. priuileg. 39. num. 14. vers. quinto fallit, & vide quæ generaliter dicam infra de criminibus exceptis, num. 100.

66 SVBLIMITA V. Hanc † quintam limitationē, non procedere in decurione infame, Brunus de ind. & tortu. secunda par. quæst. 4. num. 21. versic. item fallit, Corrad. in pract. d. num. 34. ad finem, folio 301. columna secunda, in princ. & d. tit. de decurio. fol. 31. columna prima, in princi. Carrer. in practic. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. post num. 16. Cyril. in summa crim. in rub. 29. de quæ. §. 2. post nu. 1. ver. nam si turpiter.

67 SVBLIMITA VI. Vt † quicquid sit de iure contrarium seruetur de consuetudine, secundum quam decuriones torqueri quotidie, post Bart. Odofred. & alios quos allegant, testati sunt Gandin. in tit. de quęstio. nu. 38. Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tort. nu. 110. & ibi Ludo. Bolognin. in addit. Paris de Put. in trac. sindica. in verbo, Doctor, ca. 1. an Doctor, nume. 4. vers. tamen dicit Bar. & c. fol. mihi 172. colum. 1. in fine, August. ad Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. num. 102. versi. sed dicit, quod de generali consuetudine, & ibi etiā Benard. de Landria. in alia addit. litera C, Iacob. de Beluiso in practi. crim. in rub. de quæstio. nume. 18. Alber. & Salyc. in l. Diuo Marco, C. de quæstio. Cepol. consil. crimi. 40. in primo dubio, Ant. de Canar. in tract. de quæstio. in quarto membro, num. 4. Brun. de indi. & tortu. 2. par. q. 4. nume. 20. versic. sed Odofredus, Ghirland. in tracta. de quęst. & tormen. q. 6. num. secundo, ad finem, Carrer. in practic. in secundo tract. de indit. & tort. §. tertium, quæ personę torqueri poss. num. 17. versic. licet Odofredus, Franc. Cason. in tract. de tormen. ca. 10. rub. quæ personæ torqueri poss. & quæ non, num. 14. Tiraq. de pœn. temper. causa 31. num. 16. Boss. in tit. de indit. num. 111. Clar. in pract. §. fi. q. 94. versi. præterea quæro.

68 Sed † quod immo talis consuetudo de iure non valeat, & quod non sit obseruanda, voluerunt Bart. in l. omnes, per illum tex. C. de decurion. lib. 10. Iason in l. de quibus, num. 66. ff. de iusti. & iu. Gram. voto 3. nu. 12. Rom. d. sing. 494. Milites Doctores, & decuriones & ibi in addit. Augusti. ad Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedent. nu. 102. vers. adde tamen quæ dixi Romanus, Mart. in l. edictum, post nu. 7. de quęst. Ludo. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 17. in fine, versicu. plus dico, quod consuetudo, Brun. de indit. & tort. 2. par. q. 4. nu. 24. ad finem, vers. quęro posito, quod constaret, Ghirland. de quęst. & tort. in 6. q. nu. 3. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. et tormen. num. 34. ad fin. sub 15. limitatione, fol. mihi 301. colum. 2. post practicam in tit. de decurion. num. 106. vers. et notant Doctores ibi, folio 30. colum. 2. Cyril. in summa crimi. rub. 29. de quæst. §. 2. nu. 1. ad finem, vers. hæc tamen consuetudo, folio mihi 148. col. 2. Duen. reg. 190. in 4. ampliatione.

69 Tu dicas, † quod siue consuetudo valeat, siue non valeat de iure, de facto tamē Decuriones, Priores, & Consiliarij Ciuitatum quotidie indistinctè capiuntur et torquentur nō solum finito decurionatus officio, sed etiam eo durante si delicti qualitas id patiatur, et ob moram in expectando finem officij in populo scādalum oriatur, aut alias Fisco præiudicium aliquod paretur, & ita apud nos seruatur.

70 LIMITA VI. Propositam regulam, † et generaliter non procedere in positis in aliqua magna dignitate, qui ob eam possint Illustrissimi, seu Clarissimi nuncupari, hos inquam minime etiam posse tormentis subijci, probat tex. in l. nullis, ibi, aut dignitatis defensione, C. ad l. Iul. maiest. item tex. in l. seueram, C. de dignit. li. 12. cuius textus verba sunt hęc *seueram indagationem per tormenta quærendi a clarissimo homine summouemus*: et per istum text. ita limitationem hanc proposuerunt Angel. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 102. vers. item in dignitate

constitutus, Marsil. in l. edictum, num. 7. ff. de quæst. Paris de Put. de sindic. in verbo, Doctor, capit. 2. incip. an Doctor, seu Aduocatus, nu. 2. vers. & Barto. & cæ. & num. 5. versic. & dixit Ludouicus, & vers. quod restringitur ad plebeios, & nume. 8. vers. & Gandinus fol. mihi 172. Brun. de indit. & tortu. 2. par. q. 4. nume. 31. vers. facit etiam Iodoc. in pract. crim. c. 31. rub. qui a tortura sint excusandi, num. 2. Carrer. in 2. tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. nume. 12. Ant. Gomez var. resol. tomo 3, c. 14. rub. de tortu. reorum, nu. 13. post medium, vers. item reperitur prohibitus ille qui est positus in aliqua dignitate, vbi † bene notat per text. in d. l. seueram, non
71 omnem dignitatem excusare à tortura, sed eam tantum quę magna sit, & hominem reddat clarissimū, Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 9. & num. 16. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & torm. num. 35. versic. 8. generaliter, fol. mihi 301, columna prima, in fine, Duen. reg. 190. in summa crim. rub. 29. de quæst. post numerum 1, versi. in dignitate positi, Boss. in tit. de tortu. test. num. 7. in titu de indit. & considerat. ante tortu. num. 110, & in tit. de tor. test. num.
* 17, vbi dicit veritatem, &* communem esse Doctorum opinionem, quod existentes in dignitate nullo
72 casu torqueri possunt, siue † vt rei, siue vti testes examinentur, et Bossium referendo, sequitur Cla. in practi. §. fi. q. 64. vers. item quæro nunquid, vbi etiam ita alias Mediolani Senatum seruasse, testatur in causa cuiusdā Hieronymi Pecorarij feudatarij. sed de hoc an possit torqueri, vt testis, dicam etiam infra in seq. tit. de oppo. contra testes in materia torturę testium, q. 7. nu. 60. seqq.

73 LIMITA VII. Et † illatiuè ex præcedentis limitatione, vt nec etiam torqueri possint existentes in aliquo magno magistratu, durante ipso magistratu, sic enim per textum, in l. Diuo Marco, C. de quæstion. qui loquitur in eminentissimis viris, hanc limitationem firmarunt Angel. Aretin. in tracta. de malefi. in verbo, fama publica præceden. numero 102. versicu. item maior magistratus, Iodoc. in practic. crim capi. quadragesimoprimo, rub. qui à tortura sint excusandi, nume. 3. vbi loquitur de officialibus Principum, & Rectoribus Ciuitatum, Mars. in l. edictum, numero decimonono, ff. de quæst. Carrer. in practic. crim. in secundo trac. de indit. & tortu. §. circa tertium, quę persona torqueri poss. nu. 40.

74 LIMITA VIII. Et † magis generaliter in personis nobilibus, quas itidem torqueri nō posse, per tex. in d. l. nullus, ibi, vel generis, &c. C. ad l. Iul. maiest. affirmarunt Brun. post Odofred. quem allegat in trac. de indit. & tortu. 2. par. quæstio. 4. num. 22. Carrer. in prac. crim. in 2. trac. de indi. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. nume. 13. & 14. vbi etiam quæ in proposito dicatur persona vilis, seu nobilis, Corrad. in pract. in titu. de negat. crim. & tormen. numero trigesimoquarto, versicul. decimosexto, limita, folio mihi 301. columna secunda, Duen. regu. 190. in decima ampliatione, Ant. Gomez. variarum resolutio. tomo tertio, capi. decimotertio, rub. de tortura reorum, numero tertio, versic. item hodie in nostro
† Regno, vbi testatur, ita apud eum communiter † practicari vigore legū illius Regni in nobili, qui vulgo dixit Hidalgo, & ita etiam in Hispania seruari dixit Couar. variarum resolut. lib. secundo, cap. nono, numero quarto, Tiraquel de nobilit. capi. 20. num. 134. ☞ & de pœ. temperan. consilio 31. numero decimo, quinto, Bertazz. consilio 251. numero 44. in fine, lib. secundo.

75 SVBLIMITA Hanc † octauam limitationē non procedere, vbi in aliquo loco contrarium de consuetudinę seruaretur: tunc enim talis consuetudo non probatur, nec à iure, nec à Doctoribus, & propterea eam seruandam esse, prout in Ducatu Mediolani, ita seruari testatur Clar. in practic. §. fina. quæstio. sexagesimaquarta, versicul. vlterius, quæro. Cum vt ibidem Clarus, inquit, hodiernis temporibus, adeo propter indigna, & vilia nobilium matrimonia videtur corruptus flos nobilitatis, vt vix alicubi dici possit aliquem verè esse nobilem, & ante Clarum, ita etiam in Francia seruari, testati sunt Tiraquel. vbi supra, in tract. de nobilita. capit. vigesimo, numero 134. ☞ & de pœn. temperan. d. causa 31. numero 16. & Guliel. de Benedic. in repet. capit. Raynutius, in secunda par. folio 97. numero 222. prout illum allegat Clarus in loco citato, & apud nos in Vrbe, & statu ecclesiasti-
76 cō etiam nobiles torquentur, † licet bene verum sit, quod propter magnam præsumptionem delicti exclusiuam, quam in specie pro se nobiles habēt, ad gl. in cap. illud, distinction quarta, Carrer. singu. 10. Pro nobilibus, Socyn. iun. consil. 39, numero secundo, li-
77 bro secundo, † ad ipsos torquendos requiruntur indi tia grauiora, & vrgentiora, quam quæ contra alios non nobiles, per ea quę dixi supra, in simi. & clericis, & Doctoribus, num. 8. seq. 47. & seqq. & ita apud nos practicatur.

78 LIMITA IX. Propositam † regulam non procedere in muliere prægnante, quam propter partus periculum minimè torqueri posse, probat tex. in l. prægnantis, ff. de pœn. dum per hęc verba dicit, *Prægnantibus mulieribus consumenda damnata pœna differtur, quoad pariāt, ego quidem, & ne de ea quæstio habeatur scio obseruari, quamdiu prægnans est.* & per istum textum hoc ibi expresse notant glos. ordinaria, Barto. Albe. & commu-
* niter † Doctores, Angel. de malef. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 102. vers. item mulier, Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 16. in fine, vers. item mulieres quousque sunt prægnantes, Brun. de indit. 2. par. 2. q. 4. num. 2. versic. quod est verum; Paul. Ghirland. de quæstio. & tortu. q. 6. num. 4. ver. excipiuntur mulieres, Carrer. in practi. crim. in 2. tract. de indi. et tortu. circa tertium, quæ personæ torqueri possunt. num. 33. Mars. in l. edictum, nume. 24. in princ. iuncto num. 26. et 27. ff. de q. Francis. Cason. in tract. de tormen. cap. 10. rub. quæ personæ torqueri poss. et quæ non, num. sexto, ☞ Franc. Marc. decis. 790. numę. primo, vbi ampliat et in muliere existente in puerperio, Corrad. in pract. titu. de negat. crimi. et tormen. nume. 34. ver. vndecimo limit. folio mihi 300. ad fi. Cyril. in summa crim. rub. 29. de q. §. 2. post num. 2. Io. Mar. Monticel. reg. crim. 16. nu. 18. Iodo. in prac. crimic. 51. rub. qui à tortura sic excusandi, num. 6. Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. cap. 13. rub. de tort. reorum, num. 3. ver. item reperitur prohibita mulier prægnans, Cla. in prac. §. fi. quęs. 64. ver. quæro modo, ☞ Et ibi Baiard. in addi. nu. 76. et seq. vbi amplius q si mulier prægnans per torturā confiteatur talis confessio, ipsi præiudicat ex Bald. Anan. et Brun. in locis per enim relatis. ✠ Adde et Io. Harpprechti quę post libri tertiam impressionem habui in §. item lex Cornelia de sic. nu. 149. Insti. de pub. iud.

79 AMPLIA I. Hanc nonam limitationem, † vt procedat etiam post partum per quadraginta dies infra quod tempus propter corporis debilitatem ex qua facilè posset sequi mors, mulier quæ peperit nec eriā torqueri potest sicuti post Dynum declarat Bar. Al-
* ber. et communiter † Doctores, in d. l. pregnantis, ff. de pœn. teste Anton. Gomezio, vbi sup. de tortu. reorum, nume. 3. ad finem, versicul. quod extende, et declara, Folle. in pract. crimin. in 3. par. tertiæ partis, verbo, si confitebuntur, num. 75. vers. 19. requiritur. fol. mihi 126. et ita post Mars. Brun. Ghirlan. Carrer. Cason, Cyril. Monticel. et Corrad. in locis nuper citatis, apud

apud eū iussu Senatus Mediolani seruari attestatur
Clar. in d. versic. quæro modo, prout etiam ita apud
nos seruatur.
80 AMPLIA II. Eandem† nonam limitationem
procedere non solum in muliere grauida, sed etiam
in non grauida, sed lactante aliquem puerum. Ita e-
nim apud eum Mediolani Senatum seruare testatur
Clar. d. q. 64. eodem versiculo quæro modo in fine,
81 † & faciunt, quæ post Bald. & Io. de Anania, scripsit
Marsil. in l. edictum, num. 24. vers. idem esset, ff. de quæ-
dictis, quod nec post partum mulier torqueri po-
test, quando puero iam nato nulla alia reperiretur,
nutrix, quam eius mater, quod & Marsilium sequē-
do affirmarunt, Carrer. in practi. crimin. in secundo
tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personę
torqueri poss. nu. 34. ad fin. & Corrad. in pract. tit. de
nega. crimi. & tormen. nu. 34. sub nona limitatione,
vers. quod extendit.
82 AMPLIA III. Idem† etiam esse in muliere gra
uida, non ex legitimo matrimonio, sed ex adulterio,
vel alias ex illicito coitu, nam & adhuc torqueri nō
potest, secundum Marsil. in l. edictum, numero 27.
versiculo. & prædicta procedunt, ff. de quęst. Carre.
in prac. in 2. tract. de indi. & tort. §. circa tertium, quę
personae torqueri poss. num. 35. Brun. de indi. & tor.
2. par. q. 4. numero tertio, in fine, Iodoc. in prac. crim.
capitu. quadragesimoprimo, rubr. qui à tort. sint ex
cusandi, post numerum sextum, Corrad. sub nona li
mitatione, fol. mihi 300. in fine, ☞ Baiard. in add. ad
Clar. q. 64. num. 79. vbi ampliat, etiam quod conce-
pisset in carcere fraudulenter, vt torturam euitaret:
✠ Io. Harpp. in loco preci.
83 AMPLIA IV. Dictam† nonam limitationem
vt procedat etiam in muliere grauida, decem vel vi-
ginti dierum tantum. Hoc enim casu licet fętus nō
sit animatus, non tamen potest torqueri propter spē
futurae animae, sicuti in specie scripserunt Marsil. in
l. edictum, nu. 27. ad finem, versic. & procedunt etiā
praedicta, ff. de q. Brun. de indi. & tor. 2. p. quaestion.
quarta, nume. quarto, Carrer. in practic. in secundo,
tracta. de indi. & tort. §. circa tertium, quae personae
torqueri poss. num. trigesimoquarto, ☞ Baiardus,
vbi supra.
84 AMPLIA V. Vt† mulier praegnans, nec etiam
possit terreri, nedum torqueri, secundum Antoniū
Gomez. var. resolut. tomo 3. cap. 13. rubric. de tortu-
ra reorum, num. quarto, post medium, vers. & ita de-
bet procedere. Vbi dicit, quod quando quis non po-
test torqueri beneficio alterius, vt mulier prægnans,
prægnans, quæ propter periculum partus torque-
ri non potest, & tunc nec etiam potest terreri, quia
ex terrore & cōtinuatione facile posset sequi abor-
tus, & sic stante identitate rationis debet etiam stare
eadem iuris dispositio, vt ibi per eum, ad quæ vide,
quę generaliter dixi infra, numer. 104. sequentibus.
✠ Et Io. Harpprechti in d. §. item lex Cornelia de Si
cariis num. 150. & sequentibus. insti. de public. iudi.
vbi pluribus comprobat, & a cōtrarijs defendit hāc
ampliationem.
85 SVBLIMITA Hanc † eandem nonam limita-
tionem, vt non credatur mulieri dicenti se grauidā
ad effugiendā torturam; sed hoc casu, vbi iudex du-
bitauerit an mulier sit pręgnans, nec ne, debet consu
lere obstetrices, & Medicos, qui de eorum credulita
te deponant super mulieris pręgnantia, vt in specie
scripsit Franc. Cason. de tormen. ca. 10. rub. quæ per-
sonæ torqueri poss. & quę non, nu. 6. & 7. Carrer. in
prac. crim. in secundo tract. de indit. & tortura, §. cir-
ca tertium, quæ personae torqueri poss. num. 34. vbi
86 † econtra dicit non teneri iudicem, si posuit in tortu
ra mulierem praegnantem, quae ob id fecit abortū,
quando Medicus illam non praegnantem asseruit.
87 Et† de hac materia, an & quando standum sit dicto
obstetricum, præsertim super praegnantia mulie-
ris, & quomodo debeant desuper deponere, vide la-
tè per Mascard. de proba. lib. 3. conclus. 1125. per totā.
☞ Baiard. in addi. ad Clar. d. q. 64. num. 78. vbi ex Ber
tachin. quem allegat. in Reper. verbo, fęmina, num.
13. dixit standū esse dicto mulieris asserentis se gra-
uidam per tres menses.
88 LIMITA X. Principalem† regulam non proce
dere in eo, qui est Reipublicae vtilis, quem torqueri
non posse, etiam quod contra ipsum legitima prae-
cedant indicia, argumento tex. in l. ad bestias, ff. de pę
nis, post Paridem de Pute quem allegat. & post Ro.
in repet. l. si vero, §. de viro, in 10. fallen. ff. solu. matri.
affirmauit Mars. in l. edictum, num. vigesimosecun-
do, ff. de quaestio. quem sequuti sunt, Carer. in prac.
in secundo, trac. de indi. & tort. §. circa tertium, quae
personae torqueri poss. num. 32. Fran. Cason. de tor-
men. ca. 10. rub. quae personae torqueri pos. & quae
non, nume. 4. Corrad. in practi. titu. de nega. crimi. &
tormen. num. 35. ad finem, vers. 19. limita, folio mihi
392. col. 1. Paul. Ghirlan. in tracta. de quaest. & tortu.
cap. 6. nume. 9. & 10. vbi tamen multum dubitat de
hac limitatione, nisi essemus in casu, quo, vel ex tor-
tura mors sequeretur, vel taliter reus cruciaretur, vt
ex ea debilitaretur in aliquo membro, seu alias effi-
ceretur inutilis.
89 LIMITA XI. In muto, † & surdo, a natura, quē
minimè posse torqueri eo, quia nec etiam damnari
potest, nisi ex dictis testium, post Bald. quem allegat
scripsit Brun. de indi. & tortura, 2. par. quaest. 4. num.
vigesimoquinto, & idem affirmarūt Franc. Cason.
de tormen. capitulo decimosexto, rubri. quae perso-
nae torqueri poss. & quę non, post numerum quar-
tum, vers. surdus, & mutus, Paul. Ghirland. de quae-
stio. & tortu. capit. 7. nume. 8. Carrer. in practic. in se-
cundo, tracta. de indi. & tortu §. circa tertium, quae
personae torqueri poss. post num. quadragesimum,
Anton. Gomez. var. resolution. tomo tertio, capitu.
primo, rub. de delictis, nume. sexagesimonono, in fi-
90 ne, † vbi dixit, quod cum mutus, & surdus, à natura
non possit ex sua confessione, signis declarata con-
demnari: sed opus sit testium attestatione, & proba-
tione, vt per Baldum, Roman. & Alexan. in locis ibi
91 per eum allegatis, ideirco † non debet ei dari tortu-
ra ad habendum dictam cōfessionem per regulam,
quod frustra quaeritur, seu expectatur illud cuius e-
uentus nihil operatur, l. haec stipulatio, §. diuus, ff. vt
legat. nom. cau. l. ad probationem, C. de probation.
cum alijs per Decianum, consil. decimooctauo, nu-
me. 155. libro primo, ☞ Vide quae dixi infra in se-
cunda parte, titu. de pœn. tempo. quaestion. 94. causa
17. numero 161. sequentibus, vbi declara hanc ma-
teriam.
92 LIMITA XII. In episcopo, † quem etiam mi-
nimè torqueri posse, post Paulum de Eleaza. quem
allegat, scripsit Brun. de indit. et tortura, secunda, par
te, quaestio. quarta, nume. decimonono, in fine, ver.
& praedicta videtur, ea motus ratione, quia si vt su-
pra probauimus, numero septuagesimo, positi
in dignitate non possunt torqueri, tanto minus pos-
sunt torqueri Episcopi, qui tenent culmen dignita-
tum, cap. venerabili, de praeben. & licet modo mihi
in mentem veniat, multis ad hinc annis quendam
Episcopum fuisse tortum, & postquam in tortura
persitterit fuisse absolutum, scio tamen magis apud
nos receptum deinceps extitisse, vt Episcopi mini-
me tormentis subijciantur, etiam quod inditia con-
tra eos fuerint vrgētissima, vel grauissima, sed bene
ex dictis vrgētissimis, et praesumptionibus in extra-
ordi-

Diaz. per eum allegatus, prout considerauit Clar. in d. vers. sed an clerici, non dicat id ad quod per Corradum allegatur, sed, & hác contrariam opinionem tenuerũt etiam plures alij Doctores relati per Gabr. Saray. in addi. ad Matth. sing. 60. incip. nota quod clerici in sacris minoribus constituti, vers. quamuis contrarium tenuerit, & ad sing. 62. incip. nota quod clerici nõ gaudent regulariter, post medium additionis ver. item sicut miles, & per Duen. reg. 190. incip. decuriones, & constituti in dignitate, in 3. fallent. versi. Contrariam tamen opinionem, vbi in fine testatur ita videri esse magis communem opinionem.

6 Pro cõcordia reperio Doctores † ita cõmuniter distinguentes, quod. s. clerici, & præsertim sacerdotes possunt torqueri, si de delicto de quo imputatur vltra legitima inditia, quę ad torturam requirũtur, sint insuper diffamati, vel alias infames: aliter secus, etiã si mille præcederẽt inditia, & ista fuit opinio Abbatis antiqui c. 1. incip. grauius, in verbo, vt audiuimus, de deposito, prout illum referẽdo sequuti sunt ibid. Florian. Imo. Cardi. Barb. & cõmuniter oẽs, Alex. ĩ apostil. ad Bar. in l. fin. sub nume. 5. in verbo, specialia ff. de quæstio. vbi attestatur ita communiter teneri, quod etiam dixit Felyn. in c. vniuersitati. post n. 2. de sent. excõmunic. Dec. in c. at si clerici, num. 19. extra de iudic. vbi etiam de communi, Mars. sing. 55. incip. aduertas. vbi dixit, ita practicasse, & obtinuisse in Ciuitate Cumarum, & in l. quæstionis habendæ, nu. 98. ff. de quæst. & in l. edictum, nu. 20. ff. eod. Boe. decis. 163. num. 6. & 7. vbi quod ita apud eum in illo Senatu seruatur, Diaz regu. 123. in tertia sublimitatione primæ principalis limitationis, vbi alios cumulat, Fran. Cason. in tractat. de tormen. cap. 11. rub. de nõ torquen. clericum, num. 2. seqq. Simanc. de hæret. c. 63. nume. 17. Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebuntur, in 3. par. 3. partis, nume. 23. Gigas in tract. de crim. læsę maiesta. li. 2. rub quomodo, & per quos crim. læsæ maiesta. prob. q. 28. per totam in discursu, vbi pariter testatur de communi, & concordantes allegat, Gram. voto 11. num. & consi. 65. nu. 3. Duen. regu. 190. in 3. fallen. vers. contrariam tamen opinionem, vbi alios citat, & testatur de magis communi opinione, Corrad. in pract. titu. de negat. crim. & tormen. post nu. 35. fol. mihi 301. colum. 2. Gab. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 60. versic. & non solum poterit capi, Carrer. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ possint torqueri, nume. 26. Pet. Rebuff. in 3. tomo constit Franciæ, tracta. de contumac. & defec. artic. secundo, gl. 1. num. 3. & artic. 9. glo. 1. num. 10. Foller. in prac. crim. canon. capitul. 31. in verbo, tormentis mox subijciatur, nume. 6. folio 223. Boss. in titu. de tortu. nume. 6. & in titu de indit & considera. ante tortu. num. 103. versic. est verum, Simanc. de hæret. titu. 65. num. 47. vbi pariter de communi, Villalob. in commu. opin. versi. clericus, num. 87. Io. Mar. Monticell. reg. crimi. 1. num. 41. ✠ Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. canon. capit. 126. in verbo tortura litera A. vbi et hanc communem, & æquitate plenam testatur licet vt mox eum refert ab ea in puncto iuris discedat. Viui. in commu. opin. versic. clerici non possunt torqueri. vbi pariter testatur de communi opinione, cũ alijs relatis per Masca d. de prob. libro primo conclus. 351. nume. 14. & conclus. 352. numer. 5. & consil. 497. num 8. ex quibus sine dubio apparet hanc distinctionem esse à Doctoribus magis communiter receptam. ✠ prout ab ea in iudicando, & consulendo minimè recedendum relatis alijs qui pariter de cõmuni doctorum sententia testantur, dixit Hier. Cæuall. quem post huius libri tertiam impressionem habui. in com. opin. q. 619. nu. 2.

7 Verum † licet præmissa conclusio, & distinctio, vt præfertur, communiter à Doctoribus recipiatur, ac etiam admodum benigna arbitranda sit: cõtrarium tamen sententiam, tanquam veriorem, & probabiliorem amplexus est idem Simanc. de hæret. d. titul. 65. nume. 48. & communem supra relatam opinionem in practica non seruari, testatur idem Boss. in d. tit. de indit. eodem num. 103. ad finem, versic. tamen neque hoc, refert Clar. in pract. §. fin. q. 64. sed an clerici, vbi etiam ipse dicit se non credere illam in practica seruari, nec dissentit Paul. Granut. theorem. 18. num. 3. ad finem, dicens, quod si prædicta conclusio seruaretur in practica, nunquam aut raro clerici torquerentur, cum ad probandum diffamationem multa concurrere debeant.

8 † & quidem vt verum fatear apud nos, nunquam vidi hoc, quod dictam est de fama, seruari in tortura clericorum. Bene verum est, quod (prout etiam adnotauit Paul. Granut. d. theorem. 18. num. 4. vers. quid dicendum: & num. 5. & 6.)

9 cum † clericatus ordo, & sacerdotii dignitas non mediocrem de se faciat præsumptionem dilicti exclusiuam in clerico, & sacerdote, & ex quo habens pro se iuris præsumptionem, habet etiam priuilegium, vt volens contrarium probare clariores, & lucidiores habeat deducere probationes, sicut post alios scripserunt Hercul. in tracta. de negat. numer 4. Cæpha. consil. 138. num. 18. lib. 2. & consi. 141. num. 87. lib. 3. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 3. nu. 8. & 9. Mascard. de probat. in præfat. q. 10. nu. 8. lib. 1. & conclus. 121. num. 6. li. 3. & alibi dicam: idcirco antequam clericus seu sacerdos torqueatur, licèt secũdum modernam practicam non debeat praecedere fama specialis delicti de quo agitur, seu infamia in genere ipsius clerici, debent tamen praecedere inditia grauiora, & vrgẽtiora, quam ea quae à iure requirũtur in tortura laicorum propter illam specialẽ bonitatis praesumptionem, quam pro se habent clerici, & religiosi, & ita seruari communiter vidi apud nos in Vrbe, & statu ecclesiastico, prout etiam ita seruari vidisse testatur Granu. d. theorem. 18. num. 6. ad finem. ✠ consentit Ignat. Lop. in addit. ad Diaz. in pract. crim. can. capi. 126. litera A. in fi. post Sim. de Pier. quem allegat in consi. 36. nu. 4. lib. 1. & post Abb. in c. licet in 1. notab. de actib. & hoc est, quod post Salyc. quem allegat voluit in proposito Boss. d. ti. de tortu. test. sub nume. 6. dicens quod presbyteri habent priuilegium, vt non ita de facili torqueantur sicut laici, per l. presbyteri, la 1. C. de episco. & cler. & propterea possunt torqueri si contra eos militent magna inditia: quae tamen magna inditia non requiruntur in tortura laicorum, & hoc idem etiam videtur fuisse de mente Francisci Casoni in tracta. de torment. cap. 11. rubr de non torquen. cleric. num. 7. vbi dixit, quod in omni delicto clerici sunt fauorabiliores, quam laici, et saepe inditia per quae conuincuntur laici nihil operantur contra clericos, & ab hac resolutione, & practica si bene consideretur, nõ discordat cõclusio firmata per Doctores pręallegatos volentes clericos non posse nisi vltra ordinaria inditia concurrat fama delicti, vel infamia inquisiti: quia vbi fama non adest, ista grauiora inditia succedent loco famae,

10 † famaque supplebitur per grauitatem inditiorum, & non est nouũ in iure, quod inditia suppleant famam ✠ ad trad. per Bald in l. iubemus, nume. 4. C. de Prob. Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, inquisito, capi. primo, num. nono, Duen. regu. 298. in duodecima limitat. Rolãd. consi. 24. nume. decimooctauo, seq. lib. 1. & consilio 3. numer. 15. lib. secundo, & consilio 57. nume. 6. lib. 4. Boss. titu. de inquisi. nume. 27. Clar. in pract. §. fi. q. 6. ver. ulterius scias, prope finem. ✠ Ignat. Lopez. ĩ addit. ad Diaz in prac. cri. canon. d. c. 126. in verb. tortura lite-

litera A, vers. 3. facet opinio. Vbi quod hæc est verior opinio, & contraria communis nulla iure, nec ratione fulcitur, & propterea in practica non seruatur.

11 LIMITA I. Hanc ampliationem, in qua probaui etiam clericum posse torqueri, vt tamen tortura illis inferenda debeat esse moderata, & leuior ea quæ laicis infertur, vt per Guid. de Suzzar. in tract. de indi. & torto. nu. 18. in fine, vbi propterea infert, quod clerici, sed virgis, seu corrigearis, Gig. de crim. læsæ maiesta. lib. secundo, tit. quomodo, & per quos crim. læsæ maiest. proba. q. 28. num. 5. vbi alios adducit concordantes, Simanc. de hæret. d. tit. 65. nume. 49. vbi quod in omnem euentum clerici, monachi, ac præsertim sacerdotes, & rarius, & mitius torquendi sunt quam laici, tum propter periculum excommunicationis, si forte modus excedatur, tum etiam propterea dignitatem sacerdotij cui summa semper, & vbique reuerentia debetur, Corrad. in prac. tit. de neg. crim. & tormen. post numerum 35. folio mihi 101. column. secunda Gab. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 60. ad finem additionis, vers. tortura tamen in clerico, Vin. in comm. opi. vers. clerici non possunt torqueri. in fine,
* testatur d. communi opinione, de qua etiam ante Vinium testatur Diaz in prac. crimin. canon. ca pitu. 117. post numerum quintum, & hos sic testantes referendo sequitur Clar. in prac. §. fi. quæst. 64. vers. sed an clerici, in fine, & pro hac opinione facit tex in ca. illi, qui. 5. quæstion. 5. ponderando illa verba in textu posita, *Religiosus tortor*, ex quibus probari videtur clericis torturam inferendam esse cum pietate, & religione, & non cum rigore, prout ponderatur ibi Propositus, dicens insuper non valere consuetudinem in contrarium. ✠ Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crimin. canonica, cap. 126. in verb. Tortura litera D. vbi refert, & sequitur Simanc. in loco præcitato & amplius allegat Sim. de Pręt. in consilio 36. nume. septimo, lib. 1.

12 Contrarium † sensisse videtur Franc. Caton. in tracta. de tormen. capi. vndecimo, rub. de non torquen. cle. nume. quinto, vbi quod supra d. cta limitatio bona lege probatur, & non est auribus hominum digna: sed magis expresse, contra eandem limitationem tenuit Folle. in practic. cri. canon. c. trigesimoprimo, versicu. tormentis mox subiiciatur, numer. septimo, vbi dixit, quod quo ad torturam, nec in laicis, nec in clericis, datur a iure certus torquendi modus, nec aliquid speciale est in clericis, quoad modum, & qualitatem torturæ, sed ea tortura, & ego genere tormenti, quo torquentur laici debent torqueri clerici. Nec obstant, inquit Foller. verba tex. in dicto capitul. illi, qui. quinta quæstio. quinta, ibi; *Religiosus tortor*, quia talia verba apponuntur in textu, non ex eo, quod inferenda sit tortura clericis cum pietate, seu religione, sed quia Iudex, & sic tortor dicitur religiosus, vt in l. prima, §. diuus Seuerus, ff. de quæstio. immo si bene ponderetur tex. in dicto capitu. illi, qui. probat expresse hanc contrariam opinionem, in illis verba, *diuersis cruciantibus*, ex quibus colligitur, quod tortura clericorum non debet esse leuis, sed crucians corpus diuersis modis. Præterea ego nescio videre rōnē diuersitatis, cur scilicet clerici debeant leuius torqueri, & mitius, quam laici, immo in contrarium vrget potentissima

13 ratio, † quia scilicet delicta clericorum sunt grauiora, & punibiliora, quam delicta laicorum, l. presbyteri, C. de episcop. & cleric. cap. presbyteri, 5. quæst. vlt. bene comprobat Aymo. consi. 9. nume. secundo, Foller. in pract. crim. canon. cap. 16. nume. decimo. Ergo clerici sunt acrius torquendi, quia vbi delictū est grauius, ibi grauior est inferenda tortura, & è contra, vt supra probaui, quæst. 38. nume. 31. & 52. & per hanc rationem in enormibus prędictam limitationem nō procedere bene scripsit Paul. Granut. d. theorem. 18. nu. 7. Et ita credo esse veritatem, quicquid in contrarium præcitati Doctores non multum accurate loquentes, in d. limitatione affirmauerint.

14 LIMITA II. Eandem ampliationem, † vt in casu quo clerici possunt torqueri, non tamen possint torqueri à ministris, & executoribus laicis, etiam de mandato episcopi, secundum gloss. in d. cap. illi, qui. ibi, *per clericos, &c.* 5. q. 5 & in cap primo, eadem causa, & quæstione, & in cap. in summa, 45. distinctio. Abb. & alios quos in proposito referendo sequuntur, Gig. in tracta. de crimin. læsæ maiest. lib. secundo, tit. quomodo, & per quos crim. læsæ maiest. proba. quæst. 28. num. 6. Gab. Saray. in additio. ad Manhes. singul. 60. in fine additionis, versi. sciendum tamen est, Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, nu. 29. vbi quod latius torquendo clericum est excommunicatus, præterquam in duobus casibus.

Primo in assassinio. secundo quando non torqueret, sed tantum ligaret ipsum clericum, ac deinde illum torquendum clericis tradiderit, & cum hac li-
* mitatione se habere communem † Doctorum opinionem testatur Ripa in cap. decernimus, nume. 39. de iudic. ☞ pro qua vide etiam allegatos per Decia. in tract. crimin. tomo primo, lib. quarto, cap. 9. num. 74. ✠ Et Ignat. Lopez in addit. ad Diaz. in prac. crim. canonica, capit. 126. in verb. *Tortura*, litera E, vbi refert Carter. in loco præcitato.

15 Verum, † quicquid sit de iure, contrarium seruatur de consuetudine, secundum Folle. in prac. crimin. canon. cap. 31 sub. tormentis mox subiiciatur, num. 11. vbi quicquid in contrarium dixerit Abb. in ca. vt fa-
* mæ, de sent. excom. testatur de communi observantia, illamque bonam, æquam, & iuri consonam affirmat, ac pluribus rationibus comprobat, & ita etiā de hac communi obseruantia testatur Diaz, Simanc. & alij quos in proposito refert, & sequitur Clar. in practi. §. fi. q. 64. vers. sed hic quero, ☞ pariterque de eadem obseruantia testatur Sigismund. Scaccia in tracta. de iudic. caus. ciuil. crim. & hæret. lib. 1. 10. nu 41. & si aliter diceremus, sequeretur absurdum, quod delicta clericorum remanerent impunita, cum prout considerarunt Foll. & Clar. in locis præcitatis, clerici non reperiantur, qui birroariorum munus exercere velint. ✠ Si enim clerici inuenirentur, qui hęc peragere vellent hāc practicam minime admittendam sentit. Hier. Cæuall. d. q. 619. nume. 4. & seqq. vbi pariter ita apud eum seruari testatur, sed in defectum clericorum, ad quæ vide etiam idem tenentem Ignat. Lopez. in loco præcitato.

16 LIMITA I. Propositam † huius q̄ōnis regulā non procedere in minore 14. annor. quē minimè torqueri posse probat tex. in l. de minore, ff. de q. cuius verba sunt hæc: *De minore 14. annor. quæstio habenda non est*, itē tex. in l. 1. §. impuberi, ff ad Syllan. cuius verba pariter sunt hæc: *Impuberi añ: vtrum in supplicio tantū parcimus, an vero & in q̄ōne, & magis est, vt de impubere, nec q̄ō habeatur*. item tex. in l. ex libero, §. j. ff. de q. *De minore*, inquit ibi Calistratus I. C. *quā 14. annor. in caput alterius q̄onem habendā nō esse D. Pius Mecilio rescripsit*. & vtrobiq; hoc
* cōtor notant Doc. oēs, & vltra eos per ista prealleta hanc firmarūt limitationē, Ang. de malefic. in ver. fama pub. n. 10. ver. sed excipiuntur, Marsil. in l. [illegible] n. 8. ff. de q. Gand. in ti. d. [illegible] n. 30 & in ti. de q. & torm. n. 9. Bru. de ind. & tor. [illegible] ver. 6. Guido de Suzz. in trac. de ind. & tor. n. 12. ver. excipiunt quidā personæ, Ghirl. de q. & torr. q. 6 nu. 4. ver. tertio excipiunt minores Fran. Caton in trac. de torm. [illegible] quę pſonę torqueri possint, & q̄ nō, n. 9. Carr. in prac. cri. in 2. trac. de ind. & tort §. circa tertium, q̄ personę

V torqueri

torqueri possunt,nu.73. Duen.reg.159.in 7.amplia-
tione,Corrad.in pract.in tit.de neg.crim.& torm.nu.
34.versic.11.limita,fol.mihi 301.col.j.Pet.a Plach. in
epito delict.lib.1.c.32.nu.12.vbi testatur de commu-
* ni*opinione, de qua etiam testantur Anto.Gomez.
var.resol.tomo 3.c.1.rub.de delict.nu.67.& c.13.rub.
de tortu.reorum,nu.3.Clar.in pract.§.fi.q.64.versic.
quæro nunquid minores.vbi etiam ex Igneo,in l.ex-
cipiuntur.num.49.ff.ad Sylla.dicit hoc esse indubita
tum,Bettazz in consi.116.nu.28.lib.j.Fran.Personal.
in tract.de indit.& tort.& nu.15.vers. ex quo senex se
ptuagenarius,& impuberes. Flam. Cart.in sua pract.
interrog.reo.lib.4.c.1.nu.49.ver.& minores quatuor
decim annorum,&c. ☞ Vide quæ de tortu.test.dixi
in tract. de testib.q.79.nu.49.

17 SVBLIMITA I. Hanc† primam limitationem,
vt licet minor quatuordecim annorum non possit
torqueri, bene tamē potest terreri, ferula cędi,vel a-
lio tormentorum leuiori genere torqueri,sicut com
† muniter*notant Doctores omnes mox in limitatio-
ne citati, & ita quotidię seruari testatur Flam.Carta.
in sua pract.interrog.reo.lib.4.c.1.post nu.49.& ca.2.
nu.10.vbi ponit formulam cædendi pueros ferula,&
probat tex.ad literam,in d.l.j.§.impuberi,ff.ad Sylla.
dum dicit; *Alias solet hoc in vsu obseruari, vt impuberes
non torqueantur,terreri tamen solent, & habena,vel ferula cæ
18 di* †& propterea,vt supra adnotaui,in quæst.38.num.
68.apud nos minores huiusmodi torquentur nō tor
mento funis, sed tormento sibillorum,quod est le-
uius,†cum non solum non possint in funem,& in al
19 tum eleuari, sed nec etiā eidē funi alligari,vt per Ber
tazzol.dicto consi.116.num. 31.lib.1.& faciunt,quæ
dixi supra,q.38.nume.36.vbi probaui,quod quando
ligatura est multum stricta, prout regulariter fit,quā
do torquendi sunt rei cum tormento funis,tunc ipsa
ligatura ęquiparatur torturæ, & propterea sicut mi-
nor non potest torqueri, ita etiam nec ligari, & licet
Clar.in d.q.64.eodem vers.quæro nunquid minores,
referat Senatum Mediolani semel fecisse in eculeo
eleuati quendam Martinum Magnum minorē qua-
tuordecim annorum:nihilominus teste eodem Cla
ro in loco citato talis iussus potius admirationē pro-
duxit,quàm iustitiam:† Imo si minor esset maior se
20 ptem annorum, & sic esset infans, tunc nullatenus,
nec terreri,nec ferula cędi,aut leuius torqueri posset,
vt per Ludo,Bolognin.post Bal.quem allegat in ad-
di.ad Guido.de Suzzat. in tracta.de indi.& tortu.nu.
13.in fine, Foller. in pract.in verbo, tei indurati tor-
queantur,nu.20.& per Cartar. vbi supra, post nu.49.
Et ècōtra† si esset maior quatuordecim annorum,li-
21 cet minor viginti potest non solum terreri,sed etiam
torqueri,quod intelligas leuiter, & secundum quali-
tatem personæ,& ætatis,prout voluit Anto.Gomez.
var.resol.tomo 3.c.1.rub.de delict.nu.67.ver,adultus
tamen.vide tamen ea,quę dixi infra,nu.107. ☞ Vide
quæ de tortura test. dixi infra in tract.de testib.q.79.
num.50.

SVBLIMITA II. Eandem† primam limitationē
22 non procedere, quando statutum habilitaret mino-
rem quatuordecim annorum ad testificandum,nam
tunc etiam torqueri poterit, secundum Brunum in
tract. de indit.& tortu.2.par quæst.4. num.16.in fine, *
quem referendo sequuti sunt Carrer.in practi. in se-
cundo tract.de indi.& tortu.§.circa tertium,quę per
sonæ torqueri,possunt,nu. 17.in fin.& Corrad.in pra-
cti.in tit.de negat.crim. & tormen.nu.34.sub vndeci
ma limitatione, folio mihi 301.columna 1. ☞ Nec
dissentit Baiard. in addi.ad Clar,quæst.64.num.67.
vbi magis generaliter dixit minores posse torqueri
in omnibus casibus in quibus ad testificandum ad-
mittuntur.

23 Sed† hæc tu intelligas,vt minor isto casu possit tor
queri, vel ferula, vel habena, vel aliquo alio leuiori
tormenti genere,iuxta ea quæ dixi supra,numero de
cimoseptimo,alioquin duo sequerentur absurda.

Primum, quod statutum prædictum duo induce-
ret specialia in eodem subiecto, ac vno, & eodem
tempore.

Secundum, quod grauius torqueretur minor, vt
testis,quam vt reus, quod minimè est permittendū,
per ea quæ infra dicam in titul. de oppos.cont.test.in
materia torturæ testium. ☞ Item intelligas dummo
do minor sit proximus pubertati, aliter secus, vt per
Baiard.vbi supra,d.nu.67.in fi.

24 LIMITA II. Propositam† regulam in sene decre
pito,quem pariter minimè torqueri posse,ad id com
muniter per Doctores adducitur tex. in l.si qs in gra
ui,§.ignoscitur, ff. ad Syllan. *Ignoscitur*,inquit tex *etiā
his qui ætate defecti sunt.* per hunc textum. hanc limita-
tationem expresse firmarunt Ang.de malefic. in ver
bo, quod fama publica præceden.numer.102. versi-
cu.idem decrepitus, Odofred. & Gandinus relati
in locis relatis per Brun.in tract.de indi.& tort.2.par
te,q.4.nume.18.vers.item torquetur senex,Guido de
Suzzar.in tract.de indi. & tort.nu.14.vers.item ætati
decrepitæ, Pau.Ghirlan.in tract.de quæstio.& tortu.
q.6.num.5.vers.excipiunt sexto senes;Carrer.in pra-
ctic.in 2.tract.de indit.& tort §.circa tertiū.quę per-
sonæ torqueri possint,nu.16.Pet.Duen.reg.259.in 6.
ampliatione,Marsi in pract.§.expedita,nu.41.& in l.
edictum,nu.21.ff.de q.Fran.Cason.in tract.de torm.
c.10.rub. quæ personæ torqueri possint,& quæ non,
nu.11.seqq.in pract.titu.de neg.crim.& torm.nu.34.
vers.12.non torquentur senes,fol mihi 301.col.2.Io-
doc.in prac.crim.c.41.nu.5. Cyrill.in sum.crim.rub.
79.de quæst.§.2.num.1. ad finem,vers.senex autem,
fol.mihi 148.col.2.Ant.Gomez.var.resol.tomo 3.ca.
13.rub.de tortura reorum,nu.13.vers.item reperitur
* prohibitus senex,vbi testatur,ita communiter* tene
re Doctores in d.§.ignoscitur, & in l.quæstionis mo
dum,ff.de quæsti. Pet.a Plach.in epitom: delict.c.32.
num. 16.vbi etiam testatur de magis communi opi-
nione. Vin.in com. mun. opi in ver.senex ætatis decre
pitæ,vbi dicit ab hac communi non esse recedēdum,
Tiraq.de poen.temperan.causa 8 nu.1.seq.Osasc.de-
cis.Pedemon.123.num.2. Bertaz.inter consi crim di
uers.consi.70.nu.31.iuncto num.40.volum.2.vbi a-
lios adducit concordantes, Clar.in prac.§.fi q.64.ver
sic.non etiam debet Iudex,vbi pariter testatur de cō-
muni,Rota Lucen.Ludo.decis.13.nu.53,seqq.Fran.
Personal.in trac.de indit.& tortu.post num.15.vers.
ex quo senex. Et licet hanc limitationem minime iu-
ri consonam credat Pau.Ghirlan.in trac.de quæstio.
& tormen.q.6.nu.5. & seqq.vbi late contrarium de-
fendit,& Ghirlandum sequi videatur Brunus in tra-
cta.de indit.& tortu.2.par.q.4.post nume.18.non per
hoc tamen in consulendo, & iudicando ab ea rece-
* das,quia re vera & magis communis* est, & magis
in practica seruata.

☞ Et ex ea secundum communem mentem om
nium præcitatorum Doctorum infertur,quod si ali-
quis senex fateatur in tortura sibi indebite illata, ta-
lis confessio sibi non pręiudicat,& de hoc non est du
bitandum. Quamuis in practica id obtineri posse du
bitare videatur Baiard. in addi.ad Clar.q.64.num.71.

SVBLIMITA I. Hanc† secundam limitatio-
25 nem, vt procedat in sene decrepito,videlicet septua-
ginta annorum, prout in decrepito loquūtur omnes
præfati Doctores,secus in non decrepito,vt bene de-
clarat Gram.decis.34.nu.5.quem in proposito refert
& sequitur Clar.in d.q.64.sub eodem ver.non etiam
debet Iudex,vbi etiam testatur Senatum Mediolani

propterea

propterea iussisse torquere senē sexagenarium, qui tamen alias erat robustus: item & senem annorum sexaginta quinque, eo tamen modo quo per ętatem torqueri poterat.

26 Et † licet Cyrillus in summa criminali, rub.29.de q.§.2.nu.j.in fine, vers. senex autem dixerit, senem dici aliquando sexagenarium, & aliquando septuagenarium, vt notatur in l.2.C.de his, qui non imple.stipen.lib.10. sed in casu nostro, quia sumus in odiosis, intelligi debere de sexagenario, nō autem de septuagenario, arg.tex.in l.si præses, & in l.interpretatione, ff.de pœnis, & in c. odia, de reg.iu.in 6.eius tamen o-
† pinio est contra communem † interpretationem Doctorum volentium isto casu senilem ętatem esse annorum septuaginta, & non sexaginta, quia loquuntur non in sene simpliciter, sed in decrepito, quæ decrepita ætas tempore annorum septuaginta incipit, & non prius, vt remissiuè declarat Ludo. Bologn.in addit.ad Guido.de Suzzar. in d. tract. de indi.& tort. nu.15.in fi.Duen.d.reg.259.in 6.ampliatione, Viu.in commu.opin.d.vers.senex, in fin.

27 LIMITA Rursus † hanc sublimitationem nō procedere in sene, qui sit, vel valetudinarius, vel debilis complexionis, cum multi reperiantur, qui propter corporis imbecillitatem citius, quàm alij senescant: ij inquam etiam quod septuagenarij non sint, minime possunt torqueri, ne propter talem imbecillitatē eos in tormentis mori contingat, prout alias contigisse testatur Franc.Cason.in tract.de tormen. c. 10. rub.quæ personę torqueri possint, & quę non, nu 12. vbi expresse hanc firmat limitationem, quam etiam sequitur Rota Lucen.Iosephi Lud.dec.13.num.53. seqq.vbi dicit, quod cum re vera a iure non sit deter-
28 minatum specialiter in materia torturæ, † quę nam dicatur senilis ętas, ideo recurrendum est ad generalem regulam, quæ vult id esse remissum arbitrio Iudicis, vt per Meno.de arb.q.lib.2.casu 59.nu.j.☞ quē etiam referendo sequitur Baiard.ad Clar.q.64.num. 69. Qui quidem iudex isto casu maxime cōsiderabit corporis fortitudinem, aut imbecillitatem.si.n.senex erit robustus. poterit torqueri vsq; ad annos septuaginta, prout loquuntur Doctores supra citati. eo tamen modo quo etatis qualitas suffert, & non alias, vt declarat Clar.in d.vers. non etiam iudex, si autem senex erit imbecillis, & debilis (quod totū Iudicis arbitrio remittitur,) & tunc non torquebitur, etiā quod non sit septuagenarius, & ista est veritas, quam semper a bonis iudicibus practicari vidi.

29 SVBLIMITA II. Eandem † secundam principalem limitationem, vt licet senex non possit torqueri, bene tamen potest terreri, seu etiam leuiter torqueri, tali tamen tormento, quod in senē cadere possit, vt per Ghirlan.in tract.de quæst. & tormen. ca.6.nu. 8.ad medium, vers.extra igitur illum casum, & num, 6.in princ.vbi dicit, quod etiam retenta opinione eorum, qui contra communē affirmarunt senem posse torqueri, mitius tamen & leuius torquendus est, quam iunior: sed ego dico, quod retenta vera, & cō-
* muni † opinione, quod senes non possint torqueri, adhuc tamen poterunt, vel terreri, vel leuiter torqueri, prout voluit Ant.Gomez.var.resol. tomo 3.ca.13. rub.de tortu.reor.post nu.3.vers.adde tamen quod leuiter.& nu.4.vers. ego tamen in hoc articulo, vbi argumentatur à simili, quod sicut propter senectutem minoratur pœna delicti, nō autem in totum tollitur, ita pariter reus propter senectutem, nec in totum excusabitur a tortura, sed & genus tormenti, & modus torquēdi moderatur, quia in senē bene etiam potest cadere tortura, sed leuis, & cum moderamine secundum qualitatem ætatis, vt ibi per eum, quod, & voluit Clar.in d.q.64.eodem vers. non etiam debet Iudex, vbi propterea, quod alias Senatus Mediolani iussit terreri sub eculeo quendam senem decrepitū, & sequitur Franc.Personal.in tract.de indi.& tort. post nu.15.vers. ex quo senex septuagenarius, vbi propterea, quod eleuatur aliquātulum a terra, & per vnum Miserere, in tortura retinetur, sed certè hodie hominum ętas adeo diminuta est, vt septuagenarium, nec leuiter torquēdum esse, & ęquius & sanctius esse crederem; qui enim ad talem ętatem peruenit, adeo corpore languens est, vt illum tormento subijcere nil aliud esse existimē, quam mortis periculum in eo experiri. vide quæ infra dixi, nu.107.

30 LIMITA III. Regulam † in milite, quem minime torqueri posse, probat tex.in l.milites, de questio. *Milites*, inquit textus *nec to mentis, nec pleb: u-rum p.en:s causis criminalibus subiungi concedimus.* per quem textū,
* post gloss.& ibi communiter † Doctores omnes hāc limitationem in specie firmarunt, Gandin.in titu.de quæstio.& tormen. sub numero nono, Paris de Put. in tractat.sindica.in verbo, Doctor.cap. secundo, incip.an Doctor, seu Aduocatus, numero secundo, & quarto, in fine, ver. nam milites, vbi post Salv.quem allegat in l.j.de iur. & fact. ignoran. hoc dicit esse inductum ratione nobilitatis eorum, Guido de Suzzar.in tract. de indit. & tortu.numero decimosexto, Marsil.in l.edictum, num.17.& 23.ff.de quæstio. Pau. Ghirlan.in tract.de quæstio.& tortura, nume.secundo, Brun.in tract.de indit.& tortu.2.par.q.4. num.19. Rom.sing.494.incip.milites, & Doctores, Carrer. in pract.crim.in secundo tract. de indit.& tortu.§.circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num.19. Gabriel.Saray.in addit.ad Matthes.singu.61. incip.nota quod clerici non gaudent ad mediū additionis, vers. item sicut miles armatæ militiæ, Gig.in tract. de cri. læsæ maiestat.lib.secundo, tit.quom.& per quos crimen læsæ maiest.probe.quæst.27.num.1. Franc.Cason.in tract.de tormen.cap.10.rub.quæ personæ torqueri possunt, & quæ non, num.14. Brun.de cessione bonorum, in 11.quæstio.quartæ quæstionis principalis, num.11. versic. quædam sunt priuilegia, Cyrill. in summa crim.rub.29.de quæst.§.2.num.j. folio mihi 148.col.j. Corrad.in pract.rub. de neg.crim.& torm. num.34.vers.14.limita, folio mihi 301.col.1. Anton. Gomez.var.resol tomo 3.cap. 13.rub.de tortura reorum, nu. 3. ad medium, vers.item reperitur prohibi-
† tus miles, vbi testatur de communi, † Clar.in pract.§. fi.q.64.vers. quæro etiam, nunquid milites, in princ. quod hoc nullam habet difficultatem in militib.antiqui temporis, sed quid in militibus nostri temporis, mox audies.✠ Addo pro hac eadem tertia limitatione Hieron.Cæuall. quem post huius libri tertiam impressionem habui in eo. opin q.619. nu.j.vbi plures alios refert concordantes.

31 SVBLIMITA I. Hanc † tertiam limitationem nō procedere in militibus nostri temporis, quos propterea torqueri posse, affirmarunt Dyn.Cyn.& Angel. quos referendo sequitur Ange.de malefic.in verbo, quod fama publica præceden. num.102.versicul.milites nostri temporis, & ibi August.in addi.in fine ad-
32 ditionis, versicul.sed ego in tractatu meo. † Et licet contra hanc sublitationem videatur esse magis cō-
* munis † Doctorum opinio, vt videre est apud Salyc. Gulielm.de Cuneo, & alios relatos per August vbi supra, & per Brun.in tract. de indit. & tortu.secunda par.q.4 num.19.vers. dicunt tamen, & per Bernard. de Landrian.in addit.ad Ang.de malefi.dicto verbo, fama publica, num.102.in litera C.versic. sed contrarium, Brun.vbi supra, de cessione bonorum, dicta q. 11.quartæ quæstionis principalis, numero 11.versic. & hæc priuilegia, addentes ad Rom.sing.494.incip. milites, Doctores, & c.Carrer.in pract.in 2.tractat.de

indi. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri
possint, post nume. 19. Corrad. in pract. tit. de negat.
crim. & tormen. numer. 3. sub 14 limitatione, folio
mihi 301. colum. 1. in fin. Paul. Ghirlan de quæstione
* & tortu. q. 6. num. 3. vbi testatur de communi, * Boss.
33 titu. de indit. nume. 104. † Vbi pariter de communi,
& declarat hanc contrariam opinionem procedere
non in militibus priuatis, qui modo sub vno præfe-
cto, & modo sub alio stipendia accipiunt, sed in equi
tibus, & capitaneis, prout etiam declarat Clar. dicta
quæst. vers. quæro etiam nunquid milites, in fi. & an-
te Clarum videtur de mente Iodoci in prac. cri. cap.
41. nume. 2. vbi loquitur de equite laureato, & post
Clarum videtur etiam de mente Iacobi Benii ĩ trac.
de priuileg. iuris consultorum, priuileg. 38. nume. 3.
34 & 4. † Non per hoc tamen in Vrbe, & statu ecclesia-
stico recedas à proposita sublimitatione, quæ saltē
de facto, & consuetudine seruatur indistinctè, nō so
lum quo ad milites priuatos, sed etiam quo ad equi
tes, quos passim torqueri vidi absque vlla prærogati
ua, seu priuilegio: & faciūt quæ infra dicam in sequē
ti limitatione.
35 SVBLIMITA II. Eandem † tertiam sublimita-
nem non procedere de consuetudine, secundum
quam milites torqueri, testantur Nicol. Pignolat. in
addi. ad Rom singu. 494. in fine additionis, vbi ita di
cit se vidisse obseruari, tam Veronæ, quā Patauij, tē-
pore sui studij, non solum in exceptis criminibus, sed
etiam in non exceptis, Franc. Cason. in tracta. de tor
men. capitulo 10. rub. quæ personæ torqueri poss. &
quæ non, numer. 14. vbi ita seruari testatur non solū
per Illustrissimos Venetos, sed etiam per totam Ita-
liam, Cyrill. ĩ summa crimin. rubr. 29. de quæstio. §.
2. num. 1. post medium, versic. tamen eo res progres-
sa est, vbi generaliter dicit, quod hodie indiscrimina
tim omnibus personis, et in omnibus criminibus tor
36 tura adhibetur. † Et licet hanc consuetudinem mini
* me validam esse communiter * à Doctoribus tradi-
tum sit, prout in specie de milite loquendo dixerunt
Rom. in d. sing. 494. versicul. sed an valeat consuetu
do, per tex. in l. omnes Iudices, et ibi Bart. C. de decu-
rio. lib. 10. Ludou. Bologni. in addit. ad Guido. de Suz
zar. in tract. de indit. & tortu. nume. 17. vers. plus dico
Augu. ad Angel. de malefi. in verbo, quod fama pu-
blica præceden. num. 102. versi. adde tamen, Bru. de
ind. et tortu. 2. par. q. 4. num. 24. versi. & quoniam su-
perius dictū est, Brun. de cessione bonorum, d. q. 21.
quartæ quæstionis principalis, num. 11. vers. vbi etiā
subdit, Corrad. in pract. d. tit. de nega. crim. & tormē.
num. 34. ad finem, sub 14. limitatione, fol. mihi 301.
colum. 1. in prin. idem Cyrill. vbi supra, d. nume. 1. in
fine, vers. hæc tamen consuetudo à iure reprobatur.
Non per hoc tamen a proposita sublimitatione re-
cedas in practica: quia ut supra iterū admonui quic-
quid sit de iure, de facto milites torquentur absque
vlla prærogatiua.
37 LIMITA IIII. Et † principaliter propositam hu
ius quæstionis regulam non procedere in Doctore,
vel Aduocato, quem minime torqueri posse, argu-
mento tex. in d. l. milites, C. de quæstion. affirmarūt
Cyn. & Bartol. in d. l. milites, Paris de Put. in trac. sin
dica. in verbo. Doctor, capitu. 2. incip. an Doctor, seu
Aduocatus, num. 1. & num. 3. in prin. num. 6. & seqq.
38 vbi † bene confirmando hanc limitationem dicit,
quod priuilegia multum extenduntur ad Doctores
secundum Cyn. & Salyc. in l. 1. C. de iur. & facti igno
ran. Quia sicut versatur vtilitas publica in militibus,
l. 1. & fina. de testam. milit. ita etiam versatur in Do-
ctoribus. l. 1. & ibi glos. C. de stud. libera. cum aliis ibi
39 per eum allegatis: † Doctores enim quasi radij solis
appellantur, capitulo si quis, 1. q. 7. & velut lumina-
ria splendere dicuntur, c. 1. de reli. & vener. sanct. pro
pterea nobiles reputantur, secundum Bal. in l. proui-
dendum, per illum tex. C. de postulan. Rip. in l. Cen-
turio, in princip num. 15. ff. de vulg. & pup. & Docto-
ratus est dignitas, secundum Bar. in l. fina. C. de Iudæ
Abb. & Dec. in cap. proposuisti, in fine, extra de pro-
batio. icciirco sicut militi propter eius dignitatem, &
notabilitatem conceditur a iure priuilegium ne pos
sit torqueri, dicta l. milites, C. de quæstio. ita etiā nec
torqueri poterunt Doctores, cum non minus sint di
gni, & nobiles quam ipsi milites. ita nempe per has,
& alias similes rationes, vltra Cyn. Bart. & Paridem
prçallegatos hanc limitationem tradiderunt idem
Bar. ĩ l. 1. C. de Aduoca. diuer. iud. & in l. 4. C. ad l. Iul.
maiestat. Alex. in Centurio, num. 9. Galliaula, nu. 25.
Ripa, num. 14. ff. de vulga. & pupilla. Ias. in l. 1. sub n.
7. C. de iur. & fac. ignoran. Guido de Suzzar. de indit.
& tortu. nu. 108. Ang. de malef. in verbo, quod fama
publica præceden. n. 192. vers. item Doctores, Rom.
sing. 494. et ibi in addit. Marsil. in l. edictum, num. 8.
seqq. ff. de quæst. vbi late, et in pract. §. expedita, nu.
39. & in sing. 536. Gramma. uoto 1. num. 5. Soci. iun.
consil. 39. nume. 36. libro secundo, Paul. Ghirlan. in
tract. de quæstio. et tortu. quæst. 6. num. 3. ad finem,
Brun. in tracta. de indi. et tortu. secunda par. quęstio.
4. nume. 22. et 23. Carter. in prac. in secundo tract. de
indi. et tortu. §. circa tertium, quę personę torqueri
possint, nume. 20. Iodoc. in pract. crim. cap. 41. nume.
1. Duen. regu. 190. in tertia ampliatione, Corrad. in
pract. titu. de negat. crim. & tormen. nume. 34. versi.
14. nō torquentur, fol. mihi 301. colum. prima, Gab.
Sarayn. in addit. ad Matthes. singu. 59. Nota quod le-
gum Doctores, Gig. de crimin. lęsę maiest. lib. 2. tit.
quomo. & per quos crim. laesae maiesta. prob. q. 27.
num. 1. Franc. Cason. in trac. de tormen. c. 10. rub. tor
queri, quę personæ possint, & quæ non, num. 14. Cy-
rill. in summa crimi. rub. 29. de quęst. §. 2. nume. 1. ad
medium, versi. legum Doctores, fol mihi 148. colum
na 1. in fine, Ant. Gomez. uar. resolut. tomo 3. cap. 13.
rub de tortura reorum, num. 3. post medium, versic.
item reperitur prohibitus Doctor, vbi ita testatur, te
† nere Cyn. Fabr. Albe. & communiter † Doctores, in
d. l. milites, C. de q. Boss. in tit. de indit. & considerat.
ante tortu. nu. 111. Emanuel Soarez in sua collecta
commu. opin. versic. Doctor, num. 202. vbi etiam de
communi, Clar. in pract. §. fi. q. 64. versic. quæro, an
Doctores, vbi non solum testatur de communi, sed
etiam ita de consuetudine, apud eum Mediolani ser
uari. prout etiam refert, ita testantem Iacob. de Bel-
uiso in prac. cri. in rub. de quaest. num. 17. Rolan. con
si. 31. nu. 3. et seqq. volum. 2. vbi pariter de commu-
ni, Pet. Lenaurderinus in tract. de priuileg. Doctor.
2. par. in prin. Bruno. a Sole in suo vnico consi. cri. nu
me. 180. Bonacos. in commun. opin. part. prima, fol.
53. colum 4. versicu. Doctores non debent torqueri.
Aleiat. respon. 19. in fine, lib. 6. Hippol. Riminal. con
si. 290. num. 17. seqq. lib. 3. Vulpel. consil. 141. seqq. li.
1. Iacob. Benius in tracta. de priuileg. iurisconsu. priui-
leg. 19. num. primo, Marc. Anto. Eugen. consi. 36. n.
87. lib. 1. Flam. Cartar. in pract. interrogan. reorum,
libro 4. cap. 1. nu. 49. vbi post Marsi. in l. ex libero, nu-
me. 4. ff. de quaest. & Cœpha. consi. 164. num. 8. li. 2.
ampliat, ut Doctor, nec etiam possit torqueri, sicut
testis vacillauerit.
40 AMPLIA Hanc † quartam ampliationem, ut
procedat non solum in Doctoribus actu legētibus,
seu Aduocatis certi collegij, seu ordinis, & cum di-
gnitate, prout in Vrbe sunt Aduocati Consistoria-
les, sed etiam in Doctoribus actu non legentibus, ac
in Aduocatis non collegiatis, quos pariter, nec tor-
queri de iure posse affirmauit Marsi. in pract. §. expe-
dita,

dita,num.37. quem referendo sequitur Iaco.Benius in tract.de priuileg.iuriscons.ult.priuileg.39.nume.6. versicul.extenditur quinto,et in terminis, Vulpell.d. consi.141.num.8.et 9.vbi propterea inquit,quod absurdum esset dicere,quod Doctores Bononiæ,et Perusij legentes eiusmodi priuilegio fruerentur:ij vero qui dictarũ Ciuitatũ gubernacula gesserunt. vel aduocatorum munere defuncti fuerunt eo indigni forent; et quidem rationes per Doctores supra allegatos,qui simpliciter, et indistincte de aduocato,et doctore loquuntur,et prçsertim per Paridem de Put.in d.capit.an doctor,num.primo, et num.2.et per Boss. tit.de indit. et considerat. ante tortu.nume.111.militant non solum in actu legentibus, sed etiam in aduocatis.

41 Immo†etiam deposito aduocationis officio in honorem pristino dignitatis,iuxta notata per Bar.in l.1. C.de aduoc.diu.iud. et per Tiraq.in trac. cessan.cau. limit.15.nu.8.priuilegium hoc ipsi aduocato competere tradidit Iac.Benius d.priuil.39.nu.6.eod. ver extenditur quinto, et ante Benium Carrer.in prac.in 2. tract. de indit. et tortu. §. circa tertium,quę personæ torqueri possint, nu.21.

42 Et quod plus est, et imperitis doctoribus,et aduocatis, idem priuilegium competere, ne doctoratus dignitas dehonestetur, cæterisque eiusdem ordinis, iniuria inferatur,post Ripam,et Alciat.quos allegat, tradidit idem Iacob.Benius d.priuileg.39.numero sexto,versi.extenditur sexto,et ante ipsum Matthes.l. Brun.de cessione bonorum,in vndecima quęstione quartæ quæstionis principalis,num.vndecimo,vers.idem priuilegium.

43 Et†licet cõtra hanc ampliationem tenuerint Cardinalis.Ias.& Gram.relati per Vulpell. d. consil. 141. eodem num.8.seqq.Gab.Saray.in addit ad Matthes. sing. 59. nota quod legum Doctores, vers.tamen id intelligendum est, vsque ad finem additionis,Brun. de cessione bonorum.d.q.11. prope finem; Non per hoc tamen ab ea recedas, quia de iure, & verior, & æquior est.

44 AMPLIA II. Eandem†quartam limitationem, vt propter doctoratus dignitatem si in aliquo casu contingat Doctorem torqueri, prout infra dicam in sublimitationibus huius quartæ limitationis, tunc nec etiam Doctor torquebitur, nisi prius Doctorali dignitate exuatur,ac degradetur,sicuti post Alexan. quem allegat,scripsit Marsil.in suo singu.556.plura, vt credo post medium,per tex.in l.si exempta,ibi,*præsidio dignitatis exuti*,C.de malefic. & mathe.& post Alexand. & Marsi. idem affirmarunt Carrer.in practi. in 2.tract.de indit.& tortu. §. circa tertium,quæ personæ torqueri possint, num. vigesimoquinto,& 30. Ciril.in summa crimin. rub.29.de quæst.§.2.post nume.1.fol mihi 148.colum.3.vbi etiam idem in milite, Brun.de cessione bonorum,in 11.q. quartæ quæstionis principalis,nu.11.in fine, Brunor.a Sola in suo vnico consi.crimen.sub num.145.& seq.†Sed certe quicquid sit de iure, de consuetudine talis degradatio in Doctore non est in vsu.

45

46 AMPLIA III. Dictam†quartam limitationem, vt etiam in casu in quo Doctor torqueri potest, nec vtique is torqueri debeat, nisi vltra inditia legitima in alijs ad torquendum sufficientia fuerit diffamatus de delicto,de quo inquiritur, sicut in simili de clerico dixi supra,nu.6. & in specie in Doctore consuluit Brunor.a Sole in d. suo vnico consi.crim.sub eodem num.146.& seq.

47 Sed† certe sicut in clerico diximus supra,numero 8.diffamationem non requiri,quando inditia sint vrgentiora,& grauiora: ita pariter & in Doctore diffamationẽ non requiri præcisè, sed bene requiri,quod inditia sint grauiora, quam in alijs non Doctoribus, dixit idem Brun.in eodem con.num.181. At si inditia non sint grauiora, tunc minime Doctorem posse torqueri etiam, quod alias in non Doctore essent legitima,& verius & equissimũ existimo,prout etiam voluit Marc.Ant.Eugen.cons. 63.nu.89. & hoc pro-

48 pter magnam†præsumptionem,quam pro se habẽt Doctores delicti exclusiuam,l. 2. §.Seruius,de regu. iur.l.is cui bonis, vbi præsertim Ripa,ff.de ver.oblig. Abb.& Imo.in ca. nostra,de procur.cum alijs relatis per Iaco.Benium in tract.de priuileg.iuriscons.ul.priuileg.40.num.2.

Quæ quidem bonitatis, & non delicti prçsumptio in Doctore operatur, vt pariter supra deduxi,nu nono, vt inditia contra eum debeant esse vrgentiora,& fortiora, & ista est veritas,a qua in practica recedere esset temerarium,& contra omnem iuris,& æquitatis rationem.

49 SVBLIMITA I. Hanc†quartam limitationem non procedere, quando doctor deliquerit in officio doctoratus, nam tunc sine vlla prærogatiua poterit torqueri, argumento tex in capit. fina de immunit. eccles.& in c. auxilium,in fine,ti.de minor.quibus iuribus probatur illa regula, quod frustra legis auxilium improbat is,qui in legem ipsam deliquit. sic etiam doctor frustra doctoris priuilegium implorat, ne possit torqueri, si in doctoratus officio delinquit, vt per Bossium,qui late hanc sublimitationem reassumit,in titu.de indit. & considerat. ante tortu. numero 116.

Vbi post Ioan.de Plot.quem allegat,in l.omne,C. de decurion. lib.decimo, & per tex.in l.quilibet,vbi

* secundum eum ita notant omnes, C. eodem,infe-

50 rendo generaliter dicit,quod†si Præses,Senator,vel Thesaurarius deliquerit in suo officio Præsidis,Senatoris,vel Thesaurarij, tunc quia committit contra eam dignitatem,ex qua se vult tueri,poterit,non obstante eiusdem dignitatis priuilegio torqueri, vt ibi per eum,qui etiam hanc materiam declarando sub-

51 dit, quod non dicitur Doctor† delinquere in officio doctoratus,quando existens prætor,& officialis in aliquo loco delinquit in eo officio, & prætura, quia tunc non potest torqueri, vt per Bartol. in l.milites, C.de quæstio. sed quando immediatè delinquit contra legem doctoratus, ac in ijs, quæ immediatè ad eum vti Doctorem pertinent, vt in legendo, vel aduocando.

52 Verum †ego de hac sublimitatione multum dubito,prout etiam scio dubitasse Vulpellium in d.consi.141.in fi.& cum Vulpellio concurrit Iac.Benius de priuileg iurisconsultorum,priuileg.39.nu.15.Absurdum.n.nimis videtur, quod quis priuetur priuilegio alicuius officij, propter delictum commissum in eo officio, antequam constet illũ sic in officio deliquisse, sed quando agitur de inferenda tortura,nondum constat torquendum deliquisse, quia si constaret nõ torqueretur,ergo ex sola imputatione,quod Doctor deliquerit in officio,satis absonum videtur,quod officij priuilegio priuetur per ea, quæ generaliter dixi

53 sup.q.37.nu.85. seqq. Si†enim constabit Doctorem in officio suo deliquisse,tunc absque vlla doctoratus prærogatiua puniendus erit, ac si non esset Doctor, & etiam grauius,ad tex.in c.cum quidam,de iureiur. & in c.nulli fas,25.q 1.& in c.præcipuè,& ibi gl.11.q. 3.& facit illud Poetæ.

Omne animi vitium tanto conspectis in se
Crimen habet, quanto maior,qui peccat,habetur.

At vbi non constat eum deliquisse, frustra agitur de priuatione priuilegij ipsi concessi in tortura ob cõmissum delictum.

54 SVBLIMITA II. Vt†quicquid sit de iure:

de consuetudine, & de facto contrarium seruatur, secundum quam Doctores torqueri testantur Gandi. in tit. de quæst. num. 48. Paris de Put. in tract. sindica. in verbo Doctor, cap. 2. incip. an Doctor, seu Aduocatus, num. 3. versic. sed de consuetudine, folio mihi 172. col. 1. Franc. Cason. in trac. de tormen. ca. 10. rub. quæ personæ torqueri possint, & quæ non, num. 14. vbi testatur de generali consuetudine totius Italiæ, Brun. in tract. de indit. & tortu. 2. par. 4. numer. 21. ad finem, versi. sed de consuetudine, vbi dicit, ita esse tenendum in consulendo, & iudicando etiam, quod talis consuetudo de iure non valeret: & idē dixit Grāmat. voto 25. numero quarto, Nicol. Pignolat. in addit. ad Rom. singu. 494. milites Doctores, &c. in fine, additionis, relati per Gabr. Saray. in addit. ad Matth. sing. 59. Nota quod legum Doctores, in princi. additionis, Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tort. nu. 108, in fi. Anr. de Canar. in trac. de q. 4. membro, n. 3.

55 Et † licet hanc consuetudinem minime de iure validam esse ac minimè seruandam dixerint Ludo. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero 17. in fine, & nume. 109. August ad Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. num. 102. ad finem additionis, versi. adde tamē, Rom. sing. 404. mulieres, Doctores. &c. & ibi in addi. Paris de Put. in tract. sindica. verbo, Doctor, cap. 2. incip. an Doctor, seu Aduocatus, num. 3. in fine, & latius, post numerum 9. & omnibus seqq. folio mihi 172. Paul. Ghirlan. de q. & tortu. quæst. sexta, num. 3. Brun. in tract. de indit. & tortu. 2. par. q. 4 nu. 1. Gabr. Saray. in addit. ad Matthe. sing. 59. incip. nota, quod legum Doctores, post prin. versi. & licet Romanus, Carrer. ī pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 20. vbi de
* communi,* Duen. regu. 190. in 4. ampliatione, Corrad. in pract. in tit. de negat. crimin. & tormen. nume. 34. versi. 13. non torquentur Doctores, fol. mihi 301. colum. 1. in fine, Cyrill. in summa cri. rub. 19. de quæstio. §. 2. num. primo, ad finem, versic. hæc tamen cōsuetudo. Matth. Brun. de cessione bonorum, in 11. q. quartæ quæstionis principalis, num. 11. versi. qua ra-
* tione, vbi etiam testatur, ita communiter * teneri, Boss. in tit. de indit. & cōsiderat ante tortu. num. 11 t. Clar. in pract. d. quæst. 64 eodem versi. quæro, an Doctores. vbi ex Carrerio, Duen. & Bossio, in locis præcitatis, nō solum testatur de communi opinione, sed ita etiam Mediolani apud eum seruari, & dicit Boss. d. tit. de indit. num. 116. ad finem, quod licet alias vident sub Christianissimo Rege Prętorem Nouocomi Neapolitanum torqueri, & fustigari, id tamen euenit, quia re vera non constabat de qualitate doctoratus, Rolan. consi. 31. num. 2. seqq. volu. 2. vbi etiam de * communi, de qua pariter testantur Vulpell. d. cō-
* sil. 141. num. 10. Bruno. à Sole in suo vnico consi. cri. num. 181. Bonacos. in com. opi. par. 2. fol. 52. col. 4. ver. Doctores non debent torqueri, Dec. consi. 91. n. 135. lib. 2. Mar. Ant. Eugen. consi. 03. nu. 88. Hippol. Riminal. consi. 290. nu. 18. lib. 3. Iaco Ben. in tract. de priuil. iurisconsultorum, priui. 36. nu. 3. ver. extenditur primo, Flam. Cartar. in sua pract. interrog. reorum, li. 4. c. 1. num. 49.

56 Veritas tamen est, † quod siue talis consuetudo valeat, siue etiam non, prout ex præallegatis magis cō-
† muniter * Doctores tenere apparet, apud nos in Vrbe, & statu ecclesiastico Doctores indistinctè torquentur & talis consuetudo seruatur, quando præcedunt legitima inditia, iuxta ea quę scripsi supra, nu. 46. seqq. Et si aliter in iudicando seruares, male faceres, prçsertim in enormibus, & prçsertim in crimine hęresis, lęsæ maiestatis, priuati carceris & falsi: in quibus etiam circumscripta hac consuetudine Doctores nullum habent priuilegium, vt non possint torqueri, sicuti post Decian. in consi. 93. nume. 135. lib. 2. et in tractat. crim. lib. 7. cap. 46. nu. 2. & Marc. Anto. Eug. consi. 63. num. 89. & Cępha. consi. 164. numer. 8. voluit Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. lib. 4. capit. 1. nume. 49. & dixi generaliter infra, num. 100. ☞ Quibus addo nouissimè Baiard. in addit. ad Clar. q. 64. nu. 62. & seq. vbi testatur se vidisse seruari quod in delictis grauibus, & capitalibus prout est homicidium doctores indistincte torquentur, & ex eorum confessionibus ad mortem condemnantur, licet bene verum sit, vt supra dixi quod ad ipsos torquendos grauiora requiruntur inditia.

57 LIMITA V. Regulam † non procedere in decurionibus eorumque filijs, ac nepotibus quos torqueri non posse, probat tex. in l. fin. C. de decurio. lib. 10. & in l. Diuo Marco, versic. fin. C. de quest. & in l. decuriones, C. eodem, quę iura expresse hanc firmant limitationem, & per eadem iura, hoc idem voluerunt Gandin. in titu. de quęst. & torm. sub numer. 9. Paris de Put. in tract. sindic. in verbo Doctor, post n. 2. versi. quod in decurionibus, & nu. 4. in prin. An. de malef. in verbo, quod fama publica praeced. numero 102. versi. & decurio. Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tort. num. 16. Rom. singu. 494. incip. miles, Doctor, & decuriones, Pau. Ghirla. in trac. de quęst. tortu. quęst. 6. nume. 2. versi secundo excipiuntur decuriones. Brun. de indit. & tort. 2 par. quęst. 4. numero 20. in princip. Marsi. in l. edictum, num. 7. ff. de quęst. & in pract. §. expedita, numer. 17. Iason. in l. si ita stipulatus fuero. §. Chrisogonus, nu. 29. ff. de verbor. obligat. ☞ Grammatic. uoto 32. numero decimonono, seqq. Carrer. in prac. crim. in 2. tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quę personę torqueri possint, num. 15. Franc. Cason. in tracta. de tormen. capitul. 10. rubr. quę personę torqueri possint, & quę non, nume. 14. Duen. reg. 90. in prin. & in prima ampliatione, Corrad. in pract. rub. de negat. crim. & tormē. nume. 34. versi. 15. decuriones, &c. & nume. 15. in 18. limitatione, in fine, fol. mihi 30. & seq. et in titul. de decurio. num. 106. fol. 10. columna secunda, post practicam, Cyril. in summa crimin. rubr. 29. de quęstio. §. 2. post nume. 1. versicu. in dignitate positi, Anton. Gomez var. resolu. tomo 3. cap. 13 rub. de tortu. reorum, post nume. 3. versi. item reperitur prohibitus de-
* curio. ubi testatur, ita tenere communiter * Doctores in iuribus prçallegatis, &c.

58 AMPLIA I. Hanc † quintam limitationem, vt procedat etiam in decurionibus nostri temporis vnde enim dicatur decurio, & quis propriè dicatur decurio, bene explicat Corrad. titul. de decurion. nu. 1.
* & seqq fol. 6. sed hęc videtur * recepta communiter interpretario, ut quos hodie Ciuitatis Consiliarios, Priores, seu Antianos: & in Vrbe nostra Conseruatores vocamus, illi antiquitus decuriones appellabātur, secundum Bart. & Io. de Plat. in rub. C. de decurion. lib. 10. Alexan. consi. 17. num. 1. volum. 6. et cōsi. 40. nu. 1. volum. 7. et per eundem Bar. in l. ambitiosa, col. 2. ff. de decret. ab ordine facie. quos in proposito refert, et sequitur, Corrad. d. titul. de decurio. eodem nu. 1. et seqq. vbi bene explicat in decurionum locū qui nam hodie successerint.

59 Nos † igitur Antianos, Consiliarios, seu Priores, et sic etiam nostri temporis decuriones minime torqueri posse, affirmarunt Angel. de malefic. in verbo quod fama publica preceden. numero 102. versicul. Ex quo Baldus, et ibi August. in additione, versic. et an consiliarii. ☞ Grammat. uoto 2. num. 16. seqq. ubi late Paul. Ghirlan. in tracta. de quęst. et tortu. q. 6. nume. secundo, versicu. sed quæro an hodie, Brun. de indit. et tortu. 2. par. quęst. 4. nume. 30. versicul. et

hoc

hoc dicit, Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tort. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 17. Gig. de crim. lęsę maiest. lib. secundo, tit. quomo. & per quos crimi. læsæ maiest. prob. q. 27. num. sexto, Duen. regul. 190. in 9. ampliatione, vbi alios adducit concordantes.

90 AMPLIA II. Eandem † quintam limitationem, vt hoc priuilegio ne possint torqueri gaudeant non solum decurionum filij, & nepotes, sed etiam parentes: sic enim in specie etiam de parentibus loquuti sunt, Brun. in tracta de indit. & tortu. secunda par. quæ. 4 num. vigesimoprimo, versicu. item parentes, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri possint, num. 15. in fine, Corrad. in pract. in titul. de nega. crimi. & tormen. num. 34. ad finem, post 15. limitationem, versic. item eorum parētes, fol mihi 301. colum. secunda, & post practicam in titu. de decurionibus, nu. 106. post medium, versicu. amplia etiam vt parentes, fol. 30. col. 2. in fine.

61 AMPLIA III. Vt † nec etiam possint torqueri, qui olim fuerunt decuriones etiam quod hodie nō sint, & hoc in memoriam pristinæ dignitatis, argumento tex. in l. fin. ff. de decurio. & in l. nihil. C. de quæstio. cum alijs quæ in proposito ad comprobationem huius ampliationis bene cumulat Mari. in pract. §. expedita, num. vigesimoseptimo, & in l. edictum, num. 7. versic. quod intelligas, & nume. 19. & sing. 107. Brun. de indi. & tortu. in 2. par. quartæ partis, nume. vigesimoprimo, versic. item qui olim, Carrer. in practa in secundo tracta de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. num. 15. & num. decimoseptimo, in fine, & num. 18. Duen. reg. 190. in secunda ampliatione, Gramma. voto 1. num. 17. & 18. & voto 32. num. 19. & 22. Cyrill. in summa crim. rub. 29. de quæ. §. 2. nume 1. versic. immo decurione damnato, folio mihi 148. col. 1.

62 SVBLIMITA I. Hanc † quintam limitationem, vt procedat in decurionibus Ciuitatum, secus in decurionibus Castrorum & Oppidorum, sic enim argumento tex. in l. athlete, §. gentium, & in l. propter magistratum, ff. de administratio. tuto. & post Iacobum Rebuff. quem allegat, scriptum reliquit Duen. d. reg. 190. sub nona ampliatione, versic. quod maximè intelligit.

63 SVBLIMITA II. In † delictis commissis ante decurionatum, pro quibus decuriones posse torqueri per tex. in l. si quis decurio. C. ad l. Corn. de falsis, scripsit Guido de Suzzar. in tract. de indi. & tortu. num. 16. in fine, Duen. d. reg. 110. in 2. limitatione, vbi alios adducit concordantes.

64 SVBLIMITA III. In † delictis commissis in officio, pro quib. decuriones pariter posse torqueri pluribus comprobat, & declarat Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. numero 116. per totum, in discursu Corrad. post practicam, dicto titulo de decurion. nume. 106. ad finem, versiculo, item limita, fol. 31. columna prima, & vide quæ dixi supra, nume. 49. sequentib.

95 SVBLIMITA IIII. In crimine falsi, † in quo decurionem etiā posse torqueri in specie scripserunt Brun. de indit. & tortu. secunda par. quæstio. 4. nu. 21. Corrad. in pract. tit. de negat. crimin. & tortu. nume. 34. ad finem, folio 301. columna secunda, & post practicam in titu. de decurio. num. 106. ad finem, fol. 31. colum. 1. in princip. Iacob. Benius in tractat. de priuile. iurisconsul. priuileg. 39. num. 14. vers. quinto fallit, & vide quæ generaliter dicam infra de criminibus exceptis, num. 100.

66 SVBLIMITA V. Hanc † quintam limitationē, non procedere in decurione infame, Brunus de ind. & tortu. secunda par. quæst. 4. num. 21. vers. sic. item fallit, Corrad. in pract. d. num. 34. ad finem, folio 301. columna secunda, in princ. & d. tit. de decurio. fol. 31. columna prima, in princi. Carrer. in practic. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. post num. 16. Cyril. in summa crim. in rub. 29. de quæ. §. 2. post nu. 1. vers. nam si turpiter.

67 SVBLIMITA VI. Vt † quicquid sit de iure contrarium seruetur de consuetudine, secundum quam decuriones torqueri quotidie, post Bart. Odofred. & alios quos allegant, testati sunt Gandin. in tit. de quęstio. nu. 38. Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tort. nu. 110. & ibi Ludo. Bolognin. in addit. Paris de Put. in trac. sindica. in verbo, Doctor, ca. 1. an Doctor, nume. 4. vers. tamen dicit Bar. &c. fol. mihi 172. colum. 1. in fine, August. ad Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. num. 102. versi. sed dicit, quod de generali consuetudine, & ibi etiā Benard. de Landria. in alia addit. litera C, Iacob. de Beluisió in practi. crim. in rub. de quæstio. nume. 28. Alber. & Salyc. in l. Diuo Marco, C. de quæstio. Cępol. consil. crimi. 40. in primo dubio, Ant. de Canar. in tract. de quæstio. in quarto membro, num. 4. Brun. de indi. & tortu. 2. par. q. 4. nume. 20. versic. sed Odofredus, Ghirland. in tracta. de quęst. & tormen. q. 6. num. secundo, ad finem, Carrer. in practic. in secundo tract. de indit. & tort. §. tertium, quæ personę torqueri poss. num. 17. versic. licet Odofredus, Franc. Caton. in tract. de tormen. ca. 10. rub. quæ personæ torqueri poss. & quæ non, num. 14. ☞ Tiraq. de pœn. temper. causa 71. num. 16. Boss. in tit. de indit. num. 112. Clar. in pract. §. fi. q. 94. versi. præterea quæro.

68 Sed † quod immo talis consuetudo de iure non valeat, & quod non sit obseruanda, voluerunt Bart. in l. omnes, per illum tex. C. de decurion. lib. 10. Iason in l. de quibus, num. 66. ff. de iusti. & iu. Gram. voto 1. nu. 12. Rom. d. sing. 494. Milites Doctores, & decuriones & ibi in addit. Augusti. ad Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedent. nu. 102. vers. adde tamen quæ dixi Romanus, Mari. in l. edictum, post nu. 7. de quęst. Ludo. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 17. in fine, versicu. plus dico, quod consuetudo, Brun. de indit. & tort. 2. par. q. 4. nu. 24. ad finem, vers. quęro posito, quod constaret, Ghirland. de quest. & tort. in 6. q. nu. 3. Corrad. in pract. tit. de negat. crim. et tormen. num. 34. ad fin. sub 15. limitatione, fol. mihi 301. colum. 2. post practicam in tit. de decurion. num. 106. vers. et notant Doctores ibi, folio 30. colum. 2. Cyril. in summa crimi. rub. 29. de quæst. §. 2. nu. 1. ad finem, vers. hæc tamen consuetudo, folio mihi 148. col. 2. Duen. reg. 190. in 4. ampliatione.

Tu dicas, † quod siue consuetudo valeat, siue non
69 valeat de iure, de facto tamē Decuriones, Priores, & Consiliarij Ciuitatum quotidie indistinctè capiūtur et torquentur nō solum finito decurionatus officio, sed etiam eo durante si delicti qualitas id patiatur, et ob moram in expectando finem officij in populo scādalum oriatur, aut alias Fisco præiudicium aliquod paretur, & ita apud nos seruatur.

LIMITA VI. Propositam regulam, † et gene-
70 raliter non procedere in positis in aliqua magna dignitate, qui ob eam possint Illustrissimi, seu Clarissimi nuncupari, hos inquam minime etiam posse tormentis subijci, probat tex. in l. nullis, ibi, aut dignitatis defensione, C. ad l. Iul. maiest. item tex. in l. seueram, C. de dignit. li. 12. cuius textus verba sunt hęc *seueram indagationem per tormenta quærendi a clarissimo homine summouemus*; et per istum text. ita limitationem hanc proposuerunt Angel. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 102. vers. item in dignitate

conſtitutus, Marſil.in l.edictum, num.7.ff. de quæſt.
Paris de Put.de ſindic.in verbo, Doctor, capit.2.inci.
an Doctor, ſeu Aduocatus, nu.2.verſ.& Barto. &cæ.
& num.5.verſic.& dixit Ludouicus, & verſ.quod re-
ſtringitur ad plebeios, & nume.8. verſ.& Gandinus
fol.mihi 172. Brun.de indit. & tortu. 2.par.q.4.nume.
21.verſ.facit etiam Iodoc.in pract.crim.c. 31.rub.qui
a tortura ſint excuſandi, num.2, Carrer.in 2.tracta.de
indit. & tortu.§. circa tertium, quæ perſonæ torque-
ri poſſ.nume.12. Ant.Gomez var.reſol.tomo 3,c.14,
rub.de tortu.reorum, nu.13.poſt medium, verſ.item
reperitur prohibitus ille qui eſt poſitus in aliqua di-
gnitate, vbi† bene notat per text. in d.l.ſeueram, non
71 omnem dignitatem excuſare a tortura, ſed eam tan-
tum quę magna ſit, & hominem reddat clariſſimũ,
Guid.de Suzzar.in tract.de indit.& tortu.num.9.&
num.16. Corrad.in pract. tit.de negat.crim.& torm.
num.35.verſic.18. generaliter, fol.mihi 301, columna
prima, in fine, Duen.reg.190. in ſumma crim.rub.29.
de quæſt.poſt numerum 1, verſi. in dignitate poſiti,
Boſſ.in tit.de tortu.reſt.num.7.in titu de indit.& con
ſiderat.ante tortu.num.110, & in tit.de tor.teſt.num.
* 17.vbi dicit veritatem, &* communem eſſe Docto-
rum opinionem, quod exiſtentes in dignitate nullo
72 caſu torqueri poſſunt, ſiue† vti rei, ſiue vti teſtes exa-
minentur, et Boſſium referendo, ſequitur Cla.in pra
cti.§.fi.q.64.verſ. item quæro nunquid, vbi etiam ita
alias Mediolani Senatum ſeruaſſe, teſtatur in cauſa
cuiuſdã Hieronymi Pecorarij feudatarij. ſed de hoc
an poſſit torqueri, vt teſtis, dicam etiam infra in ſeq.
tit.de oppoſ.contra teſtes in materia torturę teſtium,
q.7.nu.60.ſeqq.
73 LIMITA VII. Et† illatiuè ex precedentis limita-
tione, vt nec etiam torqueri poſſint exiſtentes in ali-
quo magno magiſtratu, durante ipſo magiſtratu, ſic
enim per textum, in l. Diuo Marco, C. de quæſtion.
qui loquitur in eminentiſſimis viris, hanc limitatio-
nem firmarunt Angel. Aretin.in tracta.de malefi.in
verbo, fama publica præceden. numero 102.verſicu.
item maior magiſtratus, Iodoc. in practic.crim capi.
quadrageſimoprimo, rub.qui à tortura ſint excuſan
di, nume. 3. vbi loquitur de officialibus Principum,
& Rectoribus Ciuitatum, Marſ.in l.edictum, nume
ro decimonono, ff.de quæſt. Carrer.in practic.crim.
in ſecundo trac de indit.& tortu.§.circa tertium, quę
perſonæ torqueri poſſ.nu.40.
74 LIMITA VIII. Et† magis generaliter in perſo-
nis nobilibus, quas itidem torqueri nõ poſſe, per tex.
in d.l.nullus, ibi, vel generis, &c. C.ad l.Iul. maieſt.af
firmarunt Brun.poſt Odofred. quem allegat in trac.
de indit.& tortu.2.par, quæſtio, 4.num.22. Carrer.in
prac.crim.in 2.trac. de indi. & tortu.§.circa tertium,
quæ perſonæ torqueri poſſ.nume.13. & 14.vbi etiam
quæ in propoſito dicatur perſona vilis, ſeu nobilis,
Corrad.in pract.in titu.de negat.crim.& tormen.nu
mero trigeſimoquarto, verſicul. decimoſexto, limi-
ta, folio mihi 301.columna ſecunda, Duen.regu.190.
in decima ampliatione, Ant.Gomez.variarum reſo-
lutio.tomo tertio, capi. decimotertio, rub.de tortura
reorum, numero tertio, verſic.item hodie in noſtro
† Regno, vbi teſtatur, ita apud eum communiter† pra
cticari vigore legũ illius Regni in nobili, qui vulgo
dixit Hidalgo, & ita etiam in Hiſpania ſeruari dixit
Couar.variarum reſolut. lib. ſecundo, cap.nono, nu-
mero quarto, Tiraquel de nobilit.capi. 20.num.138,
☞ & de pœ temperan.conſilio 31.numero decimo,
quinto, Bertazz. conſilio 251. numero 44.in fine, lib.
ſecundo.
75 SVBLIMITA Hanc† octauam limitationẽ non
procedere, vbi in aliquo loco contrarium de conſue
tudine ſeruaretur : tunc enim talis conſuetudo non
probatur, nec a iure, nec à Doctoribus, & propterea
eam ſeruandam eſſe, prout in Ducatu Mediolani, ita
ſeruari teſtatur Clar.in practic §. fina. quæſtio.ſexa-
geſimaquarta, verſicul. vlterius, quæro. Cum vt ibi-
dem Clarus, inquit, hodiernis temporibus, adeo pro-
pter indigna, & vilia nobilium matrimonia videtur
corruptus flos nobilitatis, vt vix alicubi dici poſſit a-
liquem verè eſſe nobilem, & ante Clarum, ita etiam
in Francia ſeruari, teſtati ſunt Tiraquel. vbi ſupra, in
tract.de nobilita.capit.vigeſimo, numero 134. ☞ &
de pœn. temperan. d. cauſa 31, numero 16.& Guliel.
de Benedic.in repet capit. Raynutius, in ſecunda par.
folio 97. numero 222. prout illum allegat Clarus in
loco citato, & apud nos in Vrbe, & ſtatu eccleſiaſti-
75 co etiam nobiles torquentur, † licet bene verum ſit,
quod propter magnam præſumptionem delicti ex-
cluſiuam, quam in ſpecie pro ſe nobiles habẽt, ad gl.
in cap.illud, diſtinction quarta, Carrer.ſingu.10. Pro
nobilibus, Socyn. iun conſil.19, numero ſecundo, li-
77 bro ſecundo, † ad ipſos torquendos requiruntur indi
tia grauiora, & vrgentiora, quam quæ contra alios
non nobiles, per ea quę dixi ſupra, in ſimi.& clericis,
& Doctoribus, num.8. ſeq.47.& ſeqq.& ita apud nos
practicatur.
78 LIMITA IX. Propoſitam † regulam non proce-
dere in muliere prægnante, quam propter partus pe-
riculum minimè torqueri poſſe, probat tex. in l.præ-
gnantis, ff.de pœn.dum per hęc verba dicit, *Prægnan-
tibus mulieribus conſumenda damnata pœna differtur, quoad
pariãt, ego quidem, & ne de ea quæſtio habeatur ſcio obſerua-
ri, quamdiu prægnans eſt.* & per iſtum textum hoc ibi ex
preſſe notant gloſ.ordinaria, Barto. Albe.& commu
* niter† Doctores, Angel. de malef.in verbo, quod fa-
ma publica præceden, nume. 102.verſ. item mulier,
Guid.de Suzzar.in tract de indit.& tortu.num.16.in
fine, verſ. item mulieres quouſque ſunt prægnantes,
Brun.de indit, 2,par.2.q.4.num.2.verſic.quod eſt ve-
rum, Paul.Ghirland.de quæſtio.& tortu q.6.num.4.
ver.excipiuntur mulieres, Carrer.in practi.crim.in 2.
tract.de indi.et tortu, circa tertium, quæ perſonæ tor
queri poſſunt.num.31. Marſ.in l.edictum, nume.24.
in princ iuncto num.26.et 27, ff.de q. Franciſ.Caſon.
in tract.de tormen cap.10.rub, quæ perſonæ torque-
ri poſſ et quæ non, num.ſexto, ☞ Franc.Marc.deciſ.
790. nume. primo, vbi ampliat et in muliere exiſten-
te in puerperio, Corrad.in pract, titu.de negar.crimi.
et tormen, nume, 34. ver. vndecimo limit.folio mihi
300, ad fi. Cyril.in ſumma crim. rub.29.de q.§.2.poſt
num.2. Io.Mar.Monticel.reg.crim.10, nu.18. Iodo.in
prac.crimic.51.rub.qui à tortura ſic excuſandi, num,
6. Ant.Gomez.var.reſol.tomo 3.cap. 13.rub.de tort.
reorum, num, 3; ver.item reperitur prohibita mulier
prægnans, Cla.in prac.§.fi.queſ.64.ver.quæro modo,
☞ Et ibi Baiard.in addi.nu.76.et ſeq. vbi amplius quod
ſi mulier prægnans per torturã confiteatur talis con
feſſio, ipſi præiudicat ex Bald Anan.et Brun.in locis
per eum relatis. ✠ Adde et Io. Harpprechii quẽ poſt
libri tertiam impreſſionem habui in §, item lex Cor
nelia de ſic.nu.149. Inſti.de pub.iud.
79 AMPLIA I. Hanc nonam limitationem, † vt pro
cedat etiam poſt partum per quadraginta dies infra
quod tempus propter corporis debilitatem ex qua
facilè poſſet ſequi mors, mulier quæ peperit nec etiã
torqueri poteſt ſicuti poſt Dynum declarat Bar.Al-
* ber, et communiter † Doctores, in d.l. pregnantis, ff.
de pœn.teſte Anton.Gomezio, vbi ſup.de tortu.reo
rum, nume. 1.ad finem, verſicul.quod extende, et de-
clara, Folle.in pract, crimin. in 3.par.tertiæ partis, ver
bo, ſi confitebuntur, num.75. verſ.19. requiritur.fol.
mihi 126.et ita poſt Marſ. Brun. Ghirlan. Carrer. Ca-
ſon, Cyril. Monticel et Corrad.in locis nuper citatis,
apud

apud eũ iussu Senatus Mediolani seruari attestatur
Clar. in d. versic. quæro modo, prout etiam ita apud
nos seruatur.

80 AMPLIA II. Eandem † nonam limitationem
procedere non solum in muliere grauida, sed etiam
in non grauida, sed lactante aliquem puerum. Ita e-
nim apud eum Mediolani Senatum seruare testatur
Clar. d. q. 64. eodem versiculo quæro modo in fine,
81 † & facinnt, quæ post Bald. & Io. de Anania, scripsit
Marsi. in l. edictum, num. 24. vers. idem esset, ff. de qõ.
dicens, quod nec post partum mulier torqueri po-
test, quando puero iam nato nulla alia reperiretur,
nutrix, quam eius mater, quod & Marsilium sequẽ-
do affirmarunt, Carrer. in practi. crimin. in secundo
tracta. de indit. & tortu. §. circa tertium, quæ personę
torqueri poss. nu. 34. ad fin. & Corrad. in pract. tit. de
nega. crimi. & tormen. nu. 34. sub nona limitatione,
ver. quod extendit.

82 AMPLIA III. Idem † etiam esse in muliere gra
uida, non ex legitimo matrimonio, sed ex adulterio,
vel alias ex illicito coitu, nam & adhuc torqueri nõ
potest, secundum Marsil. in l. edictum, numero 27.
versiculo. & prædicta procedunt, ff. de quęst. Carre.
in prac. in 2. tract. de indi. & tort. §. circa tertium, quę
personae torqueri poss. num. 25. Brun. de indi. & tor.
2. par. q. 4. numero tertio, in fine, Iodoc. in prac. crim.
capitu. quadragesimoprimo, rubr. qui à tort. sint ex
cusandi, post numerum sextum, Corrad. sub nona li
mitatione, fol. mihi 300. in fine, ☞ Baiard. in add. ad
Clar. q. 64. num. 79. vbi ampliat, etiam quod conce-
pisset in carcere fraudulenter, vt torturam euitaret:
✠ Io. Harpp. in loco præcit.

83 AMPLIA IV. Dictam † nonam limitationem
vt procedat etiam in muliere grauida, decem vel vi-
ginti dierum tantum. Hoc enim casu licet fętus nõ
sit animatus, non tamen potest torqueri propter spẽ
futurae animae, sicuti in specie scripserunt Marsi. in
l. edictum, nu. 27. ad finem, versic. & procedunt etiã
praedicta, ff. de q. Brun. de indi. & tor. 2. p. quaestion.
quarta, nume. quarto, Carrer. in practic. in secundo,
tracta. de indi. & tort. §. circa tertium, quae personae
torqueri poss. num. trigesimoquarto, ☞ Baiardus,
vbi supra.

84 AMPLIA V. Vt † mulier praegnans, nec etiam
possit terreri, nedum torqueri, secundum Antoniũ
Gomez. var. resolut. tomo 3, cap. 13. rubric. de tortu-
ra reorum, num. quarto, post medium, vers. & ita de
bet procedere. Vbi dicit, quod quando quis non po-
test torqueri beneficio alterius, vt mulier prægnans,
prægnans, quæ propter periculum partus torque-
ri non potest, & tunc nec etiam potest terreri, quia
ex terrore, & cõminatione facile posset sequi abor-
tus, & sic stante identitate rationis debet etiam stare
eadem iuris dispositio, vt ibi per eum, ad quæ vide,
quę generaliter dixi infra, numer. 104. sequentibus.
✠ Et Io. Harpprechti in d. §. item lex Cornelia de Si
cariis num. 150. & sequentibus. insti. de public. iudi.
vbi pluribus comprobat, & a cõtrarijs defendit hãc
ampliationem.

85 SVBLIMITA Hanc † eandem nonam limita-
tionem, vt non credatur mulieri dicenti se grauidã
ad effugiendã torturam; sed hoc casu, vbi iudex du-
bitauerit an mulier sit pręgnans, nec ne, debet consu
lere obstetrices, & Medicos, qui de eorum credulita
te deponant super mulieris pręgnantia, vt in specie
scripsit Franc. Cason. de tormen. ca. 10. rub. quæ per-
sonæ torqueri poss. & quę non, nu. 6. & 7. Carrer. in
prac. crim. in secundo tract. de indit. & tortura, §. cir-
ca tertium, quæ personae torqueri poss. num. 34. vbi
86 † econtra dicit non teneri iudicem, si posuit in tortu
ra mulierem praegnantem, quae ob id fecit abortũ,
quando Medicus illam non praegnantem asseruit.
87 Et † de hac materia, an & quando standum sit dicto
obstetricum, præsertim super praegnantia mulie-
ris, & quomodo debeant desuper deponere, vide la-
tè per Mascard. de proba. lib. 3. conclus. ua 5. per tot.
☞ Baiard. in addi. ad Clar. d. q. 64. num. 78. vbi ex Ber
tachin. quem allegat in Reper. verbo, fęmina, num.
13. dixit standũ esse dicto mulieris asserentis se gra-
uidam per tres menses.

88 LIMITA X. Principalem † regulam non proce
dere in eo, qui est Reipublicae vtilis, quem torqueri
non posse, etiam quod contra ipsum legitima prae-
cedant indicia, argumento tex. in l. ad bestias, ff. de pę
nis, post Paridem de Pus. quem allegat. & post Ro.
in repet. l. si vero, §. de viro, in 10. fallen. ff. solu. matr.
affirmauit Marsi. in l. edictum, num. vigesimosecun-
do, ff. de quaestio. quem sequuti sunt, Carer. in prac.
in secundo, trac. de indi. & tort. §. circa tertium, quae
personae torqueri poss. num. 72. Fran. Cason. de tor-
men. ca. 10. rub. quae personae torqueri pos. & quae
non, nume. 4. Corrad. in practi. titu. de nega. crimi. &
tormen. num. 35. ad finem, vers. 19. limita, folio mihi
392. col. 1. Paul. Ghirlan. in tracta. de quaest. & tortu.
cap. 6. nume. 9. & 10. vbi tamen multum dubitat de
hac limitatione, nisi essemus in casu, quo, vel ex tor-
tura mors sequeretur, vel taliter reus cruciaretur, vt
ex ea debilitaretur in aliquo membro, seu alias effi-
ceretur inutilis.

89 LIMITA XI. In muto, † & surdo, a natura, quẽ
minimè posse torqueri eo, quia nec etiam damnari
potest, nisi ex dictis testium, post Bald. quem allegat
scripsit Brun. de indi. & tortura, 2. par. quaest. 4. num.
vigesimoquinto, & idem affirmarũt Franc. Cason.
de tormen. capitulo decimosexto, rubri. quae perso-
nae torqueri poss. & quę non, post numerum quar-
tum, vers. surdus, & mutus, Paul. Ghirland. de quae-
stio. & tortu. capit. 7. nume. 8. Carrer. in practic. in se-
cundo, tracta. de indi. & tortu §. circa tertium, quae
personae torqueri poss. post num. quadragesimum,
Anton. Gomez. var. resolution. tomo tertio, capitu.
primo, sub. de delictis, nume. sexagesimonono, in fi-
90 ne, † vbi dixit, quod cum mutus, & surdus, à natura
non possit ex sua confessione, signis declarata con-
demnari: sed opus sit testium attestatione, & proba-
tione, vt per Baldum, Roman. & Alexan. in locis ibi
91 per eum allegatis, Icčirco † non debet ei dari tortu-
ra ad habendum dictam cõfessionem per regulam,
quod frustra quaeritur, seu expectatur illud cuius e-
uentus nihil operatur, l. haec stipulatio, §. diuus, ff. vt
legat. nom. cau. l. ad probationem, C. de probation.
cum alijs per Decianum, consil. decimooctauo, nu-
me. 155. libro primo, ☞ Vide quae dixi infra in se-
cunda parte, titu. de poen. tempo. quaestion. 94. causa
17. numero 161. sequentibus, vbi declara hanc ma-
teriam.

92 LIMITA XII. In episcopo, † quem etiam mi-
nimè torqueri posse, post Paulum de Eleaza. quem
allegat, scripsit Brun. de indit. et tortura, secunda, par
te, quaestio. quarta, nume. decimonono, in fine, ver.
& praedicta videtur, ea motus ratione, quia si vt su-
pra probauimus, numero septuagesimo, positi
in dignitate non possunt torqueri, tanto minus pos-
sunt torqueri Episcopi, qui tenent culmen dignita-
tum, cap. venerabili, de praeben. & licet modo mihi
in mentem veniat, multis ab hinc annis quendam
Episcopum fuisse tortum, & postquam in tortura
persiteterit fuisse absolutum, scio tamen magis apud
nos receptum deinceps extitisse, vt Episcopi mini-
me tormentis subijciantur, etiam quod inditia con-
tra eos fuerint vrgẽtissima, vel grauissima, sed bene
ex dictis vrgẽtissimis, et praesumptionibus in extra-
ordi-

ordinariam pœnam condemnatos, iuxta ea quæ tradit Anton. Gomez. var. resolut. tomo 3. c. 13. rubr. de tortu. reo. num. 28.

93 LIMITA XIII. In infirmis,† & valetudinarijs, quos torqueri minimè posse, affirmauit Franc. Cason. de tormen. c. 10. rub. quæ personæ torqueri poss. & quæ non, nu. 8. vbi loquitur in casu quando morbus est talis, vt reus torturam pati nequeat, sine periculo vitæ, seu corporis, cum certum sit torturã semper debere esse talem, vt tortus saluus innocentię, siue supplicio cõseruetur, iuxta tex. in l. quęstionis modum, ff. de quęst. in hoc standum iudicio Medicorũ, vt ibi per Cason. quem refert, & sequitur Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 13. num. 52. & hinc inoleuit com-
* munis† practica quod statim, quod reus ad effugiẽdum torturam dicit se infirmum, vel aliquo membro debilitatum, seu alias inhabilem ad sufferẽdum tormentum, iudex accedere facit Medicum peritũ, qui medio iuramento deponat, an is possit sine periculo torqueri, nec ne, & quo genere tormentorũ, & iuxta Medici relationem non torquet ipsum reum. ☞ Vide tamen in proposito Franc. Marc. decis. 790. parte 2. vbi bene probat in hoc standum esse iudicio Medicorum, & propterea refert alias fuisse decisum bene fuisse tortum quendam infirmum febre quartana laborantem, ex quo tortura fuit moderata, & illata die dimisso post febrem.

94 LIMITA XIIII. In seruis,† qui & si regulariter possint torqueri, tam in seipsos, quam etiam in alios vt supra deduximus, num. primo, non tamẽ possunt torqueri in dominum, nisi in certis casibus, de quibus latè per Carrer. in pract. crimin. in secundo tract. de indit. & tort. §. circa tertium, quæ personę torqueri poss. num. 2. per totum, vbi facit regulam cum ampliationibus, & limitationibus, ac bene explicat, an & quando in caput aliorum seruari torqueri possint & torti inditium faciant, de qua materia non intendo fusius loqui, quia apud nos seruorum copia non habetur, sed remitto me ad Carrer. in loco citato, & ad Brunt. in tract. de indit. & tortu. 2. par. quæst. 4. nu. 25. versi. serui etiam, & omnibus seqq. Ghirland. de quæstion. & tortu. quęstio. 6. num. quarto, vers. quinto, excipiuntur serui, Ludou. Bolognin. in additio. ad Guido. de Suzzar. in tracta. de indit. & tortura, num. vndecimo.

95 AMPLIA I. Et† generaliter omnes propositas limitationes in tãtum procedere, vt si aliquis torqueatur, qui de iure torqueri non debuisset, & fateatur, talis confessio non valet, etiam quod ratificata sit, vt p Marsil. in l. dictum, nume. vigesimoquinto, iuncto nume. 29. & 30. ff. de q. vbi generaliter, & etiam particulariter de confessione decurionis, & mulieris pgnantis, Brun. de indit. & tortura, 2. par. q. 3. vbi pariter de confessione mulieris pręgnãtis, de qua etiam per Franc. Cason. de torm. cap. 19. rub. quę personae torqueri possunt, & quę nõ, post numerum 6. & nu. 13. vbi de confessione senis torti, Carrer. in pract. crimin. in secundo tradit. & tortu. §. circa tertium, quæ personę torqueri possunt, num. 20. vbi de confessione Doctoris, & num. 23. vbi de confessione nobilis, & num. 52. & vbi generaliter, Foller. in practi. crimi. in tertia par. tertię par. principalis, verbo, & si confitebuntur, num. 75. & num. 77. Duen. reg. 190. in septima ampliatione, Viu. in commun. opin. in ver. senex ętatis decrepitæ, vbi loquitur, etiam q confessio sit ratificata aliosque plures adducit concordantes, ex q
* bus apparet, ita se habere communem* opinionem, Bertazz. inter conf. crim. diuers. conf. 70. nume. 34. in fine, tomo secundo, Anto. Gomez. var. resolu. tomo tertio, capitulo 13. rub. de tor. reorum, num. quarto, ad finem, versiculo & in tantum est verum, vbi pariter loquitur etiã in confessione ratificata, cum enim ista tortura sit illata contra iuris ordinem, & dispositionem, necessario infertur, quod quicquid inde sequitur, & sic confessio habeatur pro nulla, & inefficaci, argumento tex. in l. non dubium, ff. de legibus, in l. tertia, §. scio, ff. de minor. in l. una ff. de constitu. pecun. cum alijs allegatis per Anton. Gomez. in loco praecitato.

96 AMPLIA II. Vt† iudex torquens personas de iure torqueri prohibitas, puniatur pœna capitis, ad text. in l. decuriones, ibi, *quod quidem capitale iudicium*, C. de quęstio. & ibi hoc expressè notat Bal. dicens in super quod eo textu probatur iudicem teneri pœna capitis pro quacunque tortura, quam dolo malo, & sine causa infert, & Baldum referendo sequuti sunt Angel. de malef. in verbo, quod fama publica precedent. nume. 102. ad finem, versiculo ex quo Baldus, Ludou. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzza. in tracta. de indi. et tortu. num. 17. & nume. 111. Carret. in prac. crim. in 2. tract. de indi. et tor. §. circa tertiũ, quę personę torqueri possunt, nume. 17. vers. & dixit Baldus, Gig. de crimine læsæ maiest. lib. 2. titu. quomodo, & per quos crim. læsæ maiesta. prob. q. 27. in fin. nume. 6. Corrad. in pract. titu. de nega. crim. & tormen. num. 45. vers. immo iudex puniutur, fol. mihi 301. co-

97 lum. 2.† Verum diuersa imponitur pœna, in l. omnes iudices, C. de decurio. libr. 10. vbi dicitur, quod si quis forte iudicum in hanc pertinaciam illicitam furoris erupent, vt audeat principalem, aut decurionem, & senatorem tormẽtis subdere, viginti librarum auri illatione mulctabitur ppetua infamia mulctus: & ibi hoc notat Bar. et Io. de Platea, quos in proposito pariter referendo, sequitur idem Corrad. post practicam, in titulo de decurion. post numerum 96. folio

98 mihi 30. col. 2.† Sed tu dicas verius in proposita facti specie, quãdo iudex torquet aliquam personam, quæ de iure torqueri non potest, vt puniatur arbitrariè, iuxta facti, et personarum qualitatem, et sic pœna capitis, de qua in dicta l. decuriones non erit iure eligenda de maxima capitali pœna, prout in terminis voluit Anto. Gomez. var. resolu. tomo 3. cap. 13. rub. de tortura reo. nu. 6. in fine, vers. ex quibus infertur, et vide quae dixi supra quaest. 37. num. 111. et pluribus sequen.

99 AMPLIA III. Omnes† prędictas limitationes, vt iudici volenti torquere aliquem, qui de iure torqueri nõ debet, possit impune de facto resisti, vt probat tex. in d. l. omnes iudices in fin. C. de decurio. lib. 10. dum per haec verba dicit: *Quoniam vt pertinaciae iu dicis sui resistat, liberam eidem contradicendi permittimus facultatem*, et per istum textum hoc ibi notat glo. Bar
* to. et communiter† omnes, Marsil. in l. edictum nume. 7. vers. et si officialis vellet aliter facere, ff. de qõ. Gramma. voto primo, num. 15. et voto 32. nume. 24. Carer. in pract. in secundo trac. de indit. et tortura, §. circa tertium, quae personae torqueri possunt, nume. 14. in fine, Doen. reg. 190. in octaua ampliatione, Corrad. in prac. tit. de nega. crim. et torme. num. 35. fol. mihi 301. colum. 2. et post practicam, in titul. de decurion. nume. 106. vers. ampliat que Bartol. fol. 30. colum. 2. ad finem, et vide quae dixi supra, quaest. 37. num. 117.

100 SVBLIMITA I. Oẽs praecedẽtes† limitationes non procedere in infrascriptis criminib. exceptis, in qbus et psonas priuilegiatas, et alias à iure torqueri prohibitas posse tñ torqueri, non obstante quocũq; priuilegio, probat, tex. in l. de minore, ff de quaest. et in l. si quis alicui, et in l. nullus, C. ad l. Iul. maest. quę loquunt in cri. læsae maiest. item tex. in l. proditores, ff. de milit. vbi loquitur de proditorib. et trãsfugis
* et ibi hoc notant glo. et communiter† Doctores, Ange-

Ang. de malefi. in uerbo, quod fama publica, nume. 102. versicu. aduertas tamen, & in fine numeri, versi. excepto crimine, vbi quod existentes in magistratu, & Doctores possunt torqueri in crimine lęsæ maiestatis, hęresis, & proditionis, Marsil. in l. edictũ, in fine, nume. 11. & 32. ff. de quæstio. vbi de crimine læsę maiestatis humanæ, & diuinæ, Ludou. Bolognin. in addit. ad Guido. de Suzzar. de indit. & tortura, numero 15. vbi quod Doctor, miles, & alij omnes excepti, possunt torqueri in crimine læsæ maiestatis, hæresis & similibus delictis, num. 16. vbi quod in crimine lęsæ maiestatis dignitas nõ excusat à tortura. ✠ Igne. in sua disputat. à an Rex Francię num. 114. Vbi pariter loquitur in cri. læs. maiesta. Brun. de indit. & tortura, secunda parte; quæstio. quarta, numero, 24. vbi de crimine læsæ maiestatis proditionis, maleficijs, mathematicis, falsi, priuati carceris, & simoniæ: sed hoc vltimum de simonia, nisi Principis consensus, & licẽtia accedat, videtur improbari a Gig. in tracta. de crimine læsę maiesta. libro, secundo, tit. quom. & per quos crim. læsæ maiestat. prob. nume. octauo, Foller. in pract. crimin. in verbo, item quod commisit crimen læsę maiestat. n. 104. vbi de cri. læs. maiestatis, Iodoc. in pract. crimin. capitulo 41. rub. qui a tortura sint excusandi, nume. septimo, & omnibus seqq. vbi enumerat omnia delicta enumerata per Brun. dicto numer. 24. Carrer. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortura, §. circa tertium, quæ personę torqueri possunt, numero 16. vbi quod in criminibus exceptis decuriones possunt torqueri, Siman. de hę ret. tit. 65. num. 44. vbi quod in crimine hęresis, & lęsę maiestatis, nobiles, milites, decuriones, & omnes omnino, qui quantalibet pręrogatiua pręfulgeant torqueri poterunt, Nicol. Pignolot. in addit. ad Rom. sing. 494. milites, Doctores, & decuriones, vbi generaliter de criminibus exceptis, Gabr. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 59. Nota quod legum Doctores, ante medium, vbi pręcipue de crimine falsi. & lęsę maiestatis, Franc. Cason. de tormen. capitu. 10. rub. quę personę torqueri possunt. & quę non, nu. quarto, in fine vbi de crimine lęsę maiestatis, & beneficij. Gram. voto 25. nu. quinto. vbi quod Doctor torquetur in crimine, falsi. Gig. de crim. lęsę maiestat. lib. 2. ti. quom. & per quos crim. lęsę maiestat. prob. q. 27. vbi quod Doctor, miles. & Antiani, seu Cõsiliarii possunt torqueri in crimine lese maiestatis, & proditionis. Boss. in tr. de indit. & considerat. ante torturam, num. 115. vbi quod personę priuilegiatę torqueri possunt ĩ crimine lęsę maiestatis, falsi. & priuati carceris. Ghirlan. tracta. de quęstio. & tortu. quęs. sexta, numer. decimo. ad finem, vbi de crimine læsę maiestatis, maleficorum. & incantatorum. Ant. Gomez variar. resolut. tomo 3. capitu. 13. rubr. de tortu. reorum, nume. tertio. ad finem, versicul. item adde. vbi loquitur in crimine læsę maiestatis, diuinę, & humanę, & testatur de communi opinione, Corrad. in pract. titul. de † negat. crimin. & tormen. num. 34. post medium, versicu. item quod posui, folio mihi 301. columna 1. & colum. 2. numer. 34. in fine, versi. imita etiam, vbi ꝙ decurio potest torqueri in crimine lęsę maiestatis, et fol. 302. columna prima, num. 37. vbi de crimine lęsę maiestatis, hęresis, proditionis, simoniæ, in maleficijs, mathematicis, in crimine falsi, in priuato carcere, in ingenti assassinio, homicidio sacre personę, vel magni Principis, & similibus, Cyrill. in summa crimin. in rub. 29. de quęst. §. secundo, post numerum secundum, folio mihi 148. colum. 2. vbi de crimin. lęsę maiestatis, Ioan. Maria Monticel. reg. crim. numero 119. vbi quod in crimine falsi Doctor torqueri potest, Roland. consilio 32. numero sexto, seqq. vbi de crimine hęresis, lęsę maiestatis. falsi, priuati carceris, simonię proditionis, maleficis, & mathematicis, Iacob. Por. Imol. consilio 96. nume. 44. vbi quod in crimine lęsę maiestatis, barataria, & his similibus nulla ętas, ac dignitas excusat à tortura, Vulpel. consilio 141. numero duodecimo, vbi quod Doctor torquetur in delictis exceptis, nempe impietatis in Deum, & lęsę maiestatis in Principem. Francisc. Personal. in tracta. de indit. & tortu. num. 15. versiculo, ex quo senex, vbi de crimine lęsę maiestatis, Iacobus Benin. in tracta. de priuileg. iurisconsultorum, priuileg. 39. numero decimo, & seqq. vbi de crimine heresis, laesae maiestatis, proditionis, symoniae, falsi, & priuati carceris, Flam. Cartar. in sua practica interrogan. reo lib. 4. cap. 1. num. 94. vbi refert Eugen. consi. 63. nu. 89. dicẽtem Doctores posse torqueri in crimine haeresis, laesae maiestatis, priuati carcersi, & falsi. ✠ Decian. in tractat. crim. lib. 7. cap. 37. num. 10. Ex quibus omnibus apparet hanc primam sublimitationẽ fuisse a Doctoribus plusquam communiter,* vt ita dicam receptam, & facit, quae de decurione torquendo in crimine falsi dixi supra, numero 65. & de Doctore supra, nu. 56. in fine.

101 LIMITA Hanc sublimitationem,† vt procedat in iis, qui non possunt torqueri propter priuilegium personae et propter eorum dignitatem, prout sunt, milites, Doctores, Decuriones, magistratus, & similes. Hi inquam in criminibus exceptis poterunt absque vlla praerogatiua, & priuilegio torqueri ꝑ praeallegata: at secus in iis, qui non possunt torqueri propter aetatem senilem, vel puerilem, propter periculum partus vt supra, dixi de muliere praegnante, vel propter debilitatem personae, pro ut sunt infirmi, valetudinarij, & aliquo membro debilitati, nam, & hos non posse torqueri etiam in exceptis criminibus cum vtroque casu militet ratio eadem illos non torquendi, expresse dixit Anton. Gomez. var. resolu. tomo 3. capitulo 13. rub. de tortu. reorum, nume. 1. in fine, versiculo Quod tamen intellige, vbi dicit hãc declarationem, in hoc articulo esse necessariam, & Gomez. Feret. & sequitur Iac. Benius, de priuileg. Iurisconf. priuileg. 39. nume. 12. vbi, & in idem adducit Bald. in l. quicunque, num. 17. uersic. quarto casu, C. de seru. fug. dicentem, quod in casu, in quo vigore alicuius statuti est imponenda poena abscissionis manus, potest, licet non cogatur, Iudex dispensare, & pęnam hanc in aliam commutare ratione aetatis, vt puta quando is, cui manus erat abscindenda, erat ita puer vel senex ut ex illius abscissione statim moreretur, & pro hac eadem opinione ponderari potest. tex. in l. si quis alicui. ibi, *minime quisquis priuilegio dignitatis*, &c. in l. nullus. *militiae, uel generis, aut dignitatis defensione*, C. ad leg. Iul. maiesta. ex quibus iuribus a regula non torquendi priuilegiatos videtur solum excludere imperator priuilegiatos ratione dignitatis, militiae, vel nobilitatis non autem ratione aetatis, cum de aetate nihil dicat pro vt certe dixisset, si ita de ea intellexisset.

102 Contra† hanc declarationem de directo faciunt verba tex. in leg. de minore, ff. de quaestio. ubi facta per Archadium conclusione, quod minor quatuordecim annorum, quaestioni subijci nõ potest, illam declarat, non procedere in crimine laesae maiestatis, in quo crimine, vt ibi inquit tex. *Omnes omnino, si ad testimonium prouocentur, cum res exegerit, torquentur*. Per quem textum primo apparet expresse, quod in crimine excepto, pro ut est laesae maiestatis, non habetur ratio aetatis, cum ibi dicatur, minorem etiã quatuordecim annorum posse torqueri Secundo ex eodem textu probatur quod idem minor potest torqueri, etiam si ad testimonium prouocetur, de quo, & particulariter etiam dixi infra, quaestione 58. nu. 22. sequen.

sequen. videas ergo multo magis si vt reus inquirat de eo crimine. Tertio textus ille nō solum loquitur in minore, sed etiam in omnibus alijs, qui de iure nō possunt torqueri: vt colligitur ex illis verbis, *omnes omnino*, quæ verba omnes personas includunt. Quarto pondero illum textum; quod non dixit minores in crimine lesę maiestatis esse terrendos habena, vel ferula cedendos, prout dicebatur in l. prima, §. impuberi, ff. ad Syllanum, sed dicit esse torquendos, ergo in tortura ætas, nec etiam in modo torquendi, aut in genere tormentorū excusat in eo crimine læsæ maiestatis, & ex ijs cōsideranonibus, quæ currenti calamo mihi nunc in mentem venerunt, credo cōmotos esse plures Doctores, qui in criminibus exceptis, & minores, & senes posse torqueri affirmarunt, vt videre est apud Gandin. in tit. de quæst. & tormen. sub num. nono, ad finem, Brun. de indi. et tortu. secunda parte quæstione, quarta, nume. decimotexto, in fine, versiculo. item textus. Franciscus ✱ Calon. de tormen. capitulo, decimo, rubr. quæ personę torqueri poss. & quæ non, nume. decimo, Carrer. in practica crimina. in secundo tractatu, de indicijs, & torm. §. circa tertium, quæ personæ torqueri poss. numero 37. vers. fallit in criminibus exceptis, Guido Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. numero decimoquinto, & ibi Ludouic. Bolognin. numero decimosexto, Foller. in pract. criminali in verbo, item quod commisit crimen læsæ maiestat. num. 104. & in verbo, rei indurati torqueantur, in fine, Corrad. in prac. titulo de negat. crimin. & torment. numero 34. post medium, versiculo, item quo possit, fol. mihi 301. columna prima, Duen. reg. 259. ætas seu fragilitas, in se prima ampliatione, versiculo quod tamen non habet locum, vbi allegat Igne. in l. prima, §. impubes, numero 18. pr. ff. Sylla. Petrus à Placha in epitom. delicto. lib. primo, capitulo 31. numero duodecimo, in fine versiculo quibus & id eōuenit, Iacobus, Port consil. 96. numero quadragesimoquarto, vbi quod in crimine læsę maiestatis, hęresis, & his similibus delictis nulla dignitas aut ętas, vel senectus, etiam decrepita excusat à tortura, Franc. Personal. in tractatu de indit. numero decimonono, versiculo ex quo senex, Flam. Cartar. in sua practica interrogā. reorum libro quarto, cap. primo, nume. quadragesimonono, prope finem. ✱ Decian. in l. septima, capit. 37. num. 30.

103 Quid dicēdum? † Dicas quod licet hec vltima o- ✱ pinio sit magis ✱ communis, eam tamen nunquam in practica seruarem, nec seruandā esse credo, quando ex tortura senis, minoris, aut infirmi esset periculum, ne mors sequeretur, quod totum, vt supra iterū admonui, Medicorum, & peritorū iudicio relinquitur, & sic credo, etiam minores, & senes fore torquēdos in criminibus exceptis, nec in ijs ætatem excusare a tortura dummodo tamen moderate, & sine periculo inferatur, & hoc est, quod voluit Simanc. de heretic. titu. sexagesimoquinto, num. 45. vbi dixit in crimine heresis minores posse torqueri hoc modo, vt si sint minores viginti quinque annorū torquean tur: si vero minores quatuordecim, vel terreātur, vel habena, aut ferula cedantur, iuxta tradita supra, nume. 16. & sequen: alias dicere, quod minores, & senes possent torqueri sicut maiores, & iuuenes, esset nimis absurdum, & impium, & ita est veritas, & ita practicatur.

104 SVBLIMITA II. Et † generaliter omnes prę narratas limitationes, vt personę prohibitę torqueri non tamen sint prohibitę terrer, sicut post Bru. quę allegat, scripsit Carrer. in practica criminali in secūdo tractatu de indit. & tortura § circa tertium quæ personae torqueri pos. nume. 43. pluribus iurium, ac Doctorum authoritatibus cōprobat Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. capitu. decimotertio, rub. de tor-

105 tura reorum, nume. 4. † imò nō solum possunt terreri, sed etiam leuiter torqueri, vtique ad solum gradum torturę inclusiuè, videlicet cum modica eleuatione, secundum Corrad. in practica crimin. in titu. de negat. crimin. in titu. de negat. crimin. & tormen. post numerum trigesimumnonum, fol. mihi 302. colum. prima, in octo num. 41. vers. secundus est gradus fol. 103. column. 1. & faciunt, quæ supra dixi, q. 37. nu. 98. 99. & 100.

LIMITANDO Hanc secundam sublimitationem aduerte, quòd contra eam faciunt plura, quę considerauit idem, Gomez. vbi supra, dicto nume.

106 quarto, versiculo sed in contrarium. † Et ideo pro declaratione secundum eū distingue sic, aut agimus de territione, & comminatione torturę verbali, seu, & remota, & tunc omnes pērsonę, quę nō possunt torqueri, possunt sic verbaliter terreri, per textū, q bene hanc comprobat cōclusionem, in l. item apud Labeonem, §. quæstionem, ff. de iniur. cuius verba, sunt: quæstionem intelligere debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruendam veritatem. Nuda ergo interrogatio, vel leuis territio non pertinet ad hoc edictum, et ibi hoc notat gl. ordinaria, & cō- ✱ muniter ✱ Doctores, teste Ant. Gomez. dicto nume. 4. in princ. vers. ex quo infert, vbi loquitur in illustribus, & clarissimis in dignitate positis, & eodem nume. 4. post medium, versiculo quod tamen intelligo, vbi alia adducit iura, refert, & sequitur Iacobus Bonius de priuileg. iurisconsult. priuileg. 39. num. quarto. & faciunt quę supra dixi, quæstion. 37. numero 102. & 109.

107 Si vero agimus de territione reali, † & propinqua ca re, scilicet, quę fit per spoliationem, conductionem, ad locum torturę, & tāmu applicationem, & tunc li, sumus in personis, quę a iure prohibentur torqueri non propter dignitatem personae, sed p opter corporis debilitatem, vt de minore, & sene dixi supra, num. 7. & seqq. & nume. 29. Nulli dubiū, quod possunt etiam sic realiter terreri, vt per Anton. Gomez. vbi supra, dicto nume. quarto, ad medium, ver. ego: tamen in hoc articulo, argumento tex. in l. prima. §. impuberi, ff. ad Syllan. & dixi, dicto numero 17. & sequentibus, & nume. 29. Et licet Bertazzol. quem supra retuli, nume. decimonono, in cons. 116. numero 31. lib. primo, dixerit, minorem non solum non posse in funem, & in altum eleuari, sed nec etiam ligari: quia sine dubio maior est dolor sibi lorū, quibus hodie vtuntur iudices ad torquēdum minores, vt supra adnotaui, quæst. trigesimaoctaua, numero 68. quam simplex ligatura funis, etiam quòd illa sit, & si licet quod est maius, licet multo plus quod est minus.

108 Si vero sumus in personis à iure torqueri prohibitis beneficio alterius, vt de muliere prægnāte, pro-

109 pter periculum partus, dixi supra, nume. 84. † vel etiam in prohibitis torqueri, propter priuilegium personae, & dignitatis, vt sunt Doctores, milites, decuriones, magistratus, & positi in aliqua dignitate; & tunc cum sit eadem dignitatis ratio in territione reali, quæ in ipsa tortura, ideo, sicut non possunt torqueri, ita etiam nec realiter terreri, vt per Anto. Gomez. vbi supra, d. numero quarto, post medium, vers. aliquando quis non potest torqueri priuileg. &c. Iaco. Bonius in tract. de priuileg. iurisconsult. priuileg. 39. num. 4. Vbi loquitur in Doctore, & allegat in idem Rip. in l. Centurio, nume. 14. vers. imo non potest, ff. de vulga. & pup.

110 SVBLIMITA III. Quia † omnes personæ, quæ non possunt torqueri de iure debent tamen torqueri

queri Principe consulto, ad text. in l. nullus, ibi, *inconsultis, ac nescientibus nobis*: sumpto ex illis verbis argumento à contrario sensu. C. ad l. Iul. maiest. & p hûc tex hâc sublimitationem posuerunt, Brun. de indit. & tortu. secunda par. quæstio. quarta numero 25. versiculo item adde, vbi loquitur de positis in dignitate, & generaliter dicit, quod de scientia Principis, & Principe cõsulto, nulla dignitas, seu priuilegium excusat à tortura Carrer. in pract. in secundo tractat. de indit. & tortura, §. circa tertium, quæ personæ torqueri possunt, numero vigesimoquarto, in fine, Duen. regu. 190. in prima limitatione, vbi de decurione, & alijs, in dignitate constitutis, Cyril. in summa crimin. rub. 29. de quæst. §. 2. post numerum 2. Iaco. Benius de priuileg. iurisconsult. priuileg. 39. num. 14. vers. octauo fallit, vbi de Doctore.

e11 SVBLIMITA IIII. Quia in casu in quo † reus, vel propter ætatem, vel propter dignitatem, seu alias de iure torqueri non potest, si contra ipsum laborãt legitima ad torquendum inditia, poterit ratione dictorum inditiorum in aliquam pœnam extraordinariam, ut puta pecuniariam, vel exilij condemnari, prout voluit Anto. Gomez. var. resolu. tomo 3. capit. 13. rub. de tortura reorum, nume. 18 in princ. iuncto versic. sed his non obstantibus, & ante eum fuit de mente Bal. in l. finali. num. 8. versic. si autem non adiungitur confessio, C. de probat. quem referendo sequuti sunt Gram. voto 15. num. 15. & Capic. decis. 126. num. 4. nec dissentit Baiard. in addit. ad Clar. in prac. q. 64. num. 72. Menoch. de præsump. lib. j. q. 97. num. 26. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Tortura, in qua causa inferri possit, & in qua non.

SVMMARIVM.

Tortura regulariter in omnibus causis, & criminibus inferri potest, in quibus a iure expressum contrarium probibitum nõ reperitur, nu. 1.

Oratio indefinita æquipollet vniuersali, num. 2.

Tortura infertur in criminibus capitalibus, & atrociorib. in quibus agitur de pœna corporali, nu. 3.

Tortura infertur, vbi agitur de pœna corporali, etiam quod illa pœna corporalis efficiatur pecuniaria ex aliqua causa excusante delictum, num. 4.

Tortura potest inferri in crimine blasphemiæ, num. 5.

Tortura non infertur in delictis leuibus, num. 6. & num. 7. & 8. vbi exemplificantur multa delicta leuia, in quibus non potest deueniri ad torturam. Contrarium, quod etiam in leuibus delictis sit locus torturæ saltem leui, & moderatæ, num. 19. & 20. sed prima opinio est verior, & communior indistincte, nu. 23. & 25.

Tortura in leuibus delictis potest dari personis vilibus, & abiectis, secus autem nobilibus, & honestæ conditionis, num. 21. & 22. sed contrarium, quod nec etiam viles personæ possunt torqueri in leuibus delictis, nu. 24.

Pœna omnis corporalis, quamuis minima, est maior qualibet pœna pecuniaria, quamuis magna, num. 15. Declara hoc procedere in personis nobilibus, secus in vilibus, & abiectis, numero 22.

Tortura non potest inferri in criminibus, in quibus venit solum imponenda pœna pecuniaria, num. 9. & 14. & seqq. vbi redduntur plures rationes huius conclusionis.

Tortura non infertur, vbi agitur de pœna pecuniaria, etiã quod illa efficeretur corporalis, propter reiterationem delictorũ, n. 10.

Tortura non infertur in crimine libelli famosi, quando pro eo non venit imponenda, nisi pœna pecuniaria, numero 11. sequentibus.

Libelli famosi pœna est capitalis regulariter, num. vndecimo, aliquando tamen non est capitalis, exemplum ponitur, num. duodecimo.

Tortura est grauissima pœna, & grauior, quam vtriusque manus abscissio, nu. 14.

Probibitum vna via, nõ debet permitti per indirectum alia via, num. 17.

Ordinata ad vnum finem, debent regulari secundum naturam illius finis, num. 18.

Tortura non potest dari in causa ciuili pecuniaria, num. 26. & nume. 27.

Tortura ad hoc, vt inferri possit, attendi debet principium causæ de qua agitur, num. 27.

Tortura non potest inferri in causa damni dati, nu. 28.

Serui possunt torqueri, etiam in causa ciuili pecuniaria, numero 29.

Tortura potest inferri, quando de crimine ciuiliter agitur, numero trigesimo, contrarium est verius. num. trigesimoprimo, & sequent.

Iudex non probibetur ex officio, & criminaliter inquirere, etiam quod pars inceperit agere ciuiliter, nu. 32.

Actione ciuili intentata per partem, non potest eadem pars reuolare ad actionem criminalem, d. nu. 32. nisi saltem finito iudicio ciuili, ibid.

Tortura potest inferri in causa ciuili pecuniaria habente crimen annexum, nu. 33.

Declara primo, dummodo agatur criminaliter, secus in ciuilibus num. 34.

Negans depositum, committit furtum, & potest torqueri, numero 33.

Mercatores falliti, possunt torqueri, vt indicent pecunias ipsis datas, quas denegant habere, & dicunt perdidisse, numero 35.

Vsurarum causa licet ciuilis sit, tamen in ea habet locum tortura, nu. 36.

Declara primo, vt procedat hæc conclusio in vsurario manifesto, secus in non manifesto, num. 37. sed an declaratio sit vna, nume. 38. Declara secundo, dummodo agatur criminaliter, secus ciuiliter, nu. 39.

Vsura est in omni iure probibita, & criminaliter punitur extra ordinem iudicis arbitrio, num. 38.

Tortura infligitur, quando agitur de inueniendis rebus ad fiscum spectantibus, num. 40. Declara, vt nume. 42.

Thesauri causa, est criminalis, & in ea potest deueniri ad torturam, quod quando verum sit, nu. 40. & seqq.

Tortura potest inferri pro interesse ciuili, etiam contra eum, qui de delicto habuit gratiam à Principe, vel se composuit cum fisco, & præside, nu. 43.

QVAESTIO XLII.

ORTVRAM Non in omni causa inferendam esse, etiam quod legitima præcedant inditia, dixi supra, quæstio. 38. num. 6. vt modo sciamus, quæ nam sint causæ, in quibus deueniri possit ad torturam, & in quibus non, præmitto
1 † prius quod regulariter in omnibus causis, & criminibus, in quibus à iure contrarium expresse prohibitum non reperitur, tortura semper inferri potest, vt per Brun. in tract. de indit. & tortura, secunda parte, quæstio. tertia, numero primo, vbi dixit, quod in omni crimine, tam publico quam priuato habet locum tortura, & per Paulum Ghirland. in tracta. de quæstio. & tortura, quæst. quinta, num. primo, vbi pariter dixit, quod generaliter in omnibus causis criminalibus, & in omnibus criminibus, si præcedant & legitima inditia, & veritas aliter haberi

haberi non potest, inferri potest tortura; quia regu-
la torturę est affirmatiua, et vniuersalis, l. prima, prin
cip. ff. de quest. ibi, in criminibus, &c. & sic loquitur
1 indefinite. Quę quidē indefinita oratio æquipollet
vniuersali, l. si plures, ff. de l. 3. l. 1. §. si quis simpliciter,
ff. de verborum obligation. Alexand. & Doctor. in
rubr. ff. solut. matrimo. cum alijs ibi per eum allega-
tis, & per Cornelium in consi. 101. in causa numero
nono, lib. secundo, vbi pariter dixit, quod regulariter
quęlibet persona pro quocunq; crimine potest tor-
queri, per textum, in l. milites, C. de quæstion. & in l.
ex libero, ff. eodem, & Cornelium, & Ghirlandum
sic, vt supra dicentes, refert Francisc. Becius in 67. nu-
mero vigesimosecundo, lib. primo: Verum quia vt
admonui, hęc regula non semper vera est, & aliquas
patitur declarationes, ideo illius resultatione tres
principales casus mihi in hac quęstione constituen-
dos proposui.
3 PRIMVS Erit† casus in criminalibus capitalibus
& atrocibus, in quibus de iure venit imponenda cor
poralis poena, in ijs inquam sine dubio tortura infer
ri potest, ad textum, qui expressè hoc probare vide-
tur in l. edictum, ibi, sed cum capitalia, & atrociora
* maleficia, vbi Bar. Bal. & Alber. communiter * om-
nes, ff. de quęstio. & hęc conclusio non solum est cō
munis, sed etiam ab ea nemo contradicit, vt videre
est apud omnes Doctores infra allegandos in secun-
do casu, Clar. in practic. §. fina. quęst. 64. sub versicu.
præterea debet iudex, ibi, vbi vero poena corporalis
imponitur, &c. Carrer. in practic. in secundo tracta.
4 de indit. & tortu. §. circa secundum, in † quibus casi-
bus locum habeat tortura, nume. 27. in fine, vbi am-
pliat, etiam quod postea poena efficiatur non corpo-
ralis ex aliqua causa minuente, seu excusante deli-
ctum, cum in hoc attendatur primordialis natura ip
5 sius delicti, & ibidem, nume. decimoseptimo, vbi † in
fert ad crimen blasphemię, in quo pariter affirmat
esse locum torturæ, quia de iure communi est pena
capitis, vt in Authen. vt non luxur. contra natu. & vi
gore constitutionis Regni lingua obtruncatur. Ad
do & Ludou. Peguer. decis. crim. 16. num. 6. vbi pro-
pterea infert, quando agitur de pena fustigationis, q̄
cum sit corporalis, ideo tunc contra reum posse de-
ueniri ad torturā, testatur ibi alias tempore suo fuis-
se seruatum per sex Doctores, & demum addo Fla-
min. Cartar. in sua practic. interrogan. reorum, libro
quarta, capit. primo, nume. 17. sequentibus, vbi alios
refert, & testatur de communi, & seruata opinio-
ne, & iste primus casus nullam prorsus habet diffi-
cultatem.
6 SECVNDVS Est casus† in leuibus delictis non
atrocibus, nec capitalibus, in quibus, etiam quod le-
gitima pręcedant inditia, minimè torturę locum es-
se, probare videtur tex. in d. l. edictum, ff. de quęstio.
dum ibi dicitur: *Quæstiones neque semper in omni causa, et persona desiderari debere arbitror, sed cum capitalia, & atrociora maleficia non aliter explorari, & inuestigari possunt quā per seruorum quæstiones.* ergo vbi maleficia non sunt ca-
pitalia, & atrocia: quæstio non habet locum, & ita p
istum textum affirmarunt, Gandin. de quæstion. &
tormen. nume. duodecimo, in fine, Marsil. in l. edictū,
nume. primo, Francisc. Cason. de torment. capit. pri-
mo, rubr. de non torquend. in causis ciuilibus. nume
ro tertio, Carrer. in pract. in tracta. de indit. & tortu.
§. circa secundum, in quibus casibus locum habeat
tortura, numero primo, Brun. de indit. 2. par. quæst.
3. nume. secundo, vers. in leuibus autem criminibus,
vbi post Papiensem, in practica, quem allegat, repre
hendit iudices, qui pro quibuscunque leuibus iniu-
rijs faciunt reos poni ad torturam, Iodoc. in practic.
capitu. trigesimoquinto, rubr. de criminoso traden.
tortu. numero quarto, Corrad. in pract. titu. de nega.
crimi. & tormen. numero trigesimoquarto, in deci-
ma limitatione. folio mihi 1000. colum. secunda, in
fine, Anton. Gomez. var. resolut. tomo tertio, capit.
13. rub. de tortura reorum, numero secundo, vbi di-
* cit ita communiter† tenere Doctores in dicta l. edi-
ctum, ff. de quæstio. & ita etiam de communi testa-
tur Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. nu.
92. Vulpell. consil. 24. nume. decimotertio, & consil.
33. num. septimo, & cons. 95. nume. 17. Francisc Bec.
cons. 67. nume. 26. 29. in fine, & nume. 30. & 32. Nec
dissentit Ludou. Peguer. decis. crimin. 16. per totam,
vbi disputata ad partes illa quæstione, an in furto par
uæ rei, & sic in leui delicto possit iudex deuenire ad
torturam, dixit æquiorem, & in iudicando seruan-
dam opinionem esse negatiuā, & quod ita alias fuit
resolutum, & obseruatum in Regio illo criminali
Cathaloniæ consilio, in quo fur indiciatus pro pri-
mo furto parui momenti non solet torqueri, sed in
exilium mitti, licet alias e contra. prout is testatur, a-
libi fuerit tenta, & seruata contraria opinio affirma-
tiua contra eius votum, quam propterea ipse, & se-
ueram & rigorosam appellat.
7 Leuia autem delicta, † quę in proposito dicantur
vltra ea, quę generaliter posui in 1. lib. titulo 3. de de-
lict. & pęnis, q. decimaoctaua, nume. 61. & sequenti-
bus, in terminis bene exemplificat, Brun. de indit. d.
2. par. quęst. 3. nume. tertio, vbi quod leuia crimina
sunt infrascripta. Trahere quem per capillos: proij-
cere lapides in aliquem: omnia delicta commissa si-
ne dolo: armorum delatio, ire de nocte sine lumine,
ludere, percutere aliquem pugno, furtum. seu aliud
delictum commissum in re parua, crimē abigeatus,
furtum domesticum, & verbalis iniuria, Iodo. in pra
ctic. crimin. capi. 35. rub. de criminoso tradendo tor-
turę, num. quinto, vbi quod leuiuscula crimina sunt
quempiam capillis conuellere, pessundare pedibus,
impingere colaphos, cōminus ingerere, iniuriā ver-
bis inferre, & his similia, & in specie de furto com-
misso in re parui valoris, videlicet duorum, aut mū
ducatorum, vide disputantem Ludo. Peguer. d. dec.
crim. 16. per totam.
8 Et † quia ex qualitate pęnę cognoscitur grauitas,
& leuitas criminis, vt per Brunum, d. quęstio. 3. post
numerum quartum, & latius dixi, d. quęst. 18. nume.
83. & consequenter, vbi pęna pecuniaria, ibi delictū
pro quo imponitur talis pena, leue reputatur, vt pa-
riter dixi d. quęst. 18. nume. 84. & in terminis, adnota
uit Francisc. Becius d. consilio 67. post numerum 26
versi. & cum delictum pro quo pęna pecuniaria est
imposita.
9 Idcirco torturę locum non esse, † vbi pro delicto
imponenda venit pęna pecuniaria, tradiderūt in spe
cie Aymo. cons. 137. num. vndecimo, & omnibus se
quētibus, vbi loquitur in simplici vulnere, pro quo
cum non veniat imponenda secundum eum, nisi pę
na pecuniaria, ad l. si seruus seruum, §. rupisse, ff. ad l.
Aquil. ideo torturam locum habere affirmauit, &
ita testat̄ seruari in suprema Curia Delphinali, Mar
sil. in practic. §. expedita, nume. 57. & sequen. & in l.
maritus sub vlt. notab. ff. de quęstion. Capyc. decis.
120. in causa Ioannis, nume. 5. Grammat. cons. deci-
moquinto, num. quarto, & cons. 17. num. 14. in fine,
& sequen. voto 15. nume. vndecimo, Nouell. in pra-
ctic. crimin. fol. 53. nume. tertio, idem Aymon. cons.
41. num. 9. vbi quod ita etiam obseruatur per supre-
mam curiam Gratianopolis, Iodoc. in practi. crimi.
capit. 35. rub. de criminoso tradendo torturę, nume.
4. vbi amplius quòd quęstioni locus non est, nisi in
delicto pro quo quis inquiritur, agitur de pęna vitę,
vel membri mutilationis, aut abscissionis, ad quod
etiam

etiam vide ea quæ desuit Ludou. Peguer. de el.cri-
mi.10.num 3. Anto. Gomez. var. resolut. tomo 3. ca.
13. sub. de tortura reorum, nume. 2. vbi affirmat pa-
titer torturæ locum non esse, vbi infertur pęna pecu
niaria, ve textui. & ita testatur, quod ita tenent com-
* muniter Doctores in d.l. edictum, ff. de quæst. Man
dell. cõs. 56. quamuis dubitationes, nu. 36. & 37. Clar.
in pract. cri. §. fi. q. 64. vers. præterea debet, Vulpel. cõ-
sil 24. nu. 11. & cons. 31. nu. 7. Bertazz. cons. 315. num.
7. lib primo. Franc. Bec. cons. 67 nu. 25. & seqq. om-
nibus, libro 1. vbi etiam loquitur in causa vulneris, et
in furto seu rapina, pro qua vigore statuti imponi-
tur pęna pecuniaria, & ibi præsertim, num. 29. plures
adducit Doctorum authoritates volẽtium, quod in
Regno Neapolitano vigore constitutionum tortu-
ra non potest infligi, nisi agatur de delicto, pro quo
de iure communi imponitur pœna vltra relegatio-
nem. Soarez in commun. opin. vers. quęstionibus lo
cus non est, littera Q, num. 1. Franc. Personal. in trac.
de indit. & tortu. num. 11. vers. tu vero prudẽs Iudex,
Flam. Cartar. qui alios refert, & de communi testa-
tur, in sua pract. interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. numero
17. seqq.

10 Et† quod plus est si de sui natura delicti pœna est
pecuniaria, vel secundum ius commune, vel secun-
dum ius statutarium, tunc licet ob reiterationẽ eius-
dem delicti pęna afficiatur corporalis, iuxta l. 1. C. de
super exactor. li. 10. & l. omnes, §. delatores, C. de col
lat. eodem libro, cũ alijs per nos adductis, in 1. lib. tit.
3. de delict. & pęnis, q. 23. num. 2. non per hoc tamẽ
in ea causa torturæ locus est: quia isto casu vnum-
quodque delictum de per se consideratur, & nõ cu-
mulatiuè, sicuti post Cornel. quem allegat, tradidit
Carrer. in practi. in crim. in 2. tract. de indi. & tortu. §.
circa secũdum, in quibus locum habeat tortura, nu.
27. & sequitur Foller. in pract. crimin. in 3. parte ter-
tiæ partis, verbo, & si confitebuntur, nume. 66. folio
mihi 326.

11 Et licet rursus pœna libelli famosi regulariter vi
deatur capitalis, ad l. vnicam, ff. de famosi. libel. cum
alijs cumulatis per Placham, in epitom. delict. lib. 1.
ca. 3. num. 3. & per Anto. Gomez. var. resolu. tomo 3.
cap. 6. titu. de iniur. nu. 1. & per Clar. in practic. §. fina.
quęst. 61. vers. libelli famosi, & alias congruiori loco
si dicendi tempus dabitur latius dicam, quia tamen
quando in libello non infamatur quis de iniuria
seu delicto, quod pęnam mortis mereatur, sed de a-
lio leuiori, non succedit pro eo crimine capitalis pe-
na, sed ea tantummodo qua veniret plectendus infa
matus, si irrogata in libello famoso, iniuria vera es-
set, & consequenter pęna erit solũ pecuniaria, quan-
do delictũ in libello deductum pecuniariter tantum
modo veniret coercendum, vt bene declarat gl. Cy.
* Sal. Ange. & † communiter Doct. in d.l. vnica, Ant.
Gomez. d. capitulo 6. eodem num. 1. versic. vnum ta-
men est, Pet. a Placha d. capitulo 3. num. 1. ad finem
versiculo verum pręmissa omnia, fol. mihi 69. in fin.
13 Idcirco† isto casu etiam, quòd simus in causa crimi-
nis libelli famosi, non esse locum torturæ, apertè vo-
luit Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebun-
tur, in 3. parte, tertiæ partis principalis, numero cen-
tesimoseptimo, vbi dicit illum casum se habuisse
de facto Salerni.

14 Ratio,† quare in leuibus delictis, & vbi agitur de
pęna pecuniaria, torturę locus esse non debeat, com
muniter ea à Doctoribus supra relatis affertur, quia
cum tortura non solum sit pęna, sed etiam ea quí-
dẽ grauissima, & vt dicunt, maior, quam vtriusque
manus abscissio, ad §. fin. in Authen. vt nulli iudicũ
alijs cumulatis per Mars. in d.l. diuus, nume. 2. & 3. ff.
de quæst. in pract. §. expedita, numer. 59. Paris de
Puteo in tract. sindica. in verbo, tortura, capitulo iñ
incip. tortura grauior est, numero primo, folio mihi
324. colum. 2. in fine, Nouel in trac. ad defensam, tit.
de excusat. à reo facien. num. 24. Boss. titu. de tort. nu
mero duodecimo, Rolan. cons. 12. numero 41. volu.
3. Clar. in pract. dicta quæstio. 64. versiculo præterea
15 debet, vbi quod est grauior afflictio. Imò † omnis
pęna corporalis, quamuis minima maior sit quali-
ber pęna pecuniaria, quamuis magna, l. in seruorum
ff. de pęnis, vtique si torturę locus esset ad inuestigã-
dum delicta, pro quibus non nisi pœna pecuniaria
imponitur, sequerentur plura absurda, & inconue-
16 niẽtia. † Primo quòd ex modo probãdi, quis grauius
puniretur, quàm ex modo condemnandi, & sic pę-
na non esset delicto commensurata, cõtra text. auth.
omnes peregrini, & ibi Bald. in fine, C. commun. de
successio, cum alijs per Francisc. Becium dicto con
17 sil. 67. num. 27. † Secundo sequeretur, quod id quod
prohibitũ esset vna via directè, permitteretur alia, & in
directè contra text. in l. atia, § Titio, ff. de condit. &
demonstra. & in §. est autem casus, & ibi glo. institu.
18 de hęred. institu. Tertium † sequeretur absurdum,
quod ordinatum ad vnum finem, non regularetur
secundum naturam illius finis, & sic medium, per
quod ad finem peruenitur, excederet ipsum finem,
contra tex. in l. etsi non sint, §. penemianus, ff. de au-
ro, & argent. lega. pro vt has, & alias etiam rationes
in proposito considerarunt, Mars. in practic. §. expe-
dita, nume. 57. sequentibus, Aymo. dicto consil. 137.
numero vndecimo, sequentibus, vsque ad finem cõ
silij, & Francisc. Becius, dicto consilio 67. nume. 25.
& omnibus sequentibus, pariter vsque ad finem
consilij.

19 Contrarium, † quod imò etiam in leuibus deli-
ctis, & vbi sola pecuniaria pęna imponitur tortu
* ræ locus sit, communiter † de consuetudine seruа-
ri testatur, Alber. in l. edictum, nume. quarto, ff. de q.
quem refert Clar. in pract. §. fin. d. q. 64. eodem versi.
præterea debet, in fine, & facit pro hac contraria opi
nione, tex. in d.l. 1. ff. de quęstio. & in l. milites, §. opor
tet, C. eodem inducẽdo hæc iura, prout inducit Pau.
Ghirland. in tract. de quaest. & torment. q. 5. nu. 2. et
seqq. vbi etiam respondet texui, in d.l. edictum, ff. de
20 quæst. & in l. leuia, ff. de accusar. † & declarant hanc
contrariam opinionem, vt procedat quo ad leuem
torturam, non quo ad grauem: in grauioribus enim
& atrocibus delictis, & grauis, et atrox infertur tor-
tura, in leuibus vero delictis leuiter torquendus est
reus, & ibi per eum, num. 3. vers. solutio, verum est,
& nu. 4. vers. solutio, dic; et ab ista declaratione nõ vr
dissentire Franc. Bec. decis. 67. num. 29. ad finem, ver
si. et licet addat, et nume. 31. vers. vel posset intelligi,
quem etiam in proposito refert Flam. Cartar. in sua
pract. interrogan. reorum. lib 4. ca 41. num. 45. et ita
* est de communi † obseruantia in multis Italiæ lo-
cis, vt videlicet possit tortura inferri in causis furtiuis
etiã minimis arbitrio iudicis, testatur Ioseph. Lud.
in suis commun. opin. conclus. 58. vers. infertur 106.
quem etiam in proposito sequitur Baiard. in ad-
dit. ad Clar. q. 64. nu. 15. iuncto nu. 6. vbi pro hac con-
traria opinio, alios adducit concordantes.

21 Rursus † et hanc eandem contrariam opinionem,
idem Ghirland vbi supra, num. 4. vers. maximè, quã
do persona, et num. 5. et 6. declarat procedere in per-
sonis vilibus et abiectis, quas si legitima præcedant
inditia in leuibus delictis, leuiter torqueri posse non
erit absurdum: secus in personis grauibus honestæ
conditionis, aut nobilibus, contra quas in leuibus de
lictis non erit deueniendum ad quemcunque actũ
torturæ etiam leuis, quia ex ea quãuis minima, fa a
fit iniuria dignitati, & nobilitati, argumen. tex. in d. l.
mili-

milites, §. oportet, C. de quæst. ibi, si personarum con
22 ditio id requirit, &c. † Et etiã, quia regula illa de qua in l. seruorum, ff. de pœnis, quod qualibet pœna corporalis, quamuis minima, est maior qualibet pœna pecuniaria, quamuis maxima, procedit in personis nobilibus, non autem in vilibus, vt per Bald. in l. 1. §. fi. ff. de pœnis, & ita etiam declarauit idem Ghirlã. in eodem tractatu, q. 7. nu. 6. vers. quidam vero dant aliam solutionem.

23 Verum circa primam declarationem Ghirlandi aduertendum puto, quod tantum est dicere, in leuibus delictis reus potest leuiter torqueri, non autem grauiter, quantum simpliciter dicere, in leuibus delictis est locus torturæ: quia dũ pallegati Doctores supra, num. 6. & num. 9. dixerunt isto casu non esse locum torturæ, intellexerunt tam de graui, quam de leui. Nam si in leuibus esset torquendus reus, quis dubitat, quod non possit torqueri, nisi leuiter? sed quod nec etiam leuiter in leuibus delictis possit reus torqueri, facit inconuincibiliter ratio qua mouent, Doctores supra pro negatiua opinione deducti, quod videlicet si aliter diceremus, sequeret absurdũ, quod per indirectum admitteretur id quod via directa est prohibitum, cum omnis pœna corporalis, quamuis minima, & leuis, maior sit qualibet pœna pecuniaria quamuis magna, d. l. in seruorum, ff. de pœnis, ergo siue grauis, siue leuis sit tortura, non videtur posse eã inferri in leuibus delictis.

24 Circa † vero secundam declarationem Ghirlandi quòd videlicet in leuibus delictis persona nobilis, & honestæ conditionis non possit torqueri: secus autẽ persona vilis, & abiecta: contrarium, & quod immo indistinctè etiam persona vilis nõ possit torqueri in leuibus delictis, expresse contra Ghirlandum, tenuit Franc. Caton. in tract. de tormen. c. 8. nu. 3. in fine, & nu. 4. vbi dixit, quod indistinctè in omni persona pœna non debet esse maior delicto: & licet ius præsumat contra viles personas, non propterea sequitur, quod pro re parua torqueri possint.

25 Quid dicendum? † Non recedas à prima opinio-
* ne, quia sine dubio est magis* communis, & verior, & rationabilior, vt post alios supra allegatos eam bene a contrarijs defendit Franc. Bec. d. cons. 67. nume. 25. & seqq. & licet Albericus in d. l. edictum, num. 4. dixerit communiter seruari contrarium, nõ per hoc tamen est ei credendum, nisi de cõsuetudine suæ patria, vt per Iaso. in l. de quibus, num. 80. ff. de legibus, Viui. in commun. opin. lib. 1. opin. 88. & in terminis, respondet Franc. Bec. d. cons. 67. num. 32. vbi etiam dixit, quod apud eum seruatur communis opinio, prout etiam simpliciter, ita obseruari contra Alber. testatus est Ang. in l. fin. num. 4. vers. quarto, not. C. de quæst. quem in proposito refert, & sequitur Boss. in titu de indit. & considerat. ante tortur. nu. 92. & licet apud nos quandoque viderim iudices deuenisse ad torturam etiam in delictis leuibus, bene tamen scio eos maxime ob id reprehensos extitisse a prudentib. viris, & iurisconsultis.

26 TERTIVS Est casus in causa ciuili, † & pecuniaria, in qua sine dubio non potest esse locus torturæ; quia si vt supra dixi, præcedenti casu, quando pœna est pecuniaria, rei non torquentur, etiam quod criminaliter agatur, multo minus torqueri debent, quando pro pecunia agitur ciuiliter, vt bene probat text. in l. diuus, in fine, ff. de quæst. cuius verba sunt hæc: Sed nec de statu libero in pecuniarijs causis quæstio habenda est, nisi deficiente conditione, & ibi hoc no-
* tant communiter † Doctores & vltra eos Paris de Put. in trac. sindic. in verbo tormis c. 5. an in causa pecuniaria, nu. 1. in princ. & eod. nu. in fine, vers. tamen principali Mars. in l. diuus, num. 1. & in l. maritus, nu. 4. ff. de quæst. Brun. de indit. & tortu. 2. par. q. 3. num. 5. & 6. Caret. in prac. crimin. in 2. tracta. de indit. & tortu. §. circa secundum, in quibus casibus locum habet tortura, num. 21. Franc. Caton. de tormen. cap. 8. nu. 1. Ghirlan. in trac. de quæst. & tort. quæst. 7 num. 1. & nũ 2. vers. vnde dico, & nu. 6. vers. nam est verum, &
27 num. 7. & 8. vbi † bene in proposito adnotauit in inferenda tortura esse potissimum attendendum nõ finem, sed principium causæ, & illius naturam, an scilicet actio oriatur ex contractu, vel quasi, ex delicto, vel quasi, & agatur criminaliter, tunc locus est torturæ si pœna delicti est corporalis, secus si pecuniaria, vt supra dictum est: si vero actio oriatur ex contractu, vel quasi, non est tractandum de aliqua tortura, etiã quod veritas aliter haberi non possit, iura enim in ciuilibus causis dederũt alia remedia, quia si actor plene probauit intentionem suam, reus condemnatur, l. si debitori, ff. de iudic. & sic non est opus tortura, si vero semiplena tantummodo probauit, & tunc defertur iuramentum in supplementum, l. admonendi, ff. de iureiur. & sic nec etiam est necessaria tortura: aut minus, quam semiplene probauit, & tunc datur reo iuramentum purgationis, capit. fina. extra de iureiuran. & sic nec etiã tortura succedit: aut vero nihil probauit, & tũc reus absoluit, l. actor, C. de prob. & sic tanto minus erit locus torturæ, addo pro hac eadem conclusione, Ayme. cons. 136. num. 12. Boss. de indit. num. 95. in prin. & Flam. Cattar. in sua prac. interrogan. reorum, libro 4. cap. 1. nu. 21. & 33. Ex quib. sine dubio prædictam conclusionem esse communiter receptam negari non potest, quamuis contra eã quod etiam in causa ciuili possit tortura inferri, voluisse videantur Alber in l. ex libero. in princ. numero primo, ff. de quæstio. Cyn. in l. finali, num. quarto, C. eodem, Henric. Boic. in cap. cum in contemplatione, nume. 4. de reg. iur. & ibi etiam Butr. num. primo columna prima, in fine. versiculo & hoc est verum, & nume. 6. vers. de quarto tertio, Guido. de Suzzar. de indi. & tortura, num. 26. et ibi in addit. Ludou. Bolog. num. 27. vbi & hanc opinionem admittit quando ciuiliter agitur pro delicto. Sed quid in testibus torquendis in causa ciuili, dixi in trac. de testib. quæst. 79. num. 63.

28 Et hinc inferri potest, † secundum Ioseph. Lud. in suis comm. opin. conclu. 45. vers. & Plotus, quod in causa damni dati in agris, ac etiam in occisione animalium non potest deueniri ad torturã, quicquid in contrarium præsupponere videatur Plot. de litat. ran. §. 4. vbi enumerat indicia, quibus credit in causa damni dati posse deueniri ad torturam, sed labit. Plotus, quia indicia per eum enumerata bene procedunt in alijs delictis, non autem in causa damni dati, quæ aut sit criminalis, prout criminalem, ac delictũ in se continere præsupponere videatur Aret. in capitulo feries nu. 14. in fin. vers. nam si tu occidis aliquod animal extra de testibus, & ob id non coram iudice criminali tractandum esse, ac si de maleficio ageretur dixerit Gandin. in titulo de aliquibus, quo. variarum, numero vndecimo, no tamen, nisi leue producit delictum, prout inter leuia delicta in proposito illud numerauit Brun. de indit. et tortura, 2. par. quæstio. 3. sub nu. 3. et post Brun. Corrad. in prac. tit. de munera. post num. 8. folio 404. columna prima, Bertaz. in cõsilio 216. et ibi Claud. eius filius in addit. lit. b. vbi cõsuluit non posse procedi criminaliter contra eum, qui duos occiderat equos, cum sit mera causa damni dati, et hoc vigore statutorum Ferrariæ, sed circũscriptis statutis, quid iuris sit, vide omnino in addit. littera A, et littera B, et secundum distinctiones ibi positas, declara hanc illationem, contra quam etiam alias seruasse testatur idem Ioseph. Loquor supra

concl.

conclu. 38. verſ. infertur 106. quem refert Flam. Cartar. in ſua prac. interrog. reor. lib. 4. c. 1. num. 34. ſeqq. & poſt Carta. Baiard. in addit. ad Clar. q. 64. nu. 15. vi de quæ dixi infra in 2. par. in tit. de var. quæſtio. q. 100. n. 17. vbi in ſpecie poſui, an cauſa damni dati dicatur criminalis.

29 LIMITA I. Concluſionem † huius tertij caſus, vt procedat in homine libero, vel etiam ſtatu libero, pro vt loquitur tex. in l. diuus, in fine, ff. de quæſt. ſecus in ſeruis quos propterea etiam in cauſa ciuili, & pecuniaria torqueri poſſe, ſi aliter veritas haberi non poteſt, bene probat tex. in d. l. diuus, in princ. per hęc verba: *Diuus Pius reſcripſit poſſe de ſeruis haberi quæſtionem in pecuniaria cauſa, ſi aliter veritas inueniri nõ poſſit, quod & aliis reſcriptis cauetur: ſed hoc ita eſt, vt non facile in re pecuniaria quæſtio habeatur, ſed ſi aliter veritas inueniri non poſſit, niſi per tormenta, licet habere quæſtionem, vt Diuus Seuer. & Anton. reſcripſerunt; licet itaque & de ſeruis alienis haberi quæſtionem, ſi ita res ſuadeat.* & ibi hoc notat gloſ. Bar. & communiter * Doctores, & vltra eos hanc eandem limitationem firmarũt etiam Paris de Put. Marſ. Brun. Carer. Ghirlan. Boſſ. allegati per nos ſupra, nu. 26. & ſeq.

LIMITA II. Eandem † concluſionem non procedere, quando de crimine tractaretur: licet ciuiliter ageretur. vbi enim de crimine, vt puta de falſo ciuiliter agitur, tunc locus eſt torturæ, vt per Bal. in l. ſicut falſi, per illum tex. nu. 1. in penũo notab. C. ad l. Cor. de falſ. vbi dicit, quod in crimine falſi ciuiliter moto proceditur per tormenta præcedentibus inditijs, nõ tñ ita acriter, vt in criminali, & Baldu refere ido ſequuti ſunt, Paris de Put. in tract. ſindic. verbo, tortus, c. 5. An in cauſa pecuniaria, nu. 1. verſ. ſi tamen agat de falſo, folio mihi 245. in fin. Brun. de indit. 2. par. q. 2. nu. 4. in fine, vbi loquitur per verbũ forte, & ibidẽ q. 3. nu. 5. Paul. Ghirlan. de q. & tortu q. 7. nu. 2. verſi. item fallit, vbi etiam ex hoc infert. idem dicendum eſſe in furto, vbi ageretur ad rem ſibi furto ſubtractam, nõ per accuſationem furti ſed priuato iudicio ciuili per actionem furti, iuxta tex. in §. furti autem actio, inſtitu. de obligat. quæ ex delict. naſcuntur. vel condictione furtiua, iuxta text. in l. ſi pro fure, §. 1. ff. de condic. furtiua, tunc enim vbi plena probatio nõ adeſt dũmodo adſint inditia, poteſt deueniri ad torturã ſicut in crimine falſi, quia ratio tex. in d. l. ſicut in crimine falſi, ita militat in furto, ſicut in falſo, vt ibi per Ghirland. d. nume. 2. & num. 4. & ſeqq. vbi reſpondet contrarijs, Carrer. in prac. crim. in ſecundo, tracta. de indit. & tortura. §. circa ſecundum, in quibus caſibus locum habeat tortura, nume. 26. Franc. Caſon. de tormen. cap. 8. num. 1. Foll. in prac. crimin. canon. capitulo 12. in verbo, & ſi in carceribus mancipatis, nume. 2. & 3. vbi alios adducit concordantes, & facit pro hac eadẽ limitatione text. in l. damus, C. de falſ. vt per Boſſ. qui tamen huic opinioni, vt mox dicam, non adhęret, in titulo de indit. & conſiderat. ante torturam, nu. 98. in prin. & 99. in fine, vbi quod ſi hanc, opinionem tenere velimus, leuior tamen eſt quæſt. ☞ Quod & idem voluit. Baiard. in addit. ad Clar. q. 64. nume. 13.

31 Contrariũ, † quod imò in cauſa criminali ciuiliter intentata torturæ locus nõ ſit, apertè voluit Boſ. vbi ſupra, d. titulo de indi. eodem nume. 98. verſicu. arbitror tamen. vbi optimè reſpondet textui in l. ſicut falſi, & in l. damus, C. de falſ. & ibi etiam dicit, quod & ſi facile eſſet apud rigidos iudices propoſitam limitationem in practica ſeruari facere, ea tamẽ de iure, pro vt nec vera eſt, ita pariter, nec vnquã illam practicari ſe vidiſſe, ſed bene centies contrariũ fuiſſe obſeruatum, teſtatur. cum ſatis abſurdum ſit, ꝙ poſtquam pars elegit viam procedendi ciuiliter, poſſit ad criminalem cõuolare, & petere torqueri:
32 † licet enim vt ibi inquit Boſſius, per electionem actionis ciuilis factæ à parte non ſit præcluſa via iudici criminaliter procedendi, & veritatem inueſtigandi ex officio: nec iſto caſu iudex ordinarius procedẽdo criminaliter pendente iudicio ciuili introducto à parte dicatur attentare, vt per Alci. cõſilio 48. in hac attentatorum cauſa nume. tertio, libro ſexto, & per Egid. deciſ. 400. incip. ciuilis, & criminalis eſt, bene tamen præcluſa via ipſi parti per dictam electionem actionis ciuilis criminaliter agendi, quando præſertim vtraque actio, & ciuilis, & criminalis tendũt ad eundem finem, ſecundum communem, * de qua poſt Marant. quem allegat, teſtatur Clar. in practi. §. fin. q. 2. verſiculo fin. incip. vlterius quæro. Et dato ꝙ eadem pars etiam intenta actione ciuili poſſet ad criminalem proficiſci, non tamen id poterit pendente iudicio ciuili, quia vna propoſita electione ſua, ſe ipſum excludit ab altera, ſicuti poſt Bal. in l. 1. C. de appellat & Bar. in l. 1. C. quando ciuil. actio. crimin. præiud. & in l. interdum, ff. de public. iud. conſuluit Natta in conſil. 118. Magnifice, numero ſexto, libro primo, quem referendo, ſequitur Robert. Lancellott. de attentat. lite penden. 2. parte capitulo quarto, limita. 21, nume. 24. vbi etiam teſtatur alias in Rota fuiſſe reſolutum in vna Cæſar. Auguſtana iuris eligendi coram D. Sarmiẽto, 27. Maij 1566. & faciunt quæ dixi in lib. 1. titulo 1. de inquiſitione, q. 4. numer. quadrageſimo, vnde aut poteſt, aut non poteſt agens ciuiliter de crimine omiſſa actione ciuili ad criminalem ſe conuertere: ſi non poteſt, iuxta communẽ de qua per Clarum in loco citato, vtique res eſt expedita, quo nec poterit petere reum torqueri, iuxta Boſ. opinionem, qui & in idem etiam allegat Bald. in conſ. 171. colum. ſecunda, volumine 2. ſi poteſt, & tunc nec vtique hoc poteſt iudicio ciuili pendente, per Nattam in loco præcitato, ſed neceſſe erit, vel ꝙ expectet illud expediri, vel quod iudici interim procedenti ex officio adhereat, iuxta tradita per Alciat. & Aeg. vbi ſupra, & ſic in omni caſu torturę locus erit nõ in iudicio ciuili, ſed in criminali, & iſta eſt ueritas, nec vnquam contrarium fuit apud nos practicatum, et ſi in actione ciuili intentata peteret pars deueniri ad torturam per iudicem ciuilem ex eo, qđ de crimine agitur, et iudex torqueret, vtique non ſine maximo hominum deriſu, et forſan etiã ſuo dãno id faceret, et hoc in practica nullam habet difficultatem, pro qua addo idem expreſſe tenentem Aymo. in conſ. 137. poſt numerum duodecimum, verſiculo nec ſimiliter tortura locum habet, vbi allegat, Bald. in conſilio 6. factum tale eſt, quidam nomine, Blaſius, in fine, libro quinto, quem etiam refert Flamin. Cartat. in ſua practica interrogan. reo. lib. 4. c. 1. num. 22.

33 LIMITA III. Huius † tertij caſus propoſitam cõcluſionem non procedere, quando cauſa ciuilis, et pecuniaria haberet crimen annexum. Nam tunc torturæ locum eſſe communiter * Doctores adducunt tex. in cap. 1. extra de depoſito. vbi ſummus Põtifex loquens de quodam Belia qui pecuniam, ſibi depoſitam ab epiſcopo Lodonenſe denegabat, et eũ furem appellans. ſubdit deinceps per hęc uerba: *Nã et iudicibus dedimus in mãdatis, vt illũ iniquũ ſub quæſtionibus ad rationem ponant, etiam ſi oportuerit. uinculis alligatũ, vt dictã pecuniã reddere cõpellatur.* Ecce ibi agebatur de actione ciuili depoſiti, quia tñ habet crimen annexũ, propter illius negationem, quæ ſapit furtum: idcirco quæſtionibus locum eſſe deciditur in eo textu, et ita illius authoritate freti hanc firmarunt limitationem Paris de Put. in tracta. ſind. in verbo, tortus, ca. 5. an in cauſa pecuniaria,

numero 1. vers. quæ limita, & paulo infra, in vers. ta-
men principalis, Alex. cons. 77. num. 8. vers. non ob-
stat prędictis, lib. 1. Mars. in l. diuus, num. 6. vers. limi
ta singulariter, ff. de quæstio. Carrer. in prac. crimin.
in 2. tract. de indit. & tortu. §. circa secundam, in qui-
bus casibus locum habeat tortura, Franc. Cason. de
tormen. capit. 7. rub. de non torquen. in causis ciuili-
bus, &c. nume. 1. Paul. Ghirlan. de quæst. & tortu. q.
7. nume. secundo, in princ. & in vers. fallit ista regula,
& num. 4. & seqq. vbi respondet contrariis, & num.
6. in fine, vers. sed in casu, & num. 8. in fine. versic. ille
vero, vbi affert rationem, Boss. in tit. de indit. & consi
derat. ante tortu. num. 97. Foller. in pract. crim. cano.
d. cap. duodecimo, num. 3. Franc. Bec. cons. 67. num.
23. lib. 1. ex quibus sine dubio dici potest, ita commu
* niter + à Doctoribus teneri. ☞ nec dissentit Baiard.
ad Clarum, q. 64. numer. 8. seqq. vbi tamen declarat
dummodo iudex sit talis qui habeat iurisdictionem
inferendi tormenta, & dummodo tortura modera-
tè inferatur.
34 SVBLIMITANDO Hanc † tertiam limitatio-
nem aduerte, quod illa non procedit, nisi duobus,
ea. aliis requisitis concurrentibus. Primo, quod aga-
tur criminaliter, & non ciuiliter per ea, quæ supra de
duxi, nu. 31. seqq. & in specie, post Afflictum, quem
allegat, declarat Carrer. d. §. circa secundum, in qui-
bus casibus locum hábeat tortura, eodem nume. 24.
& est de mente Bossij in d. tit. & considerat. ante tor
tu. num. 98. vers. non obstat d. c. 1. de deposito. Secun
do requiritur, quod crimen annexum sit tale, vt in
eo de sui natura possit reus torqueri, secus si leue per
ea, quæ supra deduximus in secundo casu, & colligi
tur ex tex. in d. ca. 1. de deposito, vbi ideo torquetur
negans depositum: quia negãdo committit furtum
& sic delictũ graue, & ita reperio in specie hanc ma-
teriam declarantem Franc. Bec. d. cons. 67. num. 31.
lib. 1. & declaratio est vera, quia si in delicto non gra
ui de se considerato tortura non infertur, multo mi
nus inferri debet, quando est annexum cum causa ci
uili, in qua regulariter reus non torquetur.
35 LIMITA IIII. Hanc † eandem huius tertii ca-
sus conclusionem, & illatiuè ex præcedenti lim ta-
tione, non procedere in mercatoribus fallitis, & de-
coctis, quos posse torqueri, vt indicent pecunias ip-
sis datas, quas denegant habere, & dicunt perdidisse,
scripserunt Paris de Pur. in trac. synd in verbo, tortus,
ca. 5. incip. an in causa pecuniaria, nu. 2. fol. mihi 346.
colu. 1. Mars. in l. diuus, nu 7. ff. de q. vbi dixit, hoc esse
singulariter notandum, cum sępissimè eueniat in fa
cto, & in pract. §. expedita nu. 62. Purpurat. in l. singu
laria, nu. 94. ff. si cer. pet. Boer. decis. 215. num. 5. Car-
rer. in pract. crim. in 2. trac. de indi. & tort. §. circa se-
cundum, in quibus casibus locum habeat tortura,
post numerum 24. vers. & ideo ex hoc dixit, Francis.
Cason. de tormen. ca. 8. rub. de non torq. in cau. ciui.
num. 2. & capit. 10. rubr. quæ personæ torqueri poss.
num. 22. Paul. Ghirlan. d. quæst. de torm. q. 7. num. 4.
Franc. Bec. cons. 67. num. 25. Mascard. de prob. lib. 2.
conclu. 819. nu. 38. Flam. Cartar. in sua pract. interro-
gan. reo. lib. 4. cap. 1. num. 44. seq. licet enim res ista ha
buerit originem a contractu, quia tamen, vt inquit
Boer. in loco citato, omnis coniectura crescit contra
fallitos, qui ad mentiendum faciles sunt, & infamis-
simi: iccirco ex ista mala presumptione possunt tor
queri, quod & ego credo verum si criminaliter a-
gatur, secus si ciuiliter per ea, quæ supra deduxi, nu.
31. & seqq. & addo Baiard. in addit. ad Clar. d. qõ. 64.
num. 7. seqq. vbi declarat, dummodo tortura sit mo
derata, inferaturque à iudice suam inferendi potesta
tem habente.
36 LIMITA V. In causa vsurarum, † in qua posse
de iure reos torqueri (licet in Regno contrarium ser
uari, testetur post Socin. & Anan. quos allegat) affir-
mauit Maran. disput. 5. in fine, nu. 23. & in aliis locis
relatis per Carrer. in prac. crim. in 2. tract. de indit. &
tort. §. circa secundum, in quibus casibus locum ha-
beat tortura, numero 28. Alc. in capit. 1. nume. 52. de
offic. ordinarij, Natta cons. 369. Quod Sempronius,
in fine, Boss. in tit. de indi. & consider. ante tortu. nu.
98. Franc. Bec. d. cons. 67. nu. 24. Foll. in prac. crim. ca
non. capi. 20. in verbo, vel vsuram cõmittere, nu. 16.
37 vbi † videtur declarare hanc limitationem, vt proce
dat in vsurario manifesto, contra quem iure canonũ
agi potest, & ad restitutionem vsurarum, & ad pœ-
nã: secus in simplici, & non manifesto vsurario, con
tra quem non agitur, nisi ad restitutionem vsurarũ,
vt ibi per eũ, quem in proposito refert, & sequitur
Bertaz. in cons. 251. num. 45. lib. 2. & refert etiam Fla
mi. Carta. in sua prac. interrog. reo. lib. 4. c. 1. num. 42.
38 & seq. † Verum veritas huius declarationis depen-
det à veritate illius alterius quęstionis, an scilicet vsu
ra de iure ciuili sit prohibita, & an possit criminali-
ter puniri, & qua pęna, de qua alibi pleniori manu di
cam, in li. 4. sub tit. de vsur. & extraord. crimin. & qõ.
& pro nunc vide Clar. in pract. §. vsura, versiculo &
ex hoc, & versiculo, sed quęro, vbi post alios quos al
* legat dicit, magis communem + opinionem esse, qđ
vsurarius possit criminaliter puniri extra ordinẽ iu-
dicis arbitrio, et quod propterea Parlamentum Pa-
risiese illius criminis reos torturę subiicit, et sic nul-
lam facit distinctionem inter manifestum, & non
39 manifestum vsurarium. † Bene verum est, quod tũc
demum in causa vsurarum locus est torturæ, quan-
do scilicet criminaliter agitur, et ad restitutionẽ vsu-
rarum, et ad pęnam: secus si ciuiliter tantum ad resti
tutionem vsurarum, per ea, quæ dixi supra, num. 31.
seqq. et est de mente Follerij in pract. cri. canon. d. c.
20. eodem nu. 16. et Doctorum allegatorum supra,
num. 36. qui semper præsupponunt criminalitatem
in vsuris.
40 LIMITA VI. Eiusdem † tertii casus conclusio-
nem, vt non procedat in causa pecuniaria, in qua a-
gitur de rebus asportatis ad fiscum spectantibus, nã
tunc eos apud quos dubitatur tales res esse, vel eas a-
sportasse in fisci præiudicium posse torqueri, proba-
re vr̃ tex in l. 1. §. 1. in fin. ibi, tormentis subiici iube-
mus, & ibi glo. in verbo, subiici, et in §. fi. pariter in f.
ibi, seuera quæstione perqnirẽs, et ibi gl. in verbo, q.
C. de natu. libe. per quem tex. dicit generaliter Bald.
in l. 1. col. 2. nu. 7. post medium, vers. item quod in cã
fisci. C. de hæred. vel actio vendita, pro inueniẽdis re
bus fisci acerrimam esse faciẽdam indagationẽ, etiã
per tormenta, refert hęc, et sequitur Carrer. in prac.
crim. in 2. tract. de indi. et tor. §. circa secundum, in
quibus casibus locum habeat tortura, num. 23. iun-
cto nu. 29. † vbi ex hoc infert, quod cum thesaurus
41 inuentus spectet ad fiscum: iccirco in causa thesauri
42 pōt deueniri ad torturam, † quæ omnia ego intelli-
go vera esse, dummodo agatur criminaliter: itẽ dũ-
modo inquisitus non sit bonæ famæ, et etiam con-
tra eum adsint legitima indicia doli, alias secus: dice
re enim generaliter, quod pro inueniendis rebus fi-
scalibus homines sunt torquendi, est cõtra tex. in d.
l. 1. C. de natur. libe. qui prout adnotauit ibid. Bal. nu.
2. lo... uitur in personis infamibus, et pręsertim in cõ-
cubina, non autem in aliis nõ infamibus, prout sunt
vxores, q̃ propterea non erunt torquendę, sed suo so
lo sacramento tenentur indicare bona, vt ibi per eũ,
et fuit de mente gl. in ead. l. 1. in verbo pęna, et in ver
bo, q. vbi amplius dixit, quod illi cõstitutioni fuit de
rogatum Auth. quib. mod. natura. effician. sui, §. fin.
collatione sexta, sed quicquid sit, locus erit torturæ,

quando agitur contra eos, qui prætenduntur occultasse, seu subripuisse bona fisci. dummodo talis occultationis, et subreptionis adsint inditia, alias secus. ✠ Et quod attinet ad Thes vide quæ dixi in 2. pa. tit. de var. quæst. q. 104. nu. 28. seqq.

43 LIMITA VII. Vt etiā pro interesse ciuili possit deueniri ad torturam contra eum, qui criminaliter molestari non potest pro delicto, de quo vel fuit aggratiatus à Principe, vel se composuit cum fisco, et preside, vt dixi in primo libro, titulo primo, de inquisitio. quęst. 5. nume. duodecimo, vers. limita subli mitationem, et versiculo sublimita iterum, ibi dixi de hoc, ideo hic non bene est idem repetere.

Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Inditium an, & quando, & quale oriatur ex depositione socii criminis contra inculpatum ab eo.

SVMMARIVM.

Socius criminis in casibus, in quibus potest de consociis interrogari, in illis facit semper inditium ad torturam, & econtra in casibus in quibus non potest interrogari, non facit inditium, nu. 1. & 2.

Socius criminis regulariter, de consociis interrogari non potest, nume. 3.

Socius criminis regulariter non facit contra nominatum inditium ad torturam, num. 4.

Socius criminis etiam examinatus, vt testis, non facit inditium ad torturam, nu. 5. & quid si est examinatus, tanquam principalis, quo ad se, & testis quoad alios, vide ibidem, nu. 6 sed in isto casu faciat qualemqualem præsumptionem, nu. 7. vbi alia ad materiam.

Socius criminis regulariter in criminalibus non recipitur in testē, & receptus non probat, nu. 8.

Socius criminis non admittitur, etiam quod veniat, vt accusator, num. 9.

Socius criminis sicut non probat contra socium, nec facit inditiū, ita nec probat pro socio illum exculpando, quod quando verū sit, num. 10. & seqq. vsque ad nu. 24.

Exculpatio socii criminis, non prodest inquisito exculpato, nu. 10 cōtra, nu. 11. vbi præsertim in delictis occultis, & difficilis probationis. & ista vltima opinio est verior, declarata tamen, vt nu. 11. seqq. vbi respondetur contrariis.

Exculpatio socii criminis, non prodest exculpato, quando ille est inductus in testem ab inquisito, secus si ex iudicis officio examinatus de se confessus alios exculpet, quia tūc exculpatio prodest, nu. 12. & 13.

Reus est fauorabilior, quam fiscus, nu. 14.

Defensio est fauorabilior, quam offensio, nu. 14.

Charitas ordinata incipit a seipso, nu. 15.

Tortura habet à iure præsumptionem veritatis, nu. 15.

Testes inhabiles admittuntur ad probandum innocentiam rei, et ad illius defensionem, nu. 16.

Exculpatio socii criminis, non prodest inquisito exculpato, quando de eius delicto constat per plenas probationes, nume. 17. & seq.

Exculpatio socii criminis tollit inditia, alias contra exculpatum existentia, ita vt torqueri minimè possit, num. 18.

Exculpatio offensi, tollit inditia, ita vt inquisitus non possit amplius torqueri, nu. 18.

Exculpatio sociorum criminis denotat errorem confessionis ipsius rei, si contrarium fassus est, & stante exculpatione non potest ex sua confessione amplius condemnari, nume. 19. seqq. nisi exculpatio sit procurata, & suspecta, nu. 23.

Confessio est maior probatio omnibus alijs, num. 19.

Error confessionis probatur per probabilia argumenta, & coniecturas, nu. 20.

Confessio verisimilis, non sufficit ad condemnandum, numero 21.

Exculpatio illius, qui se inuoluit ad alium exculpandum, non valet, & de materia, nu. 23.

Socius criminis, non facit inditium ad torturam, etiam quod alias esset vir bonæ famæ, dignitatis, & æstimationis, nu. 24.

Socius criminis, non facit inditium ad torturam, etiam quod sit clericus, num. 24.

Socius criminis, non facit inditium ad torturam, etiam contra hominem malæ famæ, in genere, num. 25. contra, nu. 26. Prima opinio procedit in criminibus non exceptis, secunda autem in exceptis, num. 27.

Socius criminis, non facit inditium ad torturam, etiam quod perseuerauerit vsque ad mortem in suo dicto, numero. 28. sequentibus.

Morti proximus, vel moribundus, non præsumitur immemor salutis æternæ, nec præsumitur mentiri, nu. 28. fallit quia nō per hoc præsumitur semper dicere verum, nec præsumitur S. Ioannes Baptista, num. 29. item fallit, vbi agitur de præiudicio tertii, nu. 30.

Socius, & particeps criminis dicitur, etiam ratione connexitatis delictorum, nu. 31.

Socius criminis facit inditium ad torturam, quando inquisitus, in exceptionibus illum simpliciter dicit socium, quod an verū sit, & quando, & de materia, nu. 32. seq.

Excipiens non dicitur fateri aliquid de intentione aduersarij, numero 33.

Socij criminis duo, aut plures non faciunt inditium ad torturam, num. 34. & 36. præsertim si sint singulares, nume. 35. contra, quod imo faciunt inditium ad torturam, nu. 37. & 38. vbi amplias etiam, quod sint singulares. Dic, quod faciunt inditium ad torturam in casibus exceptis, in quibus potest quis de complicibus interrogari, secus in non exceptis, & in quibus non potest de consocijs interrogari, num. 41. & 42.

Socij criminis numquam inducunt plenam probationem, nec vnquam reum conuincunt ad effectum, vt possit condemnari, etiā in exceptis, num. 39. & 40.

Testes inhabiles, vbi à iure in exceptis admittuntur, non tamen faciunt plenam probationem, nu. 40.

Fur non potest de consociis interrogari, num. 43. contra, num. 44. & hęc vltima opinio est verior in fure insigne, & diffamato & aliis, vt in nu. 45. nunquam tamen dictum socij criminis in crimine furti, facit inditium ad torturam, nisi adminiculatum, num. 46.

Socius criminis, nec etiam in crimine falsi, potest de consocijs interrogari, num. 47. & 48. declara, vt num. 49.

Testis falsus, & corruptus, non potest interrogari de corrumpente, numero 48. sed contra; numero 49. vbi declaratur materia.

Socius criminis, non interrogatur de complicibus, etiam in crimine homicidii, num. 50. declara nisi adsint inditia contra eos, numero 51. item declara, nisi adsint inditia, quod homicidium cōmissum est cum pluribus, nu. 52.

Socius criminis, nō admittitur in testem, in crimine simoniæ, quādo criminaliter agitur, nu. 53. licet alii contra, nu. 55. Si vero agitur ciuiliter admittitur particeps sceleris, & non muneris secus particeps sceleris, & muneris, d. num. 53. item admittitur contra eum, qui fecit simoniam, secus contra tertium, nume. 54. item admittitur contra diffamatum, secus contra non diffamatum, d. num. 54.

Socius criminis, facit inditium ad torturam in casibus exceptis, & in quibus potuit de consociis interrogari, nu. 56. & 57. vbi etiam remissiuè, qui sint isti casus excepti.

Socius criminis, admittitur ad testificandum in crimine læsæ maiestatis, nu. 59. & 60. vbi quod admittitur tam ad inculpandum, quam ad exculpandum.

Socius criminis, admittitur in testem in crimine hęresis; numero 58.

Conspiratio, & conuenticulo, quid sit, nu. 62.

Socius criminis admittitur ad testificandum in crimine falsæ monetæ, nu. 63.

Latrones, & grassatores viarum, possunt de consocijs interrogari, & torqueri, nu. 64.

Assassinus interrogatur, & torquetur de mandatoribus, & socijs, num. 66.

Socius criminis admittitur in crimine sacrilegij, num. 66.

Malefici, & mathematici interrogantur, & torquentur de consocijs, num. 67.

Conspiratio, & coniuratio probatur per socios criminis, numero 61. seq.

Socius criminis admittitur in delictis occultis, & vbi veritas aliter haberi non potest, num. 68. vbi ponuntur exempla, contra, num. 73. limita primam opinionem, dummodo delictum sit tale, vt soleat cum pluribus cōmitti, aliter secus, nu. 74. Limita secundo, dummodo veritas aliter haberi non possit actu, & habitu, & alij testes non interuenerint, ac interuenire non potuerint, aliter secus, nu. 77.

Socius criminis si in delicto difficilis probationis aliquem nominet sponte, & non interrogatus, an talis nominatio faciat inditium ad torturam, num. 74. in fine, vbi remissiuè.

Socij criminis in casu difficilis probationis sunt testes omni exceptione maiores, nu. 69. sed contra num. 75. & hoc verius.

Tractatus probatur per socios, & participes criminis, num. 68. in discursu.

Socij criminis, in delictis occultis admittuntur, etiam ad plenam probationem, num. 71. sed contra, num. 75.

Socius criminis, in delicto occulto, & difficilis probationis facit inditium ad torturam, etiam sine adminiculis, num. 70. contra, num. 75.

Socius criminis, & concurrentibus adminiculis, & præsumptionibus sufficit ad condemnandum in casu difficilis probationis, n. 72. declara in pœnam extraordinariam, secus in ordinariam, & dummodo præsumptiones sint plures, & vrgentes, alias secus, num. 76.

Socius criminis, in crimine adulterij, potest de consocijs interrogari, & facit contra nominatos inditium ad torturam, nume. 78. seqq. contrarium, num. 82. seqq. Vbi respondetur contrarius, pro resolutione dic, quod adulter potest de consocijs, hoc est lenonib, & mediatoribus interrogari, vbi adsunt inditia, quod in adulterio tales personæ interuenerint, & isto casu iunctis adminiculis facit contra eos inditium ad torturam, aliter secus, num. 85. & 86.

Adulterium nō probatur per confessionem adulterantis, vel adulteratæ, n. 87. sed an talis confessio faciat inditium ad torturam. dic, quod sic, iunctis adminiculis, aliter secus, nu. 88. & cætera ad hanc materiam, vide in numer. 78. seqq. usque ad numer. 89.

Socius criminis, facit inditium in crimine adulterij, contra adulterantem, vel adulteratam iunctis adminiculis, secus sine adminiculis, nu. 88.

Adulterium probatur per iuramentum adulteri, num. 79. sed contra, nu. 83. vbi declaratur materia.

Meretricem, quam esse probatur per eos, qui cum ea concubuerunt, num 80. 81. & 84.

Sodomitati confessio facit inditium ad torturam contra sodomitātem, num, 89. contra, num. 93. Dic quod facit inditium cū adminiculis, secus sine adminiculis, nu. 99.

Stupratæ confessio facit inditium ad torturam contra stuprātem, num 90. contra, nu. 94. distingue, vt nu. 99.

Raptæ confessio, & inculpatio, an faciat inditium contra rapientē, num. 90. 94. & 99.

Sodomitati confessio facit inditium ad torturam, etiam quod sodomitatus sit, minor, numero 91. contra, num. 95. distingue, vt numero 99.

Sodomitatus per vim, non est socius criminis, nec punitur, & facit inditium ad torturam, num. 92. Contra quod non faciat inditium, num. 96. & quod vis nō præsumatur, nisi probetur, numero 97. & quod vis probetur, vel excludatur per circūstantias, nu. 98.

Sodomiam passus non potest de lenonibus, & mediatoribus interrogari, nisi de illis adsint inditia, nu. 100.

Sodomiam passus ab vno, nō potest interrogari de alijs, de quibus non adsint inditia, nu. 100.

Sodomitati confessio, nunquam facit inditium ad torturam, nisi ea fuerit confirmata in tortura, nu. 101. vbi etiam idem in sodomitato per vim.

Testes inhabiles admittūtur, vbi veritas aliter haberi nō potest: intellige, dummodo deponant de gestis per alios, secus si de gestis per ipsos, cum alijs, post num. 73.

Leno facit inditium contra socium criminis, nu. 102.

Partus suppositus probatur per socios, & participes criminis, quādo agitur ciuiliter, & contra tertium: secus si criminaliter, numero 103. & 104.

Socius potest de consocijs interrogari in delictis, quæ committuntur ad commodum delinquentis, secus in ijs, quæ in alterius odium, & offensam, num. 105. sed hæc distinctio reprobatur, numero 106.

Socius criminis de consocijs interrogatur in delictis, quæ regulariter, & de sui natura solent cum pluribus committi, nu. 107. 108. 109. vbi respondetur contrarijs.

Socius criminis interrogatur de consocijs, etiam quod delictū de sui natura non soleat cum pluribus committi, dummodo adsint inditia, quod alij in eo interuenerint, nu. 110.

Mandatarius potest interrogari, & torqueri de mandāte, n. 110. in fine.

Socius criminis admittitur in testem, etiam quo ad plenam probationem, quando agitur ciuiliter, num. 111. contra, nume. 112. 113. & 114. Dic quod admittitur non quo ad plenam probationem, sed tantum quoad præsumptionem faciendam, nu. 115. vel melius dic, quod etiam admittitur quo ad plenam probationem, si sit emendatus de crimine, alias secus, num. 116. sequenti.

Criminosus a testimonio repellitur, nume. 112. fallit in criminoso emendato, nu. 117.

Infamis a testimonio repellitur, nu. 113.

Testis vnus non facit semiplenam probationem, etiam in ciuilib. nisi sit omni exceptione maior, nu. 117.

Socius criminis potest de consocijs interrogari, quando proceditur ex officio, & per viam inquisitionis, num. 118. sed contrarium verius, nu. 119.

Serui de se confessi delictum, possunt de consocijs interrogari, fautoribus, & mandatoribus, num. 120.

Socius criminis potest de consocijs interrogari, si est seruilis conditionis, nu. 120.

Statutum potest facere, vt socius criminis admittatur in testem, item quod possit de consocijs interrogari, n. 121. & 122. vbi tamen quod hoc statutum non intelligitur de eo socio criminis, qui patitur plures defectus, & alia ad materiam huius statuti, vbi vide.

Socius criminis hodie de generali cōsuetudine interrogatur in omni casu de consocijs, & indistinctè facit inditium ad torturam, num. 123. sed contra nu. 124.

Socij criminis nominatio facit inditium ad inquirendum, nu. 125. contra, num. 126. Dic, quod cum adminiculis indistinctè facit inditium, etiam non in exceptis, nume. 127. & 128. vbi etiā isto casu, quale debeat esse adminiculum, item ad assumendas informationes pariter indistinctè facit inditium, etiam in non exceptis, num. 129. Ad formandam vero, vel ad transmittendam inquisitionem facit inditium in exceptis, secus in non exceptis, num. 130.

Socius criminis interrogatus de consocijs, potest torqueri si recusat eos nominare, quando adest contra eum præsumptio scientiæ, alias secus, nu. 131.

Socius criminis debet interrogari de consocijs in genere, non autem in spetie, de aliqua certa persona, nisi adsint specialia, & manifesta inditia contra illam certam personam, numer. 132. & 133.

Socius criminis non facit inditium ad torturam, nisi suum dictum confirmauerit in tortura, num. 134. & seqq. licet alij contra, d. num. 134. in fine, nec sufficit quod deponat statim depositus a tortura, prout aliqui voluerunt relati, num. 136. immo tortura debet esse specialis, vt numero 137. sufficit tamen leuis tortura, vt ibid. nu. 139.

Socius

Socius criminis facit inditium ad inquirendum, etiam quod non deposuerit in tortura, nu. 135.

Socius criminis non facit inditium nisi depositionem suam in tortura emanatam sponte ratificet, num. 138.

Socius criminis non facit inditium, nisi deponat ad faciem nominati, nu. 140.

Socius criminis non facit inditium, nisi eius dictum fuerit iuramento speciali firmatum, num. 141. sufficit tamen hoc iuramentum, quandocunque interueniat, vel ante, vel post torturam, numero 142. vel melius dicas in hoc attendendam esse fori praxim, & consuetudinem, numero 143. & apud nos sufficit generale iuramentum de veritate dicenda, & alias, vt in numero 144.

Socij criminis nominatio, licet non faciat inditium ad torturam, bene tamen facit aliquam præsumptionem, numero 146.

Socij criminis dictum iunctis adminiculis facit inditium ad torturam in criminalibus exceptis, numero 145. in non exceptis autem non facit inditium, etiam iunctis adminiculis, numero 152. seq.

Testis in totum inhabilis non coadiuuatur adminiculis, numero 153.

Socii criminis dictum, nec etiam in exceptis facit inditiū ad torturam non concurrentibus adminiculis, numero 147. sequentibus, sed contra numero 154. Prima tamen opinio defenditur, num. 155.

Amplia etiam quod deposuerit in tortura, nume. 148.

Amplia etiam in latrocinio, nu. 149.

Amplia etiam in crimine hæresis, & læsæ maiestatis, num. 150.

Amplia etiam in assassinio, num. 151. sed qualia debent esse ista adminicula, seu inditia, Doctores diuersimodè loquuti sunt, vt in num. 156. Dic, quod adminicula debent esse plura, & vnum non sufficit, nu. 157. item dic, quod sufficiunt inditia non ita legitima sicut ea, quæ regulariter torturam præcedere debent, nu. 158. item dic, quod debent esse inditia propinqua, & non remota, num. 159. & seq. item dic, quod inditium debet esse vrgens, & non leue, nu. 161. item dic, quod remittitur arbitrio iudicis regulato tamen, vt in num. 162.

Alius, alia, aliud, dictio est relatiua, & repræsentatiua eiusdē qualitatis, nu. 160.

Socii criminis dictum iuncto testimonio de auditu, facit inditium ad torturam, nu. 163. seq.

Testes de auditu faciunt aliquam præsumptionem, numero 164.

Socii criminis dictum iuncto alio teste de visu, fide digno sufficit ad condemnandum, num. 165. si vero testis non sit fidedignus, tunc non sufficit, nec etiam ad torquendum, n. 160. sed verius est nunquam dictum socij criminis, etiam iunctum cum alio teste de visu, fide digno sufficere ad condemnandum, sed bene ad torquendum grauiter, nu. 167.

Socii criminis dictum iunctu inimicitiæ facit inditium ad torturā num. 168.

Socii criminis dictum iuncta fama facit inditium ad torturam, num. 169.

Socii criminis dictum iuncta conuersatione, & amicitia, cum nominato facit contra ipsum inditium ad torturam, nu. 171. contra, num. 172.

Socii criminis dictum iuncta fuga facit inditium ad torturam. numero 170.

Amicitia est bonum, ideo ex ea non debet præsumi malum, numero 172.

Amicitia est idem velle & idem nolle in licitis, & honestis, numero 172.

Amicitia cum malis hominibus, nō est amicitia, sed dolus, fraus, & conspiratio, nu. 174.

Mandatum præsumitur ex secreta alloquutione, homicidio in cōtinenti sequuto, nu. 176.

Socij criminis dictum, iunctum cum secreta alloquutione, facit inditium ad torturam, nu. 175. & seqq.

Alloquutio secreta inducit præsumptionem mandati, et tractatus, nu. 176.

Socius criminis infamis, criminosus, & qui patiatur plures defectus, vt puta, quod sit vilis, abiectus, pauper, minor, lusor, vel alias inhabilis, nec etiam in exceptis facit inditium ad torturam, imo nec ad inquirendum, etiam in casu, in quo veritas aliter haberi non potest, etiam in crimine læsæ maiestatis, etiā cum tortura, etiam quod infamia aliunde probetur, quam per sententiam, ac confessionem ipsius rei, ac etiam quod defectus sint tantum duo, nu. 178.

Socius criminis, inimicus, nec etiam in exceptis facit inditium ad torturam, nu. 179.

Socii criminis nominatio, nec etiam in exceptis facit inditium ad torturam, nisi sit verisimilis, nu. 177.

Socius criminis periurus etiam in casibus exceptis non facit inditium ad torturam, num. 180. & 183.

Amplia, quod nec etiam ad inquirendum, nu. 181.

Amplia etiam in crimine conspirationis, numero 182. fallit quo ad assumendum informationes super delicto. numero 484. fallit de consuetudine, d. num. 184. vbi tamen contrarium creditur verius.

Periurus ad testificandum repellitur, numero 184. ideo non facit inditium, nec ad torturam, nec ad inquirendum, numero 180. & 181. sed an sufficiat ad sumendum informationes super delicto, & quid de consuetudine, vide ibidem, numero 184.

Socius criminis varius, qui primo negauit, & postea fassus est, nō facit, nec etiam in exceptis inditium ad torturam, nu. 184. imo nec ad inquirendum, nu. 186.

Socius criminis, nec etiam in exceptis facit inditium contra nominatum, qui sit bonæ conditionis, & famæ, num. 187. sed contra num. 188.

Socii criminis nominatio sponte facta, nec etiam in exceptis facit inditium ad torturam, numero 189. Declara, vt in numero 190. sed an faciat ad inquirendum, vide ibidem, numero 191.

Testis vltro se offerens examini suspectus est, numero 186. ad finem.

Socius criminis reuelans sponte propter impunitatem sibi promissam à Iudice, vel etiam debitam à lege, pro vt in casu criminis læsæ maiestatis, nullum facit inditium contra nominatum, nu. 192.

Reuelanti sub spe impunitatis, sibi debitæ à iure, vel promissæ a iudice, nihil creditur contra nominatos, nu. centesimo nonagesimo secunda.

Socii criminis nominatio non facit inditium ad torturam, quando emanauit in tortura non legitimè data, numero 193. sequent.

Testis non legitime, & sine inditiis tortus, si aliquid fateatur, non probat, nec contra se, nec contra alios, numero 194.

Socii criminis nominatio nunquam admittitur, nisi in casu, in quo veritas aliter haberi non potest, nu. 195. vbi quod contrarium verius.

QVAESTIO XLIII.

1 NDITIVM, An † & quando oriatur ex dicto socij criminis, vt bene scias, et vt bene etiam comprehendas ea, quę à Doctoribus proponunt in hac materia satis quotidiana, et practicabili, sed non bene intellecta à Iudicibus, et alijs, qui in palatijs versantur, secundum Marsilium, in §. diligenter, nume. quinquagesimonono, pręmittendum primo loco duxi, quod presens quęstio duas videtur habere inspectiones: prima est, an et quando reus possit de consociis, et complicibus interrogari: Altera, an et quando interrogatus, et nominans socios faciat contra illos inditium. Verum quia Doctores promiscue loquūtur de interrogatione, et de inditio ex eo,

2 quod vt infra mox dicam, nu. 56. in prima limitatione, in omnibus casibus, in quibus quis de socijs interrogari potest, in illis met interrogatus semper facit inditium ad torturam contra nominatos, & è côtra, vt pariter dicam infra, nu. 4. in omnibus casibus, in quibus de socijs interrogati non potest, in illis interrogatus nullum facit inditium: iccirco.

3 REGVLAM Propono negatiuam, † & bipartitam tâ respectu interrogationis, quam inditij: quod videlicet reus non solum non potest de consocijs interrogari, ad l. fin. in fine, C. de accusa. ibi, *Cum veteris iuris authoritas de se confessos, nec interrogari quidem de alio rum conscientia sinat. Nemo igitur de proprio crimine confitentem super conscientia scrutetur aliena*, l. repeti, ff. de quæstio. ibi, *is qui de se confessus est, in caput aliorum non torquebitur*, cap. 1. extra de confes. ibi, *cum secundum vtriusque iuris statuta de se confessi super aliorum conscientijs interrogari non debent*, c. nemini, 15. q. 3. ibi, *nemini de se confesso super alienum crimen credi oportet*, Gandin. titu. de quæst. & tormen. num. 16. ad medium, vers. nam regulariter, Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 51. ver. regulariter de proprio scelere confessus, Ange. de malef. in verbo, quod fama publica præce. post num. 31. vers. & sic non fuit interrogandus, & versic. vbi autem delicta, Mars. in l. 1. §. Diuus Antoninus, post illum textum ante num. 1. & num. 2. ff. de quæstion. Gramma. decis. 28. num. 9. in fine, vers. cum regulariter, Brun. de indi. & tortu. par. 1. q. 3. num. 19. versicu. ad primum respondeo, quod regulariter, C rot. in tracta. de testibus, in 3. par. num. 91. Campeg. de testibus regu. 88. in prin. Paris. cons. 151. num. 8. lib. 4. Boss. tit. de indi. & considerat. ante tortu. num. 44. vers. & hæc est regula, Corrad. in pract. tit. de testibus. §. personas testium aggrediendo, nu. 39. versi. regulariter enim non fit in eis interrogatio, folio mihi 86. column. secunda, ad finem, & in tit. de confessione crimi. num. vndecimo, folio mihi 286. column. prima, ad finem. versic. 27. limita & in titu. de negat. crim. & tormen. num. 24. vers. ponendo regulam, folio mihi 294. columna prima, Roland. cons. 73. num. 6. vers. per regulam, quæ habet, colum. prima. Ioan. Mar. Monticel. reg. 4. num. primo, vbi alios plures adducit concordantes, Anto. Go[illegible]ez. var. resolut. tom. 3. cap. 12. sub, de probat. delict. nume. 14. versic. non vero in alijs, testatur de communi opinione, de qua etiam testatur Ioan. de Amic. cons. 27. num. 3. quem refert, & sequitur Clar. in pract. §. fi. q. 21. versic. dictum socij criminis, in prin. Menoch. de arbitr. q. lib. 2. centu. 5. cas. 474. nu. 18. vers. regula itaque est, Bonacos. in commun. opin. par. 1. folio 86. colum. secunda, ad finem, post vers. inditium facit socius, Mascar. de proba. lib. 3. conclus. 1311. nume. 1. vbi alios plures adducit concordantes, Flam. Carta in trac. de exequu. senten. capro bannito, cap. 2. num. 59. in fine, vers. cum regulariter, Ludou. Peguer. decis. crim. 5. num. 1. iuncto nu. 4. vbi huius conclusionis hanc veram dicit esse rationem, quia scilicet, tam ex lege naturali, quam etiam diuina vnusquisque tenetur sui amici secretum celare, vt ibi per eum, qui pluribus Doctorum, & sacræ scripturæ authoritatibus hoc axioma comprobat, & propterea si iudex interrogat reum de consocijs in casu, in quo interrogare non tenetur, peccat, vt ibi per eum, nu. 24. & decis. 17. num. 2.

4 Verum etiam si interrogatus in casu, † in quo de iure interrogari nô debebat, aliquem nominat, & inclinat, no facit inditium ad torturam côtra dictum inculpatum, & nominatum, prout in specie de inditio ad torturam loquuti sunt, Salyc. in l. fin. numero duodecimo, C. de accusat. Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedê. num. trigesimoprimo, & ibi Augustin addit. vbi in fine additionis, post Romanum, quem allegat, in l. & si certus, ff. ad Syllan. testatur de communi opinione, Mars. in practic. §. diligenter, num. 59. vers. & ideo scias, & sing. 209. in prin. & in l. 1. qui cum telo, num. 74. C. ad l. Corn. de sicar. Gram. cons. 21. num. 1. & seq. & cons. 37. nume. 14. & decis. 28. num. 19. Carrer. in prac. in 2. tracta. de indit. & tortur. §. octauum inditium, nume. 1. in fine, vbi quod ita communiter tenetur, Boer. decis. 319. num. primo, vers. tamen facit solus, & vers. sed præcedens, vbi testatur de magis communi opinione, Ruyn. cons. 7. num. 14. volum. 5. Nell. in trac. de testibus, num. 16. Paris. cons. 54. nu. 5. volum. 1. & consil. 151. num. 19. volum. 4. Viui. in commu. opin. in vers. in testem non admittitur socius criminis, in princip. Ioan. Mar. Monticel. reg. 4. nume. 1. & 2. vbi alios adducit concordantes, Clar. in practi. §. fin. q. 11. versic. successiuè quæro in princ. vbi quod de iure hoc nullam habet difficultatem, Natta cons. 298. num. 2. lib. 2. Rolan. cons. 16. num. 18. volum. 1. Ceph. cons. 134. num. 5. lib. 2. & cons. 462. nume. 10. lib. 4. Bonacos. in suis commun. opin. par. 1. folio 86. column. 2. in fine, sub vers. inditium facit socius, Bertaz. cons. 28. num. 1. & cons. 39. num. 13. vbi de communi, & cons. 61. nume. 15. & cons. 116. num. 21. & cons. 226. num. 16. vbi etiam de communi, & cons. 234. nu. 1. vbi de cômuni, & cons. 229. nu. 19. lib. 1. & cons. 333. num. 1. & cons. 341. num. 23. vbi etiam quod hoc est expeditû in iure, & nullus discrepat, & cons. 427. nu. 2. & consil. 556 num. 8. et 10. & cons. 559. nume. 4. lib. 2. Dec. cons. 18. sub nu. 62. vol. 1. Bursat cons. 572. num. 18. li. 2. Osasc. cons. 64. num. 27. vers. 3. principaliter, & nu. 28. pa. 1. Mascard. de prob. conclus. 466. num. 3. libr. 1. & conclus. 1311. num. 1. vbi pariter testatur de communi, & plures alios adducit concordantes, quos etiam retuli infra, nume. 8. vbi generaliter probaui in criminalibus depositionem socij criminis non esse admittendam aduersus aliquem, & est ratio, quia eo ipso, quod quis facit se socium criminis, facit etiam & fatetur se infamem: infamis autem fidem non facit, c. in primis, 2. q. 1. cum alijs, quos referam in seq. tit. de oppo. cont. test. in materia testis infamis, q. 56. & in specie, post alios considerat Ludou. Peguer. d. decis. crim. 5. nu. 2. et 3. et decis. 37. nu. 2. versic. Quod ideo fit. Honded. cons. 100. num. 1.

5 AMPLIA I. Hanc regulam procedere, † etiam quod socius criminis sit examinatus, vt testis, adhuc enim non probat, nec facit inditium, sicuti post Ios. Anan. Alex. et Dec. in locis per eum allegatis, scripsit Gram. dec. 28. nu. 13. ad finem, et Grammaticum pariter refert, et sequitur Io. Mar. Monticel. reg. cit. 4. num. 5. vbi quod quomodocunque venire voluerit socius criminis ad deponendum admittendus nô est, Rolan. cons. 57. nu. 23. in 4. vol. Riminal. iuer cô sil. matrimonialia diuers. cons. 81. num. 45. Mascard. de proba. conclu. 1311. nu. 8. lib. 3. vbi post Ias. Par. et Fulgos. quos allegat inferendo dicit, quod confessio illius, qui cum aliqua adulterium commisit, nô probat adulterium, etiam quod sit facta per modum testificationis, q̃a re vera socius criminis est, cui fides non adhibetur, Osasc. cons. 64. post numerum quartum, Bertaz. consilio 124. numero quarto lib. 1. vbi ait non referre, quod ex processu appareat, quem esse interrogatum in forma testis, et non rei principalis, quia modus non est attendendus, sed effectus, l. et ibi Bald. C. de instit. et substit. l. quoties, §. si quis nouem, et ibi Imola. ff. de hæred. institucn. cum alijs ibi per eum allegat.

6 Et Aduerto in materia, † quod licet Carrer. in practica in secundo tractatu de indit. et tortu. §. octauû inditium, numero nono versiculo item limita, dixerit, quod si quis examinatus, tanquâ principalis quo

ad

ad se,& testis quo ad alios (prout practica inoleuit) deponat , & nominet in criminis socium aliquem, tūc talis nominatio faciat inditium ad torturam, ex Gramma.in cons.14.num.6. non per hoc tamen recedas à proposita cōclusione,quia Carrerius,& Grāmaticus per eum allegatus, loquuntur in criminalibus exceptis,& in casibus in quibus potest reus de consocijs interrogari:item concurrentibus adminiculis;quo casu, etiam quod quis non sit examinatus vt testis,sed simpliciter,vt principalis,facit inditium ad torturam,vt infra videbimus,nume.56.& num. 145.& sic non aduersantur propositę ampliat.

7 Aduerte rursus,† quod licet Menoch.in tracta.de arbitr.quæst.lib.2.centu.5.casu 474.nume.65.post Abb.in capitulo primo,de confess. Dec.in capitulo quoniam,in fin.de testibus,Blanch.ad l.fi.ff.de quęstio.in tracta.de indit.& tort.num.388.dixerit, quod vbi socius criminis deponit, non tanquam reus, sed vti testis, tunc vel probat, vel qualemqualem facit præsumptionem,& cū tortura facit inditium ad torturam,vt ibi per Blanc.quem etiam referendo sequitur additionator ad Carre.in prac.in eius repertorio post ver.socij criminis exculpatio,in fine additionis. Hæc tamen intelligenda sunt,non quādo agitur criminaliter,prout nos loquimur,sed quando agitur ciuiliter:tunc enim propriè socius criminis dicitur receptus in testem,vt post Abb.& Dec. in locis præcitatis adnotauit Menoch.vbi supra,d. casu 147.num. 66.& post Menochium,Mascard.de probat.conclu. 1311.nu.54.in fine, lib.1.& ideo non est mirum , si probet,vel aliquam fidem faciat , vt accuratius dicā infra sub nu.111.sequen.

8 In criminalibus† autem generale est,quod socius criminis non recipitur in testem,nec ei recepto creditur,prout bene probat.tex.in l.quoniam liberi,ibi, *socij,& participes criminis non dicuntur* , & ibi præcipuè Sal.num.3.C.de testibus, & in capitulo personas,ibi *morbo cōsimilia laborantes*,extra de testib.& in c.veniēs ibi, *eo quod ille, qui eodem erat infectus crimine,inde contra eum testificari non posset,nullique de se confesso aduersus aliū in eodem crimine sit credendum*,extra eodem,et in c.j.de confessis,ibi, *De reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda.* & in c.nemini, 15.q. 2. cuius verba satis clara sunt,dum ibi dicitur, *Nemini præterquam de crimine læsę maiestatis,de se confessio credi potest super crimen alienum, quoniam eius atque omnis rei professio periculosa est,& admitti aduersus quemlibet non debet.* Et per ista iura,hoc idem expressè, & generaliter firmarunt Spec.in tit.de testibus,§.1.versiculo item,quod est socius criminis, nume.37. Crot.in tract.de testibus,par.3.num.91. et ibi Petrus de Moncada,in addit.sub littera,gg. Lanfran.de testibus nume.72. Alber.in tracta.de testibus et capitulo 4.§.expedita,num.65.in prima parte, Nepos à Monte albano,in trac.de testibus,in princ.nu.69.Feder.Schenc. in simili trac.nume.27.Iacob.Egid.de reprobat.test. num.16. Nell.de testibus,numero 16.Mars.in l.si forte,num.15.& 16.ad l.Cornel.de sicar. Bal.consil.95. regula,lib.1.Cępo.cons.crim.32. quidam rustici Vicentini,numero 6.Paris.consilio 53.nu.15. vol.4. Iodoc.in pract.crimi.tit.de reprob.test. nu.14.idem Paris.consil.151.nume.octauo,eodem volumine quarto , Natta consilio decimonono, numero decimoquarto,volumine primo,& consil.666. numero decimotertio,volum.quarto, Boer.decisio.319.in princip.versiculo vel econtra,vbi alios adducit, Bartho. Soc.reg.425.in princ.Gig.de crim.læsę maiestatis libro secundo,titu.quomod.& per quos crimen læsæ maiestatis probet.quæst.septima,numero primo,& quæstio.vigesimaquarta,numero primo, et Corne. consil.172.nume.quinto,volumin.tertio,Corrad.in practica titulo de testibus,§.personas testium aggrediendo,num.39.in princ. Anto.Gomez.var.resolut. tomo tertio,capitulo duodecimo,rubrica de proba. delicto.numero decimosexto,in princi. vbi testatur * de communi † opinione, Ioann.Mar.Monticel.reg. crimi.quarta,numero secundo. Roland.consilio 51. numero vigesimoquinto, volumi.primo,Cęphal. consilio 251.num. vigesimoquinto,pariter volumine primo, Menoch.de arbit.quęst.libro secundo casu 474.cent.quinta,numer.decimooctauo, Bertazz. consilio 518.nume.tertio,libro secundo. Mascar.de probat.libro primo,conclus. 466.numero primo,et conclus.1311.num.primo,libro tertio,vbi alios plures adducit Doctores,et conclus.1357. nume.nono, * eodem lib.de communi† opinione testantes, Decia. consilio octuagesimotertio , nume. decimoquinto, volumine tertio, Bursat.consilio 191.numero tertio libro secundo,vbi pariter testatur de communi opinione,et huius conclusionis eam affert rationē,quę sumitur ex tex.in l.finali.C.de accusat.ne scilicet rei forte veniam sperantes à Principe fauore,seu priuilegio alterius illum nominent,et quandoque etiam fortasse odio,inimicitia,alioque respectu, vt eodem nominatus pereat supplicio. & vltra hanc rationem alia est ratio manifesta quia eo ipso, quod quis se socium criminis dicit,infamis,& criminosus efficitur, ideo à testimonio repellitur, l.tertia, §.lex Iulian. ff. de testibus,capit.propterea,extra de testibus cogen. l.infamem, ff. de public. iudic. & dicam latius infra sub tit.2. oppos. cont. test. in materia testis infamis.

9 AMPLIA II. Dictam † regulam,vt socius criminis,non solum non admittatur ad probandum, seu faciendum inditium,si ueniat vti testis , sed etiam si veniat vti accusator,vel denunciator,secundum Saly.in l.fi.num.duodecimo, vers. non enim socius C. de accus.vbi quod socius socium non accusat. per l. si filium,ff.de libera.cau. Marsil.in l.prima, §.Diuus Antoninus,nu.3.ff.de q.vbi alia iura, & alias Doctorum authoritates adducit post Anan. Alex. & Dec. quos allegat,idem scriptum reliquit Gramma.deci. vigesimaoctaua,numero vigesimotertio,ad finem, refert & sequitur Io.Mar.Monticel. reg.crim.quarta,num.quinto, Viui.in commun.opin.in vers.in testem non admittitur solum socius criminis,ad finē, Riminal.inter consilia crim. diuersor.matrimonialia,consil.81.numero 45. Roland. cons. 57. numero vigesimotertio,volum.quarto, Olase.dicto cons.64. post num.4.& ista ampliat. iudicio meo, non solum * est communis* sed etiam est indubitata:quia vt sup. dixi nu.5.& seqq. socius crim.non admittitur veniēs vti testis,multo minus debet admitti veniens vti accusator,cui in nullo credendum est, etiam ꝙ non sit socius criminis.c.forus §.in omni.de verb.sign.c.accus.3.q.5.l.diui,ff.de accus.& alias infra suo loco, latius explicabo. Honded.cons.100.nume.7.& 26.vbi consul. in cā cuiuidam mulieris quæ per modum querelæ deposuit se ab aliero pręposterа venere cognitam.

10 AMPLIA III. Vt non solum† non credatur socio criminis inculpanti,& nominanti alium in consocium, sed nec etiam credatur illi exculpanti : nam sicut non admittitur pro socio,argum.tex.qui generaliter loqui videtur , in d. l. quoniam liberi , & ibi glos.in verb.participes, C.de testibus vbi præsertim Bald.num.2.dixit,ꝙ socij,& participes criminis,non admittuntur in testimonium , nec defendendo, nec impugnando,& propterea si sint quatuor socij in rixa,quorum tres volunt deponere,quod ego non sim culpabilis,inquit Bald.non creditur ipsis per textum in l.final. C.de accusat.& sic loquitur, quod plus est in pluribus socijs criminis deponentibus ad exculpationem.

tionem alienius. † Bart. Ibidem nu. 3. dicit idem, & Baldi doctrinam referēdo sequuti sunt, Alb. de Malet. in tracta. de testib. prima par. c. 4. §. expedita, post num. 65. Pert. Moncad. in addit. ad Crot. in tracta. de testibus, numero 92. sub littera gg, versi. pone exēplum, Campeg. de testibus, regula 86. & 87. in princ. ubi facit regulam generalem, quod socius pro socio in criminalibus non admittitur, Boe. decis. 319. in princ. vbi refert Bald. vbi supra, & illum aliis Doctorum authoritatibus exornat, Ioann. Maria Monticell. reg. crimin. 4. post numerum 6. Menoch. de arbit. quæst. libro 2. cent. 5. casu 474. numero 13. vbi alios adducit concordantes, & duplicem affert huius ampliationis rationem, tum scilicet, quia adest affectio erga socium eius criminis: tum etiam quia confessus de se delictum, infamis est. Mascard. qui alios plures citat Doctores in suo tract. de probat. libro 3. conclus. 1311. numero 1. & conclus. 1357. nume. 9. eodem libro, ex quibus sine dubio dici potest, hāc ampliationem esse communiter receptam.

* Contrarium † expresse tenuit Carrer. in prac. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. octauum inditium,
11 num. 19. vbi simpliciter dixit, quod exculpatio socij criminis, prodest exculpato, dum asserit talem, puta non fuisse participem delicti per eum commissi, allegat inter alios Gram. voto 3. numero 15. & seqq. & voto 11. numero 18. & Marsil. in pract. §. restat, per totum, qui quidem Doctores, licet non loquantur propriè in terminis nostris, bene tamen eorum dicta faciunt in argumentū dū concludunt, quod si socius criminis in patibulo existens damnatus ad mortem exculpet illū, quem prius examinatus in carceribus inculpauerat, talis exculpatio prodest exculpato, saltem concurrentibus aliquibus aliis adminiculis (de quo, & nos latius dicemus infra in quæst. 46. nume. 68. & seqq.) ergo multo magis debet prodesse exculpatio illius, qui nūquam antea exculpatum inculpauit nec contrarium dixit, & ita etiam eiusdem opinionis reperio Ofasc. Pedem. 79. in fine, & seq. iūcto numero 60. vbi loquitur in tractatu de occidēdo. & sic in delicto difficilis probationis, ac eo socio criminis, qui etiam in tortura perseuerat in exculpatione. & uidens se confessum proximum morti, non præsumitur voluisse mentiri, & esse immemor salutis æternæ, argumento l. fi. C. ad l. Iul. repetund. cum ibi per eum allegatis. Addo, & Cœpha. in consi. 75. nu. 46. et seq. li. 1. vbi loquens in crimine læsæ maiestatis, & in delicto, in quo veritas aliter haberi non potest, concludit quod ad fauorem, & defensam inquisitorum admittuntur etiam socij, & participes criminis. nec dissentit Bertazz. in consil. 538. numero 6. & seq. lib. 2. vbi pariter loquens in tractatu de occidendo consuluit ad defensionē inquisitorum admitti illosmet, qui in delicto interuenerunt triplici ratione. Primo quia in iis quæ occulte fiunt, factum non potest per alios melius probari, quàm per eosmet, qui in facto interuenerunt, ad Bal. in l. quoniam liberi, num. 2. C. de testib. cum alijs per eum allegatis. Secundo, quia ad probandū innocentiā admittūtur inhabiles, Grāma. decis. 56. numero 16. pariter cum aliis per eum adductis. Tertio, quia ad defensionem inquisiti præsumptiones sufficiunt, glos. in l. prima, C. de sicar. Marsil. in practica, §. vltima quæstio, numero 15. Aymon. consilio 73. numero 10. & consilio 119. numero 10. Addo demum Claud. in addit. ad eundem Bertaz. in consil. 2. n. 1. in fine, sub littera A, libro primo, generaliter dicit, quod maxime creditur exculpatio ni illius, qui contra se etiam deponit, cum non præsumatur in sui damnum fassus. ex Aym. quem allegat in consi. 6. num. 62. Ioan. de Amic. cons. vlti. num. 4. & 5. quod, & iterum voluit idem Claud. ad eundem Bertazz. in cons. 246. litera A, versic. 3. modo li. 1. sequitur Mascar. de probat. lib. 3. conclu. 1130. num. 4. & nume. 15. † Addo, & post huius libri tertiam Impressionem habitum Iacob. Ayrer. in repet. l. vt vere par. 2. n. 84. ff. de iust. & iure, ubi tenet quod assertio percutiētis et existentis ī articulo mortis, & dicentis se percussisse, licet nō sufficiat ad condemnandum, prodest tamen ad absoluendum.

12 Quid dicendum? † Ardua est dubitatio, nec eam reperio à Doctoribus in specie consideratam. Dicerem, quod si inquisitus de aliquo delicto, puta vulnere, seu homicidio à plurib. commisso in rixa (prout loquitur Bal. in d. l. quoniam liberi, nu. 2. C. de testibus, qui originaliter allegatur pro prima opinione) vellet ad sui fauorem inducere in testem vnum, vel plures ex illis, qui in rixa interuenerint ad hoc, vt deponerent dictum inquisitum in ea rixa non interuenisse, vtique tunc nō debent tales recipi in testes, per text. in d. l. quoniam liberi, & si recipiantur eis non creditur, vt per Bal. & alios supra allegatos; & verū dicunt. Sed quomodo, & quando dicentur socij criminis inducti ab inquisito in testes? in hoc aduerte, quia istud erit non quando illi reperiuntur carcerati, & in fortijs curiæ examinantur à Iudice pro habenda veritate, & de se confessi negant alios interuenisse, quia tunc non sunt testes inducti, sed rei ex Iudicis officio, vel ad accusatoris instantiam examinati; sed tunc demum dicentur in testes inducti, quando extra carceres, & extra reatum producuntur, vt tales ad inquisiti defensionem ab eodem inquisito, quod poterit contingere, vel quando de eo delicto ipsi socij criminis fuerūt aggratiati, vel si cō demnati pœnam soluerint. hoc inquam casu, quod non debeant recipi in testes, & si recipiantur nō eis credatur propter præsumptam affectionem, credo verissimum esse, secundum Doctores allegatos supra, numero decimo, cum quibus dixi transire communem opinionem.

* 13 Quod si isti socij criminis nō sunt in testes inducti à reo, sed per Iudicem capti, carcerati, & examinati, ac de complicibus, & socijs interrogati, (in casu in quo interrogari de iure poterāt,) dicunt puta ipsum reum de eodem delicto inquisitum re vera nō esse culpabilem nec in eo interuenisse, & torti à Iudice persistunt etiā in tortura, in hac exculpatione, tūc vtique nulla suadet ratio, omnis repugnat æquitas, vt dicamus talē exculpationem ipsi reo exculpato non prodesse. si enim vt infra dicam in prima limitatione propositæ regulæ, inculpatio socij criminis facit inditium, & nocet inculpato in casibus, in quibus de iure potuit de consocijs interrogari. Cur etiam exculpatio, tanquam magnum innocentiæ signum non debet exculpato prodesse? Nulla vt dixi, potest rationabilis ratio adduci, imò contrarium suadetur manifeste: quia si aliter diceremus, sequeretur quod
14 melioris conditionis esset fiscus, quam reus. † item quod fauorabilior esset offensio, quam defensio cōtra tex. in l. Arianus, ff. de actio. & oblig. l. non puto, ff de iure fisci capitulo, domino guerra. §. promptiores in tit. hic finitur lex, in vsibus feud. Corrad. ca. literis, de probat. cum aliis per Boss. in titul. de fauor. defen. numero 2. ideo sicut inculpato socij criminis, in casu excepto, & in quo licita est interrogatio de consociis inducit contra reum inditium culpæ, & delicti ita è contra exculpatio debet facere inditium inclusiuum innocentiæ, & exclusiuum delicti, vt contrariorum sit eadem disciplina, ad l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. l. in fundo, ff. de rei vendica. Rolan. consilio 16. nume. 5. vol. 3. & in terminis considerauit Salycet. in d. l. quoniā liberi, post numerum sextum versiculo, & vt breuiter concludam, vbi facit

con-

conclusionem; quod quando vnius socij confessio admittitur contra alium, ibi debet admitti eius testimonium: & propterea bene dixerunt Osasc. Cæpha. Bertazzo. & Mascard. in locis supra allegatis numero vndecimo, valde prodesse exculpationem socij criminis.

15 Nec obstent rationes, † ibi supra consideratæ pro prima opinione per Menoch. dicto casu 474. nume. 31. Prima enim ratio affectionis prorsus cessat. Nam si reus, sine tortura de se fatetur alios exculpando, vt quæ debemus dicere, quod charitas, & affectio non est causa exculpationis, sed veritas ipsa: quia si affectionem, & charitatem habuisset, non vtique de se sic facilis fuisset ad confitendum, cum prima charitas incipiat à se ipso, l. præses, C. de seruit. & aqua. c. si nolunt, 2. q. 1. cap. nisi specialis, de authorit. & vsu pal. si vero fatetur de se in tortura, & pariter in tortura alium exculpat: dicendum est, quod non propter affectionem, sed propter tormentorum dolorem sic fatentur, & dicat, qui dolor operatur, vt puram veritatē, siue velit, siue nolit, dicere cogatur, & ita à iure præsumitur, glo. in l. edictum, in verbo efficaßimas, & ibi Alb. numero secundo, ff. de quæst. Boer. deci. 163. numero duodecimo, Gram. deci. octaua, num. 2. in fine. Couar. in practica, quæstio. capitulo 21. numero quinto, versiculo, nam verberibus torti, cum alijs supra relatis in quæstio. 40. numero primo, vnde in reo de se confitente, & alium exculpante, siue sponte, siue in tortura, id faciat, non potest considerari aliqua affectionis ratio, sed tantum veritatis stimulus.

16 Secunda ratio infamiæ pariter illo casu non obstat: quia vt bene considerauit Bertazz. in dicto consilio 538. numero 6. & sequentibus ad probandum innocentiam rei, & ad illius defensionem, etiam inhabiles admittuntur, ad tradita per Nattam in consilio 359. numero secundo, volum. secundo, Cæpha. consilio 210. numero 10. & seq. & consilio 140. nu. octauo sequentibus, vol primo, Herc. in tracta. de negatiua, n. 309. 314. & 325. Soarez in commu. opi. versiculo testis numero 112. vbi de communi, & si non ad plenam probationem, saltem ad præsumptionē faciendam, vt bene declarat Anton. Gomez. varia. resolut. tomo tertio, capitulo duodecimo, rub. de probat. delict. numero 23. & Clar. in pract. §. fina. quæst. 24. versi. item scias.

17 Quare; † quod exculpatio socij criminis, prosit reo exculpato, res apud me est indubitata: dubium solum remanere videtur, quantum prosit ista exculpatio, & an tollat alia inditia, seu probationes, cōtra reum existentes. Circa probationes crederem dicendum, quod si reus est plenè, & legitimè conuictus, puta per testes omni exceptione maiores, immediatè deponentes de visu, & de ipso delicto, tunc enim ex exculpatione socij criminis nō resultet plena probatio innocentiæ, sed solum nimis absonum est putare, quod per illam tollatur concludens delicti probatio: quia licet vnum inditium tollatur per aliud l. diuus, & ibi glo. in verbo, extimatur, ff. de in integr. restitut. l. non solum, in princi. ff. de ritu. nupt. Brun. de indit. & tortura, parte prima quæst. tertia, nume. 6. & quæst. 5. numero 5. Marsil. in l. prima, §. Diuus Adrianus, numer. 28. ff. ad l. Corn. de sicar. in practica §. diligenter, numero 190. sequen. cum alijs cumulatis per nos supra quæst. 38. numer. 510. seqq. non tamē plena probatio tollitur per contrarium inditiū, vt mox dicam.

18 Si vero reus non est plene conuictus, † sed tantummodo inditiatus ad torturam; & tunc per istam exculpationem socij criminis pariter crederem adeo fuisse debilitata dicta inditia, vt torqueri ex illis minime possit reus argumento eorum, quæ post alios allegant, scripserūt Foller. in practica crimin. in prima partis principalis, verbo, & si confitebuntur, numero septuagesimooctauo, folio mihi 306. Gig. de crimine læsæ maiestat. libro secundo, titulo quomodo, & per quos crimen læsę maiest. prob. quæstione vigesimasexta, numero quinto, Anton. Gomez. variar. resolut. tomo tertio, capit. decimotertio, rub. de tortura reorum, numer. decimoseptimo, Matth. Gribal. in sua collecta commun. opinio. versicul. exculatio offensi, fol. mihi 347. columna prima, in primo tomo commun. opinio. in antiquis, Mascard. de probat. libro primo, conclu. 389. num. primo, & secūdo, Menoc. de præsumptio. lib. primo, quæst. 90. per totam. qui omnes communiter concludunt, quod si de delicto inquisiti plene constat, tunc exculpatio offensi, & vulnerati asserentis se non fuisse vulneratum, & offensum ab inquisito, non tollit delicti probationem, sed ea non obstante poterit conuictus condemnari in pœnam ordinariam. si verò non cōstat de delicto, nisi præsumptiuè, ita quod reus non potuisset ex inditijs, & præsumptionibus, nisi torturæ subijci, & tūc exculpatio taliter debilitat, & eneruat dicta inditia, & præsumptiōnes, vt nullum torturę locus sit, prout etiam Deo dante latius dicam infra hoc eodem titulo, quæstio. quadragesima, etiam sic erit dicendum in exculpatione socij criminis, quod per eam non tollatur delicti plena probatio, sed bene tollantur præsumptiones, & inditia.

19 Sed quid si reus non est, tunc conuictus, nec inditiatus, sed ore proprio confessus in tortura, etiam legitimis præcedentibus inditijs: & si enim legitima non præcesserunt inditia, confessio est nullius momenti, & non sufficiens ad condemnandum, etiam quod non interueniat sociorum exculpatio, vt supra dictum est in quæstio. 37. numero 12. & 16. post confessionem illius rei apparent consocij illius delicti, qui re vera scelus patrarunt, & deinde constasi interrogatique de consocijs negant etiam in tortura, in eo delicto interuenisse illum, qui confessus est. An error illius confessionis dicatur plene probatus per exculpationem sociorum criminis. Prima facie videtur dicendum, quod non; quia si, vt supra mox dixi, exculpatio socij criminis, non tollit plenam delicti probationem, multominus debet tollere rei oris proprij confessionem, quæ à iure reputatur maior probatio omnibus alijs, l. cum te, & ibi latè Ias. C. de transact. cum alijs per Roland. consilio 73. numero 23. sequentibus, volum. secundo, & consilio 21. numero tertio, sequentibus volum. primo, & consilio 71. numero 40. sequentibus, volum. secundo, & consilio sexto, numero 25. & sequentibus volum. tertio, & consilio 54. numero 16. sequen. eodem volū. tertio.

20 Verum † rectius intuenti contrarium verius multo videbitur triplici ratione. Primo, quia ad probandum errorem confessionis sufficiunt inditia, & coniecturę, vt per Bald. in l. error. em numero duodecimo, C. de iur. & fac. ignoran. & in l. e. finali, numero secundo, in fine, C. de probat. Brun. de indit. et tortura in quarta quæstio. primę partis numer. quarto, Ioan. Maria Monticel. regu. decimanona, numero sexto.

21 Secundo, † quia vbi confessio redditur inuerisimilis ex contrarijs inditijs, et præsumptionibus, tunc vtique non sufficit ad condemnandum etiam quod sit millies ratificata, Boss. in titulo, de confess. numero 46. Corrad. in practica titulo de confess. criminosi, numero vndecimo, in secunda limitatione Mascard. de probat. lib. primo, conclusio. 84. numero quinto, et quod per exculpationem sociorum generatur inditium, & præsumptio non leuis innocentię ad fauorem exculpati, satis superque supra demonstraui, et consequenter ex ea satis inuerisimilis redditur

22 ditur confessio prędicta. Tertio, †quia videmus, quod aliqui reperiuntur adeo in tortura impatientes, vt potius mori, ac dejici, & alijs mentiri deliberent, quam tormentorum cruciatus, & dolores sufferre, iux. tex. in l.1.§. in causa tributorum, in versicul. alij tanta, ff. de q.cum alijs adductis per Foller. in practica crimi. Canon. capitulo 31. numero secundo, & numero decimotertio. Quare et mihi casus contingeret, nunquam per præallegata condemnarem saltem in pœnam ordinariam eum, qui confessus est, se aliquod delictum commisisse, quem veri delinquentes de se confessi in tortura, & extra exculparent. vbi præsertim nulla adesset præsumptio, quod exculpatio fuerit facta ad seductionem, ac subornationem ipsius confitentis, vel eius amicorum.

23 Verum, †vbi præsumptio est subornationis, prout contingit in eo, qui non existens in manibus Curiæ, sed in longinquis partibus scribit, & fidem facit, quod puta Titius inquisitus te vera non interuenit in delicto, per ipsum commisso, vel quod nō Titius, sed ipse commisit delictum: tunc inquam talis exculpatio nihil prorsus proderit ipsi inquisito: tum quia vt supra dixi est suspecta, & procurata: tum etiā quia facta informiter sine iuramento, & extra iudicium, vt per Foller. in pract. crimin. in secunda parte, tertię partis, verbo, & si confitebuntur, numero nono, folio mihi 517. & in tertia parte, eodem verbo, num. 116. folio 333. vbi etiam, an talis confessio noceat ipsi cōfitenti, Riminald. consilio 410. numero decimoquinto, & numero decimoseptimo, Claud. ad Bertazzol. consilio 146. litera A, sub versiculo tertio modo, Mascard. de probat. libro 3. conclusio. 1130. nume. 4. & numero decimoquinto. ☞ Sed an hæc cōfessio exculpātis, si in manus Curiæ deuenerit, faciat contra ipsum inditium ad torturam, dixi in titu. de reo confesso, & conuict. q. 82. num. 38.

24 AMPLIA IIII. Propositam †regulam procedere etiam quod reus inculpans alias esset vir bonæ famæ, & magnæ existimationis, & dignitatis, etiam clericalis, & sacerdotalis: nam adhuc eius dictū contra inculpatum non facit inditium ad torturam per ea, quæ precipuè in socio criminis clerico scripserūt Abb. in capitulo primo, in secundo notab. extra de confess. Gramma. consil. 21. numero 3. & consil. 35. post numerum 25. Boe. decis. 319. post numerum 2. versic. quinimo etiam, Bertaz. consilio 61. nume. 16. volumine 1. & consilio 341. numero 24. volum. 2. & consil. 559. num. 5. eodem li. 2. Bursat. consil. 275. post num. 18. libro secundo, Mascard. de probat. conclus. 1311. num. 15.

25 AMPLIA V. Etiam † contra hominem malæ famæ, contra quem socius criminis, nec etiam facit inditium ad torturam, vt per Gandin. in tit. de quæst. & tormen. numero decimooctauo, Ange. de malef. in verbo, quod fama publica præced. post numerū 31. versicul. etiam si inculpatus sit malæ famę, & ibi Aug. in addit. vers. & ambo præfati Doctores, Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. nu. 55. Nell. de San. Gemin. in tracta. de testibus, numer. 16. in fine, vbi dixit quod quantumcunque quis sit infamis Iudeus, & legibus odiosus, tamen cōuinci debet per testes idoneos, & notata in capitulo testimonium, de testibus, Gramma. consilio 21. numero 3. et num. 9. et consilio 35. numero 24. decisio. 28. numero 17. Bertran. consilio 368. numero 1. vol. 3. Corrad. in pract. titul. de negat. crimin. et tormen. post numerum vigesimumquartum, ante versicul. 14. secundum aliquos, folio mihi 294. columna secunda, in principio, Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. 4. nume. quarto, Menoch. de arbitr. quęst. libro secūdo, cent. 5. casu 474. numero 48. ad finem, Roland. consilio 16. nume. 18. & consilio 51. num. 31. volumine primo, Bonacoss. in commu. opin. parte 5. versic. indinum faciunt duo socij, in fine, vbi ex Rom. quem allegat in l. & si tertio, ✱ ff. ad Syllan. testatur de communi opinione, Masc. de probat. libro tertio, conclus. 1311. nume. 15. numero 20. & post numerum 51. Osasc. consi. 64. num. 28. post medium, Ludou. Peguet. decis. crim. nu. 32. vertimò plus dicunt.

26 Contrarium †videtur fuisse de mente Albe. de Maler. in tracta. de testibus, par. 3. capitu. quarto, §. expedita, nume. 67. vbi dixit, quod in criminibus exceptis facit qualemqualem præsumptionem; non tamen sufficientem ad torturam, nisi concurreret infamia: ergo concurrente infamia tacitè sentit socium criminis facere inditium ad torturam, etiam in non exceptis: ad idem adduci potest etiam Menoc. in tract. de præsump. lib. 1. quæstion. 89. numero 73. vbi facit conclusionem, quod socius criminis in exceptis facit ad torturam concurrentibus adminiculis, vt puta si accusatus sit malæ famæ, ex Carrer. in pract. in tract. de indit. & tortura, in 8. inditio, sub nu. 10. Addo & Mascard. de prob. lib... conclus. 158. nu. 4. vbi quod socius criminis, iuncta infamia rei, facit semiplenam probationem, quia contra infamem leuiores sufficiunt probationes, & leuiora indiua, ex Aym. quem allegat, in consi. 178. num. 3.

27 Pro concordia dicas, †quod si sumus in criminib. non exceptis, & in quibus reus non potest de iure interrogari de consocijs, & tunc ex dicto socij criminis non oritur inditium ad torturam, etiam cont. homi- ✱ nem malæ famæ; & ita procedat communis,* & prima supra relata opinio: pro qua & faciunt ea, quę ponam infra, num. 152. vbi probabo, quod in criminib. non exceptis socius criminis non facit inditiū ad torturam, etiam iunctis adminiculis, quicquid in contrarium sensisse videatur Albe. de Malet. in loco præcitato. si vero sumus in criminibus exceptis, & in quibus potest reus de complicibus interrogari, & tunc procedat secunda contraria opinio, videlicet quod dictum socij criminis, iuncta mala fama accusati, facit † contra eum inditium ad torturam, & hoc, quia vt infra dicam, num. 141. & seqq. in exceptis oritur inditiū ad torturam, ex dicto socij criminis adminiculato, & in specie ita propositam ampliationem declaratam inuenio per Angelum de malefic. in d. verbo, quod fama publica præceden. post num. 31. versic. quod est verum, & ibi Augu. in addi. ad medium additionis, Ludou. Bologni. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. num. 54. in fine, Carrer. in pract. crimin. in secundo tract. de indit. & tortura, §. octauū inditium, post nume. 13. Corrad. in pract. vbi supra, in tit. de negat. crimin. & torm. folio 294 col. 2. in princ. Io. Mar. Monticell. regula crim. 4. num. 49. in fine, an autem dictum socij criminis, faciat inditium ad torturam, contra hominem diffamatum, in specie dixi infra, nu. 169.

28 AMPLIA XI. Vt† dictum socij criminis, non faciat inditium ad torturam, etiam quod in eo perseuerauerit vsque ad mortē. licet. n. moriē proximus, vel moribundus mentiri non præsumatur, nec immemor esse salutis æternæ, ad tex. in l. final. C. ad legem Iuliam, repetundarum, & in capi. sanctimus, prima q. septima glo. in l. 1. C. de fal. caus. adiec. lege cum alijs in proposito allegatis per Baldum in consilio 25. volum. primo, & consilio 362. num. 4. in fine, volumine secundo, Gramma. consi. 61. num. 3. & voto 3. nume. 4. sequen. & decis. 14. nume. 37. & decis. 42. nume. decimo, & decis. 46. nume. 12. Osasc. decis. Pedemon. 79. num. 20. Anch. Regien. q. 55. num. septimo, par. 3. Copha. cons. 276. num. 34. volum. secundo, & propterea in terminis valde cōfirmari, & verisimilem reddi de-

positionem

positionem socij criminis, in ea vsque ad mortē perseuerantis, consuluerit Tiber. Decian. in consilio 18. numero 65. & 66 libro primo, & bene explicat Hieron. Lauren. decisio. Auenionen. 15. numero octauo,
9 Quia† tamē nec morti proximus præsumitē esse sanctus Ioannes Baptista, & Euangelista, & sic non semper præsumitur dicere verum, ad scripta per Baldum in titulo de pace Constan. in verbo, vasalli, il primo, in vsibus feud. Gramma. decisio. 42. sub numero nono, & decisio. 56. nume. duodecimo, Marsil. consilio quinto, num. quinto, & in prac. §. restat, num. 12. Menoch. consi. 39. num. 70. lib. 1. & de arb. q. lib. 2. casu 89. nume. 10.

10 Et† quatenus præsumatur quis verum dicere in articulo mor. id non procedit, vbi agitur de tertij præiudicio, ad Bar. in l. si quis, §. si quis moriens. ff. ad Syllan. Menoch. d. consi. 39. num. 44. & 68. vol. 1. Cepha. consi. 276. nume. 34. seq. lib. 2. idcirco socium criminis non facere inditium contra nominatum, etiam quod in eo perseuerauerit vsque ad mortem, verissimū credo per prællegata, & in terminis voluit Hieron. Laurent. d. decis. Auenionen. 15. nu. 16. vbi loquitur in inculpatione duorum sociorum criminis, qui etiam in furca perseuerauerunt in eorum confessione, & nihilominus dicit, quod talis inculpatio nō nisi ad detinendum sufficit.

31 AMPLIA VII. Vt† in proposito socij, & participes criminis dicātur non solum illi qui eiusdem delicti numero fuerunt socij, secundum gl. in d. l. quoniā liberi. C. de testibus, verum etiam & ij, qui sunt socij non in eodem crimine numero, sed in diuerso crimine, inter se tamen connexo, vt puta, quod vnum sit causa, vel occasio alterius, vt est lenocinium cū adulterio: nam ex quo ratione connexitatis leno videtur habere societatem cum adultero, & e contra, idcirco vnus cōtra alterum, tanquam socius criminis nō facit inditium ad torturam, vt per Sal. in d. l. quoniā liberi, num. 4. C. de testibus, quem sequuti sunt Campeg. de testibus, reg. 87. & Corrad. in practica, in titulo de testibus, §. personas testium aggrediendo, nu. 39. versicu. at qui sint participes, fol. mihi 86. col. 2. in fine, vide infra. num. 86.

32 AMPLIA VIII. Vt† licet quando reus inculpatus à socio criminis opponendo contra ipsum, quod est criminis socius, tacitè videatur etiam se fateri, illud idem delictum commisisse, postquam inculpantem, in criminis sociū nominat, & propterea ad effugiendum istam tacitam confessionem variæ aduinuentæ fuerunt exceptionum formulæ per Doctores, ac præsertim per Bal. & Sal. post gl. in l. filium, C. de liberacausa, Bar. Bal. & alios in d. l. quoniam liberi. C. de testibus, Abb. & cæteros Doct. post gl. in c. 1. de testib. in 6. Alber. de Malet. in trac. de testib. par. 1. c. 4. §. expedita, nu. 66. Marsi. in 1. §. D. Ant. nu. 10. & omnibus, sequ. ff. de q. vbi latissime. Brun. de indit. & tortu. par. 3. q. 3. nu. 25. in fi. Io. Mar. Montecel. regu. crim. 40. nu. 30. & seqq. vbi etiam late, Corrad. in practi. in rub. de testib. §. personas testium aggrediendo, post nu. 39. fol. mihi 86. col. 2. Carrer. in prac. in 2. trac. de indit. & tort. §. octauum inditium, nu. 28. Ant. Gomez. variæ. sol. tomo 3. c. 12. rub. de prob. delicti, num. 16. ver. sed aduertendum, vbi etiam latè, Clar. in prac. §. fi. dicta quæst. 21. versiculo in hoc autem proposito, & apud nos soleant etiam Procuratores, & Aduocati inculpātem nominare non socium criminis simpliciter, sed *assertum socium criminis*, vel vt inquit Clar. in loco nuper citato, *quod facit se socium criminis*; nihilominus iudicio meo, etiam quod inquisitus excipiendo inculpantem simpliciter dicat *socium criminis*, non per hoc crederem, quod tacitè se delinquentem fateatur, per regulam vulgarem, & † communem, + quod exci-

33 * piens non dicitur aliquid fateri de intentione aduersarij, de qua in lege, non vtique vbi Bartol. & com-
† muniter† Doctores, ff. de except. idem Bartol. & Docto. in lege, si quidem, C. eodem titulo, de except. Innoc. Abb. & Canonistæ in capitulo cum venerabilis, extra eodem, Ias. in l. Iulianus verum debitorem, ff. de condict. indeb. cum alijs relatis per Ant. Gomez. vbi supra, dicto nume. 16. versicu. sed huic difficultati respondeo.

34 AMPLIA IX. Vt † inditium ad torturam non faciat depositio socij criminis, etiam quod duo aut plures sint contra eandem personam deponentes, secūdum Bal. in l. quoniam liberi, numero secundo, C. de testibus, vbi expresse dixit, quod si ex quatuor, qui in rixa interuenerunt, tres volunt deponere, quod ille alter fuit culpabilis, non creditur ipsis de confessis in alium, per l. fi. C. de accus. & hanc Bal. doctrinam com-
* muniter* sequuti sunt plures alij Doctores supra relati num. 10. quibus addo Blanch. de indit. & ad l. fin. ff. de quæst. num. 385. vbi reddit rationem, quia & si plures correi sint, vna tantum est qualitas inditij, & ad hoc vt inditia dicantur plura, requiritur diuersitas inter vnum & aliud. non autem, quod sint eiusdē generis, prout sunt plures socij, qui propterea faciunt vnum, & idem inditium. Gramm. consi. 21. post numerum decimum, vbi post And. de Ise. n. quem allegat, concludit, quod & si plures sint confitentes de nominato, horum tamen depositiones non valebunt tantum, quātum dictum vnius testis, & idem repetit in consi. 61. post nu. 2. vbi etiam dixit, quod si plures sunt confitentes de nominato, nihil probār, nisi ad inquirendum, & rursus in consi. 35. post num. vigesimumquintum, & in decis. 28. post numerum decimumseptimum, Natta in consi. 298. num. 9. in fine, & nu. 10. volum. 2.

35 Vbi† dicit, quod si plures socij criminis sunt in eorum dicto singulares, tunc sine dubio non faciunt inditium ad torturam, quia tantum probant mille testes singulares quantum vnus: si vero sunt contestes, & tunc nec etiam probant nec faciunt inditiū ad tor-
36 turam: † quia vbi testes laborant tali defectu, qui nō diminuat de eorum fide, sed ex toto reddat eos inhabiles, prout est socius criminis, qui vt supra probaui, nu. 8. in testem à iure non admittitur, & prorsus inhabilis reputatur, tunc numerus non supplet inhabilitatem, nec supplet probationē, quia quod nihil est, supplementum non recipit, l. sed si manente, ff. de precar. cum alijs ibi per eum allegatis, & est bona ratio Io. Mar. Mont. reg. crim. 4. nu. 6. vbi referendo sequitur Gram. & Blanc. in locis præcitatis, Roland. consi. 16 nume. 18. vers nec obstat, iuncto nu. 23. ad finem, ver. quarto, respondetur, volum. 1. vbi propterea dicit quod Boe. qui contrarium voluit, male loquutus est, Bertazzo. consi. 28. num. 3. & consil. 116. nume. 21. & consi. 224. nu. 4. lib. 1. vbi quod duo socij criminis non faciunt inditium ad torturam sine alijs adminiculis, & ibi plures adducit concordantes, & testatur de cō-
+ muni + opinione, & consi. 233. nu. 1. & 2. li. 2. vbi pariter alias citat Doctorum authoritates. Burs. consilio 201. num. 61. lib. 2. Ofasc. d. consi. 64. numero vigesimonono, per totum, vbi late, Mascard. de prob. libro 3. conclu. 1311. nume. 18. sequ. ex quibus sine dubio,
* hanc ampliationem esse communiter* receptam affirmari potest.

37 Contrarium, † quod imò duo seu plures socij criminis faciant inditium ad torturam, pluries fuisse seruatum per Senatum Burdagal. per Curiam Parien. in Ducatu Mediolani, & in Regno Neapolitano, ex Boerio, Papon. Bostio, & Gran. ni. in locis per eum allegatis, testatur Clarus in practica, §. finali, quæstio.
38 vigesimaprima, versiculo, † sed pone, quod vnus.

vbi

vbi ampliat, etiam quod sint singulares, & Clarum refert, & sequitur Bonacoss. in communi opinione parte prima, versiculo inditium faciunt duo socij, folio mihi 87. columna prima. in fine, Claud. in additio. ad Bertazzo. consilio 332. littera C. libro secundo, vbi in idem allegat Franc. Pegna. in libro tertio; annotat. ad director. inquisit. Schol. inf. circa finem, §. an autem, & ante istos fuit de mente Carrerij, ī practica crimin. in secundo tracta. de indit. & tortura. §. octauum inditium, numero 3. in fine versicul. quod intelligas.

39 Quid dicendum? † pro resolutione distinguas aut quæris, an duo, vel plures socij criminis faciāt plenā probationem ad conuincendum, & condemnandū inculpatum, an vero faciant inditium ad ipsum torquēdū: primo casu dicas, quod licèt Anto. Gomez. var. resol. tomo 3. capitulo 12. rubr. de prob. delict. numero 18. versiculo, sed; his non obstantibus, & alij per me infra relati, numero 69. seq. voluerint, quod duo, vel plures socij criminis plene probent, & sufficiant ad conuincendum, & condemnandum reum in casibus, in quibus de iure poterat de consocijs interrogari, negari tamen non potest quin loquatur

* cōtra communem * Doctorum opinionem, de qua ipsemet Gomez. testatur, eodem numero 18. in princip. vbi pro communi concordantes adducit, quibus addo Marsil. in practic. §. diligenter, numero 68. Boer. decis. 316. numer. 4. in fine, Blanch. de indit. ad l. fi. numero 384. pariter ad finem, ff. de quæsti. quem refert, & sequitur additionator ad Carrer. in eius repertorio, in pract. crim. post versiculum, socij criminis exculpatio, post medium additionis, versi. & nota in hoc, Io. Mar. Monticell. reg. crim. 4. numero 6. in tertia ampliatione, Clar. in pract. §. fin. q. 21. versic. sed pone, in princ. Bonacos. vbi supra, in d. versi. inditium faciunt duo socij, folio 87. columna prima in fine, Osal. consil. 65. numero 12. li. 1. & pro hac opinione contra Ant. Gomez faciunt omnes Doctores relati supra, numero 34. seqq. qui nolūt non oriri inditium ex dicto plurium sociorum: ergo multo minus volunt oriri ex eo plenam probationem. item faciūt Doctores allegati, supra numero 17. & 38. qui dum concludunt ex dicto duorum sociorum criminis oriri inditium ad torturam, tacitè sentiunt, non oriri concludentem probationem. & certe sicut hęc opi-

† nio est † communis, ita etiam, & verior, & rationabilior, cum absurdum sit, dicere, quod quis conuinca-

40 tur ex dicto infamium, & criminosorum. † Nec valet consequentia facta per Ant. Gomez. in loco præcitato, dum dicit, socij criminis admittūtur in casib. exceptis, ergo tunc faciunt plenam fidem, & sunt legitimi testes: quia respondetur, quando testes, qui alias à iure propter eorum inhabilitatem non admittuntur regulariter, si in aliquibus casibus exceptis admittuntur, non tamen sunt omni exceptione maiores, nec plenam fidem faciunt, vt per Gram. consilio 59. numero 12. & Boss. in titul. de indit. & cōsiderat. ante tortu. numero 156. & numero 177. versicul. nō tamen credas, Marsil. cons. 109. num. 15. volu. 2. cum alijs per me relatis supra, q. 37. nume. 63. & sic in isto primo casu indubitanter teneas, quod duo, vel plures socij criminis non conuincunt ab eis inculpatū, etiam in casibus exceptis, & in quibus poterant iure de complicibus, & socijs interrogari, licet cōtrarium seruari testetur apud eum in regio criminali Cathaloniæ Consilio ad compescendam delictorum frequentiam eo loci existentem. Ludou. Pegner. decis. crim. 5. nu. 38. seq. localis enim illa consuetudo nullo pacto ad alia loca extendenda est.

41 Secundo autem casu, † an duo socij criminis faciant inditium ad torturam. Dicerem quod non in casibus, in quibus de iure non potest reus de complicibus interrogari, & ita sunt intelligendi Doctores allegati supra, in ampliatione, numero trigesimoquarto, seqq. & ita etiam bene intrat ratio considerata per Nattam in d. consi. 289. numero 10. videlicet, quod numerus non supplet defectum illius testis, qui omnino admitti non debet; & isto casu dato, quod vellemus admittere, quod depositio vnius socij sit adminiculata ex depositione alterius, adhuc tamen non per hoc sequitur, quod faciat inditium, ad torturam, per ea quæ dicam infra, numero 151. v-

41 bi probabo, quod dictū † socij criminis, etiam adminiculatum non facit inditium ad torturam in casibus, in quibus non poterat de complicibus interrogari: vnde secus in casibus, in quibus potuit reus de socijs, & complicibus interrogari, vt in terminis declarat Boss. in titulo de inquisit. numero 51. si enim vt infra dicam, nu. 145. depositio socij criminis adminiculata facit inditium ad torturam in casibus exceptis, in quibus quis potest de complicibus interrogari, & si etiam, vt dixi supra, numero 27. sufficiens erit in proposito adminiculū mala fama inculpati. quanto magis debet oriri inditium ex dicto vnius socij adminiculato ex dicto alterius? Et ita procedant authoritates Doctorum relatorum supra, num. 37. & 38. & pręsertim Franc. Pegn. qui loquitur in crimine hęresis, & sic excepto.

43 AMPLIA X. Vt regula procedat, † etiā in crimine furti: furem enim nec posse de consocijs interrogari, & si interrogatus alios inculpet, non facere illius dictum inditium ad torturam, scriptum reliquerunt Marsil. in consi. 22. num. 13. in fine, & seqq. vbi dicit se non meminisse, vidisse textum, nec glossam iuris canonici, aut ciuilis huic ampliationi repugnātē, & quod glos. in l. fi. C. de accusat. Spec. in titu. de accusatore, §. 1. in versi. item repellitur, quia fuit socius, & in tit. de teste. §. 1. in versi. item quod est socius criminis; Host. in summ. de testibus. §. si vero omnes, ī versicu. item in causa communis, & Gand. in tit. de quæstionibus, & tormentis, num 16. versic. nunc autem restat, qui originaliter ponūt omnes casus, in quibus reus de se confessus potest de socijs, & complicibus interrogari, non vtique inter dictos casus ponunt furtum. quicquid in contrarium voluerit Bar. in l. repeti. § 1. ff. de q. per tex. ī l. Diuus Adrianus, ff. de custodia reorum, cum Bartoli doctrina efficacissimis rationibus impugnetur per Salyc. in l. fin. C. de accusat. & textus in d. l. Diuus Adrianus, ad hoc per Bar. allegatus loquitur in latrone eo scilicet, qui stratas publicas aggrediendo uiatores sp[…]at, & non in fure, qui clam bona aliena aufert, iuxta tex. in l. capitalium, §. famosos. ff. de penis. nec est inferendum de latrone ad furem, quia latrones in viis publicis regulariter non solent esse soli, sed fur potest etiam solus furari, ut per Salyc. in d. l. fina. C. de accusat cum alijs ibi per Marsil. allegatis, & pro hac conclusione consideratis, & post Marsilium, idem etiam voluerunt Gram. consilio 37. num. 14. versic præterea nec est verum, & consil. 59. numero 2. & 3. Foller. in pract. crimi. in prima par. tertiæ partis principalis, verbo, & si confitebuntur, num. 104. Carrer. in pract crimin. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. octauum inditium, nume. 2. in fine. Rolan. consilio 51. numero 26. seq. volumine, primo, Menoch. de arbitr. questione libro secundo, casu 474. num. 20. Mascard. de prob. libro 3. conclusio. 1311. numer. 2. seqq. vbi cum Saliceto, reprobat Bartol. contrarium dicentem, in d. l. repeti. ff. de quæstio.

44 Contrarium, † quod imo fur possit de consocijs interrogari, vltra Bal. in d. l. repeti. ff. de quæst. cuius doctrinam, & distinctionem sequuti sunt etiam Docto

res

res relati infra, num. 105. affirmarunt idem Gramm. sibi contrarius, in consilio decimoquarto, num. quinto, in fine, & consi. 21. num. 3. in fine, Ioan. Mar. Monticell. regul. crimin. 4. nume. vigesimooctauo, vbi ex Bald. de Periglis, in tract. de indit. & tortura, capit. secundo, num. quinto, & alijs, ibi per eum allegatis, ita seruari testatur, ex generali consuetudine, ob maximam furtorum frequentiam, licet contrarium forsan verius sit, de iuris subtilitate, Clar. in pract. §. fina. quæst. 21. versiculo dictum socij, ad finem, vbi etiam ita apud eum Mediolani seruari testatur Flam. Cartar. in tract. de exequut. senten. capto bannito, capi. secundo, num. 59. ad finem, vbi allegat Domin. Sot. de tegen. vel detegen. secreto, in quæstio. sexta, conclus. 3. in fine, folio 98. dicentem in consuetudine esse interrogare omnes latrones, & fures de socijs, & pro hac contraria opinione stringere videtur, quia furtũ de sui natura reputatur a iure delictum occultum, et difficilis probationis, vt suo loco explicabo, et dixi aliquid supra, in primo libro in materia corporis delicti in titulo de inquisit. quæstio secunda, numero decimoquarto, sequen. ideo dictum socij criminis facit inditium ad torturam, cum ita generaliter statutum sit in omnibus delictis occultis, et difficilis probationis per ea, quæ infra ponam, numero 68. in terminis per istam rationem sic videtur etiam fuisse de mente Alexand. in consilio 69. post numerum primum, iuncto numero octauo. libro secundo, quem in proposito referendo, sequitur Menoch. dicto casu 474. numero 20. ad finem, qui propterea infert quod hęc Bartol. contraria opinio posset forte defendi in furto occulto: sed certè semper et de sui natura furti delictum reputatur a iure occultum: ideo semper potest fur de consocijs interrogari, per rationem prædictam.

45 Quid dicendum? † resolutio huius dubitationis dependet ab iis quæ scripsi supra hoc eodem titulo, in quæstio. vigesimaseptima, nume. 163. sequentib. Vbi disputaui an fur, qui vnum furtum cõfessus est, possit interrogari, et torqueri de alijs furtis, de qb. nulla extant inditia. si enim hoc fieri potest, valde etiã confert, vt possit de consocijs, et complicibus interrogari: si econtra hoc iure non est permissum, multominus debet esse permissum furem interrogare de consocijs, vt in terminis argumentatur Marsil. in dicto consilio vigesimosecundo, ideo sicut ibi conclusum per me fuit, posse furem de alijs furtis interrogari, et torqueri, si insignis sit, et famosus, ita, quod verisimile sit alia furta commisisse, alias secus. ita pariter modo concludo, quod potest fur de consocijs interrogari, et torqueri, si vel is famosus sit vel alias furtum, quod fuit confessus, est talis qualitatis, vt non potuerit per ipsum solum committi, iuxta ea quæ infra dicam, nume. 107. iis inquam casibus consuetudo sup. allegata, et rationabilis erit, et seruanda, non autem in alijs casibus, et ita in fure famoso, in terminis loquitur Anton. Gomez. variarum resolutio. tomo tertio, capitulo duodecimo, rub. de probat. delict. numero decimosexto, ad finem, post versiculum, adde tamen. & in furto cum scalis, quod verisimiliter nõ potuit, nisi à pluribus committi, loquitur Grammatic. consilio trigesimoquinto, numero vigesimosexto, & in furto, seu subtractione colũnarum, seu magnarum trabium ponit exemplum Ioan. Mar. Monticel. regula crimin. quarta, numero 31. & in terminis etiã sic expresse declarat Bertazzo. in consilio 556. numero decimo, in fine, & sequen. volumine secundo, & latius Ludou. Peguer. quem omnino vide in decisio. crimin. 37. per totam, vbi disputata materia, ita testatur apud eum fuisse resolutum in regio illo Cathalonuæ criminali consilio, cum alijs per nos relatis sup. dicta quæstion. 37. numero 167. & 171. & licet furtum de sui natura semper sit delictum difficilis probationis: non tamen semper in delictis occultis, & difficilis probationis, potest reus de consocijs interrogari, sed tunc demũ, quando delictum tale est, vt verisimile sit per inditia, in genere, vel in specie contra reum, quod non solus deliquerit, alias secus, vt infra pariter dicam, in hac quæstione, nu. 74.

46 Hoc vnum est, † quod etiam in casu in quo fur potest de consocijs interrogari, eius tamen dictum de se solum, & non adminiculatum non faciet contra nominatum inditium ad torturam, per ea, quæ infra dicam, nu. 147. seqq. & in terminis in crimine furti, voluerunt Marsi. in d. consi. 12. nu. 21. Roland. d. consi. 51. nu. 28. vol. 1. & Io. Mar. Monticel. regula crim. quarta, num. 29.

47 AMPLIA XI. Etiam † in crimine falsi, in quo reũ de se ꝯfessum non posse de cõsocijs interrogari, post Fulgos. Dec. Soc. & Parisium. in locis per eum allegatis apertè voluit Menoch. de arbit. quæstion. libro secundo, casu 474. numero vigesimoprimo, Rolan. consilio 73. numero primo, iuncto numero 4. libro primo, Mascard. de probat. libro 3. conclus. 1311. numero quinto.

48 Qui quidem Doctores, † per Menoch. & Mascar. allegati. præcipuè loquuntur in falsa depositione: voluntque testem confessum se falsum deposuisse, non posse de mandatoribus, & consultoribus interrogari eo, quia crimen falsi isto casu non est positum a iure, nec a Doctorib. inter eos casus in quibus reus potest de consocijs interrogari, quod & idẽ voluit Dec. in consilio 189. numero octauo, ad finem, Ruy. consilio 149. numero octauo, & 9. libro quinto, Natta consilio 198. numero secundo, libro secundo, Bertazzol. consi. 61. nu. vndecimo, lib. 1. & consi. 146. nu. 2. & consilio 157. num. 7. eodem lib. primo, idem Rolan. consil. 16. num. 7. vers. sed hic casus, lib. 1. Ludou. Pegue. decis. crimi. 5. nume. 9. vbi propterea damnat contrarium tenentes.

49 Contrarium, † quod immo testis qui confessus est se falsum deposuisse, possit interrogari de subornatoribus, videtur fuisse de mente Paris. in consilio 151. numero nono, libro quarto, ex Boer. in decis. 319. numero quinto, scripsit idem Menoch. dicto casu 474. numero trigesimonono, sed certe Boerius, an possit, vel non possit interrogari nihil dicit, sed bene ponit, an inditium faciat: & concludit, quod sic, & ex hoc possumus etiam inferre, quod possit interrogari: nã si non posset interrogari, faceret inditium, vt admonui supra, in principio quæstionis, numero secundo, & quicquid in contrarium sentire videantur Doctores præcitati, credo sine dubio, quod quando quis cõmisit falsitatem in aliqua scriptura, ad se non spectãte, sed ad alium. item, & multo magis, quando testis ad alterius instantiam examinatus falsum deposuit, interrogari, & torqueri, ad cuius preces, & subornationem fecerit illam falsitatem, vel falsam depositionem, cum non præsumatur à iure, quod quis ex se ipso in re alterius commodum, & interesse concernente, velit falsum dicere, aut committere: ideo subintrant, quæ dixi supra, quęstio. 17. numero 154. vbi posui, quod delinquens semper de mandante potest interrogari, & torqueri, quando ex se nullam habebat causam delinquendi.

Item subintrant ea, quæ posui, inf. nu. 107. vbi dixi, quod semper reus potest de consocijs interrogari, quando adsunt aliqua inditia in genere, siue in specie, quod cum socijs delictum fuit commissum: si vero apparet, quod testis falsum deposuit, vel quod qs falsitatem machinatus fuit ex se ipso propter particularem inimicitiam, seu aliam causam, tunc non pote

rit de mandatoribus, & subornatoribus interrogari, sicut in specie respondit Bertazzol. dicto consil. 156. numero vndecimo, libro primo, & ita apud nos seruatur, quia indistinctè testes, qui se falsos in aliena causa confitentur, si ex se ipsis non deponunt corruptentem, quando non apparet, qd propter particularem causam falsum deposuerunt, vt sup. desuper interrogantur, & torquentur, pro vt etiam apud eum idem seruari, ac etiam de iure verissimum esse tribus rationibus comprobat, & testatur Boss. in titul. de indit. & considerat. ante torturam, numero 156. ante medium, versicu. primo considera. & dicam infra, in quæstio. quadragesima quinta, numero septimo, sed an sic interrogari, vel torti faciant inditium, & quale contra nominatum subornatorem, latius explicabo infra, in q. 45.

50 AMPLIA XII. Etiã † in homicidio, in quo reus de se confessus, nec etiam poterit de consocijs interrogari, secundum Grammatic. in consilio vigesimoprimo, in princip & cons. 70. nume. sexto, Corrad. in pract. crimin. in tit. de negat. crimin. & torment. post numerum vigesimumquartum, vers. negat tamen simpliciter, folio mihi 296. columna prima, Boss. in titu. de indit. & considerat ante torturam, num. 144. vbi hoc limitat in assassino, de quo infra particulariter dicam, Menoch. de arbit. quæst. lib. 2. casu 474. numero 22. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1311. numero 7.

Vbi etiam allegat Barto. in l. repeti, §. primo, ff. de

51 quæstio. † & ampliatio est verissima, quando homicida habebat causam occidendi, secus si nulla apparebat causa, quare homicidium committeret; quia tunc potest non solum de mandante interrogari, sed etiam torqueri, per ea, quæ dixi supra, in dicta quæst; 37. num. 254.

52 Item † ampliatio est uerissima, nisi adsint aliqua indicia tractatus præcedentis cum alijs, vel quod in homicidio plures interuenerunt, quia tunc pariter subintrant ea, quæ dixi infra, num. 107. & seqq.

53 AMPLIA XIII. In † crimine simoniæ, in quo habemus tex. in capi. 1. de testib. in 6. clare dicentem, quod si agatur criminaliter, socius in eo crimine indistinctè non admittitur, si vero ciuiliter, admittitur si est socius criminis, & non muneris: secus si sit socius, & criminis, & muneris, & per illum text. iuncto tex. in cap. veniens, il primo, extra eodem, ita affirmant Specu. in tit. de teste, versic. item quod est socius criminis, post numerum 37. vbi ponit in proposito duo hæc carmina.

Per testem socium sceleris simonia probatur.
Muneris, & sceleris testis socius reprobatur.

Salyc. in l. quoniam liberi, numero 5. versicu. & in crimine simoniæ, C. de testibus, Albe. de Malet. in tracta. de testib. par. 1. capit. 4. §. expedita, post numerum 65. versi. fallit hæc regula, vbi bene declarat, Crot. de testib. post numerum 91. versic. ampliatur, erit ista regula, Campeg. de testib. reg. 86. in 1. & 4. fallẽ. Nep. de Monte Albano in simili tracta. de testibus, numero 69. in fine, Bertaz. consi. 234. numero 3. libro primo, Alciat. consi. secundo, tria principaliter, num. 4. & nume. 8. tomo primo, lib. primo, Redoan. in tract. de simon. par. 4. cap. quinto, nume. 28. versic. item in crimine simoniæ, quem in proposito referendo sequitur Mascar. de prob. lib. 3. conclus. 1311. num. 26.

54 & seqq. vbi etiam declarãdo materiam subdit, † quod in casu, in quo socij criminis simoniæ admittunt, illud procedit contra illum, qui fecit simoniam, & in eius odium, secus contra tertium, qui ignorabat secum simoniacè contraxisse.

Item procedit contra eum, qui diffamatus sit de tali delicto, secus si nõ sit diffamatus, ex Dec. & Alc.

55 in locis per eum alleg tis. † & in proposito aduerte, quod licet Nouell. in tract. de testibus, nume. 16. par. 1. Boer. decis. 219. nume. secundo, vers. item in crimine simoniæ, Ioa. Mar. Monticel. regu. crim. 4. nu. 24. post Cort. quem allegat. & alij plures allegati p Menoch. de arbit. quæst. lib. secundo, d. casu 474. numer. 31. per Redoan. in d. tract. de simonia, par. 4. cap. 5. numero 28. & per Mascar. de probat. lib. primo, cõclu. 466. num 7. & lib. 3. d. conclus. 1311. num. 25. simpliciter dixerint in crimine simoniæ socium, & participẽ sceleris recipi in testem: eorum tamen dicta sunt intelligenda, & declaranda, secundum præpositam distinctionem, de qua in dicto ca. primo, de testibus, in 6. † et quod depositio socij criminis nõ noceat inculpato, sepius fuit resolutum in Rota, & particulariter ĩ vna Tullen. Parrochialis coram Respon. Seraphino 28. Maij 1593. in versic. quæ autem, & versi. Et in alia Tullen. parochiæ simoniæ coram D. Orano 21. Aprilis 1597. Et aduerte etiam quod quando agitur ad priuationem beneficij, tũc eo minus admitti in hoc crimine illius socium simpliciter tenuit Rota in vna Tullen. Parochialis corant R. P. d. Seraphino die 28. Maij 1593. allegãs ad idem Alex. de Nouo consil. 64. nu. 4. Fab. dec. 47. lib. 2. & Alciat. respon. 2. num. 3. & 4.

56 LIMITA I. Propositam † regulam non procedere in casibus exceptis à iure, & in quibus idem ius statuit posse de se confessos, de alijs socijs, & complicibus interrogari, in ijsdem enim casibus si interrogati aliquem inculpant, facit contra inculpatum talis nominatio inditium ad torturam, sicut post Bartol. & alios quos allegant, affirmauit Paris in tracta. sind. e. in verbo, tortus, capit. 1. incip. an fieret dicto torti, post numerum 23. fol. mihi 335. colum. 1. Gandin. in titu de quæst. & tormen. num. 17. & ludo de Suzzar. in tracta. de indit & tortu. num. 53. Ange. de malef. in verbo, quod fama publ. precedén. nume. 106. versi. 10. quæro, Boer. decis. 119. vers. sed in casib. vbi allegat Cyn. Ang. & Pet. Bellap. in d. l. fi. C. de accusat. Marsi. in l. 1. §. Diuus Antoninus, numero quarto, versicu. in illis autem delict s, ff. de quæstion. & in pract. §. d. genter, numero 59. ad finem, versicul. & in casibus, Al xan. cons. 65. num. 7. & ibi in additio. lib. 2. Alberic. de Malet. in tract. de testib. par. 1. cap. 4. §. expedita, num 67. Follerius pract. crimin. in prima par. tertiæ partis, verbo, & si confitebuntur, num. 02. vers. & sic ex prædictis, Natta cons. 298. num. 2. lib. 2. Io. Mar. Montice. reg. crim. 4. nu. 3. Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. c. 12. sub. de proba. delict. post num. 17. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. versicu. dictum socij,

57 post princi. † quæ autem dicantur crimina excepta, in quibus de se confessus potest de socijs, & complicibus interrogari, mox in sequentibus limitationib. audies, & dicit Ludou. Peguer. decis. crim. 5. num. 22. quod excepta crimina in proposito erunt illa quæ rei publicæ pestifera sunt, multitudinemque & bonum publicũ nimis lædunt, & in quibus non solum socius potest de consocijs interrogari, sed quicunque etiam non vocatus, proferre se in testem tenetur, vt prouincia malis hominibus purgetur, argumẽ. tex. in l. congruit, ff. de offic. præsid. & vide in proposito eundem Peguer. d. decis. 5. nume. 24. & seqq. vbi pluribus probat quod in casibus à iure exceptis, & in quibus reus potest de consocijs interrogari, interrogatus etiam in foro conscientiæ tenetur reuelare socios, & complices, & non reuelando peccat: & isto casu debent confessores reum pœnitentem monere, vt eos reuelet, alter dicuntur absoluere impœnitentem contra ius diuinum, & humanum, ca. pœnitentia, dist. 3. c. peccati venia, de reg. iu. in 6. cap. legatur, 24. q. 2. cum alijs ibi per eum allegatis.

58 LIMITA II. Et illatiuè ex præcedenti limitatione (pro vt etiam illatiuè veniunt plures aliç sequẽtes limitationes,) vt regula non procedat in crimine læsæ maiestatis diuinæ, in quo de se confessus potest de conscijs interrogari, & interrogatus facit inditium, si aliquem nominat, cum in hoc crimine admittatur in testem, ad tex. in ca. in fidei fauorem, de hæret. in 6. & in capit. literas, de præsumpt. & per ista iura ita voluerunt Salyc. in l. quoniam liberi, num. 5. versicu. item hæresis. C. de testib. Boer. decis. 319. nu. 2. versic item in crimine hæresis, Carrer. in pract. crimi. in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium, num. 5. Corn. consi. 28. num. 11. lib. 1. Bal. consi. 95. regula iuris, colum. 1. lib. 1. Grammat. consi. 15. nu. 25. Ioan. Maria Monticel. reg. crim. 5. num. 16. Boss. in titu. de indit. & de cõsiderat. ante tortu. num. 145. post medium, Corrad. in pract. in titu. de testibus, §. personas testium aggrediendo, post numerum 39. fol. mihi 86. colum. 1. & in tit. de nega. crim. & tormẽ. post nu. 24. fol. 194. col. 1. in prin. Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. c. 12. rub. de prob. delict. num. 16. ver. adde tamen, Menoch. de arbit. q. lib 2. casu 474. num. 28. Simanc. de hæret. tit. 35. num. 18. vbi Iudicis arbitrio remittit, quanta fides isto casu sit dictis criminosis adhibenda, Bertaz. consi. 312. ante num. 1. li. 1. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 476. num. 7. & lib. 3. conclus. 1311. nume. 22. & conclu. 857. num. 8. li. 2. Ludou. Peguer. d. decis. crim. 5. num. 13. Et sine dubio limitatio est communis.

59 LIMITA III. Vt idẽ sit in crimine læsæ maiestatis humanæ, ad tex. satis clarum, & expressum in cap. primo, de confess. ubi ad litteram dicitur, *quod de se confessi super alieno crimine interrogari non debent*, crimine læsæ maiestatis excepto, & ibi hoc notat Abbas & communiter Doctores, facit tex. in l. quisquis in fine, ad l. Iul. maiestat. item est textus pariter ad litteram, in cap. nemini, 15. q. 3. vbi quod *nemini præterquam de crimine læsæ maiestatis de se confesso credi potest super crimen alienum*, Salycet. in l. quoniam liberi, numero quinto, versic. & in crimine læsæ maiestatis, C. de testibus, & in l. fi. num. 7. in fine, C. de accusat. Angel. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. nume. 31. versicul. idem in crimine læsę maiestatis, vbi reddit rationem, quia tale crimen non potest vnus solus committere, Ludo. Bolognin. in addit. ad Guido. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. post numer. 32. Boer. decis. 319. nu. 2. Brun. de indit. & tort. 1. par. 3. post numerum 22. versicul. idem dicit de his qui contra Principem moliuntur, Blanc. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. numer. 371. ad finem, versiculo, item in crimine læsæ maiestatis, & nume. 373. versiculo, item de eo, qui contra Principem molitur, Carrer. in pract. in 2. tracta. de indit. §. octauum inditium, nume. 2. prope finem, & num. 5. Campeg. de testib. reg. 86. in 8. fallen. Crot. de testibus, in 3. par. numero 92. ver. primo fallit ista regula, Capic. decis. 130. numer. 57. Foller. in pract. crimin. in verbo, item, quod commisit crimen læsę maiestatis, numero secundo, fol. mihi 325. Gig. de crim. læsæ maiesta. lib. secundo tit. quom. & per quos crim. læsæ maiest. prob. quæst. 7. numer. secundo, Alex. consi. 13. num. 14. volumine 3. Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. 4. numer. 10. Boss. in titul. de indit. & consider at. ante tortu. numero 145. versi. & in iis, qui contra Principem moliuntur, Corrad. in pract. in titu. de testib. §. personas testium aggrediendo, post numerum 39. fol. mihi 86. & in titu. de negat. crim. & tormen. numero 24. fol. 293. Anto. Gomez var. resol. tomo 3. capitul. 12. rub. de prob. delict. numer. 16. ver. adde tamen, Menoch. de arbi. q. lib. secundo, casu 474. nume. 27. Viu. in com. opin. in vers. in testem non admittitur socius criminis, post princip. Rolan. consi. 68. num. 4. volu. 2. ✠ Decian. in tract. crim. lib. 7. cap. 37. nu. 35. Baiard. ad Clar. in §. læsę maiestatis, nu. 25. In 12. speciali. Vbi tamen hoc intelligit quod faciat, inditiũ iunctis adminiculis, alias secus, prout latius dixi infra n. 147. seqq. Cœpha. cõsilio 75. numero 38. seqq. 49. seqq. lib. 1.

60 Vbi† quod socij criminis admittuntur in crimine læsę maiestatis, non solum ad inculpandum, sed etiã ad exculpandum, de quo vltimo dixi supra, num. 10. seqq. ✠ & facit quod dixi generaliter de testibus in habilibus in tract. de testibus, quęst. 62. numero 96. Claud. ad Bertaz. in consilio 18. in additio. litera A, Mascar. de proba. lib. 1. conclu. 358. numer. 6. & conclu. 462. nu. 23. & conclu. 466. numero 7. & lib. 3. conclus. 1311. numero 21. Decian. consi. 18. nu. 61. seqq. libro primo. Ludo. Peguer. decis. crimin. quint, onumero 16. & faciunt Doctores allegati seq. limitatione.

61 LIMITA IIII. In† conspiratione, & coniuratione, in qua socium coniurationis, & conspirationis pariter in testem admitti, probat textus in c. fi. & ibi gl. extra de testibus cogẽ. qui loquitur in coniuratione facta contra Episcopum Rauennatem. item tex. in c. si quis cum militibus, in fine, 5. quæst. 1. vbi loquitur de factione, & coniuratione iurata, vel contra Principem, vel contra eius consiliarios, Saly. in l. quoniam liberi, num. quinto, ver. item coniurationis, & conspirationis, C. de testibus. Crot. in tract. de testibus, par. 4. nume. 92. Campeg. de testib. regul. 86. in vlt. fallen. Marsi. consi. 1. num. 32. & consi. 109. numero 11. Alex. consi. 13. num. 14. volum. 6.

Vbi generaliter dicit, quod ad probandum cõspirationem contra aliquem possunt admitti testes, & participes criminis, etiam quod precium pro hoc recepissent, & iurassent non reuelare, per tex. in d. c. fin.

62 de testibus cogen. & †quod conspiratio dici potest omnis conuenticula, vel coniuratio multorum ad actum illicitum, per tex. in c. coniuratorum, cum quatuor seqq. capitulis, 11. q. 1. & sic Alex. videtur loqui generaliter in omni conspiratione, facta etiam cõtra alium, quam contra Principem, quod, & idem voluit Corrad. in pract. in titul. de testib. §. personas testium aggrediendo, in verbo, coniurator, numer. 66. vbi facit conclusionem generalem, vt conspirator repellatur à ferendo testimonio contra eum, contra quem conspirauit, per tex. in cap. conspiratores, 3. q. 4. cum alijs, per Spec. in titul. de testib. §. primo col. 1. Bald. in ca. conuenticulas, in 1. notab. de pace iuram. firman & per Aufrer. in tract. de reprobat. test. num. 27. & quod conspiratio nihil aliud est, nisi quędam conspiratio iurata in preiudicium tertij, secundum Fely. in d. cap. fin. de testib. cogen. & ita etiam generaliter in omni conspiratione loquũtur Natta in cõsil. 438. numer. 22. libro primo, & Tibe. Decia. in consil. 18. numer. 61. seqq. libr. primo vbi ampliat, quod tales socij criminis ad mittuntur, etiam ad condemnationem, (quod non credo verum per ea, quę dixi supra, num 39. seq.) Gig. de crim. læsę maiest. lib. 2. tit. quom. & per quos crim. lęsę maiesta. prob. quęst. 7. numer. 3. vbi de conspiratione contra Principem. Boer. decis. 319. num. 2. versicu. item in crimine conspirationis. Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. 4. num. 18. in princip. iuncto ver. 10. limita, vbi alios adducit cõcordantes, & loquitur in crimine coniurationis. cõspirationis, rebellionis, & subuersionis status, idem Corrad. in pract. in d. tit. de testib. §. personas testium aggredien. post numerum 39. fol. mihi 86. & in ti. de negat. crim. & tormen. post numerum 24. fol. mihi 294 in prin. Viui. vbi supra, sub d. versic. in testẽ non admittitur socius criminis, Campeg. de testib. regul. 86. in 10. fallen. Menoch. de arbit. q. libr. 2. casu 474 num.

num.29. Mascar. de prob. lib. 1. conclus. 466. numer. 5. & lib. 3. conclu. 1147. num. 38. & conclu. 1311. nu. 23. Ludou. Pegue. decis. crim. 5. nume. 17. Ex quibus apparet sine dubio, quod Doctores loquuntur non solum in conspiratione, & coniuratione facta contra Principem: quo casu subintrant ea, quæ supra deduxi in antecedenti limitatione, sed etiam in conspiratione facta contra priuatum, quo casu subintrant etiam tradita infra, numero 68. & seqq. & alia pulchra ratione hoc idem firmat Ludo. Peguer. d. decis. crim. 5. nu. 20.

63 LIMITA V. In crimine falsæ monetæ, † quæ cum sub læsæ maiestatis crimine claudatur, l. si quis nummos. C. de fal. mone. & regulariter non soleat, nisi à pluribus fabricari, ideo de se confessus poterit etiam de aliis interrogari, & torqueri ad tex. in l. 1. in princip. *facti conscios per tormenta illico prodituri.* C. de fal. mone. Saly. in l. fi. post numerum septimũ, C. de accusat. & in l. quoniã liberi, post numerum 5. C. de testib. Alber. de Malet. in tract. de testib. par. 1. ca. 4. §. expedita, num. 67. ad fi. Crot. de testib. par. 3. post numerum 93. Campeg. de testib. reg. 86. ĩ 8. fallẽ. Gãdin. in tit. de q. & tormen. post numerum 16. versi. secundus in falsatoribus, Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. post num. 51. ver. secundus est, Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præced. post n. 31. versi. item in falsificantibus, Brun. de indit. & tortu. 1. par. quæs. 3. num. 22. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. nu. 371. in prin. & post numerum 371. Boe. decis. 219. num. 2. ver. item in crimine falsæ monetę, Carrer. in pract. crim in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum indicium, post numerum secundum, vers. vt falsam monetã committere: & in fine numeri, versic. idem in falsantibus monetam. Ioan. Monticel. regu. crim. 4. num. 13. vbi declarat, dummodo concurrãt requisit. a de quibus dicam infra, in sublimitationibus, Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tort. numero 145. versicu. & in falsificatoribus monetarum Gram. consi. 21. nu. 3. in fine, & decis. 28. post num. 10. Corrad. in practi. tit. de testib. § personas testium aggrediendo, sub n. 39. fol. mihi 86. Anto. Gomez var. resol. tomo 3. cap. 12. rub. de prob. delict. nu. 16. post versiculum, adde tamen Menoch de arb. q. li. secundo, casu 474. num 35. Mascar. de prob. lib. primo, conclu. 466. num. 8. & lib. 3. conclu. 1311. num. 22. Ludo. Pegue. decis. crim. 5. num. 18 Flam. Cartar. in sua practi. interrogan. reo. lib. 4. cap. 1. post nume. 91. Tiber. Decian. in suis tracta. criminalibus, lib. 7. ca. 24. num. 9. par. 1. ✠ & dixi in titul. de crimin. læs. maiesta. infra, q. 15. nu. 47.

64 LIMITA VI. In latronibus, † & grassatoribus viarum, quos posse de consocijs interrogari, & torqueri, cum crimen tale sit, quod nõ soleat, nisi a pluribus committi, probat tex. in l. prouinciarum C. de feriis, ibi, *nec differatur sceleratorum proditio consciorũ, quæ per latronum tormenta quærenda est*, item tex. in l. diuus ff. de custod. reorum, ibi, *vt irenarchæ cũ apprehederint latrones interrogent eos de socijs, & receptatoribus*, & per ista iura, hoc idem affirmarunt Saly. in l. fina. post n. 7. vers. & ad hoc accedant, C. de accusat. Gandin. tit. de quæst. & tormen. post nume. 16. versicul. primus casus est. Guido de Suzzar. in tract. de indit. num. 51. versic. primus est in quibuslibet latronibus, Crot. de testib. par. 3. num. 91. versi. item latrocinia cõmittere, Alber. de Malet. in tract. de testib. par. 1. cap. 4. §. expedita, post numerum 67. ad finem, Campeg. de testib regu. 86. in 5. fallen. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. num. 21. in fine, Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæstio. num. 371. in princip. & nu. 372. in fine, & sequẽ. Carrer. ĩ practic. in 2. tractat. de indit. & tortu. §. octauum inditium, numero secundo, versicul. ideo latrones, Gram. 17. numero 14. ad finem. & decis. 28. post numerum decimum, Foller. in pract. crimin. in prima par. tertiæ par. verbo, & si confitebuntur, numer. 102. versiculo. item in latrocinio. & numer. 104. Corrad. in pract. in titul. de testib. §. personas testium aggrediendo, sub num. 39. folio mihi 86. & in tit. de negat. crimin. & tormen. numero 24. fol. mihi 293. in fine, Boss. d. titul. de indit. & cõsiderat. ante tortu. post numerum 45. Menoch. de arbit. q. libro secundo, casu 474. nume. 20. in fine, Bursat. consilio 201. nume. 58. lib. 2. Mascar. de prob. libr. 3. conclus. 1311. numero 36. Flam. Cartar. in tracta. de exequut. sentent. capto bannito, capitulo 2. sub nume. 59. vbi refert Clar. in pract. §. fin. q. 21. versic. dictum socij, ad finem, dicentem, ita apud eum seruari in statu Mediolani, Ludo. Peguer. decis. crim. 5. num. 14. ubi bene hanc cõprobat limitationem, & decisio. 37. nume. 3. versicul. & propter hanc rationem, Carrer. d. lib. 4. capitu. 1. post d. num. 91.

65 LIMITA VII. In crimine assassinij, † in quo posse assassinum de mandatoribus interrogari, post glos. & Bal. in l. nõ ideo minus, num. 1. C. de accusat. voluit Paris de Put. de sindica. verbo, tortus, ca. 1. an steter dicto torti, post numerũ 25. versiculo, & dicit Bal. fol. mihi 335. columna prima. Aug. de malef. in verbo, & Sempronium mandatorem, & numero 3. versiculo, & bene nota, & ibi Augustan addi. numero quarto; vbi dicit, hoc procedere propter immanitatem criminis, Ludou. Bolognin. in consilio octauo. columna quarta in prin. versiculo, in quo assassinamenti horrendo delicto, pro vt illum referendo sequitur Boe. decisio. 219. numero secundo, versicul. item etiam in crimine assassinamenti, Carrer. in pra. in 2. tracta. de inditio, & tortu. §. octauum indicium, numero quarto Gram. decis. 28. numero 10. versicul. si tamen contra illos, & consi. 35. numer. 26. Foller. in pract. crimin. in prima par. tertię partis, verbo, & si confitebuntur, nume. 103. versiculo fallit, secundum Angelum, Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & tormen. numero 24. fol. mihi 294 in principio Marsil. in l. is qui cum telo. numero 74. C. de sicar. & consilio 22. numero 15. Ioan. Mar. Monticell. regu. crimin. 4. numero 22. & reg 8. numero 28. & 29. vbi etiam q facit inditiũ ad torturam, nisi de alio delicto sit infamis (de qua tamen declaratione latius dicam infra, numero 178.) Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, casu 474. numero 32. Gabriel. libr. sexto, conclu. prima, numero 25. Bertaz. cons. 241. post numero 9. lib. 2. Bursat. cons. 192. numer. 5. Mascard. de probat. libro 3. conclus. 1311. num. 3. Ludou. Peguer. decis. crim. quinto num. 19. ex quibus ✠ iunctis alijs de quibus infra hac eadem questione n. 120. sine dubio pa-
* ret ita communiter † fuisse à Doctoribus receptũ, & faciunt ad hanc ampliationem etiam ea, quę posui supra, quęst. 37. numero 154. & seq. vbi dixi, hoc esse generale in omni mandatario, etiam non assassino, quando non apparet in eo causa, cur ad delinquẽdum ex seipso motus fuerit. ✠ & dixi etiam aliquid infra, quęstione 123. in spec. 3. in 8. speciali.

66 LIMITA VIII. In sacrilegio, † in quo socius criminis admittitur ad testificandum, Salyc. in l. quoniam liberi, post numerũ quintũ ver. item sacrilegij, C. de testib. Campeg. de testib. reg. 86. in nono fall. Boer. decis. 219. numero secundo, versiculo, item in crimine sacrilegij; Corrad. in practi. in titulo de testib. §. personas testium aggrediendo, nume. 39. versicul. tertio, nisi particeps fuisset, fol. 86. col. 3. & in t. de negat. crim. & torme. nu. 24. fol. 293. col. 2. in fine Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. quarta, nume. 20. Menoch. de arbit. q. lib. 2. casu 474. num. 30. Mascard. de prob. lib. 3. concl. 1311. nu. 24. qui omnes adducunt

ad

ad comprobationem huius limitationis, tex. in capitu. in primis, 2. quæst. prima, & in capit. qui autem, 17. quæst. 4.

67 LIMITA IX. In maleficis, † & mathematicis quos posse de cõsocijs interrogari, & torqueri, cum sit delictum, cuius exturpatio spectat ad omnium salutē, per tex. in l. fi. in fine, C. de malefic. & mathemat. scripsit Salyc. in l. quoniam liberi, numero quinto, vers. & in crimine mathesis, C. de testibus, & in l. fina. numero 8. C. de accusat. & per textum prædictum, hoc idem voluerunt Ange. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedente, nume. 31. versicu. item quando tendit ad salutem, Gandin. in tit. de quæstio. & tormen. nume. 16. ad finem, vers. quartus, &c. Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. nume. 51. prope fin. Par. de Put. in tract. sindica. verbo, tortus, cap. primo, an stetur dicto torti, post numerum vigesimũquintum, vers. & etiam quando tendit ad communem salutem, Campeg. de testibus, reg. 86. in 6. fallen. Crot. de testibus, parte 3. numero 94. Brun. de indit. par. prima, quæst. 3. num. 10. in fi. vers. item maleficus, & nume. vigesimosecundo, ver. aut est delictum, Bianch. de indic. ad l. fi. ff. de quæst. num. 371. versicu. item maleficus, & num. 373. versicu. in criminibus vero, Carrer. in pract. crimin. in tract. de indit. §. octauum inditium, numero secundo, ad finem, Foller. in pract. crimi. in prima par. 3. par. verbo, & si confitebuntur, numero 102. versicu. nisi delictum, Grammat. decis. 18. numero decimo, ad finem, Boss. in titu. de inditio, & considerat. ante tortu. nume. 145. versicu. in criminibus vero. Anton. Gomez. variarum resolu. tomo 3. cap. duodecimo, rub. de proba. delic. numero 16. post versic. adde tamen, Corrad. in pract. tit. de testibus, §. personas testium aggrediendo, sub numero 36. folio 86. & in tit. de negat. crimin. & tormen. versic. si persona, fol. 294. colum. prima, ad finem, Ioan. Mar. Monticel. reg. crim. 4. num. 11. Menoch. de arbi. q. libro secundo, casu 474. Mascar. de probat. lib. 3. conclu. 1311. num. 11. ad finem, & num. 31. Ludo. Peguer. decis. crimi. num. 15.

68 LIMITA X. In delictis occultis, † & difficilis probationis, & in quib. veritas aliter haberi non potest, quam per socios criminis: iis enim casib. cum ob probationis difficultatem testes inhabiles admittantur leuioraq; sufficiant inditia, idcirco socium criminis admitti in testem, & consequenter ex dicto illius oriri inditium ad torturam contra nominatũ. per tex. in d. cap. fi. extra de testib. cogen. (qui tex. vt adnotaui supra, num. 61. loquitur in coniuratione,) affirmarunt post alios quos allegant, Marsil. in l. j. §. D. Antoninus, in fine, nume. 21. ff. de quæst. vbi generaliter dixit, quod quando crimen per alios probari non potest, tunc indistinctè socius criminis admittitur in testem, Carrer. in pract. crim. in secundo tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium, nume. 12. vbi quod in casibus difficilis probationis socius criminis admittitur, & facit inditium, Dec. cons. 342. nu. 3. vbi pariter generaliter concludit, qđ in materia, in qua alij testes haberi nõ possunt, socius criminis facit inditium ad
† torturam, per communem † regulam, quod quando ex natura facti alij testes haberi non possunt, admittuntur testes, qui alias prohibentur, l. consensu, C. de repud. cap. veniens, in fine, il 2. de testibus, c. & si Christus, in fine, de iureiurand. cum alijs ibi per eum allegatis, Gram. voto 3. num. 6. vbi loquens in homicid. per venenum commisso, generaliter dicit, quod in delictis occultis, probat contra socium, socius criminis, Aym. consi. 178. num. 1. 2. & 3. lib. j. vbi loquens in furto commisso de nocte, plurib. comprobat, quod in delictis, quæ clam committuntur, socius criminis admittitur ad faciendum inditium ad torturam, Natta consi. 298. nume. 9. lib. 2. vbi quod socius criminis in subsidium admittitur in testem, puta in delicto facto domi, vel in capitulo Canonicorum, seu in alijs, in quibus alij testes, ex natura rei haberi nõ possunt, & idem affirmauit Corrad. in pract. in titu. de negat. crim. & tormen. post numerum 24. versic. quibus adde, etiam in subsidium, Ioan. Mar. Monticel regu. crimin. 1. num. 17. & 18. vbi inter alia exempla præcipuè exemplum ponit in delicto commisso de nocte, Menoch. qui alios plures adducit concordantes in tract. de arb. quæst. lib. 2. casu 474. num. 30. vbi loquitur in homicidio domi commisso, ac in omni alio delicto occulto, & secreto, dicitque iis casibus posse socium de consocijs interrogari, Viui. in commun. opin. sub vers. in testem non admittitur socius Criminis. Cephal. consi. 75. nu. 45. lib. j. vbi quod est indubitatum, socios criminis admitti quando veritas aliter haberi non potest, Claud. in addit. ad Bertaz in consilio 225. num. 18. litera C, lib. j. vbi quod illud quod dicitur, socium criminis non facere inditium ad torturam, nõ seruatur de consuetudine, maximè, quando sumus in occultis, ex Baldo, & Carter. & alijs ibi per eum allegatis, idem Bertaz. consi. 341. numer. 9. lib. 2. vbi loquitur in tractatu de occidendo, pro vt etiam loquitur in consi 538. d secondo, incip. nulla iudicio meo, nu. 6 seqq. eodem lib. & ampliat hoc procedere non solum ad inculpationem, sed exculpationem, de quo latius dixi supra, num. 10. seqq. Tiber. Decian. consil. 18. num. 67. lib. j. Mascard. de prob. lib. j. conclu. 158. in 4. limitatione, vbi infert ad crimē adulterij, de quo dicam infra in seq. limitatione, & conclus. 406. num. 6. eodem lib. i vbi generaliter loquitur in subsidium, & quando veritas aliter haberi non potest, & conclus. 1147. num. 37. seqq. lib. 3. vbi ex Dec. in prælle-
* gato consi. 342. nu. 3. testatur ita esse communem regulam, & conclu. 1311. nu. 33. & iterum in conclu. 1386. nu. 7. & 8. eodem lib. 3. vbi loquitur in tractatu. ex quibus sine dubio apparet hanc conclusionē non
* solum esse a Doctoribus * communiter receptam, verum etiam non habere contradictorem, quem intelligendo viderim.

69 Imo † & quod plus est, isto casu socij criminis, cũ à iure ob difficultatem probationis admittantur, reputandi sunt testes idonei & omni exceptione maiores, vt in terminis voluit Dec. in cons. 342. n. 3. ver. & ista conclusio, quem in proposito refert, & sequitur Mascard. d. conclu. 1147. num. 39. qui alios adducunt concordantes, nec dissentit Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. c. 12. rub. de prob. delict. num. 18. vers. sed his non obstantibus, vbi generaliter loquitur in omnib. casibus exceptis.

70 Et † propterea non solum vnus socius criminis facit inditium ad torturam, etiam sine alijs adminiculis, sicut post Cast. & Matth. de Afflict. quos allegat, voluit Carrer. in pract. in d. §. octauum inditium, nu. 12. quem referendo sequitur Io. Mar. Montic. reg. crimi. 4. nu. 37. Menoc. de arbitr. q. lib. 2. casu 474. nu. 36. in fine, & post num. 41. vbi in idem etiam allegat Feder. Scot. in consi. 10. nu. 28 lib. 2. tomo a.

71 Verum † etiam si plures sint socij plene probant, & sufficiunt ad condemnandum, vt per Ant. Gomez. in loco citato, & post Castren. & Dec. per eum adductos voluit Aymo. in d. cons. 178. post nu. 3. & Aymonem refert, & sequitur Lud. Pegue. decis. crim. 17. nume. 44. ad finem, nec dissentit Decian. in d. consil. 18.
72 nu. 61. seq. li. j. Vbi † præcipue loquitur in conspiratione, & si socij non sunt plures, sed depositio vnius socij sit adminiculata alijs præsumptionibus, & coniecturis, tunc pariter faciat plenam probationem, ad condemnandum sufficientem ex iis, quæ in proposito late deduxit Aym. d. cons. 178. per totum. libro j.

✠ Et ante eum Calcan.consi.110.num.5. Vbi dixit de l.tirionem socij criminis ex depositione alterius testis dignioris, aut ex alia semiplena probatione, de quo dixi infra, nu.165. vbi vide.

73 Contra† hanc limitationem de directo faciunt ea, quæ sup.posui in 10. 11.& 13. ampliatione, vbi dixi in crimine furti, falsi, & simoniæ, socium non posse de consocijs interrogari, minusque facere inditium ad torturam, nisi in casibus, in quib. adsint inditia, quod plures interuenerint delicto, & tamen, vt suo loco dicetur, huiusmodi crimina esse difficilis probationis dubitandum non est: nec video textum, in ca.fi.de testib. cogen. vnde limitatio prædicta sumitur per Doctores, bene illũ probare, quia textus ille loquitur in conspiratione, & sic in delicto non solũ difficilis probationis, sed etiam quod regulariter cum plurib. cõmittitur, & ideo subintrant ea, quæ dicam infra in limitatione, num. 107. nec etiam obstet, quod vbi veritas aliter haberi nõ potest, ibi testes inhabiles admittuntur, quia istud procedit quo ad extraneos, & tertias personas litigantes, & quando testis inhabilis deponit de gestis per eos: secus, quando deponeret de eo, quod ipse fecit cum alio, quia tunc eius dictũ non valet, vt per Marsi.in consi.102.nu.7. Ancha. consi.24. Gram.consi.59.nu.15. Lud.Cat. inter consi.crimin.diuersi.consi.99. post nu.25. vol.j. in paruis, quos in proposito refert, & sequitur. Menoch.de arb.q.casu 474. post num.67.lib.2.

74 Vnde ad euitandum† hanc contrarietatem, quę aliter esset ineuitabilis, necesse est declarare limitationem prædictam, vt procedat nõ in omni casu, in quo veritas aliter haberi non potest, nec in omni delicto occulto, & difficilis probationis, sed tantum in eo, qđ vel de sui natura committitur cum plurib. prout est coniuratio & tractatus, in quo loquuntur pleriq; ex Doctorib. supra citatis, vel quando adsunt particularia inditia, quod illud delictum cum plurib. cõmissum sit: istis enim casib. licitum est reum de se confessum interrogare de complicibus in delictis occultis, & difficilis probationis: secus in alijs, & licet difficultas probationis soleat admittere leuiores probationes, non tamen operatur facultatem interrogandi reum de se confessum, de alijs socijs, & complicibus, quia inter casus exceptos a iure, in quibus potest socius de consocijs interrogari, qui ponuntur per glos. Speculato. Hostiens. & Gandin. in locis per nos relatis, num.41. ac demum per Salyc.in l.fi.C.de accusat. † cuius magistralem doctrinam magis communiter† sequuntur Doctores, non reperitur expresse difficultas probationis, & ista est pura veritas, à qua si in examinibus reorum, tu Iudex recederes, vtique errares iudicio meo.

Sed quid si reus in istis delictis occultis, & difficilis probationis, nõ interrogatus à iudice, sed sua sponte narrando seriem facti nominet aliquem in consocium, etiam in casu, in quo delictum non erat tale, vt de consocijs esset suspicandum, an talis nominatio faciat inditium ad torturam, vide inf. nu.189. seqq.

75 Nec verum est, † quod in delictis occultis, & difficilis probationis socij criminis, tanquã omni exceptione maiores, si vnus sit, sufficiat ad torturam, etiam sine adminiculis, si vero plures ad condemnandũ: quia quicquid in contrarium dixerint Doctores citati supra, nume.69. seqq. veritas est, quod etiam in occultis vnus testis non facit inditium ad torturã, nisi sit omni exceptione maior, vel nisi coadiuuetur adminiculis, vt dixi supra, quęstione 37. numero decimosexto, & num.62.& seqq.

Et in terminis in socio criminis voluit Boss. in titu. de indit.& considerat.ante tortu.nume.166. isto casu non etiam verum est, quod tales socij criminis, tanquam testes omni exceptione maiores plene cõuincant, quia contrarium probaui supra hac eadem q. nu.39.& seq.& declarat idem Boss. in loco nuper citato, nu. 167. vbi propterea dicit, quod etiam in casu, in quo aliter veritas haberi non potest, duo socij criminis, non sufficiunt ad condemnandum, licet bene sufficiant ad torquendum, vt per eum.

76 Sed† si cum depositione socij criminis concurrãt non solum adminicula, sed etiam plures aliæ præsumptiones vrgentes, prout in casu suo considerauit Aymo. in dicto cons.178. vbi enumerauit octo præsumptiones, tunc vtique non erit absurdum dicere posse Iudicem non solum ad torturam deuenire contra inculpantem, in casu difficilis probationis, sed etiam omissa tortura ad condemnationem in pęnam extraordinariam, prout etiam Deo dante dicam infra in tertio titulo, de reo confesso, & conuicto, quando disputabo, an ex præsumptionibus possit reus cõdemnari.

77 Hoc vnum nota in materia, † quod ad hoc, vt dicatur veritatem in proposito aliter non posse haberi, & consequenter, vt socij in criminis, licet inhabiles in testes admittantur, non sufficit, quod in delicto alij testes non interuenerint: sed quod illud de sui natura sit tale, vt nec interuenerint, nec interuenire regulariter potuerint, & sic vt dicunt Doctores, quod actu, & habitu veritas per alios haberi non possit: secus si actu tantum, & non habitu, quia & si alij non interuenerint casu, si tamen interuenire poterant nõ dicitur veritatem aliter haberi non posse, vt in terminis materiã socij criminis, declarat Natta in consilio 198. numero nono, libro secundo, Ioann. Maria Monticell. dicta regu.crim. quarta, numero decimo octauo, Bertazzol. in consi.157. numero 8. lib. primo, Mascard. de probat. lib.3. conclusi.1311. num.34. apud quos reperies concordantes, sed pro nũc remitto me ad ea, quæ dicam infra, in tit. de oppos.cont.test. in ea quæstione, in qua disputabo, an & quando testes domestici admittantur.

78 LIMITA XI. In crimine adulterij, † quod delictum cum non cõmittatur in offensam alicuius principaliter: sed tantum ad cõmodum delinquentis, iuxta doctrinam, & distinctionem Baldi in l.repeti. §.j. ff. de quæstio. cum aliis infra per nos allegandis, numero 105. idcirco in eo posse quem de sociis interrogari, & cum sit pariter delictum difficilis probationis, in quo veritas per alios haberi non potest, iuxta ea, quæ etiam posui supra, numero 68. eius nominationem facere inditium ad torturam, voluerũt Paul. de Castro in cons. 348. incip. Notandum quod adulterium, ad finem, num.3. lib.1. Ioan. Mar. Monticell. reg.crim.4. num.18. iuncto num.30. Mascard. de probat. lib. j. conclusi.158. nu.4.& conclusi.56. num.14. eodem libro primo, † vbi amplius, quod crimen adulterij probatur per iuramentum adulteri dicentis se cum vxore alicuius concubuisse per tex. in ca. continebatur, extra de desponsa. impub. cum alijs per eundem Mascard. allegatis, in conclusi.312. nu.23. seqq. & conclusi.452. nu. 14. eodem lib.

79

80 Et ab ijs non multum differt† quod consuluit Alexand. in conclusi.1 . in fine, lib.7. vbi quod ad probandum vitam in honestã, & meretriciam alicuius mulieris admittuntur illi, qui cum ea se copularunt, & Alexand. refert, & sequitur Natta in consi. 205. ad finem, nume. quarto, lib. j. quos pariter refert, & sequitur Mascard. de probat. lib.2.& conclusi.1063. nume.

81 83. iuncto nume.26.& 27. † vbi amplius post Gram. in consi.58. num.19. & seqq. voluit sufficere isto casu dictum vnius nobilis asserentis se pecuniam dedisse mulieri ob copulam carnalem, & ante istos videatur Gandin. in titul. quom. de malef. cognosca. per inquisit.

sit.nume. 12.vbi quod creditur testibus asserentibus se cognouisse eam, quæ falsò se virginem prætende bat, etiam quod singulares sint de loco, & tempore.

82 Contra hanc limitationem tenuerunt Hostiens. in sum.de diuor.colum. 5.vers.caueat autem Iudex, volens adulteratam contra adulterum nullam prot sus fidem facere, tanquam sociam criminis, ad l. fin. cum ibi notat. C.de accusat. pro vt illum refert, & sequitur Paris.in consi. 54.n.50.li.4. Fulg.in cõ. 135.in causa criminationibus, colum. fina. pro vt illum pariter refert, & sequitur Menoch.de arbitr.quæst.lib. 2.casu 474.num.23.lib.2.Iaf.in consi.22. accusatore. Ioseph. Hebræus, per totum, li.1.vbi late probat, quod confessio illius qui cum aliqua adulterium commi sit, etiam si sit facta per modum testificationis in iudicio, non probat adulterium, tum quia est socius criminis, & infamis, tum etiam quia adulteri à testimo nio repelluntur, pro ut etiam hos omnes, & refert, & sequitur idem Mascat.de probat.lib.3.conclu. 1311. num.8.addo, & Alex.in consil. 157.in princip.li.4. & Gram consi 45.num. 1, & Honded.consi. 100. num. 31. & seqq. vbi alis pluribus relatis concordantibus facit generalem conclusionem, quod mulieri asserē ti se carnaliter cognitam ab alio non creditur, nec talis assertio facit inditium ad torturam: & si hanc con trariam opinionem sustinere volueris, non obstet quod adulterium committatur ad commodum delinquentis, & non ad offensam alterius, iuxta distinctionem Bart.in d.l.repeti.§.1.ff.de quæst. quia vt in fra dicam, nu.106. Barto. doctrina reprobatur per Salyc.in l.fi.C.de accusat.& distinctio Salyc. eo loci est
* magis* communiter recepta. Nec etiam obstet, quod adulterium sit difficilis probationis, quia vt supra di xi, numero 73.seqq.difficultas probationis sola, nisi concurrant inditia, vel in genere, vel in specie, non operatur, vt de se confessus possit de alijs interroga i.

83 Minus † obstat tex.in c.continebatur, de sponsa. impub.quia non loquitur ille tex.in causa criminali, & in assertione adulteri iurata contra adulterum, vel è contra, pro ut sunt termini propositæ ampliationis, & pro vt ad id textum illum inducit Mascar d. conclu.65.num.14.sed in causa ciuili, & in assertione viri dicentis medio iuramento se carnaliter cognouisse suam vxorem ad effectum impediendi separationem matrimonij, & sic etiam fauore matrimonij, pro vt etiam ita loquitur tex.in cap.si quis acceperit, 33. q.1.cū alijs per eundem Mascar allegatis in d.cõclus. 1312.nu.21.seqq. Ideo non inferendum de vno casu

84 alium.† Et demum non obstent ea, quæ voluerunt Alex.in d.consi.. 13.ad finem, lib.7. & Natta d. cõsi. 205.num.4.dum dixerunt, inhonestatem, & meretriciam uitam mulieris probari per eos, qui cum ea rem haberunt carnalem: nam ex eo, quod quis rem habeat cum meretrice, licet peccet, nõ tamen est in famis, et criminosus, ideo non est mirum si probat, quia non potest dici socius criminis: at secus in eo, qui adulterium committit, quia non solum dicitur criminosus, sed etiam dicitur committere grauissimum crimen, vt dicam in 3.lib.in tit. de delictis carnis, in materia adulterij, si dicendi tempus diuina ma iestas concedet.

85 Quid dicendum? † Pro resolutione de duobus videndum est. Primo, an adulterium confessus possit interrogari de consocijs, puta lenonibus, mediatoribus, seu alijs participibus criminis. Secundo, an talis confessio probet contra dictos participes, et præsertim contra socium in ipso adulterio, vt puta contra adulteratam, vel adulterantem respectiuè, pro vt casus continget. Circa primum dico, quod licet adulterium sit difficilis probationis, adulter tamen non potest interrogari de consociis lenonibus, mediatoribus, & participibus, nisi in casu, in quo adsint inditia, quod adulterium fuerit commissum cum interuentu, & auxilio talium personarum, aliter secus per ea, quæ mox dixi, dicto numero 73. & seqq. quæ hic repetere superfluum est.

86 Circa secundum dico, † quod si adulter de se confessus in casu, in quo vt dixi, adsunt inditia sociorum, & participum, interrogatus aliquem nominat, & inculpat, facit talis inculpatio inditium contra inculpatum, iunctis adminiculis; secus sine adminiculis per ea, quæ dicam infra, in sublimitationibus, num. 145. seqq. sed si interrogatur de consocijs in casu, in quo interrogari non debebat, & tunc nec etiam cum adminiculis talis inculpatio facit inditium, per ea, quæ pariter dixi supra, in princ. quæstionis, nu.2.& dicam infra, nu.152. & faciunt ea, quæ etiam dixi, supra, nu. 31.vbi probaui, quem dici participem criminis, et nõ facere inditium ad torturam, non solum, quando delictum est vnum, et idem, sed etiam quando delicta sunt plura, sed inter se connexa, prout est lenocinium cum adulterio. Et hæc quo ad mediatores, consultores, et alios partecipes adulterij.

87 Quo vero ad adulterantem et adulteratum, † an vnius confessio afficiat alium, dico quoad cõdemnationem non sufficit confessio adulteri, vel adulteratæ, vt probat tex.in c.significasti, extra de adult.et per istum textum, post Iaf.in d.consi. 22.lib.3.aperte sic tenuit Par.in præallegato consi. 54.nu.50.libr.4.et ante ipsos, idem voluit Pau.de Cast.in d.consi. 348.ad fi.lib. 3.vbi loquitur in duob sociis criminis: dicitque quod eorum nominatio non sufficit ad cõdemnationem, licet bene ad torturam, et Alexand.in d.consi. 157.in princip.lib.4.

88 Quo † vero ad torturam pro cõcordia opinionum supra relatarum: dic vt supra videlicet, quod facit inditium, iunctis adminiculis, secus sine adminiculis per ea, quæ in simili, in crimine stupri dicam infra, numero 99. & latius explicabo infra, numero 145.& seqq.& ita est veritas, licet Doctores non sic plene distinguant.

89 LIMITA XII. In crimine sodomiæ, † in quo socium posse de consocijs interrogari, & eius nominationem facere inditium ad torturam scrip sit Boss.in titulo de indit.& considerat. ante torturam, num. ero 106. vbi hac limitatione adducit quinque rationes. Primo, quia in ijs, quæ sui natura aliter haberi non possunt, socij criminis admittuntur, vt supra dixi, numero 68.

Secundo, quia in delictis occultis Iudex semper debet esse promptior, & facilior ad torturam, vt supra, quæst.37.num.150.

Tertio, quia sodomia non committitur in iniuriā alterius, sed ad sui libidinem, & voluptatem explendam, ideo subintrat limitatio, de qua infi. hac eadem q.num.105.

Quarto, propter immanitatem criminis, iuxta gl. in l.fi.in verbo, conscientia, C.de accusat.& iuxta ea, quæ posui supra, nu.59.

Quinto, & vltimo, quia hoc crimen sine socio nõ committitur per ea, quæ etiam posui infra, num.107. & idem affirmarunt Plot.inter consi. crim.diuersor. consi. 132.nu.23. volu.j.Lud.de Alpher.inter eadem consi.consi.143.nu.8.eo.lib. Ant.Gomez.var. resol.tomo 3.ca. 12.rub.de prob.delict.nu.16.post vers.adde
* tamen et* hanc opinionem communiter receptā esse testari videtur Thom. Triuisan.decisio.cri.num. 14 num.j.

90 Et hanc † limitationem non solum in stupro commisso in marem, vt supra, sed in stupro commisso in fœminam, quod dicto stuprate stetur cõtra stuprantem, post Anan.in consilio primo, & post Castrens.

in consil. 219 in fine, quos allegat, voluit idem Boss. in loco præcitato, dicto n. meo 160. versiculo, & facit pro hac opinione, & in rapto quod eius confessio, & asserto faciat inditium contra rapientem, voluit Can... in pract. crim. in secundo tractat de indic. & tortu. §. decimum inditium, numero quarto, quem refert, & sequitur Menoch. de præsump. libro 1. q. 89. num. 82.

91 Et quod plus est, † quod siue sodomiam passus sit maior, siue minor viginti, aut quatuordecim annorum, faciat adhuc inditium ad torturam contra nominatum, scripsit idem Boss. sub d. num. 160. versi. & eo magis. & versi. & licet prædictæ opiniones, vbi respondet l. ut testimonium. ff. de testib. dicens, quod illa lex non procedit in illis delictis, quæ sui natura fiũt sine testibus, prout est sodomia, ad scripta per Ias. in l. 1. §. si tibi iudicium, colum. final. ff. de condictio. ob turp. caus. cum alijs congestis per Marsi. in pract. crimin. §. diligenter, nume. 8. seqq. vbi pluribus probat, quod in casu in quo veritas aliter haberi non potest, dictum impuberis facit inditium non solum ad inquirendum, sed etiam ad torturam, & Boss. vbi supr. referendo sequitur Plot. d. consi. crim. 132. sub num. 23. Calcan. consi. 110. nume. 8. Mascard. de probat. lib. 3. conclu. 1313. num. 9. seqq. vbi adhuc dicit, quod Parisius, & Marsilius infra in contrarium allegandi, loquuntur in casu in quo minor vltra minoritatis defectum erat vilissima persona, & pauper, & sic patiebatur alios defectus.

92 Et quando † sodomitatus fuit patiens non sponte: sed per vim, tunc cum non dicatur delinquere, ad l. si vxor, §. si quis. ff. ad l. Iul. de adulte. cum alijs per Tiraquel. in trac. de pœn. temperan. causa. 16. nume. 51. & seq. & consequenter, nec etiam possit dici socius criminis, idcirco eo magis eius inculpationem inditium facere ad torturam, videtur fuisse de mẽte Ploti in dicto consilio 132. numero 24. ad finem, & Ludou. de Alpher. d. consi. 143. nume. 9 ✠ Qui quidem Plot. ampliat etiam quod nõ deponat in tortura, prout nec isto casu torturam esse necessariã, voluit Vulpell. consilio 30. nume. 5. & 6 (quamuis vt mox cum referam, asserenti se vim passum minime credẽdum putet) ☞ Thom. Triuian. d. decis. crim. 14. nume. 4. & 5. vbi refert Plot. & Ludouic. de Alpher. in locis præcitatis, & declarat hanc opinionẽ quomodo procedat, eum videas.

93 Contrarium, † quod immo dictũ sodomitati non faciat inditium ad torturam, expresse cõsulendo, voluit Marsi. in cons. 28. nume. 16. sequentibus, volumi. primo, tum quia asserendo se suppositum per sodomiam fatetur se infamem, vt in Auth. vt non luxur. cont. natu. & in l. cum vir. C. de adulte. & in cap. clerici, de excess. prælat. & in cap. flagitia, & cap. sequẽ. 23. q. 7. infamis autem a testimonio repellitur, Specul. in tit. de teste, §. primo, vers. item quod est infamis. tum etiam quia allegans turpitudinem suam non est audiendus. cap. inter dilectos, extra de donat. capit. cum super, de concess. præbend. cum alijs ibi allegatis per eum, quem etiam referendo sequuti sunt Grammat. decis. 28. num. 14. & consi. 65. num. secundo, seqq. vbi loquitur in depositione duorum sociorũ criminis, & decis. 40. num. 6. ... 163. nume. 7. & 8. lib. 4. ☞ Honded. in consi. 100. fere per totum, vbi latissime hanc defendit opinionem a contrarijs ibi per eũ propositis.

94 Et † hanc contrariam opinionem procedere non solum in stupro commisso in marem, sed etiam in stupro commisso in fœminam affirmarunt Alexan. consilio 257. in princip. lib. quarto. Grammatic. consilio quadragesimoquinto, numero primo. Boe. decis. 319. numero septimo, cum alijs in simili in crimine adulterij allegatis supra, num. 82. & in specie non esse credendum mulieri asserenti se vim passam, et ob id dicenti se stupratam, vel de stupro tentatam affirmarunt. ✠ Hostien. in cap. continebatur ad finem, numer. 4. et 5. extra de dispensat. impub. Vbi pulchre credidit non dari vim in muliere nisi manibus et pedibus fuerit ligata. vbi ponit notabile exemplum. Aymo. consil. 41. nu. 2. Grat. cons. 57. num. 28. lib. 2. Homat. Luc. inter cons. crim. diuersor. consil. 61. num. 9. et decimo, libro primo, in fol. Bursat. cons. 69. nume. 19. et cons. 239. num. 13. Bertazzo. cons. 3. num. 4. et consil. 167. num. 9. Vulpel. cons. 30. numero primo, et nu-
* mero 5. et 6. vbi testatur de communi, * et ampliat, etiam quod deponat in tortura, et cons. 94. nume. primo, et quarto, ubi quod mulieri asserenti, sibi violẽtiam illatam non credatur, etiam quod cum eius assertione concurreret depositio mariti. Masc. de probat. lib. 2. conclus. 1129. num. quinto, ad finem, ☞ et pro hac contraria opinione sicut supra ampliata vide omnino Honded. consilio 100. fere per totum in discursu, lib. 1.

95 Et multo magis in minore sodomitato, † quod eius dictum non faciat inditium ad torturam, affirmarunt Marsilius d. consilio vigesimosecundo, num. 13. sequentibus, Paris. cons. 163. nume. 6. volum. quarto, Roland. cons. 3. num. 26. sequen. volum. 3. Grammat. decis. 40. nu. 16. seqq.

96 Et demum in eo, † qui dicit se sodomitatum per vim, licet non dicatur socius criminis, & non puniatur, ex allegatis per Ludou. de Alpher. in d. consi. criminal. diuers. 143. num. 9. Plot. in consi. 132. nume. 24. in fine, volumi. 1. quod non per hoc dicatur habilitatus ad testificãdum, videtur de mente Anan. in cons. 59.
97 colum. 2. versic. non obstat si dicatur: † immo nec etiam credi, quod quis per vim fuerit passus sodomiã, nisi probet, videtur etiam de mente Boer. in d. decis. 319. eodem num. 7. vbi loquens in muliere stuprata, affirmat non esse credendũ mulieri dicẽti se per vim ab aliquo fuisse cognitam: ergo idem nec credendũ
98 est masculo dicenti se per vim sodomitatum, † & in hoc potissimum fore attendendas circumstantias loci, & qualitatem personarum, dicit Bertazz. consi. 71. num. 64. vers. 4. & num. 65. lib. 1. ☞ Honded. d. consilio 100. nume. 26. vbi de muliere dicente se verberatam & percussam ab eo, qui ipsam præpostera venere cognouit.

99 Quid dicendum? † Dicas quod dictum stuprati, siue maris, siue fœminæ, & siue maioris, siue minoris, & siue sponte, siue per vim: facit inditium ad torturam contra stuprantem, & econtra cum adminiculis, sine autem adminiculis secus, iuxta ea quę in simili in crimine adulterij, dixi supra, nume. 88. & hæc distinctio, sicut apud nos in practica procedit, ita etiã
† videtur communiter recepta per Doctores supra ab vtraque parte allegatos, vt per Marsilium in consil. 28. num. 16. in fine, & sequen. Boss. d. titu. de indit. eodem nume. 160. versic. ita tamen iuncto nume. 166. Plot. d. consi. 132. sub num. 23. iuncto nume. 25. sequ. ✠ Vbi pro adminiculo consideratur mala vita inquisiti, et eius fuga, Bertazzo. d. cons. 71. num. 66. volum. primo. ¶ nec dissentire videt. Thom. Triuian. d. dicta decis. 14. numero primo, versic. maxime si concurrant, & Honded. cons. 100. numero 16. versic. vel socius criminis iuncto num. 3. vbi testatur de indubitata opinione.

100 Sed, † an sodomiam passus possit de consocijs interrogari, hoc est de lenonibus, mediatoribus, & similibus? Et an etiam ab alijs fuerit sodomitatus? Dic quod non nisi adsint indicia, quod alias deliquerit, vel quod in confessato delicto interuenerint tales personæ, per ea, quæ in simili in crimine adulterii, di

xi

xi supra, num. 85. & generaliter in omnibus delictis, difficilis probationis, n. 71. & seqq. Quæ eo magis procedant in hoc crimine, in quo non solent testes vocari, nec cum alijs extraneis tractari, & sicut confessus vnum delictum, non potest de alijs interrogari, nisi præcedant legitima inditia, secundum veriorem, & * magis communem opinionem, quam late probaui, sup. q. 37. nu. 161. & seqq. hoc eodem tit. ita pariter, & cõfessus se ab vno sodomitatum non debet interrogari de alijs, de quibus nõ extant inditia, & ita apud nos † communiter seruatur.

101 Hoc vnum nota † quod nũquam dictũ sodomitati faciet inditium ad torturam, nisi illud fuerit etiã in tortura confirmatum, per ea, quæ generaliter dicã infra in sublimitationib. nu. 134. & in terminis scripserunt Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortur. nu. 160. ver. ita tamen, Plot. d. consi. cum dudum ver. 172. in fi. & nu. 14. (vbi tamen declarat secus esse in sodomitato per vim, sed hanc declarationem ego non credo veram, per ea, quæ posui sup. n. 49. & seqq.) Bertaz. d. cõsil. 71. nu. 66. vol. 1. & Hondedeus consi. post nu. 16. iuncto nu. 26. vbi loquitur etiã in eo qui dicit se per vim sodomitatum, & sic contra prædictam Plot. declarationem.

102 LIMITA XIII. In lenocinio, † in quo socium criminis in testem admitti voluit Salyc. in l. quoniã liberi. num. quinto, ibi, *vt puta in causa lenocinij*, C. de testibus, & Salycetum referẽdo sequuti sunt Gram. cõsi. 35. post nu. 26. Corrad. in pract. t. 1. de testib. §. personas testiũ aggrediendo, post n. 9. & nuhil dic. col. 1. Menoch. de arbit. quæst. lib. 2. casu 474. nu. 38. cent. 5. sed certe Salycetus eo loci, hoc non dicit, & illius lectura est corrupta: qua voluit dicere non, *lenocinij*, sed *latrocinij*, quod patet expresse, quia ad id allegat tex. in l. diuus, la 2. ff. de custod. reorum, & in l. prouinciarum. ff. de fer. quæ iura non de lenocinio, sed de latrocinio loquuntur, vt supra deduxi, numer. 64. ideo cum lenocinium negari nõ possit, quin sit delictum difficilis probationis, ex quo occulte, & secrete committi solet, idcirco dic in eo, vt dixi supra generaliter num. 68. & seqq. in decima limitatione, & particulariter, vt num. 85. & 100.

103 LIMITA XIIII. In † crimine suppositi partus, quod crimen cum sit difficilis probationis, & in eo per alios veritas haberi non possit, ideo socios & participes criminis in testes admitti: consuluit Deci. in consil. 342. num. 2. & 3. lib. 1. vbi loquitur in depositione duarum mulierum super supposito partu, & vult quod plene probent etiam, quod sint sociæ, & participes illius suppositionis, quod etiam voluit, & late comprobauit, Ruyn. in consi. 185. nu. 14. vers. sed tamen præmissis non obstantibus, & seqq. lib. 5. Rim. 158. post numerum 3. lib. 1. Menoch. de arbi. q. lib. secundo, casu 474. num. 67. cent. quinta, Mascar. de proba. lib. 3. conclu. 1711. numer. 56. & latius conclus. 1147. nu. 35. & seqq.

104 Quæ † quidem Doctores loquuntur præcipue nõ quando agitur criminaliter contra aliquem participem huius criminis, sed quando agitur ciuiliter, vt puta ad priuandum hæreditate paterna filium suppositum, & sic contra tertium nõ participem criminis, quo casu non est mirum si socij criminis admittuntur ĩ testes, quia hoc generale est, etiam in omnibus alijs delictis, vt dicam inf. nu. 111. & seqq. (& ex ibi traditis declara hanc limitationem.) verum vbi agitur criminaliter contra participem criminis dic, vt generaliter dixi de alijs delictis difficilis probationis, sup. nu. 68. & seqq. in 10. ampliatione.

105 LIMITA XV. Vt † regula procedat in delictis quæ principaliter committuntur in alterius iniuriã, & odium, prout est homicidium: in ijs enim de se cõfessus verum est, quod non potest de cõsocijs interrogari, ut ĩ l. repeti, §. 1. ff. de quæst. & in l. fi. C. de accu. secus in delictis, quę principaliter committuntur nõ in iniuriam, & offensam alterius, sed in commodum delinquentium, prout est grassare more tam & latrocinia facere; quia latro non habet odio eum, cui furatur, sed diligit eius pecuniam: & ideo in ijs, & similibus delictis permissum est a iure reos de consocijs interrogare, vt in l. diuus. ff. de custo. reo. & l. prouinciarum, C. de ferijs. Ratio diuersitatis est, quia primo casu non deficit is qui delinquentes potest accusare, non sic in secundo, ideo in eo permittitur Iudici magis inquirere, & hanc distinctionem posuit originaliter Bar. in d. l. repeti, §. 1. ff. de q. quem sequuti sunt Alexã. in consi. 69. nu. 8. li. 2. & consi. 126. nu. 5. in fi. li. Abb. But. Dec. & alij relati per Blanc. de indit. ad fi. ff. de q. nu. 371. ver. dictum hoc Bartoli. & n. 373. versi. si volumus, vbi Bartolum ab impugnatione Saly. in loco mox citando defendit Marsi. in l. Diuus Antoninus, nu. 5. ff. de q. Aug. ad Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præcedẽ. post num. 106. vbi quod * hodie assessores communiter * videntur obseruare hanc Bartoli doctrinam. Ruy. consi. 146. nu. 9. lib. 12. Gram. consi. 22. nu. 3. in fi. & nu. 4. vbi ex Bal. in ca. extra de confess. Bartoli hanc distinctionem esse satis ęquam testatur Crot. in trac. de testib. par. 3. num. 93. versi. secundo fallit, Conrad. in prac. tit. de testib. §. personas testium aggrediendo. nu. 39. ver. & inquit Abbas, fol. 8. col. 2. Rol. cons. 73. nu. 3. vol. 1. Io. Mar. Mõticel. reg. crim. 4. num. 40. Lu. Peguẽ. deci. crim. 37. num. 2. versi. contrariam tamen opinionem, iuncto ver. & quamuis hæc Bar. distinctio.

106 Contra † hanc Bartoli distinctionem acerrime insurgit Salyc. in l. fin. numero sexto, C. de accusa. nam latro (inquit ipse) licet affectet res, & non personam, secundum Barto. in d. l. repeti, tamen hæc affectio sit cum iniuria domini, ideo non deficit, qui socios, & participes accusare possit, & ex hac ratione si vera esset Barto. consideratio, non deberet latro per Iudicẽ de socijs, & participibus interrogari. & tamẽ contrarium est in iure cautum, vt supra deduxi, numer. 64. item maleficus in alienum odium sua facit maleficia, & ex hoc si pariter vera esset Bartoli distinctio, non posset de consocijs interrogari, & tamen, vt supra probaui, num. 67. etiam in iure contrarium est resolutum. idẽ dici potest de crimine læsę maiestatis, quod, & si in odium, & offensam Principis cõmittatur, interrogatur tamen in eo reus de socijs, et participibus, vt etiam probaui supra, num. 79. et demum in homicidio, quod principaliter in alterius offensam committitur, posse reuos de socijs interrogari, est tex. in l. §. fin. ff. de quęstio. quare ex his rationes, et considerationes per Bar. consideratæ in illa sua distinctione corruũt omnino, vt ibi per Sal. qui aliam ex capite suo, et veriorem, et generaliorem affert distinctionem, quam hic non repeto, cum de ea sparsim in hac quæstione in singulis limitationibus, et sublimitationibus dictum fuerit. Et hanc Sal. opinionem magis * communiter fuisse à Doctoribus receptam dubitandum non est, et eam in specie probarunt Brun. de indit. et tortu. par. 1. quæst. 7. nu. 20. versic. istam rationem. Carrer. in pract. in secundo trac. de indit. et tort. §. octauum inditium, nu. 2. uersicul. hanc rationem, idem Gram. cons. 37. nu. 14. versicu. nec obstat dictum Bartoli, vbi quod Bartol. in dicta l. repeti, non bene loquitur, Natta cons. 198. n. 7. post medium. libro 2. vbi quod verba Bartoli non habẽt saporem, et quod rationes, et considerationes Salyc. sunt efficaces, Boss. in tit. de ind. et consider. ante tortu. num. 143. iuncto num. 145. vbi quod distinctio Salyc. est facta cum maxima ratione, et porrigit lu-

men omnibus casibus, qui in proposito possent contingere, & in practica seruatur, nec ab ea dissentit Menoch. de arb. q. lib. 2. casu 474. nu. 17. iuncto nu. 20. ver si. qui quidem, Mascard. de prob. lib. 3. conclus. 1313. nu. 3. vers. sed licet isti.

107 LIMITA XVI. In delictis, † quæ de sui natura solent cum pluribus committi; nam tunc poterit de se confessus interrogari de alijs, qui illius delicti participes, & socij fuerint, secundum distinctionem Salyce. in d. l. fina. nume. 7. in princip. ff. de accusatio. quem in proposito sequuti sunt, Ang. de malefic. in verbo, q̃ fama publica præceden. post numerum 31. versicu. si vero, Brun. de indit. & tortu. par. 1. quæst. 3. num. 21. in fine, Ludou. Bolognin. in addit. ad Guidonem de Suzzar. in tracta. de indit. & tortu. post numerum 52. Grammat. decis. 28. num. 11. & cons. 35. num. 36. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de q. num. 372. vers. aut persona accusata, Folle. in pract. crimin. in prima parte, tertiæ partis, verbo, & si confitebuntur, num. 10. vers. aut liberæ conditionis, Corrad. in pract. in titu. de negat. crimin. & tormen. post numerum 24. vers. si persona est liberæ conditionis, folio mihi 294. columna prima, Carrer. in prac. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. octauum inditium, nume. secundo, vers. & alijs delictis, & vers. aut liberæ conditionis, Ant. Gomez. var. resolu. tomo 3. cap. 12. rub. de proba. delict. nume. 10. ad finem, vers. & regulariter dico, vbi testatur de com-
* muni * Doctorum opinione. Boss. in titul. de indit. & considerat. ante tortu. num. 145. versicu. aut est liberæ conditionis. Io. Mar. Monticel. regu. crimin. 4. nume. 31. vbi ponit exemplum in amotione alicuius magni termini in confinio positi, vel in subtractione cossinarum, seu magnarum trabium, Bonacoss. in 2. opinio. 2. par. vers. socius de socius interrogari potest, folio 70.
* columna quarta, vbi pariter testatur de communi, * ex Quintil. Mandos. in apostill. ad repertor. inquisit. in verbo, confessio, litera S. pagina 17. Decian. consilio decimooctauo, num. 63. versic. quæ eo maximè, lib. 1. Flam. Cartar. in sua pract. interrogan. reor. lib. 4. cap. 1. num. 90.

108 Contra † hanc limitationem insurgit Natta in cõsilio 298. numero secundo, ad medium, vers. quamquam hæc doctrina, vbi dicit, quod non sibi videtur idonea causa admittendi criminosum contra socium, eo quia ad crimen committendum opus sit multitudine sociorum, attento, quod contrarium videtur statutum in iure in malefic. & mathematico, per text. in l. final. C. de malefic. & mathem. vbi in maleficijs, quæ contrahuntur cum artibus magicis socius contra socium auditur, licet in illis non requiratur plurium societas: ergo non est verum, quod interuentus plurium in delicto præbeat causam interrogandi reũ de consocijs, & pro hac contraria opinione addo etiam nouissimè Ludou. Peguc. decis. crim. 5. num. 8. vbi in hoc expressè reprobat doctrinam Salyc. in d. l. fi. C. de accusat.

109 Verum † non per hoc recedas à proposita limitatione, quæ verissima est, & in practica seruatur, & Nattæ consideratio iniustissima est: non enim dicit Salyc. quod vbi in delicto nõ solent interuenire plures, ibi reus de consocijs non interrogatur, & sic non loquitur negatiuè: si enim ita diceret, subintraret motiuum de malefico, & mathematico, (nisi contrariũ alia ratione suaderetur,) sed loquitur affirmatiuè dicens, quod vbi in delicto plures verisimiliter interuenerunt: tunc reus de se solo confessus, potest de alijs interrogari, & verum dicit, & nihilominus, etiam quod Salycetus negatiuè loquutus fuisset, adhuc bene dixisset, quia iam ipse fecit aliam conclusionem, quod scilicet in delictis quorũ castigatio, & extirpatio ad omnium salutem spectat, potest reus de se cõfessus de alijs interrogari, etiam quod non soleant talia delicta cum pluribus committi, & sic licet maleficus, & mathematicus non debuisset interrogari de consocijs ex illa ratione per Nattam considerata, q̃d non solet cum pluribus committi: potuit tamen interrogari ex eo, quod castigatio horum criminosorum ad omnium salutem spectat præcipuè, vt supra latius probaui, num. 67.

110 Et non solum credo, † quod possit reus de consocijs interrogari, quando delictum de sui natura est tale, vt verisimiliter non nisi cum pluribus fuerit commissum, sed etiam si sui natura tale non sit, dummodo adsint inditia, quod à pluribus fuerit, vel commissum, vel tractatum; ponamus exemplum in homicidio, quod sine dubio de sui natura, etiam ab vno solo potest committi: & nihilominus si adsunt inditia, quod in eo plures interuenerint, vel q̃d fuerit à pluribus tractatum, quis dubitat, quin & illud confessus possit etiam de alijs interrogari? Immo & potest interrogari in specie, quod de aliquo sunt specialia inditia, prout infra dicam, in secunda sublimitatione, num. 131. & fuit de mente Blanch. in tracta. de indit. ad l. final. ff. de quæstion. post numerum 379. vbi isto casu dicit sufficere inditia de consocijs, vel generalia, vel specialia, & Blanch. refert, & sequitur additionator ad Carrer. in pract. in eius repertorio, post versic. socij criminis exculpatio. ibi, circa primum, &c. & optimè faciunt, quæ dixi supra, q. 37. num. 134. vbi probaui, quod homicida, siue vilis, siue nobilis, & siue assassinus, siue non, potest interrogari, & torqueri de mandatoribus, quando nullam habeat causam occidendi, & sic aderant inditia, quod illud homicidium de alterius mandato commiserit: ita pariter poterit de alijs consocijs interrogari, quando adsunt inditia, quod plures interuenerint, vel tractauerint, & ita etiam fuit de mente Ludou. Peguer. decis. crimi. 5. num. 7. & hoc in practica non habet difficultatem, tam in homicidio, quam in alijs delictis, quo ad effectum, vt possit interrogari, sed non ad effectum torquendi nominatum, vt in specie declarat Alber. in dicta l. final. in fine, C. de accusation. nisi alia concurrat præsumptio, iuxta ea, quæ scripsi infra, numero 145. sequenti bus.

111 LIMITA XVII. Quando † agitur ciuiliter, quo casu socios criminis nõ solum admitti in testes, verum etiam plenam facere probationem, voluit Salyce. in l. fina. nume. vndecimo, C. de accusa. per tex. in l. ouero, §. fin. ff. de ædil. edic. & in l. cum seruum, & in leg. quicunque, & ibi gloss. in verbo, interrogatione, in fine, C. de seru. fug. Ruyn. consilio 105. ad finem, nume. 8. lib. 4. & latius in consilio 158. nume. 15. libro 5. vbi allegat tex. in cap. quoniam, extra de testib. Spec. in titu. de teste, §. primo, nu. 38. vers. quid si quatuor, Are. in consil. 62. in causa illorum de Masio, & las. in l. 4. §. si tibi, ff. de condic. ob turp. caus. & loquitur ibi Ruynus quoad plenam probationem, Marsi. in l. j. §. Diuus Antoninus, num. 20. ff. de quæstio. Soc. regul. 425. in 2. fallen. Boer decis. 319. num. 5. versicu. intellige hanc conclusionem esse veram, Corrad. in practic. in titu. de testibus, §. personas testium aggrediendo, num. 39. versic. secundo, vbi particeps, folio mihi 89. colum. 2. Ioan. Mar. Monticel. reg. crimi. 4. nu. 23. Menoch. de arbit. quæst. lib. secundo, casu 474. num. 66. Bertazzo. consi. 538. num. 5. lib. 2. Mascard. de proba. lib. 3. conclus. 1311. nu. 55. & faciunt, quæ in specie dixi, quando agitur de partu supposito ciuiliter, supr. 101. & 104.

112 Contra hanc limitationem, † quæ sine dubio, vt
\+ ex præallegatis apparet, communiter * recepta est à
\+ Doctoribus, fortiter facit alia commu nis, * & verissima conclusio Doctorum volentium, quod criminosus

nosus à testificando repellitur, tam in criminalibus, quam etiam in ciuilibus, capitu. super eo, il primo, & ibi glos. capitulo, testimonium, extra de testibus, cap. consuetuinius, 2. quæst. quinta Spec. in titu. de teste, §. 1. num. 24. versic. item opponitur quod est criminosus, cum alijs quos allegabo, infra in seq. tit. de oppos. cont. test. in materia testis criminosi, si criminosus repellitur, ergo repellendus est etiam socius criminis, præsertim, quãdo crimen, quod fatetur est tale, quod infamiam irrogat.

113 Tunc † enim succedit alia cõclusio, quod infamis, siue in criminalibus, siue in ciuilibus semper a testimonio repellitur, l. 2. §. lege Iulia, ff. de testibus, c. prçterea, de testibus cogen. l. infamem, ff. de publ. iudic. Nescio ergo, quomodo Doctores præfati voluerint socium criminis in ciuilibus admitti ad testificandũ, etiam quo ad plenam probationem, post quam etiã in ciuilibus omnis criminosus, & præcipuè infamis à iure repellitur à testimonio, vt supra. quod & video animaduertisse Aymonem in præallegato cõsi. 178.

114 post numerum tertium, vers. quia in ciuilibus. † vbi dixit, quod nedum in criminalibus, sed nec etiam in ciuilibus testis vnus facit semiplenam probationẽ, nisi sit omni exceptione maior, ergo nec duo faciant plenam probationem, nisi sint tales, & consequenter absurdum videtur dicere, quod duo socij criminis in ciuilibus plenè probent, prout dicunt Doctores præcitati in limitatione.

115 Quid dicendum? † Pro euitatione huius contrarietatis, quam in proposito non video a Doctoribus cõsideratam, necesse est dicere, vel quod socij criminis licet in ciuilibus admittantur in testes, non tamen admittantur ad plenam probationem, prout voluerunt Doctores relati supra, numero 111. sed tantummodo ad præsumptionem faciendam, iuxta ea, quæ dixi supra, num. 7. & in specie ita videtur fuisse de mente gl. in d. cap. quoniam, in verbo, mulieris, iuncta alia glo. in verbo, peregisse, extra de testibus, vbi ad euitandos canones contrarios volentes, socios criminis non admitti in testes, expresse declarat tex. in d. capi. ni quoniam, (vnde etiam Doctores propositam decimamseptimam limitationem sumunt,) vt loquatur quo ad præsumptionem faciendam, non autem quo ad probationem, prout etiam videtur sic declarasse Soc.

116 d. regu. 425. in 1. fallen. † Vel & melius dicas, quod etiam quo ad plenam probationem in ciuilibus socij criminis admittuntur, quando fuerunt de crimine emendati aliter secus, & ita in emendato in terminis loquitur Soc. d. reg. 425 in 2. fallen. quem refert Corrad. vbi supra, sub dicto num. 39. eodem versi. secundo, vbi particeps. licet enim tam in ciuilibus, quàm in criminalibus criminosus à testimonio repellatur,

117 non † tamen repellitur in ciuilibus, vbi fuerit de crimine emendatus, d. c. testimonium, & ibi glo. in verbo, emendatus. extra de testib. §. 1. sub nu. 24. versic. si vero sit emendatus, Barba. de testib. 2. par in prin. Albert. de Malet. de testib. par. 1. c. 3. sub ver. si autem sit emendatus, nu. 1. Mascard de prob. lib. 1. conclu. 464. nu. 6. & ista est vera declaratio, alioquin contrarietas esset ineuitabilis.

118 LIMITA XVIII. Vt † regula procedat, quando Iudex agit per viam accusationis, prout loquitur tex. in d. l. fina. C. de accusatio. secus si per viam inquisitionis ex officio. Primo enim casu reus non potest de consocijs interrogari: Secũdo autem sic: & ratio differentiæ est, quia quando proceditur super accusatione, non potest Iudex non solum interrogare, sed nec torquere accusatore non instante, ad glo. in l. quicunque, in verbo, oportet. C. de seru. fugit. Bal. in ca. primo, §. iudices, de pace ten. ideo nimis graue esset, quod in iudicio accusatorio plures interponant personæ, & onus non debet imponi nisi volẽti, & sic in casu accusationis, non dabitur interrogatio de consocijs, ne fiat iniuria, & grauamẽ ipsi accusatori. quãdo vero Iudex procedit per inquisitionem, & ex officio: tunc cum ex interrogatione sociorum nullum grauamen, & onus inferatur accusatori, totumque pendeat a Iudicis officio, iccirco potest fieri interrogatio prædicta de socijs, quia ad Iudicis officium spectat expurgare ciuitatem malis hominibus, l. congruit, ff. de offic. præsid. & ista fuit noua distinctio, quam latè probauit Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæstio. nume. 175. & seq. vbi ponderat omnes casus in quibus iura admittunt interrogationem de consocijs, vt procedant, quando Iudex agit ex officio, & per inquisitionem, non autem accusatore instante, & Blanchum referendo sequuti sunt, additionator ad Carrer. in pract. in eius repertorio, post versiculum, socij criminis exculpatio, & Io. Mar. Monric. reg. crimi. 4. nu. 8. iuncto num. 21.

119 Contra † hanc distinctionem, nemo quem viderim insurgit expresse: sed bene possum affirmare,
† quod tacitè per Doctores reprobatur † communiter quia vt sępius admonui, & in discursu huius quæstionis euidentissime apparet, distinctio Salyc. in l. fi. C. de accusat. & non alia fuit per Doctores recepta, & si velles præpositam Blanchi limitationem, seu distinctionem amplecti, sequerẽtur plura absurda. Primo quod hodie in omnibus delictis posset reus de consocijs interrogari: quia vt dixi in titu. de inquisitione, lib. 1. q. 1. numer 10. hodie in omnibus delictis, etiam nemine accusante, potest ex officio procedi. Secundo sequeretur ex ratione per Blanchum considerata, quod quando accusator instaret de consocijs fieri interrogationem, Iudex teneretur omnino interrogare, & sic esset admissa talis interrogatio, ẽt quãdo agitur per viam accusationis, si accusator de hoc faciat instantiam, adeo quod interrogare, & nõ interrogare esset in potestate accusatoris, quod nimis absurdum, & Doctoribus reprobatum est: etsi post hęc scripta peruenerit ad manus meas Ludou. Pegu. in decisio. crim. 5. num. vndecimo, volẽs posse reum de complicibus interrogari, quando proceditur per viam accusationis, quod vt dixi, mihi non placet.

120 LIMITA XIX. In † seruis, quos posse de consocijs interrogari, & torqueri, probat tex. in l. quicunque, §. fina. C. de seru. fugit. in l. fin. C. ad l. Iul. maiest. in l. fina. ff. ad exhiben. in l. & si certus, & in l. prius; ff. ad Syllan. & in l. 1. sub §. si quis vltro. ff. de quæst. per quę iura Salyc. in l. fi. nume. 6. versi. qua propter ego credo, C. de accusat. facit generalem conclusionem, quod quando persona inquisita, & accusata est seruilis conditionis, & tunc de mandatoribus, & socijs interrogari potest. Quia vt plurimum tales personę, ut meticulosæ sint socijs, instigatione, uel mandato non consueuerunt grandia delicta committere, vel attentare, & hanc Salyc. conclusionem referendo sequuti sunt, Ange. de malef. in verbo, quod fama publica precedẽn nume. 31. versicu. nam aut inquisitus est seruus, Brun. de indi. & tortu. par. 1. quęs. 3. nume. 21. Blanch. ad l. fina. ff de quæst. num. 372. in tracta. de indit Corrad. in pract. in tit. de negat. crim. et tormen. post num. 24. versic. subiungit tamen Brunus, fol. mihi 194. colum. 1. Carrer. in pract. crim. in 2. tracta. de indit. et tortu. §. octauum inditium, nu. 2. versic. vnde distinguit, iuncto nume. 6. Gram. decisi. 28. nume. 10. in fine, Ant Gomez. var. resolu. tomo 3. cap. 12. rubr de probat. delict. nume. 17. in prin. Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. num. 145. Io. Maria. Monncell. reg. crimin. 4. nume. 9. iuncto num. 14. et 15. ubi refert, et exemplificat. Menoch. de arbit.

quæsti. libro secundo, casu 474. numero 37. Mascard. de probat. libro 3. conclus. 1311. nume. 25. & faciunt, quæ dixi, supra, quæst. 37. num. 154. seq. ex quibus si-
* ne dubio dici potest, ita fuisse communiter à Doctoribus receptum, etsi contrarium voluerit Ludo. Peguer. decis. crimin. 5. nume. 10. * Et vide quæ dixi supra hac eadem q. nu. 65.

121 LIMITA XX. Quando † statuto cauetur, vt socius criminis in testem admittatur, vel quod possit de socijs interrogari: hoc enim posse statuto induci dubitandum non est, vt in terminis voluit Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, casu 474. nu. 68. Vbi propterea infert ad statutum ciuitatis Mantuæ, quo cautum est socium criminis posse de consocijs interrogari, inquit ibi Menoch. tale statutum fore intelligendum, vt possit interrogari etiam in illis criminibus, in quibus a lege permissa non erat interrogatio, & hoc, vt aliquid operetur vltra ius commune, iuxta tradita per Marsilium in pract. §. opportunè, nume. quadragesimoprimo, sequen. refert, & sequitur Flamin. Cartar. in sua pract. interrog. reorum, libro quarto, c. primo, numero 88. & in simili statuto Mantuæ, admittente testem criminosum, consuluit Bursat. in cõsilio 20. numero 67. volum. primo, & in cons. 69. numero vigesimoquinto, eodem volum. vbi de eodem statuto Mantuæ, volente socios criminis probare, & consil. 239. numero 34. sequentib. & cons. 275. numero decimooctauo, in fine, eodem lib. quibus in locis
122 declarat hanc limitationem non procedere, † quando socius criminis esset periurus, alias infamis, criminosus, vel pateretur alios defectus: nam habilitatus à statuto quo ad vnum defectum, non censetur habilitatus quo ad alios, vt ibi per eum, qui pluribus hanc
† comprobat declarationem, & testatur de communi* opinione: sicut etiam refert Bonacos. in commun. opinio. par. prima, versic. socio criminis non creditur, folio 152. columna quarta. & cum eadem declaratione transit etiam Menoch. d. casu 474. eodem numero 67. vbi generaliter dicit, prædictum statutum habilitans socios criminis ad testificãdum, fore semper intelligendum, dummodo concurrant alia requisita, de quibus dicam inf. in sublimitationib. & non alias, & allegat Ludo. Cat. inter cons. crim. diuers. in consi. 99. nu. 30. lib. 1. in paruis.

123 LIMITA XXI. Vt † quicquid sit de iure: hodie de consuetudine reus de se confessus semper interrogatur de consocijs, sicuti testantur Gandin. in tit. de quęstio. & tormen. numer. decimooctauo, in fine, vbi dicit se vidisse de consuetudine torqueri ex inculpatione facta, etiam in casu, in quo reus non debebat de consocijs interrogari, sed loquitur Gandinus in homine malæ famæ, vt animaduertit Fulgos. consilio 173. numero secundo, & ita etiam loquitur Guido de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero 55. in fine, & Bald. de Peregl. in tract. de quæst. & tormen. capit. secundo, numero quarto, in fine, Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortus, cap. quarto, incipien. confessio sociorum, numero primo, ad medium, vers. in alijs autem casibus, folio mihi 345. columna prima, in fine, Blanch. de man. ad l. fin. ff. de quæstio. numero 374. vbi quod ex consuetudine in omni casu fit interrogatio, & allegat vltra Gandin. in loco præcitato, Iacob. de Beluiso in pract. crimin. in tit. de quæstion. columna vndecima, versic. iuxta hoc quæritur, additionator ad Carrer. in pract. crimin. in eius repertorio, post versiculum, socij criminis exculpatio, vbi refert Blanch. in loco præcitato. Clar. in pract. crimin. §. fi. quæstio. vigesimaprima, sub vers. dictum socij ibi, alij vero dicunt, &c. iuncto versicu. successiuè quæro. ibi, sed quicquid sit de iure. &c. Vulpell. cons. 52. numero secundo, vbi quod licet vulgo dici soleat, socij criminis dictum in criminibus non exceptis ad torturam non sufficere, nihilominus ex generali cõsuetudine totius Italiæ fit interrogatio in quocunque casu, ex Gandino in loco præcitato, Bonacos. in commun. opin. 2. parte, versicu. socius de socijs interrogari potest, fol. 70. columna quarta, vbi pariter dicit hodie de consuetudine omnes reos indistinctè de consocijs interrogari, & allegat Quintil. Mandos. in apostill. ad Repertor. inquisitorum, in verbo, confessio, litera S, pag. 17. Flamin. Cartar. in tracta. de exequut. senten. capto bannito, cap. secundo, nume. 19. vbi ex Domin. Soto de tegen. vel detegen. secreto, quæst. 6. conclus. prima, in vltimo dubio, folio 95. dicit hanc consuetudinem esse ferè vbique, quod & idem repetiit in pract. interrogan. reorum, libro quarto, cap. primo, nume. 86. vers. quicquid sit de iure, numero 89. Mascard. de probat. libro 3. conclus. 1311. numer. 51. in fine, vbi pariter testatur de generali consuetudine Italiæ, ex Vulpell. vbi supra, Bertazzol. consilio 341. numero octauo, libro secundo, vbi quod quicquid alij dicant, ita obseruatur de eadem generali consuetudine Italiæ, & quod hæc opinio, tãquam commu-
* nis * est amplectenda.

124 Contra hanc limitationem faciunt ea, † quę scripsit idem Clar. in pract. dicta quæst. vigesimaprima, sub eodem vers. dictum socij, in fine, vbi iudicat laudabile esse iuri communi adhærere in loco, in quo in specie non vrgeret talis consuetudo. item faciũt scripta per eundem Bertazzol. in cons. 39. numero decimosexto, libro primo, vbi quod licet aliqui Doctores dixerint de consuetudine ad dictum socij criminis torqueri imputatum, talis tamen consuetudo de qua scribunt Doctores præfati, non est generaliter in omnibus curiis seruanda, sed tantummodo in illis, in quibus versabantur, ad trad. per Duran. de arte testan. titu. quinto, caut. 35. num. 3. & per Anton. Gabriel. titu. de probat. conclus. quarta, numero 3. lib. primo, quod & rursus affirmauit idem Bertazzol. cons. quadragesimo, numero decimo, eodem lib. primo, vbi amplius sentit hanc consuetudinem minimè esse seruandam, per textum, in l. sed licèt, ff. de offic. præsid. vbi habetur, quod non id, quod fit Romæ, sed quod fieri debet, seruandum est. addo ad idem iterum ipsum Bertaz. consil. post 225. numerum decimumnonum, eodem lib. primo, & consilio 556. numero decimo, in fine, & sequent. lib. secundo, vbi declarat dictam cõsuetudinem interrogandi reos super alijs, locum habere in diffamatis.

Ego, vt verum fatear, in Vrbe, ac in pluribus locis status ecclesiastici, in quibus versatus sum, non vidi reos de se confessos fuisse a iudicibus de consocijs interrogatos, nisi in casibus à iure permissis, & sic nõ hanc contrariam assertam consuetudinem, sed ius commune seruatum semper vidi, & ita de iure seruari debet.

125 LIMITA XXII. Vt † licet dictum socij criminis non sufficiat ad torturam contra nominatum, vt in regula dictum est, bene tamen sufficit ad inquirendum, secundum Parid. de Put. in tracta. sindic. in verbo. tortus, capi. primo, incipien. an stetur dicto torti, nume. vigesimoquinto, ad medium, versicul. licet sit sufficiens ad inquirendum, folio mihi 135. columna prima, Angel. de malefic. in verbo, hæc est quædam inquisitio, num. vigesimosecundo, Augustin. ad eundem Ange. in verbo, quod fama publica, post numerum trigesimumprimum, vers. & ideo Angelus, vbi ex Roman. in l. & si certus, in princip. ff. ad Syllan. te-
* statur de communi * opinione, Brun. de indit. & tort. parte prima, quæst. 1. nume. vigesimoquinto, ad fin. vers. vbi autem quis, Blanch. ad l. fin. nume. 387. ff. de quæstio. in tracta. de indit. vbi etiam testatur de communi

muni

* muni † opinione, de qua etiam testatur Carrer. in practica crimin. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. occasionem inditium, num. primo, in fine, & Ioan. de Amic. consil. vigesimoseptimo, nume. 3. & num. quinto, Crot. in tract. de testibus, in tertia parte, nume. 95. & 96. additio ad eundem Carrer. in practi. in eius repertorio, post versiculum, socii criminis exculpatio, ad finem additionis, versic. secundo casu, & cæ. Natta cons. 598. post numerum tertium, lib. secundo, Grāmatic. cons. vigesimoprimo, nume. octauo, & nume. decimo, vers. & quod quando, vbi pariter testatur de

* communi * opinione, & cons. 37. num. decimoquarto, & cons. 67. in fine, Corrad. in pract. in tit. de negat. crimin. & tormen. num. vigesimotertio, in fine, folio mihi 291. columna secunda, Anton. Gomez. var. resolu. tomo 3. capit. duodecimo, rub. de proba. delict. num. decimoseptimo, vers. ego tamen credo, vbi q̄d etiam sufficiat ad capturam personæ, & ita dicit tene

* re communiter † Doctores in cap. primo, de confess. Villalob. in commun. opin. litera C, num. 203. vbi ex Blancho in loco præcitato, testatur de cōmuni, Boss. in tit. de inquisitio. nume. 43. & 44. vbi quod ita apud eum seruatur, quod & rursus affirmauit, & de communi opinione testatus est in tit. de ind. num. 182. Io. Mar. Mont. reg. cri. 4. nu. 33. vbi alios adducit concordantes, relati per Rol. consi. 16. nu. 3. & seq. lib. 3. Clar. in pract. crimin. in §. fin. quæst. vigesimaprima, versi.

* tertia igitur, vbi & ipse testatur de communi † opinione, de qua etiam alijs relatis, testatur Bonacoss. in commun. opin. in versicu. socius criminis solum facit inditium ad inquirendum, folio mihi 70. in fine, columna quarta, relati per Menoch. de arbi. quæst. secunda, casu 474. num. vigesimoquarto, in princip. iuncto num. quadragesimoprimo, vbi præcipuè loquitur in materia subornationis testium, de qua dicam infra, in questio. quadragesimaquinta, relati per Bertazzol. consilio 341. nu. vigesimosecundo, in princip. lib. secundo, Decian. consil. decimooctauo, num. 60. versic. attamen aduertendum, & num. 62. sequen. lib. primo. vbi testatur de veriori, & communi opinione, & num. 68. & 69. vbi respondet contrarijs, Menoch. de præsump. lib. primo, quæst. 88. nume. vigesimoprimo, vers. quartum inditium, & alios plures, e-

* tiam de communi † opinione testantes, refert Masc. de probationib. lib. 3. conclus. 1311. num. decimo, & num. 52. Et ita etiam se habere magis communem, & apud eum seruatam opinionem, testatur Ludou. Peguer. decis. crimin. quinta, numero 30. per totum, in discursu.

126 Contrarium, † quod imò dictum socii criminis, nec etiam faciat inditium ad inquirendum, affirmauit Mars. post Fulgos. & Deci. quos allegat in practi. §. diligenter, num. 67. Gramma. consilio 35. num. 52. vbi loquitur etiam in duobus socijs criminis, Ruyn. consilio 147 num. primo, in fine, lib. quinto, vbi dicit

† communem † opinionem esse, vt socius criminis nullum faciat inditium, nec ad inquirēdum, nec ad procedendum, siue sponte deposuerit, siue ad interrogationem Iudicis. Corrad. in tit. de testibus, §. personas testium aggrediendo, num. 39. in fine, folio mihi 87. colum. prima. Ioan. Baptist. Plot. inter consilia crim. diuers. consil. 131. num. 2. vbi alios adducit concordan-

* tes, & testatur de communi † opinione, Roland. consilio decimosexto, nume. quarto, versicul. sed tamen his non obstantibus, & sequentib. lib. primo, vbi pluribus comprobat hanc contrariam opinionem, & testatur de veriori, & receptiori opinione: quod & repetijt idem Rolan. cons. 73 num. primo, sequen. eodem volum. primo, & consilio 2. num. 31. sequen. volum. 3. & consilio 57. nume. vigesimosecundo, volumine quarto, Cæphal. consilio 462. nume. octauo, & num. decimo, volum. quarto, relati per Menoch. vbi supra, dicto casu 474. num. vigesimoquarto, versicu. verum ab hac opinione, Matthei. Gribal. in suis reg. crim. in verbo, assertio socij, inter commun. opin. diuerso. tomo 3. folio mihi 345. columna prima, vbi pariter ex Fulgos. & Dec. per eum allegatis, testatur de

† vera, & communi † opinione, Lauren. Kichon. in suis commun. opin. centu. quarta, conclus. 33. vbi plurib. hanc contrariam defendit opinionem, tanquam ma-

† gis communem, * & magis à Doctoribus approbatam, Viu. in suis commun. opin. in ver. in testem non admittitur socius criminis, vbi etiam de communi opinione omnium Doctorum, Bertazzol. consi. 24. num. vigesimosecundo, versicu. & quod non sit etiā sufficiens inditium ad inquirendum, & num. 23. versicu. cum igitur, lib. secundo, & cons. 556. nume. 9. & decimo, eodem lib. secundo, Bursa. cons. 219. nume. 37. lib. 3. vbi etiam de communi, plures refert etiam

† de communi * testantesq; Mascard. de probat. lib. 3. d. conclus. 1311. num. 9. Alios plures refert, & etiam de communi testatur, Flamin. Carta. in tract. de exequ. senten. capto bannito, cap. fin. num. 74. & sequentib. vbi propterea infert, quod stante Motu proprio Pij V. volente legitima ad inquirendum debere præcedere inditia ad hoc, vt sententia contra cōtumacem bannitum lata exequi possit, non poterit talis sententia exequi, si lata fuit solum ex inculpatione socij criminis, & hanc contrariam opinionem, & veriorem, & etiam receptiorem dixit Otasc. consilio 64. numero quarto, ✠ eamque a contrarijs defendit And. Fachin. post huius libri tertiam impressionem, habitus controuers. in lib. 9. c. 88.

127 Quid dicendum? † Distinguo sic, aut dictum socij criminis est adminiculatum, aut non: si est adminiculatum, & tunc indistinctè dicas, quod siue sumus in exceptis, siue in non exceptis, semper facit inditiū ad inquirendum: in exceptis nulla est difficultas, sicuti post gloss. in l. fina. C. de accusa. & Ruyn. quem allegat in specie, tradit Roland. dicto consi. decimosexto, nume. octauo, lib. primo, in non exceptis autem. & sic generaliter, loquitur Campeg. in tracta. de testib. regul. 86. in 2. fallen. vbi pro adminiculo ponit infamiam rei, & expresse etiam declarat Menoch. d. casu 474. num. 25.

128 Vbi † amplius isto casu dicit pro adminiculo sufficere leue inditium, & ita etiam Menochium referēdo declarauit Mascard. de proba. lib. 3. conclus. 1311. num. vndecimo, & num. 13 in princip. & num. 14. vbi alios adducit concordantes, dicitque quod licet pro adminiculo sufficiat leue inditium, non tamen sufficit leuissimum. ✠ consentit And. Fachin. dicto capi. 88. in fine.

129 Si † verò dictum socij criminis non est adminiculatum, & tunc facienda est alia distinctio, an scilicet sufficiat ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes pro delicto: an vero ad formandū, & transmittendum inquisitionem reo ad hoc, vt postea contumax possit condemnari, iuxta latè per nos tradita in primo lib. titu. de inquisitione, questio. vndecima. Primo casu pariter dicas, quod indistinctè, siue sumus in exceptis, in quibus de se confessus potest de alijs interrogari: siue etiam in non exceptis, dictum socij criminis, etiam non adminiculatum sufficit ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes super delicto. in exceptis nulla est dubitatio. & nemo contradicit; in non exceptis autem expresse loquuti sunt, Blanch. Brun. Corrad. Ant. Gomez. Boss. Monticell. Decian. & alij plures relati per nos supra, num. 125. ad comprobationem limitationis. & hanc

* opinionem nō solum esse magis communem, * sed semper in practica obseruari vidisse, testatur Clar. in

pract.

pract. § fin. d. quæstio. vigesimaprima, post versiculum, retenta igitur, ibi, ego tamen credo, &c. vbi propterea respondendo Ruyno, Roland. & alijs in contrarium allegatis supra, numero 126. dicit, eorum opinionem, vel non esse magis communem, vel procedere debere quo ad assumēdum informationes, nō quo ad formandum, & transmittendum inquisitionem, de quo infra mox dicetur. Et ratio differentię est, quia quando agitur de formando inquisitionem, & de illā transmittendo, testes infames, & criminosi non admittuntur, secus quando agitur de aperiendo viam iudici ad assumendum informationes, quo casu dictum socij criminis non recipitur, tā quam dictum testis, sed tanquam denunciatoris, notificatoris, vel accusatoris, qui potest esse, & vilis, & infamis, vel alias non idoneus, vt ibi per Clarum, qui bene iudicio meo in proposito loquutus fuit, & licet Laurent. Kircou. in suis commun. opin. centu. 4. conclu. trigesimaoctaua, hanc Clari distinctionem reprobare videatur, volens propterea quod in non exceptis dictū socij criminis, nec etiā sufficiat ad assumendas informationes pōderando, quod Doctores in materia loquuntur generaliter, & indistinctè non habita cōsideratione, an iudex inquirat, hoc est assumat informationes, an vero formet, ac fundet inquisitionem: non per hoc tamē recedas à Clari hac declaratione: quia imo si cōsiderentur authoritates Doctorum, qui voluerunt in non exceptis socios criminis non facere inditium ad inquirendum, propriè loquuntur non in assumendis informationibus, sed in formandis, & fundandis inquisitionibus, vt præcipuè consuluerunt Ruyn. Roland. Fulg. Dec. Gram. Plot. & alij plures deducti per Kirchou. in loco citato, vbi bene hoc animaduertit. Et ita quod socius criminis faciat inditium ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes, videtur intelligere Ludouic. Peguer. dicta decis. crimi. 5. nume trigesimo, ad finem.

130 Si autem agitur de formando inquisitionem, ac de illam transmittendo, & tunc dicas, quod in criminibus exceptis, & in quibus à iure permissa est interrogatio de consocijs, sola nominatio socij criminis sufficit ad inquirendum, secus in non exceptis. Et hoc modo possunt præcipuè concordari opiniones contrariæ supra relatæ, prout in specie sic concordauit Clar. in d. quæst. 22. versic. si vero quęris, vbi ex allegatis per eum non solū testatur de communi* opinione, sed etiam semper vidisse, ita seruari, refert & sequitur Clarum Bonacos. in suis commun. opinio. pa prima, sub ver. inditium facit socius ad torturam, fol. 86. colum. secūda, & hac eadem distinctione inter excepta, & nō excepta crimina expresse etiā vsus est Roland. d. cons. 16. nume. quinto, sequentibus, libro primo, Tiber. Decian. d. cons. 18. num. 60. seqq. & num. 68. versicu. ex quibus colligitur, in fine, pariter lib. 1. Mascard. de probat. libro 3. dicta conclusio. 1311. nume. decimoquarto, Flamin. Cartar. in tract. de exequut. senten. capto bannito, cap. fin num. 73. et sequentibus, vsque ad numerum septuagesimumnonum, vbi cum Claro, vbi supra pluribus modis respondet Bossio, & alijs pluribus allegatis per nos supra, num. 125. volētibus. quod etiam in non exceptis dictum socij criminis faceret inditium ad formandum inquisitionem: Horum enim opinio est magis communiter * probata, & in practica seruanda, vt ibi per eos, presertim in statu ecclesiastico, in quo ad formandum, & transmittendum inquisitionem, non solum debēt precedere inditia, sed etiam ea debent esse legitima vigore Motuproprij Pij Quinti, nec legitimum, & approbatum inditium dicitur illud, quod ex sola socij criminis inculpatione in non exceptis criminibus oritur per allegata superius, numero 126

131 SVBLIMITA I. Et generaliter† omnes precedentes limitationes, in quibus dixi de se confessum posse de consocijs interrogari, vt per hoc si socius interrogatus neget, possit desup torqueri, nisi in casu in quo aliqua adsit verisimilis presumptio scientię, vt bene post glossam, declarat Salyce. in l. fin. nume. decimo, C. de accusat. quem referendo sequuti sunt Blanch. de indi. ad l. fina. ff. de quęstio. num. 378. ver. & hoc modo intelligi debet Boss. in titu. de indi. & considerat. ante tortu. num. 147. & 148. Anto. Gom. var. resolut. tomo tertio, capi. duodecimo, rubric. de proba. delict. num. decimoseptimo, in fine, vbi dicit hoc esse bene notandum. Ludouic. Pegue. decis. crimin. 5. nume. 29. & faciunt, quę dixi supra, quęsti. 40. nume. 26.

132 SVBLIMITA II. Vt in casibus, † in quibus potest reus de consocijs interrogari, nō interrogandus sit in specie de aliqua certa persona, sed in genere, nisi adsit specialis pręsumptio, quod certa persona interuenerit, aliter enim esset potius suggerere, quam interrogare, contra textum, in l. prima, §. qui quęstionem, ff. de quęstio. & in terminis, ita declarauit, post glos. & Cyn. quos allegat, Salycet. in dicta, l. fina. nume. nono, iuncto, numer. decimo, in fine, C. de accusat. quod & idem affirmarunt Blanch. de indi. ad l. fina. ff. de quæst. nume. 378. vers. & eodem modo, iuncto nume. 182. Carrer. in practi. crim. in secundo, tracta. de indit. & tortu. §. octauum inditium, nume. 26. * vbi testatur de communi† opinione. Foller. in prac. crim. in 1. pa. 3. partis principalis, nu. 102. vers. nā dicit ipse, Brun. de indit. & tortu. par. 1. quęst. 1. verbo, & si confitebuntur, num. 23. iuncto num. vigesimoquinto, Gramma. voto 24. nume. duodecimo, & seqq. Ioann. Mar. Monticell. regul. crimi. 4. nume. 42. Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. nume. 145. Anto. Gomez. var. resolu. tomo 1. capi. duodecimo, rub. de proba delict. num. 17. ad finem, vers. vnum tamē * est, vbi etiam testatur de communi* opinione; Symanc. catho. instit. titu. 65. nu. quinquagesimonono, Menoch. de arbit. quęst. lib. secundo, casu 474. num. 51. Clar. in pract. §. fina. quęst. vigesimaprima, versi. retenta igitur, ad finem, vbi admonet iudices, vt abstineant se ab hac suggestiua interrogatione, ne proprias animas perdant, & alios indebitè vexent, & subdit quod hoc casu totus processus, qui deinde fieret contra aliquem, ita suggerendo a iudice nominatū, esset ipso iure nullus, prout in facti contingentia ita iudicauit Mediolani Senatus, & grauiter reprehensus fuit quidam prętor, qui suggerendo, cōtra alium delinquentem interrogauerat. addo & pro eadē sublimitatione, Corrad. in pract. in titu. de nega. crimin. & tormen. post numerum vigesimumtertium, versicu. 13. quando socius, fo. mihi 293. colum. secunda, in princip. Bursat. cons. 201. nume. 55. sequen. iuncto nume. 70. lib. secundo, Mascard. de probat. lib. 3. conclu. 1311. num. 39. & 40. Flami. Carta. de exequ. senten. capto bannito. cap. secundo, nu. 83. & in sua pratic. interrogan. reo. lib. 4. capitu. primo, num. 94. & latius, lib. secundo, cap. primo, nume. 69. sequentibus, vbi bene etiam ponit formam interrogationis huiusmodi super socijs, & complicibus ad hoc, vt non dicatur suggestiua. Et ita etiam ad huius sublimitationis comprobationem, vide bene loquentem Ludouic. Pegue. decis. crimi. 5. nume. vigesimoprimo, vers. tamen te iudex, & num. vigesimosecundo, versic. ex quibus infero, et num. septimo, vers. aut ex processu constat, &c. Et ad illius dicta ibi, num. septimo in princ. aduerte, quod in practica non seruatur id, q ipse dicit, vt videlicet reus, qui delictum cum socijs

com-

commisisse fatetur, (in non exceptis) non possit vlterius interrogari, vt nominet specialiter socios, quia imò reo confitente delictum cum socijs cōmissum, interrogatur, vt specialiter nominet socios, siue simus in exceptis, prout & ipse hoc sentit, dicto num. vigesimosecundo, vers. & si reus respondeat, &c. siue etiam in non exceptis. Et hoc non habet difficultatem in practica, quando reus iam non solum se deliquisse dicit: aliter enim esset illius examen imperfectum relinquere, & sic ex præmissis habes conclusionem cum duabus fallentijs. Conclusio est, quod reus etiam in casu, in quo potest de consocijs interrogari, non interrogari debet in specie, de certa persona: sed in genere, an alij interuenerint, & fuerint socij. Fallentia prima est, quando adsunt inditia particularia contra aliquam certam personam: quia tūc etiam de ea particulariter interrogari potest. Secunda fallentia est, quando iam reus fatetur cum socijs deliquisse, sed non exprimit eorum nomina: tunc ēt potest interrogari, & moneri, vt eos in specie nominet, & ita seruatur.

133 Et aduerte, † in proposito, quod ad hoc, vt reus possit in specie interrogari de certa persona, non solum requiritur, quod contra illam personam adsit aliqua præsumptio, sed quod illa præsumptio sit legitima. sic enim de legitima pręsumptione loquitur Salyc. quem cæteri allegati Doctores sequuntur in dicta l. fin. nume 9. & decimo, C. de accusation. imò secundum Angelum de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. post numerum 118. nūquam est facienda specialis interrogatio de certa persona, nisi inditia contra eum, sint nimis manifesta, ita vt verè dicatur constare ipsum esse delinquentem, & ita vidi seruari à iustis, & bonæ conscientiæ iudicib. ☞ Vide quæ dixi in tract. de testibus, q. 79. num. 78. seqq. & infra in titul. de reo confess. & conuict. q. 83. nu. 84. seqq.

134 SVBLIMITA III Easdem † omnes præpositas limitationes, vt cum socius criminis propter delicti confessionem reddatur infamis, infamis autem nunquam admittatur sine tortura, l. ob carmen, §. si ea rei conditio. ff. de testibus, capi. ilsi, qui quæs. quinta, capit. in primis, 11. quęst. prima. glo. in ca. per tuas, de simon. cum alijs in proposito allegatis per Marsilium in pract. §. diligenter, num. 62. iccirco eiusdem socij criminis nominationem nunquam facere inditium ad torturam, nisi illam in tortura confirmet, post Fulgosium, quem allegat, ☞ in consil. 173. in causa inquisitionis, column. prima, in princ. & d. colum. prima, post medium, vers. quidam doct. voluit idem Mars. in dicto §. diligenter, num. 61. & in l. prima, §. Diuus Antoninus, nume. 7. ff. de quæst. Blanc. de indi. ad l. fin. ff. de quæst. nume. 380. seq. additio ad Carrerium in pract. crim. post versiculum, socij criminis exculpatio, ante medium additionis, versi. & quando facit inditium, idem Carrer. ibidem, in secundo, tract. 3. de indi. & tortu. §. octauum inditium, nume. duodecimo, in fine, iuncto numero 16. vbi expresse loquitur etiam in exceptis, Boer. decis. 319. nume. tertio, in fine, Petr. Moncad. in addit. ad Cros. de testibus, par. 3. nume. 95. in addit. litera hh, vers. tenebit tamen, Foller. in prac. crim. in 1. par. 3. partis princip. verbo, & si confitebuntur, num. 102. ver. & adde, Gig. de crim. læsę maiest. lib. secundo, titu. quomod. & per quos crim. læsę maiest. probe. quęs. vigesimaquarta, num. 3. Corrad. in pract. titu. de nega. crimin. & tormen. nu. 33. prope finem, fol. mihi 293. colum. secunda, Boss. in titu. de indi. & considerat. ante tortu. nume. 151. Hieronym. de Monte, quęst. 16. nume.

* vigesimosecundo, vbi de communi, † Clar. in practi. §. fina. quæstio. vigesimaprima, vers. scias etiam, vbi quod ita Mediolani seruatur, Roland. consi. 16. post numerum decimumseptimum, & cons. 51. num. 29. & cons. 73. nume. 22. sequen. volum. primo, & cons. 3. num. 52. volum. 3. Menoch. de arbi. quęst. libro secundo casu 474. nume. quinquagesimo, Ioann. Maria Monticell. regu. crim. 4. num. 34. & num. 38. il secondo, Bonacos. in commun. opinio. par. 1. vers. inditium faciunt duo socij, fol. 87. colum prima, in fine, Bertazzo. cons. 234. nume. 4. volum. primo, & consi. 332. nume. 6. in fine, & ibi Claud. in addit. litera D, libro secundo, Vulpell. cons. 30. num. septimo, & consil. 34. num. quarto, & cons. vigesimoseptimo, num. secundo, Bursat. cons. 201. num. 58. volum. secundo, & cons. 239. nume. 42. vbi etiam testatur de commu

* ni, † volumi. 3. Ossasc. cons. 64. nume. vigesimonono, versiculo, sed ad hoc respondetur, Ludouic. Pegue. decis. crimin. 5. nume. 36. Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 158. nume. 2. & conclu. 462. nume. vigesimooctauo, sequen. & lib. secundo, conclus. 857. numer. 34. vbi ampliat etiam in crimine hęresis & lib. tertio, conclu. 1311. nume. 38. ☞ Honded. cons. centesimo, nume. secundo, iuncto nume. decimosexto, vbi loquitur generaliter in omnibus criminibus exceptis, ac pręsertim in crimine Sodomiæ, ex quibus

* sine dubio dici potest, ita magis communiter † fuisse receptum per Doctores, & in practica seruatum, licet Chassa. & Symanc. allegati per Clarum, vbi supra, & alij etiam relati per Claudium, ad Bertazzolum, dicto cons. 332. nume sexto, litera D. & per Mascardum, dicta conclus. 857. nume. 33. & per Decianum, cons. decimooctauo, nume. septuagesimo, lib. primo, contrarium asserere videantur. Quorum

135 † opinio posset forsān procedere quo ad inquirendum, non quo ad torturam, prout expresse declarat Dec. d. cons. 18. num. 70. & ante eum Bos. de ind. post d. num. 151.

☞ Et ad inquirendum intelligo, non specialiter ad transmittendum inquisitionem, ac ad citandum, reum ad comparendum, prout videtur voluisse Decian. in loco præcitato, sed tantum ad inquirendum generaliter etiam ad assumendum informationes. Ad inquirendum enim specialiter, prout suo loco dixi, inditia debent esse legitima: nec legitima dici possunt ea, quę oriuntur ex testib. infamibus, prout sunt socij criminis, pręsertim nō interueniente purgatione per torturam. Certum est autem, quod testes infames ad inquirendum specialiter nō sufficiunt, prout dixi in tract. de testibus, quæs. 56. num. 61. & seqq. Nec vnquam testes infames admittuntur sine tortura, vt pariter dixi eadem q. 56. num. 56 & sequentib. Et propterea Fulgos. in pręallegato cons. 173. qui originaliter per Doctores allegatus, loquens in materia inquisitionis. dixit etiam non posse formari ex depositione socij criminis, qui in tortura non deposuerit, & Fulgos. sic dicentes omnes postea consulentes in casu ipsis proposito communiter referendo sequuti sunt. Nec aliter teneas, quia hodie formare, & trāsmittere inquisitiones est maioris præiudicii, quā torquere, cum ex illis formatis, & transmissis rei non comparentes condemnantur capitaliter, & capti decapitentur absque alia tortura, vt dixi supra quæstio. vndecima.

136 Et † licet Boer. Blanc. Carrer. Monticell. & alij nōnulli ex pręcitatis Doctoribus dixerint sufficere, vel quod reus deponat in tortura, vel statim depositus à tortura: veritas tamen est, et ita magis communi-

* ter † tenetur, & obseruatur, quod debet in ipsa tortura ✠ deponere, ac etiam in substantia ea quę dixit recensere, vt bene explicat Carta. in pract. interrogā. reorum, lib. 4. cap. secundo, nu. decimoquarto, quicquid secus non multum Practicus Scac. de indic.

caus.

caus.ciuil.crim.fin.cap.86.num.67.vers.hic aduertẽdum,& seq. Dum & hanc formulam ponere voluit dixit sufficere quod in eorum socius criminis simpliciter dicat vera fuisse ea quæ iam deposuit, & quod postea ex tortura depositus facti recesseat. Nam vt prædixi factum saltem in substantia recenseri debet in ipsa tortura,& non post depositionem, prout etiã sic declarat Ambros. libro secundo, cap.9. num.13. vers. & Domino dicente, vt referat in substantia.

137 Imo† tortura debet adhiberi specialiter pro confirmatione suæ depositionis in tantum,quod nõ sufficiet illa prima tortura,in qua reus confessus est delictum,vt bene inquit Clar.in practi.§.fina.quæstio. 45.versicul.cæterum si reus, ibi,item si sunt tales testes,&c. ✠ Sigismun. Scaccia.in tracta.caus.ciuil.criminfin.cap.86.num. 56.quicquid in contrarium,& contra Clar. in præcitat. loco attentare ausus fuerit, Baiard.ad eum ibid.nu.58.

138 Et antequam specialiter torqueatur,†pro confirmatione suę depositionis factæ in tortura,si in tortura fassus fuerit,debet eandem depositionem spontè, & sine tortura ratificare,prout ratificanda est principalis delicti confessio,vt post Paridem de Put. & Io. de Amic. in locis per eum allegatis in terminis scribsit Carrer.in practi.in secundo tract.de indit.& tortu. §.octauum inditium,numer. decimoseptimo,& nume.vndecimo,in fine,Ioann.Mar. Monticell.reg. crim.4.num.40.& ante istos plenè Marsili.in practic. §.diligenter,nume.153.& 154.Buriat.cons.201.post numerum 58.volum.secundo,✠ & faciunt quę de tortura test.dixi in tractat.de testibus, quæstione 79. num.87.

139 Postquam † autem ratificauerit confessionem suam tam quo ad se,quam quo ad socios,poterit, vt supra dixi,ad confirmationem suæ cõfessionis,vt socios magis afficiat,& ad purgandum defectum infamiæ,ac ad omnem alium bonum effectum, iterum

140 †poni in tortura,quæ isto casu erit leuis,vt per Bossium in titu.de mandat.ad homicidium.num.21. ad faciem nominati si is præsens sit, vt per Vulpellum, dicto cons.30.num.7.& cons.83.num.8.& ante eum per Boerium dicta decis.319 post numerum quartum,quem refert Clar.d.quæst.21.vers. quero nunquid,in fine,& ita apud nos communiter etiam seruatur.✠ Et ponit formulam Cartar.in prax. interrogan.reor.lib.4.d.cap.secundo,nume.14. Sigismund. Scacc.d.cap.86.num.56.& 67.vers. Hic adhertendũ, & seqq. Ambros.in sua pract.d.lib.2.eod.capit.9.nu. 9.& seqq. Sed an hęc confrontatio debeat esse facea an vero per extensum,vide quę dixi in trac.de testib. q.72.num.39.

141 SVBLIMITA IIII. Et† generaliter dictas limitationes,vt nunquam, nec etiam in casibus exceptis dictum socij criminis faciat aliquod inditiũ contra inculpatum, nisi illud speciali iuramento protulerit,vt pluribus probat Marsi.in practi.§. diligenter, numero vigesimosexto,sequentibus, vbi propterea dicit,quod quando reus in tortura fatetur,& in cõfessione nominat socios, talis nominatio cõtra nominatos nihil valet,quia defecit iuramẽtum,ex quo reus habẽs in tortura manus ligatas non potuit iurare,& ideo secundum eum debebit iudex antequam reum ponat ad torturam facere illum iurare de veritate d cenda,tam quo ad se, quam etiam quo ad socios,& auxiliatores,aliter dicti rei depositio nihil valeret,vt ibi per eũ,qui etiam dicit,ex hoc fundamento Bononiæ saluasse a morte quẽdam Ludouicum de Parisijs,qui tortus ex dicto socij criminis non iurato fassus fuerit,& Marsilium, vbi supra referendo sequuti sunt,Carter.in pract.crimin. in secundo tractat.de indit.& tortu.§.octauum inditium,nume.vigesimo secundo, Foller.in practic.crimin. in prima, parte 1.partis principalis,verbo, & si confitebuntur, nume.102.vers.& aduertendum. Gig.de crimi. læsę maie.tat.libro secundo,titul.quomodo.& per quos crim.læsę maiesta.probat.quęst.num.24.nume.tertio,& quarto. Anto.Gomez.variar.resolu. tomo tertio,cap 12.rubr.de probat.delictorum,numero decimooctauo,vers.aduertendum tamen ad vnum,Ioã. Mat. Monticell.regu.crim.4.num.47 Clar.in practi. §.fin.q.21.vers.quæro nunquid,vbi quod ita semper vidit seruari,licet Blanch.in tracta.de indi. ad l.final. ff.de quęstio.nume.348.contrariam probare mirature

142 (subdit tamen ibi Clar.sufficere†vt quandocunq; interueniat hoc iuramentum, vel ante torturam, vel etiam post in confrontatione facienda cum nominato,iuxta tradita per Vulpellum, cons.30.nume ro septimo,& cons.vigesimoseptimo,nu.2.& cons. 81.num.8.& dixi etiam supra,nu.13 &seq.)Pet.Mõcad.in addi.ad Crotum in tractat. de testibus.par.3. nume.95.sub litera hh,ver.tenebis tamen, Bonacos. in commun.opin.vers.indicium faciunt socij,fol.mihi 87 columna prima,ad finem.par.1.Bertaz. cons. 33.ante nume.septimũ,Menoch.de arbit. quæst.libro secundo,casu 474.num.sexagesimo, vbi reprobat Blanchum contrarium tenentem, & respondet

143 illius rationi,ac deinceps † subdit fore in hoc attendendum,& obseruãdam fori praxim, quod & idem voluit Mascard.de probat.lib.1.conclusio.1311. nume.47.& seqq.iuxta generaliter tradita per Socin.iunior.consil.92.num.51.volum 2. Dec.cons.vndecimo,Arimo cons 91.nume.7.† Et quidem apud nos nunquam vidi delatum hoc iuramentum speciale de veritate dicenda,tam quo ad se,quam quo ad socios,& auxiliatores, prout voluit Marsilius,qui originaliter posuit ittam sublimitationem, sed simpliciter defertur iuramentum de veritate dicẽda,& sub hoc iuramento,ita simpliciter indefinito omnia etc do comprehenduntur,quod si reus nõ spontè,sed in tortura nominet socios, tunc in ratificatione iterum defertur idem iuramentum, et in confrontatione, cum nominato ite um, et sic non potest dici nominatio facta per socium criminis esse sine iuramento : et ad præmissa vide etiam Ludouic. Poguer.decis.crim.5.numero vigesimooctauo, iuncto numer. 34.& 35.vbi etiam secundum aliquos quod hoc iuramentum debet deferri parte citata, et si apud eum hoc de citatione minimè seruari testetur, prout certè nec apud nos seruatur, sed sufficit, vt tãtum iuret in confrontatione, vt per Clarum, in loco præcitato.

145 SVBLIMITA V. Vt† licet in omnibus prędictis casibus exceptis in quibus potest reus de se confessus,etiam de consocijs interrogari,faciat talis nominatio inditium ad torturam,si cum ea concurrat aliqua alia adminicula,et præsumptiones, vt post alios quos allegant antiquiores scriptum reliquerunt Brun.de indit.et tort.par.prima quæst.tertia.numero vigesimoquarto,et 25. Petr. Moncad.in addni.ad Crotum,in tract.de testibus, par.tertia, nume.95. litera hh, Clar.in pract §.fi.quæstio. vigesimaprima, vers. sed quid in criminibus exceptis, ibi, bene facit

146 hæc nominatio,etc.† Vbi dicit,quod talis nominatio contra nominatum de se sola facit aliqualẽ præ

* sumptionem,secundum * communem, de qua per Boerium,dicta decis.319.num.quarto.quæ quidem aliqualis præsumptio habet tantam vim,vt concurrente aliqua alia suspitione possit ex ea reus tormentis subijci,secundum Salycetum,in l.fin.circa finem versicul.sed ego respondeo,C.de accusationibus,cuius doctrinam quotidie practicari,docentur Boss. in titu.de indit.et considerat.ante tortur.numero 149. & Clar.

& Clar.d.versic. sed quid in criminibus exceptis, in
fine; Tiber. Decian.d.consi.18.nume.64.67.& 69.lib.
1: vbi quod in hoc omnes concurrunt, & est omnium
communis opinio, Mascar.de probat. lib.3. conclu.
1311.num.12.☞ Honded.consi.100.nu.4.

147 Vbi tamen cum dicto socij criminis, † nulla alia
concurrat præsumptio, vel adminiculum: tunc sine
dubio non facit inditium ad torturam, etiam quod
sumus in criminibus exceptis, & in quibus socius po
test de consocijs interrogari, vt per Gandi. tit. de quæ
stio. & tormen. num. 16 versi. hoc tamen fallit. & seq.
Bru. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. num. 24. & 25. Ludo.
Bologmn. in addit. ad Guido. de Suzzar. in tracta. de
indit. & tortu. n. 52. & 54 Augu. & Ang. de malefic.
in verbo, quod fama publica præcedente num. 31. Car
rer. in pract. in 2. tract. de indit. & tort. §. octauum in
ditium, nume. 10. & nume. 11. & nume. 16. in fine, vb.
148 ampliat, etiam quod deposuerit in tortura, Marsi.
in pract. §. diligenter, num. 60. & in l. 1. §. Diuus Anto
ninus, nu. 6. ff. de quæst. & sing. 209. Boer. d. dec. 319.
† num. 1. versic. sed præcedens, vbi de communi opi-
nione, & num. 2. ad finem, vbi de communi, Foller.
in pract. cri. in prima par. tertiæ partis principalis, ver
bo, & si confitebuntur. num. 102. versic. & dicit ipse,
& versic. sciendum est. Gramma. uoto 1. num. 7. con
si. 21. num. 6 & num. 8. & nume. 10. versicul. quando
nulla, & num. 11. & num. 14. & consi. 70. sub nume 6.
& consi. 61. num. 1 & deci. 18. num. 12. 13. 14. 15. 16.
149 & 22 & deci. 56. num 2. & seq. † vbi loquitur in la-
trocinio ✝ Lud. Cat. consi. crimin. diuers. 99. nu. 20. &
seq. li. 1. in part. 1. vbi quod in criminibus exceptis ad
minicula requiruntur. in criminibus vero non exce-
ptis adminicula non sufficiunt ad inferendam tor-
turam Anto. Gomez. varia. resolut. tomo tertio,
capitulo, duodecimo, rubr. de prob. delict. numero
❧ 18 vbi testatur de communi opinione licet ipse hãc
communem non sequatur, vt infra dicam,) Bosl. in
titu. de indit. & considera. ante tortu. numero 149 &
seq. vbi quod ita sequuntur Doctores, & quotidie
practicatur. Cum enim socius criminis non possit di
ci testis omni exceptione maior, vt patet ad sensum,
ineptum est dicere, vt solus faciat inditium ad tortu
rã, et in casibus exceptis in quibus licet testes alias in
habiles à iure admittantur, non tamen sunt habendi
omni exceptione maiores, ad glos. Bal. Alex. & alios
ibi per Bossium allegatos, Paris. consil. 151. numero
10. seq. lib. 4. Aym. consi. 178. num. 2. versicul. & ideo
Doctores. Natta consil 258 numer. 3 lib. 2. Corrad.
in pract. in titu. de negat. crimi. & torm. numero 23.
prope finem, folio mihi 293. colum. 2. Viui. in com-
mu. opi. sub versicu. in testem non admittitur socius
criminis; vbi quod ita communiter, & indubitanter
tenent Doctores post glos. in l. fi. C. de accusat. Ioan.
Mar. Mõticell. reg. crim. 4 num 36. & num. 38. Rol.
consi. 16. num. 17. volum. 1. & consi. 51, num. 28. & cõ
sil. 72. num. 20. eodem volum. 1 & consi. 57. num. 17.
volum. 4. Clar. in pract. in dicta q. 21. d. versi. sed quid
in criminibus exceptis, vbi pariter testatur de com-
* muni opinione, ex Boer. & Rol. in locis præallega-
tis, & ex Villalob. in sua collecta cõmu. opi. litera C.
150 num. 152. Et † ampliat hoc procedere, etiam in cri-
mine læsæ maiestatis, † sicut in facto contingentia per
multos sapientes fuisse decisum, dicit Afflict. super 1.
par. const. Regni, rub. 27. num. 34. & in eodem cri-
mine læsæ maiestatis, in specie idem tradiderũt, Gig.
de crim. læsæ maiest. lib. 1. ti. quom. et per quos crim.
læsæ maiest. prob. q. 7. num. 5. et q. 24 num. 2. Berraz.
consi. 332. nume. 2. 4 & 6. lib. 2. vbi loquitur etiam in
crimine hæresis, et reddit rationem, & in cons. 28. &
ibi Claud. in addi. litera A, li. 1. Mascar. de probat. lib.
1. conclu. 462. nume. 26. seq, Buria. consi. 192. nume. 7.

152 lib. 2. † vbi loquitur in assassinio, et consi. 101. n. 58.
in fine, Menoch. de arbit. q. lib. 2. casu 474. nume. 43.
vbi de communi, et in tracta. de præsumpt. lib. 1. quę
stio. 89. num. 73. Ceph. consil. 462. num. 11. li. 4. Vul-
pell. consi. 70 num. 8. Hieron. de Monte, quæst. 16. nu
me. 21. Mascar. de prob. lib. 1. concl. 158. num. 2. lib. 3.
conclus. 1311. num. 51. Et hanc sententiam a Docto
* ribus magis communiter approbatã esse, ex Aym.
Boer. Rol. Claro, et alijs per eũ citatis, testatur Lau-
rent. Kirchou. in suis commu. opi. cent. 4. cõclus. 38.
in prin. Olasc. consi. 64. num. 4. ad finem, et num. 28,
vbi, alijs relatis, dicit ab ea nõ esse in practica recedẽ
dum, & de recepta opinione testatur etiam Ludou.
Peguer. decis. crim. 5. nume. 32. Tiber. Deciã. in suis
tractat. criminal. lib. 7. cap. 14. num. 9. versic. aduertẽ-
dum tamen, par. 2. vbi loquitur in crimine falsę mo-
netæ. ☞ Honded. consi. 110. num. 16. vbi loquitur in
crimine sodomiæ, & generaliter in omnibus crimi-
nibus exceptis, ac etiam quod depositio emanauerit
in tortura. ✝ Baiard. ad Clar. in pract. §. læsę maiesta-
tis nu. 25. in versi. 12. speciali in versicu. quod verum
est, vbi pariter loquitur in crimine læsæ maiestatis.
152 In criminibus autem non exceptis, † & in casi-
bus, in quibus reus de se confessus non poterat de cõ
socijs interrogari: dictum socij criminis, etiam admi
niculatum, licet faciat inditium ad inquirendum, vt
scripsi supra, num. 127. non tamen facit inditium ad
torturam, sicut reprobato Blancho contrarium te-
nente, post Catum, et Scotum quos allegat, bene de
duxit Meno. de arbit. quæst. lib. 2 casu 474. num. 25.
et 26 quos pariter refert, & sequitur Masc. de proba.
lib. 3. concl. 1311. post nume. 13. versi. secus autem in
153 casibus non exceptis. et † est ratio, quia vbi testis in
totum repellitur, et non admittitur a iure: admini-
cula non reddunt eum habilem, et admittendũ, per
ea, quæ dixi supra, num. 36. et scripserunt Bal. in l. fal-
sas, nom. 3. C de furt. Ang. in l. si quis ex argentarijs,
§. cogentur, num. 6. ff de eden. Marsil. singu. 554. me
mini, Aym. consi. 9. nume. 12. Natta consil. 298. nu. 9.
lib. 2. Rolan. consi. 98. nu. 34. vol. 4.
254 Contra † propositam quintam sublimitationem
et quód imo in casibus exceptis dictum socij crimi-
nis faciat inditium ad torturam, etiam sine admini-
culis, apertè voluit Anto. Gomez. var. resolut. tomo
3. c. 12 rub. de prob. delict. nume. 18 versi. sed his non
obstantibus, et ante eum sic declarando verba Saly,
in l. fi in fine, C. de accusat. idem etiam apertè cẽsuit
Blanch in trac. de indi. ad l. fi. ff. de q num. 378. et 379.
vbi pluribus verbis nititur probare, quod dictum so
cii criminis, qui ad habendum socios, et complices
fuit legitimè tortus, præcedentibus scilicet contra
eum inditiis generalibus, vel specialibus de aliqua
certa persona, iuxta ea quę supra dixi, numer. 107. et
seqq et nume. 112. facit inditium ad torturam cõtra
nominatum, etiam quod contra eundem nomina-
tum aliud non vrgeret inditium, vel adminiculum,
inquit enim ibi Blanchus, inditia super socijs. et com
plicibus, quæ præcedebant contra eum tortum, &
confessum antequam torqueretur, et fateretur, con-
iunguntur cum nominatione, & inculpatione per
ipsum facta de consocio, adeo quod is sine alijs ad-
miniculis potest torturę subijci, et sic requirit ibi
Blanchus inditia, et adminicula non contra nomina
tum, et inculpatum. sed contra nominantem, et in-
culpantem, et ita dicit fuisse de mente Saly. in d. l. fi.
in fine, ff. de accus.
255 Verum † iudicio meo non bene loquuntur Do-
* ctores illi, qui a communi. † et practicata opinione
discedere audent, et tradita per Gomez. in loco prę-
citato, iam fuerunt per nos probata cum euidenti ra
tione supra, num. 39. seq. quę hic repetere non inten
do:

c'o tradita autem per Blanchum optimè pariter reprobantur per Menochium de arbitr.quęst.libr. secundo, dicto casu 474.num.45.& 46. & per Bertazzolum, in consl.341.nume.octauo, in fine, iuncto nume.vigesimoquinto, volum. secūdo, dicentes, quod Blanchus non bene intellexit mentem Salyceti, qui non voluit indistinctè ex dicto socij criminis oriri inditium ad torturam contra nominatum, quādo præcesserunt inditia in genere de consocijs, sed solum quando præcesserunt in specie de aliqua certa persona: tunc enim si reus fatetur de eo contra quem vrgent dicta specialia inditia, sufficit eius dictum ad torturam, quia non est solum, sed grauatum alijs specialibus inditiis, quibus fuit tortus reus principalis. At quādo reus ipse torquetur, quia inditia adsunt in genere, quod in eo delicto socij interuenerūt, & in tortura aliquem nominat, hæc sola nominatio non facit inditium ad torturam contra nominatum, quia inditia, quæ in genere de consociis pręcedebant, non tangunt, nec respiciunt personam nominati, ideo non possunt coniungi cum ipsa nominatione, quae propterea remanet sola, & ideo non sufficit ad torquendum, iuxta communem, de qua supra, nu.147. seq. & ista est veritas, & mens Salyce. in d.l.fin. C.de accusation.

156 Restat modo difficultas, †vt dignoscamus, qualia debent esse ista adminicula, seu inditia a Doctoribus requisita in nominatione socij criminis, ad hoc vt faciant cōtra nominatum inditium ad torturam. Nam si percurrantur Doctores allegati supra, num. 147. & sequentibus, & prout in specie videtur animaduertisse Grammatic.decision. vigesimaoctaua, nume.16.17.20.& 22. diuersimodè iidem Doctores in materia loquuti sunt: alii enim dixerunt dictum socij criminis non facere inditium ad torturam, *nisi concurrentibus adminiculis*; Alij dixerunt, *nisi concurrentibus alys inditiis*: Alij, *nisi concurrentibus aliis argumentis*: Alij, *nisi cōcurrente aliqua alia præsumptione*. Alij autem, *nisi concurrente suspicione*. Qui quidem termini cum inter se valde differant, prout latè deduxi hoc eodem titu. supra, in quęstio.16.& bene adnotauit Gramm. dicta decisio. vigesimaoctaua, numero vigesimo, & sequentibus, nō potest ideo ex dictis horum Doctorum, qui sic diuersimodè loquuti sunt, elici certa, & determinata doctrina, qualia scilicet debeāt esse illa adminicula, sine quibus dictum socij criminis, nō facit inditium ad torturam.

157 Vna† videtur fuisse opinio Grammatici dicta decisio.28.nume.decimosexto, & nume 21. quod scilicet ex quo Doctores, ac pręsertim Bald.in cons.429. in 3.volum. volunt debere concurrere adminicula, & sic loquuntur in numero plurali, necessario sequitur. quod non vnum, sed plura requirantur adminicula, & ad hoc etiam facit opinio aliorum volētium concurrere debere aliquam aliam pręsumptionem: nam pręsumptio non ex vnica, sed ex pluribus coniecturis resultat, ponderando illius diffinitionem, traditam per Calder. in repet.cap. vestra, de cohabit. cleric.& mulier. dum dixit pręsumptionem esse cognitionem ex circunstantiis resultantem, & ad inducendam pręsumptionem plures requiruntur circunstātię: vnde ad hoc, vt dictum socij criminis faciat contra nominatum, inditium ad torturam, non vnicum sed plura requiruntur adminicula.

158 Alia† fuit opinio Ludou. Bolognini in addit. ad Guidonem de Suzzar. in trac. de indi.& tortu. num. quinquagesimoquarto, volētis, quod inditia, quę requiruntur in criminalibus exceptis ad hoc, vt dictū socii criminis, faciat inditium ad torturam cōtra nominatum, non debeant esse ita legitima, quæ regulariter contra reum requiruntur ad hoc, vt torqueri possit, sed sufficiunt, & minora, & minus legitima, & Bolognignum, sic dicentem referendo sequuti sunt, Ioann. Mar. Monticel. reg. crim. num.46.& Bertazz. consil.341. post numerum vigesimumsextum, lib. secundo.

159 Tertia fuit opinio eorum, † qui dixerunt inditia, seu adminicula huiusmodi non debere esse remota, sed propinqua, inter quos pręcipuè fuit Natta in cōsil.208. nume quarto, in fine. & sequenti, ponderando glos. in cap. de confess. dicentem, quod ad hoc, vt cōfessio socij criminis faciat inditium cōtra aliquē, debent adesse pręsumptiones non remotæ, sed propinquæ, quę tangant crimen, sicut tangit depositio
160 socij criminis † & hoc propter illam dictionē *alia*, quę est relatiua. & repræsentatiua eiusdem qualitatis, l.quidā relegatus. in verbo, *omnis*, ff. de reb. dub. et in l. si fugitiui. in verbo, *alia pœna*, C. de seru. fug. & in l. non solum, §. quæritur, & ibi Docto. ff. de procuraro. & dum Doctores dicunt requiri alia inditia, non est credendum, vt ibi considerat Natta, quod senserint de inditijs remotis, quę sunt parum efficacia ad animum iudicis commouendum. addo & pro hac eadem opinione, Mantua. cons.218. numero 26. 31. & 34. Menoch. de arbit. quęstio. libro secundo, casu 474. nume. quadragesimooctauo, vers. illud quoque adnotandum est, vbi infert, & alios adducit concordantes, Mascard. de proba. lib. tertio, conclusio. 1311. nume. 53. versicu. nam si huiusmodi inditia sint valde remota.

161 Quarta succedit opinio, † quod licèt ad inquirendum sufficiat dictum socij criminis, iūcto aliquo alio inditio etiam leui, vt supra deduxi, num. 128. non tamen sic est ad torquendum; quia ad torturam inditium concurrens cum depositione socij criminis debet esse non leue, sed vrgens, vt per Mascar. de prob. lib. 3. conclu. 1311. nu. 14. vers. si vero alia inditia concurrant, iuncto nu. 53. vers. si autem vrgens inditium sit, & magnum.

162 Quinta, † & vltima fuit opinio Menochij in trac. de arbitr. quęstio. dicto casu 474. nume. 47. & sequē. lib. secundo, quem etiam referendo sequi videtur, idem Mascard. dicta conclus. 1311. sub num. 53. volentis, quod ex quo non fuit à lege explicitè determinatum, qualia debent esse inditia, seu adminicula prædicta: ideirco iudicis arbitrio remissum censebitur: qui quidem Iudex pro personarum, & facti qualitate arbitrabitur. & si istam vltimam opinionem, quā etiam sequitur Ludouic. Peguer. in decisio. crimin. 5. num. trigesimotertio, tu iudex cupidus, vt omnia arbitrio tuo remittantur, tenere volueris: non ꝑ hoc credas esse in tua potestate ex tua propria ceruice istud arbitrium regulare, quia debebit regulari, non solum secundum pręcitatas speciales Doctorum cōsiderationes in pręcedentibus opinionibus relatas, sed etiam secundum ea, quę generaliter dixi supra, quęstio. trigesimaseptima, numer. 192 sequentibus, & si magis in specie scire volueris adminicula, seu inditia approbata à iure, cum quibus iūcta nominatio socij criminis faciat inditium ad torturam cōtra nominatum, percurre infrascriptos casus.

163 Primus est casus, † quando cum nominatione socij criminis concurrunt testes de auditu: tunc enim sufficiet talis nominatio ad torquendum reum, secundum Socynum, in consil. 95. colum. quarta, post medium, libro tertio, quem referendo sequuti sunt Aymon. in cons. 178. nume. tertio, ad medium, vers.
164 item volunt, & Dec. cons. 18. num. 68. lib. 1. † Testes enim de auditu, licèt de se non faciant inditiū ad torturam, nec probent, l. testium, ff. de testibus, l. si arbiter, ff. de proba. ca. licèt ex quadam, extra de testibus: negari tamen non potest quin faciant aliquam præ-

sumptio-

sumptionem, ad trad. per Gozadinum, in consil. 79. nume. vndecimo, Rolan. cons. 82. num. 56. volum. 2. Cepha. cons. 140. nume. 29. lib. 1. Menoch. de arbi. q. lib. 2. casu 475. nu. 5. & seqq. quæ quidem præsumptio, iuncta cum nominatione socij criminis faciet indicium ad torturam.

165 Secundus est casus, † quando cum eadem nominatione concurrit vnus testis de visu, qui sit omni exceptione maior, & idoneus: tunc enim talis nominatio, non solum facit inditium ad torturam, sed etiam plene probat delictum, vt per Calcan. in consil. 110. nume. 4. vers. & hoc in casu nostro, quem referendo sequuti sunt, Aym. d. cons. 178. num. 3. post medium vers. alibi scripsit Calcaneus, & nu. 8. Menoch. de arbitr. quæst. lib. 2. d. casu 474. nu. 64. Tiber. Dec. d. consil. 18. post num. 98. volum. 1. Mascar. de proba. lib. 1. conclus. 158. nume. 5. & lib. 3. conclu. 1311. nume. 54. Folier. inter consilia crim. diuers. consilio 243. num. 10. libr. primo, in fol. vbi dixit, quod socius criminis, iunctus cum alio teste fide digno, vel alia semiplena probatione, facit fidem per regulam l. si quis ex argumentanis, §. cogentur, vers. quid enim si humilis, ff. de edend.

166. Si autem testis non sit fide dignus, sed plures patiatur exceptiones, & defectus, tunc nominatio socij criminis etiam iuncta cum isto teste non faciet inditium ad torturam, vt per Marsilium in consil. 28. nume. 17.

167 Verum † sicut de huius secundi casus conclusione dubitare videtur Menoch. vbi supra, d. casu 474. eodem nu. 64. ita & mihi aperte falsa videtur, saltē quo ad pœnam ordinariam eadem ratione: quia scilicet ad conuincendum reum testes debēt esse idonei, & omni exceptione maiores, ad plenè post alios tradita per eundem Masca. de prob. lib. 1. concl. 459. nu. 6. & 9. & concl. 496. nu. 9. & lib. 3. concl. 1360. nu. 4. Bursa. cons. 346. num. 9. volum. 4. & dixi supra, q. 37. nu. 29. sed socius criminis, etiam in casibus exceptis non dicitur testis omni exceptione maior, vt alias dixi sup. hac eadem quæst. num. 40. ergo, &c. faciet bene isto casu nominatio socij criminis, iuncto teste de visu inditium ad torturam, & tale inditium, vt cum delictū possit dici plusquam semiplene probatū, poterit iudex grauis torquere nominatum: & ista est veritas, secundum quam à bonis iudicibus sæpissime vidi practicatum.

168 Tertius est casus, † quando cum dicto socij criminis concurrit inimicitia nominati cum occiso: tunc enim sine dubio ex ea contra eundem nominatum oritur inditium ad torturam, vult post alios quos allegat Io. Mar. Monticel. reg. crim. 4. post numero 38. il. 1. & reg. 5. num. 115. & conclusio est verissima: quia prout etiam latius infra explicabo, inimicitia iuncta

* alio sufficit ad torturam, secundum magis *communem opinionem, de qua per Clar. in prac. §. fin. q. 22. vers. inimicitia.

169 Quartus est casus, † quando cum dicto socij criminis concurrit fama contra nominatum: tūc enim pariter ex eo oritur inditium ad torturam contra nominatum, voluit Calcān. d. cons. 110. nu. 4. quem referendo sequuti sunt, Aym. d. cons. 178. post nu. 3. vers. alibi scribit Calcaneus, &c. vbi dicit hoc dictum Calcanei esse valde singulare, & notandum, Blanch. de ind. & tort. ad l. fi. ff. de q. nu. 387. in fine, Gram. consi. 21. num. 7. Carre. in prac. crim. in 2. trac. de indi. & tortu. §. octauum inditium. nu. 10. in fine, Io. Mar. Monticel. reg. crim. 4. nu. 25. Tiber. Decian. d. cons. 18. nu. 68. lib. 1. vol. 1.

170. Quintus est casus, † quando cum dicto socij criminis concurrit fuga nominati: tunc etiam quod possit idem nominatus torqueri, voluerunt Bal. in d. cons. 429. in 3. volum. Gram. decis. 28. nume. 16. Menoch. de arb. q. lib. 2. casu 474. nu. 48. Tiber. Decia. d. consi. 18. nu. 71. lib. 1. Mascar. de prob. lib. 3. concl. 1311. num. 53. in fin. & conclusio est verissima, quia secundum

* communem, † & obseruatam opinionem, de qua restantur Rom. Ias. Cur. sen. Mars. Clar. & alij relati per Dec. d. nu. 71. sola enim fuga delinquētis ante formatam inquisitionem facit inditium ad torturam, ergo multo magis iuncta cum dicto socij criminis, seu alio adminiculo, prout etiam latius dicam infra, hoc eod. tit. in q. de fuga.

171 Sextus est casus, † quando cum dicto socij criminis concurrit conuersatio nominati, cum nominante socio: tunc enim etiam ex eo oritur inditium ad torturam contra eundem nominatum, voluit Gram. loquens in conuersatione, & cohabitatione in cōs. 35. nu. 16. ex Bal. quem allegat in cōs. 95. regula iuris est, lib. 1. idem Gram. voto 6. num. 3. Carrer. in prac. in 2. trac. de indi. & tort. §. octauum inditium, nu. 10. ad fi. Io. Mar. Montice. loquens in cōuersatione, vel in stricta amicitia, d. reg. crim. 4. num. 38. il. 1. in princ. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. nu. 73. in fin. & aliquid dicam infra, q. 52. nu. 89. & 92.

172 Contra huius sexti casus † conclusionem apertè tenuit Natta, in cons. 298. nu. 3. in fine, vers. sed in proposito, & num. 4. volum. 2. inquiens, conuersationē, & amicitiam esse de se bonum, quia amicitia est idē velle, & idem nolle in rebus licitis, & honestis, ideo absurdum est ex eo, quod bonum est malum præsumere velle, & absurdum est amicitiam, quæ est virtus, in nomen delicti velle transferre. Augeo Nattæ obiectionem, quia si volumus nominationem socij criminis facere inditium ad torturam contra nominatum, quando cum nominante nominatus habet amicitiā, vel conuersationem, vtique semper faciet eadem nominatio tale inditium, quia semper ferè nominans cognoscit nominatum, & cum eo aliquam habet conuersationem.

173 Verum † non per hoc recedas à proposita conclu-

* sione, quę vt vides magis cōmuniter *recepta est per Doctores, declarata tamen, vt non procedat in omni conuersatione, ac in omni amicitia: quia si sic generaliter procederet, vtique subintraret consideratio vltimo loco facta; sed tantum in ea, quæ stricta, & assidua est, & talis, vt verisimile sit, inter eos delictum fuisse tractatum, prout etiam dicam infra hoc codē tit. q. 52. nu. 91.

174 Nec † obstet consideratio Nattæ, quia amicitia est bonum, & virtus, quando cum bonis contrahitur: at quando cum malis, non solum nō est virtus, nec bonum, sed nec amicitię nomē meretur, quia inter malos non est amicitia, sed fraus, dolus, & conspiratio, prout idem Natta, ibidem fatetur ex glo. in l. satæ, §. amicos, ff. de verb. signi. ideo non est absurdū sumere adminiculum ex cōuersatione nominati cum criminoso, & criminis socio: quia prout latius dicam, hoc eodem tit. in inditio conuersationis, sub q. 52. in 6. inditio, nu. 85. & seqq. Conuersatio cum malis hominibus, & delinquentibus facit non mediocrē inditiū contra conuersantem, & tale, vt iuncta aliqua alia præsumptione possit tormentis subijci, sic itaq; poterit in casu nostro, iuncta nominatione socij criminis, cū quo quis assiduè cōuersabatur, & strictam habebat amicitiam: hęc enim conuersatio, & stricta amicitia reddit verisimilem talem nominationem, ideo sufficit ad torquendum per ea, quę infra dicam hac eadē q. num. 177. in 6. sublimitatione.

175 Septimus est casus, † quando cum socio criminis concurrit secreta alioquutio habita inter nominatū, & nominantem: tunc enim ex eo etiam oritur contra ipsum nominatum inditium ad torturam post alios

quos

quos allegat. scripsit idem Monticell. d. reg. 4. nu. 18. al. 1. & reg. 5. post nume. 13. ✠ de qua re latius dicam in titulo de mandatoribus in materia probationis mandati.

176 Et† faciunt ad hæc ea, quæ generaliter post alios quos allegauit antiquiores, tradita sunt p Pet. a Plac. in epit. delict. c. 14. nu. 5. Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. tit. de homic. nu. 46. Gabriel. lib. 7. conclu. 2. nu. 48. seqq. Clar. in prac. q. 89 vers. fi. Masc. de prob. lib. 1. cō clu. 419. nu. 8 seqq. & lib. 2. concl. 1012. nu. 16. Quibus in locis communiter* affirmant ex alloquutione fa- * cta ad aures, & homicidio in continēti sequuto præsumi tractatum, & mandatum, de quo tamen latius dicam infra, lib. 3. in materia mandati si dicendi tempus vita dabit.

177 SVBLIMITA VI. Omnes† propositas limitationes, vt etiam in casibus exceptis ad hoc, vt nominatio socij criminis faciat inditium ad torturam cōtra nominatum, non solum requirātur ea, quæ mox dixi in præcedentibus sublimitationibus, & dicam infra in sequentibus; sed etiam necesse est, talem nominationem esse adeo verisimilem, vt vltra adminicula, ex numero testium, ex qualitate deponētium, ex persona eorum contra quos deponitur, ac ex alijs circumstantijs facti iudex certo credat nominātem non mentiri, ad textum, qui bene hanc sublimitationem probare videtur, in l. sicuti. & ibi Bal. in summario, C. de q. & melius in c. in fidei fauorem. de hæret. in 6. vbi tunc demum in crimine heresis admittunt socij, & participes illius criminis in testes, *vt ex verisimilibus coniecturis, & ex numero testium, aut personarum, tā deponentium quam eorum contra quos deponit r qualitate, ac alijs circumstantijs, sic testificantes falsa non d cere præsumātur.* & per istum textum hanc sublimitationem præcipuè firmarunt Mars. in prac. §. diligenter, num. 60. in fine, & singu. 396. ad finem, Gram cons. 35. nu. 49. Carrer. in pract. in 2. trac. de indit. & tort. §. octauum inditium, num. 15. Gig. in trac. de crim. læsę maiesta. lib. 2. tit. quom. & per quos crim. læsæ maiesta. prob. Corrad. in prac. rubr. de nega. crim. & torm. post nu. 23. folio mihi 293. colum. 2. Io. Mar. Monticel. regu. crim 4. post nume. 38. il primo, iuncto nu. 48. Rolan cons. 73. nu. 25. & 37. volum. primo, Menoch. de arb. quæstio. lib. 2. casu 474. nume. 58. Dec. cons. 18. num. 64. libro primo, Bursat. consil. 201. num. 61. lib. 2. Bertaz. cons. 40 num. 13. lib. 1. & cons. 341. nume. 25. in fi. lib. secundo, & cons. 556. num. 16. seq. eodem libr. 2. Mascard. de prob. lib. 1. conclus. 158. nume. 3. & libro tertio, conclusio. 1311. nu. 45. sequentibus. ☞ Honded. dicto consil. 100. numero 17. vbi alij referuntur concordantes.

178 SVBLIMITA VII. Easdem† limitationes, vt nunquam, nec etiam in exceptis socij criminis dictū faciat inditium ad torturam, si is patiatur plures defectus, puta, quod sit aliūde infamis, criminosus, seu alias inhabilis, vt per Marsil. singul. 200. & cons. 74. num. 23. & cons. 102. num. 12. Gram. cons. 35. nume. 23. seq. & cons. 61. num. 2. seqq. & cons. 66. num. 4. & cons. 18. num. 9. & cons. 70. nu. 7. in fine, & seqq. vbi, num. 9. loquitur etiam in casu, in quo veritas aliter haberi nō potest, & cons. primo, in materia fori iudicationis post suas decisiones, nume. 61. & voto 34. num. 1 & nume. 9. Carrer. in pract. in 2. trac. de indit. & tortu. § octauum inditium, num. 23. Foll. in prac. crim. in prima par. 2. par. principalis, verbo, & si confitebuntur, n. 102. ad medium, ver. & licèt in casibus exceptis, &c. & in fine numeri, vers. & nota vlterius, Aym. cons. 6. num. 55. & seq. Boer. decis. 210. post nu. 3. Gig. de crim. lęsę maiesta. lib. 1 titu. quomo. & per quos crim. læsæ maiest. proba q. 7. nume. 7. seqq. vbi loquitur in crimine lęsę maiestatis, & reddit rationē Natti in cons. 298 numero 6. sequen. lib. 2. vbi etiam reddit rationem, & ampliat, etiam quod infamia sit probata aliunde, quam per sententiam, aut cōfessionem socij criminis: quicquid in hoc contrarium sentiat Carrer. d. num. 23. Roland. cons. 16. nu. 20. seqq. volum. 1. vbi de socio criminis abiecto, & paupere, & cons. 71. nu. 24. 27. & 28. eodem volum. 1. vbi de socio criminis, minore, & paupere, & cons. 3. nume. 51. vol. 2. & cons. 57. nu. 38. & seqq. volum. 4. vbi latè, & prętertim de socio criminis lusore, Menoch. de arb. quæst. lib. 2. casu 474. nume. 54. Hier. de Monte, q. 16. nume. 22. Bursat. cons. 69. num. 25. vbi plures allegat * & testatur de communi† opinione, et cons. 239. nume. 42. vbi pariter de cōmuni. & quod duo defectus sufficiunt; & ampliat, etiam quod deponat in tortura, cum tortura non suppleat, nisi vnum defectum, quod & antea dixerat in cons. 192. num. 21. seq. & consi. 201. num. 57 & cons. 275. num. 19. vbi quod illo casu, nec etiam sufficit ad inquirendum, ✠ Hyppol. Riminal cons. 704. nu. 69. lib. 6. Vbi loquitur in crimin. lęs. maiest. Bonacos in commun. opin. par. 1. vers. socio criminis non creditur, fol. mihi 152. colum. 4. vbi * etiam de† communi, de qua & per Laurent. Kirch. in suis commu. opin. cent. 4. conclu. 40. Io. Mar. Mōticell. reg. crim. 4. nume. 41. Bertaz. cons. 61. num. 16. seqq. libr. 1. vbi præcipue de socio criminis minore, vel paupere, & cons. 19. num. 14. et cons. 40. num. 12. et cons. 234. num. 5. et cons. 341. num. 27. et cōs. 333. num. 3. et cons. 556. ante numerum 13. Ossalc. consil. 63. num. 30. Mascar. de prob. lib. 1. conclus. 462. num. 25. vbi loquitur etiam in crimine læsæ maiestatis, et lib. 3. conclus. 1311. nume. 15. iuncto nu. 41. vbi etiam de socio criminis minore, & paupere: faciunt, quę dixi supra, num. 132. vbi ampliatur hęc conclusio etiā in socio criminis habilitato per statutum ad testificā dum. ☞ Honded. cons. 100. nu. 37. vbi ampliat etiam quod depositio emanauerit in tortura: et ibidem nume. 22. et 23. vbi ampliat etiam ad inquirendum, et alijs relatis testatur de communi, ex quibus sine dubio dici potest sublimitationem hanc ab omnib. fuisse receptam. ☜ Ad cuius comprobationem vide plures concordantes relatos per Baiardum, in pract. q. 24. nume. 128. quo in loco licet idem Baiard. testetur consuetudine seruari omnes testes, seu socios criminis cum tortura admitti, etiam quod mille paterentur defectus, ac etiam ad faciendum inditium ex Bos. quem allegat in titu. de indit. num. 156. et Clar. in practi. q. 21. ver. scias tamen (Qui tamen non loquitur in socio criminis patiente plures defectus, sed in socio criminis periuro.) Ego tamen in socio criminis patiente plures defectus bonis iudicibus testari possum nunquam in Vrbe vidisse, quod fuerit ad torturam deuentum, nisi vltra inculpationem socij criminis concurrent alia, quæ de se sola inditium facerent.

179 Et† particulariter in socio criminis inimico, quod nec etiam in casibus exceptis faciat inditium ad torturam, post alios quos allegant, scripserunt Alex. cōsi. 126. num. 16. vol. 4. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. et tortu. d. §. octauum inditium. nume. 24. Gig. in trac. de cri. læsæ maiest. lib. 2. rub. quom. et per quos crim. læsæ maiest. prob. q. 7. nu. 6. Io. Maria Montice. reg. crim. 4. nu. 43. Meno. de arbit. q. lib. 2. d casu 474. num. 55. Mascar. de prob. lib. 1. conclus. 462. num. 24. vbi loquitur etiā in crimine læsæ maiestatis. ☞ Honded. d. cons. 100. nu. 26 seqq.

180 SVBLIMITA VIII. Et† illatiuè ex præcedenti sublimitatione, vt nec in casibus exceptis socius criminis periurus faciat inditium, non solum ad torturam, vt in specie de tortura, post alios quos allegant antiquiores loquuti sunt, Io. Mar. Mōticel. d. reg. cri-

mi. 4.

mi.4.nu.32.& 41.Rolān.consi.16.n.9.seqq.vol.1.Ber-
taz.consi.29.num.14.& consi.40.nu.12.& consi.61.nu
181 me. 10. Menoc.de præsump.li.1.q.89.n.74. †sed nec
etiam ad inquirēdum,ut per eundem Monticell. d.
reg. 4.post nu 21.Roland. consi.16. eodem n. 9. seqq.
vbi ampliat,etiam quod cum tortura confirmauerit
suum dictum,& consi.73.nu.6.seqq.18.& seq. eodem
vol.1.vbi quod hæc est indubitata iuris conclusio,&
consi.57.nu.15.lib.4.& consi.94.nu.20.seq.& cōsi. 98.
nu 21.eodem vol.4.Cepha.consi.204.nume.12.& cōsi.
231.nu.6.& 7.lib.2.vbi pariter loquitur,etiam quod
in tortura deposuerit,prout etiam loquitur, & de cō
† muni,*ac indubitata conclusione testatur Laurent.
Kirchou.in suis commu.opi.cent.4.cōcl.39. Bursat.
consi.239.nume.14.Mascar.de proba.lib.2.conclus.
1003.nume.quinto. ☞ Honded.consi.100.nume. 29.
iuncto nume.38.seq. ubi pariter testatur de commu
182 ni,etiam quod in tortura deposuerit.†Et licet De-
cian.in dicto consil.decimooctauo,nume.61.dicerit
periurum non diminuere de fide socij criminis, in
materia conspirationis,quæ est difficilis probationis
non per hoc tamen recedit a proposita sublimita-
† tione, quæ vt vides,communiter recepta est in casi-
bus exceptis, & in quibus veritas aliter haberi non
183 potest. Generale† enim est,& in omni materia ab-
solutum periurum à testificando repelli,ad gloss. in
capitulo per tuas,in verbo, adulteri. extra de simon.
† quam dicit communiter* approbatam, Gig. de cri-
min.læsæ maiest.lib.2.titu.quomodo, et per quos
crim.læsæ maiest.probe.quæst.12.nu.1.cum alijs per
Clar.in pract.§.periurium,vers.repellitur etiam per-
iurus.cum alijs per Ant. Gomez var.resolut.tom.3.
ca.1.Farinac.de probat.delict.num.15.Ofasc.decis. Pe
demon.72.nu.7.est tex.in c.parui,di.32.q.5.in c.qui-
cunque,6.q.1.et in c. testimonium, de testib.& dicā
infra,in seq.titu.de oppos.contra testes,in materiā te
stis periuri.

184 Et† licet rursus Clar.in pract.§.fi.quæst.21. vers.
scias tamen,videatur declarare hanc sublimitationē
vt quicquid sit de iure,de consuetudine,tamen con-
trarium seruatur,secundum quam dictum socij cri-
minis periuri sufficit nō solum ad inquirēdum, hoc
est ad assumendum informationes,sed etiam ad for-
mandam,et transmittendam inquisitionem, et ple-
rumque etiam ad torturam,et Clarum referat,et se
qui videatur, Bonacos.in commu.opi.par.1. sub ver-
sicu.inditium facit socius ad torturam,ad finem,fol.
mihi 87.colum. 1. Hæc tamen consuetudo quo ad
assumendas informationes super delicto posset iudi
cio meo forsan vbique seruari,et erit rationabilis p
ea,quę dixi supra,num.129 (licet neque hoc placeat
Laurentio Kirchou.in suis commu.opi.centu.4.cō-
clu.39. in fine) At quo ad formandam , et transmit-
tendam inquisitionem,et multo magis quo ad tor-
turam,*non erit vllo pacto extendenda extra statum
Mediolani. in quo Clarus versabatur per ea, quæ in
terminis tenent Roland.in consilio 94.nume.21. in
fine,et seq eodem volumine quarto,et vide ea,quę
in simili dicam infra,in q.45.in materia testus subor-
nati,num.16.seqq.

☞ Nisi forsan cum dicto socij criminis periuro
concurrerent non solum adminicula, sed illa quidē
etiam grauia:tunc enim vt verum fatear, vidi quan-
doque practicari,et etiam practicari ex tali dicto ad
torturam deueniri, prout etiam sic practicari in sta-
tu Ecclesiastico, et in Regno Neapolitano testatur
Baiard.ad Clar.quæst.21.n.30.et seqq. Et aduerte q
hoc ideo dixi isto casu adminicula debere esse gra-
uia,quia etiam quod socius criminis nō sit periurus
nisi tamen illius dicto adminicula concurrant,inculpa
tus torqueri non potest,vt dixi infra hac eadem q.n.
147. Ergo vbi concurrit periurium, adminicula de-
bent esse grauiora.

185 Et quia socius criminis varius, † & contrarius in
suis depositionibus , dicitur etiam periurus, secun-
† dum communem, *de qua in terminis testatur Bur-
sat.in consi.275.num.5. ideo si reus primo examina
tus negauerit delictum,ac etiam complices,vel con
fessus de se delictum,interrogatus de complicibus il
los reticuerit. Si postea iterum de hoc interrogatus,
vel tortus,sponte,aut per torturam variādo à prima
depositione socios nominauerit,non vtique tunc fa
ciet talis nominatio contra nominatos inditium ad
torturam,propter defectum periurij, sicut in specie
post alios quos allegant antiquiores, scriptum reli-
querunt, Carrer.in pract.crim.in 2.tracta.de indi.. &
tortu.§.octauum inditium,num.18.Gramma. voto
34.post nume.10.& sequen. Decian consil.189.nu.8.
Natta consi.289.num.7.in fine,& num.8.per totum
vbi bene Roland.consi. 10.num.15.& num.18.in fi-
ne,& nu.19.& num.22.in fine,volum.1.& consi.73.
num.15.in fine,iuncto num.28.seqq.eodem lib.1.Cę
pha.consi.233.num.24.seqq.& cons.234.num.9.seq.
lib.2. Laurent.Kirchou.in suis commun.opinio. cō
clus.79.cent.4.tomo 2.cōmu.opi.Bertazz.consi.28.
nu.4.& consi 29.nume.12.& consil.40.numer.12. &
consi.116.num.21.in fine,& seq.lib.1.& consi.121. nu
me.4.& consi.559.num.7.lib.2.& consi. 341. nu. 27.
186 eodem volum.1.vbi quod isto casu nec facit indi-
tium ad inquirendum,quod , & idem affirmauit in
consilio 559.nume.8.licet contrarium sensisse videa
* tur in consi.332.num.4.ex quibus ita communiter*
per Doctores receptum esse dici potest. ☞ Quę om
nia declara secundum ea,quæ dixi in anteced.subli-
mitationem, numero 184. in fine , versiculo Nisi
forsan.

187. SVBLIMITA IX. Vt† nec etiam in casibus
exceptis, dictum socij criminis faciat inditiū ad tor-
turam contra nominatum,qui sit bonæ conditionis
& famæ,quod enim bona fama inquisiti tollat indi-
tium resultans contra eum ex dicto socij criminis af
firmarunt Carrer.in pract.crim in 2.tracta. de indit.
& tortu.§.octauum inditium,nume.13.& num.14.
Gramma.consi.11.nu. 10.& consi.35.num.25. 49. &
50.& consi.61.nume.1.& consi.70.nume.7.vbi loqui
tur etiam in dicto duorum sociorum criminis,et de
cis.28.sub num.17.Paris consi.51.num.13.li.4. Soc.
iun.consil.29.num.66 lib.2. Ludou.Cat.inter consil.
crim.diuersi consi.99.numero 23.libro primo,in par
tis, Roland.consi.16.nume.14.seqq.volum.1.et con-
sil.73.nume.35.seq.eodem volum.2.Io.Maria Mon
ticel.regu.crimin.4.nume.41.Menoch.de arbit.quę
stio.lib.2.casu 474.nume.42.Bertazz.consi.61.num.
19.seq.lib.1.& consi.332.nume.10.consi.341.numer.
29.& consil.556.num.15.et consilio 559.num 9.li.2.
Mascar.de proba.lib.2.conclu.1311.n.16.seq.Olasc.
dicto consi.64.nume.29.vers.vnde post Alex. Ludo.
Peguer.decis.crim.9.nu.31. ☞ Honded.d.consi.100.
nu.4.iuncto nu 20.

188 Verum de hac sublimitatione,† licet communi-
† ter*recepta, multum dubito, & vix eam in practica
obtineri posse crediderim per ea. quæ ponam infra,
in quæstio. 47.in materia famæ,vbi probabo per bo
nam famam inquisiti non tolli,sed tantum debilita-
ri inditia specialia contra ipsum laborantia : ideo si
cum dicto socij criminis concurrerent tot adminicu
la,et præsumptiones, vt superarent bonam famam,
nescio quonam pacto posset is nominatus euadere
torturam.

189 SVBLIMITA X. Vt in omni casu,† in quo so-
cius criminis facit inditium contra nominatum , id
debeat intelligi si de socijs interrogatus, ita respon-

deat:quod si nulla præcedente interrogatione socios nominet, talis nominatio, tanquam suspecta, nullum facit inditium, vt in specie voluerunt Gandin. in tit. de quæstio. & tormen. post num. 16. vers. nam regulariter, ibi, vel sine interrogatione confiteatur, Guid. de Suzzar. in tract. de indi. & tortu. post num. 51. Salyc. in l. fi. num. 11. vers. sed tunc oppono. C. de accusat. Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præced. post nume. 31. versi. & ideo interrogatur, Brun. de indit. & tort. par. 1. quæst. 3. num. 23. ad finem, versic. vbi plus subdit, Ruyn. cons. 146. num. 1. volum. 5. Gramma. cons. 21. nu. 5. & 6. & cons. 35. nume. 22. & decis. 28. num. 10. seqq. & cons. 65. nu. 1. Carrer. in practi. in 2. tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium, num. 27. Foller. in prac. crim. in prima par. tertie partis, verbo & si confitebuntur, nume. 103. Ioan. Maria Monticel. regu. crim. 4. num. 7. Menoch. de arbitr. q. lib. secundo, casu 474. nume. 56. Rolan. cons. 75. post num. 2. volum. 1. Bertazz. cons. 61. num. 12. lib. 1. & cõsil. 156. nume. 15. eodem lib. 1. & cons. 556. nume. 12. lib. 2. Mascard. de proba. lib. 3. conclus. 1311. num. 41. sequen. Ratio huius sublimitationis ea communiter† consideratur per Doctores præfatos: quia testis vltro se offerens examini suspectus à iure reputatur, l. post legatum, §. his vero, & ibi glo. ff. de his quibus, vt indig. Ruyn. cons. 146. num. 1. volum. 3. Mars. consil. 1. num. 41. & cons. 12. num. 8. & sing. 140. Neuizan. cons. 25. num. 7. Boss. titu. de oppos. cont. test. num. 21. vers. & minus dubium, iuncto num. 29. ita pariter reputari debet suspecta nominatio socij criminis sponte facta.

190 Verum† sicut hæc sublimitatio sic simpliciter, & generaliter, prout illius verba sonant intellecta, vera non est in iure, ita nec etiam in practica recipitur. Magis enim suspecta videtur nominatio, quando est facta ad iudicis interrogationem, siue in genere, siue in specie de consocis, ac præsertim in tortura, in qua reus videt ex ea interrogatione iudicem velle scire socios, quam quando sponte reus narrando seriem facti socios indicat absq; vlla interrogatione. Primo enim casu vrget magis periculum suggestionis, quã in secundo, & hoc patet ad sensum. Nec obstet ratio supra per Doctores considerata de teste vltra se examini offerente, quia ea non potest applicari socio criminis, qui nõ sponte se examini subijcit, sed coactus, captus, & carceratus. Nec spõte dicitur deponere de consocijs; quia dum à iudice ad dicẽdum veritatem super facto, de quo agitur interrogatur, satis etiam implicitè dicitur interrogatus, & monitus, nunquid vt socios nominet: si socij interuenerunt, & ideo nũquam in iudicijs quo ad adimendum fidem dicto socii criminis, vidi factam vim in eo, quod sponte nominauerit, potius quam interrogatus. Bene verum est, quod sicut regulariter nominatio socij criminis, etiam in exceptis de se sola non facit inditium ad torturam iudice interrogante emanata, vt supra probaui, numero 147. sequentibus, ita nec etiam facit inditium, si sponte nulla præcedẽte interrogatione emanauerit, & ita loquuti sunt, si bene eorum dicta ponderentur, Gan. Guido de Suzzar. & Angel. de malefic. in locis præcitatis: at si nominatio hæc iuncta fuerit cum adminiculis, quod tunc nec etiam faciat inditium, prout videtur de mente aliquorum Doctorum allegatorum supra pro sublimitatione, non solum à iure alienum est, imò apertè contrarium expressè voluit Carrer. vbi supra, numero vigesimoseptimo, ad finem, & est de mente Gramm. dicto consilio 21. numero sexto, & dicto consil. 35. numer. 22. in fine, & cons. 65. nume. primo in fine, & dicta decisio. vigesimaoctaua, numero vndecimo, vbi expressè dicunt, quod socij criminis nominatio etiam spõtè facta sine alijs inditijs, & adminiculis, non facit inditium ad torturam: secus autem alijs concurrentibus, prout & idem esse in nominatione facta ad iudicis interrogationem probaui supra, nume. 145. seq. & sic nullam credo differentiam inter nominationẽ sponte factam, & eam quam præcessit iudicis interrogatio, prout etiam ita expressè affirmauit Clar. in practic. §. fina. quæstio. vigesimaprima, post versiculum,

191 retenta igitur, ante medium, † vbi dixit, quòd cum nominatio socij criminis facta ad iudicis interrogationem de se sola sufficit ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes super delicto, iuxta ea, quæ latius exposui supra, nume. 129. ita pariter & ad inquirendum sufficit ea nominatio, quam reus facit non interrogatus de consocijs, sed simpliciter narrando delictum, & eius seriem, & Clarum vbi supra referendo, sequitur Dec. in dicto consilio decimooctauo, post numerum sexagesimumtertium, libro primo, nec dissentit Ludou. Peguer. decis. criminal, 5. numero trigesimo, versicu. & hanc vltimam opinionem.

192 Posset† autem proposita sublimitatio verificari in duobus casibus. Primo in eo, qui non existens carceratus iudicem adit sua propria voluntate, & sponte reuelat crimen, de quo puta propter reuelationem habet impunitatem à lege, prout est crimen læsæ maiestatis, ad l. quisquis, §. fina. C. ad l. Iul. maiestat, Secundo in sponte reuelante delictum, de quo fuit sibi promissa impunitas à iudice. His enim duobus casibus spontanea nominatio socij criminis, multo minus nominato nocet, quam facta ad iudicis interrogationem. Primo enim casu, videlicet in reuelante crimen, de quo habet impunitatẽ a lege, anteq̃ sit carceratus, aut à iudice requisitus reus ex tali reuelatione succedit loco accusatoris, seu denunciatoris, ideo tantum probat, quantum probaret alius accusator, seu denunciator, vt in terminis bene declarat Orsatc. decis. Pedemon. 79. numero septimo, iuncto numero 55. item & isto casu propriè reus dicitur sponte, & non interrogatus nominare socios, quia nõ carceratus, nec à iudice monitus, sed ex sua propria voluntate nulla præcedente iudicis interrogatione socios nominat: ideo non est mirum, si talis nominatio est suspecta per ea, quæ in proprijs terminis consuluit Ruyn. in ex aduerso allegato consilio 146. numero primo, volumine quinto. Secundo autem casu in reuelante propter impunitatẽ sibi à iudice promissam, multo minus reuelans probat contra socios quos nominat, quia dicitur corruptus promissione impunitatis sibi à iudice factæ, & propterea nihil ei credendum est, nisi id, quod dicit, aliunde probauerit, ad tex. in l. non omnes, §. fin. ff. de re milita. quem in proposito, & in terminis ponderauit Boss. in titul. de oppos. contra test. numero vigesimoprimo, in ijs inquam duobus casibus crederem sine dubio, multo minus esse credendum reo sponte nominanti socios, quam nominanti ad interrogationem iudicis, secus autem extra hos casus. ☞ Et in proposito aduerte, quod si is cui promissa est impunitas, falsum dixerit de se, & alijs accerrimè punitur, vt dixi in titu. de reo confess. et conuicto, quaestion. octuagesimaprima, num. 294.

193 SVBLIMITA XI. Vt † nec in casibus exceptis dictum socij criminis faciat inditium contra nominatum, quando illud emanauit in tortura non legitimè data, puta sine præcedẽtibus inditijs: tunc enim sicut talis confessio non nocet ipsi reo de se confessio per ea, quæ dixi supra, in quæstio. 37. numero 110. ita pariter nec nocebit ipsi socio inculpato, vt per Ioannem Mariam Monticell. post Carrer. quem allegat, dicta regu. crimin. 4. numero 44. iuncto num. 19.

vbi

vbi ex Gramm. voto 34. sub numero decimo, loquitur in confessione emanara propter doloris impatiētiam in immoderata tortura, Bursat. consilio 201. numero 58. vers. & quidem cum tortura legitimè illata, &c. iuncto numero 61. versicu. vnde cum tortura
194 non fuerit legitimè illata. Et † faciunt scripta per Gramma. in voto 6. nume. decimo, & cons. 31. num. 19. & cons. 37. sub numero sexto, vbi post Bar. Marf. & Dec. quos allegat, voluit depositiones testiū absque inditijs tormentatorum, nihil valere. nec inditium facere contra illos, contra quos deponūt, quod & affirmarunt Mascar. de proba. libro primo, concl. 353. nume. 6. Franc. Personal. in tracta. de indi. & tortura, post numerum 32. vers. imò si testis, ☞ Et dixi latius in tract. de testibus, quęstio. 79. nume. 73. seqq. & in titu. de reo confess. & conuict. quæstio. 83. num. 8. & hæc sublimitatio eo magis procedit, quia quando iudex deuenit cōtra reū ad torturam, est signum quod ipse neget socios: quare si postea in tortura eos fateatur, effectus est varius, & periurus, ideo subintrāt ea, quæ supra adnotaui, numero 182. & in specie animaduertit Gramma. dicto voto 34. sub num. decimo.
195 SVBLIMITA XII. Vt † dictum socij criminis nec etiam in casibus exceptis, faciat inditium ad torturam, nisi quando actu, & habitu veritas aliter haberi non potest, sicuti post Marsil. in cons. 61. in fine concludit Roland. cons. 71. num. 26. vol. 1. sed Rolādum optima rati one reprobat Menoch de arbit. libro secundo, d. casu 474. nume. 62. seq. Laus Deo semper, &c.

ARGVMENTVM.

Inditium an, & quando, & quale oriatur ex depositione mandatarij, contra mandantem.

SVMMARIVM.

Mandatarius, in quo casu possit interrogari de mandante, num. primo.

Mandatarii dictum regulariter non facit inditium contra mandātem ad torturam, nu. 2. seqq. vbi respondetur contrariis.

Mandatarii dictum in crimine læsæ maiestatis, facit inditium contra mandantem, si concurrit aliqua alia præsumptio, alias secus, num. 5.

Mandatarii si plures sint, etiam si inculpent mandantem non faciunt inditium ad torturam contra inculpatum, nume. 7. & 8. contra nume. 9. Dic, quod prima opinio est vera in casu, in quo mandatarius possit interrogari de mādante: secunda autem opinio procedit in casu, in quo non poteit interrogari, numero 9. & 10.

Mandatarii dictum facit inditium ad torturam in omni casu, in quo illud inditium facit nominatio socii criminis, & è contra, & sic valet argumentum, tam affirmatiue, quam negatiue de socio criminis ad mandatarium, num. 8. & nu. 24.

Mandatarii si plures sint, & in eorum dicto singulares, non faciūt inditium ad torturam contra mandantem, etiam quod plures sint, num. 10.

Mandatarij dictum facit inditium ad torturam, iunctis adminiculis, puta inimicitia, familiaritate, receptatione post delictū, mendaciis, secreta alloquutione & venditione bonorum ante delictum, nummer. 11. & 12. vbi etiam quod in criminibus exceptis adminicula sufficiunt leuiora, quam quæ in non exceptis.

Mandatarii dictum, nec etiam cum adminiculis facit inditium ad torturam in casu, in quo non poterat de mandante interrogari, nu. 13.

Mandatarii dictum iunctum cum vno teste de auditu mandati, facit inditium ad torturam contra mandantem, nume. 14.

Mandatarij dictum facit inditium ad torturam, si mandatarius non acceptauit mandatum, numero 15. Contrarium est verius, numero 16. maximè si mandatarius diu stetit ad reuelandum mandatum, num. 17.

Assassinus mandatarius, facit inditium ad torturam contra mandantem, nume. 18. intellige iunctis adminiculis, secus sine, numero 19.

Mandatarii dictum, licet non sufficiat ad torturam, sufficit tamen ad instructionem, nu. 20.

Mandatarii dictum facit contra mandantem inditium ad inquirendum, nu. 21. sed an ad formandam, & transmittendam inquisitionem, nu. 22.

Exculpatio mandatarij, an prosit mandanti, nu. 23.

Mandatario dicenti se occidisse ex propria causa, & inimicitia, et non de mandato alterius, creditur, nisi resistant aliqua alia coniectura, nu. 23.

Mandatarii dictum non facit inditium ad torturam, si is sit alias infamis, & criminosus, num. 25.

Mandatarii dictum, non facit inditium ad torturam, si sit varius, vel periurus, nu. 26.

Mandatarii dictum, non facit inditium ad torturam, si emanauit ad indicis suggestionem, nu. 27.

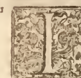
Mandatarii dictum non facit inditium ad torturam, nisi fuerit in tortura confirmatum, nu. 28.

Mandatarii dictum extortum per immoderatam torturam, nō facit inditium contra mandantem, num. 29.

Testibus deponentibus de mandato, & commissione ipsis facta creditur, etiam quo ad plenam probationem, num. 3. Limita, vt hoc procedat in ciuilibus, secus in criminalibus, numero quarto.

Testis vnus de auditu, facit inditium ad torturā in materia mandati, num. 14.

QVAESTIO XLIIII.

1 INDITIVM Ad torturam, † an & quādo faciat dictum socij crimi nis, generaliter, & ni fallor, ad saturitatem explicaui supra in antecedēti quæstione: videndum modo est specialiter, an & quando dictum mandatarij faciat idem inditium contra mandantem, & in hoc præmittendum est, quod quando apparet de propria causa, ex qua quis motus fuit ad delinquendum, puta ad vulnerandum, seu occidendum aliquem: nunc non potest idē delinquens de mandatoribus interogari, vt dixi supra in antecedenti quęstione, nume. quinquagesimo: si vero non appareat causa qua quis delictum commisit, vulnerauit, vel occidit, & tunc delinquens potest de mandatoribus, & interrogari, & torqueri, ut pariter dixi supra, quæstio. 37. nume. quinquagesimoquarto, sequenti. Quandoque etiam licet appareat causa, qua quis puta vuulnerauit, vel occidit: tamen adsunt aliqua inditia, quod ad vulnerandum, seu occidēdum, non defuerunt consultores, persuasores, auxiliatores, & similes, poterit pariter vulnerans, & occidens de consultoribus, persuasoribus, & auxiliatoribus, interrogari iterum, & torqueri per ea, quæ de aliis socijs criminis dixi, etiam in antecedenti questione, numero quinquagesimo, & 52. 107. sequentibus. Difficultas igitur est, vt sciamus in casu in quo reus dicit se deliquisse de mandato alicuius, an & quale faciat talis inculpatio inditium contra assertum mandantem.

2 REGVLA Sit negatiua, † quod scilicet, mandatarij dictum alio non concurrente minimè cōtra assertum mandantem inditium faciat ad torturam: nam, vt inquit Bal. in cons. 97. an mandatarius, vol. 5.

alias consi.429. volum.1. licet sufficiat ad instructio-
nem,non tamen suffic ✠ ... enam probationē
& Bald.sic dicentem in proposito referendo sequuti
sunt, Marsil.in l.1.§.Diuus Antoninus,num.8.ff. de
q.& in pract.§.diligenter,nume.37.Nouel.in pract.
crim.sub rubr de modo,& forma citan.reos cri.nu.
* 32 & 33.fol.mihi 88. vbi testatur de communi ✝opi
nione,Paris.consi.151.nume 5.volum. quarto, Ro-
lan.consi.14 nume.3.lib.4.si non facit ✠ semiplenam
probationem,ergo non facit inditium ad torturam,
quod vt dixi,supra,q.36.nume 218.seqq. ex semiple
na probatione nascitur,sic enim expresse, quod non
faciat inditium ad torturam,pluribus rationibus cō
probat idem Marsil.vbi supra.in pract.§.diligenter,
nu.39.& nu.40.in fine,Carrer.in pract.crim.in secun
do tracta.de indit.& tortu.§.nonum inditium,num.
1.& in tertio tract.de homicid.& assassin.§.sequitur
de mandatario,num.10.& seqq.Paris.dicto consilio
151.num.quarto,seqq.lib.4 vbi etiam latè,Gramm.
consi.21.nume.11.in fine,& seqq.& decis.18.num.9.
& nu.14 in fine,& seq.idem Paris consi.99. nu.9.&
seq.eodem lib.4 Ludou.Cat.inter consil.crimin.di-
uers.consil.99 num.2.seq.lib.1.in parus.Boss. in tit.
de indi.& considerat.ante tortu.numer 154. & 155.
ibi dixit.quod licet mandatum de sui natura connu
merari possit inter delicta occulta,& difficilis proba
tionis:non per hoc sequitur, quod mandatarius sit
integer testis,ac omni exceptione maior;per ea,quæ
dixit idem Boss.eodem titu.de indit.nu.150.& con-
sequenter,nec etiam sequitur,quod sine adminicu-
lis faciat inditium ad torturam, per ea quæ latius ex-
plicaui in anteceden.quæst.nu.75.iuncto nume. 147.
seqq.Pet.à Plach.in epitom.delict.cap.15.nume. 18,
fol.mihi 246.Io.Mar.Mōticel.reg 5.nu.1.& 2. Hier.
de Monte.q.16.nu.20.Rolan.cons. 14. numero 48.
seqq.vol.4.Clar.in pract.§.fin.q.21.versicu.& ex hac
conclusione,vbi etiam in idem allegat Signorol.cō-
* sil.109.testatur de communi ✝opinione,ex Nouello
vbi supra, ac etiam dicit, ita semper seruari vidisse,
Bursat.consi.20.lib num.2.in discursu,lib.1.& cons.
192.num.4.lib.2 vbi testatur se ita sæpius in facto ob
tinuisse,Bertaz.consil.116.nu.23.lib. primo, & cōst.
356.nu.9.eodem lib.1.& consi.241.nu 22.seqq.lib.2.
& consil.556.nume.7.eodem lib.2. Marc.Ant. Eug.
in c. nsi.17.nume.46.vbi etiam plures refert de com
muni opinione testantes,& faciunt, quæ in simili re
gula generaliter de omni socio criminis dixi supra
in antecedenti q.nu.4.
3 Et ✝licet Alex.in cons.88.num.31.ad finem,vol. 5.
post Bart.in l.ex sententia.ff.de testam.tutela,& Bal.
in l.Iudices,C. de fide instrum. dixerit quo ad plenā
probationem credi testibus deponentibus de man-
dato, & commissione sibi facta, & Alexandrum in
proposito refert,Gramm.in consi.3.num.4.& Car.
in pract.in 2.trac.de indi.& tortu.§ in textu ergo.ibi,
testibus fuerat, etc. num. 0.vbi alios adducit cōcor
4 dantes:✝Hæc tamen conclusio procedit in ciuilibus
non autem in criminalibus.item procedit, quando
mandatum non continet quid turpe, ac crimen, ita
vt ex eius acceptatione mandatarius non efficiatur
criminosus,& infamis: secus si mandatum continet
in se delictum,quia tunc cum acceptando quis illud
efficiatur criminosus,& infamis,ideo repellitur à te-
stimonio, nec facit inditium ad torturam, sic enim
vltra alias responsiones,respondet præcipuè,Marsil.
in pract in dicto §.diligenter,nume.37. & 38. Paris.
dicto consi.151.post nume.6.volum.4.Io.Mar. Mon
ticell.regu.crim 5.post num.15. Rolan.consi.73. nu.
16.libr.1.
5 AMPLIA I. Hanc regulam, ✝vt procedat etiā
in crimine læsæ maiestatis,in quo nec mandatarij di
ctum, inditium facere ad torturam in specie voluit
Carrer.in pract.crim.in 3.tract.de homic.& assassin.
§.sequitur de mandatario,num.12.in fine, vbi refert
Matth.de Afflict.in constit.si damna clandestina,te-
stantem se ita vidisse seruari,quos pariter referendo
sequitur Io.Mar.Monticell.reg.crim.5.num.6.& li-
cèt supra in anteced quæst.num. 59. dixerim in cri-
mine læsæ maiestatis admitti in testem socium cri-
minis.id tamen declaraui procedere in eadem q.nu.
150.dummodo alia concurrant adminicula:aliter se
cus.: sic in specie de mandatario in eodem crimine
non facere inditium ad torturam, sine adminiculis:
cum adminiculis autem sic,post Gramm.quem alle
gat,declarauit idem Io.Mar. Monticel.d.reg.crim.5.
eod.nu.5.versi sed verum est.
6 AMPLIA II. Vt ✝nec duo mandatarij faciant
inditium ad torturam contra nominatum mandan-
tem,alijs non concurrentibus: sic in specie de pluri-
bus mandatarijs per alios quos allegant scriptum re
liquerunt,Rol.cons.73.nu.16.li.1.Bertazz.cons.116.
nu.23.lib. .Mascar.de proba.lib.3.conclus.1311.nu.
19.& alij plures allegati supra in anteced.q num.34.
seqq.volentes generaliter, quod nec duo socij indi-
tium ad torturam producant.
7 Contra ✝hanc ampliationem faciunt plures alij
Doctores per nos pariter allegati in anteced.q.n.37.
38.volentes secundum magis seruatam opinionem
duos socios criminis inditium facere ad torturam;
8 ergo ✝idem,& in duobus mandatarijs,cum apud me
firmum sit,& verissima sit regula, quod in illis casi-
bus in quibus dictum socij criminis facit inditium cō
tra nominatum, in ijsdem dictum mandatarij facit
inditium contra mandantem.
9 Pro resolutione dico sic, ✝ aut sumus in casu, in
quo reus potuit de mandante interrogari: aut in ca-
su, in quo non potuit de iure de eo interrogari. Pri-
10 mo ✝casu dictum duorum mandatariorum(si con-
testes sint,& circa idem mandatum,& non singula-
res)faciunt inditium ad torturam, quia vnius dictū
coadiuuatur ex dicto alterius. Secundo autem casu,
non,iuxta ea.quæ dixi in anteceden.quæst.nume.41.
& seq. vbi optimè probatur hæc distinctio. quando
autem mandatarius possit de mandante interrogari
& quando non,dixi supra, in principio huius quæ-
stionis.
11 LIMITA I. Propositam ✝regulam non procede
re, quando cum dicto mandatarij concurreret ali-
qua alia præsumptio. Quando enim talis inculpatio
est adminiculata, tunc quod faciat contra nomina-
tum mādantem inditium ad torturam in specie vo-
luerunt Paris de Put.in tract.sind.in verbo,tortus, c.
12.incip.dicitur communiter, nu. 3. vbi pro admini-
culo ponit inimicitiam,seu odium inter occisum,&
mandantem:receptationem mandatarij,& familia-
ritatem inter mandantem,& mandatarium,Mars.in
pract.§.diligenter,num.40.in fine,Carrer in pract.cri
mi.in 2. tract.de indit.& tort.§.nonū inditium, post
num.1.& 3.tract.de homicid.& assassin. §. sequitur
videre, num.1 .seqq.in discursu. Gram.consi.21.sub
nu.11.seqq. Paris.consi.51.nu.9.seqq.li 4. Petr.à Pla-
cha in epito.delict.lib.1.c.15.sub num.18. Boss. in tit.
de indit.& considerat.ante tort.num.155.in discursu,
Clar.in pract.crim.§.fi.q.21.versic. & ex hac conclu
* sione, vbi testatur de communi, ✝& seruata apud eū
12 opinione, ✝dicitque quod in exceptis criminibus le-
uiores suspiciones sufficiunt, quam in non exceptis,
Io.Mar.Monticell.regu.crim.5.numero 13. vbi pro
adminiculo ponit inimicitiam,familiaritatem, & se
cretam alloquutionem, Roland.consi.14.post num.
18.seq.lib.4.vbi bene,et ponit pro adminiculo,inimi
citiam,mendacia rei, & venditionem bonorum fa-
ctam

ctam ante delictum, Hieron. de Monte, quæst. 16. numero 21. Menoc. de præsumpt. lib. 1 q. 89. nume. 75. Bursat. cons. 20. nu. 1. libro primo, Marco. Anto. Eugen. cons. 27. nume. 9. vbi quod hęc limitatio procedit sine dubio: & faciunt, quæ generaliter dixi de socio criminis in antecedenti quęstione, numero 145. & sequenti.

3 SVBLIMITA Hanc † primam limitationem, vt procedat in illis casibus, in quibus mandatarius potest de mandantibus interrogari. secus in casibus, in quibus non potest de illis interrogari: tunc enim nec etiam cum adminiculis dictum mandatarii faciet inditium contra mandantem, per ea, quæ de socio criminis generaliter dixi supra, in antecedenti quæstione, num. 152. seq. quando autem possit delinquẽs de mandatorib. interrogari, & quando non, dixi in principio huius quæstionis.

4 LIMITA. II. Et † illatiuè ex præcedenti limitatione, vt multo magis faciat inditium ad torturã dictum mandatarii, quando est iunctum cum vno teste deponẽte se audiuisse inculpatum à mandatario eidem delictum mandasse: is enim testis, licèt de auditu deponat, dicitur tamẽ immediatè, & directè deponere de ipso mandante, quod non per sensum visus, sed auditus percipit: ideo p se solum facit inditũ ad torturam, multo magis si iungatur cum nominatione mandatarii, vt per Parid. de Put. qui bene hæc deducit, in tract. sindic. in verbo, tortus, cap. 12. incip. dicitur communiter, nume. 1. in fine, vers. tamen erit cogitandum, & num. 2. fol. mihi 335. à tergo, Carre. in prac. in 2. tracta. de indi & tortu §. nonum inditiũ, num. 2. Ioan. Mat. Monticell. regu. crim. 5. num. 9. & optimè ad id faciunt, quæ generaliter de nominatione socii criminis, iuncta cum teste de visu, dixi supra in antecedenti quæstio. numero 165. & seqq. & limitatio est verissima, quicquid in contrarium sensisse videatur Marsi. in pract. §. diligenter, num. 19. vers. secunda est ratio, quem refert Gramma. cons. 21. nu. 13. vers. secunda est ratio.

5 LIMITA III. Vt † regula procedat in eo mandatario, qui vel mandatum exequutus est, vel saltem illud acceptauit: tunc enim cum vtroque casu efficiatur criminosus, non admittitur propterea in testem contra mandantem. at secus si mandatum non acceptauit, sed illud recusat: tunc enim cessat ratio criminis, & infamiæ, & releuando, tanquam bonus vir laudandus est; ideo nihil est, quod ei obiici possit, & consequenter eius dictum contra mandantem facere inditium ad torturam, voluit Bald. in cons. 97. volum. quinto, & cons. 429. volum. 3. quem refert Marsil. in l. prima, §. Diuus Antoninus, num. 8. ff. de quæstio. Gramm. cons. 3. nume. 1. vbi etiam in idem allegat Aret. in cons. 13. colum. 2. Io. Mar. Monticell. regu. crim. 5. num. 10. Boss. in titul. de indit. & consider. ante tortu. num 54. vbi quod dictum Bal. in loco præcitato seruatur, relati per Rolan. in cons. 14. nu. 4. seq. volum. 4.

6 Contrarium, † & bene defendit Mars. in prac. §. diligenter, num. 37. vers. mihi autem nunquam placuerunt, iuncto num 19. vers. sed in hoc dubio, & num. 40. apertè volens indistinctè, siue mandatarius acceptauerit mandatum, siue non, nũquam eius dictum facere inditium ad torturam, pluribus ibi per eũ adductis rationibus, inter quas illa potissimum vrget, quod si aliter diceremus esset, in potestate cuiuslibet hominis lacerare, & destruere eum, quem forsan occulto odio habet, illum inculpando, quod sibi mandatum dedit, puta ad occidendum, vel vulnerãdum, quod non est permittendum; ideo aliunde probare debet, quod mandatum sibi delatum non acceptauit per ea, quæ idem Hyppol. dixit in l. prima, §. si quis dicatur, in prima colum. ff. de quæstio. & Marsilium sic contra Baldum tenentem sequuti sunt, Carrer. in prac. in 3. tract. de homicid. & assassin. §. sequitur de mandatario, sub nume. 10. Gramma. consil. vigesimoprimo, post numerum decimumquartum. versicu. tertia, & vltima ratio, & decis. 28. nume. 26. Hieron. de Monte, quęst. 16. nume. vigesimo, & ita etiam videtur fuisse de mente eiusdem Bossij in dicto titu. de indi. num. 155 vers. tamen secundum ea, vbi sic ad idem videtur etiam ponderare verba Bald. in præallegato cons. 429. lib. 3. Clar. dicta quæst. vigesimaprima, vers. & ex hac conclusione, vbi testatur de com-
* muni, † & seruata opinione, quicquid in contrarium dixerit Bos. dicto numero 154. alias, inquit Clarus, esset in facultate cuiuslibet scelesti facere, quod quilibet vir probus tormentis subiiceretur, quod esset impium, & absurdum, Ioan. Maria Monticel. dicta re-
17 gul crimina. 5. nume. vndecimo, † vbi hanc contrariam opinionem, scilicet Gramma. dicta decisio. vigesimaoctaua, nume. vigesimosexto, multo magis procedere dicit, quando mãdatarius in post datum mandatum sic reuelasset, Roland. cons. decimoquarto, numero 7. sequentibus, volum. quarto vbi pari-
* ter testatur de cõmuni, * ex Claro in loco præcitato.

18 LIMITA IIII. In † mandatario assassino, cuius dictum contra mandantem inditium facere ad torturam, affirmarunt Marsil. in pract. §. diligenter, numer. 37. vbi in idem allegat Bertachin. in eius Repertorio, in verbo mandatarius, in vltimo vers. idẽ Marsil. in l. prima, §. Diuus Antoninus, sub numero octauo, ff. de quæst. Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de indi. & tortu. §. nonum inditium, nu. 3. in 3. tracta. de homicid. & assassin. §. sequitur de mandatario numero vndecimo, Paris. cons. 15. nume. sexto, volumine quarto, Boss. in titu. de indit. & considerat. ante tortu. post numerum 155. versic. & vbi essemus, Petrus à Placha in epitom. delict. lib. primo, capitu. 15. nume. decimonono, folio mihi 146. Ioan. Mar. Monticell. regu. crimina 5. nume. decimosexto, Roland. cons. decimoquarto, num. duodecimo, sequentibus, volum. 4. Bursat. cons. 192. nume. quinto, lib. 2. Bertazz. cons. 341. post numerum nonum, libro secundo, & faciunt, quę de socio criminis generaliter dixi supra, in anteced. q. nu. 65.

19 SVBLIMITA Hanc † quartam limitationem, vt procedat concurrentibus adminiculis, alias secus, secundum ea, quę posui supra, in anteced. quæst. num. 147. seqq. & præsertim, nu. 151. sed in terminis de mãdatario assassino, sic expresse materiam declarando concludunt, Gramm. voto 34. num. 1. & 2. Carrer. in pract. crimin. in tertio tracta. de homicid. & assassin. §. sequitur videre, num. 12. Gabriel. lib. 7 crimi. conclus. 1. nu. 38. Ioan. Mar. Monticell. d. reg. crimi. 5. nu. 51. & post nu. 16. Bursa. cons. 30. nu. 3. lib. 1. & cons. 192. nu. 7. lib. 2.

20 LIMITA V. Vt † licet dictum mandatarij non sufficiat ad torturam contra mandantem, bene tamen sufficit ad instructionem, secundum Bald. in d. cons. 425. volum. 3. & 97. volu. 5. quem in proposito sequuti sunt, Mars. in prac. §. diligenter, nume. 37. & in l. 1. §. Diuus Antoninus, nu. 8. ff. de quæst. Nouell. in prac. crim. sub rubr. de modo, & forma citan. reos crimin. num. 33. fol. mihi 88. vbi testatur de commu-
* ni * Gram. decis. 28. post num. 9. Paris. 151. num. quin-
21 to, volum. 4. Roland cons. 14. num. 3. lib. 4. † Et idem etiam oriri inditium ad inquirendum contra nominatum mandantem dixerunt, Carrer. in practic. in tertio, tractat. de homicid. & assassin. §. sequitur de mandatario, numero decimo, Petr. a Placha dicto capitulo decimoquinto, sub eodem numero 18. Roland cons. 16. nume. 3. lib. 1. Io. Mar. Monticell. regu.

crim.5.nume.octauo, Bertazz.consi.341. sub numer. 21.lib.2.

22 Sed † an tale mandatarij dictum sufficiat ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes super delicto, an verò ad formandam, & transmittendam inquisitionem : vide ea, quæ generaliter de socio criminis dixi supra in anteced.q.num. 125. seqq. & ex ibi traditis crederē dictum mādatarij facere inditium, etiam ad formandam, ac transmittendam inquisitionem, quando de mandante fuit interrogatus in casu in quo poterat de iure interrogari, iuxta ea, q̄ posui supra in prin.huius quęst.alias secus.

23 LIMITA VI. Vt † licet inculpatio mandatarij non faciat inditium ad torturam, contra mandantē, bene tamen exculpatio tantum prodest, vt ea sic stāte mandans torqueri non possit, cum credatur delinquenti, puta occisori dicenti se occidisse ex propria causa, & inimicitia, & non de mandato alicuius, nisi in contrarium aliæ vrgeant cōiecturæ, per ea, quæ in specie sic scripserunt, Marsil.in l.prima, §. Diuus Antoninus, nume.6.ff.de q. vb etiam refert alios tractātes materiam, Carrer.in prac.in a.trac.de indi.& tor. §.nonum inditium, num.4. Folle.in pract. crimin. in verbo, rei indurati torqueantur, nu.4. fol. mihi 287. col.2. Ioan.Mar.Monticell.regul.crim.5.nu.5.Petr.à Placha in epitom.delict.ca.15.num.14.lib.j. folio mihi 243. Meuoch.de arbit.q.lib.2. casu 474. nume.14. iifictis ij, quæ de socio criminis, generaliter, & latius explicaui supra in antecedenti quæstione, nume.decimo, seqq. ✠ Et dixi infra in titu.de consultor.q.129. nu.152. & seqq.

24 SVBLIMITA Generaliter † omnes prænarratas limitationes, in quibus dixi mandatarij dictum facere contra mandātem inditium ad torturam, vt tunc demum procedant, dummodo cōcurrant omnia alia requisita, quæ in socij criminis nominatione dixi concurrere debere in sublimitationibus pręcedentis quæstionis, num.123.& omnibus sequentibus, valet enim argumentum, tam affirmatiuè, quàm negatiuè de socio criminis in genere, ad mandatarium in specie, & è contra, cum nulla inter casum, & casum possit ratio diuersitatis afferri, vt etiam dixi supra hac eadem q.nu.8.& ita promiscuè de socio criminis, & de mādatario in occurrēti casu nulla facta inter eos differentia, video per Doctores omnes in materia lo* quęntes communiter † tractari.

25 Ideo sicut socius criminis, † qui sit aliunde infamis, & criminosus, ac alios patiatur defectus, non facit inditium ad torturam, etiam in casibus exceptis per ea quę dixi in antecedent.quęst.nu.178. ita etiam idem in mandatario, quod non faciat contra mandantem inditium, etiam quod sit interrogatus in casu in quo poterat interrogari in specie post alios quos allegāt, affirmarunt Gram. voto 34.nume.8.seq.Ioā.Maria. Monticel.reg.crim.5.nu.3.Rol.cons.16.num.16.lib. j.& Bertaz.cons 341.nu.27.lib.2.

26 Item sicut socius criminis, † nec etiam in exceptis inditium facit contra consocium, quādo fuit varius, & periurus, iuxta ea, quæ dixi in antecedên.q.nu 180. & seqq. ita pariter nec faciet inditium dictum mandatarij varij, & periuri contra mandantem, etiam in casibus exceptis, & in quibus alias faceret inditium, secundum Gramma.voto 34.nu.10.seqq. Ioan. Mar. Monticell.reg.crim.5.num.4. Rolan.cons.73.numero 17 lib.1.

27 Rursus † sicut nominatio socij criminis, facta ad iudicis suggestionem, non facit contra nominatum aliquod inditium, ad trad.in anteced.quæst.num. 132. ita & idem iuris esse in nominatione mandatarij suggestiua in specie consuluit Gramm.d.voto 34.num. 12.seq.

28 Et † sicut socij criminis infamia purganda est per torturam, vt nominatum afficiat in casibus exceptis sicut dixi in anteceden.quæst.num.134. ita etiam nec mandatarii inculpationem sine tortura inculpato obesse voluit Carrer.in prac.crim.in a.tractat.de indit.et tortu.§.nonum inditium, nu.1.in fine, Io. Mar. Monticell.reg.crim.5.num.14.Mar.Ant.Eug.d.consil.27.nu.46.

29 Et † demum sicut confessio socii criminis per illegitimam, & immoderatam torturā extorta nec reo ipsi confitenti, nec socio nominato obest, sicut dixi supra in anteced.qō.nume.103. ita & idem in confessione mandatarij immoderatè torti, voluit idē Monticell.d.reg.5.nu.4.

Et his similia possent plura afferri exempla.

Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Inditium an, & quando, & quale oriatur ex depositione testis dicentis, se falsum dixisse de mandato alterius.

SVMMARIVM.

Testi corruptum se asserenti, ac dicenti se falsum deposuisse de mandato alterius non creditur, nec eius dictum sufficit ad torturam, nu.1. & nu.2. seqq. vbi redduntur rationes, contra nume.6. & 7. prima opinio est verior, & communior, quamuis contrariis defende, vt nu.8. & seqq.

Testis vnus immediatè super delicto deponens, non facit inditium ad torturam, nisi is sit omni exceptione maior, nu.2.

Socius criminis non facit contra nominatum inditium ad torturā, num.3.

Testis falsus non probat, nec ad testificandum admittitur, nume. quarto.

Periurus à testimonio repellitur, nec vllam prorsus facit fidem, num.5.

Testis corruptus probat contra corrumpentem, si is fuerit inductus ab eo in cuius præiudicium corruptus erat, nume.6. Limita primo, si fuerit corruptus ad non deponendum: & non deposuerit: secus si ad falsum deponendum, & illud deposuerit, num.8. Limita secundo, vt probet in ciuilibus, secus in criminalibus, nume.nono, Limita tertio, vt probet in causa principali de qua agitur, non autem, vt probet corruptionem, numero decimo.

Testis corruptus potest à corrūpente interrogari triplici ratione, num.7.

Testis corruptum se asserētis depositio, nec etiam facit inditium ad inquirendum, num.12. & seq. licèt alis contra, nu.14. Limita primo, vt licèt non sufficiat ad inquirendum specialiter: bene tamen sufficit ad inquirendum generaliter, & sic ad assumendum informationes, nume.15. Limita secundo, quia de consuetudine contrarium seruatur, vt scilicet sufficiat ad inquirendū, num.16. sed an hæc secunda limitatio sit vera, vide ibidem, nu. 17. seqq.

Aliquatenus dictio, importat idem quod nullatenus, & nullo modo, num.13.

Doctoribus testantibus de consuetudine non creditur, nisi de consuetudine locorum, in quibus versati sunt, nu.18.

Iuramentum est de iure diuino, nu.9. & ex contrauentione iuramenti, quis efficitur Deo infidelis, d.nu.19.

Testis corrupti assertio contra corrumpentem, non facit inditium, etiam ad capturam, nu.20. contra, nu 21.

Testis corrupti assertio non facit inditium contra corrumpentem, etiam quod in tortura emanauerit, nu.22. seqq.

Periurium non tollitur per torturam, nu.23.

Tortura purgat periurium, & infamiam in ciuilibus, non autem in criminalibus, nu.23.

Testes corrupti, etiam quod sint plures, non faciunt inditium ad torturam contra corrumpentem, num.24. contrarium tamen

seruatur de consuetudine, & in practica ibidem, num. 25. vbi de materia.

Consuetudo non inducitur in Vrbe Roma, nisi fuerit consensu Apostolico confirmata, nu. 27.

Testis corruptus facit inditium ad torturam contra corrumpentē si solum tentatus corruptionem acceptauit, num. 29. idem si acceptauit, sed pœnitentia ductus noluit falsum deponere, nume. 30. Contrarium verius, nu. 31.

Testis corruptus ad non deponendum probat corruptionem contra corrumpentem, num. 33.

Testis corrupti assertio facit inditium ad torturam contra corrūpentem, si concurrat aliqua alia præsumptio, seu adminiculū, nu. 34. & ita seruatur de consuetudine, licet de iure forsan contrarium verius sit, nu. 14.

Testis corruptus facit inditium ad torturam contra subornantem quando fuit productus, & transmissus ad examinandum ab eodem subornante, quod an verum sit, & quando, num. 35. & seqq.

Testis corruptus facit inditium contra corrumpentem, quando deposuit falsum in causa spectante ad ipsum corrumpētem, quod an verum sit, & quando, nu. 38. seqq.

Producens testes non potest contra illos aliquid amplius opponere, num. 36.

Producens testes potest contra eos opponere exceptionem superuenientem post productionem, nu. 37.

Falsitas præsumitur commissa ab eo, & de eius mandato, de cuius commodo, & vtilitate agitur, nu. 39.

Delictum præsumitur commissum ab eo, de cuius commodo agitur, nume. 38.

Testi dicenti se falsum posuisse non creditur, in præiudicium eius ad cuius fauorem deposuit, num. 39.

Testes corrupti, quando sunt varij, vel alias periuri, nec etiam in casibus exceptis faciūt inditium ad torturam, nu. 41. licet alii contra, nu. 42.

Testes corrupti, an faciant inditium ad torturam, si sint singulares, nu. 43. contra nu. 44. distingue, vt in num. 45.

Testes corrupti non faciunt inditium ad torturam in casibus, in quibus nec socii criminis faciunt tale inditium, quia valet argumentum de socio criminis ad testem corruptum, n. 46.

Testes corrupti si sint aliunde criminosi, & infames, vel alios patiantur defectus, minimè faciunt inditium ad torturam, num. 47.

Testes corrupti, an faciant inditium ad torturam contra hominē bonæ famæ, num. 48.

QVAESTIO. XLV.

EGVLA Sit† in proposita quæstione, quod testi dicenti se falsum deposuisse de alterius mādato, præced. vel premio, minimè credendum est, & propterea minime etiam facit talis depositio inditium ad torturam contra mandantem. textus est, in cap. sicut nobis, extra de testibus, vbi deciditur nō esse aliquatenus admittēdum testimonium eorum qui se corruptos dicunt falsitatem perhibuisse; Anchar. cons. 24. visa inquisitione colum. prima, versic. ad hoc respondeo, Fulgo. cons. 107. super eo, de quo primo loco, col. 3. & cons. 173. in causa, num. 2. & cōsilio 176. in causa criminationis, col fi. Dec. cons. 189. nu. 6. 8. & 9. 10. lib. 1. vbi in d. nu. 9. dicit illam esse veram, & communem* opinionem, Soc. iun. consi. 39. num. 54. libro secundo, Cur. iun. cons. 179. nu. quarto. Gramma. 46. nu. decimo, & seq. Alciat. de præsump. reg. 2. præsump. 10. nume. 3. & seq. Aymo. cons. 6. nu. 16. Paris. cons. 169. nume. 50. libro primo, Plot. in d. l. si quando, num. 394. C. vnde vi, secūdum antiquam impressionem, Alexand. cons. 124. num. quinto, seq. libro sexto, Ruyn. cons. 146. & 147. per totum, libro quinto, Mart. consil. 78. nume. 13. seqq. & præsertim, num. de ... moodiano, cons. 298. num. primo, & seqq. & per totum consilium libro secundo, vbi pluribus hanc probat regulam, dicitque in dicto numero primo, quod cum indiuiduo habeamus decisiones præfatorum illustrium modernorum, & antiquorum Doctorum, nulla super hoc debet fieri difficultas, Gozadin. consilio secundo, numero 71. vbi testatur de magis cōmuni* opinione, Ang. Bero. q. 58. per totam, vbi etiam latè, Boss. in tit. de inquisit. num. 42. & sequentibus, vbi ex Decio. vbi supra, pariter testatur de communi opinione, & idem in tit. de inquisit. nume. 156. in principio, vsque ad versiculum, in contrarium, &c. Clar. in pract. §. falsum, versic. subornans autem testes, in princ. Gabriel. libro septimo, conclu. 32. nume. vndecimo, & duodecimo, Roland. cons. 61. numero primo, seqq. libro primo, vbi numero septimo, testatur de communi, & in fine, consilii pariter secundum hanc conclusionem testatur fuisse iudicatum, & cons. 73. numero primo, & seqq. & numero 20. & seqq. eodem libro primo, Cœphal. consil. 233. et 234. per totum, libro secundo, vbi latissimè, Laurent. Kirchou. inter commun. opin. cent. quarta, conclus. 38. post medium, versiculo, ego vero cum hæc quotidiana sint, vbi etiam testatur de magis cōmuni† opinione, quod & iterū affirmauit in concl. 80. eadem cent. quarta, Ioan. Mar. Monticel. reg. crimin. nume. septimo, Vulpel. cons. decimo, nume. primo, vbi quod hæc sententia crebriori Doctorum calculo recepta videtur, et cons. 68. nume. 8. et cons. 77. nu. decimo, et cons. 83. numero primo, et sequentibus, Bertaz. cons. 61. num. 10. et seqq. vbi et ipse testatur, ita alias fuisse iudicatum, et cons. 71. num. 38. lib. primo, et latius in cons. 156. et 157 per totum, eodem libro primo, vbi pluribus hanc regulam comprobat, eam† receptissimā dicit. et bene loquitur in materia, et mirius in cons. 456 num. 7. 8. et 9. libro secundo, vbi etiam testatur de magis† communi opinione Mascar. de probat. lib. primo, conclus. 454. nume. 10. et lib. 3. conclu. 1311. num. 6. Et voluit idē Rota in vna Parmen. status, coram d. Seraphino 6. Iunij 1597. vbi dixit subornationem tanquam materiam criminis et odiosam, esse probandam per probationes concludentes et aliunde quam per testes, qui dicant se fuisse corruptos, et ita ibidem affirmatur fuisse alias resolutum in causa vbi bonor. coram Cotta 10. Februarii 1578.

2 Ratio huius verissimæ regulæ, † et conclusionis ea potissimum per præallegatos Doctores affertur: quia ad hoc, vt vnus testis immediatè super delicto deponens faciat inditium ad torturam, necesse est, quod sit omni exceptione maior, et vt dicunt inuulnerabilis, ad glossam §. item verborum, super verbo, idoneos instit. de inut. stipulat. ad tex. in l. 1. §. idem Cornelio, et in l. maritus, vbi etiam glo. in verbo illicitè, in fine, ff. de quæst. cum aliis per nos congestis supra, qō. 37. numer. 58. et sequentibus. et in terminis adnotarunt, Ruyn. dicto cons. 147. num. 3. lib. 1. Cœpha. cons. 233 nu. 2. et 234. nu. 24. libr. 2. Testis autem qui prece vel premio se falsum dixisse profitetur, non solum non est talis, sed vndique inhabilis, et plures in se habens defectus, ergo, etc.

3 Minor† huius argumenti propositio probatur Primo, quia dum testis dicit se corruptum ab alio ad falsum deponēdum, facit se infamem, et socium criminis: ideo a testimonio repellendus est, nec inditium facit ad torturam, per ea, quæ latius explicaui supra, in quæstio. 42. num. 4. quæstio. 44. nume. secundo, et in terminis sic argumentantur, Dec. in d. consil. 189. numero octauo, ad finem, Ruyn dicto cons. 146. nume. 8. et 9. libro 5. Roland. cons. 16. nume. 16. et con-

si. 73. nu. 1. seqq. lib. 1. Natta consi. 298. nu. 1. li. 2. Bertaz consi. 64. nu. 15. lib. 1.

4 Secundo,† dum pariter idem testis se falsum, & corruptum confitetur, pariter quoque, & à testimonio se reppellendum declarat, l. 1. §. 1. ff. de fals. c. 1. ne crim. falsi. ca. licèt causam, de proba. l. 3. §. lege Iulia. ff. de testib. Bald. in l. si quis testibus, C. de testib. cum alijs in proposito deductis per Bero. d. q. 85. numero 3. sequ. & hanc rationem in proposito cōsiderauit Rota in vna Parmen. status, corā Seraphino Lunæ 16. Iunij 1597. vbi etiam affirmatur idem fuisse tētum de anno 1551. 12. Iunij in eadem causa corā Puteo.

5 Tertium† si testis dicit se falsum deposuisse, ī necessariam consequentiam se etiam periurum prædicat, vt bene considerat tex. in d. c. sicut nobis, in fine, extra de testib. vnde semel periurus semper præsumitur periurus, & nullam facit fidem, ca. testimonium, extra de testibus. Alciat. de pręsump. reg. 2. pręsump. 30. num. 1. seqq. cum alijs adductis in proposito vltra Doctores præcitatos in regula, (qui omnes potissimum ad illius comprobationem vim faciunt in periurio,) per Boss. in tit. de inquisit. num. 45. & in tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 156. prope finem, vers. est verū, quod obstat periurium, vbi aperte dicit, quod Doctores contrarium tenentes nō possunt respondere huic rationi, & fundamento periurij. Et ita per has rationes in substātia reprobatis cōtrarijs nouissime hanc regulam latè defendit Honded. consi. 106. num. 1. & seqq. iuncto nu. 22. & seqq. & num. 47. & seq. vsque ad nu. 71. lib. 1.

6 Cōtrarium,† q imo in odium corrumpētis testes corrupti plenè probent contra corrumpentem, adducitur tex. in c. 1. in princ. si de inuestitu. inter dom. & vasall. lis oriatur, in vsibus feud. vbi dicitur: *qui et si veritatem celare voluerint fortè amore, vel precio, vel alia qualibet ex causa, a Comite, vel a populo iurare cōppellantur, quod ex ea causa falsitatem non dicant, nec vera scientes tacebunt.* Ecce ergo, quod testes corrupti ad veritatem celandam admittuntur contra eum, qui illos sic corruperat, si iurent non per hoc se veritatem celaturos item, & text. in c. fi. de testib. cogen. ubi summus Pōtifex ad instantiam Archiepiscopi Rauennaten. mādat compelli testes, qui pecunia corrupti iuramento promiserant se non reuelaturos coniurationem factam contra eundem Archiepiscopum ad se examinandum pro veritate super dicta conspiratione contra conspiratores, & subornatores, & per ista iura dixit Bal. in d. c. 1. si de inuestit. &c. num. 7. *Nota mirabile verbum, quod testi, qui accepit pecuniam ne testimonium dicat, creditur, ex quo productus est in causa per eum, in cuius præiudicium pecuniam accepit* & in d. c. fi. in fine, nu. 3. de testib. cogen. dixit idem Bal. *Item nota quod isti testes etiamsi sunt corrupti pecunia, tamen possunt produci contra corrumpentem, etiam ad plenam fidē quod raro alibi inuenies*, & Bald. sic vt supra dicentem pro originali doctrina referēdo sequuti sunt, Fely. in c. licet causam in 9. notab. nu. 6. in fine, de probat. vbi quod *testi, qui accepit pecuniam, ne testimonium dicat, creditur, si est productus ab eo cōtra quem fuerat corruptus*, &. in d. c. fi. de testib. cogē. idē Fely. num. 3. dicit, *Nota participem criminis admitti ad testimonium in defectum probationis volente illo cui actus criminosus nocebat, & ita testes corrupti possunt produci contra corrumpentem, etiam ad plenam fidem.* Nell. in tract. de testib. nu. 102. vbi quod creditur testi qui accepit pecuniam, vt testimonium dicat, si est productus ab illo, in cuius præiudicium dixit testimonium, Afflict. in d. c. 1. si de inuestitu. inter domi. & vasall. numer. 40. vbi per illum textum notat, quod testi quantumcunque corrupto, credi debet contra corrumpentem, & hoc dictum esse mirabile, vt supra, cum Baldo fatetur, illudq. pluribus rationibus exornat, Roma. sing. 339. incip. tu scis text. vbi quod licèt à testimonio ferendo prohibeatur ille, qui accepit pecuniam, vt diceret, vel non diceret testimonium: hoc tamen non procedit quando testis producitur per illum, in cuius præiudicium data fuit testi pecunia: tunc enim admittitur, & valet eius testimonium, per tex. in d. cap. 1. si de inuestit. Ias. in l. 1. in princi. numero 21. ff. de fer. vbi generaliter dicit, quod testes pecunia corrupti possunt produci contra corrumpentem, ēt ad plenam probationem: quod & iterum affirmauit idem Ias. in l. omne datum, in princ. post numerum sextum, ff. de condi. ob turp. cau. vbi quod creditur testi pecunia corrupto, si producatur contra eum, qui pecuniam dedit. & in l. diuus, num. 17. ff. de re iudica. Deci. in cap. placuit, num. 11. & seq. extra de testibus vbi pariter generaliter notat, qđ testes pecunia corrupti possunt produci contra corrumpentem, & probant, Aret. in d. ca. placuit, vbi hoc ampliat procedere non solum quando aduersus testem illum corruptum contra corrumpentem procederet, sed etiam quando iudex ex officio procederet, Bertrand. cons. 22. nu. 7. seqq. volum. 1. Gomez. in §. item si quis postulante, num. 15. Instit. de action. Marsi. sing. 152. & consi. 61. num. 32. Grammat. consil. 4. nume. 12. & 14. & consi. 3. nume. 2. & 1. & voto 11. num. 10. Carrer. in pract. crim. in 2. tracta. de indit. & tortu. §. in textu ergo. ibi, *testibus superatus*, num. octauo, Vulpel. consilio 104. numero quinto, vbi allegat in idem Alcia. in l. cunctos populos, in verbo, hæretici. C. de summa Trinit. & fide cathol. (alios refert, sed non sequitur Hōded. d. consil. 106. nume. 1. & seqq. & dixi infra q. 67. nu. 280.)

7 Ratio huius contrariæ opinionis, † bene explicatur per Boss. in d. tit. de indit. & considerat. ante tort. post numerum 156. vbi enim sumus in casu, in quo potest de consocijs interrogari, tunc si interrogatus socium nominat, facit sine dubio talis nominatio indicium ad torturam contra nominatum, vt supra dexi, in qō. 43. num. 56. quod autem testis corruptus possit de corrumpente interrogari, quicquid alii dixerint, iam bene firmaui supra, in d. q. 43. num. 49. & pluribus bene etiam explicat idem Boss. d. nu. 156. vbi in id tres validissimas adducit rationes. Primo, quia sumus in ijs, quæ sunt difficilis probationis, pro vt etiam in proposito hanc particularem rationem adducit Bal. in d. c. fi. in fine, de testibus cogen. et post Bald. Vulpel. d. consi. 104. num. 5. Ideo intrant cumulata per nos supra, d. q. 43. num. 68.

Secundo, quia mandatarius potest regulariter de mandante interrogari, vt dixi supra, quæstio. 37. nu. 154. seqq.

Tertio, quia agitur de delicto, cuius extirpatio spectat ad communem omnium salutem, pro vt est crimen falsorum testium, per quod vniuersus mundus destrueretur, nisi debita pęna vindicaretur: ideo succedunt ea quę posui supra, in d. q. 43. nu. 67. Quę omnia, ut inquit Bossius eo loci, Dec. in d. consil. 189. vbi ex professo primam tuetur opinionem, vel nō vidit vel videre noluit, vt suum amicum, pro quo consulebat, bene defenderet.

8 Verum præmissis non obstantibus, † non recedas à proposita regula, tum quia magis communiter recepta est, tum etiam quia rationabilior, et in iure verior, vt supra bene probaui. Nec obstent iura, et authoritates Doctorum in contrarium allegata, quia tripliciter respondetur, (prout etiam non multum dissimile respondit Hōded. post hæc scripta habitus in consi. 106. numero 47. seqq. lib. primo, quē omnino videas.)

Primo, qđ præfati Doctores originaliter referunt

se ad

tie ad doctrinam Bal. in cap. primo, si de inuestitu. inter dom. & vasal. lis oriatur, & in ca. fi. de testibus cogen. qui quidem Bald. per iura prædicta loquitur in valde diuersis terminis, videlicet nō in teste, qui iam corruptus falsum deposuit, pro vt sunt termini quæstionis nostræ, sed in teste, qui ad non deponendum corruptus non adhuc fuit examinatus: quo casu potest per aduersarium contra quem fuerat corruptus produci, & productus admittitur contra corrumpentem, & probat, vt in dictis iuribus. Ratio diuersitatis est, quia primo casu, quando testis iam falsum deposuit, dicitur non solum corruptus, sed etiam falsus, & periurus.

Secundo autem casu, licet corruptus dicatur, nō tamē dicitur falsus, nec periurus: ideo magis probat in vltimo, quam in primo casu: sic in specie diuersificando hos casus, respondet Natta d. consili. 298. numero 9. versic. non obstat, Bero. d. q. 58. num. 3. ī prima responsione, Vulpel. consi. 83. num. 5. Bertaz. cōsi. 136. num. 8. lib. 1.

9 Secundo responderi potest, † quod tex. in d. cap. 1. si de inuestit. & c. ubi Bal. originaliter sumit istud notabile, quod testes corrupti probant contra corrumpentem, loquitur non in criminalibus, pro vt pariter sunt termini q̄onis nostræ, sed in ciuilibus: ideo non inferendū de vno casu ad alium, quia in criminalibus, vt notum est, multo clariores, & concludentiores requiruntur probationes, quam in ciuilibus; sic etiam in specie respondet Dec. in d. consilio 189. numero 10. versicul. & per hoc, Boer. decis. 319. numero quinto, post medium, versicu. intellige hanc conclusionem, vbi alios adducit concordantes, & Boerium refert, & sequitur Mascard. de prob. lib. 1. concl. 454. num. 13.

10 Tertio respondeo verum esse, † prout præfati Doctores asserunt, quod testes corrupti probant contra corrumpentem si producantur ab eo contra quem fuerunt corrupti. Sed quod probant corruptionem. hoc neq; dicunt Doctores in materia allegati, nec iura quibus Doctores nituntur id vllo pacto inserunt. Bene autem probant in causa in qua examinantur, & ob quam fuerūt corrupti, de quo in præsenti quæstione nō dubitatur, sic mihi probat tex. in d. cap. 1. si de inuestitur. inter domin. & vasall. lis oriatur, vbi quod compelluntur testes etiam corrupti ne deponant ad perhibendum testimoniū veritatis super cōtentione orta inter dominum, & vasallū, & eis creditur, non quo ad corruptionem, vt de ea possit criminaliter agi contra corrumpentem, prout sunt termini quæstionis nostræ, sed quo ad dictā causam inter dominum, & vasallum in qua erant corrupti ad nō deponēdum: ita etiam probat tex. in d. c. fi. de testib. cog. vbi quod testes, qui pecunia corrupti promiserant medio iuramento non reuelare conspirationē factam cōtra Archiepiscopum Rauennaten. eis præstita absolutione à dicto iuramento compelluntur ad deponendum nō super corruptione, sed quo ad causam conspirationis: & iste est verus sensus iuriū prædictorum, ac etiam Doctorum supra in contrarium allegatorum: qui propterea volunt, quod istis testibus corruptis, si producantur per eum contra quem fuerunt corrupti, non solum credatur contra ipsum corrumpentem in causa in qua deposuit, sed etiam contra ipsum producentem, vt expresse declarat Dec. in d. c. placuit, nu. 12. extra de testib. & post Aretin. Rom. & alios quos allegat, sequitur Bero. d. quæst. 58. nu. 5. & seqq. vbi bene loquitur in materia, & ex ibi traditis per eum, licèt nō sic in specie deductis optimè probatur hæc nostra responsio, & sic coniungendo hanc vltimam responsionem cū prima: non obstant iura, & Doctores supra in cōtrarium allegati, quia non loquūtur in testibus corruptis, & examinatis, & qui dicunt falsūm dixisse ad alterius instantiam, sed in corruptis ne deponerent, & nō adhuc examinatis. item loquuntur non quo ad probationem corruptionis, vt ex ea agi possit criminaliter contra corrumpentem, sed quo ad probationē causæ in qua erant corrupti, vt non deponerent: quo enim ad corruptionem, etiam quod non adhuc sint examinati, minime credendum esse, si desuper aliquid deponerent, multo verius esse infra demōstrabo, num. 33.

15 Nec etiam obstet ratio potissimum † cōsiderata p Boss. in tit. de indit. d. num. 136. versic. in contrarium de qua dixi supra, nu. 7. nam omissis aliis respōsionibus, quas per te videre poteris apud Dec. d. cōs. 189. nu. 10. in prin. & versi. non obstat, &c. Natta consil. 298. num. 9. lib. 2. Cephal. cons. 214. nu. 27. eodem lib. 2. Rolan. cons. 73. nu. 15. lib. 1. Bertaz. consi. 62. num. 11. lib. 1. Bertaz. in cons. 137. nu. 6. seqq. li. 1. Respōdetur, quod etiam quod simus in casu in quo per præallegata fundamēta corruptus testis potuerit de corrumpente interrogari: non per hoc sequitur, quod si interrogatus corrumpentem nominat, quod eius nominatio facit inditium ad torturam: nam etiā in casibus exceptis, & in quibus reus potest de cōsociis interrogari, non facit eius dictum inditium ad torturam, nisi concurrente alia præsumptione, & adminiculo, secundum magis *communem de qua latius dixi supra, in q. 43. nu. 147. seqq. & nihilominus quādo socius criminis est periurus, tunc nec etiam cum adminiculis facit tale inditium, vt in d. q. 43. nu. 180. seqq. sed sic est, quod testis, qui pecunia corruptus, falsum se deposuisse affirmat ad alterius instantiam periurus est, vt supra probaui, i principio huius quæstionis, nu. 5. ergo nullum facit inditium, pro vt ex hoc solo fundamēto regulam sustineri fatetur idē Boss. d. nu. 136. ad finem, dicens, se nescire respondere huic argumento de periurio, quia iudicio suo responderi non potest.

12 AMPLIA I. Propositam regulam, † vt dictum testis corrupti contra corrumpentem non solum nō faciat inditium ad torturam, vt supra, sed nec etiam ad inquirendum, vt bene probare videtur tex. in d. c. sicut nobis, extra de testibus, vbi punctualiter dicitur, quod testibus asserentibus se corruptos falsum dixisse, quia sunt periuri, non est aliquatenus credēdum; si non est aliquatenus credendum, ergo nec ēt quo ad inquirendum, ponderando dictionem, *aliquatenus*, † quæ importat idem quod nullatenus, & nullo modo, vt notat Archid. in cap. statutum, de rescri. in 6. & in c. quoniam, de immun. eccl. & in c. 2. de dēcim. in 6. sic in specie ad huius ampliationis probationem argumentatur Ruy. in consi. 148. nu. 5. vbi propterea dicit esse de hoc casum in terminis, in d. ca. sicut nobis, & per totum illud consi. 148. & 147. lib. 5. vbi latè; quod, & idem affirmarunt Alex. consil. 24. num. 1. iuncto num. 5. & seqq. lib. 6. Dec. in d. consil. 180. num. 9. li. 1. vbi post Fulg. Io. de Ana. Aret. Alex. Corn. & Veronen. in locis per eum citatis, istam esse veram, & communem *opinionem testatur Marsil. in pract. §. diligenter, nume. 67. & §. constante, n. 93. & consi. 78. n. 17. Alc. de præsumpt. reg. 2. præsump. 10. num. 3. & 4. Grammat. consi. 46. num. 11. Boss. in tit. de indit. & considerat. an tort. post numerū 136. vbi ex Decio, in d. consil. 189. hanc fatetur communem *opinionem, et latius in tit. de inquisi. num. 42. iuncto nu. 45. & 46. vbi ad idem ponderat dictionem, *aliquatenus*, de qua in d. ca. sicut nobis, et de iure hanc dicit esse solidam conclusionem, Roland. consil. 16. num. 5. seqq. vol. 1. & consi. 73. num. 1. & seqq. & nu. 18. eodem vol. 1. & consi. 31. numero 2. iuncto nume.

12

13

*

*

*

num. 42. vol. 3. vbi etiam de communi, & consil. 98. num. 20. seqq. vol. 4. Bonac. in commun. opi. par. 2. ver. testis dictum, fol. 81. colum. 4. & versi. testi asserenti se corruptum, eadem 2. par. folio 80. in fine, & simili versic. testi asserenti se corruptum, fol. 175. colum. 2. par. 1. Ceph. consil. 233. num. 4. & num. 6. & nume. 36. vbi quòd nec minimum facit indicium, & consi. 234. num. 1. & nu. 4. in fine, & sub num. 23. lib. 2. Vulpel. consil. 83. num. 3. & 4. Laut. Kirchou. inter commu. opi. tomo 2. cent. 4. conclu. 37. post medium, ver sicul. ego vero cum hæc quotidiana sint, & conclus. 39. in discursu, eadem centu. 4. Bursat. consi. 34. num. 22. lib. 1. vbi de communi, * Mascar. concl. 454. num. 11. lib. 1. Bertazz. consi. 451. post nume 9 lib. 2. vbi testatur de magis communi* opinione, de qua etiam latè per eundem Bertazzolum, in consi. 146. per totum, lib. 1. præsertim in figuratione casus illius consilij, & num. 3. & num. 6. & consi. 157. nume. 1. eodem lib. 1. vbi pluribus hanc comprobat ampliationem, cum enim is testis corruptus, ob falsum testimonium effectus sit periurus, subintrat conclusio, quod non solum ad torturam non facit indicium, sed nec etiā ad inquirendum ex ijs, quæ generaliter de socio criminis periuro scripsi supra, quæstione 43. numero 180. seqq. & est communis, *vt per Bursat. consilio 79. numero vndecimo, & consil. 34. numero 3. & cōsil. 20. nume. 61. volum. 1. & hæc ratio periuri potissimum, quo ad inquirendū deducitur, & cōsideratur per Alci. Bos. Cœph. Rom. & alios præcitatos Doct.

14 Et licet Felyn. in d. cap. sicut nobis, in vltimo notab. nu. 3. in fine, extra de testibus, & alij etiam Aret. dixerunt, quod licet isto casu testis periurus nō faciat indicium ad effectum probationis, bene tamen tribuit iustam causam inquirendi super corruptione, quod & affirmasse etiam videtur Menoc. de arbitr. q. li. 2. casu 474. num. 39. Istud tamē dictum Felyni, vel nō est tutum, cum loquatur contra communes opiniones Doctorum supra relatas, prout dixit Cepha. in d. consi. 234. num. 23. versi. infertur etiam, vel intelligi potest, † vt tribuat iustam causam inquirendi, id est, ut sufficiat in viam inquisitionis formandæ, & sic quo ad inquisitionem generalem, non autem ad ipsam inquisitionem formandam, prout in terminis dixit Bos. d. tit. de inquisitione, post num. 42. vers. & ad Fely. respondeo, & hoc est, quod supra dicebā in q. 43. num. 184. quod periurus sufficit ad assumendum informationes ad hoc, ut ex illis possit formari inquisitio: non autem immediatè ad formandam inquisitionem.

15

16 Et licet rursus idē Boss. in tit. de inquisit. num. 44. & nu. 46. dixerit, quod quicquid sit de iure, de facto tamen contrarium seruatur, quia scilicet dictum testis asserentis, se fuisse corruptum ab aliquo, facit contra alium talem inditium ad inquirendum, & Bossium sic, vt supra dicentem referendo sequatur Alar. in pract. §. falsum, post versiculum, subornans autē testes, Ioseph. Ludou. in decisio. Lucen. 15. nu. 6. vbi ex Claro in loco citato dicit, ita* communiter seruari, & quod ita etiam multoties ipse practicauit.

17 vide tamē Roland. in d. consilio 98. num. 22. seqq. volum. 4. & Bertaz. in d. consil. 156. nume. 5. seqq. lib. 1. vbi in terminis, tribus modis respondent Boss. & Clar. de asserta contraria consuetudine testantibus, et primo dicunt Doctori testanti de consuetudine, non esse credendum, secundum communem, * de qua per Cagnol. in l. 1. in princip. nume. 20. ff. si quis ius dicen non obtemp. & in l. quis maior. nume. 73.

18 C. de transact. † Secundo quatenus credendum sit, non esse tamen credendum, nisi de loco in quo versati sunt, iuxta trad. per Gualden. de arte testan. in ti. de subsist. caut. 33. Ioa. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. hodie, numero primo, Bursat. consil. quadragesimotertio, numero 34. libro primo, Menoch.

19 consil. 54. numero quarto, libro primo, † tertio cum iuramentum sit de iure diuino, capitu. & si Christus, extra, de iureiurand. & ex eo, quod quis iurat, ius acquirit Deo, Abb. in cap. quanto, de iureiuran. Mat sil. 107. numero decimosexto, & sic ex contrauentione iuramenti quis Deo efficitur infidelis: ideo corruptis conuiuendo, tanquā irrationabilis et nutritiua peccati, & dans materiam delinquendi, valere non debet per ea, quæ notat Crauetta in consilio 116. num. quarto, cum alijs ibidem per Rolandum allegatis, & quidem si Iudex essem alia non cōcurrente præsumptione, nunquam formarē inquisitionem contra sic inculpatum ab isto corrupto, falso, & periuro teste, maximè ad effectum, vt inquisito citato, & non cōparente contra ipsum deueniatur ad condemnationem in contumaciam, iuxta per nos tradita in primo libro, in titu. de inquisiti. quæstion. vndecima, cum id sit maximi præiudicij, & faciunt ad hæc, quæ de socio criminis periuro generaliter dixi supra, quæst. 43. num. 184.

20 AMPLIA II. Eandem regulam, † vt depositio testis corrupti contra corrumpentem non solum non faciat indicium ad torturam, & ad inquisitionem, vt supra, sed nec etiam ad capturam, si credimus Alciato in tracta. de præsump. regul. 2. præsump. 10. numero quarto, Cœph. consi. 233. numero 8. & 9. & consilio 234. num. 23. volum. 2. Burfat. in consi. 34. numer. 22. volum. 1.

21 Quorum † opinio licet ratione periurij, quod tollit fidei fundamentum, posset fortan in iure substineri, in practica tamen sine dubio contrarium * communiter seruatur.

22 AMPLIA III. Etiam quod is corruptus, † & falsus testis deponat in tortura: adhuc enim inditium non faciet contra assertum corrumpentem, vt per Dec. in consil. 189. numero decimo, ad finem, versic. non obstat, quod secundum dictum fuit depositum in tormentis, & numero vndecimo, versicu. non obstat, quod infamia videtur purgari per torturā. Ruy. consi. 145. numero secundo, versic. & ideo eius testimonium etiam post torturam, & numero tertio, versic. nec obstat, quod fuerit tortus, & numero 6. versi. nam iste captus, & consilio 147. numero quarto, in fine, vers. nec prædictis habet obstare tortura, & numero quinto, volum. quinto, Roland. consilio decimosexto, numero nono, & numero vndecimo, in fine, & consilio 73. numero duodecimo, volumi. primo, & consilio 89 numero decimosexto, volumi. quarto, Cœphal. consilio 233. numero septimo, & consilio 234. numero primo, & sequentibus, & num. decimo nono, libro secundo: vbi pluribus comprobat hanc ampliationem, & etiam pluribus modis respōdet ad doctrinam Battol. in l. postulauerit, §. sed & si negauerit, ff. ad legem Iuliam, de adulter. dicenns, testis secū dum dictum in tortura esse attendendum, & nō primum, Lauten. Kirchou. inter commun. opin. tomo secundo, conclus. 81. centu. quarta, Vulpell. consi. decimo, sub numero primo, & consi. 83. nume. primo, & numero septimo, Bertazzol. consilio 157. numero quarto, libro primo, † licet enim in causa ciuili periurium, aut infamia testis purgetur per torturā, in causa tamen criminali secus est, vt per Deci. Ruyn. Roland. Cœphal. & omnes præcitatos Doctores, & per eundem Roland. consilio 94. numero 17. & consilio 95. num. 15. & seqq. volumi. 4. vbi de* communi, & per Honded. d. consi. 106. num. 29. vbi alios plures refert concordantes.

23

24 AMPLIA IIII. Vt † nec oriatur inditium ad torturam, vel ad inquisitionem non solum ex dicto vnius

vnius,sed etiam ex dicto duorum,vel plurium testiũ asserentium se corruptos falsum dixisse de mandato alterius,prout videtur probare tex. in dicto capitu.si cut nobis,extra de testib. vbi loquitur summus Pontifex non in numero singulari, sed in plurali, tacitè sentiens, quod nec etiam pluribus testibus corruptis aliquatenus credatur,& sic in specie de duobus testibus corruptis loquuti fuit,post Fulgos. Ancharan.& alios quos allegat,& quos etiam supra retuli in principio quęstionis,num.primo, Marf.in consilio 98.numer.decimoquarto, in fine, Natta in d.cons.298.per totum,& præsertim ante numerum primum,versi. capiendo igitur primum inquisitionis caput, & numero 9.in fine,versic.non obstat, quod hic non vnus tantum,& versicu.prætereà, etiam quod essent contestes, & numero decimo, libro secundo,vbi reddit rationem, quia scilicet, quando testes sunt in totum inhabiles ad ferendum testimonium, prout sunt testes corrupti, falsi periuri, & socij criminis,tunc numerus nõ tollit inhabilitatem,nec supplet probationem,Roland.consilio decimosexto, per totum, volumine primo,& præsertim, numero decimooctauo, versic.nec obstat,quod duo testes,& numero vigesimotertio,in fine, versic.quarto,respondetur, vbi propterea dicit male loquutum esse Boer.in decisio. 319. numero quinto,contrarium sentientẽ,& in fine consilij,vbi quod ita iudicatum fuit in illo casu,in quo ipse consuluit 73.pariter per totum,præsertim in princip.consilij,iuncto numero decimosexto,eodem volumine primo,& consilio 98. numero 9.in fine,volumine quarto,vbi loquitur in tribus testibus periuris, Cæphal.consilio 233.& 234. per totum, volu. 2. vbi loquitur in tribus te.tibus, quorum vnus dicebat se corruptum, alij vero duo se tentatos, Vulpel.consilio 83. numero sexto, vbi etiam respondet Boerio, vbi supra,contrarium asserenti, Lauren. Kirchou.in ter commun.opi.tomo secundo,conclus 38.post medium, & post versicul. ego vero,cum hæc quotidiana sint,centu. quarta, Bertazzol.consilio 61.numero nono,libro primo, & latius in consilio 156.per totũ, eodem libro primo, & præsertim, numero 3. & nu-
† mero octauo,ad finem,vbi testatur de communi,& ab ea fatuum esse dicit recedere, & in resolutione il lius consilij post diuturnam disceptationem testatur sic fuisse iudicatum per consultorem sacri officij inquisitionis,& in cons.57.num.decimoquinto,d lib. primo,☞ & in hanc opinionem videtur descendisse Rota in decis. coram Seraphino, quam retuli supra, num.primo,in fine,vbi dixit subornationem probãdam esse aliunde quam per testes, qui se subornatos asserant, & sic loquitur etiam stante pluralitate testium, & faciunt, quæ in simili generaliter de pluribus socijs criminis dixi supra,quæstione quadragesimatertia,nu.34.35.& 36.& quæ infra dicam,in quæstio.46.num.57.

25 Contrarium,† quod immo duo testes corrupti,& de corruptione deponentes faciant inditium ad torturam contra corrumpentem, post multa concludere videtur Boer.d.deci.319. numero quinto,ad finẽ, versicul.& secundum hanc opinionem, vbi testatur, ita per illum Senatum fuisse iudicatum eo,quia in tali corruptionis crimine non solent adhiberi testes,ideo admittuntur tales, quales reperiri possunt, Bos.in titul.de indit.& considerat.ante torturam, num.159. vbi quod licet de iure,nec etiam plures testes corrupti essent admittendi ad probationem corruptionis propter defectum periurij,ponderando tex.in d.cap. sicut nobis,extra de testibus,prout supra ponderauj quod scilicet loquatur in numero plurali,nihilominus in pract. seruatur,quod si duo, vel plures dicant se fuisse sollicitatos, deuenitur ad torturã ex eorum dicto contra inculpatum ab eis,& in titu.de inquisit. num.50.vbi quod ridicula est eorum opinio, qui dixerunt duos testes corruptos,& periuros non facere inditium ad formandam inquisitionem specialem, & ibi respondet contrarijs, Vulpell.consil. 103.num. quinto,& sexto, vbi etiam quo ad torturam,referendo Boerium in loco præcitato illius rationem exornat dicens,quod quando testes examinantur super eo,quod ferè alijs esse notum non potest: tunc admittuntur etiam quod alias essent inhabiles, ex Soci.iumore in cons.69.nu. vndecimo, et 14. Addo et Clar. in pract.§.fi.q.21.vers.sed pone, Bertaz.consilio 210. post numerum primum,et faciunt Doctores allegati generaliter de pluribus socijs criminis supra,in d.q. 43.num.37.iuncto num.42. vbi distinguendo probaui,quod quãdo sumus in casu,in quo reus de iure potest de consocijs interrogari, (prout huiusmodi esse crimen corruptionis,dixi in eadem q.43.numer.49.) tunc plures socij criminis,faciunt inditium ad tortu-ram,etc.

26 Et † licet hæc consuetudo torquendi reum ex dicto duorum testium corruptorũ reprobetur expressè,vel saltem declaretur,vt non extendatur extra locum in quo præfati Doctores sic de ea testãtes commorantur, per Rolandum,in consi.94.nume 21.sequ. lib.4.et cons. 98. num.vigesimosecũdo,seqq.eodem lib.4.✠ per Hippol. Riminald cons.704. nume. 74.et seq.lib.6.et per Bertazzol.in cons.61.supra,nume.14. lib.primo,et latius in d.cons. 56.nume.quinto,seqq. eodem lib.primo, pluribus nititur probare non obstante hac assertã consuetudine non esse recedendũ a proposita communi ampliatione (nec dissentire vi deatur Honded.in d cons.106 num.69.in fine,et seq.

27 lib.1.) † et eo minus eadẽ consuetudo videatur extendenda ad Vrbem Romam, vbi nulla recipitur cõsue tudo,nisi consensu Apostolico confirmata sit,secundum Ias.in l.cunctos populos, numero quinquagesimosecundo, C.de sum. Trinit.et fide cathol. Et certè si de iure loquamur, et vbi talis non viget consuetudo, verius dici potest,quod testes,siue sint plures,siue vnus, nullam prorsus faciant fidem propter defectũ periurij,quod tollit omnẽ fidei fundamẽtum,tam in vno,quam in pluribus.

28 Nihilominus,† vt veritatem fatear,apud nos semper vidi seruatum, vt quando testes corrupti fuerint duo, vel plures contra corrumpentem deponentes: idem corrumpens ex eorum dicto si aliud in contrarium releuans non deduxit,fuit competenter tortus, iuxta decisionem Boerij,immo habeo manuscriptas quasdam allegationes excellentissimi iurisvtriusque Doctoris,et in Romana Curia inter criminales Aduocatos facile Principis D. Augustini Lazarini,alias datas in vna Romana libelli famosi, coram quondã Domino Fabio Me.iochino in criminalib.tunc Locumtenente Illustrissimi Domini Auditoris Cameræ pro Ioanne Maria Vbaldino cõtra fiscum, in quibus testatur, ita etiam pluries in hac curia fuisse seruatum,imino dicit,quod alias in vna Pampilonem, pro fisco contra Dominum Doctorẽ Roldam fuit idem Doctor condemnatus per tres cõformes à Magnificis Dominis Locumtenentibus criminalib. Reuerendissimi Domini Gubernatoris Vrbis Illustrissimi Domini Auditoris Cameræ,ac Illustrissimi Domini Vicarij ex eo, quod duo testes per eos in Rota examinati deposuerint fuisse ab eo subornatos; sed istud de condemnatione nullo pacto est tenendum per ea,quæ latius explicaui supra,in quæstion.34.numer.39.seq.✠ Et cum in Vrbe fuisset fustigatus qui dam pauper hospes pro prætensa subornatione testium,quorum duo aut tres ad eius faciem deposuerant fuisse ab eo subornatus, motusque forsan fuerit

Iudex

Iudex assertione, et attestatione prædicti Aduocati, Causa tamen in iudicio appellationis ruminata coram excellentiss. D. Iulio Cæsare de Abbatibus Bononiense, Illustrissimi D. A. C. licentiatis in criminalib. fuit eadem sententia, ex cap. iniustitiæ reuocata, fuitque declaratum prædictum hospitem iniustè et inde bite fustigatum fuisse: Quamuis citatus aduers. ad sententiam dixerit. *Si hospes non fuit bene fustigatus, fustigetur iterum*. Bene verum est, quod quo ad pœnam non corporalem et extraordinariam; si cum testibus asserentibus se falsum dixisse subornationem alterius concurrerent aliæ præsumptiones, nō crederem esse absurdum dicere esse locum condemnationi, prout vidi condemnatum quendam Abbatem tempore Gregorij XIII. ad reclusionem in monasterio arbitrio Sanctissimi, & et fuit resolutum tempore Gregorij XIII. in causa Alexandri Castelli Abbatis sancti Sebastiani, coram Illustrissimo D. tunc Vicario, in qua aderant tres testes, videlicet Rutilius Vitrallus, Alexā. Hilarius, & Vincentius de Sanctis, qui confessi fuerant falsum deposuisse cōtra prædictum Ioannem Mariam Vbaldinum de mādato dicti Abbatis, & tamen causa tūc discussa in plena carcerum visitatione existentibus Iudicibus Bernardino Cotto, & Horatio de Benedictis, fuit idem Abbas ex carceribus relaxatus sine tortura, ne dum sine condemnatione, quamuis acerrimum haberet mitigatorē, quo vero ad torturam, ✠ quod illi locus sit ex dicto duorum, vel plurium asserentium falsum deposuisse ad alterius subornationem, res nullam habet difficultatem in practica, sed quid si isti testes sint singulares, vide infra, nu. 43.

29 LIMITA I. Propositam regulam, †vt procedat, pro vt loquitur, videlicet in teste, qui corruptus, & examinatus falsum deposuit: vnde secus si solum tentatus ad falsum deponendum non permisit se corrūpi. Tunc enim si sic, vt supra asserit se tentatum ab aliquo, facit contra illum inditium ad torturam: quia cum non acceptauerit mandatum, non potest dici, nec falsus, nec periurus, nec socius criminis, nec etiā corruptus, ideo de eius fide nihil diminui debet, sicut post Bald. & Aretin. quos allegat consuluit Gramatic. cons. j. in fi. nu. 13. & cons. 3. nu. 2. Bertaz. cons. 451. post num. 8. lib. 2. Vulpel. cons. 103. num. j. in fi. & seqq. vsque ad nu. 5.

30 Vbi †ponderando dicta per Bero. in q. 58. & p Are. in c. placuit, in princ. extra de testibus, ampliat hanc limitationem procedere etiam in teste, qui acceptauit corruptionem, sed postea pœnitētia ductus noluit falsum deponere, nec se examini subijcere, pro vt etiam videtur fuisse de mente, Bertazz. in d. cons. 156. nu. 8. lib. j. & faciunt ad hæc, quæ generaliter de mandatario non acceptante mandatum, dixi supra, in antecedente quæstione, nu. 15.

31 Verum †sicut contra hanc limitationem in terminis consuluit Cæpha. cons. 233. nu. 16. li. 2. & bene faciunt scripta per Gram. dec. 28. num 25. ita etiam illā nec iuri consonam credo per ea, quæ latius de mandatario contra mandantem explicauii n d. q. 44. num. 16. & 17. & propterea alio non concurrente, dico, qđ inditium ad torturam nō oritur contra inculpatum ab eo, qui asserit se ab illo fuisse tentatum ad falsum deponendum, & quod noluit corruptioni consentire: alias esset in cuiuscunque facultate sic dicēdo homines vexare, & damnificare.

32 LIMITA II. Eandem †regulam procedere in teste corrupto ad falsum deponendum, secus in corrupto ad non deponendum: nam si is examinetur productus ab eo in cuius præiudiciū erat corruptus, probat contra corrumpentem, ad tex. in cap. primo, si de inuestitu. inter domi. & vasall. lis oriatur, & in cap. fina. de testibus cogen. quæ iura quomodo faciant ad propositum, induxi supra hac eadem quæstione, numero sexto, & per ista iura, quod testes corrupti ad non deponendum probent contra corrumpentem, (licet secus sit in testibus corruptis ad falsum deponendum,) scriptum reliquerunt, Natta d. cons. 298. num. 9. vers. non obstat, lib. secundo, Boer. d. quæstio. 58. numero quinto, Vulpell. cons. 83. numero quinto, & cons. 103. sub numero quarto, Bertazzol. cons. 451. post numerum 8. libro secundo, Bursat. cons. 34. num. 22. lib. j. Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 454. num. 14. & ante istos Bal. in d. c. primo, num. 7. & ibidem Afflic. num. 40. & seqq. Rom. singul. 330. incip. tu scis textum, Fely. in c. licet causam, num. 7. in fine, de probat. Dec. in c. placuit, nu. 11. extra de testib. Marsil. consi. 61. nu. 32. Gram. cons. j. nu. 12. & 13. [& dixi infra, in 3. lib. q. 67. nu. 249.]

33 Verum †hæc limitatio sic, vt sup. posita, pro vt nec in iure vera est, ita nec etiam mihi satisfacit, quia si vt modo probaui. nu. 31. non creditur testi asserenti se tentatum ab aliquo ad falsum deponendū, ac dicenti se tentationi non consensisse, quo casu re vera non potest dici corruptus: Tanto minus credendum est ijs, qui consenserunt corruptioni ne deponerēt. Nec obstēt iura, & Doctores in contrarium allegati: quia v. iterum admonui supra, num. 10. loquuntur non de probatione corruptionis, pro vt sunt termini quæstionis nostræ, sed de probatione in causa illa, in qua erant corrupti, vt non deponerent, de quo nō est præsens disputatio, vt plenius explicaui. d. nu. 10. [& dixi infra, lib. 2. q. 67. nu. 249.

34 LIMITA III. Vt †licet sola assertio testis corrupti non faciat inditium ad torturam contra corrumpentem, iuncta tamen cum aliqua alia præsumptione, vel adminiculo faciet sufficiens inditium ad torturam, Natta d. cons. 298. numero tertio, libr. secundo, Boss. in titu. de indit. & considerat. ante torturam, nu. 156. ad finem, vbi quod ita communiter ✠ seruatur, † Gabriel, conclus. 32. nume. 13. libro septimo, vbi alios adducit, Clar. in practica. §. falsum. vers. subornans, in fine, vbi etiā quod ita & ipse vidit toties seruari. Vulpell. cons. 10. nu. j. vbi de magis communi, † & quod † adminicula concurrentia debent esse multa, & talia, vt Iudicis animum mouere possint, & cons. 103. nu. 13. & seqq. vbi enumerat septem coniecturas, seu præsumptiones quibus talis assertio adminiculatur, Bertaz. cons. 210. nu. 1. vers. tamen negari non potest, lib. j. vbi quod omnes admittunt, & per totum consiliū, vbi ponit quatuor alias coniecturas, seu adminicula, q̄ faciunt ad hanc limitationē, quæ generaliter de socio criminis dixi in qō. 43. numer. 145. seq. & de mandatario, in quæstio. 44. num. vndecimo, & seq. & licet de iure hæc limitatio non trāseat sine difficultate, & forsan etiam non vera sit, prout dixit Boss. in d. num. 156. ad finem, vers. verum, & vers. dico igitur propter defectum periurii, quod cum reddat testem omnino inhabilem, & omni fide carentem, adminicula non possunt, nec debent aliquid operari, iuxta tradita per Nattam d. cons. 298. nu. 10. cum alijs per nos relatis supra, q. 43. num. 153. & propterea idem Bertazzol. in cons. 61. sub num. 14. volum. j. dixerit, quod deuenire ad torturam ex inculpatione asserentis se corruptum alio concurrente adminiculo, iuxta obseruantiā Bossij, & Iulii Clari in locis præcitatis, sit male factū, & † contra communem † Doctorum opinionem: ego tamen, vt quid verè apud nos seruatum viderim pro veritate dicam, negare non possum fuisse semper deuentum ad torturam contra inculpatum, quando cum inculpatione prædicta concurrit aliquod aliud inditium, seu præsumptio, iuxta terminos prædictæ limitationis, & in hanc partem concurrisse etiā Rotam

tam Auenionensem testari videtur Hieron. Laurē. decis. 98.num.1. & 2. licèt in suo casu non fuerit deuentum ad torturam,eo quia testis, qui prius se corruptum asseruerat a Cæsare(erat hoc nomē illius inquisiti,)ad eius faciem ductus, & tortus confessionem reuocauit nec etiam ab ista limitatione dissentire videtur Honded.in dicto consi:106.num.70.ver. præterea.

35 LIMITA IIII. (Et † ad hanc limitationem bene aduertas,quia non est ab omnibus Doctoribus considerata,)vt regula non procedat , quando testis ab eodem de subornatione inculpato fuisset ad exa-
36 minandum transmissus,& inductus, † nam tunc cū producens,& inducens testes censeatur illorum qualitates,& cōditiones approbasse,ad regulam l.si quis testibus. C. de testibus, cum alijs per Ias.in l. prima, §.editiones,numero decimoquinto,C.de eden. Boe. decis.245.numero quarto,Grammat.decis.34.numero vndecimo,Paris.consilio 53.numero 40. volumi. 4.Soc.iun.consi.69.numero 11. & 14. libro secundo, ideo si iste testis productus contra producentem aliquid deponat,siue in eadem,siue in diuersa,& etiam inter easdem personas,non potest producens contra illum aliquid obijcere, & eius depositionem improbare,vt per præallegatos: & consequenter, quin eius depositio inditium faciat ad torturā , nulla videtur dubitatio per præmissa,& pro vt in terminis sic argumentando,tenent Vulpel.dicto consilio 103.numero 7.& seq.

37 Ratio† hæc per Vulpellum considerata est verissima in iure, sed non procedit, quando exceptio, seu defectus in teste superueniat post ipsius productionem,& examē,(pro vt in casu nostro superuenit per iurium:)tunc enim producens non prohibetur a iure contra testem productum opponere exceptionē superueniētem post productionem, vt bene probat text.in d.l.si quis testibus, C.de testibus. Boer. decis. 245.nu.4.in fi. Alex.consi.91.num.8.vol.4.ideo limitatio redditur dubia.

38 Substinendo† limitationem potest considerari alia ratio,quia quādo inculpatus de subornatione est ille idem,qui testem inculpantem produxit,& de eius commodo, & causa agitur,subintrat ad coadiuuandum inculpationem subornati ea præsumptio satis vehemens,& approbata,quod scilicet falsitas, ac delictum semper presumatur cōmissum ab eo, vel de illius mandato de cuius commodo agitur,ac vtilitate,l.secunda,§.si quis in suo, & ibi Alberic. ff ne quid in loco pubiico. Grat.consilio 59.numero septimo,volumine primo,& consilio 17.numero vndecimo,volumine secundo,Campeg.de testibus, regul. 394.versic.sexto ille præsumitur, Bero. consilio 118. cum Alphonsus,numero vigesimosecundo,lib.tertio.Bossian titu.de indit.numero 58.versicul.& si dicas,& numero 63.versic.nam concurrit duplex inditium,& numero 156.versic.secundo considera, vbi in terminis loquitur de falso teste,& Bossium in proposito,& pariter in terminis refert, & sequitur Bertazzol.in consilio 210.numero primo,versiculo at in proposito,libro primo,vbi pro adminiculo, & verisimilitudine ad dictum testis subornati considerat, quod non est præsumendum testem falsum deposuisse nisi fuerit instigatus,& subornatus ab eo ad cuius fauorem deponebat: ideo stante hoc adminiculo oritur inditium ad torturam,ex dicto testis subornati iuxta ea,quæ scripsi supra , numero trigesimoquarto.

39 Verum† nec ista ratio mihi admodum satisfacit. Nam licet verum sit,quod falsa depositio præsumatur facta ad instantiam,ac de mandato illius,de cuius commodo agitur,per præallegata:hoc tamen procedit,vbi iam constat de falsa depositione aliūde quā ex dicto testis asserentis se falsum deposuisse . Nam sicut de iure ipsi testi non creditur quo ad corruptionem in preiudicium corrumpentis,ut supra in regula:ita nec etiam creditur,quod falsum deposuerit in præiudicium eius ad cuius fauorem deposuerit, ut in terminis consuluit Ruyn.in consil.15.num.11.lib. 5.quem refert,& sequitur Gabriel.lib.7.de cri.conclu.12.nu.4.in 3.ampliatione, & dicam latius , infra hoc eodem tit.in sequenti questione,numero 56.& sequentibus.

40 Crederem † igitur sic in proposito distinguendū quod si constat de falsitate depositionis testis, qui ad illam dicendam asserit se subornatum ab eo de cuius cōmodo,& causa agebatur aliunde ,quam ex eiusdem testis depositione,vt puta per testes,scripturam,facti euidentiā,seu alio modo, & tunc cū iā de falsitate appareat , & solum de subornatore quæratur,talisq; inculpatio sic adminiculata illa præsumptione,quod falsitas præsumatur facta de eius mandato de cuius cōmodo agitur, faciet vtique contra inculpantem inditium ad torturam , per ea,quæ dicta sunt sup.in 3.limitatione,secus si aliunde non cōstat de dicta falsitate,prout constare deberi in terminis consuluit Honded. consi.106.nu.15.lib.1.et est ratio quia vt dixi,sicut testi asserenti se falsum, & corruptum non creditur quo ad corruptionem:ita nec creditur quo ad falsitatem, & consequenter nō potest intrare præsumptio prædicta:quę omnia bene nota, quia ea credo verissima, & forsan alibi non reperies sic plenè explicata.

41 SVBLIMITA I. Generaliter† omnes præcedētes limitationes,ac omnes casus,in quibus depositio testium corruptorum facit inditium contra corrumpentem,vt non procedant, quando ijdem testes, vltra falsam , quam asserant fecisse depositionem , essent etiam iterum periuri,vel varii , vt puta quia primo examinati negassent subornationem , deinde illam essent confessi. tunc enim concurrente duplice periurio,etiam in casu in quo alias inditium facerēt ad torturam,tale inditiū minime facit,& statur primo dicto,etiam quod vltimum emanauerit in tortura,vt per Dec.in consil.189.post numerum sextum, versicu.secundo,etiam alia ratione,& num.10.vers. secundo principaliter, vbi quod ita tenent communiter† Doctores, Natta consi.298 num.octano, per totum,lib.2.Rolan.consi 16.nume.9.&seqq.vsque ad nume.14.& nu.18.seq nu.22.in fine.lib.1. & consil. 73.num.6.& seqq.& num.13.versiculo,secundo respondetur,& nu.28 seqq.eodem li.primo , Cepha. consi.233.num.14.et consi.234.in pri.iuncto nu. 6. et seqq.vsque ad nu.2.libr.2.vbi pluribus hanc comprobat limitationem,et respondet contrarijs Laur. Kirchou.inter commun.opin.tomo 2.centu.4.conclus.79.vbi pariter testatur de communi opinione, Bertazz.consi.156.numero 12.et 13.et consi.157.nume.5.lib.1.

42 Et† licet contra hanc sublimitationem contrariū, affirmauerit Vulpel.consi.102.post numerū 12.versic.ego etiam quod isti testes,et consi.103.n.9.seqq. vbi pluribus hanc contrariam opinionem nititur cōprobare,sicut etiam facit in consi.104.num.1.3.6.et seqq.vsque ad num.11.negari tamen non potest,quin prima opinio sit magis communiter recepta , vt etiam colligitur ex allegatis per nos sup.q.43.n. 180. et seqq.in 8.sublimitatione,et q.44.nu. 26.(et faciūt generaliter dicta infra,in 3.lib.tit.de oppos.cont. dic. test.q.66.nu.181.

43 SVBLIMITA II. (Et † hæc sublimitatio propriè venit ad declarationem eorum,quæ firmaui supra, nu. 25. et seqq.)vt in casu in quo testes corrupti

faciunt

faciunt inditium contra corrumpentem, id sanè intelligendum sit, vt procedat si sint conteste, secus si singulares, Dec. dicto consilio 189. numero octauo, Natta dicto consilio 298. numero 9. in fine, vers. non obstat, quod hic Cæphal. consilio 233. numero 19. seqq. libro secundo, & consilio 234. num. 24. in fine, vers. aduertatur etiam, & post numerum vigesimūquintum, versic. nec obstat, iuncto numero 26. vt in proposito exemplificatur singularitas non solum si est circa diuersam rem, & causam. sed etiam si in eadem causa, quando vnus dicit se corruptum, alter vero tentatum, (quod tamen non credo verum, vt mox declarabo,) Pet. Anton. a Petr. in tracta. de fideicom. q. 12. num 525.

44 Contrarium, † quod immo testes singulares corrupti faciant inditium ad torturam contra corrūpentem, saltem de consuetudine, dixerunt Boer. d. decis. 319. nu. 5. in fi. Boss. de indit. & consider. ante tort. nu. 159. Clar. in pract. §. fi. q. 21. ver. sed pone, in fine, Vulpel. consi. 101. nu. 5.

45 Breuiter dicas, † quod si singularitas est circa diuersam cām, vtputa quia vnus dicat se corruptum in vna cā, alter vero in alia causa, tunc sine dubio isti testes non coniunguntur, & tantum probat vnus, quantū mille, per vulgarem regulam, quæ datur in materia testium singularium, & bene probant Doctores allegati in sublimitatione. si vero singularitas nō est circa causam, sed circa locum, tempus, modum, & similia: vt puta, quia vnus dicat se fuisse tentatum, vel corruptum ad deponendum contra Titium in vno loco, alter vero in alio loco, vnus cum pecunia, alter sine pecunia, vnus dicit se corruptum, alter vero solūmodo tentatum, & his similia, sed in eadem causa, & tunc coniunguntur isti testes ad faciendum inditium ad torturam contra subornantem, quia potest stare, quod vnum subornauerit in vno loco, & vno modo, & alium in alio, & alio modo, & ita loquuntur, & sunt intelligendi Boer. Boss. & alij in contrarium præcitati Doctores, prout bene animaduertit Cephal. in d. consilio 234. nu. 23. in fi. vers. aduertatur etiam, lib. 2.

46 SVBLIMITA III. Et generaliter, † vt ad hoc vt dictum testis corrupti faciat inditium ad torturam contra corrumpentem necesse sit, vt interueniāt omnia ea, quæ de socio criminis dixi supra, quæstio. 43. in sublimitationibus, nume. 131. & omnibus seqq. in omni casu, in quo socius criminis non facit inditium ad torturam contra nominatum, nec etiam in eo faciet inditium testis corruptus contra corrumpentem cum non possit dari ratio diuersitatis inter vnum, & alium casum, & in simili dixi de mandatario, supr. in antecedenti q. 44. nu. 24.

47 Ideo sicut socius criminis, † qui sit aliunde infamis et criminosus, aut alios patiatur defectus, non facit inditium ad torturam, etiam in casibus exceptis per ea, quæ dixi in quæstio. 43. numer. 18. ita etiam, et idem in teste, qui corruptus asserit se falsum deposuisse, qđ non faciat contra corrumpentem inditium, vbi alias faceret, in terminis voluerunt, Natta dicto cons. 198. nume. 6. sequen. libro secundo, vbi reddit rationem, Ruyn. cons. 147. sub numero 3. volumi. 5. Boss. de indit. nom. 23. Roland. cons. 16. numero decimo, seq. et cons. 73. numero 24. 27. et 28. lib. primo, Vulpell. consil. 83. num. 6. vers. sic et qualitas, Bertazz. cons. 61. numero 17. seqq. et cons. 157. numer. 2. vers. et tanto minus, lib. 1. et in simili faciunt, quæ dixi de mandatario, supra, q. 44. num. 25.

28 Item † sicut inditium, quod oritur ex dicto socij criminis, tolli per probationem bonæ vitæ, et famæ scripserunt plures Doctores per nos relati, supra in qō. 43. numero 187. ita et pariter testem corruptum, etiā in casu excepto inditium non facere cōtra assertum corrumpentem, qui alias sit bonæ famæ, in terminis consuluerunt, Ruyn. in cons. 147. numero 6. libro 5. Roland. d. cons. 16. numero vigesimoquarto, sequentibus, et cons. 73. num. 35. sequentib. lib. primo, Vulpel. cons. decimo, numero quarto, et cons. 81. post numerum octauum, Bertazzol. dicto cons. 61. numero 16. sequen. libro primo, et cons. 156. numero decimo octauo, eodem libro primo, verum de hac conclusione valde dubito per ea, quæ dixi in dicta quæstio. 43. numero 18. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Inditium, an, & quando, & quale oriatur ex inculpatione querelantis vulnerati, vel offensi, seu etiam alterius existentis præcipuè in articulo mortis, vel infirmi. quid de exculpatione, & quid de teste iudice, aut notario asserentibus se præmio corruptos, falsum tulisse testimonium, iniquam dedisse sententiam, aut falsum fabricasse instrumentum, &c.

SVMMARIVM.

Assertio vulnerati existentis in articulo mortis facit inditiū ad torturam, contra vulnerantem, numero 1. seqq. vsque ad num. 7. contrarium est verius, & magis receptum, d. nume. 7. seqq. vsque ad nume. 17. vbi ponuntur rationes, & respondetur contrarijs.

Dictio, si, importat conditionem, nu. 3.

Conditione deficiente, deficit etiam conditionalis dispositio, numero 3.

Mortis in articulo constitutus, non præsumitur mentiri, nec præsumitur immemor salutis æternæ, & alia similia videas in nume 4. 5. 6.

Morientes omnes licet non præsumatur Sanctus Ioannes Euangelista; maior tamen morientium pars nititur ab hoc seculo migrare, sine onere conscientiæ, nu. 5.

Infirmitas est quædam tortura spiritualis, tutior, & certior, quam ea, quæ per fidiculas, & cruciatum corporis infertur, numero 6.

Assertio vulnerati existentis in articulo mortis, non facit inditium ad torturam, contra vulnerantem, etiam quod is alias fuerit vilis, & abiecta persona, nu. 8.

Hæres accusando eum, quem defunctus inculpauit, excusatur à calumnia, num. 9.

Debitorem sibi quis non potest propria authoritate constituere, numero 11.

Querelans aliquem de vulnere, aut offensione, dicitur testis in causa propria, & ei non creditur, quia ex tali querela facit se inimicum querelanti, num. 12.

Mortis in articulo cōstitutus non dicitur esse in sano intellectu, sequiparatur mortuo, non dicitur esse viuus, nec mortuus, & alia similia, num. 13.

Assertio vulnerati contra vulnerantem, etiam constitutum in articulo mortis, facit aliqualem præsumptionem, nu. 17. sed hæc reputatur à iure vilis, & leuis præsumptio, ibid. nu. 14.

Serui facilius torquentur quam liberi homines, num. 15.

Mortis in articulo constitutus, non præsumitur mentiri, & eius assertioni est valde credendum in ipsius asserentis præiudicium non autem in præiudicium tertij, nu. 16.

Assertio vulnerati existentis in articulo mortis, sufficit ad capturam, numero 18. 19. & 20. vbi secus in assertione alterius querelantis.

Assertio vulnerati existentis in articulo mortis sufficit ad inquirendum, num. 21. etiam ad inquirendum specialiter, num. 22. contra, num. 25. Aliqui distinguunt, quod si vulneratus conualuit, eius assertio non sufficit ad formandam, ad transmittendam inquisitionem, sed solum ad assumendas informationes, si

vero

Que-

QVAESTIO XLVI.

T distinctè in hac quæstione procedamus, in qua plures cadunt inspectiones: plures enim pro faciliori legẽtis intellectu: erunt per nos proponendi casus: & in eorum quolibet firmata vera cõclusione, & regula, vel affirmatiua, vel negatiua, prout magis iuri consonum erit, illam more solito suis ampliationibus & limitationibus exornabimus, quibus expeditis, nihil credo supererit desiderandum in proposita materia.

PRIMVS itaque casus figurari potest in eo, †qui
1 valde infirmitate oppressus propter vulnus, & offensionem illatam, & in mortis articulo constitutus, asserit se fuisse offensum seu puta vulneratum ab aliquo & isto casu, an talis inculpatio faciat cõtra inculpatum indicium ad torturam. Vna fuit opinio affirmatiua, quam præcipuè tenuit Angel. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, ante numerum secundum, ff. ad Syllan. Iacob. de Beluis. in pract. sub rub. de quæst. in 12. ind. tio. Dec consilio 363. numero secũdo, Marsil. in consilio quinto, numero decimoquarto, & sequentibus, & in singu. 56. Teneas perpetuo affixum cordi, & in pract. §. diligenter, numero 118. versic. sed contrariam partem, & numero 119. & sequentibus, vbi pluribus rationibus, argumentis, & similib. hanc comprobat opinionem eamque à contrariis defendit, & numero 121. ad finem, dicit illam sibi videri magis æquam magisque rationi, ac iuri naturali consonam, & singu. 22. incipien. confessio offensi, versi. & vide Iacobinum de Beluiso, & hanc Marsilij opinionem vti veriorem, & æquam, sequitur Francisc. Cason. de indic. & tort. tractatu octauo, capitulo primo, numero quarto, & sequen. concurrentibus tamen infra scriptis requisitis.

Primo, quod inculpatio sit facta in articulo mortis. Secundo cum iuramento. Tertio, quod inculpans sit in plenitudine intellectus. Quarto, quod sit bonæ famæ. Quinto, quod delictum nõ possit per alios probari. Sexto, quod fuerit commissum de die, & non de nocte, seu aliàs, ita quod delinquens potuerit videri ab offenso. Septimo, quod aliæ non contradicant circumstantiæ: & ita secundum hanc opinionem semel iudicasse testatur: addo & Matth. Brun. inter consilia crimin. diuers. cons. 115. numero decimonono. sequentibus, tomo secundo, in folio Bald. Anchar. Paris de Put. & alii plures quos referunt, sed nõ eos sequuntur, Iacob. Nouel. in tract. ad defensam in rub. an inditia pro reo danda sint, numero 89. versiculo inculpatio offensi, fol. mihi 90. Matth. Gribalanter communn. opini. diuers. tomo mihi 2. in suis regulis criminalibus, versicul. assertio solius vulnerati, in princip. folio mihi 147. columna prima, Ioseph. Ludouici decis. Lucen. 62. sub nume. 3. par. 1. Menoc. de præsumpt. lib. 1. q. 89. num. 37. seqq. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 144. num. 3. & num. 4. & 5. lib. 2. conclus. 1074. num. 3.

2 Et †pro hac affirmatiua opinione põderari potest à contrario sensu, text. in d. l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. hoc modo: dicitur. ibi, *si quis moriens dixisset à seruo vim mortis sibi illatam esse, dicendum est non esse credendum domino si moriens hoc dixerit, nisi poterit etiam comprobari*: Pondero illa verba: *si moriens hoc dixerit*: ex quibus videtur voluisse Vlpianus nõ esse credendum domino asserenti sibi vim illatam a seruo quando talis assertio esset facta *ab eo moriente*: & sic in statu mortis, quo casu cum non præsumatur sanæ mentis, & sinceri intellectus, ideo non est mirum si eius dicto non statur, iuxta l. hac consultissima. §. ac cum humana fragilitas. C. qui testamen. facere poss. & in l. iubemus, C. de testamen. cum aliis infra allegandis, num. 49.

Ergo a contrario sensu, si talis assertio sit facta ab infirmo nõ moriente: & sic in sano intellectu existente, faciet probationem contra vim inferentem, augetur argumentum, quia in eo textu bis apponuntur illa verba, *si quis moriens*, quasi quod enixè per illam geminationem voluerit ibi iurisconsultus demonstrare, quo tempore particulari nõ sit credendum domino asserenti sibi vim illatam a seruo, ad l. 1. talis ff. ad Trebellia. cum vulgatibus, & cum illa verba sint apposita conditionaliter, vt apparet ex conditione, si

3 quæ †conditionem importat, secundum glo in l. 1. C. de his quæ sub modo leg. Barto. in l. 1. C. de condit. & demonstratione, sequitur quod deficiente conditione deficiat etiam conditionalis dispositio. l. pecuniam, quam, ff. si certum petatur, l. hæc venditio, in principio, ff. de contrahend. emptio. l. necessario, §. quod si pendente, ff. de pericu. & commod. rei vend. et hanc interpretationem ad illũ tex., reiecta interpretatione glossæ, ibi ponit Blanch. de indit. ad leg. fin. ff. de quæstio. num. 194.

4 Et †pro eadem opinione inter omnes rationes deductas per Mars. in practi. §. diligenter, numero 119. seqq. ea potissimum stringere videtur, quod constitutus in art. mortis non præsumitur mentiri, Bald. consi. 25.

casus super quo col. v. l. & quil bet præsumitur
meruor tali tis æternę, l. fi. C. ad l. Iul. repet. in c. lanci-
mus, 2 q. 7. præsertim ille qui laborat in extremis, cõ
tra quem non potest stare aliqua præsumptio mẽda-
cij. quia vt docet experientia rerum magistra, si vn-
quam habetur veritas ab homine, habetur quando
recessurus est ab hoc seculo, & quãdo anima statim
dẽt separari à corpore: morituri enim magis timent
mentiri, & offendere maiestatem Dei, quam aliquo
alio tempore, iuxta illud Diui Hieronymi dicentis,
5 *Facile cõtemnit omnia, qui se cogitat ẽ moriturum.* † Et licet vt
dixit Bald. in titu. de pace, Constan. in verbo, vasalli
nostri, non omnis moriens sit iudicandus Sanctus Io
annes Euangelista, nec omnis moriens semper dicat
verum, ad glo. in cap. literas, il 2. extra de præsumpt.
maior tamen pars moriẽtium nititur mori sine one
re conscientiæ; & hoc est notissimũ. Et ideo qui di-
cit constitutum in articulo mortis mentiri, non de-
bet audiri, quia dicit non verisimile: & infirmitas est
6 quædam tortura spiritualis, & ea quidem certior, &
tutior illa, quæ fit per fidiculas, & cruciatum corpo-
ris, vt bene deducit Aymon. in cons. 6. num. 51. ideo
sicut aliquid affirmans, vel negans in tortura præsu-
mitur puram, & meram veritatem dixisse, ad glo. in
l. edictum in verbo, efficacissimas, & ibidem Alber.
num. 2. ff. de quæstio. Boer. decis. 163. num. 12. Gram.
decis. 8. post nu. 1. & num. 9 ad finem, cũ alijs per nos
allegatis supra, q. 40. num. 1. ita & multo magis præ-
sumendum est, quod veritatem dixerit is, qui prope
mortem existens suæ propriæ conscientiæ stimulo
spontè torquetur.
7 Altera † huic contraria fuit negatiua eorũ opinio
qui dixerunt, minimè credendum esse assertioni il-
lius qui & in articulo mortis cõstitutus dicit se ab al
tero fuisse offensum, percussum, aut vulneratum, si-
cut per textum in d. l. si quis in graui. §. si quis mo-
riens, ff. ad Syllan. cuius verba supra retuli, affir-
marunt Bar. ibi in summario dicens. quod assertio
interfecti non probat, nisi probetur aliter mors illata
Bal. in eod. summario, vbi quod non creditur dicto
offensi, nisi probet. Alber. etiam in summario. vbi ꝙ
non creditur dicenti se ab aliquo vulneratum, Ang.
pariter in summario, vbi quod non est credendum
percusso de percussore suo, etiam in mortis articulo.
Rom. similiter in summario, vbi quod nõ statur me
ræ assertioni domini dicentis, mortem sibi a seruo il
latã, nisi aliter probetur, idem Albe. in l. 2. nu. 3. ff. eo
dem titu. ff. ad Syllan. Igne. in d. §. si quis moriens, in
princ. & nume. 2. vbi quod assertioni morientis non
creditur nisi aliter de causa mortis, aut vulneris pro-
8 betur. † Nec ex ea iudex moueri debet, quantumcun
que reus factus a moriente vilis, aut aliter abiecta p-
sona sit, vt bene probat ille textus: licet enim defun-
cti hęc accusatio necessitatem hæredi imponat ac-
cusandi eum, quem moriens suæ mortis cõscium di
9 xit, † quasi sua voluntate heredem ad id damnauerit
& ob id excusetur idem hæres a calumnia illum
accusando, quem defunctus inculpauit l. mater C. de
calumnia. lege quicum maior. §. fin. & lege Paulus,
* la secunda, ff. de bonorum libert. & est cõmunis, * vt
per Bertrant. consilio 137. numero decimo, libro se-
cundo. parte prima, & per Clar. in practica §. final. q.
21. versiculo, asserno vulnerati, post medium, & per
Franc. Becium consilio 85. numero nono, libro pri-
mo, & per Ludouic. Peguer. decis. crim. 17. numero
septimo. Non tamen sic est in iudice, qui non ita fa-
ciliter moueri debet si aliunde mors sibi non pro
betur, vt bene probat ille textus in dicto, §. si quis mo
riens, quem sic in proposito exornat Igneus in loco
citato, & in leg. Caius numero 12. & 12. ff. eodem tit.
ad Syllan.

10 Et magis in specie, † quod eadem assertio non fa-
ciat inditium ad torturam cõtra inculpatum, volue-
runt Ang. de malef. in verbo qui iudex ad probatio-
nem, numero 6. vbi docet imperitos eos iudices, qui
ex sola assertione vulnerati procedunt contra aliquẽ
& ibi August. in addit. num. 12. Mars. sibi contrarius;
cons. 20. num. 14. Gandin. sub rubr. de transact. nu. m.
16. vers. item si dicat Titius, Paris de Put. de sindicat.
verbo, tortura, il 3. capitu. 6. incip. officialis posuit ad
cordam, nume. 9. Brun. de indit. prima par. q. 3. num.
16. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. nume. 190. in
princ. & num. 193. vbi quod ita tenent omnes Docto
res in d. l. si quis moriens, ff. ad Syll. ad Carter. in pra-
cti. in secundo tractat. de indit. & tort. §. decimum in
ditium, numero primo, & in 3. tracta. de homicid. &
assasin. vers. 17. excusat exculpatio, nu. m. 5. Petrasan.
sing. 55. Nota bene quod vulneratus, num. 1. Gram.
cons. 57. numero 14. in fine, & seqq. vbi quod opinio
Angel. contrarium sententis in d. §. si quis moriens,
* non est tuta, & communiter * non tenetur, & idem
Ang. sibi contrarius hanc negatiuam tenuit opinio-
nem, in l. mater, in fine, per illam glos. C. de calum-
niator. vbi melius, & grauius loquutus est, secũdum
Alexand. in cons. 14. nume. 1. seqq. volum. 3. Cœpol.
cons. 70. nume. 2. Foller. in pract. crim. in verbo, item
quod sororem venenauit, numer. 27. folio mihi 241.
Chassan. cons. 58. nume. 28. vbi quod ita tenent om-
nes, idem Gram. cons. 42. num 7. vbi quod hoc est in
dubitati iuris, & cons. 70. num. 1. seqq. vbi respondet
contrarijs, Natta cons. 154. nume. 1. & seq. Bertrand.
cons. 137. num. 10. lib. 2. & cons. 26. num. 8. eodem lib.
2. Ioan. Turrius inter cons. crimin. diuers. cons. 81. nu
me. 26. & 27. lib. 2. Barth. Ghitt. inter eadem cons. cri
minalia, lib. 1. cons. 160. num. 3. Corrad in practi. tit.
de inquisit. num. 29. ad finem, vers. 10. adde, fol. mihi
256. colum. 1. vbi quod non facit inditium ad tortu-
ram, licet secus quo ad inquirendum ex Bruno, vbi
supra, & in titu. de negat. crim. & tormen. nume. 29.
versic. 17. inditium est, fol. 297. col. 1. vbi quod ita cõ-
* munes * opiniones sunt contra Mars. in prac. in d. § di
ligenter, addo & eundem Corrad. ibidem, d. titul. de
negat. crim. & torment. nume. 37. in 23. limitatione,
ver. è conuerso tamen, fol. 302. colum. 2. in princ. An
to. Gomez. var. resol. tomo 3. cap. 13. rub. de tort. reo-
rum, num. 16. vbi nõ solum testatur de verissima, &
communi opinione, sed etiam quod ab ea in iudicã
do, & consulendo recedendum non est, Petr. à Pla-
cha. in epitom. lib. 1. cap. 13. nume. 15. & 16. ubi pari-
* ter testatur de communi, * & alios plures adducit cõ
cordantes, Couarr. var. resolu. lib. 1. capit. 13. nume. 8.
Mantua, consil. 118. in fine. lib. 2. vbi ita de stylo terra
ri testatur, Clar. in pract. § fina. quæst. 21. vers. asserno
vulnerati, ad finem, vbi etiam de * commun. Franc.
Herculan. in tract. de negat. num. 159. vers. & si in præ
iudicium tertij. Franc. Beccius cons. 84. num. 4. & se-
quentibus, libro primo, vbi bene, Matth. Gribal. in-
ter commun. opin. tomo 2. in suis regulis criminali
bus, versic. asserno solius vulnerati, fol. mihi 147 co-
lum. prima, Roland. cons. 37. nume 9. & omnibus se
quent. volum. 3. vbi late reprobatis contrarijs pluri-
bus hanc defendit negatiuam, & communem * opi-
nionem. Ioseph. Ludou. in decis. Lucen. 62. vbi testa
tur de magis recepta opinione de praxi communi,
& quod ita multoties iudicauit. Menoch. de præsum
ptio. lib. primo, quæstio. 89. nume. 7. seq. vbi dicit nõ
esse recedendum ab hac opinione magis recepta, &
vsu forensi comprobata. Vulpell. cons. trigesimo, nu
me. 4. & cons. 72. num. 1. vbi testatur de crebriori opi-
nione, Bursat. cons. 316. vbi testatur de receptissima
opinione. Bertaz. nu. 9. cons. 3 nume. 2. 3. & 33. lib. 1.
vbi de communi, & cons. 67. nu. 7. & 8. & cons. 235.

num.2.seqq iuncto num.14.lib.1.vbi de communio
ni opinione, et ibi Claud.in addi. sub litera A, vbi de
receptiori.na opinione, Mascar.de pbat.li.1 côcl.144.
nu.1.et seq.et nu.9.in fine, et seqq.li.3.conclu.1129.et
seq. vsque ad n. 11. Lodo. Peguer. decis.crim.17.nu
mero 5.& Honded.côsi.107.nu.15.seqq vbi pariter
* testatur de communi*post alios quos allegat côcor-
dantes Doctores ✠ Andr. Facchin. post huius libri
tertiam impressionem habitus controuer.Iur. lib. 9.
capitul.90.

21 Nec† desunt (vltra plura similia adducta per Mar-
sil.in pract.§.diligenter, num.117.seqq.) plures ratio
nes a Doctoribus consideratæ pro hac negatiua opi
nione, quas summatim hic referre non ab re erit. Pri
mo enim facit argumentum de ciuilibus ad crimina
lia, quod sicut nemo potest sua authoritate côstitue
re debitorem in nummis, l.& l. rônis exemplo, C. de
iure fisci.li.10.ita pariter nec poterit côstituere debi-
torê in pœna; sic in terminis argumentatur Alber.in
22 l.2.num. .vers.sed hoc etiam facit, ff.ad Syll.† Secun
do ad hoc, vt testis faciat inditium ad torturam, sine
dubio debet esse omni exceptione maior, vt plenè de
diximus supra q.37.num.58.seqq.is autem, qui dicit
se ab altero offensum, & vulneratum, non est omni
exceptione maior, tum quia deponit î causa propria
contra tex.in l.nullus, ff.de testib.& in l.omnibus, C.
eodem: tum etiam, quia eo ipso, quod dicit se ab alte
ro vulneratum dicit etiam se vulnerantis inimicum,
cum ex vulneribus, & atroci iniuria oriatur etiam
atrox, & grauis inimicitia, secundum Bartol. in l.
tertia, §.finali, ff de adimen. lega. testi autem inimi-
co minimè creditur, l.4.§.præterea.vbi glos.Bart. &
alij, ff de quæst.etiam in mortis articulo côstituto, vt
per Bald in tit.de pace Constan.in verbo, vasalli ve-
ro, in fine, sic etiam in terminis argumentatur Alex.
d.cons.14.nu.5.lib.3. Natta in cons.354 num.1.seq.li.
2. Gram.consi.70.nu.3. Rolan.cons.37.nu.10.seqq.li.
3. Ant.Gomez.var.resol.tomo 3.c.12 rub.de tortura
reorum num.16. Franc.Bec.d.consil.85.nu.4 & seq.
Vbi bene ad finem, versicul item etiam quia repu-
23 tatur animi eius capitalis. † Tertio eo minus vide-
tur danda fides constituto in articulô mortis, quia eo
tempore memoria, & intellectus languescit. l.hac cô
sultissima.§.at cû humana fragilitas, C. qui testam.
face.poss.eoque tempore quis efficitur mutus, ad gl.
in c.1.in tit.episcop.vel Abb. in vsibus feudorum, &
qui î extremis laborat, nô omnino dicitur viuus, nec
mortuus, l.qui duos, ff.de manum.testamen. & mor
tis timore oppressus mortuo similis est, l. iubemus,
post princ.C. de testamen. & morti propinquus pro
mortuo haberi debet, l.pen.ff.de milita, testamê.sed
sic est, quod in teste debet adesse memoria, & scien-
tia, l.quidam tabularum, ff.de furt. ergo ex eo, quod
aliquid asserat in articulo mortis, vel ei non est credê
dum, vel nihil plus credendum, quam si esset extra il
lum statum, ita etiam in terminis argumêtatur Boss.
in titu.de indit.& consider.ante tort.num.186.seqq.
& post Boss. Rolan.d.consi.27.nume.21.seqq.lib. ter
24 tio, † Quarto, & vltimo facit, quia ex tali inculpatio-
ne facta ab eo, qui existit in articulo mortis non ori-
tur, nisi leuis quædam, & vilis præsumptio, pro ut di
xit glo.in l.2.in glo.penul.C.de calumniat.quam in
proposito sequuti sunt ibidê, Bald. Ang. Salyc.& cô-
* muniter*Doctores, Alber.in l.2.n.4.ff.ad Syllan. &
in l.si quis in graui, §.si quis moriens, versic.vel dic se
cundum Iacobum, & ibidem Igne.numero 2.& nu-
me.10.ff.eodem ad Sylla. Brun.de indit.& tort.par.3.
q.3.numero 26.ad finem, Carter.in pract.in 2.tracta.
de indit.& tortu.§.decimum inditium, post num. 1.
Blanch.de indit.ad l.fin.num.390.ff.de quæst. Gram-
ma consi.42.post nume.7.Couarru.var.resolut.li. 2.
cap.13.post num.8.versi.cui suffragatur glossa. Alex.
* d.cons. 14.nu.5.vbi de communi, ...
in epitom.delict libro primo, capitulo 1 .post ...
rum 25 ad medium, Ant.Gomez var resolu. tomo
secundo, capitulo duodecimo, rub. de tortura reo-
* rum, post numer. 16.vbi etiam de*communi, Boss.
in tit.de indit.& considerat.ante.tortu. numero 186.
Rolan.d.consilio 36.num.16.lib.3. Franc.Bec.consi-
lio 85 post nu.9.lib.1 Burfat.consi.316.post numerû
6.libro 3. Mascar.de probat.lib.1.conclu.144.post nu
merum 2. Hæc autem leuis, & vilis præsumptio licet
excuset hæredem inculpantis à calumnia, vt per glo.
& præfatos Doctores, non est dicendum quod indu-
cat plenum inditium ad torturam, tum quia præsum
ptio est minus, quam inditium; & ad torquendum
non debet esse minus, quam semiplena probatio, vt
dixi supra hoc eodem titul.q.36.numero 220. seqq.
iuncto numero 226. tum etiam, quia leuis, & vilis,
præsumptio non sufficit ad torturam, l maritus, ff.de
quæstio.cum alijs per Alexandr.d consilio 14.nume-
ro 4.& 5.lib.3.& per Roland.d cons.37.nume.15.&
16.libro 3.

25 Et his stantibus non obstat tex.in l. si quis in gra-
ui, §.si quis moriens, ff.ad Syllan.nam adhuc admis-
so intellectu de quo per Blanchum, vbi supra allega
tum in tracta.de indit.nu.394. non per hoc tamen ex
eo inferri potest ad quæstionem propositam; quia vt
animaduertit idem Blanch.d.num.394.ad finê, vers.
sed aduerte, iuncto num.395.textus in d §.si quis mo
riens, loquitur in seruis torquendis, ex quibus nô est
bona argumentatio affirmatiua ad torturâ liberi ho
minis: quia multo facilius proceditur ad torturam
contra seruum, & maxime proprium conquerentis,
& occisi, prout loquitur ille tex.quam contra liberâ
personam, l.si quis, & l.ex libero.ff.de quæstio. Bart.
in l.1.§.si seruus, in princ.ff eodem.

26 Minus etiam obstat, † quod constitutus in articu-
lo mortis non præsumatur mentiri, nec immemor
salutis æternæ, & quod propterea in tali puncto ali-
quid asserenti sit maxime credendum, ut ex allega-
tis supra, num.5.seqq.quia illud bene procedit, & est
verissimum in præiudicium ipsius asserentis, non au
tem in præiudicium tertii, secundum glos. in l. cum
quis decedens, codicillis, ff.de leg. 1.quâ referendo se
quuti sunt Igneus in d.l.si quis in graui, §.si quis mo
riens.num.10.ff.ad Syllan. Blanch.in l.fin.nume.398.
versiculo nec obstat ratio.ff.de quæst.in tracta.de in-
* dit.& tortu.vbi quod ita omnes*concludunt, quod,
& idem affirmauit Rolan.in d.consi.17.n.26.vers. a.
non obstat, lib 3.Cæph.cons.276.nu.34.seq.lib.2.Ma
scar.de probat.lib.2.concl.1074.num. 5. Menoch. de
præsumpt.lib.5.præsumpt.5 num 17.et 19.

Vides igitur expressimis quod hæc vltima opinio
* negatiua est verior, communior, ✠ et receptior: sed
nihilominus, quia re vera dantur multi casus, in qui-
bus aliquando inculpatio offensi facit inditũ ad tor-
turam, et aliquando non, idcirco vtramq; opinionê,
& negatiuã scilicet, et etiam affirmatiuã, illas tamen
limitando, et declarando, vt infra dicam, posse substi
neri facillime crediderim, et in primis substinendo p
positam negatiuam opinionem, quod scilicet offen
si dictum in articulo mortis constituti non producat
inditium ad torturam contra inculpatum.

27 LIMITA I. Quia† licèt non faciat inditium ad
torturam, negari tamen non potest, quin faciat ali-
quam præsumptionem, secundum Soc in consilio,
54.incip.visis testibus, numer.15.col.penul.ad finem,
vol.3. Marsil.in pract.§.diligenter, numero 57.121.et
sing.22.incip.confessio offensi, ad medium, ver.vide
tamen Socinum. Boss.in tit.de inquisit.nume.49.vbi
quod licet dictum vulnerati in articulo mortis non
inducat

inducat aliquod firmitatis, vel probationis robur, ne
gari tamen non potest, quin faciat aliquod inditium,
prout in simili declarat Ant. de Burr. textum in ca. 2.
in fine, de fine instrum. Claud. Batrand. reg. crim. 14.
nu. 4. vbi quod vtcunque sit præsumptio hęc resul-
tans ex assertione offensi iurata vltimo spiritu, alias
probationes fulcit, et adminiculatur, Vulpell. cons.
39. num. 4. vbi pariter dicit negari non posse, quin tal
tem ex tali assertione qualisqualis insurgat præsum
ptio, ex Angel. et Alexan. ibi per eum allegatis, quod
& iterum affirmauit in consi. 72. numero 3. & consi.
118. numero decimosexto, Franc. Becius consil. 89.
nume. 9 lib. 1. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1129.
num. j. in fine, & num. 8. etiam in fine. Hanc autē ali-
qualem præsumptionem vilem, & leuem à Doctori
bus reputari, probaui supra, nu. 14
18 LIMITA II. Huius† primi casus negatiuam opi-
nionem, vt licet vulnerati, & offensi in articulo mor
tis existentis dictum non faciat inditium ad torturā,
bene tamen facit inditium ad capturam, vt per Co-
uar. var. resol. lib. 2. c. 13. nu. 8. vbi quod ita passim ob-
seruatur, Ant. Gomez. var. resol tomo 3. ca. 13. rub. de
tortu. reorum, nume. 16. ad medium, vers. & similiter
vbi reddit rationem, quia scilicet ad capturam suffi-
cit simplex, & summaria cognitio, ac Iudicis infor-
matio, Petr. a Placha in epito. delic. c. 14. lib. j. num. 15.
post medium, versic. quorum sententiam, vbi etiam
* quod ita communiter* in praxi seruatur, Clar. in pra
cti. §. fin. q. 21. vers. assertio vulnerati, ad medium, vbi
pariter de communi, ex Ant. Gomez, & Placha in lo
cis præcitatis, quib. addo etiam Menoc. de præsump.
q. 88. nu. 15. in fi. & Mascar. de proba. lib. 3. concl. 1129.
numero 23. sequen. Ludouic. Peguer. d. decis. crimi.
17. num. 6.
19 Et† licet contra hanc limitationem sensisse videa-
tur Vulpel. in cons. 10. nu. j vbi loquens in assertione
mulieris dicētis se ab altero stupratam, consuluit ta-
le dictum, nec etiam sufficere ad capturam.
20 Aduerte† tamen pro declaratione huius limitatio-
nis, quod illa intelligenda est, prout loquitur, videli-
cet, quando talis assertio est facta in articulo mortis,
aliter secus, vt in casu Vulpel. de muliere vim passa. si
enim quis non existens in mortis periculo aliquē ac
cusat, seu cōtra ipsum querelam porrigit, sine dubio
talis querela sola non sufficit ad capturā contra que-
relatum, vt dixi in tit. de carceribus, & carceratis, qō.
27. nu. 120. seqq. lib. 1.
21 LIMITA III. Eādem† negatiuam opinionem, vt
etiam ad inquirendum sufficiat inculpatio existentis
in artic. mortis, vt per Rom. in d. l. si quis in graui, §. si
quis moriēs, nu. 2. ff. ad Syll. quem refert, & sequitur
Ign. ibid. in d. §. si quis moriens, nu. 6. in fi. idem Igne.
in l. Caius, nu. 13. ff. eo. tit. ad Sylla. vbi quod licet mo-
rientis testimonium ad condēnandum non sufficiat,
† certū tn̄ est sufficere ad inquirēdū, & in hoc cōem*
stilum, & obseruantiā Italiæ consistere, testatur Bru.
de ind. & tort. p. j. q. 3. nu. 26. vers. credo tn̄, quod suffi-
ciat ad inquisitionē formandā, Carr. in prac. in 2. trac.
de ind. & tort. §. decimum inditiū, post nu. j. & ita ēt
vr̄ de mente Corradi in prac. in titu. de inquis. nu. 29.
vers. 10. adde, fol. mihi 256. col. j. dum rn̄dendo Ploto
in loco per eum citato ꝯrium tenenti animaduertit,
quod Ias. & Aym. per Plot. allegati loquuntur de tor
tura, & non de inquis. Boss. in tit. de inqs. nu 47. & 48.
vbi quod licet Doctores disputent, an talis assertio fa
ciat inditium ad torturam, tn̄ quoad inquirendū res
videtur plana, Clar. in prac. §. fi. q. 21. vers. assertio vul-
nerati, vbi quod quicquid sit de iure, de cōsuetudine
practicatur, quod talis assertio faciat sufficiens indi-
tium ad inquirendū, & ab ista practica longo vsu ob-
tenta dicit se putare non esse recedendum, Iosep. Lu

dou. decis. Lucen. 62. nu. 4. vbi quod authoritates Do
ctorum volentium esse credendum inculpationi fa-
* ctæ ab existēte in articulo mortis, et communi* pra
xi admittuntur, quo ad faciendum inditium ad inqui
rendum, Bertaz. cons. 116. num. 6. ad finem, lib. 3. vbi
* videtur testari de receptissim.* opinione, Franc. Bec.
consilio 85. numero 9. ad finem, libr. 1. Claud. in add.
ad Bertaz. cons. 235. in prima additione, sub litera A,
in fine, vbi tamen loquitur dubitatiuè per verbum
fortè. Lodou. Peguer. decisio. crim. 17. numero sexto,
☞ Honded. consilio 107. nume. 17. vbi refert, Clar.
in loco præcitato, Mascard. de probat. libro tertio, cō
clus. 1129. num. 2. in fine, vbi pariter testatur de rece-
* ptissima opinione, *& num. 19.† Vbi ampliat etiam
22 ad transmittendam inquisitionem, & ita dicit de cō
suetudine practicari ex Claro, & Igneo in locis pręci
tatis, Menoch. de præsump. libro primo, q. 88. nume
ro 21. versic. 5. inditium, vbi loquitur de inquisitio-
ne speciali.
23 Contrarium, † quod immo inculpatio existentis
in articulo mortis, non faciat inditium ad inquiren-
dum, voluit Ange. de malefic. in verbo, qui Iudex ad
probationem inquisitionis, numero sexto, vbi impe
ritos vocat eos Iudices qui ex assertione vulnerati in
quirunt contra aliquem, & Angelum eo loci bene
loquutū dixit Igne. in l. si quis in graui, §. si quis mo-
riens, post num 4. versi. adde Angelum Aretinū, ff.
ad Syllan. Gramm. consi. 42. post nume. 7. Plo. in l. si
quādo, num. 759. C. vnde vi. in antiqua impressione,
† vbi de communi, *& Clarius in eo repertorio, ī versi
culo inditium ad inquisitionem, prout illum refert
Corrad. in pract. tit. de inquisit. num. 29. vers. 10. adde
vt assertio. folio mihi 256. Roland. consil. 3. num. 47.
† vol. 2. vbi pariter testatur de communi, * de qua etiā
per Villapan. super l. 22. cap. ibi, post num. 8. Vulpell.
† consilio 30. num. j. vbi etiam hāc dicit receptam† cō
clusionem. Bursa. consi. 239. num. 39. lib. 3. Bertaz. cō
sil. 8. num. 43. lib. j.
24 Quid dicendum?† In hac contrarietate, ex Claro ī
pract. d. q. 21. ver. assertio vulnerati, elicio hanc distin
ctionem, aut vulneratus inculpans conualuit, & su-
peruixit, aut nō; si nō cōualuit, & obierit, tūc licet de
iure eius dictum non faciat ad inditium ad inquirē-
dum prout tenent Doctores mox in hac vltima opi
nione allegati, nu 23. tamèn de facto, & consuetudi-
ne cōtrariū obseruatur. vt per Igneum, & alios cita-
23 tos supra, nu. 21. & seq. † Si vero vulneratus cōualuit,
& superuixit, & tunc secundum Clarū, vbi supra, res
non habet difficultatem, quia tale dictum habeatur
loco denunciationis querelæ; & ideo nisi alia cōcur
rant inditia, non potest super eo de iure procedi ad
formādam seu transmittendam inquisitionem; sed
tantummodo ad assumēdum informationes, & hāc
Clari distinctionem, & differētiam, an scilicet vulne
ratus conualuerit, nec ne, approbauit Masca. de ꝓb.
lib. 3. conclu. 1129. num. 14. & etiam Menoc. de præ-
sumpt. quæst. 88. num. 15. iuncto num. 21. versi. quin
tum inditium, vbi expresse dixit, quod si vulneratus
superuiuat, sufficit eius assertio ad generalem inqui-
sitionem: si vero sit in articulo mortis, & decesserit,
26 sufficit ad inquisitionem specialem.
Verum hæc distinctio, † an vulneratus superuixe-
rit, nec ne, mihi nullo pacto satisfacit. Nam non
possum considerare rationem quare debeat suffice-
re ad inquirēdum assertio vulnerati morientis post
quam etiam quod ille decesserit, obstant omnes ra-
tiones considerata supra, numero 11. sequentibus. et
quod indistinctè, siue conualuerit, siue non conua-
luerit vulneratus, nunquam tam de iure, quam de
consuetudine faciat illius inculpatio inditium ad in-
quirendum, hoc est ad formandam, vel transmit-

tendam inquisitionem, licet secus quo ad assumendas informationes, moueor ex ijs quę alias scripsi in 1. libro, titulo de inquisitione, quæstio. 1. numero 45. & seqq. ac præsertim, numero 48 & q. 11. numer. 16. versiculo aduerte secundo, ubi late probaui, quod licet ad assumendum informationes, sufficiat, quod præcedant leuia indicia, ac leues præsumptiones, ad formandam tamen, & transmittendam inquisitionem præsumptiones, & inditia debēt esse non leuia sed grauia, & vrgentia, præsertim nostris temporibus, in quibus vigore generalis consuetudinis statutorum Italiæ, & Bullarum Apostolicarum, si rei post formatam inquisitionem citati in comparendo contumaces fuerint, condemnantur diffinitiuè, & capti decapitantur non aliter, ac si plene fuisset probatum delictum: sed sic est, quòd assertio vulnerati morientis non grauem, sed leuem, & vilem inducit præsumptionem, dicta l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. gloss. in l. 2. C. de calumniat. cū alijs relatis sup. num. 14. Ergo necessario etiam sequitur, quod eadem assertio non sufficiat, vt sup. ad formandā, & transmittendam inquisitionem, licèt secus quo ad assumendas informationes, vt dixi, & ita in terminis adduco eundem Clar. in pract. §. fina. q. 16. versi. ad inquirendum, ibi, *& potest poni exemplū in dicto seu assertione morientis*, iūcto versi. ad formandum seu transmittendum, &c.

27 Nec† obstant authoritates Doctorum supra in cōtrarium relatorū, nu. 21 Nam illis singulariter respōdendo dico, quod Romanus in l. si quis, in graui. §. si quis moriens, num. 2. ff. ad Syllan. quem ī proposito refert Igneus ibid. num. 6. in fin. & in eius dicto fundat se Franc. Becius d consil. 85. nu. 9. ad finem, non loquitur de formanda, ad transmittendā inquisitionē, sed de assumendis informationibus à Iudice ad hoc, vt ex illis postea possit formare inquisitionem, vt clarè colligitur ex eius verbis, dum dicit, *sed potest responderi saluando eum, quod tale dictum sufficiat ad informationem iudicis, vt propter hoc possit inquirere: informatio enim gratia Iudicis facta non requirit iuramentum*, & sic vides etiam quod loquitur Romanus ī assertione nō iurata, quam non sufficere ad formandam, & transmitteendam inquisitionem dubitandum non est ꝑ ea, quæ infra dicam. num. 50.

28 Nec† etiam obstet authoritas Bruni in tracta. de indit. par. 1. q. 3. num. 16. versi. credo tamen, vbi loquitur expresse, quo ad formandum inquisitionē; in cuius dicto fundat se Corrad. in pract. tit. de inquisit. n. 47. Frācisc. Bec. d. cons. 85. num. 9. ad finem, Menoc. de præsumpt. lib. 1. q. 88. nume. 21. vers. quintum indicium, quia Brunus pro hac sua opinione, primo allegat Dyn. & Bal. in l. quis moriēs, ff. ad Syllan. qui quidem Doctores eo loci nullum verbū faciunt de inquisitione: secundo allegat glo. & Bal. in l. 2. C. de calumniat. volentes, quod ex assertione constituti in articulo mortis oriatur leuis quædam ratio nō solum non probat opinionem Brun. sed imò contrarium expresse concludit, vt deduxi supra, nu. 26.

29 Minus obstat authoritas Carrerij in pract. in secundo tracta. de indit. & tortu. in versicul. decimo in ditio. Primo, quia ipse allegat pro sua opinione, Gerard. Dec. & alios nonnullos Doctores, qui minimè loquūtur de inquisitione. Secundo, idem Carrer. solum dicit, quod *assertio morientis facit quandam leuem suspitionem ad inquirendum*, quæ verba debēt intelligi, nō de assumenda informatione, vt ex ea possit postea formari inquisitio, vt supra dicit Romanus in dicto §. si quis in graui, & in specie declarat Paris de Put. per Carrerium, ibidem allegatus, in tractatu. de sindica. in verbo, tortura, il tertio, capitulo 6. incip. officialis, posuit ad cordam, num. 9. versiculo tamen Angelum, vbi expresse dicit id quod dicitur morientis assertionem facere inditium, *intellige verum quo ad informationem Iudicis, vt supra hoc possit inquirere, etiam quod depositus non iuratus; quia in tali Iudicis informatione non requiritur iuramentum, ad glos. in capitulo primo, §. si duo, in verbo, testimonium, de pace iuramento, firman.* in vsibus feud. & sic concordat cum dicto Romani in dicto §. si qs moriens.

30 Nec etiam facit authoritas Ignei, in dicto, §. si qs moriens, numero sexto in fine, & in l. Caius, numer. 13. ff. ad Syllan. nam in dicto, § si quis moriens, dum dicit assertionem vulnerati sufficere Iudici ad inquirendum: debet intelligi de sumendis informationibus & non de formanda inquisitione: tum quia allegat Roma. ibidem, qui sic de Iudicis informatione loquitur, vt supra deduxi: tum etiam quia loquitur de assertione sine iuramento, quo casu dicere, qđ illa sufficiat ad formandam, & transmittendam inquisitionem, nefas esset, vt supra iterum admonui, et si aliter verba Ignei, eo loci interpretari vellemus, esset ipsum redarguere de contrarietate, & inconstātia, cum paulo supra, in d. §. si quis moriēs, post numerum quattuorcum, Angelo Aret. de malefic. in verbo, qui Iudex ad probationem inquisitionis, numero sexto, valde arguat eos Iudices, qui statim suscepta sola querela, aut morientis, querela, seu assertione cont. reum à moriente delatum inquirunt, & simili modo respondetur ad eundem Igneum, in l. Caius, numero 13. ff. eodem, ad Syllan. dum testatur morientis testimonium sufficere ad inquirēdum ex
* communi stilo, & obseruantia Italię, vt scilicet intelligatur quo ad assumendum informationem per Iudicem, non autem quo ad formādam, & transmittendam inquisitionem, & quod ita idem Igneus eo loci voluerit se declarare, apparet manifeste, quia refert se ad ea, quæ dixit in d. §. si quis moriens, vbi sine dubio sic, vt supra declaraui, ita sunt eius dicta interpretanda.

31 Multo† minus facit authoritas Bossij, in titu. de inquisit. nume. 47. & 48. quia non loquitur quo ad formandum inquisitionem, sed quo ad inquirendum, & sic quo ad assumēdum informationes, pro vt Bossij dicta sic fore intelligēda, in terminis declarat idē Mascar. de probat. lib. 2. d. conclu. 1129. nume. 15. in fine. inquirere enim nihil aliud est, quam informationem super delicto sumere, vt per Iodoc. in pract. tit. de inquisit. c. 8. nu. 1. & seqq. & per Clar. pariter ī pract. §. fina. q. 3. versic. & aduerte, q. 11. in prin. & differunt inter se, inquisitio, & inquisitionis transmissio, vt bene ex præallegatis deduxi supra, lib. 1. titu. de inquisit. q. 1. n. 3. ideo ex hoc inferri potest generaliter ad omnes Doctores in proposito dicentes assertionem vulnerati sufficere ad inquirendum, vt intelligi debeant ad inquirendum, hoc est ad assumēdum informationes, qđ propriè est inquirere, ꝑ vt in specie declarāt, Paris de Put. Rom. & Igneus, ī locis præcitatis, & nos hoc nō negamus, vltra quod etiam Bossius, in loco citato, allegat Aret. in verbo, qui Iudex ad probationē inquisitionis, &c. qui tamē Aret. cōtrarīi aperte probat, pro vt pro cōtraria supra eū allegaui, nu. 23.

32 Et demum† neque etiam obstabit authoritas Iulij Clari, in d. q. 21. sub versi. assertio vulnerati dicētis, q de consuetudine practicantur assertionem vulnerati, & morientis facere indicium ad inquirendum, intelligendo non solū, quo ad assumēdas informationes sed etiam quo ad formandam, & transmittendā inquisitionem. nam Clarus ad id allegat Igneum in d. l. Caius nume. 13. ff. ad Syllan. qui quidem Igneus, vt supra deduxi, intelligit nō de formandā, aut trāsmittenda inquisitione, sed de assumenda informatione, ex qua possit postea formari inquisitio. & dum idē

Clarus contra Igneũ videtur etiam testari, ita longo vsu obtentum fuisse, & propterea ab hac practica ci e diderit, non esse recedendum. Respondeti potest, pro vt alias pluries diximus, quod ei sic de consuetudine testanti, non erit credendum, nisi de cõsuetudine Mediolani, vbi versatus erat; non autem de consuetudine generali.

33 Cæteri autem Doctores, † qui affirmatiuã sequuti sunt opinionem, pro vt inter alios fuerunt Menoch. de præsumpt. q. 88. nu. 15. ver. quintum inditium, Mascard. d. conclus. 129. nu. 16. non indigent alia responsione, cum fundent se in authoritatib. Ignei, Bruni, Rom. Boss. & Clari, in locis præcitatis, quibus ni fallor, concludenter per præallegata responsum est.

34 Et † vt etiam quid apud nos in Vrbe apud Doctissimos Iudices seruetur, & quid in occurrenti casu, si iudex essem, ego etiam obseruarem. libete dicã: Practica est, quod accepta per notarium formiter, & medio iuramento depositione, & inculpatione vulnerati per eundem notarium visitati, statim quod cur. e fuit vulnus denũciatum, iudex ex tali assertione, siue vulneratus moriatur, siue non, relaxat cont. inculpatum mandatum de capiendo, iuxta ea, quæ dixi sup. nu. 18. & si is capiatur non est opus formare, aut transmittere inquisitionem, quia loco inquisitionis interrogatur, & examinatur per iudicem: si vero non capiatur, quia aufugerit facta relatione per exequutores de illius fuga aut latitatione, q æ satis in præsenti casu dicitur apparere si per exequutores eum dil. genter perquirentes non inuenitur. iudex ex dicto illius vulnerati, iuncta fuga, format cõtra eum inquisitionem, & eum monitum, & citatum, iuxta stilum non comparentem condemnat, iuxta tradita per nos in primo libro, tit. de inquisit. q. 11. & sic illo casu ex sola vulnerati assertione non proceditur contra inculpatum ad inquisitionem formandam, ac transmittẽdam, nisi concurrente inimicitia, aut aliquo alio adminiculo, vt modo dicam in sequẽti limitatione; aut consilio, vt supra de fuga, vel latitatione. & est bona practica, vt per Clar. in prac. §. fi. q. 20. vers. ad formandam, in fine.

35 LIMITA IIII. Eiusdem † primi casus negatiuam opinionem, vt non procedat concurrentibus adminiculis; tunc enim oriri inditium ad torturam ex dicto existentis in articulo mortis, non solum est communis † opinio, sed nemo quem viderim contradicit, & in specie sic affirmarunt Paris de Put. in trac. syndica in verbo, tortura, il 3. capi. 6. incipien. officialis posuit ad cordam, post num. 9. versicu. & sic non trahitur, fol. mihi 329. à tergo, vbi pro adminiculo ponit capitalem inimicitiam, Grat. consi. 57. & num. 15. & consi. 70. num. 4. & decis. 43. nume. 7. & seqq. vbi pro adminiculo ponit inimicitiam, & famam, Nouell. in prac. ad defensam, rub. an inditia pro reo danda sint, num. 89. vers. alijs concurrentibus, vbi quod ita communiter † dicunt Doctores, fol. mihi 90. Petr. a Placha, in epitom. delic. lib. 1. cap. 13. post num. 15. versic. adhuc ad huius capitis vera resolutionem, Corrad. in prac. tit. de neg. crimin. & tormen. numero 29. versi. trigesimo septimo est inditium, fol. mihi 197. col. 1. Rolan. consi. 27. num. 36. versi. secundo responderi potest, volumi. 3. vbi pariter pro adminiculo ponit inimicitiam, Vulpell. consi. 72. num. 3. iuncto num. 6. vbi pro adminiculo ponit erubescentiam, & trepidationem rei constituti, & consi. 118. num. 16. in fi. Mascard. de prob. lib. 1. conclus. 143 num. 3. versicu. Concilies has inter se opiniones. Menoch. de præsump. li. 1. q. 89. num. 81.

36 Vbi † quod sufficiunt alia inditia etiam leuia, Ioseph. Ludo. dec. Lucen. 62. nu. 2. 5. & seq. vbi quod in hoc multum versatur iudicis arbitrium: si n. cõstitutus in articulo mortis sit vir probatæ vitæ, & isto casu pro adminiculo sufficit minimum quoque inditium, vt puta simplex variatio, simplex mendacium, aut quod simile: si vero talis constitutus in articulo mortis non esset ita exploratę vitæ: tunc vtique pro adminiculo requiritur inditium vrgens, & alicuius considerationis, arbitrio iudicis; sed in hoc qualia debeant esse ista adminicula, vide quæ in simili dixi de socio criminis, sup. q. 43. nu. 156. seqq.

37 LIMITA V. Dictam † negatiuam opinionẽ non procedere, quando vulnus illatum constituto in articulo mortis non posset per alios testes probari, vt puta, quia de nocte, vel in loco secreto in quo testes nõ interuenerunt: tunc enim solam morientis assertionem si is tempore assertionis erat in sana mente, eratque etiam homo bonæ conditionis & famæ inditiũ faceret ad torturam contra inculpatum, latè probat Marsil. in prac. §. diligenter, nu. 123. in fine. sed si non potest probari per alios, num. 124. seqq. vsque ad nu. 132. vbi in num. 132. in fine. dicit istam limitationem sibi videri iustam, & æquam, iuridicam, & rationabilem, & Mars. refert Carrer. in prac. in secundo tracta. de indit. & tortura, §. decimum inditium, post numerum secundum, qui quidem Mars. ad hanc limitationem fundandam triplici vtitur ratione.

38 Primo, † quia ob difficultatem probationis lex cõtentatur ea probatione, quæ haberi potest, ad Bartol. & Imol. in l. in illa stipulatione, si Calendis, in fine, ff. de verborum oblig. & in l. si quis ex argentarijs, §. pe. ff. de eden.

39 Secundo, † quia testis in facto proprio plenè probat, l. quæro, §. fi. ff. de ædil. edic. Paul. de Castro in l. 1. §. si absens, ff. si ex noxal. cau. aga. & in leg. seruos, C. de testibus.

40 Tertio, † quia si aliter diceremus, delicta remanerent impunita, contra l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. & in l. si longius, §. primo, ff. de iudic. & in l. Stichum, §. 1 ff. de solu. & in l. si operis, C. de pœnis, & in c. vt famæ, de sent. excommun. & in c. licet Heli, extr. de simon.

41 Contrarium, † & verius, ni fallor, de mente omniũ Doctorum allegatorum sup. nu. 7. & seqq. qui generaliter, & nulla adhibita distinctione, an alij testes possint, vel non possint haberi; concludunt solam assertionem existentis in art. mortis non facere inditium ad torturam, & magis in specie, Marsilium isto casu reprobant, Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de q. nu. 193. ver. in hac q. Corrad. in prac. tit. de neg. crimi. et tormen. numer. 19. post vers. 37. est inditium, vbi quod in hoc communis † opinio est contra Marsilium, Rol. consi. 37. num. 28. volum. 3. Masc. de proba. lib. 1. conclu. 144. num. 9. in fi. et seq. Nec obstent rationes in contrariũ allegatæ, nam nunquam in iure cautum reperitur, quod ob difficultatem probationis credatur testi in causa
42 propria ac etiam inimico: † imo contrarium verius esse post alios quos allegani, scripserunt Menoch. de arb. q. lib. 1. q. 28. nu. 1. Rom. inter consi. crimin. diuersi. consi. 84. nu. 8. tomo 2. in folio, Ant. Gomez. var. resolu. c. 12. rub. de prob. delic. nu. 2. in fi. Burs. consi. 245. nu. 17. vol. 4. et aliud est, quod testis deponat de facto proprio, pro vt argumentatur Mars. aliud autẽ, quod deponat in causa propria, pro vt sunt termini quæstio
43 nis nostræ: † et nihilominus etiam testis deponẽs de facto pprio minime de se solus probat, nisi concurrẽtibus adminiculis, vt in terminis sic respondẽt Blanc. d. nu. 393. vers. nec obstant rationes, et Roland. consi. 17. nu. 28. volu. 3.

44 LIMITA VI. Eandem † negatiuam opinionem non procedere, quando constitutus in articulo mortis offendentẽ inculpauerit medio iuramẽto: tunc. n. eius assertionẽ iuratã facere cont. inculpatũ inditiũ

ad torturam, voluit idem Marsil. in pract. §. diligenter, ex Bald. quem allegat in auth. si dicatur. C. de testibus, in c. literas, de præsump. nu. 1 2. in fi. & in capit. quoniam frequenter, nu. 8. vt lite non contesta. & ex Roman. in d. l. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad Syll. & Marsil. refert Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. decimum indiiium, nu. 2. & in 3. tract. de homicid. & assassin. §. decimo septimo excusat exculpatio offensi, post numerum 5. vers. quod Ludo. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1 3. nume 8. vers. maior tamen oritur præsumptio, vbi loquitur in depositione existentis in articulo mortis iurata, & publica Iudicis authoritate facta.

45 Contrarium est verius, † quod imò assertio vulnerati existentis in art. mortis non facit inditium ad torturam, etiam quod sit iurata, voluerunt Alex. consil. 34. post nu. 3. lib. 3. Petr. a Plachain epit. delict. lib. 1. c. 13. nu. 16. vbi expressè dicit, quod asserno defuncti in vltimo vitæ articulo constituti nō sufficit, vt quis torturæ subijciatur, etiam quod emanauerit publica iudicis authoritate, & præstito iuramento, Claud. Battand. reg. cri. 34. in princ. vbi quod solius vulnerati dictum ad quem onerandum non sufficit, quātumvis iuratum, Masc. de prob. lib. 3. conclu. 1 1 29. nu. 20. vbi reddit rationem, quia offensus, & vulneratus cū per offensionem factam vulnus illatum efficiatur inimicus offendentis, & vulneratis, ac etiam ob id dicatur testis in causa propria, certum est, q il li nō creditur, etiam quod cum iuramento deponat, l. nullus. ff. de testib. l. omnibus, C. eod. l. i. §. præterea, vbi gl. Bar. & alij, ff. de quæst. cum alijs supra relatis, num. 42. & propterea, prout aduertit idem Masc. vbi supra, num. 22. non obstent scripta per Rom. & Bal. in locis exaduerso citatis, quia non loquuntur in offenso, & vulnerato, ptout sunt termini propositæ limitationis, sed in teste. ideo non inferendum, quia primo casu obstat exceptio inimicitiæ, & proprij commodi, quę nō suppleruŕ per iuramentum, vt modo deduxi, in secundo autem non obstat talis exceptio: item nec obstet Couar. pariter, vbi supra in contrarium allegatus; quia non dicit, quod ex assertione iurata oriatur inditium ad torturā, sed quod ex ea maior oritur præsumptio, quam si non esset iurata.

46 Immo † & quod non credatur isti sic vulnerato, & offenso in præiudicium inculpati per eum de vulnere, et offensione, non solum si iurauerit, sed etiam si susceperit sacrosanctam Eucharistiam, affirmarunt Igne. in l. si quis in graui. §. si quis moriens, nu. 3. vers. sic. etiam si suscepisset. ff. ad Syllan. Grani. consil. 57. sub nu. 15. & cons. 70. post num. 7. Carrer. in prac. in 3. trac. de homicid. & assassin. §. 17. excusat exculpatio, num. 5. in fi. Bertazz. cons. 2 15. nu. 4. in fi. lib. 4. Mascar. d. conclus. 1 1 29. num. 4.

47 LIMITA VII. In homine bonæ vitæ, † et famæ, qui si in articulo mortis existens aliquem inculpauerit de offensione sibi facta, facit talis inculpatio cont. inculpatum inditium ad torturam, si inculpans fuerit in sano intellectu, et delictum per alios probari non possit; sic enim post Marsil. in practic. §. diligenter, num. 118. quem allegat, voluit etiam Francisc. de indit. et tortu. tract. octauo, cap. j. rub. de dicto offensi, et delinquentis, num. quinto, ad finem, et Marsil. refert etiam Claud. ad Bertazzol. in cons. 245. in addit. sub litera A.

48 Sed certè hęc limitatio non est tenenda, † et sicut optima ratione reprobatur in ea parte, in qua dicitur stari assertioni constituti in articulo mortis, quando delictum non potest per alios testes probari, vt dixi supra, numero quadragesimoprimo, et sequentibus, ita etiam et reprobatur merito in alia parte, in qua habetur, quod tali assertioni credatur, quando inculpans est vir bonæ famæ, et per Anton. Gomez. varia rum resolut. tomo 3. capitulo 13. rub. de tortura reorum, numer. 16. versiculo, quod extenditur, vbi ad id ponderat tex. in d. l. si quis in graui. §. si quis moriens, ff. ad Syllan. refert, et sequitur Mascard. de probatio. libro tertio, d. conclusio. 1 129. numero 12. Ratio est, in promptu, quia quando testis tractat de proprio interesse, ei credendum non est, & si dignissimus sit, vt per Dec. in consil. 410. numero 10. & Paris. in consil. 15. nu. 4. lib. secundo', & dicam latius infra in seq. tit. de oppos. contra testes in materia testis deponentis in causa propria.

Si vero sustinere volueris affirmatiuam opinionem, de qua supra, num. j. seq. quod scilicet oriatur inditium ad torturam ex inculpatione facta ab existente in articulo mortis:

49 LIMITA I. Illam non procedere, † quando sic in articulo mortis constitutus non esset in sano intellectu, & mentis compos, iuxta textum in l. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testamen. facere poss. & in l. iubemus, C. de testamen. cum alijs allegatis supra, num. 13.

Tunc enim ex illius assertione non oriri aliquod inditium dubitandum non est, & in specie sic affirmat Marsi. in pract. §. diligenter, numero 123. versic. aut talis moriens, Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu octauo, cap. primo, rubr. de dicto offensi, & delinquentis, numero 5. ad finem, Marc. Anton, Blanc. de indit. ad l. fin. ff. de quæstio. numero 391. ad finem, iuncto numero 394. vbi bene ad id ponderat text. in d. l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. facit Boss. in titu de indit. numero 188. Roland. consil. 27. numero primo, in fine, lib. 3. Mascard. de probat. libro primo, conclus. 44. nu. 8. & 9. & hæc limitatio nullam prorsus habet difficultatem.

50 LIMITA II. Eandem † affirmatiuam opinionem non procedere, quando constitutus in art. mortis, ita assereret sine iuramento: nam tunc nec inditium facere voluit idem Marsi. in prac. §. diligenter, nu. 118. ad fin. Alex. consi. 1 24. nu. 6. lib. 6. Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu 8. c. j. rub. de dicto offensi, & delinquentis, post nu. 5. Folle. in prac. cri. in verbo, item quod sororem venenauit, post nu. 27. Anto. Gomez. var. resolu. tomo 3. c. 13. rub. de tortu. reor. nu. 16. post med. vers. pro qua sentētia, Masc. de prob. lib. 44. nu. 6. & hæc limitatio pariter non habet difficultatem,

51 quia & quod plus est, † nec etiam testi sine iuramento creditur, c. nuper nobis, & c. præterea, & ibi Doct. extra de testib, cum alijs per eundem Mascar. lib. j. in præfatione, q. 5. nu. 74. seqq. & conclus. 270. nu. 5.

52 LIMITA III. Dictam affirmatiuam opinionem procedere, qn cum dicto sic asserentis in art. mortis concurrerēt adminicula: tunc. n. talis assertio facit inditium ad torturam, vt supra probaui, nu. 35. & seq. vnde secus sine adminiculis, vt per Parid. de Put. in tract. synd. in verbo, tortura, il 3. c. 6 incip. officialis postuit ad cordam, post nu. 9. ver. & sic non obstabit, fol. mihi 3 19. a tergo, Nouel. in trac. ad defensam, in rub. an inditia pro reo danda sint, post nu 89. fol. mihi 90. Carrer. in prac. in 2. trac. de indi. & tortu. § decimum inditium, nu. 2. in fi. & in 2. tract. de homicid. & assassin. nu. 5. pariter ad finem, Pet. a Placha in epit. delic. lib. 1. cap. 13. post numerum 16, versicu. ad huius capitis veram resolutionem, fol. mihi 212. Corrad. in practi. in tit. de neg. crim. & tormen. post nu. 29. sub ver 37. est inditium, fol. mihi 297. col. j. ad finem, Gram. consi. 57. nu. 15. Vulpell. consi. 72. nu. j. & nu. 3. vbi te

* statur de magis communi † opinione, Mascard. de proba. lib. j. conclus. 1 14. nu. 3. ver. Concilies, & ita est de mente omnium Doctorum allegatorum sup. nu. 7. & seq. pro negatiua opinione.

LI.

53. LIMITA IIII. Vt† eadem affirmatiua opinio non procedat, quando delictum potest per alios testes probari. Nam tunc assertionem, & inculpationem existentis in articulo mortis non facere inditium ad torturam, voluit idem, Marsi. in pract. §. diligenter, n. 133. ad finem, versi. si potest probari per alios, Franc. Calon. de indit. & tortu. tract. 8. c. 3. sub. de dicto offensi, nu. 5. ad finem, Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæst. n. 391. in fine, ver. aut est boni sensus, Roland. consi. 37. num. 1. in fine vol. Mascar. de prob. lib. 1 concl. 144. n. 7. sed quid e contra, si delictum per alios testes probari non potest, dixi supra num. 37. & seqq. in 5. limitatione negatiuæ opinionis.

54 LIMITA V. Eandem† affirmatiuam opinionem non procedere, quando ille, qui erat constitutus in articulo mor. dũ asseruit se ab altero offensum, ac vulneratum, reconualuit, & superuixit. tunc enim habetur tale dictum loco denunciationis, seu querelæ: & non sufficit, nisi ad aperiendum viam Iudici ad capiendum informationes super delicto, vt per Clar. in pract. §. fi. q. 21. ver. assertio vulnerati, in prin. quem sequitur Honded. consil. 107. sub numero 17. vbi alijs relatis testatur de cõmuni, * de qua latius dixi sup. nu. 24. seq.

55 LIMITA VI. Dictam† affirmatiuam opinionẽ, vt licet talis assertio faciat inditium ad torturam, nõ tamen inducit concludentem probationem sufficientem ad condemnandum, ut bene probat tex. in d. l. si quis in graui. §. si quis moriens ff. ad Syll. quo cauetur non esse dictæ assertioni credendum, notant Doctores allegan supra, nu. 7. & facit vna ratio, quia si * secundum veriorem, & magis communem * opinionem non oritur inditium ex ea, multo minus oritur probatio, in specie quod probationem nõ faciat fateatur idem Marsil. qui affirmatiuam tuetur opinionem in pract. §. diligenter, nu 121. in fin., versiculo, dico quod ille textus, ff. ad Sylla. ibi expresse dicit, quod tex. in d. l. §. si quis moriens, intelligi debeat de plena probatione, Igne. in l. Carus. nu. 13. ff. eodẽ tit. ad Sylla. Vbi propterea quod non sufficit ad condẽ* nandum, & testatur de communi * stylo, & obseruantia Italiæ, & Brun. de indit. & tort. par. 1. q. 3 num. 26. in prin. & versi. ad idem facit, Alciat. de præsump. 44. n. 5. Anton. Gomez. var. resolur. tom. 3. c. 13. nbr. de tortu. reorum, n. 16. in prin. vbi de communi, Petr. à Placha epito. delict. lib. 1. c. 12. nu. 15. Boss. in tit. de inquisit. nu. 48. Claud. Battand. reg. crim. 32. nu. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 21. vers. assertio vulnerati, prope finẽ ibi, ad condemnationem vero, &c. vbi ex Placha in * loco præallegato, testatur de communi * opinione, Mascar. de probat. lib. 3. conclus. 1126. nu. 1.

56 SECVNDVS Casus† proponi potest in teste qui etiam in articulo mortis constitutus, extraiudicialiter fatetur, puta ad suæ conscientiæ exonerationem falsum deposuisse in causa Titij, & isto casu formari potest regula negatiua, quod. s. talis depositio nõ præiudicat Titio in cuius fauorem deposuit, nisi aliunde ipsum falsum deposuisse probetur: sic enim cõiter tradunt Doctores omnes in d. l. si quis in graui, §. si quis moriens, per illum tex. ff. ad Syllã. vt videre est per Bar. ibi in ver. vel aliquis, per Bal. in ver. & sic argumentũ, per Ang. nu. 2. Rom. post numerũ 1. & per Igneũ, post numerũ 2. ver. 2. si testis, & nu. 3. vbi reddit rationem, quia scilicet cum morientes ita asserãt ex interuallo post depositionem factam, id vtiq; corrupti dixisse præsumũtur, c. literas, & ibi Fely. extra de præsumpt. cum alijs ibi per eũ allegatis per, Alber. in tract. de testib. n. 4. Bal. in l. generaliter, nu. 2. ver. vltimo nota, C. de nõ n. pecu. & ibi ẽt Bar. in l. 1. lectura, circa finẽ, ver. & per hoc dicemus, & in 2. lectura col. fi. ver. insuper hic textus facit, Saly. col. 1. vers. pro facit ad q. Nouel. de testib. nu. 140. Bald. in l. si testis, nu. 3. in fi. C. de testib. Mars. in pract. §. diligenter, nu. 116. post med. versic. & idem tenent, & in §. restat, nu. 3. & in cõsi. 78. n. 19. Decius in l. 1. n. 11. ff. si cer. pet. Bertran. consi. 19. nu. 13. p. 2. Gualden. de arte testan. caut. 7. nu. 4. tit. de nitor. & exequut. Rom. in l. 1. nu. 1. versi. ponas aliam quæstionẽ, ff. de testam. Alex. consi. 114. num. 5. & seqq. lib. 6. Villalob. in commu. opin. ver. * Iudici, vel testi, nume. 115. vbi etiam de communi, * de qua & per Couar. var. resol. lib. 2. capit. 13. in fine, Curt. iun. in l. j. nu. 16. ff. si cer. pet. Simanc. de hæret. c. 62. nu. 29. Plot. in l. si quando, post num. 65. in antiqua impressione, vnde vi. Foll. in practi. cri. in verbo, & si confitebuntur, in j. par. 3. part. principalis, nu. 91. Alciat. de præsump. reg. 2. præsump. 4. nu. 8. vbi quod * ita communiter * tenetur, secundum Alexan. & alios ibi per eum allegatos, Pet. à Placha in epit. delict. lib. j. c. 12. nu. 12. vbi de magis communi opinione, & nu. 20. vbi alios adducit concordantes, Clar. in pract. §. fi. q. 53. vers. secundus est casus, vbi etiam de communi, ex Didaco, Curtio, Simanc. & Ploto in locis prætactatis, Io. Mar. Monticell. in repertor. testium, fol. 220. col. 1. & 2. per totam in discursu, vbi alios plures adducit concordantes, Gabr. conclusio. num. 1. & 2. vbi * etiam quod ita communiter * Doctores dicunt, & alios plures allegat, & idem tenentes, lib. 7. Rolan. cõsil. 27. num. 20. vers. 2. non obstat, volu. 2. Bertaz. consi. 61. num. 14. lib. j. Mascard. de prob. lib. 2. conclusio. 744. num. 1. & lib. conclus. 1130. post nu. 13. vbi etiam de communi, & faciunt pro hac cõclusione pulchra verba tex. in d. l. generaliter, ad finem, C. de non nu. pecun. *Nimis enim indignum esse iudicamus*, inquit Imperator, *vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioque proprio resistere.* Addo & Menoch de præsump. lib. 5 præsump. 5. nu. 18. {vide ad materiam huius secundi casus, quæ dixi infra in 3. lib. q. 66. nu. 203.}

57 AMPLIA I. Huius† secundi casus regulam procedere etiam in duobus testibus, qui & si in mortis articulo dicant falsum protulisse testimonium ad fauorem Titij, non per hoc Titio, & eorum primæ depositioni præiudicant, vt per Ias. in l. iusiurãdum. §. procurator, colum. 8. num. 27. vers. prædicta multum singulariter limitat Angel. de iureiurand. vbi in id ponderat tex. in ca. sicut nobis, extra de testibus, loquentem in pluribus testibus corruptis, volentemque eorum dicta non facere fidem contra corrumpentem, de quo, & ego latius dixi supra, in quæst. 45. num. 24. & rationem refert Igne. in l. si quis in graui. §. si quis moriens, post num. 4. ff. ad Syllan. & Gabr. d. conclu. 32. num. 2. lib. 7.

58 AMPLIA II. Huius secundi casus regulam, † vt procedat non solum quando testis extraiudicialiter & in mortis articulo dicit se falsum deposuisse. sed etiam si iudicialiter id fateatur in causa falsitatis cõtra ipsum criminaliter mota. Nam tunc sicut per talem assertionem non probatur corruptio ad hoc, vt criminaliter contra corrumpentem procedatur, per ea, quæ dixi sup. in præcedenti quæstione 45. ita pariter, nec probabitur falsitas depositionis ad hoc, vt in causa ciuili fiat præiudicium ei in cuius fauorem deposuit, per ea, quæ in terminis bene deduxit Ruy. consi. 15. col. pen. nu. 11. vers. quib. non obstantibus, volu. 5. & Ruynum in proposito referendo sequuti sunt Gabriel. d. conclu. 32. num. 4. in 3. ampl. lib. 7. & Io. Mar. Monticel. in Repertorio testium, fol. 220. vers. 1.

☞ Quicquid in contrarium dixisse videatur Bos. in tit. de fals. nu. 99. vbi tamen quando testis fuit iudicialiter examinatus parte citata.

59 AMPLIA III. Eiusdem† secundi casus regulam, vt talis assertio testis dicentis, se falsum fecisse

testimonium, nedum non noceat parti in causa ciui-
li, sed nec etiam noceat in causa criminali illi, qui di-
citur testes subornasse, et corrupisse, vt per Gabriel.
d.conclus. 32.num.11.lib.7.de quo tamen dixi late in
antecedenti quæst. 45. vbi est propriè materia huius
ampliationis.

60 LIMITA I. Hanc regulam huius secundi casus
non procedere, quando cum assertione testis dicen-
tis se falsum deposuisse concurrerent aliæ coniectu-
ræ, quia tunc tali assertioni creditur, secundum Ga-
briel.d.conclus.32. numero decimoquinto, in secun
61 da limitatione, † et facit, quod scripsit Roman. in l. si
quis in graui, §. si quis moriens, numero secundo, in
fine, ff. ad Syllan. vbi isto casu pro coniectura consi-
derat rumorem, aut famam, quod inculpatus testem
corruperit.

62 Verum † ego valde dubito de hac limitatione, quia
in criminalibus, quādo cum assertione testis iudicia-
liter dicentis se falsum, aut corruptum, cōcurrunt a-
lia adminicula, vt puta fama, vel quid simile, tunc ta
lis assertio contra corrumpentem non facit, nisi indi
tium ad torturam, vt dixi supra in antecedenti q 45.
num.34. et fortan de iure ratione periurij, nec etiam
facit tale inditium, vt ibidem, d.num.34. ergo in ciui-
libus, quod isto casu, etiam alijs concurrentib. faciat
plenum præiudicium illi ad cuius fauorem deposuit
videtur mihi valde absurdum, primo per regulam, quod
quæ in criminalibus faciunt inditium ad torturam,
in ciuilibus non inducūt, nisi semiplenam probatio-
nem et econtra, vt dixi supra, quæstione trigesimasex
ta, num.221.

Secundo, quia si vt supra in criminalibus testis iu-
dicialiter examinatus et iuratus asserens se falsum de
posuisse non facit, nisi inditium concurrentibus ad-
miniculis, certè multo minus debet fidem facere in
causa ciuili testis, qui sic extraiudicialiter, et sine iura
mento se falsum deposuisse dicit.

63 Quare † vel limitationem falsam dicas, vel eam fal
tem non procedere intelligas, nisi concurrētibus tot
coniecturis, et illis quidem adeo vrgentibus, vt pro
certo iudex credat falsitatem depositionis, iuxta cō-
* munem illam conclusionem, † quod licet ad hoc,
64 vt testis de falso puniatur, necesse sit, vt de falsitate
constet non præsumptiue, et per coniecturas, sed per
concludentes probationes, ad tollendum tamen fi-
dem testi, et ad hoc, vt in causa ciuili non probet, suf-
ficiunt præsumptiones, et coniecturæ, prout dice-
mus infra in secundo tit. de oppos. cont. testes in ma-
teria testis falsi.

65 LIMITA II. Huius † secundi casus regulam, vt li-
cet per extraiudicialem confessionem testis sic fal-
sum deposuisse asserentis non tollatur eius prima iu
dicialis depositio: negari tamen non potest quin tal-
tem diminuatur de fide, si ita asseruit in articul. mor
tis constitutus, prout videtur fuisse de mente Alexā.
in consilio 124. nume. quinto, versiculo, posito quod
verum esset libro sexto, vbi dixit, quod licet assertio
huius testis non faciat inditium criminaliter contra
eum a quo se dicit corruptum, aliquid tamen de fi-
de primi dicti diminuitur, ex Innocent. Ant. de But.
et Abb. in locis per eum allegatis refert, et sequitur
Alexandrum, vbi supra, Ioan. Maria Monticell. in re
pertor. oresuum, folio mihi 329. columna secunda,
vers. primo.

66 LIMITA III. Dictam † regulam secūdi casus pro
cedere, quando ex testimonio illius qui postea dicit
se falsum deposuisse, est ius quæsitū parti: tunc enim
per talem assertionem non tollitur tale ius: secus si
res est integra, vt per Gram. cons. 72. quem sic allegat
et refert Gabriel. d. conclus. 12. num. 16. lib. 7. crimi-
nal. et faciunt ea quæ scribit idem Gabr. conclus. nu.
3. eodem lib. ☞ Et vide in proposito quæ dixit Boss.
in tit. de fals. nu. 98.

67 LIMITA IIII. Vt † licèt huic testi non credatur
in præiudiciū eius ad cuius fauorem prius deposuit
tam quo ad causam ciuilem, quam quo ad crimina-
lem, vt dixi: benè tamen creditur in præiudicium ip-
sius testis sic confitentis, vt per Boer. decis. 255. ad fi-
nem, qui loquitur in notorio dicente & falsum fabri
casse instrumentum, & post Ang. Fel. in locis per eū
allegatis sic declarat. Gabr. dicto conclu. 32. num. 14.
lib. 7. crimin. & hæc declaratio est etiam generalis ad
duos sequentes casus de Iudice, & notario, pro vt in-
fra, num. 86.

68 LIMITA V. Vt † regula huius secundi casus pro-
cedat in teste dicente se falsum deposuisse in causa ci
uili: vnde secus in causa criminali, in qua si quis exa-
minatus ad fisci fauorem, vel testis principaliter, vel
vt principalis, quo ad se, & testis quo ad alios aliquē
de aliquo delicto inculpauerit, eumque sibi in crimi
nis per ipsum confessati socium, per oris proprii con-
fessionem assumpserit, & postea in articulo mortis
constitutus, puta in patibulo, pro vt sæpe contingit,
ad suæ conscientiæ exonerationem dicat se falsum
deposuisse ac falso se illum inculpasse, vtique per ta-
lem exculpationem taliter eneruantur vires primæ
depositionis, & inculpationis, vt is primo loco incul-
patus nullo modo torqueri possit, vt per Grammat.
post And. de Isern. quem allegat in voto 3. nume. 15.
& sequentibus, & voto 11. nu. 31. in fin. Mars. consil.
69 109. num. 30. & seqq. † vbi loquitur in examinato, vt
teste, & ibi pluribus hanc comprobat limitationem,
ad quam etiam faciunt dicta per Tib. Decian. in con
silio 18. numero 65. & sequenti. libro primo, Hippol.
Riminal. consi. 420. numero 17. volu. quarto, Bursat.
consilio 201. numero 146. & sequentibus, libro secun
do, vbi benè loquitur in materia, faciunt, quæ de ex-
culpatione socii criminis non existentis in articulo
mortis, dixi supra, quæstio. 43. numero 11. item facit,
quia vt dicam infra in vltimo casu, numero 108. ex-
culpatio prodest exculpato, etiam quod exculpans,
prius exculpatum inculpasset: & licèt contra hanc li-
mitationem pluribus contendat Mars. in practica, §.
restat, per totum, cuius rationes refert Mascard. de
probat. libro tertio, conclus. 1130. numero 13. non per
hoc tamen recedas ab ea, quæ ni fallor, magis com-
* muniter* recepta, & verissima est, declarata tamē, vt
infra mox dicam.

70 AMPLIA Hanc quintam limitationem, † multo
magis procedere, quādo talis exculpatio per testem,
seu socium criminis fuisset facta non in patibulo, sed
tempore quo is confessus fuerit peccata sua sacerdo-
ti sanctissimamque acceperit Eucharistiam: tale e-
nim tempus est magis conueniens ad exculpandum
indebitè inculpatos, quam tempus quo ille est in fur
ca cum laqueo ad collum, vt per eundem Marsil. in
pract. d. §. restat, numero 12. versicu. item pro hac par
te, quod non credatur, Bursat. d. consil. 201. nu. 148. in
fine, & seqq.

71 Vbi † loquitur de exculpatione facta in confortato
rio, nec nō de exculpatione geminata, & facta in plu
ribus, & diuersis locis, dicitque, quod talis multiplica
tio operatur idem, ac si dicta exculpatio fuisset iurata
ad tradita per Ias. in l. sed & si possessori. §. fi. quem le
git. eum l. ait Prætor, ff. de iureiuran. vbi æquiparat a-
ctum iuratum, & actum geminatum.

72 SVBLIMITA I. Eandem † quintam limitationē,
vt procedat, quando inculpatio prius facta per testē,
seu socium criminis erat nuda, sola, & sine alijs indi-
tijs, & coniecturis: tunc enim exculpatio subsequens,
& reuocatio inculpationis facta in articulo mortis,
& patibulo, prodest inculpato, & inculpationem tol

lit:

litat secus si dicta inculpatio fuerit aliis coniecturis, & præsumptionibus adminiculata, quia tunc nõ tollitur per subsequentem exculpationem, vt per Marsilium, qui hac adhibita distinctione conciliat contraria, in dicto §. restat, ad finem, vers. vel fortè iudicio meo posset distingui; subdens, quod talis distinctio multum conueniens iuri, & rationi naturali, & Marsilium sic distinguentem referẽdo sequuti sunt Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebuntur, in 3. par. 3. partis princip. num. 101. folio mihi 330. Bursat. d. cons. 201. nume. 14. lib. secundo, Hippol. Riminald. d. cons. 420. num. decimoseptimo, libro quarto, Mascard. de proba. lib. tertio, conclu. 1130. nume. decimoquarto.

73 LIMITANDO Hanc† primam sublimitationẽ aduerte, quod & si inculpatio sit alijs inditijs, & coniecturis grauata: adhuc tamẽ crederem quòd licèt isto casu exculpatio eam non tollat penitus, tanquã fortiorem adminiculatam, prout dicunt Doctores precitati: negari tamen nõ potest quin saltem illam debilitet in aliqua parte: nam si sola exculpatio tollit solam inculpationem, vt mox dixi, ergo sola exculpatio tollet inculpationem, & si adminiculatam: non quo ad adminicula, & coniecturas concurrẽtes, sed quo ad ipsam inculpationem, remanentibus tamen coniecturis, & inditiis super existentibus, vnde si inditia concurrentia cum inculpatione sint leuia, & de se non sufficientia ad torturam, tunc crederem exculpationem tantum prodesse exculpato, vt nec torqueri possit ex illis superexistẽtibus inditijs, licet bene posset si exculpatio non interuenisset: at si concurrentia inditia grauia, vrgentia, & de se sola ad torturam sufficientia, tunc vtique per exculpationem non euitat exculpatus torturam, & sic ego credo, qđ indistinctè exculpatio isto casu tollat inculpationẽ, licet non tollat concurrentia inditia. & coniecturas, & ista est pura, & obseruata veritas apud bonos, & literatos iudices, & si aliter diceremus, sequeretur absurdum, quod nunquam talis exculpatio tolleret inculpationem, quia nunquam fore datur casus, quod inculpatio sit sola sine aliquo leui inditio, aut adminiculo, ideo concludo, quod exculpatio tollit inculpationem etiam adminiculatam, quando adminicula sunt leuia, quo ad effectum torquendi: secus si adminicula sint grauia, & vrgentia.

74 SVBLIMITA II. Eandem quintam † limitationem huius secundi casus, vt procedat, prout loquitur in teste, seu socio criminis existente in articulo mortis, seu in patibulo, ac exculpante eum, quem iudicialiter inculpauerat: at secus si hãc exculpationem faciat in carcere absque eo, quod sit in puncto mortis, prout sæpissimè contingere solet temporibus nostris in illis qui reo posito ad largam procurant, vt extraiudicialiter reuocet confessionem factã de alijs forsan sub spe eum liberãdi à carceribus, vel quid simile: talis enim exculpatio sine dubio nõ tollit præcedentem inculpationem, cum absurdum sit, quod actus extraiudicialis tollat actum iudicialem, vt bene docet Marsil. post Baldum, quem allegat in cons. 79. incip. regula iuris, in fine, vol. 3. in prac. d. §. restat, nu. 16. & 17.

75 TERTIVS est† casus in notario asserente, in articulo mortis, & ad suæ conscientiæ exonerationem falsum fabricasse instrumentum, & isto casu ipsi minimè credi in præiudiciũ eius, ad cuius fauorem cantat instrumentum, per text. in dicta leg. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad Syllanum, scripserunt Bal. in l. generaliter, colum. 1. in princ. versicu. quod facit ad quæstionem, C. de non nume. pecu. Ang. in l. errore, vers. ex prædictis habes, C. de testamen. Alex. cõs. 133. in fine, lib. 7. Mars. in pract. §. diligenter, numero 117. ad finem, vbi allegat Paul. de Castro. in l. Seia, in princ. ff. ad Velleia. Igne. in d. §. si quis moriens, num. 2. ver. tertio, de notario, & num. 3. vbi reddit rationẽ, ff. eodem, Foller. in prac. crim. in verbo, & si confitebuntur in prima, parte tertiæ partis principalis, num. nonagesimoprimo, in fine, & Roland. cons. 58. num. vndecimo, & cons. 85. nume. 6. libro secundo, Boer. decis. 255. in fine, Petr. à Placha in epitom. delicto. libro primo, cap. 13. num. 20. Gabr. lib. 7. crim. d. conclus. 32. nume. quinto. Mascar. de probat. libro 2. conclu. 7744. num. 1.

☞ Verum ad huius tertij casus materiã, vide omnino pulchrum, cons. Bald. 252. postquam notarius, libro 4. vbi dicit, quod licet prędicta conclusio de iuris vigore, bene procedat, si tamen ipse Iudex esset, studeret aliunde per testes, & per omnem aliam viã veritatem inquirere, Etsi eam habere nõ posset, nullo modo tali instrumento fidem adhiberet, ex quo instrumenti author illi detrahit per propriam confessionem, & propterea concludit iudicis arbitrio remissum esse, an debeat credere, vel non credere instrumento praedicto circumstantijs, hincinde pensatis.

Et vide etiam Boss. in tit. de fals. nu. 95. & seqq. vbi quod si notarij sint duo qui fateantur sic falsum instrumentum fabricasse: Quid si ipse notarius sic deponeret iudicialiter, & parte citata, & quid demum si notarij assertio esset coadiunata alijs testibus, vel coniecturis. Ad quod vltimum vide bene declarantem Io. Petr. Surd. dec. Mant. 135. per totum in discursu, iun. dec. 07.

76 QVARTVS Est casus† in iudice pariter in articu. mortis asserente iniquam tulisse sententiam ad fauorem alterius, prece, vel premio corruptũ: huic enim nec etiam credendum esse in pręiudicium eius, ad cuius fauorem lata est sententia, tradiderunt

* communiter† Doctores omnes in d. l. si quis in graui, §. si quis moriẽs, ff. ad Syllanum, & præsertim ibi Bar. in ver. item facit, Ang. nume. secundo, vers. vltimo, allegatur ex litera R. post numerum 1. Igne. numero secundo, vers. in primis, si iudex, & nume. tertio, vbi reddit rationem, & post numerum quartum vers. adde prędictis, & nume quinto, in fine, vers. nec in hoc, idem Roma. in l. si iusiurandum, §. procurator, colum. secunda, in fin. ver. sed adde. ff. de iureiur. Ang. cons. 309. colum. secunda, versi. hoc etiam probatur. Paul. de Castr. in l. Seia, in princ. ff. ad Velleianum, Guald. de arte testan. tit. de tuto. & exeq. caut. 7. nume. quarto, Mars. in pract. §. diligenter, num. 117. prope finem, vers. & pro hac parte. & in §. restat, nume. secundo, in fin. & cons. septuagesimooctauo, numero vigesimo, Alc. de pręsump. regu. 3. præsumpt.

* 4. num. octauo, vbi quod ita communiter* tenetur, Foller. in practic. in ver. & si confitebuntur, in prima par. 3. partis, numo. 91. Petr. à Placha in epitom. delicto. lib. primo, cap. decimotertio, num. vigesimoprimo, Roland. cons. 37. nume. 26. ver. secundo, non obstat, lib. 3. Villalob. in commun. opinio. versic. iudici, vel testi, nume. 115. Gabriel. libro septimo crim. conclu. 12. nume. septimo, Mascard. de proba. lib. 2. conclu. 744 nume. primo, et conclu. 949. nume. 21. vbi de

* communi, & lib. 3. conclus. 1130. post numerum decimumtertium, vbi etiam de communi.

77 AMPLIA Regulam† huius quarti casus procedere nedum in iudice, sed etiam in arbitrio, prout expresse in arbitro loquuti sunt, Innoc. in capi. cum dilectus, columna secunda, in fine extra de elec. Ange. d. cons. 309. colum. secunda, eodem versi. hoc etiam probatur, & in l. errore, vers. facit optimè, C. de testamen. Igne. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, nume. quinto, in fine, versic. nec in hoc, ff. ad Syllanum,

Mars.

Mars.in prac.§.diligenter, nu.117.ad finem, versic.& pro hac parte,& in §.restat,numer. secundo,in fine, versi.& idem dicit esse in arbitro Gabriel.dicta concl.32.num.decimo,lib.7.crimi.& facit pro hac ampliatione,quia arbitria sunt redacta ad instar iudicio rum,l.prima,ff.de arbitr.cum alijs per Rubert. Lancellot.de attent.cap.decimoquinto,numero 35.& sequentibus.

78 LIMITA I. Regulam huius quarti casus, † vt procedat,quando iudex non solum dicit se iniquam & iniustam tulisse sententiam, sed etiam si allegādo suam turpitudinem sic fecisse asserat corruptū præmio:tunc enim talis assertio non præiudicat ei,ad cu ius fauorem lata est:secus si tantummodo dicat se in iustam tulisse sententiam absque eo,quod se corruptum nominet,vt per Gabr.in lib.7.criminal.d.conclu.32.nume.septimo,in fine,iuncto nume. octauo, vbi sic distinguit ad euitandum doctrinas cōtrarias, Antonij scilicet de Butr.& Imolæ in capitulo secundo,extra de arbit.volentium,† quod iudici credatur

79 super iniustitia suæ sententiæ, quod & ante istos voluerunt etiam Hostiens.& Innocen.in d.cap. secundo, quorum dicta bene inducit ibi Abbas, numero vndecimo.

80 Verum† hęc limitatio mihi vllo pacto non satisfacit,& satis absurdum puto, quod per hanc iudicis extraiudicialem confessionem tollatur id,quod iudicialiter professus est,vt in simili considerat Mars.in pract.§.restat,nume.16.& 17.eo enim ipso,quod iudex asserit se iniustè pronunciasse, hinc dubio suam admittit turpitudinem, ideo ei credi in deber in pręiudicium partis stantis pro sententia, capitu. primo, cum ibi notatis,de confess.cum alijs adductis in proposito per Abb.in dicto cap. secundo,nume duodecimo,versic. quia ex quo confitentur turpitudinem

81 propriam,extra de arbit.† Et sicut per extraiudicialē testis assertionem non tollitur præcedens iudicialis depositio in præiudicium eius in cuius fauorem primo loco deposuit testis, etiam quod is non dicat in prima falsum deposuisse prece,vel præmio,maximè quādo iam post eius examen est acquisitum ius parti per sententiam, ad plenè cumulata per eund. Gabr. dicto lib.septimo,conclu.trigesima,nume.j.& seqq.

* & est communis,† vt per Grat.cons.59.num. vigesimosexto,libro secundo,quem in proposito refert & sequitur Clar.in pract.§.fina.quęstio.53.vers.secundus est casus,ita pariter, nec tolli debet iudicialis declaratio,ac solemnis sententia iudicis,per eiusdem iudicis cōtrariam extraiudicialem assertionem, etiam

82 quod se precio corruptum non dicat.† Et ideo quic quid in contrarium asseruerint, Host.Innoc.Anton. de Butrio,& Imola,in locis præcitatis,verius esse di-

83 cas,quod † iudici super iniustitia suæ sententiæ in pręiudicium partis, minimè credendum sit, secundum Bartolum in l.ne in arbitris,C.de arbi.& casu quo sit credendum,id vtique admittetur, non quando simpliciter dicit se iniquam tulisse sententiam,quo casu verè fatetur turpitudinem suam, & prout sunt termini propositæ limitationis, sed quando allegat aliquem probabilē errorem, quo ductus fuit ad sic iniustè pronunciandum,vt per Abb.& Felyn. in dicto cap.secundo. Vel etiam,& forsan,melius dicas,quod tunc demum creditur iudici aliquid attestanti super iniustitia suæ sententiæ, absque eo, quod dicat se pecunia corruptum.quando scilicet ex tali attestatione nullum fit præiudicium parti,secus si fiat præiudiciū vt in casu nostro:sic enim Innocentium, & qui eum sequuntur loqui in casu,in quo parti non fit præiudicium,in terminis adnotauit Menoch.de arbit.quęst. lib.1.q.71.num.15.vbi tamen dicit,quod difficile est dare casum in quo tale iudicis testimonium vni partium prosit,quin alteri noceat,refert,& sequitur Mascard.de probation. libro secundo, conclusion. 949. nume.22.

84 LIMITA II. Eiusdem† quarti casus regulā non procedere,quando cum assertione iudicis dicentis ob pecuniam iniquam protulisse sententiam,cōcurreret aliqua alia coniectura : tunc enim eidem credendum esse,post Curtium senior.quem allegat in cons.70.nume.primo,ver. sed præmissis omnibus aperte tradidit Gabr.d.conclus.32.nu. decimoquinto,lib.septimo, Pet.à Plac.in epitom delicto.lib. primo,cap.decimotertio,num. 21.vers.ni forte fortuna, fol.mihi 215.vbi declarat, quando contra sententiam militaret aliqua iuris præsumptio,ex Abba. in dicto cap.secundo,nume.duodecimo,vers.hoc dictumD. Antonij,extra de arbit.cum alijs ibi per eum allegatis,& ante istos Roma.in dicta l.si quis in graui, §.si quis moriens,nume.secundo,in fin.ff.ad Syllanum, vbi loquitur quando concurreret fama, vel rumor, quod iudex ob pecuniam eam iniquam tulerit sententiam:vide quæ in simili de teste dixi supra, num. 60. sequen.

85 LIMITA III. Eandem regulam† huius quarti casus,vt licet talis assertio iudicis dicentis se pecunia corruptum,iniquam tulisse sententiam, non probet contra assertum corrumpentem,& in eius pręiudicium,facit tamen contra eum præsumptionem,vt p Abb.in dicto cap.duodecimo,vers.sed tu vide,extra de arbit. aliosque adducit concordantes Mascard.de proba.libr.secundo,conclus.949.nume 25.& 26.vbi etiam,an ex hac præsumptione oriatur indicium sufficiens ad inquirēdum,de quo dic, vt de teste dixi supra in antecedem.quæstio.45.nume. duodecimo, & sequent.

86 LIMITA IIII. Dictam† regulam dicti quarti casus,vt licet non credatur iudici sic dicenti in pręiudicium eius ad cuius fauorem pronūciauit,bene tamē creditur in præiudicium ipsius iudicis,vt per Abb.in dicto capi.secundo,nume duodecimo, eodem vers. sed tu vide,extra de arbit.Roland.cons.37.nume.26. vers.secundo,non obstat,volum.3.Gabr.dicto lib.7. crimin.eadem conclus.32.nume.decimoquarto,vbi alios adducit concordantes, & alios etiam citat Mascard.de proba.lib.secundo,conclu.949.nume.23.& sequent.& faciunt quæ in simili de teste dixi supra, nume.67.

87 LIMITA V. In duobus iudicibus,† qui si in vna, & eadem causa iudicauerint, amboque asserāt se pecunia corruptos,ita pronunciasse,creditur assertioni in pręiudicium corrumpentis,vt per Ange.qui post Innoc.& Io.And.in locis per eum allegatis,sic apertè declarat,in l.errore,num.3.vers. falso nisi duo iudices,C.de testam. & loquitur Ang. in duobus iudicibus, sic asserentibus ad interrogationē iudicis eos iudicialiter,& cum iuramento examinatis, & Angelum referendo sequitur Ias.in l.iusiurandum, §.procurator,nume.vigesimoseptimo,vers.prędicta multum singulariter limitat Angelus,ff.de iureiurā. vbi propterea respondet ad textum,in ca.sicut nobis,extra de testibus,& Iasonem pariter refert Ign.in dicta l.si quis in graui, §. si quis moriens,post numerum quartum,vers.limitat Angelus,& nume.quinto, ff. ad Syllanum, vbi ex Innocentio in loco per eum allegato contrarium tenente,& eius verbis relatis, declarat etiam in hanc limitationem procedere,quando negotium,tam secreto actum est,et aliter facti veritas apparere non possit,aliter secus,Gabr.dicto lib. 7.crim.ead.conclu.32.nume.nono, Foller.in practic. criminal.ver.& si confitebuntur, in prima par.3.partis,num 91.in fin.fol.mihi 308.Mascard.de prob.lib.

88 secundo,d.concl.949.nume.27.& 28.vbi† propterea alios

alios adducit cōcordantes, dicentes, credi duobus iudicibus de actis causæ asserentibus. ☞ Boss. in tit. de falso nu. 95. seq.

89 Contrarium, † quòd imò duobus iudicibus asserētibus se pecunia corruptos iniquam protulisse sententiam minimè credatur, voluit in specie Abb. in d. capitulo secundo, nume. duodecimo, vers. hoc dictum Antonij, ext. de arbit. † generaliter, nec etiam duobus

90 iudicibus deponentibus super iustitia, seu iniustitia suæ sententiæ esse credendum, voluerunt post glossam, ibi Abb. in cap. cum à nobis, num. secundo, ver. item si deponunt super processu, & ibi etiam Felyn. num. 6. in fin. vers. item procedit conclusio, extra de testibus, vbi allegat Bal. in c. quoniam contra, de proba. sequitur Menoch. de arbi. quæst. lib. primo, quęst. 73. nume. nono, Mascard. qui alios adducit concordantes, de prob. dicta conclus. 949. nume. 29. libro secundo. Et certè in proposito themate hanc contrariam opinionem veriorē credo: eo † enim ipso, quod

91 iudices se pecunia corruptos fatentur, statim etiam ex hac confessione se criminosos, & infames reddūt, cum ob id vltra damna, & interesse parti resarciēda dignitate priuentur, ac etiam criminaliter iudicis arbitrio pro facti, & personarum qualitate extraordinem, & quandoque etiam perpetui exilij, cōfiscationis bonorum, & pœna mortis puniantur, l. 3. & l. lex Iulia. & hodie, ff. ad l. Iul. repetund. l. iudices, C. de dignit. lib. duodecimo, Grammat. cons. 35. num. nono, & voto 25. num. 8. Boer. decis. 153. num. 3. 9. cum alijs per Bossium in titu. de officiali corrupto, nume. 6. & sequentibus, & per Clarum in practic. §. fin. quæstio. 73. vers. iudex committens, & latius per Menoch. de arbit. q. lib. secundo, casu 342. num. primo, & sequen. & dicam infra in quarto libro loco suo: ergo satis absurdum videtur, quod duo testes sic criminosi, & infames plenè probent corruptionem in præiudiciū asserti corrumpentis, & contrarium quo ad plenam probationem de duobus socijs criminis, dixi supra, quæst. 43. num. 39. sequen. & de duobus testibus corruptis vix inditium facere ad torturam, & id quidem potius de consuetudine, quam de iure dixi pariter supra, q. 45. nu. 24. seqq.

92 QVINTVS Est casus in inculpatione, † quam facit aliquis offensus, seu aliter damnificatus contra alium non in articulo mortis, sed viuens, & tunc sine dubio facias conclusionem negatiuam, quòd talis assertio non facit inditiūm ad torturam cōtra inculpatum: tū quia iste talis dicitur testis in causa propria: tum etiam quia eo ipso, quod dicit se ab altero offensum, statim etiam se eiusdem inimicum profitetur, vt iterum deduxi supra, nume. duodecimo, ideo in nihilo ei credendum esse apertè voluerunt Franc. Cason. de indit. & tort. tract. 8. cap. 1. rub. de dicto offensi, & delinquentis, numer. quinto, vers. limitando tamen, Paris. cons. 152. nu. 41. volum 4. Roland. consil. 24. num. 25. & seqq. volumi. primo, Io. Turrius inter cons. crim. diuerso. cons. 8 num. 26. & 27. volumine secundo, Bertazz. cons. 3. num. 2. & 3. & nume. 33. & cons. 8. nume. quadragesimosecundo, sequen. vbi late, & pluribus hanc cōprobat conclusionem, & consil. 167. nume. octauo, & cons. 235. nume. secundo, libro primo, Hieronym. Magon. decis. Lucens. 89. nume. secundo, Mascard. de prob. lib. 3. conclus. 1129. numero primo. & pluribus sequen. vbi & iuribus, & rationibus, ac Doctorum authoritatibus hāc exornat conclusionem, eamque, & communem, & magis communem, ac etiam vsu receptam esse testatur, et verum dicit: si enim non creditur offenso existēti in articulo mortis, quo casu minus præsumitur mentiri vt probauj supra hac eadem quæst. nume. 4. seqq. multo minus credendum est ei, qui alium inculpat de offensione, ac iniuria sibi, vel bonis illata, non existens in art. mortis.

93 AMPLIA I. Huius † quinti casus conclusionem multo magis procedere in offenso, seu alias iniuriā, aut damnum passo, qui per modum querelæ, aut accusationis spontè vadit ad iudicem, & offendentem, seu alias iniuriam ac damnum inferentem accusat, & inculpat: is inquam sine dubio nullum facit inditium, præsertim ad torturam contra accusatum, seu querelatū, duplici ratione, vltra prænarratas. Primo,

94 † quia sponte se offerens examini suspectus est, & nihil probat glo. Bar. & alij in l. post legatum, §. his vero, ff. de ijs quibus, vt indig. cum alijs relatis per Menoch. de arbit. quæst. casu 474. nume. 57. libro secundo. Et de presump. pariter in secundo, libro præsump. 55. num. 1.

95 Secūdo, † quia absurdum est in iure, quod quis sit accusator, & testis, ca. forus, §. in omni, de verborum signi. Spec. in titu. de teste, §. primo, versi. item quod ipse testis, & accusator, Felyn in cap. licet Heli, num. 6. de simon Lanfranc. in tract. de testibus, nume. 18. & in terminis per has rationes sic in accusatore, & querelante loquuti sunt, Barth. Gritt. inter cons. crimin. diuersor. cons. 160. num. 3. lib. primo, Rolan. cōsil. 37. num. decimo, & sequen. lib. 3. Iaco. Port. Imolen. cons. 94. num. 33. Vulpell. consilio 17. nume. primo, & cons. 94. num. quarto, Bertazzo. cons. 8. nume ro 42. lib. primo, ☞ Honded. cons. centesimo, num. septimo, & num. vndecimo, & vltra suprascriptā, dicam latius hac de re infra quęst. 60. in prima illatione, num. sexagesimosecundo, & sequentib. vbi vide ad materiam.

96 AMPLIA II. Vt † dictum huius offensi querelantis, seu accusatoris non solum non faciat inditiū ad torturam, sed nec etiam ad inquirendum: (licèt bene aperiat iudici viam ad assumendum informationes,) secundum Clar. in pract. §. fin. quæstio. septima, vers. habes igitur, vbi ampliat, etiam quod accusatio, seu querela porrigatur per tertiam personam, & in hoc dicit, quod nullus est, qui dubitet; refert, & sequitur Bertazz. cons. 8. numero 41. vbi etiam allegat Nattam in cons. 407. nume. 6. & ampliatio est verissima, quia vt dixi in primo lib titu. 4. rub. de carce. & carcerat. quæstion. 17. nume. 120. & sequentibus,

97 † talis accusatio, seu querela, nec etiam sufficit ad ca

98 pturam: † etiam quod examinetur vti testis, per ea, quæ dixi, hoc eodem libro in titu. supra, quaestione 43. num. 5.

99 AMPLIA III. Vt † accusatoris querelantis, & offensi inculpatio non faciat inditium, etiam quod in tortura emanauerit, Vulpel. consil. trigesimo nume. quinto & sexto, Bertazzo. cons. 8. nume. 44. lib. 1.

100 † Inimicitia enim non purgatur per torturam Boss.

101 in tit. de inquisitione, nume. secundo. † Ideo si accusator, et querelans offerat iudici se velle stare torturę cum reo, nō debet talis oblatio acceptari, quia nō per hoc erit accusatus torturae subijciendus, vt per Brun. de indi. & tort. par. 2. quęstio. 7. nume. nono, sequitur. Mascard. de proba. lib. 3. concl. 1129. num. decimooctauo, et 19. & faciunt, quę dixi supra, quęst. 37. num. 109.

102 AMPLIA IV. Vt † nec credatur Principi asserenti se ab aliquo eius subdito fuisse offensum, Dec. consilio 410. nume. tertio, Plot. in l. si quando, nume ro 772. C. vnde vi, in antiqua impressione, Boss. in tit. de Principe, et priuileg. eius, num. 80. et 81. vbi loquitur in Principe asserente aliquem esse rebellem, et hos refert, et sequitur Bertaz. in cons. 335. num. quinto, libro primo, Vulpell. cons. 30. nume. secundo, vbi quod nec creditur Imperatori asserenti se ab aliquo spoliatum, ex Ripa, quem allegat, in c. cum ecclesia Sutrina,

Surrina,num.trigesimoseptimo, de causa possess.&
proprieta.
103 AMPLIA V. Dicti † quarti casus conclusio-
nem, vt multo magis procedat, & sic multo minus
credatur offenso querelanti,& accusanti, si diu post
offensionem factam,& iniuriam illatam,querelã,et
accusationem porrexit, tunc enim valde calumnio-
sa præsumitur, cum ex tarditate dolus præsumatur,
vt per Bal.in cons.37.quidam Tabellio,in fine,lib.1.
Franc.Caron.de indit.& tortu.tracta.8.cap.1. rub. de
dicto offensi,& delinquentis,num.9. Boer. deci.42.
nume.10. Ayin.cons.75.nu.2. Mars.in pract. §.diligē
ter,nu.201. Foll.in prac.crim.in verbo,item quod cō
misit falsitatem,numero decimooctauo,Igne.in l.si
quis in graui,§.si quis moriens num.3. ff. ad Syllan.
Plot.de in litem iuran.§.51.num.vndecimo, Corra.
in pract.titu.de accus.nume.decimotertio,vers.77.vt
accusator morosus,foli. 230.columna secunda,Bar.
Theger.in suo tract.crim.par.16.num.13.& 14.Cæ-
pha.cons.187.num.13.libro secundo, Vulpell.consil.
94.nume.5. Mascard.de proba.libro primo,conclus.
531.num.50.
104 SEXTVS Et † vltimus casus est in eo vulnerato,
seu aliter offenso, qui præsertim in articulo mortis
constitutus,aliquem exculpat dicendo,puta.ab eo se
minime fuisse vulneratũ,& offensum,& isto casu fa
cias cõclusionem,in tantum prodesse inquisito hãc
exculpationem,vt per eam sint sublata omnia indi-
tia contra ipsum vrgentia, nec torqueri amplius po-
test vbi forsan alias ex dictis inditiis,sine tali exculpa
tione torquendus fuisset, vt per Baldum, & Albe.in
l.si quis in graui,§.si quis moriens. in principio ff.ad
Syllanum,vbi generaliter dixerunt, quòd licet non
credatur dicto offensi in odium ipsius offendentis,
creditur tamen in eius fauorem:quod & affirmarũt
Alciat.de præsumpt.reg.3.præsump.44.nume.quin-
to,Boss.tit.de fauor.defens.nume.decimo,sed in spe
cie,quòd tollantur inditia, affirmarunt Bald.in l.pri
ma,columna penul.vers.item si testatur,nume.32.et
ibi etiam Iaso.colum.penul.nume.decimo, C.com-
mun.de legat. Aretin.in capit.3.loco,colum.fin nu-
me.31.& ibi etiam Dec.in fine,extra de proba.idem
Iaso. in l.prima,numero nono, ff.de eo per quem fa-
ctum erit, Fely.in cap.primo,nume.18.de præsump.
Alexand cons.14 nume.secundo, lib.2.& cons. 124.
nume.9.lib.6.& cons.primo,nume.16.lib.3. & cons.
30.nume.13.lib.7. Paris.cons.67.nume.118.seq.libro
3. Mars.in singu.22.incip.confessio offensi, post me-
dium,vers.teneas tamen menti,vbi concordantes ad
ducit,& in pract.§.diligenter,numero 200. & consi.
17.num.decimo,& cons.50.num.18.& cons. 61. nu.
34. Horat. Lucius inter cons.crimin.diuers. cons.151.
num.42.lib.primo,in folio,& cons.168.nume.18. eo
dem libro, Nouell in tractat.ad defensam, §.an indi-
tia pro reo danda sint,numer.90.fol.mihi 90. Foller.
in practic.crim. in prima par.3. partis principalis,nu-
me.78.verbo,& si confitebuntur,fol.mihi 306. Alc.
de præsump.reg.3.præsumpt.4.num.decimo, & Pe-
traian.singu.55.incip.nota bene,quod si vulneratus,
nume.secundo, Couar.var.resolu.lib.2.cap.14.num.
8.in fine principii vers.si vero vulneratus, Carter.in
pract.in 1.tract.de indit.& tortu.§.decimum est indi
tium,num.5.& in 2.tract.de homic.& assassin.§.de-
cimoseptimo,excusat exculpatio,num 1. Petr.à Pla-
cha in epitom.delict.c.12.num.17.& 18.lib.1. Gigas,
de crim.læsæ maiest.lib 2 tit.quom.& per quos cri-
men læsæ maiest. proba.q.26.num.5. Ant. Gomez.
var.resol.tomo 3.c.13.rub.de tortura reorum, num.
37.ad fin.vers.si verò delictum, Corrad.in pract.titu.
de negat.crim.& tormen.nume 37.ad medium,ver
sic.23.limita,fol.mihi 302.colum.2.in princ. Hercul.
in tract.de negatiua,num.259. Matth.Gribal. in suis
regulis criminalibus,vers.exculsatio offensi, & versi.
assertio solius vulnerati,in fine,tomo primo comm.
opin.fol.mihi 347.colum.1. Clar.in prac. crimina.§.
* fin.q.52.vers.potest etiam,vbi testatur de communi,ex Ploto quem allegat,in cons.crim.diuerso.110.
nume.primo,paruis primo impressis, Tibe. Decian.
cons.96.nume.29.volum.1. Bertazz.cons.3.in 1.add.
litera A,& ad cons.249. pariter in litera A. in primo,
& secundo,vers. Bursat.cons.vigesimo,nume.38. &
39.lib.primo, vbi bene,& cons.332.nume. 23. libr.3.
Claud. Battand.regu.crim.34.num.secundo, & reg.
35.nume.primo, Menoch.de præsump.lib.primo,q.
90.nume.primo, Mascard.de prob.lib.1.conclu.389.
num.2.& conclu.1110.num.1.& post numerum sex
* tum.& seqq lib.3.vbi pariter testatur de communi,
ex Ploto,& Iulio Claro in locis præcitatis. ☞ Fulu.
* Pacian.qui aliis relatis pariter de communi testatur
105 in trac,de prob.lib.1.c.38.nume.vigesimo. Et † licet
contra hanc conclusionem tenuerint aliqui relati p
Aug.ad Angelum de malefic.in verbo,qui iudex ad
probationem suæ inquisitionis, nume. duodecimo,
in discursu,& per Placham in epitom.delict.lib. 1.c.
7.nume.42,in fin.fol.mihi 106.& per Mascard. in di-
cta conclu.1110.nume. 8. Gand.in titu.de transact.&
pract.num.16. Gramm.cons.70.num.5. Monticel.in
repet.test.pag.103.col.secunda, Simon.de Preus,cō-
sil.187.nume.3.sicut illum refert Burs.cons.239.post
numerum trigesimumnonum,lib.3.relati per Fulu.
Pacian.quos & ipse sequitur in tract.de proba.libro
primo,capit.trigesimooctauo,numer vigesimopri-
mo,& sequenti,(licet supra numero vigesimo,d xe-
rit Doctores contrarium communiter tenere.) Non
per hoc tamen ab ea recedas,quia non solum, vt ex
* præallegatis Doctoribus vides,est † communiter re-
cepta,sed etiam verissima, declarata tamen, vt infra
mox dicam.
106 AMPLIA I. Huius † sexti casus conclusionem,
vt procedat nedum in exculpatione explicita, & ex-
pressa,sed etiam in implicita,& tacita,vt per Claud.
ad Bertazzolum in consil.246. in primo, & secundo
versiculo sub litera A , vbi illam videtur nuncupare
explicitam exculpationem, quando vulneratus ex-
presse Titium exculpando dicit se ab eo non fuisse
offensum:implicitam autem quando neminē excul
107 pando,aliquem inculpando nominat. † Nam tunc
nō inculpati videntur tacitè,& implicitè exculpati,
per regulam, quod inclusio vnius, est exclusio alte-
rius,de qua in l.cum prætor,in princ.ff.de iudic.& si
fine.§.sed quod Papinianus, ff.de iudic.l.cum ita le-
gatum,ff.de condit.& demonst.l.maritus, C.de pro-
cura.l.quamuis, C.de pignor.ca. non ne,de præsum.
addo pro eadem hac ampliatione Burs.cons. vigesi-
mo.nume.58.lib. 1. Vbi in terminis loquitur de ex-
culpatione implicita per aliorum inculpationem,et
nominationem.
108 AMPLIA II. Vt † exculpatio prosit exculpa-
to,etiam quod exculpans prius eũdem exculpatum
inculpasset:adhuc enim primum dictum non potest
exculpato obesse,licet solemne, & iuratum , vt per
Claud.ad Bertazzo. in cons.246. in prima addit. sub
littera A. in versiculo tertio , incip. quòd procedit e-
tiam,vbi in id allegat Mars.in cons.209. numero tri-
gesimo,sequentibus, Grammatic. voto 3.nume de-
cimoquarto,& Bursat.consilio 201.numero 147. li-
bro primo,sequitur Mascard.de probat.libro tertio,
109 conclu.1130,numero 12. † Vbi bene aduertit Do-
ctores præfatos loqui in exculpatione facta in articu
lo mortis per eum,qui prius viuens aliquem , vel vti
testis vel vti socius criminis inculpauerat, hoc enim
casu exculpatio tollit præcedentem inculpationem,
quia

quia non est verisimile, quod in eo puncto quis voluerit mentiri magis grauando suam conscientiam, pro ut & nos diximus supra hac eadem quæst. nume 1068. & seq. Vnde secus in exculpatione facta ab offenso, & non existēte in articulo mortis, pro ut sunt termini propositę ampliationis. fingamus enim qđ quis vulneratus, iniuriam, damnum, aut furtum passus porrigit querelam contra vnum, dicens se ab eo offēcium, aut derobbatū, deinde illinc ad aliquos dies reuocando hanc suam inculpationem dicit illum ante a per ipsum inculpatum re vera non esse culpabilem, & hoc forsan, quia magis certioratus de veritate, sic affirmare cogitur, prout sæpissime contingit in facto; erit ne standum tali exculpationi in pręiudiciū præcedentis inculpationis, & aliorum inditiorum contra exculpatum existentium? Certè non, nisi exculpans siue inculpatus, apertè probauerit errorem primæ inculpationis aliunde, quam ex dicto exculpātis, præsumitur enim isto casu exculpatio procurata, & in fraudem fisci, ideo nō attendenda, eo pręsertim, quia dicenti varia, & contraria non est credendum, l. qui falsa, ff. de testibus l. eos, vbi Bartol. & alij, ff. de fals. Boss. titulo de oppos. cont. testes, numero primo, & seqq. & vbi admittitur confessionis reuocatio. id vtiq; intelligitur docto de errore, aliàs secus, Boss. tit. de conf. n. 59. & 60. Clar. in pra. §. fi. q. 55. versic. h. & dicam latius inf. ti. 3. de reo cōfes. & cōuict.

110 LIMITA I. Eandem † conclusionem huius sexti casus, vt non procedat quando de delicto plenè constat: nam tūc exculpatio nihil prodest exculpato vt per Bal. in l. numero trigesimosecundo, versi. si tamen C. commun. de legat. & in l. transigere numero 26. C. de transa. Aug. ad Ang. de malefi. in verbo, qui Iudex ad probationem suæ inquisitionis, numer. 12. ad finem, versic. fortè tamen iuuraret confessio, Petrasan. sing. 55. numero 2. in fine, Carre. in pract. in 3. tracta. homicid. & assassin. §. decimoseptimo excusat exculpatio, post numerū tertium, Petr. à Placha in epitom. delict. lib. 1. capitul. 13. numero 15. post medium, fol. 212. ad finem, Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 13. rub. de tort. reo. n. 17. vbi quod isto casu nō obstante exculpatione pdicta poterit imponi pœna ordinaria. delicti, ex gl. quā allegat in l. 2 in gl. fin. & ibi

* Bar. Alb. Bal Angel. Rom. Cum. & † communiter Doct. ff. ad Syl. Ferran. Garg. inter consili. crimin. diuer. columna 121. numer. decimoquarto, &. consi. 122. pariter nu. 14. lib. 1. in fol. Fran. Herc. in tra. de ne

111 gatiua, n. 160. & 161 † Vbi φ exculpatio, licet nō tollat veram probationē delicti, bene tamen tollit fictā probationem à statuto, vt in exemplo ibi per eū posito, Claud. Battand. reg. crim. 34. num. 2. versi. quod

† dictum procedere, vbi de crebriori † opinione, & reg. 26. nu. 1. in fine, Matth. Gribal. in suis regulis criminalibus, in primo tomo, commun. opinio. folio mihi 347. columna prima, versicu. exculsatio offensi, Clar. in practi. §. fi. quæst. 52. vers. potest etiam ibi, sed si apparet de veritate in contrarium, &c. Bursat. consil. 20. num. 39. lib. 1. Claud. ad Bertazzo. in consi. 646. in prima addit. sub litera A, versic. modo de delicto non constet, Masc. de probat. lib. 3. concl. 1130. num. 5. & num. 6. in princ. & num. 9. num. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 90. num. 2. & nu. 3. vbi ex mēte præfatorum Doctorum duas huius limitationis affert rationes. Primo, quia non est in potestate hominis facere de crimine non crimen, secundum Bar. in d. l. transigere, in fine, C. de transa. Secundo quia talis exculpatio aliud nō est, nisi quædam partis remissio

112 l. 2. & ibi Doctores, ff. ad Syllan. Quæ † quidem remissio, bene quidem valet in præiudicium remittentis, & eius hæredum, non autem in præiudicium rei publicæ, d. l. trāsigere, C. de trāsact. l. licitatio, §. quod illicitè, ff. de publica. & vectigal. l. cōgruit, ff. de offic. præsidis. cum alijs adductis per nos in li. 1. quæst. 5. nume. 3 .. & seqq. ℭ Addo pro hac eadem prędicta limitatione Fulu. Pacian. de prob. lib. primo, capitul. 38. nume. 19.

113 LIMITA II. Dictam † huius sexti casus conclusionem, (& hęc limitatio venit ampliatiuè ad prę cedentem limitationem,) vt nec exculpatio prosit exculpato, quando contra eum adessent inditia vrgentia: tunc enim non obstante exculpatione poterit torqueri, secundum Alc. de presum. reg. 2. pręsum. 4. nu. 10. Vbi dicit, quòd si inditia essent tam vrgentia, tollerēt præsumptionem illam orientem ex exculpatione facta per constitutum in arti. mortis: tunc cū vna præsumptio tollat aliam, & fortior tollat debiliorē, l. diuus, ff. de inte. rest. cum sua materia tunc vtiq. poterit exculpatus torqueri. Nec obstat, inquit Alciatus, quod quis eo tempore non præsumatur mentiri, & immemor esse salutis æternæ: quia istud mendacium non videtur tendere in præiudicium salutis æternæ, cap. primum est in ver. 7. quod, & nulli, &c. ne quis arbitretur, versi. duo sunt omnino, 22. quæstio. 2. Blanc. in prac. in §. verum quia quandoque, nume. 100. & seq. fol. mihi 29. vbi quod exculpatio propinquorum multum prodest, quādo inditia sunt leuia; secus si inditia sint grauia, & ita practicatur secundū eum, Couarru. varia. resol. lib 2. capit. 13. post nu. 8. in fin. principij, vbi ex Alciato loco nuper citato dicit, quod si inditia forēt valde vrgentia, vere tunc Iudex iustissimè torqueb.t, non obstante occisi exculpatione, quod & idem affirmauit Petr. à Plac. in epitom. delict. lib. 1. capitul. 13. post nume. 17. Clar. in pract. §. fi. q. 52. versi. potest etiam, vbi quod quando adsunt contra reum inditia, valde vrgentia, & proxima delicto. nō est standum exculpationi, saltem ad euitādū torturam, & Clarum refert Masc. de prob. lib. 3. con cl. 1130. post nu. 10. 11. Meno. de præsum. lib. 1. quæst. 90. nume. 3. in fi. ℭ Fuln. Pacian. de prob. lib. 1. capit. 38. nu. 24. ex quib. licet dici possit hanc limitatio. fuis

† se communiter à Docto. receptam:

114 Nihilominus contra eam faciunt † scripta p Bursatum in consi. 20. sub nume. 39. volum. 1. vbi quod exculpatio est signum innocentiæ, & facit, vt exculpatus non possit torqueri, etiam quod multa contra eum concurrerent: & tamen certum est inditia dici vrgentia, quando multa sunt, quod & idem affirmauit Mascard. de probat. lib. 3. concl. 1130. num. 2. prope finem, versi. & clarum innocentiæ signum, vbi alios adducit concordantes, Claud. ad Bertazo. in cōsil. 246. sub litera A, in prima addit. vbi dicit, quod p exculpationem tolluntur inditia, etiam quod multa, & grauissima sint.

115 Item † faciunt Doctores allegati supra num. 110.

* qui communiter * volunt exculpationem tunc demum non prodesse, quādo de delicto plenè, liquide & concludenter constat: et sic in consequentiam videntur sentire non sufficere, quod inditia sint urgentia, nisi delictū sit plene probatum, vt videre est apud Bal. in l. 1. nu. 32. versi. si tamen, C. com. de leg. vbi qđ exculpatio non prodest, *si liquido constaret de crimine*, quod et idem affirmauit Aug. ad Ang. de malefi. in ver. qui Iudex ad probationem suæ inquisitionis, nume. 12. ad fi. vers. forte tamen, et Burs. in consilio 20. nu. 39. li. 1. Carrer. in pra. in 3. tra. de homic. et assassi. et 17. excusat exculpatio, post numero 3. vbi quod stante exculpatione reus non potest torqueri, *nisi contra exculpatum essent claræ, & liquidę probationes*, Pet. à Plac. in epi. deli. lib. 1 capitul. 13. post med. ubi quod defuncti confessio nequaquam reo prodest, *si ex facti qualitate manifeste oppositum probatur*, Anto. Gomez. var. resol. tom. 3. capitul. 13. rub. de tort. reo. num. 17.

vbi

vbi pariter defuncti confessionem, & expurgationē non prodesse affirmat, *quando vere & realiter probatur delictum*, Ferr. Garg. inter consil. crim. diuers. consil. 121. num. 14. & consil. 122. nu. 14. lib. 1. in fol. vbi loquitur non solum, quando contra inculpatum militant inditia vrgentia, *sed quando plene est probatum delictum, & liquido de eo constat*: & etiam in casu plene probati delicti, loquitur Franc. Herc. in tract. de negatiua, nu. 160 Clau. Batran. reg. crim. 34. num. 2. vers. quod dictum procedere, vbi quod exculpato non potest per iudicē inferri tortura, *nisi liquidis, ac lynceis probationibus in contrariam opinionem, & sententiam, idem iudex repelleretur*, Matth. Grib. in suis regulis criminalibus, in primo, tom. comm. opin. fol. mihi 347. col. 1. ver. exculpatio offensi, vbi quod offensi excusatio debilitat inditia, vt ex eis reus torqueri non possit, *nisi termine manifeste, & concludenter liquidato*, Masc. de prob. lib. 3. cōcl. 1130. nume. 9. vbi loquitur in casu, in quo *infallibiliter, patens præsupponeretur delictum*. Quare non inditiorum vrgentia, sed delicti plena probatio tollit exculpationis vires: & quidem si vellemus admittere, quod exculpatio non tollat inditia vrgentia, esset sine dubio destruere regulam huius sexti casus; cum certū sit inditia non esse sufficientia ad torturā, nisi ea sint grauia, & vrgentia, vt dixi supra, q. 37. nu. 3. seqq. sed sic est, quod in reg. prædicta de qua supra nume. 104. plenè probauimus per exculpationē tolli inditia sufficientia ad tort. ergo negari non potest, quin ea tollantur, etiam quod sint vrgentia.

116 Quid dicendum? † Pro resolutione aduerte, quod Doct. allegati pro hac limit. sup. nu. 113. & præsertim Alc. Couar. Plac. & Clar. loquunt non in indit. vrgentibus, & sufficientibus, ad torturam simpliciter, sed in plusquam vrgentibus, & plus quam sufficiētibus dicuntque quod isto casu exculpatio illa non tollit, & bene dnt. Fingamus, enim quod contra inculpatū adsit vnus testis de visu omni exceptio maior, qui solus secundum communem † facit inditium ad torturam, vt suo loco dictum est: itē & quod cum dicto huius testis concurrāt alia inditia, vt puta fuga, minę, inimicitiæ, fama, aut quod simile, quo casu sine dubio reus iste dicetur grauatus inditijs, non solum vrgentibus, & ad torturam sufficientibus, sed etiam vrgentissimis, & plusquam sufficientibus, isto inquam casu erit certè absurdum dicere, quod tot vrgentissima, & grauissima inditia sint sublata per solam exculpationem. & hoc modo intellecta proposita secūda limitatio verissima est in se: & ita bene procedūt Doctores pro ea allegati, qui vt præmonui loquuntur non in inditijs vrgētibus simpliciter, sed in valde vrgentibus, & proximis.

Si vero inditia contra reum existentia non sint ita vrgentissima & plus quam sufficiētia ad torturam: tunc etiam quod multa sint, exculpatio illa tollit, vt probant communiter † Docto. allegati in reg. supra, num. 104. & ita potest procedere opinio tenentium contra propositam limitat. de quibus supra, nu. 114.

117 Bene verum est, † quod si cū exculpatione concurrant alia signa, & inditia innocentiæ: tunc per eā tolli etiam inditia quantumuis vrgentissima, & grauissima, sine dubio crederem: quia illa superabundantia inditiorum contra reum existentium, tollitur per abundantiam inditiorum innocentiæ, cum exculpatione cōcurrentium, per regulam, l. diuus, ff. de rest. in integ. & propterea, quando exculpatio aliunde est verisimilis, tunc tollit omnia inditia etiam grauissima, secundum Grammat. decis. 56. nume. 11. vbi pro verisimilitudine exculpationis considerat, quando verificatur causa in exculpatione expressa Bertazzo, cons. 246. nu. 10. lib. 1. vbi offensi exculpationem tunc maxime attendendam dicit, quando pro ea extant aliqua inditia, & verisimiles coniecturę, quod & affirmauit Claud. ad eundem Bertazzo. in cons. 3. in add. sub litera A, ver. & maximè si extēt inditia verisimilia, Menoc. de præsump. lib. 1. q. 90. nume. 3. vers. illud tamen, vbi quod quando vltra offensi excusationem adessent aliæ coniecturę, quę ostēderent accusatum non deliquisse, tunc eadem offensi excusatio proderit, etiam ad absolutionem. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 38. nu. 22.

118 Sed an exculpatio sit verisimilis, nec ne, † & consequenter, an erit attendenda, vel non, id totum iudicis arbitrio remittetur, vt per Clar. in pract. §. fi. q. 51. ver. potest etiam, in fin. vbi quod ex quo plerumque videmus. quod offensi, siue propter remissionē, quā fecerunt vulneranti, siue propter suasiones amicorū faciunt huiusmodi exculpationes veritati cōtrarias: iccirco in hoc maximè versabitur iudicis arbitrium, qui inspecta facti qualitate considerabit, an talis exculpatio sit verisimilis nec ne; & an ei standum sit, vel non, & Clarum referendo, sequitur Masca. de proba. lib. 3. concl. 1130. nu. 10. iuncto, num. 4. Vbi quod isto casu ex coniecturis iudex suum arbitrium regulabit. & nec dissentit Fulu. Pacian. de prob. lib. 1. c. 38. numer. 25. sequen. vbi etiam considerat qualitatem exculpantis.

119 Et inter alias coniecturas, † ea potissimum exculpationis verisimilitudinem arguet, quando ex ea exculpans lucrum amitteret, ut puta adest inter Meuium, & Titium cautio de non offendendo sub pœna centum parti offensæ applicandorum; prætendit Curia Titium fuisse vulneratum à Meuio, uerum Titius excusat Meuium, dicitque non ab eo, sed altero fuisse vulneratum. Hęc exculpatio est multum verisimilis, & attendenda: quia si Meuius uulnerasset Titium, est præsumendum, quod Titius illum accusasset propter lucrum sibi uenturum ex acquisitione penæ conuentionalis, ob cautionem ruptam, ut in terminis consuluit Simon de Pretis in cons. 187. nume. uigesimoquarto, quem in proposito refert, & sequitur Claud. ad Bertazzol. in cōs. 246. in additio. sub litera A. uersic. & maximè, si ille. Mascard. dicta conclus. 1130. num. decimoquinto, lib. 3.

Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Fama, siue bona, siue mala, siue in genere, siue in specie, ac siue in ciuilibus, siue in criminalibus, quid probet, quid operetur, quomodo, & quando præsumatur, atque probetur.

SVMMARIVM.

Ordo propositæ quæstionis, num. 1.

Fama quid, & quotuplex sit, & in quo differat à rumore, à communi opinione, à notorio, à publico, à manifesto, & similibus, num. 2.

Fama tam in ciuilibus, quam in criminalibus, non facit plenam probationem regulariter, nu. 3.

Fama regulariter non facit inditium ad torturam, nu. 4. 6. & seq. vbi de magis communi, & magis seruata opinione, licet alij contrarium dixerint, nu. 5.

Fama est inditium remotum, nu. 6.

Fama est res fallax mendax, perniciosa, transmissa, vt plurimum ab iis qui nocere cupiunt, eique propterea credendum non est, nu. 7. seqq.

Voces vanæ populi non sunt audiendæ, nu. 8.

Confessio extorta a reo, contra quem sola fama vrgebat, non valet, nec confitenti nocet, etiam quod fuerit ratificata, nume. decimo.

Fama

Fama facit inditium ad torturam in delictis occultis, & difficilis probationis, nu. 11. Declara dummodo sit legitimè probata, ac habeat ortam ex aliqua verisimili causa, & ratione, aliter secus, nu. 12.

Fama orta in continenti post delictum facit inditium ad torturã, nu. 13. sed contrarium est verius, nu. 14.

Fama de iure canonico facit inditium ad torturam, nu. 15. sed contrarium, nu. 17.

Inimicitia, iuncta cum fama facit inditium ad torturam, numero 19.

Fuga iuncta cum fama facit inditium ad torturam, numero decimonono.

Minæ iunctæ cum fama faciunt inditium ad torturam, nume. vigesimo.

Sindici dictum iunctum cum fama facit inditium ad torturam, numero 21.

Fama delicti in specie, iuncta mala fama in genere, facit inditium ad torturam, numero secundo, dummodo tamen in actis constet de mala fama in genere, aliter secus, numero vigesimoquarto, & qui in proposito dicantur personæ viles, & malæ famæ, numero 23.

Fama quæ habuit ortum à personis honestis, & fide dignis, facit inditium ad torturam, nu. 45. sed cõtrarium verius, n. 26. & 27. vbi declaratur materia.

Fama vehemens non facit inditium ad torturam, nisi fuerit orta à personis honestis, & fide dignis, nu. 27. & nu. 31.

Fama vehemens regulariter facit inditium ad torturam, numero 28.

Fama quando dicatur vehemẽs remittitur arbitrio iudicis, nume. 29. sed quomodo iudex debeat regulare suum arbitrium, n. 30. & seqq.

Fama non dicitur vehemens, nec facit inditium ad torturã, etiam quod fuerit probata per plures, & plures testes, quia solum numerus non inducit vehementiam famæ, nu. 32.

Fama an dicatur vehemens, vel non, attenduntur causæ, & coniecturæ, ex quibus orta est, iuxta qualitatẽ dictarum causarum, vnde originem habet, facit, & non facit inditium ad torturam num. 33.

Fama orta ex grauibus causis, & coniecturis, facit inditium ad torturam, secus si ex leuibus, num. 33.

Fama non facit inditium ad torturam, si causæ, & coniecturæ, vnde originem habet, vel non probentur, vel appareant falsæ, numero 34.

Fama vehemens propriè dicitur ea, quæ ab inditijs, & coniecturis coadiunatur, n. 35.

Fama nunquam facit inditium ad torturam, nisi habeat requisita de quibus remissiuè, num. 36.

Fama facit inditium ad inquirendum, numero 37. etiam quod testes non dicant se audiuisse à maiori parte populi, ibidem, numero 38.

Fama facit inditium ad capturam, nu. 39.

Fama sufficit ad inquirendum specialiter, & sic ad formandum, & transmittendum inquisitionem, num. 40. sed contrarium est verius, nu. 41. seqq. vbi declaratur materia.

Prohibito vno, censetur prohibitum omne illud per quod deuenitur ad illud vnum, nu. 42.

Fama non facit inditium ad inquirendum, nisi ortam habuerit à personis honestis, & fide dignis, num. 44. Contra, nume. 46. sed prima opinio est verior, declarata tamen ibidem, nume. 46. & seqq.

Fama licet non plene probet, tamen coadiunat alias probationes, num. 50.

Fama transfert onus probandi contrarium in aduersarium, nume. quinquagesimoprimo, sed contrarium est verius, vt in nu. 52. & seq.

Præsumptio iuris transfert onus probandi contrarium in aduersarium, n. 52.

Fama facit regulariter, semiplenam probationem, num. 54. Contra, numero 55. Tertia est opinio, quod remittatur arbitrio iudicis, numero 56. Reprobatur hæc tertia opinio, num. 57. Resolue, vt in numero 58.

Fama facit semiplenam probationem, dummodo sit orta ex verisimilib. coniecturis, alias secus, & an istæ coniecturæ, ex quib. fama orta est, sint verisimiles, nec ne, remittitur arbitrio iudicis, num. 59.

Fama in criminalibus non facit semiplenam probationem, numero 59.

Fama non facit semiplenam probationem, quando de crimine agitur per viam exceptionis, num. 60. idem si de crimine agatur ciuiliter, numero sexagesimoprimo, & sexagesimotertio, licet aliqui relati ibidem, numero sexagesimosecundo, contrarium dixerint.

Fama non facit semiplenam probationem in causa ciuili ardua, numero 64.

Fama non facit semiplenam probationem, vbi agitur de dissoluendo matrimonio, nu. 65.

Fama non facit semiplenam probationem in causis, in quibus nõ defertur iuramentum in supplementum plenæ probationis, numero 66.

Iuramentum in supplementum non defertur ex semiplena probatione resultante ex fama, num. 67. & seq.

Iuramentum in supplementum, in quibus casibus non deferatur, nume. 69.

Excommunicatio probatur per famam, vbi agitur in foro animæ, & non de præiudicio tertij, secus vbi agitur de repellendo quẽ à iudicio, tanquam excommunicatum, & de materia, nume. 70. seqq.

Fama iuncta cum vno teste de visu, facit semiplenam probationẽ numero 73. seqq. licet aliqui ibi contradixerint, & numero 76. vbi idem si vnus testis deponit de visu, & fama, & alter de fama tantum.

Testis vnus deponens de visu, & fama, coniungitur cum alio teste deponente de fama solam, ad faciendam plenam probationem, num. 76.

Fama coniuncta cum pluribus testibus de audita plene probat, secus coniuncta cum vno tantum teste de audita, numero 77. sequentibus.

Fama iuncta cum vno teste de visu, non facit semiplenam probationem in pluribus casibus, de quibus remissiuè, nume. septuagesimonono.

Fama iuncta cum vno teste non facit plenam probationem in criminalibus, num. 80. Limita, vt procedat quo ad pœnam corporalem, secus quo ad pecuniariam, num. 81. Limita secundo, quando cum fama adessent alia inditia, & coniecturæ, quia tunc plene probat etiam in criminalibus, num. 82. sed hæc vltima limitatio declaratur ibidem, nume. 83. seq.

Fama iuncta cum alijs inditijs, adminiculis, vel coniecturis plene probat in ciuilibus, num. 86. contra, numer. 87. distingue, vt in numero 88.

Fama nunquam coniungitur cum alia probatione, nisi ea fuerit plene probata, & per testes idoneos, numero octuagesimonono seq.

Fama in ijs, quæ sunt difficilis probationis, probat plene iunctis alijs adminiculis, num. 91. & 92. Vbi quod isto casu saltem trãsfert onus probandi contrarium in aduersarium.

Valor rei probatur per famam, num. 83.

Interesse probatur per famam, num. 91.

Filiatio probatur per famam, numero 94. contra, numero nonagesimoquinto. Prima opinio est magis communis, num. 96. saltem quo ad transferendum onus probandi contrarium in aduersarium, vt ibid.

Mors probatur per famam, numero 97. dummodo habeat ortum ab aliqua verisimili causa, & coniectura, alias secus, numero 89. Item dummodo agatur de præiudicio modico, secus si de graui, numero nonagesimonono, declara alijs modis, vt remissiuè, numero 100.

Virtus probatur per famam, nume. 101.

Nobilitas probatur per famam, nu. 101.

Doctoratus probatur per famam, num. 102.

Peritia alicuius probatur per famam, numero 103.

Doctorandus non est examinandus, si per publicam vocem, & famam habetur pro perito, & idoneo, numero 104.

Fama

ma bona tollit inditia ad torturam sufficientia, ita vt probata bona fama reus non possit amplius torqueri, nu. 186. sed vide in seqq. versiculis.

ma bona in genere, non tollit inditia specialia, nu. 187.

mæ bona probatio est lenis defensio, nu. 188.

ma bona tollit inditia leuia, & non grauia, nu. 189.

ma bona tollit inditia, si sumus in dubio, aliter secus, nu. 190.

ma bona non tollit, sed debilitat inditia, nu. 191.

ma bona non facit, vt reus indiciatus nullatenus torqueatur, sed vt leuius torqueatur, nu. 192.

ma bona in genere non tollit malam famam in specie, nu. 193. contra, num. 195. Dic, quod bona fama in genere non tollit penitus malam famam in specie, sed tantum debilitat, numer. 197. vel verius dic, quod etiam tollit, si non est adminiculata, secus si adminiculata, nu. 198.

stibus deponentibus super mala fama in specie magis creditur, quam deponentibus de bona fama in genere, nu. 194. contra, nume. 196 Distingue, vt in nu. 197. & 198.

ma mala in genere inquisiti, facit contra ipsum inquisitum præsumptionem super delicto, de quo inquiritur, nu. 199.

ama mala quandoque operatur condemnationem in pœnam exilij vel triremium in tribus casibus, de quibus, n. 200. & seqq. sed declara, vt ibid.

ama mala facit præsumptionem delicti, dummodo sit in eodem genere mali, alias secus, nu. 204.

ama mala in genere, de se sola non sufficit ad torturam, sed iunctis alijs sic, nu. 205.

ama mala, an faciat inditium ad torturam contra personam vilem, & abiectam, & quid in delicto difficilis probationis, numero 206.

amu est difficilis probationis, ideo vix unquam bene probata reperitur, nu. 207.

estes super fama deponentes debent esse duo, aliter nō probāt, num. 208.

estis vnus super fama deponens non solum non probat, sed etiā est de falso suspectus, num. 209.

estes probantes famam debent esse omni exceptione maiores, nume. 210. Et quid contra valde diffamatum, dicto num. 210. Et an ista qualitas, quod scilicet testis sit omni exceptione maior, articulanda, & probanda, nu. 211. & seqq.

estis non præsumitur omni exceptione maior, ideo ista qualitas est articulanda, & probanda, nu. 211. contra, n. 212. Distingue vt in nu. 213. & seqq.

estes super fama deponentes debent reddere rationem sui dicti, & sic exprimere causas, quibus fama orta est, etiam non interrogati, numero 216. & quid si testis dicat se ita publice dici audiuisse: an tunc teneatur exprimere causas, numero 217. sequenti.

estes deponentes super fama debent scire quid sit fama, & interrogati de illius diffinitione tenentur respōdere, aliter nō probant, nu. 219.

Amplia primo, etiam quod deponant super bona, vel mala fama in genere, nu. 220.

Amplia secundo, siue testis sit peritus, siue sit imperitus, numero 221.

Amplia tertio, vt nō solum teneatur reddere diffinitionem famæ sed etiam congruam diffinitionem, aliter non probat, nu. 222. & seqq. ubi ponuntur exempla.

imitu primo, quia sufficit testem diffinire famam per verba facti, & non iuris, num. 225. immo testis diffiniendo famam per verba iuris redditur suspectus, nu. 226.

Limita secundo, quia non tenetur testis afferre diffinitionem famæ si ex iam per eum depositis appareret ipsum intellexisse, quid sit fama, nu. 227.

estis super fama deponens, debet de illa deponere specialiter super quolibet articulo, & non sufficit, vt deponat super vltimo generali de publica voce, & fama, nu. 228.

estes super fama deponentes, debent nominare eos à quibus fama ortum habuit, aliter non probant, nu. 229.

Amplia etiam quod non fuerint interrogati, nu. 230. licèt contra ampliationem tenuerint aliqui relati, nu. 231.

Testis super fama examinatus si pro fama authore alium nō nominet, quam contestem examinatum, non probat, numero 232.

Testis probat famam si examinatus à quo audiuerit, dicat se non recordari, nu. 233.

Fallit, quando nominasset aliquos, & deinde dixerit, & a nonnullis alijs de quibus non recordatur, nu. 234.

Testes super fama deponentes, non est necesse, quod nominent authores famæ, quando illa orta est ex probabilibus coniecturis, num. 235.

Testes probant famam, etiam quod non dicant à quibus audiuerint, si tamen dixerint, ita publicè dici audiuisse, num. 236.

Testes non probant famam, nisi dicant se ita, dici audiuisse à maiori parte populi, nu. 237.

Testes non probant famam, etiam quod dicant se audiuisse à pluribus, num. 238. Idem si dixerint audiuisse à mille, num. 241.

Idem si dixerint se ita dici audiuisse sæpe, ac sæpius, nume. 242.

Idem si dixerint se ita centies audiuisse, num. 243. Idem si dixerint se ita audiuisse à diuersis personis, num. 244. Idem si dixerint se ita dici audiuisse inter homines, num. 245. idem si dixerint se ita dici audiuisse à pluribus, & pluribus, nume. 246.

Idem si dixerint se ita dici audiuisse per totam Ciuitatem, nume. 250. idem si dixerint, ita dici audiuisse ab omnibus illius ciuitatis, nu. 254.

Pluralis numerus in duobus verificatur, nu. 247.

Testes non probant famam, etiam quod dixerint, quod ita dicitur à maiori parte populi, nisi dicant se ita audiuisse, nu. 248. contra, nu. 249.

Testes non probant famam si simpliciter dicant se ita dici audiuisse à maiori parte populi, nisi etiam addūt à maiori parte populi illius ciuitatis, nu. 251.

Testes non probant famam, etiam quod dixerint, ita dici audiuisse à maiori parte populi, nisi etiam addant, quod ita sentiat eadem maior pars populi, nu. 252. ☞ & quid si non dicat se credere id quod audiuisset a maiori parte populi ibidem.

Testes non probant famam, etiam quod dicant, ita dici audiuisse à maiori parte populi, nisi etiam addant, quid ita publice dicebatur, nu. 253.

Testes probantes per famam peritiam alicuius sufficit, quod dicant se ita dici audiuisse à maiori parte peritorum, & non populi, nu. 255.

Testes quando agitur de probanda fama super aliquo facto, vel negotio paruo sufficit, quod dicant se ita dici audiuisse a maiori parte viciniæ, & non populi, nu. 256.

Testes probant famam si dixerint, se ita publicè dici audiuisse, etiam quod non dicant a maiori parte populi, nu. 257. licet multi contrarium dixerint, de quibus, nu. 258.

Limita, dummodo exprimant causas, & coniecturas, ex quib. fama orta est, aliter secus, nu. 259.

Limita secundo, dummodo simus in foro canonico, secus in foro ciuili, nu. 260.

Limita tertio, in ciuilibus, secus in criminalibus, d. numero ducentesimosexagesimo.

Limita quarto, in casu, in quo fama facit plenam probationem: nam tunc non sufficit testes dicere se ita publice dici audiuisse.

Limita quinto, vt non per hoc, quod testis dicat se publice ita audiuisse suppleantur alia requisita ad probationem famæ, num. 262. sed contra hanc quintam limitationem, num. 263. Distingue, vt in nu. 264.

Testes singulares probant famam, nume. 265. licet aliqui contra, num. 266.

Fama probata per decem testes, dicitur bene probata. etiam quod sit uniformiter probata, numero 267. licet aliqui contra, numero 268.

Limita primo, vt non per hoc talis fama si sit uniformiter probata sufficiat ad torturam, numero 269.

Limita secundo, dummodo concurrat habilitas testium, numero 270.

Limita tertio, dummodo non sit minor numerus decem testium, num. 271.

Fama probatur per scripturam, vt puta per literas bonorum virorum, nu. 272.

Fama probatur per instrumenta, & priuilegia antiqua, numero 273.

Limita primo, dummodo instrumenta, & priuilegia sint plura, numero 274.

Limita secundo, dummodo habeant originem à diuersis personis, alias secus, nu. 275.

Fama, an sit bene probata, multum remittitur arbitrio Iudicis, numero 276.

Bonus in dubio quis præsumitur potius, quam malus, numero 277.

Bonus præsumitur is, qui natus est ex bona patria, & natione, & econtra, nu. 278.

Bonus præsumitur is, qui natus est ex bonis parentibus, & econtra, num. 279.

Bonus præsumitur is, qui est nobilis, & diues, nu. 281.

Bonus non præsumitur, qui est vilis, & pauper, nu. 280.

Nobilis, & diues præsumitur bonus, & non malus: & econtra, nu. 280. & seqq.

Bonus præsumitur is, qui bene educatus est, numero 282. il primo.

Bonus non solum quis præsumitur, sed etiam bonæ existimationis & famæ, nu. 272. il secondo.

Bonus præsumitur, etiam quod adsit in contrarium aliqua sceleris præsumptio, numero 283. & sequentib. sed contra, numero 285.

Delicti præsumptio exclusiua est fortior inclusiua, nu. 284.

Bonus quis præsumitur etiam vt verba improprientis, numero 286.

Bonus, & bonæ famæ, licet quis præsumatur, non tamen præsumitur optimæ famæ, nu. 287.

Bonus quis non præsumitur, vbi agitur de præiudicio tertij, num. 288. Declara, vt nu. 289.

Bonitas, & bona fama non præsumitur, quando quis eam allegat pro fundamento suæ intentionis, nu. 290. contra nume. 291. et seqq. Declara, vt in nu. 294.

Præsumptio iuris, non solum releuat ab onere probandi, sed etiam dicitur liquidissima probatio, num. 292. fallit, quando probatio est requisita specialiter, nu. 295.

Bonus, & bona fama non præsumitur, quando qualitas bonitatis, & bonæ famæ requiritur à statuto, numero 294. & sequentib.

Bonus, & bonæ famæ, quis non præsumitur, quando præsumptio bonitatis noceret ei, pro quo præsumitur, nume. 296. contra, numero 297.

Bonus non præsumitur is, qui alias fuit malus, nu. 298.

Bonus quis non præsumitur fauore animæ, nu. 299.

Bonus non præsumitur, qui dat operam rei illicitæ, & prohibitæ, nume. 300.

Fama bona, vel mala in genere requirit ad eius probationem omnia, quae requiruntur ad probationem famæ in specie, numero 301.

Fama bona, vel mala in genere probatur per testes, nume. 302. & sufficiunt duo testes, nu. 303.

Infamia hominis probatur per duos testes, nu. 302. & 303.

Infamia hominis probatur per testes singulares, num. 304. dummodo tamen sint contestes in qualitate infamiæ interrogatæ, aliter secus, nu. 305.

Testes singulares probant bonam, vel malam famam in genere, num. 304.

Declara, ut in nu. 305.

Fama hominis in genere probatur per testes amicos, & inhabiles nu. 306. & 307.

Fama hominis bona, vel mala in genere ad hoc, vt dicatur probata, necesse est, vt testes reddant rationes sui dicti, & causas bonæ, vel malæ famæ, nu. 308. & an sit sufficiens ratio si testis dicat, ita scio, quia sum vicinus, nu. 310. & quid si dixerit ita scio, quia ita sum expertus, nu. 312.

Infamia hominis non probatur per testes, nisi non interrogati reddant rationem sui dicti, nu. 308. imo debent dilucide explicare factum, ex quo infamia resultat, nu. 309.

Infamia hominis, an probetur per testes, qui dixerint, hoc scio, quia sum vicinus, nume. 311. & quid si dixerint, hoc scio, quia ita expertus sum, num. 312. & quid si dixerint, quia viderunt hominis familiaritatem uitari, nu. 313.

Fama bona, vel mala non probatur per testes, nisi nominent eos a quibus dici audiuerunt illum esse bonæ, vel malæ famæ, numero 314.

Fama bona, vel mala in genere non probatur per testes, nisi dicāt se audiuisse à maiori parte populi illum esse bonæ, vel malæ famæ, num. 315. ideo non sufficit dicere, ita audiuisse ab omnibus cognoscentibus eum, nu. 318.

Criminosum quem esse, non probatur per famam, nu. 316.

Fama bona, vel mala hominis in genere non probatur per testes, qui dicant, ita extare vocem apud populum, nu. 317.

Fama bona, vel mala alicuius hominis in genere potest per iudicem percipi ex informatione extraiudiciali, nu. 319.

Iudex potest se extraiudicialiter informare de bona, vel mala fama alicuius, nu. 319.

Fama bona, vel mala alicuius non probatur per testes, nisi deponant de loco talis famæ, sed de quo loco debeant deponere, vide in num. 320.

QVAESTIO XLVII.

1 INDITIVM, An, & quale oriatur ex fama delicti, vt bene dignoscamus, operæ precium duxi in proposita quaestione totam materiam famæ, quæ satis ampla, & diffusa est, pertractare: sed vt illa bene à legentibus percipiatur, praemitto ordinem quem in huius explicatione seruabo. Nam in quatuor inspectiones eandem materiam distribuendā putaui.

In quarum prima discutiendum erit, quid probet fama in specie, alicuius rei, vel delicti, tam in ciuilib. quam in criminalibus.

In secunda, quid, & quantum valeat, ac operetur in criminalibus, & alicuius bona, vel mala fama in genere

In tertia, quomodo probetur fama alicuius rei vel delicti in specie.

In quarta, & vltima, quomodo probetur bona, vel mala fama, alicuius in genere.

2 Verū, & antequam ad hęc me accingam, esset in primis præmittenda cognitio aliquorum terminorū quid scilicet, & quotuplex sit fama bona, vel mala: in quo differat a rumore, à notorio, a communi opinione, uel æstimatione, à populi clamore, & similibus, in quibus non immorabor, cum ad ulteriora me cōferre properem, sed super his vltra trad. per Marian. Socc. in capitulo qualiter, & quando, in nono articulo principali, de accusat. Areti. & Felyn. in capitulo cum oporteat, eodem modo, titulo lectorem remitto ad scripta per Bartol. in l. de minore, §. plurium, numero quinto, & sequentibus, & ibi etiam in addit. Alexan. post numerum sextum, litera E, ac etiam Marsi. numero quadragesimoseptimo, ff. de quaest. Gand. in tub. quom. de malefi. cognosc. quando crimen est notor. & quid sit fama, seu infamia, numer. secundo, per totum, et nume. quinto, Franc. Caton. de indit. & tortu. tractatu primo, capitulo secundo, sub. de fama reorum, numer. secundo, latissime post alios per Salyc. in l. ea quidem numero 104. et seq. C. de accusat. Boss. in titulo de inquisit. numero vigesimoctauo, vbi remissiuè allios allegat concordantes, Duen. regula 299. in prin. Cyril. in summa crim. tit. 29. de q. §. 4. nume. 9. folio mihi 151. columna secunda, &

da, & § 6. num. 13. folio 155. columna secunda, Hieronym. de Monte, in tract. de finibus regen. c. 55. nu. 2. & seqq. Mascar. de prob. libro 2. concl. 748. num. 1. & seqq. pluribus, vbi bene post alios terminos prædictos describit, exēplificat, ac diuersificat, Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstio. 1. num. 39. seqq. vbi etiam declarat materiā, & ante istos modernos docte admodū, & magistraliter in proposito loquutus est Capra in tract. de notor. in præfat. nume. 22. se quen. bene etiam declarans, quid & quotuplex sit fama, & in quo differat à rumore, à nototio, à publico & à manifesto: sed particulariter, quid & quotuplex sit infamia, vide, quæ dixi infra in seq. tit. de oppos. cō tra test. in materia testis infamis.

13 REGVLAM itaque negatiuā, & generalem cō stituo in prima inspectione propositæ quæstionis, quod scilicet tam in ciuilibus, quam in criminalibus fama non facit plenam probationem; hanc regulam probat tex. in l. 3. §. eiusdem, & ibi glo. in verbo, confirmat, ff. de testibus tex. in c. §. sæpe etiam, & ibi glo. in verbo, fama, 4. q. 3. item tex. in c. illud, & ibi glo. in verbo, in hoc, extra de cleri. excommu. Fely. in c. veniens, num. 7. extra de testibus, & ibidem Aret. num. 21. vbi testatur de communi* opinione, Dec. in ca. r. nu. 16. & ibi in addit. litera A, extra de appell. vbi, qđ ista est communis* opinio, quæ seruatur in pract. secundum Salv. & Fulg. ibi per eum allegatos, Gand. in rub. qui ad famæ probationem possint, & debeāt de iure admitti, post nume. 15. versicu. tamen per eā solam, & infra in versicu. tamen sola fama, & ibi in addit. litera B, vbi propterea infert per solam famam non posse quem diffinitiuè condēnari, Mars. in l. de minore, §. plurium, num. 78. versic. scias modo, ff. de quæst. Ange. Aret. inter consilia crim. diuers. consil. 71. nu. 67. seq. vol. 2. in folio, Ruyn. cons. 151. numero 16. in fine, volum. 4. Bero. cons. 193. num. 21. seqq. volum. 3. Duen. reg. 299. incip. fama generaliter non facit plenam fidem, vbi alios adducit concordantes, etiam testatur de* communi, de qua etiam testātur, Viui. in suis commu. opin. in verbo, fama publica, numero 1. & Illustrissimus Dominus Card. Alb. in Lucubrat. ad Bar. in d. l. 3. §. eiusdem, nu. 2. ff. de testibus, Corrad. in pract. in tit. de testibus rub. dicta testiū assumendo, in §. de fama, nu. 54. ante mediū, vers. probationem vero plenam, folio mihi 142. colum. 1. in prin. Natta in consilio 473. num. 15. Couar. in epit. 2. par. cap. 8. §. 3. num. 3. Marc. Mant. consilio 62. nu. 41. & cons. 248. num. 7. Rota deci. 16. incip. ad effectum alias 224. de præb. in nouis, Bellam. deci. 98. sententia lata, & dec. 242. ad effectum obtinendi, & decis. 455. monasterium allegans, & dec. 564. conclusio. quod gratia, & decis. 612. actor admissus, Michael Cras. qui alios adducit, in suis comm. opi. libro 2. c. 16. q. 1. Bursa. cons. 20. num. 31. vol. 1. & consil. 330. nu. 130. volu. 3. vbi inter alios allegat Cels. Vgo. in cons. 62. num. 8. & 9. Mascard. de proba. libro 2. conclusio. 753. nu. 1. & seqq. Petr. Ant. à Petra in trac. de fideic. q. 13. num. 135. ✠ Addo & post huius libri ternam impressionē habitum Hier. Cæuall. Hispan. in commun. opin. q. 302. nume. primo, vbi alios de communi testantes refert.

14 AMPLIA Hanc regulā, †vt in criminalibus fama sola, nec etiam faciat inditium ad torturam, vt p Fely. in c. veniens, nu. 12. in fine, extra de testib. Alexan. ad Bar. in l. de minore, §. plurium, post nume. 30. sub litera D. Aug. de malef. in verbo, quod fama publica præced. num. 41. in princ. & ibi Aug. in addit. d. nu. 41. in fine, vbi dicit, quod si esset assessor nunquā per solam famam poneret reum ad torturā, & idem affirmat, in num. 45. pariter in fine, Mars. cons. 3. nume. 3. in fine, & singu. 97. vbi testatur de† communi & alios adducit concordantes, & in pract. § diligenter, num. 18. Ias. in l. admonendi, num. 251. vbi pariter de* communi, ff. de iureiuran. Carrer. in pract. in tracta. de indit. §. secundum inditium, num. 1. vers. tamē communiter concluditur, Blanch. ad l. fi. nu. 313. ver. vnde Bal. ff. de q. in tract. de indit. & tortu. vbi etiam de communi, Brun. de indit. par. 1. q. 1. num. 12. uersi. sed tu serua contrarium, Franc. Calon. in tract. de indit. & tortu. tract. 8. c. secundo, rub. de fama, seu dicto gentium, nu. secundo, & seqq. vbi, quod ita fere omnes sentiunt, Gram. cons. 42. nu. 15. vbi ita refert per assessores obseruari, ex Abb. quem allegat, in c. 1. extra de posi.; Diaz. reg. 333. in princi. Duen. reg. 300. in 4. fallen. & reg. 301. in princ. vbi alios citat, & etiam testatur de communi, Nouell. reg. 4. in princ. Plot. de in litem iuran. §. 54. num. 15. Corrad. in pract. in titu. de negat. crim. & tormen. num. 24. vers. 19. fama publica, folio mihi 294. columna secunda, Aymo. consil. 41. num. 6. Crot. de testibus, nume. 147. Natta consil. 362. num. 9. Simanc. de hæret. tit. 65. nu. 36. vbi de veriori, & receptiori opinione, Villalob. in commu. opin. vers. fama, nu. 4. Foller. in pract. crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nume. 28. post medium, versic. vnde Bal. Galeot. Maluat. inter cons. crim. diuers. consil. 110. num. 1. & nu. 20. vol. 1. in folio, vbi de* communi, ac etiam de magis communi, Bartho. Ghitt. inter eadem consilia, cons. 160. num. 12. eod. volu. 1. et ibidem Horat. Luc. cons. 161. nu. 34. & inter eadem cons. Laur. de Occa in consil. 60. num. 55. vbi de* communi, & ibidem Ioan. Turnus, cons. 81. nu. 49. vbi de magis cōmuni, & æquiori opinione, Paul Meren. cons. 92. num. 15. d. secundo vol. consiliorum criminalium, & Brun. cons. 115. nu. 52. vbi de communi, Michael Crass. in com. opin. libro secundo, c. 19. q. 4. Clar. in pract. §. fi. q. 21. vers. fama sola, vbi dicit, quod licet in hoc articulo sit controuersia inter scribentes, quorum aliqui ibi per eū relati contrarium, & affirmauerint ac etiam de consuetudine seruari testati fuerint, ipse tamen semper sequutus fuit communem hanc opinionem, & eam etiam à iudicibus iustis seruatam semper se vidisse testatur, & post Clarum hanc eandem opinionē vti verioreм, ęquiorem, magis communem, *ac magis obseruatam ex recentioribus sequuti sunt. Bonac. in comm. opi. par. secunda, in uerbo, fama cum uno teste, in discursu versiculi, in pluribus locis, fo. mihi 28. Thob. Non. cons. 99. nu. 28. Bertazz. cons. 162. nu. 4. vbi de receptissima opinione, vol. primo, & ibi Clau. in addit. litera C. in princ. vbi etiam de communi, & rursus in cons. 234. num. 6. ver. & quatenus, eodem libro 1. & iterum in cons. 548. nu. 4. lib. secundo. Hippo. Riminal. cons. 88. num. 44. seqq. lib. primo, vbi de ęquiori, & communi opinione, Burs. cons. 20. num. 32. vol. primo, & cons. 35. num. 16. vbi de* communi, eodem libro primo, & cons. 166 num. 27. volum. secundo, & cons. 216. num. 75. & num. 132. d. volum. secundo, vbi de communiori, & æquiori opinione, & cons. 515. num. 8. volum. 3. & cons. 430. numero 15. volum. quarto, & consi. 437. num. 9. & cons. 368. numero 16. eodem volum. quarto, vbi pariter de communi, Mascard. de proba. lib. secundo, concl. 754. numero 5. vbi etiam de * communi, Menoch. de præsum. lib. 1. q. 89. num. 29. seqq. Petr. Ant. a Petra in tracta. de fideicom. q. 13. nu. 137. Marc. Ant. Eug. consil. 26. nu. 42. vbi de communi, & alij plures relati per Franc. Personal. in tract. de indit. & tortu. num. 50. et 51. & num. 53. in fine, & num. 66. etiam in fine, vbi testatur de crebriori, ac æquiori opinione, licet illā nō sequatur, vt mox dicam, Lud. Peguer. decis. crim. 17. num. duodecimo, vbi de communi, veriori, & tutiori opinione.

5 Et † licet contra hanc ampliationem tenuerint
Bar. in d.l. de minore, §. plurium, post num. 4. versic.
ex hoc habes duo. ff. de q[uaesti]o. Io. And. & Paris de Put.
in locis relatis, per Clarum, d. quæstio. 21. sub eodem
vers. fama sola, Clar. in tit. qui ad famæ probationem
possint, & debeant de iure admitti, post num. 14. ver-
sic. respondeo distinguendum, & vers. & dixi, quod
per illam talem solam famam, & latius in titu. de q.
post num. 39. vers. e contra videtur, & versic. solutio:
dic, quod secundum, &c. vbi quod ita communi-
* ter* seruant omnes assessores, Ant. Gomez. variar. re
sol. rub. de tortu. reorum, cap. 13. nume. 10. vbi quod
in id iura adducit, & pariter testatur de communi
opinione, Ferrans Gargiar. inter cons. crim. diuerso.
cons. 121. num. 5. volu. 1. folio, Cyril. in summa crim.
tub. 29. de q. § 7. num. 12. folio mihi 155. est glos. in l.
qui sine accusatoribus, in verbo, suspitionibus. ff. de
q. quam communiter approbatam fatetur Duen. d.
regul. 300. in quarta fallen. in princ. & ita omnes tene
re etiam in cap. qualiter, & quando, il secondo, de ac
cusat. testatur Foller. in pract. crim. in verbo, dentur
capitula, quod suffocauit vxorem, nume. 18. in prin-
cipio folio mihi 178. relati per Simanc. de heret. titu.
65. numero 14. & 35. per Hippol. Riminald. cons. 88.
nume. 43. vol. 1. & per Fran. Personal. in tit. de ind. &
tor. num 49. in discursu, & nume. 56. vbi expresse te-
net, quod mala fama alicuius delicti in specie faciat
contra diffamatum inditium ad torturam, si cum
suis circumstantijs, & qualitatibus fuerit legitimè
probata.

6 Non per hoc tamen recedas ab ea, † quæ non so-
* lum communior, * magis in practica seruata est, sed
& etiam & verior, & rationabilior: & pro ea omissis
alijs duæ potissimum per Doctores communiter ad
ducuntur rationes vrgentissimæ, & inconuincibiles.
Prima, quia negari non potest quin fama sit inditiū
remotum: ergo de se sola non debet sufficere ad tor
turam per ea, quæ secundum veriorem, & magis
* communem * opinionem posui supra, q. 37. nume.
41. & seqq.

Secunda est ratio, quia pariter certum est, quod in
ditia ad torquendum debent esse non solum verisi-
milia, grauia, vrgentia, & probabilia, sed etiam certa
& vt aiunt in suo genere luce meridiana clariora, vt
7 pluribus supra, d. q. 47. num. 3. & seqq. † Sed non talis
est fama, quæ vt plurimum fallax est, cum ad dictū
vnius facilè sequi consueuit multitudo, c. cum in iu-
uentute sua, extra de purga. canon. nullumque ma-
lum velocius fama discurrere dicitur, cum ipsa mo-
bilitate vigeat sibique vires acquirat eundo, & ab ini
tio nata, & inchoata de facili transeat, & spargat. &
falsi nuncia plerunque consistat, iuxta illud Virgilij.

Fama malum, quo non aliud velocius vllum
Mobilitate viget viresque acquirit eundo:
Parua metu primo mox sese tollit ad auras
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit:

Et alibi idem Virgilius

Fama volat transitque modum quocunque feratur.

Cui concinit Ouidius dicens.

Fama loquax peruenit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falsa
Gaudet, & à minimo sua per mendacia crescit.

Et alibi scite admodum fingēs domum Famæ post
alia inquit idem Ouidius.

Atria turba tenet, veniunt leue vulgus euntque,
Mixtaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum, confusaque verba volutant:
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
Crescit & auditis aliquid nouus adijcit author.

Et magnus ille Alexander apud Curtium lib. 2. in-
quit, *Nunquam ad liquidum fama perducitur, sed falsis mixta
omnia illa tradente maiora sunt vero.* Et Seneca traged. in
quit, *Fama vix vero fauet*; Et alter Seneca, Epist. 67. in-
quit, *In illis nihil inuenies veri, nihil certi quæcunque fama
placent.* Hinc Fabius dixit, *famam esse sermonem sine ullo
certo authore dispersum, cui malignitas initium dederit, credu
litas incrementum, quod nulli non etiam innocentissimo po-
test accidere fraude inimicorum falsa vulgantium.* Hinc Ter
tullianus in Apolog. dicit, *Fama malum plurimum men-
dax, quæ ne tum quidem cum aliquid veri affert sine menda-
cij vitio est, detrahens, adijciens, demutans de veritate. Quid
quod ea illi conditio est, ut nisi cum mentitur perseueret, & tā
diu viuit quandiu non probat*; & quæ sequuntur, ac deiu
de *fama incerti est, cui nemo credit, nisi inconsideratus, quia
sapiens non credit incerto: sæpe mendacium ab vno semina-
tur, aut ingenio æmulationis, aut arbitrio suspitionis,
aut ingenita mentiendi voluptate.* Hinc etiam Beatus
Hieronymus ad Ruffinum scribens dixit. *Mul-
tum in vtranque partem crebro fama mentitur, & tam-
de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat.
Multi profecto sunt falsi rumores a maleuolis, & nugigerulis
confictis, quiuis enim potest turpem de quolibet rumorem pro-
ferre, & confictam fabulam dissipare; temere etiam conflari so
lent ea, quæ ex rumoribus sparguntur sine certo authore, sine
8 radice veritatis.* † Hinc demum vltra ea, quæ in propo-
sito considerarunt Gandin. in titu. à quo vel quibus
possit fama incipere, numero duodecimo, versi. se-
cunda ratio, Tiraquell. de pœn. temperand. causa 2;.
num. 4. Simanc. de heret. tit. 65. nu. 18. & seqq. Mascar.
de prob. libro secundó, conclus. 64[v]. numero quinto
seqq. Menoch de præsumpt. libro primo q. 89. num.
30. iura nostra ciuilia vanas populi voces exaudien-
das minime esse statuerunt, vt in l. decurionum filij,
C. de pœnis. l. si constat, de appellat. capit. secundo,
* & ibi communiter* Doctores extra de elect. Lucas
de Penna in l. prima, C. de imponen. lucrat. descri. lib.
10. Bal. cons. 295. num. secundo, vol. 1. Guliel. de Be-
nedict. in capit. Raynutius, in verbo, Patre mortuo,
il 1. num, 191. extra de testam. cum alijs infra allegan
dis, num, 153.

9 Et † propterea famæ tāquam rei fragili, fallaci, per
niciosæ, & vt plurimum transmissæ ab ijs, qui noce-
re cupiunt, & qui ita desiderant de hoc famam esse,
minime credendum post alios, quos allegant anti-
quiores, scripserunt Gandin. in tit. de quæst. post nu-
merum 39. versic. est enim fama res fallax, Mars. in l.
de minore, §. plurimum, numero 63 in medio ff. de
quæstio. & in pract. §. diligenter, numero 18. in fine,
Francisc. Cason. de indit. & tortu. tract. 8. cap. secun-
do, rub. de fama, seu dicto gentium, numero quarto,
seqq. Galeat. Maluar. inter consil. crim. diuersor. con
sil. 110. numero 10. volumine primo, in folio, & ibi-
dem Horat. Luc. consi. 161. nu. 46. Laurent. ab Occa
inter eadem consilia criminalia, cons. 60. num. 6. lib.
secundo, & ibidem Ioan. Turri. cons. 81. nu. 51. Hipp.
Riminal. cons. 88. num. 46. seq. lib. 1. & cons. 160. nu-
me. 52. seq. lib. 4. ✠ Hieronym. Cevall. d. q. 101. nu. 3.
& 4. vbi dixit tamen esse vanam populi vocem, per
textum in l. decurionum C. de pœn. item & falsum
rumorem per textum in leg. finali, ff. de hæredibus
instituend.

10 AMPLIA Præcedentem † ampliationem in tan
tum veram esse, vt si quis ex sola fama fuerit à iudice
tortus, & in tortura fassus fuerit delictum, & post tor
turam debito tempore confessionem ratificauerit,
talis confessio etiam ratificata minime nocet ipsi cō
fitenti, ita in terminis post Bald. quem allegat in con
sil. 275. ad euidentiam, libro primo, colum. prima,
voluit Mars. in suo sing. 97. incipiente, fama sola, ver
sic. & dixit notabiliter Baldus, sequitur Menoch de
præsumpt. lib. primo, q. 89. num. 28. in fine, & de mes

te omnium Doctorum allegatorum supra, nu. 2. & faciunt, quæ generaliter de confessione per Iudicem extorta non legitimis præcedentibus inditijs, dixi supra, q. 37. nu. 110.

LIMITA I. Propositam ampliationem, † vt non procedat in delictis occultis, & difficilis probationis, in quibus solam famam facere inditium ad torturam scripsit Clar. in pract. §. fi. quæst. 21. sub versic. fama sola, post medium, ibi posset etiam esse delictum adeo difficilis probationis, &c. vbi quod ita quandoque vidit seruari, Ferrans Gargiat. inter consi. crimin. diuers. consi. 126. num. 79 vol. 1. in folio, Hippol. Rimin. consi. 102. num. 5. in fine, vol. 3. vbi referendo, sequitur Clarum in loco citato, Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. num. 34. vbi pariter refert, & sequitur Clarum vbi supra; & faciunt ad hanc limitationem ea, quæ posui infra, num. 91. vbi dixi, quod iunctis adminiculis fama sola facit plenam probationem in iis, quæ sunt difficilis probationis: † ergo sine adminiculis facit inditium ad torturam, dummodo tantum sit legitime probata, ac etiam dummodo habeat ortum ab aliqua verisimili causa, & coniectura: alias tanquam vana vox populi minimè esset attendenda, iuxta ea, quæ posui infra, num. 153.

3 LIMITA II. Eandem † ampliationem non procedere, quando fama esset orta incontinenti, & statim sequuto delicto. Nam tunc faciet etiam de se sola inditium ad torturam, secundum Gandin. in titulo de quæst. & tormen. post numer. 39. versic. econtra videtur, dum reddendo rationem dicit: quia fama, quæ aduersus aliquem oritur incontinenti commisso crimine eidem crimini inesse videtur, l. quod ait lex ff. ad l. Iul. de adulter. l. 3. § cum igitur, ff. de vi arma. & Gandinum in proposito referendo, sequitur Marsil. in cōsilio 3. nume. 7. Mascar. de probat. lib. 2. conclu. 754. nu. 11. ubi, & in idem allegat Franc. Caton. in tract. de indit. & tort. tract. 8. cap. 2. rubr. de fama; seu dicto gentium, num. 2.

4 Sed certè hæc limitatio sicut non est vera, † ita etiam est contra mentem omnium Doctorum allegatorum supra, num. 4. in ampliatione, qui quidem Doctores, dum affirmant famam solam non facere inditium ad torturam, præsupponunt vtiq; eam etiam incontinenti ortam, & legitimam: nisi enim incontinenti sequuto delicto nascatur, fama sine dubio nullam prorsus facit fidem, vt infra explicabo, nu. 177. & dum Doctores de vno dubitant, ac disputant, in cæteris præsupponunt terminos habiles, ideo verius dicas, quod siue fama incontinenti, siue ex interuallo nascatur post delictum, nunquam de se sola facit inditium ad torturam, cum vtroque casu vrgeant rationes consideratæ supra, numero 6. seqq. & ita cum hac contraria opinione videtur pertransire Franc. Cason. supra per Mascar. pro limitatione allegatus, d. tract. 8. c. 2. num. 2. vbi relata opinione Gandini volenti famam incontinenti ortam facere inditium ad torturam, postea subdit ibidem, nume. 3. propter tamen
* solam famam quis torqueri non debet, & ita* fere omnes sentiunt in l. admonendi. ff. de iureiuran.

15 LIMITA III. De iure canonico, † secundum quod sola fama facit inditium ad torturam, secundum Gandin. in tit. de quæst. nume. 39. prope finem, vers. solutio. dic. & reddit rationem, quia scilicet tali iure fama facit semiplenam probationem, & æquipa
* ratur dicto vnius testis: & ita testatur communiter* seruare assessores, licèt per iura ciuilia posset dici contrarium, vt ibi per eum, quem in proposito referunt Aug. ad Ang. de malef. in verbo, quod fama publica praeced. num. 41. prope finem, Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. post num. 32. & Boss. de inquisi. num. 38. in fine, vbi allegat etiam in idem Caccialup. in l. admonendi, in 10. conclusione in materia famæ, ff. de iureiur. & Socc. in consi. 54 col. pen. & fi. vol.

16 Verum † Gandini hæc originalis doctrina commu
* niter* reprobatur per omnes ferè Doctores allegatos supra, num. 4. & in specie eam reprobat August. ad Ang. de malef. d. num. 41. in finē, vbi relata opinione Gandini testanis ob id assessores communiter ita seruare, inquit ipse: Ego autem si assessor essem hoc non facerem, & Brunus etiam dicto num. 32. pariter relata eiusdem Gandini sententia dicit postea. Sed tu serua contrarium, vt nsiquam ex sola fama aliquem torqueas, nisi sit iuncta cum alijs inditijs: imo, & ipse Gandinus in loco citato subdit etiam, quod vidit per assessores obseruari pro & contra, secundum varias virorum, & diuersas opiniones: sed certè hodie apud nos indistinctè vtroque iure, & tam a Iudicib. secularibus, quam etiam ecclesiasticis ex sola fama rei non torquentur.

17. LIMITA IIII. Propositam † ampliationem, vt licèt sola fama de se nō sit sufficiens ad torturam, est tamen sufficiens iuncta cum alijs inditijs, seu coniecturis, vt per Gand. in tit. de q. numer. 39. ad medium; vers. vnde si præter famam esset aliquod inditium, & d. nume. 39. in fine, vers. verum si præter famam, vbi quod tunc res non habet difficultatem, Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præced. nu. 41. versi. sed iuncta cum alijs, & ibi Ang. in addi. in prin. vbi etiā in idem allegat Guid. de Suzzar. in tract. de malef. in rub. qualiter reus subijciatur torm. pariter in prin. Brun. de indit & tortu. par. 1. quæst. 3. nume. 32. Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. §. secundum inditium, num. 1. in fine, versi. cum alijs ergo adminiculis, Iacob. Nouel. reg. 4. in 1. fallen. Paul. Meren. inter consi. crimin. diuer. consil. 88. nume. 51. libro 2. in folio, & ibidem Brun. consi. 115. nume. 52. Grat. consi. 57. num. 8. libro 2 vbi quod hoc omnes fatentur, sicut illum refert Clar. in prac. §. fin. d. quæst. 21. eodem vers. fama sola. ibi, cæterum si cum ipsa fama concurrant aliqua alia adminicula, &c. Menoc. de præsump. lib. 1. quæst. 89. nume. 28. vbi alios adducit, Bertazo. consi. 320. nu. 2. Hipp. Rimi. consi. 88. nu. 45. vol. 1. consi. 302. nu. 5. vol. 4.

18 Hinc famam iuncta inimicitia, † inditium facere ad torturam, post Guid. de Suzzar. quem allegat in specie scripsit Aug. ad Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præcedente, post nu. 41. sequitur Paul. Meren. inter consi. crim. diuers. consi. 88. num. 51. vol. secundo, in folio, Blanch. de indit. sub num. 315. post medium.

19 Hinc etiam famam † iuncta fuga rei facere contra ipsum inditium ad torturam, scripsit idem August. ad Ang. de malefi. vbi supra, d. nu. 41. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. secundum inditium est, num. 1. in fine, Duen. reg. 301. in 4. fallen. Mascard. de proba. libro 2. concl. 754. num. 10. Ludou. decis. crim. 17. num. 20.

20 Hinc pariter famam, † iunctis minis inditium facere ad torturam post Guid. de Suzzar. quem allegat in tractatu de malef. rub. qualiter reus subijciatur tormentis, in princ. scripsit Aug. ad Ang. de malefi. vbi supra, d. verbo, quod fama publica præced. post numerum 41.

21 Hinc † & inditium ad torturam sufficiens oriri ex fama, iuncto dicto sindici, seu publici denunciatoris, post Bar. in consi. 186. scripsit idē Aug. ad Ange. de malef. d. verbo, quod fama publica præcedēte, nu. 41. vers. 2. limitarem, & ibidem affirmatur Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortu. §. secūdum inditiū, numer. 11. Brun. de indi. & tort. par. 1. q. 3. nu. 32. ad finem, vers. item limitat, nisi cum fama concurreret dictum sindici, Blanch. de indit. ad l. 1. ff. de quæst. num.

 315. ver-

315.versicu.& idem Bart.Plot.de in litem iurã.§.54. num.15.versic.quinto fallit,Duen.reg.300.in 6. limitatione,& reg.301.in secũda limit.Matth. de Afflic. in c.primo,in quarto notab.num.35. de pace iuram. firman.in vsib.feudorum,Grat.consi.136.num.17.volum.primo,Corrad.in pract.tit.de negat.crim.& tormen.nume.24.circa medium,versic.19.fama publica.folio mihi 294.colum.1.Masc.de prob.lib.2.conclu.754.nu.25. Menoch.de præsump.lib.1.qõ.89.nu.35.Franc.Personal.in tract.de indit.& tortu.n. 49.ad finem,& dixi infra,q.52.nu.177.ex quibus sine dubio
* dici potest hanc illationem fuisse cõmuniter *a Doctoribus receptam:addo,& Ludo.Peguer.dec.crim.17.nu.19.

22 Hinc†demum famam alicuius delicti in specie, iuncta mala inquisiti fama in genere inditiũ etiam producere ad torturam sufficientem, post Gandin. quẽ allegat in tit.à quo vel a quibus possit fama,&c. nu.12.per totũ, vbi latè affirmauit August. ad Ang. de malefic.vbi supra,d.verbo, qđ fama publica præceden.num.44.versic.tertio limitarem, & post istos Brun.de indit.& tortu.par.1.q.3.nume.12. ad finem, Fran.Cason.de indit.& tort.tract.1.c.2.rubr.de fama reorum,nu.3.versi.sed secundum Brunum, Carrer. in pract.in 2.tract.de indit.& tortu.§.secundum inditium,nu.3.& 4.

23 Vbi†remissiuè, quæ in proposito dicantur perso-
24 ne male cõditionis,& famæ:†& amplius dicit,quod isto casu debet ex actis, & ex processu apparere de vilitate,& mala fama inquisiti,Plot. de in litem iuran. §.54.num.15.versi.fallit primo,Duen.reg.301.in tertia limitatione,vbi etiam allegat Matth.de Afflic.in cap.1.in quarto notab.num.41.de pace iuramen. firman.in vsib.feud.& Hieron.Zannetinum in trac.de differen.vtriusque iuris,in 107.differentia,num.185. Boss.in tit.de indit.65.in fine,Simanc.in tract. de hæret.titu.65.num 37.Paul.Meren.inter consilia crim. diuersorum,consilio 88.sub numero 51.& 64. & consilio 90.numero 31.volumine secundo,in folio,Corrad.in pract.in tit.de negat.crimina.& tormen. circa medium,versicu.12.&c folio mihi 294.columna secunda,Bertaz.consi 53.num.4.versicu.nec obstet,& etiam Claud.in addit.litera A.versicul.secũdum est aduertendum.libro primo,Francis.Personal. in tractat.de indit.& tortur.numero quadragesimonono, ad medium,versicu.si reus esset vilis conditionis, ex quibus pariter, & sine dubio hanc eandem illatio-
† nem communiter†à Doctoribus receptam esse affirmare possum,& illi addo etiam Ludo.Pegue.dec. crim.17.nu.13,

25 LIMITA V. Eandem†ampliationem non procedere in fama, quæ habet ortum à personis honestis,& fide dignis: nam ex ea oriri plenum inditium ad torturam,affirmarunt Marsi.in consi.3.num.5.& consi.31.num.5.& sing.97.versic.item limita,Aret.in c.veniens,num.35.& ibidem Fel.num.17.extra de testib.Diaz.reg.333.in secunda limitatione,Duen. regu.301.in 5.Fallen.Pau.Meren.inter consi.cri.diuers. consi.88.num.15.in fine.vol.2.in folio,Plot. de in litem iuran.§.54.num.15.versi.fallit 2.Boss.in tit.de inquisi.num.28.vers.dubito tamen, Bonac. in commun.opi.par.2.sub ver.fama cum vno teste,folio mihi 28. colum.2.Mascar.de prob.lib.2.concl.753.nume. 26. vbi amplius,quod plene probat, (quod est falsum,) & conclus.754.num.6.& post nu.22. Ludo. Peguer. dec crim.17.num.18.

26 Sed†certè, hæc limitatio est contra mentem Doctorũ,relatorum supra,numer.4.qui dum dicunt famam de se solam non facere inditium ad torturam, præsupponunt etiam quo illa ortum habuerit ab honestis, & fide dignis personis:alioquin si ab inhonestis,& non fide dignis, quæstio esset de indubitabili; cum certum sit talem famam non haberi in consideratione,vt dicam infra,nume.156.]Quare sine dubio, vel limitatio est falsa, vel verius intelligendo non in simplici fama,sed in vehementi, & ea quæ orta fuerit ex verisimilibus coniecturis, iuxta terminos sequentis limitationis.

27 Si†enim vehemens fuerit fama, ortaquè fuerit à fide dignis,& honestis viris,faciet inditium ad torturam,aliter secus,vt per Bos.in titu.de indit.& cõsiderat.ante tortu.num.65.in princip.vbi ad hoc,vt fama faciat inditium ad torturam,non solum requiri eius bonam originem, quo ad personas:sed etiam vehementiam,quo ad causas, & verisimilitudines, vnde orta est;& Bossium sic,vt supra dicẽtem retulit Mascard.de proba.lib.2.c.conclusio.754.nu.7.in fine, & ista est veritas,licèt à Doctoribus in specie nõ sic declaretur.

28 LIMITA VI. Ampliationem † non procedere
† in fama vehementi, quam de*se solam facere inditium ad torturam omnes Doctores, vno ore fatentur,vt videre est apud Felyn.in cap.veniens,num.15. extra de testibus,Alexan.ad Barto.in l.de minore,§. plurium,post num.4.litera C,ff.de quæstio.Aug.ad Ang.de malefi.in verbo,fama publica præceden.numero 42.Marsi.sing.97.versi.illud tamen, & consilio 3.num.6.& in pract.§.diligẽter,num.19.seq. Gram. decisio.34.num.52.& decisio.42.num.11.& consi.57. num.16.Bru de indit.par.1.quæstio.3.post nume.12. versi. nisi fama esset multum vehemens, Carrer. in pract.in 2.tract.de indit.et tortu.num.6.Fran.Cason. de indit.& tortu.in 8.tractatu,capit.2. rubr. de fama, sen dicto gentium,num. 12.Duen.reg. 301.in 1.fallen.Paris.consilio 153.num.21.volum.4.Grat.consi. 57.num.2.lib.2.Matth.de Afflict.in ca.primo, num. 17.de pace iuram.firman.in vsib.feudorum,Folle.in pract.crimin.in verbo,dentur capitula,quod suffocauit vxorem,numer. 28.post medium,Diaz.reg.333. in prima limitatione,Galeott.Maluat.inter consilia crimin.diuerso.consil.110.num.primo,in primo lib. in folio,& ibidem Ioan.Turrius,cons.81.post numerum 48.lib.secundo,& Pau.Meren.consi.88.sub numero 51.& consi.90.num.8.in fine,& num.10.d.lib. 2.Plot de in litem iuran.§.54.numero 15.uersic.fallit secundo,Corrad.in pract.tit.de negat.crim.et tormen.numero 24.circa medium,versicu.19.&c.folio mihi 294.columna 2.Boss.de inditiis, numero 56.in princip.Menoch.de arbitr.quæstio.lib.secundo,casu 261.numero secundo,et de praesumpt.quaest.89.numero 32.Cyrill.in summa crimin.rub 29. de quæst. §.6.num.16.folio mihi 165.Mascard.de probat. li. secundo,conclus.754.num.7.Franc.Personal. in tract. de indit.& tortu.num.49,Ludo.Peguer.d.dec.crim. 17.num.16,

29 Fama†autem quando dicatur vehemens iudicis arbitrio remissum est, pro vt ex præcitatis Doctoribus aperte affirmarunt Marsi.sing.97.in fine,Carrer. in pract,in secundo tract.de indit.& tortu. §. secũdũ inditium,num.7.Plot.de in lit.iuran.§.54.nume.15. sub versi.fallit secundo,Boss.tit.de indit.sub d.nu.65. Duen.d.regu.301.in 1.fallent.Grammat.decis.34.nume.53.Ioan.Mar.Monticel.reg.2.nu.13.vers.18. etc. Menoch.de arbit.q.d.casu 261.nume.3.libr.secundo et in tract.de præsumpt.q.89.num.33.li.1.Mascar.de prob.lib.2.d.concl.754.num.7.Ludo.Peguer.d.dec. crim.17.num.17.☞et est de mente Rotæ,corã Robustero,decis.82.post numerum tertium,parte 1.inter diuers.

30 Verum,quia hoc Iudicis arbitrium non debet esse absolutum,sed à iure regulatum,iccirco ut bene Iudex cognoscat regulas quibus moderari oporteat eius

ius arbitrium, subijcio in proposito infrascriptas, conclusiones.

31 Prima sit conclusio, † quod fama nunquam dicitur vehemens, quando illa habuit ortum à personis non honestis, & non fide dignis, vt in terminis adnotarunt, Bossi. & Masc. quos retuli, supra num. 27. & faciunt generaliter scripta infra, nu. 156. & nu. 270. vbi posui numerum testium minime supplere illorum inhabilitatem in probatione famæ.

32 Secunda sit conclusio, † quod ad hoc, vt fama dicatur vehemens, attenduntur causę originis ipsius famæ, vt mox subijciam, nõ autem numerus personarum. Nam si fama ortum habuerit à mille personis, & nulla appareat causa, vnde talis fama orta est: non vtique est habenda in consideratione, & consequenter minimè inditium faciet ad torturam. sic pulchrè scriptum reliquit Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu 8. cap. secundo, rub. de fama, seu dicto gentium numero duodecimo, versi. hęc autem opinio, & numero 13. & 14. vbi allegat illud Exod. cap. 22. dum dicit, *Nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies.* Iudex enim debet cõsiderare isto casu, non quia dicitur, sed vnde, à quibus, & quid, & quale dicitur, ne cõtingat, quod exemplo etiam perniciosum est, cum magni sanctique viri vulgi opinione perierunt, & trucidati sunt, Christusque noster Redemptor populi voce crucifixus est: quare ad hoc, vt fama dicatur vehemens, faciatque contra diffamatum inditium ad torturam, non est attendendus numerus personarũ, vt bene etiam ex Simone de Prętis, quẽ allegat, in consi. 104. num. 18. & consi. 105. nu. 13. animaduertit Claud. in addi. ad Bertaz. in consi. 162. litera C, in fi. lib. 1. expresse dicens, quod fama, etiam per decem testes probata, non facit inditium ad torturã, sine adminiculis, &c.

33 Tertia sit conclusio, † quod fama an dicatur vehemens, vel non vehemens, attenduntur causæ, & coniecturæ, quibus orta est: si enim tales causæ erunt verisimiles, graues, & vrgentes, tunc vehementem inducent famam, & ad torturam sufficientem: secus si leues, inuerisimiles, & friuolæ, vt per Salyc. in l. ea quidem, ad finem, post numerũ 14. C. de accusatio. & Blanchum, qui bene declarat, & exemplificat hanc conclusionem in suo tracta. de indit. ad l. fi. ff. de quęstio. num. 313. versic. sed an faciat inditium, & versi. exemplum, dico testes, & 315. versi. nam si ex causa, & versic. vnde si erit causa leuis, Grammat. consi. 42. num. 16. Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu 8 capit. secũdo, rub. de fama, seu dicto gentium, num. 9. Cyril. in summa crimin. rub 29. de quæst. §. 6. nu. 16. folio mihi 156. colum. 1. Felyn. in cap. veniens, nume. 15. extra de testibus, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tort. §. secundũ inditium, nu. 10. Plot. de in litem iuran. §. quinquagesimoquarto, nu. 15. versicu. fallit sexto, Foller. in pract. criminal. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 28. versic. imo si bene inspiciantur Doctores, & ver. exemplũ, duo testes, &c.

34 Quarta † sit conclusio pręcedentis tertiæ conclusionis ampliatiua, quod si fama fuerit nuda, non scilicet orta ex aliqua verisimili, & probabili causa: vel quatenus ex aliqua causa originem habens, ea tamẽ causa, vel non fuerit probata, vel appareat falsa, tunc & eo casu fama non dicitur vehemens, nec faciet inditium ad torturam, vt per Foller. in practic. crim. dicto verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, numero vigesimooctauo, prope finem, ibi, *nisi ex post fuerint probatæ causæ, &c.* & numer. trigesimosexto, & ante eum, Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quęstion. numero 313. ad medium, versicu. si vero vltra famam, & ad finẽ numeri, ibi, *licet ex si post probatæ fuerint causæ, &c.* Plot. de in litem iuran. §. 54. numer. 16. versic. fallit sexto, & faciunt, quæ infra generaliter dicam, nu. 153. vbi probabo famam haberi pro uana populi voce, & non esse habendam in cõsideratione, quãdo ex nulla pręcedenti verisimili causa, & coniectura orta est.

35 His † actis conclusionibus, ex quibus apparet famam non dici vehementem, nec inditium facere ad torturam, nisi probetur, quod ortum habuerit ab aliqua verisimili, & ꝓbabili causa, seu cõiectura: infertur, necessario propositam limitationem, quæ famã vehementem inditium facere ad torturam contendit, superfluam quodammodo esse; vel saltem nõ aliquid noui inducere, vltra ea, quæ posui in quarta limitatione supra, num. 17. & seqq. vbi dixi famam facere inditium ad torturam, quando est adminiculata aliquo alio inditio, seu coniectura: vbi enim fama habet ortũ ex aliqua verisimili, & probabili causa, tunc non est sola, & simplex fama, sed adminiculata: ideo iudicio meo stãtibus prædictis declarationibus quæ in se verissimæ sunt, tantum est dicere: *famam vehementem facere inditium ad torturam*; quantum dicere: *famam adminiculatam facere inditium ad torturam*, cũ non possit fama dici vehemens, nisi etiam fuerit adminiculata ꝑ præallegata, & sic materia propositæ quartæ limitationis, videtur eadem cum ista.

36 SVBLIMITA Et † generaliter, omnes prædictas limitationes, in quibus dixi famam facere inditium ad torturam, vt procedant, dummodo habeat omnes illas circunstantias, & qualitates, quæ ad famæ essentiam requiruntur, & de quibus dicam in sublimitationibus propositæ principalis regulæ infra, numero 153. & sequentib. item dummodo sit plenè, & legitimè probata, iuxta ea, quę pariter dicam infra in tertia Inspectione, numer. 208. & sequentib. et nõ alias, etc.

37 LIMITA I. Propositam † principalem regulam, sic vt supra ampliatam, vt licet fama præsertim in criminalibus nõ faciat plenam probationem: immo nec inditium ad torturam: bene tamen facit inditium ad inquirendum, vt per Salyc. in l. ea quidem num, 137. C. de accusat. Alex. in addit. ad Bart. in l. de minore, §. plurimum, post numerum 30. ff. de quæst. Felyn. in c. veniens, num. 14. ad finem, versi. vnde sufficit sola fama, extra de testibus, allegat tex. qui multum bene authoritate sacratum literam hanc probare videtur limitationem, in c. qualiter, & quando, il 2. de accusat. Bal. consi. 438. ad euidentiam, colum. 3. circa finem, libro quinto, Aym. consil. 41. numer. 6. Franc. Cason de indit. et tortu. tractatu 8. capitulo 2, rubr. de fama, seu dicto gentium, num. 6. et numero 10. Foll. in pract. crim. in verbo, dẽtur capitula, quod suffocauit vxorem, numero 37. ante finem, Boss. tit. de inquisit. num. 27. in fine, Brun. inter consilia crim. diuer. consil. 115. nu. 53. volũ. 2. in folio, Duen. regul. 300. in tertia limitatione, Nouel. reg. 4. in princip. Clar. in pract. §. fi. quæst. 21. versi. fama sola in prin. & quæst. 20. versicul. ad inquirendum Menoch. de præsumpt. libro 1. q. 88. numero 1 . Mascar. de probat. libro secundo conclus. 754. numer. 19. et conclus. 513. numero secundo.

38 Vbi † ampliat, etiam quod testes non dicant se audiuisse a maiori parte populi: et quod sufficit nõ so-
39 lum ad inquirendum, † sed etiam ad capturam, et ita concordantes adducit: quod affirmauit etiam Brun. inter consilia crimina. diuerso. dicto consilio 115. eodem num. 53. libro 2. an autem fama non precedente possit inquisitio formari, dixi in 1. lib. tit. de inquisitione, quæst. 4.

40 AMPLIA Hanc primam limitationem, † vt fama sufficiat non solum ad inquirendum generaliter

& sic ad assumendum informationes super delicto,
sed etiam ad inquirendum specialiter,& sic ad trans-
mittẽdum reo citationem,& inquisitionem, vt per
Clarum in pract.§.fi.q.6.in fine principij, vbi expres
se dixit,quod si ex dictis testium resultet probatio fa
mæ contra aliquem: tunc specialiter Iudex contra
eum inquirit, & ad vlteriora contra eum procedit,
vel per citationem,vel per capturam, quod & iterũ
affirmauit idem Clarus in d.q.5.vers.successiuè quę
ro,ad finem, vbi ex Mariano Soccino quem allegat
in c.qualiter,& quando,il 2.post nu.212.ver.70. quæ
† ro,& cæ.dicit communiter *seruari, quod assumptis
informationib.super fama delicti,si reus est præsens
examinatur,& interrogatur:si vero est absens,citatur
vt compareat ad se defendẽdum:addo,& Meno. de
præsump.lib.1.q.88.n.16.& 17. vbi quod fama facit
inditium non solum ad inquisitionem generalem,
sed etiam specialem.
41 Verum sicut hanc ampliationem † minimè vn-
quam seruatam vidi apud bonos, & graues Iudices:
ita etiam nec in iure veram credo:nam citare,& in-
quirere reum specialiter non est res modici præiudi
cij, sed grauissimi, quia si citatus reus non compa-
reat,cõdemnatur,& condemnatus si capiatur abiq;
alio decapitatur,iuxta latè per nos tradita in 1. libro
quæst.11.vnde ad inquisitionem hanc specialem for
mandam, cum de graui præiudicio agatur,grauia re
quirũtur inditia,vt etiam deduxi,d.1.lib.tit. de inqui
sit.quæst.12.nu.45.solam autem,& nudam famam
non graue inditium reputari credo:ideo ad inquiren
dum specialiter insufficiens:certum enim est, vt su-
pra firmaui regulam,quòd sola fama ad condemnã
dũ nõ sufficiat:ergo nec debet sufficere ad inquiren
dum specialiter, cum ex speciali inquisitione reo nõ
comparente Iudex deueniat ad condemnationem
42 per regulam, † quod prohibito vno censetur prohi-
bitum omne illud per quod deuenitur ad illud vnũ,
l.oratio.ff.de sponsal.capitulo cum quid prohibetur
de regu.iur.in 6.l.cum lex.ff.de fideiuss.l.legem.in fi-
ne,C.de natural. liber. Put.decis.7.numer.,3. libro 1.
Cœpha.cons.67.num.7.lib.1.sic nempe per hanc ra
tionem ex sola fama non posse contra cõtumacem
ferri sententiam condemnatoriam reperio in facti
contingentia consuluisse Cœpha.in consi. 241.num.
74.lib.2.quem in proposito refert,& sequitur Flam.
Cartar.in tract.de exequ.senten.capi. fin. post num.
75.& aduertatur quod Clarus supra ex aduerso alle-
gatus in d.q.6.in fine principij, non dicit simpliciter,
quod ex fama Iudex specialiter inquirat,& citet diffa
matum,sed quod ad vlteriora procedat,vel per cita-
tionem,vel per capturam,*iuxta qualitatem inditiorum*,
& sic tacitè videtur requirere alia inditia vltra famã.
43 Quare,† vel ampliationem minimè veram dicas,
vel eam declara procedere non in sola,& nuda fama
sed ĩ ea,quæ processerit ex aliqua uerisimili causa,&
coniectura in actis probata,& verificata supra,num.
33.seqq.& propterea cauti Iudices,quando aliud nõ
habent,nisi famam,vidẽtis illam solam non suffice-
re ad formandã, & transmittendam inquisitionem
relaxant contra reum mandatum de capiendo, quia
ad hoc fama sufficiẽs est,vt dixi supra,num. 19.& eo
capto illum examinant, & interrogant, iuxta com-
† munem†practicam,de qua supra,numer. 40. si vero
capi non potest,quia aufugerit, seu alias se occulta-
uerit,fit de hoc relatio apud acta, quo casu dicitur
constare de eius fuga,& nunc tute procedunt ad for-
mandam,& transmittendam inquisitionem:quia fa
ma,iũcta fuga non solum sufficit ad sic inquirendũ
sed etiam ad torturam,vt supra dixi,nu.19.& est opti
ma practica,secundum Clar.in pract.§.fi.q.20.versi.
ad formandam,in fi.&c.

44 SVBLIMITA Hanc†primam limitationem vt
tunc demum fama faciat inditium ad inquirendum
dummodo ortum habuerit à fide dignis viris, aliter
secus.sic enim in specie vltra generaliter tradita infra
nume.156.scripserunt Gandi. Aret.& Dec. in locis ci
tatis per Bossium in ti.de inquisitione,nu.38.in prin.
refert Mascar.de probat.lib.2.concl.754.nu.21.& vi
detur tex.apertus in cap.qualiter,& quando,il 2.vbi
*non quidem a maleuolis,& maledicis,sed a prouidis,& hone-
stis*:extra de accus.
45 Et†licet idem Bos.d.num.38.ver.dubio tamen, vi
deatur dubitasse de hac sublimitatione, ea rõne, qa
quando habet ortum à fide dignis. tunc fama nõ so
lum facit inditium ad inquirẽdum, sed etiam ad tor
turam,vt tenẽt supra relati Doctores,num.29. ergo
ad inquirẽdum debet sufficere,etiam quod non ha-
beat sic bonam originem, cum ad inquirendum le-
uiora sufficiant inditia,quam ad torturam, vt dixi in
primo li.in primo tit.de inquisitione,quæst.1.num.
46 47.†Non per hoc tamen ab ea recedas, quia ut su-
pra dixi,numer.26. secundum veriorem opinionem
fama sola non facit inditium ad torturam, etiam
quod habuerit ortum ab honestis,& fide dignis per
47 sonis.†Et nihilominus idem Bossius, vbi supra, nu-
mero 39.fatetur quod quando constaret famam or-
tum habuisse à maleuolis, & non fide dignis viris:
tunc nec etiam ad inquirendum sufficeret, & Bos-
sium sic,vt supra dicentem,refert Mascard. conclu.
48 754.numer.22.in fine, versi. si tamen.†Et sic ee uera
opinio Bossij est,quod fama orta à non fide dignis vi
ris non faciat inditium ad inquirẽdum, sed quod in
dubio,nisi cõtrarium probetur,præsumatur famam
fuisse ortam a fide dignis,non autem à maleuolis,et
dicit verum,pro ut etiam consuluit Iustin. Bõdenar.
inter consilia criminalia diuers.lib.2.conclu. 54.nu-
me.45.in folio,& videtur de mente glos.in d.ca. qua
liter,& quando,il secondo,in verbo,a maleuolis,ex-
tra de accusat.& dicam infra nu.162.& seq.
49 Potes etiam dicere,† & ista est melior resolutio in
dicto meo,quod ad inquisitionem generalem,& sic
ad assumendum informationes super delicto fama
sufficit:etiam quod ortum habuerit nõ à fide dignis
viris:secus ad formandam,& transmittẽdam inqui-
sitionem specialem,iuxta ea,quæ in simili dixi supra
nume.4..& seqq.& ita practicatur.
50 LIMITA II. Eandem regulam, †vt licèt fama
non faciat plenam probationem,bene tamen admi-
niculatur,et adiuuat alias probationes,tex.est in l. 3.
eiusdem quoq; principis,ibi, *alios vts confirmans fama,
confirmat*.et ibi glos.in verbo,confirmat.ff.de testibus
et per illum textum hanc firmarunt limitationem,
Bartol.in l.de minore,§.plurium,numero 30.versic.
alij videntur dicere.et vers.sed licet non probet,ff.de
quæst. Mars.in d.§.plurium,num.64.Gandin.tit.de
quæst.post nu.39. Franc. Caion.de indit.et tortu. tra-
ctatu 9.cap.2.rub.de fama,seu dicto gentium,nume.
10.Gram.cons.41.nume.15.Aug. Aret.inter consilia
criminalia diuersorum, consil.71.num.26.volum.1.
in folio,& inter eadẽ cõsilia,Ferrani Gargiare.cõsil.
126 num.80.lib.2.Io. Turrius cons.81.nu.50.d. lib. 2.
Boss.de inquisit.nu.37.Mascard.de probat.li.1. quæ.
11.num.6.in præfatione,et lib.2.conclus.748.num.9.
et conclu.753,numero quinto Petr. Anton.a Petra.
in tract.de fideicom. quæstione 13. numero 136.
sed quantum operetur ista adminiculatio,seu adiuua
tio famæ, an scilicet inducat, iuncta cum alijs ple-
nam probationem,dixi infra, in quarta limitatione,
et seqq.
LIMITA III. Quia†licet fama non inducat ple-
51 nam probationem, tamen transfert onus probandi
contrarium in aduersarium,vt per Gãdi.in rub.qui
ad ta

ad famæ probationem debent, & possint de iure admitti, num. 16. ad finem, vbi refert sic dicẽ c... Mar. de Fano, Franc. Herculan. in tract. de negat. num. 15. Cœphal. consi. 540. nu. 24. volu. 4. Masc. de prob. lib. 2. concl. 753. nu. 28.

52 Si † hæc limitatio esset vera, vtique esset magna, & notabilis: sed certe eam minime verã credo, quia nõ reperio legem hoc dicentem, aut quomodolibet inferentem, vt id quod à fama diuulgatur, verum præsumatur, quo casu ex hac iuris præsumptione onus probandi contrarium transferetur in aduersariũ iuxta textum in l. generaliter, §. si petitum, ff. de fideicõ. libet. cum alijs per eundem Mascar. de probat. lib. 3. conclu. 1122. nu. 2. & seqq. Sed bene reperio in criminalibus, quod fama, non solum non facit probationem, sed nec etiam inditium ad torturam, vt supra deduxi: in ciuilibus autem, vt mox dicam, vix facit semiplenam probationem, sed semiplena probatio, non habet hunc effectum transferendi onus probandi contrarium in aduersarium: ergo nec fama, & ista est veritas.

53 Nec † obstent authoritates in contrarium allegatæ, quia Gandinus primo loco citatus nihil pro ea opinione, quam refert fuisse Mar. de Fano allegat, Parisius autem & Alex. per Herculanum citati loquũtur in valde diuersis terminis, Alexander scilicet loquitur in antiquis, quo casu sine dubio fama plenè probat regulariter, vt infra demonstrabo, num. 106. Parisius autem loquitur non in fama in specie alicuius rei, vel delicti, pro vt sunt termini huius inspectionis, sed in mala fama in genere, quę hoc ideo trãsfert onus probandi contrariam bonam famam in aduersarium, quia iure statutum est, vt semel malus semper præsumatur malus in eodem genere mali, & ꝓpterea, vt inquit Paris. eo loci, & nos infra, num. 298. dicemus etiam: bonus licet quis regulariter præsumatur, & non malus, hoc non procedit, vbi quis fuit alias malus, quia per mali præsumptionem cessat bonitatis præsumptio. Pariter nec obstet tex. in capi. illud §. verum extra de præsumpt. cum alijs per allegatis per Cœpha. in d. cons. 540. nu. 24. vol. 4. Quia textus ille, vt ex eius lectura apparet, loquitur in probatione matrimonij non per solam famam, sed iunctã cum diutina cohabitatione, contractibus matrimonialibus, ac alijs adminiculis, quo casu non est mirũ, prout etiam & nos infra dicemus, num. 86. & seqq. si plene probat, nedum transfert onus probandi in aduersarium, & ita etiam in probatione filiationis, legitimitatis, seruitutis, libertatis, ex quasi possessione, tractatu, communi reputatione, ac alijs adminiculis, loquuntur Alex. in cons. 51. num. 3. libr. 1. allegatus ꝑ Masca. d. concl. 733. num. 28. ac alij per Cępha. vbi supra relati, qui terminis sunt valde diuersis proposita generali limitatione, & particulariter de probatione filiationis dicam infra, nu. 94. seqq.

54 LIMITA IV. Dictam regulam, vt licet fama nõ faciat plenam probationem, bene tamen facit semiplenam, secundum glossa. relatas per Bartolum, in l. de minore, §. plurium, vers. & alibi glos. ff. de quæstion. & per Felyn. in cap. veniens, numero decimo, extra de testibus, vbi alios adducit antiquiores, Dec. in dicto capit. veniens, dicto numero vigesimoquarto, vbi testatur de communi* opinione, & respondet contrarijs, & capit. primo, nu. trigesimosexto, & ibidem addentes, litera B, vbi quod non solum est cõmunis opinio, sed & quod in practica seruatur, Ias. in l. admonendi, num. 242. vers. tangit etiam, ff. de iureiurand. Socy. regu. 144. in principio, Carrer. in practi. crim. in secundo tractatu de indi. & tortu. §. secundũ inditium, numero primo, Mars. in dicto §. plurium, post numerum 63. & nume. 108. Corrad. in practic. in ritu. de testibus, §. dicta testium assumendo, numero 54. post medium, vers. sed hanc limitationem, & versicu. secundam conclusionem, folio 142. columna prima, in princip. Castrens. inter consilia crimina. diuersorum, consilio quadragesimooctauo, numero trigesimooctauo, volumi. primo, in folio, & ibidem Laurent. ab Occa. consilio sexagesimo, numero 56. volumine secundo, vbi de* communi, de qua † testatur etiam Ioann. Baptist. Villalob. in suis commun. opin. versic. fama, numero sexto, Viui. in versi. fama, in principio, Francis. Torza. opin. 57. Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quæstion. nume. 314. Natta consilio 460. numero decimonono, volumine secundo, Cœphal. consilio 441. numero vigesimooctauo, volumine tertio, & consilio 435. nume. sexto, eod. uolum. Bonacos. in commun. opin. parte secunda, sub ver. fama cum vno teste, ibi, *& licet etiam fama*, Hyppol. Riminal. consilio sexto, nume. 44. volũm. primo & cons. 162. num. 148. volum. 4. Hieronym. Magon. decis. Lucen. 46. num. 14. Masca. de proba. lib. secun † do, conclus. 753. num. 6. in princ. vbi etiam de communi, † & practicata opinione, Caputaquen. decisio. 208. num. 7. par. 2. ☞ Rota coram d. Robustero decisio. 82. num. 2. in prin. par. 1. inter diuer. ✠ Hier. Ceual. in comm opin. d. q. 302. num. 6. et 7. ubi alijs relatis testatur de magis communi † doctorum opinion. & hinc famam cum vno teste, plenam inducere probationem, dicam infra, nu. 73. seqq.

55 Contrarium, † quod fama non faciat semiplenam probationem, affirmarunt Dyn. Ioan. And. Ioann. de Anan. & Abb. relati per eundem Fely. d. cap. ueniẽs, nume. 11. uers. sed contra istam conclusionem, & rationibus contrarijs respondet Dec. in d. c. ueniẽs, nu. 23. extra de testibus, concurrit Rota decis. 19. in fine, de præben. in nouis, ubi expreſsè dixit, quod sine adminiculis fama non facit plenam, nec semiplenã probationem.

56 In † hac contrarietate reperio Bart. in l. de minore, §. plurium, num. 30. in fine, uersic. sed facit semiplenam, ff. de quæst. dicentem. quod debemus considerare illa iudicia, & illas præsumptiones, ex quibus fama tradit originem, qualiter urgeant, & secundum illam qualitatem famam facere semiplenam probationem, uel non facere. hęc fuerunt uerba Bar. eo loci, quem in proposito sequuti sunt Soc. reg. 44. in 2. fallen. in fine, Felyn. in d. c. ueniens, num. 11. uers. quapropter nõ puto securum, extra de testibus, ubi post Bar. quem allegat in l. proprietatis, post princip. C. de proba. in cap. ueritatis, in 2. colum. uers. quęrit Bart. extra de dolo, & contumac. concludit non posse in hoc dari certam doctrinã, sed in arbitrio iudicis plurimum uersari attenta qualitate famę, & eius probatione, & arduitate negotij, & reliquis circumstantijs hæc pariter sunt uerba Felyni eo loci, ubi etiam retenta hac distinctione respondet iuribus, quę pro cõtrarijs supra relatis opinionibus hinc inde adducuntur, & Felynum sic, ut supra dicentem, etiam referẽdo sequuti sunt, Mars. in dicto §. plurium, num. 108. in fine, uers. tandem dicit Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæstion. numer. 311. uers. sed an faciat inditium ✠ Paris. cons. 104. num. 161. lib. primo, ubi testatur de * communi* Mascard. de proba. lib. 2. conclusion. septuagesimaquinta, numero. sexto, uers. hæc autem opinio.

57 Hæc † distinctio non placet Dec. in dicto capitulo ueniens, nume. uigesimotertio, in fine, extra de testibus, ubi propterea, nume. 24. indistinctè, et simpliciter sibi placere primam. & communem opinionẽ affirmat.

58 Quid ergo dicendum? † Nulli dubium, quod prima opinio affirmatiua, ut ex ꝑallegatis apparet, magis

gis communis est, quam secunda, sed non per hoc est spernenda distinctio Bart. in d. §. plurium, quæ in se verissima est: tum quia præsupponit famam nec etiam facere semiplenam probationem, nisi ortum habuerit ex verisimilibus coniecturis, quod quidem receptissimum† est apud Doctores, vt infra dicam, num. 51. Tum etiam quia, an coniecturæ, quibus eadem fama oritur sint verisimiles, nec ne, iud cis arbitrio remissum contendit, quod etiam à Doctoribus communiter† admittitur, vt dixi supra, numer. 29. & sequentibus. Quare dicere possumus, etiam dictam Bartol. distinctionem esse communem, & sic respondendo propositæ dubitationi concludo famam facere semiplenam probationem, dummodo tamē ortum habuerit ex verisimilibus coniecturis, de quibus standum est arbitrio iudicis, alias secus, & hæc sit prima sublimitatio præsentis quartæ limitationis, &c.

59 SVBLIMITA II. Eandem† quartam limitationem non procedere in criminalibus, in quibus cum probationes debeant esse luce meridiana clariores, ad l. sciant cuncti, C. de probat. cap. sciant cuncti. 2. q. 8. idcirco famam non facere semiplenam probationem, affirmarunt glo. in capit. veniens, in verbo illorum, & ibidem Bald. Imola, Anto. de Butr. num. decimo, Abb. nume. octauo, Felyn. num. duodecimo, Dec. nume. vigesimoquinto, & extra de testibus, sequentibus, Salyc. in l. ea quidem, num. 142. C. de accusat. extra de testibus, Blanch. de indit. ad l. ff. de qō. nume. 313. vbi de communi, Iacob. de S. Georgio in l. 3. §. eiusdem, num. decimo, ff. de testibus, Cepol. cōsil. crimi. 34. num. 15. Aymo. cons. 41. nume. 6. Duen. reg. 300. incip. fama in criminalibus, vbi pariter testatur de communi, ex Blancho in loco præcitato, aliosque plures adducit concordantes Corrad. in pract. in titu. de testibus, §. dicta testium assumendo, nume. 54. prope finem, vers. tertiam, vt in criminalibus, fol. mihi 142. colum. 2. Bero. in dicto capitulo qualiter & quando, num. 78. C. de accusa. vbi etiam de cōmuni, de qua pariter testatur Clar. in pract. §. fina. quæst. 21. vers. fama sola ibi, fama enim in criminalibus. & cęt. vbi etiam affirmat, ita se habere communem† practicam, ex Salyc. in l. ea, quidem, num. 113. C. de probat. & Bertrar. in cons. 126. num. vndecimo, lib. 7. addo & pro hac eadem sublimitatione, Micha. Crass. qui etiam de communi testatur in suis commun. opin. libro secundo, cap. 19. quæst. 3. Bonacos. in commun. opin. par. 2. sub vers. fama cum vno teste, vbi testatur de magis communi† opinione, fol. mihi 28. colum. prima, Burlat. in cons. 320. num. 113. volumin. 3. Mandos. in Apost. ad reperto. inquisitorum, in verbo, fama, Mascard. de probat. lib. secundo, conclus. 754. num. primo, & secundo, vbi & alios refert, Ludou. Peguer. decis. crimin. 17. nume. duodecimo, vers. nam in criminalibus, & Rota coram Robustero decis. 82. nume. secundo, versic. tamen secus est in criminalibus, par. 1. inter diuers. Hieronym. Cæual. d. q. 382. num. 6. vbi alijs relatis testatur de communi† & hinc famam coniunctam cum vno teste, non inducere in criminalibus plenam probationem, dicam infra, nu. 80

60 AMPLIA Hanc sublimitationem, †vt procedat etiam quod crimen excipiendo intentetur, vt post alios quos allegant, affirmarunt Felyn. in dicto capit. veniens, nume duodecimo, ve. sicut item amplia, extra de testibus, & Dec. in cap. primo, numer. 67. extra de appellat.

61 Et generaliter, † vbi de crimine agitur ciuiliter, famam, nec etiam facere semiplenam probationem, voluerunt Ias. in l. admonendi, numer. 251. in fine. ff. de iureiur. Dec. in cap. veniens, num. vigesimooctauo, & ante eum ibi Anto. de Butr. nume. decimo, & Abb. numero nono, extra de testibus, Bald. in capit. tam literis, per illum tex. num. primo, in secundo notab. extra de testibus, Io. de Anan. in cons. 49. num. 3. de testibus, & in cap. 1. num. 66. extra de appella. Marsil. in l. de minore, §. plurium, num. 118. ff. de quæstio. Natta cons. 18. post numerum decimumtertium, libro primo, Duen. reg. 300. in prima ampliatione Mascar. de probat. libro secundo, conclusio. 754. nume.
62 decimotertio. Et† licet hęc ampliatio dubitalis videatur Decio in cap. veniens, eodem nume. vigesimooctauo, vers. ista tamen ampliatio, eo quia quando de crimine agitur ciuiliter non requiruntur ita strictæ probationes sicut quando criminaliter; & causa criminalis ciuiliter intentata æquiparatur causę ciuili simpliciter, ca. per tuas, extra de simon. cum alijs ibi per Decianum, allegatis, & propterea contra hācampliationem apertè etiam tenuerint Imola, in dicto cap. veniens, num. octauo, & Iacob. de Sanc. Georg. in l. 3. § eiusdem, nume. vndecimo, ff. de testibus, relati per Duen. d. regul. 300. eadem prima ampliatione, vers. quam ampliationem, & per Mascardum, dicta conclu. 754. nume. decimoquarto, & per Rotam coram Robustero decis. 82. nume. secundo, part. prima, inter diuer. vbi ex Lanfran. in l. admonendi, numero quadragesimoprimo, ff. de iureiur. sic testante
63 hæc opinio verior reputetur. † Non per hoc tamen ab ea recederem, tum quia iunctis allegatis supra, nume. 60. videtur communis, tum etiam quia eam sequitur Rota Romana, vt per Caputaquen. decisio. 8. nume. secundo, par. secunda, & latius per eandem Rotam coram Robustero dicta decis. 82. numero secundo, & sequentibus, vbi numero sexto, ampliat siue crimen ciuiliter intentetur agendo, siue etiam excipiendo: Et nihilominus pro concordia affert duas distinctiones; vna est, vt prima opinio negatiua procedat, quando crimen de quo ciuiliter agitur est famosum. Secunda autem affirmatiua procedat, quādo dictum crimen non infamat, vt ibi num. quinto, ex Lanfran. quem allegat in l. admonēdi, nu. 42. ff. de iureiurand. Altera est distinctio, vt pariter prima opinio procedat, quando fama est nuda, non vehemēs, seu frequens, vel non adminiculata. Secunda autem procedat, quando fama est vehemens vel adminiculata, quia tunc inducit semiplenam probationem, etiam quod de crimine agatur ciuiliter, vt ibidem, nume. secundo, 3. & 4. vbi allegantur concordantes, & pro hac vltima distinctione faciunt, quæ dixi inf. nume. 82. Addo pro eadem prædicta communi opinione aliam decisionem Rotæ in vna Imolen. Confidentię die Lunæ 24. Februarij 1592. coram R. P. D. Pamphilio, in qua dicitur ad priuationem beneficij crimen simoniæ, & confidentiæ etiam ciuiliter intētatum non probari per publicam famam, iuncto vnico teste. Quod idem voluit Rot. in una Tullen. parrochialis coram Reuerend. P. Dom. Seraphino, 28. Maii 1593.

64 SVBLIMITA III. Eandem † quartam limitationem non procedere in causa ciuili ardua, & magna, in qua fama non inducit semiplenam probationem, & consequenter iuncta cum vno teste de viso, nec etiam facit plenam probationē, eo quia talis causa æquiparatur criminali, ita post Baldum, nume. septimo, uoluit Dec. in cap. ueniens, nume. 29. extra de testibus, & in cap. primo, num. 67. & ibi Aldobrand. in addit. extra appellatio. Duen. regu. 300. in secunda ampliatione, Burlat. cons. 98. num. decimoseptimo, uolum. primo, Bonacos. in communi opinio. par. 2. sub uersic. fama cum uno teste, ibi, *& fama in causa ardua, &c.* folio mihi uigesimooctauo, colum. secunda, ubi de communi, Mascard. de probatio. lib. secundo,

cor-

cōnclus.754.numero 15. Menoch. de præsump.lib.2.
q.41.num.11.
65 SVBLIMITA IIII. Vt† & idem, vbi agitur de
dissoluendo matrimonium, quæ causa cum grauis,
& ardua reputetur, ideo fama non facit in eo semi-
plenam probationem, vt voluit Alex. in consil. 143.
num.4.vol.2.quem sequuti sunt Ias.in l.admonendi,
num.252.ff.de iureiur. Dec.in c.veniens, nume.30.&
ibi in addit.litera A, extra de testibus, & in cap. 1.nu.
68.de appellat. Marsil.in l. de minore, §.plurium,nu
me.73.& seq.ff.de quæst. Duen.reg. 300.in 2.amplia
tione, Mascard.de probat.lib.2.conclusio.753. nu.4.
* vbi hanc dicit communem, *ex Burlat. in consi.98.
numero 16.
66 SVBLIMITA V. Et†idem in causis in quib.non
defertur iuramentum in supplementum plenæ pro-
bationis, nam & in ijs fama, nec etiam facit semiple-
nam probationem, & consequenter iuncta cum v-
no teste non probat plenè, secundum Decium in di
cto cap. veniens, numero trigesimoprimo, extra de
testibus, & in cap.primo, num.69. & ante eum Bald.
numero 3.extra de appellat. Duen.regu. 300.in 3.am
pliatione. Mascard.de probat.libr. secundo, conclus.
754.num.16 Pet. Anto.à Pet.in tractat.de fideicom.
q.13.num.126.seq.
67 Vbi amplius dicit, † quod ad probationem famæ
non potest deferri iuramentum in supplementum,
& hoc, quia talis probatio irregularis est, ex Aymo.
quem allegat in consi. 260.num.8. volum. secundo.
68 Item dicit,† quod probata fama, quæ facit semiple-
nam probationem, non per hoc potest deferri iura-
mentum in supplementum, ex Bald. in cap. final.de
consuetud. Dec.in consi.37.ad finem. Aymo.consil.
260.numero octauo, in princip.& sic apparet non so
lum famam nō facere semiplenam probationem in
causis arduis, & magnis, seu alijs in quibus non defer
tur iuramentum in supplementum plenæ probatio-
nis: sed etiam ex probatione famæ, licet regulariter
oriatur semiplena probatio non debere deferri iura
69 mentum.*Quæ autem sint causę, in quibus iuramē
tum in supplementum non defertur, remissiuè po-
nuntur per Duen.dicta regu.300 sub dicta tertia am
pliatione, per Doctores in d.l. admonendi, ff.de iure
iur.per Mascard.de proba. lib.secundo, conclus.459.
& per Seraph.de Seraph.in tract. de priuileg.iuram.
priuileg.3:.
70 SVBLIMITA VI. Dictam† quartam limitatio
nem, quia licet ad probandam excommunicationē;
vbi nō agitur de tertij præiudicio, & in foro animæ:
fama admittatur pro probatione, ad textum, & ibi
glo.in cap.illud, in verbo, in hoc, de cleric.excommu
nic.ministran.& in cap.ad hæc, in verbo, publicè, de
postulat.prælatorum, cum alijs per Duen.regu.299.
71 in decimaquinta fallent.In princip.† vbi tamen op-
ponitur excommunicatio ad repellendum agentem
à iudicio, tunc fama apertissimis documentis probā
da est, & ideo, nec plenè, nec etiam semiplenè excō-
municationem probat, & sic iuncta cum vno teste,
non facit plenam probationem, ad textum, in capit.
pia, in verbo, apertissimis documentis, de excep.in 6.
Anto.de But.in dicto cap.veniens, & ibi etiam Fely.
numero duodecimo, versicul.& amplia, extra de te-
stibus, item Anto.de But.in cap.prudentiam, §. sex-
to, & ibidem Abb. numero vndecimo, & Deci.nu-
mero 46.extra de offic.deleg. item Dec. in capitu.ad
hæc, numero quadragesimooctauo, de postulat.præ
latorum, & in cap.primo, numero 71. de appellat. Ia-
cob.de Sancto Georg.in l.3. §.eiusdem, numero 19.
ff.de testibus, Ias.in l.admonendi, numero 248. ff.de
iureiurand. Marsil.in l.de Minore, §.plurium, nume-
ro 160. ff.de quæstio. Duen.d.fallent.15.versicul. sed
quantum, & reg.300. in quarta ampliatione, Masc.
de probat.lib.2.conclus.753.num.44.& conclu.754.
numero 12.
72 Verum†ad hanc materiam, scilicet, & quādo fa-
ma probet plenè, vel semiplenè excommunicatio-
nem oppositam in vim dilatoriæ, vide Gigan. in ad-
ditio.ad Decium in cap.primo, numero 71. litera F,
de appellationib. Marsil. in dicto §.plerumque, nu-
mero 70. Roman. singul. 201. incip.item quæro, an
vnus testis, & ibidem Nicol. Pignola. In addit.& in
consi. 349. dum quæritur, nume.4.cum alijs ibidem
allegans per Mandos.in addit.litera A, versicu. an au
tem possit probari.
73 LIMITA V. Huius primæ † inspectiōnis regulā,
(& hæc limitatio venit illatiuè ex præcedenti quarta
limitatione,) vt licet fama de se sola non probet ple
nè: iuncta tamen cum vno teste de visu plenam in-
ducit probationem, vt per Felynum in capit.veniēs,
numero decimosexto, in fine, de testibus, Ias.in l. ad-
monendi, numero 259.ff.de iureiuran. Angel.de ma
lefac.in verbo, quod fama publica pręceden.post nu
merum quadragesimumprimum, versi.tene tamen
menti. Gandin.in titu. qui ad famæ probat.posses.&
debeant de iure admitti, numero decimoquinto, ad
medium, versicu. verum si de ciuili causa tractetur,
Alexan.post Imolam, in l.Gallus, §.ille casus, nume-
ro decimotertio, ff.de liber.& posthum. Dec. In cap.
primo, numero 64.de appellation. Marsil.in l.de mi-
nore, §.plurium, numero 109. ff.de quæstio. Soc. re-
gul. 144.in princip. Corrad.in pract.rub. de testibus,
§.dicta testium assumendo, numero 54.post mediū.
versicul.sed hanc limitationem, fol.mihi 142.colum
na secunda, in princip. Iacob. Nouel.reg.4.in prima
ampliatione, Mascard. qui alios adducit concordan-
tes in suo tract.de probat.libro primo, quæstio.vnde
cima, numero sexto, in præfatione, & libro secundo,
conclus.753.numero vndecimo. Ioan. Maria Mon-
ticell.in Repertorio testium, folio 434. columna se-
cunda, versic.3. & seqq. Paul. Granut. Theorem.22.
numero quinto. Menoch.de pręsumpt.libro primo.
quæst.quadragesimaprima, numero quarto. Hiero.
Magon.decis. Lucen.46.numero 15.✠ Hieron. Cæ-
nall.in commun.opin.dicta quæst. 302.numero sex-
to, vbi alijs relatis testatur, de communiori Doctorū
sententia.
74 Et† licet contra hanc limitatinnem, quæ vt ex prę
* allegatis apparet,* communiter recepta est, sense-
rint aliqui elati per Bartolum in d.l.minore, §. plu-
rium, post numerum trigesimum, versic. & ideo di-
cunt isti.ff.de quæst. & per Marsil.ibidem, nume.65.
75 Non† phoc tamen ab earecedas, quia verissima est:
nam si vt supra probaui, numer. 54.& seqq. fama so
la facit semiplenam probationem, secundum verio
rem, & magis communem opinionem: ergo iuncta
cum alia semiplena probatione vnius testis de visu
plenam inducit probationem.
76 AMPLIA I. Hanc † quintam limitationem, vt
idem sit si ex duobus testibus vnus deponit de visu,
& fama: aliter verò de fama tantum: nam adhuc cō-
iunguntur ad faciendam plenam probationem, se-
cundum Baldum in l.Gallus, in 3.notab.numer.pri-
mo, in fine, versicu.& est argumentum.ff. de libe.&
posthum.vbi Alexan.numero decimoquarto, dicit,
istud dictum Baldi mirabile, & non alibi scriptum:
& licet postea illud impugnet tribus rationibus, de
quibus ibi per eum, tamen in fine subdit, quod opi-
nio Baldi non habentis in hoc contradictorem, non
parum vrgeret in practica, quam etiam sequuti sunt
ibidem, Socin. in secundo notab. & Ias. numero se-
ptimo, in fine, versic.subdit Bald.vbi bene respondet
rationibus contrarijs per Alexand. vbi supra addu-
ctis,

ctis, Ruyn. consilio 64. numero vndecimo, lib. quarto, & consilio 81. numero octauo, libro quinto. Marsil. sing. 555. incipien. probationes diuersi generis, Paris. consi. 57. numero 23. libro primo. Socin. iun. consilio 99. numero vigesimoquarto, libro quarto. Viu. in commun. opin. versic. testis vnus deponens de veritate, vbi suadet Baldi doctrinam in iudicando sequendam fore, tanquam † communem, Menoch. de præsumpt. libro primo, quæst. 40.41. numero quinto, Paul. Granut. Theorem. 22. sub numero 5. versicul. quodque quando adest vnus testis de visu, &c. vbi testatur, ita alias fuisse dictū in Rota Romana in vna Toletana prętēsi spolij, die Veneris 29. Aprilis 1552. coram Capisucco, incip. primum extremum, & ita teneas, quicquid in contrarium senserint idem Alexand. & Gran. in locis allegatis per Menoch. vbi sup. dicto numero 5. in fine, & Hierun. decis. Lucen. 46. numero 16.

77 AMPLIA II. Eandem † quintam limitationem, vt pariter fama plene probet, quando est coniuncta cum pluribus testibus de auditu, vt per Mascardum, qui concordantes adducit in tracta. de probat. libro
78 secundo, conclus. 753. num. decimotertio. † Licet secus, quando adesset tantummodo vnus testis de auditu, vt per Mars. in l. de minore, §. plurium, nu. 110. ff. de q. quem sequitur Masc. dicta concl. 753. nu. 12.

79 SVBLIMITA I. Hanc † quintam limitationem sic, vt supra ampliatam, vt non procedat in omnib. illis casibus, in quibus supra, numero 58.60. & seqq. dixi famam non facere semiplenam probationem; nam & in eisdem casibus sine dubio, nec etiam iuncta cum vno teste de visu plenè probat, & hoc non habet difficultatem, vt expresse loquūtur Doctores allegati, d. nu. 58.60. & seqq.

80 SVBLIMITA II. Vt † eadem quinta limitatio non procedat in criminalibus, in quibus sicut fama non probat semiplenè per ea, quæ scripsi supra, numero 55. ita nec etiam probat plene, iuncta cum vno teste de visu, sicuti post Cynum, & Dynum in locis per eum allegatis, affirmauit Bartol. in l. de minore, §. plurium, numero 30. versic. sed Dynus, & ibidem Marsil. numero 71. & seq. vbi alios adducit concordantes. ff. de quęstio. Felyn. in capit. veniens, numero duodecimo, & ibidem Abb. numero octauo, Anto. de But. numero decimo, Imol. numero 9. Dec. num. 25. sequentib. extra de testibus, idem Dec. in cap. primo, numero 65. de appellat. Ias. in l. admonendi, numero 250. & post numerum 251. ff. de iureiuran. Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. numero 41. Corrad. in practi. in rub. de testibus. §. dicta testium assumendo, numero 54. ad finem, versic. tertiam. vt in criminalibus, folio mihi 142. columna secunda. Crot. qui de communi † testatur in tracta. de testibus, numero 102. sicut illum referendo sequitur Clar. in pract. §. fin. quæst. 63. versic. vbi amplius dixit, & generaliter, quod in criminalib. fama coniuncta cum qualibet semiplena probatione non facit plenam probationem. per glo. in capit. veniens, in verbo, illorum extra de testibus, quibus, quam cōmuniter † approbatam testatur Dec. in consil. 210. circa finem. addo pro hac eadem sublimitatione, Nattā consilio 18. numero decimotertio, lib. primo, Vulpell. conf. quarto, numero septimo, Bonacos. in commun. opin. parte secunda, vers. fama cum vno teste, folio mihi 28. columna prima, vbi etiam testatur de communi * opinione, Hippol. Riminald. consilio 175. numero 24. volum. secundo, idem Hippoly. inter consilia criminalia diuersorum consilio 83. numero 18 & conf. 84. numero vndecimo, libro secundo, Amal. Albert. in tract. de agnoscen. assert. cathol. & hæret. quęst. 34. numero octauo, Virgil. Bocac. in constit. March. glo. 8. numero 300. Mascard. de probat. libro primo, conclusio 459. numero primo, & libro secundo, conclus. 754. numero 3. Menoc. de præsumpt lib. 1. quæst. 40. num. 10. & quæst. 41. nume. 9. & quæst. 98. num. 1. Franc. Personal. in tractat. de indit. & tortu. post 4tum. 50 & habemus decis. Caputaquen. 8. nu. 1. par. 2. Andr. Gayl. de pace publ. lib. 2. c. 7. num. 14.

LIMITA I. Præcedentem † secundam subli-
81 mitationem, vt procedat quo ad condemnandum
in pœnam corporalem, secus quoad condemnandū
in pœnam pecuniariam, in quam reum conuictum
ex vnico teste de visu, iuncta fama posse condemnari, voluit Menoch. de præsumpt. lib. 1. d. q. 98. num. 3. & seq. vbi tamen videtur loqui, quando de crimine agitur ciuiliter, non si criminaliter. ☞ Et tamen q nec etiam possit sequi condemnatio, quando de crimine agitur ciuiliter fama iuncta cum vno teste de visu, eo quia nec etiam tunc fama facit semiplenam probationem, vt dixi supra, voluit Boss. post alios quos allegat, in titul. de conuict. numero 53. verum hæc limitatio dependet à veritate eorum, quæ differentur infra in tertio titu. de reo confesso, & conuicto, & in ea quæstione, ☞ 86. prę sertim numero 20. seqq. in qua tractabimus, an & quando imperfectæ probationes, ac etiam plures præsumptiones cōiunguntur ad faciendum cōtra reum plenam probationem, vbi videas, &c.

82 LIMITA II. Eandem † sublimitationem non
procedere, quando vltra famam, cum teste de visu
concurrerent etiam aliqua alia inditia, vel coniecturæ, & sic adesset alia plusquam semiplena probatio: nam tunc hæc omnia simul iuncta etiam in criminalibus inducunt plenam probationem, vt per Bald. in l. si quis, §. primo, num. 4. ff. de eden. Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de proba. §. fin. vers. 13. ad finem, Aret. in c. veniens, num. 23. extra de testibus, vbi allegat singularem, secundum vltimum intellectum gl. in cap. præterea, de testibus, vbi probatur, quod testes audientes commixtionem, & tergiuersationes adulteri cum adultera, iuncta fama, & alijs legitimis adminiculis, probant crimen adulterij, ad idem tex. in l. 1. §. idem Cornelio, in fine, & ibi Bar. ff. de quæs. vbi ex vno teste de veritate coniunctis argumentis fit plena probatio, facit etiam gl. & ibi Domin. in ca. 1. in verbo, manifestos, de vsur. in 6. & hanc eandem limitationem sequuti sunt, Felyn. in capit. veniens,
83 numero 13. † & ibi etiam Deci. numero 32. qui tamen affirmat hoc totum esse in arbitrio iudicis attēta qualitate famæ, & pręsumptione, quæ esset vltra semiplenam probationē, quod nec displicuit Duen. d. regu. 300. in fi. primæ fallentiæ, Iacob. de S. Georg. in l. tertia, §. eiusdem, numero decimotertio, ff. de testibus, idem affirmauit idem Deci. in consil. 103. numero duodecimo, & capi. primo, numero 70. de appellat. Grammatic. decis. 42. Marsil. in l. de minore. §. plurium, numero 76. ff. de quæst. Clar. in pract. §. fin. quæst. 63. versic. fina. vbi testatur de communi, † Bonacos. in commun. opin. parte secunda, vers. fama cū vno teste, fol. mihi 28. columna prima, vbi etiam de communi, † Virgil. Boccac. in constitu. Marc. glo. 8. num. 300. Hippol. Riminal. inter cons. crim. diuerso. conf. 84. num. 12. volum. 2. in folio, Ioan. Mar. Monticell. in Repert. test. fol. 435. col. 1. vers. 3. Mascard. de probat. lib. 1. conclu. 55. nume. 6. & 7. & conclus. 459. num. 11. & 12. & lib. 2. conclus. 754. nume. 4. & num. 24. vbi etiam Dec. in d. cap. veniens pariter iudicis ar-
84 bitrio hoc remittit. † imo in d. conclus. 459 num. 13. dicit limitationem hanc procedere quo ad torturam, non autem quo ad condemnationem: sed hæc vltima declaratio non solum non est vera, sed etiam

contra

contra mentem omnium prædllegatorum Docto-
rum,qui loquuntur quoad condemnandum,& nõ
quoad torquendum,& sola fama,iunctis aliquibus
adminiculis,etiam sine teste de visu sufficit ad tor-
85 quendum,vt supra probaui,nume.17.& seq †Qua-
re non recedas à proposita limitatione, ✠ quam ēt
videtur sequuta Rota in illa Toletana matrimonij
de Pugnorotto Sabbati 23. Februarij 1572. nescio
an coram D.de Rubeo in secũda difficultate,in ver
sic. Et addebant,vbi dixit quod in criminalibus duæ
semiplenæ probationes coniunguntur, quando ad
sunt adminicula:declara tamen, vt procedat dum-
modo adminicula sint vrgētia,& delicto proxima,
& vt sufficiat ad condemnandum in pœnam extra-
ordinariam.secus in ordinariam, & maximè capita
lem, in quam nunquam vidi aliquem condemnatum
ex vno teste de visu,iunctis adminiculis, & fa-
ma:nisi forsan sic ex talibus præcedentibus inditijs,
& probationibus in contumaciam cõdemnatus de
venisset in fortiam Curiæ:quia tũc tute poteru sen
tentia sic contra eum lata exequutioni mandari, vt
plenè tractauimus in primo lib.tit.primo,de inqui-
sit.quæstion.11. alias secus:quicquid in contrarium
apud eum seruatum fuisse,testatur Ludo. Peguer.
decis.crim.17.numero 45.& dicam latius infra hoc
eodem li.in tit.de reo confesso,& conuicto,vbi tra-
ctabo illam quęstionem,an scilicet in criminalibus
ad condemnandum habeat locum illa regula, sin-
gula, quæ non pro sunt, multa coniuncta iuuant.
quæst.86.nume.85.& seq.vbi præcipuè genera-
liter tractatur an duæ semiplenę probationes iunctis
adminiculis, sufficiant ad condemnandum cri-
minaliter.
86 LIMITA VI. Principalem † dictæ primæ in-
spectionis regulam,vt non procedat,quando cum
fama concurrunt alia inditia, coniecturæ, seu præ-
sumptiones: nam his iunctis fama plene probat in
ciuilibus,vt per glo.in c.cum in diœcesi.de tit.Mar
sil.in rub.de probat.nume.214 Dec.in l.ex his.§.25.
ff.de test.milit. Paris.cons.10.num.57.& nume.104.
volum.primo.Iacob.Nouell.regn. quarta.in secun
da.ampliatione,Vulpel.cons.118.nume.24. vbi am-
pliat etiam quod inditia, & coniecturæ sint diuersi
generis,dummodo tendant ad eundem finem,Cæ-
pha.cons.540.numero 25.volumine quarto,& con
sil.508.num.38.eodem volum.quarto,& cons.311.
nume.21.volum.3.& cons.415.num.51.eodem vo-
lum.3.Hippol Rimin.cons.217.nume. secũdo,vol.
secũdo,& cons.488.numero 76.volum.4.Mascard.
de prob.lib.2.concl.753.nu 19.& lib.3.conclu.1223.
nume.22.
87 Contrarium, † quod immo fama etiam iunctis
alijs adminiculis,seu præsumptionibus probat ple-
nè,fuit de mente Rotæ in tit.de excep decis.6. alias
327.in nouis,numero quinto,in fine. in illis verbis.
tamen in casu nostro quæstionis non requiritur à leo exacta, & plena probatio, sed sufficit semiplena: & ideo maior pars Dominorum dubit sufficere in hoc casu publicam vocem, & famam cum alijs adminiculis,quę habebantur in casu,seu facto proprio, & sic fuit obtentum, ex q̃b.Rota voluisse
videtur,quod fama iunctis adminiculis sufficiat,&
plene probet,non indistinctè.& generaliter, prout
loquũtur Doctores in limitatione allegati: sed tã-
tum in casu,in quo non requiritur exacta, & plena
probatio, sed sufficit semiplena:ad idem potest ad-
duci alia decisio in titu.de præben.decis.16. alias 44.
in fine,in nouis,vbi dicitur,quod fama sine admini
culis non facit semiplenam probationem,tacitè sen
tiens, quod cum adminiculis facit solum semiple-
nam. Potest etiam pro hac contraria opinione cõ
siderari alia ratio: quia si admittimus famam ple-
ne probare, quando est iuncta cum alijs adminicu-
lis, vtique sequitur necessario, quod semper fama
faciet plenam probationem, cum nunquam detur
fama legitimè probata,nisi sit orta ex aliqua verisi-
mili causa, & coniectura, vt infra dicam, numero
153.& tamē famam etiam legitime probatam non
facere plenam probationem, satis probatur supra
in regula.
88 Quid dicendum? † Dico quod ad hoc,vt fama fa
ciat plenam probationem,primo requiritur, quod
orta sit ex verisimilibus causis, & coniecturis, vt
mox dixi. Secũdo,q̃ vltra dictas verisimiles causas,
& coniecturas,vnde fama orta est, adsint aliæ cõie-
cturæ,& præsumptiones. Tertio, q̃ dictæ coniectu-
ræ,& præsumptiones, non sint inditia, seu admini-
cula leuia,sed graues, & vrgentes, & tales,quod ēt
de se constituant semiplenam probationem: & tũc
iunctæ cum fama,sic ex verisimilib.causis orta ple-
nam faciet probationem,alias secus,& ita distinguē
do,prout etiam video distinxisse Mascar. dicta con
clusio.1223.numero vigesimotertio,libro 3.poteris
has cõtrarias opiniones cõcordare. & distinctio est
verissima.
89 SVBLIMITA Hanc † sextam limitationem,(&
hæc sublimitatio deseruiet etiam præcedenti quin-
tæ limitationi) vt nunquam fama coniungatur cum
testibus, cum præsumptionibus, seu alijs imperfe-
ctis probationibus ad faciendam plenam probatio
nem,nisi sit plene probata,vt per Mar. in l.de mino
re.§.plurium.numero 112.seq.ff. de quęstio.& per
Laurent.ab Occa inter cõsilia crimi.diuers.cõs.60.
nume.64 volum.secũdo,in folio,& per Hippol.Ri-
minal.consilio 363.numero 145. volumine quarto.
90 vbi † amplius,quod debet esse probata per testes ido
neos,& discretos,de quo latius dicam infra, nume-
ro 110.
91 LIMITA VII. Regulam † non procedere in
iis, quę sunt difficilis probationis, in quibus fama,
iunctis saltem aliquibus adminiculis plenam facit
probationem,ita post Ant.de Butr.quem allegat in
cap.transmissæ,qui fil.sint legit.& in ca.veniens, de
testibus,voluit Dec.in ca.1.numero quadragesimo
primo,de appellat.& cons.152.numero secũdo,vo-
lum.quinto,Rom.cons.76.in causa nobilis viri, nu
mero quinto,vers.tertio ad hoc, & ibi Mandos.in
addit.litera l, vbi alios adducit concordantes.tal. in
l.admonēdi,post numerum 246.& post numerum
252.ff.de iureiurã. Mars.in l.de minore,§.plurium.
numero octuogesimoquarto,& seqq. ff.de quæst.
vbi,in numero 90. infert ad probationem interesse.
Gramm.decis.quadragesimasecũda,numero deci-
mosecũdo. Iacob. Nouell.regu.4.in 2.fallen.Corra
di,in practi. in titu.de testibus,§. dicta testium allu-
mendo,numero quinquagesimoquarto,vers.quar
to,in his,in quibus alias probatio est difficilis, folio
mihi 142.colum.1.Boss.in titul. de partu supposito,
nume.10 Hiero.de Monte in tracta de finibus reg.
capi.55.nume.15.Herculan.in traet.de negat. num.
92 309.iuncto nume.311. Vbi † declarat,quod isto ca-
su nõ probat plenè,sed transfert onus probandi cõ
trarium in aduersarium, Ioa.Mar.Monticell. regu.
11.numero duodecimo,iuncto numero decimono-
no.Menoch.de arbitr.quæstion.lib.secũdo,casu 89.
numero 87.& 88.& 91,tustin.Bondenar.inter cons.
diuersorum,cons.quinquagesimoquarto,numero
28.volum.secũdo.Cęph.cõs.435.numero septimo,
lib.3.Mascard.de probat.lib.secũdo,conclu.753.nu
mero vigesimosecũdo,& lib.3.concl. 1124.nume-
ro 9.Caputaqu.decis.78.numero 4.par.2.& decisio.
quadragesimanona, numero tertio, parte tertia.
93 Vbi † infert ad probationem valoris,qui cũ sit diffi-
cilis

esli; probationis, ideo per famam probatur, vt ibi
per eum. ✠ Hiero. Cæuall. in commun. opi. q. 302.
nume. 10.

94 LIMITA VIII. In† probatione filiationis, quę
cum sit difficilis probationis, hoc ideo per famam
probari. probat tex. in c. per tuas, in verbo, commu-
niter, extra de probat. & in cap. transmissæ, & ibi gl.
prima in verbo, a vicinia. qui fil. sint legit. & in l. fi-
lium diffinimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. &
per ista iura, hoc idem voluerunt Ant. de But. in c.
veniens, numero decimo, & ibi Felyn. numero 3. in
fine, extra de testibus, Marsil in l. de minore, §. plu-
rium, numero 83. ff. de quæstio. Alexandr. cons. 88.
nume. septimo, volumine septimo, & cons. 51. nu-
mero secundo, libro primo, & cons. 90. numero sex
to, libro sexto, Gozad. cons. decimotertio, numero
trigesimotertio, Dec. cons. quinquagesimoquarto,
numero 3. Paris. cons. 10. numero 57. & cons. 13. nu
mero 9. libro secundo. Ruy. cō s. quinquagesimose-
cundo, num. 18. in princ. volum. 5. & cons. 52. nume
ro secundo, eodem volum. 5. & Soc. cons. 89. nume-
ro 6 volum. 1. Alciat. respon. 6. numero 21. Illustris-
simus Card. Paleot. in trac. de nothis, & spurijs, ca-
pitu. 23. numero secundo, versicul. vltimo superest,
Natta cons. 473. numero decimoquarto. Corrad. in
prac. in titu. de testibus, §. dicta testium assumendo,
numero quinquagesimoquarto, vers. 3. limita, fol.
mihi 142. columna prima. Duen. reg. 299. numero
4. Menoc. de arbit. quæstio. libro 2. casu 89. numero
86. seqq. vbi testatur de magis communi opinio-
* ne, Mascar. de proba. lib. secundo, conclus. 763. nu-
me. 10. & conclu. 751. nume. primo, seqq. Pet. Ant.
à Petra in tract. de fideicom. quæst. 11. num. 439. seq.
Bursa. consilio 268. numero 30. vbi etiam de com-
* muni, *volum. 3. Et licet contrarium, †quod immo
95 sola fama sine adminiculis nō probet filiationem,
voluerint Salyc. Alexand. Dec. Aretin. Rimi. & alij
relati per Pet. Anto. à Petra, vbi supra, d. quæstio. 11.
numero 445. & hanc contrariam opinionem com-
munem dixerit Illustrissimus D. Card. Alba. in lu-
cubrat. ad Bar. in l. 3. §. eiusdem, nume. 2. ff. de testib.
Iacob. Nouel. regu. quarta, in vltima fallentia, Hip-
pol. Riminal. iun. in cons. 363. nume. 147. seq. libro
quarto, & alij plerique relati per Mascard. d. concl.
791. numero quinto, seqq. & videtur de mente Pu-
96 tei in decisio. 173. numero secundo, libro secundo.
Non † per hoc tamen recedas á proposita limita-
* tione, quæ vt ex præallegatis apparet, magis com-
muniter * recipitur, & est etiam verissima saltem
ad effectum, vt transferat in aduersarium onus pro-
bandi contrarium, vt in specie sic declarant Alciat.
cons. sexto, numero 19. Franc. Hercul. qui alios ad-
ducit in tracta. de negatiua, numero 311. Pet. Anto.
à Petra, d. quæstion. 11. eodem numero 441. in fine,
vers. nisi dicamus, vbi hoc modo concordat has cō
trarias opiniones, Bursat. cons. 268, numero 30. vers.
& dato quod talis fama, libro tertio, verum de hac
re latius dicam in quæstionibus ciuilibus, in ma-
teria probationis filiationis, & ad ibi tradita me re-
mitto.

97 LIMITA IX. In probatione mortis, † quam
per solam famam probari per tex. in l. non omnes,
§. a barbaris, ff. de re milita. affirmarunt Fely. in ca.
veniens, numero octauo, de testib. Bartol. post Cy-
num in l. si quidem, & ibi etiam Salyc. C. soluto ma
trimonio, idem Bar. in l. secunda, §. si dubitetur, ff.
quemad. testa. aperian. & in tract. de testibus, nume.
38. Anto. de Butr. in cap. in pręsentia, num. 7. de spō
sal. Præpos. in cap. primo, nume. 11. de appellat. Ias. in
l. cum ea, quæ, nu. 7. C. de transac. Iac. de S. Georg. in
l. § eiusdem, nu. 9. ff. de testib. Mars. in l. de mino-
re, §. plurium, n. 101. ff. de quæst. Gandi. in tit. quæ ad
famæ probationē possint, & debeāt de iure admit-
ti, nu. 15. ad finem, vers. ideo tali casu, Aym. cōs. 127.
nu. 17. Dec. in l. fi. num. 28. & ibi latè Meno. nu. 672.
seq. C. de edicto Diui Adria. tollen. Duen. regu. 296.
in nona limitatione, Corrad. in prac. in tit. de testib.
§. dicta testium assumendo, nu. 54. ver. 11. in proban
da morte, fol. mihi 142. col. 1. Franc. Hercul. in trac.
de nega. post num. 309. Mascar. qui alios adducit in
tract. de prob. lib. 2. conclu. 753. num. 25. & conclus.
1070. num. 1.

98 SVBLIMITA I. Hanc† nonam limitationem,
vt procedat dummodo fama habeat ortum ex ali-
qua verisimili, & non leui causa, & coniectura, alias
secus, vt per Bar. in d. trac. de testibus, eodem nu. 28.
Menoc. in 4. remed. adipiscen. poss. ad l. fi. C. de edic.
Diui Adria. tollen. nu. 672. in fi. cum alijs relatis per
Hippol. Rimi. in cōs. 64. nu. 7. seq. li. 1. & per Mascar.
de proba. lib. 2. d. cons. 1070. nu. 8. qui ponuit exem-
plum in eo, qui intrauit in mare, & superuenit tem
pestas, & expectato tempore congruo, nō est reuer
sus, & perquisitus per loca verisimilia, non est inuē
tus, nec nauis repetta. Item ī eo, qui in magno exer
citu visus est, & sequuto finitoque conflictu nō est
inuentus expectatusque fuit, & perquisitus á cōsan
guineis, & item in eo, qui per loca insidiosa trāsitu-
rus, vt puta mercator bonæ vitæ, & diues de domo
recessit, & á familia expectatus per tēpora non re-
uertitur. His nāq, & similib. casib. sequuta fama pro
bat mortem, secus si nulla præcedente causa, vel ea
quidem, & non verisimili oriatur rumor in populo
per ea, quæ generaliter dicam, infra, nu. 153.

99 SVBLIMITA II. Eandem† nonam limitatio
nem, vt procedat, dummodo agatur de leui præiu-
dicio, secus si de graui. Tūc enim mors alicuius nō
probatur per famam, seu alias coniecturas, sed con-
cludēs requiritur probano, vt per Bar. in l. 2. §. si du-
bitetur, nu. 1. ff. quemad. testam. aperiatur, Abb. &
Anton. de Butr. in cap. in præsentia, ext. de sponsal.
Alexan. cons. 187. nu. 5. vol. 6. & cons. 4. num. 15. vol.
2. Corn. cons. 10. nu. 7. vol. 1. idem Alex. cons. 117. nu-
ro 8. seq. vol. 4. Aufrer. ad decis. Tholos. 312. in prin.
et ad decis. 316. Corset. singu. verbo, mors, prope fi-
nem, Boer. decis. 288. in prin. et latius in fine, Lanfr.
in c. quoniam contra, rub. de testib. nume. 185. extra
de proba. Franc. Marc. decis. Delphinat. 183. nu. 2. p.
2. Menoc. in 4. remed. adipiscen. poss ad l. fi. nu. 672.
C. de edic. Diui Adria. tollen. Fran. Hercul. in tract.
de negatiua, nu. 290. Duen. reg. 299. sub nona fallē.
Corrad. in pract. in titu. de testib. §. dicta testium as-
sumendo, nu. 54. ver. 11. in probāda morte, fol. mihi
142. col. 1. Mascar. de prob. lib. 2. conclu. 1070. nu. 3.
Hiero. Magon. decis. Lucen. 44. nu. 7.

100 Alias † sublimitationes ad hanc nonam limita-
tionē, et generaliter materiam pertractabo in quæ-
stionibus ciuilibus in ea quęstione, in qua agitur,
mors qualiter, quomodo, et quando presumatur,
ac probetur, ille est locus suus, et ad ibi tradita me
remitto.

101 LIMITA X. Regulam † non procedere
in probatione nobilitatis, virtutis, seu alterius quali
tatis, in qua fama sola plenè probat, Bal. in l. proui-
dendum, per illum, tex. C. de postulan. prout illum
refert Felyn. in cap. veniens, numero nono, versicu.
idem quando agitur de probanda nobilitate, et ibi-
dem Dec. numero quadragesimoprimo, extra de
testib. idem Dec. in capitu. primo, numero 38. de ap
pellat. Ias. in l. admonendi, numero 246. versiculo,
item nobilitas, ff. de iureiuran. Alexand. ad Bartol.
in l. de minore, §. plurium, post numerū trentesi-
mū, litera B, ff. de quæstio. Mars. ibidem, nume. 103.

Guid. Pap. decis. 196. & 387. & consilio 217. numero primo, latè. Tiraquell. in tracta. de nobilita. capit. trigesimoseptimo, numero 84. capitu. decimo, numer. octauo. Duen. regul. 299. in tertia fallent. Corrad. in pract. in titu. de testibus, §. dicta testium assumendo, numero 54. versicu. 13. in probanda virtute, folio mihi 142. columna prima. Caputaquen. decisio. 277. numero quarto, parte prima, & decisio. sexta, parte secunda.

2 Vbi† quod Doctoratus, & omnis alia qualitas, nobilitatis, virtutis, & similium, cum quibus homo non nascitur, sufficienter probatur per famam, & ita alias testatur fuisse resolutum in Rota in vna Pampilonen. Hospitalariæ coram D. Oradino, 21. Maij 1554. addo, & Mascard. de probation. libro secundo, conclus. 753. numero trigesimotertio, vbi pariter ex 3 Bart. quem allegat, in l. 1. C. de testam. dicit, † quod fama probat, quod quis sit doctrina præditus, vel in-4 dustrius, † & ibi infert, quod licet alias quis nō possit doctorari non praecedenti examine, de quo in l. neminem. C. de aduocat. diuers. iudic. non tamen requiritur examinatio in eo, de cuius peritia cōstat per famam ad glossam in cap. de Petro. 43. distinct. & in capit. episcopi examinatio. 23. distinct. ✠ Ad quę videe etiam plene per Hieron. Caeuall Hispan. in com mun. opin. dicta quaestione 303. numero tr. & omnibus seqq.

5 LIMITA XI. In causis leuibus, † & modici praeiudicij, vt puta in probando inopiam viri, in casu l. si constante, ff. soluto matrimo. seu alijs similibus casibus in quibus famam plenam inducere probationē affirmarunt, post glossam, & Bald. in l. vbi adhuc, C. de iure dotium, & post Bart. & alios, in dicta l. si constante, Felyn. in capitulo, veniens, numero nono, & ibidem Abb. numero octauo, in fine. Anto. de Butr. numero decimo. Deci. numero decimooctauo, & numero quadragesimo, extra de testibus, idem Deci. in capitulo primo, numero trigesimoseptimo, & ibi in addit. litera C, de appellat. idem Felyn. in capitulo, cum oporteat, numero septimo, de accusat. Sa lycet. in l. ea quidem, numero 139. in fine. C. de accusat. Ias. in l. admonendi, numero 246. versicu. item in causis, ff. de iureiurand. Bartol. in l. de minore, §. plurium, numero trigesimo, ad med. um, versic. si vero fama esset probata, & ibi Alexand. in addition. litera D. Marsil. numero 64. & numero 69. & numero 78. in fine, ff. de quæstio. Socin. reg. 144. in quarta fallen. Præposit. Alexandrin. in capitu. primo, numero vndecimo, de appellation. Affl. in capitulo primo, §. sed quia, numero quadragesimoprimo, quæ sit prima causa benefic. amitten. in vsibus feud. Cœpoll. in l. prima, §. sed sciendum, numero 132. ff. de ædil. edic. Duen. reg. 209. in quinta limitatione, Corrad. in practic. in titul. de testibus, §. dicta testium assumendo, numero 54. versic. prima limitatio. folio mihi 142. columna prima, in princip. Beninten. decis. Bonon. 72. numero sexto, Cæphal. consi. 443. numero 27. volu. 3. Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 753. numero 17. seq.

106 LIMITA XII. In factis antiquis, † in quibus sola fama etiam sufficienter probat dominium, aut aliquid aliud, etiam quod agatur de graui præiudicio, vt per Alexand. ad Bartolum in l. de minore, §. plurium, post numerum decimumnonum litera D, & post numerum trigesimum, litera A, & ibi etiam post alios, Marsil. consi. sexagesimonono, sequentibus; vbi concordantes allegat, ff. de quæstio. Deci. in capi. veniens, numero vigesimo, & vigesimoprimo, ✠ extra de testibus, vbi testatur de communi † opinione, licet contrariam veriorem affirmet, vt mox dicam, idem Dec. in capitulo primo, numero quadragesimotertio, & sequentibus, extra de appell. Aym. de antiq. tempor. parte prima, §. viso in hac parte prima huius tractatus, numero primo, functo numero tertio, vbi pariter de communi, folio mihi 126. Ias. in l. admonendi, numero 242. in fine, & sequen. ff. de iureiurand. Barba. in capit. ex literis, in fine, extra de probatio. Socin. consilio 86. numero secundo, volumine primo, & consilio 187. numero quinto, volumine secundo, Cassad. decisio. secunda, numero secundo, de probatio. Alexan. consilio 90. numero primo, & numero secundo, volumine sexto, Ruyn. consilio quinquagesimosecundo, sub numero quarto, volumine quinto, idem Alexand. consilio quinquagesimoprimo, numero quarto, volumine primo, & consilio 116. numero sexto, volumine sexto, & consilio vigesimoquarto, numero vigesimoprimo, volumine primo, & consilio octuagesimosexto, numero secundo, eodem volumine primo, Ancharan. consilio 310. numero quarto, in principio. Dec. consilio quadragesimosecundo, sub numero secundo, versic. & non mirum. Paris. consilio 104. numero vigesimo, & sequentibus, volumine primo, Alban. consilio sexagesimoquarto, numero vigesimoprimo. Boer. decisio. quadragesimasecunda, numero trigesimosecundo. Natt. cōsilio 235. numero sexto, volumine secundo, & consilio 506. numero trigesimoseptimo, volumine tertio, Corrad. in practi. in titu. de testibus, §. dicta testium assumendo, numero quinquagesimoquarto, versiculo secundo, in antiquis, folio mihi 142. columna prima. Franc. Herculan. in tract. de nega. post numerum 309. Ioan. Baptist. Villalob. in collecta sua rum commun. opi. versiculo, fama, numero octauo, il primo, & numero vndecimo, Hieronym. a Monte in tracta. de finib. regund. capitulo quinquagesimoquinto, numero vndecimo, sequent. Roland. consil. tertio, numero quarto, volumine primo. Menoc. de arbitr. quæstio. libro secundo, casu quadragesimosecundo, numero quarto, Alciat. de præsumpt. regu. secunda, præsumptio. tertia, numero tertio. Michael Crass. in commun. opin. libro secundo, capitulo decimonono, quæstione secūda. Emanuel Soarez in suo Thesauro recept. opin. verbo, fama, numero trigesimonono. Thob. Non. consilio 89. numero decimotertio, Ioan. Maria Monticell. in Repert. test. fol. mihi 390. columna prima, versiculo primo, & column. secunda, versiculo quarto, Cephal. consilio 608. numero quinquagesimotertio, volumi. quinto, & consilio 311. numero trigesimo, volumine. tertio. Hipp. Rinninald. consilio sexto, numero quadragesimoquinto, volumine primo, consil io 151. numero vigesimooctauo, volumine secundo, vbi etiam de communi. Mascard. de probat. libro tertio, conclus. 1124. numero decimo, Paul Granut. Theorem. 22. numero tertio, vbi ita aliàs testatur fuisse decisum in Rota, ex Put. quem allegat in decis. sexagesimasecunda, incipien. vigesimoprimo Nouembris, libro primo, Petr. Anto. à Petra in tracta. de fideicommis. quæst. vndecima, numero 442. & quæstio. duodecima, numero trigesimo, & quæstione decimatertia, numero 108. 144. & 147. vbi etiā de communi, Caputaq. decis. 337. numero octauo, parte tertia, vbi quod ita aliàs fuit solutum in Rota, & decis. 344. numero tertio, eadem parte.

107 Et † licet contrarium, quod immo sola fama in antiquis non plene probet, vbi agitur de graui præiudicio, asseuerauerint relati per Felyn. in cap. veniens, numero decimosexto, versiculo, sed contra, extra de testibus, Socin. reg. 145. in principio. Dec. in capitulo primo, nume. quadragesimosexto, vers. aliter tamen, extra de appellatio. & in dicto capitulo veniens, numero vigesimooctauo, & numero vigesimosecundo,

do, vbi quod hęc contraria opinio est verior, licet prima sit communis, Corn. & alij relati per Aymo. de antiq. temp. par. 1. d. §. viso in hac prima parte, nume. 2. versi. contrarium, quod imò sola fama, non per hoc tamen recedas à proposita limitatione, quę vt vides, magis communiter † a Doctoribus recipitur, & in Rota Romana canonizata, † nec ab ea dissentit Hiero. Cęuall. Hispan. in commun. opin. dicta quæst. 302. num. 8.

108 AMPLIA I. Hanc† duodecimam limitationem, vt fama de præterito probet etiam dominiũ de præsenti. exemplum: volo probare, quod sum dominus vnius domus, licet nihil propem de possessione mea prætenu ex qua arguitur dominium, sufficit probasse de dominio authorum meorum per famam in antiquis, & talis probatio sufficit secundum † communem, quam ex Dec. in consil. 428. & in d. cap. primo, de appellat. sectatur Aymo. de antiquit. tempor. par. 1. d. §. viso in hac prima parte, num. 4. & 5. vbi reprobat Abbat. & Corneum contrarium tenentes, ac etiam reprobat quandam distinctionem traditam à Ripa in l. rem, quæ nobis, num. 58. & seq. ff. de acquiren. poss. sequitur Thob Non. qui de veriori, & receptiori † opinione testatur in consi. 89. numero 15. vbi etiam allegat Ange. in l. Titius, ff. quibus mod. pign. vel hipoth. sol. & in l. atqui natura, §. cum me absente, ff. de neg. gest.

109 AMPLIA II. Eandem† duodecimam limitationem, vt multo magis fama plenè probet in factis notorijs antiquis, sicuti post glo. in auth. quas actiones, C. de sacrosanct. eccles. voluit Soci. reg. 145. in secunda fallen. & post Anto. de But. in cap. 1. de fide instrumen. & Ant. in consi. 37. colum. 2. quos allegat, idem affirmauit Dec. in ca. 1. num. 45. de appellat. & num. 46. vbi etiam post Bal. quem pariter allegat in consi. 73. Dominus Thomas, lib. 3. dicit, quod fama antiqua notorium facit.

110 AMPLIA III. Vt† fama etiam plenè probet in factis in loco longinquo, & hoc arguendo à tempore ad locum. Nam sicut fama plenè probat ob difficultatem probationis, quæ nascitur ex longo tempore: ita pariter debet probare si difficultas nascitur propter loci longinquitatem. pro ut sic arguit Ias. in l. admonendi, numero 241. in fine, & sequen. ff. de iureiuran. Alexand. ad Barr. in l. de minore, §. plurium, post num. 30. sub litera A, Cyn. Bar. & alij in l. si quidem, C. solu. matr. Dec. in d. cap. 1. post numerum 45. de appellat.

111 AMPLIA IIII. Et illatiuè, † vt in antiquis fama præsertim probat confines, sicuti post tex. in cap. cum causam, & ibi Imola, num. 5. & Felyn. num. 9. voluerunt idem Felyn. in cap. veniens, num. 9. versi. idem in probandis confinibus antiquis, extra de testibus, Archid. in cap. inter memoratos, num. 4. 16. q. 3. Mars. in l. de minore, §. plurium, num. 100. alias 78. ff. de quęst. Grat. cons. 95. num. 15. volum. 2. & cons. 138. num. 11. volum. 1. Florian. in l. finalibus, ff. fin. regun. Corn. cons. 171. num. 12. volum. 1. Corrad. in pract. in tit. de testib. §. dicta testium assumendo, nume. 54. in vers. 10. in probandis confinibus, Duen. regu. 299. in vigesimatertia limitatione. Hieron. de Monte in tracta. de finibus regen. capit. 52. num. 16 & cap. 55. numero 10. & capit. 56 num. primo, vbi ponit formam concipiendi articulos super probationem cõfinium per publicam vocem, & famam, Masc. de proba. lib. 2. conclus. 753. num. 46.

112 SVBLIMITA. Hanc † duodecimam limitationem, vt in proposito tempus antiquum non dicatur, nisi excedat annos centum, vt per Alexand. in cons. duodecimo, numero octauo, volumine quarto. Ias. in consi. 148. numero septimo, & octauo, volumine quarto, Cagnol. in l. velle non creditur, an finem, ff. de regu. iur. Dec. in cap. primo, numero 47. versicul. sed in contrarium, extra de appellat. vbi testatur de communi † opinione, Ias. in l. cum aliquis, circa fin. numero septimo, C. de iure deliberan. & in l. admonendi, numero 246. ff. de iureiurand. Mars. in l. de minore, §. plurium, numero octauo, ff. de quæst. Socin. reg. 144. in septima fallen. Duen. reg. 299. in septima fallen. vbi alios adducit concordantes, pariter testatur de communi, † de qua etiam per Ioann. Baptist. Villalob. in suis commun. opin. litera A, num. 106. & litera F, numero octauo. Rip. in l. rem quæ nobis, numero 58. ff. de acquiren. possess. vbi de veriori, & cõmuni opinione, Hieron. de Monte in tract. de finib. regen. cap. 55. numero 16. Hippol. Riminald. consil. 6. numero 44. volumine primo, vbi etiam de communi, Natta consil. 662. numero 15. Olasc. decis. Pedemont. 171. numero 8. vbi testatur de communi opinione, & de ea etiam Michael Crass. in commun. opin. libro 1. cap. 5. q. 3. & libro 2. cap. 18. q. 7. & capit. 19. qõ. 2. in fine, Soarez in suo thesauro. recept. opin. in verbo antiquum, numero 187. Franc. Purpur. consilio 7. num. 15. & 16. vol. 2. consi. feud Aym. de antiquit. temp. in princ. num. 4. Pet. Ant. a Petra in tract. de fideicommis. q. 13. numero 147. vbi etiam de cõmuni † opinione, Pau. Granut. Theorem. 22. numer. 3. in fine, vbi allegat Put. in decis. 77. incip. in vna Placentina iurisdictionis Castrorum, libro j. & hanc limitationem magis communiter † a Doctoribus esse receptam, testatur etiam Bursat. in consi. 151. nu. 33. vol. secundo, & consi. 330. num. 13. vol. tertio, & ante eum hoc idem testatus est Bertran. consil. 41. nume. 8. volum. j. & consi. 282. num 4. volum. tertio, secundum primam impressionem, cum alijs allegat. per Michael. Crass. vbi supra, d. lib. secundo, cap. 19. q. secunda, versicul. quando autem dicatur tempus antiquum. & lib 2. cap. 5. q. 3. vers. tertio, nec dissentit, Cæphal in cons. 250. num. 18. lib. secundo, Menoch. de arb. q. lib. secundo, casu 3. num. 6. seq. & ita alias in vna Lucana Capellaniæ coram D. Augustino, die nona Decembris 1552. fuisse resolutum, testatur Caputaquen. decis. 28. nume. 4. par. 1. † Hiero. Cæuall. in commun. opin. d. q. 302. nu. 9.

113 Cõtrarium, † quod isto casu, ac etiam generaliter in materia probationis tempus antiquum dicatur infra centum annos, voluit Ant. de But. in ca. veniens, nu. 10. extra de testib. vbi dixit, spatium 40. annorum esse longissimum tempus, sequitur Alex. sibi contrarius, in cons. 4. num. 12. volum. secundo, & consil. 90. nume. octauo, volum. 6. Bertran. pariter sibi contrarius in cons. 260. num. octauo, vol. secundo, secundum primam impressionem, Barbat. cons. 17. incip. præclare, col. 26. vol. secundo, Chassan. cons. 15. nu. 19.

114 Aret. cons. 36. num. 6. vbi † dixit in proposito, tempus antiquum esse septuaginta annorum, Soc. cons. 89. num. 7. vol. 1. Ias in cons. 114. vol. 1. Syluan. consil. 57. num. vndecimo, Alba. cons. 83. nu. 10. vbi de annis quinquaginta, aliosque plures refert Aym. de antiq. temp. in prin. nume. 1. & seqq. Laur. Kirchou. in comm. opio. cent. 5. conclu. 24. & latius Menoch. qui septem in proposito recitat Doctorum opiniones, in tract. de arbitr. q. lib. secundo, casu 3. per totum, & di-

115 cit etiam aliquos Doctores voluisse † tempus antiquum dici triginta annorum, & etiam nonaginta, & ibid. num. 1. ex But. Host. Alex. Soc. & Afflicto in locis per eum allegatis, dicit magis cõmunem opinio-

116 nem esse, † quod id totũ relinquatur arbitrio iudicis, & post istos bene hanc defendit opinionem, Bursat. in cons. 151. nu. 29. & seqq. lib. secundo, vbi d. nu. 29. post alios quos allegat, dicit, quod cum hominis vitæ cursus hodie breuis sit, nec ordinariè excedat

annos

annos 60. vel 70. iccirco tempus antiquum in proposito iudicabitur quadraginta, vel quinquaginta annorum, & testatur de communi, ex Croto in loco per eum allegato, & ibidem, num. 30. testatur etiam Rotam Romanam multoties statuisse tempus antiquum infra centum annos, ex Put. decis. 13. de instr. & ex Ant. August. lib. 3. dec. 235. & 249. & ita etiam ibidem nu. 34. pariter testatur per Triumuiratum Rotæ Mantuæ fuisse iudicatum, tempus 60. & 70. annorum esse antiquum, & in eo famam reputatam extitisse pro plena, & concludenti probatione, & propterea dicit in praxi crebrius receptum, iuxta opinionē Bhtij, Hostien. & Menochij, vbi supra citatorum, quale dicatur tempus antiquum, iudicis arbitrio remitti, cōsiderata causa, tempore, hominum vita breui, ac personis, & hæc vltima contraria opinio videtur obseruata in Rota, vt per Caputaquen. decisio. 5. num. 3. parte 3. vbi dicit, quod secundum obseruationem Rotæ in testibus tempus antiquum dicitur esse vsque ad 60. annos: quod & alias fuisse resolutū coram Grato in vna Rauennatensi, testatur Reuerendissimus Dominus Seraphinus in decisione relata per Paul. Granut. Theorem. 22. num. 4. & quinto, vbi quod quicquid dicat Menoch. vbi supra allegatus, antiquitas in ista materia est sexaginta annorum detracto tempore litis, & allegat etiam in id eundē Caputaquen. decis. 240. incip. in vna Faentina, lib. 1. in manuscriptis.

117 Quid dicendum? † Prima opinio sine dubio, vt ex ex allegatis apparet, magis communiter à Doctoribus recepta est, & pro ea faciūt etiam plures alij Doctores, qui dum famam in antiquis plenè probare affirmarunt, illud exemplificant in factis quæ hominū memoriam excedunt, vt videre est apud relatos per Felyn. in cap. veniens, nu. 16. extra de testibus, & per Dec. ibidem, num. 20. in fine, & num. 21. vbi de communi, † & in cap. 1. nume. 43. & seqq. & ibi in addit. litera G, de appellat. Salyc. in l. ea quidem, num. 146, in fine, C. de accus. Socyn. reg. 144. in septima fallent. & reg. 145. in tertia fallent. Rip. in l. rem quæ nobis, numero 56. ff. de acquirend. possess. Duen. regu. 299. in septima fall. per totam, vbi plures alios adducit cō cordantes, Viui. in commun. opin. in ver. fama publica regulariter semiplenam facit probationem, vbi bene exemplificat, Hiero. de Monte in tractatu de finibus regen. cap. 55. nume. 14. ubi etiam de communi, † & plures allegat Rom. cons. 109. num. 1. versic. hinc agitur, & ibi Mandol. in addit. litera B, Dec. cō sil. 428. num. 2. Michael Crass. in commun. opin. lib. 2. cap. 19. quæst. 2. vbi etiam alios citat, & testatur de communi † Corrad. in pract. in tit. de testibus, §. dicta testium assumendo, num. 54. ad finem, vers. quartam conclusionem, folio mihi 142. colum. 2. Io. Maria Monticell. in Reperto. testium, fol. 189. columna prima, vers. 6. cum alijs relatis per Mascard. de prob. lib. 2. conclu. 753. nume. 7. & 8. & per Petr. Ant. a Petra in trac. de fideicom. q. 13. nu. 139. & 146. qui etiam

118 testantur de communi. † Tempus autem excedens memoriam hominum, seu ut alij vocant immemorabile, vel est centum annorum, vt per Cyn. & Bald. in l. 2. C. de seruit. & aqua. vel secundum crebriorem opinionem, † excedit spatium centum annorum, ut per Didac. in c. possessor. 2. par. §. 3. num 5. & 6. de regu. iur. in 6. quos in proposito refert Menoch. de arbit. q. lib. 2. d. casu 3 nu. 7.

119 Verum † hæc ratio potest in contrarium retorqueri: quia licet, vt supra, crebrior sit opinio, tempus immemorabile dici illud quod spatium centum annorum excedit, verior tamen est altera opinio, quod sit minus centum annorum, prout eam defendit Aymo. de antiquit. tempor. in quarta parte principali, 2. par. nume. 2. & 3. prout illum referendo sequitur Menoch. de arbi. quæst. d. casu 7. num. 7. uersic. secundo. quia verior, lib. 2. & in respon. causæ Finariensis, artic. 4 num. 74. post remedia recuperand. possess. ideo si fama sola probat in antiquis, quæ excedunt hominum memoriam, ergo probat, etiā quod simus infra centum annos.

120 Pro † concordia posset forsan dici secundum Aymo. de antiq. in princip. nume. 6. quod prima opinio, volens tempus antiquum non esse minus centum annorum, procedit quando agitur de graui præiudicio, secunda autem, quæ contenta est minori tempore procedat, quando agitur de modico præiudicio; non tamen ita modico, ut etiam in facto de recenti fama inducat plenam probationem, vt supra probatum, nume. 105, in 11. limitatione; sed quando præiudicium esset alicuius considerationis, non tamen multum graue, quod totum in arbitrio iudicis uidetur positum, vt ibi per Aymonem, quem sequitur Lauren. Kircou. in commun. opin. cent. 5. conclu. 24. in fine, vbi exemplicat.

121 Item posset dici, † quod quando sumus post centum annos, fama plenè probat: quando vero sumus infra cētum annos, fama licet non plenè probet, probat tamen plusquam semiplenè, vt post Fulgosium in cons. 154. voluit Dec. in c. 1. num. 47. in fine, versic. sed quod dictum est de quadraginta annis; sequitur Aym. de antiq. temp. in princ. nume. 5. vers. placet tamen opinio Decij, nec dissentit Burlat. d. consil. 151. num. 31. lib. 2.

122 Et † istæ distinctiones licet rationabiles uideantur, tamen pro resolutione dicas, quod etiam, quod agatur de graui præiudicio, fama in antiquis, & infra centum annos probat, non solum plusquam semiplene, sed etiam plene, secundum opinionem magis seruatam, & in Rota canonizatam. de qua supra, nu. 113. & seqq. licet vt præfertur, contraria sit magis communis.

123 LIMITA XIII. Huius † primæ inspectionis regulam, ut non procedat quando ob publicum fauorem, lex præfert communem opinionem veritati, nam tunc fama plenè probat, vt in casu l. Barbarius, ff. de offic. prætor. & in l. j. C. de testam. & in l. si arbiter, C. de senten. & in l. 3. ff. ad Macedo. in quibus iuribus non requiritur ueritas, sed sufficit communis opinio, & reputatio; ijs inquam casibus fama plenè probat, ut per Bart. in l. de minore, §. plurium, nume. 30. versic. mihi autem videtur sic dicendum, Felyn. in capit. veniens, nume. 7. versic. item versamur, & ibidem Abb. nume. 8. vers. quædam sunt in quibus, extra de testibus, Salyc. in l. ea quidem, num. 144. in fin. C. de accusat. Socyn. reg. 144. in 9. fallen. Marsil. in d. §. plurium, nu. 104. alias 82. in fine, Duen. reg. 299. in secunda limitatione, Mascard. de prob. lib. 1. conclus. 753. nu. 15. vbi etiam allegat Illustrissimum Cardin. Alban. in Lucubra. ad Barto. in l. 3. §. eiusdem, num. 5. ff. de testibus.

124 LIMITA XIV. Eandem † regulam nō procedere, quando communis opinio tribuit eius verbis certum intellectum, aut quid aliud potest inducere, vt in probatione communis vsus loquendi, & in casu l. Labeo. ff. de supellectili lega. & in l. cum de lanionis, §. asinam, ff. de fundo instruc. instrumen. leg. tunc enim fama facit plenam probationem, vt per Abb. in c. veniens, num. 8. Ant. de Butr. nu. 10. Felyn. num. 7. versic. fallit in casibus, extra de testib. Soc. regu. 144. in 5. fallen. Marsil. in l. de minore, §. plurium. num. 104. aliàs 92. in princ. ff. de quæst. Corrad. in pract. in rub. de testibus, §. dicta testium assumendo numero. 54. versicu. 14. in casibus à iure expressis, fol. mihi 142. colum. 1. in fine, Hiero. de Monte, de finib. regē.

cap.56.num.6.vbi isto casu ponit formam concipiē-
di articulos super probatione cōmunis vsus loquen
di per famam, Mascard. de prob.lib.2.concl.753.nu-
me.9.iuncto nu 57.vbi etiam allegat Illustrissimum
Card. Alo.a.in Lucubrat ad Bar.in l.3.§.eiusdē,nu....
125 ff.de testibus,† addo & Menoch.de arbitr. q.lib.2.
centu.5.casu 438.nu.1.& seqq.vbi latè quomodo pro
betur communis vsus loquendi,& quomodo super
eo testes deceant deponere.

126 LIMITA XV. In†probatione malæ fidei in
qua famā plene probare,probant Barto. in l.Celsus,
nume.18.ff.de vsucap. Ang.in l.cum,qui,§.fina.ff.de
publicia.& in cons.160.num.5.Salyc.in l.ea quidem
nume.40. C.de accusat. Aret.cons.5. nu.vndecimo.
Gozad.cons.primo,nu.33.Afflic.in c primo,in 4 no
tab.num.27.de pace iuramen. firman.in vsibus feud.
Socyn.iun.consil.69.num.52.volum. 1. Mars. in l.de
minore,§.plurium,nu. mihi 98.alias 76.ff. de quæst.
Duen.reg.299.in secunda fallen.Corrad.in pract. in
tit.de testibus,§.dicta testium assumendo,nume.54.
vers.8.in probanda mala fide,folio mihi 142.colum.
prima,ad medium,Mascard de probat.lib.secundo,
d.conclu.753.nu.16.& nu.30. & lib.primo, conclus.
230.nume.3.& lib.3,conclus.104.num.4.sed hac de
re latius dicam in quæstionibus ciuilibus in materia
probationis,& præsumptionis bonæ fidei,ibi videas,
quia est locus suus.

127 LIMITA XVI. In†consuetudine. quam pari-
ter probari per famam, affirmarunt Cyn.in l.secun-
da,vers.secundo quæritur,C.quæ sit longa,consuetu
do, Alex.cons.14.nu.1.vol.5.Mars.in l.de minore , §.
plurium,nu.mihi 97.alias 75.ff.de q.Duen.reg. 299.
in 11.fallen.Nouel.regu.4 in 4.fallen.Corrad.in pra
cti.in tit.de testib.§.dicta testium assumendo,.num.
54.vers.7.in probanda cōsuetudine,fol.mihi 142.co-
lum.2.Bertr.cons.476.nu.11.lib.2.Mascar.de proba.
lib.2.conclu.753.nu.45.

128 LIMITA XVII. Vbi † tractatur aliquid circa
materiam peccati . Nam ad euitandum peccatū fa-
ma plenè probat. Abb.in c.primo,num.17.de postu-
lat.prælat. Præpos.in capit.1.nume.vndecimo,de ap-
pell. Mars.in l. minore.§. plurium , nu.mihi 95.alias
71.ff.de quæstio.Duen.regu.299. in 16 fallent. Cor-
rad. vbi supra d.nume.56.vers.5.vbi tractatur de ma-
teria peccati. Mascar.de proba.lib.secundo, conclus.
753.num. 24.

129 LIMITA XVIII. In†probatione possessionis,
quando agitur remedio capit.reintegranda, 3.qō. 1.
tunc enim cum agatur de sola possessione, & sic de
causa leuis præiudicii,adnotata in l.1.C.si de momen
tan. poss. ideirco iuxta generaliter tradita supra. nu-
me.105.per solam famam sufficienter probatur pos-
sessio,sicuti post Bar.Bal.& Anc.quos allegat,voluit
Fely.in c.veniens,num.16.ad finem,vers. scias etiam
& ibi etiam Dec.nu.43.extra de testibus , idem Dec.
in c.1.num 41,& ibi in addit.litera E,ad finem, vers.
* in contrarium tamen,vbi de communi,* extra de ap
pellat. Marsil.in l.de minore,§.plurium,num.68.iū-
cto num.93.seqq.ff.de quęst. Duen.reg.299.in 10.fal-
len. Roland.cons.50.num.10.volu.1.Cępha. consil.
552.nu.24.volum.4.& cons.441.num. 29.vol.3.Me-
noch.de recuperan.possess.in 15.remed.num.41.Ma
scar.de prob lib.2. conclu.753. nume.23. vbi etiam
* de communi,* ex Ancharano in cons. 42. nume.3.
allegat etiam Gabriel. de restitu. spoliat. conclus. 5.
num.109.

130 Contrarium.† quod imò isto casu fama sola nō
facit plenam probationem,voluit Hier.Gigas in ad-
dit.ad Dec. vbi supra, in d.c.1. num.42.de appellat.in
addit.litera E,in vers.hanc conclusionem. vbi pluri-
bus rationibus demonstrat non agi de modico præ-
iudicio, quando de sola possessione tractatur , ergo
sola fama non debet facere plenam probationem,di
citque quod hęc contraria opinio sibi propterea ma
gis placet,licet prima sit communis,& pro ea multi
131 stringit,†quia secundum veriorem,magis commu
* nem , * & magis seruatam opinionem in Rota, in
remedio prædicto, canon.reintegran.primum extre
mum debet plenè,& concludenter probari. non au-
tem semiplene,vel præsumptiuè, vt per Afflictum,
decis.364.num.5.& ibi Vrsil.in addit.nume.vndeci-
mo.Beninten.qui alios refert in decis.Bonon.62.nu-
* mer.10.seq. Gabriel. qui de magis communi,* post
Alexand. & Cagnol. quos allegat testatur in titu de
restit.spol.lib.5.concl.5.num.126.vers. contra talem,
prout etiam sic eam communem fatetur Rolan.cō-
sil.50.numero 16.libro 2.post Samen. in regu.de in-
firm.resignan.q.36.vbi in specie,quod testes de visu
requiruntur,nec sufficit, quod deponant solummo-
do de publica voce,& fama. Menoch.in 15.recuper.
poss.remed.nu.408.seqq.Ioseph. Ludo.decis. Perus.
49.nu.11.vbi pariter de magis communi. And.Gayl.
in pract.obseruat.lib.1.obseruat.7.num.secundo,vbi
quod hanc contrariam opinionem Imperialis Ca-
mera amplecti solet,quarum omnium authoritates
bene in proposito adnotauit Paul.Granut.Theo.22.
nu.1.& seqq.vbi etiam in idem allegat plures decisio
nes Rotę Putei,Caputaqu.& Seraphin.sed sic est,quod
fama non facit plenam,sed solum semiplenam pro-
bationem , vt supra latè deduxi; ergo in possessorio
reintegrandæ,in quo plena requiritur probatio, nec
etiam inducit plenam probationem.

132 Quid dicendum?†Crederem pro nunc, quod fa-
ma in possessorio reintegrandæ nō probet plenè pri
mum extremum , & sic possessionem antiquā acto-
ris:(& ita procedat hęc contraria opinio ,) sed bene
probet secundum extremum , hoc est iuniorem ad-
uersarii possessionem,& ita procedat secūda opinio,
prout in terminis, video bene aduertisse Petr. Anto.
à Petra in tracta.de fideicom.q.13.nume.138.vbi re-
fert,ita sæpius Rotam iudicasse ex Samen.vbi supra
d.q.36.& prout etiam de primo extremo loquuntur
decisiōnes Rotæ allegatæ per Paul.Granut. vbi sup.
verum an in possessorio reintegrandæ sufficiat semi
plena,& præsumptiua probatio , an vero requiratur
plena,& concludens,latius dicam in quæstionibus ci
uilibus,in materia canon. reintegrandæ , 3. q. 1. vbi
videas.

133 LIMITA XIX. In † probatione iuris patrona-
tus,in quo solam famam,iuncta lōgissima præsentā
di possessione sufficere,voluit Bal.in l.cum super,nu
mero primo, C.de rei vendic. & in auth.quas actio-
nes,num. 16.C.de sacrosan. Eccles.Cassad.decis.2.fa-
ma regulariter,nu.4.de prob. Rol.cons.3.nu.6.vol.1.
Bursat.cons.324.nu.8.vol.3.Mascar. de probat.lib.2.
conclu.751.nu.47.Put.decis.60.nu.5 lj.1.

134 LIMITA XX. In probāda defensione insul-
tati,in qua solam famam plenè probare, quod quis
insultatus,& prouocatus offenderit,videtur de men
te Alex.consilio 14.nume.9.in fine, vers.& sunt etiā.
quem in proposito refert;& sequitur Franc.Hercul.
in tract.de negat.num.309.post med.vers.& ita ratio
ne huius difficilis probationis,Mascard.de prob.lib.
135 primo.conclus. 491.numero 13. † Et facit pro hac
limitatione , quia ad rei innocentiam detegendam,
ac etiam ad probandam defensionem præsumptiua
& coniecturata probatio habetur pro vera, & con-
cludenti,vt per Ant.Gomez.var.resol.tomo tertio,
titulo de homicid.sub numero 27.Cœph.consi. 140.
num.13.lib.1.Mascar.de prob.d.conclus. 491.nu.1.&
2.& lib 2.conclus.904.nu. 16 & dicam latius alibi in-
fra suo loco.

136 LIMITA XXI. In† distantia de vno loco ad aliũ quam per solam famam probari voluit, Bart. in suo tractat. de testibus, numero 55. vbi quod fama plenè probat quantitatem, & numerum milliarium existẽtium de loco ad locum; refert, & sequitur Corrad. in pract. tit. de testib. §. dicta testium assumendo, num. 54. in fine, versicu. 17. vt fama plene probet, fol. mihi 142. col. 2.

137 LIMITA XXII. In† arbitratore habente potestatem procedendi, vel de facto, vel de sola facti veritate inspecta, nam & is poterit dare plenam fidem famæ, vt per Aym. de antiquitate temp. p. 1. §. octauo

138 datur limitat. 6, nu. 2. iuncto nu. 6. † vbi etiã generaliter dicit, quod talis arbitrator potest admittere minus integras probationes, imò etiam si nolit nõn tenetur probationes recipere, ex Bal. quẽ allegat in cõsil. 333. incip. consideratio, ver. & ad hoc inducitur, lib. 2. ad quæ vide inferentem Franc. Hercul. in tract. de negat. num. 314. & seqq. & Menoch. de arbit. q. libro 1. quæst. 25.

139 LIMITA XXIII. In† probatione pacti de retro uendendo, in qua solam famã sufficere voluit Corrad. in pract. in tit. de testibus, §. dicta testium assumẽdo, nu. 54. ver. 9. in probando pactum de retrouendẽdo, fol. mihi 142. col. .

140 LIMITA XXIV. In† probatione vsurarum, licet enim sola fama non probet quem vsurarium, sicuti post Abb. Ias. & Lup. in locis per eum allegatis, consuluit Burfatus in cons. 320. numero 13. libro 3.

141 iuncta† tamẽ cum adminiculis plenè probat quem vsurarium manifestum, vt per Corrad. in practi. vbi supra, d. numero 54. vers. 15 in probando quem vsurarium, folio mihi 142. col. 1. in fine, Mars. in l. de minore, §. plurium, num. 10 . ff. de quæst. Iacob. Nouell. reg. 4. in 4. fallen. in fine. Foller. in pract. crim. in ver. dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 37. ad finem, Menoch. de arbitr. q. libro secundo, casu 235. num. 27, vbi alios adducit cõcordantes, Masc. de probat. lib. secundo, concl. 753. nu. 20. & lib. 3. cõs. 1417. num. 24. & seqq. vbi quod fama probat vsuram, dummodo sit adminiculata, & procedat, vel a toto populo, vel à maiori parte.

142 SVBLIMITANDO Hanc† vigesimamtertiã limitationem aduerte, quod non valet statutum Episcopi volẽs, quod per vnum testẽ de veritate, & tres de fama conuincatur quis de vsura, sicut cõsulendo, tenuit Feder. de Sen. cons. 17. per totum, quem sequuti sunt Fely. in cap. veniens, num. 12. vers. item procedit, etiam si de hoc esset statutum episcopi, extra de testibus. Mars. in l. de minore, §. plurĩu, nu. 107. ff. de q. Duen. reg. 300 in 5. ampliat. Masc. de prob. libro 2. concl. 754. nu. 18.

143 LIMITA XXV. In† probando impedimentũ matrimonij, in quo solam famam sufficere per text. in c. super eo, de consang. & affin. & ibidem Abb. in 3. notabili, ac cæteri Doctores communiter, * voluerunt Dec. in c. 1. nume. 40. extra de appell. Saly. in l. ea quidem, nu. 145. C. de accus. Rom. sing. 622. Couarr. in epit. 4. libri in 2. par. ca. 6. §. 10. num. 29. Duen. reg. 299. in 6. fallen.

144 LIMITA XXVI. Huius† primæ inspectionis regulam non procedere, quando extaret statutũ aliquod volens famam plenè probari. Nam tũc in vim talis statuti fama inducit plenam probationem, prout videtur de mente Bar. in l. de minore, §. plurium, numero 31. ff. de quæst. & expresse argumento tex. in c. cum dilectus, de fide instrum. volentis valere statutũ, quod imperfecta de iure probatio habeatur pro plena, & perfecta, sic affirmarunt Ang. in l. 2. § diem autem circa fina. ff. quib. mod. testam. aperia. Dec. in capi. veniens, numero 33. & ante eum Abb. numero 10. extra de testibus, idem Dec. in c. 1. num. 48. de appell. vbi loquitur etiam in criminalibus. Mars. in l. de minore, §. plurium, ff. de quæst. nume. 5 . Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthes. sing. 51. incip. Nota quod consuetudo volens. ad medium additionis, versic. & quod statutum possit disponere, Duen. regu. 299. in 14. fallent. Ceph. cons. 65. numero 46. lib. . Burfat. consilio 316. numero 5 . libro secundo, Mascard. de prob. lib. 2. conclu. 753. numer. 34. vbi etiam in idem Lanfran. de Oriano in l. admonendi, nume. 40. ff. de iureiuran.

145 SVBLIMITA Hanc† vigesimamsextam limitationem, vt cum tale statutum sit contra ius commune, idcirco strictissime interpretãdum sit, vt per Abbatem, in d. c. veniens, eod. nu. 10. & ibid. Dec. nu. 33. extra de testib. idem Dec. in d. c. 1. nu. 49. de appellat. Gabr. Saray. ad Matth. dicto sing. 51. versi. tale tamẽ statutum, Duen. d. reg. 299. ead. 14. fallen. in fi. Hiero. de Monte in tract. de finibus regen. c. 56. post nume. octauum.

146 Ex† ex hac sublimitatione primo infertur, quod licet Doctores, vbi supra allegati, ac præsertim Dec. in c. 1. numero 48. de appell. illam intelligant procedere tam in ciuilibus, quã in criminalib. nisi tamen statutum expresse in criminalibus loquatur, locum non habebit in causa criminali, vt per eundem Dec. in dicto capitu. primo, post numerum 71. versicu & ideo in causa criminali, argument. text. in l. vna. ff. de. probat.

147 Secundo infertur, † quod etiam, quod statutum expresse in criminalibus loqueretur, adhuc tamen erit intelligendum quo ad delictum principale, non autem quo ad adminicula: & sic isto casu fama probabit delictum, & non adminicula, sicuti post Bartolum, Bald. Io. de Anan. & alios in locis per eum allegatis, scripsit Dec. in capitulo primo, numero 62. de appellatio. quicquid in contrarium considerauerit, idem Hieronym. Gigas in addit. litera B. & Decium vbi supra, refert, & sequitur Gabriel. Saray. in addit. ad Matthes. d. sing. 51 ad finem additionis, versic. 6. statutum.

148 Tertio infertur, † quod hoc statutum intelligendum erit de fama legitima, & sic dummodo habeat omnia requisita, de quibus in infrascriptis generalibus sublimitationibus, ac etiam dummodo sit legitimè probata, iuxta ea, quę dicam infra in tertia inspectione huius quæstionis, alias secus, vt per Bar. num. 31. in fin. & post Bar. Mars. qui pluribus hanc cõprobat illationem in l. de minore §. plurium, nu. 67. iuncto nu. 129. & pluribus seqq. ff. de q. Gabriel. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 51. ad medium additionis, versiculo tale tamen statutum, vsque ad finem, vbi infert, Bursa. cons. 20. nu. 31. & cons. 34. nu. 21. & consil. 35. nu. 19. lib. 1.

149 Quarto infertur, † quod idem statutum erit intelligendum, dummodo fama ortum habuerit ex aliqua verisimili causa. & coniectura, alias secus, vt per Bar. in l. de minore §. plurium, nu. 31. & ibidem Marsil. nu. 66. ff. de q. Gabr. Saray. in addit. ad Matthes. d. singul. 51. post medium, versicul. tertio, vt statutum habeat locum, & faciunt generaliter tradita infra, nume. 153.

150 Quinto infertur, † quod isto casu fama non solum debeat probari per duos testes, sed etiam si non adsit, nisi vnicus testis, nõ faciet semiplenam probationem, sicuti post Bartol. & Bald. in locis per eum allegatis, voluit Dec. in capitulo j. nu. 11 de appellat. & in cap. veniens, nu. 34. de appella. Gabriel. Sarayn. ubi supra. ad Matthes. d. sing. 51. circa medium, uersi. illud enim primum, & faciunt generaliter tradita infra, num. 208.

151 Sexto infertur, † quod stante supradicto statuto, testes debent esse omni exceptione maiores, vt per Boss. in titulo de inquisitione, numero 38. versiculo item si statutum, & per Hieron. Magon. decis. Lucē. 93. num. 7.

152 Septimo & vltimo infertur, † quod tale statutū mandans famam plene probare, debet esse conditū ex aliqua rationabili causa, & non generaliter, sed in certis casibus, alias tanquam irrationabile non valeret, nec esset attendendum, argu. tex. in §. erit autem lex, distinctio 4. & in limit. de consuetudine voluit, Matthes. d. sing. 51. & generaliter de statuto mandante imperfectas probationes haberi pro perfectis, adnotauit Tiraq. in trac. de iudi. in rebus exiguis, pagi. mihi 28. a tergo, versi. his ad stipulatur, in parua impressione.

153 SVBLIMITA Et † generaliter omnes propositas limitationes, in quibus dixi, famam probare plene vel semiplene, vt tunc demum procedant, quādo orta est ex aliqua verisimili causa, ratione, vel coniectura: alias tanquam vox vana & vanus rumor in populo minime attendenda erit, & nullam prorsus faciet probationem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, prout argumento textus in l. decurionum, & ibi gl. fin. C. de poenis, l. si priuatus, ff. qui & a quibus, l. Diuo Marco, C. qui manumitte. non poss. l. milites, §. penul. ff. de adult. & in capitu. Ossius Episcopus, extra de electio. voluerunt Bart. in l. de minore, § plurium, num. 17. 18. & nu. 30. vers. quædam sunt in quibus ipsa fama. & num. 31. ff. de quæst. in quo quidem nu. 17. ponit aliqua exempla, in quibus fama dicitur orta ex verisimili & probabili coniectura, Felyn. in capitulo veniens, numero 17. extra de testibus, vbi pluribus hanc exornat sublimitationem, Socyn. regul. 144. in prima fallen. Dec. in d. c. veniens, nu. 18. 19. & nu. 29. extra de testibus, & in c. 1. nu. 56. de appel. Marsil. in l. de minore, §. plurium, nu. 63. in fi. ff. de quæst. Gra. in consi. 2. post num. 10. Foller. in pract. crimin. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, post num. 28. Corrad. in pract. in tit. de testibus, §. dicta testium assumendo, num. 54. ad fin. ver. quintam quod vulgi opinio, fol. mihi 142. col. 2. Cyrill. in sum. crim. rub. 28. de q. §. 6. post nu. 14. ver. hanc præterea famā, fol. mihi 155. a tergo, col. 2. Natta consilio 18. num. 12. vers. item requiritur, & consilio 471. nume. 15. & nu. 17. in fi. Rolan. cons. 3. nu. 50. lib. 1. Bonacos. in com. opi. par. 2. sub vers. fama cum vno teste, ibi, & famæ origo, folio mihi 28. col. 2. Hippo. Rimin. in cons. 64. nu. 9. lib. 1. Claud. Bertaz. in cons. 162. litera B, vers. 2. requiritur, lib. 1. Mascar. de prob. lib. 2. concl. 748. nu.
* 5. & seqq. vbi bene, atq; testatur de communi, † Pet. Antoni. Petra in tract. de fideic. q. 11. num. 449. in fine, & q. 13. nume. 110. in princ. & numero 128. in fine. Lud. Beguer. decisio crimin. 17. numero 21. & sequen. & faciunt, quæ infra dicam in tertia inspectione de teste deponente super fama, quod etiam non interrogatus debet deponere de causa, & ratione, vnde orta est fama nu. 216.

154 LIMITA Hanc † primam sublimitationem, vt nō procedat, quando fama habuit ortum à personis fide dignis, quia tunc nō est necesse, quod illam præcedant aliquæ coniecturæ, seu rationes verisimiles, prout voluit Felyn. in capitulo veniens, num. 17. ver. & aduerte, extra de testibus, vbi dixit, quod quando constat famam habere ortum à personis inhonestis, tunc bene oportet, quod suppleatur per causas, & verisimilitudines, secus vbi cōstaret famam habere originem ab honestis personis, quia tunc ad hoc, vt dicatur fama, sufficit, etiam si nulla coniectura, aut indicia præcedens adducatur, & ita videtur de mente Bar. in l. de minore, §. plurium, nu. 15. vers. hoc tamē intelligo, & Sal. in l. ea quidem, num. 11. C. de accusatio. quos vltra alios quos allegat refert, & sequitur Felyn. d. nu. 17. vbi etiam idem ponderat tex. in cap. qualiter. & quando, il 2. & in c. inquisitionis, in fine, de accus. in quibus iuribus non requiritur, nisi quod fama habeat originem ab honestis personis, & faciūt etiam pro hac limitatione Doctores allegati infra, num. 157.

155 De † hac limitatione ego multum dubito, & videtur contra mentem Doctorum allegatorum supra, numero 153. iuncto infra, nu. 156. qui ad famę probationem requirere videntur, nō solum quod ea orta sit ex probabilibus, & verisimilibus causis, sed etiā quod ortum habuerit a fide dignis, & honestis personis. & sic vtrumque requirunt, prout vtrumq; expresse requirit post Ang. Abb. & alios quos allegat Dec. in c. veniens, nu. 17. de testibus, & in ca. 1. nu. 56. de appellat. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthes. singul. 51. post medium additionis, vers. 3. vt statutū habeat locum, ideo vel limitationem non veram crediderim, vel saltem eam non procedere declararem in cā cuiusdam casu, in quo fama faceret plenā probationem; vel in criminali in qua tractaretur de tortura inferenda: his inquam casib. cū de nimis graui agatur preiudicio nunquam daret suas vires famæ, nisi a personis fide dignis, & ab aliqua probabili causa coniectum originem duxerit, & ita in casu statuti, volētis famā plene probare, loquuntur Dec. & Saray. mox vbi sup. Nec obstet tex. ponderatus, per Fel. in d. cap. qualiter, & quando, quia in eo textu bene verum est q ad essentiā famæ ponitur pro requisito, q illa procedat ab honestis, & fide dignis viris, vt mox dicam, sed non dicitur aliud non requiri, prout credidit Felynus, & ita etiam potes respondere ad tex. in cap. inquisitionis, vide infra, nu. 159.

156 SVBLIMITA II. Pariter † & generaliter easdem omnes præcedentes limitationes, vt tam in ciuilibus, quam in criminalibus nunquam fama habeat suas vires, nisi ortum habuerit non à maleuolis, sed ab honestis, & fide dignis personis, text. ad literam, in c. qualiter, & quando, il 2. ibi, *Non quidem à maleuolis, & maledicis, sed a prouidis, & honestis*, extra de accusa. per quem tex. ita affirmarunt Bar. in l. de minore, §. plurium, nu. 15. & ibi Alex. in addit. litera B, in fin. Marsi. nume. 50. & nu. 127. & nume. 128. ff. de q. Dec. post alios, in c. veniens, nu. 39. de testibus, & c. j. num. 56. de appel. Carrer. in prac. in tract. de indit. & tor. §. secundum inditium, num. 8. Gand. in rub. quomodo malef. cognosc. per inquis. nu. 11. vers. pars tamen cōtraria, & melius in rub. à quo, vel à quibus possit fama incipere, num. 8. & 9. vbi & iuribus, & rationibus bene hanc comprobat sublimitationem. Paris. cons. 67. nu. 106. & 109. lib. tertio. Natta cons. 471. nu. 17. libro 3. vbi multo magis in fama, quæ ortum habuit à parte illa in cuius fauorem tendit, argumēto text. in l. miles, §. mulier, ff. ad l. Iul. de adult. Gabriel. Saray. in addit. ad Matthes. sing. 51. vers. tertio, vt statutum habeat locum. Foller in pract. crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 35. vbi infert ad famam, quæ ortum, & principium habuit ab inimicis maleuolis, ab offenso, vel ab affinibus, et coniunctis ipsius offensi: dicitque, quod hoc poterit constare si probetur, quod commisso delicto affines prędicti offensi, vel ipse offensus, vel inimici, ac maleuoli inquisiti in pluribus, & diuersis partibus ciuitatis id dixerint: hoc enim probato præsumitur, quod ex eorum dicto fama originem duxerit, vt ibi per eum Corrad. in pract. in tit. de testibus, §. dicta testium assumendo, nume. 54. in princ. fol. mihi 141. col. secunda. Franc. Hercu. in tract. de negatiua, nu. 312. versic. item necesse est, quod ab hominibus fide dignis,

Cyrill.

Cyrill. in summa crim. rubr. 28. de quæst. §. 6. nu. 14. fol. mihi 155. Horat. Luc. inter consilia criminalia diuers. cons. 161. num. 32. vol. primo, in fol. Barth. Gh. r. cons. 160. num. 10. eodem vol. primo, & inter eadem consilia, Franc. Maria de Plotis, cons. 65. nume. 11. d. lib. 1. vbi infert ad famam ortam à B. rroar. j. Io. Tur* tius, cons. 81. num. 47. vbi de communi, † lib. secundo eorundem consiliorum, & cons. 91. nu. 5. & cons. 93. num. 9. Brun. cons. 115. nume. 45. seq. inter eadem consilia. d. lib. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 6. vers. sed quid * si, ad medium. vbi, quod ita omnes fatentur, Simãc. in tract. de hæret. tit. 65. num. 37. Thob Non. consil. 99. num. 27. Bonacos. in commu. opi. pag. 2. sub versicul. fama cum vno teste, ibi, *& debet fama habere originem, &c.* fol. mihi 28. col. 2. Bertaz. cons. 548. nume. 6. vol. 2. Claud. filius ad eundem Bertazzolum, in cõs. 262. litera B. vers. quinto, requiritur lib. 1. Burs. cons. 20. num. 25. lib. j. vbi de fama orta ab offenso, & cõs. 330. num. 159. vol. 3. & cons. 315. nume. 5. vbi infert, & cons. 437. num. 8. vers. secundo, ab inimicis, vol. 4. Mascar. de probat. lib. 2. conclus. 745. nu. 9. Menoch. de præsumpt. lib. j. q. j. num. 44. & q. 89. num. 31. Petr. Ant. à Petra, in trac. de fideic. q. 11. num. 378. in fin. & q. 13. post nu. 109. & nu. 132. Marc. Eug. Perus. in cõs. 27. nu. 44. vbi de communi, Lud. Peguer. decis. crim. 47. num. 18.

157 LIMITA I. Hanc † secundam sublimationẽ non procedere quando fama haberet ortum ab aliqua verisimili causa, & coniectura, nam tunc probat etiam ꝙ habeat ortum à personis nõ ita honestis, & fide dignis, vt per Bart. in l. de minore, §. plurium, nu. 25. in fi. & ibidem Marl. nu. 157. ff. de q. Felyn. in c. venieus, nu. 17. vers. & aduerte, extra de testib. Hiero. de Mõte in trac. de finib. regen. c. 56. nu. 10. Ferrans Gargiar. inter cons. crim. diuers. cõs. 126. nu. 77. in discursu, vol. j. & inter eadem cons. Iustin. Bonden. consil. 54. nu. 45. vol. 2. Mascar. de prob. lib. 2. concl. 749. nu.

158. 20. Et † facit pro hac limitatione, quia defectus personarum suppletur per verisimilia, & probabilia argumenta ad Bar. in l. ea quidem, nu. 9. versi. adminiculum vehemens, C. de accus. Ruyn. cons. 149. num. 6. vol. 2. Decian. cons. 17. num. 204. lib. 1. Mascard. de probat. lib. 2. conclu. 944. numero 14. dixi supra, q. 37. numero 56. & dicam latius, infra in titulo de oppos. cont. testes, in materia testis inhabilis, vbi probabo, quod testes inhabiles etiam faciunt fidem quando cum eorum dicto concurrunt adminicula, & præsumptiones.

159 Verum † de hac limitatione pariter multum dubito per ea, quæ dixi supra, nu. 115. quæ hic repetere nõ est necesse. Nec isto casu verisimilitudines, & cõiecturę possunt supplere inhabilitatem personarum prout regulariter supplet in testibus inhabilibus: nã ad famæ essentiam requiritur non solum honestas personarum à quibus originem trahit: sed etiam quod totum habuerit à verisimili causa, & coniectura, ergo vnum non suppletur per aliud, si vtrumque requiritur, quod non sic est in testibus, nam si testes fide digni sint probant, etiam quod non habeãt pro se coniecturas: quare vel limitationem non veram, vel saltem eam declarandam, prout supra declaraui, nu. 155. videlicet, vt non habeat locum in causa ciuili ad faciendum inditium ad torturam, & multo minus ad condemnandum.

160 LIMITA II. Eandem † secundam generalem sublimitationem, vt nõ procedat quando de aliqua re turpi agitur, de qua regulariter non solet esse sermo inter honestas, & graues personas, sed solum inter viles infames; quia tũc fama probat, etiam quod habuerit ortum ab illis personis vilibus, & infamib. vt per Saly. in l. ea quidem, nu. 113. ad finem, C. de accus. qui ponit exemplum in probatione famæ, quod quis vicerit ab aliquo alteri pecunias cũ falsis taxillis; inquit ibi Salyc. cum de hoc non habeant notitiam, nisi barratterij, qui insimul conuersantur, ideirco fama inter eos & ab eis orta erit legitima; sequit Clar. in pract. §. fi. q. 6. vers. sed quid si in fin. vbi ponit aliud exemplum de delicto commisso in lupanari, inquit ibi Clar. poterit isto casu fama ortum habere à meretricibus, lenonibus, & alijs turpibus personis, quæ eo loci conuersantur, nec dissentit Mascar. de prob. lib. 2. conclu. 749. nu. 19. vbi refert Clarum in loco citato, Ludou. Peguer. d. decis. crim. 17. nume. 18. vers. quod intellige.

161 LIMITA III. Dictam † secundam sublimitationem, vt fama dicatur legitima, etiam quod originem traxerit à mulieribus, quando sumus in facto, qđ æque respicit, vtrumque sexum: secus si tantum masculinum sexum respiciat, vt per Sal. in d. l. ea quidem, nu. 109. C. de accus. vbi ponit exemplum quando probatur, quod vxor Regis mortua sit, vel quod Rex duxerit vxorem, & similia, quę dicuntur spectare tam ad masculos, quã ad fęminas: vnde secus quãdo probatur, quod Titius est decurio Ciuitatis, vel quod aliquid fuerit in consilio populi statutum, aut quid simile ad masculos, & non ad fęminas spectãs. Nam primo casu fama potest habere ortum à mulieribus. secundo autem casu nõ: immo dicit ibi Salyc. quod aliquando agitur de probando factum magis ad mulieres, quam ad masculos spectans, vt puta quando probatur prudentia, vel peritia alicuius mulieris, & obstetricis: nam tunc fama inter mulieres, & ab illis ortum habens est potentior, quam inter masculos, vt ibi per eũ, quem refert, & sequitur Mascar. de prob. lib. 2. d. concl. 749. nu. 29.

162 LIMITA IV. Et vltimo, † quia licet fama debeat habere ortũ à uiris fide dignis, & honestis, vt supra: hæc tamen personarum qualitas præsumitur à iure, nisi contrariũ probetᷓ: & ꝓpterea ille, qui voluerit dicere maleuolos, & inimicos, infames, aut alias nõ fide dignos, eos à quibus fama ortum habuit, debet probare, prout tenẽt Doctores allegati supra nu. 48. quos hic non repeto, vel melius distinguas, secundũ Bald. in l. ea quidem, nume. 60. C. de accusat. vbi post Gandinum, quem allegat magistraliter loquẽdo dixit, quod si cõstat famam habuisse originem à maleuolis, & tunc non valet; secus si constet, quod ortũ habeat à fide dignis, si vero dubitatur, an ortũ habuerit à maleuolis, an vero à fide dignis, & tũc dic, quod presumitur à fide dignis, si assistunt famæ aliqua verisimilia; si vero nulla præcedit verisimilitudinis causa, & tunc præsumitur, quod sit orta ab inimicis, & est pulchra distinctio Baldo digna.

163 SVBLIMITA III. Pariter, † & generaliter omnes limitationes huius primæ inspectionis regulæ, vt procedant, quando fama est vniformis, & eadem in toto populo: secus si varia, & diuersa vt puta quando varij varia dicunt, quia tunc, nec in criminalibus, nec in ciuilibus suum operatur effectum, sicuti post Bald. quem allegat voluit Augu. ad Ang. de malefic. in verbo, quod fama publica præcedente, numero quadragesimoquinto, versiculo, & dixit Baldus, Brun. de indit. & tort. parte prima, quæstio. 3. numero 32. in fine, versic. adde, quod dixit Baldus, Carrer. in pract. in secundo tracta de indit. & tortu. §. secundum inditium, nu. 13. Rolan. cons. 3. nume. 48. volum. 1. Corrad. in pract. tit. de negat. crimin. & torm. 24. versicu. 19. fama publica, in fine, folio mihi 194. colum. 2.

164 Famæ † enim testimonium regulariter idoneum non est: immo non potest deterior testis reperiri, quã fama cuius testimonium facile prosternitur, &

nisi propterea fuerit solida, inconcussa, crescens, nõ leuis, non vaga, non contraria, nec in aliquo labefactata, nihil prorsus operatur, prout hæc similia habẽtur, per Bald in consilio 77. numero 6. libro 3. & consil. 447. nume. 10. & volumine quinto, Curt. cons. 17. Bellam. in capitulo ipsi Apostoli, nu. 8. secundo, q. 7. Tiraq. de pen. temper. causa 27. num. 4. Mars. in l. de minore, §. plurium. num. 48. ff. de q. Roland. d. consi. tertio, numero 49 libro 1. Carret. in prac. in secundo tract. de indit. & tortu. § secundum inditium, nume. decimoquarto, Claud. ad Bertaz. in cõsilio 162. littera B. versiculo primo requiritur, Mascard. de prob. lib. 2. conclu. 748. nu. 10.

165 Ideo † quando diuersis temporibus vna fama est alteri contraria, posterior tollit priorem, Dec. in cap. 1. nu. 61. de appellat. Mars. in l. de minore, §. plurium, nu. 61. ff. de q. & ante eum Bart. ibidem, nu. 27. Salyc. in l. ea quidem, nu. 128. C. de accusat. Natta cons. 473 nu. 20. vol. 3. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matth. sing. 51. prope finem additionis, vers. fama enim, Foller. in pract. cri. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 31. Catellian. Cotta in suis memoral. in verbo, fama est necessarium præambulum, versi. sed circa prædicta, vbi loquens præcipuè in criminalib. notabiliter adnotauit, quod licet Bal. & Corneus per eum ibi allegati, simpliciter, & indistinctè dixerint bonam famam posteriorẽ priori derogare: id tamen intelligi debet, non quod per secundam famam vitietur inquisitio formata, quæ iam statim accepit probationem malæ famæ, sed quod ex priori fama non poterit amplius deueniri ad tormenta, vt per eundẽ Bal. qui ita singulariter declarat in l. is potest, versic. ex prædictis, ff. de acquiren. hæred. quẽ sequuti sunt Ang. de malef. & Alex. in locis ibi per eum allegatis; addo & Gabriel. nostrum Romanum in titulo de testibus, conclu. 4. nu. 25. versi. & nota. Hieron. de Mõte in tracta. de finibus regen. c. 55. nu. 18. Put. decis. 2. nu. 4. li. 3. Cepha. cons. 65. nu. 56. lib. 1. Bursat. cons. 98. nu. 18. lib. 1. & cons. 216. num. 76. li. 2. Mascar. de prob. lib. 1. conclu. 235. nu. 4. & lib. 2. conclu. 750. nu. 2.

166 Quod tamen fallit, † quando prior fama esset fundata in melioribus rationibus, & cõiecturis, quia tũc non tollitur per posteriorem, vt per Barr. in d. §. plurium, nu. 26. Foller. in prac. crim in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, num. 32. Hieronym. de Monte in tract. de finibus, regen. c. 55. nu. 10 & dicam latius infra, nu. seq.

167 Si vero † & eodem tempore oriuntur contrariæ famæ, tunc illa attenditur, quæ vel à verisimilibus causis & coniecturis ortum habet, vt per Bart. in l. de minore, d. §. plurium, num. 26. ff. de quæst. Salyc. in l. ea quidem, nu. 128. C. de accusat. Deci, in capitul. primo, num. 61. extra de appellat. Mars. in d. §. plurium, numero 60. Foller. in prac. crim. in verbo dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 32. Natta consil. 473. num. 20. & nu. 23. uers. item probatum est, lib. 3. vbi ampliat, etiam quod testes probantes cõtrariam famam, essent numero plures. Cyril. in summa crimi. in rub. 29. de q. §. 4. nu. 13. in fine, folio mihi 152. col. 2. Hier. de Monte de finibus regen. c. 55. num. 17. Galeot. Maluat. inter consilia criminalia diuers. consilio 110. post num. 21. vol. 1. in folio. Hippo. Rimina. cons. 218. nu. 46. vol. 2. Mascar. de prob. lib. 1. conclus. 235. num. 5. & 6. & lib. 2. conclu. 750. nu. 1.

168 Quod † si testes hinc inde famas contrarias probãtes, & verisimilitudines, vnde famę ortum habent, sint ęquales, tunc vna tollit aliam: negatiua tollit affirmatiuam, & fama innocentiæ bona tollit malam delicti famam, vt per Alex. ad Bart. in l. de minore, §. plurium, nu. 19. sub litera d, ff. de quæst. Bal. in l. ea quidem, num. 54. C. de accus. Bar. in §. plurium, numero 25. Gram. voto 34. num. 17. versicul. & nihilominus Foller. in pract. crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, num. 41. Boss. in tit. de manda. ad homic. num. 45. Mars. in d. §. plurium, num. 59 Cyril. in summa crim. rub. 29. de q. §. 6. num. 14. vers. negatiue quoque fama, folio mihi 151. à tergo, col. 2. in fi. Paris. cons. 65. nu. 107. libro 3. Gabriel. Saray. in addit. ad Matth. sing. 51. post medium additionis, versic. 5. statutum declaratur, Galeot. Maluas. inter consilia crim. diuers. cons. 110. nu. 21. li. 1. Ceph. cons. 65. nu. 54. lib. 1. Rolan. cons. 3, nu. 58. seq. lib. 1. Burs. cons. 20, nu. 27. in fine, iuncto num. 133. vol. 2. & cons. 122. nu. 4. vol. 3. & ibid. cons. 331. nu. 16 Masc. de prob. lib. 1. conclu. 235 nu 4.

169 Quod procedit non solum, † quando famæ contrariæ sunt in eodem loco, sed etiam si in diuersis locis, vt per Bar. in d. §. plurium, nu. 28. vbi dicit, quod etiam isto casu attenditur qualitas testium, & verisimilitudinum, ex quibus fama orta est, & si omnia sunt æqualia, vna cõfundit aliam, & neutri creditur, sequitur Salyc in l. ea quidem, nume. 128. ad finem, C. de accusat. Marsil. in dicto §. plurium, post nume. 61. Foller. in practic. crim. d. verbo, dentur capitula, quod suffocauit uxorem, nu. 34. Mascar. de proba. libro secundo, conclu. 757. num. 3.

170 Et in proposito aduerte ad vnum, † quod est notabile, quod si aliqui testes deponant super publica voce, & fama, quod Titius occiderit Seium; alij autem interrogati, an de hoc aliquid sciant, uel dici audiuerint respondeant nihil scire, uel nihil dici audiuisse, tunc isti vltimi testes reprobant primos, quia si illud homicidium, esset ita publicum, vt primi testes
171 dicunt, vtique etiam alii testes de eo notitiam habuissent, cum eorum quę publicè fiunt, uel dicuntur, scientia præsumatur, & non ignorantia, l. regula, ff. de jur. & facti ignoran. capit. primo, de postu. præla. gl. in l. si tutor. C. de peric. tut sic nẽpe per istã rationem concludit Aym. cons. 57. nu. 9. in fine, uersiculo tertio respondeo, sequitur Horat. Lut. inter cons. criminal. diuersorum, cons. 16r. num. 33. lib. 1. Burs. cons. 219. nume. 79. vers. 7. & c. lib. 2. & voluit Rota in vna Imolen. confidentiæ coram D. Pamphilio die Lunę 24. Februar. 592. & in alia Burger. Abbatiæ 16. Iun. 1589. coram D. Pegna, & in alia Tallen. monasterij Sãcti Mansueti, 2. Ianuarii 1597. corã eod. D. Pegna.

172 SVBLIMITA IV. Easdem † limitationes (& hæc limitatio respicit tantum ciuiles causas:) vt nunquam fama inducat aliquam probationem, nisi illa fuerit orta ante litem motam, capitulo licet ex quadam, & ibi Abb. numero 7. uersi. idem dicerem, vbi agitur de probanda fama, extra de testibus, Alex. cõsil. 177. nu. 9. lib. 6. Cępo, cons. 31. num. 9 in ciuilibus, Aym. cons. 260. num. 7. vers. 4. respondeo, quod erat probandum tempus famæ, Afflict. decis. 324. nume. 10. versiculo sed contrarium, Corn. consil. 221. num. 5. lib. 3. Paris. cons. 67. numero 105. lib. 3. idem Alex. cons. 150. nu. 18. in fine, libro 5. Hierony. de Monte in tractatu de finib. regen. c. 55. nu. 7. Franc. Herc. in tracta. de negatiua, nu. 313. Ceph. cons. 441 nu. 39. vol. 3. Io. Mar. Monticel. in eius Reper. de testibus, folio mihi 328. col 2. versicu. 2. Mascar. de prob. lib. 2. conclu. 749. numero 30. Petr. Ant. à Petra in tract. de fideic. q. 11. nu. 379. & q. 13. numero 116. & nu. 117. uersiculo & in proposito, & ita alias fuit decisum in Rota in vna Romana Castrorum de Gaetanis coram Domino Guido Bono, 10. Octobris 1551. & in alia Tirasonen. prætensę erectionis, 16. Nouembris 1551. prout refert Caputaquens. decis. nona, libro secundo impressis.

173 AMPLIA I. Hanc † quartam sublimitationem, vt si testis super fama deponens non dicat tem-

pus

pus orte famæ, præsumatur in dubio, quod orta fuerit post litem motam: sic enim est de mente Afflic. Gramm. Cornei, & aliorum allegatorũ supra in sub
174 limitatione: † facit viua ratio, quia quando tẽpus, est fundamentũ intentionis alicuius, illud debet probari, & eum actum, cũ ibi notatis, ff. de neg. gest. l. matrem, C. de probat. cum alijs per Ruynum in consil. 92. numero 8. libro 3. & per Neguzan. de pig. secundo membro quintæ partis, numero 44. & per Masc. de prob. lib. secundo, concl. 904 num. 2. & testes isto casu non concludentes de tempore nihil probant, vt per Fabian. de Monte in tract. de empt. & vendit. q. 5. numero 21. Bertran. consilio 1. numero 26. parte 2. Monticel. in repert. testium, folio 271. col. j. vers. 2.

175 Verum † in proposito vide eundem Monticellũ, vbi supra, folio mihi 388. col. secunda, versic. 1. vbi dixit istud procedere si testis fuerit interrogatus de tẽpore. Nam si non fuerit interrogatus, & non deposuit de tempore, præsumitur, de tempore ante litem motam, nisi ex depositione testis aliter deprehendatur: & ita testatur fuisse decisum per Rotam coram Domino de Rubeis anno 1563. de Mẽse Decembris, in causa Toletana Portionis, sequitur Mascar. d. conclu. 746. nu. 31.

176 AMPLIA II. Eandem † quartam sublimitationem, quæ vt dixi loquitur in ciuilibus, vt etiam procedat in criminalibus, in quib. fama orta post inquisitionem formatam, vel post rei inquisiti carcerationem, nihil operatur, vt per Gram. consilio 42. nume 209. in fine, & voto 34. numero 17. Carrer. in practi. in secundo tractatu de indi. & tortu. §. secundum inditium, nu. duodecimo, vbi etiam idem in fama orta post accusationem, & numero 17. Foll. in prac. crim. in verbo, dentur capitula. quod suffocauit vxorem, num. vigesimooctauo, ante medium, versicul. item præsupponendo, quod sit orta, Galeot. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum. cons. 110. nu. vigesimoprimo, vol. j. Thob. Non. cons. 99. nu. 29. Burtat. cons. vigesimo, nu. 27. & cons. 14. num. 20. consi. 35. nu. vigesimoquarto, vol. 1. & cons. 166. nu. 28. & cõs. 192. nu. 33. vol. secundo, & cons. 332. nu. 1. & cõs. 331. num. 14. volum. tertio, & cons. 437. num. 8. versic. his non obstant, libro 4. Claud. ad Bertaz. cons. 16 litera B. vers. quarto requiritur, lib. j. Bertazzo. cons. 214. numer. 6. Petr. Anton. a Petra in tracta. de fideicom. q. 13. num. 117. vide infra, num. 128. vbi declaratur hęc ampliatio.

177 AMPLIA Rursus † hanc secundam ampliationem, vt non solum non probet fama orta post accusationem, inquisitionem, vel carcerationem, sed ẽt ad hoc vt probet, debet esse orta tempore commissi delicti, & post illud in continenti, non autem ex interuallo, vt pluribus demonstrat Gand. in rub. a quo vel à quibus possit fama incipere, & num. 12. versic. primo quia fama, quę statim orta non fuit, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. §. secundum inditium, nu. 12. Hieron. de Monte in tract. de finib. regen. c. 56. nu. 3.

178 Verum, † in hoc vide Bar. in l. de minore, §. plurimum, nu. 16. & numer. 17. & ibi etiam Alex. in addi. litera C. in fin. ff. de q. vbi affirmat, quod est truffa dicere famam ex interuallo ortam post delictũ esse suspectam, quia veritas est, quod fama potest habere originem tempore commissi maleficij, & etiã post, item ante accusationem, & post accusationem, secũdum quod manifestatur causa ex qua populus vel vicinia in suspitionem, & credulitatem deducitur, ex qua postea credulitate sic dicentes famã inducũt, & ibi bene exemplificat causas, quibus famã potest oriri tempore delicti, post delictum, item post accusationem, vel inquisitionem. sequitur Saly. in l. ea quidem, num. 14. C. de accus. Marsil. in d. §. plurium, nume. 51. Boss. in titulo de partu supposito, numero vigesimoprimo.

Quare retenta hac Bar. & sequacium vera doctrina, ac etiam retentis præmissis ampliationibus illasque declarando dicas, quod regulariter fama orta ex interuallo post delictum, & multo magis si post accusationem, inquisitionem, vel carcerationem, quia tunc quandoque superueniat causa famæ, potest ipsa fama oriri.

179 SVBLIMITA V. Vt † nunquam fama in criminalibus operetur, nisi sit in loco delicti commissi, vt per Baldum in lege ea quidem, numero 55. C. de accusat. vbi reddit rationem, quia scilicet hoc tendit ad ordinationem iudicij, & fama succedit loco accusatoris, ideo debet iudici assistere quemadmodũ accusator, lege si accusatoribus, C. de accusa. & licet Bartol. in lege, de minore, §. plurium, numero vndecimo, ff. de q. contrarium asseruerit probando, quod ad famæ probationem locus non requiritur, vide tamen Salyc. in d. l. ea quidem, num. 111. vbi bene respõdet rationibus, per Bar. considerans, & concludit famam semper fieri in aliquo loco, aliquãdo in minus lato, vt in vicinia, vel contraria, aliquando in lato, vt in quarterio ciuitatis, aliquando in latiori, vt in tota ciuitate: & aliquando in latissimo, vt in tota prouincia, secundum qualitatem, & exigentiam facti.

180 SVBLIMITA VI. Vt † tam in ciuilibus, quã in criminalib. fama procurata, & affectata nihil probet, vt per Bar. in l. miles, §. mulier, per illum tex. ff. de adult. Mascar. de prob. libro 2 concl. 748. nume. 8. vbi dicit hanc famam non solum non probare, sed etiã procurantes fore puniendos: faciũt, quæ scripsit Foller. in pract. crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu. 35.

Et hæc quo ad primam inspectionem propositæ quæstionis, veniamus modo ad secundam, videlicet, quid & quantum valeat, & operetur in criminalib. alicuius bona, vel mala fama in genere, & primo videamus de bona fama, in qua

181 REGVLAM Constituo, † quod fama bona alicuius in genere tollit eiusdem malam famam, pariter in genere omnem præsumptionem ex eadẽ mala fama resultantem, Ias. consilio 78. visis deposit. omnibus, num. 27. lib. 3. Mars. in l. de minore. §. plurium numero 116. ff. de quæstion. & ante illos Bal. in d. l. fina. sub nume. 10. vers. ex hoc deciditur, ff. de ferijs, & post alios quos allegant, scripserunt Iul. Scarlatin. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 118. nu. 39. li. j. in folio, Horat. Luc. inter eadem consilia, cõs. 161. nu. 49. eodem lib. j. Paul. Meren. cons. 89. numero 45. vol. 2. Cyril. in summa crim. in rub. 29. d. q. §. 4 nu. 13. folio mihi 152. & §. 5. num. 15. folio 156 vbi quod si pro reo, & contra reum bona, ac mala concurreret, iudices in odorem bonę opinionis potius, quam infamiæ putorem induci debent, quia pręstantius est priuilegiũ bonæ famæ, quam malæ opinionis, c. licet, in fin. extr. de accus. cũ aliis ibi per eũ allegatis, vbi bene hanc regulam exornat, Bertazz. cons. 141. nu. 41. nu. 21. lib. j. & cons. 548. nu. 5. lib. 2. Hippo. Rim. cons. 280. n. 44. lib. 2. Hector. Aemil. in trac. de testibus. in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nu. 8. et 9. Ludo. Peguer. decis. crim. 17. nu. 13. vers. intellige tamen. ☞ Hiero. Lauren. decis. Auenion. 20. nu. 13.

182 Vbi † enim adsunt testes inuicem contrarii probantes famam bonam, et malam, testes probãtes bonam famam, tanquam deponentes super eo, quod à iure præsumitur, præferuntur testib. probantibus malam famam, sicuti pariter post alios quos allegant affirmarunt Curt. sen. in tracta. de testibus, nume. 95. in conclus. 48. incid. magis creditur, Gozad. cons. 13.

num.18. Bald.conf.402.num.4.versic. sed aduertendum est, libro 5. Aym.cons.6.num.62. & cons.9.numero octauo. Dec.cons.448.num.duodecimo. Corneus cons.221.numero 20.libro quarto. Felyn.in capit.fina.num.vndecimo, de præsumpt. Marsi. in l. de minore, §.plurium, numero 116.ff.de quæst. Galeot. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 110.numero 24.volumin.1.vbi ampliat, etiam quod testes probantes bonam famam essent paucio res, pro Meren.consilio 89.numero 45. inter eadem consilia.libro secundo. Franc.Hercul.in tract.de negat.numero 307.versic.planè. Natta consilio 362.12. lib. Corrad.in pract.in tit.de testibus.§.dicta testium assumendo, numero 1.versi.40.adde, folio mihi 117. Gabr.tit.de testibus, concl.5.num.24.& 25. Bertazz. consil.948.nu.4.in fine, & seq. Rolan.cons. 63. num. 39.libro 2.& cons.96.nume. vigesimosecundo, eod. lib. Menoch.cons.149.num.43. Io. Mar. Monticel.in repert.testium, folio mihi 446.colum.1.vers. fi. Mascar.de probat concl.233.num.primo, & concl. 234. numero secundo, & seqq.& concl.335.num.primo, & secundo, & conclu.1219.numero 6.& 10.libro 3.

183 † & licet contrarium asseruerint aliqui Doctores relati per Gabriel.vbi supra, d.conclu.4.eodem nume. 25.versiculo contrarium colligitur, & per Monticell.in d.reper.pagina 427. columna prima, versicu. primo, & pag.445.colum.secunda, vers.3. & per Mascat.vbi supra, d.concl.235.numero tertio. Non per hoc tamen recedas à proposita regula, & conclusione, tum quia verior est, tum etiam quia communiter recepta, vt apparet ex pallegatis Doctoribus, qui alios plures concordantes adducunt, & præsertim p Hector. Aemil.in suo tracta.de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nume. 14. 15.& 16.vbi ex Zabarell. Cor.& Franc. Cur.in locis per eum allegatis, ampliat illam procedere, etiam quod testes super mala fama deponentes essent numero plures, sed non multo plures, & in verbo, testis bonitatem deponens, nu.2.

184 AMPLIA I. Hanc† huius secundæ inspectionis primam regulam, vt fama bona in specie, multo magis tollat malam famam in genere, pro vt in his terminis consuluerunt. Natta d.consilio 362.numero duodecimo, in fine, Butiar. cons.239. numero 21. & cons.311.num.106.& cons.315.nume.6.volum. 3.
* vbi etiam testatur de communi,* & consil.308. nu. 12.volum.4.

185 AMPLIA II. Eandem regulam, † vt bona fama non solum tollat malam famam, sed etiam operetur, vt reus ob cõfessum delictũ mitius puniatur, si alias toto tempore vitæ suæ, aliud non cõmisit delictum, reputatusque fuerit vir bonæ conditionis, & famæ, vt per Alex.in cons.121.nume.5.vol.5. Tiraq. de pœn.temper.causa 51.per totam, Bertazz.cons. 11. num.24.lib.1.

186 AMPLIA III. Quia † bona fama non solum tollit inditium malæ famæ, sed etiam omnem aliã delicti præsumptionem, & inditium, & ita & taliter, vt reus qui torquendus erat ex legitimis contra eũ præcedentibus inditijs probata bona fama amplius torqueri non possit, colligitur hæc ampliatio post alios quos allegant antiquiores ex tradit.per Francis. Cason.de indit.& tortu.tract.cap.2.rub.de fama reorum, nu.9. Io Ant. Soliloquio 17.incip.licet commu
* ni* opinione. Follet in pract.crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nu.30. Mantuan. in praxi iudiciaria, casu 37.vbi quod ita quotidie fit hæc probatio, licet parum prosit coram rigorosis iudicibus, qui (vt ipse ait) volunt sapere plusquam oporteat, Barth. Ghitt.inter cosilia crim diuersorum, cons.160.num.9.lib.1.& inter eadem consilia, Ronchegal.cons.127.num.7. Horat. Luc. consil.161.nu. 50.d.lib.1.& inter eadem consilia, lib.2. Bertaz. cõs. 70.num.29. Pau. Meren.cons.89.num.46.& cons.90. num.4.& cons.91 num.61.iuncto num.76.li.2. Plot. de in litem iuran.§.6.num.59. Boss.in tit.de inquisit. nu.34.iuncto nume.36. Franc Hercul.in tractatu de negatiua num.306. Natta consilio 394.num.37.vol. 2. Cyril.in summa crim.in rub.29.de q.4.nu.11.folio mihi 151. Franc. Marc.decis.423.num.20. Rolan.cõsilio 96.num.23.& 24.lib.2.& cons.7.num.51.volu. 1.& cons.73.num.35.& cons.16.nu.24.seqq.& cons. 38.num.34.& cons.44.num.43. seq.d.libro j.& cõs. 3.num.51.lib 3. Brun.a Sole in suo cons. crim.num. 148.seqq. Hippol. Riminal.cons.290.num.12. & 23. lib.3. Vulpell.cons.10.num.4.& cons. 11.nume. 8.& 9.& consilio 12.numero 15.& cons. 17. numero 5. & consilio 30. num.15.& consilio 62.nume. 3. Ceph. consil.721.nume.14.sequentibus, lib.5.cons. 304.nu. 218.lib.2.& cons.225.numero 24.d.libro 3.& cons. 424 numero 27.eodem vol. Bertaz.cons.445.numero 7.& consilio 557.numero duodecimo, & consil. 559.& numero 445.numero 16.sequent.& consilio 241.num.39.& cons.72.nume.6.& cons.125.nume. 7.& cons.209.cons.10.numero 18.& cons.122.num. 9.consilio 146.numero vigesimosecundo, et consil. 208.nume.18.et 20. Burs.cons.116. numero 21. et consil.90.numero 7.libro j.et cons.24.numer. 19. Vbi de
* communi, et consilio 25.numero 42. libro j. et consilio 106.nume.12.libro 2.vbi etiam de communi,* et cons.216.nume.52.vbi de communi, et cons.221.n. 58.volu.3.et consil.31.numero 98.d.vol.2. vbi de cõmuni, et consilio 325.* numero nonagesimoprimo, et cons 215.nume.3.et cons. 275. nume. 4. libro 2.et cons.225 num.120.et cons.326.nume.28.et 426.nu. 2.lib.4. ☞ Honded.cons.107.nume. 55.et cons.100. num.40.vbi de comm.

187 Cõtrarium, † quod imò fama bona in genere probata non tollat specialia inditia ad torturam sufficiẽtia, colligitur ex traditis per Marsi.cons.3.num. vndecimo. Alex.cons.77.num.5.vol.1. Rom.cons.167.in fine, Curt.sen.cons.55.num.18. Ceph.cons.crim. 40. num.42.et 43. Ferran. Gargiar.inter cõsilia criminalia diuers.cons.122.nume.21.volu.j. Paul. Meren.cõsil.58.num.76.et cons.90.nume.26. inter eadem consilia, lib.3. Plot.de in lit.iuran.§.6.post nume.59.et §.
* 29.nume.3.vbi testatur de communi * opinione, et §.10.numero 13.vbi infert, Clar.in pract.§.fin.q.60. ver.frequens etiam, in fine, vbi quod fama bona tollit malam delicti famam; sed si vltra famam adest aliquod inditium super delicto, eo casu non obstante probatione bonæ famæ poterit reus torqueri, et ita semper testatur se vidisse seruari, et Clarum refert, et sequitur Burs.cons.152.num.6. libro secũdo. Bertaz.consilio 273.nu.15. libro 2. Franc. Persona.in
188 tract.de indit.et tort.post nu.57. ☞ Syluest. Aldobran.in cons.71.nu.57.vbi quod hæc est trita conclusio apud criminalistas. Hieron. Lauten.decisio. Auenionen.20.num.14.ver.aduerte, etc. Hinc hodie probationem bonæ famę esse leuem defensionem dixit Menoch.cons.101.nume. 56.vers.non obstat, volu.1.
189 † Hinc bonam famam tollere inditia leuia, non autem grauia, dixit Paulus Meren.inter consilia criminalia diuersorum, consilio 88.nu.77.li.2.in folio, pro vt etiam in leui, seu qualiquali inditio, loquitur Vulpell. cons.10. numero 4.et cons.17. numero quinto.
190 † Hinc etiam bonam famam tollere inditia, si sumus in dubio, aliter secus, dixit idem Vulpell.cons.
191 105.numero 6.et consilio 125.nume.26. Vbi † quod fama bona non tollit, sed minuit inditia, et ita etiam de diminutione, seu debilitatione inditiorum, non autem totali eneruatione loquuntur plures ex Docto-

ctoribus allegatus supra, numero 186. & in specie declarat Ludou. Peguer. decis. crimi. 17. numero decimoterrio, in fine, versiculo quamuis illud negandū non sit. Hinc probationem bonæ famæ, non tollere particulares probationes super delicto de quo quis inquiritur, post Marsil. Francisc. Hercul. & Socin. iu. quos allegat, affirmauit Hector Aemil. in suo tractatu de testibus in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens numero decimoseptimo.

192 Quid dicendum ? † Prima opinio sine dubio est magis * communis, ac etiam canonizata per Doctores omnes consulentes ad fauorem inquisitorum, sed hæc secunda, & contraria pariter, & sine dubio est nō solum magis seruata, sed ni fallor iudicio meo rationabilior: quia si probata bona fama, reus effugeret torturam, vtique ferè nunquam rei torquerētur, cum nullus sit homo etiam nequam qui duos non habeat amicos deponentes super eius bona fama; & si tu dices: quid ergo operabitur probatio bonæ famæ? Non ne deber aliquid operari? ego respondeo, quod operabitur, vt lenius torqueatur, nō autem, vt nullatenus torqueatur, pro vt videtur de mente Frā. Caso. de indit. & tortu. tractatu primo, cap. secundo, rubri. de fama reorum, numero quinto, & ista est veritas, secundum quam indistinctè semper vidi seruari.

193 LIMITA I. Hanc † huius secundæ inspectionis primam regulam, vt licet fama bona, in genere tollat malam famam pariter in genere: non tamen tollit malam famam in specie ortam super delicto de quo quis inquiritur, sicuti post alios quos allegant, antiquiores, affirmarunt, Rom. cons. 167. nume. 10. & ibi Mandosa in addit. litera O, Carre. in prac. in 2. tract. de indit. & tortu. §. secundum inditium, numero 16. Ronchegal. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 127. numero octauo, libro primo, in folio, & inter eadem consilia, Pal. Meren. cons. 88. numero 76. libro secundo, & cons. 50. numero 36. & nume. 16. d. lib. secundo. Boss. in titu. de inquisit. num. trigesimoquarto, in fine, & num. 35. in princ. Osas. dec. Pedem. 79. nu. 54. vbi alios adducit, Franc. Hercul. in trac. de negatiua, numero 307. vbi exemplificat, & ampliat, Ioa. Mar. Monticell. in repert. testium, folio 446. colum. secūda, versicu. quinto. Vulpell. cons. 72. num. 7 Hippol. Rimmal. cons. 360. num. 31. lib. 4. Hector Aemilius in tract. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, numero 6. Ludoui. Peguer. d. decis. crimi. 17. numero 13. versiculo, nec enim.

194 Hinc † testibus deponentibus super mala fama, in specie, magis credēdum esse, quam deponentibus de fama bona, in genere, affirmarunt Alexan. ad Bar. in l. de minore, §. plurium, nume. 25. litera E, & ibidē Mars. numero 117. & seq. ff. de quæstio. Roma. d. cons. 167. numero 10. & ibi Mand. in addit. litera O, Hercul. de negatiua, sub numero 307. Roland. cons. 96. nu. 22. volum. 2. relati per Rolandum, cons. 7. nu. 54. in prin. lib. 1. Io. Mar. Montic. vbi supra, d. fol. 446. col. 2. vers. 5.

195 Contrarium, † quod immo fama bona in genere tollat malam famam, etiam in specie, voluerunt Gādin. in titu. de præsumpt. & indit. dubitatis, nume. 15. versic. sed secundum, vbi sex rationibus comprobat hanc opinionem, eamque dicit esse secundum mentem * omnium, Bal. in l. ea quidem, num. 57. C. de accusat. & post alios quos allegant antiquiores, Foller. in prac. crimi. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, numero 29. Galeat. Maluat. inter con. silia criminalia diuersorum, cons. 110. nume. 22. vol. 1. Clar. in prac. §. fin. quæst. 60. vers. frequens, etiam in princ. vbi pariter testatur de communi, ex Gandino loco præcitato, Cepha cons. 721. numero 15. vbi bene, Bertaz. cons. 491. num. 20. lib. 2. & cons. 60 nume. 17. lib. 1. Butta cons. 216. num. 79. Franc. Personal. in tract. de indit. & tortu. numero 57. & post numerum * 65. vbi etiam de communi, de qua etiam per Marc. Ant. Euge. in cons. 27. num. 45.

196 Hinc † etiam magis credi testibus deponentibus de bona fama in genere, quam deponentibus de mala fama in specie, voluerunt aliqui Doctores relati per Mars. in l. de minore, §. plurium, post numerum 120. ff. de quæst. & per Roland. cons. 7. post nume. 41. volumine 1.

197 Quid dicendum ? † Dicas secundum Boss. in tit. de inquisitione, numero 35. in fine, versic. est verum, quod licet bona fama in genere, non tollat penitus malam famam in specie, illam tamen elidit, seu potius debilitat.

198 Vel dicas, † quod si mala fama in specie, alicuius delicti est adminiculata alijs coniecturis, tunc nō tollitur per probationem bonæ famę; secus si sit nuda, sine coniecturis: ita has contrarias opiniones reperio concordatas per Gand. vbi supra, d. nume. 15. in fine, versicu. verum si dicta fama, Bald. in d. l. ea quidem, post numerum 57. Foller. vbi supra, d. numero vigesimonono. Clar. d. vers. frequens, in fine, vbi testatur, ita semper vidisse seruari, Vulpell. consilio 125. numero 26.

Et hæc sufficiant de bona fama, videamus modo de mala fama, in qua

199 REGVLAM Constituo, † quòd mala fama in genere alicuius facti cōtra ipsam delicti præsumptionem facit, sicut plurib. docet Gand. in tit. à quo, vel à quibus possit fama incipere, numero duodecimo, vers. è contra videtur, & per totum numerum 13. Frā. Cason. in tract. de indit. & tortu. tractatu primo, cap. 2. rub. de fama reorum, numero 1. Mascar. de proba. lib. 2. conclu. 831. num. 10. vbi plures alios adducit cō cordantes, & loquitur in crimine furti. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. nume. 113. facit, quia semel malus semper præsumitur malus, regu. semel malus, de regul. iur. in 6. cum alijs allegatis supra in 1. lib. tit. de delictis, & pœnis, quæstione 23. numero vigesimo, & sequent. ex quibus bene comprobatur proposita regula.

200 AMPLIA I. Huius † secundę inspectionis secundam regulam, vt mala fama hominis operetur quandoque vt is possit condemnari in pœnam exilij, vel etiam ad triremes, vbi alias si talis non esset iure hoc non permitteretur, vt per Boss. in tit. de inquisit. num. 29. in fine, & nume. 30 & in titul. de indit. & considerat. ante tortu. num. sexagesimooctauo, vbi huius ampliationis ponit tria exempla. primum in reo confesso vel conuicto de aliquo crimine pro quo de iure non potest puniri ita grauiter, & nihilominus si fuerit alias malę vitæ, & famę, punitur, vt supra dicta pena. Secundum affert exemplum in eo, qui de grauissimis delictis imputatus si in tortura si bi illata ob magna inditia perstiterit in negatiua, poterit tamen sic, vt supra condemnari, si alias sit homo malæ famæ, & inditia taliter vrgeant, vt certum sit illum deliquisse, & ita in his duobus casibus testatur Boss. Senatum Mediolani seruare. Tertium affert exemplum in reo, nec confesso, nec conuicto, nec torto, cōtra quem de aliquo graui delicto inquisitum laboret mala fama in genere, iunctis aliquib. specialibus circumstantijs dicti delicti de quo inquiritur, poterit absque eo, quod torqueatur, tanquam conuictus, sic vt supra condemnari, vel in exilium, vel in opus publicum, argumento text. in l. congruit, ff. de offic. præsid. & per Paridem de Put. in loco per eum citato, & Bossiū vbi supra, refert Bertaz.

taz.in cons.306.num.3.& Lud.Pegu.d. decis. crimi. 13.post princ.

201 Verum † ne erres in hac ampliatione aduerte, quod hoc vltimum exemplum Bossij, nec verum est, nec in practica seruatur, quia vt mox dicam in secunda limitatione huius regulæ mala sama in genere, iunctis alijs inditijs, & circumstantijs, vix sufficit ad torquendum.

202 Circa secundum exemplum de eo, † quod grauatus vrgentissimis inditijs perstitit in tortura, an possit condemnari in pęnam extraordinariam, & corporalem, vide quæ dixi, supra, q.40. nume.11. seq. & ad ibi tradita me remitto.

203 Circa † primum exemplū de eo, scilicet, qui pro delicto non condigno pęna triremium, condemnatur tamen in eam propter eius malam famam in genere: aduerte, quod Bossius loquitur in Senatu, qui Principis locum tenet, vt bene aduertit Bertaz.d. consil.306.num. 3. vnde id minimè iudicibus ordinarijs licebit.

204 LIMITA I. Dictæ † secundæ inspectionis eandem secundam regulam, vt procedat dummodo mala fama sit in eodem genere illius delicti, de quo quis inquiritur: tunc enim facit in eo delicto præsumptionem, aliter secus, vt per Bald. in l. fi. columna prima, versic. inducitur hæc lex, ff de hæred. institu. quem sequitur ibi Imola, vbi inferūt, quod ex mala fama meretricandi non redditur quis suspectus nomine homicidij, cum sit delicti diuersum genus, & ex dissimilibus non sumitur coniectura, ad tex. in l. Spadonū, §. qui iura multa, ff. de excusat. tuto. & in l. Iubemus, C. de proba. & in l. si quis ex argentarijs, §. secundo, ff. de eden. cum alijs in proposito adductis per Nattam, qui bene hāc firmat limitationem in cons.362. numero septimo, & octauo, & per Carrer. in practi. crimi. in secundo, tract. de indi. & tortu. §. secundum inditium, numero quinto, Franc. Caso. de indi. & tortu. tractatu primo, capitulo secundo, rub. de fama reorum, numero quinto, vbi quod ita omnes * dicunt, Gramma. cons. quadragesimoquinto, numero trigesimoprimo, Rolan. cons. sexagesimoquarto, numero trigesimoquinto, libro secundo. Bossi. in titul. de indit. & considerat. ante tortu. numero sexagesimoquinto, vers. immo etiam, Pau. Meren. inter cōsilia criminalia diuersorum, cōs. octuogesimonono, numero vigesimoquinto, volum. secundo. Clar. in practi. §. fi. quæstio. vigesimaprima, versicul. fama sola, ad finem, Bertaz. cons. 548. numero quinto, Cland. ad eundem Bertaz. cons. 113. litera c, versicul. necesse est enim, Mascard. de proba libro secūdo, conclu. 831. numero 10. in fine, Franc. Personal. in tracta. de indit. & tortu. numero quinquagesimosexto. Ratio huius limitationis est, quia illa conclusio, quod mala fama inducat delicti præsumptionem, sumit fundamentum, vt sup. dixi, ex illa regula, quod semel malus semper præsumitur malus; quæ quidem regula non procedit, nisi in eodem genere malitiæ, secus si in diuerso, vt probaui in primo lib. tit. de de delictis, quæstio. vigesimatertia, numero 30. & seq. vbi ex traditis, numero 32. rursus sublimitatur proposita limitatio.

205 LIMITA II. Dictam † secundam regulam, vt licet mala fama in genere faciat contra aliquem malam præsumptionem delicti, de quo quis inquiritur tamen mala præsumptio de se sola non est sufficiēs ad torturam, sed bene iunctis alijs adminiculis, vt per Franc. Cason. de indit. & tortu. trac. 1. capitulo secundo, rubr. de fama reorum, numero secundo, in fine, vbi quod quis sit homo malę conditionis, est inditiū qualequale, & non sufficit ad torturam sine alijs, secus si sit vnitum. Brun. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 116. numero decimosexto, iuncto, numero sexagesimosexto, vbi pro adminiculo adducit testimonium de auditu, dicitque non esse veram eorum opinionem, qui voluerunt malam famā sufficere de se sola ad torturam. Bossi. in titu. de inquisit. numero vigesimonono, vbi quod mala fama rei, iuncta cum alio inditio de se non sufficiente ad torturā, facit illud sufficiens, per text. in l. Domini horreorum, cum ibi notat. per Bartolum, & Alexan. ff. loca. cum alijs ibi allegatis per eum, & rursus in titu. de indit. & considera. ante tortu. post numerum sexagesimumquintum, vers. loquor de fama, & numero sexagesimosexto, & sequen. vbi alijs similibus hāc probat conclusionem. Clar. in prac. d. quæstio. vigesima prima versi. fama sola, ante finem, vbi quod ex mala fama, iuncta qualibet leui suspitione attingente delictum potest reus tormentis subijci, Pau. Gran. Theorem. 23. nume. quarto, vbi propterea dicit, quod mala fama in genere est sicut herba betronica, quæ cetera inditia de se ad torturam insufficientia facit haberi pro sufficientibus, Bertaz. cons. 213. numero tertio, libro primo, vbi quod non est dubium malam alicuius famam, iunctam cum aliquo inditio facere inditium ad torturam: ergo sine alio inditio pariter, & sine dubio non sufficit ad torquendum, prout vltra præallegatos, voluit etiam Menoch. de præsumptio. libro primo, quæst. 89. numero 133. in fine, iunctis alijs per me allegatis in primo libro titul. de delictis, & penis, quęstio. 23. numero vigesimosecundo. Quibus addo Fusu. Pacian. de probat. libro 2. cap. 15. numero 69.

206 SVBLIMITA I. Hanc † secundam limitationem non procedere in persona vili, & abiecta, vel in delicto difficilis probationis, nam in ijs casibus sola mala fama in eodem delicti genere etiam sine alio inditio sufficit ad torquendum, vt per Franc. Personal. de indit. & tortu. numero quinquagesimoquarto, & quinto, vbi plures alios secundum eum adducit concordantes, qui si bene inspiciantur loquūtur in diuersis terminis. & propterea sublimitationem non credo veram, quia si vera esset, sequeretur, quòd commisso de nocte vno delicto in ciuitate, Iudex posset capere, & torquere omnes de illa ciuitate, qui in eodem genere delicti sunt malæ conditionis, & famę, ac etiam viles, alia non concurrente speciali præsumptione, quòd quam iuri consonum sit, vnusquisque consideret: posset bene fama ista mala hoc casu vix sufficere ad capturam, sed ad torturam nunquā, alio non concurrente inditio.

Et hęc dicta satis sint pro complemento secundę inspectionis, veniamus modo ad tertiam inspectionē, quomodo scilicet probetur fama alicuius rei vel delicti in specie, & quę ad validitatem talis probationis requirantur: † in quo primo premittendum duxi, quod cum ad famae probationem multa requirātur, & difficilimum sit illam exacte probare, idcirco Gramm. in cons. quadragesimosecundo, numero octauo. dixit, quod toto tempore vitę suae, nunquā vidit processum, in quo reperierit famam publicam legitimè fuisse probatam: quod & idem affirmarunt Ioa. Turre. inter cons. criminalia diuersorum. consil. 81. numero quadragesimooctauo, Pau. Meren. consilio 98. numero quarto, libro vndecimo, in fol. Clar. in pract. § fi. quęst. sexta, vers. postremo. &c. Vulpel. cons. quarto, numero quinto, & sexto, & consil. quinto, numero octauo, & cons. 30. numero decimotertio, & decimoquarto, & consilio 515. numero septimo, Bursat. consil. 87. numero quadragesimoquinto, lib. primo, & concl. 330. numero centesimoquinquagesimoseptimo, versiculo, & quod difficile sit, libro tertio.

207

208 PRIMVM Namque† requisitum ad famę probationem communiter traditum est, vt testes illam probantes ad minus sint duo, licet bene duo sufficiant, secundum gloss. in l. tertia. §. eiusdem, ff. de testibus, quam a Doctoribus communiter receptam esse apparet. ex allegatis per Barto. in l. de minore, §. plurium, numero decimonono, & ibidem Mars. numero quinquagesimosecundo, iuncto numero 121, & seq. ff. de quæstione, Gandin. in titulo quomodo, de malefic. cognosca. per inquis. numero vndecimo, Abb. in capitulo vestra, numero septimo, de cleri. & mulier. Salyc. in l. ea quidem, numero 15. C. de accusa. Dec. in capitulo primo, numero quinto, litera B, numero trigesimosexto. Foller. in prac. crimin. verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, numero trigesimoseptimo, propè finem, Io. Bap. Villalob. in commu. opin. versiculo fama, numero nono, vbi dicit communē,† ex Dec. quem allegat in cons. 272, numero quarto. Pau. de Castro inter consilia criminalia diuersorum. consilio quadragesimonono, numero trigesimotertio, libro primo, Corrad. in prac. in rubri. de testibus, §. dicta testium assumendo, numero quinquagesimoquarto, folio mihi 141. Viu. in commu. opinione in versicul. testes in his quæ percipiuntur sensu corporeo, ad finem, vbi pariter testatur de communi opinione. Hieron. de Monte in tracta de finibus regen. capi. quinto, vers. sciendum est, vbi quod in hoc omnes concordant, ex Alber. in d. l. ea quidem, nume. vigesimoquarto, Bertaz. cons. 162. nume. secundo, & ibi Claud. in addit. litera A, in princip. vbi etiam quòd vnus non sufficit, & si sit omni exceptione maior. Hippo. Rimina. cons. 59. numero 35. seq. volum. primo, & cons. 488. numero 77. volu. 4. Mascar. de prob, lib. secundo, conclu. 749. numero primo, vbi etiam de communi. Nauar. in tracta. de fama est infam. ad capit. non sunt audiendi secunda, quæstio. 5. numero 11. & 12. vbi pariter testatur de receptio. opin. Hieron. Laureu. decis. Auenionen. 2. numero 10.

209 Et† in tantum duo requiruntur testes, & vnus nō sufficit, immo testis vnus super fama deponens, & cō testes non, habens de falso suspectus habeatur ex rationibus consideratis per Nattam in consilio 672. numero 40. Ad quod etiam vide allegatos per Io. Mar. Monticel. in suo Reper. testium, folio 414. columna secunda, versiculo secundo, & folio 388. columna 1. versicu. 5.

210 SECVNDVM. Est requisitum, quòd ijdem testes probantes famam debeant esse spectatæ fidei, integræ, & optimæ opinionis, vel vt dicunt Doctores, omni exceptione maiores, sicuti post alios quos allegant, per tex. in ca. qualiter, & quando extra, de accusa. voluerunt Felyn. in cap. cum oporteat, post numerum sextum extra de accusa. Dec. in c. primo, numero quinquagesimoseptimo, seqq. de appella. Gandi. in rub. qui ad famæ probationem pot. & debeant de iure admitti, numero decimotertio. vers. debent ergo. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Mathes. singu. 51. inci. nota, quod consuetudo, post medium additionis, vers. quarto requiritur Lauren. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, cōs. 60. numero quinquagesimooctauo, lib. secundo, in folio, Hiero. de Monte in tracta. de finibus regen. capit. quinquagesimoquinto, numero nono. Rolan. cons. 1. numero quinquagesimoquinto, & 57. libro primo, Cyrill. in summa crim. in rub. vigesimanona, de q. §. sexto, nume. decimoquarto, versic. vnde annoli. Simanc. de hæretitu. sexagesimoquinto, numero 37. Bertazz. consil. 439. numero decimoquinto, libro secundo. Claud. in addit. ad consilium eiusdem Bertaz. 162. litera B, versic. tertio requiritur, libro primo. Hippo. Riminal. cōsilio 64. numero 21. libro primo. Vbi presertim loquitur in casu, in quo fama facit plenam probationem. Bur. cons. trigesimoquinto numero vigesimosecundo, volum. primo & cōs. 216. numero vigesimoquarto, volumine secundo, vbi testatur de communi opinione, Simon de Prætis cons. 81. numero vigesimotertio, Mascar. de proba. lib secundo, conclus. 749. numero 37. vbi propterea, post Mars. quem allegat mulierculas non esse testes idoneos affirmat Pet. Ant. à Petra, in tract. de fideicom. q. 13. num. 109. & nu. 124. 125. & 132.

Et licet contrarium sensisse videatur idem Claud. ad Bertaz. d. cons. 162. litera A, versic. non autem, eius tamen assertio forsan procedere potest contra valde diffamatum; aliter secus, pro vt sic etiam declarare videtur idem Claud. ad d. cons. 162. litera B, versic. 3. requiritur.

211 AMPLIA Hoc † secundum inquisitum, vt ista qualitas testium super fama deponentium, quod scilicet sint omni exceptione maiores, debeat articulari, & probari, vt per Ange. in l. vel necare. ff. quemad. testam. aper. Dec. in capitu. primo, numero quinquagesimonono, & p relatos ibi in addi. litera A, in prin. extra de appel. Gabr. Saray. in addit. ad Mathes. d. singu. 51. post medium additionis, in vers. & his casibus, vbi plures alios adducit concordantes, Purpurat. in l. admonendi, numero 105. ff. de iureiur. Zuccar. in l. fina. numero 83. C. de edic. Diui Adria. tollen. Pet. Mācad. in addit. ad Crot. in tracta. de testibus, 2. quæstio. numero 392. Grat. inter consilia matrimonialia, cōs. septuogesimoquinto, numero 24. lib. primo, vbi de communi,† Mars. sing. 187. qualitas apposita, ver. pro quo optimè facit, Laureu. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, numero quinquagesimooctauo, & numero 59. vbi testatur de communi † opinione, aliosque plures adducit concordantes, Rolan. cōsil. 3. numero 56. volumine primo, & consilio 10, numero decimooctauo, volum. secundo. Beninten. dec. 161. numero 14. & decimoquinto, Gabrie. tit. de probat. conclu. 11. nume. sexto, Cæph. consil. 65. numero 53. volum. primo, & cons. 125. numero 53. lib. secundo. Hippol. Riminal. cons. 64. numero duodecimo, libro primo. Mascar. qui alios adducit in tract. de proba. libro primo, concl. 212. nume. 14. & lib. 3. conclu. 1360. num. 7.

212 Contrarium,† quod talis qualitas non sit articulanda, & probāda, & quod alio non docto testes præsumantur omni exceptione maiores, affirmarūt Ange. Barba. Fely. & Curt. senior, ac etiam Curt. iun. in locis relans per Lauren. ab Occa, d. cons. 60. numero 39. in princ. item relati in addit. ad Dec. in d. capit. primo, nu. 59. litera A, de appel. Gabrie. de testibus, conclu. prima, nume. 46. Franc. Bec. cons. 47. nume. quinto, & sexto, & cons. 67. numero vndecimo libro primo. Cæpha. cons. 227. numero quinquagesimosexto, seqq. libro secundo, vbi dixit, quod licet qualitas prędicta dēt articulari, & probari regulariter: hoc tamen debet intelligi, quando sumus in dispositione statuti requirentis testes omni exceptione maiores, secus si de iure communi talis qualitas requiratur, (pro vt in casu nostro) secundum quod vnusquisque præsumitur omni exceptione maior, nisi cōtrarium probetur, vt ibi per eum.

213 In hac contrarietate reperio Boss. in tit. de inquisit. post numerum 38. 39. & 40. in discursu distinguentem, quod ista qualitas est articulanda, & probanda, quando sumus in casu, in quo testes super fama deponentes, vel plenè probant, vel inditium faciunt ad torturam: secus vbi tractatur solum ad inquirendū, quia tunc nec est necesse, quod testes sint omni exceptione maiores, nec etiā propterea talis qualitas est articu-

articulanda, & probanda, vt ibi per eum, quibus optimè deseruient allegata per nos supra hoc eodem titu. quæstio. 37. numero 18. seqq. iuncto nume. vigesimosexto.

214 Hæc Bossij distinctio † satis rationabilis videtur, & de iure etiam admittenda in inquisitione generali: at vbi ageretur de aliquem specialiter inquirendo tunc cum vt sæpius dixi, id sit maximi præiudicij, eo quia ex inquisitione speciali deuenitur ad diffinitiuã condemnationem contra absentem contumacem; crederem testes super fama deponentes non minus requiri habiles, quam si ageretur de inferendo torturam, pro ut etiam dicam infra, in titu. de oppos. contra testes, in materia testis inhabilis, & consequenter retenta communi opinione, de qua supra, numero 211. talem qualitatem, quod testis sit omni exceptione maior, fore probandam verius, & eo casu esse facilè dici potest, de iure communi.

215 Hoc † ideo dixi de iure communi, quia vt verum fatear, nũquam memini in Vrbe, & alibi in statu Ecclesiastico in locis, in quibus versatus sum de consuetudine in casu probationis famæ, siue agatur ad inquirendum specialiter, siue generaliter, ac etiam siue ad inferendum torturam fuisse pro parte fisci articulatam istam qualitatẽ, quod testes sint omni exceptione maiores, & tamen de iure esse articulandã, & probandam magis communiter * Doctorib. receptum est, vt supra deduxi.

216 TERTIVM Est † requisitum, vt testes deponentes super fama debeãt reddere rationem eorum dicti etiam non interrogati, & sic debent exprimere causas, inditia, & coniecturas, quibus orta est fama, aliter non probant, vt per Alexand. ad Bar. in l. de minore, §. plurium, post numerum decimumnonum, sub litera D, ff. de q. Soc. reg. 144. in 2. fallen. Dec. in capit. veniens, numero trigesimoquinto, de testibus, & in capitulo primo, numero quinquagesimosecundo, de appellat. Gramma. consi. quadragesimosecundo, numero nono. Cornel. in cons. 233. litera D, libro secundo, vbi quod in hoc omnes * concordant, & cõsilio 216. litera H, libro tertio, secundum antiquam impressionem, Blanc. ad l. fi. ff. de quæst. in tractat. de indit. & tortu. numero 312. in fine, Carrer. in practic. in 2. tract. de indi. & tortu. §. secundum inditium, numero decimoseptimo, in princ. Ioa. Bapt. Villalob. in commu. opinio. litera F, verbo fama, post numerum septimum, vers. requiritur tertio, Viui. in commun. opin. sub ver. testis, in his quæ percipiuntur sensu corporeo, ante medium, versicu. idemque videmus, Michael Crass. in commu. opin. libro secundo, casu capit. decimonono, quæstion. quinta, vers. debet etiam talis testis, vbi testatur de communi * opinione, ex Hieron. de Monte, in tracta. de finib. regen. capitulo quinquagesimosexto, numero tertio, Natta consilio 473. numero decimosexto, in princ. & in vers. præterea testes, & consil. 362. numero nono, vers. item debent exprimere, libro secundo. Simanc. de hæret. capitu. sexagesimotertio, numero decimosexto, vbi de communi, * Corrad. in pract. in rub. de testibus, §. dicta testium assumendo, post numerum quinquagesimumquartum, vers. atque etiam testes non interrogati, folio mihi 141. columna secunda. Franc. Hercul. in tract. de negatiua, numero 312. Roland. cõs. 3. numero 51. & seqq. libro primo, & cons. quinquagesimoquarto, numero decimosexto, eodem libro primo, Ghitt. inter consilia criminalia diuersorum, cõsilio 160. numero 11. libro primo, in folio, & inter eadem consilia, Paul. Meren. cons. 92. numero vndecimo, libro secundo. Clar. in pract. §. fi. quæst. 6. vers. illud tamen, vbi pariter testatur de * communi, ex Corneo, & Siman. in locis præcitatis: (sed ego in lib. meo non reperio Simancam eo loci aliquid ad propositum dicentem,) Thob. Non cons. 99. numero vigesimoseptimo, in princi. & vers. item exigitur, Vulpell. cons. 4 numero quarto, & cons. 5. numero septimo, & cons. 30. numero duodecimo, relati per Ioa. Mar. Monticel. in suo Repert. test. folio 386. columna secunda, versic. quarto, seqq. & folio 388. columna prima, ver. 6. & folio 387. columna secunda, vers. pen. & fin. Bertaz. cons. 548. numero tertio, libro secundo, vbi quod ita omnes vno ore * concludunt. Hipp. Rimi. cons. 64. post numerũ 10. libro primo. Bursa. consil. 98. numero decimoquarto, libro primo, & consil. 330. numero 157. libro tertio, vbi etiam de communi, Mascar. de proba. libro secundo, conclus. 749. numero vndecimo, per totum, numero duodecimo, & numero decimoquinto, vbi de communi, & libro 3. conclu. 1369. numero octauo, Petr. Anton. a Petra in tracta. de fideicomm. quæst. 11. numero 450. & quæstio. 13. numero 109. in fine, & numero 112. seqq. & post. numerum 122. & numero 133. Ludou. Peguer. d. decisio. crimin. 17. numero vigesimosexto, & ita sine dubio * communiter à Doctoribus receptum est, quicquid in contrarium sensisse videatur Salyc in l. ea quidem, numero 127. C. de accusa. cum alijs relatis per Monticellum, vbi supra, fol. 387. columna prima, versiculo primo. [Vide tamen quæ dixi infra in tertio libro, quæstio. 70. numero quadragesimooctauo, seqq.]

217 LIMITA Huius † tertij requisiti conclusionem non procedere, quando testis diceret, se ita publicè dici audiuisse, quia tunc probat famam etiam quod nõ exprimat causas, quibus eadem fama orta est sicuti post Cassad. Bal. & alios per eum allegatos, in specie voluit Pau. Granut. Theorem. 22. numero sexto, & faciũt, quæ infra generaliter dicam, in septimo requisito, num. 257.

218 Verum, † quia contra hanc limitationem directo voluit Simanc. in tract. de hæret. capitu. sexagesimoquinto, post numerum trigesimumseptimum, vbi dixit non satis esse quod testes dicant ita esse publicam famam, nisi etiam rationem reddant qua id necessario concludant, secundum Bartolum, & ceteros * omnes iurisperitos, prout asserit, quod & idem consuluit Vulpell. in consil. 30. numero duodecimo, ideo pro resolutione dictæ limitationis, vide infra in septimo requisito. d. numero 257. & seqq. vsque ad numerum 265.

219 QVARTVM Est requisitum, † vt testis super fama deponens debeat scire quid sit fama; alias si de famę diffinitione ĩterrogatus dicat se nescire, minimè probat, vt per Ioa. And. Imo. & Gemin. c. concupiscẽtiam, de constit. quos, & alios refert, & sequitur Marsil. in l. de minore, §. plurium, nume. 124. sequen. alias 104. seqq. vbi latius hanc comprobat conclusionem, ff. de quæstio. & ibi, numero 126. post medium, testatur de communi * opinione, licet Bald. & Alexand. per eum ibidem relati, numero 123. contrarium dixerint, quibus addo Anto. de Butr. d. cap. concupiscẽtiam, nume. vndecimo. Bald. in consil. 447. numero vndecimo, & decimotertio, volumine quinto, Alex. cons. 123. numero tertio, & cons. 185. numero vndecimo, volum. septimo, idem Bald. in l. prima, numero decimoseptimo. & ibi etiam Purpur, numero sexagesimoseptimo, ff. si certum peta. Io. de Amic. consi. 127. sub num. 14. versiculo item testes, Natta consilio 473. numero decimooctauo, in fine, & numero decimonono, & numero vigesimotertio, versiculo præterea, & vers. non enim, Corrad. in pract. in rub. de testibus, §. dicta testium assumendo, post numerum quinquagesimumquartum, folio mihi 141. columna secunda, vbi in id allegat etiam Alex. in cons. 117. nume-

numero quarto, volumine quarto, Horat. Lut. inter consilia criminalia diuersorum, consilia 101. numero .o libro primo, in folio, Clar. in practica, §. fi. quæstione sexta, versiculo postremo, &c. vbi pariter testatur de communi † opinione, ex Marsilio in loco preçitato, Ioann. Mar. Monticel. in repert. testium, folio 385. columna secunda, versiculo secundo, Claud. in addit. ad Bertaz. consi. 162. litera B, versiculo ex parte, &c. vbi etiam de communi, • Pet. Anton. à Petra in tractatu de fideicomm. quæstio. 1. numero 451. & quæstione decimatertia, numero 119. & 122. Mascard. de probat. libro tertio, conclus. 749. numero trigesimoquarto, sequenti, & faciunt quæ in simili de testibus deponentibus super notorio dixi supra in primo libro, tit. 3. de delictis, & pœn. quæst. vigesima primo, numero 104. [& inf. in tertio li. q. 73. num. 38. & sequen.

220 AMPLIA I. Conclusionem † huius quarti requisiti, vt testis interrogatus non solum debeat respõdere, quid sit fama, sed etiã teneatur exprimere eius contrarium, vt puta quando debet deponere super bona fama, potest interrogari super mala fama, & tenetur pariter respondere, aliter non probat, prout declaratur Purpur. in l. prima, numero septuagesimosexto, ff. si certum peta. ex Bald. quem allegat, in l. prima, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. & consulunt Alexan. in consi. 117. lib. quarto, & consi. 150 lib. quinto, prout hos sic dicentes, refert Mascard. de probat. lib. 2. conclu. 749. nume. 34. [dixi infra, lib. 3. quæst. 73. nume. 40.]

221 AMPLIA II. Vt † prædicta conclusio procedat, siue testis super fama examinandus sit peritus, siue etiam imperitus, secũdum communem * de qua testatur Purpur. in l. prima, nume. 71. & 72. ff. si certũ pet. prout illum refert, & sequitur Mascard. de prob. lib. 3. d. conclu. 746. numero trigesimoquarto, in fine, vers. secundo, extendas, [vide in 3. lib. quæstio. 73. num. 43. seqq.]

222 AMPLIA III. Vt † non solum testis interrogatus de fama debeat illam afferre, sed etiam debeat reddere bonam, & congruẽtem diffinitionem, alias
223 non probat. † Hinc testem non probare, qui interogatus, quid sit fama, dicat eam esse, quod publice dicitur, vt per Nattam in consi. 473. sub num. 18. & sub numero vigesimotertio, faciunt tradita infra, nume. 258 idem si dixerit, famam esse id quod auditur per illum, & per illum, vt Viui. in commu. opinio. in verbo, testes in his, quæ percipiuntur sensu corporeo, ad finem, & Nauar. in tracta. de fam. & infam. ad c. non sunt audiendi secunda, quæstion. 3. numero decimo-
224 quarto, ver. vnde & testis interrogatus, † & idem si dixerit famam esse id quod per plures personas dicitur, vt per Roland. in consi. quinquagesimoquarto, nume. 1. volumine primo, & faciunt, quæ posui infra, num. 238.

225 LIMITA I. Huius † quarti requisiti conclusionem, vt licet testis de diffinitione famæ interrogatus teneatur illam afferre, non tamen tenetur illam diffinire per verba iuris, sed satis est, quod per verba facti illam exprimat, secundum Bartol. in d. l. prima, ff. si certum peta. quem ibi • omnes sequuntur, prout ibidem testatur Purpura. quem refert, & sequitur Mascard. de probat. lib. secundo, d. conclus. 749. numero trigesimoquinto, vbi plures alios adducit concordantes, difficile enim est cuiusque rei diffinitionẽ afferre, nedum apud iurisperitos, sed etiam apud Philosophos, idcirco testem interrogatum de diffinitione famę, non oportet respondere, qualiter à iure diffinatur fama, sed qualiter ipse intellexerit famam de qua deposuit, sicut in simili in probanda cõsuetudine, consulunt Alexand. in consil. quadragesimoquinto, columna pen. numero octauo, volumine secundo, & in hoc omnes * consentiunt vt per Nattam, d. consil. 473. numero decimooctauo, vers. præterea testes non intelligunt, &c. quem pariter in proposito refert, & sequitur Pet. Anto. à Petra, in tracta. de fideicomm. quæstione decimatertia, numero 120. & seq. & in probatione possessionis, quod testis nõ teneatur afferre possessionis diffinitionem, cum ea satis à Doctoribus cõtrouertatur, sed quod sufficiat illam per verba facti exprimere, puta dicendo, quod possidere est tenere talem rem, & fructus colligere, consulunt Alexand. in consi. 117. volumine quarto, & Ioa. de Anic. consi. 127. numero decimoquarto, vers. itẽ testes, ibi *per modum facti, non dico iuris, &c.* & ideo si testis fuisset interrogatus, qua ratione fama in iure accipiatur, nõ tenetur explicare, vt per Soc. & Purpurat. in d. l. prima, ff. si certum petatt. in locis citatis, per Mascard. conclusio. 749. numeroq; trigesimoquinto, in fine, [faciunt in simili, & generaliter tradita infra, in 3. libro, quæstione septuagesimatertia, numero 41.]

226 Immo † si testis iuris ignarus interrogatus de diffinitione famæ illam afferat per verba iuris, & non facti, redditur suspectus, & instructus à procuratore, ideo iterum interrogandus est de alijs requisitis ad famam, & alias prout in probatione notoria post Specul. & Capram, in locis per eum citatis retulit Mascard. de prob. d. libro secundo, conclus. 1103. numero septimo, & dixi in primo libro, titulo tertio, de delic. quæstio. vigesimaprima, numero 104. [& infra, in tertio libro, quęstio. septuagesimatertia, nume. quadragesimosecundo.]

227 LIMITA II. Eandem † conclusionem, vt testis, quid sit fama, interrogatus non teneatur respondere si ex iam depositis bene deprehenditur illum intellexisse, quid sit fama, vt per Alex. in d. consil. 117. sub nume. tertio, volumine quarto, Purpurat. in l. prima, numero septuagesimoseptimo, & septuagesimooctauo, ff. si certum petatur. Mascar. de proba. libro secundo, d. conclu. 749. numero 36. [faciunt quæ dixi infra, in tertio libro, q. 770. nume. 96. & quæstione septuagesimatertia, numero quadragesimotertio.]

228 QVINTVM Est requisitum, † vt testis super publica voce, & fama deponens debeat de ea deponere specifice in illis particularibus capitulis, in quibus fama est articulata, secus si in illis de fama nõ deposuerit, & in vltimo capitulo, in quo dicitur: *Item quod de præmissis omnibus, & singulis fuit, & est publica vox, fama, &c.* respondebat contenta in dicto capitulo vera esse: talis enim responsio et depositio super illo vltimo capitulo generali non refertur, nisi ad illa capitula specialia, in quib. testis de fama specialiter deposuit, non autem alia secundum stylum Rotæ Romanæ, de qua testatur Paleot. deci. trigesimaprima, testes qui super, Cotta deci. 322. in manuscriptis, Bursat. consi. vigesimo, numero 64. Ioa. Baptis. Ferret. cõsil. 240. numero secundo, libro secundo, quos, referẽdo sequitur Mascar. de proba. libro secundo, conclu. 752. quicquid alias disputando diuersimode dixerint Bartol. et alij relati per Marsil. in l. de minore, §. plurium, numero sexagesimosecundo, ff. de quæstio. et Salycet. et in l. ea quidem, numero 129. C. de accusatione.

229 SEXTVM Est requisitum, † vt testes super fama deponentes debeãt nominare authores, et eos à quibus fama ortum habuit, vt per Bartolum in l. de minore, §. plurium, numero vigesimotertio, et ibi etiam Marsi. numero quinquagesimoquinto, et sequen. vbi quod ita in practica seruatur, ff. de quæstionibus, Innocen. in ca. qualiter, et quando, numero 1.

ext.

ext. de accusatio. quem sequitur†, communiter Doctores, prout testatur Alexand. in consil. 100. post numerum quartum, vers. sextus testis, lib. 1. Aret. in cacum oporteat, post numerum quinquagesimumoctauum, vers. communiter tamen, eodem tit. de accusat. vbi etiam testatur de magis communi, & practicata opinione, Gandi. in rubri. quom. de male. cognosc. per inquisi. post numerum vndecimum. Dec. cons. 57. numero quarto, volumine primo, Carrer. in pract. in secundo, tracta. de indi. & tortu. §. secundum inditium, numero decimoseptimo. Corn. cons. 301. nume. 10. volum. tertio, Alexan. cons. 57. numero septimo, seq. & cons. 123. nume. tertio, in fine, volumine septimo, & cons. 117. numero sexto, in princi. volumine quarto, Aym. cons. 260. numero secundo, vers. sic. tertio respondentt, lib. secundo, Gramma. consil. 41. sub nume. 8. Foller. in prac. crim. in verbo dentur capitula, quod suffocauit vxorem, post numerum vigesimumoctauum, vers. ego autem dico folio mihi 178. vbi quod saltem debet nominare duos a quibus audiuit. Blanch. de indi. ad l. fin. ff. de quaestio. numer. 32. Franc. Hercul. in tracta. de negatiua, post numerum 312. Corrad. in practica in titu. de testibus, §. dicta testium assumendo, post numerum quinquagesimumquartum, folio mihi 141. columna secunda, vers. & interrogatus, Natta cons. 473. numero decimosexto, vers. item non deponunt, Ioa. Bapt. Villalob. in suis commu. opin. litera F, numero septimo, verbo fama, versiculo nota tamen, Hier. de Monte, in tracta. de finib. regen. capitulo quinquagesimosexto, numero secundo, in fine, & numero octauo, & in fine, Galea. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 110. numero decimooctauo, in fine, libro primo, in folio, & inter eadem consilia, Horat. Lut. consilio 161. consilio trigesimoprimo, Berth. Gitth. consilio 166. numero decimo, Ferrans Gargiare consilio 126. numero 76. in fine, libro primo, Paul. Meren. consilio nonagesimosecundo t. libro secundo, Brun. cons. 115. numero quadragesimonono, eodem libro secundo, Rolan. consilio quinquagesimo quarto, numero decimoseptimo, volumine primo, Capha. cons. sexagesimoquinto, numero quadragesimonono, libro primo, & consilio 225. numero trigesimooctauo, seq. lib. secundo, Clar. in practica, §. finali, quaestione sexta, versiculo amplius, vbi etiam testatur de communi,† & practicata opinione, ex Alexan. & Aret. in locis praecitatis, Soarez. in commun. opin. verbo, fama, numero trigesimoquinto, Ioann. Mar. Mont. in Reper. testium, folio mihi 387. columna prima, versiculo penultimo, & finali, Bursat. consilio trigesimooctauo, numero decimoquarto, libro primo, & consilio 20. numero 157, libro, tertio, Hippol. Riminal. consil. 64. numero decimo, volumine primo, & consil. 302. numero tertio. & quarto, volumine tertio, Bertaz. cons. 34. numero sexto, & cons. 548. numero tertio, vbi quod ita vno ore omnes† concludunt, Claud. in addit. ad eundem Bertaz. consilio 162. litera B. versiculo quarto debent testes, Vulpell. consilio trigesimo, numero vndecimo, Mascard. de probatione, libro secundo, conclusione 749. numero decimotertio, & sequenti, vbi etiam de communi. Pet. Ant. a Petra, in tracta. de fideicomm. quaestione vndecima, numero 378. & quaestione decimatertia, numero 111. iuncto numero 131. Ludo. Peguer. dicta decisione crimi. decimaseptima, numero vigesimotertio, & vigesimoquarto, Ofa l. cons. 66. numero trigesimo, Hier. Lauren. decisione Auenionen. decimaquinta, numero duodecimo, versiculo, & nisi testes, Ful. Pacian. de probatione, libro primo, capitulo quadragesimonono, numero vigesimooctauo, & ita etiam saepius Rota resoluit, vt in vna Imolen. confide. coram D. Pamphilio, Lunae 14. Februarijs 192. in qua reprobauit testes fisci deponentes super publica fama non dicendo a quo originem habuit ex quo poterat etiam ab inimicis, & maleuolis originem habere, & in vna † alaguritan. confiden. coram eodem D. Pamphilio 25. Iulii 1597. in penultimo versiculo, & in alia Monasterij S. Mansueti, 27. Ianuarij 1597. coram D. Pegna, in versicul. quibus accedebat.

230 AMPLIA I. Hoc sextum requisitum, † vt procedat, etiam quod testis non sit interrogatus. Nam adhuc debet exprimere authores famae, vt per Alexand. ad Bart. in d. l. de minore, §. plurium, numero vigesimotertio, litera D, & ibidem Marl. dicto numero quinquagesimosexto, sequentibus, ff. de quaestione, vbi oporteat, extra de accusa. ita seruari testatur Ruyn consilio quinquagesimosecundo, sub numero septimo, volumine quinto, Gramma. consilio quadragesimo secundo, numero octauo, & numero nono, Blanc. de indi. ad l. finalē, ff. de quaestione, dicto numero 312. Carrer. in prac. in secundo tractatu de indi. & tortu. §. secundum inditium, dicto numero decimoseptimo, versiculo, & maxime debent, Natta cons. 302. sub numero nono, libro secundo, Francis. Hercul. in tractatu de negatiua, post numerum 311. Villalob. in commu. opin. litera F, numero septimo, verbo, fama, dicto vers. nota tamen, Hieron. de Monte, in tractatu de finibus regen. capitulo quinquagesimosexto, numero secundo, in fine, iuncto numero octauo, pariter in fine. Galeat. Maluat. inter consilia criminalia diuersorū, cons. 110. numero decimooctauo, in fine, libro primo, in folio, & inter eadem consilia, Hora. Lut. consilio 141. numero trigesimoprimo. Ghit. cons. 160. numero decimo, d. li. primo. Pau. Meren. cons. nonagesimosecundo, numero vndecimo, lib. secundo. Brun. cons. 115. numero 51. eodem libro secundo, Clar. in practic. §. fi. quaestio. sexta, vers. sed quid si non sunt interrogati, vbi dicit se non reperire Ioannem Andream in libro suo attestantem, ita in practica seruari, prout illum refert Marsil. in d. §. plurium; verum licet communis † practica sit, quod isto casu testes interrogentur a quibus audiuerint: tamen adhuc si non essent interrogati, credit quod in criminalibus non probarent, nisi nominarent eos a quibus audiuerint. Addo tamē simpliciter pro hac eadem ampliatione, Cephal. cons. sexagesimoquinto, numero quadragesimonono, vers. quod procedit lib. primo, Rolan. cons. 54. numero decimoseptimo, libro primo. Ioa. Mar. Monticel. in Repert. test. folio 387. columna prima, vers. fina. Iacob. Philip. Portiū, in consil. 39. numero vigesimoquarto, Ancharan. Regien quaestio. 55. numero decimosexto, parte secunda, Hippol. Riminal. cons. 64. numero decimo, libro primo, Bursat. cons. 20. numero 30. volumine primo. Mascard. de prob. libro secundo, d. conclus. 749. numero decimotertio, & seqq. vbi testatur de communi† opinione, et numero decimoseptimo, versic. sed certè, vbi praetertim loquitur in criminalibus, ex Claro quem refert in loco praeallegato, Petr. Anto. a Petra in tract. de fideicomm. quaestio. vndecima, numero 370. iuncto numero 448. & quaestio. 13. numero 111. iuncto numero 115. quibus in locis plures alios adducit concordantes, Peguer. d. decis. crimin. 17. numero 24.

231 Et licet contrarium, † quod immo testes super fama deponentes, non debeant nominare eos a quibus audiuerint, nisi fuerint interrogati, videatur de mente Bar. in d. §. plurium, numero vigesimotertio, & ibi Alex. in addi. litera C, Gandi. in titulo quomodo malefic. cognosca. per inquisit. numero vndecimo, Corrad. in practi. in titulo de testibus, §. dicta testium assumendo,

sumendo, post numerum 54. vers. & si interrogatus, fol. mihi 141. columna secunda. qui dum dicunt testes super fama examinandos debere nominare eos a quibus audiuerunt, si fuerint interrogati, tacitè sentiunt, secus esse si non fuerint interrogati, quod & expresse affirmarsit, Ang. in l. ea quidem, numero quadragesimooctauo, C. de accusa. & ibidem Sal. num. 22. Aufret. in add. ad Capel. Tholos. in decis. 379. versiculo quæro si testis, vbi testatur de † communi opinione, prout illum refert Mascar. d. concl. 749. num. 16. vbi & alios adducit pro hac contraria opinione. Negari tamen non potest quin prima opinio sit magis communiter † recepta, vt ex præallegatis apparet.

232 AMPLIA II. Dictum † sextum requisitum, vt non solum testes debeant nominare eos a quibus id dici audiuerunt, sed etiam nominati debēt esse alij quam contestes desuper examinati: si enim super fama plures fuerīt examinati testes, & vnus dicat se audiuisse ab altero, certè non probant famam nisi ab alijs extraneis, quam ab ipsis testibus dicant se audiuisse; per ea, quæ voluit Bursat. d. consil. 20. numero vigesimo quinto, in fine, iuncto numero trigesimoquinto, lib. primo.

233 AMPLIA III. Vt † si testis super fama publica deponens dixerit se non recordari a quibus dici audiuerit, non vtique probat famam, etiam quod prius dixerit se audiuisse a maiori parte, secundum Bartolum in d. l. de minore, §. plurium, numero vigesimotertio, in fine, & ibi Marsi. nume. 55. ver. & subdit ipse Bar. ff. de quæst. Dec. in cap. veniens, num. trigesimooctauo, extra de testibus, & in capitulo primo, num. 55. extra de appell. Franc. Hercul. in tracta. de negatiua, nume. 112. Brun. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 115. nume. 49. libro secundo, Cæpha. consil. 65. numero 50. libro primo, Roland. consilio 54. num. 15. in primo volum. Viu. in commu. opinio. in verbo, testis in his, quæ percipiūtur sensu corporeo, ad finem, Hippol. Riminal. cons. octuogesimooctauo, numero 9. iuncto numero 10. lib. primo, vbi testatur de communi, † & seruata opinione, & de communi etiam testatur Marc. Ant. Eugen. cons. 27. nume. 41. libro j. Olaic. d. cons. 66. nume. 30. versic. quod si testis.

234 LIMITA Hanc † tertiam ampliationem huius sexti requisiti non procedere, quando testis aliquos nominasset a quibus sic dici audiuerit, & deinde subderet, & a pluribus alijs de quibus non recordatur: tunc enim talis testis bene probat famam, vt per eūdem Barto. in d. l. de minore §. plurium, numero 23. in fine, & ibidem Mars. d. numero 55. vers. & ideo testis debet nominare aliquem, ff. de quæstione, Salyc. in l. ea quidem, numero 122. C. de accus. Franc. Herc. in tractatu de negatiua, dicto numero 112. ad finem, Brun. inter consilia diuersor. dicto cons. 115. eodem numero quadragesimonono, li. secundo, in folio, & inter eadem consilia Iustin. Bond. cons. 54. numero decimosexto, dicto lib. secundo, vbi quod ita obseruatur, refert, & sequitur Hector Aemilius, in suo tractatu de testibus, litera A, in materia testis de audim, folio 257. numero nono, Cæphal. consil. 65. numero 51. Montic. in Repert. testium, folio 387. columna secunda, versiculo primo, Mascat. de probation. libro secundo, conclusione 749. numero decimoseptimo, ex quibus ita cōmuniter † per Doctores teneri facile dici potest, & si contrarium sensisse videantur, Anchar. Regien. iun. in quæst. 56. numero decimoquarto, parte secunda, & Hippo. Rimi. dicto cons. 88. nu. 9. libro 1.

235 LIMITA I. Huius † sexti requisiti conclusionem non procedere, quando fama esset orta ex probabilib. coniecturis, & causis: quia tunc cum personarum defectus suppleatur per argumenta probabilia, idcirco testes super fama deponentes si exprimāt dictas coniecturas, & causas, iuxta ea, quæ dixi supra in 3. requisito, numero 216. non est necesse, quod nominent eos a quibus dici audiuerint, sicut post alios quos allegant, bene demonstrāt, Ferran. Gargiar. inter consilia criminalia diuers. cons. 216. numero 77. libro primo, Ioa. Mar. Monticel. in Repert. testium, folio mihi 187. columna secunda, vers. antepenult. & sequentibus, Hier. de Monte in tractatu de finibus regend. capitulo 59. numero nono, Mascard. de proba. libro secundo, conclusione 749. numero vigesimo.

236 LIMITA II. Eandem † conclusionem dicti sexti requisiti non procedere, quando testis diceret, se ita publice dici audiuisse. Nam tunc non est necesse, quod nominet eos a quibus sic dici audiuerit, sicut pariter post alios quos allegant, affirmarūt Hiero. de Monte, in tractatu de finibus regen. capitu. 56. numero quinto, Paul. Granut. Theorem. vigesimosecundo, numero sexto, Capuaquen. decisione septima, parte secunda, & decis. 208. post numerum septimum, eadem parte secunda, licet contrarium consuluerit Vulpel. cons. trigesimo, numero decimo, in fine, & numero vndecimo, sed vide, quæ dicam infra, in sequenti septimo requisito, numero 257. & sequen. vsque ad nu. 265.

237 SEPTIMVM Est † requisitum, vt testes super fama deponentes debeant dicere se audiuisse a maiori parte populi, aliter non probant, vt per Bart. in l. de minore, §. plurium, numero decimotertio, & seq. & ibidem Mars. numero quadragesimonono, & numero nono, & numero quinquagesimotertio, ff. de quæst. Dec. in capitulo primo, numero tertio, de appellatio. vbi testatur de * communi opinione, & in capitulo veniēs, numero trigesimosexto, ff. de testibus, Gramma cons. 42. numero decimotertio, Blanc. de indi. ad l. fi. ff. de quæstio. sub numero 312. Narta cons. decimooctauo numero vigesimosecundo, libro primo, & cons. 362. sub numero 9. ver. nam testis, libro secūdo, Gabriel Saray. in addi. ad Matthes. sing. 51. ad medium additionis, versicu. & non sufficit, vbi quod ita communiter tenetur ex Imol. & Alexan. in locis per eum allegatis, Curt. iun. cons. 172. numero nono, vbi pariter testatur de communi opinione, prout illum refert Villalob. in suis commu. opi. litera F, numero decimo, ver. fama quod ad hoc, vt dicatur esse probata, Folle. in prac. crim. in verbo, item quod suffocauit vxorem, post numerum 28 ver. item præsupponēdo, quod non concludant testes, Rolā. cons. 3. nume. 54. lib. 1. Galea. Maluat. inter cōsilia crim. diuers. 110 nu. 10. & 19. lib. 1. & inter eadem consilia, Barth. Ghirr. cons. 160. num. 10. d. lib. 1 Laurent. ab Occa cons. 60. num. 60. lib. 2. Paul. Meren. cons. 92. nu. 11. Brun. cons. 115. numero quadragesimoseptimo, iuncto numero 50. vbi de magis * communi, d. lib. 2. Cæph. cons. 65. numero 47. lib. 1. & cons. 225. numero 41. seq. li. secūdo, Thob. Non cons. 99. numero 27. vers. item quod dicant, Vulpel. cons. 30. numero decimo, vbi de magis † communi, Viui. in communi opinione in verbo testes in his, quę percipiūtur sensu corporeo, post medium, versic. ista fama, vbi pariter, quod ita se hēt communis * opinio. Anch. num. Regien. q. 55. num. decimoquinto, parte secunda, Burla cons. 20. numero 30. vbi etiam de communi, & cons. nonagesimooctauo, numero decimoquarto, libro primo, & consilio 330. numero 157 libro tertio, vbi pariter de communi, & consil. 320. numero 112. d. libro tertio; facit Put. decisio. 118. numero decimosexto, libro secundo, Bertazzo. consilio 234. numero sexto, Claud. ad eundem Bertazz. consilio 162. litera B, vers. tertio, requi-

quiritur,& vers. secundo, exigitur, Mascard. de probat. libro primo, conclus. 513. numero primo, & libro secundo, conclus. 749. numero primo, in fine, & numero secundo, Pet. Anton. à Petra, in tracta. de fideicomm. q. vndecima, numero 376. vbi de communi, & ibidem, numero 443. & 450. quæst. decimatertia, numero 123. in fine. Marc. Anto. Eug. consil. vigesimoseptimo, numero 43. Ludoui. Peguer. dec. Auenion. decimaquinta, numero duodecimo, versiculo & nisi testes, ☞ & decisio. 20. numero decimoquarto.

238 AMPLIA I. Huius † septimi requisiti conclusionem, in tantum debere testes super fama deponentes dicere se audiuisse à maiori parte populi,
239 vt non sufficiat eos dicere † se ita dici audiuisse à pluribus personis, sicuti post alios quos allegant affirmarunt, Gramm. cons. quadragesimosecundo, numero secundo ad finem, Hercu. de negatiua, numero 312. prope finem, Viuia. in commu. opi. in verbo testes in his, quæ percipiuntur sensu corporeo, ad finem, versil. & idem si testes ipsi dicerent à pluribus, Roland. cons. 54. numero decimonono, & 20. libro primo, Cepha. consilio 225. numero quadragesimo
240 tertio, libro secundo, † Io. Mar. Montic. in suo Repert. testium folio 388. columna prima, versic. antepe. Clau. ad Bertazz. cons. 162. litera B, versiculo secũdo, exigitur, Pet. in tractatu de fideicom. quæst. decimatertia, numero 123. in princ. vbi quod hæc conclu
✠ silio + communiter approbatur, Mascard. de proba. libro secundo concl. 749. numero sexto, & septimo.
241 Vbi † ampliat etiam si testis dixisset se ita dici *audi-*
242 *uisse à mille*, † & idem si testis dicat se ita *sæpe ac sepius*, dici audiuisse, vt per Hippol. Riminal. consilio quinquagesimonono, numero trigesimoquarto, li-
243 bro primo. † Et idem si dixerit se ita *centies*, dici audiuisse, vt per Rolan. d. consilio 54. numero 19. libro primo, & per Pet. Anto. a Petra, vbi supra dicta quæ
244 stio. 13. numero 134. Idem † & multo magis si testis dixerit, se ita dici audiuisse *à diuersis personis*, vt per Nattam consilio 473. numero decimosexto, Rolan. cons. quinquagesimoquarto, numero 20. Hippo. Rimin. d. consilio quinquagesimonono, nu. trigesimo quarto, Cæph. cons. sexagesimoquinto, nume. quinquagesimosecundo, libro primo, Viui. in commun. opinione dicto verbo, testes in his quæ percipiuntur
245 sensu corporeo, ad finem, versiculo, † & idem si diceretur, *inter homines* audiuisse: & aduerte, quod præfati Doctores loquuntur non solum quando, testis
246 dicit se ita dici audiuisse à pluribus, † sed etiam si di
247 xerit se audiuisse *à pluribus, & plurib.* personis, † Primo enim casu cum pluralis numerus duorum numero contentus sit, ad textũ in capitulo pluralis, de regu. iur. in sexto, ideo depositio testis, sic dicentis, se audiuisse à pluribus, potest in duobus verificari, & sic non erit maior pars populi: secundo casu dum testis dicit se ita dici audiuisse a pluribus, & plurib. pariter talis depositio multiplicando pluralitatem secũdum numerum duorum poterit verificari in quatuor, & sic, nec etiam talis auditus prouenit a maiori parte populi, sicuti post alios, quos allegat, hęc bene adnotauit Mascard. dicta conclus. 749. numero sexto, & 7.

248 AMPLIA II. Dicti † septimi requisiti conclusionem, vt testis deponens super fama debeat dicere se audiuisse a maiori parte populi: & si impersonaliter loquatur, puta dicendo, *ita dicitur à maiori parte populi*, absq; eo, quod dicat se audiuisse a dicta maiori parte, nihil probat, secundum Barto. in l. de minore, §. plurium, num. vigesimoprimo, versiculo sed quid si dixi, Dec. in capitulo veniens, numero 7. extra de testibus, & in capitulo 1. numero 54. de appellat. Gabr. Saray. in addi. ad Matthe s. sing. 51. circa medium additionis, vers. & testes, qui super fama deponit, Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 749. numero vndecimo, Petr. Anton. a Petra, in tractatu de fideicomm. quæstione decimatertia, numero 114. vbi & in idem allegat Ange. in l ea quidem, nu. 40. & 42 C. de accusat.

249 Sed † contrarium in hac ampliatione bene defendit Saly. in d. l. ea quidem, numero 118. C. de accusat. Alexand. consilio 101. sub numero 19. sequenti, vbi te
+ statur de magis communi + opinione, Franc. Hercu. in tract. de negatiua, num. 312. in fine, vbi etiam testatur de communi.

250 AMPLIA III. Vt † nec sufficiat testes dicere se ita audiuisse per *totam ciuitatem*, nisi vt supra addat, *à maiori parte populi*, sicut post alios, quos allegant, affirmarunt Barth. Ghitt. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 160. numero vndecimo, in fine, libro primo, Natta cons. 388. numero tertio, in fine, libro secundo, Ioa. Mar. Mont. in Reperto. testium, folio mihi 388. columna prima, versi. tertio, vbi remissiuè de materia, cuius tamen contrarium defendit Salycetus in l. ea quidem, numero 119. C. de accusatoribus.

251 AMPLIA IIII. Quia † non sufficit testes simpliciter dicere se ita dici audiuisse a maiori parte populi, nisi etiam addant, a maiori parte populi *illius ciuitatis*, vt per Bartolum in l. de minore, §. plurium, numero vigesimo, in fine, & numero vigesimoprimo, in principio, & ibi Alexand. in addit. sub litera F, ff. de qq. Saly. in l. ea quidem, numero 177. C. de accusat. Mar. in dicto §. plurium, post numerum quinquagesimumquartum, versiculo debent ergo dicere testes, Mascard. de probat. libro secundo, dicta conclus. 749. numero vigesimosecundo; sed in hoc contrarium voluit Bald. in capitulo præterea, numero decimonono, versicu. & adde quod, extra de testibus, & Baldi opinionem sequuti sunt, Ias. in l. si fideiussor, §. si necessaria, numero quarto, & quinto, ff. qui satisda. cogan. Ceph. consilio 309. numero decimotertio, libro tertio, Hector Aemil. in tract. de testibus, parte 1. in materia testis de auditu, litera A, fol. 257. num. 11.

252 AMPLIA V. Vt † non solum testis debeat dicere se ita dici audiuisse a maiori parte populi, sed et quod *ita sentiat* eadem maior pars populi, vt per Bartolum in l. de minore, §. plurium, post numerum decimumnonum, ff. de quæst. vbi dat formam, quomodo isto casu sunt concipienda capitula; sequitur Marsil. ibidem, numero quinquagesimosecundo, Natta cons. decimooctauo, numero duodecimo, & Corrad. in practica in titulo de testibus, §. dicta testium assumendo, numero quinquagesimoquarto, in principio folio mihi 141. columna secunda; verum vide Barto. in d. §. plurium, numero vigesimo, vbi concludit satis esse, quod testis dicat, se ita audiuisse a maiori parte populi: quia subintelligitur, quòd maior pars populi ita sentiat; & cum Bar. habemus Capp. Tholos. decisione 380. ante nume. 9. versiculo quid si testis dicit, quòd audiuit hoc dici, &c. quem refert, & sequitur Hector Aemil. in tractatu de testibus, in materia testis de auditu, litera A, folio 257. numero decimo. ☞ Sic pariter reprobatis Abbat. & Felyn. contrarium sentientibus, dixit Nauar. in tractatu de fam. ad capitulũ, non sunt audiendi, secũda quęstione tertia, numero duodecimo, satis esse si testes dixerint se ita publice dici audiuisse a maiori parte populi, &c. etiam quod nõ dicant se credere id quod maior pars populi dicit.

253 AMPLIA VI. Vt † non solum testis debeat dicere, se ita dici audiuisse a maiori parte populi, sed etiam

253 AMPLIA VI. Vt † non solum testis debeat dicere, se ita dici audiuisse à maiori parte populi, sed etiam quod ita *publicè* dici audiuit ab eadem populi maiori parte, cum alias possit esse, quod illud secrete, & non publicè dici audiuerit, quo casu non erit * bene probata fama, secundum communem Theoricam, de qua per Bartolum Imol. & Corne. in locis recitatis per Clar. in pract. §. fin. quæstio. sexta, versi. item requiritur, vbi tamen bene demonstrat contrarium verius, nec Bart. & Imol. dicere id ad quo allegantur.

254 AMPLIA VII. Eiusdem† septimi requisiti conclusionem, vt nec etiam probent testes dicentes se ita dici ab *omnibus*, illius ciuitatis, inuerisimile enim est, immo forsan impossibile, quod omnes homines de vno loquantur, cum vna & eadem persona: ideo per tales testes fama non probatur, vt in simili consuluit Hier. Grat. consilio quinquagesimoseptimo, numero trigesimosecundo, libro secundo, & in terminis refert, & sequitur Horat. Lut. inter consilia criminalia, diuersorum, consilio 160. numero vigesimo quinto, & seqq. libro primo, vbi pluribus rationibus hanc comprobat ampliationem, licet isto casu saluando testem a falsitate dici potest, quod verba testis asserentis se ita dici audiuisse ab omnibus, sunt intelligenda de omnibus de ea re loquentibus, & non de omnibus illius ciuitatis, vt per Alexandrum, post glossam in l. inter omnes, numero quarto. ff. de qui tutel. cog. refert, & sequitur Hector Aemilius in verbo, testis auditum alienum, numero decimoquinto, folio 247.

255 LIMITA I. Huius † septimi requisiti conclusionem, nō procedere in probanda peritia, in qua testes super fama deponentes sufficit dicere, quod ita dici audiuerūt a maiori parte peritorum, absque eo, quod dicant a maiori parte populi, secundum Salycetum in l. ea quidem, numero 110. C. de accusat. per glossam in l. quidam, §. quod dicitur, ff. de acquir. hæred. & in l. in ratione, §. quod vulgo, ff. ad legem Falcidiam, sequitur Mascar. de proba. libro secundo, cōclus. 749. numero octauo, vbi propterea infert, quod ad probandum famam peritiæ alicuius scholaris, si fuerit legista, sufficit eam esse inter maiorem partem scholarium legistarum: si vero canonista, sufficit inter maiorem partem canonistarum.

256 LIMITA II. Vt † eadem conclusio procedat, quando agitur de probando famam super aliquo facto, vel negotio magno, vt puta si agatur de probando mortem Regis, tunc enim fama debet de hoc esse inter maiorem partem totius populi, et ita testes debent deponere, alias non probant famam, secus si agatur de aliquo facto, vel negotio non magno, nec notabili, qua tunc sola fama viciniæ, vel contradæ sufficit, & ideo testes dicentes, se ita dici audiuisse a maiori parte viciniæ, illam probant, vt per eundem Salycetum in dicta lege ea quidem, numer. 107. in fin. C. de accus. quem refert, & sequitur Mascar. dicto conclus. 749. num. 9.

257 LIMITA III. Quia etiam, † quod testis nō dicat se audiuisse a maiori parte populi, si tamen dicat, *se ita publici dici* audiuisse, probat famam, secundum opinionem Bald. in capitu. præterea, numero decimo, extra de testibus, & in capitulo literas, numero secundo, de præsumpt. in capitulo per tuas, de proba. quam quidem Baldi opinionem contra Bar. mox infra allegandum communiter in Rota obseruari testatur Cassad. decis. tertia, numero septimo, de prob. & ita in Curia Romana seruari testatur Paris. consil. quinquagesimosecundo, in fine. libro tertio. Alexā. consil. 102. numero decimoseptimo, libro septimo, vbi dixit sibi videri, quod Bartoli contrarium sententi opinio magis communiter damnatur. Calcan. cōsilio octauo, numer. vndecimo, vbi quod opinio Baldi contra Bar. est communis, & in iudicando sequenda, Ferret. consilio 168. post numerum decimumnonum, vbi testatur de eadem obseruantia in Romana Curia.

Hanc eandem Baldi opinionem latè defendit Saly. in l. ea quidem, numero 110. & 120. C. de accusat. sequitur Gand. in rub. qui ad famæ probationem possint, & debeant de iure admitti, numero, decimoquarto Mars. in l. de minore, §. plurium, nume. quinquagesimoquarto, versiculo, sed contrarium, ff. de quæst. vbi refert Baldum, idem tenentem in l. hæredes palam in princip. ff. de testamen. & in l. testium, in fine C. de testibus Corrad. in practica, in tit. de testibus, §. dicta testium assumendo, post numerum quinquagesimumquartum, versiculo, & adde famā probari, Iacob. Philipp. Port. consilio trigesimonono, numero 22. & 23. Hier. de Monte in tractat. de finibus regen. capitulo 56 numer. quarto, & 5. vbi pariter testatur de communi, + & seruata opinione in * Curia Romana, sicut etiam eam tanquam communem, & seruatam, & sequuti sunt, Franc. Turzan. in suis communibus opinionibus, opinio. quadragesimotertio, in fine. Clar. in pract. §. fin. quæstio. sexta, versicu. debent etiam, in fine, vbi quod opinio Barto. contraria est, & multum aspera, & si teneretur in practica, vix reperiretur ex mille testibus vnus, qui rectè super fama publica deponeret, & qđ obseruantiam Romanæ Curiæ in materia probationum debent omnes aliæ Curiæ imitari, prout apud eum, ita etiam indistinctè seruari testatur Ioa. Mar. Monticel. in reper. test. folio mihi 186. columna prima versiculo secundo, & tertio, & folio 358. columna primo, versic. secundo, Hippol. Rimina. cons. 363. in numero 146. volumine quarto, vbi bene, Burs. consilio 87. nu. quadragesimoseptimo, vbi de magis seruata opinione, & cons. 90. numer. sexto, libro primo. Claud. in additio. ad Bertaz. in consilio 162. litera B, versiculo secundo, exigitur, in fine, Vulpell. consilio trigesimonono, numero octauo, Caputaquen. deci. septima, parte secunda, Paul. Granut. Theorem. vigesimosecundo, numero sexto. Mascard. de proba. lib. primo, conclu. 496. numero 19. & libro secundo, conclus. 749. numero quarto, & 5. Pet. Ant. à Petra, in tractatu de fideicom. q. 13. nume. 110. in fine, Ludou. Peguer. decis. crim. 17. num. vigesimoquinto, versi. propterea Bal.

258 Contrarium, † quod immo testes dicentes, ita publicè dici audiuisse, vel ita esse publicam vocem, & famam, minimè probent famam, voluit originaliter Barto. in l. de minore, §. plurium, numero decimosecundo, & ibi etiam Mars. numero quinquagesimoquarto, in fine, & sequenti, ff. de quæstione, Decian. in capitulo veniens, numer. trigesimosexto, & ibi in addit. litera B, de testib. & in capitu. primo, + numero. 53. & ibi in addi. litera L, vbi de communi de appellatio. de communi testantur etiam Imola in lege hæredes palam, in princip. numero primo, ff. de testā. Alexand. consilio 212. numero quinto, libro secundo & cōsilio vigesimo, post numerum nonum, libro quarto, & consilio secundo, numero decimosexto, libro septimo, & consilio trigesimoquinto, numero sexto, eodem volumine septimo, et consilio 123. numero tertio, dicto libro septimo, Corne. consilio 304. litera L, libro secundo, secundum antiquam impressionem, vbi etiam testatur se ita alias obtinuisse contra D. Benedictum Capram in eius causa propria, & quod sæpius vidit in indicijs hoc pro satis claro reputari, & consilio trigesimoquarto, incipien. rem arduam, numero decimo, versi-

culo, & insuper non est facile, libro tertio, & cõsilio 127. numero vndecimo, libro quarto. Aym. consilio quadragesimoprimo, numero quinto, Card. Alexandrin. in capitulo cum in tua, circa finem, de sponsal. Decian. consilio trigesimoseptimo, post numerum decimum, versic. tertius testis, & consilio 133. numero quarto, in fine, & consilio 210. post numerum nonum, versiculo, secundo dato. Curt. sen. consilio 82. post numerum nonum, Aym. consilio quadragesimoprimo, numero quinto, & consilio 262. post numerum quintum. Soc. consilio 54. numero 27. libro quarto. Berta cõsilio 74. numero decimo, libro octauo. Soc. iun. consilio 69. numero vigesimoquarto, libro primo. Gramm. consilio vigesimosexto, post numerum decimumtertium. Galeot. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum, consil. 110. numero decimooctauo, & seq. in discursu, libro primo in folio, & inter eadem consilia, Horat. Lut. consilio 160. numero vndecimo, & consilio 161. numero vigesimono-
* no, dicto libro primo vbi etiã de communi * de qua, & per Brun. consilio 115. numero 47. libro secundo, vbi de magis communi. Natta cõsilio decimooctauo, numero 11. libro primo, & cons. 388. numero 4. libro 2. Gabr. Sarav. in addit. ad Matthes. singu. 51. ad medium additionis vers. & non sufficit, Viui. in commun. opinio. in verbo, testis in iis, quæ percipiuntur sensu corporeo, ante finem, Rolan. cons. 54. numero 18. lib. primo. Ceph. cons. 65. numero 47. & 52. lib. primo. Thob. Non. cons. 99. numero 27. in fine, Vulpel. cons. quinto, numero septimo, & cons. 30. numer. 10.
* vbi de magis † communi, & reprobat contrariam Vrbis obseruantiam, Io. Maria Montic. in suo Repert. test. folio mihi 188. columna prima, ver. 6. & fol. 386. columna prima, vers. primo, & d. fol. 388. col. 1. ver. 1. Hippol. Rimi. consilio 59. numero trigesimotertio, libro primo, & cõs. 363. numero 139. seq. libro 1. Burs. consilio 20. numero 30. lib. 1. & cõs. 330. nume. 157. li. 3. & cons. 316. num. 22. d. lib. 3. ✠ Simon. de Præt. cõs.
* 81. num. 18 & seq. Vbi pariter testatur de * Communi, à qua dicit in iudicando, non esse recedendum, Mascard. de prob. libro 2. concl. 749. numero 2. in fin. & seq. Pet. à Petra, in trac. de fideicomm. quæst. 11. nume. 376. post numerum 377. ver. sed vt dixi cum Barto. stat communis opionio, & q. 13. nu. 123. ☞ Honded. cõs. 102. num. 70. Nauar. in tract. de fama, & insa. capitulo non sunt audiendi secunda, q. 3. num. 13. & 14. vbi quod hæc Barto. opinio communiter teneatur, eamque ampliat, etiam quod testes dicant, ita esse *vocem publicam*, vel *publicam famam*.

259 Retẽta † prima opinione, quæ sine dubio propter Rotæ authoritatem magis obseruatur in practica (licet contraria videatur magis communis) illam sublimita Primo non procedere, quando testes non adducerent causas, & coniecturas verisimiles, ex quib. orta fuit fama: nam tunc non probant famam, etiã quòd dixerint se ita publicè dici audiuisse, sic in terminis limitari Baldi opinionem dicit Hier. de Monte, in tracta. de finibus regen. c. 56. num. 7. volum. secundo, quẽ etiam in terminis allegat Michael Crass. in communi opinione libro secundo, capi. 19. q. 15. in fine, vers. item opinio Baldi posset intelligi, Pet. à Petra, in tract. de fideicomm. q. 13. numero 123. ver. sed omni casu; vbi refert, & sequitur Hier. de Monte, in loco præcitato: & faciũt pro hac prima sublimitatione, quæ generaliter dixi sup. in 3. requisito, nume. 216. & specialiter, num. 218. licet aliqui contra, num. 217. & vide inf. num. 262. & seq.

260 SVBLIMITA II. Huius † septimi requisiti terriam limitationem, vt procedat in foro Ecclesiastico, & canonico, pro vt est in anditorio Rotæ, secus in foro ciuili. Secundo autem seruatur opinio Barto. secundum Hiero. de Monte, d. capit. post numerum septimum, vers. vel etiam, vbi in id allegat Paris. in cõsil. sexagesimoseptimo, numero 108. volumi. 3. Et secundum hanc sublimitationem potest inferri, quod cum in criminalibus seruetur ius ciuile: ideo eo casu sit pariter seruanda opinio Bar. & non Bal. ☞ Sic enim, & in criminalibus Rotæ stylum isto casu non seruari in terminis scripsit Ful. Pacian. de proba. lib. primo, c. quadragesimonon, numero vigesimooctauo, ver. mihi videtur. ✠ Et Simo. de Præt. cons. octuogesimoprimo, num. 21. vers. Tum etiam, quia sumus in causa criminali.

261 SVBLIMITA III. Vt † eadem tertia limitatio non procedat in casu, in quo fama facit plenam probationem. nam tunc, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, cum semper agatur de graui præiudicio, non sufficit ad probationem famæ testes dicere, *ita publicè audiuisse*; nisi etiam addant, *à maiori parte populi*, iuxta generaliter tradita supra, numero 237. sic enim in terminis materiam hanc reperio declaratam per Hier. de Monte, d. ca. quinquagesimosexto, numero octauo, vbi adducit concordantes, & rationes; sequitur Michael Crass. in commu. opin. libro secundo, c. decimonono, q. quinta, in fine, vers. posset tamen cõciliari, Pet. Anto. à Petra, in tract. de fideicomm. dic. quæstio. decimatertia, numero 123. versiculo, sed omni casu.

262 SVBLIMITA IIII. Vt † licet quando testis dicit, *ita publicè dici audiuisse*, non sit necesse, quod dicat, *à maiori parte populi*: & sic per verba prædicta suppletur septimum requisitum famæ, de quo supra, numero 237. Non per hoc tamen supplentur alia sex requisita, secundum Hiero. de Monte, d. capit. quinquagesimosexto, numero octauo, ver. vel etiam posset dici, vbi ex hoc infert, quod nõ per hoc testis probat, nisi exprimat causam, vnde fama orta sit, pro vt & dixi supra, numero 259. & nisi etiam dicat, quod statim orta est, iuxta ea quæ pariter supra scripsi, numero 177. Addo & pro hac eadem sublimitatione, Vulpel. consilio trigesimo, numero decimo, in fine, & numero vndecimo, & duodecimo, vbi pariter infert.

263 Contrarium † aperte ponit Paul. Granut. Theorem. 22. numero sexto, vbi quod opinio Bald. Cassadori, Parisij, & aliorum Doctorum allegatorum supra numero 257. volentium famam dici probatam per testes dicentes, *se ita publicè dici audiuisse*, procedat nedum, vt dicti testes aliter non teneantur dicere, *à maiori parte populi*; verum etiam, vt nec teneantur nominare authores, pro vt etiam dixi supra, numero 237. nec exprimere causas, vt dixi supra, numero 217. & sic supplet alia requisita per Bartolum in d. l. de minore, §. plurium, ff. de quæstion. quod & idem affirmauit Caputaquen. decisio. septima, parte secunda.

264 Pro † concordia harum opinionum reassume præcedentes duas sublimitationes, dicasque in casu, in quo fama facit plenam probationem indistinctè per testem, sic dicentem, *ita publicè dici audiuisse*: minimè suppleri requisita ad famæ probationem, vt supra adnotaui, numero 261. in casu vero, in quo fama non facit plenam probationem, suppleri per talem testem alia requisita, videlicet expressionem causarum, & nominationem authorum a quibus orta est fama, quando sumus in foro canonico, secus si in foro ciuili, & præsertim in causis criminalibus, vt etiam adnotaui supra, numero 260.

265 LIMITA I. Seu † potius declara generaliter omnia prædicta septem requisita ad famæ probationem: quia nihilominus fama probatur per testes singulares, vt per Bar. in l. de minore, §. plurium, nume-

ro

ro vigesimoquarto, & ibidē Marsil. numero 58. ff. de quæst. siue singularitas sit respectu personarum, puta quod vnus testis nominet aliquos in authores: aliter vero nominet alios: siue etiam singularitas sit respectu loci, qa vnus testis dicat se audiuisse in platea alter vero in burgo: & siue demum singularitas respectu temporis, vt puta, quia vnus dicat se audiuisse tali die, alter vero alia die, adhuc tamen talis singularitas non vitiat probationē famæ, vt per Bart. & Marsil. in locis præcitatis, Alexā. cons. 51. numero quinto, volumi. 3. Gandi. in titu. quom. de malefic. cognosc. per inquis. post numerum vndecimum, versic. item sufficit si non audiuerunt, & vers. nec est etiam necesse, vbi ampliat, etiam quod singularitas respiciat causas scientiæ, & numero 12. vbi infert ad quæstionem, & iterum idem Gand. in rub. quom. de malefi. cognosc. quando crim. est notor. numer. quinto, vbi ampliat, etiam quod singularitas sit in verbis, & ī depositione ipsorum testium, puta, quod vnus dicat, qd de hoc est communis opinio in ciuitate: alter quod est publica vox, & fama: alter quòd homines ciuitatis ita existimant: talia enim verba, licèt in se singularia, & diuersa videantur, in intentione tamen testium sunt eadem, & idem significant, sicut in simili dicitur de mucrone, ense, & spata. l. penultim. in §. æstimatio, ff. de var. & extraordi. cog. §. nos agitur. in Authent. de testibus, & parum, aut nihil de nominū diuersitatibus est curandum, quando eorum sensus, & effectus est idem, l. secunda, C. de constit. princip. l. tertia. §. conditio, ff. de adimen. lega. & in l. in conditione, ff. de condit. & demonstr. cum alijs ibi per Gandinum allegatis, quibus ad comprobationem huius limitationis addo Ruyn. cons. 128. numero 11. volumi. 4. Purpu. in l. prima, numero 107. ff. si certum pet. Mand. cons. 25. numero 6. Gabr. titulo de testibus cōclu. secunda, numero 36. Ceph. cons. 435. numero octauo, iuncto numero 34. in tertio volum. Hippo. Rimi. inter consilia crim. diuers. cons. 85. numero 16. libro secundo, in solio, vbi testatur de magis communi opinione, quod fuit repertum inter propria eiusdem Riminaldi consilia, cons. 1. vol. primo. Bursa. cōsil. 89. numero quinto, seq. libro primo. Masc. de proba. libro secundo, concl. 746. numero 23. Pet. Anto. à Petra, in tracta. de fideicomm. q. 11. numero 377. vbi etiam testatur de communi opinione, & numero 449. *

266 Et licet contra hanc limitationem, † quòd imò testes singulares non probant famam tenuerint aliqui sapientes, pro vt dicit Gandi. in d. rub. quomo. de malefic. cognosc. per inquis. numero 13. ver. aliqui tamen sapientes, item Abb. Fely. & alij relati per Gab. dicta concl. 2. numero trigesimoseptimo, & per Mascar. d. concl. 749. numero vigesimoquinto. Claud. in addit. ad Bertazz. cons. 162. sub litera A, libro primo, non per hoc tamen recedas ab ea, declarata tamen, vt per Felynum quem refert Gabr. d. concl. 2. numero 39. & per Salv. in l. ea quidem, nu. 124. & seq. C. de accusa. cuius distinctionem refert Mascar. d. conclu. 749. numero vigesimoquinto, vers. opiniones huiusmodi, & iuncto num. 26. seq. & vide in simili, quæ dicam de probando bonam, vel malam famā in genere, num. 104.

267 LIMITA II. Et generaliter omnia prędicta requisita, vt non habeāt locum in fama probata per decem testes: nam tunc ipsi testes ob eorum multitudinē probant famam, etiam quod cōformiter de ea non deponant, præsertim exprimendo causas, & authoritates quibus orta est, sicut post alios quos allegant affirmarunt Alexan. ad Barto. in l. de minore, §. plurium. numero vigesimosecundo, sub litera A, ff. de q. & ibidem Mars. sing. 477. versiculo, & ad confirmationem, Carrer. in practica criminali in secundo tract. de inditijs. & tortura, §. secundum inditium, numero 18. Boss. in titulo de indit. numero 69. relati per Nattam, (licet eos Natta non sequatur) in cons. 473. numero vigesimoprimo, ver. non obstat, numero vigesimosecundo, Ferrans Gargia. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 126. numero trigesimooctauo, libro primo, & inter eadem consilia, Pau. Meren. cons. 88. numero 5. libro secundo, & ibi cons. 90. numero 90. Iustin. Bonde. cons. 54. nu. 17. d. libro secundo, diuersorum, Thob. Non. cons. 111. numero quinto, Vulpel. cons. 39. numero, 9. 10. vbi respondet Paris. in loco mox allegando contrarium tenenti, Io. Mar. Montic. in repert. test. fol. mihi 387. colum. secunda, vers. 4. libro 3. Claud. in addi. ad Bertaz. cons. 162. litera C. ver. si tamen, Bursa. cons. 87. numero 46. libro 1. Masc. de prob. li. 2. concl. 749. numero 21. vbi & idem allegat Put. decis. duodecima, tit. de prob. in alias ma

268 manuscriptus. † Ex quibus apparet, ita communiter † per Doctores teneri, licet contrarium in foro * ciuili, affirmet Paris. in cons. 67. num. 108. lib. 3. & generaliter contrarium defendat latè Natta cons. 473. num. 22. vers. nam ad hęc, iuncto nume. 23. & cons. 362. num. 10.

269 SVBLIMITA I. Hanc † secundam limitationē, vt talis fama, etiā per decem testes probata nō sufficiat ad torturam, nisi sit aliqua alia cōiectura adminiculata, vt probaui supra hac eadem q. nu. 32. quæ hic non repeto.

270 SVBLIMITA II. Dummodo † concurrat habilitas testium, iuxta ea, quæ posui supra in secundo requisito, numero 210. si enim fuerint inhabiles etiā, quod plures sint, non probant famā, si de ea informiter deponant, vt per Natt. cons. 362. numero decimo, et consilio 478. numero vigesimotertio, Pet. Anton. à Petra, in tracta. de fideicommiss. d. quaestio. 13. numero 128.

271 SVBLIMITA III. Dummodo † non sit minor numerus decem testium, vt per Petram, d. q. 13. eodem numero 128. ex Rolan. quem allegat in cons. 82. in fine, vol. secundo, et est de mente Doctorum allegatorum supra, numero 267. qui pariter loquuntur in decem testibus, licet Abb. in cōs. 72. numero quinto, dixerit magnum numerum testium verificari in septem, quem in proposito sequutus est Bursa. in cōsilio octuogesimoseptimo, numero quadragesimosexto libro 1.

272 LIMITA III. Eadem † requisita, quia fama etiam sine testibus probatur per scripturam, vt puta per literas bonorum virorum, vt per Alexan. ad Bartolum in d. l. de minore. §. plurium, post numerum 19. litera D, ff. de q. Masc. de prob. lib. secundo, concl. 751. in nu. secundo, vbi in idem allegat Inno. in c. tua, de sponsal. ☞ & vide quæ dixi in tracta. de testib. q. 80. nume..

273 Item probatur † fama per priuilegia, et instrumēta antiqua, vt per Bal. et Salv. in l. cum antiquis, C. de iure delib. Curt. iun. tracta. de feud. parte 1. q. 1. numero 15. Alba. consilio 64. numero vigesimoprimo, et numero 24. vbi amplius, et quod melius probatur fama per instrumenta, et alias scripturas authenticas, quam per testes, Mascar. concl. 751. num. 1. Pet. Ant. à Petra, in trac. de fideicom. q. 11. post numerum 454. et quæstio. 13. num. 148. et habemus decisionem Rotę, vt per Caputaquen. decisi. 344. numero secundo parte 3.

274 SVBLIMITA Hanc † tertiam limitationem, vt ad hoc, vt fama bene probetur per instrumenta, non solum debeant esse plura, quam duo, et vnicum non sufficit, vt per Alex. in cons. 90. in causa, et lite inter illos de Barbellis, sub nu. 1. lib. 6. Soc. cons. 86. in causa

Castri Montis Nigri, post num. 2. vol. 1. et cons. 194 subtiliter, & eleganter, post numerum nouum, vero quinimo nec duo, volu. 2. Aym. de antiq. temp. parte 4. §. ampliatur nunc, num. 14. Hippol. Rimin. cons. 275 59. num. 15. lib. 1. Sed† etiam dicta plura vniformia debeant habere originem a diuersis personis, alias si ab eisdem personis originem traherent, vnicum, & idem testimonium reputatur, & propterea famam non probant, vt per Aret. in capitu. cum causam, de probat. Soc. Decu. cons. 194. nume. 9. Aym. vbi supra, nume. 17. vers. intellige modo, Masc. de prob. lib. 2. concl. 911. nu. 1. et seq.

276 LIMITA Demum† omnia praedicta requisita, quia ad hoc, vt fama sit bene probata per testes productos sedet in arbitrio iudicis, qui non ad vnam speciem probationum animum applicat, sed ad plures, iuxta text. in l. 3. §. idem diuus, ff. de testibus, et in terminis voluit Plot. inter consilia criminalia diuersorum, 67. nu. 20. lib. 1. in fol. verum isto casu arbitriũ Iudicis, non absolutũ, sed regulatũ ab alijs iuris regulis, et conclusionibus debet esse dubitandũ non est, vt saepius dixi.

Et haec satis sint pro tertia inspectione, trãseamus modo ad quartam, et vltimam inspectionẽ, quomodo scilicet probetur alicuius bona vel mala fama ĩ genere, in qua de duobus principaliter videndum est, primo quid a iure praesumatur, secundo quomodo probetur. Circa primum

277 REGVLA Sit, †quod quis in dubio praesumitur bonus, bonaeque conditionis, et famae, non autem malus, vel malae conditionis, l. seruos, et ibi glo. ff. de manum. testam. l. omnimodo, C. de inoff. testam. l. cum pater, §. rogo. ff. de leg. secundo l. merito, ff. pro socio, l. quoties. §. qui dolo. ff. de prob. §. vnico, de scrutinio in ordi. facien. c. dudum, et c. fin. de praesump. gl. in c. super literis, extra de rescrib. et est ratio secundum Philosophum, in lib. de coelo, et mundo, quia Deus, et natura semper faciunt meliora, nec deficiunt in necessarijs, hanc conclusionem hic pro regula ex nostris posuerunt, Spec. in tit. de teste, §. 1. ver. sed quid si dicatur, et in tit. de proba. §. 1. versi. Restat, Marsi. cons. 2. num. 9. Aym. cons. 60. nu. 7. Gral. cõs. 41. nume. 14. volum. 1. Purp. in l. e. nume. 18. ff. si certũ pet. Gramma. cons. 10. nu. 9. Alc. de praesump. reg. 3. praesump. 2. num. primo, et ibi Caeph. cons. 435. nu. 104. li. 3. Cyril. in summa crim. rub. 29. de quaest. §. 4. post numerum 7. ver. oportet tamen; probat Nicol. Arelata. in addi. litera A, ☞ Titaq. qui latius ne mi te suo exornat in tract. de poe. temp. causa 51. num. 3. Coeph. cons. 435. nume. 104. li. 3. Cyril. in summa cri. rub. 29. de q. §. 4. post numerum 7. ver. oportet tamen probari, folio mihi 151. à tergo, colum. 1. Ant. Gabri. lib. septimo, conclu. 1. num. 9. Stephan. Lambertẽ. in tracta. de contract. eorum, etc. gl. 13. num. 47. Ioseph. Ludouicus decis. Lucen. 13. numero 3. et 4. vbi generaliter dicit, quod vnusquisq; etiam carnifex, et omnis alia persona de mundo in suo exercitio in dubio praesumitur bonus, & affert rationem ex Bald. quem allegat, in cons. 402. libro quinto, quia scilicet bona fama, est innata, & est continuata ex origine, & habitu diuinę naturae: Mala autẽ fama nõ est innata, & naturalis, sed accidentalis, & in dubio debemus praesumere, id quod naturaliter inest, non autem quod aliquando ex accidenti contingit. Mascar. de proba. libro primo, conclu. 222. nume. 1. & 2, & lib. secundo conclu. 1003. numero primo, & secundo, & haec regula sine dubio† communiter, & vbique à Doctoribus recipitur (licet contra eam possint allegari Doctores ali qui relati per eundem Stephan. Lambert. vbi supra, numero 48. in discursu, Menoc. de praesump. libro 1. praesump. 1. nume. primo, & seqq. vbi relatis, & contrariis contrarijs Doctorum opinionibus, tam ex iuris ciuilis, & canonici, ac etiam Sanctorum, & Theologorum, ac sacrae scripturę, authoritatibus latissime eam probat tanquam veram, & magis communem, † & praesump. 4. numero primo, & seq. vbi tunc infert hominem etiam praesumi vitio carere, praesertim si rusticus, & agricola sit, qui secundum simplicitatem, & puritatem quandam naturalem vivere dicitur.

278 AMPLIA I. Huius† quartę inspectionis propositã regulam, vt multo magis procedat in eo, qui est natus ex bona patria: sunt enim cuiq; nationi vita quaedam peculiaria, & proprij mores, ideo praesumitur quis non nunquam bonus, vel malus ex natione, & patria, argum. text. in ca. si gens Anglorum, & c. seq. 56. dist. l. quod si nolit, §. qui mancipia, ff. de aedil. edic. loquens, quę Vlpianus de venalibus seruis ait: *Plerumque natio serui, aut prouocat, aut deterret emptorem, idcirco interest nosse nationem: praesumptum etenim est quosdam seruos bonos esse, quia, nationis sunt non infamatae, quosdam malos videri, quia ex natione sunt, quae magis infamata est*, & Plato in fine Dialogi quinti de legibus. *Nec illud nos fugiat magnam esse locorum ad seruandos meliores peioresque homines differentiam; & quippe alij varietate ventorum, & turbidine difficiles, & procaces sunt, alij propter aquas, alij propter cibos, qui ex terra non solum corporibus commodi, aut incommodi oriuntur, verum animis quoque non minus*, Pro vt haec, & similia ad cõprobationem propositae ampliationis adducit Siman. de haere. capitulo 50. numero octauo, et nono, vbi etiam bene demõstrat hãc praesumptionem ex patria sumptam nimis generalem, et quandoque fallacem esse.

279 AMPLIA II. Idem† esse in nato ex bonis, vel malis parentibus, quia *Saepe solet filius similis esse patri; & Qualis erat mater, filia talis erit, & Arbor mala bonum fructum facere non potest*. Et eiusdem conditionis sunt, pater, et filius, l. si cohortalis, C. de cohorta. libro duodecimo, et pater, et filius natura vna, et eadem persona esse censentur, l. fina. in fine, C. de impube. et alijs substitu. et sic patris praesumptio transit ad filios, et fama parentum, aut posteros illustrat, aut tanquam pestis innoxios haeredes opprimit, et sicut ex hominibus hominem, ex belluis belluam, sic ex bonis bonũ generari consentaneum est, et quamuis (vt Aristoteles inquit) hoc saepe natura velit efficere, non tamen possit: attamen sicut idem Philosophus alibi ait, *Ex melioribus meliores procreari probabile est*. Et Plato Dialog. 5. de legibus, ait, *Vbi senes minus pudici sunt, necesse est ibi iuuenes impudentissimos esse*. Et Fabius lib. 5. pariter dicit, *similes parentibus, ac maioribus suis filij plerumque creduntur, & nonnunquam ad honestè turpiterque viuendum inde causae fluunt. Nam cum filij parentes suos ament, & ab eis omnia fere discere soleant, quęcumque in eis vident, bona, honesta, & licita esse putant*. Et Virgil. Mantuanus cecinit.

Qui viret in foliis venit a radicibus humor,
Et Patrum in natos abeunt cum semine mores.

Et Plutarcus in exordio libri de liberis educandis ait.

Pulcher thesaurus est, bonis procreatum esse parentibus.

Pro vt haec, et multa alia similia ad comprobationem propositae ampliationis adducunt post alios quos allegant, Cyrill. in summa crimin. rubr. vigesimanona, de quaestio. §. quarto, numero primo, et secundo, folio 150. à tergo, columna secunda, Simanc. de haeter. capitu. quinquagesimo, numero decimo, et numero vndecimo, vbi etiam bene demonstrant hanc praesumptionem quandoque fallacem esse; quod et Demosthenis, et aliorum authoritatibus comprobauit Mascard. de probat. libro primo, conclus. 222. numero tertio, et libro secundo, concl. 1003. numero 5.

280 AMPLIA III. Vt † multo magis bonus præsumatur, qui nobilis, aut diues est: sicut enim de paupere, & populari, vt plurimum præsumitur malũ, cum facilè censeatur corrumpi. l. 3. in princ. ff. de testibus, l. Christianos, C. de pag. glo & Ang. in §. si vero, colum. prima. in Auth. de hæred. & Falcid. cum alijs per nos allegandis infra, in seq. tit. de oppos. cont. test. in materia testis pauperis, quæstione 57. numero tertio.

281 Ita † è contra benè præsumitur de nobili, & de iis, quibus sunt integræ facultates, & maiorum suorum hæreditates incolumes, ad text. in l. secunda, in in princ. C. de debit. ciu. li. 10. Rom. sing. 736. Gerard. singu. 30. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 48. in princip. Soc. iun. cons. 39. numero 26. libro secundo, iunctis aliis, de quib. per Mascar. de prob. libro secundo conclus. 1003. numero 6. iuncto numero sexagesimoseptimo, & per Menoc. de præsump. li. 5. præsum. 4. num 6. seqq.

282 AMPLIA IIII. Vt † pariter multo magis bonus præsumatur is, qui bene educatus est; ex bona enim, vel mala educatione bonus, vel malus homo præsumi potest, cum educatio ipsa mores faciat. Nã, vt inquit Plato, libro 4. de republ. *Quale cuiusque fuerit puerilis educationis initium, talia etiam erunt, quæ sequuntur.* Et sicut Horatius ait: *Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu, &c.* & Cicero lib. 1. officiorum scripsit: *plerumque patentum præceptis imbuti filij ad eorum consuetudinem morémq; deducuntur.* & Iuuenalis Satira 4. *Sic natura iubet velocius, & citius nos Corrumpunt vitiorum exempla domestica.* Pro vt per hęc, & alia simi lia ex plurimorum authoritatibus bene hanc ampliationem exornat Simanc. de hęre. capitu. 50. numero 12. sequen.

AMPLIA V. Huius quartę inspectionis regulam, vt quis non solum pręsumatur bonus, sed etiam bonę existimationis, & sic nõ solum à iure præsumitur bonitas, sed etiam bona fama, sicut probatur in l. penultima, §. primo, ff. de var. & extraordin. cognit. & in l. quantæ, §. fina. ff. de publica. Alcia. de pręsum. regu. 3. praesumpt. 2. numero 11. Mascard. de probat. libro primo, conclus. 222. numero 16. & est de mente omnium Doctor. allegatorum supra in regula, numero 277.

283 AMPLIA VI. Quod † bonus quis praesumitur, etiam quòd in contrarium adsit sceleris pręsumptio aliqua, vt consuluit Bald. in cons. 398. aliàs 348. quaeritur an per solum diffamationem, nume. 4 lib. 5. vbi hanc reddit rationem, quia scilicet bonitas propagata est ex origine, & procliuitate naturae: scelus autem nequaquam. Hinc fit, vt magis praesumendũ sit pro illa etiam quando adsunt causae nequitiae, quam pro hac, argumento tex. in l. fi. §. sin autem aliquis. ibi, *quia potiora, &c.* C. de edic. Diui Adria. tollen. cum alijs in proposito adductis per Av. cons. 6. nu. 63. & post alios quos allegant, per Mascar. de proba. lib. 3. concl. 234. nume. 8. & 9. & libro 3. concl. 1219. num. 11. Bertazz. consilio 521. numero vigesimosexto, lib.

284 secũdo. † Et facit alia regula, quod in cõcursu praesumptionum semper attenditur praesumptio exclusiua delicti potius, quam inclusiua, de qua per Doctor. in l. merito, ff. pro socio, cum concordan. relatis per Alcia. de praesumpt. reg. prima, praesumpt. 1. numero primo, sequent. & ibi per Nicol. Arelat. in addit. litera A, Gabriel. libro septimo, conclus. secunda, numero primo, & latius dicam infra, in tertio titu. de reo confesso, & conuicto, in materia probationum, quaest. 85.

285 Verum † sicut haec ampliatio non placuit Parisio in cons. 20. post numerum vigesimumseptimum libro 3. ideo nec eam veram credo, vel saltem declarandam puto non procedere, quando adesset aliqua sceleris praesumptio specialis. Nam tunc absurdum est dicere, quod bonitatis generalis praesumptio nõ tollatur per illam specialem praesumptionẽ, ad text. in l. diuus, ff. de in integrum restitut. l. non solum, in princ. ff. de ritu nupt. & certum sit generi per speciẽ derogari, & pro vt hac de re latius dicam infra in tit. de reo confesso, & conuicto, & in materia praesumptionum: & pro hac contraria opinione adduco nouissime Menoch. de praesumpt. libro quinto, praesumpt. 1. numero trigesimotertio, vbi post Caepoll. quem allegat in consilio 57. numero nono, in criminalibus, quilibet praesumitur bonus, quando non extat praesumptio in contrarium, secus si extat. ☞ Et vide omnino quae dixi in titu. de reo confess. & conuict. quaestio octuagesimaquinta, numero vigesimo, seqq.

286 AMPLA VII. Vt † bonus quis praesumatur, & non malus, etiam quod contingat verba aliquo modo impropriari, ad glo. primã, prope finem, in ca. ne quis arbitretur, vigesimosecundo, quaest. 2. Mars. cons. 2. num. 9. versic. adduci potest, Roland. consil. 96. nume. 0. volum. secundo, Gabriel. libro septimo, conclus. secunda, nume. 10. Mascard. de probat. libro primo, concl. zzz. num. z. in fine, & lib. 3. concl. 1003. nume. 3. & nu. 7. Meno. de praesump. lib. 5. praesum. 1. num. 18.

287 LIMITA I. Eandem † huius quartae inspectionis regulam, vt licet quis praesumatur bonae famae, non tamẽ praesumitur optimae famae; & ideo vbi statutum requireret istam qualitatẽ, quod quis sit optimae conditionis, & famae, in primis ad hoc, vt statutum habeat locum, est probãda illa qualitas, nec à iure praesumitur, sicut post alios quos allegãt antiquiores, affirmarunt Mars. sing. 187. versicul. pro quo optimè facit, Caepoll. cons. criminal. 57. numero 8. Petr. Duen. regul. 75. in quarta limitatione, Stepha. Lamberten. in tracta. de contract. eorum, & c. gl. 13. numero quadragesimonono, Mascar. de probat. libro 1. conclus. zzz. numero decimoquarto, & ita se * habet magis communis Doctorum opinio, sicut testatur Alciat. de praesumpt. reg. 3. praesump. 2. sub numero decimo, quem refert, & sequitur Menoch. de praesumpt. libro quinto, dicta praesump. 1. numero trigesimoquarto, & sequen. licet aliqui ibi per eũdem Alciatum. d. numero decimo, & per Lamberten. numero quinquagesimo, relati contrarium affirmauerint; & faciunt, quae in simili dicam infra, in titu. de oppos. contr. testa. in materia testis inhabilis.

288 LIMITA II. Vt † eadem regula non procedat, quando agitur de pręiudicio tertij: quia tũc quis nõ praesumitur bonus, aut bonae conditionis, & famae, nisi probetur, sicuti post Abb. Felyn. & alios quos allegant, affirmarunt Alciat. de praesump. reg. 3. praesumpt. secunda, numero secundo, & tertio. Dec. in c. super literis, numero octauo, de rescript. Paris. consi. vigesimo, post numerum vigesimumseptimum, lib. 3. Aym. in suo consil. pro genero, numero 61. ☞ Tiraquel. pluribus hanc exornat, & comprobat limitationem in tracta. de pœ. temper. causa 51. num. 4. 7. & 13. & seq. Benint. decis. 67. nu. 9. qui etiam dicunt nõ credi bono viro (vbi alias crederetur) in pręiudicium tertij. Gabriel. lib. 7. conclu. secunda. num. 11. Meno. de praesump. lib. 5. d. praesump. 1. num. 19. vbi etiam adducit pulchra verba Diui Thomae. 2. 2. quaest. 70. artic. 3. in responsione ad secundum, Mascar. de probat. libro 1. conclus. zzz. nume. 5. & 6. libro secundo, conclu. 1003. numero 60. & libro 3. concl. iz . num.

289 70. & num. 11. † Vbi tamen ex mente Felyni in ca. fi. numero 12. de praesump. declarando hanc limitationem

tionem dicit, quod licet in præiudicium tertij bonitas non præsumatur ad effectum plenę probationis, præsumatur tamen ad effectum transferendi onus probandi contrarium in aduersarium, quæ quidem declaratio si vera est, tollit in effectu propositam limitationem, ad quam vide, quæ dixi de reo cōfesso, & conuicto, in materia quando præsumatur, vel nō præsumatur delictum, quæstione octuagesimaquinta, num. 49.

290 LIMITA III. Quia bonitas, † & bona fama non præsumitur, quando quis eam pro fundamento suæ intentionis allegat: tunc enim necessario per allegantem probanda est, secundum communem + de qua testatur Dec. in cap. 1. numero vigesimo, de probat. Felyn. & alij, quos in proposito refert, & sequitř Mascard. de probat. conclu. 234. numero vndecimo, & facit, quia vt hodie communiter + obseruari videmus, omnes inquisiti, qui eorum bonam famam allegant, faciunt articulos ad illam probandam, & quatenus possunt eam probare nituntur, & sic præfata limitatio videtur non solum communis, sed etiam seruata.

291 Sed † ego multum dubito de ista limitatione, quia si vera est, destruit omnino regulam: si enim iuris pręsumptio est, vt quis bonus præsumatur, & bonæ famæ, non autem malus; necessario sequitur, quod bonitatem, seu bonam famam allegans illam probare non tenetur, cum satis dicatur probata iuris præsum-

292 ptione † quæ non solum releuat ab onere probandi, sed etiam dicitur liquidissima probatio, ad text. in cap. afferte, & ibi notant omnes. extra de præsumpt. l. generaliter, §. si petitum, in fine, ff. de fideicomm. libert. Licet Imperator, vbi Alexand. & alij, ff. de leg. primo, vnde si volumus dicere alleganti bonam famam incumbere onus probandi, necessario pariter sequitur, quod ea à iure non pręsumatur, (quia si pręsumeretur, non esset necessaria probatio, vt dixi,) cōsequens est falsum, ergo & antecedens.

293 Nec † obstet in contrarium allegata obseruātia, quod scilicet inquisiti non solum allegant, sed etiam probant bonam famam, quia illud procedit non ex ea, quod regulariter talis probatio sit necessario facienda per allegantem, sed quia eo casu contra inquisitum vrget aliqua sceleris pręsumptio, seu inditium speciale, per quod vt dixi supra, numero 285. tollitur generalis illa pręsumptio bonitatis; at si tale inditiū, seu præsumptio non vrgeret, sufficeret inquisito allegare bonam famam absq; ea, quod illā probaret, & esset absoluendus.

294 Quare † vel limitationem non veram credo, vel saltem, eam solum habere locum putarem, quando talis qualitas bonæ famæ expresse, & specialiter requireretur ab aliqua lege, vel statuto: tunc enim eam alleganti incumbit onus probandi, licuti post Aym. quem allegat, bene anim aduertit Gabriel. lib. septimo, conclusione secunda, numero nono, in fin. versic. an autem ista qualitas, sequitur Menoch. qui concordanter adducit, in tracta. de præsumptio. libro quinto presumpt. 1. numero trigesimoquinto, &

295 trigesimoseptimo. † Et est ratio, quia iuris præsumptio non inducit euidentem, & liquidam probationem, quando talis probatio, à statuto, seu ab alia dispositione specialiter requiritur, ad trad. per Paris. in cons. 104. numero nono, sec. volumine quarto, cum alijs pluribus relatis per Mascardum de probat. libro tertio, conclus. 1221. numero nono, & seq. vbi latè de materia.

296 LIMITA IIII. Dictæ † quartæ inspectionis regulam non procedere quando, si bonitas, & bona fama præsumeretur, id redūdaret in præiudicium eius pro quo præsumitur: tunc enim cessat talis præsumptio, secundum Bartolum Abb. Fe... ... tos per Alciat. de præsumpt. regu. tertia, præsumpt. secunda, numero quarto, & per Mascardum de proba. libro primo conclusio. zzz. numero septimo, nec dissentit Gabr. libro septimo, conclu. secunda, numero decimotertio, & est ratio, quia inducta ad vnum finem non debent operari contrarium effectum, l. legata inutiliter, ff. de leg. primo, & sic pręsumptio bonitatis, quæ fuit inducta à iure, vt homini prosit non debet ei nocere; & facit in simili, quod licet alias delictum non præsumatur, cessat tamen, talis negatiua pręsumptio, quando ex ea reus condemnaretur, vt per Gabriel. qui alios concordantes adducit, d. concl. secunda, numero quinquagesimosexto, & per eundem Mascar. d. libro primo, conclu 405. numero secundo, iuncto numero decimonono, & dicam latius infra, in tertio titul. de reo confesso, & conuicto, in materia, quando dictum præsumatur, quæst. nume. ☞ 41. seqq.

297 Contra † hanc limitationem tenuit idem Alciat. vbi supra, d. reg. 3. præsumpt. secunda, eodem numero quarto, nec dissentit Mascar. qui Alciatum refert, d. conclu. zzz. numero octauo, duplici ratione mot. Primo quia quilibet debet esse bonus etiam si de bono opere lapidaretur, cap. qualiter, & quando, il secūdo, extra de accusat. cap. clerici, cum ibi notatis, extra de vita, & honesta. clerico. Secūdo, quia præsumptio bonitatis inducta est à iure non ad hoc, vt homini fa ueat, sed quia ita natura suadet: quæ naturæ ratio, siue agatur de fauore hominis, siue de odio, & siue de ipsum absoluendo, siue de condemnando, semper est eadem: ergo etiam debet esse eadem iuris dispositio.

Sed rationibus Alciat. vide respondentem Meno. de præsump. lib. 5. præsump. 1. nume. 20. & seq. vsque ad nume. 29.

298 LIMITA V. In eo, † qui aliàs fuit malus maleque conditionis, & famæ: is inquam bonus non præsumitur, nec bonæ famæ. argumento tex. in c. semel malus, de reg. iur. in 6, Mars. in practic. §. diligenter, nume. ... Ioa. de A... consil. 116. numero septimo, Alcia. de præsump. reg. 3. præsump. secunda, numero secun... Par... consi. 20. numero vigesimotertio, lib. 3. Natt. ... numero octauo, & consil. 420. numero 40. & con. 422. numero vigesimoprimo, Ceph. consi. 82. nume. 34. Osasc. decis. Pedem. 58. nu. 27. vbi alios adducit concordantes. Masca. de proba. lib. primo, conclu. zzz. nume. 121 ... & 20. & libro secundo, conclus. ... 003. numero trigesimoseptimo. Menoch. de pręsumpt libro quinto præsumpt. 1. numero trigesimosecundo, & seq. Et est ratio quia qualem vitam quisque antea assecutus est, talem etiam eum hodie esse suspicamur, l. nō omnes, §. is qui ad hostes, & §. à Barbaris, ff. ad legem, Iul. maiestat. l. famosi, ff. de testibus, l. tertia, §. primo, ff. de condit. instit. cum alijs in proposito allegatis per Cyril. in summa crimi. tub. vigesimanona, de quæstio. §. quarto, numero octauo, versicul. nam qualem vitam, folio 151. à tergo, faciunt ad hanc limitationem, quæ dixi in primo, libro titu. de delict. & penis, quæstio. 23. nume. 21.

299 LIMITA VI. Quando † agitur de fauore, & vtilitate animæ, quia tunc quis bonus non præsumitur, si ex hac non præsumptione bonitatis sit animę vtilitas, sicut post glossam, Auchar. Fely. & alios quos allegant aperte sic affirmarunt, Alciat. dicta, regu. tertia, pręsumptio. secunda, numero quinto. Gabriel. libro septimo, d. conclusion. secunda, numero duodecimo, Mascard. de probat. libro primo, conclu. zzz. numero sexto, & libro secundo, concl. 1003. numero sexagesimoquarto, Menoch. de pręsumpt. lib.

lib. 5. præsumptio 1. numero vigesimosexto, & facit, quia vt infra dicam in titu. de reo confesso, & conuicto, q. 85. num. 53. vbi alias regulariter delictum non præsumitur, præsumitur tamen quando agitur de fauore, & vtilitate animæ.

300 LIMITA VII. Quia bonitatis præsumptio cessat in eo, qui dat operam rei illicitæ, vel aliquod prohibitum facit, iuxta gloss. in l. prima. C. de sicar. Grat. cons. 93. numero decimoseptimo, libro primo. Duen. reg. 63. in tertia limitatione, cum alijs per Mascardum de probat. libro primo, d. conclusione 122. numero decimonono, & libro secundo, conclusion. 1003. numero 61. & faciunt, quæ dixi infra, in titu. de reo confesso, & conuicto, quæstione 85. numero 34. & seqq.

Circa secundum caput huius quartę inspectionis, quomodo scilicet probetur bona, vel mala fama alicuius in genere: faciendæ sunt aliquę particulares, & breues conclusiones, quibus expeditis erit etiam expedita tota materia famæ.

301 PRIMA Sit conclusio, † quod ad probationem bonæ, vel malæ famæ in genere, requirūtur omnia ea, quæ etiam ad probationem famæ in specie requiruntur, de quibus latè diximus supra, in 3. requisito, numero 208. & seqq. & sic in probatione famæ valet argumentum de fama in specie alicuius rei, facti, vel negotij, ad bonam, vel malam famam alicuius hominis in genere, pro vt in terminis, video sic placuisse Bertazzol. in consil. 548. numero quarto, versic. quia etiam, libro secundo. ☞ & videtur de mente Nauarr. in tractat. de fam. & infam. ad capitu. non sunt audiendi. secunda, quęstio. tertia, numero sequen. in dilucul.

302 SECVNDA Sit conclusio, † ex præcedenti illatiua, quod sicut fama in specie probatur per testes, ita etiam & per testes probari potest bona, vel mala fama, in genere, pro vt voluit Innocen. in capit. cum oporteat, numero primo, versicu. sed si hæc infamia, & numero tertio. vers. nobis videtur, & numero sexto, in verbo, sed infamato, extra de accusat. quem refert, & sequitur Mascar. de proba. lib. secundo, conclu. 895. nu. 1.

303 TERTIA Sit conclusio, † pariter ex prima cōclusione infertur, quod scilicet ad probandam alicuius infamiam, vel etiam bonam famam in genere sufficiunt duo testes, vt per Benincont. in tracta. de accusa. post versiculum, cum autem inquiritur, nume. quadragesimoprimo, quem refert Masca. de proba. libro secundo, d. conclu. 895. numero secundo, faciunt, quæ dixi in probatione famæ in specie supra, numero 108. ☞ Addo post hæc, secundam impressio. Nauar. in tract. de fam. & infam. ad c. non sunt audiendi. 2. q. 3. numero 11. & 12. vbi testatur de recepta opinione.

304 QVARTA Sit conclusio, † quod ad probandam alicuius infamiam, vel etiam bonam famam in genere sufficiunt testes singulares, iuxta ea, quæ de probatione famæ in specie dixi supra, numero 265. & in terminis nostræ limitationis, voluit Bald. in l. ea quidem, numero quinquagesimosexto. C. de accusat. & post alios quos allegant antiquiores, ita etiam affirmarunt Gabriel. titu. de testibus, conclus. secunda. numero trigesimooctauo Stepha. Lamberten. in tracta. de contract. eorum, & c. gloss. duodecima, numero decimonono, iuncto numero vigesimosexto, sequen. Hippoll. Riminald. inter consilia criminalia diuersorum, consilio octuogesimoquinto, numero vndecimo, versicul. sed & lex, & numero decimosexto, vbi testatur de magis † communi, libro secundo, in folio, Ioan. Maria Monticell. in suo, Reperto. test. folio 199. columna secunda, versiculo tertio, & folio 373. columna 2. versiculo secundo, & fol. 387. columna secunda, versiculo tertio, & folio 397. columna prima versiculo secundo, & tertio. Mascard. de probat. libro primo, conclus. 236. numero primo, & libro secundo, conclusion. 749. numero vigesimoquarto, & conclusione 8, 5. numero tertio, & numero quarto.

305 Vbi † post Bald. quem allegat, declarat hoc procedere, dummodo sint contestes in specie infamiæ irrogatæ, alias secus. Addo Hector Aemil. in tractat. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, numero septimo, & numero vigesimo.

306 QVINTA Sit conclusio, † quod alicuius fama in genere probetur, & per testes inhabiles, vt per Paulum Meren. inter consilia criminalia diuersorum, cōsilio nonagesimo, numero vigesimoquinto, libro secundo, in folio, & per Bertazz. cons. 135. numero decimooctauo. Vbi † quod bona fama alicuius probatur per testes amicos: item & per testes consanguineos, quia bona est ratio, ita, scio illum esse bonæ conditionis, & famę, quia sum consanguineus, vt per Hectorem Aemil. qui concordantes adducit in suo tracta. de testib. verbo, testis bonæ conditionis, & famę, numero quarto. Ad quam materiam quales debeant esse testes probantes infamiam, vide allegatos per Monticell. in suo Rep. t. test. folio 396. col. 2. versicu. 5. & 6.

307

308 SEXTA Sit conclusio, † quod testes super infamia deponentes, etiam non interrogati debent reddere rationem suę depositionis, & causas infamię adducere, vt ex allegatis per Monticellum in suo Repertorio testium, folio 396. in fine, & fol. 397. in princip. Bald. consilio septuogesimoseptimo, ad cuius tiam præmitto, sub numero sexto, & cons. septuogesimooctauo, sub numero tertio. Aymo. consilio 134. numero sexto, in fine, versicu. & pro hoc facit, Alexand. consilio vigesimoquinto, numero septimo, libro quarto. Natta consilio nonagesimosexto, numero decimo, & consil. 562. numero vndecimo, vers. item testes examinati, & numero 12. Oliāc. decis. Pedemon. 79. numero 53. Hippol. Riminal. cons. 360. numero vigesimooctauo, & seqq. volumi. quarto, vbi idem de probatione bonæ famæ in genere, Masca. de prob. li. 2. cōcl. 895. nu. 7. et nu. 9. li. 3. cōcl. 1369. nu. 8. et post Maic. Hector Aemil. in trac. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nu. 1. & seq. faciunt, quæ de probatione famæ in specie dixi supra, numero 216. & faciūt etiam quę dicam infra, numero 316. in decimaetia conclusione, & in tertio libro, quæstion. 70. numero quadragesimooctauo, & seq.

309 SEPTIMA Sit conclusio, † quæ ex præcedenti conclusione infertur, vt testes super infamia deponentes debeant dilucide explicare factum, ex quo dicunt infamiam oriri, & tale factum debet verificari, alias non probant, vt per Alexandrum ad Bartol. in l. de minore, §. plurium, post numerum decimumnonum, litera D, in fine, ff. de quæstio. Carter. in practi. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. secundum inditium, nume. decimoquinto. Mascard. de probat. libro secundo, conclu. 895. numero sexto, & 7. faciunt, quæ dicam infra, numero 316. in decimatertia, conclusione.

310 OCTAVA Sit conclusio, † quod testis super alicuius bona fama deponens satis dicitur illam probare, si reddendo rationem dixerit, ita scio talem esse virum bonæ conditionis, et famæ, quia sum vicinus, et post Bartolum, numero decimoquinto, & Alexandr. numero decimosexto, et decimoseptimo, et adnotauit Purpura. leg. prima, numero nonagesimosecundo, versicu. ex qua, ff. si certum petatur,

quos & alios referendo sequitur Mascar. de probat. libro primo, conclu 233. numero primo, refert, & sequitur Hector Aemilius in tract. de testibus, in verbo, testis bonæ conditionis, & famae, numero quarto.

311 Non† tamen sic est probanda infamiam, in qua t. ratio, quia sum vicinus, reddita per testem inducit legitimam probationem, vt per Purpur. in d. l. prima, numero 100. quem pariter refert Mascar. de prob. libro secundo, conclus. 895. numero decimo. Ad quæ vide quæ latius dixi in 3. libro, quæstio. 70. num. 64 seqq.

312 NONA Sit conclusio, † vt si testis in probatione bonitatis alicuius dixerit, scio talem esse virum bonum, quia ita expertus sum, valet talis ratio, & concludit: ita post Angel. quem allegat in Auth. de Monach. § primo, versicu. & hoc ad quæstionem, & §. cogitandum, versicul. nota ex conuersatione bona, numero octauo, volunt Mascard. de probat. libro primo, conclus. 234. numero primo. Hector Aemil. in suo tracta. de testib. in verbo, testis bonitatem deponens, num. 1.

313 DECIMA Sit conclusio, † quod infamia alicuius dicitur probata per testes, qui hoc ideo scire dicunt, quia scil. eet videtunt illius famam, & conuersationem ab hominibus vitari, vt per Gandinum in rubric. quomod. de malefic. cognoscatur per inquis. post nu. 1.

314 VNDECIMA Sit conclusio, † quod testes probare volentes, quem esse bonæ, vel malæ famæ, debent nominare authores, & a quibus ipsi audiuerunt illius bonam famam, vel infamiam, ex allegatis per Ioan. Mar. Monticel. in repert. test. folio 197. columna prima, versicu. primo, faciunt, quæ dixi de probatione famæ in specie supra, nume. 229.

315 DVODECIMA Sit conclusio, † quod testes super infamia deponentes debent dicere, quod ita audiuerunt a maiori parte hominum, vel viciniæ illius loci, ad glossam in capitu. inquisitionis, §. quæsiuisti, in glos. vltima, quam ibi sequitur Felyn. columna quarta, in princip. versiculo in gloss. fina. ibi, maior pars, &c. extra de accusat. Barto. in l. tertia, §. eiusdem quoque, numero secundo, versic. quæro qualiter, & ibidem Bald. in prima, & secunda lectura, ff. de testibus, quos & alios refert, & sequitur Mascard. de probat. libro secundo, d. conclus 895. numero duodecimo. Hector Aemil in tracta. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nume. decimonono, faciunt; quæ in simili de probatione famæ in specie dixi supra supra, numero 237. & Addo Nauar. in trac. de fam. & infa. ad'c. non sunt audiendi, 2. q. 3. num. 9.

316 DECIMATERTIA Sit conclusio, † quod ex quo sola fama non probat, quem criminosum, vel infamem, vt per Alexandrum ad Bartolum in l. de minore, §. plurium, post numerum tertium, litera E, in fine, & per Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu primo, cap. secundo, rub. de fama reorum, numero octauo, idcirco testes dicentes de infamia alicuius ita extare vocem apud populum minime infamiam

317 probant, † vt ex allegatis per Mascardum d. conclusio. 895. numero octauo, iuncto numero vndecimo, sed debent, & causam sui dicti exprimere, & factum, vnde infamia colligitur, deducere, vt dixi supra, numero 308. & sequent. in sexta, & septima conclusione; facit Alexand. in consilio quinto, in casu inquisitionis, nume. tertio, libro secundo, vbi quod testes dicentes, quem esse malæ famæ non probant, nisi dicant etiam in quo genere mali sit malæ famę; refert, & sequitur Mill. in suo repertorio, in verbo, & testes, si dicunt aliquem esse malæ famę.

318 DECIMAQVARTA Sit conclusio, † quod testes non probant aliquem de bona, vel mala fama, aliquem non probant per testes dicentes, ita eum reputari talem, & dici audiuisse ab omnibus eum cognoscentibus, quia tales cognoscentes possunt esse minor pars hominum, qui de iure sunt necessarij ad talem probationem, iuxta ea, quæ dixi supra, numero 314. in duodecima conclusione; & in specie consulunt Bald. in consilio quadringentesimosexto, numero tertio, libro primo, & consilio 417. ad finem, volumine quinto. Aym. consilio quadragesimoprimo, nume. quinto, quos referendo sequitur Mascar. de proba. libro secundo, conclus. 749. num. 10.

319 DECIMAQVINTA Sit conclusio, † quod de bona, vel mala fama alicuius Iudex potest se extraiudicialiter informare, etiam iuris ordine non seruato, sicut post Innocentium, & Anto. de Butrig. quem allegat respondit Marsil. in l. de minore. §. plurium, numero 127. ff. de quæstio. Paul. Meron. inter consilia criminalia diuersor. consilio nonagesimo, numero vigesimoquinto, libro secundo, sed quod ista talis extraiudicialis informatio faciat reo præiudicium iudiciale ad effectum illum torquendi, vel puniendi, non satisfacit, vt alias dixi in primo libr. tit. de delict. & pœnis, quæstio. vigesimatertia, numero 33. in fine.

320 DECIMASEXTA Sit conclusio, † quod testes non probant alicuius bonam, vel malam famam, nisi deponant de loco, in quo fama viget, vt per Salycetum in l. ea quidem, numero 111. C. de accusatio. quem vide in materia, & per Nattam in consilio 473. numero decimosexto, versiculo item prædicti, & sic debent deponere de loco originis delicti, vel conuersationis, vbi quis sortitur forum, vt per Bartolum in l. de minore, §. plurium, numero decimo, & post numerum quartum, ff. de quæstio. Gandin. in rubric. vnde aut quo loco possit fama procedere, numero primo, & per Salycetum in dicta leg. ea quidem, numero 112.

Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Fuga prætensi delinquentis, an & quale contra ipsum faciat indicium, vel probationem.

SVMMARIVM.

Fuga facit contra fugientem præsumptionem non leuem, nu. 1.

Dolus præsumitur ex fuga, nu. 2.

Fuga sola facit inditium ad torturam, num. 4 seq. contra num. 5. seqq.

Fuga facit semiplenam probationem, nu. 3. contra nu. 6.

Fuga facit inditium, etiam contra præparantem se ad fugam, & si non fugerit, nu. 9.

Fuga facit inditium, etiam in latitante, num. 8.

Fuga iuncta cum contumacia, & banno, facit inditium ad torturam, nu. 10.

Fuga per loca inuia, & insolita, tanto magis facit inditium, numero 11.

Fugatus cum clamore populi potest sine alijs inditijs torqueri, nu. 12. Dummodo talis clamor habeat originem à probabili causa, aliter secus, nu. 13.

Fuga ex manibus familiæ. an faciat inditium ad torturam, nu. 14 & seq. vbi bene declaratur materia.

Mercatores falliti, & fugientes, possunt torqueri, vt indicent pecunias, quas dicunt sibi subtractas ab institoribus, nu. 18. declara, vt in nu. 19.

Fuga facit inditium ad inquirendum specialiter, nume. 20.

Fuga socii criminis, facit inditium ad torturam, contra socium, nume. 21. contra nu. 22. Distingue, vt sola non faciat inditium, secus iuncta alijs, nu. 23. vel distingue, vt in delictis individuis faciat inditium; secus in dividuis, nu. 24. sed verius est, quod nunquam fuga socij faciat inditium ad torturam contra socium, nu. 25. sed bene facit aliquam suspicionem, quæ iuncta cum alijs aliquid operatur, nu. 26.

Fuga vnius tertio non nocet, nu. 22.

Fuga non facit inditium, post porrectam accusationem, aut formatam inquisitionem, num. 27. Amplia, vt sufficiat probabilis, & iustus timor futuræ inquisitionis, vel accusationis, num. 28. Amplia secundo, quod stat arbitrio iudicis, an iste timor sit iustus, & probabilis, nec ne, nume. 29. Amplia tertio, vt nec fuga faciat inditium post assumptas informationes, & formatum processum, etiam quod non sit formata inquisitio, vel porrecta accusatio, nu. 30. Amplia quarto, vt idem sit si quis fugerit, post communicatum accusationem, num. 31. Amplia quinto, vt nec fuga faciat inditium in eo, qui timet carcerari de facto, nume. 32. Limita primo in causis non capitalibus in quibus fuga facit inditium etiam post accusationem, vel inquisitionem, numero 33. Limita secundo, quando esset adminiculata aliqua coniectura, numero 34. sed hac limita, vt in numer. 35.

Fuga non facit inditium, quando quis aufugit ex aliqua probabili causa, puta propter metum inimicorum; quia si sit solitus ire ad nundinas, aut quid simile, nume. 36. & isto casu, non omnis causa excusat, sed tantum iusta, & probabilis arbitrio iudicis, num. 46.

Fugæ inditium purgatur iuramento fugientis, nu. 37 & seqq. contra nu. 40 & seqq. resolue, vt nu. 44.

Fuga seu discessus in dubio potius præsumitur ex aliqua iusta causa, quam ob conscientiam patrati criminis, nume. 39. contra nume. 43.

Fuga purgatur per confessionem extraiudicialem fugientis, nume. 38.

Iuramento non dirimuntur criminalia, nu. 42.

Fuga non facit inditium in eo, qui se absentat propter sæuitiam iudicis, nu. 47.

Fugæ inditium purgatur per spontaneam reuersionem, nume. 48. Amplia primo, etiam in eo, qui aufugit ex manibus familiæ, nume. 49. Amplia secundo, etiam quod non sito reuertatur, num. 50.

Constitutio spontanea est maximum innocentiæ signum, num. 51. Amplia, etiam quod citatus compareat, num. 52. Amplia secundo, etiam quod sciens se quæri a Birroarijs non fugiat, & permittat se capi, nu. 53. Amplia; quia spontanea constitutio tollit omnia indicia contra reum existentia, nu. 54. Declara, vt in nu. 55.

Fuga non facit inditium contra hominem bonæ famæ, numero 56.

Fuga non facit inditium in eo, qui vadit ad superiorem, numero 57.

Fuga sola non facit inditium ad torturam, adminiculata autem sic, nu. 58.

Fuga ad hoc, vt faciat inditium, debet plenè, & concludenter probari, nu. 59.

Fuga regulariter non facit plenam probationem contra fugientem, num. 60. sed an hoc possit facere statutum vide, nume. 61. & seqq.

Statutum non potest facere, vt fuga inducat plenam delicti probationem, nu. 61. Limita, nisi statutum fuerit introductum ex aliqua rationabili causa, num. 62. item limita, nisi delicta contra fugientem essent manifesta, & capitalia, num. 63. item, & 2. limita, quando vltra fugam concurreret contumacia iudicialis, quia tunc valet statutum, quod contumax habeatur pro confesso, nu. 64.

Fuga plene probat, quando illa obiicitur tanquam delictum de per se, pone exemplum in milite desertore, nu. 65.

Fuga plene probat in casu, in quo de iure sola suspitio sufficit, numero 66.

Fuga plenè probat iuncta cum alijs inditijs, & coniecturis, nu. 67. declara, vt in nu. 69.

Fuga iuncta cum vno teste de visu plenè probat, nu. 68. declara, vt in nu. 69.

Famulus si aufugiat à domino, sine eius licentia, præsumitur subtraxisse omnes res, quæ non reperiuntur in domo ipsius domini, & talis fuga isto casu facit contra ipsum plenam probationem, nu. 70. Limita, vt hoc procedat, quando agitur ciuiliter; secus si criminaliter, nu. 71.

Tunc enim quando criminaliter agitur, fuga famuli non inducit contra ipsum probationem plenam; sed tantum facit præsumptionem quandam, nu. 72.

Quæ quidem præsumptio non sufficit ad condemnandum, sed ad torquendum, nu. 73. iunctis tamen alijs de quibus, nu. 74. 75. & non aliàs.

Famuli fuga aliàs facit contra ipsum probationem in casibus remissiuè positis, in nu. 76.

Officialis si tempore sindicatus à suo officio fugiat, talis fuga facit contra ipsum semiplenam probationem, nu. 77.

Officialis fuga inducit probationem, non solum contra ipsum sed etiam contra eius fideiussorem, num. 82. in quarta limitatione.

Officialis si aufugiat ab officio tempore sindicatus, querelæ contra ipsum datæ probantur iuramento querelantium, nu. 78.

Administrator omnis si tempore reddendæ rationis administrationis aufugiat, iuratur contra ipsum in litem, nu. 79.

Officialis si tempore sindicatus aufugiat ab officio, proceditur contra ipsum ex non scripto; & sine ordine iudiciario, numero 80.

Officialis fugiens ab officio tempore sindicatus habetur pro confesso, nume. 81. & 82. vbi respondetur contrarijs; Limita hoc procedere, dummodo ciuiliter agatur ad restitutionem, secus se cus si criminaliter ad pœnam; nam tunc officialis sic fugiens non habetur pro confesso, numero 83. & seqq. vbi declaratur materia.

Officialis si tempore sindicatus fugiat, citatur, & monetur ad comparendum, & se defendendum à querelis datis, & eo non comparente condemnatur, etiam quod sit absens, nu. 84.

Officialis fuga à sindicatu facit contra ipsum inditium ad torturam, nu. 85.

Officialis fugiens durante officio dicitur reus læsæ maiestatis, nume. 86. Amplia, etiam quod fugiat finito officio in tempore sindicatus, nu. 87. contra, nu. 88. Limita, quia non est crimen læsæ maiestatis in primo capite, sed in secundo, & punitur pœna pecuniaria, nu. 89.

Officialis si aufugiat ab officio propter domini, vel alterius tyrannidem, nullatenus punitur, nu. 90.

Officialis potest recedere à loco officij post finitum tempus sindicatus, nu. 91.

Officialis si post fugam ab officio tempore sindicatus illuc reuertatur, vel remissus, aut reductus fuerit, fuga præcedens purgatur, nec defertur querelantibus iuramentum in litem, nu. 92. & 93.

Officialis si tempore sindicatus videat sindicatores inimicos, & ob id timeat ab eis grauari, potest à loco sindicatus recedere, et ad superiorem confugere, & alias, vt in nu. 94.

QVAESTIO XLVIII.

FVGA Quid, & quantum probet, vt bñ dignoscamus, duas mihi propono in quæstio. præsenti inspectiones, in quarum prima tractabimus, an & quale inditium oriatur ex fuga; in secunda, an & in quibus casib. fuga faciat plenam probationem: circa primam quod

1 FVGA Contra fugientem faciat inditium, præsumptionem, & suspicionem non leuem, nulla est apud Doctores dubitatio, quia hoc expresse deprehenditur

h.pr.. mt ex tex. in §. igitur ne latente eo. in Auth. de exhib. & introduc. reis, in l. in eos, ff. de custod. reor. in l. impuberibus, ff. de susp. tutor. & in l. 3. §. si ad diē, ff. de re milita, per quæ iura, post alios allegant antiqui ores, hoc idem firmarunt Bart. & Doctores in l. quis sit fugitiuus, §. sicuti, ff. de ędil. edic. & in l. lege Cornelia, ff. ad Syllan. Bald. in l. voluntatis, nume. 11. C. de fideicom. & cons. 250 in quæstione D. Milani, nume. 3. volum. 1. & cons. 32. Primus quæstionis articulus, in princ. volu 3. Ias. & Doctores omnes, in l. admonendi, vbi proprie est locus propositæ quæstionis, ff. de iureiurand. Felyn. in cap. nullus, nume. 3. de præsumpt. Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. num. 33. vers. item si aufugit, Brun de indit. & tortu. par. 1. quæst. 3, num. 7. vers. si verò postea, Blanch. in simili tractatu de indit. ad l. fin. ff. de quæst. num. 378. vers. alia est fuga, vt in casu nostro, Franci. Cason. de indit. & tort. tract. 6. cap. 4. num. 5. Carrer. in prac. in 2. tract. de indit. & tort. §. tertium inditium, num. 1. vbi alios allegat, Laurent. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, cons. 63. num. 17. lib. secundo, Illustrissimus Card. Alban. in Lucubrat. ad Barto. in d. l. quis sit fugitiuus, §. sicuti, in princ. & in d. l. impuberibus, §. pręterea, num. 1. & in l. qui sine, num. 4. ff. de q. Bertaz. cōs. 133. num. 6. lib. 1. Mascard. qui & alios plures adducit concordantes, & neminem in hoc re-
* perisse† contradicentem, testatur in tracta. de probatio. lib. 2. concl. 819. num. 1. seq. & nume. 9. vers. nunc
2 vero, & conclu. 531. nu. 23. lib. 1. vbi † ex fuga infert ad præsumptionem doli, & alibi passim, & communi-
* ter† Doctores omnes.

3 Sed † an inditium ex fuga resultans sit sufficiens ad torturam. Non vna & eadem fuit Doctorum opinio quoniam affirmatiuam partem sequuti sunt, Bald. in dicta l. voluntatis, numer. vndecimo, C. de fideicomm. Iacob. de Beluiso in sua praet. in rub. de quæstio. post num. primum, vers. & quia fuga talis, & in rubr. de crimi. post numerum secundum, vers. item ex tali fuga, Io. And in addit. ad Spec. in titu. de præsumpt. §. 7. sub numero tertio, vbi quod hæc opinio de consuetudine seruatur, Ias. in reperit. l. admonendi, nume. mihi 169. in fine, alias 158. vel 188. secundū diuersas impressiones, ff. de iureiurand. vbi etiam te-
* statur de communi, † Mars. in pract. §. diligenter, nu. 4. in princ. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthe. sing. 34. in princ. vers. fuga regulariter, Franc. Cason. de indit & tortu. tractatu decimo, cap. 4. rubr. de fuga, numero 1. seqq. vsque ad numerum quintum. Diaz. re-
* gu. 303. in 4. fallen. Duen. reg. 390. in princ. & de* cōmuni etiam testantur Boss. in tit. de indit. & considerat. ante torturam, num. 49. & sub nume. 53. Plot. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 132, nu. 35. nume. 26. lib. 1. in folio, Ant. Gomez. var. resol. tomo 3. rub. de tortura reorum, nume. 10. in fine, vers. quartum inditium, ✠ & in l. Tauri 76. nu. 12. vers. aut nō est captus. Viu. in commu. opin. in materia fugę, sub vers. quęrit Bar. in l. admonendi, nume. 3. vers. & hęc & fuga. Paul. Meren. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 90. num. 17. lib. secundo, Clar. in pract. in q. 21. sub vers. fuga delinquentis, vbi quod licet multi teneant contrariam opinionem, putat tamen non esse in pract. recedendum ab hac communi Doctorum sententia, Bonacos. in commun. opin. par. 1. fol. mihi 74 colum. 3. vers. fuga etiam sine clamore, vbi refert Plotum in consilio præcitato, Tiber. Decian. consilio 18. num. 71. lib. 1. Franc. Becc. cons. 70. nume. 24. lib. 1. Menoch. de pręsumpt. lib. primo, q. 89. vers. tertium est, Claud. in addit. ad Bertazz. in cons. 133. litera B, vers. vltimum est caput, lib. 1. Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 819. numer. 4. & conclus. 831. num. nono, Ludou. Peguer. decis. crimi. decima-

septima, nume. trigesimoprimo. ✠ Nec ... detur. Hieron. Cęual. Hispan. quem post huius ... tertiam impressionem habui, in commun. opinio. q. 393. vbi amplius quod hęc fuit opinio Dyni in l. Diuus, ff. de custo. reor. & quod seruatur in practica, & est communis, dummodo fuerit sequuta ante inquisitionem, vt inf. declarabo.

4 Et † pro ista opinione facit altera Doctorum sententia, volentium, quod fuga faciat semiplenam probationem, prout voluerunt plures glossæ relatæ per Ghirland. in tracta. de relaxat. carcera. in rub. de fuga incarcera. num. secundo, in prin. & ante eum per Angelum de malef. in verbo, quod fama publica præceden. numero 46. vers. sed verum, quorum opinio-
* nem esse † communem, testatur Ripa in l. admonendi, numero 168. ff. de iureiur. sicuti illum refert, & sequitur. Clar. in ver. fuga, post princip. ✠ Nec dissentit Hier. Cęual. d. q. 393. num. secūdo, si facit semiplenā probationem, ergo facit etiam inditium ad torturā, per ea, quæ dixi supra, quæstione 36. num. 218. seqq.

5 Contrarium † quod imò sola fuga inditiū non faciat ad torturam, licet secus, iuncta cum aliquo alio inditio, vel adminiculo, puta fama, inimicitia, & similibus, per textum in l. vnica, C. de rapt. virg. & in l. lege Cornelia, ff ad Syllan. apertè concludit Paul. Ghirl. de relaxa. carcerat. d. rub. fuga incarcerati, post numerum secundum, iuncto numero quarto, per totum, Blanch. (qui non bene iudicio meo pro contraria opinione per aliquos Doctores allegatur) in suo tractatu de indit. ad l. final. ff. de quæstion. numero 273. vers. contrarium tenet, iuncto numero 279. Carrer. in practic. in suo tractat. de indit. & tortur. §. tertium inditium, numero primo, in fine, iuncto num. 3. pariter in fine, Laurent. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, cons. 60. num. 53 libro secundo, & de
* magis communi † testatur Curt. iun. in d. l. admonendi, numero 49. seq. ff. de iureiuran. & vltra Curt. de communi testatur Soarez. in suis commun. opin. litera F, numero 370. iuncto numero 374. & seq. Ioann. Bapt. Villalob. pariter in sua collecta commu. opin. litera F, nume. 174. Claud. ad Bertaz in cons. 133. litera B, post versiculum, vltimum est caput, Bonacos. in comm. opi. crim. par. 1. vers. fuga rei cum fama, fo. mihi 74. col. 2.

6 Et † pro ista contraria opinione facit altera Doctorum opinio volentium, quod fuga non faciat semiplenam probationem, sed tantummodo quandam suspicionem, quam etiam communem dixerunt, & plures sequuti sunt, relati per Viui. vbi supra, in suis commun. opin. in materia fugæ, in vers. quærit Bar. in l. admonendi, nume. secundo, & per Mascard. de probat. d. conclu. 819. numero decimo, lib. secundo, ✠ Nec dissentit Ant. Gomez. in l. Tauri 76. num. 12. ante med. vers. ex quo inferas, si non facit semiplenā probationem, ergo nec etiam inditium ad torturam per ea, quæ latè deduxi supra, d. quæst. 36. d. numero 218. seqq.

7 Quid dicendum? † Sine dubio hęc contraria opi-
* nio est verior, & rationabilior mihi videtur: si enim vt supra probaui, secundum * communem Doctorum opinionem, in quæstio 37. numero 43. sequent. vnicum inditium remotū si nō sit aliquo alio adminiculo adiutum, non sufficit ad torturam, cur sola fuga, quæ aliud non est, nisi remotū inditium debet sufficere? Non credo, quod fuga inducat maiorē delicti suspitionē, quā capitalis inimicitia: & tamen vt mox dicam in seq. quæst. sola inimicitia, & si capitalis sit, non producit sufficiens inditium ad torquēdum, cur ergo debet operari fuga? Verū quia intendo pro faciliori ordine propositę quęstionis regulā proponere affirmatiuā, secundum primam opinionem: ideo ne

ex

ex propositione dictæ regulæ videar mihi contrarium, attende limitationem, de qua infra, numero 58. seqq.

REGVLAM Itaque propono in hac prima inspectione, quod fuga facit inditium ad torturam cõtra fugientem, & hanc regulam satis bene probata credo ex allegatis supra, num. 3.

8 AMPLIA I. Vt † regula procedat, non solum in fugiente extra ciuitatem, aut locum, in quo habitat, sed etiam in latitante occulte in eadem ciuitate, & loco prout tacite colligitur, ex text. in dicto §. igitur ne latente eo. Authent. de exhibend. & introducen. reis, & sine dubio par est ratio, ergo idem iuris esse debet, & vt aduerti, Doctores in materia ista
* communiter † loquuntur promiscuè, & indifferenter, tam de fugiente, quam de latitante, & se occultante.

9 AMPLIA II. Regulam † etiam in præparante se ad fugam, licet nondum fugerit, dummodo per aliqua signa euidentia constet, quod ille volebat aufugere: quia tunc idem operatur fuga in promptu, quod fuga in effectu, vt per Baldum, in leg. pignoris causa, C. de pignorat. action. Marsil. in practic. §. diligenter, nume. quinquagesimo, vbi bene comprobat hanc ampliationem, & in rubric. C. de probation. nume. 187 versic. & scias etiam vltra. Francisc. Cason. de indit. & tortu. tract. decimo, capitu quarto, rubric. de fuga, nume. vigesimoseptimo. Carrer. in practic. in secundo, tract. de indit. & tort. §. tertium inditium, numero quarto. Diaz. reg. 303. ad finem, versi. amplia omnes suprascriptos casus, facit tex. in l. fugitiuus, ff. de verborum significatio. & l. quis sit fugitiuus, §. primo, iuncta glos. in verbo, fugitiuum esse, ff. de ædil. edic. Boer. decisio. 215. numer secundo, & nume. duodecimo. Bald. consil. 220. libro 3. & secundum aliam impressionem, consil. trigesimooctauo, libro quarto. Viu. in commun. opin. in materia fugæ versic. quærit Barto. in l. admonendi post numerum tertium. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 819. num. 9. & vide allegatos in 1. libro tit. de carcer. & carcer. q. 30. num. 9.

20 AMPLIA III. Vt, † multo magis regula procedat si cum fuga, iuncta fuerit iudicialis contumacia, vt puta quia citatus ad comparendum permiserit se banniri. Nam tunc talis fuga iuncta contumacia, & banno, facit inditium ad torturam, Bald. consi. crim. diuers. 22. num. vigesimosexto. volum. primo, in paruis, & in l. prima, nume. decimotertio. ff. de hæred. instituen. Ama. de sindicatu. numer. 259. Marsil. in l. prima, in princip. nume. quarto, ff. de quæstion. & in l. penultima, ad finem. ff. eodem, & singu. 117. incip. ad torturam, & in practic §. diligenter, nu. 136. Brun. de indit. par. secunda, quæstio. quinta num. 7. Carrer. in practic. in secundo tractat. de indit. §. circa quartum qualiter, & quãdo ad torturam deueniatur, numero vigesimoquinto. Foller. in practic. crim. 3. parte tertiæ partis principalis, verbo, & si confitebuntur numero octauo, & num. decimosexto. Neuiz. consi. 60. nume. primo. Clar. in practic. §. fin. quæstion. 64. versic. sed numquid bannitus, Vulpell. consil. 105. numero secundo, & consil. decimotertio, num. primo, Ludou. Peguer. decis. crimi. 17. numero 34. Verum quia hæc ampliatio plures patitur declarationes, & restrictiones: ideo remitto lectorem ad ea, quæ scripsi in primo lib. tit. 1. de inquisitione, quæst. 11. nume. 70. seqq.

11 AMPLIA IV. Vt pariter, † & multo magis fuga faciat inditium ad torturã, quando aufugerit quis per loca inuia, & insolita, puta per nemora, vt per Carrer. in prac. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. tertium inditium, numero tertio. Blanch. de indi. ad l. fina. numero 280. ff. de quæstio. per textum, in l. secunda, & ibi Ioann. de Plat. C. de cur. publi. libro decimo.

12 AMPLIA V. Vt † etiam, & idem sit in eo, qui repertus in delicto, vel in aliquo præparatorio fugatus est à populo cum clamore: tũc enim ex hoc posse illum tormentis subiici voluerunt Blanch. ad l. fin. nume. 289. Carrer. in prac. dicto §. tertium inditium, numero secundo. Corrad. in pract. rub. de negat. crimin. & tormen. nume. vigesimonono, fol. mihi 297. colum. secunda, versi. fugatus cum clamore. Plot. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 132. numero 26. volum primo, & dixi in primo libro tit. de delict. & pœnis, quæstione 21. numero 152. vbi etiam probaui, quod si ille sic cum clamore fugatus eo instanti capiatur, potest torqueri, etiam denegatis defensionibus.

13 Aduerte † tamen tu iudex, ne sis ita facilis ad torquendum hominem ex eo solum, quod à populo fuerit cum clamore fugatus: Nam erit semper inspicienda causa, & origo dicti clamoris, quæ si fuerit probabilis, & verisimilis, vt ille voluerit delinquere, procedet ampliatio: secus si talis rumor ortus est ex nulla probabili causa, per ea, quæ latius dixi in materia famæ supra, quæstio. quadragesimaseptima, numero 153.

14 AMPLIA VI. Vt † & fuga faciat inditium ad torturam in eo, qui in actu capturæ, vel etiam captus eximit se ex manibus familiæ, vel aliàs aufugit, aut se occultat, vt per Carrer. qui tamen loquitur, quando captura erat iusta, in pract. §. tertium inditium, numer. 24. Foller. in pract. crim in verbo, item quod venenauit sororem, num. 10.

Contrarium est verius, quod fuga ex manibus familiæ non faciat inditium ad torturam, bene probarunt, Ioan. Mar. de Plot. inter consilia criminalia diuersorum 6[illegible]. numero vigesimosecundo, sequentib. in magnis. Bertaz. consilio 416. ante numerum decimumtertium, & consil. 548. post numerum decimum, & seq. & consi. 417. numero 28. seq. vbi expresse loquitur, etiam quod captura fuerit iuridica. Bonacos. in sua collect. commu. opin. crim. par. 1. versic. fuga rei cum fama, prope finem, folio mihi 74. colum. secunda, in fine. si enim vt infra dicam, numero vigesimosecundo, fuga non facit inditium, quando quis timet ne capiatur de facto, tanto minus debet facere inditium, quando euidenter cernit se de facto capiendum.

15 Nec obstet authoritas Carrerij supra in contrariũ allegati, quia non loquitur in simpliciter fugiente ex manibus familiæ, sed etiam in illi resistente: quæ resistentia importat manualem violentiam, vt a[illegible] dixi in primo libro, titu de carcer & carcerat. quæst.
16 trigesimasecunda, numero 35. † & facit præsumere capiendum magis culpabilem. Prout etiam nec obstent authores Follerij pariter in contrarium allegati, in dicto verbo, item quod venenauit sororem, numero decimo: quia idem Foller. in eodem verbo, numero trigesimo, declarando se apertè dicit, quod si is, qui ex manibus familæ aufugit statim recapiatur tunc fuga nullum prorsus facit contra fugientem inditium.

Sed quid quæso in eo, qui aufugit, nec statim recapitur? ex mente Bertazoli in dicto consilio 417. numero trigesimo, & in cons. 386. numer. duodecimo, potest concludi, quod si iste compareat sponte, & quandocunque fuga præcedens non facit contra ipsum inditinm ad torturam: secus si non sponte compareat, & postquam diu permansit in fuga, fuerit captus.

17 Verum ego sentio, † quod etiam quod non sponte com-

quiritur,& vers. secundo, exigitur, Mascard. de pro-
bat.libro primo,conclus. 513. numero primo, & li-
bro secundo,conclus.749.numero primo,in fine, &
numero secundo, Pet. Anton.à Petra,in tracta. de fi-
deicomm.q.vndecima,numero 376.vbi de commu
ni,& ibidem,numero 443. & 450.quæst.decimater-
tia,numero 123.in fine.Marc.Anto.Eug.consil.vige
simoseptimo,numero 43. Ludoui.Peguer.dec.Aue-
nion.decimaquinta,numero duodecimo, versiculo
& nisi testes, ☞ & decisio. 20. numero decimo-
quarto.
238 AMPLIA I. Huius † septimi requisiti conclu-
sionem, in tantum debere testes super fama depo-
nentes dicere se audiuisse à maiori parte populi,
239 vt non sufficiat eos dicere † se ita dici audiuisse à
pluribus personis,sicuti post alios quos allegant affir
marunt,Gramm.cons. quadragesimosecundo, nu-
mero secundo ad finem, Hercu.de negatiua, nume-
ro 312.prope finem, Vinia.in commu.opi. in verbo
testes in his,quæ percipiuntur sensu corporeo, ad fi-
nem,versil. & idem si testes ipsi dicerent à pluribus,
Roland. cons. 54. numero decimonono,& 20.libro
primo, Cepha.consilio 225. numero quadragesimo
240 tertio,libro secundo,† Io.Mar. Montic. in suo Re-
pert.testium folio 388.columna prima,versic. ante-
pe.Clau.ad Bertazz.cons.162.litera B,versiculo secũ
do,exigitur, Pet.in tractatu de fideicom.quæst. deci-
matertia,numero 123.in princ.vbi quod hæc conclu
* silio † communiter approbatur, Mascard.de proba.
libro secundo concl.749.numero sexto, & septimo.
241 Vbi † ampliat etiam si testis dixisset se ita dici *audi-*
242 *uisse à mille*, † & idem si testis dicat se ita *sæpe ac se-*
pius,dici audiuisse, vt per Hippol. Riminal. consilio
quinquagesimonono, numero trigesimoquarto,li-
243 bro primo.† Et idem si dixerit se ita *centies*,dici au
diuisse,vt per Rolan.d.consilio 54.numero 19. libro
primo, & per Pet.Anto.a Petra,vbi supra dicta quæ
244 stio. 13. numero 134. Idem † & multo magis si te-
stis dixerit,se ita dici audiuisse *à diuersis personis*,vt per
Nattam consilio 473.numero decimosexto, Rolan.
cons.quinquagesimoquarto,numero 20.Hippo. Ri
min.d.consilio quinquagesimonono, nu.trigesimo
quarto, Cæph.cons.sexagesimoquinto,nume. quin-
quagesimosecundo,libro primo, Viui.in commun.
opinione dicto verbo.testes in his quæ percipiuntur
245 sensu corporeo,ad finem,versiculo,† & idem si di-
ceretur,*inter homines* audiuisse:& aduerte, quod præ-
fati Doctores loquuntur non solum quando, testis
246 dicit se ita dici audiuisse à pluribus,† sed etiam si di
247 xerit se audiuisse *à pluribus,& plurib.* personis, † Pri-
mo enim casu cum pluralis numerus duorum nu-
mero contentus sit,ad textũ in capitulo pluralis, de
regu.iur.in sexto,ideo depositio testis,sic dicentis, se
audiuisse à pluribus, potest in duobus verificari, &
sic non erit maior pars populi : secundo casu dum
testis dicit se ita dici audiuisse a pluribus, & plurib.
pariter talis depositio multiplicando pluralitatem se
cũdum numerum duorum poterit verificari in qua
tuor,& sic,nec etiam talis auditus prouenit a maiori
parte populi,sicuti post alios,quos allegat, hęc bene
adnotauit Mascard.dicta conclus.749. numero sex-
to, & 7.
248 AMPLIA II. Dicti † septimi requisiti conclu
sionem, vt testis deponens super fama debeat dicere
se audiuisse a maiori parte populi:& si impersonali-
ter loquatur,puta dicendo, *ita dicitur à maiori parte po-*
puli, absq; eo, quod dicat se audiuisse a dicta maiori
parte,nihil probat, secundum Barto.in l.de minore,
§. plurium, num.vigesimoprimo,versiculo sed quid
si dixi, Dec.in capitulo veniens,numero 7.extra de te
stibus,& in capitulo 1.numero 34.de appellat. Gabr.
.Saray.in addi.ad Matthę s.sing. 51. circa
dinonis,versi.& testes,qui super fama deponit,
scard.de probat.libro secundo,conclus.749.numero
vndecimo, Petr.Anton. a Petra, in tractatu de fidei-
comm.quæstione decimatertia,numero 114. vbi &
in idem allegat Ange.in l ea quidem,nu.40.& 42 C.
de accusat.
249 Sed† contrarium in hac ampliatione bene defen
dit Saly.in d.l.ea quidem,numero 118. C. de accusat.
Alexand consilio 101.lib numero 19.sequenti,vbi se
statur de magis communi † opinione, Franc.Hercu.
in tract.de negatiua, num.312.in fine,vbi etiam testa
tur de communi.
250 AMPLIA III. Vt† nec sufficiat testes dicere se
ita audiuisse per *totam ciuitatem*, nisi vt supra addãt, à
maiori parte populi, sicut post alios quos allegant,affir-
marunt Barth.Ghitt.inter consilia criminalia diuer-
sorum,consilio 160.numero vndecimo,in fine,libro
primo, Natta cons.388. numero tertio, in fine, libro
secundo, Ioa. Mar. Mont.in Reperto. testium,folio
mihi 388.columna prima,versi.tertio,vbi remissiuè
de materia, cuius tamen contrarium defendit Saly-
cetus in l. ea quidem, numero 119. C. de accusato-
ribus.
251 AMPLIA IIII. Quia† non sufficit testes sim-
pliciter dicere se ita dici audiuisse a maiori parte po-
puli,nisi etiam addant,a maiori parte populi *illius ci-*
uitatis,vt per Bartolum in l.de minore,§.plurium.nu
mero vigesimo,in fine,& numero vigesimoprimo,
in principio,& ibi Alexand.in addit.sub litera E. ff.
de qq. Saly.in l.ea quidem,numero 177. C. de accu-
sat. Mar.in dicto §.plurium,post numerum quinqua
gesimumquartum, versiculo debent ergo dicere
testes, Mascard.de probat.libro secundo, dicta con-
clus.749.numero vigesimosecundo; sed in hoc con-
trarium voluit Bald. in capitulo præterea, numero
decimonono, versicu. & adde quod, extra de testi-
bus,& Baldi opinionem sequuti sunt, Ias. in l.si fide-
iussor, §. si necessaria, numero quarto, & quinto, ff.
qui satisda.cogan. Ceph.consilio 309. numero deci-
motertio,libro tertio, Hector Aemil.in tract.de testi
bus,parte 1.in materia testis de auditu, litera A,fol.
257. num. 21.
252 AMPLIA V. Vt † non solum testis debeat di-
cere se ita dici audiuisse a maiori parte populi, sed &
quod *ita sentiat* eadem maior pars populi,vt per Bar-
tolum in l.de minore,§ plurium, post numerum de-
cimumnonum, ff.de quæst.vbi dat formam, quomo
do isto casu sunt concipienda capitula; sequitur Mar
sil.ibidem, numero quinquagesimosecundo, Nat-
ta cons.decimooctauo,numero duodecimo,& Cor-
rad. in practica in titulo de testibus, §.dicta testium
assumendo,numero quinquagesimoquarto, in prin
ci folio mihi 141.columna secunda; verum vide Bar-
to.in d.§.plurium,numero vigesimo, vbi concludit
satis esse, quod testis dicat, se ita audiuisse a maiori
parte populi : quia subintelligitur,quòd maior pars
populi ita sentiat;& cum Bar.habemus Capp.Tho-
los.decisione 380. ante nume.9. versiculo quid si te-
stis dicit, quòd audiuit hoc dici, &c. quem refert,&
sequitur Hector Aemil.in tractatu de testibus,in ma
teria testis de auditu, litera A, folio 257. numero
decimo. ☞ Sic pariter reprobatis Abbat. & Fe-
lyn. contrarium sentientibus, dixit Nauar.in tracta-
tu de fam.ad capitulũ,non sunt audiendi,secũda quę
stione tertia, numero duodecimo, satis esse si testes
dixerint se ita publice dici audiuisse a maiori parte
populi,&c.etiam quod nõ dicant se credere id quod
maior pars populi dicit.
253 AMPLIA VI. Vt† non solum testis debeat
dicere,se ita dici audiuisse a maiori parte populi, sed
etiam

253 AMPLIA VI. Vt † non solum testis debeat dicere, se ita dici audiuisse à maiori parte populi, sed etiam quod ita *publicè* dici audiuit ab eadem populi maiori parte, cum alias possit esse, quod illud secrete, & non publicè dici audiuerit, quo casu non erit bene probata fama, secundum communem Theoricam, de qua per Bartolum Imol. & Corne. in locis recitans per Clar. in practi. §. fin. quæstio. sexta, versi. item requiritur, vbi tamen bene demonstrat contrarium verius, nec Bart. & Imol. dicere id ad quo allegantur.

254 AMPLIA VII. Eiusdem † septimi requisiti conclusionem, vt nec etiam probent testes dicentes se ita dici ab *omnibus*, illius ciuitatis, inuerisimile enim est, immo forsan impossibile, quod omnes homines de vno loquantur, cum vna & eadem persona: ideo per tales testes fama non probatur, vt in simili consuluit Hier. Grat. consilio quinquagesimoseptimo, numero trigesimosecundo, libro secundo, & in terminis refert, & sequitur Horat. Lut. inter consilia criminalia, diuersorum, consilio 160. numero vigesimo quinto, & seqq. libro primo, vbi pluribus rationibus hanc comprobat ampliationem, licet isto casu saluando testem a falsitare dici potest, quod verba testis asserentis se ita dici audiuisse ab omnibus, sint intelligenda de omnibus de ea re loquentibus, & non de omnibus illius ciuitatis, vt per Alexandrum, post glossam in l. inter omnes, numero quarto, ff. de qui in ud. cog. refert, & sequitur Hector Aemilius in verbo, testis auditum alienum, numero decimoquinto, folio 247.

255 LIMITA I. Huius † septimi requisiti conclusionem, nō procedere in probanda peritia, in qua testes super fama deponentes sufficit dicere, quod ita dici audiuerūt a maiori parte peritorum, absque eo, quod dicant a maiori parte populi, secundum Salycetum in l. ea quidem, numero 110. C. de accusat. per glossam in l. quidam, §. quod dicitur, ff. de acquir. hæred. & in l. in ratione, §. quod vulgo, ff. ad legem Falcidiam, sequitur Mascar. de proba. libro secundo, cōclus. 749. numero octauo, vbi propterea infert, quod ad probandum famam peritiæ alicuius scholaris, si fuerit legista, sufficit eam esse inter maiorem partem scholarium legistarum: si vero canonista, sufficit inter maiorem partem canonistarum.

256 LIMITA II. Vt † eadem conclusio procedat, quando agitur de probando famam super aliquo facto, vel negotio magno, vt puta si agatur de probando mortem Regis, tunc enim fama debet de hoc esse inter maiorem partem totius populi, et ita testes debent deponere, alias non probant famam, secus si agatur de aliquo facto, vel negotio non magno, nec notabili, qua tunc sola fama viciniæ, vel contradæ sufficit, & ideo testes dicentes, se ita dici audiuisse a maiori parte viciniæ, illam probant, vt per eundem Salycetum in dicta lege ea quidem, numer. 107. in fin. C. de accus. quem refert, & sequitur Mascar. dicto conclus. 749. num. 9.

257 LIMITA III. Quia etiam, † quod testis nō dicat se audiuisse a maiori parte populi, si tamen dicat, *se ita publicè dici* audiuisse, probat famam, secundum opinionem Bald. in capitu. præterea, numero decimo, extra de testibus, & in capitulo literas, numero secundo, de præsumpt. in capitulo per tuas, de proba. quam quidem Baldi opinionem contra Bar. mox infra allegandum communiter in Rota obseruari testatur Cassad. decis. tertia, numero septimo, de prob. & ita in Curia Romana seruari testatur Paris. consil. quinquagesimosecundo, in fine. libro tertio. Alexā. consil. 102. numero decimoseptimo, libro septimo, vbi dixit sibi videri, quod Bartoli contrarium sententi opinio magis communiter damnatur. Calcan. cōsilio octauo, numer. vndecimo, vbi quod opinio Baldi contra Bar. est communis, & in iudicando sequenda, Ferret. consilio 168. post numerum decimumnonum, vbi testatur de eadem obseruantia in Romana Curia.

Hanc eandem Baldi opinionem latè defendit Salyc. in l. ea quidem, numero 110. & 120. C. de accusat. sequitur Gand. in rub. qui ad famæ probationem possint, & debeant de iure admitti, numero, decimoquarto Mars. in l. de minore, §. plurium, nume. quinquagesimoquarto, versiculo, sed contrarium, ff. de quæst. vbi refert Baldum, idem tenentem in l. hæredes palam in princip. ff. de testamen. & in l. tetnum, in fine C. de testibus Corrad. in practica, in tit. de testibus, §. dicta testium assumendo, post numerum quinquagesimumquartum, versiculo, & adde famā probari, Iacob. Philipp. Port. consilio trigesimonono, numero 22. & 23. Hier. de Monte in tractat. de finibus regen. capitulo 56 numer. quarto, & 5. vbi pariter testatur de communi, † & seruata opinione in Curia Romana, sicut etiam eam tanquam communem, & seruatam, & sequuti sunt, Franc. Turzan. in suis communibus opinionibus, opinio. quadragesimotertio, in fine, Clar. in practi. §. fin. quæstio. sexta, versicu. debent etiam, in fine, vbi quod opinio Barto. contraria est, & multum aspera, & si teneretur in practica, vix reperiretur ex mille testibus vnus, qui rectè super fama publica deponeret, & quod obseruantiam Romanæ Curiæ in materia probationum debent omnes aliæ Curiæ imitari, pro vt apud eum, ita etiam indistinctè seruari testatur Ioa. Mar. Monticel. in reper. test. folio mihi 186. columna prima. versiculo secundo, & tertio, & folio 388. columna primo, versic. secundo, Hippol. Rimina. cons. 363. in numero 146. volumine quarto, vbi bene, Burs. consilio 87. nu. quadragesimoseptimo, vbi de magis seruata opinione, & cons. 90. numer. sexto, libro primo. Claud. in additio. ad Bertaz. in consilio 162. litera B, versiculo secundo, exigitur, in fine, Vulpell. consilio trigesimonono, numero octauo, Caputaquen. deci. septima, parte secunda, Paul. Granut. Theorem. vigesimosecundo, numero sexto. Mascard. de proba. lib. primo, conclu. 496. numero 19. & libro secundo, conclus. 749. numero quarto, & 5. Pet. Ant. à Petra, in tractatu de fideicom. q. 13. nume. 110. in fine, Ludou. Peguer. decis. crim. 17. num. vigesimoquinto, versi. propterea Bal.

258 Contrarium, † quod immo testes dicentes, ita publicè dici audiuisse, vel ita esse publicam vocem, & famam, minimè probent famam, voluit originaliter Barto. in l. de minore, §. plurium, numero decimosecundo, & ibi etiam Mars. numero quinquagesimoquatro, in fine, & sequenn, ff. de quæstione, Decian. in capitulo veniens, numer. trigesimosexto, & ibi in addit. litera B, de testib. & in capitu. primo, numero. 53. & ibi in addi. litera L, vbi de communi de appellatio. de communi testantur etiam Imola in lege hæredes palam, in princip. numero primo, ff. de testā. Alexand. consilio 211. numero quinto, libro secundo & cōsilio vigesimo, post numerum nonum, libro quarto, & consilio secundo, numero decimosexto, libro septimo, & consilio trigesimoquinto, numero sexto, eodem volumine septimo, et consilio 123. numero tertio, dicto libro septimo, Corne. consilio 304. litera L, libro secundo, secundum antiquam impressionem, vbi etiam testatur se ita alias obnnuisse contra D. Benedictum Capram in eius causa propria, & quod sæpius vidit in iudicijs hoc pro satis claro reputari, & consilio trigesimoquarto, incipien. rem arduam, numero decimo, versi-

cælo, & insuper non est facile, libro tertio, & cõsilio 127. numero vndecimo, libro quarto. Aym. consilio quadragesimoprimo, numero quinto, Card. Alexandrin. in capitulo cum in tua, circa finem, de sponsal. Decian. consilio trigesimoseptimo, post numerum decimum, versic. tertius testis, & consilio 133. numero quarto, in fine, & consilio 210. post numerum nonum, versiculo, secundo dato, Curt. sen. consilio 82. post numerum nonum, Aym. consilio quadragesimoprimo, numero quinto, & consilio 262. post numerum quintum. Soc. consilio 54. numero 27. libro quarto. Berta. cõsilio 74. numero decimo, libro octauo. Soc. iun. consilio 69. numero vigesimoquarto, libro primo. Gramm. consilio vigesimosexto, post numerum decimumtertium. Galeot. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum, consil. 110. numero decimooctauo, & seq. in discursu, libro primo in folio, & inter eadem consilia, Horat. Lut. consilio 160. numero vndecimo, & consilio 161. numero vigesimonono, dicto libro primo vbi etiã de communi * de qua, & per Brun. consilio 115. numero 47. libro secundo, vbi de magis communi. Natta cõsilio decimooctauo, numero 11. libro primo, & cons. 388. numero 4. libro 2. Gabr. Saray. in addit. ad Matthes. singu. 51. ad medium additionis vers. & non sufficit, Viui. in commun. opinio. in verbo, testis in iis, quæ percipiuntur sensu corporeo, ante finem, Rolan. cons. 54. numero 18. lib. primo. Ceph. cons. 65. numero 47. & 52. lib. primo. Thob. Non. cons. 99. numero 27. in fine, Vulpel. cons. quinto, numero septimo, & cons. 30. numer. 10. * vbi de magis† communi, & reprobat contrariam Vrbis obseruantiam, Io. Maria Montic. in suo Repert. test. folio mihi 388. columna prima, ver. 6. & fol. 386. columna prima, vers. primo, & d. fol. 388. col. 1. ver. 1. Hippol. Rimi. consilio 59. numero trigesimotertio, libro primo, & cõs. 363. numero 139. seq. libro 1. Burs. consilio 20. numero 30. lib. 1. & cõs. 330. nume. 157. li. 3. & cons. 316. num. 22. d. lib. 3. ✠ Simon. de Pret. cõs. * 81. num. 18. & seq. Vbi pariter testatur de * Communi, à qua dicit in iudicando, non esse recedendum, Mascard. de prob. libro 2. concl. 749. numero 2. in fin. & seq. Pet. à Petra, in trac. de fideicomm. quæst. 11. nume. 376. post numerum 377. ver. sed vt dixi cum Barto. stat communis opionio, & q. 13. nu. 123. ☞ Honded. cõs. 102. num. 70. Nauar. in tract. de fama, & infa. capitulo non sunt audiendi secunda, q. 3. num. 13. & 14. vbi quod hæc Barto. opinio communiter teneatur, eamque ampliat, etiam quod testes dicant, ita esse *vocem publicam*, vel *publicam famam*.

259 Retẽta† prima opinione, quæ sine dubio propter Rotæ authoritatem magis obseruatur in practica (licet contraria videatur magis communis) illam sublimita Primo non procedere, quando testes non adducerent causas, & coniecturas verisimiles, ex quib. orta fuit fama: nam tunc non probant famam, etiã quòd dixerint se ita publicè dici audiuisse, sic in terminis limitari Baldi opinionem dicit Hier. de Monte, in tracta. de finibus regen. c. 56. num. 7. volum. secundo, quẽ etiam in terminis allegat Michael Crass. in communi opinione libro secundo, capi. 19. q. 15. in fine, vers. item opinio Baldi posset intelligi, Pet. à Petra, in tract. de fideicomm. q. 13. numero 123. ver. sed omni casu; vbi refert, & sequitur Hier. de Monte, in loco præcitato; & faciũt pro hac prima sublimitatione, quæ generaliter dixi sup. in 7. requisito, nume. 216. & specialiter, num. 218. licet aliqui contra, num. 217. & vide inf. num. 262. & seq.

260 SVBLIMITA II. Huius † septimi requisiti tertiam limitationem, vt procedat in foro Ecclesiastico, & canonico, pro vt est in auditorio Rotæ, secus in foro ciuili. Secundo autem seruatur opinio Barto. secundum Hiero. de Monte, d. capit. post numerum septimum, vers. vel etiam, vbi in id allegat Paris. in cõsil. sexagesimoseptimo, numero 108. volum. 3. Et secundum hanc sublimitationem potest inferri, quod cum in criminalibus seruetur ius ciuile: ideo eo casu sit pariter seruanda opinio Bar. & non Bal. ☞ Sic enim, & in criminalibus Rotæ stylum isto casu non seruari in terminis scripsit Ful. Pacian. de proba. lib. primo, c. quadragesimonon, numero vigesimooctauo, ver. mihi videtur. ✠ Et Simo. de Præt. cons. octuogesimoprimo, num. 21. vers. Tum etiam, quia sumus in causa criminali.

261 SVBLIMITA III. Vt † eadem tertia limitatio non procedat in casu, in quo fama facit plenam probationem. nam tunc, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, cum semper agatur de graui præiudicio, non sufficit ad probationem famæ testes dicere, *ita publicè audiuisse*; nisi etiam addant, *à maiori parte populi*, iuxta generaliter tradita supra, numero 237. sic enim in terminis materiam hanc reperio declaratam per Hier. de Monte, d. ca. quinquagesimosexto, numero octauo, vbi adducit concordantes, & rationes; sequitur Michael Crass. in commu. opin. libro secundo, c. decimonono, q. quinta, in fine, vers. posset tamen cõciliari, Pet. Anto. à Petra, in tract. de fideicom. dic. quæstio. decimatertia, numero 123. versiculo, sed omni casu.

262 SVBLIMITA IIII. Vt † licet quando testis dicit, *ita publicè dici audiuisse*, non sit necesse, quod dicat, *à maiori parte populi*: & sic per verba prædicta suppletur septimum requisitum famæ, de quo supra, numero 237. Non per hoc tamen supplentur alia sex requisita, secundum Hiero. de Monte, d. capit. quinquagesimosexto, numero octauo, ver. vel etiam posset dici, vbi ex hoc infert, quod nõ per hoc testis probat, nisi exprimat causam, vnde fama orta sit, pro vt & dixi supra, numero 259. & nisi etiam dicat, quod statim orta est, iuxta ea quæ pariter supra scripsi, numero 177. Addo & pro hac eadem sublimitatione, Vulpel. consilio trigesimo, numero decimo, in fine, & numero vndecimo, & duodecimo, vbi pariter infert.

263 Contrarium † aperte ponit Paul. Granut. Theorem. 22. numero sexto, vbi quod opinio Bald. Cassadori, Parisij, & aliorum Doctorum allegatorum supra numero 257. volentium famam dici probatam per testes dicentes, *se ita publicè dici audiuisse*, procedat nedum, vt dicti testes aliter non teneantur dicere, *à maiori parte populi*; verum etiam, vt nec teneantur nominare authores, pro vt etiam dixi supra, numero 237. nec exprimere causas, vt dixi supra, numero 217. & sic supplet alia requisita per Bartolum in d. l. de minore, §. plurium, ff. de quæstion. quod & idem affirmauit Caputaquen. decisio. septima, parte secunda.

264 Pro† concordia harum opinionum reassume præcedentes duas sublimitationes, dicasque in casu, in quo fama facit plenam probationem indistinctè per testem, sic dicentem, *ita publicè dici audiuisse*: minimè suppleri requisita ad famæ probationem, vt supra adnotaui, numero 261. in casu vero, in quo fama non facit plenam probationem, suppleri per talem testem alia requisita, videlicet expressionem causarum, & nominationem authorum a quibus orta est fama, quando sumus in foro canonico, secus si in foro ciuili, & præsertim in causis criminalibus, vt etiam adnotaui supra, numero 260.

265 LIMITA I. Seu † potius declara generaliter omnia prædicta septem requisita ad famæ probationem: quia nihilominus fama probatur per testes singulares, vt per Bar. in l. de minore, §. plurium, numero

ro vigesimoquarto, & ibidē Marsil. numero 58. ff. de quæst. siue singularitas sit respectu personarum, puta quod vnus testis nominet aliquos in authores: alter vero nominet alios: siue etiam singularitas sit respectu loci, quia vnus testis dicat se audiuisse in platea alter vero in burgo: & siue demum singularitas respectu temporis, vt puta, quia vnus dicat se audiuisse tali die, alter vero alia die, adhuc tamen talis singularitas non vitiat probationē famæ, vt per Bart. & Marsil. in locis præcitatis, Alexā. cons. 5 1. numero quinto, volumi. 3. Gandi. in titu. quom. de malefic. cognosc. per inquis. post numerum vndecimum, versic. item sufficit si non audiuerunt, & vers. nec est etiam necesse, vbi ampliat, etiam quod singularitas respiciat causas scientiæ, & numero 12. vbi infert ad quæstionem, & iterum idem Gand. in rub. quom. de malefi. cognosc. quando crim. est notor. numer. quinto, vbi amphat, etiam quod singularitas sit in verbis, & in depositione ipsorum testium, puta, quod vi: us dicat, qd de hoc est communis opinio in ciuitate: alter quod est publica vox, & fama: alter quòd homines ciuitatis ita existimant: talia enim verba, licèt in se singularia, & diuersa videantur, in intentione tamen testium sunt eadem, & idem significant, sicut in simili dicitur de mucrone, ense, & spata, l. penultim. in §. æstimatio, ff. de var. & extraordi. cog. §. nos agitur. in Authent. de testibus, & parum, aut nihil de nominū diuersitatibus est curandum, quando eorum sensus, & effectus est idem, l. secunda, C. de consti. princip. l. tertia, §. conditio, ff. de adimen. lega. & in l. in conditione, ff. de condit. & demonstr. cum alijs ibi per Gandinum allegatis, quibus ad comprobationem huius limitationis addo Ruyn. cons. 1 28. numero 11. volumi. 4. Purpu. in l. prima, numero 107. ff. si certum pet. Mand. cons. 25. numero 6. Gabr. titulo de testibus cō clu. secunda, numero 36. Ceph. cons. 435. numero octauo, iuncto numero 34. in tertio volum. Hippo. Rimi. inter consilia crim. diuers. cons. 85. numero 16. libro secundo, in folio, vbi testatur de magis communi opinione, quod fuit repetitum inter propria eiusdem Riminaldi consilia, cons. 1. vol. primo. Burla. cō sil. 89. numero quinto, seq. libro primo. Masc. de proba. libro secundo, concl. 746. numero 23. Pet. Anto. à Petra, in tracta. de fideicomm. q. 11. numero 377. vbi etiam testatur de communi opinione, & numero 449.

266 Et licet contra hanc limitationem, † quòd imò testes singulares non probant famam tenuerunt aliqui sapientes, pro vt dicit Gandi. in d. rub. quomo. de malefic. cognosc. per inquis. numero 13. ver. aliqui tamen sapientes, item Abb. Fely. & alij relati per Gab. dicta concl. 2. numero trigesimoseptimo, & per Mascar. d. concl. 749. numero vigesimoquinto. Claud. in addit. ad Bertazz. cons. 162. sub litera A, libro primo, non per hoc tamen recedas ab ea, declarata tamen, vt per Felynum quem refert Gabr. d. concl. 2. numero 39. & per Saly. in l. ea quidem, nu. 124. & seq. C. de accusa. cuius distinctionem refert Mascar. d. conclu. 749. numero vigesimoquinto, vers. opiniones huiusmodi, & iuncto num. 26. seq. & vide in simili, quæ dicam de probando bonam, vel malam famā in genere, num. 304.

267 LIMITA II. Et generaliter omnia prædicta requisita, vt non habeāt locum in fama probata per decem testes: nam tunc ipsi testes ob eorum multitudinē probant famam, etiam quod cōformiter de ea non deponant, præsertim exprimendo causas, & authoritates quibus orta est, sicut post alios quos allegant affirmarunt Alexan. ad Barto. in l. de minore, §. plurium. numero vigesimosecundo, sub litera A, ff. de q. & ibidem Marl. sing. 477. versiculo, & ad confirmationem, Carrer. in practica criminali in secundo tract. de indiijs, & tortura, §. secundum indicium, numero 18. Bossi. in titulo de indit. numero 69. relat. per Nattam, (licet eos Natta non sequatur) in cons. 473. numero vigesimoprimo, ver. non obstat, numero vigesimosecundo, Ferrans Gargia. inter consilia crimi nalia diuersorum, cons. 126. numero trigesimooctauo, libro primo, & inter eadem consilia, Pau. Meren. cons. 18. numero 5. libro secundo, & ibi cons. 90. numero 90 Iustin. Bonde cons. 54. nu. 17. d. libro secundo, diuersorum, Thob. Non. cons. 111. numero quinto, Vulpel. cons. 39. numero, 9. 10. vbi respondet Paris. in loco mox allegando contrarium tenenti, Io. Mar. Montic. in repert. rest. fol. mihi 387. colum. secunda, vers. 4. libro 3. Claud. in addi. ad Bertaz. cons. 162. litera C. ver. si tamen, Burla. cons. 87. numero 46. libro 1. Masc. de prob. li. 2. concl. 749. numero 21. vbi & idem allegat Put. decis. duodecima, tit. de proban. alias ma

268 nuscriptus. † Ex quibus apparet, ita communiter † per Doctores teneri, licet contrarium in foro ciuili, affirmet Paris. in cons. 67. num. 108. lib. 3. & generaliter contrarium defendat laté Natta cons. 473. num. 22. vers. nam ad hęc, iuncto nume. 23. & cons. 362. num. 10.

269 SVBLIMITA I. Hanc † secundam limitationē, vt talis fama, etiā per decem testes probata nō sufficiat ad torturam, nisi sit aliqua alia cōiectura adminiculata, vt probaui supra hac eadem q. nu. 32. quæ hic non repeto.

270 SVBLIMITA II. Dummodo † concurrat habilitas testium, iuxta ea, quæ posui supra in secundo requisito, numero 210. si enim fuerint inhabiles etiā, quod plures sint, non probant famā, si de ea informiter deponant, vt per Natt. cons. 362. numero decimo, & consilio 478. numero vigesimotertio, Pet. Anton. à Petra, in tracta. de fideicommiss. d. quæstio. 13. numero 128.

271 SVBLIMITA III. Dummodo † non sit minor numerus decem testium, vt per Petram, d. q. 13. eodem numero 128. ex Rolan. quem allegat in cons. 82. in fine, vol. secundo, et est de mente Doctorum allegatorum supra, numero 267. qui pariter loquuntur in decem testibus, licet Abb. in cō. 72. numero quinto, dixerit magnum numerum testium verificari in septem, quem in proposito sequutus est Burla. in cō silio octuogesimoseptimo, numero quadragesimosexto libro 1.

272 LIMITA III. Eadem † requisita, quia fama etiam sine testibus probatur per scripturam, vt puta per literas bonorum virorum, vt per Alexan. ad Bartolum in d. l. de minore, §. plurium, post numerum 29. litera D, ff. de q. Masc. de prob. lib. secundo, concl. 751. in nu. secundo, vbi in idem allegat Inno. in c. tua, de sponsal. ☞ & vide quæ dixi in tracta. de testib. q. 80. nume.

273 Item probatur † fama per priuilegia, et instrumē ta antiqua, vt per Bal. et Saly. in l. cum antiquis, C. de iure delib. Curt. iun. tracta. de feud. parte 1. q. 1. numero 15. Alba. consilio 64. numero vigesimoprimo, et numero 24. vbi amplius, et quod melius probatur fama per instrumenta, et alias scripturas authenticas, quam per testes, Mascar. concl. 751. num. 1. Pet. Ant. à Petra, in trac. de fideicom. q. 11. post numerum 452. et quæstio. 13. num. 148. et habemus decisionem Rotæ, vt per Caputaquen. decis. 344. numero secundo, parte 3.

274 SVBLIMITA Hanc † tertiam limitationem, vt ad hoc, vt fama bene probetur per instrumenta, non solum debeant esse plura, quam duo, et vnicum non sufficit, vt per Alex. in cons. 90. in causa, et lite inter illos de Barbellis, sub nu. 1. lib. 6. Soc. cons. 86. in causa

Castr. Montis Nigri, post num. 2. vol. 1. et cons. 194 subtiliter, & eleganter, post numerum nonum, vers. quinimo nec duo, volu. 2. Ayn. de antiq. temp. parte 8. §. ampliatur nunc, num. 14. Hippol. Rimin. cons.
275 59. num. 15. lib. 1. Sed† etiam dicta plura instrumenta debeant habere originem a diuersis personis, alias si ab eisdem personis originem traherent, vnicum, & idem testimonium reputatur, & propterea famam non probarent, vt per Aretin. in capitu. cum causam, de probat. Soc. Aconsil. 194 nume. 9. Aym. vbi supra, nu. me. 17. vers. intellige modo, Masc. de prob. lib. 2. concl. 911. nu. 1. et seq.

276 LIMITA Demum† omnia praedicta requisita, quia ad hoc, vt fama sit bene probata per testes productos sedet in arbitrio iudicis, qui non ad vnam speciem probationum animum applicat, sed ad plures, iuxta text. in l. 3. §. idem diuus, ff. de testibus, et in terminis voluit Ploc. inter consilia criminalia diuersorum, 67. nu. 20. lib. 1. in fol. verum isto casu arbitriū Iudicis, non absolutū, sed regulatū ab alijs iuris regulis, et conclusionibus debere esse dubitandū non est, vt saepius dixi.

Et haec satis sint pro tertia inspectione, trāseamus modo ad quartam, et vltimam inspectionē, quomodo scilicet probetur alicuius bona vel mala fama ī genere, in qua de duobus principaliter videndum est, primo quid a iure praesumatur, secundo quomodo probetur. Circa primum

277 REGVLA Sit, †quod quis in dubio praesumitur bonus, bonaeque conditionis, et famae, non autem malus, vel malae conditionis, l. seruos, et ibi glo. ff. de manum. testam. l. omnimodo, C. de inoff. testam. l. cum pater, §. rogo. ff. de leg. secundo l. merito, ff. pro socio, l. quoties, §. qui dolo. ff. de prob. §. vnico, de scrutinio in ordi. facien. c. dudum, et c. fin. de praesump. gl. in c. super literis, extra de rescrib. et est ratio secundum Philosophum, in lib. de coelo, et mundo, quia Deus, et natura semper faciunt meliora, nec deficiunt in necessarijs, hanc conclusionem sic pro regula ex nostris posuerunt, Spec. in tit. de teste, §. 1. ver. sed quid si dicatur, et in tit. de proba. §. 1. versi. Restat, Marsi. cons. 2. num. 9. Aym. cons. 60. num. 7. Grat. cōs. 41. nume. 14. volum. 1. Parp. in l. 1. nume. 18. ff. si certū pet. Gramma. cons. 10. nu. 9. Alc. de praesump. reg. 3. praesump. 2. num. primo, et ibi Caeph. cons. 435. nu. 104. li. 3. Cyril. in summa crim. rub. 29. de quaest. §. 4. post numerum 7. ver. oportet tamen probat Nicol. Arelata. in addi. litera A, & Tiraq. qui lautiluer nuper suo exornat in tract. de poe. temp. causa 51. num. 3. Coeph. cons. 435. nume. 104. li. 3. Cyril. in summa cri. rub. 29. de q. §. 4. post numerum 7. ver. oportet tamen probari, folio mihi 151. à tergo, colum. 1. Ant. Gabri. lib. septimo, conclu. 2. num. 9. Stephan. Lambertē. in tracta. de contract. corum, etc. gl. 13. num. 47. Ioseph. Ludouicus decis. Lucen. 13. numero 3. et 4. vbi generaliter dicit, quod vnusquisq; etiam carnifex, et omnis alia persona de mundo in suo exercitio in dubio praesumitur bonus, & affert rationem ex Bald. quem allegat, in cons. 402. libro quinto, quia scilicet bona fama, est innata, & est continuata ex origine, & habitu diuinę naturae: Mala autē fama nō est innata, & naturalis, sed accidentalis, & in dubio debemus praesumere, id quod naturaliter inest, non autem quod aliquando ex accidenti contingit. Mascar. de proba. libro primo, conclu. 222. nume. 1. & 2, & lib. secundo conclu. 1003. numero primo, & secundo, & haec regula sine
* dubio† communiter, & vbique à Doctoribus recipitur (licet contra eam possint allegari Doctores alij qui relati per eundem Stephan. Lambert. vbi supra, numero 48. in discussi) Menoc. de praesump. libro 1. praesump. 1. nume. primo, & seqq. vbi relatis, & contrarijs contrarijs Doctorum opinionibus, nationalis ex iure ciuilis, & canonici, ac etiam Sanctorum, & Theologorum, ac sacrae scripturae, authoritatibus, famam comprobat tanquam veram, & magis cōmunem, † & praesump. 4. numero primo, & seq. vbi
* hunc infert hominem etiam praesumi vitio carere, praesertim si rusticus, & agricola sit, qui secundum simplicitatem, & puritatem quandam naturalem vi uere dicitur.

278 AMPLIA I. Huius† quartę inspectionis propositā regulam, vt multo magis procedat in eo, qui est natus ex bona patria: sunt enim cuiq; nationis vitia quaedam peculiaria, & proprij mores, ideo praesumitur quis non nunquam bonus, vel malus ex natione, & patria, argum. text. in ca. si gens Anglorum, & c. seq. 56. dist. l. quod si nolit, §. qui mancipia, ff. de aedil. edic. loquens, quę Vlpianus de venalibus seruis ait, *Plerumque natio serui, aut prouocat, aut deterret emptorem, idcirco interest nostra scire nationem: praesumptum etenim est quosdam seruos bonos esse, quia natione sunt non infamata, quosdam malos videri, quia ex natione sunt, quae magis infamis est*, & Plato in fine Dialogi quinti de legibus. *Nec illud nos fugiat magnum esse locorum ad serandes meliores peioresque homines differentiam; & quippe alij varietate ventorum, & turbidine dissidet, & proteruu sunt, alij propter aquas, alij propter cibos, qui ex terra non solum corporibus commodi, aut incommodi oriuntur, verum animis quoque non minus.* Pro vt haec, & similia ad cōprobationem propositae ampliationis adducit Siman. de haere. capitu lo 50. numero octauo, et nono, vbi etiam bene demōstrat hāc praesumptionem ex patria sumptam minus generalem, et quandoque fallacem esse.

279 AMPLIA II. Idem† esse in nato ex bonis, vel malis parentibus, quia *Saepe solet filius similis esse patri; & Qualis erat mater, filia talis erit, & Arbor mala bonum fructum facere non potest.* Et eiusdem conditionis sunt, pater, et filius, l. si cohortalis, C. de cohorta. libro duodecimo, et pater, et filius natura vna, et eadem persona esse censentur, l. fina. in fine, C. de impube. et alijs substitu. et sic patris praesumptio transit ad filios, et fama parentum, aut posteros illustrat, aut tanquam pestis innoxios haeredes opprimit, et sicut ex hominibus hominem, ex belluis belluam, sic ex bonis bonū generari consentaneum est, et quamuis (vt Aristoteles inquit) hoc saepe natura velit efficere, non tamen possit: attamen sicut idem Philosophus alibi ait, *Ex melioribus meliores procreari probabile est.* Et Plato Dialog. 5. de legibus, ait, *Vbi senes minus pudici sunt, necesse est ibi iuuenes impudentissimos esse.* Et Fabius lib. 5. pariter dicit, *similes parentibus, ac maioribus suis filij plerumque creduntur, & nonnunquam ad honestè turpiterque viuendum inde causae fluunt. Nam cum filij parentes suos ament, & ab eis omnia fere discere soleant, quęcumque in eis vident, bona, honesta, & licita esse putant.* Et Virgil. Mantuanus cecinit,

Qui vires in folio venit a radicibus hausit,
Et Patrum in natos abeunt cum semine mores.

Et Plutarcus in exordio libri de liberis educandis ait.

Pulcher thesaurus est, bonis procreatum esse parentibus.

Pro vt haec, et multa alia similia ad comprobationem propositae ampliationis adducunt post alios quos allegant, Cyrill. in summa crimin. rubr. vigesimanona, de quaestio. §. quarto, numero primo, et secundo, folio 150. à tergo, columna secunda. Simanc. de haeret. capitu. quinquagesimo, numero decimo, et numero vndecimo, vbi etiam bene demonstrant hanc praesumptionem quandoque fallacem esse; quod et Demosthenis, et aliorum authoritatibus comprobauit Mascard. de probat. libro primo, conclus. 222. numero tertio, et libro secundo, conclu. 1003. numero 5.

280 AMPLIA III. Vt † multo magis bonus præsumatur, qui nobilis, aut diues est: sicut enim de paupere, & populari, vt plurimum præsumitur malū, cum facile ceniatur corrumpi l. 3. in princ. ff. de testibus, l. Christianos, C. de pag. glo. & Ang. in §. si vero. colum. prima. in Auth. de hæred. & Falcid. cum alijs per nos allegandis infra, in seq. tit. de oppos. cont. test. in materia testis pauperis, quæstione 57. numero tertio.

281 Ita † è contra bene præsumitur de nobili, & de iis, quibus sunt integræ facultates, & maiorum suorum hæreditates incolumes, ad text. in l. secunda, in in princ. C. de debit. ciu. li. 10. Rom. sing. 736. Gerard. singu. 30. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 48. in princip. Soc. iun. cons. 39. numero 26. libro secundo, iunctis alijs, de quib. per Mascar. de prob. libro secundo conclus. 1003. numero 6. iuncto numero sexagesimoseptimo, & per Menoc. de præsump. li. 5. præsum. 4. num 6. seqq.

282 AMPLIA IIII. Vt † pariter multo magis bonus præsumatur is, qui bene educatus est: ex bona enim, vel mala educatione bonus, vel malus homo præsumi potest, cum educatio ipsa mores faciat. Nā, vt inquit Plato, libro 4. de republ. *Quale cuiusque fuerit puerilis educationis initium, talia etiam erunt, quæ sequuntur.* Et sicut Horatius ait: *Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu, &c.* & Cicero lib. 1. officiorum scripsit: *plerumque parentum præceptis imbuti filij ad eorum consuetudinem moremq; deducuntur.* & Iuuenalis Satira 4. *Sic natura iubet velocius, & citius nos Corrumpunt vitiorum exempla domestica.* Pro vt per hæc, & alia similia ex plurimorum authoritatibus bene hanc ampliationem exornat Simanc. de hære. capitu. 50. numero 12. sequen.

AMPLIA V. Huius quartę inspectionis regulam, vt quis non solum presumatur bonus, sed etiam bonę existimationis, & sic nō solum à iure præsumitur bonitas, sed etiam bona fama, sicut probatur in l. penultima, §. primo, ff. de var. & extraordin. cognit. & in l. quantæ, §. fina. ff. de publica. Alcia. de presum. regu. 3. praesumpt. 2. numero 11. Mascard. de probat. libro primo, conclus. 222. numero 16. & est de mente omnium Doctor. allegatorum supra in regula, numero 277.

283 AMPLIA VI. Quod † bonus quis praesumitur, etiam quod in contrarium adsit sceleris presumptio aliqua, vt consuluit Bald. in cons. 398. alias 348. quaeritur an per solum diffamationem, nume. 4. lib. 5. vbi hanc reddit rationem, quia scilicet bonitas propagata est ex origine, & procliuitate naturae: scelus autem nequaquam. Hinc fit, vt magis praesumendū sit pro illa etiam quando adsunt causae nequitiae, quam pro hac, argumento tex. in l. fi. §. sin autem aliquis. ibi, *quia potiora, &c.* C. de edic. Diui Adria. tollen. cum alijs in proposito adductis per Av. cons. 6. nu. 63. & post alios quos allegant, per Mascar. de proba. lib. 1. concl. 234. nume. 8. & 9. & libro 3. concl. 1219. num. 11. Bertazz. consilio 521. numero vigesimosexto, lib.
284 secūdo. † Et facit alia regula, quod in cōcursu praesumptionum semper attenditur praesumptio exclusiua delicti potius, quam inclusiua, de qua per Doctor. in l. merito, ff. pro socio, cum concordan. relatis per Alcia. de praesumpt. reg. prima, praesumpt. 1. numero primo, sequent. & ibi per Nicol. Arelat. in addit. litera A, Gabriel. libro septimo, conclus. secunda, numero primo, & latius dicam infra, in tertio titu. de reo confesso, & conuicto, in materia probationum, quaest. 85.

285 Verum † sicut haec ampliatio non placuit Parisio in cons. 20. post numerum vigesimumseptimum libro 3. ideo nec eam veram credo, vel saltem declarandam; puto non procedere, quando adesset aliqua sceleris praesumptio special . Nam tunc absurdum est dicere, quod bonitatis generalis praesumptio nō tollatur per illam specialem praesumptionē, ad text. in l. diuus, ff. de in integrum restitut. l. non solum, in princ. ff. de ritu nupt. & certum sit generi per speciē derogari, & pro vt hac de re latius dicam infra in tit. de reo confesso, & conuicto, & in materia praesumptionum: & pro hac contraria opinione adduco nouissime Menoch. de praesumpt. libro quinto, praesumpt. 1. numero trigesimotertio, vbi post Caepoll. quem allegat in consilio 57. numero nono, in criminalibus, quilibet praesumitur bonus, quando non extat praesumptio in contrarium, secus si extat. ☞ Et vide omnino quae dixi. in titu. de reo confess. & conuict. quaestio octuagesimaquinta, numero vigesimo, seqq.

286 AMPLA VII. Vt † bonus quis praesumatur, & non malus, etiam quod contingat verba aliquo modo improperiari, ad glo. primā, prope finem, in ca. ne quis arbitretur, vigesimosecundo, quaest. 2. Marl. cons. 2. num. 9. versic. adduci potest, Roland. consil. 96. nume. 0. volum. secundo, Gabriel. libro septimo, conclus. secunda, nume. 10. Mascard. de probat. libro primo, concl. zzz. num. z. in fine, & lib. 3. concl. 1003. nume. 3. & nu. 7. Meno. de praesump. lib. 5. praesum. 1. num. 18.

287 LIMITA I. Eandem † huius quartae inspectionis regulam, vt licet quis praesumatur bonae famae, non tamē praesumitur optimae famae; & ideo vbi statutum requireret illam qualitatē, quod quis sit optimae conditionis, & famae, in primis ad hoc, vt statutum habeat locum, est probāda illa qualitas, nec à iure praesumitur, sicut post alios quos allegāt antiquiores, affirmarunt Marl. sing. 187. versicul. pro quo optime facit, Caepoll. cons. criminal. 57. numero 8. Petr. Duen. regul. 75. in quarta limitatione, Stepha. Lamberten. in tracta. de contract. eorum, & c. gl. 11. numero quadragesimonono, Mascar. de probat. libro 1. conclus. zzz. numero decimoquarto, & ita se
* habet magis communis Doctorum opinio, sicut testatur Alciat. de praesumpt. reg. 3. praesump. 2 sub numero decimo, quem refert, & sequitur Menoch. de praesumpt. libro quinto, dicta praesump. 1. numero trigesimoquarto, & sequen. licet aliqui ib. per eūdem Alciatum, d. numero decimo, & per Lamberten. numero quinquagesimo, relati contrarium affirmauerunt; & faciunt, quae in simili dicam infra, in titu. de oppos. contr. testa. in materia testis inhabilis.

288 LIMITA II. Vt † eadem regula non procedat, quando agitur de preiudicio tertij: quia tūc quis nō praesumitur bonus, aut bonae conditionis, & famae, nisi probetur, sicuti post Abb. Felyn. & alios quos allegant, affirmarunt Alciat. de praesump. reg. 3. praesumpt. secunda, numero secundo, & tertio. Dec. in c. super literis, numero octauo, de rescript. Paris. consi. vigesimo, post numerum vigesimumseptimum, lib. 3. Aym. in suo consil. pro genero, numero 61. ☞ Tiraquel. pluribus hanc exornat. & comprobat limitationem in tracta. de pœ. temper. causa 51. num. 4. 7. & 13. & seq. Benint. decis. 67. nu. 19. qui etiam dicunt nō credi bono viro (vbi alias crederetur) in preiudicium tertij. Gabriel. lib. 7. conclu. secunda, num. 11. Meno. de praesump. lib. 5. d. praesump. 1. num. 19. vbi etiam adducit pulchra verba Diui Thomae. 2. 2. quaest. 70. artic. 3. in responsione ad secundum, Mascar. de probat. libro 1. conclus. zzz. nume. 5 & 6. libro secundo, conclu. 1003. numero 60. & libro 3. concl. 121 . num.
289 20. & num. 21. † Vbi tamen ex mente Felyni in ca. fi. numero 12. de praesump. declarando hanc limita-

tionem dicit, quod licet in præiudicium tertij bonitas non præsumatur ad effectum plenę probationis, præsumatur tamen ad effectum transferendi onus probandi contrarium in aduersarium, quæ quidem declaratio si vera est, tollit in effectu propositam limitationem, ad quam vide, quæ dixi de reo cõfesso, & conuicto, in materia quando præsumatur, vel nõ præsumatur delictum, quæstione octuagesimaquinta, num. 49.

290 LIMITA III. Quia bonitas, † & bona fama non præsumitur, quando quis eam pro fundamento suæ intentionis allegat: tunc enim necessario per allegantem probanda est, secundum communem † de qua testatur Dec. in cap. 1. numero vigesimo, de probat. Felyn. & alij, quos in proposito refert, & sequitur Mascard. de probat. conclu. 134. numero vndecimo, & facit, quia vt hodie communiter † obseruari videmus, omnes inquisiti, qui eorum bonam famam allegant, faciunt articulos ad illam probandam, & quatenus possunt eam probare nituntur, & sic præfata limitatio videtur non solum communis, sed etiam seruata.

291 Sed † ego multum dubito de ista limitatione, quasi vera est, destruit omnino regulam: si enim iuris præsumptio est, vt quis bonus præsumatur, & bonæ famæ, non autem malus; necessario sequitur, quod bonitatem, seu bonam famam allegans illam probare non tenetur, cum satis dicatur probata iuris præsum-

292 ptione † quæ non solum releuat ab onere probandi, sed etiam dicitur liquidissima probatio, ad text. in cap. afferre, & ibi notant omnes. extra de præsumpt. l. generaliter, §. si petitum, in fine, ff. de fideicomm. libert. l. licet Imperator, vbi Alexand. & alij, ff. de leg. primo, vnde si volumus dicere allegant bonam famam incumbere onus probandi, necessario pariter sequitur, quod ea à iure non pręsumatur, (quia si pręsumeretur, non esset necessaria probatio, vt dixi,) cõsequens est falsum, ergo & antecedens.

293 Nec † obstet in contrarium allegata obseruãtia, quod scilicet inquisiti non solum allegant, sed etiam probant bonam famam, quia illud procedit non ex ea, quod regulariter talis probatio sit necessario facienda per allegantem, sed quia eo casu contra inquisitum vrget aliqua sceleris pręsumptio, seu inditium speciale, per quod vt dixi supra, numero 285. tollitur generalis illa pręsumptio bonitatis; at si tale inditiũ seu præsumptio non vrgeret, sufficeret inquisito allegare bonam famam absq; ea, quod illã probaret, & esset absoluendus.

294 Quare † vel limitationem non veram credo, vel saltem, eam solum habere locum putarem, quando talis qualitas bonæ famæ expresse, & specialiter requireretur ab aliqua lege, vel statuto: tunc enim eam allegant incumbit onus probandi, sicuti post Aym. quem allegat, bene ani. aduertit Gabriel. lib. septimo, conclusione secunda, numero nono, in fin. versic. an autem ista qualitas, sequitur Menoch. qui concordanter adducit, in tracta. de præsumptio. libro quinto pręsumpt. 1. numero, trigesimoquinto, &

295 trigesimoseptimo. † Et est ratio, quia iuris præsumptio non inducit euidentem, & liquidam probationem, quando talis probatio, à statuto, seu ab alia dispositione specialiter requiritur, ad trad. per Paris. in cons. 104. numero nono, seq. volumine quarto, cum alijs pluribus relatis per Mascardum de probat. libro tertio, conclus. 1221. numero nono, & seq. vbi latè de materia.

296 LIMITA IIII. Dictæ † quartæ inspectionis regulam non procedere quando, si bonitas, & bona fama præsumeretur, id redũdaret in præiudicium eius pro quo præsumitur: tunc enim cessat talis præsumptio, secundum Bartolum Abb. Felyn. & [illegible] tos per Alciat. de præsumpt. regu. tertia, pręsump. secunda, numero quarto, & per Mascardum de probat. libro primo conclusio. 222. numero se[cundo], primo, nec dissentit Gabr. libro septimo, conclu. secunda. numero decimotertio, & est ratio, quia inducta ad vnum finem non debent operari contrarium effectum, l. legata inutiliter, ff. de leg. primo, & sic pręsumptio bonitatis, quæ fuit inducta à iure, vt homini prosit non debet ei nocere; & facit in simili, quod licet alias delictum non præsumatur, cessat tamen, talis negatiua pręsumptio, quando ex ea reus condemnaretur, vt per Gabriel. qui alios concordantes adducit, d. concl. secunda, numero quinquagesimosexto, & per eundem Mascar. d. libro primo, conclu 405. numero secundo, iuncto numero decimonono, & dicam latius infra, in tertio titul. de reo confesso, & conuicto, in materia, quando dictum præsumatur, quæst. nume. 41. seqq.

297 Contra † hanc limitationem tenuit idem Alciat. vbi supra, d. reg. 3. præsumpt. secunda, eodem numero quarto, nec dissentit Mascar. qui Alciatum refert, d. conclu. 222. numero octauo, duplici ratione mot. Primo quia quilibet debet esse bonus etiam si de bono opere lapidaretur, cap. qualiter, & quando, il secũdo, extra de accusat. cap. clerici, cum ibi notatis, extra de vita, & honesta. clerico. Secũdo, quia præsumptio bonitatis inducta est à iure non ad hoc, vt homini faueat, sed quia ita natura suadet: quæ naturæ ratio, siue agatur de fauore hominis, siue de odio, & siue de ipsum absoluendo, siue de condemnando, semper est eadem: ergo etiam debet esse eadem iuris dispositio.

Sed rationibus Alciat. vide respondentem Meno. de præsump. lib. 5. præsump. 1. nume. 20. & seq. vsque ad nume. 29.

298 LIMITA V. In eo, † qui aliàs fuit malus maleque conditionis, & famæ: is inquam bonus non præsumitur, nec bonæ famæ. argumento tex. in c. semel malus, de reg. iur. in 6, Mars. in practic. §. diligenter, nume. [illegible] Ioa. de A[illegible] cons. 116. numero septimo, Alcia. de pręsump. reg. 3. præsump. secunda, numero secun[do], Par[is]. cons. 20. numero vigesimoseptimo, lib. 3. Nat. [illegible] numero octauo, & consil. 420. numero 40. & cons. 422. numero vigesimoprimo, Ceph. cons. 82. nume. 4. Ô[illegible] decil. Pedem. 88. nu. 27. vbi alios add[it] concordantes. Masca. de proba. lib. primo, concl. 1222. nume. 12 1[illegible] & 20. & libro secundo, conclus. [illegible]03. numero trigesimoprimo. Menoch. de pręsumpt libro quinto præsumpt. 1. numero trigesimosecundo, & seq. Et est ratio quia qualem vitam quisque antea assecutus est, talem etiam eum hodie esse suspicamur, l. nõ omnes, §. is qui ad hostes, & §. à Barbaris, ff. ad legem, Iul. maiestat. l. famosi, ff. de te[st]ibus, l. tertia, §. primo, ff. de condit. instit. cum alijs in proposito allegatis per Cyril. in summa crimi. rub. vigesimanona, de quæstio. §. quarto, numero octauo, versicul. nam qualem vitam, folio 151. à tergo, faciunt ad hanc limitationem, quæ dixi in primo, libro titu. de delict. & penis, quæstio. 23. nume. 21.

299 LIMITA VI. Quando † agitur de fauore, & vtilitate animæ, quia tunc quis bonus non præsumitur, si ex hac non præsumptione bonitatis sit animę vtilitas, sicut post glossam, Anchar. Fely. & alios quos allegant aperte sic affirmarunt, Alciat. dicta regu. tertia, pręsumptio. secunda, numero quinto. Gabriel. libro septimo, d. conclusion. secunda, numero duodecimo, Mascard. de probat. libro primo, conclu 222. numero sexto, & libro secundo, concl. 1003. numero sexagesimoquarto, Menoch. de pręsumpt. lib.

lib. 5. præsumptio. 1. numero vigesimosexto, & facit, quia vt infra dicam in titu. de reo confesso, & conuicto, q. 85. num. 55. vbi alias regulariter delictum non præsumitur. præsumitur tamen quando agitur de fauore, & vtilitate animæ.

300 LIMITA VII. Quia † bonitatis præsumptio cessat in eo, qui dat operam rei illicitæ, vel aliquod prohibitum facit, iuxta gloss. in l. prima. C. de sicar. Grat. consil. 93. numero decimoseptimo, libro primo. Duen. reg. 63. in tertia limitatione, cum alijs per Mascardum de probat. libro primo, d. conclusione 222. numero decimonono, & libro secundo, conclusion. 1003. numero 61. & faciunt, quæ dixi infra, in titu. de reo confesso, & conuicto, quæstione 85. numero 34. seqq.

Circa secũdum caput huius quartæ inspectionis; quomodo scilicet probetur bona, vel mala fama alicuius in genere: faciendæ sunt aliquæ particulares, & breues conclusiones, quibus expeditis erit etiam expedita tota materia famæ.

301 PRIMA Sit conclusio, † quod ad probationem bonæ, vel malæ famæ in genere, requirũr omnia ea, quæ etiam ad probationem famæ in specie requiruntur, de quibus latè diximus supra, in 3. requisito, numero 208. & seqq. & sic in probatione famæ valet argumentum de fama in specie alicuius rei, facti, vel negotij, ad bonam, vel malam famam alicuius hominis in genere, pro vt in terminis, video sic placuisse Bertazzol. in consil. 548. numero quarto, versic. quia etiam, libro secundo. ☞ & videtur de mente Nauarr. in tractat. de fam. & infam. ad capitu. non sunt audiendi. secunda, quæstio. tertia, numero sequen. in discursu.

302 SECVNDA Sit conclusio, † ex præcedenti illatiua, quod sicut fama in specie probatur per testes, ita etiam & per testes probari potest bona, vel mala fama, in genere, pro vt voluit Innocen. in capit. cum oporteat, numero primo, versicu. sed si hæc infamia, & numero tertio, vers. nobis videtur, & numero sexto, in verbo, sed infamato, extra de accusat. quem refert, & sequitur Mascar. de proba. lib. secundo, conclu. 895. nu. 1.

303 TERTIA Sit conclusio, † pariter ex prima cõclusione infertur, quod scilicet ad probandam alicuius infamiam, vel etiam bonam famam in genere sufficiunt duo testes, vt per Benincont. in tracta. de accusa. post versiculum, cum autem inquiritur, nume. quadragesimoprimo, quem refert Masca. de proba. libro secundo, d. conclu. 895. numero secundo, faciunt, quæ dixi in probatione famæ in specie supra, numero 108. ☞ Addo post hæc, secundam impressio. Nauar. in tract. de fam. & infam. ad c. non sunt audiendi. 2. q. 3. numero 11. & 12. vbi testatur de recepta opinione.

304 QVARTA Sit conclusio, † quod ad probandam alicuius infamiam, vel etiam bonam famam in genere sufficiunt testes singulares, iuxta ea, quæ de probatione famæ in specie dixi supra, numero 265. & in terminis nostræ limitationis, voluit Bald. in l. ea quidem, numero quinquagesimosexto. C. de accusat. & post alios quos allegant antiquiores, ita etiam affirmarunt Gabriel. titu. de testibus, conclus. secunda. numero trigesimooctauo Stepha. Lamberten. in tracta. de contract. eorum, &c. gloss. duodecima, numero decimonono, iuncto numero vigesimosexto, sequen. Hippoll. Riminald. inter consilia criminalia diuersorum, consilio octuogesimoquinto, numero vndecimo, versicul. sed & lex, & numero decimosexto, vbi testatur de magis ✝ communi, libro secundo, in folio, Ioan. Maria Monticell. in suo, Reperto. test. folio 199. columna secunda, versiculo tertio, & folio 373. columna 2. versiculo secundo, & fol. 387. columna secũda, versiculo, tertio, & folio 397. columna prima versiculo secundo, & tertio. Mascard. de probat. libro primo, conclus. 236. numero primo, & libro secundo, conclusion. 749. numero vigesimoquarto, & conclusione 895. numero, tertio, & numero quarto.

305 Vbi † post Bald. quem allegat, declarat hoc procedere, dummodo sint contestes in specie infamiæ irrogatæ, aliàs secus. Addo Hector Aemil. in tractat. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, numero septimo, & numero vigesimo.

306 QVINTA Sit conclusio, † quod alicuius fama in genere probetur, & per testes inhabiles, vt per Paulum Meren. inter consilia criminalia diuersorum, cõsilio nonagesimo, numero vigesimoquinto, libro secundo, in folio, & per Bertazz. consil. 235. numero decimooctauo.
307 Vbi † quod bona fama alicuius probatur per testes amicos: item & per testes consanguineos, quia bona est ratio, ita, scio illum esse bonæ conditionis, & famæ, quia sum consanguineus, vt per Hectorem Aemil. qui concordantes adducit in suo tracta. de testib. verbo, testis bonæ conditionis, & famæ, numero quarto. Ad quam materiam quales debeant esse testes probantes infamiam, vide allegatos per Monticell. in suo Repert. test. folio 396. col. 2. versicu. 5. & 6.

308 SEXTA Sit conclusio, † quod testes super infamia deponentes, etiam non interrogati debent reddere rationem suæ depositionis, & causas infamiæ adducere, vt ex allegatis per Monticellum in suo Repertorio testium, folio 396. in fine, & fol. 397. in princip. Bald. consilio septuogesimoseptimo, ad euidentiam præmitto, sub numero sexto, & consi. septuogesimooctauo, sub numero tertio. Ayni. consilio 134. numero sexto, in fine, versicu. & pro hoc facit, Alexand. consilio vigesimoquinto, numero septimo, libro quarto. Natta consilio nonagesimosexto, numero decimo, & consil. 362. numero vndecimo, vers. item testes examinati, & numero 12. Ossasc. decis. Pedemon. 79. numero 53. Hippol. Riminal. consi. 360. numero vigesimooctauo, seqq. volumi. quarto, vbi idem de probatione bonæ famæ in genere, Masca. de prob. li. 2. cõcl. 895. nu. 7. et nu. 9. li. 3. cõcl. 1369. nu. 8. et post Masc. Hector Aemil. in trac. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nu. 1. & seq. faciunt, quæ de probatione famæ in specie dixi supra, numero 216. & faciũt etiam quæ dicam infra, numero 316. in decimatertia conclusione, & in tertio libro, quæstion. 70. numero quadragesimooctauo, seq.

309 SEPTIMA Sit conclusio, † quæ ex præcedenti conclusione infertur, vt testes super infamia deponentes debeant dilucide explicare factum, ex quo dicunt infamiam oriri, & tale factum debet verificari, alias non probant, vt per Alexandrum ad Barto. in l. de minore, §. plurium, post numerum decimumnonum, litera D, in fine, ff. de quæstio. Carret. in practi. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. secundum inditium, nume. decimoquinto. Mascard. de probat. libro secundo, conclu. 895. numero sexto, & 7. faciunt, quæ dicam infra, numero 316. in decimatertia, conclusione.

310 OCTAVA Sit conclusio, † quod testis super alicuius bona fama deponens satis dicitur illam probare, si reddendo rationem dixerit, ita scio talem esse virum bonæ conditionis, et famæ, quia sum vicinus, et post Bartolum, numero decimoquinto, & Alexandr. numero decimosexto, et decimoseptimo, et adnotauit Purpura. leg. prima, numero nonagesimosecundo, versicu. ex qua, ff. si certum petatur,

quos & alios referendo sequitur Mascar. de probat. libro primo, conclu 23 numero primo, refert, & sequitur Hector Aemilius in tractat. de testibus, in verbo, testis bonæ conditionis, & famae, numero quarto.

311 Non† tamen sic est probando infamiam, in qua talis ratio, quia sum vicinus, reddita per testem inducit legitimam probationem, vt per Purpur. in d.l. prima, numero 100. quem pariter refert Mascar. de probat. libro secundo, conclus. 895. numero decimo. Ad quæ vide quæ latius dixi in 3. libro, quæstio. 70. num. 64 seqq.

312 NONA Sit conclusio, † vt si testis in probatione bonitatis alicuius dixerit, scio talem esse virum bonum, quia ita expertus sum, valet talis ratio, & cõcludit: ita post Angel. quem allegat in Auth. de Monach. § primo, versicu. & hoc ad quæstionem, & §. cogitandum, versicul. nota ex conuersatione bona, numero octauo, voluit Mascard. de probat. libro primo, conclus. 234. numero primo. Hector Aemil. in suo tracta. de testib. in verbo, testis bonitatem deponens, num. 1.

313 DECIMA Sit conclusio, † quod infamia alicuius satis dicitur probata per testes, qui hoc ideo scire dixerint, quia scilicet viderunt illius familiaritatem, & conuersationem ab hominibus vitari, vt per Gandinum in rubric. quomod. de malefic. cognoscat. per inquis. post nu. 1.

314 VNDECIMA Sit conclusio, † quod testes probare volentes, quem esse bonæ, vel malæ famæ, debent nominare authores, & a quibus ipsi audiuerunt illius bonam famam, vel infamiam, ex allegatis per Ioan. Mar. Monticel. in repert. test. folio 397. columna prima, versicu. primo, faciunt, quæ dixi de probatione famæ in specie supra, nume. 229.

315 DVODECIMA Sit conclusio, † quod testes super infamia deponentes debent dicere, quod ita audiuerunt a maiori parte hominum, vel viciniæ illius loci, ad glossam in capitu. inquisitionis, §. quæsiuisti, in glos. vltima, quam ibi sequitur Felyn. columna quarta, in princip. versiculo in glos. fina. ibi, maior pars, &c. extra de accusat. Barto. in l. tertia, §. eiusdem quoque, numero secundo, versic. quæro qualiter, & ibidem Bald. in prima & secunda lectura, ff. de testibus, quos & alios refert, & sequitur Mascard. de probat. libro secundo, d. conclus. 895. numero duodecimo. Hector Aemil. in tracta. de testibus, in verbo, testis bonam, vel malam famam deponens, nume. decimonono, faciunt; quæ in simili de probatione famæ in specie dixi supra supra, numero 237. ☞ Addo Nauar. in trac. de fam. & infa. ad c. non sunt audiendi, 2. q. 1. num. 9.

316 DECIMATERTIA Sit conclusio, † quod ex quo sola fama non probat, quem criminosum, vel infamem, vt per Alexandrum ad Bartolum in l. de minore, §. plurium, post numerum tertium, litera E, in fine, & per Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu primo, cap. secundo, rub. de fama reorum, numero octauo, idcirco testes dicentes de infamia alicuius ita extare vocem apud populum minimè infamiam

317 probant, † vt ex allegatis per Mascardum d. conclusio. 895. numero octauo, iuncto numero vndecimo, sed debent, & caussam sui dicti exprimere, & factum, vnde infamia colligitur, deducere, vt dixi supra, numero 308. & sequent. in sexta, & septima conclusione; facit Alexand. in consilio quinto, in casu inquisitionis, nume. tertio, libro secundo, vbi quod testes dicentes, quem esse malæ famæ non probant, nisi dicant etiam in quo genere mali sit malæ famæ; refert, & sequitur Mill. in suo repertorio, in verbo, & testes, si dicunt aliquem esse malæ famæ.

318 DECIMAQVARTA Sit conclusio, † quod bona, vel mala fama, alicuius non probatur per testes dicentes, ita eum reputari talem, & dici audiuisse ab omnibus eum cognoscentibus, quia tales cognoscentes possunt esse minor pars hominum, qui de iure sunt necessarij ad talem probationem, iuxta ea, quæ dixi supra, numero 314. in duodecima conclusione; & in specie consuluit Bald. in consilio quadringentesimo sexto, numero tertio, libro primo, & consilio 447. ad finem, volumine quinto. Aym. consilio quadragesimoprimo, nume. quinto, quos referendo sequitur Mascar. de proba. libro secundo, conclus. 749. num. 10.

319 DECIMAQVINTA Sit conclusio, † quod de bona, vel mala fama alicuius Iudex potest se extraiudicialiter informare, etiam iuris ordine non seruato, sicut post Innocentium, & Anto. de Butrig. quem allegat respondit Marsil. in l. de minore. §. plurium, numero 127. ff. de quæstio. Paul. Meron. inter consilia criminalia diuersor. consilio nonagesimo, numero vigesimoquinto, libro secundo, sed quod talis extraiudicialis informatio faciat reo præiudicium iudiciale ad effectum illum torquendi, vel puniendi, non satisfacit, vt alias dixi in primo lib. tit. de delict. & pœnis, quæstio. vigesimatertia, numero 33. in fine.

320 DECIMASEXTA Sit conclusio, † quod testes non probant alicuius bonam, vel malam famam, nisi deponant de loco, in quo fama viget, vt per Salycetum in l. ea quidem, numero 11. C. de accusatio. quem vide in materia. & per Nattam in consilio 473. numero decimosexto, versiculo item prædicti, & sic debent deponere de loco originis delicti, vel conuersationis, vbi quis sortitur forum, vt per Bartolum in l. de minore, §. plurium, numero decimo, & post numerum quartum, ff. de quæstio, Gandin. in rubric. vnde aut quo loco possit fama procedere, numero primo, & per Salycetum in dicta leg. ea quidem, numero 11.

Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Fuga prætensi delinquentis, an & quale contra ipsum faciat inditium, vel probationem.

SVMMARIVM.

Fuga facit contra fugientem præsumptionem non leuem, nu. 1.

Dolus præsumitur ex fuga, nu. 2.

Fuga sola facit inditium ad torturam, num. 4 seq. contra nume. 5 seqq.

Fuga facit semiplenam probationem, nu. 3. contra nu. 6.

Fuga facit inditium, etiam contra prouocantem se ad fugam, & si non fugerit, nu. 9.

Fuga facit inditium, etiam in latitante, num. 8.

Fuga iuncta cum contumacia, & banno, facit inditium ad torturam, nu 10.

Fuga per loca inuia, & insolita, tanto magis facit inditium, numero 11.

Fugatus cum clamore populi potest sine aliis inditiis torqueri, nu. 12. Dummodo talis clamor habeat originem à probabili causa, aliter secus, nu. 13.

Fuga ex manibus familiæ, an faciat inditium ad torturam, nu. 14 & seq. vbi bene declaratur materia.

Mercatores falliti, & fugientes, possunt torqueri, vt indicent pecunias, quas dicunt sibi subtractas ab institoribus, nu. 18. secus, vt in nu. 19.

F 54

Fuga facit inditium ad inquirendum specialiter, nume. 20.

Fuga socij criminis, facit inditium ad torturam, contra socium, nume. 21. contra nu. 22. Distingue, vt sola non faciat inditium, secus iunctis alijs, nu. 23. vel distingue, vt in delictis indiuiduis faciat inditium; secus in diuiduis, nu. 24. sed verius est, quod nunquam fuga socij faciat inditium ad torturam contra socium, nu. 25. sed bene facit aliquam suspicionem, qua iuncta cum alijs aliquid operatur, nu. 26.

Fuga vnius tertio non nocet, nu. 22.

Fuga non facit inditium, post porrectam accusationem, aut formatam inquisitionem, num. 27. Amplia, vt sufficiat probabilis, & iustus timor futuræ inquisitionis, vel accusationis, num. 28. Amplia secundo, quod statur arbitrio iudicis, an iste timor sit iustus, & probabilis, nec ne, nume. 29. Amplia tertio, vt nec fuga faciat inditium post assumptas informationes, & formatum processum, etiam quod non sit formata inquisitio, vel porrecta accusatio, nu. 30. Amplia quarto, vt idem sit si quis fugerit, post communicatam accusationem, num. 31. Amplia quinto, vt nec fuga faciat inditium in eo, qui timet carcerari de facto, nume. 32. Limita primo in causis non capitalibus in quibus fuga facit inditium etiam post accusationem, vel inquisitionem, numero 33. Limita secundo, quando esset adminiculata aliqua coniectura, numero 34. sed hac limita, vt in nume. 35.

Fuga non facit inditium, quando quis aufugit ex aliqua probabili causa, puta propter metum inimicorum; quia si sit solitus ire ad nundinas, aut quid simile, nume. 36. & isto casu, non omnis causa excusat, sed tantum iusta, & probabilis arbitrio iudicis, num. 46.

Fugæ inditium purgatur iuramento fugientis, nu. 37. & seqq. contra nu. 40. & seqq. resolue, vt nu. 44.

Fuga seu discessus in dubio potius præsumitur ex aliqua iusta causa, quam ob conscientiam patrati criminis, nume. 39. contra nume. 43.

Fuga purgatur per confessionem extraiudicialem fugientis, nume. 38.

Iuramento non dirimuntur criminalia, nu. 41.

Fuga non facit inditium in eo, qui se absentat propter sæuitiam iudicis, nu. 47.

Fugæ inditium purgatur per spontaneam reuersionem, nume. 48. Amplia primo, etiam in eo, qui aufugit ex manibus familiæ, nume. 49. Amplia secundo, etiam quod non citò reuertatur, num. 50.

Constitutio spontanea est maximum innocentiæ signum, num. 51. Amplia, etiam quod citatus compareat, num. 52. Amplia secundo, etiam quod sciens se quæri a Birroarijs non fugiat, & permittat se capi, nu. 53. Amplia, quia spontanea constitutio tollit omnia inditia contra reum existentia, nu. 54. Declara, vt in nu. 55.

Fuga non facit inditium contra hominem bonæ famæ, numero 56.

Fuga non facit inditium in eo, qui vadit ad superiorem, numero 57.

Fuga sola non facit inditium ad torturam, adminiculata autem sic, nu. 58.

Fuga ad hoc, vt faciat inditium, debet plenè, & concludenter probari, nu. 59.

Fuga regulariter non facit plenam probationem contra fugientem, num. 60. sed an hoc possit facere statutum vide, nume. 61. & seqq.

Statutum non potest facere, vt fuga inducat plenam delicti probationem, nu. 61. Limita, nisi statutum fuerit introductum ex aliqua rationabili causa, num. 62. item limita, nisi delicta contra fugientem essent manifesta, & capitalia, num. 63. item, & 2. limita, quando vltra fugam concurreret contumacia iudicialis, quia tunc valet statutum, quod contumax habeatur pro cõfesso, nu. 64.

Fuga plene probat, quãdo illa obijcitur tanquam delictum de per se, pone exemplum in milite desertore, nu. 65.

Fuga plene probat in casu, in quo de iure sola suspitio sufficit, numero 66.

Fuga plenè probat iuncta cum alijs inditijs, & coniecturis, nu. 67. declara, vt in nu. 69.

Fuga iuncta cum vno teste de visu plenè probat, nu. 68. declara, vt in nu. 69.

Famulus si aufugiat à domino, sine eius licentia, præsumitur subtraxisse omnes res, quæ non reperiuntur in domo ipsius domini, & talis fuga illo casu facit contra ipsum plenam probationem, nu. 70. Limita, vt hoc procedat, quando agitur ciuiliter; secus si criminaliter, nu. 71.

Tunc enim quando criminaliter agitur, fuga famuli non inducit contra ipsum probationem plenam; sed tantum facit præsumptionem quandam, nu. 72.

Quæ quidem præsumptio non sufficit ad condemnandum, sed ad torquendum, nu. 73. iunctis tamen alijs de quibus, nu. 74. 75. & non alias.

Famuli fuga nullã facit contra ipsum probationem in casibus remissiuè positis, in nu. 76.

Officialis si tempore sindicatus à suo officio fugiat, talis fuga facit contra ipsum semiplenam probationem, nu. 77.

Officialis fuga inducit probationem, non solum contra ipsum sed etiam contra eius fideiussorem, num. 82. in quarta ampliatione.

Officialis si aufugiat ab officio tempore sindicatus, querelæ cõtra ipsum datæ probantur iuramento querelantium, nu. 78.

Administrator omnis si tempore reddendæ rationis administrationis aufugiat, iuratur contra ipsum in litem, nu. 79.

Officialis si tempore sindicatus aufugiat ab officio, proceditur contra ipsum ex non scripto, & sine ordine iudiciario, numero 80.

Officialis fugiens ab officio tempore sindicatus habetur pro confesso, nume. 81. & 82. vbi respondetur contrarijs; Limita hoc procedere, dummodo ciuiliter agatur ad restitutionem, &c. secus si criminaliter ad pœnam; nam tunc officialis sic fugiens non habetur pro confesso, numero 83. & seqq. vbi declaratur materia.

Officialis si tempore sindicatus fugiat, citatur, & monetur ad comparendum, & se defendendum à querelis datis, & eo non comparente condemnatur, etiam quod sit absens, nu. 84.

Officialis fuga à sindicatu facit contra ipsum inditium ad torturam, nu. 85.

Officialis fugiens durante officio dicitur reus læsæ maiestatis, nume. 86. Amplia, etiam quod fugiat finito officio in tempore sindicatus, nu. 87. contra, nu. 88. Limita, quia non est crimen læsæ maiestatis in primo capite; sed in secundo, & punitur pœna pecuniaria, nu. 89.

Officialis si aufugiat ab officio propter domini, vel alterius tyrannidem, nullatenus punitur, nu. 90.

Officialis potest recedere à loco officij post finitum tempus sindicatus, nu. 91.

Officialis si post fugam ab officio tempore sindicatus illuc reuertatur, vel remissus, aut reductus fuerit, fuga præcedens purgatur, nec defertur querelantibus iuramentum in litem, nu. 92. & 93.

Officialis si tempore sindicatus videat sindicatores inimicos, & ob id timeat ab eis grauari, potest à loco sindicatus recedere, et ad superiorem confugere, & alias, vt in nu. 94.

QVAESTIO XLVIII.

FVGA Quid, & quantum probet, vt bñ dignoscamus, duas mihi propono in quæstio. præsenti inspectiones, in quarum prima tractabimus, an & quale inditium oriatur ex fuga; in secunda, an & in quibus casib. fuga faciat plenam probationem: circa primam quod

1 FVGA Contra fugientem faciat inditium, præsumptionem, & suspicionem non leuem, nulla est apud Doctores dubitatio, quia hoc expresse deprehenditur

ex propositione dictæ regulæ videar mihi contrarius, attende limitationem, de qua infra, numero 58. seqq.

REGVLAM itaque propono in hac prima inspectione, quod fuga facit inditium ad torturam cōtra fugientem, & hanc regulam satis bene probatā credo ex allegatis supra, num. 3.

8 AMPLIA I. Vt † regula procedat, non solum in fugiente extra ciuitatem, aut locum, in quo habitat, sed etiam in latitante occultè in eadem ciuitate, & loco prout tacitè colligitur, ex text. in dicto §. igitur ne latente eo. Authentic. de exhibend. & introducen. reis, & sine dubio par est ratio, ergo idem iuris esse debet, & vt aduerti, Doctores in materia ista communiter † loquuntur promiscuè, & indifferenter, tam de fugiente, quam de latitante, & se occultante.

9 AMPLIA II. Regulam † etiam in præparante se ad fugam, licet nondum fugerit, dummodo per aliqua signa euidentia constet, quod ille volebat aufugere: quia tunc idem operatur fuga in promptu, quod fuga in effectu, vt per Baldum, in leg. pignoris causa, C. de pignorat. action. Marsil. in practic. §. diligenter, nume. quinquagesimo, vbi bene comprobat hanc ampliationem, & in rubric. C. de probation. nume. 167 versic. & scias etiam vltra. Francisc. Cason. de indit. & tortu. tract. decimo, capitu quarto, rubric. de fuga, nume. vigesimoseptimo. Carrer. in practic. in secundo, tract. de indit. & tort. §. tertium inditium, numero quarto. Diaz. reg. 303. ad finem, versi. amplia omnes suprascriptos casus, facit tex. in l. fugitiuus, ff. de verborum significatio. & l. quis sit fugitiuus, §. primo, iuncta glos. in verbo, fugitiuum esse, ff. de ędil. edic. Boer. decisio. 215. numer. secundo, & nume. duodecimo. Bald. consil. 220. libro 3. & secundum aliam impressionem, consil. trigesimooctauo, libro quarto. Viu. in commun. opin. in materia fugę versic. quærit Barto. in l. admonendi post numerum tertium. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 819. num. 9. & vide allegatos in 1. libro tit. de carcer. & carcer. q. 30. num. 9.

10 AMPLIA III. Vt, † multo magis regula procedat si cum fuga, iuncta fuerit iudicialis contumacia, vt puta quia citatus ad comparendum permiserit se banniri. Nam tunc talis fuga, iuncta contumacia, & banno, facit inditium ad torturam, Bald. consi. crim. diuers. 22. num. vigesimosexto, volum. primo, in paruis, & in l. prima, nume. decimotertio, ff. de hæred. instituen. Amad. de sindicatu, numer. 259. Marsil. in l. prima, in princip. nume. quarto, ff. de quæstion. & in l. penultima, ad finem. ff. eodem, & singu. 117. incip. ad torturam, & in practic §. diligenter, nu. 136. Brun. de indit. par. secunda, quæstio. quinta num. 7. Carrer. in practic. in secundo tractat. de indit. §. circa quartum qualiter, & quādo ad torturam deueniatur, numero vigesimoquinto. Foller. in practic. crim. 3. parte tertiæ partis principalis, verbo, & si confitebuntur numero octauo, & num. decimosexto. Neuiz. consi. 60. numero primo. Clar. in practic. §. fin. quæstion. 64. versic. sed nunquid bannitus, Vulpell. consil. 105. numero secundo, & consil. decimotertio, num. primo, Ludou. Peguer. decis. crimi. 17. numero 34. Verum quia hæc ampliatio plures patitur declarationes, & restrictiones: ideo remitto lectorem ad ea, quæ scripsi in primo lib. tit. 1. de inquisitione, quęst. 11. nume. 70. seqq.

11 AMPLIA IV. Vt pariter, † & multo magis fuga faciat inditium ad torturā, quando aufugeret quis per loca inuia, & insolita, puta per nemora, vt per Carrer. in prac. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. tertium inditium, numero tertio. Blanch. de indi. ad l. fina. numero 280. ff. de quæstio. per textum, in l. secunda, & ibi Ioann. de Plat. C. de cur. publi. libro decimo.

12 AMPLIA V. Vt etiam, & idem sit in eo, qui repertus in delicto, vel in aliquo pręparatorio fugatus est à populo cum clamore: tūc enim ex hoc posse illum tormentis subijci voluerunt Blanch. ad l. fin. nume. 289. Carrer. in prac. dicto §. tertium inditium, numero secundo. Corrad. in pract. rub. de negat. crimin. & tormen. nume. vigesimonono, fol. mihi 297. colum. secunda, versi. fugatus cum clamore. Plot. inter consilia criminalia diuersorum, cons. 132. numero 26. volum primo, & dixi in primo libro tit. de delict. & pœnis, quæstione 21. numero 152. vbi etiam probaui, quod si iste sic cum clamore fugatus eo instanti capiatur, potest torqueri, etiam denegatis defensionibus.

13 Aduerte † tamen tu iudex, ne sis ita facilis ad torquendum hominem ex eo solum, quod à populo fuerit cum clamore fugatus: Nam erit semper inspicienda causa, & origo dicti clamoris, quæ si fuerit probabilis, & verisimilis, vt ille voluerit delinquere, procedet ampliatio: secus si talis rumor ortus est ex nulla probabili causa, per ea, quæ latius dixi in materia famæ supra, quęstio. quadragesimaseptima, numero 153.

14 AMPLIA VI. Vt † & fuga faciat inditium ad torturam in eo, qui in actu capturę, vel etiam captus eximit se ex manibus familiæ, vel aliás aufugit, aut se occultat, vt per Carrer. qui tamen loquitur, quando captura erat iusta, in pract. §. tertium inditium, numer. 24. Foller. in pract. crim in verbo, item quod venenauit sororem, num. 10.

Contrarium est verius, quod fuga ex manibus familiæ non faciat inditium ad torturam, bene probarunt, Ioan. Mar. de Plot. inter consilia criminalia diuersorum 65. numero vigesimosecundo, sequentib. in magnis. Bertaz. consilio 416. ante numerum decimumtertium, & consil. 548. post numerum decimum, & seq. & cons. 417. numero 28. seq. vbi expressè loquitur, etiam quod captura fuerit iuridica, Bonacos. in sua collect. commu. opin. crim. par. 1. versic. fuga rei cum fama, prope finem, folio mihi 74. colum. secunda, in fine. si enim vt infra dicam, numero vigesimosecundo, fuga non facit inditium, quando quis timet ne capiatur de facto, tanto minus debet facere inditium, quando euidenter cernit se de facto capiendum.

15 Nec obstet authoritas Carrerij supra in contrariū allegati, quia non loquitur in simpliciter fugiente ex manibus familię, sed etiam in illi resistente: quę resistentia importat manualem violentiam, vt alias dixi in primo libro, titu. de carcer & carcerat. quæst.

16 trigesimasecunda, numero 35. † & facit præsumere capiendum magis culpabilem. Prout etiam nec obstent authores Follerij par ter in contrarium allegati, in dicto verbo, item quod venenauit sororem, numero decimo: quia idem Foller. in eodem verbo, numero trigesimo, declarando se apertè dicit, quod si is, qui ex manibus familæ aufugit statim recapiatur tunc fuga nullum prorsus facit contra fugientem inditium.

Sed quid quæso in eo, qui aufugit, nec statim recapitur: ex mente Bertazoli in dicto consilio 417. numero trigesimo, & in cons. 386. numer. duodecimo, potest concludi, quod si iste compareat sponte, & quandocunque fuga pręcedens non facit contra ipsum inditium ad torturam: secus si non sponte compareat, & postquam diu permansit in fuga, fuerit captus.

17 Verum ego sentio, † quod etiam quod non sponte com-

te comparuerit, talis fuga non faciat inditium: omnis enim sponte comparens, etiam quod nõ ausugerit ex manibus familiæ, purgat inditium fugæ, vt infra dicam, num. 48. sed in fugiente ex manibus familiæ, tale inditium tollitur propter eundẽ periculum imminentis carcerationis, cui quis se tradere non tenetur: quæ quidem iusta fugiendi causa semper vrget, & si vt infra dicam, nume. trigesimosecundo, fugiens, quia timet carcerari, non potest ex hac fuga torqueri, etiam quod ex interuallo capiatur, cur torqueri debet is, qui ausugit ex manibus familiæ, dum videt se statim capiendum? Nulla certè potest diuersitatis ratio considerari inter casum, & casum, imò magis excusandus est fugiens certam, & imminentem carcerationem, quam futuram, & incertam: & si hoc secundo casu fuga non facit inditium, tanto minus debet facere inditium in primo casu, & ita credo esse veritatem.

18 AMPLIA VII. Vt† & idem sit in mercatorib. fallitis, qui ex fuga possunt torqueri, vt indicent pecunias eis datas, & depositas, quas asserunt perdidisse, & subtractas ab institutoribus, vt per Parid. de Pu. in tract. sindic. capitu. an in causa pecuniaria, & ciuili, numero secundo, Mars. in l. diuus, num. quinto, ff. de quæstio. & in practic. §. expedita, nume. sexagesimosecundo. Purpurat. in l. singularia, nume. 94. ff. si certum petat. Boer. decis. 215. numero quinto, quos refert Duen. regu. 389. ad finem, in octaua limitatione. Mascard. de probat. conclus. 819. num. 38. libro secundo.

19 Sed† hoc non procedit in eo, qui decoxit non fraude, & culpa sua, sed vitio fortunæ, ex quo apparet exitus pecuniarum depositarum, per ea, quę dixi in primo libro titu. de delictis, & pœnis, q. 26. numero trigesimo.

20 AMPLIA VIII. Vt† multo magis fuga faciat inditium ad inquirendum specialiter, & sic ad formandam, & transmittendam inquisitionem, per ea, quæ in specie scripsit Menoch. de præsumpt. libro 1. quæstione 88. numer. vigesimoprimo, vers. tertium inditium.

21 AMPLIA IX. Vt† fuga non solum faciat inditium ad torturam contra fugientem, sed etiam contra tertium: & ideo si sint duo imputati de aliquo delicto, quorum vnus sit carceratus, alter vero dederit se fugæ, fuga asserti cõsocij criminis faciat inditium contra illum carceratum, vt per Alexand. in consil. 65. numero decimo, vers. accedit etiam, volum. primo, Gramm. consi. decimoquarto, nume. quarto, & consi. decimoseptimo, numero 19. & consi. 57. numero vigesimo, & decis. vndecima, numer. 14. & decis. 42. nume. decimotertio. Carter. in practi. in secundo tract. de indit. & tortu. §. octauum inditium, post numerum quartum. Menoch. de arbit. quæst. libro secundo, casu 474. nume. 48. Iustin. Bonden. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 54. nume. decimonono, seq. libro secundo, in magnis, vbi loquitur in socio criminis contumace: dicitque, quod licet sententia cõtumacialis contra vnũ lata non præiudicet tertio, istud dẽt intelligi, ut plene nõ noceat: secus quo ad qualequale præiudicium. facit decisio Francisc. Marc. 423. num. 3. vbi quod fuga famuli facit inditium contra dominum de mandato, & si famulũ non exhibet, habetur pro confesso, ut ibidem in decisio. 426. nume. primo, & secundo, (quod tamen vltimum non affirmare intendo.) ✠ & contrarium tenet Honded. post huius libri secundam impressionem habitus, in consil. 97. numero trigesimotertio, sequen. libro secũdo, vbi propterea decisio. Francisc. Marci prædictam declarat procedere quoad obligationem Domini ciuiliter; non autem quando criminaliter agitur ex allegatis ibi per eum, &

22 Contrarium, † quod fuga socij criminis non faciat inditium contra socium, volun. Io. And. in addi. ad Specula. in tit. de præsumpt. §. species, in l. secunda magna, numero quarto, vbi per textum in l. secunda, C. de fideiussorum. & per textum in l. fi. C. de fals. concludit, quod si quis accusat de falso producentem falsum instrumẽtum, & etiam notarium, qui instrumentum conficit, si notarius aufugiat, illius fuga nõ facit inditium ad torturam contra producentem, & ita Ioannis Andreę authoritate freti hanc contrariam opinionem affirmarunt Ias. in l. admonendi, numer. 89. versicul. quarto, limita, in lectura, & nume. 176. in repetitione, & ibidem Ripa, nume. 174. ff. de iureiurando. Diaz. reg. 103. versic. quarto, sublimita. Boer. decisio. 215. num. 25. & decis. 255. nume. decimotertio. Duen. reg. 390. in tertia limitatione, Butiat. consilio 239. nume. 41. Claud. ad Bertazzolum in consil. 133. litera B, sub versic. vltimum est caput, in quarto casu. Marc. Anto. Eugen. consi. 61. nume. nono, iuncto nume. 66. & facit pro hac altera opinione, (quę iudicio meo videtur magis recepta,) ✠ sicut & contrariam sententiam communiter reprobari affirmat Honded. post hęc impressa visus dicto consil. 97. numero trigesimo, sequen. & consi. 87. nume. 195. sequen. eodem lib. secundo. Vbi loquitur de confessione dicta mandatarij in contumaciam condemnati, quod non faciat inditium contra mandantem: alia Doctorum conclusio, quod scilicet fuga nunquam operetur in tertij prᴂiudicium, de qua per Ioan. And. Cursen. & Ripam, relatos per Viuia. in commun. opinio. in materia fugæ, vers. quærit Bar. in l. admonendi, numero decimosexto, & per Mascardum de probatio. libro secundo, dicta conclusio 219. nume. trigesimo & per Bertazzolum consilio 27. nume. decimo, lib. primo.

23 In† hac contrarietate reperio distinguentem Viu. vbi supra, numero quinto, ex mente Alexand. in dicto consil. 65 libro primo, & dicentem, quod sola fuga socij criminis non faciat inditium ad torturã contra consocium, iuncta autem cum alijs sic, prout erat in casu, in quo consuluit Alexand. dicto consilio 65. & ita etiam videtur de mente Claud. ad Bertazz. in dicto consil. 133. litera B, sub versicu. vltimum est caput, in quarto casu, vbi dixit, quod sola fuga socij non facit contra socium præsentem inditium, nisi adsint aliæ probationes. ✠ Quod & idem dixit Honded. consi. 87. num. 148. vbi dixit hanc declarationem verissimam.

24 Non† omitto distinctionem mihi sępius relatam à doctissimo quodã viro amico meo, q dicebat, qđ si sumus in delicto diuiduo, fugã vnius socij non facere inditium contra alium; secus si in delicto indiuiduo. diuiduum autem, & indiuiduum delictum ipse nominabat non respectu accusationis, sed respectu naturæ ipsius delicti, vt puta in adulterio, stupro, & similibus, quæ & actu & potentia sunt indiuidua, cum non possint ab vno solo committi; in istis inquam delictis dicebat fugam vnius facere inditium contra alium; secus in alijs. rationabilis certè est distinctio.

25 Sed † ego indistinctè pertranseo cum communi negatiua opinione: aut enim iste socius aufugit postquam videt consocium carceratum, aut ante. Primo casu bene fugit, quia iustè etiam poterat timere suam carcerationẽ, & sic nullum ex tali fuga resultat inditium, etiam contra se, per ea, quę dicam infra in limitationibus, numero trigesimosecundo: secundo casu quando aufugit ante consocij carcerationẽ, talis fuga de se sola, & sine alijs adminiculis secundũ veriorem opinionem, de qua supra, nume. 5. sequen.

non

trō, facit contra fugientem inditiū, ergo multo minus debet facere inditium contra assertum socium carceratum, argumentum ni fallor, concludit de necessitate, & sic non video casum in quo fuga possit facere inditium contra complicem inculpatum.

26 Bene fateor, †quod inducit aliquam suspicionem, quæ iuncta cum alijs legitimis inditijs aliquid operatur, & in hoc concurro cum distinctione de qua supra, num. 23.

27 LIMITA I. Huius† primæ inspectionis regulā, vt procedat quando quis fugit ante formatam inquisitionem, seu porrectam accusationem; secus si post. Primo enim casu aperte colligitur, quod fuga causatur ex propria criminis conscientia. Secundo autem ob timorem molestiarum, & vexationum, quæ ex inquisitione, & accusatione proficiscuntur, & quas non omnes subire volunt, etiam quod, innocentes sint, secundum Bartolum per illum textum in l. prima, numero primo, ff. de bonis eorum. Ang. in l. fin. colum. penultima. C. de quæstio. Parid. de Pute. in tractat. sindicat. in verbo, fuga officialis, capit. secundo, Ang. de malef. in verbo, quod fama publica præced. nume. 46. in princ. Iaf. in repetit. l. admonendi, numero 169. ff. de iureiuran. & in l. si is, qui, nume. quinto, C. qui testam. facere poss. Roma. in l. lege Cornelia, nume. secundo, vbi dicit ita se vidisse practicari, & ibidem Igne. numero decimoseptimo, ff. ad Sylan. Mar. in practic. §. diligenter, nume. 41. versicul. quod intellige, & singul. 115. & 497. & in rub. C. de probat. numero 259. Felyn. in capitu. nullus, numero sexto, extra de præsumpt. Soc. reg. 104. in tertia limitatione, Paul. Ghirland. in tract. de relaxa. carcerat. sub rubric. de fuga incarcerati, nume. octauo, versic. secundo limitatur, Ludoui. Bologni. in addit. ad Guido. de Suzzar. in tractat. de indit. & tortu. numero quadragesimo. Carrer. in practi. crim. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. tertium inditium, num. 13. Blanch. de inditijs ad l. fin. ff. de quæst. numero 281. vbi testa-
* tur de communi †opinione, Diaz. reg. 303. versic. primo, si fugit. Matthei. sing. 145. & ibi in addit. in principio, & in vers. quod tamen intellige, vbi quod ita obseruatur per assessores. Duen. regu. 307. in prima, limitatione, & regul. 390. in septima limitatione, & regu. 391. in princ. & ista limitatio non solum est cō-
* munis,* vt prædixi, sed etiam illi nemo quem viderim contradicit, & eū, sic de communi testantes post alios quos allegant, vltra præcitatos sequuti sunt Io. Bapt. Villalob. in sua collecta commu. opin. litera F, num. 175. in princ. Matth. Gribal. in suis regulis crim. in verbo, ante inquisitionem, in primo tomo commun. opin. folio mihi 347. colum. prima. Viu. in cōmun. opin. in materia fugæ, in vers. quærit Bart. in l. admonendi, &c. Clar. in pract. §. fin. quæstion. vigesimaprima, versic. fuga, vbi non solum dicit communem, sed etiam magis communem, ex Io. de Amic. in cons. 37. nume. quinto, & cons. 131. nume. tertio, et ex Simanc. de hæret. capi. sexagesimotertio, numer. decimonono, cum alijs ibi per eū allegans, Soarez. in suis commu. opin. litera F, nume. 371. Laurent. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, consilio sexagesimo, nume. 51. libro secundo, Vulpell. consilio 113. nume. nono. Bonacos. in commun. opin. crimin. parte prima, vers. fuga rei, post principium. fol. mihi 74. Bertazz. cons. 548. num. duodecimo. Claud. ad eundem Bertazz. in cons. 113. litera B, sub vers. est vltimum caput, Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstio. 89. nume. trigesimonono, Mascard. de probatio. libro secundo, conclusio. 819. numero decimo tertio, & sequentibus, Ludoui. Pegue. decis. crimin. decimaseptima, nume. trigesimoprimo, & 32. † Et ab ista conclusione (quæ vt vides ab omnibus recipitur, & cum ea consentit, etiam Hier. Ceuall. Hispan. quem post huius libri tertiam impressionem habui in commu. opin. quæst. 193. nume. primo) absurdum esset in practica recedere quamuis eam pluribus suo vertere conetur Anto. Gomez. in l. Tauri, 76. num. duodecimo, ad medium in vers. quod tamen singulariter limita.

28 AMPLIA Hanc limitationem,† vt procedat, etiam non formata inquisitione, vel porrecta accusatione, dummodo adsit probabilis timor futuræ inquisitionis, vel accusationis, nam tunc fuga, nec etiā facit inditium ad torturam, contra fugientem per regulam, quod ad excusandum idem operatur timor, quod ipsius rei existentia, vt per Romanum in dicta l. lege Cornelia, numero secundo, ff. ad Sylian. Dec. cons. 234. post numerum primum, versic. nec ob istas fuga, Ioan. Ign. in d. l. lege Cornelia, numero decimo quinto. Mar. in pract. §. diligenter, num. quadragesimosecundo, vbi alios citat antiquiores, & in singul. 497. Blanch. ad legem final. num. 282. ff. de quæstio. Carrer. in d. §. tertium inditium, nume. decimoquinto. Caton. de indit. tracta. nono, capitu. quarto, rubri. de fuga, numē. octauo. Laurent. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, dicto consil. sexagesimo, nume. 53. libro secundo. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthei. singul. 145. vers. ampliatur dicta conclusio Claud. ad Bertazz. dicto cons. 133. litera B, vers. vltimum est caput. Mascard. d. conclu. 819. num. decimo
* sexto, vbi testatur de communi, † & in id allegat etiam Andr. Gayl. pract. obseruat. libro secundo, obseruat. 109. num. octauo, & sequen. addo & Menoc. de præsump. dicta quæstion. nume. trigesimonono,
29 ver. Hæc† tamen suspitio. Vbi quod statur arbitrio iudicis iuxta rerum, & personarum circumstantias, an timor fuerit iustus, & probabilis, necne. Ludouic. Peguer. decision. criminal. decimaseptima, numero trigesimosecundo, versicu. quod quidem existimant.

30 Et quidem † ego satis iustum timorem futuræ inquisitionis crederem, si iudex iam incepisset sumere informationes, & formare processum cōtra aliquē: si enim de hoc fugiens antequam fugiat habuerit notitiam, non minus videtur excusandus, quā si fuisset accusatus, quia iudex, vel fiscus, qui ad hæc instat, habetur loco accusatoris, & ita quod fuga nō faciat inditium, post inchoatum processum, & assumptas Informationes loquuti sunt, Marcabrun. de Anguil. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 62. numero decimotertio, libro secundo, & Clar. sub dicto vers. fuga.

31 Et † pariter iustus erit timor si post comminatam accusationem, vel inquisitionem, etiam quod nondum cœpta, aut instituta fuerit, quis aufugerit, argumento tex. in l. miles, §. socer. ibi, *Sed accusationem parante, & probationibus insistente, ac imminente*, ff. de adult. & per textum in l. edicto, §. stat, ff. de iure fisci, voluerunt Roman. in l. lege Cornelia. numero secundo, & ibi Ioan. Igneus, numero decimoquinto, ff. ad Syllan. Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præceden. nume. quadragesimosexto, vers. & etiam aduerte, Brun. de indit. parte prima, quæstion. tertia, numero nono, ad medium, Dec. consilio 334. num. tertio, Ioann. de Amic. consilio 131. numero tertio, Ioan. Corat. in l. admonendi, numero 89. & ibidem Curt. numero 160. Petr. de Prolomeis, numero octauo. Cato Saccus, numero 58. ff. de iureiurand. Carrer. in pract. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. tertium inditium, numero decimoquinto, Viu. in cōmun. opin. in materia fugæ, post verbum, fugiens à carcere publico, in versic. quærit Bar. in l. admonēdi, nu. septimo, versic. & his accedit, Duen. regul. 391. in

prima

prima ampliatione. Maſcard. de probat. libro ſecundo, concluſio. 219. numero decimonono, & vigeſi- * mo, vbi teſtatur de veriori † opinione, licet Socyn. in regul. 206. fuga poſt accuſationem, in prima limitatione, & Ioann. Tierry. in tractat. de fuga, numero vndecimo, & ibi per eum allegati contrarium dixerint.

32 AMPLIA Rurſus† præcedentem ampliationē, vt idem ſit in eo, qui aufugit ob timorem carcerationis: ſi enim fuga non facit inditium, quando quis timet accuſari, vel inquiri, tanto minus iſtud operabitur quādo quis timet carcerari de facto, & ex improuiſo, ſecundum Ioan. Andr. de Iſern. in conſtitu. Regni, rubr. vigeſimanona, de iniur curial illatis, incip. vt participatio, numero decimo. Parid. de Put. in tracta. ſindic. in verbo, fuga officialis, capit. ſecundo, incip. an iudex, vel officialis, poſt numerum ſecundum verſic. vel ſi fugiat, & in verbo, carcer. & carceratus, capit. ſexto, incip. qualiter autem probatur, numero tertio. Paul. Ghirland. in tract. de relaxat. carcer. ſub rub. de fuga incarcerati, numero nono, verſicul. tertio limitatur, Ioan. de Amic. conſilio ſeptimo, num. decimooctauo, Carrer. in practi. in ſecundo tractatu de indit. & tortu. §. tertium inditium. nume. octauo, Grammat. voto decimonono, num. ſeptimo. Duen. reg. 390. in ſecunda limitatione, Viu. vbi ſupra ſeptimo, verſic. & hoc intelligas, Bertran. conſilio 61. numero ſeptimo, verſ. quo fit, volumi. ſecundo, Marc. Mant. conſ. 176. numero nono, Cardi. Alban. in Lucubrat. ad Bartolum in l. quis ſit fugitiuus, §. ſicut, in fine, ff. de ædil. edict. Franc. Bec. conſi. ſeptuageſimo, numero quarto, in fine, Bertazzo, conſilio 113. num. octauo, & ſequent. volum. primo, & conſilio trigeſimoſeptimo, numero decimo, in fine, eodem volum. & conſilio 416. nume. decimotertio, & conſ. 417. numero trigeſimo, & conſilio 548. numero vndecimo, libro ſecundo. Maſcard. de probat. lib. ſecundo, dicta conclu. 819. nu. vigeſimoſexto. Menoch. de præſumptio. libro primo, quæſt. 89. nume. trigeſimooctauo, poſt verſiculum, tertium exemplum, vbi quod hæc ampliatio pręſertim procedit in iis, quibus ſumma eſſet verecūdia, ſi carceri includeretur. & multo magis in iis, qui ob ætatem, vel ob aliam infirmitatem, carceris duritiem ferre non poſſent, quemadmodum Demoſtheni cōtigit, prout ipſe teſtatur in ſua epiſtol. ſecunda, dum de ſuo reditu ſe excuſat. qđ Athenienſium iudicium aufugiſſet, per hęc pulcherrima verba.

Iam ob diſceſſum meum iure iraſci mihi non poteſtis. Neque enim ideo abii, quod de vobis deſperarem, aut vſpiam alio reſpicerem: ſed primum carceris ignominiam animo ferebam grauiter; deinde propter ætatem, afflictionem illam corporis perpeti non poteram: denique & vos non nolle putabam illā contumeliam me effugere, quæ neque vos quicquam iuuabat, & me perdebat.

33 SVBLIMITA I. Hanc† primam limitationem, vt procedat in cauſis capitalibus, & in quibus ſaltem agit de pęna corporis afflictiua; ſecus in nō capitalibus, & vbi agitur de pœna pecuniaria. Hoc enim vltimo caſu fuga facit inditium etiam, in fugiente poſt accuſationem, vel inquiſitionem, ſecundum Bartolum in l. prima, ff. de bon. eorum, Soc. reg. 193. in tertia limitatione, Ioan. de Amic. conſilio ſeptimo, numero vndecimo, & conſ. 86. numero quarto. Ghirlan. de relaxa. carcer rubr. de fuga incarcerati, numero nono, verſ. prædicta tamen intellige, Ludo. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tractat. de indit. & tortu. nu. quadrageſimo. Duen. regu. 391. in ſecunda limitatione, Clar. in pract. §. fina. quæſt. 21. ſub verſic. fuga delinquentis, prope finem, vbi tamen loquitur, quando cum fuga, iuncta eſt fama. Franciſ. Bec. conſ. 70. numero vigeſimoquinto. Maſcard. de probat. lib. ſecundo, concluſ. 819. nume. octauo, iuncto num. 18.

34 SVBLIMITA II. Dictam† primam limitationem, vt non procedat, quando eſſet adminiculata aliqua alia præſumptione, vel coniectura: nam tūc facit inditium ad torturam, etiam quod ſit poſt accuſationem, vel inquiſitionem, ſecundum Angelum de maleſ. in verbo, quod fama publica præceden. num. 46. ad finem. ver. ſecundo, niſi alia ſuſpitio, Roma. in l. lege Cornelia, in fine, & ibidem Igne. nume. decimotertio, in fine, ff. ad Syllan. Soc. regu. 152. in ſecunda limitatione, Ioan. de Amic. conſ. 37. numer. ſeptimo. Ioan. Caroſ. in l. admonendi, num. 79. & ibidem. Petr Prolom. nume. ſeptuageſimoſeptimo. Cur. numero 160. ff. de iureiuran. Brun. de indit. parte prima quæſt. tertia, nume. nono, verſic. aut allegatur fuga, Carrer. in practi. crim. in ſecundo tractat. de indit. & tortu. §. tertium inditium, num. decimoſexto. Duen. reg. 391. in limitatione. Viuiu. in commun. opin. poſt verbum, fugiens à carcere: in verſ. quærit Barto. in l. admonend. nume. ſeptimo. in fine, Maſcard. de probat. lib. ſecundo, dicta concluſ. 819. nume. decimonono. Menoch. de pręſumptio. libro primo, quæſtione octuageſimanona, nume. quadrageſimo. Ludouic. Peguer. dicta deciſ. crimin. trigeſimatertia. & de fuga adminiculata, ex inditio famæ, quod faciat inditium ad torturam, voluit Hier. Cęual. in com. opin. q. 193. nu. 3.

35 Verum† retenta opinione, de qua ſupra, nu. quinto. & ſequētibus: quod ſcilicet, etiam quod fuga ſit arrepta ante inquiſitionem, vel accuſationem, non faciat inditium ad torturam, niſi fuerit adiuta, & ſuffulta aliquo alio adminiculo, crederem ſublimitationem propoſitam non poſſe ſuſtineri. Nam adminicula operantur, vt dixi ante inquiſitionem, & non poſt, & vbi fuga arripitur poſt inquiſitionem, tunc ex ea nulla prorſus oritur delicti præſumptio, vt probaui ſupra, numero vigeſimoſexto, ergo adminicula non poſſunt ſupplere præsumptionem, quæ non eſt, & ſi bene aduertantur Doctores ſupra pro limitatione allegati, non dicunt expreſſe, quod talis fuga faciat iſto caſu inditium ad torturam, ſed ſimpliciter quod faciat inditium, & ſuſpitionem: quare eam, vel non veram credo, vel ſaltem procedere declaro, qn adminicula, & inditia vltra fugam ſunt plura, & de ſe vrgentia, ac grauia, alias ſecus.

36 LIMITA II. Dictæ† primæ inſpectionis regulā, vt non procedat, quando quis diſceſſit non ob delicti timorem, ſed ex aliqua alia cauſa, vt puta propter timorem contrariæ factionis, propter metum & minas illatas ab inimicis, qui ſuſpicātes de aliquo quod delictum commiſerit, illum occidere velle dicebant, ſi ſit ſolitus ſępius diſcedere ad mercantias exercendas in aliis locis. His inquam, & ſimilibus caſibus, ſi quis aufugiat, fuga non facit contra fugientem inditium ad torturam, ad trad. per Parid. de Put. in tract. ſindica. in verbo, fuga officialis, capit. ſecundo, incip. an iudex, vel officialis, numero primo, verſ. vel ſi ipſum fugientem aliqua cauſa excuſaret, folio mihi 190. columna prima, Fely. in capitulo nullus, numero ſeptimo, de præſumpt. Iaſ. in l. admonendi, numero octuagesimonono, in lectura, & numero 169. in repetitione, & ibi etiam Roma. nume. quinquageſimoſexto. Curt. numero 157. Pet. Prolom. numero ſeptuageſimoſexto. Cato Saccus, numero quinquageſimoquinto, ff. de iureiurand. Soc. regu. 163. in ſecunda fallen. Dec. conſil. 416. numero trigeſimo, Ioann. de Amic. conſilio ſeptimo, numer. duodecimo, conſilio 86. numero quinto. Pariſ. conſilio 193. numero vigeſimo, volumine primo. Brun. de indit. &

tortu.

tortu. parte prima, quæst. tertia, numero septimo, versicu. aut non fugit timore familiæ, & numero octauo, per totum, Blanch. ad l. fin. numero 285. ff. de indit. Franc. Cason. de indit. tract. decimo, cap. quarto, rub. de fuga, numero sexto. Carre. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. tertium inditium, num. quinto, sequent. Diaz. reg. 303. versic. tertio, vbi quis. Duen. regu. 307. in quinta limitatione, 390. etiam in quinta limitatione. Viui, in commun. opin. post verbum, fugiens a carcere, versic. quærit Bar. in l. admonendi, numero decimotertio. Bertazzo. consilio 560. numero nono, libro secundo. Mascard. de probatio. libro secundo, conclus. 819. numero vndecimo. Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstio. octuagesimanona, numero trigesimooctauo. Ludou. Peguer. dicta decisio. crimi. decimaseptima, nume. 35. & faciunt, quæ in simili de contumace condemnato, & bannito dixi in primo libro titu. de inquisitione, q. 11. nume. 50. & sequent. vsque ad nu. sexagesimumprimum.

AMPLIA Hanc † secundam limitationē, quia
37 quod quis discesserit ex causa aliqua probabili, & nō ob conscientiam patrati criminis, probatur iuramēto ipsius fugientis, & fugæ præsumptio per iuramētum tollitur: sic in terminis, post Cyn. & alios quos allegat, affirmauit Marsi. in practi. in §. diligenter, numero 43. & 44. vbi ex hoc infert, quod nunquam fuga faciet inditiū ad torturam: nam si quis fugit post porrectam accusationem, vel formatā inquisitionē fuga non facit inditium, per ea, quæ dixi in prima limitatione: si vero aufugit ante, & tunc potest dicere, & iurare, quod aufugit propter timorē futuræ accusationis, & inquisitionis, & stabitur tali iuramento, per regulam, quod in ijs, quæ dependent ab animo alicuius statur illius assertioni iuratæ, ad gl. in §. aliæ, instit. de action. cum alijs ibi per eum allegatis, & in sing. 118. versi. sed ad vnum, & ante Marsil. hoc idem firmauit Brun. de indit. & tortur. parte prima: quæstio. tertia, numero duodecimo, in fine, post illos Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthei. singul. 145. in fine, versic. adde tamen, Franc. Cason. de indit. tract. decimo, capit. quarto de fuga, numero octauo, vbi quod
* ita tenent omnes recentiores (licet eos ipse non sequatur, vt mox dicam) Carrer. in practic. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. tertium inditium, post numerum sextum. & numero vndecimo, in fine. Diaz. reg. 303. versi. primo si fugit, in fine. Duen. regu. 389. in secunda ampliatione, Boer. decis. 215. numero vigesimosexto, & Rie. in l. admonendi, nume. 168. ff. de iureiurand. Viu. in commun. opin. post verbum, fugiens à carcere, versicu. quærit Bartol. numero decimoquarto. Corrad. in pract. libro primo, capitul. nono, §. secundo, de offic. præto. in causis ciuilibus, rub. de iuramento, numero decimoterno, folio mihi 161. columna prima. Bertazzol. consilio. 133. post numerum decimum, & consi. 310. numero decimo, & consil. 560. numero vigesimoprimo. Mascard. de proba. libro secundo, conclus. 854. numero decimooctauo. Ludo. Peguer. dicta decis. crimin. vigesimaseptima, num. 36.

38 Et † facit pro hac ampliatione, id quod scripsit Foller. in practic. crimin. in secunda parte tertiæ partis, verbo, & si confitebuntur, numero vigesimosexto, vbi post Angelum, quem allegat in consil. decimo, probat standum esse confessioni extraiudiciali illius qui citatus non cōparens dicit, se aufugisse animo latitandi; ergo pariter standum est assertioni eiusdem iudiciali, iurantis se aufugisse nō animo latitandi; sed ex alia causa, ut contrariorum sit eadem disciplina, & ne melioris conditionis sint iura fisci, quam iura
39 rei. Item facit, † quia in dubio quis præsumitur abesse potius ex bona, & probabili causa quam ob conscientiam probati criminis, & qui contrarium dicere voluerit probare tenebitur, prout fuit de mente Baldi, quem refert Catald. in tractat. sind. quæstione 137. nume. trigesimosexto, uersic. quia in dubiis, fol. mihi decimonono, à tergo columna prima, sequitur Brun. de indit. parte prima, quæstione tertia, numero duodecimo, in principio. & in versicul. & fuit de mente Baldi, nec dissentit Carrer. dicto §. tertium inditium, numero duodecimo. Marsi. cons. quadragesimonono, nume. 38. Duen. d. regul. 390. in prima limitatione, in fine, si hoc præsumitur in dubio, ergo multo magis debet præsumi stante iuramento fugientis.

40 Contrarium, † quod fugæ præsumptio non tollatur iuramento fugientis dicentis, discessisse non ob conscientiam patrati criminis, sed ob aliam probabilem causam. & quod isto casu minimè sic iuranti credatur, aperte voluit Blanch. de indit. ad legem final. ff. de quæstion nume. vigesimooctauo, versic. aduer-
41 te. & num 284. † vbi bene respondet Marsilio, & eius fundamentis, prout etiam facit Francisc. Cason. de indit. dicto tracta. decimo, capit. quarto, rub. de fu-
42 ga, nume. decimonono, sequent. † Et ad id. quod dicitur credi alicuius assertioni iuratae in dependentibus ab animo, respondent præfati Doctores, quod procedit in ciuilibus, non in criminalibus, quia criminalia non diminuntur iuramento, vt ibi per eos.

43 Et pro hac contraria opinione optimè facit, † qđ adnotauit, idem Cason. vbi supra, numero quarto, vbi dixit quod in dubio quis præsumitur discessisse ob causam propter quam accusatur, nisi aliam iustā causam probet, per l. de minore, & ibi Bald. C. de adulter. & propterea inquit Cason. ibidem, numer. 7. si quis dicat, se aufugisse propter minas consanguineorum occisi, non creditur ei, nisi tales minas probauerit: quia si aliter diceremus, vnusquisque se excusaret a fuga sic dicendo: quod videtur absurdum, vt ibi per eum.

44 Quid dicendum? † Puto sic distinguendum in hac Doctorum cōtrouersia, quod si constat de causa probabili, propter quam quis dicit, se discessisse, credatur iuramento discedentis, & dicentis, quod ex illa causa discesserit, etiam quod in contrarium posset præsumi, quod discesserit, ob delictum iam commissum: & hoc quia quando concurrunt duæ causę, vna inclusiua delicti, & altera exclusiua, præsumenda est illa, quę excludit delictum, & non ea, quę illud includit, ad trad. per Alciatum de pręsumptio. regul. tertia, pręsumpt. prima, num. primo, seqq. & ita sunt intelligendi Doctores allegati supra, numer. trigesimonono.

45 Si † verò non constat de causa probabili prędicta, tunc absurdum est dicere, credi iuramēto illius, qui dicit se discessisse ex illa causa, quę nō apparet, & de qua nullę extent qualitates. Pone exemplum pro faciliori intelligentia distinctionis: dicit quis & etiā iurat, quod discessit, quia timebat inquiri, accusari, & carcerari, vel propter minas inimicorum, vel quia fuit coactus tunc discedere ad nundinas, & ferias, cū esset mercator, aut ex alia simili causa. si apparet de comminata accusatione, vel inquisitione: puta, quia iā fiscus, vel accusator pręparabat probationes, vel si appareat de minis inimicorū, vel si appareat, quod tēpore discessus erāt nundinę, & quod ad illas ipse tāquā mercator esset solitus ire, tunc vtiq; statur iuramento discedentis, quod non ob malam cām discessent, sed ob illam quā allegat: si vero de prędictis causis non appareat, ridiculum est dicere quod stetur iuramento discedentis; & ista est pura veritas.

Aduerte

46 Aduerte tamen,† quod non omnis cauſa excuſat diſcedentem, ſed tantū ea, quæ iuſta, & probabilis ſit, de quo ſtandum eſt iudicis arbitrio, ſicuti poſt Cornęum, Rip. & Iaſo. quos allegat, affirmauit Maſcar. de proba. lib. ſecundo, dicta concluſ. 819. num. duodecimo. ☞ ſed vide Gabr. lib. 7. concluſ. octauo, nume. 3. vbi dixit quod cauſa iniuſta excuſat etiam à vitio fugæ.

47 LIMITA III. Et† illatiuè regulam prædictam, vt non procedat in eo, qui fugit iudicis ſæuitiam, vt puta quia communiter eſſet reputatus crudelis, vel particulariter minatus eſſet de illum male tractādo: tunc enim fuga non facit inditium contra fugientē, quia dicitur diſceſſiſſe ex iuſta, & probabili cauſa, ſicuti poſt Andream de Iſern & Luc. de Penna quos allegat, bene comprobat Paris de Put. in tracta. ſindica. verbo, fuga officialis, capit. ſecundo, an iudex, vel officialis, numero tertio, & ibi amplius dicit, quod iſto caſu ſufficit, ſaltem probabiliter timere, & ſi non iuſte, per l. recte, ff. quod metus cau. per l. capitalium, §. quod ſtatum, ff. de pœn. cum alijs ibi per allegatis, Iaſo. in repet. l. admonendi, numero 169. ff. de iureiurand. Ioan. Igne. in l. lege Cornelia, numero 55. ff. ad Syllan. Cœpol. in l. quis ſit fugitiuus, in princ. numero ſexto, ff. de ędil. edict. Ioan. de Amic conſil. ſeptimo, numero decimonono. Paul. Ghirlan. de relaxat. carcerat. rubr. de fuga incarcerati, numero decimo, ſequen. Marc. Ant. Blanch. ad l. final. numero 285. ff. de quæſt. in ſuo tract. de indic. Duen. reg. 307. in tertia limitatione, & regu. 390. in ſexta limitatione. Practica; Fab. Monteleon. folio mihi 277. numero 856. Ioann. Baptiſt. Villalob. in collecta commun. opin. litera F, poſt numerum 175. Bertazzo. conſilio 560. numero primo, libro ſecundo, Maſcard. de prob. lib. ſecundo, d. concluſ. 819. numero vigeſimoſeptimo, Menoch. de præſumpt. libro primo, quæſt. octuageſimanona, nume. 38. verſic. tertium exemplum, faciunt, quæ dixi in primo lib. titu. de inquiſit. quæſtione 11. numero 57. & tit. de carcer. & carcer. quęſ. 30. num. 141.

48 LIMITA IV. Quando is, † qui aufugit ſe ſponte in carceribus conſtituiſſet. Nam per reuerſionem fugæ inditium purgatur, Barto. in l. quis ſit fugitiuus per illum textum, §. primo, & ibi Cępol. numero decimoquinto, ff. de ædil. edict. idem Cępol. in l. bonē, §. qui ad amicum, numero primo, ff. eodem, Paris de Put. de ſindic. verbo, fuga officialis, capitu. ſecundo, an iudex, vel officialis, numero primo, verſi. nam is, qui fugit, & poſtea reuerſus eſt & verſ. vel quādo receſſiſſet animo reuertenti, Brun. de indit. par. prima, quæſtio. tertia, numero ſeptimo, verſic. primo caſu, Ludou. Bologuin. in addit. ad Guido. de Suzzar. in tract. de indit. nume. quadrageſimo, verſ. idem dicas, Gramma. conſ. 42. nume. vigeſimo. Duen. regu. 307. in ſecunda limitatione, Iacob. Nouel. reg. 2. numero quarto. Plot. inter conſilia criminalia diuerſor. conſilio 65. numero vigeſimoquinto, & ſequen. libro primo, vbi bene argumentando ad comprobationem huius limitationis dicit, ſicut fuga operatur contra reū, quia ſui præſentiam non facit, ita ſi ſui reus præſentiam non facit, ceſſare debet operatio fugæ per iura vulgaria, quod ceſſante cauſa ceſſet effectus, & ſicut ille non dicitur comparere, qui comparuit, & nihil aliud fecit, & poſtea ſe abſentauit, non ſtetit, ad l. ſcire, §. ſufficit, ff. de excuſat. tuto. ita econtrario nō dicitur fugiſſe is, qui abſentauit ſe, & poſtea rediJt in locum iuris, & iudicij, in fuga non perſeuerans. Ad-
* do pro eadem limitatione, quæ cōmuniter ab omnibus recepta eſt. Corrad. in practica titulo de nega. crun. & tormen numero vigeſimotertio, folio mihi 293. columna prima. Clar. in pract. §. fina. ☞ quæſt, vigeſimaprima, ſub verſic. fuga delinquentis, in fine vbi quod iſto caſu fuga nullum facit inditium etiā leue, & quod de hoc nulla eſt dubitatio, ex Ioan. de Amic. quem allegat in cōſilio ſeptimo, numero decimonono, & conſil. 85. numero octauo, Ioan. Bapt. Villalob. in commun. opin. litera F, numero 175. in fine. Vin. in commu. opinio. poſt verbum, fugiens à carcere, in verſ. quęrit Bar. in l. admonendi, numero octauo. Soarez in ſua collecta commun. opinion. litera F, numero 375. Bonacoſ. in commun. opin. parte prima, ſub verſicu. fuga rei cum fama, poſt principium, fol. mihi ſeptuageſimoquarto, columna ſecūda, Bertazzo. conſilio 133. numero decimo, & conſilio 386. numero decimotertio, libro ſecundo, Maſcard. de prob. libro tertio, concluſio. 1330. nume. tertio. Menoch. de pręſumpt. libro primo, quęſt. octuageſimanona, nume. trigeſimoſeptimo, & faciunt, quę dixi in primo libro titu. de carceribus, & carceratis, q. 30. numero 87. & ſeqq. iuncto num. 148. ſeqq. vbi vide.

49 AMPLIA I. Hanc† quartam limitationem non ſolum in eo, qui aufugit exiſtens in propria libertate & poſtea reuerſus eſt, ſed etiam in eo, qui aufugit ex manibus familię: nam & is ſi poſtea citatus, uel etiā ſua ſponte compareat, fugę illud inditium per ſpontaneam comparationem purgatur, ſecundum Bart. in l. quis ſit fugitiuus, §. primo, per illum textum, ff. de ędil. edic. & ibidem Cępol. numero 6. & decimoquinto, idem Bartol. in l. aut facta, §. tempus, colum. prima, ff. de pęnis. Iaſ. in l. admonendi, in lectura, numero 89. & ibidem Curt. nume. 158. Roma. num. 156 Rip. numero 168. ff. de iureiurand. Felyn. in capitulo nullus, numero ſeptimo, de pręſumptio. Grammat. conſ. quadrageſimoſecundo, numer. ſecundo. Boer. deciſ. 215. numero vigeſimoſeptimo Blanch. ad leg. final. numero 286. ff. de quęſtion. Carer. in practic. ſecundo tract. de indit. & tortu. §. tertium inditium, numero nono. Diaz. reg. 303. verſicu. tertio, quando quis fugit. Duen. reg. 390 in quarta limitatione, Plo. inter conſ. criminalia diuerſorum, conſilio 65. numero vigeſimoquarto, libro primo, faciunt ad hęc quę in ſimili de fugiente ex carcere, dixi in primo libro titu. de carceribus, & carceratis, quęſtio. 30. num. 87. & quidem hęc limitatio non ſolum eſt uera, & co-
* muni, ſed etiam nullam prorſus habet dubitationem, quia fuga ex manibus familię nullum facit inditium, etiam quod fugiens nō reuertatur, vt probatum ſupra, num. 14. ſeque. ergo tanto minus ſtante reuerſione.

50 AMPLIA II. Vt per reuerſionem, † ſpontaneā comparationem fugę inditium purgatur, ſiue quis cito reuertatur, ſiue ex interuallo, fugiens enim ex carcere animo non reuertendi non excuſatur, etiam quod reuertatur, & ſatis pręſumitur non reuertendi animus ſi non cito reuertatur ex iis, quę poſui in libro primo, titu. de carceribus, & carceratis, quæſtione trigeſima, numero 88. iuncto numero 156. at ſecus in fugiente non ex carcere, ſed exiſtens in propria libertate, quia quandocunque compareat, fugę pręcedentis inditium purgat, (niſi forſan comedio tempore permiſiſſet ſe banniri, & condemnari, iuxta ea, quę poſui in primo libro titu. de inquiſitione, quęſtione vndecima, num. ſeptuageſimo, & ſeqq.) Haec enim diſtinctio, an reus diu, uel cito reuertatur ſit per Doctores in fuga carcerati, non in fuga exiſtantis in propria libertate, licet Plot. de ſitenī. in an. §. 30. numero tertio, videatur generaliter loqui vtroque caſu.

51 AMPLIA III. Dictam† quartam limitationem vt ſpontanea comparitio multo magis operetur in eo, qui nunquam aufugit, ſed ſciens ſe inquiri, aut

quę

quæri a Curia sponte comparet, & se in carcerib. cõstituit. Hanc enim spontaneam in carceribus constitutionem, etiam nulla fuga præcedẽte esse maximũ innocentiæ signum, cum nemo tã fatuus, & insanus sit, qui innocens non esset, velit se intra carceres includere, omnes vnanimiter prædicant, ut videre est apud Marſ. in practic. qui hanc ampliationem bene exornat, in §. diligenter, num. 204. & seqq. Nouell. tract. ad defensam, fol. mihi 70. nu. 10. Foller. in pract. crim. in verbo, & si compareant ante cõtumaciam, num. 1. Gram. conſ. 61. num. 24. & conſ. 29. nume. 32. Corn. conſ. 58. num. 2. lib. 2. Alba. cõſ. 94. num. 7. vbi dicit huiusmodi præsumptionem multum posse, & habere secum naturalem rationem, atque quotidianam experientiam. Alciat. conſ. 453. nume. 5. nume. 6. verſ. quarto, &c. vbi inquit, quod sicut lex contra fugientem præsumit, l. lege Cornelia. § præterea, ff. ad Syllan. tam pariter præsumit pro innocentia non fugientiũ, & se sponte constituentium, Cępha. cõſ. 287. num. 10. lib. secundo. Rolan conſ. 63. nu. 9. lib. 3. Bertaz. inter consilia criminalia diuersorum, consi. 70. nu. 28. lib. 2. Dec. conſ. 83. num. 30. lib. 3. Mascard. de prob. lib. 2. concl. 904. nu. 22. & lib. 3. conclu. 1330. per totam, & alibi passim & communiter Doctores omnes, ac præsertim consulentes; & quibus addo etiam Honded. consilio 107. numero quinquagesimosexto.

52 AMPLIA I. Hanc tertiam ampliationem, † vt procedat etiam in eo, qui citatus (ante tamen bannũ vel condemnationem) comparet, nam & is dicitur sponte comparere, & innocentiæ præsumptionem pro se habet: sic enim in citato, ultra Doctores omnes adlegatos supra, numero quadragesimonono, loquuti sunt Cępol. consilio 131. in princip. in uerſ. secundo posito, &c. & numero octauo, verſ. decimo, & vltimo, &c. Soc. iun. conſ. 29. volumine secundo, in princip. ibi, & condemnatione sequuta, &c. & numero trigesimoquinto ibi, quod positus in libertate, Grammat. consil. 42. numero uigesimo, Tho. Non. conſ. 96. numero decimotertio, Boſſ. in tit. de manda. ad homic. numero uigesimoquinto, & seq. vbi bene loquitur ad fauorem eius, qui vocatus spontè se constituit, Cortad. in prac. tit. de captura, numero primo folio mihi 265. vbi amplius dicit, quod ille, qui non vocatus spõte comparet suspectus est de delicto, per tex. in l. vnius, §. seruo, qui ultro, & ibi Marſ. numero sexto, ff. de quæſt. Hippol. Riminal. conſ. 302. numero decimotertio, libro tertio, & conſ. 88. numero 49. libro primo, Bertaz. inter consilia criminalia diuersorum dicto consi. 70. num. 28. libro secundo, in fol. ex quibus sine dubio apparet hanc ampliationem * cõmmuniter † à Doctoribus receptam ☞ pro qua etiam addo Honde. conſ. 107. nu. 57. † Quamuis contrarium affirmauerit consulendo Vulpell. consi. 72. nu. 7. & 8.

53 AMPLIA II. Prædictam † tertiam ampliationẽ non solum in comparente, sed etiam in eo, qui sciẽs se quæri à Birroariis non fugiens cum posset, permittit se capi, ex hoc enim etiam satis præsumitur innocens, quia innocentia homines securos, & nihil mali aduertens facit, l. si non conuitij, C. de iniur. l. cum fratrem, C. de his quibus, vt indign. & ab alacri conscientia maxima datur securitas, Bald. conſ. 176, Coculæ, in princ. & consilio 353. examinanda sunt, columna secunda, volumine primo, † Marſ. in pract. §. diligenter, nu. 204. Aym. conſ. sexto, nume. 38. lib. 1. Rol. conſ. quinquagesimoquarto, uolu. undecimo, in fine.

54 AMPLIA III. Quia constitutio spontanea tanteę est efficaciæ, ut tollat omnia inditia contra ipsum laborantia, ita & taliter, quod vbi alias esset torquendus, stante tali spontanea constitutione torqueri non potest, & ita uidetur de mente omnium Doctorum allegatorum supra, num. 51. & 52. quibus etiam ad Bertazz. consilio 133. numero septimo, iuncto numero 11. lib. primo, Mascar. de prob. lib. tertio, dicta conclu. 1330. nume. 5. & 6. qui & alios adducunt concordantes.

55 Sed certè, † quicquid in hoc Doctores præfati * dicant, practica * communis seruat, vt spontanea constitutio tollat bene inditium præcedentis fugę si aderat per ea, quæ scripsi supra, nume. 48. Cætera autẽ inditia non tollat prorsus, sed debilitet, ita quod nõ facit reum alias torquendum non torqueri, sed leuius torqueri, innumeri enim apparuerunt temporibus nostris spontè se in carceribus constituentes, qui culpabiles reperti, debitas luerunt pœnas delicti per eos commissi.

56 LIMITA V. Huius † primę inspectionis regulã vt non procedat contra hominem bonæ famæ, contra quem fugam non facere inditium ad torturam, voluit Cataldin. de ſind. 137. nume. 76. ubi relatis diuersis Doctorum opinionibus tandem concludit, quod quando ille, qui aufugit, erat alias malæ famę, conditionis, & uitę, tunc fuga facit inditium sufficiens ad torturam: secus si erat bonę famę, ex Archidia. quẽ allegat, in c. decernimus, tertia, quęstio nona, quod & idem affirmarunt Brun. de indit. par. prima, quęſt. tertia, numero duodecimo, uersiculo, item aduerte, Marſ. in consilio 49. nume. 38. Carrer. in practic. in secundo, tracta. de indit. §. tertium inditium, num. 10. seq. vbi amplius dicit, quod fuga iuncta cum fama, seu aliis inditijs, non facit inditium ad torturam, nisi concurrat leuitas uitę, Duen. reg. 390. in prima limitatione, Lauren. ab Occa inter consilia criminalia diuersorum, conſ. 60. num. 54. libro secundo, in folio. Viu. in commu. post uerbum, fugiens à carcere publico, in uerſ. quęrit Bar. in l. admonendi, num. decimonono, uerſ. octauo limitatur, Mascar. de proba. libro secundo, d. conclusione 819. numero vigesimosecundo.

57 LIMITA VI. In eo, † qui vadit ad superiorem, nam & is non dicitur fugere, & propterea non oritur ex tali discessu contra ipsum aliquod inditium, ex eo, quia itineris arreptio habet uim appellationis vt per Bald. in l. sed & si prętorem, per illum textum, §. fin. ff. ex quibus cau. maior. Duen. reg. 307. in quarta limitatione, & dixi in primo libro titu. de carceribus, & carcerat. quęſtio. trigesima, numero 171. ubi uideas.

58 LIMITA VII. Vt † fuga cum sit inditium remotum, nũquam faciat inditium ad torturam, nisi fuerit adminiculata aliqua alia coniectura, uel inditio, ut plene concludunt Doctores allegati supra. numero 5. seqq. quos hic repetere superfluum est, sed limitatio est uerissima.

59 LIMITA VIII. Huius † primæ inspectionis regulam, ut procedat, dummodo plene, & concludenter, ut puta per duos testes constet de ipsa fuga, aliter secus, ut per Cataldinum de sindica. quaestione centesimatrigesimaseptima, numero septuagesimosexto, ad medium, uerſi. illud addo, vbi, quod isto casu fuga debet esse certa, & manifesta, plene per testes probari, vel per uehementem pręsumptionem, prout fuit de mente Archid. in capit. cum contumacia, de hęret. in sexto, & in dicto cap. decernimus, tertia, quaestione nona, & isto casu uehemens praesumptio dicitur illa, quae est fortis, & grandis, ut vtar uerbis dictis Cataldini, ex eodem Archid. quem allegat, in d. c. cum contumacia, ad tex. in c. inter sollicitudinem, de purga. canon. in uerbo, attendentes, in cap. insinuatum, de simonia. in fine, cum alijs ibi per

Cataldin.allegatis, quibus ad comprobationem hu-
ius limitationis,addo Brun.de indit.par. prima, q.3.
num.12.versi.aduerte etiam, Franc. Cason.de indit.
tract.decimo,cap.quarto,rub.de fuga,num,20. Viu.
in commu.opin.post verbum, fugiens à carcere pu-
blico,versicu. quærit Bart.nu.19.Mascard. d.concl,
819.nu.29.

Et ex his sum expeditus de prima inspectione pro
positæ quæstionis: veniamus modo ad secundam,an
scilicet,& in quibus casibus fuga faciat plenam pro
bationem,& in eo

60 REGVLAM Mihi† propono negatiuam, quod
scilicet fuga plene non probet contra fugientẽ: pro-
batur hęc regula in l.lege Cornelia,ubi Bart, nume-
ro primo,ff.ad Syllan.& in l.prima,§.sinautem post
commissum,C.de rapt.virg.& in l.raptores,vbi etiã
Barto C.de episc.'& cler. & in authen. de exhibend.
reis coll,quinta,§.suscepto,& per ista iura hanc regu
lam sic inter alios,posuerunt,Fely.in cap.nullus,nu-
mero primo,versic.regula,quod fuga, extra de præ-
sumpt.Scipio Ianuar.regu.116.Diaz.reg.303. Duen,
regu.389.Mascard,de probatio. libro primo, concl.
498.numero primo,Claud,ad Bertaz. cons.131.nu-
mero octauo,litera B,vers.illud regulare est, Bona-
cos.in commu.opin.par.prima,verbo,fuga rei.versi.
& ex fuga non potest fieri condemnatio, vbi hanc
* dicit communem† opinionem, Ludouic.Peguera
decisione criminal.decimaseptima,nu, vigesimose-
ptimo.

61 AMPLIA Huius† secundæ inspectionis regulã,
vt nec statutum possit facere, vt fuga inducat plenã
probationem, ut late post Roman. quem allegat in
l.lege Cornelia,ff ad Syllan.traditur per Angelum,
de malefic.in uerbo,quod fama publica præcedente
numero 47.per totum,& ibi Augu. in addit.respon-
det contrarijs.Cato Saccus in repert.l.admonẽdi,nu
me.61.ff.de iureiur.Fel.in c.2.sub numero octauo,de
62 probat.† Vbi tamen limitat, nisi statutum fuerit in-
troductum ex aliqua vrgenti, & necessaria causa,
63 Duen.reg.389.in prima limitatione,† vbi etiam limi
tat,nisi delicta contra fugientem essent manifesta,&
qualitas delicti pęnam mortis postularet : quia tunc
valet statutum volens per fugam probari delictum,
ut per Decianum,& Fel.ibidem per Duen.allegatos
& per Mascardum de proba.libro primo, conclusio
ne 498.numero 2.seqq.& per Lud.Peguer.d.de deci
sio.17.nu.29.

64 Posset etiam hæc ampliatio limitari,† ut non pro-
cedat,quando vltra fugam fugiens iudicialiter cita-
tus esset contumax . Nam tunc potest facere sta-
tutum, ut contumax habeatur pro confesso, non
aliter, ac si plene esset probatum delictum per eius
propriam confessionem,vt per Angelum de malefi.
vbi supra,d.verbo, quod fama publica præcedente,
post numerum 48.& dixi in primo libr.de inquisit.
q.21.num.2.

65 LIMITA I. Dictę† secundæ inspectionis regu-
lam,vt non procedat , quando fuga obijcitur alicui
non tanquam delicti signum, seu inditium, sed tan-
quam proprium,& specificum delictum, quia tunc
fuga plene probat illud,immo non probat, sed est il
lud item delictum per se, vt in desertore militiæ , &
fugiente ex castris, per textum in l.desertorem, ff.de
re milit.& in l.si desertores,C.de desertor.libro deci-
* mo, exemplificant communiter † Doctores casum
propositę limitationis,ut uidere est apud Ioan.And.
in addit.ad Spec.in tit.de pręsum.§.pręsumitur, uer.
violentia,in addit.magna,Cataldin.de sindic.q.137,
numero 74.ver.Oldradus dicebat,Ang.de malefi.in
uerbo,fama publica pręcedente,numero 46. uer. a-
lias Ripa in repet.l.admonendi,numero 165.& ibidẽ
Cur.numero 163,Ioan.Coras.numero 8, ff.de iure
iur.Mari.in practic.§. diligenter, post numerum 47'
Brun.de indit.parte prima,q.tertia,numero 7.Franc.
Cason.de indit.tractatu decimo,capitulo quarto, ru
bri.de fuga,numero 18.Pau.Ghirland.in tractatu de
relaxa.carcerat.rub.de fuga incarcerati,numero pri-
mo,& tertio,in principio.Blanch.ad l,fina. ff.de quę
stio.numero 278.Diaz.reg.303. versic. quinto fallit.
Duen.reg 389.in quinta fallent.Ant.Gomez.in leg.
Tauri 76.numero duodecimo, in principio. Viu.in
commu.opin.verbo.fugiens à carcere publico, uer.
quær t Bart.&c.numero primo.Clar.in pract.§. fin.
q.21.versic.fuga delinquentis,in principio,vbi quod
* ita tenent* omnes,ex Bruno in loco pręcitato,Masc.
de prob.libro secundo,concl.819.numero 36.Meno.
de pręsumpt.libro primo,quęstione 89. numero 36.
ve .primus est.Claud.ad Bertazz.consilio 133.litera
B,vers.hoc tamen est intelligendum.

66 LIMITA II. In casibus,† in quibus sola suspi-
cio sufficit ad probationem ipsius criminis, prout
quando agitur de remouendo tutorem : tunc enim
cum negari non possit quin ex fuga oriatur contra
fugiẽtem suspicio,icciroo eo casu fugam plenam fa-
cere probationem,bene probat tex. in l.impuberib.
§ finali,ff.de suspec.tutor.& per istum textum hanc
* limitationem firmarunt communiter • Doctores in
l.admonendi,vbi præsertim Ripa,numero 167.ff.de
iureiur.Felyn.in capitulo nullus,numero nono,de
præsump.Ang.de malefi.in verbo,fama publica,nu
mero 46.versiculo,quandoque fuga,Cateldi.de sin-
dic.137.post numerum 74.vers.Dynus vero,Marsi.
in practica §.diligenter,post numerum 47.versiculo
item alius est casus secundum eum,& in rubr.C.de
prob.numero 263 Bianch.de indit. ad legem finalẽ,
ff.de quæstio.numero 278.versic.alia est fuga,quae
facit,Franc.Cason.de indit.tractatu decimo,capitu-
lo quarto,rub.de fuga,numero 19.Brun.de indit.par
te prima,q.3.nume. 7. vers. quandoque fuga, Diaz,
reg.303.vers.sexto fallit.Duen.reg.389.in sexta fall.
Paul.Ghirlan.in tractatu de relaxat.carcer.rub.de fu
ga incarcerati,post numerum tertium, Bonacos. in
commun.opin.parte prima,vers.fuga rei,cum fama
folio mihi 74.Clar.in pract.§.fi.q.21.vers.fuga delin-
quentis,post princ.ibi,aut est tale crimen,&c.ubi q
† in hoc concordant† omnes, ex Bruno in loco præci-
tato, Mascar.de prob.libro secundo , conclu.819.nu-
me.17.Menoch.de pręsump.lib.1.q.89.nu.36.ver.se
cundus est.

67 LIMITA III. Vt † licet sola fuga non sufficiat
ad condemnandum,sufficit tamen adminiculata cũ
alijs coniecturis.& inditijs.vt consuluit Tiber. Dec.
in cons.18.num.7.lib.1. et hoc saltem procedere ad
68 pœnam pecuniariam,† licet non sic quo ad corpora
lem,bene probat Menoch.de præsumpt. lib.1.q.58.
per totam,in discursu,pręsertim post nu.1.in medio
ubi loquitur,quando fuga est iuncta cum uno teste,
de uisu fide digno.

Verum ad hęc vide quę in simili dixi de fama su-
69 pra,q 47.num.81.et seq. † Et quatenus attinet nunc
ad propositam limitationem,credo fugam, iũctam
cum adminiculis sufficere ad torquendum, non au
tem ad condemnandum,vt dixi supra, num.5. seqq.
iuncto num.58.sed si fuerit iuncta cum uno teste de
visu immediatè de delicto deponente, tunc,† quod
delictum non dicatur plenè probatum voluit Ant.
Gomez.in l.Tauri 76.num.duodecimo,ante mediũ
vers.ex quo inferas, Sed forsan poterit sufficere ad
condemnandum in pœnam pecuniariam, et extra-
ordinariam, iuxta sententiam Menochij,sed melius
remitto me ad ea, quæ dicam infra, in titulo de reo
confesso, et conuicto, in quęstione 86. in qua ge-

nerali

neraliter tractabo, an & quando præsumptiua probatio sufficiat ad condemnandum, & ibi particulariter, à numero 28 sequentibus, ponam, quid de vno teste de visu, iuncto cum aliqua alia præsumptione.

70 LIMITA IV. Huiust secundæ inspectionis regulam non procedere in famulo fugiente a Domino, insalutato, vt dicunt hodie, & sine eius licentia discedente: tunc enim si Domino in eius domo res aliqua deficiat ius præsumit, vt illa fuerit subtracta ab illo famulo, & propterea isto casu per fugam probatur furtum, vt per gl. quæ ad id originaliter, & communiter per Doctores adducitur, in auth. ent. de exhib. reis, §. si vero etiam quidam, in c. bo, factum, collat. 5. vbi dicit. *Nota optimum argumentum contra seruientes fugientes, vt eo ipso res amissas videantur subtraxisse.* & per istam glossam, limitationem hanc firmarunt Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica præced. num. 46 in fine, & post Ang. & Ioan. And. quos allegat, Iasan. lectura l. admonendi, nume. 91. & ibidem Curt. num. 171. Cato Saccus, nu. 60. Iacob Perr. Ptolom. num. 85. ff. de iureiur. Boer. decisio. 215. numero 29. Mars. in rub. C. de probat. nu. a 59. & in prac. §. diligenter, num. 47. Diaz reg. 303. in tertia fallent. reg. 307. in princip. & regu. 389. in tertia limitatione, Natta cons. 407. pro detentione Antonij, numer. primo, Boss. in tit. de indit. & considerat. ante torturam
* num. 54. & est communis, tvt per Afflic. in cap. primo, in verbo, in glo. prima, num. 28. tit. de pace iuramen. firman. & per Viu. in commun. opi. verbo, fugiens à carcere publico, versic. quæ. ir in l. admonendi, &c. post numerum decimumnonum: Emanuel Soarez in sua collecta commun. opin. verbo, fuga, litera F, num. 167. Bonacos. in commun. opin. crimin. par. prima, ver. fuga famuli, folio mihi 74. Mascard. de probat. lib. secundo, conclu. 819. nume. 11. & conclus. 822. num. primo, & conclu. 831. nume. 6. Claud. ad Bertaz. consilio 131. nu. 5. litera A, faciunt ad hac limitationem, quæ in simili de probando corpus delicti in crimine furti posui in primo lib. tit. de inquis. q. 2. nu. 20.

71 SVBLIMITA Hanc quartam limitationem, vt procedat quando agitur ciuiliter: secus si crimina liter: sic enim expresse declarat Boss. vbi supra, in tit. de indit. dicto numero 54 vers. loquitur tamen Bartolus, vbi ciuiliter agitur, refert, & sequitur, Mascar. dicta conclusione 822. numero decimo, & vndecimo.

72 Fuga enim famuli non plenè, † sed præsumptiuè probat furtum, & sic nō facit plenam probationem sed præsumptionem, secundum Franc. Curt. in repet. d. l. admonendi, num. 17. ff. de iureiur. quem sequitur Natta cons. 407. numero tertio, refert Soarez in commun. opin. litera F, nume. 177. Viu. vbi supra, d. num. 19. versic. immo plus, Mascard. d. conclus. 822. num. 5.

73 Hæc† autem præsumptio in criminalibus secundum aliquos non ad condemnandum (& de hoc ne mo dubitat,) sed ad torquendum sufficit, sicut post Bar. bene probat Boss. in titu. de furt. post numerum secundum, & d. tit. de indit. & considera. ante tortu. num. 54. vbi reddit rationem, quia scilicet si in ciuilibus fuga famuli plene probat furtum, ergo in criminalibus debet saltem facere indicium ad torturam: dummodo probetur illum fuisse famulum tempore recessus, vt ibi per eum nec dissentit Mascard. qui concordantes adducit, de prob. lib. 2. conclus. 831. nu. 6. & 7. vbi & aliam reddit rationem: quia scilicet, secundum Bal. in l. si post numerum quartum, C. quibus ad liber. proclam. non lic. famulorum natura fu racissima est.

74 Verum secundum alios relatos per eundem Mascar. d. conc. 831. 2. nume. ... vt fuit Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de ... nec etiam ad torturam famuli sola fuga sufficit, nisi quatuor concurrant.

Primo quod constet de amissione rerum. Secundo quod dominus conquerens sit vir bonæ famæ. Tertio, quod econtra famulus fugiens sit alias suspectus.

Quarto, & generaliter, quod verisimile sit seruum fugientem auferre potuisse, quod & idem voluere; Franc. Cason. de ind. trac. 0. ca. 4. rub. de fuga, nu. 22. Viu. vbi supra, post nu. 19. vers. & opinionem istam intellige, & declarat idem Masc. in concl. 819. nu. 1. 21. & d. conclu. 822. nu. 2. seqq. iuncto nu. 8. & concl. 831. nu. 8.

75 Et nisi ista premissa concurrant crederem, quod nec in ciuilib. famuli fuga aliquid operetur, pro vt est de mente omnium Doctorum præcitatorum.

76 SVBLIMITA II. Eandem † quartam limitationem, & generaliter, vt fuga famuli non faciat indicium, nec probationem contra eum in omnibus casibus positis supra, nu. 27 & seqq. vsque ad nume. 69. valet enim isto casu argumentum de fuga inquisiti ad fugam famuli, sicut expresse adnotauit Masc. d. concl. 822. num. 16. & est de mente Duen. d. regul. 307. per totam.

77 LIMITA V. Dictę secundę inspectionis regulam non procedere in officiali fugiente ex officio suo tempore sindicatus, talis enim fuga eum contra ipsum faciat semipleniam probationem, ad gl. in l. admonendi, super verbo, exacto iuramento, 101, *vel per fugam rei, &c.* & ibid. Ias. in lectura, nu. 82. & in repet. num. 177. & Fran. Curt. nume. 161. ff. de iureiurand. item ad aliam gloss. in l. in bonae fidei, super verbo, decidi oportet, ibi *per fugam, &c.* C. de rebus credito, Bar. in l. lege Cornelia, sub uum. 1. ff. ad Syllan. Oldr. cons. 65. sub nu. 3. Paris de Put. de find. in verbo, fuga officiali, c. a. nu. vers. si vero non fuit captus, nec detentus, Pau. Ghirlan. de relaxa. carcer. rub. de fuga in carceratu, nu. 5. Iacob. Nouel. reg. 2. nu. 3. Viu. in com mu. opi. post verbum, fugiens à carcere publico, vers. sequente Bar. in l. admonendi, &c. ad finem, n. 25. ver. sed tex. ille, Masc. de prob. libro secundo, conclu. 821. nume. 1.

78 Iccircot omnes querelæ contra eundem officialem fugientem datæ probantur iuramento querelantium, & sic isto casu fuga, iuncto iuramento partis facit plenam probationem, vt est tex. expressus in §. super hoc, in auth. de collat notat Ang. in §. necessitatem, ex glo. ibi super verbo, ostenditur, in auth. ut iud. sine quoque suffrag. sequitur Ias. in repe. l. admonendi, nume. 177. Rom. nu. 58. Rip. nu. 17. Io. Coras. num. 85. in fine, Franc. Cur. sub nu. 161. ver. quinimò gl. singularis, ff. de iureiur. Paris de Put. de sindic. in verbo, fuga officialis, c. a. incip. an iudex, vel officialis nu. 5. Brun. de indit. par. 1. q. 3. nu. 11. in fine, versicul. aut non est reductus, Ghirlan. vbi supra, num. 5. in fi. Viu. vbi supra, d. vers. sed textus ille, Ptol. de ... ran. §. trigesimo, nume. secundo. Clar. ... q. 21. vers. præterea, etiam in fin. ubi quod in hanc sen-
* tentiam communiter inclinare videntur Doctores Boss. de official. corrupt. nume. decimosexto. Duen. reg. 389. in prima limitatione, in fine. Mascard. dicta conclus. 821. nume. secundo, libro secundo, & conclusione 495. num. 13. et conclus. 169. numero 1. lib. 1.

79 AMPLIA I. Hanc† quintam limitationem, vt procedat non solum in officiali, sed in quolibet administratore fugiente tempore quo tenetur reddere rationem suæ administrationis, vt per Ghirlandum vbi supra, de relaxat. carcerat. rubr. de fuga, in c... rat.

Ee 2

ratu, numero 5. & per Iacob. Nouel. regu. 2. in secunda fallen.

80 AMPLIA II. Vt† contra talem sic fugientem à sindicatu procedatur ex non scripto sine libello, & sine sententia, vt in §. necessitatem, in authen. vt iud. sine quoque suffrag. & in hoc est speciale, sicut enim in causis breuioribus, vt in authen. nisi breuiores, & in authen. de mandat. Princip. §. sit tibi, & ideo dixit Iacob. de Belui. in dicto §. necessitatem, quod ad instar mali officialis in causa dilapidationis prælati non est necessaria scriptura nec sententia, quia desiderat celeritatem, argumento l. quarta, in fine, ff. de damn. infe. do. & vbi lex, vel statutum dicit causam expediri ex non scripto, tunc omnes iuris solemnitates intelliguntur reiectæ, & acta, & libellus, & sententia, vt per Parid. de Put. qui hæc omnia refert in tract. sind. in verbo, officialis, cap. 3. incip. dicitur autem sindicatus, num. 1.

81 AMPLIA III. Dictam† quintam limitationẽ, vt officialis fugiẽs ab officio tempore sindicatus habeatur pro confesso in omnibus querelis contra ipsum porrectis, ad textum, in l. consiliarios, C. de asses sor. & per istum textum, hanc firmarunt ampliationem, Barto. in d. l. consiliarios, Felyn. in capit. nullus, numero secundo, de præsumptio. Roma. in l. admonendi, numero 58. Franc Curt. numero 161. Rip. numero 173. Cato Saccus, numero 57. Pet. Ptolom. numero 81. Oldrad. consilio 67. numero primo, Paris de Put. de sind. verbo, officialis, capitulo tertio, dicitur autem sindicatus, numero decimoquinto, Ioan. Igne. in l. lege Cornelia, numero decimoquinto, ff. ad Sylla. Mars. in pract. §. diligenter, num. 45. & in rubric. C. de probatio. nume. 260. secundum vnam impressionem, & secundum aliam, numero 281. versi. primus enim est, & singu. 115. versic. adde hic, Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 288. Brun. de indit. par. prima, quæstio. tertia, nume. 11. Duen. regul. 289. in prima ampliatione, Clar. in practic. §. finali, quæst. vigesimaprima. versi. præterea etiam, vbi te* statur de communi Doctorum opinione, ex Igneo in dicta l. lege Cornelia, numero 63. ff. ad Syllan. & ex Viuio loco per eum allegato, Bonacos. in commun. opin. crimin. par te prima, verbo, fuga rei cum fama, vers. fallit multipliciter, & primo, Mascard. de probat. libro primo, conclu. 498. nume. quinto, iuncto num. octauo, & sequentibus, & lib. 2. conclu. 821. nume. 4.

82 Et† licet Salyc. Ias. Rom. & Ripa, in d. l. admonendi, & in locis relatis, per Diaz. reg. 303. in prima limitione, versic. adde Iasonem, & per Mascardum dicta concl. 498. numero 6. & 7. conclus. 821. d. num. quarto, versicu. quanquam, vt aduertere Ias. &c. & vltra illos Paris de Put. in tracta. sindic. in verbo, fuga officialis, capitu. primo, incip. an si officialis aufugit, sub numero primo, versicu. si vero erat traditus, dixerint ampliationem propositam non bene probari in dicta l. cõsiliarios, in qua Doctores omnes faciunt fundamentum ex eo, quod illa lex vere non loquatur in officiali, seu magistratu aufugiente, sed in subtrahẽte, & fugere impellente ipsum magistratum, seu officialem, vt paret in propriis verbis illius contextus dum dicitur ibi, pro confesso autem *tenebitur, qui accusatus huiusmodi personam subtraxerit*. Vide tamen Mascard. d. conclu sio. 498. numero octauo, sequentibus, vbi pro sustentatione communis opinionis optimè respondet ponderationi, quam faciunt præcitati Doctores in eo textu, & bene ostẽdit ex eo expresse probari magistratum ab officio fugientem haberi pro confesso.

AMPLIA IV. Eandem quintam limitationem, vt fuga officialis inducat plenam probationem quo ad querelas contra ipsum porrectas etiam in præiudicium fideiussoris, licet enim vnius fuga, & contumacia alteri non noceat, vt pluribus probaui supra, quæstio. vigesimaquarta, num. 173. & seqq. nec possit iuramentum in litem deferri contra eum, qui ex dolo, & delicto alterius tenetur secundum communem de qua per Iasonem in l. si quando C. vnde vi, quem alijs relatis concordantibus pariter referendo sequitur Plot. de in lit. iuran. §. 49. num. decimoseptimo. Menoch. de arbit. q. lib. 2. casu 208. nume. 9. & seqq. Mascard. de prob. lib. 2. conclu. 934. num. 17. in fideiussore tamen sindicatus, quod possit condemnari & iuramentum in litem cõtra eum præstari propter curiam officialis cõtrarium fuisse iudicatum in Senatu Mediolani testatur Bos. in tit. de rapin. nu. 46. quem pariter refert, & sequitur Plot. dicto §. 49. numero 19.

83 SVBLIMITA I. Propositam† quintam limitationem sic, vt supra ampliatam, vt solum procedat quando contra ipsum officialem fugientem agitur ciuiliter, vel etiam criminaliter ad restitutionem ciuilis interesse; tunc enim habetur pro confesso, & datur contra eum iuramentum in litem, vt supra dixi; at secus si criminaliter agatur ad pœnam, prout bene post Ias. quem allegat, declarat Blanch. de indi. ad l. fi. ff. de q. nu. 288. ver. & hoc secundum eum habet locũ in ciuilib. & post Blanch. melius declarat Plot. de in lit. iuran. §. 30. nu. 4.

84 Quando† enim criminaliter agitur ad pœnam si officialis persistit in fuga, iudex contra ipsum emittit edictum peremptorium, vt compareat ad se defendendum à querelis contra ipsum porrectis, ipso autem non cõparente poterit idẽ iudex contra illũ etiam absentem, & contumacem sententiam proferre, ac declarare confessum de omnibus contentis in dictis querelis, & isto modo officialis fugiens habetur pro confesso, & sic nõ simpliciter ex fuga, sed ex subsequuta contumacia, & condemnatione, iuxta ea quæ lata posui in primo libro in titu. de inquisitione q. 11. & in specie nostra habemus tex. si apparitor, C. de cohortal. libro 12. quem tex. in terminis ponderat Ghirland de relat. carcerat. rub. de fuga incarcerati, num. 6.

85 Si† vero officialis recipiatur, & ad locũ officii conducatur, & tunc pariter habetur pro confesso, vt infra dicam, nu. 92. sed torquebitur, & sic talis fuga contra eum non inducit fictam, seu tacitam confessionẽ eorum quæ in querelis continentur, quando criminaliter agitur, sed tantummodo inditium ad torturam, vt per Parid. de Put. de sindi. uerbo, fuga officialis, c. secundo an iudex, vel officialis, numero quinto, uersic. adeo, quod potest ad torturam poni, Blanch. vbi supra, dicto nume. 288. versicul. sed in criminalibus. Plot de in lit. iuran. d. §. 30. post nu merum quartum, Masc. d. concl. 821. nu. 3. ubi etiam allegat Ias. in l. admonendi, in repetitione, nu. 177. circa fin. & ibidem Franc. Curt. post nu. 161. vers. quinimo, & Ripa, nu. 173. ff. de iureiur.

86 SVBLIMITA II. Dictam† quintam limitationem, ut procedat in officiali fugiente post finitum officium, & tempore sindicatus. At si fugiat ante sindicatum, & durante officio: tunc fuga non inducit contra ipsum aliquam probationem, sed bene propter illam fugam, tanquam de per se delictum punitur uti reus læsæ maiestatis, ad textum, in §. primo, et in Auth. de administrator. & per istum tex. sic. affirmarunt Amad. de sind. num. 26. vers. officialis fugiẽs de loco officij, & num. 106. uers. item tenetur officialis fugiens, Paris de Put. in trac. sind. in uerbo, officialis, c. 3. incip. dicitur autem sindicatus, numero secundo, ad medium, & in verbo, fuga officialis, cap. 1. an si officia-

officialis, post numerum primum, ver. & est reus maiestatis. Rom. in l. admonendi, numero 58. aliàs 71. & ibidem Iaf. nume. 177. Francis. Curt. post numerum 261. ver. capio proprius, Caccialup. num. 85. Io. Coras. num. 85. Lanfr. de Orsa nu. 53. Cato Scaccus, nume. 57. vers. sed concludite, Pet. de Ptolom. num. 81. ff. de iureiur. Brun. de indi. par. 1. q. 3. num. 11 ver. circa qd Duen. reg. 389. in prima limitatione, vers. & Romanus, Viu. in commu. opin. post verbum, fugiens a carcere publico, numero 25. versi. vndecimo limitatur, * vbi testatur de communi † opinione, Gig. de crim. læsæ maiest. lib. 1. rub qualiter, & a quibus crim. læsæ maiesta. committatur, q. 42. Emanuel Soarez in suis commu. opin. litera E, nume. 382. vbi etiam testatur de communi, ex Viu. in loco præcitato, quem refert Bona. in comm. opi. par. prima, ver. fugiens officialis, fol. 74. colum. 1. in prin. Masc. de prob. li. 1. concl. 498. nu. 11. & lib. 2. cõcl. 819. nu. 35. & concl. 821. n. 5. Clau. ad Bertaz. in cons. 133. litera B, vers. hoc tamen idem est fortasse, &c. lib. 1.

87 AMPLIA Hanc † secundam sublimitationem, vt procedat non solum quando officialis aufugit durante officio, sed etiam quãdo aufugit finito officio, & tempore sindicatus: tunc enim (vltra quod habet pro confesso, & contra eum iuratur in litem, vt sup. proposui) adhuc etiam reputatur reus læsæ maiestatis, vt per Albe. in rub. ff. ad l. Iul. maiest. num. 2. Affli. in capi. 1. in §. & bona committentium, num. 70. titu. quæ sint regalia, in vsibus feudorum, Restaur. in tracta. de Imperatore, q. 118. num. 20. quos omnes refert, & sequitur Gig. vbi supra, d. q. 42. & pro ista ampliatione allegatur tex. in l. 1. C. vt omnes Iudices, tam ciuiles, quam criminales, & in l. 2. ff. ad l. Iul. maiest. & eã sequuti sunt Emanuel Soarez in sua collecta cõmu. opin. litera F, d. num. 382. & Claud. ad Bertaz. d. consil. 123. litera B, sub versicul. hoc tamen, in fine. Decian. in tracta. crimin. lib. septimo, capitu. 33. numero 6.

88 Sed † hæc ampliatio non placuit Viu. vbi supra allegato, d. nu. 25. sub 11. limitatione, ver. quod ampliatur etiam, si bene illius verba percepi (licet illius authoritas ad comprobationem ampliationis allegetur per Soarez, & per Clau. in locis nuper citatis.)

89 Et † nihilominus retenta prima opinione aduertas, quod isto casu non erit crimen læsæ maiestatis in primo capite, sicut post Afflictum, quem allegat, aduertit etiam Gig. in d. q. 42. ad finem, immo tex. in d. l. 1. §. quod si quis, C. vt omnes Iudices, pecuniariam pœnam imponere videtur, videlicet quinquaginta librarum auri.

90 LIMITA Dictam † secundam sublimitationem, vt non procedat, quando officialis etiam durante officio aufugisset ab officio propter Domini tyrannidẽ, vel alterius potentis in eo loco, & volentis officiales contra iustitiam facere ad sui libitum. Nam tunc poterit impune ab officio recedere, vt per Paridem de Put. in tract. sind. in verbo, fuga officialis, c. 2. an Iudex, vel officialis, nu. 4. versi. & ideo illi officiales, vbi etiam ponit exemplum in illis iudicibus, qui delinquentes suspenderunt, & timentes iram consanguineorum potentum de ciuitate recesserũt; sunt enim, inquit Paris eo loci, isti tales de administrata iustitia laudandi, & non puniẽdi ratione recessus, nec dissentit Amad. in eodem tract. sindic. numero 106. in fine, vers. quod tamen limita, vbi & in idem allegat Bald. in l. prima, §. diuus, ff. de variat. & extraordi. cognit. sequitur Mascard. de probat. libro 2. d. conclus. 821. numero 7.

91 SVBLIMITA III. Quintam † limitationem regulæ huius secundæ inspectionis, vt procedat, prout loquitur, quando officialis aufugit tempore sindicatus: tunc enim fuga facit contra illum probationẽ talem, vt parti querelanti deferatur iuramentum in litem, vt supra probaui: at secus si aufugiat post tempus sindicatus, ex iis, quę scripsit idem Paris de Put. in d. verbo, fuga officialis, capi. 1. ver. aut post finitam administrationem, vbi quod isto casu fuga nihil probat, sed potest iudicari, & sententiam contra ipsum ex * deductis in processu, & est communis. † ex allegatis per Mascard. de proba. lib. 2. conclu. 821. nu. 6. iuncto numero 8.

92 SVBLIMITA IIII. Vt † officiali fugienti tempore sindicatus querelæ porrectæ probentur iuramẽto querelantium, quando ipse officialis, iam in fuga persistens nõ fuerit remissus, aut reductus ad locum officij; quod si reductus fuerit, aut remissus (licet isto casu possit torqueri si criminaliter agat, vt supra probaui, numero 85.) non tamen fuga aliquod contra ipsum probat quo ad interesse ciuile, ne faciat deferre querelantibus aliquod iuramẽtum, sed querelæ sunt legitimo modo, & per testes probandæ: sic enim per textum in Auth. vt iudi. vt sine quoquo suffrag. in §. necessitatem, affirmarũt Paris de Put. in trac. sind. in verbo, fuga officialis, cap. primo, an si officialis aufugit sub n. 1. ver. aut fugit intra tempus præfixum. Roma. in l. admonendi, num. 51. Ias. in lect. num. 90. ver. 3. limita, & in rep. num. 177. in fi. Franc. Cur. sub nume. 161. Lanfr. de Oria. num. 54. Cato Scaccus, num. 57. Iac. Pet. Ptolom. num. 81. ff. de iureiur. Mars. in practi. diligenter, num. 45. vers. quod tamen limita, Bru. de indit. par. prima, quæstio. 3. numero 11. vers. aut fugit. Due. reg. 389. in 1. limitatione, vers. quod de iure. Mascar. de proba. libro 1. conclu. 498. nu. 12. & concl. 821. num. 9.

93 Quod † multo magis procedit, si officialis ad locũ officij non vi, sed sponte reuersus fuit, per ea quę generaliter scripsi supra, numer. quadragesimooctauo & in specie adnotauit Plot. de in lit. iurã. §. trigesimo, numero 3.

94 SVBLIMITA V. Eãdem † quintam limitationem nõ procedere, quando officialis aufugeret à sindicatu propter timorem, quem habebat sindicatorũ, qui ptia erant sui inimici, & volebãt de facto ipsum carcerare, vel aliud grauamen inferre: tunc enim illius fuga ex quo est causata à iusta causa, nullam inducit probationem, vt per Parid. de Put. de sindica. verbo, fuga officialis, capitulo secundo, numero primo, & numero tertio, versicul. ideo alias consului, vbi propterea isto casu consuluit officialibus, qui suspecti habẽtur de grauaminib. in sindicatu eorũ, eo, quia vident sibi electos sindicatores emulos, & inimicos, vt appellantur ab iniusta sindicatorum electione, & constituto procuratore in loco sindicatus recedant, & ad superiorem confugiant ibidem allegando causam recessus, & offerendo coram eo velle stare sindicatui, & alias, & ibi per Paridem, quem sequuti sunt Paul. Ghirlan. de relaxat. carcera. rubric. de fuga incarcerati, numero vndecimo, in fine, & sequenti. Viu. commu. opi. post verbum, fugiens à carcere publico, in versicul. quærit Bartol. opi. numero decimoseptimo, in fine, Mascard. de prob. libro secundo, conclusione 821. nemero decimo, faciunt, quę de fugiente ex carcere, & ad superiorem confugiente dixi in primo libro, quæstio. trigesima, numero 171. & hac eadem quæstio. numero quinquagesimoseptimo, & quæ pariter de fugiente sẽtentiam Iudicis dixi hac eadem quæstio. numero quadragesimoseptimo. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Inimicitia, an, & quando faciat inditium ad torturam, quot modis contrahatur, atque probetur, & qua in proposito dicatur inimicitia capitalis.

SVMMARIVM.

Inimicitia alia est capitalis, & alia non capitalis, nu. 1.

Inimicitia capitalis cōtrahitur ex lite omniū, vel maioris partis bonorum, nu. 2.

Inimicitia oritur ex lite super magna pecuniarum quantitate, nume. 3. & seqq.

Inimicitia capitalis oritur, etiam quod lis sit super vna re, quæ tamen sit melior inter bona litigantium, nu. 4.

Pecunia est secundus sanguis hominis, nu. 5.

Inimicitia orta ex lite durat etiam finita lite, nu. 6. seqq. sed in hoc multum tribuitur iudicis arbitrio, nu. 9.

Inimicitia capitalis non oritur ex lite omnium bonorum, quando sumus in possessorio, nu. 10. sed contra, nu. 12.

Inimicitia ex lite omnium bonorum non contrahitur, quando agitur de aliquo incidenti, quod non tollit, seu diminuit veritatē negotij principalis, num. 11.

Inimicitia capitalis non oritur ex lite alicuius rei paruæ, & leuis num. 13. & seqq. & ibi etiam, quæ in proposito dicatur parua res.

Res parua, quot modis dicatur, nu. 14.

Causæ leues, & modicæ, quæ dicantur, nu. 14.

Inimicitia capitalis oritur ex ablatione, & spoliatione bonorum, ac etiam alicuius rei particularis, num. 16. & seqq. licet aliqui ibi relati contrarium dixerint, limita, vt inimicitia contrahatur respectu spoliati, non autem respectu spoliantis, nume. 19. sed contra, num. 20.

Inimicitia capitalis oritur cum eo, qui detinet meam terram, numero 18.

Inimicitia capitalis contrahitur ex causa matrimoniali, numero 21.

Inimicitia capitalis cōtrahitur ex causa filiationis, vel monachationis, nu. 22.

Inimicitia capitalis oritur ex causa, in qua intentatur aliqua actio famosa, num. 22.

Inimicitia capitalis contrahitur ex causa, in qua mouetur quæstio status, num. 23.

Inimicitia capitalis oritur ex lite, & accusatione criminali, numero 24. Amplia, tam respectu accusati, quam accusatoris, numero 25. Amplia secundo, etiam quod accusatio sit super crimine capitali, numero 26. Amplia tertio, etiam quod de crimine agatur ciuiliter, dummodo sit tale, quod infamiam irroget, nume. 27.

Inimicitia capitalis oritur ex vulnere, seu alia offensione personali, & multo magis ex vulnere in facie, nu. 30.

Inimicitia capitalis oritur ex eo, quod quis alium detinet in carcere. Amplia, etiam quod carceratio sit iusta. Amplia secundo, & multo magis, si vltrā carcerationem interuenit tortura, num. 28.

Inimicitia capitalis oritur ex offensione meorum consanguineorum, num. 31.

Offendens, seu occidens consanguineum meum, dicitur meus inimicus, nu. 31.

Iniuria facta vni, censetur facta omnibus illius coniunctis, num. 32. Limita, vt censeatur facta coniunctis, vsque ad quartū gradum, non vltra, num. 35. Contra, nu. 36. Dic remitti arbitrio iudicis, nu. 37.

Inimicitia capitalis non oritur ex offensione coniunctorum, nisi infra quartum gradum, num. 35. contra, num. 36. Dic remitti iudicis arbitrio, nu. 37.

Inimicus consanguinei mei, dicitur meus inimicus, numero trigesimotertio.

Inimici mei consanguineus, dicitur meus inimicus, nu. 34.

Inimicitia capitalis oritur ex verbis iniuriosis, num. 38. licet aliqui contra, num. 44.

Amplia primo, etiam quod iniuria fiat absenti, numero trigesimo [illegible]o.

Amplia secundo, in iniuria illata per scripturam, numero quadragesimo.

Amplia tertio, in eo qui alteri dat mentitam, numero quadragesimosecundo.

Amplia quarto, idem in eo, qui de altero seminat malam famā, num. 43.

Limita primo, dummodo verba iniuriosa sint atrocia, alias secus, num 41.

Limita secundo, dummodo iniuria reuocetur ad animum, alias secus, num. 45.

Limita tertio, in persona nobili, secus in vili, dicto numero quadragesimoquinto.

Limita quarto, quia, & in hoc multum tribuitur arbitrio iudicis, num. 46.

Inimicitia capitalis oritur ex minis de occidendo, nume. 47. Amplia etiam quod minans non sit solitus minas exequi, numero 48.

Inimicus dicitur is, qui dicit se aliquem non diligere, num. 49. nō tamen est capitalis inimicus, nu. 52.

Inimicus dicitur is, qui dicit se esse alterius inimicum, n. 50. non tamen dicitur capitalis inimicus, nu. 52.

Inimicus dicitur is, non solum qui actu nocet: sed etiā qui noceret si posset, num. 51. Declara, vt in num. 52.

Inimicus capitalis dicitur is, qui alterius vitæ insidias parauit, numero 53.

Inimicitia præsumitur ex non alloquutione, & ex non salutatione illius, quem quis alloqui, & salutare solitus est, nume. 54. non tamen ex hoc præsumitur capitalis inimicitia, nu. 56.

Inimicus quis præsumitur illi, quem in Ecclesia dum datur Pax non osculatur, num. 55. non tamen ex hoc præsumitur capitalis inimicitia, nu. 56.

Inimici mei amici familiares, habitantes, conuersantes, adhærentes, sequaces, confœderati, & similes, dicuntur etiam mei inimici, numero 57. & 58. declara dummodo amicitia, & conuersatio sit stricta, & continuata, alias secus, nu. 59. Declara secundo, dummodo sit de praesenti, secus si solum fuit de praeterito, num. 60. Declara tertio, quia in omnem euentum tales personæ non dicuntur mei inimici capitales, num. 61.

Inimicus meus dicitur is, qui iurat se inimicum meum, numero 57.

Inimicus meus an dicatur iudex, qui contra me iudicauit, nu. 62. & pluribus seqq. vide infra, in vers. iudex qui contra me iudicauit, & seqq.

Iudex qui contra me iudicauit, dicitur meus inimicus, nu. 61. sed quia hoc non semper verum est, ideo ad declarationem, vide in seqq. versiculis.

Iudex pendente iudicio super causa ciuili non efficitur inimicus litigantium, nu. 63.

Iudex pendente processu, & iudicio super causa criminali mota ad fisci, vel accusatoris instantiam, non dicitur inimicus, nec aduersarius rei inquisiti, n. 64. secus si procedatur ex officio nemine instante, nu. 65.

Iudex in causa ciuili parua, & modici momenti post sententiam latam nō dicitur inimicus eius contra quem pronunciauit, numero 66. at si causa sit magni præiudicij, & pars quæ reportauit sententiam contra appellauit, contrahitur inimicitia inter iudicem, & appellantem, numero 68. secus si non appellauit, num. 67.

Iudex post sententiam latam in causa criminali, si sententia contineat pœnam pecuniariam paruam, non efficitur inimicus condemnati: secus si contineat pœnam pecuniariam magnam, numero 69.

Iudex condemnando reum ad mortem, efficitur ex tali condemnatione inimicus condemnati antequam morti tradatur, nu. 70. si vero condemnatus morti tradatur, remanet inimicitia cum propinquis condemnati ad mortem, num. 71.

Iudex in omni casu, in quo ex sententia per ipsum lata efficitur inimicus condemnati, non tamē efficitur inimicus capitalis, quia officij necessitas ipsum excusat, nu. 72.

Inimicitia

QVAESTIO XLIX.

1 NIMICITIA, An, † & quando faciat inditium ad torturam, vt bene dignoscamus, operæ pretiū est, vt etiam prius discamus, quis propriè dicatur inimicus, & quot modis cōtrahatur, seu probetur inimicitia, & hoc scire vtile etiam erit ad cognitionē alterius quęstionis, de qua infra in tit. opposit. contra test. dum declarabimus, an, & quando inimicus, a testimonio repellatur. Et
* quia secundum communem † Doctorum distinctionem, tam in materia testium, quā in materia torturæ inimicitia alia est capitalis, alia aūt non capitalis, ideo vt etiam insimul scias, quæ nam dicatur inimicitia capitalis, & quæ non, facias infrascriptas conclusiones.

2 PRIMA Sit conclusio, † quod inimicitia capitalis contrahitur ex lite omnium, vel maioris partis bonorum, tum quia causæ bonorum, & causa vitæ æquiparantur, capitu frequens, de restitutio. spoliat. glo. in Authen. de testibus, §. si vero dicatur, in fine, in verbo, in quæstiones, tum etiam quia causa magna ciuilis æquiparatur causæ criminali, l. propter litem, cum ibi notatis, ff. de excusation. tutor. & per istas, ac similes rationes hanc primam conclusionem expresse firmarunt Bald. in l. athletæ, §. dat remissionem, numero primo, ff. de excusatio. tuto. & in l. parentes, columna 2. post numerum primum, versic. item vasalli. ibi, *aut causa ciuile, & ardua*, C. de testib. Bart. in l. 3. §. fina. num. 4. ff. de adimen. leg. Fely.

in cap. quoties, col. 2. num. 5. vers. & considera, extra de testibus, Ang. de malefi. in verbo, quod fama publica præceden. sub num. 50. Marsil. in l. 1. §. præterea nume. 55. vers. item inimici dicuntur illi, & numero 56. vers. item dicuntur capitales, & numero 57. vers. item oritur etiam, il 3. ff. de quæst. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæst. num. 125. seq. vsque ad & post numerum 138. vbi reprobat Ia. Ioan. de Anan. & Fely. dicentes isto casu oriri inimicitiam nō capitalem, sed quasi capitalem, & pluribus bene hanc comprobat conclusionem, Carrer. in pract. in secundo tracta. de indi. & tortu. §. quartum inditium, sub nu. 14. Plot. de in lit. iuran. §. 50. nu. 10. Gig. de crim. læsę maiest. proban. quæst. 2. num. 19. Anton. Gomez var. resolu. tomo 3. tit. de prob. delict. num. 14. sub vers. intellige tamen, Aufret. in tracta. de testibus, num. 56. vers. & idem si fuerit omnium bonorum, Aym. cōsil. 31. nume. 3. vers. & in terminis, & cons. 75. numero vndecimo, Gram. decis. 28. numero quinto, & decis. 86. numero vndecimo, Campeg. de testibus, reg. vigesimatertia, in secondo fallen. Corrad. in pract. rub. de testibus, §. personas testium aggrediendo, numero sexagesimoquinto, ad finem, versiculo atque adeo, folio mihi 101. Io. Lup. in reper. capitulo per vestras, numero 455. de donat. inter vir. & vxor. Ioan. Bapt. Villalob. in commun. opi. litera i, numero quadragesimoctauo. Menoch. de arbitr. quæstio. libro secundo, casu 110. numero quarto seqq. & casu 329. numero vndecimo. Ioan. Mar. Monticel. in repert. testium folio quadragesimotertio, columna secunda, versicul. fina. Ioseph. Ludou. in suis commu. opin. concl. vigesimaquarta, versiculo, quinto modo ✚ pegna in director. inquisitor. par. tert a, quæstion. 67. comment. 116. fol. 659. columna prima, in vndecima causa. Mascar. de probat. libro secundo, conclus. 868. numero septimo, in princ. & ista conclusio non solum

* est communis, * vt ex præallegatis apparet, sed etiam de ea habemus glo. in terminis, auth. si testis productus dicatur, in fine. in versiculo si vero ex lite pecuniaria, & tex. expressum in §. item propter litem, iuncto, §. inimicitiæ. Institu. de excusat. tuto. & in dicta l. propter litem, ff. eodem. addo, & Menoch. de præsumpt. libro quinto, præsumpt. quadragesimasecunda, numer. quinto. Tiber. Decian. in suis tract. crim. libro tertio capitulo vigesimoquinto, nume. 56. & quagesimoseptimo, par. ☞ Honded. consilio 107. in princ. & numero primo, iuncto numero trigesimoprimo, & licet ibidem nu. trigesimosexto, videatur asserere, ex lite maioris partis bonorum non oriri, capitalem, & grauem inimicitiam ex Alciat. Bursat. Vulp. & Maiol. in locis per eum relatis: Non tamen per hoc a proposita conclusione recedas quæ, sicut vides, magis communiter a doctoribus recepta est ita nec doctores per Honde. allegari dicunt, sed ad quod allegantur.

3 AMPLIA I. Hanc † primam conclusionem vt & idem sit, si agatur de magna pecuniarum quantitate, nam tunc etiam ex tali lite oritur inimicitia capitalis, sicut in specie in magna causa pecuniaria ex præallegatis Doctoribus loquuti sunt, post aliosquos allegant antiquiores, Marsil. in l. prima, §. præterea,

4 numero 56. ff. de quæst. Blanch. de indit. num. 129 † vbi etiam idem, si sit quæstio de meliori re, quā quis habet in bonis, vel de amissione magni lucri, ✚ & ita etiam loquitur, & ampliat Pegna vbi supra fol. 659. volum. primo. versicul. idem sentiendum est, & in 11. causa versicul. idem etiam Gig. de crim. læsæ maiest. libro 2. quom & per quos crim. læsæ maiest. probe. num. 19. Mascar. de probat. lib. secundo conclus.

5 898. nume. 9. Et ratio huius † ampliationis est in promptu, quia vt vulgo dici solet, pecunia est alter sanguis ipsius hominis, ad gloss. iuncto text. in l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iud. Ias. in l. ne quicquam §. vbi decretum, nu. 2. in fine, ff. de offi. Proconsul. Petra. sin singul. 73. nu. 5. Afflict. decis. 24. nume. 4. Ripa in c. 1. n. 18. extra de iudic. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de q. nu. 125. Menoch. de arbitr. q. lib. 2. casu 110. num. 6.

6 AMPLIA II. Eandem † primam conclusionem, vt quando præcessit inter aliquos lis omnium, vel maioris partis bonorum, inimicitia inde orta duret etiā finita lite, sic enim post Are. Barbat. & alios quos allegat, & respondendo contrariis, bene fundat Blāch. de indit. ad l. fina. ff. de q. nume. 133. & seqq. vsque ad nu. 138. vbi relatis aliorum opinionibus, ac distinctio

7 nibus residet tandem in hac conclusione, † & infert ad materiam testimonij pro lati per inimicū, an scilicet admittatur finita lite, vnde præcesserat inimicitia, & concludit, quod non, & Blanch. vbi supra, refert, & sequitur Foller. in pract. crimin. in verbo, recipiantur defensiones, nume. 2. vers. & si inimicitia præcessit, faciūt quæ scripsit Mars. in singu. 179. post

8 medium, † vbi inferens ad iudicem allegatum suspectum ex causa inimicitiæ dixit, quod licet inimicitia surgens ex spoliatione purgetur facta restitutione, & sic lite finita, (cum quis, de restitut. spoliat. in fine, non tamen adeo purgat, quod ille qui spoliauit si datus sit Iudex, non possit recusari suspectus ex capite præcedentis inimicitiæ, ad tex. in c. conquerente, & ibi gloss. penul. de restitut. spoliat. cum alijs ibi per eum allegatis, sequitur Decian. d. cap. 25. nu. 35. libro 3. parte 1. & ab hac Blanchi opinione non videtur discedere additionator ad Alcia. de præsumpt. regu. 2. præsumpt. 11. sub litera A, ver. aduerte tamen, quicquid in contrarium consuluisse videatur Soc. consi. 228. in causa Gabrielis, col. 3. vers. prætereainimicitiæ, volum. 2. sicut illum refert Decian. d. ca. 25. num. 58. in fine, vers. limita etiam, parte prima.

9 Verum † ego negare non possum, quin mihi multum placeat opinio Decij, & Ripę in locis relatis per eundem Blanch. vbi supra, nu. 137. ad medium, vers. aduerte circa praedictam cōclusionem, volentium in hoc multum tribui arbitrio iudicis, qui ex qualitate negotij, & personarum existimabit, an finita lite adhuc duret inimicitia, & horum opinionē esse cō-

* muniter * receptam, testatur Alc. d. reg. 2. eadem pręsumpt. 11. nu. 2. & cum ea nouiter pertransire video Hectorem Aemilium in tract. de testibus, verbo, testis aduersarius, nu. 5. fol. 49. & de magis recepta opinione, etiam testatur Meno. de praesump. lib. 5. praesump. 42. nu. 7. & seqq.

10 LIMITA I. Dictam † primam conclusionem, vt non procedat, quando lis esset super possessorio, & non super petitorio. Nam tunc cum agatur de modico praeiudicio, cum in petitorio reseruetur ius partis: non oritur inimicitia capitalis ex lite, omnium bonorum, vel maioris partis eorum, sicut post Barto. quem allegat, affirmauit Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quaestio. numer. 128. versiculo intellige præ

11 dicta non procedere, † vbi etiam post eundem Bart. idem affirmat, quando agitur de aliquo incidenti, quod non tollat, aut diminuat veritatem negotij principalis, vt puta si controuertatur, quod aliquis non procurator meus, quod non potuit agere, & similia, sequitur Tiber Decian. in suis tractatibus criminal. libro tertio, capitulo vigesimoquinto, nume. 28. par. 1.

12 Sed † ego de hac limitatione multum dubito, & eam forsan minime veram, verius credo per ea, quæ scripsit Gig. in addi. ad Dec. in c. 1. numero 42. de appellat. sub litera E, vers. hanc conclusionem, ubi pluribus fundamentis, & rationibus demonstrat nō agi de modico præiudicio, quando de sola possessione con-

contenditur, prout etiam admonui supra, q.47.numero 130.& priuari possessione rerum omnium, vel maioris partis earum nulli dubiũ, quod est maximũ damnum: vnde pariter, & maximum oritur odium contra inferẽtẽ, vel inferre volentem tale damnum, ad ea, quę posuit idem Blanch.d.num.128. ad finem, vers.intellige etiam.

23 LIMITA II. Eandem† primam conclusionem, vt procedat, pro ut loquitur, videlicet, quando est lis omnium, vel maioris partis bonorum; vnde secus si non sit omnium bonorum, vel maioris partis eorũ, sed de aliqua re parua, aut leuis; licet enim quandoq; ex contentione super re parua, aut leui maximas in dies videamus oriri inimicitias, vt per Abba.& Dec. in cap.1.de iudic.ac per eundem Abb.in cap.accedẽs vt lite non cõtest. & in cap cum oporteat, de accusa. sicut eos sic refert Blanch.de indit.ad l.fi.ff.de quæst. numero 131. regulariter tamen præsumendum est, ꝙ vnusquisque modicum damnum æquo animo ferre debeat, cap.terrulas, 12.quæstio.secunda, nec lex paruam læsionem cõsiderat, l.scio, ff.de in integ.rest. & præterea isto casu non oriri capitalem inimicitiã, bene ponit idem Blanc.vbi supra.numero 130.& seq.
24 vbi, † præsertim numero 132.dicit, quod licet parua res, quãdoque dicitur ea, quæ ad sumptus iudiciales non sufficit, cap.anteriorem, §.illud, 2.q.6.quãdoque autem ea, quæ non excedit decem libras auri, vt in Auth.de mandat.Princip.§.si tibi, & quandoque vsque ad quadraginta aureos, vt in l.prima. C. de defensor. ciuita. item quãdoque vsque ad 300. aureos, vt in Auth.de defensor.ciuita.§.& iudicare, in proposita tamen materia, parua causa, & parua res dicetur, secundum qualitatem personarum, & quantitatem facultatum: nam causa ducentorum aureorum penes magnũ, ac diuitem virum est parua, vt est glo. & ibi Barto & alij in l.sed si susceperit, ff.de iud.cõtra autem vnius porci dicetur magna respectu pauperis, ad aliam glo.in l.illic, §.ne tenuis, ff.de offic.proconsul.& sic personarum qualitates, & diuitiæ faciẽt magnam, aut paruam causam. & hoc modo regulabitur iudicis arbitrium, vt per Bartol.Innoc.Cat.Ial. & alios in locis allegatis per Blãchum, vbi supra, nume.132.& per Dec. in suis tractatibus criminal. pat. 1.libro 3.capitu.decimoquinto.nume.58.†
25 Addo & pro hac eadem limitatione, Mascar.de probat.lib.secundo conclus.898.numero 26.vbi post Abb. Anto. de Butr. Fely. Alexãdr. Aym.& Mars. in locis per eũ allegatis, facit eo conclusionem.quod ex lite simplici, quæ non sit maioris partis, aut omnium bonorum, oritur inimicitia, sed nõ capitalis. addo & Vulpel. cõsilio 5.numero 3.vbi quod inimicitia simplex ratione bonorum nõ facit præsumere delictum, & sic est necesse, vel quod de omnib.bonis agatur, vel de maiori par. quod & idem tradidit Honded.consi.107. num 1.iuncto num.32.vbi alij referuntur Docto.cõcordantes.

26 SECVNDA Sit conclusio, † quod inimicitia capitalis contrahitur ex ablatione, & spoliatione bonorum, seu etiam alicuius rei particularis, si modica nõ sit, per regulã illã vulgatã, qđ non est amicus noster, qui bona nostra tollit, est tex.in capit.accedens, il secondo, & ibi Abb.Butr.Imol.& Matia.Soc, vt lit.nõ cõtesta.& in ea item cum quis, & ibi notat Bald. extra de restitu.spolia. Fely.in cap.cum oporteet, num. 5.vers.& adde, quod inimicitia, ex, extra de accus. Alber.de Malet.in tracta.de testibus, pat.prima, capitu. secũdo, numero decimo. Aufrer.de reprob.test.quinquagesima sexta, vers.aliquando tamen ex spoliatione, exornat Mars. in leg.prima, §.præterea, numero, 51.& sequen.ff.de q.Blancus.de indit.ad l.fin.ff. de q. numero 97.ex Bal.in d.c.itẽ cum quis, & ex alijs quos allegat, hoc ampliat procedere, siue vi, siue clã, quis bona nostra abstulerit; sed limitat, quando res ablata est (vt supra admonui, in principio limitationis,) vilis, vel parui momenti, quia tunc non oritur inimicitia capitalis, vt per Abb.& Matia.Soc.in d.c.accedẽs, addo ad comprobationem huius secundę conclusionis Plot.de in li.iuran.§.50.numero 10. Gig.de crim. læsæ maiest.lib.2.rub.quomo.& per quos crim.laesę maiest.prob.quæs.2.num.decimo. Campeg.in de testibus, reg.13.vers.primo, quãdo. Mascard.de proba. libro secundo, cõclus.898, numero septimo, in fi. & numero octauo, in princ. Bertazz.consi.481.numero secundo, & lib.2.vbi de eo, qui surripuit mihi boues. Dec.d.cap.25.numero 55.libro 3.parte prima, & ibidem, num.25. vbi ampliat etiam facta restitutione. ✠ Pegna in direct.inquis.pat.3.quæst.67. commen. 116.fol.659.colum.prima, in 11. causa, in fine, versic. Idem etiam.

17 Et † licet Mars.in d.§.præterea, numero quinquagesimoprimo, & seq.iuncto nu.56. hanc cõclusionẽ ponere videatur inter casus inimicitiæ non capitalis:
38 ego tamen† omnino inde capitalem oriri inimicitiã credo, per ea quæ in detinente alienam terram, quod ex hoc solo contrahatur inimicitia capitalis, per text. in d.capit. accedens: il secundo: vt lite nõ contestat. affirmauit idem Mars.ibidem, numero quinquagesimosexto, versicu. & primo dico, Blanch.vbi supra, numero 98. Gig.d.quęst.secũda, num.decimoquinto. Mars.d.conclu.898.nu.20.in fi.✠ & generaliter ex quacũque bonorũ detẽtione scripsit. Io.Harprechti in §.iniuria autem nume.8.seqq.instit.de iniur. apud quem reperies concordantes, ergo & idem in spoliatione, & ablatione rei, ex qua post modum causatur retentio.

19 LIMITA Hanc secundam conclusionem, † vt per Felyn. in dicto capitulo accedens, sub numero primo, vt videlicet ex spoliatione bonorum contrahatur inimicitia respectu spoliati, non respectu spoliantis.

20 Sed † huic limitationi obstant ea, quæ scripsit Carrer.in practi.in 2.tracta. de indit.& tortu.§.quartum inditium, numero 7.& nume.15.in fine, vers. immo potius, & in §. decimumquartum inditium, numero 4. & 5.

21 TERTIA Est conclusio, † quæ venit ampliatiue ad primam propositam conclusionem, vt inimicitia capitalis contrahatur non solum ex lite omniũ, vel maioris partis bonorum, vt supra dictum est in d. 1.conclusione, sed etiam si agatur de alia grauia & ardua causa, vt puta matrimoniali, quam causæ criminali æquiparari probat tex.in capit.pen.de restitu.in integ.et grauem reputari debere probat pariter text. in l.tertia, §.quacũque, et ibi gloss. Bartol. Alexãd.et Pau.de Castro, ff.de iureiura. et consequenter ex ea grauem oriri inimicitiam affirmauit Blanch. ad l.fina.ff.de quæstio.numero 1.9. et seqq. Decian.in suis tracta.crimin. parte prima, libro tertio, capit.25. numero 47.

22 Et idem, † vt oriatur capitalis inimicitia quando tractatur causa monachationis, filiationis, seu aliqua famosa intentetur actio, bene comprobat Biãch.vbi supra, numero 121.122.123.et 124.et bene etiam exemplificat Dec.d.ca.25.numero 48.seqq.in actione pro socio, tutelæ, mandati depositi, et in priuatione publicorum officiorum, et ibi hæc omnia bene comprobat.

23 Et † idem si moueatur quæstio status per tex.in l. final.ff.de his quibus, vt indign. post alios quos allegant, affirmarunt Mars.in l.prima, §. præterea, numero 57.versiculo, item oritur etiam, il 3.ff.de q. Blanc. in l.fi.nu.118.ff.eodem, Carre.in prac.crim.in 2.tract.

ver-

versiculo quartum inditium, numero duodecimo. Gig. de crim. læs. maiest. lib. secundo, rub. quomo. & per quos crimen læsæ maiest. prob. quæst. secunda, nume. 14. Ioan. Bapt. Villalob. in comm. opin. littera I, num. 42. Masca. de prob. lib. secundo, conclus. 498. nu. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 42. numero secundo. Dec. d. 25. num. 40. Pegn. in direct. inquis. par. tertia, ✠ quæ. t. 167. comment. 116. fol. 658. colum. secunda, in 4. causa.

24 QVARTA Est conclusio, † quod ex lite, & accusatione criminali capitalis oriatur inimicitia, ad textum in authen. si testis, vers. si vero dicatur odiosus, C. de testibus, in l. qui cum maior, §. accusare, ff. de bonis liber. glo. in l. licet, ff. de arbit. & in §. item inimicitiæ, institut. de excusat. tuto. & in §. si vero quis dicat, in verbo de crimine, in Authen. de testibus, facit tex. in capit. primo, §. illum, ibi, *nec inermes inimicis*, &c. de restit. spoliat. in sexto, & in capi. item, cum quis extra eodem, & in cap. meminimus, de accusat. quibus iuribus accusator appellatur inimicus, & per ista iura sic præcipue hanc quartam conclusionem comprobarunt Nell. in tractat. de testibus, numero tertio, vers. sic est inimicus propter litem criminalem. Alb. in simili tractat. par. prima, capit. secundo, numero quarto. Lanfranc. de testibus in repet. capit. quoniam contra. de prob. in uerbo, testium depositiones, num. 50. Vbi quod contrahitur isto casu inimicitia capitalis tam respectu eius cui mouetur lis
25 criminalis, quam etiam respectu mouentis, Marsil. l. prima, numero 56. vers. item dicuntur capitales inimici, & numero 57. vers. item etiam dicit esse, & versic. item inimicus capitalis, il primo, ff. de quæstion. Grammat. cons. 46. num. quatto, & dec. 33. numero quinto. Plot. de in lit. iuran. §. 50. cons. decimonono, Gig. de crim. læsæ maiesta. in libro secundo, tit. quomod. & per quos crim. læsæ maiesta. probe. q. 2. num. 10. Ant. Gomez. var reso. lib. 2. rub. de prob. delict. num. 14. vers. intellige tamen, Carrer. in pract. in secundo tract. de indit. et tortu. §. quartum inditium, nu. 14.
26 vers. idem quando accusator. Blanch. de indi. ad l. fi. ff. de quæst. nume. 115. & seqq. † Vbi ampliat etiam quod accusatio sit data super crimine non capitali, Paul. Meren. inter consil. crim. diuers. cons. 88. num. 49. lib. 2. in folio. Campeg. in tracta. de testibus regu. 23. in prima fallen. Mascard. de prob. lib. secundo, co-
27 clu. 898. sub numero primo, iuncto nume. 16. & conclu. 899. num. 11. Vbi † ampliat, etiam quod de crimine agatur ciuiliter, dummodo crimine probato oriatur infamia, quod & voluit Campeg. de testibus regu. 26. versicu. 2. habet locum, & ad ampliationem faciunt quæ de causa famosa dixi supra, num. 22. Menoch. de præsump. lib. quinto, præsump. quadragesimasecunda, nume. sexto. Dec. in suis trac. crim. libro tertio, capitulo vigesimoquinto, numero quadragesimotertio, sequentibus, par. 1. vbi, num. quadragesimoquarto. ampliat etiam quod quis in accusatione suam, vel suorū iniuriam prosequatur, sed quod ex parte accusantis cessat inimicitia, si accusatus debitas luit pœnas, quia iam accusans suum expleuit animum; vt ibi per eum. ✠ Pegna in directo. inquis. par te tertia, quæst. 67. comment. 116. folio 658. columna prima in quinta causa, vbi loquitur quando quis accusatur de crimine pro quo imponitur pœna mortis aut abscissionis membri aut pecuniaria magna aut etiam exilij, & ibidem in septima causa in fine, vbi praesertim si accusatus fuit carceratus, & tortus.
28 QVINTA Sit conclusio, † quod capitalis oritur inimicitia, quando quis alterum in carceribus detinet, argumento text. in l. ipsius, & ibi hoc notat Bal. in primo notabil. C. fam. ercisc und. Felyn. in capitu. appellantur, numero tertio, versic. Adde, quod si tenuit te in vinculis, eodem titu. de accus. Marsil. in l. prima, §. præterea, numero 55. ff. de quæstion. Carrer. in pract. in 2. tracta. de indit. §. quartum inditium, num. decimotertio. Gram. cons. 46. nume. I. Aufrer. in tract. de testibus, numero 56. versiculo idem si tenuit te in vinculis, & versiculo seque. vbi ampliat etiam quod detentio fuerit iusta, quod & voluit Blanch. de indit. ad legem fina. ff. de quæst. nume. 97. Gig. de crim. læsæ maiest. libro secundo, rub. quomo. & per quos crim. læs. maiest. prob. quæst. secunda, numero vndecimo, vbi multo magis si vltra carcerationem detentus fuerit tot mensis afflictus, quod etiam affirmauit Mascard. de probat. libro secundo conclusio. 898. numero vigesimosecundo, & vigesimotertio. Menoch. de præsump. libro quinto, præsumptio quadragesima secunda, numer. decimoseptimo. ✠ Pegna in director. inquisit. parte tertia, q. 67. comment. 116. fol. 658. in septima causa. Ioan. Harpprechti in §. iniuria autem, numero octauo, sequen. insti. de iniur. vbi bene hanc conclusionem exornat. Tiber. Dec. dicto cap. 25. nume. quadragesimo, vbi tamen hanc conclusionem, non ita indistincte tenendam putat, sed ex circumstantijs temperandam: detinens enim aliquem in carceribus animo ipsum offendendi, vel nocendi in aliquo, contrahit inimicitiam cum detento, at secus, si quis autem suū debitorē, præsertim vilē carcerari faciat, vt sibi de suo credito satisfiat: tūc enim nulla videtur ex hac carceratione contrahi inimicitia, vt ibi per eum.
29 SEXTA Sit conclusio, † quod ex iniuria personali oritur capitalis inimicitia, & hoc quia personalis offensio dicitur atrox iniuria, ad textum in l. item apud Labeonem, §. atrocem, l. prætor edixit, §. fin. in fine, ff. de iniur. & in §. atrox, instit. eodem, quę iura ad id allegantur, per Bartolum in l. 4. §. fina. ff. de adimen. legat. & Bartol. in proposito sequuti sunt, Marsil. in l. prima, §. præterea, numero quinquagesimoseptimo, vers. dicit etiam ipse Barto. & in vers. item oritur etiam capitalis inimicitia eo ipso, quod quis offendit, &c. ff. de quæst. vbi & in idem allegat Bald. in l. in his, §. primo, ff. solut. matrimo. Carrer. in practic. crim. in secundo trac. de indit. & tortu. §. quartum inditium, post numerum vndecimum. Blanch. de indit. ad legem finalem, ff. de quæstion. numero nonagesimoquinto, & nonagesimosexto, vbi etiam allegat Lucam de Penna in l. prima, columna secunda, vers. & scias, quod ex offensa illata, C. de his, qui se def. libro decimo. Gig. de crim. læsæ maiestat. libro secundo, rub. quomod. & per quos crim. læs. maiestatis probe. quæstione secunda, numero decimosexto. Anton. Gomez. variarum resolutionum, libro tertio, rubrica de probat. delict. numero decimoquarto, versicu intellige tamen, Roland. consilio vigesimoquarto, numero vigesimoquarto, sequen. vigesimooctauo, & sequentibus, libro primo, & consilio nonagesimoquinto, numero vigesimosexto, sequētibus, libro quarto. Mascard. de probatio. libro secundo, conclusione 898. numero duodecimo. Bertazzo. consilio centesimoquadragesimosexto, numero secundo. Tiber. Decian. in suis tract. crim. libro tertio, capitulo vigesimoquinto, numero trigesimonono, parte prima, ex quibus sine dubio apparet conclusionem hanc communiter † à Doctoribus esse receptam. ✠ Pegna in director. inquisitor. folio quinquagesimonono, columna prima, in duodecima causa, vbi praesertim de offensione in honesto modo illata, vt puta pugno, alapa, fustibus aut canna.
30 Et cum, vt latius probaui in primo libro titulo de delictis, & pœnis, quæstione decimaoctaua, numero sexagesimoseptimo, seq. vulnus in faciem illatū, grauio-

grauiorem, & atrociorem iniuriam in se contineat:
idcirco eo magis ex eo capitalem inimicitiam oriri
in specie voluerunt Marſ. in d. §. preterea, nume. 57.
ad finem, Gig. d. q. 2. nume. 21. & Maſcard. d. concluſ.
898. numero 19. qui & alios adducunt concordantes.
✠ Pegna in loco proxime allegato in verſicu. Idem
ſentias.
31 SEPTIMA Sit concluſio † præcedentis conclu-
ſionis ampliatiua, quod ſcilicet inimicitia capitalis o-
ritur ex offenſione non ſolum propriæ perſonæ, ſed
etiam alterius, ſi ille alter offenſus ſit meus cõſangui
neus, & ſic offendens, ſeu occidens meum cõſangui
neum dicitur meus inimicus, vt per Barto. quem re-
fert, & ſequitur Marſ. in l. prima, § preterea, numero
55. verſ. item inimicus meus, iuncto nume. 57. ver. &
dicit etiam, vbi Bart. ff. de quæſtio. Blanch. in tra. de
indit. ad l. fi. ff. eodem numero 93. & 94. iuncto nume
ro 172. ſeqq. Carre. in pract. in ſecundo, tract. de indi.
& tortu. §. quartum inditium, numero ſexto Gig. in
tract. de crim. læſæ maieſt. in 2. lib. tit. quomo. & per
quos crim. læſæ maieſt. prob. quæſtio. ſecunda, num.
13. Pau. Meren. inter conſ. crim. diuerſor. cõſ. 88. poſt
numerum trigeſimumnonum, ſeq. libro ſecundo, in
folio, & conſ. 90. numero 13. eodem libro ſecundo,
Rolan. cõſilio vigeſimoquarto, numero 39. ſeqq. li.
1. Menoch. de præſump. li. 1. q. 89. numero 53. in prin
* cip. vbi teſtatur de recepta * opinione. Bert. conſ. 528.
numer. 6. in fine, & numero ſeptimo, libro ſecundo,
Maſcard. de proba. lib. ſecundo. conclu. 898. numero
32. iuncto numero 39. Tiber. Decia. in ſuis tracta. cri-
mi. par 1. lib. 3. capi. 25. numero 67. ✠ Pegna in direct.
inquiſi. fol. 659. colum. ſecunda, in 14. & cauſa, & fol.
657. columna ſecunda, ver. Prima ergo cauſa, Vbi de
occidente, vel occidere volente conſanguineum ali-
cuius.
32 Et † facit pro hac concluſione, quia iniuria facta
vni cenſetur etiam facta omnibus de illius ſanguine,
& familia, l. lex Cornelia, in princip. vbi glo. Bart. &
* Doctores communiter, ✝ ff. de iniur. Bal. Angelus, Sa
ly. & alij in l. prima, C. de rap. vir. Fely. in capitulo Pe-
trus, numero octauo, de homici. cum alijs per Tiraq.
de pœnis temper. cauſa 51. numero 60. Menoch. de ar-
bi. q. lib. ſecundo caſu 262. numero primo. Oſaſc. de-
ciſ. Pedem. 15. numero 6. & deciſ. 104. numero tertio,
Franc. Hercul. in tractatu de caut de nõ offendẽ. capi
tulo 19. Maſcard. de proba. libro 1 conclu. 68. numero
quarto, & dicam latius in materia iniuriarum.
33 Item facit, † quia inimicus conſanguinei mei dici
tur meus inimicus, ſecũdum Bartolum in l. tutor. §.
ſi tutor, & ibi Alexãd. in add. ff. de ſuſpec. tutor. idem
Alexãd. in cõſ. 99. numero quarto libro primo, & in
l. ſi ita ſtipulatus, §. Chryſog. numero 21. ff. de verbo-
rum obligat. Autrer. de reproba. teſt. numero 56. ad
finem, verſ. item adde, quod fratres mei, Paul. Merẽ.
inter conſ. crim. diuerſorum, conſ. 88. numero 36. 37.
39. & 40. libro ſecundo, & conſ. 90. numero 14. eodẽ
libro. Maſcard. de proba. libro ſecundo, concluſ. 898.
numero 39. Decian. d. capitu. vigeſimoquinto, nu-
mero 17.
34 Et † non ſolum dicitur meus inimicus, cõſangui
nei mei inimicus, ſed etiam inimici mei conſangui-
neus dicitur pariter inimicus meus, l. athletę, §. dat
remiſſionem, & ibi hoc notat Bald. & communiter
* Doctores, * ff. de ſuſpec. tutor. Marſ. in l. 1. §. præterea,
numero 50. ff. de quęſt. Pau. Meren. inter cõſ. crim. di
uerſo. cõſ. 88. numero 36. 37. 39. 40. 43. libro ſecundo,
Ant. Gomez. var. reſol. tomo 3. capit. 12. rub. de prob.
delict. numero 14. Maſcar. de prob. libro ſecundo, cõ
cl. 857. nu. 49. & concl. 898. nu. 31. & faciunt, quę de te
ſte inimico in ſimili dicam in ſequenti titu. de oppoſ.
contra teſtes, q. 53. num. 34.

35 LIMITA Hanc ſeptimam concluſionem, † vt
non ex omni offenſione facta ſuis cõſanguineis orra
tur inimicitia, ſed tantum ex ea, quæ facta eſt conſan
guineis proximis, & infra quartum gradum; ſecus ſi
remotis, vltra dictum; quia iniuria vni facta non cen
ſetur facta alijs coniunctis remotis vltra quartum
gradum, vt per Baldum in conſilio 137. incip. in ciui-
tate Cheri, libro tertio, quem refert Menoch. de ar-
bit. quæſt. lib. 2. caſu 263. nume. 2. Decia. d. cap 25. nu-
36 me. 17. † Quicquid in contrarium conſulendo dixe-
rit Iuſtin. Bonde. inter conſilia criminalia diuerſ. cõſ.
54 numero 13. libro ſecundo, in folio. Nec diſſentit
Pegna in loco præcitato in verſi. Huc ſpectant d. fol.
37 659. † Licet quandoque etiam ex facti qualitate, &
regionis conſuetudine poterit Iudex arbitrari inimi-
citiam oriri ex iniuria facta cõiuncto vltra quartum
gradum, vt per Bar. in l. tutor, §. ſi tutor. §. in fin. ff. de
ſuſpec. tutor. Marſ. in l. prima, §. prçterea, num. 55. an
te finem poſt verſiculum, item inimicus meus dici.
Blãch. de indi. numero 174. Menoch. de arbit. quæſt.
d. caſu 262. nume 2. nec diſſentit Decia. d. capitul. 25.
poſt numerum 67. ✠ Et vide quæ dixi in materia in-
iuriarum, q. 105. num. 290.
38 OCTAVA Sit concluſio, † quod inimicitia ca-
pitalis oritur non ſolum ex iniuria perſonali, ſed etiã
ex verbis, vt per Baldum in capit. veniens, in fine, per
illum tex. extra de iureiur. quem ſic in propoſito re-
fert, & ſequitur Marſ. in l. 1. §. præterea, nume. 57. ver-
ſicu. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis
iniurioſis, ✠ ff. de quæſt. vbi quod ita alias apud eũ
iudicatum fuit in cauſa ſatis vrgenti. Blanchus de
indit. numero 104. vbi alios adducit concordantes,
39 & ampliat, † etiam quod iniuria fiat abſenti, dicitque
quod hęc concluſio comprobatur ab experientia, ex
qua quotidie videmus ex verbis iniurioſis capitales
oriri inimicitias: quod & idem affirmauit in nume.
40 110. † vbi ampliat etiam in iniuria illata per ſcriptu-
ram, & numero 111. vbi eiuſdem concluſionis red-
dit rationem, quia ſcilicet damnum famæ & hono-
ris, eſt multo maius damno pecuniario, lege ſi dua-
bus, ff. de regula iur. & crudelis eſt, qui famam ſuam
negligit, capitulo ſi quis presbyter, de purga. canon,
& perdere honorem, et famam aliud nõ eſt, niſi quæ
dam mors ciuilis, lege pen. ff. de variar. & extraordi.
cogni. cum alijs ibi per eum allegatis: igitur ſi inimi
citia oritur capitalis ex lite, et cauſa magnæ quantita
tis pecuniarum, vel etiam ex ſpoliatione alicuius rei
particularis, multo magis debet oriri ex ſpoliatione
honoris, et famæ, quæ per verba iniurioſa inducitur,
pro ut et idem, vnanimes, et poſt alios, quos allegant,
ſenſerunt Alb. de teſtibus, parte prima, capitulo ſecũ
do, numero 10. verſ. idem eſſet. Campeg. de teſtibus
regu. 24. verſic. ſecundo, ſi ſpoliauerit aliquem, Car-
rer. in pract. crim. in ſecundo tracta. de indit. et tortu.
41 §. quartum inditium, numero 11. † Vbi tamen loqui
tur in verbis iniurioſis atrocibus, Folle. in prac. in ver
bo, recipiantur defenſiones, numero ſecundo, in prin
cip. folio mihi 274. a tergo columna ſecunda. Gram
ma. voto 6. numero quinto. Gig. de crim. laeſae maie
ſta. libro ſecundo, titu. quomod. et per quos crimen
laeſae maieſtat. probe. quæſtio. ſecunda, numero no-
no. Paul. Merend. inter conſilia criminalia diuerſor,
conſilio octuogeſimoſeptimo, numero ſeptimo, li-
bro ſecundo, et conſilio octuageſimooctauo, nume
ro tertio, et ſeqq. eodem libro in folio, vbi loquitur
42 in eo, † qui in alterũ mẽtitus eſt, Ant. Gomez. var. re
ſol. tomo 3. tit. de prob. delict. numero 14. verſicu. in-
tellige tamen. Rolã. conſilio 24. numero 37. ſequen.
libro primo, et conſilio ſexageſimotertio, numero
30. in fine, et ſequen. 2. at Pet. a Placha in epit. delict.
capitulo vigeſimooctauo, numero 19. verſ. ab eadem
radicę,

radice. Mascar. de prob. libro 2. concl. 898. num. 24. & numero 41. † Vbi de eo, qui malam famam de altero seminat. Ioseph. Lud. inter suas commu. opi. conclu. 24. vers. septimo modo, & seq. folio mihi 64. Bertaz. cons. 38 numero 17. & cons. 170. num. 26. & consil. 251. numero 17. & cons. 283. num. 22. & cons. 446. num. 1. & cons. 481. num.. Meno. de præsum. lib. 5. præsum. 42. numero 17. Tib. Decia. in suis trac. crim. par. 1. li. 3. cap. 25. num. 52. vbi ampliat etiam in iniuria illata extra iudicium, & num. 53. vbi ampliat, multo magis in iniuria illata per libellũ famosum, vel per pollutionem foribus cum stercore factam, vel cornuorum affixionem, aut quid simile, & nume. 54. vbi generaliter ampliat ad omnes casus comprehensos in l. item apud Labeonem, ff. de iniur. & quocunque modo quis alterius infamiam detegat, propalet, vel ingerat. ✠ Pegna in director. inquisitor. par. 3. q. 67. commen. 116. fol. 658. columna prima, in octaua causa, & colum. secunda, ver. sed in hoc, & ver. seq. Vbi in hoc maximè considerandam dicit qualitatem personæ iniuriatæ, & loci in quo illata est iniuria consuetudinem. ☞ Baiard. ad Clar. in pract. quæstio. 24. numero 31. vbi etiam allegat Hippo, Rimi. in cons. 211. numero 42. dicitque ex Ias. in l. procuratore, C. de procur. in fine, hoc esse notandum, quia prima facie quilibet diceret contrarium. Ex quibus sine dubio apparet hanc conclusionem esse † communiter a Doctoribus receptam: † licet contrarium, quod immo, quod ex verbis iniuriosis nõ oriatur capitalis inimicitia, consulendo affirmauit Ioa. Turr. inter cons. crim. diuersorum, consil. octuagesimoprimo, numero trigesimosexto, versicu. & illa potest dici grauis inimicitia. ☞ lib. 2.

43 (margin number beside "numero 41.")

44 (margin number beside "ribus receptam")

45 Cuius † tamen opinio poterit procedere in eo, qui iniuriam illatam ad animum non reuocat, pro ut in casu loquitur idem Tur. ibid. num. 30. 31. & 36. in princ. & pro vt sunt viles personæ, qui & si iniuria afficiantur, non per hoc capitali odio iniuriantem prosequuntur, vt bene adnotauit Mascar. d. concl. 898. numero 25. his enim casibus oritur inimicitia, sed non capitalis. At extra hos casus semper capitalis orit inimicitia: † & tamen in hoc multum etiam erit Indicis arbitrio tribuẽdum, vt generaliter dicam inf. nu. 86. in vltima conclu.

46 (margin number beside "micitia")

87 NONA Sit conclusio, † quæ ex præcedenti conclusione satis bene infertur, quod ex minis ad mortẽ, & sic capitalib. capitalis oritur inimicitia, sicut post Io. de Ana. & alios in c. cum oporteat, extra de accusa. voluit Mars. in l. 1. §. præterea, nume. 55. vers. item inimicicus dicitur ille, & num. 57. vers. & subdit etiã idem esse in minante, ✠ ff. de quæstio. & est glo. in l. licet, in verbo, capitales, ff. de recep. arbi. Alex. cons. 14. ponderatis narratis, numero quarto, vers. & apparet, li. 3. Abb. in capitulo repellantur, numero quarto, de accus. Mandel. cons. 72. numero 12. Blanc. de indit. ad l. fin ff. de questio. numero 105. Carre. in practi. crim. in tracta. de indit. & tortu. §. quantum inditium, post numerum decimumquartũ, versiculo idem qui fuerit mortem minatus. Gig. de crim. laesae maiestat. libro secundo rubri. quomod. & per quos crim. laesae maiestat. probe. quæstion. secunda, numero octauo. Aufrer. de reprobat. test. numero quinquagesimosexto, versiculo item si quis fuerit. Lanfranc. in tract. de testib. ad capitulum quoniam contra, in verbo, testium depositiones, numero quinquagesimo, & ibi in addit. extra de probat. Pet. à Placha in epitom. delict. capitulo vigesimooctauo, numero decimonono, vers. & ab eadem radice, Rolan. consilio sexagesimotertio, numero trigesimosecundo, libr. secũdo. Mascar. de proba. libro secundo, conclusio. 898. num. 14. libro 3. conclus. 1057. numero secundo, vbi quod isto casu minante occiso oritur inditium contra eũ cui minæ illatæ fuerunt, Ioseph. Ludou. dicto concl. vigesimaquarta, versiculo 3. modo folio mihi 63. à tergo, Bertazz. cons. octauo numero quadragesimoquinto, & consilio 251. numero decimoquinto. Tiber. Dec. in suis tractatibus crimin. parte prima, libro 3. capitu. vigesimoquinto, numero septuogesimoseptimo. ✠ Pegna vbi supra fol. 657. columua 2. in tertia causa.

48 AMPLIANDO Hanc † nonam conclusionem aduerte, quod licet Ioa. de Anan. in d capitulo oporteat, Bal. Salv. & alij relati per Aufrer. vbi supra d. numero quinquagesimoseptimo, eodem versiculo itẽ si quis fuerit alicui mortem cõminatus, & per Gig. d. quæst. secunda, eodem numero octauo, & per Mascardum d conclusio. 868. numero decimoquinto. ✠ Nec dissentire videatur Pegna, vbi sup. d. fol. 357. in 3. causa, prædictam nonam conclusionem, tũc demum procedere affirmauerint, dummodo minãs sit solitus minas exequi, vel saltem potens ad illas exequendum, alias secus; ego tamẽ eam indistinctè procedere crederem, etiam quod minans non esset solitus minas exequi, talis enim distinctio, an minans solitus, vel non solitus exequi minas, admittitur per Doctores, quando agitur de faciendo inditium contra minantem, si puta is in quem quis minatus est fuerit occisus: tunc enim non faciunt minæ inditium contra minãtem, nisi is fuerit solitus minas exequi, vt latius dicam in sequenti quæstione in inditio minarum, at secus quando occisus est minans: quia satis est, quod ex minis ortum est capitale odiũ in minas passo, & sic ad faciendum inditium contra eum qui minas passus est, & potius inspicienda est persona ipsius, quam minãtis, & ita pro nunc credo esse puram veritatem.

49 DECIMA Sit conclusio, † quod dicens se non diligere aliquem, puta Petrum, præsumitur illius inimicus, vt per Abb. in l. si inimicitiæ, numero secundo, ff. de his, quib. vt indig. et in l. metũ C. quod me. cau. per text. in c. inquisitionis, de accusa. quẽ in proposito sic referendo sequitur Blanch. de indit. ad l. final, ff. de q. numero 107. vbi propterea infert, quod si talia verba proferens occidat eum quem se non diligere dixit, præsumitur ex proposito, et appensate occidisse: addo pro hac eadem conclusione. Aufre. de probat. test. numero quadragesimonono. Gig. de crim. laesae maiestat. libro secundo, rubric. quomo. & per quos crim. laesae maiest. probe. nume. 30 Corrad. in practi. §. 2. de offi. pretor. in cau. ciuil. rub. de testibus, §. personas test. assumendo, nume. sexagesimoquinto, prope finem versiculo, item qui asserit se non diligere patrem, folio mihi 101. columna secunda. Mascard. de prob. libro secundo, conclus. 898. numero quadragesimo. Tiber. Dec. in suis tracta. crim. libro tertio, capitulo vigesimoquinto, numero septuogesimooctauo, parte prima, et faciunt quæ in simili dixi de teste inimico infra, in titulo de apposit. contra testes, quæstion. quinquagesima tertia, numero trigesimo.

50 AMPLIA Hanc † decimam conclusionem, vt multo magis procedat in eo, qui expresse dicit, & profitetur se esse alicuius inimicum, quod per tale dictum inimicitia contra sic dicentem dicatur probata, post Albericum in authenti. si testis, columna secunda, C. de testibus, et per textum in dicto capitulo inquisitionis, §. ad haec, versicul. aut etiam aduersus eos, extra de accusar. voluit Blanch. de indit. vbi supra, numero 108. Paul. Merend. inter consilia criminalia diuersorum consilio octuagesimooctauo, numero quadragesimotertio, libro secundo.

AM-

51 AMPLIA II. Vt † & idem in eo, qui dicit se alteri nociturum, si posset, quod ex hoc præsumatur eius inimicus, post glossam Bald. Io. de Anan. & Barbat. in locis per eum allegatis, voluit Marsil. in l. prima, §. præterea, numero duodecimo, ad finem, ff. de quæstio. vbi huius conclusionis hanc reddit rationẽ, quia scilicet inimicus dicitur non solum ille, qui nocet, sed etiam qui noceret, si posset, licet actu non noceat, sequitur Blanch. de indit. numero 106. Francisc. Curt. in tracta. de testibus, conclusione quinquagesimasecunda numero 101. Gig. in tracta. de crimin. læsæ maiestat. libro secundo, rubr. quomo. & per quos crimi. læsæ maiesta. probe. quæstio. secunda, numero trigesimoquinto. Mascard. d. conclusio. 898. numero trigesimosecundo. Tiber. Decian. d. capitulo vigesimoquinto. nume. septuagesimooctauo, vbi alios adducit concordantes.

52 LIMITA Hanc † decimam conclusionem sic, vt supra ampliatam, vt non præsumatur capitalis inimicitia ex eo simpliciter, quod quis dicat se non diligere talem, se esse illius inimicum, vel ei se nociturũ si posset, licet bene per talia verba inimicus præsumatur: ita videtur de mente Marsilij in d. §. preterea, d. numero duodecimo, ad finem, iuncto numero quin-

53 quagesimosexto, versic. & aduertas, † sed si vltra hęc prolata hanc suam voluntatem, quis ad aliquem actum produxerit, puta quia parauerit insidias vitæ illius, cuius dicebat se inimicum, & cui profitebatur se nociturum si posset: & tunc sine dubio dicitur omnino capitalis inimicus, ad glossam in §. inimicitiæ, in verbo capitales, Insti. de excusat. tutor. quam in proposito allegat Mascard. d. conclus. 898. numedecimo ertio. sequitur Pegna in director. inquisitor. par. tertia, quæstion. sexagesimaseptima, comment. 116. folio 657. columna secunda, in secunda causa versic. Altera causa, vbi præcipuè de eo, qui conatus est aliquem occidere, & folio 658. columna prima, in 4. causa.

54 VNDECIMA Sit conclusio, † quod inimicitia præsumitur, quando quis non alloquitur, nec salutat quem prius alloqui, & salutare solitus erat, tex. est in capit. si inimicus, 93. distinct. glos. in cap. cum Adrianus, in verbo, & ad salutandum, 73. distinct. Cardin.

* Imol Abb. & communiter † alij in capit. cum super de offic. delega. Abb. Ioan. de Ana. Felv. & etiam alij in capi. repelluntur, extra. de accusat. Alber. in l. si inimicitiæ, ff. de his, quib. vt indign. Marl. in l. prima, §. præterea, numero duodecimo, ff. de quæst. Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 109. Aufrer. de reproba. test. numero quinquagesimosexto, versicu. pręsumitur autem odium, Crot. de testib. parte tertia, numero nonagesimonono, in fine. Gig. de crimi. lesę maiestat. libro secundo, rub. quomo. & sequent. per quos crim. laesae maiesta. probe. quęstio. secunda, numero trigesimoquarto, Mascar. de prob. lib. 2. d. conclusio. 898. numero trigesimotertio, & trigesimoquarto, & libro 3. conclus. 1116. numero 17. Bertazol. cons. 424. numero quarto. Menoc. de praesum. libro quinto, praesumpt. quadragesimasecunda, numero decimo, & Tiber. Decia. in suis tract. crimi. libro tertio, ca. 25. numero 76. parte prima, vbi testatur * de communi.

55 AMPLIA Hanc † vndecimam conclusionem, vt etiam præsumatur inimicus is, qui aliquem non osculatur in ecclesia, dum datur Pax, sicut post Abb. in capitul. cum super Abbatia, de offic. deleg. voluit Marsil. in l. prima, §. praeterea, post nu. quinquagesimumquintũ, versicu. item dicitur, seu praesumitur inimicus ille, ff. de quaestio. Blanc. de indit. numero 103. Mascard. dic. conclusione 898. numero quadragesimoquarto, Decia. d. c. 25. nu. 75.

56 LIMITA Hanc † vndecimam conclusionem sic, vt supra ampliatam, vt ex non alloqutione, ex non salutatione, ex non deosculatione, licet praesumatur quis inimicus, non tamen praesumitur capitalis inimicus, vt per Marsilium in dicto §. praeterea, numero duodecimo, & post numerum quinquagesimum quintum, iuncto numero quinquagesimosexto, & per Mascardum d. concl. 898. eodem nume. quadragesimosecundo, iuncto nu. 25. ver. veruntamen, &c.

57 DVODECIMA Sit conclusio, † vt inimicus meus sit non solum is, qui immediatè mecum causam inimicitię habet, sed etiam conuersans, & habitans, cum inimico meo, & propterea participes, adhaerẽtes, sequaces, complices, confęderati, consultores, fautores, auxiliatores, amici, & familiares inimici mei dicuntur etiam & ipsi mei inimici mei, sicut post alios quos allegãt antiquiores affirmarunt Mars. in l. prima, §. praeterea, numero duodecimo, vers. item dicitur inimicus ille, & numero decimotertio, numero quinquagesimoquinto, ad finem, versi. item dicitur inimicus meus, Blanc. de indit. numero 163. & seqq.

58 vsque ad num. 170. † vbi optimè in proposito declarat, qui dicantur participes, adhaerentes, complices, & similes, & ibidem, numero 171. ponit de eo, qui iuuat inimicum meum, Campeg. de testib. reg. 24. versic. quarto, dicitur, Paul. Meren. inter consilia criminalia diuersorum, consil. octuogesimooctauo, numero quadragesimotertio, libro secundo, Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 898. numero vigesimooctauo, & numero trigesimoprimo, & numero trigesimoquinto, Menoc. de præsump. libro quinto, praesump. quadragesimasecunda, numero duodecimo, seqq. Tiberia. Dec. in suis tracta. crimin. parte prima, libro tertio, capitulo vigesimoquarto, numero 70. & seqq. & faciunt, quae in simili in materia testis inimici dicam infra, in seq. titulo de oppos. cont. testes, quaestio. quinquagesimatertia, numero trigesimosexto, vbi de teste amico inimici mei, & nu. 44. vbi de teste conuersante, & habitante, cum inimico meo.

59 LIMITA Hanc † duodecimam conclusionem, vt procedat dummodo amicitia, familiaritas, conuersatio, & habitatio sit stricta, magna, & continua, alias secus. l. penult. §. in factum, ff. nau. caupo. stabular. Mars. in l. prima, & præpterea, numero duodecimo, vers. & intellige, ff. de quaestio. Blanch. de indit. numero 170. vbi alios adducit concordãtes. Aufr. de reprobat. test. numero vigesimo, versiculo limita tu si. Gig. de crim. laesae maiestat. libro secundo, rubrica, qui accusat. poss. quaestio. sexta, numero vndecimo, ante finem, dixi infra, quaestio. quinquagesima tertia, numero quadragesimosecundo, & quadragesimoquinto, Menoch. de praesump. quadragesimasecunda, numero decimoquinto, & decimosexto, vbi tamen in hoc multum esse tribuendum arbitrio Iudicis existimat. Mascard. de probatio. libro secundo, d. conclus. 898. numero vigesimonono, & trigesi-

60 mo. † vbi amplius, quod requiruntur habitatio, & cõuersatio de praesenti, nec sufficit de praeterito, & faciunt ad hanc limitationem, quę in simili de teste inimico dicam infra, in titulo de oppositionibus contra testes, quęstio. quinquagesimatertia, numero trigesimosecundo, & adde ad praemissa Decian. d. ca. 25. numero decimotertio, vers. quae tamen omnia, iuncto, num. 69.

61 LIMITA II. Vt † non per hoc amicus, familiaris, & habitans, cum inimico meo dicatur meus inimicus capitalis: licet bene dicatur inimicus ex iis, quae posuit Mars. in d. §. praeterea, numero 56 & Mascar. d. concl. 898. numero 28. iuncto nu. 25. vers. veruntamen, etc.

DE-

63 DECIMATERTIA Sit conclusio, † quod inimicus meus dicitur etiam Iudex, qui contra me iudicauit, & sic ex sententia prolata per Iudicem oritur inimicitia ex parte eius, contra quem fuit pronunciatum, vt per Blanch. de indit. numero 144. & sequent. vbi tamen pro declaratione huius conclusionis considerandum tēpora, & distinguit hoc modo: Quod
63 aut † pendet iudicium, aut est iudicatum, primo casu, aut est causa ciuilis, aut criminalis: si ciuilis, tunc nulla dubium est, quod nulla contrahitur inimicitia pendente iudicio, cum Iudex debeat ipsas partes audire, & iustitiam ęqua lance administrare, vt in auth. de iudic. per totum, & in l. nemo, C. de sentent. & fauorem modo actori, & modo reo, sęcūdum sua tempora pręstare, iuxta l. fauorabiliores, ff. de regu. iur. & capitulo cum sint, eodem titulo libro sexto, quod si Iudex esset partibus suspectus ex inimicitia antea cōtracta, vel ex alia superuenienti causa, habent partes ipsę de iure ciuili remedium, vt ei detur adiunctus, iuxta l. apertissimi, & in Authent. si vero contigerit, C. de iudi. De iure autem canonico potest in totum illum recusare, ad capitulum cum speciali, de appellationibus, & sic isto casu non potest dari occasio, vt inter Iudicem, & partes litigantes oriatur inimicitia lite pendente super controuersia ciuili.

64 Si vero causa sit criminalis, † & tunc si Iudex procedat ad partis querelam, & accusationem, vel etiam ad fisci instantiam, (licet de fisco Blanchus in specie non loquatur,) & idem est dicendum, qđ in causa ciuili, cum adsit persona, quæ causam promouet, nec potest inquisitus de iudice cōqueri, cum non ex se, sed alio instante procedatur, sequitur Decian. in suis tractat. crimina. parte prima, libro tertio, capitulo vigesimotertio, num. 60.

65 Si vero Iudex procedat ex mero officio, † si sco, aut parte non instante, quo casu dicitur mera inquisitio, ad glossam, cum ibi notat per Doctor. in capit. qualiter, & quando, il secundo, de accusation. & tunc *ex parte inquisiti* oritur inimicitia cum iudice inquirente, vt voluit Dec. in capitulo primo, de iudic. in secundo notab. in secunda lectura, ea motus ratione, quia Iudex procedendo cōtra me per inquisitionem dicitur meus aduersarius, cum subrogetur loco accusatoris, & omnes exceptiones, quæ possunt opponi contra accusatorem, possunt etiam opponi contra Iudicem, vt per Bartolum in l. secunda, §. si publico, columna quarta, vers. quæritur vtrum, ff. de adulter. & per Alexandrum in cons. 54. viso themate, volum. primo, & qui in lite subrogatur, dicitur aduersarius meus, cap. si hi, & ibi Gemin. vt lite penden. in 6. glo. in l. si appellante, in verbo, aduersarium C. de appella. quicquid in contrarium tenuerit Ripa in d. c. primo, cuius fundamentis respondet Blanch. vbi supra, numero 147. ☞ faciunt trad. per Amad. de fin. numero 190. vbi dicit quod illi quos officialis fecit carcerare, non sunt idonei testes, immo repelluntur tanquā odiosi a testimonio contra illum officialem ex Bald. quem allegat l. si ipsius, C. de famil. ercisc. item facit quod scripsit Baiard. ad Clar. in quæst. vigesimaquarta, numer. 20. vbi ex Gramma. quem allegat in cons. 46. dixit inter Iudicem, & reum contrahit inimicitiam non solam ex tortura, sed etiam ex carcerario ne idem carcerati per officialem contra ipsum examinari non possunt.

Dixi autem ex parte inquisiti, quia ex parte Iudicis inquirentis, si ad inquirendum mouetur ex debito sui officij, & non ex aliquo odio particulari. Item si iuris ordine seruato, & non extra ordinem, & rigorosè processerit, nunquam dicetur contracta inimicitia, vt bene exemplificat Decian. dic. capitulo vigesimoquinto, numero 60. versicu. ego tamen contrarium, lib. 3. parte prima, iuncto numero 61. vers. pugo tamen.

76 In secundo casu, † quando scilicet iam est iudicatum, pariter distinguendum est inter causam ciuilem, & criminalem, si enim causa est ciuilis, & parua, & sic modici præiudicij, & tunc inimicitia non oritur ex sententia lata contra vnum ex litigantibus per ea, quæ dixi supra, numero decimoretio, sign.

67 Quod † si causa sit magni præiudicij, vt puta, quia agatur de toto patrimonio, vel patrimonio, vel maiori parte bonorum litigantis, vel de causa magna spectante ad honorem, vt puta, quando proponitur aliqua actio famosa, vel si de statu hominis, aut in his causis, de quib. late dixi supra, nu. 10. seq. & tunc non oritur inimicitia si pars, quæ reportauit sententiam contra, non appellauit cum posset, quia non appellando dicitur acquieuisse sententiæ, & sic cognouisse, quod ius non habebat in causa, sicut post Blanch. voluit Decian. d. capitulo 25. numero 61. vbi tamen secus si non appellauit, quia a iure appellatio non dabatur.

68 At secus si appellauit, † quia per appellationem appellans aperte demonstrat se grauatum a Iudice, & per appellationem ecōtra Iudici fit iniuria, cum eius imperitia, & iniquitas arguatur, & si de iniuria agi non possit, glos. in l. fin. in nerbo, iniuriam, C. quando prouocatione non est necess. ex hac causa potest Iudex, tanquam inimicus allegari suspectus, vt per Imol. & Dec in c. adhęc, de appell. & bene declarat Decian. d. capit. 25. numero 61. vers. quod si reus condemnatus appellauit.

69 Si vero causa sit criminalis, † & sententia continet pœnam pecuniariam, tunc si pęna pecuniaria sit parua, inimicitia non contrahitur, secus si magna, vt in simili mox dixi de causa ciuili.

70 Et † multo magis oritur inimicitia si sententia contineat pęnam corporalem, vel capitalem, licet enim Iudex quis iure medio, & secundum iustitiam aliquem condemnet, tamen in contrahenda inimicitia, non consideratur, quod verum, & iustum est, sed id tantum, quod potest animum ad odium, & iracundiam prouocare, licet id cum pręmio, & impune fieri possit, vt est accusare, testificari, & aduocare, ad textum in l. 1. & ibi Bar. ff. de his quib. vt indig. & in ca. cum P. extra de accus. cum alijs allegatis, per Blāc. ibi
* dem, numero 149. & 150. Vbi † quod si condemnatus fuerit decapitatus vigore condemnationis, oritur etiam inimicitia ex parte propinquorum ipsis decapitati cum iudice, qui illum ad mortem condemnauit. Et vide in proposito aliam distinctionem traditam per Decia. dicto capitulo 25. d. num. 61. vers. puto tamen.

72 Sed † certe in omnibus prædictis casibus nunquā crederem cum Iudice cōtrahi capitalem inimicitiā, quia quicquid facit non ex odio priuato facit, sed propter necessitatem officij, quæ ipsum videtur excusare, vt in simili dixi infra, nu. 75.

73 DECIMAQVARTA Sit cōclusio, † ꝙ Aduocatus, seu Procurator accusatoris causa criminali dr accusati inimicus, & sic ex aduocatione oritur inimicitia, ad tex. in l. 1. §. qui aūt, §. sed & cōstito, & ibi gl. in verbo, aduersario, ff. de calūniat. vbi dicit Aduocatū, & Procuratorē esse aduersariū, ad ꝙ ēt facit tex. in l. post legatū, §. his vero, ff. de his quib. vt indig. per q̄ iura hoc idē voluerūt. Albert. in tractatu dictionario, in verbo aduersarius. Luc. de Pēna in l. 1. col. 2. vers. item Aduocatus, C. de his, qui defer. li. 10. Ant. in c. cū P. in 3. notab. & ibi ēt Io. de Ana. in verbo quidā aūt si aliqs, ext. de accus. Dec. in c. in 2. notab. & ibidē Ant. de Buţ. & Ripa, ī 2. notab. I tertia ampliatione, c. de iud. Blā. de ind. n. 138. seq. Pau. Merē. iter colenna

lia

lia diuersorum, cons. octuogesimoseptimo, post nu-
merum quintum, & cons. octuogesimooctauo, nu-
mero 18. libro secundo, in fol. cum alijs adductis per
Tiber. Dec. in suis tract. crim. par. prima, lib. tertio, ca.
vigesimoquinto, numero decimooctauo, & quin-
quagesimonono, vbi respondet contrarijs: & est ra-
tio, quia si vt supra dixi, numero quinquagesimose-
ptimo, ex conuersatione, cohabitatione familiarita-
te, cum inimico meo contrahitur mecum capitalis
inimicitia; multo magis debet oriri inimicitia con-
tra eum, qui in causa criminali contra me, & ad meã
iniuriam procurando, & aduocando auxilium præ-
stat, cum non possit hæc facere, quin exprimat cau-
sam accusationis, declaret delicta, & pro illis insistat
me puniri, & aperte, & palam mihi maledicat, in sau
sta sque voces aduersus me iactet, ex quibus propriè
causatur inimicitia, ad tex. in l. si inimicitiæ, in verbo,
si palam, ff de his quibus, vt indig.

LIMITANDO Hanc † decimam quartam cõ
74 clusionem aduerte, quod contra eam facere videtur
tex. in l. qui eum natu maior, §. penul. ff. de bonis li-
ber. quem tex. in proposito allegauit Bart. in l. tertia,
§. si. ☞ numero tertio, in fine, ff. de adimen. lega. di-
cens, non contrahi inimicitiam ex eo, quod quis au-
xilium præstiterit contra aliquem in causa capitali,
ideo † pro resolutione huius contrarij, vide bene re-
75 spondentem Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæstio. d.
numero 138. seqq. vsque ad numerum 144. vbi tandẽ
disputata materia, concludit non oriri inimicitiam,
cum aduocato, vel Procuratore, nisi causa sit capita-
lis, & tamen etiam isto casu inimicitia, quæ inde ori-
tur, licèt dici possit grauis, non tamen est reputan-
da capitalis: quia quicquid facit aduocatus, non fa-
cit vti priuatus, nec tanquam inimicus, sed ex officij
sui necessitate, quæ ipsum excusare debet.

Et tamen, nec etiam ex parte aduocati cõtrahitur
vllo pacto inimicitia, nisi aduocationem suscepit nõ
lucri causa, sed gratia, & ex amicitia, vt per eundem
Decian. d. cap. vigesimoquinto, nu. quinquagesimo-
nono, in fine.

☞ Et præmissis adde omnino Honded. in consi-
lio 107. numero trigesimotertio, & sequent. cum al-
legatis per eum, ex quibus colligitur quod in lite ci-
uili nulla cum procuratore contrahitur inimicitia;
in criminali vero contrahitur inimicitia, cum procu
ratore, vel aduocato, sed non capitalis, nisi contra-
rium suadeatur, ex loci consuetudine, quæ multum
attendenda est ad inspiciendum, an cum aliquo con-
trahatur vel non cõtrahatur inimicitia, secũdũ Bar.
in l. tutor. §. si tutor. num. 1. ff. de suspec. tutor. Et per
Pau. Merend. inter consilia criminalia diuers. 88. nu-
mero octauo, libro primo, & ibi propterea testatur,
quod de consuetudine Vmbriæ, & totius Italiæ nul-
la contrahitur inimicitia cum procuratoribus, & Ad
uocatis in causis ciuilibus; & ego addo quod in ciui-
tate Bononiæ, non contrahitur inimicitia cum pro-
curatoribus, nec etiam in causis criminalibus, quia
in ea potius procuratores etiam ad offensam patro-
cinia suscipiunt. Non sic esset in Vrbe in quo non de
facili repetiuntur procuratores, seu Aduocati, qui ad
offensum, & præsertim in causis capitalibus patroci-
nentur, & si aliquis reperiatur, prout sine dubio repe
ritur, non solum efficitur inimicus inquisiti, seu auo
cati, sed etiam ab alijs extraneis odio habetur.

DECIMAQVINTA Sit conclusio, † quod ex
76 testimonio prolato in causa criminali oritur inimi-
citia inter testem, & eum contra quem testis depo-
suit, tex. est in capitu. cum P. ibi, *Quia in testimoniũ illius causa adductus fuerat*, & ibi hoc notat Abba. Ioann. de
Ana. Fely. + & communiter omnes, extra de accusat.
* Host. Ioa. Andr. Anto. de Butri. & etiam Abb. Ioa. de
Ana. & Felyn. in capitulo meminimus, eodem titu-
lo. Barto. in l. post legatum, §. his vero, ff. de his, qui b.
vt indig. Specul. in titulo de teste, §. primo, in princip.
Alber. in authen. si testis, columna secunda, versicu-
lo item, qui testificatus, C. de testib. & ibi etiam Bar-
tol. numero decimo, Luc. de Penna in leg. prima, co-
lumna secunda. C. de his, qui se defer. libro decimo,
Blanch. de indi. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 152.
Mars. consilio trigesimoprimo, incipient. bonorum
omnium, numero decimoseptimo, versiculo, item
alia ratione, Gramma. consilio quadragesimosexto,
numeroq; quarto. Gig. de crim. laesae maiesta. libro se-
cundo, rubr. quomod. & per quos crim. laesae maie
stat. probe. quæstion. secunda, numero duodecimo.
Aym. consilio trigesimosexto, numero tertio. Cam
peg. de testib. reg. vigesimaquarta, vers. quinto, quan
do quis. Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, ca
su 487. numero quinto. Mascard. de probat. libro se-
cundo, conclus. 898. numero decimoseptimo, & fa-
ciunt, quæ in simili de teste inimico dicam infra, in
titulo de opposit. contra testes, quaestio. 53. nu. qua-
dragesimoseptimo.

77 LIMITANDO Hanc † quintam cõclusionem
aduerte, quod ex parte eius, contra quem testis exa-
minatur, indistinctè oritur inimicitia, etiam quod te
stis coactus deponat, vt post Bartolum Abb. & alios
quos allegat adnotauit Blanch. de indi, ad l. fina. ff. de
quæstio. numero 153. sed ex parte testis non dicitur
is, nec etiam praesumitur inimicus illius contra quẽ
deposuit, nisi sponte ad se examinandum obtulerit,
* & dicunt • omnes, pro vt testatur Blanch. vbi supra,
numero 154. iuncto d. numero 152. & in teste spon-
te deponente bene loquitur Decian. in tracta. crimi.
libro tertio, capitulo vigesimoquinto, numero sexa-
gesimosecundo, & sexagesimotertio, parte prima,
vbi etiam quando testis dicatur sponte, deponere (de
quo, & alibi infra latius dicam) & numero sexage-
simoprimo, vbi vno modo declarat hanc limi-
tationem.

78 DECIMASEXTA Sit conclusio, † quod ex in-
obedientia praesumitur inimicitia. Non obediens
enim superiori, nec eius statuta seruans præsumitur
eius inimicus, ad glossam in capitulo si diaconus in
verbo, & inimicos, 50. distinctio. per textum in capi-
tulo quoniam verus, vigesimaquarta, quæstion. pri-
ma, & istam gloss. sequutus est in proposito, Luc. de
Pẽna in l. prima, C. de his, qui se defer. libro decimo,
& in l. quemadmodum, versiculo septuogesimoter-
tio. C. de agricol. & censit. libro vndecimo. Alberi. in
Authẽ. si testis, columna prima, C. de testib. Blanch.
de indit. numero 502, Alber. de Malet. in tracta. de te
stibus, parte prima, capitulo secundo, numero vnde-
cimo. Campeg. de testibus, reg. vigesimaquarta, ver-
siculo tertio, si subditus. Mascard. de probat. libro se-
cundo, conclus. 898. numero quadragesimotertio,
iuncto numero vigesimoquinto, versiculo verum-
tamen; vbi tamen, † quod isto casu non oritur capi
79 talis inimicitia, Decian. in suis tractat. criminal. parte
prima, libro tertio, quaestion. vigesimaquinta, nu-
mero 80.

DECIMASEPTIMA Sit conclusio, † quod ex
80 diuortio oritur inimicitia: ideo si inter maritum, &
vxorẽ sequutum fuerit diuortium, ex hoc inter eos
oriuntur inimicitiæ, text. est in l. Cicero, in 2. respons.
ibi, *ne tam inimico marito*, ff. de poenis, per quem tex. ita
affirmauit Luc. de Pẽna in l. prima, columna secun
da. C. de his qui sibi defer. libro decimo, sequitur
Blanch. de indit. numero 101. Decian. d. capitulo 25.
numero 79.

DECIMAOCTAVA Sit conclusio, † quod ex
81 pulsione de domo oritur inimicitia: ideo si ego de
domo

domo mea expulsi Titium famulum meum, seu ahum, is sic expulsus præsumitur meus inimicus, Bal. per illũ tex. in l. Lut. Titius testamento, §. Lutius Titius dam. ff. de l. 2. Alexand. in l. testibus, ff. de testib. quos in proposito sic referendo sequitur Marsi. in l. 1. §. præterea, numero quinquagesimoquinto versicu. item inimicos Titii, ff. de quæst. Blanch. de indit. numero 100. Bertazz. consilio 283. numero decimo, libro secundo. Mascard. de proba. libro secundo, consi lio 898. numero trigesimooctauo, qui omnes propterea inferunt, quod expulsus de domo alicuius, tanquam præsumptus inimicus non potest testificari contra expellentem: de quo tamen in specie vide bimus infra, in titu. de oppos. cont. test. quæst. 55. numero 144.

82 Sed † certè hæc non potest dici capitalis inimicitia regulariter, vt per Marsilium in d. §. præterea, numero quinquagesimosexto, & per Mascardum dic. conclu. 898. eodem numero trigesimooctauo, iuncto numero vigesimoquinto, versicu. verumtamen: præterquam quando expulsio de domo esset facta per vim, & cum armis, vt pluribus comprobat Dec. d. capitulo vigesimoquinto, numero quadragesimoprimo.

83 DECIMANONA Sit conclusio, † quod ex retentione vxoris alienæ contrahitur inter vitum, & retinentem capitalis inimicitia, ad tex. in cap. accedens, il secondo, & ibi hoc expresse notat Bald. & ibidem etiam Abb. Io. de Ana & Soc. extra vt li. contest. Marsil. in l. prima, §. propterea, numero quinquagesimosexto, vers. primo, dico ff. de quæstio. Blanch. de indi. ad l. fina. ff. de quæstion. numero octuogesimonono. Aufre. in tracta. de proba. test. numero quinquagesimosexto, versiculo, idem si probatur aliquem retinere, Gig. de crim. laesae maiesta. libro secundo, rubri. quomod. per quos crimina. laesae maiest. probe. quæstio. secunda, numero decimoquinto, iuncto nu. decimoseptimo. Mascard. de proba. libro secundo, conclusio 898. numero vigesimo, & numero vigesi-
84 moprimo. † Vbi etiam idem de eo, qui retinet non vxorem, sed sororem, seu aliam coniunctam, ✠ & ita etiam loquitur, & ampliat Pegna in director. inquisitor. parte tertia, quæstio. sexagesimaseptima comment. 116. fol. 658. columna secunda, in nona, causa. Bertazzo. consilio 248. numero decimo, libro secun-
85 do. † Vbi etiam de eo, qui adulterium commisit cum vxore alicuius, licet illam non retineat, Ioseph. Ludou. in suis commun. opin. conclusio. vigesimaquarta, ver. qninto modo, & seq. fol. 64. Dec. in suis tracta. crimina. par. prima, libro tertio, capitulo 25. numero 55. in fine.

86 VIGESIMA Et vltima sit co[n]clusio, † quod extra prædictos casus, qui a iure sunt comprobati, & a
✱ Doctoribus communiter * recepti, multum Iudicis arbitrio tribuitur, an & quando quis dicatur inimicus, & quando etiam inimicitia reputetur capitalis, vel non, & isto casu Iudex suum arbitrium regulabit, iuxta facti, & personarum qualitates, ac circumstantias, vt per glossam, & Io. Andr. ac communiter
✱ Doctores, * in capitulo cum oporteat, de accusa. Roma. in rubrica de arbit. in decimasexta quæstio. Fely. in capitulo repellantur, numero tertio, de accusa. Cä peg. de testibus, regula, vigesimatertia, in quarta fallen. Marsil. in l. prima, § præterea, numero quinquagesimoquinto, ad finem, ff. de quæstio. Carrer. in pra cti. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. quartum inditium, numero decimoquarto. Gramma. decisione trigesimaquarta, numero vigesimooctauo. Nell. in tracta. de testib. numero quarto. Aufrer. de reprobat. test. numero quinquagesimosexto, vers. item verum si inimicitia sit grauis, Nep. de Monte Albano in tra cta. de testibus, numero trigesimoseptimo. Alber. de Malet. in simili tract. de testib. sub numero quarto, & post numerum septimum, vbi testatur de com-
✱ muni opinione, Gig. de crim. laesae maiest. libro secundo, rubric. quomodo, & per quos crimin. laesae maiesta. prob. quæstion. secunda, numero vigesimosecundo. Corrad. in practi. de offic. prætor. in caus ciuil. rubr. de testibus, §. personas testium assumen. numero sexagesimoquinto, post mediũ, versiculo, aut qualitatem inimicitiæ arbitrariam, folio mihi 101. columna prima, Ant. Gomez. varia. resolut. tomo tertio, capitulo duodecimo, tubric. de proba. delict. numero decimoquarto, ante medium, vers. intellige ta
✱ tellige tamen, vbi testatur de communi, ✝ & in rubrica de tortu. reorum, capitulo decimotertio, numero vndecimo post medium, vers. ego tamen distinguo, Clar. in practi. §. fina. quæstione vigesimaquarta, sub versiculo item quæro, vbi etiam de ✝ communi, ex
✱ Felyn. & Mars. in locis præcitatis, de qua etiam testatur Emanuel Soarez, in sua collecta commun. opinio. litera I, numero sexagesimosexto, Bonacos. in commun. opinio. crimi. parte prima, folio nonagesimoprimo. in princip. vers. inimicitia sola, Bertazzo. consilio 251. numero decimoquarto, & decimoquinto. Menoch. de arbi. quæstio. libro secundo, casu 110. numero secundo. Mascard. de proba. libro secundo, conclu. 857. numero quinquagesimosexto, & conclu. 898. numero decimoquarto. Ioseph. Ludou. d. conclusio. vigesimaquarta. ver. sed quoniam. Meno. de præsumpt. libro quinto, præsump. quadragesimo secundo, numero tertio. Ludou. Peguer. decis. crim. concl. 17. numero nono. Tiber. Dec. in suis tract. crimi. parte prima, libro 3. capit. 25. nume. trigesimosexto. ✠ Pegna quem videas, verum loquentem in materia huius conclusionis in director. inquisito. parte 3. quæstio. sexagesimaseptima, commen. 116. fol. 657. columna prima, in fine. vers. sunt qui dicant, & folio 660. columna prima, vers. atque ex ijs, & vers. Denique admonebo. ☞ Baiard. ad Clar. quæstio. 24. numero 35.

87 Et aduerte, † quod præfati Doctores potissimum loquuntur, quo ad repellendum testem à testimonio, & nihilominus quo ad faciendum inditium ad torturam, idem iuris esse, vt iudicis arbitrio remittatur, quando quis dicatur inimicus, & quando capitalis, nullam credo posse diuersitatem rationis afferri, & in specie de tortura loquuti sunt, Carrer. Anto. Gomez, Soarez, & Bonacos. in locis præcitatis. His præmissis.

88 REGVLA In † proposita quæstione formari potest affirmatiua, quod scilicet inimicitia faciat aduersus inimicum non modicam præsumptionem: cum enim inimicus de inimico semper malum cogitet, id circo lex de eodem inimico omne malũ præsumit, ad l. inimicitia. ff. de his, quibus vt indign. l. prima. §. præterea, ff. de quæstio. l. 3. §. non solum, ff. de adim. lega. cap. repellantur, & cap. cum oporteat, de accusa. cum aliis in proposito adductis per Pandem de Put. in tractatu sindic. in verbo, tortura, il terzo, capitulo tertio, incip. mandauit tex. numero decimosexto folio mihi 342. Guido de Suzzar. in tractar. de indit. & tortu. numero trigesimosecundo, vers. item interest, quærere, & idem Ludo. Bologn. in addit. post numerum trigesimumoctauum, Brun. de indit. parte prima, quæstio. tertia, numero vigesimonono, versic. ad hoc facit, Blanch. ad l. fina. ff. de quæstio. numero nonagesimo. Carrer. in practi. crimi. in secundo tractatu. de indit. & tortur. §. quartum inditium, numero primo, in fine, vers. cum multum præsumatur, Ioan. Turr. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 81. numero 4. lib. 1. in folio, Plot. de in litem iuran. §. 54. nume-

numero tertio, Roland. consilio 14. numero 21. vo-
lumine quarto, & alibi passim, & communiter
Doctores.

89 Et hæc præsumptio ex inimicitia resultans facit
sufficiens inditium ad torturam, secundum Bartol.
in l. prima. § cum quis, ff. de quæst. 10. & in l. finali, co
lumna per. versicu. possumus etiam ponere casum,
Specul. in titulo de præsumpt. §. primo, versicul. sed
pone, numero 7. & 8. & ibi Ioann. And. in addit. qui
dicunt, quod si vnus reperitur interfectus, & habeat
aliquem inimicum, potest capi ille inimicus, & tor-
queri, quia sola inimicitia facit inditium ad tortura,
quod & idem sic referendo præfatos Doctores vo-
luerunt, Ludou. Bolognin. in addit. ad Guid. de Suz-
zar. in tract. de indit. post numerum 58. Roman. in l.
prima, §. si quis in villa, in primo notab. ff. ad Syllan.
Ang. in l. finali in columna. 2. versic. possunt, C. de quæst.
Felyn. in cap. afferre, colum. finali, numero 12. de præ
sumpt. Calcan. consi. 6. columna 3. vers. secunda ra-
tione & consi. 62. Christi Saluatoris nostri, colum. 3.
vers. alio etiam ex capite, Ange. de malefic. in verbo,
quod fama publica præcedente, numero 50. Brun.
de indit. parte 1. quæst. 3. numero 29. Carrer. in pract.
in primo tract. de indit. & tort. §. quartum inditium,
numero 2. Marsil. in l. 2. §. præterea, numero 58. ff. de
quæst. Grammat, voto 15. num. 2. & decis. 3. nume-
ro 8. Man. consi. 52. columna 2. & consi. 67. colum.
Gratian. consi. 136. numero 24. libro 1. Dec. consil. 64. nu
mero 6. vers. inimicus enim, & consi. 189. nume. 15.
Ioan. de Amic. consil. 51. numero 7. Plot. de in lit. iu-
ran. §. 54. num. 3. Anto. Gomez. var. resolut. tomo 3.
capit. 14. rub. de tortura reorum, numero vndecimo,
vers. ego tamen distinguo, vbi testatur de commu-
ni opinione, & loquitur in inimicitia graui, & ma
xima, Mascard. de probat. libro secundo, concl. 901.
numero primo, & relati per Honded. consi. 107. nu
mero secundo, & licet non ignorem contra hanc cō
clusionem plures alios sensisse Doctores, volentes
solam inimicitiam non facere inditium sufficiens
ad torturam, quos referam infra in 2. limitatione hu
ius regulæ: non per hoc tamen ab ea pro nunc rece-
das, quia in se verissima est, declarata tamen, vt in di
cta secunda limitatione, secundum quam possunt
contraria concordari.

90 AMPLIA I. Hanc regulam, † etiam quod inimi-
citia processerit culpa, & facto offensi, sicut post Lu
cam de Penna, Ioan. de Amic. & alios quos allegat,
bene comprobat Carret. in practic. crim. in secundo
tract. de indit. & tortu. §. quartum inditium, numer.
15. vers. in hoc tamen contrarium, vbi loquitur siue
procedatur per viam inquisitionis, siue etiam per
viam accusationis, ea potissimū ratione motus, quia
si vellemus tenere, quod inimicitia non faceret indi
tium, quando processit culpa offensi, sequeretur qd
ferè nunquam inimicitia faceret inditium, cum a
communiter accidentibus nemo alium offendat, ni
si in casu, in quo inimicitia oritur culpa, & facto of-
fensi: immo potius potuisset dubitari, quando inimi
citia processisset culpa offendentis, cum non sit veri
simile, quod iterum offendat is, qui semel offendit,
& tamen etiam eo casu facit inditium, vt mox dicā
in sequenti ampliatione; ergo multo magis, quādo
processit culpa offensi, quia puta is primo offendis-
set. addo ad comprobationem ampliationis ea, quæ
in simili dicam infra, in titu. de opposit. contra test.
in materia testis inimicitia, quæstio . . numero deci
mooctauo, Ias. in l. si filiam tuam, numero secundo,
C. de inoffic. testamen & in l. hæreditas, numero ter
tio, versicu. secundo limita. C. de his quibus, vt indig.
& in l. si filiusfamilias, numero primo, C. de inoffic.
testamen. Alexand. consilio 99. numero tertio, libro
primo. Marsil. in l. 1. §. cum quis latrones, numero 6.
sequentibus, ff. de quæst. vbi latè de materia Pau. Me
ren. inter consilia criminalia diuersorum, consil. 88.
numero 44. libro secundo, in folio Menoch. de præ-
sumpt. libro primo, quæst. 89. numero 53. sequenti-
bus, & ista opinio sicut sine dubio est verior, & ra-
tionabilior eo, quia isto casu non est consideranda
causa, vnde ipsa inimicitia prouenit, sed ipsius inimi
citiæ effectus: ita etiam est receptior, prout testatur
91 Menoch. d. num. 53. † Licet Gram. & alij relati per
Carrer. vbi supra, d. nu 15. in prin. & per Menoch. d.
nu. 53. in fine, & Osasc. decis. Pedem. 79. num. 23. con
trarium dixerint.

92 AMPLIA II. Eandem regulam, † vt procedat,
etiam quod offendens prius alia vice offenderit: Nā
adhuc inimicitia orta ex antiqua offensa eius qui in-
culpatur de noua offensione, & facit contra inculpa
tum inditium, sicuti aperte tenuit Carrer. in practi.
in secundo tract. de indit. & & tortu. §. quartum in-
ditium, numero septimo, & numero decimoquin-
to, vers. immo potius, & in §. decimū quartum inditiū,
93 numero 4. & 5. sed in hoc iudicio meo multum ver
sabitur iudicis arbitrium, considerando qualitatem
personæ, an scilicet sit talis, vt verisimile sit, quod of-
fendere, etiam quod prius alia vice offenderit: gene
raliter enim, (nisi personæ qualitas contrarium sua-
deret) dictat a verisimili, vt qui semel offendit, velit
amplius offendere.

94 AMPLIA III. Vt † inimicitia faciat inditium e-
tiam contra eum, qui causas inimicitiæ habet, licet
palam se inimicum non profiteatur, vt per Carrerū
in pract. in secundo tract. de indit. & tortu. § quartū
95 inditium, numero decimoquarto, in fine. & est ra-
tio, quia inimici dicuntur non solum illi, qui odium
in mente habent, sed etiam qui inimicitiæ causam
habent, vt habere præsumuntur etiam sine mentis
odio, secundum Innocent. in cap. cum I. & A. de re
iudic. in fine, quem refert, & sequitur Roman. sing.
319. Felyn. in cap. quoties vers. nota quarto. extra de
testibus, Bursat. consi. 61. numero 31. volumine pri-
mo, quos pariter refert, & sequitur Bruno. a Sole, in
suo consi. crimin. numero vigesimosecundo, & di-
cam in simili, infra, in seq. titu. de opposit. contra te-
stes, q. 53. num. 21.

96 LIMITA Hanc † tertiam ampliationem, vt
procedat, dummodo causæ inimicitiæ sint cognitæ
offendenti: tunc enim facit contra ipsum inimicitia,
inditium, etiam quod publicè non appareat inimi-
cus, secus si ipsi offendēti sint incognitæ, vt per Grā-
maticum, voto sexto, & sub numero decimonono,
Simon de Præt. consilio decimoquinto, numero
quinquagesimooctauo, Bertazzol. consilio 215. nu-
mero decimo, volumine primo, vbi quod inter igno
rantes offensam, & causam inimicitiæ impossibile
est inimicitiam oriri, vt per Cynum, in l. fideicom-
missum, & ibi etiam Alberic. C. de fideicommiss. &
in dubio potius præsumitur ignorantia quam scien
tia, Aymon. consilio ducentesimoquinto, nume-
ro decimo, cum alijs ibi per Bertazzolum alle-
gatis.

97 AMPLIA IIII. Vt † inimicitia non solum
faciat inditium, quando non constat verè de occiso-
re, vt scilicet homicidium præsumatur commis-
sum ab inimico, vt supra dictum est in regula, etiā
si constat, quod inimicus occiderit, præsumitur con
tra eum, quod deliberatè, & ex proposito occide-
rit, & talis præsumptio oritur ex inimicitia, nisi a-
liunde appareat, quod rixa ex improuiso fuerit se-
quuta, sicuti post Albericum, quem allegat in l.
& si amici domum, ff. de adulter. & in tractatu sta-
tu. parte tertia, quæstione sexagesimaquarta, affir-

mauit ex professo, Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quaest. numero 89. & 90. Mantua consilio 325. numero sexto, libro primo. Pau. Meren. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 90. numero vndecimo, libro secundo, Menoch. de arbitr. quaest. libro secundo, casu 361. numero decimosecundo, Bertazz. consilio 208. numero decimotertio, libro primo, Mascard. de probat. libro primo, conclu. 98. numero primo, sequenti
98 bus. † & ista ampliatio est communis, quicquid in
* in contrarium † sensisse videatur Alba. consilio 46. numero duodecimo sicut illum refert Mascard. d. conclu. 98. nume. 4. & dixi hac de re iterum † infra in titu. de homicid. q. 126. num. 177. & seqq.

99 AMPLIA Rursus † praecedentem ampliationem vt procedat, etiam quod inimicitia non sit capitalis: licet enim, vbi non constat, quod inimicus occiderit, non faciat inimicitia contra eum inditium, nisi sit capitalis, vt infra dicam in sequenti prima limitatione, vbi tamen constat, quod homicidium fuit commissum ab inimico, etiam non capitali, non est dubitandum, an deliberatè occiderit, necne, quia ex effectu demonstratur, quod habebat odium capitale, & si forsan causa inimicitiae non erat capitalis, sic semper affirmauit Blanc. vbi supra, numero 90. versiculo intelligo praedicta, quem refert Pau. Meren. inter consil. 90. numer. 11. libro secundo, inter consilia criminalia diuersorum.

100 Sed contra Blanch. videtur communis opinio
* recentiorum, † sicut post Anchar. in consilio 206. Nos Bartholomeus, columna secunda, affirmarunt Mantua consilio 152. numero decimotertio, & consilio 171. numero decimoquarto, libro secundo, Pancirol. consilio 151. numero tertio, & 4. Decian. consi. 67. numero 9. & 10. ☞ lib. 3. quos in proposito referendo sequitur ☞ Bertazz. in consi. 85. num. 17. seqq. vbi etiam allegat Franc. Calon. de indit. & tortu. trac. primo, c. pro reo, volentem quod sicut magna causa arguit animum occidendi, ita econtra leuis causa arguit animum non occidendi, & in hac contraria opinione videtur etiam residere Mascard. d. conclu. 98. num. 5. vbi etiam in idem allegat Mantuam d. consi. 125. num. 8. lib. 1. & faciunt, quae mox dicam in sequ. limitatione, & in titul. de homicid. quaest. 126. nume. 177. & seqq.

101 LIMITA I. Propositam regulam, † vt tunc demum inimicitia faciat inditium ad torturam ☞ si grauis, & capitalis sit, secus si leuis, & non capitalis vt per Ang. de malefi. in verbo quod fama publica praecedente, sub nume. 50. Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quaestio. num. 175. vbi quod omnes indifferenter ita tenent, Marsil. in pract. §. diligenter, numero 69. Carrer. in prac. in secundo tracta. de indit. & tortu §. quartum inditium, numero 2. 3. & numer. 4. in fine, versiculo, & talis inimicitia, Gramma. decisi. 28. numero quinto. & voto 34. numero 5. & consilio 44. numero nono. Plot. de in li. iuran. §. quinquagesimoquarto, numero quinto, in fine, versicul. fallit secundo, vbi
* testatur de communi, † ex Blancho in loco praecitato, prout etiam testatur Nouell. in pract. folio sexagesimo, numero tertio, prout illum refert Clar. in pract. §. finali quaest. vigesimaprima, versiculo inimicitia vrgens, in pri. Ioan. Bap. Villalob. in sua collecta commun. opin. litera I, numero 175. Emanuel Soarez in suo thesauro recepta. opin. eadem litera I, numer. sexagesimoquinto. Bonacos. in commun. opin. crim. parte prima, versiculo inimicitia sola, ad medium, & praesertim quando, &c. Ioan. Turrius inter consilia criminalia diuersorum, consilio octuagesimoprimo, numero trigesimosecundo, libr. secundo, & inter eadem consilia Paul. Merenda consil. octuagesimonono, numero quinto, eodem libro secundo, Vulpel. consilio quinto, numero secundo, & tertio. Franc. Marc. deci. 423. numero vigesimoseptimo, ☞ par. prima. Menoch. de praesumpt. libro primo, quaestio 89, num. 51. in fine, & num. 52. Bursat. consil.
* 20. numero 18. libro 1. vbi etiam de communi † Mascar. de prob. libro 2. conclu. 901. numero 3. seqq. Ludou. Peguer. decis. crimin. 17. numero 8. versiculo ex quibus igitur, & faciunt, quae in simili de teste inimico dicam infra, in seq. titu. de oppos. cont. test. q. 6. 53. numero 52. & generaliter hoc eodem tit. q. 52. numero 152. ☞ & pluribus exornat Honded. consi. 107. numero 32. iuncto numero 18. sequentibus, vbi plures alios refert concordantes volentes, quod non quaelibet indignatio, seu quodlibet odium faciat inditium ad torturam, sed illud tantum quod ex vrgentissimis causis prouenerit.

102 LIMITA II. Vt † licet Doctores relati supra in regula, numero 89. aperte voluerint solam inimicitiam facere inditium ad torturam, verior tamen,
* & communior † est opinio eorum qui regulam praedictam declarando voluerunt tale inditium ex inimicitia non oriri, nisi concurrente aliquo alio inditio, vel coniectura, & sic nisi fuerit adminiculata, vt videre est post alios quos allegat apud Ang. ad Angel. de malef. in verbo, quod fama publica praeceden. eodem numero 50. & hoc quia inimicitia est inditium remotum, & propterea vnicum, & de se solum non satis est ad torquendum reum, & propterea August. ibi subdit, quod si iudex esset, nunquam aliquem poneret ad torturam, ex solo inditio inimicitiae, nisi aliqua alia concurrerint indit. a. ex Bartolo, Imola, & Iacobo de Beluiso in locis, ibi per eum allegatis, quod, & idem affirmarunt Marsil. in pract. §. diligenter, num. 70. versiculo mihi autem nunquam placuit, & seqq. & in l. 1. §. praeterea, num. 59. seqq. Carrer. in pract. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. quartum inditium,
* numero 4. vbi testatur de communi † opinione, Blanc. de indit. ad l. fi. ff. de quaest. numero 177. Gramma. consilio tertio, numero quinto, iuncto numero decimo sexto, vbi quod ita communiter tenetur, & voto trigesimo, numer. vigesimo, & voto trigesimoquarto, numero septimo, Cyrill. in sum. crimin. rubr. deq. §. octauo. numero primo, versiculo, quibus ego non accedo, Plot. de in litem iuran. §. quinquagesimoquarto numero tertio, versiculo, sed licet sola; vbi testatur
* de magis communi † opinione, Fran. Mar. dec. 423. numero vigesimoseptimo. Boss. de indit. nume. quadragesimoseptimo, vbi quod ita practicatur † refert eis, & sequitur thesaur. decis. vigesimoquarto, numero septimo, versicul praeterea in fine. Clar. in pract. §. fi. quaest. vigesimaprima, versicul. inimicitia vrgens, ante medium, Galeat. Maluat. inter consilia criminalia diuersorum, consilio 110. numero vigesimosexto libro primo, in folio, vbi etiam testatur de magis communi opinione, de qua etiam testantur, Io. Turrius inter eadem consil. consil. octuagesimoprimo, numero trigesimosecundo, versiculo quae tamen opinio, & numero trigesimotertio, libro secundo, Emanuel Soarez, in suo thesauro recept. opin. litera I, numero 67. Bonacos. in comm. opin. crim. parte prima, versiculo inimicitia sola, folio mihi 90. in fine, Gabr. libr. septimo, criminal. conclu. 18. numero secundo, Anton. Gomez. variarum resol. tomo tertio, capitulo decimotertio, rubrica de tortura reorum, numero vndecimo, Vulpell. consilio quinto, numer. quarto, & consilio trigesimonono, nume. septimo, Bursat. consilio vigesimo, numero decimoseptimo, Hip. pol. Rimin. consilio 302. numero nono, libro tertio, Bursat. consilio vigesimo, numero 18. libro primo,
* vbi de magis communi, † Mascard. de probat. libro secundo, conclus. 901. numero sexto, & sequenti, Menoch.

Menoch. de præsumpt. libro primo, q. 85. numer. 51. vbi non solum de recepta, sed etiam de seruata opinione testatur, sicut etiam testatur Marc. Anto. Eug. Perusin. consilio 27. numero 19. libro primo, Ludo. Peguer. dicta decis. crimin. decimaseptima, numero octauo, per totum in discursu. Honded. cons. 107. nume. 41. vbi alijs relatis testatur de magis* communi, & magis recepta opinione, ac etiam æquiore, & ab ea in practica, & in iudicando non recedendum.

* And. Fachin. post huius libri tertiam impressionē habitus controuers. iuris libro nono, cap. 82. Hieron. Ceuall. Hispan. in commun. opin. quæst. 158. ubi testatur de magis commun.† Doctorum opinione dicitque ab ea in consulendo & iudicando non esse recedendum.

103 Adminicula tantem, quibus fulcitur inimicitiæ inditium, vt sufficiat ad torquendum reum, explicantur nonnulla per Antonium Gomez & per Menochium in locis nuper allegatis, & per Plotum, vbi supra, numero tertio, versicul. & idem vbi loquitur de inimicitia iuncta cum consuetudine delinquendi, & per Iustinianum Bonde. inter consilia criminalia diuersorum consilio quinquagesimoquarto, numero vigesimoquinto, vigesimonono, sequenti, libro secundo in fol. vbi etiam loquitur de inimicitia iuncta fama, de quo particulariter dixi supra in inditio famæ, & de inimicitia iuncta cum minis loquuti sunt etiam Plot. Gomez. & Menoch. in locis præcitatis.

104 Et† isto casu debilia sufficere inditia ad coadiuuādum principale inditium inimicitiæ, voluit Boss. de indi. d. num. quadragesimoseptimo, ad finem, quem refert, & sequitur Hippol. Riminald. consil. 302. nu. 9. lib. 3.

105 SVBLIMITA I. Hanc† secundam limitationem, vt licet sola inimicitia non sufficiat ad torquēdum, bene tamen sufficit ad inquirēdum etiam nullo alio adminiculo concurrente, vt per Plot. de in lit. iurand. d. §. 53. versic. sed licet sola inimicitia, Clar. d. quæstio. vigesimaprima, versiculo inimicitia vigens. ibi, *Et quaeritur an inimicitia, &c.* & infra in fine versiculi, ibi. *Bene verum est, &c.* vbi loquitur nedum ad inquirendum, hoc est ad assumendum informationes super delicto, *&* quod per omnes Doctores indifferenter affirmari testatur, sed etiam secundum eum ad formandam, & transmittendam inquisitionem, si inimicitia capitalis sit. Menoch. de præsump. libro primo, quæst 88. num. 18 & 21. Ludou. Pegue. decisione crimin. 17. nume. 8. versicu & dic, quod si sola est.

106 Sed† contra Clari ampliationem, videlicet quo ad inquirendum specialiter, & quo ad formandam, ac transmittendam inquisitionem, vide Boss. de indit. d. nume. quadragesimoseptimo, in fine, vbi expressè dicit, quod si esset iudex, nunquam formaret inquisitionem contra eum, contra quem non vrgeret nisi nuda inimicitiae præsumptio: Sed bene procederet ad capturam personæ, & ita credo verius poteritque ex sola inimicitia iudex decernere capturam, & si capiendus reus aufugiat, nec permittat se capi, tūc tutius poterit formare, & transmittere inquisitionē, quia non erit sola inimicitia, sed iuncta cum fuga. Immo solam inimicitiam, quamuis capitalem, non facere inditium ad inquirendum simpliciter, dixit Honded. cons. 107. nume 42. ex Gramma. Marsil. & Bursat. in locis per eum relatis, ac etiam ex Claro in dicta quaestione vigesimaprima, versicu inimicitia, affirmante ita omnes tenere, sed certe Clar. ut supra eum retuli, contrarium affirmat.

107 SVBLIMITA II. Dictam† secundam limitationem in delictis occultis, & difficilis probationis, in quib. si nulla alia appareat de delicto suspicio poterit reus ex sola inimicitia, si capitalis sit, aliqualiter torqueri, & quandoque apud eum iussit seruari, testatur Clar. quæstio. vigesimaprima, dicto uersiculo inimicitia vrgens, in fine, refert & sequitur Hipp. Riminald. consi 302. numero octauo, & numero nono, in fine, libro tertio: & facit illa generalis conclusio, de qua dixi supra q. 37. numero 150. quod in delictis occultis, & difficilis probationis leuiora sufficiūt inditia.

108 SVBLIMITA III. Vt† eadem secunda limitatio non procedat, quando sumus in casu in quo certum est, vnum ex pluribus hominem occidisse, sed incertum est, quis ex illis pluribus occiderit: nā tunc inimicus præsumitur occisor, & ex hac sola inimicitię præsumptione poterit sine dubio ille torqueri, ut per Blanch. de indit. ad l. finalem, ff. de quæst. nume. 178. in fine, uers. possumus tamen saluare, Carrer. in prac. in secundo tractatu de indit. & tortur. § quartū inditium, numero quinto. Ioan. Turrius inter consilia criminalia diuersorum, consilio octuagesimoprimo, numero trigesimoquarto, in fine, libro secundo in folio. & certe illa sublimitatio non habet difficultatem, quia isto casu non adest sola inimicitia, sed cō currit assistentia in rixa, quæ etiam de se facit inditiū prout dixi infra in tit. de pęn. temperand. quæstione nonagesimasexta, numero octuagesimo, & sequentibus.

109 LIMITA III. Regulam† non procedere quando post inimicitiam successit pax, reconciliatio ac remissio iniuriæ: tunc enim inimicitia non facit inditium ad torturam, si delictum nō de recenti post reconciliationem commissum extiterit, vt per Innocen.

* Ioan. de Anan. & communiter† Doctores, in capitu. cum oporteat, de accusat. Carrer. in practic. crim. in secundo tractatu de indit. & tortu. §. quartum inditium, num 9. ver. in antiquo vero, Nouel. in tract. ad defensam. in rubrica, an inditia pro reo dāda sint, numero 42. uersic. si inimicitia. Plot. de in lit. iurand. §. 54. numero 5. vers. fallit primo. Gramm. voto 34. nu. 6. Foller. in pract. crim. in verbo, recipiantur defensiones, numero secundo, versiculo quod si non poterit fol. mihi 274. Marc. Ant. Eug. cons. 27. nume. vigesimoprimo, libro primo, & faciunt, quę in simili dixi infra in seq. titulo de oppos. contra testes de teste inimico reconciliato, quaestione quinquagesimatertia, nu. 58.

110 SVBLIMITA, Vt† hæc tertia limitatio procedat, prout loquitur, quandò recōciliatio est antiqua secus si de recenti: adhuc enim offensus de recenti reconciliatus præsumitur iratus, & quod uelit nocendo se vlcisci, argumento tex. in cap. 2. 3. quæst. quinta, in fin ratione, & à pari procedunt aliquid non esse factum, vel factum de recenti, gl. in clem. ne agro, §. sanè, in ver. nouicijs, ff. de statu monach. & facit tex. in l. prima. §. cęterū, ff. de his, qui eiecer. vel effuder. vbi quod paria sunt viam non frequentari, vel de recenti cæptā frequentari: sic nempe per has, & p similes rationes hanc sublimitationem post alios quos allegant, posuerunt Carrer. in dicto §. quartum inditium, eodem numero nono, in prin. Plot. dicto §. 54. eodem num. 5. pariter in princ. Blanch de indit. ad l. fin. ff. de quęstione, num. 161. & sequen. Foller. dicto verbo, recipiantur defensiones, eodem nume. secundo, uersiculo istis enim iunctis, Pet. de Vbal. inter cōsilia criminalia diuersorum, consilio 153. num. quarto, libro primo, in folio, & inter eadem consilia. Pau. Meren. consilio 37. numero sexto, versicu. quę omnia, libro secundo, & consilio 88. num. quinquagesimo, eodem libro secundo: et sine dubio pariter. hęc

* sub limitatio est cōmuniter* recepta à Doctorib. p

qua faciunt etiam quæ in simili de teste inimico re
conciliato dixi in sequenti titulo de oppos. contra te-
111 stes, q. 5 num. 59.† Vbi etiam habebis, quando re-
conciliatio dicatur de recenti, vel de antiquo.
112 Verum, † an & quando dicatur facta pax, recō-
ciliatio, vel iniuriarum remissio tacitè, vel expresse,
dicam in specie in materia iniuriarum, & pacis (si di
cendi tempus a Deo optimo maximo cōcessum fue
rit:) pro nunc lectorem remitto ad ea, quæ in propo-
sito scripta reliquerunt ex recentioribus Corrad.
in practic. § tertio, de off. prætor. in caus. crim. rub. de
iniuriantibus, numero vigesimosexto, sequentibus,
folio mihi 410. Nouel. in pract. crim. capitulo finali,
numero 84. Carau. super ritu magnæ Curiæ 273. nu
mero 3. Petr. à Placha in epitom. delict. cap. sexto, nu
mero 39. sequentibus, Clar. in pract. §. finali, quæstio-
ne 58. vers. sed in proposito, Petrin. Bell. in tract. de re
milita. pagina mihi 147. numero 125. sequentib. De-
cian. consilio decimooctauo, numero 144. libro pri
mo, & in suis tract. crim. parte prima, libro tertio, ca-
pitulo 25 numero vigesimosecundo, & 87. Mascard.
de proba. libro secundo, conclusione 902. per totam
& libro tertio, conclus. 1150. pariter per totam, Mar.
Anton. Eugen. cons. vigesimoseptimo, numero vi-
113 gesimotertio, sequētibus.† Vbi in proposito, quod
inimicitia non facit inditium ad torturam, quando
offensus peccata sua confessus fuerit sacerdoti, & sa-
cratissimam sumpserit Eucharistiam, quod & ante
eum in terminis, etiam consuluit Ant. Galeot. Mal-
uanc. inter consilia criminalia diuersorum, consilio
110. numero 29. libro primo, quem sequitur Burlat.
cons. vigesimo, nume. 19. lib. 1. & tangunt etiam Do-
ctores preallegati. ✠ Et dixi infra, q. 105. numer. 377.
quibus addo Luc. de Penn. in l. 1. vt terminorum vius
lib. 11. in fi. nu 24.
114 LIMITA IIII. Eandem† regulam, vt non pro
cedat, quando offensus habebat plures inimicos: tunc
enim cum præsumptio contra vnum inimicum du-
bia, & incerta reddatur propter inimicorum plurali-
tatem, ea propter effectum aliquem operari non de-
bet, argumento tex. in capitulo in præsentia, extra de
probat. & l. neque natales, C. eodem, & in terminis
sic voluit Galeot. Malua. inter consilia criminalia di
uersorum, consilio 110. numero 28. libro primo, in
folio. Foller. in pract. crim. in verbo, recipiātur defen
siones reorum, numero secundo, in fine, versiculo
115 item poterit.† vbi quod illo casu attenditur inimi-
citia grauior, vel ea. quæ est adminiculata plurib. in-
ditiis, Franc. Marc. decisio. Delphina. 423. nume. 27.
116 ☞ versiculo sed alia causa parte prima, † vbi quod
attenditur inimicitia ✠ recentior Thesaur. decisi. Pe-
dem. 24, num. 7. vers. Præterea, vbi testatur de magis
✠ communi † Doctorum opinione. Ioā. Turr. inter cō
silia crim. diuer. cōs. 81, nu. 34. seqq. vsque ad nu. 38. li
bro secundo in folio, vbi pariter, quod attenditur ini
117 micitia maior, † & quæ prouenit ab atrociori iniu
ria: item quod magis præsumitur contra illum ini-
micum, qui iniuriam ad animum reuocauit potius,
quam contra illum, qui iniuriam ad animum non
118 reuocauit. † Et sic potissimum prudentis iudicis ar
bitrium, valde versari debere existimo in præsumen-
do contra vnum inimicum potius, quam contra a-
lium considerando, & inimicitiæ, ac personarū qua-
litatem.
119 Et quando cōstat de interfectore, † quod tunc mul-
to minus sit præsumendum contra alium inimicū,
consuluit Mar. Ant. Euge. dicto consilio uigesimo-
septimo, numero rigesimosecundo, seq. libro pri-
mo, ☞ & consilio septuagesimosexto, sequenti-
bus, vbi bene in proposito facit & distinguit plures
casus.

120 LIMITA V. Vt† inimicitia non faciat inditiū
ad torturam semper, & in omnibus delictis, sed tan-
tum in illis, quæ in alterius iniuriam perpetrantur,
p vt sunt verbera, vulnera, homicidia, & similia: vn-
de secus in illis, quæ ad proprium delinquentis com-
modum committuntur, pro vt est furtum, falsum,
adulterium, & similia, nam tunc inimicitia non fa-
cit inditium, ut per Bar. in l. reperi, §. 1. ff. de q. & in l. li
citatio, §. quod illicite. ff. de publica. quem sic referē
do sequitur Ant. Gabriel. libro septimo. crim. consi.
18. in fin. num. 4. nec dissentit Boss. in titulo de ind. &
consid. ante torturam, nume. 48. uersicul. & pro in-
telligentia aduerte.
121 LIMITA VI. Quia † inimicitia non facit indi-
tium ad torturam, quando reperitur, quod inter ini-
micum, & offensum erat data cautio de se inuicem
non offendendo, ita reperio, post Guliel. de Cun. &
Bertach. quos allegat consulentem Ant. Galeo. Mal
uaticen. inter consilia criminalia diuersorum, consi.
110. num. 20. libro primo, sequitur Hippol. Riminal.
cons. 88. numero 7. libro primo, & nouissimè Mar.
122 Ant. Eug. consilio 27. numer 22. libro primo. † Im
mo inimicitiam non probari ex sola præstatione cau
tionis de non offendendo, quæ etiam ex solo timore
nulla precedente reali offensione praestari solet, vo-
luit Franc. Herenl. in tract. de caut. de non offenden.
capit. 38. nume. 19. & 20. & capitulo 50. numero 67.
123 † Et licet contrarium, quod imo ex cautione non
offendendo praestita non mutetur animus maleno-
lus, per textum in §. nouissimè, instit. de suspec. tuto.
& per glos. in capitulo literas, in glos. final. in fine, de
restit. spoliat. voluerit, Menoch. cons. 100. numero 185
libro primo, & ante eum Guliel. de Cun. in tractat.
de securitate, numero tr gesimoseptimo; quem, & a-
lios refert in proposito, Carrer. in pract. crimi. in se-
cundo tract. de indit. & tortu. §. 13. inditium, nume. 9.
124 Nec† non ex fideiussoribus de non offendēdo pro-
bari inimicitias, affirmauerit Bertaz. cons. 170. nume
125 ro 24. in fine, libro primo. † Non per hoc tamen pu
to recedendum a proposita limitatione: nam si cau-
tio fuit praestita ex solo timore futurae offensionis,
nulla praecedente causa capitalis inimicitiae, & tunc
sola praestatio cautionis non inducit de se inimicitiā
& sic res est indubitata, quod inde non oritur indi-
tium ad torturam: si vero capitalis inimicitia fuit in
causa, vt talis cautio praestaretur: & tunc licet per
huiusmodi cautionem non mutetur malus nocendi
animus, & voluntas, vt ex aduerso deducitur, bene ta
men minuitur potestas offendendi, quia nō est prae-
sumendū, quod quis velit offendere, & soluere poe-
nam in cautione conuentam, & sic etiam isto casu
crederem non oriri inditium ad torturam.
126 LIMITA VII. Quia† & si inimicitia faciat in-
ditium ad torturam: id tamen intelligitur, dummo-
do probetur, quia in dubio quis præsumitur amicus,
& non inimicus, vt in Auth. de testibus, §. si quis ve-
ro dicat odiosum, collat. septima, & in l. in ratione, §.
cū quidam, ff. ad l. Falc. Aym. cons. 8. nume. 8. Man-
tua. consil. vigesimoquarto, numero decimotertio,
& consilio quinquagesimosecundo, numero deci-
moseptimo, & cons. 266. nu. 1. 45. libro. Gozad. consi
lio 89. in fine, Bellon. cons. 63. nu. 12. & praesumptio
amicitiae dicitur praesumptio naturae, quia inimi-
citia est contra ius naturale, l. ut uim, ff. de iust. & iur.
Bald. in cap. constitutus, in fine, extra de rescrip. Ma-
scar. de probat. lib 1. concl. 19. numero secundo, & li
bro secundo, conclu. 898, nume. 3. Menoch. de prae-
sump. libro quinto, praesumpt. 43. num. 1. Tiber. De-
cian. in suis tract. crim. parte prima, libro tertio, ca-
pitulo 25. numero 20. Hondedi. cons. 107. numer. 17.
seqq.

Et

127 Et ideò non solum inimicitia est probanda, sed
etiam probanda est in specie qualitas, & causa inimi
citiæ, & sic testes super inimicitia deponentes nihil
probant, nisi de causa deponant, sicut post alios quos
allegant voluerunt Ias. in l. prima, numero nono, C.
de testam. Gram. voto trigesimoquarto, nume. quar
to, & consilio quadragesimoquarto, nume. septimo,
& consilio trigesimoquarto, nume. vigesimotertio,
Ant. Galeat. Maluat. inter consilia criminalia diuer-
sorum, consilio 110. numero vigesimoquinto, libro
primo, in folio, & inter eadem consilia. Pau. Meren.
consilio octuagesimonono, numero quarto, in fine,
libro secundo. Corrad. in pract. §. secundo de offi. præ
tor. in caus. ciuil. rubrica de testibus in parte, perso
nas testium assumendo, numero sexagesimoquinto,
in fine, fol. mihi 101. columna secunda, Ioan. Mar. Mõ
ticell. in suo repertorio, testium, folio quadragesimo
quarto, columna secunda, versicul. & quarto. Meno-
ch. de praesump. libro primo, quæst. octuagesimono
no, numero quinquagesimooctauo. Mascar. de pro-
bat. libro secundo, concl. 692. nume. primo, & nume.
tertio. Vbi† hoc intelligit parte opponente, alias se-
128 cus, Bursat. consilio vigesimo, numero decimo-
octauo, versiculo secundo, respondetur, lib. primo
& faciunt, quæ generaliter dixi infra, quæstio. quin-
quagesimasecunda, num. 151. Menoch. de præsump.
libro quinto, præsumpt. quadragesimosecundo. Ti-
ber. Decian d. capitulo vigesimoquinto, numer. 30.
trigesimoquinto, & trigesimosecundo, vbi quod te-
stes isto casu debent reddere causam inimicitiæ, etiã
non interrogati. ☞ Honded. consi. 107. num. 41. Ba-
iard. ad Clar. q. 24 num. 41.
129 AMPLIA Hanc† septimam limitationẽ, quia
inimicitia non solum est probanda, & eius qualitas,
& causa, sed etiam est probanda euidens, & mani-
festa, sicuti post Bald. & Ias. quem allegat, consuluit
Gram. d. consilio quadragesimoquarto nume. octa
uo, & decis. trigesimoquarto, numer. vigesimoquar
to. Ioan. Mar. Monticell. d. folio 44. columna secunda
versicul. 3. Mascard. de probat. libro primo, conclus.
19. num. 2. Tiber. Decian. d. cap. 25. numer. 31. Baiard.
ad Clar. d. quaest. vigesimoquarto, nume. 41.
130 Contra† ampliationem videtur facere alia con-
clusio, quia certum est inimicitiã probari coniectu-
ris, & sic affirmarunt Corrad. vbi supra, d. folio 101.
columna prima, numero 65. versiculo ita vt etiã per
coniecturas, Riminal. inter consilia criminalia diuer
sorum, consilio octuagesimoprimo, nume. quadra-
gesimosecundo. Bertaz. consilio 528. sub num 6. lib.
secundo; vbi quod probatur euidentissimis coniectu
ris, Baiard. ad Clar. d. quaest. 24. numero 13.
131 Potes pro concordia dicere, † quod ad probandũ
inimicitiam sufficiunt coniecturæ & de hoc non est
dubitãdum, vt apparet ex late deductis per nos in pri
ma parte huius quæstionis, vbi enumerauimus om-
nes causas, ex quibus inimicus, quis præsumitur è iu-
re. Verum istę causę ex quibus præsumptio inimici-
tiæ oritur, debent euidenter, & manifeste probari; a-
liter non diceretur probata inimicitia. Laus Deo.

ARGVMENTVM.

Minæ, quando faciant contra minantem inditium ad torturam.

SVMMARIVM.

Minæ faciunt regulariter inditium ad torturam, num. 1.

Minæ præcedentes faciant, vt homicidium subsequutum præsumatur deliberatè commissum, nume. 2. Amplia primo, etiam si minæ fuerint prolatæ per modum iactationis, nume. 3. Amplia secundo, etiam quod minans non sit solitus minas exequi num. 4.

Iactationes, seu minæ per modum iactationis prolatæ, an & quando faciant inditium ad torturam, num. 5. & seqq.

Homicidium, an præsumatur deliberatè commissum ex præcedentibus minis, num. 2. seqq.

Animus deliberatus occidendi, an præsumatur ex minis præcedẽtibus, num. 2. seqq.

Minæ per modum iactationis prolatæ, faciant inditium ad torturam, nume. 5. contra, num. 6. Distingue, vt prima opinio procedat si iactans sit persona potens, malæ vitæ, & solita minas exequi. Secunda autem opinio procedit, quando iactans est persona vilis, timida, loquax, & non solita exequi minas, nu. 7.

Minarum aliqua exempla, num. 8.

Minæ etiam tacitæ, & generales faciunt inditium ad torturam, num. 8. vide, nu. 23. & 24.

Minæ faciunt, & non faciunt inditium ad torturam, iuxta qualitatem personæ, nu. 9.

Minæ faciunt inditium ad torturam, si minans sit solitus minas exequi, aliter secus, num. 9. contra num. 10. Distingue, vt prima opinio procedat, quando minæ non sunt adminiculatæ: secunda autem opinio procedat quando cum minis concurrit aliqua alia præsumptio, quia tunc non est necesse, quod minans sit solitus minas exequi, num. 11.

Minæ non faciant inditium ad torturam, quando offensus habebat alium inimicum, quam minantem, num. 12.

Minæ, an faciunt inditium ad torturam, iudicis arbitrio remittitur, num. 13.

Minæ faciunt inditium ad torturam, si delictum incontinenti, vel paulo post minas illatas sequatur, num. 14. secus si ex internallo, numer. 15. & quando delictum dicatur incontinenti, vel ex internallo sequutum, num. 16. & 17.

Incontinenti fieri quid dicatur, iudicis arbitrio remittitur, nu. 16. & num. 17.

Minæ ad hoc, vt faciant inditium ad torturam, debent esse certæ, & vniuocæ, secus si dubiæ, & æquiuocæ, nume. 18. seqq. vbi de materia.

Minans si dixerit se velle vindictam facere, intelligitur de vindicta iuris, non autem facti, num. 18. & 20. contra, num. 21. declara, vt in nu. 22. præsertim si offensa fuit illata via iuris, quia tunc eadem via censetur comminata vindicta, nu. 19.

Confessio dubia interpretatur in fauorem confitentis, nu. 20.

Minæ non faciunt inditium ad torturam, nisi sint speciales, nu. 28. contra, nume. 24.

Specialia continentur sub generalibus, vere, & proprie, num. 24. in fine.

Minæ non faciant inditium ad torturam, nisi delictum sequutũ sit illud idem in specie, & in quantitate, quod fuit comminatum, secus si diuersum, maius, aut minus, nume. 23. Declara, vt in nu. 24. 25. & 26.

Minæ de occidendo, faciunt inditium sequuto vulnere, & nõ homicidio, nu. 26.

Minę de vulnerando faciunt inditium ad torturam, sequuto homicidio, nu. 26.

Minæ prolatæ per iracundiam non faciunt inditium ad torturam num. 28.

Minæ non faciunt inditium ad torturam, nisi fuerint adminiculatæ aliqua alia pręsumptione, nume. 29. Declara nisi minans fuerit solitus minas exequi, quia tunc non est necesse, quod concurrat aliqua pręsumptio, num. 30.

Minę non faciunt inditium ad torturam, nisi pręexistente causa offensionis, & delicti, nu. 31.

Causa delicti cessante, cessat etiam omnis pręsumptio delicti, numero 31.

Minae conditionales non faciunt inditium ad torturam, nisi purificata conditione in minis contenta, nu. 32. & seqq.

Conditionalis ratio, nihil ponit in esse ante conditionis euentum, nume. 33.

Conditione deficiente deficit etiam conditionalis depositio, numero 34.

Minæ etiam iuncta consuetudine illas exequendi nõ sufficiunt ad condemnandum; fallit si concurrat etiam inimicitia, & deli-

Rum in continenti sequutum, quia omnibus his simul iunctis potest sequi condemnatio, nu. 36, contra, nu. 37. Declara, vt in nu. 38. & 39.

Praesumptiones etiam violentae non sufficiunt in criminalibus ad condemnandum, nu. 37. fallit in delictis de nocte commissis, seu alias occultis & difficilis probationis, nu. 38. & nihilominus ex praesumptionibus nunquam deuenitur ad condemnationem, nisi in poenam extraordinariam, n. 39.

Minae sunt probandae per duos testes, aliter non faciunt inditiũ ad torturam, nu. 40. & an probentur per testes singulares, nu. 41. & seqq.

Minae probatae per vnum testem faciunt inditium ad inquirendũ numero 43. Declara ad inquirendum generaliter, & sic ad assumendum informationes super delicto, secus ad inquirendum specialiter, & sic ad formandam, & transmittendam inquisitionem, nu. 44.

QVAESTIO L.

1 REGVLA Sit† affirmatiua, qđ scilicet minae faciunt inditium ad torturam cõtra minantem delicto sequuto in personam, in quam minę fuerant illatę, vt per Gand. in titulo de praesumptio. & indit. dubita. numero 31. vbi bene dicit, quod si inculpatus de crimine, occiso, vel vulnerato paulo añ maleficium cõmissum minatus fuerit, tales minae licet plenum praeiudicium non inferant, inducunt tamẽ inditiũ. & praesumptionem contra illas proferentem l. quidam, l. etiam, & l. fi. ff. de proba. l. neque professio, cum ibi notatis, C. de testam. animus enim, & voluntas cuiusque non solum ex rebus, & ex factis declaratur, l. si tantum, §. ei qui, ff. de aedilit. edic. sed etiã ex verbis, quia non est credendum, quod quis verbo exprimat id, quod prius mente nõ cogitauit, l. Lab. ad fi. ff. de supellec. lega. vnde praecedẽtibus minis, & sequuto delicto facile contra minantẽ esse praesumẽdum, bene docet Gandinus in loco citato, quod, & idem affirmarunt Guid. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero 33. versiculo item an fuerit ei minatus. Mars. in pract. §. diligenter, numero 85. in principio. Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quaestio. numero 180. & seq. vbi quod oritur ex minis grauis praesumptio, & graue inditium contra minantem, Carrer. in prac. in secundo tractat. de indi. & tortu. §. duodecimum inditium, num. primo, vbi plures alios adducit concordantes. Foll. in pract. crim. in verbo, itẽ quod sororem venenauit, num. 6. Nouell. in tract. ad defensam, in §. an inditia pro reo danda sint, numero 50. folio mihi 84. Boss. in tit. de indit. numero 44. vbi quod minae faciunt inditium verisimile, & probabile, Ant. Galea. Maluat. inter cõsilia criminalia diuersorum, cons. 110. num. 3. lib. 1. & inter eadem consilia Io. Turrius cons. 81. num. 6. & 7. lib. secundo. Claud. ad Bertaz. in cons. 103. litera B, vers. ego vero contrarium, libro primo, vbi testatur de communi† opinione, ex Blancho, & Soarez, in locis per eũ citatis, Mascard. de prob. lib. secundo. conclu. 1057. numero primo, vbi dicit omnes criminalistas hoc infallibiliter tenere ex Bos. in loco citato, quod haec fuit concors omnium scribentium sententię, post glo. ibi in l. metum, C. quod met. cau. & in l. fina. ff. de haeredi. instit. cum alijs ibi per eum allegatis, Ludou. Pegner. decision. crimin. 17. num. vndecimo. ✠ Honded. consil. 307. numero tertio, vbi alijs relatis testatur de communi.

2 AMPLIA I. Vt† si certus fuerit occisor, & appareat, quod antea minatus fuerat de occidendo; homicidium praesumatur deliberatè patratũ; & sic in certo existente delinquente minae faciunt inditiũ ad torturam, vt supra in regula; certo autem malefactore inducunt praesumptionem animi deliberati, vt per eundem Gandin. vbi supra, in titu. de praesumpt. & indit. dubitat. numero vigesimotertio, vbi reddit rationem: quia scilicet ex minis praecedentibus praesumitur delictum subsequutum dolo, & fraude minantis, & quod ex animi prauitate, & malignitate minas, & minatoria verba protulerit, argumento textus in l. cum ratio, §. ex bonis, ibi, fraudibus, ff. de bon. damna. & l. ex quodam iniuriandi proposito, §. pen. & fina. ff. de seru. fugit. & l. si non conuitij, C. de iniur. quod & idem affirmarunt Franc. Cason. de indit. & tortu. tractatu septimo, capitu. primo, numero primo, & 2. vbi eam similem reddit rationem: quia scilicet ex qualitate verborum animum delinquentis metimur, Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quaest. nu. 179. & seq. vbi quod minae faciunt inditium praecogitationis, & pensamenti, & propterea si is in quem minę fuerunt illatę, reperiatur mortuus, & minans fateatur illum occidisse, sed in pura rixa, vel casu, pręsumendum est tale homicidium nõ casu, & in rixa, sed ex proposito, & deliberatè patratum, per rationẽ praeallegatam, Alb. in tract. statu par. 3. q. 64. Afflic. in constit. Neapo. tit. de poenis eius, qui cum eo, rub. 11. num. 7. Boss. in tit. de homic. num. 61. Menoch. de arbit. quaest. libro secundo, casu 361. nume. 39. in octaua coniectura, vbi quod ira inquiunt omnes, Paul. Meren. inter consilia crimi. diuers. cons. 88. numero 55. sequen. libro secundo. Mantua. cons. 325. numero decimo, libro primo. Claud. ad Bertazzo. consil. 103. litera B, vers. secundo casu, libro primo. Mascar. de prob. libro primo, concl. 98. nume. sexto, lib. secũdo, concl. 1507. num. 5. & 6. ✠ Iacob. Ayner. in repet. l. vt vim, par. secunda, nu. 116. ff. de iust. & iur. & dixi hac de re iterum infra in tit. de homicid. quaest. 126. num. 204.

3 AMPLIA Praecedentem ampliationem, † vt nõ solum ex minis praecedentibus praesumatur delictum deliberatè commissum, sed etiam ex iactationibus: & ideo si is, qui delictum commisit, antequã deliquerit, iactauerit esse in sua manu occidere Caium, etiam quod non expressè minatus fuerit illum occidere, si deinde occidat, ex illa iactatione praesumitur animo praemeditato occidisse, Franc. Cason. de indit. tracta. 7. cap. primo, numer. 6. & seq. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de q. nu. 184. seq. & post Blanch. & Cason. quos allegat, scripsit Menoc. d. casu 361. num. 50. & seq. vbi tamen declarat, hanc ampliationẽ non procedere, quãdo iam constaret homicidium patratum in instãti rixa, vel quod iactatio huiusmodi paulo ante delictum praecesserit, tunc enim non oritur praesumptio animi deliberati, vt ibi per eum: addo pro hac eadẽ ampliatione Masc. de prob. lib. primo, concl. 98. nu. 16. & lib. 2. concl. 864. num. 17. & seq. vbi alios adducit. ✠ Iacob. Ayner. in repet. l. vt uim, par. 2. nu. 119. ff. de iust. & iure.

4 AMPLIA Rursus † dictam primam ampliationem, vt licet alias incerto occisore minae non faciãt contra minantem inditium ad torturam, nisi is fuerit solitus minas exequi, certo tamen occisore existente ad inducendum contra ipsum praesumptionem praecogitationis, & deliberationis, non est necesse, quod homicida sit solitus minas exequi, quia ex effectu sequuto satis efficientis animus dignoscitur, secundum Franc. Cason. de indit. tract. 7. cap. primo, numero 9. & seqq. Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quaest. post num. 181. Menoch. de arbitr. quaest. libro secundo, casu 361. post nume. 39. (vbi tamen declarat, nisi appareat, quod minae fuerint prolatae incõtinẽti ante sequutũ homicidiũ, & ex iusto aliquo dolo-

dolore, aut ita, quia tunc non inducũt hanc præsumptionem animi deliberati præsertim in non solito mi nas exequi, vt ibi per eum,) Mascar. de probat. libro 1. conclus. 98. num. 8. & li. 2. concl. 1057. num. 8. & 9. vbi
* testatur de + communi, ex Menoch. in loco præcitato, Clau. ad Bertazzo. in cons. 103. litera B, in fine, ver sicu. immo idem est etiam, vbi dicit hanc ampliationem esse tum notabilem, tum etiam rationabilem, quicquid in contrarium senserit Albe. in trac. statut. parte tertia, d. quæstione 64. & in l. metum, C. quod met. cau.

5 AMPLIA II. Propositam regulam, † vt non solum minæ faciant inditium contra minantem, sed iactatio contra iactantem pariter faciat inditiũ (differt autem iactano a minis in hoc, quia in minis quis expressè promittit se velle occidere, aut aliter offendere aliquem: in iactationibus autem iactans nõ hoc promittit, sed dicit, quod si vult, potest offendere, delinquere, aut quid simile facere, & sic primo casu minans dicit omnino se velle facere, in secundo autem dicit se posse facere, si voluerit.) Iactationes igitur huiusmodi de aliquem vulnerando, aut occidendo, si veller, faciunt contra iactantem inditium ad torturã, vulnere, aut homicidio sequuto; quia ab effectu præsumitur, quod iactans ita voluerit, vt per Iaco. de Beluis. in sua pract. in tit. de indit. num. 39 ver. item si iactauit accusatus, quem sequuntur plures Doctores relati per Mars. in pract. § diligenter, num. 36. ver sic. contrarium tamen. Nouel. in tract. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, nu. 76. in prin. folio mihi 88. plures alios adducit concordantes Mascar. de p obat. libro secundo, cõclus. 1057. numero vndecimo, & conclus. 871. numer. 3. iuncto numero septimo, in fine, vbi ex Ioan. And ad Specu. in loco per eum citato, ita testatur in practica, & de consuetudine seruari.

6 Et † licet cõtra hanc ampliationem tenuerint plures alij Doctores relati per eundem Mars. in practica, §. diligenter, eodem numero trigesimosexto, in princip. Nouel. vbi supra, in tractatu ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, numero quinquagesimosecundo, sequẽti, folio mihi 84. Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 186. alijque plures relati per Mascar. dicta conclus. 871. numero primo, & secũdo, ea potissimum moti ratione, quia sæpe mi nus faciunt homines, qui magna minantur: (prout hoc precipuè in iactatoribus sępissimè contingit:) vt dixit Bald. in l. fina. versiculo inducitur hæc lex, ff. de hæredib. instituen. & propter verba non sequuntur verbera, l. ob hæc verba, ff. de his, qui notan. infam. Mars. cõs. septuogesimosecundo, in præsenti consultatione, post numerum sextum; & multi reperiuntur qui iactatione verborum, & denunciatione periculi omnes terrent: minas iactare, pericula intendere, formidines opponere vnicuique solent, sed cum facinus aliquod aggrediendum est, post principia se cõtinẽt, vt Terentianus ille Thraso.

7 Pro concordia tamen dicere potes, † pro ut etiam generaliter dicam infra in Inditio minarum, numero nono, quod si iactans est persona potens, & non solita vanos effundere sermones, sed iactationes exequi, tunc tales iactationes faciunt contra iactantem inditium ad torturam: secus si is fuerit impotens, vilis, ac timidus in effectu, licèt in sermonibus, & iactationibus potens, & loquax; sic nempe hac distinctione communiter † Doctores concordare reperio te-
* stante Blanc. de indi. ad l. fi. ff. de q. nume. 181. in fine, & nume. 187. Nouell. vbi supra in tract. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, numero 77. folio mihi 88. & est de mente Iacobi de Beluiso in praetica in titulo de indit. nume. 39. vbi in proposito dicit valde esse attendendam qualitatem personæ se iactantis, aliosque plures concordantes adducit, & de
* communi † testatur idem Mascard. de probat. lib. 1. conclusio. 89. nume. 10. & 11. & lib. 2. conclus. 871. nu. 4. seqq. iuncto numero septimo, & conclusio. 1057. numero 12.

8 AMPLIA III. Vt † minae faciant inditium ad torturam non solum quando sunt expressè de vulnerando, occidendo, aliter offendendo, sed etiam quando sunt tacite factae, & quodammodo per ænigma prolatae, vt per Gandi. in titulo de praesump. & indi. dubitat. sub numero vigesimotertio, vbi ponit exemplum in eo, qui alteri minatur se velle ei trahere vnã pennam de ala, vel quod faciet sibi dolere caput, aut quid simile, Cason. de indit. tracta. 7. capit. primo, numero 7. vbi de eo, qui dixit se velle aliquem facere malè capitare; refert, & sequitur Mascar. de probat. libro 2. conclus. 1057. nume. 16. ☞ Vide infra, nume. 18. seq. & secundum ibi tracta. declara hanc ampliationem.

9 LIMITA I. Propositam † regulam iuxta ea quae in simili de iactatione dixi supra, numero 7. vt non semper minae faciant inditium ad torturam contra minantem, sed tunc demum si is fuerit persona potens, & malae vitae, & solitus minas exequi, aliter secus: & sic in proposito erit maximè attendenda qualitas personae, ad tex. in l. nenim, vbi glos. & Doctores omnes, C. quod met. cau. & per istũ textum hoc idem affirmarunt Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, capi. 6. incip & an si quis dixerit, nume. 2. in fine. Guid. de Suzzar. in tractat. de indit. post numerum 33. versiculo item considerandum est, vbi etiam ad id adducit alium textum, in l. famosi, ff. ad l. Iul. maiesta. ibi, *aut potuerit facere*, & ibi, *aut quid simile feceris*: ✠ facit optimẽ text. & ibi pariter notant om-
* nes Doctor. † communiter in l. 1. C. si quis Imp. maledix. Mars. in practi. §. diligenter post numerum 85. Nouel. in tracta. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, num. 51. folio mihi 84. vbi testatur de
* communi opinione. Blanch. de indi. ad l. fina. ff. de q. numero 183. vbi etiam de communi, Brun. de indit. parte prima, quaestio. 1. nume. 33. Fran. Cason. de indi. trac. 7. c. 1. nu. 9. 13. 17. vers. alij distinguũt. Dec. cõs. 184. num. 14. lib. 1. Natta cõs. 42. num. 2. lib. 1. Io. Turrius inter cõsil. criminalia diuersorum, cõs. 81. nu. 45. lib. 2. Fol. in prac. crimin. in verbo, item quod sororẽ venenauit, nu. 23. vers. praeterea non est verificatum Ant. Gomez var. resol. tomo 3. rub. de tortura reorũ, nu. 11. in fi. vers. vnde necessario requiritur. Corrad. in prac. rub. de negat. crim. & torm. nu. 24. ver. 20. nunc, folio mihi 294. & sine dubio limitatio ista est com-
* muniter † recepta, pro vt etiam vltra pręcitatos Doctores, testantur, Imol. in l. fi. nu. 10 ff. de haere. institu. Carret. in prac. crim. in 2. trac. de indi. & tort. §. 12. inditium, sub num. 1. Boss. de indi. nume. 49. Villalob. in commu. opin. litera M, num. 90. Emanuel Soarez. in suo thesauro recep. opi. litera M, num. 158. Plot. de in lit. iuran. §. 54. numero 10. Plach. in epitom. delict. ca. 28. nume. 18. versiculo tertio, praemissa sententia, Menoch. de arbit. quaest. lib. 1. casu 361. numero 39. ad finẽ, & de praesump. li. 1. quaest. 89. numero 60. in prin. iuncto numero 61. Vulpel. cons. 5. nu. 6. Bertazz. consilio 316. num. 18. Claud. ad eundem Bertaz. consilio 103. litera B, vers. in primo casu, Mascard. de probat. lib. primo, conclus. 89. post numerum 8. & 9. & latius lib. 2. concl. 871. num. 4. & seqq. & cõcl. 1057. num. 13. & 14. Ludo. Pegue. dec. crim. 17. nu. 11. vers. quod esset
* secus, vbi etiam testatur de † cõi opinione. ☞ Honded. cõs. 108. numero 46. & sequen. vbi et alios refert concordantes, & amplius dicit quod isto casu nõ solum probandum est, minantem esse solitum minas

exequi. Sed etiam quod sit solitus exequi in illo genere delicti de quo quis inquiritur.

10 Verum hęc limitatio, † licet vt præfertur magis cō-
* muniter * a Doctorib. recepta sit, illi tamen non desunt contradictores, volentes minas facere inditium ad torturam, etiam in non solito minas exequi, licet ad condemnationem non sufficiant, nisi iuncta consuetudine exequendi, inter quos fuit Cyn. & Spec. relati per Marsilium in prac. in §. diligenter, post numerum octuogesimumsextum, ad medium, vers. & vide Speculatorem, &c. & Fely. in c. afferte, colum. vlt. post numerum duodecimum, vers. & hanc partē, extra de præsump. sicut illum refert Mascar. de proba. d. concl. 871. post numerum tertium, prope finem, dixit, quod in proposito, nihil operatur distictio, an minans sit solitus minas exequi, necne, licet bene in solito minas exequi, hæc consuetudo augeat inditium ad torturam, & post istos pro hac contraria opinione referuntur etiam alij plures per Menoch. de præsump. li. 1. q. 89. num. 60. ver. non ignoto tamen, inter quos refert Aym. in cons. 35. numero 3. & numero 16. testantem de * communi opinione, ac dicentem,
* quod si delictum est in continēti sequutum, solę minæ faciunt inditium ad torturam, etiam quod minās non sit solitus minas exequi, addo Clar. in prac. quęs. 21. minę præcedentes, in fi. vbi dicit, quod apud eum non semper admittuntur huiusmodi distinctiones, an minans sit solitus minas exequi, vel non; sed probatis minis, & causa minarum Senatus illę Mediolani mandat sæpe numero reos tormētis subijci, quod ex vi supremæ potestatis illius Senatus cōtingere affirmat Menoch. d. q. 89. nu. 60. vers. ab illa tamen prima opinione.

11 Pro concordia, † & secundum veritatem distinguo sic: si cum minis non concurrit aliquod aliud adminiculum, & tunc illę non faciunt inditium ad torturam, nisi minans sit solitus minas exequi, & procedat prima opinio: si vero cum minis concurrit aliquod aliud adminiculum, & tunc facit inditium ad torturam, etiam quod minans non sit solitus minas exequi, & procedat secunda opinio, & sic consuetudo exequendi minas suppletur per alia adminicula, ita in terminis, & bene, iudicio meo, reperio declarātem Menoc. de præsump. lib. primo, dicta quæst. 89. numero sexagesimosecundo, & hoc est, quod voluit Clar. in d. vers. minæ, in fine, dum dixit, apud eum sępe numero reos tormētis subijci iussu Senatus ex solis minis, iuncta causa minarum; id enim introductū credo non ex vi supremæ potestatis illius Senatus, pro vt Menochius opinatus fuit, sed quia concurrente causa minarum, puta inimicitię, minæ non sunt solæ sed adminiculatæ, ideo faciunt, vt reus tormentis subijciatur, etiam non constito, quod minans sit solitus minas exequi, vide infra, num. 30.

LIMITA II. Eandem † regulam non procede-
12 re, quādo occisus haberet aliquem alium inimicum vltra minantem: nam tunc minæ non faciunt inditium contra ipsum, vt per Cas. in tracta. de indit. & tortur. tract. 7. capitulo primo, numero decimoseptimo, in fine, facile enim potest esse, quod homicidiū fuerit commissum ab illo inimico, & non à minante, pręsertim si de minis inimicus notitiam habuerit, vt in exemplo relato per Parid. de Put. de sind. in verbo, tortura, capitulo sexto, incip. & an si quis dixerit, numero tertio, versicu. nam quædam mulier, inquit ibi Paris. iracunda, & praua existens in fenestra, & videns quendam quem odio habebat, dixit illi alta voce, *Io ti farò tagliar le gambe, non sarà longo tempo*. Hoc audiens quidam inimicus illius contra quem fuerunt prolatæ minæ, sumpta occasione tali, cogitauit illum grauiter percutere sub spe, quod culpa reijceretur in illam mulierem minantem, prout percussit, & ob id capta illa mulier, & infamata propter minas, ac torta confessa fuit, quod ipsa fecerat illū percutere, & fuit punita: licet esset innocens, prout de eius innocentia illinc ad aliqua tempora constiut, reperto vero percussore, & delinquente, & hoc Paridis exēplum referunt etiam in proposito, Carrer. in practic. crim. in secundo tractat. de indit. & tortu. §. duodecimum inditium, numero tertio, Boer. decis. sexagesimasexta, numero tertio. Boss. de indit. numero quadragesimoquarto, ver. & vide omnino Puteum, Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstio. octuagesimanona, numero quinquagesimoquinto. Bertazz cons. 116. numero decimooctauo, libro primo. Mascar. de proba. libro secundo, conclus. 1057. sub
13 numero primo. † Quare inquit Paris in loco citato, cum in criminalibus oculus Iudicis præstet arbitrium ad torturam, vt dixit Bald. in l. tertia. C. de episcop. audien. idcirco erit etiam iudici arbitrium, an minæ illo casu faciant inditium, & sic propter fallaciam indiciorum, & per ea, quæ in talibus casibus sic, vt supra relatis, sæpe euenire solent, valde prudēs, & circumspectus debet esse Iudex: quod & idem affirmarunt Boss. dicto numero quadragesimoquarto, in fine, & Mascard. d. conclus. 1057. nume. quinquagesimoseptimo.

14 LIMITA III. Vt † minæ faciant inditium ad torturam, si delictum fuerit sequutum incontinenti, aut paulo post illatas minas, vt per Gandin. in titu. de præsumptio. & indit. indubit. post numerum vigesimumtertiū, ibi, *paulo ante maleficium commissum*, &c. Mascard. d. conclus. 1057. numero quarto, vbi in proposito, & generaliter dicit, quod breuitas temporis in similibus est magni effectus, cum faciat præsumere dolum, & delictum, ad glos. in l. si in ventre, §. fin. in vltima glos. vbi etiam Barto. & Ange. ff. de priui-
15 leg. cred. cum alijs ibi allegatis per eum: † vnde secus si post minas illatas ex interuallo fuerit sequutū delictum, quia tunc minæ non faciunt inditium ad torturam, vt per Corrad. in practic. rubrica de negat. crimin. & tormen. numero vigesimoquarto, versicu. vigesimo, minæ, ibi, *& maxime si post minas statim reperitur delictum, alias secus*, folio 294. columna secunda,
16 in fine. † Sed quando in proposito dicetur delictum commissum ex interuallo, necne, Iudicis arbitrio remissum facile crediderim, qui maximè in proposito considerabit qualitatem personarum, an & quanto tempore receptas iniurias obliuioni demandauerint, & an alias antea habuerint commoditatem illas
17 vlciscendi, & his similia, † prout generaliter, quando quid ex interuallo, vel in continenti fieri dicatur, remissum Iudicis arbitrio traditur per glos. & Barto. in l. tertia, §. cum igitur, ff. de vi, & vi arma. Ioa. de Plat. in §. recuperandæ, numero septuagesimoprimo, instit. de interdict. Iac. Aemil. cons. secundo, nume. 58. & 59. Ghirlan. de hæret. q. 5. numero 13. & seqq. Menoch. de arbitr. q. libro 2. casu 11. nume. 3. & casu 361. numero 21.

LIMITA IIII. Vt † minæ tunc demum contra
18 minantem faciant inditium ad torturam: quādo scilicet illæ sunt certæ, & illicitam vindictam, ac offensionem inferentes, vnde secus si sint dubię, & æquiuocę, & iniuris vindictam etiam sonarę possint, vt puta, si quis dixerit, *me ne vendicarò, me ne resentirò, gli ne farò pentire*, aut quid simile: haec enim verba intelligenda sunt de vindicta, aut pœnitentia facti, et propria authoritate, sed iuris, & licito modo, ad text. in l.
* vxor, vbi gl. ordinaria, & cōiter * Doct. C. qui accusa. non poss. Dec. consilio 189. sub numero 14. Aym. consil. 151. nume. 18. Natta cons. 42. numero 3. libro 1. vbi de eo, qui dixit, *nunquam gaudebit illis bonis*, Ant. Gomez.

mez[illegible]arianum resolutionum, tomo tertio, capitulo decimotertio, rub. de tortu. reorum. numero vndecimo, ante finem, vers. item etiam quia minæ, Rolan. cons. vndecimo, numero trigesimoseptimo, volum. tertio. Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstion. octuagesimanona, numer. sexagesimosexto, & fuit originale dictum Gulielm. de Cuneo, in l. prima, C. de his, quibus, vt indig. quod multo magis procederet, quando offensa fuisset etiam illata via iuris, & licito modo, ✠ vt dixi infra in titu. de consultor. &c. q.
19 134. nume.... † Nam tunc comminata vindicta debet intelligi eodem modo, vt per Ioannem Mariam
20 Monticell. reg. crim, septima, nume. vigesimo. † Et pro hac limitatione, quam pluribus exornat, & ex ea etiam multas facit illationes, Osasc. in cons. sexagesimoquarto, numero 55. sequentibus, facit quia in criminalib. cōfessio dubia regulariter interpretatᵣ in fauorem confitentis, vt notat Bar. in l. is, qui reus, in penul. colum. ff. de public. iud. Soc. iun. cons. trigesimonono, numero septuagesimo, volumi. secundo, quos refert, & sequitur Alexand. Sriat. Bonon. in sua praxi iudiciaria, cap. decimonono, num. 86. ☞ & dixi infra in secunda parte in materia confessi & conuicti. Addo pro hac quarta limitatione, Honded. cōsil. 197. numero 44. vbi alios refert concordantes, & loquitur in casu in quo inquisitus dixerat, *meglio farebbe attendere à suoi negotij, che litigar ingiustamente*, ac deinceps facit conclusionē generalem, quod ad hoc, vt minę faciant indit. non debent esse generales, & quæ possint tam in bonam, quam in malam partem interpretari, quia dubio in bonam partem accipiendæ sunt. ✠ Addo Hieronym. Hispan. quem post huius libri tertiam impressionem habui in commun. opin quęst. 642. in prin. & numero primo, vbi alios refert & de communi testatur, & vide quæ dixi inf. q. 134. num.....

21 SVBLIMITANDO Hanc † quartam limitationem aduerte, quod contra illam insurgere videtur Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, capitulo sexto, incip. & an si quis dixerit. numer. primo, & secundo, vbi ex Ange. quem allegat in l. prima, C. de his, quib. vt indign. & in l. fi. C. de quæst. inquit, quod cum verborum ambiguitas a iudice declarari, ac interpretari debeat, l. voluntate. C. de fideicomm. iccirco bonus iudex in hoc multum debet considerare quid debet agere, quia vindictæ verbum ab homine prolatum, & præsertim secundum communem loquendi vsum intelligitur de ea, quæ fit authoritate propria, & non de ea, quę fit à iudice vt notatur in dicta l. prima, C. de his, quibus, vt indig. & per Cyn. in l. metum, C. quod metus cau. & propterea tales minæ de vindicādo, etiam quod possint ad iuris vindictam aliquo modo referri, tamen iudex debebit eas interpretari de uindicta facti, non autem iuris, & sic debebit ad torturam procedere, quicquid in contrarium dixerit Gulielm. dicta leg. prima. Et hanc Angeli opinionem sibi veriorem videri, dicit Paris in loco citato, ✠ nec dissentiunt Doctores allegati infra in tit. de consultor. &c. quęst. 134. nume...... sed certe ego in libro meo non reperio Ang. hęc dicentem in d. l. prima, C. de his, quibus, vt indig. nec in l. fin. C. de quęstio. Bene verum est, quòd in dicta l. fin. sub numero quarto, columna penul. in versi alia quidem inditia, solum mouet quæstionem, & refert opinionem Gulielmi, de qua supra, sed nihil resoluendo remittit ad ea, quæ dixit in l. prima, C. de his quibus vt indign. quo in loco, vt mox admonui, ne ver-
22 bum quidem de hac quæstione: Et † nihilominus cōcordando contraria, & declarando propositam limitationem, etiam secundum mentem Paridis in loco pręcitato crederem multum esse per iudicem perpēdēdā qualitatem personarum: an scilicet is qui talia verba protulit, sit talis, quod solitus sit sumere [illegible]ctas facti, & propria authoritate, an vero via iuris, & iudicis: qa primo casu procedet secunda opinio: & in hoc maxime etiam esse personarum qualitatem inspiciendam assenrit etiam Paris, vbi supra, nume. secundo, in fine, in illis verbis. *Et Baldus dixit, quod quando pręcedunt minæ, & ille cui factæ sunt reperitur mortuus, debet perpendi ex qualitate personarum, & ex alijs inditijs, an sit talis persona, quæ minas consueuerit ducere ad effectum, &c.* ✠ Et hanc declarationē alijs relatis dixit in proposita communem Hierony. Cęuall. d. q. 642. nume. secundo, & tertio, & dixi infra in titu. de consultor. &c. q. 134. nume.....

23 LIMITA V. Regulam procedere, † quando subsequutum delictum post minas est illud idem, quòd fuit in minis comminatum; secus si diuersum, vt per Dec. in cons. 189. numero decimoquarto, vbi dicit, quod ad hoc, vt minę faciant inditium, debēt esse in specie, & delictum sequutum debet esse in eadem specie minarum, pro vt loquitur Specu. in tit. de præsumpt. in vers. sed pone, Bertran. consil. 51. incip. non puto quod ex propositis, part. secunda, quem refert Foller. in practie. crim. in verbo, item quod sororem venenauit, numero vigesimotertio, vbi aperte dicit regulam procedere, quando subsequitur illud ipsum delictū, quod minatur, verbi gratia, si cum minatur occisurum sequatur occisio, si cum minatur verberaturum, sequatur verberatio, si cum minatur vulneraturum, sequatur vulnus, & sic de singulis, non autem si sequatur delictum extraneum, vel maius, aut minus. Natta consilio quadragesimosecundo, numero secundo, vbi ponit exemplum in eo, qui minatus est occidere, & non sequitur homicidium, sed incendium, et deinde generaliter cum Decio in loco præcitato dicit, quod minæ ad hoc, vt faciāt pręsumptionem debent esse factę in specie, ac debet sequi delictum in specie comminatum, et pro ut minac[illegible] sonabar, pro ut loquitur Specul. vbi supra, Menoch. de pręsumpt. libro primo, q. 89. nume. 61. vbi pariter facit conclusionem, quod minę debent probari in specie, ex Dec. Foller. et Bertran. in locis præcitatis. Hōded. consilio. 107. post numerum quadragesimumquartum.

24 SVBLIMITANDO Hanc † quintam limitationem aduertere, quod ego non credo absolute verū, minas ad hoc, vt faciant inditium ad torturam debere esse in specie, et non in genere; et quod delictum subsequutum debeat esse in eadem propria specie minatum factarum, non autem ab illa diuersum, maius, aut minus, veritas enim est, quod minae faciunt inditium nō solum, quando in specie sunt prolatae, vt puta de aliquem vulnerando, verberando, aut occidendo, sed etiam si in genere de male tractādo, de faciendo male caprare, de trahendo vnam pēnam de ala, de faciendo dolere caput, & his similia, pro ut supra probauimus in tertia ampliatione, numero octauo, vel etiam de faciendo vindictam, ✠ attenta qualitate personæ, iuxta ea, quæ posui supra, numero vigesimoprimo, et hoc non habet difficultatem, vnde isto casu, quādo scilicet minae sunt prolatae sic in genere, si delictum subsequutum est tale quod possit comprehendi sub illis generalibus minis, quis dubitat, quod minae tunc facient inditium ad torturam? de hoc dubitare esset res ridicula, et satis delictum dicetur comprehendi sub minis, et esse idem cum illis, cum illud, quod sub genere, ac sub generali oratione comprehenditur, vere, et proprie, et tanquam expressum comprehendi dicitur, non autem impropriè, l. in generalibus, ff. de regul. iur. Dec. in l. in toto, in princip. versiculo, & hoc proprie,

ff. co-

ff. eodem. Bartol. in l. prima, in fine. ff. si quis in ius voc. non ier. t. & in l. si duo, in fine, ff. de adminill. tut. & in l. omnes, vbi etiam Bal. & Ange. C. de præscriptio. 30. & 40. annorum, Aymon. consilio 294. numero secundo, versiculo, sed magis in terminis, Tiraq. de ll. connub. glos. 5. num. 86. seqq. & sic isto casu non dubito, quin minæ faciant inditium ad torturam, etiam quod in genere, & non in specie sint prolatæ.

25 Si † vero contingat minas esse prolatas non in genere, sed in specie, ut puta de vulnerando, de verberando, aut occidēdo, & subsequatur delictum diuersæ speciei, quod nullo pacto contineatur sub minis illatis, vt in casu, in quo consuluit Natta d. cons. 42. n. 2. de eo, qui minatus est occidere, & sequutum est non homicidium, sed incendium, isto inquam casu, credo minas non facere inditium, & bene procedere limitationem propositam, quia ad homicidium non deuenitur per incendium, & sic ex incendio nō potest præsumi contra minantem occidere.

26 Quod si quis minatur uelle occidere, & is in quē minæ prolatæ sunt, reperiatur non occisus, sed tantū modo vulneratus, uel econtra: tūc licet delictum sequutum non sit idem cum comminato, sed diuersum specie, quandoque maius, & quādoque minus, iuxta illius euentum: tunc quia ad homicidium deuenitur medio vulnerum, & quia vulnera non dantur ad mensuram, & ex vulneribus quādoque sequitur homicidium, præter, & contra vulnerantis uolūtatem: icirco minas isto casu inditium facere ad torturam, contra Follerium, vbi supra, indubitanter credo: non enim refert delictum esse diuersum, maius, aut minus comminato, dummodo vnum sit præordinatum ad aliud. & ista est veritas vera, & in practica seruata, & bene nota, quia hæc ni fallor, alibi sic explorata non reperies.

27 LIMITA VI. Regulam † procedere in minis illatis deliberate, & sedato animo ex interuallo post receptam iniuriam, seu offensam: secus in continenti, seu alias per iracundiam prolatis, nam tunc inditium non faciunt ad torturā, ut ex Carrer. post Marsil. & Afflict. quos allegat in practica crimi. in secundo tract. de indit. & tortu. §. duodecimum inditium, num. primo, in fine, versiculo & maxime si calore iracundiæ, Plot. de in li. iuran. §. 54. nume. 10. in fine, bene consuluit Ludou. Cat. inter consil. crim. diuersorum 99. lib. primo, in paruis. Honded. cons. centesimoseptimo, numero 44. in fine, & numero quadragesimoquinto, vbi alios refert concordantes, & faciunt scripta per Menochium de arbitr. quæst. lib. secundo, casu 361. post numerum trigesimumnonū,
28 uers. aut minę prolatę sunt pro instāti dolorę. † Et multo minus inditium facere minas, si illæ fuerint per minantem reuocatæ, ponit Nouell. in trac. ad defensam, in parte, an inditia pro reo danda sint, nu. 79. folio mihi octuagesimooctauo, vbi concordantes adducit.

28 LIMITA VII. Vt † minę solae non faciant inditium ad torturam, nisi aliqua alia concurrat suspitio, vel pręsumptio. & sic faciunt inditium si fuerint adminiculatę, aliter secus, sicuti post Alciatum in l. fugitiuus, ff. de verbo. signifi. aperte voluit, Blanc. in tracta. de indit. ad l. finalem, ff. de quęstion. numero 187. in fine, ubi dixit, quod iactationes, & minae de faciendo, non sufficiunt ad quęstionem, nisi aliae cō secturæ accedant, vt puta inimicitia cum percusso, vel reprobata uita percussoris, Nouel. in tracta. ad defensam, in parte an inditia pro reo danda sint, post numerum septuagesimumsextum. Carre. in practi. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. duodecimum inditium, numero quinto, in fine, vbi refert, & sequitur Alciat. in lo. [illegible] præcitato. Anto. Gomez. variar. resolutionum tomo tertio, capitulo duodecimo, rubric. de tortu. reorum, numero vndecimo, versic. & idem est, & vers. vnde necessario requiritur, vbi hoc ideo solas minas ad torturam non sufficere affirmat quia saepe ex iracundia verba multa per homines proferuntur, quę postea in exequutione non ponuntur, argumento text. in l. famosi, uersicul. primo, ibi, nec lubricum lingu. ad poenam facile trahendum est, ff. ad legem Iuliam maiesta. Mascard. de probat. libro secundo, conclu. 1057. num. quadragesimotertio, vbi & ipse sequitur Alciatū in d. l. fugitiuus, Ludou. Pegue. dec. crim. 17. numero 11. vers. vnde necessario.

30 SVBLIMITANDO Hanc † septimam limitationē aduerte, quia si cum minis probatum est minantem esse solitum minas exequi, non requiruntur alia adminicula ad hoc, ut faciant inditium ad torturam: sic in specie pro adminiculo in inditio minarum ad effectum torturae inferendae consuetudo exequendi minas, consideratur per Nouell. vbi sup. numero septuagesimaseprima, per Cason. de indit. & tortu. trac. septim. 9, capitulo primo, sub numero, nono, & decimo, & per Ant. Gomez de tortu. reorū dicto numero vndecimo, ad finem, vers. vnde necessario requiritur, & per Ludou. Peguer. dicta decisio. crim. 17. numero vndecimo, vers. vnde necessario: si enim cum minis ultra consuetudinem illas exequēdi concurrerent aliae praesumptiones, tunc facerent non solum inditium ad torturam, sed etiam sufficerent ad condemnandum, vt mox dicam in penultima limitatione huius regulae, & ideo sicut adminicula supplent consuetudinem exequendi minas, vt supra probaui, numero vndecimo, ita etiam econtra eadem consuetudo debet supplere adminicula requisita in inditio minarū, eo magis, quia certum est in iure, quod delinquendi consuetudo etiam de se facit inditium non leue contra inquisitum, vt latius explicaui in primo libro titu. de delictis, & poenis, quaestion. vigesimatertia, numero vigesimo, & sequen.

31 LIMITA Rursus † praecedentem sublimitationem, quia & si probato, quod minans sit solitus minas exequi, non requirantur in inditio minarum alia adminicula, requiritur tamen aliqua praeexistens causa, quare minans sic minatus est, ut puta odium, honor, vtilitas, aut quid simile: cessante enim causa delicti, cessare etiam debet omnis delicti praesumptio, quia sine causa nemo delinquit, Castren. in l. fluminum, §. fina. ff. de dam. infec. et in l. altius, ff. de seruit. Bar. inter consilia criminalia diuersorum, cōsi. 8. numero octauo, libro primo, in folio, & inter eadem consilia, Foller. cons. 138. numero decimotertio, eodem libro primo, idem Foller. in practic. crimina. in verbo, item quod sororem venenauit, numero decimonono, & in verbo, capiat informationem, numero quadragesimoquinto, Gramma. cons. quadragesimosecundo, numero decimo, in fine. Mascard. de probat. libro secundo, concl. 904. numero vigesimoprimo, Bertaz. cons. 556. numero vigesimo, et seqq. libro secūdo, et in terminis in inditio minarum, scripsit Nouel. in tracta. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, post numerum septuagesimumoctauum, folio mihi 88. et facit consuetudo Mediolani, de qua per Clarum d. q. vigesimoprimo, versic. minae, in fin. vbi probatis minis, et causis minarum Senatus ille saepenumero iussit reos tormentis subijci, tacitè sentiens, secus esse si minarum causae nō appareant. ☞ vide infra, q. quinquagesimaprima, numero 150.

32 LIMITA VIII. Regulam † nō procedere in mi-

mis

nis conditionalibus, vt in exemplo adducto per Foll.
in pract. crim. in verbo, item quod sororem venena
uit, num. vigesimosexto, in eo qui dixit, *che l'haverebbe rotta la testa, si je fosse piu affacciata alla finestra*. Hoc
enim casu, inquit ibi Foller, post Bertran. quem al-
legat in consilio quinquagesimoprimo, & 137. se-
cunda par. non oritur inditium ad torturam, nisi pro
bata illa qualitate, & conditione in minis apposita:
33 & hoc † per regulam, quia conditionalis oratio ni-
hil ponit in esse ante conditionis implementum, de
qua per Roland. consilio 70. numero sexagesimo-
septimo, volum. 3. Tiraq. de retract. §. 1. glos. a. num.
34 vigesimoprimo, seq. † Et deficiente conditione, de-
ficit conditionalis dispositio, l. pecuniam, quam. ff.
si cert. peta. l. hæc venditio, in princip. ff. de contra-
hen. emp. l. necessario, §. quod si pendente, ff. de peri
cu. & commo. rei vend. Cæpha. consilio 104. nume.
decimosexto, volum. 12. Roland. consil. quinquage
simooctauo, nume decimoquinto, seq. lib. 3. & con
silio sexagesimotertio, nume. decimosexto, seqq.
lib 4.
35 LIMITA IX. Vt licet minæ, † iuncta consuetu
dine minantis illas exequendi faciant cõtra eundem
minantem inditium ad torturam, non tamen suffi-
ciunt ad condemnandum, secundum Imo. in l. fina.
colum. pen. ff. de hæred. instituen. licet plures Docto
res, ibi per Imo. relati contrarium dixerint, prout re-
fert Marsil. in pract. §. diligenter, post nume. octua
gesimũquintũ, & est ratio, quia in criminalibus pro
bationes debẽt esse luce meridiana clariores, l. fi. C.
de probat, & absurdum est ex solis præsumptioni-
bus quem condemnari, l. absentem, ff. de pœnis ad-
do pro eadem limitatione, Emanue. Soarez, in suo
thesauro recep. opin. litera M, numero 159. vbi testa-
* tur de communi * opinione, licet secundum eund.
Imo. in d. l. fin. num 10. pariter contrarium dixerit, et
de communi etiam testatur Claud. ad Bertazz. in cõ
sil. 103. litera B, in prin. licet etiam Hartman. in prac.
foren. li. 1. ti. 21. obserua. 1. minas in solito minas exe
qui ad condemnationem sufficere affirmauerit.
36 SVBLIMITA Hanc † nonam limitationem nõ
procedere, quando vltra consuetudinem exequendi
minas cum minis alia concurrerent, vt puta inimici
tia, & offensio incontinenti post minas sequuta, nã
tunc his concurrentibus poterit forte Iudex etiam
ad condemnationem contra minantem deuenire, si
cut post alios quos allegant antiquiores affirmarunt
Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 3. num. 32. ad finem,
& q. 4. n. 12. Corrad. in prac. in rub. de negat. crim. &
tormen. ver. 20. minę, fol mihi 294. in fine, Plot. de in
lit. iuran. §. 54. sub numero decimo, versicul. idem si
alia plura, vbi quod concurrentibus inimicitia, & fa
ma, minæ sufficiunt ad condemnandum, & testatur
* de communi * opinione, ex Carrer. ibi per eum alle-
gato, in practica crimin. in 2. tracta. de indit. & tortu,
§. duodecimum inditium, numero 1. versic. idem si
alia concurrant inditia, & num. 2. vbi quod ex minis
& alijs concurrentibus oritur inditium indubita-
tum, Aym. consil. 35. nume 4. vbi quod minis, odio,
& delicto incontinenti sequuto concurrentibus di-
citur probatum delictum, & nume. tertio, vbi idem
concurrentibus minis, odio, & cõsuetudine exequẽ
di minas: addo ad hęc Mascar. de probat. lib. primo,
conclus. 496. nume. 17. & Menoch. de præsumpt. lib.
1. q. 80. nu. 60. in fine, vbi istud maxime admittit in su
premis iudicibus & magistratibus.
37 Verum † sicut hæc sublimitatio nõ placet Franci.
Caso. 10, de indit. tracta 7. c. 1. num. 17. & 18. ita etiam
nec mihi multum satisfacit, vt verum fateat: inimi-
citia enim, minæ, consuetudo delinquendi, & aliæ si
miles præsumptiones, certum est, quod non sunt in-
ditia propinqua, & delicto immediata, sed remota,
& ex inditijs remotis aliquem criminaliter condem
* nare satis puto esse contra communes * iuris conclu
siones, volentes neminem posse condemnari crimi-
naliter ex præsumptionibus quantumuis violentis,
nedum ex inditijs remotis, sicuti per tex. in l. singu-
li, C. de accusat. & in l. qui sententiam, C. de pœnis,
& in l. aditus, C. de appellat. & in l. absentem, ff. de pę
nis, & in l. fi. C. de probat. affirmarũt Boer. deci. 164.
nu. 1. Dec. consi. 415. num. 1. parte 3. Marsil. consi. 40.
num. 16. Brun. de indit. parte 1. q. 4. num. 1. Diaz reg.
370. Ias. in l. non hoc, sub n. 15. C. vnde cognati, Mat-
thes. sing. 118. & ibi in addit. Boss. in tit. de confess. n.
21. Foller. in prac. crim. in verbo, item quod suffoca-
uit vxorem, n. 14. Anton. Gomez. var. resolut. tomo
3. ca. 12. rubrica de probatio. delict. nume. vigesimo-
quinto, Sarmien. Selec. interpreta. lib. 1. cap. 1. & di-
cam latius infra in suo loco, sub titul. de reo confes-
38 so, & conuicto. † Quare vel sublimitationem non
credo veram, vel eam forsan, & tantum admitterẽ
in delictis de nocte commissis, seu alias occultis, &
difficilis probationis, in quibus non est in iure prohi
bitum præsumptiuas probationes haberi pro cõclu
denti probatione, & ad condemnandum sufficere,
vt per Marsi. in rubricã de probat. sub n. 238. Aym.
cons. 73. num. 19. Paris. consi. 75. nume. 18. seqq. lib. 1.
Dec. in cap. licet causam, nume. 12. in fine, de probar.
Boer. decis. 164. nume. 4. Petra San. sing. 8. in princ.
* vbi de communi, * cum alijs relatis per Ioseph. Lo-
dou. in suis commu. opin. conclus. 45. versi. amplia-
tur sexto, Io. Mar. Monticell. reg. crim. 11. nu. 18. seq.
Osasc. dec. Pedem. nume. 1. seqq. Mascard. de probat.
conclu. 830. n. 4. & conclus. 496. n. 4. & conclus. 1120.
nu. 14. Menoch. de præsum. li. 1. q. 40. n. 13. Marc. Ant.
39 Eugen. consi. 27. nu. 12. Et nihilominus, † nec etiam
isto casu ex minis, iuncta inimicitia, ac delicto incon
tinenti sequuto, fama, aut alijs quibusuis remotis in
ditijs minantem condemnarem, nisi in pœnam ex-
* traordinariam, iuxta communem * Doctorum con-
clusionem, de qua per Boer. d. decis. 164. num. secun-
do, Gram. decis. 8. numero 8. Cagnol. in l. 1. num. 122.
seqq. ff. si cert. petat. Alciat. de præsump. reg. 2. prae-
sump. 9. numer. 4. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 4.
num. 12. seqq. Marsil. in rubrica de probat. nu. 238.
seqq. & in l. repeti, nume. 17. seqq. ff. de quæst. Aym.
consil. 73. nu. 19. Boss. in tit. de conuicto, numero 32.
Petr. a Placha in epito. delict. cap. 14. num. 3. in fine,
Ant. Gomez. var. resolut. tomo 3. ca. 12. rubr. de pro
bat. delict. num. 25. & ibi Soarez, in addit. litera G, &
& in titulo de homicid. nu. 45. & ibi in additio. litera
I, Tiraqu. de pœnis temperan. causa 27. num. 1. seqq.
Roland. consi. 15. nu. 11. volu. 3. Cœph. consi. 141. nu.
19. volum. 1. Menoc. de arbitr. q. li. secundo casu 279.
nume. 4. seqq. & in tracta. de pręsump. lib. q. 97. post
num. 16. seqq. & q. 40. num. 10. et q. 41. nu. 8. Mascard.
de probat. lib. 3. conclus. 1120. nu. 9. & conclus. 1221.
num. 55. seqq. vsque ad nume. 59. sed an hæc extraor
dinaria pœna possit esse corporalis an vero sola pe-
cuniaria, dicam infra in titul. de reo confesso, & con
uicto, in ea quæstione in qua tractabitur, an & quo-
modo ex præsumptionibus possit quis condem-
nari.
LIMITA X. Regulam † propositam procedere
4 dummodo de minis appareat, quia illae non pręsu-
muntur, nisi concludenter per duos testes proben-
tur, sicut in specie affirmarũt Carrer. in prac. in 2. tra
cta. de indit. & tortu. §. duodecimum inditium, num.
quarto. Nouell. in tracta. ad defensam, in parte, an in
ditia pro reo danda sint, nume. septuagesimooctauo, fol. mihi 88. Bertazz. consil. 116. nume. 18. et facit
generaliter, quia omnia inditia remota sunt probã-
da per

da per duos testes, vt dixi supra quæstione 37. num. 13. seqq.

41 SVBLIMITA I. Hanc† decimam limitationem quia & si minæ sint probandæ per duos testes, non tamen requirantur contestes, sed sufficiunt singulares, Anchar. consilio 277. & consilio 299. Fulgos. cōsilio 177. quos refert, & sequitur Grammat. decisio. quinta, numero decimoquinto, Paul. Merent. consilia criminalia diuersorum, consilio 88. numero quinquagesimoquarto, libro secundo, in folio, Pet. Ant. à Petra, in tract. de fideicommiss. quęstione duodecima, numero 542. Gabriel. titul. de testibus, conclus. secunda, numero 56. Foller. in pract. crim. in verbo, item quod sororem venenauit, numero vigesimoquinto.

42 Vbi †declarat, dummodo sint concordes in qualitate minarum, licet discordes in loco, & tempore alias secus, ex Fulgos. quem allegat in consilio 172. ☞ quamuis contra hanc sublimitationem sensisse videatur Syluest. Aldobrandin. in consilio 61. numero 13. ex Marsil. quē allegat in consi. 62. tria vel quatuor, col. 1. & 2.

43 SVBLIMITA II. Dictam† decimam limitationem, quia & si minæ non probatæ per duos testes non faciunt inditium ad torturam, bene tamen faciunt inditium ad inquirendum, etiā quod sint probatæ per vnicum testem, sicut placuit Iodoco in practi. crimi. c. 10. nu 20.

44 Quod† ego intelligo ad inquirendum generaliter, & sic assumendam informationes super delicto, secus ad inquirendum specialiter, hoc est ad formandam, & transmittendnm inquisitionem, quia tunc cum de grauissimo pręiudicio agitur, inditia debent esse grauia, & bene probata.

45 ✠LIMITA XI. Vt nec inimicitia† faciat inditium ad torturam, quando is, qui recipit offensam, ex qua orta fuit inimicitia, ded sset querelam coram iudice contra offendērem, & sic via iuris se vindicare cępisset tunc, enim non videtur habuisset animum occidendi ex ijs, quæ scripsit Mandell. consil. 46. numero 7. 10. & 12. in 4. 5. 6. & 10. coniectura.

ARGVMENTVM.

Inditium, an & quale resultet contra eum, qui delicto nō obuiat cum obuiare posit, quando quis delictum reuelare, ac illi obuiare teneatur, & an sacerdos posit, & quo casu in confessione sibi exposita propalare.

SVMMARIVM.

Inditium oritur contra eum, qui eum posit manifesto facinori obuiare desinit, nu. 1. verum hoc inditium de se solum non sufficit ad torturam, nu. 2.

Obuiare delicto, & illud prohibere nemo tenetur, etiam quod quis commodè, & sine periculo posit, nu. 4. contra nu. 5. sed prima opinio est magis communis, nu. 6.

Defendere insultum, & pro insultati defensione se in rixa interponere nemo tenetur, nu. 4. contra, nume. 5. sed prima opinio est magis communis.

Reuelare delictum committendum nemo tenetur, nu. 7.

Obuiare delicto nemo tenetur, etiam quod id posit exequi solum clamando, nu. 8.

Obuiare delicto, nec etiam de iure canonico quis tenetur, & hæc est communis opinio, nu. 9. & 10. licet aliqui contrarium dixerint, num 11.

✠Reuelare secretum sibi commissum nemo debet nec tenetur, & reuelando punire, nu. 21. & seq. Et quid si non sponte reuelat, sed examinatus a Iudice, & de materia sub numero 114. & sequen.

Prælatus tenetur obuiare delicto committendo per eius subditos, nu. 10. & 49.

Obuiare delicto si quis desinat, dolo tenetur, & punitur de iure canonico, nu. 10.

Reuelare fures, malefactores, seu alios delinquentes nemo tenetur, nu. 12.

Limita primo, vt procedat de iure ciuili, secus de iure canonico, nu. 13. sed contra, nu. 14.

Limita secundo, vt quis non teneatur reuelare furem, & delinquentem priuato, seu iudici ad instantiam priuati inquirenti, secus iudici procedenti ex officio, numero 92. sed contra, numero 16.

Limita tertio, quia latrones quis reuelare tenetur, num. 17. sed contra, num. 18.

Limita quarto, quia valent bannimenta contra non reuelantes delicta, numero 19. sed quæ pœna posit imponi in his bannimentis, num. 20.

Sublimita omnes prædictas limitationes non procedere, quando quis sciuisset furtum, & delictum ab eodem fure, & delinquente, qui hoc sibi in confidentiam reuelasset, nam tunc non tenetur quis amicum prodere, numero 21. sed contra, numero 22.

Fures, latrones, seu alios malefactores, & delinquentes reuelare, an, & quando quis teneatur, num. 13. & seqq. vsque ad numerum 23.

Bannimenta contra non reuelantes fures, seu alios delinquentes valent, numero 19. sed quæ pœna posit in illis imponi, numero 20.

Obuiare delicto, & ob illud reuelare quis tenetur in foro conscientiæ, num. 23.

Limita, vt teneatur quis reuelare in foro conscientiæ delicta committenda, non autem commissa, nu. 24.

Limita secundo, vt & si quis non reuelauerit delictum cōmittendum, non per hoc tenetur parti in foro conscientiæ ad refectionem damnorum, & interesse.

Reuelare delictum, an & quando quis teneatur in foro conscientiæ, num 23. & seqq.

Filius, seruus, & subditus tenetur reuelare delictum committendum in patrem, vel dominum, & illi obuiare quantum possunt, num. 26.

Amplia etiam in famulis, seruitoribus, & alijs familiaribus, qui etiam tenentur defendere suum dominum, numero 27.

Amplia secundo, etiam in filio naturali, & emancipato, quia adhuc tenetur defendere suum patrem, numero 28. & numero 29.

Amplia tertio, etiam in filio spirituali, numero 30. & numero 31.

Amplia quarto, etiam in fratre, qui non reuelando tractatum, & delictum committendum in suum fratrem, punitur, vt in numero 32. & 33.

Amplia quinto, etiam in coniunctis, qui tenētur defendere suos coniunctos vsque ad quartum gradum, numero 34. & numero 35.

Amplia sexto, in vxore, quæ tenetur reuelare tractatum factum contra maritum, & econtra, nu. 36. & 37.

Reuelare delictum committendum in patrem, seu dominum, an, & quando teneatur filius, seruus, vel subditus, numero 36. & seqq.

Serui, famuli, an, & quando teneantur defendere suum dominum insultatum, & reuelare delictum contra ipsum committendum, nu. 26. & 27.

Subditus tenetur defendere suum dominum insultatum, ac etiam reuelare delictum in ipsum committendum, nu. 26.

Famuli, & alij de familia tenentur defendere eorum dominum insultatum, nu. 27.

Parricidium committitur, etiam a filio naturali, vel emancipato, num. 29.

Parricidium committitur a filio spirituali, nu. 31.

Frater

Frater non reuelando tractatum factum contra suum fratrem, punitur pœna relegationis, numero 30. & hoc amplia in omnibus transuersalibus vsque ad quartum gradum, numero 34.

Parricidium committitur etiam in transuersale, vsque ad quartum gradum, nu. 33. & nu. 35.

Coniuncti, & consanguinei tenentur defendere suos coniunctos, & consanguineos insultatos, vsque ad quartum gradum, nu. 34. & 35.

Vxor tenetur reuelare tractatum factum contra maritum, & è contra, nu. 36. & 37.

Parricidium committitur etiam inter coniuges, num. 37.

Defendendo parentes, & dominos insultatos, si filij, aut serui insultantem occidant immunes sunt ab omni pœna, numero 38.

Reuelare delicta, quis tenetur in crimine parricidij, numero 39.

Pater, & dominus tenentur obuiare delictis committendis per suum filios, & seruos, nu 40.

Amplia, vt dominus teneatur obuiare etiam delictis famulorum non existentium sub dominica potestate, num. 41.

Limita, dummodo filij, & serui delinquant ad vindictam patris, & domini aliter, secus, numero 44. sed contra numero 45. & sequenti.

Obuiare delictis committendis per seruos, filios, & famulos, an, & quando teneantur domini, & parentes, numero 40. & sequentib.

Dominus, an, & quando teneatur obuiare delictis suorum seruorum, & famulorum, nu. 40. & seqq.

Dominus debet sustinere damnis subditorum, numero quadragesimosecundo.

Mandatum præsumitur contra dominum, & patrem, qui cum possunt obuiare desinunt delictis filiorum, & seruorum, numero 43.

Obuiare semper quis tenetur delicto, quod quis committit ad viu dictam obuiare debentis, nu. 46.

Obuiare quis tenetur ratione sui officij in pluribus casib. in quib. in nu. 47. & seqq.

Dux belli tenetur obuiare delicto committendo per eius milites, num. 48.

Officiales, & Potestates terrarum si vident rixantes, & ad arma ruentes debent mittere eorum curiam ad obuiandum illi delicto, alias deponuntur ab officio, nu. 50. Limita, vt in dicto num. 50.

Vniuersitas, an teneatur obuiare delicto committendo per suos ciues, nu. 51.

Obuiare delictis committendis, an teneatur vniuersitas, numero 51.

Officialem insultatum defendere omnes astantes tenentur, numero 52.

Clericum insultatum vnusquisque defendere tenetur ab offensione, & num. 53.

Obuiare delictis atrocioribus vnusquisque tenetur, num. 54. sed contra, nu. 55.

Bannimenta Præsidum contra non obuiantes delictis valent, & tenent, nu. 56.

Obuiare delictis, licet quis non teneatur, potest tamen si vult, numero 57.

Defendere insultatum, etiam insultantem occidendo vnusquisq; potest, & si extraneus sit, nu. 58.

Clericus tenetur reuelare delicta committenda contra alios clericos, & multo magis contra Episcopum, num. 59

Monachus tenetur reuelare delicta committenda in suum Abbatem, nu. 60.

Reuelare delicta vbi quis tenetur, intelligitur dummodo constet de illius scientia aliter, secus, cum in dubio ignorantia præsumatur, nu. 61. & non sufficit simplex scientia, sed et esse verisimilis, & probabilis, nu. 62. sed quid si quis delictum audiuerit ab vno tantum, an teneatur illud reuelare, cum scientia nõ sit, certa, vide in d. nu. 62. & seqq.

Obuiare delicto nunquam quis tenetur, quando non potest illi obuiare sine periculo suo in se, numero sexagesimoquarto, & in dubio præsumitur impotentia, potiusquam potentia, numero 65.

Reuelare vbi quis tenetur delictum committendum, & non reuelat, non punitur, nisi sequuto delicto, alias secus, numero 66.

Reuelare delictum, vbi quis tenetur, non tamen tenetur reuelare personam delinquentis, nu. 67.

Reuelare delictum, & illi obuiare, vbi quis tenetur, nõ obuiando, & non reuelando, nõ punitur pœna ordinaria principalis delinquentis, sed alia mitiori extra ordinem, & iudicis arbitrio, numero 68.

Crimen læsæ maiestatis regulariter committitur per scientem, et non reuelantem tractatum contra Principem, num. 69. & ista opinio est magis communis, nu. 71. licet contrarium voluerint Doctores relati, nu. 70.

Amplia, vt non reuelans, isto casu puniatur eadem pœna mortis, qua puniretur principalis delinquens, nu. 72. contra, nu. 73. resolue, vt in num. 75.

Limita, vt quis non teneatur reuelare tractatum contra Principem nisi quando illum probare potest, alias secus, nu. 75. licet multi tenuerint contra, nu. 76.

Sublimita hanc primam limitationem, vt isto casu licet quis non non teneatur reuelare per viam iudicialis accusationis, bene tamen tenetur per viam extraiudicialis monitionis, numero 77.

Sublimita secundo, quia non reuelans quod probari non potest, punitur alia pœna, sed non tanta quãta puniretur si potuisset probare, & non reuelasset, nu. 78.

Limita secundo in non subdito, qui non tenetur reuelare conspirationem factam contra non suum Principem, nume. 79. & seq. ✠ vbi etiam de vasallo non reuelante tractatum, quem facit suus Dominus, contra suum principem superiorem, & ibi etiam quid de non reuelante conspirationem eorũ, qui non sunt subditi principis contra quam conspirant.

Limita tertio in vxore, quæ non tenetur reuelare conspirationem factam a marito contra suum Principem, & econtra numero 81.

Limita quarto in patre, qui non tenetur reuelare tractatum factum a filio suo contra Principem, numero 82. contra numero 83. resolue, vt in num. 84. 85. 86. ✠ & quid de filio non reuelante tractatum patris, d. num. 86. in fine, & quid de alio coniuncto, d. nu. 82.

Limita quinto, in non reuelante tractatum contra principem inferiorem, numero 87. contra num. 88. Distingue, vt in numero 80.

Limita sexto, vt non reuelans nũquam puniatur pœna mortis, nisi quando tractatus, & conspiratio fiat in maximum damnum ipsius principis, puta contra eius personam, vel statum, alias secus, nu. 90.

Limita septimo, seu potius declara, quin econtra reuelans talẽ tractatum factum contra Principem habet præmium, & est immunis a pœna si fuerit particeps criminis, vt in numero 91.

Limita tribus alijs modis, vt nu. 92. in fine.

Reuelare, an & quando quis teneatur illud crimen, quod probari non potest, nu. 75. & seqq.

Crimen læsæ maiestatis non committitur per non subditum, numero 80.

Vxor non tenetur reuelare delicta per maritum perpetranda, & econtra, nu. 81.

Pater non tenetur reuelare Principi tractatum, quem filius contra ipsum facit, num. 82. contra num. 83. Distingue, vt in nume. 84. & seqq.

Confessio sacramentalis, & eius celatio est de iure diuino, numero 94.

Sacerdos non potest, nec debet reuelare ea quæ sibi dixit confitẽs in confessione sacramentalis, nu. 93. & 94. vbi redditur ratio huius conclusionis.

Sacerdos reuelans confessionem deponitur, & detruditur in monasterio, nu. 95.

Sacerdoti reuelanti confessionem non creditur in praeiudiciū confitentis in indicio, aut extra, et talis reuelatio nullum facit inditium, aut probationem, nu. 96.

Sacerdoti facta confessio non probat contra confitentem, etiam quod ea probetur per testes, qui audiuerunt dictam confessionem tempore quo confitens confitebatur sacerdoti peccata sua num. 97.

Sacerdoti facta confessio, nec etiam probat in causa matrimoniali, num. 88.

Sacerdos non potest reuelare delicta commissa per confitentem, etiam quod atrocissima sint vt puta laesae maiestatis diuinae, aut humanae, nu. 99. et seqq.

Sacerdos non potest cogi etiam demandato Papae ad reuelandam confessionem, nu. 101.

Sacerdos examinatus medio iuramento super ijs, quae sibi confitens dixit potest sine periurij, et alicuius poenae incursu respondere se nihil scire, et est ratio, quia id, quod scit, scit vt Deus, et non, vt homo, nu. 102.

Sacerdos potest reuelare delicta committenda per confitentem, nu. 103. contra nu. 104. Distingue, vt prima opinio procedat quando confitentem non poenitcat, et dicat se non posse resistere tentationi, et quod delictum exequetur. Secunda autem opinio procedit quando confitens poenitens promittit sacerdoti se nolle amplius illud delictum committere, et propterea poenitentiam recipit, nu. 105.

Sacerdos potest reuelare delicta committenda per confitentem, quando de illis habuit notitiam aliunde quam ex confessione, nume. 106. Debet tamen sacerdos probare talem notitiam aliunde, numero 107. et illam non probans, punitur, vt in numero 108.

Sacerdos potest reuelare delicta, quae erant committenda per confitentem etiam poenitentiam, quando in tractatu interuenerūt alij complices qui possint delictum exequi, etiam sine confitente, num. 109.

Sacerdos non potest reuelare confessionem, et reuelando punitur in plurib. alijs casib. quam sup. numeratis, nu. 116.

Sacerdos, quod reuelauerit confessionē nō praesumitur, ideo ad hoc vt de reuelatione puniri possit debet esse, aut proprio ac cōfessus, aut multorum testimonio conuictus, nu. 116.

Sacerdoti attestanti alicuius confitentis peccata audiuisset ei absolutionem dedisse plene credere, nu. 116.

Sacerdos in casu, in quo potest reuelare delicta committenda per confitentem, non tamen debet reuelare delinquentes, & illorū nomina, nu. 102.

Sacerdos potest reuelare confessionem de licentia confitentis, numero 111. vbi hoc declaratur duobus modis, & creditur sacerdoti asserenti se habuisse talem licentiam a confitente, numer. 112. dummodo tamen ipse sacerdos sit bonae famae, item quod medio iuramento hoc asserat, et quod confitens non contradicat, num. 113.

Sacerdos potest reuelare sibi dicta non in actu confessionis sacramentalis, sed sub sigillo confessionis, numero 114. Declara, vt in num. 115.

* *Reuelare sibi commissa in secreto et sub sigillo secreti quando quis possit, et teneatur, et generaliter de tota hac materia, num. 21. seq.*

Et quid si quis reuelat non sponte, sed examinatus a iudice, numero 24. sequenti.

QVAESTIO LI.

NDITIVM Occultę† societatis contra illum oriri, qui cum possit manifesto facinori obuiare desinit, probat tex. in cap. nō inferenda, 23. q. 3. & in c. qui potest. & in ca. quantae, in fine, de sent. excom. capitu. sicut dignū §. illi etiam, extra homic. & per illa iura, quae satis clara, & aperta sunt ✠ cū ibi notatis per doctores hoc idē affirmarunt Gand. in tit. de praesump. & indit. indubitat. n. 24. in princ. & in fin. Dec. & Cagno. ī l. culpa caret, ambo post n. 3. ff. de reg. iur. Abb. in cap. 1. nu. 1. ver. sed de iure canonico, ext. de off. deleg. Carrer. in prac. in 2. tract. de indit. & tortu. §. decimum octauum inditium, in 3. tracta. de homic. & assassin. §. nono quaero, numer. 8. Nouell. in trac. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, num. 98. fol. mihi 92. vbi ponit exemplum, quando delictum est commissum in conspectu alicuius, qui erat armatus, & sine periculo vitae suae poterat impedire, ne homicidium sequeretur, & non impediuit, is inquam secundum Nouell. ibi, videtur particeps illius homicidij, quod, & voluit etiam Blanc. de indit. ad l. fin. ff. de quaest. nume. 303. & 304. ☞ Plene examinat Igne. in l. 1. §. si quis in ille, numero 8. seqq. vsque ad num. 13. numer. 54. seqq. ff. ad Syllan. expresse affirmans, & inditium esse ad torturam sufficiens. Rota in antiquis, rub. de off. Vic. dec. 6. alias 432. incip. nota vtrum episcopus Menoc. de arbit. q. lib. 2. casu 355. nume. 8. & de praesump. lib. 1. q. 89. nume. 113. Nicol. Moron. in trac. de fide, treg. & pace, q. 138. num. 38. Mascar. de prob. lib. 2. concl. 531. num. 98. vbi quod praesens nec resistens delicto cum posset, praesumitur in dolo, & concl. 158. in fi lib. 1. hinc dixit Clar. in prac. § fin. q. 87. versi. dictum est, in fine, sibi non displicere illam consuetudinem, & practicā Galliae, de qua testatur Igneus in l. 1. §. item appellatione num. 116. ff. ad Syllan. quod scilicet si in conspectu multorum qui rixantes prohibere poterat, ne se offenderent homicidium commissum fuerit, teneantur omnes obtinere a Principe literas, quas vocant innocentiae, alias praesumuntur in culpa.

2 Verum † hoc inditium de se solum ad torturam nō sufficere eo, quia de iure quis delicto obuiare nō tenetur, apertè affirmauit Carrer. in pract. crim. in 2. trac. de indit. & tortu. § 18. inditium ad finē, versi. hoc solū, nec dissentit Nouell. in trac. ad defensam in parte, an inditia pro reo danda sint, nu. 99. fol. mihi 93. vbi dixit, quod hoc inditium facillime tollitur, si nulla alia coniectura concurrat, & maximè si post delictum assistens non associauit delinquētem in aliquo loco, & idem defendit Blanc. de indi. nu. 305.

3 Hinc † sumpta occasione interlegendū percurrito tam materiam non obuiantis, & reuelantis delictū: quam etsi non ignorem aptiori loco potuisse accommodari, videlicet infra in tertio libro, sub titulo de consultoribus ✠ in q. 130. num. 64. & seqq. & in tit. de homicid. q. 125. num. 300. seqq. vbi iterum hāc materiā reassumpsi, & ibi vide quia tamen solus Deus scit, an vita mea eo vsque prorogetur ✠ prout Dei gratia pro rogata fuit non ab re erit in praesenti loco, etsi forsan non multum congruo, illam explicare, & pro faciliori intelligentia quaestionem in tres partes diuidēdam putaui; in prima generaliter tractabo de non obuiante delicto, ac de illud non reuelante: in secunda specialiter, & solum agam de non reuelāte crimen laesae maiestatis: in tertia pariter, & in specie differetur, an, & quando sacerdos sibi in confessione sacramentali exposita reuelare possit: & procedēdo more solito per regulam cum suis ampliationibus & limitationibus.

4 REGVLA Prima † sit in prima parte huius quaestionis, quod de iure ciuili nemo tenetur obuiare delicto, aut insultatum defendere etiā quod commodè, & sine periculo possit: probatur haec regula per tex. in l. 1. §. sed in eo, ff. ad Syllan. vbi speciale est in seruo, qui tenetur si sciuit delictum esse committendum in dominum, & non prohibuit, vel iuuit: ergo in contrarium est ius commune in alijs hominibus, item, & per tex. in l. metum, la 3. §. sed licet. ff. quod metus cau. vbi quod licite potest quis recipere pretiū

vel

vel pecuniam pro liberando alio ab iniuria, vel offensa à tertio inferenda, ergo sequitur, quod ad id de iure non teneatur: quia si teneretur, turpiter acciperet, l. secunda, & fin. ff. de condi. ob cau. & facit ratio, quia alteri benefacere nemo compellitur, ad glos. in capitulo ad reprimendam, de off. ord. sic nempe per ista iura, & rationem, hanc regulam firmarunt glo. in l. culpa caret, & ibi relati per Dec. numero quarto versiculo circa primum, & ibi Hier. Cuchal. in add. littera C, vbi alios adducit concordantes, & testatur * de communi * opinione. Cagno. numero decimo, in princip. vbi etiam de communi, ff. de reg. iu. Dyn. in capitulo non est sine culpa, numero quarto de iure autem ciuili, de reg. iur. in sexto, vbi bene ponderat iura ciuilia. & ibi Boer. in addi. litera B. vbi plures cōcordantes ad materiam citat, Abb. in capitul. primo, numero quinto, versiculo aduerte, quia in hoc, extra de off. deleg. Fely. ibidem, numero quarto, idem Felyn. in capitulo quia alios, in princ. extra de sacret. & in capitulo quanto, nume. quarto, de senten. excom mun. Dec. in capitulo primo, numero 27. 28. & 31. et ibi Hier. Gig. in add. littera D, de off. deleg. & in l. vt vim, num. 33. ff. de iust. et iur. vbi pariter testatur de * communi * opinione, licet eā non sequatur, vt mox dicam. ✠ Barto. in dicta l. vt vim, numero octauo, & ibi etiam Bald. num. 9 Ang. num. 8. Ias. nume. trigesimoprimo, & Claud. Seysel. in repet. numer. 168. ff. de iust. & iure idem Bar. in l. prima, §. sed in eo ff. ad Syllan. & in l. metum §. sed licet, nume. secundo, & ibi etiam Ang. ff. quod met. caus. Roman. consilio 117. post numerum primum, & ibi Mandos. in addi. litera A, Nouell. in tracta. ad defensam in parte, an in ditia pro reo danda sint, numer. 99. & centesimo, vbi alios adducit. Diaz. reg. 184. Petr. a Placha, in epitom. delictorum capitulo vigesimosecundo, numero decimoseptimo, versiculo quin etiam, Corrad. in practica, §. tertio, de off. prætor. in cau. crim. in rub. de cōsciis, numero primo, folio mihi 133. columna secun * da, vbi testatur de communi, † de qua etiam per Gratianum consilio primo, post numerum quadragesimumseptimum, libro primo. Bolenc. in reper. l. capitalium, §. famosos, numero 92. ff. de pœnis. Iodoc. in practic. crimina. capitulo octuagesimo, numero sexto. Bero. in dicto capitulo primo, numer. quadragesimooctauo. ✠ & pluribus sequentibus, de off. deleg. vbi late hanc communem à contrarijs defendit Claud. in repet. l. vt vim, nume. 168. ff. de iure. Bertrā, cons. 197. numero octauo, libro octauo. Viu. in suis commun. opin. verbo, defendere, numero primo, & per Antonium Gomez. variarum resolution. tomo tertio, titu. de homicid. nume. quarto, post versic. ex his potest inferri, ibi, imò quod plus est, &c. in tit. de crim. læse maiestat. numero octauo, in princ. vbi alio rum antiquorum authoritates allegat Clar. in pract. §. fina. quæstio. octuagesimaseptima, versiculo dictū est. Menoch. de arbitr. q. libro secundo casu 355. numero septimo, in princip. vbi pariter testatur de com * muni * opinione, licet contrariam asserat, & veriorē, & æquiorem, vt mox subijciam. ✠ Addo pro hac ea dem regula & opinione. Iacob. Ayner. quem post huius libri tertiam impressionem habui in repet. l. vt vim, in prima parte rubrica. de homicid. necessario num. 267. sequentibus, vsque ad numerum 285. ff. de iust. & iure. vbi bene eam defendit a contrarijs, concordantes adducit, testaturque de communis, & magis communi Doctorum opinione, & loquitur præsertim in eo, qui videns alium in periculo alicuius damni, iniuriæ, aut offensiouis illum non defendendo, quod non teneatur ad aliquid nec ad damni restitutionem, & numero 288. vbi magis generaliter de non obuiante delicto. & dixi hac de re iterū, infra in titu. de homicid. quæst. centesimauigesimaquinta, numero 300. & in tit. de consultor. quęst. 130. num. 61.

5 Contrariam † hanc regulam fortiter vrget text. in dicta l. culpa caret, & in l. nullum crimen, ff. de regu. iur. probatur ibi, quod in culpa non est, nec aliquod crimen committit is, qui delictum non prohibet cū prohibere non possit, ergo secus videtur dicendum si possit, sumpto argumento ex dictis legibus à contrario sensu, ✠ item faciunt etiam alia iura ponderata per Iacobum Ayner. in dicta l. ut vim, par. prima, numero 268. ff. de iust. & iure nempe tex. in ca. quante de senten. excommun. in capit. non inferenda 23. quæst. 3. in cap. dilecto. de senten. excomm. in sexto, & per ista iura sic ponderata hanc contrariam opinionem sequutus est Gandin. in titulo de præsump. & indit. dubita. numero vigesimoquarto, in discursu, etenim inquit ibi. Gand. à morte potuisti hominem liberare, & non liberasti, occidisse videris, argumento tex. in l. scientiam, in princ. ff. ad l. Aquil. in l. omnibus, & in l. delictis, in princip. ff. de noxal cum alijs ibi per eum allegatis. vbi etiam subdit, quod licet forsan talis non prohibens non debet puniri eadem pœna, qua principalis delinquens, tamen est mulctandus paulo minori pœna, faciunt considerata per Dynum in reg. non est sine culpa, nume. quarto, vers. de iure autem ciuili, & numero quinto, vers. textus tamen, de reg. iur. in 6. sed cum hac contraria opinione bene residet Dec. qui etiam bene contrarijs iuribus, & rationibus, respondet in d. l. caret culpa, nume. 5. 6. 7. & decimotertio, & ibi in addit. litera B, numero quarto, & in dicta l. nullum crimen, numero tertio, in fine, vers. & supradicta locum habēt, ff. de regul. iur. & in l. vt vim, nume. trigesimotertio, ff. de iust. & iur. & in cap. primo, nume. 29. 30. 31. versicu. sed potest responderi, & nume. quadragesimoprimo, vers. & retenta ista conclusione, extra de off. deleg. Nec ab ea dissentire videtur Cagnol. in dicta l. culpa caret, numero decimo, vers. quibus addi po * test, vbi etiam testatur de communi * opinione, & versic. sed in secreto, vbi de communi, & veriori, & hanc contrariam sententiam iuri, et æquitati consonam, & si aliam opinionem communem dixerit, testatur. ✠ idem Dec. in dicto capi. primo, nume. septimo, seq. de off. deleg. tortur. Garz. in l. vt uim, in fine, ff. de iust. et iure, Alber. in l. metum, §. sed licet, ff. qđ met. cau. Igne. in l. prima, §. serui appellatione. ff. ad Syllan. Grat. cons. primo, num. quadragesimosepti. Menoch. de arbitr. q. libro secundo, dicto casu 355. num. septimo, vers. verum, etc. vbi tamen talem non prohibentem non ordinaria, sed extra ordinem arbitraria pœna plectendum esse cum Gandino, vbi supra, libenter affirmat. ☞ ex Didac. quem allegat in clem. prima, par. secunda, numer. 7. propè medium, de homic. ✠ Et in cap. peccatum, par. secunda, §. tertio, num. 4. de regu iur. in 6. et alios pro hac contraria opinione retuli infra in titul. de homicid. q. 125. num. 301.

6 Retenta prima opinione, † quæ videtur magis † cō * munis, et ab ea in practica vix recedi posse crediderim: ✠ et quam vti communem sequitur, et à contrarijs defendit Honded. cons. 96. nume. 26. et seqq. libro 2.

7 AMPLIA I. Illam † procedere non solum in eo, qui potest prohibere delictum defendendo puta insultatum, sed etiam in eo, qui reuelando potest delicto obuiare; nemo enim regulariter tenetur delictum reuelare, cap. placuit, 6. quęst. secunda, et absurdum quodammodo videtur ex simplici scientia, et non reuelatione, quē teneri, et Doctores qui de prohibente, seu obuiante delicto loquuntur, etiam pro- miscue

mistue de reuelante, sicuti in specie in non reuelante, ✠ scripserunt in l. vt vim ff. de iu u. & iur. Bart. nume. duodecimo. Bal. nu. 9. Ias. num. 32. & Dec. num. 33. Boleng. in l. capitalium. §. famosos, num. 91. ff. de pœnis, & post alios, quos allegant antiquiores, affirmauit Rom. in sing. 794. vers. sed de iure ciuili, Abb. in cap. primo, num. 9. in prin. iuncto vers. & hoc procedit de iure ciuili, & ibi etiam Fel. num. 3. vbi respõdet contrariis, extra de off. deleg. Dec. in d. ca. primo, num. 31. ad finem, & in l. culpa caret, nu. 8. vers. & si scio, & ibi in addit. litera A, ff. de regu. iur. vbi tamen loquitur retenta communi opinione, & regula, de qua supra, num. 4. (cum tamen ipse illi assentire non videatur, vt in d. l. culpa caret, nu. 13, in fi.) Carrer. in pract. in 3. tractat. de homic. & assass. §. nono quæro, post numerum nonum, vers. in cæteris vero casibus. Capyc. dec. 130. num. 67. in prin. & ver. in alijs dicit, & num. 68. vers. extra prædictos casus, Gig. de crim. læs. maiest. lib. secundo, rit. qui accus. pos. quæstio. 20. in prin. Fran. Marc. deci. 425. n. 5. in fi. Ant. Gomez. var. resolutio. tomo 3. rub. de homic. nume. 4 post versiculum, & ex his potest, ibi, regulariter autem in omnibus alijs delictis, &c. & in tit. de crim. læsæ maiesta. num. 8, vbi iura, & authoritates adducit, & testatur de communi † Doctorum opinione, de qua etiã per
✱ Catan. super quarto ritu mag. cur. nu. 2. quem refert & sequitur Clar. in prac. §. fi. q. octuagesimaseptima in fin. princ. vbi etiam quod in hoc nulla est difficultas, & sub vers. dictum est ibi, vel reuelando. Menoc. de arbit. q. lib. secundo, d. casu 355. num. 7. in princip. Hippol. Rimin. cons. 310. num. vigesimoseptimo, sequentibus, lib. 3. Bettaz. cons. 107. num. 10. lib. primo Hieronym. Lauren. decisio. Auenion. 108. numer. ✠ ff. Iacob. Ayner. in repet. d. l. ut uim. par. prima, n. 288.
✠ de iust. & iur.

8 AMPLIA II. Vt † quis non teneatur obuiare delicto, etiam quod solum clamando posset illud prohibere, vt ex relatis per Dec. in l. culpa caret, num. 8. in princ. (& si contrarium teneat, in nume. decimotertio, in fine,) ff de reg. iu. & in ca. i. nu. 31. ver. retenta tamen, de off. deleg. (vbi tamen loquitur retenta communi regu. de qua supra, num. quarto, quam ipse non tenet, vt dixi supra, nume. quinto.) Corrad. in pract. §. de offi. prætor. in caus. crimi. rubr. de consijs, num. primo, in fi. fol. mihi 333. colum. secunda, & est
✱ communis, † vt per Clar. in d. q. 87. in fine princ. & in d. vers. dictum ibi, *etiam clamand*, &c. ✠ Nec dissentit Bero. post alios quos allegat in dicto cap. primo, nu. 57. versic. & ex prædictis. de off. deleg. & dixi hanc de re iterum infra in tit. de homicid. quæstio. 125. num. 302. & in titul. de consultor. q. centesimatrigesima, num. 66.

9 AMPLIA III. Vt nec etiam de iure canonico, quis teneatur obuiare delicto committendo, secun-
✱ dum communem † Doctorum opinionem, de qua testantur Abb. in cap. primo, num. 5. vers. sed de iure canonico, extra de off. deleg. & in c. primo, num. 9. in prin. iuncto uersic. de iure vero canonico, & vers. sed in foro contentioso. de restit. spoliat. Felyn. in capit. qui alios, ver & adde, quod de iure canonico, extra de hæret. vbi hoc limitat duobus modis. Primo in
10 prælato, † de quo infra dicam, nume. quadragesimo nono. Secundo in eo, qui dolosè omittit, quem defendere. Deci. in cap. primo, num. trigesimooctauo, vers. Andreas Siculos tamen, & ibidem Bero. post numerum septuagesimumquintum, extra de offic. deleg. Corrad. in pract. §. de off. prætor. in cau. crimi. rub. de consciis, nume. primo, & nume. quinto, vers. limitãdo tamen, fol. mihi 333. Ias. in l. vt uim, numer. trigesimoprimo, ff. de iust. & iure, additio. ad Deci. in culpa caret, nume. decimo, litera, B, ff. de reg. iur. Viui. in commun. opin. in verbo, defendere, numer. secundo, per totum, in discursu. Menoch. de arbitr. q. libro secundo, casu 355. num. 9. iura enim canonica, quibus uidetur quem teneri delicto obuiare, loquũtur non in foro contentioso, sed conscientiæ: sicenim illa communiter † interpretantur Doctores præfati, & mox dicam infra in limitationibus, num. 23. & sine dubio, teste Menoch. in loco mox citato, ista ampliatio magis communiter à Doctoribus tenetur. ✠ prout etiam eam ueriorem, & communiter obseruatam dixit Hieronym. Ceuall. Hispan. quem post huius libri tertiam impressionem habui in commun. opin. quæst. 553. in fine. & alios retuli infra in titu. de homicid. quæst. 125. num. 305. vbi hac de re iterum dixi, & supra, q. 130. nu. 62.

11 Contrarium, † quod imo de iure canonico, quis teneatur delictis obuiare, à contrariis defendat Deci. (licet vt supra in contrarium asseruerit esse communem Doctorum opinionem) in dicta l. culpa caret, numero decimo, undecimo, & duodecimo, ff de regu. iur. & in capi. primo, nume. trigesimooctauo, in princ. & dicto num. 28. in fine, & sequentibus, de offic. delega. Cagno. in d. l. culpa caret. numer. undecimo. Felyn. in cap. primo, num. 5. de offic. deleg. vbi tamen quod mitius punitur, & ita dicit tenere ibi glo.
† et omnes Dyn. in cap. non est sine culpa, nume. quarto, vbi quod hoc est planum de iure canonico. Gig. de crimin. læs. maiesta. libro secundo, in titu. qui accus. pos. quæstio. vigesima, num. primo. Rom. singu. 794. vbi de non reuelante furem, Pet. à Placha, in epitom. delict. cap. 28. post nume. trigesimumprimum, vers. quæ omnia, ubi quod hæc est communis sententia canonistarum. Mant. in cap. primo, numero 19. et 20. de off. deleg. ubi pariter testatur de uera et com-
† muni † opinione. ✠ et alios retuli infra d. q. 125. numero 304. sequenti, et quaestione 130. num. sexagesimo quarto.

12 AMPLIA IV. Vt † non solum quis non teneatur reuelare delictum committendum ad hoc, ut illi obuiari possit, sed multo minus teneatur reuelare delictum commissum, et sic puta furem delinquentem aut alium malefactorem ad hoc, ut is puniri debeat. textus est expressus in l prima, §. si tibi, et ibi præcipue Ias. numero primo, ff. de condic. ob turp. caus. Bald. in l. prima, C. eodem, glos. et Docto, in l. ciuile, C. de furtis, Host. in summa, in titulo de furtis, rubr. de condic. furtiua, §. fin. versicu. illud faciendum. Gãdin. in tit. de furib. et latronibus, num. 20. vers. contra videtur Ang. de malef. in verbo etiam vestem cælestem. nu. 22. Diaz. reg. 332. incip. indicare furem et
† est † communis, ut per Bertazzolum cons. 107. num. decimo, libro primo, cons. 343. numero primo, iuncto nume. quinto, lib. 1. et de magis communi testatur Bonac. in commu. opin. crim. par. 2. uer. indicare malefactorem.

13 LIMITA I. Hanc † quartam ampliationem, ut procedat de iure ciuili, secus de iure canonico, secundum quod tenetur quis indicare furem, et malefactorem, ad glos. in c. qui cum fure, de furt. et in capitulo, quod quidam dicunt, §. ex his, in uerbo, furti, et ibidem Archid. prima quæstio. prima, cum alijs allegatis, per Iasonem in dicto, §. si tibi, numero primo, versicul. limita quatuor modis, et per Romanum in dicta singul. 794. vbi loquitur in specie indicante furem.

14 Sed † certè hæc limitatio posset forsan procedere in foro conscientiae, vt expresse ibidem. adnotauit Iaso. in versiculo secundo, limita, et dicam infra numero uigesimotertio, sed in foro contentioso credo rem contrarium, secũdum magis communem Doctorum opinionem, de qua supra, nu. 9. et 10. à qua

nec

nec recedēdum credo etiam in casu propositæ limitatio.imò quo ad delictum commissum, quod nec etiam in foro conscientiæ,quis teneatur illud reuelare,dixi infra nu.24.

15 LIMITA II. Dictam† quartam ampliationem vt quis non teneatur reuelare,& iudicare furem priuato,vel etiam iudici ad instantiam priuati, inquirētis & procedētis,prout loquitur tex.in d.§.si tibi. vnde secus iudici ex officio,& non ad alicuius instantiā inquirenti, quia illi tenetur quis indicare furem, & delinquentem,vt per glo.& Bal.& Ias.in d.§.si tibi, versiculo 3.limita.✠ Gandin.vbi supra d.num.vigesimo,ad finem.Angel.de malef.in verbo, *etiam vestem cœlestem*; numero 22.et ibi August.in addit. post nume.23.

16 Sed certè † nec ista limitatio recipitur in practica,quia nunquam vidi quem punitum ob non reuelationem furis,vel delinquentis,siue iudex procedat ad instantiā partis, siue ex officio,nisi quādo medio iuramento requisitus, & examinatus illud tacuerit. ✠ Et ita præallegati Doctores loquuntur,quod quis teneat indicare fures,nō ad instantiā partis,sed bene ad requisitionem iudicis sic ex officio iubentis.

17 LIMITA III. Eandem† ampliationem non procedere in iudicantibus, & non reuelantibus latrones;nam & ii puniuntur, in l. prima, & secunda, C. de his, qui latron. occult. vbi non offerentes latrones, vel alios nocentes, vel eos admoniti exhibebere differentes dispendio facultatum puniuntur.

18 Sed certè† tex.in d.l.1. & 2. licet loquatur in delictis consummatis,pro vt sunt termini propositæ ampliationis,intelligitur tamen non de simplici non reuelante, & non indicante latrones, sed de eos receptante,& occultante, sic in terminis declarat Hipp. Rim.in cons.327.nu.8.iuncto nu.26.seq.lib.3.

19 LIMITA IV. Quia† & si de iure communi quis non teneatur reuelare fures,& delinquentes;valent tamen bannimenta præsidium imponentia pœnas non reuelantibus,& hoc ob publicam vtilitatem,& ne delicta remaneant impunita,ad tradita per Canonistas,in c.qui cum fure,extra de furtis, per Legist. in d.l.3.si tibi,ff.de cōdic.furt.per Neuiz.in Silua nuptiali,lib.3.verbo,monito,num.3.& seqq.;& ista est ✠ communis practica, quæ in Romana curia indistincte seruatur,siue procedatur ex officio,siue ad instātiam partis sicut vltra Neuizza.in loco præcitato,ex Foller.& Corrad.per eum allegatis affirmat,Clar.in in pract.§.fin.q.27.ver.aliquando etiam,& seqq. quibus addo etiam Brun.à Sole in suo consilio criminali,nu.123.seqq.& Hippo.Rimin.d.cons. 327. nu.6.&

20 per totum cōsilium,lib.3.† Vbi amplius bene declarat,an & quam pęnam præsides in huiusmodi bannimentis inferre valeant,& in eodem casu,in quo consuluit Hipp.Rimin.consuluit etiam Bertaz. in cons. 107 lib.1.vbi nu.11.notabiliter dixit, quod talia bannimenta non comprehendunt eos, qui post eorum publicationem habent notitiam de delinquentibus, & illos non reuelant,& iterum in cons.343.per totū libro 2.

21 SVBLIMITA Præcedentem† quartam limitationem non procedere quando sciens furem,vel rē furatam, aut alium delinquentem, illud ✠ sciuisset sub secreto,& cum promissione de non reuelando; quia tunc non est obligatus ex præcepto superioris ille sciens amicum reuelando tradere, & fidem sibi datam violare,vt tradunt Io.Henric.Boich. Cardin. Floren.& Io.de Ana.in ca.qui cum fure. de fur. late consuluit Soc.in cons.102.numero tertio, volumine quarto.Clar. dicta quæstione vigesimaseptima, sub vers.quæro nunquid.Hippol.Rimin.d.cons.327.nume...libro tertio.Bertazzo.d.cons.107.nume. decimotertio,libro primo,& cons. 343.numero 6. [illegible] secundo,& facit generaliter,quia reuelare secretum quis non tenetur,si illud tendit in præiudicium alicuius,Summa Tabien.in verbo,confessio,3.numero 4.vbi de communi,sicut illum refert Bonacos.in commun opinione criminal.parte secunda,versiculo reuelare secretum,folio mihi 67.colum.2.✠ ac etiam faciunt trad.per Decian.in tract.crim.lib.7.capit.17.nume.8.vbi dixit,quod detegens secreta fidei suæ cōmissa puniretur de falso,et alijs pęnis,et Marsil.cons.1.num.8.et alijs ibi per eum relatis quib.bene probatur secreta nunime ab amico reuelanda esse,& per Menoch.de arb.quæst. libro secundo, casu 537.post num.secundum vers.quocirca, et num.31. et 32. vbi bene probat neminem debere alterius delicta,suę fidei sub secreto commissā,reuelare,& reuelando puniretur,vt ibi per eum,numer. 33. sequentibus.

22 Sed † certè hæc limitatio in contingenti casu , in pract.non excusaret non reuelantem,et contra eam tenuerunt Innocen.Aret.et Cappel.Tholos. in locis relatis per Menoch.de arbitr.quęst.lib.2.d.casu 355. num.1.vers.his accedit.✠ Et faciunt quę infra scripsi nu.124.vers.illud enim,et quæ etiam scripsit Menochius d.casu 537.num.30.et 36.vbi quod de mandato Principis,aut iudicis reuelare quis tenetur delicta etiam secreto commissa,et isto casu reuelās nulla pęna; puniretur;quibus addo. Ludo. Peguer.dec.crim. 5.nu.4.seqq.

23 LIMITA I. Propositam† huius quæstionis primam regulam non procedere in foro conscientiæ, in quo quis tenetur reuelare delictum , et illi etiam quomodocumque obuiare si possit,ad tex. in ca.qui potest,23.quæstione tertia,et in cap.primo,83.distinction.vbi dicit tex.quod est grandis differentia, vtrū lethum,idest mortem inferas,vel admittas:mortem enim languētibus probatur infligere,qui hanc cum possit,non excludit.ad idem tex.in cap.error,eadem distinctio et in c.quantæ,in fine,de senten.excomm. ibi, *eos delinquentibus fauere interpretans ,qui cum possint, manifesto facinori desinunt obuiare*. et in capitu. sicut dignum, de homic. quę quidem iura sic in foro conscientiae esse interpretanda, vt loquuntur, affirmarunt Doctores relati supra,numer. nono,et decimo; et per eadem iura hanc limitationem in specie firmarunt Felyn.in capitulo quantæ,numero quarto,in fine,versiculo secundo casu,de sentent. excommuni. Dec.in l.culpa caret,numero decimo,in discursu, et ibidem Cagnol. numero secundo, iuncto numero duodecimo,versiculo pro quo etiam facit. ff.de reg. iur.Abb.in capitulo primo,numero 9.versiculo puto quod in foro conscientiæ,extra de restitut.spolia. Corrad.in practica §.de off.c.prætor.in caus. crimi. rubr.de consocijs,sub num.3.fol mihi 334.Pet.à Placha in epitom.delictorum,capit. vigesimosecundo, num.17.ad finem,vers.quod intelligunt.Gomez. variarum resolut.tomo 3.titulo de homic. num.quarto,in fine,vbi testatur de communi✠ opinione, et in tit.de crim.læsę maiest,numero 9.Viui.in commun. opin.in verbo,defendere,numero secundo, et 3.Menoch,de arbitr.quæst.lib.secundo,d.casu 355.nume. ✠ 2.vbi quod in hoc omnes† conueniunt,num.3.vers. his accedit.✠ et casu 537.num.17.vbi ampliat etiam quod patrandum delictum fuerit commissum sub sigillo secreti.Iacob.Ayner.in repet.l.vt uim,par.prima,num.289.ff.de iust.et iu. vbi quod hæc limitatio communi Doctorum calculo recepta est; alios pro hac eadem limitatione reuuli infra in ti. de homicid. q.125.nu.306.vbi de hac re iterum dixi,et in tit.de cōsultor.q.130 nume.65.

24 SVBLIMITA I. Hanc† primam limitationem vt procedat quo ad delictum committendum, quod vt futurum scandalū euitetur, quis in foro conscientiæ reuelare tenetur, secus quo ad delictum iam cōmissum, quod si occultum fuerit, nec etiam in foro conscientiæ quis reuelare illud cogitur, secundum Dec. in cap. nouit, numero vigesimotertio, de iudic. Alber. in tract. statutorum, parte secunda, quæstion. 176. sicut illos refert, & sequitur Menoch. de arbitr. quæstio. libro secundo, d casu 355. numero secundo, in fine, versiculo hæc intelligo, & si Iason. quem retuli supra, numero decimoquarto, in dicta lege prima, §. si tibi, versiculo secundo limita, contrarium sensisse videatur.

25 SVBLIMITA II. Dictam† primam limitationem, vt licet in foro conscientiæ quis teneatur reuelare delictum committendum, ac illi obuiare: non tamen non reuelando, & non obuiando tenetur parti ad damna, & interesse passa ob delictum sequutū,
* secundum * communem Theologorum resolutionem, de qua testatur Ioan. Medin. de restit. quæstione nona, vt post Didacum, quē allegat refert, & sequitur Iul. Clar. in pract. §. fina. quæstione octuagesimaseptima, versiculo dictum est, in fine, & propositа prima limitatio procedit, quo ad peccati causam, non quo ad restitutionem: nam conscius furti restituere non tenetur non reuelando, & non obuiando nisi sit talis, qui de iure reuelare tenetur, vt puta famulus, & similes, secundum Dom. Sot. libro quarto, de iustitia, & iure, quæstione septima, articulo 2. quem in proposito pariter refert, & sequitur Menoch. de arbitr. quæstion. libro secundo, casu 355. numero tertio, in princ. ✠ quem etiam in proposito refert, & sequitur Iacob. Ayner. in repet. d l. vt vim. n. 290. ff. de iust. & iure.

26 LIMITA II. Propositam† regulam non procedere in filijs, seruis, seu subditis, & vasallis, qui sciunt delictum committendum in patrem, vel in dominum, & illud non reuelant, ac illi non obuiant cum possint, tenentur, & puniendi sunt, ad textum, qui de seruo in terminis loquitur in l. prima, §. occisorum, ibi, *quoniam toties puniendi sunt serui, qui auxilium domino non tulerunt, quoties potuerunt ei aduersus vim opem ferre, & non tulerunt.* ff. ad Syllan. & de filio non reuelāte mortem patri inferendam habemus etiam textum clarum in l. secunda, ff. ad legem Pompeiam de parricid. cuius verba sunt hæc, *frater autem eius, qui cognouerat tantum, nec patri indicauerat, relegatus est.* sed in seruo habemus alium textum magis clarum in l. cum dominum, eodem titu. ff. ad Syllan. *Cum dominus*, inquit ibi iurisconsultus, *occiditur, auxilium ei familia ferre debet & armis, & manu, & clamoribus, & obiectu corporis, quod si cum posset non tulerit, merito de ea supplicium sumitur.* & per ista iura limitationem hāc generaliter etiam ad subditos, & vasallos aliosque qui sub alicuius potestate subiecti sunt, extendendam fore affirmarunt post alios quos allegant, Bar. in l. vtrum, post numerum tertium, ad l. Pompe. de parricid. Abb. in capitulo primo, nu. 5. versi. vel nisi delictum, extra de offic. deleg. & ibi in addi. numero 32. litera E, vbi de filio, & seruo. & in capitulo primo nu. 9. versic. fallit quando delictum extra de restitu. spoliat. vbi de filio, seruo & subdito. Felyn. in cap. qui alios, versiculo, vel nisi non iuuans esset subditus offensi, de heret. & in capitulo quantæ, numero quarto, versiculo & limita, nisi ille, & versiculo tertio limita de sentent. excommun. additio ad Dec. in l. culpa caret, num. 8. litera B. ff. de reg. iur. Dyn. in regu. non est sine culpa, numero 5. vers. tamen pro illa opinione, de reg. iur. in 6. Capyc. decis. 130. num. 67. in discursu, vbi de seruo, & filio, & vasallo, & numero 68. in fine, vbi de vasallo. Carrer. in pract. in secundo tracta. de homicid. & assassin. §. nono quæro, numero 9. versiculo item in seruo Bero. in d. cap. 1. num. 188. & pluribus, seqq. vbi latissimè de materia huius limitationis de offic. deleg. Gig. de crim. læsæ maiest. libro 3. rubr. fina. q. 2. num. 2. 3. & 4. vbi de filio, seruo, & vasallo, Conrad. in pract. de offic. prætor. in cau. crimina. rub. de consciis, numero 5. in fine, versiculo nono adde, fol. mihi 334. Menoch. arbitr. quæst. libro 2. casu 355. num. 15 vbi de filio, & numero 17. vbi de seruo, & numero 19. vbi de vasallo, & subdito. Ossalc. decis. Pedem. 138. numero 7. vbi de subditis. Ant. Gomez. var. resolut. tomo 3. titulo de homicid. numer. 4. vers. item
* adde, vbi de filio, & testatur de communi * opinione & post versiculum, & ex his potest ibi, quod tamen limita, & intellige, vbi de filio, & seruo, pariter
* testatur de communi opinione, & in titulo de crimine læsæ maiestat. numero octauo, in fine, versiculo quarto limita, Petr. à Placha, in epitom. delict. capit. 22. post num. 16. vbi de filio, et numero 17. versiculo, quod ipse intelligo, il secundo, vbi de filio, et seruo. Viui. in comm. opin. in verbo, defendere, in fine, vbi de subdito, et vasallo, et ad hæc de vasallo, vide quæ dicam infra in 2. regula huius quæstionis, vbi de subdito non reuelante conspirationem factam contra suum dominum, et vide etiam quae dixi in lib. 1. in tit. de delictis, quæstione vigesimaquarta, numero 112. seq. ✠ et pro hac eadem limitatione alios plures allegaui infra in titu. de homicid q. 125. nu. 307. seqq. et num. 310. et nu. 317. et seqq. vbi hac de re iterum dixi, et in tit. de consultor. q. 130. nu. 67. Sed an isto casu possit imponi pœna ordinaria vide infra num. 58. addo pro hac limitatione Iacob. Ayner. quem post huius libri ternam impressionem habui in repet. l. vt vim, par. 1. nu. 285. ff. de iust. et iur. et ibidem, nu. 295. 296. et 299.

27 AMPLIA I. Hanc secundam limitationem in eo, quod de seruo loquitur, vt procedat, non solum in seruo existente sub dominica potestate, sed etiam in famulo, et seruitore, qui cum comedat panem sui domini, et ab eo sit salariatus, conueniens etiam est, vt teneatur obuiare, ac reuelare delictum in eūdem dominum committēdum. sic etiam in liberis famulis in terminis loquutus est Petr. à Placha in epitom. delict. cap. 22. post nume. 16. vers. liberi tamen homines, et c. vbi qd tales famuli tametsi possint se morti pro dominis exponere, minimè tamen ad id coguntur, iuxta sententiam Bald. in l. prima, colum. 6. in 2. lectura, C. vnde vi, et notant Doctores in l. 1. §. hoc autem, ff. ad Syllan. astricti tamē sunt defendere eos quantū possunt sine eorū vitæ periculo, non solū iure regio, sed etiā communi, per. l. 1. et 3 ff. eod. titu. ad Syllan. et hoc faciendo ab omni delicti pena immunes sunt, et excusantur, l. 1. §. excusantur, ff. ad Syllan. et sic etiam generaliter tex. in d. l. cū dominus, ff. eodem, fore intelligendum in familia vidente suū dominū occidi, vel offendi, videtur de mente Ant. Gomez. d. tit. de crim. læse maiest. num. 8. in fine, et etiā Iulij Clari in practi. §. fina. q. 87. vers. punctus est, post med. ibi, quod si famuli scirent, etc. et faciunt, quę infra dicā, nu. 41. ✠ alios retuli infra in tit. de homicid. q. 125. nu. 312. vbi de hac re iterum dixi.

28 AMPLIA II. Eandē† sublimitationē in eo, qđ de filio loquitur, vt procedat non solū in filio legitimo sed in naturali tm, ac etiā in emancipato, sicuti post Mant. quem allegat, in c. 1. nu. 28. de off. deleg. voluit Menoch. de arbit. q. lib. 2. d. casu 355. post nu. 17. ✠ Iacob. Ayner. in repet. l. vt vim, p. 1. n. 295. vers. idq; locū
29 hēt ff. de iust. et iu. † Et facit, quia ēt p filiū naturalē dī cōmitti parricidiū, et eius pena locū habet, vt ex allegatis per Pet. a Plach. in epit. delic. c. 22. n. 12. Ant. Gomez.

mez.uar.resolu.tom.3.titu.de homicid. sub num.3. et ibi Soarez,in addit.litera A,et per Clar.in prac. §. fin.in §.homicidium,vers. quæro nunquid,vbi testa *tur de communi opinione,& dicam infra,lib.3.tit. de homicid.in materia parricidii.

30 AMPLIA III. Vt idem sit in filio spirituali, quem teneri obuiare,ac reuelare delictum commit tendum contra patrem spiritualem,affirmarunt Fe lyn.in c.quanto,vers.& illud dictum,Bar.Petr.a Pla cha in epitom.delict.c.28.nume.10. vers.intelligens, Menoch.de arbit.quæst.lib.2.d.casu 355.numero16.

31 † Vbi etiam generaliter dicit,quod & in filijs,& pa rentibus spiritualibus cadit parricidium, & parrici dij pena,ex Marl.in l.diuus,in fine.ff.ad l. Pomp. de parricid.quod & idem voluerunt Corrad.in pract.in tit.de parricid.nume.6.Placha. d.c.22.nu.18.& An char.um.Regien.q.60.nume.9.par.2. & dicam infra in tertio libro,in materia parricidij,sub titulo de ho micid.

32 AMPLIA IIII. Vt idem sit in fratre non reue lante tractatum,& delictum committendum in suũ fratrem:nam & is non reuelando,& non obuiando, punitur pena relegationis, per tex.in l.2.ff.ad l.Pom. de parricid.secundum Carrer.in prac.crim.in 3.trac. de homicid.& assassin.§.nono quæro,nu.8. Corrad. in pract.in rub.de consocijs,num.5.ver.octano adde, fol.mihi 334.& in tit.de parricid num.10. Anto.Go mez.d.tit.de homicid.num.4.sub vers.item adde,vbi *testatur ita teneri communiter per glo.& Doct. in d.l.2. Pet.a Placha.d.c.22.num.17.in fine. Gabr.con-

33 clu.vltima,num.12. Et facit,† quia etiam inter tran-suersales committitur parricidium,secundum cõ munem,de qua per Cotta.in titu.de parricid.nu...... Plach.d.c.22.num.3.Gomez.d.tit.de homicid.num. 2.Clar.in d.§.homicidium:vers.sed quid dicendum, & dicam infra,libro 3.tit.de homicid.in materia par ricidii.

34 AMPLIA V. Vt idem sit in alijs coniunctis vsque ad quartum gradum,qui non obuiando,& re uelando delictum committendum in suum coniun ctum,pena extraordinaria iudicis arbitrio puniũtur, vt per Placham,d.cap.22.nume.17.in fine. Anto.Go mez.d.tit.de homicid.nu.4.sub vers.item adde. Me-

35 noch.de arbit.quæst.lib.2.d.casu 355.nu.20. Et † fa cit,quia & parricidium committitur in omnes tran suersales vsque ad dictum quartum gradum, vt per Plach.Corrad.Gomez.& Clar.allegatos supra, nu. 33.Iacob.Ayner.vbi supra nu.298

36 AMPLIA VI. Vt,† & idem sit in vxore non re uelante tractatum factum contra eius maritum, & econtra , sicuti post alios admonuit Boer decisione 262.num.9.quem refert, & sequitur Menoch. d.ca-su 355.nu.18.✠ Iacob. Ayner.in repet.l vt vim, par.1.

37 nu.297.ff.de iust.& iur. Et facit,† quia etiam inter cõ iuges cadit parricidium,vt ex allegatis, per Corrad. in prac.in titulo de parricid.numero 4. Anton. Go mez.d.titulo de homicid.sub numer.3. Pet. a Plach. d.c.22.nu.50.Cæph.cons.79.vol.1.vbi de materia, de qua etiam dicam infra libro 3.titulo de homic.in q.de parricid.

38 AMPLIA VII. Vt in tantum filij,& alij coniũ cti, supra enumerati teneantur eorum patrem, & coniunctum defendere,& obuiare delicto in eos cõ mittendo,vt si defendendo occidant insultantem in nihilo teneantur,non aliter, ac si occidissent ad pro *priæ vitæ necessariam defensionem, secundum cõ munem,de qua per Villalob.in suis commun. opin. litera O,numero 20.seq. Ant.Gomez.d.tit.de homi. nume.21.Clar.in §.homicidium , versiculo item lo-cum, Masc.de prob.conclu.490.num. 10. & dicam la tius infra,in 3.lib.sub tit.de homicid.in materia homi cidii commissi ad defensionem.in q.125.

39 AMPLIA VIII. Hanc secundam limitationẽ, vt non solum filius teneatur reuelare tractatum, & mortem inferendam patri per aliquem extraneum sed etiam econtra extraneus teneatur reuelare mor tem,& offensionem inferendam patri per eius filiũ, si illam sciat,& sic in crimine parricidii etiam con-scii,& non reuelantes puniuntur,ad textum clarum & apertum in l vtrum,vbi Bar.& communiter om nes. ff.ad l. Pomp. de parricid.& per istum textum, hoc idem affirmarunt,post alios quos allegant anti quiores, Dec.in l.culpa caret,nu.8. vers. & prædicta, ff.de reg.iur.& in c 1.nu.32.vbi etiam de materia, ex tra de off.deleg. Carrer.in prac.in tract.de assassin. §. nono quæro,numero septimo. Corrad.in practic. de oth.prætor.in cau.criminal.rubr.de parricid.numer. nono,& rub.de consocijs,numero tertio,folio mihi 333. Anto.Gomez.var.resolu.tomo tertio, titulo de homicid.numer.quarto, versiculo item etiam adde in titulo de,crim.læsæ maiest.nu 8.vers. secundo prin cipaliter limita. Petrus a Placha in epitom. delictor. cap.22.num.16 Ant.Gabr.concl.vltima, nu.13 licet alii ibi per eum relati,nume. 11.contrarium dixerint. 4.& licet gl.in d.l.vtrũ,in verbo,conscij,addat,& par ticipes,volens propterea solam scientiam sine parti cipatione non esse punibilem, & hunc gl. intellectũ admittat, ibi Bar.in extraneo non reuelante,& Bar. opinionem pluribus probet Mant.in capitul.primo, num.23.de off.deleg. Carrer.in practica crim.in ter tio tract.de hom...... §.nono quæro,nume.septimo, vbi amplius probat generaliter opinionem glo.in d. l.vtrum, vt scilicet requiratur etiam delicti partici patio,quod & idem uoluit Natta cons. 595.nu. 12.in fine,& cons.597.num.4. attamen quod sola scientia sine vlla participatione tam filium quam extraneũ afficiat,vt is pœna parricidij teneatur , ex allega. per Menochium de arbitr.quæstio.libro secundo, casu. 355.nume.decimoquinto,& ibi in addit. numer. 35. Bald.in cap.primo,numero quinto,vers. vnde si nõ famosus,& ibi etiam Dec. num. trigesimosecundo. Bero.post numerum 62. seqq. Franc. Conscius Se-nen.post numerum 87.vbi quod de hac materia nul lus dubitat,licet rigorosissimam eam credat. et mul ta in contrarium afferat.& H.ppol. Rimin. num.57. vers.tenenta tamen communi,de off delega.& latius dixi infra,in tit.de parricid.q.20.numer. 153.sequen tibus.

40 LIMITA III. Principalem † huius quæstionis regulam in patre,& domino qui scientes,quod eorũ filii,ac serui tractant committere aliquod delictum, tenentur,et reuelando,et defendendo, et prohiben-do,et omni quo possunt modo illi obuiare, alias pu niuntur,ad tex in l.2.ff.de noxa.cuius verba infrascri pta : Si seruus sciente domino occiderit in solidum dominum obligat.ipse enim dominus uidetur occi disse.tacit tex in l.3.et quarta, ff.eodem, in l.scientiã, ff.ad l. Aquil.in t.quid ergo,uersiculo certe.ff.de his qui no.infam.in l.1.§.hæc autem facultas,ff.si famil. furt.fecis. dica.et per ista iura hanc limitationem te-net Abb.in capitulo primo, numero quinto, versicu lo aduerte,quia in hoc extra de offi.deleg.ubi etiam idem domino non prohibente delictum committẽ dum per subditos, Dec.in l.nullum crimen,numero secundo, versiculo et de delicto.ff.de reg. iur. Cagn. in l.culpa caret,numero tertio, versiculo habens na-que in aliquem potestatem.& numero sexto,& nu mero octauo,in princ.& numer. 9.ff.eodem, Dyn.in reg.non est sine culpa, numero quarto, versiculo de iure autem ciuili, de reg.iur.in 6. Curt.sen.consil. 41. Anto.Gomez.var.resolu.tomo 3.titulo de homicid. numero quarto, versiculo item adde, vbi testatur de

communni opinione,& in titulo de crimin.læsæ maiestat.numer.8.versic.quod tamen primo,vbi etiam de cõmuni,Petr.à Placha in epitom.delict.c.22.post nu.16.Ioan.Mar.Monticell.reg.crimin.7.nume.32. Nicol.Moron.in tract.de fide,treg,& pace,q.138.nu.1.seqq.Honded.consi.96.nu.2.lib.2.

41 AMPLIA I.Hanc tertiam limitationem,vt procedat nõ solum in seruis,sub dominica potestate existentibus, sed etiam in aliis famulis, & quos hodie seruitores appellamus. Nam,& horum delicta scientes domini prohibere tenentur, argumento eorum, quæ in simili dixi supra, numero 27. & in specie sic voluerunt Deci.in dicta l.nullum crimen,numer.secundo.Cagno.ibidem,numero 8.versiculo quod pariter,ff.de reg.iur.Anton.Gomez.var.resolu.ti.de crimi.læsæ maiest.nume.8.versic imo quód magis est, vbi de familiaribus,Franc.Marc.decis.425.num.2.& sub num.5.& num.7.Io.Mar.Monticell.reg.crimin.7.num.32.& 35.apud quos reperies etiam antiquiores concordantes,ex quibus sine dubio possumus affirmare,ita se habere communem Doctorum opinionem.

42 AMPLIA II. Eandem tertiam ampliationem vt non solum domini teneantur prohibere delicta committenda per suos subditos in extraneos, sed ẽt delicta committendaq; per extraneos in suos subditos;quia debent domini succurrere damnis subditorum,vt per Abb.in capitulo primo,numero quinto, versiculo aduerte,quia in hoc,de off.deleg.Felyn.ibidem,nume.quarto,versic.fallit 1.& in capitul.qui alios,in prin.versi. nisi offensus esset subditus, de hæret.& in cap.quantæ,num.4.ver.limita primo,de senten.excommun.

43 AMPLIA III. Quia si pater, & dominus non prohibent delicta committenda per filios,seruos,familiares,& subditos,& ea præsertim, quæ in eorum vindictam tractantur, non solum puniuntur tanquã non reuelantes,& non prohibentes,sed etiam faciũt se suspectos præsumpti tractatus,& mandati,secundum communem distinctionem Doctorũ, de qua post antiquiores per Clar.in pract.§.fi.q.86.vers.hinc infertur,Franc.Mas.decis.425.numero 1.& dicam latius infra,lib.3.in tit.de mandatoribus, & consultoribus.quæst.134.cap.3.

44 SVBLIMITA Propositam tertiam limitationem,vt procedat,quando delictum committendum per filios,seruos,& familiares tendebat ad vindictam domini,& patris,tunc enim tenetur, & dominus, & pater illud prohibere, & nõ prohibendo puniuntur; secus si non ad eorum vindictam, secundum Antoniũ.Gomez,d. titulo de crimin. læsæ maiest. numero 8. versiculo sed certe ego intelligerem, vbi dicit istam esse intentionem Doctorum allegatorum supra in limitatione.

45 Sed labitur Gomez.quia Doctores præcitati hoc ideo voluerunt parentes, & dom nos debere obuiare delictis filiorum,& seruorum,nõ quia delinquũt ad eorum vindictam, sed quia eos habent in potestate,& prohibere possunt,& vbi quis delinquit ad alte-

46 rius vindictam, tenetur is cuius intuitu præparatur delictum illi obuiare,etiam quod non sit dominus, aut pater,vt per eundem Antonium Gomez.in titu. de crimin.læsæ maiestat.numero octauo, versiculo, & idem esset,& in titulo de homicid.numero 4.in fi. versicul.& adde quod idem est,vbi dicit de hoc esse singulare dictum Fabri in §.1.Insti.de noxa.quẽ etiã refert,& sequitur Petr.a Placha in epitom.delict.capitulo 22.numero 17.versiculo si quispiam, & ante istos Bero.quæstio.39.sub numero quarto,vbi testatur de communi,quare domini,& parentes tenentur obuiare delictis filiorum,et seruorum, etiã quod ij non delinquant ob dominorum,& parentum vindictam.

47 LIMITA IIII. Huius quæstionis primam regulam non procedere in eo,qui ratione officij tenetur delictis obuiare,vt per Capic.decisio.130.numero 67.in fine,versiculo siue ratione officij, vt per Cagno.in l.culpa caret,numero 3.in princip.ff.de regu. iur.& dixi inf.in ti.de homici.q.125.nu.314.et seqq.

48 Hinc belli ducem teneri obuiare delicto committẽdo per eius milites,scripsit Petr.a Placha in epit.delict.cap.28.num.20.in fine,vers.hinc, et illud subiicitur,vbi plures in id citat concordantes,quos apud eũ videre poteris.

49 Hinc etiam prælatum teneri obuiare delictis cõmittendis per eius subditos, post alios quos allegant affirmarunt Petr.à Placha,d.capitulo 28.numer.31. versiculo tamen si.Nicol.Moron.de fide,treg.et pace,quæstio.138.numero 41.et dixi etiam supra,numero 10.et infra in tit.de consultor.q.130.nu.68.

50 Hinc demum officialem,seu Potestatem ab officio deponi,si videns rixantes, et ad arma ruentes familiam versus eos non mittat ad obuiandum rixæ,nisi forsan familiam ad aliud faciẽdum misisset, vel nisi esset impotens ad sedandam illam rixam,affirmarunt Felyn.in c.1.nu.4.vers.fallit primo,et vers.tempora dummodo,extra de oth.delega.et in c.quantæ, post num.2.de senten.excommun.Cagno.in d.l.culpa caret,nu.4.ff.de reg.iur. Petr. a Placha in epitom. delict.c.28.num.21.Corrad.in pract de offi. prætor. in caus.crimin.rub.de consociis,nu.5. fol. mihi 334. Nicol. Moro.de fide.treg.et pace, quæst.138. nu.21. iuncto nu.40. et vide in proposito quæ dixi infra in 2.par.tit.de var.ac diuers.crim.q.111.n.... Vbi tractaui qua pæna puniatur iudex negligens;et vide etiam pro hac illatione Iacob.Ayner.in repet.l.vt vim par. 1.nu.286.ff.de iust.et iure,& rursus vide alios Doctores allegatos infra in titul.de consultor.q.30.nu.69.

51 LIMITA V. in vniuersitate,quæ si non obuiauerit delicto committẽdo per suos ciues,tenetur vt per Decian.in l.culpa caret.n.2.et ibidem Cagn.post nu.9.ff.de reg.iur.quod sane erit intelligendũ in delicto committẽdo in dominum,vel officialem , non in omni delicto generaliter, vt dixi in 1.lib.tit.de de-

52 lict.et pænis,q.25.num 112.seqq.et quando offenditur officialis,tunc quilibet etiam priuatus,et præsens tenetur illũ defendere,vt ibi dixi,et in specie est decisio Capici 130.num.69.

53 LIMITA VI.Quãdo offenditur clericus, quisq; enim tenetur clericũ defendere a percussore,et offensore,secũdũ gl.in c.quantæ,et ibidem Felyn.post nu. 3.de sent excõmun.vbi etiã ponit,an præsumatur dolus in nõ obuiante delicto cõmittẽdo in personã clerici,idem Felyn.in c.1.num.3.vers.sed omnis persona et ibi ẽt Franc.Consc.Senen.in repet.d.c.1.n.93.et nu.98.vbi de materia extra de offi.deleg.Abb. in c.1. nu.9.vers.facit quoniã speciale videtur,de restitu.spolia.cũ aliis relatis per Petr.a Plach.in epitom. delict. c.28.nu.23.et,per Iacob.Ayrer.quẽ post huius libri tertiam impressionem habui in repet.l.vt vim, par.1. nu.287.ff.de iust. et iure: alios retuli infra in tit.de homicid.q.129.nu. 322. seqq. vbi iterum hac de re dixi, et q.130.nume.70.

54 LIMITA VII.in atrocioribus, in quibus quẽ teneri obuiare delicto cõmittendo per plura iura affirmarunt Felyn.in c.1.n.5.vers.fallit 3.de off.deleg et in c.qui alios,vers.maxime in atrocioribus,de hæret. et in c.quantæ,numer.4 versicul.3.limita, de senten excommun.Petr.a Placha,d.capitulo 28.numer. 30. versicul.alius etiam.Osasc.deci.Pedem.80.nume 7. Et in crimine læs.maiestatis idem voluit Decian. in tract.crim.lib.septimo,capitul. trigesimoquarto, nume.

nume.vigesimosecundo. Ad quę vide Franc.Consc.
Senen.in repet.cap.primo. num.86.pluribus sequen
tibus,extra de offic. deleg. vbi latè de materia huius
limitationis.
55 Sed aduerte, † ne erres circa hanc limitationem,
quia non egreditur delictum parricidij, de quo su-
pra dixi,& delictum criminis læsæ maiestatis,de quo
dicam infra,in secunda regula, in .js enim tantummo
do delictis loquuntur iura allegata per Felynum,&
alios præclaros Doctores,in alijs vero delictis,quã-
tumuis atrocibus,standum est regulæ. ✠ prout vol-
uit Honded.cons 96.num.27.et seq.lib.2.& quid in
crimine falsę monetę,dixi infra sub tit.de crim. læ-
sæ maiest.in materia falsę monetę,
56 LIMITA VIII. Quia † cum præsides ad scanda-
la vitanda latissimum habeant arbitrium,l.cõgruit,
ff de offi.pręsidis:ideo valere bannimenta pęnata cõ
tra non obuiantes delictis,vt puta, non defendentes
insultatum,scripsit Nicol. Moron.de fide,treg. & pa
ce.quæstio.138.numero 43. & faciunt, quæ dixi su-
pra,numero 19.de bannimentis contra non reuelan-
tes fures.
57 LIMITA IX. Quia † & si quis non teneatur re-
uelare delictum,insultatum defendere,aut alias deli
ctis committendis obuiare,nec ad id cogi possit,po-
test tamen si vult etiam capiendo malefactorẽ pro
pria authoritate,vt per Abb. in cap.primo, numero
quinto,versiculo illud tamen ver m est,de off.dele-
58 gat. Et † propterea etiam extraneus potest insultatũ
defendere et si defen dendo illũ occ. sat , nõ tenetur,
vt ibi per Dec. in d. ca.1.n. 42.de off. delega. cum a-
lijs per Anton.Gomez.var.resolut.tomo 3.titulo de
homic.numero 21. & per Clar in pract. § homici-
dium,vers.item locum,& dicam latius infra,libro 3.
in tit.de homicid.in materia homicidij ad defensio-
nem commissi.
59 LIMITA X. In † clerico sciente delictum com-
mittendum contra aliquem sacerdotem , & multo
magis contra Episcopum. Nam is reuelare tenetur,
vt per Abb.in c.1.num.9.vers.idem puto, de restitu.
spoliat.
60 Et † idem in monacho,quod teneatur reuelare de-
licta committenda in suum Abbatẽ,post alios quos
allegant,scripserunt Carrer.in pract crimin.in tertio
tract.de homicid.& assassin.in § nono quæro,nume
ro nono.Corrad.in pract.§.tertio,de offic.prætor. in
caus.criminal.rubrica de consocijs, numer. quinto,
in fine,folio 333.Petr.à Placha,in epit.delict.cap.22.
num.21.
61 SVBLIMITA I. Omnes præcedentes limitatio
es in quibus dixi,quem teneri ad reuelandũ delicta ,
vt procedat, dummodo constet reuelare debentem
habere notitiam,& scientiam de delicto committẽ-
do:aliàs secus,quia in dubio ignorantia præsumitur
& non scientia,l.verius,ff. de probat. & in terminis,
voluerunt Osasc.decis.Pedem.138.numer.24. & 28.
Cępha.cons.76.nume.60.& cons.75.nume.28.lib.1.
62 Et † non sufficit isto casu qualibet scientia,sed debet
esse verisimilis,& probabilis,secundum Petr. à Pla-
cha,dicto ca.28.num.30.versicu.& casu quo, vbi ex
hoc infert non probari scientiam, ex hoc, quod quis
63 dici audiuerit ab vno tantum, † sed contra hanc illa-
tionem videtur sentire Boss.in titu.de crim.lęs.maie
stat.numero quadragesimonono, & vide quæ in si-
mili dixi,in primo libro, titulo de delictis,& pœnis,
quæstione vigesimaquarta,numero 134. & sequen.
64 SVBLIMITA II. Et † generaliter omnes dictas
præcedentes limitationes,in quibus dixi, quem tene
ri obuiare delicto committendo,vt procedant,dum
modo obuiari possit sine periculo obuiantis, alias se
cus:sic enim aperte probatur in l.culpa caret. ibi,*sed
prohibere non potest*,& in l.nullum crimen.ibi,*cum pro-
hibere non possit*,ff.de regul.iur & in l.prima, §.occiso-
rum,ibi,*quoties potuerunt*,&c.ff.ad Syllan. dixi alias in
alio proposito,in primo libro,titulo de delictis,& pę
nis,quæstione vigesimaquarta,nume.134.sequenti-
bus,& in terminis sic præcipuè voluerunt Dec.in d.
l.culpa caret,numero quinto, & numero sexto. Ca-
gnol.& ibidem,in princ.vbi quod hæc sublimitatio
procedit de iure ciuili,canonico,& diuino, Pet.a Pla
cha in epitom.delicto.dicto capitulo 28.numero 31.
ver.quæ omnia. Vim.in commun.opin.verbo,defen
dere,nume. 3. Nicol. Moron.de fide, treg. & pace,q.
138.numero quadragesimoptimo,& quæst. 141.nu
mero secundo,& 3.vbi propterea infert ad personas
viles,timidas,& pusillanimes,qui sunt excusandi, si
non interponunt se pro obuiando aliquo delicto.
Osasc.decis. Pedem.138.nume.22.23.26.& 28.Vbi e-
65 tiam † quod in dubio quis præsumitur non posse ob
uiare del.ct. ✠ Alios pro hac eadem limitatione re-
tuli infra i. tit.de homicid.quęst.125.nu.327. & seqq.
vbi de hac re late.um dix. .
66 SVBLIMITA III. Vt in casibus,in quib. quis
ob non re..elationem tenetur : nunquam tamen te-
neatur,nisi sequuto delicto,alias s..us,vt per Abb.in
c.1.nu 9.vers.1.& intelige,quod prædicti,de rest. spol.
& est pulchra declaratio.
67 SVBLIMITA IV. Vt pariter, † & in casibus in
quibus q.. pro obuiando delicto tenetur illud re-
uelare, non tamen teneatur reuelare personam de-
linquentis,vt per Boer.ad Dynum,in regula non est
sine culpa,litera B, in fine, de regulis iuris,in sexto ,
& dicam infra,in tertia regula,num.110. ✠ & voluit
Menoch.d.casu 537.nu.29.
68 SVBLIMITA V. Etiam † generaliter omnes
præcedentes limitationes,vt nunquam non obuians
delicto puniatur eadem pęna,qua punitur principa-
lis delinquens,sed mitiori,extra ordinem, & iudicis
arbitrio,sicuti affirmarunt Abb.in cap.primo,num.
4.vers.fallit 3. ✠ & Felyn.num.5.vers.& vel pone, &
Bero.nu.70.& extra de off. deleg. Cagno.in d.l.cul-
pa caret,nume.decimo,versiculo si quis tamen,Car
rer.in pract.crimin.in 3.tractat.de homicid.& assass.
§.nono quęro,numero octauo,vers.vt tamen mitio
ri poena. Ant.Gomez.d.tit.de homicid.nume. quar-
to,versic.item adde,in fin.Menoch.de arbit. quęst.li
bro secundo,casu 355.numero septimo,in fine, iun-
cto numero decimotertio,& decimoquarto.Osasc.
decis.Pedem.80.numero septimo , & facit viua ra-
tio,quia non tantum delinquit non obuians delicto
quantum principalis delinquens:ergo nec etiam tã-
tum puniri debet per regulam,quod poena est com
mensuranda delicto , & pro hac sublimitatione fa-
ciunt etiam Doctores relati infra 2.regula, num.73.
✠ & alios retuli inf. in ti.de consult.q.130.n.71. & in
specie quod attinet ad scientes,& non reuelantes par
ricidiũ an contra eos possit imponi pęna ordinatia
parricidii,prout videt voluisse tex.in l.vtrũ ff.de par-
rici.an vero extraordinaria, prout expresse dicit tex.
in l.2.et ibi Ang.notat,ff.eo.vide omnino vltra Doc.
in d.legib.et in c.1.de off.dele.Hip.Rim.in repet.d.c.
1.n.58.seq.vbi tenet quod possit imponi eadẽ pęna
iuxta tex.in d.l.vtrum.et bene respondet.d.l.2.cui et
alio modo.Sed nõ bene iudicio meo) respõdet An
to.Gomez.de del.c.rub.de homici.c.3.nu.4.et añ cũ
Carre.in prac.in 3.trac.de homic.§.9.quęro,nu.8.ut
53.intelligat de fratre non reuelante mortẽ fratris,
nõ añt de filijs sed certè ille tex.expresse loquit in fi
lijs,et nõ i fratrib.dixi et hac de re j in tit.de parric.
q.120.nu.153.seq.et in meo cõcilio per Honufrio S.
Croce ....lib.1.vbi in specie explicaui,vt ad hoc vt im
poni possit eadẽ pęna sufficiat sola sciẽtia absq; part

cipatione. an uero etiam requiratur etiam participatio.

Et hęc dicta sufficiant, quo ad primam partē huius quæstionis.

69 REGVLA Secunda † sit in secunda parte propositæ quæstionis, quod ex sola scientia in crimine læsæ maiestatis, quis tenetur, & punitur, & propterea sciens tractatum, conspirationem, seu rebellionem contra suum Principem, & Rempublicam, & non reuelans, illius criminis reus est, ad tex. in l. quisquis, §. id quod de prædictis, & ibi latè Salyc. C. ad legem Iul. maiesta. & per istum textum, sic affirmarunt Bartol. in lege vtrum, post numerum tertium, versicul. item de eo, qui fuit sciens de turbatione ciuitatis, ff. ad leg. Pompon. de parricid. Felyn. in capitul. qui alios, versiculo maximè in atrocioribus, extra de haeret. Dec. in lege culpa caret, numero nono, & ibi in additio. litera C, & ibi etiam Cagnol numero duodecimo, in principio, ff. de regulis iuris, idem Deci. in capitulo primo, numero trigesimoquarto, in fine, & numero trigesimoquinto, versiculo dicit tamen. Angelus, de officio delega. Angel. de malef. in uerb. *hai tradito la tua patria*, numero decimo, & numero sequenti, versiculo opinio tamen Bartol. vbi quod opinio Bartoli, in dicta lege vtrum, & Salycet. in dicta lege quisquis, seruatur in pract. Augus. ad Angelum, vbi supra, in uersiculo, tu autem in hac materia vbi quod cum alias fuisset iudex in quadam causa contra unum potentem Dominum, qui suo Principi non releuauit tractatum contra Principem suū, cuius erat ciuis, fecit ipsum decapitari, sequutus sententiam Barto. in dicta lege vtrum. Mars. singu. 164. nemo debet, * & in tract. de banni. in verbo, lęs. maiestatis, num. Primo. Boss. in tit. de crim. læs. maiesta. num. quadragesimotertio, versic. immo sola scientia. Socin. iunior. cons. centesimoquinto, nume. quadragesimotertio, libro tertio. Gig. in tractat. de crimin. læsę maiest. libro secundo, rubrica, qui accusa. poss. quæstio. vigesima, numero secundo, & libro tertio, rubr. fin. quæstione secunda, numero primo, per totum, & numero quarto, versiculo, & de eo, & numero quinto. Capyc. decision. centesimatrigesima, num. sexagesimoseptimo, versiculo idem de eo, qui fuit sciens. Corrad. in practic. §. tertio, de officio. prætor. in causa criminali, rubric. de consciis, nume. tertio, folio mihi 333. vbi pariter, quod hæc Bartoli opinio obseruatur in practica. Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, casu 355. numero nono. Carau. t. super ritu magnæ Curiæ 4. post numerum quartum, Bartho. Thege. in practica criminali, capitulo quinto, numero nono. Anto. Gomez. var. resolutionum, tomo tertio, titu. de homicidio, numero quarto. uersiculo ex his potest inferri, & in titulo de crimine læsæ maiestatis, numero octauo, uersiculo, tertio limita, & versiculo, sed licet sententia, & conclusio Bartol. & cæt. vbi pro hac regula, & opinione Barto. ponderat quatuor iura, & alios adducit concordantes, Petr. à Placha, in epitom. delicto. capitulo vigesimo secundo, numero decimoseptimo, & numero vigesimoprimo, vbi attestatur, ita tenere communi * cō sensu Doctores, & capitulo vigesimooctauo, numero trigesimo, incip. Boss. de crimin. læsae maiestatis, numero quadragesimoseptimo. Anto. Gabriel. con clus. ultima, numero primo, plures refert pro hac opinione. Osasc. decisio. Pedemon. octuagesima: numero primo, & numero quarto, in fine, versiculo apud me multum stringit, multum bene pro eadem opinione ponderat textus in dicta l. quisquis, §. penultimo, & fina. C. ad legem Iuliam maiestatis. Clar. in practica §. finali, quęs. octuagesimaseptima, versicu. punctus est; vbi dicit, quod licet opinio Bartol. uideatur prima facie multum rigorosa, tamen ex alia habet in se magnam æquitatem: quomodo enim, inquit Clarus, poterit Princeps de subditis suis confidere, nisi pro certo teneant, quod cum sciuerint aliquē cōt. eius vitā, aut statū moliri, id statim ipsi sint notificaturi. Et si uerum est, quod famuli non reuelantes domino suo mortem, quam sciunt ipsi inferēdam; rei dicuntur eiusdem mortis, ad textum in leg. prima, §. occisorum, ff. ad Syllan. cum alius supra allegatis: cur idem dicendum non est in subdito versus Principem? Certè hoc tanto magis debet procedere in Principe, in quo versatur publica vtilitas, cum ex eius vita, ac salute eiusque status quiete depēdeat salus, & quies populorum, & demum hanc Bartoli opinionem, & iuribus, authoritatibus Doctorum bene comprobatam reperies apud Rolandum in consilio 88. numero primo, sequent. vsque ad numerum decimum, lib. secundo. + Decian. in trac. crim. lib. septimo, cap. 17. nu. 34. & cap. 30. num. 4. vbi quod Proditorem Principis reuelare quisque tenetur, & cap. 32. num. 50. vbi pariter quod rebellem quisque indicare tenetur, & cap. 34. num. decimoquinto, vbi generaliter quod reum crim. lęs. maiestatis reuelare quis tenetur, & ibi testatur de ueriori, & communi Doctorum opinione, & num. 27. vbi amplius quod ista reuelatio non est differenda, sed facienda statim, quod quis sciuit tractatum contra Principem, idem Decian. cons. 18. nu. 318. libro primo, relati per Honded. cons. 108. num 4. libro primo. Iacob. Ayner. quē post huius libri tertiam impressionem habui. in repet. l. vt uim, numero. 291. ff. de iust. & iur.

70 Et licet in contrarium, † quod imo non reuelans tractatum factum contra suum Principem non incidat in crimen lęsę maiestatis, nec illius pœna teneatur, allegatur Baldus in quodam suo consilio incip. quamquam multa, (hoc autem consilium non reperiri hodie impressum omnes fatentur:) in quo praecipuè dicit, quod Barto. anima est sepulta in inferno propter illud suum dictum in dicto l. utrum, & quod cęci assessores, qui sequuti fuerunt illius opinionem in practica, cruciantur & ipsi in inferno, & Saly. in l. plura, C. de raptu virg. dixerit, quod qui sequuntur Barto. opinionem occidunt proprias animas, referat que Baldi, & Salyceti sententiam, sic ut supra relatā, post Anan. in locis per eum allegatis, Felyn. in c. quātæ, nu. 4. uers. sed aduerte, quod dictum Bar. reprobatur, extra de sent. excomm. et in cap. qui alios, ver. sed eius opinio, extra de heret. nbi etiam dixit, quod Bar. opinio non seruatur, Hier. Cuchal. in addit. ad Ang. de malef. in verbo, et hai tradito la tua patria, post n. 11. litera C, uers. si talis scientia, ubi pluribus fundamentis hanc contrariam sententiam comprobat, et respondet ad tex. in l. quisquis, §. penultimo, C. ad L. Iul. maiest. relati per Pet. à Placha, in epit. delic. d. ca. 28. num. 30. vers. tametsi ab hac sententia. Alcia. in l. facere, ff. de uerbo. signifi. et in l. bona fides, nu. 20. ff. depositi, et in l. 4. §. Cato, num. 30. ff. de verbo. oblig. Carrer. in pract. crim. in 3. trac. de homicid. et assassi. §. nono quęro, post num. 9. Igne. in l. fideicommissū, num. 35. post num. 47. ff. ad Syllan. Restaur. de Imperatore, quęst. 118. num. 6. Cagnol. in l. culpa caret, post num. 12. ff. de regu. iur. vbi dixit, quod opinio contra Bart. est verior, et communior, et illam etiam ueriorem, et humaniorem existimauerit Emanuel Soar. in suo thesauro recept. opinio. litera M, numero octauo.

71 Non tamen recedas a proposita regula, † quae sine * dubio magis communiter à Doctoribus recepta est, et pro ea euidenter facit textus in dicta l. quisquis §. penultimo, C. ad legem Iuliam maiest. qui si bene ponderetur, prout illum ponderauit Osasc. decision.

Pedem.

Pedem. 80. numer. quarto, in fine negari non potest, quin bene etiam Bar. sententiam cõfirmet, & apud me nullam habet difficultatẽ, quod scilicet talis sic non reuelãs tractatum, quem scit fieri contra suum Principem, sit reus læsæ maiestatis, & quod puniatur nec etiam eum puniendum esse negant Doctores in contrarium allegati supra, in numero præcedenti, licet bene sentiant minori pęna, quod tamen vltimũ, an verum sit, nunc in sequenti ampliatione videbimus particulariter.

72 AMPLIA Propositam † secundam regulam, vt sicut principalis delinquens, & conspirans contra suum Principem pœna mortis puniendus est, ita etiam eadem pæna puniendus sit, non reuelans, talẽ conspirationem: sic enim videtur de mente Bartol. Ang. de malefic. August. ad Ang. ac aliorum Doctorum relatorum supra, numero 69. quorum aliqui expresse loquuntur de pęna mortis, cum dicant non reuelantem debere decapitari: aliqui autem id de necessitate inferunt, cum dicant debere puniri eadem pœna, qua puniuntur rei læsæ maiestatis non aliter, ac si ipse tale crimen commisisset, (quæ quidem pęna sine dubio mortis est, dicta lege quisquis,) & Doctores sic pręcipuè loquentes ommissis antiquioribus videre poteris relatos per Gig. de crim. læsæ maiestatis, lib. tertio, rubr. fin quæst. secunda, numero septimo, vbi refert dictum Isocratis, Ant. Gomez. var. resolu. titulo de homicid. tomo quarto, versiculo, et ex his potest inferri, & in titulo de crim. læsæ maiestat. numero octauo, versiculo tertio, limita, Brun. in cõsilio vigesimooctauo. Nobilis Domine, numero quarto, iuncto numero septimo; vbi quod punitur pœna capitis, & confiscationis bonorum, sicut si esset rebellis, licet Romanus in singu. 794. in fine, & quem mox referam, non nisi pœna relegationis esse puniendum arbitretur, adde etiam relatos per Olas. decis. Pedem. 80. numero primo, vbi de pœna mortis, & confiscationis bonorum, per Petr. a Placha in epitom. delicto. capitulo vigesimosecundo, sub numero decimoseptimo, per Gabriel. d. conclu. vlnma numero primo, & per Roland. d. consilio 88. numero tertio, sequentibus libro secundo, (licet ipsi relatorum Doctorum opinionem non sequantur,) sed sic expresse, quod sit pęna mortis, tradit. Clar. in d. q. 87. versicu. punctus est, in fine, & sine dubio omnes qui sequuntur Bar doctrinam, & opinionem, in d. l. vtrũ sentiunt etiam quod talis pęna debeat esse mortis, et non alia mitior, & refert. Bos. in tit. de crim. læs. maiest. num. 48. in fine, se vidisse Bar. Ferrar. ciuem Mediol. hac de causa tempore Gallorum in trutia diuisum, &c.

73. Contrarium, † quod non reuelans cõspirationem factã contra suũ Principem, puniatur non pęna mortis ordinaria, sed mitiori, & extra ordinem iudicis arbitrio, sentiunt in primis generaliter Doctores relati supra, num. 68. idem ita etiam sentiunt Doct. relati supra, nume. 70. qui & si Barto. opinionem impugnent, non tamen denegant posse imponi aliquam mitiorem, & arbitrariam pęnam, & in specie sic etiam expresse sentientes, adduco Fely. in d. c. quantæ num 4. vers. sed aduertè in fi. versiculi, de sent. excõmun. vbi quod puniri debet non eadem pæna sed extraordinaria. Ange. ad leg. 2. ff. de parric. vbi dicit malè, & iniquè factum fuisse per eos, qui decapitare fecerunt ciues nõ reuelantes tractatũ ꝯ suam ciuitatẽ, de quo non erant participes: & si cõtrarium sentiat, si tractatus fuisset cõtra Principem, vel Papam, Carrer. in practica in tertio, tractatu de homicid. & assassin. §. nono quæro, post numerum nonum, vbi quod ex simplici scientia isto casu non tenetur quis pœna capitali. Afflict. in tit. quæ sint regal. ver. & bona cõmittentium, numero centesimotertio, & in capitulo primo, §. præterea, columna prima, in fine, & seq. quæ sit prima cau. benef. amitten. vbi refert in consilijs valentissimorum virorum resolutum esse, quod non reuelans machinationem contra Rempublicã, quam quis intellexerit, non est puniendus pœna capitis, quia nulla lex de mundo hoc dicit, & quod ita fuit obseruatum in causa Domini Raynaldi Brancatij, qui fuit postea liberatus, postquam non potuit puniri pęna mortis, licet bene potuisset extra ordinẽ puniri, & Afflictum sic, vt supra dicentem, & alios plures, idem secundum eum affirmantes, refert, & sequitur Roland. dicto consilio 88. numero vigesimoprimo, libro secũdo, vbi etiam videtur restari de

* crebriori Doctorum † sententia, ex Cagno. in d. l. culpa caret, ff. de reg. iur. addo pro hac eadem contraria opinione. ✠ Aym. cons. 224. num. 7. in fine, vers. item videtur quod non reuelans. Hieronym. Cuchalon. in add. ad Ange. de malefic. in d. verbo, *Et hai tradito la tua patria*, post numerum decimumprimum in additio. litera C, incip. si tali scientia, vbi quod puniri debet non eadem pæna qua principalis, sed aliqua minori, & arbitraria. Rom. sing. 794. incip. nunquid teneatur quis indicare rebellem, in fine. vbi quod nõ indicans rebellem pœna relegationis tenetur, per textum, quem dicit singularem, in l. Metrodorum, in fine, ff. de pęnis, quos & idem voluit Gig. de crim. læsæ maiestat. libro secundo, rubr. qui accus. poss. quaestione, vigesima, numero secundo, & libro tertio, rubric. fin. quaest. secunda, nume. 5. & cum hodie poena relegationis non sit in vsu, & propterea poenam fore arbitrariam affirmat Menoch. de arbitr. quaest. libro 2. d casu 355. numero 13. & seq. & bene probat Olaic. videndus decis. Pedem. 80. numero 5. & seqq. iuncto numero 12. seqq. vbi non solum testatur de

* magis communi † opinione sed quod ab ea tanquã tutiori in iudicando non est recedendum eo praesertim, quia in criminalibus, quando sunt variae Dorum opiniones, debemus semper sequi illam opinionem quae imponit mitiorem poenam, l. pen. ff. de pęnis, cap. fin. distinc. 9. capitulo poenis, & ibi glos. 1. & secunda, de reg. iur. in 6. Ias. in l. cunctos populos, numero 70. C. de sum. Trinita. & fide Catholic. & licet Clar. vbi supra relatus in dicta quaestio. 87. versiculo punctus est, teneat posse imponi poenam mortis, consuluit, tamen & ipse principibus, vt in huiusmodi casibus potius humanitate, quam seueritate vtantur, & ex quacunque causa non solum iusta, sed etiã probabili hos non reuelantes excusent a poena. ✠ Et in hanc contrariã opinionem descẽdit Sforz. Odd. in cons. vigesimoseptimo, numer. trigesimoprimo, & seqq. vbi & ipse testatur de magis communi opinione, ex Cagnol. in loco per eum relato. Io. Harprechti quem post huius libri tertiam impressionẽ habui in §. publica autẽ iudicia, nu. 37. seqq. inst. de publi. iud.

74 Quid dicendum? † Crederem secundum meam naturalem, & iuribus conformem rationem, sic esse distinguendum, aut sciens tractatum contra Principem poterat illud post reuelationem probare, & tũc si sequutus fuerit effectus, ob non reuelationem, debeat ille non reuelans puniri pœna mortis, & confiscationis bonorum; non aliter ac si crimen laes. maiestatis commisisset, is enim videtur fuisse causa tanti mali, quia si reuelasset Princeps prohibuisset, vt inquit Boss. in titu. de crim. læs. maiest. nu. 48. in fine. & ideo tantam pœnã meretur, et hoc modo posset procedere opinio relatorum supra, num. septuagesimosecundo: at secus crederem, si effectus nõ fuit sequutus: tunc. n. ob felicem euentum Princeps dẽt aliquã sulũ indulgere scienti non participi, & non reuelãti,

& licet in crimine læsæ maiestatis puniatur eadem pœna affectus non sequuto effectu, d. l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. hoc tamen procedit in principalibus cō spiratoribus, & reis, non autem in non participibus il lius sceleris, & non reuelantibus, quicquid in contra rium tempore Galleorum seruari videtur Boss. de crim. læsæ maiest. d. numero quadragesimooctauo, in fine, & hoc secundo casu posset procedere opinio contraria Doctorum relatorum supra, nu. 73. quod si sciens talem tractatum non poterat illu probare, & tunc non reuelando, non debet mereri tantam pœ nam, vt dicit Boss. vbi supra, num. 49. excusatur enim is si non iusta, saltem probabili causa, ne scilicet peri culis, & tormentis se subiiciat, & hæc causa debet ip sum ab aliqua pœna excusare, vt per Clar. in d. q. 87. vers. punctus est, in fine, & latius dicam mox in sequ. limitatione, n. 75. sequen. & sic hoc etiam casu potest procedere d. secunda opinio, & si iudex essem, nō ali ter iudicarem.

75 LIMITA I. Propositam † secundam regulam vt procedat quando sciens tractatum, & conspiratio nem contra Principem potest illam probare: tunc enim reuelare tenetur, & non reuelando punitur, vt supra: secus si illam probare non potest, quia nemo tenetur se tormentis supponere, quibus huiusmodi criminis delator subiicitur, l. 1. ff. ad l. Iul. maiest. item nec squallori carcerum, l. fi. C. de accusat. & culpa nō est, se nō ponere in discrimine ut ex glossa in l. nemini C. de infam. & qui tantum audiuit, & non reuelauit ex eo, quod probare non poterat, immunis est à deli cto l. nostris, in fine, C. de calumniat. & viri sapientes tacent quod probare non possunt, capit. plerumque, secunda, quæstio. septima, glosa in capitulo si pecca uerit, secūda, quæstio. prima, sic itaque per iura, & ra tiones prædictas, (vltra Bal. & alios relatos supra nu me. 70 & 73. dum improbant sententiam Bar. in di cta lege vtrum, simpliciter volentis crimen læsæ ma iestatis committi per non reuelantem) in specie hāc primam limitationem firmarunt relati per Ang. de malefic. in verbo, *& hai tradito la tua patria*, numer. vn decimo in princ. versiculo quod tamen limitat Bald. & cæt. Dec. in lege culpa caret, numer. nono, versicu lo, & hoc sane, & ibi in addit. litera A, ff. de regu. iur. Cagnol. ibidem numero duodecimo, vbi testatur de veriori, & communiori opinione, idem Dec. in ca pitulo primo, numero 35. versiculo hoc sane intelli gitur, & ibi in addit. litera, F, extra de offic. delega. Afflic. in titul. quæ sint regal. in verbo, *et bona com mittentium*, numer. 103. versicul. ego limitarem. Soci. iun. consil. 105. num. 43. versic. quæ opinio. lib. 3. Gi gas de crim. læsæ maiest. libro tertio, rubr. fina. q. se cunda numero octauo, & sequentibus vbi post nu merum decimum, ex Alcia. in loco per eum allega to testatur de communi opinione, & num. 11. in fine dicit contrariam opinionem sibi videri nimis rigo rosam, Matsil. sing. 164. per totum, & in tract. de bā nit. in verbo *læsæ maiestatis*, numer. secundo, seqq. vbi late, & numer. tertio, in fine contrariam Bar. opi nionem durissimam, & iniquissimam credit Misin ger. respons. 44. num. 3. versi quod verum est. Boss. in crim. læsæ maiest. num. 48. in princ. vbi quod hoc be ne procedit de iure. Corrad. in prac. §. de off. pretor. in caus. crimin. rub. de consociis, num. 3. versi. licet refe ratur, fol mihi 334. Menoc. de arbitr. q. li. 2. casu 355. num. 10. & seq. Ant. Gomez. var. resolut. tom. 3. rubr. de crim. læsæ maiesta. num. 8. versic. aduertendum ta men, Osasc. decis. Pedem. 80. nume. 2. & 3. vbi pariter testatur de veriori, & communiori opinione, de qua etiam testatur Gabriel. conclu. vltima, num. 2. & 3. Roland. consi. 88. nume. 10. & omnibus fundamē tis hanc comprobat limitationem, & testatur etiam de veriore & magis communi, Cæph. cons. 76. n. 62. lib. 1. Bertaz. cons. 68. nu. 9. lib. 1. vbi alios refert, & de cōmuni, & idem cons. 107. nu. 12. & ibidem in addit. litera B, in princ. eodem libr. 1. Hier. Laurent. decis. Anenionen. 108. n. 4. relati per Decian. in tract. crī. lib. 7. cap. 34. num. 16. Sforz. Odd. consil. 27. nume. 34. & 35. vbi præsertim quando nō, supra uide in 1. parte capite læsæ maiestatis. Iacob. Ayrer. in repet. l. vt vim. par. prima, numero 292. & sequenti ff. de iust. et iur. vbi quod opinio Bart. contrarium sentientis non est admodum tuta.

76 Contrarium, † quod imò non reuelans isto casu puniatur, etiam quod suam scientiam probare ne quat, videtur fuisse de mente Bartol. in dicta, lege vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid. & aliorum rela torum supra numero 69. cum simpliciter, & nulla ad hibita distinctione affirment hunc non reuelan tem teneri pœna criminis læsæ maiestatis, & in spe cie hanc contrariam opinionem secuti sunt, Ange lus de malefic. in verbo, *et hai tradito la tua patria*, post numerum 11. versicul. opinio tamen Bart. & Saly. obseruatur in practica, quod, & idem affirmarunt re lati per Gigan. vbi supra, d. quæst. 2. versiculo subdit tamen, & numero vndecimo, & per Gabr. d. conclu. vltima, numero quarto. Boss. titulo de crim. læsæ ma iestat. numero quadragesimooctauo, versiculo in pra ctica tamen, vbi reddit rationem, quia scilicet sem per Principes pōt dicere, si reuelasses, prohibuissem, & Boss. refert Claud. ad Bertaz. in consilio 107. in ad dit. littera B, Ant Gomez. libi contrarius, in titulo de homic. numero quarto, versiculo quod intellige. iun cto versiculo sed certè ego. vbi dicit se indistinctè te nere, quod quis teneatur reuelare etiam in casu, in quo non potest probare id quod reuelat, quia fecit quod in se est, & saltem est vnus testis legitimus in ducēs semiplenam probationem, ex qua legitime po test causari captura, & tortura, et sic veritatis cogni tio, sequitur Plaeha in epitom. deli ct. capitulo vigesi mosecundo, post numerum 17. versicul. quod ipse in telligo, etc.

77 SVBLIMITA I. Hanc † primam limitationem quæ videtur magis communiter recepta per Docto res, vt licèt non valens probare tractatum quem scit fieri contra Principem, illum non teneatur reuelare per viam iudicialis denunciationis, et accusationis: bene tamen quicquid sit, tenetur extraiudicialiter Principi deferre, vt possit sibi præcauere eo modo quo vult, secundum Cagno. qui hoc distinctionis fœ dere contrarias conciliat opiniones, in d. l. culpa ca ret, numero decimosecundo; versiculo ego autem, et versicul. et si necessariam, et seq. ff. de reg. iur. quem sequuti sunt Gabr. d. conclu. vltima, numero quinto, Rolan. d. consilio 88. numero 22. libro secundo, Me noch. de arbitr. questio d. casu. 355. numero duodeci mo. Osas. decis. Pedem. 80. numero quarto. Andr. Fa chin. post huius libri tertiam impressionem habitus controuer. iuris libro nono, capitulo octuagesimo sexto, vbi disputata questione in hac residere distin ctione et declaratione, proutet in ea residere videtur Decian. libro septimo, d. capitulo trigesimoquarto, eodem numero decimosexto, in fine, et capitul. qua dragesimoquarto, numer. 27. si quis Baiard. ad Clar. in §. les. maiest. nu. 2. vers. 30. committitur, vbi quod si casus contingeret, ita de facto seruaretur.

78 SVBLIMITA II. Dicram † primam limitatio nem, vt, et si non teneatur quis reuelare tractatum contra Principem, quando illum non potest probare non reuelando tamen non est immunis ab omni pœ na, quia adhuc puniendus est, sed non tanta pœna, quā ta esset puniendus, si potuisset probare, secundum Boss. vbi supra, de crim. læsæ maiesta. numer. 49. Pone enim

enim inquit tibi Bossius, *quod tantum quis audiuerit, puta, quod sibi fuit dictum in platea, quod aliquis vult portam ciuitatis hostibus aperire, non credo talem incidere in tantam pœnam si non reuelat, reuelare tamen debet, alias meretur maximam reprehensionem.*

79 LIMITA II. Hanc† secundam huius quæstionis regulam, vt non procedat in non subdito: nam is reuelans tractatum contra Principem cui subditus non est, non committit crimē læsæ maiestatis, vt per Aug. ad Ang. de malef. in verbo, *& hai tradito la tua patria*, post numerum vndecimum, in addit. tu autem in hac materia, versiculo subdit, vbi allegat Ang. in l. frater, ad l. Pomp. de parricidijs, & gl. in d. l. vtrum, in verbo, conscios, ff. eodem, illam ponderādo, vt ibi per eum, Gig. de crim. læsæ maiestat. libro 2. rub. qui accus. poss. q. 20. numero tertio, & libro tertio, rub. si. q. 2. nu. 13. Cæph. cons. 75. nu. 27. lib. 1.

80 Est† ratio, quia per non subditum crimen læsæ maiestatis faciendo non committitur, ad gl. in clem. pastoralis, in verbo, non sufficit, de re iud. & per eundem Gig. d. q. 20. num. 3. & latius, libro primo, rubr. qualiter, & a quibus crim. læsæ maiest. committa. q. 68. per totam, & rub. quis, de crim. læsæ maiestat. cognosc. poss. q. num. 11. & est communis,* vt per Ant. Gomez. var. resol. tit. de crim. læsæ maiest. nume. 10. in fine. & per Rolan. cons. 4. num. 2. & 3. lib. 1. & consilio 1. num. 16. seqq. lib. 3. & cons. 15. num. seq. lib. 3. & Clar. in pract. §. læsæ maiestatis, in ver. quandoque vbi testatur & de communi,* ac etiam tentata opinione, ergo multo minus committitur omittendo, & non reuelando, cum certi iuris sit & alias diximus delicta in omittendo esse leuiora, quam in committendo. ✠ Addo & Decian. lib. 7. cap. 34. numer. 18. & nu. 25. vbi an vasallus teneatur reuelare Principi superiori, tractatum, quē contra ipsum facit eiusdem vasalli Dominus feudatarius principis, & concludit, quod sit etiam quod tractans, & conspirans, non sit illi subditus, quamuis contrarium (& non bene iudicio meo) senserit Cæphal. in consi. 75. num. 7. volens non teneri, quem suo Principe reuelare conspirationē, quod contra eum scit fieri à forensibus, & non subditis, sed nihil pro hac sua opinione allegat. Vide infra in titulo de crim. læsæ maiestatis, quæst. 112. nu. 240. seqq.

81 LIMITA III. In† vxore sciente tractatum quē facit suus vir contra Principem, & econtra: nam nō tenetur coniux coniugem tradendo, & fidem coniugalem frangendo reuelare Principi talem tractatum, sicuti post Andr. de Isern. quem allegat, scripsit idem Gig. de crim. læsæ maiestatis, libro 2. rubr. qui accus. poss. quæstione 15. in fine, numero 13. & dicta quæstione 20. numero 4. & libro 3. titu. 1. sub quæst. 19. numero secundo, vbi ex Afflicto quem allegat, ita alias fuisse iudicatum testatur, & rub. si. q. 2. num. 12. nec dissentit Osasc. decis. Pedem. 80. nu. 11. in fine. ✠ Decian. vol. 7. d. c. 34. nu. 17.

82 LIMITA IV. In patre† qui pariter non tenetur reuelare principi tractatum, quem contra ipsum facit suus filius, hoc propter amorem paternū, ex quo excusatur si filium morti tradere non intendit, sicuti argumento tex. in l. milites, §. desertorem, ff. de re milita. in l. qui cum vno, §. qui filium suum, ff. eodē, & in l. 2. iuncta glo. ff. de recepta. hanc limitationem posuerunt plures Doctores relati per Osasc. decisio. Pedem. 80. numero 9. iuncto numero 11. in prin. (licet ipse contrarium teneat, vt mox referam,) & alijs pro eadem limitatione, addo idem tenentes, ✠ Matthæ. in tract. de bannit. in verbo, *læsa maiestatis*, num. 4. & num. 5. & seqq. vbi amplius quod quilibet sanguine coniunctus, aliqualiter excusatur non reuelando tractatum, qui fit contra suum principem. Sforz. Odd. consilio 27. nume. 38. Vbi loquitur, de nepote non reuelante crimen læsæ maiestatis, in a. cap. Deci. in cap. 1. num. 37. ✠ & ibi etiam Mantua numer. 27. seqq. vbi etiam quid in filio emancipato, & adoptiuo, de off. delega. Corrad. in pract. §. 3. de off. prætor. in caus. cri. rub. de conscijs, nu. 4. folio mihi 334. Pet. à Placha, in epito. delict. c. 38. num. 5. Ant. Gabr. conclus. vltima, nu. 6. lib. 7.

83 Hæc limitatio, † licet communiter* recepta sit per * Doctores, non tamen illi desunt contradictores, & in primis contra eam facit, quod dixit Cicero in lib. 3. de offic. *Castrorum disciplinam esse antiquiorem liberorū charitate*, l. postliminium, §. filius, ff. de capt. & postlim. reuer. & rursus idem Cicero dixit ibidem, *quid si tyrannidem occupare, patriam prodere conabitur pater, silebit ne filius? immo verò obsecrabit patrem ne id faciat, si nihil proficiet, accusabit, minabitur ei, ad extremum si ad perniciem patriæ res spectabit, patriæ salutem anteponet saluti patris*, sicut ergo filius ex sententia Ciceronis tenetur reuelare patrem machinantem cōtra patriam, & sic committentem in crimen læsæ maiestatis, & ita econtra tenebitur pater reuelare machinationem filij argumento gl. in c. primo, in verbo, & Christiani, de conuers. infidelium dum dixit, *quod pro patria pater in filium, et filius in patrem insurgere debet*. & ob id antiqui Romani, filios contra patriam machinantes non solum denunciabant, sed ipsi met puniebant, vt in exēplis relatis per Valer. Max. libro 5. capitulo octauo, in titulo, de parentū seueritate aduersus liberos, in primo, & secundo, & ex nostris hanc contrariam opinionem sequuti videntur, Andreas de Isern. in c. primo, §. præterea, in princ. in titu. quæ fuit prima causa benefic. amitten. in vsibus feud. vbi dixit, quod filius tenetur indicare patrem cōtra Imperium, vel Rempublicam machinantem, ex Tullio in loco præcitato, & econtra. Igneus in sua disputat. an rex Franciæ recognosc. Imperatorem, dixit, quod pater tenetur offerre Imperatori filium contra ipsum machinantem, per textum in dicta lege qui cum vno, §. qui filium, ff. de re milita. ibi, *vel a patre exhibitus*, & quod pater teneatur filium denūciare in crimine læsæ maiestatis, late tradit Afflict. in capitulo, Imperialem, §. insuper, de prohib. feud. si alien. per Federicum, quos omnes sic, vt supra relatos refert etiam Gig. in hoc, vt vides quodammodo sibi contrarius, in tractatu de crim. lęsę maiestatis, libro secundo, rubrica, qui accus. poss. quæstione octaua, numero quarto, & sequentibus, & quæstione nona, pariter, numero quarto, sequentibus, vbi propterea infert, quod in crimine lęsę maiestatis pater admittitur ad accusandum filium, & econtra, de quo & ego dixi in libro primo, titulo de accus. quęstione duodecima, numero 53. & magis in terminis, ex Gig. in locis præcitatis, hāc eandem contrarium opinionem substinuit Osasc. decis. Pedemon. 80. numero decimo, & numero sequenti, versiculo, contra quorum opinionem, & numero duodecimo, iuncto numero decimooctauo, in fine, vbi bene demonstrat, quod tex. in d. l. milites, §. desertorem, ff. de re mili. in quo fundant se Doctores pro limitatione allegati, illam minimè probat, & post disputationem, quam facit, an & qua pęna sint puniendi parentes non reuelantes tractatum quem faciunt filii contra suum Principem, an scilicet pœna relegationis, iuxta tex. in l. secunda, ff. ad l. Pomp. de parricid. an vero alia, concludit tandem eos condemnandos arbitrio Principis, citra tamen mortem & ita apud eum seruatum fuisse testatur, versiculo, & quid in coniunctis, vbi dubitat in coniunctis, an teneantur reuelare sicut cæteri, & quicquid sit de iure dicit ipse per hæc vers. *Non credo quod de facto eua-derent, et si mihi contingeret casus, quod filius meus, vel frater*

ter mihi reuelaret aliquam coniurationem, omni via inducerem eos, vt mecum reuelarent, quod vbi obtinere non possem, confestim fugam arriperem, monitis illis, vt abstinerent, aliter quod a me manifestarentur, ✠ & ad idem addo Francisc. Conic. Senen. in repet. c. 1. num. 91. extra de offi. deleg. Vbi dixit quod proposita limitatio non seruaretur in practica, sed quod esset maior suspicio de patre tanquam participe criminis, & in eadem repetitio. Hippol. Riminald. numero 68. Vbi testatur de verior opinione.

84 Pro resolutione dicerem sic, † si pater qui sciebat tractatum filii contra Principem, nec prohibuit quātum potuit ipsi filio, vt à tāto facinore se abstineret, & tunc sine dubio si adhuc filii iniquitatem Principi non reuelauit, tenetur, & punitur per ea quę posui supra in prima regula, numero 40. vbi generaliter dixi, quod delictis filiorum patres obuiare teneātur quantum possunt, ergo multo magis ad id tenētur in tanto crimine.

85 Si vero fecit, † quod potuit pater, ne filius scelus in Principem committeret, & ob id ipse filius patris pręcepto obediens, illius monitionibus inductus, ac minis perterritus pœnitens abstinuit se a tractatu iā inchoato, & tunc sine dubio crederem patrem non teneri ad aliquam reuelationem, cum videat Principem tutum, & sic indubitanter potest procedere pri-

86 ma opinio in limitatione posita, † quod si non obstante prohibitione paterna filius nō vult se abstinere ab iniquo proposito, & tunc licet forsan de iure

✠ opinio sit cōmunior sit, vt dixi in practica, tamen non credo, quod obtineret, pro vt dicit Bossius in loco pręcitato, & iam, vt vides, Senatus Pedemontanus contrarium seruauit, teste Ostasco d. decis. 80. in fine, ✠ Et hac eadem distinctione vti videtur, in filio nō reuelante tractatum patris contra Principem, Decian. in tract. crim. libro septimo, cap. 34. numero vigesimoprimo.

87 LIMITA V. Eandem † secundam huius quęstionis regulam, vt non procedat in nō reuelante tractatum contra Principem inferiorem, & recognoscentem superiorem: nam per non reuelationem is non incurrit in crimen lęsę maiestatis, & hoc quia dispositio, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. non habet locum in Principe recognoscente superiorem, vt per Ant. Gabr. lib. septimo, conclusione vltima, nume. septimo, vbi alios refert concordantes: immo dispositio d. l. quisquis, non habet locum, nisi in Imperatore, et Republica Romana, secundum relatos per eūdem Gabr. ibid. nu. 8.

88 Et licet contrarium voluerint Boer. Corn. et Cępol. in locis citatis per Gabr. ibidem, numero nono, ✠ plene Roland. consilio 88. numero primo, & seqq. libro secundo.

89 Tamen † pro resolutione dicas, quod si causa disputaretur sub Principe offenso, tunc forsan praeualeret ista secunda, & contraria opinio. sed si extra Dominium Principis offensi causa esset introducta, tūc seruanda esset prima opinio, quæ verior videtur secundum eundem Gabr. vbi supra, numero decimo, verum veritas huius limitationis dependet à resolutione illius quæstionis, an scilicet crimen læsæ maiestatis committi propriè dicatur in Principem inferiorem, de qua dicam infra, libro tertio, titulo primo, & ad ibi tradita me remitto.

90 LIMITA VI. Vt in omni casu, † in quo dixi nō reuelantem tractatum, qui fit contra Principem, puniri poena mortis, id tantum procedat, quando ipse tractatus fiat contra personam Principis vel eius statum: in aliis autem casibus subditus non reuelās, nō mortis pœna, sed alia extra ordinem arbitrio ipsius Principis puniendus est, secundum Clarum in dicta quæstione octuagesimaseptima, eodem versiculo punctus est, ad finem, & fuit de mente Bossii in titulo de crimin. læsæ maiestans, numero quadragesimo quarto, in fine, vbi dixit se credere, quod doctrinam Bart. in lege vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid. (si modo seruanda sit,) non procedat in omni capite læsæ maiestatis, sed tantum quando infertur ad perniciem suæ patriæ: ad idem Cæph. in consilio septuagesimoquinto, numero trigesimoquinto, & sequentibus, & consil. 76. num. 60. sequenti vbi pariter, quod non incurrit, non reuelans crimen læsæ maiestatis, si tractatus concernebat modicum Principis præiudicium. ✠ Sforz. Odd. consi. 27. num. 35. vbi quod nō reuelans, non punitur nisi in primo capite læsæ maiestatis, pena prædicta.

91 LIMITA VII. Seu † potius declara materiam huius secundæ regulæ, quod sicut non reuelans conspirationem factā contra suum Principem, punitur, vt supra, ita & econtra si particeps talis coniurationis illam Principi à principio reuelauit, nō solum impunitatem, sed etiam præmium meretur: si vero non à principio, sed post aliquod tempus antequā delictū fiat id reuelet, nulla tamen prius de eo habita notitia per Principem, tunc impunitatem tantum, non autem premium consequitur. l. quisquis §. sane si quis C. ad l. Iul. maiesta. c. si quis, & ibi Præpolit. sexta quęstio. prima, capitulo si quis Papa, in fine 78. distinct. quæ iura in id allegat Gigas de crimin. læsæ maiestatis libro secundo, rubrica qui accus. poss. quæsti. de-

92 cimasexta. † vbi etiam ex hoc limitat doctrinā Bart. in lege quarta, ff. de condi. ob turp. causa. dicentis, qđ præmium, quod datur reuelantibus, regulariter non datur participi reuelanti, vt in quantum talis doctrina nō procedat in reuelante crimen læsæ maiestatis. quod & idem voluerunt Foll. in pract. crimin. in verbo, itē quod commisit crimen læsae maiest. num. 82. Bos. in tit. de crim. lęsæ maiest. nu. 46. Decian. in tract. crim. lib. 7. capitul. 37. num. 16 ✠ & capit. 40. numer. 43. Vbi etiam declarat, quod nam sit hoc prēmium, quod reuelanti datur & capitulo 49. nu. 53.

Et per hęc sit expedita secunda pars quaestionis ✠ Ad quam vltra supra scripta vide, & Decian. in tractat. crim. lib. 7. capitul. 34. nume. 23. vbi ponit aliam limitationem, quando, sc. non reuelans probabiliter timuit rebellium, & coniuratorū potentiam, & nu. 24. vbi idem quando non reuelans tractatum verisimiliter crediderit non esse de eo dubitandum vt puta si ei suisset dictum quod contra Principem tractabat aliquis eius cōsanguineus vel familiarissimus, & n. 26. vbi idem si non reuelans tractatū sciuit à persona suspecta, & nō fide digna, vt pura à muliere. Addo & Cæphal. consilio 75. nume. 36. libro 1. Vbi pariter limitat, quando conspiratio, quam quis sciebat, erat minima, (vt ipse eam vocat Venio ad tertiam de sacerdote reuelante confessionem.

93 REGVLA III. Sit † in tertia huius quæstionis parte, quod sacerdos non potest, nec debet reuelare sibi exposita per confitētē in sacramentali confessione, capitulo si sacerdos, de offic. ordin. capitulo dilectus, de excess. capitulo sacerdos, de pœnit. distinct. sexta, & capitulo omnis extra de pœnit. & remiss. & per ista iura hanc regulam firmarunt Fely. Boer. & Marsil. in locis relatis per Ant. Gabr. libro 7. conclu.

✠ vlt. numero 14. & 15. vbi testatur de communi opinione, Ang. de malefic. in verbo, *et hai tradito la tua patria*, num. 18. Viu. in commun. opin. verbo, confessio, l. vltima, in princ. Pet. Pechius in tract. de testam. cōiug. libro primo, c. 9. post numerum quintum, versi. quia quæ sub sigillo conscientiæ, Gigas de crim. læsæ maiestatis, libro secundo, rub. qui accusa. poss. q. 18. num. 1.

Vbi

94 Vbi†amplius, quod sicut confessio sacramentalis est de iure diuino, ita pariter dicendum est de eius cælatione, vt scilicet censenda sit de iure diuino, secundum Turrecrem. quem allegat, in c. sacerdos, columna 2. vers. 3. ratione necessitatis, de pœnit. dist. 6. & vt dixit Sanctus Thomas in 4. sent. dist. 21. relatus per Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, *et hai tradito la tua patria*, post numerum 18. illud quod in sacramentis geritur exterius, est signum eius, quod geritur interius. Vnde sicut Deus peccatum hominis texit, ita confessor illud debet tegere exterius, & propterea qui confessionem reuelat, tanquam sacramenti violator peccat, eo præsertim, quia per peccatorũ cęlationem homines magis ad confessionem attrahuntur, & simplicius confitentur, ✠ Addo pro hac eadem regula Menoch. in nouis addit. de arbit. qq. lib. 2. casu 414. numer. 1. vbi late comprobat sigillum confessiones esse de iure diuino, & humano, & propterea qui illud violat reuelando, dicitur contra vtrumque ius facere, & in tractat. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 95. numero primo, sequent. ☞ Vide quæ dixi infra in tit. de opposit. contra test. quæstione 78. numero 73.

95 AMPLIA I. Hanc tertiam regulam, †vt si sacerdos reuelauerit confessionem, tanquam violator sacramenti, vt supra dixi, punitur, quia hodie deponitur, & in monasterium detruditur, iuxta capitu. omnis, de pœnit. & remiss. licet olim per mundum peregrinari compelleretur, iuxta cap. sacerdos, de pœniten. distin. 6. & habemus gl. in cap. dilectus, in verbo, reuelare, de excess. prælat. Bald in l. Archigerontes, C. de episcop audien. quem refert Felyn. in cap. testimonium, numero 35. de testibus, Ias. in l. 1. §. huius studii, & ibi Fortun. Garzias, num. 20. ff. de iusti. & iu. Pet. Pechius de testamen. coniug. libro primo, c. 9. post numerum quintum, ad medium, versicu. & ideo eam reuelans punitur, Castellan. Cotta in suis memoral. in verbo iuramentum probat difficultatẽ præstationis, prope finem, versicul. nam clarum est, quod sacerdos reuelans, Bertaz. consil. 452. numero 8. libro secundo. Mascard. de probat. lib. 2. conclusio. 377. num. 2. ✠ Decian. lib. 7. cap. 17. num. 9. Menoch. d. casu 414 in addit. nu. 2.

96 AMPLIA II. Vt† sacerdoti reuelanti confessionem non credatur, quicquid dixerit de confitente, sicuti omissis antiquioribus videre poteris apud Viuium in commun. opin. d. verbo, confessio, l. vltima, vers. & dato, quod reuelaret, Anto. Gomez. var. resolut. tom. 3. cap. 13. de tortu. reorum, num. nono, in princ. iuncto vers. ergo ex prædictis patet, vbi bene concludit, quod talis reuelatio sacerdotis non solum nõ facit indicium ad torturam, sed nullem prorsus fidem, immo etiam nullum operatur effectum in iudicio, aut extra, quod & idem voluerunt Arnal. Alber. de agnosc. assert. cathol. & hæret. quæstione vigesimaquinta, numero septimo, Mascard. d. conclusio 377. numero primo, & Menoch. de præsump. libro primo, quæst. 86. nu. 26. & 27. & lib. 6 pręsump. 95. num. 2.

97 AMPLIA III. Vt† reuelatio talis confessionis non noceat confitenti, non solum si ea proueniat à sacerdote, sed etiam si probetur per testes, quia puta audiuerunt, quando confitens in confessione facta sacerdoti fatebatur aliquod delictum: nam tũc nec talis confessio nocet confitenti, sicuti post Io. Andr. Felyn. & Tindar. in locis per eum allegatis, affirmatur Masc. de probat. libro primo, d. conclusio. 377. numero tertio.

98 AMPLIA IV. Vt† huiusmodi confessio, nec etiã aliquid probet in causa matrimoniali, vt per Fortun. Garziam in d. l. 1. §. huius studij, num. 21. ff. de iustit. & iure, ✠ Couarru. in epitom. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 12. num. 9. Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. canon. cap. 109. colum. 2. vers. sunt etiam, Arnald. Albe. in tract. de agnosc. assert. cathol. & hæret. quæst. 25. numero 8. Mascard. de probat. d. conclus. 377. numero quarto, & seqq. Cuius contrarium licet voluerint Roman. in l. si non speciali, C. de testa. Ias. in l. patre furioso, columna quinta, versicu. quod confirmo, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & in d. l. 1. §. huius studii, ff. de iustit. & iure, moti per glos. in cap. tua, de sponsal. Card. Alban. in locubrat. ad Bar. in l. vt vim, num. 23. ff. de iustit. & iure, Carauit. in ritu mag. Cur. 3. num. 4. Decian. in tract. crim. libro septimo, cap. 17. numero 9. non per hoc tamen recedas a proposita ampliatione, quia glo. in dicto capit. tua, non dicit id ad quod allegatur, & loquitur in diuersis terminis, pro vt bene adnotarūt Albertin. & Mascard. in locis præcitatis, ✠ & nouissime Menoc. dicto casu 414. nu. 10. ibi in addit. & de pręsump. lib. 6. pręsump. 95. numero tertio.

99 AMPLIA V. Vt† sacerdos non possit delicta commissa per confitentem reuelare, etiam quod sint atrocissima, ac etiam quod contineantur sub crimine læsæ maiestatis, sicuti in specie affirmarunt post alios quos allegant, Angel. de malefic. in verbo, *et hai tradito la tua patria*. numero decimooctauo, per totum, in discursu, vbi bene loquitur in materia Gigas de crim. læsæ maiestat. libro secundo, rub. qui accus. poss. quæstione decimaoctaua, in princip. versic. idem Angelus sic distinguit. Anton. Gabr. libro septimo, dicta conclusio. vltima, numero decimoseptimo, iuncto numero decimooctao, versiculo secus vbi agitur de delicto commisso, ✠ Decian. in tracta. crimi. libro septimo, cap. 84. numero 19. Vbi pluribus probat hanc ampliationem, & cap. 44. numer. 25. Arnal. Albertin. in d. quæst. 25. num. 9. versic. vnde sequitur.

100 Vbi†amplius dicit, quod nec confitẽtis hęresim vllatenus reuelare potest, nec debet, ex Scoto in 4. distin. 21. quæst. 2. & ibi Riccard. in secunda quæstione dicentes, quod nullo casu licet sacerdoti reuelare cõfessionem, siue peccatum sit in moribus, siue in fide, vnde reprobatur ille versus, *hæresis est crimen, quod nec confessio cælat*, sed in hoc puncto sicut in cęteribus omnibus alijs similibus dubitationibus humillimè me submitto Theologorum determinationibus, & pro nunc satis sit Doctores, quos nunc inuenio, fideliter referre, & quod attinet ad crimen hęresis, vide quę nouissime post huius libri tertiam impressionẽ scripsit Menoc. cum allegatis per eum in tract. de arbitr. quęstio. lib. 2. casu 414. numero octauo, & ibi in addit.

101 AMPLIA Vt† non solum sacerdos non possit, nec debeat confessionem reuelare, imo nec etiam ad id cogi possit de mandato Papę, vt per Aug. ad Ang. de malef. ind. verbo, *et hai tradito la tua patria*, post nume. 18. in fine additionis, versic quinimo dixit D. Abbas, & est ratio secundum Bero. in quęst. 12. nu. 2 & seqq. quia sigillum confessionis non solum est de iure diuino, & de necessitate sacramenti, vt dictum est supra, num. 94. & scripsit Pet. de Palude, in 4. distinct. 21. sicut illum refert Gigas, de crimin. lęsæ maiestat. lib 2. rub, qui accus. pos. q. 18. num. 5 & seqq. sed etiã sacerdos in actu cõfessionis vices Dei gerit, vt est tex. iuncta glos. in d. cap. dilectus, de excess. prelat. & in c. sacerdos, de off. ordi. & in hoc est maior Papa, qui vices Dei, & puri hominis in terris gerit, ca. quantę, de translat. episcop. & ideo ad reuelandum ea quę à cõfitente habuit in actu confessionis, non potest compelli à Papa, in illo actu, & minus à quocumque alio ordinario, vt per Bero. & Gigan. in locis pręcitatis.

A M-

102 AMPLIA VII. Et illatiuè ex præcedenti ampliatione, vt si forsan de facto ipse sacerdos fuerit coactus ad se examinandum super sibi in confessione per confitentem relatis, deferaturque ei iuramentū de veritate dicenda, potest sine periurij, aut alicuius pœnæ incursu dicere se nihil scire, & quod confitens talia sibi non dixit, & hoc, quia quicquid ipse scit, & quicquid ipsi à confitente dicitur nō vt homo, sed vt Deus scit; & illi nō vt homini, sed vt Deo dicitur, d.c. delictis, de excess. prælat. & d.c. sacerdos, de offic. ordin. * & ibi gl. & communiter oēs, Ang. de malef. in verbo, *hai tradito la tua patria*, num. 18. ante medium, versic. vnde sacerdos, vbi alio modo saluat responsionem sacerdotis dicentis isto casu, nihil scire, hoc est nihil scire, quod sit reuelandum, sicut dicitur Matthæi 13. *De die, et hora illa nemo scit, neque Angeli in cœlo, neque filius,* * scilicet vt reuelent, Gig. vbi supra, d.q. 18.n.4. & est† communis, sicut testatur Anton. Gomez. var. resolu. tomo 3. cap. 13. rubr. de tortura, numer. 9. vers. ex quo infertur, Mascar. de probat. lib. 1. in præfat. quæstio. 5. num. 51.

103 LIMITA I. Hanc tertiam regulam, † vt, & si sacerdos non teneatur, nec possit reuelare delicta cōmissa per confitentem, bene tamen potest reuelare delicta committenda, ✠ ea præsertim quę tendunt in graue damnum Reipublicę, Principis, aut alterius priuatę personę, vt per Innocen. & Abb. in ca. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remiss. quos, & alios refert, & sequitur Gabriel. dicta concl. vltima, numero 17. libro 7. nec dissentit Menoch. de arbitr. quæst. libro secundo, casu 389. numero vigesimoprimo, & latius in additionibus editis. ✠ post huius libri tertiam impressionem, ad casum, 414. nume. 3. versi. verum a prędictis, vbi inter alios concordantes refert Card. Alban. in lucubrat. ad Bart. in l. vt vim, numer. 22. ff. de iust. & iure, testantem hanc limitationem esse magis communiter receptam.

104 Contrarium † fuit de mente August. ad Angel. de malef. in dicto verbo, *& hai tradito la tua patria*, post n. 18. vbi ex authoritate diui Thomae dixit, quod si ex confessione pęnitentis sacerdos videt periculum aliquod imminere, & quod aliquis vult facere aliquod magnum temporale damnum, non propter hoc debet reuelare, sed potius monere eos, qui confitentur, vt obuient, vel desistant, & Prelato dicere, quod vigilet super gregem, & alia huiusmodi, sine vlla reuelatione, per cap. sacerdos, de pęniten. distinct. 6. & per dictum cap. omnis, de pęniten. et remiss. & Gigas, vbi supra d. quęst. 18. nume. 2. versic. conferunt ad prędicta, ex ijs. quę scripsit Archiepiscopus Florentinus in 3. par. suę summę, titu. 17. cap. 22. in princ. dixit quòd ad impediendum malum, non debet reuelari cōfessio, vt puta ad proditionem detegendam, & tenentes contrarium falsum dicunt, et Arnald. Albertin. in suo tracta. de agnoscen. assert. cathol. et heret. quęst. 25. nu. 9. ad finem, ex authoritate Scoti, in 4. distinct. 21. quęstio. 2. et ibi Ricard. in 2. quaest. pariter dixit, quod nullo casu licet sacerdoti reuelare confessionem, si ne quis confiteatur peccatum, iam opere perpetratum, siue perpetrandum, et ista contraria opi-
* nio videtur† communis, de qua testatur Soc. in d. c. omnis, num 71. de pœniten. et remiss. sicut ipsum refert, et sequitur Bonacos. in commun. opio. parte prima, vers. Sacerdos non potest reuelare, fol. mihi 148. colum. 4. ✠ et plures alij relati per eundem Menoch. in addit. ad d. casum 414. numer. 5. in prin. vbi testatur magis receptum apud Sacræ Theologiæ, & iuris pontificij interpretes.

105 Pro resolutione reperio Doctores, sic distinguētes, quod si confitens reuelat sacerdoti, quod ipse habebat animum faciendi aliquod delictum, puta homicidium, & quod propterea faceret aliqua præparamenta, & tractatus, sed postea pœnitet ipsum cogitasse, & tractasse, & quod non intendit amplius tale quid facere, & pęnitentiam de commissis petit, & recipit (quo casu est vera confessio, capitul. cum quidam, de pœniten. & remissio.) & tunc sacerdos nullo pacto debet hanc confessionem reuelare, quia tunc delictum non potest dici committendum (cum confitentem pœnituerit, & Deo promiserit se ab eo in futurū abstinere,) sed commissum, & quæ commissa sunt reuelari non debent, vt supra probatum est.

Si vero confitens dicit, quod non potest tentationi resistere, & quod propterea delictum exequetur, quo casu non est vera confessio, & tunc potest sacerdos reuelare hanc confessionem, vt futuro scandalo, & delicto obuietur: sic nempe reperio, sed latius distinguentes, & declarantes materiam, Ang. de malefic. in dicto verbo, *et hai tradito la tua patria*, numer. decimooctauo, in discursu, & Gig. de cri. læsæ maie. l. libr. secundo, rubr. qui accusa. poss. dicta quæst. 18. in princip. ante numerum primum, iuncto nume. octa-
* uo, sequentibus, & numero vndecimo, vbi testatur, quod ista est communis† opinio Canonistarum quem refert, & sequitur Bonacos. in commun. opinio. criminal. parte secunda, versicul. sacerdos non potest reuelare, folio mihi sexagesimooctauo, colūna prima in fine.

106 SVBLIMITA I. Precedentem † limitationem sic, vt supra declaratam in eo, quod dixi, quod sacerdos non potest reuelare confessionem, et delicta cōmittenda, quando iam confitentem pœnituit, vt non procedat quando sacerdos aliunde quam ex confitēte notitiam habuisset de prędicto delicto committendo: nam tunc potest reuelare si adhuc scandalum imminet, sicut post Abb. in dicto cap. dilectus, de excess. prælat. affirmauit August. ad Angel. de malef. in dicto verbo, *et hai tradito la tua patria*, post nume. 18. in fine, ✠ et hanc sublimitationem alijs relans concordātibus dixit magis communem Menoch. de arb. q. ad casu 414. num. 20. videlicet in addit.

107 Sed † an credatur sacerdoti asserenti se aliunde, quam à confitente habuisse notitiam? Dic quod nō; sed hoc probandi onus ipsi incumbit, secundum Hostien. Cardinal. et Panormit. in dicto capitul. omnis,
* de pœnitent. & remission. et est† communis, vt per Martin. Nauar. in capitu. penultimo, de pęn. distinct. sexta, numero 164. sicut illum referendo, sequitur Mascard. de probat. libro tertio, conclusio. 1286. numero 5.6.

108 Vbi † declarat, quod isto casu etiam quod sacerdos hoc non probet, non punitur pœna ordinaria, de qua supra, numero 95. sed mitius, & extra ordinē Iudicis arbitrio. ✠ Quod, et idem affirmauit Menoch. in addit. ad d. cas. 414. numer. 22. et de presump. lib. 6. presump. 95. nu. 17.

10 SVBLIMITA II. Quia † etiam quod confitens dicat se pœnitere, et promittat nolle amplius committere delictum iam tractatum, si tamen in eo tractatu aderāt alii cōplices, quos facile credār exequuturos id, quod inter eos, et cum confitente fuit tractatum, etiam ipso confitente non consentiente, et tūc potest sacerdos tale delictum reuelare, vt illi, et futuro scandalo obuietur, sicuti post alios quos allegant, affirmarunt Ang. de malefi. vbi sup. d. verbo, *& hai tradito la tua patria*, num. 18. versi. et praedicta sunt vera etc. Gig. de crim. lae. sae maiestat. lib. 2. rubr. qui accusa. poss. d. q. 18. ante num. 1. vers. si vero nominasse.

110 LIMITA Rursus † precedentes duas sublimitationes, in quibus dixi sacerdotem posse reuelare delicta committenda, ut non per hoc possit reuelare delinquentes, et consequenter in reuelatione delictorum

rum

rum committendorum, vt illis obuiet, non debet vllo pacto nominare personas à quibus talia delicta committi debeant, sed sufficiet notificare eis quorum interest, vt præcaueant, quia in ciuitate sit contra illum tractatus, & sic reuelabit isto casu sacerdos delictum in genere, non deueniendo ad specialitatem personarum, aut facti, ex qua possit quis in personarum cognitionem deuenire, sicut post alios quos allegant, voluerunt Angel. de malefic. in dicto verbo, *& hai tradito la tua patria*, sub eodem numero decimooctauo, in pluribus locis, & præsertim in illis verbis, *sine expressione personæ, & proditione confitentis*. & iterum infra ibi, *non specificando personam, &c.* & rursus infra ibi, *non autem nominet aliquo modo dictum confitentem* Gig. de crim. læsæ maiestatis, libro secundo, dicta rub. qui accusare poss. eadem quæstione decimaoctaua, ante numerum primum, ibi, *accusando personam*, & numero tertio, ibi, *sine alia reuelatione*, & numero nono, versiculo, *non tamen propalando confitentē*, & numero vndecimo, ibi, *non tamen nominādo, aut propalando personam*, Gabriel. dicta conclusione vltima, numero decimoseptimo, in fine, Arnald. Albert. de agnoscen. assert. cathol. & hæretic. quæstione vigesimaquinta, numero nono, & pro hac limitatione facit tex. in capitulo si sacerdos. ibi, *non debet enim arguere nominatim, sed indeterminate*, & paulo infra, *sed tamen non nominatim*, extra de offic. ordinar. item facit text. in dicto capitulo, omnis vtriusque sexus, in fine, ibi, *absque vlla expressione personæ*, de poenitent. & remiss. & in capitulo significasti: ibi, *nomen adulteri celans*, extra de adulter. ✠ & cum illa distinctione, quod sacerdos teneatur reuelare delictum committendū non autem personas concordat contrarias Doctorū sententias, relatas supra numero 101. sequenti, Menoc. de arbit. quæstio. in additio. ad casum 414. nume. sexto, & septimo, vbi etiam bene hanc distinctionem declarat.

111 LIMITA II. Et † principaliter tertiam huius quæstionis regulam non procedere, quando confitens dedisset sacerdoti licentiam reuelandi confessionem, quia tunc potest: sic enim intelligitur tex. in dicto capitulo significasti, de adulter. & in cap. Matthæus, de symon. & est communis † declaratio, vt attestatur Felyn. in dicto capit. Matthæus, & in capit. testimonium, columna penultima, de testibus, sicut illum referunt Gabriel. dicta conclusione vltima, numero decimoquinto, & Arnald. Albertin vbi supra quæstione vigesimaquinta, sub numero nono, versiculo, insuper dictus consulens, & de communi † etiam testantur Catellian. Cotta in suis memoral. in verbo, iuramentum probat difficultatem præstationis, ad finem, versiculo nisi de licentia illius, &c. Viui. in commun. opinio. in verbo, confessio, l'vltimo, & Mascard. de probatio. libro primo, conclusio. 177. numero nono, & decimo, & vbi adducit concordātes, quibus addo Gig. de crim. læsæ maiestatis, libro secundo, rub qui accusare poss. dicta quæstione decimaoctaua, numero octauo, & Petr. Pecchium in tracta. de testam. coniugal. libro primo, capitulo nono, numero quinto, versiculo, respondeo, quod sacerdos, & versiculo, vel quando reuelat de licentia confitentis, & notant omnes in dicto capitulo significasti, & in dicto cap. Matthæus: ✠ quibus addo Menoch. cum relatis per eum, de arbit. quęstio. libro secundo, casu 414. videlicet in addit. numero decimoseptimo, sequentibus, vbi dixit, ab hac recepta opinione non esse recedendum, quamuis aliqui ibi per eum relati contradixerint, declarata tamen duobus modis. Primo nisi ex reuelatione timeatur scandalum. Secundo dummodo reuelatio tendat in vtilitatem confitentis, vel alterius alias secus, vt ibi per eū, & in tractat. de præsumpt. libro sexto, præsumpt. 95. numero 4.

112 AMPLIA Hanc secundam limitationem, † vt credatur sacerdoti asserenti se habuisse licentiam reuelandi confessionem à confitente, & iste est vnus casus, in quo testi vnico plenè creditur, vt per Felynum in capitulo testimonium, numero trigesimoquinto, versic. intellige, quod sacerdos, extra de testibus, & in capitulo nemo, in principio, versiculo, noto, in versic. testimonium, & versicu. intellige quod potest, & in capit. Matthæus, post principium, versi. & eleganter, de symon. Lap. alleg. 94. incipien. quidam presbyter, numero secundo, quos & alios referendo, sequuntur Gabriel. de testibus, conclusione secunda, numero vigesimooctauo, in septima limitatione, Mascard. dicta conclusione 177. numer. nono, libro primo, & conclusione 1286. numero primo, Catellian. Cotta, Pet. Pecchius, & Viui. in locis nuper citatis, Claud. ad Bertazzolum in consil. 169. litera B, versiculo, immo vnius, libro primo, Bertaz. consi. 452. numero nono, libro secundo, ✠ Menoch. in additionibus, dicto casu 414. numero decimonono.

113 LIMITA Hanc † primam præcedentem ampliationem, vt procedat tribus concurrentibus. Primo, dummodo sacerdos sit bonæ famæ: sic enim loquūtur omnes præcitati Doctores, & præsertim sic voluit Mascard. dicta conclusione 1286. numero secūdo. ✠ & Menoch. de præsumptio. libro primo, quæstione quinquagesimaoctaua, numero decimoquinto. Secundo dummodo assertio sacerdotis dicentis sibi datam talem licentiam sit iurata, & ita pariter declarant iidem præallegati Doctores, & præsertim Gabriel. de testibus, dicta conclusione prima, numero vigesimooctauo, in fine, & Mascard. dicta conclusione 1286. numero quarto.

Tertio dummodo confitens non contradicat assertioni sacerdotis, vt per eundem Mascardum dicta conclusione 1286. numero tertio. His inquam concurrentibus creditur sacerdoti asserenti se licētiam habuisse à confitente reuelandi suam confessionē, aliter secus. ✠ Et præmissa tria requisita, vide etiam bene declarantem eundem Menoch. de præsumpt. libro sexto, præsumpt. 95 numero sexto, & omnibus sequentibus, vbi etiam magnā vim facit, an pęnitēs sit mortuus, vel viuus.

114 LIMITA III. Et † principaliter tertiam propositam regulam non procedere, quando quis delictū sacerdoti commisisset non in actu confessionis, & pęnitentiæ, pro vt Doctores allegati in regula loquuntur, sed secrete, & sub sigillo secreti, cum protestatione, vt nemini reuelaret: quia tunc si idem sacerdos producatur in testem, potest, & tenetur deponere, & reuelare, quia tunc cessat ratio, quod id sciat, vt Deus, & non vt homo, de qua supra, numero 102. sic enim declarat Innocent. in capitulo, qualiter, & quando, il primo, columna secunda, de accusat. Abb. Panormitan. & alii in capitu. si sacerdos, de offic. ordinar. Felyn. in capitu. intimauit, in secunda, & tertia columna, extra de testibus, Sanctus Thom. super quarta distinctione, vigesimaprima quæstione tertia, articulo primo, quos sic in proposito refert, & sequitur Anton. Gomez. variarum resolution. tomo tertio, capitulo decimotertio, rubric. de tort. reorum, numero nono, prope finem, versiculo, secus tamen est, vbi etiam testatur ita communiter † tenere Doctores in dicto capitulo qualiter, & quando, Gabriel. libro septimo, conclusione vltima, numero decimosexto, ☞ (illud enim quod communiter tradunt Doctores Theologi, & Canonistæ, quod scilicet sit peccatum, & etiam mortale reuelare secretum,

tum, quod quis non reuelare promisit etiam si illud in acta confessionis non receperit, procedit quando sponte reuelat, secus si coactus a Iudice ad perhibendum testimonium, ita enim expresse hanc materiã declarat, summa Angel. in versiculo confessio 1. vltimo, numero vigesimosecundo, Dom. Sot. in tracta. de ratio. tegen. vel de tegen. secr. membro secundo, quæstione septima, conclusione quarta, ✠ & Decia. in tracta. criminal. libro septimo, capitulo decimoseptimo, numero vigesimotertio, & vigesimoquarto. Vbi loquitur de priuato cui sub sigillo confessionis secretum fuit commissum. Et qui sub iuramento non reuelare promisit, quod adhuc si a iudice ad se examinãdum cogatur teneatur dicere veritatem, quod & idem repetijt in capitulo trigesimoquarto, numero vigesimo, & etiam voluit Menoch. de arbit. quæstio. libro secundo, casu 537. numero 30. & numero 36.

115 Verum† hanc limitationem sic simpliciter positam dubiam esse contendit Menoch. de præsumpt. libro primo, quæstione octuagesimanona, numero vigesimoseptimo, vbi propterea declarat procedere in delicto committendo, vt illud possit sacerdos reuelare, etiam quod sub sigillo confessionis fuerit commissum, secus in iam commisso, quod nullatenus isto casu reuelare poterit, nisi forsan non reuelando ex eo graue damnum inferatur, alias secus, vt ibi per eum, quem vide in proposito, quia bene loquitur.

116 ✠ Cetera ad hanc materiam sacerdotis reuelantis confessionem videas, ex nostris Iurisconsultis, Menoch, de arbitr. quæstion. libro secundo, casu 414 videlicet in addition. numero tertio. Vbi ampliat regulam tertiam, supra positam etiam quod ageretur, de reuelatione peccati venialis, & numero decimotertio, & sequenti. Vbi ampliat etiam quod sacerdos reuelaret ea, quæ non sunt peccata, & numero quarto. vbi ampliat etiam quod sacerdoti immineret periculum vitæ, & numero vndecimo. vbi ampliat etiam in interprete per sacerdotem adhibito in confessione, & numero decimoquinto. vbi ampliat etiam in laico, qui necessitatis tempore, vtputa belli vel pestis deficiente sacerdote audiuit alicuius confessionem, & nnmero vigesimotertio vbi ampliat etiam quod sacerdos non dederit penitenti absolutionem, & numero vigesimoquarto. vbi ampliat etiam quod sacerdos perfectè non audiuerit confessionem; peccatoremque vti impenitentem dimiserit, & numero vigesimoquinto. vbi etiam ampliat, quando peccator ad sacerdotem accessit non animo confitendi peccata, sed ab eo aduersus aliquod peccatum implorandi auxilium, vel consilium, & numero vigesimosexto. vbi limitat in sacerdote attestante audiuisse alicuius peccata, eique absolutionẽ dedisse, & numero secundo, in fine. vbi etiam generaliter limitat, & declarat tunc demum sacerdotem posse puniri de reuelatione, confessionis dummodo de ea fuerit, aut proprio ore confessus, aut multorum testimonio conuictus,

ARGVMENTVM.

De diuersis inditijs, ad torturam sufficientibus.

SVMMARIVM.

Inditiorum, & tortura materiam pertractantes Doctores referuntur, in num. 1.

Mendacium facit maximam præsumptionem contra reum, nu. 2.

Dolus præsumitur ex mendacio, nu. 3.

Mendacium facit inditium ad torturam, secundum opinionem eorum, qui referuntur, in nu. 4. sed quod immo non sit sufficiens ad torturam, nu. 6. & ista secunda opinio hodie est magis communis, nu. 8.

Mendacium sine dubio facit inditium ad inquirendum, nu. 5.

Mendacium facit inditium ad torturam, si ita Iudici visum fuerit, num. 7.

Sed hæc opinio confutatur, nu. 9.

Mendacium facit inditium ad torturam, iuncto aliquo alio adminiculo, secus si sine adminiculo, nu. 8. & 10.

Mendacium, vt faciat inditium ad torturam, debet esse circa qualitates, & circumstantias substantiales, ipsius delicti, hoc est pertinentes, & inferentes ad delictum, alias secus, nu. 11.

Vbi exemplificatur, & nu. 12.

Vbi ampliatur hæc conclusio.

Mendacium debet probari per duos testes, vel per ipsius rei propriam confessionem, nu. 13.

Mendacium non facit inditium ad torturam, quando consistit circa id, quod si reus confessus esset sibi non præiudicasset, nume. 14. & 15.

Mendacium non facit inditium ad torturam, quando reus habet pro se aliquod inditium innocentiæ, nu. 16.

Mendacium non facit inditium ad torturam contra virum bonæ conditionis, & famæ, nu. 17.

Variatio nunquam datur sine mendacio, sed bene datur quandoque mendacium sine variatione, nu. 18.

Variatio rei facit sufficiens inditium ad torturam, nu. 19. sed contrariam, quod immo non facit inditium ad torturam, nu. 20.

Variatio facit inditium ad torturam, si ita Iudici visum fuerit, num. 21.

Vbi etiam quid isto casu iudex debeat considerare, & nu. 22.

Vbi de materia huius conclusionis.

Variatio sine dubio facit inditium ad inquirendum, nu. 24.

Variatio facit inditium ad torturam, etiam quod illa emanaueris in tortura, nu. 25.

Reus qui in tortura varia dicit potest ob talem variationẽ sæpius torqueri, nu. 25.

Declara, dummodo tortura fuerit illata legitimis præcedentibus inditijs, alias secus, nu. 26.

Torqueri potest reus sæpè, & sæpius, si in tortura modo dicit vnum, & modo dicit aliud, nu. 25. Declara, vt in nu. 26.

Variatio facit inditium ad torturã, etiam quod emanauerit post torturam, nu. 27. sed contra, nu. 28.

Variatio, tunc demum facit inditium ad torturam, quando cũ ea concurrit aliquod aliud inditium, vel adminiculum, aliter secus, nu. 29. licet contra, nu. 30.

Variatio facit inditium ad torturam, quando respicit, vel delictũ, vel illius qualitates, & circumstantias substantiales, & ad delictum inferentes, & pertinentes, aliter secus, nu. 31.

Variatio ad hoc, vt faciat inditium, debet esse circa ipsum delictũ & non circa illius qualitates, & circumstantias, num. 32. Declara, vt in nu. 33.

Variatio non nocet, quando reus se corrigeret, ac variasset propter obliuionem, vel aliam probabilem causam, numero 34.

Mendacium commissum sine dolo, non est punibile, nec est delictum, nec turpitudo, nu. 35.

Variatio non nocet, quando consistit in ijs, quæ respiciant defensionem rei, numero 36. contra, numero 37. & nume. 39. vbi de materia.

Vacillatio, & titubatio rei, in quo differat a variatione, numero 39.

Vacillare, quando quis proprie dicatur, nu. 39.

Vacillatio, titubatio, trepidatio, tremor, timor, pallor, & ijs similia signa faciunt contra reum inditium ad torturam, nu. 40. & 41. vbi idem de declinatione oculorum versus terram, & num. 42. vbi idem de erubescentia, & mutatione coloris, num. 43. vbi præmissorum redditur ratio.

Innocentia præsumitur in reo, qui alacriter, & sine trepidatione respondet, nu. 44.

Vacillatio, titubatio, & trepidatio, facit inditium ad torturam, iuncta verisimine, aliter secus, n.45.

Vacillatio, & titubatio rei, an faciat inditium ad torturam, remittitur arbitrio Iudicis, n.46.

Vacillatio, titubatio, trepidatio, aut quid simile, est inditiũ fallax, & debile, n.47.

Vacillatio, titubatio, & trepidatio, iuncta cum aliquo alio inditio, vel præsumptione, facit inditium ad torturam. alites secus, numero 48.

Vacillatio, titubatio, & trepidatio rei debet per notariam de mandata Iudicis in processu describi, aliter non nocet, n.49.

Inditium oritur ad torturam contra eum, qui visus est exire pallidus, & cum gladio sanguinolento ex domo, in qua postea repertus fuit aliquis occisus, nu.50. imò hoc inditium sufficit nõ solũ ad torturam, sed etiam ad condemnationẽ, n.51.53. & 54. licet aliqui relati, n.52. contrarium dixerunt.

Amplia primo, vt procedat, etiam quod mortuus reperiatur non in domo, sed in alio loco puta agro, vel via publica, ex qua ille, sic cum gladio sanguinolento fugiens visus est, n.55.

Amplia secundo, vt imò quis possit torqueri solum ex eo, quod illius gladius fuerit repertus sanguine madefactus, n.56 Declara, vt in n.57. & 58.

Amplia tertio, vt multo magis possit ex hoc inditio deueniri ad condemnationem, quando concurrit inimicitia, mina, aut aliquod aliud adminiculum, n.59. & 61. licet contrarium voluerint relati, n.60. quib. respondetur, in n.62.

Limita primo, quando gladius non esset sanguinolentus, quia tunc non potest sequi condemnatio, etiam quod ex loco, vbi reperiretur mortuus, fuerit visus quis exire cum gladio euaginato, num 62.

Limita secundo, quia hoc inditium ad hoc, vt operetur, tam quo ad torturam, quam quo ad condemnationem necesse est, vt concludenter probetur per duos testes, n.63.

Limita tertio, dummodo illa domus ex qua quis visus est exire nõ habeat, nisi vnum ostium, & vnum aditum, aliter secus, numero 64.

Limita quarto, vt isto casu nunquam possit imponi, nisi pœna extra ordinaria, n.65. & 66. sed an ista pœne possit esse solum pecuniaria, an vero etiam corporalis, n.67.

Limita quinto, quia licet Iudex possit ex hoc inditio deuenire ad cõdemnationem, non tamen cogitur, n.68.

Præsumptiua probatio, an sufficiat ad condemnandum quem in pœnam ordinariam, n.66.

Iudex debet multum temperare sententiam suam, quando reũ cõdemnat ex præsumptiua probatione, n.66.

Ensis alicuius si reperiatur sanguine madefactus, oritur cõtra dominum inditium vulneris, & homicidij, n. 56.

Limita si probetur, quod dictus dominus ensem alteri accommodauerit, amiserit, seu aliquo alio modo ad alienas manus peruenerit, aut quod sanguis aliunde fuit causatus, vel quod est nõ de recenti, sed de antiquo ante commissum delictum, his enim casibus non oritur aliquod inditium, n.57. & 58.

Armorum vsus a iure prohibitus est, n.70.

Armorum delatio facit inditium, n.69.

Armorum delatio facit inditium præcogitationis, n.71.

Armorum delatio multo magis facit inditium si fuerit insolita, & apta ad occidẽdum, vt puta si fuerint arma hastata, archibusiĩ, & similia, n.72.

Arma euaginata deferens animum offendendi habere præsumitur, & ex hoc solum oritur inditium ad torturam, numero 73.

Gladius alicuius si penes occisi cadauer reperiatur, facit inditium contra illius dominum, n.74.

Arma acuens, poliens, præparans, de illis experientiam faciens, aut quid simile, sequuto homicidio habet contra se inditium ad torturam, n.75.

Armorum exercitatio in scrimia facit inditium contra se sic exercentem, n.76.

Vulnera reperta ad mensuram armorum alicuius faciunt inditiũ contra dominum illorum armorum, numero 77. Declara in num. 78.

Armorum delatio non facit inditium contra eum, qui illa defert propter aliquam iustam causam, vt puta, quia miles, vel præsidis iussu, numero 79. vel propter veteres inimicitias, numero 81. vel ex alia causa, de qua statur Iudicis arbitrio, numero 80.

Armorum delatio, non facit inditium contra eum, qui est solitus illa deferre, n.82.

Armorum delatio, non facit inditium contra illa deferentem de licentia superioris, n.83.

Armorum delatio sine alio inditio sola, & non adminiculata non facit inditium ad torturam, n.84.

Mala conuersatio, an & quando faciat inditium ad torturam, vide supra, ver. Conuersatio, per totum, in discursu.

Conuersatio cum malis hominib. facit inditium delicti, nu.85. & 86. & hoc inditium videtur sufficere ad torturam, n.87. sed cõtrarium est verius, n.88.

Conuersatio cum delinquente, facit inditium participationis delicti, contra ipsum conuersantem, numero 89. & numero 90.

Scire quis semper præsumitur facta illius, cum quo conuersatur, nu.90.

Conuersatio cum delinquente, tunc demum facit inditium, si fuerit stricta, & continuata, aliter secus, n.91.

Conuersatio cum malis hominib. de se sola, non facit inditium ad torturam, sed iunctis alijs sic, n.92.

Sollicitans in curia, id quod sollicitare non debet, redditur suspectus de delicto, quando hoc verum sit, & de materia, num.93. & seqq.

Inditium oritur contra eum, qui commisso delicto vadit ad curiã ad perquirendum, & sollicitandum, vt in eo procedatur, cum tamen hoc perquirere, & sollicitare ad ipsum non spectaret, numero 93.

Amplia etiam in eo, qui primus curiæ denunciat malefactorem, tamen denunciare non teneretur, n.94.

Limita primo, quia hoc solum inditium non est sufficiens ad torturam, sed iunctis, alijs, sic n.95.

Ingerens se curiæ redditur suspectus, n.93.

Taciturnitas delicti inducit inditium cõtra tacẽtem, n.96.97. vbi ponitur exemplum.

Denunciare si quis neglexerit delictum domi suæ commissum, redditur suspectus, etiam quod is fuerit vir bonæ famæ, nume.96. & 97.

Inditium, an oriatur contra eum in cuius domo reperitur occisi cadauer, n.98. & seqq.

Cadauere reperto in alicuius domodo, oritur præsumptio contra dominum domus, quod ipse occiderit, n.98.

Amplia primo, vt hæc sola præsumptio sufficiat ad torturam, numero 99.

Amplia secundo, multo magis, quandò talis dominus fuerit negligens in denunciãdo curiæ tale cadauer, n. 110. iuncto n. 96. & 97.

Amplia tertio, vt isto casu possit torqueri, & tanquam testis veri similiter informatus, n.101. & seqq.

Limita primo, quando dominus domus esset vir malæ famæ, secus bonæ famæ, & non solitus delinquere, nam tunc potest ex hoc solo inditio, torqueri, n.104. & 105. contra, n. 106. distingue, n.107. & seqq.

Limita secunda, dummodo concurrat aliquod aliud inditium, aliter secus, numero 114. contra, numero 115. distingue, vt numero 116.

Limita tertio, quando dominus domus tempore patrati homicidij probetur, quod non erat domi, n.117. & 118.

Limita quarto, licet hoc inditium sufficiat ad torturam, non tamẽ sufficit ad condemnationem, n.119.

Scire facta domus præsumuntur domestici, n.112.

Ignorantia præsumitur ex absentia, n.118.

Cadauere reperto in via, potest torqueri dominus illius domus penes quam cadauer reperitur, n.120.

Limita primo, dummodo is fuerit malæ fama, & solitus similia committere, aliàs secus, n.121.

Sublimita hanc limitationem, quando aliud concurreret: nã tũc do-

QVAESTIO LII.

1 NDITIA Ad † torquendum multa alia per Doctores referuntur vltra ea, quæ supra posui, de quibus generaliter lectorem remitto ad Ange. de malef. in verbo, quod fama publica præced. per totum, in discursu. Gand. in tit. de præsumpt. et indit. indubita. & rursus in titu. de præsump. & indit. dubit. pariter per totum. Guid. de Suzzar. Brunum, Blanchum, & Fran. Cason. late materiam explicantes in suis tractatibus de indit. & tortu. Carrer. in sua pract. crim. in 2. trac. de indit. & tortu. Nouell. in practi. crim. ubi in eius principio per ordinem alphabeti indicantur omnia inditia homicidij, & in §. furtū est contrectatio fraudulosa, &c. vbi in specie enumerantur inditia furti (de quibus tamen dicere decreui infra in 4. lib. tit. de furtis,) & in tract. ad defensam, in rub. an inditia pro reo danda sint, per totam. Corrad. in pract. in §. 1. ff. de off. prætor. in cau. crim. rubri. de negat. cri. & torm. Boss. in tit. de indit. & consider. ante tort. Cyril. in sum. crim. in vltima particula, rubri. 29. de quæstionibus, ex quibus pro complemēto huius primi tituli aliqua alia principaliora inditia desumere, & in hac vltima q. eadem declarare, non incōueniens putaui.

2 PRIMVM Itaque † inditiū vltra suprascripta sumunt Doctores ex mendacio, ex quo quidē inditio contra reum maximam oriri præsumptionem originaliter voluit Bar. in l. fi. num. 2. ff. de quæst. quem sequuti sunt. Paris de Put. in tract. de sind. in verbo, tortura, capit. quinto, incip. viso inditijs indubitatis, numero secundo, in fine. Alex. cons. 77. in causa accus. col. 2. vers. primum est inditium, lib. 1. Grani. consil. 5. num. 3. in fine, & cons. 17. num. 9. Blanch. de ind.
* ad l. fin. de quæst. nu. 265 & est * cōmunis, vt per Rolan. in cons. 14. nu. 19. lib. 4. ubi alios plures refert con-
3 cordantes: † ex mēdacio enim præsumitur dolus, l. seruus, §. si persuauerit, ff. de dolo, l. si quis affirmauerit ff. eodem. Barto. in l. procurator, qui pro euictione, ff. de procura. Aym. consil. 2. num. 13. libro primo, et cons. 282. num. 7. Iacob. Port. Imole. cons. 78. in prin. Hippol. Rimin. cons. 274. nu. 67. lib. 3. Deci. cons. 32. num. 24. seq. lib. 3. Mascar. de prob. libro primo. conclu. 531. num. 19. seqq. & stante dolo negantis veritatem non est mirum, quod contra ipsum oriatur delicti præsumptio: & hæc conclusio non solum est cō-
* munis, * pro vt testatur Rolan. in loco præcitato, sed etiam ab omnibus approbata.

4 Verū, † an ex hac præsumptione oriatur sufficiēs inditium ad torturam, non modica fuit inter Doctores contentio. † Vna enim fuit opinio affirmatiua, q̄ sequuti sunt Rom. in cons. 8. nu. 2. vers. tertium, quidem inditium est. Augu. in addit. ad Ang. de malefi. in uerbo, fama publica præceden. num. 105. uersi. & ibi inuenit illum in mendacio. Mars. in pract. § diligenter, nume. 74. & 98. & in §. quoniam, num. 17. & sing. 103. incip. varietas, prope finem, & cons. 51. nu. 66. Fely. in ca. literas, ante num. 3. de præsump. Brun. de indit. par. 1. quæst. 3. num. 18. relati per Carrerium in prac. crim. in 1 tracta. de indit. & tortu. §. quintum inditium, num. 1. Nouel. in pract. crim. in princip. nume. 85. fol. mihi 49. & in tract. ad defensam, in rubr. responsiones reorum constitutus, nu. 6. fol. mihi 112.
* vbi dicit, quod ita † communiter concludunt plures Doctores ibi per eum relati. Gramma. cons. 17. num. 9. in criminalibus, & in ciuilibus, cons. 59. causa, nu. 24. Soc. cons. 54. visis testib. nu. 13. lib. 3. Cur. sen. cōs. 41. super processu, ad finem. Dec. in l. 2. numer. 11. ff. quod quisque iur. Boer. decis. 163. an per torturam, in fine. Foller. in pract. crim. in uerbo, item quod sororem venenauit, num. 9 Aymon. de antiqnit. tempo. par. 1. §. vidimus, & abunde, & vtiliter, num 18. Boss. in tit. de indit. & consider. ante tortu. numero 36. ubi dicit, quod ex mendacio oritur inditium probabile, & verisimile, & sic ad torturā sufficiens, & licet Barto. in l. fin. ff. de quæst. non dixerit, quod mendacium faciat inditium ad torturam, sed maximam præsumptionem, illud tamen tacitè sensit inducendo uerba Bar. ut ibi per eum, qui amplius subdit, quod ita semper vidit illud dictum Bar. interpretari, relati per Rolan. cons. 14. numero 19. vers. quamuis multi, lib. quarto. Iacob Port. Imol. cons. 94 num. 37. & cons. 96. nume. 33. Roland. cons. 7. nu. 9. lib. 2. Mandos. ad Rom. cons. 8. in addit. litera D, vers. alij denique, vbi testa-
* tur de † crebriori Doctorum sententia. Pau. Granu. theorem. 3. nume. 6. in princ. iuncto versic. idemque Clar. & uersic. seq. vbi pariter testatur de crebriori opinione, & Mandos. ubi supra. Simon de Præt. consil. 104. numero 12. libro primo. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 531. numero 20. ubi allegat Aym. in pluribus consilijs, item relati per eundem Mascar. conciu. 1040. nume. 7. libro secundo, & per Menoch. de
* præsump. lib. 1. q 89 num. 67. qui testantur de † communi, Hippol. Riminal. cons. 302. nume. 14. lib. 3. vbi pariter testatur de crebriori opinione, ex Mandos. in loco citato. Clar ad Bertaz. in cons. 124. in vltima addit. lib. primo, in criminalibus, ubi quod omni casu torturæ inditium oritur ex mendacio. Marc. Ant. Eugen. cons. 27. num. decimo, & demum hæc opinio videtur receptissima ex relatis per Bertaz. consilio 60. nume. 5. libro primo, sicut ipse dicit. ☞ Addo & relatos per Honde. cons. 107. nu. 4 qui de crebriori testantur opinione.

5 Et quo ad inquirendum, † quod mendacium faciat inditium, nemo dubitat, sicut dicit Clar in prac. §. si uer. mendacium, in princ.

6 Altera fuit opinio præcedenti contraria, † quod & si mendaciū faciat maximam præsumptionem contra mendacem, pro ut dicunt Barto. in l. fi. ff. de quæs. & alij relati supra, num. secundo, non per hoc tamen faciat sufficiens inditium ad torturam, alijs non concurrentibus sicuti affirmarunt Paris de Put. in verbo, tortura, capit. 5. incip. viso de inditijs indubitatis, num 6. in fine, uersic. & aduerte, quia Bart. fol. mihi 317. à tergo, colum. 2. Ioan. de Amic. cons. 134. num. 3. vbi subdit, quod nec Bart. contrarium uoluit, nec Gandinus, pater practicæ criminalis. mēdacium posuit inter alia inditia ad torturam sufficientia. Folle. in practi. crimin. in verbo, item quod sororem venenauit, numero 29. Gram. sibi contrarius. post Andr. de Isern. & Afflict. quos allegat, uoto tertio, num. 16.
* vbi quod hæc est communis † conclusio: & ita de cōmuni testantur. Carrer. in pract. crim. in 1. trac. de indit. & tortu. §. quintum inditium, num. 1. vers. cōiter autem tenetur, & num. 2. vers. & vide quod non faciat inditium, relati per Rolan. d. cons. 14. nume. 19. lib. 4. Plot. de in li. iuran. §. 45. num. 11. Horat. Lut. inter consilia crim. diuer. cons. 161. num. 7. iuncto num. 35. libro primo. Clar. in pract. fin. q. 21. ver. mendaciū in discursu, vbi quod quicquid dicat Boss. supra, in contrarium allegatus, re vera Bar. in l. fi. ff. de q. non dicit, quod mendacium faciat inditium ad torturam & quod propterea si iudex esset, vix esset, ut ex solo mendacio reum poneret ad torturam, nisi aliquod aliud adminiculum concurreret, & hoc putat esse tutius. Thob. Non. cons. 99. nu. 29. Osasc. decis. Pedem. 79. num. 17. Emanuel Soarez in commu. opin. versi. mendacium, num. 125. Bursat. cons. 20. numer. 21. & cons. 79. num. 15. libro primo. Bonacol. in commu.

opin.crim.par.1. verbo, inditium facit ad inquirendum mendacium, vers. & dicit ibi Clar. fol. mihi 88. colum. 2. & in verbo, mendacium non est sufficiens inditium ad torturam, in princ. fol. mihi 113. à tergo, & ibidem in verbo, mendacium, seu variatio, post prin. & in verbo, variatio, & mendacium sola non facit inditium ad torturam, fol. mihi 182. col. 2. Bertaz. cons. 59. num. 5. vbi de frequentiori Doctorum sententia, & ibi Claud. in addit. litera A, vbi quod verè ista est communis opinio, & cons. 60. nu. 7. vbi quod prima opinio non est, nec vera, nec communis, & quod pro hac secūda opinione adsunt plures Doctorum authoritates, & cons. 145. numer. 5. & cons. 150.
* nu. 4. & cons. 272. nume. 4. vbi de magis* communi, & cons. 538. nume. 7. vbi quod contraria opinio non est, nec vera, nec communis, Franc. Personal. in trac. de indit. & tortu. num. 87. in fine, Mascard. de proba. lib. 2. conclus. 140. numer. 1. & 2. vbi de communi, & tutiori opinione, ex pluribus ibi per eum relatis, Marc. Ant. Eugen. cons. 27. num. 57. & 58. libro 1. relati per Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. num. 68. Hippol. Riminal. cons. 302. num. 25. lib. 3. ☞ Hondc. qui etiam de magis communi opinione testatur, in consi. 107. num. 50.

7 Tertia succedit opinio, † quod mendacium faciat & non faciat inditium ad torturam, arbitrio Iudicis relinquitur, qui isto casu considerabit qualitatē personæ, & rei super qua est mendacium, an scilicet sit tale, vt in eo verisimiliter possit cadere obliuio, & an circa substantialia negotij, nec ne, secundum Clar. d. q. 21. eodem ver. mendacium, post medium, ibi, ego vero in hac varietate opinionum, quem in proposito refert Bonacos. in commu. opin. crim. par. 1. verbo, inditium facit ad inquirendum mendacium. ibi, *est arbitrium Iudicis, &c.* folio mihi 88. colum. 2. in princip. & verbo, mendacium, vt dixi non est sufficiens inditium ad torturam. ibi, *tamen hoc iudicis arbitrio relinquitur, &c.* fol. mihi 113. col. 1. Menoc. de præsump. d. q. 89. nume. 70. lib. 1. ✠ Et cum ista tertia opinione relatis, & reprobatis alijs opinionibus cōsenrit And. Fachin. post huius lib. 4 tertiam impressionem babitus. cont. queri. iur. lib. 9. c. 89.

8 Quid dicendum? † negari non potest, quin secun-
* da opinio hodie sit magis* communis, cum vt vides ab omnib. modernis sit libentissimè recepta. & sicut est magis communis, ita etiam & eam veriorem credo, quia mendacium est inditium remotū. ergo de se solum non sufficit ad torturam, secundum magis
* communem, † de qua sup. q. 37. num. 43. & seqq. & hęc ratio inditio meo est incōuincibilis: quare potes dicere, quod si mendacium non coadiuuatur aliqua alia coniectura, vel adminiculo, & tunc minimè faciat inditium ad torturam, secus si sit adminiculatum, & quando concurrunt alia, tunc omnes ferè Doctores relati supra, numero 6. pro secunda opinio
* ne communiter* admittunt ex eo oriri sufficiens in-
9 ditium ad torturam; † & propterea non est amplectēda tertia Iulij Clari opinio, quod Iudicis arbitrio remittatur, cum, vt idem Clar. in loco præcitato admonuit, tutius est reum non ponere ad torturam ex solo mendacio, sine aliquo alio adminiculo, & ita apud nos obseruatur.

10 REGVLA igitur † in hoc primo inditio ex præmissis firma remanet, quod mendacium faciat inditium ad torturam, iuncto aliquo alio adminiculo; verum quia aliqui sunt casus, in quibus mendacium nihil operatur, ideo

11 LIMITA I. Hanc regulam, † vt procedat, quando mendacium consistit circa qualitates, & circumstantias substantiales ipsius delicti, hoc est, pertinentes, & inferentes delictum, alias secus, vt per Francis. Cason. de indit. & tort. tracta. 9. c. 12. nu. & seqq. vbi infert, quod mendacium nocet, si consistit circa tempus, & circa locum delicti, secus si circa nomen loci originis, seu alterius similis demonstrationis, qa tunc licet mentiri propter salutem secundum eūd. Bos. in tit. de indit. & consider. ante tortu. nu. 35. vers. & tale mendacium debet esse circa pertinentia, Blanch. in prac. crim. in fi. in 4. par. defensionis, nu. 4. Natta consi. 42. lib. 1. Horat. Lutinter cons. crim. diuers. consi. 161. nu. 38. & 39. lib. 1. Bonac. in com opin. p. 1. verbo, mendacium non est sufficiens inditium ad torturā, vers. & quando mendacium non est circa factum, &c. fol. mihi 112. a tergo, Bertaz. cons. 59. nume. 6. & ibi Claud. in addit. litera B, & cons. 60. num. 11. lib. 1.
* vbi quod in hoc omnes concordant. *& cons. 150. num. 5. eod. lib. 1. & cons. 148. num. 8. lib. 2. Marc. Anto. Euge. cons. 27. num. 59. Burs. cons. 20. nu. 21. vbi de
* communi, † de qua etiam per Paul. Granut. Theorem. 3. num. 7.

12 Vbi † tamen videtur sentire, quod mendacium etiam circa non substantialia delicti faciat inditium si sit adminiculatum, quod ego non credo verum, quia adminicula etiam requiri in mendacio substā-
* tiali magis communiter* Doctores hodie affirmarunt, vt supra admonui, ergo vbi non est substantiale, adminicula non operātur, vt possit ex ijs reus torqueri, nisi sint talia, ut etiam circumscripto mendacio producant inditium ad torturam, v. de quę infra dicam in simili, nu. 31. & pro hac limitatione faciūt etiam ea, quæ infra ponam in 3. limitatione, nu. 15. ☞ Imò secundum Honded. in cons. 107. nu. 29. in fi. & num. 50. nec etiam mendacium circa patientia & circumstantias delicti facit inditium ad torturā, nisi sit circa factum principale, & principale delictū ex alleg. per eum ac præsertim ex Otasc. decis. Pedemon. 79. num. 15. & seqq. vbi de communi, quod tamen vltimum ego non credo uerum, per ea quæ dixi infra, nu. 32. & 33. ubi uide.

13 LIMITA II. Quia ad hoc, † ut mendacium faciat inditium ad torturam contra reum, illud debet concludenter probari, vel per eius propriam cōfessionē, uel per duos testes, (quicquid forsan secus sit in conuincendo testem de mandacio, in quo unus testis uidetur sufficere,) ut plurib. demonstrat, et ita respondendo contrarijs declarat Bos. titu. de indit. et consider. ante tortu. nu. 37. Thob. Non. cons. 69. nu. 22. Claud. ad Bertaz. cons. 59. litera B, idem Bertazz.
† cons. 60. nu. 8 lib. 1. ubi testatur de communi* opinione, et cons. 148. num. 8. uer. tertia est ratio, lib. 2. Pau. Granut. d. Theorem. 2. num. 7. uers. item intellige, & pro hac limitatione, facit uiua ratio, quia mendaciū est inditium remotum, ideo per duos testes probari
* debet, secundum * communem theoricam, de qua dixi supra, q. 47. nu. 13. seqq.

14 LIMITA III. Vt † nec mendacium faciat inditium ad torturam, quando consistit circa id, quod si reus fuisset confessus sibi non pręiudicasset, ut per Mars. in cons. 15. sub num. 15. uers. præterea etiam respondeo, ubi ponit exemplum in eo, qui imputatus de furto mendaciter negat se interfuisse uenditioni illius rei furatæ, nam ut inquit Marsilius ibi, tale mendacium sibi non nocet, quia etiam quod fassus fuisset se tali uenditioni interfuisse, non per hoc sequitur quod esset conscius furti, cum multoties uideamus probissimos uiros emere, et etiam uendere res furatas, et iterum in cons. 53. nu. 66. uersic. sed istis respondeo, ubi de eo, qui negat se interfuisse rixę, in qua re uera interfuit. Hoc nempe mendacium, nec etiam nocet, quia casu interuenire in rixa nō est delictum, nec de se malum, aut punibile. ideo illum negatio nihil contra negātem operatur, Hora. Lut. inter

consilia

consilia crim.diuersorum,cons.161. nume. 16.& 37. lib. primo,vbi de eo,qui negauit se cognoscere mulierem, quam re uera cognoscebat, & inter eadem consilia Laurent.ab Occa.cons.60 num.51.libro 2. Mantua.consil.213.circa finem,libro 1.vbi hanc limitationem dicit verissimam. Bonacos.in commu.opi. par.1.verbo,inditium facit ad inquirendum mendacium,versi.& negans illud,quod si confessus fuisset folio mihi 88.colum.2. Mascar.de prob.lib.secundo concl.1040.num.3.4.& 5.Bertaz.cons.59.nume.7.& cons.150.num.6.lib.1.Honded.cons.07.cons.49. Et hæc limitatio sine dubio est verissima, quia quando negatur aliquid quod si negans confiteretur ei non præiudicaret,apertum est signum,quod illud non infert ad delictum, prout in mendacio non interente ad delictum loquitur Bertaz.in locis præcitatis:1 nō infert ad delictum,ergo non nocet per ea quæ posui supra, in limitatione, quæ multum conuenit cum ista.

15 Et † pro ea per præcitatos Doctores communi-
* ter adducitur simile de teste falso, qui & si regulariter non probet, probat tamen quando est falsus super eo quod si expressisset,eum a testimonio non repelleret. Bal.in l.si ex falsis,in fine.C.de transact. Angel.cons.194.num.2.cum alijs allegat s, per Marsil. vbi supra proximè citatum,& in sing.76.& per Mascard.d concl.1040.numero 4.& seq.& dicam latius infra in sequenti tit.de opposit. contra test. in materia testis falsi.

16 LIMITA IV. Vt † mendacium non faciat inditium ad torturam, quando reus habet pro se aliud inditium innocentiæ, vt puta vnum testem,vel aliud verisimile: tunc enim cum vnum inditium tollat aliud,vt plene explicaui supra,quæst.18.numero 110. seqq.ideo vires mendacij eneruantur, & ex eo reus non potest torqueri,vt per Paridem de Put. in tract. sindic.verbo,tortura,ca.5.incip.viso de inditijs indubitatis, post numerum 4. folio mihi 317. Tob.Non. cons.99.nume.23.Bertaz.cons.60.num.6.lib.primo,
17 † vbi infert,quod mendacium tollitur, si mendax sit alias bonæ famæ.

18 SECVNDVM Est inditium, † variatio, in quo quidem inditio, licet Doctores promiscuè loquantur de eo,ac etiam de mendacio, & materiam variationis.& mendacij insimul pertractent, quia tamen videntur mihi diuersa inter se, cum detur mendacium sine variatione,vt puta,quando reus de eo conuincitur per testes,& adhuc ipse pertinaciter persistit in suo dicto,idcirco separatim, de vtroque verba facere multo melius esse putaui. Vna fuit Doctorum
19 opinio in hoc secundo inditio: quod variatio rei facit contra ipsum inditium ad torturam, secundum Parid.de Put.in trac.sindic.in verbo,tortura,cap.6.in cip. viso de inditijs indubitatis, post numerum 4.5. & 6. vbi ex Luca de Penna, quem allegat, in l. quoties,C.de dignita.libro 11.dixit, quod quamuis Andreas de Isern. in constitu. si damna clandestina, teneat reū principalem', ob variationem non esse torquendum,& propterea temerarium sit ire contra opinionem tanti viri, tamen de iure contrarium verius esse credit, quia si testis varius cuius dictum ob varietatem non valet torquetur, Auth.de testibus,§. si vero adsunt,l.ex libro, ff.de q.l.qui falsa,vel varia, §.de testibus,multo magis est torquendus reus principalis,cuius dictum contra se valet,l.de ætate, §.1.de interroga.actio. Nec obstet, quod reo liceat contraria proponere pro salutē,l.nemo,ff.de except.l.1. ff.de bonis eorum,quia hoc est verū in contrarijs diuersis, non in aduersis,auth.contra,qui propriam,C.de non num. pec.& sic ante iuramentum licebit reo contraria proponere,non autem post,cum incurrat periurium,quod de iure punibile est,d.l.quoties,quare inquit Paris,eo loci,assessores crudeles,& curiosi inuenire maleficia sæpius interrogant reum ad videndū si variat,vt propter variationem ipsum ponāt ad tormenta,& in hoc seruatur opinio Bartol.in d.l.fin. ff. de quæst.quod & idem affirmarunt. Mars.in practi. §.diligenter,num.74.iuncto nu.98.& in § quoniam numero 27.& cons.5.num.15.Nou.in prac.crim.in princ.num.85.folio mihi 49.Blanc.de indit. ad legē fin.ff.de q.num.220.iuncto nu.265.seqq. vbi respondet Iserniæ contrarium tenenti, & illum declarat Gram.cons.5.num.5.relati per Carrer.in prac.crim. in tract.de indit.& tortu.§.quintum inditium,num. 1.iuncto num.5.Bossi.in tit.de indi.& considerat.ante tortu.num.38.in fine,iuncto num.40.vbi quod ita seruatur in practica. Rolan.cons.3.num.8.lib.3.relati per Brunor.a Sole,in suo cons.crim.num.5.Iacob. Port.Imol.cons.96.nume.33. item relati per Menochium de præsumpt.libro primo,q.79.num. 67. vbi
* de † communi.Hippol.Rimunald.cons.302.num.14. vbi testatur de crebriori opinione.Bertaz.consi...nu. 5.lib.1.vbi quod hec videtur receptissima conclusio ex relatis ibi per eum.& per relatos per Honded.cōsil.107.num.4.qui pariter testantur de crebriori doctorum opinione.

20 Contrarium, † quod imò variatio non faciat sufficiens inditium ad torturam,voluit originaliter Andręde Iser.in const. Regni, si damna cladestina, col. 10.ver.item nota, Afflict.ibid.in 14.notab.in 1.quæst. num.63.versi.sed quæro hic pro declaratione,hos refert Carrer.in pract.crim.in d.§. quintum inditium, 2.vers.& uide quod non facit inditium. Gram.consi.21 num.29. Brun.in suo cons.crim.num.64. 77. & 115. vbi pluribus demonstrat, quod variatio.& uacillatio est considerabilis ad torturam in teste, non autem in principali, & quod ita dicunt omnes Doctores loquentes in materia,& tenent omnes practici.& boni Doctores,maximè in Regno Franc. Personal.in suo tractat.de indit.et tortu.nume.87.seqq.
* vbi testatur de magis crebriori † opinione,& respondet contrarijs. Bertaz.cons.59.num.4.et 5.vbi pariter testatur de frequentiori Doctorum sententia,et cōsil 60.nu.7.vbi alios refert,et dicit, quod prima opinio non est uera nec communis,et cons.272.num.4. vbi de magis communi.

21 Tertia † fuit opinio Iulij Clari,in prac.§.fi.q 21.uersic.mendacium prope finem,qui dixit id totum esse relinquendum iudicis arbitrio considerata qualitate personæ,et rei super qua cadit uariatio; an scilicet sit talis,in qua uerisimiliter possit cadere obliuio, et an sit circa substantialia negotij, et an incontinenti se correxerit:quia istis casibus est potius emendatio,quam variatio. Clarum sic, vt supra dicentem refert Bonacos.in commu.opin.crimin. par.1. verbo, inditium facit ad inquirendum mendacium, ibi,est arbitrarium iudici,folio mihi 88.colum.2.in prin. et verbo,mendacium,ut dixi, non est sufficiens inditiū ad torturam, ibi, *tamen hoc iudicis arbitrio relinquitur*, fol.113.colum.prima.Menoc.de præsump.lib.primo, q.89.nu.70.

22 Quid dicendum? † certe hæc ultima Clari opinio differt à prima Doctorum opinione, quia secundū eam admittit Clarus variationem facere inditium ad torturam,præter quam in casu correctionis,ac verisimilis obliuionis,uel quando est circa non substātialia,et hoc etiam admittunt Doctores tenentes affirmatiuam opinionem,pro vt infra uidebimus in limitationibus,quare retenta pro nunc dicta affirmatiua, et prima opinione, quæ sine dubio uerissima est, declarata tamen, ut mox dicam in prima limitatione.

Hh 2 REGV.

23 REGVLAM Constituo, † quod variatio facit inditium ad torturam, quæ ex præallegatis supra, nu. 16. satis bene probatur.

24 AMPLIA I. Hanc regulam, † vt multo magis variatio sufficiat ad inquirendum, & de hoc nemo dubitat, vt per Clar. in prac. d. quæstio. 21. eodem versic. mendacium, in princip. verum hodie reo præsente non formatur inquisitio, sed proceditur per viam constitutorum, ideo apud nos hæc ampliatio non practicatur.

25 AMPLIA II. Vt † variatio faciat inditium ad torturam non solum si emanauerit in examine ante torturã, sed etiam si in ipsa tortura, vt per Ang. de malefic. in verbo, fama publica præced. numero 105. vbi ex regula supra firm. ita dicit oriri satis pulchrã & salubrem cautelam, quod quando præcedẽtibus inditijs torqueas aliquem, & is tortus vno sero dicit vnum, alio autem sero dicit aliud, variando tunc nõ parcas calamo, imò omnia quæcũque dicit, & illas varietates facias scribi in actis: quia tunc secure & sępe ac sępius etiam alijs inditijs non superuenientibus potes eum in tortura repetere. & hoc ibi inquit Angel. esse bene notandum, quia in practica multoties sibi fecit honorem, maxime in Vrbe, vbi assidebat, & Angel. sic ut supra dicentem referendo sequuti fuit Mars. in l. de minore, §. plurium, nu. 32. versicu. circa quod. ff. de q. & in prac. §. diligenter, nu. 74. versic. quod dictum Bar. & nu. 98. vers. & istud dictum Bar. sing. 103. in fine, vbi & ipse testatur se alias hoc practicasse in quadam fœmina, quæ furto subtraxerat multa bona, dum esset Capitaneus Vallis Lugani, & cons. 5. post numerum 15. Brun. de indit. & tortu par. 1. q. 3. num. 31. Nouell. in pract. crim. post principium num. 87. fol. mihi 49. Bonacos. in comm. opi. crimin. par. 1. verbo, mendacium, seu variatio circa circumstantias, versic. & quando præcedentibus inditijs, fol. mihi 113. col. 1. in prin. & alijs relatis hoc idẽ affirmauit Flam. Cartar. in sua prac. interrog. reo. lib. 4. capit. 1. numero 125. & ad hanc ampliationem faciunt ea, quæ dixi in 1. lib. q. 2. num. 15. vers. & meminit me alias. & hoc eodem libro, supra, q. 30. numero 91. & seqq. & secundum ibi tradita, declara hanc conclusionem.

26 LIMITA Hanc † secũdam ampliationem, vt procedat, prout loquitur videlicet, quando reus variat in tortura sibi data legitimis præcedentibus inditijs, vnde secus si fuisset tortus sine legitimis iudicijs, qa tunc ex variatione non potest iterum torqueri, vt p August. ad Angel. de malefic. vbi supra, d. num. 105. in prin. additionis. Mars. in d. §. plurium, nume. 33. & in pract. §. diligenter, num. 75. vers. limita nisi iudex, & in § quoniam, post num. 27. & cons. 5. nume. 15. vers. quia respondeo. Brun. d. num. 31. vers. quod intellige. Blanch. de indit. & tortu. ad l. fin. ff. de quæst. num. 262. Carter. in pract. in 1. tract. de indi. & tortu. §. quintum inditium, num. 2. Brun. à Sole in suo cõs. crim. nu. 74.

27 AMPLIA IIII. Vt † ex variatione oriatur inditium ad torturam, non solum quando ea fit ante torturam, vel in tortura, vt modo dixi: sed etiam si fiat post torturam, vt per Mars. in pract. § quoniam, numero vigesimosexto, vbi dixit, quod quando iudex habet aliquem ribaldum in manibus contra quem fama laborat, si fuit per eum tortus, & sufficienter, & noluit confiteri, adeo quod vlterius nõ possit torqueri, cum inditia fuerint sufficiẽter purgata per torturam: tunc si non superueniunt noua inditia, cautela est ad ipsum pluries de nouo torquendum, vt iterum iudex de delicto interroget, ac eius circunstantijs ad hoc, vt eum inueniat varium, & vacillantem, & eo sic vario, & vacillante reperto poterit tutè illũ denuo torquere ex superueniente variatione, tanquam nouo inditio.

28 Sed parcat mihi Marsilius, † quia sicut eius cautela non est rationabilis, nec iuri conformis, ita nec eam vnquam vidi in practica seruari, quia inditijs, per torturam purgatis, reus non est amplius super delicto interrogandus, vt in specie animaduertit Cęphal. consilio 162. numero 13. libro secundo, & Francis. Personal. in tract. de indit. & tortu. nu. 86. versi. si vero reus.

29 LIMITA I. Regulam † in hoc secundo inditio positam, (& cum hac limitatione possunt concordari opiniones contrarię relatæ supra, nume. 19. & 20. Vt variatio rei, tunc demum faciat inditium ad torturam contra ipsum; quãdo est adminiculata aliqua alia coniectura, vel præsumptione; secus si sit sola, nuda, & nullatenus adminiculata, vt per addentes ad Carrer. in pract. in eius repertorio, post verbum variatio, versic. non tamen dicit ex hoc torqueri posse, ac per eundem Carrer. ibi in primo tract. de indit. & tort. §. quintum inditium, post nu. 1. vbi in hoc quod
* ita communiter* tenetur, & ex Carrerio sic originaliter de communi, vt supra testante, hanc eandem distinctionem communem affirmarunt Plot. de in li. iuran. §. 54. nu. 11. Osasc. decis. Pedem. 79. numer. 18. Brunor. a Sole in suo consilio criminali, nu. 75. & 78. Clar. in pract. §. fin. q. 21. vers. mendacium, in fin. vbi etiam de tutiori opinione. Bursat. cons. 20. num. 21. et cons. 79. num. 15. Thob Non. cons. 99. num. 20. & 24. relati per Menoch. in trac. de præsumpt. lib. secundo, q. 89. num. 63. Hippol. Riminal. cons. 301. numer. 15. lib. 3. Franc. Person. de indit. & tort. nu. 87. vbi de ma
* gis* crebriori opinione, & respondet Bossio contrarium dicenti, & nume. 96. vbi quod hoc tenere est tutius, & iudices hortatur, ne reos ex sola variatione torqueant. Bonacos. in commu. opin. criminal. parte 1. in verbo mendacium. seu variatio circa circunstantias, fol. mihi 112. à tergo, colum. secunda, & in verbo, variatio, & mendacium sola non faciunt inditiũ, &c. fol. mihi 182. & ibid. a, in verbo, varietas Rei, &c. est enim hoc inditium remotum, ideo de se solũ nõ sufficit ad torturam, vt in simili de mendacio admonui supra, nu. 8. & cum hac limitatione possunt etiã numerari Doctores relati supra, nume. 20. ex quibus omnibus sine dubio dici potest, hodie ita magis cõ-
* muniter* esse receptum: † quicquid in contrarium
30 probare nixus fuerit Boss. d. tit. de indit. nume. 38. in fi. iuncto nu. 40.

31 LIMITA II. Vt variatio, † tunc demum faciat inditium ad torturam, quando respicit vel delictum principale, vel qualitates, & circunstantias substãtiales, & ad delictum inferentes, ac pertinentes; alias secus, vt per Parid. de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, cap. 5. incip. viso de inditiis indubitatis, numero 10. vbi propterea dixit, quod si varietas est circa aliquas demonstrationes, vt puta circa pronomen, vel agnomen, tunc non dicitur reus varius: si vero est circa locum, vel circa tempus commissi delicti, & tunc dicitur varius, sequitur Blanch. ad l. fina. ff. de quæst. numero 263. & in practic. criminal. in fine, in quarta parte defensionis. numero tertio, & 4. Franc. Cason. de indit. et tortu. tractatu 9. capi. secundo, nu. 1. & seqq. Mars. cons. 5. nume. 15. vers. præterea respondeo; addentes ad Carrer. in repertorio, in verbo, variatio, in fine additionis. Boss. de indit. & consider. ante tortu. num. 36. versi. & tale mendacium. iuncto num. 38. in fine. Thob. Non. cons. 99. num. 24. ver. accidit demũ Horat. Lut. inter consilia criminalia diuersorum cõsil. 161. num. 38. et 39. lib. 1. Roland. cons. 3. numero quinquagesimotertio, libro terno. Osasc. decis. Pedemon. septuagesima, nume. decimoseptimo, et Brunor.

nor. à Sole in suo consilio crimina. nume. 78. Franc.
Personal. in tract. de indit. & tort. nume. 93. & 94. vbi
* testatur de † communi opinione. Bursar. cons. 20 nu.
21. vbi etiam de communi, & numero 47. vers. tertio
illorum varietas, Bertaz. cons. 59. num. 7. & ibi in ad-
dit. per Claudium filium, litera B, idem Bertaz. con-
sil. 60. nume. 11. lib. 1. vbi quod in hoc omnes concor-
dant, & cons. 548. numero 8. Bonacos. in comm. opi.
crimin. par. prima, in verbo, variatio, & mendacium
sola, ver. & variatio extra substantiam, fol. mihi 182.
col. secunda, in fine, faciunt, quæ in simili de menda-
cio dixi supra nu. 11. & seq. & quæ etiam in simili di-
cam de teste vario infra in seq. tit. de oppos. cont. test.
in materia testis varij.

AMPLIA Hanc secundam limitationem, † vt
32 imò variatio ad hoc, vt noceat faciatq; inditium ad
torturam, debeat esse circa ipsum delictum, nec suffi
cit, vt sit circa illius qualitates, & circumstantias, sic
enim videtur de mente Osasc. d. decis. 79. numer. 17.
& 18. versi. & hęc correctio, quem referendo sequu
ti sunt, Brunor. dicto cons. crimina nu. 78. Bonacoss.
in commun. opin. crimin. parte 1. verbo, mendaciũ,
seu variatio circa circunstantias, fol. mihi 112. à ter-
go, columna 3. & alios refert Roland. cons. 3. nume.
53. lib. 3. & ante istos Nouell. in trac ad defensam. in
rubrica an inditia pro reo danda sint, nu. 56. ☞ Hō-
ded. qui alios refert in cons. 107. nu. 50.

Sed certe hæc ampliatio in se vera non est, & cō-
33 muniter † reprobatur ex mente Doctorum allega-
* torum supra, in limitatione, nu. 31. qui expresse dicūt
variationem nocere, quando consistit circa circum-
stantias, & qualitates delicti, dummodo sint substā-
tiales, & ad delictum inserentes, ac pertinentes, & in
terminis bene declarat Felyn. in cons. 149. nume. 28.
lib. 5. vbi dixit, quod quando circunstantiæ sunt tales
vt iudicem inducant ad faciliorem credulitatem ne-
gotij, de quo tractatur, & tunc sunt nocibiles, & con
siderandæ, ac si essent super ipso negotio, per regulā,
quod idem iuris esse debet de præparatorio, quod de
præparato, & econtra, l. ordinarij, C. de rei vendic. itē
idem iuris esse debet de principali, quod de dependē
tibus, seu annexis, clem. dispendiosam. ibi, quoquo
modo tangentibus, &c. de iudic.

34 LIMITA III. Vt nec variatio noceat, † quan-
do reus sic variauit se corrigendo, & reddendo ali-
quam probabilem causam variationis, vt puta obli-
uionis: potest enim reus dictum suum corrigere an-
tequam conuincatur, argumento ca. præterea, de te-
stibus cogen. Roman. cons. 59. colum. fin. post gloss.
* quam dicit cōmuniter * approbatam, in l. fin. de con-
fess. facit etiam tex. in l. de ætate, §. fin. ff. de interrog.
actio. cum alijs relatis per Osasc. decis. Pedem. 79. n.
18. vbi loquitur quando reus in secunda depositione
dicit contrariũ eius, quod dixerat in prima, tāquam
melius recordatus. Nouell. in tract. ad defensam, in
rubrica an inditia pro reo danda sint, num. 54. vbi lo-
quitur de eo, qui corrigens dictum suū, illud aliquo
modo ad concordiam reduxit, Brunor. à Sole in di-
cto suo cons. crimin. nume 77. vbi loquitur quando
assignatur ratio melioris reminiscentiæ. Bertaz. con
silio 60. nu. 14. lib. 1. vbi dicit admittendam esse istam
correctionem, quam facit reus melius recordatus,
quia hominis memoria labilis est, l. peregre, ff. de ac
quir. possess. Claud. ad Bertazz. ibidem in addit. litera
A, vbi præsertim loquitur, quādo correctio fit in eo
dem constituto. idem Bertaz. cons. 548. num. 7. lib. 2.
Bonacos. in commu. opin. crimin par. 1. verbo, indi-
tium facit ad inquirendum mendacium, versi. & an
incōtinenti se correxit, ubi quod correctio facta præ
sertim incontinenti, est emendatio, & non menda-
cium, & licet stante varietate, & contrarietate depo-
sitionis, necesse est reum in primo dicto esse menda
cem: hoc tamen mendacium non debet esse consi-
derabile, quia dicitur mendacium sine dolo, & sine
fraude, & ibidem per Bonacos. versi. & in dubio de-
bemus præsumere in meliorem partem, & non frau
35 de negatum. † Mendacium autem non commissum
dolo, punibile non est, nec est delictum, nec turpi-
tudo, l. qui iurasse, ff. de iureiuran. Sarmien. Select. in
terpret. lib 3. cap. 13. num. 6. versicu. tertio vero casu,
Plot. in l. si quando, nume 671. C. unde ui, secundum
antiquam impressionem. Ant. Gabr. lib. 5. tit. de acq.
poss. concl. 5. limit. 1. num. 26. Ioā. Anto. Trigon. sin-
gu. 75. nu 2. in fine, nec potest dici mendax, qui puta
uit dicere verum, ut pluribus comprobat in proposi
to Franc. Personal. de indi. & tort. nu. 88. uide, quæ in
simili dicam in seq. tit. de oppos. cont. test. in materia
testis uarij, & corrigentis, infra, q... nu ..

36 LIMITA IV. Huius † secundi inditij regulam,
vt procedat, quando reus est uarius, & sibi cōtrarius
in ijs, quæ non respiciunt immediatè suam defen-
sionem, vt puta si primo dicat se in die commissi de-
licti fuisse Venetijs, deinde dicat eadē die fuisse Me-
diolani: ista enim sunt in facto incompatibilia, nec
inde oritur aliqua utilitas ad beneficium, & defensio
nem rei: ideo credendum est, quod talis cōtrarietas,
seu uarietas censetur ex eo, quod varians se aliter ha
beat: & propterea facit inditium ad torturam, unde
secus qn̄ variatio consistit in ijs, quæ spectant ad eius
dem rei immediatam defensionem, vt puta si primo
negauit se occidisse, aut vulnerasse: deinde fateatur
se occidisse, vel vulnerasse adiecta tamen, qualitate
excusante, quod ad sui defensionem, uel quia puta-
bat mortuum bannitum, uel quia ipse erat ebrius,
aut quid simile; isto enim casu ex huiusmodi varia-
tione nulla insurgit aduersus reum pręsumptio, aut
suspitio, quia hoc iure conceditur, nec dicitur men-
dax, sed potius qualificare, & iustificare dictum præ-
cedens, & se defendere, sicut origiaaliter voluit Blā
chus de indit. ad l. fin. ff. de q. nu. 268. seqq. vbi sic di-
stinguendo reducit ad concordiam opiniones cōtra
rias relatas supra, nu. 19 & 20. & Blanch. sequuti sunt
Franc. Cason. de indit. tractatu 9. ca. 2. num. 3. 4. & 5.
addentes ad Carrer. in pract. in repertorio, in verbo,
variatio, in principio additionis. Follet. in prac. crim.
in verbo, item quod sororem venenauit, nu. 29. Ber-
taz. cons. 60. num. 13. Franc. Personal. in tract. de indi.
& tortu. num. 89. Hippol. Riminal. cons. 302. nume.
16. lib. 3. vbi quod hęc Blanchi distinctio est notabi-
lis. Honded. cons. 107. nu. 51.

37 Hanc † distinctionem non veram dixit Menoch.
de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nume. 69. vers. cæterum
hæc distinctio vera non est, & quare eam veram nō
credat, vide ibi per eum, sed ego dico, quod quate-
nus uera non faciat ad propositum: quia hic agitur,
an variatio rei negantis delictum faciat inditium ad
torturam contra ipsum: vnde extra rem est inferre
ad reum qualificatè confitentem delictum, quod
prius negauerat. Hoc enim casu non est tractandū
de tortura, quia onus probādi qualitatem incumbit
* reo, secundum communem, * de qua per Boer. deci
sio. 164. nu. 13. Villalob. in comm. opin. litera R. num.
64. in fin. Clar. in pract. §. fi. q. 55. vers. forte posset, in
fine. Mascar. de probat. lib. 2. conclus. 867. nu. 5. & 6.
38 † Et nisi qualitatem probauerit, absque alia tortura
potest condemnari, ut per præallegatos. Nos autem
in hac quæstione disputamus, an uariatio faciat indi
tium ad torturam, ideo non est ad propositum.

39 TERTIVM Est inditium † vacillatio, & titiba-
tio: differt autem uacillatio, & titubatio à uariatio-
ne, de qua sup. in præcedenti inditio verba fecimus,
quia variare dicitur quis, qn̄ primo dicit vnum, & de

inde dicit contrarium, nullam variationis causam assignans, vacillans autem dicitur qui dubitando, & tremendo loquitur, sicuti post Baldum, Ant. de Bu. & Dec. quos allegat, docuit Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. nu. 264. & ante Blanchum declarat Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, cap. 5. incip. viso de inditiis indubitatis, nu. 8. fol. mihi 317. in fine, vbi quod tunc dicitur quis vacillare, quando deponit, dubitando, tremendo, sudando, vel alias cũ nimio timore loquendo, & post Paridem, Boss. de indit. & considerat. ante tortu. num. 41. in fine, & numer. 42. vbi pariter dicit, quod trepidatio nihil aliud est quam quando quis deponit, dubitando, trepidando, vel sudando, & sic datur titubatio, & vacillatio sine variatione, & econtra datur etiam variatio sine titubatione.

40 REGVLA Sit in hoc tertio inditio, †quod vacillatio, titubatio, trepidatoi, tremor, timor, pallor & similia signa, faciunt contra reum inditium ad torturã, vt fuit originale dictum Bart. in d. l. de minore, plurium. per illum tex. ibi, *qua quis constantia, qua trepidatione, quid diceret*, num. 2. ver. item sequitur, & num. 4. ver. ex hoc etiam habes, ff. de quæst. vbi dixit, quod vbi alia inditia extrinseca non præcedunt, ex hoc solum, quod reus coram iudice loquitur trepidè, pauẽdo, & variando, oritur inditium sufficiens ad torturam. quod & voluit iterum idem Bart. in l. fi. nu. 2. in fine, ff. de quæst. vbi dixit, quod ex sermonib. ex voce, & ex trepidatione potest Iudex contra reum aliquam præsumptionem habere, & per hęc dicta Barto. titubationem, & vacillationem rei facere contra ipsum inditium ad torturã, voluerunt Paris de Put. in tract. sindic. in verbo, tortura, cap. 5. incip. viso inditiis indubitatis, numero primo, & secundo, Guid. de Suzzar. in tract. de indit. nu. 33. Ang. de malefi. in verbo, fama publica præceden. num. 105. in princ. & ibi Aug. in addit. vers. adde Bart. Marsi. in dicto §. plurium, num. 32. & in pract. §. diligenter, nu. 74. Brun. de indit. & tortur. par. 1. quæst. 5. nu. 30. Guiudisal. in tract. de hæret. q. 13. numero 6. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæst. num. 259. & 261. vbi in proposito post
41 Iacob de Beluis. quem allegat, considerat †declinationem oculorum Rei versus terram, sequitur Carrer. in pract. crim. in primo tract. de indit. & tortur. §. sextum inditium, in princ. iuncto numero secundo, Nouel. in pract. crim. rub. de modo, & forma citandi reos, num. 11. iuncto num. 59. Franc. Cason. de indit. in tract. primo, cap. octauo, num. primo, & seqq. vbi pluribus hanc regulam exornat, Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. 38. vbi quod practica ita seruat, Blanch. vbi supra, numero 262. versi. sed aduerte, Brunor. a Sole in suo consilio criminali, nu. 4. Syman. de hæret. tit. 67. nume. 31. & seq. Ber-
42 taz. consi. 60. nume. 10. lib. 1. † Vbi de eo, qui erubuit, & mutauit colorem.

43 Ratio huius conclusionis ea est, † secundum Lucam de Penna in l. quoties, numero 42. C. de dignitatibus. lib. 12. quia erubescere, pallere, & inconstanter loqui, sunt signa malæ conscientiæ, & secundum Ouidium,

O quam difficile est crimen non prodere vultu,

& ex vultu cognoscitur dolor, & alacritas cordis, & sic culpa, vel innocentia rei, quorum primum mœstitiam, alterum vero letitiam in oculis hominis præsefert, vt per eundem Lucam de Penna in l. 2. versicu. quæritur 2. C. de erogat. milita. in libro 12. & vt ait Cicero in Pisonem primo.

Vultus est sermo quidam tacitus mentis;

& idem inquit in secundo de orat. *Sensus animi indicat, imagoque est animi vultus, & indices oculi*, vt idem asseruit in tertio de orat. prout hęc, & alia similia, bene deducuntur per Masc. de prob. lib. 1. conclus. 329. & Demosthenes in oratione de falsa legatione dixit, *Conscientia scelerum tripsit audaciam, linguam reprimit, obturatos angit, silentium imponit*, & vt dicit Seneca Epistola 98. *Proprium quidem est nocentium trepidare.* accedit huc, quod Ecclesiasticus inquit, *Cor hominis immutat faciem illius, siue in bono, siue in malo*, tum illud Sapientis in Prouerb. *Pauor iis qui operantur malum*, & in libro Sapientiæ, *Cum sit timida nequitia, testimonium dat condemnationis, semper enim præsumit sæua perturbata conscientia:* prout hæc & alia deducuntur per Symanc. de hæretic. quæstio. 65. num. 31. & seq. & per Menoc. de præsump. lib. 1. q. 86. post num. 73. & ante illos Fran. per Cason. de indit. tractatu 1. ca. 8. rub. de pallore, nu. 1. & seqq.

44 AMPLIA Huius tertij inditij propositam regulam, vt sicut inconstantia, vacillatio, & trepidatio facit præsumere contra reum: ita econtra constantia, alacritas, & in respondendo audacia, maximè rei innocentiam demonstrat. Huc enim tendunt rationes præallegatæ, vt bene probat tex. in l. de minore, §. plurium, ibi, *qua quis constantia, &c.* ff. de quæst. & in specie voluit Bar. in l. fin. numero secundo, in fine, ff. de quęstio. vbi dixit, quod Iudex ex rei trepidatione, seu constantia poterit contra eum præsumptionem habere, vel non habere, & Bart. sic vt supra, dicentem, refert Paris de Put. d. verbo, tortura, c. 5. viso de inditijs indubitatis, post nu. 2. fol. mihi 317.

45 LIMITA I. Quia †vt bene aduertit Aug. ad Angel. in dicto verbo, fama publica, numero 105. in fi. Bar. in d. §. plurimum, non vult simpliciter oriri inditium ad torturam ex vacillatione, seu trepidatione sola, sed iuncta variatione, dũ dicit, *ex eo quod reus facit coram te, loquendo trepide, pauendo, & variando, possunt haberi inditia sufficiẽtia ad torturam*, & omnes ferè Do-
46 ctores sic vt supra, nu. 40. allegati, † sequendo Bart. in loco pręcitato loquuntur de reo titubante, & varianre simul. & propterea Bal. in l. presbyteri, nume. 2. ad finem, C. de episcop. & cleric. post Innoc. quem allegat in capit. quoniam contra falsam, extra de probat. dixit hoc totum relinqui arbitrio iudicis discutiendum non ex solo pallore vultus, vel trepidatione, sed ex alijs coniecturis, † est enim, vt inquit No-
47 uell. in sua regula 143. Pallor, & trepidatio inditium fallax, & debile, quia sæpè videmus, quod homines de proprio honore solliciti, dum se in carcerib. conspiciunt, nil aliud cogitant, nisi quam labem sit ipsis carceratio illa illatura, & quæ de ijs futura sit hominum opinio.

Hinc quandoque extra propositum obloquũtur perditis ferè sensibus delirant, & semistulti fiunt etiam quod innocentes sint, & ante Nouell. dixit Paris de Put. de sindic. d. verbo, tortura, c. 5. viso de inditiis indubitatis, num. 7. quod reperiuntur aliqui qui ob periculi magnitudinem, uel ob cordis debilitatẽ, & pusillanimitatem, & si innocentes sint, pallent, & tremunt, & titubant in conspectu iudicis, & ibi refert exemplum cuiusdam nobilis inculpati de magno crimine, qui cum intrasset aulam, in qua stabat corda, ea uisa statim cecidit in terram, & minxit sub se, & egestionem emisit, tamen fuit repertus innocens, & Clar. in d. qō. 21. vers. cæterum, in fine, dixit, quod multi sunt adeo natura timidi, ut cum ducuntur ad præsentiam iudicis, ita turbentur, ut nesciant quid dicant, et si innocentissimi sint, †quare solam
48 trepidationem, uel uacillationẽ, aut quid simile minimè de se solam facere inditium ad torturam, nisi concurrente aliqua alia pręsumptione, ultra Bal. Parid, Augu. Nouell. et Clarum qui de †communi te-
+ statur in locis pręcitatis, uoluerunt Marsil. in l. de minore, §. plurium, numero 33. uersic. et in quantum,

Bart. ff. de quæstiō. & in pract. §. diligenter, numero 75 in fine, Brun. de indit. parte 1. quæst. tertia, nume. trigesimo, in fine, vers. hoc etiam probat Bal. Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 259 in fine, vers. item voluit Bal & nu. 260. vbi reddit rationem quia cum hoc sit inditium remotum, ideo de se solum non sufficit ad torturam. Carrer. in pract. crimi. in primo tract. de indit. & tortu. §. sextum inditium, post nume. secundum, & nume. 4. vbi quod ita communiter* tenetur. Grammat. voto 30. num. 17. Boss. de indit. num. 40. 41. & 42. vbi quod sola titubatio, si ne variatione non sufficit, (licet contrariū asserat in variatione, sine titubatione, de quo tamen dixi supra numero 29 & 30.) Simanc. in tract. de hæret. quæst. 55. numero 33. Brunor. à Sole in suo consil. o crimi. num. 75. vbi pariter testatur de commun* opinione. Bonacos. in common. opin. crim. parte prima, verbo inditium facit ad inquirendum mendacium, versic. & sola inconstantia, folio mihi 88. columna secunda, in fine, & in verbo, varietas rei, folio 173. colum. tertia, in princ. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. nume. 71. & seqq.

49 LIMITA II. Huius † tertij inditij regulam, vt procedat dummodo notarius de mandato iudicis scribat in processu trepidationem, pallorem, erubescennam, & alia signa similia, quæ facit reus & ex quibus iudex intendit ad torturam deuenire, alias male faceret reum torquendo cum in actis non appareret inditia, & sic reus posset dici sine inditijs tortus, & ita communiter* hanc materiam declarant Bart. Angel. Augustin. Brun. Blanch. Carrer. Mars. & omnes alij Doctores relati supra, numero 40. quibus in proposito, addo etiam Francisc. Personal. in tract. de indit. & tortu. numero 91. & 92. quem videas, quia bene loquitur in materia, & hoc non habet difficultatem.

50 QVARTVM Oritur inditium, † & illud quidē ad torturam de se solum sufficiens, contra illum, qui fugiens visus est exire aliqua domo pallidus, & cum gladio sanguinolento: Et in dicta domo reperiatur aliquis mortuus, secundum Ang. in l. quamuis, in fi. ff. de furtis, vbi quod fuga diffamati cum cultello, isto cruore, est vehementissimum inditium sufficiēs ad torturam, & ita practicatur, secundum eum ibi, & in l. fina. in principio, numero sexto, ff. quod met. caut. & in l. secunda, post numerum primum, C. de quæst. Bal. in l. fin. in fine, versic. item facit ad aliam quęstionem, ff. de hęred. instituen. & in l. neque nata les, numero primo, in fine. vers. item in eo, qui visus est ire, ff. de probatio. & in l. addicto 5. col. 2. ad med. numero primo, ad finem, vers. Hocque fallit. C. de episcop. aud. Ioan. And. in cap. Romana, § sin autem nume. 15. in fine, de appellat. in 6. & ibi etiam Gem. post num. quintum, & Franc. numero tertio. Ange. de malefic. in verbo, fama publica, numero 18. & ibi August. in addi. num. 22. Brun. de indit. parte prima quæst. 4. num. 9. & nu. 10. Blanch. de indi. ad l. final. ff. de quæst. numero 292. & num. 297. Carrer. in practi. crimin. in 1. trac. de indit. & tortu. §. 21. inditium, nu. 2. Boer. decis. 166. nume. 2. Nouel. in pract. crim. rubr. de modo, & forma citan. reos, numero 7. vers. fugiēs cum gladio. Anto. Gomez. variar. resolut. tomo 3. c. 13. rub. de tort. reorum, num. 1. in fine, vers. sextum inditium. Menoch. de arbit. quæst. libro secundo, casu 270. nu. 18. & sequent. vbi relato Vlyssis exemplo imputato de homicidio Aiacis reperti in silua gladio interempti ex cuius corpore cruentum gladium idem Vlysses eduxerat, dicit hoc inditiū esse proximum, & non remotū, pro vt falso opinatus est Marsil. in l. vnius, §. testes, numero primo, ff. de quæst. & idem confirmauit idem Menoch. in suo tractatu de præsump. par. prima, libro 1. q. 89 num. 117. Ioā. Mar. Monticell. reg. crim. 11. nume. 15. Bonacos. in comm. opin. crimin. parte 1. vers. inditium ad torturam facit visus exire de domo, folio mihi 88. a tergo, colum. 1. in princ. ✠ Ruger. cons. 21. nu. 81. & hæc conclusio
* non solum dici potest, quod sit communiter* recepta per Doctores, sed etiam ab omnibus approbata, neminem enim inueni illi contradicentem Doctorem, cum tale inditium connumeretur inter indubitata, & propterea de tortura nemo dubitat.

51 Sed, an sufficiat ad condemnationem? certè com
* munis* opinio etiam videtur esse, quod sic: nam secundum Bar. per illum tex. in l. fur est manifestus, 11. primo, ff. de furtis, quem sequitur Abb. in cap. tertio loco, num. 10. extra de probat. delictum dicit manifestum non solum quando deprehenditur in ipso delicto, sed etiā quando quis deprehenditur in actu proximo ad delictum, & propterea, vt inquit ibi Bar. dicitur homicidium manifestum, quando quis fuit visus effugere cum gladio euaginato ex loco, vbi reperitur aliquis mortuus, si delictum isto casu est manifestum, nihil impedit, quin possit ad condemnationem deueniri, prout in specie voluerunt Guido de Suzzar. in tract. de indit. num. 99. & ibi Ludou. Bologni. in addi. motus authoritate tex. l. sciāt cuncti ibi, vel inditijs ad probationem indubitatis, C. de probatio. ad sunt enim, inquit ibi Guido. de Suzzar. in proposito tria inditia, primum pallid itas, & trepidatio, l. de minore, §. tormenta, §. plurimū, ff. de quæst. secundum delatio gladij, cum de portantibus arma, lex male præsumat, l. 1. C. vt armorum vsus, & in authē. de mand. Principis, §. fina. collat. tertia, tertium sanguis in ense, quia homine occiso gladius solet esse sā guinolētus, & ex qualitate facti sumitur coniectura l. vtrum, ff. de donatio. inter vir. & vxor. quod & idē affirmarunt Paris de Put. in tracta. sindica. in verbo, tortus, cap. primo, incip. an stetur dicto tortu, nume. quarto, versic. inditia indubitata erunt. Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de probat. §. fin. nume. 19. in addit. litera D, versic. effectus est, vt ex indubitatis inditijs puniatur reus, & versic. ponitur de primo exē plo, vbi refert verba Guido. de Suzzar. in loco præcitato, Ang. de malef. in verbo, fama publica, numero 18. Gandin in tit. de præsumpt. & indit. indubit. numero 10. iuncto num. 2. in fine, versic item ex quolibet inditio indubitato. Mars. in rub. de probat. nume. 237. Blanch. de indit. num. 29. vers. subdens, quod
* tutior videtur communis * opinio, prout etiam ex Blancho de communi testatur Nouell. in pract. crimin. rub. de modo, & forma citand. reos, nu octauo, folio mihi 82. Natta consi. 397. num. 24 libro tertio, Gram. decis. 42. num. quinto. Mascar. de probatio. libro primo, concl. 23. num. 2. & lib. secundo, conclus. 867. num. 26. lib. 3. conclus. 1220. num. 12. Menoch. de præsumpt. par. 1. libro 1. q. 3. num. 9. & quæstione 89. num. 118.

52 Et licet, † quod imò ex hoc solo inditio non possit iudex ad condemnationem deuenire, multo verius crediderint Ang. l. quamuis, numer. quarto, versic. tu, contra, ff. de furt. Brun de ind. par. 1. quæstione quarta, num. 16. Blanch. ad l. fina. ff. de q. numer. 292. (& si primam opinionem, vt supra dixerunt commu-
53 nē,) & nu. 297. Boer. decis. 166. num. 2. † non per hoc tamen recedas à prima opinione, quæ nō solum ma
* gis communis* est, vt ex præallegatis apparet, sed etiam verior, declarata tamen, vt mox in limitationibus dicam.

54 REGVLA Igitur † ex præmissis firma remanet, quod si ex aliqua domo in qua fuit repertum occisum cadauer, exierit aliquis pallidus, & cum gladio sanguinolento, poterit iudex contra istum, sic exeuntē

non solum procedere ad torturam, sed etiam ad condemnationem, & sic hæc regula affirmatiua habet duas partes, vnam de tortura, alteram de condemnatione.

55 AMPLIA I. Hanc† regulã in ea parte, quæ de tortura loquitur, vt procedat non solum quando quis visus est exire ex domo, vbi reperitur mortuus, sed etiam si ex alio loco, puta ex agro, & ex via publica: nam adhuc potest torqueri is, qui cum gladio euaginato, & sanguinolento fugit ex loco, aut via vbi occisi cadauer reperitur: sic enim video aliquos Doctores loquutos, simpliciter, & generaliter etiam facta mentione domus, vt videre est apud Ang. in l. si, in princ. numero sexto, ff. quod met. cau. & in l. quãuis, numero quarto, ff. de furt. Bald. in l. neque natales, nume. primo, in fine, ff. de prob. Blanch. de indit. num. 291. vt videri etiam potest apud Guido. de Suzzar. Gand. Ioan. And. in locis præcitatis. illud inditiũ fundatur non in loco, vbi mortuus reperitur, sed in tremore, seu pallore, in armorum delatione, & sanguine in armis reperto.

56 AMPLIA II. Vt† & reus possit torqueri secundum aliquos ex hoc solum, quod eius ensis, & gladius reperiatur sanguine aspersus, & madefactus: sic enim pro particulari inditio sanguis in gladio, ponitur & consideratur per Gandin. Guido de Suzzar. Parid. de Put. & Ioan. Andr. in locis allegatis supra, nume. 51. & in specie posuit Carrer. in pract. in primo tracta. de indit. & tortu. versicu. trigesimoquinto inditium, sequitur Menoch. de præsumptio. parte prima, lib. primo, q. 89. nu. 135. Bertazz. consil. 116. num. decimoquinto, libro primo, & ibi Claud. in addit. litera D.

57 LIMITANDO Hanc† secundam ampliationẽ aduerte secundum Carrer. & Menoch. in locis nuper citatis, quod hoc inditium diluitur si appareat dominum ensis illam accommodasse, vel amisisse, aut ad alienas manus aliquo modo peruenisse, idem credo si inquisitus probet sanguinem aliunde causatum, puta ex occisione animalis, vt in casu, in quo cõsuluit Bertazz. d. cons. 116. numero decimoseptimo, aut quid simile, item si cõstet sanguinem in illo ense extitisse ante commissum homicidium, vel ex aspectione ensis, aut peritorũ iudicio appareat dictũ sanguinem †non esse de recenti, sed de antiquo, &
58 nihilominus etiam ijs cessantibus, nisi inquisitus fuerit repertus cum eo gladio, sic sanguinolento prope cadauer occisi, & tempore homicidij, vel nisi aliqua alia concurreret coniectura, nunquam vidi ex hoc solo inditio fuisse deuentum ad torturam, & multũ bene iudicio meo.

59 AMPLIA III. Id† quod dixi, ex hoc quarto inditio posse deueniri ad condemnationem, vt multo magis procedat, si cum dicto inditio aliqua alia concurrant: sic enim voluisse videtur Blanc. de indit. ad l. final. ff. de quæst. numero 292. in fine, ibi, *Nisi concurrant inimicitia, minæ, vel alia*, & fuit de mente Bruni de indit. & tortu. parte 1. q. 4. post num. 12. versicu. & etiam fuit.

60 Contrarium, † quod etiam concurrentibus alijs non possit quis ex prædicto inditio condemnari, voluit Ioan. Andr. in Specul. relatus per Blanchum de indit. numero 297. versicu. & Ioan. Andr. Boer. decisione 166. numero secundo, in fine, versicu. etiam si concurreret aliud inditium, & ante istos hoc idem magis expressè voluit Gandin. in titu. de præsumpt. & indit. indubitat. numero 2. per totum, vbi latè ad partes disputat materiam, & postea cõcludit nõ posse deueniri ad cõdemnationem ex eo, quod quis fuit visus exire domum, vel agrum cum gladio euaginato fugiens, si in eo agro, vel domo fuerit repertus homo mortuus etiam concurrentibus minis, & fama publica, quod ille fugiens occiderit.

61 Quid dicendum? † Prima opinio est verior, & cõmunior: si enim hoc solum inditium, vt probaui supra nu. quinquagesimoprimo, secundum magis cõ-
* munem † sufficit ad condemnandum, tanto magis debet sufficere alijs iunctis, & Ioannes Andreas per Blanchum allegatus dicit contrarium eius, ad quod
62 allegatur, † & Gandinus in loco supra citato non loquitur de fugiente cum gladio sanguinolento, prout sunt termini nostræ quæstionis, sed simpliciter cũ gladio euaginato, quo casu non mirum, si non potest condemnari, quod & nos etiam admittimus, & bene declarat idem Blanchus, vbi supra, nume. 291. vbi facit magnam differentiam de exeunte cum gladio sanguinolento, vel cum gladio simpliciter euaginato, & quando gladius est sanguinolentus, iam et idem Gandinus fatetur ibidem, numero decimo, ex hoc solo posse deueniri ad condemnationem, & nihilominus aduertatur, quod Gandinus, vbi supra, dicto nume. secundo, prope finem, versi. & ideo ex prædictis præsumptionibus, non dicit simpliciter ex omnibus prædictis inditijs iudicem non posse reũ condemnare: sed quod non potest capitaliter condemnare, quod & nos etiam admittimus, vt infra dicemus, numero sexagesimoquinto. Sed bene, poterit condemnare extra ordinem, & ista est veritas.

63 LIMITA I. Regulam† propositam procedere, dummodo tale inditium probetur per duos testes: si enim probabitur per vnum solum testem non solum non sufficiet ad condemnationem, sed nec etiã ad torturam, secundum Ange. in terminis, in l. fin. in princ. num. 6. ff. de eo, quod met. cau. & in l. 2. post nume. 1. C. de quæst. licet enim hoc inditium nõ remotum, sed proximum dicatur, vt aduertit Menoch. de arbit. q. libro secundo, casu 270. numero decimooctauo, seq. reprobato Marsilio contrarium tenente, nõ tamẽ dicitur inditium immediatum, quo casu vnus testis sufficit, vt alias probauimus. Ideo per duos testes concludentes probari debet, alias de se solũ non operatur.

64 LIMITA II. Quia ad hoc, † vt ex tali inditio possit iudex deuenire ad condemnationem, necesse est, quod domus ex qua egreditur is, qui habet in manibus gladium sanguinolentum non habeat, nisi vnũ ostium, & vnum aditum, alias secus: sic enim de domo habente vnicum ostium, vel aditum loquuntur Paris de Put. in tracta. de sindic. in uerbo, tortus, capitulo primo, an stetur dicto torti, numer. quarto, post medium, versic. inditia indubitata erunt, folio mihi 332. columna secunda. Ioan. Andr. ad Specul. in titu. de probat. §. fina. numero decimonono, litera D, versicu. ponitur de primo exemplum. Guido. de Suzza. in tracta. de indit. numero 99. Gandin. dicto titul. de præsumpt. & indit. indubitat. nume. decimo. Nouel. in pract. crimin. rub. de modo, & forma citand. reos, numero octauo, folio mihi 82. Clar. in pract. §. final. quæst. 21. vers. si aliquis. Bonacos. in commun. opin. crim. parte prima, versic. inditium ad torturam facit visus exire de domo, folio mihi 88. columna tertia, in princ.

65 LIMITA III. Vt † licet hoc inditium sufficiat ad condemnationem, non tamen poterit isto casu imponi pœna ordinaria delicti, sed extraordinaria iudicis arbitrio, secundum August. ad Ange. de malef. in verbo, fama publica, post nume. vigesimumsecũdum ibi, *maxime ad mortem*, iuncto numero vigesimoquarto. Mars. in rubr. de probatio. numero 218. Clar. d. quæstio. 21. eodem versicu. si quis, in fine, ibi, *non tamen pœna ordinaria*, quem refert Bonacos. in

com-

comm. 1. opin. crimin. parte prima, dicto versic. indi-
tium ad torturā facit visus exire de domo, folio mi-
hi 88 col. 3. in princip. Mascard. de proba. concl. 867.
num. 26. & lib. 3. conclusi. 1220 nu. 12. & concl. 1221.
num. 88. ✠ Ruger. consi. 21. num. 82. & seqq. vbi bene
hanc limitationem comprobat, & facit generalis re-
66 gula: †quia iudex debet multum tēperare sententiā
suam, quando reum condemnat ex præsumptiuis
probationibus, vt per eundem Marsil. in rubr. de pro
bat. num. 241. seqq. & in l. repeti. nu. 18. ff. de q. Gram.
decis 8. nu. 8. Cagnol. in l. 1. num. 122. seqq. ff. si cer. pe
* tat. & est *communis, vt per Petr. à Placha in epito.
delict. c. 14. num. 3. in fine, & per Anton. Gomez. va-
riar. resolu. tomo 3. titu. de homicid. & ibi Emanuel.
Suarez. in addit. litera I.
67 Sed† an isto casu pœna possit esse solum pecunia-
ria, prout videtur voluisse Marsil. in dicta rubrica de
probat. nume. 238. & Mascar. d. conclus. 1221. nume-
ro 58. An vero etiam possit esse corporalis, dummo-
do non sit ordinaria, vt per eundem Mascard. dicta
conclus. 1220. nume. secundo, remitto me ad ea, quæ
dicam infra in tit. de reo confesso, & conuicto, in ea
quæstione, ☞ quæ erit, 80. in qua tractabo, an, & quā
do præsumptiua probatio sufficiat ad condemnan-
dum, & in quam pœnam.
68 LIMITA IIII. Quia† licet iudex possit ex hoc so
lo inditio reum condemnare, non tamen cogitur: qa
si vult, poterit omissa condemnatione illum torque-
re, quod totum eius arbitrio erit remissum, vt per
Clar. qui ita semper in practica apud se seruari vi-
dit, dicta quæst. 21. eodem versi. si aliquis visus sit, ad
finem; sequitur Bonacos. in commu. opi. crimi. parte
prima, dicto verbo, inditium ad torturam facit visus
exire de domo, folio mihi 88. colum. 3. in princip.
69 QVINTVM Est† inditium armorum delatio se
cundum Parid. de Put in tracta. sindica. in verbo, tor-
tus, capitu. primo, incip. an stetur dicto torti, num. 4.
post medium, versic. delatio gladii, vbi quod de por-
tantibus arma malum præsumitur, Guido de Suz-
zar. de indit. nume. 99. versic. item delatio gladij, vbi
etiam quod de portantibus arma lex male præsumit
Ioan. Andr. in addi. ad Specul. in titul. de probat. §.
fina. num. 19. versic. decimotertio per inditia indubi-
tata, in litera D. ibi, *Delatio gladii potest dici aliud inditiū, quod lex præsumit ad malum*, Blanch. de indit. ad l. fina. ff.
de q. nu. 78. seqq. vbi quod deferens arma maleuolū
habet animum. ad glo. fina. in titu de pace Constan.
& eorū violat. & ibi hoc notat Bal. & Martin. de Lau
de, in versic. si quis rusticus, & etiam voluit Andr. de
Isern. Proposit. & Aluarott. in dicto titu. in versicul.
mercator, & Alexan. ad Bartol. in l. prima, ff. ad l. Iul.
de vi publ. vbi omnes concludunt deferentem arma
malum animum habere: quod, & idem affirmarunt
Franc. Cason. in tracta. de indit. tracta. 3. c. 4. nu. 2. No
uell. in tracta. defensam, in rubr. an inditia pro reo dā
da sint, nu. 67. Paul. Meren. in cons. crimina. diuersor.
consi. 90. num. 15. lib. 2. Mascard. de prob. libr. 1. concl.
90. nu. 1. & conclus. 128. num. seqq. Brunor. à Sole in
suis quæstionibus legalibus, q. 25. num. 14. & 15. ✠ &
in proposito ad materiam vide quæ dixi infra in tit.
de var. ac diuers. crim. quæst. 108. in 1. limitatione ver
sicu. & in omnem euentum.
70 REGVLA Itaque† ex præmissis firma remanet,
quod ex delatione armorum oritur contra deferen-
tem inditium, & mala præsumptio. Et hoc, quia ar-
morum vsus regulariter a iure prohibitus est, l. 1. &
in rubr. C. vt armorum vsus, lib. 11. & in Authen. de ar
mis, §. sin autem, & per Bart. & Ange. in l. 1. per illum
tex. ff. ad l. Iul. de vi publ. & per Abb. & alios in capit.
clerici, de vita, & honesta. cleric.
71 AMPLIA I. Hanc regulam, †vt armorum delatio
faciat non solum inditium, quando de delinquente
non constat; sed si de delinquente, puta, de occiso-
re constet, probeturque ipsum ante rixam arma de-
tulisse, cum deferre solitus non esset, præsumitur ho
micidium deliberatè commissum, & non in pura ri-
* xa: sic enim communiter *concludunt omnes Do-
ctores supra allegati, dum dicunt malum animum
præsumi ex delatione armorū, & in specie addo Me-
noch. de arbitr. q. lib. 2. casu 361. num. 43. & Cardinal.
Alban. in cons. 6. nu. 6. & dixi infra, q. 126. nu. 202.
72 AMPLIA II. Vt† multo magis oriatur indicium
ex genere armorum, vt puta contra eum, qui ante ho
micidium sequutum ambulabat cum armis hastis
arco, & sagittis, cum archibugio, pila plumbea, ba-
culo ferreo, vel simili insolito armorum genere satis
apto ad occidendum: ex hoc enim oritur præsum-
ptio, & suspitio, quod is talis nō solum occiderit, si de
homicidio inquiritur, sed etiam si constet eum fuis-
se occisorem, quod ex proposito, & deliberatè occi-
derit per regulam, quod ex armorum genere præsu-
mitur animus, & atrocitas maleficij committendi, c.
significasti, il 2. & ibi Felyn. extra de homicid. Cepo.
consil. 44. ante finem. Florian. in l. sed etsi, §. magister
nu. 6. ff. ad l. Aquiliam, Gram. voto 24. numer. 6. & in
specie ijs, & alijs relatis hanc ampliationem firma-
runt Nouell. in pract. crimi. in princ. nu. 76. & in trac.
ad defensam, sub an inditia pro reo danda sint. nu 69.
Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de q. num. 83. Pau. Meren.
inter cons. crim. diuers. cons. 90. nu. 15. in fine, li. 1. Ma-
scar. de probat. li. 1. conclusio. 97. nu. 2.
73 AMPLIA III. Vt pariter, † & multo magis oria-
tur inditium contra eum, qui defert arma euaginata
qui enim arma euaginata portat, sine dubio animū
offendendi habet, vt per Parid. de Put. in tracta. sindi
ca. verbo, tortus, cap. 1. an stetur dicto torti, numer. 4.
post medium, versicul. delatio gladij præsertim nudi,
Guid. de Suzzar. de indit. nume. 99. vers. item delatio
gladij præsertim nudi, Fran. Cason. de indit. tract. 3. c.
4. num. 3. Blanch. de indit. ad l. fi. de q. nu. 82. vbi quod
ex delatione armorum euaginatorum praesumitur
quis se praeparasse ad aggressum, per l. 1. §. possidere,
ff. de vi, & vi arma. Cepo. consil. 28. colum. 2. vers. se-
cundo quia, numer. 9. cum alijs relatis per Nouell. in
pract. crimin. post prin. nu. 100. fol. mihi 54.
74 AMPLIA IIII. Vt† maximum oriatur inditium
contra eum, cuius gladius repertus fuerit penes cada
uer occisi, quod cū illo gladio ille occisus fuerit, & pe
nes inquisitum fuerit reperta vagina vacua, apta ad re
cipiendum illum gladium repertum. Tunc enim ex
hoc solo reum posse bene torqueri, sine dubio credo
rem, ex Boer. dec. 166. sub num. 5. & ex Carrer. in pra
cti. crimin. in 1. tracta. de indit. & tortura, in 36. inditio
versic. aut securius inculpati, quos refert, & sequitur
Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 1. q. 89. nu. 137.
75 AMPLIA V. Vt † & inditium oriatur contra
eum, qui ante commissum homicidium repertus
fuerit, quod acuebat, poliebat arma, vel de illis ali-
quam experientiam faciebat, dando cum gladio su-
per armatura, aut quid simile: ex istis enim præpara-
mentis colligitur illius animus vulnerandi, & occi-
dendi, secundum Blanch. in tract. de indit. ad l. fina.
ff. quæst. nume. 68. versicu. item si arma debiliora, &
versi. item si cum armis, pract. crimin. in 1. trac. de in-
dit. & tortu. in 24. inditio. Franc. Cason. de indit. trac.
3. cap. 4. num. 4. Thob. Non. consil. 99. nume. 25. vers.
quia responderetur, Menoch. de praesumpt. par. 1. lib. 1.
d. q. 89. num. 121. vide infra, num. 163.
76 AMPLIA VI. Vt† & inditium oriatur contra
eum, qui ante homicidium patratum exercebat se in
armis, & scrimia, vt per Franc. Cason. in tract. de in-
dit. tract. 3. cap. 4. nume. 3. versicu. item exercent se in
armis,

armis, Nouell. in pract. crimin. post princ. nu. 53. vers. nam exercitium in armis, folio mihi 39. Menoch. de præsumpt. d. q. 89. nu. 122. versic. idem si se excerbar, Mascar. de probat. lib. 1. conclus. 97. sub nu. 25. vide in fra, num. 163 ✠ & faciunt quæ dixi infra in tit. de homicid. q. 126. num. 171. & seq.

77 AMPLIA VII. Vt † pariter oriatur inditium contra illum, ad cuius gladij mensuram reperiantur vulnera in occiso, Carrer. in pract. in 1. tracta. de indit. & tortu. s 30. inditio, Vulpel. consil. 125. nu. 6. Menoch. de præsumpt. d. q. 89. n. 137. Ioan. Mar. Monticell. reg. crimin. 17. vbi tamen, quod inditium diluitur, quando probatur, quod dominus gladij illum alteri acco-

78 modauerit. † Sed certe, hoc inditium ego credo multum debile alio non concurrente, cum plures in vna ciuitate reperiantur gladij varius mensuræ.

79 LIMITA I. Huius † quinti inditij regulam non procedere, quando quis defert arma ob aliquam iustam causam, vt puta, quia miles, vel præsidis iussu illa portaret, quia tunc ex tali delatione armorum nullum oritur inditium, Nouell. in tracta. ad defensam, in parte, an inditia pro reo danda sint, nu. 68. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de q. nu. 78. & nu. 81. in fine, cum alijs relatis per Mascar. de probat. lib. 1. conclu. 97. nu.

80 4. conclus. 128. post nu. 1. † Causa autem iusta quæ sit gerendi arma, Iudicis arbitrio remittitur, secundum Blanch. vbi supra, nu. 79. in fine, & plures iustas causas deferendi arma recenset in proposito, Duen. reg. 55. arma portare, & dicam latius in vltimo ti. de var. & extraord. q. lib. quarto, vbi de armorum vsu latius differemus.

81 LIMITA II. In eo, † qui habet veteres inimicitias; nam is animo potius se defendendi, quam aliquem offendendi præsumitur deferre arma, secundum Nouell. in tracta. ad defensam, rubr. an inditia pro reo danda sint, num. 68. Mascar. conclus. 97. num. 4. in fine, & conclu. 128. nu. 8. vbi ex Marsil. quem allegat in cons. 21. numero 27. seqq. dicit quod si ille, qui defert arma læsus fuisset ab aliqua persona, tunc propter iustum timorem, ne iterum offendatur, arma illa deferre præsumitur, & propterea ex tali delatione armorum non præsumitur animus maleuolus, sed vt se ipsum tueatur.

82 LIMITA III. Vt armorum delatio faciat inditium in eo, quia nō sit solitus deferre arma; sic enim in non solito loquuntur, Franc. Cason. de indit. tracta. 3. cap. 4. nu. 2. Blanch. de indit. l. fin. ff. de quæst. nu. 78. vnde secus in eo, qui solet deferre arma, vt per Nouell. in tract. ad defensam, in §. an inditia pro reo danda sint, nume. 68. Mascar. dicta conclus. 97. num. 5. & conclu. 128. num. 9.

83 LIMITA IIII. Vt † nullum oriatur inditium contra eum, qui de licentia superioris portat arma: cessat enim hic ratio considerata per Doctores, de qua supra, num. 70. ideò cessat etiam inditium sicut in specie voluerunt Blanch. de indit. post nu. septuagesimumnonum. Nouell. ad defensam, rubr. an inditia pro reo danda sint, numer. 68. Mascar. d. conclus. 228. num. 7.

84 LIMITA V. Et † hæc est resolutio totius materiæ, quod, & si Doctores relati supra, nume. 69. in regula, dixerint ex delatione armorum oriri inditiū, & inde etiam deprehendi malum animum deferentis: non per hoc dicunt, quòd tale inditium sufficiat ad torturam, excepto Blancho post Iacob. de Beluiso, quem allegat, in tract. de indit. ad l. fina. ff. de quæst. numero 81. versicul. & pro inditio ad torturam, sed parcant mihi Beluisus, & Blanchus, quia veritas est in contrarium: quia cum hoc sit inditium remotum de se solum, alijs non concurrentibus ad torturam ✱ non sufficit, secundum communes, ° & approbatas opiniones, de quibus supra suo loco diximus; & in specie fuit de mente Thob. Nonij, in consi. 99. num. vigesimoquinto, versiculo non obstat 8. & magis expresse firmauit Macabrun. de Anguill. inter consilia crim. diuer. consi. 92. num. 12. vol. 2.

85 SEXTVM Erit † inditium conuersatio cum malis hominibus, a gum. text. in l. 3. §. nullus putat, ff. de excusat. tut. & in l. si plures, §. quamuis, vbi Barto. numero tertio, & §. si parens, vbi idem Bart. numer. 1. ff. de administr. tut. & in l. 1. C. si mancip. ita fuerit alienat. & in l. item apud Labeonem, §. item addumsse, in fine, ff. de in iur. & l. nullus, §. 1. ff. de actio. emp. nam ex mala conuersatione bonus efficitur malus, & vitiosus, l. ædiles, §. Pedius, ff. de ædil. edic. & similis, similem sibi quærit, cap. recolentes, ne statu Monach. & secundum Philosophum, talis, qualis quisque est, talium consortio delectatur; & vt dicit text. in c. sæpe. 28. quæst. 1. malorum consortia, sæpe etiam bonos corrumpunt, & tanto magis eos, qui ad vitia proni sunt, & vt etiam dicit tex. in cap. innotuit, de electi. societas, cum qua quis versatur, indicat hominē & ait Salamon. Prouerb capitulo decimotertio, qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis efficietur; & idem capitulo vigesimosecundo, noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum furioso, ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ; & demum Propheta in psalm. 17. cum Sancto Sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cū peruerso peruerteris, ex quibus, & alijs similibus per nostros Doctores adductis, ex mala conuersatione oriri inditium, & malam præsumptionem delicti, de quo quis imputatur, in specie scripserunt Gandin. in tit. de praesumpt. et indit. dubita. num. 3. ad medium, versic. item debet indagare iudex, Angel. de malef. in verbo, fama publica praeceden. num. 10. versicul. iudex enim bonus, Bal. de Perigl. in tracta. de q. & tormen. cap. 1. num. 10. versiculo quærat iudex instanter, Guid. de Suzzar. in tract. de indit. et tortu. nu. 52. versi. quærat iudex, Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de q. num. 253. Franc. Cason. de indit. tracta. 1. c. 3. num. 1. & tracta. 3. cap. 7. nu. 2. Marsil. in pract. §. expedita, ad finem, nu. 91. et seq. Carrer. in pract. crim. in 1. trac. de indit. et tortu. in 25. inditio, nu. 1. et 2. Nouell. in pract. crimin. post princ. num. 124. folio sexagesimonono. Bal. in lege prima num. 11. C. de seru. fugit. et in consilio nonagesimoquinto. Regula iuris, in fine, numero 6. lib. 1. Felyn. in cap. Petrus, nu. 4. de homicid. Alciat. de præsumpt. regu. 3. præsumptio. 40. nu. 3. Grammat. consilio decimoseptimo, nu. 14. Aymon. cons. sexagesimotertio, dicendum videtur prima fronte, numero decimotertio, versiculo instat præsumptio. et consi. trigesimoquinto, nume. 13 & consil. 210. Respondeo ad dubia, num. 12. vers. rursus ista conuersatio, Mascar. de proba. lib. 1. conclu. 451. num. 2. & seq. et libr. 2. conclus. 1002. numero secundo, et conclus. 1003. nume. sexagesimosexto. Menoch. de præsumpt. parte prima, libro primo, quaestio. octuagesimanona, numero 125. Franc. Personal. de indit. et tortu. numero 18.

86 REGVLA Igitur ex præmissis firma remanet, quòd ex mala conuersatione oritur inditium maleficij, et delicti; et ideò si commissum sit homicidiū, et Titius, qui de homicidio imputatur, probatur quod solitus sit conuersari cum homicidianis, oritur contra eum ex tali conuersatione inditium dicti homicidij.

87 AMPLIA I Huius sexti inditij regulam, † vt tale inditium sufficiat ad torturam, pro vt [illegible] fuisse de mente Franc. Casoni, vbi supra a[illegible] inditijs, tract. 3. capitulo tertio, nu[illegible]

Mascard. d. conclus. 452. numero quarto, vbi dixit, quod ex conuersatione malorum plurimū permouetur animus Iudicis, circa inditium ad torturam, & Franc. Personal. in tract. de inditijs, & tortu. numero 38. dixit quod conuersatio, quæ fit cum malis, facilè mouet Iudicem ad torturam, quod & idem voluit Baldus dicto consilio nonagesimoquinto, regula iuris, circa finem, libro primo, quem referendo sequutus est Aymo. in consilio trigesimoquinto, numero decimotertio, & consilio septuagesimosecundo, numero 12.

Sed certè † hæc ampliatio non est vera, nec vllo pacto tenenda, quia conuersatio malorum non solum est inditium remotum, sed generale, & sic ad torturam de se non sufficit, licet bene adminiculetur, & coadiuuet alia inditia per ea, quæ in simili de mala fama hominis dixi supra, hoc eodem titu. quæstione 47. numero 205.

Nec obstet authoritas Casoni, vbi supra in contrarium allegati, tum quia is etiam de ampliatione dubitat, & patet ibi, *ed hoc dubitatur, &c.* tum etiam quia allegat Mars. in pract. §. expedita, numero 83. qui de tortura nihil dicit, licèt bene dicat, quod faciat inditium simpliciter. Multo minus etiam obstet authoritas Bal. Aym. & aliorum volentium, quod ex mala inquisiti conuersatione animus Iudicis plurimū mouetur ad ipsum torquendum, quia non per hoc sequitur, quod hoc solum inditium, & de se sufficiat ad torturam, sed si iudex videt imputatum esse solitum conuersari cū malis hominibus, facilius ipsum torquebit, sine dubio, supple tu, alijs concurrentibus, prout in specie sic declarant Brun. inter consilia criminal. diuersorum consilio 115. numero 17. iuncto numero 70. & 71. & lib. secundo, in folio. Menoch. de præsump. lib. 1. dicta quæstio. octuagesimanona, numero 125. & sic concludo, quod mala conuersatio erit inditium adminiculatiuum, & non de se solum ad torturam sufficiens.

89 AMPLIA II. Eandem regulam, † vt mala conuersatio non solum faciat inditium contra principalem imputatum, sed etiam contra alios prætensos complices, & participes, qui si probentur, quod sint soliti conuersari cum principali delinquente, & inquiruntur tanquā consocij, & participes delicti per reos commissi, habent contra se præsumptionem, & inditium participationis, & scientiæ illius delicti, secundum Aymo. in consilio 220. numero 12. versi. amplius ex conuersatione præsumitur, quem in proposito refert, & sequitur Mascard. dicta conclusione
90 451. num. 7. per regulam generalem, † quod conuersans cū aliquo præsumitur scire facta illius, de quo in c. quærendum, 2. q. 1. in c. cum oporteat, de accusa. & in l. 2. ver. detegit, & ibi glos. in 3. intellectu, C. vbi de crim. agi oportet, cum alijs, vbi supra per Aymo. & Mascard. relatis.

91 LIMITA I. Hanc secundam ampliationem, vt procedat, dummodo conuersatio sit stricta, & continua: secus si interpolata, & non stricta, quia tunc nullum facit inditiū, sicut post Castr. declarat Mascard. dicta conclusione 451. numero nono, & dixi in simili supra quæstione quadragesimatertia, numero 173.

92 LIMITA II. Eandem ampliationem, † vt sola conuersatio cum delinquente non faciat inditium sufficiens ad torturam, sed bene iunctis alijs Iudicē faciliorem reddit ad torquendum, & sic adminiculatur alia inditia: de se autem nihil operatur, per ea, quæ generaliter dixi supra quæstio. 43. numero 171. & seqq. vbi probaui, quod conuersatio cum delinquente iuncta illius inculpatione facit inditium ad torturam contra nominatum, ergo de se sola hoc nō operatur, prout in terminis sic voluerunt Carrer. in practi. crim. in 1. tract. de indit. & tortu. in vigesimoquinto inditio, numero tertio, Bertazzo. consi. 548. numero 16. lib. 2.

93 SEPTIMVM Erit inditium contra eum, † qui statim commisso aliquo delicto, vadit ad curiam ad perquirendum, & sollicitandum, vt in eo procedatur, cum tamen hoc perquirere, & sollicitare ad ipsum non spectaret, qui enim se ingerit, suspectus est l. vnius facinoris, §. seruo, qui vltro, vbi præsertim Mars. numero 7. ff. de quæst. l. quę omnia, ff. de procurat. l. fi. & ibi gl. ff. de off. prætor. l. semper, ff. de iure immunit. l. vxori, §. qui se, ff. ad l. Falc. & propterea hoc pro inditio in specie posuit originaliter Paris de Put. in tract. synd. in verbo, tortura, il secondo, cap. 1. incip. tortura, licet regulariter, ad finem, numero 4. vbi refert, quod quidam occiderat consocium, & sępius veniebat ad curiam importunè sollicitando, vt occisor reperiretur, fuit captus, vt suspectus, & repertum fuit, quod ipse occidisset: solent enim plerumque, vt dicit Paris eo loci, tales delinquentes visitare curiam, vt intelligant, quid de illo crimine, quod ipsi commiserunt dicatur, & agatur, iuxta illud, *Conscius ipse sibi de se putat omnia dici*, & ad hoc diuina vindicta ipsos impellit, vt puniantur, iuxta illud aliud: *Nullum malum impunitum, & nullum bonum irremuneratum*, & Par. idem refert, & sequitur Marsil. in pract. §. diligenter, numero 150. Blanch. de indit. ad l. 1. ff. de quæst. num. 175. & seq. vbi refert aliud simile exemplum temporibus suis contigisse, Anto. Columban. in tract. de modo proceden. in controuers. crim. artic. 8. per 85. Franc. Cason. de indit. et tort. tracta. 6. capitulo 1. numero 11. seqq. Ant. Rebuff. in tracta. de testibus, gl. 4. nume. 22. Nouell. in pract. crim. post princip. num. 100. vbi et refert, ita alias sibi contigisse, dum de anno 153 erat assessor maleficiorum Potestatus Veronæ, Carrer. in pract. in 1. tract. de indit. et tortu. §. decimumquintum. vbi etiam testatur ita bis contigisse in magna curia Vicariæ, in quibusdam denunciantibus mortem alterius, et sollicitantibus, quod reperiatur delinquens, qui cum fuerint capti, et positi ad torturam, ex hoc confessi fuerunt delictum, Corrad. in pract. §. 3. de offi. prætor. in caus. crimin. in rub. de negat. crimin. et tormentor. post numerum vigesimumoctauum. ver. 32. adde, folio mihi 299. columna secunda. Anto. Gomez. uariar. reso. tomo tertio, capitulo decimotertio, rubr. de tortur. reorum, numero decimoquarto, ubi et ipse etiā refert hunc casum de facto contigisse in ciuitate Salmaticensi, Menoch. de præsum. libro primo, quæst. 89. num. 106.

94 AMPLIANDO hoc † septimum inditium aduerte, quod præfati Doctores, ac præsertim Paris de Put. Marsil. Carrer. et Ant. Gomez ubi supra relati loquuntur non solum in eo, qui ad curiam vadit, et sollicitat, ut perquiratur delinquens, sed etiam in eo qui primus curiæ spontè denunciat malefactorem, vt puta homicidam; nam et hunc talem etiam esse suspectum affirmat, quod ego intelligo quando denunciare non tenetur, secus si teneretur denūciare, vt puta, quia homicidium esset commissum in domo denunciantis, quia tunc imo oritur inditium ad torturam, non denunciando, ut infra, numero nonagesimonono.

95 LIMITANDO Pariter † conclusionem huius septimi inditij aduertas, quod licet Doctores ijdem supra relati uideantur quodammodo sentire ex hoc solo inditio posse reum torqueri; tamen ego credo, quod non possit, cum sit inditium remotum, nisi alia concurrant, et propterea multum bene loquutus fuit Anto. Calumb. ubi supra allegatus

artic.

artic. octuagesimoquarto, dum dixit, quod tale inditium facit suspicionem ad informandum, ergo non ad torquendum, & multum prudenter etiam loquutus fuit Anto. Gomez. vbi supra allegatus, dicto capitulo decimotertio, numero decimoquarto, dum dixit, quod in contingenti casu, habita inquisitione, & informatione, cum ille sic sollicitans fuerit repertus suspectus, & culpabilis, fuit captus, & post capturam comperto, & probato delicto fuit ad mortem condẽnatus, & furca suspensus: quare credo hoc inditium sufficere ad inquirendum, & ad sumendas informationes, nec non etiam ad capturam, sed non ad torturam, nisi alijs concurrentibus.

96 LIMITANDO Pariter ampliationem † positam supra, numero nonagesimoquarto, aduerte, q̃d imò quando aliquis est interfectus in sua domo, vinea, vel agro, si tale homicidium curiæ dominus, vel habitatur, aut colonus illius domus, vineæ, vel agri primus, & spontè denunciat, vna cum malefactoribus, non solum non oritur ex hac denunciatione inditium contra eum, verum etiam econtra si taceret, & non denunciaret, vel ex interuallo denunciaret, redderetur suspectus, & inditiatus, vt post Roman. quem allegat, voluit August. ad Angel. de malef. in verbo, fama publica, numero quinquagesimotertio, in fine additionis, & post Parid. de Put. quem pariter allegat, scripsit Anto. Columban. vbi supra, articulo octuagesimotertio, cum alijs allegatis per Nouell. in practi. crimin. in rubr. de modo, & forma citan. reos, numero vigesimoquarto, fol. mihi octuagesimoseptimo, & per Blanch. de inditijs, ad leg. finali. ff. de quæstio. numero 275. qui videatur, quia benè declarat materiam, & per Carrer. in pract. crimin. in secundo tracta. de indit. & tortu. §. decimumtertium inditium, nume. decimosexto, & decimoseptimo, & per Ioan. Mar. Monticell. regu. crimin. nona, numero sexto, & septimo, vbi etiam de vxore tacente mortem viri sui in coniugali domo occisi, de quo & per Menoch. de præsumptio. lib. primo, quæstio. octuagesimanona, num. nonagesimoprimo, iuncto numero 107. vbi in proposito bene tollit dubitationem, quam faciebat, Marsil. in practi. §. expedita, in fine, & loquitur non solum in non denunciante, sed etiam in tardè denunciante, & permittente: puta q̃d cadauer marcescat, & incipiat olere, dicitque illo casu oriri contra dominum domus scientem, & nõ reuelantẽ; inditium vehemens, violentum, & ad torturam sufficiens, ibique ex historijs duo refert exẽpla, quæ in facto contigerunt.

97 AMPLIANDO Præcedentem † limitationem addo, & Franc. Person. in tract. de indit. & tortu. numero trigesimoquinto, versiculo, & vnus socius, vbi videtur illam extendere, etiam quod dominus domus non sit homo malæ conditionis, & famæ, quod & ego verum credo in hoc particulari casu, in quo concurrit duplex inditium. Primum, quia homicidium factum in domo, præsumitur factum ab ijs, qui in domo habitant, vt mox dicam in sequenti inditio. Secundo concurrit taciturnitas domini, non denunciantis homicidium. Vnde quando plura concurrunt inditia, tunc dominus torquetur, etiam quod dominus sit bonæ famæ, vt per Boss. in tit. de indit. & considerat. ante tortu. num. quinquagesimo, in fine, versiculo, loquor quando solum.

68 OCTAVVM Oritur † inditium contra dominum domus, quando in eius domo reperitur aliquis mortuus: tunc enim præsumptio est contra ipsum dominum, quod illum occiderit, sicuti post Dynum Ioan. Andr. Bald. quos allegat, affirmauit Angel. de malef. in verbo, quod fama publica præcedente, nu. quinquagesimotertio, & ibi August. in addit. alios plures adducit concordãtes, & post antiquiores quos referunt, iidem scripserunt. Paris de Put. in tract. sindic. in verbo tortus, cap. 3. incip. mandauit rex, nume. 14. Roman. in leg. 1. §. si quis in villa, ff. ad Syllan. Nouell. in practi. crim. in principio, num. 102. & 108. Ludouic. Bologn. in addit. ad Guido. de Suzzar. in tract. de indit. & tortu. numero trigesimonono. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de quæst. nume. 299. Foller. in practic. crimin. in verbo, item quòd suffocauit vxorem, nu. 9. & decimo, vbi generaliter facit conclusionem, q̃d delictum domi factum præsumitur factum per existentes in domo, & inde infert, quod domi reperta vxor mortua præsumitur occisa ab eius viro, Grammat. voto vigesimoquarto in princip. Natta consil. 562. num. 3. lib. secundo. Carrer. in practica crimin. in secundo tracta. de indit. et tortu. §. decimumtert. inditium, numer. sexto. Foller. in practica crimina. in verbo, capiat informationem, numer. trigesimosexto, sequen. Bos. in tit. de indit. & considerat. ante torturam, nume. quinquagesimo. Menoch. de arbitr. quæst. lib. secundo, casu 394. nume. quinquagesimoquinto, & in tracta. de præsumptio. libro primo, quæstione octuagesimanona, numero nonagesimo. Ioa. Mar. Monticell. reg. crimin. nona, numero tertio, & reg. decima, numero trigesimoquarto, vbi particulariter, quod domino domus interfecto omnes domestici, & familiares torquentur, per leg. secundam, ff. ad Syllan. de quo dixi supra, quæstione vigesimaseptima, numero 107. sequen. et ita sine dubio cõ* muniter à Doctoribus receptum est, licet Alber. in tract. statut. in loco relato per Augu. ad Ang. de malefi. vbi supra, post dictum nume. 53. contrarium asseruerit.

99 AMPLIA I. Huius † Octaui inditij conclusionem, vt talis præsumptio sufficiat ad torturam, non solum contra dominũ domus, sed etiam contra domesticos, sic enim illos de domo posse torqueri, quãdo delictum est domi commissum, bene probare videtur, text. in capitulo si forte mulier, & ibi glos. in verbo domi diffinitione prima, & affirmarunt in specie, post Cynum, Bartolum, Baldum Salycetum, Spec. et Ioan. Andr. quos allegat, idem Ange. de malefic. vbi supra, dicto verbo, quod fama publica praeced. post numerum quinquagesimumtertium, versic. an autem possit torqueri, & ibi August. in addit. alios adducit concordantes, Paris de Put. de sindic. verbo tortus, capitulo tertio, mandauit Rex, nume. decimoquarto. Ludouic. Bologn. ad Guido. de Suzzar. vbi supra de indit. et tortu. sub dicto nume. trigesimonono. Blanch. de indit. dicto nume. 299. Foller. dicto verbo, item quod suffocauit vxorem, nume. decimo, in princip. Nouell. in pract. crimin. in princip. nume. 108. et nume. 102. vbi quod isto casu si plures in vna domo reperiantur, quorum vnus in eadẽ domo reperiatur mortuus, sine vlla dubitatione cæteri torqueri possunt, et ita alias apud eum seruatum fuisse testatur Foller, in dicto verbo, capiat informationem, nume. trigesimoseptimo, Boss. de indit. dicto numero quinquagesimo. Ioan. Mar. Monticell. dicta regula decima, eodem numero trigesimoquarto, ☞ vide quæ dixi infra, quæstione septuagesimanona, numero trigesimonono, in tracta. de testibus, & vide etiam, in titu. de pen. temporan. quæstio. nonagesimasexta, numero decimonono, seq. & numero octuagesimosecundo, & nonagesimoprimo, & nonagesimosexto, & sequen. vbi, & posui, an homicidio commisso in aliqua domo, existentes in ea possint condemnari, & in quam pœnam, an vero torqueri, & si in tortura perstiterint, an sint absoluendi an vero adhuc in aliquam extra ordinariam pœnam condemnandi.

A M-

100 AMPLIA II. Vt† multo magis isto casu possit torqueri dominus domus, seu illius inquilinus, quando aliquo in domo occiso, nõ statim Curię homicidium denunciat.

Talis enim taciturnitas etiam de se sola facit inditium ad torturam, vt dixi supra, numero nonagesimosexto, & seq.

101 AMPLIA III. Vt† iste domesticus possit torqueri super homicidio domi commisso non solum tanquam principalis propter præsumptionem, quæ contra ipsum vrget, vt dixi supra, numero nonagesimooctauo, sed etiam potest torqueri, tanquam testis verisimiliter informatus, Foller. in dicto verbo, capiat informationem, dicto numero trigesimosexto, sequenti.

102 Et hoc per regulam, quod domi existentes præsumuntur scire facta domestica, de qua in lege finali, C. de sicar. & in lege, in adulterij quæstione, C. de adulter. in lege consensu, C. de repud. cum alijs adductis in proposito per Brun. de indit. & tortur. secunda parte, quæstione quarta, numero decimoquarto, vbi in terminis firmat hanc conclusionem, & dixi infra, q. 79. numero 39.

103 AMPLIANDO Rursus† pręcedentem tertiã ampliationem, aduerte quod licet forsan, vt modo in sequentibus limitationibus explicabo, possit dubitari, quando dominus domus torquetur, tanquã principalis, an debeat concurrere illius mala fama, seu aliqua alia pręsumptio. Nihilominus, quando torquetur, tanquam testis verisimiliter informatus, pro vt sunt termini propositæ ampliationis, indistinctè credo, quod possit ei tortura inferri etiam alio non concurrente adminiculo, quia sufficit, quod sit verisimiliter informatus de veritate, & quod eam recuset dicere, pro ut infra declarabo in materia torturæ testium, in sequenti titulo, de opposition. contra testes, quæstione septuagesimanona, numero trigesimonono.

104 LIMITA I. Huius† octaui inditii conclusionẽ, vt procedat, dummodo dominus domus, ac alij domi habitantes sint malæ famę, & consueti similia committere, secus si sunt bonę famæ, & non soliti delinquere: nam tunc non possunt torqueri ex hoc solum, quod mortuus in eorum domo reperiatur, vt per Blanch. in practica criminali, in fine, in quarta parte defensionis, numero decimotertio, vbi expresse dicit, quod hoc inditium tollitur probando, quod dominus domus est bonæ vitæ, Io. Mar Monticell. regula. crimina. nona, numero secundo, vbi pariter dicit, quod conclusio firmata supra, numero nonagesimooctauo, non procedit, quãdo dominus domus non fuisset solitus similia cõmittere, vel non esset malę vitę, & ibi plures adducit concordantes Boss. in titulo de indit. & considerat ante torturam, dicto numero quinquagesimo, uersiculo tamẽ possunt omnes torqueri, iuncto uersiculo, intellige tamen, ubi etiam dicit, quod isto casu omnes domi existentes possunt torqueri, quando omnes sunt malæ famæ, alias ille solum torquetur, qui male audit, ex Salycet. & Dec. in locis per eum allegatis, faciunt pro hac limitatione Doctores infra allegati in sequ. inditio. numero 121. item faciunt scripta per addentes ad Roman. in lege prima, §. hoc autem Senatusconsulto, & in §. si quis in uilla, ff. ad Syllan. pro ut refert Natta in consilio 362. numero tertio, libro secũdo, & per Carrer. in distinc. trigesimotertio inditio, numero sexto, numero duodecimo, & decimoquarto & per August. ad Angel. de malefic. dicto uerbo, quod fama publica preceden. numero quinquagesimotertio.

105 † Vbi dicunt, quod isto casu tortura est incipienda ab ijs, qui sunt malæ famæ, & per Nouell. in practica criminali, in principio, numero 108. vbi etiam, quod tortura est incipienda à magis suspecto, & dixi aliquid infra quęst. nonagesimanona, numero 91.

106 Contra† hãc limitationem facit in primis, quod probaui supra numero nonagesimoseptimo, dum dixi oriri inditium ad torturam contra dominum domus, in qua occisi cadauer reperitur, si illud Curiæ non denunciauit, etiam quod is fuerit homo bonæ famæ, item facit consideratio facta per Nattam in consilio 362. numero tertio, iuncto numero sexto, versiculo quantum vero, libro secundo, quem in proposito refert Franch. Personal. in tractat. de indit. & tortu. numero trigesimoquinto, versiculo, etsi vnus, iuncto numero trigesimoseptimo, versiculo, & ratio diuersitatis, vbi retorquendo Doctores allegatos supra numero centesimoquinto, dicentes, quod in contingenti casu est incipienda tortura ab ijs, qui sunt malæ conditionis, & famæ, ergo dum hoc inquirunt ijdem ipsi Doctores, tacite etiam præsupponunt, quod, & in alios est continuanda posito, quod essent bonæ famæ, Quando enim (inquit Natta in dicto numero sexto, eodem versiculo quantum vero) reperitur cadauer occisi in alicuius domo, tũc omnes possunt torqueri, quia ab vno eorum necesse est, vt homicidium sit commissum. Ergo si magis suspecti, & malæ famæ homines torti, in tortura perstiterunt, nihil videtur esse, quòd impedire debeat cõtinuationem torturæ in alios, etiam, quòd bonæ famæ sint ad reperiendum delictum, quod ab vno illorum de necessitate commissum fuit.

107 Quid dicendum?† Articulus est certè dubius: & pro resolutione distinguo sic: si dominus domus torquetur non tanquam reus principalis, sed tanquam testis verisimiliter informatus, (quo casu vt notum est, & dicam infra in materia torturae testium, in titul. de oppos. contra testes, tortura debet esse leuis, & moderata,) & tunc crederem illum posse torqueri, etiam quod non sit malae famae, vt supra iterum admonui, numero centesimotertio.

108 Si vero torquetur dominus domus, † tanquam reus principalis, & tunc si concurrat aliqua alia presumptio, seu inditium, poterit vtique isto casu torqueri, etiam quod sit bonae famae, quia loco malae famae subintrant alia adminicula, vt in terminis, & bene iudicio meo, aduertit Boss. in titul. de indit. & consideratio. ante torturam, numero quinquagesimo, in fine, versiculolo, quot quando solum.

109 Quod si nulla alia vrgeat præsumptio, † seu suspitio contra dominum domus, & si fuerit bonæ famæ, & tunc consideret Iudex, pro ut considerauit Natta in dicto consilio 362. numero sexto, versiculo quantum vero, an homicidium domi commissum potuerit committi ab aliquo alio quam à domino domus, & ibidem stantibus, an vero à nullo alio quam à domesticis. Primo casu crederem dominum domus non posse vllo pacto torqueri, nisi is fuerit malæ famæ, vel solitus similia committere, secundum opinionem relatorum supra, numero 104.

110 Secundo verò casu, † quando scilicet Iudex videt, quòd ille mortuus domi repertus, non potuit verisimiliter ab alio occidi, quam à domino domus, & alijs in domo habitantibus, & tunc etiam quod isti fuerint bonæ famæ, crederem eos posse tormentis subijci, iuxta considerationem Nattæ, de qua supra.

111 Et † in proposito memini me à genitore meo audiuisse casum in Vrbe, alias contingentem, satis

tus miseratione dignum, de quodam famosissimo fure vulgariter nuncupato *il Pretino de Lucca*, qui ut de nocte furtum committere, absconderat se in pallio, vt dicunt, seu foramine camini existentis in camera cuiusdam mercatoris, nuncupan Galeotti, Gironi; adueniente nocte fur ille ex camino egressus capsam pecuniarũ aperire contendebat: audito rumore insurrexit Galeottus ex cubili, vbi dormiens solus iacebat, & in furem irruit: sed fur accepto paruo cultro existente in quadã tabula illius cubiculi. Galeottum cum illo cultro vulnerauit, deinde ex eodem camino, in quo iam de die absconditus remansit progrediens versus tectum, & inde ex summitate camini egrediens, & per plura tecta in diuersas domos pertransiens viam fugiendi nactus est, cum à nemine in illo facinore perpetrando visus fuerit; magister puerorum, & filiorum occisi, qui erat Spoletinus, & qui fuit primus in audiendo tergiuersationes domini sui cum illo fure, statim ad eiusdem domini cubiculum se contulit cum lumine, quod ad hunc effectum ascenderat, & reperto, vt supra, domino suo vulnerato cœpit conclamare, & alios domesticos conuocare, qui omnes videntes, quod in ea camera nemo alius aderat, nisi ille magister, ipsum de tali facto redarguere cœperunt, & illum in manus Curię tradiderunt. qui post modum, (vt ad propositum redeam) etiam quod bonae famę vir esset, & non solitus talia committere, fuit tamen tortus: quia verisimiliter iudex non poterat pręsumere suum dominum ab alio fuisse vulneratum, quam ab ipso, & tortus fassus est se vulnerasse dominum suum, quem re vera non vulnerauerat, pro vt compertum fuit illinc a pluribus annis, (postquam infelix magister fuit vltimo supplicio affectus) dum ille famosissimus fur pro alijs delictis carceratus debitas luit pęnas: & haec omnia in suis examinibus sponte reuelauit. Aduertat ergo Iudex multum bene in hoc, quando aliquis mortuus reperitur in aliqua domo, vt scilicet bene perspiciat, an ille potuerit occidi ab alijs, quàm a domino domus, an vero secus: quia in primo casu, (quicquid secus sit in secundo) non potest inferri, tortura domino domus, nisi is fuerit malæ famæ, vel solitus similia committere,

12 Nec† obstent deducta per nos supra, numero nonagesimoseptimo. quia ibi vltra, quod fuit repertus mortuus in domo, dominus domus etiam tacuit, & fuit negligens in reuelando Curiæ, & sic concurrit duplex inditium, vt admonui, dicto numero nonagesimoseptimo. At hic loquimur, quando non adest, nisi inditium, quod mortuus fuerit in alicuius domo repertus. Nec etiam obstet auctoritas Rom. & Nattæ cum allegatis, & inductis per eum in dicto cõsilio 362. numero tertio, quos retuli supra, numero centesimosexto, qui ẽt tacite sentire videntur etiam homines bonæ famæ posse ex proposito inditio torqueri.

113 Quia† vel eorum opinio est falsa, aliter intellecta, quam supra declaraui, vel saltem intelligi debet, quã do personæ torquendæ, & si non sint infames, sunt tamen viles, & abiectæ, cum textus ille super quo se fundat Rom. loquatur in seruis, pro vt etiam aduertit idem Natta dicto consilio 362. numero sexto, versiculo, præterea illud dictum Roma. potest intelligi, sequitur Franc. Personal. de indit. & tortu. dicto numero trigesimoseptimo, in fine, versi. vel saltem serui torquebuntur.

114 LIMITA II. Dicti † octaui inditij conclusionem, tunc demum procedere, quando concurrit aliqua alia præsumptio, aliter non poterit deuenire ad torturam ex hoc solo inditio, quòd remotum est, arg. eorum, quæ notant Docto. præcipuè Bartõ. in l. fin. ff. de quæst. & præsertim Marsi. ibi, numero quarto, & alibi supra dixi, sic nempè ex hac ratione motus hanc posuit limitationem Meno. de arbitr. quęst. libro secundo, casu 270. numero vigesimosecundo, & faciunt in simili, quæ de mortuo reperto ante domum alicuius dicam infra, in sequen. inditio, numero 123.

115 Contra† hanc limitationem faciunt omnes Doctores allegati supra, numero nonagesimonono, qui dum dicunt ex hoc inditio dominum domus torqueri posse, tacitè etiã sentire videntur non requiri aliud inditium.

116 Pro concordia dic, † vt dixi in præcedenti limitatione: si dominus domus torquetur non tanquam reus principalis, sed tanquam testis verisimiliter informatus, & tunc nõ requiritur aliud inditiũ, sed sufficit verisimilis scientia, & quod recuset dicere veritatem, vt in simili admonui supra, numero 103. Si vero torquetur, non tanquam testis, sed tanquam reus
* principalis, & is fuerit malę famæ, tunc omnes consentiunt, quod absque alio adminiculo possit torqueri, vt etiam dixi supra, numero 104. Si autem secus is fuerit bonę famæ, & tunc pariter etiam alio nõ concurrente poterit torqueri, quando iudex ex loci qualitate dignouerit, quod illud homicidium non poterat in ea domo ab alijs committi, quam à domino domus, vel ab habitantibus in ea, cum tunc satis dicatur concurrere aliud, videlicet qualitas loci, per ea quę posui supra, numero 106. & 109. At ijs omnibus cessantibus si dominus domus inquiratur non tã quam testis, sed tanquam principalis, sit que bonę famae, & facilè etiam esse possit, quòd ad illud perpetrandum homicidium etiam non domi habitantes interuenerint, & tunc iuxta Menochii sententiam aliquid aliud concurrere debere verissimum credo. Aduerte bene ad hęc Lector, quia non alibi sic bene explicata reperies.

117 LIMITA III. Ex hoc inditio, † vt possit dominus domus torqueri, quando is tempore patrati homicidij fuerit domi, vel saltem non appareat, quod fuerit extra domum: quòd si probetur illum in domo tunc non fuisse, non vtique poterit torqueri, nec
118 tanquam testis, nec tanquam reus. † Data enim ignorantia delicti, quę ex absentia pręsumitur, lege tres fratres, ff. de pactis, l. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posthum. l. planè, ff. de excusat. tut. cum alijs relatis per Menoch. de arbitr. quęst. lib. secundo, casu 186. numer. decimosexto, excluditur verisimilis scientia, quę facit testem torqueri, ideò etiam excludi debet tortura. Rursus probato, quod reus tempore homicidij non erat in loco homicidii, dicitur probata negatiua homicidij, l. optimam, cum ibi notatis per Bald. & alios, C. de contrah. emp. idcircò non solum non est locus torturę, sed absolutioni: sic nempè in terminis video declarantem Brun. in trac. de indi. & tort. par. 2. q. 4. numer. 14. in medio, qui, & in idem allegat text. in l. 1. §. hoc autem Senatus consultum, ff. ad Syllan. qui bene hãc limitationem probare videtur, nec dissentit Foller. dicto verbo, capiat informationem, nu. 36. ver. nisi probetur.

119 LIMITA IIII. Vt † hoc inditium sic, vt supra declaratum, licèt sufficiat ad torturam: non tamen sufficit ad condemnationem, & in hoc omnes
* conueniunt, & in specie sic voluerunt Angel. de malefic. in verbo, quod fama publica praeceden. numero quinquagesimotertio, versiculo, Ludouicus autem. Bolognin. in additio. ad Guido. de Suzzar. de inditio. & tortu. numero trigesimonono. Blanch. de inditio. ad legem fina. ff. de quęstione numero 299. Foller. in practica. criminali, verbo, item quod

suffi cia-

suffocauit uxorem, numero decimo, in principio.

120 NONVM inditium† sumitur, quando mortuus repertus in via, & prope domum alicuius: dominus enim illius domus, penes quam mortuus reperitur potest torqueri, non aliter, ac si in eius domo repertus fuisset, vt in præcedenti inditio, signanter etiam de mortuo reperto, iuxta alicuius domum, post Bartolum in lege ædiles, ff. de via publica, post alios quos allegant antiquiores, voluerunt Paris de Puteo, in tractatu sindicat. in verbo, tortus, capitulo tertio, mandauit rex, numero decimoquarto. Angel. de malefic. in verbo, quod fama public. præcedent. numero quinquagesimoprimo. Ludouic. Bologn. ad Guidonem de Suzzar. in tractat. de inditijs, & tortura, numero trigesimonono. * Calcan. consilio sexagesimotertio, & sexagesimoseptimo, Nouell. in tracta. ad defensam, rubric. an inditia pro reo danda sint, numero sexagesimoquinto, & in practica criminali, post principium, numero 102. versic. propinquitas occisi, Carrer. in practica crimina. in secundo tracta. de indit. & tortura §. decimumtertium inditium, numero secundo, Bianch. de indit. ad legem final. ff. de quæstionib. numero 298. & in practica criminal. in fine, in quarta parte defensionis, numero decimotertio. Foller. in practica criminal. in verbo, item quod suffocauit vxorem, numero vndecimo, & in verbo, capiat informationem, numero trigesimosecundo, versiculo, & si fortasse quæratur, & numero trigesimoquinto, versiculo verum si contigerit, Boss. in titulo de indit. & considerat. ante torturam, numero quinquagesimoprimo, in princip. Ioan. Maria Monticell. regula crimin. 9. numero tertio. Menoch. de arbitra. quæstio. libro secundo, casu 394. numero quinquagesimoquinto, & in tracta. de præsumptio. libro primo, quæstione octuagesimanona, numero nonagesimosecundo, ex quibus sine * dubio dici potest, ita † communiter a Doctoribus receptum esse.

121 LIMITA I. Huius† noni inditij conclusionem, vt procedat, dummodo dominus illius domus sit homo malæ famæ, vel solitus similia committere, alias secus, vt per Paridem, de Put. in tract. sindic. in verbo, tortus, capitulo tertio, mandauit rex, numero decimoquarto, ante medium, vbi quod hoc inditium multum coadiuuat qualitas personarum, & magis expresse firmarunt Angel. de malefi. in dicto verbo, quod fama public. præceden. numero quinquagesimoprimo, & ibi Augusti. in additio. numero quinquagesimosecundo, versiculo, fateor tamen, Ludouic. Bolognin. in additio. ad Guido. de Suzzar. de indit. & tortura, numero trigesimonono, ☞ Roman. in l. prima, §. si quis in villa, numero quarto, ff. ad Syllan. vbi quod hoc inditium procedit contra consuetum facere homicidium: alias secus. Nouell. in tracta. ad defensam, in rubric. an inditia pro reo danda sint, dicto numero sexagesimoquinto, sequentibus, vbi pluribus similibus comprobat hanc limitationem, & in practica criminali in principio, numero 102. folio mihi quinquagesimoquinto. Carrer. in dicto decimotertio inditio, numero secundo, & numero quinto. Foller. dicto verbo, capiat informationem, numero trigesimoquinto, & numero trigesimonono, in fine, Blanch. de indit. ad legem fina. ff. de quæstion. numero 298. in princip. versicu. hoc autem puto verum, Boss. in titul. de inditio. & considerat. ante tortur. numero quinquagesimoprimo, versic. intelligo etiam, vbi pariter declarat, dummodo dominus domus fuerit persona apta ad committendum illud maleficium, aliter secus, Ioan. Maria Monticell. regula crimina. nona, numero secundo, & faciunt in simili tradita supra, in præcedenti inditio, numero 104. Quibus addo omnino Decian. in tracta. crim. libro 8. capitulo quarto, numero duodecimo, vers. & pariter non obstat, & licet Menoch. de arbit. quæstio. in additio. ad cons. 194. numero decimooctauo, contra Decian. in loco præcitato, conetur defendere hoc inditium procedere etiam quod dominus domus non sit malæ famæ, seu solitus similia committere, & protestetur esse receptam doctorum sententiam: attamen dicto numero decimooctauo, in fine, videtur se declarare, vt hoc intelligatur, quoad inquirendum, & non quoad torturam.

122 SVBLIMITA Hanc † primam limitationem, non procedere, quando loco malæ famæ concurreret cum hoc inditio aliquod aliud inditium, nam tunc dominus domus, etiam quod sit bonæ famæ poterit torqueri, vt per Bossium, in titulo, de indit. & consideratio. ante torturam, numero quinquagesimo, in fine, & in simili dixi supra, numero 108.

123 LIMITA II. Vt† hoc solum inditium, cum remotum sit, de se non faciat inditium ad torturam: ideo sine aliqua alia concurrente suspicione, vel præsumptione, non potest dominus domus ex eo solo torqueri, sicuti post Romanum, quem allegat in lege secunda, ff. ad Syllan. declarat idem Paris de Put. vbi supra, versiculo, tortus, capitulo tertio mandauit rex, numero decimoquarto, versiculo, sed Ludouicus, Augustin. ad Angelum, de malefic. in verbo, quod satis durum sibi videtur ex hoc solo inditio reum posse tormentis subijci, tum quia corpus mortuum non præbet concludens testimonium, in quo loco cædes facta sit, cum possit esse, quod vno loco quis occidatur, & postea in alium locum cadauer conducatur, vt per Baldum, in leg. tertia, §. primo, columna prima, ff. de offic. præfect. vigil. & per Albericum de Rosate in secunda parte statutorum, quæstione 170. incipien. talis quæstio disputata fuit apud per d. Richardum, tum etiam quia per hoc sequeretur, quod ex vno inditio remoto a facto, quis posset torqueri, contra doctrinam Bartol. in lege finali. ff. de quæstion. quare, inquit ibi Augustin. alijs, concurrentibus poterit isto casu dominus domus torqueri, aliter secus, & hoc idem voluerunt Blanc. de indit ad legem final. ff. de quæstionib. nume. 298. versiculo, aduerte, & versiculo, & istud eo magis puto verum, vbi pro adminiculo considerat inimicitiam, vel minas. Carrer. in practica criminal. in secundo tracta. de indit. & tortur. §. decimumtertium inditium, numero secundo. & numero decimo, versiculo, solus autem locus, Boss. dicto titulo de indit. & considerat. ante tortur. numero 51. versiculo, sed hoc intellige, vbi considerat, quod alias esset in potestate inimici occidere suum inimicum in vno loco, & postea illius corpus in alium locum transportando, culpam in vicinos innocentes conijcere, & faciunt pro hac limitatione ea, quæ in fortioribus terminis dixi supra, num. 114.

124 Et† isto casu, si concurrit mala fama rei, sufficiet pro adminiculo, vt dixi supra, numero 121. iuncto num. 104 & 116.

125 LIMITA III. Vt† huius noni inditij conclusio non procedat, quando dominus domus nullam habeat inimicitiam cum occiso, nec vlla appareat causa quare ipsum occidere voluerit: nam, vt paulo infra dicam, cessante causa delicti, cessat etiam omnis delicti præsumptio, secundum Barto. inter cons. crim. diuers. cons. 8. num. 8. volum. 1. fol. [illegible] & inter eadem cons. Foller. consilio 138. numero decimotertio, eodem vol. & in prac. crim. in uerbo, item quod sororem venenauit, numero 19. & in uerbo, capiat informationem, nu. 45. ideo in proposito, cessante causa

causa ob quam possit iudex presumere, quod ille dominus domus occiderit illum, qui penes eius domũ mortuus reperitur; cessat etiam omne inditium inde resultans, vt in terminis voluit Blanch. in practic. crim. in fine, in quarta parte defensionis, numero decimotertio, vbi expresse dixit, hoc inditiũ tolli probãdo, quòd dominus domus nullam habebat inimicitiam cum occiso: ✠ & quod hoc decimũ inditiũ procedat, cum presupposito quod Dominus domus penes quam cadauer mortui repertũ si sit, occisi inimicus, presupponit expresse Menoch. de presump. libr. primo, quest. 89. numero nonagesimosecundo, & seq. vbi quid si occisus habebat alios inimicus.

126 LIMITA IIII. Vt† tunc demum oriatur inditiũ ex cadauere reperto, iuxta domum alicuius, quando illud cadauer reperitur multum contiguum illi domui, aliàs non. Ita declarat post Parid. de Put. quẽ allegat, Boss. in titul. de indit. & considera. ante tortu. numero quinquagesimoprimo, versicul. intelligo tamen. Sed certè etiam isto casu propter vicinitatem resultat aliquale inditium, de quo mox dicam in sequenti inditio.

127 DECIMVM Inditium† resultat ex vicinitate; regula enim iuris est, quod homicidium, damnum, furtum, & generaliter delictum, si nescitur a quo commissum fuerit, presumitur commissum à vicinis, argum. text. in l. dominus horreorum, ff. loca. Barto. in l. si quis ita testamento, §. fin. de fun. instruc. Paris de Put. in trac. sindic. verbo, tortus, capitul. tertio, mandauit rex, lib. tertio, vbi etiam, quod hoc inditium sumit vires à lege diuina, Deut. capitulo vigesimoprimo. Ias. in l. si quando, nume. quadragesimo, seq. C. vnde vi, & in l. in actionibus, numer 40. colum. pen. ff. de in litem iurando, Carrer. in pract. crimin. in 2. tracta. de indit. & tortu. §. 13. inditium, numero quinto, versic. nam vicinitas, Brun. de indit. prima parte, numero 2. q. 3. Blanch. in simili tracta. de indit. ad l. fina. ff. de quæst. numero 412. Marsi. in pract. §. diligenter, numero 79. in princ. Boss. in titu. de furt. numero 64. cum aliis relatis per Menoch. de arbitr. quest. lib. secũdo casu 222. nume. 5. & casũ 394. num. 54. & in tract. de presumpt. lib. 1. q 89. numero 89. iuncto numero 94. & 95 & lib. 5. presumpt. 31. numero 18. Masca. de probat. libr. 2. conclusio. 867. numero 23. & conclus. 831. numero decimotertio. Berrazz. consi. 320. num. 3. qui omnes† communiter dicunt, ex hac presumptione oriri inditium, etiam ad torturam, & faciunt, quæ inter inditia furti ponam infra, libro 4. q... de eo qui solitus est conuersari in domo, vbi furtum factum est.

128 AMPLIA I. Huius† decimi inditij conclusionem, vt possit vicinus torqueri non solum tanquam reus principalis propter presumptionem delicti, quã habet contra se, ex vicinitate resultantem; sed etiam potest torqueri tanquam testis verisimiliter informatus, per regulam, quod facta in vicinia vicinus

129 sciret† presumitur, de qua in l. si vicinis, C. de nupt. & in l. octaui, ff. vnde cogna. & in terminis per hanc rationem hanc firmauit ampliationem Brun. de indit. & tortu. par. prima, quest. 3. numero secundo, in fine, vbi testatur propterea, quòd quando committuntur maleficia occultè, officiales consueuerunt mittere pro vicinis, qui verisimiliter sciũt veritatem, quod & idem repetiit in secunda parte, quest. 4. numer. decimoquarto, in fine, versic. item si in maleficium, vbi qđ si maleficium factum est in vicinia, torquẽtur vicini, quia presumuntur scire veritatem dicti delicti, Foller. in practica crimin. in verbo, capiat informationem, num. 32. versi. & si forsan quæratur, fol. 22. & ita omnes criminalistas obseruare testatur Vulpell. consil. 65. numero primo, & faciunt, quæ in simili dixi supra de homicidio domi commisso, nu. 101. seq. ☞ & vide infra in tract. de testibu. qu. 79. numero quadragesimo.

130 Sed† aduerte, quòd ista ampliatio recipit oẽs illas restrictiones, quas admittit regula illa, quòd vicinus præsumatur scire facta vicini, de quibus per Duen. reg. 125. Nouel. regu. 237. Mascar. de probat. libro tertio, conclus. 1406. Menoch. de præsump. libr. sexto, præsumpt....

131 LIMITA I. Huius† decimi inditii conclusionem, vt procedat, quando vicinus erat homo malæ famæ, vel solitus similia committere. Secus si sit bonæ famæ: nam tunc ex hoc solo inditio, nisi alia concurrant, torqueri non potest, secundum Marsil. in practi. §. diligenter, numero 97. vbi alios adducit concordantes, quos, & alios refert Brun. de indit. & tort. par. prima, quæst. tertia, numero tertio, versic. prædicta tamen tempera. vbi in hoc plurimum esse attendendam qualitatem personarum arbitratur, Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quæst. numero 411. Carrer. in practi. crimin. in secũdo, tracta. de inditiis, & tortu. §. 13. inditium, nume. 10. versic. solus autem locus, Foller. dicto verbo, capiat informationem, num. 35. Vulpell. dicto consilio 65. numero secundo, & tertio, vbi quod iure cautum non reperitur, quod ex sola vicinitate torturæ locus esse possit, nisi alia concurrant, vel nisi reus in eadem specie mali sit malæ famæ, vt per Iaso. in dicta l. in actionibus, colum. penult. num. 40. ff. de iureiur. & per Boss. in titu. de furt. num. 64. Nec obstet, inquit Vulpellius ibi, tex. in l. dominus horreorum, ff. loca. cum ibi notatis per Bart. Bal. & reliquos quia tex. ille loquitur in seruo, & sic in persona vili, & abiecta. Item seruus ille habebat notitiam domus commissi furti, & in ea versabatur, & sic plura concurrebant, vnde non inferendum, quando non adest nisi sola vicinitas, vt ibi per eum. Addo pro hac etiã limitatione Menoch. de præsumpt. lib. primo, quest. 89. num. 89. & lib. 5. presumpt. 31. num. 22. Mascar. de probat. conclu. 831. numero 14. lib. secundo, & faciũt Doctores allegati in præcedentibus inditiis, supra, numero 104. 114. 121. & seq.

132 LIMITA II. Vt† conclusio non procedat, quãdo fuerit probatum, quod ille occisus habebat inimicitiam extra viciniam, nam tunc præsumitur contra inimicum, & non contra vicinum; sicuti post Innoc. & Carrer. in pract. crimin. in secundo, tract. de indit. & tortu. §. 13. inditium, numero tertio, quos allegat, affirmauit Menoch. de præsumpt. lib. 1. d. quæstio. 89. nume. 93.

133 VNDECIMVM Inditium† oritur contra eum qui tempore maleficii, vel incontinenti post, inuentus est in loco maleficij, secundum Parid. de Put. in trac. sindica. verbo, tortura, capitu 2. incip. si quis inuentus, numero primo, vbi quòd hoc est violentum argumentum, per textum in lege prima, §. quid ergo & §. hoc autem, & §. eodem, ff. ad Syllan. quod, & idẽ voluerunt Abb. in capitul. cum non ab homine, nume 19. extra de iudic. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de q. nume. 295. 296. & 300. vbi post Barto. Angel. de malef. & alios quos allegat, apertè dicit, quod ex hoc inditio tanquã propinquo potest reus torqueri præsertim si penes mortuum repertus fuerit armatus cum cum cultello, Nouell. in pract. crim. in princip num. 107. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tortu. in 13. inditio, numer. 11. in prin. vbi de eo, qui visus fuit firmatus cum ense in loco maleficij, & in 35. inditio per totum, vbi quod deprehensus in delicto siue sit laicus, siue clericus, potest torqueri. Foller. in practi. crim. in verbo, dentur capitula, quod suffocauit vxorem, nume. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. numer. 100. iuncto num. 134.

AMPLIA

34 AMPLIA Hoc†inditium procedere non solum
quando quis est inuentus in loco maleficii, sed etiam
quando in loco propinquo ipsi maleficio, secundum
Parid. de Put. vbi supra, d. c. 2. nu. 1. versic. si autem re
periatur, argum. tex. in l. ædiles, in princ. ff. de via publ.
l. pen. § 3. ff. de flum. l. fina. §. si quis, ff. de muner. &
honor. & l. si locus, §. est viam, ff quemad. seruit. amit.
& §. item si putator, ibi, *prope viam*, Instit. ad l. Aquil.
& cap. si ciuitas, de senten. excomm. in 6. quibus iuri-
bus probatur paria esse quid fieri in vno loco, vel in
alio illi propinquo, quod, & idem affirmarũt Blãch.
de indit. ad l. fin. ff. de q. num. ·01. in princ. Carrer. in
pract. crĩ. in d. 13. inditio, n. 13. Menoch. de pręsumpt.
lib. 1. d. q. 89 num. 114 in fi.
235 LIMITA Præcedẽtem ampliationem,† vt pro
cedat, quãdo quis inuenitur in loco multum propin
quo, & quasi contiguo loco maleficij, secus si in re-
moto, vel non ita propinquo, aut contiguo, arg.
236 tex. in ca. 1. de consecr. eccles. in 6. † Et tamen etiam
repertus in loco propinquo non habet contra se tan-
tam præsumptionem, ac si fuisset repertus in loco ip
so maleficij, sed tantum pro vicinitatis, & distantiæ
quantitate, argu. text. in l. 3. §. primo, ff. de ambi. & l.
pro locis, C. de anno, & tribut. lib. 10. & l. penult. C. de
suscep. & archar. eo. lib. per quæ iura sic expresse de-
clarat Paris de Put. verbo, tortura, cap. 2. si quis est in
uentus, nu. 1. vers. quod est verum, sequitur Blanch.
de indit. post d. num. 301.
237 LIMITA Modo†huius vndecimi inditij pro-
positam conclusionem, vt sola inuentio in loco ma
leficii de se non faciat contra inuentum inditium ad
torturam, nisi vltra inuentionem concurrat etiam
insolita armorum delatio. prout de armato inuento
loquuntur ferè Doctores omnes supra citati, nume.
133. vel si fuerit homo malæ famæ, & solitus similia
committere, aut aliquod aliud inditium concurrat.
tunc enim vt pręmittitur, oritur inditium ad tortu-
ram, alter oritur solum quędam præsumptio suffi-
ciens ad capturam. vel ad inquisitionem, non autem
ad torquendum, vt per Blanch. de inditio, dicto nu.
301. versi. inditium hoc, Carrer. in pract. crimin. in se-
cundo tract. de indit. & tortu. in 11. inditio, nume. 11.
iuncto numero 11. Menoch. de præsumpt. lib. 1. dicta
q. 89. numer. 100. & faciunt pro hac limitatione, quæ
in simili dixi infra num. 142.
238 DVODECIMVM Oritur † inditium contra
eum, qui ante delictum patratum visus fuit pertran-
sire, & de ambulare in ea via, & loco in quo fuit po-
stea commissum maleficium, puta homicidium; nã
si ignoretur occisor, præsumitur, quod ille occiderit,
secundum Barto. in l. fin. numero quinto, ad finem,
ff. de quæst. Salyc. in l fi. numero nono, in fine versic.
& visus fuit illo sero, C. eodem, Paris de Put. in tracta.
sindi. in verbo, tortus, c. 2. mandauit rex, nu. 13. in fine
versiculo sicut si quis fuit visus. & in verbo, tortura,
c. 5. viso de inditijs indubitatis, ante numerum primũ
versi. vel si quis visus fuit. Nouell. in practi crimin. in
prin. num. 59. & in tract. ad defensam, in rubr. an indi
tia pro reo danda sint, nu 63. Franc. Calon. de indit.
tract. 3. c. 2. n. 1. & 3. Blanch. de indit. ad l. fi. ff. de q. nu.
70. seq. Aym. consil. 115. nu. 5 Boss. in titu. de indit. &
consid. ante tort. nu. 51. vers. & idem tenet, vbi quod
Doctores in capit. 3. loco, extra de probat. communi-
* ter†sequuntur doctrinam Bart. in dicta l. fin. ff. de q.
Mascar. de probat. lib. 1. conclusio 131. nu. 45.
239 Et non solum contra sic transeuntem oritur in-
ditium homicidij si occisor ignoretur: sed si appareat
illum occidisse præsumitur, quod deliberatè, & præ-
cogitatè occiderit, vt per Nouell. Calon. & Blanchũ
in locis præcitatis.
140 AMPLIA Huius†duodecimi inditii conclusio
nem, vt, & idem sit in eo qui frequentat locum, &
viam, in quo quis occisus fuit, seu aliud maleficium
patratum extitit: nam quod ille sic frequentans oc-
ciderit præsumendum est, sicuti post Rayner. in l. iu-
* sto errore, ff. de vsucap. communiter † scripserunt
ibi Doctores omnes, ac præsertim Angel. de Perus.
in versic. In textu, publicè interfuit, &c. & Imo. nu-
mero quarto. Paris de Put. de sindic. in verbo, tortu-
ra, capitulo secundo, incip. si quis est inuentus, nu. 1.
versi. & dixit Bartol. ☞ Rom. in d. l. 1. §. si quis, in vil-
la, numero quinto, ff. ad Syllan. Ang. de malef. in ver
bo, fama publica, nume. 50 & ibi August. in additio.
Blanch. de indit. ad l. fina. ff. de quæstio. numero 72.
& seqq. vsque ad num. 76, Carrer. in practi. crimin. in
secundo tract. de indit. & tort. numero 13. & 26. indi-
tio, numero primo. Nouell. in practi. crimin. in prin-
cipio, numero 60. & numero 101. & in forma inqui-
sitionis contra fures, numero 10. & in rubr. de mo-
do, & forma citandi reos, numero vigesimosexto.
Follet. in prac. crimin. verbo. capiat. informationem
numero trigentesimonono. Franc. Calon. de indit.
tract. 4. cap. nono. Ludou. Bologn in addit. ad Guid.
de Suzar. in tracta. de indit. numero 39. Marsil sing.
378. sub numero quarto. Menoch. de arbitr. quæst. li-
bro secundo, casu 261. numero 44 & de præsumpt. li-
bro primo, quæst. 89. sub nume 89. & 126. Mascar. de
probat. lib. 1. conclusio. 98. numer. decimoquinto, &
libro secundo, conclus. 438 nume. 10. ex quibus sine
* dubio potest dici hanc ampliationem† communiter
esse a Doctoribus receptam, prout de communi te-
statur Boss. in tit. de indit. nu. 51. vers. & idem tenet.
141 Et aduerte, † quod hæc conclusio procedit, nedũ
quando non apparet de occisione, vt cõtra illum de
homicidio faciat, vt dixi, inditium, sed etiam si de oc
cisione apparet, quia tunc pariter faciet inditium de
præcogitatione. & deliberatione, vt per Blanch. No-
uell. Calon. & Menoch. in locis præcitatis, & dixi in
simili supra, nu. 139. & infra in tit. de homicid. q. 126.
nu. 166. & seqq.
142 LIMITA I. Huius†duodecimi inditij conclu-
sionem sicut supra ampliatam, vt procedat, quando
transiens, seu frequentans viam in qua homicidium
seu aliud delictum commissum est, fuerit persona
malæ conditionis, & famae. vel solitus similia com-
mittere, secus si sit bonae famæ: nam tunc transitus,
et frequentatio loci non facit contra ipsum suffi-
ciens inditium ad torturam, nisi aliquid aliud con-
currat, secundum Imo. in dicta l. iusto errore, nume-
ro quinto, vers. maximè si talia consueuerit facere,
iuncto versic. tu potes dicere, ff. de vsucap. quem in
proposito sequuti sunt, Blanch. de indit. ad l. fina. ff.
de quæstio. num. 71. in fine, iuncto num 76. Ange. de
malef. dicto verbo, quod fama publica præceden. nu
me 50. versic. intellige tamen, et ibi August. in addit.
versic. fateor tamen, ☞ Rom. in d. l. 1. §. si quis in vil
la, num. 4. et 5. ff. ad syllan Nouell in tracta. ad defen-
sam, in rub. an inditia pro reo danda sint, numer. 63.
in fine, et in pract. crimin. in princip numero 59. Car
rer. in prac. crimin. in secundo tractam de inditio. et
tortu. in 13. inditio, numer. 1. et numero quinto, et in
16. inditio, num. 1. versicul. dum tamen sit homo, etc.
et num. 2. versic. limita, vt per Insolam, Ludou. Bo-
logn. in additio. ad Guid. de Suzzar. In tracta. de in-
dit. numer. 39. versiculo tamen intellige. Follet. dicto
verbo, capiat informationem, nume. 39. In fine, Mas
car. de probat. lib. primo, conclu. 98. num. 15. et nume
ro 32. Menoch. de pręsumpt. lib. primo, quæstio. 89.
numero 126. seq. Ex quibus sine dubio etiam dici po
* test hanc limitationem esse communiter a Docto
ribus receptam.
143 LIMITA II. Vt† eadem conclusio procedat

In eo, qui non est solitus frequentare, ac transire per illam viam, vbi maleficium est commissum, sic enim de insolito transitu, & frequentatione loquuntur communiter* Doctores allegati supra, num. 138. Vnde secus in eo, qui solitus est illac transire, eo tempore habuerat aliquam iustam causam sic transeundi, & frequentandi illam viam. Sic enim in specie hanc materiam declarat Imol. in dicta l. iusto, post num. quartum, ibi, vel qui consueuerat per stratam transire, ff. de vsucap. Blanc. de ind. ad l. fin. ff. de quaestion. post dictum numerum 76. Nouell. in tracta. ad defensam, in rubr. an inditia pro reo danda sint, post numerum sexagesimumtertium, vers. tu tamen dic vbi propterea infert hoc inditium tolli si reus probauerit, vel consuetudinem transeundi, & frequentandi illam viam, vel quod volens accedere ad domum suam, Ecclesiam, plateam, aut similem locum non poterat aliunde transire, quam per illam viam. Carrer. in pract. crimin in secundo tract. de indit. & tort. in 13. inditio, num. 24. vbi etiam in idem allegat Io. de Amic. in cons. 7. Mascar. de prob. libro primo, conclusio nonagesimaoctaua, numero decimoquinto, iuncto numero 31. Menoch. de praesumpt. lib. primo, * quaest. 89. nu. 127. & pariter haec limitatio est † communis.

144 DECIMVMTERTIVM Inditium oritur ex causa delicti, nam qui causam delinquendi habuit, is nempè deliquisse praesumitur, secundum Franc. Cason. de indit. tract. secundo, ca. primo, num. secundo, & cap. tertio, numero primo, secundo, 6 & 7. vb. magistraliter loquendo dicit, quod in causis criminalibus duo sunt circumstantiae, quis scilicet fecerit, & quamobrem fecerit: si enim quis fuerit interfectus, & ignoratur a quo, is praesumetur interfecisse, qui in terficiendi causam habuit, & sic quando delinquens ignoratur, iudex illum per causas quaerit, quia causae non solum indicant propositum, sed etiam reum, vt ibi per Cason.

145 Causae autem, † quibus quis, ad delinquendum moueatur, quae sint, si scire volueris, videas per eundem Cason. vbi supra, tracta. secundo, cap. primo, numero secundo, & seqq. vbi primo declarat, quid in proposito sit causa: deinde quotuplex sit causa. Circa primu dicit, quod causa propriè dicitur id, ex quo, vel propter quod aliquid fit, circa secundum pariter, & in proposito dicit causam esse duplicem, vnam impulsiuam, aliam vero ratiocinatiuam: impulsiua cã est ea, quae sine aliqua cogitatione per quandam animi effectionem hominem ad delinquendum hortatur, vt amor, iracundia, aegritudo, violentia, & caetera similia, in quibus animus ita videtur affectus, vt rẽ perspicere cum cura, & consilio non potuerit, hominemque delinquendum impellit potius quodã impetu, quam cogitatione. Ratiocinatiua autem causa, inquit Casonus ibi, est diligens, & considerata de linquendi cogitatio, vt si propter amicitiã, propter vindictam, propter odium, propter spem, propter dolorem, propter metum, propter gloriam propter honorem, propter dominationem, propter commodum, propter pecuniam, propter incommodũ, propter lucrum, propter libidinem, & iis similia, de quibus etiam videre poteris eundem Cason. d. trac. 2. c. 2. nu. 1. & seq. & cap. 3. numero 3. Follet. inter consi. crim. diuerso. cons. 138. numero 13. libro secundo, in folio, & in prac. crim. in verbo, capiat informationẽ, num. 45. Blanc. de indit. ad l. fi. ff. de q. nu. 255. seq. vbi & ipse etiam bene loquitur in materia.

146 AMPLIA I. Hanc huius † 13. inditij conclusionẽ, vt procedat etiã nulla existẽte causa, dummodo, tamen delinquens putasset causam adesse, ut putas credebat Caius per mortem Titij succedere in illius haereditate, mortuo Titio praesumptio est contra Caium, qui de tali successione sperabat, etiam quod re vera de iure non potuisset succedere, vel quia alius aderat proximior, vel ob aliam causam, vt per Franc. Cason. de indit. dicto trac. 2. cap. 3. nu. 3. vers. sic, nihil tamen refert, vbi inquit nihil refert non fuisse, aut incommodi, dummodo ostendi possit, inquisito ita visum esse. Iudex enim animaduertit quo animo quid quisque faciat, non autem quo euentu vtatur, l. 1. §. si quis instrumenta, C. de lati. liber. tollen. cum aliis ibi per eum allegatis.

147 AMPLIA II. Vt † & multo magis hoc inditiũ procedat, quando inquisitus de sui natura est inclinatus in illam causam, propter quam deliquisse imputatur, vt puta in causa amoris, si probetur eum esse luxuriosum, & libidinosum, in causa honoris, si probetur eum ambitiosum: in causa odij, si probetur, eum vindicatiuum: in causa pecuniae, si probetur eũ auarum, & iis similia, tunc vnquam hoc inditiũ tanto magis operabitur, vt per Cason. de indit. d. tracta. 2. eod. c. 3. nu. 11.

148 AMPLIA III. Vt † & hoc inditium magis afficiat, quando apparet neminem alium habuisse causam delinquendi, vt per Franc. Cason. de indit. dicto

149 tract. 2. c. 3. nu. 5. Et † facit, quia quando nemo alius imputatur de delicto, quam ille, qui est Inquisitus de eo, aut carceratus augentur indicia contra ipsum reũ vel carceratum, vt per Soc. cons. 54. circa fi. lib. 3. Bal. cons. 417. num. 5. in vlt. volum. quem refert, & sequitur Bonacos. in commun. opin. crim. par. 2. vers. indicia debent praecedere, in fine. folio mihi 36. col. 1. in princ.

150 AMPLIA IV. Vt † sicut causa delicti existente praesumitur delictum contra aliquem: ita pariter cessante in aliquo causa delicti, cessat etiam omnis delicti praesumptio, vt voluit Bar. inter consilia crimina. diuers. consilio octauo, numero octauo, libro primo in fol. vbi, quod haec ampliatio est fundata in naturali ratione, quam sufficit pro ratione allegare l. cum ratio, ff. de bonis damna. & post Bar. hoc idem voluerunt Foller. inter eadem cons. consilio 138. numero decimotertio, vbi quod nunquam quis praesumitur delinquere, nisi ex causa honoris, vindictae, aut libidinis explendae, ex Castren. quem allegat in l. alumnũ, §. final ff. de damno infecto, & in l. alnus, ff. de seruit. idem Follet. in prac. crimin. in verbo, item quod fo rotem veneuauit, post num. 19. Gram. cons. 42. num. decimo, in fin. Fran. Cason. de indit. trac. primo, cap. nono, numero secundo, Bertaz. cons. 556. num. 10. et seq. libro secundo, & quidem haec praesumptio pro innocentia rei est fortissima ☞ dixi supra q. 50. nu. 13. ✠ Menoch. quis bene hanc ampliationem exornat in cons. 230. nu. 25. & seqq. Vulpell. cons. 09. nu. & faciunt quae posui in tit. de temper. q. 189. nu. 45. probaui doli praesumptionẽ cessare quando nulla potest excogitari causa quo quis dolum commiserit.

151 LIMITA I. Hoc 13. indit. † quia causae delicti ad hoc, vt probẽt, debent esse probatae in processu in specie, non autem in genere, & testes deponentes in genere, non autem in specie sic, et dictis causis non probant, adnotata per Docto. in ca. cum oporteat, de accus. & in specie sic voluit Franc. Cason. de indit. tracta. secundo, cap. secundo, numero 5. & 6. & faciunt, quae in simili de inimicitia dixi supra, quaestio 49. numero 127.

152 LIMITA II. Quia ad hoc, † vt causae delicti faciant contra reum inditium debent esse graues, & non leues, vt per Franc. Cason. vbi supra, de indit. tractat. secundo, capitulo tertio, numero octauo, seque. vbi dixit, quod quando quaeruntur quis occiderit, graniores requiruntur causae, quã quando quaeruntur, an

ex proposito occiderit, Ratio diuersitatis est, quia primo casu nemo præsumitur ex leui causa hominem occidere. Secundo autem casu, quando, constat, quod occidit, leuior sufficit causa ad indicandum propositum, quia lex propter effectum malum sequutum, omne malum præsumit de homicida, l. qui cędem, C. de si. ar. Addo pro hac eadem limitatione, Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. nume. 130. Bertazo. consi. 556. nu. 12. lib. 2. Mascard. de probat. lib. 2. cōclusio. 903. nu. 21. vbi quod causæ huiusmodi debent esse verisimiles, ✠ Vulpell. consi. 99. nu. 2. Honded. cōsil. 96. n. 67. li. 2. facit, quæ in simili de inimicitia leui, & nō graui, dixi sup. hoc eodem ti. q. 49. nu. 101.

153 LIMITA III. Quia ex hoc solo † inditio, tanquam remoto, nisi reus fuerit malæ famæ, aut illius loco quid aliud concurrat, etiam quod causa sit grauis, nō potest deueniri ad torturam ex ijs, quæ de inimicitia dixi supra, d. quęst. 49. num. 102 ✠ nec dissentit Nonded. consi. 96. nu. 68. lib. 2.

154 DECIMVMQVARTVM Inditium, † & illud quidem ad torturam sufficiens oritur contra eū in cuius aspectu occisi cadauer sanguinem emittit, secundum Parid. de Put. in tracta. sindic. in verbo tortus, capitul. 3. incip. mandauit rex, ad finem, numero 29. versicu. si occisus exhibeatur, vbi refert Ang. in titul. de homicid. testantem ita contigisse in quodam Aegyptiaco, & ita etiam ipse testatur Romæ contigisse tēpore quo fuit occisus Cardinalis Sancti Marci, & propterea talis sanguinis emissio, quæ secundū eum miraculo, ac diuinę reuelationi tribuenda est, faciet magnum inditium, sumptum, tum ab experientia, quę est rerum magistra. capitul. cum sit. de elect. in 6. clemen. prima. de ętate, & qualita. tum etiam à communiter accidentibus, l. neque natales, C. de probatio. capit. si Iudęos, extra de iudic. cum alijs ibi per eum allegatis, & post Pandem, de hoc idem affirmarunt Marsil. in practic. §. diligenter, nu. 181. ad finem vers. & memini me alias, vbi pariter testatur, ita alias cōtigisse tempore quo erat Gubernator Ciuitatis Albinganę. Boer. decisio. 166. nu. 1. vbi pariter dicit, qđ hoc erit inditium magnum, & reprehendit Marsil. vbi supra allegatū, qui noluit adhiberi fidem tali inditio, vt dicto num. 181. ad finem, affirmatq; in Burdegalensi curia vidisse processum per quem apparebat puerum à matre interfectū octo diebus post (matre eum inspiciente) sanguinem ex naribus emisisse, & etiam in alio processu alium mortuum duobus post mēsibus exhumatum sanguinem ex plagis, (homicida super eum transeunte) emisisse, & hęc contingere asserit ex Petro de Apono in suo commentar. super problemat. Aristotel. in 7. parte, problemat. 6. col. 2. versic. deinde, sic dicente. *Aut quia ex vulnere recenter interfectum iam constricto sanguine fluxus sanguinis demum fit ab interfectoris præsentia ex eo, quod accidit ex motu, impresso ab interfectore ad interfectum virtute suæ fortis imaginationis, & furiæ: dicunt enim impressisse eum spiritus inimicitia succensos in interfectum tempore interfectionis, qui ad præsentiam interfectoris mouetur ex interfecto suo ad interfectorem suum, vnde exierunt, propter quod causatur motus in corpore interfecti, & vulnera sic sanguinem emittunt.*

Nęc ibi Boerius, Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quęstio. numero 408. vbi dixit, quod hoc est magnum in-
* ditium, & quod ita se habet communis † hominum sermo, quod videlicet per pręsentiam occisoris cadauer emittat sanguinem, & quod ista sanguinis emissio non prouenit ob incantationem, seu sortilegium sed est quoddam a natura insitum, de quo ratio reddi non potest, Carrer. in practic. in 2. tracta. de inditijs & tortur. in 27. inditio, nu. 2. vbi quod hoc est verum inditium, & quod ita alias expertus fuit, Nouel. ī practic crimi. in princip. nu. nonagesimoquarto, folio mihi quinquagesimotertio, vbi qđ ita alias vidit in quodam cadauere, dum esset iudex maleficiorum Tarni idem Nouell. regu. 184. incipiē. sanguis interfecti, vbi etiā quod hoc euenit in Ciuitate Venetiarū, dū esset assessor Clarissimi D. Federici Raynerij, anno 1531. & idem quoque accidisse in multis Italię locis, Anton. Gomez variarum resolut. tomo 3. cap. 13. rub. de tortu. reorum, nu. 15. vbi dixit, quod hoc inditiū est sufficiens, vt reus torqueatur, & capiatur, secundum Nicolaum Florētinum, sermo. 5. tracta. primo, c. sexto, qui testatur, quod suo tempore sanguis emanauit in pręsentia interfectoris, & ex hoc fuit captus, & tortus, & confessus est delictum, & diffinitiuè condemnatus idem etiam voluisse affirmat Conciliatorem in sectione, seu particu. septima, problemat. 6. dicentem hoc idem contigisse Venetijs tempore suo, & adducentem ad id rationes naturales, & philosophicas, vel hoc prouenire ex motu, & voluntate diuinae Iustitiae, & demum idem Gomez in loco pręcitato testatur suis temporibus, idem contigisse in oppido Ledesma, anno 1540. & vidisse processum originaliter in quo quidam mutus, & frater eius in itinere publico quendam interfecerant causa depraedandi, & torti confessi sunt, & ad pęnam mortis condemnati, antequam morti traderentur positis coram occiso ex eius cadauere sanguis effluxit, Menoch. de arbit. quęstion. lib. 2. casu 270. nu. 16. & 17. vbi quod hoc inditium est credibile, & proximū, & qua ratione id eueniat, optime explicat Hieronym. Maggius lib. 3. Miscell. c. quinto, quem etiam refert, & sequitur idē Menoch. de pręsumpt. libro primo, quęstio. 89. numero 128. addo, ad idem Mascard. de probat. libro secundo conclusio. 867. numero vigesimoquarto, Bertazzol. consilio 320. num. sexto, libro secundo, & ibi Claud. in additio litera A, vbi docte admodum more suo loquens ex Leuinio Lemnio (quem allegat) in libro secundo, dè occult. natu. miracul. capitu. septimo, huius rei rationem inuestigans, affirmat facinorosum, ac patrati sceleris reū antipathia quadam, hoc est dissensione, tacitaque discordia ex confosso cadauere sanguinem elicere posse.

155 Et † inde etiam quandoque contigisse, vt amici occisi, ac etiam occisores conspecto occisi cadauere ex subita consternatione sanguinem ex naribus emittant. *Quia facultates naturales, ac mentem vehementer concuti, ac percelli contingat, humoresque non consistere, sed vltro citroque commeare, qua perturbatione efficitur vt ex continenti immitu sanguis vel inuitis scaturire incipiat.* Haec ibi Claudius ex Leuinio Lemnio vbi supra, ex quibus:
* hanc conclusionem satis communiter † a Doctoribus receptam esse dici potest.

156 LIMITANDO Praemissa aduerte, † quòd licet ex pręcitatis Doctoribus aliqui dicentes hoc inditium esse magnum, verum, verisimile, credibile ad proximum, tacitè etiam sentire videantur, & aliqui expresse affirment illud esse sufficiens ad torturam: veritas tamen est, quod de se solum ad torturam minimè sufficiat, secundum Anton. Gomez. qui ita in practica fore seruandum consuluit in d. c. 13. de tortura reorum, num. 15. vers. sed saluo meliori iudicio, vbi huius limitationis triplicem reddit rationem. Primo quia hoc inditium est nobis incertissimū, & ex causis nobis incognitis, & valde remotis proueniens. Secundo, quia tortura est actus grauissimi praeiudicij. Ideo stante incertitudine pręd icta sanctius est nocentem impunitum relinquere, quam innocentem condemnare, l. absentem, ff. de pęnis. Tertio, quia licet inditia sint arbitraria, debent tamen nobis esse certa ex aliqua extrinseca, & cognita pręsumptione: sed istud inditium nullo iure, vel causa, quę iuridicè concludat nobis cōstat: ergo non valet, nec ex eo reus venit

torquẽdus, vt ibi per Anto. Gomez. & ante eum hoc idem etiam fuisse videtur de mente Marsi. in pract. §. diligenter, d. numer. 181. in fine, vbi propterea dicit in contingenti casu se non præstitisse fidem huic inditio, quod nullibi in iure probatur, sed alijs superuenientibus inditijs illum reum postea capi fecit, & ei tortura illata confessus est, vnde fama cõcurrente, minis, inimicitia, aut alio adminiculo, tunc inquam oriri in proposito inditium ad torturam, dixit Nouell. in pract. crimi. in princip. numero 64. & seq. 184. in fine refert Mascard. de probat. conclusio. 867. numer. 24. in fine, libro secundo, nec dissentit Claud. ad Bertaz. dicto consilio 320. in addit. litera A, in fine, versiculo crederem tamẽ, vbi magistraliter dixit, quod licet Iudex illis effectibus, tanquam naturalibus fidere debeat: debet etiam in proposito naturę vicissitudinem ac mutabilitatem causarumque, & casuum incertitudinem, ac varietatem agnoscere, & sic tacite sentit non semper huic inditio esse dandam fidem: vnde si Iudex essem cum Anto. Gomez. vbi supra, nũquam ex hoc solo inditio reum ponerem in tortura. ☞ Et quod hoc inditium nõ sufficiat ad torquendum: sed tãtummodo ad inquirendum: dummodo etiam sanguis in cadauere emittatur infra septem horas post mortem occisi & non alias defendit Franc. Cason in tract. de indit. & tortu. in præmissis, cap. 3. rub. de sanguine profluente, nu. 1. seqq.

157 DECIMVM QVINTVM Inditium † oritur ex acclamatione, aut vociferatione: si enim mulier, aut alius in aliqua domo auditus fuit clamare, seu auxilium implorare, nascitur inditium, quod is vim patiatur de vulnere, de percussione, de stupro, aut quid simile ex iis, quæ post alios quos allegant, scripserunt in proposito Blanc. de indi. ad l. fi. ff. de q. nu. 190. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de ind. & tortu. in 22. inditio, in prac. & in fine, & rursus, in 32. inditio, Nouell. in pract. crim. in priu. num. 111. fol. mihi 63. Petra san. singu. 8. nu. 3. Marc. Mant. singu. 4. vnusquisque sit, post nu. 13. versi. quia si puella est inuenta plorãs, Masc. de probat. lib. 1. conclusio 23. nu. 2. & lib. 2. conclusio. 830. num. 13. in fine, & ante istos sic etiam scripsit Bald. in l. 1. § potuisse, per illum tex. ff. ad Syllan.

158 AMPLIA Huius † 15. inditij conclusionem, vt multo magis procedat si acclamante, & vociferante eo, qui vim patitur visus sit aliquis exire, & fugere ex ea domo, in qua audiuntur acclamationes, & vociferationes huiusmodi, nam tunc augetur inditium contra illum sic exeuntem, & fugientem, vt per Carrer. vbi supra, in d. 22. inditio. Blanch. d. nu. 290. Nouell. d. num. 111. & in rub de modo, & for ma citandi reos num. 25. fol. mihi 87. Mascar. de prob. lib. 1. d. conclu. 23. num. 2. Menoch. de præsump. lib. primo, quæstio.
159 89. nume. 119. † Imo secundum Carrer. & Mascar. in locis præcitatis ex ista fuga, iuncta acclamatione, inducitur probatio contra fugientem, quod non credo verum.

160 LIMITANDO Hoc † 15. inditium aduertas, quod sola acclamatio, seu vociferatio vim passi probat violẽtiam & sic delictum, seu illius corpus per ea quæ in simili de furto, & illius corpore dixi in primo libro quæstio. 2. nume. 17. sed non probat delinquentem; Me magis declaro sic, inquiritur Titius de stupro in Meuiam, probantur acclamationes, & vociferationes Meuiæ, tempore quo prętenditur stuprata. Ergo Titius est inditiatus ad torturam ex his acclamationibus, & vociferationibus? certe non, quia illæ non inferunt delinquentem, sed delictum: & ideo si Iudex vult tractare de tortura Titij, debet inquirere contra ipsum particularia inditia, puta fugam, vt supra, in præcedenti ampliatione, aut quid simile, & hęc non habent difficultatem, licet a Doctoribus non fuerint considerata.

161 LIMITA II. Vt cum hoc inditium sit remotum a delicto, vt de se patet. Ideo sicut alia inditia remota probandum est per duos testes, vt in specie voluerunt glos. in l. fina. C. famil. ercis cun. & in l. fina. in fine, in verbo, excepto, C. de caduc. tollen. & in Authen. de testamen. imper. in princip. Petra sac. dicto singul. 8. ad finem, versic. & ad probandum, Alexãd. consil. 71. col. fina. lib. 4. & consilio 41. ad finem, lib. 3. Aym. consi. 2. nu. 9. seqq. quos in proposito referendo sequitur Mascard. de proba. li. 1. d. conclusio. 22. n. 1. & lib. 2. conclusio. 830. num. 14.

162 SVBLIMITA Hanc † secundam limitationem quia acclamatio probatur per duos testes, etiã quod acclamantem non viderint; dummodo tamen illius notam vocem habeant, iuxta illud Exod. capit. vigesimo secundo, & ca. decimooctauo, Iudi. *ibi Agnoscetis vocem adolescentis*, & libro primo Regum, capit. vigesimo septimo, circa finem, ibi, *Cognouit Saul vocem Dauid*, & Gen. cap. vigesimo septimo, ibi, *vox quidem Iacob est*, & ex nostris ita scripserunt, glo. in l. secunda, §. idem Labeo, il primo, in verbo, audiuerunt, ff. de aqua pluuia arcen. Bald. in l. conuenticulam, C. de episcop. & clericis, cum alijs relatis per Mascar. d. conclusio. 21. numero primo, versic. amplia etiam, & numero secundo, vbi etiam declarat optimè quomodo in casu nostro testes debeãt deponere, & reddere cõcludentem rationem eorum depositionis, de qua relatius dicam infra in seq. titu. de oppos. contra testes, in materia testis de auditu.

163 DECIMVM SEXTVM Inditium † oritur ex pręparatione armorum, equorum, pecuniæ, seu alterius rei, vel instrumenti ad delinquendum inferentis per ea, quæ in proposito scripsesũt, Franc. Cason. de indit. & tortu. tracta. tertio, capit. quarto, numero primo, Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæstio. numer. 67. sequentib. vbi etiam quod ex talibus pręparamẽtis constito de occisore prę sumitur, quod is ex proposito, & deliberatè occiderit, per text. quem allegat, in l. 1. §. vi possidere, ibi, *qui in hoc ipsum optatus, & praeparatus venit*, ff. de vi, & vi arma. Menoch. de præsump. libro primo, quæstio. 89. numero 120. iuncto numero 122. vbi particulariter de præparante arma, de quo etiam aliquid dixi supra, hac eadem q. nu. 75. seqq. & infra in tit. de homicid. q. 126. nu. 173. seqq.

164 LIMITA Hoc † inditium, quia cum sit remotum, non faciet de se solum sufficientem præsumptionem ad torturam. Ideo alia requirentur adminicula, vt sæpius dixi.

165 DECIMVM SEPTIMVM Oritur † inditium ex mala phisionomia, & malo nomine, sicut post Brun. quem allegat, voluit Marsil. in pract. §. expedita, numer. 51. & seq. vbi refert nomina quorundam, qui vocabantur, *Forabosco, Tarabusco, Spezzacroce; Pizzaguerra, Mezzof. à Falameschia, Scaramella*, & similia. Vbi enim sunt plures torquendi, incipiendus est ab iis, qui habent hæc nomina, processus, cum tale turpe nomen faciat inditium iniquitans, secundum Ioan. Andr. in capitu. cum in contemplatione, de reg. iur. per tex. in l. facta, et ibi glos. §. si vero nominis, ff. ad Trebell. per quem text. probatur, quod semper propterea debemus procurare pulchrum nomen. Et sicut bona phisionomia prodest reó, ita econtra, et mala nocet, quia facit præsumi, quem procliuem ad scelera, vt ibidem per Marsi. et in l. prima, in princip. nu. 104. ff. de quæstio. prout etiam alia similia scripta reperiuntur apud Bald. in l. non ignorat, numero duodecimo, C. qui accus. non poss. et in l. 1. numer. 5. C. quor. appell. non recip. Ioan. Andr. Card. et Imo. in cap. 1. de deposi. Felyn. in procem. decret. numer. 32. Gram. consilio 40. numero duodecimo, Ripa in

rubr.

rub. ff sol. mat. num. 8. Paris. cons. 29. nume. 25. libro 3. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tortu. in 39 addit. Nouel. in pract. crim. in prin. num. 81. seq. & in tract. ad defensam in rub. an inditia pro reo danda sint, num. 108. seqq. Blanch. de indit. ad l. fin. ff. de quæst. num. 405. Petratan. sing. 75. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. nu. 130. seqq.

166 LIMITA Huius† 17. inditij conclusionem, quia malum nomen, & mala phisionomia faciunt præsumere, quem delinquentem in genere, sicut loquutus est Bal. qui originaliter in proposito allegatur, in d. l. a. nu. 5. C. quot. app. sed non faciunt inditium super delicto, de quo quis specialiter inquiritur, nisi concurrente aliquo alio inditio in specie illius delicti. Sic enim materiam hanc reperio declaratam apud Carrer. in d. 29. indit. num. 3. in fi. Nouel. in d. nu. 81. & 82. Blanch. de indit. nu. 405. & 406. & per eundem Nouell. in tractat. ad defensam, in rub. an inditia pro reo danda sint, nu. 109. Menoch. de præsumpt. lib. 1. d. q. 89. num. 130. & seq. & sine dubio, sicut hæc declaratio est * communiter recepta, ita etiam est verissima: quia nimis absurdum esset, quod ex solo malo nomine, vel mala phisionomia, quis posset tormentis subijci.

167 DECIMVMOCTAVVM Inditium† oritur ex denunciatione officialis: puta, Syndici, Anziani, Saltuarij, vel vt hodie vocant, Massarij ad delicta denũciandum deputati, secundum Carrer. qui alios allegat concordantes in pract. crim. in 2. tracta. de indit. & tortu. in 39. inditio.

168 Sed contrarium, † quod ex huiusmodi denunciatione non oriatur inditium scripsit Mars. in pract. §. principium, nu. 20 Pro solutione, ✠ vltra in simili generaliter tradita infra in tit. de var. ac diuers. crim. q. 108. nu. 150. seqq. distinguendi sunt tres casus, in primo tractabo, An ex denunciatione huius officialis oriatur inditium ad inquirendum: in secundo, an oriatur inditium ad torturam: in tertio, an oriatur plena delicti probatio.

169 REGVLA I. Sit† in primo casu, quod denunciatio officialis sufficit, nu. 8. vers. si vero officialis, ff. de custod. & exhib. reorum, Salyce. in l. ea quidem, nu. 23. iuncto num. 26. C. de accusat. Ang. de malefic. in verbo, nec non ad denunciationem, num. 14. vers. si vero non mititur, Mars. in pract. crim. §. prin. num. 22. Nouel. in pract. in forma inquisitionis contra fures, post nu. 32. versic. sed benefacit præsumptionem ad inquirendum, Cæpol. cons crim. 39. num. 18. versicul. sed ego teneo, Blanch. in pract. crim. in verbo, his præmissis, nu. 130. & in tract. de indit. & tortur. ad l. fi. ff. de quæst. num. 396. Natta cons. 550. nu. 9. vers. si vero officialis mittitur, lib. 3. Boss. in titu. de denunc. * nu. 2. vers. cæterum si tantum, vbi testatur de † communi opinione, & eum refert Clar. in pract. §. fin. q. 7. vers. habes igitur, in princip. Mascard. de probatio. libro primo, conclusio. 506. numero 6 iuncto num. 21. Menoch. de præsump. libro primo, quæstione 88. num. 21. in fine.

170 AMPLIA Hanc† primam regulam, vt procedat non solũ, quando denunciator deponit de visu (quo casu sine dubio non solum facit inditium ad inquirendum, sed etiam ad torturam, quia habetur loco testis, vt mox dicam in secunda regula) verum etiam si deponat de auditu, aut relatu aliorum, sic enim ex præcitatis Doctoribus hanc materiam ampliando, declarant Bartol. Salycet. Ang. Boss. & Natta in locis preallegatis.

171 LIMITA I. Eandem primam regulam, † vt faciat denunciatio officialis inditium ad inquirendũ non specialiter, hoc est ad citãdum, seu monendum reũ, ac ad illum in contumacia condemnandum, iuxta ea quæ nos plene scripsimus in 8. lib. tit. de inquisi. q. 11. hoc enim est maximi præiudicij, sed tantum ad inquirendum generaliter, hoc est ad assumendum informationes, ac inditia contra personam denunciatam, secundum veram, ac practicatã opinionem, de qua testatur Clar. in pract. §. fi. d. q. 7. in fi. principij, & in vers. habes igitur, post princ. illius versiculi, & insi. ibi, aut non deponit, &c.

172 LIMITA II. Dictam† primam regulam procedere, in denuncia officialis, & sic personæ publicæ, & ad id deputatæ, secus in denuncia alicuius priuatę personæ, nec ad id deputatæ, quia primo casu, vt & infra dicam in 3. reg. denunciator recipitur in testem: Secundo autem habetur loco accusatoris, & sic nõ admittitur in testẽ, c. 14. q. 3. c. forus, §. in omni, de verb. sig. & sic tantum probat, quantum accusator, vt per Nouell. in pract. crim. in d. forma, inquisitionis contra fures, post nu. 32. ad fi. vers. sed denuncia data per particularem personam. fol. mihi 125. Boss. in titu. de denunc. num. 2. vers. & sequitur etiam effectus iuris, Rolan cons. 98. nu. 36. vol. 4. Masc. de prob. lib. 1. conclus. 506. num. 1. vbi generaliter dixit, quod denuncianti non est credendum, nisi denunciationis veritatem probet, ex Castr. Corn. & Aymo. allegatis per eum ibi, iuncto nu. 12. vbi etiam dixit, quod in foro seculari, vel ecclesiastico ob delicta denunciatores in testes non recipiuntur, ex Rol. in loco præcitato. ☞ Verum ad præmissa vide omnino. decis. Triuis. 29. lib. 2. vbi agitur ad partes, an denunciator criminis in testem recipiatur, & postea concludit quod quando nõ agitur ad Vindic. tomo: sed ad correctionem & emendationem, & in crimine hęresis admittitur pro teste denunciator, & ita pluries apud eum fuisse seruatum testatur. ✠ Et quid si denunciator sit secretus, vide Boss. in tit. de denunciat. in fin. & Clar. in pract. §. fi. q. 5. vers. scias etiam.

173 REGVLA II. † Sit in secundo casu, † quod denũciatio officialis, licet faciat inditium ad inquirendum: non tamen facit inditium ad torturam, sicut post alios, quos allegat in specie de tortura, voluit Masc. de prob. lib. 1. concl. 605. nu. 4.

174 LIMITA I. Hanc secundam regulam, † vt procedat, quando officialis deponit, vel de auditu, vel relatu, aut de fama: tunc. n. verum est, quod non facit, nisi leuem quandam suspicionem vix ad inquirendum generaliter sufficientem, vt supra admonui, numer. 69. seqq. & in specie affirmarunt Bar. in l. eius, numer. 8. in fi. ff. de custod. & exhib. Saly. in l. ea quidem, nu. 26. C. de accus. Nouell. in prac. crim. in forma inquis. contra fures, nu. 32. vers. si vero de fama, Boss. in tit. de denunc. nu. 2. vers. cęterum si tantum.

175 Vnde secus si immediatè, † & de visu, de ipso maleficio deponat, quia tunc facit inditium ad torturã sicut alius testis, vt per Nouell. d. nu. 31. Boss. d. nu. 2. * vers. omnino, vbi testatur de† communi opinione, Clar. in prac. §. fi. q. 7. vers. habes igitur ibi, aut vero fit per syndicum, &cæt. vbi amplius, quod ita seruat communis practica.

176 Immo † potest officialis denuncians facta denunciatione recipi, & examinari per Iudicem, tanquam testis, quod quando verum sit, omissis aliorum antiquorum authoritatib. videre poteris per Angel. de malef. in verbo, nec non ad denunciationem, nu. 21. & ibi Aug in addit. Boss. in tit. de denunc. nu. 2. vers. secundo casu, Stephan. Lambert. in tractatu de contractibus eorum, &c. gl. 15. nu. 80. 84. & 85. Mascard. de prob. lib. 1. conclus. 506. num. 9. 10. & 12. vers. contrarium tamen.

177 LIMITA II. Eandem† secundam regulam non procedere, quando cum dicto officialis denunciantis concurreret fama, aut aliquod aliud inditiũ, quia

tunc

tunc posset facere inditium ad torturam, vt per Marsil. in prac. crim. §. principium, nu. 21. & est de mente Nouell. in pract. in forma inquis. contra fures, d. nu. 32. Menoc. de præsump. lib. 1. q. 89. nu. 140. Mascar. de prob. lib. 1. conclus. 506. nu. 5. & dixi supra hoc eo. tit. q. 47. nu. 21. vbi alios adduxi concordantes.

178 REGVLA Tertia† sit in tertio casu, quod officiali denuncianti non creditur, quod ad plenã probationem in grauib. delictis, secundũ Bar. in l. diuus, nume. 8. vers. in contrarium videtur tex. iuncto vers. breuiter quantum ad propositum, vbi in id adducit tex. in d. l. diuus, in princip. in .responsio, & in l. 1. C. de decurio. lib. 12. & in l. ea quidem, C. de accus. Sal. in l. ea quidem, nu. 23. Gand. in rub. quom. de malefic. cognosc. per denunciat. post nume. 4. vers. tamen de iure est secus, iuncto vers. econtra videtur, & vers. ad quæ pletique, quib. in locis dixit, quod quicquid de consuetudine, secundum varietatem locorũ seruetur: de iure veritas est, quod denunciationi officialis non est credendum quoad condemnationẽ, tum quia vox vnius, vox nullius, l. licet, C. de testib. tum etiam quia in criminalib. ad condemnandum probationes debent esse luce meridiana clariores, l. fin. C. de prob. cum aliis allegatis ibi, per eum quem etiam referendo sequitur Ang. de malef. in d. verbo, nec non ad denunciationem, nu. 14. & ibi August. in addit. post num. 15. vsque ad vers. & econtra, vers. vn de pro concordia, Mars. in tract. crim. §. principium, num. 20. Nouell. in prac. crim. in forma inquis. contra fures, nu. 22. post med. vbi ex Bald. quem allegat in cons. 34. nu. 7. in fi. absolutè tenet officiali non esse credendum, vt ex eius dicto sequatur condemnatio contra reum, Boss. in d. tit. de denunciat. nu. 10. in fi. Blanch. de indit. & tortu. ad l. fin. ff. de quęst. nu. 396. in fi. Natta cons. 550. nu. 9. Masc. de prob. lib. 1. concl. 506. num. 11. & sine dubio hæc regula est verissima, * & *communis, non obstantibus iuribus, & rationibus adductis Bar. in d. l. diuus, num. 8. in princ. & per Gand. d. nu. 4. vers. & eorum denunciationi creditur, & primo videtur, quod sic.

179 AMPLIA I. Hanc tertiam regulam, †vt ex dicto officialis denunciantis non solum non probetur delinquens, sed etiam non probetur delictum, & illius corpus, sicut in specie adnotatunt Mars. in practic. §. principium, nu. 19. Masc. de proba lib. 1. conclus. 506. nu. 7. & 8. & facit, quia vt dixi in 1. lib. in tit. de inquisit. q. 2. num. 5. corpus delicti probandum est per cõcludentes, & veras probationes, & sic non sufficit dictum denunciatoris, ex quo vt dixi, non oritur perfecta probatio.

180 LIMITA I. Eandem †tertiam regulam, vt procedat, prout loquitur in grauibus delictis, vnde secus in leuibus, vt puta in officiali referente, & denũciante se inuenisse laudantes, aut portantes arma, quia tunc ei creditur, etiam quoad plenam probationẽ, secundum Bar. in l. diuus, num. 8. vers. quædam sunt maleficia non grauia, ff. de custod. & exhib. reorum, per text quem allegat in l. j. §. quies, ff. de offic. prætor. Salyc. in l. ea quidem, numero 25. C. de accusat. Ang. de malefic. in verbo, necnon ad denunciationem, numero 24. versic. si vero delicta non sunt grauia. Mars. in practica. §. principium, numero vigesimo, vers. nisi in leuibus, Boss. in tit. de denunciat. numero decimo, in fine, vers. Tutius tamen est plene Natta dicto consilio 550. numero nono, sequentib. libro tertio, Mascard. de probation. libro primo, conclus. vigesimasexta, numero nono, Hector Aemil. in tractatu de testibus, verbo accusator, numero decimooctauo, fol. vigesimoseptimo, parte prima, & faciunt in simili quæ de teste birroario dicam infra in sequenti tit. de opposit. contra testes, quæst. quinquagesimasexta, in vndecimo artic. ampliatione tertia, & limitat. secunda, & dixi etiam aliquid, quęst. 10. 60. num. 74.

181 Et †aduerte ad id, quod dicitur, quod credatur officiali super delatione armorum, vt intelligatur, quãdo pœna delationis armorum est leuis, prout præsupponunt Doctores prædicti: at si pęna esse grauis pro vt hodie habemus bullas, & bannimenta puniẽtia deferentes pugiones, & archibuserta vltimo supplicio, & confiscatione bonorum, & tunc illi minime credendum esset, præsertim ad condemnationem, ac etiam præsertim si esset birroatius, & sic infamis, prout etiam dicemus infra in sequenti titul. in materia testis birroarij, & hoc non habet difficultatem in iure, quia delicta grauia, & leuia iudicantur ex grauitate, & leuitate pœnæ, vt in specie adnotauit Natta dicto consilio 550. numero nono, in fine, dixi in primo libro, titul. de delict. quæstione 18. numero 83. ✠ faciunt, quæ dixi in specie in materia delationis armorum, infra quæstione 108. numero 150. seqq. Vbi est proprie locus suus, & vt alias seruatur in practica.

182 LIMITA II. Vt† hæc eadem tertia regula nõ procedat, quando aliqua lege municipali caueretur esse credendum denunciationi officialis: nam tunc talẽ legem esse seruandam, voluerunt Bal. in l. 1. numero, versicu. quærit hic, C. si aduer. liberta. & in l. 1. tutor. numero secundo, sequen. ff. de pericul. tutor. & in l. prima, numero secundo, & sequen. versic. sed pone, statutum dicit, C. de iureiurand. Roman. in l. qui bona, §. quidam, numero quarto, ff. de damno infecto, Angel. de malefic. in verbo, necnon ad denunciationem, numero decimoquinto, quos in proposito refert, & sequitur Mascard. de probat. lib. 1. concl. 506. num. 13. & seqq. vbi hanc limitationem declarat, & sublimitat duobus modis.

183 Primo, † vt non per hoc prohibeatur quis probare contrarium, argum. tex. in l. secunda, §. si absens, iuncta glo. super verbo, vel iudicio, versicu. nisi aduersarius contrarium, & ibi Castren. numero octauo, & sequen. ff. si ex noxali cau. aga. Ariminen. vbi supra, ad Ange. de malefic. numero decimosexto, & est cõ * munis †vt per Rom. in consilio 102. super eo, quod, numero tertio, versicul. vltimo, ista fuit communis opinio, vbi Mandos. in addit. litera E, concordantes allegat.

184 Secundo, † vt eadem conclusio procedat in leuibus delictis, secus in grauibus, vt Bar. Ang. Rom. & Nat. in locis ibi per eum allegatis, iunctis iis quæ posui supra, nu. 180.

185 LIMITA III. Vt† officiali denuncianti non credatur, quando eius officium tantum consistit in denunciando, secus si etiam consistat in inquirẽdo & cognoscendo, quia tunc illi creditur, vt per Gand. in rub. quomo. de malefic. cognosc. per denunciat. nu. quarto, ad finem, versi. aut officium talium officialium, quem in proposito refert, & sequitur August. ad Ang. de malefic. in dicto verbo, nec non denunciationem, numero decimoquinto, in fine versicu. aut officium horum non consistit, vbi referendo dicunt quod quoties officiales vadunt cum notario, vel iudex vadit cum familia discurrendo Ciuitatem de nocte, videatque, & inueniat aggressores arma portantes, seu alios delinquentes, & malefactores potest istos condemnare nulla alia præcedente probatione, quia tale factum dicitur esse iudici notorium, & de eo dicitur constare non vt priuato, sed vt iudici, argum. tex. in l. si irruptione, §. fina. regun. & l. illicitas, §. veritas, ff. de off. præsid. & satis dicitur illo casu de crimine constare, cum illud subijciatur oculis iudicis more iudiciario inquirenti, & oculorum inspectio-

spectio euidentissima probatio est, l. lex quæ tutores, C. de administ. tut. Nec obstet, quod regulariter officiali non sit credendum, quia hoc intelligitur, quando officialis officium solum in denunciando, secus si etiam in inquirendo consistat, arg. l. i. §. quies, ff. de off. pręf. Vrbis, l. magis puto, §. ne tamen, ff. de rebus, eorum, sequitur Nat. a d. consil. 550. nu. 12. Boss. in titu. de denunciat. nu 3. & seqq. quod illa Gandini decisio est terribilis, & latè disputat de illius veritate, & materia, & tandem ibi, numero 10. vers. Tutius ta-
186 men est, concludit. † quod illa procedit in delictis leuibus, secus in grauib. quod & voluit etiam Clar. in pract. §. fi. q. 7. vers. habes igitur, ibi, *Bene verum est*, &c. & infra ibi, *Sed hoc intellige*, &c. & dixi infra, in sequen. tit. de oppos. contra test. in q. 56. in ii. art. in materia testis birroarii, in 2. principali limitatione.
187 Et † hæc dicta sufficiant in inditio denunciationis officialis, ad quorum materiam, cum omnib. his suis quæstionibus. (cum hic solum, quę ad inditiorum, & torturæ materiam spectant tractare voluerim.) remitto lectorem, ad Bart. & Doctores, in l. eius, ff. de custo. & exhib. reorum, item Doctores, ac pręcipuè Saly. in l. ea quidem, numero 13. seqq. C. de accusat. Ang. de malef. in verbo, nec non ad denunciationē, per totum, & ibi Aug. in addit. Gand. in tit. quomo. de malef. cognosca. per denunciat. pariter per totum Boss. in tit. de denunciat. Clar. in pract. §. fi. quæst. septima, ☞ & post hęc secundo impressa Sigismun. Scaccia, dę iudi. caus. ciuil. &c. lib. 1. cap. 54. 55. 56. 71. & 72. vbi latissime. Laus Deo.

Finis Tituli de Inditijs, & Tortura.

